
V
B J
C

ndum. inuoluendũq; cer
nẽ filii tui dñi nr̃i ihũ x

dimus. ut metalli huius expoli
materiã. supnis sacrificiis imbuen

nips et misericors ds. qui ab inicio
utilia et necessaria hominib; creasti.

p tuam benedictionē ho
scificetur: et corpus et san

Quadragesimale per 116 folia vadit

D. iacobi de [illegible]

sermones fratris roberti

[illegible]

Hec est tabula omnium sermonum contentoꝝ in hoc Quadragesimali.

Sacre theologie magistri necnõ sacri elo/
quij pconis celeberrimi fratris Roberti epis/
copi Aquiñ. ordinis minorũ professoris opꝰ
quadragesimale perutilissimum. quod de pe/
nitentia dictum est: feliciter incipit.

Dominica in septuagesima de facilitate bo
norum operum: seu bene operandi: propter
quam peccatores ad penitentiã redire debent.

Sermo .j.

MUlti sũt vocati
pauci vero electi. Habentur
hec vba Math. 20. c. ⁊ in euã
gelio hodierno. Propter ni/
miam charitatem suam qua di
ligit deus rõnabilẽ creaturã: nõ desinit voci/
tare miseros peccatores post lapsum atqꝫ rui/
nam peccati: vt ad eum redeãt ꝑ penitentiam.
Monet eos ⁊ expectat blãde multifariaꝫ mul
tisqꝫ modis attrahit: ⁊ allicit illos vt nõ despe
rent: sed currãt cõfidenter ad fõtem clementie
sue. Pleriqꝫ vero negligunt renuũtqꝫ obedi/
re voci eius suauissime: existimãtes opera bo
na in qbus penitentes exerceri oportet nõ so/
lum difficilia ⁊ dura. sed oĩo ĩpossibilia. Quo
errore firmato in eoꝝ mente licentiam in ma
lo ꝑseuerandi suscipiunt: in diesqꝫ deteriores
fiũt: quapropter existimaui reꝫ fructuosissimã
facere si aperuero quãta sit ad bene operãdum
recteqꝫ viuẽdum facilitas ⁊ suauitas. vnde in
hoc sermone ad excitãda corda dura peccatoꝝ
quos deus vocat vt ꝑ penitẽtiam electoꝝ nu/
mero ascribant: de facilitate bonorum operuꝫ
ero verba facturus: qm̃ sapiẽtissimus mundi
redemptor in themate iam ꝓposito explicat ma
nifeste tarditatem penitẽtium: qbus salus esse
nõ põt: asserens multos fore vocatos: paucos
vero electos: qꝛ pauci sunt fortes animo ad vir/
tutum opera aggrediẽda: qbus facilitatem ac/
tuum virtuosoꝝ ostendẽdam duxi maxime ꝓ
pter tria.

Primo propter causam originalem.
Secundo propter adiutorium diuinale.
Tertio propter premium eternale.

Quod facile est vnicuiqꝫ operari bonum ꝓ
pter cãm originalem que ẽ hominis voluntas
libera que non cogitur. Capitulum .j.

PRimo ostẽdo facile esse vnicuiqꝫ
operari bonum ꝑꝑ cãm originalẽ
Nam si recte cõsideremus vnde ẽ
ꝙ aliq boni: aliq mali sint. nõnulli recte: non/
nulli vero ꝑniciosissime viuãt. inueniemus ꝑ
fecto id prouenire ab vniuscuiusqꝫ libero arbi
trio ⁊ spontanea volũtate. Hoc asserũt omnes
sapientes siue phi siue sancti. Unde Arĩ. 2°
ethi. c. 7. ait. Justum operari omne volunta/
rium est. Et in 3°. ethi. c. 3°. Uirtus volunta
rium est. Et nihilominus ⁊ malicia volunta/
rium est. Et ibidem. Beatus inqt nullus no/
lens ẽ. Et Señ. libro de moribus ait. Omne
peccatum actio ẽ volũtaria. Et idem ad Lucil
lum. Ualẽtior omni fortuna animus est: ⁊ in
vtrãqꝫ partem ipse res suas ducit: btẽqꝫ ac mi
sere vite sibi cã est. Et Salustius in iugurtino
Dux atqꝫ imperator vite mortalium animus
est. Hinc Aug. libro 5° de ci. dei. x. c. dicit.
Sunt nostre volũtates in nobis: ⁊ ipse faciunt
qcqd volendo facimus siue bonum siue maluꝫ
In lib°. vero de libero arbitrio. Pctm̃ asserit
vsqꝫ adeo fore voluntarium: ꝙ si nõ esset vo/
luntarium nullum esset pctm̃. quod dictũ etiaꝫ
sacri canones sepius cõfitentur. sicut patet. 45
di. c. de iudeis. et. 15. q. i. c. merito. c. illa. c. nõ
est. ⁊. 33. q. 5. c. sicut. n. ⁊. 23. q. 4. c. Nabu/
chodonosor. vbi dr̃. Uasis ire nũquam deus
redderet interitum: si nõ spõtaneum iuenire/
tur homo habere peccatum. Et idem habetur
de sententia excõmunica. c. cuꝫ voluntate. 50.
di. c. si qua femina. c. si qs. c. quantum. c. hi q
c. sepe cõtingit. ⁊. C. ad. l. corneliam de sicca/
rijs. l. i. ⁊. ff. de furtis. l. qui i iure in pn. ⁊ hoc
rettulit Tullius in. 2. rethori. noue inquirẽs.
Uoluntatem in oibus rebus spectare cõuenit
Et Señ. ad Lucillum. Actio ait recta nõ erit
nisi recta fuerit voluntas. Ad hoc eniꝫ auctor
Gratianus insuꝑ cõfirmat quod dicimus de
pe. di. 2. c. si. n. ꝟ. liberi arbitrij. Nec ad vir/
tutem nec ad vitia necessitate trahimur. sed vo
luntate. Hieronymus aũt in qõibus ad Hel/
bidiaꝫ sic pulchre loqtur. Hoies suo arbitrio
derelicti sunt. neqꝫ. n. bonum necessitate faci/
unt. sed voluntate vt credẽtes coronam acci/
piant. increduli supplicijs mãcipentur ⁊ iterũ
ibidem ait. Deus equali cunctos sorte genera/
uit ⁊ dedit arbitrij libertatem vt faciat vnusqs/
qꝫ quod vult siue bonum siue malum. Intã/
tum aũt dedit hoibus libertatem vt vox impia
disputet cõtra creatorem suum: ⁊ causas volũ
tatis illius ꝑscrutetur. h ille: que omnia sapiẽs
breui sentẽtia collegit. Eccle. 5. c. vbi ait. deus
ab initio cõstituit hoiem ⁊ reliquit eum in ma
nu cõsilij sui. ⁊ paulopost subdit. Apposuit tibi

d' libero arbitrio

ignem et aquam: ad qd volueris porrige manum. Quod aūt homo liberi sit arbitrij pbat scūs Tho. i. pte summe. q. 83. qm nisi sic esset frustra essent cōsilia exhortationes et pcepta, phibitiones premia et pene. Insup idipm colligit a sufficienti agētium diuisione. Quedā enim sunt que agunt absq3 iudicio sicut lapis mouet deorsum absq3 cognitione. Quedam agunt iudicio sed nō libero sicut aialia bruta. Iudicat qdem ouis vidēs lupum eum esse fugiēdum naturali iudicio et nō libero. qr nō ex collectione sed ex naturali instinctu. Et silr ē de quolibet brutorum aialium. Sed hō agit iudicio: qr p vim cognoscitiuam iudicat aliqd esse fugiēdum vel psequēdum. Et qr iudicium illud nō est ex naturali istinctu in particulari operabili: sed ex collectione rōis: ideo agit libero iudicio potēs in diuersa ferri. Rō qppe circa contingentia habet viam ad opposita vt patet in dialecticis syllogismis. et rhetoricis psuasionibus. Particularia aūt opabilia sunt qdam cōtingentia et ideo circa ea iudiciu3 rōnis ad diuersa se habet: et nō ē determinate ad vnum. Et p tanto necesse ē q hō sit liberi arbitrij eoipso q ē rōalis. hec Tho. Que vero sit differentia iter liberum arbitrium hois aut angelor vel beatorum siue ipsius summi dei nō est ppositi nostri cum itēdam tm̄ clare patefacere cūctis: qd pbatū est p iā dicta: videlicet q q volunt bn operari et boni esse id facile pnt qr ex eor volūtate id depēdet. Qui vero mali sunt et mala facere nō formidant ideo sic faciūt: qr sic volūt. et ex consequenti si pp pctā dānant mali. et pp iusticie opera soluantur boni. nullus dānatur neq3 saluat iuitus. Sed non imerito pp ea que dicta sunt circa tria dubitare cōtingit. primo circa liberi arbitrij violentiam. 2°. circa liberi arbitrij excellentiam. 3°. circa liberi arbitrij pniam. P°. dubitat circa liberi arbitrij violentiam vtr. s. liberum arbitrium cogi possit aut violentari. Et qbusdam videt q sic. primo a ppria natura. 2°. ab alia creatura. tertio a creatrice diuina essentia.

Primo videt qbusdam nō bene itelligētibus q liber arbitrium in qbusda3 cogi possit et violentari ab eor ppria natura ppter vehemētes quasdam passiones et naturalem cōcupiscentia3: qbus qsi vident ipelli ad maliciam iuoluntarij: sicut patet de qbusda3 qui nulla disciplina: nulla correctione: nulla monitione: timore: punitione: castigationeq3 emendantur. Quare vident talibus adeo annexa vitia et pctā vt ēt si velint abstinere nō possint. Ego vero dico cū Giraldo odonis sup 3° ethi. q nulla naturalis cōcupiscentia quātūcūq3 itēsa p natiuitatem vel p etatem necessitat vel cogit hoiem adesse malum et vitiosum iuoluntarie: eo q p rōem vnusqsq3 superare pōt quascūq3 passiones ēt potentissimas iclinātes ad malum. Et hoc cōstat nō solum ex scripture sacre testimonijs sed ēt ex dictis atq3 exemplis moralium phor. Sunt Senece verba ad Lucillum. d. Erras enim si existimas nobiscum vitia nasci supuenerunt. ingesta sunt. nulli nos vitio natura cōciliat. nos illa itegros ac liberos genuit hec ille. Qualiter aūt hi qui maliciosissimi vident esse si volunt boni fieri possunt. ostēdit Valerius maximus li. 6. de mutatione mor et fortune. Ibi enim de Lucio sylla sic loqtur. Lucius sylla vsq3 ad questure sue comitia vitā libidine vino ludicre artis amore inquinatam pduxit. Quapropter. C. marium cōsule3 moleste tulisse tradit q sibi asperrimum in africā bellum gerenti tam delicatus questor sorte obuenisset. Eiusdem vtas quasi pruptis et defictis neqcie qua obsidebatur claustris cathenas Iugurte iniecit manibus: Mitridatem cōpescuit: sociales belli luctus repressit. Ibidem narrat de Themistocle pho qui adolescēs tanta fuit pollutus infamia q se ab eo pater abdicauit et mater pp filij turpitudinem laqueo se suspendit. Euasit deinde robustiore etate phs clarissimus et athenar princeps. Apparet ergo et clar ē ab hoie volēte superari posse oēm malam iclinationem suāq3 cōsuetudinē. 2° vr alijs nō recte sapientibus q liberū arbitriū cogi possit atq3 cōpelli ab alia creatura. vt puta ab ifluētia celestiū corporū siue a malicia demonū. sed de corporibus celestibus quēadmodū nihil possint supra liber arbitriu3 ad illud cogēdum diffusius suo loco dicā. nunc audire sufficiat qd de diabolo sit tenendum: Posset nāq3 qs dicere q qcūq3 aliqs potēs et sapiēs pliat cum debili et isipiēti q de necessitate vincit et superat illum. et p cōsequens cogit et violētat eū: iuxta dictū phi. 9°. ethi. Qui habiles sunt ingenio naturaliter sunt dñi. q vero lubrici corpore naturaliter sunt serui. sed diabolus potētior et sapiētior hoie iportune tentat illum vt mala faciat. ergo seqtur q de necessitate hoiem vincat et superet. eiq3 supato atq3 deuicto vim inferat ac violentiam. De sapia

sigdem

sigdē siue astutia hostis antiqui Aug. loqtur
in libro de natura demonuz. d. diabolum hr̄e
mille nocēdi modos. Qd̄ etiam notat̄ in de/
cretis. 26. q. 4. in. c. sciendū. De potestate etiā
eius loquit̄ Job. 41. c. d. Nō est potestas sup
terrā que cōparet̄ ei. qd̄ Jo. Apocal. 2. decla/
rauit cū dixit. Veh terre ⁊ mari: quia descen/
dit ad vos diabolus habens iram magnam. i.
potestatē. Quod iportuna autē ⁊ frequens sit
contra nos eius pugna. Petrus aplōꝝ prin/
ceps. i. eplā. c. 5. clamans audiatur. Sobrij
estote ⁊ vigilate: qꝛ aduersarius vester diabo
lus tāquam leo rugens circuit querens quez
deuoret: ergo videt̄ ꝙ nullus etiaz volens ca
uere sibi possit a malo ⁊ operari bonum: cum
diabolus idistincte oēs oppugnet. His ita re
spondeo: ꝙ diabolus tentat hoiem q̄ꝫtum pōt
q̄ꝫtum scit: ⁊ q̄ꝫtum vult: sed q̄ꝫtum a deo no/
bis benigno pmittitur. At vt gentiuz doctor
Pau. i. Cor. x. c. meminit. Fidelis deus est
qui nō patitur vos tentari supra id quod po/
testis: sed facit cum tentatione prouentum vt
possitis sustinere. Propterea debilis est ho/
stis ⁊ nō vincit nisi volentem. 3° istant ali/
qui ꝙ liberꝝ arbitrium cogi possit ab ipsa crea
trice diuina essentia: ex eo ꝙ Joh. 6° scribitur
Nemo potest venire ad me nisi pater qui mi/
sit me traxerit illuz: sed tractus est motus vio
lentus vt dicit phs: ergo liberuz arbitriū vio
lentat̄. ⁊ pūer. 20. hr̄ sicut diuisiones aqua/
rum: ita cor regis in manu dn̄i quocūqꝫ volue
rit immutabit illud. Sed talis imutatio ē que
dam coactio. ergo deus cogit liberum arbitri
um. Preterea deus pōt oia facere qꝛ est oi/
potens. ergo pōt ⁊ cogere ac violentare libe/
rum arbitrium. Propter hec declaranda no
tāda sunt tria fm dn̄z Boñ. in. 2. di. 25. P°
notādum ꝙ de libero arbitrio possumus loq
dupliciter. s. q̄ꝫtum ad actum exteriorē. ⁊ q̄ꝫ/
tum ad actum iteriorē. Si loq̄mur primo mō
respectu talis actus pōt interuenire coactio.
pōt. n. qs compelli vt ipso nolente genua co/
ram idolo flectat. si aūt loq̄mur q̄ꝫtum ad actū
iteriorem qui. s. est velle eligere ⁊ consentire.
sic nullo modo pōt cogi nec ab agente creato
nec a deo creatore. 2° notādum ꝙ cum dr̄ li/
berꝝ arbitrium a deo nō posse cogi. dupliciter
pōt itelligi. aut ita ꝙ deus nō possit auferre li
bertatem ⁊ supinducere coactionem. ⁊ hoc fal
sum ē. qꝛ ꝑ imēsitate potentie sue nō solū pōt

cōditionem mutare: sed naturam ipsam crea/
tam in nihilum ēt vertere. Alio modo pōt in/
telligi ꝙ deus nō possit liberum arbitriuz co/
gere salua ꝓprietate libertatis ⁊ eiꝰ natura. ⁊
hoc mō verum ē ꝙ ipossibile ē deuz liberum
arbitriuz violentare posse ꝓ eo ꝙ iplicat in se
duo cōtradictorie opposita. ex hoc. n. ꝙ liberꝝ
est si aliquid vult libere vult. ⁊ ex hoc ꝙ volū/
tarium est si aliquid vult voluntarie vult. ⁊ se
ipso mouente vult. quia fm Ari. 3° ethi. c. 3°
Voluntarium vtiqꝫ videtur esse cuius princi
pium in ipso est. Ex hoc aūt quod liberꝝ arbi/
trium cogitur si qd vult seruiliter vult ⁊ si qd
vult inuite vult ⁊ si quid vult ab alio vult. qa
iuxta sententiam Ari. 3° ethi. c. p̊. Violētum
est cuius principium ēst extra tale existens in
quo nihil cōfert operās vel patiēs. ergo liberꝝ
arbitrium a deo cogi nō est aliud quaz actum
eius simul ⁊ semel esse liberꝝ ⁊ seruilem. esse
volūtarium ⁊ nō volūtarium esse a se ⁊ non a
se. si ergo est ipossibile ꝙ claudat in se vtranqꝫ
ptem ꝯdictionis. nō tm̄ ē impossibile creatu/
re: sed ipsi optimo deo. qꝛ illud posse nō ē pos
se. Et sic rn̄dendū ē ad tertium obiectum. 3°
notādū qd̄ differt dicere volūtatē iduci. volū
tatem mutari. ⁊ volūtatem cogi. Tunc. n. idu
ci dr̄ qn̄ aliqua ꝑsuasio ei f. t q̄ disponit̄ vt ad
aliqd̄ appetibile inclinet̄ quasi valde intensa ē
nomen coactionis sortitur: q̄ꝫuis non sit vera
coactio. Tūc aūt voluntas mutat̄ qn̄ ipsa no/
lēte vnum potēti ꝟtute affectio imittitur ei in
cōtrarium. ⁊ de hoc nolente fit volens: ita ꝙ
affectio expellit̄ ⁊ cōtraria inducitur: sicut cuꝫ
deus amatorem temporalium facit ꝑpalium
cōtemptorez. ⁊ de hoc dicit Dauid in p̄mo. s.
Hec mutatio dextere excelsi. ⁊ hoc dicit̄ esse
q̄dam cōpulsio ⁊ tractio diuina. Tūc vero vo
luntas dr̄ cogi quādo itelligitur ipsam vitam
aliqd velle: ⁊ repugnāte actu voluntatis deli/
beratiuo aliena virtute mouente ⁊ repugnan/
tia manēte ad aliquid inclinari nolendo. Vo/
luntas ergo induci potest ab agēte creato. mu
tari vero ab alio nō potest: nisi ab agente in/
creato: ⁊ pro hac mutatione sumitur tractio il/
la de qua dictum est opponendo. cogi aūt vo/
luntas a nullo potest. ⁊ hoc Bern̄. tenuit in li
bro de libero arbitrio cum dixit. Voluntas
pro ingenita sui nobilitate nulla cogit necessi/
tate. Scd̄o dubitatur circa liberi arbitrij ex
cellētiam. qn̄ hoc qd̄ homini cōcessum est ab
opifice

opifice sũmo ad decorē ⁊ glīam quidem ꝓbare nitunť ei cedere ad dãnum dedecus ⁊ detrimētum. Arguunt ꝗppe: si optimũ est optima queqȝ facere vt ait Dio⁹ in li. de diui. no. sed deus ē optim⁹: ergo debuit hoiem optimum facere: sed in vertibilitate arbitrij nõ fecit eum optimum. qm̃ melius esset hoi peccare nõ posse q̃ȝ peccandi facultatem hr̃e: ergo deus rectũ minime cõdidit hoiem. His ergo rñdeo ẜm Alex. de ales. 2. parte sum. ⁊ d. Boñ. di. 23. scđi libri qđ optimum dupliciter dr̃. s. simpliciter et in ordine. Deus oia que fecerat vidit: et erãt valde bona. i. optima. Geñ. p°. Non simpliciter: sed in ordine et in cõparatione ad totum vniuersum: in quo nihil ē sup̱fluum: nihil diminutũ: nihil inordinatuȝ. Formica optima ē nõ simpliciter ⁊ in se: qꝛ leo melior ē illa atqȝ nobilior in genere aialium brutoꝝ ⁊ irrationabilium: sed in compatione ẜm ordineȝ vniuersi: sicut leo optimus ē: quo tamē dignior ē homo: sic hõ optimus est: quo tñ dignior ē angelus in sua natura. oia tamen ista ⁊ cũcta que fecit deus scđm ordinem cõsiderata optima sunt. ⁊ optima esse dicunť. Secũduȝ hunc igitur ordinem deus cõdidit hoiem optimuȝ quãdo ei libertatem dedit arbitrij: eo ꝙ finis hois ē ipsa beatitudo. Ad beatitudinem vo cõsequendam voluit deus hoiem dispositum fore aliquo suo merito interueniēte. vt sic homo beatificabilis ampliori glīa refulgeret. ⁊ dei liberalissimi iusticie satisfieret. Accedit itaqȝ liberi arbitrij cõditio ad dei viuentis preconium: q iuste saluat bene faciẽtes: ⁊ delinquẽtes eternaliter punit. Facit ⁊ ad hois laudem q potuit mala facere ⁊ non fecit. ex quo Lactã: in. 6. li. di. isti. ait. Nulla laus ē nõ facere qđ facere nõ possis. Hiero⁹ vo diffusius cõprobat ea que dico in epl̃a ad Demetriadam vgi. quaȝ sic alloqtur. Jam ꝓuidẽdum ē ne forte illud remordeat: in quo temere imperiũ vulgus offendit. vt ideo nõ vere bonum factum hoiem putes: eo ꝙ is facere malũ põt: nec ipsa natura astringať ad imutabilis boni necessitatem. nam si diligẽter rem tractes: ⁊ ad subtiliorem itellectum aium cogas hinc tibi melior ad sup̱bior hois status appebit: vnde putať inferior. in hoc. n. gemini itineris discrimine i hac vtriusqȝ libertatis parte rationalis anime decus positum ē. hic inquã totus nature nostre honor cõsistit: hic dignitas: hic p̃mium. hinc deniqȝ optimi quiqȝ laudē merentur: nec essȝ hois vlla vtus in bono pseuerantis: si is ad inã trãsire nõ posset. hec ille. 3° dubitať circa liberi arbitrij pniam: vtꝝ. s. peccatores oẽs q̃ȝdiu in statu sunt vie ad pniam possint redire: qđ si nõ faciant an suo libero arbitrio ⁊ voluntati male sit iputãdum. Et rñdeo ẜm veritatem rei affirmatiue ꝙ sic. ad qđ iduco Augustini doc. egregij sniam iuincibilem: qui in li. de li. ar. exẽpla affert in medium Pharaonis ⁊ Nabuc. d. Nabuchodonosor penitẽtiã meruit fructuosam. nõne post inumeras ipietates flagellatus rex iste vere penituit. ⁊ regnũ qđ p̱diderat rursus accepit. Pharao aũt ipis flagellis durior ē effectus ⁊ perijt. Hic mihi rõem reddat: q diuinum cõsilium nimiuȝ alto ⁊ sapiẽti corde diiudicat cur medicamẽtũ vnius medici manu cõfectum alij ad interituȝ: alij ad vitam valuerit ⁊ saluteȝ: nisi qꝛ xp̃i bonus odor alijs ē odor vite in vitã: alijs odor mortis in mortē. Quãtum ad naturã ambo hoies erant. q̃ȝtum ad dignitatē ambo reges. q̃ȝtum ad causam ambo captiuum dei ppl̃m possidebãt. quãtum ad penã ambo flagellis clemẽter admoniti. Quid ergo fines coꝝ fecit esse diuersos: nisi ꝙ vn⁹ manum dei sup se sentiens in recordatione ꝓprie inigtatis igemuit: alter vero libero ꝯ dei misericordissimã veritatem pugnauit arbitrio: hec ille. Et notať. c. superius alle. Nabucho. 23. q. 4. in qbus verbis innuit Aug⁹ ꝙ pharao a deo p̱cussus. x. plagis humiliari se noluit: ⁊ suo arbitrio penitentiam sp̃reuit. Nabuchodonosor vero vt dicitur Daniel. 4. post septẽnem sui castigationē qua fuit mutatus quasi in bestiã leuauit oculos ad celum: ⁊ se deo humiliãs: ⁊ ꝓ suis inigtatib⁹ ingemiscẽs peccoꝝ veniam ẜm Nico. de lira ⁊ regni fastigium simul adeptus: neqȝ alia cã potuit assignari q̃re ad deum cõuertit cor suuȝ nisi qꝛ voluit. volens Nabuch. ⁊ nõ inuit⁹ post petm̃ salutē ē assecutus. volẽs pharao mẽtem indurauit ⁊ perijt. Sunt silia exempla discipuloꝝ xp̃i. Petri negãtis: ⁊ ꝓditoris iude: quorum alter post peccatum flẽdo ⁊ lachrymãdo xp̃i misericordiam inuenit: ⁊ in apostolatum restitutus factus ē apl̃oꝝ princeps regni celoꝝ clauiger: ⁊ i empyreo celo dign⁹ assistere ihu xp̃o filio dei. Alter aũt. s. Judas desperatione victus laq̃o se suspẽdit. Quis eũ ad desperationē ad suspẽdiuȝ ⁊ suimet crudelē occisionem induxit: nisi eius ꝓpria volũtas. Sed penituit inquies Judas: vt patet in euangelio.

Math. 27. vbi dicit ꝙ penitentia ductus ret
tulit triginta argenteos. principibus sacerdo/
tum ⁊ senioribus. d. Peccaui tradēs sangui
nem iustum: ergo videt ꝙ dānari nō debuit.
Sed Joh. os aureū de pe. di. 3. in. c. Judas
rñdens. d. iudas penituit sed male: q̄z laqueo
se suspēdit. dr ēt in. c. Nemo. de pe. di. 1. Ne
mo pōt bene agere pniam ni sisperauerit in/
dulgētiam. Hic Leo papa in sermone quodā
iudam sic alloqtur. Sceleratior oibus o iuda
⁊ ifelicior extitisti: quem nō pnia reuocauit ad
dñm: sed desperatio traxit ad laqueum. Fuit
itaqz falsa pnia iude quam cōsecuta ē despera/
tio. nec dubiū est ꝙ si ad pedes dñi cucurris/
set: inuenissetqz eum siue in medio derisoruz
⁊ ꝑcutientium decoram faciem eius: ac caput
angelicis spiritus tremebūdum: siue colūne in
herentem ⁊ in ea dure ligatum: ac ꝑꝑ flagella
terram suo sanguine madefaciētem: siue inter
duos latrones pēdentem in cruce nudatum:
vulneratum: ⁊ totuz cōfusum: ⁊ humili corde
idulgētiam postulasset: nūquam ei fuisset ne/
gata. Paratissimus erat xp̄s a q pro peccatori/
bus patiebat: ꝓ peccatoribus sanguinē suum
fundebat: ꝓ ꝑeccatoribus moriebat in cruce:
iudam si pniam verā agere voluisset ad se pio
amore suscipe idulgere gr̄amqz impꝑtiri. Est
de hoc dictuz. Grani de pe. di. i. c. his ptāti/
bus. vbi ait. Arbitror ꝙ ēt iudas potuisset tā
ta miseratione dñi nō cōcludi a venia si pnia
nō solum apud iudeos sed apud xp̄m agere
voluisset: quare voluntati eius ascribenda est
desperatio illa: que sup oia peccata displicet mi
sericordissimo deo. Quid Petri aiuz mouit
vt post tam grāde peccatum ab eo cōmissum
nō desperaret: sed cōfideret in bonitate incar/
nati dei dulcissimi sui magistri. Certe gr̄a ei⁹
fuit quam ipse petrus volēs acceptauit: volēs
nō recusauit. Egressus iquit euāgelista foras
fleuit amare. luce. 22. Quid flebat. Quid di/
cebat. qd cogitabat in corde. qd sonabat in ore
Vide o anima ⁊ cōsidera petrum flētem ⁊ la/
chrymātem: q̄z negauerat xp̄m humano timo
re deuictus: dicebat forte. o quanta est iniqtas
mea: o q̄z graue peccatuz: negaui me scire ihm
quem vidi: quem amaui: q me dilexit. vidi eū
sup aquas ambulare: mortuos suscitare: cecos
illuminare: ⁊ mūdare leprosos: ⁊ iureiuran/
do dixi me eum non nouisse. Heu me magi/
ster mi dulcissime: negaui nosce te: queз aspe
xi oculis ꝓprijs trāsfiguratū in monte tabor: ⁊
captus pulchritudine ⁊ splēdore claritatis tue
dixi. Faciamus hic tria tabernacula. o pijssi/
me saluator mundi. o fons indeficiens omnis
mansuetudinis: tu me ad tuam societatem vo/
casti: tu mihi reuelasti secreta tua: tu mihi fa/
miliarem te ⁊ affabilez exhibuisti: tu lauisti hu
militer pedes meos ex^m humilitatis mē do/
cens: tu innumera mihi beneficia contulisti: ⁊
ego negaui te. O bone ihu peccaui: iniqz egi
tu vo misericors indulge peccatis meis: ⁊ nō
me despicias penitētem. o q̄z libenter peper/
cit ei xp̄s: cui tamē nullam intulit violētiam.
Sume ⁊ tu peccatrix anima exēplum: ⁊ si vo
lueris cum petro gratiosum tibi ꝓpitiūqz dñz
ihm xp̄m habebis. Si vo pctā tua dimittere
nolueris: tua dānat: uā accusa durissimaz vo
luntatem. Intellexit hoc Aug⁹ postquam ad
lucem gr̄e dei venerat: qui in li. cōfes. dicebat
ad eum. Vocasti me: ⁊ nō erat qui rñderet ti/
bi dicenti mihi. Surge q dormis ⁊ exurge a
mortuis: ligatus eniz eram nō alieno ferro. sz
mea ferrea voluntate. O quātus est numer⁹
peccatorum q cathena diaboli trahunt ad in/
ferna volentes. o miseri: o negligentes: o vo/
bisipsis crudelissime belue. fugite a mortuis
soluite vincula vitiorum vestrorum: ⁊ ad de/
um reuertimini: nec vos terreant opera bo/
na que facile est exercere: dummodo adsit ip̄a
voluntas.

Qd facile est opari bonum ꝓpter auxilium
diuine gr̄e: que adiuuat oēs illam volentes: li
cet neminem cogat. Capitulum. 2.

Secūdo ostendo facile esse vnicuiqz
operari bonum ꝓpter adiutorium
diuinale. Parat⁹ eqdem deus ē ad
iuuare gr̄a sua oēs volentes ⁊ cu/
piētes facē bñ. Verūtamē solēt pleriqz de ip̄a
gr̄a benedicta dubitare hoiem adiuuāte: ma/
xime circa tria. Primo circa necessitatez. Se
cundo circa libertatem. Tertio circa ipecca/
bilitatem. P^c dubitant aliq de gr̄a ipsa circa
necessitatem. vtruz sit necessaria homini ad be
ne operādum ita ꝙ absqz illa nō possit opera
ri bonum. Et pro vna parte stat snia theolo/
gorum: qui in scdo sniarum attribuunt oēm
motum voluntatis ⁊ liberi arbitrij ad bene fa
ciendum gr̄e: dānātqz pelagianos hereticos
qui dixerunt liberum arbitrium solum ⁊ ꝑ se
sufficere homini ad opera bona. Hinc ⁊ ma/
gister sniarum. 28. di. 2. li. inducit Aug. li. 1.
retractationum. d. Heretici pelagiani sic le/

ferrea voluntas

facile est bonum operari

dex asserūt volūtatis arbitriū vt grē dei non relinquant locū: quā fm merita nr̄a dari asserunt. At ⁊ prefatus Augu. in plerisq; locis pelagianos viriliter expugnat ostēdēs grē necessitatez. vn̄ ad Bonifaciū papā. d. Nō pōt hō aliquid boni velle: nisi iuuetur ab eo q malum nō pōt velle. Et in li. de p̄destinatōe scōrum. Prius inqt est cogitare bonū q̄z credere: ⁊ ipsum cogitare bonū ex deo est. Et idem in libro de correctōe ⁊ gratia. Sine gratia dei nullū prorsus siue volēdo siue agēdo faciūt homines bonū. Et idez ad valentinū. Cogitare vel agere secunduz deum nulla rōne sine grā dei possum⁹. Et idē in. Ench. Gratia preuenit vt velim⁹ bonuz. Et idē in li. de ecclesiasticis dog. Monet ad q̄rendū salutem libertas arbitrij. s; mouente prius deo. Et idez in soliloquijs ad deū loquēs. Velle etiā quod bonū est non possum: nisi tu velis. Hoc idem dicit Bern̄. in li. de li. ar. cū ait. Tria in nobis operatur deus: cogitare. s. bonuz: velle: ⁊ pficere primū sine nobis. secundū nobiscū. tertiū per nos. Ad idē est illud hysidori in li. differētiarū gratia est diuine misericordie donū: per quod bone voluntatis est exitus. ⁊ hoc magister in textu sic scribit. Bona voluntas comitatur grāz: nō gratia voluntatem. Et doctor gentiū paulus. 2. corinthiorū. 3. c. eandez sententiam approbans inqt. Nō sum⁹ sufficiētes cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis. Ex quib⁹ omnibus colligimus vsq; adeo gratiam fore necessariaz ad explenda v̄tutis opa. vt etiā sine illa nec cogitare: nec velle ea quis possit. Ex parte altera contrariuz on̄di pōt ⁊ rōne ⁊ experimento. Ratōe sic. Magis se h; vnūquodq; ad illud ad qd̄ naturaliter est ordinatuz: q̄z ad illud ad quod naturaliter nō est ordinatū: sed homo naturaliter ad bonuz ordinatus est: nō aūt naturaliter ad maluz. ergo magis se h; homo ad bonū q̄z ad maluz. si itaq; pōt facere malū per se: poterit etiā facere bonū p se: ergo grā nō est necessaria ad hoc q̄ opetur bonum. Insup omnis creata natura pōt in suū actuz: ⁊ illum educere absq; adminiculo gratie: sicut ignis lucet: ⁊ calefacit: canis latrat: celuz mouetur: aque fluūt: ⁊c̄ huius. in quibus grā nō est: ergo aut hō poterit absq; grā p naturaz in suum actū ⁊ illū educere: aut peioris cōdicōis erit q̄z cetere creature. sed hoc est falsum: ergo per naturā pōt hō suū actū educere. sed actus eius est viuere fm rationē rectā: ⁊ opari bonū vt patet ex primo ethi. ergo vr̄ q̄. grā nō sit ei necessaria. Expimēto hoc adhuc clarissimuz est. qm̄qdē inuenti sunt tot gētiles: idolatre: ⁊ infideles: q v̄tutis opa miro modo sunt psecuti. qs neget bonā fuisse iusticiam Bruti. fidelitatez Marci reguli. cōstantiā Mutij. paupertatem Valerij publicole. continentiam Scipionis. ⁊ philosophoruz morales actus. Non opus nūc est eoꝝ recensere gesta: de quib⁹ tn̄ in historijs multa legimus laudabilia ⁊ memoratu digna. Operati sunt ergo illi opera bona plurima: ⁊ tamen in eis nulla erat grā. Pro huius difficultatis solutione afferaz in mediuz responsionē domini Bon̄. qui in. 2° sentētiarum di. 28. distinguit triplex bonuz: quod homo potest operari. Primū moralis cōdicōis. Secundū dispositionis. Tertiū ordinationis. Primū bonum est cū actus transit sup materiam debitā. nō tn̄ ordinatur ad finem vltimū ad summum bonū ad beatitudinē: siue ad ipsum deum. sicut cum qs non propter deū: nec vt preceptis eius obediat: sed tantum qa ratio dictat: subuenit misero ⁊ idigenti: fideliter seruata restituit. iusticiam inferioribus administrat: ⁊ huiusmodi. vt testatur phs in lib. pol. d. q̄ homo est animal politicum: q; indiget diuersaruz operationum. ideo natura permisit nos simul habitare vt alter alteri subueniret. ⁊ ideo dicit. P. Solitari⁹ homo aut deus aut bestia. Ad talia bona pōt liberum arbitrium absq; gratia exire cooperante sibi deo: sicut cooperatur alijs creaturis. Naz sine primo agēte nullum agens pōt agere. Scd̄m bonuz dr̄ dispositionis: ⁊ est illud quod fit p amore dei l; extra charitatem. qd̄ qdem de cōgruo disponit ad finem vltimum: vt dicet in sequēti sermone. In tale bonum non potest liberum arbitrium absq; munere gratie gratis date per quod illuminetur dirigatur ⁊ excitetur: vt velit aliquid facere: quod sit deo placitum.

Tertium bonum, dicitur ordinationis. qd̄ scilicet ordinatur in finem ⁊ fit in charitate. ⁊ in hoc nō pōt liberum arbitriuz lapsum absq; auxilio grē gratum facientis. Ex hac ergo distinctione respondeo ad obiecta in contrarium: q̄ l; homo possit operari bonum morale. sicut fecerunt gentiles ⁊ phi absq; grā dei nō tamen bonum meritorium: siue sit meritorium merito congrui. siue merito condigni. Et sic etiam soluuntur rationes opposite: que concludunt de bono morali non meritorio.

Secūdo

Secundo nonnulli dubitant de gratia ipſa cir
ca liberalitatem. vtrum ſcilicet deus det gra/
tiam ipſam facienti quod eſt in ſe ex neceſſita/
te aut ex liberalitate. Et ꝙ ex neceſſitate arguē
do poſſet oſtendi ſic. Primo qꝛ Auguſtinus
ſuper illud. 2. ad Thi. 2. Negare ſeipſum nō
pōt ait. Cū ſit iuſtus nō pōt negare ſuā iuſti/
ciā. ergo cū ſit bonꝰ ꝛ miſericors nō pōt nega
re ſuā bonitatē ꝛ miſericordiam qꝛ ꝓnior ē ad
largiēdū de mīa ꝛ bonitate ꝗ̄ ad puniēdū de
iuſticia. ſi ergo nō pōt ſuam iuſticiā negare fa
cientibus malum: multomagis nec ſuam mi/
ſericordiam illis qui requirunt eam. Sed qui
facit quod in ſe eſt: requirit bonitatem eius ꝛ
miſericordiā: ergo de neceſſitate dat illi. Se/
cundo qꝛ Aug. ſuꝑ illud ad Ro. 5° iuſtificati
ex fide pacem habeamus ait. Deus recipit cō
fugientes ad ſe. Aliter in eo eſſet iniquitas:
ergo impoſſibile ē ꝙ nō recipiat fugientes ad
ſe: qꝛ impoſſibile eſt ꝙ in eo ſit iniquitas: ſed
faciens quod in ſe eſt cōfugit ad ipſum: ergo
neceſſe eſt ꝙ ipſum recipiat. Sed ipſum reci/
pe eſt ꝑ īfuſionem grē. ergo ꝛc̄. Tertio īpoſſi
bile ē ſummā veritatem mētiri: ſed neceſſe hꝫ
implere illud qđ dicit: ſed dicit ꝙ ꝯuertenti ad
ipſum conuertet ſe. Zacharie. i. conuertimini
ad me ꝛ ego conuertar ad vos. ergo cum fa/
ciens quod in ſe eſt conuertat ad ipſam veri/
tatem primam: neceſſe eſt ꝙ deus conuertat
ad illum: ſed hoc nō eſt niſi ꝑ grām ergo ꝛc̄.
Solutī h̄ qđ ſm̄ Alex. in tertio volumine ſū/
me ꝙ deus dat grām ſuam ſola liberalitate: ꝛ
cum cōcludit ex his que dicta ſunt ꝙ dat illaꝫ
de neceſſitate: diſtinguenda eſt duplex neceſſi
tas. Prima vocat coactionis ꝛ ꝓhibitionis:
qua aliqua res cogitur vel prohibetur eſſe vel
nō eſſe. ꝛ h̄ nullo mō cadit in deo. Scđa ne/
ceſſitas dr̄ imutabilitatis que deo conuenit: ꝛ
ſic dicimus neceſſe ē deum eſſe imortaleꝫ: nō
ꝙ aliqua vis cogat eum eſſe immortaleꝫ: ꝛ ne
ceſſe eſt nō eſſe iniuſtum: non ꝙ aliqua vis ꝓ
hibeat eum eſſe iniuſtuꝫ. ſed qm̄ nulla res pōt
facere vt no ſit immortalis: ſeu vt ſit iniuſtus
nō dat igitur deus grām de neceſſitate coac/
tionis ꝛ prohibitionis: qꝛ deus non pōt cogi:
ſed bene de neceſſitate imutabilitatis: qꝛ imu
tabiliter ſe habet diuina bonitas ad donū grē
omni volenti recipere faciendo quod in ſe eſt
ſicut ſol imutabiliter dat lumē ſuum omni vo
lenti ſuſcipere. ſ. diſpoſito ad hoc ꝛ ſe haben/
ti in recta diſpoſitione ad ſolem: que oīa redu/
cuntur ad illam affluentiſſimam liberalitatem
dei qui quantū ex ſe eſt creatur rationali coope
ratur vt bona ſit vt bene operetur: vt deniqꝫ
ſalua fiat. O indeficiēs pelagus charitatis di/
uine: que tanta eſt vt omnibus ſe offerat nemi
nem abijciat: niſi eam nolentē ꝛ reſpuentem.
Hinc Cyprianus in epiſtola ad donatum ſic
ſuauiſſime loquitur. Profluens largit ſpirıtꝰ
nullis finibus premitur nec vllis coercentibꝰ
clauſtris, intra certa metarum ſpacia refrena/
tur. manat iugit: exuberat affluent noſtrū tm̄
pectꝰ ſitiat ꝛ pateat: quantū illic fidei capacis af
ferimus: tantum inde gratie inundantis hau
rimus. h̄ ille. Quam ergo excuſationem ha/
bere poterunt qui bene operari nolunt: quan/
do deū ſciunt ad ſe adiuuandum paratū. Nō
negari non poteſt: cum in ꝓmptu ſint tot ſcōꝝ
exempla: qui carnem ſuum crucifixerunt cum
vitijs ꝛ concupiſcentijs ieiunādo. orando. vi/
gilando. oberrando in ſolitudinibus ꝛ ferociſ
ſimos cruciatꝰ ēt vſqꝫ ad mortē ferendo. Ho
mines fuerūt martyres hoīes ꝯfeſſores. hoīes
ēt ꝛ delicate ꝟgines q̄ ſeipſas mūdū ac tyran/
nos oēs ꝛ dira tormenta ſuperare potuerunt.
Eiuſdem nature erāt cuius nos ſumus. tamē
qꝛ obtulerunt corda ſua dn̄o: inuenerunt ad/
iutoriuꝫ abundātis gratie eius qua mediante
ꝛ aſſiſtente illis reliquerunt poſteris tot virtu
tum exempla. O vero dānabilis multorum
malicia q ſuam fragilitatem accuſant ex qua re
cuſant operari bonum: ſuperaddentes ꝙ deꝰ
ſaluat quos vult ſine aliqua eorum diſpoſitio/
ne ſiue cōſenſu. ſed audiāt Aug. in libro de li.
ar. d. Qui fecit te ſine te non ſaluabit te ſine te
nec cōtraria ſunt eiuſdem verba que in codeꝫ
libro ſcribit cum aſſerit. Virtutem deus in no
bis ſine nobis operatur. quia ſcđm Alex. de
ales. Vnus ideqꝫ ſenſus continetur in omni/
bus. nam cum Aug. d. Deus operatur vir/
tutem ꝛc̄. notat duo ad ſalutem hominis con/
currentia. Cauſam effectiuam que eſt ipſa gra
tia dei: ꝛ cauſam ſuſceptiuam ſeu diſpoſitiuā
que eſt ipſa voluntas conſentiens ꝛ non re/
pugnans. vnde verba Aug. ſic exponuntur.
Virtuteꝫ deus in nobis conſentientibus ope
ratur ſine nobis efficientibus. Idipſum com
plectitur primum dictum. quod ſic exponitur
Qui fecit te ſine te efficiente. non ſaluabit te
ſine te conſentiente. 3° alij dubitant circa
impeccabilitatem: vtrum ex preſentia gratie
poſſit homo in hac vita eſſe ſine peccato. Et

ſm̄ Aug.

de pctō veniali

vita eterna quō datur

ſm Aug. in liº. de pfectione iuſticie. heretici
qdam arguebant. d. Aut deus vult nos eſſe ſi
ne peccato: aut cum pctō: nō vult ꝙ ſimus cuꝫ
pctō: qꝛ hoc inconueniens eſt. ergo vult ꝙ ſi/
mus ſine peccato: in pn̄ti vita: ergo aut poſſu/
mus eſſe ſine pctō: aut deus vellet aliqd qᵭ nō
poſſet eſſe: quod eſt incōueniēs magnum. Et
poſt multa recitata prefatus doctoꝛ Aug. fir/
miter. d. ꝙ nullus in hac vita pōt eſſe ſine pec
cato veniali de cōi lege: ⁊ hoc pp fomitē pcti q
ē inclinās ad maluꝫ ⁊ auertens a bono: pp qᵭ
exclamabat apl's Ro. 7. dicēs. Qᵭ nolo ma/
lum hoc ago. ⁊ iteꝝ. Video aliam legeꝫ in mē
bꝛis meis repugnātem legi mētis mee. ad di/
ctum ꝟo hereticoꝝ rn̄det ideꝫ Aug. ꝙ nō pōt
eſſe ſine pctō moꝛtali in vita iſta p grām. pōt ēt
eſſe ſine pctō in glia. Quātum vero ad pn̄tem
ſtatū lꝫ poſſet qs vitare peccata venialia in pti/
culari: ⁊ ꝓ aliquo iteruallo tpis nō tn̄ in vni/
uerſali nec omni tēpoꝛe. ideo Jo. i. cano. c. i.
inqt. Si dixerimus qꝛ peccatū nō hēmus ipſi
nos ſeducimus ⁊ veritas in nobis nō ē. Et ſa
piēs ꝓuer. 20. Quis pōt dicere mūdū ē coꝛ
meū. Et Ro. 3. Eſt aūt deus verax: oīs autē
hō mēdax. Et grego. in paſtoꝛali. Nemo ē q
ita viuat vt aliqtenus nō delinquat. Et i autē.
de monach. ſ. triēnij. Humana natura labi
tur ad delicta. Sed ꝓpterea nō ē diffidēdū de
bonitate dei: qꝛ venalia pctā charitatē n̄ exclu
dūt: ⁊ grām ab aīa nō eijciūt: neqꝫ ianuā clau/
dūt regni celoꝝ. De quoꝝ qlitate ⁊ cōditiōe in
tractatu de peccatis pleniꝰ erimꝰ dicturi. nunc
ꝟo ſatis eſſe dꝫ ꝙ deus bn̄dictus tātam grām
nobis confert: quātam ſufficit ad pctā moꝛta/
lia deponēdum ⁊ euitādum: quātāqꝫ neceſſa/
ria eſt ad virtuoſos actus exercēdos: ideo ſalu
bꝛe eſt cōſilium vtileqꝫ remedium ⁊ documen
tum: vt perſepe inuocemus deum: eiqꝫ men/
tem offeramus intentione recta.

Quod facile debet eſſe vnicuiqꝫ operari bo
num propter indeficiens pꝛemium eterne vi/
te qᵭ datur bene facientibus. Capitulū. 3.

Tertio oſtēdo facile eſſe vnicuiqꝫ ope
rari bonum ꝓpter pꝛemium eterna/
le. Promittit etenim oībus bn̄ ope/
rantibus p̄mium eterne vite: de quo qn̄qꝫ in
tribus accidit dubitare. p̄ in cōdignitate. 2º. in
difficultate. 3º. in ſuperioꝛate. p̄ ſolet dubitari
in cōdignitate. Vtrum. ſ. aliquis poſſit de cō/
digno mereri vitam eternam. Et ꝙ nō videt̄.
pꝛimo qꝛ apl's Ro. 8. ait. Non ſunt cōdigne
paſſiones huius tēpoꝛis ad futuram gloꝛiam
que reuelabitur in nobis. Et idem ad Titum
3. c. Nō ex operibꝰ iuſticie que fecimus nos:
ſed ſm ſuam miſericoꝛdiam ſaluos nos fecit
p lauacrū regenerationis ⁊ renouationis ſpi/
ritus ſancti quaꝫ effudit in nobis abunde per
Jeſuꝫ xp̄m ſaluatoꝛeꝫ nr̄ꝫ: vt iuſtificati grā ipi
us hr̄des ſimus vite eterne. 2º. arguitur per
dcm̄ glo. Ro. 6. ſup illo ꝟbo. grā dei vita eter
na: que ſic inqt. Poſſet recte dicere. Stipen/
dium iuſticie: vita eterna: ſed maluit dicē grā
dei vita eterna. vt itelligeremus deum in eter
naꝫ vitā ꝓ ſua miſeratione nos pducere non
meritis nr̄is. Et his ꝟbis apparet ꝙ hō nō
mereat̄ ex cōdigno vitā eternaꝫ. qꝛ illud qᵭ ex
cōdigno qs meret̄ nō eſt ex miſeratione dei. 3º
obijcit̄: qꝛ illud meritum videt̄ eſſe cōdignum
qᵭ equatur mercede. ſed nullus pn̄tis vite ac/
tus pōt equari vite eterne: que cognitionem
⁊ deſiderium noſtrum excedit. Excedit etiam
charitatē vel dilectionem vie: ergo nō pōt ho/
mo mereri vitam eternam de cōdigno. In
oppoſituꝫ adhuc poſſe dicit: qꝛ illud qᵭ reddit̄
ſm iuſtum iudiciū vr̄ eſſe merces condigna.
Sed vita eterna reddit̄ a deo ſm iuſtum iudi
ciuꝫ. iuxta illud apl'i. 2. Timot. 4. In reliquo
repoſita eſt mihi coꝛona iuſticie quam reddet
mihi dn̄s in illa die iuſtus iudex. Ergo vr̄ ꝙ
homo mereat̄ vitā eternam ex cōdigno. Rn̄/
deo ad iſtam. q. ſm. Tho. in. et. q. vltima. ꝙ
opꝰ meritoꝛium hoīs dupl'r cōſiderari poteſt.
Vno modo ſm ꝙ procedit ex libero arbitrio.
Alio mō ſm ꝙ ꝓcedit ex grā ſpūs ſci. Si cōſi
deret̄ ſm ſubſtātiaꝫ opis: ⁊ ſm ꝙ ꝓcedit ex li/
bero arbitrio ſic nō pōt eſſe cōdignitas pp ma/
ximā ineqlitatem: ſed ē ibi cōgruitas pp quā/
dam eqlitatem ꝓpoꝛtionis. Videt̄. n. cōgruū
vt hoī operāti ſm ſuā ꝟtutem deus recōpen/
ſet ſm excellētiam bonitatis ſue. Si aūt loqua
mur de ope meritoꝛio ſm ꝙ ꝓcedit ex grā ſpi
ritus ſci ſic ē meritoꝛiū vite eterne ex cōdigno
qꝛ tunc valoꝛ meriti attendit̄ ſm ꝟtutem ſpūs
ſci mouētis nos in vitā eternā: ſm illud Joh.
4. Fiet in eo fons aque ſaliētis in vitā eternā
Attēdit̄ ēt p̄cium operis ſm dignitatem grē p
quam hō cōſoꝛs factꝰ diuine nature adoptatur
in filiū dei cui debet̄ hr̄ditas ex ipſo iure adop
tionis: ſm illud apl'i Ro. 8. Si filij ⁊ heredes
Ad pꝛimam ergo auctoꝛitatem apl'i dicēdum
ꝙ loqtur de paſſionibus ſcōꝛum ſm eoꝝ ſub
ſtātiam. Ad auctoꝛitatem ⁊ ad dictum glo.

grada qua 4 ... difficultas ad bene operandum felicitas eterna superna vita

respondeo ꝙ intelligunt quantū ad primā cām perueniendi ad vitam eternā que est miseratio dei. Meritū autē nostrū est eam subsequens. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ gratia spiritus sancti quā in presenti habemus ⁊ si nō sit equalis glorie in actu: est tamē equalis in virtute: sicut ē semen arborū in quo est virtus ad totā arborē similiter per gratiā inhabitat hominē spiritus sanctus qui est sufficiens causa vite eterne vnde dicitur pignus hereditatis nostre. 2. Corin. 1. Et solet dubitari de premio vite eterne i difficultate. Utrum qui cū maiori difficultate operatur bonum magis mereatur ⁊ ampliore dono glorie remuneretur a deo. Et omissis obiectionibus que pro vtraqꝫ parte fieri possent dico cum doc. seraphico. Bon. in libello quodā qui apologia pauperū aduersus calumniatorē intitulatur ab ipso: ꝙ triplex ē difficultas ¶ Prima ex genere operis sicut difficilius est omnia vendere ⁊ pauperibus erogare quā minimū aut minutū de suis bonis erogare pauperibus. Et difficilius est pati mortē pro christo quā absqꝫ ipsa quoscunqꝫ alios labores. Talis difficultas simpliciter auget meritū quia magis meretur qui maius operatur bonū. Et de hac dicit Hiero. ad Exuperantium hec v̄ba. Nudū christū nudus sequere durū grāde difficile: sed magna sunt premia. ¶ Secūda difficultas ad bene operandū ē ex circūstātia extrinseca originē trahens: sicut difficilius est abstinere a cibis ⁊ ieiunare vbi multi sunt cōuiuātes ⁊ comedentes quā in solitudine. Et hec difficultas per accidens augꝫ meritū: quādo scilicet quis tales occasiones abstinentie retrahentes euitare nō potest. Sed si quis huius temptationes declinare nollet nō propterea ꝙ difficiliꝰ operatur bonū: magis mereret. Hinc Hieronymus aduersus Uigillantiū: qui ei dicebat: cur pergis ad heremū respondit: vt te non videā: vt te nō audiā: vt tuo furore nō mouear: vt tua bella nō patiar: ne me capiat oculus meretricis ⁊ pulcherrima ad illicitos deducat āplexus. Respondebis hoc nō est pugnare: sed fugere. Sta in acie aduersarijs armatus absiste: fateor in becillitatē meā: nollo spe pugnare victorie: ne perdā aliquādo victoriā: si fugero gladium euitaui. ¶ Tertia est difficultas ex vitio psone agentis proueniens: sicut difficilius ē seruare castitatem ei qui diu libidini deseruiuit ꝙ illi qui cōtinēter vixit: ⁊ talis difficultas meritū non auget: quod Hieronymꝰ expresse testatur in epistola ad Eustochiū ad quē sic scribit. Soror tua Blesilla etate maior sed proposito minor. Septimo mense post acceptū maritum viduata est. O ifelix humana cōditio ⁊ futuri nescia: nā virginitatis coronā ⁊ nuptiarū perdidit voluptatē: ⁊ ꝗ̄ꝗ̄ ſm pudicitie gradum teneat quas illā existimas per momēta sustinere cruces spactantē quottidie in sorore quod in se videt amisisse: ⁊ cū difficilius experta careat voluptate: minorē tamen cōtinentie habere mercedem. hec ille. ¶ Tertio dubitari solet circa bonū eterne vite in superioritate: an superius sit copiosius ⁊ affluentius bonū quibuslibet temporalibus bonis: ⁊ quia de illo diffusius tractaturi erimus loco suo: pro presenti sufficiat audire sic dicentē Greg. in omelia. Si cōsideremus fratres carissimi q̄ ⁊ quāta sunt que nobis promittunt in celis: vilescunt animo oīa que habent in terris. Terrena nāqꝫ substantia supne felicitati cōparata: pondus est nō subsidiū: tpalis vita eterne vite cōparata: mors est potiꝰ dicenda ꝗ̄ vita. Ipse. n. quottidianus defectus corruptionis qd ē aliud ꝗ̄ quedā ꝓlixitas mortis. Que autē lingua dicere vel qs itellectꝰ capere sufficit illa supne ciuitatis quāta sint gaudia: angeloꝝ choris itéresse: cū beatissimis spiritibus glorie cōditoris assistere: pñtē dei vultū cernere: incircūscriptū lumē videre: nullo mortis metu affici: incorruptionis ꝑpetue munere letari. hec ille. O vere bonū desiderabile: bonū amabile: bonū quietū: bonū ꝑfectū: bonū ab omni malo separatū qd deus pijssimus parat laborantibꝰ pro suo amore. O bonū indeficiēs bonū excedēs ꝗ̄cūqꝫ tpalia cōmoda: ꝗ̄libet huiꝰ seculi blandimenta: qd negligentes peccatores ⁊ miseri ꝓ momentanea huiꝰ tpis breuissima prosperitate amittunt. Quid dici potest magis ingratū ꝗ̄ dei iugū refugere ad qd sequitur tā copiosa merces. O surdi. o stulti ⁊ tardi corde ad credendum: nō sit vobis difficile operari bonū: nō vos terreat actus virtutum. Estote fortes estote cōstantes ad beneficiendū et audite vocem benigni iesu clamantis in euangelio Math. 5. c. Merces vestra copiosa ē in celis Ad quā nos perducat ipse filius dei qui cū patre ⁊ spiritu sancto viuit et regnat per eterna secula seculoꝝ. Amen.

Feria secunda post dñicā in. 70. de qualitate cōditionibꝰ seu regula bonoꝝ opeꝝ qbꝰ peccatores scientes quid eos oporteat facere ad penitentiam animantur. Sermo. .2.

Multi sunt uo
cati pauci ꝟo electi: iteruz vbi
supra. Existimaui necessariũ
eẽ his q volũt bñ facere scire q̃
liter habeãt in bonis opibꝰ re
gulari: qm̃ dubia ⁊ ꝑplexita/
tes que sup id possent oriri faciũt quãdoqz igno
rantes viã dñi ⁊ salutis ꝓprie accepto ꝓposito
bono deficere. Quare in p̃senti sermone de cõ/
ditionibꝰ bonoꝝ operũ dicere statui vt sic nullꝰ
excusare se possit. s. nescire qd sibi esset agẽduz
Declarabimꝰ itaqz q̃ operari bene volentibꝰ ex
pediat noscere vt ex h̄ magis excitet̃ vnusqsqz
ad opa virtutis amplectenda: quoniã ad illa vo
cat deus peccatores q nisi nouerint illoꝝ; ordi/
nez; de electorũ numero eẽ minime pñt. Iccir/
co ad tria cõsiderãda de bonorũ operũ necessita
te ⁊ qualitate sermo est extendendus.
Primũ dicitur extrinseca operatio.
Secundũ exemplaris imitatio.
Tertiũ charitatiua informatio.

Quod ad bene operãdũ cũ facultas adest ne
cessarius est actus extrinsecus: nec sufficit intẽ
tio sola. Capitulum. .I.

PRimo cõsiderãdũ circa regulã necessa
riaz bonoꝝ operũ dicit̃ extrinseca opa/
tio. Pro cuius declaratione queritur.
Utrũ ad bene operãdũ necessarius sit actꝰ ex/
trinsecus. Et videt̃ ꝙ nõ: ⁊ ꝙ sola intẽtio bene
operãdi sufficit ad salutẽ ꝓbat̃ ꝑ sanctoꝝ dicta.
Inquit. n. Greg. in omel. Nũqz vacua ẽ ma
nus a munere cũ archa cordis repleta fuerit bo
na voluntate. Et Ber. de h̄ ait. Intẽtio sufficit
ad meritũ: bona actio requirit̃ ad exempluz. Et
glo. super illud p̃s. Uiri ꝯfitebor aduersuz me
votũ pro opatione iudicat̃. Et Aug. 14. q. 5. c.
sic uid. deus interrogat cor nõ manũ. Et Ioh.
Criso. 22. q. 5. c. qui periurare. deus nõ ex opi
bus iudicat sed ex cogitationibꝰ ⁊ ex corde. Et
de pe. di. I. c. si cui. §. sequenti. voluntas remu
neratur nõ opus. Et. 15. q. 6. c. si a sacerdotibꝰ
Magis inspector cordis est deus q̃z operis: et
voluntas pro facto reputat̃. sicut patet in. c. ho/
micidioꝝ. in. c. omnis in. c. nũquid. in. c. noli.
in. c. homicidiũ. ⁊ in. c. si ꝓpterea. de pe. dis. I.
His ⁊ similibꝰ auctoritatibus quidã inherẽtes
dicũt homini nõ esse expediens vt laboret i acti
bus extrinsecis bonoꝝ operũ: sed sufficit habe
re cor bonũ ⁊ mentẽ bene dispositã. Sed in cõ
trariũ induci possunt alia dicta sanctoꝝ. Ait. n.
Iacob. 2. c. Fides sine operibꝰ mortua est. Et
Ambro. in li. de offi. Nõ satis est bene velle sz
etiã bene facere: nec satis iterũ bene facere nisi
id ex fonte bono ꝓcedat: hoc est ex bona volũta/
te ꝓficiscatur: que ꝟba notant̃. 86. di. i. c. nõ sa
tis. Et Paulus ad gal. 6. Dum tempꝰ habe/
mus operemur bonũ. ⁊ Apoc. 22. inducit̃ deꝰ
iudex omniũ. d. Ecce venio cito ⁊ merces mea
mecũ est dare vnicuiqz ſm opera sua. Et apoc.
14. dicit̃ de bonis. Opera. n. illorum sequũtur
illos. Et Math. 16. c. Reddet vnicuiqz ſz opa
sua. Ex qbs omnibꝰ colligit̃ ꝙ astringunt̃ oẽs
salutẽ volentes acquirere nõ solũ ad bene volẽ/
duz intrinsecus: sz etiã ad bene operãdũ extrin/
secus. Insup presens euãgeliũ explicat manife
ste ꝙ operarijs tantũ dominꝰ mercedẽ tribuen
daz designat. Pro huius q̃stionis solutiõe: no
tanda est sententia. d. Boñ. di. 40. secũdi. vbi
ait. ꝙ volens operari bonũ aut põt i actũ extrin
secũ: aut nõ põt. Si nõ põt: volũtas reputatur
pro facto: ⁊ intentio bona sufficit ad eius meri/
tuz: qr vt dicit̃. ff. de re. iu. l. ipossibiliũ. Ad im/
possibile nemeo tenet̃: ⁊ hoc attestat̃ Grego.
in omel. supra Math. Estimationẽ regnũ dei
nõ hz: tantũ valet q̃ztũ habes: q̃ztum potes. Si
vero qs dicit se velle operari bonũ ⁊ potens il/
lud nõ operat̃ credens ꝓficere decipit seipsum
qr talis voluntas semiplena est ⁊ pigra: nec ra/
tionẽ ꝟtutis hz nisi ducat̃ ad opꝰ. O quot sunt
tali errore delusi: qui cũ admonent̃ vt bene fa/
ciant rñdere solent: sufficit nobis intentio no/
stra: sicut dicũt vsurarius volens vsuras resti/
tuere ⁊ nõ restituens: sufficit mihi intentio mea
scio ꝙ bonã habeo voluntatez: ⁊ tamẽ illã non
exequit̃ in rẽ. Sic faciunt adulteri: sic fornicato
res: sic alij peccatores quaz plurimi. O misera
bilez errorẽ quo fit vt insensati ⁊ stupidi suas in
firmitates sanare nõ curant.

Quod volentes bñ operari debent sequi xp̃z in
generali. s. quo ad obseruãtiã diuinoꝝ p̃cepto/
ruz ex debito: ⁊ ꝯsilioꝝ de ꝯsilio.
Capitulum secundum.

SEcundũ cõsiderandũ circa regulaz ne/
cessariã ⁊ qualitatẽ bonorũ operũ dicit̃
exemplaris imitatio. Ubi dubiũ meri
to declarãdũ occurrit. Utrũ. s. necessariũ sit vo
lenti bene facere sequi christũ in operibꝰ bonis
ea faciendo q̃ ipse fecit. Et pro vna parte ꝓbo
ꝙ sic ꝑ dicta sanctoꝝ. Inquit eniz Petrꝰ. I. c.
2. Xp̃s passus ẽ pro nobis vobis relinquens
exempluz

exemplũ vt sequamini vestigia eiꝰ. Et Joh. 1.
cane. 2. c. Qui dicit se in christũ credere dʒ quo
modo ille ambulauit: ⁊ ipse ambulare. Et Au/
gusti. in lib. de doctrina xp̄iana. Ex sacramẽto
vnctionis xp̄ianoꝝ omniũ vocabulũ descendit
⁊ nomẽ: qđ nomẽ ille frustra sortitur qui xp̄m
minime imitatur. Et Greg. in omel. Qui ve
stigia xp̄i dedignantur sequi qua temeritate spe
rant ad eius claritatis gaudia cõtuenda pueni/
re. Et in. c. cũ venisset. extra. de sacra vnxi. A
xp̄o christiani dicuntur: tãq̃ʒ vncti deriuanᷣ ab
vncto vt oẽs currant in odorẽ vnguentoꝝ illiꝰ
cuius nomẽ oleuʒ ẽ effusuʒ. Et Johis. 8. xp̄s
ipse dicebat. Ego suʒ lux mũdi: q sequiᷣ me nõ
ambulat in tenebris: sed habebit lumẽ vite. Et
Joh. 13. Exemplũ. n. dedi vobis vt quẽadmo
duʒ ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ergo ꝑ auctori/
tates predictas ꝯcludere possumꝰ homines de
necessitate teneri ad seruãda opera xp̄i: ⁊ sic cũ
xp̄s fuerit pauper ⁊ multi sint diuites: christus
virginitateʒ seruauerit multi sint cõiugati: xp̄s
per noctes orauerit: multi in suis lectulis dor/
miant: xp̄s sine calciamẽtis incesserit: multi cal
ciamenta deferant: xp̄s passus fuerit ⁊ mortuꝰ
in cruce violenta morte atq̃ʒ terribili: ab omni/
bus derelictꝰ: multi morianᷣ morte naturaliter
inter manus ⁊ amplexus caroꝝ. Ergo tales ⁊
omnes alij qvitã suã aliter ducunt q̃ʒ xp̄s salui
esse nõ pñt. Et ex ꝯsequẽti sequereᷣ ꝙ dãnabiᷣ
totus mundus: ⁊ ꝙ nec sancti essent in paradi/
so: qꝛ nec ipsi fecerunt q̃ fecit xp̄s. Non fuit ad
calumniã flagellatus Paulus vt xp̄s. Nõ spi
nis coronatus Petrꝰ. Nõ clauis cõfixus pau
lus primus heremita. Nõ nudus pendens in
cruce iter duos latrones magnꝰ Antoniꝰ. Nõ
felle ⁊ aceto potatus Hiero. Nõ derisus a trã
seuntibus Aug. Igiᷣ cũ ipsi ⁊ alij aliũ moduʒ
in suis operibꝰ aliãq̃ʒ regulaʒ tenuerint q̃ʒ xp̄s
nõ sunt beatitudinem assecuti si auctoritates ad
hanc partẽ inducte aliter sanius nõ exponãtur
⁊ intelligantur. Pro altera parte arguere pos/
sumus ꝙ nõ sit necessariũ ad saluteʒ sequi xp̄m
iesum: neq̃ʒ teneamur opera eius facere. Et ar
guo sic. Vnusq̃sq̃ʒ tantũ operari bonũ merito/
riuʒ põt quantũ cõmunicaᷣ ei gratia. Sed nul/
li cõmunicaᷣ tãta gratia quãta cõmunicata fuit
anime xp̄i. Ergo nullus teneᷣ imitari christuʒ
qꝛ illud impossibile esset. Ad solutioneʒ huius
difficultatis induco dominũ Boñ. d. in apolo
gia paupeꝝ: ꝙ in christo contingit reperire tr/
plices actus.

Primi respiciunt dignitatẽ excellẽtie.
Secũdi cõdescensionẽ misericordie.
Tertij informationẽ vite perfecte.
Primi actꝰ respiciũt dignitatẽ excellẽtie: vt illi
in qbꝰ apparet sua potẽtia: sic opa miraculosa vł
sapientia: sicut reuelatio secretoꝝ cordis vel se/
ueritas iudicij: sicut eijcere vendentes ⁊ emẽ/
tes de templo: dura increpatione arguere pon/
tifices: vel auctoritas officij: sicut sacramẽtũ cõ
ficere ⁊ manus imponere ac relaxare peccata: q̃
omnia christo cõueniunt: qꝛ ipse erat deus om
nipotens: erat homo: ⁊ ex gratia vnionis om/
nia sciens: erat iudex ⁊ erat sacerdos. In huius
modi operibꝰ velle sequi christũ fatuũ esset ⁊ te/
merariũ: nisi ab ipso quis vel ab aliquo a chri/
sto auctoritatẽ habente ad talia exequẽda foret
deputatus. Vnde si qs diceret: volo miracula
facere: qꝛ sic christus fecit: presumptuosus cen
sendus esset nisi ab ipso iesu christo potestateʒ
hanc accepisset: sicut apostoli: de qbus dicitur
Math. 20. Conuocatis Jesus. 12. discipulis
suis dedit illis potestatẽ spirituuʒ imundoꝝ vt
eijcerent eos et currarent omnẽ languorem ⁊
omnẽ infirmitatẽ. Similiter nõ liceret alicui re
uelare secreta cordiũ ⁊ futura cõtingentia q̃ ne/
sciret: qꝛ ⁊ si christus id egit sciebat illa. Nec re
cte faceret si quis cõficere vellet sacramentũ qa
et christus id egit: nisi ad hoc ordinatus eẽt vel
a christo sicut apostoli vel ab alijs quos christꝰ
designauit ⁊ deputauit. Vnde vt breuiter dicã
christus nõ est sequendus in operibus excellen
tie ⁊ dignitatis nisi ꝓut est tactum. Secundi
actus in christo respiciunt cõdescensionẽ mise/
ricordie: vt nuptijs interesse inter homines fa/
miliariter cõuersari in domo pharisei Magda
lene ⁊ Marthe mathei publicani ⁊ Zachei pu/
blicanoruʒ principis comedere ⁊ bibere ciba/
ria ⁊ pocula cõmunia q̃ sibi dabanᷣ: tunicã in/
cõsutilẽ nõ hispidã rudẽq̃ʒ deferre ⁊ huiusmo/
di q̃ omnia facere voluit nõ vt sensualitati pereᷣ
cuius in eo nulla cõtradictio inueniebaᷣ non vt
voluptati deseruiret corpusq̃ʒ suũ nutriret in de
litijs q pro nobis omnibus pati venerat: sed vt
in talibus exemplis condescenderet imꝑfectis.
Quoniaʒ si omnes actus eius q̃ʒtũ ad apparẽ/
tiaʒ extitissent perfecti facile potuissent heretici
asserere passim ⁊ indistincte ad ꝑfectionis ope/
ra oẽs teneri: sicq̃ʒ dãnassent ꝯiugiũ: dãnassent
ciuilẽ vitã: dãnassent tpales dignitates: dãnas/
sent artificũ officia: dãnassent possidẽtes diui/
tias: dãnassent deniq̃ʒ oẽs q ꝑfectionis vitam

nō obſeruarunt. Verūtamē aduertendū eſt ꝙ
licet actus īperfectionis ꝗ fuere in xp̄o viderent̄
imperfecti ꝙ̄ʒtū ad appꝫentiaʒ: erāt tamen ꝑfecti
perfectionis actus ꝙ̄ʒtū ad exiſtiſtentiā qm̄ ſicut
bonū dicit̄ tripliciter ⁊ malū tripliciter: ⁊ ꝑfectuʒ
tripliciter: ita ⁊ īperfectū dicit̄ tripliciter. Prio
bonū dicit̄ tripliciter: qꝛ ē bonū ex genere: ſicut
actus tranſiens ſuꝑ debitā mām: vt ire ad eccle
ſiam ieiunare orare: ⁊ ſimilia. Eſt bonū ex cir/
cunſtantia ſicut actus circūſtātijs debitis infor
matus: vt occidere hominē qꝛ lex ita iubet. Eſt
⁊ bonū ſm̄ ſe: qđ nullo modo pōt fieri male: ſicͭ
diligere deū ex charitate. Secūdo maluʒ dicit̄
tripliciter. Primo eſt aliqđ maluʒ ex genere vt
actus tranſiens ſuꝑ materiā indebitā: vt occide
re hominem. Eſt ⁊ malū ex circunſtantia: ſicut
dare elemoſynā diuiti: pauperibꝰ fame perire ꝑ
miſſis ⁊ ieiunare per inanē gloriā. Eſt etiā ma
luʒ ſm̄ ſe: qđ nullo modo poteſt fieri bene: ſicut
odire deū ⁊ de facto mortaliter peccare. Ter/
tio ꝑfectū dicit̄ tripliciter. Eſt enim quoddā ꝑfe
ctum ex genere: vt actus difficilis ⁊ excellens:
ſicut omnia relinquere ⁊ religionē intrare. Eſt
quoddā ꝑfectū ex circūſtātia ſicut eſt actus debi
tis circūſtātie ꝑfectionibus informatus: ſicut fu
gere morteʒ nō ex infirmitate ⁊ timore ſed pro
meliori bono ſiue quantū ad deū: ſiue quātū ad
proximū. Eſt quoddā perfectū ſʒ ſe: ſicut inter
blanditias ⁊ vana ꝓmiſſa acerbitatēqꝫ penarū
forti ⁊ leto animo mortē ſubire ꝓ xp̄o. Quar/
to iꝑfectū dicit̄ tripliciter. Eſt quoddā iꝑfectuʒ
ex genere: vt ē actus facilis ad quē humana in/
firmitas cōiter inclinat̄: vt poſſidere pecuniaʒ:
habere vxorē ſm̄ ſuū ſtatū: vti veſtibꝰ delicatis
⁊ ſimilia. Eſt quoddā iperfectū ex circūſtantia:
ſicut dimittere veſtē illā violenter accipienti ꝑꝑ
fugā maioris iniurie. Eſt ⁊ quoddā iꝑfectū ſʒ
ſe qđ nullo modo pōt ſtare cū euāgelica ꝑfectio/
ne: ſicut fugere paupertatē. Bonū ergo ſm̄ ſe
nullo mō pōt eſſe malū ⁊ ecōuerſo: neqꝫ ꝑfectuʒ
ſm̄ ſe pōt eſſe imꝑfectū ⁊ ecōuerſo. Sed bn̄ bo/
nuʒ ex genere pōt eē malū ex circūſtātia: ſicut ſi
aliquis iret ad eccleſiā vel faceret elemoſynā vt
placeret hominibꝰ ⁊ nō deo. Et malū ex genere
pōt eſſe bonū ex circūſtātia: ſicut ſi iudex malefi/
cos iuxta legū ſanctiones occideret. Ita etiā ꝑfe
ctuʒ ex genere pōt eſſe iꝑfectuʒ ex circūſtātia: ſicͭ
intrare religioneʒ cauſa alicuius cōmodi tꝑalis
cōſequendi. Imperfectū adhuc ex genere pōt ꝑ
fectū fieri ex circūſtātia: ſicut facere aliqđ opꝰ ad
debitū finē charitatis ordinatuʒ: ex radice itime

charitatis ꝓcedens: ſicut declinare mortē nō ꝓ
pter timorē ſed propter maius bonuʒ ⁊ magis
neceſſarium: quēadmodū Paulus fecit quādo
euitauit etiā fugiens furorē iudeoꝝ ⁊ a fratribꝰ
per murū ſubmiſſus fuit in ſporta: h̄ mō xp̄us
benedictus oīa ꝑfectiſſime fecit: ⁊ omnes actus
illius ī ꝗbus apparet aliqua iꝑfectio ꝑfectiſſimi
erāt ex circūſtātia charitatis ſue. Quo fit vt ma
ioris ꝑfectionis fuerit in ipſo cibꝰ ⁊ potus ꝙ̄ʒ in
Ioāne baptiſta illoꝝ aqſtinētia: maioris perfe
ctionis in eo cōuerſatio cū hominibꝰ ꝙ̄ʒ ſolitu/
do Ioānis in heremo: quoniā hec ⁊ ſimilia ꝓ/
ueniebant ex fonte ſue ardentiſſime charitatis:
nā ſicut humanā aſſumendo naturā in noſtris
quidē factus eſt humilis ſed in ꝓprijs remāſit
excelſus: ſic ex ſumme charitatis dignatione ad
actus quoſdā noſtre imbecillitati ⁊ iꝑfectioni cō
formes deprimit̄: ⁊ a ſumme ꝑfectionis rectitu
dine nō curuat̄: ⁊ ideo talia opera in ipſo ꝑfecta
fuerunt: neqꝫ acceptanda eſt ſentētia falſa illoꝝ
ꝗ dicunt ꝙ ꝑfectio ⁊ iꝑfectio differunt ſicut duo
cōtraria: vt rectitudo ⁊ diſtorſio: iuſticia ⁊ pctm̄
gloria ⁊ ignominia: vita ⁊ mors: ſʒ bene verū
eſt ꝙ magis differunt ſicut magis bonū ⁊ mi/
nus bonū: magis meritoriū: ⁊ minus merito/
riuʒ: ideo nullo modo valet cōſequentia: Vgini
tas eſt cōmēdabilis: ergo matrimoniū vitupa/
bile. Virginitas eſt bona: ergo matrimoniū ē
malū: qꝛ hec duo nō differunt ſicut bonū ⁊ ma/
luʒ: ſʒ ſicut bonū ⁊ melius: ideo Aug. in lib. de
bono cōiugali ait: bonū erat qđ Martha facie
bat occupata circa miniſteriū ſanctoꝝ: ſʒ meliꝰ
qđ Maria eiꝰ ſoror. Bonū Suſanne in cōiu/
gali caſtitate laudamꝰ: ſed tamē ei bonuʒ vidue
Anne ac multo magis Marie Vginis antepo
nimus. Bonuʒ erat qđ faciebant qui de ſubſtā
tia ſua xp̄o ⁊ eius diſcipulis miniſtrabant: ſed
melius faciebāt qui omnē ſubſtantiam dimiſe/
runt vt xp̄m expeditius ſequerentur. hec ille.
Tertij actus in xp̄o reſpiciunt informationē vi
te ꝑfecte: ſicut Vginitatē ⁊ paupertatē extremā
ſeruare: ⁊ ſimilia. In his operibꝰ nō tenemur
chriſtū ſequi: niſi vel inꝙ̄ʒtū volumus: ſicut ſi vo
to nos aſtringeremꝰ ad obſeruantiā diuinoruʒ
cōſiliorū: vel in caſu quo extrema neceſſitas ex
poſtularet: velut ſi aliaquis morteʒ pateretur vt
nō negaret chriſtuʒ. Iccirco mali iudices ſunt
qui ex operibus ꝑfectionis in chriſto aut fāctis
eius conſideratis: eos lacerant in quibus talia
opera non relucent. Si enim vident ſacerdo
tem aut clericum veſtes ſibi conuenientes fe/
rentem

Bona opa fcta in peto mozli

quid ē bon in caritate factu

rentem ꝑtinus susurrantes illum redarguunt
ꝛ dicunt nō sic fecit xp̄s. Si vidēt p̄latum fm
sui gradus dignitatē honorata familia associa/
tum ꝑtinus asserūt. nō fecit sic xp̄s nec Pe/
trus. Si vidēt religiosum apposita sibi ciba/
ria: lꝫ qn̄qꝫ delicata: nec ꝯ sue regule aut statu/
toꝝ suoꝝ ꝓhibitionē comedētē seu vestimēta
sibi cōcessa hn̄tem: aut eq̄tātē iteruenietē legiti
ma cā statim clamāt. Nō sic fecit Dn̄icus. nō
Bn̄dictꝰ: nō deniqꝫ ipse F rācisc⁹. Repu/
tāt ex his malos ꝛ dānādos p̄latos clericos:
religiosos: tp̄ales dn̄os: ciues: nobiles: ꝛ arti/
fices oēs q nō faciūt q̄ xp̄s fecit ꝛ sci. O rudes
itellectꝰ. o arida igenia. o temerariū dānabile
qꝫ iudiciū qđ diui Hieronymi ḃbis cōfundi
tur. Inq̄t. n. ip̄e ad demetri. ḃ. scribēs. Pro
hibent̄ mala: p̄cipiunt̄ bona: cōceduntur media
suadent̄ ꝑfecta: In duobꝰ primis oē pctm̄ cō/
cludit̄. reliq̄ ḃo in nr̄a posita sūt ptāte: vt aut
vtamur cōcessis ac licitis. aut ob maiꝰ p̄miuꝫ
ea q̄ nobis ꝑmissa sunt respuamꝰ. H̄ ille. Dicē
dum igit̄ q̄ tenemur seq xp̄m i generali nō in
ꝑticulari. i. vt bn̄ faciamꝰ s̄uantes mādata dei
qđ ip̄e docuit qn̄ adolescētulo eū iterrogāti ꝛ
dicēti. magister bone qd boni faciā vt habeam
vitā eternā. Rn̄dit. Si vis ad vitā igredi ser
ua mādata. ideo in q̄libet statu volentes s̄uare
dei mādata poterūt obtinere vitā eternā. Hoc
dico de regibꝰ. H̄ de principibꝰ. H̄ de militibꝰ
hoc de mercatoribꝰ. hoc de religiosis. hoc de
secularibꝰ. hoc de ḃginibꝰ. hoc de cōiugatis
hoc de omnibus deniqꝫ mūdi hominibus.

Quod semꝑ hō debet bn̄ facere etiam si sit
extra charitatem: ꝛ de vtilitatibus bonoꝝ que
fiunt in peccato mortali. Capitulum. 3.

Tertiū cōsiderādū circa regulā neces
sariā ꝛ q̄litatē bonoꝝ opum dr̄ cha
ritatiua informatio. Solēt. n. qdaꝫ
trepidare ꝛ in seip̄is nō cōfidētes: q̄ꝛ
faciles se cognoscūt ad ruēdū in peccata: ne bn̄
faciēdo laborē ꝛ tp̄s amittāt. Pro qbꝰ in hac
vltima pte disputādū ē. Vtrū bona facta i mor
tali peccato sint alicuiꝰ valoris. Et argui pos/
set q̄ nō. p̄ ex ḃbo Greg. i omel̄. Nec hꝫ ali
qd viriditatis ramus boni opis si nō māserit
i radice charitatis. Scđo q̄ꝛ Ap̄ls ait. 1. Cor.
13. Si linguis hoium loquar ꝛ angeloꝝ cha/
ritatē aūt nō habeā: factꝰ sum velut es sonans
aut cinbalū tinniēs. Et si habuero ꝓphetiā ꝛ
ꝛ nouerim mysteria oīa ꝛ oēm sciam: ꝛ si ha/
buero oēm fidē ita vt mōtes trāsferrā: charita
tē aūt nō habuero nihil suꝫ. Et si distribuero
cibos pauperū oēs facultates meas: ꝛ si tradi
dero corpꝰ meū ita vt ardeā: charitatē aūt non
hūero nihil mihi ꝓdest. Et ad idē ē tex. i. q. i.
c. vide. ꝛ in. c. teneamꝰ. ꝛ ē tritū vsitatūqꝫ dcm̄
Opa in pctō mortali fcā est ad nihil eē ꝓficua
Sꝫ in opp̄ⁿ ē auctoritas Aug. in li. đ li. arb.
d. Nullū malū ipunitū nullū bonū irremune/
ratū. Pro huiꝰ dubij declaratione tria sūt vi/
dēda. Primū q̄zdiu dr̄ qs extra charitatē eē
in statu pcti. Scđm qd ē bonū in charitate fa/
ctū eē meritoriū vite eterne. Tertiū an illi qui
sūt i statu pcti adhortādi sint vt bn̄ faciāt. Pri
mū vidēduꝫ q̄zdiu dicat̄ qs esse in statu pcti ꝛ
ex̄ charitatē. Et in h̄ nō pauci solēt grauit er/
rare tenētes q̄ post pctm̄ mortale cōmissum
vsqꝫ ad cōfessionē sequētē semꝑ hō pctor sit ex̄
charitatē. Sꝫ ego dico q̄ post pctm̄ mortale vs
qꝫ ad cōtritiōeꝫ sequētē hō ē in statu pcti: ita q̄
si vnꝰ nūc peccet ꝛ hinc ad vnā horam vel ad
vnā diē vel ad vnū annū vel ad plures nō cō
terat̄ q̄zdiu nō cōterit̄ semꝑ ē ex̄ grām ꝛ chari/
tatē: ꝛ bona ꝑ eū fcā i pctō fieri dicunt̄. Si qs
ḃo post mortale cōmissum statim aut paululū
pꝰ cēt cōtritꝰ ꝛ a cōtritiōe vsqꝫ ad cōfessionē se
quēteꝫ vel vsqꝫ ad aliqđ aliud pctm̄ mortale ꝑ
eū nouiter ꝑpetratū bona aliq̄ faceret illa essēt
fcā in charitate. Qualiter aūt ꝑ cōtritiōem aīa
iustificet̄: ꝛ q̄re cōfessio vltra illā sit necessaria
pleniꝰ dicet̄ in sequētibꝰ. Scđm vidēduꝫ est
qd ē bonū in charitate fcm̄ eē meritoriū eterne
vite: ꝛ dico q̄ cū in beatitudine scōꝝ dent̄ g̃dus
q̄ꝛ nō oēs eq̄liter illā ꝑcipiūt: quāto plura qs i
charitate opat̄ bona tāto plures illiꝰ beatitudi/
nis g̃dus meret̄: vtputa si aliqs opat̄ deceꝫ in
bona charitate: possibile ē ip̄m in beatitudine
sublimari ad eq̄litatē angeloꝝ. Si idē supad/
deret alia decē bona posset eq̄ri gl̄ie archāge/
loꝝ: ꝛ quāto magis in bono ꝓficeret: ꝛ bonis
bona adderet: tāto altiꝰ cōscenderet ad altioreꝫ
beatitudinis statū. De illo ergo q in pctō mor
tali opat̄ bonū dico q̄ nihil meret̄ de cōdigno
q̄ztū ad meritū vite eterne. vn̄ posito q̄ aliqs i
statu pcti opatꝰ esset tot bōa quot oēs sci simul.
si ad pn̄iam rediēs ꝑꝑ illa moriat̄, in statu salu
tis: nihilominꝰ ex opibꝰ illis nullū g̃dū btitudi
nis obtinebit. ꝛ lꝫ in statu pcti fecerit illa bona
q̄ fecerūt illi q meruerūt eē cū angelis: aut illi
q meruerunt eē cū archāgelis: aut illi q merue
rūt eē cū ḃtutibꝰ dn̄ationibꝰ principatibꝰ ptā/
tibus thronis cherubin ꝛ seraphin: tamen ꝑꝑ

Solutio

Ma talis nō merebit̄ esse ēt in īfimo angelorū
loco ꝛ ordine: Et hoc mō bonū in pctō morta
li fcm̄ dr̄ nihil eē: nihilqꝫ ꝓdesse. s. quo ad me
ritū eterne vite. Tercuū vidēdū an illi q sūt
i statu pcti mortalis monēdi sint ꝛ adhortādi
vt bñ operent̄ ꝛ bñ faciāt. Et dico q̄ sic dūmo
do operent̄ bona aīo ꝛ itētione honorādi deū
eiqꝫ ac ei⁹ eccl'ie obediēdi: qꝛ talia bona semꝑ
vtilia sūt sempꝗꝫ fructuosa: nec patit̄ de⁹ libe/
ralissimus inanē esse laborē quorūcūqꝫ opan
tiū bñ: gnimo vt patet in s̄mone p̄cedēti. c. 2.
Ipē ē q obstinatos ꝛ duros sua grā ḡtis da/
ta monet vt velint ꝛ operent̄ bonū. A deo ē a
deo o pctōres negs̄simi. Si qñ vobis firmāti
bus mētem in aliquo vr̄o delictoꝝ de quo emē
dari nō vultis veniat in corde vt faciatis ali/
qđ bonū: vt ieiunetis: vt oretis: vt visitetis ec
clesias: vt elemosynas pauperib⁹ erogetis: ꝛ
silia. Audite vocē dei ꝛ facite ꝙ imittit in aīo
vr̄o. nō laborabitis ēt i pctō bñ faciēdo absqꝫ
mercede. Et vt id clari⁹ videat̄ oībus assigna
bo nouē vtilitates q̄ ꝓueniūt ex bono facto in
mortali pctō: q̄ ponunt̄ ab Alex. de ales. i. 4.
volumine sūme. Prima dr̄ delectationis. se/
cūda satisfactōis. tertia diminutionis. q̄rta aug
mētationis. q̄nta liberationis. sexta dispositio
nis. septima cōtinuationis. octaua alleuiatio/
nis. 9. gl'ificationis. Prima vtilitas q̄ ꝓue
nit ex bono fcō in peccato mortali dr̄ delecta/
tionis. Valet nāqꝫ tale bonū ad delectationē
ꝛ iocūditatē mētis. Hinc Ar. ait in. 4. ethi.
Nullus ē q nō gaudeat bōis operationib⁹. Et
in. 2. reth. Bñ facere ꝛ bñ pati delectabilissi/
mū ē s̄m naturā. Et. 9. ethi. Boni opatio stu/
diosa delectabis ē s̄m seip̄am. Et Tulli⁹ in li.
de senectute. Cōscia bñ acte vite multorūqꝫ bñ
factoꝝ recordatō iocūdissima ē. Scđa vtilitas
ꝓueniēs ex bono qđ fit in pctō mortali dr̄ sa/
tisfactio. ꝑ illud q̄dē satisfit p̄ceptis dei ꝛ eccl'ie
ꝛ iobediētie pctm̄ vitat̄. nā si qs in pctō morta
li existēs tenet̄ offm̄ diuinū dicere si illud omit
tit mortal'r peccat. si v̄o illud ꝑsoluit satisfacit
p̄cepto. Sicut ēt si laic⁹ obligat̄ dieb⁹ festiuis
audire missaꝫ lꝫ in pctō sit si illaꝫ ex cōtemptu
omittat aliud pctm̄ mortale icurrit. si v̄o audi
at p̄ceptum ipleuit: ꝛ sic de reliqs ē dicendum
Tertia vtilitas dr̄ diminutio. Valet bonū in
pctō mortali factū ad diminutionē tp̄alis pene
Merent̄ siq̄dem pctōres qñqꝫ nō solum pu/
niri eternaliter sed tp̄aliter flagellari. Sed ꝑꝑ
bona que faciūt de⁹ tp̄alis pene mitigat seueri

tatē: qđ putamus esse sodomitas. vsurarios. ꝛ
sacrilegos. homicidas. ꝑiuros. blasphemos. ꝛ
sceleratissimos hoīes quos nisi seruarēt bona
que faciūt exterminare de terra potētissim⁹ de⁹
sed eos suffert: eos tollerat: eisqꝫ q̄ mala in p̄/
senti vita mererent̄ suspēdit: idō quāto magis
qs volūtatē suā sentit ad pniam min⁹ disposi/
tā: tāto magis conari dꝫ facere aliqđ bonū: vt
sic saltē vitare possit tribilia iudicia dī. Quar
ta vtilitas dr̄ augmētationis. Adauget siq̄deꝫ
de⁹ his q in pctō mortali aliq̄ sua p̄cepta s̄uare
cōtēdūt tp̄alia bona q̄bus dat salubrē aerē. fer
tiles agros. armēta fecūda. vberes fruct⁹. letā
familiā. amicoꝝ copiā. sanitatis leticiā. hono/
ris excellētiā. ꝛ alia silia. Propterea dic̄ de⁹
pctōrib⁹ oīb⁹ illud Esa. 1. Si volueritis. s. ad
huc in pctō exñtes bñ facere ꝛ audieritis me
bona terre comedetis. Quinta vtilitas dr̄ libe
rationis. Liberat ꝑfecto bonū a pctōrib⁹ ope
ratū a ptāte diabolica. q̄nto. n. qs magis abū/
dat pctis: tāto maiorē auctoritatē sumit diabo
lus ꝯ eū: ꝛ s̄m multitudinē pctōꝝ: ita iusto dei
iudicio ꝑmittit̄ vexare ꝛ molestare malos aīaꝫ
ꝛ corp⁹ simul qñqꝫ ledēdo: sed cū iter tot pctā
iterserit̄ aliqđ op⁹ bonū pijssimus de⁹ restrin/
git audaciā ei⁹: tāq̄ꝫ magna ē opis boni vis ēt
in pctōrib⁹: vt nō solū diabolo resistē: sed illū
vincē valeat ꝛ expugnare. Est de h̄ exēplum
Greg. in dial'. li. de iudeo illo non baptizato
q nocturno tp̄e existēs sub quodā antiq̄ tecto ꝛ
in hēmosito idolis cōsecrato signo crucis tm̄
cōmunit⁹: demones oēs q̄ibidē cōuenerāt ter
ruit atqꝫ fugauit: cui demones ip̄i ꝑꝑ signum
crucis tm̄ nullam molestiā inferre potuerūt.
Sexta vtilitas dr̄ dispositio. Valet adhuc bo/
nū factuꝫ a pctōrib⁹ vt magis dispositi sint ad
suscipiēdā grām dei vocātis ꝛ eos illustrātis
ad pniam. vñ de eo q nō ē parat⁹ pctā dimittē
Greg. ait da pe. di. 5. in. c. falsas. Nec tñ de
spet ꝛ iterim q̄cq̄d poterit boni facē hortamur
vt faciat: vt oīpotēs de⁹ cor illi⁹ illustret ad pe
nitētiā. Hinc alex. in. 4. volumine sūme cō/
sulit his q nō sūt pati sua pctā relinq̄re vt semel
in anno s̄m eccl'ie statutū sacerdoti se repñtent
eiqꝫ dicāt: ora ꝓ me ad deū pr̄: qꝛ tale pctm̄ ha
beo qđ dimittē nō ꝓpono. Ex h̄ inq̄t ip̄e possi
bile eēt vt q credebat ꝓpositū malū mutare nō
posse: tātā a deo assequat̄ grām vt mutet̄ in al/
terꝰ virꝰ ꝛ đ nō cōtrito fiat cōtrit⁹. Sic ꝛ Ric. i
4. di. 2. cū q̄rit an valeāt exñtib⁹ i mōtali idulgē
tie sacre ꝛ relaxatōes q̄s facit eccl'ia. rñdit ꝙ q̄ꝫ

uis nō possit fieri remissio pene manēte culpā ⁊ ex cōsequēti existētes in mortali idulgētiā n̄ cōsequant̄: tm̄ si faciūt illud qđ cōtinet̄ i forma idulgētie prudēter faciūt: q2 bona fcā in mortali pctō pctōrē de cōgruo disponūt ad pniam ⁊ illa mediāte ad susceptiōez grē ⁊ remissiōis pctōꝝ p diuinā mificordiā. h Ric. Et qđ ipse doctissime loqtur. marie egyptiace peccatricis exēplū roborat ⁊ cōfirmat q̄ ex alexādria vbi 17. annis libidini publice deseruierat discessit vt iret Hierosolymā cū his q ibāt ad adorandū crucē: xp̄i nō eo ꝓposito vt a turpitudine sua desisteret: s; tm̄ vt modicū illud bonū ipsa cū alijs oparet̄. In itinē nauigādo nautis suū corp9 ꝓstituit. cū tādē hierosolymā aduenisset terq; tētās igredi tēplū ⁊ tāq̄; meretrix repulsa: passa a dn̄o tacta se conuertit ad lachrymas pctā deflere cepit q̄ iā cognoscebat illa abhorrebat: illa detestabat̄: illa āpli9 nō ꝑseq confirmabat. clamabat ad dn̄m. Miserē mei q2 peccaui nimis. clamabat ad v̄ginē mr̄em. Succurre ⁊ tu mihi clemētissima genitrix dei. Ecce iā tertio igredi volui eccl'iam: vt adorarem crucē filij tui in q̄ pepēdit ꝓ me peccatrice: ⁊ viriliter vt mereoꝛ eiecta su;. Succurre tu mihi o fōs pietatis. o mificordie speculū. ⁊ audiuit vocē de celo dicētē sibi. Si trāsieris iordane; salua eris. Qua voce cōfortata ite; ad eccl'ia; accessit: ac eā libē itrauit absq; ꝯdictiōe: ⁊ cu; lachrymis ⁊ cōpūctiōe cordis deosculata cruce foras ꝓdijt: affuitq; illi ꝑsona q̄da; venerabilis tot nūmos illi afferēs quot ad tres panes emēdos sufficere potuere. Quib9 ēptis trans Jordanē petijt. ibi. 17. annis orōni cōtēplationi ⁊ deuotioni isistēs: tres tm̄ illos panes cōsūpsit. Multiplicabant̄ siqdem ex miraculo dei: ita q toto illo tpe illa; cibarūt. Ibi ēt. 17. alijs annis supuixit sine cibo ⁊ potu grā dei ⁊ cibo celesti recreata. Ibi abbatē zosimā deserta ꝑcurrētē spū ꝓphetico nouit: noīe ꝓprio eū vocauit: bn̄dictionē ab eo petijt: ⁊ vitā suā illi reuelauit: postulauitq; vt scō dn̄ice resurrectionis die ad ripā Jordanis scissimū sacr̄m dn̄i ferret: ibiq; illū expectaret. Distabāt locus ille a Jordanis flumine ꝑ dietas triginta Recessit zosimas fecitq; q̄ Maria humilit̄ petierat. ⁊ ip̄a die pasce stās in ripa Jordanis vidit eā venientē: ⁊ scō crucis signo sup aquā siccis pedib9 ambulātē. Et cū puenisset ad eū reuerētissime coione suscepta ꝑ eādē viā redijt ad locū vn̄ recesserat. Eadē. n. die ꝑ angelos ḋportata fuit ꝑ oēm spaciū illud quo distabat locus ad quē redijt a Jordane. Sequenti v̄o anno ad locū illū zosimas ꝑuēit: viditq; i terra Mariā iacētē corpusq; ei9 exanime. ad caput vero scripturā quādam dicētē. Sepeli zosima Marie corpusculū q̄ die pasce q̄ a te sacr̄m venerabile suscepit migrauit ad dn̄m itellexitq; q nō nisi angeli portauerāt eam qn̄ per. 30. dietas vna die iter ꝑfecit. Et cū de sepultura ei9 sollicitus zosimas cogitaret. nec haberet modum effodiēdi terrā vidit leonē ferocissimum ad se gradiētem q fortiter cepit fodē sepultureq; locū cōuenientissime ꝑparauit. In q̄ recōdito corpore scē: leo viā suā tenuit: ⁊ zosimas ad suam celā redijt in dn̄o consolatus. O admirabilis bonitas pr̄is nostri dei q̄ non respicit peccata hoīum cū redeūt ad pniam: nō negligit ēt peccatores ad pnia; illustrare si ⁊ ip̄i bonis operib9 se adiuuare voluerint. Septima vtilitas dr̄ cōtinuatio. Valet bonū in mortali peccato factū ad cōtinuādū ⁊ ꝑseuerādu; in bona vita. Facillius. n. pōt ꝑseuerare in bono q bn̄ facere cōsueuit q̄; q bene facere nūquam didicit. sicut diffusius dixi in tractatu de v̄tutibus sermone. i. c. ij. Hinc sapiens Eccl'. 12. c. ait Nō ē ei bene q assiduus ē in malo. Octaua vtilitas dr̄ alleuiatio. Posito. n. q qs in pctō mortali faciēs bonū ꝑꝑ suā ipniam esset dānat9: v̄tute illius boni penā forti9 sustineret: leuioꝛq; ei fieret. Vn̄ Aug9 in ench. ait. tale bonū fac̄ vt tollerabilioꝛ fiat dānatō. Nona vtilitas dr̄ glorificatio. Nā si pctōꝛ ꝑ pnia; moꝛiat̄ in statu salutis ⁊ ꝑ illā obtineat vnum tm̄ g̃dum beatitudinis: in eo gradu erit cū ampliori gaudio accidētali ꝑꝑ bonu; qđ in pctō mortali fecit: q̄; si illud omisisset. Animent̄ ergo oēs ⁊ iusti ⁊ pctōres ad bona opa ꝑꝑ que pijssimus de9 ꝓuocat̄: ⁊ ip̄e ēt pctōres equanimiter ferre: eisq; sua bn̄ficia inumera ipartiri largiēs h grām ⁊ in futuro gl'iam in qua viuit ⁊ regnat ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria tertia post dn̄icā in septuagesima de his q̄ mouere habēt penitētes ad obediēdum deo. ⁊ qualr̄ oēs hoies studere debent ad seruādum precepta altissimi. Sermo. 3.

ulti sūt vocati pauci vero electi. iterum vbi supra. Data est ab omnipotēti deo suo digito cōscripta lex mādatoꝝ ad q̄ obseruāda qēs hoies cōuocauit: s; paucissimi

paucissimi reperiunt q vt decet tam excelso τ
gloriosissimo dño obedire velint: nec recte ex/
cusare se pñt diuinoꝝ p̄ceptoꝝ transgressores
q̊s oēs voces scripturaꝝ excitāt τ iuitāt ad obe
diētiā dei. Et qꝛ vt p̄missum ē in s̄mone p̄ce/
dēti merces eterne vite non datur nisi seruan/
tibus dei mandata. iccirco in hoc sermone de
his q̄ merito iducūt nos ad ferēdum iugū obe
diētie diuine ero dictur⁹: vt sic hi q ad pniaꝫ
redire se disponunt magis animent ad exequē
da opa bona τ eē valeāt de numero illoꝝ pau
coꝝ q electi erūt. Nōbum⁹ ergo tria esse illa q̄
nos ad dei obedientiam precipue τ principali
ter debent animare.

Primum est legis excellentia.
Secundum dei reuerentia.
Tertium obedientie efficatia.

De excellentia mosayce legis: τ q̄re nō ser/
uat a nobis nisi quo ad p̄cepta moralia. C. j.

PRimū qd nos aiare τ iducē dꝫ ad obe
diētiā dei dr̄ legis excellentia. Mādat
qdem nobis τ iniūgit s̄uare legē ex/
cellētissimā cōtinētē p̄cepta v̄tutū: vt dic̄ Ale.
de ales in. 3. volumine sūme. Sꝫ p clariori i/
telligētia hui⁹ ptis tria erūt dubia declaranda.
Primuꝫ vtꝝ lex diuinoꝝ p̄ceptoꝝ sit a bono
deo data. Scdm vtꝝ lex Moysi sit a nobis
couenieter obs̄uata. Tertiū vtꝝ in p̄ceptis
decalogi sit regula salut̄ sufficiēter assignata.
Primū dubiū declarādū vtꝝ lex diuinoꝝ p̄ce
ptoꝝ sit a bono deo data: qꝛ lex illa ē ea quam
Moyses dux ppl̄i hebreoꝝ tulit τ pmulgauit
Et statiꝫ offerūt se hētici asserētes illā legē esse
nō a deo: sꝫ a principe tenebraꝝ. Et arguebāt
s̄m qd Aug. dicit in li. ꝯ aduersariū legis τ p
phetaꝝ dicētes. Dei pfecta sūt opa. sꝫ lex Moy
si erat ipfecta. Heb. 7. Nihil ad pfectū addu/
xit lex: ergo nō erat op⁹ dei. Sꝫ scūs Tho. i. 2.
q. 88. r̄ndit q lex illa p illo tpe bona erat τ op/
tima lꝫ ipfecta sit respcū tpis euangelij τ legis
grē. Q đ aūt fuerit a bono deo pbat̄ tripliciter
p̄ ex Moysi scitate. scdo ex xp̄i auctoritate. ter
tio ex legis bonitate. P° pbat̄ ex Moysi sci
tate. Ipe eqdē legislator scissim⁹ τ amicus dei
fuit amator v̄itatis τ iusticie. sanctior Nūma
Pōpilio q s̄m hysidoꝝ. vj. ethimol. leges de
dit romanis. τ Foroneo q grecis. τ Mercu/
rio Thermegisto q egyptijs. τ ipo Ligurgo
q leges tulit Lacedemonijs. de qbus oibus ē
c. Moyses. di. 7. decretoruꝫ. De scitate vero
Moysi loquit̄ sapiēs Eccle. 45. cū de eo dic̄.
Dilectus deo τ hoibus cui⁹ memoria in bn̄di
ctione ē. Similē illū fec̄ in gl̄ia scōꝝ τ magni/
ficauit eū i timore inimicoꝝ: τ i v̄bis suis mō
stra placauit. Glorificauit eū in cōspectu regū
τ vnxit illū corā ppl̄o suo τ ondit illi gl̄iam suā
In fide τ lenitate ipsi⁹ scm̄ fec̄ illū τ elegit eū ex
oi carne. Audiuit. n. vocē ipsi⁹ τ iduxit illū in
nube. Et dedit illi cor ad p̄cepta τ legeꝫ vite τ
discipline. τ Nūeri. 12. c. đ eo dr̄. Erat Moy
ses vir mitissim⁹ sup oēs hoies q morabant̄ in
terra. Et Exo. 34. recitat̄ historia q̄lit̄ Moy/
ses ieiunādo. 40. dies. τ. 40. noctes legē acce
pit a dño. τ Act. 7. Stephan⁹ leuita accusanti/
b⁹ eū q̄si male sensisset de lege τ de Moyse r̄n/
debat. d. Moyses fuit grat⁹ deo τ erudit⁹ in oi
sapiētia egyptioꝝ potēs in v̄bo τ in opib⁹ suis
τ ifra. Hic ē Moyses de q̊ dixit de⁹ filijs isrl̄.
Prophetā vobis suscitabit de frib⁹ v̄ris tāq̄ꝫ
meipsū audiet̄. Et ifra. Accepistis legē in di/
spositiōe āgeloꝝ. Et Gal. 3. apl̄us inqt. Lex
data est p āgelos i manu mediatoris. 2° pro
bat̄ q lex Moysi a bono deo fuerit data ex xp̄i
auct̄e. nā Math. 5. d. Non veni soluē legē sꝫ
adimplere. Si igitur fuisset lex a principe tene
braꝝ nō impleuisset eā. Et luc̄. 2. dr̄. Postq̄ꝫ
ipleti sūt dies purgatiōis Marie s̄ꝫ legē moy
si: tulerūt illū in hierusalē ut sisterēt eū dño sic̄
scriptū ē in lege dñi. Et Luc̄. 16. Hñt moysē
τ pphas: audiāt illos. Et Luc̄. vlti. c. Necesse
est ipleri oia q̄ scripta sūt i lege moysi τ pphis
τ psalmis đ me. Et apl̄i sciētes volūtatē xp̄i de
lege Moysi eis p̄dicata illā cōmendarūt. Vn̄
Paul⁹ ad Ro. 7. ait. Lex qdeꝫ scā τ mādatū
sācū est. Et. 1. Thi. p̊. Scim⁹ aūt qꝛ bona ē lex
siqs ea iuste vtat̄. 3° pbat̄ q lex fuerit bona
ex leg̃ bōitate: qꝛ lex illa hoies ordiabat ad bo/
nū: illud p̄cipiēdo τ malū phibēdo. nō eni dia
bol⁹ legē tulisset p quā hoies fierēt bōi τ diabo
lus ip̄e eēt cōfūdēd⁹. Scdm dubiū declarā
dū erat. vtrū lex Moysi sit a nobis cōueniēter
obseruata. Et vr̄ q nō: qꝛ nos illi⁹ legis sum⁹
manifestissimi violatores. nā in lege illa multa
dant̄ p̄cepta q̄ nō obs̄uant̄ a nobis. vtputa p̄ce
ptōe de scificatōe sabbati Exo. 20. đ celebratōe
scē ophegie pasce. pētecostes. τ de esu agni pa
scalis. de lapidatiōe filij inobediētis. mulieris
adultere: τ violātis sabbatū: ac de alijs oib⁹ de
qb⁹ habet̄ i li. Leuit̄. Nūeroꝝ. τ Exo. in plu
rib⁹ capl̄is. Si lex illa bōa erat: τ xp̄s illā iple/
uit: ea faciēs que τ iudei faciūt pseuerāter: quō
possunt ea xp̄iani dimittere absq̄ꝫ peccato. Ad
hāc difficultatē

hanc difficultatez ego .rñdeo ſm Alex. de ales
in .3. volumine ſũme. Et Tho.1.2.q.99.ꝙ i
legē Moyſi tria erãt genera p̃ceptoꝝ. iudicia
liũ. Cerimonialiũ. Moraliũ. primo in lege il/
la erãt p̃cepta iudicialia qbus plectebantur de/
linquentes ⁊ puniebantur rei . Sed ſeueri/
tas talium preceptorum finem habuit in aduē/
tu ihũ xp̃i redēptoris: p quē facta ē pax īter de
um ⁊ hoīes pctōres. Ex hoc inqt Hieronim⁹
ad Damaſuz papā de filio pdigo. Lex qppe
iuſticie tenax clementiã nō hēbat: ſed qcũqz ad/
ulter fraudator homicida: ⁊ vt breuit̃ dicã mor
tali crimine detinebat̃ nulla venia pnīe laxabat̃
a crimine. oculũ p oculo: dētē p dēte: aīam p
aīa videbat̃ exoluē. ſz miſit de⁹ filiũ ſuũ natũ ex
muliere fcm̃ ſub lege: q auſteritatē legis euan
gelij gr̃a tēperauit. vñ apl̃s eccl̃ijs ſcribens.
Gr̃a inqt vobis ⁊ pax a dō prē ⁊ dño ihũ xp̃o
gr̃a que nō ex merito retributa ē: ſed ex donã/
te cōceſſa. Pax vō qua deo recōciliati ſumus
habētes ppitiatorē dñm nr̃m ihm xp̃m: ⁊ ipē
ē ppitiatio p pctis nr̃is. h ille. Jō dicēdum ꝙ
p xp̃m dñm liberati ſumus ab onē iudicialiuz
p̃ceptoꝝ ⁊ a timore penaꝝ legis que nō obli/
gabãt q̃ztum ad hoc niſi vſqz q̊ xp̃s veniſſet: q
adultere dixit Joh.8.c. Nec ego te cōdēnabo
vade ⁊ ampli⁹ noli peccare. ſcdō in .l. erãt p̃cep
ta cerimonialia de qb⁹ ſcribit̃ Exo.18.c. Eſto
pplo in his q̃ ad eũ ſũt. oñdaſqz ei cerimonias
⁊ ritũ colēdi. hec p̃cepta continebãt oīa ad dei
cultuz ptinētia. de qbus in tractatu de legibus
deo dãte tractabo diſtincte. Jdeo nũc ſufficit d̾
clarare q̄re illa obſeruare p̃termittimus. Et di
co ꝙ id facimus rōnabiliter ⁊ abſqz pctō: qm̃
oēs cerimonie veteris legis vmbra erãt ⁊ figu
ra eoꝝ q̃ per xp̃m erant gerēda. ideo aduenie/
te v̾itate ceſſat figura. vnde apoſtolus ad heb.
10. dicebat. Vmbrã habēs lex futuroꝝ bono/
rũ nō ipſam imaginē reꝝ. Vmbra ſiqdem mi/
nus ē q̃z imago tanq̃z imago ptineat ad nouaz
legē: vmbra ad veterē. Et iterum Col.2. Ne
mo vos iudicet in cibo aut in potu: aut in pte
dici feſti: aut neomenie: aut ſabbatoꝝ que ſunt
vmbra futuroꝝ. Et Aug. in .7. li. de ciui. dei
c.32. de hac re ſic pulchre loquit̃. Oēs. n. nō
ſolum pphetie que in v̾bis ſunt nec tm̃ p̃cep/
ta vite que mores hoīum pietatēqz cōformãnt
atqz illis lr̄is cōtinent̃ verum ēt ſacra ſacerdo/
tia: tabernaculũ ſiue tēplum: cerimonie ⁊ dies
feſti: ⁊ oīa alia que ad eã religionem ptinent q̃
deo debetur: ⁊ grece pprie latria dicit̃, ea ſigni
ficarũt ⁊ pnunciauerũt que ppter eternam vi
tam fidelium ipleta in xp̃o credimus impleri:
cernimus: ⁊ iplenda cōfidimus. h ille. Sz cō
tra arguere poſſumus: q: cerimonie veteris le
gis nō ceſſauerũt in xp̃i aduētu. Primo q:
Baruch .4. dicit̃. Hic ē liber mãdatoꝝ dei:
⁊ lex que ē in eternũ: ſed ad legē ptinebant ce/
rimonie: ergo durature erãt: i eternũ. Scdō
obijcit̃: q: oblatio lepreſi mũdati ad legis ceri/
monias ptinet: ſed etiam in euãgelio precipit̃
leproſo mãdato vt huiuſmodi oblationes offe/
rat: ergo cerimonie legis veteris nō ceſſaue/
runt xp̃o veniēte. Tertio obijcit̃ ex eo ꝙ cir/
cũciſio erat iſtituta in ſignũ fidei Abrahe. ob/
ſeruatio aũt ſabbati ad recolēdum beneficium
creationis. ⁊ alie ſolēnitates legis ad recolen/
dum alia dei bñficia: ſed fides Abrahe ē ſem/
per imitãda etiam a nobis: ⁊ beneficium crea
tionis: ⁊ alia dei beneficia ſemp ſunt recolen/
da: ergo ad minus circunciſio ⁊ ſolēnitates le
gis ceſſare nō debuerunt. Reſpōſio ad hec
oīa ſm Thomã.1.2.q.103. Ad primum ꝙ
lex vetus dicit̃ eſſe in eternum ſm moralia q/
dez ſimpliciter ⁊ abſolute. ſm cerimonialia ve
ro q̃ztum ad veritatem p ea figuratã. Ad ſe
cũdum dicēdum ꝙ myſteriũ redemptionis hu
mani generis cōpletuz fuit in paſſione xp̃i. vñ
tunc dñs dixit. Cōſumatum ē. Joh.19. ideo
tũc totaliter debuere ceſſare legalia iam verita
te eoꝝ cōſumata. in cui⁹ ſignũ in paſſione xp̃i
velum tēpli ſciſſuz ē. Math.27. ⁊ ideo ante
paſſionē xp̃o p̃dicãte ⁊ miracula faciēte curre/
bat lex ⁊ euãgelium: q: iam myſteriuz xp̃i erat
ichoatum: ſed nũdum cōſũmatũ. ⁊ pp hoc mã
dauit dñs ante paſſionē ſuã leproſo vt legales
cerimonias obſuaret. Poſt paſſionem vero
xp̃i vſqz ad tps euãgelij diuulgati legalia cuz
euangelio currebãt: non d̾ neceſſitate: ſed ex
q̄dam congruitate nō ſcandalizarent̃ iudei. iō
Paulus circuncidit Timotheũ qui ex matre
iudea erat. Titum vō quia ſimpliciter erat gēti
lis circũcidere noluit vt in circũciſione Timo
thei oñderet ſacr̃a legalia non debere danna
ri. ⁊ in hoc ꝙ Titum circuncidere noluit oñde
re ea non eſſe neceſſaria. Poſt diuulgatuz ãt
euangelium ſunt oīa prohibita et mortifera.
Concordat his Alex. in .4. volumine ſumme
⁊ Ric. i .4. d. i. Ad tr̃iũ obiectum ſic rñdit
Tho. ꝙ fides Abrahe fuit commēdata in hoc
quod credit diuine promiſſioni de futuro ſemi
ne in quo benedicerentur oēs gētes: ⁊ iō quã

diu hoc ērat futuruz oportebat protestari fidē.
Abrahe in circuncisione. ſꝫ postq̄ʒ iā hoc ē ꝑ/
fectū oportet alio signo declarari. ſ. babtiſmo:
q in h̄ circūſione ſuccedit. ſm illud apl'i. Col'.
2. c. Circūciſi eſtis circūſione nō manifeſta: ſꝫ
in circūſione xp̄i cōſepulti ei in babtiſmo in q̊
ꝛ reſurrexiſtis ꝑ fidē opationis dei. h̄ ille. De
ſabbato aūt qd̄ ſignificabat primā creationē di
cimus: q2 mutatū ē in diē dn̄icū in quo cōme/
morat̄ noua creatura īchoata in reſurrectione
xp̄i. Sil'iter alijs ſolēnitatibꝰ veteris legis no
ue ſolēnitates ſuccedūt: q2 bn̄ficia illi ppl'o ex/
hibita ſignificāt bn̄ficia nobis ꝑ xp̄m conceſſa
vn̄ feſto paſce ſuccedit feſtū paſſionis xp̄i ꝛ re
ſurrectionis. Feſto pēt. in quo data fuit vetus
lex ſucceſſit feſtū pēt. in quo data fuit lex ſpūs
vite. Feſto neomenie ſuccedit feſtuz btē vgi/
nis in qua primo apparuit illuminatio ſolis. i.
xp̄i ꝑ copiam grē. Feſto tubarꝝ ſuccedūt feſta
apoſtolorꝝ. Feſto expiationis ſuccedunt feſta
martyrꝝ ꝛ cōfeſſorꝝ. Feſto tabernaculorꝝ ſucce
dit feſtū cōſecrationis eccl'ie. 3° in lege Moy
ſi erāt p̄cepta moralia: de qbus dr̄ Eccle. 17.
Addidit illis diſciplinam ꝛ legē vite heredita
uit illis. vbi glo. ait. Diſciplina ē eruditio mo
rum. Talia ergo p̄cepta moralia a nobis obſ/
uari debēt: que Exo. 20. c. cōmemorant̄. Et h̄
duratura erunt vſqꝫ ad copletū numerum ele
ctorꝝ. Tertium dubiū declarāduz erat. vtꝝ
in p̄ceptis decalogi ſit regula ſalutis ſufficien
ter aſſignata. nā exo. 20. c. Exodi colliguntur
tm̄ decem mādata. videlicet. Primū. Nō ha
bebis deos alienos. Scd̄m. Nō aſſumes no
mē dei tui in vanū. Tertium. Memēto vt di
em ſabbati ſcifices. Quartuz. Honora p̄rem
tuum ꝛ mr̄em tuam vt ſis lōgeuꝰ ſup terraz.
Quintū. Nō occides. Sextum. Nō mecha/
beris. Septimum. Nō furtū facies. Octauū
Nō loq̄ris ꝯ. ꝓximum tuū falſum teſtimoniū.
Nonuz. Nō cōcupiſces domū ꝓximi tui. De
cimum. Nō deſiderabis vxorē eius. In qbꝰ
p̄ceptis plene cōtinent̄ oīa ꝑ que poſſit homo
eternā ſalutē accipere. Qm̄ vt inqt. Bon̄. in
3. di. 37. Q is lex mādat iuſticiā que cōiter di
cta nil aliud ē niſi vt hō ſit ad deū ꝛ ad ꝓximū
ordinatus. vnde Luce. x. ꝛ Math. 22. Xp̄s
dixit. Diliges do. d. t. ꝛ ꝓ. t. ſicut teip̄ꝫ: ī his
duobꝰ p̄ceptis tota lex pendet ꝛ ꝓphete. Ex h̄
Moyſi date fuerūt due tabule lapidee. ī quarꝝ
prima cōtinent̄ mādata ad deū nos ordināntia
in ſcd̄a mādata nos ad ꝓximū ordināntia. Suf

ficiētia vero mandatorum prime tabule ſumi
pōt tripliciter. ex ꝑte obiecti. ex ꝑte ſubiecti. ex
parte actus medij. Primo ſumit̄ ex ꝑte ob
iecti ſic. naz cum in deo ſint tres ꝑſone: ꝛ tria
appropriata: ꝛ triplex genus cauſe ſm q̄ cōpa
rat̄ ad creaturā: triplex ē p̄ceptum ſm q̄ crea
tura rōnalis ordinari hꝫ ad deuz. nam ſm rō/
nem maieſtatis que approp̄at̄ patri ꝛ cōue/
nit deo: ſm q̄ ē cauſa efficiēs creature ordina
tur ꝑ illud p̄ceptum. Nō habebis deos alie/
nos. ſm rōnem veritatis que approp̄at̄ filio
ꝛ cōuenit deo: ſm q̄ eſt cā formalis ꝛ exēpla/
ris creature ordinat̄ ꝑ illud. Nō aſſumes no/
men dei tui in vanū. ſm rōem bonitatis q̄ ap
prop̄at̄ ſpiritui ſcō: ꝛ cōuenit deo ſm q̄ ē cā
finalis: ordinat̄ hō ꝑ illud p̄ceptum. Memen
to vt diem ſabbati ſanctifices. ita vt ꝑ hec tria
ſubiaceat ſumme maieſtati. credat ſūme veri/
tati: ꝛ adhereat ſūme bonitati. Scd̄o ſumit̄
ſufficiētia ex ꝑte ſubiecti ordinabilis: qd̄ ē aīa
rōalis in q̄ ē triplex vis motiua ſm quā hꝫ in
deū ordinari. vꝫ rōalis. cōcupiſcibil'. ꝛ iraſcibi
lis. Mādatum de adoratiōe reſpicit ip̄az ira/
ſcibilem. mādatum vero ſm ip̄am rōnalem: ꝛ
mādatū tertium de ſcificatione ſabbati reſpicit
ip̄am cōcupiſcibilē. Tertio ſumit̄ ſufficiētia
ex ꝑte actus medij. Triplex. n. ē actꝰ ſm quē
hꝫ hō in deū ordinari. vꝫ cordis oris: ꝛ opis.
Penes actū operis attendit̄ primū mādatum
de adoratiōe. Penes actū oris attēdit̄ ſm mā
datū quo ꝓhibet̄ falſa inuocatio nois diuini. ſꝫ
actū cordis attēdit̄ tertiū mādatum: in q̊ p̄cipit̄
ſcificatio mētis. ꝛ ſic mādata ad deū nos diri/
gētia ſufficiētiſſime tradita eſſe cōſtat. Suffi
ciētia aūt mādatorꝝ ſcd̄e tabule hr̄i pōt ex parte
actꝰ medij. nā ad ꝓximū ordinari hēmus ſm
bn̄ficētiā ꝛ ſm inocētiā. i. vt ei bn̄ficiamus ꝛ
illi nō noceamꝰ. q̄ ſunt duo p̄cepta iuris natu
re. de qbus dr̄ diſ. i. decretorꝝ. c. i. Ius natu/
rale ē qd̄ in lege ꝛ in euangelio cōtinet̄ q̊ qſqꝫ
iubet̄ alij facē q̄ ſibi vult fieri: ꝛ ꝓhibet̄ alij in/
ferre qd̄ ſibi vult fieri. Unde xp̄s in euāgelio
Oia q̄cūqꝫ vultis vt faciāt vobis hoies ꝛ vos
facite illis. h̄ ē. n. lex ꝛ ꝓphe. Scd̄m bn̄ficētiā
igit̄ ordinat̄ hō ad ꝓximū ꝑ illud p̄ceptū. Ho
nora p̄rem tuū ꝛ mr̄em tuaz. ſm inocētiā vo
neceſſe ē triplicem ordinē obſeruare. ſ. operis
oris. ꝛ cordis. i. vt ꝓximo nō noceamus. non
ope. nō ore. nō corde. Nocere aūt qs pōt pro/
ximo ſuo tripliciter ope. Aut in ꝑſona ꝓpria
ꝛ hoc ꝓhibet̄ ꝑ illud p̄ceptū. Nō occides. Aut
in ꝑſona

in ꝑsona cõiuncta. ꝛ ꝑ hoc est illud p̃ceptum. Nõ mechaberis. Aut in possessione terrena ꝛ ꝑ hoc ẽ aliud p̃ceptũ. Nõ furtũ facies. Secũdo põt ꝓximo nocumẽtũ iferri ore: ꝛ ad id reprimẽdũ dat̃ illud p̃ceptũ. Nõ loq̃ris ꝯ ꝓximũ ꝛc̃. Tertio sm̃ actũ cordis ꝓxim⁹ ledi põt Aut cõcupiscẽdo ei⁹ vxorẽ: ꝛ sic ẽ illud p̃ceptũ. Nõ cõcupisces vxorẽ ei⁹. Aut iordinate ꝯsiderãdo ei⁹ bona tpalia. ꝛ de hoc dat̃ vltimuz p̃ceptũ. Nõ cõcupisces rẽ ꝓximi tui. ꝛ sic patet sufficiẽtia mãdatoꝝ. Sed statim ẽ q obijciat ꝛ dicat ꝙ cũ septẽ sint capitalia pctã: ꝛ nõ nisi dẽ duob⁹ fiat ꝓhibitio. s. luxuria: ꝛ auaricia. nihilqꝫ dicat̃ de supbia: de accidia: de gula: de inuidia: ꝛ de iracũdia. Aut ergo ista nõ sũt pctã aut regula p̃ceptoꝝ deficiet: qꝛ illa nõ ꝓhibet Rñdet dñs. Boñ. ꝙ oĩa h̃ pctã ꝓhibent̃ in p̃ceptis decalogi iplicite. Nã supbia ꝓhibet̃ in adoratiõe dei. Inuidia ꝛ ira i fuga homicidij Accidia in scificatione sabbati: ꝛ gula in detestatione luxurie. Luxuria aũt ꝛ auaricia ꝓhibẽtur explicite pp maiorẽ ꝓnitatez quã ad illam oẽs vniuersal̃r hñt. Et pp dcã asserit Boñ. ꝙ in oĩbus p̃ceptis qñ de⁹ explicite aliqd ꝓhibet iplicite p̃cipit ei⁹ ꝯ̃triũ. ꝛ qñ aliqd explicite p̃cipit iplicite ꝓhibet ei⁹ ꝯ̃triũ. Est igit̃ p̃ceptoꝝ decalogi regula cõpendiosa breuis ꝛ suauissima cõtinẽsqꝫ oĩa ad salutez spectãtia. Ab eius obligatione nullus excipit̃: sed oẽs illam seruare tenent̃. Verũtñ dolẽduz puto de xp̃ianorum ignauia ignorãtiaqꝫ multoꝝ q nõ tm̃ p̃cepta dei trãsgrediunt̃: veꝝ ẽt illa scire nõ curãt. Hi sunt q si iterrogent̃ que ꝛ quot sũt legis p̃cepta rñdere minime scient. O vere detestabilis cecitas. o rep̃hensibile malum. o dãnabilis deniqꝫ negligẽtia. Verificat̃ certe in talibus illud Osee. 4. c. Audite ṽbum dñi filij israel. qꝛ iudiciũ dñi cum habitatorib⁹ terre. nõ ẽ veritas: nõ ẽ misericordia: ꝛ nõ ẽ scia dei in terra. Maledictũ. n. ꝛ mẽdaciuz: homicidium: ꝛ furtuz: ꝛ adulterium iundauerunt. Sãguis sanguinem tetigit: pp hec lugebit terra: ꝛ ifirmabit̃ oĩs q habitat in ea. h̃ ille. Que enim cõfusio q̃ verecũdia iesse dꝫ ignorãtib⁹ salutis sue regulã: cũ sciãt tot cãtilenas vanas tot iutilia ꝛ curiosa: ꝛ illud qꝺ dei seruitium respicit dei honorem deiqꝫ obediẽtiam adiscere nolunt.

Qꝺ oẽs debẽt ꝓmpto aĩo seruare p̃cepta dei ob reuerẽtiam diuine maiestatis. ꝛ quare deus hoiem obligauit ad illa. Cap. ij.

Secũdũ qꝺ nos aĩat ꝛ iducit ad obediẽtiã dei dr̃ dei reuerẽtia. Dictat eq̃dẽ ipã natura reuerẽtiã exhibẽdã fore summo impatori celi terre angeloꝝ ꝛ hoiuz oĩumqꝫ creaturaꝝ. Hoc aũt maxime fit cũ oĩa mãdata ꝯ̃uant̃ ad q̃ ip̃e hoies ligauit rõabilit̃ maxime pp tria. Primo pp auxiliationẽ. Secũdo pp iustificationẽ. Tertio pp humiliationẽ. Primo de⁹ rõabiliter obligauit hoies ad obꝯ̃uãtiã mãdatoꝝ pp auxiliatiõem: vt sic auxiliũ hẽret libeꝝ arbitriũ qꝺ poterat a bono deficẽ ꝛ in malũ declinare. Qm̃ vt inq̃t Hiero⁹ ad Demet. ṽ. Vtꝝ q̃ nos posse voluit optimus creator: sed facẽ tm̃ qꝺ ipetrauit. Et si obijceret̃ ꝙ obligatio repugnat libertati. Et vt Aug⁹. dicit supra Geñ. ad lr̃am. Meliores iudicauit hoies q ei liberaliter deꝯ̃uirẽt. Si ergo a p̃ncipio de⁹ reliq̃t hoiem in manu cõsilij sui dãdo ei libertatẽ arbitrij: vr̃ ꝙ nullo mõ debuerint addẽ obligationẽ p̃cepti. Rñderi põt sm̃ Boñ. ꝙ obligatio ad bonũ nõ repugnat libertati simpl̃r: sed repugnat libertati peccãdi. Quãto aũt qs magis iheret ṽtutib⁹ ꝛ euitat pctã: tãto liberior esse censet̃. qꝺ plene oñdi in sermone. p̊ de ṽtutib⁹. Et h̃ exp̃sse asseruit Tulli⁹ in padoxis. Dictũ inq̃t ẽ ab eruditissimis neminẽ nisi sapiẽtẽ libeꝝ esse. nã cũ seruitus sit obediẽtia fracti aĩ atqꝫ abiecti ꝛ arbitrio suo carẽtis: qs neget oẽs leues: oẽs cupidos: oẽs deniqꝫ iprobos eẽ ꝯ̃uos. h̃ ille. Secũdo de⁹ rõabiliter obligauit hoies ad obꝯ̃uãtiã p̃ceptoꝝ pp iustificationẽ. Decẽs nãqꝫ est iustũ iudicẽ sm̃ merita retribuere: sed merituz ꝛ demeritũ nõ hꝫ locũ vbi nulla cadit obligatio legis: q̃re cõueniẽs fuit vt de⁹ hoiem cui cõtulerat libeꝝ arbitriũ sm̃ iusticiã remuneraret. Qꝺ si obijceret̃ ꝙ maioris liberalitat̃ ẽ dare aliqd sine merito q̃z cũ merito: ꝛ de⁹ ẽ liberalissim⁹: ergo vr̃ ꝙ debuit hoĩ dare btitudinẽ sine merito: ꝛ ꝑ ꝯñs sine mãdatoꝝ obligatiõe. Dici põt ꝙ lꝫ h̃ veꝝ sit ex pte dei dãtis btitudinẽ sine merito. nõ tñ ẽ tãte glie ꝛ excellẽtie ex pte suscipiẽtis. Et qm̃ dñs i cõferẽdo p̃miũ nõ tm̃ attẽdit sue liberalitat̃ manifestatiõez: imo ẽt ꝛ glie nr̃e ꝓmotiõez. hinc ẽ ꝙ maluit nobis dare etnã btitudinẽ ꝑ ipletiõem mãdatoꝝ ꝛ merituz obie q̃z nullo merito p̃cedẽte: neqꝫ ppea merita nr̃a ꝺrogãt diuie libalitati: qꝛ de⁹ remunerat vltra cõdignũ. Ob qꝺ hiero⁹ i qõĩ b⁹ ad Helbidiã exclamat. d. O q̃ta btitudo ꝑ puis mag̃ recipe: etna ꝑ breuib⁹: ꝑ mõitu

ris sp viuētia: τ hře deū debitorē: Et idem ad
Celantiam iquit. Quid tā igratū. quid tā sup
bū videri pōt q̄ȝ aduersus ei⁹ viuere voluntatē
q iō aliq̄d ipat vt cās hēat remunerandi. Ne/
qȝ. n. obsequij nri de⁹ idiget: ſȝ nos illi⁹ idige/
m⁹ ipio. hec ille. 3⁹ rōabiliter de⁹ obligauit
hoīes ad obseruāda mādata, ꝓpter hūiliatōm.
Decēs nāqȝ erat vt hō deū cognoscēt supiorē
τ omni[illegible] rectorē. Et sic ad eius
famulatū cūcta mouēt eiqȝ obediūt: vt isēsibi
lia elemēta: tra. aq̄. aer. ignis. planete. herbe. ar
bores. τ peccora. cāpi. fōtes. flumia. maria. vo
lucres celi. pisces maris. sol. lūa. τ stelle. τ ce/
lestia corpa: q̄zto magis hō sui creatoris iperio
parere dȝ. Sȝ heu heu: qr i ordine creaturarū
nulla ē tā ptinax tā psūptuosa tamqȝ temeraria
ad cōtēnēduȝ deū q̄ȝ igratissim⁹ hō. Qr vt ait
Aug⁹ ad hēmitas. Ad nutū dei sol sua via ñ
deuiat. nō luna nō stelle. Cāpi decorant flori
b⁹. frōdib⁹ crispat silua. in nemore citharizat
auicola. Insensibilia τ irrōnabilia obediūt. ſo
sol⁹ hō dei volūtati resistit. h ille. Expgiscimi
ni itaqȝ o pctōres τ audite loquētē deū Deu/
tero. 4. c. dicētēqȝ. Custodite mādata mea q̄
ego p̄cipio vob. τ H' xp̄s de⁹ nr̄ Joh. 14. dice/
bat. Si diligitis me mādata mea ſuate. Qd
deo ē obediēdū: qr p obediētiā assequit hō bo
na tpalia: spūalia: τ eterna. Capitulum. 3.

Tertiū qd nos iducē dȝ ad obediēdū
deo ē obediētie efficacia. Est q̄dē obe
diētia efficacissima ad ipetrādū ma/
xime tria bona. Primum tpale. s. dm spūale.
Tertiū etnale. Prio obediētia ē efficax ad ipe
trādū bonū tpale. s. ꝓspitatē τ reꝝ tpaliū abū/
dātiā. Qd imortalis de⁹ Leuit. 26. sic declara
uit. d. Si in p̄ceptis meis ābulaueritis τ mā
data mea custodieritis τ feceritis ea: dabo vobis
pluuias tpib⁹ suis. Terra gignet germē suū
τ pomis arbores replebunt. Apphēdet messi
um tritura vindemiā: τ vindemia occupabit
semētē. τ comedetis panē vrm in saturitate: τ
absqȝ pauore habitabitis in terra vr̄a. Dabo
pacē in finib⁹ vris: dormietis τ nō erit q exter
reat. Auferā malas bestias: τ gladi⁹ nō trāsi/
bit iminos vr̄os. Persequemini inimicos vr̄os
τ corruēt corā vobis. psequent qnqȝ de vris
centū alienos: τ cētum ex vobis decē milia.
Cadēt inimici vri in cōspectu vr̄o gladio. Re
spiciā vos τ crescere faciā τ multiplicabimini
Et firmabo pc̄m meū vobiscum. Comedetis
vetustissima veteꝝ: τ vetera nouis supuenie/
tibus ꝓijcietis. Ponā tabernaculum meum
in medio vri τ nō abijciet vos aia mea. Am/
bulabo iter vos τ ero vester de⁹. vosqȝ eritis
ppl's meus. h ibi. Hester ꝓmissiones q̄s au
diuimus a deo factas in qbus tpalia bōa offe
runt possidēda obsuantibus dei mādata. Sȝ
ecōtra inobediētibus in eodē. c. sic de⁹ oipotes
cōminat. d. Si spreueritis leges meas τ iudi
cia mea cōtēpseritis: vt nō faciatis ea q̄ a me
cōstituta sunt τ ad irritū pducatis pactū meuȝ:
ego h quoqȝ faciā vobis. Visitabo vos velo/
citer egestate τ ardore q cōficiat oculos vr̄os:
τ cōsumat aias vras. frustra seretis sementem
q̄ ab hostibus deuorabit. Ponā faciē meam
ɔ̄ vos τ corruetis corā hostibus vris τ subij/
ciemini his q oderūt vos: fugietisqȝ nemine p
sequēte. Sin aūt nec sic obedieritis mihi: ad/
dā ad corruptōes vestras septuplū pp peccata
vestra τ cōterā supbia duritie vestre: daboqȝ
vobis celū desup sicut ferrū τ terrā eneā. Cō/
sumet icassuȝ labor vr: nō pferet terra germē
suū: nec arbores poma pbebūt. Si ābulaueri
tis ex aduerso mihi: nec volueritis audire me
addā ad plagas vras vsqȝ in septuplū pp pec/
cata vestra. Immittā i vobis bestias agri que
cōsumāt vos τ peccora vr̄a: τ ad paucitatem
cūcta redigāt deserteqȝ fiāt vie vr̄e. Quod si
nec sic volueritis recipe disciplinā: ſȝ ābulaue
ritis ex aduerso mihi: ego quoqȝ cōtra vos in
cedā τ pcutiā vos septies pp pctā vestra: idu/
cāqȝ sup vos gladiū vltorē federis mei. Cū
qȝ cōfugeritis ivrbes mittā pestilentiā i me/
dio vri τc. ibi 2⁹ obedientia ē efficax ad ipe/
trādū bonū spūale dei. s. grām amicitiā τ beni
uolentiā. Hec fuit illa decora virtus pp quāȝ
Abrahā meruit audire angeluȝ sibi. d. Per
me metipm iuraui dicit dñs: qr fecisti re hāc
τ nō pepcisti filio tuo vnigenito pp me bñdicā
tibi τ multiplicabo semē tuū sicut stellas celi:
τ velut arenā q̄ ē in littore maris. Posside/
bit semē tuū portas inimicoꝝ suoꝝ. τ bñdicē
tur i semine tuo oēs gētes terre: qr obedisti vo
ci mee. Grāde mirādūqȝ obsequm deo p̄sti/
tit Abrahā: vt ei obediret: ſȝ maiora cōsecu/
t⁹ ē diuine liberalitatis bñficia. Tētauit siqdē
de⁹ illū. sicut scribit Geñ. 22. i. expiētiā fecit
ſm Nico. de lira. nō pp se ſȝ pp alioꝝ exem/
plū: vt filiū suū dilectū τ vnigenituȝ imolaret
in mōte: qd vtiqȝ grauissimū erat iperium. p
qr iniungebat ei vt re sibi carissima se p̄uaret
Scd̄o q filiū suū occidit τ mori violēta mor
te pateret

te pateret. Tertio q ad hoc exequendū ꝛ cō/
mittendū suis ꝓprijs manib⁹ astringebat. 4°
q2 filius ille vnigenitus erat: neqꝫ aliū ex libe/
ra vxore filiū habebat. 5°. q2 miraculose illū
genuerat senex iā centū annoꝝ cū vxore vetu/
la ꝛ sterili. 6°. q2 magna promissio facta erat
Abrahe de ipso. 7. q2 ipse Ysaac solatium erat
matri sue: ꝛ baculus senectutis patris. 8°.
debebat eū nō solū occidere: ſꝫ etiā in igne vre
re. 9°. q2 noluit deus eū statim audito p̄cece/
pto illud pficere: sed triduo pseuerare quousqꝫ
venirent ad mōtē ad quē potuissent citius ꝑ/
perare. Sed ideo deo volēte vsqꝫ i tertiū diem
ibidē nō puenerūt: vt sic magis lucesceret fir/
mitas voluntatis Abrahe: ſm Nico. de lira.
Unde ꝛ glo. Gen. 22. ait. Nō est iussus abra
hā statim occidere filiū: sed p triduū ducere ad
imolationis locū: vt longitudine tpis tentatio
augeretur ꝛ crescentib⁹ curis paterna viscera
cruciarent. Accepto itaqꝫ precepto taꝫ difficili
Abrahā nō se excusauit nec precepti cām inter
rogauit: neqꝫ in eius executione filij blādietis
dulci p̄ñtia mutatus est a ꝓposito. Ibāt simul
erātqꝫ cū eis duo famuli domus q ligna incide
rant ꝑ holocausto. ꝛ die tertio remanentib⁹ il/
lis cū asino tulit Abraham ligna ꝛ iposuit sup
Ysaac filiū suū: qui ſm Josephū agebat tūc an
nū. 25. ipse vo Abrahā portabat in manibus
suis ignem ꝛ gladiū. O q̄ꝫ reuerenter cū pge/
rent duo simul dicebat Ysaac patri suo. Ecce
ignis ꝛ ligna vbi est victima holocausti. O q̄ꝫ
ardent r̄ndebat ei pater seipsum supans: seipsū
vincens. Dñs prouidebit sibi victimā holo/
causti fili mi. voluntate sensualitatis forte secū
tacite colloquente atqꝫ dicente. Tu es victima
quem ego ꝓprijs manibus interficiam: quem
adurā super altare vt satisfaciā deo nr̄o. O qua
le spectaculū. o quale v̄tutis exemplū mēte ispi
cere illos: postq̄ꝫ venerūt in mōtē: postq̄ꝫ ibi cō
struxerunt altare: postq̄ꝫ deniqꝫ sup illud ligna
cōposuere. Inquit. n. Josephus in p̄mo anti/
quitatū li. q Abrahā an̄q̄ꝫ filiū ligasset aduoca
uit illū ad se: dixitqꝫ illi. O puer quē innume/
ris votis optaui a deo mihi cōferri: ꝛ dū pue/
nisses ad vitā nihil ē q ꝓ alimēto tuo nō feci.
Neqꝫ me feliciorē magis arbitrabar q̄ꝫ cuꝫ te
ad hāc viderē etatē successorē mei principatus
relinquere. Cōgaudebā: q2 dei voluntate tuus
pr̄ sum fact⁹. denuo ſm eius placitū te reponā
Hanc fortiter porta dicationē. Deo nāqꝫ te ce
do q mihi per oīa placidus fuit ꝛ suffragator.

Natus ergo morere nō cōi mō hac vita egre/
diens: ſꝫ a patre ꝓprio oblatus cūctoꝝ ob legi
timū sacrificiū. Reor. n. q2 te dignū iudicaue/
rit nōn egritudine nec bello. nec qualibet alia
passione que solet hoib⁹ accidere: hac vita libe/
rare: ſꝫ cū igni ꝛ sacrificij tuaꝫ aīam suscipe: et
apud se retinere. Eritqꝫ de cetero mei curā ha
bens senectutē regens: qua gratia te maxime
nutriebā. Auditis his: Ysaac humili voce pa/
tri r̄ndit. O pater mi colēdissime rē audio grā
dem ac durā. Asseris te patrē meū velle me ꝓ
prijs manib⁹ interficere ꝛ igne adurere vt obe
dias deo. Doleo nempe grauissime iuuentutis
mee florē amittere. Doleo patris mei me dili/
gentis expiri in me gladiū seuientis. Doleo in
super tali mō deserere dilectā matrē ꝛ te pr̄em
meū cui paucrā in hac senectute sua in oib⁹ sub
uenire. O care genitor. o pr̄ amātissime cre/
debā me esse baculū senectutis tue ꝛ ecce mihi
dicis vt fortiter ierā morte p te mihi inferēdā.
O inaudita res. o admirādū nouū quo visce/
ra mea cōmouent: aīa turbat: ꝛ cor vndiqꝫ ve
xatur angustia. Uerūtamē pr̄ mi dulcissime:
q2 sic placet deo ita fiat. Et si nūquā hoc fieri il
le mādasset ꝛ tu tm̄ iuberes adhuc ꝓmptissi
mus obedirē. nō fugiā a tua p̄ñtia. nō me defen
daꝫ. ꝛ huiusmodi v̄bis ꝓstrauit se in terrā: pa
tremqꝫ adhuc alloquebat. d. Habes me filiuꝫ
tuū ad vota pr̄: stringe manus meas ꝛ pedes
meos funibus. interfice me: sicut tibi ꝛ deo no
stro placet: O qd erat videre venerādū senem
illū mirādo feruoreꝫ ligare man⁹ ꝛ pedes filij.
eleuātēqꝫ euaginatū gladiū vt illum pimeret.
O inaudita obedientia pr̄is ꝛ filij. o vtriusqꝫ
ardentissima volūtas ad obsequendū deo. O
deniqꝫ imēsa diuine largitatis bñficia eisdem
collata. Multo qdē susceꝑunt ambo ampliora
dona a liberalissimo deo q̄ꝫ fuerit illoꝝ ad obe
diendū cōmēdabilis seruor voluntatis. Ter
tio obediētia ē efficax ad ipetrādū bonū eterna
le: diximus. n. i p̄cedentib⁹ s̄monib⁹ queadmo/
dū de⁹ bñdict⁹ largit̄ eterne vite p̄miū oib⁹ s̄uā
tib⁹ ei⁹ mādata. ſꝫ tāta ē hūana neqtia q magis
hoies diabolo obedire volūt q̄ꝫ deo. Clamat
de⁹. Nō hēbis deos alienos. Et diabol⁹ dic̄.
Sint tibi dij tui tpalia bona que magis q̄ꝫ deū
diligas. Noli scripturis credere. Noli debita
vota cōplere. supstitiōes: incātatiōes: ꝛ diuina/
tiones sectare. Cultū dei negligas ꝛ cōtēnas.
Sacris locis atqꝫ psonis reuerentiā nullā ex/
hibeas. Ecclesiasticas leges atqꝫ censuras de

ſpicias: vôciqꝫ mee obedias vt deū minime co
las. Clamat deꝰ. Nō aſſumes nomē dei tui in
vanū. Et diabolus. d. Sis pìurus blaſpbe/
ma ſepiꝰ, maledic nomē ſanctū dei ⁊ oiuꝫ ſan/
ctorum ſuoꝝ ac matris eius. nomēqꝫ meū in
oibus tuis opibus frequētius cōmemora: ⁊ đi
nomē in turpibus cātilenis admiſce. Clamat
deꝰ. Sabbata ſanctifices. Et diabolꝰ. d. Die/
bus feſtiuis nulla ſit in te memoria dei: nulla
recordatio ſalutis ꝓprie ⁊ eternoꝝ bonoꝝ. Ec
cleſias fugias ⁊ p̄dicatiōes euāgelij: ad quas ſi
acceſſeris nullā modeſtiā ſeruēs. Vāo aſpectu
mulieres ⁊ viros circūſpice. veſtibꝰ inboneſtis
illis diebꝰ vtere: Ludo choreis, atqꝫ tripudijs
tēpus expēdas: ⁊ ꝓ lucro tꝑali ſi qd opis face
re poteris facias. Clamat deꝰ. Honora pr̄em
⁊c̄. Et diabolꝰ dic̄ parētibꝰ tuis iſeſtis ſis: diſci
plinā coꝝ ⁊ correctionē fuge. pietatē reuerētiā
⁊ obediētiā eis denega. cōtumelijs illos affi/
ce. ⁊ ſi potes v̄bis verbera adde: atqꝫ de do/
mo illos expelle. Clamat deꝰ. Non occides.
Et diabolꝰ. d. Iniuriam noli ſufferre: ſume đ
inimicis vindictā: da locū ire. ꝑcute. iterfice. ⁊
⁊ q̄ nō potes manu ꝓſeq̄re corde. Clamat deꝰ
Nō mechaberis. Et diaꝰ dic̄. Nullū ſit pra/
tū qđ nō ptrāſeat luxuria tua. Nō erubeſcas
adulterari: fornicari: iceſtū: molliciē ſacrilegiū
⁊ ſodomiā nefandiſſimā ⁊ inoiabilē ꝑpetrare.
Clamat deus. Nō furtū facies. Et diaꝰ dicit.
Rape depr̄dare furare q̄ztū potes. Nulla ſit ti
bi cōſcia ꝑꝑ lucrū de ꝑiurijs: de mēdacijs: de
fraude: de ſimulatōibus: de iniuſticia: de vſu/
ris: de extorſionibus: de malis ꝯctibꝰ: ⁊ de ex
cōicationibꝰ. Clomat deus. Nō dices falſum
teſtimoniū ꝯ ꝓximū tuū. Et diabolꝰ ait. Loq̄/
re ſine mēſurai dedecꝰ alioꝝ. detrahe vicinis:
extraneis: ſacerdotibꝰ: religioſis: p̄latis: dn̄is
v̄ginibꝰ: viduis: ⁊ cōiugatis. Clamat Deus
Nō cōcupiſces vxorē ꝓximi tui. Et diabolus
dic̄. Oēs mulieres q̄s vides cōcupiſce ⁊ volu
ptuoſa mēte deſidera. Clamat deꝰ nō cōcupi/
ſces rē ꝓximi tui. Et diabolꝰ dic̄. Appone cor
tuū ad alioꝝ bōa. deſidera mortē ꝓpinquorū
tuoꝝ: vt coꝝ bōa ad manꝰ tuas ꝑueniāt. Et tn̄
ſine cōpatōe magis audit̄ vox diaboli q̄ꝫ dei.
O extrema dementia. o ſtulticia ꝑnicioſiſſima
ſuire diabolo ꝓ eternis incēdijs: ⁊ relinquere
deū liberalē ⁊ munificētiſſimū q ſuis ⁊ ami/
cis ſuis pollicet̄ gaudia ꝑadiſi: ad que nos per
ducat xp̄s dei filius qui viuit ⁊ regnat per infi
nita ſecula Amen.

Feria. 4. poſt dn̄icā in ſeptuageſima. de in/
finita miſericordia dei qua ipſe pr̄ piiſſimꝰ dul
ciſſime vocat aiaꝫ ad pn̄iam: oēs etiā peſſimos
peccatores ꝑmittēs eis liberaliter indulgētiaꝫ
⁊ remiſſionem. Sermo. 4.

Vox dilecti mei
pulſantis. Aperi mihi ſoror
mea ſpōſa. Hic peccatricis
ad pn̄iaꝫ redire diſpoſite. V̄
ba ſunt iſta originalit̄ Cāti.
5. c. Piiſſimꝰ oium pr̄ deꝰ
offert peccatoribꝰ vt occaſionē babeāt ad eū re/
uertendi vberrimū fontē ⁊ indeficiētē ⁊ ibau
ribilē miſericordie ſue. Neqꝫ vnq̄ꝫ tā grandis
peccator inuētus ē q ad eū cōfugere volens nō
fuerit benigne miſericordiſſimeqꝫ ſuſceptus.
Hec ē illa miſericordia q̄ fiduciā p̄ſtare dꝫ cū/
ctis peccatoribꝰ ne vnq̄ꝫ deſperēt. Hec eſt illa
decora ⁊ formoſa regina: q̄ ſemꝑ aſtat a dxtris
dei in veſtitu deaurato circūdata varietate. h ē
q̄ blāda voce humili ſmōe delinq̄ntes admo/
net: vt ad fontē aque viue deū ꝓpitiū atqꝫ beni
gnū currāt ſitiētes. Et qm̄ multoꝝ corda mol
liri nolūt: ⁊ duriora ſaxis i dies obſtinant̄ i ma
lo: ſtatui i h̄ ſmōe v̄ba facere de iocundiſſima
voce miſericordie dei q̄ ipſe dilectꝰ aiaꝝ ſpōſus
illas i pc̄tis errātes liberaliſſime aduocat: vt đ
erratis cōpūcte veniā ⁊ idulgētiam ſuſcipiāt.
Qđ bn̄ ſenſit aia peccatrix diſpoſita iā p̄teri/
ta mala corrigere: ⁊ de cetero a futuris cauere.
d. i. v̄bis notatis in themate. Vox dilecti mei
q creauit me: q me fecit: q me redemit: q mihi
pollicet̄ gaudia ꝑadiſi pulſantis ꝑ intrinſecas
iſpiratōes: ꝑ extrinſecas mōitōes: ꝑ ſpūales il
luminatiōes: ꝑ ſacramētoꝝ diſpoſitionē. Aꝑi
mihi. ſ. cor tuū o ſoror mea. o aia mea ad meā
imaginē ⁊ ſimilitudineꝫ facta. O ſponſa mea
quā deſponſaui mihi in fide cū ſacrū ſuſcepiſti
baptiſma: et ego tibi meam grām ſum largitꝰ
Aꝑi inquā mihi vt audias me exbortātē te q̄/
tenus pn̄iam agas et pctōꝝ tuoꝝ veniā idul/
gentiāqꝫ a miſicordia mea abūde ſuſcipias.
In qbꝰ v̄bis de voce miſicordie dei aia vo
cātis tria myſteria proponimus cōtemplāda.
Primum dicitur reuelationis.
Secundum ampliationis.
Tertium accelerationis.
De preconijs ⁊ laudibus miſericordie dei
que peccatoribus demōſtrantur in ſcripturis
figuris ⁊ exemplis. Capitulum. j.

Primū

PRimũ mysteriũ cõtẽplãdũ dr̃ reue-
lationis in quo exquirere lʒ qualiter
dei misericordia qua pctõres allicit
reuelata ⁊ p̃conizata est. Et ad hoc
dico ꝙ mĩicordia ipsa maxime manifestat̃ in
tribꝰ. Primo in scripturis. secũdo i enigmati
bus ⁊ figuris. 3ꝰ i exẽplis. Prio mãifestat̃ ⁊
reuelat̃ p̃coniũ mĩicordie dei i scripturis q̃ vi-
dent̃ eẽ lr̃e q̃si q̃dã familiares ⁊ domestice ex
cãcellaria celi ad miſos pctõres ex pte viuẽtis
dei misse ac dẽstinate. Jõ reuerẽter atqʒ iocũde
illaꝝ lectõ a cũctis ẽ audiẽda. Dicãt igit̃ ꝓphe
⁊ sci qd ferũt d̃ mĩicõdia. Moy. ad deũ loq̃ns
Exo. 34. iqt sic. Dñator dñe deus mĩicors ⁊
clemẽs patiẽs ⁊ multe mĩatõis. Et Deutꝰ.
4. Reuertis ad dñʒ deũ tuũ ⁊ audies vocẽ eiꝰ
qꝛ deꝰ mĩicors dñs deꝰ tuꝰ. Et sapiẽs. Ecc.
2. Pius ⁊ mĩicors ẽ deꝰ ⁊ remittit i die tri-
bulatõis pctã. Et. c. 17. Q̃ d̃ magna mĩicor-
dia dñi ⁊ ꝓpitiatio illiꝰ conuertẽtibꝰ ad se. Et
c. 18. Quis adijciet enarrare mĩicordiã eiꝰ.
Et. 51. c. Letet̃ aĩa vr̃a i mĩicordia eiꝰ. Et Sa
piẽ. xi. misereris oĩum qm̃ oia potes. Et. 15.
Tu aũt dñe suauis ⁊ verꝰ es patiẽs ⁊ i mĩicor
dia disponẽs oia. Et p Jsa. 55. dñs ait. Dere
linquat ipiꝰ viã suã ⁊ vir iniquꝰ co. s. ⁊ re. ad. d.
⁊ mi. e. ⁊ ad. d. n. q. m. ẽ ad ignoscẽdũ. et. 58.
Jnuocabis ⁊ dñs exaudiet. clamabis ⁊ dicet:
Ecce adsum qꝛ mĩicors sum dñs deꝰ tuꝰ. Et
54. Jn misericordia sempiterna mĩicors suʒ
tui dicit redẽptor tuꝰ dñs. Et Johel. 2. Con-
uertimini ad dñm deũ vr̃m: qꝛ benignꝰ ⁊ mi-
sericors ẽ patiẽs ⁊ multe mĩicordie: ⁊ p̃stabi-
lis sup malicia populi. Et Jonas. 4. Scio in-
qt qꝛ tu deꝰ clemẽs ⁊ misericors es patiens ⁊
multe mĩatõis. Et Dauid p̃s. 99. Laudate
nomẽ eiꝰ qm̃ suauis ẽ dñs i eternũ misericor-
dia eiꝰ. Et p̃s. 26. Magnificata ẽ vsqʒ ad celos
misericordia tua. Et p̃s. 85. Tu aũt dñe sua-
uis ⁊ mitis ⁊ multe mĩicordie oĩbꝰ inuocãti-
bus te. Et p̃s. 50. Miserere mei deꝰ s̃m ma-
gnã misericordiã tuã. Et p̃s. 129. idẽ habetur
Et Petrꝰ. i. epistola. i. c. Bñdictꝰ deꝰ ⁊ pa-
ter dñi nr̃i iesu xp̃i q s̃m magnã misericordiaʒ
suã regenerauit nos i spẽ viuã. Et pau. Eph.
2. c. deꝰ diues est i misericordia. Et. 2. Cor. p̃-
mo. Bñdictꝰ deus. ⁊. p. d. n. i. x. pr̃. m. ⁊. d. t.
cõ. q. cõ. n. o. tri. nr̃a. Et cytharista spũs sci v̄
go gloriosissima Luce. 2. Et misericordia eiꝰ
a ꝓgenie i ꝓgenie. ti. eũ. ⁊ Luce. 6. Estote mi
sericordes sicut ⁊ pr̃ vr̃ celestis mĩicors ẽ. Et

hieronymꝰ. de pe. di. i. i. ca. Quia diuinitatis
natura ait. Diuinitatis natura clemẽs ẽ ⁊ pia
magisqʒ ad indulgẽtiã ꝓna q̃ʒ ad vĩdictã: q̃ nõ
vult mortẽ pctõris sʒ vt magis cõuertat̃ ⁊ vi-
uat. Et idẽ Hieroꝰ i. c. vide. d̃ pe. di. 1. Vide
benignũ dñm mĩicordiã cũ seueritate miscẽ-
tẽ. Et Ambroꝰ li. d̃ pe. Deꝰ mĩicordiã suam
oĩbꝰ ꝓmisit: ⁊ relaxãdi lniaʒ sacerdotis suis si
ne vlla exceptõe cõcessit. Et. 26. q. 6. c. his qui
Mĩicordie dñi nec mẽsuras possumꝰ ponẽ:
nec tp̃a diffinire. Ex qbꝰ oĩbꝰ app̃hẽdimꝰ deũ
nr̃ʒ benignũ eẽ mĩicordẽ ⁊ piũ. 2ꝰ mãifestat̃ ⁊
reuelat̃ p̃coniũ mĩicordie dei i enigmatibus ⁊
figuris. Loq̃bat̃ sepe dñs ih̃s in pabolis s̃m
morẽ palestinoꝝ: vt dic̃ Ni. de lira. Qm̃ sic
clariꝰ potuit v̄itas elucescere marie idiotis ⁊ ru
dibꝰ ꝓut testat̃. Dio. i. ca. cele. hierar. ⁊ iõ ad
suã ⁊ pr̃is eiꝰ mĩicordiã notificãdã vsus ẽ tri-
plici enigmate seu metaphora i pabola p eũ dcã
Pria fuit d̃ egroto patiẽte. d̃ q̃ Math. 9. c.
vbi audiẽs murmuratões phẽoꝝ q ei detra-
hebãt: qꝛ cũ publicãis ⁊ pctõribꝰ manducaret
ait. Nõ ẽ opꝰ valẽtibꝰ medicꝰ: sʒ male hñtibꝰ.
eũtes aũt discite qd ẽ mĩicordiã volo ⁊ nõ sa
crificiũ. Nõ. n. veni vocare iustõs sʒ pctõres.
Scd̃a pabola ẽ d̃ pastore pditã ouẽ regrẽte. d̃
q̃ Luce. 15. scribit̃ ꝙ dimissis. 99. alijs ouibꝰ i
deserto sollicitꝰ pastor oberrãtẽ vnã ouẽ. i. deꝰ
peccatricẽ aiaʒ pq̃siuit diligẽter: iuẽtãqʒ custo-
diuit intactã: iposuitqʒ sup hũeros suos gau-
dẽs remittẽdo. s. sibi penitẽti potentia sua oia
pctã atqʒ delicta. Tertia pabola ẽ d̃ filio ꝓdi-
go ad prẽm postq̃ʒ oia dissipauerat reuertẽte:
p quẽ vt Hieroꝰ iqt ad Damasuʒ papã d̃ filio
ꝓdigo. pctõr hõ v̄e penitẽs itelligit̃ quẽ cũ vi
disset a lõge pr̃ mĩicordia motꝰ occurri illi ca
dẽsqʒ supra collũ illiꝰ osculatꝰ ẽ eũ nihil illi ipro
perauit: nõ tristẽ vultu aut turbulẽtã faciẽ ostẽ
dit: nõ aspis v̄bis cõtristauit: sʒ q̃ʒ letanter in
domũ eũ introduxit: afferri fecit vestimenta ⁊
annulũ: cõuiuium solẽne p̃parauit. choreasqʒ
cantus ⁊ sonoꝝ melodias i domo esse iussit qꝛ
recuperauerat filium mortuũ ⁊ perditum: per
quem intelligimus peccatorem compunctum
cui deus se gratiosissimum exhibet. Tertio
manifestatur ⁊ reuelat̃ preconiuʒ misericordie
dei in exemplis. Quotquot. n. inuenti sũt pec-
catores qui ab illo veniã postularunt oẽs fue-
runt exauditi sicut pʒ i veteri ⁊ nouo testamen
to. Dauid equidem p penitentiam adulterij si
mul ⁊ homicidij a misericorde deo veniam

mīa dei

ꝑpetrauit. De cuiꝰ pnīa Hieronymꝰ ad Sabi
nianū diaconē lapsum ita scribit. Totā pniam
ostendit psalmus. 50. qn̄ ingressus ē Dauid
ad vxorē Vrie ⁊ a Natā ꝓpheta correptꝰ rn̄/
dit dicēs. Peccaui. statimque meruit audire:
⁊ dn̄s abstulit pctm̄ tuū a te. Adulterio eni iun
xerat homicidiū ⁊ idē cōuersus ad lachrymas.
Miserere ait mei deus ſm magnā misericor/
diā tuā. Magnū eniʒ pctm̄ magna indigebat
misericordia: vn̄ iungit ⁊ dicit. Multū laua/
me ab iniqtate mea: ⁊ a pctō meo munda me.
qm̄ iniquitatē meā ego cognosco ⁊ delictū meū
ꝯ me est semꝑ. tibi soli peccaui. Rex eniʒ aliuʒ
nō timebat. ⁊ malū corā te feci vt iustificeris in
ſmonibꝰ tuis ⁊ vincas cū iudicaris. Cōclusit
deꝰ oia sub pctō vt oibus misereat̄. tantūqʒ ꝓfe
cit vt dudū pctōr ⁊ penitēs trāsierit i magistrū
vt dicat. Docebo iniquos vias tuas. hec ille.
Et idē ad Oceanū de Dauid loquēs inquit.
Dauid sci ⁊ māsuetissimi viri homicidiū ꝑiter
⁊ adulteriū septē dieꝝ emēdauit fames. Iace/
bat in terra volutabat̄ in cinere: ⁊ oblitꝰ regie
maiestatis lumē q̄rebat i tenebris. illūqʒ tm̄ re
spiciēs quē offenderat lachrymabili voce dice/
bat. Tibi soli peccaui: ⁊ malū corā te feci: ⁊ red
de mihi leticiā salutaris tui: ⁊ spiritu principali
cōfirma me. Atqʒ ita factū ē vt q me docuerat
virtutibꝰ suis quō stās nō caderē: doceret ꝑ pe
nitentiā quō cadēs resurgerē. h ille. Que oia
notāt̄. 2. Regū. 12. c. ē ⁊ de niniuitis exēplū: ꝺ
qbꝰ habet̄ li. Ione ꝑ totū. ⁊ de pe. di. i. i. c. Ni
niuite. vbi dr̄. Niniuite quos dn̄s in euāgelio
cōmēdat pniam egerūt i p̄dicatōe Ione: ⁊ ex
misericordia dn̄i indulgentiā cōsecuti subuer/
sionis interitū subterfugere meruerūt. hec ibi.
Et vt breuiter ꝑstringā exēpla adduco illud
dictū Bern̄. ſmone. 22. ad Ihʒ de sua miseri
cordia loquētis vbi ait. O iō ꝑꝑ māsuetudinē
q̄ de te p̄dicat̄ currēmꝰ post te dn̄e Ihu: audiē
tes ꝙ pauperē nō ſpnas: pctōrē nō horreas: n̄
horruisti cōfitētē latronē: nō lachrymātē pec/
catricē: nō chananeā supplicātē: nō dep̄hensaʒ
in adulterio: nō sedētē in theloneo: nō suppli/
cantē publicanū: nō negātē discipulū: n̄ ꝑsecu
torē discipl'oꝝ: nō ipsos crucifixiores tuos: hec
ille. Expgiscimini igit̄ o peccatrices aie. Au/
diuistis o pctōres vocē dei q misericordiā suā
infinitā vobis declarauit. nolite obdurare cor/
da vr̄a. depouite pctā atqʒ delicta. Accedite ad
eū ⁊ veniā obtinebitis q̄ꝛ ipse est deus miseri/
cordiaꝝ q ꝑ Ezechielē ꝓphetā. c. 18. inq̄. Si

Nota.

aūt ipiꝰ egerit pniam ab oibꝰ pctis suis q̄ opatꝰ
ē ⁊ custodierit oia p̄cepta mea ⁊ fecerit iudiciū:
⁊ iusticiā vita viuet ⁊ nō moriet̄. oium iniqta/
tū eiꝰ quas opatꝰ est nō recordabor. In iusticia
sua quā opatus est viuet. Nūqd volūtatis mee
est mors impij. quasi dicat nō. ⁊ infra. Nolo
mortē morientis. s. peccatoris: sʒ vt cōuertatur
⁊ viuat. Reuertimini ⁊ viuetis.

De amplitudine ⁊ magnificētia misericor/
die q̄ remittit oia pctā grauia replicata ⁊ anti/
quata pctōribꝰ penitētibꝰ. Capitulū. 2.

Secundū mysteriū cōtēplandū circa
misericordiā dei pctōres vocātis ad
pniam dr̄ āpliatio. i quo patefaciēdū
eē duxi quō āpla lata ꝓfunda ac co/
piosa sit ipsa mīficordia dei bn̄dicti: q̄ lʒ i se sit i
finita: q̄ꝛ sit nihil aliō q̄ʒ ipse deꝰ ē ſʒ illō Aug.
ꝺ fide ad Petrū. Quicqd ē i deo ē ipse deꝰ: tm̄
ēt i suo effectu cōsiderata tā grādis inuenit̄ ꝙ
oia nr̄a supat pctā atqʒ vicit. Tria eni sūt i pctis
horrēda ⁊ timēda valde: q̄ tm̄ a mīficordia dei
supant̄. Primū grauitatis cōditio. Scōm fre
quēs iteratio. Tertiū diuturna detētio. Pri
mū qō i pctis cōsiderat̄ horrēdū dr̄ grauitatis
cōditio. qn̄. s. pctm̄ ex sua cōditōe ⁊ ex suo gene
re graue ē ⁊ nefandū. Verū tn̄ tāta ē mīficor
dia dei ꝙ nullū ē pctm̄ adeo execrādū de quo
si qs pniaʒ egerit idulgētiā nō recipiat. Quin
imo clemētissimꝰ deꝰ mīficordia sua illud peni
tenti plene remittit. Hinc Chryso. de pe. di.
3. i. c. Talis ait. Talis mihi crede talis ē erga
hoies dei pietas ꝙ nūq̄ʒ ſpnit pniam si ei pu/
re ⁊ simpl'r offerat̄: ēt si ad summū qs ꝑueniat
maloꝝ: ⁊ idē tn̄ reuerti velit. suscipit. n. deꝰ illū
libēter ⁊ amplectit̄. Et hoc ē qō dr̄ de pe. di. i.
c. in actōe. Cor cōtritū ⁊ humiliatū deus nūq̄ʒ
spernit. Sʒ circa hoc dubitat̄ de pctō i spirituʒ
sanctū. vtrū deꝰ mīficors remittat illud penitē
tibꝰ. Et vr̄ ꝙ nō: q̄ꝛ pctm̄ i spm̄ sanctū est irre
missibile. Vn̄ Aug. i li. de fide ad Petrū ait.
Hi q peccāt i spm̄ scm̄ neqʒ h neqʒ i futuro re
missionē pctōꝝ accipiūt. Et idē i li. ꝺ ſmōe dn̄i
in mōte. Peccare i spm̄ scm̄ ē ꝑ maliciā ⁊ iui/
diā fraternā ipugnare charitatē pꝰ acceptā spūs
sci grāʒ: qō pctm̄ nʒ h nʒ i futuro remitti dici/
mus. Hoc ipʒ magister sniaꝝ cōfirmat. 43.
di. 2. li. gº vr̄ ꝙ dei mīficordia nō supat omne
pctm̄. Rn̄det ad h Alex. de ales i. 2. ⁊ i. 3. sū
me: vbi tractat ꝺ irremissibilitate pcti. Adde ꝙ
peccatū tripl'r dr̄ irremissibile. s. negatiue. pri
uatiue. ꝯrie. Negatiue dr̄ irremissibile quod
nullo

de pctis in ss.

Nota

nullo modo pōt remitti: sic peccatū luciferi alio
rūqȝ dānatoꝝ. Priuatiue dicit irremissibile
peccatū qđ nō hȝ aliquid dignū vt remittat꞉ ꝛ sic
omne peccatū mortale est irremissibile qꝛ nul/
luȝ peccatū mortale hȝ aliqd ꝑ qđ sit remissione
dignū. Cōtrarie vo dr̄ irremissibile: qꝛ hȝ cō
trariaȝ dispositionē ad grāȝ sine qua pccm̄ nul/
lo mō pōt remitti: ꝛ sic est irremissibile peccatū
in spūm sanctū: qꝛ directe ē ꝯ effectū spūs sci q
qđ vr̄ grā pniaꝉ. Sūt aūt hui⁹ pcti sex spēs:
vt pȝ ꝑ Aug. i Enchi. ꝛ de fide ad Petrū ꝛ de
ſmone dn̄i i mōte ꝛ de baptismo puuloꝝ. s. de/
spatio. p̄sumptio iuidētia fratne grē obstinatio
finalꝭ i pnia. ꝛ ipugnatio vitatis agnite. quarū
spēꝝ numer⁹ ſm Boñ. in di. 43. 2. li. sic assi/
gnat꞉. Omne pctm̄ i spūȝ scm̄ ē ꝯ pnialē grām
tūc. n. aut ē cōtra ipsaȝ rōe sui: aut rōe añceden
tiū: aut rōe subsequētiū. Si rōe añcedētiū cū ad
pniam añcedāt tāqȝ due mole spes ꝛ timor ꝯ ti
morē ē p̄sūptio. ꝯ spēȝ ē desꝑatio. Si rōe cōse
quētiū cū ad pniam cōsequat꞉ emēdatio q̄ consi
stit i duob⁹. vȝ i vra cōfessiōe ꝛ bōa satisfactiōe.
Hic sumunt꞉ due spēs quaꝝ vna ē ipugnatio vi
tatis agnite: altera detestatio bōi. Si rōe sui sic
est obstinatio q̄ cōphēdit ēt finalē ipniam. Dr̄
ergo pctm̄ i spūȝ scm̄ irremissibile magis q̄ȝ alia
pctōꝝ genera: qa ſȝ magistrū vix aut raro aut
difficult꞉ remitti꞉ ꝑ eo q꞉ nō tm̄ repugnat grē ſȝ
ēt dispōi ad veniā ꝛ grāȝ suscipiēdā. Remissi/
bile vo ē ſȝ Boñ. tū rōe diuine potētie remittē
tis. tū qꝛ hō pōt de illo penitere excepto finalꝭ i
pnie: q̄ ēt duplicit꞉ sumit꞉. Vno mō ꝑ ꝓposito
nō penitēdi. Alio mō ꝑ cōtinua ꝑmanētia i ma
lo. Impnia p̄mo mō sūpta ē pctm̄ irremissibile
ꝯrie nō negatiue eo q꞉ claudit viā ad grāȝ. ꝛ ipe
dit igressū spūs sci. tn̄ possibile ē vt de illa hō pe
niteat ꝛ remissibilis fiat. Impnia secūdo mō di
cta nullo mō pōt remitti. Hec aūt nemini ē at/
tribuēda vsqȝ ad illud istās i quo dici de aliquo
posset q꞉ finaliter sit ipenitens Hinc Leo pa/
pa de pe. di. 7. c. Nemo ait. Nemo desꝑand⁹
est dū i hoc corpore cōstitut⁹ ē. Idē dicit. 32. q.
2. c. Ancillā. ꝛ. 24. q. 3. c. Corripiant꞉. Patet
ergo omne peccatū ꝑ pniam liquefieri ad cōspe
ctum misericordie dei q nihil tantū abbomina/
tur quātum impniam ꝛ desperationeȝ. Hinc
Hieronim⁹ ad Rusticū monachū ait. Nihil
sic offēdit deū sicut cor ipenitēs. Solū despe/
rationis crimen ē quod veniam consequi non
potest. Scđȝ q꞉ in pctis cōsiderat꞉ horrendū ꝛ
ꝑiculosuȝ ē pcōꝝ frequēs iteratio qn̄. s. frequnti⁹
iterant꞉. Tū tāta est misericordia dei q꞉ si qs inci
peret peccare a prima hora diei: ꝛ pacto pecca/
to statim pniaȝ ageret: ꝛ pnia facta subito labe/
retur: ꝛ post lapsuȝ iteꝝ surgeret: ꝛ post surre/
ctōeȝ iteꝝ caderet: ꝛ post casuȝ denuo cōtritōeȝ
haberet: semꝑ deū imobilit꞉ ꝓpitiū inueniret ad
remittēdū. Hic Aug. đ pe. di. 3. i. c. adhuc in
stāt ait. qm̄ quotidiana ē offensio oȝ q꞉ quotidia
na fit remissio. Cur docuisset dn̄s orātes dicē.
dimitte nobis đbita nr̄a: nisi ipse nob̄ misicors
ꝑseueraret q nos ab hac petitōe nō vult deficē.
ꝛ Leo papa đ pe. di. i. c. Multiplex misicor/
dia di. igt. Multiplex misicordia đi ita lapsib⁹
hūanis subuēit vt nō solū ꝑ baptismi grāȝ: ſȝ ēt
pnie medicinā spes vite rꝑet꞉ etne vt q regenera
tiōis dona violassēt ꝓprio se iudicio cōdēnā/
tes ad remissionē criminū ꝑuenirēt. Et lactā/
ti⁹. in li. di. insti. ad. g. sic loquit꞉. Nemo pōt esse
tā circūspect⁹ tā prudēs q nō aliqn̄ labat꞉: iccir
co de⁹ ibecillitatē nr̄am sciēs aperuit hoi por/
tū salutis: vt huic necessitati cui fragilitas nr̄a
subiecta ē: medicina pnie subueniat. Et hie
ronym⁹ ad Rusticū monachum de pe. di. 4.
c. septies. ait. Septies i die cadit iust⁹ ꝛ resur/
git. Si iust⁹ quō cadit: si cadit quō iustus. Sed
iusti vocabulū nō amittit q ꝑ pniam semꝑ re/
surgit. Et nō solū septies: ſȝ septuagies septies
delinquenti si cōuertat꞉ ad pniam pctā donant꞉
Hoc xp̄s Petrū docuit mat. 18. c. Sȝ nōnul
li heretici temere asseruerūt duo falsa ꝛ merito
reprobāda. Primū q꞉ si hō cadat a pnia q꞉ nō
vere penituit. Cōtra qđ dictuȝ Alex. de alēs.
in. 4. volumine summe adducit distinctionē đ
veritate pnie. d. q꞉ duplicit꞉ potest sumi. Vno
modo vt pnia vera dicat꞉ q̄ verum hȝ virtutis
actū q est detestari malū comissum: ꝛ ꝑ illo tpe
nullū cōmittere. ꝛ ꝓponere non cōmittere de
futuro: i quo statu si quis decederet saluus eēt
Et ab hac potest homo cadere ꝛ in pctā labi.
Alio mō vt dicat꞉ pnia vera q̄ ꝑducit in finem
vt finalis ꝛ cōtinuata: ꝛ ab hac nō ē cadē. Sȝ
adhuc heretici ad sui erroris robur auctorita/
tes ꝛ dcā sanctoꝝ adducūt. Et p̄ illud Am̄b⁹
in sermone quadragesime. d. Pnia ē mala p̄
terita plāgere: ꝛ plāgēda iteꝝ nō cōmittere: er
go q iteꝝ peccat veram pniam nō fec. scđo ad
idē allegant Greg. sic. d. Qui ita alia peccata
deplorat vt tn̄ alia cōmittat adhuc pniaȝ age
re aut ignorat aut dissimulat. Insuꝑ ad h̄ ꝓ/
positū hn̄t Ysidoꝝ in lib. de sūmo bono sic
loquētem. Irrisor ē nō penitēs q adhuc agit

pnia

q̄ꝺ penitet: nec videꝛ deū poscere subditus: ſꝫ
sub sanare supbꝰ. Et his cōcordat Aug. in li.
soliloquioꝝ q̄n dicit. Inanis ē pnia quā seq̄ns
culpa inquinat. Que auctoritates ⁊ alie simi
les habenꝛ in decretis. de pe. di. 3. ꝺ qbꝰ. ꝓ
solutōe Gratianus ibidē in. ꝟ. ſꝫ ꝟba ait. Qꝺ
illa ꝟba auctoritatū nō ad diuersa tpa ſꝫ ad idē
tp̄s referunꝛ: vt. s. eo tpe quo quis deflet ma
la que cōmisit ⁊ pniam facit nō peccet ⁊ scelera
nō cōmittat. Qꝺ autē in diuersis tpibus pos
sit quis facere pniam verā: ⁊ post illā iteꝝ pos
sit peccare. ꝓbatur rōne: eo ꝙ pnia hꝫ eē in li
bero arbitrio ſm statum vie: quod vertibile ē:
⁊ pōt a bono in maluꝫ ⁊ a malo in bonū sepiꝰ
exire. Hoc etiā appet euidenti exēplo. nā ni
niuite ꝓpter verā pniam grām consecuti sunt:
ſꝫ post ad vomitū redeuntes deū ꝓuocarūt ad
iracūdiā: ⁊ eoꝝ ciuitas vt Herodotus scribit
a rege medoꝝ subuersa ē: apꝺ hebreos regnā
te Iosia. Est ⁊ de hoc exēplū conueniens pecca
tis Dauid q̄ ꝑ pniā quā fecit ꝺ pctō mortis Vrie
deū sibi placabilē fecit. ⁊ tn̄ post peccauit iterū
in numerādo populū: ꝓut habeꝛ. 2. Regū. c.
pe. Quare sileāt heretici ⁊ cōfundanꝛ. Se
cundū falsuꝫ ꝙ ipsi predicāt ē: ꝙ deꝰ nō nisi seꝛ
peccata dimittit. Quibꝰ ⁊ si obstēt auctoritates
allegate i principio huiꝰ ſe pticule: tn̄ ipsi curio
se suū errorē cōfirmare conātur dicuntqꝫ. Qꝺ
si baptismꝰ nō iteraꝛ: ergo nec pnia Ad q̄ꝺ do
minus Boñ. i. 4. di. 14. sic rñdet. d. ꝙ pnia
pōt iterari: baptismꝰ autē nō. Primo q2 in
baptismo ip̄mitꝛ character q̄ ē idelebilis. i pe
nitentia nō. secūdo q2 baptismꝰ est ꝯ morbū nō
iterabilē qualis ē morbꝰ originalis. Sꝫ pnia ꝯ
morbū iterabilē q̄lis ē morbꝰ peccati actualis.
Et medicina dꝫ aptari morbo ⁊ ideo baptismꝰ
nō iteraꝛ. pnia vero iteraꝛ ſm ꝙ volūtas nostra
cōuertiꝛ ⁊ reuertiꝛ. Concludimꝰ ergo ꝙ deus
benedictus misericorditer subuenit nostre fra
gilitati. Quis nam nō nisi impie de illo cōque
ritur. O peccator negligens O peccator ob
duratissime. disrumpe vincula colligationis
agnosce blandientem tibi dominum qui nō tā
tuꝫ semel sed millies miliū ⁊ totiens quotiens
postulaueris indulgentiam tibi confert indefes
se. Tertium quod in peccatis consideratur
horrendum dicitur diuturna detentio quando
pctā diu retēta sunt: ita vt de illis pniam q̄s dif
ferat vsqꝫ ad decrepitam senectutem extremū
qꝫ tempus vite: ⁊ lꝫ piculosum sit sic differre:
posito tn̄ ꝙ aliquis excederet annos Mathusa
lem quos expēdit in iniuriā dei: ꝓpositūqꝫ in
aīo nunq̄ꝫ bene facere. cū aīa tn̄ a corpore egre
ditur vere ingemiscit ⁊ dolet: tāta est dei miseri
cordia ꝙ ei liberalissime pcit. Hic Hieroꝰ ad
Paulā de dormitione Blesille. Secura esto
o mi Blesilla. Cōfidimꝰ ꝓbātes vera esse que
dicimus nūq̄ꝫ ē sera cōuersio. Vox hec p̄muꝫ
in latrone dedicata est. Amē dico tibi hodie me
cū eris i paradiso. Et idē ad Damasum papā.
⁊ ponitur de pe. di. 3. ca. Importuna. xp̄s de
cruce in paradisum latronē tulit ⁊ ne q̄s aliquā
do serā cōuersionē putaret: fecit homicidij pe
nā martyriū. Et Iulius papa. 26. q. 6. c. Si
p̄sbyter. Vera. n. cōfessio i vltimo tpe pōt esse
q2 dn̄s nō solū tpis ſꝫ etiā cordis ispector est.
sicut latro vnius momēti pnia meruit eē i pa
diso in hora vltima cōfessionis. Et Celestinus
papa in. c. cognouimꝰ eadē cā. 2. q. ait. Per
didisset latro in cruce premiū ad xp̄i dexterā pē
dens: si illū hore vniꝰ pnia nō iuuisset. Cū eēt
in pena penituit: ⁊ ꝑ vniꝰ confessione ſmonis
habitaculū padisi eo ꝓmittēte ꝓmeruit. Vera
ergo ad deuꝫ cōuersio in vltimis positoꝝ mē
te potius ē estimāda q̄ꝫ tpe: ꝓpha homo tali
ter asserēte. Cū cōuersus igemueris tūc saluꝰ
eris. Et ad idē facit illud dictū cypriani i episto
la ſa ad Demetrianū. In isto mundo manēti
pnia nulla sera ē. Patet ad indulgētiā dei adi
tus. ⁊ querentibus atqꝫ intelligentibus verita
tem facilis est accessus. O amplissima miseri
cordia dei. O largissima charitas summi crea
toris: que tāta ē vt si dareꝛ hō viator secuꝫ ferēs
pctā oīa q̄ diaboli cōmiserunt: ⁊ oēs hoīes qui
in iudicio dānabunꝛ: imo quot sunt in celo stel
le: ⁊ i mari aque gutte in nemore frondes: ⁊ in
pratis lilia: ⁊ de illis pniaꝫ faceret ac hūili mēte
deū exoraret ꝓ venia semp audireꝛ benigne.

Quod deus remittit penitentibus ꝑ ꝑ miſi
cordiā suā pctā sine dilatōe: ⁊ de iustificatione
impij ac eius conditionibus. Capi. 3.

Tertiū mysteriū cōtēplāduꝫ circa mi
sericordiā dei dr̄ acceleratiōis. Non
eni differt deꝰ remittere peccata pe
nitētibꝰ: nō tp̄s aliq̄ꝺ interponiꝛ. Videꝛ q̄si si
tire salutē pctōꝝ q̄bus q̄ꝫ p̄mū fuerint cōtri
ti vꝛ cōpūcti statiꝫ eis pcit: illosqꝫ iustificat. De
ip̄a ꝟo pctōris ⁊ impij iustificatione solet a do
ctoribꝰ dubitari maxime circa tria. Prio cir
ca temporis circunstātiam. scꝺo circa opis ex
cellētiaꝫ. 3º circa miraculi relucētiā. Primo
solet dubitari circa tpis circūstantiam. vtrum
scilicet

ſcilicet impius iuſtificetur in inſtanti. Et ad h
intelligendum notanda ſunt tria. Primũ no/
tandũ ſcḋm. Tho. prima. 2. q. 112. ꝙ iuſtificatio
eſt quidã motus quo anima mouetur a deo a
ſtatu culpe in ſtatũ iuſticie. Juſticia autẽ dicit̃
tripliciter. Vno mõ prout importat rectitudi/
nez ordinãtẽ actuz hoĩs in cõpatione ad aliuz
ſingularẽ hoiem: ⁊ ſic eſt iuſticia pticularis. ⁊
virtus particularis: ⁊ virtus cardinalis. Secũ
do mõ dicitur ꝓut iportat rectitudinem ordi/
nantẽ actũ hoĩs in cõpatione ad bonũ cõmune
multitudinis: ⁊ ſic dicit̃ iuſticia legalis. Ter
tio modo dicit̃ iuſticia ſcḋm ꝙ iportat rectitudi/
nem ordinãtẽ actũ hoĩs ĩ cõpatione ad bonuz
propriũ: cũ hõ ſubijcit̃ deo: ⁊ vires inferiores
anime ſubduntur rõni. Et hanc iuſticiã philo
ſophus. 5. ethi. appellat metaphoricã. Ab hac
igit̃ iuſticia tertio mõ ſumpta ſumit̃ iuſtificatio
paſſiue accepta. ſ. ꝓ fieri iuſtũ: nõ ꝓ facere iu/
ſtũ. Et hoc etiã nõ ꝑ modũ ſimplicis genera/
tionis: q꞉ ſic poſſet cõpetere ei q nõ eſſet ĩ pctõ
dũ iuſticiã acciperet a deo. ſicut Adã ĩ princi/
pio accepit iuſticiã originalẽ cũ adhuc nõ ha/
beret peccatũ. Sed ſumit̃ ꝓut huius iuſtifica/
tio in hoĩe includit rõnẽ mot⁹ de ɔ̃rio ĩ ɔ̃riũ. ſ.
iuſticia ad iniuſticiã Secũdo notandũ ꝙ ad iu
ſtificationẽ ĩpij cõcurrunt quattuor ꝑ ordinem
Primũ eſt grẽ infuſio. Secundũ mot⁹
liberi arbitrij ꝑ fidẽ firmatã in deum. Ter/
tiũ motus liberi arbitrij in deteſtationẽ peccati
Quartũ eſt remiſſio culpe. Tertiũ notã/
dum ſcḋm Ric. in. 4. di. 17. Quod iuſtificatio
impij q̃ʒtũ ad ea que ſunt de eius eſſentia. ſ. q̃ʒ
tũ ad remiſſionẽ peccatoꝝ ⁊ gratie infuſionem
fit in inſtanti: q꞉ ſcḋm glo. Act. 2. c. ſup illo ver
bo. Factus eſt repẽte de celo ſonus tãq̃ʒ adue/
nientis ſpiritus vehementis. Neſcit tarda mo
limina ſpiritus ſancti gratia. Secũdo cõtin
git dubitare de iuſtificatione impij circa opis
excellentiã. vtrum ſit maximũ opus dei. Et vi
detur ꝙ ſic. nam in pſal. dicitur. Miſerationes
eius ſuper omnia opa eius. Et eccleſia cãtat.
Deus qui omnipotentiam tuã ꝑcendo maxi/
me ⁊ miſerando manifeſtas. Et Aug. expo/
nens. illud. Jo. 14. Maiora horum facit. ait.
Maius eſt vt ex impio iuſtus fiat q̃ʒ creare
celum ⁊ terram. Sed in contrarium arguere
poſſumus. Primo. q꞉ per iuſtificationẽ im
pij conſequitur aliquis gratiam vie: ſed ꝑ glo/
rificationẽ conſequitur aliquis gratiam patrie
que maior eſt. ergo glorificatio angeloruz vel
hominum eſt maius opus q̃ʒ impij iuſtificati
Secundo arguimus quoniaz iuſtificatio ĩpij
ordinatur ad bonũ particulare vnius hoĩs: ſʒ
bonum vniuerſale. ſ. vniuerſi eſt maius q̃ʒ bo
num vnius hominis. vt patet ĩ primo ethi. er/
go maius opus ẽ creatio celi ⁊ terre q̃ʒ iuſtifi/
catio ĩpij. Rñdet Tho. prima. ſe. vbi ſu/
pra ꝙ opus aliqḋ põt dici magnuz dupliciter.
Vno mõ ex ꝑte modi agẽdi: ⁊ ſic maximũ eſt
opus creatõis ĩ quo ex nihilo fit aliquid. Alio
mõ põt dici magnũ aliquid ꝓpter eius magni
tudinẽ quod fit ⁊ ſcḋm hoc maius opus eſt iuſti
ficatio impij que terminat̃ ad bonum eternum
diuine participationis q̃ʒ creatio celi ⁊ terre q̃
terminatur ad bonũ nature mutabilis. Vnde
Aug⁹ cũ dixiſſet ꝙ maius eſt vt ex impio fiat
iuſtus ⁊c̃. ſubiunxit. Celum eniʒ ⁊ terra tran/
ſibit. predeſtinatorum autẽ ſalus ⁊ iuſtificatio
permanebit. Ad primũ autẽ argumentum
ꝙ infertur. ꝙ glorificatio angeloꝝ ⁊ hominuz
eſt maius opus q̃ʒ impij iuſtificatio: dicenduz
ꝙ aliquid magnũ dicitur dupliciter. Vno mo
do ſcḋm quantitatem abſolutã: ⁊ hoc modo do/
num glorie eſt maius q̃ʒ donũ gratie iuſtificã
tis impiũ. Et ſcḋm hoc glorificatio iuſtorum eſt
maius opus quã iuſtificatio impij. Alio mo/
do dicit̃ aliquid magnum quãtitate ꝓportiõis
ſicut dicitur modus paruus ⁊ miliũ magnum
Et hoc modo donũ gratie iuſtificantis impiũ
eſt maius q̃ʒ donũ glorie beatificantis iuſtum
q꞉ plus excedit donum gratie dignitatẽ impe
rij qui erat dignus pena q̃ʒ donũ glorie digni
tatem iuſti: q꞉ ex hoc ipſo ꝙ eſt iuſtificatus eſt
dignus gloria: ⁊ ideo Aug⁹ vbi ſupra dic̃. Ju
dicet qui poteſt: vtrum maius ſit iuſtos ange/
los creare q̃ʒ impios iuſtificare. Certe ſi equa
lis eſt vtrũq̃ʒ potẽtie. homo maioris eſt miſeri
cordie. Ad ſecũdũ dicendũ ꝙ bonũ vniuer
ſi eſt maius q̃ʒ bonum particularis vnius: ſi
accipiatur vtrũq̃ʒ in eodẽ genere. ſʒ bonũ grẽ
vnius eſt maius q̃ʒ bonũ nature totius vniuer
ſi. Tertio contingit dubitare de iuſtificatõe
pctõris. Vtrũ ſit miraculoſa. Et dicũt. Ric. ⁊
Tho. ꝙ iuſtificatio impij ⁊ ſi fiat ꝑ potentiam
ſupnaturalis agentis: tamẽ miraculoſa nõ eſt
loquẽdo ꝓprie de miraculo: eo ꝙ naturaliter
aĩa ẽ grẽ capax. Eo. n. ipſo ꝙ facta ẽ ad ima/
ginẽ dei capax ẽ dei ꝑ grãʒ. vt Aug⁹ dic̃. 14.
de tri. Si vo de⁹ q̃nq̃ʒ tã vehemẽter aĩam mo
ueret: vt ſtatĩ quãdã ꝑfectionẽ iuſticie aſſeque
ret̃: ſicut fuit ĩ cõuerſiõe Pauli: adhibita etiã

exteriꝰ admirabili visiōe ⁊ ꝓstratōe: alijsq3 cir/
cūstātijs miraculosis: tūc tal' iustificatio mira/
culosa diceret. Jō cōuersio Pauli tāquā mi/
raculosa i ecclesia cōmemorat celebriter. Qua
re vo deꝰ nō cōcurrat semꝑ ad iustificādos im
pios cū silibꝰ signis: nō iterest nr̄a dijudicare.
Nobis satis esse dz: qz post facinora ⁊ delicta
postq3 iueterata mala qn̄cūq3 voluerimꝰ grām
eiꝰ ⁊ charitatē nobis cōciliare semꝑ ad vota illū
inueniemꝰ ꝑatū nō differre aīaz peccatricē si eā
cōpunctā viderit iustā facere. Redite ergo p̄/
uaricatores ad coꝛ ⁊ cognoscite mīa aīaꝝ vr̄a
ruz. Videte picula iferni q̄ vobis iminēt: co/
gitate clemētiā māsuetudinē pitatē ⁊ mīicoꝛ/
diā oipotētis dei: ⁊ cruētes veterē hoiez: reuer
timini ad illū ⁊ agite pn̄iaz: vt sic obtieatis gra
tiā in p̄nti: ⁊ i futuro eternā gloriam. Amen.

Feria quinta post dn̄icam in septuagesima de complacentia quam habet deus quādo peccatores reuertunt ad penitentiā. Sermo. 5.

Vox dilecti pulsantis. Aperi mihi soroꝛ mea sponsa. Jtez vbi supra. Excogitat creatoꝛ nr̄ deus semꝑ hoies saluos facere: non solū iustos s3 pctōres: si coꝛuz malicia nō obsistat. Quos ⁊ si vocet cū misericordia: vt dictū ē i p̄cedēti s̄mone. excitat adhuc vt ad pn̄iam reuertant cū voce cōplacētie. Ostendit eniz signis manifestissimis summā h̄re cōplacētiā de cōuersione pctōꝝ. nā nō solu3 illis pctā remittit: s3 adhuc copiosa bn̄ficia illis clemētissime tribuit. Quāobrē i p̄nti sermone colligere volo q sint effectꝰ diuine cōplacentie q sequunt pn̄iam aīe audiētis vocē dilecti sponsi. Et notabo tres principales effectus

Primus dicitur bonorum restitutio.
Secundus angelorum letificatio.
Tertius peccatorum exaltatio.

Q ̄d deꝰ restituit peccatoribꝰ penitentibꝰ ꝓpter cōplacētiā quā h3 de illoꝝ cōuersione omnia bona que fuerant per peccatū mortificata.

Capitulum .j.

Primus effectꝰ q cōsequit ad cōuersionē peccatoris i quo relucet cōplacentia dei dr̄ bonoꝝ restitutio. Secundū eni doctrinā theologoꝝ Ri. de media villa. dn̄i Boñ. ⁊ alioꝝ di. 4. quarti li. Deus restituit penitenti opa ꝑ culpā mortificata: q̄ antea viua fuerāt. Ad qđ clariꝰ intelligendū notāda sunt tria. Primo notandum q oīa opa bona i charitate facta adueniēte mortali culpa mortificant ⁊ deperdunt: s̄m illud. Ezech. 18. Si auerterit se iustus a iusticia suā ⁊ fecerit iniqtatē s̄m oēs abominatōes q̄s operari solet ipius nūqd viuet. oēs iusticie eiꝰ quas fecerat nō recordabunt. Scđo notādum q cū dicit i scripturis deū nō recordari: vt i p̄fata auctoritate: aut nescire: vt Math. 25. Nescio vos: sic est intelligēdū q nō recordet aut nesciat illos quos nō approbat vt remuneratōe dignos: nā vt ingt dn̄s Boñ. i ꝓmo. di. 39. Duplex ē scia i deo. Vna q̄ dr̄ simplicis noticie q̄ cognoscit omnia bona ⁊ mala: i quā nulla cadit ignorātia. Alia vocat scia approbatōis: vt dicat scire aliqd qn̄ illud approbat: ⁊ nescire cum reprobat. Sic etiā nō recordari dr̄: nō q obliuio cadat i eo: s3 qa nō recordat maloꝝ que qs fecit ⁊ de illis penituit vt ea puniat. nec recordat bonoꝝ q̄ qs fecit ⁊ ꝑ peccatū ab illis cecidit vt ea remuneret. Tertio notādū q si qs ante peccatū ꝓpter bona ꝑ eū i charitate facta meruisset esse de secūdo aut de tertio vel de vltio ordine angeloꝝ: ⁊ postea peccato adueniente tale meritū ꝑdidisset: ⁊ talis ad pn̄iam rediret reuiuiscūt ei bona p̄terita q̄ fuerāt mortificata. eo q i tali statu meriti est i quo erat añq3 caderet. vtputa si erat i merito ꝑueniēdi ad secūdū ordinē beatoꝝ ad pn̄iam veniēs i tali merito se recipet: ⁊ sic de oibus gradibꝰ beatitudinis Quod expresse saluatoꝛ nr̄ innuit in parabola de filio ꝓdigo. Luc. 15. Quē cū vidisset pr̄ seminudū vestes laceratas habentē ⁊ discalciatū i. ꝓpter suā culpā priuatū merito p̄cedēti: dixit ad s̄uos suos. Cito ꝓferte stolā primā ⁊ induite illū ⁊ date annulū in manu eiꝰ ⁊ calciamenta in pedes eiꝰ: ꝑ q̄ oīa p̄cedēs meritū deperditū ꝑ peccatū bonitate dei penitentibꝰ restitutū verissime intelligit. S3 cōtra hoc nōnulli arguūt ꝑ quoddā Vgonis dictum. Nemo ingt in spe correctionis peccare dz: qa quod semel amittit ipsum amplius nō recuperatur. Ad hoc rn̄det Boñ. vbi supra. q dictum Vgonis intelligit de illo opere bono qđ homo potuisset facere vl' fecisset illo tempore quo peccauit: quod quidez nō recuperabitur: quia si alio tempore velit facere qđ omisit ꝑdit opus quod deberet facere pro illo tempore. Et si adhuc instetur per illud quod Hieronimus ait in .c. Quicūq3. di. 15. Reuerti in pristinum gradū difficile ē. Possumus respondere q Hieronimus loquitur ibi de gradu temporalis dignitatis: aut spiritualis

⁊ eccliastice

τ ecclesiastice: sicut patet in verbis eius τ in plerisqȝ capitulis precedentibus τ ɔ̄sequētibus nos aūt loqmur de statu eterne salutis τ merito triūphantis ecclesie.

Quod deus facit angelos letari in cōuersione peccatoꝝ: τ de augmento gaudij in angelis beatis. Capitulum. 2.

Secūd⁹ effect⁹ q ɔ̄seqtur cōuersionē peccatricis aīe in q̊ relucet cōplacētia dei dr̄ angeloꝝ letificatio. Facit vtiqȝ de⁹ angelos oēs iubilare τ exultare cū pctōr cōuertit̄ ad pniam. Vn̄ Luc. 15. dr̄ verbo xp̄i. Gaudiū ē angelis dī sup vno peccatore pniaȝ agēte. Ad quod itelligēdum notādum scd̄m Bon̄. di. 21. 2. libri. ꝙ gaudium angeloꝝ crescere pōt itelligi dupliciter. Aut extensiue: aut itensiue. Extensiue dicit̄ crescere quādo qs de pluribus gaudet. Intensiue vero quādo affectus eius de aliquo copiosius gaudet. Si ergo loqmur de cremēto gaudij fm̄ primū modum: sic veꝝ est: τ doctores cōiter sentiunt ꝙ ipsis beatis angelis accrescit gaudium ex salute peccatoꝝ: qꝛ de pluribus gaudēt fm̄ ꝙ plures saluant̄. Si aūt loquamur de cremēto gaudij quātum ad itensionem: sic ē distinguēdum nā gaudium duplex ē. Quoddā ē gaudiuȝ in quo cōsistit p̄mium substātiale: τ illud ē gaudium de bono icreato: qd̄ angelus hȝ de deo: τ ē in deo. Est iteꝝ gaudium quoddā accidentale: τ illud ē gaudiuȝ qd̄ angelus hȝ de bono creato siue ꝑprio siue alieno. De hui⁹ ꝟo gaudij augmēto triplex fuit opio. Prima eoꝝ q dixerūt ꝙ in angelis btīs accrescit vtrūqȝ gaudium itensiue: qꝛ nōdum sunt pfecte beati q̄ȝuis sint cōfirmati in grā. Sed hec opio falsa ē qm̄ pfecta btitudo in visione cōsistit diuine essentie. Et Math. 18. dr̄. Angeli eoꝝ semp vidēt faciem prīs mei q in celis ē. Scd̄a opio fuit eoꝝ qui dixerūt ꝙ neutrū gaudiū crescat in angelis itensiue: sed solū extēsiue: sicut charitas eoꝝ non ē maior q̄ȝ fuit ab initio. q̄ȝuis plures nūc diligant q̄ȝ tūc. Sed istud nō videt̄ ꝓbabile: qꝛ si angelis accrescit materia gaudij accrescit τ ip̄m gaudium. Tertia opio catholica τ secura ē eoꝝ q tenent ꝙ in angelis nullo mō accrescit gaudium in quo cōsistit p̄mium essentiale: qꝛ quātum ad illud pfecte sunt btī. Sȝ gaudium in quo cōsistit p̄miū accn̄tale accrescē pōt nō solum extēsiue veꝝ ēt itensiue: τ rōe bōi ꝓprij: τ rōe boni cōiuncti: qꝛ ministrando alijs bona opa faciūt in qbus p̄mium accidētale merent̄: τ qꝛ ēt cōciues suos ad btitudinem pducunt sup qbus cōgratulant̄. O q̄ȝ vigilāter itaqȝ atqȝ sollicite debēt curare pctōres miseri de suis peccatis pniam facere: quos expectāt oēs angelici chori: quos iuitāt angeli ad paradisi dl̄itias. Venite inqunt pctōres fetidi: venite ad possidēdā ciuitatē oium bonoꝝ vbertate refertissimā. Venite p sanctā pniaȝ ad cenā magni dei. Quid q̄ritis male operādo cū tenebrarū p̄ncipe: qd cum cōmertio demonū: q̄le p̄miuȝ de peccatis τ malis cōmissis spectare potestis. Stipēdia inqt apostolus pctī mors ē. Ro. 6. Nostra sit vobis grata societas vt simul cōuiuamus in felicissimo regno dei. O pctōres duri. o peccatores obstinati. vos expectamus: vt agatis pniam: que tm̄ placet deo nr̄o vt τ nos velit etiam in vestra cōuersione letissimos fieri atqȝ iocundos.

Quod de⁹ ēt in eccl̄ia militanti exaltat τ sublimat ad dignitates spūales pctōres si reuertātur ad pniam. Capitulum. 3.

Tertius effectus q ɔ̄seqtur cōuersionem pctōris dr̄ pctōꝝ exaltatio. Voluit qdem de⁹ ostēdere q̄ȝ gratuȝ sibi ē cū pctōres ad pniam cōuertunt̄ eos miruȝ imodū sublimādo τ exaltādo in vtraqȝ ecclesia militāti. s. τ triūphāti. Et lȝ fm̄ rigorē discipline q̄nqȝ factū sit vt ab eccl̄iasticis dignitatibus pp crimina nōnulli caderēt: ad quos ēt post pactā pniam nō liceret redire. vt scribit̄. 50. di. c. vt cōstitueret̄. τ. c. Presbyteꝝ. τ. c. Miror. τ. c. Clericū. τ. c. Clerico. τ. c. Si eps̄. Verū tn̄ hoc nō dr̄ ex desperatione idulgētie. Quin imo iuēti sunt q̄ȝplures q post lapsuȝ p pniam restituti sunt ad spūales ordines τ eccl̄iasticas dignitates. Fuit princeps aplōꝝ Petrus restitutus p pniam ad apostolatū τ principatum aplōꝝ nō obstante p̄cedenti pctō. sicut scribit̄ 50. di. c. Pōderet. τ. c. Cōsiderandum. τ. c. Fidelior. In. c. Vo si post ordinatiōeȝ. ff. Sȝ ɔ̄ alia pctōꝝ penitētiū iducunt̄ exēpla. Dr̄. n. ibi sic. Maria soror Aarō postq̄ȝ lepra pcussa est: qꝛ i Moysen murmurauerat: acta pnia a pctō mūdata ē: τ pristinā grām ꝓphetādi recepit: Aarō post cōflatum vitulum in summū sacerdotem cōsecratus ē. Dauid post adulterium τ homicidium ꝓphetie spūm recepit: τ in ꝓprio gradu pmāsit. Achab quoqȝ post mortē Naboth viri sanctissimi p pniam humiliatus in regia sede remāsit. Et vt p̄terea m⁹ multa exēpla veteris testamenti. Petrus negaui

xp̄m: ⁊ postea princeps̄ apostoloꝝ factus est.
Paulus Stephanū lapidauit: ⁊ tamē a deo i
apostolū ē electꝰ. Multi quoqꝫ ab hēsi ad vni
tatē fidei catholice reuerētes in suis ordinibus
sunt recepti. Alij vo ad ep̄alem ēt iam gradū
sunt ꝓmoti: vtpote Augꝰ ⁊ alij plurimi. h ibi
Uerūtn̄ iter oēs pctōres p pniam restitutos
ad p̄cedētes gradꝰ siue ad alios aliquos de no
uo eis collatos efficaciorē nobis fiduciā ⁊ ani
mum p̄stant tres illi neqssimi viri. Paulꝰ sup
bissimus. Dauid luxuriosissimus. Matheus
vo cupidissimus ⁊ auarꝰ. Eoꝝ tn̄ voces ma
gis q̄ꝫ aioꝝ voluit spūs scūs in eccl'ia resona/
re. Lꝫ .n. scripserint euāgelia Joh. Lucas. ⁊
Marcus. tn̄ frequentiꝰ legit̄ euāgelium scd̄m
Math. Et lꝫ iueniant̄ psal. alioꝝ multoꝝ non
solū illi quos Dauid cecinit. tn̄ eccl'ia illos da/
uid sepius decātat: lꝫ ēt Petrus Jacobus ⁊
Joānes ac Judas Thadeꝰ suas epistolas ca/
nonicas scripserint: tn̄ epistole Pauli magis
in diuinis officijs habent̄ in vsu. qd̄ iō factuꝫ
esse credēduꝫ ē: vt oēs pcipiant q̄ꝫ chara deo
sit cōuersio peccatoꝝ: quos tā sublimiter p pe/
nitētiam in eccl'ia sua dignatꝰ ē exaltare. Quā
ta aūt erit talium in regno celoꝝ gloriā: a redē
ptore mūdi dem̄ est Math. 21. Meretrices in
qt ⁊ publicani p̄cedent vos in regno celorum
Et hoc exēplo mōstratū ē in Thays meretri/
ce pulcherrima ⁊ formosa q̄ postq̄ꝫ multoꝝ ani
mas illaq̄auerat: dedissetqꝫ multis occasioneꝫ
seipsos iterficiēdi: accedēte ad eā Panutio sā
ctissimo viro cōtritionē ⁊ cōpunctionē suoruꝫ
scelerū habuit: adustisqꝫ oibus vanitatibus in
platea publica vt daret exēplum his cū qbus
peccauerat: in cellula q̄dam paruula se iclusit i
qua p fenestrā paululū panis ⁊ aque qbus su/
stētaret̄ die q̄libet accipiebat. Cū ergo tribꝰ an
nis fuisset iclusa, ꝓfectus Panucius ad abba
tē Antoniū cui multa reuelebant̄ a deo: vt ab
eo inqreret si ei deꝰ sua pctā remisisset. Narra
ta cā sanctus Antonius cōuocatis discipulis p̄
cepit vt illa nocte orarēt: statimqꝫ abbas pau/
lus maior discipulus Antonij vidit in celis le
ctū speciosis ac p̄ciosis vestibus ornatū: quem
tres vgines sacre facie clara custodiebāt. Cū
qꝫ Paulus diceret gloriā illā esse Antonij au
diuit vocē dicentē sibi. Nō ē Antonij sꝫ tha/
ys meretricis. Qd̄ cū mane audisset Panu/
tius cū gaudio discessit: ⁊ cū illā eduxisset d̄ cel
la: qndecim diebꝰ supuixit: post quos meretrix
penitēs qeuit in dn̄o. Audiuimus igit̄ ex tri/
bus effectibus enarratis q̄ summa ē ei deo cō
placentia vt peccatores reuertant̄ ad illum: ⁊
tn̄ cum ipse hac voce melliflua icitet oēs nescio
vnde fiat nisi ex humani cordis duritia vt nō
audiatur. O ifelix anima peccatrix: o seua im
manis ⁊ crudelior omni belua: desine iaꝫ ma
le facere: ipone finem delictis tuis: quere do/
minum deum tuum dum iueniri pōt: vt acci/
pias ab eo grām in p̄n̄ti ⁊ in futuro perpetuaꝫ
gloriam Amen.

Feria sexta post dn̄icam in septuagesima d̄
inflāmato ⁊ ardentissimo amore dei quem ip̄e
clementissimus pater pctōribus exhibet ⁊ ostē
dit vt illos ad se trahat ac reuocet ⁊ inducat ad
penitentiam. Sermo. 6.

Amore langueo

Habent̄ hec verba in ꝑsona
xp̄i dei ⁊ hois salutem pecca/
toꝝ sitiētis originaliter. Cāt.
5. c. Si cogitarēt excecati peccatores quāta di/
lectione cōplectit̄ illos pijssimus deus: ꝑfecto
omni studio ⁊ vigilātia deposita delictoꝝ sarci
na ad diligētem se ꝓperarent. Neqꝫ enim iue
niri qspiam pōt nō pater nō mater nō frater nō
soror nō filia nō filius nō deniqꝫ domesticus
qlibet amicus siue ꝓpinquus q tātum diligat
eos quātum amat ipse mitissimus pater cele/
stis. Quod cōsiderās Hugo i libro de arra spō
sis. Spōsum
se sic alloqtur animam peccatricem. Spōsum
habes ⁊ nescis: pulcherrimū oium: ⁊ faciē eiꝰ
nō vidisti. Ille te videt: qr nisi te vidisset non
te diligeret. Noluit adhuc seipsum tibi p̄sen/
tare sed munera misit: arram dedit pignꝰ amo
ris. Hec ille. Est vtiqꝫ anime legitimus ⁊ i/
maculatus spōsus deus dei filius q in cruce ex
altatus clamat grādi ⁊ amorosa voce: dicitqꝫ
anime ꝓpter peccata peūti: ⁊ ad iferna currēti
illud Hiere. 2. Tu aūt fornicata es cum ama
toribus multis: tamē reuertere ad me ⁊ ego su
scipiam te. Quidnam dulcius qd suauius qd/
ue demētius pōt audiri. Ostendit nēpe mul/
tis diuersisqꝫ modis rex regūꝫ deus noster q̄
hoiem diligit: eiusqꝫ salutem etiā post peccata
⁊ nephāda facinora ardentissime sitit. Qua/
propter vt euigilēt sūnolēti peccatores ⁊ exp/
giscant̄ ad vocem beniuolētie summi dei. in p̄
senti sermone de amore quem deꝰ peccatoribꝰ
exhibet nōnulla erūt vidēda: vt verificet̄ i cor
de oium quod dictū est in themate in ꝑsona il/
lius: qr. s. amore lāgueo. In qbus verbis de
amore

Nota

amore illo tria mysteria principaliter ꝓponimus declaranda.

Primum de ipsius veritate.
Secundum de eius voluntate.
Tertium de illius copiositate.

Qualiter deus ex amore malis ⁊ peccatoribus copiosissima bñficia sua largit͛. Et qd est amor siue dilectio dei. Capitulum. j.

PRimum mysteriũ declarandum de amore quo deꝯ peccatores diligit dicit͛ veritatis. Nam posset nõ immerito aliqs dubitare: an verũ sit ꝙ deꝯ peccatores diligat. Qm̃ si diceret͛ ꝙ sic statim occurrerẽt dicta scripture sacre qbus isinuari videtur cõtrarium: vnde in ꝑsona dei ꝓuer. 8. c. dicitur. Ego diligẽtes me diligo. Et Joh. 14. Xp̃s dixit. Qui diligit me diliget͛ a patre meo ⁊ ego diligam eũ: sed pctõres nõ diligunt deũ: ergo nõ deus diligit illos. Et Eccle. 12. sapiens inqt. Altissimꝰ odio hꝫ peccatores. Et Judith 5. c. scribit͛. Deus peccatoꝝ odit iniqtatẽ. Et Augustinꝰ. 12. li. de ci. dei. c. 3. ita asserit. Dicunt͛ in scripturis inimici dei oẽs q eius aduersant͛ imperio: nõ natura: sed vitijs nihil ei nocere valentes: sed sibi. Inimici enim sunt nõ ꝑtãte resistendi: sed volũtate ledẽdi. Et idem Aug. in lib. de pnia refert: qđ etiã ponit͛ de penitentia di. 3. in. c. Sũt plures: Scio dñm inimicum omni criminoso. Et Dauid in psal. ad deum sic loqtur. Odisti oẽs obseruãtes vanitates. idest peccata. Et Sap. 14. c. similiter dicit͛. Sunt deo odio impiꝰ ⁊ ipietates eius. Si itaqꝫ iter deum ⁊ peccatores ẽ inimicitia ⁊ odium: ergo deest amor: qm̃ simul ista stare non possunt. Sed cõtra ẽ dictum sapiẽtis. Sap. 2. c. qui deo dicit. Diligis omnia q̃ sunt ⁊ nihil odisti eoꝝ que fecisti. Pro huius dubij declaratione notãda est snia domini Boñ. dis. 32. tertij. lib. que talis est. Qđ deus nõ dicit͛ creaturam diligere rõne affectionis animi. sed rõne cõicationis alicuiꝰ boni. Ita ꝙ dilectio dei dicit͛ potius esse dilectio effectus. Cõicatio aũt bonitatis diuine si attẽdatur quãtum ad effectum gratie nõ se extendit ad peccatores. ideo ꝓpter huius boni subtractionem dicitur illos odire: ⁊ sic itelliguntur auctoritates superius allegate. Sed cõicatio alioꝝ beneficioꝝ ⁊ bonis ⁊ malis eadem ẽ: ob ꝙ ⁊ malos etiam diligit: nõ vt malos: sed sua illis beneficia tribuens vt boni fiant. Sunt aũt iter cetera tria beneficia peccatoribꝰ a deo collata. Primum creationis. Secũdum gubernationis. Tertium sociationis. Primum bñficiuꝫ quod deus peccatoribꝰ cõfert ex dilectione ⁊ amore dicit͛ creationis. Quisnaꝫ extimat quãtum bonũ ẽ esse in numero creaturaꝝ nõ quãtũcũqꝫ: sed rõnabilium. Nullo qdem precio emi posset vnus ex oculis vel alijs membris nostris multomagis nec aliqua potentia anime: ⁊ qs est qui dedit animam cum potentijs: ⁊ corpus tam bonis q̃ꝫ malis nisi deus. Et cur dedit nisi ex mera charitate ⁊ liberalitate sua. hoc est quod Lactan. in. 2. lib. di. isti. ait. Deus veri patris officio functus ẽ: ipse corpꝰ effinxit: ip̃e animam qua spiramus infudit. Illius ẽ totuꝫ qcqd sumus. Et Berñ. in ser. Parum ne tibi videt͛. o homo cogita qualem te fecit. Nẽpe fm corpus egregiam creaturam: fm aĩam magis imagine creatoris isignem: rõnis participem: beatitudinis eterne capaceꝫ. Porro ambo sibi coherere fecit artificio icomprehensibili: ⁊ sapiẽtia inuestigabili. Nec hoc ante ꝓmeruit q ante non fuit. nec spes retributionis fuit: qm̃ bonorum nostrorum nõ eget. h ille. Sed qui nõ recte de deo sentiunt de eius beneficijs ingratissimi cõqueruntur: dicunt eteniꝫ ꝙ licet magnum bonum sit esse quod per creationem peccatores acceperunt a deo: tamẽ cũ deus prescierit eos futuros malos atqꝫ damnandos cur illos creauit. Quibus sic respondet Augustinus. 2. lib. de ci. dei. c. 18. Neqꝫ enim deus vllum nõ dico angelorum: sed vel hominum crearet: quem malum futurum esse presciisset: nisi pariter nosset quibus eos bonorum vsibus commodaret: atqꝫ ita ordineꝫ seculorum tanquam pulcherrimum carmen ex quibusdam quasi antithetis honestaret. Antitheta enim que appellantur in ornamentis elocutionis sunt decentissima: que latine appellantur apposita: vel quod expressius dicit͛ cõtrapꝑsita. Nõ enim est apud nos huius vocabuli cõsuetudo cum tamẽ eiusdem ornamentis elocutionis etiam sermo latinꝰ vtatur: imo lingue oĩum gentium his antithetis. ⁊ Paulus apostolus in. 2. epistola ad Cor. illum locum suauiter explicat vbi dicit. Per arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris: per gloriaꝫ ⁊ ignobilitatem. per infamiam ⁊ bonam famam. vt seductores: ⁊ veraces: vt qui ignoramur: ⁊ cognoscimur: quasi morientes: ⁊ ecce viuimus: vt temptati ⁊ non mortificati: vt tristes semper autem gaudentes: sicut egentes

Nota

multos aūt locupletātes: tanq̄ȝ nihil habētes ⁊
oīa possidētes. Sicut. n. ista cōtraria cōtrarijs
opposita ſmonis pulchritudinē reddūt: ita q̄/
dam nō verboꝝ: sed reꝝ eloquētia cōtrarioꝝ
oppositione seculi pulchritudo cōponitur. hec
Aug. Et si adhuc arguerent ipi ⁊ maligni ꝙ
ſm Augustini verba videreī q̄si necessarium
foꝛe: vt aliq̄ mali essent: vt sic seculi pulchritu/
do pficereī. Et ego dico ꝙ ȝ deꝰ ſm Aug. in
li. de li. ar. nouerit ex quocūqȝ malo bonū eli/
gere: tñ si nullus vnq̄ȝ peccasset siue angelus
siue hō: adhuc vniuersum pfectū esset: nihilqȝ
qđ ad eius oꝛnatū spectaret siue decoꝛē inueni/
retur diminutum. Neqȝ ꝓpterea culpādꝰ est
sapiētissimus artifex deꝰ qui creauit illos q dā
nari debebāt: qm̄ nō ꝓpterea dānanī: q2 sunt
creati: sed qm̄ post creationem sua volūtate fa/
cti sūt mali. Quinimo in hoc maxime relucet
immēsa bonitas dei: ꝙ tā grāde bñficium cō/
ferre dignatus ē ēt illis quos pſciebat futuros
igratos ⁊ malos. Scđm bñficium qđ deus
peccatoꝛibꝰ cōfert ex dilectione ⁊ amoꝛe dr̄ gu
bernationis. Indiget eqdem hō auxilio om
nium creaturaꝝ: celi. s. ⁊ terre celestium iferio
rūqȝ coꝛpoꝝ sine q̄bus viuere minime posset.
Omnia tñ ista dei sunt: de quo in pˢs dr̄. Do
mini ē terra ⁊ plenitudo eiꝰ. oꝛ. ter. ⁊ vni. qui
habi. in eo. Nihilominus ex clementia largi/
flua ⁊ affluētissima sua libere donat fructū bo
rum oium ēt ipijs ⁊ malī. Inde Vgo in ii. de
arra sponse ait. Respice vniuersum mūdum ⁊
cōsidera si aliq̄d in eo sit qđ tibi nō ſuiat. Ois
natura ad hūc finem dirigit cursum suū: vt ob
sequijs tuis famuleī: ⁊ vtilitati deseruiat: tuis
qȝ oblectamētis pariter ⁊ necessitatibꝰ ſm af/
fluētiam ideficiētem occurrat. Hoc celū. hoc
terra. hoc mare. hoc aer cum his q̄ sunt in eis
vniuersis explere nō cessant. hec ille. Et xp̄s
in euāgelio Math. 5. ait. Pluit sup iustos ⁊
iniustos ⁊ solē suū oꝛiri facit sup bonos ⁊ ma/
los. Tertium bñficium qđ deꝰ erogat ⁊ lar
giī ex dilectione ⁊ amoꝛe ip̄is peccatoꝛibꝰ dici
tur sociationis. Magnum q̄ppe donum ē vt
vnusq̄sqȝ habeat solū angelū. Hinc magister
sniarum di. 2. scđi libꝛi allegat Hiero. super
Math. sic. d. Magna dignitas aiaꝝ vt vna/
queqȝ ab oꝛtu natiuitatis sue in sui ꝓfectum ⁊
custodiam habeat angelū specialiter delegatū.
Ex qua auctoꝛitate ſm doctoꝛes theolo. colli/
gaī tria catholica documēta. Primum do/
cumētum ſm Alexādrum de ales in scđo vo/
lumine summe. ⁊ Archidia. canonistaȝ sup. c.
firmissime. de cōse. di. 4. ꝙ duplex ē hois na
tiuitas. s. in vte o: ⁊ ex vtero. Prima ē quā/
do anima creaī simul ⁊ ifundiī coꝛpoꝛi. Se
cūda vero quādo exit de vētre matris. Ange
lus aūt deputaī homini pꝛima natiuitate. s. in
vtero. Ratio aūt quare nō debeat ante ifu sio/
nem anime angelꝰ deputari ad custodiā coꝛpo
ris ſm Bonauēturā in scđa distinctione. xi.
in decleratione lr̄e est: q2 illa custodia pꝛincipa
lius respicit spiritū q̄ȝ coꝛpus. Et ideo nō de/
bet spāliter angelum ad suā custodiam habere
antequā spiritꝰ ifundaī. Non debet et differri
vltra anime ifusionem: q2 extunc desēdere pōt
⁊ adiuuare. Vtrū aūt q̄ȝdiu paruulus caret rō
nis vsu aliquem occultuȝ effectum hēat custo/
dia angeli quātum ad habitationē ⁊ directionē
in bonum: assignare ē difficile: sed negare nō
ē tutum. Scđm documētum ē ꝙ angelus
beatꝰ ꝓpter custodiā hominis nō ē hoie iferi/
oꝛ viatoꝛe neqȝ idignioꝛ: cum id fiat ex dulce/
dine sūmi dei. Tertium documētum ē ꝙ an
gelus nō deserit obstinatum in peccatis vsqȝ
ad moꝛtē. Ratio est ſm Boñ. q2 pꝛonioꝛ est
bonus angelus ad iuuādum q̄ȝ malus ad pdē
dum. Si ergo malus angelus nō derelinq̄t vs/
qȝ ad moꝛtē hoiem ēt quātūcūqȝ sanctū: nec bo
nus hoiem quātūcūqȝ sceleratum dimittit vsqȝ
in fineȝ. Sed cōtra hoc istant nōnulli: quoniā
glo. sup illud Hiere. 51. Curauimus baby lo/
nem ⁊ nō ē curata: derelinquamꝰ eā ait. Me
dici sunt angeli quos a nobis repillimꝰ dum
eoꝝ cōsilio nō acquiescimꝰ. Iteȝ Dama. d. ꝙ
añ xp̄s carebit angelico p̄sidio. Ex q̄bus col/
ligi posse videī ꝙ angelus q̄ñqȝ subtrahit ab
hoie pp peccata custodie bñficium. Respōdet
ad hoc dñs Boñ. ꝙ cōiter teneī a doctoꝛibus
sacre scripture. ꝙ angelus nō oio deserat ob/
stinatos q̄ȝdiu sunt viatoꝛes: nec tñ ideo dili/
genter custodit bonos aut mediocriter malos.
Ideo cōiter diciī ꝙ quodāmodo deserit ⁊ quo
dāmodo semp custodit. Explicatio aūt huius
pōt diuersimode fieri. Nam aliqueȝ custodiri
ab angelo pōt dupliciter itelligi: vel ſm habi/
tum vel ſm actum. Voluerūt ergo aliqui dice
re ꝙ angelus obstinatum ſm actum custodiē/
di relinq̄t pro eo ꝙ ipse custodiēti angelo non
obedit: imo cōtra monita mētem obfirmauit:
quātū x̄o ad habitū nō deserit. q2 semp ꝓmp/
tus ē ei subuenire: si quomodo ip̄m ad viam
veritatis videat inclinari. Sed hic modus di
cendi

tendi nō sufficit: qꝛ nullus ē adeo malus ⁊ ꝑ/
uersus. quin angelus bonꝰ possit ei aliqḋ bñfi
ciū custodiēdo largiri. Ergo si semꝑ ē ei ꝓm/
ptus facere bonum: videť ꝙ nunq̄ȝ subtrahat
oēm actum. Et ideo ē scḋs modus dicēdi. s.
ꝙ duplex ē custodie angelice actus: vnꝰ respe/
ctu corporis: alter respectu spūs: vnꝰ cōsistit i
repulsione hostis ne opprimat corpora: alter
arcēdo ip̄m ne ꝑuertat aīas. primi actus effi/
cacia ē in angelo. scḋi vero nō solū ē in ange/
lo: sed ēt in nobis. Quātum ad primū actū bo
nus angelus hoīem vsq̄ȝ ad mortē nō derelin
q̄t: qꝛ nō patitur ip̄m a demone opprimi vel oc
cidi: nisi quādo aliter exigit fieri s̄nia diuini iu
dicij. Quātum vero ad scḋm actum: qꝛ illius
efficacia nō tātum ē in angelo: sed etiam in no
bis: subtrahit custodie beneficium ab his circa
quos videt se frustra exerceri: vtpote ab exce/
catis ⁊ obstinatis: qui nec recipiunt īstructio/
nem nec exhortationem. Sed cū custodia ma
gis respicit aīam q̄ȝ corpus: adhuc nō videtur
oīo probabile ꝙ angelus oēm actum custodie
subtrahat respectu aīe. Et ideo adhuc ē tertius
modus dicēdi ꝓbabilior istis. s. ꝙ effectus an
gelice custodie ē respectu boni ⁊ mali. respectu
boni cōseruandi vel acquirēdi vel augendi. re
spectu vero mali discernēdi vel euitādi vel di/
minuendi. bonꝰ ergo angelus obstinatos nō
deserit quātū ad actum custodie q̄ respicit ma
lum: qꝛ semꝑ retrahit hoīes ne labantur in pe
ius. quātum vero ad actum qui respicit bonū
obstinatos deserit: ⁊ anterp̄ȝ nō custodiet. hec
Bon. Considera nūc anima peccatrix quā
ta fecit tibi deus: ⁊ cum admiratione dic ei il/
lud Job. 7. Quid ē homo qꝛ magnificas eū
aut filius hoīs: qꝛ reputas eum: ⁊ quare appo
nis erga eum cor tuū. Cur o magne deꝰ crea
re voluisti hoīem paulo minus ab angelis mi
noratum: q̄buslibet alijs a te creatis cōditisq̄ȝ
naturis excellētiorem: imagine tua decoratum
predotatūq̄ȝ in singulis potentijs anime rōna
lis: quem p̄sciebas tibi futurum rebellem atq̄ȝ
cōtrarium. Cur tot beneficia inumera creatu
rarum tuaꝝ prestas his qui te fugiunt: qui te
despiciunt: q̄ te contēnunt. Grādis ꝑfecto nu
merus est coꝝ qui te dereliquerūt venā aqua
rum viuētium. Dereliquerūt inquā te ⁊ auer
terunt se a te: q̄ es via recta. oēs īfideles: ido/
latre: iudei: heretici: scismatici: ⁊ xp̄iani: diabo
licis operibus seruiētes: excōicati: sacrilegi: ꝓ
ditores: sediciosi: iracundi: odiosi: crudeles: d
tractores: murmuratores: bilingues: falsarij:
cursores: ꝑiuri: deceptores: mēdaces: cupidi:
raptores: fures: vsurarij: sortilegi: malefici:
incātatores: elati: superbi: hypocrite: ambitio
si: arrogantes: inanis glorie cupidi: gloriosi:
blasphemi: lusores: fornicatores: adulteri: so/
domite: ⁊ alijs sceleribus nephādissimis iuo/
luti. Et tū tu deꝰ meꝰ imperasti terre vt susti/
neret illos ꝓduceretq̄ȝ fructus q̄bus sustenta/
re se possent. Jussisti soli lume ⁊ stellis vt su/
os motus exercerēt ad illoꝝ vtilitatem. man/
dastiq̄ȝ omnibꝰ que in celis terrisq̄ȝ reperiun/
tur vt se cōicent prenoīatis inimicis tuis. Cur
insuꝑ ⁊ angelos cum talibꝰ conuiuere: ēt vsq̄ȝ
ad mortem ad illoꝝ custodiā disposuisti. Cur
ita blādiris tu deꝰ iustus ⁊ rectus peccatoribꝰ
⁊ iniquis. O pectora dura: o ferreas mētes: o
saxea ⁊ adamātina corda coꝝ q̄ intelligere no/
lunt q̄ȝ ardens sit amor dei: etiam ad peccato/
res quibꝰ vt tactum ē beneficia sua gratiossi/
me īpartiť: vt sic occasionem hēant cōfidenter
ad illum redire.

Qualiter deꝰ quātum de se ē vellet oēs pec
catores esse saluos: ⁊ quare si sic vult nō om/
nes saluantur. Capitulum. 2.

SEcūdū mysterium declarādum de
amore quo deꝰ peccatores diligit di/
ciť de eiꝰ voluntate. Vellet enim de/
us ex charitate sua oēs hoīes nō solum bonos
sed etiam malos saluos fieri. ſm illud apli. i.
Thimotei. 2. Oēs hoīes vult saluos fieri ⁊ ad
agnitionem venire. Verūtamē ex hoc aposto
li dicto ꝑplexa poterit esse: dubiaq̄ȝ mēs non
multum recteq̄ȝ itelligētium. Nam si deꝰ vult
omnes hoīes saluos fieri: ergo oēs hoīes sal/
uabunť. Quia vt inquit psal. Oia quecumq̄ȝ
voluit fecit dn̄s in celo ⁊ in terra in mari ⁊ in
oībus abissis: sed nō oēs hoīes saluabuntur:
igiť nō vult deꝰ oēs hoīes saluos fieri. Sol/
uitur hec difficultas ꝑ doc. sacros q̄ apostoli au
ctoritatem tripliciter exponere solent. Pri/
ma expositio ē Aug. quam īducit magister in
tex. dis. 46. primi lib. ꝙ dictū apostoli pōt itel/
ligi vt in eo sit distributio accōmodata sicut cū
dicimus. omnis homo timet in mari: ſm cōē
modum loquendi itelligendū est q̄ ē in mari.
Similiter si dicať magister iste docet oēs pue
ros huiꝰ ciuitatis: itelligitur ꝙ docet eos q̄ adi
scunt. Nullus enim doceť nisi ꝑ ipsū. Hic in
ꝓposito potet esse sensus: ꝙ deus vult saluos
fieri omnes homines q̄ saluanť: qꝛ nullus sal/

natur nisi velit deus. Secūda expositio ē ma/
gistri in tex. qui dicit ꝙ ibi ē distributio ꝑ ge/
neribus singulorꝝ ꝛ nō ꝑ singulis generū. si/
cut cum dr̄. Omnia aīal fuit in archa noe: qꝛ d̄
oībus generibꝰ animalium fuerūt ibi aliqua i/
diuidua. Et sic deus de omni genere vult ali/
quos saluari. de grecis: de latinis: de iudeis:
de p̄latis: de subditis: ꝛ de alijs. Tertia ex/
positio ē scđm Joh. Dama. d. ꝙ deꝰ vult oēs
hoīes saluos fieri volūtate antecedēte nō con/
sequēte. Voluntas aūt antecedēs fm eūdem
reliquosqꝫ theo. ē qua qs vult aliqd absolute.
Volūtas vero cōsequēs ē qua qs vult aliqd
cōsideratis circūstantijs. Volūtas ergo ante/
cedēs in deo ē volūtas respectu eius, ꝓpter qđ
deꝰ hoīem facit ꝛ ē irrefragabiliter bonorum.
Volūtas cōsequens ē qua vult aliqua fm p̄/
sciam meritorum: nō que seqtur merita. Pri
ma. s. antecedēs dr̄ a magistris voluntas cō/
ditionalis: siue voluntas qua deꝰ vult quātum
in se ē. Secūda aūt. s. cōsequēs dr̄ absoluta. Dif
ferētia aūt iter hanc volūtatem ꝛ illam nō ē fm
diuersitatem affectionis siue modi volēdi qui
sit in deo: sed fm rōnem cōnotandi ꝛ itelligē/
di: ꝓut eni deꝰ dr̄ velle omnium salutem quā/
tum in se ē: ꝛ antecedēter cōnotatur in oībus
hominibꝰ ordinabilitas ad salutē: tum ex par/
te nature date: tum ex parte grē oblate. Dedit
enim deꝰ misericordiam fm quam possent ho
mines cognoscere illum: ꝛ cognitum querere
ꝛ quesitum inuenire: ac inuento inherere: ꝛ per
hoc salutem obtinere. Grām similiter obtulit
dum filium misit cuiꝰ meritum oīum saluti suf
ficit. Leges ꝛ mādata salutis tribuit ꝛ ostēdit.
Ipse etiam p̄sto ē omnibꝰ ingrentibus ꝛ inuo/
cantibus eum. Velle ergo hoīem anteceden/
ter saluare ē ordinatum ad salutez facere: ꝛ sal
uari volēti nō deesse. Unde velle anteceden/
ter saluare nō cōnotat salutem: sed ordinabili/
tatem ad salutem. Velle aūt cōsequēter siue ab
solute saluare ē velle dare salutem ei quem pre
scit ad salutem ꝑuenturum ꝑ suum auxilium ꝛ
grām: ꝛ cōnotat salutis euētum. Et sic nō ē di
cere ꝙ deꝰ velit oēs hoīes saluos fieri. Et ꝙ
tertia expositio magis efficax ē ad clare itelligē
da apl̄i v̄ba. Ex qbus elicit̄ ꝙ amorosus deꝰ
nec in minimo deest ad succurrēdum subueni
endum fauendūqꝫ pctōribus vt saluent̄. Qui
si nō saluant̄ ipsi soli sunt accusandi meritoqꝫ
rep̄hendēdi q bibere noluerūt aquam fōtis in
deficiētis amoris diuini.

Qualr̄ deꝰ ostēdit amorē suum pctōribꝰ illos
supportādo vocādo ꝛ offerēdo filium suū vni/
genitum ac sanguinē eius. Cap. 3.

Tertiū mysterium cōtemplādum de
amore quo deꝰ peccatores diligit dr̄
de ipsius copiositate. Nam p̄ter ea
que dicta sunt in p̄io ꝛ scđo mysterio p̄ceden/
tibꝰ: inuenio adhuc p̄cipue tria signa experi/
mēta copiosissimum amplissimūqꝫ amorez di
uinum erga pctōrum salutē. Primuz dr̄ sup/
portatio. Secūm vocatio. Tertium oblatio.
Primum signum dr̄ supportatio. Suppor/
tat eqdem deꝰ ꝛ expectat patiēter peccatores: q
post cōmissa pctā iuste meritoqꝫ puniri possēt.
Qis enim q pctm̄ facit ꝛ mortaliter peccat me
ret̄ subito priuari qbuslibet beneficijs corpo/
ralibꝰ tēporalibꝰ ꝛ spiritualibꝰ. Meret̄ adhuc
descēdere viuēs in īfernum. Et qđ ē ꝙ deus
hunc rigorē iusticie cōtra peccatores nō exer/
cet. qnimo differt vltionē nō solum ꝑ dies: sꝫ
ꝑ mēses ꝛ annos. Quot repiunt̄ in hac mor
tali vita q per. x. aut. 20. aut. 30. aut plures an
nos semꝑ in pctīs dormierūt: ꝛ tm̄ illos nō ex/
terminauit deꝰ. An forte putamꝰ id fcm̄ eē: qꝛ
sibi pctā nō dicens: vel qꝛ iniustus illa punire
negligat: vel qꝛ ignorās illa nō videt: aut ipo/
tēs faciliꝰ illa vindicare nō valet. Absit vt ista
cogitemꝰ de deo magno ꝛ imortali q optimus
abominat̄ oē malū: iustusqꝫ nullum relinqt i/
punitū: sapiēs oīa videt: oīa noscit: oīa ꝑscru/
tat̄: cuiꝰ potētie nulla creatura resistere possit.
Cur ergo tādiu punire pctā dissimulat nisi qꝛ
lāguet amore. Hinc ē qđ Petrus. 2. epl'a. c.
3. ait. Dn̄s patiēter agit nolēs aliquos perire
sed oēs ad pniām reuerti. Et Salomō Sap̄.
xi. c. dicit. Misereris oīum dn̄e: qm̄ oīa potes
ꝛ dissimulas pctā hoīum ꝓpter pniām. Se
cūdum signum exprimēs copiosissimum amo/
rē diuinū dr̄ vocatio. Apparet vtiqꝫ q̄ztū ve/
lit deꝰ pctōꝝ salutē: qm̄ nō solum illos nō pu/
nit ꝛ suffert. verꝝ ēt multipliciter iuitat ꝛ vocat
Quidnā sunt tot dei bn̄ficia pctōribꝰ collata de
qbus paulo ante memoriā fecimꝰ: nisi voces
blāde ipsos pctōres allicientes. Quid sunt scri/
pture sacre. qđ scōꝝ exēpla: qđ doctorꝝ tā diffu
sa dicta: qđ ꝓmissiones: qđ cōminationes: qđ
p̄cepta legis: qđ eccl'ie sacramēta: qđ deusqꝫ vi
ue voces tot p̄dicatorꝝ ꝛ hꝰi. Qia siqdem ista
clamor qdā sūt ad pctōꝝ aures fortiter sonās
ꝛ tādē ab alto crucis audit̄ vox illa nō ꝑuipen
dēda pēdētis in ea crucifixi Jhu. Sitio. sitio
sitio

sitio. Sitiebat enī vt Bernū. ⁊ Aug. exponūt
nostrā salutē. vñ ⁊ Bernū. ait. Ascēdit in altuȝ
crucis: vt ab oibꝰ videret̄. voce magna clama/
uit vt ab oibꝰ audiret̄. clamori lachrymas addi
dit: vt hō ei cōpateret̄. Qui ad eiꝰ clamorē nō
excitat̄: ad vocē nō cōpungit̄: grauior ē terra
durior petra: ⁊ fetidior sepulchro. Tertiuȝ si
gnuȝ in quo relucet erga nos amor diuinus
dr̄ oblatio. Pro salute nāqȝ pctōꝝ obtulit deꝰ
pr̄ vnigenitū filium suū: illūqȝ misit ī mūduȝ.
Vñ Joh. 3. Sic deꝰ dilexit mūdum vt filium
suū vnigenitū daret: vt ois q credit in illuȝ nō
pereat: sed hēat vitam eternā. Ipse vo dei fi
lius icarnatꝰ seipm̄ obtulit in ligno crucis ho/
locaustū ⁊ hostiā sāguinem ꝑpriū fūdens in
remissioneȝ pctōꝝ: q tāte fuit efficacie: vt suffi/
cere posset ad saluteȝ ifinitoꝝ hoiuȝ si tot darē
tur. Vñ Apoc. p̊ dr̄. Dilexit nos ⁊ lauit nos
a pctis nr̄is in sāguine suo. Sāguineȝ itaqȝ il
lum passim ⁊ idistincte offert oibꝰ pctōribus.
Offert iquam de capite suo spinis pūgētibus
coronato. de facie sua decora alapis dure ꝑcus/
sa: de manibꝰ ⁊ pedibꝰ clauis in cruce ifixis. ð
tot corpore ad colūnam crudeliter flagellato. ⁊
de latere suo lācea apto ⁊ vulnerato. Propter
q̄ oia deuotꝰ Ber. in sermone. 22. sup Cant.
ait. Ad cumulum pietat̄ tradidit i morte aiaȝ
suam: ⁊ de ꝑprio latere ꝑtulit p̄cium nr̄e satis/
factiōis. Vñ ad se v̄siculuȝ illū traxit. Apud
dn̄m misericordia ⁊ copiosa apud eum redēp/
tio. O amor vere icōparabilis: o amor icogi/
tabilis. Stat in cruce dei filiꝰ ⁊ peccatoribꝰ di/
cit: si saluari cupitis: si salutem q̄ritis: ⁊ ego ꝑ
vobis vt saluemini pr̄i meo sāguinem inocen
tēqȝ vitā offero. Sȝ tāta ē humani cordis du
ricia vt paucissimi inueniant̄ q velint sua pctā
corrigē: deoqȝ sūmo bono firmiter ihere. Qui
aūt redire nō neglexerint saluabunt̄ ꝑ mi̇ficor
diam ⁊ clemētiam illiꝰ qui ē bn̄dictus in secu/
la seculoꝝ. Amē.

Sabbato dn̄ice sexagesime: de dilatōe pnie
⁊ quare multi tardāt seu differūt ad pniam re/
dire audiētes deum benignum sic misericor/
diter ip̄os vocātem. Ser. 7.

DUm tempus
habemꝰ operemur bonuȝ.
Doctoris gētium v̄ba sūt
ista: originalit̄. Gal. 6. c.
Cū audiūt pctōres q̄ȝpluri
mi ea q̄ dcā sūt de benignitate beniuolētia ac di
lectiōe dei vocāt̄ ⁊ iuitāt̄ illos ad pniam sta/
tuūt in aio suo oio ad illā redire. Sȝ diabolica
fraude ðcepti iterponūt tpoꝝ spacia: asserētes
se pniaȝ facturos: nō in p̄nti: sȝ in futuro: cuȝ
vl' ifirmitas aliq̄ vel lāguor grauis aduenerit:
vl' cū senecta iā seculi delicias ampliꝰ nō gusta
bit. Talibꝰ aūt se opinātibꝰ vr̄ tutā ducē vitam
esseqȝ in statu salutis ⁊ gr̄e. Verūtn̄ q̄ȝpericu
losissime errēt in h̄ ꝯmone apire cēsui: in q̊ de
dilatiōe pnie aliq̄ pulchra ⁊ vtilia deo duce ꝑ/
currā: qm̄ nō ē ꝑcrastinādū vt bn̄ faciamꝰ ꝯm
apl̄i documētū: q dicit in v̄bis in themate nr̄o
ꝑposit̄. Duȝ tp̄s habemꝰ. s. nūc ⁊ nō postea
hodie ⁊ n̄ cras: opemur bonū: ad deū ꝑ pniaȝ
reuertētes. Vbi de dilatiōe pnie seu ꝑlōgatio
ne tria mysteria occurrūt declarāda.
Primum dr̄ causalitatis.
Secūdum fatuitatis.
Tertium iniquitatis.

Qð multi differūt penitere seducti a diabo
lo aut ꝑ timorem aut ꝑꝑ pudorem aut ꝑpter
spem aut desperatiōem. Kap. 1.

PRimū mysteriū dr̄ causalitat̄. In q̄
ꝑ exgrere lȝ q̄ ē cā cum pctōres effica/
ciam ⁊ necessitatē pnie cognoscētes
illā differre velūt. Et p̄nt assignari principal'r
q̄tuor cāe potissime ac principales qbꝰ hoies
pctis iuoluti ꝑcrastināt penitere. Pria dr̄ ti
mor: scða pudor: t̄tia spes: q̄rta ðspatio. Pria
cā dr̄ timor. Timēt. n. mlt̄i ad pniaȝ redir̄, qr co
gitāt laboriosuȝ eē ð suis culpis atqȝ pctis sa/
tisfacere. Sȝ his tria remedia ad timorem re/
pellendum dari possunt.
Primū est cōsideratio p̄ntis pene facilitatis.
Scðm cōsideratio p̄ntis pene modicitatis.
Tertium consideratio p̄ntis pene breuitatis.
Primū remediū ē cōsideratio facilitat̄ ⁊ pos/
sibililat̄ pene quā exigit satisfactio. de q̄ tria di
co notāda ꝯm Tho. in. 4. di. 15. Primum
notādū q̄ lȝ pnia ifructuosa sit sine satisfactiōe
tn̄ aliud est facere equalens: aliō possibile. De
us nō exigit a pctōribꝰ equalens vel eq̄le: qr h̄
est ipossibile. Nā ꝯm phm. 1. ethi. in his hono
ribꝰ q sunt ad deum ⁊ ad parētes nō tenet̄ hō
ad equalens: sed ad possibile. ideo tenet̄ hō sa
tisfacere ꝯm possibilitateȝ suaȝ. Vñ Apl's ad
Titū. 3. Nō ex operibꝰ iusticie q̄ fecimꝰ nos.
Scðm notādū q̄ quāuis hō totū posse suuȝ
debeat deo: nō tn̄ exigit̄ de necessitate vt totuȝ
qð possit faciat: qr h̄ est ipossibile ꝯȝ statū p̄nt̄
vite: cū oporteat hoiem circa multa solicitū eē

Tertium notādum ꝙ facere aliqd acceptuz deo pōt itelligi dupliciter. Aut v̄tute ꝓpria: ⁊ sic nullus pōt satisfacere de peccatis in deum cōmissis. aut v̄tute alteri⁹: ⁊ sic vnusqsqz merito xp̄i pōt satisfacere: qđ ē īfinituz. Et si obijceret ꝙ xp̄s liberauit nos a pena debita ꝓ peccatis nostris. iuxta illđ .i. Pet. 2. c. Peccata nostra ipse ptulit in corpore suo sup lignū. Qđ exponēs magister sniaꝝ in .3. di. 19. ait. Peccata portare ē penam illoꝝ exoluere. ⁊ ad hoc ē dictuz Esa. 53. Vere lāguores nostros ip̄e tulit: ⁊ dolores nostros ip̄e portauit: ergo nulla satisfactio penalis erit necessaria. vel si erit necessaria nō plene xp̄s satisfecit ꝓ nobis.

Rn̄deri pōt fm Bon̄. in .3. di. 19. ꝙ passio xp̄i liberat nos a pena pnie q̄ʒtum ē de se: qꝛ secūdum ꝙ dicit magister in lr̄a. in babtismo ois pena que ꝓ pctō debet penit⁹ relaxat. Sed cū homo pctā iterat reddit se idignum tāto bn̄ficio. Et ꝑ passionem nō remittit ei tota pena: sʒ minorat fm ꝙ dicit magister in lr̄a quātū decet ⁊ expedit: salua diuia iusticia. Est ergo possibilis facilisqz pena satisfactoria. qm̄ vt scribitur. ff. de re. iur. l. ipossibilium. ad impossibile nemo tenet. Et vt Aug. dicit in sermone. De⁹ fuum pigrum nō dānaret: si ea que nullo modo fieri poterāt iperaret. Scđʒ remedium cōtra timorē satisfactionis ē cōsideratio modicitatis ipsi⁹ pene. Omnis etenim pena tēporalis modicū est: ⁊ quasi nihil respectu future pene: nō soluz ifernı: sʒ ēt purgatorij. de cuius grauitate suo loco disputabit. Tertiū remedium cōtra timorē p̄tactum ē cōsideratio breuitatis pene satisfactorie. Nam sicut breuis ē vita: ita breuis ē pnia: ꝑ quam salui esse valemus: Quare nullo timore pnia ē differēda. Scđa cā quare pleriqz differunt pniam agere: dr̄ pudor siue verecundia. Erubescūt enī ⁊ verecundant bn̄ facere: qm̄ solēt vtplurimum hoies mali quoꝝ multus ē numerus volētes bn̄ facere suāqz malam vitam emēdare in derisum haberi. sed ad cōfusionem erroris huius triplicem pudorem notare debemus: videlicet. Primus dr̄ commēdabilis. Secūd⁹ vituperabilis. Tertius abominabilis. Primus pudor seu verecundia dr̄ commēdabilis. cum. s. quis erubescit male facere. nam fm Jo. Dama. Verecundia ē timor alicuius turpitudinis. Quod Ar. explicauit i. 3. ethi. Qui timet decēs ⁊ verecundus ē. qui aūt nō timet inverecundus. Et de verecundia loqtur Valerius lib. 4. d. Verecundia ē parēs omnis honesti cōsilij. tutela solēnium officioꝝ. magistra inocētie. chara proximis. accepta alienis. oi loco ⁊ tēpore fauorabilem p̄se ferēs vultum. Et sapiēs Eccle. 32. ait. Ante grādinez p̄ibit coruscatio: ⁊ ante verecundiam p̄ibit gr̄a. Hec verecundia refrenat sensus. moderat gestus. librat verba. pōderat sermones. ornat senes. decorat iuuenes. magnificat reges. subleuat subditos. extollit p̄latos. ⁊ mores đaurat. qm̄ q erubescitiui sunt hac erubescētia ⁊ rubore declināt mala. Sed veh mūdo a scādalis: qm̄ rarissima ē hec erubescentia iter hoies deprauatos. nam nō erubescunt publice blasphemare. ludere. rapere. fenerari. ꝑiurare. lasciua v̄ba ⁊ scurrilia nō solum dicere sed cantare. inhonesta vestimēta deferre. ⁊ p̄cipue mulieres pectus colla brachiaqz nudantes: ⁊ ornatu meretricio coraz hominib⁹ exeuntes: ⁊ turpissima scelera adulterij fornicationis stupra sodomie ⁊ sacrilegij ꝑpetrare. Secundus pudor dr̄ vituperabilis. cum. s. qs omittit virtuosos actus ēt ad salutē necessarios ne mali irrideant eum. certuz enim ē ꝙ displicet malis vita bonoꝝ. Vn̄ sapiēs ꝓuer. 21. ait. Anima ipij desiderat malū. Et. 29. c. idē ait. Abominant ipij eos q recta sunt via. Et. 14. c. Ambulās inqt recto itinere ⁊ timēs deum despicit ab eo q ifami gradit via. Et. 13. c. Detestant stulti eos q fugiūt mala. Et h̄ ideo est: qꝛ vt dr̄ Joh. 3. Omnis qui male agit odit lucem. Quod verbum ponitur 18. q. 2. in. c. ꝑniciosum. Verumtamen fatui sunt ⁊ abominabiles qui ne irrideant a malis malorum socij effici patiunt. Quādo etenim mali irrident eos qui boni sunt: idem ē acsi ceci irriderent eos qui vidēt: aut claudi eos qui recte ambulant: aut laceratas vestes habentes illos qui regio habitu sunt amicti. Tertius dicitur pudor abominabilis quando. s. qs ad penitentiam redire recusat: eo ꝙ sua peccata turpiter commissa confiteri confunditur. De isto vero pudore latius dicam in tractatu de cōfessione. Tertia causa quare multi penitētiam in longum protrahunt dicitur spes. hec autez triplex est. Prima diu viuēdi. Secūda temporalia degustandi. Tertia misericordiam consequēdi. Prima ē spes diu viuēdi. de qua numerabiles decipiunt ꝓmittentes sibiipsis lōgitudinē dieꝝ. Nā vt inqt Cice. in li. đ senectute. Nemo ē. n. tā senex q se nō putet annū viuere. Et Hiero. ad Heruntiam

Nemo

Nemo est tā fractis viribus ⁊ tā decrepite se/
nectutis vt nō se putet adhuc annū posse supui
uere. Unde subrepit obliuio cōditionis sue: vt
terrenū animal iā iāq₃ soluendū erigat̄ in sup/
biam ⁊ animo celū teneat. Uerūtamē sic quā/
tūcūq₃ excogitare qs velit diuturna vita semp
breuis erit. Unde ⁊ Jacobus. 4. c. ait. Que
est vita nr̄a. Uapor ad modicū parens: ⁊ dein
de exterminabit̄. De vite autē breuitate plene
scribā in ſmone de vita hois ⁊ cōtentu mūdi.
⁊ in sermone de tpe: ⁊ in tractatu de virtutibꝰ.

Secunda spes ē temporalia degustādi. Spe
rant enim diligētes mūdū mundanis bonis ꝓ
libito posse diutius iocundari. Et tn̄ expientia
docet ꝙ cuncta huiꝰ seculi falsa ⁊ desiderata bo
na caduca sunt ⁊ vana: nullā in se stabilitatem
firmitatēq₃ retinētia. Hec Sene. Ad Lucil/
lum ait. Noli huic trāquilitati cōfidere. Mo/
mento mare euertit̄ vt eodē die vbi luserunt
nauigia sorbent̄. Propterea a dn̄o iesu xp̄o ꝑ
pulchra dicta ē pabola quā Lucas scribit. 12. c.
hominis inquit cuiusdā diuitis vberes fructꝰ
ager attulit: ⁊ cogitabat intra se. d. Quid fa/
ciā: q₂ nō habeo quo cōgregē₃ fructus meos.
Et dixit: hoc faciā: destruā horrea mea ⁊ maio
ra faciā: ⁊ illuc cōgregabo oia q̄ nata sunt mi/
hi: ⁊ dicā aie mee. Aia mea habes multa bōa
apposita in āños plurimos. Requiesce: come
de: bibe ⁊ epulare. Dixit aūt illi dominꝰ. Stul
te hac nocte aiam tuā repetent a te. Que autē
parasti cuius erūt. Sic ē qui sibi thesaurizat: ⁊
nō est in dn̄o diues. Tertia ē spes misericor/
diam cōsequēdi. nā pleriq₃ deliberāt oē suum
tempus in iniuriā creatoris sui exponere ⁊ tā/
dē ab eo misericordiā ipetrare. Hāc spē refre
nat sapiēs: cū dicit Ecc. 5. Ne dixeris peccaui
⁊ quid mihi accidit triste. Altissimus ē patiēs
redditor de ꝓpiciatu pctōꝝ: noli esse sine metu
neq₃ adijci s peccatū sup peccatū. Et ne dicas
Miseratio dn̄i magna est: multitudinis pctō/
rū meoꝝ miserebitur. Misericordia eni ⁊ ira
ab illo cito proximat: ⁊ in pctōres respicit ira
eius. Ne tardes conuerti ad dn̄m. Subito. n.
venit ira illius ⁊ in tpe vindicte disperdet te.

Quarta cā quare pctōres pniam retardant
dicitur despatio: ad quā inducunt̄ ꝓpter tria.
v₃ primo propter peccatoꝝ magnitudinē. scdo
propter pctōrū multitudinē. Tertio ꝓpter pec
catorū vicissitudinē. S₃ ꝑ p̄cedētia q̄ dicta sunt
in sermōe de misericordia dei oīa ista dissoluū
tur. Nō sunt itaq₃ p̄tacte cause sufficientes et
necessarie ad retinendū peccatores ne conuer/
tantur ad deum.

Nō fatue agūt q differūt pniam pp impedi
menta que possunt differendo ꝓuenire ꝓpter
q̄ exponūt se piculo maximo. Capitulū. 2.

SEcundū mysteriū declarandū de di
latione pnie dicit̄ fatuitas. Qui eni
sic differūt quadruplici fatuitate la/
borant. Prima dicit̄ periclitatōis.
Secūda abbreuiationis. Tertia ruinatio
nis. Quarta cessationis. Prima fatuitas
dicitur periclitationis: q₂ illi qui penitentiā nō
faciunt cū possunt exponunt se periculo nō fa/
cere illam posse cum credunt. Hinc Hieroꝰ
ad Saluiniam de Nebridio ⁊ viduitate sic ait
Cauendum est vulnus quod periculo ⁊ dolo/
re curat̄. Aliud est integra naui ⁊ saluis mer/
cantijs portum intrare salutis: aliud nudū he/
rendo tabulis ⁊ crebris cursibus fluctuum ad
asperrima saxa collidi. hec ille. Potest eqdem
euenire vt post diuturnā peccatorum cōsuetu/
dinem malus habitus nō ita de facili amoueat̄
sicq₃ peccator impenitens fiat. Unde ⁊ Job.
20. c. de tali sic loquitur. Ossa eius implebunt̄
vitijs adolescentie sue: ⁊ cū eo in puluere dor/
mient. Et sapiens prouer. 22. ait. Adolescens
ambulans iuxta viā suā etiam cum senuerit nō
recedet ab ea. Et Hie. 13. c. inquit. Si muta/
re potest ethiops pellem suā, ⁊ pardus varieta/
tes suas: sic vos poteritis bene facere cū didice/
ritis malum. Ex hoc est ꝙ peccatū ex cōsuetu/
dine cōmissum morti Lazari cōparat̄. Pro/
pter quod Augꝰ de pe. di. 2. c. sic ait. Sicut
tribus gradibus ad peccatum peruenitur. sug/
gestione: delectatiōe: cōsensu. ita ipsius pecca
ti tres sunt differētie. s. in corde: in facto: ⁊ i cō
suetudine: tāquā tres mortes. Una quasi in do
mo. i. cū in corde cōsentitur libidini. altera qua
si prolata iam extra portam cū in factū procedit
assensio: tertia cū in vitio cōsuetudinis male tā
q̄₃ mole terrena premit̄ animus quasi in sepul
chro iam putens. Que tria genera mortuorū
dn̄s resuscitasse quisqs euangeliū legit agnoscit
h ibi. In glo. Xo ponunt̄ hi versus sup Xbo
tāq̄₃. Mens mala: mors intus: malus actꝰ mors
foris vsus. Tuba puella puer lazarus ista notāt
Hanc Xbo: hunc motu: lachrymādo suscitat
illū. xp̄s ⁊ in medico nascit̄ eger hō. In Laza
ro autē resuscitando quattuor erant cōditiōes.
Prima q₂ fetebat. Secūda q₂ lapis erat eiꝰ se/
sepulchro superpositus. Tertia q₂ ligatos habe

bat pedes ⁊ manus. Quarta q2 sudario dela/
ta erat facies eius. Jo.xi.ca. Sic reperiuntur
spiritualiter ista q̈ttuoꝛ i peccatore q lógo spa/
cio peccata retinuit. pꝛimo fetet deo angelis et
hoibus. secũdo est ei lapis supposit⁹.i. mala cõ
suetudo. Unde glo. Jo.xi. ait. Dñs fremuit
⁊ lachꝛymat⁹ ẽ ⁊ clamauit voce magna: q2 diffi
cile surgit quẽ mola male cõsuetudinis ꝑmit.
hoc ẽ qđ Juuenalis pulchre decãtat, li.3. saty/
ra.i. Cõsuetudo mali tenet insanabile vuln⁹.
Et Martialis cocus. Mens assueta malo fir
mius heret ei. Et Ouidi⁹ de arte amãdi. Fac
tibi cõsuescat: nil cõsuetudine maius. Rõ est.
q2 ꝺm Ar. li. de memo. ⁊ reminiscẽ. Cõsuetu
do ẽ altera natura. Et li. 7° ethi. Consuetudo
nature assimilat̃. Et li. pꝛimo. retho. Similis
est cõsuetudo nature. ꝓpe enim qđ sepe ei qđ
semp est. Est aũt natura eius qđ semp cõsuetu
do ei⁹ qđ sepe. h ille. Tertio hz man⁹ ⁊ pedes
ligatos: q2 ipotẽs fact⁹ est post pctm̃ ad bñ opã
duz. 4° peccatoꝛ hz faciẽ velatã sudario: quia
exquo i tenebꝛis pctõꝝ fuit spũalẽ visuz ami/
sit. De talib⁹ nãqz pctõꝛib⁹ ingt Sophonias.
i.c. Ambulabũt vt ceci q2 dño peccauerunt. ⁊
Sap. 2.c. sapiẽs ait. Excecauit illos malitia
coꝝ. Quare periculosum est frequẽtare pctã
⁊ penitentiã ꝓlongare. Secunda fatuitas il/
loꝝ q differunt cõuerti ad pniam dicit̃ abbꝛe/
uiationis: q2 cũ tẽpus breue sit nõ curant sibi
de salute necessaria ꝓuidere. Fatuus nãqz nõ
imerito reputari posset si qs iter cepisset ad lo/
cum aliquẽ ad quem longa esset via: ⁊ vix ibi
ambulans ꝑ totã diẽ vsqz ad noctẽ peruenire
valeret: ⁊ tñ post ceptum iter stans quiesceret
dicens: hoꝛa vespertina vel hoꝛa cõpletoꝛij ꝑfi
ciam iter meũ. Sic fatu⁹ ẽ q ad regnũ celoꝛuz
dz accedere hoꝛã tardã ꝑstolans q̃ se ad peni/
tentiã cõuertat. Tertia fatuitas coꝝ q diffe/
runt pniam facere dicit̃ ruinationis. q2 pecca
ta nõ deponens facile ad alia trahit̃. Et quã/
to peccata magis multiplicantur: magis gra/
uant animã: ⁊ ex cõsequenti cũ maioꝛi difficul/
tate resurgit. Ideo legitur in vitis patrũ: q2 ve
nit vox ad beatũ Arsenium. d. Egredere ⁊ oñ
dam tibi opa hominũ. Et egressus vidit ethio
pem nigrũ cedentẽ ligna securi: ⁊ facientẽ grã
dem sarcinã ⁊ tẽptabat leuare eaz: sz ꝑ magni/
tudine nõ poterat. Et iteꝝ cedebat alia ligna:
⁊ addebat sarcine: Innitebaturqz adhuc leua/
re illã ⁊ minus q̃z pꝛius poterat. Quã depo/
nebat ⁊ iteꝝ cedens alia ligna sarcine adiunge
bat ⁊ fatigabatur sicut pꝛius illã leuare: ⁊ pro/
pter maius pondus maioꝛẽqz grauitatẽ neq/
bat illã mouere. Fuit hec visio sibi exposita sic
q2 q cedebat ligna ⁊ addebat sarcine hõ pecca/
toꝛ est qui peccatis oneratus sepius illa leuare
non sufficit: sz supaddens ⁊ alia intra se dicit.
Postq̃z cõgregauero multa pctã plura pꝛioꝛi
bus tunc illa leuabo: ⁊ de illis pniam faciam
Quarta fatuitas dicit̃ cessationis. Cessat equi
dem multotiens ⁊ deficit illud qđ fuerat hõ ꝑ/
meditatus. Pꝛemediati nãqz fuerãt multi mo
ri in senectute ⁊ moꝛtui sunt in iuuẽtute: ⁊ mo
ri in domo ⁊ moꝛtui sunt extra domũ: moꝛi in
ter suos: ⁊ moꝛtui sunt inter extraneos: moꝛi
loquẽtes: ⁊ moꝛtui sunt lingue vsu pꝛiuati: mo
ri in diuitijs ⁊ moꝛtui sunt in egestate: moꝛi cũ
penitentia ⁊ moꝛtui sunt obstinati. O vita fal/
lax: o vita fragilis. o vita mutabil': cuius exituz
nullus ꝑscire moꝛtaliũ põt. Unde sapiẽs Ec/
clesiastes. 9.c. ait. Nescit hõ finẽ suũ: sz sic pi/
sces capiunt̃ hamo ⁊ aues cõpꝛehendunt̃ laq̃o
sic capient̃ homines in tpe malo cũ eis exẽplo
supuenerit. Qđ iniqui sunt q pniam tardãt
⁊ cõuerti ad dñm: ⁊ agũt cõtra deũ ⁊ angelos
⁊ cõtrã seipsos: ⁊ cõtra omnẽ creaturam. Ca/
pitulum. 3.

Ertiũ mysteriũ cõtemplãdum circa
penitẽtie dilationem dicit̃ iniquitas
Peccatoꝛ nãqz qui penitentiã dif/
fert iniquus est quadruplici iniqui/
tate. Pꝛima est cõtra deũ. Secũda ꝯ ãgelos
Tertia cõtra seipsum Quarta ꝯ oẽm creaturã
Pꝛima iniquitas est ꝯ deũ cui apponit fel in
escam: iuxta illud psal. Dederunt in escã meã
fel ⁊ in siti mea potauerunt me aceto. Uelut
n. esca dñi est op⁹ bonũ: q2 in eo dñs delectat̃ tã
q̃z inter flores: ꝺm illud Cant. 2.c. Pascitis
inter lilia. i. inter mũda opa. Esce ergo dñi fel
apponit q bonis opibus q agit amaritudinem
pcti admiscet: pniamqz refugit. Talis ẽt q sene
ctutez ad pniam agẽdã expectat deterioꝛẽ ptez
vite sue deo reseruat ⁊ melioꝛẽ diabolo imolat
Secũda inigtas ẽ in angelos. Impenitentes
vtiqz ꝓ suo mõ quãtũ de se ẽ angelos affligere
nõ erubescũt. Nã lz angeli bti ipassibiles sint
⁊ oĩ iocũditate repleti: tñ vt dixim⁹ i ꝑcedẽtib⁹ đ
maloꝝ cõuersiõe: gaudiũ aliqđ accidẽtale susci
piunt. Hoc vo eis deesse necesse ẽ cũ pctõꝛes
nõ cõuertunt̃. Tertia inigtas peccatricis aie i
penitẽtis ẽ in seipsa. Nã dũ peccatoꝛ differt cõ
uerti vult poti⁹ hr̃e se malũ q̃z bonũ: infirmũ q̃z
sanum

sanū: buū q̄z liberū: i statu latrōis q̄z i statu regis
nihil habētē q̄z oiuz bonoꝝ ecclesie pncipē: in
utilē q̄z multū valētē. Pctm̄ nēpe fac hoiem
malū ifirmū moꝛtuū buū latronē: qꝛ furat bōa
dei: paupez ꝛ inutilē. Quarta iniqtas ē i oēz
creaturā: qꝛ pp duritiā hoium pctoꝝ creature
irrōabiles quodāmō puniūt. Obscurat⁹ ē. n.
sol tpe passiōis pp iudeoꝝ crudelitatē. Perie
rūt i diluuio tot aīalia ꝛ volucres celi pp pctā
hoium. Maledicta fuit terra pp pctā pꝛimoꝛū
parētū. Expgiscimini ergo o pctōꝛes tardi. ec
ce nūc tp̄s acceptabile: iqt apl's. 2. Coꝛ. 2. Ec
ce nūc dies salutis. Memini dātes vllā offen
sionē nec deo nec angelis nec vobismetipsis.
etiā creaturis p tarditatē cōuersiōis vr̄e: ꝛ sic
faciētes accipietis h a deo grāz ꝛ i futuro glīā
Amē. Dn̄ica i sexagesima de fructuoso et
vtili v̄bo dei quo mediāte oēs gentes credide
runt in xp̄m saluatoꝛem nostrū. Ser. 8.

Semen est verbum dei.
Scribū ur h
v̄ba Luc. 8. c. ꝛ i euāgelio ho
dierno p̄ntis dn̄ice. nihil tā effi
cax eē pōt ad cōuersionē cuiusli
bet pctōris: ꝛ cuiuslibet v̄tuosi cōfortationē: sic
deuota et frequens auditio v̄bi dn̄i. Scim⁹ et
eni p p̄dicationē euāgelij mūdū totū ab ydola
trie erroꝛe reuocatū. Nā antea oēs gētes vna
excepta ppl'i iudeoꝝ deos falsos cū dānatissi
mis supstitōib⁹ excolebāt. At vbi vox euāge
lij audita est i oī terra: ois erroꝛ ab ei⁹ cōspectu
fugat⁹ est tāquā si tenebꝛe a lucis radijs fuis
sent depulse. Ex h iqt Eusebi⁹ pāphili. li. i. de
euāgelica prepatōe. Non. n. p se q xp̄m secuti
sunt mr̄es suas nephādis nuptijs cognoscunt
nō humanis vescunt carnib⁹ scyte: qm̄ ad eos
vsqz p̄dicatio xp̄i puenit. nec carissimos falsa
religiōe ipulsi filios iugulant. Hec certe ac ta
lia pene ifinita hominū quondā vitā vexabāt.
Massagete ac derbices tradunt ppinquos at
qz affines suos q senectute cōficiebant miserri
mos putasse: ac ideo imolatas carnes coꝛum
quos plurimi fecerāt deuoꝛabāt. Tibareni vi
uos senioꝛes suos p̄cipitarūt. Hyrcani rapa
cis generis auibus ac canib⁹ pijcere soliti.
Que qdē cūcta irreligiosissime faciebāt. nunc
v̄o sola euāgelica v̄tute vndiqz truculentissi
ma hec pestis expulsa est. h ille. Et vt plenius
intelligat ab omnib⁹ quāta sit v̄tus diuini ver
bi i h s̄mone de ipso cōuenienter tractabimus
eo q saluatoꝛ oium i v̄bis allegatis i themate
dixit v̄bū dei foꝛe semē. s. spūaliū carismatū et
donoꝝ. In qb⁹ v̄bis tria mysteria sūt d̄clarāda.
Primū est de v̄bi dei p̄dicati dignitate.
Secundū de p̄dicantis verbuz qualitate.
Tertium de auditionis eius vtilitate.
Q. d quinqz sunt egregie ꝛ excellentissime
dignitates verbi dei: ꝛ officij predicandi.

Capitulum primum

Primū mysteriū d̄clarādū ē d digni
tate v̄bi dei p̄dicati seu officij pdicādi
Et ad h⁹ itelligēdū subnotabim⁹ qn
qz excellētias d dignitate ei⁹. pꝛia dr̄ xp̄i exer
citatio. bā plōꝝ electio. Tertia miraculoꝛuz
coꝛuscatio. Quarta p̄dicatoꝝ defensio. Quin
ta eccl'esie sublimatio. Pꝛia excellētia v̄bi di
uini ꝛ officij p̄dicādi dr̄ xp̄i exercitatio. Dn̄s
qdē ih̄s de⁹ dei fili⁹ p̄dicare voluit ꝛ p̄dicatōis
offm̄ exercē. vn̄ Math. 4. dr̄ cepit ih̄s p̄dicar
ꝛ dicē: pniaz agite. Et Luc. 8. d ipso dr̄. Iter
faciebat p ciuitates ꝛ castella p̄dicās ꝛ euāgeli
zās regnū dī. Et vt colligit ex dictis euāgeli
staꝝ: p̄cipue Ioh. 8. ꝛ. 18. c. sepi⁹ docebat p̄di
cādo i tēplo ꝛ i synagoga. Vez tn̄ nō imerito
q̄rere qs pōt. Vtꝝ xp̄s d̄buit solū iudeis ꝛ nō
gentilib⁹ p̄dicare. Ad qd rn̄det Tho. 3. pte. q.
42. Q. d cōueniēs fuit p̄dicatōez xp̄i tā p apo
stolos q̄z p ip̄z a p̄ncipio solis iudeis exhiberi
triplici rōne. p⁹ rōne ipletōis. 2⁹ rōne oꝛdiatio
nis. 3⁹ rōne triūphatōis. Pꝛia rō dr̄ ipletōis
Predicauit. n. xp̄s iudeis vt ipleret pmissiōes
factas ātiqs pr̄ib⁹ nō aūt gētilib⁹: qm̄ pplus il
le iudeoꝝ tm̄ viuebat sub dei veri cultu. Vn̄
apl's Ro. 15. ait. Dico xp̄m fuisse ministrū cir
cūcisiōis. i. p̄dicatōis iudeoꝝ pp v̄itatez dī ad
cōfirmādas pmissiōes patꝝ: ꝛ vt et Hier⁹ dic
sup ill d Math. x. In viā gentiū ne abieritis.
Opoꝛtebat p̄mūz aduentū xp̄i nūciari iudeis
ne iustā hērēt excusatōem. dicentes iō se dn̄m
reiecisse qꝛ ad gentes trāsierit Vez tn̄ sic nō
debuit a p̄ncipio idifferent suā doctrinā genti
bus cōicare: ita etiā nō debuit gentiles oio re
pellē: ne spes salutis eis p̄cluderet. Iō aliq
gentiliū pticulariter sunt admissi. sic samaritana
Io. 4. ꝛ chananea Math. 15. pp excellentiā fi
dei ꝛ deuotōis eaꝝ. Secūda rō q̄re xp̄s tm̄ iu
deis ꝛ nō gentilib⁹ p̄dicauit dr̄ oꝛdinationis.
Exigebat nāqz debit⁹ oꝛdo vt iudeis q erāt p
pinqoꝛes p fidez ꝛ cultū vni⁹ dei: pri⁹ doctri
na xp̄i pponeret: ꝛ p eos trāsmitteret ad gētes
sicut i celesti hierarchia p supioꝛes angelos in
ferioꝛes diuine illuminationes perueniunt.

Unde Hiero⁹ sup illud Math. 15. Nō sum missus nisi ad oues que perierunt dom⁹ israel Nō inquit hoc dicit quin ad gētes missus sit. sꝫ ꝙ primū ad israel missus ē. Et hoc predixit Esaias. vlt. c. Mittā ex eis q saluati fuerūt. s. ex iudeis ad gētes. in mare. in africā. in lydiā tenētes sagittā. in italiā. in greciā. ad insulas: longe ad eos qui nō audierūt de me. ꝛ nō viderunt gloriā meā ꝛ annūciabūt gloriā meā gētibus. Tertiā ratio quare xp̄s voluit iudeis ꝛ nō gentilib⁹ p̄dicare dicitur triumphationis. vt ostenderet triumphū ꝛ victoriā crucis ꝛ passionis sue: ꝑ quā meruit ptātē ꝛ dn̄iū sup gentes: ſm illud Math. vlt. Data ē mihi omnis potestas in celo ꝛ in terra. Maioris siquidem ptātis ꝛ virtutis ostēsiuū fuit post passionē suā ꝑer apl̄os reducere gētes: q̄ꝫ si ante passionem ipse ꝑsonaliter eis p̄dicasset. Secunda excellentia verbi diuini ꝛ officij predicandi dicitur apostoloꝝ electio. Ad hoc siquidē illos elegit xp̄s vt ad predicandū illos mitteret. Vn̄ Jo. 15. dicebat eis. Ego vos elegi de mūdo vt eatis ꝛ fructū afferatis ꝛ fructus vester maneat. Post passionem vero suam ꝛ resurrectionē dixit eis illud Mar. vlt. Euntes in mundū vniuersum predicare euāgeliū omni creature. Et illud Math. vlt. Eūtes docete omnes gētes. Quod ꝛ ipsi perfecerunt. de quibus dicitur i p°s. In om. ter. ex. so. eo. et i fi. or. ter. v. eo. Ipsa vero experientia docet ꝙ ex eoꝝ doctrina mundus totus illuminatus est. Sed h̄ queri ab aliquo potest. Vtrū apostoli ex diuine gratie penitentia aut aliqua vi seu arte propria predicando populorum corda mentesq̄ꝫ attraxerunt ad xp̄m. Et dico ꝙ nō potuissent tam cito euangeliū omnibus gentibus cū illoꝝ emendatione predicare nisi eis affuisset virtus diuina ꝛ spiritus sancti gratia. ſm illud. Marci vlt. Predicauerūt vbiq̄ꝫ domino cooperāte ꝛ sermonē cōfirmāte sequentibus signis Nā tria sunt illa que ꝑ naturā vel artem homines inducere possunt ad aliquid credendū vel opādum: que tamē in apostolis xp̄m p̄dicantibus nō sunt inuenta. Primū ē dialetica ꝛ loicalis argumētatio. Secundū ē rhetoricata persuasio. Tertiū ē bonoꝝ tpaliū ꝓmissio. Primū est dialetica ꝛ loicalis argumētatio: argu. nāq̄ꝫ vt loici tradūt est ratio rei dubie faciens fidē. His argumētis cōmoti sunt pleriq̄ꝫ ad sequendū Platonē. Alij Ari. alij Pythagorā alij reliquos ph̄os: ꝛ eoꝝ discipuli facti. Similibus insup argumentationib⁹ Arri⁹ Apollinaris. Manicheus Valentinus Cherinthus Fotin⁹. Hebion. Paulus. Samositanus. Carpocarches Apelles. Marchion. Hermogenes Nouatus Macedonius Florian⁹ Tertulianus Pelagius Nestori⁹ ꝛ ceteri alij suaꝝ heresum venena pestifera deseminauerunt: quib⁹ cōtaminati fuere ꝛ populi ꝛ natōes

Secundū qđ pōt homines inducere ad aliqđ credendū vel operandū dicit̄ rethoricata ꝑsuasio. Inquit eniꝫ Sen̄. ad Lucillū. Incredibile est ꝙ facile magnos viros dulcedo oratiōis abducat a vero: Et idē de cōsolatōe ad Paulinum ait. Pōt eloquētia q̄ parua sunt approbare pro magnis: rursum magna attenuare ꝛ ad ima deducere. Et Tullius li. secundo đ oratore sic loquitur. Quid admirabilius q̄ꝫ res splendore illustrata verboꝝ. Tātā vim h̄ꝫ illa que recte a bono poeta dicta est vox atq̄ꝫ nimirum regina rerū oratio: vt nō modo inclinantem erigere: aut stantē inclinare: sꝫ etiā aduersantē atq̄ꝫ repugnātē vt imperator bonus ac fortis capere possit. hec ille. Sunt ad hoc propositum exempla. Nā recitat Valerius quanta sit vis eloquentie. Et Tullius in questionibus tuscul. ꝙ Egesias Cyrenaicus ph̄s quidam cyrene ciuitatis egypti adeo copiose disserebat de bono mortis mala vite plenissime demonstrando: ꝙ multi auditis illis sibi inferebāt mortē: quapp a rege Ptolemeo ꝓhibitus ē illa ampli⁹ edocere. Refert adhuc Valerius de studio ꝛ industria: ꝙ Cato censorinus tam eloquēs fuit ꝙ nūq̄ꝫ ab aliquo grauatus ꝑ aliū defendi voluisset. Et vt Plini⁹ dicit in li. de viris illustrib⁹ q̄dragesies quater accusatus ꝑ se solū causam dixit: optimeq̄ꝫ fuit absolutus. Et vt Tullius in. i. questionū tusculanaꝝ scribit: fuit in eo tāta eloquentia quāta illis tpibus dici potuisset. De Tullio insuper sic ait Lactā. li. 3. di. insti. Tulli⁹ summus ph̄s secte achademice ꝑfect⁹ orator sua eloquentia corda hoium in manibus suis habuit: vt qcqd vsq̄ꝫ eloquij ꝑ latinoꝝ alueos fluxit: ab hoc fonte ꝓgressum ē. Quāta autē vis dicēdi fuerit in eo aperte ponit Plutarchus vitā eius describēs dicit enim. Cū Cicero venit Rhodū ad Appolloniū Milonis clarissimū oratorē. ꝛ Posidoniū ph̄m gloriosum: tradit̄ Apolloniū cūꝫ esset expers latine lingue rogasse Ciceronem vt grece aliquid declararet. quod Cicero libens fecit. Ex illa declaratione omnes in stu-

porem

poꝛē verſi nõ poterãt ſaturari de laudibꝰ Cice
ronis. Sed ⁊ Appolloniꝰ venit in tãta admira
tione ꝙ velut ꝑ eſtaſim tractus nõ intelligebat.
⁊ ꝑ multã morã tacitus ſedit. dixit tandē. Te
nempe Cicero laudo ⁊ admiroꝛ. Sꝫ me fortu
na grecoꝝ miſit vt videã eruditionē ⁊ eloquē
tiã q̃ ſola bonoꝝ nobis relicta erat ꝑ te. Romã
acceſſiſſe. Subdit ⁊ idē Plutarchus de facū
dia Ciceronis ꝙ dũ oꝛauit apud Ceſarem pro
Quinto ligario q ex aduerſarijs ceſaris erat.
tãta gr̃a admirabilis fuit vt Ceſar i plurimos
coloꝛes vultũ v̄terit. manifeſtũqꝫ fuit ꝙ aïus
ceſaris mutabat̃. Pharſalicã tñ pugnã cũ oꝛa
toꝛ attingeret ceſar velut amēs coꝛꝑe ac mente
alienatꝰ e: quoſdãqꝫ e manibꝰ ſuis fluxiſſe libel
los dicũt. Quare ceſar dulci oꝛatõe victus eum
crimine liberauit. Tertiũ qd̃ põt hoies indu
cere ad aliqd credendũ vel oꝑandũ dicit̃ tꝑaliũ
bonoꝝ ꝓmiſſio. Sic Maumeth demulſit au
res omniũ eoꝝ q ipſum colunt ⁊ venerantur.
Promiſit eis diuitias. cõceſſit laſciuias. ⁊ ad
omnē voluptatē libere laxauit habenas. Quid
igit̃ de apoſtolis p̄dicãtibꝰ euãgeliũ tenedũ ē.
An ipſi dialetici aut rhetoꝛici vel foꝛte tẽpalia
ꝓmittetes. Abſit. de illis etenim ait Aug. lib.
22. de ci. dei. c. 5. Ineruditos liberalibꝰ diſcipli
nis ⁊ oĩo q̃tũ ad eoꝝ doctrinas attinet ipolli
tos: nõ ꝑitos grãmatica: nõ armatos dialectica
nõ rhetoꝛica iflatos: piſcatoꝛes xp̄s cũ retibus
fidei ad mare huiꝰ ſeculi pauciſſimos miſit: at
qꝫ ita vt ex omni genere tã multos piſces ⁊ tã
to mirabilioꝛes quãto rarioꝛes etiã ph̄os cepit
h ille. Neqꝫ inſuꝑ tꝑale aliquid pollicebantur
apoſtoli predicãdo: quãdoquidē ⁊ ipſi aſperna
bant̃ tempoꝛalia cuncta: ſpernendaqꝫ pro eter
na imoꝛtaliqꝫ vita clamabãt. fuerũt igit̃ ipſi tu
be ſp̃us ſancti ſuꝑno munere dei ad officiũ p̄di
cationis deputati. Tertia excellentia v̄bi dei
⁊ officij p̄dicãdi dr̃ miraculoꝝ coꝛuſcatio. Cõ
comitat̃ quippe ſepenumero v̄buꝫ dei claritas
miraculoꝝ. nã ſm̃ Tho. 2.2. q. 178. deus facit
miracula maxime ꝓpter tria. Primo ꝓpter
ſanctitatis alicuius demonſtrationē. Secũdo
ꝓpter fidei approbationē. Tertio ꝓpter veri
tatis p̄dicãte cõfirmationē. Primo fac̃ deus
miracula ad oſtendendã ſanctitatē alicuiꝰ quē
pro merito vite vult p̄ponere alijs in exm̄ virtu
tis: ſicut fecit de magno Antonio Machario ⁊
alijs. Secũdo facit deꝰ miracula vt fidē ap
probet. vñ glo. ſuꝑ illud. p̄s. Ut det illis here
ditatē gẽtiũ ait. Hec fuit intẽtio miraculoꝝ vt
crederent gẽtes. Tertio facit deus miracula
ad cõfirmãdã v̄itatē p̄dicatã. Et ſic facta ſunt
miracula ⁊ ſigna p̄dicãtibꝰ apoſtolis: apoſtoli
ciſqꝫ viris. Quiſnã explicet quot ſignis claruit
cõfeſſoꝛ dñi glorioſus ſanctus Antoninꝰ d̄ oꝛ
dine minoꝝ p̄dicatoꝛ egregiꝰ. Referã ex mul
tis ꝙ in eius legẽda magna cõtinet̃. Dum. n.
quadã die in ciuitate Bituricenſi populo p̄di
caret. tã ingens multitudo ad eũ audiendũ cõ
uenit: ꝙ nullus locus ciuitatis illã capere poſſet:
vnde canonici ciuitatis ꝓceſſionaliter ciuitatē
exeuntes cũ populo ad quoddã pratũ latiſſimũ
ꝑuenerũt. Dum aũt beatus Antonius p̄dica
re cepiſſet ſubito tp̄s ſurrexit ⁊ tẽpeſtas valida
adeo ꝙ omnes timere ceperũt tã de pluuia fu
tura q̃ꝫ de coꝛuſcationibꝰ ⁊ tonitruis: ⁊ ſic cepe
runt fugere ⁊ velle abire. Quod cernēs beatus
Antonius dixit eis. Ego pro ꝑte dñi nr̃i ieſu
xp̄i vobis dico q nullꝰ veſtrũ aliqd mali habe
bit. ſtetis firmi ⁊ nõ timeatis. Qui eiꝰ verbis
fidẽtes imobiles ad audiendũ p̄dicationē eius
ſteterũt. Et cũ grãdo groſſiſſima deſcẽdiſſet ſu
per terrã circa audiẽtes nec grãdo nec pluuia
deſcẽdit: cũ tñ grãdo ex nimietate ad altitudinē
magnã oẽs locũ ambijſſet. Quo viſo miracu
lo cũcti gr̃as deo dederũt. Et hoc miraculum
ſculptũ omni lapide i frontiſpicio eccleſie maio
ris bituricē. Quid dicã de ſcõ Petro marty
re. qd de ſcõ p̄re nr̃o Frãciſco. Quid d̄ ſancto
Dñico. Quid deniqꝫ d̄ ſcõ Bernardino. Lõ
gũ certe eſſꝫ ſigillatim eoꝝ miracula ꝓ cõfirma
tõe euãgelij diuinitꝰ facta enarrare. Quarta
excellẽtia diuini v̄bi ⁊ officij p̄dicãdi dicit̃ p̄di
catoꝝ defenſio. Defendit eĝdē illos deꝰ q no
mē eiꝰ p̄dicãt marie a tribꝰ. Primo ab emulis
Scd̄o a diabolis. Tertio a ꝑiculis. Pri
mo defendit deꝰ p̄dicatoꝛes ab emulis. Nã vt
ſcribit̃. 2. q. 3. i. c. Quicũqꝫ. Quicuqꝫ cõtriſta
uerit doctoꝛē v̄itatis ꝑeccat in xp̄m. ⁊ p̄reꝫ om
niũ exacerbat deũ. ꝓp qd ⁊ vita carebit. Hinc
legit̃ i vita beati Amãdi ep̄i q cũ p̄dicaret: qdã
ioculatoꝛ irridebat eũ q arreptꝰ a diabolo iniuriã
facã ſancto ex verbis eius fatebat̃: ⁊ ſe diſcer
pens ⁊ lacerans vnguibꝰ ⁊ dentibꝰ expirauit.
Legit̃ adhuc de btõ Frãciſco ꝙ dum p̄dica
ret in caſtro Citerne quedã mulier ſuꝑueniēs
cum cymbalo pulſabat ⁊ eius predicationem
irridebat. ⁊ a ſcõ Frãciſco p̄monita vt d̄ſiſteret
noluit obedire. Tãdē ſanctꝰ Frãciſcus dixit
Tolle tolle diabole ꝙ tuũ ē. Et ſtatiꝫ capta eſt
mulier miſera ⁊ i aerē leuata: ac deinceps am

ꝑlius nō visa. Scd̄o defendit deꝰ p̄dicatores
verbi sui a diabolis. Legimꝰ .n. de btō Anto
nio de padua q̄ vltia quadragesima an̄ obitū
suū vacās p̄dicatōibꝰ ⁊ cōfessionibꝰ audiēdis
in p̄ncipio ipsius q̄dragesime a diabolo tēpta
tus ē suffocari. Qui nomē v̄ginis Marie de
uote inuocās ⁊ crucis signū frōti iprimēs totā
cellā lumine diuino circūfusam cōspexit: ⁊ dia
bolꝰ statī aufugit. Tertio defendit deꝰ p̄dica
tores a ꝑiculis: sicͭ pȝ i Paulo q̄ de seipso dicͭ
in ep̄la hodierna: q̄ fuit i ꝑiculis fluminū: ꝑi-
culis latronū: ꝑiculis ex genere: ꝑiculis ex gēti
bus ⁊c̄. Quīta excellētia v̄bi dei ⁊ officij p̄di
cādi dr̄ ecclesie sublimatio. Sublimat .n. eccle
sia scā offm̄ p̄dicādi tripliciter. Prio mulierū
exceptōe. Scd̄o laicoꝝ ꝓhibitōe. 3º p̄latoꝝ obli
gatōe. Prio ecclesia excipit mulieres ab offi
cio p̄dicādi. iuxta illud .1. Cor. 14. Mulieres
in ecclesia taceant. Et .i. Thimot. 2. Docere
mulieri nō ꝑmitto. Et de cō. di. 4. c. mulier.
Mulier q̄ūis docta ⁊ scā viros in cōuētu do
cere vel babtizare aliquos nō p̄sumat. Ad idē
fac. c. mulierē. 33. q. 5. Et. c. mulier. 23. dist.
Rō aūt q̄re mulieribꝰ iterdicit̄ actꝰ p̄dicādi fȝ
Tho .2.2. q. 177. pōt eē triplex. Pria pp̄ ꝯdi
tionē sexus feminei cui pp̄ pctm̄ cōuenit subij
ci viro. Docere aūt publice nō ꝑtinet ad subdi
tos. sȝ magis ad p̄latos. Scd̄a rō ē ne animi
hoīuȝ alliciant̄ ad libidinē: q̄m vt ait sapiens
Ecc. 9. c. Colloquiū mulieris q̄si ignis exar-
descit. ⁊ sp̄em eiꝰ admirati reprobi facti sunt.
Tertia rō assignat̄: q̄ꝛ vt cōiter mulieres sūt in
sipientes: ⁊ nō sunt i sapiētia ꝑfecte: vt eis pos
set cōueniēter publica doctrina cōmitti. Pri-
uate tn̄ p̄nt mulieres docē q̄ sciunt. Scd̄o ec
clesia magnificat offm̄ p̄dicādi laicoꝝ ꝓhibitōe
q̄ꝛ ꝓhibet laicis oībꝰ publice p̄dicare. Unde
Greg. nonꝰ archiep̄o mediolanēsi ait. illd̄ qd̄
notat̄ extra de here. c. sicͭ i vno. Cū nōnulli lai
ci p̄dicare p̄sumāt: ⁊ verēdū existat: ne vitia sub
sp̄e v̄tutū occulte subintrēt: Nos attēdētes q̄
doctoꝝ ordo ē q̄si p̄cipuꝰ i ecclesia dei: māda-
mus q̄tenꝰ cū alios dn̄s ap̄los dederit: alios
ꝓphas: alios v̄o doctores: interdicimꝰ laicis
vniuersis cuiuscūq̄ȝ ordinis cēseant̄ offm̄ p̄di-
cādi. Ad h̄ ꝓpositū diffuse loq̄t̄. c. cū ex iniū-
cto. extra. e. Rō aūt assignat̄ i gl. sup. d. c. Cū
ex iniūcto. q̄ꝛ singula officia singulis dn̄t eē cō
missa. sicͭ ēt apte pȝ. 89. di. c. singula. Et nō so
lū d̄ p̄dicatōe: sȝ ēt d̄ q̄buslibet alijs negocijs ec
clesiasticis se itromittē laici nō dn̄t. sicͭ pȝ extra
de iudi. c. decernimꝰ. ⁊ de rebꝰ ecc. nō alie. ca.
Cū laicis. ⁊ de arbi. c. cōtingit. ⁊ de cōsti. ca.
Ecc. ⁊. 96. di. c. Bn̄ q̄dē. 3º ecclesia magni-
ficat v̄bū dei ⁊ sublimat illud p̄latoꝝ obligatōe.
Obligat .n. p̄latos vt de p̄dicatōe sollicitā cu-
rā habeāt. Un̄ extra de offi. iudi. ordi. c. iter
cetera. sic habet̄. Inter cetera q̄ ad salutē spe-
ctāt ppl'i xp̄iani pabulū v̄bi dei ꝑmaxie sibi no
scit̄ necessariū: q̄ꝛ sicͭ corpꝰ materiali. sic anima
sp̄uali cibo nutrit̄. eo q̄ nō i solo pane viuit hō:
sȝ i oī v̄bo qd̄ ꝓcedit d̄ ore dei. Un̄ cū sepe cō
tingat q̄ ep̄i pp̄ occupatōes multiplices vel in
ualitudines corꝑales aut hostiles incursus seu
occasiōes alias: ne dicamꝰ defectū scie qd̄ i eis
reprobādū ē oīo. nec decetero tollerādū: ꝑ seip
sos nō sufficiūt ministrare v̄bū dei ppl'o. maxi
me ꝑ āplas dyoceses ⁊ diffusas: generali cōsti
tutōe sancimꝰ: vt ep̄i viros idoneos ad scē p̄di
catōis offm̄ salubriter exequēdū assumāt: potē
tes i oꝑe ⁊ s̄mōe q̄ plebes sibi cōmissas vice ip
soꝝ cū ꝑ se idē nequerit sollicite visitātes eas v̄
bo edificēt ⁊ exēplo: q̄bꝰ ip̄i idiguerit ꝯgrue ne
cessaria subministrēt: ne ꝓ necessarioꝝ defectu
cōpellāt̄ desistē ab icepto. h̄ ibi in clemē. vero
dudū . d̄ sepultu. ap̄lica auctoritate cōcedit̄ p̄di
catoribꝰ ⁊ minoribꝰ vt i eoꝝ ecclesie locis ⁊ pla
teis oībꝰ ppl'o ⁊ clero libere valeāt p̄dicare ea
hora dūtaxat excepta q̄ ipsi ordinarij locoꝝ ꝑ se
p̄dicarent aut corā se facerēt solēniter p̄dicari
nisi ꝯriū ex eoꝝ voluntate maneret. Arbitror
aūt ⁊ ego dispositōe sp̄us sci actū eē vt p̄fata licē
tia p̄dicādi minoribꝰ ⁊ p̄dicatoribꝰ iꝑtiret̄: q̄m
nisi ipsi ceteriq̄ȝ mēdicātes excolerēt vineā do
mini sabbaoth vrtice vepres ⁊ spine iā iplerēt
illā: cūctaq̄ȝ erroribꝰ multiplicibꝰ ⁊ heresibus
essent maculata. Ubi paupes fratres desudant
studijs l'raꝝ vt p̄dicationū suarum fulgore or-
bē illuminent. Qd̄ q̄nq̄ȝ sunt cōditōes neces-
sarie i vnoquoq̄ȝ q̄ vult bn̄ fructuose ⁊ vtiliter
predicare verbū dei.

Capitulum. 2.

SEcundū mysteriū declarādū ē de q̄li
tate seu cōditōe p̄dicātis v̄bū di. Et
notabimꝰ q̄nq̄ȝ p̄cipuas ꝯditōes q̄s
hr̄e debet q̄ offm̄ p̄dicatōis exercet.
Pria dr̄ scia. Scd̄a mūdicia. Tertia sapiētia.
Quarta charitas. Quīta patiētia. Pria cō-
ditio q̄ i vnoquoq̄ȝ p̄dicāte iueniri dȝ: dr̄ scia.
Ubi aduertēdū ē s̄m Alex. d̄ ales i. 3º volūie
sūmeq̄ triplex ē doctrina. Pria simplicis ex-
hortatōis. Scd̄a assūpte ꝓfessiōis. Tertia p̄di
catōis. Pria ē doctria simplicis exhortatōis
que pōt

q̄ pōt vnusq̄sq3 fraterna admonitōe corrigere
τ docē, primū suū: τ h̄ cōis ē oiu3. s3 quā oēs
scire tenent̄ symbolū: oratione dn̄icā: p̄cepta de
calogi: peccata capitalta: opa mi̅sicordie: τ eccle
sie sacra. Scd̄a doctrina dr̄ assūp̄te ꝓfessiōis
Et s̄m hāc vnusq̄sq3 scire d3 ea q̄ ptinēt ad fa-
cultatē suā ad min⁹ cōpetēter. Sic medici scire
debēt regulas medicine: τ nō iuriste. Juriste
ꝟo scire debēt s̄nias legū τ nō medicine. et sic
de alijs. Tertia doctrina dr̄ p̄dicatōis. cuius
mistri. i. p̄dicatores scire tenent̄ nō tm̄ credēda
s3 ēt expositōes p̄ceptoꝝ. ita vt saltē cōpetēter
docti possint alios istruere τ docē. Vn̄ ex̄. de
heret. c. ex iniūcto. dr̄. Scia valde necessaria
ē sacerdotib⁹ ad doctrinā: q2 iuxta ꝟbū ꝓpheti-
cū labia sacerdotis custodiūt. i. custodire d̄bēt
sciam s̄m gl. Que ꝟba ēt notant̄. 43. di. Sit
rector. τ. 8. q. i. c. Oportet. vbi sic habet̄. eū q
docet τ istruit aīas rudes eē talē vt ꝓ igenio di
scētiū semetip̄m possit aptare: τ ꝟbi ordinē ꝓ
audiētiū capacitate dirigere. D3 g° appie esse
erudit⁹ τ doct⁹. Et. 16. q. i. c. Sic viue. τ. c. Si
clericat⁹. dr̄. Multo tp̄e disce τ postmod̄ i do
ceas. Et. 38. di. c. Ignorātia. Sacrū cōciliu3
igr. Ignorātia mr̄ cūctoꝝ erroꝝ maxīe i sacer
dotib⁹ vitāda ē: q docēdi offiū i pp̄lo dei susce-
perūt. Sacerdotes. n. admonent̄ legē sanctas
scripturas Paulo apl̄o dicēte ad Timotheū.
Attēde lectōi exhortatōi τ doctrine. Et ad h̄ fa
cit. c. Si i laicis. τ. c. Nulli sacerdotū. τ. c. Si
iuxta. τ. c. q ca. p̄fata di. 38. Et. 59. di. c. Or-
dinatos. dr̄. Qui minime lr̄is opa3 d̄dit p̄ce-
ptor eē nō pōt lr̄aꝝ. Et Hiero. ad Nepotia-
nū ita scribit. Diuinas scripturas sepius lege.
īmo nūq̄3 d̄ māib⁹ tuis sacra lectio d̄pōat̄. Ser
mo sacerdotis scripturaꝝ sale cōdit⁹ sit. Nolo
te d̄clamatorē eē τ fabulū garrulūq3 s3 ministe
rij ꝑitū τ sacroꝝ d̄i tui eruditissimū. Verba vo
luere τ celeritate dicēdi apd̄ iꝑitū vulg⁹ admi-
rationē sui facē idoctoꝝ hoium ē. Ex qb⁹ oi-
bus colligit̄ ꝙ null⁹ p̄dicare d3 nisi sit doct⁹: ita
vt saltē i eo sit mediocris scia τ si nō multū emi
nēs: vt habet̄ ex̄ d̄ elec. c. cū nobis. S3 vt Hie
ro. iq̄t ad Paulinū. ꝙ medicoꝝ ē ꝓmittūt me
dici: tractāt fabrilia fabri. Sola scripturaꝝ ars
ē quā sibi oēs passim vendicāt. Scribim⁹ in-
docti doctiq3 poemata passim. Hanc garrula
an⁹: hāc delirus senex: hāc sophista ꝟbosus:
hāc vniuersi p̄sumūt lacerāt docēt añq̄3 discāt.
Alij adducto sup̄cilio grādia ꝟba trutināte s i
ter mulierculas de sacris lr̄is philosophāt̄: h̄ il
le. S3 nōnulli iꝑiti illitterati τ idiote p̄sumptio
nis vēto tumefacti sciam dānāt: studia lr̄aru3
sacraꝝ vitupāt. Laudāt vere ignorātiā τ rusti
citatē. Asserūt. n. xp̄m humili more piscatores
s. apl̄os ad p̄dicādū misisse. Q̄d paul⁹. i. Co-
rin. 2. c. approbat dicēs. q̄ stulta sunt mūdi ele-
git de⁹ vt cōfundat sapiētes. Si igit̄ apl̄i oio ru
des ad p̄dicatōe3 euāgelij sūt electi. nō vr̄ rōni
cōsonū dicē sciam fore p̄dicātib⁹ necessariam
Talib⁹ sic arguētib⁹ rn̄det Hiero. ad Pauli-
nū. Sacra q̄ppe rusticitas solū sibi ꝓdest τ quā
tū edificat ex vite merito ecclesiā xp̄i: tm̄ nocet
si destruētib⁹ nō resistat Malachias ꝓpha. i-
mo p Malachiā dn̄s iterrogat sacerdotes le-
gē: intātū sacerdotis officiū ē interrogatū rn̄-
dere de lege. Et i Deut. legitim⁹. Interroga
patrē tuū τ annunciabit tibi seniores tuos τ di
cent tibi. In p̄s quoq3. 118. Cantabiles mihi
erāt iustificatōes tue i loco ꝑegrinatōis mee.
Et in descriptōe viri iusti cū eū arbori vite Da
uid q̄ est in ꝑadiso cōparet inter ceteras ꝟtu-
tes. hoc etiā itulit. In lege dn̄i volūtas ei⁹ τ in
lege ei⁹ meditabit̄ die ac nocte. Daniel in fine
sacratissime visiōis iustos ait fulgere quasi stel
las τ itelligētes. i. doctos quasi firmamētū. Vi
des quāt inter se distāt iusta rusticitas τ docta
iusticia. Alij stellis. alij celo cōꝑant̄. Quāquā
iuxta hebraicā ꝟitatē vtrūq3 de eruditis pos-
sit intelligi. Ita enim apud eos legim⁹. Qui
aūt docti fuerint fulgebūt quasi splendor firma
menti: τ q ad iusticiā erudiūt multos quasi stel
le in ꝑpetuas eternitates. Cur dr̄ Paul⁹ apl̄s
vas electōis. nēpe q2 vas legis τ scripturaꝝ san
ctaꝝ armariū erat. Pharisei stupēt i doctrinā
dn̄i τ mirant̄ i Petro τ Joāne quō legē sciāt
cū nō didicerint lr̄as. Quicq̄d. n. alijs exerci-
tatio τ quotidiana in lege meditatio tribuere so
let: hoc illis spūs sanct⁹ suggerebat: τ erāt iux-
ta q̄d scriptū ē docibiles deo. h̄ ille. Ex qui⁹ ꝟ
bis clare dep̄rehēdim⁹ ꝙ l3 apl̄i sciam nō ha-
buerint acq̄sitā: tm̄ illā habuerūt infusam. Silr̄
τ pater noster Frāciscus ex dono spūs sc̄i tātā
plenitudinē grē τ scie accepit vt p̄dicās oēs in
stuporē cōuerteret audiētes. Vn̄ dn̄s Bon̄.
3. pte legēde maioris de eo sic ait. Erant elo-
quia ei⁹ nō inania nec risu digna: s3 ꝟtute spi-
ritus sancti plena: erāt medullas cordis pene
trantia ita vt in vehementē stuporē audientes
cōuerterēt. Et in. 12. pte legende inquit. Erat
ꝟbū ei⁹ velut ignis ardens penetrans intima
cordis: omniumq3 mentes admiratione re-

plebat cū nō humane inuētōis ornatū ptende/
ret: sz diuine reuelatōis afflatu redoleret. Se
cunda cōditio quā p̄dicator hr̄e dz dicit̄ mūdi/
tia. Debet eniz eē mundꝰ ⁊ imaculatꝰ nō solūi
se: sz ,primis: exēplo bono illos edificās. qr vt
inqt Gregꝰ. i omel. Cuiꝰ vita despicit̄ restat
vt eiꝰ p̄dicatio cōtēnat̄. Et Hiero. ad Nepo/
tianū ait. Nō cōfundāt opa tua sermonē tuū:
ne cū i ecclesia loqueris. taciteꝰ qs rn̄deat. Cur
ergo q̄ dicis ipse non facis. Delicatꝰ magister
est: q vētre pleno de ieiunijs disputat. Et Joā
nes Crisoꝰ di. 40. c. Multi. ait. Si bn̄ vixeris
⁊ bn̄ docueris: populū istruis. Si bn̄ docueris
⁊ male vixeris tu solꝰ cōdēnatores. nā bn̄ vi/
uendo ⁊ bn̄ docēdo pplm istruis quō d̄beat vi
uere. Bn̄ aūt docēdo ⁊ male viuēdo deum in
struis quō te debeat cōdēnare. Ad hoc ,pposi/
tuz ēt Lac. i. 4. li. di. insti. ait. Hoies malunt
exēpla q̄z v̄ba qm̄ loq facile ē: p̄stare difficile.
Vtinā qdē tā multi bn̄ facerēt: q̄z multi bn̄ lo/
quunt̄. Et idē in tertio lib. inquit. Qui docēt
tm̄ nec faciūt: ipsi p̄ceptis suis detrahūt pōdus
h ille. Nec sufficit extrinsecus exēplū bonū p̄/
bere. nisi ⁊ mens ipsa p̄dicatoris intrinsecꝰ fue
rit mūda. qr vt iqt Gregoꝰ sup Ezeh. Sermo
dulcedinē nō hz: quē infra cōsciētiā vita repro
ba remordet. Tertia cōditio p̄dicatoris v̄bi
dei dicit̄ sapiētia siue prudētia. Debet namqz
prudēter doctrinā cōmunicare: ita vt nō semp
oia dicat: nec semp oia taceat: sz ,p loco ⁊ tēpo
re secundū qꝫ viderit auditoꝝ vtilitati meliꝰ cō/
uenire. Hinc Gregꝰ in pastorali ait. illud qd̄
ponit̄. 34. di. c. sit rector. Sit rector discretꝰ i
silentio: vtilis in verbo. ne aut tacenda ,pferat:
aut ,pferenda reticescat. Nā sicut incauta locu
tio i errorē ,ptrahit: ita indiscretū silentiū eos q
erudiri poterāt i errore derelinqt. Sepe nāqz
rectores iprouidi humanā gratiā amittere for/
midātes loqui libere recta ptimescūt. h ille. Et
lz in quolibet officio publico exigat̄ ,prudentia
ipsa: tamē multū est necessaria his qui p̄dicant
verbū dei: ita vt locis psonis ⁊ temporibꝰ suos
sciant aptare sermones. nā secundū apostoluz.
Sapientiā loquimur inter pfectos. puulis aūt
lac damꝰ in potū. Sed tn̄ psepe cōtrariū fieri
videmus ab insipiētibꝰ. Predicauit quidaz
tēpore meo corā vetulis. 7. vel. 8. de ludo alea
ruz. ⁊ hebdomada sequenti de vitio sodomie.
Alter v̄o in die spiritus sancti corā igēti mul/
titudine doctoꝝ viroꝝ. laudes narrauit sancti
Bernardini: ⁊ similia multa omitto: ne videar

probos patres velle corrigere. Illud tamē si/
lentio nō est pretereundē: qꝫ quidā q seruētes
sz vere potius furentes vocari possunt: gloria/
mur sub specie detestatōis vitioꝝ talia publice
tāq̄z sordida ⁊ obscena spurcissimaqz v̄ba fan
tur. qualia minus qlibet histrio ioculator saty/
ra ⁊ fetidissimꝰ leno loqui erubesceret: Ex quo
rum iprudēti doctrina q̄z plures: nedū peccata
quedā q̄ ignorabant didicerūt: veꝝ etiā ⁊ illa
ppetrare conati sunt. O reprehēsibiles. o vi/
tiosi. o deniqz nephādi vitioꝝ corruptores Au
dite beati Fracisci cōsiliū in regula sic. d. Mo
neo quoqz ⁊ exhortor fratres meos i dn̄o iesu
xp̄o vt in p̄dicatōe quā faciunt sint examinata
⁊ casta eoꝝ eloquia: ad vtilitatē ⁊ edificationez
populi. annunciādo eis vitia ⁊ virtutes: penā
⁊ gloriaz cū breuitate sermonis. Nōnulli glo/
riātur populū induxisse ad risum ⁊ truffas. cō
tra quos Hiero. ad Nepotianū ait. Lachrime
auditoꝝ laudes tue sint. h ille. Tale autē ma/
gis dicendi sunt truffatores q̄z p̄dicatores. qui
quibusdā gesticulationibꝰ ⁊ truffis conātur po
pulū in risum vertere. Igit̄ qui prudēs ē vitia
hec reprehensibilia de qbus diximꝰ vitare cu/
rat. Quarta cōditio p̄dicātiū dicit̄ patientia.
euenire quippe solet vt inter multos q laudant
p̄dicatores inueniant̄ nōnulli detractores: qd̄
diuina agit̄ dispensatōe. vt pondere detrahen
tium sinus deprimat̄ inanis glorie q oriri pos
set ex v̄bis blādiētiū Hinc Grego. 6. q. i. ca.
Sūt plurimi inqt Sūt plurimi q vitā ponunt
ampliꝰ q̄z debent laudāt. ⁊ ne qua elatio de lau
de subreptat pmittit oipotēs deꝰ malos i obtre
ctatione ⁊ obiurgatōe ,prumpere: vt siqua cul/
pa ab ore laudantiū in corde nascit̄ ab ore vitu
pantiū suffocet̄. h ille. Patienter itaqz ⁊ equo
animo ferēdi sunt rumusculi plebis nec curā/
dū est de omnibꝰ q̄ dicunt̄: nisi talia essent pro/
pter q̄ si nō cōfutarent̄: ifamia notabilis i p̄iu
diciū animaꝝ oriri posset. Unde Hieroꝰ ad
Nepotianū ait. Caue ne hominū rumusculo
aucupis ⁊ offensam dei populoꝝ laude cōmu/
tes. Per ifamiā ⁊ bonā famā xp̄i miles gradi
tur. nec laude extollit̄. nec vitupatōe frangit̄: et
leta cōtēnit ⁊ tristia. Per diē sol nō vrit cū ne
qz luna p noctē. h ille. Et v̄e nisi p̄dicator pa/
tiens extiterit multā sentiet amaritudinē. quā/
do qd̄ vnꝰ laudat: alter vitupat. Laudāt docti
subtilitates ⁊ ,pfunda dubia scripturaꝝ. vitu/
perāt ista vulgares ⁊ ignorātes. Extollūt igno
rantes ⁊ mulierculе vulgaria q̄dā exēpla siue

parabolas: ⁊ de istis viri periti q nō hñt deuo
tionem risum suscipiūt: ⁊ sic ꝓ veritate audien
tiuȝ varia ē opinio: variusqȝ appetit⁹: vnoquo
qȝ ꝟm suum modū referēte. Quinta cōditio
ꝑdicatoris euāgelij nūcupatᷣ charitas. Hec fa
cit ꝑdicatores q̄rere nō q̄ sua sunt: sed q̄ Jhu
xp̄i. Et .i. Cor .iȝ. ⁊ .x. capitulis doctor gētiū
ait. Nō querēs quod mihi vtile ē: sed qd mul
tis: vt salui fiāt. Querūt q̄ sua sunt qui predi/
cāt: aut cupiditate gl'ie: aut appetitu ambitiōis
honoris ⁊ dignitatis: aut amore lucri ⁊ spe q̄
stus: aut deniqȝ respectu cuiuslibet cōmodi tē
poralis. Nō stant ista cū charitate q̄ deum dili
gere facit pp se: ⁊ ꝑrimum pp deum.

De qnqȝ fructibus ⁊ vtilitatibus verbi dei ⁊ q̄re vtile ē oib⁹ illud audire libēter. Cap. 3.

Tertium mysterium declarādū ē de
vtilitate audiētium vbum dei. Et
lȝ multi sint fruct⁹ ⁊ vtilitates deuote
audiētium vbum dei: tñ nos in pñtiarum tm̄
qnqȝ explicabimus: quaten⁹ his fructib⁹ exco
gitatis: vnusqsqȝ animetᷣ ad libenter ⁊ deuote
audiēdum. Prima dr̄ illuminatio. Se/
cūda cōfortatio. Tertia fortificatio. Quar
ta delectatio. Quinta exemplatio. Prima
vtilitas verbi dei dr̄ illuminatio. Illuminat
qppe itellectum hois: sicut sol illuminat mūdū
Et hoc iquit Dauid in p̄s. Declaratio ꝟmo/
num tuoꝝ illuminat: ⁊ itellectum dat paruulis
Et iterum. Lucerna pedib⁹ meis vbum tuū
⁊ lumē semitis meis. Illuminatᷣ siqdem mēs
attēte audiētium ⁊ cuȝ vtilitate. Primo respe
ctu credēdoꝝ: vt sciāt fidei rudimēta. Scdo re
spectu colēdoꝝ: vt deum colāt creatorē. Ter/
tio respectu abhorrēdoꝝ: vt vitia abhorreāt ⁊
vitēt. Quarto respectu acceptādoꝝ: vt virtu/
tes acceptent ⁊ insequantᷣ. Quinto respectu sp
nēdoꝝ: vt mūdum spernēt ⁊ ei⁹ bona. Sexto
respectu angeloꝝ: vt opera agāt q̄ mandantᷣ i
lege. Septimo respectu timēdoꝝ: vt penas in
ferni timeāt. Octauo respectu desiderandorū
vt beatitudinē eternam desiderēt. nam nisi h
⁊ huiusmodi ppl'is predicarentᷣ: oēs velut ceci
varijs iuoluerētᷣ erroꝛib⁹. Scda vtilitas quā
cōsequuntᷣ vbum dei audiētes dr̄ cōfortatio.
Nam lȝ multi sciant bona q̄ operari tenentᷣ ⁊
mala qbus sibi cauere debēt: tñ quādoqȝ nec
bona faciunt nec mala fugiūt: deuicti quadam
tepiditate vel potius sensualitate ⁊ delectatio/
ne boꝛum tp̄alium. Alij etiā quāuis sciant pe
nas iferni fore timēdas desiderandūqȝ celum
pieqȝ xp̄i passionē deflēdā: tñ coꝛ hñt insipidū
sine timorᷣ sine dsiderio ⁊ sine vlla pietate. Cū
vo tales audiunt verbuȝ dei frequēter cōfor/
tantᷣ ad deponēdam oēm tepiditatē: ad ample
ctēdas virtutes: ad surgēduȝ a peccatis: ad cō
patiēdum xp̄o passo: ad timēdos gehēne cru/
ciat⁹: ⁊ ad desiderandum regnū dei. Quia vt
Hiero. ait ad paulinū. habet nescio qd latētis
energie viue vocis act⁹: ⁊ in aures discipuli do
ctoꝛis oꝛe trāsfusa forti⁹ sonat. Vñ ⁊ Eschi/
nes cū Rhodi exularet ⁊ legeretᷣ illa Demo/
sthenis or̄o quā aduersus eū habuerat: mirāti
bus cūctis atqȝ laudātib⁹ suspirās ait. Quid si
audissetis ip̄am bestiā sua vba resonāteȝ. h il/
le. Quāta aūt sit vis in vbo dei ꝑdicato: appa
ret vndiqȝ ex mirādis exēplis tam apl'oꝝ quā
alioꝝ. Petr⁹ nāqȝ post susceptū spiritū sanctū
vna ꝑdicatiōe tria milia aiaꝝ cōuertit ad xp̄m
Act. scdo. c. Quid fecit Paul⁹ vas electionis
qd reliq oēs apl'i ⁊ discipuli xp̄i. Et dieb⁹ nr̄is
vñ q̄si renouata vr̄ religio xp̄i: sustētata eccl'ia
⁊ pctōres ad pniam aiati: nisi ex auditu ꝑdicā
tium. O vbum dei bñdictum: o vbum salu/
tiferꝝ: o ꝑdicatio fecūdissima: o istrumētū salu/
bre: q̄ cōmoueri possūt mētes dure ad agēduȝ
pniam ⁊ coꝛda oiuȝ ad vtutes sectādas. Ter
tia vtilitas audiētium vbum dei dr̄ fortifica/
tio. Fortificat. n. eos q boni sunt vt in melius
ꝓficiāt ⁊ ꝑseuerēt: ita ꝙ ex vbo dei q̄si cōser/
uantᷣ ⁊ nutriuntᷣ: sicut plātula q̄ vt viriditatem
ꝟuct irrigatᷣ aqs. Ideo xp̄s ait Math. 4. Nō
in solo pane viuit hō: sed in oi vbo qd ꝓcedit
de oꝛe dei. Quarta vtilitas dicitᷣ delectatio.
Delectat eteni vbū dei ⁊ recreat spūaliter au/
diētes. nam ois aia bona letāter audit magna
lia sūmi impatoꝛis celoꝝ: ⁊ qcūqȝ aliquem dili
git de ip̄o libēter loqtur: ⁊ libēter audit bñ de
illo loquētes. Sic q deū amāt ⁊ ex ip̄o sūt vba
ei⁹ audiūt. vt dr̄ Joh. 8. c. Et Maria magda
lene quē dilexit multū. Luc. 7. saturari nō po
terat audiēdo vba melliflua xp̄i Jhu. Luc. x.
c. Quita vtilitas dr̄ exēplatio. Prebēt nāqȝ
audiētes vbum dei exēplum bonum ꝓximis
suis. nā sepe cōtingit vt hi q ifime sunt cōditio
nis vidētes viros graues: vtputa religiosos
viros doctos nobiles ⁊ honestos ciues ad ꝑ/
dicationē cōfluere: animentᷣ ⁊ ip̄i ad eā audiē
dā diligēter. Ergo vt finē huic ꝟmoni faciam
cum taȝ grādia atqȝ mirifica sint priuilegia v/
bi diuini: omnes aduoco: cūctos inuito: singu
lisqȝ clamo. Venite ⁊ audite vt audiēdo vbū

vel acgrere possitis eius grām: ꝛ deinde pue-
nire ad beatā gloriā: in qua xp̄s bn̄dictus vi-
uit ꝛ regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Feria scd̄a post dn̄icā in sexagesima de v̄-
bo dei ꝛ eiꝰ auditione. Sermo. 9.

In corde bono ꝛ optimo audientes ver-
bum retinēt: ꝛ fructum affe-
rūt in patiētia. Verba sūt xp̄i
Jesu saluatoris originaliter
Luc. 8. c. Quāuis multa dc̄ā sint in superiori
ſmone de p̄dicato v̄bo dei. restāt tn̄ adhuc de
eiꝰ auditiōe aliq̄ differēda. Opꝰ. n. ē cōfutare
illos q vel audire respuūt: vel negligēter audi
unt: aut audiētes nō custodiūt v̄bum. Et re
vera satis supq̄ necessaria ē hec cōfabulatio:
vt iducant̄ hoīes ad audiēdum v̄bum diuinū
cū affectu ꝛ vtilitate salutis sue. Nā nō desunt
diaboli tēptamēta ad remouēdas mētes ab au
ditu sp̄ualis doctrine: cū ipsa sit q̄si sagitta vul-
nerās astutiā eius. Jdcirco de auditione v̄bi
dei dicere volētes: notabimus in hoc ſmone
principaliter tria mysteria declaranda.
Primum dr̄ inductio.
Secundum modificatio.
Tertium obligatio.

Qualiter oēs iducunt̄ ad audiēdum ver-
bum dei a scriptura a natura ꝛ ab exemplis.

Capitulum. primum.

Primum mysteriū declarādū de au-
ditione verbi dei dr̄ iductio. Ad illō
etenim audiēdum iducimur pp tria.
Primo pp naturam. Scd̄o pp scripturam.
Tertio pp exēpla. Primo iducimur vt libē
ter audiamus v̄bum dei ab ipsa natura. Nā
vt Sen̄. ad Lucillū ait. Docibiles natura nos
edidit. Et ſm Cic. in sua rethorica. Js doci
lis ē q vult attēte audire. Et vt idē. Ci. in qō.
tus. ait. Jnest m̄tibꝰ nr̄is in satiabilis q̄dā cu
piditas veri vidēdi. qō in p̄ ō offi ꝯfirmat. d.
Oēs trahimur ꝛ dicimur ad cognitiōis ꝛ scie
cupiditatē: in qua excellere pulchꝝ putamus.
Et h̄ ip̄m Ari. explicauit in. i. metha. ingens
Oēs hoīes nā scire desiderāt. Et in. 3. ethi.
ꝛ in. 9. pte p̄bleumatū asserēs. Addiscere qdē
facile ꝛ delectabile natura oībus ē. Cū ergo q̄
s̄i incredibilis sit numerꝰ ignorātiū viā dn̄i: ꝛ
p̄dicatores illā doceāt: natura ip̄a mouere dꝫ
oīum aīos ad illos audiendū. Nec valet quo-
rūdā de se supba p̄sūptio: q se credunt oīa scire
qm̄ vt ait sapiens, puer. i. Audiens sapēs sa-
piētioꝛ erit. Quinimo nullꝰ est adeo peritus q
ꝑitioꝛ fieri nō possit. Hinc Lactā. de ira di. d
Socrate ait. Socrates cū esset oīum ph̄oꝝ do
ctissimus: vt ceteroꝝ arguēt iscitiā q se aliqd te
nere arbitrabant̄: ait se nihil scire nisi vnū: qꝛ
nihil sciret. Et Mercuriꝰ thermegistꝰ ph̄s ma
ximꝰ dicebat. Maxima ps eoꝝ q̄ scimꝰ ē mi-
nima ps eoꝝ q̄ ignoramꝰ. Jō notanda valde
sūt Hiero. v̄ba: q̄ ad Palmachiū ꝛ occeanū
ita scribit. Dū essē iuuenis nimio feruebam
amore discendi: nec iux̄ quorūdā p̄sumptiōem
ipse me docui. Appolinarē audiui Antiochie
frequēter ꝛ colui. Jā canis spergebat̄ caput: ꝛ
mgr̄m potiꝰ q̄ꝫ discipulū docebat. Perrexi tn̄
Alexādriā. audiui didimū: in multis ei grās
ago: qꝛ qō nesciui didici: qō sciebā illo docente
nō ꝑdidi. Putabā me hoīes finē fecisse discē
di. Veni rursus hyerosolymā ꝛ bethleem: q̄ la
bore quo p̄cio Baraniā nocturnum habui p̄-
ceptorē. Timebat. n. iudeos: ꝛ alteꝝ mihi ex-
hibebat Nicodemū. h̄ ille. Si itaq̄ tātꝰ doctoꝛ
luce scie p̄ditꝰ audire vt addisceret nō erube-
scebat: q̄ p̄sumptio illa ē eoꝝ q vel ignorantes
vel paꝝ docti sūt dicētiū se p̄dicatiōem nō vel-
le audire: qꝛ illa nō egēt. Propter tales vtiq̄.
Sen̄. li. de tranqlitate aī ait. Puto multos ad
sapiā venire potuisse si nō putassent se peruenis
se. Scd̄o iducimur vt ꝓmpte audiamꝰ v̄bū
dei ab ipsa scriptura. Concordant qppe voces
oīum scripturaꝝ nedū diuinaꝝ: veꝝ ēt ꝛ mora
lium ph̄oꝝ: ꝙ vnusq̄sq̄ sollicitꝰ esse dꝫ ad discē
dū. Vn̄ Ari. i. ethi. ait. Qui neq̄ ipse itelligit
neq̄ aliū audiens i aīo posuit: h̄ inutilis natꝰ ē.
Et Macrobiꝰ li. 2. saturnaliū. Sine doctrina
vita est q̄si mortis imago. Et Tulliꝰ li. 2. q. tus.
Vt ager q̄uis fertilis sine cultura fructuosus
esse nō pōt. sic sine doctrina aīus. Et idē li. i.
de oratore. Nō ignoro ea q̄ bona sūt meliora
fieri posse doctrina. Et iuriscōsultꝰ. ff. de fidei
cō. li. l. apud iulianū. inc̄t. Cupiditas discendi
ē optima rō viuēdi. Vn̄ iulianꝰ dixisse fertur.
Et si alteꝝ pedē in sepulchro hērem adhuc di
scere qd vellē. Hinc ē ꝙ ēt sapiens Ecc. 6. ait
Si iclinaueris aurē tuā accipies doctrinā: ꝛ
si dilexeris audire sapiens eris. et iō ꝓuer. i2.
Qui diligit disciplinā diligit sc aīam. ꝛ ꝓuer. 17
Qui euitat discere icidit i mala. ꝛ ꝓuer. i9. Su
scipe disciplinā vt sis sapiēs i nouissimis tuis.
et. 22. ibidem Jnclina aurem tuā ꝛ audi ver
ba sapientū. Sū ꝛ alie huiꝰ scripturaꝝ voces
q̄si innumerabiles hortātes hoīes vt ꝓmpto aīo
audire

audire velint ꝟba doctoꝝ ⁊ sapientiū: vt ⁊ ipi
ꝑ exercitiū discipline docti euadere possint. 3°
iducimur ad audiendū eos q docent bn̄ bteq̄z
viuē ab exēpl'. Scribit. n. Valeriꝰ max. Ru.
de studio ⁊ idustria. qđ ēt refert Tulliꝰ li. đ se
nectu. ꝙ Solō phs significauit ꝟ sibꝰ se quoti
die senescentē aliqd discere. Supmo ꝟo die
vite assistētibꝰ amicis q̄dāq̄z iter se cōferētibꝰ
satis iam ꝑssum caput erexit. iterrogatusq̄z q̄
pp id fecisset. rn̄dit: vt cū istud qcqd est de q̄ di
sputatis ꝑcepero moriar. At ⁊ Hiero. ad pau
linū iducit multoꝝ phoꝝ exēpla: q auiditate di
scendi nullū timuerūt laborez. Legunꝰ inqt i
veteribꝰ histoꝛijs quosdaz lustrasse ꝓuincias:
nouos adijsse ppl'os: maria trāsisse: vt eos q̊s
ex libris nouerāt corā q̊q̄z viderent. Sic Py
thagoras mēphiticos vates. sic Plato egyp/
tū. ⁊ Architā tarentinū. eāq̄z horā italie q̄ quō
dā mag̃ grecia dicebat laboriosissime pagra/
uit: vt q Athenis magister erat ⁊ potens: cu/
iusq̄z doctrinas Achademie gymnasia ꝑsona
bāt fieret ꝑegrinꝰ atq̄z discipulꝰ: malens alie/
na verecūde discere: q̄z sua ipudēt igerē. De
niq̄z cū lr̄as q̄si toto fugiētes orbe ꝑsequtur cap
tꝰ a piratis venūdatꝰ tyrāno crudelissimo ꝑuit
captiuꝰ vinctꝰ ⁊ fuꝰ. Tn̄ q2 phs maior emente
se fuit. Ad Titū liuiū lacteo eloquētie fōte ma
nātē ex vltimis hispanie galliarūq̄z finibꝰ quos
dā venisse nobiles legimꝰ. ⁊ quos ad sui cōtē/
platiōem: Roma nō traxerat: vniꝰ hoīs fama
ꝑduxit. Habuit illa etas inauditū oībus secu
lis celebrādūq̄z miraculū: vt vrbē tātā igressi
aliud ex̄ vrbem q̄rerent. Appoloniꝰ ille magꝰ
vt vulgꝰ loqtur: siue phs vt Pythagorici tra/
dūt itrauit ꝑsas: ꝑtransiuit caucasum albanos
scytas massagetas opulētissima i die reg̃ pene
trauit: ⁊ ad extremū latissimo Physon amne
trāsmisso ꝑuenit ad brachmanas vt Hyarchā
i throno sedentē aureo ⁊ de tātali fōte potātez
īter paucos discipulos: de natura: de moribꝰ:
de cursu dieꝝ ⁊ sydeꝝ audiret docētez. Inde
ꝑ helamitas: babylonios: chaldeos: medos: as
syrios: ꝑtos: syros: fenices: arabes: palestios
reuersus alexādriā ꝑrexit ethiopiā: vt gymno
sophistas: ⁊ famosissimā solis mēsam videret in
sabulo. Inuēit vir ille vbiq̄z qd disceret ⁊ sem
per ꝓficiēs: semper se melior fieret. Scripsit
sup̄ h̄ plenissime octo voluminibꝰ Phylostra
tꝰ. h̄ ille. Et idez Hier. ad Nepotianū cōmen
dās sapie studiū ait de Demosthene. Sapiēs
vir ille grecie Demosthenes cū expletis centū
septē ānis se mori cerneret: dixisse fert̃ se dole
re ꝙ tūc egrederet̃ vita cū sap̄e cepisset. His
igit̃ exēpl' dānari pōt temeritas illoꝝ q se exi/
stimāt oīa scire: oīa sap̄e: oīa deniq̄z itelligere.
Quo fit vt p̄dicatores doctos n̄ soiū audire re
cusēt vez ēt ⁊ ꝑuipēdāt sepe ⁊ asp̄nēt. Ex dicti
tn̄ clarissime ꝯstat nil vnicuiq̄z tm̄ ꝯuenir̃ posse
q̄z tū audir̃ disciplinā ⁊ eruditōez. Nā ex eiꝰ au
ditu fructū n̄ mediocrē suscipiūt viri ⁊ mlr̃ies
senes ⁊ ꝑuuli: boni ⁊ mali docti parit̃ ⁊ idocti.

Quod ꝟbum dei est audiendum cum solli
citudine deuotiōe ⁊ humilitate. Cap. 2.

SEcūdū mysteriū cōtēplādū ē modi/
ficatio: in q̊ apire lz q̄liter ꝟbū dei sit
ab oībꝰ audiēdū: vt i oībꝰ suet̃ ordo
debitꝰ ⁊ mēsura. Et ad h̄ itelligēdū dico ꝙ ꝟ/
bū dei dz audiri tripl'r. P° sollicite. 2° deuote.
3° hūilit̃. p° ꝟbū dei ē audiēdū sollicite: vt q fru
ctū eiꝰ hr̄e cupit: conet̃ a pricipio iteresse. Sunt
nā sūt nōnulli q ad p̄dicatiōez cōfluūt: sz tn̄ ob
pigritiā ⁊ sōnoletiam raro itegraz illā audiūt.
Alij ꝟo auaricia victi diebꝰ ferialibꝰ nolūt p̄/
dicatiōes audire: timētes amittere tp̄s ⁊ lucra
Quibꝰ ego dico ꝙ n̄ bn̄ faciūt: qm̄ si audirēt qn
q̄gința p̄dicatiōes nō expēderet̃ i ill' audiēdis
triū dieꝝ spaciū. Et tn̄ maiꝰ cēt lucrū aie qđ in
de euenire posset: q̄z lucꝝ oīum tp̄aliū bonoꝝ.
Sz si aliqs tāta necc̄itate cōstringeret̃ ꝙ nisi la
borādo victū acqrē n̄ posset: tūc illū ad audiēdū
ꝟbū dei n̄ cōpellerē: qm̄ vt ait Ari. 3° topicoꝝ
Meliꝰ ē philosophari q̄z ditari. sz n̄ idigēti ne
cessarijs. 2° ē audiēdū ꝟbū di deuote. Et h̄ di
co aut pp eos q i p̄dicatōe dormiūt: aut pp illos
q iter se cōfabulant̃: aut pp alios q deābulādo
cum suo strepitu ⁊ irreuerentia p̄dicatorē ip̄m
⁊ audiētes turbāt: aut pp lasciuos ⁊ vanos iu
uenes leuesq̄z mulierculas: q dum p̄dicat̃ mu
tuo sese iocando: cōcupiscendo: ridendoq̄z cō
spiciūt. In qbꝰ nulla est cōpūctio: nulla fides
nulla religio. Et ꝓ his oībꝰ facit illud dictū.
Aug. i. q. i. c. Interrogo sic. d. Vos fratres
vel sorores dicite mihi: qd plus esse vr̃ vobis
corpus xp̄i an ꝟbum xp̄i. Si veruz vultis re
spōdere hoc dicere debetis: q2 nō sit minus ꝟ
bum dei q̄z corpus xp̄i. Et ideo quāta sollici/
tudine obseruamus qn̄ nobis corpus xp̄i mi/
nistrat̃ ne ex ipso de manibꝰ nostris aliqd i ter
ram cadat: tāta sollicitudine obsuemus ne ꝟ/
bum dn̄i qđ nobis erogat̃ dum aliud cogita/
mus aut loqmur: de corde puro depeat: q2 nō
minus reꝰ erit q ꝟbum dei negligēter audie/

rit: q̃z ille q corpus xp̄i sua negligētia in terraꝫ
cadere ꝑmiserit. hec ille. Archi. vero sup̱ hoc
c. d. qꝫ cōparatio corporis xp̄i ⁊ verbi p̄dica/
ti nō fit respectu dignitatis ⁊ excellētie: sed re/
spectu efficacie. qm̄ nō minorem efficaciam cō
sequtur q cum deuotione audit v̄bum dei: q̃z q
cū reuerentia suscipit corp⁹ xp̄i. Vn̄ glo. sup̱ di
cto v̄bo. d. Verbū. i. p̄dicatio q̄ plures cōuer
tit: ⁊ plus facit compungi hoīem ita vt oīa pec
cata p̱ eam tollant̄. Sed p̱ corp⁹ xp̄i tollunt̄ ve
nialia: vt de cōse. di. 2. c. Iterat̄. 3° ē audien
dum v̄bum dei humiliter. Cōsistit aūt humi/
litas in auditore vt bn̄ iterp̄tet̄: ⁊ in bonā p̱teꝫ
suscipiat ea que p̄dicant̄. Nā reperiunt̄ ⁊ qdē
plurimi q vellent oīa b̃m appetitum suum dici
nec cogitāt qꝫ in p̄dicatione satisfaciendū ē tot
varietatib⁹ ꝑsonarum. Alij aūt si nō sentiunt
euāgelij textū de v̄bo ad v̄bum explicari: sta/
tiꝫ detrahūt: murmurāt: argnūt. d. xp̄ꝫ misisse
ap̄l'os ad p̄dicādū euāgeliū. Et tn̄ qcqd redu/
cit̄ ad dī ⁊ ꝓximi charitatē qcqd iduc̄ hoīes ad
deū colendū timendū ⁊ diligendū: qcqd deni/
qꝫ ip̄os a vitijs retrahit ⁊ ad v̄tutes hortatur
recte euāgelium dr̄. Vn̄ Hiero. in ep̄l'am ad
Gal'. scribit illud qd̄ ponit̄. 1. q. i. c. Marchiō
marchiō ⁊ Basilides ⁊ cetere hēticoꝝ secte nō
hn̄t dei euāgeliuꝫ: qꝛ nō hn̄t spiritū scm̄: sine q̄
humanū fit euāgelium qd̄ docet̄. Nec putem⁹
in verbis scripturaꝝ esse euāgelium: sed i sen
su: nō in sup̱ficie: sed in medulla: nō in ꝯmonū
folijs: sed in radice rōis. h ibi. Nōnulli insup̱
egre ferūt si qn̄qꝫ vitia rep̄hendant̄: eo qꝫ ⁊ ip̄si
vitiosi sunt: nec de suis vitijs corrigi patiunt̄.
Pro qbus ē illa Hiero. snīa ad Nepotianū.
Neminē sp̄āliter meus ꝯmo pulsauit. Gene/
ralis de vitijs disputatio ē. Qui mihi pri⁹ ita/
qꝫ irasci voluerit: ip̄se de se qꝫ talis sit cōfitebit̄
h ille. Cōcludo igitur dicēdo oib⁹ illud. Jac. i.
In māsuetudine suscipite isitum verbū qd̄
saluare pōt animas vestras.

Quod obligant̄ hoīes ꝓ loco ⁊ tp̱e audire
verbum dei: ⁊ memoriter retinere ac opere i/
plere. Capitulum .3.

Tertium mysteriū declarādum dr̄ ob
ligatio. Obligant̄ siqdem hoīes cir/
ca auditiōem v̄bi dei maxime ad tria
primo ad illud audiendū. scd̄o ad retinendum
tertio ad faciēdū. Primo obligant̄ hoīes ad
v̄bum dei audiendū. Quod accipi pōt: tuꝫ qꝛ
vnusqsqꝫ suā salutem desiderare, dꝫ quā asseq
pōt v̄bo dei mediāte: tum qꝛ ad hoc iducit scri
ptura: vt superi⁹ visum ē. Sed queri pōt cur
nō p̄cepit eccl'ia audiri diuinum v̄bum ita ex
presse sicut ⁊ missas: cum tāte vtilitatis sit au/
dire p̄dicatiōes. Et dicimus qꝫ hoc fit p̱p̱ tria
primo p̱p̱ obligationem curatoꝝ. scd̄o p̱p̱ pau
citatem p̄dicatorum. tertio p̱p̱ cōmoditateꝫ po
puloꝝ. Prima rō est p̱p̱ obligationem cu/
ratoꝝ. Nam q curam aīaꝝ hꝫ tenet̄ suo pp̄l'o
p̄dicare: sicut patet in. c. superi⁹ all'. in sermo/
ne p̄cedenti. iter cetera de officio iudicis ordi.
Et. 36. di. c. Ecce. Et. 16. q. i. c. Adijcim⁹. c.
Ecce. Si ergo p̄lati obligant̄ suo pp̄l'o p̄dicare
ergo pp̄l'i ꝓ loco ⁊ tp̱e p̄dicatiōes debēt audi
re. Vn̄ de cōse. di. 1. c. Sacerdote dr̄. Sacer/
dote v̄buꝫ in eccl'ia faciente: si qs egressus fue
rit de auditorio excōicet̄. Et in. c. oēs fideles.
dicitur. Oēs fideles q conueniunt in solēnita/
tibus sacris ad ecclesiam: ⁊ scripturas ap̄l'oruꝫ
⁊ euangelium audiant. 2° nō obligauit eccl'ia
ad audiendum verbum dei determinate sicut
ad audiendū missas ꝓpter paucitatē ⁊ raritatē
predicatoꝝ: qꝛ rari sunt q predicēt et ml'ti qui
celebrāt missas. Tertia rō ē p̱p̱ icōmoditatē
pp̄l'oꝝ. Nā multi sūt rurales ⁊ i mōtibus ha/
bitātes ⁊ in alijs locis qb⁹ difficile eēt sic audir̄
p̄dicatōes sic̄ ⁊ missas. Nō tn̄ excusat̄ ꝓ loco ⁊
tp̱e addiscere p̱ aliquā viaꝫ q̄ sūt b̃m statū suum
eis necessaria ad salutē. 2° obligāt̄ hoīes ad v̄
bū dei retinēdū. Debet nāqꝫ vnusqsqꝫ facere
qꝫ in se ē: vt si nō oium que p̄dicāt̄ saltem aliq̄
memoriter teneat. Ad quod multū ꝓdesse pōt
domestica cōfabulatio ⁊ cōicatio cū vxore filijs
aut amicis de his que p̄dicata sūt. 3° obligant̄
hoīes ad verbū dei faciendū. Nā vt dicit̄ Luc.
xi. c. Beati qui audiūt verbum dei ⁊ custodiūt
illud. Et Mathi. 7. xp̄s intulit. Ois q audit
verba mea ⁊ facit ea assimulat̄ viro sapienti qui
edificauit domū suaꝫ supra petrām. Et descen
dit pluuia: ⁊ venerūt flumina: ⁊ flauerūt venti
⁊ irruerūt i domum illaꝫ ⁊ non cecidit. Fūdata
n. erat supra firmā petrā. Et oīs qui audit v̄/
ba mea ⁊ non facit ea. similis ē viro stulto qui
edificat domū suā. s̄. arenā. Et descēdit pluuia
⁊ venerūt flumia: ⁊ flauerūt venti ⁊ ipegerūt in
domū illā ⁊ cecidit ⁊ fuit ruina ei⁹ magna. Hic
ēt ⁊ Jacob⁹. p°. c. ait. Estote factores v̄bi ⁊ nō
auditores tātū fallētes vosmetipsos: qꝛ siqs au
ditor ē v̄bi ⁊ n̄ factor: h cōꝑabit̄ viro cōsiderāti
vultū natiuitatis sue i speculo. Cōsiderauit. n.
se ⁊ abijt: ⁊ statiꝫ oblitus est q̄lis fuerit. Ergo
seruet̄ oia q̄ tacta sūt de auditōe v̄bi dei: vt sit
semen

semē cadens in bonā terrā: nō sec⁹ viā: nō su/
pra petrā: nec iter spinas: afferēs fructum ꝓut
saluator benignus in electione euāgelica expli
cauit: quam ⁊ ꝓposuit ꝑ similitudinem loquens: i
deqꝫ illā exposuit: sicut pꝫ in tex. sapiēter conclu
dens: ꝙ q bono corde deuotaqꝫ mente dei v
bum audiunt: fructū in pn̄ti suscipiūt grē: ⁊ in
futuro perēnis glorie: i qua xp̄s saluator oiuꝫ
sedet ad dexteram patris: cum quo viuit ⁊ re/
gnat in secula seculoꝝ. Amen.

Feria tertia post dn̄icam in sexagesima de
seueritate diuine iusticie que mouere dꝫ pecca
tores ad pn̄iam. Sermo .x.

Reddet vnicuiqꝫ se/
cundum
merita sua. Dn̄i nr̄i Jesu
xp̄i v̄ba sunt ista. originali
ter Math. 16. c. Letātur
plurimi in malis suis neqꝫ
de illis pn̄iam agere vllo pacto ꝓponūt: qm̄ nō
arbitrant̄ deū peccatoꝝ suoꝝ vltorem. Quin/
imo falso sibi blandiunt̄ ⁊ ꝑsuadēt: nullaꝫ post
hāc vitā obstinatis pctōrib⁹ penā a iusto iudice
fore paratā. Quo fit vt in dies deteriores fiāt
⁊ ad vitia q̄libet sine timore labant̄. Quapꝑ i
pn̄ti ꝯmone aliqua de diuine iusticie seueritate
dicere statui: vt ꝑ ei⁹ tremendā cōsideratiōem
dura pctōꝝ corda mollescāt qbus ostēdimus ꝙꝫ
seue si se nō correxerint punient̄ a deo: qm̄ ip̄e
vt v̄ba ꝓposite dicūt: reddet vnicuiqꝫ ꝯm opa
sua. bonis. s. gaudia paradisi: ⁊ malis gehēne
cruciatuꝫ. In qbus v̄bis de diuine iusticie se
ueritate tria mysteria sunt cōsideranda.
Primum dr̄ punitio.
Secundum restrictio.
Tertium permissio.

Qualiter de⁹ punit malos post hanc vitam
si se nō correxerint cōtra eos q dicūt nō esse ali
ud malum neqꝫ bonum ꝙꝫ illud quod experi/
mur in presenti. Capitulum .j.

Primū mysteriū cōsiderādū de seueri
tate diuine iusticie dr̄ punitio. In q̊
d̄clarāda ē falsa ⁊ erronea snīa ⁊ opio
eoꝝ q dicūt nō expedire pctōrib⁹ ad pn̄iam re/
uerti: qꝛ post hāc vitā nullū ampli⁹ sentient̄ malū
Cōtra tales ergo theologi sacri sic potētissime
arguūt. Vbicūqꝫ ē sūma iusticia ibi dꝫ esse iu/
sta meritoꝝ retributio. Sed cū nō puniat ma/
los in hac vita: ergo puniet illos post hāc vitā
Maior ꝓpositio cōstat ex dictis Tullij i epla
de casu reipublice. d. Justicia ē cōstans ⁊ ꝑpe
tua volūtas ius suū vnicuiqꝫ tribuēs. ⁊ h̄ ē diffi
nitio iusticie q̄ h̄et̄. ff. d̄ iusticia ⁊ iur̄. l. iusticia.
⁊ Insti. d̄ iusti. ⁊ iur̄. ff. iusticia. Probare ēt
d̄bem⁹ tria q̄ cōtinent̄ in rōe p̄tacta. Primo
iusticie diuine veritatē. Scd̄o maloꝝ in hac vi
ta ipunitatē. Tertio ꝯ ipsos rigidā asperitatē.

Primo ꝓbare debem⁹ diuine iusticie v̄ita
tē. Et ad h̄ sūt scripture sacre copiosissima dicta
Dn̄i dauid in p̄s. 100. ait. Iust⁹ dn̄s ⁊ iusticiā
dilexit eq̄tatē vidit vult⁹ ei⁹. et p̄s. 18. Justicie
dn̄i. r. l. c. Et p̄s. 30. In iusticia tua libera me
Et p̄s. 39. Anunciaui iusticiā tuam in ecclēsia
magna. Et p̄s. 70. Memorabor iusticie tue
soli⁹. Et p̄s. 84. Justicia an̄ eū ambulabit. Et
p̄s. 47. Justicia dn̄i plena ē terra. Et p̄s. 88.
Justicia ⁊ iud. p̄. se. t. Et p̄s. 110. Justicia ei⁹
mānet i seculū seculi. Et Esaie. 51. dic̄ dn̄s. Iu
sticia mea nō deficiet. Et Esa. 59. Indutus ē
iusticia vt lorica. Et Baruch. p̄ Dn̄o dō nr̄o
iusticia. Et Hier. 12. Iust⁹ qdē tu es dn̄e. Et
prima Thimot. 2. In reliquo reposita ē mihi
corona iusticie quā reddet mihi dn̄s in illa die
iust⁹ iudex. Sꝫ aliqs pōt arguere ꝙ in deo nul
la sit iusticia. p̊ qꝛ ꝯm phm̄. 5. ethi. c. 2. Dn̄i ad
ꝯuuꝫ nō ē iusticia: qꝛ iusticia in q̄dā eq̄litate ad
alteꝝ cōsistit: sed de⁹ ē dn̄s oium: ergo in ip̄o
nō ē iusticia. 2° arguit̄ qꝛ iusticia respicit debi
tū: de⁹ aūt nulli debitor ē: ergo in ipso nō ē iu
sticia. Hāc. q. soluit. Ric. de media villa. 46.
di. 4. d. Qd̄ iusticia pōt accipi ꝓ rectitudine vo
lūtatis q̄ vult aliqs reddere vnicuiqꝫ in distri/
buēdo vel cōmutādo qd̄ ei debet̄: ⁊ ꝯm h̄ du/
plex ē iusticia. s. distributiua q̄ aliqs vult oib⁹
q sunt de cōitate distribuere bona cōia ꝯm de/
bitā ꝓportiōis eq̄litatem. Et cōmutatiua quia
aliqs in cōmutādo vult seruare debitam equa
litatem ꝯm quātitatē. Cōmutatiua iusticia ꝓ/
prie loquēdo in deo nō est: qꝛ nulli est debitor
ex legis necessitate: ⁊ de bono retribuit vltra
meritum: ⁊ de malo citra demeritum. Justi/
cia vero distributiua deo ē. Qibus. n. distri
buit bona sua ꝯm debitā ꝓportion s equalitā/
tem. Ad primū ergo argumētum dicēduꝫ
ꝙ lꝫ dn̄i ad ꝯuuum nō fit iusticia cōmutatiua se
cūdum plenā rōem eiusdē: qꝛ iter dn̄m ⁊ ꝯuuꝫ
nō ē equalitas: eo ꝙ oia que sunt serui sūt dn̄i.
tn̄ dn̄i ad seruos pōt esse iusticia distributiua: q̄
nō requirit eq̄litatem quātitatis: sed ꝓportio/
nalitatis: que ē equalitas duaꝝ ꝓportionuꝫ q̄
cōsistit in hoc ꝙ seruus ꝓportionaliter retribu
it secūdum merita sua. Ad scd̄m dicendum

ꝙ etsi deꝰ nulli creature sit debitor ex recepto:
tamē debitor est ex ꝓmisso: nulli enim est debi
tor nisi cui vult. Si āt q̄ratur quare vult: non
rn̄debo nisi q2 vult: q2 volūtas sua ē prima cā
hec Ric. Ergo q̄zuis deus nihil patiat̄ ex pec
catis cōmissis: nihilq3 eius īfinite bonitati ad
augeat̄ ex bōis cōmissis: tn̄ malos punire: bo
nos p̄miare ex iusticia distributiua d3: qm̄ sic
ipse ꝓmisit. Dixit. n. p ꝓphetam psal. 36. Qui
malignant̄ exterminabunt̄. Et Apoc. 20. Ec
ce venio cito ⁊ merces mea mecum ē dare vni
cuiq3 s'm opera sua. Propter hoc dicit sapiēs
ꝓuer. 50. Iniquitates sue capient ipium: ⁊ fu
nibus peccatoꝝ suoꝝ cōstringet̄. Et ꝓuerbio
rum. xi. Simplicitas iustoꝝ diriget eos: ⁊ sup
plātatio peruersorum vastabit illos. Et ꝓuer. 13
c. Peccatores ꝑsequet̄ malum: ⁊ iustis retri/
buent̄ bona. Et ꝓuer. 14. Domus ipsoꝝ de/
lebitur: tabernacula iustoꝝ germinabunt. Et
Job. 34. Opus hois reddet illi deus: ⁊ iuxta
vias singuloꝝ restituet. Et Paulus Gal. 6.
ait. Que. n. seminauerit hō: hec ⁊ metet. Et. 1.
Cor. 3. Vnusq̄sq3 ꝓpriam mercedem accipi/
et s'cd̄m suum laborē. Et ph. 6. Vnusq̄sq3 qd̄
cūq3 fecerit bonum hoc ꝑcipiet. Que auctori/
tates ⁊ sanctoꝝ dicta iusticiam distributiuam
sūmi dei narrant. Sc'd̄o ꝓbare debemus pec/
catorū ipunitatem. s. ꝙ in hac vita nō oēs pec
catores de suis malis puniunt̄. Et ad hoc est
auctoritas Job. 12. d. Abundāt tabernacula
p̄donum. Et hiere. c. 12. q sic deum alloq̄tur.
Quare via impioꝝ ꝓsperi dn̄e ē oibus q pre
uaricant̄ ⁊ iniq3 agunt. Plātasti eos ⁊ radicē
miserunt ꝓficiunt ⁊ faciunt fructu3. Et Aba/
chuc idem. d. 1. c. Quare nō respicis sup iniq3
agentes: ⁊ taces deuorāte impio iustiorem se.
Et ne multa dicamus: experiētia oium rerum
magistra docet q̄liter multi iniqui ī via sua ma
la ꝓsperant̄. Tertio ꝓbare debemus cōtra
illos sic ꝓsperantes p̄paratam esse post hāc vi
tam rigidam seueritatem penāq3 horribilē dā
nationis eterne. Et ad hoc propositum sic. d.
Aug. 20. li. de ci. dei. c. 2. Nūc aūt ⁊ mala fer
re equo aīo dicimus que patiunt̄ ⁊ boni: ⁊ bo/
na non magnipendere que adipiscunt̄ ⁊ mali.
Ac p hoc etiam in his rebus in q̄bus nō ap/
paret diuina iusticia salutaris ē diuina doctri/
na. Nescimus. n. quo iudicio dei bonꝰ ille sit
paup: malus iste sit diues: iste gaudeat quē3 ꝓ
suis ꝑditis moribꝰ cruciari debuisse meroribꝰ
arbitramur: cōtristetur ille quem vita laudabi/
lis gaudere debuisse ꝑsuadet: exeat de iudicio
nō solum inultus: verum ēt dānatus inocens
aut iniq̄tate iudicis pressus: aut falsis obrutꝰ
testimonijs. ecōtrario scelestꝰ aduersariꝰ cuiꝰ
nō solum ipunitus: veꝝ etiam vindicaturus ī
sultet. Impius optime valeat: pius lāgore ta/
bescat. Latrocinent̄ sanissimi iuuenes: ⁊ qui
nec v'bo quē q̄3 ledere potuerūt: diuersa mor/
borum atrocitate affligant̄ infantes. Vtilis re
bus humanis imatura morte rapiat̄: ⁊ q videt̄
nō nasci debuisse diutissime insup viuat. Ple
nus criminibus sublimetur honoribus: ⁊ ho/
minem sine querela tenebre ignobilitatis ab/
scōdant. ⁊ cetera huiusmodi que q̄s colligit q̄s
enumerat: que si haberēt in ipsa velut ī obsur/
ditate constātiam vt in hac vita in qua hō sicut
sacer psal. eloq̄tur. Vanitati similis factus est
⁊ dies eius velut vmbra p̄tereunt: nō nisi ma
li adipiscerent̄ trāsitoria ista bona atq3 terrena
nec nisi boni talia paterent̄ mala: posset hoc re
ferri ad iudicium iustum dei: siue ēt benignu3
vt q nō erant assecuturi bona eterna q̄ faciunt
beatos: tp̄alibus deciperent̄: vel ꝓ malicia sua
vel ꝓ dei misericordia cōsolarent̄ bonis: ⁊ q nō
erāt passuri eterna tormēta tp̄alibus: vel ꝓ su
is q̄buscūq3 vel quātuliscūq3 pctīs affligerent̄
vel pp ip̄lendas v'tutes exercerent̄ malis. h' il
le. Et idē in primo de ci. dei. c. 7. ait. Placu/
it q̄ppe diuine ꝓuidētie p̄parare in posteꝝ bo/
na iustis q̄bus nō fruent̄ iniusti: ⁊ mala ipijs
q̄bꝰ nō excruciabunt̄ boni. Ista v'o tp̄alia bo
na ⁊ mala vtrisq3 voluit esse cōia: vt nec bona
cupidius appetant̄ que mali quoq3 hr̄e cernunt̄
nec mala turpiter euitent̄ q̄bus ⁊ boni plerūq3
afficiunt̄. Interest aūt plurimū qualis sit vsus
vel eaꝝ reꝝ que ꝓspere vel eaꝝ que dicunt̄ ad
uerse. Nā bonꝰ tp̄alibꝰ nec bonis extollit̄: nec
malis frangit̄. Malus aūt huiuscemodi infe/
licitate punit̄: quia felicitate corrumpit̄. Osten
dit tn̄ deꝰ sepe ēt in his distribuēdis euidētius
opatiōem suā. Nam si nūc oē pctm̄ manifesta
plecteret pena: nihil vltimo iudicio re'suari pu
taret̄. Rursus si nullu3 pctm̄ nūc puniret: ap/
te eiꝰ diuinitas nulla esse diuina ꝓuidētia cre/
deret̄. Sil'r in rebꝰ sc'dis si nō eas deꝰ q̄busdā
petētibꝰ euidētissima largitate cōcederet: nō ad
eū ista ꝑtinere diceremus. Itēq3 si oibꝰ ea pe/
tētibus daret: nō nisi pp talia p̄mia seruiēdu3
illi esse arbitrarent̄: nec pios nos faceret talis
seruitus: sed potiꝰ cupidos ⁊ auaros. h' ille. Nō
letent̄ ergo pctōres ⁊ inimici dei: q̄bus blādꝰ
est mūdus

ē mūdus: si ꝓspera viderint sibi cūcta succedere: qꝛ nō ē abbreuiata manus dn̄i q pctā q̄ nūc ipunita relinqt strictius puniēda reseruat post hāc vitam. O ꝑfidi peccatores ad vos clamo: vobisq3 dico: nolite cōfidere in iniquitate: nolite iebriari dulcedine bonoꝝ huius mūdi: qꝛ oia tpalia cito deficient: ⁊ illoꝝ gaudium qđ in ꝑsenti gustatis vobis cōuertet in luctum. Nō cōtristent isuper hi q deo seruiunt: si in ꝑsenti aliqđ patiant laboriosum: qꝛ post laborem calamitates ⁊ erūnas obsequet quies: ⁊ pax: oium q3 bonorum affluentia in repromissa felici ac beata vita.

Qđ ꝓ vno solo pctō mortali iustus de⁹ dānat eternaliter aiam: nec sufficit pnia de oibus alijs si vnum solum retineat. Cap. .2.

SEcūdū mysteriū declarādū de seueritate diuine iusticie dicit restrictio In quo disputandū est cōtra nōnullos q multa peccata relinquētes aliqđ tn̄ sibi i quo delectent reseruāt: cōfidētes ꝑ talē pniam posse saluari. Querit ergo vtrū tā restricta tāq3 arcta sit dei iusticia vt ꝓpter vnū solū pctm̄ mortale dānare velit eū q de omnib⁹ alijs pniam egerit: illo solo reseruato: puniens illū ⁊ ꝓ illo et ꝓ oib⁹ alijs. Et rn̄deo q sic: ita q si vnus mille pctā mortalia cōmisisset: ⁊ ꝓ illis oibus tādē vno dūtaxat excepto longā fecisset pniam: moreretur q3 cū illo pctō mortali: dānatus vtiq3 foret: ⁊ puniret ꝓ illo ac ꝓ alijs de qbus pniam egerat: illo vno stante. Probatur aūt hoc qđ dicimus tripliciter. Primo auctoritate. Scđo rōe. Tertio exēplis. Primo auctoritate. Vn̄ sapiens Ecc. 19. ait. q in vno peccauerit multa bona ꝑdet. Et Ja. 2. c. habet illud qđ ponit de re. iur. c. defleat. Qui totā legem seruauerit: offendat aūt in vno: factus est oium reus. Et de pe. di. 3. c. pniam agere ꝑpe. c. si apls. Greg. ait. Quid. n. ꝓdest si peccata luxurie quis defleat: ⁊ tn̄ adhuc auaritie estibus anhelat. Et Aug. in li. de penitētia inqt illud quod ponit de pe. di. 3. c. sunt plures Sunt plures quos penitet peccasse s3 nō omnino: reseruātes sibi quedā in qbus delectent nō animaduertentes dominū mutum simul ⁊ surdū a demonio liberasse: per hoc docēs nos nunq̄3 nisi de omnibus posse saluari. Si enim vellet peccata ex parte reseruari: habentem septez demonia ꝑficere poterat sex expulsis. Expulit autem septem vt omnia crimina simul eijcienda doceret. Legionem autē ab alio eijciēs nemini reliquit de omnibus qui liberatū possiderent: ostendēs q si etiam peccata sint mille oportere de omnibus penitere. Secundo ꝓbatur ratione: q deus nec penitentiam acceptat illoru3 qui sibi aliquod peccatum reseruāt: nec si eos damnat illorum penam remittit. Et est prima ratio domini Boñ. ⁊ Ric. de media villa in. 4. di. 15. Quia omne pctm̄ mortale cōtrariat gratie gratū facienti: sine q̄ peccata remitti nō possunt: ⁊ qꝛ i aia nō pōt esse simul pctm̄ ⁊ grā predicta: vno pctō mortali tm̄ huic grē cōtrariante: nō pōt de alijs venia ipetrari ⁊ dicit ratio ista cōtrariatiōis. Secūda rō dr falsificationis: quā tāgit Tho. i. 3. parte. q. 86. Nā deus peccata non dimittit sine pnia vera. Sed penitentia q̄ est in anima adhuc vel actu vel voluntate peccāte mortaliter est pnia falsa. ergo deus ꝑ talē pniam falsa3 minime peccata dimittit. Ideo ait hysidorus de pe. di. 3. c. irrisor. Irrisor est ⁊ nō penitens q adhuc agit qđ penitet: nec videt deū poscere subditus: sed subsannare supbus. ⁊ de pe. di. 5. c. fratres nr̄os dicit. Falsam penitentiam esse constat cū spretis pluribus de vno solo penitētia agit. Tertia ratio fm̄ prefatos theologos dicitur perfectionis: qꝛ deus perfectissimus nihil facit iperfectū. Cū ergo iustificatio impij sit opus dei: d3 esse opus perfectū. Aut ergo nihil dimittit fm̄ ordinē sue iusticie: aut totū fm̄ cōfessionē sue ifinite misericordie. Et h̄ inqt Aug. i preelleg. c. sunt plures. Quedam ipietas ifidelitatis ē ab eo qui iustus ⁊ iusticia ē dimidiam sperare veniam. Nec ꝓpterea tn̄ desperādi sunt peccatores q de multis pniam agūt vno reseruato: cum facilius possint ad grām ⁊ veram penitētiam redire: si multa peccata vel aliqua s3 nō oia deponāt. 3° ꝓbatur q ta3 arcta sit dei iusticia vt pp vnum solum pctm̄ mortale dānet eum q cum illo ex hac vita migrauerit: manifestis exēplis. Narrat qdem Greg. in. 4. dial. li. Qđ fuit in monasterio quodam monachus vnus q cu3 appareret vir ꝓbus ⁊ totus religiosus exteri⁹: lōge aliter q̄3 apparebat fuit Nam cū se ieiunare cum fratrib⁹ demōstraret occulte manducare cōsueuerat. Corporis aūt superueniente molestia ad vite extrema ꝑductus est. Qui cū iam esset in fine: frēs omnes ad se qui erāt in monasterio vocari fecit. At illi putabant viro moriente magnu3 quid ac delectabile se ab eo audire. Quibus ipse afflict⁹ ⁊ tremens cōpulsus est ꝓdere cui hosti tradi⁹

cogebatur exire. Nã dixit: quãdo me vobiscuꝫ
ieiunare credebatis occulte comedebam: ⁊ ec/
ce nũc ad deuorãdum draconi sum traditus: q
cauda sua genua mea pedesqꝫ colligauit: caput
ꝟo suum ĩtra os meũ mittẽs spiritum meum
ebibẽs abstrahit. Quibꝰ dictis statim defunc/
tus ẽ: atqꝫ vt penitẽdo liberari potuisset a dra
cone quem viderat expectatꝰ nõ ẽ: qꝺ nimiꝝ
cõstat: qꝛ ad solã audientiũ vtilitatem viderit.
Ad idẽ est exẽplũ qꝺ recitat Cirillus scribens
ad Aug. de trãsitu Hiero. Nepos inqͭ qdeꝫ
meꝰ Rufus noie vtroqꝫ priuatꝰ parẽte a tene
ris annis ad meas deuenit manus: q vtinam
ex vtero nõ exisset: ne illi qꝺ sustinet cõtigisset.
quẽ tãta diligentia enutriui: vt a pluribꝰ a me
genitꝰ putaret. Crescẽs itaqꝫ ĩfelix puer etate
qdẽ nõ sapiã: ingẽti pulchritudine corpis ꝺco
ratꝰ: sed nõ aĩe: a cũctis dilectione supflua co/
lebat. Is nãqꝫ. 18. etatis sue anno ĩbecillꝰ ⁊ mi
serrimꝰ expirauit: de cuiꝰ morte tantꝰ ab oibꝰ ĩ
sonuit luctus ꝙ vix p mẽseꝫ potuit qetari. At
ego nimie eiꝰ ĩcũbens dilectiõi pluries rogaui
gloriosuꝫ Hiero. vt mihi qd acciderat nepoti
meo reuelaret. Orãti aũt mihi die q̃dam hora
nona tantꝰ affuit fetor ꝙ nullatenꝰ potui susti/
nere: ⁊ dũ tacitꝰ mirarer vñ tantꝰ fetor esset su/
pra meũ ꝟticeꝫ: eleuatis occulis ĩfelicẽ nepotẽ
meũ vidi terribili visiõe: ita ꝙ visum in euꝫ ĩ/
primere nõ audebã. nã cathenis igneis circũ/
ligatus flãmas fetidissimas erũpebat. Ad hãc
terribilem visiõem subito me tantꝰ timor ĩua/
sit: vt dũ plurimũ loq vellẽ formare vocẽ peni
tus nõ valerẽ. Postremo aliquãtulũ ad me re
diẽs si meꝰ erat nepos voce cepi pergrere tre/
mebũda. Ad hec inqͭ ille vlulatibꝰ ⁊ suspirijs.
Vtinã nõ esseꝫ ne tã diris esseꝫ cruciatibꝰ de/
putatꝰ. nã scias me ꝑpetuis tẽporibꝰ mãsioni
bꝰ tartareis ꝑmansuꝝ. Heu qd dicam. His
dictis tãtus mihi dolor affuit vt ꝑpluries fim
miratus quomõ e vita ꝓtinus nõ decessi. Lõ
gis aũt expletis colloquijs ab eo sciscitatꝰ fui:
cur ita diuinã misericordiã ꝑdiderat: cũ tot ꝟ/
tutibꝰ videret pollere. Pro nulla inqͭ me sci
as cã fore dãnatuꝫ: nisi qꝛ in ludis maxime ꝺ
lectabar. Atqꝫ in morte volũtarie postposui cõ
fiteri. Quibꝰ dictis disparuit: ⁊ tãtus fetor re/
mansit vt in locum illum p magnũ spaciũ nul/
lus ausus sit itroire. Hec Cyrillus. Heh. igi
tur his q cum talia vel legũt vel audiunt nõ ti/
ment: nõ mutant: nõ cõuertunt ad dñm deuꝫ
suum. Nam si ꝓ vno pctõ solummodo hoiem

dei iusticia eternaliter damnat: qd faciet ꝓ mu
tis. O sõnolenti peccatores: o peregrini velo
cissimi ⁊ aduene: in hoc seculo cõsiderate que
vẽtura sunt: et cognoscite quãta vobis ĩpeni/
tentibus ⁊ in peccatis obstinatis diuina iusti/
cia cõminat mala. Nec sufficit aliqua peccata
relinquere: vt patet ex dictis: nisi oia pariter
relinquantur.

Qualiter deus iusto iudicio ꝑmittit eos q
pniam differũt vsqꝫ ad extremum vite impu/
gnari varijs ĩpedimentis. Cap. 3.

[T]Ertiũ mysteriũ cõtemplãdum de se/
ueritate diuine iusticie cõtra pctõres
ĩpenitẽtes dr ꝑmissio. Cõsueuerunt
nãqꝫ ĩ peccatis suis aliq esse securi: ꝓmittẽtes
sibi ĩ extremo vite pniaꝫ se facturos. Verũtñ
iusticia dei seuera q̃ꝫ frequẽter ꝑmittit tales ĩ/
pugnari maxime a tribꝰ qbus eoꝝ pnia ĩpedi/
tur. Primo a passionibꝰ. Scdo a demo/
nibꝰ. Tertio a parẽtibus. Primo ꝑmittit
deꝰ tales pctõres ĩpugnari a passiõibus. Naꝫ
vt inqͭ Scotus in. 4. solet euenire ꝙ in extre
mo vite qñ pctõres ĩfirmant in sensitiua parte
adest maximus dolor ⁊ maximus timor. Do/
lẽt relinquere mũdum quẽ cum suis bonis ma
gis dilexerũt q̃ꝫ deũ. Timẽt morteꝫ q̃ priuat
eos omni terreno bono ⁊ vita tẽporali quam
ꝑposuerunt eterne. O quãtus labor eoꝝ cor/
da mentesqꝫ occupat. Alterat ex huius passio
nibus rõ: qꝛ scdm Aug. passiones tristabiles
plus rõnem suffocant q̃ꝫ delectabiles. Inde
fit vt ⁊ ipsi miseri q proposuerũt malefaciendo
in extremo vite ad pniam venire: nihil de deo
cogitent: nullamqꝫ de ꝓpria salute memoriaꝫ
habeant: qꝛ vt Augustinus in sermone de in/
nocẽtibus ait. Percutit hac animaduersione
peccator vt moriens obliuiscat sui q dum vi/
ueret oblitus est dei. Sunt de hoc quotidie ex
empla clarissima. Nam ego vidi quẽdam in
extremis laborãtem qui ditissimus erat: ⁊ di/
uitias nõ sine peccatis congregauerat. Cũqꝫ
monerem cum vt iam anime saluteꝫ quereret
male libenter audiebat huius verba: qnimo
in lectulo in quo iacebat se voluens suspirabat
gemebat immo rugiebat. d. O quãtum labo/
raui vt thesaurizarẽ: ⁊ alij gaudebũt de thesau
ris meis. o diuitie mee: o pecunie mee: ⁊ ioca/
lia mea qs vos possidebit: ⁊ qbus vos relin/
quã. Et in his ⁊ silibꝰ retinẽs cor ⁊ aiuꝫ mise/
rimꝰ expirauit. In ciuitate ẽt Spoletana puel
la q̃dã formosa fuit q̃ vanitatibus semper in/
tenta

tenta nil de futura vita cogitabat. Hec īfirmi/
tate peussa monitiones ⁊ hortamēta salutis ab
horrebat: sicut mihi rettulerūt q viderūt ⁊ au/
dierunt illā. Tandē invalescēte morbo cū cer/
neret infelix iuuencula de proximo sibi iminere
mortē: rogauit instāter matrē vt eā vestiret p̄/
ciosis indumentis q̄ ferre cōsueuerat: ornaret
polliretqꝫ illā tāq̄ꝫ si ad nuptias esset accessura.
Annuit ei mater: fecitqꝫ quod filia volebat. O
terribile iudiciū. o stupendū ⁊ admirabile di/
ctū. Sic ornata: sic induta: suspirādo clamare
cepit iuuencula vana. Heu q꞉ moriar ego sic
pulchra: moriar ego sic decora: moriar ego i tā
tenera etate. Dicebāt illi circūstantes. Cōmitte
te deo filia: q꞉ benignus ⁊ clemens est. At illa
magis lamentabiliter respondebat. Et qd mi
hi cū deo: veni tu diabole suscipe tu animam
meā. Inter q̄ vba expirauit dānata ⁊ despata
Secūdo pmittit deꝰ ipugnari peccatores ipe
nitētes i extremo vite a demonibꝰ. Ipsi eteni
spiritus maligni: etsi a circūstantibꝰ nō videant
apparent tamē his q moriūt aspectu horribilis/
simo: tēptantque infestāt ac conant durissimo
certamine: vt de misericordia desperent. Vn/
de Beda refert de gestis anglorꝫ: ꝙ rex qdaꝫ
anglie Adouerendus nomine habuit militeꝫ
in armis probū: sꝫ corruptū in moribꝰ. Cū au
teꝫ iprouisa īfirmitate feriret: a rege visitatur ⁊
monet ad pniam: q renuit. d. ꝙ videret h̄ face
re ex timiditate cordis. Cū vo ad mortis dedu
ceret terminos iterꝫ rex visitauit eū cōfortās vt
peniteret. At ille. O dn̄e mi rex tarda hora est
cū iā iudicatus sim ⁊ dānatꝰ. Nā paulo anteq̄ꝫ
huc intrares igressi sunt duo clarissimi iuuenes
quorꝫ vnus sedit ad pedes lecti mei: alter ad ca
put: ⁊ dixerūt. Iste adiudicatus est morti: vi/
deamus si aliqd ius habemꝰ in eo: ⁊ vnus ex/
traxit librū speciosissimū: sꝫ valde paruulū de si
nu suo litteris aureis ⁊ fulgentibꝰ cōscriptū: in
quo legēs vidi aliqua pua bona q̄ fecerā in iu/
uentute mea anteq̄ꝫ mortaliter peccassez. Et cū
miro mō exultarē in visiōe horꝫ: ecce duo teter
rimi demones itrauerūt ⁊ attulerunt vnū ma/
gnū librū lr̄is nigris scriptū in quo vidi omnia
peccata mea: ⁊ dixerūt demones angelis q ibi
erāt. Quid hic facitis cū i eo nullū ius habea/
tis: ⁊ liber vester nihil valeat: sꝫ nr̄. Et respō/
derunt āgeli ꝙ verꝫ est: ⁊ recesserūt: ⁊ hi duo d
mones cruciāt me. Quibꝰ dictis ifelicissimus
expirauit. Est ergo molestus diabolus moriē
tibus nō solū ipijs atqꝫ puersis: sꝫ etiā suis et

amicis dei. Scribit enī ꝫ Cyrillus ad Aug. in
trāsitu Hiero. ꝙ Eusebius vir sanctissimus
quondā Hiero. gloriosissimi discipulus: cum
eēt de hac vita migraturus adueniente die qua
se ex Hiero. reuelatōe migrare sciebat: die ter
tio ꝑeunte labore febriū cōcussus valde: se sup
terrā magistri nō imemor nudū deferri fecit a
fratribꝰ: ⁊ a singulis osculū accipiens benigna
eos cōsolatōe cōfortauit: vt i sancto manerent
pposito. Deinde saccū quo operiebat glorio/
sus Hiero. deferri ⁊ supra se poni fecit. ordī/
nauitqꝫ secundū instar mgr̄i sui Hiero. glorio
si extra ecclesiaꝫ i qua iacebat sancti Hiero. cor
pus sepeliri. post hec corpe sacratissimo dn̄i se
muniens deo ⁊ btō Hiero. deuote se cōmēda
uit: ⁊ sic p triduū locutōe corpali ac visiōe ꝑua/
tus circūstātibꝰ fratribꝰ psalteriū ac passionem
dn̄i ac alia sācta legentibus. Die vo quo mori
turus erat ante beate aie exitū p duas horas
venerabilis Eusebius cepit ita terribiles actꝰ
pagere ꝙ circūstātes monachi pauore pterriti
velut amētes i terra iacebāt. Nā quādoqꝫ trās
uersis oculis manibus simul iunctis voce di/
ra facieqꝫ terribili clamabat. Nō faciā: non fa/
ciā. Mentiris mētiris. Post hec ad terrā re/
diēs faciē i terra firmabat q̄ꝫtū poterat clamās
Adiuuate me fratres ne pereā. Qd̄ monachi
videntes lachrymātibꝰ oculis eū interrogaue/
rūt qd esset. Ad quos ille. Nōne videtis dmo
nuꝫ agmina q me deuorare cupiūt. Et illi: qd
te facturꝫ volebāt cū dicebas. Nō faciā: mēti/
ris. At ille. Conabāt nāqꝫ vt nomē dei blas/
phemarē: ⁊ ego hoc nolle facere acclamabam.
Dicebāt insup vt de dei misericordia desparē:
eo ꝙ essem dānatus. Quibꝰ ego rn̄debam ꝙ
mentirent. Abscondebā aūt facieꝫ meā ne vi/
derē eorꝫ aspectū q tā terribilis est vt sustineri
nō possit. Si ergo hic dei amicus tā durꝫ pre/
lium a demonibꝰ sensit: qd facient pctōres ne/
phandissimi q tam diu diabolo fuierūt. Ter
tio pmittit deꝰ pctōres impenitētes impugnari
in extremo vite a parentibꝰ: a domesticis: ⁊ p
pinquis. Ipsi equideꝫ sunt qui egrotantibꝰ cō
fessioneꝫ nominare non audent: sacerdotes et
religiosos nominare volentes indignanter ex
pellunt: notarios si cōparuerint vt testamentū
cōficiāt turpiter eijciūt. O amici carnales: o ini
mici aiarꝫ charorꝫ vestrorum: de vobis dicitur
Math. x. c. Inimici hominis domestici eius.
Propterea salubriter puisum ē p. c. cū infir/
mitas. de pe. ⁊ re. Dicit. n. sic. Cum īfirmitas

p mali angeli saluabunt[ur]

corpalis nōnūꝗ̄ ex pctō ꝓueniat dicente dn̄o
languido quē sanauerat. Vade ⁊ amplꝰ noli
peccare: ne deterius tibi cōtingat: p̄senti decre
to statuimꝰ: ⁊ districte p̄cipimꝰ medicis corpo
rū: vt cū eos ad infirmos vocari cōtigerit: ip
sos ante omnia moneāt ⁊ inducāt vt medicos
aduocent animaꝝ: vt postꝗ̄ ifirmo fuerit de
spirituali salute ꝓuisum: ad corporalis medici/
ne remediū salubrius ꝓcedat: cū cessante cau
sa cesset ⁊ effectus. hec ibi. Sed ꝑmittente deo
ad puniendū negligentiā ipenitentiū: nec ipsi
medici statutū hoc saluberrimū ecclie obſuāt
Timendū igit̄ ē omnibꝰ peccatoribꝰ ne seuiat i
eos iusticia dei. Jdō in tp̄e opportuno sine dila
tione studeāt ad pn̄iam redire: vt illa mediāte
faciant se dignos grā: ⁊ ꝯsequenti beata glo/
ria: in qua viuit deus in secula seculorū. Amē

Feria quarta post dominicā in sexagesima
de seueritate diuine iusticie contra origenistas
qui dicunt in fine omnes diabolos ac homies
fore saluandos. Sermo. .xi.

Reddet vnicuiqꝫ s̄ꝫ ope
ra sua. Sa/
pientissimi filij dei v̄ba sūt ista
Math. 16. c. originaliter scri/
pta. Offert se nobis ex oi p̄te
magis ac magis tremenda iu/
sticia dei: q̄ nō respicit p̄sonas hominū: nō cu/
rat angeloꝝ dignitatē: s̄ꝫ oibus peccantibus ⁊
de peccato nō penitentibꝰ cōminat̄ indifferēter
dānationē eternā. Sunt tamē origeniste qdā
p̄tinaciter asserentes: q̄ in fine deus lapsis an
gelis ⁊ dānatis veniā dabit: q̄qꝫ ifideles oēs
reuocabunt̄ ad celū: ⁊ q̄ xp̄iani qlibet habita/
būt in paradiso: ita q̄ dei misericordia supabit
omnē rigiditatē iusticie eius. Cōtra tales in
p̄nti s̄mone dicere statui: ondereqꝫ q̄ꝫ fortis ⁊
aspera sit diuina iusticia cōtra pctōres quoscū/
qꝫ. Ad quod intelligendū cōsiderandāqꝫ illam
proponimus ex triplici parte.
Primo ex parte angeloꝝ maloꝝ.
Secūdo ex p̄te infideliū peccatoꝝ.
Tertio ex p̄te xp̄ianoꝝ falsorum.

Qualiter errauit Origenes circa saluatio/
nem angeloꝝ maloꝝ: ⁊ quō t̄ntus error p̄ sa/
cras scripturas roboratur.

Capitulum. .i.

PRimo ꝓponimꝰ cōsiderādā dei iu/
sticiā terribilē ⁊ seuerā ex p̄te angelo
rū maloꝝ. nā eos excellētissimos no
bilissimos p̄fectissimosqꝫ i donis nature mul/
tos ⁊ q̄si innumerabiles pp̄ vnū solū pctm̄ sup/
bie a padiso seu empyreo celo electos eternali/
ter cōdēnauit. Veꝝ p̄ clariori noticia huiꝰ p̄tis
tria dubia emergūt disputāda. Primū vtꝝ
Origenis opinio fuit q̄ mali angeli saluabun
tur. Secundū vtꝝ mali angeli sint in iferno
Tertiū vtrū p̄ scripturas ꝓbari possit q̄ āge
loꝝ maloꝝ pena nūꝗ̄ finiet̄. Circa p̄mū du
biū est triplex modꝰ dicendi. Primꝰ est quo/
rūdā q̄ Origenē excusare volūt. d. nūꝗ̄ cū fal/
sa aut reprehēsiōe digna nō solū scripsisse: sed
nec docer̄ potuisse: s̄ꝫ iuidie quorūdā attribuūt
oia q̄ de Origene erronea ⁊ heretica p̄dicant̄.
Inuidiāt talia Origeni vt illū criminarent̄ im
posuerūt. Mouent̄ aūt isti defensores Orige
nis ad sic tenēdū: tū pp̄ eiꝰ sanctimoniā: tū pp̄
ꝓfundā sciam: tū pp̄ feruentissimū zelū. Nam
vt colligit̄ ex dictis Eusebij i historia ecclesia/
stica. ⁊ Hiero. i li. d̄ viris illustribꝰ. Orige/
nes habuit patrē Leonidā xp̄ianū ⁊ martyrē
post cuiꝰ martyriū cū rebꝰ patrimōialibꝰ ob cō/
fessionē nois xp̄i esset p̄uatꝰ cū mr̄e vidua ⁊ sex
fratribꝰ paup̄ derelictꝰ habēs ānos circiter. 17.
etatis studio lr̄aꝝ intentꝰ se matrē ⁊ fratres de
eo qd̄ docēs lucrari poterat sustentabat: ⁊ sepiꝰ
martyr migrasset ad dn̄m nisi mr̄ eiꝰ pia fraud̄
nocte vestes eiꝰ surripuisset. Cōsecutꝰ tādē ē a
deo scie grām: eratqꝫ potentissimꝰ i grāmatica
⁊ oibꝰ secularibꝰ lr̄is i omni quoqꝫ p̄hia ⁊ natu
rali eruditiōe p̄fectꝰ: s̄ꝫ istructꝰ maxie i lectiōe ⁊
doctrina diuinoꝝ voluminū. Vn̄ p̄ icredibili
sciētie sue p̄rogatiua doctor ecclesie alexādri/
ne a Demerito ipsiꝰ loci ep̄o istitutꝰ est: cathe/
drāqꝫ doctoris post Pātheriū ⁊ clemētē ter/
tius obtinuit cuiꝰ. s. Clemētis ⁊ ipse auditor ex
titerat. Ubi dū v̄bū dn̄i doceret palā: tā viros
q̄ꝫ feminas instruxit: ⁊ vt omnis maledicti tur
pis occasionē infidelibus tolleret: quoddam
minus p̄fecti sensus: sed feruentis fidei casti/
tatis opus exercuit. Nā illud euangelicū attē/
dens. Sunt eunuchi qui se castrauerunt ꝓpter
regnū celorum: mox illud in se cōpleuit. Tunc
qꝫ nulla aduersarijs detrahendi occasione re/
licta vigilanter doctrine ⁊ predicatiōi vacauit
in abstinentia plurima in ieiunijs in vigilijs.
Ex eius vero auditoribꝰ multi martyres sunt
effecti. Et nunꝗ̄ permisit ea que in ecclesijs
disserebat a notatoribus excipi nisi quādo sexa
gesimū etatis sue annum agens multo vsu et
labore plurimū in verbo dei fiduciā acceperat
Ysidorus autē in. 6. ethi. li. sic d̄ ipso ait. Ori/
genes

[illegible]
q̄ nūq̄ȝ saluabūt

genes i scripturaꝝ labore tā grecos q̄ȝ latinos
opeꝝ suoꝝ magnitudine supauit. Deniq̄ȝ Hie
ro. sex milia libroꝝ eius se legisse fatet̃. Pro/
pter h̄ oia ergo nō vr̄ qbusdā vt dixim⁹ q̄ ori/
genes tā grauiter potuerit errare vt diceret ēt
dānatos angelos fore saluādos. Sȝ his ego re
spondeo q̄ null⁹ est tā sanctus: taȝ iustus: tam
doctus in lege dn̄i: tāq̄ȝ exercitatus i via ei⁹ vt
cadere nō possit ꝼm cōem legē. Sapiētior cer/
te mūdiorq̄ȝ ipso Origene erat i celo empyreo
lucifer: ꝛ tn̄ pp peccata epulsus ē inde. Qua/
re autē deus pmittit ruere eos q diu in ꝟtuti/
bus pseuerauerūt penitus ignoram⁹: qꝛ iudi/
cia dei abyssus multa. Secūdus modus di/
cendi de Origene est alioꝝ q tenēt ip̄m errasse
sȝ post errorē ad pnitētiā venisse. Ostēdūt au/
teȝ planctū quendā q ascribit̃ Origeni: tn̄ plan
ctus ille inter apocriphas scripturas annume/
rat̃. vt pȝ. 15. di. c. sancta ro. ecclesia. Tertius
mod⁹ dicēdi de origene ē q̄ i ꝟitate errauerit
Vn̄ Aug⁹. 21. li. de ci. dei. c. 17. li. 21. ait. Nūc
tā cū misericordib⁹ nr̄is agēdū esse video: ꝛ pa/
cifice disputādū q vl̄ oib⁹ illis hoibus quos iu/
stissimus iudex dignos gehēne supplicio iudi/
cauit: vel qbusdā eoꝝ q nolūt credere penā sem
piternā futurā. s. post certi tp̄is metas ꝓ cuius
q̄ȝ pc̄ti longioris siue breuioris eos inde esti/
māt liberādos. Qua i re misericordior ꝓfecto
fuit Origines: q ꝛ ipsuȝ diabolū ꝛ āgelos eius
post grauiora ꝓ meritis ꝛ diuturniora suppli
cia ex illis cruciatibus eruēdos ꝛ sociādos san
ctis angelis credidit. Sȝ illū pp hoc ꝛ pp alia
nōnulla nō imerito reprobauit ecclesia. h̄ ille.
Et Hiero. ad palmachiū iqt. Si mihi creditis
Origenista nūq̄ȝ fui: ꝛ si nō creditis nūc esse
cessaui. Male sentit de filio: peius de spū scō.
aiaꝝ de celo ruinā ipie ꝓtulit: ꝟaȝ totius car/
nis resurrectionē negauit. Et idē ad desideriū
ait. Origenes melior in bonis peior in malis
fuit: cuius hereses in libris Periarchon quos
ipse cōposuit maxie inueniri dicunt̃. Et idē ad
uersus vigillātiū sic loqtur. Opis mei ē ꝛ stu
dij multos legere: vt ex plurimis diuersos flo/
res carpā: nō tā ꝓbaturus oia q̄ȝ q̄ bōa sint ele
cturus. Assumo multos i manu mea: vt a mul
tis multa cognoscā. Origenes hereticus qd ad
me: q illū i plerisq̄ȝ hereticū esse nō dubito. Er
rauit. n. de diaboli pnia: errauit ꝛ de aiaꝝ sta/
tu: ꝛ qd̄ his deteri⁹ ē prēȝ ꝛ spm̄ scm̄ i cōmēta/
rijs Esaie seraphiȝ esse testat⁹ ē. Si errasse nō
dicerē: ꝛ h̄ quotidie nō anathematizarē: esse ꝛ

erroris illius soci⁹. Neq̄ȝ. n. ita dēm⁹ illi⁹ bōa
suscipe: vt mala quoq̄ȝ suscipe videamur. At
idē i multis scripturis bn̄ iterp̄tat⁹ ē: ꝛ ꝓphaꝝ
obscura disseruit: ꝛ tā noui q̄ȝ veteris testi reue
lauit maxia sacreta. h̄ ille. Scd̄m dubiū erat
vtꝝ mali angeli sint i iferno. Et ad h̄ rn̄det do
min⁹ Bon̄. di. 6. 2. li. d. cū Alex. de ales in. 2.
volumine sūme. q̄ loc⁹ demonū post lapsū vsq̄ȝ
ad diē iudicij nō ē locus subterraneus quē vo
cam⁹ ifernū: sȝ aer caliginosus i quo generalit̃
demonū habitat multitudo. Vtꝝ aūt aliq dtrū
si sint i ifernū h̄ ego nescio: nec iuenio dtermi/
natū a scis. h̄ aūt bn̄ credo q̄ aliq descendēt ad
torq̄ndas aias ꝼm q̄ habēt iter se dputata ma/
ledictōis officia. Si ēt i isto aere puniant̃ pēa
ignis diuersi sentiūt diuersa. Quidā dicunt q̄
sic: lȝ min⁹ itēse q̄ȝ post iudiciū. Alij aūt dicūt
q̄ talis pena differt̃ eis vsq̄ȝ ad iudiciū: ꝛ iteriȝ
grauē penā suscipiūt: ex eo q̄ sunt in isto aere
caliginoso: qꝛ locus in quo cōditi sunt erat celū
empireū qd̄ ē luminosum ꝛ est eis locus natu
ralis: ad quē nō pn̄t ampli⁹ reuerti. Tertiuȝ
dubiū ꝓpositū est vtrū p scripturas ꝓbari pos/
sit q̄ nunq̄ȝ diaboli saluabunt̃. Et ad h̄ Aug.
21. li. de ci. dei. ca. 23. inducit duas auctoritates
Vna est Joh. Apoc. 20. d. Diabolus q sedu/
cebat eos missus est in stagnuȝ ignis ꝛ suphu/
ris vbi bestia ꝛ pseudo ꝓphete cruciabuntur
die ac nocte in secula seculorū. Alia est auctori
tas xp̄i q Math. 25. ait. Ite maledicti in igneȝ
eternum q paratus ē diabolo ꝛ angelis eius.
Ex qbus sic Aug. d. q̄ hic dr̄ in eternū ibi dr̄
in secula seculoꝝ. Quibus ꝟbis scriptura di
uina nihil aliud significare cōsueuit: nisi q̄ fi/
nem tp̄is nunq̄ȝ hȝ. Ideo Aug. audacter in
li. de fide ad Petrum sic loqtur. Firmissime
crede diabolum ꝛ angelos eius in ignem eter
nū a xp̄o esse mittēdos vbi nunq̄ȝ carebūt pe/
na quā eis p̄parauit diuina iusticia. Si igitur
deus tā dure puniuit angelos qꝛ peccauerunt
ꝛ in malicia sua obstinati pmāserūt: quō securi
sunt transgressores hoies diuinoꝝ p̄ceptoꝝ.
O reprobi offēsores maiestatis diuine: o p̄/
sumptuosi ꝛ temerarij executores oium mala
rū affectionū: cur nō timetis: cur nō pauescitis
cur deniq̄ȝ nō cōfugimini ad cōminātē vocē
sūmi dei. Ipse qdē vt in ꝼmone p̄cedēti pȝ ad
vos clamitat. Nisi cōuersi fueritis sic angelis
nō pepci nec vob pcā: sic angelos a sedib⁹ celi
eieci ita ꝛ vos eijciā: sicut illos ꝑpetuo cruciā
dos dānaui: ita ꝛ vos dānabo. O tremēda iu

sticia dei cui resistere nullus pōt: nō hoies nō
angeli spūs potentissimi. Qua r iusticia dei
dānabit oēs ifideles: ⁊ qd sentiēdū est de par/
uulis: de phis ⁊ alijs ifidelibus. Cap. 2.

Secūdo ꝓponimus cōsiderādā terri/
bilē iusticiā dei ex ꝑte ifideliū pctōꝝ
q̊s oēs quotquot fuerūt quot sūt vel
erūt cū ifidelitate moriētes dānationi ꝑpetue d̾
putauit. Sciēdū tñ ꝙ triplex ē ifidelitas. pria
puulorꝝ. scda phoꝝ. tertia malicioſoꝝ. Pria
ē ifidelitas puuloꝝ: ⁊ h̾ dr̃ ſm purā negatiōez
ex h̾ solo ꝙ puuli ñ hñt fidē: ⁊ h̾ hꝫ Tho. 2. 2.
q. x. nō hꝫ rōeꝫ pcti: ſꝫ magis pene: q2 tal' igno
rātia diuinoꝝ ex pctō primoꝝ parētū secuta ē.
Jō q cū tali ifidelitate moriunt̃ dānant̃ qdē nō
ꝑꝑ ifidelitat̾ pctm̄: ſꝫ ꝑꝑ originalē culpā ab ill'
ꝯtrā: ita ꝙ oēs puuli sine babtismo moriētes:
⁊ i lege veteri sine alijs remedijs ꝯ pctm̄ origi
nale adhibit̾ erāt de numero dānatoꝝ. verū
qñ de ill' dubitari solet. vtrū puniēdi sint pena
materiat' ignis: qm̄ Aug. de fide ad Petrum
ait. Firmissime tene puulos q sine sacro bab/
tismatis de h̾ seculo trāseūt eterni ignis suppli
cio sēpitno puniēdos. Et idē i Ench. ꝯtra vr̃
dicere. Mitiss' ma inqt sane coꝝ erit pena: q p̄
ter pctm̄ qd̾ originalr̃ ꝯtrerūt nullū isuꝑ addide
rūt. ſꝫ si punirent̃ pena ignis: ñ esset mitiss' ma
Jō dic̃. d. Boñ. i. 2. di. 33. Qd̾ qdā attēden/
tes rigorē diuine iusticie ac snīaꝫ q̄ deus hoieꝫ
ꝓ vno modico mortali i quo momentanea ⁊ q̄
ſi nulla fuit delectatio cruciat eternalr̃: dicunt
ꝙ paruuli cremabunt̃ igne materiali. longe tñ
minus q̄ꝫ illi q peccauerūt pctō actuali. ⁊ h̾ dn̄t
sensisse Aug. cū dixit i Ench. penā puuloꝝ cē
mitissimā. Et i li. d̾ fid̾ ad Petrū ait. Paruu
li cruciabunt̃ eterno supplicio. Mitissimā eni
illā vocat nō absolute: ſꝫ respectu alioꝝ. Sꝫ cū
valde duꝝ videat̃ ꝙ deus tā dure tā aspe agat
cū puulis sic decedētibus: iō alia extat positio
mitior q̄ magis cōcordat pietati fidei ⁊ iudicio
rōis: ꝙ q2 puuli decedētes cū originali culpa ca
rēt iusticia ⁊ spūs sci grā q̄ ē pignus hēditatis
eterne: ꝑuant̃ i eternū visiōe dei. Q2 nō i car/
ne fuit feditas: iō ponent̃ i loco vili vtpote ifer
nali. Sꝫ q2 nō habuerūt i se actualē d̾lectatiōeꝫ
pcti nec i spū nec i carne: iō ñ sētiūt pene ignis
acerbitatē. Et huic opinioni iheret magister i
lr̃a ⁊ iter. Ad dcm̄ vo Aug. ꝑalle. i li. d̾ fide
ad petrū dicere possumus: q ipse sic locutus ē
nō itendēs dicere ꝙ puuli sensibiliter crucien
tur: sed potius manifestare voluit penaꝫ coꝝ
ꝗtum ad carentiā visionis dei. ⁊ ꝗtum etiaꝫ
ad vilitatem loci. ⁊ h̾ valde abūdāter exprimit
plus dicens ⁊ minus volens itelligi. Nec sine
cā sic loqtur. Facit. n. h̾ ad extirpādaꝫ illā he/
resim q̄ dicebat puulos nulla pena puniri. Vn̄
sicut i moribꝰ documentū est: q q vult ab vno
extremoꝝ ꝑuenire ad medium debet declina/
re ad aliud extremū sicut docet phs. 2. Eth. c. 9
Nō punient̃ ergo puuli pena sensus ⁊ mate/
rialis ignis: ſꝫ pena dāni ⁊ carēti. visiōis diui
ne. Vtrū aūt isit eis aliqs dolor iterior sat̾ apd̾
doctos dubiū ē. Quidā. n. voluerūt dicere ꝙ
carebūt cognitōe ⁊ dolore. Cognitōe qdē exi/
gente dei iusticia: ⁊ dolore exigēte mīsicordia
diuina. Justicia nāqꝫ exigit vt nō det̃ eis post
hāc vitā donū aliqd̾ cognitōis qd̾ i hac vita nō
hūerūt. Vn̄ sic caruerūt cognitōe fidei ⁊ oi ge/
nere cognitōis: itellectiue illi q mortui sunt an̄
vsum rōnis sic ēt carebūt post hāc vitā: nec diu
turnitate tꝑoris addiscēt. Misicordia exigit vt
nō habeāt penā actualis doloris: cū nō hūerīt
maculā actualis culpe: ⁊ ideo iusto suo iudicio
ꝑuat eos deꝰ oi eoꝝ cognitōe q̄ pñt eis iferre
dolorē. Melius est. n. talia ignorare q̄ꝫ scire.
Sꝫ difficile ē itelligere ꝙ aīa sepata nō habeat
vsuꝫ rōnis: ⁊ nō cognoscat ea saltēꝫ quoꝝ co/
gnitio est ei naturalit̃ iserta cū ex ꝑte corꝑis iꝑe
dimentū nō hēat. Jō alij alit̃ opinant̃. s. ꝙ aīe
puuloꝝ ⁊ habebūt cognitōem ⁊ habebūt dolo
reꝫ. Scient. n. ꝑꝑ qd facte sūt: ⁊ scient se ab illo
bono merito origialis culpe esse ꝑuatos: tñ nō
habebūt doloreꝫ q mereat̃ dici vmis: q2 nō ha
bebūt remorsuꝫ ꝙ ꝑdiderit illd̾ bonū ꝑꝑ ꝓpriā
negligentiā ⁊ cōtemptū. Et ꝓ tāto dolor coruꝫ
erit multo mitior q̄ꝫ dolor adultoꝝ. Sꝫ opinio
ista bñ stare nō pōt: tñ ꝑꝑ h̾ ꝙ dolor ille est abs
qꝫ spe. ⁊ ita cū murmure ⁊ despatōe: tū etiaꝫ q2
dolor anime redundat in carneꝫ. Et si talis do
lor ex deliberatione procedit nō vr̃ esse absqꝫ
actuali obligatiōe. Propterea ē tius modus
dicēdi ꝓbabilior ⁊ cōior. Qd̾ aīe puuloꝝ care
būt actuali dolore ⁊ afflictiōe: nō tñ carebūt co
gnitiōe: ⁊ h̾ pōt satis rōabiliter itelligi ꝑ hunc
modū. Decedentes. n. i solo origia i mediū te
nent iter hñtes grām ⁊ culpā actualeꝫ. Et qm̄
status retributiōis dꝫ rñdere statui vite pñtis i
tali statu debent aīe puuloꝝ poni: vt q̄si mediū
teneant iter beatos ⁊ eternis ignibus crucia/
tos. Qm̄ ergo beati carent malo pene sensibil'
⁊ cū h̾ hñt dei visiōem dānati eꝯrio sunt i tene
bris ⁊ puniunt̃ pena sensibili. Paruuli fꝫm
ordinē

ordinē rectū diuine iniqtatis debent cōicare i
vno cū dānatis ⁊ in alio cū beatis. Sꝫ nō pos/
sunt cōicare cū beatis i hn̄do diuinā p̄ntiā: qꝛ
tūc i nullo cōicarent cū dānatis. ¶Pn̄tia. n. vi/
sionis dei nō stat cū pena sensibili. Ideo cum
beatis cōicāt in hoc ꝙ carent omni afflictōe ex
teriori ⁊ interiori: cū dānatis vo i h̄ ꝙ priuant̄
visiōe dei ⁊ lucis corꝑalis. ¶Paruuli igitur sic
diuino iudicio inter btōs ⁊ simpliciter miseros
quasi i medio cōstituti hoc nouerūt. Et cum ex
vna p̄te cōsideratio generet desolatōeꝫ ex alte/
ra cōsolationē: ita equa lance diuino iudicio eo
rū cognitio ⁊ affectio librant̄ ⁊ i tali statu ꝑpe/
tuant̄ vt nec tristicia deijciat nec leticia reficiat.
Et i h̄ mirabilis ōn̄dit̄ ordo diuine sapiētie q̄
cūcta nouit suis locis disponere ⁊ ad suā gl'iaꝫ
ordinare. Nā sicut i btis potissime manifestat̄
misicordia ⁊ i dānatis iusticia: ita i istis misi/
cordia simul ⁊ iusticia. ⁊ ex h̄ pꝫ ꝙ nō fac̄ deꝰ
aias frustra quas nouit de corꝑe añ susceptōeꝫ
babtismatis egressuras. Qia. n. fac̄ deꝰ ad suā
gloriā manifestandā. Vn̄ si tu q̄ras qd ꝑuuli
faciūt vtrū addiscāt vel cōferāt vel aliqđ opus
exerceāt. Breuiter ego rn̄deo ꝙ diuine iusticie
eqtas ⁊ imutabilitas i eodē statu q̄ꝫtū ad corpo
ra ⁊ q̄ꝫtū ad aias siue ad cognitiuā ⁊ quo ad ef
fectiuā ꝑpetualiter eos cōsolidat: vt nec ꝓficiāt
nec deficiāt nec letent̄: nec tristent̄: sꝫ semꝑ sic
vniformiter maneāt vt sint materia laudādi di
uinuꝫ iudiciū: qđ sic equū ⁊ iustū est vt nullum
malū relinquat ipunitū ⁊ nullū bonū irremu/
neratū: ⁊ ꝑfectissime teneat mediū iter sup̄fluū
⁊ diminutū. Hec Boñ. Ego aūt dico ꝙ diffi
cile ē assignare ꝑuuloꝝ dānatoꝝ qualitatē ⁊ cō
ditōeꝫ. Nobis tñ sufficere dꝫ ꝙ dei iusticia eos
ꝑpetuo cōdēnabit. Et i h̄ redarguēde sūt libi/
dinose mr̄es fornicarie ⁊ adultere: imo filicide
quaꝝ culpa fit sepenumero: vt vel i vtero vel
extra vteꝝ ꝑuuli interficiant̄. O nefandissimū
scelus: o detestādū malū: quo fit vt aie simul et
corpora ꝑimāt̄. Scđa ifidelitas ē moraliū pħo
rū q̄ s̄m rōnis regulā vixerūt extollētes vtu/
tes: vicia vo reprobātes: tñ fidē nō habuerūt
nec amplicitā nec explicitā. Qui ꝓfecto oēs ex
diuina iusticia cū dānatis sunt deputati. Nec
durū videri dꝫ ista sentire de sapiētibus huius
seculi. Quoniā vt inqt ¶Paulus ad Ro. i. In
excusabiles sūt: qꝛ cuꝫ cognouissēt deuꝫ nō sicut
deū glorificarūt aut gratias egerūt: sꝫ euanuerūt
i cogitōibus suis: ⁊ obscuratū ē isipiēs cor eoꝝ
⁊ dicētes se eē sapiētes stulti facti sūt. Tertia
est ifidelitas maliciosoꝝ: que s̄m Thomā. 2. 2.
q. 10. est per contrarietatē ad fidē. quādo. s. ali/
quis repugnat auditui fidei vel ipsā ꝯtēnit: ⁊ in
hoc ꝓprie ꝑficit̄ ratio infidelitatis que peccatuꝫ
est mortale. Et i hac implicati sūt iudei idolatre
machometāi: ⁊ alij cōtradicentes christiane fi/
dei: quoꝝ ꝓh dolor grādis ē numerꝰ: oēsqꝫ di
iusticia dānabit ad iferos: etiā si alia pctā ñ ha/
berent. Nec valet opīo illoꝝ qui dicūt vnūquē/
qꝫ in sua fide vl' lege exqꝰ credit eā bonaꝫ posse
saluari: qꝛ vt scribit̄ ex̄ de sūma tri. ⁊ fi. ca. vna
est fideliū vl'is eccl'ia extra quā nullus oīo salu/
at̄. Et de hac Cyprianꝰ. 24. q. 1. loq̄t̄. c. Hāc
vnā eccl'iā i cātico cāticoꝝ. spūs ex ꝑsōa xp̄i dn̄i
đsignat. d. Vna est colūba mea formosa mea.
Hāc eccl'ie vnitateꝫ. ⁊ beatꝰ ¶Paulꝰ docet ⁊ sa
crm̄ vnitas ōn̄dit. d. Vnꝰ deꝰ. vna fides. vnū
babtisma. vnū corpus. ⁊ vnꝰ spūs. vna spes vo
catōis nostre. Ad ideꝫ est. c. qm̄ vetꝰ. 24. q. 1.
⁊. c. aliud. de ꝯse. di. 4.

Qualiter iusticia dei dānabit omnes malos christianos sine pn̄ia morientes: et quare pena eoꝝ grauior erit aliorum. Caplm̄. 3.

TErtio ꝓpōimꝰ cōsiderādā acerrimā iu
stiā dei ex p̄te christiāoꝝ falsoꝝ quos
cum diabolis ⁊ ifidelibꝰ si i pctō mori/
ātur ꝯdēnabit. Et ad hoc clariꝰ itelligēdū de il
loꝝ dānatōe notabimꝰ tria. pᵒ verificationem.
2ᵒ rōnē. 3ᵒ grauatōeꝫ. ¶Prio notabimꝰ verifi
catōeꝫ. Vn̄. s. verificari pōt ꝙ christiāi mali cū
ipn̄ia moriētes saluari nō possint. Ad hoc suffi
ciat audire Aug. i li. de fide ad ¶Petrū. d. Fir
missime tene ⁊ nullatenꝰ dubites nō oēs q itra
eccl'iā catholicā babtisant̄ accepturos eē vitā et
nā: sꝫ eos q ꝑcepto babtismate recte viuūt. i. qui
abstinuerūt se a vitijs ⁊ cōcupiscentijs carnis.
Regnū eni celoꝝ sic heretici ifideles atqꝫ scis/
matici nō habebūt: sic catholici criminosi possi
dere nō poterūt. Et sic animose locutꝰ ē Aug.
ꝓpter verba xp̄i. d. Math. 7. Nō ois q dicit
mihi dn̄e dn̄e itrabit i regnum celoruꝫ. Multi
dicēt mihi in illa die: dn̄e in noīe tuo ꝓphета/
uimꝰ: ⁊ in noīe tuo demonia eiecimꝰ: ⁊ in no/
mine tuo virtutes multas fecimꝰ. Et tūc confi
tebor illis: quia nunquā noui vos. Discedite a
me oēs qui opamini iniqtatē. Scđo notabi
mus rōnem quare. s. babtisati christiani dāna
būtur. Cū Mar. vltio dicat̄. Qui crediderit ⁊
babtisatꝰ fuerit saluus erit. Et ad h̄ rn̄det Ja/
cobꝰ. 2. c. q' fides sine operibꝰ mortua ē. Ideo
notāda est illa Ambro. sn̄ia q̄ ponit̄. 22. q. 5. c.

Cauete fratres. Cauete inqt fratres mēdaciū:
q2 oēs q amāt mēdaciū fi ij sunt diaboli. Men
daciuȝ nāqȝ est xp̄ianuȝ se dicere ⁊ opa xp̄i nō
facere. Mendaciū nō solū i falsis ꝟbis: sed in
simulatis cōsistit opibus. Et vt Augu. dic̄ in
4. de doctrina xp̄iana. Ex sacramēto vnctōis
xp̄ianoꝝ omniū vocabulū descendit ⁊ nomen:
qd̄ nomē ille frustra sortit̄ qui xp̄ȝ minime imi
tatur. Quid miꝝ igit̄ si ꝯ malos xp̄ianos seui
et iusticia diuina qn̄ ⁊ ipsi criminosi flagitiosi vi
ciosissimi repiunt̄. Heu heu nō soluȝ de infi/
delibus: sȝ ⁊ de xp̄ianis dici pōt illud ꝓphete.
Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt i stu/
dijs suis: nō est qui faciat bonū. nā babtismate
dūtaxat excepto tēporib9 istis deteriores sunt
in malis moribus xp̄iani q̄ȝ iudei siue gētiles
Nō est in eis hoc est pro maiori pte in plurib9
fides: nō religio: nō pietas: nō reuerentia: nō
timor: nō amor dei: nō zelus: nō iusticia: non
simplicitas: nō rectitudo: nō veritas: nō inno/
centia: nō cōpassio: nō liberalitas: nō humili/
tas: nō māsuetudo: nō modestia: nō cōtinētia:
nō sobrietas: nō pudicitia: nō castitas. Quin/
imo vbiqȝ regnāt vitia ꝯria: hereses: supstitio
nes erronee: crudelitas: irreuerentia ad sacra
ꝑsumptio: amor seculi: tepiditas: iniusticia: du
plicitas: fraudulentia: falsitas: neqtia: auaritia:
symonia: supbia: inuidia: odiū: incōtinentia: la
sciuia in omni abominatione: blasphemie: sa/
crilegia ⁊ hui9i. O christiani tantū nomine ⁊
nō re. o xp̄iani omni dolo ⁊ malignitate pleni
quo itis. quo itis. quoue speratis ire cuȝ tanta
mole vitioruȝ vestroꝝ. certe vobis dico q̄ nisi
redieritis ad ꝟtutū semitā ⁊ ad pn̄iam habita/
bitis in inferno: quoniā vt dictū est sic exigit di
uina iusticia. 3° notabimus de dānatōe xp̄iāo
rum falsoruȝ grauationē. Nā ceteris paribus
grauius in inferno punient̄ xp̄iani falsi q̄ȝ infi
deles damnati: q̄ constat exemplo Macharij
alexandrini in cuius vita legitur q̄ quadaȝ die
dum ipse deambularet in heremo repperit ca/
put cuiusdā defuncti: ⁊ dum orasset: interroga/
uit cuius caput illud fuerit: ⁊ respōdit se fuisse
pagani cuiusdam. dixit enim Mach. vbi ē ani
ma tua. Rn̄dit in inferno. Cūqȝ requireret̄ si
multū in profundo eēt. rn̄dit q̄ tātū q̄ȝtū distat
celum a terra. Cui Macharius. Sunt ne aliq
profundiores. Cui ille. Profundiores sunt
omnibus xp̄iani qui xp̄i sanguine redempti: ⁊
sacro babtismate mūdati tot beneficia ꝑuipen/
dunt. Sollicite ergo curem9 omnes errata cor
rigere: de peccatis que cōmisimus dum facul/
tas adendū tempus datur verā agere pn̄iam:
vt sic euadam9 mortē gehēne: a qua nos libe/
ret benedict9 deus dei filius xp̄s iesus: qui est
benedictus in secula seculorum. Amen.

Feria quinta post dominicā in sexagesima
de grauitate pene damnatorū. contra illos qui
dicūt leui cruciatu terreri dānatos. Ser. 12.

Cruciabuntur die ac
nocte in
secula seculoꝝ. Scribunt̄ h ver/
ba Apoc. 20. c. Satis dura ⁊ i/
sensibilia sunt corda illoꝝ q non
pauescunt: nō timent neqȝ mouent̄ ad vocem
terribilis iusticie dei: cui ꝓfecto nulla ꝟt9 crea
ture resistere nec in minimo quidē pōt. Nā lȝ i
superioribus multa dicta sint de illa: tamē ad/
huc nōnulla occurrunt declaranda: quibus me
rito cōpungi dȝ vniuscuiusqȝ peccatoris mēs
excecata. Nō loquimur somniū: nō recitamus
fabulas cū narramus seueritatem iustissimi ⁊
omnipotentis dei q omniū iniquitatū asprim9
vltor ē. Iccirco cū timore audienda sunt eloqa
diuinaꝝ scripturaꝝ que pro emendatione nr̄a
manifestant nobis q̄ȝ grauis ⁊ dura erit dam/
natoꝝ pena. de quibus dicit̄ in themate. Qd̄
cruciabuntur in penis atrocissimis ꝑ infinita
secula. In qb9 ꝟbis de grauitate pene dāna/
torum assignabimus triplicem rationem.
Prima dicitur localitatis.
Secunda horribilitatis.
Tertia eternitatis.

Qd̄ grauissima erit dānatorum pena ꝓpter
horribiles cōditiones inferni: ⁊ de inferni veri
tate ⁊ qualitate. Capitulum .i.

Prima ratio quare grauissima ē dā/
natoruȝ pena dicit̄ localitatis. Naȝ
cōcludent̄ in loco satis inepto. s. i in
ferno in quo tres sunt penales cōdi
tiones vȝ. Prima dicit̄ vtilitatis. secunda te/
nebrositatis. tertia paupertatis. Pria pena
lis cōditio iferni ⁊ loci dānatoꝝ dicit̄ vtilitatis.
Est infernus loc9 vilissimus in cētro terre vel
ut carcer dānatoꝝ a deo sapientissimo ordina/
tus. Neqȝ fictio est sicut Tullius inuectiuarū
in Cantilinā li. 4. videt̄ asserere. Vt inqt aliq̄
formido improbis esset posita apud iferos. an
tiqui supplicia impijs cōstituta esse voluerūt: in
quib9 ꝟbis quasi vr̄ inuere q̄ ad terrorē ipio/
ruȝ sapientes ficte de iferis sunt locuti. Sȝ talē
erroreȝ elimināt ⁊ destruūt: maxime tria qbus
ꝓbatur

pꝛobaꝛ ĩferni ṽitas merito cũ timoꝛe excogitã
da. Primũ ẽ theologicalis rõ. Scđꝫ ſcripture
ꝯfirmatõ. Tertiũ fidei cõfeſſio. Primũ qđ oñ
dit iferni ṽitatẽ eſt theologicalis ratio. nam vt
colligiꝛ ex dictis ſancti Tho. Ric. de media vil
la. ⁊ do. Boñ. in. 4. di. 44. Sicut ſe hꝫ miſeri
coꝛdia dei ad electos: ita ſe hꝫ eius iuſticia ad
reprobos ⁊ malignos. ſꝫ miſericoꝛdia dei pre
parauit electis loc deliciosum et amenũ. celũ
ſcilicet empyreũ in quo eternaliter ꝑmanebunt
Ergo iuſticia ꝑparauit repꝛobis et malignis
locũ viliſſimũ ⁊ hoꝛrendum in quo eternaliter
cruciabunꝛ. Iſta ratio ſundaꝛ ſup dictis Aug.
qui. 19. li. de ci. dei. c. 13. ait. Oꝛdo eſt piũ diſ-
piumqꝫ rex ſua cuiqꝫ loca tribuens diſpoſitio
Et li. 5. ibidẽ. c. 9. d. Deus nihil inoꝛdinatũ
relinquit. Ergo vnicuiqꝫ rei locũ tribuit ſuo
ponderi cõuenientẽ. Sed qđ eſt põdꝰ i coꝛpo
ribus eſt amoꝛ i ſpiritibꝰ et creaturis rõnalibꝰ.
Vñ idẽ Augꝰ. xi. li. de ci. dei. c. 28. ingt. Ita
coꝛpꝰ pondere ſic aius amoꝛe ferꝛ. Et. 13. li. cõ
feſ. amoꝛ meꝰ põdꝰ meũ eo feroꝛ quocũqꝫ feroꝛ
Ergo ſicut deꝰ oꝛdinat coꝛpa i ſuis locis ſcđm
exigentiã ſuoꝝ naturaliũ pondeꝝ: ſic oꝛdinat
creaturas rõnales in locis ſcđm exigentiã amo-
ruꝫ. Ex quo ſicut electi ſunt in celo: qꝛ celeſtia
terrenis ꝑpoſuerunt in ſuo amoꝛe: ita repꝛobi
⁊ erunt ⁊ ſunt i loco ĩfimo: qꝛ in ſuo amoꝛe in
fima ⁊ terrena ſuperioꝛibꝰ ⁊ celeſtibꝰ ꝑpoſue-
rũt. Locus aũt oĩum ĩfimꝰ eſt i cẽtro terre. Iõ
ſub terra i cẽtro ĩfernꝰ ẽ. Vñ yſidoꝛꝰ. li. 14.
ethimol. Infernꝰ dꝛ quaſi ĩferiꝰ. Et hãc rõnẽ
ſecutꝰ ẽ zeno. phs de quo ſic igt Lac. i. 6. lib.
di. iſti. Eſſe iferos zenoſtoicus docuit ⁊ ſedes
pioꝝ ab ipĳs eſſe diſcretas ⁊ illos qdem qetas
ac delectabiles icolere regiones. hos ṽo penaſ
luere i tenebꝛoſis locis atqꝫ i ceni voꝛaginibꝰ
hoꝛrẽdis. Et Señ. i tragedĳs. Ingẽs voꝛago
faucibꝰ vaſtis pꝫ latũqꝫ pandit oĩbꝰ ppl's iter.

Secundũ qđ oñdit iferni ṽitatẽ eſt ſcriptu
re teſtificatio. Oĩs nãqꝫ ſcriptura tã veteris qꝫ
noui teſtãmẽti tã doctoꝝ ſacroꝝ qꝫ ⁊ gentiliũ
moꝛaliũqꝫ phoꝝ fernũ ꝑdicat. Vñ Geñ. 38.
Iacob. d. deſcẽdã ad filiũ meũ lugẽs i ifernũ.
⁊ Iob. 7. Qui deſcendit ad iferos nõ aſcẽdit
Et idẽ. 17. c. Si ſuſtinuero ifernꝰ domꝰ mea ẽ
Et idẽ. 14. Quis mihi hoc tribuat vt i iferno
ꝓtegas me. ⁊ idẽ. 21. In pũcto ad iferna deſcẽ
dũt. Et Dauid i ꝑs. 6. In iferno qs cõfitebiꝛ
tibi. Et ꝑs. 9. Cõuertãtur petõres i ifernũ. ⁊
ꝑs. 15. Nõ derelĩqs aiãꝫ meã i iferno. ⁊. ꝑs.
17. Doloꝛes iferni circumdederũt me. Et ꝑs.
30. Erubeſcãt ipĳ ⁊ deducanꝛ i ifernũ. Et ꝑs.
48. Sicut oues i iferno poſiti ſũt. Et ꝑs. 78.
Vita mea iferno appꝛopinquauit. Et ꝑs. 114.
Pericula iferni iuenerũt me. ⁊ ſapiẽs ꝓuer.
9. In ꝓfundũ iferni cõuiue eiꝰ. Et eccleſia-
ſtes. 9. Coꝛda filioꝝ hoĩuꝫ ipplenꝛ malicia ⁊
cõtẽptu i vita ſua: ⁊ ꝑmo h ad iferos deducenꝛ
⁊ Cãt. 8. c. Dura ſicꝰ ifernꝰ emulatio. Et Eſa.
14. Ifernꝰ ſubtꝰ cõturbatꝰ ẽ i occurſuꝫ aduentꝰ
tui. ⁊ ibidẽ. Ad ifernũ ꝯtraheris i ꝓfundũ laci
Et Ezech. 32. Oẽs icircũcĩſi iterfectiqꝫ gla-
dio deſcẽdũt ad ifernũ. Et Apoc. 20. Moꝛs
⁊ ifernꝰ ꝯderũt moꝛtuos ſuos. et Act. 2. Quẽ
deꝰ ſuſcitauit ſolutis iferni doloꝛibus. Et. 2.
Pet. 2. deꝰ ãgel' peccãtibꝰ nõ pepcit: ſꝫ rudẽti-
bus iferni detractos i tartaꝝ tradidit crucian-
dos. Et ad Phil'. 2. In noĩe ieſu oẽ. g. fl. c. t.
⁊ ifernoꝝ. ⁊ i glo. 13. q. 2. c. tꝑs. ſup ṽbo abdi-
tis. Infernꝰ eſt ſub terra ⁊ celũ ſupꝛa. ⁊ notaꝛ
etiã. 23. q. 4. c. h aũt vita. ⁊ Luc. 16. Moꝛtuꝰ ẽ
diues ⁊ ſepultus eſt i iferno. ⁊ Math. xi. ⁊ tu
Capharnaũ vſqꝫ ad ifernũ deſcendes. ⁊ Vir
gi. i. 6. eneidos. Facilis deſcẽſus auerni. Et
Señ. i tragedĳs. Nunqꝫ ſtygias ferꝛ ad vm-
bꝛas iclyta ṽtꝰ: Nec lethcos ſeua ꝑ ãnos vos
fata trahent. Sũt ⁊ alie inumere qſi auctoꝛita-
tes ꝓbãtes qꝛ ifernꝰ ſit locꝰ ſubterraneꝰ deputa
tus dãnatis qs breuitatis cã dimittimꝰ. Sed
icreduli qdã ſtatiꝫ ſubridẽdo rñdẽt ſanctos d' i
fernis ita fuiſſe locutoſ vt hoĩes terrẽt ꝓut pau
loañ cõmemoꝛauimꝰ q audire dꝫbẽt Hiero. ad
Palmachiũ ⁊ Oceanũ ſic ſcribentẽ. An pu
tamꝰ frẽs qꝛ iocãdo ꝓphe ꝑdicẽt ridẽdo loquãꝛ
apl'i: xꝑs iudiciũ iſtãtiꝛ cõminecꝛ: ſꝫ ioci nõ ſũt
vbi ſupplicia itercedũt. Si iocãdo paſſi ſũt cre-
danꝛ ⁊ iocãdo locuti. Eſaias ſerra ſecaꝛ. Da-
niel leõibꝰ ꝯputaꝛ. Paulꝰ trũcaꝛ gladio. Pe-
trꝰ i cruce dñi exẽplo ſuſpẽdiꝛ. ⁊ h totũ vt nos a
pctis ſua doctrina reuocaret. h ille. O igiꝛ ipia
o ꝑuerſa. o fraudulẽta. o deniqꝫ diabolica cogi
tatio eoꝝ q exiſtimãt ifernũ nõ eſſe: qbꝰ ſufficẽ
dꝫbet ⁊ ſatiſfacere tot clariſſima teſtimõia. Ter
tiũ qđ oñdit inferni veritateꝫ eſt fidei cõfeſſio.
Nã i ſymbolo apoſtoloꝝ dꝛ de xꝑo. ⁊ ſcribiꝛ.
c. 1. de ſumma tri. ⁊ fide catholica. Deſcẽdit ad
inferos. Secũda cõditio penalis iferni diciꝛ
tenebꝛoſitas. Eſt eniꝫ ifernꝰ locus tenebꝛoſus
⁊ totꝰ obſcurus. Vnde Math. 22. dicit rex de
nõ habente veſtem nuptialem. Mittite eum
in tenebꝛas exterioꝛes. ⁊ Iob. x. Dimit-

sic me inqt vt plangā paululū dolorez meū antecꝫ.u.ɀ.n.r.ad.t.t.ɀ op.m.c.t.m.ɀ.t.u. rvm.m.ɀ nullus or.ſꝫ.ſ.horror inhabitat. Notandū ſm Ric.in.4.di.15.ꝙ lumē ꝑ ſe eſt delectabile:ꝑ accidēs ꝟo pōt eſſe triſtabile.inqꝫ tū aliqd oſtendit qd̕ diſplicet.ɀ qꝛ infern⁹ loc⁹ eſt oīs triſticie:ideo ſimpliciter locus tenebroſus eſt ī quo nō eſt aliqd̕ pur lumē qd̕ viſum dlectet. Eſt tn̄ ibi aliqd̕ lumē obſcuritati ꝑmixtum quo dānati videre poſſint vn̄ doleant.ɀ hoc igt Greg.9.li.mor.verſus finē.d. Ignis inferni quāuis ad cōſolationē nō luceat:tamē vt magis torqueat ad aliqd lucet. Nā ſequaces quoſqꝫ ſuos ſecū in tormēto reprobi flāma illuſtrante viſuri ſunt:quoꝝ amore deliquerunt. Hoc ipſuꝫ in ſnia dicit hyſidorus li.i. de ſūmo bono. Ignē gehēne ad aliqd lumē hr̄e:ad aliqd vero nō hr̄e:hoc eſt hr̄e lumē ad dānationez vt videant impij vn̄ doleant:ɀ nō habere ad cōſolationē ne videāt vn̄ gaudeāt: Apta fuit cōꝑatio de camino triū pueroꝝ ad exēplū ignis gehēne. Nā ſicut ignis ille nō arſit ad triū pueroꝝ ſuppliciū:ɀ arſit ad cōburēda ligamina vinculoꝝ:ita ignis gehēne lucebit miſeris ad augmētū penaꝝ: vt videāt vn̄ doleant:ɀ nō lucebit ad cōſolationē:ne videāt vnde gaudeāt. Inter hui⁹ vite ɀ future īfelicitatis miſeriam multa diſcretio eſt. Illic.n.miſeria ē ꝑꝑ cruciationez doloꝝ:ɀ tenebre ꝑꝑ lucis auerſionem. quoꝝ vnū ī hac vita eſt.ι.miſeria:ɀ aliud nō eſt ī īferno aūt vtrūqꝫ ē.h ille. Simpliciter ergo loc⁹ īferni tenebroſus erit ad quē ſol nō expādet lumē ſuū:nō luna nec ſtelle:ī quo nihil videbit̄ niſi qd̕ hꝫ incurrere in rorē.ſic. Exo.x.dr̄ de tenebris egypti. Facte ſūt tenebre horribiles ī vniuerſa terra egypti trib⁹ dieb⁹:nemo vidit fratrem ſuū:nec mouit ſe de loco in quo erat. Sup q̄ ꝟba.d.Nico.de lira.ꝙ tenebre ille ideo dicunt̄ horribiles:qꝛ inter illas videbāt egiptij viſione imaginaria fantaſmata q̄dā ɀ figuras turpes q̄ nō ꝑuū eis ingerebant timorez. Ita ɀ ī īferno erūt horribiles tenebre quia dānati inter illas ɀ vere videbūt ſe mutuo iter tormentoꝝ āguſtias laborantes:ɀ viſiōe imaginaria inſpicient malignos ſpūs:q dānatis diuerſis modis ɀ figuris horrēdiſſimis apparebūt. O q̄ꝫ dolēda erit hora illa qua miſer pctōr intrabit īfernū nūq̄ꝫ viſur⁹ lucem ꝑ tot annoꝝ milia:ɀ poſt iudiciū ꝑ īfinita ſecula O q̄ꝫ tus timor tūc cor ei⁹ inuadet cū videbit noctez ſine die tā longiſſimā ſibi factā. Naꝫ ſi hoc in mūdo viderent homines noctē ꝓtrahi vſqꝫ ad menſem vel annū cūcti clamarēt ad ſidera:miſericordiā. Inqt Virgil̕.ꝑmo georgicoruꝫ de obſcurato ſole poſt Ceſaris mortē. Ille etiam extincto miſerat⁹. Ceſare romā. Cū caput obſcura nitidū ferrugine texit. Impiaqꝫ eternaꝫ timuerūt ſecula noctē. Que igit̄ mens qualiſue animus fiet dānatis in tenebris īferni vbi nō ſolū priuati erūt in eternū omni ſplendore ɀ luce delectabili: veꝝ etiā vt dixim⁹ qcqd videre poterūt accedet eis ad merorē ɀ luctū. Tertia penalis cōditio īferni dr̄ pauꝑtatis. Oēs qdem ibi habitātes pauꝑtate affligent̄ ɀ egeſtate nimia:ɀ qui ī hoc mūdo affluebāt diuitijs: abundabāt tꝑalibus bonis:poſſidebāt theſauros:ɀ ꝑ ſtabant alijs:induebant̄ purpura ɀ biſſo:dormiebāt ī lectis eburneis:nutriebāt canes ɀ paſcebāt aues celi:gaudebāt ī ſonis cāticis ɀ choreis:ɀ electos ducebāt dies. oībus his in īferno penitus ſpoliati guttā aque cōcupiſcēt. ɀ iā hr̄e nō poterūt: ꝓut expreſſe redēptor nr̄ apuit Luc.16.c.aſſerens de diuite epulōe ꝙ inſtāter rogabat Abrahā quaten⁹ mitteret Lazaruꝫ vt intinctū in aquā digitū:nō totū ſꝫ extremā ꝑtē ad eū deferret:oriqꝫ ei⁹ īponeret nec fuit exauditus. De quo Grego.ī omel̕. dicit guttā aque petijt q micas panis Lazaro negauit. Idō audiet̄ flebilis vox diuitū ɀ potētū in īferno ſic lamentantiū vt dr̄ Sap.5. Errauimus a via veritatis ɀ iuſticie lumen nō luxit nobis:ɀ ſol ītelligentie nō eſt ortus nobis. Laſſati ſum⁹ ī via iniqtatis ɀ ꝑditōis:ɀ ambulauim⁹ vias difficiles: viā aūt dn̄i ignorauim⁹. Quid nobis ꝓfuit ſuꝑbia nr̄a:aut diuiciaꝝ iactantia qd cōtulit nobis. Trāſierūt oīa illa tāq̄ꝫ vmbra ɀ tāq̄ꝫ nunci⁹ percurrēs ɀ tāq̄ꝫ nauis q̄ ꝑtrāſit fluctuātez aquā cui⁹ cū ꝑtrāſierit non eſt veſtigiū inuenire neqꝫ ſemitā carine illius in fluctib⁹.aut auis q̄ trāſuolat ī aere nullū inuenitur argumentū itineris illius: ſꝫ tn̄ ſonitus alaꝝ ꝟberās leuē ventū ɀ ſcindens ꝑ vim itineris aerez cōmotis alis trāſuolauit: ɀ poſt hoc nullū ſignū itineris inuenit̄ illi⁹:aut tāq̄ꝫ ſagitta emiſſa in locū deſtinatū diuiſus aer cōtinuo in ſe recluſus eſt vt ignoret̄ tranſitus illi⁹. Sic ɀ nos nati cōtinuo deſinim⁹ eſſe:ɀ ꝟtutis qdē ſignum nullū valuimus oſtendere In malignitate autem noſtra conſumpti ſumus.h ibi.

Qd̕ grauiſſima erit dānatoꝝ pena ꝑꝑ lamēta ɀ blaſphemias que ſunt in inferno ɀ ꝓpter ſocietatem demonum. Capl'm .2.

Scda rō

Secunda ratio quare grauissima erit
damnatoꝝ pena dicit̃ horribilitatis.
Nã iter cetera quibus miseri illi affi
cient̃ dolore tria erũt maxime horribilia. Pri⸗
mũ horribilis lamẽtatio. Scd̃m horribilis bla
sphematio. Tertiuꝫ horribilis sociatio. Pri
muꝫ horribile erit lamẽtatio. Ibi inqt xp̃s erit
fletus ⁊ stridor dentiũ. Scd̃m vo Ric. in. 4.
di. 50. Non erit ibi corporalis fletus inq̃ztuꝫ
ẽ quedã resolutio corpalium lachrymarum: q̃r
talis resolutio tũc nõ erit: sed ptinet ad corrupti
bilẽ statũ: tñ erit ibi maximus dolor iterior: qui
significabitur ꝑ signa i facie ⁊ occulis cũ turba
tiõe ⁊ motu capitis ⁊ cũ stridore dẽtiũ vultusq̃ꝫ
tristicia. Quisnã explicet quãtus meror erit in
cordibus dãnator iter illos strepitus vlulatus
atq̃ꝫ q̃relas. O bti q nũc lugẽt: vt ait xp̃s 3 Ma
th. 5. qm̃ ipsi cõsolebũt̃. Et Luc. 6. Veh vobis
qui nũc ridetis: q̃r lugebitis ⁊ flebitis. Secũ⸗
dũ horribile erit blasphematio. Pro despatõe
vtiq̃ꝫ blasphẽabũt dãnati seipsos parẽtes suos
deuꝫ ⁊ angelos ⁊ oẽm creaturã. Vñ Apoca.
16. Ioh. ait. Blasphemauerũt deũ celi ꝑdolo
ribꝰ ⁊ vlneribus suis. ad hoc ẽ ex qð legit̃ in
sũma ð septẽ donis. Cũ qdã vsura iꝰ ifirmaret̃
ad mortẽ: nec sacẽdos vellet ei sacra ꝯferre nisi
r̃stitueret vl' cautõeꝫ faceret: illeq̃ꝫ recusaret: hor
tabãt̃ ad hoc filij ne ad ifernũ ð̃scẽderet moñẽs
Ille vo rñdebat. Nescitis qd petatis. Si vel
lẽ mala ablata restituere: relinq̃rẽ vos paupes
⁊ egenos: meliusq̃ꝫ ẽ se ꝯmittẽ mĩe dei q̃ꝫ mĩe
hoiuꝫ: ⁊ i hac ptinacia mortuꝰ ẽ vsurariꝰ ille: ac
i iferno sepultꝰ. Et filij sãt eiꝰ duobꝰ dixit alt̃ ad
alteꝝ. Pater noster dãnatꝰ ẽ: nõ imitemur eũ
retinẽdo vsuras ꝑ illuꝫ extortas: sꝫ reddamus
creditõibꝰ vt saluari possimꝰ. At ille rñdit: ego
meã ptẽ retinebo nec illã restituẽ curo. Si pat̃
nr̃ vsuras fecit ⁊ nõ restituit: ipse nõ ego penã
portet. Alter ergo portionẽ suã restituit ⁊ secu
lum deserens dei obsequio se totum tradidit
Dum autem qui in seculo remãserat mũdanis
se imergeret: ifirmatꝰ ad mortem: nec penitẽs
secutus est patreꝫ. Qð frater audiens rogauit
deũ vt patris ⁊ fratris eius statum ei dignaret̃
ostendere. Vna igitur dierum cum oraret: vi
dit terram aptam: ⁊ i inferno p̃rem i flãmis pe
nitus sepultum: ⁊ filiũ eius fratrem suũ iacẽtẽ
super eum: maledicebatq̃ꝫ pr̃ filiũ dicẽs. Male
dicta sit hora in qua te genui fili: ⁊ tu sis male⸗
dictus: q̃r propter te feci vsuras: nec volui resti
tuere ne te pauperem relinquerem: ⁊ ꝑꝑ hoc
crucior in hac flãma. Et filius respondebat.
Maledictꝰ sis tu pater: ⁊ maledicta dies in q̃
me genuisti: q̃r exemplo tuo docuisti me fene⸗
rari ⁊ vsuras extorsas noluisti reddere: ꝓpter
quod crucior in iferno. Et post ambo pariter
eiulãtes blasphemabant cũcta creata ⁊ creato⸗
rem illoꝝ. Quod cernẽs ille fuus dei gratias
ei egit: q cum liberauit de tanto malo. Ter⸗
tium horribile erit sociatio. Erunt nãq̃ꝫ socij
dãnatorum nequissimi spiritus ⁊ maligni dia
boli. Quãtum enim sit eorum societas dira at
q̃ꝫ molesta: põt cognosci per effectus pestilen⸗
tes quos exercẽt in illis: quos do ꝑmittente ob
sident in hac vita. Nam adeo illos turbãt ⁊ sic
grauiter vexãt: vt qñq̃ꝫ sic obsessi: muti aut sur
di fiant: vt qñq̃ꝫ manibus ꝓprijs seipsos lace⸗
rẽt ⁊ discerpant: qñq̃ꝫ: nisi cathenis cõstringe
retur: ẽt domesticos ⁊ amicos conant̃ opprime
re. Quid igit̃ faciẽt diaboli cum illis quos in
iferno volente deo ꝓ libitu suo vexare poterũt
si talia agũt hic cum his q de eoꝝ manibus ⁊
ptãte possunt penitus liberari. Nullus ꝓfecto
aut cogitare aut dicere põt q̃ꝫ importabilis erit
dãnatis miseris societas diaboloꝝ.

Qð rõnabiliter punit deus dãnatos pena
eterna seu ifinita ꝑ durationem: lꝫ actus pecca
ti fm̃ se sit finitus ⁊ temporalis. Cap. .3.

Tertia rõ quare grauissima erit dam
natorum pena dr̃ eternitatis. Dura
tura qppe in scripturis sanctis ponit̃
pena dãnatoruꝫ in eternum: vt patet ex dictis
Verũtamẽ vt Aug. dicit. 21. li. de ci. dei. c. xi.
Quidam iniustum putant vt peccatis quãtũli
bet magnis ꝑuo. s. tpe ꝑpetratis pena q̃sq̃ꝫ dã
netur eterna: quasi vllius id vnq̃ꝫ iusticia legis
attẽdat: vt tãta mora tpis q̃sq̃ꝫ puniat̃ quanta
mora tpis vnde puniret̃ admisit. Octo gene⸗
ra penarum in legibus esse scribit Tulliꝰ. Dã
nuꝫ: vincula: verbera: talionem: ignominiã:
exilium: mortem: seruitutem. Quid horum ẽ
quod in breue tempus ꝓ cuiusq̃ꝫ peccati cele⸗
ritate coaptet̃: vt tãta vindicetur morula: quã⸗
ta depᵹhẽditur ꝑpetratuꝫ: nisi forte talio. Id
enim agit vt hoc patiat̃ q̃sq̃ꝫ quod fecit. Vnde
illud ẽ legis. Oculum ꝓ oculo: dẽtem pro dẽ
te. Fieri eniꝫ põt vt tam breui tpe quisq̃ꝫ amit
tat oculum seueritate vindicte q̃ꝫ tulit ipse alte⸗
ri iprobitate pcti. Porro aũt si aliene femine
osculum ifixum rõis sit verbere vindicare: nõ
ne q illud puncto tpis fecerit icomparabili ho
rarum spacio verberat̃: ⁊ suauitas voluptatis

exigue diuturno dolore punitur. Quid in vin
culis. Nunqd tādiu qſqꝫ iudicādus ē in illis
eē debere q̃ꝫdiu fecit vñ meruit alligari. Hec
Aug. Qui ēt de dāno ignominia exilio ⁊ ser
uitute cōtēdit ꝙ plerūqꝫ īfligunt̄ ꝓ momenta/
neo quasi delicto lōgo tpe duratura q̃ ideo eter
na esse nō possūt: qꝛ pn̄s vita nō pōt esse eter/
na. Quāto magis ergo approbāda ē dei seue
ra iusticia que pctā punit eterna pena lꝫ in tpe
sint cōmissa. Verūtñ vt tāte veritati meliꝰ ani
mus acqeſcat ex dictis scōꝝ tres principales rō
nes aptissime ꝓducunt̄ qbus liqdo cōstat iuste
deū facere: cū punit malos eterno supplicio.
Prima rō ē pp volūtatem. Scd̄a pp obie
ctū. Tertia pp cōtēptū. Prima rō est pp
volūtatem. Nā si cōsideremus in pctō volun
tatem: iustum ē vt pctm̄ dānatoꝝ eterna pena
puniat̄: qꝛ oē pctm̄ tm̄ graue ē: quātū volun/
tas ad illud ardētius se iclinat. Et qꝛ voluntas
maloꝝ q̃ꝫdiu in vita sūt: ita se iclinat ad pctm̄ ꝙ
semp velit peccare. Ergo iustꝰ iudex q cor aspi
cit magis q̃ꝫ opus dꝫ eos pena in eternū dura
tura punire. Quidnam ē ꝙ tāꝫ multi se sentiūt
morituros: ⁊ tñ peccare nō desinūt. Veniunt
ad ianuas mortis ⁊ de pctis nō dolēt nisi ꝙ sē
per peccare vellēt: qd̄ vtiqꝫ ip̄e deꝰ scrutator cor
dium oculo sapie sue clarissime ituet̄. Hāc rō
nem tāgit Greg. 4. li. dial'. vb Petrus iter
rogat eum ⁊ dicit/ Scire vellē quō iustū ē vt
culpa q̃ cum fine ꝑpetrat̄ sine fine puniat̄. Et
Greg. rn̄det. Hoc recte Petre diceret̄ si iu/
stus iudex nō corda hoīuꝫ: sed fcā pēsaret. Ini
q. n. iō cū fine deliqrūt: qꝛ cū fine vixerūt. Nā
voluissent vtiqꝫ si potuissēt sine fine viuere: vt
potuissēt sine fine peccare. Ostēdunt. n. qꝛ in
pctō semp viuere cupiūt q nūq̃ꝫ desinūt pecca/
re dū viuūt. Ad magnā ergo iusticiā iudicātis
ꝑtinet vt nunq̃ꝫ careāt supplicio: q in hac vita
nūq̃ꝫ voluerūt carere pctō. h ille. Que vba ēt
habent̄ de pe. di. i. c. voluissent. Et ad h̄ facit
illd̄ qd̄ scribit̄. 93. di. c. Diaconi sūt. vbi sic hr̄.
Moderatio dei ac pietas solum nr̄m reditū q̃
rit: ac nos cupit longa bonitate sua saluari. Si
nō cōuertimur: si duri colli sumꝰ: si in pctis vſ
qꝫ ad mortē illicite ꝑduramus: assidue peccan
tiū nō miseret̄ deꝰ. Ad idē ē. c. Legatꝰ. 14. q.
1. Aug. īsup de pe. di. 7. c. vlt. in fi. ait. Qui i
penitens morit̄ oino morit̄ ⁊ eternal'r cruciat̄.
Qui aūt ipenitēs finit̄: si sp viuēt sp peccaret.
Scd̄a rō quare deꝰ iuste eternal'r dānat ⁊ pu/
nit iniqs: ē pp obiectū. Quelibet. n. offensa cō
sideratur nō soluꝫ respcū actꝰ sꝫ respcū dignitat' illiꝰ
q offēdit̄. Quāto eteni ꝑsona q̃ offēdit̄ dignior
est: tāto culpa in illā cōmissa grauior: ⁊ ꝑ ꝯn̄s
pena dꝫ esse durior. Sicut q regē offendit gra
uius punit̄ q̃ꝫ q offēdit suū famulū vel aliqueꝫ
rusticū. Qui ergo mortaliter peccat: deū q ē i/
finitum bonū offendit: ⁊ charitatē ꝑ quā est so/
cietas btōꝝ: ergo tā visione dei q̃ꝫ btōꝝ socie/
tate eternaliter priuari dꝫ ⁊ eterna pena puniri
Bernardus aūt sup Canti. d. ꝙ q mortaliter
peccat vult nō esse deū: qd̄ sic ꝓbat. Qui vult
deū aut impotētē aut iniustū aut isipiētem esse
vult deū nō esse. sed q mortaliter peccat vellet
deū aut sua pctā nescire: aut vindicare nō posse
aut vidicare nolle: ergo vellet deū ñ eē deū: ⁊ q
vlt deū ñ eē deū: meritō puniēdꝰ ē etno suppli
cio. Tertia rō quare iuste deꝰ malos eternal'r
dānat: ē pp cōtēptū. Pctōres nāqꝫ cōtēnūt i/
finitū bonū: ⁊ eternū gaudiū qd̄ potuissent eli/
gere: ⁊ qꝛ volūtarie elegerūt eternū malū iuste
illis eterna supplicia cōdonant̄. Vñ Aug. 21.
li. de ci. dei. c. 12. ingt. Factus ē malo dignus
eterno q in se pemit bonū qd̄ esse posset eternū
hec ille. Audiūt siqdem pctōres scripturas cla
mātes ꝓmittētesqꝫ tā felicissima ⁊ copiosā bo/
na atqꝫ iocūda in regno celoꝝ amicis dei: ⁊ ipi
de his nō curāt. Vocat eos deus ꝑ dcā scōꝝ: ꝑ
hortamēta ꝓphaꝝ: ꝑ istructiōes doctoꝝ: ꝑ tro
res cōminationū: ꝑ suauitatēqꝫ bn̄ficioꝝ. Ve
nite ingt ad cenā magnā ad iocūda gaudia: ad
ꝑadisi delicias: vbi bonū absqꝫ malo ⁊ leticia
absqꝫ merore. Et tñ ipi sic blādiētē deū nolūt
audire: qnimo ip̄m q̃ꝫtum possunt suis malis
operibꝰ ipugnāt ⁊ ꝑsequunt̄. O benedicti dei
ordinata iusticia que malos eternis cruciatibꝰ
deputasti: nullus ꝓfecto de te cōqueri pōt. O
miserabilis dānatoruꝫ cōditio: que tātam expe
ritur seueritatem: vt finem illoꝝ pena nunq̃ꝫ
suscipiat. Durum esset hōi sano ꝑ diem ⁊ noc/
tem assidere lecto: ⁊ in eius mollitie volutari.
Durum esset cuiqꝫ dissoluto iuueni ꝑ lōga spa
cia cum formosis iuuēculis puellisqꝫ ornatissi
mis chorizare. Duꝝ esset muliercule cuicuiqꝫ
corporis ornamēta nō deponere. Et vt expe/
riētia docet h ⁊ huiꝰ q̃ solatiose ⁊ delectabiliter
fieri solēt fastidiū iducunt assiduitate sui. Heu
inq̃ꝫ heu cur dormiunt pctōres. Cur nō euigi
lant. Cur nō corrigūt malam vitā. Cur nō cō
cōsiderant qꝛ eis parati sunt in iferno cruciatꝰ
horrēdi. Et tamē semp ibi habitabūt post cētū
annos: post mille: post milia milium: imo nū/
quā pena

q̄z pena ipsoꝝ terminabit. O aīa sterilis. o aīa
dura. o aīa isensata. o aīa vitiosa qd agis: quo
ue tendis iter: quare ad isernum ꝓperas vt ibi
in eternum iseliciter viuas. Reuertere ergo
ad dn̄m deum tuū q te liberet a periculis dāna
tionis ⁊ tibi concedat grām in pn̄ti ⁊ in futuro
gl'iam: in qua viuit ⁊ regnat deus ꝑ isinita se/
cula seculoꝝ. Amen.

Feria sexta post dn̄icā in sexagesima de gra
uitate pene dānatoꝝ: ꝯ illos q plus timēt ma/
la vite pn̄tis q̄z futuros. Sermo. 13.

Cruciabuntur
die ac nocte i secula se
seculorum. Apoc. 20.
Magna ꝑfecto dete/
stabilisq̄z ē crudelitas
eoꝝ q cognoscentes ꝓ
pter sua pctā iminere si
bi iteritum dānationis eterne nō timēt: nō for
midāt: nō corrigūt suā vitā malā. Quidnā ma
gis vnusq̄sq̄z pti miscere d̄bet: q̄z cruciat⁹ acer
bissimos: atrocesq̄z penas ac luctus itollerabi
les i[n]ferni. Timēt pleriq̄z in hac vita ex[i]n̄tes la
bores angustias: pauptatem: egritudines: illa
tas cōtumelias: dāna: seruitutem: exilia: carce
ceres tēpestatem: aeris: vehementiam vētorū
aliaq̄z pericula qbus vexari solet mortaliū ge/
nus. Sed reuera si recte saperēt magis timere
deberent ad iferna descendere vbi labores: an
gustie: tormēta: calamitas: luctus: gemitus: su
spiria: clamores: lamēta: blasphemie: fames: ⁊
sitis: ignominia: ⁊ ardor ignis ⁊c̄. qbus dam
nati molestabunt ⁊ nunq̄z deficient. Et quoni
am nō parum ꝓdesse pōt vnicuiq̄z talia cogi/
tāti ad cōtritionem ⁊ deletionem pctōrum: ic/
circo adhuc in p̄senti sermone de grauitate pe
ne dānatorum aliquid prosequitur. Et nota/
bimus tres rationes precipuas quibus intel/
ligere valemus dānatorū penam fore grauis/
simam.

Prima ratio dr̄ cognitionis.
Secunda contrariationis.
Tertia desperationis.

Q[uo]d grauissima ē dānatoꝝ pena: eo ꝙ nihil
cognoscēt p̄ter illud quo cōtristari possūt: ⁊ de
illoꝝ scia. Capitulum. j.

Prima rō oñdens grauitatē pene dā
natoꝝ dr̄ cognitionis: qꝛ nihil cogno
scunt aut cognoscere possunt nisi ea
vnde dolere possunt atq̄z cōtristari. Ad quod
plenius itelligēdum tria dubia ꝓponimus de
clarāda. Primū ē de dānatorum scia. Scd̄m
de nostra distātia. Tertinm de beatoꝝ gloria.
Primum dubium ē de dānatoꝝ scia. Vtrū
s. dānati vtant scia in hoc mūdo acq̄sita. Et ar
guit ꝙ nō. primo qꝛ in vsu sciētie magna ē de
lectatio: vnde phs. 4. ethi. c. 8. videtur iquit
phia magnas delectationes habere. ⁊ Lac. in
i. li. di. isti. Nullus ē suauior aīe cibus q̄z co/
gnitio veritatis. sed dānati nullam hn̄t delecta
tionē sicut nec beati tristiciā: ergo nō vtuntur
aliq̄ scia. Scd̄a arguit ex illa maxima ph̄i. Si
de quo minus vr̄ inesse ⁊ inest: ergo de q̄ ma/
gis: sed ꝑ aliquas penas hui⁹ mūdi que mini/
me sūt respectu penaꝝ iferni ꝑdit vsus scie: er
go multo fortius deficiet ad penas iferni que
maxime p̄dicantur. Tertio arguit: qꝛ dāna
ti magis possent cogitare de deo q̄z de quocū/
q̄z alio itelligibili: qꝛ ꝓpinquior ē itellectui eoꝝ
Sed sicut dicit magister sententiaꝝ in. 4. di.
50. dānati post iudicium in ꝓfundioribus te/
nebris erunt: vbi nullā lucē dei videbūt: ergo
multo minus de quocūq̄z alio itelligibili cogi/
tabunt. Sed cōtra argui pōt. Primo quia
Luc. 16. hr̄ ꝙ Abraam dixit diuiti dānato: fili
recordare: qꝛ recepisti bona in vita tua: qd̄ sibi
nō dixisset nisi ille vti potuisset scia acq̄sita in
hoc mūdo. Scd̄o arguit: qꝛ dānati odiūt de/
um: sed nullus odit illud de quo nō cogitat: er
go dānati de deo cogitant: ⁊ a simili possūt de
alijs cogitare. Tertio arguitur: qꝛ damna/
ti habent remorsum cōscientie ⁊ vermē: sed cō
scientia nō remordet nisi de peccatis q̄ cogno/
scuntur: ergo in dānatis ē vsus scie. Respon/
dent ad hāc. q. Ric. de media villa ⁊. d. Boñ.
in. 4. di. 50. ꝙ dānati vtuntur scia acquisita in
hoc mundo maxime q̄ztum ad aliqua. Consi/
derant enim mala que fecerunt: ⁊ bona opera
que omiserunt: vt hic vsus scie fit ad maiorem
eoꝝ afflictionem. Ad primum ergo argu/
mētū i oppositū ē dicēdū: ꝙ q̄zuis vsus scie sit
ꝑ se delectabilis: tn̄ ꝑ accidēs pōt esse tristabil'.
In dānatis. n. post iudiciū erit eoꝝ natura ita
plene comp̄hensa tristicia: vt oīno sint idisposi
ti ad aliquā delectationē. Et qꝛ sicut dicit phs.
scd̄o de aīa. Actus activoꝝ sunt in patiēte bn̄
disposito: ideo vsus scie nullā in eis delectatio
nē poterit generare. Notādū tn̄ ꝙ d[e]mones añ
iudiciū possunt hr̄e ⁊ iterdum hn̄t aliq̄s modi
cas delectationes vanas ⁊ multū respsas ama
ritudine. Aie aūt dānate nullam penitus vn/

q̄ȝ habebunt delectationem. Ad scd̄m argu/
mētum dicēdum: q̄ q̄ȝuis ille pene sint maio/
res q̄ȝ iste: tñ nō ita poterūt auferre damnatis
vsum scie: sicut possunt alique pene hoibus in
hoc mūdo: q̄r organa corpoꝝ illoꝝ ex volūta/
te dei ꝛ̄uabuntur incorruptibilia ad maiorem
afflictiōem. Que organa hic ꝑ vehemētiaȝ pe
naꝝ aliquādo cōtingit corrūpi. Dānati tñ mul
to minus erunt apti ad vsum scie nisi respectu
eoꝝ quoꝝ cōsideratio erit ad augmētuȝ sue tri
sticie. Ad tertium augmētum dicēdū q̄ q̄ȝ
uis deus sit ꝓpinquor itellectui eoꝝ ꝑ essentiā
q̄ȝ alia obiecta: nō tñ sub rōe obiecti nisi iquā/
tum ē puniēs: ꝛ sic de eo maxime cogitās: nō
ex amore sed ex odio. Inquātum aūt ē dulcis
ꝛ misericors minime de eo cogitāt. Scd̄m
dubium ē de nostra distātia: vtꝝ videlȝ dāna/
ti distātes a nobis cognoscāt ea que circa nos
fiūt. Et vr̄ q̄ sic: vt habeť Luc. 16. Dixit ille di
ues dānatus ad Abraam se qnqȝ frēs hr̄e. er/
go sciebat adhuc illos supuiuere. In ꝯ̄rium
ē auctoritas Aug. in li. de cura ꝓ mortuis agē
da: que poniť. 13. q. 2. c. Fatēdum. vbi ait. Fa
tēdum ē nescire qdem mortuos qd hic agatur.
Rn̄deť ergo ſm Ric. in. 4. di. 50. q̄ dānatos
cognoscere que circa nos fiūt pōt itelligi tripli
citer. Per sciam: ꝑ cōiecturam: ꝑ reuelatiōeȝ.
Primo mō nō cognoscūt ea que circa nos fi/
unt: q̄r cognoscere sic nō possent nisi accipiēdo
silitudines a reb᷒: ad quas accipiēdas reqriť
ꝓporcionata ꝓpinqtas itellectus ad ipam rē.
Quāuis aūt distātia nō ipediat cognitioneȝ i/
tellect᷒ respectu rei: cui᷒ iam hȝ spēm: tñ ꝓpor/
tionata distātia q̄lis ē iter aias q̄ sunt in iferno
ꝛ ea que circa viuos fiunt in hoc mūdo ipedit
cognitiōem itellect᷒ respectu rei cui᷒ nō hȝ spe/
ciem: q̄r ꝓhibet spēi acq̄sitiōem. 2° mō dāna
ti cognoscūt multa q̄ circa nos fiunt. Ex statu
enim p̄terito in quo hoies viderūt postea cō/
iecturāt multa q̄ accidūt circa eos. Et sic cogno
scebat ille diues dānatus quinqȝ frēs suos ad
huc viuere: q̄r secū in tormētis illos nō vide/
bat: nec cū reqescētibus in sinu Abrahe. tñ ñ
erat cognitio certa: q̄r mortui ex spāli priuile/
gio qn̄qȝ p̄ñtiam faciūt in locis in q̄bus pecca/
uerūt. 3° mō cognoscūt aliqua q̄ circa nos fi/
unt: vel ꝑ reuelatiōem demonum vel aiaꝝ ad
eos descendētium. Sed nūq̄ȝ fit eis aliqua re
uelatio nisi talis: vnde tristenť. Et sic patet so
lutio ad obiecta. Tertiuȝ dubium ē de sancto
rum gloria: vtꝝ. s. dānati videant sanctoꝝ glo/
riaȝ in celo. Et ad hoc rn̄det Ric. vbi supra: q̄
dānati gl'iaȝ scōꝝ nō vidēt: q̄r visio ē cognitio
ituitiua ꝛ clara ꝓprie loquēdo de visione. Sic
enim nō posset videri gl'ia btōꝝ quin viderenť
beati ꝛ ipe de᷒. Cū ergo gl'ia impfecta eoꝝ cō
iunctione cū deo cōsistat. Nō. n. pōt videri i/
mediate ꝛ clare cōiunctio aliquoꝝ quin videā
tur ipa cōiuncta. In generali tñ ꝛ ꝑtim in spā
li cognoscūt gl'iam btōꝝ q̄si arguēdo. Nulluȝ
eni vident dānatum q tenuerit fidem ꝛ bonos
mores. Vn̄ cogiť itellectus eoꝝ assentire q̄ ve
ra ē sacra scriptura: ꝛ ex ꝯ̄ñti q̄ boni habeāt ea
q̄ ipsis in sacra scriptura ꝓmittunť. Et q̄r bea
titudo in sacra scriptura ꝓmittiť iustis nō solū
in generali: sed ēt ꝑtim in spāli: iquātum ē bo/
nū trāscēdens oia tpalia bona. Iō dānati co/
gnoscūt gl'iaȝ btōꝝ: nō tm̄ in generali: sȝ ꝑtim
in spāli. De hac ꝯ̄o cognitione dānati tristanť
ꝑꝑ inuidiā felicitatis aliene: ꝛ carētiam beatitu/
dinis ꝓprie. Post iudiciuȝ tñ dānati eo q̄ ad
ꝓprias penas q̄si totaliter eoꝝ cognitio refle/
cteť: cognitionē istā nō habebūt nisi forte i esse
generaliss̄ mo: q̄r ꝑ cōplemētum doloris itelle
ctus eoꝝ p̄dicte argumētationi nō vacabit. O
quāta igiť erit in dānatis angustia: q̄ȝta amari
tudo: quāta est tristicia: qn̄ cognoscēt distincte
oia pctā ꝑ illos cōmissa: quāt᷒ dolor qn̄ cogno
scēt bona q̄ facere potuerūt: qn̄ cognoscēt ma/
la q̄ patienť: qn̄ reuelabunť eis ea q̄ in hoc mū
do fiunt vt displicētiam hēant: qn̄ cōsiderabūt
q̄ boni ꝛ amici dei sunt in ꝑhēni gloria. Pro
pter hoc ꝛ in hui᷒ i ois eoꝝ cognitio erit eis do
lorosa.

Qualiter grauissima erit dānatoꝝ pena eo
q̄ illoꝝ desiderium nunq̄ȝ iplebiť: ꝛ qd est q̄
ipsi appetunt. Capitulum. 2.

SEcūda rō oñdēs grauitateȝ pene dā
natoꝝ dr̄ ꝯ̄riationis. Ferť nāqȝ eoꝝ
volūtas ad desiderādum ea quoꝝ ꝯ̄
rium semp eueniet. Primū ē beatitudinis ꝑ/
ticipatio. Scd̄m peccati delectatio. Tertiuȝ sui
annihilatio. Primū q̄ dānati appetūt ē bea
titudinis ꝑticipatio. Nā ſm Ric. in. 4. di. 50
cū pctm̄ vt Aug. dicit. 19. de ci. dei. c. 12. dele/
re nō possit extrema nature vestigia in dānatꝭ
remanet aliq̄ naturalis cognitio ꝛ appetit᷒ na/
turalis. Cū ergo primus mot᷒ naturalis appe
titus sit respectu finis in generali: q̄r ſm ꝑhm
7. ethi. c. 12. Finis ē principium in appetibili/
bus ꝛ agibilibus. seq̄tur q̄ dānati naturaliter
appetūt finem in generali. Sed vltimus finis
ē btitudo

est beatitudo: seqtur ergo φ naturaliter appe/
tunt beatitudinē in generali q̃zuis appetitu de
bili τ exili. Sed hic naturalis appetitus in his
ex deliberatiua volūtate quo ad hoc puertit: q²
bonum qd̄ naturaliter appetūt sub circūstātijs
malis appetūt. Nec ē iste appetitus ad eorum
cōpletionez: sed magis ad afflictionē. Natura
liter. n. appetere qd̄ appetēs videt se nō conseq
posse: magna ē afflictio appetentis. Scd̄m aūt
Tho. 2. 2. q. 17. In dānatis nulla ē spes bea/
titudinis cōsequende: qm̄ sicut de rōe beatitu/
dinis ē vt in ipsa qetet volūtas taliter φ beati
sciāt certitudinaliter se nūq̃z beatitudinē amis/
suros. Ita de rōe dānationis ē vt in ipsa mo/
lestet volūtas sic vt dānati certitudinaliter sci/
ant se nunq̃z btitudinem adepturos. Scd̄z
quod dānati appetūt ē peccati delectatio. Vel/
lent. n. se nō peccasse: τ illud ē ipossibile. Ve/
rūtamē dicit dn̄s Bona. di. 50. quarti lib. φ
mala volūtas dr̄ dupliciter. s. actus τ habitus.
Timor ergo seruilis dānatis nō aufert habitū
male volūtatis: sed aufert actum. Iste. n. non
vult luxuriari: q² timet puniri: de ipa tn̄ volū/
tate habituz nō aufert: q² si separaret ipunitas
vellet vtiq̃z luxuriari. Sic ē itelligēdum in dā
natis: φ dolor penalis aufert ab ipsorum volū
tate actum volēdi peccare: q² reuera dānati nō
appetunt luxuriari nec dominari: pp penas q̃s
ex illis actibus sentiunt se icurrisse. Habēt tn̄
habitum male voluntatis: p quam appeterent
peccare si nō crederent ex hoc puniri. Dānati
ergo vellent se nō peccasse: nō ,ppter φ pecca/
tum eis displiceat: q² iniustum: sed q² displicet
eis pena iusta. Et ideo malam habēt volunta
tem hoc volēdo: τ ideo adhuc viuit in eis vo/
luntas peccandi: lz dolore penarum ipediatur
ne exeat in actū suū. Tertium φ dānati ap/
petunt ē sui annihilatio. Et circa hoc varie opi
nati sunt ēt magni doctores. An. s. dānati vel
lent nō esse. Quidam nāq̃z dicūt φ dānati nō
possunt velle nō esse: q² hoc nō est appetibile
nec p accidēs nec p se. τ allegāt Aug. in li. de
li. ar. d. Si qs dixerit nō esse q̃z miserū eē me
mallē. rn̄deo mētiris. Insup τ Ari. i. 2. de aīa
d. Omnia appetūt esse τ illius cā agunt qcqd
agunt sm̄ naturam. Et idem Aug. libro de li
bero arbitrio. Cōsideraquātum bonum ē esse
quod τ beati τ miseri volunt. Et idem. xi. li.
de ci. dei. c. 27. inqt. Ita vero q̄dam vi natu/
rali ipm̄ esse iocūdum ē: vt nō ob aliud τ hi q
miseri sunt nolint iterire. Et Paulo iferius
ait. Quid animalia oīa τ irrationabilia qbus
nō est data ista cogitare ab imensis draconib⁹
vsq̃z ad exiguos vermiculos: nōne se esse vel/
le atq̃z ob hoc iteritum fugere omnibus qbus
possunt motibus idicant. Est adhuc in prom/
tu rō talis: φ prelectio p̄supponit electionem.
Sed nō esse nō est eligibile: q² omne eligibile
hz apparētiā boni: sed ipm̄ nō esse nō hz appa
rētiam boni: q² quod apparet bonum apparet
esse: ergo τ cetera. Alij aūt doctores vt doctor
subtilis Ric. de media villa: τ dn̄s Boñ. di.
51. quarti. dicūt φ dānati vellēt nō esse nō vo
luntate naturali: qm̄ id velle nō possunt: q² esse
in pena melius est q̃z nihil esse: cum in nihila
te nulla penitus sit bonitas. Et sicut dicit phi/
losophus. 2. de generatione. In omnibus in
qbus est esse: melius est desiderare naturam:
loquēdo de melioritate naturali. Volunt ergo
damnati se nō esse voluntate deliberatiua: nō
p se: sed p accidens: inquātum. s. ad nō esse se/
quitur carētia pene quaz p se appetunt. Vident
enim ex suo esse φ nō possunt cōsequi delecta
tionem nec vtilitatem: nec p suum esse vident
posse acquirere aliquod bonum: ideo nō ē mi
rum si tali esse vellent carere: vt malis q̄ essen
do patiunt carerent. Nam nō tātum bonum ē
per se obiectum voluntatis: sed etiam carentia
mali: quāuis nō primo. Quapropter dicit. 5.
ethi. c. 6. φ in boni rōne fit minus malum ad
maius malum: q² minus malum magis ē eli/
gibile maiori. Et rōne huius carētie mali nō
esse p esse apprehensum pōt esse dānate volū/
tatis obiectum. Ex qbus colligimus hanc se/
cūdam opinionem sequētes: φ tāta pena dam
nati vexant: vt si possibile esset vellēt nō esse.
Et hoc ē quod Ioh. dixit Apoc. 9. in diebus
illis querēt hoīes mortem: τ nō inuenient eam
dsiderabūt mori τ fugiet mors ab eis. Et Au
gustinus. li. de miseria huius mundi dicit. O
mors q̃z dulcis es qbus tam amara fuisti. Te
solam desiderāt qui te vehemēter oderunt. Et
si querat cur deus dānatos esse non priuat τ
ad nihilum redigit. rn̄det Tho. 1. 2. q. 87. ar.
4. in solutione primi argumēti: φ hoc ē p tres
causas. Prima ē: q² redigi in nihilum cum q
peccat nō cōuenit diuine iusticie: q² repugnat
ppetuitati pene que ē scd̄m diuinam iusticiam
Secūda ē: q² esse presupponit ad merituz τ de
meritum. Tertia ratio est: q² p iordinationem
peccati esse nō tollitur vel corrumpit: τ iō pri/
uatio esse nō pōt esse pena debita alicuius cul/

pe. Dicitur tamē metaphorice in nihilum redi
gi. scd̄m illud. ps. Ad nihilum deductus ē in
cōspectu eius malignus: q2. s. spiritualib⁹ bo/
nis priuat̄. Unde. ⁊. I. Cor. I3. Si charitatez
nō habuero nihil sum.

Quod grauissima erit pena damnatorum
eo quod erunt desperati: nec suffragia ecclesie
possunt eis prodesse: aut communicari.

Capitulum tertium.

TErtia rō ostēdens grauitatem pene
dānatorum dr̄ desperatio. Naz inter
tota asprima mala hoc eis vnum sup
additum adauget ipsorum dolorem: q2 videlz
desperati sunt sciētes ⁊ experiētes nullo eccl'ie
suffragio coꝝ penam posse mitigari. Nā si col
ligerent in vnuz oēs lachryme: oēs orationes
omnia ieiunia: oiaqz pietatis opera quorūcūqz
iustorum q in hoc mūdo placuerūt deb: ⁊ offe/
rētur ꝓ vno damnato nihil ei ꝓdessent. Et lz
qdam canoniste dixerint q̄ suffragia ecclesie lz
nō ꝓsint damnatis quātum ad liberationem a
pena: ꝓsunt quātum ad aliquam mitigationez
siue alleuiationem. Cōtra eos ē snia theologo
rum. 45. di. quarti libri. dicētium q̄ suffragia
ecclesie nullo modo ꝓsunt damnatis: eo q̄ sūt
extra charitatez: ⁊ cum nō sint ad vitam ordi/
nati: nec possint btitudine pticipare: nō sunt ex
charitate diligēdi. Charitas aūt ē que fac̄ suf/
fragium acceptabile: ob quod suffragia ipis ni
hil ꝓsunt. Hec Ric. Ideo dr̄. I3. q. 2. c. ꝓ ob
euntibus. Pro obeuntib⁹ quippe consuluisse
cognosceris: si liceat ꝓ eis oblationes offerri.
Sancta sic tenet eccl'ia: vt qsqz ꝓ mortuis ve
catholicis offerat oblationes: atqz p̄sbyter me
moriaz coꝝ faciat. Et quāuis oēs peccatis sub
iaceamus: cōgruit vt sacerdos ꝓ mortuis ca/
tholicis memoriā faciat ⁊ itercedat: nō tn̄ ꝓ im
pijs: quāuis christiani fuerint tale qd agere li/
cebit. hec ibi. Et idez ponit̄ in. c. Cū marthe.
de cele. mis. Sed cōtra hāc opinionem iducūt
aliqui exēplum Traiani: de quo legitur in vita
beati Greg. q̄ cum quodam die ipe festina/
ret ad bellum: vidua quedaz occurrit ei. d. Ob
secro vt sanguinem filij mei inocenter perempti
iudicare digneris. Cūqz Traianus si san⁹ re/
uerteretur dixisset se vindicare: vidua dixit. Et
qs mihi hoc prestabit si tu in prelio mortu⁹ fue
ris. Traianus respondit. Ille q post me impe
rabit. Cui vidua. Et qd tibi proderit si alter mi
hi iusticiam fecerit. Traianus dixit: vtiqz nihil
Et vidua. Nōne inquit melius est vt tu mihi
iusticiaz facias: q̄z alteri hanc trāsmittas. Tūc
Traianus pie commotus de equo descendit:
⁊ vidue iusticiaz ministrauit. Fertur namqz q̄
dum filius Traiani per vrbem equitando ni/
mis lasciue discurreret filium vidue iteremit: ⁊
Traianus filium suum q hoc fecerat vidue lo/
co filij sui defuncti tradidit: ⁊ magnifice ipsam
dotauit. Dum igitur quadaz vice defūcto Tra
iano Greg. ꝑ forum Traiani trāsiret: ⁊ eius
mansuetudinis recordatus fuisset. Ad sci Pe
tri basilicam ꝑuenit: ⁊ ibidem pro eius errore
amarissime fleuit. Tūc sibi diuinitus rn̄sum
est. Ecce petitionem tuam cōpleui: ⁊ Traiano
penam eternam pepci: decetero aūt caue ne ꝓ
dānato aliquo preces fūdas. Damascenus aūt
in quodam suo sermone dicit q̄ Gre. audiuit
vocem eum Diuinitus alloquētem. Uocem
tuam audiui: ⁊ Traiano veniā do. Patet er/
go ex hoc exēplo q̄ oratio Greg. profuit Tra
iano dānato. Sed sup hoc diuersi diuersa sūt
opinati. Aliqui. n. dixerūt q̄ traianus fuit re/
uocatus ad vitā vbi grām cōsecutus ē: ⁊ veni
am meruit: ⁊ sic gloriam obtinuit. Alij aūt di
xerunt q̄ aia Traiani nō fuit simpliciter a rea
tu pene eterne absoluta: sed eius pena vsque ad
tempus. s. vsqz ad diem iudicij fuit suspensa.
Alij aūt inquiunt sicut ē Ioānes diaconus q
vitam beati Gregorij descripsit q̄ nō legitur
orasse: sed fleuisse: ⁊ frequēter deus misertus
cōcedit: q̄ homo q̄zuis desiderās petere nō p̄
sumit. Ideo aia Traiani nō fuit ab iferno libe
rata ⁊ i paradiso reposita: sed tātum ab iferni
cruciatibus facta exempta. Pōt enim anima
⁊ in iferno existere: ⁊ iferni cruciatus per dei
misericordiam nō sentire. Aliorum tamē opi
nio cōior est ⁊ verior: q̄ Traianus ⁊ a pena li
beratus: ⁊ ad gloriam sit assumptus oratione
beati Gregorij. Quod nō ē factum secūdum
cōmunem legem: sed secūdum dispensatiōem
diuine sapiētie: que preuidēs Gregoriū ora
turuz pro Traiano: nō damnauit ipsum ꝑ dis
finitiuam sentētiam. Et ideo nō est dicēdum
ex illo exemplo vno ⁊ singulari: q̄ dānatis ꝑ
diffinitiuam sententiam ecclesie suffragia pro
sint: cum nec inminimo possint fauere. Quin
imo audiēdum ē salubre documētum ⁊ obser
uādum sapientis Ecclesiastes. 9. Quodcūqz
inquit pōt manus tua facere: istanter operare:
q2 nec opus nec rō nec sciētia nec sapiētia erūt
apud iferos quo tu ꝓperas. O igitur dolēda
damnatorū pena: que mitigari ⁊ adiuuari nul
lo modo

lo modo poterit: nō proprijs viribus: non la/
chrymis: nō diuitijs: nō amicorum suffragijs
nō amicoꝝ potentia: nō deniqȝ aliqua oīum
creaturarum īdustria. O tmēda vindicta dei
ad cuius cōspectuȝ velut cera ante faciē ignis
peccatores eliquescent. O peccatores iebria/
ti dulcedine bonoꝝ hui⁹ seculi fugite iram dei
ꝛ nolite pugnare cum oīpotēti deo: q dānatis
vt dictum ē tam tremēda cōminat̄ mala: a qui
bus nos ipse ꝑ suam clemētiam liberet: cui est
honor ꝛ oīs laus ꝛ glīa ꝑ īfinita secula seculo/
rum Amen.

Sabbato post dn̄icaȝ in sexagesima de gra
uitate pene dānatoꝝ ad terrorem icorrigibiliū
ꝛ obstinatorum. Sermo. 14.

Cruciabuntur die ac nocte i
secula seculorum. Apoc. 20. c.
Cuȝ mēte reuoluo quāte erūt
in iferno angustie reproborū:
admirari plurimum cogor cur tam diu pecca/
tores dissimulant agere pn̄iam. Et certe si de
his malis de qb⁹ loqmur: aut nunqȝ: aut post
lōgissima spacia tēporuȝ traherent: aliqualem
de sua ipenitētia excusationem haberēt. Sed
cum tam exiguum velocissimuqȝ sit huius la/
bilis vite tēpus: post qḋ mali icorrigibiles de
scendūt ad tartara: nescio qd ipsi dicere possint
Rep̄hensibiles qdem sunt: ꝛ prosua tarditate te
rito redarguēdi. Et lȝ in p̄cedentibus explica
uerimus multa que duras mētes domare suf
ficiūt: tn̄ adhuc de grauitatis pena dānatorum
nōnulla occurrunt cōsiderāda: quoꝝ cōsidera
tione dilig nti molliantur ꝑtinaces mētes ob
stinatoꝝ peccatoꝝ. Dicemus ergo ꝙ grauissi
ma ē ꝛ satis acerba pena dānatorum adhuc tri
plici rōne.
Prima dr̄ combustio.
Secunda dr̄ superatio.
Tertia dr̄ priuatio.

Qualiter dānati patiunt̄ acerbissimam pe
nam ꝑꝑ ignem iferni: ꝛ de illius ignis terribi
lissimis cōditionibus. Cap. j.

Prima rō qua ostendit̄ grauitas pe/
ne dānatoꝝ videlȝ dr̄ cōbustio. Tra
dent̄ nāqȝ dānati miseri eternis igni
bus cōburrendi. Et hoc colligit̄ ex scripturis
sacris. vn̄ Job. 20. dr̄. Deuorabit eos ignis
q nō succendet̄. ꝛ Judith. vlt. c. Dabit igneȝ
ꝛ vermes in carnes coruȝ. Et Abacuc. 2 c.
Laborabūt populi in multo igne. Et esa. vlt.
c. vermis eoꝝ nō morietur: ꝛ ignis eoruȝ nō
extinguet̄. Et dauid in p̄s. 10. Pluet super
peccatores laqueos ignis. Et Ezech. 22. In
igne ire mee cōsumpsi eos. Et Apoc. 18. In
vna die veniēt plage eius mors ꝛ luctus ꝛ fa
mes ꝛ igni cōburet̄. Et Apoc. 20. Qui nō ē
iuentus in libro vite scriptus: missus ē in sta/
gnū ignis. Et Math. 13. Exibūt angeli ꝛ se/
parabunt malos de medio iustorum: ꝛ mittēt
eos in caminū ignis. Et Math. 7. Oīs ar/
bor q̄ nō facit fructū bonum excidet̄: ꝛ i igneȝ
mittet̄. Et Math. 18. Bonum ē tibi cuȝ vno
oculo in vitam intrare q̄ȝ duos oculos hn̄tem
mitti in gehēnam ignis. ꝛ Math. 10. Eū ti/
mete q hȝ ꝑtātem corpus ꝛ aiam ꝑdere in ge/
hēnam. Et Math. 25. Ite maledicti in ignē
eternum. Verūtn̄ de hoc igne dubitatur circa
tria. Primo circa veritatē. Scd̄o circa ꝑtāteȝ
Tertio circa q̄litatē. Primo cōtingit dubi/
tare de inferni igne circa veritatem. An. l. sit
ignis verus hn̄s formā ꝛ naturā ꝛ sp̄eȝ ignis
Et rn̄det Ric. in. 4. sniarum ꝙ quorūdaȝ opi
nio fuit ꝙ ille ignis nō est corpore⁹ sed ē q̄daȝ
spiritualis pena: que ꝑꝑ suuȝ acumē metapho
rice dicit̄ ignis: qꝛ vt ipsi dicūt. Cum diuina
potentia reprobos possit cruciare sufficienter
sp̄uali pena: sup̄fluum fuisset in iferno ponere
corporeum ignem. Et ad hoc adducunt illud
Luc. 16. de diuite q dicebat linguam suaȝ cru
ciari in hac flāma. Cum enim cōstet aiam illi⁹
diuitis linguam corporalem nō habuisse: vi/
det̄ ꝙ sicut scriptura ibi de lingua loqtur meta
phorice aliqd sp̄uale vocans linguam: ita ali/
quam penam spiritualem metaphorice vocet
ignem. Sed opinio ista falsa est ꝛ cōtra scrip/
turam: que distinguit īter ignem ꝛ dānatoꝝ
penam spiritualem: que vocatur noīe vermis
Vn̄ Ecclesi. 7. Vindicta carnis impij ignis
ꝛ vermis. Ideo cōiter doctores oēs conclu/
dunt. 44. di. quarti. ꝙ in iferno ē ignis corpo
reus a principio mūdi cū alijs creaturis ꝑdu/
ctus ꝛ ordinatus ad reprobos cruciādum. Et
hoc asserit Aug. in li. de mirabilib⁹ sacre scrip
ture. Et idem in li. 21. de ci. dei. c. 10. ait. Ge
hēna illa quod ꝛ stagnuȝ ignis ꝛ sulphuris dr̄
corpore⁹ ignis erit. Cui cōsonat illud Greg.
in. 4. dial. li. d. Ignem gehēne corporeū esse
nō ambigo. Et ſm theologos ignis ille q̄ȝtū
ad illud quod nō in eo est de essentia ignis: est
eiusdem speciei cū igne elemētali: qꝛ sicut oīs
aqua oī aque est eadem spec. ſm p̄hm primo

tho. ita oĩs ignis oĩ ignĩ ē idē spē. Diuersifica
tur tñ quo ad dispositiõem ⁊ opatiõem: qꝛ sibi
cõpetit aliqua actio q̃ igni elemētali nõ cõuenit
Nã ignis in aliena materia multũ diuersifica
tur in opationib⁹ suis: ſm exigētiã dispositio
nis materie. Quod apte patet in fulgore: vbi
ignis respectũ hʒ ad diuersas materias: scdm
diuersitatē celestis iſluētie in materia icorpora
te. Vñ aliqñ nõ ledit materiã mollē ⁊ dissoluit
duram: ⁊ ecõuerso: qñqʒ calefacit ⁊ nõ cõburit
⁊ ecõuerso. Aliqui tñ opinanť ꝙ in iferno sit
ignis in materia ꝓpria: q̃ʒuis ibi nõ luceat ni
si ad modicũ ⁊ satis impfecte. Patet ergo ꝙ i
iferno verus ē ignis ad maloꝝ cruciatũ dispo
situs ⁊ deputatus. Scdo cõtingit dubitare
de igne inferni circa ptãtem. Vtrũ. s. possit i
corporeos angelos ⁊ spũs seperatos cruciare
Et ad istam qõem multi multipliciter rñderũt
Nam qdam dixerũt spũs seperatos igne nõ af
fligi nisi p priuationē boni desiderati. Ex qua
priuatione tanq̃ʒ quodam malo pñti in eis ve
hemēs tristicia generatur. Et hec fuit opinio
Algazelis. 6. li. phicoꝝ. Sed ꝯ hanc sunt dcã
sctõꝝ. d. spũs icorporeos posse pena corporalʼ
ignis affligi: sicut apte. d. Gre. in. 4. li. dialʼ.
Et Aug. 21. li. de ci. dei. c. x. Jdeo alij dicunt
spũs separatos cruciari igne corporeo inq̃ʒtuʒ
vidēt ipm ꝑparatũ ad hoc vt eo crucienť i cor
porib⁹ suis: sicut latro suspendēdus patibulo
ipm vidēdo cruciať anteq̃ʒ suspendať i eo. Et
hec opinio nõ sufficit: qꝛ nullo mõ põt ad ange
los malos applicari: q tñ illo igne in ppetuum
cruciabunť. Quidam aũt alij dicũt ꝙ cruciabũ
tur igne corporeo: inq̃ʒtum coꝝ itellectui ipri
meť superexcellēs illi⁹ ignis siĺitudo. Sed h̃ di
ctum deficit: qꝛ ſm phm. 3. de aia. Nõ sic ex
cellētia itelligibilis ledit itellectum sicut excel
lētia sensibilis ledit sensum: qꝛ post excellens
sensibile sensus ipediť in sentiēdo: sed itellect⁹
post excellēs itelligibile nõ minus itelligit isi
ma: sed magis: qꝛ sensus apphendit p organũ
corporeũ: itellect⁹ aũt nõ. Nonnulli isup tenent
ꝙ spũs separati igne corporeo crucienť: nõ in
quãtũ ipm apphendunt apphensione simplici
sed cum firma estimatiõe: qð ē ꝯriũs sue natu
re: q̃ʒuis estimatio falsa sit. Vñ Auic. 3. meth.
loquēs de dispositione aĩaꝝ a corporibus se
parataꝝ dicit sic. Aie male vident penã quam
imaginauerãt in hoc mũdo ⁊ affliguntť in ea.
Forma. n. imaginata nõ ē debilior sensibili: sʒ
ē maior impssione ⁊ claritate: sicut videm⁹ in
sonijs. Fortasse. n. soniatum maius ē ꝓ mo
dulo suo q̃ʒ sensibile: tunc qñ magis illud qð ē
in alio seculo ē forius q̃ʒ qð ē in sonijs pp pau
citatē ipedimētum: ⁊ expeditiõem aie ⁊ clarita
tem recipiētis. Sed hec opinio icõueniēs vi
deť: qꝛ ſm hoc spũs nõ patereńť ab igne corpo
reo: sed a sua falsa estimatiõe. Preterea nõ vť
ꝓbabile ꝙ demones q subtilitate igenij vigēt
illũ ignē estimarēt sue nature cõtrarium ⁊ lesi
uum nisi ita esset in re. Alij adhuc dicũt ꝙ spi
ritus patiunť ab igne corporeo: nõ p ꝟtutem
illius ignis absolute: sed inq̃ʒtum ē istrumen
tum diuinei usticie. Videmus. n. res multas
hñe actiones in ꝟtute principalis agētis: que
eis non cõpeterent absolute. Verbi grã: calor
naturalis in ꝟtute aie cõuertit nutrimētum in
carnē. Lumē solare a luna receptũ ⁊ cum ꝟtu
te lune ab eo deriuatuʒ in ꝟtute lune generat
humiditatem: ⁊ fãtasma in ꝟtute luminis itel
lectus agētis mouet itellectum possibilē. Cor
pora celestia cum inanimata sint: tñ in ꝟtute i
telligētiaꝝ modicum generãt in his iferiorib⁹
vitam: vt patet in generatis p putrefactioneʒ.
securis in virtute motoris scindit arborem.
Tenēdo ergo ꝙ ignis affligat spiritus iquã
tum ē istrum tum diuine iusticie: adhuc pqui
rēdum ē magis in speciali: per quem modum
dicũt aliqui ꝙ supnaturaliter impressa ē igni i
fernali q̃dam specialis virtus per quam spiri
tus affligit naturali virtute ignis ad hoc nõ co
operãte nec disponēte: quia vt dicũt nõ ē possi
bile vt aliqua virtus naturalis cooperet́ in su
pernaturali actione: cum per se ad eam nullo
modo nec complete nec incomplete possit attin
gere. Protãto ergo ille ignis affligere dr̃ spi
ritus: qꝛ supnaturalis ꝟtus exñs in eo sicut in
subiecto illos affligit: sicut aliqua substãtia sup
naturaliter dealbata posset dici visum disgrega
re. Sed hec opinio in tribus deficit. Vnuʒ ē
ꝙ ſm eam ignis nõ affligit illos spũs vt istru
mētum: qꝛ oportet ꝙ in istrumēto sit aliqua na
turalis aptitudo ad illã actiõem: ad quã appli
cať a virtute motoris: vt pʒ in securi respectu
act⁹ scidēdi: ⁊ in malleo respectu act⁹ cõterēdi.
Aliud ē: qꝛ nõ vť ꝓbabile ꝟtutē spũalem esse i
mediate in re corpali sicut in subiecto: ita vt sit
ibi manēs ⁊ nõ in fieri: sicut ponit opinio pre
dicta. Tertium ē ꝙ videmus naturale lumē
nationis: p quod solum itellectus nullo modo
põt atingere ad visionem dei: coopari cum lu
mine glorie ad illam visionem. Verũtamē qꝛ
in actiõe

in actōe supnaturali q̄ a deo nō est mediate finita ꝟtute: sꝫ tantūmodo imediate: vt creare: nō pōt coopari ꝟtus supnaturalis. Iccirco dicit Ric. ꝙ ignis infernalis nō obstāte ꝙ sit corporeus: spiritus separatos affligit inquantū ē diuine iusticie instrumētū eos affligit afflictione ad quā disponit naturalis ꝟtus illi⁹ ignis nec tamē qualēcūqꝫ afflictionē pōt causare in illis spiritib⁹: nisi in ꝟtute increate iusticie principaliter illos spiritus punientis mouētis ꝛ dirigentis illū ignē ad illoꝝ spirituū cruciatū. In illo .n. igne est naturalis aptitudo vt eius spēs recipiatur itellectu spūs sepati: sꝫ ꝙ ꝑ talē moduꝫ in illo intellectu imprimat̄ ꝛ vehemētia talis: ꝙ ita ad se reuocat seu cōuertit intentionem ipsius spūs ꝙ ꝑ hoc ita notabiliter ipediatur in illaꝝ reꝝ cōsideratione cōtra suaꝫ voluntatem: ꝛ ꝙ tale ipedimētū sit sibi pro graui onere: h̄ ē ꝑ ꝟtutē iusticie indite. In illo etiā igne ē naturalis aptitudo vt in ipso sit spiritus separatus sicut i loco diffinitiue. Sed ꝙ spiritū sepatū detineat cōtra suaꝫ voluntatē h̄ ei cōuenit in ꝟtute iusticie indite. Illa autē inuolūtaria detentio est ipsi reprobo spiritui inexplicabilis cruciatus: q̄ꝫuis etiā ille ignis sua ꝟtute naturali tn̄ nō posset in spiritu sepato causare dispositōem repugnantē illi dispositioni: que cōuenit eē spiritus sm̄ debitū statum sue nature: tn̄ in eius causatione coopatur ꝟtute indite iusticie iquātuꝫ est instrumētū ei⁹. Ex apprehensiōe autem ꝑdicte dispositōis q̄ cōtraria est bono statui nature: generat̄ in ipso reprobo spū cruciat⁹ expimentalis. Unde Greg. 4. dial. d. ꝙ aia nō solū vidēdo sꝫ etiā expiēdo icendiū patit̄. Per peccatū aūt in spiritu est dispositio vt igni infernali mō ꝑdicto i patiēdo subdat̄. Et sic patet ꝙ deo volēte poterit ignis affligere spirit⁹ separatos. Tertio cōtingit dubitare de igne iferni circa qualitatē seu perpetuitateꝫ. Unde .s. erit ꝙ post generalē resurrectionē corpora dānatorum i illo igne ꝑpetuo patient̄: ꝛ nec ignis deficiet nec corpora illa cōsumet̄. Et licet possint multa dici: tn̄ principalis rō ē ordo diuine iusticie. Ut .n. inqt Ric. ille ordo exigit illa corpora i eternis supplicijs fore ꝑmāsura: ꝛ ideo assistēte influentia dei generali: ad h̄ vt ignis ille ifernalis illa corpora fortiter calefaciat ꝛ affligat: nō adest tamē ad h̄ vt cōsumat. Sic aūt creatura nō pōt manere in esse suo: nisi i suposita influentia dei generali: sm̄. d. Aug. 4. sup Gen̄. ad literā. Et cōmētator sup prima ꝓpositione de causis sic dico: q· actionē suam habere nō pōt: nisi illa influentia generali assistente: sicut patuit in passione iesu xp̄i: qn̄ fuerunt tenebre sup vniuersam nō sup terrā iudeorum tantū: vt aliq senserunt: ꝛ male. Eclipsis aūt solis ꝑ vniuersum orbem nō potuisset esse per solam interpretationē lune. vnde cū interpositione lune fuit alia causa: q2 .s. influētia generalis cause prime tunc non affuit soli ad irradiandum. Et sicut hec influentia adesse potest ad hoc vt res sit ꝛ nō operetur: ita aliquādo adest ad hoc vt creatura habeat vnam sui actōeꝫ ꝛ nō aliam. Et hec est principalis ratio quare ignis infernalis calefaciat damnatorum corpora ꝛ affligat: nec tamē cōsumet. hec Ric. Augu. ꝟo. 21. li. de ci. dei. omnes huiusmōi opationes ignis infernalis attribuit volūtati ꝛ potentie dei: a quo sunt de nihilo in esse cūcta ꝑducta: diuersisqꝫ nature sue proprietatibus et legib⁹ regulata. Unde .c. 2. eiusdē li. ait. Quidam vn̄ cōuincant̄ increduli posse humana corpora aiata atqꝫ viuentia: nō solū nūq̄ꝫ morte dissolui: sꝫ in eternoꝝ quoqꝫ igniū durare tormentis. Nolūt .n. hoc ad oipotētis nos referre potentiā: sꝫ aliquo exemplo ꝑsuaderi sibi flagitāt. Quibus si respōdebimus eē aialia ꝑfecto corruptibilia q2 mortalia: q̄ tn̄ i medijs ignib⁹ viuant: nōnullū etiā genus vermiū in calidaruꝫ aquaꝝ scaturigine reperiri: quaꝝ feruorē nemo ipune cōtractat. Illos autē nō solū sine vlla sui lesione ibi eē: sꝫ extra esse nō posse. Aut nolūt credere si ōndere nō valem⁹: aut si valuerimus siue oculis demōstrare res ipsas: siue ꝑ testes idoneos edocere: nō satis eē ad h̄ crē pluꝫ rei: de qua q̄stio est: eadē infidelitate cōtēdent. Quia h̄ aialia nec semp viuūt ꝛ i illis feruoribus sine doloribus viuāt: sue quippe nature cōuenientib⁹ vegetant̄ illis nō cruciant̄ elemētis: quasi nō incredibili⁹ sit vegetari q̄ꝫ cruciari talib⁹ reb⁹. Mirabile est .n. dolere in ignibus ꝛ tn̄ viuere: sꝫ mirabilib⁹ i ignib⁹ nō dolere. Si aūt h̄ credūt: cur nō ꝛ illud. Et. 4. c. dicti li. idē ait. Quid adhuc a nobis reꝝ poscunt exēpla: qb⁹ doceam⁹ nō esse incredibile: vt hominū corpa sempiterno supplicio punitoꝝ ꝛ in igne aiam nō amittāt: ꝛ sine detrimēto ardeāt: ꝛ sine interitu doleant. Habebit enim tūc ista corpis substātia qualitatē ab illo inditā: q tā miras ꝛ varias tot reb⁹ indidit quas videmus vt eas: q2 multe sunt nō miremur. Nā sicut scripserunt q naturas aialiū curiosius indagarūt.

Salamādra in ignibꝰ viuit. Et qdē notissimi
sicilie mōtes q tātā tpis diuturnitate ac vetusta
te vsqꝫ nunc ac deinceps flāmis estuant: atqꝫ
integri ꝑseuerāt: satis idonei testes sunt nō oē
qd ardet absumi: ⁊ oīo indicāt nō oē qd dolere
pōt posse etiā mori. Quis enī nisi deꝰ creator
oīum dedit carni pauonis mortui ne putresce/
ret. Qd cū auditu incredibile videret: euenit vt
apud carthaginē cocta nobis apponeretur hec
auis: de cuiꝰ pectore pulpaꝝ quātū visum est
decerptū suari iussimꝰ. Qd post dieꝝ tātū spa
ciū quātū alia caro q̄cūqꝫ cocta putresceret ꝑ la/
tū atqꝫ oblatū nihil nostrū offendit olfatū. Itē/
qꝫ repositū post dies ampliꝰ q̄ꝫ triginta: idē qd
erat inuentū ē: idēqꝫ post annū: nisi q aliquātu
lū corpulentie siccioris ⁊ ꝯtractioris fuit. Quis
palee dedit vel tā frigidā vi vt obrutas niues
suet: vel tā feruidā vt poma imatura maturet.
De ipso igne mira qs explicet: quo queqꝫ adu
sta nigrescūt cū ipse sit lucidus: ⁊ pene oīa que
ambit ⁊ lābit colore pulcherrimo decolorat: at/
qꝫ ex pruna fulgida carbonem terrimū reddit.
Neqꝫ id quasi regulariter diffinitū est. Nam
ecōtrario lapides igne cādēte decocti ⁊ ipsi fiūt
cādidi: ⁊ q̄uis magis ille rubeat illi albescant:
cōgruit tn̄ luci qd albū ē: sicut nigrū tenebris.
Cū itaqꝫ ignis i lignis ardeat vt lapides coq̄t
ꝯtrios hꝫ nō i ꝯtrijs rebꝰ effectꝰ: etsi enim lapi/
des ⁊ ligna diuersa sint: ꝯtria tn̄ nō sunt sicut al
bū ⁊ nigrū: quoꝝ vnū i lapidibꝰ: alteꝝ facit in
lignis clarus illos clarificās h̄ obfuscās: cū in
illis deficeret nisi in istis viueret. Quid i car/
bonibꝰ. Nōne mirāda est ⁊ tāta infirmitas vt
ictu leuissimo frangant: pressu facillimo cōterā
tur: ⁊ tāta firmitas vt nullo humore corrūpant
nulla etate vincant: vsqꝫ adeo vt eos substerne
re soleāt q limites figūt: ad cōuincēdū litigato/
res: qsqs post tpa quāta libet extiterit: fixūqꝫ la
pidē limitē nō esse cōtēderit. Quis eos i terra
humida infossos vbi ligna putrescerent tādiu
durare incorruptibiliter posse: nisi reꝝ ille cor
ruptor ignis efficit. Intueamur etiā miraculū
calcis: excepto eo de quo iam satis diximus: q
igne cādescat quo alia tetra reddunt: etiā occul
tissime ab igne ignē cōcipit: eūqꝫ iaꝫ gleba tā/
gētibꝰ frigida tā latēter suata vt nulli nr̄o sen/
sui ꝓrsus appareant: sꝫ cōptus experimēto etiā
dū nō appet sciat esse sopitꝰ pp qd eā viuā calcē
loqmur velut ipse ignis latens aīa sit iuisibilis
corporis. Iā v̇o q̄ꝫ miꝝ ē q cū extinguit tūc
accēdit. Vt. n. occulto igne careat aqua infun/

dit: aqua ue ꝑfundit: ⁊ cū ante sit frigida: inde
feruescit vn̄ feruentia cūcta frigescunt: velut ex
pirante: ergo illa gleba discedēs ignis q late/
bat apparet: ac deinde tanq̄ꝫ mortua sic frigi/
da est vt adiecta vnda nō sit arsura: ⁊ quā calceꝫ
vocabamꝰ viuā: vocemꝰ extinctā. Quid est q
huic miraculo addi posse videat: ⁊ tamē addit
Nā si nō adhibeas aquā: sꝫ oleū qd magis fo/
mes est ignis nulla eiꝰ ꝑfusione vel infusione
feruescit. Hoc miraculū si de aliquo indico la
pide legeremꝰ siue audiremꝰ ⁊ in nr̄m experimē
tuꝫ venire nō posset: ꝑfecto aut mēdaciū puta/
remus: aut certe granditer miraremur. Qua/
ruꝫ v̇o rerū āte nostros oculos quotidiana do
cumēta v̇sant: nō genere minus mirabili: sed
ipsa assiduitate vilescunt: ita vt ex ipsa india que
remota est ps orbis a nobis desierimus non/
nulla mirari: q̄ ad nos potuerūt mirāda ꝑduci
Adamātē lapidē multi apud nos hn̄t: ⁊ maxie
aurifices isignitores gēmaꝝ: q lapis nec ferro
nec igne nec alia vi vlla ꝑhibet preter hircino sā
guine vinci. Sꝫ q cū hn̄t atqꝫ nouerūt nūquid
ita mirant: sicut hi quibꝰ primū ostendit poten
tia eius. Quibꝰ aūt nō ostendit fortasse nec cre
dūt: aut si credūt inexꝑta mirant: ⁊ si cōtigerit
exꝑiri: adhuc quidē mirant insolita. Sed assi/
duitas exꝑiendi paulatim subtrahit admiratōis
incitamētū. Magnetē lapidē nouimus mira/
bilem ferri esse raptorē: quod cū primū vidi ve
hementer inhorrui. Quippe cernebā a lapide
ferreū annullū raptū atqꝫ suspensum. Deinde
tāq̄ꝫ ferro qd rapuerat vi dedisset suā: cōemqꝫ
fecisset: idēqꝫ ānullus admotus est alteri eūdē/
qꝫ suspendit: atqꝫ vt ille prior lapidi sic alter an
nullus priori ānullo coherebat: accessitqꝫ eodē
modo tertius: accessit ⁊ quartus: iāqꝫ sibi ꝑ mu
tua circulis nexis nō iplicatoꝝ itrisecꝰ: sꝫ extri/
secꝰ adherētiū q̄si cathena pependerat ānulorū.
Quis istā vim lapidis nō stuperet que illi non
solū inerat: veꝝ etiā per tot suspensa trāsibat et
inuisibilibus ea vinculis subligabat. Sꝫ mul/
to est mirabilius qd a fratre ⁊ coep̄o meo Se/
uero Mileuitano de isto lapide cōperi. Se ip
sum nāqꝫ vidisse narrauit quēadmodū Ba/
thannarius quondā comes africe cū apud euꝫ
cōuiuaretur ep̄s eundē ꝓtulerit lapidē ⁊ tenue
rit sub argento: ferrūqꝫ sup argētū posuerit: de
inde sicut subter mouebat manū qua lapidē te/
nebat ita ferrū desup mouebat: atqꝫ argēto me
dio nihilqꝫ patiente cōcitatissimo cursu ⁊ recur
su infra lapis ab hoīe supra ferrū rapiebat a la
pide

pene purgatorij

pide. Dixi qd̄ τ ipse cōsperi: dixi qd̄ ab illo audiui: cui tā̄q̄ȝ ipse viderim credidi. Quid etiā de isto magnete legeriȝ dicā. Quādo iuxta eū ponit̄ adamus nō rapit ferrū: τ si qū rapuerit vt ei ꝓpinquauerit mox remittit. India mittit hos lapides: ſȝ si eos iā cognitos nos desistimus admirari: quātomagis illi a qbus veniūt. Et. c. 5. idē ait. Agrigētinū sicilie salē ꝑhibet cū fuerit admotus igni velut in aqua fluere: cū vo ipsi aque velut in igne crepitare. Apd̄ gramātas quendā fontē tā frigidū diebus vt non bibat̄: tā feruidū noctibus vt nō tangatur. In Epiro aliū fontē in quo faces vt in ceteris extinguūt̄ accēse: ſȝ nō vt in ceteris accenduntur extincte. Albeston archadie lapidē ꝓpterea sic vocari q̄ accensus semel iam nō possit extigui. Lignū cuiusdā ficus egiptie nō vt ligna cetera in aquis natare: ſȝ mergi: τ qd̄ est mirabilius: cū in imo aliquādiu fuerit: inde ad aque supficiē rursus emergere: qū madefact⁹ debuit humoris pondere ꝑgrauari. hec Aug. Que verba ob sui ꝓlixitatē nō sunt textualiter recitanda: ſȝ tm̄ vulgariter. Ex qbus manuducimur q̄ omnipotētia de cuius ꝟtute facta sunt omnia τ mouentur: damnatos in inferno eternis ignib⁹ faciet cruciari. O q̄ȝ vrens. o q̄ȝ ardēs o deniqȝ q̄ȝ laboriosa est illa flāma in qua miseri lugebūt: clamabūt: suspirabūt: τ nō exaudiētur. O si possibile esset vt aures ad os poneremus inferni: audiremus ꝑfecto diuitē Epulonem: imo secū omnes auaros omnes supbos omnes luxuriosos: omnes deniqȝ peccatores clamorosis vocibus lamentātes atqȝ dicētes. Heu heu q̄ȝ ardens est ista flāma. Quis dabit̄ nobis ad refrigeriū guttulā aq̄. Quis nos liberabit̄ a cruciatibus geheñe. Quis nos cōsolabit̄ in tot meroribus. Et vbi sunt amici: vbi beniuoli: vbi diuitie: vbi virtus: vbi potētia. O vita nostra plena omni dolore oīqȝ angustia: o vita destituta oī auxilio oīqȝ solatio. Credite credite o icorrigibiles pctōres. Nō ꝑcet vobis iusticia dei nisi peccata deposueritis: animo vos ꝓijciet i ignē eternū. O qd erit eē i igne illo qū ad modicū sustineri nō pōt coctura cādele. Et vt esaias. 33. dicit. Quis poterit habitare de vobis cū igne deuorāte: qs habitabit de vobis cū ardoribus sempiternis.

Qualiter pena dānatorꝫ supat omnē aliam penā seu purgatoriā seu ꝑsētē q̄ i hac vita haberi pōt. Capitulū. 2.

SEcūda rō q̄ ostendit̄ grauitas pene dānatorꝫ dr̄ supatio. Supat eniȝ oēm aliā penā. Qd̄ vt meli⁹ itelligat̄ triplex pena ē distinguēda. Pria ē pena mūdi. Secūda pena purgatorij. Tertia ē pena iferni. Pria pena est mūdi q̄ i hac vita sentit̄. Et lȝ multiplex fit: vt experiētia docet: tm̄ terribilis fuit illa quā ꝓ xp̄o sancti sustinuerunt: de qbus dr̄. Heb. xi. Ludibria τ ꝟbera experti sunt: insup τ vincula τ carceres. Lapidati sunt: secti sunt: tēptati sunt: in occisione gladij mortui sunt. Circuierunt in melotis τ in pellib⁹ caprinis: egentes: angustiati afflicti. Quisnā explicet quot tormētorꝫ genera exquisierūt tyrāni: qb⁹ cruciari mādabāt martyres sanctos. Quis enarrare sufficiat: quot disciplinis ieiunijs τ oratiōibus carnem suā amici dei crucifixerūt cū vitijs. Et tm̄ oīa ista minima sunt τ quasi nihil in cōpatione pene dānatorꝫ. Ideo Greg. in. 3. moral. lib. ait. Ecce aūt dū beati Job vulnera cruciatusqȝ cōsidero: repēte mētis oculos ad Johem reduco: τ nō sine grauissima admiratione ꝑpendo: q̄ ille ꝓphic spū intra matris vterꝫ repletus atqȝ vt ita dixerim anteq̄ȝ nasceret̄ renatus: ille amicus sponsi: ille quo inter natos mulierꝫ maior nemo surrexit. Ille sicut ꝓpha τ plusq̄ȝ propha: ab iniquis in carcere mittit̄: τ ꝓ puelle saltu capite truncat̄: τ vir tante sobrietatis ꝓ risu turpiū morit̄. Nūqd credimus aliqd fuisse i ci⁹ vita qd̄ illa sic despecta mors tegeret. Sȝ qū ille vel in cibo peccauit: q locustas solūmō et mel siluestre comedit. Quid deo vel de qualitate sui tegminis deliqt: q camelorꝫ pilis corpus opuit. qd de cōuersatione sua offendere potuit qui de heremo nō recessit: qd illū loquacitatis reatus polluit: qui disiunctus longe ab hominib⁹ fuit. quādo illū vel silentij culpa attingit qui ad se venientes taȝ vehementer increpauit dicens. Genimina viperarū quis docebit vos fugere ab ira ventura. Quid est ergo q̄ Job dei testimonio ꝑfert̄: τ tm̄ plagis vsqȝ ad sterquiliniuȝ sternitur. Quid est qd̄ Joh. dei voce laudat̄: τ tm̄ ꝓ temulentis ꝟbis in saltationis premiū moritur. Quid ē qd̄ oīps de⁹ sic vehemēter i hoc seculo despicit: quos sic sublimiter āte secula elegit: nisi hoc q̄ pietati fideliuȝ patet: qm̄ iccirco sic eos premit in ifimis: quos videt quomodo remuneret in summis. Hinc ergo vnusqsqȝ colligat qd illi passuri sint quos reprobat: si hic sic cruciat quos amat. Aut quomodo ferient̄ qui in iudicio arguendi sunt: si sic eorꝫ vita ꝑmit̄ qui ip̄o iudice teste laudant̄. hec ille. Et ad

idē est illud Hiero. ad Palmachiū. τ Oceanū. d. Job sc̃s i tēptatōe ad gloriā suā deuotus sic i suo dolore clamabat. Quid ꝓdest i tormento meo lux. Vt qd mihi uncta sunt genua Vt qd vbera suxi. Cur nō in ventre mr̃is mortuus sum τ mox vt de vtero exiui nō ꝓtinus obij. Si hoc dei amic⁹ dicebat i lumine: qd ab inimicis ei⁹ diceť in tenebris. Si ille dolet genua sibi fuisse cōiuncta cui⁹ pedes i dei timore semꝑ cucurrerūt: qd dictur⁹ ē cui⁹ nūq̃z i vitaꝫ steterūt. Si ille igemiscit quez febris vrebat qd dictur⁹ ē quē gehēna cōsumet. Displicet et illi q̄ nat⁹ ex vtero vixit: q bñ vixit: qꝛ illū vermis moriturus edebat: qd facieť quos ignis etern⁹ τ vmis nunq̃z moriturus expectat. Secunda ē pena purgatorij de qua suo loco dicemus. Tertia est pena inferni: cui omnis alia pena tā mūdi q̃z purgatorij nō ē cōparabilis.

Quod grauis erit dānatoꝝ pena ꝓpter carentiā visionis diuine: τ de differentia pene sensus τ pene damni. Capitulum .3.

Tertia rō qua oñdiť grauitas pene dānatoꝝ diciť priuatio. Priuabunť siqdem dānati i eternū visiōe dei. Et vt d. Ric. vlti. di. 4. li. Inter penas dāni carentia visiōis dei ē maxia: τ tristicia cāta ex illa carentia appꝛehēsa: vt ꝓueniēs ex actuali malicia ꝓprie volūtatis ē maxia iter penas sensus: qꝛ q̃uis dānati nō appetāt videre deum propter amorem sue bonitatis: tamen vehementissime illud appetūt ꝓpter desideriū ꝓprie delectationis: eo q̄ credere firmiter cōpellunť ex illa visione maximā delectationē i vidēte cāri. Carētia. n. visiōis illi⁹ appꝛehēsa vt ex actuali malicia ꝓprie volūtatis ꝓueniēs: maioꝛ ē pena q̃z pena sensus. In puulis tñ mitioꝛ ē pena dāni qꝛ ipsam appꝛehēdunt nō eē i eis cātā ex actuali malicia sue ꝓprie volūtatis. Procurēt etiā ergo pctōres dū tp̄s τ facultas dať ad verā redire pniam: qm̄ vt tactū ē i p̄cedētib⁹ irrepabilis erit iferni iactura: i quo nō semel sufficit itroisse Semel qppe dānat malos de⁹: semel sniaz irreuocabilē ꝓfert. O q̃z amara erit illa dies immo illa hora qñ peccatrix aia terrenū h̄ corp⁹ ď relinq̄ns p̄ntabiť ēt iuita: τ nolēs corā maiestate sūmi dei: suscipietq̃z punitionē τ penā delictoꝝ suoꝝ. Ideo dico q̄ nō ē expectāda: s꞉ potius timēda dies illa. Ergo cōuertimini peccatores τ agite penitentiā: vt deus misereať vestri: q est benedictus in secula seculorum. Amē

Dñica in q̄nquagesima de potentia dei ꝓpter quā humiliari debēt pctōꝛum corda vt ad penitentiam redeant. Sermo. .15.

Omnis plebs vt vidit dedit laudez deo. Habenť h̄ vba. Luc. 18. et in euāgelio p̄ntis dñice. Ex miraculo ceci illuminati p xp̄m. de quo Luc. meminit i euāgelio hodierno ꝯmoti fuere vniuersi q rē tā grandē viderūt magnificare omnipotētē deū: cui⁹ solius vtute cecus ille potuit illuminari. Clamat inq̄t euangelista Jesu filij Dauid miserere mei. Et ad vocem xp̄i. d. sibi. Respice fides tua te saluū fecit: subito vidēdi beneficiū obtinuit τ accepit. Neq̃z alia vis q̃z creata diuinalis talē potuisset effectū ꝓducere. Ideo admirātes illi q h̄ inspexerunt deū extollēdo laudabāt. Nos vo q nō so᷑ū h̄ vnū: s꞉ tot dei miracula τ videm⁹ τ audim⁹ magis ac magis laudib⁹ ei⁹ ꝺbem⁹ insistere. Nō vtq̃z plene exoluim⁹ cū ob ei⁹ reuerētiā timorē pariter τ amorē pctā relinq̄m⁹ vtutib⁹ inherēdo Et qm̄ ad id faciēdū satis efficax ē consideratio altissime potētie dei: iccirco i p̄nti s̄mōe de illa erim⁹ tractaturi: quaten⁹ illā cōmemorātes ad pniam reuertamur: τ corde cōpūcti cuz plebe pariter collaudem⁹ imortalē deū: De cui⁹ potetia tria mysteria p̄ncipalia ponim⁹ cōtēplāda

Primum dicitur vniuersalitas.

Secundū qualitas.

Tertium claritas.

Qd deus possit nō solū omne possibile: s꞉ etiā omne ipossibile agēti creato: dūmō illď nō dicat imperfectionē. Capitulum. .1.

Primū mysteriū cōtēplādū de potētia dei dr̃ vniuersalitas. In quo disputādū ē. Vtrū ds̄ sit op̄s. Et ꝓ pte vā est affirmatiua ē cōfessio fidei. Nā i vtroq̃z symbolo patꝝ. s. τ aplōꝝ deū oipotētē decātam⁹. Et hoc colligiť ex vtriusq̃z testamēti pagina. Vnde Gen̄. 17. dixit de⁹ ad Abꝛahaz. Ego sum de⁹ oipotēs ābula corā me. Et Gen̄. 35. dixit deus ad Jacob. Ego sum de⁹ oipotēs cresce τ multiplicare. Et Gen̄. 44. qñ Jacob remisit filios i egyptū: ait de⁹ me⁹ oipotēs faciat cū vobis placabilē. Et Exo. 15. Op̄s nomē ei⁹ Et Thobie. 13. Nō ē ali⁹ deus op̄s p̄ter eum. Et Judith. 16. De⁹ op̄s tradidit Holofernē in manus femine τ confudit eum. Et Job. 3. Ad omnipotentē loquar τ disputare cum deo cupio. Et. 23. Deus molliuit coꝛ meū τ omnipotens conturbauit me. Et Hester. 13.

Mardocheus

Mardocheꝰ orans dixit ad deũ. Dñe rex om
nipotēs i ditõe tua cũcta sunt posita: ⁊ nõ est q
possit resistere volũtati tue. Et sapiēs Ecc. pri
mo. Vnus ē altissimus creator oĩum oipotēs
rex ⁊ metuendꝰ nimis. Et Apoc. i. c. Ego sũ
alpha ⁊ omega principiũ ⁊ finis dič dominus
deꝰ q ē ⁊ q erat ⁊ q venturꝰ ē oipotēs. Et Apo.
4. Clamabãt quattuor aĩalia. Scũs scũs scũs
dñs deꝰ oipotēs. Et Apoc. 15. magna ⁊ mi/
rabilia sunt opa tua oĩps dñe deꝰ. Et. 10. Au/
diui alterũ angelũ dicētē. Etiã dñe deꝰ oipotēs
Vera ⁊ iusta sunt iudicia tua. Sʒ ꝯ hãc Vitatē i/
stari põt tripliciter. Prio qꝛ deꝰ nõ põt oē
possibile. Secũdo qꝛ nõ põt qđlibet ipossibile.
Tertio qꝛ i deo nihil ē defectibile. Prio in
stat ꝙ deꝰ nõ sit oipotēs: ex eo ꝙ nõ põt omne
possibile. Nã multa sunt possibilia agēti crea/
to: vt posse pati: posse currere: posse peccare:
posse mori: posse mētiri: q̃ tñ nullo mõ põt dꝰ
ergo nõ ē oipotēs. Ad h̄ rñdet dñs Bon. di.
42. ꝑmi. ꝙ ſm phi sniam: q̄dã sunt q̄ dicũt po
tētiã q̄ʒtũ ad modũ dicēdi: dicũt tñ ipotētiã a ꝑ
te rei vt posse mori: posse corrũpi. Nã si iterro
garē aliquē qd magis eligeret: an potētiã hr̄e
moriēdi: aut illa ꝓuari. rñderet ꝓtinus magis
velle potētia illa carere. Propter h̄ itelligēdũ
notãdũ ē: ꝙ q̄dã sunt q̄ posse ē potētie simplici
ter ⁊ ꝑfecte: vt posse itelligere diligere et opari
Quedã sunt q̄ posse ē potētie tñ ipfecte: vt cur
rere ⁊ ãbulare. Isti. n. actꝰ dicũt simul actõem
⁊ passionē siue defectũ i agēte. Quedã q̄ posse
ē ipotētie simpliciter: vt ꝓuatões: vt posse pec
care: posse mori: ⁊ huiusmõi. Secũdũ h̄ itelli/
gēdũ ꝙ cũ potētia dei sit potētia ꝑfectissima: il/
la põt deꝰ ꝑ se ⁊ i se q̄ sũt potētie simpliciter: vt
itelligere ⁊ opari. Illa Vo q̄ sunt ipfecte potē/
tie: põt qdē nõ i se: sʒ ꝑ se põt. Ex h̄ qd ē ibi ꝑfe
ctionis i se nõ põt ꝑꝑ illud qđ ē ibi ipotētie ⁊ i
ꝑfectõis q̄ ĩ eo nõ cadũt. Illa aũt q̄ sunt simpli/
citer ipotētie nec põt ĩ se nec ꝑ se. Per se nõ po
test: qꝛ nihil ē a deo qđ nõ sit a deo ꝑ se ⁊ ime/
diate. Hoc aũt qđ ē defectꝰ nõ põt ēē ĩ deo nec
a deo: qꝛ deꝰ nõ deficit i essendo nec ĩ agendo.
Ideo Aug. vt recitat magister i tex. remouet
a deo quattuor. s. mori: falli: miserũ ēē: ⁊ mēti
ri: qꝛ ista dicũt defectũ ipsiꝰ hoĩs. Nã q̄druplex
est actꝰ: ⁊ quadruplex ē potētia. Pria ē potē/
tia viuificatiua: ⁊ huiꝰ actꝰ ē viuere: ⁊ ꝯ hũc est
defectꝰ mori. Secũda ē cognitiua: cuiꝰ actꝰ ē no
scere: ⁊ cõtra hũc ē defectꝰ falli. Tertia ē poten
tia affectiua: ⁊ huiꝰ actꝰ ē velle siue amare ⁊ de/
lectari: ⁊ cõtra hũc ē miserũ ēē. Quarta ē potē
tia opatiua: ⁊ huiꝰ actꝰ ē agere: ⁊ ꝯ hũc ē vinci
⁊ superari. Ex his autē quattuor genera actuũ
remouent a deo. s. corporales siue instrumēta
les: vt currere ⁊ ambulare: actus culpabiles:
vt peccare ⁊ mētiri: actꝰ passiui: vt vinci ⁊ su/
perari: actꝰ defectiui: vt mori ⁊ falli. Et tales
actus habēt potētiã cõiunctã đfectui. Et sic pʒ
solutio obiectõis ꝓme. Secũdo instat ⁊ obĳ
citur: ꝙ deꝰ nõ sit oipotēs: qꝛ nõ põt omne im
possibile. Nã ipossibile dicit tripliciter: vel se/
cundũ naturã: vt de ceco fieri vidētē: vł secũdũ
tp̄s: vt te nõ fuisse ex quo fuisti: vel secũdũ di/
sciplinã: vt idē ēē nigrũ ⁊ albũ: qꝛ ois scia sup/
ponit illud principiũ ꝙ duo opposita nõ esse si
mul Vera. Sʒ deꝰ nõ põt ipossibile secũdũ natu/
rã: qꝛ vt dicit Aug. i li. de Vera innocētia. Deus
ita ē oipotēs vt nũq̄ʒ ratiõi sue instituta euellat
Et idē Aug. sup Gen. ad litterã. Tã nõ põt
deus facere contra naturam quã bonã istituit:
q̄ʒ nõ potest facere contra voluntatē. Nõ põt
etiã deus facere impossibile secũdũ tempus: qꝛ
vt monuit Hiero. ad Eustochium. Cuʒ cetera
possit deus nõ põt de corrupta facere virginē.
Quod dictum nõ est intelligendum: quin deꝰ
possit reparare claustra: sed quia que corrupta
est impossibile est nõ fuisse corruptã. Item nõ
potest deus impossibile secundum disciplinam
scilicet vt duo opposita sint simul in eodē sub/
iecto: vt patet oĩbus sapientibꝰ: ergo sequitur
ꝙ deus nõ sit omnipotēs. Respõdet dominus
Bon. ꝙ nos iudicamus aliqd impossibile q̄/
drupliciter. Vno modo ꝑ limitationem natu/
ralis potētie: vt virginem parere. Alio modo
ꝑ limitationeʒ nature itellectiue: vt duo corpo
ra esse simul eodem loco: vel idem corpus esse
in diuersis: vł maius corpus esse in minori lo
co: que nullo mõ possumus capere: cuʒ nostra
imaginatio semꝑ dicat oppositum. Vnde etiã
quãdo deus sic facit in sacramento altaris ne/
cesse ē vt rõ supra se eleuetur ⁊ credat. 3° mo
do iudicamus aliqd ipossibile ꝑꝑ ꝓportionem
ois exñtie ſm oēm cõparationē. s. ꝓncipĳ medĳ
⁊ vltimi: vt preteritum non fuisse preteritum.
Omnis enim potentia que intelligitur aliquid
facere respicit ens vel in ratione pricipĳ vel ter
mini vel vtroq̄ʒ modo. Vnde deus potest face
re de ente non ens: et de nihilo aliqd: ⁊ đ vno
aliud. Sed non potest de vno ente facere non
ens: quia hoc nullius est potentie. Quarto
modo iudicamus aliquid impossibile ſm illu/

seruationem veritatis eterne ⁊ ordinē diuine sa
pientie. Nam ꝙ duo opposita insint eidem: ⁊
ꝺm idem hoc ipsa veritas eterna eoipso ꝙ ve/
ritas est indicat ⁊ illustrat vt iudicetur impossi
bile: sicut duo ⁊ tria non esse quinqꝫ. Quādo
ergo dr̄ ꝙ deus non potest quodlibet impossi
bile: qꝛ nō potest impossibile per limitationem
naturalis potētie. Respōdem⁹ ꝙ h̄ ē falsuꝫ sicͭ
expiētia docet in opib⁹ miraculosis. Et ad illď
qď obijcitur ex dictis Aug. dicendū ꝙ est du/
plex ordo nature spālis ⁊ generalis. Ordo nē
spālis trāsmutari: pōt ⁊ ďstrui qꝛ potesti alterā
differentiā res relabi. Sꝫ generalis non sic.
Specialis ordo attendiť ꝺm potentiā nature
specialis. Generalis ordo ꝺꝫ potentiā obediē
tie q̄ ē generalis. Cōtra hunc ordinē nō faciat
deus: sed cōtra aliū. Quia vt Aug. 16. li. de ci.
dei ait. Illud est vnicuiqꝫ rei naturale: qď ď ipa
facere disposuerit omnipotētis voluntas. Et
de hoc diffusius dixi in ꝺmone de miraculis in
questione. Vtrū potētia dei in miracula faciē/
do sit cōtraria nature. Ideo sufficit nūc cōclu/
dere ꝙ de⁹ pōt omne īpossibile ꝺm limitationē
nature: qꝛ potentia dei nō est limitata: ſꝫ infini/
ta: ⁊ ideo supra naturā. Secūdo pōt deus qď
libet impossibile per limitationē nostre intelli/
gentie: qꝛ potentia eius separat nostrā intelli/
gentiā. Ideo Basilius dicit ⁊ Hilari⁹. Plu
ra potest deus facere ꝙ̄ꝫ intellectus possit itelli/
gere. Quod paulus etiā ad Eph. 3. cōfirmat
d. Potēs est omnia facere supabundanter ꝙ̄ꝫ
petimus aut intelligim⁹. Impossibile vo 3⁹
modo nō potest deus: qꝛ illud facere est nihil fa
cere. Et ideo cū pter nihil sit: de⁹ nō potest face
re preteritum non fuisse preteritū. Impossibi/
le etiaꝫ quarto modo non potest deus: qꝛ illud
esset posse inordinata cōtra ordinē sapiētie sue.
Et quoniā deus sic est omnipotēs vt nihil pos/
sit nisi ꝙ suā potentiā decet: ⁊ nō deordinat sa/
pientiaꝫ. Ideo h̄ īpossibilia nō potest. Tertio
instať ꝙ de⁹ nō sit omnipotens: qꝛ in eo nihil ē
defectibile. Si potētia esset in deo tunc esset ali
quod impfectū: qꝛ ꝺm Ar. 9. meth. Qualibet
potētia melior est ei⁹ actus: nā forma melior est
materia: ⁊ actio ꝙ̄ꝫ potētia actiua est. Est. n. fi/
nis eius. Sꝫ nihil est melius eo qď est ī deo: er
go nulla potētia sibi erit attribuēda. Ad h̄ rñ/
det Tho. pte. i. q. 25. ꝙ duplex est potētia acti/
ua. s. ⁊ passiua. Prima est principiū agendi i
aliď. Secūda est principiū patiēdi ab alio: vt pꝫ
5. meth. Potētia passiua nō est in deo: ſꝫ acti/
ua tantū: eo ꝙ sibi maxime cōpetit esse princi/
piuꝫ actiuū: ⁊ nullo modo pati. Ideo ad aucto
ritatē Ar. dicēdū est: ꝙ quādo act⁹ aliď ē a po
tentia oportet ꝙ act⁹ sit nobilior potentia. Sed
actio dei nō est aliud a potentia ei⁹: ſꝫ ē vtrūqꝫ
essentia diuina: qꝛ ꝺm Aug. li. de fide ad petrū
qcqd est in deo est ipse deus. Cōuenit igiť om
nipotētia ipsi deo ꝺm fidei sancte ⁊ scripturaꝝ
sacrarū dogmata. Et ideo instātie pretacte cuꝫ
iam sint solute ei preiudicare non possunt.

Qualiter omnipotētia dei est incōmunicabi
lis: ⁊ tamen ab illa dependet omnis alia potē/
tia: ⁊ ipsa nūꝙ̄ꝫ deficiet sed durabit in eternum

Capitulum secundum.

SEcundū mysteriū cōtemplandū de
potentia dei diciť qualitas. In quo
notabunť tres eius ꝗlitates seu cōdi
tiones. Prima diciť incōmunicabi
litas. Secūda principalitas. Tertia diciť dura
bilitas. Prima qualitas seu cōditio potētie
dei diciť incōmutabilitas. Nā lꝫ deus multa
dederit taꝫ angelis ꝙ̄ꝫ hominibus: tamē nūꝙ̄ꝫ
cōicauit omnipotentiā suā. Nā vt dicit. d. Bo
na. di. 14. tertij li. Omnipotentia cōicari non
pōt alicui creature: qꝛ omnis creatura eoipso
ꝙ ex nihilo est deficit a sua stabilitate: vnde nō
existit p seipsam deficit a summa simplicitate:
vnde nō agit p se totā deficit a summa imēsita/
te. vnde distare pōt in ipsa virtus a substantia
⁊ quoniā per se nō subsistit nec in se nisi susten
tetur a diuina potentia: quoniā nō potest seip/
sam sustinere: ideo impossibile est ipsam eē om
nipotentē. Rursus quoniā ex seipsa tota non
agit: nō pōt in totam rei substantiā: ⁊ ideo nō
pōt esse omnipotens cū nō possit totū pcedere
Postremo qꝛ virtus eius distat a substātia: tā
tum pōt elongari ꝙ oīo deficiet. vnde nō pōt i
omnia. Sicut ergo soli deo cōuenit summa sta
bilitas summa simplicitas summa imēsitas: sic
etiā omnipotētia q̄ necessario reqrit h̄ tria. Sꝫ
dubiū est de aīa xp̄i an ei cōicata fuerit oīpotē/
tia: qm̄ videreť ꝙ sic ex vbis ei⁹ Math. vlti.
Data ē mihi igr omnis potestas in celo ⁊ i ter/
ra. Vbi glo. h̄ nō de coeterna p̄ris deitate: sed
de assumpta dicitur humanitate. Et iterū glo.
sup illud Luc. primo. Hic erit magn⁹. d. Nō
ꝙ ante partū virginis magnus nō fuerit: sed
qꝛ potentiam quā dei filius naturaliter habet:
homo ex tempore erat accepturus. Verūtamē
Ric. de media villa in. 3. di. 14. cōcordans cū
Boñ. ceterisqꝫ theologis dicit ꝙ aīa xp̄i: nō ē
oīpotens

omnipotens: qꝛ omnipotētia includit actiuam potentiam infinitā intensiue. In anima autē xpi cū sit creatura nō est nec esse potest actiua potentia infinita intensiue: qꝛ cū vnūquodqꝫ agat fm ꝙ est in actu: ꝛ patiatur inq̄ntū est i potentia: q̄ntum res habet de actiua potentia tantum habet de actualitate. Ergo potētia actiua infinita includit actualitatem infinitā in habēte illam potentiā. Actualitas autē infinita i nulla creatura esse pōt: qꝛ omnis actualitas creature cū passibilitate permixta est. Possumus tamen dicere ꝙ anime xpi cōicata sit omnipotētia eo modo quo cōicatur ei nomen ꝛ existētia deitatis: hoc est per cōicationem idiomatū: qa ortum habet ex personali vnione. Sicut enim possumus dicere ꝙ homo est deus: ita possumus dicere ꝙ homo est omnipotens. Et sic intelliguntur glose superius allegate: fm. s. illū modū loquendi quo idiomata cōicantur. Secunda cōditio seu qualitas potentie dei dicitur principalitas. Ipsa. n. vna sola principalis et singularis est potētia q̄ a nullo depēdet: a qua sunt omnes alie. Unde xps in euāgelio Jo. 19. dixit Pilato. Nō haberes in me potestatē nisi tibi datū esset desup. Et Paulus Ro. 13. Nō est inqt potestas nisi a deo. Que vba ponuntur. 23. q. i. c. Quid culpatur. Ideo nihil pōt creatura nisi quod deus iubet vel sinit. Et tam diu potuerunt homines ꝛ poterūt dominari q̄ndiu sibi placuerit. Tertia ꝯditio diuine potentie dicit durabilitas. Ipsa quidē est q̄ semp durabit ꝛ nō deficiet. Unde Daniel. 7. Potestas ei⁹ potestas eterna q̄ nō auferet: ꝛ regnū eius qḋ nō corrumpet. Et reuera ita est quando omnia regna mundi que potentissima olim fuere ad nihilū deuenere: de quibus latius dicemus cū tractabimus de cōtemptu mūdi.

Quod potentia dei cognosci potest p creationem ꝛ conseruationem rerum ac per punitionem omniū maloꝝ tam angelorum q̄ꝫ hominum. Capitulum. 3.

Tertium mysteriū cōtemplandū de potentia dei dicitur claritas. Nā lꝫ sit ifinita: tamē magnitudo eius in triplici effectu nobis declaratur.

Primus dicitur creationis. Secūdus cōseruationis. Tertius punitiōis. Prim⁹ effectus in quo declaratur nobis potentie dei magnitudo dicitur creationis. Nā totū hunc mūdum cōstat eius virtute esse factū. Ipse enim deus potentia sua cuncta creauit de nihilo: in quo admirari cogimur ineffabilē potentiā ei⁹. Nā si omnes phi: omnes viri docti: oēs hui⁹ seculi sapientes: omnes deniqꝫ reges ꝛ principes terre: quotquot fuerunt vsqꝫ in hanc horā ꝛ quot sunt etiam ꝛ quot erunt vsqꝫ ad consūmationē mundi congregarentur insimul: ꝛ deliberarentur siue cōtenderent de nouo in esse producere vnum minimū flosculum cāpi: aut minimū vermiculū terre vel pisciculū aque: aut auicula celi: pfecto laborarent inanū. Et qs ē qui creauit omnia: q fundauit terrā: q mari cam circundedit: q cōdidit celos: solē ꝛ lunā: ꝛ cūcta sidera q̄ sunt in eis: q angelos ꝛ hoies fecit ad beatitudinē ordinatos. Nempe dei potentia. O magne deus ibi nō imerito loqt Dauid in ps. 8. Potēs es tu ꝛ veritas tua in circuitu tuo. Tu dn̄aris ptāti maris: motū aūt fluctuum ei⁹ tu mitigas. Tui sunt celi: ꝛ tua est terra orbē terre ꝛ plenitudinē eius: tu fundasti aquilonem ꝛ mare tu creasti. Secūdus effect⁹ in quo relucet potētia dei dicit cōseruatio. Nā vt inquit Greg. Cūcta in nihilum tenderent nisi manus cōditoris cōseruaret. Que vba ponuntur in tex. a magistro di. 37. 2. li. Et sicut creaturas in esse cōseruat: ita cū vult illaꝝ proprietates imutat. Ipsa equidē potētia dei diuisit mare rubrū in diuisiōes. Exo. 14. c. Ipsa fuit q̄ tot signa ondit populo iudaico in dserto. vt patet Exo. in capitulis sequentib⁹. Ipsa tēperauit ignē vt nō vreret pueros positos i fornace babylonis. Daniel. 3. c. Ipsa deniqꝫ superba potētia dei quoscūqꝫ miraculosos effect⁹ supnaturaliter est opata. Tertius effectus in quo declaratur nobis magnitudo diuine potētie dicitur punitio. Puniuit semp equidē quādo voluit deus omnes inimicos suos ꝛ null⁹ vnq̄ꝫ inuentus est qui valuerit se ab illo defendere. Nō angeli: nō hoies q ꝯfidebāt ꝛ gloriabant in virtute sua. Et qs angelos malos d celo empyreo ꝛ de illa deliciosa habitatione priuatos omni beatitudine exire fecit. Potentia dei. Quis a terrestri paradiso pmos homines q imperabāt auib⁹ celi: piscib⁹ maris: ꝛ bestijs terre: ad hanc vallē lachrymarum eiecit. Potētia dei. Quis gigātes potentissimos ꝛ robustos submersit in aquis diluuij. Potentia dei. Quis tot reges ꝛ tyrānos: tot malos homines crudeles ꝛ impios: quot in mundo sepius fuere vt Senacherib. Pharao. Holofernes. Antiochus. Nero. Domitianus. Julianus. Antonius. Seuerus. Cesar. Pompeius: ban/

nibal: ⁊ reliquos exterminauit de terra. Po/
tentia dei. Quis oēs hoīes mundi stare coget
ante tribunal iudicātis: ratione de suis opib⁹
reddituros. Potētia dei. O miseri mortales
o vermiculi: o psumptuosi pctōres: an ↄfiditis
in virib⁹ vr̄is. At ignoratis q̄3 magna sit potē
tia dei nr̄i. Et cur illū cōtemnitis. Cur ei⁹ pce
ptis nō obeditis. Cur eius monitis nō acqe/
scitis. Cur a peccatis q̄ sibi displicent nō absti
netis. Humiliamini inqt Petrus. i. epl'a. i. c.
sub potēti manu dei vt vos exaltet: qm̄ q se hu/
miliat exaltabit: ⁊ q se exaltat humiliabit. Er/
go vt finis sit hui⁹ ſmonis id agere vnusqsq3
d3: vt cōsiderata potētia dei reuertat ad pniā3
⁊ cū plebe collaudet illū q paratus est penitenti
bus liberaliter indulgere: cōcedens h grām ⁊
in futuro gloriā: in qua vi. ⁊ re. d. p infinita se
cula seculoꝝ Amē.

Feria secūda post dn̄icā in qnquagesima de
timore dei qui est efficacissima medicina ad cō
uertendū pctōres ad penitentiā. Ser. 16.

mnis plebs vt vidit
dedit lau
dem deo Luc. 18. h vba scri/
bunt. Que dicta sunt in pcedē
tibus mouere debent oīu3 ho
minū corda ad deū omnipotē/
tem vt illū timeāt ⁊ vereant. Quoniā aūt pau
cissimi sunt qui ei⁹ timorē hūc sanctū habeant.
Idcirco in hoc ſmone de ipso erim⁹ tractaturi.
Ipse etenim deū optime laudat q eū vt decet ti/
met ac colit. Nā vbi timor est ibi ⁊ fuga mali si
ne peccati: qr vt dicit Augusti. sup. 10. c. Joh.
Timor est fuga mali spiritualis ne pdat hō qd
amat. Vt igit plenā de ipso habeam⁹ noticia3
tria principalia mysteria pponim⁹ declarāda.
Primum dicitur ratio.
Secundum distinctio.
Tertium duratio.

Cur deus q summe bon⁹ est ac tot⁹ sua vis
⁊ dulcis timeri debeat ⁊ possit a nobis.

Cap. .i.

P Rimū mysteriū decla/
randū dicit ratio. In quo disputan
dum ē cur de⁹ timeri debeat. Na3
videt qbusdā id nullo pacto cōueni
re: eo q obiectū timoris est malū. Vnde Ar.
2. rhetori. Illa inqt timemus ex qbus nobis
mala pueniunt. Sed de⁹ est summū bonu3 a
quo nō egrediūtur nisi bona ſm Dionysiū in
li. de di. no. ergo deus nō pōt esse timoris ob
iectū: ⁊ p cōsequēs nō erit timend⁹. S3 in cō
trariū est omnis scriptura q̄ vt deū timeamus
amplissime cōmēdat ⁊ clamat. Vnde Deut.
4. dei viuentis hec sunt vba ad Moysen. Cō
grega ad me populū vt audiat ſmones meos
⁊ discat me timere omni tpe. Et ibidem. 6. ca.
Dn̄m deu3 tuū timebis ⁊ illi soli seruies. Et
iosue. 23. Timete deu3 ⁊ ſuite illi corde pfecto
Et. i. Regū. 12. Timete dominū ⁊ ſuite illi so
li in veritate. Et Thobie. 4. Multa bona habe
bimus si timuerimus deum. Et Judith. 16.
Qui timent te magni erunt apud te p omnia.
Et Dauid ps. 2. Seruite dn̄o in timore Et
ps. 5. Adorabo ad tēplū sanctū tuum in timo
re tuo. Et ps. 118. Cōfige timore tuo carnes
meas. Et sapiēs Ecc. primo. Timor dn̄i glo/
ria: ⁊ gloriatio ⁊ leticia ⁊ corona exultationis.
Et ibidē Timēti deū bene erit in extremis: ⁊ i
die defunctionis sue benedi cet. Et itez ibi ini
tium sapiētie timor domini. Et. 2. c. Fili: acce
dens ad ſuitutē dei: sta i iusticia ⁊ timore. Et
c. x. Gloria diuitū honoratorū ⁊ pauperu3 ti/
mor dei ē. Et. 9. Da locū timori altissimi: quia
omnis sapientia timor dn̄i Et. 23. Nihil meli⁹
q̄3 timor dei. Et. 25. Beatus vir cui datu3 est
habere timorē domini. Et Prouer. 14. Ti/
mor domini fons vite vt declinet quis a ruina
mortis. Et. 24. Time deum fili mi ⁊ regē. Et
Malachie. primo. Si ego dn̄s vbi timor me⁹
Et Mee. 5. Quare nō ambulatis i timore dn̄i
Et Hiere. x. Nō est similis tui domine: ma/
gnus tu ⁊ magnū nomē tuū in fortitudine: qs
nō timebit te o rex gētiū. Et Michee. 6. salus
erit omnib⁹ timentibus nomē tuū. Et. 2. Cor.
5. Scientes timorē domini hominib⁹ suade/
mus. Et xp̄s Math. x. Eum timete q habet
ptātē3 corpus ⁊ animā pdere in gehennā. Et
ppter hec omnia Jo. Apoc. 14. ait. Vidi alte
rum angelū volantē per mediū celū habentem
euāgeliū eternū vt euāgelizaret sedentib⁹ sup
terrā ⁊ sup omnē gentē tribū ⁊ linguā ⁊ popu
lum dicens magna voce. Timete deū ⁊ date il
li gloriā ⁊ honorē. Ex his auctoritatib⁹ appa/
ret q de⁹ est timend⁹. Et pro solutōe obiectio/
nis facte notandū est ſm Tho. 2. 2. q. 16. q ti/
mor duplex obiectū habere pōt: quorū vnū est
ipsum malū qd homo refugit. Aliud autē est il
lud a quo malū prouenire pōt. Primo mō
deus qui est ipsa bonitas obiectū timoris eē nō
pōt. Secūdo autē modo pōt esse obiectū ti/
moris inq̄3tū ab ipso vel p cōparationē ad ipm
nobis pōt aliqd malū iminere. Ab ipso qdem
potest

pōt iminere malum pene: quod nō est simplici
ter: sed scđm qd. bonum aūt simpliciter: cū bo/
num dicatur in ordine ad finem: malum aūt i
portat huiꝰ ordinis priuatiōem. Illud aūt est
malum simpliciter quod excludit ordinem a fi
ne vltimo: quod ē malum culpe. malum aūt pe
ne est qdem malum inq̄ꝫtum priuat aliqđ par
ticulariter: est tñ bonum simpliciter inq̄ꝫtuꝫ de
pendet ab ordine vltimi finis. Per compara
tionem aūt ad deum pōt nobis malum culpe
ꝓuenire si ab eo separemur. Ideo dicere pos/
sumus ꝙ triplici rōne deus merito sit timēdus
a nobis ⁊ ab oībꝰ hoībus. Primo rōne se/
parationis. Scđo rōne flagellationis. Ter
tio rōe dānationis. Primo timēdus ē deus
rōe separationis: q2 lꝫ ipse sit bonus: grande tū
malum est ipsi anime cum ꝑꝑ suam culpam ab
illo separatur: maius etenim malum est ꝑ cul/
pam separari a deo quaꝫ sine illa omnes atro
cissimas penas sustinere. Unde Ansel. in li.
de siītudinibꝰ ait. Si hic cernereꝫ peccati pu
dorem: ⁊ ibi iferni horrorem: ⁊ necessario vni
eoꝝ haberem imergi: prius me in ifernū mer
gerem q̄ꝫ in me peccatum dimitterem: mallem
enim purus ⁊ inocens gehēnam itrare: q̄ꝫ sor
de idutus celestia regna tenere. hec ille. Et ni/
mirum ita ē quod omne dānum icomparabi/
le est separationi ab ipō deo. Quod cōsiderās
Dauid post cōmissionem peccati dicebat. Fu
erūt mihi lachrime mee panes die ac nocte dū
dicitur mihi quotidie vbi ē deus tuus. Cogno
scebat se ꝙppe a deo separatum ⁊ dolebat: cōsi
derabat dānum ⁊ tristabat̃: audiebat suam cō
sciam sibi dicēteꝫ. Ubi est deus. Ubi fōs oīs
boni. Ubi qui te creauit vt sui ꝑticipeꝫ in eter
na glīa faceret: ⁊ tunc amarissime flebat. Heu
me q2 ꝑdidi illum: ꝑdidi inquam qñ ꝑ peccatū
ab illo discessi: ⁊ me sponte sua grā priuaui.
O flendum malum: o dolēdū dānum ꝑdidisse
deum. O peccatrix. o vana creatura cur pecca
re nō times: qñ certissima esse potes ꝑ pecca/
tum priuari deo. Times ꝑdere tpalia hec ⁊ ca
duca bona: cur nō times ꝑdere deum celi. Ti
mēdus ē itaqꝫ vt dictum ē deus ne ꝑ peccatū
aīa separet̃ ab illo. Scđo timēdus est deus
rōe flagellationis. Ipē eqdē est q ⁊ sepe ⁊ mul
tipliciter ꝑꝑ peccata peccatores flagellat. Mul
ta inqt ps. flagella pctōris. Ab illis aūt nullus
vt in superiori sermone tractatuꝫ ē se defende
re valet. Nō valuit se defendere Sēnacherib
cum cētum octuagintaqꝫ milibus armatoꝝ
qñ vna noctē angelus dñi omnes illos inter/
emit: ⁊ filij ipsius Sēnacherib iudicio dei per/
cusserunt eum gladio: ⁊ iterfecerūt in templo:
vt dr̃. 4. Regū. 19. c. Nō valuit se defendere
Antiochus cum omni potentatu suo quem su
ꝑbia repletum ignem spirātem in iudeos ma
nus dei horribili plaga percussit ⁊ de curru ce/
cidit. Isqꝫ q sibi videbat̃ etiam fluctibus ma
ris impare: supra humanuꝫ modum superbia
repletus: ⁊ mōtium altitudines in statera ap/
pēdere: humiliatus ad terraꝫ i gestatorio por
tabat̃: manifestam dei ꝟtutem in semetipso cō
testans: ita vt de corpore impij vermes scatu/
rirent: ac viuentes in doloribus carnes eiꝰ
effluerent: odore etiam illius ac fetore exerci/
tus grauaret̃. Et q paulo ante sidera celi tāge/
gere arbitrabat̃: eum nemo poterat ꝓpter itol
lerātiam fetoris portare. In doloribꝰ etiam su
is dicebat. Iustum ē subditum esse deo: ⁊ mor
talem nō paria sentire de deo. Igit̃ homicida
⁊ blasphemus pessime ꝑcussus: ⁊ vt ipse alios
tractauerat peregre in mōtibus miserabili obi
tu vitam defunctus ē: vt habet̃. 2. Machab.
9. Nō valuit se defendere ꝯ deum Herodes
agrippa cum suis delitijs: de quo refert Euse
bius in. 2. eccle. historie li. ⁊ Josephus. 9. lib.
antiqtatum: ꝙ cum regnasset tribus annis in
imperio iudeoꝝ: venit Cesareā ciuitateꝫ q̄ pri
us Turris strabonis appellabat̃: vbi in hono
rem Cesaris spectacula oībus edidit. Ad quā
ciuitatem maxima nobilium ciuiūqꝫ multitu/
do cōuenerat. Scđa vero spectacolorum die i
dutus veste fulgenti mirabiliter auro ⁊ argen
to cōtexta: icipiente die ꝓcedit ad theatrū: vbi
cum primos solis radios argente vestis gre/
mio suscepisset: repcussio splēdoris duplicitam
spectātibus lucem fulgor metalli vibrātis effu
dit: ita vt ituentibus ꝑstringeret aciem terro/
ris aspectus: ⁊ ꝑ hoc plus aliquid de eo q̄ꝫ hu/
mana natura ē artifex arrogātia mētiret̃. Illi/
co ergo adulātis vulgi cōcrepant voces hono
rem sonātes hinc atqꝫ illinc deum acclāmant.
Post paululum vero mortiferaꝫ corde passio
nem suscipiēs ⁊ vehementer vteri dolore ꝑcus/
sus cum festinatione a suis ad regalia portatur
quos ipse respiciens dicebat. Heu ego vester
deus ducor ad mortem. Post qnqꝫ vero dies
nimio vētris dolore cōfectus vita priuatus ē.
Quid dicam de Herode ascalonita. Quid de
Diocletiano ⁊ Maximiano. Quid de Domi
ciano. Quid de Herode. Quid dñiqꝫ de oi/

bus ꝑſumptuoſis ⁊ arrogātibꝰ peccatoribꝰ q̄s
dei manꝰ humiliauit. Logū certe eēt ſinguloꝝ
exēpla reſcēſere. Jdcirco nullꝰ i ſeipſo ꝯfidere
dꝫ: ñ i delicijs: nō i pulchritudie: nō i fortitudie
ñ i diuio: ñ vtiqꝫ i quocūqꝫ tꝑali ꝑſidio. Ab oi
bꝰ timēdꝰ ē deꝰ: q: pōt oēs ēt tꝑaliter aſpa diſci
plina caſtigare. Tertia rō q̄re timēdꝰ ē deꝰ dr̄
dānatiōis. Ipſe nāqꝫ vt dixīmꝰ in ſupioribus
dānabit iniquos etnis ignibꝰ cruciādos. Et lꝫ
dānatio iniquoꝝ mala ſit eis quoſ affligit: veꝝ
tñ bōa ē īq̄ztū ꝓuenit a iuſticia dei ordinata ad
malos puniēdos. Jō vt rōes ꝑtacte hñ cōclu/
dūt: deus merito ē a nobis timēdꝰ. De multi
plici tiore ⁊ ſuc ſſiētia eiꝰ: ⁊ q̄lit pōt hō i tiore de
ficere aut proficere peccare vel mereri. Cap. 2.

Secundū myſteriū declarādū dr̄ diſtin
ctio. Vt. n. colligr̄ ex dictis magr̄i in
3. di. 34. triplex timor pōt diſtingui.
Primꝰ dr̄ naturalis. Scd̄s vitioſus. Tertiꝰ
dr̄ ꝟtuoſus. Primꝰ timor dr̄ naturaliſ: q orit̄
ab ipa natura: q̄ q̄libet timet naturaliter q̄libet
ꝯtra atqꝫ nociua. Qui timor nō eſt meritorius
nec demeritorius. Hic timor fuit in xp̄o. de q̄
dr̄ Math. 26. Cepit ih̄s pauere ⁊ tedere ⁊ me
ſtus eſſe. Scd̄s timor dr̄ vitioſus: q naſcit̄ a
cōcupiſcētia: ⁊ hoc dupliciter: q: aut a cōcupi/
ſcētia ſui: aut a cōcupiſcētia ſuoꝝ. Si a cōcupi/
ſcētia ſui: dr̄ timor humanus ſi a cōcupiſcētia
ſuoꝝ: vocat̄ timor mūdanus. Timor humanꝰ
ē cum aliq̄s timet plus debito corpori ſuo: hic
ꝓhibet̄ Math. 10. ex verbo xp̄i. d. Nolite ti/
mere eos q occidūt corpꝰ. ⁊ Jo. 12. Qui amat
aiam ſuaꝫ pdet eā. Et ſumit̄ ibi aia ꝓ vita: ſicut
ēt ſumit̄ Math. 2. Joh. 10. ⁊ in pleriſqꝫ ſcrip/
ture ſacre locis. Pro hoc timore cohibēdo. d.
Jo. Criſoꝰ. xi. q. 3. c. Nolite timere. Nolite ti
mere eos q occidūt corpꝰ: nec forte pp̄ timoreꝫ
mortis nō libere dicatis q̄ audiſtis. Jdeo nō
excuſant̄ q veritatem quā ꝑdicare tenent̄ tacēt
timore deuicti. Non excuſat̄ Petrus q tali ti/
more negauit dn̄m xp̄m. Nō excuſant̄ deniqꝫ
q peccāt pp̄ timorem alicuiꝰ pſonalis nocumē
ti: q: dicit Aug. in li. de ci. dei. ⁊ ponit̄. 32. q. 5
c. ita nc. Potiꝰ debet q̄s quelibet mala tollera
re q̄ꝫ malo conſentire. Et de hoc dr̄. 31. q. 2. c.
Lotariꝰ. Nec ēt occiſores corporis ſūt timēdi
ꝯ iuſticiam hoies ipellētes. Sunt de hoc exē/
pla martyꝝ ⁊ ꝟginum alioꝝūqꝫ amicoꝝ dei q
potiꝰ mori elegerūt q̄ꝫ negare xp̄m aut facere ꝯ
bonos mores. Sic Suſāna paſſa ē potiꝰ falſo
crimine accuſari: cōdēnariqꝫ ad mortē: q̄ꝫ lib/
dinoſis ſenibꝰ in adulterio cōſentire: vt hētur
Daniel. 13. c. Sic ſancta illa vidua tp̄e Antio
chi ꝑel git cum ſeptē filijs quos ipa ad marty
rium monuit ⁊ iduxit crudeliter vitā finire: q̄ꝫ
ꝯ legem carnes māducare porcinas. Sic Ca/
therina: ſic Lucia: ſic Cecilia: ſic Agnes: ſic
reliq̄ tm̄ ꝟgines magis elegerūt ad morteꝫ tē
deṙ: q̄ꝫ a ſuo ſpōſo xp̄o viuētes diſcedeṙ. O ne
quā ⁊ ſubdola excuſatio eoꝝ q mortaliter pec/
cāt aſſerētes id facere pp̄ humanū timorē. Nū
qd cum dei adiutorio nō pōt a volētibus ſupe
rari. Eiuſdem qppe nature cuiꝰ ⁊ nos ſumus
fuerūt ſancti ⁊ ſcē in q̄bus humanus timor lo/
cum non habuit. Eſt alius timor q dr̄ mūda
mus: q naſcit̄ a cōcupiſcētia ſuoꝝ. Et ē qn̄ ali/
q̄s nimis timet de rebus ſuis quo fit vt magis
q̄s velit pdere deū q̄ꝫ hec mūdi alia bona. Jſte
timor fuit in iudeis cum occiderūt xp̄m. Dice
bant. n. vt ſcribit̄. Jo. 12. Si dimittimus eum
ſic oēs credēt in eum ⁊ venient romani ⁊ tollent
locum nr̄m ⁊ gētem. Tertius timor dr̄ vir/
tuoſus: q naſcit̄ a gr̄a. Et ſi a gr̄a gratis data
dr̄ timor ſuilis. Si a gr̄a ichoata: dr̄ timor ini
tialis. Si a gr̄a cōſūmata: dr̄ timor filialis. Ti
mor ſuilis ē vt ait Aug. cum pp̄ timorē ge/
hēne homo abſtinet a pctō. Et ꝯ hoc timore dr̄
cit. d. Bon̄. di. 34. tertij li. q̄ ē donū ſpūs ſan
cti: q: vt dicit Aug. quē allegat magiſter i lr̄a.
Bonus ē timor ſeruilis ⁊ vtilis ꝑ quē fit pau
latim cōſuetudo iuſticie. Inſuꝑ ſicut donū dei
ē noſſe ſiue credere penas futuras: ꝓ eo q̄ eſt
ibi q̄dam cordis illuminatio ⁊ directio: ſic do
num dei ē illas penas eternas refugere ⁊ time
re: ꝓ eo q̄ ex tali dono ē q̄daꝫ cordis illumina
tio: ⁊ fluxus cōcupiſcētialis reſtrictio: ⁊ in hoc
q̄dam rectificatio. Sed poſſet aliq̄s ꝯ h̄ obij
cere ſic. Omne donum ſpūs ſancti non repu
gnat ſuis donis: ſed qn̄ ſpūs ſanctus īfundit̄:
tūc timor ſeruilis expellit̄: ſicut dicit Aug. quē
magiſter allegat in textu. Ergo timor ſeruilis
nō ē donū ſpūs ſancti. Rn̄det. d. Bon̄. q̄ do
na ſpūs ſancti ſūt in multiplici differētia. Quo
dam nāqꝫ donum ē a ſpū ſctō: ſed nō cum ſpū
ſancto: q: ꝑparat ad ſpiritū ſalutis: ⁊ tale donū
ē timor ſeruilis. Quoddā donū ē a ſpū ſctō: ⁊
cū ſpū ſcō: q: ꝑ ipm̄ cōſecrat̄ habitaculum ſpūs
ſancti: ſicut ē donū charitatis. Quoddam ꝟo
ē donū qd̄ ē a ſpū ſancto: ⁊ aliqn̄ cū ſpū ſancto:
⁊ aliqn̄ ſine ſpū ſancto: ſicut donū qd̄ ē ad ſpi/
ritus ſancti manifeſtationē: ⁊ ē ordinatum nō
ſolum ad ꝓpriam: ſed ēt ad alienam vtilitatem
ſicut

sicut donum pphetie ꝛ doniꝫ scientie: q̃ aliqñ
in bonis: aliqñ in malis reperiri habẽt. Cum
ergo dr̃ ꝙ donum spũs sancti cõpatiẽ secũ spi/
ritum scm̃: dicẽdum ꝙ istud hꝫ istantiam in se
cũdo dono: quod ordinat ad habitationem spi
ritui sancto ꝑparãdum. Est ali⁹ timor ꝓuc/
niẽs a gr̃a ichoata qui dr̃ initialis: q ẽ cum ꝑfe
cta charitate: qꝛ ꝑ hunc timorem timet puniri
aliqs ꝛ timet a deo separari quem iam amat: ſꝫ
timor separationis principalior ẽ. Alius est ti
mor filialis q ẽ cum charitate ꝑfecta: quo qs ca
uet offensa patris celestis: sicut bonus fili⁹: ẽt
si sciret ex illa offensa nihil mali sibi accidere.
Sed vtinam hoies mũdano ꝛ humano timo/
more postposito modicum de illo ſuili timore
tenerẽt. Sed veh mũdo a scãdalis: qꝛ nõ est ti/
mor dei ante oculos hoium: nõ filialis: nõ ini
tialis: nõ vtiqꝫ seruilis. Perpetrãt qppe ma/
la letãtes ꝛ gloriãtes: ridentes ꝛ ꝑuipẽdẽtes
terribilia iudicia dei. Quis aiũt hodie populi
pctõres poterit nos offẽdere. Quid nobis ma
li aut nocumẽti põt euenire. Et si qñ audiunt
peccatores cõminãtem iram ꝛ indignationem
dei: videẽ eis audire isomnium aut fabulã. O
fatuitas reprehensibilis: o presumptio detesta
bilis nõ timere deũ. Nã in diluuio periere gi/
gantes: eo ꝙ deum timere noluerunt.

De vsu timoris q est in pr̃ia: q dr̃ timor re/
uerentialis. Capitulum 3.

Tertium mysterium declarandum dr̃
duratio. Vidẽdum nãqꝫ ẽ si in pr̃ia
vbi sancti viuũt in ꝑpetua pace gete
securitate ꝛ leticia: erit aliqs timor dei. Et hoc
ꝑꝑ ᵭba ꝓphe. d. Timor dñi scũs ꝑmanet i. s.
s. Et omissis obiectionibus audiẽda ẽ snia. d.
Boñ. q ꝑ̃fata. 24. di. 3. li. dicit ꝙ timoris ẽ fa/
cere tria, videlꝫ Penã vt fugiat. Offensiõeꝫ
vt ipam caueat. Maiestatẽ summã vt illi sub/
iaceat: exhibeat debitã reuerentiaꝫ. Et ſm hoc
triplex ẽ doni timoris dr̃ia. Vnus timor est q
principaliter respicit penam: ꝛ iste ẽ ſuilis: vt
superius dcm̃ ẽ. Alius vero q vnum oculum
hꝫ ad penam: sed tñ principaliorẽ hꝫ ad offen/
sam vitãdam. Et hic ẽ initialis. Tertius aũt q
vnum oculũ hꝫ respectu offense vitãde: alium
respectu reuerẽtie exhibende. Et hic ẽ filialis.
Cuius etsi vsus sit in refugiẽdo vt separet: a
deo: excellẽtior tñ ꝛ magis ꝑ̃cipuus vsus ẽ in
reuerẽdo deũ: ꝛ in resiliẽdo a sũma maiestate
ꝑ ꝓprias prauitatem. Et hic qdem vsus fuit in
xp̃o: de quo dr̃ Esa. xi. Regescit sup eũ spũs
timoris dñi. Et ẽ in scis angelis: ꝛ erit oibus
beatis: q ẽt noiari põt timor reuerentialis. Et
q̃ꝫtum ad istum oculuꝫ ꝛ vsum manet donum
timoris in pr̃ia. Quãtum vero ad alios iferio
res tolliẽ: qꝛ isti competũt ei ſm statum imꝑfe/
ctiõis: qꝛ ᵭo remanet ei vsus principalis: hinc
ẽ ꝙ nõ dr̃ euacuari: sed magis ꝑfici ꝛ saluari: ħ
Boñ. Ergo vt inqt ꝑ̃s. Beatus vir q timet
dñm: qꝛ timor dñi expellit peñ. Ecc. ꝑ̃.c. Et
q timẽt dñm ꝑ̃parabũt corda sua: ꝛ in cõspectu
illius sanctificabũt animas suas. Ecc. 2.c. Et
q timet deũ faciet bona. Ecc. 15.c. Et vt Hie
ro. inqt in eplis. Timor ᵭtutum custos ẽ: se/
curitas ad lapsum facilis. Ergo ꝓcuret vnus/
qsqꝫ timere deũ: vt sic illum collaudet ꝛ bñdi/
cat q timẽtib⁹ se largiẽ in pñti gr̃am ꝛ in futu/
ro gl̃iam: in qua oẽs sci exhibebũt ei cum gau
dio timorem ꝛ reuerẽtiam ꝑ ifinita secula secu
lorum. Amen.

Feria tertia post dñicam in quinquagesima
de ieiunio: ad quod penitentes debent anima
ri. Sermo. 17.

Conuertimini ad me i
toto corde ve
stro in ieiunio ꝛ fletu ꝛ plãctu.
Dei viuẽtis ad peccatores ᵭ/
ba sũt istas originaliter Johe.
2.c. Prope iam est sancte quadragesime de/
uotissimum tempus: in quo sancta mater eccle
sia cunctos fideles iducit ad penitẽtiam: hor/
taturqꝫ maxime vt cõmissas culpas ieiunan/
do abluant ꝛ expurgent. Verũtamen vt Hie
ro. d. ad palmachium ꝛ Oceanum. Quorꝫ
deus venter est cultum nolunt amare ieiuni/
um. Sunt nõnulli qui ieiunia spernũt: ieiuna/
re nolunt: irrident ieiunantes: ꝛ quod his de/
tersus ẽ de ieiunio falsa predicãt ꝛ loquuntur.
Aiunt enim ad nihil fore vtile ieiunium: neqꝫ
deo gratum stomachum affligere fame: absti/
nereqꝫ a cibis quos deus creauit ad vtẽdum:
neqꝫ sapiẽtis ẽ: aut boni viri esse dicũt: vt se fa
me macerãdo corp⁹ velit perimere ante tps.
Quapropter in hoc ſmone de ieiunij laudib⁹
ᵭba facere arbitratus sum ꝑutile ac necessari/
um. Nam ad illud ꝑ os ꝓphe Johelis iuitat
nos spiritus sanctus: vt patet in ᵭbis ꝑ̃missis
in themathe. In qbus de ieiunio tria mysteria
ꝓponimus cõtemplanda.
Primo dicitur distinctio.
Secundum istitutio.
Tertium cõmendatio.

De multiplici ieiunio: ⁊ quid est ieiunium:
prout est pars penitentie siue actus satisfactio/
nis. Capitulum primum.

PRimum mysterium cōtēplādum de
ieiunio dicit distinctio. Ut enim pōt
colligi ex dictis Alex. in. 4. volumi/
ne sūme. ⁊ Ric. in. 4. di. 15. triplex ē ieiuniū.
Primū dr̄ naturale. Scōm generale. Tertiū
spāle. Primum ē ieiuniuꝫ naturale: cum qs
nō comedit in nocte nec mane cum statim sur
git de lecto: nec in loco aut tpe quo edere nō lꝫ
n. si vrgēte necessitate. Tale ieiuniū nō ē me/
ritorium: qꝛ in his q̄ sunt a natura nec lauda/
mur nec vituperamur: vt pꝫ ex. 2. ethi. Se/
cūdum ē ieiuniū generale: qñ. s. abstinemus a
pctis ⁊ ab offensiōe dei. Et de h̄ inqt Aug. su
p Joh. ⁊ ponit de cōse. di. 5. c. Ieiuniuꝫ. Je
iuniū magnum ⁊ generale ē abstinere ab iniq/
tatibus et ab illicitis voluptatib⁹ seculi. Et de
hoc loqtur Pius papa: de conse. di. 5. c. nihil
d. Nihil ꝓdest hoi ieiunare ⁊ orare ⁊ alia bona
religionis agere nisi mēs ab iniqtate: ⁊ ab ob/
trectatiōib⁹ lingua cohibeat. Glo. vo sup. d.
c. in vbo ꝓdest. dicit ad vitam eternaꝫ: vt de
pe. di. 2. c. Oppōit. c. Si qs aūt. Tñ ⁊ nos de
clarauimus ad qd valēt bona opera in peccato
mortali fcā. De ieiunio ēt isto generali Am/
bro. in omel. di. 86. sic loqtur. Quid ꝓdest ie/
iunare viscerib⁹ ⁊ luxuriari venatib⁹: abstine
re a cibis ⁊ errare pctis. An putatis illum ie/
iunare frēs q primo diluculo nō ad ecclīam vi
gilat: nō beatoꝝ martyꝝ fcā loca ꝑquirit: sꝫ sur
gēs cōuocat seruulos: disponit retia: canes cō/
ducit: saltus siluasqꝫ ꝑlustrat. De h̄ siqdem sic
loqt̄ Greg. in omel. q̄drageſime. Incassum
caro atterit: si a prauis voluptatib⁹ animus nō
refrenat̄. Hiero. ēt de hoc sic scribit: tūc ꝑcla/
ra ē apud deum abstinentia corpis: cum aius
ieiunat a vitijs. Tertiuꝫ ē ieiunium spāle: qd
sic Alex. diffinit in. 4. sūme. Ieiuniū ē absti/
nētia a cibo ⁊ potu: fm formā eccl̄ie ītuitu satis
faciēdi vel vitādi pctīn: vel acgrēdi vitā eter/
nam. Ex q̄ diffinitione habet̄ q̄ materiale i ie/
iunio ē abstinere a cibo ⁊ potu: fm formaꝫ ec/
clesie. Formale vo vt id bono aīo ⁊ recta iten
tione fiat. Propterea ieiunātes cum itētione
corrupta ⁊ vitiosa ⁊ deprauata dānant̄ a xp̄o
q ait Math. 6. c. cū ieiunatis nolite fieri sicut
hypocrite tristes: exterminant. n. facies suas vt
ap. ho. ie. Amē dico vobis: qꝛ receperūt mer
cedem suā. Tu. a. cū ie. vn. ca. tu. ⁊. f. t. la. ne.
vi. ho. ie. sed. p. t. q est in ab. ⁊. p. t. q. vi. in ab
red. Ieiunium ergo hypocritaꝝ ifructuosuꝫ ē
qꝛ deficit in eo rō formalis vtuosi ieiunij. Je
iunātes vero cum itentione recta ad reprimē/
da vitia carnis: ⁊ ad satisfaciēdum deo vtuose
facere comprobant̄: qm̄ fm Tho. 2. 2. q. 147.
Abstinētia hoc mō cōsiderata ē pars subiecti/
ua tēperantie: habet ⁊ rōnem timoris.

De institutione ieiunij quadragesimalis: ⁊
quattuor tēporum aliorūqꝫ ieiunioꝝ. Cap. 2.

SEcūdum mysterium principale dr̄ i/
stitutio. Possum⁹. n. distinguere tri
plex ieiunium ab ecclesia institutum.
Primum dr̄ quadragesimale. Scōm tē
porale. Tertium ꝑticulare. Primum est
ieiuniuꝫ q̄dragesimale quod cōgrue istitutum
ē adhuc triplici rōne. Primo rōe tēporis. Se
cūdo numeri. Tertio termini. Primo qdē
rōne tēporis quadragesimale ieiunium ē con
ueniēter tempore veris istitutum. Primo rōe
transgressionis primorum parētum qui pecca
uerunt in vere fm Alex. in. 2. volumine sum/
me. Et si diceret̄ vnde ꝓbari posset q̄ tps ve/
ris fuit illud in quo peccauit Adā. Ego respō
deo q̄ hoc colligi pōt ex quadam historia quaꝫ
memini me legisse Rome in quodam Ysi/
dori eth. lib. 8. exn̄te in bibliotheca de ara celi.
Qd ideo dico qꝛ in alijs libris eiusdem Ysi
dori hoc nō viderim. Dr̄ ergo ibi q̄ post ascē
sionem dn̄i saluatoris apostoli occupati in pre
dicatione euāgelij nihil de obseruātia pasce. q̄
s. die celebrari deberet tradere potuerūt. Cum
vero ipsi ex hoc mūdo transissent p vniuersuꝫ
orbem diuersa introducta fuere ieiunia: ⁊ ois
Gallia vnum diem anni. i. octauo cal. aprilis
pasca tenebat. Orientales vero sicut historia.
Eusebij cesariensis narrat: quocūqꝫ die men
sis martij luna. 14. venisset pasca celebrabāt.
In italia sūt alij plenos quadraginta dies ie/
iunabāt. Alij viginti. Alij dicebant octo dies
in qbus mundus cōcludit̄ sibi sufficere ieiuna
re. Alij qꝛ dn̄s q̄draginta dies ieiunasset. alij
quadraginta horas abstinere deberent. Cum
he tales obseruationes p singulas ꝓuincias te
nerent̄: Rome meror erat sacerdotib⁹: vt vbi
erat vna fides dissonarent ieiunia. Tunc papa
victor Romane vrbis ep̄s dixerit vt daret au
ctoritatem ad Theophilum Cesaree Palesti
ne ep̄m: qꝛ tunc in hierosolyma ecclesia metro
polis dicebatur: vt inde pascalis ordinatio ꝓ/
ueniret: vbi xp̄s in carne fuisset versatus. Ac
cepta

cepta itaq̃ auctoritate Theophilus tñ opus si
bi iniunctum cõsiderãs nõ solum sue patrie: sꝫ
ꝛ aliaꝝ ꝓuinciaꝝ q̃ꝫplures ep̃os ꝛ viros sapi/
entes ad cõcilium conuocauit. Cũq̃ꝫ grãdis il/
la multitudo eruditissimoꝝ viroꝝ fuisset i vnũ
collecta ꝓtulit Theophilus ep̃s auctoritatẽ ad
se directã: ꝛ qđ erat sibi iniunctũ patefec̃. Tũc
pariter oẽs illi viri docti dixerũt. Primũ no/
bis dic qđ a nobis petis. Theophilus dixit eis
Quẽ diem primũ creditis in mũdo creatũ. Et
cõcordarũt oẽs de dñico. Theophilus ep̃s di
xit. Quõ hoc ꝓbare potestis. Rñderunt illi.
Ex auctoritate diuine scripture q̃ ait. Factum
ẽ mane ꝛ vespere dies primus, deinde .4.5.
6. ꝛ septim⁹ in quo qeuit de⁹ ab omni ope suo:
quẽ diem sabbatũ appellauit. Cuꝫ ergo sabba/
tum dies sit nouissimus: qs põt esse prior nisi
dñicus. At Theophilus acceptauit. Sed iteꝝ
interrogauit. De tp̃e qđ vobis vr̃. Quatuor
enim tp̃a in anno accipiunt̃. Ver estas autũ/
nus ꝛ hyems. Qđ ergo tp̃s credim⁹ primum
scđm. Ep̃i rñderũt. Ver. Theophilus. d. ꝓba
te qđ dicitis. Et illi. Habemus scripturã que
ait. Germinet terra herbam virẽte ꝛ afferen
tẽ semẽ ſm gen⁹ suũ: lignũq̃ꝫ pomiferꝝ faciẽs
fructũ: ꝛ hoc tp̃e veris videmus fieri. Theo/
philus dixit. Verꝝ ẽ: tñ qñ trib⁹ mẽsib⁹ veris
tp̃s accipit̃. quo loco mũdus cepit esse: in prin
cipio medio vel i fine. Ep̃i rñderũt. In eqno
ctio. i. octauo cal̃. aprĩl. Theo. dixit: ꝓbate qđ
dicitis. At illi. Ex scriptura dicẽte. Fecit deus
lucẽ ꝛ vocauit diẽ: fecit tenebras: ꝛ vocauit no
ctẽ: ꝛ diuisit deus lucẽ a tenebris. Theo. dicit
Ecce de die ꝛ tp̃e ꝓbastis: đ luna qđ vobis vr̃.
Quõ dicitis fuisse creatã: crescẽtem: an plenã
an minuẽtem. Ep̃i rñderũt: plenam. d. scrip/
tura. Fecit deus duo luminaria magna: ꝛ po
suit ea i firmamẽto celi: vt lucerẽt sup terram.
Luminare maius vt p̃esset diei: ꝛ luminare mi
nus vt preesset nocti. Et cum tali iuestigatiõe
in illo cõcilio statuerũt pasca nõ debere celebra
ri añ. xI. cal̃. aprilis. Multaq̃ꝫ alia ordinaue/
rũt ad pasce celebritatẽ ꝑtinentia. Quare clare
patet q̄ primi parentes tp̃e veris in principio
mũdi quo in paradiso terrestri fuerãt collocati
diuinũ cõtẽpserũt p̃ceptũ. Et ideo tali tp̃e xp̃s
mortuus ẽ: ꝛ in carne cũ hoĩbus cõuersatus.

Scđo. tp̃s veris cõueniẽs fuit quadragesi
mali ieiunio: q2 tũc maxime isurgũt ꝛ inualescũt
motus carnales. Tertia rõ est ꝓꝑ memoriaꝫ
dñice passionis que celebrat̃ in vere. Nam vt
inqt Aug. 18. li. đ ci. dei. c. 55. Mortu⁹ ẽ xp̃s
8. cal̃. aprĩl. Scđo ieiuniũ q̃dragesimale ẽ cõ
ueniẽter istitutum rõe numeri dieꝝ. Nam nu
mero q̃dragenario istitutuꝫ ẽ: q2 deo tenemur
reddere decimas: ꝛ decima ꝑs dieꝝ anni sunt
36. dies: ꝛ q2 tenemur satisfacere ꝓ trãsgressio
ne decalogi ſm iordinationem quattuor affec/
tionũ: supaddunt̃. 4. dies ad designãdũ ieiu/
niũ purgatiuũ esse iordinationis q̃ttuor affecti
onũ. Et oia h̃ colligunt̃ ex dictis Greg. in. c.
quadragesima. de cõse. di. 5. Propterea nu/
merus ille quadragenari⁹ ẽ penalitatis ꝛ affli/
ctionis. Quadraginta. n. diebus ꝛ quadragi/
ta noctib⁹ pluuit deus aq̃s diluuij in penã mũ
dane corruptionis: vt pꝫ Geñ. 7. c. Quadra
ginta annis ꝑ desertũ vagauerũt filij israel: vbi
mali afflicti sunt ꝛ mortui: ꝛ alij ꝑ illaꝫ ꝑegri/
nationẽ meruerũt: vt patet in li. Numeroruꝫ.
Quadraginta dieb⁹ ieiunauit Moyses vt le/
gẽ dñi mereret̃ accipe: sicut scribit̃ Exodi. 24.
Quadraginta dies dati sunt Niniuitis ad pe
nitẽdũ: sicut notat̃ Jone. 3. Quadraginta die
b⁹ Helias ꝑegrinat⁹ ẽ vsq̃ꝫ ad mõtẽ dĩ Oreb.
3. Reg. 19. Quadraginta dieb⁹ xp̃s ieiunauit
in deserto. Math. 4. Quadraginta dieb⁹ stetit
post resurrectionem anteq̃ꝫ celos ascenderet.
Act. i. c. Ideo scđm hũc numerꝝ q̃dragenari/
um dieꝝ: q̃dragesimale ieiuniũ ẽ istitutũ. De
quo sic cãtat ecclesia. Lex ꝛ ꝓphe primit⁹ hoc
ꝓtulerũt postmodũ xp̃s sacrauit oiuꝫ rex atq̃ꝫ
factor tẽpoꝝ. Tertio ieiunium q̃dragesimale
fuit cõueniẽter istitutum rõe termini: q2 iterpo
latim nõ cõtinuũ determinatũ ad tp̃s nõ ꝑpe/
tuum. Qđ scđm ẽ ſm Alex. in. 4. tũ ꝓꝑ huma/
ne ifirmitatis debilitatiõem: tum ꝓꝑ fastidiuꝫ
cõtinue afflictionis: tũ ꝓꝑ annihilationẽ deuo/
tionis: naꝫ cõtinuũ ieiuniũ ꝛ ꝑpetuũ debilitas
hoĩs sustinere nõ posset: sed illũ discrimini di/
sponeret. Fastidiũ afflictiõis nimis fatigaret
ꝛ ipatiẽtiam iduceret: ꝛ deuotio ieiunãdi peri
ret. Si aũt q̃reret̃ q̃re die dñica nõ ieiunamus
Rñdet Alex. q̄ hoc fit i memoriã leticie dñi/
ce resurrectionis. Vr̃. n. in decreto. c. Jeiuni
um. de cõse. di. 3. Jeiuniũ dñice diei ꝛ quinte
ferie nemo celebrare dꝫ: vt iter ieiuniũ xp̃iano
rum ꝛ gẽtilium ꝛ veraciter credẽtium ꝛ ifide/
liuꝫ atq̃ꝫ hereticoꝝ vera ꝛ nõ falsa discretio ha
beat̃. h̃ ibi. Tẽpore tñ quadragesimali diebus
dñicis abstinemus a carnib⁹ ꝛ lacticinijs vt ie
iunium nostrum cõforme sit ieiunio xp̃i: q̃ꝫ nũ
cõgruit. Scđo principaliter istitutuꝫ fuit ie/
iunium tp̃ale. s. quattuor tẽpoꝝ ab ecclesia. de
quo sic dicit Calistus papa. 77. di. I. c. Jeiu/

niu̅m. Quod ter in anno apud nos celebrare di/
dicisti co̅uenie̅tius nu̅c ꝑ q̅ttuor tp̅a fieri decer
nimus: vt sicut annus ꝑ q̅ttuor voluit tp̅a: sic
nos q̅ternu̅ sole̅ne agamus ieiunium ꝑ q̅ttuor
anni tp̅a. Assignat᷑ vero a doctoribꝫ ro̅ q̅re in
istis q̅ttuor tp̅ibus ieiunamꝰ. videlꝫ vt emen/
demus q̅ in istis q̅ttuor te̅poribus pcta̅ co̅misi
mus. Et fiu̅t ꝑ tres dies: vt satisfaciamꝰ in die
qͦ deliq̅mus i me̅se: ⁊ fiunt i feria q̅rta: q2 tu̅c
dn̅s a Juda traditꝰ fuit. In sexta: q2 crucifixꝰ.
In sabbato: q2 iacuit in sepulchro: ⁊ tristes fu/
eru̅t apostoli de nece dn̅i. Tertio istitutu̅ e̅ ab
eccl'ia ieiunium ꝑticulare. s. in vigilijs q̅ru̅daꝫ
festiuitatu̅. Na̅ vt scribit Joh̅. Beleth. Mos
fuit antiq̅tus vt in p̅cipuis festiuitatibꝰ sanctoꝝ
hoi̅es cum vxoribꝰ ⁊ filiabus ad eccl'iam veni
rent: ⁊ ibi cum luminaribꝰ ꝑnoctarent: sed q2
multa adulteria in his vigilijs fieba̅t: statutuꝫ
fuit vt vigilie in ieiunia co̅uerterent᷑. Nomen
tn̅ antiquum rete̅tum e̅: q2 no̅ ieiunia: sed vigi
lie appellantur.

De laudibus ieiunij: quod verbis ⁊ exem/
plis co̅me̅datur ab oi̅bus scis tam veteris q̅ꝫ
noui testame̅ti. Capitulum tertium.

TErtiuꝫ mysteriu̅ co̅te̅pla̅dum de ieiu
nio dr̅ co̅me̅datio. Naꝫ lꝫ multa sint
q̅bus ieiuniu̅ ⁊ abstine̅tia co̅me̅dari
posset: tn̅ laudes eius accipiemꝰ a tribꝰ. Pri
mo a ge̅tilibꝰ ⁊ ph̅is. Sc̅do a p̅ribus ⁊ ꝓphe
tis. Tertio a doctoribus ⁊ scis. Primo ac
cipimus laudes ieiunij ⁊ abstine̅tie a ge̅tilibus
⁊ ph̅is. Ipsi etenim suo mo̅ abstine̅tia̅ magni
ficare studuerunt. Vn̅ Valerius maximus co̅/
me̅dat mulieres romanas q̅ abstineba̅t a vino
Inq̅t. n. li. 2. Fuit antiquoꝝ illa simplicitas in
cibo capie̅do humanitatis simul ⁊ co̅tinentie i
dex certissima. Na̅ maximis viris pra̅dere ⁊
cenare in ꝓpatulo no̅ erat verecu̅die: q2 nec il/
las epulas he̅bant q̅s oculis ppl'i subijcere eru
bescerent: Vini vsus olim romanis feminis
ignotꝰ fuit. ne. s. in aliqͦd dedecus ꝓlaberentur
q2 ꝓximus a libero p̅re ite̅pera̅tie gradus ad i
co̅cessam venere̅ esse co̅sueuit. Dicearchus vt
ait Hiero. ꝯ Jouinianu̅ in li. antiq̅tatu̅ laudat
aurea secula saturni: qn̅ cu̅ tunc oi̅a huius sun
deret nullus comedebat carnes: sed vniuersi
viueba̅t pomis ⁊ herbis q̅ terra spo̅te gigne/
bat. Xenocrates ph̅s de Triptolemi legibus
tria tn̅ p̅cepta in te̅plo Eleusine residere scri/
bit. Venera̅dos deos: honora̅dos parentes:
carnibꝰ no̅ vte̅dum. Tulhꝰ in. q. tus. co̅memo
rat ꝙ Lacedemonij magis ꝑsymonia delecta̅/
tur: Huiꝰ rei xenophon Theophrastus: ⁊ pene
oe̅s greci scriptores testes su̅t: Cherimo̅ histo/
ricus vir eloquentissimus narrat de vita anti/
quoꝝ egypti sacerdotu̅ q oi̅bꝰ mu̅di curis post
posit' sꝑ du̅ in te̅plo fueru̅t ⁊ reꝝ na̅s ca̅sqꝫ ac
ro̅es sideꝝ ꝯte̅plati s̅t: nu̅q̅ꝫ se mlr̅ieribꝰ miscue
ru̅t: nu̅q̅ꝫ cog̅tos seu ꝓpinq̅s ac libos q̅de̅ vide
ru̅t ex eo tp̅e q̅ cepisse̅t diuino cultui d̅suir᷑: ⁊ car
nibꝰ ⁊ vino sꝑ abstinueru̅t. Pane raro vesce/
bant᷑ ne onerare̅t stomachu̅: ⁊ si qn̅ comeda̅t to̅
suꝫ ꝑiter hisopu̅ sumeba̅t i cibo: vt esca̅ g̅uiore̅
illiꝰ calore ꝯcoq̅re̅t. Eubolꝰ q̅qꝫ q historia̅ Mi
tridat' mlt' volumibꝰ explicauit narrat apͦd ꝑ/
sas tria e̅e magoꝝ gn̅a: q̊ꝝ p̅mi q su̅t doctissi/
mi ⁊ eloq̅ntissimi: excepta farina ⁊ olere nihil
ampliꝰ i cibo sumeba̅t. Euripides i creta Jo/
uis ꝓphas n̅ solu̅ carnibꝰ sꝫ coct' cib abstinuis/
se refert. Barzafrines vir babiloniꝰ i duo ge
nera apͦd idos ginosophistas diuidit: q̊ꝝ vnu̅
appellat Bragmanas: alteꝝ samaneos: q ta̅te
co̅tine̅tie su̅t vt pomis arboꝝ iux᷑ ga̅ge̅ fluuiuꝫ
alant᷑: de bragmanis e̅t scribit Didimꝰ i epl'a
ad Alex. ꝙ pura ⁊ simplici vita viuu̅t: null' reꝝ
capiunt᷑ illecebris: nihil appetu̅t a̅pliꝰ q̅ꝫ na̅e ro̅
flagitat. Nulla apud eos morboꝝ gn̅a: nullus
medicie vsus: q2 ꝑsymonia e̅ ill' medicina: si g̊
tn̅ ge̅tiles hoi̅es abstineba̅t vt mu̅dana̅ sapiaꝫ
acq̅rere̅t: q̅d nos agere debemꝰ vt i v̅a sapia ꝓ
ficiamꝰ. Audiuimꝰ. n. q̅nti apͦd illos hita sit ab
stine̅tia. 2° accipimꝰ laudes ieiunij a p̅ribꝰ ⁊
ꝓph̅is vet̅is testi: apud quos n̅ paꝝ celebre e̅
reputatu̅. Vn̅ p̅s. 34. Dauit ait. Humiliaba̅
in ieiunio aiaꝫ mea̅. Et Johel. i. Scificate ie/
iuniu̅. Et Thobie. 12. Bo̅a e̅ oro̅ cu̅ ieiunio.
Et Judith. 4. dr̅ de filijs israel qn̅ timeba̅t i/
petu̅ Holofernis. Hu̅iliaueru̅t aias suas i ie/
iunijs ipsi ⁊ mlr̅ieres eoꝝ. Et de Judith. 8. c.
dr̅. Jeiunabat oi̅bꝰ diebꝰ vite sue ꝑt sabbata ⁊
neomenias ⁊ festa domꝰ isrl'. Et. i. Reg. 7. qn̅
filij isrl' p̅liaturi era̅t cu̅ philisteis: ieiunaueru̅t i
q̅t scriptura i die illa ⁊ dixeru̅t. Tibi peccauimꝰ
dn̅e. 3° accipimꝰ laudes ieiunij ⁊ abstine̅tie a
doctoribꝰ ⁊ scis. Oe̅s na̅qꝫ doctores eccl'ie ab
stine̅tia̅ ⁊ ieiuniu̅ miris efferu̅t laudibꝰ q̊ꝝ dca̅
elega̅tissima adducet᷑ i seq̅nti s̅mo̅e cu̅ dicet᷑ de
fructibꝰ ieiunij. Nu̅c v̅o tn̅ co̅te̅plari sufficiat
sco̅ꝝ exe̅pla: q ieiuna̅do ⁊ ora̅do carne̅ sua̅ cru
cifixeru̅t cu̅ vitijs ⁊ ꝯcupisce̅tijs. Refert eusebiꝰ
i. 4. li. ecc. historie. ꝙ int̅ sco̅s egyptios q̊s eua̅
gelista marcus istituit vinu̅ aut carnes nemo gu
stat tn̅ aq̅ e̅ eis potꝰ ⁊ pa̅is cu̅ sale ⁊ hisopo cibꝰ
ue̅ Hiero. ad eusebiu̅. cu̅ vita̅ ꝯme̅dasset ceno

ditaꝝ: ꝙ apꝺ eos viuit pāe leguminibꝰ ⁊ oleri
bꝰ ſubiūrit. Ad tītiū genꝰ veniā q̄s anachoritas
vocāt: q ꝺ cenobijs exeūtes excepto pāe ⁊ ſale
āplꝰ ad deſta nihil pſerūt. Hꝰ vite auctoꝛ pau
lus: illuſtratoꝛ antoniꝰ: ⁊ ad ſupioꝛa cōſcēdaꝫ.
Priceps Joh. babtiſta fuit. Et idē ſcribēs vi
tā pauli pmi hēmite ſic ingt ꝺ illo. O ēꝫ i orōni
bꝰ i ſolitudine durit etatē. Cibū ⁊ veſtimētū ci
palma pbebat. Qꝺ ne cui ipoſſibile videat ibꝫ
teſtoꝛ ⁊ ſcōs āgelos vidiſſe me mōachos: e qbꝰ
vnꝰ p. 30. ānos pane oꝛdeaceo ⁊ aq̄ lutulēta vi
xit. Quid dicemꝰ ꝺ abſtinētia oiuꝫ ꝯfeſſoꝝ xp̄i
Jlariōis. Agathōis. amonis. Serapiōis. Ba
ſilij. Bn̄dci. Frācisci. oiumq3 alioꝝ. Nullꝰ et
eni iuētꝰ ē q i ꝺlitijs fuierit ꝺo. Jō pꝫ p oia exē
pla tā xp̄iāoꝝ q̄ꝫ iudeoꝝ ſiue ēt gētiliū ꝙ abſti
nētia ſublimāda ē ⁊ n̄ ſpnēda. Habemꝰ exē
pla auiū q̄ fame ⁊ abſtinētia amicabiles fiūt hoi
bꝰ ⁊ familiares. Ergo ꝺm itētiōeꝫ ſpūs ſci ſan
ctā ecclīaꝫ diligēt̄ diſponamꝰ mētē ⁊ aiuꝫ: vt
ichoemꝰ h̄ ſacratiſſimū q̄dragesimale ieiuniū q̄
mediāte obtinebimꝰ h̄ grām ⁊ in futuro glīam
quā nobis largiat̄ clemētiſſimus deus cui eſt
honoꝛ ⁊ glīa p ifinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria q̄rta cineꝝ de ieiunio: ad qꝺ marie ta
li die ecclīa cōuocat ⁊ iuitat fideles. Ser. 18.

Thesaurizate vobis theſau
ros i celo. Verba ſt
ſaluatoꝛ̄ nr̄i oꝛiginal̄r Math. 6.
⁊ i euāgelio hodierno. ecce adue
nerūt dies pnie ad redimēda pctā
ad ſaluādas aias. Hodie nāq3 initiū ē ſacri q̄
dragesimal̄ ieiunij de q̄ cātat ecclīa. Paradiſi
pōtas ieiuniū tps nob apuit: idcirco cū oi ſollici
tudie ⁊ ꝺuotōe vigilare ꝺbemꝰ ad ieiunia vene
rāda: qm̄ p ip̄a acqrimꝰ theſauros regni celoꝝ
Et qm̄ ſapiētiſſimꝰ oiuꝫ mgr̄ i v̄bis allegat̄ i
themate ꝯuocat nos vt ꝺ futura vita nobis pui
deamꝰ. iōi h̄ ꝺmōe fideles xp̄i ad ieiunii reue
rētiā p̄cipuā merito iducemꝰ. Videbimꝰ autē
ꝺ ip̄o ieiunio adhuc tria myſteria pꝛincipalia.
Primū dr̄ ꝯditionis. Scꝺꝫ obligationis.
Tertium fructificationis.

De cibis a qbus abſtinēduꝫ ē ieiunio: ⁊ de
tpe ſiue hoꝛa comedēdi diebus ieiunioꝝ: ⁊ q̄
re nō ē determinata q̄ꝫtitas cibi ſicut viciſſitu
do comedendi. Cap. .i.

Primū myſteriū vidēdū de ieiunio dr̄
ꝯditio. Scꝺꝫ. n. ecclīe oꝛdinatiōeꝫ tri
plex ꝯditio ponit̄ ꝺ ieiunio. Prima dr̄ q̄litas
Scꝺa tp̄alitas. Tertia q̄ꝫtitas. Prima ꝯditio
dr̄ q̄litas: q2 i ieiunio ꝺm foꝛmā ecclīe abſtinē
dū ē ab aliqbꝰ cibis: vtputa carnibꝰ ouis ⁊ lacti
ciniis. Q ua vō ⁊ lacticinia itdicunt̄ ieiunā
tibꝰ inq̄ꝫtū ſūt oꝛta ab aialibꝰ carnes hn̄tibꝰ. ſic
pꝫ di. 4. c. ꝺniq3. Notādū tn̄ ꝙ i ieiunio q̄dra
geſime iterdicunt̄ vniuarſal̄r oia ſupdcā: ſicut
notat̄ ꝺ ꝯſe. di. 3. c. Nō oꝫ. Piſciū tn̄ eſus vt
ſit ifirmitat̄ ſolaciū n̄ vt luxurie pariat icētiuū
ꝯcedit̄. Et lꝫ eſſet a marinis beluis abſtinēdū
tn̄ ꝺ ꝯſuetudine ē tollerādū: qm̄ q nimis emū
git elicit ſāguinē: vt pꝫ i. d. c. deniq3. Jn aliis
vō ieiuniis abſtinētia a carnibꝰ ſp p̄cipit̄. Ab
ouis āt ⁊ lacticiniis n̄ niſi ꝺm ꝯſuetudinē prie
Nā dic̄ Hiero. 76. di. c. Vtinā. ⁊ ex̄. ꝺ ſepul
turis. c. Certificari. Vnaq̄q3 pr̄ia abundat in
ſuo ſēſu. Cōcoꝛdat his Ric. i. 4. ⁊. Tho. 2. 2.
q. 147. ar. 8. in rn̄ſiōe ad. 3. ar. Sꝫ dubitari
pōt cur ieiunioꝝ tpe n̄ p̄cipit̄ abſtinētia ab vſu
vini: cū ꝺ illo tot mala dicant̄. Nā ſapiēs pꝛo
uer. 20. ait. Luxurioſa res vinuꝫ. Et Ecc. 31.
Multos exterminauit vinū. Et paulus Eph. 5
Nolite iebꝛiari vino in q̄ ē luxuria. Et hiero.
ad Euſtoch. h̄ moneo h̄ obteſtoꝛ vt ſpōſa xp̄i
vinū fugiat p veneno. Et idē ad Furiā. O fi
lia ſi apl̄s caſtigauit coꝛpꝰ ſuū ⁊ in ꝺuitutē rede
git quō tu iuuēcula adhuc in feruoꝛe iuuētutis
poſita dapibꝰ ⁊ vino plena poter̄ eē ꝺ caſtitate
ſecura. Jdeꝫ iſup iter ceteras ſcē Paule lau
les hāc ip̄e enumerat ſingularem: q2. ſ. a vino
abſtinētiſſima fuit. Jngt. n. in deſcriptōe eius
vite. Sic referā qꝺ exptus ſuꝫ. Mēſe iulio fer
uētiſſimis eſtibꝰ icidit in ardoꝛē febꝛis: ⁊ poſt
deſpatione cū dei miſicoꝛdia reſpiraſſet ⁊ me
dici ſuaderēt ob refectionē coꝛpoꝛis vino eſſe
opus tenui ⁊ paruo: ne aquā bibēs in hydro
pē verteret̄: ⁊ ego clā btm̄ Epiphaniū papā ro
garē vt eā moneret: imo cōpelleret vinū bibe
re: vt erat pꝛudēs ⁊ ſolert̄ igenii ſtati ſēſit iſidi
as ⁊ ſubꝛidēs inimicū eē qꝺ ille dicēt itimauit
Quid plr̄a. Cū btūs pōtifex pꝰ mlt̄a hoꝛtamē
ta exiiſſet foꝛas q̄rēti mihi qd egiſſet: rn̄dit. Tm̄
pfeci vt ſeni hoi pene pſuaſeriꝫ ne bibat vinuꝫ
Silr̄ ad laudē abſtinētie multoꝝ ſcōꝝ vita idu
cit̄ ꝙ vinū n̄ guſtauerint. Ergo ſi tā celebꝛis ē
illa abſtinētia: videret̄ ꝙ ſalubꝛit̄ fuiſſet p̄ceptū
vt ieiunātes vinū n̄ biberēt. Rn̄det ad h̄ Ale.
i 4. ſūme. ⁊ Ric. di. 15. q̄rti. ꝙ eſus carniū ma
g̅ ꝯmouet ꝯcupiſcētiā q̄ꝫ vini potꝰ: q2 cū ad ici
tatōeꝫ ꝯcupiſcētie ꝯcurrāt tria. ſ. abūdātia calo
r̄ ⁊ ſpūꝫ: ⁊ ſcis: ex eſu carnuū mltiplicat̄ ſemē
q2 i eis ē mltū ꝺ nutrimēto: ⁊ iō ex caꝝ eſu ma

xie mltiplicat̃ sup̱fluitas ĩtie digestõis q̃ semis
ẽ mã. Ex esu vẽtosoꝝ mltiplicat̃ abũdãtia gros/
soꝝ spũuũ: ex potu vini abũdãtia caloꝛ̃. Et abũ
dãtia semis magꝭ ẽ icẽtiua cõcupiscẽtie q̃z abũ
dãtia caloꝛ̃: maxie cãti ex potu vini: qꝛ illa cito
euanescit: ꝛ caloꝛ i semine manet. Lz q̊ vinũ ꝓ
uocatiuũ sit ad libidinẽ: nõ tñ sic carnes. Jõ ec
clesia iniũxit abstinẽtiã a carnibꝰ ꝛ nõ a vino.
Et si adhuc q̃rat̃ q̃re nõ a vino. dic̃ Alex. ꝙ h̊
fcm̃ ẽ pp ĩfirmoꝝ renuitionẽ: qꝛ multi fuissent
obediẽtie cõtẽptoꝛes: cũ tolerabiliꝰ sint a carni
bꝰ q̃z a vino abstinẽ. Etiã sic ĩstitutũ ẽ pp neces/
sitatẽ digestõis. Multi eteniz habẽt debilẽ sto
machũ qbꝰ necessarius est vsus vini pp dige/
gestionẽ p̱ficiẽdã. Secũda cõditio ieiunij dr̃
tp̱alitas. Nã ẽm Tho. 2. 2. vbi supra Jeiunã
tibus assignatur tp̃s comedendi. s. hoꝛa none.
Cum. n. ieiuniũ oꝛdinet̃ ad deletiõez ꝛ cohi/
bitiõem culpe: oz ꝙ aliqd addat̃ supra cõem cõ
suetudinẽ: ita tamen ꝙ ex hoc nõ multum na/
tura grauetur. Est aũt debita ꝛ cõis cõsuetu/
do hoibus comedẽdi circa hoꝛã sextam: tuz qꝛ
iam vr̃ esse cõpleta digestio nocturno tp̱e natu
rali caloꝛe iteriꝰ reuocato pp frigus noctis cir
cunstãs: tũ ẽt qꝛ cum natura coꝛpoꝛis humani
idiget iuuari. Vt ergo ieiunãtes aliquã afflic/
tionem sentiãt: cõueniẽter eis taxat̃ hoꝛa nona
que cõueniẽs ẽ mysterio passionis xp̃i que cõ
pleta fuit hoꝛa nona: qñ iclinato capite tradi/
dit spiritũ: hoꝛa aũt illa determinat̃ ẽm grossaz
estimationẽ. Si vero diceret̃ ꝙ status veteris
testamẽti ẽ p̱fectioꝛ q̃z noui. Sz in veteri testõ
ieiunabãt a vesp̱e diei p̃cedentis vsqz ad vesp̱e
raz diei sequẽtis: vt pz Leui. 23. Ergo sic dz
fieri in nouo testamẽto. Rñdet Tho. ꝙ status
veteris testamẽti cõpatur nocti. status vo no/
ui comp̱at̃ diei: ẽm illud Ro. 13. Nox p̃cessit
dies aũt appropinquauit. Jdeo in veteri testõ
ieiunabãt vsqz ad noctẽ: nõ aũt in nouo. No/
tãdum tñ ẽm Alex. ꝙ hoꝛa nona nõ ẽ in p̃cep
to: vel si sit in p̃cepto: qꝛ hz magnã latitudinez
nõ ẽ determinata: iõ si qñqz p̱ueniat̃ vel ꝓlõ/
get̃ cã necessaria vel rõnabili nõ ex hoc ieiunãs
peccat moꝛtaliter: vnde qñqz religiosi possent
ita mane surgere ꝛ tm̃ fatigari ante hoꝛã sex/
tã ꝙ ex dispẽsatiõe oꝛdinis possent anticipare
hoꝛã nonã: de ꝓlõgatione aũt hoꝛe: qꝛ ex come
stione post hoꝛã nonam nõ aufert̃ pena: sz po/
tius auget̃ ꝛ ẽ magis sup̱erogare q̃z a debito
deficere. Silr̃ q nulla hoꝛa comedit nõ deficit
sed magis sup̱erogat. hec Alex. Tertia cõ/
ditio ieiunij dr̃ quãtitas. Oꝛdinauit. n. ecclĩa

q semel comedat̃ in die: nõ aũt pluries: ꝛ q̃li/
bet vice parum: qꝛ nõ potuit determinare i ie/
iunio quãtitatem põderis: cũ vnus scd̃m natu
re sue qualitatem magis cibo idigeat q̃z alius:
sed bene q̃ztitatem vicissitudinis. Excessus ãt
in quãtitate lz minuat meritum: nõ tñ soluit ie/
iuniũ nisi esset nimius ꝛ imoderatus: vt si ali
qs excederet in quãtitate cibi notabiliter multi
plicãdo fercula comedẽdo varia cibaria deuo/
rãdo: vsqz ad sũmũ vẽtris: vt detineat tp̃s ne
affligat̃. Talis inquã soluit ieiuniũ ꝛ decipit se
ip̃m. Vnde Aug. in ẽmone ꝺ quadragesima
ait. Sunt qdam obẽuatoꝛes q̃dragesime deli
ciosi potius q̃z religiosi: qꝛ vasa in qbus cocte
sunt carnes tanq̃z imũda hoꝛrẽtes deuitant: ꝛ
in sua carne vẽtris aut gutturis luxuriã nõ foꝛ
midãt. Jeiunãt aũt vt ñ solitã ieiunãdo minu
ant edacitatẽ: sed vt imoderate i deferẽdo auge
ant auiditatẽ. Artificiosis ꝛ peregrinis cõdi/
mẽtoꝝ diuersitatibus gulam irritãt: tm̃qz ca/
piunt manducãdo q̃ztum digerere possunt nõ
ieiunãdo. Et Hiero. ad Furiam ait. Nõnul
li vitam pudicã appetẽtes in itinere medio coꝛ
ruũt dum carnium abstinẽtiã ieiunium putãt
ꝛ stomachum leguminibꝰ onerant. Q ia tñ in/
telligẽda sunt cum discretione: qꝛ vt scribit̃. i.
q. 5. c. penitẽtium. Discretio mater est oiuz v̓
tutuz. Q ꝺ ideo dixerim: qꝛ multi idiscretas ie
iunoꝝ regulas cõsiderãtes qñqz nimis arcta
imo eis ipossibilia sumũt ieiunia: p̱ qbus qe
tandis stat sñia illa Hiero. ad rusticum mona
chum. d. Balneaꝝ fomẽta nõ q̃ras q caloꝛem
coꝛpoꝛis ieiunoꝝ frigoꝛe cup̱is extinguere: q̃
ꝛ ip̃a moderata sint ne nimia debilitẽt stoma/
chũ ꝛ refectionem maioꝛem poscentia erũp̱ant
in cruditatẽ q̃ parens libidinuz ẽ. Et idem ad
nepotianum de vita clericoꝝ ait. Tm̃ tibi ipo
ne ieiunioꝝ q̃ztũ ferre potes. Sint pura: casta
simplicia: moderata ꝛ non sup̱stitiosa ieiunia.
Et idem ad Demetriadẽ. v̓. ingt. Neqz vero
imoderata tibi imp̱amus ieiunia ꝛ enoꝛmẽ ci/
boꝝ abstinẽtiam: qbus statim coꝛpoꝛa delica/
ta frangunt̃: ꝛ ante egrotare icipiunt quã san/
cte cõuersationis possint iacere fundamenta.
Philosophoꝛum quoqz sententia ẽ modera/
tas esse virtutes. Et idem ad Rusticum mo/
nachum ita scribit. Sunt qui humoꝛe cellula/
rum imoderatisqz ieiunijs tedio solitudinis ac
nimia lectione dum diebus ac noctibus auri/
bus suis p̱sonant: vertunt̃ in melancoliam vt
Hypocratis magis fomẽtis q̃z nostris indi/
geant monitis. Jdcirco seruãda ẽ regula Ful

gētij q ita scribit ad p̄bum. Ieiunijs sic ē adhi
bēda tēperies vt corp⁹ nr̄m neqȝ saturitas ex/
citet nec iedia imoderata debilitet. Saturitas
facit vt incassuȝ ieiunemus, debilitas vō nec
ieiunare possimus. h̄ ille.

Q̄d obligant̄ hoies ad ieiuniuȝ: vel pp p̄/
ceptum eccl̄ie: vel pp ipositam pniam: vel pp
idictionem ep̄oꝝ. Cap. .2.

SEcūdum mysterium videduȝ de ie/
iunio dr̄ obligatio. Obligant̄ siqdeȝ
hoies ad ieiunia sub pena peccati ma
xime pp tria. Primo pp ecclesie p̄ceptiōem.
Scdo pp pnie ac voti ipletionem. Tertio
pp ep̄aleȝ idictiōeȝ. Primo obligant̄ ad ie/
iuniū pp eccl̄ie p̄ceptionem: q̄ɀ. s. eccl̄ia p̄cepit
vt aliq̄ ieiunia a fidelibus obſuent̄: q̄ɀ vt scri/
bit̄. 14. q. 1. c. q̄sqs. Quisqs preceptis nō ob/
temperat reus ē ɀ debitor pene. Et paruȝ post
iferius. Quod p̄cipitur imperat̄: ɀ qd̄ iperat̄
necesse est fieri. Et di. 12. c. p̄ceptis dicit̄. p̄ce/
ptis apostolicis nō dura superbia resistat̄: sȝ p
obedentiā q̄ a sancta romana ecclesia ɀ aposto
lica auctoritate iussa sunt salutifere impleantur
Et eadē di. c. non decet. Calixt⁹ papa ait. Sic̄
fili⁹ dei venit facere voluntatē patris: sic ɀ vos
implete voluntatē matris vr̄e: q̄ ē ecclesia. Ad
idē est. c. Sic oēs. 19. di. vbi sic dicit̄. Sic oēs
apostolice sedis sanctiones accipiēde sunt tāq̄ȝ
ipsius diuina voce Petri formate. ɀ idē hr̄ in
c. in memoriā in. c. eniuero. ɀ in. c. nulli phas
eadē di. ɀ h̄ colligit̄ ex v̄bo xp̄i. d. Math. 18.
q ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnicus ɀ pu
blicanus. Scā ergo mater ecclesia istituit ieiu
nia q̄dā sub p̄cepto fidelibus obseruāda. Et p̄
mo istituit ieiuniū quadragesimale de quo su/
perius dixim⁹. Clericis autē qbuscūqȝ iniun/
ctuȝ est ieiuniū a qnquagesima sicut patet di. 4.
c. statuimus. ɀ. c. deniqȝ. sȝ cōsiliū ē nō prece/
ptū ſm glo. Secūdo p̄cipit̄ ieiuniū quattuor
tēpoꝝ: sicut notat̄. 76. di. c. ieiuniū. c. cōstitui/
mus. ɀ. c. de ieiunio. Tertio p̄cipit̄ ieiuniuȝ
in oibus vigilijs apostoloꝝ: Philipi ɀ Iaco
bi ɀ Ioh. euāgeliste dūtaxat exceptis: vt ap/
paret extra de obseruatione ieiunioꝝ. c. consi/
liuȝ. Quarto p̄cipit̄ ieiuniū in vigilia natiui/
tatis dn̄i q̄ si venerit feria sexta hi qui nec voto
nec regula ad abstinētiā carniū astricti sunt tali
die carnibus vti possunt: ſm cōsuetudineȝ ec/
clesie generalē: nō tamē reprehēdēdi sunt hi q
ab eis ob deuotionē voluerint abstinere: extra
de obseruatōe ieiunioꝝ. c. explicari. Quinto
p̄cipit̄ ieiuniū in vigilia pent. 76. di. c. nosse cre

do. Sexto p̄cipit̄ ieiuniū in vigilia assumptio
nis virginis Marie. extra de obseruatione ie
iunioꝝ. c. i. Septimo p̄cipit̄ ieiuniū i vigilia
Ioh. baptiste ɀ beati Laurentij. Et hoc de cō
suetudine approbata q̄ ligat ɀ tenet: vt pȝ di. i.
c. Consuetudo. et di. xi. c. ecclesiaꝝ. ɀ. c. in his
Mā ſm astensem in summa sua. Si in aliq̄ re/
gione vel dioc. sit aliqd̄ ieiuniuȝ cōsuetū: qd̄ tn̄
nō est p̄ceptū p ius scriptū: nihilominus ab exi
stentibus ibidē est obseruādū. Nec h̄ puto in/
telligēdū p illis tm̄ q i locis illis domiciliū hn̄t
sȝ etiā p alijs forensib⁹ ɀ pegrinis q eo tpe se
ibi reperirēt. Unde Aug. 12. di. c. illa autem
ait. Mater mea mediolanū me secuta inuenit
ecclesiā sabbato nō ieiunātē: cepat fluctuari qd
ageret. Tūc ego cōsului d̄ hac re beatissime me
morie Ambrosiū ep̄m. At ille ait. Cū romam
venio sabbato ieiuno: cū mediolani sum nō ie/
iuno. Sic ɀ tu ad quā forte ecclesiā veneris ei⁹
morē ſua: si nō vis relinquere cuiq̄ȝ scādalum
nec queq̄ȝ tibi. Hec cū matri renunciasseȝ libē
ter amplexa ē. Glo. vō in di. c. sup v̄bo vene
ris. dic̄. Viatores tenent̄ seq cōsuetudinē loci
ad quē veniūt. Et hoc idē colligi videt̄ ex. c. q̄ p̄
mores. di. 8. in tex. ɀ in glo. ɀ i. c. q̄sqs. 41. di.
80. p̄cipit̄ ieiuniū i vigilia sancti Bartholomei
q̄ ſuare dȝ ſȝ cōsuetudinē festi. d. c. cōsiliū. ex
tra de obseruatōe ieiu. Ieiunia aūt triū dieꝝ ro
gationū ante ascēsionē dn̄i q̄ ponunt̄ de conse.
di. 3. c. rogatōes. ſm glo. ibidē sunt de cōsilio
nō de p̄cepto nisi vbi esset cōtrariū de cōsuetu/
dine approbata. Similiter ieiuniū aduent⁹ si ē
in p̄ria de cōsuetudine est p̄ceptū: aliter nō: ſm
host. lȝ honestū sit q̄ ieiunent clerici ɀ maxime
p̄sbyteri. In decretis etiā inuenit̄ q̄ sit ieiunā/
duȝ feria quarta: sex. ɀ sabbato. de cōse. di. 3. c.
ieiunia. ɀ. c. sabbato. Tn̄ istud cōsiliū est nō p̄/
ceptū nisi de cōsuetudie approbata. In dieb⁹ tn̄
sabbatis a carnib⁹ abstinēdū esse dic̄. c. Quia
dies. de cōse. di. 5. Et hoc vtiqȝ cōsiliū ē nisi ad
huc cōtrariū videret̄ p cōsuetudinē. In oibus
vō vigilijs festoꝝ q̄ secūda feria veniūt ieiunā
dū ē i sabbato: vt pȝ i. c. Ex pte. ɀ. d. c. Consi/
liū. extra de obseruatōe ieiunioꝝ. Notandū tn̄
q̄ a p̄cepto ieiunij excusant̄ ɀ absoluūtur q legi
timā cām habēt siue necessitatē vt nō ieiunēt:
q̄ɀ vt scribit̄ i p̄allegato. c. cōsiliū. Necessitas le
gi non subiacet: ɀ in. c. remissionē. Necessitas
nō hȝ legem. i. q. i. Sȝ caueat vnusqsqȝ ne de/
cipiat seipsum: qm̄ si qs posset ieiunare p vno
floreno lucrādo: posset etiā ieiunare vt ipleret
ecclesie p̄ceptū. Possunt tamē aliq rōnabiliter

excusari a ieiunio. Et p̄mo excusant̄ pueri qui
ſm̄ Tho. ⁊ Ric. pp debilitatē nature indigēt
frequēti cibo nō multo ſimul ſumpto. Indigēt
multo nutrimēto pp ꝟtutē augmēti. Iō vſqꝫ
i finē tertij ſeptēnij. ideſt. 21. āni ieiunare non
obligant̄. Et ꝓ his ē dcm̄ illud Hiero. ad at/
hletā. Ante ānos robuſte etatis ꝑiculoſa ē tene
ris abſtinētia ⁊ grauis. Tamē cōueniēs eſt vt
añ dictā etatē inducant̄ hoīes ad ieiuniū: tū pp
generalē cōmonitōez ⁊ misericordie dei īpetra
tionē: ſicut dr̄ Johel. 2. Coadunate ſenes: cō/
gregate puulos ⁊ ſugentes vbera. Tū etiā pp
vitioꝝ refrenationez: qꝛ vtplurimū ⁊ maxime
tꝑib⁹ his iuuenes ſunt laſciui ⁊ diſſoluti. Ego
ꝟo dico ⁊ teneo ꝙ cōſiderata malicia q̄ in mul
tis ſupplet etatē ⁊ corruptela deteſtabili nephā
diſſimoꝝ facinoꝝ q̄ ꝑpetrant̄ tā a maſculiſ q̄ꝫ a
femis: ꝙ tales nō ſolū inducēdi ſunt ieiunare:
imo ſtringēdi ſunt: quos valētes on⁹ ferre ie/
iunij etiā añ. 21. annū ad illud credo fore obli/
gatos ſub ꝟtute p̄cepti. Secūdo excuſantur
a p̄cepto ieiunij paupes q nō hn̄t ad comeden/
dū i vna comeſtōe ſufficienter. Tertio excuſant̄
ꝑegrinātes q pp laborē nimiū cōmode ieiuna/
re nō valēt. Nec obſtat ſi dicat̄ ꝙ p̄ceptū cōſilio
nō ē poſtponēdū. Cū ergo ieiunar̄ ſit i p̄cepto
ꝑegrinari ꝟo ad idulgētiaſ ē d cōſilio: ergo nō
vr̄ ꝙ pp ꝑegrinatōez ſint ſoluēda ieiunia: qꝛ vt
dicūt Ric. ⁊ Tho. Intētio dātis p̄cepta de ie
iunijs excluder̄ nō fuit alias pias ⁊ neceſſarias
cauſas. Secus tn̄ eſt de p̄ceptis legis nature.
Quarto excuſant̄ ſenes ⁊ debiles. 5° īfirmi. 6°
mēſe nobiliū ſuitores: de qb⁹. d. Ric. ꝙ ſi ex
cā neceſſaria p̄ueniūt aliquātulū comedēdi horā
ex toto vel modicū p̄bibēdo ne ſuiēdo deficiāt
⁊ hoc faciāt iā poſitis mēſis vel modicū añ ita
ꝙ pp tꝑis cōtinuatōez vna mēſa hēat d̄putari:
nō peccāt: ſic nō peccāt q ſurgūt de mēſa vt ꝓ
vino vadāt vel enxēia deferāt ⁊ iteꝝ reuerten/
tes ad mēſaz cōtinuāt. 7° excuſant̄ laborātes q
dieti viuūt: nec pn̄t laborare ſimul ⁊ ieiunare.
8 excuſant̄ mulieres p̄gnātes: ⁊ q̄ lactāt filios
⁊ generaliter oēs qb⁹ legitia adſunt īpedimēta
De diſpēſatōe tn̄ ieiunij ſm̄ Alex. notādū ē ꝙ
ſi euidēs cā ſit pōt ſtatī hō ꝑ ſeipſuz ſtatuti ob
ſeruātiā p̄terire: p̄ſertī ſi nō poſſit de facili hr̄e
recurſuz ad ſupiorē. Si aūt cā ſit dubia dꝫ hō
ad ſupiorē recurrere: q auctoritatē hꝫ i talib⁹ di
ſpēſare. Secūdo obligant̄ hoīes ad ieiuniū pp
pn̄ie vel voti īpletōez: qn̄. ſ. qs teneret̄ ieiunare
cū ſibi fuiſſet iniūctū ꝑ pn̄ia: aut voto ſe obigaſ
ſet. 3° obligant̄ hoīes ad ieiuniū pp ep̄alē indi
tōez: qn̄. ſ. ep̄s i ſua dioce. indiceret aliqd̄ gene
rale et diſtrictū ieiuniū: puta ꝓ pace: ꝓ ſerenita
te aeris: ꝓ pluuia poſtulāda et huiuſmōi: tunc
oēs ei⁹ cure ſubiecti obedire tenent̄: vt exp̄ſſe
ponit̄ de cōſe. di. 3. c. ꝓnūciādū. ⁊ di. 5. c. Je/
iunia. vbi dr̄ Jeiunia i eccleſia ſacerdotib⁹ ꝯſti
tuta ſine neceſſitate rōnabili nō ſaluant̄. h ille.

Qd̄ ieiuniū fructuoſuz ē et vtile ad bōa tꝑa
lia et bōa corꝑalia et ad bōa ſpūalia. Ca. 3.

Tertiū myſteriū vidēdū d ieiūio dr̄ fru
ctificatō. Poſſum⁹ nāqꝫ triplicē ei⁹ fru
ctū ānotar̄: p̄m⁹ dr̄ corꝑalis. 2⁹ tꝑalis.
3⁹ ſpūalis. Prim⁹ ieiunij fruct⁹ dr̄ corꝑaliſ: ipi
eteni corꝑi ꝓdeſt triplicit̄. p° refrenādo. 2° ſanā
do. 3 fortificādo. Pmo ieiuniū ꝓdeſt corꝑi ipꝫ
refrenando. Nā nulliū remediū ē ita efficax ad
reprimēdū carniſ rebellionē ad ſpm̄ ſic macera
re ⁊ affligē illā ⁊ potiſſimū ꝑ ieiuniū. Et qs nō
indigeat tali medicia qn̄ oēs pūgunt̄ vexant̄ et
agitāt̄ ſtimulo carnis. Iō paul⁹. 2. Cor. 9. c. di
cebat. caſtigo corp⁹ meū ⁊ i ſuitutē redigo. Ex
h Hier. ad Rusticū mōachū igt. Vas electōiſ
i cui⁹ pectore xp̄s ſonabat: macerat corp⁹ ſuū: ⁊
ſubijcit ſuituti: ⁊ tn̄ cernit nālē carnis ardorē
ſue repugnare ſnīe: vt qd̄ nō vult h agere ꝯpel
lat̄ ⁊ q̄ſi vi patiēs vociferat̄ ⁊. d. Miſer ego hō
qs me liberabit d corꝑe mortꝭ h⁹. Et tu te ar/
bitrarꝭ abſqꝫ lapſu ⁊ vulnere poſſe trāſire: niſi
oī cuſtodia ſuaueris cor tuū: ⁊ idē i ep̄la ad fu
riā d viduitate ſuāda. Apl̄s igt macerat corp⁹
ſuū: ⁊ aīe ſubicit ipio: ne qd̄ alijs p̄cipit ipſe nō
ſuet. Et tu adoleſcētula feruēte cibis corꝑe de
caſtitate ſecura es q̄ſi. d. nō: ⁊ idē i ep̄la ad eu/
ſtochiū: ⁊ ponit̄ i. c. Si paul⁹. 32. q. 5. Si paul⁹
inqt apl̄s vas electōis ⁊ ꝑpat⁹ i euāgelio xp̄i ob
carnis aculeos ⁊ icētiua vitioꝝ reprimit corp⁹
ſuū ⁊ i ſuitutē ſubijcit: ne alijs p̄dicās ipſe re/
prob⁹ efficiat̄: ⁊ tn̄ videt aliā legē i mēbris ſuis
repugnātē legi mētis ſue ⁊ captiuantē ſe i lege
pcti. Si p⁹ nuditatē ieiunia famē carceres fla/
gella ſupplicia i ſemet reuerſus exclamat. Infe
lix ego hō qs me liberabit d corꝑe mortꝭ h⁹ tu te
putas ſecurā eē dbere. In ep̄la ꝟo ad Salui/
niā d nebridio ⁊ viduitate idē Hiero. ſic loqt̄.
Sic iraſci hoīuz ē ⁊ irā nō ꝑficē xp̄iani: ſic oīs
caro cōcupiſcit qdē ea q̄ carnis ſūt ⁊ qbuſdā ille
cebris ad mortiferas aīe voluptates trahit. Sꝫ
noſtrū ē voluptatꝭ ardorē maiore xp̄i amore re
ſtringē: ⁊ laſciuiēs iumētū freniſ iedie ſubiuga
re: vt nō libidinē: ſꝫ cibos q̄rat ac d̄ſideret ⁊ ſeſ
ſorē ſpm̄ ſcm̄ moderato atqꝫ cōpoſito portet i
ceſſu. Quorſuz iſta. Vt hoīez te eſſe noueris

⁊ nisi caueas passionibꝰ hũanis subiacere. De
eodẽ cuncti facti sumꝰ luto. hisdẽ cõpacti eroꝛ/
dijs: ⁊ i serico ⁊ pãnis eadẽ libido dñat̃. Nec
regũ purpuras timet nec mẽdicoꝝ spnit squa/
loꝛẽ: meliusqꝫ ẽ stomachũ te doler̃ q̃ꝫ mẽtẽ: ipa
re corꝑi q̃ꝫ fuire: gressu vacillare q̃ꝫ pudicitia.
Et i epl'a ad Demetriadẽ v. idẽ. d. Ignita sũt
diaboli iacula q̃ simul vulnerãt ⁊ iflãmãt ⁊ a re
ge babylonis tribꝰ pueris p̃pant̃: sꝫ quõ ibi q̃r
tus spẽꝫ habẽs filij dei itẽsos mitigat ardoꝛes:
sic i aio vginali roꝛe celesti ⁊ ieiunioꝝ frigoꝛe
puellaris caloꝛ extinguit̃: ⁊ hũano corꝑi ãgelo
rũ ꝯuersatio p̃pat̃. Itẽ i epl'a ad Eustochiuꝫ sic
refert. Sollicite ꝓuidẽdũ ẽ vt q̊s saturitas a pa
diso expulit esuries rducat: nõ ꝙ deꝰ itestinoꝝ
nr̃oꝝ delectet̃ rugitu: sꝫ ꝙ alit̃ pudicitia tuta eẽ
nõ possit. Propterea ⁊ ipse Hiero. i seipso oñ
dit ꝙ alijs p̃dicauit. Eiꝰ vba sũt ad eustochiũ
loquẽt̃. Quotiẽs i heremo ꝯstitutꝰ: ⁊ i illa va
sta solitudine q̃ exusta solis ardoꝛibꝰ hoꝛriduꝫ
monachis p̃stat hitaculũ: putabã me romãis i
teresse d'litijs: sedebã solꝰ: qꝛ plenꝰ erã amaritu
dine. Hoꝛrebãt sacco mẽbꝛa defoꝛmi: ⁊ squali
da cut̃ sitũ ethiopisse carnis obduxerat. Quot
tidie lachꝛyme q̊ttidie gemitꝰ: ⁊ si qñ repugnã
tẽ somnꝰ iminẽs opp̃ssisset: nuda humo vix os
sa herẽtia collidebã. De cibis vo ⁊ potu taceo
cũ ẽt lãguẽtes mõachi aq̃ frigida vtant̃: ⁊ coctũ
aliqd accepisse luxuria fit. Ille igit̃ ego q ob ge
hẽne metũ tali me carceri dãnauerã scoꝛpionũ
tm̃ sociꝰ ⁊ feraꝝ sepe choꝛis itererã puellaꝝ pal
lebãt oꝛa ieiunijs ⁊ mẽs d'siderijs estuabat: ⁊ i
frigido corꝑe ⁊ sicca iã carne p̃moꝛtuo sola libi
dinũ icẽdia bulliebãt. Itaqꝫ oi auxilio d'stitutꝰ
ad iesu iacebã pedes: rigabã lachꝛymis ⁊ crine
tergebã ⁊ repugnãtẽ carnẽ hebdomadaꝝ iedia
subiugabã. Nõ erubesco cõfiteri ifelicitat̃ mee
miseriã: qn potiꝰ plãgo nõ eẽ qd' fueri. Memini
me clamãtẽ diẽ crebo iũxisse cũ nocte nec priꝰa
pectoꝛis cessasse vberibꝰ q̃ꝫ rediret dño iꝑante
trãq̄llitas. Ipsaꝫ q̊qꝫ cellulã meã q̄si cogitatio/
nũ meaꝝ ꝯsciaꝫ ꝑtimescebã. Et mihimet iratꝰ
⁊ rigidꝰ solꝰ deserta penetrabã. Sicubi cõcaua
valliũ: asꝑa mõtiũ: rupiũ p̃rupta cernebam ibi
mee oꝛonis locꝰ. Et vt mihi testis ẽ dñs: post
multas lachꝛymas pꝰ celo oculos ihercẽtes nõ/
nũq̃ꝫ videbar mihi iteresse agminibꝰ angeloꝝ.
Hec Hiero. Sꝫ qd d' alijs oibꝰ scis dicã. Nõ
ne ꝑ abstinẽtiã afflictionẽqꝫ ieiunioꝝ suꝑaue/
rũt luxuriã. Et vt de alijs taceã dicã tm̃ qd' de
btõ Frãcisco scribit i sua legẽda. d. Bon. In
q̃. n. sic Attẽdẽs illud apl'i vbũ. Qui aũt sunt

xp̄i carnẽ suã crucifixerũt cũ vitijs ⁊ cõcupiscẽ/
tijs. Vt crucis armaturã iugiter suo ferret i coꝛ
ꝑe tãta discipline rigiditate sẽsuales appetitꝰ ar
cebat: vt vix necessaria sumeret sustẽtatõi natu
re. Difficile nãqꝫ foꝛe dicebat necessitati coꝛꝑis
satisfacere ⁊ ꝓnitati sensuũ nõ ꝑere. Propter
ꝙ cocta cibaria sanitat̃ tp̄e vix admittebat ⁊ ra
ro. Admissa vo aut cõficiebat cinere aut cõdi/
mẽti saporẽ admixtõe aq̃ vtplm̃ reddebat isi/
pidũ d' potu vini qd dicã cũ d' aq̃ dũ sit̃ estuaret
ardoꝛe vix ad sufficiẽtiã biberit. Pꝫ gꝰ ꝙ ꝑ ie/
iuniũ corꝑꝰ aie inimicũ maxie refrenat̃. 2° ꝓ/
dest ieiuniũ coꝛꝑi ip̄m sanãdo. nã visuꝫ ẽ ꝑ ex/
ꝑiẽtiã ꝙ magis ꝓdest sanitati coꝛꝑis abstinẽtia
moderata q̃ꝫ nimiꝰ ⁊ excessiuꝰ ciboꝝ vsus: qñ/
imo vtplm̃ ex gula oẽs egritudies euenire so
lẽt. Vñ d' cõse. di. 5. c. Ne tales dr̃. Moꝛbi sa
turitate nimia ꝯcitant̃. Et Seneca ad Lucilluꝫ
sic ait. Medicina quõdã paucaꝝ scia fuit herba
rũ qbꝰ sisteret̃ fluẽs sanguis vulnera coirẽt pau
latiꝫ. Deide i hãc ꝑuenit tã multiplicẽ varieta/
tẽ. Nec ẽ mixꝝ tũc illã minꝰ negocij habuisse:
firmis adhuc solidisqꝫ corꝑibꝰ ⁊ facili cibo nec
ꝑ artẽ voluptatẽqꝫ coꝛrupto q postq̃ꝫ cepit ñ ad
tollẽdã sꝫ irritãdã famẽ: q̄re inuente sunt mille
cõditure qbꝰ adhibitis excitaret̃. Que desiderã
tibus alimẽta erãt: onera sũt plenis. Inde pal
loꝛ ⁊ neruoꝝ vino marcẽtiũ tremoꝛ: ⁊ misera/
bilioꝛ excruciatibꝰ q̃ꝫ ex fame macies. Inde in
certi tabẽtiũ pedes ⁊ semꝑ quasi i ipsa ebꝛieta/
te titubatio. Inde ⁊ i totã cutẽ humoꝛ admis/
sus distentusqꝫ vẽter dũ male assuescit plus ca
pere q̃ꝫ poterat. Et tãdẽ cõcludit multos moꝛ/
bos multa fercula fecisse. Et Iohs os aureuꝫ
de cõse. di. 5. i. c. Nihil. h ipsum cõfirmat. d.
Abũdãtia moꝛbũ fac̃ ⁊ molestias igerit ⁊ egri
tudines generat. Iõ Hiero. cõtra Iouinia/
nũ ait. Egrotãti tibi nõ aliter sanitas restituit̃
nisi tenui cibo victuqꝫ castigato q̃ dieta dr̃. Et
idẽ Hiero. i. c. legimꝰ. de cõse. di. 5. Legimꝰ
quosdã moꝛbo articulari ⁊ podagre humoꝛibꝰ
laboꝛãtes: ꝓscriptõe bonoꝝ ad simplicẽ men/
saꝫ ⁊ pauꝑes cibos redactos ꝯualuisse. Carue
ruut eniꝫ sollicitudine dispẽsande domꝰ ⁊ epu
larũ largitate: q̃ ⁊ coꝛpꝰ frãgũt ⁊ aiam. 3° ꝓdest
ieiuniũ coꝛꝑi ipsuꝫ foꝛtificãdo. Nã moderata
ieiunia ex cõsequẽti coꝛpoꝛa magis sana ⁊ ma/
gis robusta reddũt. Et si dicat̃ h nõ esse veꝝ:
qm̃ ꝑ ieiunia debilitant̃ coꝛꝑis vires: fm̃ illud
p̄s. Genua nr̃a ifirmata sũt a ieiunio. Rñde/
re possumꝰ qd' Paulꝰ dicebat. 2. Coꝛ. xi. Cũ i
firmoꝛ tũc foꝛtioꝛ suꝫ: eo ꝙ ifirmitas ⁊ d'bilitas

corpis reddebat eũ fortẽ ⁊ ꝓmptũ ad dĩ obseq̃a

Scd̃s ieiunij fruct⁹: dr̃ tpalis. pdest. n. adhuc tripliciť tpaliť. p⁹ placãdo. 2 liberãdo. 3° ipetrãdo. Primo pdest tpaliter placãdo deũ: quãdo irat⁹ pp pctã populi tpali flagello eos pcutere cõminaẗ: sicut pꝫ Ione libro p totũ de Niniuitis de qb⁹ ita ait Hiero. li. 2. ꝯ Iouinianũ. Niniue ciuitas magna irã dei ieiunioꝝ miseratõe retorsit: quaꝫ vtiqꝫ Sodoma atqꝫ Gomorra placassent: si pniam agere lachrymasqꝫ pnie fundere ieiunio patrocinãte deũ cõciliare voluissent. Missus siqdem fuit ad Niniuitas Ionas ⁊ audierũt illi vocẽ ei⁹: ⁊ timuerũt deũ ⁊ ieiunãtes ⁊ orãtes irã ei⁹ placauerũt. Secũdo pdest homini ieiuniũ tpaliter liberãdo. s. a piculis ⁊ aduersitatib⁹ huius seculi: sicut pꝫ de multis q ieiunãtes ob reuerẽtiã virginis: ⁊ aliorũ scõꝝ liberati sunt a multis piculis celi terre ⁊ mariũ. Tertio pdest ieiuniũ tpaliter ipetrãdo. s. tpalia bñficia: vt pluuiã tpe siccitatis: sanitatẽ tpe ifirmitatis: serenitatẽ tpe ibriũ: pacem tpe guerraꝝ ⁊ similia. Tertius fruct⁹ ieiunij diciẗ spũalis. Prodest. n. spũaliter tripliciť. Primo clarificãdo. Secũdo cibãdo. Tertio glorificãdo. Prio pdest clarificãdo. Nã ad pspicacitatẽ ⁊ puritatẽ oratõis ⁊ cõtẽplatõis miro mõ disponit. Nõne lectio oratio p̃dicatio ieiuno stomacho meli⁹ capiunẗ ⁊ exercenẗ. Hic Hiero. cõtra Iouinianũ ait. Daniel atqꝫ tres pueri interpretationẽ somnioꝝ ieiunio reuelãt pastiqꝫ leguminib⁹ prudẽtiores ⁊ pulchriores inueniunẗ. Hec ille. Iohi euãgeliste in insula pathomos ieiunãti reuelata sunt secreta celestia Apostoli ieiunãtes spũs sancti lumine sunt illustrati. Act. 2. Secũdo pdest ieiuniũ spũaliter cibãdo. Cũ. n. mens fuerit illuminata ⁊ diuine cõtemplatõi intenta. ex pñti delectatõe spirituali inebriaẗ. Tertio pdest ieiuniũ spũaliter glorificãdo: qr p illud introducimur in beatam vitã: sicut Helias post ieiuniũ raptus est i celũ. 3. Reg. 2. ibi⁹ aũt mysteriũ post ieiuniũ quadragesimale statĩ resurrectiõis celebratur gloria. Ergo aĩo feruẽti vnusqsqꝫ ꝺm facultatẽ suã hodie ieiuniũ incipiat: vt sic in fine adipiscatur eternam gloriã. Amen.

Feria qnta post diẽ cineꝝ de vsu ⁊ laudib⁹ sanctissime orõnis cõtra eos q dicunt non esse orandũ neqꝫ p bonis acquirendis neqꝫ p malis euitandis. Sermo. 16.

a Accessit ad eum Centurio rogãs eum. Notanẗ h verba Math. 8. c. ⁊ i euãgelio hodierno. Promptissimus de⁹ semp ẽ ad liberaliter exhibẽdum nobis bñficia sua: q̃ ideo sepe nõ accipimus: qr negligẽtes sum⁹ ad fiducialiter postulãdũ. Nã q petit accipit: ⁊ q querit iuenit: ⁊ pulsanti apieẗ: vt diciẗ. Luc. xi. Et vtiqꝫ satis claꝝ ẽ i historia sancti euangelij die hodierno recitãti: i qua cõmemoraẗ sanitatis donũ a xp̃o collatũ puero Centurionis paralitico ⁊ male habenti. Qð vtiqꝫ xp̃s fecit cõmotus fidelib⁹ p̃cibus Centurionis humiliter eũ depcãtis: Qm̃ aũt apud aliquos incredulos ⁊ indeuotos orõnis vsus vilis ⁊ inutilis reputaẗ: iccirco i pñti sermone de cõmẽdatione ⁊ laudibus oratõis erim⁹ tractaturi: vt sic omnis vere penitẽs audeat cũ Centurione clamare securius ad dñm ihm xp̃m. Notabim⁹ ergo tria p que principaliter ostendemus vsum oratõis cõmẽdabilẽ eẽ ⁊ in hac vita omnibus cõuenire.

Primũ diciẗ cõtrarioꝝ debilitas.
Secundũ dicitur sanctorum dignitas.
Tertium dicitur omniũ indigentia.

Confutatio debiliũ rõnũ quas pleriqꝫ adducere solent ad ostendendũ qꝫ sit superfluũ orare. Capitulum primum.

p Primũ quo ondiẗ cõmendabilis vsus orationis dr̃ cõtrarioꝝ debilitas. Nã q dicũt nõ esse orãdũ neqꝫ p bonis acquirẽdis neqꝫ p malis amouendis: assumunt ad defensionẽ erroris sui triplicem rõnem. vꝫ prima ẽ diuine puidẽtie: ꝺa diuine pmanentie tertia diuine clemẽtie. Pria rõ ẽ diuine puidẽtie. Dicũt. n. qꝫ facta nr̃a ⁊ ista oĩa iferiora nõ regunẗ a puidẽtia dei: ⁊ ex pñti pspa ⁊ aduersa bõa ⁊ mala ab ipso nõ puenire. Si aũt iterrogenẗ a quo ergo ista gubernãẗ: aliq rñdebũt qꝫ a fato: aliq qꝫ a fortũa: aliq qꝫ a nulla puidẽtia: sꝫ veniũt sic. Pmi dicũt qꝫ oĩa ista q̃ i h mũdo fiũt: ⁊ q̃ hoĩb⁹ accidũt veniũt a fato: noĩe fati itelligẽdo iflueñtiã celi ⁊ plãetaꝝ ꝺm quã asserũt oĩa regulari. Et hui⁹ opiniõis fuit Ouidi⁹ q i li. de tristib⁹ dixit. Nõ fatũ vincere nulla valet. Idẽ cõfirmauit Señ. i tragedijs. d. Fatis agimur credite fatis: ⁊ qd agit mortale gen⁹ venit ex alto. Et de cõsolatõe ad Paulinũ. d. Mutare fata nõ possumus: stãt dura ⁊ inexorabilia Et Lucanus li. 6. inquit. Preceps agit oĩa fatũ. Nec medij dirimunt morbi vitãqꝫ neceẽqꝫ. Et Iuuenalis li. 3. satyra. i. Seruis regna dabunt captiuis fata triũphos. Et Tullius li. i. d diuinatõe. Fato oĩa fiunt. Et Quintilianus i declamatõib⁹. Fato viuimus languem⁹ conualescimus morimur. Medicina quid prestat

nisi vt vita nemo despet. Inde ē ꝙ qdā astro/
logi ingerūt se ad iudicādū de futuris euētib⁹
hoīum: de vita ꝛ morib⁹ regū: de pace ꝛ guer/
ris populoꝝ: de diuitijs ꝛ pauptate: de fecūdita
te ꝛ sterilitate vxoꝝ: de honorib⁹ ꝛ dignitati/
bus acqrēdis ꝛ similib⁹: q̄si ista oia depēdētiā
habeāt: sicut a causa necessaria ab influētia pla
netaꝝ ꝛ celestiū corpoꝝ. Et ex h̄ vsuz ē i puer
biū īter vulgares: ꝙ nō iuuat orare deū cū iaz
diffinitū sit: qd̄ vnusqsqz aut boni hr̄e aut ma
li pati habeat. Cōtra quos Aug. li. 5. de ci. dei
c. i. sic ait. Prorsus diuina ꝓuidētia regna cō
stituunt̄ humana: que si ꝓpterea qsq̄z fato tri/
buit qd̄ ipsam dei volūtatē vel ptātem fati no/
mine appellāt: sniam teneat: linguā corrigat.
Cur nō h̄ pᵐ dicit qd̄ dictur⁹ ē cū ab illo qsq̄z
q̄sierit qd dixerit fatū. Nā id hoies qn̄ audiūt
vsitata loquēdi cōsuetudine nō itelligūt nisi vi
positōis sideꝝ qualis est qn̄ qs nascit̄ siue cōci
pitur: qd̄ aliq a dei voluntate alienāt: aliq etiam
ex illa hec pendere cōfirmāt. Sed illi q sine dī
volūtate decernere opinant̄ sidera q̄lis qsqz sit
id bonoꝝ habeam⁹ malorūue patiamur: ab au
ribus oium repellēdi sunt: nō solū eoꝝ q vaz re
ligionē tenēt: sꝫ q deoꝝ qualiūcūqz volunt esse
cultores. Hec .n. opinio qd agit aliud nisi vt
nullus oio colat̄ aut roget̄ de⁹. Et paulo iferi⁹
subdit. Quale deinde iudiciū de hoīum factis
deo relinquit̄ qbus celestis necessitas adhibet̄
cū dn̄s ille sit ꝛ sideꝝ ꝛ hoīum. h̄ ille. Si qs ve
ro obijceret ꝙ astrologi ꝑsepe va dicūt: audiat
Aug. ꝑ fati. li. c. 7. d. Nō imerito credit̄ cum
astrologi multa va r̄ndēt occulto instinctu fie/
ri spūuz nō bonoꝝ: quoꝝ cura ē falsas ꝛ noxi/
as opiniones de astralib⁹ fatis inserere huma
nis mētib⁹ atqz firmare. Jō friuola ē mathe/
maticoꝝ snia q̄ nos nr̄osqz successus astris sub
dere moliunt̄. Secūdi asserūt oia ista iferiora
moueri ad ipiū fortune ꝛ disponi. Vn̄ Plu/
tarch⁹ li. de remedio ire. d. ꝛ inducit Euripi/
de sic loquētē. De⁹ magna regit: pua vo ifor/
tun ema nib⁹ derelinqt. Hanc fortunā rudes
hoīes ꝛ idolatre gētiles deā quādā eē putaue/
runt. Vn̄ Lac. li. 3. Crediderunt ingt populi
fortunā quādaz deā esse res humanas varijs
casib⁹ illudētē: qꝛ nesciebāt vn̄ sibi aut bōa aut
mala venirēt. Hoc tn̄ sic opinātes Aug. li. 4.
de ci. dei. c. 18. sic deridet. Fortūa dea putat̄ et
colit̄. Certe oēs deos vtriusqz sexus: ꝛ si sexū
habent nō nisi bonos estimare debemus hoc
Plato dicit: hoc alij phi: hoc excellentes reipu
blice populorūqz rectores. Quomō ergo dea
fortuna aliqn̄ bona ē aliqn̄ mala: an forte quā/
do mala est dea nō ē: sꝫ in malignū demonē re
pente cōuertit̄. Sꝫ Ar. li. 2. phi. dicit fortunaz
esse causam ꝑ accidēs in agētibus fm̄ ꝓpositū
Et tn̄c dicit Tho. in. 2. sūme cōtra gētiles. Et
d. Boñ. di. 37. secūdi li. Licet aliqd sit casua/
le vel fortuitū respectu agētis ꝑticularis: vꝫ po
te ꝑticularis nature ꝛ intellectus creati: nihil
tamē est casuale aut fortuitū respectu ꝓuidētie
dei: a qua omnia ꝓuisa sunt ꝛ ꝓordinata. Ter/
tij cōtēdūt prouidentiā dei nullā esse circa ista
inferiora ꝛ hoīum facta: sed omnia currere sic
sine vlla ꝓuidentia regulāte. Qui error ꝑnicio
sissimus est ꝛ dānat̄: tū rōne: tū auctoritate. Et
lꝫ multe rōnes ad hoc possent induci: tn̄ dicam
eā quā Tho. ponit in. 3. cōtra gētiles. c. 65. Ait
n. sic. Impossibile ē ꝙ aliq̄ n̄ cognoscētia fine
opent̄ ꝑꝑ finē: ꝛ ordinate ꝓueniāt in ipm̄: nisi
sint mota ab aliquo habēte finis cognitionē: sꝫ
omnia corpora naturalia mouent̄ ꝛ opant̄ ꝑꝑ
finez: lꝫ illū nō cognoscāt. Ergo oportet ꝙ to/
ta opatio nature ab aliqua cognitiōe ordinetur
Preterea omnia que sunt natura distincta in
vnū ordinē nō cōueniunt nisi ab vno ordinā/
te colligant̄ in vnū. In vniuersitate aūt reꝝ sūt
res distinctas ꝛ cōtrarias naturas habētes: q̄
tn̄ in vnū ordinem cōueniūt. Ergo oportet ꝙ
vnus sit vniuersoꝝ ordinator ꝛ gubernator.
Sunt ad hoc etiā scripture sacre ꝛ auctoritates.
Ait .n. sapiens. Sap. 14. c. Tu aūt sapientia
tua gubernas oia. Et ecclesiastes. 5. Ne di/
cas corā angelo tuo nō est ꝓuidētia. Et Ma
the. 6. reprehēdens xp̄s imoderatā sollicitudi
nem eoꝝ q diffidunt gubernari posse a deo:
ostendit qualiter ipse ꝓuidentia sua decorat ter
raz floribus: pascitqz aues ꝛ volucres celi. Jō
Lac. li. i. di. insti. cōtra dei ꝓuidētiā negātes
sic pulchre loquit̄. Suscepto igit̄ illustrāde vi
tatis officio: nō putaui adeo necessariuz ab illa
qōe initiū sumere: que videt̄ prima esse natura
sine ꝓuidentie q̄ rebus oibus cōsulat: an for/
tuitu vel facta sint oia vel generant̄. Cuius sen
tentie auctor est Democritus cōfirmator epi/
curus: quos tamē ceteri phi ac maxime stoici
acerrime retulerūt docētes: nec fieri mūdū nec
cōstare nisi summa rōne potuisse. Sꝫ ꝛ Mar/
cus Tulius q̄uis achademice discipline de/
fensor esset: de ꝓuidentia gubernatrice rerū et
multa ꝛ sepe disseruit: quod facit tum in oibus
phie sue libris: tum maxime in his qui sunt de

natura deoꝝ. Nec difficile sane fuit paucorum
hominū praua sententiū redarguere menda/
cia ceteris phis in hac vna re nō diffidentibus
Nemo.n.est etiam tā rudis tā ferus moribus
q oculos suos in celū tollens tameisi nesciat cu
ius prouidentia dei regat hoc omne qđ cernit
nō aliquā tamē esse intelligat ex ipsarum motu
magnitudine pulchritudine vtilitate tēperatio
ne: nec fieri posse qn illud qđ mirabili ratōe cō
stat cōsilio aliquo maiore sit instructum: h ille.
Dicimus ergo ⁊ catholice tenemus q oia re/
gunt̄ fm prouidētiā dei q bona vel mala hoi/
bus iuste distribuit fm q iudicat melius cōue
nire. Secūda ratio quare dicūt aliqui non eē
orandū: est diuine pmanētie. dicūt.n. q lz oia
fiant fm diuinā prouidētiā cū ipsa nihil aliđ sit
q̄ ipse deus ⁊ deus sit immutabilis: fm illud
Numeri.23. Nō ē deus quasi hō vt mentiat̄:
neqz vt filius hominis vt mutet̄. Et Malachie
3. Ego dñs ⁊ nō mutor. Et Jac.i. Apud quē
nō est transmutatio. Et Aug.in li. de natura
boni. Solus de⁹ imutabilis ē. Ergo si dispo/
suit bene facere hoibus indigentib⁹ absqz ora/
tione illoꝝ illud iplebit. Et si deliberauit mala
aliqua ipti: nō pp orationes cessabit. Sed cō/
tra istos ē auctoritas Hiero.18. vbi de⁹ sic loq
tur. Repente loquar aduersuz gētē ⁊ aduersuz
regnū vt eradicē ⁊ destruā ⁊ dispdā illud. Si
pniam egerit gēs illa a malo suo: qđ locut⁹ suz
aduersuz eā agā: ⁊ ego pniam sup malo qđ co
gitaui vt facerē ei. Et subito loquar de gēte et
de regno: vt edificē ⁊ plātē illud. Et iterū Eze
chiel.33. deus.d. Si dixero iusto q vita viuat
⁊ cōfisus in iusticia sua fecerit iniquitatez: oēs
iusticie eius obliuioni tradent̄: ⁊ in iniqtate sua
q̄ opatus est moriet̄. Si aūt dixero ipio morte
morieris: ⁊ egerit pniam a peccato suo: vita vi
uet: ⁊ nō moriet̄. Et hoc ē qđ dicit̄.22.q.4.c.
Vnusqsqz. Ipse dñs frequēter suā mutat sen/
tentiā. Et i.c. icōmutabilis. idē habet̄. ⁊ de pe.
di.i.ca.nouit. Nouit deus mutare sniam si tu
noueris emēdare delictū. Ex qb⁹ vbis pz: q
fm q nos mētē nr̄am ⁊ volūtaria opa siue in
bonū siue i malū dirigimus: ita ⁊ ipse sentētiā
suā aut reuocat ⁊ inmutat aut exequit̄ sine sui i/
mutatōe. Nā vt dicit Ar.8.phi.⁊.xi.metha.
Deus est mouēs oia imobilis. ⁊ Boeti⁹ Sta
bilisqz manēs das cuncta moueri. Jō dicit.d.
Bon.di.8.primi li. q diuina essentia ē imu/
tabilis. Nā nō mutat̄ loco: qz vbiqz ē: nō tpe:
qz eternitas simul est: nō forma: qz pure actus
est. Vnde mutationē fm formā tollit simplici
tas: fm tps tollit eternitas: sz locū tollit imēsi
tas: et ideo in deo est summa stabilitas: ⁊ inde
ois motus cālitas. Sine sui itaqz mutatōe p/
duxit deus i tpe mūdū: sine sui mutatōe carnē
nostrā assumpsit: sine sui mutatōe petentib⁹
⁊ oratibus sua dona largit̄. Nā vt ingt Tho.
2.2.q.83. Ex diuina pũidētia nō solū disponit̄
q effectus fiant: sz etiā ex qbus causis ⁊ quo or
dine pueniāt. Inter alias etenim causas sunt
etiā quorūdā affectuū cause actus humani. Vn
de oz hoies agere aliqua nō vt p suos act⁹ diui
nā dispositionē imutēt: sz vt p act⁹ suos ipleant
quosdā effectus fm ordinē a deo dispositum.
Et idē etiā est in naturalib⁹ causis. Nā neqz
q plātat est aliqđ neqz q rigat: sz q icremētū dat
de⁹ vt dr̄ i.c. Cū nō sit i hoie: extra de decimis
Et tn̄ si hō nō plātat aut nō seminat: de⁹ nō dat
incremētū. Simile est de oratōe. Nō.n.pp h
oramus vt diuinā dispositionē imutem⁹: sz vt
illud ipetrem⁹ qđ deus disposuit mediātib⁹ ora
tiōib⁹ nobis donare. vt Gr̄.d.i.dial.li. Ter
tia rō quā assumūt negātes ⁊ dānātes orōnis
vsuz ē diuine clemētie. Deus inquiūt clemētis
simus ē ⁊ liberalissim⁹: ideo cū noscat oia qb⁹
indigem⁹ nō opus ē orationib⁹ ab illo ea petere
qz vt ingt Seneca nulla res carius emit̄ q̄ q̄ p̄
cibus empta ē. Jdeo summe liberalitati ei⁹ nō
cōuenit bñficia p̄stare rogatus. Ad hoc rn̄det
Aug. ad pbū de orādo deū. Quod deus mul
ta nobis ex sua liberalitate p̄stat nō petita. Sz
q aliqua vult p̄stare nobis petētibus h est pp
nostrā vtilitatē vt.s. fiduciā quādā accipiamus
recurrēdi ad deū: ⁊ vt recognoscam⁹ cū eē bo/
noꝝ nostroꝝ actorē. Et sic interimunt̄ omnes
obiecctiones supradicte quibus orationis vsus
impugnabatur: qz debiles sunt ⁊ nullius robo
ris aut momenti.

Quod vsus oratōis cōmendat̄ auctoritate
⁊ exemplo sanctorum veteris ⁊ noui testamēti
⁊ pcipue dñi nr̄i iesu xpi. Capitulum. 2.

Secundū quo cōmedabilis orationis
vsus dicit̄ est sanctoꝝ dignitas. Oēs
etenim sancti vbo pariter ⁊ exēplo ora
re nos docuerūt. Vnde Dauid in ps.36 ora/
tionē cōmēdans ait. Subditus esto dño ⁊ ora
eū. Et ps.5. Quoniā ad te orabo dñe: mane
exaudies vocē meā. Et ps.33. Exqsiui dñm
⁊ exaudiuit me: ⁊ ex oibus tribulationib⁹ meis
eripuit me. Et sapiēs Ecc.35. Oratio humi/
liantis se nubes penetrat. Et Thobie.12. bo/
na est

na est oratio cū ieiunio. Et Hiere. 33. Clama
ad me ⁊ ego exaudiā te. d. dn̄s. Et. i. Pet. 3.
Omnes vnanimes in orōne estote. Et Ja. 5.
Orate ꝓ inuicē vt saluemini. Et doctor gētiū
Paulus Ro. 12. Spe gaudentes in tribula/
tione patiētes orationi instantes. ⁊. i. Cor. 7.
Vacetis orationi. Et phi. 4. Nihil solliciti si/
tis: sꝫ i omni orōne ⁊ obsecratōe cū graꝝ actio
ne petitiōes vr̄e innotescāt apud deū. Et Col.
4. Orōni īstate vigilātes in ea. Et. i. Thi. 2.
Volo viros orare i omni loco leuātes puras
manus. Et. I. Thessa. vlti. Sine intermissiōe
orate. Et xp̄s i euāgelio Luc. xi. Petite ⁊ ac
cipietis. q. ⁊ in. p. ⁊ aper. vobis. Et Luc. 18.
Oportet semꝑ orare ⁊ nō deficere. Et Luc.
22. Et Math. 26. Vigilate ⁊ orate ne intretis
in tēptatōeꝫ. Et Math. 24. Orate ne fiat fu/
ga vr̄a hyeme vel sabbato. Et Marci. 13. Vi
dete vigilate ⁊ orate. Et qđ docuerūt sci verbis
oꝑe cōpleuerūt: atqꝫ orādo amplissima dei mu
nera ipetrauerūt. Vn̄ Gen̄. 25. Jsaac depre/
catus est deū ꝓ vxore sua Rebecca eo ꝙ esset
steril': q exaudiuit eū: ⁊ dedit Rebecce cōceptū
⁊ Exo. 8. 9. ⁊. 10. c. Orauit Moyses ꝓ amo
tione plagaꝝ ab egypto ⁊ exauditus est: lꝫ illi
mali essent. Et Exo. 17. Jn bello qđ habue/
rūt filij isrl' ꝯ Amalechitas: plus fecit Moy/
ses orando qꝫ Josue pugnando. Et Exo. 32.
Post adorationē vituli qn̄ videbat dn̄s velle
delere populū Moyses ꝑ orōnis instātiā obti/
nuit veniā. Et numeri. xi. Per orōnē Moy
si absorbtꝰ est ignis q deuorabat castra murmu
rantiū. Et numeri. 12. Per orationē Moysi
curata ē Maria a lepra. Et numeri. 21. ꝑ orō
neꝫ etiā Moysi liberatꝰ ē populꝰ a serpētibus
Et. i. Reg. i. Anna q̄ sterilis erat orauit dn̄ꝫ
⁊ cōcepit ⁊ peꝑit filiū ⁊ vocauit nomē eiꝰ Sa/
muel: eo ꝙ a dn̄o postulasset eū. Et. i. Reg. 7.
Orāte Samuele filij israel debellarunt phili/
steos. Et Thobie. 6. Raphael angelꝰ monuit
Thobiā iuniorē ne demones haberēt ptātē in
eū vt oraret. Et Judith. 4. Tēpore ꝑsecutōis
Holofernis filij israel orabant deū vt visitaret
populū suū. Et Judith. 13. Armis orōnis mu
nita illa mulier vidua caput amputauit holofer
ni. ⁊ Esaie. 38. Orātē cū lachrymis ezechiam
exaudiuit deus ⁊ addidit diebꝰ eiꝰ annos. 15. ⁊
Danielis. 13. Susanna ꝑ orōnē liberata est a
criminatōe falsa ⁊ dānatōe mortis. ⁊ Jone. 2.
De ventre piscis ꝑ orationē ad littus maris ad
ductus est Jonas. Et. i. Machabeoꝝ. xi. Vi

dens Jonathas ꝙ oēs exceptis paucis dereli
querūt eū pugnātē cōtra alienigenas: scidit ve
stimēta sua ⁊ rogauit dominū ⁊ postea miseri/
cordiā obtinuit ⁊ victoriā. Et. 2. Machabeoꝝ
3. Onias summus pontifex orauit ꝓ Helio/
doro diuina vtute grauiter flagellato: eo ꝙ vo
luerat erariū expoliare. Deus autē illi vitā do/
nauit. Quid referā de orationibus apostoloꝝ
aliorūqꝫ sanctoꝝ: qui orando tot mira fecerunt
Sꝫ omnibus dimissis breuitatis causa ad xp̄ꝫ
est deueniendū. De ipso siqdē dicitur Math.
primo. Abijt in desertū locum ibiqꝫ orabat. ⁊
Luc. 6. erat ꝑnoctās in oratōe dei. ⁊ Luc. x. fa
cta est dum oraret species eius altera. ⁊ Luc.
23. ⁊ Math. 26. legitur ad patrem orasse. et ad
Hebr. 5. de ipso dicitur. Cum clamore valido
⁊ lachrymis exauditus est pro sua reuerentia.
Sed circa hoc nonnulli dubitant cur christus
orauit: cum Augustinus dicat lib. de correptio
ne ⁊ gratia. Nemo querit ab alio quod per se
potest: sed christus omnia poterat per se: ergo
nihil debebat ab alio petere nec orare. Ad hoc
respondet. d. Bonauentura di. 17. tertij libri
ꝙ decens fuit ⁊ conueniens orare christuꝫ pro
pter tria.
Primo ꝓpter meritum.
Secundo propter exemplum.
Tertio propter argumentum.
Primo propter meritum: quia sua petitione
⁊ postulatione merebatur nobis qui minꝰ ido/
nei eramus ad susceptionem beneficioruꝫ dei.
Secundo orauit propter exempluꝫ: scilicet
vt in seipso inuitaret nos ad orationis studiuꝫ
in cuius exercitio maxime supatur aduersariꝰ.
Tertio orauit ꝓpter argumētū: vt ostēderet
se esse veꝝ hominē ⁊ vere a deo missum. Pe
tere ergo ⁊ orare cōpetit xp̄o s̄m naturā assum
ptā. Et sic soluitur quod dicebatur in cōtrariū
Cōcludenda est ergo hec secunda pars princi
palis nostri sermonis: in qua probatum est per
exempla ⁊ auctoritates sanctorum ꝙ orationis
exercitium apprime est cōmendabile.

Quod oēs indigēt auxilio dei ad acquiren/
dam beatitudinē: ad vitanda ꝑicula: ⁊ ad bona
temporalia impetranda. Capitulum. 3.

Tertium quo ostendemus ad orationē
omnes obligari debere dicitur indi/
gentia. Omnes etenim cuiuscūqꝫ sta/
tus gradus ⁊ conditionis existant egent a deo
adiuuari: maxime qꝫtum ad tria: Primo qꝫtū
ad beatitudinem acquirendaꝫ. Secundo qꝫtū

ad pericula vitanda. Tertio q̈ꝫtum ad tempo/
ralia bona impetrãda. Primo indigent oẽs
a deo adiuuari q̈ꝫtũ ad beatitudinẽ acquirẽdã
eo ꝙ nullus illam viribus ꝓprijs aut virtute
valet adipisci. Ideo vnusqsqꝫ orare debet cuꝫ
Petro. d. Domine salua nos: qꝛ vt ingt psal.
Gratiaꝫ ⁊ gloriã dabit dominus. Secũdo
ĩdigent oẽs a deo adiuuari ꝓpter picula euitã/
da: qbus fragilis nostra cõditio subiecta ẽ. Et
de his sic eleganter loquit̃ Aug. 22. li. de ciui.
dei. c. 22. Sed p̃ter pueriles penas sine qbus
disci nõ potest ꝙ maiores volunt: qui vix ali/
quid vtiliter volunt: quot ⁊ quãtis penis ge/
nus agitetur humanũ: que nõ ad maliciã neq/
tiamqꝫ iniquoꝝ: sed ad cognitionẽ ptinent mi
seriãqꝫ cõem quis vllo s̃mone digerit. Quis
vlla cogitatione cõprehẽdit q̈ꝫtus est met⁹ quã
ta calamitas ab orbitatibus atqꝫ luctu a dãnis
⁊ a dãnationibus ⁊ deceptionibus ⁊ mẽdacijs
hominũ a suspitionibus falsis: aboĩbus violẽ/
tijs facinoribus ⁊ sceleribus alienis: quando/
quidẽ ab eis ⁊ dãnatio ⁊ captiuitas ⁊ vincula
⁊ carceres ⁊ exilia et cruciatus: amputatio mẽ/
broruꝫ ⁊ priuatio sensuũ: ⁊ oppressio corporis
ad obscenam libidinẽ opprimẽtis explendam
⁊ alia multa horrenda sepe cõtingunt. Quid
ab inumeris casibus q forinsecus corpori for/
midantur estibus ⁊ frigoribus tempestatibus
imbrib⁹ alluuionibus coruscatione tonitruum
grãdine fulmine motibus hiatibusqꝫ terraruꝫ
oppressionib⁹ ruinaꝝ: ab offensionibus ⁊ pa/
uore: vel etiã malicia iumentoꝝ a tot venenis
fructuũ aquaꝝ auraꝝ bestiarũqꝫ ac ferarũ non
tantũmodo molestis: ſꝫ etiã mortiferis morsi/
bus a rabie que cõtingit a rabido cane: vt etiã
a blanda ⁊ amica suo dño bestia nõnũq̈ꝫ vehe/
mentius ⁊ amarius q̈ꝫ leones draconesqꝫ me
tuatur: faciatqꝫ hominẽ quẽ cõtaminauerit cõ/
tagione pestifera: ita rabiosum: vt a parentib⁹
filijs ⁊ cõiuge peius omni bestia formidetur.
Que mala patiuntur nauigantes. Que terre/
na itinera gradientes. Quis ambulat vbicũqꝫ
nõ inopinatis subiacens casib⁹. De foro qdã
domũ rediens sanis pedib⁹ suis cecidit pedem
fregit: ⁊ ex illo vulnere finiuit hanc vitam.
Quid videtur sedente securius. De sella in q̃
sedebat Hely sacerdos cecidit ⁊ mortu⁹ est.
Agricole imo vo oẽs homines quot ⁊ quan/
tos a celo ⁊ terra vel a periculosis animalibus
casus metuunt agroꝝ fructibus. Solent tamẽ
de frumẽtis tãdem collectis ⁊ reconditis eẽ se/
curi. Sed quibusdã q̃d nouimus prouentum
optimũ frumentoꝝ fluuius improuissus fugiẽ
tibus hoĩbus de horreis eiecit: atqꝫ abstulit.
Cõtra mille formas demonũ incursus: qs in
ĩnocentia sua fidit. Quãdo quidẽ etiã puulos
baptizatos qbus certe nihil est innocenti⁹ ali/
quãdo sic vexant vt in eis maxime deo ista si
mente monstret̃ huius vite flenda calamitas ⁊
alterius desideranda felicitas. Iaꝫ vero de ip
so corpore tot exeunt morboꝝ mala: vt nec li/
bris medicoꝝ cuncta cõprehensa sint: in quoꝝ
pluribus ac pene oĩbus adiumenta ipsa ⁊ me/
dicamenta tormenta sunt: vt homines penaꝝ
exitio penali eruantur auxilio. Et ſꝫ in prefata
auctoritate multa dixerit Aug. ꝓpter q̃ null⁹
viuere securus dꝫ: nisi qui cõfidit in deo. Nos
tamẽ diebus nostris tãta vidimus euenisse ꝙ
merito fatuus reputari posset: qui ꝑ orationes
ad dñi auxiliũ nõ cõfugit. Tempore nãqꝫ iubi
lei anno dñi. 1450. regnante Nicolao quinto
pontifice maximo hora. 23. cũ ingens multitu
do populi cunctis ⁊ redeũtibus cõgregata eẽt
apud pontẽ sub castro sancti angeli adeo inter
sese existentes ibi cõpressi sunt vt illis exceptis
qui in flumine cadentes submersi sunt: ducẽ/
toruꝫ ⁊ septẽ hominũ suffocatorum in ponte p̃
dicto corpora sunt inuenta. Tempore alfonsi
regis arragonie ⁊ vtriusqꝫ sicilie ex nocturno
⁊ repentino terremotu in ciuitate Neapolita/
na alijsqꝫ ciuitatibus regni ⁊ terris ruentib⁹ ex
improuiso domib⁹ ⁊ edificijs multa milia ho/
minũ ꝑiere. Anno dñi. 1465. in dominica de
passione in ciuitate Venetiarũ preter morem
in lacunis illis nauicule plurime submerse sũt:
multisqꝫ vtriusqꝫ sexus pariter naufragiũ pas/
sis. Noui ⁊ ego epm̃ Brixieñ. q morsu cani/
culi sui quẽ in camera detinebat post. 40. dies
in rabiẽ versus extinctus ẽ. Noui ego nõ vnũ
sed plures quos fulgur de celo veniens ex im
prouiso vita priuauit. Vidi tot ⁊ tanta pericula
ꝙ si illa enumerare vellẽ longissima profecto
temporꝝ spacia occuparẽ. O vita labilis. o vita
innumerabilibus ꝑiculis circundata. o vita mi
sera ⁊ laboriosa in qua nullus securus esse põt:
nõ ꝓpter diuitias: nõ propter celsitudinẽ gra/
dus: nõ ꝓpter amicoꝝ copiã: nõ ꝓpter acutaꝫ
prudentiã. Ideo hoc vnu nobis dꝫ esse singu
lare refugiũ: vt orantes recurramus ad deum
Tertio indigent homines a deo adiuuari q̈ꝫ
tũ ad bona tp̃alia impetrãda: que etsi tãq̈ꝫ prin
cipalia petenda nõ sint: vt Aug. ingt ad Pro
bam. Postulari

bā. postulari tñ possunt tāqȝ quedā adminicu/
la quib⁹ adiuuamur ad tendēdū ad beatitudi/
neȝ inq̄ztū. s. p ea vita corporalis sustentat̄: ꝛ in
q̄ztū nobis organice deseruiūt ad act⁹ ꝟtutuȝ:
vt etiā phs. d. in primo ethicoꝝ. Centurio et
eniȝ orauit ꝓ sanitate pueri: ꝛ exauditus ē. Ac
cedamus ergo ꝛ nos cū ipso orātes deū omni/
potentē: ꝛ orationib⁹ insistentes vt dignet̄ no/
bis salutē anime: deinde si ei placuerit ꝛ corpo
ris impartiri: cōcedens hic gratiam suam et in
futuro gloriam. Amen.

Feria sexta post diē cineꝝ: de cōditionibus
que requirunt̄ in orationibus vt debito modo
fiant. Sermo. .20.

Orate Verba sunt dñi nostri iesu
xp̄i in euangelio hodierno
Mathei. 5. ca. Puto multos ex
bis qui audierūt cōsiderauerūtqȝ
diligenter ea q̄ dixim⁹ i s̄mone p̄/
cēdenti iaȝ deliberasse decetero feruenti⁹ solito
orōni vacare. Sȝ scire vellem qualiter orāduȝ
est: vt orō ipsoꝝ non sit inanis ꝛ infructuosa.
Capp hodierna die de mō orationis aliqua: ꝛ
qdē necessaria declarare curabo. Nā audim⁹
xp̄ȝ saluatorē i ꝟbis i themate allegatis ad ora
tionē nos exhortātē. Vt ergo voci ei⁹ ꝓmptio
re aio vnusqsqȝ pareat ꝛ obediat: triplicē mo
duȝ in oratione obseruandū ostendemus.
Primus modus dicit̄ expressionis.
Secundus modus dicit̄ attentionis.
Tertius modus dicitur ordinationis.

Qualiter ī oratōe necessaria est vocalis ex/
pressio vt in pluribus: ꝛ quare nō sufficit orare
tantū mentaliter. Capitulum. .I.

Primus modus q s̄uādus est in orō/
ne dr̄ expressiōis: qr dȝ orās exprime
re voce qd̄ gerit ī corde. s̄m illud p̄s.
Voce mea ad dñȝ cla. voce m̄. ad. d. dep̄catus
sum. Effundo i cōspectu eius orōnē meā ꝛ tri
bulationē meā añ ipsuȝ ꝓnūcio. Et Math. 6.
xp̄s docuit orātes voce dicere. Pater nr̄ ꝛc̄.
Et ad iflāmādū fideliū corda q̄ rerū varietate
satis mouent̄ sancta ecclesia vltra orōnē dñicaȝ
hymnos p̄s. ꝛ alias diuinas laudes in officijs
in qbus orat̄ deus statuit decātari. Sȝ 𝔠 h̄ ar/
gui pōt q orō nō dȝ eē ꝟbo aut voce expressa.
Sūt ad h̄ auctoritates sanctoꝝ doctorū. Vnde
ambrosius li. de sacris. Cū oras inqt noli ꝟ/
bis clamare. Et glo. Math. 6. In fide iteriori
orat̄ deus nō strepitu labioꝝ: sed deuotōe vir/
tutū. Et hysidorus li. d̄ summo bono. Oratio
cordis est nō labioꝝ. Nō eniȝ ꝟbo deprecā/
tis de⁹ attēdit: sȝ orātis cor inspicit. Et Aug.
in li. de sermone dñi in mōte. Vos auteȝ cum
oratis introite in tabernacula vestra: q̄ sunt ip/
sa corda. Et iterū ibidē ait. Claudendū ē ho/
stiuȝ. i. corporali sensui resistendū: vt orō spūa
lis dirigat̄ ad patrē: q̄ fit in hymnis cordis vbi
pater oratur in abscōdito. Et iteꝝ ibi. Agere
debemus apud deū: nō ꝟbis: sed rebus quas
animo gerimus cū deuotione pura ꝛ simplici
affectu. Et aug. ad Probū. Multū loq i orā/
do est reȝ necessariā supfluis agere ꝟbis. Et
Gregori⁹. Veraciter orare ē amaros i cōpū/
ctiōe gemitus nō cōposita ꝟba resonare. Er
go s̄m tantorū doctoꝝ documēta nō videt̄ i ora
tione vox fore necessaria. Rūdent ad hāc diffi
cultatē tollendā Alex. de ales. in. 4. volumie
summe. ꝛ Ric. in. 4. di. 15. ꝛ Tho. 2. 2. q. 83.
q duplex ē orō. Pria ē cōis q̄. s. fieri hȝ p mi
nistros ecclesie in psona toti⁹ populi q ad horas
dicendas obligant̄: vt in. ca. p̄sbyter. de cele.
mis. Et talis oratio dȝ innotescere populo pro
quo offert̄ vt excitet̄ ad deuotioneȝ. Ideo cleri
ci qui obligant̄ ex statuto ecclesie: ꝛ religiosi q
tenent̄ ex voto regule aut statutoꝝ vigore dice
re horas: debent illas voces exprimere: ꝛ si
qñ cōtingat vt extra choꝝ per se illas psoluant
tā alte debent ꝟba ꝓferre vt ipsi saltē ītelligāt
qd̄ loquunt̄. Et in. c. dolētes. reprehendūt̄ illi
qui sincopizādo ꝛ sine deuotione diuinū offm̄
celebrāt. Secūda ē oratio singularis. s. q̄ offert̄
ab homine ī q̄ztū ē singularis psona: siue oret
per se siue ꝓ alio. Et q̄zuis nō sit necessarium
talē orationeȝ esse sensibili voce: tñ vox ei adiū
gitur triplici ratione. Primo rōe deuotōis ex
citāde. Secūdo rōne reuerētie exhibēde. Ter
tio rōne affectōis explicāde. Prio rōne dūo
tionis excitāde: vt. s. p vocē ꝛ ꝟboꝝ sonuȝ cor
excitet̄ ad deū magis timendū colēdū diligēdū
siue desiderādū. Ex quadā. n. naturali vnio/
ne aie ad corp⁹ mot⁹ corporis diuersimode aie
affectōes excitāt: ꝛ affectōes maxie si sint for/
tes diuersas mutatōes faciūt in corpore. Ideo
cū qñqȝ ꝛ quasi sepius cōtingat q orare volen
tes ꝛ pp pōd⁹ carnis ꝛ pp occupatōes seculi: ꝛ
pp diaboli tēptamēta mentē habeāt aridā insi/
pidā debilē ꝛ de deo paꝝ cogitātē: aut certe ni
hil adiūgēda ē taliū orōni vox viua ī qua no/
minat̄ magn⁹ ꝛ excelsus bonus pius clemens
misericors ꝛ hui⁹ i: vt p talē prolatione cuigi/
lent quasi sensus interiores. Idē dico genufle

rionibus: de ꝓstratione ad terrā: de tonsioni
bus pctorꝫ: ⁊ similibus. Nō indiget his qui
omniū corda scrutat̄ ⁊ videt: sꝫ ideo fiūt vt ꝑ ta
les motus gestusq̄ꝫ corporis torpor mētis exci
tetur: ⁊ mens magis inflāmata efficacius per
orationē vniat̄ deo. Secūdo adiungit̄ vox ora
tioni rōne reuerētie exhibēde. vt. s. deo reue/
rentiaꝫ ipendamus nō tm̄ corde: sꝫ etiā ligua:
qm̄ vt ait Jo. da. i. 4. li. q2 ex duplici natura
cōpositi sumus intellectuali. s. ⁊ sensuali: dupli
ceꝫ honorē debemus deo offerre. s. spiritualē
⁊ corporalē. Si tamē in casu adeo qs esset i cō
tēplatōe ꝑfectus: ꝙ vocalis oratio remitteret i
teriorē feruorē: tūc nō esset vocaliter oranduꝫ
orone singulari. Tertio adiungit̄ vox oroni rō
ne affectōis explicāde. Nā ex abūdātia cordis
os loquit̄. vt dr̄ Math. 12. Quādoqꝫ ita fer/
uet interius aia itaqꝫ inflāmat̄ in dei amore:
aut humiliat̄ in eius timore: aut obligat̄ i eius
recordatōe bn̄ficiorꝫ: ꝙ quasi vim patiēs in v/
ba ꝓrumpere cogit̄. Sicut legit̄ d btō frāscisco
quē semel audiuit beatus frater Leo eius so/
cius ⁊ cōfessor ꝑ longū spaciū i orone eleuatuꝫ
a terra clamātē ⁊ dicētē. Quis es tu: ⁊ q sum
ego. Et dū hec eadē vba sepius replicaret su/
spirabat lugebat ⁊ totus videbat̄ liquefactus
amore. Nā vt ipse postea interrogāti eū fratri
Leoni p̄dicto q eū explorauerat: rettulit p̄dicta
vba ideo sic dixisse: qm̄ i corde suo tā ꝓfunda
versabat̄ sui cognitio sue. s. ꝑuitatis: ⁊ dei ma/
gnitudinis: a quo ipse ꝑuulus ⁊ minimus taꝫ
copiosa bn̄ficia susceꝑat sꝑabatqꝫ se vberiora su
scepturū: q ex vehemētia animi cū admiratōe
deū cōpellebat̄ laudare ⁊ bn̄dicere dicēdo sibi.
Quis es tu deus meus q nullo idiges in quo
est omne bonū: ⁊ q sum ego q nihil boni habeo
nec habere possum nisi tu deus meus dederis
qs es tu q teipsum etiā mihi dare ꝓmittis. Et
multa alia bulliebāt i corde eius ꝓpter q̄ vba
p̄dicta ingeminabat. Similiter. d. Ber. mi/
les ⁊ doctor de assisio: q fuit primus quē san/
ctus Franciscus traxit ad christū anteq̄ꝫ mun/
duꝫ reliquisset: inuitassetqꝫ quodā sero in do/
mo sua pauperē Franciscū cū in prima vigilia
noctis obseruasset eū quid faciebat: audiuit eū
in oratione positū cū suspirijs ⁊ lachrymis se/
pius replicātē. Deus meus ⁊ omnia: de9 me9
⁊ oia. In qbus vbis vt ipse postea declarauit
dn̄o ber. ꝓfundissime cōtemplabat̄ excessum
maiestatis diuine ⁊ infinitā bonitatē sumi dei.
Quod in oratōe necessaria est attentio s̄m vim
prime intentionis: ⁊ qualiter hoc modo oratio
est fructuosa licet nō sit per omnia attenta.
Capitulum Secundum.
SEcundus modus q seruādus ē i ora/
tione dicit̄ attentōis. Debet nāqꝫ ora
tio quātū fieri pōt eē attenta: qm̄ vt. d.
Hiero. ⁊ ponit̄ de cōse. di. 5. c. Nō mediocri
ter. Nō vbis tantū: sed corde orādus est de9.
Quapropter meliorē qnqꝫ psalmorꝫ decātatio
cū cordis puritate ac serenitate ⁊ spirituali hila
ritate: q̄ꝫ psalterij modulatio cū anxietate cor/
dis atqꝫ tristicia. Et ad hoc facit. c. nūq̄ꝫ. de cō
se. di. 5. ⁊. ca. quādo. de cōse. di. 1. Et ad ideꝫ
sunt apostoli vba. 1. Cor. 14. dicētis. Naꝫ si
orē lingua spiritus meus orat: mens aūt mea
sine fructu est. Quid ergo ē. Orabo spū ora/
bo ⁊ mente. Sed satis durꝫ hoc videt̄ quando
etiā ⁊ sancti viri orātes mētis euagationē pa/
tiuntur: s̄m illud p̄s. Cor meū dereliquit me.
Quō ergo q ipfecti sunt poterūt orando semꝑ
esse attēti. Et si oratio sine attentione ifructuo
sa est: qs poterit orādo mereri. Idcirco ad hoc
clare intelligendū tria sunt notāda. s̄m Rica.
Tho. ⁊ Alex. vbi supra. Primo notādū ꝙ
si adsit intentio debita ⁊ actualis in principio
orationis vocalis q̄ꝫuis postea nō ꝯcomitet̄. tm̄
oratio vocalis est meritoria ⁊ impetratiua ꝑ v
tutē prime intentionis nisi interrumpatur po/
stea ꝑ intentionē cōtrariā: sicut cuꝫ aliquis ex
bona intentione incipit peregrinari vel elemo
synā dare: totus actus sequēs meritorius ē v
tute prime intentionis: q̄ꝫuis cesset sua intētio
actualis. Secundū notādū ꝙ triplex est ora/
tionis effectus. primus merendi: ⁊ ad hūc ef/
fectuꝫ nō ex necessitate requiritur ꝙ attētio ad
sit orationi per totū: sed vis prime intentionis
sufficit vt dictū est. Secundus effectus ē ipe/
trandi: ⁊ ad hunc etiā sufficit intentio vt in pri/
mo. Tertius effectus est spiritualiter delectādi
inq̄ꝫtū orās spirituali delectat̄ cōtemplatōe dei
⁊ ad talē effectuꝫ necessaria est attentio: ⁊ q̄ꝫto
maior est: tāto maiorē delectationē ⁊ spiritualē
gustuꝫ sentit ille qui orat. Si tamē aliquis hoc
gustu bona intentione orās: eo ꝙ nō esset attē/
tus etiaꝫ contra voluntatē suaꝫ gauderet: non
propterea tāq̄ꝫ infructuosam orationeꝫ relinq̄
re dꝫ: quoniā rarissimi sunt q orādo semꝑ pos/
sint menteꝫ attentā habere. Ideo dicit̄ i legen/
da sancti Bern̄. ꝙ quadā vice cū ipse eqtans
in itinere cuidā rustico obuiasset: materia sic se
offerēte de cordis instabilitate i orone Bern̄.
cōquestus

conquestus est. Quod rusticus audiens mox
eū desperit ꝛ in orationibus suis cor fixū ꝛ sta/
bile dixit se habere. Volens aūt Berñ. eū cō/
uincere ꝛ a sua temeritate coercere dixit. Se/
questrare parump a nobis ꝛ tota qua poteris
attentione orationē dominicā inchoato: quā
si sine aliqua cordis euagatione finire poteris
equū cui insedeo ꝓculdubio tibi dabo. Tu aūt
mihi in fide tua spondeas ꝙ si aliquid ibidem
cogitaueris: hoc aliquatenus nō mihi celabis
Letatur ille ꝛ tanꝙ̄ se lucratū iam reputās au
dacter secedit. Et seipsum recolligens oratōē
dominicā dicere incoauit: vix autē orationis
expleuit dimidiū: ꝛ ecce importuna cogitatō de
sella cordi suo se ingerit vtrū habere eā debeat
cū iumento. Quod ille aduertens cōcitus ad
Berñ. rediit: ꝛ qd in ipsa orōne sollicite cogi/
tauerit indicauit: et de se vt prius temere nō p̄
sumpsit. Tertiū notādū ꝙ triplex est attentio
que orationi vocali pōt adhiberi. Vna quidē
qua attendit̄ ad verba ne qs in eis erret. Secū
da qua attendit̄ ad sensum verboꝝ. Tertia qua
attenditur ad finē orationis. s. ad deū ꝛ ad rē
propter quā oratur que est maxime necessaria
et hanc habere possunt etiā idiote. Quicūq3 er
go ad orationē accedit ea intentione vt hono/
ret deū: seq3 orando sibi subiiciat ꝛ cōmendet:
si dolens ꝛ male cōtentus mentis patit̄ vaga/
tionē nō perdit orationis fructū quātū ad ef/
fectū meriti ipetrationis: licet priuetur effectu
delectationis. Jccirco deponēdi sunt scrupuli
ꝛ extremitates ꝯscientie qb9 nōnulli diabolo in
stigante deuicti ab oratione desistūt existimātes
eo ꝙ attenti nō sunt inuaniū orationi vacare.

De ordine in oratione seruādo: ꝛ qualiter
possimus rogare sanctos tanꝙ̄ intercessores ꝛ
aduocatos nostros. Cap. .3.

TErtius modus in orōne s̄uādus dicit̄
ordinationis. Debet esse orō ordina/
ta vt orās intendat ipetrare a deo om/
ne donū qđ postulat: q2 vt ingt p̄s. Gratiā ꝛ
gloriā dabit dñs. Sanctis vō p̄ces sunt porri
gēde tāꝙ̄ intercessorib9 ꝛ aduocatis nr̄is apud
deū. Nā vt ingt Boñ. di. 45. quarti li. Deus
instituit ꝛ voluit ꝙ sanctos rogarem9 triplici ex
cā. Prima pp nostrā inopiā. Secunda pp
dei reuerentiā. Tertia pp sanctorū gloriam.

Prima pp nostrā inopiā siue in cōtēplā/
do siue in amādo siue in merendo. Sum9 ino
pes in cōtemplādo summā lucē q̄ ipse de9 est.
Sum9 inopes in amando: q2 miser hō magis
quādoq3 sentit se affectū ad vnū sanctū ꝙ̄ ad ip
sū deū. Sumus inopes in merendo: eo ꝙ exi
gua sunt ꝛ parua merita nostra. Jdeo de9 vo/
luit nos rogare sanctos vt in ipsis eū cōtemple
mur: vt per ipsos fiduciā habeam9 ꝛ p eoꝝ me
rita indigētiā nostrā suppleam9. Scđa cā est
pp dei reuerentiā: vt hō pctōr ad deū q̄si p re/
uerentia nō audiēs cōfugere iploret auxilium
amicoꝝ eius. Tertia cā ē pp sanctoꝝ gloriā:
vt ipse de9 glorificet̄ in sanctis suis quoꝝ amo
re deuotis eoꝝ grās dōa ꝛ bñficia plurima di
gnat̄ cōferre: neq3 audiēdi sunt illi q dicūt sup/
fluū esse ad sanctos p orationes cōfugere: quā
do ecclesia sanctis oratiōes porrigere cōsueuit.
Quinimo quottidie experimur quantū ꝓdest
nobis deuotionē sanctis dei exhibere: de qui/
bus dicit̄ in p̄s. Leuaui ocu. m. in. m. vn. ve.
aux. mi. Hiis nāq3 sanctoꝝ p̄cibus ꝛ p̄cipue
v̄ginis gloriose liberati sunt multi a piculis
maris. Alii ab vlceribus ꝛ egritudinibus de
spatissimis sanati. Alii a diaboli temptationi/
bus penitus mūdati. Alii ab infamiis crimini
bus falsis plene purgati. Alii a variis diuer/
sisq3 tribulationibus ꝛ angustiis ad quietē et
trāquillitatē pducti. Narrent ista q expti sunt.
Dicāt deuoti sancti Nicolai: sancti Francisci.
sancti Antonii: sancti Bernardini: sci Petri
martyris ꝛ alioꝝ sanctoꝝ qd acceperunt quid
obtinuerunt illos inuocando. Clament piissi/
me v̄ginis fideles deuoti quot munera di ad
inuocationē nominis Marie abūdāter ipetra
uerunt. De qua Bernardus ait. Jn piculis
in angustiis Mariā cogita Mariam inuoca.
Ergo simus ꝓmpti ꝛ fiducialiter orādo inuo
cemus scōs: quoꝝ p̄ocinio obtinere poterim9
hic grām: ꝛ in futuro gloriā: i qua viuit de9 tri
nus ꝛ vn9 p infinita secula seculoꝝ. Amē.

Sabbato post diē cineꝝ de ipedimētis ꝯriis
orōni pp q̄ orātes nō exaudiunt̄. Ser. .21.

Erat enim vent9 cōtrari9 eis.
Scribunt̄ h v̄ba
Marci. 6. c. ꝛ in euāgelio hodier
no. Cōqueruntur plurimi ꝛ qdem
absq3 vlla rōne ꝙ in suis orōnib9
nō exaudiunt̄ a deo nec ipetrant orando qđ vo
lunt. Sed nō intelligunt ꝙ vt Augu. ingt. 16.
q. 1. c. decime. Bñ facere deus semp ē ꝓmpt9
s3 hoīū malicia ꝓhibet̄. Cessante ergo ex pte
hominū defectu nō ē correpta ad dandū ma/
nus omnipotentis dei liberalissima. Querit
nāq3 ipse vt sua beneficia eroget mentes no/

stras bñ dispositas. Unde naufragiū timēti/bus discipulis in nauicula constitutis: sicut in euāgelio hodierno legit̃ xp̄s dixit. Confidite. Nā ꝓpterea iminebat eis periculū ⁊ cōtraria/bant̃ venti: q̃r erat cor eoꝝ obcecatū: nec vt de/cebat cōfidebāt i ꝟtute magistri sui. Sic ⁊ orā tibus euenire solet ꝙ quādoq3 nō exaudiunt̃: qm̄ nō erāt cū ea spe ⁊ fiducia quā hr̄e debēt in benignissimo deo. Uerūtamē vt magis getet̃ animus eoꝝ q dolent ꝙ eorū p̄ces de⁹ nō iplet in presenti ſmone de impedimētis orationis erim⁹ tractaturi: videbimusq3 qualia sint ipedi menta que contrariant̃ orantib⁹ ne exaudiant̃: sicut venti cōtrariabant̃ in mari discipulis: et notabim⁹ tria principalia impedimēta.

Primum dicitur iniusticia.
Secundum dicitur iniquitas.
Tertium dicitur impatientia.

Quod pp iniusticiam vel orantis vel ora/tionis vel eoꝝ ꝑ qbus orat̃ quādoq3 de⁹ ora/tiones nō exaudit. Capitulum primum.

PRimū impedimētū quare multotiēs deus nō exaudit orantes dicit̃ iniusti/cia: q̄ triplex esse pōt. Prima ē ex pte orantis. Secūda ex pte orationis. Tertia ex p te eius pro quo oratur. Prima iniusticia est ex pte oratōis: qm̄ orās adeo est iniust⁹ vt exau diri nō mereat̃: Sȝ ꝑ clariori noticia q̄rit̃ vtrū peccatores ipetrent aliqd a deo suis orationi/bus. Et arguit̃ ꝙ nō ex ꝟbis scripture. Scri/bitur nāq3 esaie. I. Cū extenderitis man⁹ ve/stras auertā oculos meos a vobis: ⁊ cū multipli caueritis orationē nō exaudiā: manus. n. ve/stre sanguine plene sunt. Et esa. 59. Ecce nō ē abbreuiata manus dn̄i ⁊ saluare nequeat neq3 aggrauata est auris eius vt nō exaudiat: ſȝ iniq tates vestre diuiserūt iter vos ⁊ deū vestruȝ: ⁊ pctā vestra abscōderūt faciē ei⁹ a vobis ne exau diret. man⁹. n. vestre sanguine plene sunt ⁊ di giti vr̄i iniqtate. Labia vr̄a locuta sunt mēda/ciū ⁊ lingua vr̄a iniqtatē fatur. Et Hie. Tre/noꝝ. 3. c. Nos inique egim⁹ ⁊ ad iracūdiā ꝓuo cauim⁹ te iccirco tu es inexorabilis. Et Dauid in ps̄. Iniqtatē si asperi i corde meo exaudiet dn̄s. Et puer. 28. c. Qui declinat aurē suā ne audiat legē oratio ei⁹ erit execrabil. Et Joh. 9. Scim⁹ q̃r pctōres de⁹ nō exaudit. Et Chri so. sup Math. Qui orat ⁊ peccat nō orat deū: ſȝ deludit. Et p. 15. Longe ē dn̄s ab ipsis et orationes iustoꝝ exaudiet. At ꝯ͂ est auctoritas Cris. q sic glosat dictū xp̄i Luc. xi. O is q petit accipit siue iustus siue pctōr. Et ad idē Augu. sup Joh. ait. Si pctōres nō exaudiret de⁹ fru/stra publican⁹ dixisset. De⁹ ꝓpitius esto mihi pctōri. Rn̄deo ꝑ hui⁹ dubij solutione sequēdo Alex. in. 4. volumine summe: ꝙ orātes homi nes i triplici varietate possunt inueniri: Nam aliq ȝ valde pauci iusti sunt. i. sine pctō mortali ⁊ oratio eoꝝ pōtētissima ē vt osidem⁹ i ſmone de vsu oratōis i ipso Moyse. Et ideo Jac. 5. dicit̃. Multū. n. valet deprecatio iusti assidua. Aliq sūt pcōres obstinati q diuti⁹ i malo ꝑseue rantes nō se voluerunt corrigere: a deo vocati nō se voluerūt emēdar̃: obdurauerūt corda sua spnētes dei iudicia. Hi cū q̄nq3 pp suā duri/tiē dei manū eos castigātē sentiūt i tribulatiōe positi clamāt. Dn̄e dn̄e: ⁊ dn̄s auertit faciē suā ab eis: qb⁹ dic̄. Illud ꝓuer. primo. Uocaui et renuistis: extendi manū meā ⁊ nō fuit q aspice ret: despexistis omne cōsiliū meū ⁊ increpatio nes meas neglexistis. Ego quoq3 i iteritu ve/stro ridebo: ⁊ subsanabo vos cū vobis ꝙ time batis aduenerit: cū irruerit repētina calamitas ⁊ interitus quasi tēpestas ingruerit: qn̄ vene/rit sup vos tribulatio ⁊ angustia tūc inuocabūt me ⁊ nō exaudiā: mane cōsurgent ⁊ nō inue/nient me eo ꝙ exosaȝ habuerint disciplinā. Ali q orātes sunt pctōres humiliati: q̃r ȝ q̄nq3 pec/cent nō tn̄ semp retinent ꝓpositū male volūta/tis humiliant̃ deo: timēt illū: ob eiusq3 reuerē/tiā aliqua bona opa faciūt. Hi i suis necessitati bus orāt deū: suāq3 iplorāt clemētiā. Cōfortā di sunt certe tales vt sperēt i dn̄o q ex misericor dia sua eos audit: nec iuanū orare ꝑmittit: qm̄ vt Aug. inqt i. c. adhuc istāt. de pe. di. 3. Cur docuisset dn̄s orātes dicere. Dimitte nobis ð bita nostra: nisi misericors ipse nobis ꝑseuera ret q ab hac petitōe nō vult nos deficere. h ille. Peccator erat publican⁹ ⁊ humiliat⁹ exaudit⁹ est. Luc. 18. Pctōr Ezechias ⁊ orationē ei⁹ pp humilitatē exaudiuit deus. Pctōres nini uite: ⁊ orātes ⁊ ieiunātes dei iudiciū euaserūt. Ideo q pctōres sunt dūmō nō sint obstinati et obdurati i malicia sua fiducialiter orēt ad deū. Auctoritates aūt i ꝯ͂riū allegate itelligēde sunt de pcōribus obstinatis: aut ð illis q petūt a deo ſm desideriū pcti: quos deus aliqn̄ ex miseri/cordia nō audit: q̄nq3 ꝟo ex vindicta exaudit ꝑ mittētes eos amplius ruere i pctā: q̃r vt dic̄ Au gu. Deus qđā negat ꝓpitius q̄ cōcedit irat⁹.
Secūda iniusticia ē ex pte oratōis qn̄. s. ora/tio nō hȝ rationē ꝟtutis. Naȝ vt dicit Boñ.
di. 17.

di.17.tertij li. In qualibet orõne duo sunt cõsiderãda: materia.s.et forma. Materia orõnis respicit desideriũ petentis. Forma vo respicit discretionẽ ꝓponentis: quãdo.s.ille q orat cõmittit oia volũtati diuine sicut faciebat xp̃s qñ orãs dicebat ad patrẽ. Pater si po.ẽ.t.a.m.ca.iste: verũtamẽ nõ.m.v.fi.sed tua. Qui sic orat.etsi non sempꝫ ipetret qđ petit et desiderat nũqꝫ tamẽ orat sine merito: qñ sic orãdo deuꝫ honorat: q quãdoqꝫ dñegat tp̃alia ista bona petentibus: qꝛ videt illa anime saluti esse cõtraria Ex hoc legit in vita sancte Petronille quam scũs Marcellus scripsit: q cum ipsa filia esset Petri apostoli et speciosa nimis: deo volente febribꝰ laborare cepit: discipuli aũt Petri dixerunt ad eũ. Cum oẽs a te sanent infirmi cur Petronillã iacere pmittis. Quibꝰ Petrus rñdit. Quia sic expedit ei: verũtamẽ ne puteꝛ impossibilitas sanitatis eiꝰ in noie iesu xp̃i illaꝫ sanabo: dixitqꝫ ei. Surge petronilla velocius et ministra nobis. Que statiꝫ sanata surrexit et ministrauit eis. Cõpleto aũt ministerio Petrus dixit ei. Petronilla redi ad lectuꝫ tuum. Que statiꝫ rediit et vt prius febribus laborare cepit. At vbi in dei amore cepit esse pfecta: eaꝫ pfecte sanauit. Simile est q legit in vita sancti Tho.cãtuarieñ. Cũ.n.quidã quẽ scũs Tho. dũ viuebat valde dilexerat grauiter ifirmaret: iuit ad eius tũbã et ꝓ sanitate rogauit: ipetrauitqꝫ illã ad libitũ. Sed dũ sanatus rediret cogitare cepit q illa sanitas forsan aie sue non expediret. Unde iterũ ad sepulchrũ rediẽs orauit vt si nõ esset vtile aie sue cõtinuo ipsa ifirmitas rediret: statimqꝫ rediit sicut priꝰ. Propterea dicimꝰ q q bene orare volunt oia tãdẽ cõmittere debẽt voluntati diuine. Tertia iniusticia est ex pte eiꝰ ꝓ quo orat. Fiunt.n.qñqꝫ oratões ꝓ aliquibꝰ q nõ merent bñficia q̃ postulantur ꝓ ipsis. Unde deꝰ dixit ad Hiere. de populo iudaico pessimo et indurato. Tu noli orare ꝓ populo hoc nec assumes ꝓ eis laudẽ et orationẽ vt nõ obsistas mihi qꝛ ego nõ exaudiã te. Sꝫ ad hoc facit exẽplũ sancti Bartholomei: de quo in sua legẽda sic habet. Ãnõ anno dñi.30i.sarraceni Siciliã inuadẽtes. Liparitanã insulã vbi corpꝰ sancti Bartholomei qescebat vastuerũt: ac eius sepulchrũ cõfringẽtes ossa ipsius dispserũt. Apparuit aũt scũs cuidam deuotissimo dicens. Surge collige ossa mea q̃ dispsa sunt. Cui ille. Qua rõne colligere aut aliquẽ tibi honorẽ exhibere debemꝰ cũ deleri pmiseris: nec auxiliũ nobis impẽderis. Cui ille. Per multũ tempus meritis meis dominus huic poplo pepcit: sed eoꝝ peccatis nimiũ inualescentibus: et ad celũ clamantibꝰ iam pro eis nõ valui veniã impetrare. Sꝫ ex his dubitari solet: an pro omnibus in hac vita existentibus sit orandũ. Et rñdet Tho. vbi supra ar.i. in responsione ad tertiũ argumentũ. Q̃d pro peccatoribus orandũ est vt conuertant: qꝛ sic nulli q̃diu hic viuit subtrahendũ ẽ correptionis beneficiũ: qꝛ nõ possumus distinguere pdestinatos a reprobatis: vt Aug. dicit lib. de correptione et grã: ita etiã nulli est denegãduꝫ orõnis suffragiũ. Pro iustis etiã est oranduꝫ vt pseuerent et proficiant: et vt nõ superbiãt dũ considerant se alioꝝ suffragijs indigere.

Quod sepe deus nõ exaudit orantes: quia ipsi veniã petentibus dare nolunt: aut crudeles sunt pauperibus: aut diffidentes de deo. Capitulum secundum.

Secundũ impedimẽtũ contrariũ orãtibus ne exaudiantur dicit iniquitas: qñ inueniunt in eis potissime tres iniquitates. videlicet prima dicit irremissibilitas. Secunda dicit crudelitas. Tertia dicit ifidelitas. Prima dicit iniquitas irremissibilitatis: quãdo orãtes nolũt pximis suis qui eos leserunt veniã petentibus indulgere et offensas remittere. Ideo dicit Ecc.28. Relinque pximo tuo nocẽti tibi: et tũc deprecãti tibi peccata soluent. xp̃s autẽ in euãgelio Math.5. orari iussit ꝓ psequẽtibꝰ et calũniãtibꝰ. Sꝫ circa h̃ satis i dubio vsat animus. Primo qꝛ i sacra scriptura inducunt multe ipcatões ꝯ inimicos. Dicit.n.i.ps. Erubescãt et cõturbent oẽs inimici mei. Et alibi. Erubescãt ipi et deducãtur i ifernũ: muta fiãt labia dolosa. Et alibi. Cõfundant et reuereant inimici mei etc. 2° qꝛ vindicari de inimicis i malũ inimicoꝝ cedit sꝫ sci vindictã de inimicis petũt: sic pꝫ apoc.6. vbi martyres xp̃i iducunt.d. Usquequo nõ vindicas sanguinẽ nostrũ đ his q habitãt i terra. Et helyas rogauit vt ignis descẽderet de celo q cõsumeret duos pncipes qnquagẽarios et exauditꝰ ẽ.4.Reg.1.3°. qꝛ opatio hois et eiꝰ orõ nõ dꝫ esse ẽ ꝯria: sꝫ hoies qñqꝫ licite ipugnãt: inimicos alioqn oia bella ẽẽnt illicita: ergo vꝫ q nõ sit ꝓ inimicis orãdũ. Rñdet Tho. vbi supra. q eo mõ quo tenemur diligere inimicos: tenemur ꝓ eis orare. Diligimꝰ.n.i eis naturã nõ culpã. Diligere ẽt inimicos i gene

rali est in p̄cepto: nō aūti spāli: vt. s. hō fm p̄/
parationez animi sit paratus etiam specialiter
inimicū diligere ⁊ eū iuuare in necessitatis ar
ticulo: vel si veniā peteret. Sz in speciali ini/
micos d ligere absolute ⁊ eos iuuare pfectio/
nis est. Similiter et necessitatis est vt a cōibus
nostris orationibus quas ꝓ alijs facimus ini
micos nō excludamus. Quod autē specialiter
orem⁹ pfectōis est nō necessitatis nisi in aliquo
casu speciali. Ad primū ergo dicendū q̇ ipca
tiones q̄ in sacra scriptura ponuntur quadru/
pliciter possunt intelligi. Uno modo fm q̇ ꝓ
phete solent figura imprecātis futura p̄dicare
vt Aug. dicit in li. de sermone dn̄i in monte.
Secūdo mō, put q̄dā tpalia mala peccatoribus
quādoqz a deo ad correptionē mittuntur. Ter
tio mō intelliguntur petere nō cōtra ipsos ho/
mines: sed cōtra regnū peccati: vt. s. correptio
ne hominū peccatuz destruatur. Quarto mō
cōfirmādo voluntatē suā diuine iusticie circa
damnationē pseuerantiū i pctō. Ad fm dicē
duz q̇ sicut in eodē libro Aug. ait. Uindicta
scōꝝ est pp diuinā iusticiā: qꝛ vt inqt p̄s. Lau
dabitur iustus cū viderit vindictā. Ad tertiuz
dicendū q̇ licitū est impugnare inimicos vt cō
pescantur a peccatis: eo q̇ cedit in bonū eorū.
Et sic etiā licet orādo petere aliqua tpalia ma/
la inimicoꝝ vt corrigātur. Et sic oratio ⁊ opa
tio nō erunt cōtraria. Secūda iniqtas dicitur
crudelitatis: quādo orātes deū liberalē inueni
re volunt et ipsi ꝓximis suis auari sūt et crude
les. Ideo Thobie. 12. dicitur. Bona est ora/
tio cū ieiunio et elemosyna. Tertia iniqtas di
citur infidelitas. Orant multi sine fide: sumen
do fidē pro fiducia siue cōfidentia. Ideo dici/
tur Jacobi. i. Siquis indiget sapientia postu/
let illā a deo: postulet āt in fide nihil hesitans.
Nā vt inquit psalmista p̄s. 32. Oculi domini
in eis qui spant sup misericordia eius. Et pro
uer. 30. Clypeus est dn̄s spantibus in se. Et
Ecc. 2. Respicite filij et scitote natiōes hoiuz:
qꝛ nullus sperauit in deo et confusus est.

Quod deus quandoqz nō exaudit orantes
propter illoꝝ ipatientiā: et qualiter orandū est
perseueranter. Capitulū tertium.

Tertiū impedimētū cōtrariū orantib⁹
ne exaudiantur dicitur impatientia.
Sunt. n. multi qui si statim nō exau/
diantur cū orāt efficiuntur impatiētes murmu
rant de deo: et ad deū ampli⁹ redire nolūt deū
eē duꝝ tenacē et auaꝝ dicūt. Quib⁹ sonare dz
vox euāgelica xp̄i. d. Luce. xi. Quis vestruz
habebit amicū et ibit ad illū media nocte dicēs
Amice accōmoda mihi tres panes qꝛ amicus
meus venit de via et nō habeo qd ponā ante
illū. Et ille deintus respondens dicat. Noli
mihi molestus esse. Iaz clausum est hostiū: et
pueri mei sunt i cubili nō possuz surgere ⁊ da/
re tibi. Et ille pseuerauerit pulsans. Dico vo/
bis et si nō dabit illi surgens eo q̇ amicus ei⁹
sit pp iportunitatez tamē ei⁹ surget et dabit illi
quotquot hz necessarios. Et ego dico vobis.
Petite et dabit̄ vobis. Ubi xp̄s docet nos p
seuerāter orare: qꝛ pseuerātia cōtinua in quoli
bet ope arduo satis ꝓdest. Ideo ait Ouidi⁹ li.
secūdo de ponto. Percussu crebro saxa cauan
tur aqs. Et li. 4. dicit. Gutta cauat lapidē nō
vi sz sepe cadēdo. Et li. 1. d arte amādi. Quid
magis est duꝝ saxo: qd mollius vnda. Dura
tamē molli saxa cauant̄ aqua. Et Job. 14. La
pides excauāt aque et alluuione paulatiz terra
cōsumitur. Nec ꝓpterea qꝛ replicatis vicibus
deus vult exorari illiberalis et inurbanus est
censend⁹ q ideo quādoqz sua beneficia rogat⁹
differt cōferre vt nos humiliet: vt corda nostra
magis inflāmet: vt beneficia sua sapidiora red
dat. Amoueant̄ ergo ipedimēta p̄dicta ⁊ erit
tranquilitas in anima orantis: cui christus hic
dabit gratiam et postea gloriā. Amē.

Dominica prima in quadragesima in ma/
ne de tēpore bene dispensando. Ser. 22.

Ecce nunc tēpus acceptabile
Doctoris gentiuz
verba sunt ista. 2. Corin. 6. et in
epistola p̄sentis dominice. Pon
deranda sunt v̄ba apostoli que de
tēpore dicit in lectiōe occurētis epistole. Quo
niaz nulla grauior periculosiorqz iactura q̄z p/
ditio temporis. Illud nāqz datū ē nobis a do
vt possimus mereri regnū eternū. Si tamen
defecerit sine merito deficiet etiā spes nostre sa
lutis. Diximus. n. in p̄cedentibus fmonib⁹
de iusticia dei qualiter hi qui i iferno sunt extra
omnē statū omneqz tp̄s merēdi dolēt se eē po/
sitos. Solerter itaqz vnusqsqz studere debet vt
tp̄s sibi cōcessuz fructuose dispenset: qd qꝛ ple/
riqz negligūt: iccirco i presenti fmone de tem/
pore erimus locuturi: de quo principaliter tria
mysteria ꝓponimus cōtemplanda.
Primū dicitur cōditio.
Secundū dicitur nominatio.
Tertium dicit̄ obseruatio.

de tribus

De tribus conditionibus tpis. s. breuitate mobilitate: et irreuocabilitate. Cap. .I.

PRimũ mysteriũ cõtemplãdũ de tpe dr̃ cõditio. In quo attente cõsiderare debemus quot sunt ꝓncipales tpis cõditiones. Et reducimꝰ illas ad tres vz. Pria dr̃ breuitatis. Secũda mobilitatis. Tertia irreuocabilitatis. Pria cõditio tpis dr̃ breuitas: qꝛ vt ingt paulꝰ. i. Cor. 7. Tempꝰ breue ẽ. Et h̃ tripliciter. Prio respectu sui. Secũdo respcũ dei. 3° respectu nr̃i. Prio tp̃s breue ẽ respcũ sui: qꝛ icepit eẽ et desinet eẽ. Qd tp̃s icepit eẽ pz ꝑ dicta doctoꝝ. Vñ cassiodorꝰ sup ps. 54. ait. Tp̃s tũc cepit qñ mũdꝰ sumpsit initiũ. Et Origenes li. i. Geñ. tp̃s nõ erat anq̃z mũdꝰ nõ eẽt: sz eẽ cepit. Et hysidorꝰ. li. i. d sũmo bono. Nulla añ ꝓncipiũ mũdi fuerũt tpa: qꝛ cuz ipsuz sit creatura i ꝓncipio mũdi fctm̃ eẽ credẽdũ ẽ. Et Aug. li. 5. de tri. Tp̃s nõ cepit i tpe. Nõ. n. erat tp̃s añq̃z eẽt tp̃s. Et si diceret̃ ꝙ omne qd cepit eẽ: aut cepit eẽ i tpe: aut i eternitate. Si ergo tp̃s cepit eẽ et nõ cepit eẽ i eternitate: ergo cepit eẽ i tpe. Rñdet. d. Boñ. 2. di. secũdi li. i declaratõe lr̃e. Qd fm Aug. differt dicere aliqd fieri ex tpe et i tpe et cũ tpe. Qd eniz iportat ordinẽ iportat cõtingẽtiã cũ iportat simultatẽ: ⁊ iõ nihil factũ ẽ i tpe nec ex tpe: nisi qd exceditr̃ a tpe. Quia ergo tp̃s et ea q̃ in primordio tpis creata sunt a tpe nõ excedunt̃: ideo. d. Aug. ea eẽ creata cũ tpe nõ i tpe nec ex tpe. Secũdũ aũt Bedã quẽ magister inducit in textu quattuor fuerũt a ꝓncipio creata. s. materia pria: angelica natura: celũ epyrcũ: et tp̃s. Dicit tñ. d. Boñ. ꝙ tp̃s accipi cõsueuit i scripturis scõꝝ quadrupliciter. s. ꝯmunissime: cõiter: ꝓprie: et magis ꝓprie. Cõmunissime tp̃s dic̃ mẽsurã cuiuslibet duratõis create: et sic accipit illud Beda. Cõiter dicit mẽsurã cuiuscũqz mutatõis siue illiꝰ q̃ ẽ de nõ eẽ i eẽ: siue alterius q̃ ẽ de vno eẽ i aliud eẽ. Et sic accipit tp̃s Ric. de scõ Victore i glo. sup. i. c. Geñ. vbi dicit. Omne qd cepit: ex tpe cepit. Tertio mõ accipit̃ ꝓprie. Et sic dicit mensurã variatiõis successiue: siue sit successiua successione regulari et cõtinua: siue nõ. Et sic. d. Aug. ad Orosiũ. ꝙ affectiões varie angeloꝝ mensurãtur tpe: et ois variatio reꝝ. Quarto mõ accipitur magis ꝓprie: et sic dicit̃ mẽsura motꝰ siue variationis successiue cõtinue et regulate fm regulã motus octaue spere: et sic cõsueuit accipi ab Aristotele et cõmẽtatore. 4. phisicoꝝ. Et ista est coactata tẽporis acceptio. Et sicut tempus cepit esse ita desinet esse. Vnde Apoc. x. Joh. ait. Angelus quẽ vidi stãtem supra mare et supra terrã leuauit manuz suam ad celuz: et iurauit per viuentẽ in secula seculorum: qui creauit celũ et ea que in eo sunt: ꝙ tempus amplius nõ erit. Quemadmodum autez cessante motu celi cessabit etiam et tempus: plenius dicam in sermone de contemptu mundi. Secũdo tempus est breue respectu dei: nã deus est eternus sine tẽpore sine successionis mensura quoniã vt inquit. Ar. 4. phi. Ea dicuntur tpe mensurari q̃ principiũ et finẽ hñt. Est aũt reperire principiũ et finẽ in omni eo qd mouet̃: qd vero est omnino imutabile: sicut nec successionez ita nec principiũ nec finez habere põt. Iõ cũ deus sit maxime imutabilis: sibi maxie cõpetit vt sit eternus: quia deus est suũ esse vniforme. Vnde sicut ẽ sua essentia ita est sua eternitas. Et hoc expressit Aug. d. ad Marcellinuz. Deus solus est qui exordiũ nõ hz. Sz ꝙ soli deo nõ cõpetat eternitas ꝓbare posset aliquis ꝑ dicta scripture. Vnde Daniel. 12. dicit̃ Qui ad iusticiam erudiũt multos fulgebũt quasi stelle in ꝑpetuas eternitates: sz si solus deus esset eternus nõ essent plures eternitates. Et Dauid in ps. mõtes vocat eternos. Illuminans ingt tu mirabiliter a montibus eternis. Et Deut°. 23. colles vocant̃ eterni. et Math. 25. Ignis iferni adhuc nominat̃ eternꝰ. Ergo nõ est solꝰ deꝰ eternus. Rñdet Tho. p. c. i. summe. q. x. ꝙ eternitas ve ⁊ ꝓprie i solo deo est: eo ꝙ cõsequitur imutabilitatẽ vt dictuz est Solus aũt deus est oĩo imutabil̃. Scdm tñ ꝙ aliqua ab ipso imutabilitatẽ recipiũt: fz hoc aliqd eternitatis eiꝰ ꝑticipant. Quedã vo q̃ztũ ad hoc imutabilitatẽ sortiunt̃ a deo: qꝛ nũq̃z desinunt eẽ. Et sic dicit̃. Ecclesiastes. i. Terra vo in eternũ stat. Quedã etiã eterna i scripturis dicunt̃ ꝓpter diuturnitatẽ durationis. licet corruptibilia sint: sicut in vbis allegatis dicunt̃ eterni mõtes et colles. Quedã ampliꝰ participãt de rõne eternitatis: inquãtũ hñt intrãsmutabilitatez vel fm esse vt ignis inferni vel fm suã oꝑationẽ: sicut angeli ⁊ beati videntes deũ: in quibꝰ nõ erunt q̃ztũ ad visionẽ beatificã volubiles cogitationes: vt docet Aug. 4. de trinitate. Vnde dicunt̃ habere vitã eternaz fm illud Joh. 17. Hec est vita eterna vt cognoscant te veꝝ deũ. Multe ergo eternitates sunt: qꝛ multi sunt ꝑticipantes eternitatem

ex ipsa dei cōtēplatōe. Dicimꝰ ergo ꝙ sic solus
deꝰ ē bonꝰ ꝑ suā essentiā vt. d. Boetiꝰ i lib. de
hebdomadibꝰ. Sicut oia alia sunt bona ꝑ ꝑti/
cipatōez ita solus deꝰ ē eternꝰ ꝑ suā essentiam.
Alia vero dicunt eterna ꝑ ꝑticipationē. Tertio
tp̄s ē breue respectu nr̄i. Quid. n. de tpe dicā
ad vitā p̄ntē nobis cōcesso. Audiamꝰ sapiētū
scōꝝꝗꝫ voces. Jngt. n. Jo. 8. ca. Sic vmbra
sunt dies nr̄i sup terrā. z. 13. Hō natꝰ de mu/
liere breui viuēs tpe repletꝰ multis miserijs.
Qui. q. fl. cō. z. f. v. vmbra. Et. 14. Breues
dies hoīes sunt. Et Gre. 25. li. moral. Ois
longitudo tpis vite p̄ntis pūctus eē cognoscit
cū fine terminet. Et hysidorus li. i. solilogoꝝ.
Quottidie dies vltimꝰ appropiquat: quottidie
ad finē tendimꝰ: quottidie ad mortē ꝓpamꝰ.
Et Jacobi. 4. Que ē vita nr̄a. Vapor est ad
modicū pens: z deinde exterminabit. z. Sen̄.
ad Lucillū. Punctū ē oē qđ vidimꝰ z adhuc
pūcto minꝰ. Et iteꝝ ad eūdē. Quottidie mori
mur quottidie demit aliqua pars vite: et tunc
quoqꝫ cū crescimꝰ vita decrescit. Et idē de ꝯso
latione ad Martiā. O ia humana breuia z ca
duca sunt z īfiniti tpis nullā ꝑtē occupātia. Et
idē i tragedijs. Etate fruere mobili cursu fu/
git. Et idē i q̄stionibꝰ naturalibꝰ. Fuit tp̄s et
auidissimos suos deserit ꝑcūdo. Elegāt lelio
cuidā dn̄i sexaginta ānos hēo. Nos igt sexa/
ginta dicis quos nō hēs. Et Ouidiꝰ li. 3. đ fa
stis. Tpa labūtur tacitisqꝫ senescimꝰ ānis. Et
celer admissis labitur ānꝰ eqs. Et i. x. metha.
Labit occulte fallitqꝫ volatil' etas. Et nihil est
ānis velociꝰ. Hinc sapiēter phs qdā quasdā
sibi qōes ꝓpositas soluit. iterrogatꝰ etenī. Cū
qbus sociis ē hō. rn̄dit. Cū septez q eū assidue
molestāt. Hi sunt fames sitis calor frigus lassi
tudo īfirmitas z mors. Interrogatus vbi est
hō. Rn̄dit i bello multiplici et diuerso. Intra
se hꝫ bellū mordētis cōscie: i. ꝓprio corꝑe hꝫ bel
luz quattuor elemētoꝝ q̄ secū pugnāt ad iuicē
ꝑ ꝯrias qualitates. Extra se hꝫ bellū reꝝ cōcu
piscibiliū z diabolice tēptatōis. Interrogatus
tertio quō se hꝫ hō. Rn̄dit vt lucerna ad vētuz
q̄ cito extinguit: vt scītilla i mari q̄ cito ab vn/
dis absorbetur: vt spūa gracillis q̄ cito a ꝓcella
dispgitur: vt fumꝰ q cito diffunditur. Interro
gatus quarto cui similis est hō. Rn̄dit aceruo
niuis: q2 acerūꝰ niuis modico calore cito i aquā
de qua fuerat resoluitur. Sic hō genitꝰ de pu/
tredine modica īfirmitate i eā reuertitur. Si/
milis ē etiā hō rose matutine: que dū colligitur
mane pulchra vi: i sero vero marcida inuenitur
Sic hō i iuuentute appet floridus in senectute
vero marcescit. Similis ē etiā pomo nouo: ꝙ dū
in arbore pendēs ad incremētū debitū pueni/
re creditur: modico tn̄ verme interius exorto cor
roditur et sbito corruens efficit inutile. Sic hō
in puericia sua aut in adolescentia sepius sbita
infirmitate p̄uentus morit z inutilis efficitur.
Interrogatus qnto qd ē hō. rn̄dit. Mācipiū
mortis: hospes loci: viator transiens. Manci
piū dicit: q2 manū mortis negt euadere. Ho/
spes loci: q2 recipit cū gaudio: sꝫ cito obliuioni
tradit. Viator vero trāsiens vocat: q2 dormiēs
aut vigilās: sedēs aut ambulās: vel qcqd aliud
faciēs semꝑ ad mortē ꝓꝑat. Absoluit ergo phs
optime dicta sua ōndens vite humane dolēdā
breuitatē. Et qd ꝓdest esse in delicijs: posside
re diuitias: sedere in throno regni: florere in
iuuentute: letari pulchritudine: z qbuscūqꝫ tpa
libus bonis ꝑfrui: qn̄ tā cito vita cessabit. Aut
quō nō erūt irrisione digni q deū derelinquē/
tes i illa cōfidūt. Hinc Aug. i li. de misia hꝰ
mūdi exclamās ait. O vita p̄ns q̄ꝫ multos de/
cipis: q̄ dū cognosceris nihil es: dū exaltaris fu
mus es. Sapientibꝰ amara es: insipientibus
dulcis es. Qui te q̄rūt nō te cognoscūt: q te co
gnoscūt ipsi te fugiūt. Ideo Paulꝰ hāc breui/
tatē vite cōsiderās. i. Cor. 7. c. dicebat. Qui
hn̄t vxores tāq̄ꝫ nō habētes sint: z q emūt tāq̄ꝫ
nō possidētes: et q flent tāq̄ꝫ nō flentes: et qui
vtunt h̄ mūdo tāq̄ꝫ nō vtant: et q gaudēt tāq̄ꝫ
nō gaudentes. Preterit. n. figura huiꝰ mūdi.
Secūda cōditio tpis dicit mobilitas. Semꝑ. n.
tp̄s ē mobile et nūq̄ꝫ qescit. sic et cōditio nostra
mutabilis ē et mouet semꝑ cuz tpe. Jō Job.
dicebat. 14. c. loquēs de hoīe. Nūq̄ꝫ in codez
statu ꝑmanet. Et Ouidiꝰ li. 15. metha. inquit.
Nec spēs cuiqꝫ mācet rerūqꝫ nouatrix. Et alijs
alias repat natura figuras. Nil eqdē constare
diu sub imagine eadē crediderim. Et i Autē.
de nō alie. §. vt autē dicitur. Quid ē stabile in
ter hoīes et ita imobile vt nullā patiatur imu/
tationē: cū ois noster statꝰ sub ꝑpetuo motu cō
sistat. Et. C. đ veteri iure enucleādo. l. 2. §. sꝫ
q2 diē. Humani iuris cōditio semꝑ i īfinituz
decurrit: et nihil est i ea qđ stare ꝑpetuo possit
Et cassiodorus li. 3. epistolaꝝ. Humane res
mutabilitatē patiuntur. Ideo seneca ad Lucil
luz ꝑpulchre sic loquitur. Noli huic trāqllitati
confidere. Momento mare euertitur: et eo/
dem die vbi luserunt nauigia sorbentur. Vide
mus

mus oia ista quottidie p experiētiam deficere:
experimurq3 oia vanitati fore subiecta: ⁊ tñ oēz
opam adhibemus ad hec tpalia bona assequē/
da. Pro celesti aūt mercede q̄ in eternum ē du
ratura: nec in minimo labore sumus parati.
Tertia cōditio tēporis dr̄ irreuocabilitas.
Perditum nāq3 tps adeo irreuocabiliter euo
lat: vt amplius recuperari nō possit. Vñ Oui
dius in .3. de arte amādi. Nec q̄ preterijt ho/
ra redire pōt. O q̄3 p̄ciosum ē tēpus cum quo
lucrari possumus eternitatem. Ideo Señ. ad
Lucillum dicebat. O ia mi Lucille aliena sūt:
tps tñ nostruz ē. Ex hoc Hiero. sic scribit ad
Eustochium. O ē tps in quo te meliorem nō
senseris extima pdidisse. Et Ber. vidēs ocio
soꝝ icredibilē numerum in li. de cōtēptu mū/
di sic loqtur. Heu heu nihil p̄ciosius tpe: nihil
hodie vilius reputatur. hec ille.

De triplici vocabulo expressiuo tpis. s. nūc
tunc ⁊ olim. Capitulum .2.

Secūdum mysterium cōtēplādum de
tēpore dr̄ noiatio seu expressio. Naz
fm Tho. in scripto sup. 3. ethi. ⁊ sup
3. phi. Tēpus triplici vocabulo exprimi ⁊ no/
minari solet. Primum vocabulum est nunc.
Secūdum vocabulum ē tunc. Tertium voca
bulum est olim. Primū vocabulum quo tē
pus exprimitur dr̄ nunc: in quo signat̄ tēpus
presens seu p̄sentis vite: quādo possumus dū
taxat operari bonum. Nam in iferno opatio
bona nulla erit: vbi aie sunt irreuocabiliter cō
dēnate. In paradiso nulla erit opatio laborio/
sa necessaria vbi aie sūt beatificate. In purga/
torio ēt nulla pōt esse opatio meritoria: sed tñ
pena satisfactoria. Ideo cum audimus nunc
euigilare debemus ⁊ itelligere ꝙ tñ p̄ñs tps
ē opportunum ad agēdam pñiam. Et q futu/
rum expectat mūdi allectus dulcedine grādi se
exponit periculo. Ideo dixit scūs Barlaaz. ꝙ
q delectatiōes corporales desiderāt ⁊ in p̄sen/
ti dissimulāt agere pniam ⁊ ꝓuidere sibi de fu
tura vita: similes sunt cuidam hoi qui dum a
facie vnicornis ne ab eo deuoretur velociꝰ fu/
geret: in quoddaz baratrum magnum cecidit:
dum aūt caderet manibꝰ arbusculam quādam
app̄hendit ⁊ base quadam lubrica ⁊ istabili fi/
xit pedes. Respiciēs vero vidit duos mures
vnum albū ⁊ alium nigrum icessanter radicez
arbuscule quam apprehēderat corrodentes: ⁊
iam ꝓpe erant vt ipam abscinderēt. In fundo
aūt baratri vidit draconem terribilē spirātem
ignem ⁊ apto ore ipsum deuorare cupientem
Sup basem vo vbi pedes tenebat vidit quat
tuor aspidū capita inde ꝓdeuntia. Eleuās aūt
oculos vidit exiguum mellis in ramis illiꝰ ar/
buscule. oblitusq3 periculi in q̄ positus erat se/
ip̄3 totū ad mel comedēdū cōuertit. Vnicornis
mortis tenet figurā q̄ hoiem sp̄ ꝑseqt̄. Barat̄
vo mūdus ē oibus p̄iculis plenus. Arbuscu
la vniuscuiusq3 ē vita q̄ p horas diei ⁊ noctis
q̄si p murem ⁊ album ⁊ nigrū icessanter cōsu
mit̄ icisioni appropinquat. Basis q̄ttuor aspi/
dum corpus ē ex quattuor elemētis cōpositū3
qbus iordinatis corpis cōpago dissoluit̄. Dra
co terribilis ē os iserni cūctos deuorare cupi/
ens. Dulcedo ramusculi: delectatio fallax mū/
di qua multi decipiunt̄ detinentq3 ne in p̄sent
dum tps adest ⁊ facultas datur clamēt ad dñ3i
⁊ toto corde cōuertant̄ ad illum. Scdm vo/
cabulum quo tps exprimit̄ dr̄ tūc: ⁊ significat
illud qd ē remotū a p̄ñti ⁊ precipue futuꝝ. In
scripturis vo diuinis septē tūc nobis se igerūt
iugiter meditāda. Primum tūc horribilis vi/
sionis: qñ. s. dānati miseri iudicez oium in sua
maiestate videbunt. Et de hoc sic dr̄ Luc. 12.
Tūc videbūt filium hois veniētem in nube cū
ptāte magna ⁊ maiestate. Scdm tūc ē genera/
lis lamētationis: qñ cōis erat ⁊ ifructuosa lamē
tatio dānādoꝝ. Et de hoc dr̄ Math. 24. Tūc
plāgēt se oēs tribꝰ terre. Tertium tūc ē iocūde
associatiōis: de quo dr̄ Sap. 5. c. tūc stabūt iu/
sti ⁊ magna cōstantia aduersus eos q se a. ⁊ q.
abstu. la. coꝝ. Quartū tūc ē timēde locutionis
de quo Dauid in. p̄s. 2. ait. Tūc loqtur ad eos
in ira sua ⁊ in furore suo cōturbabit eos. Qui
tum tūc ē dulcis vocationis: qñ vocabunt̄ ele
cti ad possidēdum gloriossimū regnuz dei. Et
de hoc Math. 25. Tūc dicet rex his q a dextris
eius erūt. Venite bñdicti patris mei p. r. pa/
ratum v. a. cō. mūdi. Sextū tūc ē eterne dāna
tionis: d quo Math. 25. Tūc dicet ⁊ his q a si
nistris erūt: discedite a me m. in ig. eternum q
paratꝰ ē diabolo ⁊ angelis eiꝰ. Septimuz tūc ē
plene beatificationis: de quo esa. 60. Tūc vi/
debis ⁊ afflues ⁊ mirabit̄ ⁊ dilatabit̄ cor tuum
Si qs igit̄ hec septez tūc sepiꝰ mēte reuolueret
huius mundi fallacijs ꝑfectio nō deciperetur.
Tertium vocabulum quo tps exprimitur dr̄
olim: quod presertim preterita nobis habet de
notare: iter oia aūt significare nobis debet be
neficia dei que suscepimus: ex qbus ad pniaz
iducimur in p̄ñti. Ideo xp̄s dicebat Math.

xi. Veh tibi Corozai. veh tibi Bethsaida. qꝛ
si in Tyro ⁊ sidone facte essent ꝟtutes q̄. f. s.
in vobis olim in cinere ⁊ cili. pniam egissent.

De triplici obseruatione tp̄is. s. naturali su
perstitiosa ⁊ virtuosa. Cap. .3.

Ertium mysterium cōtēplandum de
tp̄e dr̄ obseruatio. Nam a multis di/
uersimode tp̄s obseruatur. Ideo tri
plex eius obseruatio notari pōt. Prima dr̄ na
turalis. Scd̄a superstitiosa. Tertia virtuosa.
Prima ē obseruatio naturalis: qn̄ qs comedit
bibit dormit: suaq; negocia facit tēpore debito
Sic agricole seruāt tp̄s frumēta serēdo tp̄e au
tūnali nō estiuo. Naute seruāt tp̄s nauigando
cum vēti adsunt scd̄i. Medici seruāt tp̄s egro
tis medicinas tp̄e opportuno ministrando: qꝛ
Ecclesiastes. 3. dr̄. Oia tempus habent. Et
Ouidi⁹ li. 1. de remedio amoris. Temporib⁹
medicina valet: data tp̄e ꝓsunt. Et data nō ap
to tp̄e vina nocent. Scd̄a tēporis obseruatio
dr̄ sup̄stitiosa: de qua loq̄tur Aug. in Ench. ⁊
ponit̄. 25. q. 7. c. Quis existimet. Quis existi
met inq̄t q̄ꝫ magnum pct̄m sit dies obseruare
⁊ mēses ⁊ annos ⁊ tp̄a: sicut obseruāt q certis
diebus siue mēsibus siue annis volūt vel no/
lunt aliq̄d ichoare: eo ꝙ s̄m varias doctrinas
hoīum fausta vel ifausta existimēt tēpora. Si/
militer rep̄hēdit̄ obseruatio tp̄is sup̄stitiosa
eadem cā. ⁊. q. i. c. nō lꝫ. in. c. siqs. ⁊ in. c. non
obseruetis. qꝛ inq̄t ap̄ls: siue manducatis siue
bibitis siue aliq̄d aliud facitis ī noīe dn̄i nostri
iesu xp̄i facite: in quo viuimus mouemur ⁊ su
mus. Modernis vero tēporibus exasp̄nan/
di maxime sunt astrologi q̄dam q oīum hoīum
facta scd̄m astrorum regulam iudicant esse re/
gulanda. Quos Augustinus li. 5. de ciuitate
dei. c. 7. deridet sic exclamādo. O singularē
stulticiam. Eligitur dies vt ducatur vxor. Cre
do ꝓpterea: qꝛ pōt in diem nō bonum nisi eli/
gatur icurri ⁊ ifeliciter duci. Vbi ē ergo q̄ na
scenti iaꝫ sidera decreuerūt. An pōt homo q̄d
ei iam constitutum ē dici electione mutare. Et
q̄d ip̄e in eligēdo dieꝫ cōstituerit nō poterit ab
alia p̄tāte mutari. Et paulo iferius seq̄t Aug.
Si aūt ꝑꝑea valēt ad has res dies electi: qꝛ ter
renis oībus corporib⁹ siue aīantib⁹ s̄m diuer/
sitates tp̄alium momētoꝝ siderum positio dn̄a
tur: cōsiderēt q̄ꝫ inumerabilia sub vno tp̄is pū
cto vel nascant̄ vel mouant̄ vel ichoent̄: ⁊ tam
diuersos exitus habeāt vt istas obseruationes
cuius puero ridēdas eē ꝑsuadeāt. hec ille. Et
reuera q omnia ichoāda aut agēda ꝑsuadēt s̄ꝫ
mathematicoꝝ dogmata nō solum peccāt: veꝝ
ēt ⁊ sepius iueniunt se delusos. Naꝫ ⁊ egoip̄e
noui astrologū quēdam in ciuitate Camerini:
q vir domum exire volebat absq; annotatione
cursus siderum ⁊ planetaꝝ. Hic vt a fide di/
gnis in p̄fata ciuitate mihi reuelatum ē obla/
tas sibi vxores ꝑ plures annos respuit: qm̄ s̄ꝫ
suam astrologiā nō videbat̄ sibi tp̄s salubre: tā
dem vt ip̄se dicebat s̄m astroꝝ fauorē vnā ac/
cepit: illāq; duxit: cui p̄dicabat diu secum in le
ticia victuꝝ. Sed vix ꝑ hebdomadā steterunt
simul ⁊ statiꝫ rixe discordieq; pestilētissime ex
orte sunt iter ip̄m ⁊ vxorem: ⁊ modico post tp̄e
elapso vxor in ifirmitatem cecidit: ⁊ mortua ē.
Astrologo ꝟo mētita ē vis sideꝝ. Idē ēt so/
cietatē quādā cum mercatorib⁹ q̄busdam fecit
⁊ septingētos florenos ad negociādum ꝓ p̄te
sua deputauit. Emerūt aūt mercatores maxi/
mā quātitatem croci. Q̄d cum vellēt Veneti/
as destinare noluit astrologus mulos onera/
re: donec vidit ꝑ suā artē sibi astra blādiri: fate
baturq; copiosuꝫ lucrū ex croco illo sibi ac soci/
is ꝓuentuꝝ. Verūtn̄ cum ex ancora nauis q̄/
dā croco p̄dicto alijsq; mercib⁹ onusta discessis/
set flātib⁹ ꝯ̄rijs vētis tēpestateq; iualescēte nau
fragiū passa ē. Q̄d cū audisset astrolog⁹ nūq̄ꝫ
deinceps astris credere voluit. Id̄o abstinēdū
ē a talibus obseruātijs: ⁊ in oī tp̄e nostro diui/
nū ē iplorādum auxiliū ⁊ iuocāduꝫ nomē dn̄i
iesu xp̄i: qm̄ vt dr̄. 26. q. 2. Qui sine saluatore
salutem vult hr̄e. ⁊ sine vera sapiētia existimat
se prudētem fieri posse: nō sanus: sed eger: nō
prudēs: sed stultus: in egritudine assidua labo
rabit: ⁊ in cecitatis noxia ⁊ demētia ꝑmanebit
Tertia obseruātia tp̄is dr̄ ꝟtuosa. eoꝝ. s. q cōsi
derātes ea que diximus cognoscūt tp̄s visitatio
nis sue. Hi siq̄dem dum illud habēt conantur
op̄ari bonum audiētes vocē dei. de qua Pau
lus in ep̄la dicit. Tp̄e accepto exaudiui te: ⁊ in
die salutis audiui te. Ecce nunc. s. in p̄nti vita
tp̄s acceptabile orādi ieiunādi ꝑegrinādi plan
gēdi ⁊ lachrimādi ꝓ delictis aliena restituēdi
cōfitēdi pctā satisfaciēdi deo ⁊ ꝓximo ꝟtutūq;
actus aggrediēdi ꝑꝑ que cōsequi valebimus ⁊
in hoc seculo dei grām ⁊ in futuro eius leticiā
in qua cum xp̄o regnabimus ꝑ oīa secula secu
lorum. Amen.

Dn̄ica prima in quadragesima ifra dieꝫ: de vi
ta hoīs scd̄m triplicis status cōsiderationem.

Sermo. .3.

Nō in solo

Non in solo pane viuit hō. verba sunt redēptoris nostri originalr Math. 4. c. τ i euāgelio hodier no. Naturale ē aiantibus cūctis vt super oia se vitāqȝ suam tueant. Jō Boetiꝰ in. 3° de cōsolatione ait. O ē nāqȝ aial tueri salutem laborat: mortē pniciēqȝ deuitat. Habet qppe vita ab hoibus rōnabilibus charior ac p̄ciosior cūctis rebus: ꝓ illa eteni cōseruanda nullum laborē refugiūt: quelibet alia mala patiēter tollerāt: τ sollicitissime oia oportūa remedia ip̄am vitam adiuuātia excogitāt τ inueniunt. Verūtū nullo igenio nulla vi: nullaqȝ arte fieri pōt vt nō finiat τ terminet. Eapp elaborādum ē vt illa acqratur vita q̄ in eternū erit durata. qm̄ vt dicit saluator noster in Ꝟbis p̄missis. Nō in solo pane viuit homo: qꝛ nō hec sola vita ē q̄ sustentat materiali pane: sed τ alia lōge felicior: lōge melior: lōgeqȝ diuturnior q̄ reficit btā visiōe dei. Cum ergo paucissimi reperiant q ad illam desiderādam suam mētem istāmēt: ꝓpterea in hoc sermone de vita hois erimus verba facturi: quam cōsiderādam ꝓponimus scd̄m triplicem statum videlicet.

Primum ſm statum nature cōdite.
Scd̄o ſm statum nature lapse.
Tertio ſm statum nature beate.

De vita hois ſm statuȝ eius ante pctm̄ que erat sine passione sine labore τ sine moriendi necessitate τ obligatione. Cap. .i.

Primo cōsiderāda ꝓponit hois vita ſm statum nature cōdite siue inocentie vel originalis iusticie: an̄. s. q̄ȝ primi parentes peccassent. Et in tali statu reperimus triplicem cōditionem humane vite. Prima cōditio dr̄ ipassibilitatis. Scd̄a tranqlitatis. Tertia imortalitatis. Prima illius vite conditio dr̄ ipassibilitatis: qꝛ viuebat: tunc hō sine passione: nullūqȝ ꝯtrium eum ledere poterat. Vnde Hysodorus in li. de trinitate. quē magister. 19. di. secundi li. allegat. sic inqt. Si homo in paradiso inocenter viueret: nec ignis eum vreret: nec aqua mergeret: nec aeris absentia suffocaret: nec oia que nocēt mortalibus ipedirent. Et Aug. 14. li. de ci. dei. c. 26. ait. Viuebat itaqȝ hō in paradiso sicut volebat: q̄ȝdiu hoc volebat quod deus iusserat. viuebat fruens deo ex quo bono bonꝰ erat. Viuebat sine vlla egestate: semper ita viuere habens in ptāte. Cibꝰ aderat ne esuriet. potus ne sitiret lignū vite ne illū senecta disolueret. Nihil corruptionis in corpore vel ex corpore vllas molestias: vllis eius sensibꝰ ingerebat. Nullus internus morbꝰ: nullus ictus metuebat extrinsecus. Sūma in corpe sanitas erat in aio tota trāquillitas. hec Aug. Sȝ ꝯ ista instare possumꝰ τ arguere multiplr. p̊ sic. Nulla dos corporis gloriosi cōpetere poterat corpi nō glorioso. sȝ corpꝰ primorū parētū non erat gloriosū: qꝛ corpꝰ efficit gloriosū ꝑ redūdātiā aie btē. Et aia p̄morū pentū nō erat btā: qꝛ nō videbat essentiam dei. Ergo corporibꝰ illis nō potuit cōpetere aliq̄ dos corporis gl'osi. Sȝ ipassibilitas vt docēt theologi. 49. di. q̄rti. Dos ē gl'ificatorū corporū: ergo dos talis i primis parētibꝰ cē n̄ potuit. 2° arguit: qꝛ sentire τ itelligere ē quodam pati. Sed in statu innocētie hō sentiebat τ intelligebat: ergo patiebat. Tertio arguit. qꝛ oē molle nāliter passibile ē a duro. Ergo si corpori hois primi obiectū fuisset aliquod durum pateret ab eo: τ sic fuisset passibilis. Ad p̄mū argumētū rn̄det Scotus di. 19. scd̄i li. ꝙ ipassibilitas sumitur dupliciter. Quedaȝ ē que priuat τ potentiaȝ τ actum patiendi. Et h̄ dos ē corporum glorificatorū que nec patiūtur nec pati possunt. Et hec non fuit in parentibꝰ primis. Quedā Ꝟo ē ipassibilitas que priuat actū τ non potentiā: τ hec non est dos que fuit i hominibus conditis: qm̄ lȝ possent pati: tn̄ q̄ȝdiu diuinum seruassent imperium nunquaȝ passi fuissent. Ad scd̄m obiectū rn̄det sanctus Tho. parte. i. q. 67. ꝙ passio dicitur dupliciter. Vno modo proprie: τ sic pati dr̄ quod a sua naturali dispositione remouetur. Passio enim est effectus actionis. In rebus autem naturaliter contraria agunt τ patiuntur ad inuicem: quorum vnum remouet alterum a sua naturali dispositiōe. Et sic. d. Dama. ꝙ passio ē motus preter nām. Alio modo dr̄ passio cōiter ſm quācunqȝ immutationē ēt si pertineat ad perfectionē nature: τ sic intelligere τ sentire τ huiusmodi que ordinātur ad bonū nature largo modo dicūtur passiōes. Cū aūt dr̄ ꝙ erat hō ipassibilis: itelligendū ē ꝙ hō nō patiebat passione primo modo dicta. Ad tertium argumētū respondet prefatus doctor: ꝙ in illo statu poterat homo preseruare corpus ne peteretur ab aliquo duro: partim quidem per propriam rationem per quam peterat vitare nociua. partiȝ etiam per diuinā prouidentiam que sic ipsum tuebat vt nihil ei occurreret ex iprouiso a quo

ledereť. Actus ergo cuiuſcūq3 agentis ꝯtrij in
corpus hois fuiſſet ipeditus ne illud lederet a
potētia dei. Ipa eqdem ſuſpēdit vim igni vt
nō offenderet nō vreret nec calefaceret tres pu
eros miſſos in fornacē ſuccēſam nimis iuſſu
Nabuchodonoſoꝛ: vt pꝫ daniel̄. 3. Sil'r ſciſſi/
ma Vgo agnes flāmis iniecta nihil nocumēti
paſſa ē: ꝛ Jo. euāgeliſta iuſſu Domitiani cru
deliſſimi Rome in doliū feruētis olei miſſus
diuina ſe ꝓtegēte grā illeſus exiuit. Quib⁹ exē
plis ꝛ ſilibus manuducimur vt vera eſſe idu/
bitāter credam⁹ ea q̄ dicunť de impaſſibilitate
hois in ſtatu inocētie. Scďa cōditio vite ho/
minis in ſtatu nature cōdite dr̄ tranquilitatis.
Viuebat eqdem in tranqlitate in qete abſq3 ali
quo penali labore. Nō erat ei op⁹ fodere terrā
ſerere cāpos: colere agros: plātare vineas: cō
ſtruere domos ꝑagrare prouincias: nauigare
maria: texere linū aut lanā: vel alia facere: que
cum ſudore a nobis fiūt: vt miſera vita noſtra
ſuſtentetur. Habitauit in ꝑadiſo deliciaꝝ: vt i
qt Dama. li. 2. Et Aug. 14. de ci. dei. vbi ae/
ris puritas ꝛ ſerenitas aderat: vbi hum⁹ ſpōte
ſuos fructus gignebat: vbi aīalia ꝛ volucres
celi hoī ďo obediēti obediebāt. ꝛ ſic diceret qď
Gen̄. 2. dr̄ ꝙ de⁹ poſuit eū in ꝑadiſo volupta/
tis vt oparet: ergo poſſet dici ꝙ poſuit eū ad la
borem. Rn̄det Aug. ſup Gen̄. ꝙ opatio illa
nō laborioſa: nō tedioſa ſed ſolatioſa ꝛ delecta
bilis erat q̄lis nūc eſſe ſolet in his q plantulas
quaſdā irrigāt: aut flores colligūt. Tertia cōdi
tio vite hois in ſtatu nature cōdite dr̄ imortali
tatis. Erat. n. abſolut⁹ hō ab obligatiōe morť
quam ꝑꝑ pctm̄ iobediētie icurrit. Vn̄ Aug. i
qō. no. ꝛ ve. te. inqt. Deus hoiē3 fecit q q̄ꝫdiu
nō peccaret imortalitate vigeret. Et li. 13. ď ci.
dei. c. 3. ait. fatēdū ē primos hoies ita fuiſſe iſti
ſtitutos vt ſi nō peccaſſent nullū genus mortis
expirenť. Sed eoſdē ꝑmos pr̄es ita fuiſſe mor
te mulctatos: vt qcqd coꝝ ſtirpe eſſet exortum
eadē pena teneret obnoxiū. Pro magnitudi
ne qppe culpe illi⁹ naturā dānatio mutauit: in
peius: vt qď penal'r p̄ceſſit in peccātib⁹ ꝑmis
hoib⁹ natural'r ſeq̄retur in naſcētibus ceteris.
Si aūt diceret quō poterat corp⁹ illud ex elemē
tis ꝯtrijs cōpoſitum idiſſolubile ꝑmanere: cum
cōpoſitū ex ꝯtrijs natural'r ſit diſſolubile: q2 vt
dicit Auicēna. Cōtraria ſemꝑ appetūt ire i re
giōes ꝯtrias. Rn̄det Vgo li. de ſacris. d. ꝙ in
paradiſo celeſti hō pōt nō peccare ꝛ nō pōt pec
care pōt nō mori: ꝛ nō pōt mori: q2 ē ibi peccā
di ꝛ moriēdi oimoda ipoſſibilitas. Et i mūdo
pōt hō peccare ꝛ nō pōt nō peccare: pōt mori ꝛ
n̄ pōt n̄ mori: q2 ē ibi peccādi ꝛ moriēdi neceſſi
tas. in paradiſo Vo terreſtri hō potuit peccare
ꝛ nō potuit nō peccare. potuit mori ꝛ potuit nō
mori: ita ꝙ in eo fuit moriēdi ꝛ peccādi poſſibi
lias ſine neceſſitate. Sanctus aūt Tho. i. ꝑte
q. 97. dicit. ꝙ aliqd pōt dici icorruptibile tripli
citer. vno mō ex ꝑte materie eo. ſ. ꝙ nō hꝫ ma
teriam ſicut angelus: vel habet materiam q̄ nō
ē in potētia niſi ad vnam formā: ſicut corp⁹ ce/
leſte: ꝛ hoc dr̄ icorruptile ſcďm naturam. Alio
modo dr̄ aliqd icorruptile ex parte forme: q2. ſ.
rei corporali iheret aliqua diſpoſitio ꝑ quaꝫ to
taliter a corruptione ꝓhibetur: ꝛ hoc dr̄ incor/
ruptibile ſcďm gloriaꝫ: q2 vt dicit Aug. in epi
ſtola ad Dioſcorum. Tam potēti natura fecit
deus aīam: vt eius beatitudine redundet in
corpus plenitudo ſanitatis ꝛ icorruptionis vi
gor. Tertio mō dr̄ aliqd icorruptibile ex parte
cāe efficiētis. Et hoc mō in ſtatu inocētie fuiſ/
ſet icorruptibilis hō ꝛ imortalis: q2 vt Aug. di
cit in qōnibus noui ꝛ veteris teſtamēti. Im/
mortalitas illa erat ſm̄ vim quādam ſuperna/
turalem in anima reſidētem: nō aūt ꝑ aliquam
diſpoſitionem corpori iherētem: ita ꝙ mors ꝛ
corruptio hoi nō nocuiſſet: q2 deus ita ſtatue/
rat. Ideo dicit adhuc Aug. in li. de babtiſmo
paruuloꝝ. fiebat ordo iuſticie vt ſicut aīa dn̄o
ſuo: ita corpus ei obediret. O dānoſa trāſgreſ
ſio: o grauis iobedientia primoꝝ parētū: qua
ꝛ ipſi ꝛ nos cum eis illius ſtatus omnia iura
perdidimus.

De vita hois ſecūdum ſtatum eius poſt lap
ſum: ꝛ qualiter prolongata fuit vita hominum
ad multos annos: ꝛ ante poſt diluuium ꝛ mo
do abbreuiatur. Capitulum. 2.

Secundo conſiderāda proponitur ho
minis vita ſecundum ſtatum nature
lapſe. Et quātum ad propoſitum ſpe
ctat: tria de illa inquirere debemus. Primuꝫ
dicitur prolongatio. Secundum dubitatio.
Tertium abbreuiatio. Primuꝫ de vita ho
minis inquirendum dicitur prolongatio. Nā
licet poſt peccatum data ſit plene poteſtas hor/
rende morti vt cunctos homines vita priua/
ret: tamen de multis legimus ꝙ longiſſimis
annis vixerūt. Vn̄ Gen̄. 5. habeť ꝙ Adā vi
xit ānis nōgētis triginta. ꝛ Seth nōgētis duo
deci. ꝛ enoſ nōgētiſqnq3. ꝛ Cayn nōgēti ſexa
gitaqnq3. ꝛ Jaredh nōgēti ſexagitaduob⁹. ꝛ
Matuſalem

Mathuſalem nōgentis ſexaginta nouē. Sꝫ
de his annis apud pleroſqꝫ ſatis dubitatum ē
An tales fuiſſent quales ⁊ nūc ſunt anni no/
ſtri. Nam vt inqt. Aug. li. 15. de ci. dei. plinꝰ
ſcd̄s cum audiſſet hoīes ad tot annos ꝑueniſſe
hec oīa in ſcia tempoꝝ veniſſe ē arbitratus in
gens quoſdam terminaſſe annum eſtate: alios
hyeme. Archades trium mēſium annos ha/
buiſſe. Egyptios q̄ttuoꝛ. Lauinios tredecim
Acarnanas ſex. Et hoc qdam dicere voluerūt
ꝙ decem anni illiꝰ tꝑis accipiunť ꝓ vno anno
noſtro: volentes ꝙ nōgēti anni ex illis eſſēt ex
noſtris nonaginta. Verūtn̄ falſum eſſe ꝯſtat:
qꝛ vt ex codicibꝰ hebraicis colligiť cētū trigin/
ta annoꝝ erat Adā: qn̄ tertium filium genuit
q anni ſ̄m illos tredecim ex noſtris eſſent. Et
hō tredecim annoꝝ nō potuiſſet filios genera
re. Sed omittamꝰ Adam q fortaſſe ēt qn̄ crea
tus ē potuit. Quid de Seth qui ſ̄m hebreos
erat cētū qnqꝫ annoꝝ qn̄ genuit Enos: ac ꝑ h̄
nōdum hēbat vndecimum annū. Enos vero
ſeptuaginta annoꝝ erat qn̄ genuit Malalehel
⁊ ſic erat ſeptē annoꝝ. Quis hō ſeptēnis ge/
nerat: ſi tūc anni ſeptuaginta nūcupanť ꝙ ſep/
tē fuerūt. Et ꝓpterea dicimus cū ꝑfato Aug.
ꝙ tales erāt tūc anni q̄les ⁊ nūc: qđ ꝓbari pōt
via triplici videlꝫ. Primo auctoritate. Scd̄o
rōe. Tertio experiētia. Primo ꝓbať auctori
tate. Nā. 14. prefati. li. Aug. īducit ſcripturā
dicētem. Sexcētesimo anno vite Noe menſe
ſcd̄o die ſeptimodecimo mēſis: rupti ſūt oēs fō
tes abyſſi magne. Et iteꝝ Gen̄. 8. Requieuit
archa mēſe ſeptimo. 27. die mēſis ſuꝑ mōtes
Armenie. At vō aque ibant ⁊ decreſcebāt vſ
qꝫ ad decimū mēſem. Et poſt ſubdiť. Sexcē/
ſimo primo anno vite Noe primo mēſe ꝑma
die mēſis īminute ſūt aque ſupra terrā. Ex q/
bus vbis apte deduciť ꝙ iter ſexcēteſimū an/
nū ⁊ ſexcēteſimum primū vite Noe fluxerunt
mēſes duodecim. Scd̄o ꝓbať ꝙ anni illi ta/
les erāt q̄les ſūt noſtri: rōe. Joſephus. n. in ꝑ
mo antiqtatum li. aſſerēs Hieronymū egyp/
tium Senoſiuꝫ chaldeū ⁊ Manetā in libris
quos de antiqtate ſcripſerūt de annis illis cō/
cordare nobiſcum: īducit rōes q̄ſdam ꝑſuadē/
tes hoīes antiquos potuiſſe tā diu viuere. Et
has rōes aſſumpſit ſibi Nicolaus de lira ſuꝑ
5. Gen̄. Prima rō ſumiť ex bonitate cōple/
tionis primoꝝ parētum: q fuerūt a deo īme/
diate formati: ⁊ ꝑ ꝯñs optime cōplexionati: ⁊
ſic ad lōgiorē vitā diſpoſiti: ⁊ illa bonitas com

plexionis magis venit ad hoīes ꝓpinquos il/
lius tꝑis: q̄ꝫ ad remotos tꝑis moderni. Scd̄a
rō ſumiť ex mō temperate viuēdi. Vt. n. dixi
mus in ſ̄mone de ieiunio. Victus ſobrius fa
cit ad corporis ſanitatē: ⁊ ꝑ ꝯñs ad cōſeruatio
nem ⁊ ꝓlōgationem lōgioris vite. Tertia rō
ſumiť ex bonitate nutrimēti: qꝛ ante diluuium
terre naſcētia fuere meliora q̄ꝫ poſt: qꝛ inunda
tio diluuij fuit ꝓ maiori ꝑte ex aqs oceani ſal/
ſis: q̄ ducūt ſterilitatē terre: ⁊ ꝑ ꝯñs reddunt
peiora terre naſcētia: ex qbus breuiať vita ho/
minis. Quarta rō ſumiť ex ꝑfectione ſciētie
Ade q cognouit vtutes fructuū herbaꝝ lapi/
dum ꝑcioſoꝝ ⁊ oīum reꝝ naturalium q̄ faciūt
ad cōſeruādam ſanitatē: ⁊ vitā ꝓlōgādaꝫ: ⁊ de
hoc docuit hoīes illius tꝑis. Quinta rō ſu/
miť ex bono aſpectu fideliū ſuꝑ regionem illaꝫ
in q̄ manebāt q aſpectus multū facit ad lōgitu/
dinē vite. Sed ꝑ motū celi cōtinuū mutatus ē
tꝑe ꝓcedēte. Sexta rō ſumiť ex diſpoſitiōe di/
uina hoc ordināte: vt ꝑ lōgam vitā hoīuꝫ mul
tiplicareť genus humanū. Tertio ꝓbať ꝙ illi
anni tales erāt q̄les ſūt noſtri: experiētia. Naꝫ
vt inqt Aug. 8. c. li. 15. de ci. dei. Nō potuiſ/
ſent tot hoīes ex vno adhuc viuēte ꝑ ordinata
cōiugia ⁊ honeſta mr̄imonia multiplicari: niſi
illius vita fuiſſet diuturna: vt. n. dicit magr̄ hi
ſtoriaꝝ ſuꝑ. x. c. Gen̄. philo. in li. qōnum. ſuꝑ
Gen̄. narrat ex tribꝰ filijs noe adhuc eo viuē
te poſt diluuiū nati ſūt. 24. milia viroꝝ ⁊ cētū
exceptis mulieribꝰ ⁊ ꝑuulis. Vixit qppe Noe
poſt diluuiū annis trecētis qnquaginta: ⁊ fue
re oēs anni vite eiꝰ nōgēti qnq̄ginta: vt patet
Gen̄. 9. c. Dicit ēt Aug. vbi ſupra: ꝙ ex vno
Abrahā nō multo amplius q̄draginta annis
numeroſitas hebree gētis tāta ꝓcreata ē: vt in
exitu eiuſdem ppl̄i ex egypto ſexcenta milia ho
minum fuiſſe referanť bellice iuuētutis. Scd̄ꝫ
ingrendū de vita hoīs lapſi oř dubitatio. Du
bitāt nāqꝫ qdam vtruꝫ poſt diluuium vixerint
hoīes vltra cētum ⁊ viginti annos ꝓꝑ verba
q̄ Gen̄. 9. dixit deus ad Noe. nō ꝑmanebit i
quit ſpūs meus in hoīe: qꝛ caro ē. Erūtqꝫ dies
illius centū. 20. annoꝝ. Et rn̄det Aug. 2. c. 4
ti. de ci. dei. ſuperius allegati. ꝙ iſte nō fuit ter
minus humane vite poſt diluuiū: ſed terminꝰ
aſſignatus ad ꝑnaꝫ his q diluuio erāt perituri
Et vt teſtať magiſter in hiſtoria ſcolaſtica deꝰ
dixit: illa vba an̄ annos. 20. q̄ꝫ cepiſſet archa fi
eri q̄ legiť fcā in centū annoꝝ ſpacio. Vel ſ̄m
Strabū eo anno dixit deus vba illa q̄ cepit ar

cha fieri. Sed qꝛ in malicia ꝑseuerauerũt ante
ꝑfixũ terminum. s. anno centesimo deleti snut
q̄ ēt post diluuium vixerũt hoies supra centuꝫ
⁊. 20. annos patet in scriptura. Vt. n. habetur
Geñ. xi. c. Sem centũ annoꝝ erat qñ genuit
Arphaxat biēnio post diluuiũ: ⁊ post vixit an
nis quingentisq̄nq̄gintaquattuor. Thare vixit
annis ducentisq̄nqꝫ. Et Gene. 25. habet̄ qđ
Abrahā vixit annis centũseptuagintaquinqꝫ
Isaac ēt vixit annis centũoctuaginta. vt patet
Geñ. 35. Et sic inẽti sunt q̄ꝫplures alij q̄ post
diluuiũ vixerũt vltra cẽtũuigi nti annos. Ter
tium ingrẽdum de vita hoīs lapsi dr̄ abbreuia
tio. Nā omissis illoꝝ tẽpoꝝ q̄ ꝑterierũt cōdi/
tionibus: considerare debemus q̄ꝫ fragilis q̄ꝫ
debilis q̄ꝫue breuis sit vita hoīum tp̄is nostri.
Vix vnus reperit̄ de mille q̄ cẽtenariuꝫ imo
octogenarium aut sexagenarium numeꝝ attin
gat annoꝝ. Deficit nẽpe vt in pluribꝰ nimis
repẽte vita. Quisnā nō videat quot quotidie i
fantes: quot pueri: quot adoloscẽtuli robustissi
mi iuuenes ⁊ decore puelle cuꝫ luctu ⁊ lachri/
mis ducant̄ ad sepeliẽduꝫ. O vana spes: o de.
ceptrix fiducia eoꝝ q̄ ꝯfidunt in iuuẽtute: in di
uitijs: in magnificẽntiis ⁊ filꝫibus honoribus
dñijs ⁊ solatiis. Preterierũt nāqꝫ oīa ista ve/
lut vmbra. Oīum vita breuissima ē: faciāt ho/
mines q̄cq̄d velint vt ad senectutem attingāt: ⁊
in etate decrepita moriant̄ adhuc satis angustũ
satisqꝫ breue videbit̄ sapientibꝰ oē tp̄s vite huiꝰ

De vita hoīs in beatitudine q̄ erit cum ple/
na satietate absqꝫ admixtione cuiuscũqꝫ ꝯrij ⁊
cum ꝑpetuitate. Capitulum. tertium.

Tertio cōsiderāda ē vita hoīs s̄m sta/
tum nature btē qm̄ tādē illa sola desi/
derāda ē: illa amabilis: illa ⁊ eniqꝫ oī
studio ꝑquirẽda. Pro illa sollicitatissime ē co
gitādum q̄ vere vita ē. In q̄ potissime tres cō
ditiones excellẽtissime reperiunt̄. Prima dr̄
satietas. Secunda puritas. Tertia eternitas.
Prima excellẽtissima cōditio vite beate dr̄ sa
tietas: qꝛ in illa ex plena oīum bonoꝝ ꝑticipa/
tione plene satiabit̄ aīus: s̄m illud. p̄s. Satia/
boꝛ cũ apparuerit gl̄ia tua. Et de hac satietate
copiosius differemus in s̄mone de beatitudi/
ne: in libro de ꝟtutibꝰ. Scđa cōditio excellẽ
tissima vite beate dr̄ puritas: qꝛ pura erit ⁊ mũ
da ab oī malo siue ab oī ꝯrio. Vñ Jo. Apoc.
21. de btīs sic ait. Absterget deus oēm lachri/
mā ab oculis eoꝝ ⁊ mors vltra nō erit neqꝫ lu
ctus neqꝫ clamoꝛ neqꝫ doloꝛ erit vltra. ⁊. 7. c.
idem ait. Nō esuriẽt neqꝫ sitiẽt amplius: neqꝫ
cadet sup̄ illos sol neqꝫ vllus estus. Tertia cō
ditio excellẽtissima vite btē dr̄ eternitas. vita
nāqꝫ illa durabit in eternũ ⁊ nō deficiet. Pro
pterea sic pulchre in scripturis sanctis noīatur
eterna. Vñ. 2. Machabeoꝝ. 7. c. Rex mũdi
defunctos nos ꝓ suis legibus in eterne vite re
surrectione suscitabit. Et Sap̄. 5. Justi aũt in
ꝑpetuum viuent. Et. 1. Petri. 5. Deus oīs
grē vocauit nos in eternā gl̄iam suā. Et. 2. c.
i. Abũdanter ministrabit̄ nobis itroitus i eter
num regnuꝫ dñi nr̄i: ⁊ saluatoris ihū xp̄i. Et
ad gal. 6. Qui seminat in spũ: de spũ metet vi/
tā eternā. Et Joh. 3. xp̄s. d. Sic deus dilexit
mũdum vt filiũ suũ vnigenituꝫ daret: vt oīs q̄
credit in illũ nō pareat: sed hẽat vitā eternam.
Et. 6. c. Hec ē volũtas pr̄is mei q̄ misit me:
vt oīs q̄ videt filiũ ⁊ credit in eũ nō pareat: sed
hẽat vitā eternā. Et. x. c. Oues mee vocē me
am audiũt: ⁊ ego agnosco eas: ⁊ sequunt̄ me:
⁊ ego vitā eternam do eis. Et math. 19. Ois
q̄ reliq̄rit domũ vel frēs aut sorores: aut pr̄em
aut mr̄em: aut vxorē: aut filios: aut agros ꝑꝑ
nomē meum: cẽtuplũ accipiet ⁊ vitaꝫ eternam
possidebit. Et math. 25. Ibũt hi in suppliciuꝫ
eternũ: iusti aũt in vitā eternā. Mirꝝ certe cur
tāta sit multoꝝ vecordia imo isipiẽtia: q̄ tā mi
ra tā alta tanqꝫ iocũda audiẽtes de btā vita ad
eā ꝓperare nō cogitāt. Nā si tāta faciũt ꝓ con
seruatione vite p̄ñtis: cur ēt eadem ⁊ filia face/
re recusant ꝓ adeptione future vite. Hec vita
laboriosa ē illa deliciosa: hec ingeta illa trāq̄lla
hec instabilis: illa firma: hec periculosa: illa se/
cura: hec dubia: illa certa: hec periculis plena
illa pericula nō formidās hec cōis bonis ⁊ ma
lis: illa ꝓpria tm̄ bonoꝝ: hec tādem breuissima
momẽtanea ⁊ caduca: illa ꝟo vt diximus ꝑpe
tua ⁊ sempiterna. O igit̄ dānabilis rep̄hensi/
bilisqꝫ iprudẽtia hoīum huius seculi: q̄ tm̄ ꝓcu
rāt panē vt viuāt: viuāt inquā ad modicũ ⁊ q̄si
nihil: ⁊ nō q̄runt ꝟtutes: nō pniam: nō bona
opa ꝑ q̄ viuere possint vita illa btā ꝑenni. In/
q̄t xp̄s. Nō in solo pane viuit hō: qꝛ nō h̄ sola
vita ē magnifaciẽda cui panis ē necessariꝰ: sꝫ
alia exq̄rẽda in q̄ deꝰ p̄ñtia sue claritatis pascit
ītuẽtiũ oīum tā angeloꝝ q̄ꝫ hoīum desideria ⁊
appetitꝰ: vbi oēs pariter collaudabimꝰ ipsum
deum fontem bonoꝝ oīum: q̄ sit benedictus ꝑ
īfinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria scđa post p̄mam dñicam in quadra/
gesima: de veritate tremẽdi iudicii ꝯ eos q̄ de
illo

No male sentiunt.

Cum venerit filius hois
in maiestate
sua ⁊ oēs angeli eius cū eo: tūc se/
debit sup sedem maiestatis sue: ⁊
cōgregabunt añ eum oēs gētes.
Saluatoris nr̄i vba sūt ista original'r Math.
25. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Dic̄ terribilem
vltimi iudicii cōsiderātes satis supq3 timere de
bemus: ne simul cū dānatis ⁊ diabolis pijcia
mur in ignē eternū. Sunt tn̄ multi q letant cū
male faciūt: ⁊ deū nō timēt: ac hoies verent: q
credere nolūt q filius hois vēturus sit ad iudi
cādū oēs: rōnēq3 ab oibus exigēda. Eapp vt
ait Aug. li. 20. de ci. dei. c. i. De die vltimo iu
dicij dei qd ipse donauerit locuturi: eūq3 asser/
turi aduersus ipios ⁊ icredulos tāq3 in edificij
fundamēta pri⁹ ponere debem⁹ testimonia di/
uina: hec ille. In hoc itaq3 sermone desudabi
mus oi igenio vincere curiosos: icredulosq3 cō
fundē: qb⁹ vitatē iudicii p scāꝝ scripturaꝝ sa/
croꝝq3 doctoꝝ dcā dilucida ondemus. Et vt
ordinate veniamus in capum: notabimus in
hoc sermone triplex testimonium quo pbatur
futuꝝ vniuersale iudicium.
Primum est patrum ⁊ pphetarum.
Scdm xp̄i ⁊ aplorum.
Tertium eccl'ie ⁊ doctorum.
Qd oēs pr̄es ac pph̄e veteris testamēti di/
uinitus ispirati p̄dixerunt xp̄m esse venturu3
ad iudicādos viuos ⁊ mortuos. Cap. .j.
Primū testimoniū q pbat futuru3 iu
dicium vniuersale dr̄ patꝝ ⁊ pphāru3.
Et l3 Aug. 5. c. p̄fati li. 20. d ci. dei.
dicat pri⁹ eligēda esse testimonia noui testi q3
veterꝭ: qm̄ q3uis vetera priora sint tp̄e: noua tn̄
anteponēda sūt dignitate. Veꝝ in hoc dicēdi
genere mihi plus satisfacit vt a veteris testi pa
gina sumā originem. Jō audiamus qd ibi po
nit de iudicio. Gen̄. 15. c. Deus ad Abrahā
loquēs ait. Ego iudicabo. Et deut°. 32. Judi
cabit dn̄s pplm suu3 ⁊ in fuis suis miserebit.
Et Job. 19. Fugite a facie gladij: q2 vltor ini
quitatū gladi⁹ ē. ⁊ scitote esse iudiciū. Et. i. Reg.
2. dn̄s ascēdit in celos: ⁊ itonuit ⁊ ip̄e iudicat
orbē terraꝝ. Et. p̄s. 6. Parauit i iudicio thro
nū suū. Et. p̄s. 71. Judicabit paupes populi.
⁊c̄. Et. p̄s. 109. Judicabit in nationib⁹ iplebit
ruinas ⁊c̄. Et prouer. 22. Judicabit dn̄s. Et
29. A dn̄o egrediet iudiciū singuloꝝ. Et Ec/
clesiastes. 3. Justū ⁊ ipiu3 iudicabit dn̄s: ⁊ tp̄s
oīs rei tūc erit. Et Sap̄. 3. fulgebūt iusti ⁊ tan
q3 sintille ⁊c̄. Et iudith. 16. Veh gēti isurgēti
sup gen⁹ meū: dn̄s. n. oipotēs iudicabit in eis
i die iudicij visitabit illos. ⁊ Esa. 3. Stat ad iu
diciū dn̄s ⁊ stat ad iudicādos pplos dn̄s: ad iu
diciū veniet cū senatorib⁹ ppl'i sui ⁊ principib⁹
ei⁹. Et. 51. c. Nō s'm visiōem oculoꝝ iudica/
bit neq3 s'm auditū auriū arguet: sed iudicabit
in iusticia paupes ⁊ ar. in eq. p mā. terre. ⁊ p
cutiet terra3 vga oris sui. Et. c. 13. Ecce dies
dn̄i veniet crudelis ⁊ idignationis plenus: ⁊
⁊ ire furoris q ad ponēdā terrā in solitudine: ⁊
pctōres eius cōterēdos de ea. Et. 51. c. Bra/
chia nostra pplos iudicabut. Et Ezech. 7. Ju
dicabo te iuxta vias. ⁊ Danil'. 7. Judiciu3 se/
debit. Et Johl'. 2. Coturbent oēs habitatores t
erre: q2 venit dies dn̄i: q2 ppe ē dies tenebra
rū ⁊ caliginis dies nebule ⁊ turbinis. Et mi/
chee. 4. Judicabit pplos multos ⁊ corripi/
et gētes fortes. Et Sophonie. 1. Juxta ē dies
dn̄i magnus iuxta ⁊ velox nimis. Dies ire di
es illa dies tribulationis ⁊ angustie: dies ca/
lamitatis ⁊ miserie: dies tenebraꝝ ⁊ caliginis
dies nebule ⁊ turbinis: dies tube ⁊ clangoris
sup ciuitates munitas ⁊ sup āgelos excelsos: ⁊
tribulabo hoies: ⁊ ambulabunt vt ceci: q2 dn̄o
peccauerunt: ⁊ effundet sanguis eoꝝ sicut hu
mus: ⁊ corpora eoꝝ sicut stercora. Sed ⁊ ar/
gētum eoꝝ ⁊ aurum eoꝝ non poterit liberare
eos in die ire dn̄i. In igne ze'i eius deuorabi
tur oīs terra: q2 cōsummationē cum festinatio
ne faciet cunctis habitātib⁹ terram. Scdm aūt
Aug. tp̄s iudicij aliqn̄ dies iudicij: aliqn̄ dies
dn̄i nūcupatur. Nunc vo vltimi iudicij diui/
ni diem dicimus nouissimū tp̄s. Na3 p quot
dies hoc iudicium tendat icertum est. S3 scri
pturaꝝ more dies solet poni p tp̄e. Si vo ali/
qs obijceret ꝯ auctoritates p̄dictas qb⁹ iudiciū
asserit: q aliter essent itelligēde eo q vt habet
Naum. i. Non iudicabit deus bis in idip̄m.
Sed nunc deus iudicat de singulis operibus
hoium: cum cuilibet post mortem retribuat pe
nam vel gl'iam: ergo iterum eos nō iudicabit.
Respōdet Ric. 47. di. quarti. q iudiciu3 quo
nunc iudicat deus cuiuslibet persone singula/
ris nec ē omnibus manifestum: nec tribuit to
tum p̄mium nec totū supplicium: q2 punit ani
mas nō in corpibus: ⁊ similiter premiat de cōi
lege. Illud aūt iudicium q futuꝝ ē erit oium
simul ⁊ oibus manifestum: ⁊ reddet cuilibet
sui premij ⁊ sui supplicij cōplemētum ⁊ com/

positum ex aīa ⁊ corpore iudicabit. Sic ergo
patet ꝙ nō iudicabit bis in idipꝫ: qꝛ penā quā
aiabus ante iflixerat iteꝝ nō ifliget. sed qꝺ de
erat suppadde: Hinc Aug. li. 20. de ci. dei. c.
i. ait. Iste dies iudicii ꝓprie iam vocat: eo ꝙ
nullus ibi erat iperite q̄rele locus cur iniustus
ille sit felix: ille iustus infelix. oium nāqꝫ tunc
nō nisi bonoꝝ vera ⁊ plena felicitas: ⁊ oium nō
nisi maloꝝ digna ⁊ sūma ifelicitas apparebit
hec ille.

Qꝺ xp̄s ⁊ eius apl̄i p̄dixerunt apte vniuer
sale iudicium esse futuruꝫ quo oēs boni ⁊ mali
cōgregabunt ante tribunal iudicis. Cap. 2.

SEcūdū testimoniū quo ꝓbat futuruꝫ
iudicium est xp̄i ⁊ aploꝝ. Ipse nāqꝫ
saluator cum obiurgaret ciuitates in
qbꝰ vtutes magꝰ fecerat neqꝫ crediderāt Ma
th. xi. ait. Veh tibi Corozai. veh tibi Beth/
saida: qꝛ si in Tyro ⁊ Sidone facte essent vtu
tes que facte sunt olim in vobis: in cilicio ⁊ ci/
nere pniam egissent. Verūtn̄ dico vobis: Ty
ro ⁊ Sidoni remissius erit q̄ꝫ vobis in die iu/
dicij. Et Math. 12. Viri Niniuite surgēt in
iudicio cum generatione ista ⁊ cōdēnabūt eaꝫ:
qꝛ pniam egerunt in p̄dicatione Jone. Notā
dum tn̄ ꝓ itelligētia istoꝝ verboꝝ ꝭm Ric. i
quarto di. 47. ꝙ extēdēdo nomē iudicādi: qn
qꝫ modis pōt alicui ꝯuenire iudiciū. Prio ex
ordinaria ptāte: ⁊ sic iudicabit tota trinitas.
Scd̄o delegata ptāte ⁊ sic iudicabit filiꝰ. s. xp̄s
inq̄ꝫtum hō. Joh. 5. Pater oē iudicium de/
dit filio. Et Daniel. 7. Aspiciebā donec thro
ni positi sūt: ⁊ antiquus dieꝝ sedit. Ei ifra aspi
ciebā in visione noctis: ⁊ ecce cū nubibus celi
quasi filius hois veniebat ⁊ vsqꝫ ad antiquuꝫ
dieꝝ ꝑuenit ⁊ in cōspectu eius obtulerūt eū: ⁊
dedit ei ptātem ⁊ honorē ⁊ regnum: vt oēs tri
bus ppl̄i ⁊ lingue ipsi seruirēt: ⁊ ptās eiꝰ ptās
eterna que nō auferet: ⁊ regnum eius ꝙ n̄ cor
rumpet. Tertio assessoria dignitate: ⁊ sic iu/
dicabūt viri ꝑfecti q erunt ꝓ ꝑfectione merito/
rum suoꝝ assistētes iudici. Vn̄ de apl̄is Luc.
xi. xp̄s ip̄e dixit. Jō ip̄i iudices vestri erūt. Et
Math. 19. apostolis ipsis retulit. Amē dico vo
bis ꝙ vos qui secuti estis ⁊c̄. 4° approbatōe: ⁊
sic iudicabūt oēs electi. Oēs. n. approbabūt in
dicis sniaꝫ. Vn̄ apoc. 19. Joh. ait. Audiui q̄si
vocem tubarum multarum in celo dicentium
Alleluia. Laus glia ⁊ virtꝰ d̄o nostro: qꝛ vera
⁊ iusta sūt iudicia eiꝰ. 5° cōparatione: qꝛ minus
mali iudicabūt magis malos: ⁊ sic sūt iudiciuꝫ
i auc̄titate p̄allegata de Niniuitis. Predicauit
insup xp̄s futurū iudiciū Math. 13. vbi post
parabolam de bono semine in agro seminato:
⁊ zizanijs exortis tandem illam sic exposuit.
Qui seminat bonuꝫ semē ē filius hois. Ager
aūt ē mūdus. Bonum vo semē hi sunt filij re
gni. zizania aūt sunt filij neq̄ꝫ. Inimicus aūt
q superseminauit ea ē diabolꝰ. messis vero cō
sumatio seculi ē. messores angeli. Sicut ergo
colligunt zizania ⁊ igni cōburunt: sic erit i cō/
sūmatione seculi. Mittet filius hois angelos
suos ⁊ colligent de regno eius oīa scandala ⁊
eos q faciunt iniqtatem: ⁊ mittēt eos in cami/
num ignis: ibi erit fletus: ⁊ stridor dētium.
Tūc fulgebunt iusti sicut sol in regno p̄ris eo/
rum. Qui habet aures audiēdi audiat. Vt āt
scribit Aug. 6. c. 20. li. de ci. dei. xp̄s in hac au
ctoritate iudicium qdem vel diem iudicij non
noīauit: sed cū multo clarius ipsis rebus exp̄s
sit: ⁊ in fine seculi futurum esse p̄dixit. In eo/
dem ēt loco euāgelii xp̄s iudicium fatetur: qn̄
seqtur: simile ē regnum celoꝝ sagene misse in
mari ⁊c̄. vsqꝫ ibi ⁊ stridor dētium. Et vt breui
us hāc veritatem futuri iudicii ꝑ xp̄m predica
tam accipiamus: adest lectio sancti euāgelii ho
dierna: in qua nō solum de futuro iudicio: sed
⁊ de modo de quo in seqūētibus sermonibus
dicemus fit specialis mētio. Apostoli insuper
hoc iudicium ꝓnunciauere. Vnde Petrus. 2
epl̄a. 3. c. ait. Venient in nouissimis diebus in
deceptione illusores iuxta ꝓprias cōscias am/
bulātes ⁊ dicētes. Vbi ē ꝓmissio aut aduētꝰ
eius. Exquo. n. patres dormierūt oīa sic ꝑse/
uerāt ab initio creature. Latet. n. eos hoc vo/
lens ꝙ celi erāt prius ⁊ terra de aqua ⁊ ꝑ aquā
cōsistens dei vbo: ꝑ que ille nūc mūdus aqua
inundatus periit. Celi aūt q nunc sunt ⁊ terra
eodem vbo repositi sunt igne reseruādi in diē
iudicii ⁊ ꝑditionis ipioꝝ hoium. Vnum vero
hoc nō lateat vos charissimi: qꝛ vnꝰ dies apꝺ
dn̄m sicut mille anni: ⁊ mille anni sicut vnꝰ di
es. Nō tardat dn̄s ꝓmissionem suam sicut q
dam existimāt. Aug. aūt hāc auctoritatem. 18
c. 20. li. de ci. dei. exponēdo dicit. Celos istos
aereos itelligimus: quoꝝ locum ac spaciuꝫ aq̄
diluuii crescēdo superauit: nō autem illos sup
premos vbi sol ⁊ luna ac sidera cōstituta sunt.
Et Jac. 5. ait. Patiētes estote fratres vsqꝫ ad
aduētuꝫ dn̄i. Ecce agricola expectat preciosuꝫ
fructum terre: ⁊ patiēter ferens donec accipi/
at tpaneum: ⁊ serotinum. Patientes estote ⁊
vos

vos ⁊ confirmate corda vestra: quoniam ad/
uentus domini appropinquabit. Et Pau/
lus. 2. Cor. 5. sic ait. Omnes eniꝫ nos mani/
festari oportet ante tribunal xp̄i vt referat vnus/
quisqꝫ ꝓpria corporis ꝓut gessit: siue bonum
siue malū. Quid dicent amplius increduli vbi
tā validissima ⁊ fide digna de venturo iudicio
audiunť testimonia. O ptinaces peccatores. o
vermiculi debilissimi credite credite. Nō sunt
locuti ꝓphe: nō apostoli: nō deniqꝫ xp̄s verba
mendacij: qui veritatē tātopere dilexerunt: vt ꝓ
illa etiā mori nō recusarentur. O somnolēti. o
pigri ⁊ carnales homines recordemini de pri
mo aduentu iesu xp̄i filij dei: de quo ꝑ tot āno
ruꝫ milia clamatū est. Veniet veniet ad redi/
mendū populū ⁊ ad saluādas gētes: ⁊ tandeꝫ
venit: ⁊ que p̄dicta fuerāt de ipso in scripturis
plene cōpleuit. De secūdo mō aduentu scriptu
ra sacra ꝓclamat omnis et loquiť. Ideo firmi
ter est tenendū ꝙ omnino veniet. Veniet in/
quā fortis ⁊ terribilis excelsus ⁊ gloriosus in
maiestate ⁊ gloria ad humiliādos suꝑbos: ad
reprobandū luxuriosos: ad arguendū auaros
ad cōdemnādū tādē eternis cruciatibꝰ cū cor/
pore ⁊ anima quoscūqꝫ miseros peccatores. O
aīa sterilis qd agis. Quid dormis. Cur ven
turuꝫ iudicē tā seue tibi cōminantē nō times
quare peccata tua nō corrigis: nō dimittis nō
emendas. Quō cū illis cōpere corā iudice au
debis tā equissimo. Propterea Jo. Apo. 14.
audiuit angeluꝫ voce magna clamantē. Time
te deū ⁊ date illi gloriā et honorē: qr venit ho/
ra iudicij eius. O prelati ⁊ magni viri eccle/
sie. o impatores. o reges. o principes. o baro/
nes. o duces. o milites. o doctores. o iudices
o phī. o eloquentes oratores. O delicati iuue
nes. o formose puelle. o ānosi senes. o solliciti
mercatores. o artifices. O iudei. o. gētiles. o
christiani. o. virgines. o. vidue. o. cōiugati ti/
mete deum: timete deū: timete deū: qr veniet ⁊
non tardabit.

Quod oēs doctores ecclesie sancte loquā/
tur terribilia et tremenda valde de futuro iu/
dicio generali. Capitulum. 3.

Ertiū testimoniū quo ꝓbať futuꝝ iu/
diciū diciť ecclesie ⁊ sacroꝝ doctoruꝫ.
Ipsa nāqꝫ ecclesia in vtroqꝫ symbolo
tā apostoloꝝ qꝫ patrū venturꝝ xp̄m ad iudiciū
cōfitetur. Et h̄ est septimꝰ articulus fidei: vt
dicit glo. c. i. de summa tri. ⁊ fi. ca. suꝑ vbo vē
turus. Ideo Aug. c. i. 20. li. de ci. dei. ait. Te
net omnis ecclesia dei veri xp̄m de celo eē vē
turuꝫ ad iudicādos viuos ⁊ mortuos. Insuꝑ
de hoc iudicio clare ⁊ sepius loquuntur sacri
doctores. Unde Ber. in quadā epistola ait.
Veniet dies illa quādo plus valebūt pura cor
da qꝫ astuta vba: cōscia bona qꝫ marsupia ple
na: quoniā qdē iudex ille nō flecteť donis nec
falleť vbis. Et Hiero. ad sabinianū diaconū
lapsuꝫ. Parce queso aīe tue ⁊ crede dei futuꝝ
iudiciū. Et idē ad Asellā de fictis amicis. An
te tribunal xp̄i stabimꝰ: ibi patebit qua mente
qs vixerit. Et idē ad Heliodoꝝ de cōtemptu
mundi. Veniet dies illa qua corruptiuū hoc ⁊
mortale induat incorruptionē ⁊ imortalitateꝫ.
Beatus seruus quē inuenerit dn̄s vigilanteꝫ.
Tunc ad vocē tube pauebit terra cuꝫ populis
Tu gaudebis cum iudicaturo dn̄o: lugubris
mūdus imugiet et tribꝰ ad tribū pectora feriēt
Potētissimi quondā reges nudo latere palpi
tabunt. Exhibebit cū prole sua Venere tunc
ignitus Jupiter: Adduceť ⁊ cuꝫ suis stultus
Plato discipulis. Aristotelis argumēta non
ꝓderunt. Tunc tu rusticanus ⁊ pauꝑ exulta/
bis gaudebis ac dices. Ecce crucifixus deus
meꝰ. Ecce iudex q obuolutus pānis in prese/
pio vagijt. Hic est oparij ac questuarie filius
hic matris gestatus sinu hominē deꝰ fugit in
egyptū. Hic vestitus coccino: hic sentibꝰ coro
natus: hic magus demoniū hn̄s et samarites.
Cerne manus iudee quas fixeras. Cerne la/
tus romane qđ foderas. Videte corpꝰ an idē
sit quod dicebatis clā nocte sustulisse discipu/
los. hec ille. Et ideꝫ ad Palma. ⁊ Oceanuꝫ.
Aderit illa dies in qua facta nr̄a quasi i quadā
tabula depicta mōstrāda erūt. O quāti i die
illa expedisset si ⁊ sensu corporis et visceꝝ vi/
gore caruissent: quāti pastores p̄his: quāti ru
stici oratoribus: quāti hebetes et muti argutijs
preferēdi sunt Ciceronis. Et Greg. i omel.
39. Presentis tpis si qua est ita ē agēda leticia: vt
nūqꝫ amaritudo sequētis iudicij recedat a me/
moria. Quis ɔ̄dicere pōt: qs audet: qs doꝫ taꝫ
ꝓbatissime veritati. Ecce iaꝫ audiuimꝰ tā pre/
clarissimas voces q̄ pctōribus terribile dei iu
diciū cōminanť futurꝝ. Nō leteni nō securi vi/
uant si non puniunť i hac vita. Nō sunt vane
voces scripturaꝝ que veh peccatoribꝰ ⁊ male/
facientibꝰ nunciāt. Veh ait sapiens. Eccle. 2.
dissolutis corde. Et. 41. Veh. vobis viri ipij
q dereliqstis legem dn̄i. Et Esa. i. Veh gen i
peccatrici. Et. 3. Veh ipio i malis sui. s. Et. 45.

Veh qui cōtradicit factori suo. Et Apoc. 18.
Audiui vocē vnius aquile volātis ꝑ mediuz
celū voce magna clamātis et dicētis. Veh veh
veh habitantibꝰ in terra .i. iniquis peccatori/
bus et malis hoibꝰ. O humana ꝓsumptio. o
detestabilis et ꝑiculosa cōfidētia eoꝝ q̄ in sua
mala vita dei iudiciū nō formidāt. O insensati
peccatores cogitate diligenter qd acturi eritis
vel qd responsuri in extremo iudicij die: ⁊ dū
cognoscitis nullā eē i vobis astuciā nullāqȝ v̄
tutē q̄bus iudici eterno possitis obsistere: re/
uertimini ad penitentiā: vt sic esse valeatis de
nūero electoꝝ q̄ ꝑcipient regnuȝ eternū i q̄ deꝰ
cū oibꝰ sctis viuit ⁊ regnat i secl'a seculoꝝ. amē

Feria. 3. secūde hebdomade in quadrage/
sima ꝺ formidabilibꝰ iudicij signis. Ser. 25.

Eiiciebat omnes emen/
tes et venden/
tes de templo. Math. 21. et in
euangelio hodierno. Quod
terribilis appebit i iudicio xp̄s
clare ostendit nobis sacra euā
gelica lectio hodierna: in qua narratur celebre
ac famosuȝ iudiciū et signū potestatis q̄ erat in
xp̄o qui solus potuit flagello facto de funiculis
grandē multitudinē foras templū eijcere. Cō
uenerant q̄dē ibi vt solet fieri populi i magno
numero: neqȝ inuētus est q̄sq̄ȝ q̄ potuerit resi
stere v̄tuti q̄ erat in vno solo homine iesu xp̄o
ꝑp latentē eius diuinitateȝ. Ipse ergo vt po/
tuit eijcere adhuc in nr̄a humilitate consistens
oēs vendētes et emētes de tēplo: venturꝰ ē in
maiestate sua ad segregādū a cōsortio iustoruȝ
cūctos pctōres ipēitētes. Añ tñ aduētū eiꝰ ꝑce
dent terribilia signa q̄ i h̄ s̄mone merito cōtē
plari debemꝰ: vt ꝑ illoꝝ recordationē deuȝ ti/
mentes et ad pniaȝ redeūtes: nō inueniamur i
numero illoꝝ quos xp̄s taȝ acriter a sua facie
eiecit: et eternaliter ꝯdēnabit. De ipsis ergo si
gnis iudicij tria misteria ꝑncipalia erūt ꝺclarā
da. Primū dr̄ cōditio. Scd̄ȝ rō. 3m cōclusio.

Q ꝺ iminēte iudij tp̄e multa signa fient in
sole luna stellis: i celo et in terra: in angelis ⁊
quasi in omnibus alijs creaturis. Ea. I.

PRimū misteriū cōtēplādū ꝺ signis di
cit cōditio. In quo videre debemus
qualia erunt et cuius cōditiōis signa
iudicij. Unde Ri. in quarto. 48. di. inducit
Hiero. q̄ in annalibꝰ iudeoꝝ scribit se legisse
15. signa q̄ sunt hec. Prima die oia maria
exaltabuntur. 15. cubitis supra oēs mōtes. Se
cunda die oia equora ꝓsternent i ꝓfundū ita vt
vix possint videri. Tertia die redigent in sta/
tuȝ antiquū. Quarta oēs belue q̄ mouent in
aquis cōgregabunt et eleuabunt super aquas
mugientes. Quinta oia volatilia celi congre/
gabuntur in cāpis: et nō gustabūt neqȝ bibēt:
sed emittent voces quasdā quasi flebiles. 6. fla
mina surgent ab occasu solis ignea cōtra faciē
firmamēti vsqȝ ad ortū currentia. 7. oia side/
ra erratica et fixa sꝑgent ex se igneas comas sicut
comete. 8. magnꝰ terremotus erit ita vt oia al/
ta edificia ꝓsternant. 9. oēs lapides scindētur
et vna petra collidet aliam. x. oēs plāte fluent
sanguineū rorē. xi. omnes mōtes ⁊ colles et
edificia in puluereȝ redigent. xij. oia animalia
venient ad cāpos de siluis ⁊ montibꝰ rugiētia
⁊ nihil gustantia. xiij. oia sepulchra ab ortu so
lis vsqȝ ad occasuȝ patebūt cadaueribꝰ ad resur
gendū. xiiij. homines de habitaculis suis rece
dent discurrēdo attoniti velut amētes et nō au
dentes loqui. 15. oēs homines morientur ⁊ re
surgent cū mortuis longe ante defunctis. Et
q̄uis incertū sit vtrū talia signa sint ꝑcessura
iudiciū cū Hiero. ea nō affirmet: sed tantū le/
gisse se asserat: tñ ex euāgelico textu tria signa i
fallibiliter et certitudinaliter colliguntur. Pri
muȝ dicitur corpoꝝ celestiū immutatio. Secū
dū angelicaꝝ virtutū cōmotio. Tertiū signi re
dēptoris appitio. Primū signū habet Ma
the. 24. vbi dicit. Sol obscurabitur: ⁊ luna nō
dabit lumē suū: ⁊ stelle cadēt de celo. Et Lu.
21. Erūt signa in sole ⁊ luna et stellis. Et hoc
ꝑdixit Esai. 13. c. Stelle celi et splēdor eaꝝ nō
expādent lumē suū: obtenebratus est sol i ortu
suo: ⁊ luna non splendebit in lumine suo. Et
Apoc. 8. Quartus angelus tuba cecinit et ꝑ/
cussa est tertia pars solis: tertia ꝑs lune: tertia
pars stellaꝝ: ita vt obscuraretur tertia ꝑs eaꝝ.
Circa obscurationē solis notandū est s̄ȝ alex.
3. pte summe. ⁊ Ric. q̄ sequuntur magr̄ȝ. 48.
di. quarti li. Quod solē et lunā obscurari pōt i
telligi vel in ipso aduentu iudicis: et sic dicūtur
obscurari nō sui luminis priuatione: s̄ȝ supue
niente maioris luminis claritate. Et hoc ꝑdi/
xit Esaias. 24. c. Erubescet luna et confundet
sol cū regnauerit dn̄s exercituū in monte syon
et in irl'm: ⁊ in cōspectu senū suoꝝ fuerit glori
ficatus. Pōt etiā itelligi solē ⁊ lunā obscurari
ante iudicis aduentū: ⁊ sic patient ecclipsiȝ sup
naturaliter: quoniā si paterent ꝑ naturam non
oporteret hoc poni intra signa: cū multotiēs h̄
acciderit

acciderit. Sʒ credēdū ē ꝙ ↄtrā naturā patient̄ simul eclipsiʒ ad terrorē hominū. Per natu/raʒ. n. impossibile esset ꝙ simul paterent̄ ecli/psiʒ: qꝛ naturalis eclipsis solis causat̄ ꝑ inter/positionē lune inter aspectū nostrū solisqʒ. Et naturalis eclipsis lune ꝑ iterpositionē terre dia/metraliter iter solē ⁊ lunā. De illa ergo eclipsi sic ꝓphauit Johel. 2. c. sol ꝟtet̄ i tenebras ⁊ lūa in sanguinē anteqʒ veniat dies magnꝰ dn̄i et horribil̄. De casu etiā stellaꝝ ſʒ Aug. 20. ď ci/ui. dei. c. 14. credēdū est ꝙ tropica sit illa locu/tio qua dicit̄ stellas cadere ď celo: eo ꝙ ꝓprie lo/quēdo ꝟificari nō posset: qꝛ corꝑa celestia nō sunt grauia nec corruptibilia: vt. d. Ari. i. de celo et mū. Ideo dicunt̄ cadere ď celo: qꝛ vide/buntur lumine suo priuari superueniente cla/ritate maiori. Vel pōt itelligi ꝙ stelle cadēt de celo q̄ʒtū ad appuōeʒ: qꝛ iflāmati vapores i tā/ta multitudine descēdēt: ꝙ videbit̄ aspiciētibꝰ ꝙ sint stelle de celo cadentes. Secūdū signū erit angelicaꝝ virtutū cōmotio. De quo Ma/the. 24. Virtutes celorū mouebūtur. Et h̄ ſʒ doctores p̄fatos pōt duplr̄ intelligi: aut ꝑ ordi/ne ꝟtutū q̄ ſm Dio. li. de an. hierar. ē mediꝰ in media hierarchia. aut ꝑ oibus celestibꝰ spiri/tibus. Primo mō ꝑ tāto ꝟtutis celoꝝ cōmo/uebunt̄: qꝛ angeli illius ordinis quorū officiuʒ est circa mundū regimē gerere faciēdo aliqua facta insolita ad reuocādū mētes hominū i deū per modicū tp̄s ante xp̄i aduentū facient facta maioris admirationis q̄ʒ vnq̄ʒ ante fecerit. Et i ipso xp̄i aduētu mouere cessabunt corpora ce/lestia. Accipiendo ꝟo ꝟtutes pro oibus āge/lis beatis dicuntur moueri ſm magr̄m nō me/tu dānationis vel aliqua perturbatione pauo/ris: sed quadā admiratōe eoꝝ q̄ videbunt. Et sic intelligitur illud Job. 26. Colūne celi pa/uent et cōtremiscunt ad nutū eius. Tertiuʒ signū dicit̄ signi redemptoris appitio: de quo in euāgelio. Tunc appebit signū filij hois: qď multipliciter pōt itelligi ſʒ Alex. in. 3. Vno signū illud pōt dici signū crucis: de quo cantat ecclesia. Hoc signū crucis erit in celo: cū dn̄s ad iudicādū venerit. Et Criso. Crux appebit sole lucidior excn̄s. Secūdo mō pōt dici signū passionis i carne xp̄i. iuxta illud zach. 12. Vide/būt i quē trāsfixerūt. ⁊ Apoc. 1. c. Videbit cuʒ ois oculus ⁊ q eū pupugerūt. Tertio mō pōt intelligi signū crucis imp̄ssuʒ mētibus fideliū Hec sunt signa q̄ colligunt̄ ex euāgelio. Tn̄ vt Lucas addit in terris erit p̄ssura gētiū p̄e cōfussione sonitus maris ⁊ fluctuū: vsqʒ vni/uerso orbi. Ideo nō est dubitādū ꝙ ante dieʒ iudicij videbunt̄ terribilia signa: nō solū i sole luna ⁊ stellis: veꝝ etiā in aere: in auibꝰ: i terra in arboribus: in mari: in animalibus: i aquis in fluminibus: et in omnibus abyssis.

Qď signa p̄dicta i p̄cedēti cap. fiēt ad signi/ficandū t̄ribilitatē iudicis: ⁊ ad accusādū pctōꝝ: vl̄ q̄si ad ↄpatiēdū suo mō mis̄is dānat̄. L. 2.

Secundū mysteriū cōtēplādū dr̄ ratio In quo cōsiderare debemus quare p̄/dicta signa fient an̄ diē iudicij. Et dici pōt ꝙ ꝓꝑ tres rōes. Pria dr̄ ostēsiōis. S̄a accu/satōis. Tertia ↄpassiōis. Pria rō dr̄ ostēsiōis ad ostēdēdū q̄ʒ terribil̄ erit aduētꝰ filij dei iudicā/tis q̄n creature sue tm̄ terrorē icutiēt hoibꝰ. iō Greg. i omel. d. multa dn̄t mala p̄currere vt malū valeāt sine fine nūciare. nā si timēt hoies i solitā sol̄ obscuratōeʒ: sic Vir. d. 1. geor. Ille ēt extincto misatꝰ cesare ro. Cū caput obscura nitidū ferrugie texit. Impiaqʒ eternā timuerūt secula noctē. Si timēt nō cōsuetas tenebras sic egyptij: ď qbꝰ Exo. x. Facte sūt tenebre horri/biles i vniuersa terra egypti tribꝰ diebꝰ: nemo vidit fratrē suū nec mouit se ď loco i qͦ erat. si timēt terre motū. si vētoꝝ vehemētiā. si noctur/nos strepitꝰ. si draconū aut s̄pētū sibilos. leo/nūqʒ rugitꝰ ⁊ hꝰi: q̄ʒto magis timebūt tremēdā vocē seuerissimi iudicis dānātis ⁊ exprobrātis malos. S̄a rō illoꝝ signoꝝ dr̄ accusatōis. oēs n. fere creature imutabunt̄ ꝑate ad vindictā ↄ̄ pctōres. iuxta illď Sap̄. 5. Armabit creaturā ad vindictā inimicoꝝ suoꝝ. nā cū deꝰ oēs crea/turas fecerit ad hois vtilitatē: ⁊ oēs deo obe/dierint hoi s̄uiēdo: ipse ꝟo hō rebellis ⁊ iobe/diēs creatori suo extiterit: iō accusabūt eū q̄si i/gratū: clamabit nāqʒ suo mō celū. O deꝰ ops ego hoi ministraui cū planetis meis ifluendo suꝑ terrā ⁊ alia oꝑādo q̄ iussisti: ipse ꝟo te offē/dit: g° vidica iustissime iudex. Clamabūt sol ⁊ luna ⁊ stelle. O deꝰ magne: nos ďdimꝰ pctōri/bus lucē vt tuū ꝑseq̄remur ipiū: illi ꝟo in oi/bus te cōtēpserūt: fac g̊ vidictā. Clamabit hoc mō aer. clamabit t̄ra. clamabūt aq̄ ⁊ oia q̄ i eis sūt. Iō Hugo ď scō vic. ait. In die illa vltōis ni/hil hēbit qď r̄ndere possit hō pctōr: vbi celū ⁊ terra sol ⁊ lūa dies ⁊ noctes ⁊ totꝰ mūdꝰ stabūt aduersuʒ nos i testimōiū pctōꝝ nr̄oꝝ. Tertia rō illoꝝ signoꝝ dr̄ ↄpassiōis. mouebūt̄ vtiqʒ q̄si q̄dā affectu pietatis ⁊ ↄpassiōis oēs creature ad cōpatiēdū dānatis mis̄is. Vn̄ Criso. suꝑ

Math. ait. Patrefamilias moriēte domꝰ eiꝰ
turbať familia plangit et nigris se vestibus in
duit. Sic humano genere circa finē cōstituto
celi ministeria lugent et candore deposito tene/
bris induunť. Plāget ergo sol dānationem
hominū: plāget luna: plangent stelle: plangēt
oia elemēta et vniuersa q̄ creata sunt. O q̄ꝫ du
rus es. o tu pctōr q̄ꝫ ferreus: q̄ꝫ tibiipsi crude
lis: q̄ te dānādū cōspicis: ꝛ mortis sempiterne
adiudicandū: et tñ nō ploras. Plange qꝛ sol
te plāget: plāge qꝛ plāget te luna: plāge qꝛ plan
gent te stelle. Sꝫ meliꝰ plāge vt nō plangas.
Plāge qꝛ offendisti deum: vt tibi indulgeat.
Plange ꝑ contritionē et postula veniā. plā/
ge ꝑ timorē vt sic penā effugias. O saxeū pe/
ctus. o adamātinū cor. o isensibilis mens pec
catricis anime: que audiēdo ea q̄ dicimus nō
cōmoueť: nō cōpungiť: nō excitatur: nō de po
nit peccata: nec reuertitur ad dñm deū suum.

Quod terribilis erit vox tube vocātis mor
tuos ad iudiciū: et q̄ virtus diuina erit cā effi
ciens reformationis corpoꝝ: et resurrectiōis
mortuoꝝ: et vox tube erit causa instrumētalis.

Capitulum tertium.

Tertiū mysteriū cōtemplādū de signis
iudicij diciť cōclusio. Cōcludenť nā/
q̄ꝫ oia signa terroris i illo vno pauc/
scendo: qd̄ erit vox tube: de qua. i. cor. 15. Ca/
net. n. tuba et mortui resurgēt icorrupti: ꝛ nos
imutabimur. Secundū aūt Ri. di. 43. q̄rti li.
Vox tube nō erit cā efficiens reformatōis cor
poꝝ ꝛ vnionis animaꝝ ad illa: sꝫ virtꝰ diuina.
Erit tñ cā instrumentalis. Jō. i. The. 4. In
iussu ꝛ i voce archāgeli et i tuba dei descēdet d̄
celo. Ubi ponunť tria q̄ cōcurrent ad resurre
ctionē mortuoꝝ. Primū erit iussio. Secūdū
reformatio. Tertiū sonatio. Primū erit ius/
sio: qꝛ xp̄s iubebit pulueres seu ꝑtes quascū/
q̄ꝫ corpoꝝ mortuoꝝ recolligi ꝑ ministeriū an/
gelicū. Et hoc notauit apostolus cū dixit. In
iussu. Secundū erit reformatio. Precipiet ēt
xp̄s ex illis pulueribꝰ recollectis corpora refor
mari et reformatis animas vniri: q̄ duo fient
ꝑ v̄tutē diuinā: et istud notať ab apostolo cum
d. In tuba dei. Tertiū diciť sonatio. Archā
geli. n. qui fuerūt custodes ꝓuinciaꝝ i ꝓuin/
cijs quas custodierūt: clamabūt fortiter et sen/
sibiliter sono articulato: et mediante aliqua sen
sibili creatura formata: clamabūt inquā q̄ oēs
corā iudice cōpant diffinitiuā sententiā ꝛ irre/
uocabilē audituri. Et h̄ notauit apostolꝰ cū di
xit. In voce archāgeli. De hac aūt sonorosa tu
ba sic inq̄t. Crisoꝰ sup Math. Vere vox ma/
gna vox tube terribilis cui oia obediūt elemen
ta: q̄ petras scindit: iferos apit: portas tartare
as frāgit: vincula mortuoꝝ disrūpit: et d̄ ꝓfun
do abissi aias corporibꝰ suis assignat. Hec āt
oia citius cōsumanť i ope q̄ꝫ sagitta trāsit i aere
dicēte apostolo. In momēto i ictu oculi i no/
uissima tuba. Et Hieroꝰ sup Math. sic loqui
tur. Quotiens diē iudicij cōsidero toto corpe
cōtremisco. Siue. n. comedā siue bibā siue ali
quid aliud faciā semp videť illa tuba terribilis
insonare auribꝰ meis. Surgite mortui venite
ad iudiciū. Et idē ad Cromatiū et heliodoꝝ.
Ego in sceleꝝ meoꝝ latens sepulchro ꝛ pecca
torū vinculis colligatus quotidie dñicū illuꝫ
clamorē expecto. Hieronyme veni foras. Ego
deniq̄ꝫ oia tuta timeo. Quid audis peccator.
Quid Hiero. dicit. Et q̄s ipse erat. Nonne
sanctus. Nōne ꝓbus et v̄tuosus: nōne a cu/
ris terrenis penitus absolutus: nōne peniten
tia maceratus: nōne in dei ope assiduus. Et
tñ clamat ego timeo: et cur nō times tu o ama
tor seculi. O negligēs in via dñi. O peccator
nequissime cōtremisce et cōcutianť viscera tua
depone fatuitatē mētis tue qua fit vt nō timeas
ꝛ sepius mente reuolue Hieronymi v̄ba. d.
Ego timeo. Ad hoc facit exēplū q̄d barlaam
dixit d̄ Josaphat. Q̄d rex q̄dā magnꝰ christia
nus tñ ꝛ deuotus vt plurimū mestus oibꝰ ap/
parebat. ꝛc̄. O amara vox. O dura. o tediosa
peccatoribꝰ oibꝰ quando diceť eis. Surgite et
venite ad iudiciū. Ergo ꝓuideamꝰ vt dū tp̄s
adest ꝛ facultas dať ꝑ penitentiā recōciliemur
deo quē offendimꝰ: vt bonitate sua ipse absol/
uat nos a peccatis annumeretq̄ꝫ societati san/
ctoꝝ: cōcedēs hic nobis gratiā et in futuro glo
riā q̄ sit benedictꝰ ꝑ ifinita secula seculoꝝ. amē.

Feria quarta secunde hebdomade in qua/
dragesima de ordine et cōditionibꝰ iudicij ge
neralis: ꝛ de sentētia cōtra dānatos ferēda ac
de suaui vocatōe electoꝝ. Sermo. 26.

Viri niniuite surgēt i iudi/
cio. verba sūt
ista dñi nostri iesu christi Ma/
the. 12. c. ꝛ i euāgelio hodierno.
cōmemorabat frequētius salua/
tor noster dilectissimi diē iudicij: quoniā nihil
terribiliꝰ pctōribꝰ pōt dici. Quis nā tā demens
tā stultus: tāq̄ꝫ obstinatissimus eē pōt: vt cū au
dit se iudicādū diuino iudicio reseruari timere
nō debeat

nõ debeat. Judicabit de⁹ omnes hoies oẽsqȝ
angelos qui peccauerũt: et cõtra eos sententiã
pferet irreuocabilẽ. Quoniã tñ p̃ter ea q̃ di/
cta sunt de futuro iudicio generali: nõ paꝝ vti/
le est meditari et cõsiderare ea q̃ in illo iudicio
fienda sunt: iccirco i presenti ſmone adhuc de
ipso erimus aliqua tractaturi. De quo tria my
steria adhuc proponimus contemplanda.
Primum dicitur ordinatio.
Secundum reuelatio.
Tertium premiatio.

De ordine iudicij tã ſm locũ q̃ȝ modum et
qualiter ab omnibus siue bonis siue malis vi/
debitur xp̃s in maiestate sua. Capitulũ. .i.

Primũ mysteriũ cõtemplãdũ de iudi/
dicio generali dicit̃ ordinatio. Ordi/
nabitur etenim ſm doct. q̃ȝtũ ad tria.
Primo q̃ȝtũ ad locũ. Secũdo q̃ȝtũ ad mo
dũ. Tertio q̃ȝtũ ad aspectũ. Primo ordi/
nabit̃ q̃ȝtũ ad locũ: de quo aliq dicere voluerũt
q̄ erit vallis Josaphat ꝓpter v̓ba Johelis. 3.
c. d. Adducã oẽs gẽtes in valle Josaphat ꝛ di
sceptabo cũ eis. Sȝ magister sententiaꝝ. 48.
di. quarti li. quẽ etiã ceteri theologi subsequũ/
tur reprehendit illos q dictũ illud ꝓphicũ vo/
lunt intelligi: qm̃ oẽs hoies in valle illa cõpre/
hendi nõ possent. Et ꝓpterea est poti⁹ intelli/
gendũ mystice ꝛ spiritualiter: eo q̄ vallis Jo/
saphat interpretat̃ vallis iudicij. Dicit ergo
magister q̄ xp̃s descendet ad iudicãdũ sup ꝛa
montẽ Oliueti de quo in celũ ascendit: ꝛ sede
bit in aere in loco alto: ꝛ forte circa locũ illuȝ in
quo apostoli desierunt ipsuȝ corporaliter vide/
re qñ ascẽdebat in celũ. Hoies aũt cõgregabũ
tur in valle Josaphat cui p̃eminet mons oliue
ti. Et quot in illo pot erũt capi: tot erũt ibi. Alij
circa vallẽ: quidã propinquius: quidã v̓o re/
motius. Electis vero existentibus ad dexterã
iudicis non in terra sed in are. Juxta illud. i.
Thes. 4. Rapiemur cũ illis in nubibus ob/
uiã xp̃o in aere. Si enim nõ raperent̃ in aera
nisi post iudiciũ quãdo cũ iudice ibunt in celũ
nõ dicerent̃ rapi obuiã xp̃o: sed post xp̃m. Vi
ri tamẽ pfecti magis eminentius ꝛ ꝓpe iudicẽ
erũt. Magis autẽ congruũ erit q̄ xp̃s veniat
ad iudicãdũ in aere sup montẽ oliueti q̃ȝ sup
locũ in quo passus est: qꝛ passus est in forma
infirma: ꝛ iudicabit in forma gloriosa sicut in
gloriosa ascendit. Secũdo ordinabit̃ iudiciũ
q̃ȝtũ ad modũ. De summis nãqȝ celoꝝ descẽ/
det fili⁹ dei cũ potestate magna ꝛ maiestate cuȝ
omnib⁹ ãgelicis choris: ꝛ sua gloriosissima ma
tre. Deferent ante eũ angeli passionis instru/
menta ex miraculo reformata: videlicet colũnã
coronã spineã: cruceȝ: clauos: spongiã: ꝛ lan/
ceaȝ. Et omnes electi reassumptis corporibus
ꝓcedẽt ei obuiã. Quoꝝ ꝓcessionẽ et ordineȝ
pie cõtemplari possumus ſȝ q̄ Joh. i Apoc.
describit. Ait. n. 7. c. Audiui numeꝝ signato
ruȝ centũ quadraginta quattuor milia signati.
ex tribu Juda. 12. milia signati. Ex tribu Ru
ben. 12. milia signati. Ex tribu Gad. 12. mi/
lia signati. Ex tribu Aser. 12. milia signati.
Ex tribu Neptalim. 12. milia signati. Ex tri/
bu Manasse. 12. milia signati. Ex tribu leui.
12. milia signati. Ex tribu Symeon. 12. milia
signati. Ex tribu Jsachar. 12. milia signati.
Ex tribu zabulon. 12. milia signati. Ex tribu
Joseph. 12. milia signati. Ex tribu Beniami
12. milia signati. Post hec vidi turbã magnã
quã dinumerare nemo poterat ex omnib⁹ gẽti
bus ꝛ tribubus ꝛ linguis ꝛ populis stãtes an
te thronũ in conspectu agni amicti stolis albis
ꝛ palme in manib⁹ eoꝝ. Et clamabant vocem
magna dicẽtes. Salus deo nostro q sedet sup
throno ꝛ agno. In qua visiõe ponit Joãnes
numeꝝ electoꝝ accipiendo more scripture nu
meꝝ determinatũ pro indeterminato: descri/
bendo illũ p nomina tribuũ filioꝝ israel: per q̃
mystice designantur status illoꝝ q erunt saluã
di. Primus ergo status ex tribu iuda: qui
interpretat̃ confessio cõparebit in iudicio: ꝛ si/
gnat omnes peccatores omnesqȝ peccatrices
qui post multa scelera ꝛ peccata cõmissa redie/
runt ad pniam: de quib⁹ xp̃s dixit Meretri/
ces ꝛ publicani precedent in regno celorum.

Secũdus status cõparebit ex tribu Rubẽ:
qui interpretat̃ filius visionis: ꝛ signat oẽs vi/
ros doctos ꝛ illuminatos scientia q deũ i oib⁹
magnificauerũt. Tertius status cõparebit ex
tribu Gad: qui interpretat̃ accinctus latrun/
culus: ꝛ signat quoslibet cõiugatos q in sancto
matrimonio cũ dei timore ꝛ obedientia vixe/
rũt. Quartus stat⁹ cõparebit ex tribu Aser:
qui interpretat̃ beatus vel diuitias habẽs: ꝛ si
gnat oẽs sacerdotes diuites q ministri sunt sa
cramẽtorũ. Quintus status cõparebit ex tri
bu Neptalim: q interpretat̃ dilatatio mea: et
signat omnes religiosos q se dilatant nõ soluȝ
ꝓpter deũ ad seruanda p̃cepta: ſȝ etiã consilia
Sextus status apparebit ex tribu Manasse:
q interpretat̃ obliuio: ꝛ signat oẽs monachos

⁊ solitarios: q obliti cuiuscūq; cure tꝑalis: etiā
⁊ actionis spiritualis ꝑ cōtemplatiuā vitā deo
placere studuerunt. Septimꝰ status cōpebit
ex tribu Symeon: q interpretaᷣ obediētia: ⁊ si/
gnat oēs filios q mortui sunt sub cura parētuꝫ
quibꝰ in vita fuerūt obedientes. Octauꝰ statꝰ
cōpebit ex tribu Leui: q interpretaᷣ assumptꝰ
⁊ signat omnes ꝓlatos ecclesie q assumunᷣ ad
regimē animaꝝ. Nonꝰ statꝰ cōparebit ex tri
bu Isachar: q iterpretaᷣ vir mercedis: ⁊ signat
mechanicos ⁊ artifices oēs q laborāt ꝓ merce
de. Decimꝰ statꝰ cōpebit ex tribu zabolon: q
interpretaᷣ ꝓpugnaculū fortitudinis: ⁊ signat
oēs impatores reges principes ⁊ alios quoscū
q; dn̄os q ob rempublicā defendēdā augēdā
tuendāq; habuerūt ꝓmatū. Undecimꝰ statꝰ
cōpebit ex tribu Joseph: q interpretaᷣ augmē
tū: ⁊ signat oēs bonos mercatores q sua indu
stria sollicitudine ⁊ labore ciuitatū bona multi
plicāt ⁊ augmentāt. Duodecimꝰ status cōpe
bit ex tribu Beniamin: q interpretaᷣ cōtinen
tia: ⁊ signat oēs cōtinētes q vitia carnalia ma/
xime sunt detestati. Post quos venient oēs mar
tyres cōfessores ⁊ apostoli ⁊ ꝑsentabūt se corā
altissimo ipatore dn̄o iesu xp̄o laudātes ⁊ bn̄/
dicētes cū leticia nomē sanctū eius. Ex alio
vero latere dānati oēs reassumptis corporibꝰ
suis vna cū diabolis cōpebūt. Primi erunt
oēs despati: quoꝝ capitanei erūt Cayn q iter/
fecit fratrē: ⁊ Judas q vendidit xp̄m. Scd̄i
erūt oēs viri docti q fuerunt sapientes vt face/
rent mala: bn̄ aūt facere nescierūt. Ibi erūt infla
ti theologi: ibi erūt curiosi ⁊ vani ph̄i: ibi arro
gātes iuriste: ibi ꝓcuratores ⁊ aduocati dolosi
ibi notarij falsi: ibi oratores mēdaces: ⁊ adula
tionibꝰ veritatē despiciētes. Tertij erūt oēs
vxorati q matrimonij federa violauerunt: ibi
erūt q cōtraxerūt in gradibꝰ ꝓhibitis: aut cum
ordinibus sacris: aut post cōtinentie vota: ibi
erūt mulieres adultere q̄ de bonis viroꝝ nu/
trierūt filios alienos. Quarti erūt oēs mali
sacerdotes q curā aiaꝝ acceperūt cū eēnt isuffi
cientes: q nō dixerūt officiū ad qd̄ tenebanᷣ: q
celebrarunt in mortali pctō: q tenuerūt secrete
vel publice cōcubinas ⁊ sacramēta ꝓ ꝓcio vēdi/
derunt. Quinti erūt oēs mali religiosi q nō
seruauerūt regulas suas quas ꝓmiserūt deo
obseruare q peiores fuerūt in moribꝰ q̄; stipē/
diarij: supbi: presumptuosi: hypocrite: inuidi:
maliuoli: iniqui. vulpes pelles: dolosi: detractores
susurrones: bilingues: mēdaces: sacrilegi ex/
cōicati: ⁊ qdā dānabiles heretici. Sexti erūt
oēs mali monachi ⁊ solitarij ociosi: pigri: co/
medētes bn̄: paꝝ loquētes cū deo: ⁊ minꝰ cuꝫ
hominibꝰ: stātes in solitudine ꝓpter gloriam
mūdi: pleni fantasijs ⁊ cogitationibꝰ etiā ⁊ fa/
ctis turpissimis: ⁊ pre verecūdia talia cōfiteri
omittētes. Septimi erūt oēs supbi filij qui
ꝑentibꝰ suis inobediētes eos spreuerūt afflixe/
runtq;: ⁊ molestauerūt cōtumelijs conuitijs
iproperijs ⁊ qn̄q; verberibꝰ: nec debitā ipē/
derūt reuerentiā. Octaui erūt oēs lupini ꝓ
lati q nō itrauerūt ꝑ hostiū in ouile: neq; voca
ti fuere a deo: sicut Aarō: ſ; munere ꝓcio arte
dolo iportunitate tꝑaliq; fauore: et alijs inde/
bitis modis ecclesiasticos rapuerūt honores:
⁊ bona ecclesiaꝝ nō paupibus quoꝝ sunt: sed
ꝓpinquis et amicis: ⁊ qd̄ peius est lenonibꝰ ⁊
meretricibꝰ distribuerūt ⁊c̄. Noni erūt oēs
mali mercatores fraudulēti: falsarij: simulati:
ꝑiuri: deceptores ⁊ vsurarij. Decimi erunt
oēs tyrāni et mali dn̄i q seipsos deificātes nō
timuerūt deū: et suos subditos grauarūt iniu/
ste. Undecimi erūt oēs artiste neq̄;: q suas
artes cū iniusticia et alioꝝ dāno exercuerunt.
Duodecimi erūt oēs incōstātes et luxuriosi
et oēs alij pctōres q a parte sinistra ꝑn̄tabūtur
corā iudice clamātes ac dicētes. Heu heu cur
nati sumꝰ. O q̄; amara ē dies ista. o mihi nos
quo trahimur. Veh nobis q꞉ ꝑgimꝰ ad rigo/
rosuꝫ iudiciū. Tertio ordinabiᷣ iudiciū q̄;tū
ad aspectū. Scd̄m eniꝫ Alexan. in. 3. Ric. et
Bon̄. di. 48. quarti li. Boni et mali visuri
sunt iudicē viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Mali i forma
q̄ filiꝰ hois ē: ſ; tn̄ i claritate q̄ iudicabit: nō i in
firmitate q̄ iudicatꝰ est. Fiet eniꝫ virtute diuina
supnaturaliter: vt videāt formā gloriosam cor/
pis xp̄i ad āpliorē illoꝝ cōfusionē: q꞉ qlibet eo
rū tristabiᷣ ac confundeᷣ vidēdo gloriā eiꝰ quē
vehemēter odit. Dānati. n. vehemēter oduūt
deuꝫ nō sub rōne q̄ bonꝰ est: ſ; sub rōne q̄ eos
punit. Cognoscēt isup dānati diuinitateꝫ xp̄i
nō ꝑ clarā visionē: ſ; ꝑ effectꝰ. Boni vero vide
būt gloriā corpis xp̄i cū gaudio ⁊ leticia oculo
corpali: ⁊ gloriā aie oculo mētali: ⁊ ēt clare vi/
debūt diuinitatē. Fietq; adhuc supnaturaliter
vt ita eū videāt ⁊ audiāt q sunt a remotis sicut
ꝓping. Tūc sic dic̄ Criso. sup Math. plāgēt
iudei vidētes viuētē ⁊ iudicātē quē q̄si hoīem
mortuū existimabāt: ⁊ cōuincētes se corpe vul
nerato scelus suū negare nō poterūt. Plāgent
et gētiles q vanis disputationibꝰ decepti philo
sophoꝝ

sophoꝝ irratiōabilē stulticiā putauerūt eē deū
colere crucifixū. Plāgēt se xp̄ani pctōres: qui
magis dilexerūt mūdū q̄3 xp̄m. Plāgēt se he
retici q puꝝ hoiem crucifixū dixerūt: cū videāt
ipsum eē iudicē in quē iudei trāsfixerūt. h ille.
O quāta erit etiā i dānatis afflictio quantusq3
meroꝛ cum videbūt multitudinē electoꝛum.
Tūc vt scribit Sap. 5. stabūt iusti i magna cō
stantia aduersus eos q se angustiauerūt τ qui
abstulerūt laboꝛes eoꝝ. Vidētes turbabunt ti
moꝛe horribili τ mirabunt in subitatōe inspa/
te salutis: dicētes intra se p̄ penitentiā agētes: τ
pre angustias spūs gementes. Hi sunt quos
aliqn̄ ha. i deri. τ in si. ipro. Nos isen. vitā il/
loꝛū estimabamꝰ insa. τ fi. illoꝝ sine ho. Ecce
quō cōpu. sūt iter fi. dei: τ iter scōs soꝛs illoꝝ ē

Qualiter accusabuntur in die iudicij τ no/
ta fient peccata omniū nec poterit quis defen/
dere se aut excusare. Capitulū. .2.

Secundū mysteriū cōtēplādū de iudi/
cio vocat reuelatio. Reuelabunt gp/
pe oia dānatoꝝ pctā: tā publica q̄3 se/
creta. Circa quā reuelationē occurrēt tertia.
Primū dr̄ accusatō. Secūdū testificatio. Ter
tiū arctatio. Primū accusatio. Stabūt nā/
q3 tres accusatores ꝯ pctōres. Primꝰ erit dia
bolus q dicet. Equissime iudex iudica istū esse
meū q noluit eē tuꝰ. Tuus erat p naturā: meꝰ
est factꝰ p suā maliciā. Tibi inobediens mihi
obediens. Judica ergo istū esse meū mecūq3
dānādū. Cognoscēt eni3 tūc fatui pctōres: q̄3
grauiter errauerūt acquiescere diabolicis sua/
sionibus quādo videbūt oēs demones contra
illos clamātes. Secundus accusatoꝛ erit ꝓ/
priū scelus. Nā vt ingt Ric. in. 4. dis. 43. In
iudicio cognoscet qlibet hō peccata q̄ fecit tā iu
stiq̄3 reprobi. Mali eni3 cognoscent vt ex illa
afflictōe ampliꝰ crucietur. Boni vo qꝛ ex co/
gnitione remissionis τ indulgētie ampliꝰ cōso
labunt: τ diuinā misicordiā collaudabūt. Nō
solū autē ipsimet: s3 sigillatim vnicuiq3 mani
festa erūt omniū bona et mala. S3 noticia illa
τ diuulgatio peccatoꝝ q̄ fecerūt electi: nō gene
rabit eis penā nec ignominiā nec cōfusione3:
quinimo cedet ad coꝝ gloriā ꝓpter penitētiā
quā fecerūt. Et hoc dicit Greg. 4. morali. v
sus finē. q ait exponēs illō p̄s. Misericordias
dn̄i in eternū cātabo. Quomō misericordias
dn̄i cātat in eternu3: q miseꝝ se ignorat fuisse.
Et si miserie trāsacte nō meminit: vn̄ largito/
ri misericordie laudes reddit. Manifestatio
ergo peccatoꝝ q̄3tū ad reprobos nō quātū ad
iustos erit accusatio. Tertiꝰ accusatoꝛ erit to/
tus mundus. Unde Criso. sup Mathe. In
illa die vltionis nihil est qd̄ rn̄deamus: vbi ce
lu3 τ terra aqua sol τ luna dies τ noctes τ to/
tus mundus stabūt aduersum nos in testimo
niū peccatoꝝ nostroꝝ. Secūdū qd̄ occurret i
reuelatōe peccatoꝝ erit testificatio. Tres eni3
testes habebit tūc cōtra se pctōꝛ. Unū supra se
scilicet deū. Secūdū intra se. s. cōscientiā pro/
priā. Tertiū iuxta se. s. ꝓpriū angelu3 homini
ad custodiā deputatū: q tāq̄3 cōscius oiu3 q̄ hō
fecit cōtra eu3 testimoniū p̄hibebit. Vn̄ Job.
20. Reuelabūt celi idest angeli iniquitatē eiꝰ.
Tertiu3 qd̄ occurret in reuelatione peccatoꝛū
erit arctatio. Arcte eni3 erunt tūc τ stricte vie
omniū peccatoꝝ quādo nō poterūt negare: nō
excusare: nō appellare: nō fugere: nō īpetrare
veniā: nō habere refugiu3. O q̄3 flebilis erit
tūc dānatoꝝ cōdicio. Nō valebunt eis p̄ces:
nō clamoꝛes: nō gemitꝰ: nō parētes: nō ami/
ci: nō deniq3 quicq̄3 aliud. Unde Criso. sup
Math. Nō erit tunc resistendi virtus cōtra
deu3: nec fugiendi facultas ante facie3 eius:
nec penitentie locus: nec satisfactionis tēpus.
Et grego. in omel. inquit. O q̄3 anguste erūt
tūc vie reproboꝝ: superius erit iudex iratus:
inferius horrendū chaos: a dextris peccata ac
cusantia: a sinistris infinita demonia ad sup/
pliciū trahentia: intus conscientia vrens: foris
mundus ardens: miser peccatoꝛ sic cōprehen
sus quo fugiet: latere erit impossibile: appare/
re intollerabile. hec ille. Poterit tunc vnusq̄s
q3 dicere illō p̄s. Quo ibo a spiritu tuo et quo
a fa. t. f. Si ascen. in ce. t. il. es. si de. in infer.
ades. Si sum. pen. m. di. τ ha. in extrema.
Etenim il. m. t. dedu. me. τ. t. m. de tu.

Qualiter in iudicio xp̄s alloquetur electos
blande atque benigne: malos vero aspere sa/
tis τ dure: τ quomō impij separabunt a iustis
Capitulum. .2.

Tertiū mysteriū cōtemplādū de iudi/
cio dicit p̄miatō. Circa qd̄ adhuc tria
debemꝰ attentissime cōtēplari. Pri
mū dicit electoꝝ allocutio. Secūdū dānato/
rū cōtristatio. Tertiū omniū sepatio. Pri
mū dicit electoꝝ allocutio. Loquet nāq3 xp̄s
electis suis tria suauissima vba. Primū vbū
erit dulcis vocatiōis: qn̄ facie leta τ vultu hila
ri ad dexterā ptē se vtēs aspiciet suā dulcissimā
matrē τ ceteros electos τ scōs poteritq3 dicē li

cet ī euāgelio nō ponat. O genitrix mea. o ve/
neranda ⁊ dignissima regina celoꝝ: ecce iam
tp̄s est vt cunctis hominibꝰ qui fuerūt ī mūdo
innotescat gloria tua: videātqȝ oēs merita tua
Tu nēpe es illa q̄ hūilitate charitate ceterisqȝ
ꝟtutibus ad tuū vteꝝ me inclinasti. Tu me
nouē mensibꝰ in ventris tui tabernaculo tenui
sti. Tu me natū deū hoiem in p̄sepio adorasti
inuoluisti pānis: ⁊ lacte tuo mellifluo me paui
sti. Tu cū lachrymātē me cernebas lachryma/
baris. Cū vigilante vigilabas: cū patiēte patie
baris: tu me in brachijs sepe portasti: ⁊ corde
⁊ ope semꝑ mecū fuisti. Mecū pre dolore cuȝ
crucifigebar in cruce crucifigebaris ī aīa. Et
cū a toto mūdo essem derelictus: sola firma in
mea fide mansisti. Junxisti volūtatē tuā volū/
tati mee. Sācta humilis ⁊ deuota celestia sem
ꝑ desiderasti. En iaȝ toto mūdo ꝑiter cōgrega
to: ⁊ ego excelsaȝ gloriā tuā quā tibi dare vo/
lui patēter monstrabo. Postmodū ꝟo apl'is
refert. Vos discipuli mei filij ⁊ fratres dilecti
q̄ reliqstis oīa ꝓpter nomē meū ⁊ paupes ⁊ ꝑe
grini ꝑ terraꝝ orbē fideliter laborastis: ⁊ tādē
patiēter mortē sustinuistis. Et post martyribꝰ
dicet. O vos feruētes martyres: q̄ ꝓ meo amo
re tormēta ⁊ pēas horribilissimas sustinuistis
⁊ mori potius q̄ȝ me negare elegistis. Dein/
de alloquet̄ ꝟgines. O vos ꝟgines mūdi q̄
sanctā illibatāqȝ castitatē tantoꝑe amastis. Et
vos o sancti cōfessores: q̄ corꝑa vr̄a arctissima
pnīa macerastis. O vos oēs sc̄i religiosi q̄ ab/
negastis ꝓpriā volūtatē. O deniqȝ vos q̄ mi/
sericordie oꝑa ꝓximis vr̄is exhibuistis. Esuri
ui.n. ⁊ dedistis mihi mādūcare. Sitiui ⁊ dedi
stis mihi bibere. Hospes erā ⁊ collgistis me.
Nudꝰ erā ⁊ cooꝑuistis me īfirmꝰ erā ⁊ visita/
stis me. Venite ad me vos diligentē. Venite
ad me fontē oīuȝ bonoꝝ. Ad me summū gau
diū. Ad me summā pulchritudinē. Ad me sū
mū solatiū. Veni o chara gēitrix. Vēite o oēs
electi. O dulce venite. o vox dulcior suꝑ mel ⁊
⁊ māna. Et qd̄ faciēt tūc dānati q̄ nō vocabūt̄
Audiēt tm̄ xp̄m vocātē electos suos. Percu/
tient ꝓfecto pectora clamabūt ⁊ dicēt. Heu no
biscur nati sumꝰ. Heu q̄r vocati sūt illi: ⁊ nos
nō vocamur: ⁊ nobis nihil dr̄. Quinimo ex/
pectātes sumꝰ audire sn̄iaȝ horribilis dānatio
nis. Scd̄ȝ ꝟbū suauissimū qd̄ loquet̄ xp̄s ele
ctis suis dr̄ bn̄dictōis. Nā post vocatōem sub
iunget eis bn̄dictionē suā: dicetqȝ vt pie credo
primo m̄ri sue. Bn̄dicta sis tu: bn̄dicta sit aīa
tua: bn̄dictū sit corpꝰ tuū: bn̄dicti sint oēs labo/
res tui. Deinde dicet ⁊ ceteris. Bn̄dicti sitis
vos oēs electi mei. O q̄ȝ grata erit bn̄dictio il
la, oībꝰ illis. O q̄ȝ grauis ipsis dānatis q̄ tūc
ītelligēt q̄ȝtū ꝓfuit bn̄ facere: amare deū: ⁊ odi
re pctm̄. Tertiū ꝟbū suauissimū qd̄ loq̄t̄ xp̄s
electis suis dr̄ remuneratiōis: q̄n subiunget.
Possidete paratū vobis regnū a cōstitutione
mūdi. Regnū ī quo ē oīs iocūditas oīs pleni
tudo bonoꝝ: oīs suauitas: oīs trāqllitas: oīs
pax: oīs cōcordia: oīs letitia: oīs q̄es: oēs diui
tie: oīs satietas: oē deniqȝ bonū Nullū incō/
modū: nulla tristicia: nullꝰ dolor: nullꝰ labor:
nulla īfirmitas: nullū fastidiū: nullꝰ meror: nul
la discordia: nullū deniqȝ malū. O pcōres in/
sensati: cur nō conamini ⁊ vos regnū illd̄ acq
rere: cui totus mūdꝰ cū oībꝰ bonis suis cōpari
nō pōt. Secūdū cōtēplādū dr̄ dānatoꝝ cōtri
statio. Nā post oīa q̄ supradicta sunt vehemē/
ter pctōres cōtristabunt̄ ꝓpter tria. Primo
ꝑꝑ exprobratōeȝ. Acriter nāqȝ xp̄s exprobra
bit illos. d. illd̄ vel simile: qd̄ Criso. suꝑ Ma/
the. ait. Ego ꝑꝑ vos hō factꝰ suȝ: alligatꝰ ⁊ de
risus: cesus ⁊ crucifixꝰ. Vbi ē tātaꝝ iniuriaꝝ
meaꝝ fructꝰ. Ecce p̄ciū sanguinis mei quē de
di ꝓ redēptiōe aīaꝝ vr̄aꝝ. Vbi est fuitus vr̄a
quā mihi ꝓ p̄cio sanguinis mei dedistis. Ego
suꝑ gloriā meā vos habui cū esseȝ deus appa/
rens hō: ⁊ viliorē me oībꝰ rebꝰ vr̄is fecistis.
Nā oēm rē vilissimā terre amplꝰ dilexistis q̄ȝ
iusticiā meā ⁊ fidē. h Criso. O scelerati ⁊ in/
grati pctōres: qd̄ mali feci vobis. Quid ꝓ vr̄a
salute facere debui qd̄ non feci. Videte caput
meū splēdidū: h̄ ē illud q̄ ꝓ vobis spinis fuit
coronatū. Habui faciē meā nūc sole lucidiorē
fetidissimis sputis ꝓ vobis deturpatā. Corpꝰ
h̄ gloriosum qd̄ īspicitis ꝓ vobis fuit dure fla/
gellatū: ⁊ ī cruce cōfixū. Ecce signa. Aspicite
loca clauoꝝ: aspicite manꝰ: aspicite pedes: aspi
cite latꝰ. Jnq̄t.n. Criso. Veniet xp̄s ī iudicio
nō solū vulnera: sȝ exprobratissimā mortē on̄/
dēs. 2° cōtristabunt̄ pctōres ꝑꝑ ꝯtrariationē
Jn tātis.n. angustijs cōstituti oēs sc̄os ꝯ̄rios
habebūt. 3° cōtristabunt̄ ꝑꝑ sentētiationeȝ: q̄n
audiēt tonitruū illd̄ grāde ⁊ formidabile: vocē
s. iesu xp̄i īdignāt̄ ipsis. d. Jte maledicti ī ignē
eternū: q̄ paratꝰ ē diabolo ⁊ āgelis eiꝰ. Tertiū
ꝯtēplādū dr̄ oīuȝ seꝑatio. O si vellemꝰ ꝯtēpla
ri q̄n seꝑabūt̄ iniusti a cōsortio iustoꝝ ⁊ a visiōe
dei: q̄ȝta erit illoꝝ lamētatio q̄ȝ flebiles voces
ꝓrūpemꝰ certe in lachrymas. Jbūt q̄dē ipi dā
nati

nati eiulãtes ⁊ ignorãtes ⁊ querelãtes i ignẽ eternũ. Justi aũt i vitam eternã: in qua regnabunt cũ xp̃o per infinita secula seculoꝝ. Amẽ.

Feria quinta secunde hebdomade in quadragesima. de necessitate sanctissime cõfessionis: contra eos qui dicunt superfluũ esse aut inane cõfiteri peccata sua sacerdoti. Ser. 27.

Accedentes discipuli eius rogabant eũ dicẽtes. Dimitte illam qꝛ clamat post nos Math. 15. c. ⁊ in euangelio hodierno. Ordinauit xp̃s sacerdotes suos mediatores fore futuros iter ipsũ ⁊ pctõres penitẽtes. voluitq; vt absolutionis beneficiũ ipsi sacerdotes ꝑ cõfessionẽ sacramẽtalẽ largirẽtur. Quod mystice innuitur i euãgelica lectione: in qua narraẗ queadmodũ apl̃i: ꝑ quos significãtur sacerdotes supplicabunt xp̃o ꝓ Chananee filia sanitatẽ postulante: ꝑ quã peccatrix aĩa denotatur. Aũ vo apud nõnullos curiosos extat opinio q̃dã falsa: q̃ asserũt nõ fore opportunũ: imo superfluũ ⁊ inane sacerdotibus confiteri peccata. Idcirco i p̃nti sermone de necessitate confessionis tractare curabimus: quaz necessariam esse cunctis penitentibus ostendemus triplici ratione.

Prima rõ propter doctorum ⁊ scripturarum testificationem.

Secũda ꝑꝑ christi institutionem.

Tertia ꝑꝑ ecclesie preceptionem.

Quod ꝑ dicta sanctoꝝ ꝓbari põt qualiter confessio peccatoꝝ sit penitentibus ad salutez necessaria. Capitulum. .I.

PRima rõ qua oñdiẗ ꝙ cõfessio sit necessaria ad salutẽ ẽ ꝑꝑ doctoꝝ ⁊ scripturarũ testificationẽ. Et anteq̃ȝ inducãtur testimõia: p̃mittẽda ẽ de cõfessiõe distinctio q̃dã: quã ponit Alex. in. 4. volumine sũme. ⁊ Tho. 2. 2. q. 3. q dicũt ꝙ triplex ẽ cõfessio. p̃ma coꝝ q̃ sũt fidei. ⁊ ista ẽ ꝓprius actus fidei: de qua Paulus Ro. x. ait. Ore autem cõfessio fit ad salutẽ. Secũda ẽ cõfessio gr̃aruz actionis siue laudis: ⁊ ẽ act⁹ latrie: qꝛ ordinaẗ ad honorẽ deo exteri⁹ exhibẽdũ. de q̃ Dauid in p̃s. Cõfitemini dño qm̃ bonus. Tertia est cõfessio sacramẽtalis q̃ fit sacerdoti. Et de hac Ray. ait in sũma de pe. Cõfessio ẽ corã sacerdote legitima ꝓꝓoꝝ pctõꝝ declaratio. Et de hac sancti dicũt: ꝙ loco ⁊ tp̃e expediat ad salutem. Unde de pe. di. i. c. nõ põt. induciẗ. Ambrosius li. de paradiso sic loquẽs. Nõ põt q̃sq̃ȝ iustificari a peccato: nisi peccatũ fuerit ante confessus. Et idẽ Ambrosius i sermõe q̃dragesime inq̃t. Ecce nũc tp̃s acceptabile i quo cõfessio a morte aĩam liberat. Cõfessio paradisũ apperit. Cõfessio spẽ saluãdi tribuit. Uñ scriptura dicit. Dic tu inquitates tuas vt iustificeris. Itẽ Jo. os aureũ. i. c. perfecta. In corde contritio: in ore cõfessio: in opere tota humilitas: hec est fructifera penitẽtia. Et idẽ de pe. di. i. c. nõ põt. Nõ põt q̃sq̃ȝ gratiã vite celestis accipere: nisi purgat⁹ fuerit ab oĩ sorde pc̃i ꝑ penitẽtie cõfessionẽ. Et Aug⁹ li. de penitẽtia Agite penitẽtiã q̃lis agitur in eccl̃ia vt oret ꝓ vobis ecclesia. Nẽo sibi blãdiaẗ ⁊ dicat. Occulte ago: apud deum ago. Nouit deus q mihi ignoscit q̃ in corde ago. Ergo sine cã dictuz est. Que solueritis in terra erũt soluta ⁊ in celo. Ergo sine cã claues date sunt ecclesie dei: si dicat nõ. Et idẽ in eodẽ li. Quẽ penitet oĩno peniteat: dolorem lachrymis oñdat: presentet vitã suã dõ per sacerdotẽ: preueniat iudiciũ dei ꝑ cõfessionẽ. Et Aug⁹ in li. de pñia. Cõfessio ẽ sal⁹ aĩarũ: dissipatrix vitioꝝ oppugnatrix demonũ. Quid pl̃a. Obstruit os inferni ⁊ portas apit paradisi. Et de pe. di. i. c. Multiplex mĩa dei. Leo papa inq̃t. Mediator dei ⁊ hoĩum xp̃s ih̃s hãc prepositis eccl̃ie tradidit p̃tãtem: vt cõfitentib⁹ pñie satisfactionẽ darẽt ⁊ eadẽ salubri satisfactione purgatos: ad cõionẽ sacramẽtoꝝ per ianuã recõciliatiõis admitterent. Et idẽ in sermonib⁹. Non remanet i iudicio cõdẽnãdũ qđ fuerit cõfessione purgatum. Ex q̃bus colligiẗ ꝙ penitẽtes ad cõfessionẽ sunt obligati. Sed contra posset quis arguere. Primo quia nullus teneẗ manifestare inhonesta corporis sui. ergo multo min⁹ necc̃arie. Secũdo qꝛ vt dicit Ambrosi⁹ sup Lucam. Petrus doluit ⁊ fleuit: quia errauit vt hõ. Non inuenio q̃d dixerit: scio ꝙ fleuerit. Lachrymas lego: satisfactionem nõ lego. Et Chriso⁹ ait. Lachryme lauãt delictũ: qđ voce pudor ẽ confiteri. Tertio arguiẗ: qꝛ si esset necessariũ hoĩes cõfiteri sacerdoti: hoc non videretur cẽ nisi ad taxandũ emẽdã peccati. Sȝ hõ põt sufficienter taxare emẽdam ꝓ peccato suo. ergo vr̃ ꝙ cõfessio non sit necessaria. Rñdet ad hec Ric. i. 4. di. 17. dicẽs ad primum. Qđ inhonesta corporis expedit aliq̃ñ manifestare medico ad sanitatẽ cõsequẽdã: iuxta illud

Boetii. Si opera medicãt' expectas oꝫ vt vul
nus detegas. Sic ẽt inhonesta aĩe manifestã
da sunt sacerdoti: tanq̃ꝫ medico spũali. Ad se
cundum vero dicit Ric. q̄ multa facta sunt q̃
scripta nõ sũt. Et qñ dr̃ q̄ lachrymẽ lauãt deli
ctũ excludit̃ cõfessio publica: non aũt secreta: q̃
cũ ipsis lachrymis itelligit̃. Ad tertiũ insu/
per argumẽtũ. d. Ric. q̄ ille qui ẽ nimis fami
liaris vni parti: iudex nõ dꝫ eẽ in illa cã. vt no
tatur ex̃ de offõ ꝛ ptãte iudicis dele. c. insinuã
te. Qꝛ dicit glo. ibidẽ. Familiaritatis affectio
veritatẽ ipedire solet. Nõ aũt nimis familiarꝭ
est carni sue: ꝛ iõ nõ ẽ rõnabile q̄ sit iudex ĩ il/
la cã: ĩ qua agendũ ẽ de punitiõe carnis sue: q̃ꝫ
uis illa punitio sit ad aĩe correctionẽ. Multi in
super si seipsos iudicare deberẽt: de grauissi/
mis peccatis sibi cõsciam nõ facerent: reperirẽ
turqꝫ vsurarii: qui vsuras ñ cõdẽnarẽt: rapto
res ꝛ fures qui restitutionẽ nõ approbarent:
adulteri ꝛ fornicatores qui luxuriã excusarent
ꝛ huiusmodi. Quar̃ opportune ꝓuisũ ẽ vt ĩ fo
ro cõscie alii. s. sacerdotes de peccatis nostris
qñ illa confitemur habeant iudicare.

Q̄d cõfessio ẽ de necessitate salutis: eo q̄ tẽ
pore legis gratie fuit instituta a dño ihũ xp̃o.
ꝛ q̃ũo itelligit̃ q̄ sit de iure nature: ꝛ qualiter ĩ
lege scripta fuit figurata. Capl'm. 2.

Secũda rõ qua oñdit̃ q̄ cõfessio sacra
mẽtalis sit ad salutẽ necessaria: ẽ ꝓꝓ
christi institutionem. Instituta q̄ppe
fuit confessio in lege gratie a dño iesu xp̃o ſm
Ric. vbi supra: implicite ꝛ explicite. Implici/
te in figura cũ dixit leproso mũdato. Matth.
8. Vade ꝛ oñde te sacerdoti. Et etiaꝫ explicite
sine figura: in hoc q̄ nõ tm̃ ptãtem iudicãdi in
foro exteriori dedit discipulis accipiendam ab
aliis mediante petro: cui cã ꝓmisit ante passio
nẽ: cũ sibi dixit illud qđ scriptũ ẽ Matth. 16.
Tibi dabo claues regni celoꝝ. Et dedit pꝰ re
surrectionẽ cũ dixit Jo. 21. Pasce oues me/
as. Sed ẽt dedit eis ptãtem iudicandi in foro
conscientie: nõ tm̃ apostolis: quorum sunt ep̃i
successores: sed ẽt aliis discipulis quoꝝ sũt suc
cessores inferiores sacerdotes: ꝛ illã ptãtem oĩ
bus immediate dedit ꝑ seipsum: cum post re
surrectionem suã dixit eis. Quorũ remiseritꝭ
peccata remittũtur eis. Quibꝰ aũt dat̃ ptãs iu
dicãdi de aliqua cã: datur eis ptãs cognoscen
di de illa. Nullus eni põt iudicare ꝛ eẽ bonus
iudex de his q̃ ignorat. Sacerdos aũt nõ põt
cognoscere sufficienter facta peccatoris cõsciẽ
tie: nisi peccator ei cõfessiõe cõsciam aperiat.
Alex. aũt. in. 4. summe dicit q̄ duo sũt ĩ cõfes/
sione. Vnũ formale ꝛ cõpletiuũ. ꝛ hoc ẽ abso/
lutio vel potestas absoluẽdi vel medicãdi. Et
hoc dñs instituit q̄ potestatem clauiuꝫ cõcessit.
Et penes hoc residet virtus. Aliud aũt ẽ mã/
le. ꝛ hoc ẽ detectio pcĩi siue morbi. Et hoc dñs
non instituit: sed insinuauit: qꝛ sufficit egroto
exponere medicũ ꝛ medicinã. Vnde Augꝰ.
li. p̃. de penitentia. ꝛ ponitur de pe. di. i. Quẽ
penitet. Lazaꝝ ait de monumẽto iã resuscita/
tum obtulit discipulis soluẽdũ. xp̃s ꝑ hoc ostẽ
dens ptãtem soluẽdi sacerdotibꝰ fuisse cõcessã
Et hic queri põt vtꝝ cõfessio instituta fuerit ĩ
lege nature ꝛ in lege scripture: sicut ĩ lege gra/
tie. Et de lege nature dicere possumus secũdũ
Boñ. in. 4. di. 17. q̄ dupliciter sunt aliqua đ
dictamine iuris nature. s. aut in generali aut ĩ
speciali. In speciali: vt honorare parẽtes. In
generali vo dictat nã ea que supaddit lex euã
gelica. Intelligenduꝫ est ergo q̄ ẽ cõfessio de
peccato mentalis ꝛ vocalis. Mẽtalis cõfessio
est recognitio peccati ꝛ offense dei. ꝛ hoc ẽ di/
dictamine nature in speciali: secundũ q̄ cogni
tio offense est de dictamine nature. Cognitio
aũt offense humane ẽ de dictamine nature ꝑ
se secundũ q̄ est rõnabilis. Sed cognitio diui
ne offense ẽ de dictamine nature adiute aliquo
modo ꝑ fidem. Q̃uo autẽ scit hõ se offendisse
deũ quẽ nõ videt: nisi per aliquem radiũ fidei
hoc cognoscat. Cũ ergo deũ cognoscit homo
se per preuaricationẽ inhonorare: nã dictat q̄
ab ipso misericordia ẽ humiliter petẽda. Et h̃
nũq̃ꝫ ẽ: nisi recognoscatur culpa. Vocalis vo
cõfessio ẽ duplex. s. que fit deo: ꝛ que fit homi
ni. Vocaliter confiteri deo dictat nã nõ simpli
citer: sed in casu: vt puta qñ deꝰ exigit: sicut exe
git ab Adã ꝛ Cayn. de quibus scribitur sic đ
pe. di. i. §. deniqꝫ. ꝓpe. c. voluissent. Deniqꝫ
vt perspicue appareat neminẽ sine cõfessione
a peccato mundari: ab ipsius humani generꝭ
principio sumamus exordiũ. Peccati trãsgres
sionis primi parẽtes corrupti a dño sũt requi/
siti de culpa: vt peccatũ qđ trãsgrediẽdo cõmi
serant: cõfitendo delerent. Serpẽs aũt de cul
pa requisitꝰ nõ ẽ: qꝛ per cõfessionẽ nõ reuoca
batur ad veniã. Cayn quoqꝫ cũ prime preua/
ricationi fratricidiũ addidisset: similiter a dño de
culpa ẽ requisitus cũ ei dr̃. Vbi ẽ Abel frater
tuus. Sed qꝛ superbus capiti suo peccatũ suũ
confiteri noluit potius mẽdaciter negãdo dñꝫ
suum

suum fallere conatus ē di. Nūquid custos fra
tris mei sum ego: indignus venia iudicatus ē
Unde i desperationis profundum mersus ē
dum ait. Maior est iniquitas mea q̄z vt veniā
merear: ꝛ vagus ꝛ profugus erit a facie dei: si
gnificās eos qui peccatum suum cōfiteri dissi
mulant: respectu diuine miseratiōis: indignos
haberi. Hec ibi. Uocaliter vō confiteri hoī
non dictat nā nisi in generali. Dictat eni om/
nibus modis recōciliari oportere deo: quib⁹
ipse statuit. Jō nā dictat q̄ si de⁹ arbitrū cōsti
tueret inter se ꝛ peccatorē: q̄ ipsi eēt culpa re/
uelāda: ꝛ ita dictat in generali. De lege autē
scripture dicit Boñ. q̄ duo principaliter sunt
in cōfessione pp̄ que oportuit ꝛ conueniēs fuit
confessionē instituti. Primū est ꝑpter de/
clarationem peccati ꝛ manifestationem: ꝛ ille
est finis confessionis in se. Secundus fi/
nis est propter reconciliationē faciendam deo
ꝛ eius ecclesie. Primo ergo fit propter pec
cati detestationem. Peccator enim dum ma/
la agit odit lucem: ꝛ ideo i reuersione ad insti/
tiā oportet redargui ifructuosa opa tenebrarū.
Que aūt arguūtur a lumine: manifestātur: h̄
aūt ē per cōfessionē. Et iō debuit in ea lege in
stitui confessio: in qua ē manifestatio v̄itatis.
In qua v̄bū caro factū ē: vt intelligibile fieret
sensibile ꝛ manifestū. hec quidē est lex gratie.
Jō q̄ztū ad primū finē sibi competit cōfessiōis
institutio. Alius finis ē ad recōciliationē faciē
dam humano arbitrio mediāte. Jō fit hoī vt
hō sit iudex ꝛ arbiter iter peccatorē ꝛ deū. Ar
biter aūt talis dz eē qui possit apponere manū
in vtrunq̄z. Talis autē nō potuit eē quousq̄z
deus factus ē hō. Et tūc hō deificat⁹ datus ē
nobis mediator arbiter xp̄s: qui potuit argue
re ꝛ manū ponere in vtrūq̄z. Hic reliquit in
ecclesia successores: quos arbitros cōstituit ꝛ
rectores ecclesie: quib⁹ cōmisit auctoritatē re/
cōciliādi. Et qm̄ hec auctoritas p̄ fuit in xp̄o: ꝛ
in nullo potuit eē anteq̄z veniret: ideo tantum
in lege noua debuit institui cōfessio. Cōfessio
ergo prout sacramentū non fuit in lege scripta
nisi in figura. precessit aūt i hoc q̄ sacerdotib⁹
data erat ptās ꝛ auctoritas discernēdi inter le
pram ꝛ non lepram: sanctū ꝛ ꝑphanū. Sed h̄
quidē erant corporalia ꝛ non spiritualia.

Qd̄ hoīes obligāt̄ de necessitate cōfiteri:
nō solū pp̄ primā institutionē: sed ēt pp̄ prece/
ptū eccl̄ie: a quo nullus excipitur: nisi qui esset
absq̄z peccato. Capitulū. .3.

Tertia rō qua ōndit̄ q̄ cōfessio sit neces
saria ad salutem: ē pp̄ ecclesie p̄ceptio
nē. Precepit nāq̄z eccl̄ia vt hoīes cō/
fiterēt̄. i. c. oīs. ex̄ de pe. ꝛ re. vbi dr̄. Omis vtri
usq̄z sexus fidelis postq̄z ad annos discretiōis
puenerit: oīa sua solus peccata saltē sel' i anno
fideliter cōfiteatur ꝑp̄o sacerdoti: ꝛ iniuncta si
bi penitētiā studeat ꝑ virib⁹ adimplere. Pro
pter q̄ v̄ba dicit Boñ. q̄ oēs sine hoī sine ma
li obligāt̄ ad confessionē saltē sel' i āno. Teneri
qdē ad cōfessionē ē dupliciter: vel ex institutio
ne prima: q̄r instituta ē sub p̄cepto: vt patuit.
Uel istitutiōe supaddita q̄ ē a gn̄ali cōcilio in
c. p̄all'. oīs. Rōe mādati prime istitutiōis: qm̄
instituta ē directe ꝯ mortale pctm̄: tenebāt̄ oēs
q̄ post baptismū peccauerūt mortaliter. Rōne
v̄o h̄e istitutiōis tenēt̄ oēs saltē ad semel i an/
no. Rō aūt hui⁹ institutiōis triplex ē. Prima
ē v̄lis indigētia. Oēs eni peccauerunt: ꝛ oēs
egēt gr̄a dei: iō q̄libet dz deū gl̄ificare cōfitēdo
se peccatorē. Qui. n. pctōrē se cōfitet̄ deū
gl̄ificat ōndēs se deū offēdisse: ꝛ ei⁹ misericor
dia se indigere. Scd̄a rō fuit sacre cōionis
reuerētia: q̄r oēs tenēt̄ i pasca cōicare: tā pfecti
q̄z iperfecti. Et tūc q̄r agnus pascalis māducā
dus ē cū solēnitate: vt mūdi eēnt māducantes
ꝛ digni: opportuit p̄mitti remediū purgatiōis
ꝛ ꝑbatiōis: ꝛ h̄ ē i pctī cōfessiōe. Tertia rō
fuit discretio gregis dn̄ici: ne lupi absconderēt̄
in grege q̄ māducarēt agnos. Jō istitutū ē vt
vult⁹ cōsciarū suarū sacerdotib⁹ ōnderēt. Et ne
heretici inocētiā palliarēt: ꝛ sub pelle inocētie
se abscōderent. Uñ si q̄s nullū h̄ret pctm̄ mor
tale: cōfiteri dz venialia: nō q̄ hō obliget̄ illa
cōfiteri de se: vt declarabit̄ iferi⁹ pp̄ vinculum
peccati: s̄z pp̄ obligationē p̄cepti. Si aūt aliq̄s
diceret q̄ nō h̄ret remorsum peccati venialis.
Dicit Boñ. q̄ ipossibile ē s̄m statū viatoris:
vt aliq̄s vnū diē vel septimanā trāseat sine re
morsu venial': tm̄ q̄ totū ānū trāseat: illd̄ mag̃
ē ipossibile: vt vix credat̄ q̄ fuerit h̄ donū i ali
q̄: nisi i xp̄o ꝛ ei⁹ mr̄e. Et iō vnusq̄sq̄z vel h̄z
cōsciam d̄ venialibus: vel dz h̄re. ꝛ oīs hō pe
tere debet. Dimitte nobis d̄bita nostra. Uix
eni est hō in vita ista sine veniali. tū pp̄ igno
rantiam: q̄r in multis venialit̄ peccam⁹ ꝛ igno
ram⁹ ꝛ nō ꝯsideram⁹: tū pp̄ adherentiā. qm̄
venalia ista magne sūt herentie. Et iō q̄ztūcū
q̄z aliq̄s sit pfectus debet recognoscere ꝛ ope
ꝯfiteri se pctōrē. Si tm̄ q̄s repierēt̄ q̄ ñ h̄ret vēi
alia peccata ꝑpter supabūdantē gratiā: talis ñ

teneť ad illud mādatū: qꝛ solis peccatoribꝰ ⁊ vi
atoribus datū ē. ipse vero iā habitat in celis q
venialiter nō peccauit. hec Bon. Addit his
Ric. ꝙ regulariter oēs tā fideles ꝗꝫ infideles
tenētur ad cōfessionē faciēdā sacerdoti xp̄iano
inꝗꝫtū istud p̄ceptū ē preceptū dei qui ptātem
habet vniuersaliter sup oēs: ⁊ p̄ceptū vniuer/
saliter dedit. Si aūt nō eēt preceptū nisi ab ec/
clesia ad eius obseruationē nō teneret̄ nisi illi
qui sacr̄m baptismi susceperūt. Qꝛ vicario xp̄i
nō fuit cōcessa directe ptās sup illos q sacr̄ꝫ ba
ptismi nō susceperūt: qđ ē ianua q̄ itrať i eccle
siam militantē. Et tante obligatiōis ē p̄ceptū
de confessione: vt si qs nō pōt loq: cōfiteri de/
beat nutu vel signo eo mō quo pōt: ꝑut notať
26. q. 6. c. q recedūt. Istud ēt preceptū cuꝫ sit
euāgelicū ꝗꝫtū ad institutionē: ꝗꝫtū vō ad cir
cunstātiā sit de iure positiuo: pōt a papa dispē
sari ꝗꝫtū ad circūstātiā. Sed ꝙ aliqs nullo mo
do teneať cōfiteri papa nō pōt: qꝛ nō pōt dispē
sare cōtra euangeliū. Unde vrbanꝰ papa. 25.
q. i. c. sunt quidā. ait: Sūt quidā dicētes roma
no pontifici semper licuisse nouas condere le/
ges: qđ ⁊ nos nō solū nō negamꝰ: sed ēt valde
affirmamus. Sciēdū vō summope ē qm̄ ⁊ in
de nouas leges condere pōt. vnde euangeliste
aliqd nequaꝗꝫ dixerūt. Ubi vō aperte dn̄s vľ
eius apľi ⁊ eos sequētes sci p̄res sn̄ialiter ali/
qd diffinierūt: ibi nō nouā legē romanus pon
tifex dare: sed potius qđ p̄dicatuꝫ est vsqꝫ ad
animam ⁊ sanguinē confirmare dꝫ. Si. n. qđ
docuerūt apľi ⁊ ꝓphete destruere: qđ absit ni/
teretur. nō sn̄iam dare: sed magis errare cōui
ceretur. hec ille. Iō vsqꝫ nūc in hoc precepto
nō est dispensatum nec quantum ad institutio
nem nec quantum ad circūstantiam. Ego au
tem dico ꝙ in hoc precepto: licꝫ male tamen
aliquis dispensauit. Nā vidimus plerosqꝫ ste
tisse p. io. 20. aut. 30. annos sine cōfessione: ⁊
quis dispensauit cuꝫ istis. Nō deus: nō ange
lus: non papa: non legatus a latere: nō ep̄s: n̄
sacerdos: nec quisꝗꝫ alius clericus. sꝫ quis fu/
it ille dispensator. Rn̄deāt ipsi. Dic inquā mi
hi o infelix xp̄iane qui per tot annos sine cōfes
sione stetisti. Quare nō es cōfessus: quis di/
spensauit tecū: ⁊ statiꝫ dicet. Ego non confite
or ꝓpter luxuriā. Alter dicet. Ego pp auariti
am. Alter pp discordiā. Ergo cū his ⁊ simili
bus dispēsat diabolus. Cū luxur. cis diabo/
lus luxurie. Cū auaris diabolus auaritie. cuꝫ
odiosis diabolꝰ rixaꝝ ⁊ discordie. O iniqua
conditio maloꝝ xp̄anoꝝ. o ptinatia dānabilis/
sima. o venenata synagoga inferni. Cur tam
diu o fatui vr̄am salutē negligitis. Expergisci
mini igiť ⁊ cōfitemini pctā: vr̄a vt per cōfessio
nem in presenti efficiamini digni dei gratia: ⁊
in futuro eterna gloria. Amen.

Feria. vi. secūde hebdōe in quadragesima.
De confessione sanctissima. Sermo. 26.

Respōdit ei lan
guidus. Dn̄e hoiem non
habeo vt cū turbata fuerit
aq̄ mittat me i piscinā. Jo
an. 5. ⁊ in euāgelio hodi/
erno. Egebat adhuc auxi
lio hois vt poneret̄ i pisci
nā infirmus ⁊ lāguidus q si ibi descēdisset: nō
hois sed dei vtute sanitateꝫ fuisset cōsecutus.
Ut mystice innuať ꝙ lꝫ deꝰ cā sit efficiēs pctōrū
nr̄oꝝ sanitatis: tn̄ opportunū ē ad eā assequē
dā misteriū sacerdotū. Ipsi eqdē ex auctorita/
te sibi cōcessa peccatores penitētes p absolutio
nē adiuuāt vt saluētur. Qm̄ aūt i p̄cedenti ser
mone multa diximus pp que nōnulli sua pctā
cōfiteri disposuerūt: vt ēt feruētiꝰ aieniť ad su/
uꝫ ꝓpositū exequēdū. idcirco hodierna die ad
huc de cōfessiōe erimꝰ dicturi. De q̄ tria my/
steria ꝓponemus cōtemplāda. videlicet.
Primum dicitur temporalitas.
Secūdā qualitas.
Tertiū integritas.

Qualr̄ excusāť aliq si nō cōfiteāť sel̄ i āno: ⁊
an pꝰ pctm̄ necessariū sit cōfiteri. Caplm. I.

Primū mysteriū declarādū de cōfessio
ne dr̄ tpalitas: in q̊ videre debemus qn̄
sit cōfitendū. Circa hoc aūt triplex tp̄s
subdistinguemus. Primū dr̄ tp̄s assignatuꝫ.
Secūdum festinatū. Tertiū determinatum.
Primū tp̄s dr̄ assignatū: de quo fit men
tio in. c. ois. de pe. ⁊ re. qn̄ dr̄ semel in anno.
Ex quo colligiť ꝙ de iure cōi saltē semel i āno
oēs hoies cōfiteri tenentur. Notādū tn̄ ꝙ ab
istius p̄cepti obligatiōe aliq excusanť: aut pp i
fatuationē: aut pp locutionē: aut pp sacerdotis
priuatiōem. Primi excusātur pp infatua
tionē: cū eēnt fatui aut mētecapti: qui i eo statu
non possūt mereri nec demereri. Sed sūt i eo
statu sine dānatiōis sine saluatiōis: in quo re/
perti sūt qn̄ perdiderunt sensum: vt diciť extra
de baptismo ⁊ eius effectu. c. maiores. i fine.
Obligātur tn̄ tales ad cōfessionem qn̄ habēt.
lucida

lucida interualla. Secūdi excusanť pp locutio
nez: qꝛ sunt muti: aut ignorāt idioma přie in q̄
morātur: tales cōfiteantur eo mō q̄ pñt. s. p si/
gna aut p interp̄tē si pōt inueniri: ꝛ tūc iterp̄s
ꝛ sacerdos ꝓ vna psona computātur. Tñ dicit
Ric. in. 4. di. 17. ꝛ vř aliquib⁹ ꝙ cōfiteri p int
ptetē nō ē cōstitutū iure diuino nec positiuo. ꝛ
cū cōfiteri sit multū diff. cile nō vř tutū plus ar
tare cōfessionē q̄ȝ arteť p ius diuinū vel positi
uum. Vt. n. dř ꝓpuer. penult. ꝛ di. 4. c. deniqȝ
Qui nimis emūgit elicit sanguinē. Tertiū pp
priuatiōem seu absentiā sacerdotis excusātur:
quē tñ debent penitētes diligēter requirere vt
dicit mgř i. 4. di. 17. c. nūc prius. Et illud di/
ctū magistri vȝ. Si defuerit sacerdos ꝓximo
vel socio faciēda ē cōfessio: exponēdū ē de con
gruitate non de necessitate fm Ric. Vtrꝫ vo
abñte sacerdote penitēs dȝ ei p lřas confiteri.
Dicit Ric. ꝙ nō: qꝛ nō inuenit institutuȝ. Et
qꝛ immineret piculū: ne eēt defectus i examinati
one pctōꝝ: quā facere dȝ sacerdos: vt possit sa
lubria p̄bere remedia. ꝛ ne reuelarētur pecca/
ta alicui⁹. Lře. n. faciliter pñt pdi: ꝛ p nūcium
maliciose apiri: aut p nūcū ignorātiā tradi illis
qb⁹ nō mittūť: q eas apirent. ꝛ ēt qꝛ al's malici
osus sacerdos posset ꝯ penitētē agere ostēdēdo
scripturā suā. Scdꝫ tp̄s circa cōfessionē dř
festinatum. Pro quo dubitari solet: an pecca
toꝛ statiȝ teneať cōfiteri habita opportunitate sa
cerdotis. Et circa hoc sunt varie opiniones.

Prima ē Innocentiū sup. c. oīs. de pe. ꝛ
re. ꝛ archidiaconi. sup. c. ille rex. de pe. di. 3. q
vidētur dicere ꝙ oīs q cecidit i pctm̄ mortale:
teneť q̄ȝcitius poterit ex debito necessitatis cō/
fiteri. Idē dicit Hosti. in summa sua li. 5. titu
lo. de pe. ꝛ re. V. qñ confitentē. Cui opinioni
qdā inherentes dicūt ꝙ. c. oīs. nō subuenit ne
gligentib⁹: vt nō obligētur ad cōfessionē nisi
semel i anno: sed potius punit negligentiā illo
rum q sic saltē nō cōfitētur. Rō aūt ē qꝛ qñcū/
qȝ sit aliqd̄ p̄ceptū absqȝ determinatiōe tp̄is dȝ
ipleri q̄ȝcitius cōmode fieri pōt. Cuȝ ergo hō
obligeť ad cōfessionē post pctm̄ mortale ex p̄/
cepto diuino. ergo q̄ȝcitius cōfiteri teneť. 2°
addūt rōnē aliā: qꝛ oēs deberēt vitare pericu
lū. sȝ differre cōfessionē ē eē in periculo. ꝛ non
vitať periculū pp ipedimēta q̄ pñt euenire. ꝛ qꝛ
differre cōfiteri facit hoiem obliuisci pctōꝝ suo
rū qd̄ pōt eē nociuū. Secūda ē opinio Ric.
qui. 17. di. quarti li. d. ꝙ peccatoꝛ ñ tenetur cō
fiteri statim habita opportunitate: preterꝙ in

aliqbus casibus. Primus rōe sacramēti i
qñ. s. aliquis vult celebrare seu cōicare. Se
cundus ē rōne periculi: qñ aliqs eēt in exp̄sso
periculo mortis: vel pp egritudinē vł aliā cāȝ.

Tertius ē rōne cōscientie: qñ aliquis habe
ret cōsciaȝ dictātē sibi ꝙ stati teneať. Quar
tus ē rōne dubii: qñ quis verisiliter dubitaret
illo anno se ñ posse plus hře copiā sacerdotis.

Quintus casus ē rōne statuti: q cōpetit reli
giosis. Ipsi enim rōe statutorū suoꝝ ꝛ sui sta
tus tenētur cōfiteri frequētius q̄ȝ statuat cōcili
um generale. Nec tñ ꝓpter hoc sequitur ꝙ sta
tiȝ teneātur cōfiteri habita opportunitate sacer
dotis. nisi adsit dies: quo secūdū statum religio
nis sue confiteri teneně. Quod auteȝ peccatoꝛ
regulariter non teneatur statim confiteri: pȝ qꝛ
ad hoc nō obligať ex iure nature: qꝛ cōfiteri sa
cerdoti non est de iure nature absolute. nec ad
hoc obligať diuina lege: qꝛ si xp̄s confiteri sa/
cerdoti precepit iplicite: nō statiȝ tñ p̄cepit hoc
fieri: nec ad hoc obligatur iure posi iuo: sed tm̄
semel in āno. Tertia ē opio dñi Boñ. 17. di.
q̄rti. q ait ꝙ de confessione ē loq dupliciter: vł
q̄ȝtū ad propositū interius: vel q̄ȝtū ad vbum
exterius. Si q̄ȝtū ad ꝓpositū iterius sic cōiter
cōceditur ꝙ pctōꝛ teneť ꝓponere cōfiteri qñ ꝛ
cōteri. Ad hoc aūt teneť qñ recogitat culpā cō
missam ꝛ dei offensā. vel qñ tp̄s se offert i quo
recogitare dȝ. sicut i hora mortis vel periculo
vel aliquo alio simili. Si autem loquamur q̄ȝ
tum ad actum: dico ꝙ oportunitas loci tp̄is ꝛ
sacerdotis pōt se ante pasca offerre: aut ita ꝙ ti
metur ne vnq̄ȝ se offerat. sicut in his qui graui
ter infirmantur. ꝛ tales tenentur absqȝ dubita
tiōe ad confessionē: aut ita ꝙ maioꝛ opportuni
tas expectatur: vel quantum ad tempus: vł q̄ȝ
tum ad sacerdoteȝ: ꝛ sic potest sine aliquo pctō
differri. Qꝛ ergo tēpus quadragesimale ē tp̄s
pnie ꝛ aptum ad deuotionē: pñt laici tempus
illud rationabiliter expectare nec peccant: duȝ
tamen proponāt firmiter cōfiteri. Hec Boñ.
Alex. aūt in. 4. non de necessitate sed quadam
congruitate laudat illos qui statiȝ ꝛ sepius cō
fitentur cū pñt. Asserit enim confessionē illam
ad nouem vtilitates valere. Prima ē pcti co
gnitio. Secūda satisfactio. Tertia mentis secu
ratio. Quarta pene diminutio. Quinta inter
cessorū multiplicatio. Sexta grē augmētatio:
Septima culpe remissio. Octaua pctōꝝ euita
tio. Nona dei glorificatio. Prima vtilitas dř
peccati recognitio. Nam sacerdos tenetur cō/

fitentem iſtruere: eiqꝫ oſtendere q̃ꝫtum poteſt
peccatorum qualitatem. qm̃. ſ. aliquod peccatū
mortale ē aut veniale. Et ſic eſt ex conſequen/
ti qui ſepius confitetur clarius ſua peccata co/
gnoſcit. Scd̃a vtilitas ē ſatiſfactio. Verecū
dia nāqꝫ cū qua quis peccata cōfitetur ſacerdo
ti ē quaſi pallium preciosuꝫ peccatū cooperiēs.
Vnde Aug. li. de penitētia. ⁊ ponit̃ de pe. di.
i. c. quē penitet. ait. Qui ꝑ vos peccaſtis ꝑ vos
erubeſcatis. Erubeſcētia eni ipſa parteꝫ habꝫ
remiſſionis. Et iteꝝ ibi. Dignus ē inquit mi
ſericordia q ſpūali labore querit grãm. Labo/
rat. n. mens patiendo erubeſcentiā. Et qm̃ ve
recundia magna eſt pena: qui erubeſcit ꝓ xp̄o
fit dignꝰ venia. Tertia vtilitas ē mētis ſecu/
ratio. Valet confeſſio ad quādā mentis ſecuri
tatē ex cogitatione venie accepte. Vnde pſal.
In voce exultatiōis ⁊ cōfeſſiōis ſonus epulā/
lātis. Quarta vtilitas ē pene diminutio. Nā
ſacerdos ex vi clauiū pōt aliqd pene debite re
laxare: lꝫ nō oēm penā. Quita vtilitas ē iter
ceſſorū multiplicatio. Tenētur nāqꝫ ſacerdo/
tes orare ꝓ eis q ſibi cōfitētur. Sexta vtili/
tas ē grẽ augmētatio. Sepe. n. i cōfeſſione de
uota dn̄s augmētat gratiā collatā in contritiōe
Septima vtilitas ē culpe remiſſio. Qñqꝫ
eni nō conterit̃ hō ante confeſſionē: ⁊ confitē/
do peccata fit cōtritus ⁊ remittūt̃ ei. Octa
ua vtilitas ē peccatoꝝ euitatio. Propter fre/
quētē. n. cōfeſſionē meliꝰ euitātur pctā. No
na vtilitas ē dei glorificatio: qꝛ quotiencunqꝫ
quis ſua peccata in ſpe venie cōfitetur: deū cle
mētiſſimū ⁊ miſericordē glorificat. Quar̃ lau
dabile ē vt qui freqūēter peccāt: nō tm̄ ſemel i
anno: ſed freqūēter ēt cōfiteātur. Tertium
tempus quod notatur in cōfeſſiōe dr̃ determi
natū. In quo vidēdū ē qua etate determinate
obligat̃ quis ad cōfeſſionē. Et ad hoc dixerūt
aliq ꝙ in etate ſeptē annoꝝ: qꝛ in gloſa in capi
tulo oīs. ſuper ꝟbo diſcretionis dr̃. Anni di/
ſcretionis dicūtur cū qs ē doli capax: qꝛ tūc pōt
peccare. Et idē habet̃. C. ſi aduerſus delictuꝫ
l. i. Et. C. ſi minor ſe maioreꝫ dixerit. l. 3. Et
gloſa ſuper ꝟbo grandiuſculis. ex̃ de delictis
pueroꝝ. c. pueris grādiuſculis. dicit. i. doli ca
pacibus. vꝫ. 7. annoꝝ. Tales. n. mentiri ⁊ ve
rum dicere ⁊ fateri ⁊ negar̃ pn̄t vt dicit Aug.
in epiſtola ad renatū epꝫ. vt hētur i glo. ſuper
c. paruuli. de conſe. di. 4. Hoſti. ꝟo in ſūma
ſua. li. 5. de pe. ⁊ re. Doli inquit capax ē cū qſ
ē proximus pubertati. ff. de actio. ⁊ ob. l. i. Et

ſm eūdē. li. 4. ſūme. ti. de deſpon. ipu. puber/
tas incipit in muliere in. 12. anno. In maſcu
lo vero in. 14. Sed addit Hoſti. ꝙ qm̃ quis ē
doli capax i exteriora vir bonꝰ extimabit. Vn
de ex̃ de preſum. in. c. ex ſtudiiſ. dr̃. Ex ſtudi/
is ſuis cognoſcitur puer. Inuenitur nāqꝫ i li.
dial. ꝙ quidam puer. 5. annoꝝ iurans ⁊ blaſ/
phemans a diabolo raptus fuit. Sꝫ in illo ſm
Hoſti. lib. 5. de delic. pue. malicia ſupplebat
etatem. Si ergo pueri nō ſunt doli capaces ſi
tenentur cōfiteri. Tales eni furioſis cōparāt̃.
qꝛ eoꝝ etas qcqd videt ignorat. ff. de acquirē.
poſ. l. i. §. furioſus. Et. C. de falſa moneta. l.
i. in fi. Nec tm̄ in pueris ante. 10. vel. 14. annū
negandum ē peccatum: eo ꝙ peccare non pn̄t
carnaliter: qꝛ preter carnalia peccata reperiunt̃
⁊ alia. Vnde in. c. i. de delic. pue. dr̃. Pueriſ
grandiuſculis peccatū nolunt tribuere quidaꝫ
niſi ab annis quattuordecim: cū iā pubeſcere
ceperint: qd̓ merito crederemus ſi nulla eſſent
peccata niſi que mēbris genitalibus cōmittūt̃.
Sed quis audeat affirmare furta mendacia ⁊
periuria nō eē peccata. At his plena ē puerilis
etas: q̃ꝫuis nō ita in eis vt in maioribus puniē
da eē videantur. hec ibi. Sed heu ꝓh dolor qd
referā. Tanta ē hodie in pueris ⁊ puellis ma/
licia: vt ēt in peccata carnis ante annos puber
tatis libedinoſiſſime inardeſcāt. Quare ſoler
ti cura a parentibꝰ ad confeſſiōeꝫ ſūt inducēdi.

Qualiter ſacerdos audiens confeſſionem
dꝫ habere auctoritatē ſciam ⁊ bonitatem: ⁊ qſ
dicatur proprius ſacerdos. Cap. 2.

ſ Ecūdū myſteriū declarādū de con
feſſione dr̃ qualitas. In quo notan
de ſunt qualitates ſeu cōditiōes que
requirūtur i ſacerdote cui peccator cōfiteri dꝫ.
Et colligūtur maxime tres. Prima dicitur
ptās. Scd̃a ſcitas. Tertia claritas. Pri
ma conditio confeſſiōis dr̃ poteſtas. Nam ſꝫ
durandū i ſumma li. i. parte. i. di. i. Ad abſol/
uendum i foro pnīe tria requirūt̃. Primum
ꝙ cōfeſſor habeat auctoritatē clauiū. Secūduꝫ
ꝙ habeat auctoritatis executionem. Tertium
ꝙ executio ſit libera: non ligata. Et ꝓpter hoc
dr̃ in. c. oīs. de pe. ⁊ re. ꝙ vnuſqſqꝫ dꝫ confite
ri ꝓprio ſacerdoti: qꝛ ſibi ineſt huiuſmodi po/
teſtas. Sed notandū ſꝫ Ric. di. 17. q̄rti. ꝙ ꝓ
priꝰ ſacerdos pōt accipi multipliciter. Vno
modo ē proprius ſacerdos alicuius habēs ſu
per ipſum iuriſditioneꝫ ordinariam in foro pe
nitentie: modo tamen inferiori. ⁊ ſic eſt propri
us ſacerdos

us sacerdos ille qui cōiter vocat presbyter par
rochialis. Secūdo modo dr̄ proprius sacer
dos habens iurisditionem ordinariam modo
principali: τ sic episcopus ē propri⁹ sacerdos
omnium existentium in suo episcopatu. Nota
tn̄ q archiepiscopi non habent auctoritatez ab
soluendi subditos suffraganeorum suorz ex/
cepto casu quādo visitant prouinciam. extra d
censibus. c. perpetuo. li. 6. Tertio mō dicit
proprius sacerdos habens iurisditionem mō
principalissimo. Et sic papa ē proprius sacer/
dos omnium xp̄ianorum. 4° modo dicit p
prius sacerdos hn̄s iurisditionem delegatam
ab aliquo istorum vel a legato domini pape.

5° modo dicitur proprius sacerdos habens
iurisditionem ex communi concessione iuris.
Et sic sunt proprii sacerdotes illi quos episco/
pi τ abbates exempti sibi eligunt in confesso
res. Talibus enim permittitur ex lege cōi eli/
gere sibi discretum τ prouidum cōfessorez. ex
de pe. τ re. c. ne pro dilatione. Sic ēt est prop
us sacerdos illius quē quis audit constitutuz
in articulo necessitatis: in quo casu quilibet sa/
cerdos potest hominez absoluere. sicut pz. 26.
q. 6. c. si presbyter. τ. c. sequēti. Et extra de fur
tis. c. fures. hoc etiam modo ē proprius sacer
dos vagabundorum quicunq3 presbyter par
rochialis in cuius parrochia voluerint confi/
teri: qr tales nunq3 habent domicilium propri
um. ff. ad municipa. l. labeo. Similiter dico d
illis qui domicilio relicto nauigant. vel iter fa
ciunt querentes quo se transferant. Nam τ ta
les sine domicilio sūt. ff. ad municipales. l. ei⁹
§. celsus. Et similiter sm Inno. super. c. ōis
Scholares possunt confiteri illi quem elege/
rint in loco in quo student si moram ibidē con
traxerint. vel contrahere intendant per vnum
annum. Accipiendo ergo proprium sacerdo/
tem pro sacerdote habēte iurisditionem aliquo
predictorum modorum: qui sibi confitetur cō
fiteri dicitur proprio sacerdoti. Sed hic ori
tur dubium. Vtrum illi qui confitentur alicui
habenti ptātem τ auctoritatem audiendi con/
fessiones ab ep̄o: teneātur illo codē anno cōfi/
teri suo presbytero parrochiali. Et aliquibus
videtur q sic: qr vt probatur. xi. q. i. c. perue/
nit. Si sua vnicuiq3 ep̄o iurisdictio τ ptās nō
seruatur: ecclesiasticus ordo cōfunditur: ergo
similiter si non seruatur presbytero parrochia
li. Insuper sm. Bern̄. li. 3. de consideratiōe
c. 13. Ecclesiastica hierarchia est ad exemplar
angelice hierarchie. Sed i angelica hierarchia
id quod conuenit angelis alicuius ordinis ex
officio nunquā committitur angelis alterius
ordinis: ergo silr fieri deb3 i ecclesia. Rn̄det.
Ric. vbi supra. q ep̄s h3 ordinariam iurisdi/
ctionem super subditos sacerdotum parrochia
lium. Illud autem quod conuenit alicui ex or
dinaria iurisdictione: ipse potest cōmittere alii
habenti ordinem conuenientē ad illud officiū
exequendu3. extra de conse. eccle. c. aliqua. Il
li ergo qui confitentur legitime habenti pote/
statem episcopi: τ absoluuntur ab eodem: ve/
re sunt absoluti: nec eadem peccata in numero
tenentur suis presbyteris parrobialibus confi
teri. Vnde ep̄s cōcedens ptātem alicui audiē
di confessiones non aufert curato iurisdictionē
sed sibi seruat dn̄s ei coadiutorem. τ sic soluit
primum argumentum. Ad secundū d̄o de
similitudine ecclesie ad angelicam hierarchia3
rn̄dendum ē q in hoc non ē simile: qr angel⁹
sufficit plene ad exequendum actus conueniē/
tes officio suo. Non sic autem vere pōt dici d
quolibet inferiore curato. Secūda conditio
confessoris dicitur sanctitas. Vt. n. dicit durā
dus in summa vbi supra. Tantā d3 hēre con
fessor habilitatez affectionis: vt sit dignus xp̄i
minister. Vnde de pe. di. 6. c. qui vult confite
ri. dicitur. Sacerdos cui omnis offertur pecca
tor: ante quem statuitur omnis lāguor: in nul
lo sit iudicandus que in alio promptus est iu/
dicare. Iudicans enim alium qui est iudican/
dus: condemnat seipsum. Cognoscat ergo
se τ purget in se: quod alios videt sibi afferre.
Ex quibus verbis sumit argumentum s3 du
ran. q ex̄ns in mortali peccato peccat morta/
liter absoluendo nisi prius peniteat. Nec solū
debet eē sanctus confessor: sed in sanctitate so
lidus τ firmatus: pp ea que audiūtur i cōfessio
ne. Ideo Ber. super cantica. 28. sermōe ait.
Tu frater cui firma charitas nōdū est: s3 adeo
tenera τ arundinea: vt oī cedat flatui: qua frō
te aliēa vulnera curar aut ambis aut acqescis.
Noli esse nimis iustus. Sufficit tibi si diligis
proximum sicut teipsum. Non enim salutem
proximi debes querere: in salutis proprie de/
trimētū. hec ille. Caueāt tn̄ qui cofiteri volunt
ne fiant cōfessor iudices curiosi: sed eis tn̄ suf
ficiat non conspicere malam vitam expresse.

Tertia conditio cōfessoris dicitur claritas.
Debet vtiq3 habere claritatem cognitionis τ
scientie. vt dicitur in. c. omnis. §. sacerdos.

Et in glo. ⁊ in. d. c. super verbo sacerdoti. Et
in glo. super verbo prouidum. in. c. ne pro di
latione. de pe. ⁊ re. Ideo dicitur de pe. di. 6.
in. c. qui vult confiteri. Caueat spiritualis iu/
dex vt sicut non commisit crimen nequitie: ita
non careat munere scie. Oportet enim vt sci/
at cognoscere quicqd dꝫ iudicarꝭ Judiciaria nã
qꝫ potestas expostulat: vt qđ debet iudicare di
scernat. Diligens ergo iquisitor subtilis inue
stigator sapienter ⁊ quasi astute iterroget a pec
catorꝭ quod forsitan ignorat. vel verecundia ve
lit occultare. hec ibi. Oportet ergo vt confesso
res sciant discernere quod debeant iudicare: si
cut in veteri lege iudicabant de lepra ⁊ non le/
pra. Leuitici. 14. Hinc ẽ quod Gregus. li.
i. pastoralis. c. i. ait. Nulla ars doceri presumi
tur nisi prius intenta meditatiõe discatur. Ab
imperitis ergo pastorale magisterium qua te/
meritate assumitur: cum sit ars artium regimẽ
animarum. Facit ad hoc. c. cum sit. de etate ⁊
qualitate ordinandorum. Confessor ergo ſm
Duran. quotiẽs se ingerit ad confessiones au
diendas totiens offert se ad rñdendum de pec
catis mortalibus ⁊ preceptis: de cõtractibus ⁊
vsuris: de restitutionibus. Dꝫ itaqꝫ habere sci
entiam saltem cõpetentẽ. Vocatur autem cõ/
petens que necessaria ẽ ad executionem cuius/
cũqꝫ. Vnde inquantũ deputatꝰ est sacerdos ad
diuinũ offiñ celebrandũ tenetur tm̃ scire de grã
matica ꝙ sciat verba proferre: ⁊ ꝙ itelligat sal/
tem litteraliter ea que legit. Inquãtũ vero ẽ mi
nister sacramẽtoꝝ tenetur scire que sit debita
mã vel forma cuiuslibet sacrĩ. ⁊ modũ recte sin
gula dispensandi. Inquantum doctor est tene
tur scire saltẽ fidei rudimẽta. Et inquãtum est
iudex in foro cõscie tenetꝭ scire discernere inter
leprã ⁊ nõ leprã: saltem in his pctis que sũt oi/
bus notiora. In aliis vo de quibꝰ ẽt sapiẽtes
dubitãt sciat dubitare ⁊ querere supioꝝ consi
lium. Dꝫ scire q̃ sint mortalia: q̃ capitalia saltẽ
i cõi: ⁊ q̃ venialia in genere. Dꝫ etiã scire cano
nes pniales: nõ tm̃ pp hoc vt pnias iniũgere
cũ pnie hodie sint arbitrarie: vt dicetur i sequẽ
ti sermone: ſꝫ vt p hoc sciat culpaꝝ pnias agno
scere. Hec durandus. Ego tamẽ credo ꝙ põt
qs dũ nõ ẽ nimis pitus i tribus casibꝰ sine pi
culo cõfessiões audire. Primꝰ ẽ qñ periculuꝫ
mortis immineret cõfitenti nec alius posset ha
beri. Tũc quilibet põt ⁊ dꝫ audire pp efficaciã
sacramẽti ne ea priuetur. Scđs ẽ qñ cõfi/
tens ẽ peritus sufficienter ita ꝙ ipsum cõfesso

rem docet. Tertius qñ cõfitentes sũt persone
spiritualiter viuentes ⁊ crebro cõfitentes q nõ
consueuerunt habere nisi venialia.

Qualiter confessio đbet eẽ integra vt peni
tens cõfiteatur oia peccata mortalia ⁊ circũstan
tias trahentes in aliud genus peccati. ⁊ in ca/
su venialia. Capitulum. .3.

Tertium misteriũ de cõfessiõe decla
randũ dꝭ integritas: nã vt dicit. c. oĩs
sepius allegatũ. De oibus peccatis
cõfessio ẽ facienda vni sacerdoti vt integra sit ⁊
nõ diuisa. Sꝫ i hoc solet dubitari q̃ꝫtũ ad tria.
primo q̃ꝫtũ ad peccatoꝝ driam. Scđo quãtum
ad eoꝝ circunstãtiam. Tertio quãtũ ad pctã ve
nialia. Prio solet dubitari q̃ꝫtũ ad pctõꝝ dif
ferentiã. Vtrũ necesse sit driaꝫ ois peccati mor
talis siue latentis siue manifesti. siue sit cordis
siue sit oris cõfiteri. Et rñdet Boñ. di. 17. q̃r
ti. ꝙ sic. Et de peccato manifesto dicit ꝙ neces
sarium ẽ vt dicatur in cõfessione duplici ex cã.
Vna ex parte audientis: alia ex parte cõfiten/
tis. Ex parte audientis. qñ sicut est in iudicio
forensi ꝙ iudex aliquid nouit vt priuata perso
na: ꝙ tamen non nouit vt iudex nec pcedit ad
sniam quousqꝫ innotescat ei vt iudici. qꝛ vt dꝭ
3. q. 7. c. iudicet. Judex dꝫ iudicare ſꝫ allega/
ta Sic ẽ in iudicio pniali: qꝛ peccata publica q̃ꝫ
uis sint manifesta sacerdoti sicut hoi nõ tñ sunt
manifesta sicut dei vicario. iõ sunt confitenda
Scđa rõ ex parte confitentis. qꝛ per suam hu/
milẽ cõfessionẽ hꝫ iustificare. Vnde de pe. di.
i. §. alii. Dic tu prius iniquitates tuas vt iusti
ficeris. Dum ergo pctõr confitetur oia morta
lia secreta ⁊ publica que fecit dꝫ dicere sacerdo
ti. ⁊ si non recordaretur oium precedente suffi
cienti preparatõe sufficit ei ꝙ in genere doleat
⁊ cõfiteatur se in multis offendisse quoꝝ nõ re
cordatur: qꝛ vt scribitur in glo. sup. c. porrecta
extra de confir. vti vel. inuti. Et. C. de vete/
ri iure enucleãdo. l. ii. §. si qd aũt. Oium habe
re memoriam ⁊ in nullo penitꝰ oberrare diui/
nitatis est potius q̃ꝫ humanitatis. Si aũt pctõr
recordetur ⁊ nolit dicere: vel nõ dat operaꝫ vt
recordetur: confessio sua infructuosa est. vt col
ligi põt ex dictis in. c. fres nostros. đ pe. di. 5.
2° solet dubitari q̃ꝫtũ ad peccatoꝝ circũstãtias.
Vtrũ circũstantie sint confitende. Et dicit dñs
Boñ. pfata. 17. di. quarti. ꝙ tria sunt circũstã
tiaꝝ genera. quedã sũt alleuiãtes. quedã aggra
uantes. quedã ad aliud genus trahẽtes. Pri
me circunstãtie alleuiant peccatum: vt si quis

peccasset

peccasset cū muliere ab ipsa tamē temptatus ⁊
ꝓuocatus ⁊ huiusmōi. has circūstātias ꝯfiteri
nō est bonū nisi ꝓpter h̄ vt satisfaciat aliene in
quisitōi: vel vt ꝓuideat eius scādalo ⁊ pturba
tioni: vtpote si timeret cōfessorē ex h̄ accipere
occasionē ⁊ exēplū malū: vel si tm̄ circūstātia
minuat peccatuȝ vt sit in genere venialis aut
nullū pctm̄: sicut comedere carnes in quadra/
gesima ꝓpter infirmitatē: h̄ excepto peccator
nō dȝ tales circūstātias referre: qꝛ in cōfessiōe
dȝ se accusare nō excusare. Secūde circūstātie
dicunt aggrauātes q̄ aggrauāt pctm̄: nō tamē
trahūt in aliud genus vel in aliā speciē peccati:
vt si qs lusisset ad taxillos multū libēter: ⁊ fuis
set fornicatus cuȝ multa delectatōe: vel cōmi/
sisset aliqđ pctm̄ ex ꝓpria malitia nulla tēpta/
tione p̄cedente ⁊ tales circūstātias nō ē de ne
cessitate cōfiteri: sȝ de cōgruitate. Tertie circū
stantie dicunt ad aliud genus trahentes eo ꝙ
trahūt in aliud gen⁹ vel in aliā spēm peccati: ⁊
has cōfiteri est necessariū. Secundū vo dicta
sanctoꝝ octo sunt tales circūstātie. Pria pso/
ne. Secūda loci. Tertia modi. Quarta tēpoꝛ
Quinta numeri. Sexta q̄litatis. Septima in/
ductōis. Octaua cōsequētie. Pria circūstā
tia dicit psone. Notificāda nāqȝ ē psona cuȝ q̄
vel cōtra quā pctm̄ est cōmissuȝ. Aliud. n. est
peccare cū vna moniali: aliud cū vna seculari:
aliud cū soluta: aliud cū cōiugata: aliud cū con
sanguinea: aliud cum extranea: aliud pcutere
laicū: aliud clericū vel sacerdotē: ⁊ huiusmodi
Secūda circūstātia dicit loci. Nā si pctm̄ cō/
mittat i loco sacro inducit aliā spēm peccati qđ
dicit sacrilegiū: sicut notat glo. de pe. di. 5. ca.
cōsideret. Tertia ē modi. Posset eniȝ qs tali
mō peccare ꝙ pctm̄ traheret in aliā spēm: vt si
qs cū muliere peccaret cōtra naturā. Quarta
est tēporis: qn̄. n. peccatū cōmittit in die festo
inducit aliā spēm. s. transgressionē tertij p̄ce/
pti: vt dicit Nico. de lira sup. 20. c. Exodi. Jō
pctā i festis cōmissa cū tēporis circūstātia sunt
cōfitenda. Quinta dicit numeri: qꝛ quotiēs
hō peccat totiens distincta ⁊ plura peccata cō/
mittit ꝓpterea oportet dicere quotiēs pctm̄ est
cōmissuȝ. Et si qs nō recordet dicat numerū
quē pōt estimare sm̄ ꝓbabilē opinionem: ⁊ si
nō pōt estimare numeꝝ estimet quāto tpe in
peccato stetit. Sexta dicit q̄litatis. Oportet
eniȝ cōfiteri qn̄ pctm̄ esset publicū: qꝛ induce/
ret aliā spēȝ hoc ē scandalū ꝓximi. Septima
dicit inductōis qn̄ aliquis nō solū ipse peccauit
sȝ alios induxit ad peccādū: dans cōsiliuȝ auxi
liū vel fauorē. Octaua dr̄ cōsequētie. Debet
peccator ēt dicere pctā q̄ cōsequunt ad alia pctā
vtputa qꝛ in vno pctō occurrerēt mēdacia: ꝑiu
ria: adulationes: deceptiones: ⁊ similia q̄ i cō/
fessione nō sunt omittēda: sȝ ꝓpalāda. Tertio
dubitari solet q̄ntū ad peccata venialia: an expe
diat illa cōfiteri. Et de h̄. d. Boñ. vbi. s. Q đ
cōfiteri venalia nō est p̄ceptū: eo ꝙ absqȝ cōfes/
sione multipliciter remittunt. Et prio p dignā
eucharastie sumptionem. de ꝯse. di. 2. c. cum
omne crimen. ⁊. c. quotiēscūqȝ. Secundo p
aque bñdicte aspsionem: vt patet de ꝯse. di. 3.
c. aquā sale ꝯspsā. 3° p ieiunia ⁊ p elemosynaꝝ
largitionem: vt hr̄. 82. dis. c. p̄sbyter. Et de pe.
di. 1. c. medicia. ⁊. c. q̄ꝛobrē. ⁊ di. 3. c. sane ca/
uendū. 4° p dominicā orōnē. de pe. dis. 3. c.
de quottidianis. 5° p deuotā pctōris cōfessio
nē. de pe. di. 1. c. tres actiōes. ⁊ di. 2. ca. si ē in
quit. 6° p gnālē cōfessionē i ecclesia factā: vt đ
pe. di. 3. de quottidiāis. In cāu tn̄ cōtigit ꝙ
homo teneat vēialia ꝯfiteri siue pp dubiū: siue
pp ecclesiasticum statutū. Propt dubiū tn̄ qn̄
qs ꝓbabilit de aliquo pctō dubitat vtrū sit mor
tale vl' veniale: quia peccator si ñ penitet đ illo
sicut đ mōtali: discrimini se expōit: ⁊ ideo đbet
ꝯfiteri. Similit pp statutū ꝯfitēda sūt venialia
sicut dictū ē sup⁹ đ necessitate ꝯfitēdi semel i
āno: vl' de religiosis. Qm̄ vo mlti h̄ audiētes
scrupulosi satis efficiūt dubitātes nescire ꝯfite
ri sua pctā vt decet. ego dico ⁊ teneo ꝙ si qs cū
volūtate se emēdādi ⁊ ꝓposito bono ad ꝯfessio
nē accedit: faciēs ꝙ i se ē vt bñ ꝯfiteat: ⁊ nulli⁹
pcti recordaret: ⁊ nullā diceret circunstātiaȝ: ⁊
mlta omitteret q̄ ad ꝯfessionem neccessaria eē̄
dicūt: ꝯsiderata volūtate bona: ⁊ pēsata huma
na īfirmitate l' ignorātia: talis fructu ꝯfessiōis
minime priuaret. Ergo cū bona ad deuȝ fidu
cia disponāt se oēs peccatores ꝓut poterunt
⁊ scient peccata sua ꝯfiteri: ⁊ a xp̄o sanitatē ⁊ sa
lutē simul cū lāguido quē sanauit in euāgelio
firmit obtinebūt p gratiā: ⁊ in futuro p gloriā
i qua viuit in eternū de⁹ q ē bñdict⁹. Amē.

Sabbato scđe hebdomade i q̄dragesima. đ
fructuosa ⁊ vtili confessione peccatorum.

Sermo. .29.

Hcē filius meus di/
lect⁹ i quo
mihi bñ cōplacui: ipsuȝ audite
Math. 17. ⁊ in euāgelio hodi
erno. Seruāda sūt xp̄i p̄cepta

sio leto: ⁊ libenti corde: quē verꝝ deū credimꝰ
saluatorē nostrū. Testatᷓ nāqꝫ euāgeliū hodier
nuz qualiter xp̄s trāſfiguratus ē ī mōte a deo
patre ⁊ spiritu sancto vestimētū diuinitatis ac/
cepit. Ipse ergo nobis viā salutis aperuit pe/
nitentiāqꝫ post cōmissa peccata illā esse p̄dica/
uit. Ipse sacerdotibus claues ecclesie cōsigna/
uit qbus possent peccatoribꝰ apire ianuā regni
celoꝝ. Ipse sanguinē suū offert omnibꝰ qbus
merita ꝓpria nō sufficiunt: vt illius merito ve/
niā assequantᷓ ⁊ remissionē. Quoniaꝫ vo ho/
mines saluare sic voluit p gratiā suā: vt etiā ipsi
faciāt qđ in se ē: ⁊ p̄cipue pctā sua sacerdotibꝰ
cōfitendo: iccirco vnusqsqꝫ illū audire dꝫ. Vox
eniꝫ eius ē Math. 4. d. Penitentiā agite. Et
quia hec penitentia cōfessionē includit. Iccir/
co preterea q̄ in precedētibꝰ dicta sunt: adhuc ī
hoc sermone tria mysteria ponemꝰ cōtēplāda.
Primū dicitur humiliationis.
Secundū occultationis.
Tertiū iterationis.

Quomō peccator debet humiliter cōfiteri. primo examinādo cōscientiā. secūdo accusando peccata. tertio suscipiēdo iniunctā sibi penitentiaz a sacerdote. Capitulum. .I.

P Rimū mysteriū de cōfessione declarā
dū dicitᷓ humiliationis. Qui. n. cōfite
tur: ꝯfiteri dꝫ cuꝫ humilitate: q̄ p̄cipue
ꝯsistit in tribꝰ. primo ī dil gēti examinatōe. se/
cundo in peccatoꝝ accusatōe. tertio ī penientie
susceptōe. Prio cōsistit humilitas penitētis ī
diligēt examinatōe. Nā q humilis est ante cō
fessionē: in aliquo secreto loco examinat seip̄m
cogitans bn̄ficia q̄ a deo accipit: bona q̄ omisit:
⁊ mala que cōmisit. d. illud Esaie. 38. c. Reco
gitabo tibi omnes annos meos ī amaritudine
anime mee. Sed multi sunt qui ad cōfessionez
accedūt indeuoti: īpremeditati: sine vlla cōpū/
ctione: sine cogitatōe aliqua aut recordatōe pec
catoꝝ suoꝝ: quibꝰ cōfessores qn̄ eos tales inue/
niunt: psuadere debēt vt prius se p̄parēt: ⁊ po
stea redeāt ad penitēdū: q monēdi sunt vt p de/
cez cōsideratōes discurrēdo conentᷓ sua peccata
colligere. Pria cōsideratio ē statꝰ ī quo pecca
tor ē ⁊ in quo fuit puta vginitatis: viduitatis:
aut matrimonij. secūda est etatis in qua pecca/
tor ē ⁊ ī q̄ fuit. tertia ē fortune ꝓspe vel aduer/
se. quarta officij artis seu exercitij. quinta socie
tatis: cōmemorādo socios vel socias cū qbꝰ hō
cōuersatus ē. sexta ē locoꝝ in quibꝰ hō fuit. se/
ptima tēpoꝝ: puta pacis guerre aut solēnitatuz
aut dieꝝ ferialiū. octaua cordis: speculādo sub
tiliter qd cōtra deū ⁊ primū ē corde cōmissum.
9ª ē vboꝝ: notantᷓ ī seipso qd in vbis male lo/
quēdo potuerit errare cōsiderās. xª ē factoꝝ et
opeꝝ. His modis discurrendo pōt hō multa
pctā q̄ fecit ad memoriā reuocare: ⁊ pp̄ q̄ ī sua
cellula aut camera sic solꝰ existēs pectꝰ suū pcu
tiendo dicere dꝫ cū publicano Luc. 18. Deꝰ ꝓ
pitiꝰ esto mihi peccatori. Et cū filio ꝓdigo Lu/
ce. 15. Pater peccaui ī celū ⁊ corā te. Et cum
Dauid. Miserere mei deꝰ. s. m. m. tuā. Et q̄z
tū pōt conetᷓ detestari peccatoꝝ suoꝝ magnitu
dinē: turpitudinē: ⁊ multitudinē: deprecās oī
potētē deū vt dignetᷓ p vulnera sui filij īdulgere
sibi delicta sua. Sicqꝫ cū tali dispositōe reuerta
tur ad sacerdotē. Sacerdos vo vbi videt illuz
deficere: diligēter adiuuet ⁊ examinet. Secū
do cōsistit humilitas in pctōꝝ accusatōe: quan/
do peccator lꝫ cū rubore: tn̄ libere ⁊ manifeste
accusat pctā sua. Nō vt dr̄ de pe. di. i. c. q do/
mū suā. Taciturnitas peccati ex supbia nascitᷓ
cordis. Iō eniꝫ pctm̄ suū celare qsqꝫ d̄siderat:
ne iniqtas sua alijs manifesta fiat: ne talis re/
putetᷓ apud hoies foris q̄liter se iā dudū exhi/
buit diuino cōspectui: qđ ex fonte supbie nasci
nullū dubiū ē. Spēs supbie ē se velle iustū vi/
deri q pctōr ē. Sed excusant se ⁊ maxie mulie/
res. d. nolle cōfiteri pctā nō ꝓpter supbiā: sed
pp̄ verecūdiā. ꝓ qbꝰ Ber. ait. O īsania nimia
hoium: pudet ablui ⁊ nō pudet inquinari: pudet
sordes abstergere: ⁊ non pudet cōtrahere: ab/
stergitᷓ caliga ⁊ cōtēnitᷓ aia. Propter istos etiā
de pe. di. i. c. nūc aūt. ait Criso. Nūc aūt si re/
corderis pctōꝝ tuoꝝ: frequēter ea ī cōspectu dī
ꝓnūciās: ⁊ ꝓ eis clemētiā eiꝰ depreceris: citiꝰ
illa delebis. Si aūt nūc obliuisceris pctōꝝ tuo/
ruz: tūc eoꝝ recordaberis nolens: qn̄ ī toto mū
do publicabuntᷓ: ⁊ in cōspectu ꝓferentᷓ omniū
tā amicoꝝ tuoꝝ q̄z inimicoꝝ et sanctoꝝ ange/
loꝝ celestiūqꝫ spirituū. hec ibi. Nulla ergo ve/
recūdia: multo minꝰ nec supbia tacēda sunt ī cō
fessione pctā: quinimo illa humiliter ⁊ dolen/
ter sacerdoti sunt reuelāda sine duplicitate: sine
mēdacio: sine excusatōe. Nec. n. icipiēdū ē vt
multi faciūt a ꝓpria laude: asserētes. Ego ieiu
no: do elemosynas: adiuuo paupes: nō suꝫ bla
sphemꝰ aut homicida: lꝫ qn̄qꝫ vt hō carnalite
peccē: ⁊ hmōi. Nō pura ē nec deo accepta tal
cōfessio. Dicēda etiā sunt pctā ꝓpria nō aliena
vt dic. c. ois. de pe. ⁊ re. Notandū tn̄ secūduz
Ric. in. 4. di. 21. q expressio aliene psone seu
alieni

alieni peccati: aut ē necessaria ad expressionē
pctōꝝ: aut non. Si sic: tenet eā exprimere con/
fessori. Vñ mulieri cū q̄ cōcubuit frater ei⁹ nō
sufficit dicere ꝙ vn⁹ vir cōcubuit cū ea: ſ; dʒ ex/
primere ꝙ ille ē frater ei⁹. Et si nō habeat nisi
vnū fratrē: tūc scit sacerdos qs ē ille. Et si ē re
ligiosus: dʒ exprimere ꝙ ē religiosus. Et si est
laic⁹ ꝛ ē cōiugat⁹ dʒ exprimere: ꝛ sic ꝺ alijs. Si
aūt expssio psone nō ē necessaria ad expssionē
q̄titatis peccati tūc distingue. Quia aut ē vti/
lis ad correctionē illi⁹ vel pseruationē a recidi/
uo: aut nō. Si sic: tūc credo ꝙ penitēs bñ fac̄ si
extra ꝯfessionē h̄ dic̄ alicui psone: q̄ illi peccato
ri possit ꝛ velit ꝓdesse ꝛ nō obesse. Sʒ ꝓ alia cā
nominare ipsuʒ i cōfessiōe nō expedit nec opor
tet: q꜡ p talē nominationē cōfessor nō posset ꝓ/
cedere ad correctionē illi⁹. Si aūt nominatio il
la nō ē vtilis ad illi⁹ correctionē: tūc subdistin/
guit. Quia aut pōt esse vtilis ad pseruādū a re
cidiuo: aut nō. Si sic: tūc bonū ē ꝛ expedit pe/
nitēti vt illā psonā exprimat cōfessori. Pōt. n.
cōtingere ꝙ cōfessor p cognitionē psone sciet
iniūgere penitēti pniaʒ talē ꝛ talia dare docu/
mēta ꝛ tales facere monitōes ꝙ meli⁹ ꝛ secu/
rius penitēs poterit a recidiuo pseruari. Si āt
nominatio psone nō ē vtilis ad magnitudinis
pcti expssionē: nec ad alteri⁹ correctionē: nec
ad pseruandū a recidiuo penitētē: tūc credo ꝙ
penitēs teneat psonā celare. Quilibet. n. tenet
nō generare malā opinionē ꝺ ꝓximo suo i corde
alteri⁹ sine rōnabili ꝛ vtili cā. 3º ꝯsistit hūilitas
adhuc in humili pnie susceptiōe. Vt eniʒ dicit
Criso. de pe. di. 3. c. pfecta. Perfecta pnia co
git pctōrē oia libēter sufferre. Sʒ dubiū ē vtrū
penitēs teneat tentiōe necessitatis acceptare et
explere penitētiā sibi iniunctā a sacerdote. Et
rñdet Ric. di. 18. q̄rti. Qꝺ sacerdos aut iniū/
git pniaʒ rōnalē ꝛ discretā aut nō. Si scd̄o mō
penitēs nō tenet eā recipe nec cōplere: q꜡ sacer
dos idiscretas pnias iniungendo abutit̄ claue
sciētie ꝛ ptāte. Si pmo mō: dico ꝙ tenet tētiōe
necessitatꝭ eā recipe: ꝛ ꝓ virib⁹ adiplere: q꜡ ta/
lē pniaʒ iniūgēdo clauib⁹ vtit̄ recte. Quilibet āt
tenet sui iudicis iustā sniaʒ suare. Vñ si peni/
tēs talē pniaʒ sciēter ꝛ ex ꝺliberatōe iplere omi
serit: mortalit̄ peccat cū fac̄ absq; legitia cā. Se
cūdū. n. Host. i sūma ꝺ pe. ꝛ re. ꝓ q̄libet pctō
mortali regularit̄ ꝺberet pnia septēnis iponi vt
pʒ. 33. q. 2. c. h̄ ipsuʒ. ꝛ. §. seq̄nti. ꝛ. 22. q. i. c. p̄
dicādū. Et ē rō vna: q꜡ de⁹ pcepit Mariā soro
rē Aarō lepra pcussaʒ poni extra castra p septē
dies: ꝛ sic accipit̄ dies ꝓ āno. Alia rō est vt sic
peccator p pctm̄ septiformē spirit⁹ sancti grām
amisit: sic p septēnē penitentiā recupet. Tamē
pōt sacerdos in penitētijs dispēsare cōsidera/
tis criminis quātitate ꝛ qualitate: ꝛ psone di/
gnitate: cōditōe: seru: offi cio: pauptate: ifirmi/
tate: debilitate: cōsuetudine: cōplexione: socie/
tate: causa animo: volūtate: ꝛ sic ꝓ arbitrio pe/
nitētias taxare ꝛ iponere: vt probat̄ plene ex/
tra de pe. ꝛ re. c. significauit. ꝛ. c. is. q. ꝛ. c. ois
§. sacerdos. ꝛ extra de homicidio. c. sic̄ dignuʒ
ꝛ extra de eo q co. cōsan. vxoris sue. c. trāmisse
ꝛ. xi. q. 3. c. absit. ꝛ. 15. q. 6. c. Si a sacerdotib⁹
ꝛ. 26. q. 7. c. tpe. ꝛ de pe. di. i. c. mensurā. et de
cōse. di. 3. c. de penitentib⁹. Ideo dicat penitē
ti sacerdos. Carissime frater tu cōmisisti tot et
talia peccata ꝓ quib⁹ deberes ꝓ quolibet sic pe
nitere. Sʒ forte vita tua ad h̄ agēdū tantū non
extenderet̄. Iniungo tamē tibi talē penitētiā ꝓ
oib⁹: ꝛ elemosynas qbus peccata redimunt̄: ꝛ
oia alia bona q̄ feceris ꝛ mala q̄ ꝓ xp̄o sustinue
ris accepta loco penitētie: ꝛ q꜡ ꝓsint tibi in re/
missionē peccatoꝝ tuoꝝ. Et si interim moria/
ris: auctoritate dei ꝛ beatoꝝ apostoloꝝ Petri
ꝛ pauli ꝛ sancte ecclesie ꝛ nostrate absoluimus
ab oib⁹ his que cōfessus es: ꝛ ab alijs de qbus
nō recordaris inq̄ztū possum⁹ ꝛ debem⁹. Et si
qd purgādū remāserit in purgatorio purgetur
iuxta misericordeʒ domini voluntatē. Caueāt
autē sacerdotes ꝙ sic arbitrentur ne vilis fiat
auctoritas ecclesie: ꝛ potestas clauiū cōtemnat̄
Vnde di. 50. c. absit. dicitur. Absit a romana
ecclesia rigorē suū tam ꝓphana facilitate dimit
tere: ꝛ neruos seueritatis fidei aduersa maie/
state dissoluere: vt cū adhuc nō tantum iaceant
in peccatis: sed etiā cadāt euersoꝝ fratrū ruine
ꝓperata nimis remedia cōmunicationū vtiq;
nō ꝓfutura prestent̄. Quō. n. poterit penitē/
tie medicina ꝓdesse: si etiā ipse medicus i tem
ptata penitētia indulget periculis hoc nō est cu
rare: sed si veꝝ dicere volum⁹ occidere. Et ex/
tra de vi. ꝛ hone. cle. dicit̄. Facilitas venie tri
buit incentiuū delinquēdi. Et ad h̄ facit. c. cū
iusta. 23. q. 4. ꝛ. c. loci. 35. q. 8. Et. ca. puenit.
90. di. Et. c. si qs p̄posteri. di. 50. Studeat ēt
sacerdos vt pctōri penitēti semp icōtrariū peni
tentiā vt supbo iniungat humilē orationē: aua
ro elemosynaꝝ largitionē: accidioso pegrina/
tionē: guloso ieiuniū: luxurioso carnis macera
tionē maledico bñdictōeʒ ꝛ hui⁹. i. h̄ Ho. Ad
dit Ric. vbi. s̄. Qꝺ si pētēs sentiat pniaʒ sibi

nimis grauē ⁊ ad obseruādū ꝑiculosaȝ: sua īfir mitate pensata dȝ ad illū cōfessorē cui cōfessus est vel ad aliū si illū habere nō pōt recurrere: ⁊ alleuiationē vel cōmutationē petere. Et cōfes/ sor dȝ cōcedere: etiā si videat ꝙ pnia alleuiata nō sufficiat plenarie ad emēdā peccati: sed post eā inexpletū adhuc remaneat aliquid purgato/ rio purgandū. Tutius eniȝ est reseruare pur/ gatorio penitentē puniēdū: ꝙȝ ipsum exponere periculo cadēdi in mortale peccatū ꝓpter pnie transgressioneȝ iniuncte. Hec Ric.

Qualiter cōfessio debet esse secreta respectu circunstantiū: respectu ꝯfessoris: ⁊ respectu peccatoris. Capitulum. .2.

Secundū mysteriū declarādū de cōfes/ sione dicit̄ occultatio: dȝ cōfessio eē oc culta atqȝ secreta triplici occultatione. pª est ꝙ̄tū ad circūstātes. 2ª ꝙ̄tū ad cōfessores. 3ª ꝙ̄tū ad cōfitētes. Prima occultatio ē ꝙ̄tū ad circūstātes: vt cōfessio fiat in secreto: non in publico: nec corā alijs. Rō aūt est ſm Bona. di. 17. quarti. Prima q2 in cōfessione manife stātur pctā sacerdoti nō vt manifestent̄: sȝ vt de leant̄ ⁊ occultent̄: q2 charitatis confessio operit multitudinē pctōꝝ. Secūda rō: q2 manifestant̄ sacerdoti vt deo ad testimoniū cōsciētie iterne. Et iō vt hō totā cōsciētiā reuelet homini tanꝙȝ deo nō dȝ alius admitti: sȝ sacerdos q teneat lo cū xp̄i. Tertia rō: q2 publicare pctm̄ coraȝ alijs eēt onerosuȝ ⁊ ignominiosum. Vn̄ si oporte/ ret publice cōfiteri nemo auderet: cōfiteri pctā sua. 4ª rō: q2 si cōfessio fieret corā alijs: īfinita mala orirent̄: ⁊ rixe ⁊ discordie: ac infamie. hec Bon̄. Sȝ ista occultatio ītelligēda ē respectu ꝑ sone: nō respectu loci. Nā ego nescio laudare illos q audiūt cōfessiōes mulieꝝ i locis secretis in cellulis: i cameris: i angulis latebrosis i qb⁹ ēt qn̄qȝ ⁊ sepe q boni ⁊ iusti credunt̄ ad enor/ missima sacrilegia ⁊ vitupabiles dissolutōes la bun̄t. 2° dȝ cōfessio eē occulta quātū ad cōfesso res: q2 vt ait Greg. ⁊ hr̄. i. 4. sen. di. 21. ꝓ nul lo scādalo ē cōfessio reuelāda. Et magister ibi d. Caueat sacerdos ne pctā pniam alijs ꝓdat: aliogn deponat̄. Et de pe. di. 9. c. sacerdos. dr̄ de cōfessore reuelāte pctā: ꝙ deponat̄: ⁊ oibus dieb⁹ vite sue ignominiosus ꝑegrinādo ꝑgat. In. c. Vo oīs. de pe. ⁊ re. scribit̄ sic. Qui pec catū i pniali iudicio sibi detectū ꝓsumpserit re/ uelare: nō solū a sacerdotali officio deponēduȝ decernim⁹ verū etiā ad agēdā pniaȝ i arctū mo/ nasteriū detrudēdū. Iō oēs theologi i. 4. di.

21. cōueniūt. d. Q̄ ꝺ i nullo casu lȝ sacerdoti re uelare cōfessionē siue cōfitēs peniteat: siue nō: siue cōfiteat̄ pctm̄ i ope ꝑpetratū: siue ꝑpetran/ dū: siue sit pctm̄ i fide siue i morib⁹. Hec rō ē. q2 si licitū eēt reuelare cōfessionē: prio cōfessio vilis redderet̄ i populo. 2°. popul⁹ a re sibi ne/ cessaria retraheret̄. 3° via fraudib⁹ apiret̄: q2 cū multū credat̄ hoi i sua cōfessiōe: multi mali se i cōfessiōe iustos ostēderēt: vt a sacerdote post/ ea laudarent̄: vt sic possent ꝓmoueri ⁊ honora ri. 4°. reuelās mentiret̄: q2 eadē ꝑsona secūdū naturā ve affirmare pōt aliqd i ꝑsona alterius loquēs: qꝺ ve negat loquēs i ꝑsona ꝓpria. vn̄ angel⁹ loquēs Moysi in ꝑsona dei vere dixit. Ego suȝ dn̄s deus tu⁹ q eduxi te de terra egy/ pti. Exo. 20. qꝺ ve negasset i ꝑsona ꝓpria lo/ quēs: ergo a simili hō representās dei ꝑsonā i foro cōfessiōis ve aliqd pōt affirmare: qꝺ ex/ tra foꝝ cōfessiōis qn̄ loquit̄ vt ꝑsonā ꝓpriā ge/ rens ve negat. Veꝝ ergo dicit negādo se au/ disse vel scire q̄ ad noticiā ei⁹ nō deuenerūt: nisi inquātū eis representabat ꝑsonā dei. Ergo ex/ tra foꝝ cōfessiōis dicēdo se illa audiuisse vel sci re mētit̄. Sȝ cōtra h̄ instat̄ multipliciter: ⁊ ar/ guit̄. Prio q2 Ber. i li. de p̄cepto ⁊ dispensa/ tōe. c. 4. ait. Iniquū ꝓculdubio foret si statuta ꝓ sola charitate cōtra charitatē tenerent̄. Cum ergo celatio cōfessiōis īstituta sit ꝓ sola charita/ te: si aliqn̄ esset vtile aie cōfitentis vt ei⁹ cōfessio reuelaret̄: ergo iniquū esset si celaret̄. Respon/ det ad h̄ Ric. ꝙ ⁊ si aliqn̄ eēt vtile cōfitēti vt sua cōfessio reuelaret̄: tn̄ nūꝙȝ pōt eē vtile cōi vtili/ tati cui⁹ bonū p̄ncipali⁹ respicit charitas ꝙȝ ꝑso ne singularis bonū: iuxta dcm̄. 7. q. i. c. scias. Plurimoꝝ vtilitas vni⁹ vtilitati p̄ferēda est. 2° arguit̄ q2 vnusqsqȝ tenet̄ obedire pape: ergo si papa p̄cipet alicui ꝙ reuelaret cōfessionē: ille ꝺberet ei obedire. Rn̄det Ric. ꝙ sacerdos nō tn̄ tenet̄ celare cōfessionē p̄cepto ecclesie: sȝ iu/ re nature ⁊ diuino. Papa aūt ⁊ si sit supra oē ius positiuū: nō tn̄ est supra ius naturale vel di uinū. Ideo in tali casu pape nō ē obediendūȝ. Tertio arguitur ꝙ esset possibile vt sacerdos haberet aliqꝺ peccatuȝ mortale de quo nō pos/ set cōfiteri quin reuelaret illi cui cōfiteretur cō/ fessionē sibi factā: ergo in tali casu licet reuela/ re confessionē. Rn̄det Ric. ꝙ nō: ⁊ ꝙ tali casu durāte sacerdos nō debet illud peccatū cōfiteri sed sufficit sibi de illo cōteri cū volūtate ⁊ ꝓposi to cōfitendi quādo hoc facere poterit sine reue/ latione illius ꝑsone que sibi cōfessa ē: sine quo cūꝙȝ

eãq̃ ꝑiudicio sigilli cõfessiõis: fortiori enim
viculo obligat̃ cofessor ad celãduz q̃z penitens
ad confitẽdũ. 4°. arguit̃ ponẽdo casum ꝙ aliqs
in cõfessione audiat hereticũ nolentẽ desistere
ab heresi ⁊ volentẽ corrumpere alios: tũc vide
tur ꝙ magis sacerdos tenet̃ seruare fidẽ chri/
sto q̃z ipsi heretico: ergo magis dʒ cõfessionez
illius detegere q̃z permittat eũ gregẽ dñi cor/
rumpere. Rñdet Boñ. ⁊ Scotus: ꝙ ꝓpterea
sacerdos nullo modo dʒ illius cõfessionẽ reue/
lare: põt tamẽ sine reuelatõe confessionis supe
riori dicere. Vigila sup̱ gregẽ: q: lupus q̃rit
inuadere: ⁊ tunc cõfitenti ⁊ deo seruat̃ fides.
Ex hoc Scotus improbat versiculũ illuz. Est
heresis crimẽ qđ nec cõfessio celat. Quinto
arguit̃ ponẽdo casum videlicet. Si duo euntes
cũ suo sacerdote ordinassent ipsum occidere in
nemore p̱ qđ essent trãsitũ facturi: ⁊ par ante
nemoris introitũ vnus pñia ductus sacerdoti
h̄ in cõfessiõe reuelaret: tũc licitũ videret̃ tali se
subtrahere ab ingressu nemoris: q: aliter cor/
porali morti se expõeret ⁊ daret alij opportuni
tatez crimẽ cõmittẽdi. Sʒ subtrahẽdo se crimẽ
sibi cõfessuz suo socio reuelaret: ergo i tali casu
lʒ reuelare cõfessionẽ. Rñdet Ric. ꝙ in tali ca
su sacerdos posset renuere intrare nemus cũ il
lis. s. ꝑtẽdẽdo aliquã cãm necessariã. Si tñ po
neret̃ casus ꝙ oporteret sacerdotẽ aut mortẽ sõ
ire: aut reuelare cõfessionẽ: tenet̃ mortẽ subire
ne cõfessionẽ reuelet. Sexto arguit̃ ponẽdo ca
suz aliũ. s. ꝙ aliqs prior de ordine monachorũ
cõfitet̃ abbati ⁊ q̃zdiu est in ꝑoratu hʒ occasiõez
trahẽtẽ ad pctm̃ a quo nõ vult desistere: Si p̄/
latus ergo hʒ curã aie sue dʒ illũ inde amouere
sʒ amouẽdo inotescit ipsum peccasse: ergo vr̃
ꝙ cõfessio possit aliquo modo reuelari. Rñdet
Boñ. ꝙ abbas dʒ p̱suadere tũc priori volũta/
riã cõfessionẽ: ⁊ ꝙ ipse petat absolui ab onere
officij. Qđ si nõ vult facere dʒ eũ sustinere nisi
sit talis religio in qua subditi trãsmutari ⁊ trãs
ferri possunt sine nota infamie. Septio ar/
guitur ꝙ multotiẽs põt esse ꝙ penitens licẽtia
ret ꝑ sua vtilitate confessorẽ vt cõfessionẽ reue
let: ergo i tali casu nõ esset peccatũ. Rñdet Ri
ca. ⁊ Boñ. ꝙ sacerdos de licẽtia cõfitentis põt
licicite peccatũ sibi confessum alij reuelare q si/
bi necessarius ẽ vel vtilis ad p̱ficiẽdũ q̃ requirun
tur ad illud for: q: q̃zdiu hoc pendet adhuc ge
rit p̱sonã vicarij dei. Sed de licentia cõfitẽtis
hoc reuelare alij p̱sone nõ lʒ nisi ille qui confes/
sus est, hoc itez diceret cõfessori extra cõfessio/

nez. Sed q̃zuĩcũqz penitens hanc licentiaz det
cõfessori: cõfessor tamẽ valde debet vitare scã/
daluz. s. ne fractio sigilli reputet̃: ⁊ q: si dicat se
licentiatũ a penitente ꝙ de peccatis ei9 possit lo
qui et penitens negat: cõfessori incũbit ꝓbare
ꝙ predictã licentiã a penitente habuerit: quod
si probare nõ posset tãq̃z reuelator cõfessionis
puniret̃. Quãdo vero cõfessor aliquid nouit ex
tra cõfessionẽ ⁊ postea illud audiuit in cõfessio
ne põt illud reuelare alteri: ita tñ ꝙ modus sciẽ
di p̱ cõfessionẽ semp̱ maneat in occulto. Quia
tamẽ posset ex hoc scandalũ generari maxime
apud penitentẽ et apud alios de bono et equo
magis debet celare cõfessor q̃z vnus alius. Et
ideo ꝓpter vitandũ scandalũ penitentis debet
ei ꝓtestari in cõfessione quomodo nõ debet il/
lud celare: nõ q: per illã protestationez acquirat̃
ius reuelandi: sʒ q: proximo aufert̃ nota scãda/
li. Debet etiã cõfessor peccata illa reuelare pro
pter necessitatẽ nõ ꝓpter suã voluntatez. Et sic
patet quãta est vis sigilli confessionis. Addit
etiã Ric. ꝙ sub sigillo cõfessionis cadit etiã p̱/
sona cũ qua penitens cõfitetur se peccasse. Ra
tio est: q: cũ penitẽtia sit sacramentũ sacerdos te
netur celare omne illud quod necessariũ est ad
integritatẽ sacramenti. Sed penitens nõ pos/
set sufficienter exprimere aliquãdo peccatũ suũ
nisi notificãdo personã cũ qua peccauit. s. cum
cognouit filiã suã et nunq̃z habuit nisi vnã: et
similia. Insup̱ tenetur sacerdos celare omne il
lud sibi dictũ in cõfessione quo cõfitens posset
prodi vel mala suspitio de illo generari i cordi
bus alior. Sed quãdoqz detegẽdo p̱sonã cuz
qua penitens peccauit proderetur cõfitens: q:
si detegeretur filiã cõcubuisse cũ patre suo ꝓde
retur pater qui cõfessus est cõcubuisse cum ea.
Adhuc licitũ nõ est facere aliquid qđ sit occasio
retrahendi homines a re sibi ad salutẽ necessa
ria. Sed reuelatio persone cũ qua penitẽs cõfi
tetur se peccasse esset occasio retrahendi homi/
nes a re necessaria. s. a cõfessione: q: nõ tantuz
quis retrahitur a re aliqua ꝓpter timorẽ lesio
nis proprie fame: sed etiã p̱sone sibi cõiũcte vin
culo amicitie. Quarta ratio subsequit̃: q: di/
cens extra for cõfessionis se audisse crimen de
persona sibi in confessione accusata: qđ nullo
mõ audiuit extra cõfessionẽ mentiret̃: vt pʒ ex
dictis. Peccata ergo ipsius penitẽtis in rela/
tione ad ipsum cadũt sub sigillo cõfessionis de
necessitate et absolute et primo ⁊ directe et ex/
plicite: et ex oibus causis: p̱sona autẽ cũ qua cõ

fitens cōfitetur se peccasse cadit sub sigillo cō/
fessionis de necessitate ⁊ absolute: nō primo: sꝫ
ex cōsequēti ⁊ indirecte ⁊ iplicite: nec ex oībus
causis: sꝫ ex aliquibus. Peccata eniꝫ ipsiꝰ pe/
nitentis nō referēdo ea ad ꝑsonā determina/
taꝫ: sicut cū aliquis dicit. Ego audiui tale qd:
qđ tñ nō audiuit nisi in cōfessione cadūt sub si/
gillo cōfessionis de necessitate: nō tñ absolute:
sꝫ sub cōditōe. s. si ex ꝑlatōe taliū vboꝝ ꝑ se vel
ꝑ accidēs directe vel indirecte aliqua verecun/
dia vel cōfusio vel suspitio mala: vel aliqđ aliđ
nocumētū illi q cōfessus est posset ꝓuenire. Ea
vo q̄ penitens interserit in cōfessiōe quia non
sunt pctā nec circūstantie peccati: nec q̄ deducūt
in manifestationeꝫ cōfitentis: vtpote si iterse/
rat in cōfessiōe. In tali terra sunt blada ⁊ hꝰi:
nō cadūt sub sigillo cōfessionis nisi de cōgrui/
tate. Si i dicēdo illa nō dant intelligere cōfesso
ri ꝙ talia velit celare. Vñ cōfessor. d. se talia au
diuisse mendax nō ē: qꝛ ꝑ cōꝑationeꝫ ad ea nō
representauit ꝑsonā dei. sed hōis. Similiter ⁊
si aliquis aliꝰ a ꝯfessore audiret aliqd ab aliquo
dū confitetur debet illud tenere secretū ex lege
nature q̄ dicit. Qđ tibi nō vis fieri: non facias
alijs. Tertio cōfessio dꝫ esse occulta q̄ꝫtuꝫ ad
cōfitenteꝫ: vt nō reuelet ea q̄ sibi pro sua salute
in cōfessione vel dicta vel iposita sunt ex quoꝝ
reuelatōe scandalū oriret̄. De pnia aūt iposita
dicit Ric. ꝙ aut penitens manifestādo pniam
sibi iniunctā a cōfessore faceret ꝑiudiciuꝫ absqꝫ
vtilitate: aut ꝓprie fame: aut cōfessori qui forte
taleꝫ iniunxit pniam: pro qua si sciretur incur/
reret alicuius vel aliquoꝝ maliuolentiā: vtpo/
te qꝛ iniunxit mulieri vt abstineret a familiari/
tate alicuius viri periculosa. Aut penitens ma
nifestando suā pniam: nec fame ꝓprie nec cō/
fessori nec alicui preiudiciū generaret. In pri/
mo casu penitens tenet̄ penitentiā suā celare: ⁊
in secūdo similiter. Si. n. illud qđ cōfessor sibi
iniungit seu cōsulit bona fide ꝓ salute aīe sue ⁊
secreto alij reuelaret in cōfessoris ꝑiudiciū: cri
men ꝓditionis incurreret ⁊ sigilli secreti fra/
ctionē. In tertio casu nō tenetur tacere nec di/
cere: sed de hoc irreprehēsibiliter potest facere
quod illoꝝ duoꝝ sibi melius placuerit.

Quod confessio est reiterāda quādo qs ma
le confessus fuisset ꝓpter suaꝫ negligentiā: aut
quādo fraudulēter diuisit confessioneꝫ: vel qñ
cōfessus est cū deliberatione peccandi.

Capitulum. .3.

t Ertiū mysteriū contemplādū de con/
fessione dicit̄ iteratio. Est eniꝫ quādoqꝫ necessa
rium reiterare cōfessionē peccatoꝝ al's factam:
⁊ dicere illa eadē peccata in numero: q̄ qs fuis/
set cōfessus: maxime ꝓpter tria. Primo ꝑꝑ
negligentē electionē. Secūdo ꝑꝑ cōfessiōis
diuisionē. Tertio ꝓpter malicie cōtinuatōeꝫ.
Primo est necessariū reiterare cōfessionē ꝑꝑ
negligentē electioneꝫ. Quādo qs est negligēs
querere sacerdoteꝫ ꝑitū ⁊ absoluendi auctorita
teꝫ habētē: ⁊ cōfessus fuisset alicui q eū aut ne/
sciuit aut nō pōt absoluere. Talis profecto q̄ꝫ/
primū sibi cōstat de iperitia ⁊ facultate sacerdo/
tis cui cōfessus est: ⁊ de negligentia ꝓpria qua
magis sufficientēqꝫ querere noluit: tenet̄ eadē
peccata in numero cōfiteri sacerdoti discreto ⁊
eū absoluere valenti. Propterea dicit̄ de pe.
di. 6. c. cui aūt. Qui vult cōfiteri peccata sua vt
inueniat gratiā: querat sacerdotē scientē ligare
⁊ soluere ne cū negligens circa se extiterit: ne/
gligatur ab illo q eū misericorditer monet ⁊ pe
tit: ne ambo in foueā cadant. Secūdo iterāda
est cōfessio rōne diuisionis. Quādo eniꝫ quis
fuisset cōfessus aut ꝑ maliciā: aut ꝑ verecundiā
parteꝫ peccatoꝝ vni sacerdoti ⁊ partē alteri cuꝫ a
nullo sit absolutus: nec talis cōfessio fuerit fru
ctuosa: debet si vere vult confiteri eadē peccata
in numero vni tātū sacerdoti se accusando nar
rare. Nā vt scribit̄ de pe. di. 5. c. ꝯsideret. Cau
tus sit penitens ne verecundia ductus diuidat
apud se cōfessionē: vt diuersa diuersis velit sa/
cerdotibus manifestare. Quidā. n. vni celant
que alij manifestanda cōseruāt: qđ est se lauda
re ⁊ ad hypocrisim tēdere: ⁊ semꝑ venia care/
re: ad quā frustra putant totā ꝓuenire. hec ibi.]
Sꝫ dubitatur vtrū cōfitens alicui sacerdoti oīa
peccata sua de qbus est memor si diu post acce
ptā remissionē recordet̄ alicuius peccati mor
talis de quo nō fuerit cōfessus qđ ante suā cō/
fessionē cōmiserat: teneat̄ tentōe necessitatis il/
lud pctm̄ cōfiteri illi eidē sacerdoti. Respōdet
Ric. di. 17. quarti. d. Mihi distinguendū vi/
detur: ꝙ aut tempore cōfessionis penitens ad/
hibuit debitā diligentiā prout de lege cōi hūa/
na ꝑmittit fragilitas vt memoriā haberet oīuꝫ
suoꝝ pctōꝝ mortaliū. Aut fuit negligēs ⁊ igno
rās ignorātia affectata vel crassa. Si scđo mō:
credo ꝙ recta rō exigit̄ vt illud idē pctm̄ cōfi/
teat̄ eidē sacerdoti si illū cōmode pōt inuenire:
⁊ nō sit illi sacerdoti postea interdicta absoluē/
di ꝑtās: aut ꝑdictū pctm̄ ⁊ oīa alia pctā morta/
lia priori sacerdoti cōfessa ꝓut pōt recolere con
fiteatur

fiteaꝛ alij sacerdoti. Si prio mō: non credo ꝙ
priori sacerdoti teneaꝛ tentōe necessitatis illud
pctm̄ cōfiteri: teneꝛ tamē illud pctm̄ cōfiteri abs
qꝫ alioꝝ cōfessione alij sacerdoti. Quanuis. n.
de isto fuerit absolutus q̄ꝫtū ad iudiciū ecclesie
triūphantis ꝛ militantis: qꝛ sacerdos absolue/
re pōt de cōfessis ꝛ de p̄dicto mō oblitis: tamē
qꝛ absolutio de oblitis dꝫ intelligi sub hac cōdi
tione: vt. s. quādo reducta fuerint ad memoriā
dicanꝛ illi sacerdoti in cōfessiōe q ab illis potest
absoluere: teneꝛ illud cōfiteri post eius remotā
obliuionē. Tertio necessariū est iterare cōfes/
sionē ꝓpter malicie cōtinuationē: quādo. s. cō/
fessus est pctā sua semel aut plures tātū vt face
ret qd̄ ecclesia mādat. Cōtinuādo tamē ꝓposi/
tuꝫ male voluntatis: quoniā nō erat dispositus
ab aliquo pctō se corrigere ꝛ emēdare. Talis
etenīꝫ ad veraꝫ pniam reuersus si debite vult
cōfiteri omnia eadē pctā q̄ prius fuerat cōfes/
sus dꝫ reiterare. Sunt tamē aliq scrupulose.
d. ꝙ siqs in pctō mortali existens cōfiteaꝛ sacer
doti accusans malā voluntatē suā: ꝛ confitens
oīa alia pctā quoꝝ recordaꝛ exquo p̄atus est ꝛ
prompt⁹ adhuc peccare: sic confitendo peccat
mortaliter: qꝛ q̄ꝫtū in se est facit irreuerētiā sa/
cramēto: ꝛ sine sacramēti cōtemptu esse nō vꝛ̄.
Sꝫ cōtra istos est. c. ꝙ quidā. de. pe. ꝛ re. vbi
dicitꝛ. Quod qdā ad cōfessionē de criminibus
veniūt ꝛ q̄ꝫuis ꝓfiteri velint: se tn̄ asserūt ab/
stinere nō posse: cōsultatōi tue taliter rn̄demus
ꝙ eoꝝ cōfessionē recipe debes ꝛ eis de crimini
bus cōsiliū exhibere: qꝛ licet nō sit ṽa illa pnia
admittēda: ē tn̄ eoꝝ confessio: ꝛ crebris ꝛ salu/
bris monitis est pnia inducēda. hec ibi. Dicit
tn̄ Ric. ꝙ tales absoluēdi nō sunt. Vn̄ si abso
lutionē nō recipiant: nō cōtemniꝛ sacramentū
nec a cōfessore nec a cōfesso. Si aūt cōfitēs in
pctō mortali attritus est de pctō suo ita vt pro/
babiliter possit p̄sumere se eē dispositū nō pec/
cat absolutionē recipiēdo: imo frequēter ṽtute
clauiū p susceptionē absolutōis formaꝛ sua at/
tritio. Hec Ric. Dent igitur operam oēs pctō/
res vt bene cōfiteanꝛ: qm̄ confitentibus largiꝛ
deus in hoc seculo gratiā ꝛ in futuro gloriā: in
qua ipse viuit ꝛ regnat per eterna secula. Amē

Dn̄ica secūda in quadragesima in mane de
fetidissimo ac pniciosissimo vitio luxurie quo q̄
si maxima pars viroꝝ ac mulieꝝ
demergiꝛ i infernū. Ser. 30.

h Ec est voluntas
dei sanctificatio vr̄a vt abstineatis vos a forni/
catōe. Doctoris gentiū ṽba sunt ista. i. Thes.
4. c. ꝛ i ep̄la p̄ntis dn̄ice. Cogitāti mihi q̄ꝫ mul
ta milia miliū hoīum p̄cipitanꝛ in infernū ob fe/
tidissimū luxurie vitiū: statiꝫ venit in mentē au
reū illud dictū ꝛ notabile Augsti. doctoris ma/
gni in li. de agone xp̄iano. Inter oīa xp̄ianoꝝ
certamina duriora sunt p̄lia castitatis: vbi quot
tidiana pugna ꝛ rara victoria. hec ille. Maxi/
mū aūt in eo pctō piculū ē: qm̄ cū grauissime le
dat aīam nō sentiꝛ: qnimo vsqꝫ adeo q̄ꝫ plures
facti sunt ceci: vt ipsi turpissimi ꝛ abhominabi
les dicere nō erubescāt aut nullū aut satis leue
pctm̄ esse: illudqꝫ deo aut nihil aut satis modi/
cū displicere: sicqꝫ cū tali falsissima damnataqꝫ
opiniōe corrupti sunt ꝛ abhominabiles facti in
studijs suis: quapropter aduersus eos q̄ꝫtum
poterim⁹ moleste ꝛ sine auditoꝝ offensione de
ip̄a luxuria i gnāli ṽba faciem⁹: d̄ q̄ loqꝛ ap̄ls i
themate p̄allegato monens oēs vt illā euitēt.
De ipsa ergo tria mysteria erunt cōtemplāda.
Primum dicitur offensio.
Secundum conditio.
Tertium punitio.

Cōfutatio illoꝝ erroꝝ q dicūt luxuriā nō eē
pctm̄: quib⁹ cōtrariū p auctores: rōnes: ꝛ exem
pla tā sanctoꝝ q̄ꝫ etiā phoꝝ ostendeꝛ. Ca. I.

p Rimū mysteriū cōtēplādū de luxuria
dr̄ offensio. In quo declarandū est q̄ꝫ
graue pctm̄ q̄ꝫue pniciosuꝫ sit ipsa lu/
ria q̄ de⁹ offendiꝛ ꝛ aīa maculaꝛ. Ondem⁹ aūt
h̄ tripliciter: videlicet. Prio auctoritate. 2°.
rōne. 3°. exēplis. Prio on̄dim⁹ luxuriā esse
pctm̄ graue aut mortale auctoritate. Inqt. n.
Sene. i p̄he. d̄clamationū. Nihil tā mortifeꝝ
igenijs q̄ꝫ luxuria. Et idē i tragedijs. Luxuria
ē pestis blāda. Et idē ad lucillū. Vanas fuge
voluptates breues ꝛ p̄eitēdas. Et idē li. 2. d̄cla
mationū. Adolescēs luxuriosus peccat senex lu
xuriosus isanit. Et Tulli⁹ p̄° d̄ offi. Luxuria cū
oī etati turpis sit senib⁹ tn̄ fetidissima ē. Et idē
I. d̄ officijs. Si cōsiderare volum⁹ q̄ sit i n̄a ex
cellētia ꝛ dignitas itelligem⁹ q̄ꝫ sit turpe d̄flueꝛ
luxuria ꝛ d̄licate atqꝫ molliꝛ viuē quāqꝫ hōestū
pce cōtinenꝛ seueꝛ ꝛ sobrie. Et. Valeri⁹ ma. li.
9. Blādū malū luxuria. Et Tobie. 4. c. Attē
de fili mi ab oī fornicatōe. Et vt dr̄. 32. q. 7. c.
nō solū. Omis imūda pollutio fornicatio dr̄: q̄ꝫ/
uis qsqꝫ diuersa turpitudinū voluptate ꝓstituaꝛ
Et ad Heb. 13. c. Fornicatores ꝛ adulteros iu
dicabit d̄s. Et. i. cor. 6. c. Nescitis qꝛ iniq rgnū

dei nõ possidebũt. Nolite errare: neqꝫ fornica/
rij: neqꝫ idolis seruientes: neqꝫ adulteri: neqꝫ
molles: neqꝫ masculoꝝ cõcubitores regnũ dei
possidebũt. Et in eodẽ. c. Fugite fornicationẽ
Omne eniꝫ pctm̃ qðcũqꝫ fecerit hõ extra cor/
pus est. Qui autẽ fornicatur in corpus suum
peccat. An nescitis quoniã mẽbra vestra tem/
plũ sunt spũs sancti. Et Eph. 5. Omnis forni
cator aut immũdus aut auarus ⁊c̃. nõ hꝫ ptem
in regno xp̃i et dei. Et Gal. 5. Manifesta au
teꝫ sunt opa carnis: que sunt fornicatio: imũdi/
cia: luxuria: ipudicitia ⁊c̃. q̃ p̃dico vobis sic p̃/
dixi: qm̃ q talia agunt regnũ dei nõ cõsequẽtur
Et Petrus. i. epl'a. c. i. Obsecro vos tãq̃ꝫ ad
uenas ⁊ peregrinos abstinere vos a carnalibꝰ
desiderijs q̃ militãt aduersus aiam. Et Apoc.
21. Timidis ⁊ incredulis ⁊ excecatis ⁊ homici
dis ⁊ fornicatoribꝰ ⁊c̃. erit pars illoꝝ in stagno
ardẽti igne ⁊ sulfure. Et Aug. in li. de cõflictu
vitioꝝ. O q̃ꝫ pua concubitus hora, p qua pdit
eterna vita. Et hysidorus in p̃all. c. nõ solum
32. q. 7. Inter cetera septeꝫ vitia vitiũ fornica/
tionis maximi sceleris est: qꝛ p carnis imundi
ciã dei tẽplũ violatur. Ex cuius vbis colligit
q luxuria vnũ est de septeꝫ vitijs capitalibus.
Qð etiã patet. 22. q. i. c. p̃dicãdũ. Et. 25. di. c.
vnũ orarũ. §. alia. Vñ Claudianꝰ ait. Luxu/
ries p̃dula malũ q̃ dedita semp. Corpis arbi/
trijs ebetat caligine sensus. Et Hiero. ad Su
sannã. O q̃ꝫ acerbꝰ ẽ luxurie fructus: amarior
felle: ⁊ crudelior gladio. Et Greg. 32. li. mo/
ral. Diaboli ppric corpꝰ sunt: q suggestionum
turpiũ blãdimẽtis decepti ei p luxurie fluxum
succũbũt. Et Hiero. ad Damasuꝫ papã de fi/
lio pdigo. Luxuria inimica deo inimica vtuti
bus pdit oẽm substãtiã patris: ⁊ a patris volũ/
tate delirãs futurã pauptatẽ cogitare nõ finit.
Et idẽ ad matrẽ ⁊ filiã in gallis cõmorantes.
Qui luxuriat viuens etiã mortuꝰ ẽ. Ferreas
mẽtes libido domat. Quid ad tot dicta ⁊ mo/
raliũ phoꝝ ⁊ sanctoꝝ dei carnales poterũt rñ/
dere. Quõ amplíꝰ suã luxuriã poterũt excusare
Sed vt fortiꝰ cõuincant: rõnes superaddãtur.

Secũdo oñdimꝰ luxuriã esse peccatũ mortale
rõne. Nã multi qñqꝫ dicere solent luxuriaꝫ nõ
esse pctm̃: qꝛ actꝰ eiꝰ est naturalis ⁊ ad illũ natu
ra inclinat. Pro qbus triplicẽ rõnẽ assignabi
mus quare luxuria pctm̃ ẽ. Pria dr̃ cõtẽptꝰ
Secũda excessus. Tertia dãni. Pria ratio
dicit cõtẽptus. Vbi. n. est cõtemptꝰ ⁊ trãsgres/
sio mãdatoꝝ dei ibi est pctm̃: vt dicemus die se
quenti. Sꝫ in luxuria est cõtẽptus dei ⁊ trans/
gressio mãdatoꝝ eius: ergo ibi ẽ pctm̃. Man/
dauit nãqꝫ deus homini. d. Exo. 20. Nõ me/
chaberis. Et vt dicit ab Aug. 32. q. 4. c. Mere
trices. Profecto nomine mechie ois illicitus
cõcubitus atqꝫ illoꝝ mẽbroꝝ nõ legitimꝰ vsus
phibitꝰ debet intelligi. Secũda rõ dicit excess
sus. Nã secũdũ. Tho. 2. 2. q. 153. ideo luxuria
peccatũ est qꝛ modũ rõnis excedit circa venerea
in qbus ordo rõnis est: vt cã pcreãde prolis ⁊
fornicatõis euitãde vir habeat vxorẽ suam: vt
dicit pria Corin. 7. ⁊ mulier habeat viꝝ suuꝫ
Omnis ergo actus q nõ est secũdũ legẽ mr̃i/
monij circa venerea deficit a rõne: ideo ẽ pec/
catũ. Tertia rõ est quare luxuria est peccatuꝫ
dãni. Vt eniꝫ ingt Ric. 33. di. quarti. Cõcubi
tus cõcubinarius seu fornicarius est cõtra le/
geꝫ naturalẽ nõ a natura generis sꝫ spẽi. Na/
turalis eniꝫ ratio dictat carnalẽ cõcubitũ nõ de/
bere fieri in preiudiciũ ⁊ damnũ boni plis. Sꝫ
cõcubitus cõcubinarius seu fornicarius ẽ i no
tabile preiudiciũ ⁊ damnũ boni plis. Sicut. n.
dicit Aug. 9. sup Geñ. Bonũ plis ẽ vt amã/
ter suscipiat: benigne nutriat: religiose edocet:
quo bono vt in pluribus caret proles genita p
cõcubitũ cõcubinariũ. Nã prio bono caret se/
pissime eo q nõ suscipiat. Quis nã explicet que
fornicatores ⁊ adulterãtes sacrilegi ⁊ icestuosi
ne detegat eoꝝ malicia proli genite aut generã
de inferant mala. Audiamus Hieronymũ ad
Eustochiũ sic. d. Pudet dicere quot quottidie
vgines ruant: quãtas de suo gremio pdat ma
ter ecclesia: sup quot sidera supbus inimicꝰ po
nat thronũ suũ: quot petras excauet vt habitet
coluber in foraminibus eaꝝ. Videas plerasqꝫ
viduas anteq̃ꝫ nuptas: ⁊ infelicem cõscientiam
mentita tantũ veste protegere: quas nisi tumor
vteri ⁊ infantiũ prodiderit vagitus: erecta cer/
uice ⁊ ludentibus pedibus incedũt. Alie vero
sterilitatẽ prebent: ⁊ nõdũ nati hominis homi
cidiũ faciũt. Nõnulle cũ senserint cõcepisse: de
scelere abortiuo venena meditant: ⁊ frequẽter
etiã ipse cũ mortue fuerint triũ criminuꝫ ree ad
inferos pducunt: xp̃i adultere: sui homicide: ⁊
nõdũ nati filij parricide. Iste sunt q̃ solẽt dice/
re oia mũda mũdis. Sufficit mihi ꝯsciẽtia mea
Cor mũdũ desiderat deus. Cur me abstineaꝫ
a cibis quos deus creauit ad vtendũ. Et si q̃i
limpide ⁊ festiue videri volunt: ⁊ se vino iniur
gitauerint: ebrietati sacrilegiũ copulãtes aiũt.
Absit vt me a xp̃i sanguine abstineam. Et si
quam

quam viderint tristem atq̃ʒ pallentem: mise/
ram ⁊ manicheam vocant consequenter. Tali
eniʒ ꝓposito ieiuniũ heresis ē. Ne sunt q̃ per
publicũ nuptialiter incedũt ⁊ furtiuis oculoꝝ
nutibus adolescentiũ gregē post se trahũt: que
semper audiunt ꝑ ꝓpham. facies meretricis
facta ē tibi. hec ille. Si honestas pateret̃ vt oia
possent dici: multa q̃ diebus meis euenerunt
scandala aperirem: sed melius ē silētio ꝑterir̃.
Quid referã quidue dicã ḋ mõasteriis. Quid
de puellis i domo parentuʒ. Quid de viduis
vanis atqʒ lasciuis. quid de aliis q̃ sanctuʒ no
men ꝓfitentur: ⁊ quottidie cũ patribꝰ spiritua
libus colloquũtur. Taceo q̃ scio. Certe si põe
rentur aures in latrinis i fluminibus in hortis
in foueis ⁊ cauernis terre: audirent̃ voces ibi
clamãtiũ paruuloꝝ interemptorũ ⁊ occisorum
a crudelissimis matribꝰ. O libidinose mulie/
res. o lasciue ⁊ incõtinẽtes belue. o ipie matres
domate carnẽ: refrenate libidinẽ: si nõ vultꝭ vt
vterus intumescat. De sodomitis ãt quo ſmo
ne impietatẽ loquemur. O inimici humani ge
neris. o abominabiles peccatores. o pessimi
hoies vbi sunt filii vr̃i. Perierũt certe perie/
runt. Et cur perierunt. Veh ac iterũ veh. vo/
bis: qꝛ perierunt ꝓpter iniquitatẽ vestrã. Silr̃
ꝓles si nascat̃ aliunde q̃ʒ de legitimo thoro: vt
i pluribꝰ negligẽter nutritur: ⁊ ad ṽtutes ra/
ro disciplinat̃. Et si qñ cõtrariũ apparet: illud
ē satis rarũ. Et vt scribitur. ff. de leg. l. naʒ ad
eam. nõ solũ ius scriptũ: sed ẽt nãle adaptatur
potius ad ea q̃ vt in pluribus q̃ʒ ad ea q̃ ꝑraro
eueniũt. Sũt ⁊ alia mala que incurrit ꝓles ge
nita ex adulterio: que cã breuitatꝭ omitto. Nã
vt scribit̃. 56. di. c. vñcũqʒ. dr̃. Vndecũqʒ ho/
mines nascãtur si parẽtum vitia nõ sectãt̃ ho/
nesti ⁊ salui erunt. Et ea. di. c. nunq̃ʒ. ait Cri/
so. Nunquã de vitiis erubescamus parentuʒ.
Ad idẽ ē. c. nasci. ea. dis. 3°. oñdimus luxuriã
eẽ pcɪ̃ exemplo. Ob nullũ nãqʒ cãm sci cor/
pora sua duris flagellatiõibꝰ castigarũt: nisi vt
luxuriã superarẽt. Elegit siquidẽ Susanna fal
so criminari ⁊ accusari potius q̃ʒ in peccato cõ/
sentire. Daniel. 13. c. Et Joseph passus ē cri/
minari ab vxore Phutiphar principis eunu/
corum Pharaonis q̃ʒ peccare cuʒ illa. Geñ.
29. Et Benedictus vt carnis tẽptationẽ supa
ret: iter pũgentes spinas proiecit se nudũ vt re
fert Greg. 2. dial̃. li. Et Hiero. in vita Pau
li primi heremitte recitat q̃liter feruẽte ꝑsecuti
one Decii ⁊ Valeriani quidam iuuenis etate
florens i amenissimos hortos ē adductus: ibi/
qʒ in lectulo iter cãdẽtia lilia ⁊ rubentes rosas
ligatis manibꝰ ē collocatus. Quo cũ recedẽti/
bus cunctis meretrix speciosa venisset cepit de
licatis stringere colla ãplexibꝰ: ⁊ qḋ dictuʒ quo
qʒ scelus ē: manibꝰ cõtractare virilia vt corpo
re i libidinẽ excitato secũ meretrix impudica su
ꝑaceret. Incipiebat voluptas iuuenẽ molesta
re: tãdẽ celitus ispiratus p̃cisã mordẽs linguã
in osculãtis se faciẽ expuit ac sic libidinis sensũ
succedẽs doloris magnitudo superauit.

Qualiter luxuria infatuat hominẽ ⁊ obdu
rat cor eius ⁊ inducit scandala ac mala pluria.

Capitulum. .2.

Ecũdñ mysteriũ cõtẽplãdũ de luxuria
s dr̃ conditio. Est. n. illius peccati pessi/
mi triplex cõditio mala ꝑ quã eius gra
uitas declarat̃. Prima dr̃ infatuatio. Secun
da obduratio. Tertio scãdalizatio. Pria ma
la cõditio ḋtestabilis luxurie dr̃ infatuatio. Ex
ipsa etenim infatuatur anima vt nec deuʒ time
at nec hoies vereatur. Vnde Hieronymus ꝯ
Jouinianum inquit. Amor forme rationis
obliuio est ⁊ insanie ꝓximus. Et ouidius i epi
stolis. Quid deceat non videt vllus amans.
Propterea apud ãtiquos impudicus amor ce
cus depingebat̃. Et a Greg. 31. moraliũ. pri/
ma luxurie filia ponit̃ cecitas mẽtis. Et de hoc
exemplum habemus Salomonis. de quo ait
Gregꝰ. 32. q. 4. c. Salomon. Salomon ꝗp/
pe immoderato vsu atqʒ assiduitate mulieruʒ:
⁊ ad hoc vsqʒ ꝑductus ē vt tẽplũ idolis fabrica
ret: ⁊ qui prius deo tẽplũ cõstruxerat: assiduita
te libidinis ẽt ꝑfidie subtractus idoloꝝ cõstrue
re tẽpla nõ timuit. Et de eo Hiero. ad Eusto
chiũ inquit. Rex. n. erat salomon. aliũ nõ time
bat. Qui disputauit a cedris libani vsqʒ ad hi/
sopũ q̃ exit ꝑ parieteʒ. a dño tamẽ recessit: quia
amator mulierũ fuit. Nã vt hẽtur. 3. Reg. xi.
Auerterũt mulieres cor eiꝰ. Cũqʒ iã eẽt senex
deprauatũ ē per mulieres cor eiꝰ vt sequeretur
deos alienos: nec erat cor eius ꝓfectũ cũ domi
no deo suo. sicut Dauid patris eius: sed cole/
bat salomõ Astarthẽ deã sidonioꝝ. ⁊ chamos
deum moabitarũ: ⁊ Moloch idolũ ammonita
rũ. Edificauitqʒ. salomon phanũ chamos deo
⁊ idolo Moab in monte q̃ ē ꝯ hierusalem. ⁊
Moloch idolo seruoꝝ Amon ⁊c. ibi. Sed h̃
occurrit dubiũ quõ salomon dicat̃ senex qñ de
prauatus fuerat per mulieres: qꝛ dicit Rabbi
salomon ꝙ erat tñ. 12. annorum qñ regnare

cepit. Et in tex. biblie in fine. c. preallegati. dr̃
q̄ regnauit. 42. annis. Ipse aũt deprauatus
fuit per mulieres ante mortẽ suaz. p. 6. annos
vel circiter: q2 edificauit post deprauationẽ tẽ/
pla idolorum in quorum edificatione fluxerũt
plures anni. Et sic quando fuit deprauatũ cor
eius nõ vr̃ habuisse vltra. 46. annos vel circi/
ter. Ex tali vero etate nullus dr̃ proprie senex
Ad hoc rñdet magister in historiis. d. q̄ salo
mon regnauit. 80. annis. ⁊ allegat Josephum
hoc dicentẽ. Scriptura tñ regni sui tacet ãnos
40. sicut dr̃ de saule p̃mo Regũ. 13. q̄ duobus
annis regnauit sup israel. s. bene ⁊ inocẽter. ⁊
tacentur. 18. anni i qb⁹ male se habuit. Sz de
dicto mgr̃i historiaꝝ paꝝ ẽ curãdũ q̄ ꝯdicit si/
biipsi ⁊ ẽt scripture. Dicit eñi q̄ salomõ. ii. an
norũ genuit Roboã. Et q̄ Roboam mortuo
patre fuit. 41. anni. Et. 3. Regum. 14. c. dr̃. q̄
41. anni erat Roboã cuz regnare cepisset. Et
sic reuertit̃ primũ dictũ. s. q̄ salomon vixit tñ
52. annis. Si aũt diceret̃ q̄ roboã regnauit vi
uente patre q̃draginta annis ita q̄ p̃ncipiuz re
gni sui cõputat̃ ab illo tp̃e q̊ pr̃ suus incepit de
prauari. sequit̃ q̄ mortuo patre fuit. 81. anni:
qd̊ ẽ cõtra dictũ magistri ⁊ ẽt scripturã que. 12.
c. 3. Regum dicit. q̄ Hieroboã audita morte
salomonis reuersus ẽ de egypto ⁊ venit cũ ali
is in sichen vbi cõgregatus fuit ppl̃s ad cõsti/
tuendũ Roboã regẽ. Ex q̊ vr̃ q̄ non regnauit
viuẽte pr̃e. Insuper dr̃ d̊ Roboã q̄ derelicto
consilio senum adhesit consilio iuuenũ qui nu
triti erant cũ eo. Ex q̊ pz q̄ tũc Roboã erat ad
huc iuuenis. qd̊ non põt dici de hoĩe hñte. 81.
ãnos. Ideo. d. Nico⁹ de lira. q̄ salomon post
q̃z. 40. annis regnauerat mortuus ẽ. ⁊ succes/
sit ei in regnuz filius eius Roboã habẽs. 41.
annos sicut dicit scriptura. Sz qñ salomon in
cepit regnare scriptura nõ exprimit: sz tñ exp̃
mit annos regni sui. Habuit ergo. 20. vl̃ plu
res annos in principio regni sui. Et sic quã
do mortuus fuit. 60. annos habuit ad minus.
Et sic cõueniẽter potest dici q̄ post. 50. annos
etatis sue deprauatus fuit per mulieres. Et iã
tũc poterat dici senex: q2 ⁊ leuite cõpleto anno
50. etatis sue seruire cessabãt in tabernaculo tã
q̃z senes. vt hr̃ Leuitici. 9. c. Sed Rabbi sa/
lomon arguit ꝯ q2. 3. c. 3. Regũ. salomon di/
xit in principio regni sui. Ego sum puer par/
uulus ignorans exitũ ⁊ introitũ meum. Ergo
tunc erat. 12. annoꝝ. Respondet Nico. q̄ v̓
bum illud salomonis intelligẽdũ ẽ respectu tã
ti regiminis sibi ĩpositi. Unde Exo. 33. c. dr̃
Josue filius Nũ puer nõ recedebat de taber/
naculo. ⁊ tñ tũc erat. 42. annoꝝ. Preterea. 2.
c. 3. Regũ dixit David salomoni. Vir sapiẽs
es. Vir aũt nõ dr̃ ꝓprie nisi hñs annos. 30.
vel circiter. Et si adhuc dicat̃ q̄ Hiero. i epi/
stola ad Vitalẽ presbyteꝝ videat̃ dicere q̄ sa/
lomon. xi. annoꝝ genuit Roboã. ⁊ q̄. 12. an/
no etat̃ sue accepit regnũ. Dicẽdũ q̄ Hiero.
non loquitur ibi assertiue. vt patet ex fine eius
dẽ ep̃le. Hec de salomone sufficiãt. Quid di/
cemus de aliis luxuriosis ⁊ carnalibus: nõne
ipsi insaniũt nũc corizãdo: nũc cantãdo: nũc cõ
ponẽdo vestes: nũc caput eleuãdo ad fenestras
muliercularum: nũc vana ⁊ ociosa loquẽdo: ⁊
huiusmodi. Que oĩa quid aliud dixerim q̃z fa
tuitates ⁊ insanias falsas. Inuẽtus siqdẽ ẽ ali
quis nocturno tp̃e p̱ lõgũ spaciũ sub quadam
fenestra stetisse: ibiq3 cõspexisse gattã q̃zdam
quã suã credebat amasiã. loq̃bat̃ illi. ⁊ illa non
rñdebat. Suspirabat. lãguebat. gemebat. ⁊ an
xiebatur. Tandẽ petrulã quãdã proiecit supe/
rius: qua per territũ aĩal mie mie clamans au
fugit. O p̱ditio tp̃is. o deprauatio sensus. o ce
citas fatue mentis. Quid dicã de illis mulieri
bus stultis quas poete siue gentiles extollunt
eo q̄ amore victe seipsas interfecerũt. O fatua
⁊ libidinosa Medea: cur tibiipsi mortem intu
listi. Clamãt poete tui pp̱ amorem Jasonis q̄
te rapuit: qui te eduxit a patria: q̄ te ꝺcepit ⁊ de
reliquit. O damnabilis amor qui ad tantã de
mentiã te p̱duxit. vt vno momẽto corpus simul
⁊ aĩam interimeres. Et tu o Cleopatra egypti
regina quãta scelera ppetrasti ꝓ amore Mar/
ci Antonii tui. Scribit nãq3 Plurarchus in
vita eiusdẽ Marci Antonii. q̄ sepius i alexã
dria Marcus Antonius noctu famuloꝝ ve/
stibus idutus per vrbẽ ibat: domos populari
um obsidebat illudebatq3 hoĩes ⁊ reportabat
qñq3 vbera. sed ⁊ cleopatra sequebat̃ deferẽs
ancille vestimenta. Et dũ bellũ nauale cõmit/
teretur inter Marcũ Antoniũ ⁊ Octauianuz
Cleopatra affuit ibi in aurea puppi ⁊ purpu/
reo velo. Et post multas fatuitates deuicto an
tonio ⁊ a seipso perẽpto gladio: ex merore Cle
opatra prolapsa ẽ in febrim ⁊ tandẽ depulsis
oĩb⁹ preter duas sibi amicissimas mulieres ia
nuas claudi fecit acceptoq3 aspide nudum sibi
brachiuz dedit cuius morsu atq3 veneno mor
tua est. O q̃z libenter hec fatua exempla a fatu
is amatoribus audiũtur; sed vere si cogitarẽt
q̃z vana

ꝙ vanā ⁊ trāsitoria imō ⁊ periculosa atqꝫ nō/
ciua sint aīe ista: deū diligerēt sup oīa. sicut sa/
pienter sanctissima illa Agnes dicebat: qn̄ a fi
lio p̄fecti q eā diligebat tpalia pollicebātur. Di
scede a me pabulū mortis: fomes pcti: nutrimē
tū facinoris: qꝛ iā ab alio amatore preuenta sū
qui longe te nobilior ē genere ⁊ dignitate. cuiꝰ
mr̄ virgo ē: cuius pr̄ feminā nescit: cui angeli
seruiūt: cuius pulchritudinē sol ⁊ luna mirāt:
cuius opes nūqꝫ deficiūt. O si ꝯsiderarēt ista
muliercule leues nō ita de facili crederēt ruffia
nis: nec ita cito tāgerētur in corde ad aspectuꝫ
cuiuscūqꝫ speciosissimi aut formosissimi iuue/
nis. Secūda cōditio imunde luxurie dr̄ ob/
duratio. Ex nullo siquidē pctō ita obdurātur
corda mltoꝝ sicut ex maledicta luxuria. Pro
pter illam fiunt incantatiōes veneficia ⁊ dia/
bolice artes. Unde. 32. q. 4. c. i eo. dr̄. Per vi
tia fornicationis maxime demones incolūtur.
pp illam leguntur libri in qbꝰ blasphematur ⁊
in vanū assumit sanctissimuꝫ dei nomē. Hoc
aūt tpe in domibꝰ nobiliū ⁊ dominoꝝ magno
rū ad instructionē ribaldā: vt sic dicā: ⁊ mere
tricalē nobiliū filiaꝝ habētur sōneti Petrar/
che. pp luxuriā multi nō cōfitent. Alii vo ficte
cōfitentur. ⁊ celebrāt aut cōicāt cū pctō mortali
Et vt omitā reliq pp luxuriā multi heretici fi
unt nō credētes infernū. negātes paradisuꝫ ⁊
huiusmodi. Quinimmo ꝓ maiori pte oēs he
reses aut ortū habēt ab ipsa luxuria: aut termi/
nātur ad illā: sicut factū ē diebus nr̄is in illis
q dicebātur del Bariletto. ⁊ in illis de aīa sim
plici. ⁊ in fraticellis de opinione: quoꝝ pessi/
mi mores ⁊ nefanda opera honestiꝰ tacēt qꝫ re
ferātur. In clemētina ēt ad nostrā. de hereticis
dr̄ de begardis ⁊ beginis mulieribꝰ q̄ fuerūt
in alemania. ⁊ post multas hereses de qbꝰ ibi
dem fit mētio: dicebāt carnalē actū non eē pec
catū. O vere deflendū malū q̄ vexatur huma/
nū genus. Paucissimi eteni sūt q animose ve
lint luxurie vitiū expugnare. Tertia cōditio
execrāde luxurie dr̄ scādalizatio. sequūtur qp/
pe ex ipsa scandala plurima ⁊ periculosissima.
Amon pp violētiam Thamar sororis sue ab
Absalone fratre in cōuiuio occisus ē. sicut pꝫ
2. Regū. 13. c. Sichem ⁊ Emor cum oī pplo
suo pp violētiam Dine filie Jacob a filiis Ja
cob occisi sunt ⁊ in captiuitatem ducti. Gen̄.
34. c. Semiramis regina post mortē viri in li
bidine exardescēs a ꝓprio filio cognita pp hor
rorem facinoris ab ipso tandē occisa ē: vt re

citat Paulus Orosius. Troia magna vt scri
bit Phrigius vates pp raptū Helene pꝰ bel
lum decennale: in quo ex vtraqꝫ pte tā troiano
rū qꝫ grecoꝝ multa milia hoīum corruerūt: in
cendio periit iterfectis priamo ⁊ Heccuba re/
gina aliisqꝫ inumerabilibꝰ mulieribꝰ atqꝫ viris
Nos insup videmꝰ qttidie odia rixas scādala
dissensiones ⁊ homicidia que nō nisi pp luxu
riam eueniunt.

Qualiter deus acriter punit luxuriam per
aquas diluuii: ⁊ per incendium ignis: ⁊ punit
quottidie p tpalia flagella. Capitulum. 3.

t Ertiū mysteriū cōtēplāduꝫ de luxuria
dr̄ punitio. Punit nāqꝫ deꝰ oīpotens
acerrime luxuriā i hoībꝰ: sicut pꝫ i tri
plici punitiōe. pa gnālis. 2a spālis. 3a pestilē
tialis. Pria punitio gnālis fuit tpe diluuii:
qn̄ excepto Noe ⁊ vxore sua. Sem. Chā ⁊ Ja
phet cū vxoribꝰ suis q saluati sūt i archa: cōsū/
pta ē oīs caro q̄ mouebat sup terrā: nō tm̄ ho/
minū: sed ēt exceptis illis aīalibꝰ ⁊ volucribꝰ
q̄ introierūt i archā: oīum voluc̄ꝝ aīantiū besti
arum: oīumqꝫ reptiliū q̄ reptāt sup terrā: vni
uersi hoīes ⁊ cūcta i qbus spiraculū vite ē i ter
ra mortua sūt. vt dr̄ Gen̄. 7. c. O terribile iu
dicium. o aspera vindicta ⁊ crudelis q̄ seuit i tā
inumerabilē multitudinē hoīum ⁊ aīalium ac
voluc̄ꝝ celi. Et dicit. Nico. de lira. ꝙ iterfecta
sūt aīalia terre ⁊ aues celi: nō aūt pisces: ad de
testandū pctā hoīum q̄ facta fuerūt i terra ⁊ in
aere: nō aūt i aqs. Que vo fuerint illa pecca/
ta facile ex scriptura colligi pt. Dr̄ nāqꝫ Gen̄.
6. Uidētes filii dei filias hoīum ꝙ essent pul/
chre accepūt sibi vxores ex oībꝰ qs elegerāt ⁊c.
que ponūtur ibi. Que exponēdo Nico. de li/
ra. d. ꝙ quorūdā opinio fuit. vt per filios dei i
telligerēt demōes icubi q dicūt filii pp nāꝫ spi
ritualē. ⁊ isti i spē hūana cōmiscuerūt se cū mu
lieribꝰ ⁊ ide nati sūt gigātes. ppea indignatus
deꝰ iundauit diluuiū. Sꝫ h expositio nō ē rō
nabilis: qꝛ diluuiū nō fuit i penā demonū: sed
hoīum. Alii vo dixerūt sicut Rabbi Salomō
ꝙ filii dei accipiūt ꝓ filiis iudicū aut potentū:
q qn̄ videbāt filias subditoꝝ pulchre ornari. ⁊
qn̄ dabātur ad nuptias accedebāt ad ipsas eas
cognoscendo carnaliter anteqꝫ mariti illas co/
gnoscerent. Sꝫ hic itellectꝰ deficit: qꝛ vt dr̄ in
scriptura. Omnis caro corruperat viam suam
super terram. propterea dicit Nico. de lira ꝙ
filii dei intelliguntur illi qui fuerūt orti de Seth
⁊ ab eo descenderunt: qui a patre suo fuerunt.

instructi in cultu diuino: per filias hominū in/telligūtur mulieres descendentes de Cayn q̄ erant lubrice lasciue ꝛ dissolute. Et de illis preceperat Seth de voluntate dei filiis suis vt nō cōtraherent cū eis. Et ipsi procedente tpe fecerunt ꝯtrium. Et post vsqꝫ adeo hoīes facti sūt dissoluti q̄ꝫtū ad peccata fornicatōis ꝛ adulterii ac ꝯ nām: vt dicit Nico. de lira. ꝛ sanct⁹ Methodius martyr. Aggrauabātur autem hec peccata: qꝛ non fiebant ex passiōe tm̄: sed ex certa malicia ꝛ cū continuatiōe ꝛ perseuerantia sine hominum verecūdia ꝛ absqꝫ dei timore. ꝓpterea dr̄ ꝙ multa malicia hominum erat sup terram. ꝛ ꝙ cūcta cogitatio cordis intenta erat ad malū omni tpe. ꝛ ꝙ illi potentes erant a seculo viri famosi. i. male fame qui gloriabātur i malicia sua. O inuincibilis manus oīpotent̄ dei o potentissimū brachiuꝫ. o insuperabilis dextera Post fabricatā archam ꝛ ꝓnunciatum diluuium per centū annos cū illi perseuerarēt i iniquitate sua submersi sunt in aquis. Vidisses tunc repente mutari celū: obscurari aerem: sonare ventos: tonare fulgura: ꝛ nubes celi ꝛ cataractas aperiri: ꝛ aquas abundātissime fluerē sup terrā. Vidisses attonitos cunctos trementes atqꝫ pallētes. Vidisses manducantes masticando ruminare ꝛ non posse cibuꝫ prodūcere aut deglutire. Vidisses coniūgātes ꝛ luxuriātes oēs pauore perterritos. Audisses ꝛ post cōeꝫ eiulatum ꝛ clamores virorū mulierū. senū. iuuenum ꝛ paruulorū mortem expectantium clamantiū ꝛ dicentiū: Heu heu veh nobis. Ad quid deuenimus vt pereamus i aquis: O qd erat inspicere inde ad modicum illos ab aquis sublatos ꝛ ibi extinctos. in breui omnes parit̄ deleti sunt ꝛ pp luxuriam grauiter sic puniti.

Secunda punitio fuit spūalis: qñ indignatus deus Sodomā incendio destruxit. Vt. n. dr̄ Gen̄. 19. Pluit dn̄s super Sodomam ꝛ Gomorram sulphur ꝛ igne de celo. ꝛ subuertit ciuitates ꝛ oēm circa regionē: vniuersos habitatores vrbium ꝛ cūcta virentia terre. Scd̄ꝫ Vo magistrū historiarū spāliter ēt punitum fuit luxurie vitium in sodomitis in nocte natiuitatis xp̄i: in qua oēs subita morte pierunt. Vn̄ Hiero. super illud Esa. 9. Habitantib⁹ i regiōe vmbre mortis lux orta ē eis. ait. Lux illa oēs isto vitio laborātes extinxit: ne nā quā sū/pserat tanta immūdicia fedaretur. 3ª. cōditio dr̄ pestilentialis. Vt eniꝫ colligit̄ ex glo. in. c. flagitia. 32. q. 7. Et in aūt. vt nō luxuriētur ꝯ nām. pctm̄ luxurie ꝛ precipue sodomie tempestates ꝛ pestilentias īducit. Et reuera ob nullā aliam cām credo tpibus istis tā crebro italiam peste fore vexataꝫ nisi pp luxuriā ꝛ maxime sodomiā. O horrēdū facinus. o. fetidissimū malum. o execrādū flagitiū quo pueri facti sūt meretricule. ꝛ vbi rōe etatis tenere inueniri dꝫ puritas ꝛ innocētia: iā reprehendēda ꝛ obiurgāda se offert turpitudo ignominiosissime sodomie. Vt ergo deū habeamus beniuolū nobis/qꝫ semp ꝓpitium munditie ꝛ puritati vacem⁹ abhorreamusqꝫ ꝛ euitemus dānatissima peccata luxurie. Sicqꝫ merito obtinebimus i hac vita dei grām ꝛ in futuro sempiternā gloriam: in qua regnat xp̄s dei filius cū. p. ꝛ. s. s. per cuncta semp secula. Amen.

Dn̄ica ꝙa in quadragesima post prandiū. d̄ execrādo pctō adulterii q̄ maculata ē magna pars ꝛ multitudo cōiugatoꝝ. Sermo. 31.

Hec enim ē voluntas dī sāctificatio vestra: vt abstineatis vos a fornicatione. Iterū vbi. s. Cōquerebatur dolēs Hier. c. 23. ꝛ dicebat. Cōtritum ē cor meū in medio mei: ꝛ contremuerūt oīa ossa mea. F actus sum quasi vir ebrius ꝛ q̄si hō madidus a vino a facie dn̄i ꝛ a facie Vboꝝ sanctoꝝ ei⁹: qꝛ adulteris repleta ē terra. Q̄d ꝓfecto verificari pōt tpe isto q̄ mrīmonia quasi ꝓ maiori pte ab adulteris siue viris siue mulierib⁹ polluta sunt ꝛ fedata. Quapropter i h̄ ſmone ꝯ adulteros aliq̄ declarabimus vt itelligāt ipī miserabilē statū ꝛ dānabilē cōditionē i quibus sese reperiūt. De adulterio igit̄ tractaturi tria principalia mysteria p ordinem ꝓponimus declaranda ꝛ annotanda vꝫ.

Primum dr̄ diffinitio.

Secūdum abominatio.

Tertium punitio.

Quid sit adulteriū: ꝛ quō sumitur multipliciter: ꝛ q̄liter multi credūt se i statu eē matrimonii q sūt potius adulteri q̄ꝫ cōiugati. Caplꝫ. I.

Primū mysteriū de adulterio notāduꝫ dr̄ diffinitio: in q̄ qd ē adulteriū declaremus. Et dn̄s Host. in sūma sua. li. 5. ti. de adulteriis. ait. Adulteriū ē alieni thori violatio: vel ꝓprii deturpatio. Que verba sumi pñt ex his q̄ dicūtur. 36. q. i. c. lex. i. §. cū ergo Pro quorū Vborꝫ pleniore intelligentia notandum ꝙ adulterium potest sūmi tripliciter.

Et hoc

Et h̄ triplici rōne. ꝓ impꝛopꝛie. 2° pꝛopꝛie. 3°
ꝓpꝛiiſſime. ꝓ ſumitur adulteriū impꝛopꝛie int̄
virum ⁊ vxoꝛē. ꝓ rōne cōtrariationis. 2° rōne
inoꝛdinationis. 3° rōne modificatiōis. Pꝛio
dr̄ adulteriū iter virū ⁊ vxoꝛē rōne ꝯtrariatōis
quādo ſūt int̄ eos impedimenta ꝯtraria ꝓpt̄ q̄
mr̄moniū ſtare n̄ pōt. Et pmū impedimētū ē:
votū ſolēne. pꝰ ꝙ ſi qs cōtraheret eſſet excōi/
catꝰ qn̄ faceret illud ſciēter: ⁊ mr̄moniū nulluȝ
eſſet. vt in cle. eos. de cōſan. ⁊ affi. Secꝰ aūt de
mr̄monio ꝯcto pꝰ votū cōtinētie ſimplex. Nā
vt dicit Ric. in. 4. di. 38. Qui cōtrahit pꝰ vo
tum ſimplex cōtinētie peccat moꝛtaliter ꝯhēdo
⁊ etiā ꝯſumādo: tn̄ mr̄moniū tenet. Quō aūt
ſolēnizet̄ votū. Et ꝙ ſit votū ſimplex aut ſolē
ne ſpālꝰ dicā in ſmone de votis. Scōm ipe
dimentū eſt oꝛdo ſacer: de q̄ nota ſm Ric. vbi
ſupꝛa: ꝙ oꝛdies minoꝛes nō ipediūt mr̄moniū
ꝯhēdū. nec dirimūt ꝯctū. nec impediūt vſū ipiꝰ
mr̄monij niſi cōtrahētes eſſēt religioſi pꝛofeſſi
tacite vel expſſe. Et lȝ ꝯhens cū vnica ⁊ vgie
clericus in minoꝛibus retineat puilegiū cleri
cale ſi veſtes ⁊ tonſurā deferat clericales ex̄ de
cleri. cōiu. li. vi. c. 1. Nō tn̄ retinet beneficium
eccleſiaſticum. nec pōt recipere. Oꝛdines autē
maioꝛes. ſ. ſubdiaconatꝰ diaconatꝰ ⁊ pſbyteratꝰ
ſiue ſacerdotiū impediūt mr̄moniū ꝯtrahēduȝ
⁊ dirimūt ꝯtractū: qꝛ matrimoniū nullū ē ſicut
pȝ. 32. diſ. c. ſi quis eoꝛum. ⁊. c. erubeſcāt. Rō
ē: quia ſic oꝛdinatꝰ i ſacris tenet̄ ſeruare ꝯtinē
tiam: eo ꝙ oꝛdo ſacer loquēdo de oꝛdine ma/
ioꝛi habet iplicitum votū ſolēne ex conſtitutiōe
eccleſie. Vn̄ Petrus de Palude. i. 4. di. 37.
dicit ꝙ etiā ſi qs ante annos diſcretionis oꝛdia
retur in ſacris ꝙ talis obligatur ad continētiā
ex ſtatuto eccl'ie. licet nō voto ſuo. Jo. An. i
nouella. dic̄ ꝙ greco cui licitum ē vti cōtracto
illicitum eſt in ſacris conſtituto cōtrahere. Vn̄
iſta ē differētia inter conſtitutos i ſacris eccl'ie
occidentalis ⁊ eccleſie oꝛientalis. Nā pꝛimis n̄
licet vti ꝯcto an̄ ſuſceptum oꝛdinem. ſecundis
vo licet. Et q contrahit in ſacris eſt excōmuni
catus. in cle. eos. extra de conſan. ⁊ affi. Sci/
endum tamen ꝙ quāuis oꝛdo ſacer. pꝛecedēs
cōtractum matrimoniū dirimat illud: ſi tamen
oꝛdo ſequitur ꝯctuȝ matrimoniū non dirimit.
vt in extrauagante Joā. 22. Et ſi ſciēte vxoꝛ̄
⁊ aſſentientē oꝛdinatus eſt i ſacris tenetur ad
ꝯtinētiaȝ vterqȝ: ita ꝙ ēt pꝰ moꝛtē viri nō pōt
cōtrahere. Intelligitur enim tacite cum viro
cōfeſſa continentiā. Si auteȝ oꝛdinatus ē vxo
re inuita vel ſciente factum: ſed ius ignoꝛantē
ipſo tn̄ ſciente ius dȝ cogi per iudicē ad igreſſū
religionis ſi nondum ē cōſumatum matrimo
nium: vt ſic illa poſſit cuȝ alio ꝯhere. Et ſi ad
hoc cogi nō pōt vel cōſumatum ē matrimoniū
debet exutus beneficio clericali reſtitui vxori
ēt ſi eēt eps imo ⁊ papa. Et itelligitur ſi vxoꝛ
cū petit. Ipſe tn̄ exigere nō pōt debitū ſȝ red/
dere tenetur. hec Tho. ⁊ Pe. de plaude. i. 4.
vbi ſupꝛa. Tertiuȝ impedimētū ē machina
tio moꝛtis: qn̄ aliquis machinatur in moꝛtem
viri alicuius vt poſſit cū vxoꝛe eius ꝯhere: aut
aliqua machinaret̄ in moꝛtem vxoꝛis alicuius
vt virum eius acciperet ſi moꝛs fuerit ſubſecu
ta. Et ſi ſic machinātes ꝯxerint matrimoniuȝ
nullū ē. Et tales ſūt ſeparandi: qꝛ ſūt in adulte
rio ſiue foꝛnicatione: vt notatur. 31. q. 1. c. Si
quis viuente marito. Et licet Ric. teneat hoc
eē verū cū inter eos pꝛeceſſit adulterium dum
pꝛimū ꝯſtabat ꝯiugiū. Tamē Inno. ⁊ Hoſt.
tenent ꝙ ſola machinatio cū effectu dirimit taȝ
ꝯctum q̄ȝ ꝯhendū. Ratio aūt ē ne adulteri pp
adulterarū amoꝛē eſſent pꝛoni ad interficien/
dos maritos earū: vt eas haberēt vxoꝛes ⁊ ecō
uerſo. Tamē ſi adulter interficit virum adul/
tere nō hac intentiōe vt habeat ipſā vxoꝛē: ſed
ex alia cā ⁊ occaſiōe: vel poſtea cōtrahit cuȝ ea
matrimoniū tȝ. vt ex̄ de cōuerſione infideliuȝ
in. c. laudabile. Et ex̄ de eo qui duxit in matri
monium quā polluit per adulterium. c. ſuper
eo. in glo. Vxoꝛ etiā pꝛocurans maritū inter/
fici per infidelē cū quo adulterata ē qui poſt h̄
per eius ſtudiū ad fidē cōuertit̄: nō pōt cū illo
ꝯhere. Et ſi poſtea ꝯhat dirimēdū ē matrimo
nium: qꝛ vt. d. Ric. 35. di. quarti. Tale dānū
tali lucro eccleſia recōpēſare non vult. ex̄ de cō
uer. infide. c. laudabile. Sȝ qū̄o dicemus d̄
Dauid qui cōmiſit adulteriuȝ cū Berſabee: ⁊
poſtea machinatus ē moꝛtē viro eius ⁊ duxit
eam in vxoꝛem. vt habetur. 2. Reg. xi. c. Ad
quod rn̄deo ſecunduȝ illud quod ſcribitur. 31.
q. 1. c. ſi qua vidua. §. ſed obiicitur. ꝙ in vete
ri teſtō multa permittebant̄ pp infirmitatem q̄
in euangelii perfectiōe eliminata ſunt. Quar
tum impedimētū ē adulteriū. Vt eni. d. Ric.
Si adulter dat fidem adultere viuente marito
de ꝯhendo cum ipſa ſciens ipſam habere ma/
ritum tempoꝛe quo contrahit cum ea. vel dat ſi
bi fidem de contrahendo poſt eius moꝛtem: n̄
poterit eā ducere in vxoꝛē. Et ſi poſt moꝛtem
mariti eā de facto duxerit ſeparandi ſunt: ſicut

notaṫ.31.q.1.c.relatū. Et extra de eo qui duxit in matrimoniū quā polluit per adulteriuȝ.c.si qs vxoreȝ. Huius rō ē ne adulter vł adultera proni essent ad interficiendū maritū adultere vt postea possēt matrimonialiter copulari. Si autē adulter ignorat illā habere virū potest cū ipsa contrahere post mortem mariti. Sic est de muliere contrahente cum viro quem igno rabat vxorem habere: extra de eo qui dux. in ma. quā pol. ꝑ adulte. c. veniēs. Tñ si vir dat mlieri fidē ꝺ̄ cōtrahēdo viuēte illi⁹ marito quā nec añ nec p⁹ cognouit viuēte suo marito si p⁹ illi⁹ mortē duxerit illā in vxorē nō sunt separā di. extra ꝺ̄ eo q dux. ī ma. quā polluit ꝑ adul. c. si qs. Quintū ipedimētuȝ ē aliud mr̄imoniū qñ. s. quis haberet vxorē ⁊ sumeret aliā. Et nō diligenter ꝙ illa aut scit istū habere vxorē. aut nō. si bene ꝯtrahit cū ipso: ⁊ scit illū habere vxo rē ñ potest stare ī matrimoniū: etiā si mortua ꝓ ma vxore de nouo cōtrahat. Et idem iudiciuȝ est si nesciuit qñ ꝯxit. si postea ipsa pria vxore illius adhuc viuēte sciuit: ⁊ ꝑmisit se cognosci ab eo cū quo de facto ꝯxerat. Si vo ab initio qñ cōtraxit nesciuit illū haberē vxorē: ⁊ semper stetit ī ista nescientia vsqȝ ad mortē vxoris illi⁹ sȝ p⁹ mortē ei⁹ scit: ē in potestate illi⁹ ignorātis matrimoniū ratificaṙ vel diuortiū petere. Ita tñ ꝙ si postꝗ̄ sciuit se permisit cognosci: ñ po terit diuortiū petere. extra ꝺ̄ eo qui duxit ī mr̄i. quaȝ polluit ꝑ adulteriū. c. 1. ⁊ c. veniēs. ⁊ de cōiugio seruorum. c. ꝓposuisti. ⁊. 34. q. 2. c. si vgo. Als poterit petere si vult. Et qđ dictuȝ ē de viro ducēte secūdam vxorē. idem itelligiṫ de muliere ducēte s̄m maritū. Si autē ide mō tua prima vxore vir nō cognoscat illā adulterā secundā carnaliter: que secū ignoranter ꝯxerat sed ipse ducat tertiā: secūdum Host. debet re manere cuȝ tertia: ꝗ̄uis etiā postea cognoscat secūdā: qꝛ prima viuēte cōsensus habitus cuȝ secūda nullus fuit: ⁊ sic nō ipediuit cōsensum tertie. Quinetiā si post mortē prime cognouit carnaliṫ scđam q̄ fuit ignorās istū hr̄e vxorem ⁊ nūc etiā ignorās ē: ⁊ ipe vir cōtrahat cū ista adhuc remanebit cū tertia. Dicitur autē muli er secūdum Hosti. inscia: qñ habet iustā cām ignorādi: vt qꝛ vir de remotis veniēs asserebat se ñ habere vxorem. extra de spon. c. cū ad pu blicū. Ideo aūt inscia nō ꝯmittit adulteriuȝ: qꝛ nō committitur sine dolo: vt pȝ. 33. q. 2. c. in lectum. Sextū impedimētū ē affinitas. que secunduȝ Ray. ē proximitas personaꝝ ex car nali copula ꝓueniēs oī carēs parētela. Cōtra hitur aūt nō solū ꝑ copulā cōiugalē: sed ēt ꝑ co pulā fornicariā. vt notatur. 35. q. 4. c. nec eā. Et de eo qui cognouit consanguineaȝ vxoris sue. c. discretionē. Hec affinitas operaṫ ꝙ oēs cōsanguinei vxoris Petri sunt sibi affines ī eodē gradu in quo sunt consanguinei vxoris. Similiter oēs consanguinei Petri sunt affi nes vxoris sue in eodē gradu in quo sunt sibi cōsanguinei. Et qđ dr̄ ꝺ̄ vxore idē itelligas ꝺ̄ q̄cūqȝ mulieṙ carnalr̄ cognita. Sȝ ꝯsanguinei Petri nō sūt affines consanguineis vxoris sue: nec iter eos ꝓhibeṫ matrimoniū. cr̄ de cō san. ⁊ affi. c. super his. Unde germani pñt cō trahere cū duab⁹ mulierib⁹ germanis. Et pr̄ ⁊ filius pñt ꝯhere cū matre ⁊ filia. Et relicta vi ri q fuit germanus vxoris mee vxoṙ mea mor tua pōt eē vxor mea. Qui ergo ꝯhit sciēter in aliquo gradu affinitatis vsqȝ ad quartū gradū est excōicatus. vt hr̄ ex̄. de consan. ⁊ affi. ī cle. eos. Septimū ipedimētum ē cognatio. siue nālis q̄ dr̄ cōsanguinitas: siue spūalis q̄ dr̄ cō paternitas: ⁊ legalis q̄ dr̄ adoptio vel arroga tio. Quelibet horū ipedit ⁊ dirimit matrimo niū. Qualiter aūt id fiat: qꝛ lōgū eēt hic poneṙ Et que sint alia matrimoniū impediētia: derē linquo particulariter explicāda audiētib⁹ con fessiones: q si periti sunt vt decet nō debēt ta lia ignorare. 2. sumitur adulteriū iproꝑe rōne inordinationis: qñ. s. inter virū ⁊ vxorē inordinatus est amor ⁊ adulterin⁹. de q̊ sic lo quiṫ Hiero. 32. q. 4. c. origo. d. Origo quideȝ amoris erat honesta: sȝ magnitudo deformis. Uñ ⁊ Sextus pythagoricus in sētentiis ait. Adulter ē in sua vxore amator ardentior. In aliena qppe vxore ois amor turpis ē: in sua ni mis. Sapiēs dȝ iudicio amare coniugē nō af fectu. s. Libidinis. Nō regnet in eo impetus voluptatis: nec ꝑceps feraṙ ad coitū. Nihil est ifelicius ꝗ̄ vxorē amare q̄si adulterā. hec ille. Pōt aūt amor viri ad vxorē ⁊ eꝫ turpis ⁊ ad ulterinus vocari: aut rōne intētiōis: aut rōne modi. Rōne intentiōis fit turpis: cū quis co gnoscēdo vxorē suā mēte ⁊ cogitatiōe exit t̄mi nos matrimonii aliā cogitādo ⁊ appetēdo. vel ita ꝙ vellet facere ēt si non esset sua vxor. Uñ Boñ. in. 4. di. 31. d. ꝙ si quis cognoscit vxo rē ꝑꝑ delectationē finalē: aut mouetṙ in ꝺ̄lecta tionē tanto ipetu vt cognoscat vxorē tāꝗ̄ me retricē: h̄ est si ita cognoscit ac si nō eēt vxor: qꝛ tūc ponit delectatiōe finē vltimū. secus autē si vult ī ea delectari qꝛ vxor: ita ꝙ nullo mō eā cognosceret si vxor nō eēt: qꝛ tūc nō ē oīmoda

inordinatio: e peccatū veniale: qꝛ excusat ꝑ bo/
nū matrimonii vt non sit mortale. Concordat
Ric. in. 4. di. 31. Rōne ēt modi amor dr̃ tur
pis qñ cōiuges modum ⁊ regulā honestatis
excedūt vel pretermittūt. Quo pñt hec turpia
absqꝫ verecūdia narrari. Quot iter plerosqꝫ fi
unt illiciti tactus: quot bestialia: qt solatia inho
nesta: quot nephādissima scelera. Bonū ē cer
te edificare domū ad habitandū: sed icōueniēs
vr̃ vt i fundamēto ponat tectū: ⁊ ecōuerso. O
coniuges adulteri: quot crimina: qt scelera ꝑ/
petratis. Nō expedit illa clare loqui. Jō Am
brosius in li. de patriarchis. ⁊ notat. 32. q. 4.
c. nulli. ait. Grauius ē crimē vbi celebrati cō
iugii iura temerātur ⁊ vxoris pudor soluit. h
ibi. Talis aūt adulterini amoris sūt signa: cuz
vir plus ꝙꝫ dꝫ ad vanitates aperit manū: cū eā
vanis oculis aspicit: inhonestisqꝫ vbis alloq
tur: cū pp eā parentes despicit: ⁊ eā ociosaz in
domo eē nō curat. 3 sumitur adulteriū im
proprie inter virū ⁊ vxorē rōne modificatōis
qñ coniuges ⁊ ꝯhēdo ⁊ cōsumādo matrimo/
niū modū ⁊ regulā honestatis excedūt aut pre
termittūt. Pro quibus dixit angelus Thobie
qñ timebat Sarrā accipere in vxorē: eo ꝙ tra
dita fuerat successiue septē viris ⁊ demonium
occiderat illos: vt dicit Thobie. 6. Audi me ⁊
oñdā tibi q sūt qbus pōt preualere demoniuz.
In eos q coniugia ita suscipiūt: vt deū a se ⁊ a
sua mēte excludāt: ⁊ sue libidini ita vacēt sicut
equus ⁊ mulus qbꝰ nō ē intellectus: hꝫ ptātez
demonū. Tu aūt cū accepis vxorē igressus cu
biculū ꝑ tres dies cōtinens esto ab ea: ⁊ nihil
aliud nisi orōnibꝰ vacabis cū ea. Hinc Pe
trus de palud. in. 4. ꝙ ꝯhentes i peccato mor
tali si cōtrahant ꝑ vba d presenti peccant mor
taliter nisi cōfiteātur. Qꝛ vt Augustinus. d.
Sacramēta talia fiūt vnicuiqꝫ cū qli cōscia ac/
cedit ad ea. Et vt idē dicit In oi susceptiōe sa
cramēti post baptismum necessaria ē vnicuiqꝫ
cōfessio si credit se peccasse. Jō reprehēsibiles
sūt qui sine vllo timore dei sine vlla deuotione
matrimonia ꝯhūt. Magis āt reprehēsibiles
q post ꝯtū matrimoniū ea exercēt que exerce/
re nō lꝫ. Nec expedit talia clare loqui. Qui hꝫ
aures audiēdi audiat. Hinc Ambrosius i li.
de patriarchis ait. Grauiꝰ ē crimē ⁊c̃. vbi. s.
2° pōt sumi adulteriuz proprie. cū. s. aliqs
vxoratꝰ accedit ad aliquā personā solutam: vel
aliqua coniugata miscet se cum aliquo libero
⁊ soluto. Sed vt in pluribus plus in hoc defi/
ciunt viri ꝙꝫ vxores. Et tñ quidam adeo fatui
sunt vt existimēt viris ad peccatum nō iputa/
ri. si sic adulterentur. Contra eos est dictum
Inno. pape. 32. q. 5. in. c. Christiana religio
adulterium in vtroqꝫ sexu pari ratione condē
nat. Et de hoc Hiero. ad Oceanum ait. Q
non licet feminis: eque non licet viris: ⁊ eadē
seruitus pari ratione censetur. Et Amb. 32.
q. 4. c. nemo. Nec viro lꝫ quod mulieri nō lꝫ.
Et eadem a viro: que ab vxore debetur casti/
monia. Et Augustinus. 32. q. 6. c. si dicturi.
Si dicturi estis vxoribus vestris seruate vos.
Quales vultis eas inuenire: tales ⁊ ipse vos
inueniant. Quis iuuenis est q nō velit castam
ducere vxorem. Et si accepturus ē virginem.
qs nō intactam desiderat. Intactaz queris in
tactus esto. purā qris purus esto. Nō enim il
la pōt si tu nō potes. Sꝫ his rō addi pōt: qꝛ fꝫ
aplm. i. Cor. 7. mulier non hꝫ ptātē corporis
sui: sed vir. ⁊ vir nō hꝫ ptātem sui: sed mulier
Sed arguunt multi de pluribꝰ veteris testa/
menti qui habuerūt cōcubinas. vt Abraam ⁊
Jacob. Abraam eni habuit filium de ancilla.
vt dicit Gen. 16. ⁊ Gal. 4. ⁊ Jacob habuit
ij. vxores ⁊ duas cōcubinas: ⁊ tñ non fuit illis
imputatum ad peccatū. Rñdet Bon. dis. 33.
4. li. ꝙ istud factum est ex dispensatione diui/
na que cōueniēs fuit pp qttuor. Prio pp cō
gruitatem. 2° pp necessitatē. 3° pp vtilitatē. 4°
pp hōestatē. Primo pp cōgruitatē. Cōgruū
qdē fuit: qm tp̃s illud erat figure: ⁊ qꝛ xp̃s ge
nerare debebat liberos ⁊ filios ꝑ baptismum
ecclesia catholica ⁊ in hereticis diuerticul. Jō
in figura debuit precedere generatio ex libera
⁊ ancilla. Et rursus qm inter illos qui ab here
ticis baptizantur: quidaz heresim sequūtur: q/
dam ad eccliam reuertūt. Jō vtriusqꝫ figura
precessit. Primi in Hismaele de quo dictuz
ē. Eiice ancillā ⁊ filiū eiꝰ. Scdi i ancillis Ja
cob: quaꝝ filii sūt inter liberos cōputati. vt hr̃
ab Aug. in li. de baptismo puuloꝝ. ⁊ ab eodē
sup Joā. ⁊ notat. 32. q. 4. c. recurrat. 2° fuit
cōueniēs dispēsatio illa pp necessitatē. Pauci
nāqꝫ erāt deū colentes: ⁊ ne cultus diuinꝰ peri
ret necesse fuit vt filios multiplicarent: ⁊ con/
tigit ꝙ vxores steriles habebant: ideo necesse
erat ipsos plures habere vel vxores vel cōcu
binas. 3° fuit illa dispensatio conueniens
pp vtilitatē: qꝛ filii erudiebātur a parentibus
⁊ vt plurimum mores patrum seruabant. Et
ideo quanto plures tāto dei cultus celebrior.

4° fuit cõueniẽs pp honestatẽ: q2 nõ effectu
libidinoso: sed casto: nõ affectu adulteri: s3 ma
riti cõcubias cognoscebãt. Vnde ambro. in li.
de patriarchis de Abrabã ait. Nõ ardore aliq̃
vage succẽsus libidinis. nõ petulãtis forme ca
ptus decore ancille cõtuberniũ posthũit thorũ
sed studio querende posteritatis ⁊ ꝓpagandẽ
sobolis. Ad idẽ ẽ. c. obijciũtur. 32. q. 4. Non
sunt itaq3 antiq patres in hoc imitãdi. qm̃ alia
fuit illius tẽporis q̃3 nostri cõditio. Reperiun
tur tamẽ ⁊ nũc pleriq3 adulteri peccatũ excusa
re volẽtes ꝓpter vxorũ sterilitatem ⁊ appetitũ
habendi filios. Cõtra quos Aug⁹. 32. q. 4.
c. Sic ait. Sic non sunt facienda adulteria ẽt
volũtate filios generandi: quemadmodũ nec
furta volũtate pascẽdi paupes sanctos. Et idẽ
32. q. 5. c. siquis. Siquis vxorem habeat steri/
lem siue corpore deformẽ siue mẽbris debilẽ
vel cecam vel claudã vel surdã: vel si qd aliud
siue morbis siue laboribus doloribusq3 confe
ctam: ⁊ quicquid excepta fornicatiõis causa co
gitari potest vehemẽter horribile ꝓ fide socie/
tateq3 sustineat. hec ille. Malum ergo ẽ ⁊ rep̃
hensibile si vxorẽ qs relinquat ob eius sterili/
tatẽ vel infirmitatẽ vel deformitatẽ: ⁊ alteri ad
hereat. S3 pessimũ ẽ ⁊ iniquũ si pulchrã vxo
rẽ. si fecũdã. si bene natã. si moribus decorã. si
virum amantẽ. ipse cõtemnat ꝓ quacunq3 alia
persona. Audi q̃so o vir infatuate qd ad te sa/
piens loquit̃ ꝓuer. 5. Letare inquit cũ mulie/
re adolescẽtie tue. i. cũ vxore. Et Eccl'. 7. No/
li discedere a muliere sensata ⁊ bona quã sorti/
tus es in timore dñi. Gratia enim verecun/
die eius super aurũ. Vidi ego plures venera
biles honestas pudicas formosas mansuetas
benignasq3 vxores ab ingratis maritis dereli
ctas: ipsosq3 amatores factos turpissimarũ me
retricu3. O ꝓditores viri. o demẽtes ⁊ stulti:
nonne vxores vestre corona sunt capitis vñ.
Nullum vtiq3 ornamentũ tpale põt eẽ in do/
mo quod vxori bone cõparetur. Non vasa ar
gentea. non aurea. non eburnei lecti. non late
porticus. non regie aule. non alia queq3 deco/
ra. Nam omnia ista sũt quasi stelle ⁊ luna i do
mo sua. Sed virtuosa cõiunx ẽ quasi sol. Vñ
Ecc. 27. dr̃. Sicut sol oriens mundo: sic muli
eris bone species in ornamentu3 domus sue.
Ipsa est que data ẽ in adiutoriũ viro: non cõ/
cubina. Considera nãq3 mulieris bone i cun/
ctis diligentẽ solertiam. Hec eni3 blada ⁊ fru
menta ordinat ⁊ gubernat: tuet̃ oleũ: salsas car
nes in domo eẽ procurat: pannos laneos ne a
tineis corrodãtur ventilat. Lineos quoq3 pro
necessitate ꝓcurat ⁊ lauat. dissipata ⁊ quasi cõ
sumpta resartit. peruigiles oculos menteq̃ue
prudentẽ ad oẽm substantiam domus habet.
Colũna viri ⁊ filiorũ. Si maritus languet cũ
infirmo infirmat̃. cibum pre dolore nõ sumit.
somni oblita quiescere nescit. Erudit filios ⁊
omnem familiam in timore dei: ⁊ bonis mori
bus instruit. Sed quid cõcubina facit. Verba
certe loquitur blanda: sed venenosa. fingit se
plus amare q̃3 amet. nunc mesta facie. nũc le/
ta. Aliquid semꝑ querit. Si in domo ei⁹ vxo
re absente ingreditur: quicqd põt raper̃ rapit.
Si sibi in amicitie ⁊ fidelitatis signũ aliqd ad
ulter seruandũ tradiderit: aut perdidisse se mẽ
tiet̃: aut ꝓcacissima importunitate verborũ ad
se arripiet. Euacuat bursam: denigrat famam
⁊ ad peccatu3 ligat animam amatoris. Hinc
est quod sapiens prouer. 5. c. ait. Ne intende
ris fallacie mulieris. Fau⁹ enim stillãs labia
meretricis: ⁊ nitidius oleo guttur ei⁹. Nouissi
ma aute3 eius amara quasi absinthiũ: ⁊ lingua
eius acuta quasi gladius. Pedes eius desce/
dunt in mortem ⁊ ad inferos gressus illius pe
netrant. Per semitam vite non ambulãt: va
gi sunt gressus eius ⁊ inuestigabilles. Nunc
ergo fili audi me ⁊ ne recedas a Vbis oris mei
Lõge fac ab ea viam tuam ⁊ ne appropinq̃s
foribus domus eius. hec ille. Docet itaq3 sa/
piens: qualiter vnusq̃sq3 cognoscere d3 mulie
ris fornicarie fraudẽ ⁊ dolũ. Sed veh mũdo
a scandalis: q2 viri pleriq3 his scelestiora nefã
dioraq3 committũt. Hi sunt qui pp pueros ⁊
masculos abhorrẽt vxores. O pessimu3. o dã
natissimum genus hominũ. Quid turpius:
quid abominabilius: quidue fedi⁹ dici põt au
diri vel cogitari. Tales siqdẽ sunt propter q̊s
venit ira dei i filios diffidẽtie. 3° põt sumi
adulterium ꝓprijssime. cũ. s. coniugatus acce/
dit ad coniugatam. quod pctm̃ est grauissimũ
scd̃m Tho. 2. 2. q. 154. eo q̃ fit iniuria tam ꝓ
prie vxori q̃3 ẽt viro adultere.

Q8 abominãdũ ẽ adulteriũ eo q̃ ꝯtriatur
bono matrimonii ⁊ inducit scãdala multa ⁊ i/
plicat adulteros multis laqueis. Cap. 2.

S Ecundum mysterium cõtemplandu3
de adulterio dr̃ abominatio. Abomi/
nandũ quidẽ fugiẽdũq3 ⁊ detestãdu3
est adulteriũ malum maxime pp tria. p̊ ꝓpter
ꝯtriationem. 2° pp scandalizationem. 3 ꝓpter
implicationem.

implicationē. Primo ꝓpter cōtrariationē:
q꞉ cōtrariat̄ omni bono matrimonij. Secūdū
n. Aug. in li. de bono cōiugali. ꝛ notat̄. 27. q.
2. c. omne. Tria bona inueniunt̄ in mr̄imonio
s. fides: ꝓles: sacramentū. Quoꝝ sufficiētia se
cundū Astesanū in summa. li. 8. ti. 9. sumi pōt
a causa instituente vel efficiente. Nā vno mō
matrimoniū ē a dictamine nature: vt. s. vir co
hereat cū muliere ad nature cōseruationē et sic
est bonū ꝓlis. Aliomō a dictamine rōnis re/
cte. s. vt vir cohereat cū vxore sua: nō cū aliena:
ꝛ sic est bonū fidei. Tertio a dictamine grē: et
signat̄ vnio diuine nature ꝛ humane: ꝛ sic est
bonū sacramēti. Adulteriū ergo cōtrariat̄ bo/
no fidei: q꞉ ꝑ illud frangit̄ fides q̄ qdē i h̄ attē/
ditur: ꝙ vir cū alia: nec mulier cū alio cōmiscea
tur ad quā fidē se mutuo obligant corde ore et
ope. Corde. cū a viro annulus iponit̄ digito
vxoris. Vnde hysidorus. 30. q. 5. ca. femine.
In primis annul⁹ a sponso sponse dat̄: fit ni/
mirū ꝓpter mutue dilectionis signū: vel ꝓpter
id magis vt pignore coꝝ corda iungat̄. Vn̄ ꝛ
quarto digito annulus insert̄ eo ꝙ in eo vena
quedā vt fert̄ sanguis ad cor vsq꞉ ꝑueniat. hec
ibi. Ore se obligant: q꞉ ore vel signo capitis
vbi ē os exprimit̄ cordis cōsensus. Opere se
obligāt cū sibi mutuo cōsentiunt i copulā car/
nalē: ex quo inter eos constās debet esse fides
cordis oris ꝛ opis cōtra qđ facit adulterium.
Cōtrariat̄ etiā adulteriū bono ꝓlis. Nā sollici
tudo naturalis est patris vt de ꝓle sua certitu/
dinē habeat. Sꝫ ꝑ adulteriū talis certitudo ha
beri nō pōt. Et multa ex hoc mala ꝓlē subse/
quunt̄ vt dictū est in p̄cedēti ꝭmone. Cōtraria
tur adhuc tertio adulteriū bono sacramēti: q꞉
mr̄imoniū significat desponsationē xp̄i cū ec/
clesia: quā nūq̄ꝫ dimisit. Sꝫ ꝑ adulteriū vxor
dimittit̄ eo ꝙ apl̄s eph. 5. ait. Viri diligite vxo
res vestras sicut ꝛ xp̄s ecclesiā. Secūdo ab/
ominandū ē adulteriū ꝓpter scandalizationē.
Inducit siquidē ad multa periculosissima scā/
dala adulterātes: e quib⁹ vnū referā. Rettulit
mihi quidā frater fide dignus ꝙ in ciuitate As
sisij fuit q̄dā adultera q̄ vt suū amatorē in virū
posset habere ordinauit cū eo vt maritū interfi
ceret. Et sero quodā cū vir istius domū igrede
retur ab vxore suā stati capit̄ ꝛ stricte āplexans
illū tā diu tenuit donec adulter qui latebat ibi
exiens cū securi percussit caput eius ꝛ occidit.
Quo facto clam sepelierūt corpus i domo q̄dā
vetusta. Manē aūt surgens mulier visitauit ec
clesias asserens viꝝ suū nocte recessisse a domo
ꝛ versus sanctū Iacobū de galitia iter arripuis
se: mirabātur sui hoc audiētes tā mater q̄ꝫ reliq
quomō nihil rettulisset de peregrinatiōe sua.
Elapsis autē quibusdā dieb⁹ mulier hec viri ci
da in domo sua plorādo eiulare cepit. Heu vir
mi dilecte: heu me infelicē ꝛ miserā. Ad quā
ꝑuenientes vicini causā petierunt meroris sui
Que respondit ꝙ vir suus mortu⁹ erat in via:
q꞉ sic acceperat a quodā peregrino q de sancto
Iacobo reuertebatur: sibi tñ incognito. Qđ
cū peruenisset ad aures parentū viri: statim su
spicari ceperunt de malicia mulieris. Ad que
etiā vehemētius mouebantur ꝓpter nimiam
adulteri sui familiaritatē cū illa: p̄currētes aūt
ad officiales indicauerūt factū: q ordinauerunt
vt mulier illa maligna poneretur in torturā.
Quod cū factū fuisset ꝟitatē cōfessa est. Qua
de re tertius amicus ei⁹ fugā petijt extra ciuita
tem. Et mane quodā data sn̄ia mulier hec pessi
ma igni adiudicata ē. Et dū cōbureret̄: ille exi
stens extra ciuitatē suꝑ montē quendā vn̄ vide
re poterat spectaculū respiciebat: ꝛ adeo i fatui/
tatē versus est ꝙ sponte sua redijt ad locū i quo
sua fuerat dilecta cōbusta. Vnde cū nollet disce
dere etiā a multis monitus capt⁹ ē ꝛ die sequē
ti i eodē loco decapitat⁹. Tertio abominādū
est adulteriū ꝑꝑ iplicationē. Implicat enim in
multos errores in qb⁹ difficile ē: imo ipossibi/
le cōsulere ꝛ ꝓuidere. Quoniā filij illegitimi
matre sciēte succedūt in hereditatē. Quot vxo/
res adulteras cū qb⁹ adulterabantur alijs mari
tis viuētib⁹ post illoꝝ mortē retinent cū pecca/
to: lꝫ sub colore ꝛ nomine matrimonij. Reꝑi
ego i vna italie ciuitate hoiem q ex alteri⁹ vxore
tres habebat filios: q̄ tñ adultera duos alios
habebat de viro ꝓprio q credebat oēs simul eē
filios suos. Adulteri aūt cū diu simul familiari
tatē habuissent: lꝫ secrete decreuerūt virū iter/
ficere. Qđ cū fecissent accepit eā in vxorē ꝛ bo
na oia viri ꝓ q̄nq꞉ filijs quoꝝ tñ duo legitimi
erāt dispensabat. O quot vinculis erat iste li/
gatus. peccauerat adulterādo: peccauerat i cō/
trahēdo matrimoniū: peccauerat i cōtracto ꝑsi
stendo: peccabat ēt bōa cōicādo duoꝝ filioꝝ vi
ri interfecti alijs tribus qui erant ex adulterio.

Qđ oēs leges tā diuina q̄ꝫ ecclesiastica q̄ꝫ ēt
ciuilis puniunt grauiter adulteriū. Ca. 3.

t Ertiū mysteriū notādū de adulterio
dr̄ punitio. Punit̄ adulteriū grauiter
ꝭm triplicē legē. Primo ꝭm legem

pena adulterij

diuinā. 2ᵒ ẜm legem ecclesiasticaꝫ. Tertio
ẜm legē ciuilē. Primo ſꝫ legē diuinā. Nā
Leuitici. 20. scribit̄. Siquis mechatus fuerit
cū vxore alterius: ⁊ adulteriū ꝑpetrauerit cum
coniuge ꝓximi sui: morte moriat̄ ⁊ mechus ⁊
adultera. Sed q̄ro an liceat viro ꝓpter adulte/
riū interficere vxorē. Ad qđ rn̄det Ric. in. 4.
di. 37. ꝙ occidere vxorē ꝓpter adulteriū pōt in
telligi dupliciter. Aut q2 ipsam conuictā ⁊ cō/
demnatā ꝑ iudiciū vir ꝓcurat occidi a iudice.
Et hoc viro licitū est amore iusticie ⁊ nō libidi
ne vindicte: hoc tamē nō licet fieri in iudicio ec
clesiastico: sed ciuili vbi lex talis posita ē ꝑ illū
q̄ eā punire de iure potuit. Aut q2 eā occidit ex
tra iudiciū. Et hoc nunq̄ꝫ facere licuit ẜm legē
diuinā lꝫ in aliquo casu ꝑmittat̄ ẜm legē huma
nā. Ideo magister sententiaꝝ di. 37. quarti li.
ait. Sancta ecclesia mūdanis nūq̄ꝫ stringit̄ le/
gibꝰ: gladiū nō hꝫ nisi spiritualē. Qđ etiā po/
nitur. 33. q. 2. c. res. Secūdū vo Ric. i. 4. Si
cōtraxissent nō semꝑ dirimēdū ē matrimoniū
contractū. Secūdo punit̄ adulteriū ẜm legeꝫ
ecclesiasticā que illud punit ꝑ sepationē. Secū
dū aūt Ric. in. 4. di. 35. separatio pōt duplici/
ter intelligi: aut q̄ꝫtū ad vinculū: aut quātū ad
cohabitationē ⁊ thoꝝ. Primo mō vir nō pōt
separari ab vxore ꝓpter adulteriū: sed bn̄ scđo
mō in penā mulieris q̄ fidē fregit ⁊ in fauorē
viri q̄ fidē seruauit. Excipiunt̄ tamē casus se/
pteꝫ in qbꝰ nō licet viro ꝓpter adulteriū vxoreꝫ
dimittere. Primꝰ est si ipse fuerit fornicariꝰ
Et de hoc Aug. in li. de ẜmone dn̄i in mōte.
Et. 32. q. 6. ca. nihil. ait. Nihil iniquius q̄ꝫ cā
fornicatōis dimittere vxorē si ⁊ ipse cōuincitur
fornicari. Occurrit eniꝫ illud. In quo alteruꝫ
iudicas teipsuꝫ cōdēnas. Eadē eniꝫ agis q̄ iu
dicas. Quapropter q̄sq̄ꝫ eā fornicatōis vult di
mittere vxorē prius dꝫ esse a fornicatōe purga
tus. Secūdus casus si vxor vi opp̄ssa fuit: ꝓ
quo facit. c. ita ne. 32. q. 5. Cuius rō ē: q2 vt scri
bit̄. 34. q. i. c. cū ꝑ bellicā. Nullo mō ad obpro
briū male volūtatis trahit̄ qđ cōditio necessita/
tis extorsit. Tertiꝰ casus si credebat maritūꝫ
esse mortuū ⁊ cōtraxit cū alio: q2 talis ꝑ ignorā
tiaꝫ ꝓbabilē excusat̄: vt dicit̄ in p̄fato. c. cū per
bellicā. Quartus casus si alter sub spē mariti
cognouit eā: ⁊ talis ꝑ ignorātiā excusat̄. 34. q.
2. c. in lectū. Quintus casus si maritus tra/
didit eā adulterādā p̄sertim inuitā: extra de eo
qui cognouit cōsan. vx. sue. c. discretionē: quia
in illo casu adulteriū magis iputat̄ viro q̄ꝫ vxo/
ri. Sextus casus si maritꝰ post adulteriū co
gnouit eā ⁊ tollerauit: q2 crimē ꝑ recōciliatōeꝫ
dimissuꝫ ampliꝰ obijci nō debet nisi residuū se
quat̄. Septimꝰ casus ē si m̄ronio vtriusq̄ꝫ i in
fidelitate ꝯtracto vir dđit vxori libellū repudij ⁊
vxor alteri nupsit. Tunc eni si vterq̄ꝫ reuerta
tur ad fidem vir tenet̄ eā recipere. ex̄ de diuor.
c. gaudemus. cuius rō ē q2 cū dedit sibi libel/
lum repudij qđ facere illicitum erat ẜm iudici
um dei. interpretatiue tradidit eā adulterādā.
Aliqui addunt octauū casum. s. si vir ꝯ volū/
tateꝫ vxoris abstinendo ei occasionē adulterā
di dederit. Aliqui tamen dicunt ꝙ ꝑꝑ hoc nō
excusaretur mulier adulterās. Notandū tn̄ ſꝫ
Ric. ꝙ dimittere vxorem ꝑꝑ adulteriū ordina
tur ad correctionē adultere. Aut ergo mulier
q̄ adultera ē: est correcta vel parata se corriger̄
aut ꝓbabiliter presumit̄ incorrigibilis. Si cor
recta ē nō tenet̄ eā dimittere: q2 non est pena
corrigens vbi correctio iā precessit. Silr̄ si pa
rata est se corrigere vt iustū est non tenetur eā
dimittere: q2 non ē necessarium apponere pe
nam grauioreꝫ ad corrigendū delictum qn̄ mi
tiori modo pōt expiari. Si aūt probabiliter p̄
sumitur incorrigibilis: tunc credo ꝙ eam tene
tur dimittere ne suo crimini videatur cōsenti/
re dum correctionē non apponit. Unde Cri
sostomus suꝑ Matth. ⁊. 32. q. i. c. sicut crude
lis. Sicut crudelis est ⁊ iniquus qui castam di
mittit: sic fatuus est ⁊ iniquus q̄ detinet mere/
triceꝫ. Patronꝰ eniꝫ turpitudinis ē q̄ celat cri/
mē vxoris. Presumit̄ aūt tunc vxor incorrigi
bilis: aut qn̄ ꝑtinaci aīo se corrigere renuit: aut
qn̄ emēdationē ꝓmittēs ex cōsuetudine labit̄.
Sciendū insuꝑ ꝙ q̄ꝫtū ad separationē a thoro
pōt vir dimittere vxorē ꝓprio arbitrio statiꝫ cuꝫ
scit ipsam adulterasse. Nec tenet̄ reddere debi
tū exigēti nisi ꝑ ecclesiā cōpulsus. Sꝫ sic reddē
do nō p̄iudicaret sibi qn̄ posset agere ad diuor
tiū maxime si ꝓtestationē p̄misit ꝙ ad illā co/
pulā accedet nō vt velit cedere iuri suo: ſꝫ tātuꝫ
ne sit ecclesie inobediens. Tamē secūdum ali/
quos ecclesia nō debet ipsam cōpellere nisi co/
gnouerit de cā ⁊ diffinierit. Si aūt loquamur
q̄ꝫtū ad separationē a cohabitatōe: tūc distiguo
Quia aut matrimoniū est clandestinū ⁊ absq̄ꝫ
testibꝰ: ⁊ tūc licite pōt vxorē dimittere: aut con
tractū in facie ecclesie vel saltē corā testibus: ⁊
tunc nō licet dimittere eā sine iudicio ecclesie.
Et sicut vir pōt ab vxore adultera separari: ita
⁊ vxor a viro adultero. Tamē in sepatiōe duo
cōsiderat̄

volūtas ꝑpa dyaly
ē cā pc̄ti

cōſiderantur: vt. d. Ric. ſ. ipſa dimiſſio coniu
gis: ⁊ accuſatio que eſt via ad hanc dimiſſionē
Quantū ad primū vir ⁊ vxor iudicantur ad pa
ria: quia ſicut vir poteſt vxorē dimittere pro/
pter adulteriū: ita econuerſo: q̄uis ad hoc iu
dicentur ex inequali cauſa. Nec eſt hoc contra
iuſticiā quia minor de illis cauſis ſufficit quā
tum ad illū effectū. Sicut videmus ꝙ duo la/
trones quorū vnus plus furatus eſt q̄ȝ alius
iudicantur ad ſuſpendiū: ⁊ ita ad eandē penā
ex inequali cauſa: quia ille qui minus fuit fura
tus meruit hanc penā. Quantum ad 2^m vir ⁊
mulier nō ſunt equalis cōditionis. Fauorabi/
lius enim recipitur accuſatio viri cōtra vxorē q̄ȝ
econuerſo. Tū qꝛ vir eſt caput vxoris: tū quia
mulier adultera magis cōfundit virū q̄ȝ ecōuer
ſo. Tū qꝛ adulteriū mulieris magis ledit ma/
trimoniū: qꝛ cauſat incertitudinē plis. Et hac
rōne grauius eſt adulteriū in muliere q̄ȝ in vi/
ro: ȝ fornicatio ſimplex grauior ſit in viro: eo
ꝙ in ipſo magis viget vſus rōnis. Tertio pu
nitur adulteriū lege ciuili pena mortis. C. de
adul. l. q̄uis. Ex quib⁹ oībus appet tāti pecca
ti grauitas: qđ cōiugati euitare debēt vt habeāt
in hoc ſeculo dei gratiam: ⁊ in futuro beatā glo
riam: in qua viuit benedictus deus per infini
ta ſecula ſeculorum. Amē.

Feria ſecūda ſecūde hebdomade in quadra/
geſima: de fuga peccati qđ magis fugiēdū ē q̄ȝ
quelibet huius ſeculi mala. Ser. .32.

A peccato vr̄o mo/
riemini.
Verba ſunt redeptoris noſtri
originaliter Joh. 8. c. ⁊ i euā/
lio hodierno. Ad oſtendendū
q̄ȝ graue malū ſit eſſe in ſtatu
peccati replicauit ſaluator noſter loquens pha/
riſeis peccatoribus ꝑ eadē ꝟba eandēq̄ȝ ſentē
tiā. ſ. ꝙ i peccatis morerent: vt ſic cognita in/
firmitate atque periculo ſolliciti eſſent querere
ſalutē ⁊ medicinā: qm̄ nihil eſt qđ magis deti/
neat in peccatis alligatas aīas q̄ȝ erronea cogi
tatio eoꝝ qui arbitrantur peccatū aut nihil aut
paꝝ obeē. Ideo Seneca ad Lucillū dicebat.
Nō eſt extrinſecus malū noſtrū: intra nos eſt
in viſceribus noſtris ſedet: ideo difficulter ad
ſanitatē venimus: qꝛ nos egrotare neſcimus.
Et Aug. ſup ps. 50. Nemo eſt inſanabilior
eo qui ſibi ſanus videtur: ꝓpterea in hoc ſer/
mone de fuga peccati dicendū eſt: de q̄ ſapiens
Eccle. 21. dicebat. Quaſi a facie colubri fuge

peccatū. Aſſignabimus aūt triplicē principa/
lem rationē: quare peccatū eſt fugiendum.
Prima ratio dicitur complacentie.
Secunda nocentie.
Tertia diſplicentie.

Quod peccatū eſt fugiendū eo ꝙ placet dia
bolo: ⁊ qualiter ipſe indirecte cā eſt peccatoꝝ: ⁊
quomodo leticia vel delectatio poteſt eſſe in de
monibus. Capitulum. .I.

PRima ratio quare peccatum eſt fu/
giendū dicitur cōplacentie. Pla/
cet enim multū inimiciſſimo noſtre
ſalutis diabolo. De quo circa tria
dubitare cōtingit. Primo circa cauſalitatē
Secūdo circa generalitatē. Tertio circa io
cunditatē. Primo contingit dubitare circa
cauſalitatē. Vtrū diabolus ſit directe cā pecca
ti. Et videtur quod ſic: quia peccatū directe cō
ſiſtit in affectu. Sed Augu. dicit in. 4. de tri.
Diabolus ſue ſocietati malignos affectus in/
ſpirat. Et Beda ſuper actus apoſtoloꝝ. Dia/
bolus animā in affectū malicie trahit. Et hyſi/
dorus li. de ſummo bono. Diabol⁹ corda ho/
minū occultis cupiditatibus replet: ergo videt
ꝙ ipſe ſit cā peccati. Sed cōtra eſt qđ Augu.
probat in primo ⁊ Tertio de li. ar. ꝙ nulla alia
re mens ſit ſerua libidinis niſi propria volun/
tate: ergo cauſa peccati nō eſt diabolus: ſȝ pro
pria voluntas. Reſpondet Tho. i. 2. q. 80. ꝙ
cū omne peccatū voluntarium ſit: nihil poteſt
directe eſſe cauſa peccati niſi quod poteſt moue
re voluntatē ad agendū. Voluntas aūt a duo
bus pōt moueri. Vno mō ab obiecto: ſicut dī
citur ꝙ appetibile apprehenſum mouet appetī
tū Alio mō ab eo qui interius inclinat volun
tatē ad volendū: hoc aūt nō eſt niſi vel ipſa vo/
luntas vel deus. Deus aūt nō poteſt eē cauſa
peccati: quia vt. d. Aug. li. 83. q. Deo auctore
nō ſit homo deterior. Relinquitur ergo ꝙ ex
hac parte ſola voluntas hominis ſit directe cā
peccati eius. Ex pte āt obiecti poteſt intelligi ꝙ
aliquid moueat voluntatē tripliciter. Vno mo
do ipſum obiectū propoſitum: ſicut dicimus
ꝙ cibus excitat deſiderium hominis ad come/
dendum. Alio modo ille qui proponit huiuſ/
modi obiectum. Tertio modo q perſuadet ob/
iectū propoſitū habere rationē boni: qꝛ et hic
aliqualiter proponit ꝓpriū obiectū volūtati qđ
eſt rōnis bonū veꝝ vel apparēs. Prio mō
res ſenſibiles exteri⁹ apparētes mouēt volūta
tē hominis ad peccandū. Scđo mō ⁊ 3° mō

vij pctā [illegible]

vel diabolus vel etiā homo pōt incitare ad pec
canduz vel offerendo aliquod appetibile sensui
vel ꝑsuadendo ratione. Sed nullo istoꝝ triuz
modoꝝ aliquid potest esse causa peccati: qꝛ vo/
luntas nō mouet̃ ex necessitate ab aliquo obie/
cto nisi ab vltimo fine. Unde nō est sufficiens
causa peccati. Neqꝫ res exterius oblata neqꝫ il
le qui eā ꝓponit nisi qui ꝑsuadet. Ideo cū dia/
bolus suggerendo vel aliqua appetibilia ꝓpo/
nendo inducat in affectū peccati: nō est directe
causa peccati: sed solū ꝑ modū ꝓponentis vel
ꝑsuadentis appetibile. Et sic patet ad obiecta
solutio. Ex quibus colligimus ꝙ nullus pōt si
peccat de diabolo cōqueri: sed tantū seipsuz de
bet inculpare vel accusare: eo ꝙ omne peccatū
vt probatū est in primo sermone huius oꝑis ē
voluntariū. Secūdo cōtingit dubitare circa
generalitatē. vtrū oīa peccata hominū ꝓueniāt
ex diabolica suggestione. Et ꝙ sic videt̃: qꝛ di
cit Diony. in lib. de diui. no. Multitudo de/
monū est cā omniū maloꝝ sibi ⁊ alijs. Et Da
ma. d. Omis malicia ⁊ omnis īmundicia a dia/
bolo sunt excogitata. Sed cōtra est illud quod
dicit Aug. in li. de ecclesiasticis dogmatibus.
Nō oēs cogitationes male a diabolo excitant̃:
sꝫ aliquotiens ex motu liberi arbitrij emergūt
Rūdet Tho. i. ꝑte. q. 115. Et. 2. vbi. s̃. ꝙ ali/
quid dicit̃ cā alicuius dupliciter: vno mō dire/
cte: alio mō indirecte. Indirecte qdē sicut cū ali
qđ agens causat aliquā dispositionē ad aliqueꝫ
effectū dicit̃ esse occasionaliter ⁊ indirecte cā il/
lius effectus. sicut si dicat̃ ꝙ ille q secat ligna
est occasio cōbustionis ipsoꝝ. Et hoc mō dicē
duꝫ ē ꝙ diabolus est cā omniū peccatoꝝ nr̃oꝝ
qꝛ ipse instigauit primū hominē ad peccandū
ex cuius pctō cōsecuta est in toto humano gene
re q̄dā ꝓnitas ad omne pctm̄. Et ꝑ hūc modū
intelligēda sunt v̄ba Dio. ⁊ Dama. Directe
aūt dicit̃ eē aliqd cā alicuius qđ operat̃ directe
ad illud. Et hoc mō diabulos nō est cā omnis
peccati. Nō eniꝫ oīa peccata cōmittunt̃ diabo/
lo istigante: sꝫ q̄dā ex corruptōe carnis ⁊ liber
tate arbitrij: qꝛ vt origenes dicit. Si diabolus
nō esset adhuc hoīes haberent appetitū cibi et
venereoꝝ. Tertio cōtingit dubitare circa io/
cunditatē. Utrū demones possint in aliquo io
cundari. Et videt̃ ꝙ sic: qꝛ Aug. cōtra mani/
cheos dicit. Ptātē habet in eos q dei precepta
cōtemnūt: ⁊ de cā infelici letat̃. Itē ꝓuer. 13.
dicitur. Desiderium si cōpleatur delectat aīam
Sed ipsi multa mala desiderāt q̄ eueniunt: er
go in illis delectātur. Preterea phs. x. ethico/
ruꝫ. c. 8. d. phia hꝫ mirabiles delectatōes puri
tate ⁊ firmitate: sed mali angeli multū sciunt de
phia: ergo habēt magnas delectatōes. Sꝫ con
tra arguit̃. Primo qꝛ dicit idē Ar. p̄io ethi
coꝝ. c. 18. Delectatio si sit fortis expellit omnē
tristiciā ⁊ q̄ sibi cōtraria est ⁊ q̄ cōtingens: er/
go a simili tristicia si sit fortis expellit oēm dele
ctationē ⁊ q̄ sibi cōtraria est ⁊ q̄ cōtingens. Sꝫ
tristicia maloꝝ angeloꝝ est valde fortis: ergo
nullā cōpatit̃ secū in eis delectationē. Iteꝫ in
angelis bonis leticia nullā cōpatitur tristiciaꝫ:
ergo a simili: nec tristicia in angelis malis cō/
patitur leticiā. Itē in nobis nō pōt simul eē leti
cia ⁊ tristicia: qꝛ leticia est cū dilatatōe cordis: ⁊
tristicia cū quadā cordis cōtrictōe. Constrictio
aūt ⁊ dilatatio motus sunt cōtrarij: ergo a simi
li in angelis nō pōt esse leticia simul ⁊. tristicia
sed semꝑ hn̄t tristiciaꝫ: ergo nullā hn̄t leticiam
Rūdet ad hanc q̄stionē. Ric. in. 2. di. 6. ꝙ de
pena maloꝝ angeloꝝ contingit loq aut ꝓ statu
ante iudiciū: aut ꝓ statu post iudiciū. Primo
modo adhuc pena eoꝝ nō est cōpleta q̄uis sit
grauis ⁊ multa: ideo capaces sunt alicuiꝰ vani
gaudij ꝓuenientis ex euentu maloꝝ q̄ deside/
rant. Unde Aug. de ciui. dei. li. 4. praua do/
cent turpibꝰ gaudēt. Loquēdo v̄o de pena eo
ruꝫ ꝓ statu post iudiciū sic nō cōpatiet̃ secuꝫ in
eis aliqđ gaudiū: qꝛ tūc pena eoꝝ esset cōpleta.
Et iō nā eoꝝ eēt ita indisposita ad susceptionē
gaudij ꝙ nullū agens creatū habebit ꝓportio/
nalē v̄tutē ad causandū delectationē i subiecto
indisposito. Agēs aūt increatū ex igēte sua iu/
sticia nullū causabit in eis gaudiū. Preterea
Aug. 14. de ci. dei. c. 17. ait. Elatōis viciū i dei
aduersario q ē diabolꝰ maxie dn̄ari sacris lr̄is
edocet̃. Sꝫ scđm phm. 3. ethi. c. 9. Qualis est
vnusqsqꝫ talis ⁊ finis eiꝰ. Videt̃ ergo ꝙ dia/
bolꝰ finē suū cōstituit i excellētia. Cū ergo scđꝫ
phm. 6. ethi. c. 6. fines sint ꝓncipia oꝑabiliū ge
qd malꝰ āgelꝰ appetit: ꝑꝑ excellētiā appetit. Sꝫ
post iudiciū nihil eueniet de quo cōsequat̃ excel
lentiā nec verā nec estimatā. Cū ergo ex euētu
rei desiderate nullū ꝓueniat gaudiū si deside/
rās nō cōsequit̃ finē ꝑꝑ queꝫ illud desiderabat
nihil eueniet post iudiciū ex cuiꝰ euētu aliqđ in
eis gaudiū oriat̃. Ad primū argumētū dicē
duꝫ ꝙ an̄ iudiciū nō ē maloꝝ angeloꝝ tristicia
ita fortis ꝙ expellat oēm delectationē ⁊ magnā
⁊ paruā. Ad secūdū dicēdū ꝙ angeli boni eo
ꝙ ita sunt cōiuncti cū diuina voluntate vt nihil
eueniat

eueniat cõtra eoꝝ voluntatẽ absolutã: ꝛ q2 ha/
bent substantialis glorie cõplemẽtũ: ideo i eis
nulla põt esse tristicia. Sꝫ in angelis malis nõ
est adhuc tota pena cõpleta quã perpetuo habi
turi sunt post iudiciũ ideo interdũ in eis est ali
qđ gaudiũ. Gaudent eniꝫ de malis euentib⁹
q̃ euenire desiderant. Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ cũ
in homine simul ẽ tristicia ꝛ leticia tũc est cõstri
ctio cordis i vna pte ꝛ dilatatio i alia. Vel põt
dici ꝙ si leticia maior ẽ q̃ꝫ tristicia coꝛ dilatabit᷑
minus ꝓpter tristiciã. Si aũt tristicia est maior
q̃ꝫ leticia esset ecõuerso. Si vo equarent᷑ tunc
coꝛ nõ cõstringeret᷑ ꝓhibẽte leticia: nec dilata/
retur prohibẽte tristicia. hec Ric. Notãduꝫ tñ
ꝰm Tho. parte. I. q. 64. ꝙ doloꝛ ꝛ gaudiũ ꝰm
ꝙ sunt passiones in demonib⁹ esse nõ possunt.
sic eniꝫ sunt ꝓprie appetitus sensitiui q̃ ẽ vtus
in organo corporali. Sed ꝰm ꝙ nominãt sim
plices actus: sic possunt esse i demonib⁹: ꝛ sic
doloꝛ nõ est aliud q̃ꝫ recursus ad illud qđ ẽ vel
nõ est. Multa eni vellent nõ esse: vt oẽs homi
nes fore dãnatos: q̃ tñ nõ sunt q2 multi saluã/
tur. Ideo in eis est doloꝛ: ꝛ q2 multos vellent
peccare ꝛ eoꝝ desideriũ implet᷑: ideo in eis est
gaudiũ eo mõ quo superi⁹ est dictũ. Cuꝫ ergo
pctm̃ diabolo summe sit gratũ: q̃ demẽtia ẽ illi
cõplacere peccãdo. An nescitis o excecati pecca
tores ꝙ ipse vos q̃rit ꝑdere: cupitq3 beata vita
priuatos secũ trahere in infernũ. O infelices
aĩe peccatrices cõsiderate qd facitis cũ diabolo
obtẽperatis. Profecto cõtẽtatis letũq3 facitis
hostẽ pestilẽtissimũ: q nullo placat᷑ obsequio qn
imo seruientes magis crudeliusq3 torquebit.

Quod peccatũ ẽ fugiẽdũ eo ꝙ priuat hoiẽꝫ
diuina gratia: ꝛ semp ei est annexus cruciat⁹ et
pena ac interficit ipsaꝫ animã. Capi. 2.

Secunda rõ quare pctm̃ ꝛ delictũ est fu
giendũ dicit᷑ nocẽtie. Nocet siqđẽ ho
mini pl⁹ q̃ꝫ cetera mala q̃ dici aut cogi
tari pñt: potissimũ pp tria. Prio pp ꝑuatio
nẽ. Secũdo pp cruciationẽ. Tertio pp iter
fectionẽ. Prio pctm̃ nocet homini pp priuatio
nem: eo ꝙ priuat illũ bono nature qđ p̃eminet
cũctis bonis fortune. hoc dicit Aug. in. 3. ꝛ. 7.
cõfessionũ. ꝛ li. de fide ad Petrũ. Sꝫ ɔ̃ pos/
set qs arguere: q2. d. Dio. i li. de di. no. ꝙ bõa
nature i demonib⁹ manẽt integra post peccatũ.
Sꝫ pctm̃ hois nõ ẽ grauius pctõ demonis: er/
go pp illud nõ dꝫ priuari bono nature. Rñdet
Tho. i. 2. q. 85. ꝙ bonũ nature humane põt di
ci tripliciter. Prio ipsa principia nature ex q
bus natura cõstituitur ꝛ ꝓprietates ex his cau
sate sicut potẽtia aĩe ꝛ huiusmodi. 2° dicit᷑ bonũ
nature donũ origenalis iusticie qđ fuit i p̃mo
hoie collatũ toti humane nature. 3° dicit᷑ bonũ
nature naturalis hois dignitas: q̃ ẽ ꝙ hõ sit rõ
nis particeps: ꝰm quã hꝫ naturalẽ inclinatõeꝫ
ad vtutes. Primũ bonũ nature neq3 tollitur
neq3 diminuit᷑ per pctm̃. Secundũ totaliter ẽ
ablatũ p pctm̃ primi parẽtis. 3m vo diminuit᷑ ꝛ
aufert᷑ p peccatũ. q2 vt ingt ps. Hõ cũ in hono
re esset nõ intellexit: cõparatus est iumẽtis insi
pientibus ꝛ similis factus est illis. In h̃ eadeꝫ
ꝙ hõ rationalis ẽ dignioꝛ cũctis volucrib⁹ celi
ꝛ nobilioꝛ bestijs terre ꝛ piscib⁹ maris merito
reputat᷑. In eo vo ꝙ peccãdo rõnẽ subijcit sen
sualitati: viuitq3 more brutoꝝ ipsis ꝛ recte iuste/
q3 cõparat᷑. Propterea loquens de⁹ ad aĩam
peccatricẽ Hie. 2. c. ait. Qđ vil' facta es nimis
iterãs vias tuas. Similiter ipsa naturalis icli/
natio ad vtutẽ diminuit᷑ p pctm̃. Nã ex h̃ ꝙ
aliqđ inclinat᷑ ad vnũ cõtrarioꝝ diminuit᷑ incli/
natio ei⁹ ad aliud. Vnde cũ pctm̃ sit cõtrarium
virtuti ex hoc ipso ꝙ hõ peccat diminuit᷑ bonuꝫ
nature qđ est inclinatio ipsa ad vtutẽ. Per se/
ptẽ gqꝫ gradus cõscia diminuta bone nature
ruit in ꝓfundũ pctoꝝ. In prio gradu pctm̃ est
iportabile. Mens eniꝫ insueta peccatis cũ pec
care incipit apparet ei adeo iprobabile onus vt
videat᷑ viuens eẽ in iferno. In 2° gradu pec
catũ ẽ graue. Nã lapsu tpis pp p̃cedens pctm̃
iteꝝ peccare nõ iaꝫ videt᷑ iportabile sꝫ tñ graue
In tertio gradu pctm̃ est leue. Qđ eniꝫ prima
vice fuit iportabile: in 2a graue: in 3a fit leue.
In quarto gradu pctm̃ ẽ insensibile: eo ꝙ iam
onus ei⁹ nõ sentit᷑ nec ei⁹ grauitas estimat᷑. In
qnto gradu ẽ delectabile: eo ꝙ cũ maiori studio
pp ei⁹ delectationẽ cõmittit᷑. In sexto pctm̃ est
desiderabile: q2 post diuturnã in illo ꝑseueran
tiã adeo ad ipsuꝫ inclinat᷑ volũtas vt sine vllã tẽ
ptatõe carnis aut diaboli q̃rat᷑ ꝛ desideretur vt
posset cõmitti. In septio pctm̃ fit defensabile tã
q̃ꝫ bonũ ꝛ iustũ: vt verificet᷑ qđ sapiẽs ait, puer.
18. Pctoꝛ cũ i ꝓfundũ pctoꝝ venerit cõtẽnit.
Cõtẽnit siqđẽ dei iusticiã atq3 iudicia: ꝛ pctm̃
ridens ꝛ ludens cõmittit. Et si redarguit᷑ illđ
excusat atq3 defendit. O quot vsurarij erroneã
sibi fecere cõsciẽtiã: q̃ ipsissime vsuras exercẽt
ꝛ dicũt nõ eẽ pctm̃. O quot adulteri fornicato
res ꝛ sodomite letant᷑ cũ male fecerint: vt dr̃. ꝓ/
uer. 2. c. ꝛ exultant in reb⁹ pessimis: luxuriãq3
suã tãq̃ꝫ bonã defendẽtes dicũt ipossibile fore

quēpiā viuerē sine illa. Ecce qualiter isti ⁊ simi
les priuati sunt bono nature inclinatōe. s. quaꝫ
ad bonos actus habebāt. Secūdo nocet pctm̄
homini ꝓpter cruciationē. Est siquidē semp ⁊
etiā in hoc seculo mortali culpe annexa pena in
separabiliter. Et sumit̄ ratio fm̄ Boñ. i. 2. di.
36. tripliciter. Primo ex ꝑfectōe diuine equi/
tatis. Secundo ex pulchritudine vniuersitatis
3° ex inordinatiōe culpe ⁊ cōditiōe peccantis.

Primo sumitur rō ex ꝑfectōe diuine equi/
tatis. Tāte eniꝫ eqtatis est deꝰ ꝗ est iudex oiuꝫ
vt nō patiat̄ dedecus peccati ad modicū eē sine
decore iusticie. Omni mō iusticia dꝫ iniusticiā
supare. Secūdo rō sumitur ex pulchritudine
vniuersitatis. Vniuersuꝫ nāqꝫ ex ordine pul/
chritudinē hꝫ: ⁊ talis ē ista pulchritudo q̄lē de/
cuit fieri ad ostēsionē summe sapiētie dei: ⁊ ꝑꝑ
hoc nec ad momentū esse in ea aliqḋ inordina/
tuꝫ: ⁊ ita nec pctm̄ a pena sepetur. Tertio su/
mitur rō ex corruptōe culpe ⁊ cōditōe peccātis
Nūqꝫ eniꝫ culpa cōmittit̄ quin modꝰ species ⁊
ordo circa actionē volūtatis priuet̄. Et dū vo/
luntas voluntarie in suo actu deordinat: semet
ipsaꝫ incuruat. Et duꝫ incuruatur mō spe ⁊ or
dle priuat̄ q̄ꝫtū ad habilitatē ad bonū. Talis āt
priuatio est in aia magna damnificatio ⁊ lesio.
vnde Aug. in sermone de innocentibꝰ. Ne/
mo hꝫ iniustū lucrū sine iusto dāno. Vbi lu/
crū ibi damnū. Lucrū in archa dānū in ꝯscien
tia. Tulit vestē ⁊ ꝑdidit fidē. Accepit pecuniaꝫ
⁊ amisit iusticiā. Preterea volūtas rationalis
q̄ est cā peccati est q̄si media inter sindersiꝫ ⁊
sensualitatē. Media ē etiā iter deū ⁊ alias crea
turas. Et cū se cōuertit ad h̄ infrriora ab eo re/
cedit ꝗ sursum est: ⁊ dū acqrit ꝑuū bonū vt nūc
amittit magnū bonuꝫ simpliciter: ⁊ q̄ erat me/
dia fecit se infimā: ⁊ dū cū sinderesi discordat i/
currit ex illa repugnantia remorsum quēdā et
afflictionē internā. Ideo Aug. li. i. cōfes. Ius
sisti dñe: ⁊ sic est vt pena sua sibi sit ois inordi/
natus animꝰ. Ex quo cōcludit̄ ꝙ ad culpā inse
ꝑabiliter sequitur pena: siue pena dicat̄ dānifi
catio q̄dam: siue q̄dā afflictio: siue inuolūtaria
passio. Sed pena q̄ est dānificatio semp sequit̄
⁊ actu ⁊ habitu: q2 nūqꝫ hō est in culpa qn sem
ꝑ sit in dāno. Afflictio ꝟo siue remorsus sem
ꝑ seqtur in habitu saltē: q̄ꝫuis ꝑꝑ delectationeꝫ
intensam vel incōsiderationē siue distractioneꝫ
ai nō sentiat̄. Talis aūt pena cōpetit statui i p̄/
senti: in futuro ꝟo subsequet̄ alia pena ꝯsūma/
ta ⁊ ꝑfecta. Tertio pctm̄ nocet hoi rōne iterfe
ctionis. Pctm̄ nāqꝫ interficit aiam ⁊ facit eaꝫ
mortuā mō suo. vñ Aug. i. 13. de ciui. dei. c. 2.
inqt. Quāuis eniꝫ aia hūana veraciter imor/
talis ꝑhibeat̄: hꝫ tñ q̄ꝫdā etiā ipsa mortē suam.
Nā iō dicit̄ imortal': q2 mō q̄ꝫtulocūqꝫ nō desi
nit viuere atqꝫ sentire. Corpꝰ aūt mortale ideo
dicit̄: q2 deseri omni vita pōt nec ꝑ seipsuꝫ ali/
quatenus viuit. Mors igit̄ aie fit cū eā dese/
rit deꝰ: sicut corpis cū id deserit aia: ergo vtrius
qꝫ rei. i. totius hois mors ē cū aia a deo deser/
ta deserit corpꝰ. Ita eniꝫ nec ex deo viuit ipsa:
nec corpꝰ ex ipsa: hmōi aūt totius hois morteꝫ
illa sequit̄ quā secundū diuinoꝝ elogoꝝ appel/
lat auctoritas. Hāc saluator significauit vbi ait
Eū timete ꝗ hꝫ ptātē aiam ⁊ corpꝰ ꝑdere i ge/
hennā. h̄ ille. Ex qbꝰ ꝟbis habet̄ differētia tri
plicis mortis. Pria mors est corpalis: q̄ fit
ꝑ sepationē aie ab ipso corpe. Et h̄ ipsi aie q̄ i/
mortalis est cōuenire nō pōt. Secūda mors
ē spiritualis: q̄ cōpetit aie cū ꝑ pctm̄ sepat̄ a deo
Vita nāqꝫ aie ē dei gr̄a sine q̄ mortua iudicat̄.
Tertia mors ē gehēnal': q̄ priuat dānatos nō
oi vita: sꝫ vita btā: vita gloriosa: vita felicissima
omni iocūditate repleta. O q̄ꝫtū reputati sunt
crudeles ꝗ seipsos interfecerūt sua corpa occi/
dendo. Sed ꝓfecto crudelissimi sunt pctōres
ꝗ peccādo occidūt ⁊ ꝑimūt aias suas. Propte
rea dixit i p̄s Dauid. Qui diligit iniqtatē odit
aiam suā. Et paulꝰ Ro. 6. rōnē subdit. d. Sti
pēdia. n. peti mors: gr̄a auteꝫ dei vita eterna.

Qualiter pctm̄ ē fugiēdū: q2 displicet deo:
q2 peccator transgredit̄ p̄cepta eius: cōtemnit i
finitū bonū: ⁊ prouocat irā eius. Cap. 3.

t Ertia rō q̄re pctm̄ est fugiēdū dr̄ displi
cētie. Displicet nāqꝫ ⁊ aboiabile est oi
potenti deo ꝑꝑ tria. Primo ꝑꝑ trans/
gressionē. Secundo ꝓpter derelictionē. 3° ꝑꝑ
ꝓuocationē. Prio peccatū displicet deo ꝑꝑ
trāsgressionē: q2 ꝑ illud transgrediunt̄ hoies ⁊
cōtēnunt mādata eius. Propterea dixit Au/
gu. in li. cōtra manicheos. Peccatū ē in veri/
tatis p̄ceptis vel in ipsa veritate errare. Et ideꝫ
quē magister inducit in textu. 35. dis. secundi li
bri. Peccatū est dictū vel factū vel concupituꝫ
contra legē dei. Et Ambrosius libro de para/
diso. Peccatū est preuaricatio legis diuine et
celestiū inobedientia mandatoꝝ. Si ergo di/
splicet patri vt filius eius sua p̄cepta recuset et
paruipendat: si cuique homini mortali in aliq̄
superioritate cōstituto graue est a suis subditis
despici atqꝫ cōtemni: quāto magis abominabi
le est

le est excelso celoꝝ regi si peccando hoies eius/
qȝ mandata violando maiestati sue iniuriam fa
ciunt. O peccatores excecati cognoscite vias ve
stras. Cognoscite errores merite dānationis.
Quotienscunqȝ peccatis mortaliter deū omni
potentē vilipenditis. Secūdo peccatū displi
cet deo ratione derelictionis: qꝛ quotienscunqȝ
quis mortaliter peccat derelinquit ipsum q est
summū bonū: veꝝ bonū: desiderabile bonum
durabile bonū inquā quo solo aīa repleri pōt ꝛ
satiari: pro bono vili pro bono mometaneo ꝓ
bono temporali pro bono qd sine deo nullum
bonū est. Ut enim inqt Aug. in li. de li. arbi.
Peccatū est spreto incōmutabili bono bonis
cōmutabilibꝰ adherere. Hinc p Hiero. 2. ca.
de peccatoribꝰ deus cōqueri. d. Me dereliq/
runt fontē aque viue: ꝛ foderunt sibi cisternas
dissipatas q̄ cōtinere nō valent aquas. Fons
aque viue dicit deus: qꝛ in eo est omnis boni
indeficiens plenitudo. Hinc Aug. 4. li. con/
fess. ait. Redite preuaricatores ad cor ꝛ inhere
te ei qui fecit vos: state in eo ꝛ stabitis: quiescite
in eo ꝛ quieti eritis: bonū qd queritis ab illo ē
Cisterne aūt dissipate vocant huius seculi bo/
na que absqȝ deo nihil sunt. Ideo Aug. 9. cō/
fes. dicebat. Omniscopia q̄ deus meus nō ē
egestas mihi ē. Displiceret vtiqȝ cuicunqȝ for
mose puelle si spōsus suus ea derelicta turpissi
me meretricule adhereret. Turbaret glibȝ ma
gnus dñs gratiosus ꝛ liberalis si eiꝰ famuli eo
spreto seruirēt alicui dño paupi pcissimo ꝛ aua
rissimo. Quāto magis idignari dȝ deꝰ infini
tū bonū cū a nobis deserit pp supbū diaboluȝ
aut corruptibilē carnē: vel trāsitoriū ac labileȝ
mūdū. 3° peccatū displicet deo rōe ꝓuocatio
nis. Per illud vtiqȝ ꝓuocat ꝛ iducit ad indi/
gnationē ꝛ irā. Totꝰ suauis ꝛ dulcis ē piꝰ cle
mēs ꝛ misericors atqȝ benignus ꝛ ꝓpriū eiꝰ
ē misereri: tñ irascit indignat ꝛ quasi cogit vt
reos dānet q̄s voluisset saluare. Cur dānauit
Cayn. pp pctm̄. Cur iudā. pp pctm̄. Cur oēs
illos qui in iudicio cū diabolo iudicabunt eter
nis ignibꝰ cruciādi. pp pctm̄. O sūma ꝛ infini
ta pietas dei vbi est dulcedo tua. Cur tā durꝰ
atqȝ seuerus efficieris hoibꝰ q̄s cōdidisti. Re
uera si peccata nō eēnt deus nūq̄ȝ cōmoueret
furore. Cū ergo tāta sit in peccato iniquitas tā
tumqȝ periculū: meritoqȝ illud cūcti fugere de
bēt ꝛ abhorrere: vt sic liberētur a morte dāna/
tionis eterne ꝛ pueniāt i regnū beate vite i q̄ vi
uit ꝛ regnat deꝰ p eterna scla scloꝝ. Amen.

Feria tertia secūde hebdomade in quadra
gesima de superbia quā xp̄s vbo ꝛ exemplo
docuit contemnendam. Sermo. 33.

Qui autem se exal/
tauerit
humiliabitur: ꝛ qui se humi
liauerit exaltabitur. Verba
sunt redemptoris nr̄i Ma
the. 23. c. ꝛ in euāgelio ho/
dierno. Dominus ꝛ salua
tor noster p̄cipuꝰ humilita/
tis cultor discipulos suos ꝛ nos omnes ꝑsepe
monuit taȝ vbo q̄ȝ exēplo euitare supbiā. In
p̄nti vo euangelio detestatus est scribas ꝛ pha
riseos: eo q ad nihil aliud vacabāt: nisi vt in ce
teros supbirent. Nō timebāt deū: despiciebāt
ꝓximos: ꝛ reputabāt seipsos. Querebātqȝ ꝑ/
uerse ꝛ inordinate propriā excellentiā. Et vt in
quit Aug. 14. de ci. dei. c. 13. Quid ē aliō sup
bia nisi puerse celsitudinis appetitus. Peruer
sa eniȝ est celsitudo deserto eo cui debet animꝰ
inherere principio sibi quodāmō fieri atqȝ esse
principiū. Propterea ipsi pharisei ꝛ scribe ar/
guebant a xp̄o: ꝛ eoꝝ opa cōdemnabant. Nos
vo si ad p̄niam redire q̄rimꝰ: a supbia disce/
dere debemꝰ: qꝛ nō pōt cū illa dei grā inueniri
Eā ꝓpter i p̄nti s̄mone de ipsa supbia vitioꝝ
oīum venenosa regina aliqua ꝑcurremꝰ: de q̄
mō nostro tria mysteria ꝓponemꝰ declarāda.
Primum dicitur diuina odiatio.
Secundum specificatio.
Tertium distinctio.

Qualiter deꝰ ꝓpter odiū supbie āgelos ma
los eiecit de padiso: ꝛ p scripturas odiuȝ eius
predicat: ꝛ qualiter cōminatur supbis: ꝛ quo/
modo istos humiliauit.

Capitulū. primū.

Primū mysteriū declarandū de sup/
bia dicit diuina odiatio. In quo cōsi/
derandū est q̄ȝ graue sit supbie vitiuȝ
ex odio qd deꝰ habet ad illud. Quod qdē colli
gi pōt ex quattuor. Primo ex angeloꝝ de/
iectōe. Secūdo ex scripture testificatōe. 3° ex
multiplici cōminatōe. 4° ex supboꝝ hūiliatōe.
Prio colligit odiū dei ad supbos ex angelo
rū deiectōe. Deiecit qdē deꝰ ꝛ expulit angelos
malos a celo empyreo i quo cōdiderat eos egre
gios sublimes ac nobilissimos spūs. ꝓpterea
dicit Esa. 14. ipsi lucifero. Quō cecidisti de ce
lo lucifer q mane oriebaris: corruisti in terraȝ
qui vulnerabas gentes: q dicebas in corde tuo

In celū ascendā sup astra dei exaltabo solium
meū: sedebo in mōte testi in latronibꝰ aqlonis.
Ascendā sup altitudinē nubiū: ⁊ similis ero al/
tissimo. Verūtamē ad ifernū detraheris in ꝓ/
fundū laci. Et lʒ aliq exponāt hāc auctoritatē
ad lrām de rege babylonis: tñ vt dicit Nico.
pōt intelligi de lucifero q videt lucifer .i. pul/
chrior inter angelos: sicut lucifer q̄ ē stella ma
tutina inter stellas. Ideo alio noīe vocat venꝰ
a venustate. Ex h̄ Greg. de pe. di. 2. Q ð vo
reprobi. de lucifero ait. Nūc ꝑmū cōdidit quē
reliqs angelis eminentiorē fecit. Huiꝰ ꝑmatꝰ
eminētiā respicit ꝓpħa cū d. Cedri nō fuerūt
altiores illo i ꝑadiso dei: abietes nō adequaue/
runt summitatē eiꝰ: platani nō fuerūt equales
frondibꝰ illiꝰ. Omne lignū ꝑciosuʒ ꝑadisi dei
nō est assimilatū illi ⁊ pulchritudini eiꝰ: qm̄ spe
ciosuʒ fecit eū i multis cōdēsis frondibꝰ. Quid
nāqʒ accipi i cedris abietibꝰ ⁊ platanis pōt ni/
si illa ꝟtutū celestiū ꝓcere celsitudinis agmina
in eterne leticie viriditate plātata: q̄ q̄uis excel
sa sint cōdita: huic tñ nec ꝑlata sunt nec equata
hec ille. Oriebat mane h̄ lucifer: qꝛ inter crea/
tionē eiꝰ q̄ vocat hic ortꝰ ⁊ lapsuʒ fuit modicuʒ
tp̄s: ⁊ corruit i terrā: qꝛ ꝓiectꝰ fuit in h̄ aere cali
ginoso. Vulnerabat gētes .i. alios angelos q/
bus ipse fuit occasio cadēdi. Angeli .n. frequē
ter apꝑuerūt boni ⁊ mali i specie hūana: ⁊ ideo
noīe gētiū ⁊ hoiuʒ noīant: sicut Act. i. de duo/
bus sanctis angelis dicit. Ecce duo viri astite/
runt iuxta illos in vestibꝰ albis. Et de diabolo
dicit saluator Math. 13. Inimicus hō supsemi
nauit zizania. ꝓiectꝰ fuit lucifer i terrā .i. in hūc
aerē caliginosuʒ q supbiēdo ascēdere volebat su
pra astra celi .i. sup alios angelos: ⁊ sedere in
monte testi .i. in celo empyreo. vel sup ecclesiā
q̄ dicit mōs. i lateribꝰ aqlonis .i. i cordibꝰ fri/
gidis. De ipso insup Aug. xi. sup Gen. ad lit
terā inqt. Factꝰ cōtinuo se a luce ꝟitatis auer/
tit: supbia tumidꝰ ⁊ ꝓprie ptātis delectatōe cor/
ruptus. Dicit tñ Boñ. i. 2. di. 5. ꝙ pctm̄ luci/
feri icohatū ē i ꝑsumptōe. Stati .n. vt suā pul/
chritudinē vidit ꝑsumpsit. Cōsūmatū ē i ābi/
tione: qꝛ ꝑsumēs de se appetijt qð oīo supra se
fuit: ⁊ ad qð ꝑuenire nō potuit. Tertio cōsū/
matū fuit i inuidie ⁊ odij auersiōe qꝛ exquo ob
tinere nō potuit qð appetijt deo inuidere cepit
⁊ affectū odij ꝯhere. Et qm̄ dicit i auctoritate ꝑ
allegata Esaie. ꝙ appetijt deo eē similis. disti
guit Boñ. duplicē similitudinē. Pria dicit
equalitatis. Secunda imitatōis. Similitudo
imitationis pōt appeti ordinate ⁊ inordinate.
Ordinate vt appetatur similitudo in his q̄ nr̄e
sunt aptitudinis ⁊ nostri dei acceptatōis: cuius
modi sunt ꝑfectōes ⁊ decores virtutuʒ. Inor/
dinate ꝟo vt hō appetat id qð nō decet vel deo
nr̄o nō placet: vt si appetat hoibꝰ ꝑesse vel se de
aduersarijs vindicare. Similitudo equalitatis
nullo mō pōt appeti ordinate: sʒ inordinate ali
quo mō est appetibilis: aliquo mō nō. Nā oi/
moda similitudo nō est appetibilis: qꝛ nō pōt
cadere i cognitionē sine in intellectū ⁊ iō nec in
appetitū. Et si aliqs fingat nō appetit equalita
teʒ: sʒ suā fictionē. Alio mō est similitudo eq̄li/
tatis in aliq̄ cōditōe: vt in diuina ꝑsidentia scia
Et sic credo ꝙ pōt appeti. Notandū ergo ꝙ
diabolus quodā mō appetit similitudinē imita
tionis: quodā mō equalitatis. Et hoc apparet
si attendat appetibile ⁊ modꝰ appetēdi. Dia/
bolus eniʒ appetijt alijs ꝑesse sua tñ auctorita/
te: ꝙ appetijt ꝑesse: hoc fuit imitatōis. Et h̄ q/
dē aliqñ obtinuisset si stetisset. Unde ansel. in
li. de casu diaboli ait. Nihil appetijt ad qð non
ꝑuenisset: ꝙ aūt appetijt sic ꝑesse ꝓpria auctori
tate sine meritis ⁊ sine datore: ⁊ ita ꝙ nulli sub
esset: hoc ē solius dei: ⁊ hoc est equipātie. Dic
ergo Greg. ꝙ appetijt esse sui iuris: ita ꝙ nul
li subesset. Et Bernar. d. ꝙ appetijt equalitatē
potentie. Et Ansel. ꝙ appetijt ꝑesse sine meri
tis. Qui in sentētia idē dicūt. s. ꝙ voluit oibus
ꝑesse ꝓpria auctoritate. Angeli etiaʒ minores
peccauerūt peccato supbie adherētes lucifero:
q̄rētes eē beati sine meritis. Propterea dicit
Ugo de sancto Vic. Oēs in eandē maliciā cō
senserūt: ⁊ vnū ordinē ꝑuerse societatis fecerūt
Tūc vt ait Joh. Apo. 12. factū est ꝑliū magnū
in celo. Michael et angeli eiꝰ ꝑliabant cū dra
cone: ⁊ draco pugnabat ⁊ angeli eiꝰ: ⁊ nō ꝑua
luerūt neqʒ locꝰ inuentꝰ ē eoꝝ ampliꝰ i celo. Et
ꝓiectꝰ ē draco ille magnꝰ serpens antiquꝰ q vo
catur diabolus: ⁊ sathanas q seducit vniuersuʒ
orbē: ⁊ ꝓiectus est i terrā ⁊ angeli eiꝰ missi sunt
cū eo. Preliū autē illud gestuʒ fuit iuxta tria q̄
in spirituali natura reperiunt: q̄ sunt ratio: fa/
cultas: voluntas. Per rationē nempe electi et
reprobi angeli cōtraria sentiebāt. Per volun/
tateʒ ad cōtraria afficiebant. Per facultatē ꝟo
ad cōtraria nitebant. Nā electi angeli sublimi
ter sentiebāt de deo ⁊ gratia eiꝰ: ⁊ ad gratiaʒ ⁊
gloriā afficiebātur: ⁊ ꝑ facultate sibi data pro il
lis nitebātur. Angeli vero superbientes ⁊ cō/
temnētes gratiā ⁊ gloriā dei sublimiter sentie/
bant

bant de bonitate nature sue: ⁊ propter hoc ad
propriam gloriam afficiebantur: ⁊ toto nisu in
contrariũ electis spiritibus ferebantur. O se/
uissima dei iusticia. o rectissimũ eius iudiciuꝫ.
o sapiẽtissima dispositio. Tã exosa fuit maiesta
ti eius malꝍꝝ angeloꝝ supbia: vt a celo empy
reo semel depulsos nũq̃ꝫ amplius ibidẽ sinat
cos redire. Quinimmo vt dixímꝰ in sermõe
de iusticia dei. damnauit eos eternalr̃ ꝑ sniam
diffinitiuam. Unde Ugo in li. de aia. Super
bia in celo nata ẽ: sed velut imemor q̃ via inde
cecidit illuc postea redir̃ nõ potuit. 2° colligit̃
odiũ dei ad superbiã ex scripturaꝝ testificatõe.
Scribit̃ nãqꝫ Amos. 6. Et ꝓuer. 8. c. Arro
gãtiã ⁊ superbiã ⁊ viã prauã ⁊ os bilingue ego
detestor. Et Ecc. 10. Odibilis ẽ coram deo ⁊
hoibus superbia. Et Jac. 3. c. Deus supbis
resistit: humilibꝰ aũt dat grãm suã. Tertio
colligit̃ odiũ dei ad supbiã ex multiplici cõmi/
natiõe. Fiũt namqꝫ in scriptura cõminatiões
plurie ꝯ supbos. Uñ Esa. 2. Oculi sublimis
hois humiliati sũt ⁊ incuruabit̃ altitudo viro
rũ. Exaltabitur aũt dñs solus i die illa: qꝛ dies
dñi exercituũ sup oẽm supbũ ⁊ excelsũ: ⁊ super
oẽm arrogãtẽ: ⁊ humiliabit. Et. 13. c. Requiesce
re faciã supbiã infideliũ ⁊ arrogãtiã fortiũ hu/
miliabo. Et idẽ. 23. c. Dñs exercituũ cogita/
uit h̃ vt detraheret supbiã ois glorie ⁊ ad igno
miniã ꝺduceret: ⁊ vniuersos inclytos terre. Et
idẽ. 28. c. Veh corone supbie. Et ibidẽ. Pe
dibꝰ ꝯculcabit̃ corona supbie. Et p̃s. 17. Ocu
los supborum humiliabis. Et sapiẽs Ecc. 3.
synagoge supboꝝ nõ erit sanitas. Et Mala/
chie. 4. erũt supbi ⁊ oẽs faciẽtes iniqtatẽ stipu
la. Et Osee. 7. Humiliabit̃ superbia isrl̃. Et
Ezech. 7. Quiescere faciã supbiã potẽtũ. Et
Hier. 50. Ecce ego ad te supbe dicit dñs deꝰ
exercituũ: qꝛ veniet dies tuus tp̃s visitatiõis
tue ⁊ cadet superbꝰ ⁊ corruet: ⁊ nõ ẽ qui susci/
tet eũ. Et Abdie. i. superbia cordis tui extulit
te habitãtẽ in scissuris petrarũ exaltãtẽ soliũ tu
um: q dicis i corde tuo. Quis detrahet me in
terrã. Si exaltatus fueris vt aqla: ⁊ si iter side
ra posueris nidũ tuũ inde detrahãte dicit dñs.
O superbi ⁊ inflati corde qui confidentes in
diuitiis: in delitiis: ⁊ in robor̃ vestro: ceterisqꝫ
temporalibus bonis dicere consueuistis. Et
quis nocebit nobis. Audite scripturarũ voces
rñdentes Deus inuincibilis deus insupera/
bilis deus supboꝝ inimicus. de q̃ dr̃ i p̃s. 30.
Retribuet abũdanter facientibus superbiam.

Ipse ẽ ẽt qui per Esa. 47. c. superbã ciuitateꝫ
alloquitur. d. Audi hec delicata ⁊ habitãs con
fidenter que dicis in corde tuo. Ego sũ ⁊ non
ẽ preter me amplꝰ. Nõ sedebo vidua ⁊ igno
rabo sterilitatẽ. Veniẽt tibi hec duo subito in
die vna: sterilitas ⁊ viduitas. Uniuersa vene
rũt super te ꝑꝑ multitudinẽ maleficiorũ tuoꝝ.

Quarto colligit̃ odiũ dei ad superbiã ex su
perborũ hoium humiliatione: de quibus dixit
virgo gloriosissima in cantico suo. Luc. 1. De
posuit potentes de sede: ⁊ exaltauit humiles.
Et hoc cõfirmat sapiẽs Ecc. 10. Initiũ supbie
hois ẽ apostatare a deo: qm̃ ab eo qui fecit illũ
recessit cor eius: qm̃ initiuꝫ ois peccati supbia
ẽ. Qui tenuerit illã adimplebit̃ maledicti ⁊ sub
uertet eum in finẽ. Propterea exonerauit do
minus conuentũ maloꝝ ⁊ destruxit eos vsqꝫ i
finem. Sedes ducũ supboꝝ destruxit deus ⁊
sedere fecit mites ꝓ eis. Radices gentiũ sup
barũ arefecit deus ⁊ plantauit humiles ex ipsis
gentibꝰ. Patet hoc i primis parentibus sup/
bis q de paradiso fuerũt eiecti ꝑꝑ supbiã: vt dr̃
Gen. 3. c. In gigãtibꝰ qui perierũt i diluuio
ꝑꝑ superbiã. Gen. 7. In filiis filiorum Noe
volentibus edificare turrim q̃ pertingeret vs/
qꝫ ad celũ: qui cõfusi sũt vt non intelligeret vnꝰ
alterũ: ⁊ dispersum ẽ atqꝫ cõfusũ labiũ. Gene.
xi. c. In Pharaone qui superbe detinebat po
pulum dei: ⁊ indurauit cor eius ⁊ submersus
ẽ in mari rubro. Exo. 14. c. In sennacherib
qui deum blasphemabat postq̃ꝫ ab angelo ois
eius exercitus fuit interrẽptus. 185. milia bel/
latorũ. ⁊ ipse a filiis suis iudicio dei percussus
ẽ gladio ⁊ interfectus. 4. Reg. 19. In Nabu
chodonosor q elatus in superbiã cũ deambula
ret in aula. d. Nõne ẽ hec babylõ magna quã
ego edificaui in domũ regni in robore fortitu/
dinis mee ⁊ in gloria decoris mei. Qui eiectꝰ
a regno septẽ annis discurrẽdo per nemora ⁊
prata: fenũ quasi bos comedebat: mutatus q̃si
in bestiã. Daniel. 4. c. Quid dicã ꝺ antiocho
quid de Herode agrippa. qd ꝺ Herode asca
lonita. Quid de oibus qui superbe regnaue/
runt: aut in regno assyriorum siue babylonio
rum: aut in regno persarũ ⁊ medorũ: aut i re/
gno grecorũ: aut in regno egyptoꝝ: aut in re/
gno sycionorum: aut in regno athenẽsium:
aut in regno iudeoꝝ vel similium. Nonne di
uina virtus debellauit eos ⁊ redegit ad nihilũ
Periit inquit p̃s. memoria eorum cũ sonitu:
⁊ dñs i eternum permanet. An omittendi sũt.

Romani de quibus dicit Agu⁹ libro primo
de ciuitate dei.c.i. Hoc vero quod dei est sup
be quoque anime spiritus inflact⁹ affectat amat
que sibi in laudibus dici. Parcere subiectis ⁊
debellare supbos. Ubi nūc latuȝ totius orbis
dominiū. Ubi legiones ⁊ exercitus victorio/
sissimi. vbi legati ⁊ nūcij pacē petētes ⁊ veni/
entes a finibus terre. Ubi oratores solennes
auri ⁊ argenti tam multa pondera pro tribuo
ferentes. vbi senatores ⁊ patres ꝯscripti. vbi
ciues honesti. vbi triūphales arcus ⁊ iocundi
ludi. Ubi alta palatia ⁊ edificia miranda. vbi
deorum templa tā miro artificio ⁊ sapienti dis/
positione cōstructa. Tertium vsitatūqȝ est ꝓ
uerbiū. Roma quāta fuit ipsa ruina docet. O
humana infirmitas. o conditio fragilis hōinuȝ
non est iustum nō equuȝ superbire contra deū
quoniam nō est qui possit eius potestati resiste/
re. Ipse Romanos domuit qui totum orbem
vi ⁊ armis ac terrore subegerant. Fugienda ē
ergo supbia quā deus tam fortiter execrat̄. De
qua Cassidorus sup psalmo.18.ait. Supbia d̄
angelo diabolum fecit: ⁊ homini mortē intulit
⁊ cōcessa beatitudie vacuauit: oīuȝ maloruȝ mr̄
scelerꝝ fons: vena nequitie.

Q d̄ superbia diuiditur ī quattuor species
scilicet cum quis credit bonum qd̄ hȝ habere a
se: vel a deo proprijs meritis: vel habere qd̄
non habet: vel propter bonū quod habet cete/
ros spernit.

Capitulum. .2.

Ecundum mysterium declarandum
s de supbia dicit̄ specificatio. in quo no
tande sūt supbie species Has autē
Greg. in moral̄. quattuor esse dicit. Prima
cū quis estimat bonum qd̄ hȝ a seipso habere.
Secūda cū quis bonū qꝫ hȝ a deo ascribit me
ritis proprijs. Tertia cū quis iactat se haber̄
bonū qꝫ nō habet. Quarta cū quis ceteris de
spectis singularit̄ vult videri. Pria species
supbie est cū quis ex inordiato appetitu ꝓprie
excellentie bonum habitum: vt ingeniuȝ intel
lectum memoriā fortitudinē corporis pulchri
tudinē, vel bonum tēporale: vt diuitias glori/
aȝ honorem potentiā. vel bonuȝ scriptuale: vt
gratiā: scientiā: sapientiaȝ: p̄dicationē: prophe
tiam: ⁊ huiusmodi sibi attribuit: vl̄ a se habere
non autem a deo. Notāduȝ tū secundū Tho.
.2.2.q.162. qꝫ estimatio ratōis estimat vniuer
sale bonum qꝫ hȝ nō habere a deo: sed a seipso
Et hoc pertinet ad infidelitatē: cū recta fides
habeat qꝫ deus est auctor omīnuȝ bonoꝝ. 2°
corrūpit̄ estimatio ratiōis in pticulari propter
aliquā passioneȝ: sicut verbi gratia. si aliquis
sentiret in vniuersali fornicationē nō esse pecca
tū: esset infidelis. Nō autē infidelis censetur
fornicator qui fornicationē eligit tanqȝ bonuȝ
propt̄ concupiscentie passionē. Ita a simili: si
quis estimaret vniuersaliter ⁊ absolute deum
nō esse oīum creatorem: esset heresis vel infide
litatis peccatum. Sed qꝫ aliqs ꝓpter inordina
tū amorē proprie excellentie ita de bonis suis
glorict̄ ac si ea a seipso haberet pertinet ad sup
biā nō ad infidelitatē. Cōtra tales sic supbien
tes dicit apostolus.1.Cor.4.c. Quid habes
qꝫ nō accepisti. Si autē accepisti quid gloriar̄
quasi nō acceperis. Et Jac.p̊. Omne datum
optimū ⁊ omne donum perfectū desursū ē. Et
.2.pal̄. Tua sūt oīa: ⁊ que de manu tua accepi
m⁹ dedim⁹ tibi. Scd̄a species supbie ē cum
quis bonū qd̄ habet ascribit sibi ⁊ proprijs me
ritis credendo aliquā excellētiam eē in natura
vel gratia vel fortuna. i. tēporalib⁹ suis merit̄
⁊ ꝟtute. pro qbus videt̄ superbo qꝫ deus sibi
sit obligat⁹. Cōtra quos est dictū apostoli. ad
Tituȝ.3.c. Nō ex operib⁹ iusticie que fecim⁹
nos: sed secūdum suā misericordiā saluos nos
fecit. Tertia species supbie est cū quis iactat se
habere bonū qd̄ nō habet: vt aptū ingeniū: ca
pacē memoriā: industriam in agendis: prudē
iam in regimie: pulchritudinē in persona: sciaȝ
in mēte: vel perfectionem in vita: ⁊ similia: de
quibus quis gloriatur: cū tamen illa non habe
at vel non tantum sicut estimat se habere. Et
hec existimatio satis periculosa est in his qui se
sanctos reputant propter bonoꝝ operum expe
rientiam: ⁊ in sua sanctitate cōfidunt: eo qꝫ de
facili ruūt. sicut patet in Petro qui dicebat in
seipso confidens Luc.22. Et si oportuerit me
mori tecum non te negabo. Super quo verbo
Ambrosius ait. Si Petrus lapsus est qui di
xerat: ⁊ si omnes scandalizati fuerint in te sed
non ego: quis alius de se iure presumat. De/
nique et Dauid qui dixit. Ego dixi in abund
antia mea non mouebor in eternum: eam sibi
iactantiam obfuisse confitetur dicens. Auer
tisti faciem tuam a me et factus sum contur/
batus. Que verba notantur.6.questione.i.
c. Imitare. Ad hanc speciem superbie perti/
net excusare suos defectus et alleuiare illos.
Quarta species superbie est cum quis ce/
teris despectis singulariter vult videri. In
hanc

hanc ruit phariseus qui seipsum iustificabat ⁊ dannabat publicanum ⁊ ceteros peccatores Luc. 18. c. Dicebat enim. Deus gratias tibi ago qꝛ non sũ sicut ceteri homines: adulteri: raptores: iniusti: velut etiam hic publican⁹ Jeiuno bis in sabbato: decimas do omniuꝫ q̄ possideo. Hac superbia periclitãtur quasi temporibus istis oẽs qui se credũt bene viuere: q̊rũ offiñ est cõplacere mũdo: iudicare ꝓximos: detrahere ceteris: magnificare seipsos: mẽdacia loqui: odia retinere ⁊ iactanter se nominare bonos: reliquos appellare malos: de quib⁹ expressius dicetur in sequenti tertio mysterio.

De superbia prelatorum clericorum religiosoruꝫ ⁊ laicoꝝ: qualiter vnusquisqꝫ ĩ suo ḡdu superbus existit. Capitulum. .3.

Tertiũ mysteriũ cõtẽplãdũ de superbia dicitur distinctio. Possumus enim secundum varios hominũ gradus distiguere quadrupliecem superbiam. Pᵃ est p̄latorum. 2ᵃ religiosorum. 3ᵃ clericorum. 4ᵃ laicorum. Prima est superbia prelatoruꝫ qui in quattuor superbiunt. P̊ in hoc q̄ estimãt se meritis suis dignitatem prelatiõis fuisse adeptos: subditis suis meliores se esse arbitrãtur. Vnde Greg. 34. moralium ait. Prelato in cogitatiõibus superbia se ingerit: qꝛ solo vite merito super ceteros excreuit. Sed quãtũcunqꝫ quis sit certus q̄ de volũtate dei sit ꝑposit⁹ aliis: ⁊ videatur bene administrare: nũq̄ꝫ tam̃ potest esse securus si debitum suum faciat: nec aliis debet se preferre. Quottidie nãqꝫ contingit multos subditos meliores eẽ prelatis simpliciter. Nec sanctiorẽ dicimus sixtum Laurẽtio quia sixtus papa. Laurentius subditus ei⁹ aut perfectiorem Valeriũ epm̃ Vincentio ei⁹ diacono. Et quanuis apostolus dicat Rõa. 13. Non est potestas nisi a deo. s. operãte quo ad bonos: tñ potest esse a deo sinente ⁊ permittente quo ad malos. Vnde. 8. q. i. c. audacter. Hiero. ait. Audacter fortasse aliqd dicim⁹: sꝫ tñ qd̄ scriptũ ẽ dicimus. nõ semper ꝓnceps populi ⁊ iudex ecclesie per dei arbitriũ datur: sed ꝓut merita nostra deposcũt. 2ᵒ superbiũt p̄lati: q̄ tanq̄ꝫ eẽnt dij volunt in oĩbus ẽt indebit̃ reuerentiam ⁊ obedientiam sibi exhiberi: magisqꝫ dolent de inobedientia ⁊ irreuerentia sibi facta q̄ꝫ de transgressiõe p̄ceptoꝝ dei. Tales multa seueritate vtunt̃ erga subditos illos ꝓ leuibus causis excõicãdo: ⁊ aliis censuris ecclesiasticis cõpescendo. pro quibus dr̃. 45. di. in c. Vera iusticia. Vera iusticia cõpassionem habꝫ falsa vero dedignationem. Jõ hi qui de falsa iusticia supbire solẽt: ceteros quosqꝫ despiciũt nulla infirmãtib⁹ misericordia condescendũt.

3ᵒ superbiũt p̄lati: qꝛ sunt sui capitis: ⁊ dedignantur audire ab aliis que ipsi nesciunt: vel sequi consilia aliorum: ne minus eis sapere videãtur. Cõtra quos est illud qd̄ scribitur. 22. di. c. de cõstãtinopolitana. Stult⁹ ẽ. n. q adeo se p̄mũ existimat: vt bona q̄ viderit discere cõtẽnat. Et 38. di. nullus eps̃. dr̃. Nullus eps̃ ꝑꝑ obprobrium senectutis vel nobilitatẽ generis a paruulis vel minimis eruditis: si qd forte est vtilitatis aut salutis inquirere negligat.

4ᵒ superbiũt p̄lati: eo q̄ nõ patiũtur reprehendi ab aliis in his q̄ minus bene faciũt. Nõ sic egit petrus ꝓnceps apostolorum: qui reprehensus a paulo de nimia cõdescẽsione erga iudeos in obseruatiõe legaliũ eũ audiuit: vt dicit̃ ad Gal. 2. c. Scd̄a est superbia religiosoꝝ: q quadrupliciter peccant. P̊ qꝛ despiciunt seculares ⁊ peccatores credẽtes se inquinari ex eorum consortio. siles iudeis de quibus dr̃ Jo. 18. q̄ nolebant introire in pretorium vt nõ cõtaminarentur: timẽtes coinquinari cohabitatione infidelium: nec sibi consciam facientes de morte xp̄i procurata. Cõtra q̊s dicit deus Deut. 23. Non abominaberis egyptium: qꝛ ⁊ ipse aduena fuisti in terra eius. Egyptus interp̄tatur tenebre: sig̃t seculares. Ad qd̄ ẽt facit illd̄ Hiero. 45. di. in. c. recedite. Recedite. s. inquunt qui presumũt de sua bonitate ad peccatores pollutos: recedite a nobis nolite nos tãgere nolite nobiscum cõicare. Hec locutio non illuminat cecum: non sanat egrotũ: non curat infirmuꝫ: sed magis occidit: ⁊ in desperatione periclitãtẽ inducit. Debẽt quoqꝫ religiosi considerare q̄ aliquando in seculo sunt aliqui deo magis grati: q̄ꝫ aliqui in religione. Ex hoc legitur in vitis patrum de beato pannutio: q cũ oraret sibi reuelari cui assimiliaretur in merito: audiuit a domino q̄ similis erat cuidam symphoniaco qui querebat sibi victum ex arte cantandi. Quem cum quesiuisset pannutius ⁊ inuenisset: interrogauit quid boni egisset in mũdo isto. Respondit: q̄ semel cum esset latro: ⁊ quedã mulier fuisset rapta quã socij eius volebant opprimere: ipse defendit eã ⁊ liberauit de manib⁹ eoꝝ. Et alia vice cũ inuenisset quandã mulierẽ ꝑ heremũ discurrẽtẽ ⁊ lamẽtanteꝫ: co

ꝙ maritus eius ⁊ filii ex debito tenerent capti
ui: ipse errātē reduxit ⁊ redēptionem dedit: ⁊
pecunias tribuit: quibꝰ maritū ⁊ filios redime
ret. Cū aūt Pannutius hortaretur illū vt de/
sereret mūdū: acquieuit: ⁊ factus religiosus in
sancta vita perseuerauit. Iterū post hec roga/
uit. Pannutius cui similis eēt. Et dictuʒ fuit
sibi ꝙ sil'is erat primario cuiusdā vici q erat i
ꝓximo. Et cū venisset Pannutius ad euʒ: ⁊
diligēter inquisiuisset de vita eiꝰ: dixit se eē cō
iugatum: ⁊ vxorē nō cognoscere nisi cā prolis
nō raptorē: nō ledentē alios: sedātē lites: ⁊ ho
spitalitateʒ seruantē. Qui demū vxore mortua
hortatu Pannutii intrauit heremū: ⁊ sancte vi
tam finiuit. Item tertio rogauit Pānutiꝰ cui
assimilaretur. Et respōsū fuit sibi ꝙ cuidā mer
catori: qui iuste lucrans subueniebat pauperi/
bus. Que oīa sibi reuelata fuere ne eleuaret̄
in superbiam. Quāuis aūt religiosus nō d̄be
at despicere secularem vitā: vel abhorrere cō/
sortium cum expedit: nō tamen dʒ extra necessi
tatem secularibus nimis familiar̄ existere: vl'
plus debito cōuersari cū eis. Scd̄o superbi
unt religiosi ex sua religiōe de pluribꝰ se iactā/
tes: preferentes statū suū oībus aliis: quinim/
mo ⁊ alios despiciētes: ⁊ multa mēdacia fingē
tes ad se exaltanduʒ ⁊ alios deprimēdū. Mo
nachi quideʒ gloriātur se p̄rem habere Bene
dictū: p̄rem oīum religiosorum in occidente: ⁊
Basilium in oriente: multosq̄ʒ sanctos ac sum
mos pontifices ex monachis extitisse: vt Gre
gorium Nazāzenū. Eugenium. Urbanum.
Petrū. Celestinum. ⁊ alios multos optimā/
qʒ partē elegisse. s. vitā cōtemplatiuā. Predi/
catores ⁊ minores multa dicunt suos ordines
extollendo. Augustinum sūme venerātur he/
remitani: vt gēmā doctorū induentes eum ha
bitu suo: ⁊ canonici regulares habitu suo. Ser
uite virginis se precipuos seruitores appellāt
Carmelite a monte carmelo sub Helia ꝓphe
ta initiū habuisse suspicātur: partē regule Ba
silii suscipiētes. Et ita vnusquisq̄ʒ supbe ⁊ pas
sionate suū ordinē aliis preferre conat̄. Sʒ ad
uertant oēs illud qd̄ dixit Petrus Actuū. io.
c. In veritate compi: ꝙ nō ē acceptor ꝑsonarū
deus: sʒ i oī gēte q timet deū acceptꝰ ē illi. No
tēt insup illud Hiero. 40. di. c. nō ē. Nō sūt
filii sanctoꝝ q tenent loca sanctoꝝ: sʒ q exercēt
opera coꝝ. Et illud Grego. eadē di. c. nō lo/
ca. Nō loca vel ordines creatori nr̄o nos ꝓxi
mos faciūt: sed nos ei merita bona coniūgūt:
aut mala disiungūt. Tertio supbiūt religiosi in
eo ꝙ se sapientes existimātes sequi volunt in
penitentiis sensum ꝓpriū ⁊ ꝓpriā volūtatem.
Quarto superbiūt religiosi q gloriātur d̄ diui
tiis quas habuerūt in seculo: vel de nobilitate
generis ⁊ huiusmodi. Tertia ē superbia cle
ricorū: q quadrupliciter superbiēdo peccant.

Primo i superfluo ornatu vestiū. Qui au/
dire debēt illud quod scribitur. 41. di. c. cleri/
cus. Clericus ꝓfessionem suā ēt habitu ⁊ in/
cessu probet: ideo nec vestibus nec calciamen
tis decorem querat. Qd̄ confirmat̄. 21. q. 4.
c. oīs iactantia. c. nullus coꝝ. c. ep̄i. ⁊. c. preci/
pimus. Et xp̄s dixit. Ecce q mollibꝰ vestiun
tur in domibꝰ regū sūt. 2°. peccāt clerici sup/
biendo i ampliatiōe ecclesiaꝝ suaꝝ: in pictur̄:
sculpturis marmoribꝰ: ornamentis: calicibus
vasis aureis ⁊ argenteis: que lʒ ad dei honorē
fiant: ⁊ diuino cultui applicentur: tn̄ quo ad su
perfluitates que ibi sunt: ⁊ ad pauperum ne/
cessitates reprehensibilia sunt. Pro qbꝰ. 12.
q. 2. c. aurū. Ambro. ait. Aurū hʒ ecclia: non
vt seruet: sed vt eroget ⁊ subueniat in necessita
tibus. Quid ē opus custodire qd̄ nihil adiu/
uat. ⁊c. ibi. Ad quod facit ibidē. c. gloria. ⁊. c.
multi edificant. 3° peccāt superbiendo cleri
ci de audientia confessionuʒ: cū habēt magnū
concursum: estimātes se meliores ⁊ sanctiores
q̄ʒ sint. 4° superbiunt clerici cuʒ vident aut
in missis aut in predicationibus ecclesias suas
ipleri. Et multis aliis modis inflantur vento
supbie quos omittimꝰ pro honestate. Quar
ta est superbia laicorum qui quadrupliciter su/
perbiunt. Primo de diuitiis. Ideo. i. Thi
mot. 5. apostulus. d. Precipe diuitibus huiꝰ
seculi non superbe sapere. Et Augustinus.
Uermis diuitiarum supbia ē. Sed aduertāt
illud diuites oēs qd̄ dicitur in p̄s. Dormierūt
somnū suuʒ ⁊ nihil inuenerūt oēs viri diuitia
ruʒ in manibꝰ suis. 2° supbiunt laici de nobi
litate generis. Unde Salustius. Cōe malum
nobilitatis est superbia. Sed tales ꝯsiderare
debent: quia mors septra ligonibus equat: ⁊
moritur doctus ꝑiter ⁊ idoctus. 3° supbiunt
laici de operibus ex gener̄ bōis: d̄ elemosynis
de ieiuniis ⁊ similibꝰ: cū quibꝰ cōmiscēt mul
ta peccata mortalia: ⁊ propter illa bona opera
reputant se iustos: non cōsiderantes illud ec/
clesiastes. 9. Qui in vno peccauerit multa bo
na perdet. 4° superbiunt laici erubescēdo ces
sare a quibusdā peccatis eis ꝯsuctis. Contra
quos

quos diximus in sermone de dilatione pnie.
Sunt ꝛ alia multa in quibus oēs predicti ꝑ su
perbiā offendunt deū. Nos aūt hec pauca di/
ximus: qꝛ alimēta que minus sufficiunt auidi⁹
sumūtur. vt Greg. d. ergo pꝫ ex dictis ꝙ q se
exaltat per superbiā humiliabitur a deo. Et q
se humiliat exaltabitur hic per grāꝫ: ꝛ in futuro
per gloriam. Amen.

Feria q̄rta scd̄e hebdomade. de periculo/
so vitio ambitionis: de quo xp̄s in euangelio
discipulos suos redarguit. Sermo. .34.

Si quis voluerit
maioꝛ fieri inter vos sit vester
minister. Math. 20. c. ꝛ i euā
gelio hodierno. Reprehēsibi
le valde ē atqꝫ fugiendū ambi
tionis vitiū: quod xp̄s redem/
ptoꝛ noster in lectiōe euāgelica terribiliter ꝛ sa
pientissime confutauit. Querebāt nāqꝫ iaco/
bus ꝛ ioannes filii zebedei matre mediante ꝛ
itercedēte hr̄e primatū sꝑ ceteros i regno xp̄i:
vt vn⁹ sederet ad dextrā: alius ad sinistraꝫ. Sa
piebāt adhuc aliquid terrenū atqꝫ carnale: cre
debantqꝫ post resurrectionem xp̄m tp̄aliter re
gnaturū. Alii ēt discipuli xp̄i adhuc debiles ꝛ
nondum i spū solidati: talia dici audientes in/
dignabātur: ꝓpterea ipse dn̄s humilitatis ma
gister ꝛ illis duob⁹: qꝛ quid peterēt nescirent:
rn̄dit. ꝛ alios vt ambitionē euitarēt admōnuit.
Qm̄ aūt ꝑ ꝑillā periclitātur multi: i hoc sermo
ne aliq̄ ad ambitōis detestationē explicabim⁹:
de qua tria mysteria erunt declaranda.
Primū dicitur offensio.
Secundum distinctio.
Tertium abominatio.

Q8 ambitio ē pctm̄: tū qꝛ ꝓcedit a suꝑbia
tū qꝛ ꝯtratur charitati: tū qꝛ opponitur magna
nimitati: ꝛ q̊t modis honoꝛ appetit̄. Cap. I.

Primū mysteriū declarādū de ambitio
ne dr̄ offensio. Offēdūt ambitiosi gra
uiter deū: qd̄ ꝓbatur ab Alex. i. 2. su/
me. ꝛ Tho. 2. 2. q. iiꝫ. triplici rōe. p̊ rōne origi
natiōis. 2° rōe ꝯtratiōis. 3° rōne oppositiōis.

Primo rōne originatiōis. Sicut fructus ē
infectus q ex infecta radice gn̄atur: ita ꝛ actus
humanus q ꝓcedit ex pctō oꝫ ꝙ sit peccatum.
Sꝫ ambitio q̄ est inordinatus appetitus hono
ris ꝓcedit ex pctō: ergo ipsa erit pctm̄. Inquit
eni Aug⁹. in li. de vͣ religiōe. ꝙ ambitio ꝓce
dit ex suꝑbia ꝛ cupiditate: sꝫ suꝑbia ꝛ cupiditas
sit pctā. Prout āt ꝑ potētiā vl̄ dignitatē itēdit
qs acq̄rere apparētē ꝛ excellētē honorificētiā:
sic oritur ambitio ex suꝑbia. Sed ꝓut qs iten/
dit acquirere ꝑ huiusmodi sufficientiā seu rex
abūdātiā: sic oritur ambitio ex cupiditate. 2°
ꝓbatur ꝙ ambitiosi offendūt ꝛ peccant rōne ꝯ
riationis: qꝛ oē illud quod repugnat ꝛ est ꝯtrariū
charitati ē pctm̄. Sed ambitio repugnat chari/
tati ideo est pctm̄. Dicit nāqꝫ apl's. i. Cori. iꝫ.
Charitas non ē ambitiosa. i. s̄m glo. ibi. Nō
vult alii preponi. Charitas eniꝫ diligit ꝓximū
sicut seipsum: ꝛ ideo non vult eum subiicere si
bi sed socium eē. appetit seruire proximo ꝛ nō
sibi seruiri. sicut filius hoīs nō venit ministra
ri: sed ministrare: vt dr̄ in presenti euangelio.

Tertio ōnditur ꝙ ambitiosi offendūt ꝛ pec
cant rōne oppositiōis. Q ē. n. qd̄ opponit̄ vir
tuti morali que ē s̄m regulā rōnis peccatū est.
Sed ambitio opponitur magnanimitati q̄ est
vͣtus moralis s̄m ph̄m. 4. ethi. ergo ē pctm̄.
Magnanimitati siquidē aduersatur ambitio:
sicut inordinatum ordinato. Notādum tn̄ s̄m
Tho. ꝙ honoꝛ iportat quādā reuerentiam ex/
hibita alicui in testimoniū excellentie vel virtu
tis eius. Circa excellentiā aūt hoīs duo sūt
attendenda. p̊ quidē ꝙ id in q̊ hō excellit nō hꝫ
a seipso: sed ē q̄si quoddā i eo diuinū: ꝛ ideo ex
hoc non debetur sibi principaliter honoꝛ: sꝫ ip
si deo. 2° aūt attendendū ē ꝙ id i q̊ excellit dat̄
hoi a deo vt ex eo aliis prosit. Unde in tm̄ dꝫ
hoi placere testimoniū sue excellētie qd̄ ab aliis
exhibetur: inq̄ztū ex hoc paratur sibi via ad B
vt aliis prosit. Tripliciter ergo contingit appe
titum honoris eē inordinatū Uno mō qꝛ ap/
petit hō testimoniū de excellentia quā non hꝫ:
qd̄ ē appetere honorē supra suā ꝓportionem.
vt si malus desideret honorē ac si eēt bonus:
ꝛ nil curās de vͣtute: desideret regimen ꝛ p̄si
dentiā: q̄ nō debetur nisi virtuosis. Et hōc re
fert Augustinus li. 4. de ci. dei. antiquos ro/
manos cum dediti eēnt idolatrie: duo constru
xisse templa inter cetera: vnū dee virtutis: ali/
ud dee honoris: ꝛ contigua: tn̄ ordinata ꝙ ad
templū dee honoris non poterat esse accessus
nisi per templū dee virtutis. Qui q̄zuis erra/
rent vt infideles in facto ꝛ opinione: tn̄ quo ad
ordinem constructionis templorum non erra
bant. Uolebant enim cunctis ostendere: ꝙ ad
honorem qui multum appetitur: recte perueni
ri non potest nisi per opera virtutis. 2° inordi
nate appetitur honoꝛ inquantum nō refert in

deum. iuxta illud apostoli. Soli dei honor ꝛ
gloria. Sꝫ cupit aliquis illum honorē vt quod
dam bonum. Sed posset aliquis obiicere sic.
Quilibet pōt absqꝫ vitio appetere illud qđ sibi
debetur ꝓ premio. Sꝫ honor ē premiū virtu/
tis. vt. d. Ari. i. ethicoꝝ. Ergo quilibꝫ virtuo
sus sine vitio pōt honorē appetere. Hinc est
quod Juuenalis. li. 4. satyra. i. ait. Quis eni
virtutem amplectitur ipsā. Premia si tollas.
Et Cassio. li. 2. epistolaꝝ. Nutriūt premioꝝ
exempla virtutes: nec quisqꝫ ē qui nō ad moꝝ
summa nitatur ascēdere: qñ irremuneratum ñ
relinquitur qđ cōscia teste laudatur. Et Tul. i
q. tus. Honos alit artes. Respondet Tho.
ꝙ honor est premium virtutis quo ad ipsum
virtuosum. vt. s. hoc pro premio expetere de/
beat. Sed pro premio expetit beatitudinē que
ē finis virtutis. Dr̃ tamē honor eē premium
virtutis ex parte aliorum qui nō hñt aliqd ma
ius qđ virtuoso retribuāt qꝫ honorē: qui ex ħ
ipso magnitudinē hꝫ: qđ perhibet testimoniuꝫ
virtuti. Unde pꝫ ꝙ non ē sufficiens premium
vt dicit̃. 4. ethicoꝝ. Tertio mō appetit̃ ho
nor inordinate inqꝫtū appetitus in ipso honor̃
quiescit: nō referēs honorē ad vtilitatē alioꝝ.
Appetere ergo honorē secūdū tres modos p̃
dictos ē appetere illū inordinate ꝛ cū peccato.
Magnanimitas vo tēdit ad honores ordina
te. cū. s. quis virtuosos actus ꝓsequtur: intēdēs
ex illis honorare deum ꝛ adiuuare proximos:
licet ex cōsequēti sibi proueniat honor de quo
gaudet ꝛ contentatur.

Qđ in tribus solent hoīes eē ambitiosi. s.
in appetitu inordinato dignitatis eccl'iastice:
sur grad⁹ magisterii: vel temporalis dominii
vel potestatis.

Capitulum. .2.

S Ecūdū mysteriū cōtemplādū de ambi
tione dr̃ distinctio. In qua distingue/
mus triplicē inordinatū appetitū hono
ris ambitiosū. Prim⁹ dicit̃ ecclesiastice digni
tatis. Secundus magistral' sublimitatis. Ter
tius tēporolis ptātis. Primus appetitus i
ordinatus honoris dr̃ ecclesiastice dignitatis.
Sunt quidē multi inhabiles: indocti: illiterati
insufficiētes: indigni: qui sitiunt dignitates ec
clesiasticas: illas querunt per fas ꝛ nefas: illas
procurant precibus ꝛ muneribus: ad illas ha
bēdas ꝛ acquirēdas adhibēt oē studiū: omnē
qꝫ sollicitudinē: ꝛ qđ dolēdū ē: vt in plurib⁹ ip
sis cōferūtur. pro quib⁹ dr̃ in. c. nihil. extra de
electione. Nihil ē ꝙ ecclesie dei magis officiat
qꝫ ꝙ idigni assumūtur ꝓlati ad regimē aiaruꝫ.
Et pro clariore pticule huius noticia: quattuor
dubia occurrunt disputanda. Primū est vtrū
sit licitum appetere epatum. Secūdū dubium
vtrum infra dignitatem epalem sit peccatū ap
petere alias dignitates: vt abbatuꝫ. prioratuꝫ.
decanatum. prepositurā. vel archidiaconatū
ꝛ similia. Tertium dubium vtrū prelatus pec
cet in conferendo beneficium bono ꝓtermisso
meliore: siue peccent eligentes minus bonum
pretermisso meliori. Quartū dubiū vtrum ꝓ
latus ecclesie possit cōmittere cōsanguineo suo
curā ecclesie postposito meliore. Ad primū
dubium arguitur pro vna parte ꝙ non sit pec
catum: immo sit licitum appetere episcapatuꝫ.
Dicit enim apl'us. i. Thi. 3. Qui epatum desi
derat bonum opus desiderat. Sed licitum ē ꝛ
laudabile desiderare bonum opus. ergo ē lau
dabile appetere epatum. scđo arguitur qꝛ stat⁹
episcopoꝝ ē pfectior qꝫ status religiosoꝝ. Sꝫ
lꝫ appetere pp suam perfectionem statū religio
nis. ergo statum episcopalē. Tertio arguit̃
per illud quod scribitur ꝓuer. 15. Qui abscon
dit frumenta maledicetur in populis. benedi/
ctio autem super caput vendentiū. Sed ille q ē
idoneus pp vitam ꝛ scientiam ad episcopatū:
vr̃ frumenta spūalia abscōdere: si se epatu sub
trahat: per hoc aūt ꝙ epatum accipit: ponitur
in statu frumenta spiritualia dispēsādi. Ergo
videtur ꝙ laudabile sit episcopatū appetere: ip
sumqꝫ vituperabile refugere. 4° arguitur. qꝛ
facta sanctorum q̄ in scriptura narrantur ꝓpo
nuntur nobis in exemplum. scđm illud Ro.
15. Quecūqꝫ scripta sunt ad nostrā doctrinam
scripta sunt. Sed legit̃ Esa. 6 q'. Esaias se ob
tulit ad offm̄ predicationis qđ precipue cōpe/
tit epis. ergo vr̃ ꝙ appetere epatum sit lauda
bile. sed in cōtrarium ē Augu. 19. de. ci. dei. q
dicit illud ꝙ scribitur. 8. q. i. c. qui episcopatū.
Locus superior sine quo regi populus nō po
test: ꝛ si ita retineatur atqꝫ administretur vt de
cet. tñ nō decenter appetitur. Rñdet Tho. 2.
2. q. 185. ꝙ in epatu tria pñt cōsiderari. Unuꝫ
est principale ꝛ finale. s. epalis operatio ꝑ quā
vtilitati ꝓximorū intenditur. secūdū illud Jo.
vltimo. Pasce oues meas. secundū est altitu/
do gradus: qꝛ eps super alios cōstituit̃: secūdū
illud Math. 25. Fidelis seru⁹ ꝛ pru. q. cō. d.
s. f. suam. Tertium ē qđ consequenter se hꝫ ad
ista; vt reuerentia ꝛ honor et sufficientia tēpo/
ralium

ralium. ſm illud. i. Thi. 5. Qui bene preſunt
presbyteri duplici honore digni habeãtur. Ap
petere ergo epatū rõne huiuſmodi circūſtanti/
um bonoꝝ: manifeſtū ē q̇ nõ lz: eo q̇ finis eſ
ſet cupiditas ⁊ ãbitio. Et dñs reprehendit am
bitioſos phariſcos. d. Math. 23. Amant pri/
mos accubitus in cenis: ⁊ primas cathedras
in ſynagogis: ⁊ ſalutatiões in foro. Quantū
autem ad ſecundū. ſ. ad celſitudinē gradus ap
petere epatum ē ambitioſum ⁊ preſumptuoſū
Unde dñs Math. 20. arguit diſcipulos pma
tum q̄rentes. d. Principes gentiū dñant eo/
rum. Ubi Criſo. d. per hoc oñdit q̇ gentile ē
primatū ſapere: ⁊ ſic gentiū cõparatione aiarū
eorum eſt vationem conuertit. Sed appetere
proximis prodeſſe eſt ſm ſe laudabile ⁊ virtuo
ſum. Uerum q̇ꝛ prout epalis actus habet an/
nexam celſitudinem gradus: preſumptuoſum
videtur q̇ aliq̇s preeſſe appetat ad hoc q̇ ſub/
ditis proſit niſi manifeſta neceſſitate imminen
te. ſicut Greg. d. in paſtorali. Q̇ď tūc erat lau
dabile epiſcopatum appetere qñ dubium non
erat per hunc queq̄ ad maiora ſupplicia per/
uenire. Unde non de facili inueniebatur q̇ h̄
onus aſſumeret: preſertim cū ad hoc aliquis ze
lo charitatis diuinitus fuiſſet incitatus. Poteſt
tñ quilibet abſq̄ vitio p̄ſumptiõis appetere ta
lia opera facere: ſi contingeret in tali officio eē
vel appetere ſe eē dignum ad talia opera exer/
cenda: ita q̇ bonū opus cadat ſub deſiderio: ñ
autem primatus dignitatis. Unde Criſoſtoꝰ
ſuper Math. ait. Opus quidē deſiderare bo
nū ē. primatū aūt honoris cõcupiſcere vanitas
ē. primatus enim fugientē ſe deſiderat: deſide
rātē ſe horret. Ad primū ġ dicendū q̇ ſicut
Greg. d. in paſtorali. Illo tpe apoſtolꝰ dixit
illa verba quo illeq̇ plebibus preerat primꝰ ad
martyrii tormenta ducebat̄. Augꝰ vero. 19. ď
ci. dei dicit q̇ apl's exponere voluit quid ſit epi
ſcopatꝰ: q̇ꝛ nomē operis ē nõ honoris. Ad
ſecundum dicendū q̇ nõ ē eadē rõ de ſtatu re
ligionis ⁊ ſtatu epiſcopali pp̄ duo. primo q̇dē
q̇ꝛ ad ſtatum epalem p̄exigitur vite perfectio.
⁊ per hoc dñs a Petro exquiſiuit ſi plus cete/
ris eū diligeret anteq̄ ei cõmitteret paſtorale
officium. Sed ad ſtatū religionis nõ p̄exigit̄
perfectio: ſed ē via ad perfectionē. Unde ⁊ do
minus Math. 19. non dixit ſi es perfectus: ſz
ſi vis eſſe perfectus vade ⁊ vende omnia que
habes. Et huius differentie rõ eſt: q̇ꝛ ſm Dio
ny. perfectio p̄tinet actiuē ad epiſcopum ſi/
cut ad perfectiorem. ad monachū autem paſſi/
ue ſiue ad perfectum. Reqritur aūt q̇ ſit perfe
ctus aliq̇s ad hoc q̇ poſſit alios ad perfectionē
adducere. qď nõ preexigitur in eo q̇ debet ad
perfectionem adduci. Eſt aūt preſumptuoſum
q̇ aliquis ſe perfectum reputet. nõ aūt q̇ aliq̇s
ad perfectionem tendat. 2° non eſt eadē rõ. q̇ꝛ
ille qui ſtatū religiõis aſſumit: ſe aliis ſubiicit
ad ſpiritualia capiēda ⁊ hoc cuilibet lz. Ille vo
qui trāſit ad ſtatum epalem ſublimatur ad hoc
q̇ aliis p̄uideat. Et hāc ſublimationē dz ſibi
nullus aſſumere. ſcďm illud Hebri. 5. Nemo
ſibi aſſumat honorem ſed qui vocat̄ a deo tāq̄
Aron. Et vt Greg. d. 8. q. i. c. in ſcripturis.
Sicut locus reg minis deſiderantibus negã/
dus eſt: ita fugientibus offerendus. Ad ter
tium argumentum dicendū q̇ diſpenſatio ſpi
ritualium frumentorum non eſt facienda ſm
arbitrium proprium: ſed principaliter q̇dē ſz
arbitrium ⁊ diſpoſitionem dei. ſecundario aūt
ſm argumentum ſuperiorū prelatoꝝ. Ex quo
non intelligitur ille abſcondere frumenta ſpi/
ritualia cui non cõpetit ex officio nec ei a ſuperi
ori iniungitur ſi ab alioꝝ correctiõe aut guber
natione deſiſtat. ſed ſolū tunc intelligitur abſcõ
dere ſi diſpēſationē negligit cum ei ex offõ icū
bat vel iniunctū offm̄ pertinaciter recuſat. q̇ꝛ vt
dr̄ extra de renūciatione. in. c. Niſi cū pridē.
Tūc in te verā humilitatē cuſtodies cū per eã
locum ſublimē effugies ⁊ per obedientiã non
dimittes. Et. 8. q. i. c. in ſcripturis. ſi is q̇ valz
oipotētis dei renuerit paſcere oues: oñdit ſe ſu
mū non amare paſtorē. Ad quartū vo argu
mētū rñdet. Greg. i paſtorali. q̇ eſaias q̇ mit
ti voluit ad p̄dicãdū vidit ſe antea purgatū p̄
altaris calculū. Quia ergo valde difficile ē quē
libet purgatū ſe cognoſcere. iõ nullus predicar̄
dz niſi mittatur. periculoſum ergo ē ⁊ nõ ſine
ambitione etiam viris idoneis q̄rere ⁊ petere
epatum. Sed q̇d de illis i quibꝰ nulla conditõ
que in epõ ē requirēda: penitus iuenitur: q̇ in
ſtant ſatagūt ambiunt vt p̄moueãtur ad digni
tatē epalē. O temeraria p̄ſūptio. o inflata ela
tio. o diabolica ſup̄bia. Audiãt tales id qď ſcri
bitur extra de elec. c. cum in cunctis. Cum in
cunctis ſacris ordinibus ⁊ eccleſiaſticis mini/
ſteriis: ſicut etatis maturitas: moꝝ grauitas
⁊ lr̄arū ſciā ingrēda: multo fortius hec in epõ
oportet ingri: qui ad curã ponit̄ alioꝝ: i ſeipſo

debet ostendere qualiter alios oporteat in do/
mo domini conuersari. Glo. vero super ver
bo litteraruȝ. Dicit propter defectum scientie
repellit aliquis ab episcopatu etiam promotus
vt pȝ extra de etate ⁊ qualitate ordinandorum
c. vlt. ⁊ extra de elec. c. congregato. Et. i. q. i.
c. vilissimus. dr̃. Vilissimus ē amputandus
nisi precellat scientia ⁊ sãtitate qui est honore ꝑ
stãtior. Ad idem est. c. nõ oportet. i. q. 7. Se
cũdũ dubiũ erat vtrum vltra ep̃alem dignita/
tem sit peccatum appetere aliquas dignitates
seu officia vel beneficia. vt abbatiã ꝑoratũ ⁊c̃.
Et vr̃ ꝙ non: qꝛ quod nõ ē prohibitum ꝑ ali/
qd̾ ius vr̃ eē ꝯcessũ. 13. q. 2. c. hebrõ. §. seq. Si
ista nullo iure ꝓhibent̃. ḡ vt licita concedũtur.
Cõtrariuȝ huius vr̃ eē rei veritas. Et rõ ē: qꝛ
vbi eadem rõ. l. ⁊ idem ius. Nã de similibus
idem est iudicium. ar. di. 5. c. ad eius. Sed rõ
quare illicitus ē appetitus ep̃atus ē ꝑꝑ curam
quam hȝ annexã: qꝛ presumptuosum nimis ē
vt quis se reputet idoneum ad regendas aĩas
alioꝝ. Sed eadē rõ ē in quolibet predictoruȝ.
qꝛ. s. in oĩbus est cura annexa. nec differũt ab
episcopatu nisi ſm magis ⁊ minus. qꝛ vt patȝ
ep̃s hȝ curam vniuersaleȝ totius diocesis sue:
sed in predictis officiis cõstituti habẽt curã par
ticulareȝ. vt pȝ vnius parrochie vel vnius col/
legii. Talium autem appetitus non diuersifi/
cat spẽm sed quidditatē pctĩ: sicut appetere fu/
rari vnũ florenũ est eiusdem speciei cum appe
titu furandi mille: lȝ hoc sit grauius. Sic in ꝓ
posito de appetitu ep̃atus ⁊ alioꝝ beneficioruȝ
curatoꝝ. Preterea ſm Tho. Ray. Hosti. ⁊
Gof. Qui petit pro se aliquod ꝑdictoꝝ si ali/
as sit dignus efficitur indignus rõne presum/
ptionis: ⁊ cõmittit symoniam. ergo peccat mor
taliter. Et ꝑ hac cõclusione faciũt dicta sancto
rum. Vnde Crisostomus. 40. di. c. multi. ait
Quicunqȝ desiderauerit primatum in terra in
ueniet cõfusioneȝ in celo: nec inter seruos xp̃i
computabitur qui de ꝑmatu tractauerit. Nul/
lus aũt inuenit cõfusionē in celo aut separatur
a consortio seruorum xp̃i nisi ꝑꝑ mortale. ergo
⁊c̃. Et. i. q. i. c. Pricipat⁹ Leo papa ait. Pri
cipatus. i. prelatio quē aut seditio extorsit aut
ambitus occupauit et si moribus nõ offendat
aut actib⁹ ipsius tamen initii sui ē perniciosus
exemplo: ⁊ difficile ē vt bono peragantur exi/
tu que mala sunt inchoata principio. Sed non
dr̃ aliquid perniciosum nisi mortale. Sciendũ
aũt ꝙ id qd̾ dictum ē. s. ꝙ non lȝ petere benefi
cium curatũ: nec peti põt absqȝ vitio symonie.
Aliqui illud nõ tenẽt. vt Beñ. ⁊ Guil. Hãc
opi. sequi vident̃ curiales: sed tñ non est tuta.
Forte posset dici ꝙ qui intẽderet deo seruire ĩ
clero: non ꝑꝑ honores maiores consequẽdos
⁊ diuitias in seculo: sed qꝛ status ille melior est
q̃ȝ secularis ⁊ diuinis applicatus ⁊ magis sibi
gratus: ⁊ in eo positus appetit sibi prouideri d̾
bñficio: ⁊ petit illud a suꝑioribus vt possit ſm
cõditionē suã sustentari nõ ad ꝑõpã: sed ad de
centiã. nõ habẽs intentionē ad curam: nec ad
honores ⁊ gradus ⁊ ad pinguius beneficiuȝ:
sed ad sui gubernationē ita contẽtus de simpli
ci beneficio sicut de curato: dũmodo sibi suffi/
ciens eēt non peccaret. Appetit. n. ⁊ querit qd̾
ē de iure diuino debitũ. Videlicet ꝙ qui alta/
ri seruit de altari dȝ viuere. vt. d. apl̃s: quod ē
licitum cuilibet. Et q̃uis cura annexa sit ei qd̾
sibi cõfertur: oculus eius nõ ē ad hoc principa
liter: sed ad sustentationē sibi debitã ex seruitio
ecclesie. Illud aũt. s. ꝙ sit curatum ē accessoriũ
⁊ per accidens: ⁊ accessoriũ naturã sequi con/
gruit principalis de re. iu. li. 6. Sed ꝑncipale
intentũ. s. sustentatio sui iure ē licitum. ergo ⁊
quod ide sequitur: nõ aliqd illicitum adiungen
do. Tertium dubium erat vtrũ prelatus pec
cet conferendo beneficiũ bono pretermisso me
liori. vel vtrũ peccent sic eligẽtes. Et vr̃ ꝙ sic.
Quia. 8. q. i. c. licet. Hiero. ait. Sciẽt oẽs ⁊
certi sint: qꝛ qui prestantior ē ex oĩ ꝑꝑl̃o: q do/
ctior: qui sanctior: qui omni virtute eminentior
ille eligatur ad sacerdotiuȝ. Sȝ beatus Tho. ĩ
quadam. q. de quolibet dicit ꝙ aliquis põt dici
melior dupliciter. vno mõ simpliciter alio mõ
ſm quid. Simpliciter aũt dr̃ melior qui ē san/
ctior: ⁊ plus hñs de charitate. Scd̃m qd dicit̃
melior qui ē melior ſm aliquem respectũ. Cõ
tingit autem aliquem eē meliorem simpliciter
i. maioris sanctitatis: q nõ ē melior quãtũ ad h̾
ꝙ preficiatur in ecclesia. Sed alius minoris sã
titatis eēt melior in regimine: quia forte mag̾
ecclesiam iuuare poterit: vl̃ per lumē sapiẽtie:
vel per auxiliuȝ potentie: vel qꝛ diu in ecclesia
deseruiuit. Non ergo tenetur dare prelat⁹ of
ficium vel beneficiũ meliori simpliciter: sed me
liori quo ad hoc: ideo si preferat vnum alteri ꝓ
pter aliquam cãm que pertineat ad honorē dei
⁊ vtilitatem ecclesie. iam q̃tum ad hoc iste est
melior: ⁊ prelatus recte facit promouens illũ:
sicut et ⁊ eligentes. hec ille. Notandũ et ꝙ q̃ȝ/
uis minus bonus simpliciter posset ꝑferri ma
gis bono

gis bono in regimine ecclesie qꝛ vtilioꝛ: non tñ
si scit esse malus: q̃uis posset iuuare ecclesiam
ꝑ sciaȝ ⁊ potentiã: qꝛ i huiusmodi ꝑ marie req/
rit bonitas vite alias sine pctõ cura exerceri nõ
põt. Hoc eniȝ nõ esset ꝑferre minus bonũ: sed
simpliciter malũ: ⁊ ꝑ cõsequens q nõ ẽ idoneꝰ.
Unde Albertus magnus dicit expꝛsse ꝙ ꝓmo
uentes ad ordines vel curã pastoralẽ: vel aliqd
bñficiũ ecclesiasticũ scienter indignũ absq̃ du/
bio peccãt mortaliter. Nec nobilitas excusare
põt ꝙ ꝓmoueatur malus: qꝛ quanto nobilioꝛ
tãto nociuioꝛ. Et si dicat ꝙ aliꝰ non sit ita vti/
lis: oĩo ista rõ nihil valet: qꝛ vtilitas spũalis tpa
li est ꝓponẽda: nec excusat paucitas ministroꝝ
ecclesie. h albertꝰ. Dicit vo aliqs eo ipso bonꝰ
quo nõ ẽ malꝰ. ex̃ de ꝓsumptionibꝰ. c. duduȝ.

4m dubiũ erat. Utrũ ꝑlatꝰ eccl'ie possit ꝯmit
tere cõsanguineo suo curaȝ ecclesie: postposito
meliore. Videt ꝙ nõ: qꝛ Hiero. dicit loquẽs
de moyse ꝙ substituit sibi successorẽ i regimi/
ne iesuȝ naue. 8. q. i. c. si ergo. Nulla cõsãgui
nitatis rõ: nulla ꝓpinquitatis habita cõtẽplatio
ẽ: ꝓpinqs agroꝝ ⁊ ꝑdioꝝ relinquat hereditas
gubernatio populi illi tradat quẽ deꝰ elegerit:
hõi. s. tali q hȝ i semetipso spm̃ dei: ⁊ ꝑcepta dei
in cõspectu eiꝰ sunt. Et idem Hiero. 8. q. i. c.
moyses. Moyses amicꝰ dei cui facie ad facieȝ
locutꝰ ẽ deꝰ potuit vtiq̃ successores ꝑncipatꝰ fi/
lios suos facere ⁊ posteris ꝓpriã relinquere di
gnitatẽ. Sȝ extraneꝰ de alia tribu eligit iesus na
ue: vt sciremꝰ ꝑncipatũ i populos nõ sanguini
deferẽdũ eẽ: sȝ vite. Glo. d. ibi sup vbo tribu
Moyses fuit de tribu leui. Jesus naue siue io
sue fuit de tribu effraim. Ad h ꝓpositũ recitat
etiã policratꝰ li. 4. ꝙ obsecrãte senatu vt adria/
nus filiũ quẽ habebat augustũ faceret: rñdisse
fert sufficere dȝ ꝙ ego regnauerim cũ nõ me/
rear. Principatꝰ. n. nõ sanguini sȝ meritis dã
dus ẽ. Inutiliter qppe regnat q rex nascit nec
meret. Textũ Tho. i quadaȝ. q. de quolibet:
dic ꝙ aliter ẽ dicẽdũ de cõsanguineo eque ido/
neo: aliter de cõsanguineo minꝰ idoneo. Si au
teȝ cõsanguineꝰ sit eque idoneꝰ põt ꝑlatꝰ ꝑfer/
re cõsanguineũ: nisi ex hoc forte scãdalũ oriat:
vel aliq ex inde malũ exẽplũ accipiãt: vt qñ pro
babiliter timet ꝙ alij ꝑlati inducerent hoc exẽ/
plo ad dãdũ suis minꝰ dignis. Ratio h. qꝛ in
h ꝙ det cõsanguineo eque digno nil depit vtili
tati ecclesie: nec est cõtra charitatẽ. Et h figura
tũ est Gen̄. 47. vbi pharao ioseph loquens de
fratribꝰ suis dixit. Si esse nosti i eis viros idu/
strios cõstitue illos magistros pecoꝝ meoruȝ.
Si vo cõsanguineꝰ ꝑlati sit minꝰ idoneꝰ nõ dȝ
eũ ꝑficere ad curã ecclesie postposito meliore.
Et sic faciẽdo ⁊ ꝑficiendo illũ grauiter peccat.
Quid tẽporibꝰ his in bñficioꝝ collatiõe ac di/
stributõe fiat nõ opus est enarrare cũ iã mani/
festa sit oĩbꝰ ecclesie sancte iactura. Preficiunt
infames: ꝓmouent ambitiosi: exaltant amici:
⁊ q̃si nulla ẽ ampliꝰ cura de regimine animaꝝ
Preualuit ambitio ⁊ ad lucra tꝑalia mũdanã/
que pompã oĩa sunt redacta. O deꝰ de celis. o
deꝰ omnipõtẽs. Inspice succurre: visita: ⁊ nõ
derelinquas ꝓpter peccata nostra sponsaȝ tuã
ecclesiaȝ quã tuo precioso sanguine redemisti.
Inuaserũt lupi rapaces gregẽ tuũ: ⁊ nõ est qui
pascat oues tuas. Secũdus appetitus inordi/
natus honoris dicit magisterialis sublimitatis
Appetũt nãque multi indebite magisterialem.
gradũ. Et licet secundũ Hosti. i summa sua.
libro qnto in rubrica de magistris. ꝑceptoꝛ cu
iuslibet discipline vocari possit magister. vt i le
ge qbꝰ erga. ff. de vbo. signifi. vel q regimen
hȝ pre ceteris: vt i lege prima. ff. de exactioni/
bus. vel doctoꝛ legũ: vt in ꝓhemio. ff. §. penul
timo. Nos tñ loqmur de magistris ꝓut sic ap
pellantur doctores theologie. in qbꝰ reprehẽsi/
bilis esse põt magisterij gradus ⁊ ambitiosus
reputari quadruplici ratõe. primo ratõe insuffi
cientie. secũdo rõne repugnãtie. tertio ratione
supbie. quarto rõne finis. Primo rõne in/
sufficientie: quãdo aliqs insufficiens est: qꝛ vel
indoctus vel adeo paꝝ doctus vt sibi gradus
magisterij ꝯuenire nõ possit. Pro qbꝰ dr̃. 61.
distin. c. miseꝝ. Miseꝝ ẽ eũ fieri magr̃m q nũ
quã fuit discipulus. Et. 59. distin. in. c. ordina
tus. Debet ante esse discipulꝰ qsqs doctoꝛ esse
desiderat. Et sic docere põt qd didicit. 16. q. 1.
c. sic viue. Multo tẽpore disce q̃ postmodũ do
ceas. Et capi. si clericatꝰ. Si clericatus titillat
desideriũ: discas qd poscis docere ⁊ rõnabileȝ
hostiã offeras deo miles antq̃ tyro. nec prius
magister sis q̃ȝ discipulꝰ. Et de electõe. c. cũ in
magistrũ. In magistrũ assumi nõ dȝ q formaȝ
discipuli nõ assumpsit. hec ibi. Dicit autẽ Ho
stien. vbi. s̃. ꝙ ꝓmouendꝰ ad magisteriuȝ co
gnosci põt legendo ⁊ disputãdo si sit idoneus.
Secũdo est reprehensibilis ⁊ ambitiosus ma/
gisterij gradus rõne repugnãtie: quãdo aliqs
esset in aliqua religione q̃ talia cõtineret ꝙ sibi
magisterij gradus repugnaret. sicut de mona/
cho. d. Hiero. 16. q. i. c. monachꝰ. Monachꝰ

non doctoris sed plangētis habet officiū. Ad
quod facit ibidē. c. si cupis. ꝛ. c. alia causa. Si
autem talis esset religio in qua possēt religiosi
eū obseruantia regule ꝛ statutoꝝ suorū vacare
ēt studio lraꝝ ꝛ p̄dicatōi ꝛ instructiōi alioꝝ pos
set h9i viri religionis docti ſm Alex. in. 4. sū
me. ad gradū magisterii ꝓmoueri. Qđ confir
maṫ p ea q̄ scribūtur 16. q. i. c. doctos. c. mode
ramine. c. sunt nōnulle. c. nos autē. c. in par
rochia. c. cū ꝓ vtilitate. Et hoc apparet per ex
perientiā: qꝛ quotidie ex ordinib9 mendicātiū
multi fiunt magistri in theologia. Tertio ē
rep̄hēsibilis ꝛ ambitiosus gradus magisterij
rōne supbie: quādo aliqs querit illū gradū im
portūe se ingerēdo vt excellat ꝛ appareat glo/
riosus. qđ ꝓhibet christ9 Matth. 23. d. nec
vocemini magistri. s. cū elatiōe mētis: qꝛ ma/
gister vester vnus est xp̄us. in qbus vbis ñ
nomē aut gradū dānauit magisterii secundū
omnes doctores: sed tantū supbiā ad quā mlˀ
ti cū nōīe illo deueniūt: qui eo q̄ magistri sūt
ꝛ vocantur credūt se omnia scire: spernūt indo
ctos: ꝛ q̄ ipsi sciunt aliis cū difficultate ꝛ laboṙ
vix cōmunicare volunt. Quarto ē rep̄hensi
bilis ꝛ ambitiosus magisterii gradus ratione
finis: quādo aliqs magisteriū suscipit nō propṫ
honorēm dei: aut salutē propriā vel vtilitatē ꝓ
ximoꝝ: sed propter tēporalia lucra: pp prelatio
nes obtinendas ꝛ acqrendas dignitates. Ta/
les siquidem qꝛ a debito fine deficiunt honorē
indebite appetūt ꝛ iordinate. Iudicet ḡ vnus
quisqꝫ seipsū. Ego nō audo aliena facta culpaṙ
precor tamē deū celi: vt magisterij dignitas tā
multis ad salutē accedat quot cā est dānationis
eterne. Tertius appetitus iordinat9 honoꝝ
ꝛ ambitionis ē secularis ptātis. quō aliq aspi/
rant tyrānice dn̄ia tēporalia vsurpare. Respō
dēdū vt melius intelligaṫ notandū q̄ q̄druplici
ter pōt aliqs recte et merito esse princeps aut
dn̄s. Primo ex diuina ordinatiōe. Secundo
ex ecclesie collatiōe. Tertio ex legitima succes/
sione. Quarto ex populi electiōe. Primo ex
diuina ordinatione. sicut Saul fuit vnctus in
regem a Samuele de volūtate dei vt habetur.
i. Reg. io. Qui cū fuisset abscōditus domi cu
currerunt illi de populo ꝛ tullerūt eū inde sicˀ
fuerat diuinitus reuelatū stetitqꝫ i medio popu
li. Et Samuel dixit. Certe videtis quē elegit
dn̄s: quoniam nō sit simil̕ ei i oī populo: ꝛ cla/
mauit cūctus popul9: viuat rex. Secūdo pōt
aliquis esse pūceps ex ecclesie collactione: qn̄

s. ecclesia auctoritate diuina conferret alicui p̄n
cipatū: ꝛ p̄cipue impialē dignitatē. Papa. n.
impatorem instituere ꝛ destituere debet ꝛ pōt
rationalib9 cāis interuenientib9. sicut factum
fuit tempore Sthephani secūdi: vt diciṫ i chro
nica martiniana: quō Arstulphus rex lōgobar
doꝝ igetabat romanos: qua ꝓpter Stephan9
roman9 pōtifex aduertens q̄ Cōstātin9 quin
tus cōstantinopolitanus impator non poterat
iuuare Romanos: venit in frāciam ad Pipi
nū regē francoꝝ: qui cū papa veniēs liberauit
romanos ab iiuriis lōgobardoꝝ: ꝛ cōtinuo in
p̄mio vtuosi laboris factus ē iperator: ꝛ re v
sus in frāciam imperauit ānis. i3. Pipino āt
successit in imperio karolus eius fili9: mansit
qꝫ impiū apud francos annis. 35. ꝛ mensib9.
9. vsqꝫ ad tēpora Ludouici tertii. cui9 tēpore
quia francigene nō iuuerūt romā ab iniurijs
longobardoꝝ fuit diuisū imperiū: eo q̄ vnus
impauit in italia. Alius in alemania. ꝛ scisma
durauit vsqꝫ ad Ottonē: qui liberauit ecclesiā
ab ipietate Ioh. pape. i2. quē cardinales suo
adiutorio deposuerūt: quare Otto coronā im/
perij suscepit: ꝛ eo mortuo iperauit filius eius
Otto secundus: ꝛ post illū Otto tertius p he/
reditariam succesionē. Sed post mortē Otto
nis. 3. fuit institutū q̄ imperator eligeretur ab
electoribus. s. maguntinensi. treuerensi. colo/
niensi. marchione brandeburgensi. palatino.
duce saxonie. ꝛ rege bohemie. de ptāte vo pa/
pe supra imperatorē: dixi in ſmone de sacer/
dotali dignitate. Tertio pōt aliquis esse prin
ceps ꝛ domin9 ex paterna successione. sicut de
Salomone diciṫ. 3. Reg. 2. c. Salomon autē
sedit sup thronū Dauid patris sui ꝛ firmatū ē
regnū eius nimis. 4° potest aliquis esse prin
ceps ex electione: quādo eligiṫ vniformiter et
cōcorditer ab illis quib9 habet preesse. his mo
dis exceptis qui dominari cupit ambitōis vi/
tio tangiṫ. Sed dubitaret aliquis. quid de of/
ficijs ꝛ dignitatib9 secularib9 si appetantur ꝛ
procurenṫ p p̄ces ꝛ obsequia: vt officiū ptātis
senatoris capitanei ꝛ huiusmōi: nūqd ē pecca/
tum. Rn̄deo q̄ si quis huiusmōi appetat ꝛ que
rat magis curās de honore ꝛ lucro q̄ꝫ de iusti/
cia seruāda: q̄ talis peccaret. Similiter si igno
rat ea q̄ spectant ad executionē debitā dicti offi
cij: nec iuuari p aliū pōt. Similiter si parat9 est
se intromittere de his ad q̄ sua ptās nō extendi
tur q̄ꝫuis ibi consueuerit fieri. puta si laicus
velit de clericis iudicare: vel de ecclesia dispo/
nere

nere. q̄ eis ꝓhibet. di. 96. p totū. Si aūt appe
teret quis illos gradus zelo iusticie ⁊ charitatis
ꝓximoꝝ exigēte: nō rōne proprij cōmodi nō
peccaret. Sed quis est hic ⁊ laudabimus euz.
Ideo magnus erit numerus dānatoꝝ.

Qd̄ abominanda est ambitio: tū q̄ꝛ inducit
multa mala: tū q̄ꝛ omnis iustus illā fugit: tūm
etiā q̄a tollit qetē mentis. Capitulū tertiū.

Tertiū mysteriū declarandū de ambi/
tione dicit̄ abominatio. Abominādū
quippe ⁊ fugiēdū est huiusmodi pec/
catuz ꝓpter tria. p̊ q̄ꝛ multa crimina inducit. se/
cundo q̄ꝛ oīs iustus illā fugit. 3º q̄ꝛ qetē mētis
tollit. Primo ambitio multa crimina indu/
cit. Hoc maxime malū hꝫ ambitiosus: q̄ nec ti
met deū: nec veret̄ hoīes: sepe ⁊ libēter mentit̄
adulat̄: sepe simulat hūilitatē: inclinat̄ cunctis
seruꝰ est oium ⁊ tributarius crudelissimꝰ ⁊ ve/
nenosus: q̄nq ꝫ ꝓpter ambitionē etiā suis. Ro
mulus q̄dē occidit fratrē Rhemū vt solꝰ regna
ret. Julius cesar Pompeiū ē semp ꝑsecutus
vsqꝫ ad mortē: cū quo plurima bella gessit cupi
ditate īperij. Absalon suū p̄rem Dauid tēpta/
uit pellere regno vt rex ipse ꝑficeret̄. Et q̄d hi/
storias q̄rumꝰ q̄n clara sunt oīa bella q̄ fuerūt in
mūdo vsqꝫ nūc: nec dubiū ē illa fuisse ꝓ maiori
p̄te cōfecta ex liuore ampliādi dn̄ia. Propte/
rea Ninꝰ rex assirioꝝ bellis vexauit ꝓuincias.
ꝓpterea magnꝰ Alexāder duxit exercitū ex/
tra patriā ꝯtra dariū: imo cōtra oēs reges oriē
tales. Propterea martiales romani semp fue/
rūt ī bello ab vrbe cōdita vsqꝫ ad tēpora Cōstā
tini: habueruntqꝫ bella plurima aduersus sabi/
nos cōtra volscos corilanos. veios. faliscos.
pelignos picētes. sanites. tarētinos. carthagi
nenses. hyspanos. mitridatē. egyptū. germa/
nos. cymbros. ⁊ parthos. Et vt breuiter dicaz
cōtra totū mūdū. Et q̄s enumeret q̄ꝫtus hoīuz
sanguis in tot ꝑlijs sit effusus: quot milia mi/
liū sint extincti. quot ciuitates depopulate. quot
violate ꝟgines. quot vtriusqꝫ sexus ꝑcio venū
dati. O ābitio tātoꝝ scelerꝝ mr̄. o venenosa ra
dix ex q̄ facile ꝓdit oīs facinoris germē. o bo/
noꝝ moꝝ diss patrix. o inimica iusticie. o semi
natrix odioꝝ. o fons oīs scādali. o cōfusio reli
giosoꝝ. o turbatrix ecclesie. o desolatrix ciuita
tū. o deniqꝫ destructrix generis humani. Pro
pter ambitionē nāqꝫ vir pōt aliq̄s ꝑ viā rectaz
incedere ⁊ q̄nqꝫ imo multotiēs q boni credunt̄
⁊ sancti ꝓpter ābitionē efficiunt̄ reprobi ⁊ dia/
boli filij. 2º abomināda est ambitio: q̄ꝛ q̄libet
iustus eā fugit. Dn̄s nr̄ iesus xp̄s cū facto mi/
raculo de q̄nqꝫ panibꝰ voluissent eū sibi regez
facere: aufugit vt habet̄ Joh. 6. Moyses cum
eēt annoꝝ. 83. ⁊ mitteret̄ a dn̄o vt eēt dux po/
puli israel multū excusauit se. d. q̄ eēt īpeditio/
ris lingue. Exo. 4. c. Hieremias cū mitteret̄
a dn̄o: ⁊ constitueret̄ sup reges ⁊ regna ad an/
nūciādū ꝟbū dei subtrahebat se. d. ha. ha. ha.
dn̄e deꝰ noster nescio loq. Hiere. i. c. Marcꝰ
euāgelista vt sacerdotio inhabil' eēt amputauit
sibi pollicē. Greg. magnꝰ a clero ⁊ populo ac
clamatus in papā occulte fugit. Ambrosius ne
ꝓmoueret̄ in archiep̄m magnā resistentiā fec̄.
Et sic oēs boni ⁊ iusti viri ambitionē sunt de/
testati. Tertio abomināda ē ambitio: q̄ꝛ qetez
mentis tollit. Semp. n. ambitiosi habēt ī cor/
de ignē: semp sunt ī cogitatōibꝰ: semp ī deside
rijs martyres nō dei sꝫ ꝑncipis tenebrarum.
Propterea Bern̄. li. 3. de cōsideratōe ad Eu
geniū ait. O ambitio ambiētiū crux: quō oēs
torques: oībꝰ places. Nil acriꝰ cruciat nil mo/
lestiꝰ inq̄etat nil tā apud miseros mortales cele
brius negocijs eiꝰ. Et idē ī s̄mone. 40. Am/
bitio subtile malū secretuz ꝟtus pestis occulta
doli artifex mater hypocrisis liuoris parēs vi/
tioꝝ origo tinea sanctitatis execatrix cordiuz. h̄
ille. Propter h̄ itaqꝫ omnia vitari dꝫ ambitio
vt sic obtineri possit ꝑ humilitatē diuina gr̄a ⁊
in fine sempiterna gloria ī qua viuit regnatqꝫ
gloriosus deꝰ ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amē.

Feria q̄nta secūde hebdomade in q̄dragesi/
ma. de vitio vane glorie: quo laborabat diues
ille dānatꝰ: ⁊ q̄d plurimū timere debēt penitē
tes: q̄ꝛ oriri solet maxime ex operibus bonis.

Sermo. 35.

Induebantur purpu/
ra ⁊ bys/
so. Verba sunt redēptoris nostri
originaliter. Luce. 16. c. ⁊ ī euā/
gelio hodierno. Audiuimꝰ ex le/
ctione sancti euāgelij dānatū fuisse diuitē ī in/
ferno: nō q̄ꝛ diuitias possidebat: sꝫ q̄m male il/
lis vtebat̄. Erat eniz crudelis ꝓximis ⁊ Laza
ro mendico: cuiꝰ vlcera canes lingebant aīalia
bruta: ipse hō nullā pietatē exhibebat. Consti/
tuerat finē suū ī copia bonoꝝ tēporaliū: ⁊ ꝑꝑ il
la superiorē nō cognoscebat deū. exaltabat se/
ipsuz ⁊ elatus corde cupiebat honorari. Et ꝓ/
pterea induebat̄ purpura ⁊ bysso gloriā q̄rēs ī
excessiuo ornatu ⁊ imoderato. Et q̄m plurimi
sunt illiꝰ diuitis sequaces ⁊ imitatores q omne

desideriū suū inflāmant ad hanc gloriā tpalem inanē ꝛ vacuā: iccirco in p̄senti sermone de vane glorie vitio aliqua discutiemus: de qua tria mysteria occurrūt declaranda.
Primū dicitur diffinitio.
Secundum detestatio.
Tertium generatio.

Quid sit vana gloria: ꝛ quō differt a gloria sancta que esse potest in bonis ꝛ virtuosis: et a gloria beata. Capitulum. .I.

Primū mysteriū de vana gloria dicit᷑ diffinitio in quo qd sit vana gloria videamus. Et Alex. in. 2. summe diffinit eā sic. d. Vana gloria ē appetit⁹ inordinat⁹ ꝛ inordinata delectatio humane laudis. Nam gloria claritatē quādā significat. Vn̄ glorificari idē ē qd̄ clarificari. vt Augu. dicit sup Joh. Et ambro. in li. de officijs. Gloria ē clara cū laude notitia. Et Tullius in rhetoricis. Gloria ē frequēs d̄ aliquo fama cū laude. Laus vo vt Ar. d. p̄. rhetoricoꝝ. ē s̄mo elucidās magnitudinē v̄tutis. Ideo nomē glorie iportat manifestationē alicuius de hoc qd̄ apud hoies de coꝝ videt᷑ siue illud sit aliqd̄ bonū spirituale siue temporale. Possum⁹ tn̄ p clariori intelligētia distinguere triplicē gloriā. Pria dicit᷑ beata. Secūda sancta. Tertia. vana. Prima ē gloria beata de qua in p̄s. Gloria ꝛ diuitie in domo ei⁹. Et p̄s. 149. Exultabūt sancti i gloria. Et de hac diffusius loco suo dicem⁹. Secūda ē gloria sancta: ꝛ h̄ s̄m Tho. 2. 2. q. 132. ē cū qs cognoscit bonū suū dignū laude ꝛ approbat illud cupiēs ab alijs laudari: aut ꝓpter diuinū honorē: aut pp p̄ximoꝝ salutē. Nam s̄m Alex. laudari ꝓpter deū ꝛ ꝓpter bonū p̄ximi nō ē aliud q̄ȝ deū laudari in nobis. Vnde nō errat᷑: ſ; sancte appetit᷑ gloria cū virtuose viuit᷑ ꝛ nō cōstituit᷑ ibi finis. Ad hāc hortat᷑ nos xp̄s dicēs. Math. 5. Sic luceat. l. u. c. h. vt. ui. bo. opa. u. ꝛ glo. p. u. q in. ce. est. Et. i. Corin. x. Sine offensione estote iudeis ꝛ gentib⁹ ꝛ ecclesie dei: sicut ꝛ ego oibus p oia placeo: nō querens qd̄ mihi vtile ē: ſ; qd̄ multis: vt salui fiāt Et Ro. 12. Prouidētes bona nō tantū coraȝ deo: sed etiā corā oibus hoibus. ꝛ Eccle. 41. Curā habe de bono noie. Et prouer. 15. Fama bona ipinguat ossa. Et Ouidi⁹ li. de tristibus Deniq; nō paruas aio dat gloria vires. Et fecunda facit pectora laudis amor. Ideo. Aug. in s̄moē de cōfes. Solet mouere charissimi q; dn̄s noster iesus xp̄s in s̄mone euangelico cuȝ prius dixisset. Luceat lux vestra corā hoib⁹ vt videāt vestra opa bona ꝛ glorificent patrē vestrū q in celis ē. postea dixit. Attēdite ne iusticiā vestrā faciatis corā hoibus vt videamini ab eis. Turbat᷑. n. mens paꝝ intelligētis ꝛ p̄cepto vtriq; obaudire cupientis ꝛ p diuersa ꝛ aduersa distendit᷑. Tā nemo enim pōt q̄ȝuis vni dn̄o obtemperare repugnātia iubenti q̄ȝ nemo pōt etiā duob⁹ dn̄is s̄uire. qd̄ eodē s̄mone saluator ipse testat⁹ est. Quid ergo faciat animus nutās cū se obtempare nō posse existimat: ꝛ nō obtempare formidat. Si enim opa sua in luce posuerit hominib⁹ intuēda vt faciat qd̄ p̄ceptū ē. Luceat lux vestra corā hoib⁹: reū se teneri arbitrabit᷑ quasi cōtra p̄ceptū fecerit: vbi dicitur. Attendite ne iusticiā vestrā faciatis coraȝ hoibus vt videamini ab eis. Qui autē recte intelligit vtrūq; iplet ꝛ s̄uiet vni verissimo dn̄o qui s̄uū pigrū nō dānaret si ea q̄ nullo mō poterat impetraret. h̄ ille. Et ibi cōcludit dicēs. Intentio q̄ppe cordis humani quo dirigat᷑ ꝛ qd expectet intuendū ē. Ex qb⁹ omnib⁹ colligit᷑ q; nō sunt v̄tutis opa p̄termittēda quoniā ad illa sequit᷑ laus multoꝝ ꝛ redundāt in virtuosoꝝ famā: dūmō ibi intentio nō cōstituat finē suum. Tertia ē gloria vana q̄ secundū Alex. ꝛ Bona. vbi. s̄. pōt esse triplex. Primo ex pte rei, p qua qs gloriā q̄rit. vtputa siqs gloriā quereret de sapientia quā nō habet ꝛ huiusmodi. vel de eo qd̄ ē peccatū. Propter qd̄ in p̄s. d̄r. Quid gloriaris in malicia. Vel cū querit gloriā de eo qd̄ nō ē gloria dignū: vt de diuitijs. de pulchritudine. de dominijs ꝛ huiusmodi. de qb⁹ nō ē gloriandū eo q; trāsitoria sunt caduca ꝛ vana. Vnde Esa. i. dicit᷑. Omnis caro fenū: ꝛ ois gloria ei⁹ quasi flos agri. Secūdo gloria ē vana ex pte ei⁹ a quo qs gloriā q̄rit. puta ab hoie principaliter cuius iudiciū nō est rectū. Vn̄ in psalmo. Maledicta ossa coꝝ q hominib⁹ placēt supple cū ponit᷑ ibi finis. Tertia gloria est vana ex pte ei⁹ q gloriā appetit: q videlicet appetitū glorie sue nō refert i debitū finē: puta ad honoreȝ dei ꝛ p̄ximi salutē. Nā omnis gloria finaliter ad deū est referēda. Vn̄ Dauid in p̄s. Nō nobis dn̄e non nobis sed nomini tuo da gloriā. Et christ⁹ Joh. 10. Ego gloriā meā nō q̄ro. Si ego gloriā meā q̄ro gloria mea nihil ē

Qd̄ fugienda ē vana gloria: tū quia p illam offenditur deus: tū quia homo per eā spiritualiter infatuatur: tum etiā quia omnes iusti ipsaȝ conati sunt vitare. Capitulum. .2.

Secundū

Secundū mysteriū declarādū de vana
gloria dicitur detestatio. Est siquidez
vitium graue ⁊ de testabile ꝑpter tria.
Prīo ꝑpter offensionē. Secūdo propter in/
fatuationē Tertio propter exēplationē. Pri
mo vana gloria ē vitiū graue ⁊ detestabile ꝑꝑ
offensionē: qꝛ per illam offendit̄ deus. Notā
dum autē secūdum Bon̄. vbi supra. ꝙ aliquā
do est peccatū veniale: aliquādo mortale. Ve
niale ē cum ex subito motu trahitur anim⁹ ad
ꝑpriā laudem ⁊ gaudet de bona hominū opi/
nione: tn̄ cū ratio excitat̄ stati reꝑmit ⁊ subiicit
motū illū recognoscēs deuz ⁊ illi se humiliās
Difficile nāqz est primis motibus glorie vt nō
veniāt posse resistere: qa vt dicit Seneca ad
Lucillū. Nulla est taz excelsa virtus que dulce
dine glorie n̄ tāgatur. ⁊ Hieronim⁹ ad Sabi
nianū. Naturali ducimur malo ⁊ adulatorib⁹
nostris libenter fauem⁹. ⁊ q̄zq̄z respondeam⁹
nos indignos ⁊ calidus rubor ora perfudant:
tamē ad laudem suam intrisecus letat̄ anim⁹
Et Criso⁹. d. sup Math. Cū cetera vitia locū
habebant in seruis diaboli: inanis gloria locū
etiā habet in seruis xp̄i. Si ergo amor hūane
glorie q̄zuis sit inānis nō repugnat charitati ne
qz q̄ztū ad id de q̊ est gloria neqz q̄ztū ad inten
tionem gloriā q̄rētis nō est peccatū mortale: sꝫ
veniale. Peccatū autē mortale est vana glīa
quādo c̄riat̄ charitati dei dupliciter. Vno mo
do ratione materie de qua quis gloriat̄: vtputa
de aliquo falso qd̄ c̄riat̄ diuine reuerētie. fm
illud Ezech. 28. Eleuatū est cor tuū ⁊ dixisti.
De⁹ ego sū. Vel cū qs bonū tp̄ale de q̊ glīat̄
p̄fert deo. aut etiā cū qs prefert testioniū homi/
nū testimonio dei. sicut cōtra quosdā dr̄ Joh.
12. Qui dilexerūt magis glīam hominum q̄z
gloriaz dei. Alio mō cōtrariat̄ charitati ex p̄te
ipsius gloriātis qui itētionē suā refert ad glo
riā tanq̄z ad vltimū finē ad quē etiā ordinat v̄
tutis op̄a: ⁊ ꝑ illo cōsequēdo nō p̄termittit fa/
cere etiā ea q̄ sūt contra deū. Sic faciebant anti
qui romani de qbus dicit Aug⁹. 5. de ci. dei.
c. 12. Veteres igit̄ primiqz romani q̄ztū eorum
docet ⁊ cōmēdat historia q̄zuis vt alie gētes ex
cepta vna populi hebreorū falsos deos colerēt
⁊ nō deo victimas: sed demoniis imolarent:
tn̄ laudis auidi pecunie liberales erāt: gloriaz
ingentē diuitias honestas volebāt. Hāc ardē
tissime dilexerūt: ꝑpt̄ hāc viuere voluerūt: ꝑ
hac mori nō dubitauerūt: ceteras cupiditates
huius vnius ingēti cupiditate presserūt. hec il

le. 2°. vna glīa ē vitiū g̃ue ⁊ detestabile rōne
infatuationis. qꝛ in hoc vitio magna est fatui
tas: quā dn̄s explicauit Math. 25. in parabo
la de decē v̄ginibus quaꝝ qnqz erant fatue: ⁊
qnqz prudentes. Et prudentes intrauerūt cuz
spōso ad nuptias: fatue vo licet essent v̄gies
qꝛ tn̄ oleū recte itētiōis ad dei gloriā nō habe/
bāt: excluse fuerūt a spōso. Pro qb⁹ dic̄ Gre.
i omel̄. Sepe vos fratres charissimi admoneo
praua op̄a fugere: mūdi hui⁹ inquinamenta de
uitare: sꝫ odierna sci euāgelii lectione compel/
lor dicere: vt bona q̄ agitis cū magna cautela
timeatis: ne per hoc qd̄ a vobis rectū geritur:
fauor aut gratia hūana requiratur: ne appetitus
laudis subrepat: ⁊ quod foris ostendit̄ intus a
mercede euacuet̄. Ecce eni redemptoris voce
dec. v̄gines: ⁊ oēs dicuntur v̄gines: ⁊ tamē
intra beatitudinis ianuā non omnes recepte:
qꝛ eaꝝ quedā dū de v̄ginitate sua gloriā foris
expetūt oleū i vasis suis habere noluerūt. 3°.
detestabile ē ⁊ graue vitiū vane glorie propter
exēplationem. Oēs qdem sci dederūt nobis
exēplum vanā gloriā fugiendi: vt patet in eoꝝ
gestis. Cicero etiā. i. de officiis. d. Cauenda ē
glorie cupiditas. Eripit eni animi libertatē: ꝑ
qua magnanimis viris omnis debet esse con/
temptio. i. cōtemptus. Legimus in vitis patꝝ
ꝙ cū quidā senex in spelūca requiesceret rogatus
est multis p̄cibus a quodā seculari vt veniret
orationē facturus super filiū suum defunctuz.
Cūqz ille iret occurerūt multi cū lampadibus i
eius occursum: qꝛ homo sanctus erat. Quod
cum percepisset senex finxit se esse stultū ⁊ ex/
polians vestimenta sua in flumen descendit ⁊
stans lauabat ea nudus. Secularis autez ille
erubescēs dixit populo. Reuertimini senex no
ster infatuatus est. Et veniēs ad senez inter/
rogauit cuz. d. Quare sic fecisti: qa oēs dicūt:
demoniū habet senex. Qui respondit. Et ego
volebam hoc audire: ⁊ sic rediit in speluncam
suam. Similiter fecit beatus frater iuniperus:
de quo sepius sanctus Francisc⁹ dicebat. Vti/
naz multi essent tales iuniperi in hortis nostris
Cū ergo semel p̄fatus iret romam ⁊ multi ob/
uiā ei venirent ꝑꝑ famam sanctitatis sue: eos
declinare volēs iunxit se ad ludendū cuz vno
puero ad vnā tabulam: que duz leuabatur de
vno capite deprimebatur in alio. Qd̄ illi vidē
tes reputauerūt eum leuez ⁊ fatuum. Ipse vo
sub illa specie vanam gloriā euitauit.

Qd̄ ex vana gloria generantur septē pec/

caza que dicent septē eius filie. Cap̄.3.

Ertium mysteriū declarādū de vana
gloria dicitur generatio. Secundum
. eniz Grego. 2i. moral. Inanis glīa
generat septē filias. Prima est iactantia: secū
da est p̄sumptio nouitatum. tertia hypocrisis.
quarta pertinacia. quinta discordia. sexta con
tentio. septima inobedientia. Naz vt dicit Tho.
ibi supra. Vitia illa que de se nata sunt ordi/
nari ad finē alicuius vitii capitalis dicunt filie
eius. Finis aūt ianis glie est manifestatio p/
prie excellētie ad quā pōt hō tendere dupliciter
Vno mō directe: alio mō idirecte directe siue
p vba: ⁊ sic est iactantia: siue per facta ⁊ si sint
habentia aliquam admirationem: est presum/
ptio nouitatū quas hoies solēt magis admirari
Si aūtē facta sint simpliciter: sic ē hypocrisis
Alio mō nitit qs manifestare suā excellētiam
indirecte oñdēdo se nō esse alio minorē: ⁊ h̄ q̄
drupliciter. p̄ q̄ztū ad intentionē: ⁊ sic est ptina
nacia p quam hō nimis initit sue sciētie nolēs
credere meliori. Scdo q̄ztū ad volūtatē: ⁊ sic ē
discordia dū nō vult a ppria volūtate discedē
vt aliis concordet. Tertio q̄ztū ad locutionē: ⁊
sic ē cōtentio: dū aliquis verbis clamorosis c̄
aliquē littigat. 4 . quātū ad factū: ⁊ sic ē inobe/
dientia: dū. s. aliquis nō vult exequi supioris p̄
ceptuz . Nos aūt tres tantuz filias primas. s.
tria peccata declarabim⁹. Primū est iactātia.
Scdm nouitatū p̄sūptio. Tertiū hypocrisis.

Primū est iactātia de qua dicit. Ari. in. 4.
ethicoz. q ē ostētatio pprie laudis cū veritas
nō suadet. Nā sicut cū aliqs a longe vult iacta
re aliqd manū in altū leuat ita q cupit se lauda
re vbis in altū extollit. Contra q dicit p v.
27. Laudet te alien⁹ ⁊ nō os tuū: extraneus ⁊
nō labia tua. Et Tulli⁹ in p̄ d officijs ait. Tur
pe ē de seipso p̄dicare p̄sertiz falsa. Notādū tn̄
q aliqs pōt seipsum laudare tripliciter. p̄ me
ritorie. Secūdo venialiter. Tertio mortaliter.

Prio meritorie: ⁊ hoc adhuc tripliciter: aut
pp̄ter charitatē dei: aut pp̄ter charitatē proxi
mi: aut pp̄ter charitatē sui. Prio pp chari/
tatē dei. cū. s. qs bona ppria laudat nō pp iactā
tiā: sed vt p illis referat gratias deo sicut glo/
riosissima vgo in cātico suo dicebat. Luc. 2.
q2 fec. hu. a. s. e. e. ex. h. b. m. d. o. g. qa. f. m.
m. q. p. e. ⁊. s. n. ei⁹. Hoc ē qd Cyprian⁹ i epi
stola ad Donatū ait. Odiosa iactatio est q̄zuis
nō iactatū eē possit sed gratū qcqd nō hois v/
tui ascribit: sz de dei munere p̄dicat. Scdo

pōt aliqs cū merito laudare seipsuz pp primi
charitatē. Est eniz qñqz necessariū ad reprimē
das detractōes ⁊ falsas criminatōes maloz p/
same pprie cōseruatōe enarrare suas vtutes:
q2 vt scribit. 6. q. i. c. Sūt plurimi. Vex mani
festū ē diabolū q sicut leo rugiens circuit q̄rēs
quē deuoret cordib⁹ plebiū suadere vt doctori/
bus suis atqz pastorib⁹ detrahāt: vt plebes lan
guescentes nō tenentib⁹ pastorib⁹ frena eaz la
sciuiant atqz i ima ruant. Ideo Aug. i2. q. i. c.
nolo. dicebat. Cōscientia necessaria ē mihi fa/
ma primo. In smōe quodā q legit i festo eius
dez ipse ait. Charitati vr̄e de nobis ipsis ho/
die smo reddēd⁹ ē. Quia. n. vt ait apl's. Spe/
ctaculū facti sum⁹ mūdo ⁊ angelis ⁊ hominib⁹
Qui nos amāt q̄rūt qd laudēt in nobis. Qui
nos oderūt q̄rūt qd detrahāt nobis. Nos aūt
in vtroqz medio cōstituti ⁊ vitā ⁊ famā deo ad/
iuuāte sic custodire debem⁹: vt nō erubescant
de detractorib⁹ laudatores. Et pau. 2. Cor. xi.
⁊. i2. c. multis laudib⁹ p̄dicat seipsuz nō pp ina
nē gloriā: sz pp Corinthioz salutē. Nā vt inqt
Hiero. in argumēto in epl'a ad Corinthios.
Corinthij sunt achaici: ⁊ hi ab apostolo audie/
runt vba vitatis ⁊ subuersi sunt multipharie
a falsis apostolis. Quidā a philosophie vbosa
eloquētia: alij a secta iudaice leges iducti. Hos
reuocabat apl's ad verā ⁊ euāgelicā sapientiā:
h̄ ille. Quoniā vo multi illoz multa dixerunt
Paulo detrahēdo: ex opposito ipse multa loqt
seipsuz laudādo. 3° pōt qs cū merito laudare
seipsuz pp charitatē sui: vt cōsolet seipsuz: qñ ē
in aliq̄ tribulatōe posit⁹: sicut dicebat Job. 29.
c. de se loquēs cū amicis suis. Oculus fui ceco
⁊ pes claudo pr̄ erā pauper. 2° pōt qs lauda
re se venialiter: cū aliq̄ de se dicit ex q̄daz animi
leuitate q̄ nō sunt cōtra charitatē dei nec primi
3° pōt qs laudare se mortalit: ⁊ h̄ ē scdz Tho.
2 2. q. 112. ⁊ sm Alex. i. 2. summe. cū qs lau/
dat se de eo qd est cōtra gloriā dei: vt puta d ali
quo pctō mortali etiā si dicat vitas: aut cuz qs
nimis supbe pfert de se falsa: vt decipiat pri/
mos vel cā cupiditatis vel glorie: aut cū qs re/
fert aliq̄ de se in expressaz primi cōtumeliā sic
faciebat goliath p̄mo regū. 17. q dicebat. Ego
reprobaui agminib⁹ israel hodie. Et sic pctm̄
ē his modis iactātia: ita etiā ⁊ ironia q̄ ē cū qs
de se minora dicit vt reputet bon⁹. Q d scdm
Tho. 2. 2. q. 113. pōt dupliciter fieri. Vno mō
cū vitate vt si qs est ignorās ⁊ huiusmodi: ⁊ sic
nō est peccatū nisi per alicuius circunstātie coz
ruptionem

ruptionē. Alio modo cū falsitate: cū aliquis di
cit illud qđ in se nec recognoscit nec credit: vt si
vir doctus dicat se indoctū: aut fortis dicat se eē
debilē ꝛ similia: ꝛ sic pertinet ad peccatū. Vn/
de Augustin⁹. 22. q. 2. c. cū humilitatis. Cuz
humilitatis causa mentiris si nō eras peccator
anteꝗ̄ mentireris: mentiēdo efficeris qđ vita/
sti. Veritas nō est in te nisi ita te dixeris pecca
torez vt etiā esse cognoscas. Et idē in. c. nō ita
Nō ita caueatur arrogātia vt veritas relinqua
tur. Et Gregori⁹ ibidē in. c. incauti. ait. In
cauti sunt humiles q se mentiēdo illaqueāt. hec
ille. Debet tamē vnusquisqꝫ semp estimare se
peccatorē: ꝛ si non inueniat peccata de quibus
possit se excusare saltē sciat q̄ nullus potest deo
ita perfecte seruire quin i aliquo deficiat. Pro
pterea dicitur dis. 5. in. c. ad eius. Bonarum
mētiū est ibi culpā timere vbi culpa nō ē. Se
cundū peccatū quod ex vana gloria nascitur ē
presumptio nouitatū. Et consistit in hoc q̄ ali/
quis in actibus exterioribus aliquid inconsue
tuz facit sine causa rationabili. Sic sunt inuen/
tores nouitatuz qui nouos modos aut cerimo
nias ſm suuz caput in dei cultu aut in diuinis
officijs adinueniunt. Pro quib⁹ dicitur. 2. q.
5. c. cōsuluisti. Quod sanctoꝝ patruz documē
to sancituz nō est: superstitiosa adinuentōe non
est presumendū. Sic sunt inuentores nouita/
tum clerici qui in officiando obmissis antipho
nis vt placeant populo cantant diaboli cantica
in qbus omnia sunt vana mundana atqꝫ lasci/
ua: ꝛ gloriātur in suo cantu artificioso ꝛ modu
lato. Cōtra quos est. c. cū aūt. ꝛ. c. cantantes.
92. di. in. c. vero in sancta. Grego. ait. Deuz
manibus stimulat idest ad irā prouocat q po/
puluz vocibus delectat. Sunt inuentores no/
uitatū religiosi qui nō cōtenti ꝯmunib⁹ ordina
tionibus aliquid singulariter agere volūt i orā
do comedēdo loquendo: ꝛ in alijs austeritati/
bus vt pre ceteris reputentur. Sꝫ tales cōfusi
remanent nisi speciali instinctu moueanť: sicut
Dominicus ꝛ Franciscus ꝛ alij. Sunt ꝛ ꝗ̄/
plures alij in quolibet genere hominū etiaz et
mulieꝝ qui ꝓpter superbiā presumunt semper
vt singulares videāť adinuenire noua. Ter
tiuz peccatū quod ex vna gloria nascitur est hy
pocrisis. Et vt dicit hysidorus ethimolo. Hy
pocrita greco sermone in latino simulator iter/
pretatur qui duz intus est malus bonū se palā
ostendit: nā in eo est defectus sanctitatis ꝛ bo/
nitatis: ꝛ tamē simulat ipsam. Alex. in. 2. Hy
pocrisis est amor apparentis bonitatis ꝓpter
se. Hoc vituz maledictū impugnať a tribus.
Primo a philosophis. 2° a sanctis. 3° a xp̄o.
primo a ph̄is. Scribit eniz Ar. i. elēcorū. Qui
busdaz est magis operepreciū videri eē sapien/
tes ꝗ̄ esse ꝛ nō videri. Et Sen̄. ad Lucillum
Qđ loquimur sentiam⁹: cōcordet ſmo cū vita
Et idē ad eundē. Virtutez bona sequiť fide q
se nō exornat ꝛ pingit. Sed idē siue ex denu/
dato videať siue imperat⁹ ac subito nihil simu/
lando ꝓficit. Veritas in omnē partē sui eadez
est. Et idē ad eundē. Multomagis ad rē per
tinet qualis tibi ꝗ̄ q̄lis alijs videaris. Et idez
ibidem. Malū vbi se bonū simulat tūc est pessi
mū. Et iteꝝ ad eundez. Illud te admoneo ne
eoꝝ more qui nō proficere sed conspici cupiu
facias aliqua que in habitu tuo aut genere vi
nobilia sint. Et Tullius in li. de offi. Totius
iniusticie nulla capitalior est ꝗ̄ eoꝝ qui cū ma/
xime fallunt id agunt: vt boni viri esse videan/
tur. Et iteꝝ in eodem li. Ficta omnia celeriter
tanquā flosculi decidunt: nec simulatum quic/
quā pōt esse diuturnū. Et Oratius. Nūquaz
te fallant animi sub vulpe latentes. Impia sub
dulci melle venena latent. 2° reprobať ꝛ im/
pugnať hypocrisis a doctorib⁹ ꝛ sanctis. Vn/
de sapiens Ecc. i. ait Ne fueris hypocrita i cō
spectu hominuz. Et Job. 8. Spes hypocrite
peribit. Et. 20. Gaudiū hypocrite instar pū/
cti. Et Esa. 9. Omnis hypocrita est nequam.
Et Augustinus super ps. 63. simulata equi/
tas nō est equitas: sed duplex iniquitas: quia ꝛ
iniquitas ꝛ simulatio. Et Criso. sup Mathe.
Nulla res sic exterminat bonuz sicut simula/
tio. Nā malū sub specie boni celatū dum non
cognoscitur non cauetur. Et Petrus rauen̄.
in quadā sermone. Hypocrisis subtile malū
secretū virus venenū latens tinea sanctitatis.

Tertio reprobať hypocrisis a domino iesu
christo quem sepe inuenimus cōtra hypocri/
sim reclamasse. Vnde Mathe. 5. dixit. Cuz
facis elemosynaz noli tuba canere ante te sicut
hypocrite faciunt. Et Mathe. 6. ca. Cum ie/
iunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Et
Math. 23. Veh vobis scribe ꝛ pharisei hypo
crite qui clauditis regnum celorū ante homi/
nes. Vos enim nō introitis nec introeuntes
sinitis intrare. Quod dictum est eo q̄ scribe
erant doctores legis ꝛ pharisei erant religiosi
apparentes boni: existentes mali: quibus si/
miles sunt hodie multi. Et pro his. d. Au/

gustinus.83.di.in.c.nemo. Nemo nocet in
ecclesia ampliꝰ q̄z q ꝑuerse agens nomē vel or/
dinē sanctitatis ⁊ sacerdotis habz. Et iterum
Math.23.xp̄s ait. Veh vobis scribe ⁊ phari
sei hypocrite q comeditis domos viduaꝝ ora/
tiones longas orātes. Istis similes sunt ho/
die qui ꝑmittunt dicere missas ⁊ psalteria.et
plures oratōes vt accipiāt bona alioꝝ. Et ite/
ruz subdit xp̄s. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hy
pocrite q circuitis mare ⁊ aridā vt faciatis vnū
proselitū: ⁊ cū factꝰ fuerit facitis eū filiū gehēne
duplo q̄z vos. Proselitus dicebat̄ q ex gentili
tate conuertebatur ad iudaismū: ad qđ multuz
pharisei laborabāt ꝓpter inanē gloriā: sic ho/
die faciūt multi religiosi ⁊ p̄dicatores q passim
⁊ indistincte induūt habitū religionis vel tertij
ordinis quoscūqz viros vel mulieres ⁊ multi/
plicant gentē: sed nō magnificāt leticiā. Et ite/
ruz xp̄s ibi dicit. Veh vobis scribe ⁊ pharisei
hypocrite q decimatis mentā ⁊ anetū ⁊ cymi/
nū: ⁊ religstis que grauiora sunt legis: iudiciū
⁊ misericordiā ⁊ fidē. Similes sunt hodie illi q
curant de quibusdā leuibꝰ: vtputa fratres mi/
nores magnū peccatū reputantes si qs pro ne
cessitate portaret duas tunicas aut ferret calcia
menta ⁊ similia: ⁊ tamē de odio ꝓximi: de iu/
dicijs falsis: de detractionibus venenosis: de
liuore inuidie: de fastu arrogātie: de spiritu p̄/
sumptōis: de ambitōe honoris ⁊ huiusmodi:
aut nihil aut paꝝ curāt. Sequit̄ ibi xp̄s. Veh
vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q mundatis
qđ deforis ē calicis ⁊ ꝑapsidis: intus autē ple/
ni estis inmundicia ⁊ dolo. Et iteꝝ ibi. Veh vo
bis scribe ⁊ pharisei hypocrite q similes estis
sepulchris dealbatis q̄ foris parent hominibꝰ
speciosa: intus vo plena sunt ossibus mortuo/
ruz: ⁊ omni spurcitia. Et iteꝝ. Veh vobis scri
bue ⁊ pharisei hypocrite q edificatis monumē
ta prophetaruz: patres autē vestri occiderūt il/
los. Ex quibus omnibꝰ habet̄ q̄z acriter q̄z ue
duriter ꝓpter hypocrisiz increpabat phariseos
xp̄s. Modernis aūt temporibꝰ o q̄ta diceret
si nūc sicut tunc conuersaretur in terra. Et qs
explicet quantus sit hodie hypocritaꝝ nume/
rus: quāta vitia peccata ⁊ scādala sub specie san
ctitatis ⁊ bonitatis fiunt. O deus meus tu vi
des omnia. Facile est decipere indoctas ple/
bes que exteriora tantū cōsiderāt. Sed tu itue
ris ⁊ penetras etiā intima cordis. Audeo dice
re q̄ in die iudicij multi q nunc creduntur bo/
ni.iusti.sobrij.cōtinentes. amatores pauper/
tatis: puri: recti ⁊ simplices: videbuntur in so/
cietate dānatoꝝ propter maliciā .icōtinētiā.la/
sciuiā.castimargiā.cupiditatē. ⁊ alia peccata q̄
nunc hominibus abscondita sunt: tunc vo oi/
bus fient nota. O hypocrite antichristi disci/
puli qui ideo ad ꝑpetrāda multa facinora estis
prompti atqz securi eo q̄ populus illa nō videt
imo sanctos esse vos arbitratur. Ecce in celo
testis omniuz nostrū deus noster cui nihil est
absconditū. Hinc Seneca ad Lucillum dicit.
Quid prodest aliquid ab homine esse secretuz.
Nihil deo clausum est. Iccirco omnis hypo/
crisis est reijcienda: viuendūqz recte atqz hu/
militer: quoniam deus humilibus hic dat gra/
tiam ⁊ in futuro sempiternā gloriam: i qua vi/
uit ⁊ regnat per eterna secula. Amē.

Feria sexta secūde hebdomade in quadrage
sima. de inobedientia ꝓpter quā deus merito
indignatur cōtra ipsos inobedientes ⁊ suoruz
preceptoꝝ transgressores. Sermo. .36.

Aufertur a vobis
a regnū dei: ⁊ dabit̄ genti facienti
fructus eius. Verba sunt salua/
toris nostri originaliter Matth.
21.c. ⁊ in euāgelio hodierno. Irascit̄ valde om
nipotens deꝰ cōtra elatos suꝑbos ⁊ inobedien
tes hoies Et cū eos absqz fructu humilitatis ⁊
bonoꝝ opeꝝ inuenit: merito suis bn̄ficijs pri/
uatos in eternū suppliciū cōdemnat. Hoc my
stice innuitur in lectione sancti euangelij i qua
xp̄s sapientissimus phariseos induxit vt sentē
tiā ferrent cōtra malos agricolas: q patrisfami/
lias nō dederunt fructum vinee in tēpore suo.
Dixerunt aūt q̄ malos male perdet. At ⁊ ipse
iesus suꝑaddidit q̄ regnū dei esset auferenduz
ab illis q suꝑbissimi erant ⁊ inflāti vane glorie
vento: ob quā sine fructu vere obediētie legis
dei viuebant. Quoniā aūt hec pestis virulen/
ta inobediētie iā inuasit multos cū ipsa sit vnū
ex peccatis descendentibꝰ a vana gloria: ⁊ ꝑꝑ
ipsaz deꝰ aufert ab hoibꝰ regnū grē ⁊ glorie sue
iccirco in hoc s̄mone de ea erimus tractaturi.
Distinguemꝰ aūt triplicē inobedientiam.
Prima dicitur prothoplastorum.
Secunda religiosorum.
Tertia excōicatorum.

De inobedientia primoꝝ parentū propter
quam abstulit eis deus plurima beneficia que
cōtulerat: ⁊ acriter punit pena multiplici.

Capitulum. primum.

Prima

P Rima est inobedientia prothoplasto
ruz siue primoꝝ parentū,p qua deus
abstulit eis regnū suū.i.gratiā suā et
beneficia illa quib⁹ eos priuauit qn̄ illos eiecit
post peccatū de terrestri paradiso. Ad qḋ ple/
nius intelligendū cōsideremus de illa inobe/
dientia tria.primo veritatē.secūdo grauitatez.
tertio penalitatē. Primo cōsideremus ve/
ritatez. Pro qua disputandū est.vtrū primo/
ruz parentū peccatū fuit inobedientia. Et ꝙ sic
patet ꝑ auctoritates scripture. Vnde apostol⁹
Ro.5.ait. Per vnius hois inobedientiā pec
catores cōstituti sunt multi:⁊ ꝑ vnius obedien
tiā iusti cōstituentur multi. Et Aug.in lib.de
vera religione. Adā ,ppter trāsgressionē obe/
dientie de ꝑadiso eiectus est. Et idē sup Gen̄.
ad litterā. Nō potuit melius ⁊ diligentius cō/
mendari quantū malū sit sola inobedientia cuz
ideo reus iniquitatis factus est hō:q꜠ eā rez te/
tigit cōtra ,phibitionē quā si nō ,phibitus teti/
gisset nō vtiqꝫ peccasset. Et idē li.4.de ci.dei.
c.12. Nō debet existimare quisquā leue ac ꝑuū
illud fuisse cōmissum:q꜠ in esca factū est:non q
dem mala nec noxia nisi q꜠ ,phibita. Nec enīz
quicq̄ꝫ mali deus in illa tante felicitatis ꝑadiso
crearet atqꝫ plantaret. Sed obedientia cōmen/
data est in p̄cepto. Que virtus in creatura ra/
tionabili mater est quodāmō omniuz custosqꝫ
virtutū. Hoc itaqꝫ de vno cibi genere nō edē
do vbi alioꝝ tāta copia subiacebat tā leue prece
ptū ad obseruandū:tā breue ad memoriā reti/
nendū:p̄sertim cū nondū voluntati cupiditas
resistebat. Quod de pena transgressionis po/
stea subsecutū est tanto maiore iniusticia viola/
tuz est quāto faciliore posset obseruātia custodi
ri. Cōfirmari etiā potest qḋ dictū est:q꜠ primi
parentes ,ppter inobedientiā originali iusticia
sunt priuati. Inde Gene.3.dixit deus Ade.
Quis indicauit tibi ꝙ nudus esses nisi qa de
ligno de quo p̄ceperā tibi ne comederes:come
disti. Sed cōtra pōt qs arguere. Prio ꝙ pec
catū illud fuit suꝑbia. Nā Ecc.10.dicit. Ini/
tiū omnis peccati suꝑbia est. Et eiusdē.25.ca.
A muliere sumpsit initiū omnis ꝑditio. Et au
gu.in li.de virginitate. Diabolus in celo vo/
luit esse sicut deus:cadens autē ꝑsuasit homi/
ni similitudinē voluntatis sue. Secundo ar/
guitur ꝙ peccatuz illud fuit auaricia largo mo/
do sumpta. Secundū enim Gregoriuz super
Ezechielē. Auaricia nō tantū pecunie est:sed
etiā scientie ⁊ altitudinis. Sed mulier appetijt
sciam qn̄ diabolus dixit ei. Eritis sicut dii sci
entes bonū ⁊ malū:ergo peccatū id fuit auari/
cia. Tertio arguitur ꝙ peccatū illud fuit gul
la:q꜠ comederūt pomū ligni vetiti. Et Amb⁹
d.35.di.c.sexto die. Gula regnāte a paradi/
so expulit. Et Hyero.ꝯ̄ Iouinianum. Solli
cite ,puidendū est:vt quos saturitas a paradi/
so expulit:esuries reducat. Rn̄det Bon̄.dist.
22.2.li.ꝙ principale peccatū hois per qḋ lap/
sus ē:fuit inobedientia. Et ad hāc diabol⁹ co/
natus ē illum adducere. Sꝫ qm̄ nemo operat̄
aliquod malū aspiciens:nec appetit maluz ni/
si sub spē boni. Ideo clare dep̄hendens dia
bolus quod non posset mulierē precipitare ni
si ,pponeret aliqḋ appetibile:illa temptādo ,p
posuit ad que ois hō naturaliter iclinatur. Na
turaliter autē omnis hō appetit beatitudinem
que ē bonū gloriosum copiosum ⁊ deliciosum:
vnde ois hō nāliter appetit excellentiam suffi
cientiam ⁊ leticiam. Et inordinato appetu tali
um consistit iusticia:in imoderato xo culpa.
Gula enim est inordinatus appetitus cibi su
auiter reficientis. Auaritia ē inordinatus ap/
petitus sufficientie. Superbia est immoderat⁹
appetitus excellentie. Diabolus ergo primo ,p
misit mulieri dignitatis excellentiaz cum dixit
Eritis sicut dij. 2° subiunxit cognitionis abun
dantiam cum dixit. Scientes bonum ⁊ malū.
Postremo subiunxit suauitatis experientiam
cum ostendit lignum pulchrum visu ⁊ ad ve/
scēdū suaue. Q꜠ ergo mulier diabolice sugge
stioni cōsensit i appetēdo p̄mo eē sicut deus:fu
it suꝑba. Deinde appetēdo scire bonū ⁊ malū
fuit auara. Postremo i experiēdo suauitatem
ligni vetiti:fuit gulosa. Et in hoc fuit trāgres/
sionis rea ⁊ inobedientie culpa inuoluta. Nec
ē inconueniēs plura genera peccatoꝝ ꝯm pro
gressum cōcurrere ad vnū flagitiū ꝑpetrāduz
hec Bon̄. Ex cuius xbis accipim⁹ ꝙ primi
parētes ꝑ inobediētiā deliquerūt. 2° cōside/
remus de inobediētia primoꝝ parētū grauita
tem. Vtrū.s.fuerit pctm̄ eoꝝ grauissimū oiuz
pctoꝝ. Ad qḋ rn̄det dn̄s Bon̄.di.21.2.li.⁊
33.in declaratiōe lr̄e.d.ꝙ vnum pctm̄ pōt dici
grauius altero duodecim modis. p̄mō cau/
salitate:⁊ sic peccatū diaboli dr̄ eē maximū ali
orū:cui⁹ inuidia mors intrauit in orbē terraꝝ.
2° mō enormitate:⁊ sic pctm̄ Iude dr̄ esse
maximū eo ꝙ vēdidit xp̄m. 3° mō ingratitu
dine ⁊ sic pctm̄ illius dr̄ eē maius qui plura ꝑ
cipit dona ⁊ bn̄ficia. 4° mō periculositate:

ꝛ sic peccatū ignorātie dr̄ eē maximū q꞉ pericu
losū. 5ᵒ mō īseparabilitate: ꝛ sic peccatū cupi/
ditatis dr̄ eē maximū: q꞉ cū cetera vitia senescē
te hoīe senescāt sola auaritia iuuenescit. 6ᵒ.
īportunitate: ꝛ sic supbia dr̄ eē maximū q꞉ etiā
ex ipsis bonis operibꝰ cōsurgit. 7ᵒ. modo
ꝓnitate: ꝛ sic luxuria dr̄ eē maximū ad quā ho
mines magis sūt ꝓni. 8ᵒ. mō rōne maioris
gratie īpugnatione: ꝛ sic peccatū in spūm scūm
dr̄ eē maximuꝫ. 9ᵒ. mō rōe maioris offense:
ꝛ sic peccatū idolatrie dr̄ ē maximū. x. mō
rōne maioris īprobitatꝭ atqꝫ libidinis: ꝛ sic cu
iuslqꝫ generꝭ peccatū pōt fieri maiꝰ altero. xiᵒ
mō gnālitate: ꝛ sic peccatū primi parētis dr̄ fu/
isse maius: q꞉ in totū genꝰ humanū se diffudit.
Et sic dicit mgr̄ sniarū in textu ꝙ pctm̄ Ade
fuit grauissimū. Vn̄ Aug. li. 14. de ci. dei. ait
Magna fuit in peccādo iniqtas vbi tāta fuit ñ
peccādo facilitas. Sed adhuc dubiū ē qs coꝝ
grauiꝰ peccauit vir aut mlr. Ad qḋ. d. Boñ.
ꝙ si loq̄mur de maiori grauitate q̄ꝫtū ad igrati
tudinem grauius peccauit vir q̄ꝫ mlr ꝓ eo ꝙ
abūdātiora dona susceperat. secūdo mō rōne fe
licitatis resistēdi. Et iō cū bñficioꝝ oblitꝰ bñfa
ctorē suū ꝯtēpsit ꝛ offēdit: magis igratꝰ fuit ꝛ i
sui igratitudine maiori culpabilior extit. si aūt
loquamur de maioritate q̄ꝫtū ad libidinem: sic
amplius peccauit mlr q̄ꝫ vir ꝓ eo ꝙ magis im
proba volūtate peccauit dū cōcupiuit deo assi/
milari. Et ardentius appetiuit dū credidit h̄ se
obtinere posse qḋ diabolꝰ ei suggessit. Et iō ꝓ
pter voluntatem magis īprobaꝫ mlr peccauit
ex maiore libidine: ꝛ q̄ꝫtū ad hoc culpabilior vi
ro fuit. Si aūt loq̄mur de maioritate culpe q̄ꝫ/
tū ad corruptionē cōsequētē: distiguēdū: q꞉ ali
qd pōt dici corrūpe dupliciter. aut ꝑ modū cau
se: aut ꝑ modū occasiōis. Si per modū cause:
sic q꞉ peccatū viri fuit cā trāsfusionis peccati in
posteros: ꝛ ita corrupit se ꝛ alios: maior cōse/
cuta ē ex pctō viri corruptio: ꝛ quātū ad h̄ cl̄pa
viri dr̄ fuisse grauior. Si vo ꝑ modū occasio
nis: sic q꞉ peccatū mulieris fuit occasio peccati
viri: ꝛ ita ꝑ ꝯn̄s oium alioꝝ h̄ mō mlr pōt dici
corrupisse ceteros: nō solū posteros: sꝫ ēt virū
suū. Vn̄ nō solū peccauit i se: sꝫ ēt i ꝓximū. Et
q̄ꝫtum ad hoc dici pōt i muliere grauius fuisse
peccatuꝫ. 3ᵒ. cōsideremus circa peccatū pri/
morū parētū inobediētie penalitatē. Puniuit
naqꝫ deꝰ inobediētiam illā triplici pena. pᵃ
fuit tpalis. 2ᵃ corpalis. 3ᵃ spūalis. Pri
ma fuit pena tpalis: qñ eiecit eos de terrestri
paradiso in quo habitabāt in quiete: ꝛ deliciis
ac iocūditate. priuauitqꝫ illos habitatiōe tā gra
ta: vt dr̄ Geñ. 3. Secunda pena fuit corpo
ralis. Nā ꝑ illā inobediētiā itroducte fuer̄ oēs
pēalitates: oēs labores: oēs angustie: omnes
egritudines: oia deniqꝫ genera mortis: qbus
affligitur humanū genus. Vt eni docent do/
ctores. i. 3. di. 30. Nisi fuisset culpa: nō eēnt h̄
mala subsecuta: q꞉ vt dicit Ansel. li. Cur deus
hō. c. x. Ei qui factus ē iustus ad beatitudineꝫ
nō dꝫ infligi pena sine culpa. Propterea dixit
deus mulieri. Multiplicabo erūnas tuas ꝛ cō
ceptus tuos i dolore paries filios. Ade vo di
xit. Maledicta terra in ope tuo: i laboribꝰ co
medes ex ea cūctis diebꝰ vite tue. Spias ꝛ tri
bulos germinabit tibi ꝛ comedes herbas ter/
re. In sudore vultus tui vesceris pane tuo do
nec reuertaris in terrā ḋ qua sūptus es: q꞉ pul
uis es ꝛ in puluerē reuerteris. 3ᵃ pena fuit
spiritualis: q꞉ ꝑꝑ illā inobediētiā ꝑuatꝰ fuit hō
originali iusticia ꝛ factus idignꝰ beata visione
dei. O quale fuit illḋ malū ꝑꝑ qḋ idignatꝰ ḋs
ꝑ tot annorū milia in ira cōtinuit misericordias
suas. O grandis culpa que nō nisi xp̄i sangui
ne vnq̄ꝫ potuit deleri. O dānosa trāgressio di
uini precepti que clausit oibꝰ celū ꝑ tot annorū
milia. Patet ergo ꝙ ablatū sit dei regnū. i. cō
cessa bñficia ab hoie instituto ꝑꝑ inobediētiā.

De inobediētia religiosorū q̄ aliqñ pōt ex
cusari: aliqñ interpretari: aliqñ vo reprehendi
ꝛ reprobari: ꝛ de septem gradibus vere obe/
dientie. Capitulum. .2.

S Ecūda inobediētia ē religiosoꝝ i qbꝰ
possumus inuenire ꝑcipue triplicē in/
obediētiā. pᵃ dr̄ excusata. 2ᵃ in/
terpretata. 3ᵃ reprobata. Prima inobe/
diētia ē excusata: qñ aliquis nō obediret ꝑlato:
aut q꞉ preciperet aliqd ꝯ͂ charitatem dei aut ꝯ͂
charitatē ꝓximi: aut mādaret qḋ vel nullo mō
cum magna difficultate fieri posset. xi. q. 3. c.
Non semꝑ malū ē nō obedire ꝑcepto. Cū. n.
dn̄s iubet q̄ deo ꝯ͂ria sūt: tūc ei obediēdū nō ē.
Et in. c. si dn̄s. Si dn̄s ea iubet que ꝯ͂ria non
sūt: vel aduersa sanctis scripturis subiiciat dn̄o
suo seruus. Secūda inobēdiētia ē interpre/
tata: qñ aliqs lꝫ obediat ꝑ interpretatiue: tñ iobe
diens dici pōt: q꞉ desūt ei veri obediētis cōditi
ones. Secūdū. n. Berñ. septē sunt obediētie
gradus. Quoꝝ primꝰ ē obedire libenter. quē
gradū vt ipse ait nō pōt ascēdere qui volunta
tem precipientis non fecerit. Hoc dicitur ꝑꝑ
multos

multos subditos qui p̄latos stimulant: aut ve
xant ī multis: qb⁹ tūc obediūt cum prelati ea q̄
volunt ipsi subditi mandāt. Etsi qn̄q3 in aliis
obediant: id facere vidētur coacti. Secūdus
gradus obediētie est obtēperare simpliciter.
Multos eni videm⁹ post p̄cipiētis imperium
multas facere qōnes dicendo. Quare. Vnde
Quis pōt hoc facere. Inde seqtur murmura/
tio: excusatio: simulatio: ꝛ aduocatio amicoꝝ.
Terti⁹ gradus ē obedire hilariter. Hilarē3
n. datorē diligit d̄s. 2. Cor. 9. c. Quart⁹ ḡd⁹ ē
obedire velocit̄ i cui⁹ figurā xp̄s dixit Zacheo
Luc. 19. Festināns descēde. Quit⁹ ḡd⁹ ē obe
dire virilr̄. Inqt. n. sapiēs in p̄sona obediētis
aīe. Manū suā misit ad fortia Sext⁹ ḡd⁹ ē obe
dire humilit̄: iuxta regulā xp̄i. d. Luc. 18. Cū
oia feceritꝭ q̄ p̄cepta sūt vobis dicite. Serui in
utiles sum⁹. Septim⁹ ḡd⁹ ē obedire idesinē
ter. Qꝛ vt. d. Bern̄. Quid cū regula ꝓdest ꝛ
an̄ cursus metā deficere. Notādū tn̄ s3 Bon̄.
in. 2. di. 44. q̄ de obediētia exhibēda p̄lato a
subdito religioso possum⁹ loq duplicit̄. aut s̄m
p̄fectiōe: aut s̄m obligationē. Si p̄mo mō: sic
dicit Bern̄. q̄ p̄fecta obediētia finē nescit. Et
p̄fectus obediēs nō solū i his q̄ mandat: s3 etiā
supra ea q̄ p̄latus mādat promptū h3 offm̄. Si
aūt loq̄mur de obediētia s̄m obligationem: sic
h3 terminū ꝛ mēsurā iuxta magnitudinē voti
emissi. Non. n. amplius tenentur subditi obe
dire suis p̄latis nisi in his q̄ ꝓmiserūt dn̄o ob
seruare ꝛ nō sūt 9ria aīe ꝛ regule sue. Vn̄ si p̄
latus aliqs p̄cipiat qd̊ sit supra votu3 subditus
nō tenet̄ ad illud iplēdū. Tertia ē inobediē/
tia reprobata. eoꝝ. s. q de facto suoꝝ p̄latorū p̄
ceptis q̄ iusta q̄ bōa q̄ discreta sūt p̄sumūt repu
gnare. Et qn̄q3 totaliter sine vlla cā: sine alicu
ius sup̄ioris licentia totaliter a religiōe discede
re ꝛ apostatare: a quib⁹ auferr̄ dei gratia ꝛ dat̄
facientibus fructus obedientie.

De inobedientia excōicatoꝝ: ꝛ q̄re pōt qs
excōicari: ꝛ qūo iniusta excōicatio ē timēda: ꝛ
de septem penalibus separationibus quas ex/
communicatio facit. Capitulum: .3.

Ertia iobedientia est excōicatoꝝ coꝝ
q p̄p iobedientias ꝛ transgressiones
suas merito ab ecclesia excoicantur:
ꝓ quibus de ipsa excoicatione cōsiderem⁹ tria
p̊ causam. 2° iniusticiam. 3° penam.
Prio cōsideram⁹ cām. Vtrū. s. solū pctm̄
mortale sit cā vt aliqs excōmunicetur. Et vr̄
q̄ nō: qꝛ qn̄q3 excoicat̄ innocens: cū probatur
crimen 9tumacie cōtra eu3 in foro iudicii: nec
tn̄ iudex hoc faciens rep̄henditur q̄3uis in sua
9scia sciat illū innocētem. ḡ aliquādo debet hō
excoicari nō ꝓ mortali. Sed contra. extra de
verbo. sig. c. ex p̄te. i gl. dicitur. Nemo excoi
cat̄ nisi ꝓ mortali ꝛ qꝛ aliter n̄ pōt corrigi. Et.
xi. q. 3. c. Nemo ep̄oꝝ. dicitur. Anathema nō
nisi pro mortali debet imponi crimine: ꝛ illis
q alter nō p̄nt corrigi. R̄ndet Ric. in. 4. di.
18. q̄ excoicatio maior est grauissima pēa quā
ecclesia possit inferre. Vn̄ dr̄ i p̄all̄. c. Nemo.
q̄ anathema ē eterne mortis dānatio. Et. 24.
q. 3. c. Corripiantur. dr̄ q̄ excoicatione nulla
maior pena ē in ecclesia. Et ideo sicut dicit gl.
ibidē nō ē ifligēda ꝓ leuib⁹ criminibus Vn̄
dicendū q̄ iudex nullū debet excōmunicar̄ nisi
pro mortali peccato: nec ꝓ q̊cunq3 mortali: sed
ꝓ peccato 9tumacie vel cui contumacia est an/
nexa. xi. q. 3. c. absit. ꝛ. c. epi. Quadrupliciter
autem homo peccatum cōtumacie incurrit. s.
aut qn̄ sufficienter vocatus nō venit ad iudiciū:
nec remanendi habet legitimā causam. 24. q.
3. c. de illicita. Aut veniens respondere contē
nit: ꝛ rationem reddere quare respōdere non
debet. Aut anteq̄3 d̄beat discedit. xi. q. 3. c. cer
tu3 est. Aut snie nō obedit. vt. 2. q. 6. c. q̄squis
ꝓbat⁹. Ille autē q ipedit aut fraudulēter ꝓcu/
rat ne ad ipsū citatio p̄ueniat: ꝓ citato d3 habe
ri. Ille etiā q veniēs se nō rep̄sentat iudici s3
se occultat reputādus ē q̄si nō venisset. Ad ar/
gumentū in oppositum dicendū: q̄ etsi ille q
excōicat̄ in p̄dicto casu nō sit i pctō mortali: tn̄
iudex fert sniam sicut ꝓ mortali: qꝛ iudex in fo
ro 9tētioso nō debet iudicare s̄m sniam cōscie
ꝓprie: s3 s̄3 allegata: iō iuxta leges ꝛ iura ꝓnū
ciat. 2° de ipsa excoicatione considerem⁹ iniu/
stitia3. Et querim⁹ vtrū excōmunicat⁹ iniuste
debeat excōmunicat⁹ reputari. Et videt̄ q̄ nō:
qꝛ. 24. q. 3. c. certū. §. illicita. dicit̄. Illicita er/
go excoicatio n̄ ledit eū q notat̄: sed illu3 a quo
notat̄. Et. xi. q. 3. c. Si cui est illata. dicit̄. Si
iiustia ē tāto curare eā nō d3 quāto apud deu3
ꝛ ei⁹ ecclesiā neminē pōt ḡuare iniq̄ snia. Cō/
tra ē qd̊ dr̄. xi. q. 3. c. snia. Sētētia pastoris siue
iusta siue iiusta fuerit timēda ē. R̄ndet Ric.
vbi. s̄. q̄ vt dicitur. xi. q. 3. c. ep̄s. §. si ḡ. q̄ snia
aliquādo ē iiusta ex aīo ꝓferētis iusta vero ex/
ordine ꝛ causa. Aliquādo est iusta ex aīo ꝛ or/
dine: s3 nō ex causa. Tūc aūt ex cā ē iniusta: qn̄
nullum d̄lictum omnino est in eo in quem fer
tur excōicatio qd̊ sit excōmunicatiōe dignum

Ex aio iniusta est snia qn non fertur amore iu
sticie: sed liuore odij vel precio: aut fauore ad/
uersariorum. Ex ordine iniusta ē qn fertur iu
diciali ordine non seruato. vt dr. xi. q. 3. c. ser
uetur. §. item sententia. In oib⁹ his casib⁹ sē
tentia excōicationis iniusta timēda ē quousqz
per eū qui tulit eā vel per aliū superiorē fuerit
reuocata. exceptis aliquib⁹ casib⁹ in quibus ñ
ē timenda. qui ponūtur in gl. in prefato. c. sen
tentia. Unus ē qn excōicās non hz ptātem ex
cōicādi. Alius ē qn fert excōicatiōis snia post
appellationē legitimā τ cōtinet itollerabilē er/
rorem. vt pz extra de appellatiōibus. c. ad no/
stram presentiam. τ de snia exco. c. per tuas.
Tertius casus cū pro indebitis exactionib⁹
aliquis excōicatur. extra de exces. pla. c. ad q/
rūdā. Ad auctoritates aūt primo allegatas di/
cēdū: q intelligūtur de lesione quo ad deū τ d
illo q excōicationē nō cōtēnit: τ qn excōicatio
est iniusta ex cā. Tertio cōsiderem⁹ de excō
municatione penam. Nā excōicatio maior dr
anathema: qd iterptatur separatio: eo q sic excōi
catus i penā cōtumacie τ inobediētie separat
a septē magnis bonis. p separat a celo: qr nū
qz intrabit in illud nisi absoluatur ab ea. Un/
de xps dixit Math. 16. Quodcunqz ligaueris
sup terrā erit ligatū τ i celis. Propterea Cri/
sostomus. xi. q. 3. c. Nemo ait. Nemo contē/
nat vincula ecclesiastica. Non est hō q ligat: sed
xps q hāc ptātē dedit τ dños fecit hoies tanti
honoris. 2° separat excōicatus ab oi sacro
ecclesie vt pz. 3. q. 4. c. Engeltrudaz. Et ideo
nullus sacramēti talis est capax: qr sacramēta
conferūtur existētib⁹ i ecclia. Unde talis nec
absolui pōt a peccatis in cōfessiōe quātūcunqz
eēt cōtritus τ dispositus ad faciendū oia nisi p
us absoluat a vinculo excōicatiōis: fm Tho.
in. 4. Et si absolueret nō valeret: sz oporteret
eū postea absolui iterū. Nec talis pōt ꝯhere ma
trimoniū. Si tñ ꝯheret tenere: qdē matrimoni
um: sed peccaret mortaliter cōtrahēdo. Ul si
recepit ordines sacros vel exegtur eoz actus:
vel celebrando vel cātādo euangeliū τ huiusmo
di: efficit irregularis idigēs dispēsatiōe pape.
3° separat excōicatus ab ecclesie suffragio.
Dicit eni apostolus Ro. 12. Oēs sumus vnū
corpus in xpo. s. mysticū τ spirituale. Clarum
ē eni q mēbrū separatū a corpore non recipit
partē nutrimēti qd per cibū assumit. Cibus h
corporis sūt orones: τ alia bōa q fiunt i ecclia:
sed excōicatus ē mēbrū separatū ab ecclia. Di
cit eni Aug⁹ de verbis apostoli. xi. q. 3. c. Dis
xpianus. Dilectissimi: q a sacerdotib⁹ excōicat
sathane tradit: qr. s. ex ecclesiā ē diabolus sicut
in ecclia est xps. Et de hac et loquit. 24. q. 3.
c. apostolice. c. tā sacerdotes. c. secāde. τ. c. cor
ripiatur. Ergo excōicat⁹ nō hz ptē bonoz q fi/
unt a fidelib⁹. Uñ diabol⁹ hz maiorē ptātez se
uiēdi in eū. 4° separat a diuino officio. Uñ
ysidorus. xi. q. 3. c. cū excōicato. dicit q non
lz cū illo orare pp qd d cit Ray. i summa τ alij
doc. q si excōicat⁹ ē in ecclia qn dr diuinū offi/
ciū dz admoneri vt exeat. Et si exire nolit: vio
lenter dz expelli. Et si fieri nō pōt dimitti debz
offm quousqz exeat: et missa si nōdum icepit ca
nonē. Secus si incepisset. qr tūc dz psequi vs/
qz ad cōionē sūptā: τ postea residuū exeūdo in
sacristiā dicet. Hoc vo intelligēdū ē qn excōi
catio eēt notoria. Nā si occulta ē: nō ē euitan/
dus excōicatus i publico ne pdat crimē. Ho
die tñ p decretū cōstātien. phibita ē huiusmo
di pticipatio in diuinis q ad excōicatos denun
ciatos in ecclia τ noiatim. Ipse tñ excōicatus
sciēter pticipās i diuinis nō euadit mortale pec
catū. 5°. separat a fidelium cōsortio: qr non
pōt pticipare cū aliis fidelib⁹: nec ipsi cū eo in
comedēdo vel bibēdo vel salutādo vel loquen
do exceptis casib⁹ qui ponūt. xi. q. 3. c. qm. i te
xtu. τ in glo. de quibus loco suo plen⁹ dicem⁹
6°. separatur excōicat⁹ a qlibet actu legitimo.
Unde nec testificari pōt nec excusare nec aduo
care nec iudicare. Et iudicata p eū cū notoriuz
eēt nō teneret: nec absoluere nec ligare nec eli
gi potest ad prelaturam seu dignitatem nec eli
gere. Solum ad predicationem admitti pōt: si
cut τ infidelis vt cōuertatur ex doctrina ad ve
ram penitentiā τ obediētiam. τ de conse. di. i.
c. eps. 7° separatur post mortem ab ecclesia/
stica sepultura qr non potest sepeliri in ecclesia
vel in cimiterio sed extra sicut animalia bruta
Nec debet deferri cum modo consueto fideli/
um ad ecclesiam. nec possunt pro eo fieri orati
ones solēnes seu officium nisi prius absolue/
retur post mortem a snia. Quod fieri pōt quā
do apparerent signa contritionis ante mortez
τ q quesiuit absolutionē. Exemplū est de illis
sanctimonialib⁹ quas beatus Bñdictus excōi
cauit pp loquacitatē suā: que post mortē earuz
sunt vise exire de sepulchris: τ de ecclesia quā
do celebrabatur τ dicebatur offm: quas cum
beatus Benedictus recōciliasset non sunt am
plius vise exire: sicut refert Greg. 2. dial. li.
nō sint

Non sint igitur christiani obstinati ad obediē dum spernentes ecclesiasticas censuras ⁊ excō municationes peruipendentes: qꝛ vt dr̄ in. c. nihil. xi. q. 3. Nihil sic dꝫ formidare christianꝰ qꝫ separari a corpore christi. A contumacibus itaqꝫ ⁊ inobedientibus ⁊ excommunicatis aufert deus gratiam suā quā nobis ei obediētibꝰ largiat̃ in hac vita deinde ꝓducēs ad etherea regna qui sit benedictus in eternū ⁊ in secula seculorum Amen.

Sabbato scd̄e hebdomade i q̄dragesima. de peccato contentiōis qd̄ vtplurimū ex vana gloria oriri solet. Sermo. 37.

Irit patri suo.

d Ecce tot annis seruiui tibi ⁊ nūq̄ꝫ mādatū tuū preteriui. Luce 15. c. ⁊ in euangelio hodierno. Propriū ē eoꝝ qui inanis glorie vēto ipellūtur libenter cōtēdere. Qd̄ vitiū reprehensibile iuentū ē in filio seniore de quo euāgeliū meminit. Nolebat enim introire domū: sed cōtendebat. nō solū cū seruis: sed ēt cū genitore suo. Et qm̄ ad pn̄ie integritatem reqritur vt oīa vitia deponātur. Cū vero cōtētio que ex vanagloria nascit̃ ꝑiculosa possit eē atqꝫ dānabilis. Idcirco de ipa i h̄ sermone dicemꝰ de qua tria mysteria erunt declaranda.

Primum dr̄ diffinitionis.
Secūdum abominationis.
Tertium determinationis.

Quid sit cōtētio: ⁊ quō pōt fieri vel ꝑꝑ emulationem: vel ꝑꝑ disputationē: vel ꝑꝑ litigationem. Capitulum. I.

p Rimū mysteriū declarādū dr̄ diffinitionis. In quo qd sit contentio videamus. Et nō loquimur de contentione que ē orō ad cōfutandū vel cōfirmādū accōmodata q color ē rhetoricus: vt dicit Tullius i rhetorica: sed loquimur de contentiōe ꝓut ē vitium. Et sic diffinitur sm̄ Alex. in. 2. summe hoc mō. Contentio ē ipugnatio veritatis cum cōfidentia clamoris. Est ergo ꝯtēdere verbis ꝯ aliquē tēdere: Hoc aūt fieri pōt triplr̄. p̊ rōe emulatiōis. 2° rōne disputatiōis. 3° rōne litigatiōis. Prio pōt aliqs cōtēdere cū alio rōe emulatiōis ⁊ inuidie. Nā aliq sūt q ita diligūt suos ⁊ gloriā eoꝝ: vt non possint sine displicētia famā ⁊ virtutes alioꝝ audire ⁊ dicētibꝰ atꝫ narrātibꝰ obstant ⁊ cōtradicunt. Talis fuit cōtētio que fuit in Corinthiis ꝯuersis ad fidē: quos Paulus reꝑhēdit. i. Cor. i. d. Obsecro vos frēs ꝑ nomē dn̄i nr̄i iesu xp̄i vt idipsū dicatis oēs: ⁊ nō sint i vobis scismata. Sitis aūt perfecti in eodē sensu ⁊ in eadē scia. Significatū ē eni mihi de vobis frēs mei ab his q sunt cloes: qꝛ cōtētiōes sunt inter vos. Hoc aūt dico qd̄ vnusquisqꝫ vestrū dicit. Ego quidē sum Pauli. ego āt Appollo. ego vo Cephe. ego aūt xp̄i. Diuisus ē xp̄s. Et. 3. c. Cū sit iter vos zelus ⁊ cōtētio: nōne carnales estis ⁊ sꝫ hoiēꝫ ambulatis. Cū eni quis dicit: ego suꝫ Pauli: alīꝰ autē ego Apollo: nōne hoies estis. Quid ergo ē Apollo. Quid aūt Paulus. Ministri eiꝰ cui credidistis. Et vnicuiqꝫ sicut dn̄s ddit. Ego plantaui: Apollo rigauit: sꝫ deus incremētum dedit. Itaqꝫ neqꝫ q plātat ē aliquid neqꝫ q rigat: sed qui icremētū dat deus. Extimabant nāqꝫ illi Corinthii: ꝙ q a meliore ⁊ maiore eēt bapticatus: ille maiorē gratiā assequeret̃ q̄si hoies darēt grāꝫ. Silr̄ ēt ꝯtēdebāt romani ⁊ iudei ꝯuersi ad fidē. Dicit eni Hieronymꝰ in prologo i epistolā ad Ro. Romani qui ex iudeis ⁊ gētibꝰ crediderūt hi suꝑba cōtētōe volebāt se alterutrū exaltare. Nā iudei dicebant. Nos sumus populus dn̄i q̊s ab initio fouit ⁊ dilexit. Nos circūcisi ex genere Abraā ⁊ stirpe sancta descendimus. Nos de egypto signis ⁊ virtutibꝰ liberati mare sicco ꝑtrāsiuimꝰ pede. Nos per. 40. annos experti sumus mirabilia magna dei. Nos soli digni fuimus accipere legem: ⁊ vocē dei loquētis audire. Nobis ꝓmissus est christus ad quos ipse venisse testat̃. Dicit enim. Nō sū missus nisi ad oues que perierunt domus israel: cū vos canes potius q̄ꝫ homines appellauerit. Non est ergo equū vt vos hodie idola deserētes cōparemini nobis. Ecōtra gentiles dicebant. Quanto maiora circa vos dei beneficia narraueritꝭ. tāto maioris criminis reos vos esse monstrabitis. Semper enim his omnibus ingrati fuistis. Nam ipsis pedibus quibus pertrāsistis mare: postea ante idola ludebatꝭ. Māna vobis fastidiū fuit: ⁊ semꝑ in deserto cōtra deū murmurastis. Sepe deū ad irā ꝓuocastis: ⁊ ad vltimū xp̄m i lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissum occidistis. Nos itaqꝫ vobis digniores sumus: qui vt de xp̄o audiuimus mox i eū credimꝰ. Ideo ꝑ ꝓphetā de nobis dn̄s ait. Populus quē nō cognoui seruiuit mihi. Vnde cōstat nos nō ex industria: sꝫ ex ignorantia deliqsse. His ergo altercantibus apostolus medīꝰ. inter eos oēs eoꝝ cōtē

tiones dirimēs ad vnam cōcordiam eos ad/
duxit ostēdēs nullos coꝝ meritis suis esse sal
uatos: q̄ꝛ oēs iudei ⁊ oēs gentiles sub peccato
tenebātur: sed ꝑ dei gratiā liberati sunt. Ideo
di. Ro. 2. Nō enim est personarum acceptio
apud deuꝫ. Et. 3. c. Non est enim distinctio.
omnes enim peccauerunt ⁊ egent gratia dei.
Et. ideo. c. Omnis qui credit in illum non ꝯ
fundetur. Non ē eniꝫ distinctio iudei ⁊ greci.
Nam idem dn̄s omniū diues in omnes qui
inuocauit illum. Sic ⁊ discipuli Ioānis bap/
tiste forte contēdebant de Ioanne baptista: ⁊
de xp̄o. Sic ⁊ q̄tidie cōtēdūt aliq̄ de predicato
ribus: de doctoribꝰ: de fundatoribꝰ religionū
⁊ de sanctis. Pro quibus facit exemplū illud
qđ ponitur in legenda Ioānis baptiste. Qđ
duo doctores erant famosissimi: quoꝝ vnus i
magna deuotione habebat Ioānem baptistaꝫ
alius vero ioānem euāgelistaꝫ. Cum quilibet
satis sanctum suum cōmendaret ⁊ alterū alteri
preferret: tandem concluserunt se velle facere
publicam disputationem ad ꝓbandū quis ma
ior esset. Sꝫ nocte precedēti disputationē ioā/
nes baptista appuit suo deuoto: ⁊ ioānes euā
gelista suo: reuelantes q̄ disputationē talē dimi
tterent: q̄ꝛ ipi bn̄ concordabāt i celis: ita ⁊ ipsi
deberent concordari in terris: ⁊ demū i supnis
viderēt hāc veritatē. 2° potest quis cōtende
re cōtra aliū ratiōe disputationis. Que secūdū
Alex. si fieret ꝓ declaratione mētis ⁊ seruato
modo debito: nullū esset peccatū. Sꝫ si fieret ex
quadā titillatiōe honoris ⁊ glorie veniale pec/
catum esset: sicut fuit in apostolis. de quibꝰ di/
citur Luc. 22. Facta est cōtentio inter eos q̄s
eoꝝ videret̃ esse maior. Ipsi enim tūc vt dicit
Tho. 22. q. 38. nō ꝯtendebāt cū intentiōe im
pugnādi veritatē: quia q̄libet defēdebat quod
sibi veruꝫ videbat̃. Erat tn̄ in eoꝝ cōtentione
deordinatio: q̄ꝛ cōtendebāt de quo nō erat con
tendēduꝫ. s. de primatu honoris. Nōduꝫ eniꝫ
erant spirituales: sicut dicit ibi glo. Ideo dn̄s
ꝯpescuit eos. Sed nūquid licitum est disputar̃
cum hereticis. Ad hoc respondet Alex. i. 2. ꝙ
hereticus aut est ab ecclesia precisus ꝑ ꝑtina
cem sententiaꝫ: aut nō. Si primo modo tūc nō
est cū eo habendū ꝯsilium: iuxta illud p̄s. Nō
sedi cū consilio vanitatis. Et de hoc apostolus
ad Titum. 3. c. ait Hereticuꝫ hominem post
primaꝫ ⁊ secundaꝫ correctioneꝫ deuita. Vnde
heretici post dānationem non vocātur ad con
siliū: sic pꝫ. 24. q. i. c. maiores. Si v̄o heretici
adhuc sunt corrigibiles: licitum est contēdere
⁊ disputare cum eis vt ad fidē reuocentur: vł
vt falsitas eorum alijs manifestetur. hoc auteꝫ
intelligendū est de ꝓbatis in doctrina: q̄ꝛ peri
culosum esset simplicibus cuꝫ hereticis dispu
tare. 3° pōt quis contēdere cōtra aliū rōne
litigationis: sicut faciūt multi qui omnē sn̄iam
ꝓximi querūt īfringere: ⁊ clamorosis vocibꝰ
multiplicationeq̄ꝫ verborum volunt vincere.
Et s̄m Tho. 2. 2. vbi. s̄. si contentio fiat ꝓpt̄
notabilem impugnationē veritatis: aut iīuriā
vel dānū ꝓximi: sicut facere solent ꝓcuratores
⁊ aduocati: peccatum est mortale.

Qđ abominādū est vitiū contētionis: tū q̄ꝛ
reddit hominē exosum: tū ꝑ honorē: tū etiaꝫ
ꝓpter scādala q̄ inde sequunt̃. Cap̄. 2.

Ecundū mysteriū declarādum de ꝯten
s tione dicitur abbominationis. est abbo
minabile ꝑ tria h̄ vitiuꝫ. p̊ ꝑ ꝯfu
sionē. 2° ꝑ honorationē. 3° ꝑ deriuatio
nem. Primo ꝑ ꝯfusionē. Cōtentio nāq̄ꝫ
facit ipsos contētiosos abominabiles ⁊ exosos
hominibꝰ similes canibꝰ q̄ꝫtū ad actū: ⁊ demo
nibus q̄ꝫtū ad maliciam. Quisnā nō vitupera
bit hominē semp̱ clamantē contēdentem para
tū ad omnia ꝯdicere sentētiā suaꝫ veraꝫ vel fal
sam superbe ⁊ patrinaciter defendēteꝫ. Ideo
Augꝰ ait. Nihil est ita simile actibus demonū
sicut litigare. Et ꝓv. 16. Homo peruersꝰ su
scitat lites. Et. 18. Labia stulti miscent se rixis
⁊ os eius iurgia prouocat. Et iterum. 16. Vir
impiꝰ fodit malū ⁊ i labijs eius ignis ardescit
Et. 17. c. Sēper iurgia q̄rit malꝰ: angelus au
tem crudelis mittetur contra eum. 2° abo/
minanda est cōtentio ꝑ honorationē. Est qui
dem homo q̄ contentiones fugit dignꝰ honor̃
Vn̄ ꝓuer. 20. Honor est homini q̄ sepat se
a cōtentionibus. Omnes autem stulti miscēt
se cōtumeliis. Et Pau. 2. Thi. 2. Stultas āt
⁊ sine disciplina questiones deuita: sciens ꝙ
generant lites. Seruum autem dn̄i non opor
tet litigare: sed mansuetum esse ad omnes do/
cibilem patientem cum modestia corripienteꝫ
eos qui resistūt veritati. Quanti autem meri
ti sit apud deum nō contendere: clarū esse po/
test per illud ꝙ legitur in vitis patrum. Qđ
orāte sancto Machario vox insonuit ad eum
d. Mundum ad mensuram duarum mulieꝝ
venisti q̄ habitant i proxima ciuitate. Cūq̄ꝫ q̄
fuisset Macharius: ⁊ inuenisset eas: conuer
sationē earū interrogauit. Ipse vero dixerūt
ꝙ erant

q̄ erāt mulieres duorum fratrum: ⁊ per qn
q3 annos simul fuerāt nec verbum contētiosū
fecerant: nec vnq̄3 aliqua earu3 dicto vel facto
aliam contristauerat. Quod audiens Macha
rius bene edificatus recessit. 3° est abominā
da contētio pp deriuatione3. Ab illa siquidem
sepe deriuātur plurima scādala odia dissensio
nes rixe: qn̄q3 post verba venitur ad ꝟbera.
Propterea dr̄ Ecc. xi. ab vna scītilla augetur
ignis: ⁊ a doloso augetr̄ sanguis. Et. 28. Lis
festinans effundit sanguinem.

Qd̄ non est contendendum cū potētiorib⁹
se: nec cum diuitibus: neq3 cum loquacibus ⁊
linguosis. Capitulum. .3.

Ertiū mysteriū cōtēplādū de contētio
t ne dr̄ determinatio. Na3 licet non sit
cū aliquo cōtēdendū: verūtamē sapiēs
enumerat tria hominum genera. Primi sunt
potentes. Secūdi locupletes. Tertii lingua
ti. Primi cū quib⁹ nō ē litigandū neq3 con/
tendendu3 sunt potentes. Unde. Ecc. 8. Nō
litiges cū homine potente ne forte incidas in
manus illius. Potentes autē dicūtr̄ oēs super
bi vel superiores dn̄i prelati ⁊ parentes cū qui
bus non est contendendum. Secūdi sūt lo/
cupletes ⁊ diuites. Unde Ecc. vbi. s̄. dicitur.
Nō cōtēdas cū viro locuplete ne forte cōtra cō
stituat tibi litem. Multos perdidit aurum ⁊ ar
gentum: ⁊ vsq3 ad cor regu3 se extendit ⁊ con
uertit. Et licet periculosum sit cū talibus contē
dere verbis: tamen periculosius est litigare fa
ctis. O quot pauperes voluerunt cum diuiti/
bus in iudicio cōtendere: siue ꝓ possessionib⁹
ab eis occupatis siue pro pecuniis ⁊ aliis reb⁹
vsurpatis: ⁊ tandē diuites preualuerunt. Un̄
eni3 dicit sapiens ꝓuer. 19. Diuitie addūt ami
cos plurimos: a paupere aūt ⁊ hi q̊s habuerit
separantur. Et hysidorus. xi. q. 3. c. paup. ait.
Pauper dū nō h3 quid offerat: nō solū audiri
cōtēnitur: sed ēt ꝯ veritatē opprimitr̄. Cito vio
latur auro iusticia nullāq3 reus pertimescit cul
pā quā redimere nūmis estimat. Nec tantum
pauperib⁹: verū ēt ⁊ diuitib⁹ huiusmōi litigia
sūt dānosissima. qm̄ vt ait Crisosto⁹ li. 4. epi
stolarū. Lōga qō litigātiū nō tā auget primo/
nia q̄3 euertit. Tertiū cū qb⁹ nō ē cōtēdēdu3
sūt hoies linguati ⁊ sine rōne loquentes. Un̄
Ecc. 8. c. Nō litiges cū hoie liguato: ⁊ n̄ stru
as in ignē illius ligna. Sūt de huiusmōi gene
re mlr̄ieres garrule loq̄ces ⁊ litigiose Uix vna
dom⁹ repitur i q̄ nō sit huiusmodi pestis ma/
cula. Cōtēdit mlr̄ nūc cū vno: nūc cū alio: nūc
cū viro: nūc cū socru: nūc cū nuru: nūc cū vici/
na: estq3 cōtentio illi velut cib⁹. De hac sapiēs
ꝓuer. 19. dicit. tecta iugitr̄ perstillantia litigiosa
mulier. q. d. Qd̄ q habitat in domo ꝑstillante
qn̄ vult declinare stillicidiū i vno loco inuenit
in alio: ita q̄ nō iuenit requiē. Sic ⁊ ille q mu
lierē h3 litigiosā i domo. Ipsa eq̄dē ē venenū
amarissimū turbās oia bona: q2 vt scribitr̄ pro
uer. 17. Melior ē buccella sicca cum gaudio q̄3
dom⁹ plena cū iurgiis. Quisnā valet exꝑmer̄
q̊t odia aut scādala exorta sūt: ⁊ in dies oriri vi
dentr̄ inter prē3 ⁊ filiū: iter frēm ⁊ frēm: iter vi
cinū ⁊ vicinū pp cōtētiōes mulierū. sed audiāt
viri q sensu ⁊ rōne mulieres superare debēt sa
lubre cōsiliū qd̄ illis dam⁹. Si i domo sūt duo
germani simul cohabitātes ⁊ inuenerint litigā
tes vxores caueant ne ⁊ ipsi litigent: s3 potius
vnusq̄sq3 aduocet sua3 ⁊ ꝟbis vel factis corri
gat illā ꝓut necessitatib⁹ viderit expedire. Sic
faciant viri vxorib⁹. sic prs̄familias subditis su
is. Iustū nāq3 ē inuicē supportare ⁊ nō oi ver
bo cōtrariū referre sermonē. Ideo apostolus
Eph. 4. d. Obsecro vos ego vinctus in dn̄o:
vt digne ambuletis vocatiōe qua vocati estis cū
oi humilitate ⁊ māsuetudine cū patiētia suppor
tātes inuicē in charitate solliciti seruare vnitatē
spiritus i vinculo pacis: quā nobis largiatr̄ de⁹
cōcedēs hic grām ⁊ in futuro gl̄iam. Amen.

Dominica tertia in quadragesima in mane
de ira dei que efficax remediū eē pōt ad inducē
dum hoies ad pn̄iam. Sermo. .38.

v Enit ira dei i filios diffidē
tie. Doctoris gēti
um verba sunt ista originaliter ad
Eph. 5. c. ⁊ i epistola pn̄tis dn̄ice.
Efficacissimū remediū arbitrat⁹ sū
peccatorib⁹ vt ad penitētiā redeāt ante illoꝝ fa
ciē ꝓponere terribilitatē ⁊ horrorem iracūdie
dei. Nā vt Aug⁹ ait. 4. li. de doctrina xp̄iana
Plerosq3 incredulos misericors dei patiētia
lōga peccare facit itrepidos: q2 deū nō arbitrātr̄
peccatorū suoꝝ vltorē. Nos igitr̄ huic periculo
prouidere volētes: in pn̄ti sermone de ira dei
erimus ꝟba facturi. Et l3 multis infectū gustū
habentib⁹ grauia sint huiuscemodi ꝟba: tn̄ hu
milib⁹ ⁊ deuotis videbūtur animarū languēti
um medicina. Ingt. n. Aug⁹. 23. q. 4. c. ipsa
quoq3 pietas. Modestus est medicus furenti
frenetico: ⁊ pater indisciplinato filio. Tamen
non ꝓpterea neganda ē infirmo medicina: nec

a filio disciplina est auferenda. Ad hoc vocati
sumus vt clamemꝰ ⁊ arguamus ⁊ detestemur
delicta: annuncſemusq; tremēda iudicia dei. p
Esa. enim. 58. c. dominus ait. Clama ne ces/
ses quasi tuba exalta vocem tuā: ⁊ annūcia po
pulo meo scelera eoꝝ. Propterea vtar verbis
Hiero. ad Palmachiū ⁊ oceanū. d. Adulari
nō possū ne ⁊ fratrez meū decipiā: ⁊ me sermo
percutiat Salomonis qui ait. Verba adulato/
rum mollia sunt ⁊ hec feriunt interiora vētrꝭ.
Pro salute itaq; ⁊ correctione peccatorū ꝺ ira
dei secure loquimur de: qua tria mysteria prin
cipalia erūt contēplāda.
Primū dꝛ contemplabilitas.
Secundum terribilitas.
Tertium propinquitas.
Quod pleriq; contēnūt irā dei. vel quia co
gitant deum non esse: vel q2 credunt ipsuz nō
irasci: vel quia diu expectauit illos deus.

Capitulum. .I.

P Rimum mysterium contemplādūz ꝺ
ira dei dicitur contēptibilitas. in q̊ vi/
dere libet quare ē q multi audiētes lo
qui de tremenda ira dei illa nō timent: sed po
tius vt experientia docet ridendo contēnunt.
Et colligi possunt huius erroris tres principa
les rationes. Prima dicitur stulte cogitatiōis.
Secunda false opinionis. Tertia diuturne ex
pectationis. Prima rō quare a multis non
timetur ira dei: dicitur stulte cogitationis: quo
niam stulte cogitant deū non esse. Pro qbus
querimus. Utrum possit aliquis cogitare non
esse deum. Et videtur q non: q2 vt ait Ansel.
Deus secundum aī cōceptionem est quo nihil
melius nihilque maius excogitari potest. Sed
maius est quod non pōt cogitari non eē: q̄ʒ qꝺ
pōt. Ergo cuz deo nihil maius possit cogitari
deum esse: ita est quod nullo mō pōt cogitari ñ
esse. Sed contra arguitur per textū Joā. Da/
mas. Dicit enim sic. In tantū preualuit perni
ciosa malicia hominū: vt dicant nō eē deuz. Et
Tullius li. i. de natura deoꝝ ait. Quidā dixe/
runt totā de diis immortalibꝰ opinionez factā
eē ab hominibus sapientibus reipublice cau/
sa. vt quos rō nō posset eos ad offiñ regiū du/
cerent. Rñdet. d. Bon. di. 8. primi li. q cogi
tare cum assensu aliquid non esse pōt ꝓuenire
dupliciter. aut ex defectu intelligētis. aut ex de
fectu intelligibilis. Defectus intelligentis est
cecitas vel ignorantia ob quā: q2 ignorat rem
cogitat ipsam non eē. contingit autē dupliciter
esse cognitionem de aliquo ente. s. si ē. ⁊ quid
est. Intellectus autem noster deficit in cogniti
one diuine veritatis q̄ʒtuz ad cognitionē quid
est. non aūt q̄ʒtum ad cognitionez si ē. Ex hoc
ait Dama. Cognitio existendi deū nobis nālit
est inserta. Et augustinus de fide ad petrum.
nihil tantum nouit mens q̄ʒtum deum eē ⁊ se.
Et Ugo de sancto Vic. Sic deꝰ ab initio co/
gnitionē suā in hoīe tēperauit: vt sicut nunq̄ʒ
quid eēt possit ignorari. Quia ergo intellectꝰ
noster nūq̄ʒ deficit in cognitione dei si ē: ideo
nec pōt ignorare ipsum esse simpliciter. Quia
vero deficit in cognitione quid ē: ideo frequen/
ter cogitat deum eē quod nō ē: sicut idolum vl
creaturam: vel nō eē quod ē: sicut deū iustum.
2° pōt cogitari aliqd nō eē per defectum a par
te intelligibilis. ⁊ huiusmodi defectus potest es
se duplex. aut defectꝰ presentie. aut defectꝰ eui
dentie. Defectus presentie: vtpote q2 nō semp
non vbiq;: non vbiq; totaliter quod nō semp
est: sed aliqñ ē: aliquando nō. aliquādo vero pōt
cogitari nō esse. Similiter de eo quod nō ē vbi
q;: q2 eadem rōne qua pōt cogitari non eē hic:
potest cogitari non esse alibi. Similiter ēt ꝺ eo
quod ſm partem adest ſm partem abest. Deꝰ
autem est totus ⁊ vbiq; ⁊ semp. ideo non pōt
cogitari non eē. Hanc rationem assignat An
selmus in libro contra insipientē. Non solum
pp defectum presentie pōt aliquid cogitari non
eē: sed ⁊ propter defectum euidentie: quia non
est euidens in se ⁊ in probando. Sed deum eē
est veritas euidens in se ⁊ in probando in se:
quia est quo nihil maius excogitari pōt. In ꝓ
bando vero quia ⁊ ductu rōnis hoc probarunt
philosophi. ergo non potest cogitari nisi insipi
enter ⁊ stulte q non sit deus. Unde Dauid ī
p̄s ait. Dixit insipiens in corde suo non ē deꝰ.
Stultus ergo ē qui cogitat vel dicit non ē deꝰ
quem cōfitetur intellectus rōnis nāle lumen.
Unde bern̄. in li. de diligendo deum. Inex/
cusabilis est oīo infidelis si non diligit deū to/
to corde. Clamat nēpe intus eius innata iusti
cia: q2 se ex toto illum diligere debet: cui se totū
debere nō ignorat. hec ille. Clamat deum esse
oīs creata nā angeli hoīes celum ⁊ terra ⁊ oīa
que in eis sunt. Unde Aug. in li. de vtilitate
credendi ait. Non enim frustra intueri oz ⁊ in
aniter ordinem celi pulchritudinem siderū: vi
cissitudines temporum: in quoꝝ cōsideratione
non curiositas est exercēda: sed gradus ad eter
na faciendus. Et Job. 12. Interroga iumēta
⁊ docebunt

⁊ docebunt te: ⁊ volatilia celi ⁊ indicabũt tibi:
Loq̃re ire ⁊ rñdebit tibi: ⁊ narrabũt pisces ma
ris. Quis ignorat ꝙ omnia hec manus domi
ni fecerit. Mirabilis certe in tanta rerũ varie
tate ordo reperitur. Est qdem ordo situalis si/
ue localis: qꝛ quelibet creatura tenet suũ locũ
ſm suã dignitatez. Nã terra ⁊ terrena sicut vi
liora in imis locata sũt. Aqua vt dignior ei ꝑ
eminet. Aer vt ꝑfectior superior ē. ⁊ ignis ita
actiuus ⁊ calidꝰ a nobis elongatur sup alia ele
menta situatꝰ. Celi incorruptibiles. sol ⁊ luna
⁊ stelle lucẽtes in speris suis altissime colloca/
te sunt. Et celum empyreum nobillissimũ vbi
gaudent sancti cũ xp̃o sup̃mũ omniũ ē. Sub/
sequitur ⁊ alius ordo q tẽpus potest dici. Or/
dinatissime eni sol facit cursũ suũ ꝑ signa zodi
aci infra annũ ĩtegrum. Et sic transeũt tẽpora
veris. estatis. autumini. hyemis cum effectibꝰ
suis. Transeũt ⁊ dies naturales eadẽ tẽporis
mensura ad motũ primi mobilis cõpletum. ⁊
ea que in hyeme mortua videbãtur in vere re
uiuiscũt ⁊ in estate fructificãt. Predicat insup
deũ esse sacra scriptura tã veteris q̃z noui testa
mẽti ⁊ oĩs scriptura ⁊ philosophoꝝ ⁊ poetaꝝ
omniũq̃z gentiliũ. O qualis dementia illoruz
ergo qui tante veritati acquiescerẽ nolũt. Tales
vtiqz sũt qui dei iracundiã nõ formidãt. Se
cunda ratio q̃re a multis nõ timetᷣ ira dei. dici/
tur false opinionis. Nã cũ multi negarẽ nõ pos
sint esse deũ: opinãtur tñ false ꝙ ĩ illo ira caderẽ
nõ põt. Dicũt namqz deũ esse clemẽtissimum:
iram vero clemẽtie fore ꝯrarĩã: iõ nec ĩ deo cade
re posse. Pro quibꝰ dicit Lactantiꝰ ĩ ꝑncipio
libri de ira dei. Aiaduerti sepe donate plurios
id estimare qḋ nõnulli phoꝝ putauerũt: non
irasci deum: quoniaz benefica sit tm̃modo nã
diuina. nec cuiq̃z nocere prestãtissime atqz opti
me ꝯgruat ptãti. Arguũt ⁊ scḋo modo tales.
qꝛ nulla passio cadit in ḋo sed ira ē passio q̃dã.
ergo nõ cadit ĩ deo. 3° cõfirmãt errorẽ suũ. qꝛ
oẽ peccatũ a deo ē remouẽdũ. sed ira ē vnum
ex septẽ vitiis capitalibus. ergo ē a deo remo/
uẽda. Verũtñ cõtra sic tenentes sũt auctorita
tes ⁊ dicta siue scripture sacre siue gentilium ⁊
moraliũ philosophoꝝ. Vnde Exo. 15. In mľ
titudie glorie tue ḋposuisti omnes aduersarios
nr̃os. Misisti irã tuam q̃ deuorauit eos. Et
3. c. Moyses ad deum orãs ait. Quiescat ira
tua: ⁊ esto plecabilis sup malicia pp̃li tui. Et.
4. Reg. 22. Magna ira dei succensa ē cõtra
nos. Et Deutero. xi. c. Iratꝰ dominꝰ clausit
celũ ⁊ pluuie nõ descẽdunt. Et. 2. Paral. 12.
dr̃ de filiis isrľ. Qꝛ humiliati sunt auersa ē ab
eis ira domini. Et. 24. c. facta ē ira dei contra
Iudã ⁊ hierusalem. Et Iob. 9. c. Deus cuiꝰ
ire resistere nemo potest. Et Dauid in ps̃. 2.
Apprehẽdite disciplinã nequãdo irascatᷣ dñs.
Et ps̃. 6. Domine ne in furore tuo arguas
me: neqz in ira tua corripias me. Et ps̃. 17. fũ
damẽta montiũ conturbata sũt ⁊ commota sũt
quoniã iratus ē eis. Et ps̃. 77. Ira dei ascẽ/
dit ĩ israhel. Et ps̃. 78. Effunde irã tuam in
gẽtes que te nõ nouerũt. Et ps̃. 89. Quis no
uit potestatem ire tue ⁊ pre timore tuo iraz tuã
dinumerarẽ. Et Ecclesiastes. 5. Ne dicas co
ram angelo nõ ē prudentia ne forte iratus dñs
dissipet cũcta opera tua. Et esai. 5. Iratus est
furor domini in populo suo. Et esai. 4. Plã/
gite ⁊ vllulate: qꝛ nõ ē auersa ira furoris domi/
ni a nobis. Et Treñ. 4. Cõpleuit dñs furorẽ
suũ: ⁊ effudit irã indignationis sue. Et Osee.
5. effundaz quasi aquam iram meam. Et Na
um. i. Vlciscens dominus in hostes suos et
irascẽs inimicis suis. Et Ro. i. Reuelatur ira
dei de celo. Et Ro. 3. Nunquid iniquꝰ ē deꝰ
qui infert irã. Et. i. Thes. 2. peruenit ira dei su
per illos vsqz in finẽ. At Apoc. 15. Cõsumata
ē ira dei. Et. 16. c. Audiui vocẽ magnã de ce/
lo dicẽtẽ septẽ ãgelis. Ite ⁊ effũdite septẽ phia
las ire dei ĩ terrã. Et Valeriꝰ maximꝰ li. i. Lẽ
to eni gradu ad vindictaz sui diuina procedit
ira: tarditatẽqz suplicij grauidate cõpẽsat. Et
Ouidius de arte amãdi. Flectitur iratus voce
rogãte deꝰ. Et agꝰ. 18. de. ci. dei. c. 12. Apolli
ni delphico ĩstituti sũt ludi musici: vt placarẽt
ira eiꝰ q̃ putabãt afflictus esse sterilitate grecie
regiones: qꝛ nõ defenderũt tẽplũ eius: qḋ rex
Danaus cũ easdẽ terras inuasisset bello icen
dit. Et ĩ. i. li. vbi. s̃. c. 2. dicit de Iunone que
apud gẽtiles colebatᷣ ꝑ dea. Apud virgilium
nẽpe Iuno inducitᷣ infesta troianis: colo ven
toruz regi aduersus eos irritãdo dicere. Gẽs
inimica mihi tyrrhenũ nauigat eq̃r. Iliũ in ita
liã portans victos que penates. Hec ille. Et
idẽ Virgliꝰ cõmemorat in ꝑncipio primi libri
eneidos. ob irã Iunonis eneã profugũ fuisse
cũ reliqs troianis. v. Arma virũqz cano troie
q ꝑmis ab oris Italiã fato profugus lauinaqz
venit Littora multũ ille ⁊ terris iactatꝰ ⁊ alto
Vi superũ seue memorẽ iunonis ob iraz. At
⁊ Valerius maximꝰ. li. i. rubrica de neglecta
religiõe. multa narrat de iratis diis. Nos vo

talia exẽpla nõ inducimus: vt errores gẽtiliũ
cõprobemꝰ: ſꝫ tm̃ vt oſtendamꝰ ꝙ etiã ſꝫ illos
ira ponẽda ſit in deo. Pro ſolutione itaqꝫ ob
iectoꝝ tria ſũt notãda. Primũ ſm Bonꝰ. i. 3.
ſen. di. 33. ⁊ Ric. i. 4. diſ. 26. ⁊ Tho. i. parte
di. 22. ꝙ quãdocũqꝫ dr̃ aliquid de deo quod
nobis denotat paſſionẽ: de deo dr̃ ſm effectũ
⁊ nõ ſm paſſionis defectuꝫ. Odiũ ergo amor
ira ⁊ ſimilia q̃ in nobis ſũt paſſiones: i deo di
cũtur ſm effectũ quo ad nos: vt tũc dicat̃ odire
cũ effectũ odij nobis exhibet: tũc iraſci cũ effe/
ctum ire nobis oſtẽdit. Ipſe aũt deus ſtabilis
manẽs ſine paſſiõe aliqua dat cuncta moueri.
Scdm̃ notandũ ꝙ nõ oia q̃ ſm nomẽ ſonãt
virtutẽ dicũt virtutẽ in re. nec oia que ſecũdũ
nomẽ ſonãt vitiũ dicunt illud in re. Proptea
inqt iuuenalis. fallit enim vitiũ ſpecie virtu/
tis ⁊ vmbra. Et Seneca ad Lucillum. Vitia
i nobis ſub virtutũ nomie repunt. Et Greg.
4i. di. c. ſepe vitia. ait. Sepe vitia ſe igerũt ⁊
virtutes eſſe mentiũtur: vt tenacitas pſimonia
effuſio largitas crudelitas zelus iuſticie remiſ
ſio pietas velit videri. Jõ nõ oẽ qđ dr̃ ira vitiũ
eſt aut peccatũ. Tertiũ notandũ ſm Bonꝰ. in
3. di. i5. ꝙ triplex eſt ira. Quedã eſt p̃ter ratio
nis imperiũ. primꝰ. ſ. iracundie motꝰ. Secun
da ira eſt cõtra ratiõis iperiũ: quãdo qs cõcita/
tus in irã paſſioni rationeꝫ ſubijcit ſequiturqꝫ
inordinate ipetũ ire. Tertia eſt ira q̃ eſt ſm ra/
tionis imperiũ: quãdo quis iraſcitur ſecunduꝫ
ꝙ merito iraſci debet. Sic merito iraſcunt̃ pa/
tres filijs impijs: ⁊ prout exigit illoruꝫ malicia
ordinate corrigunt eos. Sic iraſcunt̃ p̃lati ⁊ do
mini quilibet ſubditis inobedientibꝰ. Sic ira/
tus eſt xp̃s quãdo eiecit omnes vẽdẽtes ⁊ emẽ
tes de tẽplo. Dicimꝰ ergo ꝙ deꝰ q eſt clemẽtiſſi
mus ſine ſui mutatõe ſine paſſione ſine pecca/
to ſua exigente iuſticia iraſcit̃ ſepe peccatores
obſtinatos in ira cõculcans quãdo eis effectus
ire demonſtrat. Hi ſunt guerre peſtilentie tẽ/
peſtates grandines: ſterilitates terre: fames
terremotꝰ terrores de celo ⁊ ſigna magna. O
p̃ſumptuoſi peccatores: audiuiſtis iam ꝙ falſa
eſt opinio veſtra. Dicebatis eniꝫ ꝙ nõ iraſcit̃
deꝰ. Et ecce tot preconia ſcripturaꝝ clamãt irã
dei ab oibus eſſe timẽdã. Tertia rõ quare a
multis nõ timet̃ ira dei dicit̃ diuturne expecta
tionis. Cõſueuit equidẽ deus ꝓpter longani/
mitatẽ ſuã ſufferre peccatores iniquos p tpa lõ
ga: vt ſic per dulcedinẽ eius attrahant̃ ad peni
tentiã. Sed inde multi ſumunt audaciã ⁊ dete
riores facti irã dei nõ exiſtimant. Verũtamen
vt ait Hiero. i expoſitiõe Hiere. q̃to maior
eſt munerus tẽpoꝝ quibus obliuiſcimur deuꝫ
tanto maior eſt pena peccati quod nec longitu/
dine tempoꝝ potuerit edomari.

Quod terribilis eſt ira dei eo ꝙ ſeuit i puu
los ⁊ in iuſtos atque orationes ſupplicantium
ſpernit ⁊ abominatur. Capitulũ. .2.

Ecundũ myſteriũ cõtẽplandũ de ira
s dei dicit̃ terribilitas. Cõſiderãdum
nãqꝫ eſt ꝙ cũ iraſcitur deꝰ: ⁊ ꝓuocat̃
etiã ad tẽporaliter flagellandũ hoies ſibi rebel
les: ſeuerꝰ eſt ⁊ terribilis valde maxie pp tria.
primo pp puuloꝝ punitionẽ. 2° pp iuſtoꝝ affli
ctionẽ. 3ꝰ pp orationũ deteſtationẽ. Primo
deꝰ iratꝰ eſt terribilis pp puuloꝝ punitionem.
Punit nãqꝫ puulos pueros ⁊ inocẽtes ꝓpter
pctã parẽtũ: perierũt nẽpe ⁊ ſuffocati ſunt in di
luuio oẽs iſãtes: ⁊ puuli quotquot reperiebant̃
in mũdo. Aduſti ſunt in ſodomis ⁊ incẽdio cõ
cremati oẽs q erãt in vteris matrũ ⁊ q ſugebãt
vbera. Et tñ ſepiꝰ vexabat̃ mũdꝰ aut fame: aut
peſtilẽtia: aut qualibꝫ alia aduerſitate: q̃ nõ niſi
ꝓpter pctã veniunt paruuli q ea nõ cõmiſerũt
puniunt̃ pro illis. O formidabilis dei iuſticia
o tremẽda dei iracũdia cur eos q te nõ leſerunt
exterminas: paruulos cur tã acriter punis: et
rñdebit tibi ꝓtinus ꝙ ꝓpter peccata parentuꝫ.
Sed hic oritur dubiũ. Vtꝝ filij propter pecca
ta parentũ puniri poſſint. Et videt̃ ꝙ nõ. Nã
per Ezech. i8. c. deus dixit. Filius nõ porta/
bit iniquitatẽ patris: ⁊ pater nõ portabit iniqui
tatem filij: iuſticia iuſti ſuper eũ erit ⁊ impietas
impij erit ſup eũ. Et extra de his que fiũt a ma
iore parte capituli. c. Queſiuit. in glo. dicitur.
Peccata ſuos debent tenere auctores. Et idẽ
C. de penis. l. ſancimus. ⁊. C. ne vxor p ma/
rito. l. ob maritorũ. ⁊. xi. q. 3. c. illud. ⁊ de ſen.
exco. c. a romana. §. vltimo. ⁊. 56. di. c. ſat. Et
Auguſtinus ait. i. q. 4. c. nullius. Nullius cri
men maculat neſcientẽ. Ad hoc facit ibidẽ. ca.
placuit. ⁊. c. iudei. Sed ꝯtra arguitur qr Exo.
20. deus dixit. Ego ſum dñs deꝰ tuus fortis ze
lotes viſitans iniquitateꝫ patrũ in filijs i tertiã
⁊ quartã generationẽ eoꝝ qui oderũt me. Ad
ideꝫ facit. c. vergentis. extra de hereticis. ⁊ idẽ
habet̃ extra de filijs preſ. nõ ordinandis. c. i. c.
ad preſentiã. c. p̃ſentiũ. c. cõquerente. ⁊. c. quo/
niaꝫ. ⁊. i. q. 4. §. itẽ dr̃. Chã peccãte Chanaan
filiꝰ eiꝰ maledicit̃. Rñdet dñs Bonꝰ. di. 33. ſe/
cũdi li. ꝙ duplex ẽ punitio: vna eterna: alia tẽ/
poralis

poralis: filij nō puniūt̄ ꝑ pctō parētū pena eter
na. Vñ Ansel. de cōceptu ꝟginali dic̄ ꝙ puu
li nō dānant̄ ꝑ culpa Ade tm̄: ſ ꝑ culpa ꝓpria
quā habēt. lꝫ nō habeāt eā agēdo: ſꝫ ꝯhendo.
Puniunt̄ tm̄ filij ꝑ pctō parētū pena tpali eo ꝙ
filij ſunt aliqd pr̄is. Et h̄ pꝫ ꝑ ſacrā ſcripturā i
pluribꝰ exēplis. Ideo dic̄ Greg. i. q. 4. c. puu
los. Paruulos ſodomitaꝝ nō excuſauit igno/
rantia qn ꝑ paterno ſcelere celeſti igne cōſume
rent̄. Sed h̄ igne pena illis diminuta eſt qbus
ſucceſſio paterni ſceleris eſt adempta. Pariter
etiā demonſtratū eſt peccatis parentuꝫ puulos
aliquādo corporaliter flagellari. Secūdo deꝰ
iratus eſt terribilis ꝓpter iuſtoꝝ afflictionem.
Affligit etiā ⁊ ſepe bonos cū malis. Sꝫ dubi
tatur h̄. Vtꝝ poſſit eſſe in aliquo pena ſine cul
pa. Et videt̄ ꝙ nō: quia Hiero. ait. Quicquid
patimur peccata nr̄a meruerunt. ⁊ Grego. d.
in collecta. Nulla eis nocebit aduerſitas ſi nul
la dominet̄ iniquitas. Sꝫ cōtra eſt illud Job.
17. Nō peccaui ⁊ in amaritudinibꝰ morat̄ ocu
lus meus. Et Jo. 9. Quis peccauit h̄ aut pa/
rentes eiꝰ vt cecus naſceret̄. Et rn̄dit xp̄s. Ne
qꝫ hic peccauit neqꝫ parētes eius. Et exponit
Augu. ꝙ h̄ nō dicit̄ qꝛ nō peccauerit: ſꝫ qꝛ ce/
citas nō erat pena peccati. Preterea ꝑ pecca/
to originali nō meret̄ qs niſi ſemel mori. Sed
Lazarus nō tm̄ fuit mortuus ſemel: ſꝫ bis: er/
go videt̄ ꝙ aut mors prima aut ſecūda fuerit ei
abſqꝫ merito peccati inflicta. Itē xp̄s nulluꝫ
habuit peccatū: ⁊ tamē in eo fuit pena. Rn̄det
Boñ. di. 36. ſecundi li. ꝙ maluꝫ pene duplici/
ter poteſt ordinari. Vno modo ad malū culpe
quod puniendo ordinat. Alio modo in cōpa/
ratione ad bonū qđ deus elicit ex illa pena. Si
ergo aliqua pena infligat̄ cuius ordinatio prin
cipaliter conſiſtat in cōparatione ad malū culpe
puniendū: neceſſe eſt aliquaꝫ culpā preceſſiſſe:
nec tantū preceſſiſſe: ſed etiā aliquo modo cō/
municari inſeꝑabiliter. Pena enim aut eſt di
recte ordinata ad puniēdū: aut eſt ordinata ꝓn
cipaliter ad malū excludēdū. Prio mō ē pena
infernalis. 2° mō eſt pena purgatoria. prio mō
pena requirit p̄ſentiā culpe ſecūdū deformitatē
⁊ maculā. Secūdo modo requirit culpe p̄ntiaꝫ
ſm̄ reatū ⁊ ſequelā. Si autē pena infligat̄ prin
cipaliter ꝓpter ordinē quē hꝫ ad bonū qđ inde
elicitur. Aut ergo propter bonum proprium:
aut propter alienum. Si propter bonum pro
prium: ſic requirit ꝙ in ſubiecto illo aliquādo
fuerit culpa ⁊ ꝙ poſſit eſſe de futuro. Si auteꝫ
propter bonum alienum: ſic ſufficit pene vt fu
erit culpa in alio q̄ꝫ in eo qui punit̄. i eo vꝫ ꝑ q̄
pena illa ſuſtinet̄: ꝑ quē modū fuit i xp̄o cuius
mors ⁊ paſſio ordinata erat ad redimēdū genꝰ
humanū ⁊ liberādū ⁊ reꝑandū a lapſu in queꝫ
ceciderat ex pctō ꝓmi parētis. Et ſic pꝫ ꝙ ois
pena aliquo mō reſpicit culpā. Sꝫ q̄dā vt p̄ſen
tē in ſe vtpote pena iſernalis. Quedā vt p̄teri
taꝫ in ſe ſꝫ p̄ſentē i reatu ⁊ ſequela: ſic̄ pena pur
gatoria. Quedā ꝟo ſolū vt p̄teritā: ⁊ h̄ i eo qui
punit̄. Et ſic eſt ois pena iuſtoꝝ excepto xp̄o.
Quedā ꝟo reſpicit culpā nō in ſe: ſed i alio: ſic
in xp̄o. Pōt etiā pena ordinari ad bonū qđ in
de elicit̄. Et ſic pōt eſſe in aliquo ſine culpa ta/
lis pene meritoria: qꝛ illud malū pene recōpen
ſatur ꝑ maius bonū qđ inde elicit̄ ſicut patet in
ceco nato: in Job: in Lazaro: in Tobia: ⁊ in q̄
libet viro iuſto. hec Bo. Alex. aūt i. 3. ſumme
allegādo Joā. Dama. dic̄. Cōcedit deꝰ iuſtuꝫ
incidere i calamitates ꝑꝑ multas cauſas. Pri
ma eſt vt eā q̄ in ipſo latet ꝟtutē alijs manife/
ſtaꝫ faciat: vt Job. i. Secūda ē vt nō ex recta cō
ſcientia cadat per ſuperbiam: vt in Paulo. 2.
Corin. 12. Tertia vt alii erudiantur: vt in La
zaro ⁊ diuite Luc. 16. Quarta propter gloriaꝫ
dei: vt in ceco nato Job. 9. Quinta propter ze
lum alterius ſiue imitationem: vt gloria eius
qui paſſus ē magnificata in pugna alius paſſio
fiat ſpes future vite vt in martyribꝰ: ad Heb.
xi. c. Propterea dicit Auguſtinus. li. i. de ci.
dei. c. 8. Hec cum ita ſint: boni ⁊ mali pariter
afflicti ſunt: non ideo ipſi diſtincti non ſunt: qꝛ
diſtinctum non eſt quod vtriqꝫ perpeſſi ſunt.
Manet enim diſſimilitudo paſſorum etiam in
ſimilitudine paſſionum. Et licet ſub eodem
tormento non eſt idem virtus ⁊ vitium. Naꝫ
ſicut ſub vno igne aurum rutilat palea fumat:
⁊ ſub eadem tritura ſtipule comminuūtur: fru
menta purgātur: nec ideo cum oleo amurcha
confunditur: quia eodem preli pondere expri
mitur: ita vna eademqꝫ vis irruens bonos ꝓ
bat: purificat: eliquat: malos damnat: vaſtat ⁊
exterminat. Vnde i eadem afflictione mali de
um deteſtantur atqꝫ blaſphemant. boni autem
precantur ⁊ laudant. Tertio deus iratus ter
ribilis: eo ꝙ qñ poſt diuturnam expectationeꝫ
prouocatur ad iracundiam non exaudit obſti/
natorum voces peccatorum prout plene dixi/
mus in ſermone de impedimētis orationis.

Quod cognoscitur ira dei propinqua: tum cum peccata sunt consumata: tum cum peccatores sunt obstinati: tum cum illam prophete: ⁊ amici dei pronunciant ⁊ comminātur.

Capitulum. .3.

Tertium mysterium contemplandū de ira dei dicitur propiquitas. Quāuis enim nesciamus certitudinaliter qm̄ propinqua sit ira dei ad flagellandū peccatores: possumus tamen id cognoscere ex cōiectura signorum. Sunt autem de hoc tria p̄ncipalia signa. Primum peccatorum consummatio. Secundū populoꝝ obstinatio. Tertio prophetarum annunciatio. Primum signum ad cognoscendum seu timendum ne propinqua sit ira dei est peccatorum consummatio. Quando consummata sunt peccata ⁊ impleta est mensura. Possunt autem notari septem signa cōsummationis peccatorum: quibus signis adimpletis nihil aliud nobis expectandum et timendum est q̄ȝ ira vindicta flagellum ⁊ vitio diuina. Primum est horribilitas peccatorum multorum. Secundū multitudo peccantium. Tertium impunitas manifestorum scelerum: Quartū animaduersio in peccatis. Quintum affectio ad scelera. Sextū studium peccandi. Septimum longa perseuerentia in peccatis. He cōditiones explicantur Gen̄.6.c. Prima cōditio seu primū signum: quia in mundo tempore diluuij erant magna peccata ⁊ horrenda nimis propterea dicitur. Videns autem deus ꝙ multa malicia: Quod verbum manifeste ostendit horribilitatem ⁊ turpitudinem multorum peccatorum. Secundo cōmuniter homines talia perpetrabant: propterea subditur hominum. Tertio insuper peccata illa inuerecunde ⁊ impune fiebant: ideo subiunctum est: esset in terra .i. manifesta erant ⁊ impunita. Quarto fiebant peccata tota mentis animaduersione: ideo additur: et cuncta cogitatio. scilicet non partim: nō diuisim: sed in malis integra ⁊ coniuncta. Quinta fiebant tota cordis affectione: ideo subditur: cordis. Sexta perpetrabantur toto studio: ideo subditur: intenta esset ad malum. Septimo fiebant perseueranter: propterea additur: omni tempore. Timeo satis ne hec signa verificentur in nobis. Tempore nāqȝ isto nefandissima scelera committi solent: nec a paucis: sed a multis: neqȝ puniuntur aut corriguntur: quoniā illi ad quos spectat corrigere vel punire deteriores sunt alijs. Et non est veritas non iusticia neqȝ rectitudo in filijs hominū. Fiunt peccata cum animaduersione mentis cum omni affectione: studio ac perseuerantia. O fatui populi cur non timetis. Cur non expauescitis: cur ad penitentiam redire negligitis. Audite psal. dicentem. Nisi conuersi fueritis gladiuȝ suum vibrauit arcum suum tetendit ⁊ parauit illum. Secundum signum propinquitatis ire dei dicitur populorum obstinatio. Quandocunqȝ populi peccatores obstinantur ⁊ obdurantur in corde non moti beneficijs dei non cōminationibus non predicationibus non signis non deniqȝ vllo alio modo: signum forte est ꝙ prope est eis flagellum dei. Est de hoc exemplum obstinatissimi populi iudeorū queȝ deus deleuit propter obstinationem suaȝ. Nā post multa mala a iudeis perpetrata christus viuens in carne in medio ipsoruȝ vocauit eos ad penitentiam vita miraculis ⁊ doctrina. Ipsi vero noluerunt audire ipsum. In dominica autem oliuarum cum introisset hierosolymaȝ: vt dicitur Luc.19.c. Videns ciuitatem fleuit super illam dicens. O ciuitas ampla. o ciuitas regia. o ciuitas digna: plena populo: affluens diuitijs ⁊ abundans peccatis. Venient dies in te ⁊ circundabunt te inimici tui vallo: ⁊ circundabunt te: ⁊ coangustabunt te vndiqȝ ⁊ in terram prosternent te ⁊ filios tuos qui in te sunt: ⁊ non relinquent in te lapidem super lapidem eo ꝙ non cognoueris tempus visitationis tue propterea dicit Hierony. in questionibus ad Helbidiam. In tantum autem hierusalē amauit dominus vt fleret eam ⁊ plangeret ⁊ pendens in cruce loqueretur. Pater ignosce eis quia nesciunt quid faciunt. Itaqȝ impetrauit quod petierat: ⁊ datum est eis tempus penitentie vsqȝ ad .42. annum. Post quod perseuerantibus in blasphemia egressi sunt duo vrsi de siluis romanorum Vespasianus ⁊ titus: ⁊ eos interfecerunt atqȝ lacerauerunt. hec ille. Die autem qua crucifixus est iesus dei filius conuersus ad mulieres que plangebant ⁊ lamentabantur eum dixit. Filie hierusalem nolite flere super me: sed super vosipsas flete ⁊ super filios vestros: quia venient dies in quibus dicetis. Beate steriles que non genuerunt: ⁊ vbera que non lactauerunt. O saxea. o lapidea. o adamantina iudeorum corda. Nec ver

bis xp̄i

bis christi crediderunt: nec susceperunt testi/
monium apostolorum: qui magna virtute pre/
dicabant resurrectionem magistri sui: sȝ in dies
crudeliores facti persequebantur ecclesiam: la
pidauerunt Stephanum: interfecerunt iaco/
bum iustum: ⁊ Paulo conuerso miraculose ac
ceteris predicantibus christum impijssime re/
stiterunt. Voluit tamen deus anteq̄ȝ iraȝ suaȝ
inferret in eos terroribus ⁊ signis celi illos ad
penitētiam vocare. Et vt meminit Josephus
in libris de bello iudaico. ⁊ Eusebius in histo
ria ecclesiastica. ⁊ Policratus in libro de nu/
gis curialium. Stella quedam sub forma gla/
dij stare visa est: quasi imminens desuper ci/
uitati. Cometes crinalibus flammis per totuȝ
annum visus est ardere. Luna eclipsim p̱ duo
decim noctes passa est continuas: cum die fe/
sti plurimi conuenissent octaua die mensis a/
prilis noctis tempore hora nona tātus fulgor
luminis araȝ templumq̄ȝ circundedit: vt dies
clarissimus videretur: mansitq̄ȝ spacio hore di
midie: hoc quidem ignaris prosperum visum
est: sed probos peritosq̄ȝ doctores portentuȝ exi
tiale non latuit. Janua templi que erat ad oriē
tem cum esset ere solido induta tanti ponderis
ꝙ vix a viginti viris summo conatu impellen
tibus clauderetur repente hora noctis sexta p̱
seipsam aperta est q̄ȝq̄ȝ ferreis vectibus tene/
retur. Die. 21. maij prope occasuȝ solis: visi sūt
currus ⁊ quadrige in omnem regionem per
aerem ferri ⁊ armatorum cohortes nubibꝰ cō/
misceri. In nocte penth. sacerdotes ingressi
templum ad diuina officia celebranda: primo
senserunt quosdam strepitus: ⁊ paulo post au/
dierunt voces clamantes. Discedamꝰ ab his
sedibus. Ante quartum annum belli in die fe
sti tabernaculorum: quidam rusticus ⁊ plebeꝰ
Jesus nomine: filius Ananie repente clama/
re cepit. Vox ab oriente vox ab occidente vox
a quattuor ventis: vox super hierosolymaȝ ⁊
templum. vox super sponsos ⁊ sponsas. vox
super vniuersum populum. Sicq̄ȝ indefinen/
ter die ac nocte clamabat per vicos ⁊ plateas
discurrendo. Et flagellatus ac percussus etiaȝ
ante iudicem flagris vsq̄ȝ ad ossa laceratus vt
taceret: ipse quolibet die cum eiulatu semp illd
replicabat addens. Veh hierosolymis. Veh
masculis ⁊ femellis. Nec vnq̄ȝ in tot prodigijs
atq̄ȝ signis ille dure ceruicis populus erro/
res suos corrigere voluit. Ob quam obstina/
tionem altissimus deus in illos iram suam ef/
fudit. O quis explicet sine singultibus. Quis
audiat sine lachrymis. Quis consideret sine
timore ciuitatis hierosolymitane excidium et
desolationem. Refert namq̄ȝ Josephus in. 6.
libro de bello iudaico: ꝙ Titus ⁊ Vespasia/
nus cum exercitu validissimo a romanis mis/
si in die solemni pasce: quando etiam ex circū/
iacentibus locis innumerabilis populus ine/
rat hierosolymam ciuitatem obsederunt: fece/
runtq̄ȝ in circuitu vallum munitissimum: ita
vt nullus ciuitatem exiens illud pertransire
posset. Ob quam causam in breui ciuitas fa
me cepit vrgeri: tantumq̄ȝ inualuit penuria re
rum ꝙ propter famem hec que referam dicit
iosephus fuisse mala secuta. Primo ꝙ pre/
dones per ciuitatem discurrentes vi intrabāt
domos ⁊ rapiebant si quid ibi inuenissent cō/
mestibile. Secūdo ꝙ filii ex ore parentū ex cō
uerso violenter stricto gutture masticatum ci/
bum extrahebant: ⁊ velut rabidi comedebant.

Tertio ꝙ etiam fimum bouum aliaq̄ȝ vil/
lissima sumpserunt in cibuȝ. Quarto ꝙ mul
ti contendebant exire vt herbas colligerent: ⁊
capiebantur a romanis: ⁊ tantus numerꝰ fuit
captiuorum vt tute custodiri non possent: qua
propter statutum fuit vt euulsis eorum oculis
aut amputatis illorum manibus compelleren
tur sic ad ciuitatem redire. Quinto ꝙ q̄ȝplu
res diuites ne iocalia sua peruenirent ad ma/
nus romanorum: quos verisimiliter credebāt
ciuitatem debellaturos illa deglutierunt.
Cuius rei fama cum deuenisset ad aures ro/
manorum cōminuit eos vt existimarent capti
uos iudeos quos tenebant gemmas in ven/
tre adhuc retinere. Quare vna nocte duoruȝ
milium patefacta sunt viscera. Sexto ꝙ mul
ti formosi iuuenes in via in plateis publicis:
in proprijs domibus fame afflicti improuisa
morte cadebant. Septimo ꝙ inuēte sunt mu
lieres que proprios filios comederunt. Vnde
refert Josephus de quadam: ꝙ cum non ha/
beret ad comedendum: lactantem filium ī ma
nibus tenens dixit. Infelicis matris infelicior
fili in bello: in fame: in direptione: cui te re/
seruabo. Veni ergo nunc o mi nate: esto ci/
bus: matri predonibus furor: seculis fabula.
Ex his dictis filium iugulauit ⁊ coxit: ⁊ dimi

dium comedens partem alteram occultauit.
Et ecce confestim predones odorem carnis
cocte sentientes in domū irruunt: ⁊ nisi carnē
prodat mortem minantur. Tunc illa detegens:
infantis membra. Ecce inquit vobis partem
optimam reseruaui. At illos tantus horror in/
uasit q nec loqui potuerunt. Et illa: meus est
inquit hic filius: meuz est peccatum: securi edi
te: quia prior ego comedi quem genui. Illi ve
ro trementes ⁊ territi discesserūt. O quot erāt
in ciuitate illa amara spectula: vbi videbantur
quotidie tot morientes. O quot infantes ⁊ pu
eri extendentes manum ad vbera matrum ⁊
panem petentes ad pedes illarum mortui de/
ficiebant. O quot erant ibi flebiles voces. quot
lamenta. quot singultus. quot gemitus ⁊ suspi
ria. Clauserat eis deus ⁊ strinxerat venaz mi
sericordie sue. Tandem post biennium capta
fuit ciuitas ⁊ in predam data ⁊ muri ⁊ edificia
quelibet solo equata: ⁊ vt iosephus refert deci/
es centena milia iudeorum fame ⁊ gladio pe/
rierunt: ⁊ nouem milia vendita fuerunt. O
si possem in talem ascendere speculam: de qua
omnem italiam cernerem: omnesqꝫ meam vo
cem possent audire: profecto clamarem. O ita
lia plange. o italia time. o italia caue ne pro/
pter obstinationem tuam in te deseuiat ira dei.
Vocauit ipse te multis annis dotauit amplis
beneficiis. Misit ad te predicatores suos. Ter
ruit te signis ⁊ prodigiis. Sensisti terremotus
pestilentias ⁊ temporum sterilem conditionē.
Comminatus est tibi deus. Sic. Certe hoc
fecit vt te induceret ad penitentiam. Et tu in di
es durior efficeris in peccatis ⁊ malicia perse/
uerando: fiunt iam vbiqꝫ vsure publice. Om
nia fedata sūt spurcissimis vitiis carnis ⁊ igno
minione sodomie. Superbia pomparum iam
occupauit omnes ciuitates ⁊ terras. Blas/
phemie dei periuria mendacia iniusticie vio/
lentie oppressiones pauperum ⁊ similia su/
perabundant. O italia decora. o regio diuitiis
plena. Noli contemnere deum: noli exacerba
re maiestatem eius. Tertium signum pro/
pinquitatis ire dei dicitur prophetarum an/
nunciatio. Cognoscimus propinquam dei irā:
quando per prophetas suos deus illam pro/
nunciat. Diebus autem istis multa dicuntur
pronunciata per sanctam Brigidam que spi/
ritu claruit prophetico: per sanctum Metho/
dium: ⁊ per nonnullos alios. Ego autez quē
dcā ipsorum etiam originaliter legi cuz illa cla
re non intelligam non audeo quicquam teme
re diffinire. Hortor tamē omnes populos vt
cessent a via sua mala: ne forte si in illa perseue
rauerint repente superueniat ira ⁊ indignatio
dei: a qua ipse nos liberet qui est benedictus
⁊ laudabilis per infinita secula seculorum.
Amen.

Domnica tertia in quadragesima infra di/
em. de vitio ⁊ peccato discordie: quod nullo pa
cto stare potest cum veritate penitentie: ob qđ
penitentes ab illo sibi maxime cauere debent.

Sermo. .39.

Omne regnum
in seipsum diuisum desola/
bitur: ⁊ domus supra do/
mum cadet. Verba sunt re
demptoris nostri originali/
ter. Luc. xi. c. ⁊ in euange/
lio presentis dominice. Nō
potuit efficacius aut clarius explicari qꝫ perni
ciosum sit malum aut graue discordia dam/
nata: qꝫ in verbis domini nostri iesu christi
que dixit contra phariseos: Et licet sua fuis/
set intentio ostendere demones concordes es/
se ad omnem maliciam hominumqꝫ perditio
nem: veruntamen nos intelligimus dissensio
nes quelibet regna validissime exterminare.
ad hoc autem astutus diabolus innititur: vt cha
ritate abiecta cum discordiis odiis ⁊ dissensio
nibus deum omnipotentem offendamus. Ea
propter pro vtilitate penitentium in presenti
sermone contra discordie vitium stilum nostrum
exacuemus: quoniam redemptor noster ama/
rum illius effectum qui est regnorum desola/
tio aperuit in verbis allegatis in themate: in
quibus de discordia tria mysteria erunt decla/
randa: videlicet.
Primum dicitur originatio.
Secundum distinctio.
Tertium offensio.

Quod tres possunt esse radices vel origi
nales cause damnabilis discordie. vana gloria
videlicet: auaritia: vel stulticia siue leuitas.

Capitulum. .I.

Primū

P Rimū mysteriū. declarādū de discordia
dr originatio: i q̄ vidēdū ē q̄ sūt discor
die originales cause. Et assignari possūt tres
cause. prima dicitur vana gloria. secunda dici
tur auaricia. tertia dicitur stulticia. Pri/
ma causa discordie dicitur vana gloria. Secū/
dum enim Gregorium. 32. moraliū. discor/
dia est vane glorie filia. Nam vt dicit Tho.
2. 2. q. 37. discordia importat quandam disgre
gationem voluntatum: inquantum scilicet vo
luntas vnius stat in vno ⁊ voluntas alterius
stat in altero: q̄ autem voluntas alicuius in p
prio sistat. prouenit ex hoc q̄ aliquis ea que sūt
sua prefert his que sunt aliorum. Quod cum
inordinate fit pertinet ad inanem gloriā ⁊ ad
superbiam. Et sm circūstantias potest eē pec/
catum mortale aut veniale. Sed aliquis pos/
set arguere q̄ discordia non est peccatum. Nā
Actuum. 23. Paulus posuit discordiam in/
ter phariseos ⁊ saduceos: quod non fecisset si
fuisset peccatum. Item dicitur actuum. 15. fa
cta est dissensio inter paulum ⁊ Barnabam.
Sed tho. respondet ad primuz. q̄ causare di/
scordiam per quam tollitur mala concordia est
laudabile: ⁊ hoc modo fecit paulus. christus
etiam de seipso dicit Math. 10. c. Non veni
pacem mittere sed gladium. Ad secundum di
cit tho. q̄ discordia que fuit inter paulū ⁊ Bar
nabam: fuit per accidens ⁊ nō per se. Vterqz
enim intendebat bonum. sed vni videbat hoc
esse bonum. alii aliud. quod ad humanum de
fectum pertinebat. nec erat talis controuersia
in his que sunt de necessitate salutis. Sed hic
oritur vnum dubium: vtrum auditores diuer
sorum magistrorū tenentium diuersas opinio
nes excusētur a peccato: si opiniones suorum
magistrorū tenent quādo nō sunt bone. Et re/
spondet Tho. in quodlibetis: q̄ si diuerse opi
niones doctoruz sacre scripture nō sunt contra
fidez vel bonos mores absqz periculo audito/
res vtrāqz opinionem sequi possunt: sicut va/
ria fuit opinio inter Augu. ⁊ Hierony. de ob
seruatione legaliuz ante diuulgationē euange/
lij. In illis vero que pertinent ad fidez vel bo
nos mores: nullus excusatur si sequatur erro/
neam opinionem alicuius magistri. In talib⁹
enim ignorantia non excusat. Alioquin immu
nes a peccato fuissent qui secuti sunt opinionez
arrij Nestorij ⁊ aliorum heresiarcharū. Nec
possunt excusationem habere propter simplici
tatem si in talibus opinionem erroneaz sequā
tur. In talibus nanqz dubijs non est de facili
prestandus assensus: sed potius vt dicit Au/
gustinus in. 3. de doctrina christiana. consule
re quis debet regulam fidei quā de scriptura/
rum planioribus locis ⁊ ecclesie auctoritate p/
ceperit. Qui ergo assentit opinioni alicuius
magistri contra manifestum scripture testimo/
nium siue contra illud quod publice tenet sm
ecclesie auctoritatem non potest a vitio erro/
ris excusari. Concordat Monaldus ⁊ Ho/
stien. Aliqui tamē sunt qui aliquando fuerūt
in varia opinione doctorum antequā per eccle/
siam fieret determinatio. Et pro illo tempore
potuerunt excusari qui vnam vel contrariam te
nebant. Sed postquā determinatum est per ec/
clesiam ⁊ firmata altera earuz: hereticum esset
contrarium sentire: sicut est exemplū de paup/
tate christi: de qua ante iohem. 22. erant varie
⁊ contrarie opiniones: vtrū xp̄s cuz apostolis
habuit aliquid in cōmuni. Sed determinatuz
fuit per ipsum Johem. 22. immo per ecclesiaz
q̄ habuit eo q̄ Joh. 4. dicitur. Discipuli eius
abierunt in ciuitatez vt cibos emerent. Et Jo
annis. 12. de iuda dicitur: fur erat ⁊ loculos ha
bens ea que mittebantur portabat. Et hoc ip/
sum dicitur. 12. q. i. ca. habebat. Qui ergo cō/
trarium assereret pertinaciter hereticus ha/
beret. Addit Ho. q̄ qñ sūt diuersa iura opio/
nes. s. nec ꝯ deū nec bonos mores: hum mor
snia ē p̄ferēda ceteris parib⁹. ex̄ d' trāsa. c. si al's
Stādū ē ei q̄ meliori initit rōni. di. 20. §. i. ex̄
de ferijs. c. capellan⁹. Adde et q̄ i his q̄ ꝯcer/
nūt foz cōscie i dubijs tutior via ē eligēda: ex̄ d'
spōsalib⁹. c. iuuēis. Nec tñ d' facili ꝯria opio ē
reprobāda. Scda cā discōdia dr auaritia. In
qt Sene. i li. d. 4. ꝟtutib⁹. Quietissime viue/
rēt hoies sup trā si h duo ꝓnoia tollerent meū
⁊ tuū. Et Plato i Phedrone. Propt pecunia
rū possessionē vniuersa bella nob fiūt. Et Sa/
lusti⁹ i catilinario. Impij ⁊ diuitiaꝝ cā bella at
qz certamina oia iter mortales sūt. Et Lu. li. 3.
Certamē mouistis opes. Videm⁹ h p expiētiā
oi die: qñ pp auariciā fili⁹ discordat a p̄re: frater
a fr̄e ⁊ amic⁹ ab amico. Tertia cā discōdie dr
stulticia. Sūt nāqz multi stulti ⁊ leues q oia cre/
dūt q̄ a susurronib⁹ eis dicunt. Susurratio sig
dē aptissimū ē instr̄z ad discōdias seminādas, p
pterea dixit sapiēs, puer. 26. Cū defecerit ligna
extinguetur ignis: ⁊ susurrone subtrato iurgia

cōquiescūt. Et. Ecc. 28. c. Susurro ⁊ biliguis
maledictꝰ. Multos. n. turbauit pacē habētes.
Lingua tertia multos cōmouit: ⁊ dispſit illos
de gente in gentē: ciuitates muratas diuitū de
struxit: ⁊ domos magnatoꝝ effodit: ꝟtutes po
puloꝝ cōcidit: ⁊ gētes fortes dissoluit: mulie/
res viratas eiecit: ⁊ priuauit illas laboribꝰ suis
Qui respicit illā nō habebit requiē: nec habe/
bit amicū i quo requiescat. Flagelli plaga liuorez
fac̄: plaga aūt lingue cōminuet ossa. h ibi. Quis
naz sufficeret enumerare discordias q̄ exorte
sunt inter ciues inter vicinos inter dn̄os inter
pplos inter vxorez ⁊ viꝝ: inter fratrē ⁊ fratrē
ꝓpter susurrantes. O lingua ignita: o lingua
venenata: o lingua imanior ⁊ crudelior omni
fera pestifera. Tu lingua susurronū instr̄m es
diaboli. Tu illius sagitta vulnerās: tu eiꝰ acu/
tissimus ensis. Propterea susurratio ponit̄ in
ter grauia pctā q̄ execrat̄ deꝰ: de qbꝰ sapiēs dic̄
ꝓuer. 6. c. Sex sunt q̄ odit dn̄s ⁊ septimū dete
stat̄ aīa eiꝰ: oculos sublimes: linguā mēdacē:
manus effundētes innoxiū sanguinē: cor ma/
chinās cogitatōes pessimas: pedes veloces ad
currendū in malū: ꝓferentē mēdacia: testē fal/
lacē: ⁊ eū qui seminat inter fratres discordiaz.
Sed culpabiles adhuc sunt illi qui a susurroni
bus sibi cauere aut nesciunt aut nolunt.

Quod triplex est discordia damnabilis: sci/
smatice prauitatis: ciuilis partialitatis: ⁊ iporta
bilis societatis. Capitulum. 2.

Ecundū mysteriū declarandū de di/
s scordia dr̄ distinctio. Distinguit̄. n.
triplex discordia dānabilis ⁊ piculo/
sa: vz. Prima ē scismatice prauitatis. Se/
cunda ciuilis ꝑtialitatis. Tertia iportabilis.
societatis. Prima discordia ē scismatice pra
uitatis. Est autē scisma vitiū quo qs sūmo pōti
fici subesse recusat ⁊ mēbris ecclesie subiectis
cōicare nō vult. Scisma siquidē grecū est no/
men qd̄ latine scissurā sonat: vt dicit̄. 24. q. i. c.
scisma. Est aūt pctm̄ mortale: qꝛ cōtrariat̄ cha/
ritati ecclesiastice vnitatis. Est aūt differētia in
ter heresim ⁊ scisma: qꝛ heresis opponit̄ dire
cte ⁊ ꝑ se fidei. vt dic̄ Tho. 2. 2. q. 29. ⁊ scisma ꝑ
se opponit̄ ecclesiastice vnitatis charitati. Vn̄
Hiero. 23. q. i. ca. inter scisma. Inter scisma.
⁊ heresim h arbitror interesse q heresis puer/
suz dogma hz: scisma aūt ab ecclesia sepat. Cō
tra scismaticos dicit̄ i. c. i. de summa tri. ⁊ fide
catho. Vna est fideliū vniuersalis ecclesia ex/
tra quā nullus oīo saluat̄. Et. 24. q. i. ca. loqt̄.

Cyprianꝰ ait. Loquit̄ dn̄s ad Petrū. Ego di
co tibi qꝛ tu es Petrꝰ ⁊ sup hāc petrā edifica/
bo ecclesiā meā. Sup vnū edificat ecclesiā. Et
q̄uis apostolis oibꝰ post resurrectionē suā pa/
rez potestatē tribuat ⁊ dicat. Sicut misit me pr̄
⁊ ego mitto vos. Accipite spiritū sanctū: tamē
vt vnitatē manifestaret vnitatis eiusdē origi/
nez ab vno incipientē sua auctoritate disposuit
Ad idē ē. c. alienus. c. oibꝰ. c. quoniā vetus.
p̄fata cā ⁊ q̄stione. Sed hic orit̄ vnū dubium.
Quid cū duo vel plures sunt in ecclesia gerē/
tes se ꝓ papa ⁊ qlibet hoꝝ hz suā seqlā. Quis
eoꝝ dicet̄ scismaticus cū suis sequacibus. Rn̄
deo: aut cōstat aut cōiter tenet̄ q qlz eoꝝ intru/
sus ē. i. nō canonice electꝰ. Aut cōstat vnū eo
ruz canonice ⁊ rite electū: videlicet a duabꝰ ꝑti
bus cardinaliū ⁊ sine violentia: ⁊ postea aliꝰ sup
inductus. Aut dubitat̄ qs illoꝝ sit canonice vl̄
rite electꝰ vnꝰ vel alter. Et i ꝓmo casu nullꝰ eo
rū ē papa: sz qlz eoꝝ ē scismaticus cū his q sciē/
ter sequunt̄ ipsuz: ⁊ excōicati sunt ipso facto. ex
tra de elect. c. lz. Et de h loquit̄. ca. si duo. 79.
di. vbi dr̄. Si duo forte cōtra fas temeritate cō
certātū fuerint ordinati i sūmos pōtifices nul
lū ex eis futuꝝ sacerdotē. i. summū pontificē ꝑ
mittimꝰ. Sz illū solū in sede apostolica ꝑmāsu
rū censurus: quē ex numero clericoꝝ. i. cardi/
naliū noua ordinatōe diuinū iudiciū ⁊ vniuersi
tatis cōsensus elegerint. Nec obstat q h statuit
Honoriꝰ augustus: ⁊ ad ipatorē nō spectat sta
tuere aliqd de electionibꝰ ecclesie: sicut nec de
rebꝰ alijs ecclesiasticis. vt. 96. di. c. bn̄. qꝛ vt dr̄
in glo. i p̄fato. c. Si duo. Honoriꝰ fecit illd̄ ro
gatu ecclesie: ⁊ ecclesia approbauit: iō rōne ap/
probatōis statutū illud valet c̄ si fecisset ecclesia
Quādo ergo cōstat nullū eoꝝ canonice electū:
vt qꝛ nō a cardinalibꝰ: sz ab alijs i quo casu loq
tur. c. si qs ex epis. ⁊. c. si qs pecunia. 99. dis.
Vel si a cardinalibꝰ: nō tn̄ a duabꝰ ꝑtibꝰ cardi
naliū: vt in. c. lz. de electi. q tali adheret vere sci
smaticus est: ⁊ ꝑ cōciliū ꝓuidendū eēt cū cardi
nales huiusmodi eēnt. Alias si ipsi cardinales
alium eligerent ille esset verus apostolicus.
Et nota q ex hoc q electio pape symoniace
facta esset a cardinalibus: dummodo alias rite
cessat nō potest nec tollit quin sit verus papa.
Et similiter quātūcunqz criminosus ⁊ irregu
laris esset electus: vt. d. glo. in. c. si qs pecunia
In secūdo casu. s. cū constat vnū canonice ele/
ctuz ⁊ postea alius se intrudit: sicut corneliꝰ pa/
pa qui Fabiano successit: ⁊ post eum canonice
creatū

creatũ Nouatianus quidã papã se fecit: vt dr̃
7.q.i.c.sanctus ẽ.ꝛ.c.nouatianus. Tũc p̃m⁹
ẽ verus papa: ꝛ secũdus apostaticus ꝛ scisma
ticus cũ sequacib⁹ ei⁹. Sic sub Eugenio 3° fa/
ctũ ẽ scisma tp̃e beati Berñ. Nã ip̃o eugenio
rite electo ali⁹ intrusus ẽ: sȝ meritis ꝛ labore sã
cti Berñ. scisma illud ablatum fuit remanẽte
Eugenio in apostolica sede. Deinde sub Jo.
22. factum est aliud scisma. Nã cũ ipse declara
ret fore hereticos qui assererent christum nihil
habuisse in cõi ẽt mobile: quidam fraticelli nũ
cupati de opinione: dixerunt ipsuȝ papã Jo.
hereticum cum successoribus ꝛ sequacibus ei⁹
ꝛ fecerunt alium papam Pisis. Greci auteȝ
circa annum domini nongentisimũ scisma fa/
cientes in heresim inciderunt de spiritu sancto
damnatam de summa trinitate ꝛ fide catholica
c.i.li.6. Sed reducti fuere ad ecclesie vnitateȝ
tempore Eugenii quarti. In tertio vero ca
su cum dubium est quis hoꝝ duorum sit cano
nice electus: puta qꝛ electio primi dr̃ facta per
metum qui cadit in constantem virum: q̃uis
a duobus partibus cardinalium: postmodum
ab eis sit electio sine violentia ꝛ metu quocun
qȝ sicut accidit casus circa annos domini .1380.
nam mortuo Grego.xi. cardinales debẽtes
ꝓcedere ad electionem successoris: vt dicitur
fuerunt a romanis comminati ꝙ occiderẽtur
si non eligerent italicum aliquem. Elegerunt
igitur archiepiscopum barensem qui tunc erat
rome: exprimentes ei ꝙ eligebant eum ad vi/
tandum periculum se fingebant eligere. Ele/
cto ergo ille qui vrbanus.6. dictus est: ille vt
fertur dixit: ꝙ si volebant eum eligere volun/
tarie eligerent quia intendebat esse papa. Pu
blicato igitur Vrbano papa ꝛ a cardinalibus
ipsis adorato ꝛ consecrato de consensu eoruȝ
ac principibus christianitatis: ac per eos signi
ficato ꝙ canonice esset electus: inde ad aliquot
menses ipsi recesserunt ab eo: ꝛ fugientes ad
ciuitatem fundensem q̃ est in principio regni:
ibi elegerunt alium qui dictus est Clemẽs.6.
qui transtulit curiam suam in Auinione. illũ/
qȝ venerata est pro papa tota frãcia ꝛ hispania
ꝛ cathalonia. Alteri vo. s. vrbano adhesit ita
lia alemania ꝛ vngaria: p̃seuerauitqȝ h̃ pes/
simũ scisma vltra .30. annos. Cũ ergo h̃ esset
dubiuȝ ex ignorantia facti: qꝛ exceptis cardina
libus ꝛ paucis aliis tunc p̃ntib⁹: ceteri scire ñ
poterãt si talia sic processerunt vel aliter cuȝ di
uersi diuersimode referrent: ꝛ partim etiam

ignorantia iuris: qꝛ dubium erat apud peritis
simos: vtruȝ fuerit talis metus qui cadere pos
set in constantem viꝝ vel non: vel ẽt qꝛ p⁹ ele
ctionem habuerunt tempus ad recedendum:
ꝛ non fecerunt: imo ꝑ signa expressa ostẽderũt
voluntarie ꝛ libere factam electionẽ. In illo g̊
scismate illi proprie erant scismatici: qui scien/
tes factum ꝯ iura vel contra cõsciam faciebant
ducti amore vel odio vel cupiditate vel ambiti
one. Alii vero excusabantur ẽt adherẽdo ei q
non erat verus papa: quem inde ipsi credebãt
verum. Et quãuis vna pars excõicaret alterã
tñ qui simpliciter inherebãt excusari videban/
tur. Durante vero illo scismate post Vrbanũ:
successit ex altera parte Bonifacius nonus.
Bonifacio successit Inno.6. Inno. Greg.
12. ex alia parte Clementi successit Benedict⁹
12. Sub his aũt. s. Grego.12. ex vna parte: ꝛ
Benedicto ex altera factum ẽ aliud scisma an/
no dñi.1410. Nam recedentibus cardinalib⁹
ab vtroqȝ papa: ꝛ conuenientibus Pisis cõ
cilium celebrantibus depositis illis duob⁹. s.
Greg. ꝛ bene. sub eadem videlicet ratione: qꝛ
dicebantur scandalizare facto suo publico totã
ecclesiam: cum non vellent conuenire insimul
in aliquo vno loco vt promiserãt ꝛ iurauerãt:
demũ creatus est Pisis Alexander papa qui
fuit Petrus de candia ordinis minorum: cui
successit Jo.23. bononie electus. Et cuȝ pene
omnes reges ꝛ p̃cipes christianitatis dimis
sis Greg. ꝛ Bene. obediẽtiã dedissent Ale-
xandro ꝛ successori suo: tñ adhuc maximũ du/
bium erat vtruȝ cã ꝓꝑ quã creatus fuit Alex.
videlȝ qꝛ Greg. ꝛ Bene. scãdalizabãt ecclesi
am eẽt va: nihilominus ex q̃cũqȝ triũ ꝑtiũ crede
bat simpliciter suum verũ papã: ꝛ nõ alios mo
tus conscie dictamine: paratus ẽt adherere al
teri si hoc sibi constaret excusatus creditur a vi
tio scismatis ꝛ sententiis eius: cuius signum ẽ
ꝙ in qualibet obedientia erant multi peritissi
mi ꝛ sancti viri. nam sub Vrbano ꝛ Bonifa
cio fuit sancta Brigida ꝛ sancta chaterina de
senis. Sub Clemente ꝛ benedicto ex alia par
te fuit beatus Petrus de lucimburgo clarus
miraculis. Sub benedicto etiam fuit sanctus
Vincentius de ordine predicatorum. Tandẽ
congregato concilio constantie: Greg. prefa/
tus sponte renunciauit per Carolum de mala
testis suum in hoc procuratorem. Jo.23. fu/
gam arripuit: sed captus per imperatorẽ redi
it: ꝛ tandem depositus fuit. Benedictus etiã

q nec venir nec mittere voluit: depositꝰ fuit: vbi
creatus fuit dñs Oldo de columna cardina/
lis qui fuit Martinus papa. 5. Secunda est
discordia ciuilis partialitatis: quãdo ciues reli
cto amore cõmunis boni: cõuertentesqz om/
nia ad ꝓpriũ cõmodũ discordant ad inuicem.
Nã vt inqt Ar. 2. politi. Ciuilitas quedaz cõ/
municatio est. Et ibidẽ. Politica est ordo qui
daz inhabitantiũ ciuitatẽ. Quãdo ergo ciues
nõ reguntur ſm ordinẽ nec sunt cõicatiui: ad
dissensiones veniunt. Tales sunt hodie quasi
in omnibꝰ ciuitatibus italie tyrãni qdã de qbꝰ
dici põt ꝙ sapiens ait ꝓuer. 29. Omnes ho/
mines pestilentes dissipant ciuitatẽ. Et vt idez
ait. xi. c. In benedictione iustoꝝ exaltabitur ci
uitas: ⁊ ore impiorum subuertetur. Impij eq/
dem ⁊ partiales nõ reipublice: sed proprie vti/
litati semp inuigilant. Contra quos ait. Cassio
dorus li. 3. epistolaꝝ. Nobilissimi ciuis est pa
trie sue augmenta cogitare. Et Tullius in pri
mo de officijs. Omnino q reipublice presunt
seruent duo precepta Platonis. Unuz vt vti
litatem ciuiũ sic tueantur vt quecunqz agũt ad
eaz referãt obliti cõmodoꝝ suoꝝ. Alteruz vt to
tum corpus reipublice curent ne dum partem
aliquã tueantur reliquas deserant. Ut eniz tu
tela sic procuratio reipublice ad eorum vtilitatẽ
qui commissi sunt: nõ ad eorum quibus cõmis
sa est: gerenda est. Qui autẽ parti ciuiũ consu
lunt partem negligunt: rem perniciosissimam
in ciuitatem inducunt seditionẽ atqz discordiã
Hinc apud athenienses magne discordie orte
⁊ in nostra republica non soluz seditiones: sed
etiam pestifera bella ciuilia: que grauis ⁊ for/
tis ciuis in republica dignus principatu fugi
et atqz oderit: tradetqz se totũ reipublice: neqz
opes aut potentiã cõsectabitur: totãqz eã sic tue
bitur: vt omnibus consulat nec nõ criminibus
falsis in odiuz aut inuidiã vocabit: omninoqz
ita iusticie honestatiqz adherescet: vt ea ꝯseruet
q̃zuis grauiter offendat: morteqz appetat po/
tius q̃z deserat illa q̃ dixi. Miseria oĩno ẽ am/
bitio honorũqz cõtentio: de qua preclare ẽ apd
eũdẽ Platonẽ. hec ille. Nã ⁊ antiqui romani
etiã pp rempublicã domesticas iniurias dissi/
mulabãt. Unde Valerius ma. li. 4. rubrica de
moderatõe. Stagippꝰ teciates hortantibꝰ ami/
cis: vt grauẽ i administratõe reipublice ⁊ emu
luz sibi vehementer aduersariũ: sed alioquin ꝓ
buz ⁊ ornatum viruz qualz rõne vel tolleret vel
submoueret: negauit se facturũ ne quẽ in tute/
lam patrie bonus ciuis locũ obtineret malus ⁊
improbus occuparet: seqz vehementi aduersa
rio vrgeri q̃z patriã egregio aduocato carere ꝑ
optauit. In eodẽ libro Valeriꝰ rubrica. Qui
ex inimicis iuncti sunt amicitia: aliud refert exẽ
pluz. Emilius inquit lepidus bis consul ⁊ põ
tifex maximus splendoreqz hoꝝ par vite graui
tate diutinas inimicitias cũ Fuluio flacco eius
dez amplitudinis viro gessit: quas simu ut cẽ
sores renunciati sunt in campo deposuit existi
mans eos nõ oportere priuatis inimicitijs dis
sidere: qui publice summa iuncti essent ptãte.
O dãnosum virus in ciuibus italie a diabolo
disseminatũ. Iã iã vbiqz ꝑtialitates abundant
propter quas omne bonũ publicũ penitus de/
structũ est ⁊ euersum: omnisqz iusticia cõculca
ta ⁊ abiecta. Tertia est discordia importabi/
lis societatis eorum qui insimul cõueniũt aut
in vna domo aut in vicinia aut in religione aut
in aula principis aut in quocunqz collegio qui
discordant: nec vnus aliũ recto oculo respicere
vident: eo ꝙ nesciunt seruare regulaz Pauli
dicentis ad Eph. 4. Cũ omni hũilitate ⁊ mã/
suetudine cũ patientia supportantes inuicez in
charitate solliciti seruare vnitatẽ spiritus i vin
culo pacis. O infelix tp̄is hmõi conditio in q̃
ad modicũ tollerare socius nescit sociuz: frater
fratrem: ꝓximus ꝓximũ suum. Uix domꝰ re
peritur in qua nõ regnet diabolus discordie:
vix etiã vt sic dicam aliqua cõgregatio eoꝝ qui
vocant iusti. Ubiqz secte vbiqz dissensiones
vbiqz voluntatũ ⁊ aioꝝ cõtrarietates. O quã
tos decipit ꝑ̄sumptio ꝓpria ⁊ suiipsiꝰ elata opi
nio: qui dũ suas discordias imo ⁊ odia ignita
cõsiderãt formã sibi cõsciẽtiã: dicũtqz zelo ⁊ cha
ritate odire ad discordare. Taceo qđ scio qđ vi
di quodue quotidie de multis q sancti reputan
tur expior. Unũ dico ꝙ vbi cõcordia nõ ẽ: nõ
habitat ipse xp̄s. Dixit. n. Math. 18. Ubi fue
rint duo vel tres cõgregati in nomine meo: in
medio eorũ sum. Et Ecc. 25. sapiens notabili/
ter est locutus. In tribꝰ inquit beneplacitũ est
spiritui meo que sunt grata corã deo ⁊ homini
bus. Cõcordia fratrum: amor proximorũ: vir
⁊ vxor bene sibi consentientes.

Qđ discordia offendit omne bonuz homi/
nis: spirituale. s. corporale ⁊ tpale. Cap. 3.

T Ertiũ mysteriũ declarãdũ de discor/
dia dr̄ offensio. Offendit nãqz discor
dia tria desiderãda bona. Primum
bonũ spirituale. Secũdũ bonũ corporale. Ter
tium

tium bonū temporale. Primū bonū quod
offendit discordia dicitur spirituale bonū.s.ani
me: nā nullū est peccatū adeo graue qd discor/
dantibus nō fiat facile. Ex illa siquidē puene/
runt ire: rixe: odia: inimicitie: ⁊ lites: cōtentio
nes: mendacia: periuria: blasphemie: homici/
dia: obstinationes: ⁊ cōtemptus sacramentoꝝ
ecclesie. Propter illā pleriqꝫ p annos ⁊ ānos
nec confiteri nec cōmunicari curant. Propte/
rea figurata est discordia p bestiam de q̄ Joh.
Apo.13.ait. Vidi de mari.i.de amaro corde
discordātiū: bestiā ascendentē.i.discordiā ha/
bentē capita septē.i.septē capitalia vitia: ⁊ cor
nua decē.i.transgressionē decē pceptoꝝ: ⁊ su/
per cornua eius diademata decē.i. gloriaꝫ de
malo: quoniā discordātes ⁊ ptiales letantur in
malis suis. Secundū bonum qd offendit di
scordia dicit̄ corporale. Facit namqꝫ discordia
cor discordātiū triste. Et vt dicit̄ puer.17. Ani
mus gaudens etatē floridā facit. Spiritus tri/
stis exsiccat ossa. Et Ecc.30. Jocūditas cordis
hec ē vita hois: ⁊ iteꝝ ibi. Ante tp̄s senectam
adducit cogitatus. Tertiū bonuꝫ qd offendit
discordia dicit̄ tpale. Vt eniꝫ Salustius ait i iu
gurtino. Cōcordia pue res crescunt: discordia
maxime dilabunt̄. Et Tulli⁹ d amicitia. Que
dom⁹ tā stabilis q̄ ciuitas tā firma q̄ nō odijs ⁊
dissidijs fundit⁹ possit euerti. Patet h̄ p expiē
tiaꝫ i romane reipublice desolatōe. Cur dstru/
cta: cur desoluta: cur ad nihilū deducta roma/
noꝝ gloria atqꝫ potentia. Fatua certe salsaqꝫ
fuit opinio eoꝝ q dixerūt romā defecisse eo ꝙ
ibi acceptat⁹ sit cultus xp̄i: ob qd indignati ip/
soꝝ dij ciuitatē ipsam odio graui sunt psecuti.
Et lꝫ Aug. satis copiose cōtra sic dicentes di/
sputet in li. de ci. dei. Tamē nō desunt poete ⁊
historiographi q dicūt romanoꝝ regnū āplis/
simū fore depditū ppter ciuilia bella. Pro/
pterea Lucan⁹ in pncipio primi sui libri sicā/
tat. Bella p emathios plusq̄ꝫ ciuilia campos.
Jusqꝫ datū sceleri canim⁹ populūqꝫ potentē.
In sua victrici cōuersum viscera dextra. Co/
gnatasqꝫ acies ⁊ rupto federe regni. Certatuꝫ
totis cōcussi virib⁹ orbis. In cōe nefas isestis
obuia signis. Signa pares aglas ⁊ pila minā
tia pilis. Quis furor o ciues q̄ tāta licētia ferri
Gentib⁹ inuisis latiū pbere cruorē. Cūqꝫ sup/
ba foret babylon spoliāda tropheis. Ausonijs
vmbraqꝫ erraret crassus inulta. Bella geri
placuit nullos habitura triūphos. Heu q̄ꝫtuꝫ
terre potuit pelagiqꝫ parari. Hoc quē ciuiles
hasuerunt sanguine dextre. Vnde v. nit titā:
⁊ nos vbi sidera fundit. Quaqꝫ dies medius
flagratib⁹ estuant horis. Et q̄ bruma rigēs et
nescia vere remitti. Astringit scythicū glaciali
frigore pontū. Sub iuga iaꝫ seres iā barbar⁹
ijsset araxes. Et in.2.li.ait. Sūmuꝫ brute ne/
phas ciuilia bella fatemur. Qui igit̄ cōsiderat
romane vrbis interitū de qua dicitur. Roma
quāta fuit ipsa ruina docet. Facile cognoscere
poterit quāta sit discordie vis ad nocenduꝫ ad
perdēdū ad destruēdū: ⁊ annihilādū omne re
gnū. Sꝫ adhuc nobis se offerūt exēpla tot flo/
rentissimaꝝ ciuitatū italie: in qb⁹ vident̄ pala/
tioꝝ ruine desolationes viaꝝ ⁊ plateaꝝ: pauci
tas pplorꝝ ⁊ pristine dignitatis ac felicitatis an
tique oimoda diminutio. O Bononia studio
ruꝫ mater. o Janua regina maris. o Parma
o Esculū. o Placētia. o Assisiū. o Viterbiuꝫ
O alie ciuitates ⁊ terre q̄ discordijs ⁊ ptialita/
tibus locū dedistis. Vbi est gloria vr̄a: vbi po
puli multitudo: vbi antique diuitie. O discor/
dia maligna. o discordia detestāda. Propter
illā nēpe ciuis insurrexit in ciuē: frater i fratrē
amicus in amicū: ⁊ platee ciuitatū humāo san/
guine sunt madefacte: atqꝫ in dies ciuitatū cō/
ditōes deteriorate ex eo ꝙ omne regnū vt dcm̄
est in principio in se ipsum diuisum desolabit̄
a qua desolatione liberet nos xp̄s iesus dei fi/
lius qui cū patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat
per infinita secula seculorum. Amen.

Feria secunda tertie hebdomade in quadra
gesima: de diuitijs a quaꝝ cupiditate: amore/
qꝫ inordinato retrahendi sunt penitentes q cu
piunt eternas ⁊ celestes diuitias possidere.

Sermo. .40.

e

Jecerunt illum ex
tra ciuita
tem. Scribuntur hec verba
originaliter. Luc.4.ca. ⁊ in
euangelio hodierno. Hor/
ribile satis est audire ꝙ naza
reni eiecerunt christum foras
materialem ciuitatem: sed multo magis dete/
stabile est ꝙ christiani ipsum de suo corde re/
pellant. Et licet multa sint vitia atqꝫ peccata
propter que christus a multis contemnitur: ve
rūtamen vnum est satis generale auaricia.s.
propter quā pauci sunt hodie qui christum ve
lint habere. Vt eniꝫ dicit̄ Hiere.2.ca. A ma
iore vsqꝫ ad minorē omnes student auaricie:
⁊ a propheta vsq̄ꝫ ad sacerdotem cuncti faci/

unt dolum. Est autem auaricia immoderatus amoꝛ pecunie: vt dicit Aug. ꝑ pecuniã intel/ligendo quecũqꝫ tꝑalia bona que possideri possunt. Nam. i. q. 3. c. totum. dicitᷣ. Totum quicquid homines habent in terra: omnia quoꝛuꝫ domini sũt pecũia ẽ. Propterea vt homines ad veram pniam per diuitiarum cõtemptum proueniãt i pñti i sermõe ð diuitiis erimꝰ lo. u turi: i quo tria mysteria erũt declaranda

Primũ dr̃ damnatio.
Secundum conditio.
Tertium malignatio.

Qð amoꝛ inoꝛdinatus diuitiarũ rep̃hendiť ⁊ damnať vbo ⁊ exemplo tã a scis q̃ꝫ a philo/sophis moꝛalibus. Capitulum. .i.

Rimũ mysteriũ declarãdũ de diuitiis dr̃ dãnatio. Dãnať siquidẽ non solũ a scis: verũ etiã gẽtilibꝰ ⁊ moꝛalibꝰ philosophis. Et vt clarius hẽať q̃ritur vtrũ diuites diuitias hñtes aut hr̃e volẽtes possint eternã salutẽ acquirere Et ꝙ nõ arguitur. Primo ꝑ testionia scãrum scripturarum. Deide ꝑ dicta ⁊ exẽpla philosophoꝝ. Ingt sapiẽs Ecc. 3. c. Si diues fueris nõ eris imunis a delicto. Et puer. 28. Qui festinat ditari ñ erit inocens. Et Dauid p̃s. 33. Diuites eguerũt ⁊ esurierũt. Et. 1. Thi. 6. Qui volũt diuites fieri icidũt i tẽptationẽ ⁊ lãqueos diaboli ⁊ desideria mlťa stulta ⁊ noxia q̃ dmergũt hoies i iteritũ ⁊ ꝑditõꝫ. Et Iac. 6. c. Agite nũc diuites ploꝛate vlulãtes i miseriis vestris q̃ aduenient vobis. Diuitie vestre pu/trefacte sũt: ⁊ vestimẽta vestra tineis cõesta sũt. Aurũ ⁊ argentũ vestrũ erugiauit: ⁊ erugo coꝝ i testimonium vobis erit ⁊ manducabit carnes vestras sicut ignis. Et Agu. in. li. 83. q. Charitatis venenũ ẽ spes adipiscẽdoꝝ. E Hier. ad Eustochiũ. Diuinis euãgelii vocibus in/tonat. Nẽo põt duobꝰ dñis seruire. Et audeat q̃squã xp̃ꝫ mẽdacẽ facere do ⁊ mãmone suien do. Vociferať ille sepe. Qui vult venire post me abneget semetipsũ ⁊ tollat crucẽ suaꝫ ⁊ seq̃t me. Et ego onustꝰ auro arbitror me xp̃ꝫ seq. ⁊ idẽ ad Iulianũ ait. Diuitẽ purpuratũ gehẽne suscepit flãma. Lazarus paup plenꝰ vlceribus carnes putridas lãbebãt canes: ⁊ vix de micis mẽse diuitis miserã sustinebat aiam: in sinu Abrahe recipiť: ⁊ tanto patriarcha parẽte letať. Difficille imo impossibile est vt pñtibus q̃s ⁊ futuris fruať bonis: ⁊ hic vẽtrẽ. ⁊ illic mẽtẽ ipleat: vt ð diuitiis trãseat ad diuitias: vt in vtroqꝫ seculo primꝰ fit: vt ⁊ i celo ⁊ in terra appareat gloriosus. hec ille. Et scũs scõrũ xp̃s Luc. 6. c. ait. Veh vobis diuitibus q̃ hẽtis cõsolationẽ vestrã. et idẽ Math. 5. Beati iquit pauperes spũ qm̃ ipsoꝝ est regnum celoꝝ. Et Math. 16. Facilꝰ est camelũ itrare ꝑ foꝛmen acꝰ: q̃ꝫ diuitem itrare i regnũ celoꝝ. Genitrix vo eiꝰ vgo scissima. Lu. 2. c. sic cecinit. Esurientes iplenit bõis ⁊ diuites dimisit innanes. Satis ẽt dãnabiles foꝛe diuitias xp̃s ⁊ sci exẽplo pariter ⁊ ope demõstrarũt. Paup siqdeꝫ xp̃s ex paupere mr̃e natus vsqꝫ ad patibulum crucis paupeꝫ vitã duxit. Vñ Ber. i sermone quodã ait. Diuꝫ bonoꝝ eterna i celis affluẽtia suppetebat: sed paupta s non iueniebať in eis Hãc itaqꝫ dei filius cõcupiscẽs descẽdit vt eã sibi assumeret ⁊ sua estimatione illã faceret preciosã. De pauptate aũt xp̃i dixi i sermone de natiuitate. Pauperes adhuc ipse voluit eẽ ap̃los suos: ꝓ quibus dicit Crisogo. sup Math. Si bonũ eẽt aurũ h̃ vtiqꝫ dedissꝫ ap̃lis xp̃s: q̃ eis ineffabilia cõtulit bona. Nũc aũt nõ solũ nõ dedit sꝫ etiã hr̃e prohibuit. Vñ ⁊ Petrꝰ i pau/ptate gloꝛiať dicẽs. Aurũ ⁊ argentũ nõ ẽ mi/hi. Phi insup atqꝫ gẽtiles suo modo dãnabi/les ⁊ ꝑiculosas eẽ p̃dicãť diuitias tꝑales: ⁊ illas fatẽtur noxias. Vñ Tulliꝰ in p̊ de officiis ait. Pecunie fugiẽda cupiditas ẽ. Nihil ẽ eni tã angusti animi tãqꝫ pui q̃ꝫ amať diuitias. nihil honestiꝰ magnificentiusqꝫ q̃ꝫ pecuniã cõtẽneť. Et Seneca ad Lucillũ. Aude hospes ꝯtẽnere opes: ⁊ te quoqꝫ dignũ finge do. Nemo alius est deo dignoꝛ q̃ꝫ q̃ opes ꝯtẽp sit. Et idẽ i libro de trãquillitate animi iducit exẽplum de verba Zenonis. zeno iquit noster cũ omnia sua audisset submersa. Iubet me dixit foꝛtuna expedi/tius philosophari. Et Valeriꝰ maximꝰ ð Anaxagoꝛa dixit: ꝙ cũ pꝰ lõgã ꝑegrinationẽ rediisset in patriã: oiaqꝫ sua dissipata vidisset retulit. Nõ eẽꝫ ego saluꝰ nisi ista ꝑiissẽt. Et ð Crate thebano dicit Hier. ad Paulinũ. Et ponitur 12. q. 2. c. gl̃ia ep̃i. Crates ille thebanꝰ hõ quõdã ditissimꝰ cũ ad ph̃ãdũ athenas ꝑgeret ma/gnũ auri põdus abiecit: nec putauit se posse ⁊ virtutes simul ⁊ diuitias possidere. Et contra Iouinianum idem sic loquitur. Leguntur plurimi philosophoꝛum diuitias non tantum contempsisse: sed etiam abiecisse: quasi impe/dimentũ sapiẽtie ⁊ virtutis. Fecit h̃ Socrates quem omniũ ph̃oꝝ secte tanq̃ꝫ sapientie ⁊ virtutis vnicũ fontem venerantur. Et Lact. li. i. di. isti. ait. Nã ⁊ abiecisse quosdã res familiares suas

res suas

rẽs suas renunciasse vniuersis voluptatibus
cõstat vt solã nudãqz ṽtutẽ nudi expeditiqz se
querent. Cõcludimus ergo ꝑ oia dicta ꝙ di/
uites cũ quibus virtutes stare nõ possũt eternã
salutez nõ hẽbũt. Sz ꝯ obiici põt. Dicit enim
ꝓuer. 13. redemptio aie viri diuitie ꝓprie. Et
ꝓuer. 27. Propter inopiã multi deliquerũt.
Et Salustius in catilinario. Semꝑ in ciuita
tate qbus opes nulle sunt bonis inuident: ma/
los extollũt: vetera odere: noua exoptãt: odio
suaꝝ reꝝ mutari oia studẽt. Et Ar. 4. Ethi.
Diuitie sunt vtiliũ. Et. 2. rheto. Vnũ aliquid
necessarioꝝ ẽ substãtia. Et idẽ. O is indigẽtia
mala est. Et. i. politice. Res possessa organuz
est ad vitã. Et. 2. politice. Confert multitudo
substãtie. Et in euangelio Luc. 19. de Zacheo
diuite ⁊ ꝑncipe publicanoꝝ xp̃s dixit. Hodie
huic domui salus a deo facta est. Et Math. 8.
c. Centurionẽ sub se milites habẽtẽ nõ dãna/
uit: ſꝫ potius approbauit fidẽ eius. d. Nõ iue
ni tãtã fidẽ in israel. Rñdeo ad hãc q̃stionẽ ꝙ
diuitie possunt haberi cũ peccato: ⁊ absqz pctõ.
Cũ pctõ habent triplici rõne. Prima dicit in
ordinate affectionis. Secunda impie iniustifi/
cationis. Tertia indebite dispensatõis. Pri/
ma rõ q̃re dãnabiles sunt diuitie dicit inordi/
nate affectiõis: cũ qs ad illas inordinate afficit
cõstituens in eis beatitudinis finẽ. Et sic itelli
gunt oẽs auctoritates q̃ videntur cõcludere ꝙ
diuites saluari non possunt. s. qñ diuitias dili/
gunt tãq̃ȝ summũ bonũ ꝑuipendentes deum.
Vnde in p̃s. Diũitie si affluant nolite cor ap/
ponere. Et Seneca ad Lucillũ. Diuitiaꝝ tibi
possessionẽ nõ interdico: sed efficere volo vt il/
las intrepide possideas. Quod vno cõseq̃ris
mõ si te etiã sine illis beate victuꝝ ꝑsuaseris tibi
ꝓpterea Aug. li. i. de ci. dei. c. 10. ait. Cũ apo/
stolus dicit. Qui volũt diuites fieri incidũt in
tẽptationẽ ⁊c. ꝑfecto in diuitijs cupiditatẽ re/
prehẽdit: nõ facultatẽ: quã p̃cipit alibi dicens.
P̃cipe diuitib⁹ hui⁹ mũdi nõ supbe sapbe neqz
sperare in incerto diuitiaꝝ: sed i deo viuo qui p̃
stat nobis oia abundãter ad fruẽdũ. Et Hie.
ad Saluinã de Nebridio ⁊ viduitate. Nec di/
uiti obsunt opes si eis bñ vtat: nec pauperem
egestas cõmendabiliorẽ facit si inter sordes ⁊
inopiã peccata nõ caueat. Vtrũqz nobis testi/
moniũ ⁊ Abrahã patriarcha ⁊ quottidiana exẽ
pla suppeditãt quoꝝ alter i sũmis diuitijs ami/
cus dei fuit. Alij quottidie in sceleribus depre
hensi penas legibus soluunt. De Abrahã in/
suꝑ idẽ ad Pamachiũ ita scribit. Diues erat
Abrahã auro argẽto pecore possessione: multã
qz familiã habebat ita vt ad subitũ nunciũ ama
re posset exercitũ iuuenibus electis. Et q̃ttuor
reges qui fugerant in Helan secutus occide
rat: tñ post crebrum hospitalitatis officiuz dñ
homines non recusat suscipere meruit deum.
hec ille. Damnatur ergo non diuitiarum pos/
sessio: sed illarum nimius superfluusqz amor.
Sunt aũt hec amoris vitiosi tria principalia si
gna. Primum cũ quis sine rerum indigẽ
tia plus debito i diuitiis acquirendis se occu/
pat ⁊ affligit. De quo dicitur. Ecclesiastes. 4.
c. Vnus ẽ ⁊ secũdũ nõ hꝫ: nõ fratre non filiũ
⁊ tamen laborare non cessat nec satiantur ocu
li eius diuitiis: nec recogitat. d. Cui laboro ⁊
fraudo animam meã bonis. In hoc quoqz va
nitas est ⁊ afflictio pessima. Secundũ signuz
ꝙ quis inordinate diligit diuitias est cum illas
quibus ipse non egit ꝑꝑ deum pauperibus di
spẽsare recusat. Et de hoc diffusius loquemur
in sermone de elemosyna. Tertiũ signuz ẽ
cum quis se diuitiarum seruum facit. Nã sũt
nonnulli qui diuitias etiam ad proprium cõ/
modũ necessitate vrgẽte exponere nolũt. No
ui ⁊ ego Joh. fusco venerabil' ecl'ie scẽ Marie
maioris de vrbe canonicũ ditissimuz q̃ȝ plura
beneficia habentez: eratqz ei substantia multa:
abundabat vino frumẽto armentis ⁊ pecunijs.
Remanserant etiã ei argentea vascula idumẽ
ta pãni libri ⁊ alia plurima bõa quõdã fratris
eius cardinalis sancti Marci. Ipse tñ miser
⁊ miserior ceteris: auaricia victus panẽ ⁊ aquã
sepius comedebat. Mulam cui insedebat ne
famulũ precio detineret ipse solus gubernabat
ad dormiendũ sine lumine accedebat: calciat⁹
incultum lectũ intrabat. Dum infirmabat vir
post multos dies cuȝ mori iam temere incipe/
ret medicum aduocabat. Vestes antiquas et
laceratas deferebat: nec caloribus aut frigore
a labore poterat detineri: pro vno denario
pauperes suffocabat. Semper discurrebat
semper circuibat anxius ⁊ sitibundus ad the/
saurizandum. Crudelis alijs crudelior sibi ini
micissimus deo. O reprobanda conditio. o fe
ralis natura. o deniqz reprehensibile malum:
amare plus diuitias q̃ȝ deum q̃ȝ proximuz q̃ȝ
propriam animam: q̃ȝ etiã ⁊ corporalem vitã.
Propterea Seneca in li. de beata vita ait. Di
uitie apud sapientem virum in seruitute sunt:
apud stultum in imperio. Secunda rõ q̃re

dānabiles sūt diuitie dicit͛ ipie iiustificatiōis.
qñ aūt iniuste acquirūtur: aut iniuste possident͛
Tertia rō dicitur indebite dispēsationis: qñ
dispensantur aut his qbꝰ dispensari nō debent
⁊ de hoc dicemꝰ i sermone de elemosyna. aut
qñ expēdūtur ꝓdigaliter in his i qbus expēdi
nō debēt vt in supfluis edificiis cōuiuiis ⁊ in
dumentis ⁊ filibꝰ. Absqꝫ peccō hñtur diuitie
cū retinētur in vsum: nec pp illas offēdit͛ deus
aut ꝓximꝰ: sꝫ hñtur aut per iusta lucra acqsite:
aut ꝑ hereditariā successionē: illisqꝫ hō vtitur
moderate nō cōstituēdo in eis finem vltimuꝫ.
Quod diuitie affligūt eos q illas imodera
te amāt labore timore atqꝫ dolore: q̄re potius
sunt contēdēde q̄ꝫ diligēde. Capitu. .2.
Ecūdū mysteriū de diuitiis declarādū
s dr̄ cōditio. Repiuntur siquidē in diui
tiis cū plus debito diligūtur tres pessi
me conditiones. Prima dr̄ laboris. Scd̄a dr̄
timoris. Tertia dr̄ doloris. Prima ꝯditio
dr̄ laboris. Affligūt. n. diuitie se diligētes tri/
plici labore. Primꝰ dr̄ mētalis. Scd̄s corpo
ralis. Tertius cōsciētialis. Primus dr̄ la
bor mētalis: q2 mēs coꝝ qui diuitias amant:
nūq̄ꝫ pōt eē quieta: eo ꝙ cū in diuitiis sacietatē
querāt illā in eis nūq̄ꝫ inueniunt. Propterea
dicit sapiēs Ecclesiastes. 5. Auarus nō iplebi
tur pecunia. Et Hiero. ad Demetriadē vir/
ginē. Diuitiarū amor insatiabilis ē. Et Am/
bro. 47. di. c. sicut hi. Nec sacietas vnq̄ꝫ nec
finis adheret cupiditati. Et boetius in. 2. Si
quātas rapidis flatibꝰ icitus pōtus versat are
nas. Aut quot stelliferis edita noctibus celo si
dera fulgent. Tātas fundat opes nec retrahat
manum pleno copia cornu. Humanum mise
ras haud ideo genus cessat flere querelas. Et
Seneca ad Lucillū Vidisti aliqñ canē missa a
dn̄o frusta panis aut carnis apto ore captātē.
Quicqd excipit ꝓtinus itegꝝ deuorat ⁊ ad spē
venturi hiat. Idē euenit nobis qcqd expectan
tibꝰ fortuna ꝓiicit id sine vlla voluptate dimit
timꝰ statiꝫ ad rapinā alterius attoniti ⁊ erecti.
Et idē ad eūdē. Cōgerātur i te qcqd multi lo
cupletes possidēt: ⁊ vltra priuatū pecunie mo
dum fortuna te prouehat: auro tegat: purpura
vestiat: ⁊ ad hoc modus deliciarum ⁊ opuꝫ te
perducat: vt terram marmoribus abscondas:
non tm̄ habere sed calcare diuitias liceat. Ac/
cedant statue ⁊ picture: ⁊ quicquid ars vlla lu/
xurie elaborauerit maiora cupere ab his disces
Naturalia enim desideria infinita sunt ⁊ falsa
opinione nascentia: vbi desināt non habent
Et Juuenalis. Crescit amor nummi: quan/
tum ipsa pecunia crescit. Quid igitur prodest
ei qui multas habet diuitias si non quiescat vl
contentatur. Inquit enim Cicero in parado/
xis. Contentuꝫ esse suis pactus maxime sunt
certissimeqꝫ diuitie. propterea magis diues ē
qui scit cōtentari in paucis q̄ꝫ qui in multis sp
animo angustiantur ⁊ eget. Unde seneca ad
Lucillum. Breuissima ad diuitias per contē
ptum diuitiarum via est. Et iterum ad eūdeꝫ
Qui cum paupertate bene conuenit diues est.
Et iterum ibi de contentu pecunie multa dicū
tur ⁊ longissimis orationibus hoc precipitur
vt homines in animo non in patrimonio pu/
tent eē diuitias: cumqꝫ locupleteꝫ esse q paupꝫ
tati sue coaptatus est. Et iterum ibi. Quid mi
raris: quid stupes: pompa est. Ostenduntur
iste res non possidentur. Ad veras potius cō
uerte diuitias. Disce paruo esse cōtentus ⁊ il
lam vocem magnus atqꝫ animosus exclama.
Habeamus aquam habeamus polentam.
Secundus labor quo diuitie se diligentes
affligunt est corporalis. Propterea ait Orati
us. Impiger extremos mercator currit ad in
dos. Per mare pauperiē fugies per saxa per
ignes. Et sapiēs Ecclesiastes. 2. c. Cuncti di
es eius pleni sunt laboribus ⁊ erūnis. Ter
tius labor dicitur conscientialis: de quo Au/
gustinus in sermone de innocentibus. Lucrū
inquit in archa: damnuꝫ in conscientia. Quis
nam quot peccatis oneratur auarorum consci
entia misera. Ob cupiditatem namqꝫ fiunt ra
pine furta symonie violentie depredatōes vsu
re fraudes proditiones iniustitie: ⁊ vt sic dicā
omnia mala atqꝫ facinora. Unde Virgilius i
i. Eneidos ait. Quid non mortalia pectora co
gis auri sacra fames. quasi dicat. ad omnia ma
la. O voratrix animarum auaricia. o ardens
ignis cupiditatis. O pestiferum venenum sa
lutis. Magna siquidem incredibilisqꝫ multi/
tudo gentium propter auaritiam demergitur
in infernum. Secunda conditio pessima di
uitiarum dicitur timoris. Cruciant nempe se
diligentes timore continuo. Nam qui nimis
ad diuitias afficitur semper est pauidus: ti/
met inimicos: non minus formidat amicos:
non confidit in vxore: non i filiis nec in fortis
simis seris. Abscondit sepe aut in terra aut in
ter muros ꝑ timore pecunias. Terretur ad so
nitum venti: ad motum fenestre: ad saltuꝫ mu

ris suspicando semper omnia latrones eē. In
itineribus ei arborum vmbre terrorem incu/
tiunt: ꝛ vbiqꝫ semper viuit suspect⁹. Propte/
rea exclamat Boetius in. 2. de consolatiōe di
cens. O preclara opū mortalium beatitudo:
quā cū adeptus fueris securus eē desistis. Et
Iuuenalis dicebat. Cantabit vacuus coram
latrone viator. Propterea beatus franciscus
pauptatem cōplexus latrones non timuit dū
irruerūt i eū qn̄ ibat in pn̄cipio cōuersiōis sue
de Assisio versus Eugubiū. ꝓpterea de illo
dn̄s Bon̄. sicut dicit i rn̄sorio. Dum seminu
do corpore laudes decātat gallice zelator noue
legis latronib⁹ in nemore rn̄det sic ꝓphetice.
Preco sū magni regis. Audit i niuis frigore
ꝓiectus iace rustice futurus pastor gregis.

Tertia conditio diuitiarū dr̄ dolor. Afficiūt
nēpe dolore incredibili se diligētes cum dimit
tuntur aut relinquūtur in morte. Nam moriē
tes nihil de illis secū ferre pn̄t. Vn̄ Dauid in
ps. Dormierūt somnū suū: ꝛ nihil inuenerūt
oēs viri diuitiarū i manib⁹ suis. Et Io. 17. c.
Diues cum dormierit nihil secum affert: ape/
riet oculos suos ꝛ nihil inueniet. Appreben/
det eum quasi aqua inopia. Et vt Greg. inqt
3. moraliū. Nūqꝫ sine dolore perdit̄ qd̄ cum
amor̄ possidet̄. Propterea q diuitias estimāt
sicut debēt si illas aut viuētes pdāt: aut moriē
tes deserāt nō cōtristātur. Propterea Tulli⁹
in paradoxis ait de Biante penneo. Necnon
illum laudo sepe sapientem qui nominatur vt
opinor iter septē cuius cū prīam priēnē cepis/
set hostis ceteriqꝫ ita fugerēt vt multa de suis
rebus secum asportarent: cū eēt admonitus a
quodam vt idem ipse faceret. ego inquit facio.
Nam omnia mea mecum porto. Ille hec ludi
bria fortune: nec sua putauit que nos etiaꝫ bo
na appellamus.

Quod maligni sūt diuitiarū amatores eo
ꝙ subiciūt se terre vilissime: ꝛ deueniāt a regu
la ois creature: efficiunturqꝫ similes idolatris
Capitulum. .3.

Ertium mysteriū declarandū de diui
t tiīs dr̄ malignatio. ē quidē peccatū ma
lignū diuitias inordinate diligere: qꝛ
auaritia ab auri cupiditate nūcupat̄. Grauitas
aūt eius apparet ex triplici rōne. Primo rō
ne subiectionis. 2° rōne deordinatiōis. 3° rōe
idolatratiōis. Prio apparet grauitas aua
ritie rōne subiectionis. Vt. n. inquit Tho. 2.
2. q. iiз. Omne peccatū ex hoc ipso ꝙ ē maluꝫ
in aliqua corruptiōe seu priuatione alicui⁹ bōi
cōsistit. Inquātū aūt ē voluntariū consistit in
appetitu alicuius boni. Dupliciter ergo ordo
peccatoꝝ pōt attēdi. Vno° ex parte boni qd̄ p
peccatū cōtēnitur vel corrūpitur: qd̄ quāto ma
ius ē tanto peccatū grauius est. Et fm̄ h̄ pec/
catum qd̄ ē ꝯ deum est grauissimuꝫ. Alio mō
pōt attendi grauitas peccatorū ex pte boni: cui
inordinate subditur humanus appetit⁹: quod
quanto minus ē ac vilius tanto peccatū defor/
mius. Inter oia aūt bona exteriora minimuꝫ
ē ꝛ ifimū quod spectat ad tpales diuitias. Nā
si recte cōsideremus quid sit argētū. quid auꝝ
quid gemme. qd iocalia q̄libet preciosa: qd do
m⁹. quid alta palatia. quid famuloꝝ turba. qd
greges. quid armenta. qd deniqꝫ omnia que
diuitie vocari solent; profecto inueniemus nō
aliud eē preter terraꝫ. Terra aūt i ordine crea
turarū infimum hꝫ locum atqꝫ vilissimum eā/
qꝫ calcādā deus pedib⁹ hominū dedit. Vnde
Hierony. ad Demetriadē virginem ait. In
actibus apostolorū qn̄ dn̄i nr̄i iesu xp̄i feruebat
cruor. ꝛ recens erat i credētib⁹ fides: vēdebāt
oēs possessiones suas ꝛ ponebāt precia ad pe
des apostolorū: vt docerēt pecunias eē calcan
das. propter hoc insuper Seneca ad Lucilluꝫ
ait. Nihil natura quo auariciam nostram irri/
taret posuit in aperto. pedibus aurum calcan/
dum ac premendum dedit. ꝛ quicquid est pro
pter quod calcamur ac premimur. Illa vul/
tus nostros erexit ad superos ꝛ quicquid ma/
gnificum mirūqꝫ fecerat videri a suspicientib⁹
voluit ortus occasusqꝫ ꝛ properantis mundi
volubilem cursum tardos siderum incessus
si compares toti citatissimos si cogites quanta
spacia nunquam intermissa velocitate circume
ant. Alia deinceps digna miratu siue per or/
dinem subeunt: siue subitis causis mota profi
liunt: vt nocturni ignium tractus cali patescen
tes colūnas ac trabes defect⁹ solis ac lune inut
cē obstātū: hec supra nos itura disposuit. Au
rum quidē ꝛ argētū q̄si male nobis ꝯmitterēt
abscōdit. Nos fortune mala nostra tradidim⁹
nos in lucē per que pugnarem⁹ extulim⁹ nec
erubescim⁹ summa apud nos haberi: que fue
rūt ima terrarum. hec ille. Secundo apparet
grauitas auaricie ratione deordinationis. De
ordinat siquideꝫ auaricia homines vt peiores
fiant qualibet alia creatura. Nam vt dicit Au
gustinus. Iudicium maximum diuine bo/
nitatis est quod quelibet creatura cogitur dare
seipsam

seipsam. Auari vero omnia vellent appropriare sibi. Cōtra quoꝝ parcitatē ⁊ crudelitatez ad proximos dicemus in ſmo ne de elemosyna.

3° apparet grauitas auaricie ratione idolatrationis. Unde Paulus Eph. 5. d. ꝙ auaricia est idoloꝝ seruitus. Quod ſm Nicolauz de lira intelligendū est per quandā cōformitatē: qꝛ ita se habet auarus ad nūmū sicut ad idola idolatra: ꝓpterea qꝛ auari omnē spem suā ⁊ confidentiā ponunt in diuitijs. Hec ē itaqꝫ illa auaricia nequissima perditiōis mater: pietatis inimica: corruptrix animaꝝ: esca diaboli: ⁊ materia oīs pcti: quā q sequit̄ eijcit a se xp̄m: q nobis sit ꝓpitius vt valeamus sua gratia terrena omnia conculcare atqꝫ ad regna properare celestia: vbi sanctis associati benedicemus xp̄m gloriosum ⁊ laudabilem per infinita secula seculorum. Amen.

Feria tertia tertie hebdomade in quadragesima: de execrando ⁊ periculosissimo peccato symonie: propter quod nō parum damnificatur atqꝫ confunditur ordo ecclesiastice hierarchie.

Sermo. .41.

Wecunqz solueritis sup terram erūt soluta ⁊ in celo. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Math. 18. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Cōtulit saluator noster ministris ecclesie ⁊ sacerdotibus suis inestimabilē dignitatē cuz fecit eos spiritualiū dispensatores. Ideo tāto grauiꝰ estimatur si quādo peccant coꝝ delictū: qñ plura donoꝝ dei incremēta sumpserūt. Maxime autē dānat̄ in illis vitiū symonie qđ ex auaricia ꝓcedere noscit̄. Illud siqdē ē cā multoꝝ maloꝝ ⁊ cōfusionis damnosissime in ecclesiastica hierarchia: ob eā cām in p̄senti ſmone cōtra vitiū symonie nō nulla erimus disceptaturi: de quo cōtemplamur tria mysteria p̄ncipalia.

Primum dicitur diffinitio.
Secundū inductio.
Tertium punitio.

Quid sit symonia ⁊ vnde denominat̄: ⁊ q̄re est peccatū graue: ⁊ qd intelligitur ꝑ spirituale aut spiritualibus annexum. Capitulū. .1.

Rimū mysteriū cōtēplādū de symonia dicit̄ diffinitio: ⁊ Rica. in. 4. di. 25. ⁊ Tho. 2. 2. diffiniunt illā sic. Symōia est studiosa volūtas emendi vel vendēdi aliquid spirituale vel spirituali annexuz. Que diffinitio cōtinetur implicite in. c. q̄ studēt. i. q. i. Pro clariore aūt declaratōe notabimus tria primo denominationē. 2° rōnē. 3° determinationē. Primo cōsideremꝰ denominationē. Nā symonia denominat̄ a symone: de quo hr̄ act. 8. c. ꝙ cū vidisset qꝛ ꝑ īpositionē manꝰ apostoloꝝ daret̄ spūs scūs: obtulit eis pecuniā. d. Date mihi hāc ptātē vt cuicūqꝫ īposuero manus accipiat spm̄ sanctū. Petrꝰ aūt dixit ad eū Pecunia tua tecū sit i ꝑditōe ⁊c̄. Sꝫ nō vr̄ ꝙ sit cōueniēs ista denominatio: eo ꝙ Simō noluit vēdere spūalia: sꝫ emere. Et vt hr̄. 4. Reg. 5. Giezi spūalia vendidit Naamā syro: ergo nō magis debet dici symonia q̄ꝫ gezia. Rñdet Ric. vbi supra: ꝙ cōuenientiꝰ nominat̄ symonia q̄ꝫ gezia: qꝛ vitiū tā emptiōis q̄ꝫ venditiōis q̄ꝫtū ad voluntatē fuit i Symone mago. Ad h̄ eniz voluit emere pecunia donū spūs sancti: vt postea alijs venderet. Si tñ distincte loq volumus possumꝰ vendētes spūalia appellare gezitas ⁊ ementes symoniacos. 2° cōsideremus rōnē quare spūaliū emptio siue vēditio sit illicita. prima est ex pte vendētis. Scđa ex pte emētis. Tertia ex pte venditōis. Pria rō est ex pte vendētis: qꝛ ille q vendit supra spūalia nō ē illoꝝ dñs sꝫ dispensator. Vñ. 1. Cor. 3. c. apl's dixit: sic nos existimet hō vt ministros xp̄i ⁊ dispensatores ministerioꝝ dei. Scđa rō ē ex parte emētis. Ille q emit rez multo minore precio q̄ꝫ valeat iniuste emit. Sꝫ spiritualia sunt tante nobilitatis ⁊ ꝑfectōis: ⁊ ꝑ cōsequēs valoris ꝙ nulli p̄cio temporaliū rerum possent adequari. Unde ⁊ de sapientia que est res spūalis: dicit̄ Sap̄. 8. c. Preciosior est cunctis opibꝰ ⁊ omnia que desiderātur huic nō valent comparari.

Tertia ratio est ex pte venditōis: qꝛ q vtitur aliquo actu ad illud: seu alio modo q̄ꝫ ordinauerit deus inique facit: ⁊ tanto peius quanto illud est in se dignius. Ordinauit autem deus spiritualia gratis conferri debere hominibus per ministros eius: quod christus declarauit dicens. Mathe. x. c. Gratis accepistis gratis date: scilicet sacramenta: ⁊ alia spiritualia. Unde in concilio Tolletano. i. q. i. c. quicqd dicit̄. Quicquid inuisibilis gratie consolatione tribuit nunquaz questibus vel quibuslꝫ premijs venundari penitꝰ debet dicēte domino. Gratis accepistis gratis date. Et sic colligitur ꝙ symonia ꝓp dicta pctm̄ est mortale. Et supadditur rō ꝙ nullꝰ dꝫ excōicari nisi ꝓ mortali peccato: vt dictuz est in sermone de inobedientia. Sꝫ pro symonia debet quis excommunicari.

Unde. I. q.

Vnde.i.q.i.c.quicūqȝ sacros dr̄. Annathe/
ma danti.i.fiat ſm gloſam anathema accipien
ti ſymonia. Tertio cōſideremus determina/
tionem: quid intelligitur per ſpūalia aut ſpiri/
tualibus annexa. Et ſm doctores ſpūalia dicū
tur ſacramēta.ſ.baptiſmus: chriſma: euchari/
ſtia: ordo: penitētia: extrema vnctio: ⁊ bñdictio
nuptiarū: ꝓ quibꝰ dare pecuniaȝ vel recipere
vt preciū eorū eſt prohibitū: q2 ſymonia. An/
nexa vo ſpūalibus dicūtur dedicatio eccleſiaꝝ
conſecratio virginū: ⁊ aliarum reꝝ pertinētiū
ad cultum diuinū: benedictio abbatuȝ: abſolu
tio ab excōicatiōe vel aliis cenſuris eccleſiaſti/
cis: electio prelatorum eccleſiaſticoꝝ: cōfirma
tio eoꝝ: renunciatio: viſitatio ipſoꝝ prelatoꝝ:
correctio criminū vel deſiſtere a correctione in
iudicio eccleſie: cura aiarū: ingreſſus religiōis
ſeu monaſterii: eccleſia ſeu beneficiuȝ ſimplex
vel curatū prebenda: dignitas eccleſiaſtica. vt
archidiaconatus. prepoſitura ep̄atus ⁊ huiuſ/
modi. offm̄ ſepulture vel locus eccleſie cōſecra
tus ad ſepulturā: vel vbi iā eſt ſepultus aliqs:
capelle: ius p̄ronatus: ius ꝑcipiendi decimas.
Officia eccleſiaſtica vbi ē aliquid iuriſdictiōis
ſpiritualis vt economus. Vicedominꝰ ⁊ hu/
iuſmodi: ferre ſniam in iudicio eccleſiaſtico. ꝑ/
mutatio dignitatis eccleſiaſtice vel beneficii ⁊
ſilia. Paciſci ergo ꝓ his ſymonia eſt. Vñ dr̄
i.q.2.c.quā pio. Ceſſet ois pactio ceſſet ois cō
uentio.ſ.emptiōis aut vēditiōis. Notāduȝ tñ
q̄ ſi quis ſine pactione exp̄ſſa vel exactione cō
ferat aliquid ſpūale ſpūaliter hac intētione vt
pp illud recipiat tp̄ale: puta audit cōfeſſionem:
vel dicit miſſam: vel confert ordinem ſiue bñ/
ficium ⁊ ſilia principaliter: q2 ſperat pp hoc ſe
habiturū pecuniā: vel aliud preciū. Et ſilr qui
dat tp̄ale principaliter vt recipiat ſpūale. puta
euchariſtiā ordinē ſacrū bñficium ⁊ huiuſmōi
ſymoniā cōmittit mētalē q̄ mortale ē ſȝ Ric.
Tho. Ray. Hoſti. ⁊ Inno. Sȝ talˀ ſymonia
mentalis tollit̄ p pniam. ex̄ de ſymonia.c.man
dato. Vbi aūt nō fit pactio vel exactio vel prin
cipalis intentio ad tp̄alia i collatiōe ſpūaliū vel
receptiōe: ſed gratis ⁊ elemoſynaliter det̄ ali
quid ⁊ accipiatur ad ſuſtentationem nature vł
reuerentiam ſacramentoꝝ vel ad ſeruandum
laudabilē cōſuetudinem: licite ⁊ ſine ſymonia
dari ⁊ accipi pōt. Vñ Gre.i.q.2.c.ſicut epȝ.
ait. Eius oblatio nullā culpe maculaȝ igerit q̄
nō ex ambientis petitiōe ꝓceſſit. Nec ſymonia
ci ſūt tm̄ q ſpūalia vēdūt vel emūt. ſed ēt illi qui
i his mediatores ſūt: quos eccleſia grauiter pu
nit: ſicut pȝ.i.q.2.c.ſicut ep̄m.

Q̄d pecunia ē mā inductiua peccati ſymo
nie: q̄uo pecunia accipitur multipliciter ⁊ mul
tiplici munere. Capitulū. .2.

s Ecūdū myſteriū ɔtēplādum de ſymo
nia dr̄ inductio. Eſt nāqȝ huiuſmodi
ſceleris mā iductiua pecunia: ſumēdo
pecuniā large. vt in ſermone precedēti dictum
ē pro oi eo q̄ pōt tp̄aliter poſſideri. Pōt ēt pe
cunia dici quicqd precio tp̄ali eſtimari poteſt
ſeu mēſurari. Nō ſolum pecunia numerata i
monetis auri argenti ⁊ eris: vel ea q̄ cōiter cō
ſueuerūt emi vel vendi vt vaſa aurea: vł argē
tea aialia agri ⁊ huiuſmōi: ſed ēt p̄ces ex qbuſ
acq̄rit̄ fauor popularis ⁊ obſeq̄a tp̄aliter p̄ſtita
Vnde dicit Greg.i.q.i.c.ſūt nōnulli. Cum
virū iuſtū ꝓpha deſcriberet ait. Beatus q ex/
cutit manus ſuas ab oi munere. Q2 aliud eſt
munus ab obſequio: aliud a manu: aliud a lin
gua. Munꝰ ab obſequio: aliud a manu: aliud
a lingua. Munus ab obſequio ē ſeruitus ide/
bite ipenſa. Munus a manu pecunia ē. Mu
nus a lingua fauor.ſ.mūdanus. Et p quodli
bet hoꝝ munerū cū interuenit i ſpūalibꝰ com/
mittitur ſymonia vt ibidē Greg.d. Et ad idē
i.q.3.c.ſaluator. Vrbanus ait. Quiſqs res ec
cleſiaſticas.i.ſpūalia q̄ dei dona ſūt: nō ad hoc
ad qđ inſtitute ſūt: ſȝ ad propria lucra munere
lingue. vel indebiti obſeq̄i: vel pecunie largia
tur vel adipiſcitur ſymoniacus ē. Et q̄ꝫtuȝ ad
munus a lingua ſciēdū q̄ ſi qs p̄latus confert
bñficiū eccl'iaſticū ſeu dignitatē eccl'iaſticā: vel
aliqđ ſacr̄m ad preces alicuꝰ hac intentiōe p̄n
cipali vt eius precibꝰ cōferenti laus vel fama
acquirat̄: vel vt ɔriū euitetur ſymōiā cōmittit.
Et ſi p̄ces porrigūt̄ ab alio ꝓ idigno d̄ bñficio
curato vł ſimplici: ⁊ ille q porrigit ⁊ q exaudit
ſymōiaȝ ɔmittit: ſi ad p̄ces factas p̄ricipaliter.
Si āt p̄ces porrigūt̄ ꝓ digno: ⁊ ad idoneitatē
reſpicit̄. nō ad preces principaliter: nec rogās
nec conferens male facit nec ſymoniam com/
mittit. Si vo quis pro ſe preces porrigat de
beneficio ſimplici nō reputatur ſymonia ſi al's
ē dignus. Nā ſi indignus ſymoniacus repu
tatur. Et ſimiliter ſymoniam inducunt preceſ
ꝓ ſe porrecte de beneficio curato. ēt ſi alias ſit
dignus: quia ratione ambitionis ⁊ preſumpti
onis reputatur eoipſo indignus ſm beatum
Tho.in.4.di.25.⁊.2.2.q.cēteſima. ⁊ Ray.
in ſumma ſua. q̄ꝫtū ad munus ab obſequio re

putatur symonia qn̄ quis seruiret alicui prela/
to obsequio inhonesto. Sed quo ad obsequia
honesta videlicet ordinata vel ad vtilitatē ec/
clesie vel prelati rōnabileꝫ nō reputatur symo
nia: ita tamen ꝙ non principaliter seruiens fa
ciat propter illud consequēdū. Unde Greg.
ait. Ecclesiasticis vtilitatib9 deseruiētē ecclesia
stica oꝫ remuneratiōe gaudere. 12. q. 2. c. eccle
siasticis. Munus a manu ē cuꝫ daṫ pecunia ꝛ
huiusmodi. Ubi tn̄ notādū ꝙ pecunia pōt da/
ri ꝛ recipi licite ꝓ spūali ꝛ sine symōia qnqꝫ rō
nibus. p̊ rōne permutatiōis. 2° rōne sustētatio
nis. 3° rōne ꝓuocatiōis. 4° rōne punitiōis. 5°
rōne vitāde vexatiōis. Prio rōne ꝑmutati
onis. ꝓbaṫ sic. Qui vult remissionē peccatoꝝ
cōseq̄ dꝫ si pōt elemosynas facere. Un̄ Danie
lis. 4. Pctā tua elemosynis redime. Et Am
brosius de pe. di. i. c. medicina. Peccatis tuis
venūdatus es redime te pecunia tua. Dꝫ etiā
qs ꝓ adeptōe eterne vite tp̄alia cūcta daṫ. iuxta
illud Math. 6. facite vobis amicos de māmo
na iniquitatis. Scdo pōt dari pecunia rōne
sustētatiōis: sicut sacerdos ꝓ missa quā dicit ac
cipit pecuniā vel p̄bēdā: nō ꝙ illā accipiat ꝓ cō
secratione eucharistie. vel ꝓ orōnib9 ꝛ h9i. q̄si
p̄ciū: sꝫ vt stipēdiū sue sustētatiōis. Un̄ Aug.
i. q. i. in. c. iudices. ait. Accipiāt necessitatis su
stētationē a pplo: mercedē ministratiōis a deo
sic ꝛ ꝓphe antiq̄ testi si aliqn̄ recipiebāt aliqd i
ꝓphetando accipiebāt in modū elemosyne ad
sustētationē nō ad preciū ꝓphetie. Tertio
pōt dari pecunia ꝛ accipi rōne ꝓuocatiōis. Et
sic danṫ elemosyne paupib9 ad iducēdū eos ꝛ
excitādū vt orēt ꝓ benefactorib9 suis: nō loco
p̄cii: qꝛ orō spūalis ē ꝛ appreciari nō pōt. 4°
rōne punitionis. Exigiṫ qnqꝫ ab eo q absoluiṫ
ab excōicatiōe pecunia nō ꝓ ipsa absolutiōe: qꝛ
hoc eēt symonia sed i punitionē. 5° rōne re
dimēde vexationis. Nā anteq̄ꝫ ius acq̄riatur
alicui in bn̄ficio vel dignitate nō lꝫ dare ad re/
dimēdā vexationē suā: qꝛ eēt symonia: sꝫ post
quā fuerit adept9: ꝛ ius sibi acq̄situ vexationeꝫ
sibi iniuste factā super beneficio vel dignitate
licet pecunia redimere: sed non iustam vexati
onem vt si iuste accusaretur ꝛ huiusmodi.

Qualiter puniūtur symoniaci: tū per priua
tionē gratie diuine: tū ꝑ suspensioneꝫ ordinis
ꝛ bn̄ficii symoniace susceptoꝝ: tū et ꝑ obligatio
nē ad restituendum. Caplm. 3.

t Ertiū mysteriū cōtēplādū de symonia
dr̄ punitio. Punit ꝛ. n. hoc pctm̄ mul
tiplici pena. prima dr̄ grē dei perditio. Scd̄a
iusta suspensio. Tertia restitutionis obligatio.

Prima pena dr̄ gratie dei ꝑditio. Unde
i. d. i. c. q studet. Greg. nazāzenus ait. Iudas
oium redēptorē vēdidit: mox laqueo suspēsus
eādē redēptionis grām non obtinuit ꝛ merito
qꝛ nemo pōt retinere qd̄ vēdidit. Symon etiā
magus cū eādē grām spūs sci emere vellet: dā
natiōis sue sniam audiuit a Petro. dicit etiaꝫ
Aug. i. q. i. c. Sicut. ꝙ ignis sacrificii qui per
70. annos babilonice captiuitatis sub aq̄ vexe
rat extinctus ē antiocho. Iasoni vendente sa/
cerdotium q significauit ignē. i. grām spūs sci
nō lucere i symoniacis sacris. Scd̄a pena q̄
puniūtur symoniaci ē iusta suspēsio. Sūt enim
notorii symoniaci suspēsi ab ordinib9 ꝛ benefi
ciis symoniace susceptis. vt. i. q. i. c. statuimus
ꝛ. c. quisq̄s. Et hāc suspēsionē vr̄ Amb9 voca
re excōicatione. i. c. reperiūtur. i. q. i. s̄m glo.
Et tales. s. cōferentes ordines vel bn̄ficia ꝛ of
ficia eccl̄iastica ꝛ ista ēt recipiētes ꝑ symoniā si
sunt clerici debēt deponi ꝛ priuari oi offō ꝛ be
neficio simpl̄r si conuincātur de hoc in iudicio
ecclesie. Si sūt laici ꝛ mediatores symonie de/
bent excōicari. i. q. 2. c. si qs. Efficiūtur ēt isa/
mes: ꝛ q̄libet criminosus admittiṫ ad accusatio
nē eorum. ex de symonia. c. tanta. ꝛ. c. si dn̄s.

Tertia pena symoniacoꝝ ē restitutionis ob
ligatio. Nā s̄m Tho. pecunia recepta ꝑ symo
niā retineri nō pōt sed restitui dꝫ: nō cōferenti
qꝛ turpiter dedit: sꝫ dꝫ pauperib9 erogari: vel
illi ecclesie in cuius iniuriā data ē applicari: ꝛ
h̄ in oi symonia. Et s̄m Tho. ꝛ Innocētiū ꝛ
Ray. symoniacus q̊ ad beneficia simplicia vl̄
curata per symoniam recepta perdit fruct9: qꝛ
nō pōt illos recipere: ꝛ receptos tenetur restitu
ere: deductis expensis factis in vtilitatē eccl̄ie
ꝛ grā fructuum colligendoꝝ: ꝛ hoc qꝛ fur est ꝛ
latro in illo bn̄ficio: in veteri aūt testō: vt habe
tur. 4. Reg. 5. c. Giezi ꝑꝑ symoniā quā cōmi
sit accipiēdo pecuniā a naam syro quē Helise
us propheta curauerat: lepra percussus ē cū oi
bus posteris eius. Sed qd dicā. Quo me ver
tam. Qualiter v̄ba cōcludā. Audiuim9 ex his
que dicta sūt q̄ꝫ graue sit vitiū symonie: ꝛ tam̄
hodie vbiqꝫ regnat: vbiqꝫ sua tela proiicit. O
ecclesia dei. o sponsa decora agni imaculati xp̄i
iesu: quis in te preficit tot ignaros indoctos in
habiles ad curam animarum. Quis ordines
dignitates ꝛ beneficia tua tā multis indignis
tribuit. Audeo dicere ꝙ pessima illa ꝛ trucul ē

ta belua

ta belua symonia mala hec omnia fecerit. Et ne descendamus ad particularia tñ vnum tenere firmiter possumus: ꝙ si symonia cessaret a ministris ecclesie cũcta bene optimeqꝫ disponerent: ⁊ aias in peccatis alligatas absoluerent ac de diaboli laqueis liberarent: se vero non illaquearent: sed potius velut ministri digni adipiscerentur in hoc seculo dei gratiam: ⁊ in futuro sempiternã gloriam: in qua christus viuit regnatqꝫ per infinita secula seculorũ. Amen.

Feria quarta tertie hebdomade in quadragesima. de cogitationibus malis ⁊ vitiosis vitandis: propter quas solas ⁊ absqꝫ effectu operum exteriorum posset hõ dãnari. Ser. 42.

E corde enim exeunt cogitationes male. Verba sunt redẽptoris nostri originaliter Math. 15. c. ⁊ in euãgelio hodierno. Errat apud nõnullos opinio quidẽ satis falsa ⁊ periculosa: qm̃ nõ arbitrantur eẽ peccata q̃ p opera extrinseca nõ ppetrãtur: cũ tñ sꝫ rei veritatem multo plura sint mala que latent in corde in die iudicii manifesta fiẽda: q̃ꝫ ea que nunc apparẽt forinsecus ⁊ videntur: hoc autẽ euidenter satis aperuit oĩum doctor ihs xp̃s dei filius in lectione sancti euangelii. Qua pp vt qui veram penitentiam agere volunt: totaliter mũdẽtur: ⁊ quelibet expellantur facinora: in presenti sermone de cogitationib⁹ disseremus: de quibus tria mysteria declarabo.

Primum dicitur cognitio.
Secundum offensio.
Tertium remediatio.

Quod cogitationes cordiũ certitudinalit̃ cognosci nõ pñt nec a demonib⁹ neqꝫ ab ãgelis beatis: sed bene a solo deo quẽ nulluꝫ lateti secretum. Capitulum. .I.

P Rimũ mysteriũ declarãdũ de cogitationibus dr̃ cognitio. in q̃ vidẽdũ erit q̃liter cogitationes nostrorum cordium cognosci pñt. Et hoc tripliciter. p̊ respectu demonis. 2° respectu angeli. 3° respectu dei. Primo videndum ẽ qualiter cogitationes hoĩum cognoscuntur respectu demonis. De quo dubium esse potest. vtrum cognoscat secreta conscientie. ⁊ videtur ꝙ sic. p̊ q² officiuꝫ demonũ est accusare. Vnde Apoc. 12. Proiectus ẽ accusator fratruꝫ nostrorum. Ergo si in iudicio argueremur de secretissimis cogitationibus videtur ꝙ he nõ lateant accusatorẽ nostrũ. Secũdo arguitur. q² dicit Aug⁹. 12. super Geñ. ad litterã. Mali angeli cogitatiões nouerunt: q² multa p̃dicãt que nõ predicarẽt si cogitationes nõ nouissent. Tertio arguitur ex dictis Ar. 2. de anima. Notior est operatio q̃ꝫ potentia: ⁊ potentia q̃ꝫ substantia: quia per cognitionem operationis ⁊ potentie peruenitur in cognitionem substantie. Sꝫ substantia aie nõ potest latere diabolũ: g̊ nec eius operatio nec virtus: g̊ si cogitatio ⁊ affectio sunt passiones aie: ergo nõ possunt latere diabolũ. Sꝫ ꝯ arguitur ex dicto Aug. d. in. li. de ecclesiasticis dogmatibus. Internas aie cogitatiões diabolũ nõ videre certi sumus. Rñdet Boñ. ⁊ Ric. di. 8. 2. li. ꝙ duplex ẽ cognitio. Prima certitudinalis. ⁊ tali cognitione demones nõ pñt sciarum secreta rimari. Secũda est cognitio coniecturalis que est per aliquos motus seu p aliqua signa. Et qm̃ pauca sñt ita secreta quin prodeant in opera exteriora: vl' appareant p signa exteriora faciei: vel per signa corporis qđ diuersimode mouetur sm̃ diuersitatem affectionum. Hinc est ꝙ multe cogitationes nostre deprehendi possunt a malignis spiritib⁹: nisi arceantur virtute diuina. hec aũt cognitio potius ẽ cõiecture q̃ꝫ certe scie. Ad primũ ergo argumentum dicit Boñ. ꝙ in die iudicii non solum demon erit accusator: immo etiam ⁊ cor nostrũ. Vnde de exterioribus accusabit diabolus: de secretis vo ꝯscia ppria. Ad sm̃ pꝫ rñsio p dis. iam factã de duplici cognitione. Ad tertiũ vero. s. ꝙ notior est opatio q̃ꝫ suba. dicit Boñ. ꝙ verũ ẽ de operatione extrĩseca. De intrĩseca autem aia non hꝫ sp veritatem. Multe enim res sũt nobis note quarũ virtutes ⁊ operatiões nos latẽt. Vel dicẽdũ ꝙ illđ hꝫ locũ ĩ operatione nãli: nõ in opatione voluntaria. Opatio. n. naturalis sm̃ ꝙ naturalis est ita se nãliter nata est repñtare: nec se occultare põt: sicut nec substãtia: imo p ipsã manifestat̃ sbã dũ plus hꝫ de rõne actualitatis ac p h̊ manifestationis ⁊ lucis. In operatiõe aũt voluntaria secus est. Nã cũ substantia nãliter se rep̃sentet: sicut nãliter ẽ ⁊ se occultare non possit: opatio voluntaria sicut volũtate exiit in ec̃: ita ⁊ volũtarie manifestat̃: ⁊ ita occultari põt. imo ñ manifestat̃ nisi hõ velit. Talia aũt sunt que latent in secreto nostre ꝯscientie. Ideo q̃ꝫuis diabolus videre possit aiam ppria ṽtute: nõ

ni pōt illā ꝯspicere. Et sic ꝯcludit᷑ ꝙ certitudi
naliter demones archana pectoris nr̄i scire nō
valēt. Scd̄o vidēdū ē q̄liter cogitationes co
gnoscūt respectu āgeli. Et lȝ hermes i lib. quē
fecit de q̄tuor materiis. ⁊ quidā alii ꝯtēdant ꝓ
bare: nō latere ipsos āgelos cogitatōes nr̄as:
verūtn̄ i hac pte iherebo doctrie sci Tho. Col
ligo itaqȝ ex eius dcis i prima pte sūme. q. 57.
⁊ in. 2. scripto sen. di. 8. ar. 5. ca q̄ pro solutiōe
h⁹ dubii faciūt. Dico ḡ ꝙ cogitatiōes pn̄t du/
pliciter ꝯsiderari. vno mō ꝓut sūt i suo futuriti
one. Alio mō ꝓut sūt i sua pn̄tialitate. Pri/
mo modo. s. ꝓut cogitatiōes sūt future. natu/
raliter cognosci vel videri ab angelo nec ab ho
mine pn̄t. Cuius rō est q᷑ futura nō cognoscū
tur nisi ꝭm qd̄ habēt esse determinatū i sua cā.
Sȝ cogitatiōes cordis nō hn̄t determinatum
eē i volūtate q᷑ volūtas se hȝ ad vtrūlibet: ⁊ iō n̄
pn̄t cognosci. 2° mō cogitatōes cordis pn̄t
cōsiderari ꝓut sūt i sua pn̄tialitate. Et h̄ duob⁹
modis: vel ꝓut sūt in suo pricipio: vel ꝓut sūt
in signo. P° mō ꝓut cogitatiōes sūt solum
in suo pncipio. s. cogitatōes itellectu: ⁊ affectō
nes i effectu vel voluntate: ita ꝙ ex cogitatōi/
b⁹ nō resultat aliqd̄ exterius signū: puta aliqs
effectus vl̄ mot⁹ i corde: ⁊ sic sol⁹ de⁹ cogitatio
nes cognoscit. p° rōe cāūtatis: q᷑ ille solus co
gitatōes cognoscit cui soli subiacet itellectus ⁊
volūtas creature rōnal̄: ⁊ q solus pōt opari i eā
⁊ eius pncipale obiectū ⁊ finis vltim⁹. Sȝ h̄ ꝓ
priū ē dei: ergo nec āgelo nec hoi cōuenit: sȝ
soli deo: 2° h̄ ꝓbat᷑ rōne entitatis. Nā quanto
aliqd min⁹ habet de entitate tāto min⁹ hȝ de co
gnoscibilitate. sȝ cogitatōes minimū habēt de
entate: ergo ⁊ minimū de cognoscibilitate. ad
dit᷑ ⁊ alia rō. s. itimitatis. Nā quāto aliqd ē ma
gis secretū vel absconditū tāto minus cognosci
pōt. Sed cogitatōes cordis ipsi menti ⁊ intelle
ctui ⁊ voluntati sunt valde intime: eo ꝙ sunt a
principio intrinseco. s. itellectu ⁊ volūtate. Qd̄
patet q᷑ cogitare dicit actionē intrinsecā: ⁊ ideo
ille sol⁹ cogitatōes cordis pōt cognoscere q ipsi
mēti pōt se intimare talis aūt est sol⁹ de⁹. 2° co
gitatōes cōsiderari pn̄t ꝓut sunt in exteriori si
gno: ⁊ sic cognosci possunt ⁊ ab angelo ⁊ a de/
mone: vt dictū ē: ⁊ ab ipso hoie. 3° vidēdū est
⁊ ꝯcludēdū ex pmissis ꝙ cogitatōes cognoscū
tur ab ipso dn̄o. Ipsi nihil ē absconditū nihil
occultū: cognoscit ⁊ qcqd pȝ ⁊ qcqd latet. Vn̄
Job. 42. c. ait. Scio q᷑ oia potes: ⁊ nulla te la/
tet cogitatio. Et Eccle. 7. Nō te iustifices an̄
deum qm̄ agnitor cordis ipē ē. Et ps. 93. Do
minus scit cogitatōes hominū: ⁊ pmo paralip.
penul. Omnia corda scrutat᷑ dn̄s: ⁊ vniuersas
mentiū cogitatōes intelligit. Et Heb. 4. Oia
nuda ⁊ aperta sunt oculis dei. Et Joh. i. cano
nice. c. 3. Maior est de⁹ corde nr̄o ⁊ nouit oia.
Et. 32. di. c. erubescāt. Secretoꝝ cogitator et
iudex deus est. Et Seneca ad Lucillū. Quid
ꝓdest aliquid ab homine eē secretū. Nihil deo
clausuȝ ē. Ipse cogitationib⁹ nostris iteruenit.
Sic interuenit dico: vt nunq̄ȝ aliqn̄ inde disce
dat. Ex qb⁹ deprehendim⁹ quāta sit illoꝝ fatui
tas q gaudent delinquētes ab hoibus nō vide/
ri nec cogitāt deū omniū secretoꝝ omniūqȝ cor
diū esse inspector. Vnde ⁊ poeta Ouidi⁹ li.
14. metamorphoseos ait. Aspiciūt oculis supe/
ri mortalia iustis.

Qualiter in cogitatōe potest esse peccatuȝ: ⁊ ꝙ alia est cogitatio nature alia gratie ⁊ alia cul/ pe. Capitulum. secundum.

Ecundū mysteriū declarandū de co/
s gitationibus dicitur offensio. In q̄
disputandū venit: vtꝝ in cogitatione
possit homo peccare ⁊ offendere deū: ⁊ arguit᷑
pro vna parte ꝙ non. Nā omne peccatū aut ē
in voluntate aut in actu voluntatis. Sed cogi
tatio est actus intellectus: ergo in cogitatōe nō
potest esse peccatū. Sed in contrariū est auctori
tas iesu christi in euangelio presenti. Et iterū
in scripturis sepius cōfirmatur. Vnde ꝓuer.
15. Abominatio domini cogitatōes male. Et
Sap. i. Peruerse cogitationes separant a deo
Et prouer. 6. Deus odit cor machinans cogi
tationes pessimas. Et Esa. i. Auferre maluȝ
cogitationum vestrarum ab oculis meis. Et
55. c. Derelinquat impius vias suas: ⁊ vir ini
quus cogitationes suas. Et hiere. 4. c. Vsqȝ
quo morabūt᷑ in te cogitatiōes noxie. Et zach.
i. Conuertimini de viis vestris malis ⁊ cogi/
tationibus vestris pessimis. Et Math. 9. Cū
quidam de scribis dicerent intra se de christo.
hic blasphemat. cum vidisset iesus cogitatiōes
eoꝝ dixit. Quid cogitatis mala i corpib⁹ vr̄is
Rn̄deo itaqȝ ad hāc qōeȝ ex dict̄ Alex. i. 2. sū
me. ⁊ sci Tho. di. 39. 2. li. ar. 2. distiguēdo tri
plicē cogitationē. Pria ē nāe. Scd̄a gratie.
Tertia culpe. Prima est cogitatio nature:
quādo quis cogitat ea ad que naturaliter incli
natur: vt si quis sitiens cogitat de potu: si qs
grauatus somno cogitat de dormitione ⁊ h⁹i:
⁊ in talibus cogitationibus nō est peccatuȝ q᷑
ex his

ex his q̄ insunt a natura nec laudantur nec vi/
tupamur: vt dr̄.2.ethi. Secūda cogitatio dr̄
gr̄e.cū qs cogitat bene facere. Nā vt diximus
in primo huius operis s̄mone. Nō potest qs
a seipso cogitare bonū: qr vt inquit aug. in lib.
de p̄destinatione sanctoꝝ. Prius est cogitare
bonū q̄z credere: ꝛ ipsuz cogitare bonū ex deo
est. Notandū tn̄ ꝙ nō omnis cogitatio boni a
gratia est inspirāte. Nā cū duplex sit bonū.s.
quoddā de necessitate p̄cepti: quoddā sup ero/
gatione perfectōis: lz primū bonū semp sit ho/
mini inspiratum a deo: nō tamē semp secundū
quinimo posset ꝛ quādoqz diabolus pmittēte
deo talia bona suggerere: vt sub illoꝝ spē idu/
ceret ad grauiora mala: puta posset tēptare ali/
quem vt pniam faceret quā fecit beatus Frā/
ciscus: vt sub illa specie aut faceret illū de se mul
tum p̄sumere: aut ad fatuitatē puenire. Pro/
pterea laudo vt cū similes cogitationes ascen/
dunt in corde velit hō recurrere ad diuinū cō/
siliuz pariter ꝛ auxiliū ꝛ petere bonoꝝ ꝛ sancto
ruz viroꝝ iudiciū. Tertia est cogitatio culpe
quādo qs cogitat de pctō aliquo. Et hec cogi/
tatio pōt esse aliquādo meritoria: aliquādo ve/
nialis: aliquādo mortalis. Potest esse cogita/
tio de peccatis meritoria cū qs cogitat vel vt do
leat vel conteratur: sicut dicebat Ezechias esai.
38.ca. Recogitabo tibi.o.a.m.in.a.a.mee.
Vel cogitat qs peccata vt illa cognoscat: sicut q
hz cōfessiones audire varia peccata recogitat q̄
liter illa possit detestari siue punire. Quādoqz
cogitatio de peccatis pōt esse venialis.s.cuz qs
illa cogitat cū aliquali delectatione nō tamē ex
pposito nec ex deliberatione: sed potius ex q̄
dā surreptiōe. Qn̄qz insup cogitatio de pctis
est pctm̄ mortale: qn̄ videlicet qs cogitat illa cū
sensu deliberato ex delectatōe ꝛ cōplacētia pcti
mortalis: ꝛ q̄zuis nō sequatur actus exterior:
tn̄ volūtas depranaf: ꝛ maculaf interius: pro/
pterea graue periculū imminet his q nullā sibi
cōscientiaz faciunt de cogitationib⁹ turpibus ꝛ
immundis. Idcirco seruāda est Hiero. regu/
la ad Demetriadem virginē.d. Omniū opeꝝ
ꝛ cogitationū tuaꝝ speculatorē tuū deo crede.
Ideo caue ne quid loquaris aut cogites quod
oculos diuine maiestatis offendat.h̄ ille.

Quod vitari possunt peccata cogitationum
per exercitiū orationis: lectionis: operationis: ꝛ
per euitationem locutionis ꝛ auditionis ocio/
sorum verboꝝ: ꝛ nutritionis ipsarum cogita/
tionū: ꝛ per amaritudinem.

Capitulum. tertiuz.

Tertiū mysteriū declarādū de cogita/
tionibus dicitur remediatio: in quo
notabimus.tria principalia remedia
quib⁹ cogitationum peccata declinari possint.
Primuz est exercitatio. Secundum euitatio.
Tertium amaricatio. Primū remediuz est
exercitatio: aut in lectione aut in oratione: aut
in corporali occupatione. Et de h̄ ita dicit Hie
ro.ad Saluinaz de nebridio ꝛ viduitate. Sēp
in manib⁹ tuis diuina sit lectio ꝛ tā crebre ora/
tiones: vt omniū cogitationū sag̀tte quib⁹ ado
lescentia peuti solet huiuscemodi clypeo repel/
lantur. Et idē ad Rusticū monachū: ꝛ de cōse.
di.5.c.nunq̄z. Facito aliqd operis vt diabol⁹
te semp inueniat occupatū. Et idē ad Deme/
triadē virginē. Nec ideo tibi ab ope cessanduz
ē: qr deo ppitio nulla re indiges: sed ideo cū oi/
bus laborādū vt per occasionē opis nil aliō co/
gites nisi qd ad dn̄i ptinet s̄uitutē. Propterea
Ecc.33. dicif. Multā maliciā docuit ociositas

Secūdū remediū dicif euitatio. Qui vult co/
gitationes malas aut fugere aut vincere euitet
tria. Primo malā locutionē.s.ociosiorū ver
boꝝ: qr vt inquit apostolus.i.Cor.15.c. Cor/
rumpūt bonos mores colloquia mala. Et Ar.
7.politicoꝝ. Ex dr̄e de facili quodcūqz turpiū
fit ꝛ ipsum facere. Et Hiero. in epitaphio san/
cte Paule. Immūdicia ꝛ turpe verbū atqz la/
sciuū nūq̄z est de ore virgineo pferendū: qbus
signis libidinosus anim⁹ ondītur. 2° euitet au
ditionē: vt nō solū nō loquaf: verꝫ etiā nō au/
diat q̄ sordida sunt ꝛ vana: ꝛ cū viderit quosqz
de simlib⁹ colloquentes: velut de serpentib⁹ di
scedat ab eis. Tertio euitet nutritionē: vt si
cogitatōes irruant nō nutriat illas nō retineat:
nō in delectationē illoꝝ cōsentiat: sed conef eis
repugnare ipsasqz a se repellere q̄ztū pōt. Vn/
de Hiero. ad Eustochiū inquit. Nolo sinas
cogitatōes crescere: nihil in te babylonicū vel
cōfusionis adolescat. Dū puus est hostis inter
fice: nequitia elidaf in semine. Quia enim im/
possibile est in sensu hois nō irruere motū me/
dullaꝝ calore: ille laudaf: ille p̄dicaf beatus qui
statim vt cepit cogitatus interficit ꝛ allidit eos
ad petrā: petra aūt erat christus. Tertiū reme
diū dicif amaricatōis. Sicut matres cū a dulce
dine lactis filios puulos volētes retrahere sup
mamillas amara q̄dā apponere solent: vt illoꝝ
gustu cessent vbera suggere. Sic amaritudo
mētis cogitatōib⁹ imūdis admixta eas amaras

⁊ insipidas reddit. Est autē triplex amara me/
moria. Prima mortis: de q̄ sapiēs Ecc. 41.
O mors q̄z amara ē memoria tua. 2° amara
memoria ē vltimi iudicij: de quo ecclesia cantat
ꝓpheticū illud. Dies illa dies ire dies calami/
tatis ⁊ miserie dies magna ⁊ amara valde.
Tertia memoria est amara dn̄i nr̄i iesu christi
passio. Cū ergo q̄s stimulat̄ aculeis cogitatio/
nū maloꝝ: si diligenter recogitat se moriturū:
aut in dei iudicio rationē se reddituꝝ: aut vide
at xp̄m ꝑ se in cruce patientē: facile victor eua/
det. Ergo retineamꝰ corda nr̄a ne ipleant̄ ma/
licia maloꝝ cogitationū: vt sic valeamꝰ adipisci
in h̄ seculo dei gratiā ⁊ in futuro gloriā. Amē.

Feria quinta tertie hebdomade in q̄dragesi
ma: de religiosa votoꝝ emissione illorūq̄ ob/
seruātia: a q̄ multi deficiūt: q2 post impetratas
gr̄as vota ꝓmissa nō soluunt. Ser. 43.

Imperauit febri ⁊ dimi/
sit illā. Scribunt̄ h̄ ṽba ori/
ginaliter Luc. 4. c. ⁊ in euā/
gelio hodierno. Subuenit d̄s
ṽtute sua infinita necessitati
bus hoīz: si tñ ipsi religiosa
pietate ad eiꝰ auxiliū cōfluāt: sicut p3 i lectione
euāgelica i q̄ narrat̄ benigna condescensio xp̄i
ad sanādū socrū Symonis a magnis febribꝰ:
fecit tñ illd̄ rogatꝰ a suis. Sic ⁊ quottidie curāt̄
infirmi a varijs languoribꝰ: q̄bꝰ humanū p̄si/
diū succurrere minime valet: dei tñ adiutorio
salutē recipiūt. Id aūt plurimū ipetrat̄ nō solū
ꝑ deuotas orōnes: s3 etiā ꝑ fideliū votoꝝ emis/
sionē. Facto nāq3 voto deo ⁊ sanctis eiꝰ q̄z plu
rimi icolumitatis bn̄ficiū sūt adepti. Quia ṽo
magna ē igratitudo emittere vota ⁊ illa nō exo
luere: ꝓpterea i h̄ ſmone de voto aliq̄ necessa/
ria penitentibꝰ ꝑcurramꝰ. Nā Deutº. 23. dr̄.
Cū votū voueris dn̄o deo tuo nō tardabis red
dere: q2 reqret illd̄ dn̄s deꝰ tuꝰ. Et i psal. 49.
Redde altissimo vota tua. Et. 75. Vouete et
reddite dn̄o deo vr̄o. De voto itaq3 tria myste
ria principalia erunt declarāda.
Primū dicit̄ diffinitio.
Secundū prohibitio.
Tertiū dispensatio.

Quid sit votū: ⁊ d̄ septē cōditionibꝰ q̄ reqrū
tur ad hoc vt habeat rationē virtutis.

Capitulum. .I.

Primum mysterium declarādum de
voto dicitur diffinitio: i quo q̄d sit vo/
tū3 videamus. Et ex dictis sancti Tho. 2. 2. q.
88. ⁊ Ric. di. 38. q̄rti. sumo hāc diffinitione3.
Votū ē cōceptio melioris ꝓpositi aī delibera/
tione firmata. Ex q̄ diffinitōe colligunt̄ septe3
ꝯditōes q̄ reqrūt̄ in voto vt debite fiat. v3. pª dr̄
deliberatio. 2ª promissio. 3ª superrogatio. 4ª
ordinatio. 5ª Formatio. 6ª honestatio. Septīa
distinctio. Pria ꝯditio q̄ reqrit̄ i voto dr̄ de
liberatio: vt. s. fiat ex volūtate deliberata. Na3
vt dic̄ Ric. vbi. s̄. Votū dr̄ a volēdo. Vñ sic̄ i
nobis ē duplex velle. s. plenū: qd̄ ē velle deli/
beratiuū: ⁊ semiplenū: qd̄ ē velle ex subreptōe:
sic dico qd̄ ē duplex votū. s. votū qd̄ h3 plena3
rationē voti: ⁊ de ratōe talis voti ē q̄ fit ſcd̄m ex
deliberatōe: q2 vt dr̄. 20. q. 3. ca. p̄n̄s clericus.
Nullū bonū nisi volūtariū. Et. 15. q. i. c. nō est
Volūtariū sibi militē eligit xp̄s. Et ē aliud votū
qd̄ nō h3 plenā rōnē voti: eo q̄ nō fit cū delibe
ratiōe: s3 ex q̄dā subreptōe: ⁊ iō n̄ obligat. S3 i
h̄ orit̄ dubiū an teneāt vota q̄ fiūt i angustijs:
vtputa a mulieribꝰ tp̄e ꝑtus: ⁊ a nauigātibꝰ tp̄e
tēpestatꝭ: ⁊ ab ifirmis tp̄e ifirmitatis ⁊ similia.
Et q̄dā absolute ⁊ male rn̄dēt q̄ nō. Cōtra q̄s
dic̄ Guil. Qd̄ ē distinguēdū: q2 aut voca p̄dcā
fiūt ex intētōe deliberata ⁊ sic tenēt ⁊ obligāt vt
p3 i. c. sunt q̄ opes. 15. q. 4. Si ṽo fiāt ex subre
ptōe nō tenēt: i āgustijs tñ magis subripit̄ mēs
q̄z i pace ⁊ q̄ete: eo q̄ ſm Aug. i li. 83. q. Pas
siōes tristabiles plꝰ habēt alterare vsum rōnis
q̄z passiōes d̄lectabiles. Secūda ꝯditio q̄ req
rit̄ i voto dr̄ ꝓmissio. Scd̄m. n. Ric. ⁊ Tho.
vbi. s̄. Propositū solū ad faciēdū aliqd̄ bonu3
nō fac̄ votū: s3 ꝓpositū firmatū ꝓmissiōe. Et si
fiat corde etiā sine oris exp̄ssiōe: adhuc t3 ⁊ li/
gat i foro cōsciētie. Exp̄ssio. n. voti ꝑ voce3 re/
fert̄ ad interiorē deliberationē. S3 h̄ occurrit
vnū dubiū desputādū. Vix oē votū publicū ꝑ
exp̄ssionē vocis factū corā alijs sit votū solēne.
Et rn̄det Ric. q̄ differētia ē iter votū publicu3
⁊ solēne: q2 quodlibet votū corā multis ⁊ i pu/
blico ſcm̄ publicū dici pōt: s3 nō quodlibet tale
pōt dici solēne. Nō. n. dr̄ votū solēne nisi qd̄ i
se h3 aliq̄d annexū vt i publicū debeat venire et
ꝑ qd̄ vouēs ponit̄ sub alteriꝰ hoīs p̄tāte. Et ta/
le ē votū i susceptōe sacri ordinis: ꝑ que3 susci/
piens cōstituit̄ minister ecclesie ad deū publice
ſuiendū ⁊ pōit̄ sub ep̄i p̄tāte. Vñ tale votū eēt
solēne: etiā si p̄dictū ordinē ab ep̄o reciꝑet i se/
creto. Professio etiā i religiōe fcā i manu eiꝰ
q̄ eā pōt reciꝑe h3 in se aliq̄d annexū q̄ debeat i
publicū venire: vñ talis ꝓfessio solēnizat votu3
etiam si

etiã si fiat i occulto. Solẽnizat̃ ergo votũ ꝑ ꝓfes
sionẽ i religõe ⁊ ꝑ sacri ordinis susceptionẽ vt
pꝫ ex̃ q clerici vel vouẽtes. c. rursus. i glo. ⁊. c.
ꝙ votũ. Notãdũ tñ vt dr̃ i glo. 27. q. i. c. mu
lieres. ⁊ ex̃ de cõuersa. cõiu. c. ex pte. ꝙ i ꝓpria
domo vti vestib⁹ monach. lib⁹ ⁊ votũ facere nõ
solẽnizat votũ. Tertia cõditio que requirit̃ in
voto dicit̃ superogatio. Debet fieri votũ de bo
no superogatiõis ⁊ nõ de bono necessario: qꝛ
ad bonũ necessariũ homo tenet̃ etiã sine voto.
Sed magister sentẽtiaꝝ di. 38. q̃rti. dicit ꝙ vo
toꝝ aliud ẽ cõe: aliud singulare. Cõe ẽ qd̓ oẽs
in batismo faciũt: cũ spondent renũciare diabo
lo: vt habet̃ de cõse. dis. 4. c. pĩma igitur. ⁊. ca.
primũ interroget̃. Et tale votũ fit de his q̃ sunt
necessaria ad salutez. Ibi tñ diminute inuenit̃
ratio voti. Singulare votũ est cũ aliqs spõte ꝓ
mittit se ſuatuꝝ aliqd̓ bonũ ad qd̓ nõ tenet̃: ꝗ̃
uis teneat̃ post votũ. Hinc dr̃. 17. q. i. ca. sunt
q̃dã. Sũt q̃dã q̃ etiã nõ vouentes debem⁹: q̃dã
etiã q̃ nisi vouerim⁹ nõ debem⁹ sꝫ postq̃ꝫ ea d̓o
ꝓmittim⁹ necessario reddere ɔ̃stringimur. Sꝫ
hic emergit vnũ dubiũ. Utrũ vota q̃ fiunt sub
aliqua cõditõe: cõditõe illa cessante sint obliga
toria. Et rñdet Ray. in summa ꝙ duplex ẽ cõ
ditio. Una generalis vt si vixero: si potero: si
de⁹ voluerit: q̃ semꝑ itelligunt̃ etiã si nõ appo
nant̃: vt pꝫ. 27. q. 2. c. beata maria. Alia ẽ cõdi
tio spãlis: puta cũ qs vouẽdo dic̃: ꝓmitto face
re tale bonũ si ipetrauero sanitatẽ: si cõditio de
ficiat votũ nõ obligat. Facit ad h̓ qd̓ scribit̃. 32.
q. 8. c. nõ solũ. Et ex̃ de cõditõe apposita in di
spensatõe. c. veꝝ. ⁊ de resti. spo. c. oliꝫ. Quar
ta cõditio q̃ reqritur i voto dicit ordinatio. De
bet votũ fieri ipsi deo: qꝛ cũ vouere sit act⁹ latrie
soli deo debet̃. Sꝫ dubitat̃ circa h̓. qꝛ vota fieri
solẽt etiã sanctis. Sꝫ dicit Ric. ꝙ vota q̃ fiunt
sanctis nõ plene habent rõnẽ voti ꝑ cõꝑatõeꝫ
ad sanctos: sꝫ ad deũ. Qui. n. vouet scõ Iaco
bo ei⁹ ecclesiã visitare. Locutio siue mẽtalis si
ne vocalis q̃ dicit se visitaturũ sanctũ Iacobuꝫ
fit sancto Iacobo. sed obligatio ad implenduꝫ
illud qd̓ dicit̃ ꝓprie ⁊ simpliciter loquẽdo non
fit nisi deo. Uñ qd̓ est materiale in illo voto fit
scõ: ⁊ qd̓ ẽ formale fit deo. Quinta cõditio q̃
requirit̃ i voto dr̃ firmatio. Hec nãqꝫ ẽ forma
voti vt fiat deo de re bona ad bonũ finẽ: ꝓpte
rea dic̃ Ric. ꝙ votũ factũ ꝑꝑ malũ fineꝫ nõ te
net: nã magis depẽdet votũ a suo fine q̃ꝫ a sua
materia: qꝛ ſm phm. 2. metaph. Finis est cau
sa causaꝝ: sꝫ votũ factũ de materia mala ꝓpter
finẽ bonũ nõ tenet. Idcirco vouẽs se facturuꝫ
aliqd qd̓ est absolute bonũ: nõ tñ ꝑꝑ hoc inten
dens nisi finẽ malũ: grauiter peccat ⁊ nõ tenet
votũ: qꝛ talis aut intendit ꝑ illud votũ se posse
cõsequi finẽ illũ: aut nõ: si nõ iã nõ obligat se ꝓ
pter finẽ illũ: qꝛ sicut dicit phs. 3. ethicoꝝ. Ele
ctio nõ est impossibiliũ: ergo a simili nõ est ali
cuius impossibilis ad cõsequendũ. Si sic errat
qꝛ ſm Augu. in li. 83. q. Deo volẽte ⁊ auctore
nõ fit hõ deterior. Deterior aũt fit hõ ꝑ cõsecu
tionẽ finis mali. Sexta cõditio q̃ reqrit̃ i voto
dicit̃ honestatio. Debet votũ fieri de re hõesta
⁊ mã bõa: ꝓpterea dicit̃. 22. q. i. c. i malis. In
malis ꝓmissis rescinde fidẽ: i turpi voto muta
decretũ: qd̓ incaute vouisti ne facias: ipia ẽ ꝓ
missio q̃ scelere adimplet̃. Sꝫ dubitat̃ h̓ de Je
pthe: de q̊ hr̃ Judic. xi. ꝙ itersecit filiã suã sic
vouerat. Et tñ ad Heb. xi. numerat̃ iter illos
q ꝑ fidẽ vicerũt regna. g̊ vr̃ ꝙ possit fieri vo
tũ de re mala ⁊ inutili. Rñdet Ric. ꝙ votum
Jepthe ñ fuit obligatoriũ nisi ad imolãdũ aĩal
occurrẽs imolatitiũ. Et q̊ ad h̓ fuit licitũ ⁊ pla
cens deo: ꝙ ostẽdit victoria subsecuta. vnde in
occidẽdo filiã suã fuit fatuus ⁊ impius: de q̃ i
pietate postea penituit. Septima cõditio q̃ re
qrit̃ in voto dr̃ discretio. Dꝫ nãqꝫ fieri votũ di
screte prudẽter ⁊ moderate. Nã sicut ꝓhibita
ẽ indiscreta pñia: ita ꝓhibet̃ ⁊ votũ eius. Sed
qd de votis stultis vt sũt vota illorũ q vouẽt ñ
comedere caput: aut nõ comedere pedes: aut
non comedere colũbos: vel nõ lauare manus
⁊ silia. Rñdet Tho. ꝙ talia vota deridẽda sũt
poti⁹ q̃ꝫ seruãda. Accipim⁹ g̊ ex dictis quãta i
vnoquoqꝫ dꝫ eẽ maturitas i vouẽdo: quãta in
super diligẽtia in cõplẽdo qd̓ voto ꝓmissuꝫ ẽ.
Idõ dicit Ric. ꝙ oẽ votũ licitũ obligat vouẽtẽ
ad illud qd̓ vouit adiplẽdũ nisi i q̃ttuor casib⁹.
Un⁹ ẽ ꝑꝑ impotẽtiã adiplẽdi. Secũd⁹ ꝑꝑ au
ctoritatẽ supioris dispẽsandi. Terti⁹ ꝓpter de
fectum cõditiõis apposite: vt dictũ ẽ superius
Quartus qñ illud qd̓ tꝑe voti facti fuit licituꝫ.

Qd̓ vouere interdicit̃ septẽ generibus per
sonarum i quib⁹ est limitata rõnabiliter facul
tas vouẽdi.

Capitulum. 2.

S Ecundũ mysteriũ pricipaliter de voto
declarãdũ dr̃ probibitio. Nã probibẽ
tur septẽ gradus personaruꝫ vouere.
Primi sũt episcopi. Secundi clerici. Tertij
religiosi. Quarti pueri. Quinti filiifamilias.
Sexti serui. Septimi vxores. Primi qui nõ

pn̄tvouere sunt ep̄i. Ipsi.n.nō pn̄t facere vo/
tū q̄ dissoluat̄ vinculū ecclesie sine licētia dn̄i pa
pe.ex̄ de renūtiatōe.c.nisi cū pridē. Est enim
ep̄s ecclesie sue sponsus: vt dr̄ i.c. iter corpa/
lia.ex̄ de trāslatiōe ep̄i ⁊ electi. Jccirco nō pōt
emittere vota q̄ essent i p̄iudiciū sue cure.ex̄ de
voto ⁊ voti redēptōe.c.magna. Secūdi q nō
pn̄t vouere sunt clerici bn̄ficiati: q nō pn̄t voue
re pegrinationē aut aliud pp qd̄ habeāt relinq̄/
re ecclesiā sine licētia p̄lati sui.de cōse.di.5.ca.
nō oportet. Excepto q̄ pn̄t vouere ⁊ votū iple/
re etiā ep̄o ꝯdicēte de itrādo religionez: vt pȝ.
19.q.2.c.due sunt. Et similiter de accipiendo
crucē: vt habet̄ ex̄ de voto ⁊ vo.re.c.ex multa.
Tertii sunt religiosi ꝓ qbus dicit̄.20.q.4.c.
monacho. Monacho non lȝ votū vouere sine
cōsensu abbatis sui: si autē vouerit frāgēdū erit
Rō aūt potissima fm̄ Ric. q̄re religiosus nihil
vouere pōt est: qꝛ pensata humana ifirmitate: ⁊
religionis honore non posset se ad aliqd vltra
suā ꝓfessionē obligare: qd̄ nō posset iplere sine
qualicūqȝ p̄iudicio vel p̄iudicij piculo obserua
tōis cuiuslibet eoꝝ ad q̄ ex sua ꝓfessiōe tenet̄: ⁊
absqȝ piculo reddēdi se interdū onerosuȝ p̄lato
suo vel alicui seu aliquib⁹ fratrū suoꝝ ꝓpter sol
licitudines ⁊ modos singulares quos iterduȝ
haberent illi q essent ad plura q̄ȝ alij obligati.
Propterea tāte est altitudinis religionis votū
q̄ oia alia in ipsuȝ cōmutari possunt. Et iō ec/
clesia cōsiderans hui⁹ı voti altitudinē ⁊ hūane
nature infirmitatē voluit auctoritate dei voto
religionis nullū posse votuȝ aliud supaddi pp
piculū trāsgressionis vitādū Glo.tn̄.sup dc̄ō
c.monacho.dicit.monachū nō posse vouere eē
intelligēdū de voto abstinētie p qd̄ alij scanda
lizant. Quarti sūt pueri ante ānos puberta/
tis: qꝛ ꝓ illo tp̄e no habēt expeditū vsum rōnis
⁊ liberi arbitrij. Et vt dicit̄ ex̄ de regu.⁊ trāseū
tibus ad religionē.c.sicut tenor. Carens vsu
liberi arbitrij vouere nō pōt: qꝛ nō pōt cōsenti
re. Quinti sunt filijfamilias. Nā filiusfami/
lias qꝛ subest patri in his q̄ ad regimē dom⁹ et
familie ptinēt nō pōt de illis votū facere seu de
ptinentib⁹ ad illa sine p̄ris auctoritate. Sexti
sunt s̄ui: q nō possunt vouere aliqd eoꝝ q̄ ipos
ipediāt a s̄uitio dn̄oꝝ suoꝝ sine ipsoꝝ auctori/
tate ⁊ volūtate: sicut patet.54.di.c.ex antiqs.
⁊.c.si s̄uus. Septimi sunt vxores. Pro qui
bus notādū q̄ vir ⁊ vxor sibi sunt mutuo debi
tores in reddēdo debitū carnale. Jdeo qlibet
eoꝝ ꝓhibet̄ vouere de nō reddēdo sine licētia
alteri⁹. Sed qꝛ in dispensatōe dom⁹ ⁊ regim
ne familie mulier est subiecta viro: ⁊ nō ecōuer
so. Jdeo de ptinentib⁹ ad illa mulier nō potest
emittere votū sine licētia viri: sic pȝ.33.q.5.c.
Manifestū.§.ex p̄missis: ⁊.c.noluit. Jō nu/
meri.30.c.d.de⁹. Si vouerit vxor ⁊ iuramē/
to se cōstrinxerit: vt p ieiuniū vel ceteraꝝ rerū
abstinētiā affligat animā suā: i arbitrio viri erit
vt faciat siue nō faciat. Et forte hec ē causa: eo
q̄ mulieres magis ad vouenduȝ ꝓne sunt q̄ȝ
viri. Nec reprehēdim⁹ eas: qꝛ vouēt: sȝ qꝛ in/
discrete vota facere solēt. Sūt ⁊ sepe incōside/
rate ac leues: ⁊ vota emittunt irrationabilia ⁊
stulta: ꝓ qbus nō expedit vt sacerdotē ꝓ abso
lutione requirāt. Vir in hoc casu auctoritatem
hȝ soluēdi: nō ex vi clauiū q̄ i ipso nō ē: sed au
ctoritate presidentie quā in vxorē hȝ. Et cum
vxor obedire nollet viro dicenti sibi nolle eam
sua vota cōplere: pōt verbis supaddere vbe/
ra: ita tn̄ vt in oib⁹ modestiā gerat. volui sic
hec pauca dixisse: qꝛ noui mulierū importuni/
tatē que viros q̄nqȝ affligūt ⁊ vexāt vt sub vo
torum occasione licentiā eis largiantur vagā
di discurrendi ac expendendi pecunias dom⁹
cum dāno ⁊ detrimēto familie.

De dispēsatione votoꝝ ad declarationez
dubioꝝ q̄ super illa possent oriri. Capi. .3.

p Ertiū mysteriū de uoto declarāduȝ dr̄
dispēsatio. Pro cuius pleniore decla
ratione septē dubia sunt disputanda.
Primum vtrū expediat homini vouere. Se
cundum vtrum sit magis laudabile ⁊ merito
rium aliquid facere cum voto vel sine uoto.
Tertiuȝ vtrum expediet inducere iuuenes vt
voto se obligēt ad religionis ingressū. Quar
tum vtrum votū possit coniecturari. Quintuȝ
vtrū quodlibet votū cōmutari possit in votum
religionis. Sextum vtrū omne votum sit di/
spensabile. Septimū vtrū solus papa possit in
votis dispēsare. Primū dubiū vtrū expedi
at hoi vouer. Et arguit̄ q̄ non. p̄ quia nullus
debet se priuare magno dono dei: sed liber/
tas hominis est magnum domū dei: q̄ i parte
se priuat p votū: ergo nō debet homo vouere.
2° arguit̄: qꝛ nullus debet se exponer̄ piculo
alicuius trāsgressiōis: sȝ vouens exponit se pi
culo alicui⁹ trāsgressiōis: sȝ vouēs expōit se pi
culo cui nō erat exposit⁹ an̄ votum: ergo non
expedit vouere. 3° arguit̄: qꝛ nullus debet ali
quid facere quo suum aggrauetur peccatum si
peccat: sed religiosus si peccat grauius pecca/
tū cōmittit

rūcō nitūt q̄z secularis: sicut dicit Ansel. in li.
de similitudinib⁹. ergo nō expedit vouere reli/
gionis ingressum: ⁊ multo fortius nec qdcūqz
aliud bonū. In cōtrariū ē oīs scriptura ⁊ lau/
dabilis vsus fideliū. Rn̄det Ric. q̄ vouere cū
discretōe expedit homini p hoc q̄ firmat āplius
voluntatē suā i bono: ⁊ p magna pte excludit
a se malefaciēdi libertatē: ⁊ facit actū v̄tutis la/
trie: ⁊ ideo vouēdo meref. Ad p̄mū argumē
tuz rn̄det Ansel. in li. de similitudinib⁹. quod
obligatio ad bonū nō repugnat libertati simpli
citer: vt etiā plene dcm̄ ē i s̄mone de obediētia
dei. Ad secūdū dicēdū qd vouēs discrete nō
exponit se piculo trāsgressionis nisi p accidens

Ad 3m dicēdū q̄ lz religiosus graui⁹ peccet
q̄z secularis: tn̄ de pctō penitēs maiorē miseri/
cordiā cōsequif q̄z secularis. Secūdū dubiū
vtrū magis sit laudabile ⁊ meritoriū facere ali/
qd cū voto q̄z sine voto. Rn̄det Ric. ⁊ Tho. q̄
sic. Quod declarāt triplici rōne ⁊ vna similitu
dine. Prima rō ē: q̄ opus iferioris v̄tutis
magis ē meritoriū ipatū a supiori v̄tute q̄z nō
imperatū. Sz latria supior v̄tus ē q̄z abstinen
tia: ⁊ opus abstinētie ad qd mouef hō ex voto ē
imperatū ab ea. Vouere eniz actus ē latrie: er
go magis meritoriū est opus abstinētie ad qd
mouef hō ex voto. Secūda rō est hec. Quā/
to opus pcedit a volūtate magis firmata i bo/
no: tāto ē virtuosius ⁊ ex cōsequenti est magis
meritoriū. Ad opari eniz v̄tuose requirif firmi
ter ⁊ imobiliter opari: vt. d. phus 2° ethi. c. 4.
Sed ceteris parib⁹ volūtas firmior est i bono
cū voto q̄z sine voto. Tertia rō ē h̄. De⁹ cuz
acceptet opus ppter opantē: tāto magis acce/
ptat illud: quāto ē ab homine ad suū s̄uitiū spe/
cialius deputato: sz ceteris parib⁹ hō specialius
deputaf ⁊ dicaf ad dei s̄uitiū cū voto q̄z sine vo
to. Ad idē etiā ē similitudo quā ponit Ansel.
in li. de similitudinib⁹. in qua cōparat secularē
facientē bonū opus illi q dn̄o dat de fructu ar/
boris sue quātū vult: ⁊ religiosuz illi q dn̄o dat
totā arborē cū fructu q magis ē dn̄o accept⁹ q̄z
primus. Tertiū dubiū vtrū expediat induce
re iuuenes vt voto se obligent ad religionis in
gressuz. Et rn̄det notabiliter Ric. q̄ sic: si ad/
sint debite cōditiones ex pte iuuenis ⁊ ex pte
inductionis ⁊ ex pte obligationis. Qui enim
vult inducere iuuenē aliquē ad obligationē p̄/
dictā: debet diligenter cōsiderare q̄ iuuenis de
bitā habeat etatē p ingressu religionis que ad
minus cōplectif tēpus. 14. annoꝝ. extra de re

gu. c. i. ⁊. c. significatū est. Et q̄ put patif etas
illa in ppositis suis licitis ⁊ honestis habeat sta
bilitatē: ⁊ q̄ ad cōsiderādū qd illa religio pōde
ret ⁊ obligatio: habeat discretionē sufficientez.
In inductione etiā debet esse diligens aspita/
tis religionis ad cui⁹ obligationē inducif expli
catio: ⁊ oīs suggestionis ⁊ falsitatis exclusio:
nec debet esse nimis iportuna psuasio. Aspita
tis eniz religionis celatio: ⁊ paucitatis sugge/
stio opanf deceptionē: deceptio aūt rōne igno/
rantie diminuit de ratōe voluntarij. Tūc enim
nimis est iportuna psuasio quādo fit cū rerum
temporaliū pmissione vel cū indebita cōmina/
tione vel cū nimia sollicitudine. Debet autez
inducens cauere a tali importuna psuasiōe: q̄
talis psuasio operaf in iuuene vel ipsum incli/
nat ad obligandū se ex subreptione. Et p̄dicta
obligatio fieri nō debet nisi ex plena voluntate
⁊ deliberatione. Ex pte etiaz obligationis tria
sunt obseruāda. s. vt fiat p̄uia deliberatione: et
stabilitatis ppositi examinatione. Et q̄ fiat cū
discretione: vt. s. obligās obliget se ad ingre/
diendū vt eā experiaf. Et si deus dederit sibi
gratiā remanēdi ⁊ religiōi placuerit remaneat
aut si ppositū infra annuz mutatū fuerit libere
possit exire absqz hoc q̄ teneaf aliā religionez
intrare. Debent etiā obseruare q̄ fiat cū deuo
tione. Et debent obseruari p̄dicta: q̄ obliga/
tiones facte sine deliberatiōe discretione ⁊ de/
uotōe frequenter malos exitus habēt. Quar
tuz dubiū vtruz votū possit cōmutari. Et rn̄de
tur q̄ sic: vt habef in. c. magne. de voto ⁊ voti
redēp. Ratio est s̄m Ric. q̄ secūdū Bern̄. in
li. de p̄cepto ⁊ dispensatōe. Iniquū pculdubio
foret si ea q̄ sunt p sola charitate instituta cōtra
charitatē tenerenf. Votū aūt fieri debet ex cha
ritate ⁊ p charitate. Vn̄ e⁹ obligatio tenere nō
dz cōtra charitatez. Teneret aūt cōtra charitatē
si nō liceret illud cōmutari in meli⁹. Votū er/
go pōt i meli⁹ bonū cōmutari nō tn̄ h̄ auctorita
te ppria fieri dz: sz auctoritate supioris: q̄ nul/
lus dz fieri iudex i sua cā. Quintū dubiū vtꝝ
quodlibet votū cōmutari possit i votū religiōis
Rn̄det Ric. q̄ volens facere professionē i reli
gione si actualiter vel habitualiter vult remane
re obligat⁹ ad vota q̄ in seculo fecerat nō cōmu
tatur in votū religiōis: tn̄ postq̄z deuenerit ad
noticiā p̄lati sui h̄ factū poterit ipsum ab illis vo
tis absoluere: maxime si ignorabat ipsum eē li
gatū ipsis votis tpe pfessionis. Si aūt actuali
ter seu habitualiter intēdit amplius illis votis

nō teneri: ꝫ solo voto religionis sue: ab illis ab
soluit̃ p religiōis votū pp religiōis voti altitudi
nē ꝛ pfectionē. Vñ ex̃ de vo. ꝛ vo. redēp. c. scri
pture. dr̃. Reus fracti voti aliquaten⁹ nō ha/
bet̃ q tpale obsequiū i ppetuā religiōis obſuā/
tiā noscit̃ cōmutasse. Et de pe. di. i. c. mēsurā.
§. his auctoritatib⁹. Nō ē necessaria certa satis
factio peccati: cui⁹ totū vite tp̄s ipedit̃ sui fruitio
cōditoris. Et tñ si rex vn⁹ vel ipator vouerit ꝙ
vsqꝫ ad triēniū vel septēniū militabit i terra san
cta: ꝛ tenebit secū duo, vel tria milia militū: vel
vn⁹ ali⁹ dux vel comes existēs dux toti⁹ exerci/
tus cruce signatoꝝ: ꝛ de cui⁹ absentia desolare
tur: vellet religionē intrare: in h̄ casu vr̃ mihi
summ⁹ pōtifex cōsulēdus. Certū tñ ē ꝙ psona
mediocris a voto trasmarino absolueret̃ p reli/
gionis igressuꝫ. Sextū dubiū: vtrū oē votuꝫ
sit dispēsabile: ꝛ arguit̃ ꝙ nō. Prio qꝛ soluer̃
pmissuꝫ ē de iure nature: sed ea q̄ sunt de iure
nature sunt idispēsabilia: ergo nullū votū ē di/
spēsabile. Secūdo arguit̃: qꝛ q nō fac̃ qd̓ pmit
tit mētit̃: ꝫ nullus pōt i mēdacio dispēsare: qꝛ
ſm phm. 4. ethi. Mendaciū ꝫ seipsuꝫ prauū
est ꝛ fugiēdū. Cū ergo oē votū sit pmissio: nul
lū votū ē dispēsabile. Tertio arguit̃ qꝛ ex̃ d̓ sta
tu monachoꝝ. c. cū ad monasteriū. dr̃. Ab re/
nūciatio pprietatis ita monachali regule ē āne/
xa: vt nec cōtra illā summ⁹ pōtifex valeat dispē
sare: ergo nō oē votū ē dispensabile. Quarto
arguit̃: qꝛ nullū votū ē dispēsabile qd̓ i melius
cōmutari nō pōt. Sꝫ votū religiōis nō pōt in
meli⁹ cōmutari cū oia alia vota i ipsuꝫ cōmutari
possint: ergo nō oē votū ē dispēsabile. Ad hāc
q̄stionē lꝫ multi multa dicant: tñ Ric. in. 4. ꝛ
Tho. ibidē q̄ꝫuis alit̃ dicat. 2ᵃ secūde. Joānes
neapolitan⁹ i qōlibetis. Inno. ꝛ Host. ꝛ cōi/
ter oēs doctores tenēt ꝙ oē votū qd̓ ē de his q̄
sūt superogatōis ē dispēsabile: qꝛ dispēsatōis i
q̄libet tali voto pōt cā rōnabilis iueniri. s. pfe/
ctus maioris boni vel mali euitatio: siue p ꝯpa
tionē ad rēpublicā: siue p cōparationē ad vouē
teꝫ. Reformatio eniꝫ pacis iter regna mai⁹ bo
nū ē cōitati q̄ꝫ cōtinētia vni⁹ psone. In tali etiā
casu si psona q̄ cōtinētiā vouerat nubat p prece
ptū dñi pape: sua obediētia magis meritoria ē
sibi q̄ꝫ cōtinētia: q̄tū ad p̄miū substātiale. Vñ
Ar. i. ethicoꝝ. Amabile ē bonū vni soli: meli⁹
xo ꝛ diuini⁹ gēti ꝛ ciuitatib⁹. Vitatio ēt cōis
mali: ꝛ vitatio discordie int̃ regna q̄ sunt i pace
ꝛ pbabilis trāgressio voti si pbabilitas sit ve/
hemens posset eē rationabilis cā dispēsandi in
quocūqꝫ superogatōis voto. Recta eniꝫ ratio
dictare videt̃ esse aliquē in ecclesia loco dei qui
periculis cōmunitatū ꝛ psonaꝝ pensatis infir/
mitatibus vtilitatibus ꝛ dānis possit rationabi
liter obuiare. Ad primū argumentū dicēdū
ꝙ obligatio in votis nō est de iure nature abso
lute: sed sub hac cōditione. s. quousqꝫ p superio
reꝫ ex causa rationabili fuerit relaxata. Ad se
cundū dicendū ꝙ q nō soluit qd̓ pmisit mētit̃
sibi nō remittatur obligatio: ꝛ soluere possit: ꝫ
obligatione remissa nō mentit̃: qꝛ amplius de
bitor nō est. Ad tertiū dicēdū ꝙ q̄ꝫuis sum/
mus pontifex nō possit facere ꝙ sit monachus
absqꝫ abrenunciatione pprietatis: qꝛ hoc esset
facere cōtradictoria simul: tñ pōt de monacho
facere nō monachū si cā rationabilis affuerit.
Ad quartū dicēdū ꝙ q̄ꝫuis votuꝫ religionis
cōmutari nō possit in melius bonū priuatū pōt
tamē cōmutari in melius bonū cōmune. Ta/
lis etiā cōditionis posset esse ille q vouit ꝙ illud
bonū siue votuꝫ cōmutari posset in aliud bonū
magis expediens sibi: q̄ꝫuis nō posset cōmuta
ri in maius bonū simpliciter. Septimuꝫ du/
biuꝫ vtrū solus papa possit in votis dispensare
Et respondent doc. ꝙ in votis maiorib⁹: sicut
sunt votū cōtinētie religionis ꝛ crucis sol⁹ pa/
pa dispensare potest: quia in votis istis non est
dispensandū nisi pp̄ter ecclesie cōmunē vtilita/
tem vel aliquā magnā necessitatē. Et ideo ip/
sorum dispensatio merito reseruari debuit illi
ad queꝫ pertinet totius ecclesie cura. Secūduꝫ
vero morē curie vota peregrinationis ad visi/
tanda apostoloꝝ limina ꝛ sancti Jacobi in cō/
postella vident̃ romano pontifici reseruata. In
omnibus autē alijs votis que respectu predi/
ctoꝝ dicunt̃ vota minora possent episcopi di/
spensare: vt habet̃ extra de voto ꝛ voti redēp.
ca. i. Inferiores autē episcopi in nullo voto di
spensare possunt nisi eis fuerit specialiter com/
missuꝫ: exceptis prelatis religiosis q dispensa/
re possunt in votis subditoꝝ. Religiose itaqꝫ
curare debent omnes circa vota sua se gerere:
vt illa discrete emittant: emissa cōpleant: aut si
cōplere nō possunt a superioribus dispensatio
nem procurent; vt sic mereantur in hoc seculo
habere dei gratiā ꝛ in futuro sempiternā glo/
riā: in qua viuit ꝛ regnat deus per infinita se/
cula seculorum. Amen.

Feria sexta tertie hebdomade i quadrage/
sima de misericordia ad proximum habenda
ꝛ pia largitione elʼynarum. Sermo. .44.

dicit ei iesus

Dicit ei iesus da
mihi bibere. Sribũtur hec ver
ba Jo.4.ca. ⁊ in euangelio ho
dierno. Cēsenda sunt duriora
saxis pectora eoꝝ q xp̃o iesu pi
etatē exhibere nolũt. Cõtulit quidē ipse nobis
inumerabilia bona: ⁊ qñqȝ de illis a nobis pe
tit: vt sic ampliora sup addat. Petebat nãqȝ ho
die bibere a samaritana vt illã satiaret aq̃ admi
rabili ⁊ suauissima gratie sue. Sic ⁊ sepe ab ho
minibꝰ exigit misericordiã ⁊ clementiam ꝓ suo
amore ꝓximis exhibendã: q̃tenus largiaꝛ eis
copiosius premia eterne vite. Q2 vo hoc ma
xime decet penitētes vt p elymaꝝ largitiões sa
tisfaciant ꝓ pctis suis. Jccirco in pñti sermõe
de elyna aliq̃ pcuremus que xp̃s a samaritana
poscebat. d. Da mihi bibere. De ipsa itaqȝ ely
na tria mysteria p̃ncipalia erũt declarãda.

Primum dꝛ inductio.

Secundum conditio.

Tertium distinctio.

Q8 septē sunt illa qubus inducĩ ad mise
ricordiã ꝓximis exhibendã ⁊ ad prompte ele/
mosynas largiendum. Caplm. .I.

P Rimũ mysteriũ de elyna declarãdũ dꝛ
inductio. Jn q̊ videre debemꝰ atqȝ no
tare septem rõnes p̃cipuas q̃re vnusq̃s
qȝ ꝓmptꝰ eē dȝ ad elynas liberaliter largiēdũ.
pⁱma dꝛ auc̃tas. ƀa cõformitas. tertia exẽpla
ritas. q̃rta ꝓꝑetas. qnta societas. sexta gratiosi
tas. septima felicitas. Pⁱa rõ iducẽs oẽs
ad elynas liberalit̃ largiendũ dꝛ auc̃itas. O is
eni auc̃itas scripturaꝝ ħ clamat. ħ dicit. ħ p̃di
cat. Unde Dauid p̃s.40. Btũs q intelligit
sup egenũ ⁊ pauperē in diē. m. li. eũ. dñs. Et
Thob.4. Noli auertere faciē tuã ab vllo pau
pere: ita. n. fiet vt non auertaꝛ a te facies dñi.
Et.12.c. Bona est orõ cũ ieiunio ⁊ elyna. Et
ecc.3.c. Jgnē ardētē extinguit aq̃. ⁊ elyna resi
stit peccatis. Et.7.c. Facere elynã ne despici/
as. Et.29.caplo. Pone thesauꝝ tuũ i p̃cepť
altissimi: ⁊ ꝓderit tibi magť q̃ȝ aurũ. Cõclude
elynã in sinu paupis: ⁊ ħ orabit ꝓ te: ⁊ libera
bit te ab oi malo. Et ꝓuer.19. Feneraꝛ dño q
misereꝛ paupis: ⁊ vicissitudinē suã reddet ei. ⁊
Esai.58. Frãge esuriēti panē tuũ. ⁊. e. u. qȝ.
iduc i. d. t. cũ vi. nu. opi. e. ⁊. c. tuã ne despexe
ris. Et Jo.1.canonica.3.c. qui habuerit sbam
huius mũdi ⁊ viderit frēm suũ necessitatē hñtē
⁊ clauserit viscera sua ab eo quomodo charitas
dei manet in illo. Et Hiero.86.di.c.q clemē
tiam. Qui clemētiã nõ hȝ nec idutꝰ ē viscera
misericordie ⁊ lachrymaꝝ q̃uis spũalis sit nõ
adiplet legē xp̃i. Et Amb.i li. de officiis. Nã
ius cõe gnãuit: vsurpatio vo ius p̃uatũ fecit.
Uñ sũt multi q nullã hñt in agris aut in vineis
portionē: horũ inopie de copia quã dedit dñs
diuitibꝰ ē consulēdũ: vt ⁊ ipsi deo ꝓ terre secũ
ditate bñdicãt nobiscũ q̊s iõ sub diuersis mole
stiis laborare ꝑmittit dei sapia: vt ⁊ miseros ꝓ
patiētia misericordes vo coronet ꝓ beniuolē
tia. Et idē.47.d.c. sicut hi. Neqȝ eni minus
ē crĩs hñti tollere: q̃ȝ cũ possis ⁊ habũdas indi
gentibꝰ denegare. Esuriētiũ panis ē quem tu
detines: nudoꝝ indumētum ē ꝙ recludis: mi
serorũ redēptio ē ⁊ absolutio pecunia quã tu in
terra defodis. Et idē.86.di.c. in singuľ. Mi
sericordia cõis ē vsus iõ p̃ceptũ cõe oibꝰ offici/
is oibꝰ etatibus necessaria ⁊ ab oibꝰ deferēda
Nõ publicanꝰ nõ miles excipiꝛ nõ agricola ñ
vrbanus diues ⁊ pauper: omnes i cõe admo
nētur vt conferãt non habenti. Et xp̃s in euan
gelio Lu.xi. Date elemosynã: ⁊ oia mũda sũt
vobis. Et.c.12. Vendite que possidetis ⁊ da/
te elemosinã. Hoc ipsũ colligiꝛ ex dictis mora
liũ phoꝝ. Hinc ē ꝙ Tullius.i. de officiis ait.
Quicqd sine detrimẽto cõmodari põt id tribua
tur cuiqȝ vel ignoto. Et ouidius in li. de põto
regia crede mihi res ē succurrere lapsis. Con
ueniens hoi est hominē seruare voluptas. Et
plato in thimeo. Bonos viros decet ꝯmodos
eē. Theologi isup elemosinaȝ laudãt. d. super
di.15. quarti li. ꝙ ipsa ē tertia ꝑs satisfactionis.
Assignat nãqȝ magister i textu tres partes sa/
tisfactionis. Pⁱma ē ieiunium Scđa oratio.
Tertia elemosyna. Que ɓm Ric. sufficienter
enumerantur tam ex parte bonoꝝ ꝑ que satis/
faciendum ē: q̃ȝ ex parte causaruȝ peccati: q̃ȝ ēt
ex parte eoꝝ ꝯtra quos peccatũ cõmittitur. De
bonis eni nostris debemus satisfacere. Et ɓm
Ari.i.eth.c.20. Tria habemus bona. scȝ bo/
na fortune: bona corporis: ⁊ bona anime. De
bonis exterioribꝰ seu fortune satisfacimus per
elemosynam: sub qua comprehenditur totum
quod expenditur in proximorum vtilitatē. De
bonis corporis satisfacimus per ieiunium: sub
quo cõprehenditur qcquid pertinet ad corporť
afflictionē. De bonis anime satisfacimus per
orationem: sub qua comprehenditur qcqd deo
exhibeꝛ per latrie vtutē. Scđo sufficienter
enumeranꝛ satisfaccionis partes ex parte cau/

ſarū peccati. Naȝ ſm Joh. i. cano. 2. c. Tres
ſūt peccatoꝝ cauſe. ſ. cōcupiſcētia carnis: q̄ ꝓut
poſſibile eſt exciditur p ieiuniū: ⁊ cōcupiſcētia
oculoꝝ: ꝯ quā ordinaṫ elȳna: ⁊ ſupbia vite: ꝯ
quā ordinaṫ orō. 3° ſufficient enumerantur
ſatiſſationis ptes ex pte eoꝝ ꝯ quos peccat hō.
Cōtra deū: ⁊ ꝯ hoc ordiaṫ orō: peccat ꝯ ſeipſū:
⁊ ꝯ hoc ordiaṫ ieiuniū peccat ꝯ ꝓximū: ⁊ ꝯ hoc
ordinaṫ elȳna. Et ſic vndiqȝ reſonāt elȳne lau
des. Secūda ratio quare vnuſquiſqȝ ꝓmpt⁹
dȝ eē ad elemoſynas liberaliter largiēdū diciṫ
cōformitas. Sumus nāqȝ cōformes ⁊ inuicē
mēbra. Ro. 2. c. Et vt dṙ. i. Cor. 12. c. Si qd
patiṫ vnū mēbroꝝ ꝯpatiūtur ei oīa alia mēbra.
ꝓpterea ait ſapiēs Ecc. 17. c. Vnicuiqȝ māda
uit deus de ꝓximo ſuo. Et hoc ſuo modo Se-
neca ad Luciſluȝ explicauit. d. Nō pōt quiſq̄
beate dgere q ſe tm̄ intueṫ: qui oīa ad vtilitates
ſuas cōuertit. Alteri viuas oportet ſi vis viueṙ
tibi. Et idē in li. de beata vita. Vbicūqȝ hō eſt
beneficio locus eſt. Sȝ circa hoc dubitaṫ: vtruȝ
dare elȳnā cadat ſub p̄cepto. Et rn̄det Ric. qđ
ſic: dicēs elȳnā eē ſub p̄cepto legis nature: que
iubet alij eē faciendū ꝙ ſibi quiſqȝ fieri vellet.
Luc. 6. c. ⁊. di. i. decretoꝝ. c. i. ⁊. di. 9. c. ſana.
⁊. x. q. i. placuit. Eſt ēt elȳna ſub p̄cepto legis
diuine: ſicut patet i verbis allegatis in pria ra-
tione vbi inducitur xp̄s. xi. ⁊. 12. c. Luc. q dare
elȳnā iubet. Eſt adhuc elȳna ſub p̄cepto legis
poſitiue. ſicut patet. 46. di. c. paſce. Tertia ra
tio inducēs homines ad elemoſynas liberaliter
largiendū dicitur exemplaritas Exēplū qdem
habemus adeo ab angelis ⁊ ab oī creatura: vt
coīcatiui eſſe debeamus. Deus qdē preter illaȝ
cōicationē intriſecā que eſt in ꝓductione diuia
rum pſonaꝝ voluit adhuc extrinſecus cōicare
ſeipſuȝ in ꝓductione dis create nature. Vnde
Aug⁹ i qōnibus veteris teſti inquit. Bonus
eſt qꝛ fecit exiſtere que nō erāt. Et i. 3. de trini.
Volūtas dei ē prima ⁊ ſūma cā omniū ſpecieꝝ
⁊ motionū. Nihil enī fit quod de intelligibili
atqȝ aula ſūmi iperatoris non egrediaṫ. Angeli
inſuper ſūt cōicatiui: qꝛ vt Dio⁹ dicit i li. de an
gelica hierarchia. Per āgelos ſupiores cōicanṫ
gradati ſecreta myſteria dei āgelis inferiorib⁹.
Oia etiā corpora celeſtia cōicant influētiā ſuā
corporib⁹ iferioribus. Oia tandē que in celis
que i terris ſūt: ſua beneficia cōicant hoi rōnali
vt ſic ⁊ ip̄e homo diſcat hōini ſe cōmunicare.
Nā qui pōt ⁊ nō vult eē bn̄ficus: imanior atqȝ
crudelior omni belua eēt habēdus. Quarta
ratio inducens hoies ad promptā elymoſinaꝝ
largitionē diciṫ ꝓprietas. Quicqd eniȝ fit pau-
peribus pp xp̄m: ꝓprie fit ⁊ ipſi xp̄o. Vnde
Hiero. ad Nepotianū. Menſulā tuā paupes
⁊ peregrini nouerūt: tu cū illis xp̄m cōuiuā no
ueris. Et xp̄s Math. x. Qui vos recipit me
recipit. Et Math. 25. Quod vni ex minimis
meis feciſtis mihi feciſtis. Eſt de hoc exēplū i
ſācto Martino: q dū pauperi nudo ptē clamy
dis ſue dediſſet: nocte ſequenti vidit xp̄ȝ illa ve
ſtitum: audiuitqȝ cū dicenteȝ. Martin⁹ adhuc
cathecumin⁹ hac me veſte cōtexit. Quinta rō
eſt ſocietas. Eſt qdē elȳna ſoci⁹ fidelis: qꝛ aiaȝ
nūq̄ deſerit: imo ſibi fauet ⁊ aſſiſtit: dū citatur
ante tribunal eterni iudicis. Propterea legiṫ
in vita Johis elȳnarij: ꝙ fuit qdā thelonarius
diues valde nomine Petrus: hic pauperib⁹
durus: cū ad domū ſuā accedebant eos furribū
dus expellebat. Cū ergo ſemel paupes inter ſe
de eius auaricia ⁊ illiberalitate colloquerenṫ q-
dā eoꝝ dixit. Quid vultis mihi dare ⁊ ego ho-
die elȳnā ab eo accipiā. Et facientib⁹ cū eo pa-
ctū: ad domū ei⁹ venit ⁊ elȳnaȝ poſtulauit. At
petr⁹ domū rediens ⁊ pauperē p̄ forib⁹ vidēs
cū ei⁹ famulus panes ſiliginis i domū deferret
ille lapidē nō inueniens: panē vnū ex illis arri
puit ⁊ cū furore pauperē pcuſſit. Quē ꝓtinus
accipiēs paup ad ſocios rediIt: ⁊ ꝙ ꝺ manu ei⁹
elȳnā acceperit indicauit. Poſt duos dies in-
firmatus ad mortē diues ille vidit ſe an̄ iudiciū
ſtare: ⁊ mauros quoſdā ſup ſtaterā mala ei⁹ ap
pendere. Ex altera aūt pte ſtatere qdā dealbati
triſtes ſtabāt: eo ꝙ nil qđ ibi apponerēt inueni
re valebāt. Tunc vnus eoꝝ dixit. Vere nihil
habem⁹ niſi vnū panē ſiliginis quē ante duos
dies vi coactus dedit: quē dū ſup ſtaterā pone
rent equalitas vt ſibi videbaṫ facta ē. Dixerūt
ei: adauge ad ſiliginē hāc: alioqn mauri te ap-
p̄hēdēt. Euigilās aūt ⁊ liberat⁹ dicebat pape: ſi
vna ſiligo quā p furorē iactaui ita ꝓfuit: quāto
magis oīa ſua bona idigētib⁹ elargiri. Et ex-
tūc liberaliſſim⁹ paupib⁹ ſemp fuit. Sexta rō
inducēs hoies ad elȳnas ⁊ pietatis opa dṙ gra
tioſitas. Facit eqdē elȳna habilē hoiem ⁊ ido-
neū ad dei grē ſuſceptionē. Vn̄ Act. x. tale po
niṫ exēplū. Vir qdā erat i ceſarea noīe Corne
lius cēturio cohortis q̄ dṙ italica: religioſus et
timēs deū cū omni familia ſua: faciens elȳnas
multas plebi: ⁊ deprecās deū ſemp. Is vidit i
viſu manifeſte q̄ſi hora diei nona angelū dei in
troeūtē ad ſe ⁊ dicētē ſibi. Corneli. At ille ituēſ

in eũ timore correpť dixit. Quis es domine.
Dixit at illi. orones tue ⁊ el'ine tue ascẽderunt
in memoriã in cõspectu dei: ⁊ nũc mitte viros
in Joppen ⁊ accersi Symonẽ quẽdã q cogno
minať Petrus ⁊ diceť tibi qd te oporteat face
re. Obtinuit itaqȝ Cornelius el'ynis mediãtibus
grãm: vt ad ipsũ baptizãdũ mittereť Petrus.
Septima rõ dr̃ felicitas. Pro ipa vtiqȝ felici
tatẽ eterne vite ↄsequimur. Vñ. i. Thimotei. 4.
aplus ait. Pietas ad oia vȝ pmissionẽ hñs vi
te q̃ nũc ẽ ⁊ future. Qd xp̃s declarauit Math.
25. vbi ad regnũ celorũ vocaturũ se dixit eos
qui misericordie opa dilexerunt.

Quod septẽ cõditiões requiruntur ad hoc
vt el'yna debito modo fiat Caplm. .2.

Ecũdũ mysteriũ declarãdũ ꝺ el'yna dr̃
S ↄditio: i q̊ explicãde sunt septẽ q̃litates
siue cõditiões q̃ notantur in ỽbis za
chei. d. Luc. 19. Ecce dimidiũ bonorum meorũ
dñe do paupibus. vbi innuiť q el'yna dȝ esse p̊
prompta. 2° copiosa. 3° bona. 4° ppria. 5° or
dinata. 6 . liberalis. 7°. discreta. Primo
el'yna dȝ eẽ prompta. ppterea dr̃. ecce. q̃si di/
cat zacheus. q cũ fieri põt el'yna nõ ẽ tardãda:
non differẽda: nõ pcrastinãda: sicut multi fa/
ciunt qui nõ nisi post multas preces ⁊ diutur/
nũ tp̃s el'ynas erogare volũt. ppterea dicit sa
piens puer. 3. Ne dicas amico tuo. Vade ⁊
reuertere: cras. n. dabo tibi: cũ stati possis da/
re. Et seneca. li. 2. de beneficiis. Ingratum ẽ
bñficiuȝ qꝺ diu iter dantis manus hesit. ⁊ vt
ait Macrobius li. 2°. saturnaliũ. Pars bene
ficii ẽ qꝺ petiť si cito neges. Verũtñ satis rep̃/
hensibiles sũt qui mortẽ expectãt vt bõa super
flua qbus nõ egẽt pauperibus tribuantur. Pro
qbus facit sapiẽs ỽbũ illud sancte Lucie q̃ sue
matri dixit. Qꝺ moriẽs das iõ das: q2 tecũ fer
re nõ potes. Solet ẽt deo pmittẽte sepius eueni
re q auarorum diuitũ bõa q̃ pus mortẽ in pias cau
sas distribuere disposuerũt rapiãtur dilanienť
⁊ distrahãtur a parẽtibus a domesticis a cõsan/
guineis litigãlibus: ⁊ q̃nqȝ ab extraneis versu
tia ⁊ calliditate i la q̃rẽtibus. Quare cõsulẽdum
ẽ oibus quibus supabũdãt diuitie vt velint ipsi p
se collocare illas in celo: nec expectare vt post
mortẽ id faciãt alii: q2 vt diximus sepe falluntur.
2° el'yna dȝ eẽ copiosa: ppterea dixit zacheus.
dimidiũ. Vñ thobie. 4. Si multuȝ tibi fuerit
abũdãter tribue. Neqȝ timẽda ẽ paupertas si
el'yne ample fiãt. Nõ eniȝ deus vult superari
ab aliq̊ de liberalitate: sicut videri põt exẽpluȝ
de hoc i. 2. dial. li. de Bonifacio fundeñ. cp̃o
Cui ex paucis vuis vinũ collectũ paupibus lar
giẽti illꝺ miraculose multiplicauit deus. 3° ele
mosyna dȝ eẽ bõa. i. de bonis rebus nõ ifectis
aut marcidis. ppterea dixit zacheus bonorũ.
4°. dȝ eẽ el'yna ppria: vt fiat de propriis bo
nis: nõ de alienis: iõ dixit zacheus meorum. Vñ
i. q. i. c. nõ ẽ. Greg. ait. Nõ ẽ putãda elemosy
na si pauperibus dispẽseť qꝺ ex illicitis rebus ac/
quiriť. Glo. aũt ibi dicit. Nõ. n. cã pietatis fa
ciẽda ẽ iniqtas. vt pȝ. 14. q. 5. c. forte. 32. q. 4.
c. sic nõ sũt. 33. q. 5. c. si dicat. 27. q. 2. c. si tu ab
stines. 22. q. 2. c. ne quis. et. 14. q. 5. c. nolite.
Augus ait. Nolite velle el'ynas facere de fenore
⁊ vsuris. ⁊ i. c. elemosyna. Grego. ait El'yna
redẽptoris nři oculis illa placȝ q̃ ñ ex illicitis ⁊
iniqtate cõgeritur: sȝ q̃ de rebus cõcessis ⁊ bñ ac
qsitis ipẽdiť. 5°. el'yna dȝ eẽ ordinata: vt. s.
fiat p dei honore pximi salute: ⁊ ppria vtilita
te: nõ p vana gloria ac huius seculi põpa. Vñ
zacheus addidit. Dñe. i. p tuo amore ⁊ hono
re q dicẽs ei el'ynã facio. ppterea xp̃s Math.
6. c. dixit. Cũ facis el'ynã noli tuba canere an/
te te: sicut hypochrite faciũt in synagogis ⁊ vi/
cis: vt honorificẽtur ab hõibus. Amẽ dico vo/
bis receperũt mercedem suam. Sexto ele/
mosyna dȝ eẽ liberalis: vt non fiat p susceptis
seruitiis. Nã sunt pleriqȝ q pauperes laborare
cogũt: ⁊ postea illis noie el'yne aliqd tribuũt: cũ
tñ merces laboris potius q̃ȝ el'yna debeat appel
lari. propterea dixit Zacheus: do. i. nõ vẽdo:
sed liberaliter dono. 7° elemosyna dȝ esse di/
screta: vt detur his q indigent ⁊ nõ his q abun
dãt. Qꝺ dictũ est pp illos q habentes aut vici
nos aut attinentes q paupertate ⁊ egestate gra
uãtur: elemosynas faciũt ad exornãdas ecclesi
as: aut eccl'iastica ornamenta amplianda. Qꝺ
non damnamus: nisi dum fame periri pmittũ
tur proximi indigentes Propterea dicit Am
brosius. 12. q. 2. c. aurum. Aurũ habet ecclesia
nõ vt seruet: sed vt eroget ⁊ subueniat in neces
sitatibus. Quid est opus custodire quod nihil
adiuuat. An ignoramus quantum auri atqȝ
argenti de tẽplo domini assyrii sustulerũt. Nõ
ne melius cõflat sacerdos pp alimoniã paupe
rum si aliqua subsidia desunt: q̃ȝ si sacrilegus
contaminet ⁊ asportat hostis: Nõne dicturus
est dominus. Cur passus es tot inopes fame
mori. Et certe habebas aurum ministrasses
elymosinam. Cur tot captiui in commercium
duci: nec redempti ab hoste occisi sunt. Meli

fuerat vt vasa viuentium seruasses q̃z metallo
rum: his nõ posset responsum referri. Quid
eniz dices. Timeo ne tẽplo dei ornatꝰ dee esset
Respondeo aurũ sacramẽta nõ querũt neqz
auro placẽt: que auro nõ emũtur. Ornatus
sacroꝝ redẽptio captiuoꝝ est. Et vere illa sũt
vasa ꝓciosa que redimunt aias a morte. Ille
verus thesaurus dñi qui opatur qđ sanguis
eius opatus est. Et Hiero. ad Demetriadẽ
virginẽ inquit. Alij ecclesias edificẽt vestiãt
parietes marmoꝝ crustis: sed tibi aliud pro
positũ xp̃m vestire i nudis: visitare i lãguenti
bus: ⁊ subueñire i oppressis. hec ille.

Qđ septẽ sũt opa misericordie qbus necessi
tatibꝰ pximi est subueniendũ. Cap. .3.

Tertiũ mysteriũ declarandũ de ele/
mosyna dicit̃ distictio. Distinguitur
equidẽ in elemosynas spirituales ⁊
corporales. Elemosyne spirituales sũt cũ dat̃
vel fit aliquid spũale ad subueniendũ spũali in
digentie proximi. Et cõtinent̃ i hoc versu. Cõ
sule castiga doce solare remitte fer ora. Elemo
syne corporales sunt cũ datur vel fit aliquid
corporale ad subuentionem corporalis indigẽ
tie. Que sunt septẽ: ⁊ cõtinentur in hoc versu
Visito poto cibo redimo tego colligo condo
scilicet. prima est visitare infirmũ. secũda potar̃
sitientez. tertia cibare esurientẽ. quarta redime
re incarceratum. quinta vestire nudũ. sexta re
cipere hospitẽ. septia sepelire mortuũ. Et quo/
niam corporales elemosyne magis se offerũt
⁊ occurrunt necessarie: qꝛ multo plures sũt q
corporaliter q̃z qui spiritualiter affligũtur: ideo
corporales elemosynas explicabimꝰ. Pri
ma itaqz elemosyna est visitare infirmos ⁊ tri
bulatos. Et de hac sapiens. 7. c. Ecc. ait. Nõ
te pigeat visitare infirmũ: ex his enim i dile/
ctõe firmaberis. Et Jac. 1. Religio mũda ⁊ in
maculata apud deũ ⁊ patrẽ hec ẽ: visitare pu/
pillos ⁊ viduas in tribulatõe eoꝝ. Vñ i vitis
patrũ. Frater qdam interrogauit quẽdã senẽ.
d. duo fratres sunt quoꝝ vnus ieiunat sex die
bus multũ laborans: alius vero seruit egrotã
tibus. Cuius opꝰ magis acceptum est deo:
Rñdet senex. Si frater ille qui sex diebus la
borãs ieiunat appẽdat se per nares: nõ poteẽ
equalis illi qui ĩfirmantibꝰ deseruit. Secun
dũ opus misericordie seu secũda elẽyna ẽ potar̃
sitientẽ. Et de hoc xp̃s Math. x. ait. Qui po
tum dederit vni ex minimis istis calicez aque
frigide tm̃ in nomine discipuli. Amen dico vo

bis non perdet mercedem suam. Tertia ele/
mosyna est cibare esurientẽ. Et de hac thobie
4. Panẽ tuũ cũ egenis ⁊ esuriẽtibꝰ comede

Quarta elemosyna est redimere captiuos.
Et de hac ecc. 4. Libera eũ q iniuriam patitur
de manu supbi Quita elemosyna est vestire
nudum. Et de hac Luce. 3. xp̃s dixit. Qui hz
duas tunicas det vnam nõ habenti. Sexta ẽ
colligere hospites. Hec aũt hospitalitas mlta
bona facit. Primo ad susceptionẽ gratie ꝑpa
rat. quod figuratũ ẽ Luce vlti. i hoc qꝛ duo di/
scipuli xp̃m cognouerũt cũ eũ ad hospitiũ inui
tassent. Secũdo bona tẽporalia mltiplicat. vt
patet i illa vidua que Heliã in hospitio suo su
scepit cui farina ⁊ oleũ nõ dfecerũt. 3. Reg. 17.
ca. Tertio a malo temporali seruat. vt patet i
Raab que recepit nuncios filioꝝ israel: ⁊ ideo
a morte saluata ẽ. Quarto christũ recipit. Vñ
in vitis patrũ legit̃ ꝙ quidã Martinꝰ nomie
monachus valde honorabilis in suo monaste
rio visitationis gratia ad aliud monasteriũ ten
debat. pergens itaqz leprosũ quẽdaz in via vo
lentẽ ad suũ hospitiũ redire: ⁊ pre lassitudine
nõ valẽtẽ reperit. vir autẽ dei eiusdẽ leprosi la
ssitudinẽ miseratus palliũ quo vestiebat̃ in ter
ram protinus proiecit: ⁊ expandit: ac desuper
leprosũ posuit eũque suo palio vndique cõstri/
ctũ sup humerũ leuauit secunque reuertẽs de/
tulit. Cunqz iã mõasterij foribꝰ appropinq̃ret.
abbas eiusdẽ monasterii magnis clamare voci
bꝰ cepit. Currite: ⁊ ianuas monasterij citius
aperite: quia frater Martinus venit portans
dominũ xp̃m. Statim vero vt Martinus ad
monasterii portaz peruenit: is q leprosus esset
putabatur de collo eius exiliẽs: ⁊ i ea spẽ appa
rens q̃ recognosci ab hoibꝰ solet redẽptor hũa
ni generis deus ⁊ hõ ihs xp̃s ad celũ Marti/
no aspiciẽte rediit eiqz ascẽdẽs dixit. Martine
tu ñ erubuisti me sup terrã ego te non erube
scã super celos. Qui sanctus vir mox vt esset
monasterium ingressus ei pater monasterii di
xit. Frater Martine vbi est quem portabas:
Cui ille respondens dixit. Ego si sciuissem
quis erat: tenuissez pedes eius: ⁊ narrabat: qꝛ
dum eum portasset minime põdus eius sen/
sisset. Septima elemosyna est sepelire mortu
os. Et de hac diffusius dicemꝰ cũ agemꝰ de
pietate defũctoꝝ. Ergo benigno corde ipenda
mꝰ nr̃is ꝓximis pietatis opa vt sic valeamꝰ i hoc
sclo acqrere dĩ grãz ⁊ i futuro sẽpitna glĩa i q̃ vi
uit regnatqz dñs ꝑ ĩfinita secula seculoꝝ Amẽ
Sabbato

Sabbato tertie hebdõade ĩ quadragesima. de simulato vitio adulationis quo sepius pha/
risei vtebantur cū christo loquẽtes. Ser. 45.

Dixerunt ei Magister
Hec mulier modo depre
hẽsa est ĩ adulterio. Simu
lantium phariseoꝝ verba
sũt ista origĩaliter Joh. 8. c.
ꝛ ĩ euãgelio hodierno Se/
quũtur plurimi venenosos mores virulentosqꝫ
modos scribarũ ꝛ phariseoꝝ qui xp̄m blande
reuerẽterqꝫ magistrũ vocantes: eius tamẽ do/
ctrinã nõ solum spernebãt: verũ etiã aliis vilẽ
ↄtẽptibilẽ exosamqꝫ reddere satagebãt. Ipso
rũ autẽ vestigia retinẽt adulatores q̄ suis mel/
litis ỽbis veritate neglecta falsitatẽ fouẽt. Ea
propter in hoc sermone de vitio adulationis
pulchra q̄dã ꝛ vtilia aperiem⁹: de qua tria my
steria sũt declaranda.

Primũ dicitur diffinitio.
Secũdum offensio.
Tertium remediatio.

Quid sit adulatio: ꝛ qualiter põt quis quan/
doqꝫ laudare aliquẽ cum merito: ꝛ quandoqꝫ
cum peccato. Caplm. .I.

Primũ mysteriũ declarandũ de adula/
tiõe dicit̃ diffinitio. In quo q̄d sit adu
latio videamus. Et ex dictis Alex. i. 2.
volumĩe sũme põt sic diffiniri. Adulatio ẽ pec
catũ ꝓueniẽs ex s̃mone vane laudis alicui fa/
cte intẽtiõe placẽdi. Pro cui⁹ declaratiõe notã
da sũt tria. videlicet. Primũ notãdũ s̃m Tho.
ĩ scripto sup. li. 4. ethi. q̄ circa hũana colloq̄a ꝑ
q̄ marie hoĩes ad ĩuicẽ ↄuiuũt ꝛ ↄuersãtur s̃m
nature sue ꝓpetatẽ respectu alioꝝ aĩaliũ q̄ sibi
ĩ cibis vel in aliis huiusmodi cõicãt: ñ aũt ĩ col
loq̄is ĩ q̄bus ꝓprie ↄsistit cõuict⁹ hũanus quo
ad delectare aliũ vl' ↄtristare: triplex differẽtia
reperit̃. Quidã eñi sũt q̄ in suis colloq̄is tenẽt
mediũ ĩ laudãdo vel cõtristãdo. ꝛ tales vocant̃
affabiles vel amici. Quidã vero alii sũt q̄ tenẽt
excessũ ĩ contristãdo: ꝛ defectũ ĩ delectando: ꝛ
tales agrestes discoli vl' litigiosi noĩant̃. Qui
dã vero alii sũt q̄ tenẽt excessũ ĩ delectãdo ꝛ de/
fectũ in alios cõtristãdo: ꝛ tales placidi vel adu
latores vocant̃. Primo eniꝫ dico q̄ q̄dã sũt q̄
in suis colloq̄is tenẽt mediũ in delectãdo vl' cõ
tristãdo alios: eo q̄ tales delectãt vel cõtristãt
alios sicut oportet ꝛ q̄ñ oportet ꝛ s̃c'dꝫ alias cir
cũstãtias: ꝛ tales sũt laudabiles ꝛ vocãtur affa/
biles vel amici. Habẽs eñi hãc virtutẽ affa/
bilitatis vl' amicitie: q̄ñdoqꝫ laudat alios ꝛ de
lectat s̃m q̄ exigit debit⁹ ordo necessitatis ꝛ rõ
nis. Quãdoqꝫ vero refugit delectare: ꝛ eligit
cõtristare: ꝛ hoc duob⁹ modis. Vno modo ex
ꝑte ipsius q̄ cõtristat. puta si nõ sit sibi honestũ
talia colloq̄a audire. vt cũ aliq̄s loq̄tur ỽba tur
pia. vl' ẽt si sit sibi nociuũ: puta cũ ali⁹ loq̄tur in
detrimẽtũ ei⁹. Alio mõ ex ꝑte illi⁹ quẽ ↄtristat:
puta si dicat vel faciat aliq̄d q̄d ad ꝓpriã ipsius
magnã ĩhonestatẽ ꝑtineat. vel etiã si multũ sit
nociuũ. 2° q̄dã alii sũt q̄ tenẽt excessũ ĩ cõtristan
do alios ꝛ defectũ ĩ delectãdo. Supabũdãt. n.
ĩ alios cõtristãdo: ꝛ volũt ↄtrariari oĩb⁹ q̄ dicunt̃
vl' fiũt ab aliis. Et isti agrestes vocant̃. 3° q̄dã
alii sũt q̄ ĩ suis colloq̄is tenẽt excessũ ĩ delectãdo:
ꝛ defectum in contristando. Hi enim suis ser
monibus ꝛ in rebus aliis quibus communi/
cãt ꝛ cõuersant̃ cũ aliis oĩa que ab aliis dicunt̃
vel fiũt laudãt siue bona sint siue mala ad hoc
q̄ delectabiles se eis exhibeãt: ꝛ ĩ nullo ↄdicũt
eis q̄b⁹ cõuiuũt ne eos cõtristẽt: existimãtes q̄
oportet oĩbus cõuiuere sine tristicia. Et tales
si hoc ñ faciũt ꝑꝑ aliud nisi ꝑꝑ delectationẽ vo
cant̃ placidi vel placẽteri. Si aũt hoc faciũt ꝑꝑ
adipiscẽdã pecuniã vel q̄cq̄d aliud q̄d põt pecũia
estimari blãditores seu adulatores vocantur.

Secũdũ notãdũ q̄ cũ adulatio cõsistat in ser
mone laudis alteri exhibite vt est dictũ: sic hõ
põt aliquẽ laudare bene ꝛ male: ꝓut. s. debite
circũstãtie seruant̃ vel ꝑtermitunt̃. Nã põt ali/
q̄s s̃m Tho. 2. 2. q. 115. aliquẽ delectare laudã
do euꝫ tripliciter. primo vt deus honoret̃. Se
cundo vt proximus adiuuetur ne in tribula/
tione deficiat. Tertio vt virtus in proximo au
geatur vel vt etiam conetur in bono proficere
Tunc his tribus modis velle laudare aliquẽ
vel velle placere quod est licitum et meritori/
um ꝛ pertinet ad rationem amicitie vel cha/
ritatis nec adulatio dici potest. Alio modo po
test quis male laudare aliquem. Primo quan/
do laudat de aliquo sibi dubio vel ĩcerto. Vn
de Ecc. xi. non laudes virũ in specie sua. Ibi
glosa. Nec iuxta spetiem corporis existimes
qualitatem mentis. Secundo aliquis male lau
dat alium quando laudat de futuro. Vñ ecc.
xi. Ante mortem ne laudes quenquã. Tertio
aliq̄s male laudat aliũ de illicito. s. q̄ñ laudat de
vitio. s̃c'dꝫ illud p̄s. Laudat̃ peccator ĩ deside/
riis aĩe sue. Vel s̃c'dꝫ alex. in. 2. sũme põt ali/
quis ꝑ adulationem laudari aut respectu mali

aut respectu boni. Respectu mali duobus mo
dis. ꝑ laudando malũ tãquã bonũ. 2° ma nm
diminuẽdo. Respectu boni fit ponendo ⁊ lau
dando bonum eẽ quod nõ ẽ. aut augendo bo
num ⁊ laudando ipsũ magis q̃ȝ sit. Tertiuȝ
notãdũ ꝙ adulatio aliqñ ẽ peccatũ veniale: ali/
quãdo mortale. veniale peccatũ ẽ tribus rõni/
bus ẜm alex. ⁊ tho. Pria rõ est: cũ aliqs adu/
latur sola auiditate alios delectãdi ⁊ non inten
tione nocẽdi. Secũda ẽ cũ aliqs adulatur sola i
tentione vitãdi aliqđ malũ sine alterius detri/
mento. Tertia cum aliquis adulatur itentione
consequẽdi bonum aliquod necessarium. Sed
peccatũ est mortale duab⁹ rõib⁹. Primo rõne
criminis: cũ. s. qs aliquẽ laudat đ peccato. Ta
lis agit cõtra charitatẽ ꝓximi: q̃ꝛ prebet ei occa
sionem in malo perseuerãdi. ꝓpterea aug⁹ su
per illo verbo p̃s. Laudatur peccator. ⁊c̃. ait.
Hec est magna ira dei vt desit correctio ⁊ ad/
sit laudatio. Adulãtiũ enim lingue ligant aĩas
in peccatis. Delectat enim illa facere in quib⁹
nõ solũ nõ metuitur reprehẽsor: sȝ ẽt laudatur
peccator. 2° adulatio ẽ peccatũ mortale rõne in
tentionis: cum aliquis adulatur alicui hac intẽ
tione ⁊ fine vt fraudulenter siue corporaliter si
ue spiritualiter ei noceat.

Qualiter se habet adulatio in cõparatione
ad homicidiũ ⁊ ad detractionem: ⁊ ad illũ cui
fit. Capitulum. .2.

s Ecũdũ mysteriũ contemplãdũ de adu
latione dr̃ offensio. in quo aperiẽdum
ẽ q̃ȝ grauiter offẽdit ⁊ peccat adulator.
Et ad hoc clarius itelligendũ tria dubia dispu
temus. Primũ dubiũ. Vtruȝ peccatũ adu
lationis sit grauius peccato homicidii. Et rñ/
det Alex. ꝙ adulatio ⁊ homicidiuȝ in grauedi
ne se habẽt sicut excedentia ⁊ excessa. Q đ pȝ.
q̃ꝛ hõicidiũ ẽ grauius peccatũ adulatione: du/
plici rõe. Prima ẽ: q̃ꝛ lingua adulatoris nõ
nocet ita efficaciter sicut gladius persecutoris.
Quod pȝ: q̃ꝛ gladius persecutoris effectiue oc
cidit quasi sufficiens cã mortis. Lingua auteȝ
adulatoris nõ ita efficaciter nocet: q̃ꝛ null⁹ põt
eẽ alteri sufficiens cã peccãdi. Ergo cũ gladi⁹
persecutoris sit cã mortis efficienter: ⁊ lingua
adulatoris sit cã peccãdi nõ efficiẽter sed occa/
siõaliter: ideo homicidiũ ẽ grauius peccatum
adulatione. Secũda rõ ẽ: q̃ꝛ malũ irrecupera
bile ẽ grauius malo recuperabili. Sed nocu
mẽtum homicidiũ ẽ irrecuperabile: nocumẽtũ
vero adulatõis ẽ recupabile. g̃ ⁊c̃. Ex alia vo
parte adulatio est grauius: peccatũ homicidio
duplici rõne. Prima ẽ: q̃ꝛ peccatũ quãto est
magis nociuũ in p̃ciosiorib⁹ reb⁹: tãto graui⁹
ẽ. Sed lingua adulatoris plus nocet i preciosi
oribus bonis. s. in bonis spiritualib⁹ q̃ȝ gladi
us ꝑsecutoris q nocet in corporalib⁹ tm̃. g̃ ⁊c̃.
Secũda rõ ẽ: q̃ꝛ peccatũ quãto occulti⁹ no/
cet ⁊ minus caueri põt: tãto ẽ grauius: sed pec
catum adulationis occultius nocet. Mag͛. n.
põt caueri a manu ꝑsecutoris q̃ȝ a lingua adu/
latoris. ergo ⁊c̃. Scđm dubiũ. Vtrũ adula
tor ita grauiter peccet sicut ille cui adulaẗ. Rñ
det Alex. vbi. s̃. duob⁹ mõis. Prio simpl͛r
⁊ absolute sine aliq̃ distictione: ꝙ ille q adulaẗ
alteri ⁊ nocet ei plus peccat ⁊ pl⁹ nocet sibi q̃ȝ
illi cui adulaẗ. Rõ ẽ: q̃ꝛ sibi nocet tãq̃ȝ sufficiẽs
cã peccãdi. Aliis aũt nocet ⁊ ẽ cã peccati occasi
onalit͛ tm̃. 2° rñdeẗ cũ distictiõe. Nã distiguẽ
dũ ẽ de illo cui aliqs adulaẗ. Aut. n. ille nõ as/
sentit adulationi: aut assentit. Primo cũ qs nõ
assentit adulationi tũc adulator peccat mortalit͛
ex intẽtiõe inducẽdi illũ ad peccatũ mortale q̃ȝ
tũ in eo fuit lȝ ille adulatiõi nõ assentiret. Secũ
do vo cũ aliqs adulatiõi cõsentit ⁊ acgescit: tũc
de tali distinguo. Qꝛ ẽ quidã q decipiẗ creden
do adulatori plus de seipso q̃ȝ sibi: ⁊ talis cum
decipiẗ ab adulatore: minus peccat q̃ȝ adulator
Est alius qui nõ solũ credit adulatori: sȝ ẽt so/
net ipsũ ⁊ procurat vt fiat adulatio: ⁊ talis plus
peccat q̃ȝ adulator. Tertiũ dubiũ. vtrũ adula
tio mai⁹ sit peccatũ q̃ȝ detractio. Rñdet Alex.
ꝙ detractio ẽ grauius pctm̃. Prio ex ꝑte ra/
dicis: q̃ꝛ detractio ex deteriore radice surgit q̃ȝ
adulatio. s. ex odio ⁊ ex inuidia. in qb⁹ detra/
ctor filitudinẽ diaboli tȝ. Adulatio vo ex libi/
dine placẽdi ꝓcedit vel ex vanitate cordis. Se
cũdo detractio ẽ graui⁹ peccatũ q̃ȝ adulatio ex
ꝑte finis: q̃ꝛ adulatio intẽdit magnificare nom̃
detractio vo nitiẗ auferre vł deꝑmere nomẽ.
vel adulator q̃rit delectationẽ ei⁹ cui adulaẗ:
detractor vo q̃rit diffamationẽ ei⁹ cui detra/
hit. Sȝ nescio qd dicã de adulatõe qñ tot iueni
untur adulalores: tot ẽt adulatorib⁹ aures beni
uolas acconunodãtes: quo fit: vt veritas con/
culcetur ⁊ malicia superabundet.

De trib⁹ remediis qb⁹ ẽ vtẽdũ vt euitẽtur
fraudes ⁊ deceptiões adulatoꝝ. Caplm. 3.

t Ertiũ mysteriũ declarãdũ de adulatiõe
dr̃ remediatio. pñt eniȝ tria remedia ꝯ̃
adulatores opponi. Primũ est đceptiõis ꝯsi
deratio. Scđȝ bone ꝯ̃scie ꝯditio. Tertiũ ꝓꝑe
miserie

miserie inspectio. Primum remediū ē deceptionis consideratio. Ab illo enim semper cauendum ē qui semper decipit: sed oīs adulator ē talis. Unde Aug⁹ super p̄s. Adulatio ē fallaci laude seductio. Et idem super p̄s. Pl⁹ persequitur lingua adulatoris q̄z manus persequētis. Et Hiero. super p̄s. Nihil ē quod tam facile corrumpat mētes hominū sicut adulatio. Plus. n. nocet lingua adulatoris q̄z gladius psecutoris. Et Beda super Lucā. Ipsa peccati nutrix adulatio est que sicut oleuz flammis ita in culpa ardentibus solet administrarī fomētū. Et Cassiodorus in ep̄lis. Adulatio blanda oib⁹ applaudit oib⁹ salue dicit. prodigos vocat liberales. auaros parcos ꝛ sapiētes lasciuos curiales. garrulos affabiles. obstinatos constantes. pigros maturos ꝛ graues. h sagitta leuiter volat: cito infigitur. Et Seneca ad lucillum. Malum hoiem blande loquētem agnosce tuum laqueū eē. Habet enim suum venenū blanda oratio. Et prouer. i. Si te lactauerint peccatores ne acqescas eis. Secundū remediū est bone cōscie conditio. Naz bona cōscia semp minus existimat de se. Propterea christus Luce. 17. dixit. Cum bona feceritis que precepta sunt vobis dicite: serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecim⁹. Et Greg. di. 5. in. c. ad eius. Bonaꝝ mētium est ibi culpam agnoscere ibi culpa non est.

Tertium remediū cōtra adulationē est proprie miserie inspectio vel recognitio. Unde Greg. xi. q. 3. c. inter verba. ait. Inter verba laudantium vel vituperātium ad mētē recurrēdum ē. Et si in ea nō inuenitur bonū quod de nobis dicitur magnā tristiciam generarī dꝫ Et rursus si i ea non inuenitur malū quod de nobis hoies loquūtur in magnam leticiam debemus prosilire. Et Seneca ad Lucillū. Intus teipsū ꝯsidera nō qualꝫ sis aliis credas. Et idem ad Lucillum. Alex. cū i obsidione cuiusdam vrbis circuisset muros ictu sagitte percussus cū repressio sanguine sicci vulneris dolor cresceret: ꝛ crus obstupuisset. O ēs iquit iurāt me eē filiū Iouis: sed vulnus hoc me hominē eē clamat. Uerūtamē hodie verificatur dictū Hiero. Ad Sabinianum vbi ait. Mali ducimur malo ꝛ adulatorib⁹ nostris libenter fauemus: ꝛ q̄zq̄z rn̄deam⁹ nos indignos ꝛ calid⁹ rubor ora perfundat: tn̄ ad laudē summā intrinsecus aīa letatur. Iccirco vt dixi pauloante. Languet veritas ꝛ iusticia cōculcat: qr adulatio apud viros magnos ꝛ seculi huius potētes obtinet magnū locū. Abstineamus igitur nos ab hoc dānabili vitio: vt mereamur in hoc seculo participes fieri diuine gratie ꝛ in futuro sempiterne glorie in qua viuit gloriosus deus per infinita secula seculorum, Amen.

Dominica quarta in quadrasesima in mane de sacro cultu dierum festorum illorumqꝫ debita veneratione. Sermo. .46.

Rat proximū pasca dies festus iudeoruz. Scribūtur hec ūba Io. 6. c. ꝛ in euāgelio p̄nt s dn̄ice Magnificat euāgelista miraculū fcm̄ a xp̄o: dum satiauit ex paucis panibus atqꝫ pisciculis tot milia hominū pp circūstātiā diei festi. Cū ūo inter xp̄ianos sacroꝝ dierum obseruantia religiosa penitus sit extincta: quibus merito cōuenire pōt: qḋ esa. p̊. dn̄s ait. kl'as vestras ꝛ solēnitates vr̄as odiuit aīa mea. Facta sūt mihi molesta. laboraui sustinēs. Et cū extēderitis man⁹ vestras: auertā oculos meos a vobis. Iccirco in p̄nti sermone ꝑ reformatione presentiū de festis erimus tractaturi: de quibus tria mysteria principalia declarabimus.

Primum dr̄ approbationis.
Secundum determinationis.
Tertium obseruationis.

Q ꝺ vsus sacroꝝ festoꝝ approbatꝫ ꝛ ꝯmendatꝫ a gētilib⁹: a iudeis: ꝛ a xp̄anis. Cap. I.

Rimū mysteriū de festis declarāduz dr̄ approbatiōis. Nā sūt multi asserētes vanū eē vel inutile obseruare ꝛ celebrare fasta qb⁹ festorū vsū approbatū triplicitꝫ oñdem⁹. p̊ per gentiles. 2° p iudeos. 3° p xp̄ianos. p̊ oñdim⁹ vsū festoꝝ approbatū p gentiles. Ipsi nāqꝫ lꝫ fm̄ errores suos festa tn̄ solēniter celebrabāt. Un̄ Uarro i vltimo volumine reꝝ diuinaꝝ narrat q romani prima die Ianuarii celebrabant festū Iani. Ianus ūo fuit qdā q regnauit i ptib⁹ illis vbi ē Roma a q̊ mōs Ianiculus dict⁹ est. Et ex dictis Ouidii de fastis colligitꝫ q eodē mēse celebrabāt festū Minerue q̄ erat dea belloꝝ. Et q in februario hēbāt festū dee felicitatis: ꝛ festū fauni quē dicebant deuz montiū. In martio agebant festum Martis dei bellorum. In aprili festum fortune quā dicebant deā. In madio festum dee flore: que fuit ministra Ueneris ꝛ

dicebatur habere ptātem super flores. Erant
eis ⁊ alia festa que cā breuitatis omitto Pro
quibus dicebat Tibullus. Luce sacra requie
scat hum⁹ regescat arator. Et graue suspenso
vomere cesset opus. Et Seneca ad Lucillū.
Festis maxime dieb⁹ aīo imperandū ē: vt tūc
voluptatib⁹ solus abstineat: cū in illas oīs tur
ba ꝓcubuit. Secūdo oñdimus vsū festoꝝ
approbatū eē per iudeos. Ipsis. n. festa custo
dienda frequenter precepit deus. Vñ Leui.
19. ait. Sabbata mea custodite ego dñs deus
vester. Et. 29. c. Ego dñs deus vester custo/
dite sabbata mea ⁊ pauete ad sanctuariū meū.
Et deu. 5. c. Obserua diē sabbati vt sanctifi/
ces eū. Et Exodi. 16. de māna colligēdo dixit.
Sex dieb⁹ colligite: in die aūt septima sabbatū
ē dñi. idcirco nō inuenietis. Et hiere. 17. San
ctificate diē sabbati sicut precepi patribus ve/
stris. Et esa. 56. Oēm custodientē sabbatum
ne polluat illud: ⁊ tenētē fedus meū adducam
in mōtem sanctū meū: ⁊ letificabo eos i domo
oratiōis mee. Et Ezech. 20. Ego domin⁹ de
us vester in preceptis meis ambulate: ⁊ man
data mea custodite: ⁊ facite ea: ⁊ sabbata mea
sanctificate: vt sit signu inter me ⁊ vos: ⁊ scia
tis qȝ ego dñs. Pro declaratiōe tū huius vo
cabuli sabbatū notādū. qȝ aliter denominātˀ di
es a gentilibus. aliter a iudeis. aliter ab eccl'ia
Gentiles etenim denomināt dies a planetis.
Ex hoc dicit albertus magnus i suo introdu/
ctorio in astronomia. qȝ sapientib⁹ egyptiis ⁊
caldeis v. sum ē qȝ luna dñaretur in prima ho
ra diei lune. Idō diez illā voluerūt dñare ab ip
sa luna. Et qȝ mars dominaretˀ in prima hora
diei martis. Et mercurius in prima hora diei
mercurii. Et iupiter in prima hora diei iouis.
Et venus i prima hora diei veneris. Et satur
nus in prima hora diei sabbati. Et sol i prima
hora diei dñice. Et sic scd'm predictos septem
planetas septē dies hebdomade noīabāt. He
brei denominabant dies. d. prima sabbati. scȝ
dñica die: quasi die prima post sabbatū. Iuxta
illud. Vespere aūt sabbati que lucescit i prima
sabbati. Et sequētē diē dicebāt secūda sabbati:
⁊ sic ordinate alios tertia sabbati ⁊ cetera. vsqȝ
ad septimū diē quem appellabāt sabbatū. Qđ
sm magistꝝ i historia scolastica ⁊ Damascenū
iterpretatur requies. eo qȝ illo die requieuit do
minus ab oī ope qđ patrarat: vt hētur Geñ.
2. c. Qñqȝ ēt apud hebreos tota hebdomada
dīr sabbatū. iuxta illud Luc. 18. Ieiuno bis in
sabbato. Septimum tū diem ꝓprie dicebant
sabbatum quem ipsi sanctificabant: ⁊ vltra istū
diem habebāt ipsi iudei alias solēnitates. eccle
sia aūt denominat dies. d. diē dñicum: de quo
plenius in sequētib⁹ dicem⁹. ⁊ diem sequētez
secundam feriā. aliū tertiā. alium quartaȝ. aliū
quintā. aliū sextā. ⁊ sequentem diem sabbati.
Tertio oñdimus approbatū vsū festoꝝ p xp̄ a
nos. Nam sācta mater ecclesia statuit sub pre/
cepto aliquos dies festos a fidelibus celebran
dos qui ponūtur ꝑ maiori parte de conse. di.
3. c. pronūciandum. Et extra de fer. in. c. cō/
questus. Hi sunt oēs dies dñici per totuȝ an
num. Natiuitas dñi. sancti stephani. Ioānis
euangeliste. Innocentū Siluestri. Circun/
cisio domini. Epiphania. Tres dies resurre
ctionis. Ascēsio domini. Pētecostes. cū duo
bus dieb⁹ sequētib⁹. Quattuor solēnitates pn
cipales beate Marie virginis. s. natiuitatis.
purificationis. annūciationis. ⁊ assumptionis
eius. Natiuitas Ioāis baptiste. duodeci apo
stolorum. sancti Laurentii. dedicatiōis sancti
Michaelis. oīum sanctoꝝ. ⁊ sancti Martini.
Celebrāde sūt ēt ille festiuitates quas singuli
epī cū suo clero populo indixerint celebrādas.
Insuper de cōse. di. 3. in. c. crucis. statuit Eu
sebius qȝ festum crucis in tertia die mai solēni
ter celebretur. In clementina vero Si deuȝ.
de reliquiis ⁊ veneratiōe sanctoꝝ. mādatˀ cele/
brari festū corꝑis xp̄i. Sūt ⁊ alia festa p cōsue
tudinē eccl'ie totius introducta. sicut sancti Ni
colai. sancti Antonii abbatis. ⁊ quedā alia que
secūdū morē patrie celebranda sūt Quare reli
giosus laudabilisqȝ sppꝑet sanctoꝝ festoꝝ vsus

Quare sabbatū mutatū ē i dominicā: ⁊ cur
alia festa sunt superaddita: ⁊ de peccato illorū
qui festa non custodiūt.

Capitulum. 2.

s Ecūdū mysteriū de festis declarādum
dīr determinatio. In quo determina/
te dubitare contigit circa quedā nō im
merito aperienda: ⁊ maxime vt iudeis nos re
prehēdētib⁹ rñdere valeamus. Dubitatˀ ergo
de trib⁹. p̊ de sabbati mutatiōe. 2° de festoꝝ ad
ditiōe. 3° de peccato ⁊ offensiōe. Primo du
bitatur de sabbati mutatiōe. Nā vt pȝ ex dictis.
Deus mādauit sabbatū custodiri. Exo. insup
20. dixit. Memēto vt diē sabbati sanctifices.
Dicūt ḡ iudei. Cur eccl'ia sabbatū mutauit in
dñicā. Rñdet Alex. de ales in 3° volumine sū
me. qȝ hoc factum ē iuste ⁊ sancte propter tria.
Primo

Primo,pp̄ter declarationē mysterioꝝ. Secū
do pp exclusionem errorum. 3° pp multitudi
nem priuilegiorū. Prima ratio est propter
declarationē mysteriorū. Nam assignatio septi
me diei est pure cerimonialis: ⁊ omnes cerimo
nie veteris legis: vt diximꝰ in sermone de obe
dientia dei. vmbra erant ⁊ figura legis gratie
⁊ euangelii. Secundum aūt Aug. li. 4. super.
Gen. ad lr̄am. dici ꝓbabiliter pōt obseruādū
sabbatum iudeis fuisse p̄ceptū in vmbra futuri
que spiritualē requiē significabat: cuiꝰ quietis
ipse dominus ihs xp̄s qui nō nisi qū voluit pas
sus ē in sepulture sue mysteriū ↄsumauit. cum
ergo p sepulturā xp̄i figura sit adimpleta. nō ē
ampliꝰ necessariū diē sabbati custodire: qnimo
solēniçare. i. in sabbato festū facere more iudeo
rū ꝓhibitū est ⁊ peccatū. Vn̄ de cōse. di. 3. c. p
uenit. Gregꝰ ait. Peruenit ad me quosdā p/
uersi spiritus hoies: praua inter vos aliq̄ ⁊ sācte
fidei aduersa seminasse: ita vt in die sabbati ali/
quid opari ꝓhiberēt: quos qd aliđ nisi antichri
sti p̄dicatores diximꝰ: q veniēs diē sabbatū
atqȝ dominicuȝ ab oi faciet ope custodiri. Quia
n. mori se ⁊ resurgere simulat. haberi vult in
veneraitone dn̄icū diē. Et qꝛ populū iudaiȝare
cōpellit: vt exteriorem ritū legis reuocet: ⁊ sibi
iudeoꝝ pfidiā subdat: coli vult sabbatū. Se/
cūda ratio quare nō seruat̄ sabbatū: ſȝ mutatuȝ
est in dn̄icā: ē pp exclusionē erroꝝ. Nam gen
tiles dn̄ica die ↄsueuerāt colere ⁊ adorare solē.
Vt itaqȝ ab hoc errore retraherent̄: sācta mat̄
ecclesia statuit diē dn̄icū sāctificandū. Tertia
ratio quare sabbatū mutatū est in dn̄icā: est pp
multitudinē priuilegioꝝ. Vt enim dr̄. 75. di.
i. c. ꝙ die dominico. Dies dominica tātis di
uinaꝝ dispēsationū mysteriis est cōsecrata: vt
qcqd a dn̄o insigne ē cōstitutū: in huius diei di
gnitate sit gestū. In hac mūdus sūpsit exordiū.
In hac p resurrectioȝ ⁊ mors interitū: ⁊ vita ce
pit principiū. Et de cōse. di. 3. c. sabbato. dicit̄.
diē dn̄icā ob venerabilē resurrectionē dn̄i nr̄i
iesu xp̄i nō solū in pasca celebramꝰ verū ēt p
singulas quasqȝ hebdomadas ipsius diei ima
ginē frequētamus. Colligunt̄ aūt duodecī pri
uilegia diei dn̄ice. Primū ē qꝛ fuit p̄ma oium
dieꝝ. Secūdū qꝛ erit vltimus dies p̄sētis vite
in seculi huius fine. Tertiū est qꝛ illā nulla pre
cessit nox. Quartū qꝛ sicut ifra patebit: nulla
ei nox subsequet̄. Quintū qꝛ in ea creauit celū
⁊ terrā deus. Sextū qꝛ in ea oēs angeli a deo
creati sūt: ⁊ boni i celo glorificati fuere: ⁊ mali
de celo expulsi sūt. Septimū qꝛ s̄m Orosiū in
die illa p̄mo p̄cepta sūt data filijs israel. Octa
uum qꝛ in illa die incarnatus est christus. Nā
vt testat̄ magister istoriaꝝ ⁊ die qua dixit deus
fiat lux: visitauit nos oriēs ex alto. Et xp̄s in/
carnatus est. In huius mysteriū ⁊ figurā da
tū fuit manna in dn̄ica die. sicut ait Origenes
sup exodū. Nonū qꝛ in die dn̄ica christus de
structis inferni claustris captiuā ducēs captiui
tatē ac sanctoꝝ animas de limbo eripiēs triū/
phaliter surrexit a mortuis. Decimū qꝛ in dn̄i
ca die erit resurrectio mortuorū ⁊ reddet vni/
cuiqȝ iuxta opa sua. Vndecimum qꝛ i die dn̄i
ca sp̄ūs sāctꝰ i linguis igneis missus ē i ap̄los.
Duodecimū qꝛ i dn̄ica die erit initiū ⁊ cōtinua
tio sine fine laudum dei ⁊ dn̄i nostri iesu chri/
sti. Secundo dubitatur de festoruȝ additiōe
cur videlicet supaddita sūt vltra diē dn̄icū alia
festa. Et assignari potest triplex ratio. Prima
dr̄ confutationis. Secūda gratificatiōis. Ter
tia imitationis. Prima ratio dr̄ ↄfutationis.
Supaddita sūt sanctoꝝ festa vt ↄfutaret̄ error
eoꝝ qui dixerūt ante diē iudicij animas san/
ctoꝝ nō cōscēdere celū. Ad ostendēdū ꝙ tales
mentiūtur statuit ecclesia sanctoꝝ suffragia ⁊
patrocinia in eoꝝ solēnitatibus implorari pre
dicans ⁊ ↄtestās illos in celo regnare cū xp̄o.
Ad hunc ēt errorē eliminādū ecclesia cantat
Gaudent in celis anime sanctorū qui xp̄i ve.
sunt se. Quod ēt colligi pōt ex dictis scripture
atqȝ doctorū sanctoꝝ. Nam Luc. 23. xp̄s dixit
latroni. Hodie mecū eris in paradiso. Et glo.
super illo verbo Luc. xi. Pueri mei mecum
sunt in cubiculo ait. Pueri sunt ap̄li qui sunt
in eterna requie. Et Greg. li. 4. dial. Iustoꝝ
aie mox vt huiꝰ carnis claustra exeunt in cele
stibꝰ sedibus recipiunt̄. Et extra de celebrati/
one mis. c. cū marthe. dr̄. De sāctis oibꝰ sentiē
dū est qđ non indigeant orationibus nostris
pro eo quod cum sint perfecte beati omnia eis
succedunt ad votum. Et extra de baptismo ⁊
eius effectu. c. debitum. scribitur sic. Iudeꝰ se
ip̄ȝ baptiçās si ↄtinuo decessisset ad pr̄iā ꝓtinꝰ
euolasset. Et de pe. di. 7. c. q egerit. dr̄ Quicū
qȝ bene post pentententiam vixerit sicut ante pe/
nitentiam viuere debuit post reconciliationē
quādocunqȝ defunctus fuerit: ad deuȝ vadit:
ad requiē vadit: ⁊ regno dei nō priuabit̄. 2ª
supaddita sūt alia festa pp gratificationē. Nā
ex debito gratitudinis cōmemorare debemus
beneficia nobis collata: sicut sunt beneficia na

tiuitatis: passionis: ascēsionis: ⁊ ꝯsimiliū festi uitatū: In solēnitatib⁹ et btē Marie virginis feriādū ē pp sūmas pfectiōes q̄s in se habuit: pp inumeras gratias q̄s ipsa ipetrāte suscipi/mus. Ceteras vo solēnitates sanctoꝝ q̄s sta/tuit ecclesia catholica celebrari: obseruare insu/per obligamur: quia ⁊ ipsi impetrant nobis mi sericordiam dei. Unde Dauid in psal. ait. Le uaui oculos meos in montes vnde veniet au/xilium mihi. In montes: idest in sanctos.

Tertia ratio quare vltra diē dominicū super addita sunt festa sanctorum est pp imitationē. vt in eorum solēnitatib⁹ illorū gesta recolen/tes conemur eos q̄ntū possum⁹ imitari. Ido Aug⁹ in sermōe de martyrib⁹ ait. Quotiens/cūq3 fratres charissimi ⁊c. sanctorū martyꝝ so lēnia celebramus: ita ipsis intercedētibus spec temus a dño ꝯsequi tēporalia bñficia: vt ipsos martyres imitando accipere mereamur eterna Ab eis eni in veritate sanctoꝝ martyꝝ festiua gaudia celebrātur qui ipsoꝝ martyꝝ exempla sequūtur. Solēnitates emꝫ martyrū exhortati/ones martyriorū sunt: vt imitari nō pigeat: qd̄ celebrare delectat. Sed nos volumus gauder̄ cū sāctis ⁊ tribulationes mūdi nolumus susti nere cū illis. Qui eni sāctos martyres vel in/quātū potuerit noluerit imitari: ad eoꝝ beatitu nē nō poterit puenire. Tertio dubitatur de peccato ⁊ offēssiōe. Utrū peccent mortaliter n̄ seruantes festa. Et r̄ndeo q̄ sic: q2 faciūt cōtra p̄ceptū dei. Hic est q̄ in veteri lege vt habet̄ numeri. 15. Cum inuentus eēt homo colligēs ligna in die sabbati. per Moysen ⁊ Aaron re clusus est in carcerem: dixitq3 dñs ad Moysē. Morte moriat̄ homo iste: obruat eū lapidibus oīs turba extra castra. Cūq3 eduxisset eū foras obruerūt lapidib⁹ ⁊ mortuus est sicut p̄ceperat dñs. Potest tamen aliq̄s si laborat aut aliquid aliud faciat dieb⁹ festis excusari a peccato propt̄ tria. p̄ pp necessitatē: vt patet extra de ferijs. c. cōquest⁹. Et in gl. ibi sup verbo necessitas vr geat dicit̄: puta si res esset peritura. Et sūt plu ra exēpla. ff. de. ferijs. l. i. 2. ⁊. 3. Et vbi res ce leritatē desiderat. ff. de dāno infec. l. i. Secū/do excusātur laborātes i festis pp pietatē. puta s3 g'o. in pall'. c. cōquestus. cā debiliū persona rum: q2 in opibus misericordie dierum distin ctio non est habenda: vt patet. 76. di. c. vtinā3. Et de conse. di. 5. c. vnic̄3. Tertio excusant̄ laborātes dieb⁹ festis pp modicitatē. q̄n. s. op⁹ modicū esset ⁊ paruū: q2 secūdum theologos. Qd̄ modicum est ratio apprehēdit quasi nihil. Sed quis explicet quātus in xp̄ianis circa fe/stoꝝ sanctificationē iueniat abusus. Nam cu/piditate ⁊ auaricia ducti diebus festis mercata frequētāt ⁊ nūdinas: q̄ prohibetur in. c. i. ex. de ferīs. Nonnulli etiā absq3 necessitate ven/dunt et emūt missas ⁊ alia officia negligentes cōducūt merces in curribus equis ⁊ mulis et faciūt alia opera seruilia non sine peccato. Nec illud peccatū leue putandū est quo ingratus ⁊ miser homo dedignat̄ reddere deo partē tem/poris sibi cōcessi.

Qualiter festa seruanda sunt cum deuotiōe cordis oris ⁊ opis: q̄ tamē a christianis mul tis nō fit imo vr̄ cōtrariū. Ca. 3.

Tertiū mysteriū de festis dicit̄ obser/uatiōis. Obseruanda sunt festa a fi/delib⁹ cū oī deuotione ⁊ sāctificanda tripliciter. p̄ corde. 2° ore. 3° ope. Prio sunt sanctificāda festa corde: vt vnusquisq3 memor sit dei ⁊ bñficioꝝ eius. Nā in precepto solo de sanctificatiōe sabbati positum est hoc vocabulū memēto: ad denotādū q̄ tali die ad spiritualiū cōtemplationē anim⁹ sit reuocand⁹. hic hysido rus ait. Purgādus est primo anim⁹ atq3 a tē poralium rex cogitationib⁹ segregandus: vt/puta acies cordis ad deum vere ⁊ simpliciter dirigatur Optima autē est regula a nobis tra dita in tractatu de virtutib⁹ ⁊ i sermone de pru dētia: in qua ponuntur septē de quibus vnus q̄sq3 memor esse debet. Insuper s̄m q̄sdā cū p̄ceptū de sanctificatōe festi sit affirmatiuum ⁊ obliget sēper: sed non ad semp: tenetur homo ex debito die dominico vel semel in hebdōada deo vacare atq3 deū recognoscere in aliq̄ hora: licet n̄ i qualib3: aliter peccat mortaliter. Pro inde qui est in mortali culpa: ⁊ nō conterit̄: vel dat operā vt cōteratur in die dominico: de no uo mortaliter peccat: q2 transgreditur diuinū p̄ceptū: quo precipitur diebus dñicis eē vacā dū deo: ⁊ marie conteri oportet cōgruis horis vtputa dū dicitur missa vel dicuntur vespere. Tenentur autē ad propositum cōfitendi ⁊ sa/tisfaciendi loco ⁊ tēpore opportuno. Qd̄ qui non seruat nouā incurrit culpā trāsgressionis p̄cepti de sanctificatōe sabbati atq3 obseruatiōe in ꝓpria culpa. Secūdo festa sūt sanctificāda ore: vt in ipsis oremus ⁊ laudem⁹ deū sibiq3 de susceptis bñficiis gratias referam⁹. Unde de cōse. di. 3. c. ieiunia dicitur. Die dñica nihil aliud agendum ē nisi deo vacandum. Nulla operatio

...rū devotiō cordis / oris et opis

opatio in illa die sancta agat̃: sed tantũ in hym/
nis ꝯ psalmis ꝛ canticis spiritualib⁹ dies illa trã/
sigat̃. Tertio sanctificãda sunt festa ope visi/
tando ecclesias: audiẽdo diuina. De auditione
vero missaꝝ dicã diffusius in ſmone de missa
Sed veh mũdo a scandalis: q2 xp̃iani dieb⁹ fe/
stiuis magis inhonorant deũ ꝛ sanctos q̃z die/
bus alijs. O quot pompis: quot vanitatibus:
quot fatuositatib⁹ in diebus festiuis ornat̃ cor/
pus ꝛ confundit̃ spiritus. Tunc qdẽ felicior ẽ
qui exq̄sitori excessu bellũ ordinat cõtra deuz.
Tunc mulieres emula cõcertatione insano stu
dio ac conatu altera alterã in vanitatibus supa/
re cõtẽdit. Tunc gestant stellas ac laminas au
reas vel argenteas vario fulgore splendẽtes:
nec nõ perlaꝝ torques cingẽtes collũ ꝛ similia
Tunc in ecclesijs dei mala plurima ꝑpetrant̃.
Tunc insistunt homines ꝓhibitis ludis. Tũc
mulieres choreis vacant ꝛ dissolutionib⁹. ꝓpte
rea dicit̃ de cõse. di. 3. c. irreligiosa. Irreligiosa
cõsuetudo ẽ quã vulgus ꝑ sanctoꝝ solemnita/
tes agere cõsueuit. Populi q deberent officia
diuina attendere saltationib⁹ turpib⁹ inuigilãt
cantica nõ solũ mala canentes: sꝫ etiã religioso
ruz officijs ꝯstrepunt. Sunt ꝛ alia plurima q̃
cõmitti solent tp̄ib⁹ deo ac sanctis dicatis: nos
vero conemur ab illis omnib⁹ abstinẽre: solẽ/
nitatesq3 sacras reuerẽter ac debite celebrare:
sicq3 impetrabim⁹ in hoc seculo dei gratiã ꝛ in
futuro sempiternã gloriã: ad quã nos ille per/
ducat q viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ. Amẽ.

Dñica quarta in quadragesima infra diez: de pietate quã viui exhibere debẽt mortuis ac defunctis. Sermo. .47.

Ecepit ergo iesus panes
ꝛ cũ gr̃as egisset
a distribuit discumbentib⁹. Scri
buntur h̄ ṽba Joh. 6. c. ꝛ i euã
gelio hodierno. Qui de celo de/
scendit in vterũ ṽginis sola charitate motus:
ipse ṽbo pariter ꝛ exẽplo docuit nos sup om/
nia erga nostros ꝓximos beniuolentiã pietatẽ
q3 ſuare. Ecce in ꝓmptu est sacra lectio euãge
lica in qua narrat̃ q̃z benigne q̃z clemẽter fame/
licã turbã xp̃s pauit in deserto: nos ṽo si re/
gni ei⁹ ac beatitudinis voluerim⁹ ꝑticipes esse
debem⁹ quãtũ possum⁹ ꝓximorũ nostroꝝ indi
gentiã miseriãq3 reuelare. Quoniã ante circa
defunctos multi sunt inhumani atq3 crudeles:
cũ in supiorib⁹ dixerim⁹ de misericordia viuis
exhibenda. Idcirco in p̃nti ſmone de pietate q̃
mortuis atq3 defunctis debet̃ erimus locuturi.
Distinguem⁹ ṽo hãc in tres ꝑtes ꝑncipales.
Prima dicitur sepulture exhibitio.
Secunda testamentoꝝ executio.
Tertia suffragioꝝ cõicatio.

Quod defunctoꝝ corpora sunt sepelienda: ꝛ qualiter ecclesiastica sepultura prodesse potest vel obesse. Capitulum. .I.

p Rima ꝑs pietatis que debet̃ defun/
ctis dicit̃ sepulture exhibitio. Et pro
huius declaratõe tria sunt disputãda.
Primũ vtrũ defunctoꝝ corpora sint sepeliẽda.
Secundũ vtrũ ꝓsit morientib⁹ ecclesiastica se/
pultura. Tertiũ vtrũ obsit in peccato mortali de
cedentib⁹. Circa primũ dubiũ posset aliq̄s ar
guere q̄ corpora defunctoꝝ nõ sint sepelienda
Nã dicit Virgilius. Facilis iactura sepulchri.
Et Seneca de remedijs fortuitoruz. Si nihil
sentio nõ pertinet ad me iactura corporis in se/
pulchro. Et idẽ in lib. de tranquilitate animi:
minabat̃ Theodoro pħo mortẽ insepultã. Cui
respondet. Sanguis in tua potestate est: sed te
ineptũ dico si putas meas interesse supra terrã
an infra putrefieri. Inquit etiaz Tullius in q̃/
stionibus tusculanis q̄ Socrates ꝛ Anaxago
ras crediderunt sepulturas superuacuas: nilq3
mali atq3 inhonesti esse iacere cadauer squalidũ
abiectũ ꝛ inhumatũ: quẽ ritũ seruabãt Caspij
omnes. Diogenes insup. Cinicus iussit se in/
humatũ proijci volucribus canibus ꝛ feris. d.
Quid feraꝝ mihi nil sentienti oberit laniatus.
Refert adhuc Eusebius li. i. de euangelica p̃/
paratione q̄ hircani rapacis generis auib⁹ ꝓij
cere defunctorũ corpora cõsueuerunt. Sed cõ/
tra tales damnatos mores inhumanasq3 sen/
tentias est omnis scriptura tam sanctoꝝ q̃z mo
raliũ philosophoꝝ. Unde Gen̄. 23. laudatur
de pietate Abrahã qui sepeliuit Sarã mortuã
in hebron in terra chanaan: ꝛ sepeliuit eã i spe
luncha agri. Et Gen̄. 25. ꝛ. 13. q. 2. c. hebron.
dicitur q̄ Isaac ꝛ Ismael sepelierunt abrahaz
in spelunca duplici. Et Gen̄. 49. Jacob in ex
tremo vite benedictione data filijs suis p̃cepit
eis dicens. Ego cõgregor ad populũ meũ. Se
pelite me cũ patribus meis in spelunca duplici
que est in agro hebron in terra chanaã quam
emit Abrahã. Et Josue vltimo habet̃ qualiter
eo mortuo sepelierunt eũ filij israel in finib⁹ pos
sessionis sue. Ibidem etiã habet̃ qualiter ossa
Joseph que tulerant de egypto sepelierunt in si
chem: ꝛ quomodo eleazaꝝ filiũ Aaron sepelie/

runt in gabaad fratres ⁊ filij eius. Et Judicū
16. fit mentio de sepultura Samsonis. Et. i.
Reg. 25. de sepultura. Samuelis. Et. 2. Pa
ral'. c. 9. de sepultura Salomonis. Et. i. Ma/
cha. 9. c. de sepultura iude Machabei. Et. 2.
Reg. 2. c. dixit Dauid viris Jabes Galaad
qui sepelierant Saulē. Benedicti vos a dn̄o:
qui fecistis misericordiā hanc cum dn̄o vestro
Saul ⁊ sepelistis eū. Et. 21. di. decretoꝝ. c. nūc
aūt. in glo. dicit̃ ꝙ si qs mādaret corpus suum
nō sepeliri qđ ⁊ fecit. Marcellinus papa in de
testationē idolatrie cōmisse: nō est implenduꝫ.
Vt Valerius li. 5. rubrica de ingratis. repre/
hendit atheniēses q Melciadē in carcere mor/
tuū sepeliri nō permiserunt nisi Cymo eius fi
lius carcerē pro eo intrasset. Vnde Valerius
ait. nec te Cymo silentio inuoluā quoniā patri
tuo sepulturā voluntarijs vinculis emere non
dubitasti. ⁊ idem Valerius lib. i. in rubrica de
somnijs. narrat qualiter Symoniades poeta
peregre vadens cū nauis in qua erat appulis/
set ad litus: ⁊ corpus inhumatū iacens vidisset
sepulture mādauit: huiusmodi beneficio is q
sepultus fuerat motus nocte sibi in somnis ap
paruit: eumqꝫ ne primo die nauigaret monuit
qui somno parens in terra remansit. Jlli vero
qui inde recesserant nauigātes in ei⁹ cōspecti/
bus procellis ⁊ fluctibus absorti sunt ⁊ suffoca
ti: ⁊ ipse letatus est qui vitā suā magnis somnio
ꝗ̄ꝫ naui cōmiserat. Et idē Valerius. li. 5. rubri
ca de humanitate cōmendat Cesarem qui ca/
put sui hostis Pompei sibi ꝑ regē egypti de
stinatuꝫ honorificet cremari ⁊ sepeliri fec̃. Jbi
deꝫ etiā laudat Hānibaleꝫ: qui successiue tres
Romanos Pauluꝫ Graccū ⁊ Marcellū ho
stes ipsius honorifice sepeliuit. Respondendū
est ergo ad dubiū ꝓpositū ꝫ fm Ric. in. 4. di.
45. ꝙ defunctoruꝫ corpora sunt sepelienda ꝓ/
pter tria. Primo ꝓpter astruendaꝫ resurre
ctioneꝫ futuraꝫ propter quaꝫ Paulus mortu⁹
vocat dormiētes. Vt ergo subleuetur spes ad
resurrectioneꝫ vere fiendam corpora sepultu/
re traduntur. Secundo corpora sepeliuntur
propter amouendū horrorem. Vnde Quinti
lianus lib. 5. declamationuꝫ ait. Ad operien/
dam feditatem: subtrahendāqꝫ dolori mate/
riam mortuus viuentiuꝫ causa sepelit̃. Ter/
tio corpora defunctoruꝫ sunt sepelienda ꝓpter
meritationeꝫ: vt illa sepelientes propter miseri
cordiam mereantur. Propter hec oia Augu
stinus li. i. de ci. dei. c. 14. ait. Nō sunt cōtēnē
da ⁊ abijcienda corpora mortuoruꝫ maximeqꝫ
viroꝝ iustoruꝫ atqꝫ fidelium: quibus tāꝗ̄ꝫ or/
ganis ⁊ vasis ad omnia opa bona sanctus vsus
est spiritus. Si enim paterna vestis ⁊ annulus
ac si quid huiusmodi tanto carius est posteris
quanto erga parētes maior affectus: nullo mo
do ipsa spernenda sunt corpora: que vtiqꝫ mul
to familiarius atqꝫ cōiunctius ꝗ̄ꝫ quelibet in/
dumenta gestamus. Hec enim nō ad ornamē
tuꝫ vel adiutoriū qđ adhibetur extrinsecus: sed
ad ipsaꝫ naturā hominis ꝑtineret. Vnde ⁊ an
tiquoꝝ iustorum funera officiosa pietate curata
sunt ⁊ exequie celebrate: ⁊ sepultura ꝓuisa. Jp
siqꝫ duꝫ viuerent de sepeliendis vel etiā trāsfe/
rendis suis corporib⁹ filijs mandauerunt. Et
Thobias sepeliendo mortuos deū ꝓmeruisse
teste angelo cōmendatur. Jpse quoqꝫ domin⁹
die tertia resurrecturus religiose mulieris bo/
nuꝫ opus predicat predicandūqꝫ cōmendat vt
vnguentū preciosum supra mēbra eius effude
rit: atqꝫ hoc ad eū sepelindū fecerit. Et laudabi
liter cōmemorantur in euāgelio q corpus eius
de cruce acceptū diligenter atqꝫ honorifice te/
gendū sepeliēdūqꝫ curarunt. Hec Aug. Se/
cundū dubiuꝫ erat: vtrū ꝓsit in charitate moriē
tibus ecclesiastica sepultura. Loquor de his q
habent aliquod purgabile. Et rn̄det Rica. ꝙ
nō per se: sed ꝑ accidens: ⁊ hoc triplici ratione.
Prima est propter inspicientiū excitationeꝫ
inꝗ̄ꝫtū. s. inspicientes sepulturā memoriā reti/
nent defunctoruꝫ: ⁊ pro eis orant. Vnde Au
gu. li. de cura pro mortuis agenda ait. Monu
mentū eo ꝙ moneat mentē idest admoneat nū
cupatur. Hinc Greg. li. 4. dial'. Petro cum
interroganti ⁊ dicenti: putamus ne animabus
eoruꝫ aliquid prodesse posse si mortuoꝝ corpo
ra in ecclesijs fuerint sepulta. Respondet cum
grauia peccata nō deprimunt hoc prodest mor
tuis si in ecclesijs sepeliantur: qꝛ eorum proxi/
mi quotiens ad eadē sacra loca cōueniunt: suo
ruꝫ quoqꝫ sepulchra aspiciunt: recordantur: et
pro eis domino preces fundunt. Nam quos
peccata grauia deprimunt nō ad absolutioneꝫ:
sed potius ad maioreꝫ damnationis emulum:
eorum corpora in ecclesijs ponuntur. hec ille.
Secunda ratio est ꝓpter ministroruꝫ ecclesie
orationē: qꝛ illi q ecclesie deseruiunt tenent̃ ce/
teris paribus pro illis frequentius ⁊ specialius
orare. Tertia ratio est propter sanctoruꝫ de/
uotionem. Credendum namqꝫ est ꝙ sancti illi
ad quorum honorem fabricata est ecclesia: orāt
pro eo

pro eo qui sepelitur in illa vel eius cimiterio
ꝓpter reuerentiã ⁊ deuotionẽ ipsius eligẽtis
sepulturã ibidẽ. Vñ Aug⁹.13.q.2.c.nõ exi/
stimem⁹ ait. Qđ vo qsqꝫ apud memorias mar
tyrũ sepeliat: hoc tm̃ mihi vr̃ prodesse defũcto
vt cõmendãs eũ martyrũ patrocinio affectio ꝓ
illo suplicationis augeat. Notãdũ tñ circa ele/
ctionẽ sepulture ꝙ quilibet adultus cõpos sue
mẽtis libere põt vbicũqꝫ voluerit in loco ma/
gis religioso eligere sepulturã. Vñ gratianus
13.q.2.§.2.ait. Vbi qsqꝫ tumulãdus sit in vo/
luntate eius cõsistit. Excipiũtur religiosi q nõ
pñt sibi eligere sepulturã: sed in suis monaste/
riis ⁊ ecclesijs sepeliũtur: nisi qñ moriuntur es
sent adeo remoti a monasteriis sui ordinis ꝙ
nõ possent cõmode deportari ad illa: q᷑ tũc pos
sent eligere: extra eo.c.religiosi.li.6. Impu/
beres etiam nõ pñt sibi eligere sepulturaꝫ: sed
parentes eoꝝ pñt eos sepelire vbicunqꝫ volu
erint: si cõsuetudo terre hoc habeat: al's nõ: ex̃
de sepul.c.in nostra.in tex.⁊ in glo.⁊ in.c.de
vxore.in gl. Insuper qui nõ est cõpos sue mẽ
tis non põt eligere sepulturã: extra de success.
ab intest.c.cum dilectus. Vxor vero si nõ eli/
git sepulturam sepeliri debet vbi sepultus est
suus maritus. Et si plures habuit: sepeliri de/
bet vbi sepultus ẽ vltimus. Et lꝫ multa dicant
de sepulture electione tñ multum statur cõsue/
tudini vt dicit Ric. vbi supra. Põt etiam qs
eligere sepulturam in loco minus religioso di
missa antiqua: vt pꝫ extra co.li.6.c.cum quis.

Tertium dubium erat: vtrum obsit ecclesia
stica sepultura in peccato mortali decedentib⁹
q᷑ dicitur.13.q.2.c.quibus.⁊.c.cum grauia.
Impiis nocet in loco sacro sepeliri. Respon/
det Ricardus ꝙ impio non nocet ecclesiastica
sepultura nisi inquantum hanc sepulturaꝫ sibi
indignam propter humanam gloriã procura/
uit. Sed quid dicemus de sumptib⁹ ⁊ expen/
sis que fiunt in funere etiã bonorum: ⁊ i chari
tate moriẽtiũ. Nõne melius eẽt si darent pau
peribus ⁊ indigentibus q̃ꝫ sic illas exponere
ad quandã quasi pompã ⁊ inanem gloriã. Re
spondit Ric. vbi supra ꝙ pompa exequiarũ si
fiat secũdũ cõsuetudinẽ patrie: ⁊ nõ cuꝫ nimio
excessu non est reprehensibilis. Quinimmo
facit ad consolationem viuorum ⁊ subleuatio/
nem spei ad resurrectionem futuraꝫ. Non.n.
tenetur homo de necessitate facere omne bonũ
quod potest. Faciens ãt sumptus in sepultu/
ra quos posset alibi melius collocare: non facit
eos inquantũ est opus minus vtile: sed inquã
tum vtile. Notandum tamen ꝙ nõ debẽt i ec
clesia seu cimiterio vel loco sacro infrascripti se
peliri. Primo nullus infidelis: nec iude⁹:
nec pagan⁹ nec heretic⁹ vt pꝫ de cõse.di.1.c.
ecclesia.⁊.c.sequẽti.⁊.24.q.2.c.sanc. Et si se
pulti essent tales in ecclesiis debẽt exhumari ⁊
proiici ex̃. Secũdo interdicitur sepultura ec/
clesiastica morienti in torneamento. Et expo/
nit Hosti. etiam si quis ibi vulnus letale acce/
pit: licet postea superuixerit: qui q̃uis penite/
at ⁊ ei eucaristia nõ negeť carebit tñ eccl'iastica
sepultura. ex̃ de torneamẽtis.c.i. Hoc tamen
de illo intelligit qui venit cã exercẽdi se in tor/
neamẽto. Et etiã scđꝫ Guil. de armigeris eo
rũ qui eis in armis seruiũt: ex̃ de torneamẽtis
c.2. Secus de astãtib⁹ cũ curiositate. Tertio
prohibetur sepultura his q seipsos occidunt:
vt pꝫ.13.q.2.c. quibus.⁊.23.q.5.c. placuit.
Quod intelligendũ ẽ ꝫm Guilielmum si in/
terfecerunt se ex desperatiõe vel iracũdia. Se/
cus si ex fortuitate ⁊ huiusmodi. Vnde in.c.ex
parte.ex̃ de sepul. dicit Berñ. ꝙ si qs ꝑꝑ fu/
gam precipitaret se in aquã: q᷑ inde sic crede/
bat euadere nõ imputatur ei ẽt si cõtrariũ eue/
niat. Quarto negatur sepultura ei đ quo cer
tum est ⁊ manifestum non fuisse confessum vl'
non cõmunicasse semel in anno. ex̃ đ pe.⁊ re.
c.omnis. Et hoc intellige nisi in articulo mor
tis signa contritionis ⁊ huiusmodi emendati
onis ostendat. Quinto expellitur a sepultura
ecclesie monachus qui reperitur proprietarius
in fine vite qui debet in sterquilinio sepeliri: ex̃
de statu monachoruꝫ.c.super quodam. Sex
to blasphemus dei si moriatur absqꝫ peniten/
tia postq̃ꝫ blasphemauerit non sepelitur in lo/
co sacro. extra de maledicis. in fine. Septi/
mo generaliter quilibet notori⁹ peccator si mo/
riatur absqꝫ penitentia in mortali peccato pri/
uandus est ecclesiastica sepultura. 13.q.2.c.
non estimemus. Ad probandum autem
contritionem alicuius peccatoris morientis
sufficit vnus testis.26.q.5.c.qui recedunt.
Item interdicitur sepultura tempore interdi/
cti illis de illo loco vbi est positum interdictuꝫ
dum durat. Item excommunicatis excommu
nicatione maiori in illa morientibus ⁊ etiam
minori secundum Guil'. quando hoc est no/
torium. Sunt ⁊ alia multa circa hanc materi/
am que ideo dimittimus: quia non est necessa
rium vt populis predicentur. Sacerdotes aũt

⁊ curati: quia taliũ debent habere scientiaꝫ: vi/
deant titulũ de sepul. li. 3. ⁊. 6. decretaliũ. Ideo
hanc parteꝫ concludere volentes: dicimus ꝙ
magna est pietas satisqꝫ cõmendabilis defun/
ctoruꝫ corpora sepelire. Hinc preterea q̃ dicta
sunt laudatur: ⁊ magnus Alex. qvt. Q. Cur/
tius refert: inuento Dario a suis derelicto vul/
nerato: ⁊ extincto in vehiculo viso corpore fu/
dit lachrymas: fecitqꝫ eum more regio sepeliri.

De executione testamentorũ: ⁊ ꝙ dilatio eo/
rum p̃iudicat animabus testatoꝝ si sint in pur
gatorio. Capi. .2.

[S]Ecunda pars pietatis defunctoꝝ dicit̃
testamentoꝝ executio: in quo adhuc
tria dubia occurrũt declarãda. Pri
muꝫ vtruꝫ testamenta possint infringi. Secũ
duꝫ vtrũ executores teneantur statim illa exeq.
Tertiũ vtruꝫ dilatio executoris p̃iudicet ani/
me testatoris. Ad primũ dubiũ posset aliquis
arguere ꝙ nullũ testamentũ sit infringendum.
Nã vt scribit̃ extra de testa. c. iudicantis. Vo/
luntas testatoris debet ꝑ omnia adimpleri: sed
testamentũ cõtinet vltimã voluntatẽ testatoris:
ergo ⁊c. ⁊. 16. q. i. c. cõsideratio dicit̃. Cõside/
ratio ecclesie vtilitatis hoc postulat ex iusta di/
pensatione testatoris seruandũ arbitriũ. Sed
cõtra est qđ habet̃. 6. q. i. in. c. admonere. vbi
Greg. ait. Admonere te volumus ne pie de
functoꝝ voluntates tua qđ absit remissiõe cas/
sentur. Ibi dicit glo. supꝰ vbo pie. secus si sunt
iniuste: ergo testamẽta iniusta sunt infringẽda
Respondet Ric. in. 4. di. 45. ꝙ aut testamen
tuꝫ est rationabiliter factũ: ita ꝙ nõ sit cõtra eq/
tateꝫ iuris naturalis nec diuini nec positiui. Et
tunc nullo modo est infringendũ. Aut testamẽ
tuꝫ est irrationabiliter factũ: ⁊ tunc licitũ ẽ ⁊ de
bitũ illud infringere. Est autẽ testamentũ irra
tionabile triplici ratione. Primo rõne testato/
ris. Secundo ratione rei testate. Tertio rõne
modi testãdi. Primo rõne testatoris: cũ. s.
nõ põt facere testamẽtũ. Nã neqꝫ ep̃s neqꝫ re/
ligiosus neqꝫ fatuus põt facere testamentum.
Dicit tamẽ Ric. ꝙ episcopus aut habet bona
que sibi prouenerunt ex hereditate vel artificio
aut doctrina antequã esset episcopus. Aut non
habet nisi redditus ecclesiasticos ⁊ mobilia q̃
sibi ex illis redditibus ꝓuenerunt. De p̃mis
bonis: qꝛ ꝓprietas illoꝝ est sua potest licite fa/
cere testamentũ: extra de testamẽto. ca. qꝛ nos.
Et. c. relatũ. ⁊. 12. q. i. c. episcopi. Si tamẽ ep̃s
ecclesiã leserit damnuꝫ ecclesie debet de rebus
eius resarciri: ⁊ de residuo si quid fuerit testari
põt: de redditibus autẽ ecclesiasticis: ⁊ de mo
bilibus q̃ post sui consecrationem acquisierint
episcopi: qꝛ talia dicunt̃ cõseruari eidẽ ecclesie:
cuius ratio est: qꝛ que intuitu seu cõsideratu ec
clesie receperunt illoꝝ bonoꝝ ꝓprietas sua nõ
est: sed illoꝝ sunt tantũ dispensatores ⁊ admini
stratores: nõ possunt facere testamentũ. Et q̃uis/
uis de rebus ecclesie non possint aliq̄d donare
iure testamẽti: possunt tamẽ donare de mobili
bus causa elemosyne siue sint sani siue in egri
tudine etiã mortali cõstituti. Ex q̄bus colligit̃
ꝙ nõ est ideꝫ dispensare ⁊ testari. Unde episco
pus ꝑmittitur de bonis ecclesie elemosynã fa/
cere ⁊ nõ testari: extra de testa. c. ad hoc. Te/
statorẽ eniꝫ oportet esse dominũ rerũ de q̄bus
facit testamentũ. Sed dispensatoreꝫ nõ oportet
esse dominũ rerũ de quibus facit elemosynaꝫ.
Unde extra eo. c. quia nos. in glo. dicit̃. Cleri
ci de rebus ecclesie nulluꝫ possunt facere testa/
mentũ cuꝫ caꝝ proprietas nõ sit sua. Similiter
religiosus cũ nõ habeat ꝓpriũ nõ põt facere te/
stamentũ: vt patet. 9. q. 3. c. qꝛ. ⁊ in. c. relatuꝫ.
Et si dicat̃ de Paulo primo heremita ꝙ in te/
stamẽto reliquit collobiũ suũ. i. tunicã supioreꝫ
Athanasio alexandrino episcopo: ⁊ tunicã in/
teriorẽ beato Antonio. Respondet Ric. ꝙ q̃uis
uis Paulus primꝰ heremita fuerit religiosissi
mus sanctitate: nõ erat tamẽ in religionis statu
Unde non est simile de heremitis: ⁊ de illis q
sunt in statu religionis: vt patet in. §. sequenti
post preallegatũ. ca. relatũ. Adhuc fatuus non
põt facere testamentũ: extra de success. ab inte/
sta. c. cũ dilectus. Et instit. q̄bꝰ nõ est ꝑmissum
facere testamentũ. §. furiosi. Illuꝫ enim qui fa
cit testamentũ oportet esse compotẽ mentis sue
pro illo tempore quo facit testamentũ. Secũ/
do testamentũ est irrationabiliter factũ ratione
rei testate cũ quibꝰ facit testamentũ de re quam
nõ habet. Sicut dicitur de Litpethopo. Ipse
enim cũ in extremo vite venisset testamẽtũ cõ/
didit in quo multa milia ducatoꝝ in pios vsus
dimittebat. Cũ vero circunstãtes interrogarẽt
quis esset executor tante pecunie distribuende.
Respondit truffatorie: hic est punctus: vñ tra
ctuꝫ est vocabulũ illud aut vulgare ꝓuerbiuꝫ.
Qui sta el puncto disse Lipethopo. Sũt ⁊ alij
qui testantur de bonis que habent: tamẽ ad il/
los nõ pertinentibꝰ: eo ꝙ acquisita sunt ꝑ vsu/
ras: malos cõtractꝰ: rapinas: iniusticias: frau/
dulẽtias ⁊ huiusmodi: ⁊ debent̃ ꝑsonis certis.
Secus

Secus vero quãdo illorũ restitutio esset incer
ta. Tertio testamentũ est rationabiliter factuz
ratione modi testandi: puta cũ quis ex heredi/
tat suos heredes qui exhereditari nõ meruerũt
dans totuz alijs. Talis facit cõtra equitatez iu/
ris naturalis etiã si det ecclesie. Et testamẽtuz
tale nõ est seruandũ: propterea dicit̃ ab Augu.
in sermone de cõmuni vita clericoꝝ. ꝛ. 15. q.
vlti. c. quicumqz. Quicũqz exheredato filio he
redez facit ecclesiã: querat aliuz qui suscipiat nõ
Augustinũ. Et infra. Quod laudabile factum
sancti Aurelij carthaginensis episcopi. Qui/
daz enĩz cũ filios nõ haberet: nec speraret res
suas omnes retento sibi vsufructu donauit ec/
clesie. Nati sũt illi filij. Reddidit episcopꝰ nec
opinanti ea que illi donauerat. In potestate ha
bebat episcopus nõ reddere: sed iure fori ꝛ nõ
iure poli. i. quadã naturali equitate vt dicĩ glo.
ibidem. Secundũ dubiũ vtrum executores te
stamentoꝝ teneant̃ cito. s. infra annuz executio
nez cõplere. Et respondet Ric. in. 4. di. 45. ꝙ
aut testator tempus determinat infra qđ testa/
mentuz vult esse impletũ: aut nõ. Si sic: nõ te/
nentur executores tentione necessitatis vsqz ad
illud tempus testamentũ implere nisi viderent
citius explendo se posse facere anime defuncti
vtilitatẽ maiorez. Tunc enim ꝛ si in foro iudi/
cij compelli nõ possent ad citius implendũ: ta/
men ad hoc eos conscientia deberet cõpellere:
qꝛ p̃supponendũ est ꝙ voluntas defuncti fuit i
illo modo ꝛ illo tempore testamentũ implerent
quo esset expedientiꝰ anime sue. Si autem non
determinat tempus infra qđ velit testamentuz
impleri: tunc dico: qꝛ aut executores habent li/
bere bona de quibus possint statim testamen/
tuz implere: aut non hñt. Si hñt: tunc implere
tenent̃ q̃zcitius pñt: qꝛ debitores sunt illis qui
bus legata sunt facta. Et sicut dicit̃. ff. de re. iu.
In oibus obligationibꝰ in qbus dies nõ poni
tur pñti die debet̃. Vnde illi executores qui ꝑ
longũ tp̃s tardant suã executionẽ implere: ne/
catoribus egentiũ cõparant̃: ꝓpterea dicit̃. 13.
q. 2. c. q obligationes. Qui obligatões defun/
ctoꝝ aut negant ecclesijs: aut difficile reddunt
tanq̃z egentiũ necatores excõicentur. Et ẜz glo
sam ibidẽ: hoc nõ intelligit̃ de obligationibus
voluntarijs: sed de illis bonis que relicta sunt
ecclesijs. Et. ca. sequenti adhuc dicit̃: qui obli/
gationes defunctoꝝ retinent: ꝛ illi qui ecclesijs
tradere demorant̃ vt infideles sunt ab ecclesia
abijciendi. Executores etiã si illa bona retinẽt
pro seipsis sunt sicut fures ꝛ raptores: ꝛ sacri/
legiuz cõmittunt: sicut patet. 13. q. 2. c. clerici. et
17. q. 4. c. sacrilegiũ. Vnde si executores ĩfra
annũ saltez ãmonitione epi pias voluntates de
functoꝝ nõ implent cũ possent si vellent: ꝑ epi/
scopuz debent impleri: vt notatur extra de tes/ta
mentis. c. nos quidẽ. ꝛ. c. tua nobis. ꝛ i glo. c.
Iohes. in textu. Si autez executores non ha/
beant bona in promptu: de quibus possint in/
fra annũ testamentuz implere: non credo pro/
pter hoc ꝙ deuoluatur potestas eoruz post an/
nuz ad episcopum. Tenentur tamen facere qđ
in se est vt bona habeant: ꝛ habita debent di/
stribuere q̃zcitius possunt. Tertiuz dubium
erat: vtruz dilatio executionis in aliquo preiu/
dicet anime testatoris. Et respondet Rica. ꝙ
sic: cuius duplex est ratio. Vna quia quãto ci/
tius ecclesie ꝛ pauperes quibus legatũ est reci
piunt illud quod testator eis legauit: tanto fer/
uentius et certius orant pro anima defuncti: ꝛ
orare tenentur: ꝛ quanto tardius recipiunt ꝙ
eis legatuz est: tanto tepidiores sunt ad orãdũ
ꝛ magis tardant orare pro anima eius: scilicet
testatoris defuncti. Acceleratio autez feruen/
tium orationũ pro anima defuncti multũ va/
let ad eius alleuiationẽ ꝛ celeriorem expeditio
nem. Alia ratio est: qꝛ sicut defuncti in charita
te aliquid purgabile secũ portantes in hac vita
meruerunt vt elemosyne si pro eis dentur eis
prosint: non ad augmentũ gratie: sed ad alle/
uiationez ꝛ abbreuiationez pene. Si testator te
stamentuz faciens ꝛ in charitate decedens te/
stamentũ suuz faciendo meretur vt eius execu
tio post mortez valeat nõ ad augmentũ gratie:
sed ad alleuiationez ꝛ abbreuiationez pene sue.
Et ideo quanto testamentuz suũ citius execu/
tioni demandatur: tanto citius alleuiat̃: ꝛ quã/
to tardius sui testamenti executio impletur tan
to tardius ceteris paribus incipit alleuiari: et
tardius liberatur. Si tamẽ legata sua nũq̃z sol
uerentur nõ ꝓpter hoc perpetuo remaneret in
pena: q̃zuis propter hoc multo tardius libera/
retur ab ipsa. Ex predictis patet q̃z grauissime
peccant: ꝛ q̃z magnã perditionem faciunt hi q
executiones testamentoruz sibi cõmissas non
complent q̃zcitius possunt habita competenti
opportunitate.

Quomodo hi qui sunt in purgatorio iuua/
ri possunt per suffragia viuorum: ꝛ de suffra/
giorum fructu.

Capitulum. tertium.

t Ertia pars pietatis que defunctis debetur dicitur suffragiorũ communicatio. Et ꝑ hꝰ intelligẽtia tria dubia erũt discutienda. Primũ vtrũ suffragia viuoꝝ prosint defunctis. Scdm vtrũ suffragia facta determinate ꝑ vno ꝓsint oibus exñtibus in purgatorio. Tertium vtrũ defunctis prosint suffragia fcã a viuis exñtibus in peccato mortali.

Ad primũ dubiũ posset aliqs arguere ꝙ suffragia viuoꝝ nõ ꝓsint defunctis. Naȝ Apoc. 14. c. dicitur. Opera enim illoꝝ sequũtur illos ergo videtur ꝙ nõ iuuãtur operibꝰ alienis. Et Ecclesiastes. 9. dr̃ de mortuis ꝙ non hñt partem in opere qd sub sole geritur: ergo idem ꝙ prius. Sed in ꝯriũ est illud qd scribit̃. 2. Machabe. 12. Sãcta ⁊ salubris ẽ cogitatio ꝑ defũctis exorare: vt a peccatis soluant̃. Et Aug. i ench. ait. Nõ est negãdũ defunctorũ aias pietate suorũ viuentiũ releuari: cũ pro illis sacrificium mediatoris offert̃ vel elemosyne in ecclia fiunt. Respondet Ric. ꝙ aiarũ quedaȝ sũt btẽ iam in celo. quedã sunt damnate in inferno ꝑ pctõ originali ⁊ actuali: vel pro originali solo. Quedã sũt in charitate suã explẽtes pniam in purgatorio. Beatis nõ ꝓsunt viuorum suffragia: qꝛ non indigent. Unde Augu. in ench. dicit ꝙ sacrificia siue altarꝫ siue q̃rũcũqȝ elemosynarũ pro defunctis valde bonis gratiarum actiones sunt. Et idem hr̃ extra de celebra. mis. c. Cum Marthe. Dãnatis etiã suffragia nõ profunt: vt ostensum ẽ supra eodem sermone. Sunt tamẽ consolatiões viuorum. Animabus autẽ existentibus in purgatorio ꝓsunt viuorum suffragia non ad augmentum gratie gratum facientis: sed ad pene eaꝝ mitigationem ⁊ abbreuiationẽ. Quia ut dicit Augu. in ench. Cum viuerent in hac uita meruerunt ut hec sibi postea possent. Ad auctoritatẽ ergo Apoc. dicendum ꝙ suffragia viuorum que fiunt pro existentibus in purgatorio: dñr opera eorũ inquãtũ in hac vita meruerũt vt eis prodessent: si pro eis fierent. Ad auctoritateȝ vero ecclesiastes dicendum ꝙ pro tanto mortui dicunt̃ non habere partem in opere qd sub sole geritur: qꝛ tali operi non cooperantur: habent tamen partem in fructu operis. Sed pro confirmatione vera dictorum notanda est sententia Gregorii. que ponitur. 13. q. 2. in. c. aĩe defunctorum. Anime inquit defunctorũ quattuor modis soluuntur: aut oblationibus sacerdotum: aut precibus sanctorum: aut carorum elemosynis: aut ieiunio cognatorum. qd enim sacre hostie oblatio plurimũ ꝓsit defunctis: apparet ex illo exemplo qd Grego. recitat in. 4. dial. li. Inquit eni ꝙ cum quidam monachus suus nomine iustus ad extremũ veniens tres se habere occultos aureos indicasset: ⁊ de hoc ingemiscẽs mortuus fuisset: precepit Greg. fratribus vt corpus eiꝰ cum tribus aureis in sterquilinio sepelirent. Tandem cuidã e fratribus Grego. precepit: vt vsqȝ ad dies. 30. omni die. pro. eo hostiam immolaret. Qui cuȝ iussa complesset: is q defunctus fuerat in die. 30. cuidaȝ fratri sibi germano apparuit. Quẽ germanus reqsiuit dicens. Quomõ es. Cui ille respondit. Hucusqȝ male fui: sed iam modo bene sum: qa hodie cõionẽ recepi. Silr̃ Grego. in preallegato li. ostendit quantũ orationes prosint existentibus in purgatorio. Narrat. n. de pascasio: q cum vir mire sanctitatis ⁊ virtutis extiterit ⁊ suo tempore duo fuissent summi põtifices electi: conuenissetqȝ tandem ecclesia in vnum: ipse tamen pascasius quasi ex errore alium papam pretulit: ⁊ in hac snia vsum ad mortem permansit. Qui cum esset defunctus ⁊ dalmaticam feretro superpositã demoniacus tetigisset: statim sanatus est. Post multum vero temporis cum Germanus capuanꝰ episcopus balneum ob grãm sanitatis petiisset: predictum Pascasium diaconem stantem ⁊ obsequentem inuenit: quo viso vehementer extimuit. Et quid illic tantus vir faceret inquisiuit. Qui pro nulla alia cã se in illo loco penali deputatũ asseruit: nisi qꝛ in illa cã pontificis plus iusto sensit: ⁊ addidit. d. Queso te deprecare deum pro me atqȝ in hoc cognosces ꝙ exauditus sis si huc rediens me ñ inueneris. Qui cũ ꝓ eo orasset: ⁊ illuc post paucos dies rediisset: predictuȝ Pascasium in eodem loco minime inuenit. Sunt ⁊ alia exempla que breuitatis cã dimittimus. Secundũ dubiũ erat. Utrũ suffragia sancta determinate pro vno prosint omnibus existentibus in purgatorio. Et respondet Ric. ꝙ ad causanduȝ penã concurrit virtus agentis: ⁊ dispositio patiẽtis: quia actꝰ actiuorum sunt in patiẽte disposito: vt dicitur 2° de aia. Põt ergo diminui alicuiꝰ pena: vel ꝑ diminutionẽ ꝟtutis ex pte agẽtis: vel per diminutionẽ dispositionis ad patiẽdũ ex pte sustinẽtis: sicut ⁊ ꝑ augmẽtationẽ cuiuslibet istoꝝ pena põt augeri. Uñ ineq̃liter dispositi ad patiẽdũ ab equali virtute inequaliter patiuntur.

Propterea

Proptera. d. Auicenna. 6. parte naturalium
ꝙ multū dispositus ad tristiciam ex modica cā
fortiter tristatur. Qđ autē dictum est videm⁹
in exemplo. Pena enim magnū onus portā
tis diminui pōt: vel ꝑ diminutionē grauitatis
oneris: vel ꝑ aliquā cōfortationem virtutis il/
lius qui portat onus: qua minuitur in ipso di/
spositio ad patiēduz ab onere. Sic dico ꝙ isto
duplici modo cōuenit intelligere diminui pe/
naz existentiuz in purgatorio. Et quantum ad
diminutionē pene modo primo suffragia facta
determinate pro vno tantum alijs nō ꝓsunt: qꝛ
sic virtus eorum nō attingit nisi ad illū ad quē
determinantur ⁊ cui applicantur per intentio/
nem agentis. Sed modo secundo suffragia fa
cta pro vno prosunt alijs: qꝛ misericordia dei
prouidente suffragia facta pro quocūqz in pur
gatorio omnibus alijs innotescunt. Et qa sese
diligunt ex charitate: nec sibi inuicem inuident:
imo omnes gaudent de pene illius alleuiatio/
ne pro quo facta sunt suffragia. Quodlibet au/
tem gaudium reddit gaudentez minus dispo/
situm ad penaz contristantez: quia ſm senten/
tiam Ar. 2. ethi. c. vltimo. Cuiusqz tristicie re
pugnat ſm formaz generis quecunqz delecta/
tio: ⁊ ideo mitiget eā. Notandū tamen ꝙ si suf
fragia fierent pro pluribus: non tantū prodes/
sent cuilibet quantū si fierent pro illo solo: qꝛ si
tantuz prodessent: sequeretur ꝙ ille qui pro vno
defuncto tenetur dicere missam vnam: ⁊ vnaz
pro alio: si diceret vnaz pro illis duobus cuili/
bet solueret illud ad quod sibi tenetur. Pro/
pterea bonuz finitum quod sufficeret ad plena
riam liberationez vnius anime de purgatorio
sufficeret ad liberationez omnium aliarum ad
equalem penam obligatarum. Preterea con/
suetudo ecclesie esset inutilis: que suffragia ali/
quando facit pro specialibus personis: q̄ om/
nia falsa sunt. Fuere tamen quidā dicentes ꝙ
suffragia facta pro pluribus tantuz prosunt cui
libet quantuz si fierent pro vno solo: sicut can/
dela accensa pro pluribus: ⁊ lectio lecta pro plu
ribus tantuz quemlibet iuuant: quantuz iuua/
rent si pro eo solo candela accenderetur vel le/
ctio legeretur. Sed respondet Ricar. ꝙ hec
exempla non valent: qꝛ lumen candele et vox
doctoris se cōmunicant per nature necessitatē.
Suffragia autem cōmunicantur per suffragā/
tis intentionez. Tertiuz dubiuz erat vtruz de
functis prosint suffragia facta a viuis existenti/
bus in peccato mortali. Et respondet Rica. in

4. di. 45. ꝙ malus faciens aliqua bona opera
pro defunctis: aut facit ea sicut actor: aut sicut
minister. Primo modo illa non prosunt de/
functis: etiam si ea faciat mediante bono mini
stro nisi aliquando per accidens inquantū pau
peres sancti pro elymis receptis ab illo malo ex
citantur ad orandu pro illis defunctis pro qui
bus ille malus homo eis elemosynas dedit. Si
autem facit ea vt minister distinguenduz est: qꝛ
aut facit ea vt minister publicus dei ⁊ ecclesie:
vt sacerdos qui celebrat missam: vel exequias
mortuoruz: aut facit ea vt minister alicuius pri
uate persone. Primo modo dico ꝙ ꝓsunt de/
functis: quia malicia ministri non tollit effica/
ciam sacramenti. Si autez facit ea vt minister
priuate persone: aut illa persona quādo sibi ꝑ/
cepit tale opus fieri ⁊ quando factuz est erat in
charitate: aut non. Primo modo dico ꝙ pro/
sunt defunctis pro quibus fiunt. Et siue ille q
mandauit fieri migrauerit de hac vita: siue nō:
quia hoc opus principaliter ipsius est qui hoc
fieri mandauit. Si vero erat in peccato morta
li: aut hoc erat quando mandauit fieri: aut quā
do opus executioni mandatum est. Si primo
modo: dico ꝙ illa opera non prosunt defunctis
pro quibus fiunt: q̄uis sit in charitate pro illo
tempore quo suuz mandatuz executioni demā
datur: nisi tunc illud iterum fieri demandetur
aut emendationez factam de nouo acceptet: qꝛ
opus ipsius non est nisi inquātum illud fieri
mandat vel acceptat. Si autem erat in pecca/
to mortali quando demandatur opus bonum
executioni: qui erat in charitate quando prece/
pit fieri: dico ꝙ tunc opera prosunt defunctis
pro quibus fiunt: maxime quia sunt a precipiē
te ratione illius actus voluntatis quaz habuit
quando ea fieri precepit: verūtamen cuz nemo
sciat vtrum odio: an amore dignius sit: nō de/
bent homines retrahi a communicatione suf/
fragiorum erga defunctos. Et potissimum te/
nere debet vnusquisqz firmiter ꝙ semper va/
let missa ⁊ alia bona qui facit homo: vt mini/
ster ecclesie. Supradicte itaqz sunt pietatis par
tes: quam debent viui mortuis exhibere.
Sed si quis posset ad purgatorium vsqz de/
scendere audiret profecto clamantes et eiu/
lantes q̄zplurimos: ac voce querula lamen/
tantes. Audirentur quidem patres Et ma/
tres dicētes. O filij ingrati quibus bona no
stra dimisimus succurrite nobis. Audiren/
tur viri suas vxores vocantes. O vxores.

ĩmpie in quibꝰ cõfidentiã habẽtes: diuitias no
stras vobis dimisimus: subuenite miseris et
nos adiuuate: vt eruanť ab his atrocissimis pe
nis. Audirenť ⁊ alij clamãtes. O cõmissarij .o
executores testamentoꝝ nostroꝝ: expedite fide
liter que vobis commisimꝰ. Multi nãqȝ sunt
⁊ quasi inumerabiles: qui citius a purgatorio
libcrarentur si viuentes illos iuuarent. Jccir/
co ꝓcurent omnes benigne ⁊ charitatiue ora/
re pro defunctis: aliaqȝ pietatis opa illis ĩpen/
dere: vt sic mereamur in hoc seculo dei obtine/
re grãm: ⁊ in futuro sempiternã gloriã. Amẽ.

Feria secunda quarte hebdomade in q̃gra/
gesima: de purgatorio ⁊ atrocissimis penis qbꝰ
puniuntur anime illoꝝ qui non satisfecerunt in
hac vita de peccatis suis.

Sermo. 48.

Pse autem iesus nõ cre
debat semetipsum eis. scribunť
hec verba Joh. 2. c. ⁊ in euãge
lio hodierno. Rara fides inue
nitur in hominibus huius mũ
di q cũ sepe blandianť multũ amicis eorũqȝ se
fateantur beniuolos: adueniente tñ necessitate
aduersitateqȝ ingruente deficiunt: ꝓpterea sal
uator noster q ꝓuidebat se tpe passionis sue ab
oibus derelinquendũ nõ credebat semetipsuȝ
eis q crediderant in nomine eius ꝓpter signa
que faciebat. Quo exẽplo edocemur: vt ⁊ nos
dum possumus: dũ viuimus: duȝ facultas ad
est: anime nostre salutẽ accuratissime ꝓcuremꝰ
Neqȝ fidendũ est multũ in parentibꝰ aut filijs
in viris aut vxoribꝰ: in domesticis vel amicis:
quoniã vt dictũ est in ꝓcedenti sermone: cõsue/
uerũt tales charos suos defunctos tradere ob
liuioni: ⁊ quoniã pleriqȝ penitentiã negligunt
de suis peccatis in hac vita implere: estimantes
minimã satisqȝ leuẽ penã esse: ⁊ quãdoqȝ nul
laȝ penã .s. purgatorij. Jccirco in ꝓsenti ſmo/
ne de ipso purgatorio erimus locuturi: de quo
tria mysteria erunt declaranda.
Primũ dicitur veritatis.
Secundũ penalitatis.
Tertium iocunditatis.

De veritate ⁊ loco purgatorij: ⁊ de istis qui
post hanc vitã anteq̃ euolent indigẽt purgari.
Capitulum. .I.

Rimũ mysteriũ declarandũ de pur/
gatorio diciť veritatis: in quo tria sunt
dubia absoluenda. Primũ vtruȝ sit
ponere penã purgatoriã post hanc vitã. Secũ/
duȝ vtrũ aliqs locus sit ꝓprius ad purgãdum
animas deputatus. Tertiũ q sunt hi q vadunt
in purgatoriũ. Ad primũ dubium respondet
Bon. di. 20. q̃rti. q sicut dicit scriptura ⁊ au/
ctoritates sanctorũ: ⁊ plures reuelationes ⁊ ra
tiones cõcordant: ⁊ ecclesia vniuersalis confir/
mat: q̃ orat pro existentibꝰ in purgatorio absqȝ
dubio post hanc vitã est ponere penã purgato
riaȝ. Et hoc colligiť ex verbo xp̃i. d. Math. 12.
Qui dixerit verbũ cõtra spiritũ sanctũ non re/
mittetur ei neqȝ in hoc seculo neqȝ in futuro.
In qua sententia dať intelligi quasdã culpas i
hoc seculo: quasdam in futuro posse relaxari.
Ideo Greg. 25. di. c. qualis. ait. Qualis hic
quisqȝ egrediť: talis in iudicio presentať. Sed
tamẽ de quibusdã culpis esse ante iudiciũ pur/
gatorius ignis credendus est: pro eo q Vitas
dicit: q2 siqs in spirituȝ sanctum blasphemiam
dixerit: neqȝ in hoc seculo remitteť ei: neqȝ i fu
turo. Et Math. 5. Esto cõsentiens aduersa/
rio tuo cito. i. sinderesi murmurãti in malo: aut
angelo ad oppositũ decertãti. dũ es in via cũ eo
ne forte tradat te aduersarius tuꝰ iudici. i. deo:
⁊ iudex tradat te ministro. i. angelo: ⁊ in carce/
reȝ mitteris. i. ꝑ angelũ in purgatoriũ deduca/
ris. Amẽ dico tibi nõ exies inde donec reddas
nouissimũ quadrantẽ. Hoc idẽ de carcere hu
ius mũdi nõ põt intelligi: eo q nec ibi ponunť
omnes tales. Nec de carcere infernali: q2 ibi
nũq̃ȝ soluitur nouissimus quadrans debite pe
ne. Sed de carcere purgatorij hȝ intelligi: qa
de illo exibit qs quãdo soluerit nouissimũ qua/
drantẽ. Et adhuc est in ꝓmptu ratio quare sit
ponenda pena purgatoria. Nã vt dicit Augu.
⁊ poniť a magistro in littera: aut homo punit:
aut deus punit. sed frequenter aliq cõuertunť
in fine q nõ puniuntur in ꝓsenti: ergo necesse ẽ
q puniant a deo: sed nõ in igne infernali sine
eterno: ergo in igne purgatorio. Itẽ si nõ eẽt
pena purgatoria post hanc vitã: ergo q ꝑdurat
in culpa vsqȝ ad mortẽ: cũ nullã sustinuerit pe/
naȝ reportat de malicia sua cõmodũ: qđ ẽ falsuȝ
Et si quis obijceret q pronior est deus ad mi/
seriendũ q̃ȝ ad contemnandũ: sed decedenteȝ
in mortali peccato statim cõdemnat: ergo dece
dentẽ in charitate statim glorificat. Itẽ poten/
tior est charitas ad eleuandũ q̃ȝ sit mortalis cul
pa ad deprimendũ: sed culpa mortalis stati de
mergit in abyssum: ergo charitas statim eleuat
in celũ: ergo nõ est ponere post mortẽ aliquod
supplicium

upplicij in. Item status post mortem respon/
det statui qui est in via: sed in via nõ est nisi du
plex status. s. bonorum ꝛ malorũ: ergo similit
post mortem. Ergo aĩa a corpore recedẽs: vel
ẽ in paradiso cum bonis: vel est ĩ ĩferno cũ ma
lis. Rñdet Boñ. ad priũũ: ꝙ nõ ẽ sile glori/
ficare decedentem in charitate statim: sicut cõ/
demnare decedentez in mortali: qm̃ iste qui in
mortali ẽ: nihil habet quod sit dignũ vita: Et
ideo summe ẽ dispositus ad dãnationem eter/
nam: ꝛ propter hoc statiz damnatur iusta retri
butione. Sed ille qui est in charitate: cũ chari/
tas simul stet cum veniali culpa: ꝛ reatu pene:
põt in se habere aliquid dignum pena. Et quia
gloria non põt simul stare cum pena ꝼm foruz
cõe: necesse ẽ prius debitum illud solui per pe/
nam purgatoriam. Ad secundũ dicit Boñ.
ꝙ pondus charitatis habet in se aliquod re/
tardans: vt culpam aliquam paruulam: vel rea
tum. Sed pondus peccati nihil hꝫ eleuans vl'
retardans: ideo non ẽ simile de ascensu peccati

Ad tertiũ ẜo dicẽdũ: ꝙ licet duplex sit status
principalis. s. bonorum ꝛ malorum: tamen q
habet iusticiaz in duplici ẽ differentia. Aut. n.
in statu perfectorum perfectione completa: ꝛ ta
lis nõ habet cremabilia: nec aliq̃ debita: ꝛ huic
statui debetur vita eterna. Alii sunt in statu im
perfectorum: ꝛ hi habent cremabilia vt pluri/
mum: ꝛ etiam debita: ideo oꝫ primum debita
solui: ꝛ cremabilia cremari anteq̃z introducan
tur in patriam. Et hi purgãtur pena purgato
ria. Similiter charentes iusticia in duplici sũt
differentia. Quidam sunt in statu paruulorũ:
ꝛ hi carent iusticia originali: ꝛ his competit sta
tus in limbo sine pena sensibili. Aliqui sunt in
statu adultorum: qui charent iusticia persona
li siue gratuita per propriã culpam. Et talibus
cõpetit status infernalis. Et sic pꝫ ꝙ rõ illa nõ
valet. Posset ẽt dici ꝙ pena purgatoria nõ di
cit statum: ſꝫ magis trãsitum de statu ad statũ.

Secũdum dubium absoluedum erat. Vtrũ
ad purgationem animarum sit aliquis loc⁹ spe
cialiter deputatus. Et respondet Ric. di. 21.
quarti. ꝙ in inferno sunt quattuor loca se habẽ
tia ꝼm superius ꝛ inferius. In loco maxime
infimo sunt damnati pro peccato actuali. In
illo qui est immediate supra illum sunt damna/
ti pro solo peccato originali. In loco qui conse
quenter ẽ supra illum sunt anime que purgan
tur: quia ibi de lege communi purgãtur: q̃uis
alique alibi purgentur ex aliqua causa speciali
. s. vel vt viuẽtibus aliquid nuncient: vel vt suf
fragia pro se impetrent: ꝛ vt patiendo vbi pec
cauerũt dei iusticiam aliquibus sensibilib⁹ ma/
nifestent. In quarto loco non sunt alique ani/
me: sed ante xp̃i aduentum ibi erant anime sã
ctorum patrum: que penitentiam suam in pur
gatorio expleuerant. Et ille que recedẽtes a
corpore nihil purgabile portauere. Loc⁹ autez
prefatus dicebatur sinus Abrahe: quia Abra
ham prim⁹ ab infidelibus se separauit: ꝛ fidei
signaculum distinctiuum accepit. Ideo locus
requiei que debetur anime propter fidem cha/
ritate formataz sinus Abrahe dictus est. Hu
go tamen libro secundo de sacramentis pte. 15.
c. 7. negare videtur aliquem vnum locum de
terminatum esse purgationi animarum: dicẽs
probabilius esse vt in his potissimum locis sin
gule penam sustinere credantur in quibus cul
pam commiserunt: sicut multis sepe documen
tis probatum est. Alia vero si qua sunt harum
penarum loca nõ facile assignari videtur. Sꝫ
sentenita ista Hugo. non acceptatur a doctori
bus nisi intelligatur vt dicit Boñ. ꝼm dispen
sationem diuinam: ꝛ non secundum commu/
nem legem: quia improbabile ẽ: vt omnes ani
me que parisius peccauerunt parisius punian
tur. Ideo secũdũ legem cõem credendum est
ꝙ sicut limbus fuit inferius: sic ꝛ locus purga
torius: q locus pars inferni creditur a qbusdã
pꝑ illud verbũ Grego. in. 4. dialo. Sub eo/
dem igne electus purgat ꝛ dãnat⁹ crematur.

Tertiũ dubium absoluendũ erat. Qui sunt
qui vadunt ad purgatoriũ. Et dicere possum⁹
ꝼꝫ doctores ꝙ sũt tria hoĩum genera. Primi
quidem sunt q cũ venialibus moriuntur. Nã
sicut dicit magister sup illo verbo. i. Cor. 3. c.
Si qs superedificat sup fundamentũ hoc aurꝫ:
argentũ: lapides p̃ciosos: lignũ: fenũ: stipulã
vniuscuiusq̃z opus manifestũ erit. Dies eniz
dñi declarabit: qꝛ in igne reuelabit ꝛ vniuscu
iusq̃z op⁹ q̃le sit ignis ꝓbabit. Per lignũ: fenũ
ꝛ stipulam: intelliguntur venialia peccata per
quandam similitudinem: quia venialia in eo
dẽ subiecto cuꝫ charitate exñtia possunt ꝑ ignẽ
purgatorii ꝛ spiritualeꝫ ignẽ charitatis ꝛ dile/
ctiõis cõsumi: sicut lignũ: fenũ: stipulaq̃z cõsu/
muntur per ignem: ꝛ qꝛ tardius consumitur
lignũ q̃z fenũ: ꝛ fenũ q̃z stipula: iõ per lignum
significantur venialia grauiora: ꝑ fenũ media
ꝑ stipulam minora. Scđi qui vadũt in pur/
gatorium sunt q penitentiã ante obitũ suũ nõ

egerūt: sicut contingit his qui absqȝ cōfessiōe moriunꝰ cōtriti. Tertiū sunt hi q iniunctam sibi pniam nō cōpleuerūt. Nam pnia in cōfessione a sacerdote iniūcta: aut ē maior: aut eq̄lis: aut minor. Si aūt est maior tūc id qđ homo plus fecerit cū morit in augmētum sue glorie cedit. Si est equalis tūc sufficit ad totꝰ pene dimissionē. Si aūt fuerit mior: tūc id qđ residuū est ex virtute diuine iusticie i purgatorio emēdat: ne aliquod peccatum remaneat impunitū.

De voluntate illorū q patiūtur in purgatorio: ⁊ de grauitate penaꝝ: ⁊ de mīstro ꝑ quem deꝰ infligit penas illas. Ca. .2.

Secundum mysteriū pⁱcipale de purgatorio declarādum dicit penalitatis: in quo tria dubia sūt apienda videlicet Primuȝ vtrū pena illa sit voluntaria. Secundū vtrū sit maxima omniū penarū tpaliuȝ. Tertiū vtrum ꝑ misterium demonū infligat.

Ad primuȝ dubium respondet Boñ. ꝙ aliq̄ pena dicitur tripliciter voluntaria. Vno modo q: assumitur a voluntate imperāte: sicut est penitentialis pena. Alio modo q: sustinet a volūtate acceptāte: sicut est pena martyrum quia adeo placet ꝙ ea liberari nō vellēt. Tertio mō est quedam pena q̄ acceptat ⁊ sustinet a voluntate celerāte: vt puta pena que est cū patientia: ita ꝙ eiꝰ oppositū est in dͥsiderio: sicut cū amās ⁊ desiderās sanitatē infirmat sustinet qdeȝ infirmitatē tanq̄ȝ penā diuinitus iflictaȝ: attñ ab ea liberari ꝓcurat: ⁊ illud minime hȝ rationem voluntarii. Hoc modo est voluntaria pēa purgatoria in viris iustis: q voluntarie eā sustinēt ⁊ desiderāt vehmēter ad patriā peruenire: ⁊ ab aliis sibi auxilium preberi. Secundum dubium videndum erat vtrum pena purgatoria sit maxima omnium penarum temporalium. Et ſm doc. respondetur ꝙ sic: ⁊ approbatur tripliciter. primo auctoritate. secundo ratione. tertio exemplo. Primo probatur auctoritate. Inquit. n. August. de pe. di. 2. c. vlt. ⁊. di. 25. c. qui in aliud seculum. Qui in aliud seculū distulit fructum conuersionis purgandus est igne purgationis. Hic etenim ignis etsi non sit eternus: miro tamen modo grauius ē Excellit etenim oēm penam quam vnq̄ȝ passus est aliquis in hac vita. Nunq̄ȝ in carne tāta inuenta est pena temporalis. Secundo ꝓbatur ratione. Et ſm Bonauētu. potest sumi ratio ex diuina iusticia: eo ꝙ deus iustus penam non acceptat ſm ꝙ punitiua tantum: sed secundum ꝙ plus est in ea ratio ordinis recti Secundum hoc ergo est intelligendum ꝙ est pena sūpta ⁊ pena inflicta. In pēa sūpta ñ tm̄ placet deo ordiatio pene ad culpā: sȝ ordo ⁊ rectitudo q̄ ē i volūtate assumēte. In pena iflicta placet ordinatio pene ad culpā. Quoniam ergo pena penitentiuȝ in presenti plus est pena morientiuȝ est inflicta in purgatorio: pro eo ꝙ iam non est tp̄s agendi sed recipiendi. Iō modica pena in presenti plus satisfacit: ⁊ magis est de ea contenta diuina iusticia: q̄ȝ de magna in futuro. Ric. vero sumitur rationeȝ ex cā ipsiꝰ pene. Nam pena causatur dupliciter. scilicet. ex absentia boni amati: ⁊ presentia mali odīti: ⁊ vtroqȝ modo pena purgatorii maior est q̄libet pena temporali. Anime enim in purgatorio quia motus eaꝝ nō retardatur mole corporis: vehementissime desiderant cum deo ꝑfecta fruitione cōiungi. Et iō ex huius cōiunctionis absentia vehementissime affliguntur maxime cum videant tp̄s aduenisse quo cum deo perfecte essent coniūcte: si dum erant i corporibus penā suis pctis debitam persoluissēt. Similiter ignis affligens animam in purgatorio magis est actiuus igne nostro: qui tamē inter alia elementa maxime est afflictiuus. Iō pena purgatorij longe grauior est q̄ȝ alia pēa in hoc mundo. Qualiter autem anima patiatur ab illo igne declaratum est in precedentibus: ſmone. s. 14. huiꝰ opis. 3ᵒ probatur grauitas pene purgatorii exēplo. habetur nāqȝ i legenda sci Greg. ꝙ postq̄ȝ orauit pro Traiano: apparuit ei angelus ⁊ dixit. Q: ꝓ dānato rogasti duoꝝ tibi datur optio. Aut enim i purgatorio duobus diebus cruciaberis. aut certe toto tempore vite tue fatigaberis doloribus ⁊ infirmitatibus. Qui precelegit toto tempore vite sue doloribus concuti potius q̄ȝ duobus diebus in purgatorio cruciari. Vnde factū ē ꝙ semper deinceps aut febribꝰ laborauit. aut podagre molestia pressus fuit. aut validis doloribus cōquassatus. aut dolore stomaci miserabiliter cruciatus. Vnde in quadā epistola sic loquitur. d. Tante podagre: tantisqȝ doloribꝰ ꝑmor: vt vita mea mihi grauissima pena sit. Quottidie eni in dolore deficio ⁊ mortis remedium expectando suspiro. Tertium dubiū ꝓpositū fuit. Vtꝝ pena purgatorii ꝑ ministeriū demonum infligatur. Et quibusdam vr̄ ꝙ sic. eo ꝙ in scriptura aut vix aut nunq̄ȝ legitur ꝙ bonus angelus bonos vexauerit.

Sed vexatio

Sed vexatio bonorum solum a malis fuit sicut
exemplum habetur de Job. de Antonio: ⁊ ali
is sanctis ⁊ amicis dei. Mali vero vexati sunt
a bonis ⁊ a malis. Et ratio videtur eē ſm eos:
qꝛ qui vexat alterum ⁊ affligit quodāmodo odi
um hꝫ. Diabolꝰ āt odit bonos ⁊ malos ob su
am crudelitatem: ideo vtrosqꝫ affligit: cuꝫ sibi
permittitur. boni vero non oduīt nisi malos ⁊
iō illos solos affligūt: sicut afflixerunt sodomi
tas ⁊ egyptios. Sed opinio ista stare nō potest
quia non decet illum qui iuste de aliquo triam
phauit postea puniri per ipsū. Sed anime que
sunt in purgatorio adherendo iusticie vicerūt
diabolum. Ergo non eēt conueniens vt puni
rentur demonum ministerio. Propterea alii
dixerunt ꝙ pena purgatorii infligitur angelo
rum ministerio. Sed hoc nō vr̄ probabile: qꝛ
tam grauiter affligant ⁊ puniant cōciues suos
nec hoc de facili per scripturam posset probari
Ideo dicēdū ſm Ric. ⁊ Boñ. ꝙ q̄ꝫuis boni
angeli ⁊ mali assistant morientibus: boni ad
iuuandū. mali ad nocēdū si pñt. tñ in loco pena
li ipsius purgatorii non puniuntur anime mi
nisterio demonū: nec ministerio bonoꝝ ange
lorum: sed sola diuina iusticia ignē purgatoriū
sicut instrumentū applicāte ad punitionē eaꝝ.

De iocunditate quā habent existentes in
purgatorio. tum propter certitudinem de sua
salute. tum pp confirmationem in gratia. tum
pp auxilium viuorum.

Capitulum. .3.

Ertiū mysterium declaranduꝫ de pur
t gatorio dicitur iocūditatis. Nā inter
acerbitatem penaꝝ sentiūt aīe in pur
gatorio existentes multā iocunditatē. maxime
pp tria. Prio pp certificationē. Scdo pp sub
uētionē. Tertio pp sanctoꝝ affectionē. Pri
mo gaudēt anime in purgatorio pp certificati
onē: qꝛ iam certificate sunt de gloria ⁊ beatitu
dine ad quam debent peruenire. Notandum
ū ſm Boñ. in. 4. di. 20. ꝙ aīe ille maiorē cer
titudinē hñt q̄ꝫ ille que in via sunt: sicut habe
bant anime que erant in limbo. Et illa certitu
do media ē iter certitudinē patrie: ⁊ certitudi
nem vie. In patria ē certitudo tentionis eua
cuans expectationē ⁊ timorē. In via aūt ē cer
titudo expectatiōis mixta timori: qꝛ quilibet la
bi pōt dum ē viator. In purgatorio vō ē me
dio mō. s. certitudo expectationis: qꝛ nondum
obtinuit: sed est euacuatio timoris pp liberi ar
bitrii confirmationē: qꝛ oio fit ꝙ deinceps pec
care non potest. Nā cōfirmati sunt in gratia:
nec valēt malū velle nec dū agetur qꝺ eis acce
dit ad leticiā ⁊ iocunditatē. Propterea sapien
tie. 3. dicitur spes. illoꝝ immortalitate plena ē.
Nec acceptanda ē quorūdā opinio eoꝝ qui di
cunt ꝙ pro acerbitate penaꝝ ita absorbet spūs:
vt vbi sit ignoret: ⁊ ex hoc dubitet vtrū sit in in
ferno: vel in purgatorio: aut cē̄. Sicut cuꝫ aīa
ex dulcedine cōtēplatiōis rapitur extra se vt ne
sciat vtrum in corpore an ex̄ corpus hoc vide
at: sic suo modo dicunt in penis se habere. Sꝫ
certe hoc nō videtur posse rōnabiliter sustine
ri: qꝛ ⁊ si spiritus carni coniunctꝰ possit ab hu
iusmodi penis adeo absorberi vt vsū rōis amit
tat. Spiritus tñ separatus q immortalis ē non
vr̄ adeo absorberi: cū fortior sit ad sustinēdum
magnā penā in se q̄ꝫ i corpore paruā. Et con
tra dictā opinionez faciūt exempla q̄ Grego.
ponit in. 4°. dial. li. vbi dicit. ꝙ quidā in pur
gatorio existentes in grauibus penis petierūt
adiutoriū pro liberatione: q̄ sciebant se aliquan
do liberādos. Insuper in omelia de diuite ⁊
Lazaro dicitur ꝙ dānati sup̄ se electos cōside
rant vsqꝫ in diem iudicii. Si ergo pena illa in
fernalis iproportionabiliter grauior ē q̄ꝫ pur
gatoria. ⁊ illa non absorbet vsum rationis dā
natis qui sunt oppressi verme desperatione ⁊
culpa: quanto magis nec ista pena absorbebit
spiritus iustorum qui fortificati sunt bona con
scientia ⁊ spe ⁊ diuina gratia. Secundo gau
dent anime existentes i purgatorio propter sub
uentionem: quando subuenitur eis per suffra
gia viuorum: de quibus diximus in preceden
ti sermone. Innotescit autem eis predicta sub
uentio quadrupliciter. Primo diuina inspi
ratiōe. Secundo angelica reuelatione: vt di
citur. 13. q. 2. c. fatendum. Tertio morientiuꝫ
noui intimatione. Quarto expientie cognitio
ne: quia per suffragia que impenduntur eis ex
periuntur sibi diminui penam. Conueniens
nanqꝫ est vt innotescat eis a quibus ⁊ que suf
fragia fiant: vt cum de purgatorio fuerint libe
rate: ⁊ in gloriam angelorum assumpte: grati
as suffragatoribus suis impendant: pro eis
apud largissimum miseratorem omnium deuꝫ
intercedentes. Non enim possibile est vt igra
titudo vel aliquod quodcunqꝫ vitiū locū habe
at in gloria sempiterna. Tertio gaudent ani
me in purgatorio propter sanctorū affectioneꝫ
Supni quidē ciues orāt ⁊ rogant dñm Jesuꝫ
xp̄m pro illis ꝓximis suis: q̄s cruciari cernūt.

Scđm.n.Boñ.in.4.di.45. Duo inducunt
sanctos orare pro his qui in purgatorio sunt.
Primū ē eoꝝ necessitas:q̄ indigēt ab aliis re
leuari. Secūdū ē dei volūtas qui vult ꝙ vnuz
membrum releuet aliud. Tertiū addi pōt.s.fu
tura iocunditas seu felicitas.s.vt eorum glo/
ria accidentalis augeatur cum videant eos fu/
turos conciues suos. Vnde credēduz ē ꝙ an
geli semper visitant eos:⁊ consolātur. Pro/
pter que omnia ad prudentiam spectat dum vi
uimus in hoc seculo penam quā possumus ꝓ
peccatis nostris exoluere. sin ꝰo illam in pur
gatorio dolenter luemus: vbi lʒ propter rōnes
iam tactas aliqua leticia aderit: nō tñ tanta erit
vt Boñ.ait: quanta erit afflictio. Ideo sollici/
te cogitemus que ventura sūt: ⁊ oculos aperia
mus in tp̄e opportuno: vt sic placemus deum
quē offendimus: ip̄etremusq̄ʒ ab ipso hic gr̄az
⁊ in futuro seculo sepiternā gloriā. Amen.

Feria tertia quarte hebdomade: de iudicio
curioso ⁊ temerario: propter quod multi qui se
iustos credunt peccatores sunt: ⁊ inimici altis/
simi dei. Sermo. 49.

Olite iudicare

n ꝯm faciē: sed iustū iudiciū iudica
te. Verba sūt redēptoris nostri
originaliter Jo.7.c.⁊ i euange
lio hodierno. Prebuit nobis sa
luberrimū documentū satisq̄ʒ necessarium sal/
uator noster dominus Jesus christus dum di
xit verba in themate nostro ꝓposita: qm̄ ob cu
riosum iudiciū multi qui se bonos existimant
sepenumero mali fiūt. Secūdū ꝰo Alex. sen/
tentiā in.3° volumine sūme duplex ē iudiciuz
Vnū publicū ⁊ ordinatū: qđ quidē ē actus iu/
sticie. Aliud vero vsurpatū ⁊ temerariū q̊ quis
ꝓximū suū iudicat: vel reputat bonū aut malū.
De hoc itaq̄ʒ iudicio de quo locutus est xp̄s ⁊
nos in p̄nti sermone dicemꝰ.i q̊ triplex iudiciū
subdistiguemꝰ declarādū.
Primum dr̄ dubietatis.
Secundum veritatis.
Tertium temeritatis.

Qđ peccatum ē iudicare in deteriorē par
tem aliena facta que nobis dubia sunt: ⁊ quare
dubia sūt in meliorem partem interpretanda.

Capitulum. .I.

Rimū iudiciū vsurpatū dr̄ dubietatis
p Cum quis ꝓximū suū ex operibꝰ du
bius iudicat malum. Nam multa sunt
opēra que bñ fieri p̄nt ⁊ male: sicut ieiunare.
orare. elemosynas facere. audire missas. visita
re ecclesias. ⁊ silia. in qbꝰ si qs diffinitiue iudi
caret ꝓximū: talia male facere vtputa ꝑꝑ vanā
gloriā: aut aliquē alium malū finez: peccaret ꝑ
vsurpationē iudicii. Idcirco i his seruāda est
regula: que ponitur in glo. Ro.14. super illis
verbis. Qui nō māducat manducātē non iu
dicet. vbi dr̄. Dubia sūt in meliorem partem i
terpretanda. Et ꝙ ita sit ꝓbari potest tripliciū
ꝑ̊ auctoritate. 2° rōne. 3° exemplo. Primo
ꝓbatur auctoritate. Vñ.33.di.c.habuisse. In
rebus ambiguis absolutū nō dʒ eē iudiciū. Et
xi.q.3.in.c.graue. Graue satis ē vt in re du/
bia certa detur sententia. Et.30.q.5.c.incerta
Incerta nullatenus iudicemus: q̊usq̄ʒ veniat
dñs: qui latētia ꝓducat in lucez: ⁊ illuminabit
abscōdita tenebraꝝ: ⁊ manifestabit ꝯsilia cordi
um. Ad hoc facit ibidē.c.nullū.⁊.c.iudicātē.
Et idē ponitur i glo. sup.c.nauiganti. de vsu/
ris. ⁊ in.c. ex litteris. de probationibꝰ. Ad idē
est illud dictum ex̄ de reg. iuris. Estote inquit
misericordes ⁊c̄. Hoc loco nihil aliud precipi
existimo nisi vt ea facta que dubiuʒ est q̊ aio sci
ant in meliorem partē interpretemur. Se/
cūdo ꝓbatur ꝙ dubia sunt in meliorem partez
interpretanda rōne. Et hoc tripliciter.
Primo ꝑꝑ diuinā maiestatē.
Secūdo ꝑꝑ proximi charitatem.
Tertio ꝑꝑ propriam vtilitatem.

Primo ꝑꝑ diuinam maiestatem. Dubio
rum.n.⁊ secretorū iudiciū deus sibi reseruat:
q dixit Hiere.17. prauū ē cor hois ⁊ inscruta
bile: qs cognoscet illđ. Ego dñs scrutās corda
⁊ probans renes: qui do vnicuiq̄ʒ secūdū viā
suam. Et.32.di.c.erubescāt. Deus secretorū
cognitor ⁊ iudex ē. Hinc ē qđ scribitur.2.q.1.
c.nomē presbyteri. Diuine pietatis potestati
facere viderer iniuriā: si illius iudiciū meo vel
lem iudicio preuenire. Et.15.q.6.c.si ascēdēti
bus. Non pōt humano cōdēnari examine: q̄
deus suo reseruauit iudicio. Secūda rō est
ꝓpter ꝓximi charitatē. Secūdū.n. Tho.2.2.
q.96. Ex hoc ipso ꝙ aliquis hʒ malā opinio/
nem de aliquo absq̄ʒ sufficienti causa iniuriat
ei: ⁊ contemnit ipsum. Nullus autez debet ali
um contemnere absq̄ʒ cogēte causa. Ideo vbi
non apparent manifesta iudicia de malicia ali/
cuius: debemus vt bonum habere: in melio/
rem partem interpretando quod dubium est.
Et si diceretur quod iudicium debet esse ma/
gis de eo

gis de eo quod vt in pluribꝰ accidit: sed vt in
pluribus accidit vt male agant: qꝛ vt dicitur.
Ecclesiastes. p̊. Stultorum infinitus est nume
rus. ergo dubia magis debemus interpreta/
tari ī malū quā in bonū. Rñdet Tho. ꝙ ille ꝗ
in meliorez partē aliorū facta interpretatur: fre
quentius fallitur. Sed melius est ꝙ aliꝗs fal/
latur habens bonā fidem de aliquo hoīe malo
ꝗ̄z rarius fallat̄ hñs opinionez malā de aliquo
bono: qꝛ ex hoc fit iniuria alicui: non aūt ex p̊.
Ideo Seneca li. 4. de beneficiis ait. Sancti/
us est ꝓdesse etiam malis ꝑꝑ bonos ꝗ̄z bonis
obesse ꝑꝑ malos. Ideo lex fauet vt patiatur po
tius innocentem absolui: ꝗ̄z nocentem cōdem
nari. ff. de penis. l. absentē. i ꝓn. Tertia rō ē
ꝑꝑ ꝓpriaz vtilitatem. qꝛ sic hō euitat iudicium
dei. secūdū illud Luc. 6. Nolite iudicare ⁊ nō
iudicabimini. Notādū tñ ſm Alex. in. 2. vo/
lumine summe. ꝙ ꝓximoꝝ nr̄oꝝ facta dubia
nobis pñt eē tripliciter. Primo ex ignorātia
principii. Nā vt dr̄ ex̄ de sen. exco. c. cū volun
tate. Voluntate ac proposito maleficia distin/
guūtur. Iō nescimꝰ sepissime ex q̊ principio ꝓ
cedāt aliorū opa: ꝓpterea ī talibꝰ iudiciū curio
sum cauere debemꝰ. 2° pōt eē aliqđ dubiuz ex
ignorantia medii: qꝛ multotiens mutat̄ volun
tas. Nā multi aliq̄ bōa exercentes: mala ītētio
ne mutari pñt: ⁊ ecōuerso. 3 pōt aliqd eē dubiū
ex ignorātia finis. Iō dr̄. xi. q. i. c. sacerdotibꝰ
Nescimꝰ qs ī terribili dei iudicio qualis sit fu
turus. Eteni Paulus egregiꝰ p̄dicator dicit.
Nolite añ tp̄s iudicare quo adusqz veniat dñs
3° ꝓbat̄ ꝙ dubia sint in meliorē ꝑtem trāsferē
da exemplo. Legimꝰ nāqz ꝙ sanctꝰ fr̄ Leo so/
cius bti Frācisci dū infirmaret̄ in loco scē Ma
rie de angelis vidit ī visiōe multitudinē fratrū
ꝓcessionaliter incedentiū. Inter q̊s vidit vnū
a cuius oculis radii ꝓcedebāt lucidissimi: ⁊ q̄
rens ab vno illoꝝ qs eēt ille cuius oculi ita splē
debāt: audiuit ꝙ erat frater Berñ. de qntaual
le primus socius bti Francisci: q semꝑ de his
q̄ videbat in aliis: ī melius iudicabat. Qñ eniz
videbat aliq̊s male indutos dicebat. Isti meli
us seruāt paupertatem ꝗ̄z tu frater Berñ. Cū
xͦo inspiciebat diuites p̄ciosa indumēta defe/
rentes cordis compunctione dicebat. Forsan
illi sub vestibus delicatis humiliores sunt ꝗ̄z tu
frater Berñ. Ac per hunc modum semper in
dubiis bene de aliis sentiebat. His vero dictꝭ
visio disparuit.

Quod non peccat qui manifesta dānat ma
la: ⁊ iudicat: ⁊ qualiter proximorū peccata non
sunt curiose explorāda. Capitulum. .2.

S Ecundū iudiciuz dr̄ veritatis. Ipsum
aūt ē cū quis de manifestis: aut virtu/
tibus: aut vitiis ꝓximi sui recte sentit.
De quo dauid in p̄s ait. Recte iudicate filii ho
minū. Et Ari. i. ethi. Vnusquisqz bene iudi/
cat: q̄ bene cognoscit. Et de regu. iurꝭ. c. Esto
te misericordes. Qđ enim scriptū ē. Ex fructi
bus eoꝝ cognoscetis eos. de manifestis dctm̄
ē. que nō pñt bono aīo fieri vt stuprum: blasfe
mie: furta: ebrietates ⁊ similia. de quibꝰ nobis
ꝑmittitur iudicare. Et. xi. q. 3. c. Si qs dixerit
iniustum iustū ⁊ iustū iniustum: vterqz abomi
nabilis ē apud deum. Et ibidem in. c. si quis
hominē. ⁊ in. c. veh vobis. inducit̄ illud esa.
5. Veh vobis q dicitis bonū malū ⁊ malū bo/
nū: ponētes tenebras lucem ⁊ lucē tenebras.
Verūtamen aliud ē aliena facta subtiliter ⁊ cu
riose inquirere ⁊ inuestigar̄: aliud eo ꝙ manife
sta sūt ⁊ mala illa cōdemnare. Primū vitiuz
est reprehensibile. propterea Berñ. ait. Noli
eē aliene vite aut temerarius iudex: aut curio/
sus explorator. Secūdū vero ⁊ si non sit ma
lum: tñ ita faciendū est: vt ꝓximo peccatori cuiꝰ
peccata sūt manifesta cōpassio habeatur. Naz
multi reperiūtur q magis aliena facta ꝗ̄z sua iu
dicare cōtendūt. De quibꝰ dicit Señ. li. 2. de
ira. Aliena vitia ante oculos habemus: a ter/
go nostra. Et martial̄ cocus. Ad fratris culpā
aqle tu lumina portas. Ad ꝓpriā xͦo nulla: vl̄
ceca geris. Et Criso. i li. de compunctiōe. In
alienis delictis seueri ⁊ amarissimi iudices re/
sidemus: nr̄as āt trabes oculis infixas ꝓpriis
nō videmꝰ. Sz vt īquit Tullius ī li. 3. q. tusc.
Prop̄e stulticie ē alioꝝ vitia cernē: suorū obli
uisci. Iō saluator nr̄ math. 7. c. ait. Quid vi/
des festucam in oculo fratris tui: ⁊ trabez in
oculo tuo nō vides. Aut quomō dicis frī tuo.
Sine eiiciam festucam de oculo tuo: ⁊ ecce tra
bes est in oculo tuo: Hypocrita. Eiice pri/
mum trabem de oculo tuo: ⁊ tunc videbis eii/
cere festucam de oculo fratris tui. Ex hoc vsita
tum ꝓuerbium est. Tollere festucā si vis de
fratris ocello. Que tua conturbat lumina tolle
trabem. Et Greg. in mortalib. dicit illud qđ
ponit̄. 3. q. 7. c. qui sine peccato. Qui sine pec
cato ē vestruz primus ī illā lapidē mittat. Ad
aliena quippe pctā punienda ibant ⁊ sua reliq̄
rant. Reuocent̄ itaqz intꝰ ad cōsciam vt prius
ꝓpria corrigāt: ⁊ tūc aliena reprehēdant. Est

ad hoc ꝓpositū illud qđ scribit.3.q.7.c.iudi/
cet.⁊.c.in grauib⁹.⁊.c. postulatus.⁊.c.sacer
dos. Solēt aūt hoc vitio multū infici laici ⁊ se/
culares: qui subtiliter ꝑscrutari q̄rūt sacerdotū
⁊ religiosoꝝ vitā. Et si peccatū aliquod venia
le in eis viderint: damnāt illos: spernūt doctri
nā: ꝯtemnūt ipsoꝝ officia ⁊ orationes: reputāt
ipsos malos: ac aperto ore vbiq̄ȝ crudeliter de
trahūt: nec cogitant quot impietatib⁹ ipsi sunt
inuoluti: quot piurijs blasphemijs: vsuris: fur/
tis rapinis: fornicationibus: adulteriis: sodo
miis: atq̄ȝ similibus. Pro quib⁹.i.q.i.in.c.
multi. Greg⁹ ait. Multi seculariū hominum
cū plus sacerdotū vitā q̄ȝ suā discutiunt i ma/
gnū cōtemptionis diuinoꝝ scroꝝ crimē i cur/
rūt. Magna eni trabe vulneratos oculos ha
bentes: camq̄ȝ negligētes: fastucā tenuem in
alioꝝ oculis cōspiciūt: quā dū incaute auellere
festinant: in erroris foueā dilabunt̄. Hec ille.
Idcirco salubre est documētuȝ fructuosumq̄ȝ
vt quilibet suis defectib⁹ se accuset: ⁊ humiliet:
non aūt aliorū peccata ꝓsumptuose preiudicet.
Vñ beatus Fracisc⁹ dixit i regula de fratrib⁹
suis. Quos moneo ⁊ exhortor ne despiciāt ne
q̄ȝ iudicēt homines quos viderit mollib⁹ ve/
stimētis et coloratis indutos: vti cibis ⁊ potib⁹
delicatis: sed magis vnusq̄sq̄ȝ iudicet: ⁊ despi/
ciat semetipsum.

Q̄ đ temerariū est iudicare de proximo maluȝ
ꝑ quodcūq̄ȝ signū: nisi esset signū violentum
Capituluȝ .3.

Ertiū iudiciū quo quis aliū iudicat dr̄
t temeritatis. Et est cū quis male sentit
de ꝓxio suo diffinitiue ꝑꝑ aliquod ide
ficiēs signū suspitiōis de quo fit mētio.2.q.1.
c.multi.⁊.2.q.3.c.temerariū. Notandū tamē
ſm Alex. ꝙ triplex est suspitio: ſm quaȝ quis
pōt malū đ proximo suo ꝓsumere. Prima dr̄
violenta. Secunda leuis. Tertia temeraria.
Prima dicit̄ violenta suspicio.s.cuȝ appa
rent oīa signa mali: ⁊ nulla boni. vt si adulter
habitaret cū adultera: de q̄bus ⁊ si n̄ videatur
quid faciāt: tñ ꝑꝑ h⁹ i signū cohabitatiōis iudi/
care illos nō est peccatū. Propt̄ talia iudicauit
Salomon de filio illi⁹ meretricis: ꝙ alia mere
trix illa dormiēte abstulisset: de quib⁹ dicit̄.2.
Regū.3.et ex̄. de ꝓsump. in.c.afferte. Naȝ cū
dixisset Salomō. Afferte mihi gladiū ⁊ diui/
dite infantē viuū ⁊ date dimidiā partē vni: ⁊
dimidiā alteri: qđ nō dixit diffiniendo: sȝ poti⁹
tēptando: ⁊ iquirēdo veritatē; vt dicit glo. suꝑ
dc̄o.c.afferte. Clamauit mulier cui⁹ fili⁹ erat
viuus ad regē. Cōmota sūt quippe viscera ei⁹
super filio suo. Obsecro dñe date illi infantē
viuū: ⁊ n̄ occidat̄. Ecōuerso illa dicebat. Nec
mihi nec tibi: sȝ diuidat̄. Rñdit rex: ⁊ ait. Da/
te huic infātē viuū ⁊ nō occidat̄: hec ē enim mr̄
eius. Secūda suspicio dr̄ leuis: qñ sūt leuia
signa mali: ⁊ fortia ac plura boni: vt si mulier
loquat̄ cū aliquo viro religioso honeste ⁊ i ho/
nesto loco ac cōdecenti ⁊ similia ⁊ sic iudicare
malū peccatū ē. Sciendū tñ ſm Tho. vbi su/
pra. ꝙ aliud est ex huiusmōi signis dubitar̄ de
malo ꝓximi. aliud illđ affirmare. Primū per
tinet ad humanā tēptationē: sine q̄ nō ducitur
ista vita. ſȝ illud apl'i.i.Corin.x. Tēptatio vos
nō apprehēdat nisi hūana. affirmare vo ⁊ exi
stimare pro his signis maluȝ de proximo suo
pctm̄ ē. Unde Aug. super illud.i. Corin.4.
Nolite an̄ tēpus ⁊c̄. ait. Et si suspitiōes vitare
nō possum⁹: q̄r hoīes sum⁹. iudicia tamē.i.dif
finitiuas sñias cōtinere debem⁹. Notandum
adhuc ſm prefatuȝ doctorē ꝙ suspitio de malo
alteri⁹ pōt tripliciter ꝓuenire. Primo ex lon
ga experiētia. Vñ Ari.2.li.ethi. dicit ꝙ senes
sūt maxie suspitiosi eo ꝙ mł'totiēs expti sūt alio
rum defect⁹. Senes.n. inq̄t cacoges sunt. Est
eni cacogia in deterius existimare oīa.2° pro/
uenit talis suspitio mali ex eo ꝙ aliq̄s male affi
cit̄ ad alterū. Cū eni q̄s aliū ꝯtemnit vel odit:
facile opiat̄ malū de ipso: q̄r vnusq̄sq̄ȝ facile cre
dit qđ appetit.3° ꝓuēit suspicio mali ex hoc ꝙ
aliq̄s in seipso malus est: ex quo cōscius sue ma
litie faciliter malū de alijs opinatur: propterea
sapiēs. Eccl'iastes.x.c.ait. Stult⁹ i via sua am
bulās: cū ipse sit insipiēs: oēs stultos existiat.
Et Seneca i li. đ morib⁹. Hoc hȝ oīs affect⁹
vt i q̊ ipse isanit: ceteros putet isanire. Tertia
suspicio dr̄ temeraria: cū quis oīa bona i malā
partem trahit. Vñ Criso⁹ i quodā ſmone ait.
Sūt q̄dā puersi q de oībus male iudicāt. Di/
cūt eni si q̄s studet ⁊ humilitati vacat hypocri
ta est. Si recreationi gulosus ē. Si societati
secularis est. Si simplicitati fatuus est. Si alio
ruȝ correctiōi ꝓsumptuosus ē. Si silētio ⁊ paci
simulator ē. hec ille. Quis ergo explicet q̄ȝ mł'
tos lucretur diabolus ꝑꝑ temeraria ⁊ ꝓsum
ptuosa iudicia. In q̄b⁹ tāto mai⁹ ꝑiculū imiet:
quāto minoris culpe eē credunt̄. Euitem⁹ itaq̄ȝ
illa q̄ȝtū possum⁹: vt sic vere pniaȝ agētes asse
q̄mur h̄ in seculo dei gratiā ⁊ i futuro sēpiter/
nā gloriā: i qua viuit gloriosus de⁹ ꝑ infinita

secula seculorũ. Amen.

Feria q̃rta q̃rte hebdomade i q̃dragesima. de sacratissimis idulgentiis ⁊ relaxationibus quas facit ecclesia in remissionẽ pene pecca/torum. Sermo .50.

Venit nox quãdo nemo potest opari. Redẽptoris nr̃i vba sũt ista originaliter Joh. 9. c. ⁊ in euãgelio hodierno. Ostẽ/suz est in superiori sermone q̃z grauis erit q̃zue timenda purgatoria pena: q̄ seruatur his qui in hac vita ꝓ suis pctis satis/facere negligũt. Et qm̃ pleriqz excusare se pos/sent. s. vires aut tẽpus illis ad satisfaciẽdũ nõ sufficere. Idcirco clementissime prouidit dñs noster iesus xp̃s concedẽs thesaurum ecclesie ministris suis ꝓ loco ⁊ tpe peccatorib⁹ dispen sãduz. Fiunt nanqz in eccl'ia p p̄latos ⁊ supio res relaxationes ⁊ indulgentie in quibus qui faciunt quod debent: peccatorum suorum re/missionẽ lucrantur. Vt autem hoc clarius in telligatur: statui hodierna die de indulgentiis verba facere vt penitentes peccatores intelligẽ tes illaruz virtutẽ inuigilent cuz studio eas ac/quirere: non expectantes noctez mortis ⁊ pur/gatorie pene: quando amplius non poterunt operari. De ipsis ĝ idulgentiis tria mysteria principalia proponimus declaranda.

Primum dicitur diffinitio
Secundum concessio.
Tertium fructificatio.

Quid sit idulgentia: ⁊ qualiter prodest in foro dei ad diminutionem pene purgatorie: et de clauibus a christo collatis sacerdotibus.

Capitulum primum.

Primum mysterium de indulgentiis declarandum dicitur diffinitio. in quo quid sit indulgentia videamus. Et respondet Franciscus de maro. in tractatu de indulgentiis. ꝙ indulgentia est remissio pec/catorum. Quod intelligendum est de remis/sione pene temporalis: ad quam peccator re/manet obligatus post remissionem culpe ⁊ pe ne eterne. Ipsa nanqz pena ⁊ culpa eterna re/mittuntur in contritione cum peccator insti/ficatur. Et quia vt tactum est sermone septimo huius operis. c. i. licet in baptismo omnis pe/na que pro peccato debetur: penitus relaxe/tur merito passionis christi: tamen cum homo peccata iterat reddit se indignum tanto bene/ficio. Ideo in contritione nisi esset multum fer uentissima nõ remittitur ei tota pena s; mino/ratur: vt dicit magister sen. di. 19. tertii. q̃ztuz decet ⁊ expedit salua diuina iusticia. Remanet itaqz vt in pluribus obligatus peccator ad tẽ/poraliter satisfaciendum penãqz tpalẽ exoluen dam. Hãc vero taxare habet sacerdos in con fessione: qui vt dictum est in sermone pro arbi trio pnias põt iniungere. Et quia raro cõtigit vt quis totam penã tpalẽ debitã excipe possit ⁊ adimplere: ideo q eam in hac vita nõ soluũt: i purgatorio acriter puniunt̃. Sed cũ quis facit illud ꝓ quo indulgentie conceduntur: a dicta pe/na liberat̃ plus ⁊ minus scd'm indulgentie qua/litatẽ. Notandum tñ scd'm Ric. ⁊ Boñ. di. 20. quarti. ꝙ fuerũt quidam qui voluerunt distin/guere foruz dei ⁊ foruz ecclesie. Et hi dixerũt indulgẽtias valere q̃ztũ ad foruz ecclesie: non q̃ztũ ad forũ dei. Ratio aũt ipsorũ erat: q2 null⁹ inferior põt absoluere a pena ad quã ligat su/pior. S; deus remittẽdo culpã ligat ad aliquã penam tpalez: ergo videtur ꝙ nullus possit de illa aliqd dimittere. Et ꝓpterea dicũt indulgẽ/tias valere i foro ecclesie: remittẽdo penas ta xatas a iure vel a iudice: non tamẽ aliqd remit tẽdo d̄ pẽa taxata a deo. Verũtñ ista opinio sa tis impia est et contraria rõni quia si sic esset tunc ecclesia absoluendo a penis satisfactoriis transmutaret ad penas purgatorii: ⁊ ad graui ora supplicia. Ideo simpliciter dicendum est ꝙ relaxatio satisfactionis que fit in indulgen tiis valet etiam in foro dei: quia deus habet pro condonato quod sic condonatur. Modus autem intelligendi qualiter fieri potest talis est. Presupponendum nanqz est ꝙ bonũ ob tinem⁹ ex triplici merito. scilicet ex merito pro prio: ⁊ ex merito capitis: ⁊ ex merito ecclesia/stice vnitatis. Et ꝙ ita sit in se manifestuz est: q2 quilibet meret̃ sibi p gratiã quã habet. Q̄ s xp̃s meruerit nobis nemo dubitat: nisi q fide caret. ꝙ eccl'ia mereat̃ nobis: ⁊ ei⁹ merita patẽt p vba Augu. d. in li. de pnia. Credẽdũ est ꝙ oẽs orationes ⁊ elemosyne ecclesie ⁊ opera iusticie succurrũt recognoscẽti mortalitatẽ suã p hũc modũ: sicut triplex ẽ meritũ obtinẽdi bo nũ: sic ⁊ meritũ liberãdi a malo. Meritũ. s. ꝓ/priũ. Et hoc ẽ meritũ nostre cõtritiõis: ⁊ per h̄ meremur liberari a pena eterna: ita ꝙ simul sũt h̄ duo: sicut i angelis gratia ⁊ gloria. Secũ do ẽ meritũ christi ⁊ hoc opat̃ in sacramẽtis ⁊ ptãte clauium: ⁊ p hoc remittitur pars pene.

Tertio est meritū ecclesiastice vnitatis: ꝛ per il
lud adhuc fit remissio. Et sic secūdū triplex me
ritum fit triplex pene condonatio vt sic currat
misericordia cum iusticia: ꝛ in qualibet est mu
tatio maioris in minus. Unde pena eterna ꝓ
mo mutatur in temporalē cū remittitur culpa.
Scdō temporalis magna ꝛ supra vires cōmu
tatur in penā competentē viribus in sacerdotꝭ
absolutione ꝛ quod residuū ē reseruatur i pur
gatorio. Tertio vero pena illa: ad quam quis
tenetur mutat̄ i minorē in indulgentiis. Hoc
aūt pōt facere ecclesia ex diuina auc̄tate. The/
saurum enim meritorum. s. christi martyrum
confessorum ac virginū recōmendauit ecclesie
dispensandū cū ecclesie in prelatis tradidit cla/
ues regni celorum. Et per hoc solui pōt rō eo
rū qui dicūt ꝙ inferior nō pōt absoluere a pēa
imposita a superiore. Nam licet non possit au
ctoritate ꝓpria: pōt tñ auctoritate ipsius superi
oris. Vel potest dici ꝙ prelatus dans indulgē
tias nō absoluit oīo cōdemnādo: sed soluēdo ð
thesauro ecclesie. Sꝫ aliquis posset obiicere ꝙ
ecclesie non sunt date claues: q2 claues aut sūt
ad claudendum: aut ad aperiendū. Sed dicit̄
Apoc. 3° xp̄s aperit ꝛ nemo claudit: claudit ꝛ
nemo aperit ergo ecclesie nō sunt date claues.
Verūtamen in ꝯtrium ē quod xp̄s dixit Pe/
tro Mathei. 16. Tibi dabo claues regni celoꝝ
Ex quibus verbis pꝫ ꝙ mediante Petro ec/
clesia claues accepit. Quod notatur. 24. q. i. c.
manet. c. quodcūqꝫ. c. oībus consideratis. Re
spondet ergo. Ric. di. 18. q̄rti. ꝙ claues regni
celorum date sunt ecclesie. Et accipiūtur h̄ cla
ues ad similitudinem clauium materialium ꝑ
quas hostiū claudit̄ ꝛ apperitur. Claues. n. ec
clesie sunt quedā potestas data ecclesie in prela
tis suis ad aperiendū ꝛ ad claudendū hoībus
regnum celorum: qð clauditur homini ꝑ pecca
tum vel per obligationē ad penā ꝓ peccato: ꝛ
aperitur per remotionem vtriusqꝫ. Est autē
potestas triplex aperiendi celum ꝛ claudendi.
Prima est auctoritas que est in solo deo: q so
lus aperit effectiue per infusionē gratie ꝛ clau
dit permissiue permittendo iusto iudicio hoīez
ruere in peccatum gratiam non cōferēdo. Se/
cunda est clauis excellentie que est in xp̄o rōne
humane nature: q celum aperit per meritū paſ
sionis sue: ꝛ claudit per potestatē iudicialē sibi
traditam. Tertia est clauis ministerii. s. in p̄la/
tis ecclesie qui celū aperiunt ministrando sacra
menta q̄ operantur in merito passionis christi
ꝛ virtute. Ad auctoritatem ergo Apoc. dicen/
dum. ꝙ clausura regni celorum potest triplicit̄
accipi. vel pro illa qua erat clausum generi hu/
mano ꝑꝑ peccatum primorum parentū. vel ꝓ
illa qua claudetur oībus reprobis in iudicio ꝑ
sententiam diffinitiuam. vel pro illa qua clau/
ditur interim homini per culpam ꝛ penam re/
mittendas. ꝓma clausura fuit vniuersalis ꝛ nō
perpetua: ꝛ hanc xp̄s apuit merito passionis
sue. Et de hac dr̄. apit ꝛ nemo claudit. Alia si
militer clausura erit perpetua. de q̄ Math. 25.
Clausa ē ianua. ꝛ de hac dicitur. claudit ꝛ ne/
mo aperit. Alia clausura est particularis ꝛ nō
perpetua: ꝛ hanc prelati ecclesie possunt mini
sterialiter aperire. Propterea nō mediocriter
errant hi qui dicūt indulgentias nō valere: cū
tota ecclesia rationabiliter contrarium asserat ꝛ
affirmet.

De auctoritate concedendi indulgentias: ꝛ
illarum varia concessione: ꝛ de causis ꝓ q̄bus
conceduntur. Capitulum. .2.

S Ecundū mysterium de indulgētiis de
clarandū dicitur concessio. in quo de
ipsaꝝ concessione tria consideremus.
primo auctoritatē. secūdo varietatē. tertio cau/
salitatē. Primo cōsiderem⁹ auctoritatē: q̄s
s. habet auctoritatem indulgentias concedēdi.
Et rn̄dent doc. s. Boñ. ꝛ Ric. vbi. s̄. ꝙ illi so
li pn̄t indulgentias dare: quib⁹ dispensatio the
sauri ecclesie cōmissa ē: ꝛ s̄m mensurā ꝯmissio
nis sue. Et q2 xp̄i vicario commissa ē plenitu/
do potestatis ab ipso xp̄o: vt patet ex̄ de peni. ꝛ
re. c. cū ex eo. Jō potest dare indulgentias per
totam ecclesiam militantē: ꝛ tantas quantas si
bi dare placuerit si adsit rōnabilis causa. Alii
autē habent tantū de hac ptāte quātū eis a xp̄i
vicario concessum ē. Ipse aūt per ius cōe h̄ nō
concessit nisi episcopis vel electis in ep̄os ꝛ su
is legatis. Et ideo nulli alij pn̄t indulgentias
dare nisi ex spāli cōmissione. nec possunt lega
ti dare indulgentias nisi in prouincia sua: nec
ep̄i nisi in suo ep̄atu. Archiep̄i tñ pn̄t eas dare
in ep̄atibus suffraganeorum suoꝝ. vt pꝫ extra
de pe. ꝛ re. c. nostros. in textu. et in glo. Isti
tñ in dedicatiōe basilice siue dedicetur ab vno
siue a pluribus⁹ non debent extendere indulgen
tias vltra annū nec in anniuersario dedicatiōis
vltra. 40. dies. Limitata est enī eis ptās a pa/
pa: ne per immoderatas remissiōes claues ec/
clesie cōtemnerētur: ꝛ pnīalis satisfactio ener/
uaretur. ex̄ de pe. ꝛ re. c. cū ex eo. Et si diceret̄

ꝙ omnis sacerdos habet claues. Ergo potest
indulgētias cōcedere. Respondet Boñ. ꝙ cla
uis nō est tota ratio virtutis indulgētias faciē
di: sed potestas clauis cū iurisditione ⁊ auctori
tate thesauri dispensādi: q̄ ordinarie solis com
petit epīs ⁊ sacerdotibus si eis ab episcopis cō
mittatur. 2° cōsiderem⁹ circa cōcessiones in/
dulgentiarū varietatē. Secūdū eniꝫ ꝙ apparet
ex usu ecclesie solēt idulgētie variari tripliciter.
Conceduntur nanqꝫ aut secūdū numerū dieruꝫ
vel annoꝝ. aut ꝫ partē peccatorū. aut ꝫm ple
nariā remissionē. Quādo cōceduntur ꝫ nume
rū dierū vel annoruꝫ: vtputa q2 dantur centum
dies vel centū anni de indulgētia: tūc qui illā
lucrantur absoluunt a pnia quā facere debuissēt
pro peccatis suis per centū dies: vel ꝑ centum
annos: siue i hac vita siue i purgatorio. Quā
do vo cōceduntur indulgētie ꝫm partē pctōruꝫ
vt ꝑuta q2 cōcedit tertie vl' quarte partis remis
sio peccatoꝝ: tūc qui illas lucrant absoluūtur
a pena quā tenebātur exoluere ꝓ illa pte: siue
illa pena sit centū annoꝝ siue mille siue plurīū
Quādo autē cōceduntur indulgētie ꝫ plenariā
remissionē: tūc qui illas lucrant: absoluuntur
ab oi pena: ita ꝙ si tūc ex hac vita decederent.
statim ad celū euolarent ⁊ inter ciues celi nullo
obstaculo impediti collocarent. Tertio ꝯside
rem⁹ circa cōcessionē idulgentiaꝝ causalitateꝫ
pro qua cā cōcedi possūt ⁊ debēt idulgētie. Et
rñdet Boñ. ꝙ sicut videm⁹ in polliticis ⁊ cōi
tatib⁹ humanis: ꝙ thesaurus reip. ꝓpter duo
marie ꝯsueuit proferri ⁊ cōicari exterius. Sic
in spiritualibus est intelligendū. Profert nā/
qꝫ thesaurus extra ꝓpter gloriā pricipis: sicut
faciūt reges curiales: quēadmōꝫ fec rex Assue
r⁹ vt hr Hester. i. c. Alio mō ꝓpter vtilitateꝫ
cōitatis siue necessitatē. Vnde qñ ledit cōitas
ꝓferunt stipēdia ⁊ donatiua militibus vt eant
ad pugnā. Sic thesaur⁹ ecclesie ab his qui hūt
dispēsare duplici ex cā dꝫ aperiri. s. ꝓpter glo/
riā pricipis ⁊ laudē. Laus vo ⁊ honor dei est
in scis suis. Et sancti honorantur i cōstructōe
basilicarū: visitatione earūdem: cōmemoratōe
vtutū suaꝝ. Et idē fit in ꝑdicationib⁹ ⁊ sermo
nibus. Ideo ꝑ his oibus idulgētie recte fiūt.
Cōis āt vtilitas est desēsio terre sācte: desēsio
fidei: ꝓmotio studij: ⁊ cōsimilia: ꝓ quib⁹ ad/
huc recte indulgentie conceduntur. Et si diceret
ꝙ nō licet dare spūalia ꝑ tpalibus q2 illud esset
symoniacū. Sed in istis indulgentijs dantur
spiritualia ꝓ tpalibus. s. remissio pene ꝓ pe/
cunijs ⁊ alijs rebus loco elemosyne oblatis: ꝗ
videt ꝙ nō licet cōcedere h⁹i idulgētias. Re
spondet Ric. ⁊ Boñ. ꝙ non dant spūalia pro
tēporalibus nisi ꝑ accidens. Cū enim dantur
indulgētie ꝑ ecclesijs vel hospitalib⁹ cōstruē/
dis: nō dant vt in illis tēporalib⁹ sistat: sed ꝑꝑ
vtilitatē spiritualē cōsequēteꝫ. Vnde nō dant
pro tēporalib⁹ nisi inq̄ztum ordinantur ad spi
ritualia. Ideo quādo prelatus dat indulgentiā
non dat eā pro elemosyna exteriori non cōside
rās datuꝫ sed fructū: videlꝫ q2 ex radice bone
volūtatis ꝓcedit

De fructu indulgentie respectu existentiuꝫ in
mortali: ⁊ eorū q sūt in purgatorio: ⁊ illoruꝫ q
post illarū acq̄sitionē erūt ꝑpter alia peccata dā
nandi Capitulum .3.

Ertiū mysteriū de indulgētiis decla/
randū dicit fructificatio: in quo de fru/
ctu indulgētie circa tria ꝑcipue dubita
tur. ꝑ̊ vtrū idulgētie ꝓsint existentib⁹ in mor
tali peccato. 2° vtrū prosint his qui sunt in pur
gatorio. tertio vtrū prosint his qui illas lucrā
tur ⁊ postea propter alia sua peccata damnant
ad infernū. Ad ꝑmū dubiū rñdet Ric. ꝙ ñ
potest fieri remissio pene manēte culpa: Et iō
cū per indulgētias nō remittat culpa existēti/
bus i mortali peccato: nō remittit eis ꝑ indul/
gentiā aliquid de pena. Si tamen aliquis exi/
stens in mortali peccato: facit illud quod con/
tinet in forma idulgētie: prudenter facit: quia
bona facta in peccato mortali aliquo mō pecca
torē disponūt de cōgruo ad penitētiā: ⁊ illa me
diāte ad susceptionē remissionis peccatorū per
diuinā misericordiā. hec Ric. Bon. vo dicit
ꝙ ad hoc vt indulgētie valeāt req̄rit duplex cō
ditio ex parte dantis. s. ptās vel auctoritas: de q̄
supra dictuꝫ est. Et honesta ac rationabilis cā.
Vnde nō esset credēda indulgētia alicuius va
loris si quis daret eā euntib⁹ videre torneamē
ta. Similiter ex pte accipientis duplex conditio
req̄ritur. s. cōfessio cū vera cōtritione: ⁊ fides cū
vera deuotiōe: vt vere de peccatis sit penitēs ⁊
vere cōfidēs ꝙ pastoris indulgētia sibi valeat.
2° cōtingit dubitare vtrū idulgētie valeāt his
qui sūt in purgatorio. Et quibusdā visū est qꝺ
sic: ⁊ arguunt ꝙ omnes aie sancte aut sunt de
ecclesia triūphāte: aut militante. Sed aie existē
tes in purgatorio sācte sūt. nec sūt ꝺ ecclesia triū
phāte: quia in ea nl'la est pena: ergo sūt de eccl'ia
militāte. Sꝫ omnibus habētibus grāꝫ in eccle
sia militāte prosunt indulgētie: ergo prosunt il

lis q sūt in purgatorio. Alij vero tenent contra
rium: quia vt scribitur de pe. dist. i. c. sicut. §.
alij econtra. Dñs par ius soluendi voluit esse
et ligandi. Si prelati ecclesie non possunt liga
re illos qui sunt i purgatorio. ergo nec eos sol
uere. Quod verū nō eēt si illis prodessent in/
dulgentie. Rñdet Ric. q idulgentie non pro
sunt illis qui nō sunt de iurisdictione illius qui
eas cōcessit. vt pz extra de pe. et re. c. q autez.
Nec illis qui non faciunt illud pro quo dant i
dulgentie: q̄zuis voluntatē habeāt faciēdi. Nā
lz non potenti operari volūtas reputetur p fa
cto q̄ztum ad primū eēntiale: non tñ hoc ē verz
quantum ad quodlibet premiū accidētale. Vñ
nec pro facto reputatur q̄ztum ad remissionem
pene per idulgentias obtinende. Illi autem q
sunt in purgatorio non sunt sub iurisdictione
prelatoz ecclesie: quod satis datur intelligi cū
dixit dñs Petro. Quodcunqz solueris super
terrā etc. concedendo ei ptātem super eos tan/
tum qui sunt viuentes in hac mortali vita. Nō
possunt ēt hi qui sunt in purgatorio facere illd
pro quo datur indulgentia. iccirco idulgentie
eis non profunt directe. Indirecte tñ eis pro/
sunt inq̄ztum existentes i hac vita faciunt pro
eis illud quod ptinetur in forma indulgentie.
maxime si dentur indulgentie sub hac forma.
Quicūqz fecerit hoc vl' illud pro se vel pro pñe
suo defuncto vel alia persona i purgatorio exi
stēte: damus tot dies indulgētie. Et sic etiam
secundum cōem opinionē doctorum psunt p
modū suffragij et non p modū idulgētie. Ad
argumētū vero factū pro oppositione ptraria
dicit Ric. q illi qui sunt in purgatorio: cum ec
clesia militante quodāmodo cōicant in pena: et
cum triumphāte cum ipossibilitate peccandi:
cū vtraqz in charitate. Et ideo qr coniuncti sūt
cum militante ecclesia p charitatē et maxime au
xilio indigent: qr nō sunt in statu i quo possint
penam assumere voluntariā: per quā citi9 ad/
mitterentur ad visionē beatā: ideo ecclesia pōt
eos iuuare cōicādo eis merita viuorum: non
tamē p modū auctoritatis. per quā directe iuuā
tur illi quibus directe prosūt idulgētie. 3° cō
tingit dubitare. Vtrū indulgētie psint his q
illas lucrantur si post illaz adeptionem ppter
alia peccata p eos cōmissa dānentur i inferno.
Sed ad itelligendā hanc difficultatē necesse ē
scire an per culpaz sequentem peccata dimissa
redeant. Et ad hoc nos dicimus ex sen. Ric.
in. 4. et domini Bon. di. 22. q peccata dimis/
sa redire intelligi potest dupliciter. aut quantuz
ad culpam. aut quantum ad penam. Primo
modo peccata dimissa redire non possunt: qr
nulla res ānihilata redire potest eadem nume
ro nisi per diuinā potentiam. iuxta illud Aui/
cēne. 3. metaph. Qd ānihilatum ē non redit.
Peccatum autem cum remittitur ānihilatur.
et per operationem diuine potentie reuerti nō
potest: qr vt inquit Aug9. li. 83. q. Deo aucto
re non fit homo deterior. Dicunt tamen pecca
ta dimissa redire inquantū sequens culpa ma/
gis grauatur q̄z si peccata illa non fuissent di/
missa. Quātum vero ad penam. vtrū dānatus
pro peccatis que cōmisit post peccata dimissa:
puniatur tantum p illis pro quibus dānatus
est: aut p alijs dimissis: et sic peccata redibunt
quantum ad penam. Rñdet Ric. q pena que
debebatur pro peccatis dimissis: aut ē tota ex/
pleta ante sequēs mortale peccatum: aut non.
Si non tunc dico q remanet obligatus pec/
cator ad solutionem residui pene: si in illo pec/
cato mortali moriatur pro peccatis illis remis/
sis quo ad culpam non quo ad penam. Et iō
p illis in inferno pena eterna punief. Sed p
accidens quia in peccato mortali nulla pena est
satisfactoria in conspectu dei; Et ideo quantū/
cūqz puniatur semper remanebit obligatus ad
penam. Illa tamen pena erit minus intensa
q̄z si illa peccata non fuissent ei dimissa. Si ve/
ro pena ē soluta ante sequens mortale: peccata
remissa non redeunt nisi inquantū aggrauant
sequens peccatum propter quam aggrauatio/
nem sibi maior pena debetur. propter hoc di/
citur Naum p°. Non iudicabit deus bis i id
ipsum. Et de pe. di. 7. Vsus fuem. Diuina
clementia dimissa peccata vlterius in vltionez
venire non patitur. Cum ergo existentibus in
charitate per indulgētias remittatur pena tpal'
pro peccatis debita: si post ppter alia peccata se
quentia tales in inferno dānenf: nō amplius
punienf p peccatis illis: p quibus iam remis/
sionem pene indulgentijs mediātibus obtinue
runt. Ergo currant peccatores sitientes ad fō
tē pietatis et clementie dñi nři iesu xpi: et de su
is peccatis vere confessi penitentes indulgen
tias que conceduntur pcurent acquirere: vt sic
a pena liberati scādere valeant regna celoruz:
vbi xps deus dei filius regnat cū patre et spū
sancto p infinita secula seculorum. Amen.

Feria. 5. quarte hebdomade i quadragesi
ma: de viduitate suāda: et d eius laudib9 atqz
preconijs

Ec vidua erat

τ turba ciuitatis multa cū illa: quam cū vidisset dn̄s misericordia motus sup̱ illam: dixit illi. Nolite flere. Scribuntur hec verba Luc. 7. c. τ in euangelio hodierno. Usus est pietate multa saluator noster erga viduam: vnicū filium suum morte iam extinctuȝ dolenter τ amare lugentē. Ipsam quidem vt euangelica lectio testatur p̄ ꝯsolatus ē verbis: ꝺ mum suscitatuȝ filiū ei benigne restituit. Quo exemplo clarescit quanta sit vidualis status gratia: quantusue ꝺcor: quantum ēt τ meritū. Sȝ qm̄ multi sunt qui ignorant p̃cium eius: iō ad instructionem penitentiū hodierna die de viduitate conficiamus s̃monē: de quo tria mysteria principalia erūt declaranda.

Primum dicitur obseruationis.
Secundum commendationis.
Tertium regulationis.

Qualiter post primū maritū melius ē tenere τ obseruare viduitatē q̄ȝ denuo nubere. tuȝ pp̱ indiciū castitatis. tū pp̱ signū charitatis. tuȝ ēt pp̱ beneficiū libertatis. Capitulum. I.

Primū mysteriū dicitur obseruatōis: i quo declarandū ē quare post primū maritū melius ē obseruare τ tenere viduitatē q̄ȝ ad secūdas nuptias transire. Et assignari possunt tres principales rōnes. pria ē propt̃ iudiciū castitatis. s̃a ꝓpter signū charitatis. tertia pp̱ beneficiū libertatis. Prima rō ē propter iudicium castitatis. Quando eni mulier nubit totiēs signū ē magne icōtinentie. Unde Hiero. contra Iouinianum refert ꝙ Portia minor cū laudaret̃ quedā bene morigerata quē secundū acceperat viꝝ respondit. Felix τ pudica matrona nūq̄ȝ preter sel̃ nubit. Et Ualerius li. 2. Que vno fuerant cōtente matrimonio corona pudicitie honorabantur. Uerūtm̄ disputandū est vtꝝ secūde nuptie sint licite. Et nōnulli arguunt ꝙ non. Nā Criso⁹. 31. q. I. c hac rōne. ait. Secūdā. s. vxorē accipe s̃m p̃ceptū apl̃i licitum ē. s̃m aūt veritatis rōneȝ fornicatio ē. Itē ratione videtur: qꝛ bigamus non pōt ꝓmoueri ad sacros ordines: sed pena non infligitur nisi ꝓ culpa: ergo i bigamia ē culpa. Sed in contrariū ē auctoritas Hiero. q. 31. q. I. c. aperiant. ait. Aperiant queso aures obtrectatores mei τ videant me secūdas τ tertias nuptias in dn̄o concessisse. Et iteꝝ in eodē. c. ait Non dāno bigamos: imoi nec trigamos: τ si dici potest octogamos. Et Aug⁹. in. c. deus. inquit. Deus masculū τ feminā ꝓpagandi generis cā nuptiali castitate coniunxit: τ secundas nuptias que in vnoquoq̄ȝ testō ꝑmittunt̃ licitas eē mōstrauit. Et idē Aug. exponēs illud apostoli. ꝙ si dormierit dicit. Qꝺ si dormierit vir eius: non dicit primus vel secūdus vel tertius: nec nobis diffiniēdū ē qꝺ non diffiniuit apostolus. Unde nullas debeo dānare nuptias nec eis verecūdiā iferr̃ numerositates. Respōdēt doc. in. 4. dis. 42. scilȝ Ric. Bon. Petr⁹ de plaude Tho. τ ceteri. ꝙ nō tm̄ secūde nuptie sed ēt tertie τ quarte: τ plures sūt licite. Rō qꝛ ꝑ mortē alterius coniugū tollit̃ ipedimētū primi m̃rimonij. Unde dicit Petrus de plaude ꝙ si q̄s resuscitaret̃ a mortuis nō posset ad vxorem viuentē redire: qꝛ non āplius sua vxor eēt nec ipse vir eius: nisi denuo ꝯtraherēt. propterea dixit apl̃s. i. Cor. 7. Si dormierit vir eius liberata ē a lege viri: cui vult nubat tm̄ in dn̄o Beatior tamē erit si sic ꝑmanserit s̃m meum consilium. Ad dictum ergo Criso. rn̄deri potest ꝙ iproprie τ largissime fornicationē sumit .s. pro natural̃ concupiscētie ardore: q maxime cōsueuit mouere ad secūdas nuptias contrahendas. Ad s̃m vo argumētū dicit Bon. ꝙ n̄ possȝ ascendere ad sacros ordies: nō ē pena qꝛ ēt nec mutus vel alius natural̃r impeditus pōt ascēdere ad sacros ordines ꝙ non sit ei i penaȝ sed qꝛ non ē idoneus. Sūt ergo licite secunde nuptie τ plures: τ non sūt ihonorabiles. Iꝺo Hiero. ad Gerūtiā iquit. Uide qualia sūt s̃a matrimonia: q̄ lupanarib⁹ p̃ferunt̃. Ait eni. s. apl̃s. Melius ē nubere q̄ȝ vri. Adolescētula vidua que continere non pōt: maritū poti⁹ accipiat q̄ȝ diabolū. Apl̃s vo. i. Cor. 7. ait. Dico inuptis τ viduis. bonū ē illis si sic ꝑmaneāt sicut τ ego ꝙ si nō ꝯtineāt nubāt: melius ē eniȝ nubere q̄ȝ vri. Et Hiero. i epl̃a ad Gerūtiaȝ narrat de quodā rome q habuerat. 20. vxores q̄s sepelierat. Et ꝺ muliere q̄ sepelierat. 22. maritos q fuer̃t copulati m̃rimōio: τ fuit magna expectatio q̄s coꝝ efferret̃ ad sepulchꝝ ab alio: τ vicit mariť⁹. Un̄ Hie. seq̃t. d. Obsecro vt illa testionia n̄ noueris: qb⁹ icontinētib⁹ τ misis subuenit̃: sed poti⁹ lectites qb⁹ pudicitia coronat̃. Fac ist̃ ad viduitatis laudē ꝙ τ turtures illā s̃uāt. Qꝺ Am. i examerō ait. discite mlieres q̄ȝta sit viduitat᷑ gr̃a: q̄ ēt i auib⁹ p̃dicatur.

Secunda ratio quare melius est obseruare vi
duitatẽ q̃ trãsire ad secũdas nuptias ẽ ꝓpter
charitatis signũ: vt. s. ostendat vxor quãta cha
ritate virum defunctũ dilexerit. Vñ Virgili⁹.
4. eneidos. Ille meos primus qui me sibi iun
xit amores Abstulit. ille hẽat secuꝫ. seruetqꝫ se
pulchro. Et Hieronym⁹ contra Iouinianuꝫ
scribit. q cũ Valeria rogaretur ſꝫ virũ accipe.
rñdit se h nõ posse facere: qꝛ primus adhuc vi/
uebat: q̃ꝫdiu eñ inquit vixero: vir meus per
amorẽ viuet i corde meo. Et iterũ ibidẽ reci/
tat: q dũ Martia Catonis nollet iterũ nubere
ꝛ virũ defunctũ sp lugeret: ꝛ iterrogata quem
diẽ haberet vltimum luctus: ait. Quẽ ꝛ vite.
Querere tñ posset hic aliqs. vtrũ secũde nup/
tie sint sacramẽtales. Rñdet Boñ. q duplici
ter ẽ loq de secundis nuptijs. aut in se: aut i re
latione ad primas. Si in se sic. Cũ sit ibi con/
sensus expressus iter legitimas ꝑsonas: ẽ vtiqꝫ
sacrm̃: nec ẽ ibi carnis diuisio: sed vnio carnis
viri ꝛ mulieris. Si autẽ loquamur i cõꝑatione
ad precedẽtes: sic manet i eis sacramẽti rõ icõ/
pleta propter carnis diuisionẽ: qꝛ i primis car
nem suã vniuit cũ vno: in secũdis cũ alio. Et
talis diuisio tollit de plenitudine significatõis.

Tertia rõ q̃re melius ẽ viduitatẽ seruare est
ꝓpter beneficiũ libertatis. vidua eñ sua ẽ dña
ꝛ in pace viuit: ꝛ si virum accipiat discrimini se
exponit: vt forte inueniat irosum: litigiosum ꝛ
se tribulãtem. Unde Hiero. cõtra Iouinia/
num narrat: q cũ quedã rogaretur vt secundo
nuberet: rñdit se hoc non facere: qꝛ bonum ha
buerat viꝝ: ꝛ si secundũ acciperet aut ille esset
bonus aut malus. Si bonus: sp eẽt in timore
ne illum ꝑderet. Si malus semꝑ eẽt in dolore
qꝛ post bonum virũ aliũ nũqꝫ sustineret. Pro
pter assertiões iã tactas colligi põt quãta ẽ pre
eminentia viduitatis. Verũtñ vt predictum
ẽ: si que mulieres post virorum mortẽ volue/
rint nubere faciãt aio libero. Notandũ tamẽ q
alique leges dicunt mulierẽ nõ posse nubere i
fra tẽpus luctus. i. vnius anni post mortẽ viri
vt patꝫ. C. de secundis nuptijs. l. j. Tamen ꝑ
licentiam apostoli ꝛ auctoritatẽ põt id fieri ime
diate post mortẽ: ꝛ infamia nubẽtis aboletur.
qꝛ in his seculares leges non dedignantur sa/
cros canones imitari. vt patet extra de secũd. s
nuptijs. c. super illa. ꝛ. c. cum secundum.

Qualiter cõmẽdabilis ẽ viduitas: tũ pro/
pter diuinã visitationẽ: tũ propter acceptatio/
nem: tũ ẽt ꝑꝑ diuinã ꝓceptionẽ. Cap. 2.

s Ecundũ mysteriũ cõtemplandum de
viduitate dicitur cõmẽdatiõis. Osten
dit quantũ sit cõmẽdabilis triplici rõe
p⁹ rõne diuine visitationis. 2° rõne diuine ac
ceptationis. 3° ratione diuine preceptionis.

Primo rõne diuine visitationis: qꝛ deus
viduas gratiosissime visitauit. Vñ. 3. Reg.
17. Tẽpore famis missus ẽ a deo Helias ad
viduã sareptanam: que postq̃ꝫ dedit cõmedere
Helie iuxta verbũ eius: hydria farine eius ñ
defecit miraculose: ꝛ lechitus olei nõ est iminu
tus oibus illis diebus. Et Iudith per totum
hẽtur q̃ꝫ grata fuerit vidua illa oipotenti deo:
cui tantã cõtulit gratiã vt proprijs manib⁹ inter
ficeret holofernẽ liberaretqꝫ populũ ab ipetu ꝛ
furore illius. Luc. vero. 2. c. dicitur q erat An
na ꝓphetissa vidua vsqꝫ ad annos. 84. que vi/
xerat cum viro suo annis. 7. a virginitate sua.
Et h nõ discedebat de templo ieiunijs ꝛ obse/
crationibus seruiẽs deo die ac nocte. Huic ie
sus paruulus: sicut ꝛ Symeoni prebuit se vi/
dendũ: illãqꝫ dignatus est visitare: que confite
batur domino: ꝛ loquebatur de illo omnibus
qui expectabant redẽptionẽ israel. Secũdo
dignitas viduitatis apparet rõne diuine acce/
ptationis. Luc. nãqꝫ. 21. scribitur quantũ acce
pta fuit oblatio vidue pauꝑcule: de qua ẽt Hie
ro. in epl'a ad Iulianũ sic loquitur. Pauꝑcu/
la vidua q̃ duo era misit in gazophilaciũ: cun/
ctos i oblatione muneꝝ dei dicit̃ superasse lo/
cupletes: que nõ pondere sui⁹: sed offerentium
volũtate pensat̃. Tertia rõ dr̃ diuie ꝓceptõis.
Dedit nãqꝫ deus ꝓceptum omnibus regibus
princib⁹ iudicib⁹ ꝛ aduocatis: oibusqꝫ homi/
nibus vt viduaꝝ causas tuerentur neqꝫ illas
opprimerẽt ꝛ molestarent. Vñ Esa. 1. dñs ait
Querite iudiciũ: subuenite opꝓsso: iudicate pu
pillo: defẽdite viduã. Et Exo. 22. ait. Vidue
ꝛ pupillo non nocebitis. Si leseritis eos voci/
ferabunt ad me: ꝛ ego audiam clamorẽ eorũ:
ꝛ indignabit̃ furor meus: percutiãqꝫ vos gla/
dio: ꝛ erũt vxores vr̃e vidue: ꝛ filij vr̃i pupilli.
Et ꝑ hiere. 22. Facite iudiciũ ꝛ iusticiã ꝛ libe/
rate vi oppressum de manu calũniatoris. Ad
uenã ꝛ pupillum ꝛ viduã nolite cõtristare: ne
qꝫ opprimatis iniqꝫ. Et iterũ hiere. 5. dñs de
his qui viduas spnunt ꝛ abijciunt sic loquitur
Preterierunt sermones meos pessime. Cãm
vidue ñ iudicauerũt. cãm pupilli non dixerũt
ꝛ iudicium pauꝑeꝝ non iudicauerunt. Nũqd
super his nõ visitabo dicit dominus: aut sup
gentem

gẽtẽ huiuſcemodi nõ vlciſcetur anima mea. Et
Job.22.ait. Viduas dimiſiſti vacuas ⁊ lacer/
tos pupilloꝝ cõminuiſti ꝑpterea circundatus
es laqueis ⁊ cõturbat te formido ſubita. Jaco/
bus vero.5.c.ait. Religio vero munda ⁊ im/
maculata apud deũ ⁊ patrẽ hec eſt. Viſitare
pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ. Sꝫ ho
dierna die nõ ſoluꝫ nõ viſitantur: qnimo vexã/
tur: expoliantur ⁊ turbantur a multis: rapiunt
ſua bona ⁊ querunt iuſticiaꝫ: nec inueniunt illã
Et quod his deterius eſt: vltra damnũ reꝝ pa
tiuntur falſas graueſqꝫ criminationes. Taceo
reliquas moleſtias que eis inferuntur. O vi/
duaꝝ perſecutores: o lupi rapientes illaꝝ bõa:
o crudeles aduocati ⁊ iudices: o falſi notarij: o
iniqui teſtes: quis docebit vos fugere a vẽtura
ira. Vt.n.patet ex dictis inter omnia peccata
grauia maximũ ſcelus eſt opprimere viduas.

Qđ vidue debent eſſe mortificate ⁊ aliene
a cõuerſatione hominũ: ac deuotioni feruenter
inuigilantes. Capitulum. tertium.

t Ertiũ myſteriũ declarandũ de vidui
tate dicit regulatõis. In quo ſcire lꝫ
ꝙ tres ſunt regule quas vidue ſuare
tenent. Prima dicitur mortificationis. Secũ
da cõuerſatõis. Tertia deuotiõis. Pria re
gula viduaꝝ dicit mortificationis: debẽt vidue
eſſe mortificate ⁊ caſtigate ieiunijs vigilijs ⁊ di
ſciplinis: aliter in eis pudicitia tuta eſſe nõ põt
Vnde Paulus.i.Thimo.5. Vidua q̃ in de
licijs eſt viuens mortua eſt. Et Hiero.i epiſto
la ad Furiã ait. O filia ſi apoſtolus corpꝰ ſuũ
in ſeruitutẽ redegit ne cũ alijs ꝑdicaret ipſe re/
probus efficeret: quomodo tu iuuẽcula adhuc
in feruore iuuentutis poſita dapibꝰ ⁊ vino ple/
na: poteris eſſe de caſtitate ſecura. hec ille. Re
prehenſibiles itaqꝫ ſunt vidue ille q̃ ocio vacan
tes comedũt ⁊ bibũt ſplendide: dormiũt ſatis:
polliunt cutẽ: ⁊ ornant: licet ſe vidualibꝰ iduãt
veſtimẽtis. Secũda regula viduaꝝ dr̃ ꝯuer
ſationis: dbẽt euitare q̃tũ poſſunt cõuerſatõeꝫ
hominũ: nõ ſolũ ſeculariũ ſꝫ ſacerdotũ ⁊ religio
ſoꝝ: ac quorũcũqꝫ q ſpiritualẽ vitã ꝑfitent: qm̃
reuera nihil tã viris q̃ꝫ mulieribꝰ adeo ẽ picu/
loſuꝫ ſic crebra ⁊ frequẽtata etiã ſub ſpecie bõi
cõuerſatio ⁊ collocutio maxime vbi etas cõſen/
tit ad vtiũ. Hinc Hiero.ad Nepotianum ait.
Matrẽ ita tu vide: ne p illã videre cogaris q̃/
rũ vultus ita cordi inhereãt: ⁊ tacitũ viuat ſub
pectore vulnus. Et Johẽs baptiſta ſanctã ma/
trẽ habuit pontificiſqꝫ filius erat: ⁊ tñ nec ma
tris affectu nec patris opibꝰ vincebatur: vt i do
mo parentũ cũ piculo viueret caſtitatis. hec ille
Et.52.di.c.hoſpitiolũ. Hoſpitiolũ tuũ aut ra/
ro aut nũq̃ꝫ mulieꝝ pedes terant: qꝛ nõ põt to/
to corde habitare cũ deo: q feminaꝝ acceſſibus
copulat. Si igit piculoſuꝫ ẽ viris volentibꝰ fui
re deo cũ mulieribꝰ cõuerſari: quãto magis et
mulieribꝰ ipſis: q̃ debilioris ſunt animi iferio
riſqꝫ nature. Debẽt.n. vidue cauere oẽs ma/
las ſuſpitões. Hinc Hiero.ad Saluinã. Ca
ueto oẽs ſuſpitões ⁊ qcqd rationabiliter fingi
põt: ne fingat ante deuita. Debẽt adhuc vidue
libẽter inhabitare domũ: audireqꝫ Hie.d.ad
Euſtochiũ. Rarus tibi ſit egreſſus in publicũ
matres tibi q̃rant in cubiculo. Et nõ tm̃ viro/
rũ: ſꝫ ⁊ matronaꝝ nõ frequẽtare domos: cum
Hiero.dicat iteꝝ ad Euſtochiũ. Nolo habeas
cõſortiũ matronaꝝ: nolo ad nobiliũ accedas do
mos: nolo te frequẽter videri: vt cõtẽnas qđ cẽ
noluiſti. Cur facis iniuriã viro tuo. Ad hois
cõiugẽ dei ſponſa qd ꝑperas. Diſce i hac pte
ſanctã ſupbiã. Scito te illis eſſe meliorẽ. h ille.

Tertia regula viduaꝝ dicit deuotõis. Debẽt
itaqꝫ eſſe deuote timẽtes: diligẽtes: deſideran
tes: ⁊ colẽtes deuꝫ. Vñ ⁊ aplus.i.Thi.5.ait.
Si q̃ vidua filios aut nepotes hꝫ: diſcat primo
domũ ſuã regere: ⁊ mutuã vicẽ reddere parẽti
bus. Hoc.n.acceptũ eſt corã deo. Que auteꝫ
vere vidua ẽ ⁊ deſolata: ſperet in deuꝫ ⁊ inſtet
obſecrationibus ⁊ orationibꝰ die ac nocte. Hu
iuſmodi viduis cõpatit deus: eaſqꝫ cõſolat tri/
buens in hoc ſeculo ſuã gratiã: ⁊ in futuro ſem
piternã gloriã: in qua viuit ⁊ regnat deus per
infinita ſecula ſeculorum. Amẽ.

Feria ſexta quarte hebdomade in quadrage
ſima: de diuinitate domini noſtri ieſu chriſti: q
licet verus fuerit homo: fuit etiã verus deus:
eiuſdem cũ patre ⁊ ſpiritu ſancto nature.

Sermo. .52.

t Ues chriſtus
filius dei viui qui in hũc mun
duꝫ veniſti. Scribunt h̃ vba
Joh.xi.c. ⁊ in euãgelio hodier
no. Deridet tã a gentilibꝰ q̃ꝫ a
iudeis imaculata fides noſtra: quoniaꝫ ꝑdicat
confitet ⁊ adorat xp̃m crucifixũ tãq̃ꝫ veꝝ deuꝫ
dominatorẽ celi ⁊ terre. Verũtamẽ vitas iſta
tã multipliciter ẽ declarata: vt amplius merito ne
gari nõ poſſit. Ad confuſionẽ tñ omniũ eoꝝ q
cõtrariũ tenent: aſſeruntqꝫ xp̃m puꝝ hominẽ

fuisse nō deū: in p̄senti ſmone curabimꝰ ondē/
re q̄ xp̄s ē verus deus dei filiꝰ ab eterno a pa/
tre genitus: eiusdem cū patre ⁊ spiritu scō sub/
stantie siue nature. Et diffuse de sua diuinitate
loquemur. Illā confitebat̄ deuotissima Mar/
tha cuꝫ dicebat v̄ba p̄missa in temate. Quare
cū omnibꝰ veritas elucescat q̄ filius v̄ginis q
pro nobis in cruce pependit fuerit deus verꝰ:
diuinitatē eius tripliciter insinuabimus.
Primo auctoritate.
Secundo experimento.
Tertio ratione.

Quomodo auctoritate veteris testamenti ⁊
Sybillaꝝ ostenditur christum veꝝ deū ⁊ ho/
minē fuisse.

Capitulum. .I.

PRimo insinuemꝰ auctoritate q̄ chri/
stus fuerit verus deus. Et adduci pos
sunt vtriusq̄ʒ pagine scripture veteris
scilicet ac noui testamenti. Unde Esaias nono
capitulo ait. Paruulus natus est nobis: ⁊ fi/
lius datus est nobis: p̄ hec v̄ba pronuncians
christi humanitateꝫ. Deinde sequit̄. Et vocabi
tur nomē eius admirabilis cōsiliarius: deꝰ for
tis: pater futuri seculi: princeps pacis. Et vt di
cit Nicolaus de lira. Trāslatio septuaginta in/
terpretū habet: ⁊ vocabitur nomē eius magni
consilij angelus. Et trāslatio caldaica dic̄. Et
vocabit̄ nomen eius p̄manens i secula Mes/
sias: in quibus verbis exprimit̄ christi diuini/
tas. Et Hiere. 23. scribit̄. Ecce dies veniunt
dicit dominus ⁊ suscitabo Dauid. g. iu. Trās
latio chaldaica habet: statuā Messiam iustum.
Et sequitur. Et hoc ē nomē qd̄ vocabunt euꝫ
dominꝰ iustus noster. Et secundū Nicolaum
de lira vbi nos ponimus dominus: i hebreo
ponitur nomen dei Tetragrāmaton: qd̄ ē no/
men significans solam essentiā vnā diuinā vt
dicit Rabbi Salomon: per hec vero v̄ba diui
nitas ⁊ humanitas christi manifestat̄. Et Ba
ruch. 3. c. Hic ē deus noster: ⁊ nō estimabitur
alius ad illū. Post hec in terris visus ē ⁊ cuꝫ
hominibꝰ conuersatus est. Et Sybilla erythrea
vt Augu. meminit. 18. lib. de ciui. dei. versus
quosdam cōposuit de fine mūdi. Quoꝝ prime
littere iuncte sonāt. Jesus christus filiꝰ dei sal/
uator. Alie etiā Sybille nascituꝝ p̄dixerūt xp̄ʒ
filiū dei de virgine imaculata. He oēs secūdū
hysido. ethimol. li. Et Lactantiū in. i. lib. diui
naꝝ insti. decē fuere. Pria p̄sica q̄ fuit de per
sis. Secūda lybica. Tertia delphica in templo
delphici Apollinis genita q̄ ante troiana bella
vaticinata est: cuius plurimos v̄sus operi suo
Homerus inseruit. Quarta chymeria i Ita/
lia. Quinta erythrea: de q̄ Pauloante tactū ē
nomine. Erophila in Babylone orta: q̄ grecis
Ilion petentibus vaticinata est perituraꝫ esse
Troiaꝫ: ⁊ Homeꝝ mēdacia scripturū. Dicta
autē erythrea q̄ in eadē insula eius inuēta sunt
carmina. Sexta Samia a Samo insula vn̄ fuit
cognominata. Septima cumana q̄ ⁊ cumia: de
qua Virgilius. Ultima cumei venit iā carmi
nis etas: dicta autē cumana a cumis ciuitate q̄
est in cāpania: cuius sepulchrū adhuc ē in sici/
lia. Octaua hellespontia: in agro troiano nata.
Nona phrygia. Decima tyburtina. Ab his
omnibus diuinitas christi p̄ multa ante tempo
ra q̄ʒ in vteruꝫ virginis descendisset, p̄phetata
fuit. Quaꝝ dicta ⁊ si simul collecta legeriꝫ: ta/
men q̄ vnde originaliter fuissent extracta inue
nire nō potui: hic minime volui inserere: p̄ter
illud qd̄ dictū ē p̄ Aug. de Sybilla erythrea.
Memin etiā me legisse ⁊ vidisse in castro pa/
piensi p̄phetiā Sybille delphice: q̄ de christo
sic cōtinebat. In vltima etate humiliabit̄ deꝰ: ⁊
humiliabit̄ p̄les diuina: iunget̄ humanitati dei
tas: ⁊ puellari officio educabit̄ deus ⁊ hō. Si/
gna p̄cedent apud iudeos mulier vetustissima
scilicet Helisabeth pueꝝ concipiet: stella orbis
mirabit̄: ducatū p̄stabit. s. magis: ad ortū. s. xp̄i
Hic habens pedes. i. annos. 33. eliget sibi de
piscatoribus eiectis numeꝝ duodenar ū: vnū/
qʒ diabolū. s. Judā: nō i gladio belloue Enea
dē vrbē: regesq̄ʒ subijciet: sʒ in hamo piscato/
ris deiectōe ⁊ paup̄ie sup̄abit diuitias: ⁊ super
biā cōculcabit: huic quattuor aialia. i. euāgeli/
ste surgent in testimoniū: sectātes iusticiā legē
qʒ irreprehensibilē: huic cōtradicet̄ a bestia. s.
antixp̄o: ⁊ surget stella mira. i. pau. q̄ttuor aia
luꝫ hn̄s imaginē. Erit aūt bestia horribilis. s.
Maugmeth ab oriente veniēs: cuius rugitus
vsq̄ʒ ad gētes punicas audietur: hucusq̄ʒ Si/
bylla: q̄ satis apte diuinitatē christi p̄nūciauit.
In historijs v̄o romanoꝝ legit̄ q̄ tp̄e Cōstāti
ni iperatoris ⁊ Helene matris eius inuentuꝫ
fuit in ciuitate Cōstantinopolitana sepulchruꝫ
quoddā in quo iacebat homo laminā aureā ha
bens in pectore: in qua scriptū erat. Jesus xp̄s
filius dei nascet̄ de v̄gine Maria. Credo i eū
O sol sub Cōstantini ⁊ Helene temporibus
iteꝝ me videbis. Simile exēplū inuenitur, in
cronicis regū castelle. Dicitur enīʒ ibi q̄ apud
Toletum

Toletū in quodā saxo inuentus est liber satis
vetustus: q scriptus erat littera hebraica: greca
τ latina: loquens de triplici mūdo mystico. Et
in illo inter cetera dicebatur. In principio ter/
tij mundi xp̄s filius dei nascetur de virgine
Maria: τ pro salute hominum patietur. At τ
Chalcidius super. 2. Thimei Platonis d' stel
la que apparuit magis in ortu christi sic loquit
Nō fuit stella illa morbū τ mortē denuncians
sed aduentū dei venerabilis: quā cū suspexis/
sent chaldeoꝝ profecto viri sapientes τ in con
sideratione reꝝ celestiuꝫ satis exercitati quesis/
se dicuntur recentē ortū dei. Josephus vo in
18. antiquitatū li. de xp̄o ait. Fuit autē predi/
ctis temporibus sapiens vir: si virū eū nomi/
nare fas est. Erat enim mirabiliuꝫ operū effe/
ctor: τ doctor hominū eorū qui libenter que ve
ra sunt audiunt: τ multos quideꝫ iudeoꝝ: mul
tos quoqꝫ ex gentilibus sibi adiunxit. christus
h erat. Hunc accusatione primoꝝ nostre gen/
tis viroꝝ: cum Pilatus in cruce agendum de
creuisset: nō deseruerunt hi qui ab initio dile/
xerunt eum. Apparuit enim eis tertia die iteꝝ
viuens ꝯm q̄ diuinitus inspirati prophete vel
hec vel alia de eo innumera miracula predixe
runt. Angelus autem qui virgini conceptum
nascituri dei nunciauit. Luc. i. c. subdidit. Qd
enim ex te nascetur sanctum vocabit filius dei.
Et Johes baptista de christi diuinitate sic di/
xit. Vidi τ testimonium perhibui: quia hic est
filius dei. Idipsum dixit Nathanael Joh. i. τ
Petrus Math. 16. Audiamus iteꝝ τ Pau/
luꝫ Heb. i. d. Multipharíam multisqꝫ modis
olim deus loquens patribus in prophetis no/
uissime diebus istis locutus est nobis in filio:
quē constituit heredem vniuersorum: per quē
fecit τ secula. Et Ro. j. Quod ante ꝓmiserat
per prophetas in scripturis sanctis de filio suo
Et ad Tituꝫ. 2. Apparuit gratia saluatoris no
stri dei. Et ne prolixitate dicendi tedium au/
dientibus ingeratur: dimissis alijs testimonijs
que christum acclamant deum verum: subno/
tabimus vocem illam paternā: que insonuit in
monte vt patet Math. 17. Hic est filius meus
dilectus in quo mihi bene complacui ipsuꝫ au/
dite. Et Joānis. 12. cuꝫ christus dixisset. Pa
ter clarifica filium tuuꝫ: audita est vox de celo.
Et clarificaui: τ iterum clarificabo. Et quidaꝫ
de turba confusum sonū illius vocis audien/
tes dicebant tonitruum factum esse. Alij auteꝫ
dicebant angelum illi fuisse locutum. Sed nō

desunt heretici maledicti: scilicet Cherint⁹ He
bion Paulus Samoscetanus Fotin⁹ et alij
qui secundum Tho. in. 4. summe contra gen/
tiles tam preclara validissimaqꝫ de christi diui
nitate testimonia infirmare: τ deijcere satagūt.
Aiunt enim q̄ de similibus idem est iudiciuꝫ
Sed omnes illi in quibus deus inhabitat per
gratiam vocantur in scripturis filij dei ꝑ nun/
cupationem τ adoptionem: τ tamen non sunt
eiusdem nature siue substantie cū ipso deo: er/
go a simili dicetur de christo q̄ est dei filius per
participationē: per adoptionem: vel nuncupa
tionem: nō autem per naturam. Probare au/
tem possumus per scripturas q̄ iusti vocātur
dei filij τ dij. Vnde David in psalmis ait.
Ego dixi dij estis: τ filij excelsi oēs. Et Joan
nis. i. ca. dicitur. Dedit eis potestatem filios
dei fieri his qui credunt in nomine eius. Et
Joannis. x. Illos dixit ad quos sermo dei fa
ctus est. Et prime sue canonice. ca. 3. Videte
qualem charitatem dedit nobis deus: vt filij
dei nominemur τ simus. Et Ro. 8. Ipse. n.
spiritus testimonium reddit sp ritui nostro q̄ si
mus filij dei. Et Jac. 1. Voluntarie. n. genuit
nos verbo veritatis. Huiusmodi probationi
bus heretici venenosi suuꝫ virus effuderunt.
Contra quos egregius Augu. in li. de eccle/
siasticis dog. de christo ita loquitur. Natus ē
ꝯm veritateꝫ nature ex deo dei filius: natus ē
secundum veritatē nature ex homine hominis
filius: vt non appellatione: nō adoptione: sed
natura in vtraqꝫ natiuitate nascendo filij no/
men haberet. Ex quo dicto doc. theologi. dis.
x. tertij li. colligunt vnam propositioneꝫ: q̄ h
locutio: christus filius dei per adoptionē nullo
modo est admittenda: siue proferat simpliciter
siue cū determinatione: vtpote si addat inq̄ꝫtū
hō: q2 filiatio respicit ꝑsonā eo q̄ xp̄s ē vn⁹ fili⁹
τ non duo filij: lꝫ in eo sint due natiuitates. s.
eterna τ temporalis. Adoptio aūt presupponit
quādā extraneitatem: que nullo mō conuenire
pōt ꝑsone xp̄i. Ad illud vo q̄ heretici obijciūt
s. de similibus idē esse iudiciū. Rñdet Tho. i
4. li. summe cōtra gētiles. Qd aliter scriptura
loquit de xp̄o q̄ sit filius dei: aliter de nobis.
De ipso enim dixit Joh. 3. τ Joh. 6. q̄ descē
dit de celo: ergo erat antequam de celo descen
disset. Dicit eum vnigenitum Joannis. i. Et
Joannis octauo ipse dixit. Anteq̄ꝫ Abrahā
fieret ego sum: que omnia diuinitatis eius ve/
ritatem ostendunt.

Q̄d expimēto miraculoꝝ xp̄i ostendit ei⁹ diuinitas. tū pp speciē opeꝝ. tū pp modū. tum pp documētum. Capitulum. .2.

S Ecundo insinuemus expimēto vl' exē plo q xp̄s fuerit verus deus eiusdem cum patre nature. Et de hoc ipse xp̄s dixit iudeis in tēplo i porticu Salomonis qñ circūdederūt eū interrogantes si esset xp̄s. Lo quor vobis ꝛ nō creditis: opa que ego facio i noie patris mei: hec testimoniū phibent d' me. Joh. x. Et eū ppter huiusmodi vba voluissēt eum lapidare dixit. Vos dicitis q2 blassemo q2 dixi filius dei sum. Si non facio opa pr̄is mei: nolite credere mihi. Si aūt facio ꝛ si non creditis mihi: opibus credite: vt cognoscatis ꝛ credatis: q2 pater in me est ꝛ ego i pr̄e. Ex hoc dicit Tho. in. 3. pte. q. 43. Q̄d miracula xp̄i fuerūt sufficiens testimoniū diuinitatis sue p pter tria. primo pp speciē opeꝝ. s̄o pp modū. tertio pp docūentū. Primo pp speciē opeꝝ que transcendebāt oēm ptātem create nature propterea fieri nō poterat nisi virtute diuina. Vñ Jo. 9. Cecus illuminatus dicebat. A se culo non ē auditum: q2 aperuit quis oculos ce ci nati: nisi eēt hic a deo non poterat hec signa facere. Scd̄o miracl'a q̄ fecit xp̄s fuerūt suffi ciēs testimoniū diuinitatis sue: q2 faciebat mi racula ppria virtute ꝛ auctoritate. Vñ Luce. 6. scriptū ē. virtus de illo exibat ꝛ sanabat oēs Et Luce. 7. Resuscitans adolescētulum: ipa tiue locutus ē. Adolescens tibi dico surge. Et qñ resuscitauit Lazaꝝ Jo. 11. ait Lazare veni foras. Neq3 audiēdi sūt q dixerunt animā bea tam: ꝛ precipue aiam xp̄i virtute propria posse miracula facere: qm̄ vt dicit Ric. di. 14. 3. li. Miracula non possunt fieri aliqua creata vir tute. Vnde ꝯ̄uis xp̄s q2 est deus ꝛ hō: possit rōne diuine potētie miracula facere: hoc tamen aia eius non. Vnde Ric. li. i. de trinitate. c. 2. ait. Jlla prodigia ꝛ signa que fuerunt facta ad confirmationē fidei nostre: nō nisi per diuinā virtutē fieri potuerūt. Et si dicat q in suscitatō ne Lazari xp̄s egit grās deo patri. Rñdetur qaliud ē grās referre: ꝛ aliud suffragiū impe trare. propterea xp̄s dixit loquens ad patrem. Ego. n. sciebam q sp me audis: sed pp popu lum qui circūstat dixi: vt credant q2 tu me misi sti. Jdeo ipetratiua voce clamauit. Lazare ve ni foras. Alij vo q miracula fecerūt nō ea fece re virtute propria: sed vtute dei vel vtute ipsi us xp̄i icarnati. Vñ ꝛ Petrus vt scribit i acti bus apl'oꝝ dixit ei qui. 40. annis iacuerat ifir mus ad portā templi. Jn noie iesu surge ꝛ am bula. Tertio miracula sūt sufficiens testimo niū xp̄i diuinitatis pp documentū: q2 filiū dei se p̄dicabat. Vñ Jo. 5. dixit. Pater me⁹ vsq3 modo opatur: ꝛ ego opor. Et Jo. 6. Sicut mi sit me viuens pater ꝛ ego viuo pp patre3. Et Jo. 7. Si me sciretis forsitan ꝛ patrē meū sci retis. Et Jo. 8. Ego ꝛ pater vnū sumus. Et Jo. 16. Exiui a patre ꝛ veni i mundū: iterum relinquo mundū ꝛ vado ad patrem. Nisi hoc fuisset verū nequaq3 ei astitisset diuina virtus i miraculoꝝ patratione. Nam impossibile ē ip̄3 deum tā scelesto mendatio ferre testimoniu3 p opa ifinite virtutis: que sūt miracula vera. Et hoc Gregorius in omelia de ephia cōtra du ros iudeos sic pulchre loquit. O ia elemēta au ctorem suū venisse testata sunt. Vt eni de his q̄ si quodā humano vsu loquar deū hūc celi eē co gnouerūt: q2 protinus stellā miserūt. Mar co gnouit: q2 sub eius plantis se calcabile p̄buit. Terra cognouit: q2 contremuit. Sol cognouit q2 lucis sue radios abscondit. Saxa ꝛ parietes cognouerūt q2 tpe mortis eius scissa sūt. Infer nus cognouit: q2 hos quos tenebat captiuos reddidit. Et tamē hunc quem deū oia elemen ta insensibilia senserūt: adhuc ifideliū iudeoru3 corda deū eē minime agnoscūt: ꝛ duriora saxis ad pniam scindi nolunt: eūq3 cōfiteri abnegāt quē elementa vt diximus aut signis aut scissio nibus deum clamant.

Q̄d apparet diuinitas xp̄i rōne sanctificatio nis aiaru3: remissionis peccatorum: ꝛ produ ctionis mundi. Capitulum. 3.

T Ertio isinuemus diuinitatem xp̄i rō ne. Quecūq3. n. attribuūt̄ s̄m veritatē alicui illa que nō possunt conuēire nisi soli deo: ille ē deus. Sed xp̄o attribuunt̄ scd̄m veritatē ea que ꝯueniūt soli deo: ergo ipse ē de us. Sunt āt illa pricipalia tria. Primū ē aiaꝝ sanctificatio. Secūdū peccatoꝝ remissio. Ter tiū mūdi productio. Primū qd̄ deo cōuenit est aiaꝝ sanctificatio. Jdeo ipse Leuitici. 19. c. ait. Ego dñs qui sanctifico vos. Hoc ipsum dicit̄ de xp̄o. Vnde Heb. vltio. Jesus vt san ctificaret p suū sanguinē populū extra portam passus ē. Secūdū qd̄ deo ꝯuenit est peccatorū remissio: propterea p Esa. 43. ipse sic loqtur. Ego sū qui deleo iniqtates vestras. Sed ꝛ de xp̄o. Math. 2. angelus dixit Joseph. Jpse. n. saluū faciet populū suū a peccatis eoꝝ. Ex hoc

Math. 9.

Math. 9. c. hētur. Q8 cuz quidam ex scribis murmurarent intra se: qr xps dixerat paralitico. Confide fili remittunt tibi peccata tua. xps rñdit. Ut qd cogitatis mala i cordibus vestris Quid est facilius dicere: remittunt tibi peccata tua. an dicere, surge & ambula. Ut sciatis āt qr filius hōis hz ptātem dimittendi peccata: tc ait paralitico: surge tolle lectū tuum: & vade in domū tuā. Tertiū qd deo conuenit est mundi productio. Hinc est quod per Esa. 48. c. ait, Ego ipse: ego primus & ego nouissimus. Manus quoqz mea fundauit terrā: & dextera mea mensa est celos. Sed de xpo ēt dicit Joan. i. In pricipio erat vbum & ifra. Q ia per ipsum facta sunt & sine ipso factū ē nihil. Et mundus p ipsum factus ē: & mundus eū non cognouit: Nō cognouerūt iudei: qr in ppria venit & sui eū non receperūt. Non cognoscūt ifideles: qr ipm pux hominē existimantes deū vex adorare recusant. Non cognoscūt & mali xpiani: qui ut dicit Paul9 ad Titū. 1. Confitent se nosse deo: factis aūt negant. O mundanox supbia detestanda. O temeraria mētis humane curiositas. O deniqz ingratitudo maligna. Certe ille q in cuna vagiit: i presepio pānis fuit inuolutus: in terris cū hoibus conuersatus ē: i cruce in medio latronū pepēdit: in sepulchro vsqz in diē tertiū latuit: ipse verus deus ē: qui a mortuis resurgēs ascēdit in celū: & sedet a dextris dei. Ipse pp nimiā charitatē suā qua dilexit nos cū in forma dei eēt: nō rapinam arbitratus est esse se equalē deo. Exinaniuit semetipm formā serui accipiēs: in similitudinē hoium fact9 & habitu inuētus vt hō. vt dr Phi. 2. c. O immēsa pietas. O ardētissima charitas pris nostri dei. de quo dr Joh. 3. Sic deus dilexit mūduz vt filiuz suū vnigenitū daret ut ois q credit in illū non peat: sed habeat vitā eternaz. Hoc Greg. ɔsiderās xpm i cruce nudatū: clauis ɔfossum o vulneribus plenū: coronatū spinis: extinctū morte crudeli: cū admiratōe ad deuz ac pietate clamabat. O iestimabilis dilectio charitatis: vt seruū redimeres filiū tradidisti. Nos vo cū ipso tam seruidū amore recolentes reseramus gras benefactori nostro deo & domino iesu xpo: cui sit laus & gloria per infinita seculorum secula. Amen.

Sabbato qrte hebdomade i qdragesima. d vitate qlitate seu tpalitate horribilit illi9 bestie. s. ātixpi: q appebit i vltimis tpib9 cū ɔsumata fuerit inigtas hominum. Capitulū. 53.

Ego sum lux mūdi: Qui sequit me nō ābulat in tenebris. Vba sunt redemptoris nostri: originalit scripta Jo. 8. c. & i euāgelio hodierno. In vltimis tpibus cuz cōsumata erit iniquitas hominū apparebit deo pmittēte horribilis illa bestia que vocabulo cōi dicit antixps. s. xpo ɔtrarius: propterea saluator noster premonuit oēs vt solidi eēnt atqz constantes in fide: neqz desererent ipsum saluatorē: qui vbo & exemplo salutis viā nobis ostēdit. Erat eni lux vera que illuminat oēm hoiem venientē in hunc mūdū. Joh. i. Qm āt tpe psecutionis antixpi multi dficient: qui xpm delinquentes & antixpm sequent & colent: currentqz luce relicta post tenebras errorū ac vitiox. Jccirco i pñti sermōe pro erudi tione pñtium de antixpo erimus tractaturi: cū non ipse sed xps est oi studio atqz conatu sequendus. De ipsoqz antixpo tria mysteria pricipalia declarabimus.

Primum dicitur veritatis.
Secundum qualitatis.
Tertium temporalitatis.

Q8 p auctoritates scripture & testimonia sctox ondit futurus antixps. Caplm. 1.

Primū mysteriū de antixpo declarandū dicit veritatis: in quo apte debem9 ostendere qualiter vex est q antixpus sit venturus: q ecclesiā dei arctius expugnabat & xpianos crudelissime psequet q fecerit vnqz qcunqz alius xpiani nominis inimicus. Ad hoc āt pbandū sunt auctoritates scripture & sanctorum testimonia que sequunt. Scribit nāqz Gen. 49. c. q Jacob patriarcha i extremo vite sue pdicens filius que ventura erāt dixit de Dan. Fiat dan coluber i via cerastes in semita: mordens vngulas equi vt cadat assessor ei9 retro. Et licet vt dicit magister i historijs scholasticis itelligant iudei hāc prophetiā d Sansone: qui fuit de tribu dan. vt pz Judic. 31. Et iudicauit populū vt habet ibi. 16. c. tamē glo. ordinaria dicit ibi. sic Dan non solū coluber sz cerastes vocat: qui spens eē cornutus phibet: quo digne antixpi aduentus asserit: qm cōtra sanctos morsu pestifero & cornu ptātis armabitur. Ambrosius vo li. de benedictione priarchax. dicit prefatā prophetiaz de antixpo del ē itelligi. ait eni. Antixps futur9 ē de tribu dan. seuus iudex & tyrannus imanis qui populum

iudicabit: ⁊ tanq̄ȝ ſedens in via ſerpens deijce
re tēptabit eos q̄ꝛ viā ambulant veritatis. hec il
le. Sicut eni duodeci fuerūt apl'i: de quoꝝ nu/
mero cecidit vnus: loco' cuius ſucceſſit Ma/
thias: ſic in numero duodeci tribuuȝ filioꝝum
iſrael vna tribus ruit. ſ. dan. que i antixp̄o pſe
quet̄ xp̄m. loco cuius Apoc. 7. in viſione bea
ti Joh. ſupplet̄ tribus Manaſſen: q fuit filius
Joſeph. vt dicit̄ Gen̄. 38. Quaꝛ ꝓphetia Ja
cob recte ꝓnunciauit antixp̄m futurū. Daniel
vo. xi. c. ita inquit. Adhuc aliud tp̄s erit. ſ. an
tixp̄i. ſm Nicolaum de lira. ⁊ faciet rex. i. anti
xp̄s iuxta voluntatē ſuam ⁊ eleuabit̄ ⁊ magnifi
cabitur aduerſum oēm deū: ⁊ aduerſum deuȝ
deoꝝ loquet̄ magnifica: ⁊ diriget̄. i. proſpera/
bit̄ donec cōpleat̄ iracūdia. ſ. dei ꝑpetrata q̄ppe
eſt diffinitio: quaſi dicat: ſic ē determinatū i di
ꝑſcia. Et deum patrū ſuoꝝuȝ non reputabit: ⁊
erit i cōcupiſcētijs feminaꝝū: nec quēq̄ȝ deoꝝū
curabit: q̄ꝛ aduerſum vniuerſa conſurget. Et
Daniel. 8. c. Cū creuerit iniq̄tates: conſurget
rex ipudens facie. ſ. antixp̄s inuerecundus ad
oē malū ēt intelligens propoſitiōes. Et robo/
rabit̄ fortitudo eius: ſed nō in viribus ſuis. ſ.
q̄ꝛ in viribus diaboli. Et ſupraq̄ȝ credi poteſt
vniuerſa vaſtabit. Et ꝓſperabit̄ ⁊ faciet. Et i
terficiet robuſtos ſcilicet illos q inueniet̄ firmi i
lege dei nolētes ei obedire: ⁊ populū ſanctoꝝuȝ
ſecūdū voluntatē ſuā: ⁊ diriget̄ dolus i mani/
bus eius: ⁊ coꝝ ſuū magnificabit. Et i copia re
rum oium occidet plurimos: ⁊ ꝯtra pricipem
pricipū. ſ. deū ꝯſurget. Et ſine manu cōteret̄
. ſ. q̄ꝛ illū deus iterficiet: nō per manū hois: ſȝ
āgeli. De ipſo ēt antixp̄o prophetauit Joh. i.
ſua canonica. c. 2. Audiſtis q̄ꝛ antixp̄s venit. i.
veniet tp̄e ſuo ſm Nicolaū de lira. Et Apoc.
13. Joh. ait. Vidi de mari beſtiā aſcendētem:
habētem capita ſeptē: ⁊ cornua. x. ⁊ ſuper coꝛ/
nua eius. x. diademata: ⁊ ſup capita eius noia
blaſfemie. Et beſtia quā vidi ſimilis erat par/
do: ⁊ pedes eius ſicut pedes vꝛſi: ⁊ os eius ſi/
cut os leonis: ⁊ dedit illi draco virtutē ſuaȝ: ⁊
ꝑtātem magnā. Et vidi vnum de capitib⁹ ſuis
quaſi occiſū in moꝛtē: ⁊ plaga moꝛtis eius cu/
rata ē. Et admirata ē vniuerſa terra poſt beſtiā
⁊ adorauerūt dracone qui dedit ꝑtātem beſtie.
Et adorauerūt beſtiā. d. Quis ſimilis beſtie:
⁊ quis poterit pugnare cū ea. Et datū eſt ei os
loquens magna: ⁊ blaſfemias. Et data ē ei po
teſtas facere mēſes. 42. Et aperuit os ſuum in
blaſfemias ad deū blaſfemare nomen eius: ⁊

tabernaculū eius: ⁊ eos q in celis habitāt. Et
datum ē illi facere bellū cū ſanctis ⁊ vincere il
los. Et data ē illi ꝑtās in oēm tribū ⁊ populuȝ
⁊ linguā ⁊ gentē. Et adorauerunt eā oēs qui
habitāt terrā: quoꝝū non ſūt ſcripta noia in li/
bꝛo vite agni q occiſus ē ab oꝛigine mūdi. San
ctus ēt Methodius: quē cōmendat Hiero. i
prologo ſup Danielē. de quo ēt meminit ma/
giſter hiſtoꝛie ſcholaſtice. c. 4. ſup Gen̄. ita d
antixp̄o dixit in libꝛo quodam ſuo: in quo tra/
ctat de pꝛimis ⁊ nouiſſimis tp̄ibus. Veniet fi
lius ꝑditionis q dicitur antixp̄s: ⁊ putās ꝙ ſit
deus exaltabit coꝛnua eius nimis. Et Paul⁹.
2. Theſſa. 2. c. Reuelabitur ille iniquus: queȝ
dn̄s ieſus iterficiet ſpū oꝛis ſui: ⁊ deſtruet illu/
ſtratōe aduentus ſui. Cuius aduētus eſt ſm
operationē ſathane in oi virtute ⁊ ſignis ⁊ pro
digijs mendacibus: ⁊ i oi ſeductōe iniquitates
his qui pereūt. De antixp̄o ēt Dama. dixit in
4. li. ſuarū ſniarum. Decet ſcire q̄m opoꝛtet an
tixp̄m venire. Et Aug. 20. li. de ciui. dei. c. 19.
Nō veniet ad viuos ⁊ moꝛtuos iudicandos
xp̄s: niſi pꝛius venerit ad ſeducendos i anima
moꝛtuos aduerſarius ei⁹ antixp̄s. Sed i quo
tēplo ſeſſurus ſit incertū ē. vtrum i illa ruina tē
pli: qđ a Salomone conſtructū ē. an in eccleſia
Et ſaluatoꝛ noſter Joh. 5. ait. Ego veni i noie
patris mei ⁊ non accepiſtis me. Alius veniet
in noie ſuo: ⁊ illum accipietis. Et Math. 24.
Cum videritis abhominationē deſolationis:
que dicta ē a Daniele ꝓpheta: ſtantē i loco ſan
cto qui legit intelligit. Predixerat q̄ppe Dani
el. 9. c. In dimidio hebdomadis d̄ficiet hoſtia
⁊ ſacrificium: ⁊ in templo erit abhominatio de
ſolationis. Quod declarans Hilarius ſuper
Math. dicit. Totū iudicium aduentus futuri
ponit. d. Cū videritis ⁊c̄. De antixp̄i eni tp̄i
bus hec locutus ē ꝓpheta. Abhominatio eniȝ
ex eo dicta ē ꝙ aduerſus deū venieſ nomē dei ſi
bi vendicet. Deſolatōis aūt abhoiatio: quia
bellis ⁊ cedib⁹ terrā deſolaturus ſit. Deꝑhē
dim⁹ ergo ꝑ tot teſtimonia verū eē ꝙ antixp̄s
veniet. Sed nōnulli hanc veritatē ſubterfuget̄
querūt. d. veniſſe iā antixp̄m. Nā aliqui ſunt
tenētes hereticos oēs antixp̄os fuiſſe. Alii opi
nant̄ illum fuiſſe Neronē. Quidā vero arbi/
trant̄ ꝙ fuerit ſpurciſſimus Maugmeth. Sȝ
pꝛimis reſpōdemus non eē negānduȝ hereti/
cos oēs myſticos antixp̄os poſſe vocari. Q:
⁊ Joh. i. canonice. 2. c. Antixp̄i ait multi ſūt.
Et Hiero. ſup illo verbo Math. 24. Multi
veniet

venient ĩ noĩe meo. d. ego ſum xp̃s. iqt. Ego reor oẽs hereſiarchas antixp̃os eẽ: ⁊ ſub noĩe xp̃i docere que cõtra xp̃z ſunt. Verũtñ nõ obſtat quin verus ⁊ realis antixp̃s venire dbeat. Contra ſecũdos vero dicere poſſumus ꝙ Nero non fuit antixp̃s verus. tum qꝛ poſt ipſum inuenti ſunt ⁊ alii crudeliſſimi pſecutores xp̃ianoꝝ: vt Domitianus. Antonius ſeuerꝰ. Maximianus. Decius. Aurelianus. Dioclecianꝰ Maximianus ⁊ ceteri. tũ qꝛ antixp̃s regnare debet ꝑ tres annos cũ dimidio: ſicut pꝫ in auctoritate ſuperiꝰ allegata Apoc. vbi dicit̃ ꝙ data eſt illi poteſtas facere menſes. 42. Et Daniel. 12. c. dicit̃. ꝙ pſecutio eius durabit ꝑ tẽpꝰ. i. per annũ. ⁊ tpa. i. per duos ãnos. ⁊ dimidium tpis. i. dimidiũ anni ſm expoſitionẽ Hiero. Nero aũt ſm Oroſium ⁊ Eutropiuz regnauit ãnis. 14. Non potuit ẽt Nero eſſe antixp̃s: qꝛ antixp̃s interficiendus eſt ab angelo. ⁊ Nero interficit ſeipſum: vt q aliis crudelis extiterat: in ſeipſo crudelitatis officium exerceret. Sed adhuc quidam dixerunt Neronẽ reſurrecturũ ⁊ futurũ antichriſtũ. de quibꝰ dicit Aug. li. 20. de ci. dei. Multuz mihi mira hec opinantium tanta preſumptio. Alios vero qui dixerunt Maugmeth fuiſſe antixp̃m cõuincere poſſumus ex verbis xp̃i dicentis Mathei. 24. Niſi abbreuiati fuiſſẽt dies illi ñ fieret ſalua oĩs caro. Perſecutio autem Maugmeth durauit iã per ãnos octingẽtos. Perſecutio aũt antixp̃i lꝫ grauior ⁊ terribilior futura ſit qͥlibet alia abbreuiabit̃ ꝑꝑ electos. Quare expectãdus ẽ antichriſtus: de quo paulus. 2. Theſſa. 2. c. ait. ꝙ reuelabit̃ ille hõ pc̃ti filiꝰ ꝑditiõis qui aduerſatur ⁊ extollit̃ ſupra oẽ ꝙ dr̃ deꝰ.

De q̃litatibꝰ ſeu ꝯditõibꝰ ãtixp̃i q̃tũ ad eiꝰ natiuitatem: malignitatẽ: ⁊ ptãtẽ. Cap. 2.

ſ Ecundũ myſteriũ declarandũ de antichriſto dicit̃ q̃litatis: in quo notare debemus triplicẽ eius ꝯditionez. Pria dicit̃ natiuitatiſ. Scda malignitatis. Tertia poteſtatis. Pria ãtichriſti ꝯditio dr̃ natiuitatis ſm Methodiũ naſcet̃ in corozaiz. nutriet̃ i bethſaida. Sed qbuſdã videt̃ ꝙ naſcet̃ i Babylone. vt dicit glo. ſup. 2. Theſſa. Et Hiero. ſuꝑ danielẽ. Verũtamẽ nec hoc videt̃ cõſonũ veritati: niſi itelligamus babylonẽ myſtice: ꝓut ſignat cõfuſſionẽ: eo ꝙ babylon illa magna cecidit ⁊ facta ẽ inhabitabilis. Ex quo dubiũ videt̃ in quo loco determiate ſit naſciturus antichriſtus. De gẽte vero credibile ẽ ⁊ veriſimile ꝙ naſciturus ſit. vt Hierony. dicit ſuper. 11. Dañ. de populo iudeorum. De modo ãt licet quidam dicant ꝙ opere demonis generabitur ſuccubi. ſ. qui aſſumpto corpore in ſpecie mulieris ſupponet ſe viro: ⁊ incubi qui. ſ. poſtea ĩ ſpecie viri commiſcebit ſe mulieri. Tamẽ hoc nulla auctoritate probari poteſt. Et vt Hiero. dicit ad paulinum. Qđ de ſcripturis ſanctiſ auctoritatem non habet: eadem facilitate contemnitur qua probatur. Iccirco inherendum ẽ ſententie dama. qui ait. Non ex fornicatione generabitur ⁊ ſuſcipiet oẽm actum ſathane. Secũda conditio antichriſti dr̃ malignitatis. Erit qdem hõ malus vitioſus ⁊ neqͣ̃: ſicut vnquaꝫ aliqs fuerit in hac vita. Sed apud nonnullos dubiũ videt̃. Vtrũ antixp̃s erit diabolus ĩcarnatus quẽadmodũ xp̃s fuit deus ĩcarnatus. ⁊ qbuſdã videt̃ ꝙ ſic: qꝛ Gregꝰ. 16. moral. ait. Caput iniquoꝝ diabolus ẽ: q vltimis tpibꝰ illud vas ꝑditionis igreſſus antixp̃s vocabitur Verũtñ Hie. expreſſe cõtrarium dicit ſuꝑ illo v̓bo danielis. 7. c. Ecce oculi hoĩs erãt ĩ cornu illo. Nõ putemus ĩquit iuxta quorũdã opinionẽ illud cornu. i. antixp̃m diabolũ eẽ vl̃ demonẽ: ſed vnũ de hoĩbꝰ ĩ quo ſathan hitaturꝰ ẽ corꝑaliter. Qđ dictũ ĩtelligẽdũ ẽ: non ꝙ iſtud fiat ꝑ aſſumptionem ⁊ vnionem in ſuppoſito: qꝛ vt puto ĩconueniens eſt ſuppoſitũ qđcunqꝫ creatũ poſſe naturam extraneã aſſumere: qꝛ hͦ ẽ priuilegiũ ſingulare ſuppoſiti increati. Quare dicendũ eſt ꝙ diabolus in antixp̃o habitabit ꝑ totalem illius hoĩs poſſeſſionẽ. Et ad hunc ĩtellectũ trahẽda ſunt verba Greg. Hoc etiaꝫ ipſũ ſentire videt̃ ioãnes dama. q de antixp̃o ait. Preſciens deus iniquitatẽ future voluntatis eius concedet ĩ eo hitare ſathanaꝫ. Erit ita qꝫ antichriſtus hõ purus ⁊ verus: lꝫ diabolo familiariſſimus: ex cuius cõmercio multa ſcire ⁊ facere poterit. Vnde Greg. 29. li. mora. ait Sicut. n. cedrus arbuſta cetera in altum creſcendo deſerit: ita ẽt antichriſtus mundi gloriã tꝑaliter obtinens: menſuras hominuꝫ ⁊ hoĩeſ culmine ⁊ ſignorum poteſtate tranſcẽdet. Spiritus quippe in illo eſt qui in ſublimibus poſitus potentiam nature ſue non perdidit vel deiectus. Cuius iccirco virtus nunc minime oſtenditur: quia diſpenſatione diuine fortitudinis ligatur. Tertia antichriſti conditio dicitur poteſtatis. Accipiet namqꝫ poteſtatem a deo ſinente ⁊ permittente ſuper vniuerſam terram. Attrahet namque paucis duntaxat ex-

e:ptis ad ſe omnes gentes: facietqꝫ nō ſoluꝫ ob
liuiſci: veruꝫ etiā blaſphemari nomen illud: qḋ
eſt ſuper omne nomē: nomē. ſ. dn̄i noſtri ieſu
chriſti. Multaqꝫ impia loquet̃ ⁊ dicet cōtra ho
norē eius: ⁊ virginis matris: ac oium ſantcoꝝ
celi: inducetqꝫ omnes populos vt ipſuꝫ colant
pro deo. Et vt dicit̃ Math. 24. c. Erit enim
tūc tribulatio magna qualis nunq̄ꝫ fuit ab ini/
tio mūdi vſqꝫ modo, neqꝫ fiet. Inuadet ſiqdeꝫ
ille homo peccati vniuerſū orbem terrarū māu
armata: cōgregabitqꝫ in preliū copias in credi
biles: nec erit qui poſſit ſe defēdere a furore il/
larū. Largiet̃ adhuc ampla munera: ⁊ largiſſi
ma dona his ꝗ ei ſpōte ſua adherebūt. Seducet
⁊ alios ſignis ⁊ prodigiis mendacibus. Et vt
dr̃ Math. 24. Surgēt pſeudo chriſti ⁊ pſeudo
ꝓphete: ⁊ dabunt ſigna magna: ita vt i errorē
inducant̃ ſi fieri poteſt etiā electi. Ceſſabūt tūc
deo permittente omnia miracula vera. Crucia
būtur pro chriſto illi qui feruētes erūt: ⁊ nulla
cōſolatione viſitabunt̃. O quid erit tūc tantas
nouitates inſpicere. O quanta horribilitas vi
dere dirui tēpla ⁊ eccleſias dı̄: religionē deleri
cōtemni virtutes: ꝓphanari ſacra: ⁊ pollui vir
gines: ac torqueri ſine vlla pietate chriſtianos.
O quāta ignominia occupabit tunc mundum
qn̄ licebit vnicuiqꝫ pro libito ad carnalitates: ad
ſpurcitiā omnē: ⁊ ad laſciuias laxare habenas.
Sꝫ breue erit temp⁹ illḋ in quo proſperabitur
diabolus ātichriſtus. Quoniā vt predictuꝫ eſt
poſt tres annos cū dimidio deo iubente inter/
ficietur ab angelo.

Qḋ ſecūdū aliquos vicinū eſt tēp⁹ ātichriſti
tū ꝓphetiarū prenūciatione: tū etatū ānumera
tione: tum etiam iniquitatuꝫ. conſumatione.

Capitulum tertium.

Ertiū myſteriū declarandū de ātichri/
ſto dicit̃ tēporalitatis: in quo videnduꝫ
eſt an proximū ſit ⁊ vicinū temp⁹ quo
apparere debeat peſſim⁹ ātichriſtus. Et ſaluo
iudicio meliore: dicūt quidā ꝙ ſic propter tria.
Primo ꝑꝑ ꝓphiaꝝ p̄nūciationeꝫ. Secūdo ꝑꝑ
etatū ānumerationē. Tertio ꝑꝑ iniquitatū con
ſumationē. Prio ꝑꝑ prophiaꝝ p̄nūciationē
Aiunt eni abbatē Ioachim ſpiritu claruiſſe ꝓ
phico. Ipſe vero papaliſtaꝫ depinxit: i quo mul
ta futura de ſtatu eccl'ie p̄nūciauit. Ibiqꝫ ponit
duos poſt iſtū: ꝗ Paul⁹ ſecūd⁹ vocatur ſūmos
pontifices eſſe futuros: poſt quos ⁊ terti⁹ de/
pingit̃ qui coronaꝫ exhibet antichriſto. Sed ⁊
ego dico ꝙ licet multa predixerint Ioachim.

ſancta Brigida. Methodius Merlinus ⁊ ce
teri ꝗ ſpiritū habuerunt ꝓphic: tn̄ vt mihi videt̃
dicta eoꝝ nō intelligunt̃. Nā de Nicolao Cali
ſto Pio ⁊ Paulo pontificibus maximis ni/
hil inuentū eſt: quod papaliſta ſonet ſm verita/
teꝫ. Quod ſi veꝝ ſit relinquo arbitrio ſapiētiū
dicendū. Et ꝓpterea reprehenſibiles potius iu
dico q̄ꝫ laude dignos eos ꝗ ꝓphias que i ſcri/
ptura ſacra nō habentur nimis curioſe legere ⁊
interpretari ſtudent: quoniā ſepius inueniunt̃
decepti. Scio etenim etiā graues ac ſanctos vi
ros in hoc ipſo defeciſſe. Nam quidā egregi⁹
⁊ ſanctus predicator diebus noſtris cathalogo
ſanctorū aſcriptus bono zelo ductus publice et
ſepiſſime predicauit: imo ſuperinde tractatum
copioſiſſime ſcripſit. Quod ſuo tempore nat⁹
erat antichriſtus: habebat ipſe quaſdam ꝓphe/
tias: aliquaſqꝫ rationes quibus inducebat̃: vt
ita crederet ⁊ predicaret. Sed reuera euidētia
facti declarat ipſum fuiſſe deceptum. Et ſic nō
audeo ꝑ aliquā prophetiā: quā nō intelligo te/
mere diffinire: ꝙ tempus iam immineat antixp̄i

Secūda ratio que mouit aliquos vt dicerēt ꝓ
ximuꝫ iam fore antichriſti tempus eſt propter
etatuꝫ annumerationē. Dicunt enim nos eſſe
in ſexta etate mundi ex qua preterierūt. 1466.
anni. Et ex cōſequenti in breui mundus habe
bit finem. Et cum antichriſtus anteq̄ꝫ mund⁹
finiatur venturus ſit: ergo veniet in breui. Sꝫ
qd ad hoc dicendum ſit diffuſius habebitur in
ſermone de contemptu mundi. Tertia ratio
qua pleriqꝫ aſtruere nitunt̃ antichriſtū cito eſſe
venturꝫ eſt ꝓpter iniquitatū cōſumationē. Di/
cunt. n. impletā iam ⁊ conſumatā eſſe mēſuraꝫ
iniquitatū ⁊ peccatoꝝ: ac ꝑ hoc inſtare tempus
de quo. 2. Thi. 3. c. dicit̃. In nouiſſimis die/
bus inſtabūt tpa periculoſa: ⁊ erunt homines
ſeipſos amātes: cupidi: elati: ſuꝑbi: blaſphemi:
parentib⁹ non obedientes: ingrati: ſceleſti ſine
affectione: ſine pace: criminatores: incōtinen/
tes: imites: ſine benignitate ꝓditores: ꝓterui:
tumidi: voluptatū amatores magis q̄ꝫ dei: ha/
bentes quideꝫ ſpeciē pietatis virtutē autē eius
abnegantes. hec ille. Quia vero omnia ſupradi
cta inuoluerunt hoies mortales miſeroſqꝫ: et
potiſſimū eos ꝗ nomē xp̄ianū ꝓfitentur: ꝓpte
rea ⁊ ſi ratio tertia nō cōcludat de facto ꝙ vici/
nuꝫ ſit tēpus antichriſti ſatis tn̄ efficax ē ad nos
monēdū vt illud timeamus tp̄s. Heu heu: qs
ſine horrore cogitare queat q̄ꝫtū hodie ſuꝑabū/
dauit iniqtas ⁊ refrigerata eſt charitas multoꝝ:

O chriſtiana

O xp̄iana religio. o decora ⁊ inuiolata fides:
persequunt̃ te hodie: deturpant ⁊ inficiunt non
tantū alienigene: sed ⁊ tui q fideles ⁊ christiani
vocari gloriant̃. Illi sunt q modicā aut nullam
habent ad dei cultū reuerentiā. Illi q ecclesia/
sticas dignitates pro explendo ambitionis sue
appetitu furantur ⁊ rapiunt. Illi sunt q collo/
cauerunt vineā domini sabbaoth: idest ecclesiā
sanctaʒ nō agricolis fidelibus: sed vt ita dicam
atrocissimis hostibus. Illi sunt q ecclesiaꝝ bo/
na lacerant: dissipant: in vsus malos expendūt
⁊ deuorant sicut lupi. Illi sunt q principantur
imperant ⁊ dominant̃: populꝰ sine iusticia: si/
ne veritate: sine clementia. Illi sunt qui p̄cepta
dei viuentes negligunt ⁊ contēnunt. Non co/
lunt deū: non amant: non venerant̃: ⁊ plasse/
mant nomē eius sanctuʒ ⁊ in illo periurāt: dies
festos nō seruant: parentes aspernantur inui/
di sunt: iracūdi litigiosi: seditiosi: pcussorei: ho
micide humanū sanguinē crudeliter effunden/
tes. Nō erubescunt quasi iaʒ publice adultera
ri: fornicari: ⁊ quod his fedius est contaminari
fetidissimo vitio sodomie. Auaricie auteʒ locū
dederunt ita vt nulla sit amplius veritas: nulla
fides: nulla charitas in eis. Lucrantur ꝑ vsu/
ras: fraudes: simulatiōes: deceptiōes: et alios
indebitos modos. Licentiarunt linguam vt lo
quatur criminatiōes: mēdacia: testimonia falsa
detractiones: susurrationes: scurilitates: cōtu/
melias: improperia ⁊ conuitia. Aperuerūt cor
suū ad concupiscenduʒ huius seculi bona: ⁊ ad
desideranduʒ delectari in peccatis carnis. Fre
gerunt multi votū quod deo fecerant. Finxe/
runt multi bonitatē vite: acceperunt ouiū vesti
menta: intrinsecus autē sunt lupi rapaces. O
quanta peccata ⁊ q̄ʒ enormia latent sub ouina
pelle. o magne deus. o sapientissime domine:
tu omnia vides et tu omnia deniqʒ nosti. Nos
vero merito propter tāta facinora timere debe/
mus ne in nos deseuiat ira sua: sinatque ꝑ anti
christuʒ vexari munduʒ tempestate magna. A
qua nos liberet redemptor noster pijssimꝰ: qui
cū patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat per infi/
nita secula seculoꝝ. Amen.

Dn̄ica de passione i mane: de honore parē/
tuʒ exēplo xp̄i: q i euāgelio suū patrē honorare
se asserit. s. quo ad dilectionē: subiectionē: ⁊ cō
uersationem. Ser. .54.

c

Ho honorifico

patrē meū. Verba sunt redēptoris
nostri originaliter Joh. 8. c. ⁊ hodierno euan/
gelio annotata. Facti sunt adeo vt plurimū im
pij filij ad parentes suos: vt merito qlibet pater
aut mater dicere possit illud Esai. p̄mo. Filios
enutriui ⁊ exaltaui: ipsi autem spreuerunt me.
Vt igitur etiā ⁊ ipsi iuuenes ⁊ adolescentes ac
pueri parentes colendo ad verā penitentiā re/
ducantur: in presenti s̄mone de honore paren
tuʒ dicere statui. Nā exodi. 20. c. dominus deꝰ
dixit. Honora patrē tuuʒ ⁊ matrē tuaʒ: vt sis
longeuus super terrā. Christus vero in euan
gelio hodierno patrē se honorare fatetur: vt sic
nos etiā suo exemplo instrueret quid agere de
bemus. De ipso itaque parētū honore tria my
steria declarabimus.

Primū dicitur dilectionis.
Secundū subiectionis.
Tertium cōuersationis.

Quod honorādi sunt parentes propter be/
neficioꝝ multiplicitatē: ꝓpter parentū charita/
teʒ: ⁊ ꝓpter irrationabiliū exemplaritatem.

Capitulum. primū.

p

Rimū mysteriū declarandū de paren/
tuʒ honore dicitur dilectionis. Debet
vtique filij qui parentes honorare vo/
lunt illos diligere ⁊ ex corde amare ꝓpter tria.
Primo ꝓpter beneficioꝝ multiplicitatē. Se/
cundo ꝓpter parentuʒ charitatē. Tertio ꝓpter
irrationabiliū animaliū exemplaritatē. Pri
mo filij debent parentes diligere ꝓpter bene/
ficioꝝ multiplicitatem. Quisnā explicet quot a
parentibꝰ filij beneficia receperunt. Ab illis eq
dem sumpserunt esse qd̕ bonū taʒ grande ē: vt
ipsum sit fundamentū omniū alioꝝ bonorum.
Nā qui nō habet esse: nullū aliud bonū habere
potest: nō diuitias: nō gloriā: nō famā: nō sciē
tiaʒ: nō virtutes: nō gratiā: nō vitā eternā. Ip/
sum etiā esse bonū ab omnibus est desiderabi/
le. Vnde Ari. secundo de anima inquit. Om
nia appetunt eē: ⁊ illius causa agūt q̄cūqʒ agūt
s̄m naturā. Propter hoc bonū a parentibꝰ ha/
bitū libro de hebdomadibꝰ Boetius ait. O iuʒ
bonoꝝ ipsuʒ eē bonū ē: hic ēt sapiēs. Eccl. 7.
ca. ait. Honora patrē tuū ⁊ gemituū mr̄is tue
ne obliuiscaris. Memento quoniā nisi ꝑ illos
nō fuisses. Et Hiero. i epistola de honore pa/
rentū ait. Honorādi sunt parētes q̄r p̄mo sunt
nobis cā nascendi. Hoc bn̄ficio motus Corio
lanus romanꝰ cōsul ab vrbis rome obsidiōe ces
sauit. Scribit nāqʒ de illo Eutropius: q post/
q̄ʒ vicerat volscos ⁊ coriolos: vn̄ postea nomē

accepit: exul factus romanis ad volscos i exiliũ
mittitur: cũ quibus gratiose viuens ab eis cõ/
tra romanos dux factus est. Et post multas ci/
uitates ⁊ terras ab eis adeptas ad fossas quin/
que miliũ passuũ ab vrbe castra posuit: secũdus
post Tarquiniũ superbũ: q cõtra patriã duxis/
set exercitũ. Populatur inde romanũ agꝝ cu/
stodibus inter populatores positis: quod fm
Frontinum de re militari: faciebat vt discordia
oriretur inter patres ⁊ populũ. Multitudo tã/
dem ingens pacẽ expectans: senatũ mouit vt ad
Coriolanũ oratores mitteret. Qui cũ nõ obti/
nuissent: iterꝝ missi alij nõ recipiuntur i castris.
Mittuntur postea sacerdotes cũ suis insigni/
bus velati: qui minus fecerũt q̃z primi. Tunc
matrone: vt scribit Valeriꝰ sub rubrica de pie/
tate erga parentes: ad Vecturiã matrẽ Corio
lani. Voluniãqz vxorẽ frequentes cõueniunt:
vt ipsa mater ⁊ vxor Coriolani duos eiꝰ filios
in hostiũ castra ducerent: ⁊ vrbẽ precibꝰ libera
rent: quã armis tutari difficile erat. Cũ ergo ad
castra ventũ est nunciat Coriolano adesse igẽs
mulierũ agmẽ: qui spreuit eas: mox qdã fami/
liarium: nisi me inquit decipiant oculi: mr̃ tua:
cõiunx ⁊ liberi tui adsunt. Tunc Coriolanꝰ cũ
matris obuie amplexũ ferret: dixit mr̃. Prius/
q̃z amplexũ accipiã dic an ad hostẽ: an ad filiuz
venerim: ⁊ vtrũ captiua in castris tuis sim. In
hoc me lõga vita ⁊ senectꝰ traxit vt exulẽ te deĩn
hostẽ viderẽ. Potuisti populari hãc terrã: q̃ te
genuit ⁊ nutriuit. Si ego te nõ peperissem ro/
ma nõ oppugnaret. Si filiũ nõ haberẽ: libera i
patria mortua essez. Vxoris deinde ac liberoꝝ
amplexus ab omni turba mulierũ strauere vixꝝ
Tunc ad matrẽ versus ait. Expugnasti ⁊ vici/
sti irã meã. Patriã ergo vtero tuo dono: repẽ
teqz agrũ romanũ armis hostibꝰ liberauit. Re/
cordatus fuit ergo Coriolanus q̃ztũ matri de/
bebat: in cuius vtero suscepit esse. Hinc Hie
ronymus de honorãdis parẽtibꝰ ait. Prebeat
patribꝰ amoris mixta formido: qui primi sunt
nobis cã nascendi. Exhibete patribꝰ filij quod
vos potestas paterni nominis cogit: que a deo
est eoꝝ meritis attributa: vt ipsa de vobis exi/
gat qd natura iubere nõ potuit. Matribꝰ quo/
qz debitã impẽdite reuerentiã: que vobis vteri
liuore fuientes pondus corporis vestri tollerãt
atqz ignotã portãtes infantiã: famulatuz quen/
dam exhibent nascituris. Illo tempore nõ tãtuz
sibi mater esurit: nec acceptos sola digerit cibos
Materno victu alitur ⁊ ille q latet: eiusque mẽ/

bra alterius comestione pascunt: vt hõ futurus
alienis morsibꝰ saturetur: hec ille. Sunt ⁊ alia
beneficia filijs a parentibus oblata. Naz vt in
pluribus ipsi filios nutriunt aut nutriri faciũt:
ipsos in etate infantili cuz magna diligentia ab
omnibꝰ cõtrarijs protegunt ⁊ defendunt. Ipsi
eis prouident de vita ⁊ tegumento. Ipsi eis al
ludunt: applaudunt ⁊ blandiunt vt a plãctu re/
uocent. Ipsi eos docent vt loqui sciant: imo vt
sepissime vt bonos mores sequantur: ꝓpterea
Hieronymus de honore parentũ ait. Memẽ
to ergo parentũ esse q talis es: quoꝝ manibus
incremẽta sumpsisti. Secũdo filij debẽt parẽ
tes diligere propter parentũ charitatez. Nam
quãtũcũqz filij diligant patrẽ ⁊ matrẽ tamẽ ab
his plus diliguntur. Et hoc secundũ Arist. 8.
Ethi. prouenit ex triplici ratione. Prima ra
tio est diuturnitatis temporis. Nã quãto amor
magis durat: tãto vehemẽtior perficit. Amor
autẽ parentũ ad filios diuturnior est q̃z filioruz
ad parentes. Statiz eniz cũ filij nascuntur parẽ
tes diligunt eos: nõ tamẽ statim filij diligũt pa
rentes: q nõ statiz sunt tãte cognitionis vt pos
sint cognoscere quid sit diligendũ: diuturnior
est ergo amor parentũ ad filios q̃z econuerso ⁊
fortior est ⁊ vehementior. Secũda ratio ẽ cer
titudinis prolis. Parẽtes igit sunt magis cer
ti de sua ꝓle: q̃z ipsa de parentibus. Et sic ma/
tres plus q̃z patres. Tertia ratio est vnionis:
q filij vniunt parentibus eo q ab ipsis habẽt
esse: ⁊ nõ ecõuerso. Ideo dicit Alex. in. 3. vo/
lumine summe: q de amore filijs exhibẽdo nõ
datur ꝓceptũ: sicut nec de amore sui ipsius: q
ad hoc sufficienter inclinat natura. Vnde sicut
humor ascendit a radice ad ramos: ⁊ nõ ecõuer
so: sic naturaliter a parentibꝰ ascendit amor ad
filios ⁊ nõ ecõuerso. Iccirco amor parẽtuz ad
filios est naturalis. Amor vo filioꝝ ad paren/
tes debet esse gratuitus. Hinc Hieronymus
in epistola de honorandis parentibꝰ ait. Sit ti/
bi grata vita ipsoꝝ: quibꝰ carior est vita tua q̃z
propria. Redde amoris vicẽ colende pietatis.
De hoc autẽ amore parentũ ad filios est exem
pluz de Dauid clemẽtissimo. 2. Regũ. 18. Cũ
enim Absalon filius eiꝰ tẽptasset eũ pellere re/
gno: ac Dauid cõtra eũ mouisset exercitũ: cum
ipse Dauid remansisset in porta ciuitatis: ꝓce/
pit Ioab ⁊ Abisai quibus cõmissa erat summa
belli. d. Seruate mihi pueruz Absalon. Itaqz
egressus est populus cõtra Absalonẽ ⁊ iuos i
cãpũ: ⁊ factũ ẽ ꝓliũ. Debellataqz est ab exercitu
Dauid

David gens Absalonis. Accidit aūt vt Absa/
on occurreret fuis David sedens mulo. Cū/
ꝗ ingressus fuisset mulus subter cōdēsā ꝗrcū
dhesit caput eius ꝗrcui: ⁊ illo ꝑ capillos suspē
o: mulus cui insederat ꝑtrāsiuit. Qd cū nun/
iatū fuisset Joab: tulit tres lanceas in manu
ua ⁊ infixit eas in corde Absalonis. Cūq3 ad/
uc palpitaret cucurrerūt decē iuuenes armi/
geri Joab ⁊ interfecerunt eū. Cū vo nuncius
urreret ad David: q sedebat inter duas por/
as: ⁊ speculator diceret. Video aliquē venien
ē: dixit David. O si bonus ē iste nunciꝰ. Et
ppropiquas nunciꝰ ad David ait. Salue rex.
Bñdictus dñs deus: q dispersit oēs cōtrarios
egi meo. Et ait rex. Est ne par puero Absalo
i. Qui rñdit ꝙ interfectus erat. O David pr̄
ijssime. o pr̄ amātissime. Nō cogitauit Absa/
onis rebellionē: nō dixit. Volebat filiꝰ meus
ubripe regnū meū ideo merito est interfectus:
mo paterno amore deuictus: cōstrictꝰ ē lachry
nas fundere: ⁊ ascēdit cenaculū porte ⁊ fleuit:
: sic loquebat̄. Fili mi Absalon. Absalon fili
ni: qs mihi tribuat vt ego moriar ꝓ te. Absa
on fili mi. Fili mi Absalō. Vincebat ergo pa
ernus affectꝰ David animū: vt de mortuo fi/
io lz sibi inimico nō gauderet: sz potiꝰ angustia
et̄. Tertio filij d'bēt parētes diligere ꝑꝑ bru
oꝝ ⁊ irrationabiliū animaliū exēplaritatē. Ip
e eqdē seuissime fere ⁊ animalia siluestria: ser/
entes feroces volucresq3 rapaces ad parētes
uo mō pietatē exhibēt ⁊ amorē. De ciconia. n.
n li. de natura animaliū legit̄: ꝙ senescens pa
er aut mater eiꝰ ab ea nutrit̄: alis cōfouet̄: ⁊ Ci
onia filia ꝗcūq3 pōt bñficia parentibꝰ indulget
Quare vt dicit Ambrosius in examerō. Auis
ia romanoꝝ antiquo more appellari solebat.
Sz dū hec loquimur: admirari debemus vñ ē
ꝙ in multis filijs tāta iniquitas reperit̄. Nam
vsq3 adeo pleriq3 in patrē aut in matrē crude/
es effecti sunt: vt nō solū eos odiant: nō solum
nō amēt: sz mori illos desiderēt ⁊ affectēt: imo
visuz ē tēporibus nr̄is. s. 1470. i ciuitate Ba/
i filiū gladio interimere ꝓpriā matrē. O ge/
nimina viperaꝝ. O oīs humanitatis inimici.
o inexhonoratissimi filij. o socij ꝓditoris Jude
Et qd nequs cogitari aut dici pōt vel audiri ꝗ̃3
erga parētes vr̄os vr̄a iniq̄ ⁊ mala voluntas.
Sz vt arbitrari possuz triplex est cā cur filij pa
rentes exosos habent. Prima cā est filiorū
supbia: ꝓpter quā egre ferūt si a parētibus cor
rigant̄: si illoꝝ reprimat̄ audacia: si moueant̄ vt
bene viuant. Cōtra tales est aureū illud dictuz
Salomonis. Audi fili mi disciplinā pr̄is tui: ⁊
ne dimittas legē matris tue: vt addat̄ grā capi
ti tuo: ⁊ torques collo tuo. Secūda cā ꝗre filij
odiunt parentes est auaricia. Cupiunt equidez
dominiuz ⁊ potestatē habere super paternis et
maternis bonis: ⁊ cū id assequi nō valeant: cō/
tra parentes cōcipiunt odiū. Nōnulli vero vi/
duas matres ⁊ vetulas nunc precibus: nūc blā
ditijs falsis inducunt vt de sua dote liberā eis
faciant donationē. Qui tamē cū id obtinēt nul
laz de matribus curā gerunt. Et ꝓpterea caute
agendū est ⁊ ꝗ̃3diu quis pōt esse bonoꝝ suorū
dominus nō det alicui bona sua. Ex hoc sapiēs
Eccl. 33. ca. ait. Filio ⁊ mulieri: fratri ⁊ amico
nō des potestatez super te in vita tua: ⁊ nō des
alienis possessionem tuā: ne forte peniteat te et
depreceris pro illis. Tertia cā est quare multi
filij parētes odiunt: illoꝝ luxuria. Vt eniz dr̄
i. Esdre. 4. c. Multi dementes facti sunt pro/
pter vxores suas. Propter illas quādoq3 filij
parentes molestant: expellunt de domo: ⁊ qua
si amplius videre non possunt. O filij diligite
vxores vestras; sed nō imoderato amore vt pa
rentum vestroruz obliuiscamini. Mementote
semꝑ ꝙ magis diligunt vos parentes vestri ꝗ̃3
vxores vestre.

Qualiter filij debent esse parentibus subie/
cti: ⁊ de triplici gradu supioritatis: spūalis: tem
poralis: ⁊ corpalis. Capitulum. .2.

S Ecundū mysteriū declarandū de hono
re parentū dicit̄ subiectio. Debēt vtiq3
filij esse parentibus subditi: illisq3 obe
dire. Et de hoc dicit̄ Col. 3. Filij obedite parē
tibus vestris ꝑ omnia. Et Eph. 6. Filij obedi
te parentibus vr̄is in dño: hoc eniz iustuz est.
Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā: quod est man
datuz primū in ꝓmissione vt bene sit tibi ⁊ sis
longeuus sup terrā. Et Hieronymus in epi/
stola de honorādis parentibus ait. Imitamini
filiū Machabeū: q mr̄i suadenti mortē obedi/
uit: ⁊ duꝝ impium gratanter aggressus est: ne
offenderet genitricem. Et redemptor noster
humilitatis magister: vt dicitur Luc. 2. c. erat
subditus illis scilicet Joseph: ⁊ virgini matri.
Et Deutᵒ. xi. c. quādo lex currebat seueritatis
⁊ iusticie dixit deus. Si genuerit homo filiū cō
tumacē ⁊ proteruū qui nō audiat pr̄is ac ma/
tris imperiū: ⁊ coartatus obedire cōtempserit:
apprehendent euz: ⁊ ducent ad seniores ciui/
tatis: et ad portam iudicij: dicentq3 ad eos.

Filius noster iste proteruus ꝛ contumax est:
monita nostra audire cōtemnit: cōmessatiōibꝰ
vacat: et luxurie atq3 conuiuiis: lapidibus eu3
obruat populus ciuitatis ꝛ morietur: vt aufe/
ratis malū de medio vestri: ꝛ vniuersus israel
audiēs pertimescat. Notandum tñ ſm Alex.
in.3.ꝙ triplex est gradus superioritatis secūdū
quem debet esse ordinata obedientia. Prima
est superioritas spiritualis. Secūda tempora/
lis. Tertia corporalis. Prima est superio/
ritas spiritualis: i qua est p̄latus cui obediendū
est in spiritualibus ꝛ non in temporalibꝰ nisi ꝑ
accidēs inquātū temporalia quādoq3 ordinari
possūt ad aliquē finē spiritualē. Secunda est
superioritas temporalis: in quā preest dominꝰ
temporalis qui mandare potest ea que concer/
nunt publicū ꝛ cōmune bonum: eiq3 sub pena
peccati obediēdum est vt dicitur.41.q.3.c.qui
resistit.c.si bonum.c.Julianus. Et di.8.c.q̄
cōtra mores. Tertia ē sup̄ioritas corporalis
in qua paterfamilias p̄est filiis ꝛ omni domui
sue. Et secundum hanc pater potest p̄cipere ea
que pertinent ad necessitatem vel vtilitatē. Et
secundum hoc filij debent parētibus obedire.
Unde si parentes mandarēt illa que pertinent
ad sup̄iores spirituales: vtputa ꝙ filii ieiunarēt
in pane ꝛ aqua: quod est officiū cōfessoru3: aut
mandarent ea que pertinēt ad sup̄iores tēpora
les sine ipsorū volūtate et auctoritate n̄ esset eis
obediendū. Multo minus etiā nō debent filii
parentibꝰ obedire in his que cederent in detri
mentū proprie salutis et esset contra diuinū ho
norē. Unde Hugo de sancto victore ait. O be
dire debemus parētibus i omnibus: exceptis
his in quibus dei patris dilectō offenderet. Et
Hieronimꝰ ad Furiam. Honora patrē tuū:
sed si te a vero patre nō separat: tandiu scito san
guinis copulā: q̄3diu ille suū nouerit cōditore3
Alioquin tibi Dauid protinus clamat ꝛ dicit.
Audi filia ꝛ vide ꝛ obliuiscere populū tuū ꝛ do
mu3 patris tui: ꝛ cōcupiscet rex decorē tuū: hec
ille. Ex q̄bus oībꝰ colligimus ꝙ grauit̄ errēt hi
q̄ filios aut filias nō ex leuitate: sed ex volūtate
bona deo seruire volētes ipediūt: ac a ꝓposito
bono reuocare nitunt̄: de quibus diffusius in
sermone de religione dicemus. Nūc autē hor
tari tantū sufficiat iuuenes ꝓpter xp̄m non du/
bitare parētibꝰ nō obedire. Ip̄e.n.dic̄ Math
x. Qui amat patrem aut matrē plus q̄3 me nō
est me dignus. Sic ꝯfortabat scūs Sebastianꝰ
iuuenes illos fide ꝛ sanguine ac passione ger/
manos Marcū.s. ꝛ Marcellianū: du3 ꝓ fide
xp̄i decollari debebāt. Ad quos aduenere parē
tes: vt eos a sācto ꝓposito reuocarēt. Aduenit
ꝛ primo mater que soluto crine scissisq3 vestibꝰ
vbera ostendēs aiebat. O predulces filii circū/
dat me inaudita mestitia ꝛ intollerabilis luctus
Heu me miserā: amitto filios ad morte3 vltro
tēdentes: quos si mihi hostes auferrēt: ꝑ me/
dia sequerer bella raptores. si violenta iudicia
concluderent: carcerē irrūperē moritura. No/
uu3 hoc pereundi genꝰ est in quo carnifex roga
tur vt feriat: vita optatur vt peat: mors inuitat̄
vt veniat. Nouus h̄ luctus: noua miseria: in q̄
natorū iuuētus spōte amittit̄: ꝛ parētum mise/
rāda cogitur senectus vt veniat. Hec dicente
matre pater senior adducitur manibꝰ seruulor
ꝛ puluere asperso capite hꝰi voces dabat ad ce/
lū. Ad mortē vltro proficiscētibꝰ filiis vale di
cturꝰ adueni: vt q̄ mee sepulture pauerā: i filio
rū sepulturas expenda3 infelix. O filii baculꝰ
senectutis mee: ꝛ geminū viscerū meorū lumē.
Cur sic morte3 diligitis. Uenite huc iuuenes
ꝛ flecte sup̄ iuuenes spōte pereūtes. Uēite huc
senes ꝛ mecū sup̄ filios plāgite meos. Deficite
plorādo oculi mei: ne videam filios meos gla/
dio cedi. Aduenerūt etiā cōiuges cū filiis lamē
tātes. Inter hec ceperūt corda martyrū mole
scere: quos tamē sanctꝰ Sebastianꝰ suis verbis
dulcissimis cōfortauit: adeo vt ꝓ xp̄o animose
pati nō dubitarēt. Et sic decollati sūt. Quo exē
plo edocent̄ iuuenes: nō esse illis curandu3: si
in his que ad anime salutē proprie: ꝛ ad dei spe
ctāt honorē a parentibꝰ ꝯ̄riū precipit̄: ꝛ ob hoc
sint eis in obedientes: vt deo pareant.

Q̄ð filii debēt cū parētibus conuersari cū beni
gnitate: cum hūilitate: ꝛ cū pietate. Caplm.3.

Ertiū mysteriū declarandū de honore
t parētū dicit̄ cōuersationis. Debent vti
q3 fili cū parentibꝰ cōuersari vt debent
ꝛ expedit tripl'r. Prio cū benignitate. Secūo
do cū hūilitate. Tertio cū pietate. Prio cū be
nignitate: vt sint eis benigni ad cōsolandū eos
nō ad cōtristādum. Na3 vt iquit Hieronymꝰ
Habet quandā senectus infantiam. Solēt vti
q3 senes esse tediosi suspiciosi: querulosi: inmū
di: ꝛ in domo inutiles. Nō tamē propterea filii
debēt ꝑ impatientiam verbis illos exasperare.
Unde Hieronymus inquit. Nemo p̄entes
asperis verbis ledat: hoc ora filioru3 aspernent̄
qð parentes ledat audire. Et idē Hieronymꝰ
de honorandis parentibꝰ ait ad filios. Audite
filij salutiferā

filij salutiferā iussionem: ꝛ p̄cepta legis affectu
debiti amoris implete. Seruite patribus futu
ri patres: ꝛ matres vestras tenera diligite pie/
tate: vt vestre coniuges mereantur matruꝫ no
mine nuncupari. Nemo patreꝫ asperis vbis
ledat: ne fiat amara dulcedo. Hoc tamē sit in/
ter parentes ꝛ filios ꝙ domino iubente natura
continuit. Affectuꝫ sonet quicquid lingue dire
rint liberorum. Inter caras coniunctasqꝫ ꝑso
nas pietatis iura seruentur. Hoc filiorum ora
loquantur: quod delectat parentes audire. Et
iteruꝫ supradicto libello ideꝫ ait. Meret̃ enim
cecitatis sue subire suppliciū: qui parentuꝫ vul/
tus vel toruo visu despexerit: ꝛ elatis oculis le/
serit pietatē. Si quicqꝫ sapitis filij: eo animo vi
dete venerabiles facies: quo vos ipsi conspi/
ciunt ꝛ eoruꝫ labris dulcibus osculis inherete:
quia eoruꝫ oscula adhuc habetis in membris.
Senibus seruire persacile est: quos nemo po/
tat nemo nutrit succo corporis sui. Foueatur
itaqꝫ parentum senectus: ꝛ factis eorum vicissi
tudo reddatur. hec ille. Contrarium autē faciē
tibus multa mala eueniunt. Vnde idem Hie
ronymus vbi supra. Irreuerens autem filius
quod a domino ipse mereatur Salomonis di/
cta testantur. Contumelijs afficiens patrem ꝛ
contemnens senectam matris: confundetur ꝛ
in opprobrijs erit: filius derelinquens custodi
re disciplinam patris meditabitur ſmones ma
licie. Maledicenti patrem ꝛ matreꝫ extinguet̃
lumen: ꝛ pupille oculorum eius videbunt tene
bras. Audi fili patrem qui genuit te: nec con/
tempseris quia senuerit mater tua. Parcat pa
tri lingua quam genuit: ꝛ matreꝫ suam nemo
crudeli verbo percutiat. Sic te rapiet fili iuue/
nilis etatis auctoritas: vt noueris vnde sis na
tus. Memento scripture sancte: vbi spiritu scō
loquente dictum est. Qui maledixerit patrem
aut matrem morte moriatur. hec ille. Que om
nia breuibus verbis comprehendens sapiens
Eccle. 3. c. ait. Fili suscipe senectam patris tui
ꝛ nō contristes eum in vita illius. Si defecerit
sensu veniam da illi. Suscipe inquit senectam
laboriosam ꝛ onerosam recordans infantie tue
quando flebas: turbabas domuꝫ: inquietabas
dormientes: fatigabas matrem: sedebas pan/
nos: ꝛ alia faciebas quibus infantilis etas so/
let esse molesta. Sicut enim tollerauit pat̃ aut
mater imo suscepit ꝛ adiuuit infantiam tuam:
sic ꝛ tu suscipe ꝛ non abhorreas senectam illoꝝ
Sequitur Sapiens in auctoritate preallegata.

d. Patris tui non alieni nō canis: nō inimici
sed patris tui cari genitoris amatoris ꝛ bene/
factoris. O q̄ꝫ dulce vocabulum pater aut ma
ter. o q̄ꝫ gratum verbum filius aut filia. Hinc
Hieronymus ad matrem ꝛ filiā in gallijs cō/
morantes ait. Mater ꝛ filia nomina pietatis:
officiorum vocabula: vincula nature sunt. hec
ille. Caueant autem filij ne qđ absit deficiētes
sensu parentes derideant ꝛ maledicantur: sicut
ꝛ Cham qui maledictus fuit eo ꝙ Noe patrē
suo dormiente euꝫ discoopertū irrisit: vt habet̃
Gen̄. 9. c. Secūdo filij debent cū parentib⁹
ꝯuersari cū hūilitate illos reuerendo atqꝫ timē
do. Maxime aūt filij debent timere ne sua cul
pa aut defectu a patre vel a matre maledicātur
Est enim hoc modo paterna aut materna male
dictio sagitta vulnerans ꝛ penetrans intima
cordis filiorū malorū. Vnde Augustin⁹. 22.
li. de ci. dei narrat ꝙ apud Cesareā Capado/
cie q̄dam nobilis matrona fuit viri destituta so
latio. x. filios habens: septem mares ꝛ tres fe/
minas. Quadam autem vice mater ab eis of/
fenditur: ꝛ maledictionem filijs imprecat̃. Su
bito imprecationē matris diuina vindicta sub
sequit̃: ꝛ omnes pena horribili: ꝛ simili feriun
tur. Nā omnes tremore sunt horribiliter per/
cussi. Quapropter nimiū dolentes ꝛ ciuiū suo
ruꝫ oculos nō ferentes: per totuꝫ orbē vagari
ceperunt. Et quocunqꝫ ibant omniū in se pro/
uocabant aspectū. Ex his autē duo frater ꝛ so/
ror Paulus ꝛ Paladia Hyponiā venerunt
ꝛ Augustino qđ sibi aduenerat narrauerunt.
Cūqꝫ iam. 15. diebus ante pasca ecclesiā beati
Stephani frequentantes sanitatē ab ipso mar/
tyre multis precibus postulassent i ipso die pa
sce: cū frequens populus presens esset oratiōe
facta añ altare scī Stephani ābo frater et soror
surrexerunt pariter sani. O filij supbi. o filij pa
rentibus vestris insultātes. o filij irreuerentes
inobedientes ꝛ cōtumaces timete paternam ꝛ
maternā maledictionem. Timete insuper ꝛ di
uinuꝫ iudicium. Naꝫ sicut longa vita speranda
est ab illis qui parentes honorant: vt habetur
Exo. 20. c. Ita ꝛ breuis vita ꝛ infelicitate ple/
na a malis filijs est pertimescēda. Tertio de
bent filij cum parentibus cōuersari cū pietate
illis. s. in infirmitatibus necessitatibus ꝛ anti/
quitate pie subueniendo cū facultas adest. Vn
de Hieronymus vbi supra ait. Exolue fili qđ
debes ꝛ officia debita qualicūqꝫ exhibe famula
tu: parentib⁹ vero nemo reddere potest quātū

teneť. Et Ambro⁹ super Luc. alt. Si pauperis
inquit matrez: non redidisti ei cruciatus quos
ꝑ te passa est: non labores quibus te gestauit:
non alimenta que tibi ministrauit. Audi etiam
Hiero. o ingrate fili vbi supra. d. Quid ipsa
memorē nutriamenta: ⁊ tenere infantie dulces
iniurias: quas nutritoris affectus de suis para
bolis sumit. Quid cibos in matre confectos:
qui femineis manātes ex mēbris lacteū soluūť
in succū: ⁊ fauces inualidas liquido sapore per
fundūt. Cogente natura sumunt infantes de
matre qđ bibāt: ⁊ dente non nato hoc sibi cur/
rentibus labris eliciūt: ꝙ nō sit necesse morde
re. Seruiūt materna posteris pectora: seruiūt
ipsis i cunabulis manus ⁊ terga: membris de
uolnta lactētium gratos artus accipiūt. Optat
mater paruulum crescere: optat cito videre ma/
iorē: eumqꝫ numeris iuuenuz miscere festinat
nūqꝫ sibi forsitan seruiturum. His tot tātisqꝫ
precedentibus factis: parentibus et matri tota
debet alacritate seruiri. hec ille. Prout fecit illa
filia licet pagana: quam laudat Valerius rubri
ca de pietate erga parentes. Hec matrē adiu/
dicatam vt fame moreretur in carcere per dies
plurimos fingens se visitationis causa ad eam
accedere velle: impetrato a carceris custode adi
tu: tamen bene excussa ne sibi alimēta portaret
ꝓprio lacte sustētauit: Quod dū iudici innotuis
set matri donauit vitā admirās filie pietatem.
Curent igitur seruare filii que dicta sūt. patres
vero ⁊ matres caueant ne ipsis proquibuslibet
minimis defectibus maledicāt. Hoc ideo dico
qꝛ solēt plures mulieres non posse loqui absqꝫ
maledictionib⁹ ⁊ blasphemiis. O feroces ma/
tres cur filios vestros quos portastis in vtero
tot maledictionibus iugulatis. Vt tamē propi
tius sit deus omnibus tā parentibus qꝫ filijs
cōsulo vt hac die qꝫ primū intraueritis domuz
anteqꝫ comedere incipiatis oēs filii ⁊ filie corā
patribus ⁊ matribus genuflexi veniā petant ⁊
postulent benedici. At et ipsi parentes eos am
plexantes: dulciter osculentur ⁊ benedicant: sic
qꝫ acquiretur in hoc seculo dei gratia ⁊ in futu
ro eterna gloria: in qua viuit ⁊ regnat Marie
virginis filius amorosus redēptor noster ihs:
qui vt nobis daret exemplum honorandi parē
tes vt dicit Lucas: erat subditus illis Joseph ⁊
Marie: vt dictum est supra. Amen.

Dominica de passione istra diē de maledictio
nibus diuersarū creaturarū: irrationabiliū: ⁊
intellectualium ⁊ ipsius dei omnium creatoris

Emonium habes Jude

D oruz blasphemantiū xp̄m ver/
ba sunt ista originaliť Job. 8.
c. ⁊ in euāgelio hodierno. Cō/
tremiscunt viscera mea: et cor
meū fit gelidū totum cū considero detestabilem
horribilēqꝫ xp̄ianoꝝ abusum: qui presumpse/
runt iam publice relaxare linguas suas ad ma/
ledictiones ⁊ ad blasphemias dei ⁊ sanctoꝝ, celi
Est autē hoc malū adeo cōmune: adeo genera
le: adeoqꝫ antiquū atqꝫ inueteratū: vt propterea
videatur plerisqꝫ aut paruuz aut satis leue pec
catum: vel certe nullū. Quo fit vt iam in vicis:
in plateis: in domo: in foro: in ciuitate: in agro
resonet cōtumelia dei summi: ⁊ benedicte m̄ris
eius: ⁊ aliorūz sanctorū. Et licet nōnulli cōfiteā
tur ⁊ accusent se maledicendo ⁊ blasphemando
peccasse: nihilominus nolūt credere peccati hu
ius grauitatez. Eapropter i p̄senti sermone de
peccato maledictionis: sub quo ⁊ blasphemiam
intercludemus aliqua necessaria studebim⁹ de
clarare: vt sic qui ad penitentiā verā voluerint
redire: intelligant qꝫtū ipsis cauendū sit a male
dictis. Nā ⁊ iudei pessimi domino iesu christo
maledicentes merito videntur abhorrendi: mul
to fortius ⁊ ipsi christiani: q fidē eius ꝓfitētur.
Distinguem⁹ ergo triplicē maledictionem.
Prima est facture irrationalis.
Secunda creature intellectualis.
Tertia nature diuinalis.

Quod nō debent christiani maledicere crea
turis irrationabilibus eo ꝙ ordinantur ad ho/
minez per subuentionē: significationem: ⁊ per
modum cōtinentis. Capitulum. i.

P Rima maledictio est facture irrationa/
lis: cū. s. quis maledicit terre: lapidib⁹
arboribus: animalib⁹ pluuie ventis: so
li: ⁊ lune: ac similibus. Et de hac maledictione
sanctus Tho. 2. 2. q. 76. inquit. Maledicere re
bus irrationabilibus inqꝫtū sunt creature dei ē
peccatū blasphemie: maledicere autē eis secun/
duz se cōsideratis est ociosum ⁊ vanū: ⁊ p con/
sequens illicitū. Sꝫ posset aliquis arguere ostē
dendo nō esse illicitū maledicere creaturis irra
tionabilibus. Primo qꝛ vt habeť. 2. Regū. I.
Audita David morte Saulis ⁊ Jonathe ma/
ledixit montibus gelboe. Secundo qꝛ xp̄s vt
habetur Mathe. 21. ⁊ Marci. xi. maledixit fi/
culnee: in qua nō inuenit nisi folia. Tertio qꝛ

Job vt dicit̃ eiusdez.3.maledixit diei suo: ⁊ di
cebat. Pereat dies in qua natus suz ⁊ mox in
qua dictũ est: cõceptus est hõ dies illa vertat̃ in
tenebras. Respondet Tho. vbi supra q̃ bene/
dictio ⁊ maledictio ꝓprie põt ptinere ad illã rez
cui põt bonũ aut malũ cõtingere.s.rõnali crea/
ture. Ipsis ergo irrationabilib⁹ dicit̃ cõtinge/
re bonũ aut malũ,in ordine ad creaturaz ratio/
nalez ꝓpter quã sunt. Ordinant̃ aũt creature
irrationales ad hominez tripliciter. Primo p
modũ subuentionis: inq̃ztũ ex eis subuenit̃ hu
mane necessitati. Et h̃ mõ a deo Geñ.3.post
peccatũ primoruz parentuz maledicta est terra:
vt.s.p eius sterilitatez hõ puniret̃. Et Deut⁹.
28.deus dixit. Si audire nolueris vocem dñi
dei tui: vt facias ⁊ custodias oĩa mãdata eius ⁊
cerimonias quas ego p̃cipio tibi hodie: veniẽt
sup te oẽs maledictões iste ⁊ apprehendent te.
Maledictus eris in ciuitate: maledictus i agro
maledictũ horreũ tuũ: ⁊ maledicte reliquie tue:
maledictus fructus ventris tui: ⁊ fructus terre
tue: armenta boũ tuorũ: ⁊ greges ouiũ tuaruz.

Secũdo ordinantur creature irrationales ad
hominẽ p moduz significationis. Et sic chri/
stus maledixit ficulnee in significationẽ syna/
goge ⁊ iudaice gentis q̃ non habebat nisi folia
verba.s.legis sine fructu. Et ꝓpterea merito
debebat arescere ⁊ auferri ab ea regnuz dei: qd̕
significatũ fuit i ficulnea a xp̃o maledicta. Ter
tio ordinant̃ creature irrationales ad ipsuz ho/
minez ꝓpter modũ cõtinentis: aut tẽporis aut
loci. Et sic Job maledixit diei in qua nat⁹ erat
propter culpã originalẽ: quã nascendo contra/
xerat. Ita q̃ maledictio illa nõ arguit in eo ali/
quã impatiẽtiã: sz tantũ arguit ⁊ explicat q̃ die
qua natus est ⁊ cõceptus cõtraxit originalẽ cul
paz q̃ radix est omniũ passionũ quas patimur i
hac vita. Dauid insuper maledixit montib⁹ gel
boe: ad explicandã cedẽ q̃ in eis facta fuerat: ꝓ
pterea dicebat cũ fletu ⁊ lachrymis. Montes
gelboe nec ros nec pluuia veniat sup vos i qui
bus ceciderunt inclyti israel Saul ⁊ Jonathas
amabiles ⁊ decori: aquilis velociores: leonib⁹
fortiores. Filie israel super Saul flete. Et ego
doleo super te frater mi Jonatha. Quare nõ ẽ
trahendũ in cõsequentiã: vt vnusq̃sq3 pro suo li
bitu creaturis irrationabilibus maledicat.

Quod hõ nõ debet maledicere creaturis in
tellectualibus.s.creature infernali: creature ter
restri: ⁊ celesti. Capitulũ. .2.

S Ecunda maledictio ẽ creature itellectua
lis: que adhuc triplex est. Prima est creatura
itellectualis infernalis q̃ est diabolus: cui inq̃z
tuz creatura dei est nõ licet maledicere. Vnde
in epistola Jude. Cũ altercaret̃ Michael cum
diabolo de corpore Moysi: nõ fuit ausus in eũ
iudiciuz inferre blasphemie. Altercatio aũt illa
vt dicit glo. erat: q2 diabolus volebat inuenire
corpus Moysi: qd̕ post mortẽ vt habet̃ Deut⁹
33. deo volente vbi sit ignoratur: ⁊ diabolus vo
lebat vt sciretur: vt sic traheret populuz ad ido/
latriaz. Sed angelus ꝓhibebat. Et tñ cũ dia/
bolo contendens nolebat blasphemare cũ Jc/
circo Hieronymus.24.q.3.c.si igitur ait. Si
igitur Mihael non fuit ausus diabolo ⁊ certe
maledictionis dignissimo iudiciuz inferre blas
phemie: q̃zto magis nos ab omni maledicto pu
ri esse debemus. Merebatur diabolus male/
dictuz: sed p os archãgeli blasphemia exire nõ
debuit. Secũda creatura itellectualis dici põt
terrestris.s.hõ: cui potest quis tripliciter male
dicere. Primo ex conformatione dei ⁊ amore
iusticie. Et de hac dicitur.24.q.3.c.cũ sancti vi
ri. Cũ sancti viri maledictionis sententiã ꝓfe/
runt: nõ in hãc ex voto vltionis: sed ex iusticie
amore ꝓrumpũt. Sic Geñ.9. dixit Noe Ma
ledictus Chanaã: seruus sit fratrũ suorũ. Sic
Act.8. Petrus maledixit Symoni.d. pecu/
nia tua tecũ sit in pditõe. Secũdo põt qs homi
ni maledicere ex quadã leuitate vel subreptione
sicut solent multi facere: licet ociose ⁊ bestiali/
ter: qui nesciunt loqui cũ socio sine maledictio/
ne.d. Sis suspensus per gulas: nascatur tibi
vermis canis: ⁊ similia. Tertio põt quis homi
ni maledicere ex liuore odio ⁊ animo malo: et
hoc cuz fit contra charitatẽ peccatũ est mortale.

Tertia creatura itellectualis dicit̃ celestialis:
cui nullo pacto maledicere licet. Sed heu quid
referam. Nã tãta est corruptela xp̃ianorum: vt
pro nihilo ducant blasphemare sanctos ⁊ glo/
riosam virginẽ Mariã. Et sicut hi q boni sunt
deuotionẽ habẽt ad v̾ginez: ⁊ vltra illaz suũ pa
tronũ ⁊ aduocatũ fecerũt sanctũ Antoniũ: aliq
sanctũ Franciscũ: aliq scm̃ Nicolaũ: aliq sanctã
katherinã ⁊ huiusmodi. Ita pessimi ⁊ maligni
blasphematores blasphemant v̾ginẽ beataz: ⁊
pro sua mala deuotõe aliq sanctũ Antoniũ: ali
qui Frãciscũ. Clarã ⁊ hmõi. O ingratissimi
peccatores. o furẽtes aĩ. o venenosa ⁊ amarissi
ma ligua. o deniq3 pditissimi hoies. Et qd ma
li fecere vobis sci. In quo nocuerũt vobis. An
non assidue ꝓ vr̃a salute intercedunt ad dñm:

Nõne ꝛ virgo illa pijssima mater gratie: fons
misericordie pro vobis indefessa est aduocata.
Quid ergo blasphematis illã ꝛ reliquos san/
ctos. Sed reuera si seruaretur illud quod dici
tur in. c. statuimus. extra de maledicis. s. ꝙ pu
blice blasphemantes deũ vel virginẽ sanctissi/
maꝫ: vel aliqueꝫ sanctorũ publica penitentia ꝑ
7. hebdomadas punirentur: in quaꝝ. s. quali/
bet sexta feria in pane ꝛ aqua ieiunarent: face/
rentqꝫ alia q̃ cõtinentur ibi: profecto nõ ita ꝺ le
ui ꝓrumperent in blasphemias. Et lꝫ peniten
tie sint arbitrarie vt tactũ est in precedentibꝰ: ta
men laudo vt hi qui audiunt cõfessiones ipsos
blasphemos nõ ita de leui absoluant: qꝛ facilitas
venie tribuit incentiuũ delinquendi: ꝓpterea
arguant illos aspe: increpent dure: ꝛ peniten/
tiã iniungãt salutiferã ꝛ fructuosam. Quisnaꝫ
nõ videt quãta diligentia opus sit ad blasphe/
mos ꝛ maledicos emendãdos. Difficile ẽ vti/
qꝫ malã consuetudinẽ derelinquere. O ꝟe ma
la cõsuetudo qua homines xp̃iani iniuriantur
deo ꝛ sanctis eius. In hac soli xp̃iani demersi
sunt: q̃m nõ est aliqua natio neqꝫ iudeoꝝ neqꝫ
gentiliũ ꝛ paganoꝝ: in q̃ tot sint blasphemie et
maledictiones sicut in populo christiano.

Quod peccatũ maledictionis ꝛ blasphemie
dei est graue: tum rõne abhominatõis: tũ rõne
supatiõis: tũ ẽt rõne ꝯtrariatiõis. Capi. .5.

T Ertia maledictio est nature diuinalis
cũ. s. qs de deo male loquit̃ cõuicia et
cõtumelias maiestati sue inferendo:
ꝛ de hoc dicit Ric. de scõ Vic. Sceleratissimũ
genus peccati est q̃n qs in dei vituperiũ delecta
tur. Et glo. sup illo ꝟbo Esai. 18. c. Ad pplm
terribilẽ ꝛc. Omne pctm̃ blasphemie cõpatuꝫ
leuius est. Et iteꝝ ibi. Nihil ẽ horribilius bla
sphemia: q̃ ponit os suũ in celuꝫ. Quantuꝫ ꝟo
graue sit peccatũ maledictõis ꝛ blasphemie col
ligi põt ex triplici rõne. Prima dicit̃ abhomi
nationis. Secũda superatõis. Tertia cõtraria
tionis. Prima dicit̃ ratio abhominationis.
In veteri siquidẽ testamẽto abhominabantur
patres antiqui vsqꝫ adeo peccatũ blasphemie:
q ex mãdato dei de blasphemia conuictũ lapi/
dabant. Vnde leui. 24. dixit dñs. Educ blas/
phemũ extra castra: ꝛ ponãt omnes q audierũt
manus suas sup caput eius: ꝛ lapidet euꝫ om/
nis populꝰ. Insup priores illi patres audire
detestabant̃ eos q blasphemabãt. Ideo act. 9.
Arbitrantes lꝫ falso Stephanũ blasphemare
eũ dixit. Video celos aptos: ꝛ infra. Cõtinue
runt aures suas ne. s. ꝑm glo. audirẽt blasphe
mantẽ: ꝛ nõ solũ audire: sed etiã nominare nõ
audebãt vocabulũ maledictionis. Vnde cum
accusarent Naboth. vt habet̃. 3. Reg. 22. Be
nedixit deo ꝛ regi. i. maledixit. Et Job vt ha
betur eiusdẽ primo. offerebat holocausta pro
filijs suis. Dicebat. n. Ne forte peccauerint fi
lij mei: ꝛ benedixerint deo. i. maledixerit. Si/
militer ꝛ temporibꝰ his abhominabilis ẽ blas
phemia apud infideles: nã q̃cũqꝫ blasphema/
ret deũ in terris turcorũ aut sarracenoꝝ graui
ter puniretur. Ob qꝺ aut nunq̃ꝫ aut satis raro
sentiunt̃ ibi verba blasphemie ꝛ maledictionis
O xp̃iani principes. o ptãtes seculares. o cu/
iuslibet reipublice patres: curate ꝛ vos legibꝰ
honestis punire blasphemos: ne deteriores in
fidelibus habeamini. Secũda ratio ostendẽs
grauitatẽ maledictionis ꝛ blasphemie dei dicit̃
superationis. Superat. n. tria peccata grauissi
ma et execranda. Primũ est peccatũ pagano
ruꝫ seu infideliũ: qꝛ vt ait. Tho. 2ª 2. q. 13. In/
fidelis ea de deo dicit ꝛ loquit̃ que licet falsa sint
tamẽ credit eẽ vera: xp̃ianus ꝟo blasphemãs
loquit̃ cõtra veritatẽ quã credit. Secundũ est
peccatũ homicidaꝝ. Vt enim dicit Tho. ibidẽ
q̃ꝫtuꝫ ad nocumentũ maius peccatũ est homici
diũ q̃ꝫ blasphemia: eo ꝙ magis nocet homici/
da homini interfecto: q̃ꝫ blasphemus deo bla/
phemato. Sed q̃ꝫtũ ad obiectũ maius peccatũ
est blasphemia q̃ꝫ homicidiũ: quia homicida lꝫ
interficiendo hominẽ offendat: deũ t̃n princi/
paliter intendit offendere hominẽ. Sed blas/
phemus ꝛ maledicus intendit principaliter et
directe offendere ipsũ deũ. Tertiũ est pecca/
tũ iudeoꝝ crucifigẽtiũ xp̃m. Vnde Augustiꝰ
ait. Magis peccant blasphemantes deũ triũ/
phantẽ in celis: q̃ꝫ q crucifixerunt eũ ambulan
teꝫ in terris. Ratio hmõi ẽ ꝑm Alex. in. 2. sum
me. Tũ qꝛ iudei nõ cognouerunt ipsum eẽ deũ
Vnde apl's ait. Si cognouissent nunq̃ꝫ deum
glorie crucifixissent. Sed qui deũ blasphemant
cognoscunt illũ esse deũ. Tũ etiã qꝛ iudei non
promiserunt ei fidẽ in baptismo sicut christiani
Tũ qꝛ fit maior iniuria rõne maioris statꝰ. 3ª
ratio oñdens grauitatẽ peccati maledictionis ꝛ
blasphemie dicit̃ cõtrariationis. Cõtrariat̃ nã
qꝫ blasphemia ꝛ maledictio dei. primo nature.
secũdo scripture. tertio creature. Primo cõ
trariatur nature que dictat benefactorem suuꝫ
esse cognoscendũ. Nã ꝛ suo modo hoc faciunt
aues celi ꝛ pisces maris ꝛ bestie terre quanto
magis

magis ad id obligatur homo rationalis: ꝛ ta/
men inter omnia beneficia que magna ꝛ mul/
ta sunt a bono deo homini collata: beneficium
lingue est vnū singulare prestantissimū ꝛ egre/
giū. O blasphemator ingrate. o feralis mens.
o impudica lingua. Cur nō soluz deo tuo gra/
tias nō agis: sed quod peius est illū crudeliter
maledicis. Cur nō solum benefactori tuo lau/
des nō impēdis: sed illū potius turpiter vilipē
dis. Cur tantū benefactorē nō soluz nō reco/
gnoscis: sed potius ita inhoneste blasphemas.
Dedit tibi ipse linguā: vt tu cū illa laudares eū
ꝛ bn̄diceres nomē sanctū eius. Secūdo blas/
phemia cōtrariatᷓ scripture. Ipsa vtiqꝫ admo/
net ꝛ hortatᷓ nos vt benedicamus deū. Unde
Thobi. 4. c. scribitᷓ. Omni tpe benedic deū. et
Eccle. 39. Benedicite dn̄m in omnibꝰ opibus
suis. ꝛ Dauid psal. 15. Benedicā dn̄z q tribuit
mihi intellectū. Et psal. 33. Benedicā. d. i. o.
t. s. l. e. in ore meo. Et psal. 144. Per singulos
di. b. t. ꝛ. l. n. t. in. e. ꝛ. in. s. s. Et Ro. 12. Be/
nedicite ꝛ nolite maledicere. Tertio blasphe/
mia cōtrariatᷓ creature. Omnis enim creatura
laudat ꝛ benedicit deū. Unde Augu. in ſmo/
ne vnius martyris inquit. Omnia quecūqꝫ fe
cit deus laudant deū. Audistis in benedictio/
nibusᷓ: ꝛ audistis in omni solemnitate qn̄ legun
tur: qm̄ oīa laudant deū celestia: terrestria: an/
geli: homines: luminaria celi: arbores terre: flu
mina: maria: qcqd deus creauit siue in celo: si/
ue in terra: siue ī mari: laudat deū. hec ille. Et
sancta mater ecclesia in matutinis cantat hym/
nuz triū puerorꝝ: in camino ignis oēs creatu/
ras inuitantiū ad laudes ꝛ benedictionem dei.
Quid respondetis igitᷓ o blasphemi ad voces
omniū creaturarꝝ. Angeli celi laudant ꝛ dicunt
clamantes benedictus deus. Sol: luna: stelle:
et omnia celestia corpora dicunt Benedictus
deus. terra: aqua: aer: ignis: ꝛ cūcta q̄ ī eis sūt
dicunt bn̄dictus deus: boni ꝛ recti viri dicunt
benedictus deus: ꝛ vos cōtra morē oīum alia/
ruz rerꝝ maledicitis nisi forte dixeritis ꝙ exem
pluz sumitis ab his qui sunt dānati in inferno
de quibꝰ dicitur Apoc. 16. Blasphemauerunt
deū celi pro doloribus ꝛ vulneribus suis. O
ergo infernales homines. o blasphemi diaboli
ci qui nō nisi cū dānatis blasphemādo ꝛ male/
dicendo cōformatis ꝛ cōcordatis. Iccirco ap/
paret ꝙꝫ graue sit peccatuz vestrum. Propte/
rea clamauit Esa. i. c. Veh genti peccatrici: po
pulo graui iniquitate: semini neqꝫ: filijs scelera
tis: blasphemauerūt deū Israel: abalienati sunt
retrorsuz. Et merito ꝓpha cōminatur blasphe
mantibus ꝛ maledicentibꝰ: qꝛ propter blasphe
mias ꝛ maledictiones indignatus deus etiā in
presenti seculo blasphematores flagellat ꝛ exter
minat. Est de hoc exēplū. 4. Reg. 19. de Sē/
nacherib ob cuius blasphemiā angelꝰ vna no
cte exercitū illius aggrediens. 185. milia homi/
nuz interemit: ipso tandē Sēnacherib a ꝓprijs
filijs interempto. Refert insup Grego. in. 4.
dial. li. Quod Rome puer. 5. annorꝝ blasphe
mus in brachijs patris existens: iusto iudicio
dei a diabolo suffocatus est. Propter h̄ pecca/
tuz etiaz deus mittit pestilentias: famē: ꝛ guer
ras: vt dicitᷓ. 37. q. 2. c. flagitia. in glo. ꝛ in au/
ten. vt nō luxurientur cōtra naturā. Et vt ego
vidi diebus meis Italie sepiꝰ flagellata ē mul
tis tribulationibus ꝛ pestilentijs: puto ꝑꝑ feto
rez sodomie ꝛ impietatē blasphemie. Nam lꝫ
multa sint alia peccata q̄ cōmittuntᷓ: h̄ tn̄ duo cō
taminare videntur quasi omnē carnē. Et vt d̄
blasphemia dicā: nō sunt ab ea mūdi ꝛ puri do
mini: nō ciuesᷓ: nō rustici: nō agricole: nō artifi
ces: nō viri: nō mulieres: ꝛ qd̄ auditu horribi/
le est: nō sacerdotes: nō religiosi. Ex omni nā
qꝫ statu grandis multitudo extat que loqtur ver
ba blasphemie. O italia tanto vitio deprauata
o populi tāto scelere deturpati: timeo ne dese/
uiat cōtra nos furor dei: corrigat igitur vnusqs
qꝫ seipsum ꝛ refrenet linguā suā: omnesqꝫ pari
ter laudemus ꝛ benedicamus deū: qui benedi
ctꝰ ē ꝛ laudabilis ꝑ infinita secula seculorꝝ. amē

Feria secunda quinte hebdomade: de pecca
to inuidie qua laborabant pharisei contra chri/
stum Jesum. Ser. 56.

Miserunt principes et pharisei mini
nistros vt apprehenderēt Je/
sum. Scribuntur h̄ vba Joā
nis. 7. c. ꝛ in euāgelio hodier/
no. Cōmouebantᷓ pharisei et
scribe cōtra pijssimū Jesum ex liuore ꝛ inuidia
qꝛ nō poterāt sufferre vt alicui maior honor ex
hiberetᷓ ꝙꝫ ipsis: ꝛ ꝓpterea nō est mirādū si ita
seueri fuerūt cōtra innocentissimū filiū vginis
Ideo Gilbertus por. ait. Ita obliquat inuidia
vt rectū natura nō videat. Et Seneca ad lucil/
luz. Perit omne iudiciū cū res in affectu trāsit
Hoc aūt vitiū satis infestat miseros mortales:
adeo vt vix possit aliqs imo nullus euadere la/
queos inuidorum. Iccirco ī p̄senti ſmone de

inuidia erimus dicturi: de qua tria mysteria ꝓ
ponimus principaliter declaranda.
Primum dicitur diffinitio.
Secundū offensio.
Tertium conditio.

Qualiter diffinit̃ a doctoribus qd sit inuidia ⁊ ꝙ dolor ex bono alterius pōt ꝓuenire ex timore: ex defectu: ⁊ ex malignitate.

Capitulum. .I.

p Rimū mysteriū declarandū de inui/
dia dicit̃ diffinitio: in quo videndū est
qd sit iuidia. Et Johes Dama. li. 2.
suaꝝ sententiaꝝ ait. Inuidia est tristicia de alie
nis bonis. Pro cuius declaratōe notādū secū
duz Alex. 2. volumine summe. Et Tho. 2. 2.
q. 37. Quod dolor de alterius bono pōt tripli
citer ꝓuenire. Primo ex timore ꝓprio cuz
qs dolet de bono alicuius: qꝛ verisimiliter ti/
met sibi vel alijs nocumentuz inferri. Et hunc
dolorē Ari. in. 2. Rheto. dicit nō esse inuidiā
sꝫ effectū timoris: de quo Greg. li. 22. moraliū
ita ait. Euenire plerūqꝫ solet vt nō amissa cha/
ritate ⁊ inimici nos ruina letificet ⁊ rursus eiꝰ
bonū sine inuidie culpa cōtristet: cuz ruente eo
quosdā bñ erigi credimꝰ: ⁊ ꝓficiente illo quos/
daz iniuste opprimi formidamꝰ. Rōnabiliter
nāqꝫ vnusquisqꝫ magis diligere dꝫ seipsum q̄ꝫ
alios: ⁊ cōmune bonū ⁊ multoꝝ q̄ꝫ particulare
vel vnius. Sic letabant̃ de malo pharaonis fi/
lij Israel q Exo. 15. dicebāt. Cātemꝰ dño: glo
riose. n. honorificatꝰ est equū ⁊ ascensorē ꝓiecit
in mare: ⁊ dū erāt i captiuitate in manu eiꝰ do/
lebāt d̾ ꝓsperitate illiꝰ: idipsuz fecerūt d̾ ꝓspitate
⁊ aduersitate Holofernis aliorūqꝫ q ppl'z dei ve
xare ꝓsūpserūt. Secūdo pōt ꝓuenire dolor de
alteriꝰ bono ex defectu: cū. s. qs dolet nō ꝙ ꝓxi
mus bonū illud habeat: sꝫ qꝛ illud sibi deficit: ⁊
si qs dolet ex defectu boni qd̾ nō est vere bonū
male agit sic dolēdo: vt si qs doleat: qꝛ nō forni
catur: sicut multi faciūt ⁊ similia. Si vo doleat
qꝛ nō hꝫ bonū qd̾ est vere bonū ⁊ honestū recte
agit. Et cū dolor talis circa honesta v̾sat̃ secū/
duz Ari. 3. rheto. vocat̃ zelus. De hoc dicebat
Paulus. 2. Cor. 14. c. Emulamini spiritua/
lia. Et Hiero. ad Letā de institutōe filie. Ha
beat socias cū qbus addiscat: qbus inuideat: q̄/
ruz laudibꝰ mordeat̃. Tertio pōt ꝓuenire do
lor de alterius bono ex malignitate ⁊ iniquitate
quādo displicet multis absqꝫ ipsoꝝ cōmodo vel
incōmodo ꝙ alij habeāt bonū. Et hoc vt pluri/
muz euenire solet ex inani gloria. Vñ Greg.
xi. moraliū ait. Prīa nāqꝫ soboles inanis glo/
rie est q̄ dū oppressam mentē corrumpit: inui/
diaz mox gignit: qꝛ dū vani nominis potentiā
appetit: ne qs hanc alius adipisci valeat: tabe/
scit. Et ex hoc est ꝙ inuidia solet esse iter pares
qꝛ vnusqsqꝫ appetit alios in gloria secūdū suuz
statū aut gradū superare. Vnde nūq̄ꝫ rusticus
aut agricola iuidebit doctori de sciētia: nec mu
lier inuidebit militi de strenuitate vel fortitudi/
ne: nec mercator aut ciuis religioso d̾ fama san
ctitatis: ⁊ sic de alijs. Sꝫ vnusqsqꝫ inuidet alte/
ri de his bonis: q̄ vel ipse habet vel habere in/
tendit. Et tñ si hoc fiat animo deliberato cuz sit
cōtra charitatē: peccatuz est mortale. Charitas
inquit apostolus. i. Cor. 13. c. nō emulatur.

Quod maligna bestia inuidie semꝑ offendit virtuosos ⁊ sanctos viros: vt ex multis patet exemplis.

Capitulum. .2.

s Ecundū mysteriuz declarandū de in
uidia dicitur offensio. Hec. n. bestia
maligna offendit semꝑ virtuosos et
scōs viros. Vñ valerius li. 4. de amore ⁊ dile
ctione ait. Nulla tā modesta facilitas ē q̄ mali/
gnitatis dentes vitare possit. Et Seneca de cō
solatōe ad paulinū. Inimica ē semꝑ alienis ꝓfe
ctibꝰ inuidia. Et Ouidius. i. de remedio amo
ris. Sūma petit liuor: ꝓflant altissima vēti. Sū
ma petūt dextra fulmina missa iouis. Et Ora/
tius. Sepiꝰ ventis agitat̃ ingens Pinus ⁊ cel
se grauiore casu. Decidūt turres: feriūtqꝫ sum
mos fulgura mōtes. Et Hiero. in epitaphio
sancte Paule. Semꝑ v̾tutes ꝑ sequit̃ inuidia:
feriūtqꝫ summos fulgura mōtes. Et. n. oēs sci
emulos habuerūt. In ꝑadiso quoqꝫ serpēs fuit
cuiꝰ inuidia mors intrauit in orbē terraꝝ. Ipe
quoqꝫ dñs noster Jesus xp̄s zelo est crucifixꝰ
hec ille. Hec ē. n. illa inuidia de q̄ dr̃ Sap. 2.
qd̾ in auctoritate Hiero. ē iā dictū. Qd̾. s. ꝑ il/
laz mors intrauit in mūdū. Hec ē illa fera pes/
sima: ꝑꝑ quā fratres Joseph eū interficere tem
ptauerūt: ⁊ tādē vendiderūt hismaelitis: dicen/
tes patri: ꝙ fera pessima deuorasset eū. Hec ē
ꝓpter quā Saul odio graui cōmotus fuit ꝯtra
Dauid: tentās sepiꝰ illuz ꝑimere: qd̾ ⁊ fecisset:
nisi Jonathas ꝑmonuisset eū: vt habet̃. i. Re
gū. 18. Inuidebat aūt ei Saul: qꝛ post iterfectū
Goliath ⁊ debellatos philisteos ad eū puelle
cātabāt. Saul ꝑcussit mille: ⁊ Dauid decē mi/
lia. Quid dicā de antiqs Romanis: q toto or/
be clarissimi: ⁊ sue reipu. zelatores fuere ꝑcipui
Nōne inuidie morsibꝰ laniati extitere. Patet
hoc in

hoc i Furio Camillo: de quo scribit Horosiꝰ
⁊ Titus Liuius ꝙ cū romanꝰ exercitꝰ p decez
cōtinuos annos magnas clades accepisset crea
tus dictator cū capanetibus ⁊ faliscis maxima
cū ꝓsperitate cōstixit ⁊ victis duobꝰ ppl'is: ꝑdā i
ter milites partitus est. Deinde Veientiū ciui
tatē obsedit: quā tādē cepit. Ista victoria fuit cū
tāta gloria romanoꝝ ꝙ dictator sublatis ad ce/
luz manibꝰ ꝓcatus est ꝙ si cui deoꝝ romana fe
licitas nimia videreť eiꝰ inuidia sub aliquo suo
incōmodo satiareť: atqꝫ inter ꝓces subito lapsu
decidit. Quod omnē ſm Valeriū ad sui dānā
tionē: q̄ postea ꝑssus est ꝓnuisse tradiť. Nam
postq̄ꝫ ad vrbē triūphās rediit: tribuni multiqꝫ
ciues Camilli vtuti emuli: diffamabāt gloriaz
eiꝰ: cōtēdētes hostilē ꝑdā nō equo iure fuisse di
uisam: ⁊ ista pendēte inuidia falsicoꝝ ciuitatem
romāo subegit ipio. Post qđ a. L. Apulegio
tribuno plebis accinctus ꝓpter inequā Veien
tiū ꝑde distributionē: intercurrente illis diebꝰ
adolescētis sui filij morte: vt hinc i publico ⁊ in
de priuato cruciareť icōmodo: in exiliū pellitur
dānatus. 15. milibꝰ eris. Camillus ꝟo ab vrbe
discedens humiliter deos ꝓcatus est: vt si h̄ in
iuste patereť: q̄ꝫ primū se ciuibꝰ ⁊ ingrate patrie
necessariū fieri vellent. Qđ subsecutū est. Nā
galli senones obsessam vrbē ꝑter capitoliū ce
pere. Quare missuz ē ad Camillū ꝓ auxilio: q
mox veniens ingratā patriā ab hostibꝰ libera/
uit: vt dicit Aug. li. 5. de ci. dei. c. 18. De Sci/
pione insuꝑ africano dicit Valeriꝰ maximꝰ ꝙ
cū post plurimos triūphos vocareť ad redden
duz cōputū de pecunie quātitate: tāq̄ꝫ indigna
tus tale ferť dedisse responsum. Cū frater meꝰ
totā vobis subiugauit asiā: ⁊ ego totā africā: nec
opes asiane fratrē meū nec africane me diuitez
fecerūt: ſꝫ inuidia fecit vtrūqꝫ gloriosum. Et vt
scribit Liuius: tāta fuit inuidia ciuiū ꝯ Scipio
nē ꝙ cū accusareť a tribunis plebis nil aliud ad
obiecta respondit: ſꝫ dixit. O quirites: hoc die
vici carthaginē magnā ſperātē: ⁊ accipe leges
nostras iussi. Recordor eniꝫ hūc diē anniuersa
riuz illū esse quo añ aliquot ānos vici Hanni
balē. Et vt scribit Valeriꝰ de fiducia sui laureā
suā capiti suo iposuit ⁊ subiunxit. Equū est diē
hūc litibꝰ ⁊ iniurijs semꝑ imunē eē. Me ergo
in capitoliū ad Iouē optimū ⁊ Mineruā: cete
rosq̄ꝫ deos q capitolio ⁊ arci ꝑsident conferam
salutādos: eo ꝙ in die isto: ⁊ sepe ac feliciter ꝓ
repu. dimicaui. Vosqꝫ oēs hortor venire mecū
orareqꝫ deos: vt vobis mei similes duces om/
ni tꝑe largiant. His dictis ⁊ senatū totū ⁊ vni/
uersuz equestrē ordinē ⁊ cunctā plebē comitez
habuit de eo ꝙ paucissimi cū tribunis remāse/
runt: q tādē vt inquit Valeriꝰ: dolore anxij at
qꝫ iuidia tabescētes: ⁊ pudore obruti se turbis
imscuere: ⁊ cū ceteris ꝓsecuti sunt eū. Scipio
aūt nō modo capitoliū: ſꝫ ꝑ totā vrbē oia deoruꝫ
tēpla cū populo romano circuiuit: non minore
honore reus triūphās de inuidis: q̄ꝫ victor oliꝫ
triūphauit de hostibꝰ: ⁊ cū videret necesse esse
aut succūbere emulis: aut vlcisci: neutrū expiri
decreuit: ſꝫ potius voluntariū sibi elegit exiliū:
abijtqꝫ Linternū suā villulā asperā solitariā et
incultā: haud ꝓcul a Cumis ciuitate cāpanie.
O igiť inuidia rapacissima. o virtutū emula. o
pestilentissima omniū vtuosoꝝ inimica. Ex di
ctis vtiqꝫ claꝝ ē q̄liter ipsa virtuosis ⁊ sanctis qe
tez aut pacē habere nec sinit nec patitur.

De triplici mala cōditione inuidie. s. ꝓpria
flagellatione: charitatiua oppositione: ⁊ diabo
lica assimilatione. Capitulū. .3.

t Ertiū mysteriū declarandū de inuidia
dř cōditio. Est vtiqꝫ triplex mala cōdi
tio ꝑꝑ quā iuidia ē abhominānda. Pri
ma diciť ꝓpria flagellatio. Secūda charitatiua
oppositio. Tertia diabolica assimilatio. Pri
ma mala cōditio inuidie diciť ꝓpria flagellatio.
Est vtiqꝫ officiū eius flagellare ⁊ affligere pro
prium subiectū. Propterea hysidorus in lib.
differentiaꝝ ait. Inuidus aio medulitꝰ estuās
a semetipso liuoris ꝓprij semper exigit penas.
Et Hiero. ad Asellā ꝯ fictis amicis exclamat
d. O inuidia primū tui mordax. Et Socrates
dicebat. Vtinā inuidi in oibus ciuitatibꝰ ocu/
los ⁊ aures haberēt: vt de oibus ꝓfectibꝰ tor/
querent. Quot. n. sunt hoium feliciū gaudia:
tot sunt inuidoꝝ gemitꝰ. Et Oratiꝰ. Inuidia
siculi nō inuenere tyrāni. Maiꝰ tormētū. Se
cūda mala cōditio inuidie diciť charitatiua op/
positio. Opponiť siqdē charitati ꝓximi. Illaꝫ
tñ charitatē docēt nos sancti ⁊ ipse sanctꝰ scōꝝ
xp̄s Iesus. Vñ Paulꝰ. i. Cor. 14. ait. Secta
mini charitatē. Et. 16. c. ait. Oia opa vřa fiant
in charitate. Et eph. 3. c. In charitate radicati
⁊ fundati. Et. 4. c. In charitate crescamꝰ. Et
5. c. Estote imitatores dei sic filij charissimi: ⁊
ambulate in dilectōe sicut ⁊ christꝰ dilexit nos.
Et ad Coł. 3. c. Suꝑ omnia charitatē habētes
Et Ioh. i. cano. 3. c. Qui nō diligit fratrē suū
in tenebris manet. Et christus iesus Ioh. 13.
Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicem

Et. 13. c. In hoc cognoscent oẽs qꝛ mei disci/
puli estis: si dilectionẽ habueritis adinuicem.
Aduertẽter igit̃ spirituales cõsiderent hi qui ꝑ
pniam se affligunt: cogitent religiosi qui seculũ
derelinquunt vt deo seruiant: quantũ malũ sit
inuidia: que cũ charitate stare non põt. Ipsa eq
dem sola venenũ ẽ cuiuscũqꝫ alterius boni: qꝛ
vt inquit Aug. sup̱ Joh. Dilectio sola discer/
nit iter filios dei: ⁊ filios diaboli. Signent se
oẽs signo crucis: baptizent̃: oẽs cantent allelu
ia: intrent ecclesias: impleãt parietes basilicaꝝ:
non discernunt̃ filij dei a filijs diaboli nisi cha
ritate. Magnũ idiciũ: magna discretio. Quic/
qd vis habeas: si non habes charitatem nihil
habes. Alias virtutes si nõ habes hanc habe:
⁊ legẽ iplesti. hec Aug. Tertia mala cõditio
iuidie dicit̃ diabolica assimilatio: ipsa qdẽ assi/
milat homines malignis spiritibus. Nã quid
aliud est alterius iuidere felicitati q̃ꝫ diaboli of
ficium exercere. Ideo xp̃s inuidis phẽis Jo/
an. 8. c. ait. Vos ex patre diabolo estis. Nos
vero curemus esse filij dei: oẽm iuidiã a cordi
bus nostris expellentes: vt sic valeamus in h̃
seculo acquirere dei gratiam ⁊ in futuro sempi
ternam gloriam in qua viuit ⁊ regnat ipse bñ/
dictus deus ꝑ ifinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria tertia quinte hebdomade i quadrage
sima de peccato detractiõis: a quo abstinere de
bent qui veram pniam deoqꝫ acceptam agere
volunt. Sermo .57.

Quidam enim
dicebãt qꝛ bonus est: alij autẽ
non: sed seducit turbas. Scri/
bunt̃ hec verba Joã. 7. c. ⁊ in
euangelio hodierno. Loquit̃
vnusqsqꝫ de altero ẜm q̄ ei afficit̃: ita q̄ q dili/
git non saturat̃ laudibus: qui vero inuidet aut
odit libenter detrahit ⁊ vitupat: ꝓpterea phẽi i
uidẽtes xp̃o sequacesqꝫ sui causa detractionum
morsibus lacerabãt. Nec potuit pijssimꝯ ihus
vitare oblocutorũ dentes: quinimo vt pꝫ i ho/
dierno euangelio publice a multis accusatus ẽ
⁊ noiatus peccator ⁊ malus. Ista nanqꝫ solet
esset pessima inuidoꝝ cõditio: vt omnia in ma
lam ꝑtem interpretent̃ ⁊ trahãt: ac de oibꝯ ma
le dicant. Venit ingt xp̃s Luc. 7. Joãnes ba
ptista non manducans nec bibẽs: ⁊ dicunt de
monium habet. Venit filius hois manducãs
⁊ bibens: ⁊ dicũt potator vini est. Cum ṽo de
tractio apud q̃ꝫplures minimũ peccatũ eẽ re/
putet̃: ideo in hoc sermone de ipsa aliquid dis/
seramus ostẽdentes quantũ expediat peniteti/
bus a tali vitio penitus abstinere: de quo tria
mysteria principalia erunt declaranda.
Primum dicitur malignatio.
Secundum modificatio.
Tertium offensio.

Q̄ð maligna sit detractio. tũ respectu con/
trarietatis. tũ respectu generalitatis. tũ ẽt respe
ctu crudelitatis. Capitulum. .j.

Primũ mysteriũ declarandũ de detra
ctione dicit̃ malignatio. Est siquidem
peccatum hoc satis malignũ ⁊ graue tri
plici rõne. Primo rõne ꝯtrarietatis. 2° rõne
generalitatis. 3° rõe crudelitatis. Prio rõne
cõtrarietatis. Cõtrariat̃ siquidẽ fame que vt in
quit. Alex. in. 2. summe preciosissima est oium
bonorũ tẽporaliũ. Et hoc exp̃ssiꝯ dixit Sapiẽs
ꝓuer. 21. Meliꝯ est nomẽ bonũ q̃ꝫ diuitie mlt̃e
Et Eccl̃. 41. Curã habe de bono nomine. Et
Augꝯ id ꝑsuadebat. 12. q. i. in. c. nolo. d. Qui
fidens cõscie: famã suam negligit crudelis est.
Est ergo fama preciosa corona oium hominũ.
siue maiorũ siue minorũ: siue dominorũ siue
ciuiũ: siue prelatoꝝ siue subditoꝝ: siue secula/
riũ siue religiosorũ: siue viroꝝ siue mulierũ.
Fame itaqꝫ gradꝯ oẽs nitore suo venustat atqꝫ
decorat. Cũ ergo detractio hãc impugnet: non
debet pctm̃ leue cẽseri. Propterea ab Alex. sic
diffinit̃. Detractio ẽ aliene fame ꝑ occulta ṽba
denigratio. Notandũ tñ q̄ est differentia inter
ꝯtumeliã: ꝯuitiũ: improperiũ: susurrationem: ⁊
detractionẽ. Contumelia ẜm Tho. 2a2. q. 72.
est expressio defectꝯ alteriꝯ coraꝫ eo ꝑ verba ad
ipsũ dehonorãdũ. Et si fiat aio corrigendi nul/
lũ est pctm̃: qꝛ ẽt ⁊ sancti hoc fecerũt. Vñ Luc.
24. xp̃s dixit discipulis euntibus in Emaus
O stulti ⁊ tardi corde ad credendum ⁊c̃. Et
Math. 15. dixit phariseis. Hypocrite. bene ꝓ
phetauit de vobis esa. Et paulus Gal̃. 2. O i
sensati galathe qs vos fascinauit. Si ṽo cõtu/
melia fiat aio solaciandi: aut nullũ peccatũ: aut
veniale ẽ: dũmodo fiat discrete: qꝛ ludus noxiꝯ
est i culpa. 2. q. 7. c. qualis. Si aũt contũelia fi
at aio iniuriãdi: qꝛ cõtra charitatẽ ẽ: peccatum
ẽ mortale. Ex hoc Math. 5. xp̃s dixit. Qui di
xerit fratri suo fatue: reus erit gehenne ignis.
Est ergo cõtumelia cũ refert̃ defectus culpe: si
ue defectus ille sit ẜm veritatẽ: siue nõ: i vitu/
pium alicuius. Cõuitiũ est cũ refert̃ defectꝯ na
ture vel pene vt q diceret ceco. O cece: ⁊ surdo

O surde

O surde: ꝛ claudo. O claude aio iniuriandi:
Et sic. i. Reg. i. Fenēna q̄ multos hēbat fili/
os amisit illos: qꝛ iꝓpabat anne q̄ steril' erat
Improꝑium ēt est cū refert alicui beneficiū si/
bi collatū ad ipsum cōfundēdū. Et de hoc sapi
ens Eccl'. 41. ait. Cū dederis ne iꝓpes: sed
imiteris deū. Et. 20. c. Datū isipientis nō erit
tibi vtile. nā oculi eius septēplices sūt. Exigua
dabit: multa iꝓpabit. Iccirco Seneca li. 2. ꝺ
beneficijs ait. Qui dedit beneficiū taceat: nar/
ret q accepit. Ista tamē q̄n̄qꝫ sumunt vnū pro
alio. Susurratio ē cū refert malum de alio in
eius absentia: vt ponat i discordia cuꝫ ꝓximis
suis. Et de hac plene dictū est i sermone de dis
cordia. Detractio vo ē cum dicit malū de alio
in absentia ei⁹ vt sua fama denigret. Et vt inqt
Tho. ᵃ ᵉ. q. 74. Susurratio ꝛ detractio con
ueniūt i materia ꝛ forma: sed differūt i fine: qꝛ
materia tā susurratōis q̄ꝫ detractōis ē malū ꝓ/
ximi. forma vo ē dicere illud i absentia eius.
Sed finis susurratōis ē discordia: finis vero ꝺ
tractōis ē īfamia. O quot docti ꝑꝑ detractiōes
credūt idocti. Quot ꝟgines credunt corrupte
Quot vidue cōtinētes ꝛ caste luxuriose credūt
ꝛ vane. Quot penitentes hypocrite. Quot do
mini iusticie amatores tyranni. Quot deniqꝫ
reputant mali. Ideo ait Amb. Tollerabiliores
sunt fures q diripiūt bona nostra: q̄ꝫ detracto/
res q lacerāt famā nostrā. 2ᵃ rō ostedēs mali
gnitatē detractiōis vocat generalitas. Sūt nā
qꝫ multa peccata q̄ ꝛ si cōmittant: nō tamen in
oibus locis: nec oi tēpore: nec ab oibus ꝑsonis
Vitiū aūt detractiōis nullum excipit locū: nul
lum tēpus: nullāqꝫ ꝑsonā. Hinc ē qꝺ glo. sup
illis verbis ꝓuer. 24. c. Cū detrahētibus ne cō
miscearis. ait. Propter hoc vitiū ꝑiclitat fere
totum genus humanū. Et Hiero. ad Celan/
tiam. Raro īuenies q ita irreprehēsibilē velit
exhibere vitā suam: vt non libenter reprehēdat
alienā. Tertia rō ostendēs malignitatē ꝺtra
ctiōis ꝺr crudelitas. Est eniꝫ peccatū hoc satis
crudele. ꝓpterea dicit. 6. q. 1. c. summa iniqui
tas. Sūma est iniqtas fratres detrahere ꝛ ac/
cusare: qꝛ ois qui detrahit fratri suo homicida
ē. Qꝺ itelligendū ē ꝑ quādā silitudinē: qꝛ si/
cut homicida extinguit ꝓximi corpus: ita ꝛ fa
mā detractor. Ex hoc cōꝑat leoni deuorāti hu
manas carnes. Vnde Ezec. 18. c. dicit. Leo
factus ē: didicit rape p̄dam: ꝛ comedere hoies
Et Grego. 13. moral'. exponens illud Job.
Quare ꝑsequimini me sic deus: ꝛ carnib⁹ me/
is saturamini. ait. Hi sunt q aliene vite detra
ctiōe pascuntur: ꝛ alioꝝ ꝓculdubio carnibus
saturant. Et glo. super illo vbo ꝓuer. 23. No
li eē in cōuiuijs potatorū: nec in comessationi/
bus eorū q portant carnes ad vescendū. Car/
nes inqt ad vescendū ē in locutione derogatio
nis vicissim vicia ꝓximi dicere. Hoc ergo pec
catum feralem facit hoiem: imo oi fera peiorē.
Qꝛ vt dicit Jac. 3. c. sic cano. Oēs nāqꝫ aia
lium volucrum ꝛ serpentium nature ab homie
domite sunt ꝛ domant. Linguam aūt hominū
nullus vn̄q̄ꝫ domare potuit: neqꝫ pōt. O igit
detractio peccatū dānabile. Tu nempe es que
multos ad tartara festinantissime compellis.
Quia vt Jac. 5. c. dicit. Si quis putat se reli/
giosum eē non refrenans linguam suā: sed se
ducēs cor suum: huius vana ē religio.

Qꝺ tribus modis cōmittit detractiōis vitiū
.s. per modū iniquum: astutum: ꝛ simulatuꝫ.

Capitulum. .2.

[S]ecundū mysteriū declarandū de de/
tractione dicit modificatio. Solet eq/
dē peccatū istud pluribus modis com
mitti: quos tamē nos ad tres p̄cipuos reduce
mus. Primus dicit iniquus. Secūdus astu/
tus. Tertius simulatus. Primus ē modus
iniqu⁹: cū quis ꝓximū infamare studet cū iniq
tate. Qꝺ pōt fieri tripliciter. p̊ reuelādo pecca
ta sua secreta: non seruādo p̄ceptum de frater/
na charitate. de quo xp̄s dixit Math. 18. Si
peccauerit i te frater tuus vade ꝛ corripe eū in
ter te ꝛ ipsum solum. 2° fingendo de ꝓxio ma/
la que non cōmisit. 3° scribendo contra ipsum
famosos libellos: vel sicut hodie fieri solet iue
ctiuas lenocinio verborū fucatas cōponendo ꝛ
cantilenas. Secūdus modus detrahendi di
cit astutus. Sunt nanqꝫ alij cū astucia detrahē
tes ꝓximo adhuc tripliciter. p̊ tacēdo. Nā cuꝫ
iterrogant de alicuius virtutibus: licꝫ nullum
malū dicant: tacent tamē verū ꝛ bonū qꝺ sciūt:
dicereqꝫ debēt. Sicut si quis interrogaret de
aliqua puella nubili an eēt honesta: ꝛ ille sciret
sic esse: tamē aut taceret aut diceret. Nō me in
terpono de alienis factis: talis vtiqꝫ ꝛ si nō di/
recte: idirecte tamē ꝓximi sui famam lederet.
Ideo dicebat Gilbertus por. Grauis rapa/
citas cum verā alterius gloriam ꝛ si mendacio
non corrūpis: silentio preteris. Liuor eni ex/
cellentiā ꝓpriā semꝑ cogitans: alienam obscu/
rat. 2° astuti detrahunt negando: cū. s. ꝛ si ma/
lum non dicant de ꝓximo: negant tamē bona

que de illo ab alijs narrant̄ ꝛ predicantur. 3°
astuti detrahunt venenādo : cū. s. multa bona
dicunt de aliquo venenādo cū aliquo malo iter
posito : sicut pleriqꝫ faciūt semp addentes sed
vel si. Dicunt. n. O si talis non haberet illum
defectū: vel illum ꝛc. quot virtutibꝰ qbus floret
laudaret̄ a cunctis. vel dicunt. Talis ē doctus
vel ꝓbus: sed deficit in humilitate ꝛ huiusmōi
Sicqꝫ detractores astuti ne videant̄ detrahere
laudant vt tandem vituperēt: ꝛ sil' cum melle
porrigūt ad bibendum venenum. Venena ait
Hiero. ad Lethaꝫ. non dant nisi melle circun
data. Tertius modus detrahēdi dicit̄ simu/
latus: qui ē ꝓprius hypocritarū. Ipsi etenim
detrahunt tripliciter. Primo dolēdo. Figunt
nunqꝫ voce. vultu. verbis. gestu. suspirijs do
lenter ꝛ ex charitate referre criminatōes ꝛ dif/
famatōes ꝓximorum suorum : cum tamen id
faciant ex impietate liuore ꝛ inuidia. 2° hypo
crite detrahunt augendo: cuꝫ narrant aliqđ fa
ctum minimū verbis suis aut factis ampliātes
illud ꝛ ad augentes. 3° hypocrite detrahunt
inominādo cū. s. nominant multos cū laude : ꝛ
post alicui alteri detrahunt. Hi modi ꝛ si non
hoc ordine: nihilominus in substantia ꝓ maio
ri parte ponunt̄ ab Alex. de ales in secūdo vo
lumie summe, ꝛ a sancto Tho. ẜa ẜe. q. 73.

Qđ p detractionē offendunt̄ detrahentes:
audientes: ꝛ patientes. Capitulum. 3.

Ertium mysteriū cōtēplandum de de
tractione dicit̄ offensio. Est eni pecca
tū hoc offensiuū valde. Offendit nāqꝫ
tria hominum genera. Primi sunt detrahen
tes. Scđi audiētes. Tertij patiētes. Primi
quos detractio offendit sunt ipsi detrahentes.
Nā vltra hoc ꝙ mortaliter peccāt ẜm Scotuꝫ
i. 4. di. 15. tenent̄ ad restitutionem fame. Qđ
ẜm Ri. ꝛ Tho. fieri habet ad arbitriū boni vi
ri. Et de mō restituendi talē famā ēt satis āple
scripsit sanctus Bernardinꝰ i quadragesima
li de xp̄iana religione. Ideo nō curaui h̄ mul/
tū hic ampliare. Verūtn̄ cū paucissimi repiāt̄
q famā velint restituere his qbꝰ detrahūt: ma/
gnū piculum ē detrahē. Scđi quos đtractio
offendit sunt audiētes: Illi eni q detrahētibꝰ
beniuolū prebēt auditū: peccatū nō effugiunt.
Iccirco Bern̄. ad Eugeniū inqt. Velle đtra/
here ꝛ audire qđ horum dānabilibus sit nō fa
cile dixerim. Et Aug. Ne accōmodes aures
tuas detractioni. Detrahēti eni aic ꝛ audienti.
vtrisqꝫ esca mortis est detractio. Et. 11. q. 3. c.
non solū. Non solū ille reus ē q de alio malu
ꝓfert. sed q cito criminibus aurē p̄bet. Prop
terea caute agēdū ē vt non solū nō detrahamꝰ
sed ne detrahētes quidē audire velimus. Ad
hoc aūt quiqꝫ sunt opportuna remedia. Pri/
mū est elongatio: vt si fieri pōt elonget se vnus
quisqꝫ ab his quos detrahere videt paratos.
Et de hoc sapiens ꝓuer. 4. ait. Detrahētia la
bia ꝓcul sint a te. Secundū remediū ē contrista
tio. Nā si qs non pōt se a detractoribꝰ elonga/
re: ostendat eis detrahere volētibus vultū tri/
stem: significās se non libēter audire: ꝛ cōfricā
do caput. spuēdo i terram. post tergū respicien
do. ꝛ faciēdo similia refrenet dicentis audaciā
Quia vt inqt sapiens ꝓuer. 25. Ventus aqlo
dissipat pluuias: ꝛ vultus tristis linguā detra/
hentē. Et Hiero. ad Rusticū monachū. Si/
cut sagitta si mittat̄ in durā materiā: nōnunqꝫ
reuertit̄ i mittētem: ꝛ vulnerat vulnerantem.
Ita ꝛ detractor cū tristem viderit vultū audien
tis: imo non audiētis: sed obturātis aures su/
as ne audiat iudiciū sanguinis: illico cōticescit
pallet: vultus. saliua siccat̄. Et. 9. q. 1. c. Ex me
rito. dr̄. Nemo inuito auditori libenter refert.
Tertiū remediū est reprehensio. sicut xp̄s fecit
dum discipuli detrahebāt Magdalene qbus
dixit Math. 26. Quid molesti estis huic mu/
lieri: bonū opus ꝛc. Et ad hoc ꝓpositū Job.
29. dixit. Conterebā molas iniqui : ꝛ de denti
bus illius auferebā predā. Quartū remediuꝫ
est cordis stabilitio vt non credat̄ cito oē maluꝫ
quod dicit̄ : qꝛ multi multa loquunt̄ : ꝛ sepius
falsa qꝫ vera. Et vt dicitur: Eccl. 19. Qui cito
credit leuis ē corde. De xp̄o ꝛ Joāne baptista
vt tactū ē multi male loquebant̄. Duo senes iu
dices tanqꝫ adulterā mentiēdo accusabāt Su/
sannam instantes vt lapidaret̄: vt pꝫ Daniel.
13. Sancta Marina virgo q̄ in habitu virili i/
cognita alijs deo seruiebat i monasterio: īfama
ta fuit ꝙ ipregnasset iuuenculam quandam: ob
quod fere vsqꝫ ad mortem extra monasterium
abinde penitentiam egit. Hiero. etiam glo/
riosus in epistola ad Asellam de fictis amicis
conqueritur valde sic. d. Si tibi putem a me
gratias posse referri non sapiam. Potens est
deus super ꝓsonam meā sancte anime tue resti
tuere qđ meret̄. Ego enim indignus : nec esti
mare vnqꝫ potui nec optare: vt tantum mihi i
xp̄o largieris affectum. Et licet me sceleratum
quidam putent: ꝛ omnibus flagitijs obrutum
ꝛ pro peccatis meis etiam hec parua sint: tamē
tu bene

tu bene facis q̄ ex tua mente malos etiam bo-
nos putas. Periculosum quippe est de seruo
alterius iudicare: ⁊ non facilis venia praua di-
xisse de rectis. Veniet veniet dies illa: ⁊ mecū
dolebis ardore non paruo. Ego probrosus:
ego vesipellis ⁊ lubricꝰ: ego mēdax ⁊ sathāe arte
decipiens. Quid eni tutius est. vel hec credi-
disse: vel finxisse de insontibus. an etiam ꝺ no-
xijs credere noluisse. Osculabantur quidā mi-
hi manus: ⁊ ore vipereo detrahebant. dolebāt
labijs: corde gaudebant. Videbat dn̄s ⁊ sub-
sanabat illos: ⁊ miserum me seruum suum fu-
turo cum eis iudicio reseruabat. Quintum re-
medium est cordis compassio: vt cum quis au-
dit aliquos detrahentes: referentes etiam ve-
ritatem: compatiatur proximis suis peccatori-
bus: cōsideretqꝫ q̄ secundum cōmunem legē
vt Lact. ait. li. 6. Nemo potest esse taꝫ circūspe-
ctus tam prudens qui non aliquando labatur:
⁊ ideo quilibet magis timere debet de suo lap-
su q̄ꝫ de peccatis aliēis gaudere. Tertij quos
detractio offendit sunt patientes. illi videlicet
quibus detrahitur. Nam vltra hoc q̄ illorum
fama denigrat̄ cum sepius innotescat eis q̄ ma-
le dicit̄ de illis: affligunt̄ ⁊ contristant̄. Sed re-
uera conari debent vt potius letentur ⁊ iocun-
dentur: quoniam tales detractiones crimina-
tiones ⁊ oblocutiones false faciunt ad augmē-
tum glorie. Vnde xp̄s Math. 5. dixit Beati
eritis cum maledixerint vobis homines. ⁊ ꝑse-
cuti vos fuerint ⁊ dixerint omne maluꝫ aduer-
sum vos mentientes propter me: gaudete ⁊ ex-
ultate q̄ merces vestra copiosa est ī celis. Ser-
uanda insuper est regula Gregorij qui. 11. q.
3. c. inter verba. ait. Inter v̄ba laudantiuꝫ vl̄
vituperantium semper ad mentem est recurren-
dum. Et si non inuenitur in nobis malū quod
de nobis homines dicunt in magnaꝫ debemꝰ
letitiam prosilire. Et rursus. si non inuenitur ī
nobis bonum quod de nobis homines loquū-
tur: magnam tristiciam generare debet. Vid-
ant itaqꝫ detractores ⁊ bilingues quanta mala
faciunt detrahendo. Penitentes ergo ꝓhibe-
ant linguam suam a malo: ⁊ labia sua non loq̄-
tur iniqua: vt sic diuine gratie munera in secu-
lo hoc possint participare: ⁊ tandē ꝑuenire ad
eternum regnum beatorum: in quo xp̄s salua-
tor noster cū patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ re-
gnat ꝑ infinita secula seculorum. Amen.

Feria quarta quinte hebdomade in qua-
dragesima. de periurij vitio: a quo maxime pe-
nitentes cauere debent. Sermo. 58.

On estis ex ouibus meis. V̄ba
sūt redēptoris nostri originalit̄
Joh. x. c. ⁊ in euangelio hodi-
erno. Quod de iudeis locutꝰ
est xp̄us in v̄bis ꝑmissis: ho-
die non īmerito dici pōt de xp̄ianis malis. Ip-
si etenim vocem xp̄i contemnētes: diuina mā-
data obseruare non curant: quinimo grauius
ostendūt q̄ꝫ cetere nationes: que sub quacūqꝫ
falsa religione viuunt. Inter cetera autem ma-
la atqꝫ peccata: que ab eis cōmitti solent ē illud
vnum execrandum valde violatio scilicet ⁊ fra-
ctio iuramenti. Istud nāqꝫ peccatum ita inole-
uit: ⁊ a multis ob publicam cōem pernitiosam
qꝫ consuetudinem minimum esse credat̄. Ea-
propter pro presentium eruditione in hoc ser-
mone de ꝑiurio verba faciemus: q̄m ꝑiuri ex
ouibus xp̄i esse non possunt. Proponemus
ergo de ꝑiurio principalit̄ tria mysteria decla-
randa.

Primum dicitur diffinitio.
Secundum cōmissio.
Tertium malignatio.

Quid sit periurium: ⁊ an iurare sit licitum
quot sunt iuramenti comites: ⁊ que sit iuramē-
ti forma.

Capitulum. j.

Rimum mysterium declarandum de
ꝑiurio dicit̄ diffinitio: in quo videnda
sunt quattuor. Primum quid ē ꝑiuri-
um. Secūdum vtrū iurare sit licitū. Tertiū q̄t
sunt iuramēti comites. Quartum q̄ sit iuramē-
ti forma. Primū vidēdū est: q̄d ē ꝑiurium.
Et respondet Ray. in sūma sua. d. Periuriū
ē mendatiū iuramēto firmatum. Et q̄ dicit iu-
ramento. notandū s̄m Alex. de ales in. 3. sum-
me. q̄ duplex ē iuramentū. Vnū assertorium:
cū. s. iurando asserit̄ aliquid sic esse vel non eē
Secundum est iuramentū promissoriū: cū pro-
mittitur aliquid fieri vel non fieri. Et ī vtroqꝫ
mentiendo ꝑiurium consistit. Sed hoc pleniꝰ
declarabit̄ in sequenti mysterio. Vgo vero de
sancto Vic. quid sit ꝑiurium expressius decla-
rat sic. Periurium est falsa vel indiscreta iura-
tio seu iuramenti transgressio. Secundum
videndum: vtrum iurare sit licitum. Et q̄ sic
videtur primo exēplo dei. Ipse etenim iura-
uit. Vñ Geñ. 22. Per memetipꝫ iuraui dic̄

dñs. Et ps̃.109. Jurauit dñs ⁊ non penitebit
eũ. Et Hiere.44. Ecce ego iuraui in nomi/
ne meo magno ait dñs. Et amos.4. Jurauit
dominꝰ deꝰ in sancto suo. Et Luc.i. Jusiuran
duz qd̃ iurauit ad Abrahã patrẽ nostrum ⁊c̃.
Secũdo ꝙ iurare sit licitũ patet exẽplo patruz
tã veteris q̃z noui testamẽti. Scribit̃.n. Josue
14. Jurauit Moyses in die illo dicẽs. Terraz
quã calcauit pes tuus erit possessio tua: ⁊ filioꝝ
tuoꝝ in eternuz: qꝛ secutus es dñm deũ tuum
Et Judicũ.21. Jurauerũt filij israel i masphat
⁊ dixerũt. Nullꝰ nostrũ dabit filiis Beniamiz
de filiabus suis. Et.2. Regũ.21. Jurauerunt
viri Dauid.d. Jã nõ egredieris nobiscũ i bel
luz: ne extinguas lucernã israel. Et.2. Paral̃.
c.15. dr̃ de filijs Juda ⁊ Beniamiz q venerãt
in hierusalẽ. Jurauerũt dño voce magna: ⁊ in
iubilo ⁊ in clãgore tube. Et Ro.i. Jurauit pau
lus.d. Testis est mihi deus cui ꝟuio in spiritu
meo: ⁊ in euãgelio filij eiꝰ: ꝙ sine intermissio/
ne memoriã vr̃i facio semꝑ in orationibꝰ meis.
Et Phil̃.i. Testis ẽ mihi deꝰ quõ cupiã om/
nes vos in visceribꝰ iesu xp̃i. Et Hiero. in de
scriptione Pauli primi heremite inq̃t. Testoꝛ
deũ ⁊ angelos eiꝰ vidisse monachos ⁊c̃. Ter
tio ꝙ iurare sit licituz ꝓbat̃ ex ordinatiõe eccl̃ie
⁊ sacroꝝ cõcilioꝝ. Nã ordinata sunt iuramẽta
romanoꝝ imꝑatoris: vt pz in cle. romani prin
cipes. de iureiur. Heretici abiurãtis heresim:
vt notat̃ de conse. di.2.c. Ego Berengarius.
⁊ extra de here.c. ad abolendam. prelatorũ. vt
de elect.i.c. significasti. ⁊ sic de alijs iuramẽtis
q̃ sacri canones ponunt. Quarto ꝙ iurare sit
licitũ ꝓbat̃ auctoritate. Unde Deutꝰ.6. Dñz
deũ tuũ timebis: ⁊ illi soli seruies: ⁊ ꝑ nomẽ il/
lius iurabis. Et Deutꝰ.x.c. Jurabis in nomi
ne eiꝰ. Et ps̃.62. Laudabunt̃ oẽs q iurãt i eo.
Et Hiere.4. iurauit. Uiuit dñs in ꝟitate ⁊ i
iudicio ⁊ in iusticia. Ad idẽ facit qd̃ scribit̃.22.
q.i.c. omne.c. nõ ẽ.c. i nouo testõ.c. vt noueri
tis.c. ita.c. tu malũ nõ facis.c. ⁊ iurabũt.c. cõ/
sidera.c. si peccatũ esset. Quinto ꝓbat̃ ꝙ sit li
cituz iurare rõne. Nã actus latrie est licitus: s̃z
iurare ꝑ deũ ẽ actꝰ latrie: qꝛ sicut Hiero. i glo.
suꝑ illud Math.5. Reddes dño iuramẽta tua
ait. Hoc ꝑ qd̃ q̃sq̃z iurat venerat̃. Venerari
aũt deũ actus latrie est: ergo actꝰ iurãdi ꝑ deũ ẽ
licitus. Sed cõtra arguũt aliq ex auctoritate sal
uatoris.d. Math.5. Ego dico vobis non iu
rare omnino. Et ex auctoritate Jac. q.c.5. sue
canonice ait. Ante oĩa fratres mei nolite iurare

Rñdet Augꝰ. in libro de mẽdacio: ⁊ i epistola
ad plebeculã: ꝙ in his auctoritatibꝰ p̃dictis nõ
ꝓhibetur iuramẽtum in quocũq̃z casu: sed in/
terdicitur imoderatus ⁊ nimius vsus eiꝰ ne sic
perueniat̃ in periuriũ. Tertiũ videndũ: quot
sunt iuramenti comites vt debito mõ fiat. Rñ
det Hiero.2.2.q.2.c. animaduertendũ ꝙ sunt
tres.s. veritas: iudiciũ: ⁊ iusticia. Jdẽ ponitur
in.c. ⁊ si xp̃s. extra de iureiur. Prima cõditio
vel comes iuramẽti ẽ veritas: vt.s. fiat cũ ꝟita/
te. Scd̃a ẽ iudiciũ vt fiat discrete. Tertia condi
tio ẽ iusticia: vt fiat de re iusta ⁊ licita. Quar
tum videndũ erat q̃ sit iuramẽti forma. Et rñ/
det Jnno. ⁊ Ray. ꝙ alia fuit forma iuramenti
in veteri lege in q̃ iurare solebãt.d. Uiuit deꝰ:
viuit aĩa mea vt pz.i. Reg.24.⁊.25. Alia fuit
forma iuramenti in ecclesia primitiua. Tũc.n.
iurãtes dicebant. Testis ẽ mihi deꝰ: vt.s̃. dcm̃
est de Paulo. Hodie vero forma iuramenti
solet esse: ad sacra dei euãgelia. Omnibꝰ tamẽ
modis quibus deus iuratur iuramentum est.
Quot modis cõmittatur periuriũ: ⁊ ꝙ quat
tuor sunt iuramẽta indebita.s. falsa: iniusta: in/
cauta: ⁊ omissa. Capitulũ. .2.
Ecundũ mysteriũ cõtemplandũ de ꝑ
s iurio dicitur cõmissio in quo ex dictis
notare debemus ꝙ periuriuz cõmitti
põt quadrupliciter secundũ quattuor indebita
iuramẽta. Primũ ẽ iuramentũ falsum. Secũ/
duz iniustũ. Tertiũ incautũ. Quartũ omissum
Primo cõmittitur ꝑiuriũ respectu iuramẽti
cũ quis iurat falsum siue in iuramẽto asserto/
rio: siue ꝓmissorio. Aduertendũ tñ ꝟm Aug.
2.2.q.2.c. hoĩes ꝙ aliquis põt iurare falsum cũ
intentõe fallendi: ⁊ talis peccat ⁊ periurus est.
Aliquis põt iurare falsum sine intentõe fallẽdi
⁊ tunc si adhibuit diligentiã debitã ne iuraret
falsum: l̃z illud iuret nõ peccat. Quia vt dicitur
in dicto.c. Reã linguã non facit nisi rea mẽs.
Potest etiã quis iurare veꝝ cũ intentione fallẽ
di: ⁊ talis peccat: ⁊ q̃ztũ in se est ꝑiurus efficit̃.
Secũdo cõmitit̃ ꝑiuriũ in iuramẽto iiusto vl̃
illicito: ⁊ tũc peccatũ ẽ sic iurare: ⁊ peccatũ ẽ tale
iuramentũ obseruare. Unde hysidorus in.c.
in malis.22.q.4. Jn malis promissis rescinde
fidẽ: in turpi voto muta decretũ. Quod incau
te vouisti ne facias. Jmpia ꝓmissio ẽ q̃ scelere
adimplet̃. Ad idez ẽ.c. si aliq̃d.c. nõ solum.c.
vnusquisq̃z.c. incõmutabilis.c. magne.c. non
semꝑ.c. diffinitio.c. si ad peccatũ.⁊.c. mulier.
Propterea nõ excusat̃ Herodes q iussit ãpu

tari caput Joãnis baptiste ne violaret iusiurã
dũ. Jurauerat nãq₃ dare puelle saltãti quicqd
peteret: licet dimidiũ regni eius. At illa petijt.
d. Da mihi in disco caput Joãnis baptiste: vt
dicitur Marci. 6. c. Ideo dicit Amb. li. ꝺ offi
cijs. Herodes saltatrici premium turpiter ꝓ/
misit: crudeliter soluit. Turpe ẽ ꝙ regnũ ꝓ sal
tatiõe ꝓmittaꝛ. Crudele ꝙ mors ꝓphete ꝓ iu
risiurãdi religiõe donaꝛ. 3ᵒ cõmittiꝛ piuriũ i
iuramẽto icauto siue indiscreto: i quo deest iu
diciũ. sicut solent facere multi: qui ꝓ oĩ minia
re iurant ꝑ deum: ꝑ scõs scãsq₃: ꝑ corpus ⁊ san
guinem xp̃i: ⁊ hꝰ i. q audire debẽt verbũ sapiẽ
tis. d. Eccꝉ. 23. Jurationi nõ assuescat os tuũ.
Multi eni sunt casus i illa. Et iterũ ibi. Vir
multũ iurãs iplebiꝛ iniqtate: ⁊ nõ discedet a do
mo eiꝰ plaga. Qui ãt sic cõsueuerũt iurare dif/
ficile corrigũꝛ. Vnde ⁊ ego scio i ciuitate q̃dam
italie ep̃m quẽdam q nesciebat loq nisi diceret
ꝑ corpus xp̃i: ⁊ in noĩe diaboli. Cu₃ ꝟo nullꝰ
auderet illũ corrigere: dominꝰ ciuitatis charita
te motꝰ hoc officiũ i se suscepit: quare inuitauit
ep̃m vt secum pranderet: ⁊ finito prandio dñs
traxit ep̃m ad ꝑtẽ satisq₃ reuerẽter ⁊ honeste di
xit ei. Pater reuerẽdissime multi de te aiunt
ꝙ nõ scis ꝟbũ ꝓferre sine iuramẽto ⁊ inuocatio
ne diaboli. At ep̃s in ipaciẽtiã ꝟsus respõdit
In noĩe diaboli: ⁊ qs de me ita dicit: ꝑ corpꝰ
xp̃i nõ est verũ. Cui dñs. Jã a teipso testimo
niũ accepi: sicq₃ ep̃s ille cũ rubore discessit. Illi
ꝟo siles plurimi iueniunꝛ: qui ẽt dũ cõfitẽtur
ob iurãdi longã cõsuetudinẽ iurare nõ erube/
scũt. Quarto cõmittiꝛ piuriũ i iuramẽto omis
so. cũ. s. nõ seruanꝛ ea que ꝟuari debẽt ⁊ possũt
ẽt iuramẽto firmata. O si seruarẽt reges prin/
cipes duces comites marchiones barones of/
ficiales publici capitanei potestates rectores
iudices aduocati procuratores notarij ⁊ certe
multi alij q̃ iureiurãdo ꝓmiserũt: quot iiusticie
cessarent: quot ipietates deessent: quotue mala
deficerent. De prelatis autẽ curã aĩaꝝ haben/
tibus nihil dico: tñ vnũ assero ꝙ multi ex his q
in dignitatibꝰ sũt cõstituti tam sp̃ũalibus q̃₃ tp̃a
libus: ex euidentia facti: ipsorũq₃ operibus ꝑ/
iuri esse cognoscuntur.

Q ꝺ piuriũ oñdiꝛ peccatũ malignũ ⁊ graue.
tum ꝑꝑ transgrassionem. tum ꝓpter pronoca
tionem. tum propter assimulationem. tum etiã
propter pũitionem. Capitulũ. .3.

t Ertiũ mysteriũ de piurio declarandũ
dꝛ malignatio. Est siqdẽ peccatũ satis
graue atq₃ malignũ quadruplici rõne. prĩo rõe
trãsgressiõis. 2ᵒ rõne ꝓuocatiõis. 3ᵒ rõne assĩ
milatiõis. 4ᵒ rõne pũitionis. Pria rõ diciꝛ
trãsgressiõis. Trãsgrediunꝛ siqdẽ ipi piuri p̃/
ceptũ dñi qui ait. Exo. 20. Nõ assumes nomẽ
dei tui i vanũ. Et Leuiꝛ. 19. Non piurabis in
nomie meo. O q̃₃tũ confũdi debent xp̃iani ꝑ/
iurãtes qñ apud ifideles tantã vim h₃ iusiurã/
dũ: vt Marcus Regulus mori potiꝰ elegerit
q̃₃ iurata per illũ violare. Inqt eni Augu. de
illo li. 1. de ciui. dei. Marcus Regulus ipera
tor populi romani captiuꝰ apud carthaginẽses
fuit: q dũ sibi mallẽt a romanis suos reddi: q̃₃
eorũ tenere captiuos: ad hoc ipetrãdũ hũc preci
pue Regulũ romã miserũt ꝓus iuratiõe con/
strictũ: si quod volebant minime ꝑegisset redi
turũ eẽ carthaginẽ. prexit ille atq₃ i senatu con
traria ꝑsuasit: qꝛ non videbaꝛ eẽ vtile romane
reip. mutaꝛ captiuos: nec a suis post hoc ad ho
stes redire cõpulsus ẽ: tamẽ quia iurauer. t i. l
sponte cõpleuit. Carthaginẽses ãt vt dicit Va
lerius sub rubrica de crudelitate. eũ grandibꝰ
cruciatibus necauerũt: inclusu₃ qppe angusto
ligno: vbi stare cogereꝛ: clauisq₃ acutissimis re
ferto: vt se in vllã ꝑtem sine penis atrocissimis
inclinare nõ posset: etiã vigilãdo ꝑemerũt. O
xp̃iani piuri. O violatores fidei. O fractores
iuramenti: aĩaduertite ⁊ cõsiderate q̃₃ vitupa/
bile ẽ q̃₃ue dãnabile peccatũ vestrũ ⁊ in exẽplo
Marci Reguli discite quãta diligentia teneri
debeat iusiurãdũ. 2ᵒ peccatũ piurij est graue
atq₃ malignũ rõne ꝓuocatiõis. ex illo nãq₃ ꝓ/
uocaꝛ deus ad idignationẽ ⁊ iram: qꝛ sicut in/
uocãtes nomẽ eius ꝓtegit ⁊ defendit. Ita illꝺ
falsificãtes ⁊ contẽnentes abhorret ⁊ ꝑsequiꝛ.
Dixit eni Joheꝉ. 2. c. O is qui inuocauerit no/
mẽ dñi saluꝰ erit. Et ꝑ dauid in p̃s. Protegã
eũ: qm̃ cognouit nomẽ meũ. et ꝓuer. 18. Tur/
ris fortissima nomẽ dñi. sic econuerso expugnat
illos q nomẽ eius irreuerẽter tractãt. Propte
rea Asdrubal a carthaginẽsibus missus ad ro
manos legatus ꝓ pace firmanda: postq̃₃ Sci/
pio deuicit hannibalẽ: vt dicit Titus Liuius
cũ orasset in senatu: flexissetq₃ ad mĩsicordiam
patres: vni eorũ q preomnibus carthaginẽsiũ
fraudes celarat dicenti. Per quos deos iura
bitis nobis: quos alias iurãdo fefellistis. Re/
spondit ꝑ eosdẽ quos tam aduersarios experi
mur contra iurata frãgentes. Legiꝛ ẽt in vita
sancti Nicolai ꝙ vir quidã ab vno iudeo quã/
dam summam pecunie mutuo accepit: iurans

sup altare sācti Nicolai q͛ q̄ʒcitius posset eam
sibi redderet. Tenente illo diu pecuniā: iude⁹
eam expostulat: sed ille eā sibi reddidisse affir/
mat. Ducit͛ res ad iudiciū ꝛ iuramētuʒ indicit͛
debitori. At ille baculuʒ cauatū: quē auro mu
to īpleuerat secū detulit: ac si eius adminiculo i
digeret. Volēs igitur facere facin͛: iudeo ibi/
dem existēti baculuʒ tenēdū dedit. Jurauit ita
qʒ q͛ plus reddiderat q̄ʒ accepat: fcō iuramēto
bacculū suū repetijt: quē iudeus ignarus astu
tie sibi reddidit. Rediens aūt qui fraudē fece/
rat in quodā biuio opp̄ssus sōno corruit. Cur
rusqʒ cū īpetu veniens eū necauit: ꝛ plenū au/
ro bacculū fregit ꝛ aurū effudit. Audiēs h̄ iu/
deus cōcitus illuc venit. Cūqʒ dolū vidisset: ꝛ
a multis ei suggereret͛ vt aurū recipet oino re/
nuit: nisi q defunct⁹ fuerat ad preces bti Nico
lai ad vitā rediret: asserēs si hoc fieret se baptis
ma suscepturū. Cōtinuo igit͛ q defunct⁹ fuerat
surrexit: ꝛ iudeus i xp̄i noie baptizat⁹ ē. Jn ci
uitate Vo Licij fuit qdam q Antoni⁹ pedulus
dicebat͛ quē ego cognoui: hic dū corā officiali/
bus iurasset falsū: addidissetqʒ: Precor deū ce
li vt si mētiar faciat me morte subita īterire: sta/
ti cecidit i eodē loco ꝛ misfrim⁹ expirauit. 3° p
iuriū ē peccatū graue atqʒ malignū rōne assi/
milatōis. Facit vtiqʒ hoiem similē pditori iu/
de: q xp̄m osculādo ꝛ salutādo tradidit inimicis
suis. Sic piuri inuocantes nomē dei veritatē ꝛ
iusticiā opp̄mūt ꝛ occidūt. 4° piuriū ē peccatū
graue atqʒ malignū rōne punitōis. Nā p ciui
les leges punit͛ vt pʒ ex textu multaꝝ legū ciui
liū quas cā breuitatis omitto. Nā videm⁹ iura
mētū violātes trūcatiōe manus affici: ita vt oi/
bus sint eos vidētibus i exēplū. ꝛ vt sibi caue/
ant monimētū. Per leges aūt canonicas pūit͛
piuriū grauiter. vt patʒ. 22. q. 5. c. q piurat. c. si
qs coactus. c. siqs cōuictus. lʒ hodie vt tactum
ē i p̄cedētibus: pnie sint arbitrarie. Sunt ēt p
iuri īfames vt pʒ sexta qōne prima. c. infames.
Ex qbus oib⁹ colligim⁹ quantū hi q ad pniam
venire volunt: curare debēt vt abstineāt a piu
rio. Hoc siqdē peccatū est quo maximus xp̄ia
norū numerus ad tartara ruit. Hoc peccatū ē
quo nutriunt͛ fraudes deceptiōes simulatiōes
ꝛ iniusticie. Hoc peccatū ē p̄pter qd̄ opprimūt͛
paupes: vexant͛ vidue: pupilli ꝛ orphani tribu
lāt͛. Quia vt supius dictū est: si hi q vel ecclesie
vel reipublice presunt seruarēt iuramenta sua:
cuncta recte sancte iustissimeqʒ fierēt: essētqʒ d̄
oibus iesu xp̄i: q nobis oibus suā largiat͛ gra
tiā ꝛ i fine sempiternā gloriā. Amen.

Feria quita post dn̄icā de passione d̄ Ma/
ria magdalena. s. de triplici eius statu: vt offen
siōis: ꝯuersiōis ꝛ gratificatōis. Sermo. 59.

Emittuntur ei

peccata multa: qm̄ dilexit mul/
tū. Verba sūt redēptoris nostri
originaliter Luc. 7. c. ꝛ i euan
gelio hodierno. Relucet i exē/
plo Marie magdalene benignitas ꝛ clemētia
saluatoris nostri dei. Suscepit pniam: ꝛ pecca
ta oia remisit illi. Propterea sancta mater ec/
clesia legit hodie euangeliū in quo res tā pia:
tāqʒ dulcis exprimit͛ ꝛ narrat͛: vt sic peccatores
non diffidant de clementia iesu xp̄i benedicti.
Quare equū ē ac rōnabile vt ꝛ nos tota mēte
contēplemur Marie magdalene penitentiam
ꝛ cōuersionē. Jpsa ē que in peccatis deū offen
dēdo diutius fuerat īmorata. Jpsa ē que corde
cōpuncta xp̄m audiuit peccata sua sibi remittē
tē: Jpsa ē in qua prius abūdauit delictū ꝛ po/
stremo supabūdauit ꝛ gratia. Quapropter de
ea loqui volentes: in presenti sermone triplicē
eius statum consideremus.

Primus dicitur offensionis.
Secundus conuersionis.
Tertius gratificationis.

De statu offensionis Marie magdalene i
quo videndum est: an hec mulier fuerit soror
Lazari: ꝛ an peccatum eius fuerit corde ꝛ ope/
re perpetratum: ac que potuit esse causa pecca/
ti eius.

Capitulum. j.

Rimus status Marie magdalene: q̄ʒ
cōsiderare debemus dicit͛ offensionis.
Hoc notat͛ in euāgelio cū dicit͛. Ecce
mulier que erat in ciuitate peccatrix. s. notoria
publica ꝛ infamis. Virgilius. 4. enei. Fama
malū quo nō aliud velocius vllū. Mobilitate
viget: viresqʒ acquirit eūdo. Parua metu pri
mo: mox sese attollit i auras. Jngredit͛ q̄ solo ꝛ
caput iter nubila cōdit. Pro cui⁹ clariore noti/
cia tria dubia emergunt declarāda. Primum
vtꝝ ista peccatrix de qua Lucas meminit fue/
rit Maria magdalena soror Lazari. Secūdū
vtꝝ huius mulieris peccatricis peccatū fuerit
tm̄ corde: aut simul ꝛ ope ppetratū. Tertium q̄
potuit eē cā vt Maria magdalena rueret ꝛ pec
caret. Ad primū dubiū dixerūt aliq q͛ h̄ pec/
catrix

satrix cuius mentionem Lucas facit non fuit
Maria magdalena: sed q̄dā alia. tū q2 nomē
eius nō exprimit̃. tum q2 videt̃ eis icōueniēs
nobilissimā mulierē qualis fuit Maria mag/
dalena: ad tantā īfamiā infamēq3 vitam potuis
se puenire. Sed ego dico ꝙ q hanc opinionem
sequunt̃ minus bene sentiūt. Naz ⁊ si Lucas
nomē illius peccatricis nō exp̄ssit: hoc fec̃ ad ꝺ
notandū fm morē scripture q̄ i statu peccati ñ
deo erat cognita p approbationē. Dicit̃ enim
virginib⁹ stultis ab eo q oīa nouit cognitione
simplicis noticie. Math. 25. Nescio vos: q2 il
las nō cognoscebat: vt approbaret q̄ ab eo per
peccatū erāt sepate. Sic ⁊ Luce. 16. exprimitur
nomē Lazari: qui erat scriptus in libro vite: ⁊
tacet̃ nomē diuitis q erat reprobatus. Sic a si
mili dicimus de Maria magdalena. Qualiter
aūt ipsa nobilis genere ⁊ soror Lazari tāta po/
tuit iīamia deturpari declarabimus i tertio du
bio. Dic vere, ppzie debem⁹ dicere quod Lu/
cas de ipsa Maria magdalena vere ⁊ realiter
ē locut⁹. Ad h̄ aūt facit prio auctoritas Aug. q
i libro de cōsensu euāgelistaꝝ asserit hāc pecca
tricē Mariā magdalenā fuisse. Et hoc ipsum
asserit Greg. q in omelia presentis euangelij
sic ait. Cogitāti mihi de Marie pnia flere ma
gis libet q̄3 aliqd dicere. Cuius eni vel saxeum
pectus ille huius peccatricis lachryme ad exem
plū penitēdi non emoliunt. Cōsiderauit nāq3
qd fecit ⁊ noluit moderari qd faceret. Sup con
uiuātes igressa ē: non iussa venit: inter epulas
nō erubescit. Hāc vero quā Lucas peccatricē
muliarē vocat: Joānes Mariā nominat. Illā
eē Mariā credimus: de qua Marcus septem
demonia eiecta fuisse testat̃. Et quid per septez
demonia nisi vniuersa vitia designant̃. hec il
le. Joh. aūt. xj. c. ait. Maria erat q̄ vnxit dn̄z
vnguēto: ⁊ extersit pedes eius capillis suis: cu
ius frater Lazarus ifirmabat̃. Marcus ē vlt.
c. sic de ipsa scribit. Surgens iesus mane pria
sabbati appuit primo Marie magdalene de q̄
eiecerat septē demonia. Insup p3 hanc pecca/
tricē Mariā magdalenā fuisse eo ꝙ ecclesia in
festo marie magdalene legit euāgeliū3 huius
peccatricis. Et i historia beate marie magdale
ne habet̃ qualit̃ ipsa reuelauit sacerdoti cuidam
q eam i heremo iuenit ꝙ ipsa fuisset famosa illa
peccatrix: q̄re nō ē dubiū ꝙ Lucas loqt̃ de ipsa

Secundū dubium erat. vtrum huius pecca
tricis scilicet Marie magdalene peccatum fuit
tantum corde: aut simul ⁊ opere perpetratum.
Et ad hoc est triplex modus dicendi. Quidam
enim dicunt ipsam fuisse virginem corpore ⁊
carne: sed tm̄ mēte corruptam. Contra illos ta
men est auctoritas ecclesie que in festo eius nō
facit officium virginu3: cū tamen fm oēs doc.
mentalis virginitas recuperetur per penitens
am. Contra istos etiam ē: quia ecclesia non iu/
dicat de peccatis occultis ⁊ mentalibus: sed de
manifestis ⁊ opere perpetratis. Cum ergo euā
gelista nominat illam peccatricem: ⁊ in ciuitate
notam: sequitur ꝙ de peccatis eius manifestis
⁊ non secretis scripserit. Alij doctores dicūt ꝙ
Maria magdalēa fuerit publica meretrix: qm̄
de illa Cri. sup Math. ait. Tunc illa prostituta
lupanar exiuit qn̄ discipul⁹ gehēnā itrauit. Et
Hie. ad Furiam. Meretrix illa in euangelio
que pedes domini lachrymis lauit: ⁊ crine de
tersit: ⁊ confessionis sue honorauit vnguento:
manifeste depingit ecclesiam de gentibus con
gregatam. Et idem in prologo O see prophe
te. Hec est illa mulier meretrix ⁊ adultera: de
qua loquitur dominus ad iudeos dicens. Me
retrices ⁊ publicani precedent vos in regno ce
lorum. Propter huiusmodi verba dixerūt ali
qui prefatam secundam opinionem. Sed ego
dico ꝙ satis durum est: imo nec credibile mu/
lierem generosam nobilissimis parentibus or
tam ⁊ diuitijs abundantem loca spurcissima
pro precio inhabitasse. Docto. autem Criso⁹
⁊ Hieronymus loquuntur de ea vt supra di
ctum est: ad denotandum ꝙ vita eius: licet in
propria domo: tam lasciua erat tamq3 dissolu/
ta vt videretur quasi vna ex meretricibus: que
solent in lupanaribus immorari. Et propterea
est tertius modus dicendi cui ego adhereo te/
nens viam mediam quod Maria magdale/
na in sua domo delitijs ⁊ ocio vacans vsq3 ad
suam conuersionem omne tempus suum: om
nemq3 vitam voluptatibus exposuit: ornando
caput: poliendo crines. vngendo faciem. com
ponendo vestes. cantando vanas cantilenas:
loquendo lasciua. conuersando cum iuuenibus
⁊ ex consequenti de facili alia faciendo: que nō
licet homini loqui. Tertiu3 dubium erat. que
potuit esse causa vt Maria magdalena rueret
⁊ peccaret. Et dico quod potuerunt esse tres.
Prima causa fuit eius formositas ⁊ pulchri/
tudo. Erat siquidem pulchra ⁊ formosa natu/
raliter atque pulchritudinem illam ampliabat
cum ornatu vano inhonesto ac meretrico. Ta
lis vtiq3 pulchritudo cum inhonestate habitus

aspectꝰ: vultus: ⁊ gestus sociata: in magnū po
nit discrimen mulieres: quia vt inquit Aureo
lus Theophrastus. Mulier pulchra cito ada
matur: ⁊ difficile est custodire quaʒ multi amāt
Et sapiens prouer. 5. inquit. Fallax species ⁊
vana est pulchritudo. Propterea Hiero. repꝛ
hendit acriter ornatum inhonestum mulieruʒ.
Vnde ad Furiam ait. Ornatus iste non do/
mini est velamen: sed antichristi. Aut loquen
dum nobis vt vestiti sumus. aut vestien dum
vt loqmur. Lingua personat castitatem: ⁊ to/
tum corpus prefert impudicitiam. Et ideʒ ad
sacras virgines de cōtinentia virginali. Pro
pheticus ille sermo non proferatur de vobis.
Filie eorum composite circūornate vt simili/
tudo templi: ⁊ dealbate ab extra vt monumen
ta que auro relucent: intus vero plena sūt ossi/
bus mortuorum. He non filie regis xp̄i sed
regis Tyri. He semper in mūeribus vultus
impudicitia diuites plebis ⁊ capiunt ⁊ capiunt
Impudicissimus mulierum affectus: semper
in auro: semper in gēmis: semper in ornamē
tis extrinsecus gloriam ponunt. Non sufficit
eis libido innata nature: sed occasionē querūt
explende libidinis. Affectant proculdubio vt
oculi virorum aurum contemplantes ⁊ gem/
mas tandem figantur in faciem: ⁊ furtiuis ocu
lorum suorm nutibus facilius incitent ad libidi
nosum incendium. hec ille. Sic Maria mag/
dalena dissoluta ⁊ vaga vanitatibꝰ dedita: offe
rebat seipsam viris diligendam amore vano ⁊
vitioso: ⁊ ex ꝑ̄nti sollicitandaʒ. Secunda cā
quare ad tam lasciuam vitam deuenit fuit vber
tas ⁊ abundantia bonorum temporalium: ob
quam satisfaciebat corpori in omnibus delicijs
suis: pascebat illud splendide: bene comedebat
bibebat ⁊ dormiebat: refugiebatqʒ quoscunqʒ
labores. Quod quanti periculi sit non soluʒ mu/
lieribus sed etiam viris declarat deus ꝑ Eze/
ch. 33. d. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodo
me: saturitas panis ⁊ abūdantia: ⁊ ocium ipsiꝰ
⁊ filiarum eius. Tertia causa quare Maria
magdalena tanta flagitia enormia cōmisit fuit
libertas. Secūdum enim Aug. in li. de decem
cordis. quatuor sunt custodie mulieris quibus
adiuuat vt honeste viuat. Prima ē timor dei
Scd̄a timor legum adulteras punientiū. Ter
tia societas viri. Quarta verecūdia mundi. De
hac sic dicit Hiero. ad Furiam. Tenera res i
feminis fama pudicitie ē: quasi flos pulcherri/
mus cito ad leuem marcescit auram: maxime

vbi etas consentit ad vitium ⁊ maritalis deest
auctoritas: cuius vmbra tutamen est vxoris. h
ille. Cum ergo magdalena nec deum nec le/
ges timeret: essetqʒ absqʒ viro ⁊ i libertate sua
qꝛ patrimonium diuisum erat inter Lazarum
⁊ ipsam ⁊ Martham: facile est credere ⁊ opia/
ri ꝙ frontem fecerit meretricis: ⁊ sine robore
ac verecūdia sue libidini satisfecit: ita vt per ex/
cellentiaʒ diceretur peccatrix. O Maria mag
dalena ꝙ̄ʒ vilis est in tali statu conditio tua. O
quantum denigrata est fama. o quāta ignomi
nia propter tuam lubricam vitam circundedit
parentelam tuam. Sed his omnibus grauius
est: qꝛ facta es dei iīmica ⁊ eius angelis ac san
ctis omnibus odiosa valde. O infelix ⁊ exce/
cata. o miserrima anima cur tanto studio pro/
curas perdere celum: offendere deum: ⁊ in ite
ritum currere damnationis eterne. Et qd aliō
est esse peccatricem nisi esse in periculo grādi
damnationis future. Verūtamē ꝙ audimꝰ de
Magdalena qꝛ peccatrix erat: hodie dici pōt
de inumerabilibꝰ quasi mulieribus adulteris:
fornicarijs: icestuosis: ⁊ omni flagitio ac dede
core infectis. O impie creature. o carnales ⁊ la
sciue mulieres: cognoscite statum vestrum: et
scitote ꝙ nihil magis potest vos ledere ꝙ̄ʒ pec/
catum: sicut pʒ de Magdalena.

Qualiter Maria magdalena cognouit pec
catum suum: ⁊ corde cōtrita ad pedes iesu hu/
militer satisfecit. Capitulum. 2.

Ecundus status Marie magdalene
s quem cōsiderare debemus dicitur cō
uersionis. Hunc explicat Lucas cuʒ
dicit. Vt cognouit qꝛ iesus accubuit in domo
pharisei attulit alabastrum ⁊c̄. vbi ponunt tria
de ipsa magdalena. Primum ē cognitio. Se
cūdum satisfactio. Tertium contritio. Pri/
mum est cognitio: qꝛ dicitur vt cognouit. Co/
gnouit siquidem bona que omisit: ma'a q̄ com
misit: damna que incurrit. Cognouit peccato/
rum suorum magnitudinem: turpitudinem: ⁊
multitudinem. Cognouit dei contra peccato/
res seueritatem: erga penitentes pietatē: ⁊ cir
ca iustos liberalitatem. Quō ista cognouit cuʒ
propter peccatum anima ceca efficiatur. Iuxta
illud qd̄ de peccatoribus dr̄ Sap̄. 2. Excecauit
illos malitia eorum. Et Sophonie. i. Ambu/
labunt vt ceci qꝛ domino peccauerunt. Et vt
Ari. inquit. 2°. de anima. Nihil videtur nisi i
lumine. Et dicere possumus ꝙ cognitionē ac/
cepit omnium supradictorom per lumen irra/
diātis gr̄e

diantis gratie dei qui etiam peccatoribus ⁊ ma
lis quantum est de se offert claritatem ⁊ splen/
dorem gratie sue. Quidam autem pie dicunt
Magdalenā audiuisse predicantē xp̄m. quod
satis verisimile est detestanteq; peccata aīe ad
dei imaginē formate. O q̃ȝ acuta q̃ȝ penetrabi
lia q̃ȝue ardentissima erant verba iesu xp̄i p̄di
cantis. Loquebat̃ siquidē ex itimis cordis cū
admirando feruore bulliebat eius mēs: vt aīas
eriperet de diaboli laqueis. Aspexit ergo sic p̄
dicans ⁊ vidit Magdalenā extrinsecus ⁊ itri/
secus. Clamare forte cepit. O aīa mea pro cu/
ius amore de⁹ homo factus sum: cur me ꝑseq̄
ris: cur mundū amplecteris: cur p̄rem omniū
deū ita suꝑbe contēnis. Quid tibi i fine succe/
det pro vanitatib⁹ tuis. O plena oī mi͛ia: cur
non erubescis carnalē ducere vitā. An nō cōsi
deras q̄ peccatorū finis iterit⁹ ē. Vita p̄ns ni/
hil ē: mūdus cū suis bonis proditor ⁊ labilis ē
Redi ad cor tuum: ⁊ cōsidera vias tuas. Re/
uertere: reuertere a via tua mala: reuertere ad
me qui te patiēter expecto: dulcissime inuito: cle
mētissimeq; suscipio. Veni d͛pone peccata tua
⁊ veni ad me secura. veni iniquā o aīa mea di
lecta: ⁊ ego remittā tibi peccata cūcta que com/
misisti. Nō eni veni vocare iustos sed peccato
res ad pniam. Huiusmodi aūt similibusq; v̄
bis potuit xp̄s peccatricē Magdalenā excitar̃
illuminare ⁊ inflāmare: quare mentē mutauit
mundū cōtēnere cepit: ⁊ volūtatem ꝑposito se
emēdādi ac bene faciēdi ipleuit: quod mystice d͛
signat̃ in alabastro .i. in vase de alabastro facto
ſm Cirillū: qd̄ attulit plenū vnguēto p̄cioso.
Secūdū qd̄ ponit̃ de Maria magdalena in
ius cōuersione dicit̃ satisfactio. Per q̄ eni pec
cata peccauerat: p̄ eorū opposita satisfacere cu/
rauit ſm Greg. i omelia. Peccauerat siq̄dez
p̄ p̄sumptionē ⁊ audaciā. satisfecit cū verecun/
dia ⁊ erubescētia: q̄r igressa domū pharisei nō
stetit ante: sed retro xp̄m. Et stans iquit euāge
lista retro secus pedes ⁊c̄. Peccauerat p̄ suꝑbi
am. satisfecit cū humilitate tota inclinata ad pe
des iesu. Peccauerat p̄ vanū oculorū affectuz
satisfecit cum lachrymarū iundantia. Peccaue
rat p̄ iordinatū capillorū decorē. satisfecit p̄ illo
rū contēptū: pedes iesu cum illis abstergēdo.
O felix cōmutatio excelsi dextera facta: q̄ paulo
ante a deo erat aliena: nūc studiosissime illi co/
natur adherere. Tertiū quod ponit̃ i Marie
magdalene cōuersione dicit̃ cōtritio. Erat vti
q; abundās dolor p̄ peccatis suis i corde illius
quē p̄ lachrymas ostēdebat. Tot enim ab eius
oculis lachryme defluebāt: vt satisfacerent ad
lauādū pedes iesu. Hicq; possumus cōtēpla/
ri q̄ lȝ nihil diceret v̄bo: i corde tn̄ suo loque/
bat̃ ad dn̄z. O bone iesu. o pastor aīar̄. o spes
vnica salutis mee miserere mei. Ego sum illa
ifelix igrataq; peccatrix q̄ te offendi. Ego sum
illa q̄ lascivo gestu: vano aspectu nimioq; orna
tu multor̄ aīas illaq̄aui. Ego sū illa q̄ mūdum
cū suis bonis magis dilexi q̄ȝ te deū meū bene
factorē meū fontē ideficiētem oīs boni. Heu
me miserā. heu me dolētē nimium. heu me qd
feci. peccaui. inique egi. sed tu pius ⁊ mi͛icors
indulge mihi. Ecce pedes tuos teneo q̄ me pe
grinando q̄sierūt. Non venisti vocare iustos:
sed peccatores ad pniam. Nō despicis cor cō/
tritū ⁊ hūiliatū. O iesu dulcis. o iesu clemētissi
me. o fili dei benedicti sana aīam meā. suscipe
penitētem. cōsolare lachrymantē. ad te veni ad
te fugi. ad te totis viscerib⁹ clamo miserere mi
hi peccatrici: q̄ peccaui. Talia vel similia i cōtri/
to corde Magdalene versabantur.

Qualiter post conuersionē Maria mag/
dalena multiplicem gratiam a domino iesu xp̄o
est consecuta. Capitulum. 3.

Ertius stat⁹ Marie magdalene quem
cōsiderare debem⁹ dicit̃ gratificatiōis.
Inuenit nāq; Magdalena cōtrita gra
tiā apud xp̄m. q̄ tria beneficia ei exhibuit ad/
mirāda. Primū dicit̃ defensiōis. Secūdū re/
missionis. Tertiū cōsolationis. Primū bene
ficiū dicit̃ defensionis. Factus eteni fuit xp̄us
defensor eius: q̄ defendit illā a phariseo itra se
murmurāte: vt patet i euāgelio. a Martha so/
rore sua de illa cōquerēte. vt dicit̃ Luc. x. c. ⁊ a
discipul' indigne ferētibus cum vngeret caput
eius: vt notat̃ Math. 26. c. Secūdū benefici
um dicit̃ remissionis. Remittunt̃ dixit xp̄s ei
peccata multa. Et cōuersus ad illā addidit re/
mittunt̃ tibi peccata tua. O mellificū v̄bū. O
iocūda snia. Ecq̄d potuit audiri melius: q̄d vti
lius: q̄due fructuosius. Beati ait psal. quorū
remisse sunt iniq̄tates. ⁊. q. t. s. p. O felix pnia
Magdalene: q̄ xp̄z ad se traxit. Fecitq; vt pec
catricē aīam antea ꝓpter peccata deletaȝ de li/
bro vite iustificaret: ⁊ in numero conscriberet̃
elector̄ suor̄. Tertiū beneficiū collatū a xp̄o
Magdalene fuit cōsolatōis. Fecit eteni eam
dignā cōsolatōibus suis sp̄ualibus: ita vt meri
to dicere posset illud p̄s. Consolationes tue le
tificauerūt aīam meā. Quisnā explicet qualis

fuit consolatio Marie magdalene qñ stabat ⁊
audiebat vbū xp̄i: qñ conuersabat̄ cum glorio
sissima Maria matre eius: qñ angelos vidit
resurrectionē suā illi anunciantes: qñ prima re
suscitatū xp̄m in specie hortulani asperit: ⁊ vo/
cata ab eo Maria cognouit illum eē: voluitqꝫ
pedes ei⁹ tangere: ⁊ tunc non fuit pmissa: qñ
post cū alijs mulieribus tenuit pedes eius dū
eis apparuit in via: qñ post exilium pueniens
cū Lazaro ⁊ Martha ⁊ ceco nato: quē xp̄s illu
minauerat ⁊ beato Maximino. alijsqꝫ xp̄ianis
Marsiliā. post illius patrie ꝯuersionē: postqꝫ
miracula plurima supne cōtemplatiōis auida
asprimaꝫ heremū petijt ⁊ in loco angelicis ma
nibus pparato p. 30. annos incognita mansit:
in quo nec aquaꝝ fluenta: nec arboꝝ: nec her/
barū erāt solatia vt ex hoc manifestaret̄ ꝙ non
terrenis refectiōibus sed celestib⁹ epulis satia
bat̄. Qualibet enī die septem horis canonicis
ab angelis in ethera eleuabat̄: ⁊ celestiū agmi/
num gloriosos cantus corpalibus auribus au
diebat. Quāta adhuc fuit eius iocunditas: cuꝫ
dispositōe dei in extremo vite sue a sacerdote
quodā inuenta ē quē ad beatum Maximinuꝫ
misit vt die resurrectionis dñice oratoriū solus
ingrediret̄ tpe quo ad matutinū surgere ꝯsue/
uerat: quod ⁊ fecit: viditqꝫ in oratorio Mariā
magdalenā spacio duorū cubitorū eleuatam a
terra: ⁊ stantē in medio angelorū. O quātū fuit
Magdalene gaudiū qñ postremo conuocato
vniuerso clero ab ipso ep̄o scīssimum sacramē
tum cum multa lachrymarū inundatione susce
pit: ⁊ ante altare ꝓstrata aīam emisit ad celos.
O admirabilis deus. o pater misericordiarum
qui obliuisceris oīum iniquitatum quas fecit i
pius: si ad pniam reuertatur. Ecce ostendisti
nobis in Maria magdalena quanta est boni/
tas tua: quanta pacientia: quanta charitas: quā
ta gratia. Tu illam peccantem supportasti: a te
fugiētem tenuisti: obaudientem aduocasti: re/
uertentem suscepisti: ⁊ penitentem iustificasti:
atqꝫ iustificatam in celo esse iussisti. Cuius me
ritis maiestatem tuam supplices deprecamur
vt nobis largiatur hic gratiam ⁊ in futuro sem
piternam gloriam. Amen.

Feria sexta quinte hebdomade, in quadra/
gesima, de horrendo peccato homicidij: ad
quod consequi solet despatio ⁊ impenitentia.
Sermo. 60.

Cogitauerunt
vt interficerēt eū. Scribuntur
hec vba Jo. xj. c. ⁊ i euāgelio
hodierno. Nescit gescere malē
gna mens inuidoruꝫ q̄ semp ꝓ
ximo machinat̄ mala: ⁊ exquirit dolos. Neqꝫ
peccatū aliqđ tam graue ē: vt sibi facile nō ap/
pareat. Propterea scribe ⁊ phici statuerūt i co
gitatu pessimo interficere xp̄m: qđ tandē oper̄
cōpleuerūt. Sic ⁊ pleriqꝫ hoies nequā ferales
atqꝫ crudeles ad suā irā explēdam sepissime su
os ꝓximos occidere non formidāt. Et quoniā
homicidij peccatum solet sequi desperatio. Id/
circo ad tm̄ piculum deuitandū in pn̄ti sermōe
de homicidio erimus locuturi: qꝛ penitentib⁹
satis prodesse potest huius materie declaratio.
De homicidio ergo tria principalia mysteria
proponemus aperienda.
Primum dicitur diffinitio.
Secundum modificatio.
Tertium punitio.
Quid sit homicidium. ⁊ de his qui interfi/
ciunt seipsos: ⁊ de occisione brutorum: ⁊ qua/
liter quandoqꝫ homicidium fieri potest absqꝫ
peccato. Capitulum. .j.
Primū mysterium de homicidio aperi
endū dicit̄ diffinitio: i quo quid sit ho/
micidium videam⁹. Et secūdū Ray.
in sūma sua. ⁊ Hosti. in ti. de homicidio. Ho
micidiū est hois occisio ab hoie facta. ⁊ dicitur
ab hoie ⁊ cedo cedis quasi hois cediū. Pro cu
ius cōclusionis declaratione tria sunt dubia d
claranda. Primū vtrum sit licitū occidere vo
lucres pisces ⁊ h⁹i. Secundū vtrū homo pec/
cet interficere seipsum. Tertiū vtrū homicidiū
fieri possit absqꝫ peccato. Ad primū dubium
rn̄det Aug. li. i. de ci. dei. d. q̄ fuit ⁊ est error
manicheorū tenentiū ꝙ nō sit licitū homini in
terficere bruta ⁊ irrōnabilia. Cuius erroris i/
pietas apparet: qꝛ deus benedictus oia supra
dicta ad vsum hois deputauit. Unde Gen. 9.
d. deus. Crescite ⁊ ml̄tiplicamini ⁊ replete ter
ram: ⁊ sit timor vester atqꝫ tremor sup cuncta
aīalia terre: ⁊ sup oēs volucres celi cū vniuer/
sis q̄ mouent̄ i terra. Oēs pisces maris manui
vestre traditi sūt: ⁊ oē qđ mouet̄ ⁊ viuit erit vo
bis i cibū. Propterea Aug. vbi. s. ait. Justis
sima ordinatōe creatoris ⁊ mors ⁊ vita eoruꝫ
nostris vsib⁹ subdit̄. Ex quo inqt Tho. 2a 2e
q. 64. ꝙ nullus peccat vtendo re sua ad h̄ ad
qđ est

qđ est ordinata. Ex ordinatione aūt diuina: vt
predictum est: generaliter plante sunt ꝑꝑ aīalia
⁊ vtraq; propter hoīem. Usus autem eorum ī
cibum maxime necessarius est: qđ sine occisio
ne fieri non potest. Hinc ⁊ Ar. in. i. poli. in
quit. ꝙ venatio ē quasi qđdam iustum bellum:
quo homo rōnalis rebelles sibi bestias deuin/
cit: ⁊ ad suum vsum conuertit: propter que oīa
in diffinitione dicit̃ ꝙ homicidium ē hoīs ⁊ nō
bruti. Ad secundū dubiū fuere nōnulli qui
dixerūt ꝙ non peccat ꝗ interficit seipsum: qꝛ in
ueniti sunt ꝑstantissimi viri qui sibiipsis mortē
intulerūt. Nā Sanson iterfecit seipsū: vt patet
Judi. 18. Cato censorinus vt dicit̃ in speculo
hocipsum fecit. Idem ⁊ Cato vticensis: vt re
fert Lac. in. 3. li. idipsum cōfirmās de Cleāte.
de Crispo. de Zenone. ⁊ de Empedocle Cur
tius armatus equo in hiatū terre se precipita/
uit: vt Aug. meminit. li. 5. de ci. dei: Sed con
tra hāc opinionē est vitas rei: qꝛ vt inqt. Ale
xan. in. 3. ⁊ Tho. ſa ſe. vbi. s̃. Nulli lꝫ sibiipsi
mortē inferre quadruplici rōne. 1ª hoc est ꝯ rō
nē nālē: qꝛ vnaq̃q; res nitit̃ conseruare seipsā
Unde Ari. in. 2. de aīa ait. Oīa appetunt eē:
⁊ illius cā agūt qcquid agunt ſm naturaꝫ. Et
Boetius in. 3. de consola. Oē nāq; aīal tue/
ri salutem laborat: morteꝫ ꝑniciēq; deuitat. 2ª
rō est qꝛ ē cōtra charitateꝫ: qua vnusqsq; tenet̃
se diligere. 3ª rō ē qꝛ ē contra cōitatem: qꝛ quili
bet hō est ꝑs cōitatis. 4ª qꝛ ē contra deū: sicut
qui alienū seruū interficit. Quare ꝓ nullo ca/
su dꝫ se qs occidere. Neq; ēt occasione vitan
di penā: qꝛ ſm regulaꝫ apl̃i non sunt facienda
mala vt inde eueniāt bona. De Sansone vo
⁊ vginibus qbusdā q̃ tp̃e ꝑsecutionis se in ca
surū fluuium ꝑcipitarūt: ⁊ tamē iter sanctos ha
bent̃. ait Aug. li. j. de ci. dei ꝙ nō peccauerūt
se occidēdo: qꝛ fecerunt illud ex reuelatōe ⁊ in/
stinctu spūs sancti. Cauēdū tamē est hodie vt
nō credat̃ oī spūi: qꝛ diabolus trāsfigurans se ī
angelū lucis multos decipe consueuit. Ad
tertiū dubiū cū q̃rebat̃: vtrū homicidiū fieri po
test absq; pc̃to: dico ꝙ sic ī triplici actu. Pri/
mus dicit̃ casualitatis. Secūdus necessitatis.
Tertius vtilitatis. Primꝰ actus dicit̃ casuali/
tatis: cū qs aliū iterficit nō volūtate sed casu: vt
dicit Ray. ī sūma sua. Casu fit homicidiū: vt cū
qs ꝓijcit lapidē ad auē vel ad aīal ⁊ alius trāsi
ens ex īsperato occidit̃: vel īcidit arborē ad cuiꝰ
casū aliqs opprimit̃. Sꝫ distinguēdū ē: qꝛ īter
ficiēs casu: aut dabat operā rei licite: aut illicite

si illicite: vtputa si ꝓijciebat lapidē v̇sus loca ꝑ
que consueuerūt hoīes trāsitum facere. ⁊ sīlia.
hic homicida reputat̃. vt. 15. q. i. c. merito. ⁊. §.
ex ꝑmissis. Unde si clericus ludo vel exercita
tione viriū: vel venatiōe iaculū mittēs aliū ꝑi/
mit: qꝛ hoc ab eo dꝫ eē penitus alienū: homici
diī reus efficit̃: vt pꝫ. 50. di. c. clerico. ⁊ extra de
ꝑsum. c. i. Si vo iterficiēs casu dabat operam
rei licite: vt qꝛ magister cā discipline v̇bera/
bat discipulū: vel qꝛ deponebat aliqs fenuꝫ de
curru: vel arborē ꝓpriā sibi necessariā incide
bat: ⁊ sīlia. h̃ si adhibuit diligētiā q̄ꝫ potuit: vi
delicet respiciendo ⁊ ꝓclamādo: non nimis tar
de vel remisse: sed tp̃e cōgruo ⁊ alte: ita ꝙ si alī
qs erat ibi vel veniebat poterat fugere ⁊ sibi
cauere: ⁊ magister nō excessit modū ī v̇beran
do discipulū non imputabitur ei homicidiuꝫ si
casu contingat. Si āt dabat opā rei licite: ⁊ nō
adhibuit diligentiam debitam: homicidiū im/
putabitur ei. Huiusmodi distinctio ponitur.
di. 50. c. sepe contingit. ⁊. c. si duo fratres. ⁊ ex
tra de homi. c. Joannes. ⁊. c. quidam vt asse
ris. Secundus actus in quo homicidiū non ē
peccatum dicit̃ necessitatis: cū qs aliuꝫ iterficit
se defendēdo ne occidat̃ ab eo. Notandū tamē
ſm Ray. in sūma sua: ꝙ aut necessitas occidē
di fuit euitabilis: quia poterat euadere absq; oc
cisione: ⁊ tunc est reus homicidii. aut fuit ne/
cessitas ineuitabilis: quia occidit hominem sīi
odij meditatione: imo dolore animi se ⁊ sua li/
berādo: cum alias non poterat euadere: ⁊ sic
occidens non peccat: nec astringitur ad penitē
tiam nisi ad cautelam propter ambiguum du/
plicitatis. vt pꝫ. 23. q. 5. c. excōmunicatorū. Et
licet quidam dixerint ꝙ istud intelligitur de lai
cis tantum ⁊ non de clericis: verūtamen veri
or est opinio ⁊ cōmunior ꝙ clericus interfice/
re potest in necessitate ineuitabili: ⁊ non pec/
cat nec efficitur irregularis: sicut habetur extra
de homi. in. c. significasti. ⁊ extra de senten. ex
com. c. dilecto filio. li. 6. ⁊ in clemē. si furiosus
de homici. quia vt dicitur. ff. de iusti. ⁊ iure. l.
vt vim vi. Uim vi repellere licet cum mode/
ramine inculpate tutele. Tertius actus in quo
homicidium non est peccatum dicitur vtilita/
tis: cum scilicet quis alium occidit vel in bello
iusto pugnando: vel ex auctoritate officij iuris
ordine seruato maleficos puniendo. Nam
Exo. 22. dixit deus. Non patieris maleficos
viuere super terram. Ex quo dicit Tho. secū/
da secunde. vbi supra ꝙ sicut licitum est occi/

dere aialia bruta: inquātū naturaliter ordināť ad vsum hoium: sicut ipersectū ordinatur ad p̄fectum. Sic cū ois pars ordineť ad totū: sicut īpfectū ad pfectū. Ois eni ps naturaliter ē ,p/pter totū. vnde ꝛ pro salute totius corpis lau/dabiliter p̄cidiť membrū putridū. Jccirco cum q̄libet singularis psena cō petur ad totā cōita/tem sicut ad totū vnus homo piculosus cōita/ti ꝛ corruptius aliorū laudabiliť ꝛ salubriter oc ciditur vt bonū cōe seruetť. quare nec iudex pec catores ad mortē cōdemnādo ex debito officij ꝛ amore iusticie. nec minister peccat si iussus a iudice occidat cōdemnatū. vt habeť exp̄sse. 23. q. 5. c. miles. c. cū mister. c. officia. c. lex eterna ꝛ. c. q pcutit. Et vtinam huiusmodi seueritas abundaret i illis ad quos spectat alioꝝ crimīa punire. Verūm̄ hodie puniunť nō rei ꝛ male factores amore iusticie: sed illi tantuz qui lz rei sint fautores tamen non habent.

Qd non solū manu sed etiam multis alijs modis homicidiuz damnabiliter committi potest.

Capitulum. 2.

Ecundū mysteriū ꝺ homicidio aperiē dum diciť modificatio. in quo vidēdū est quot modis homicidiū cōmittitur. Et loquēdo de homicidio ,pp̄rie: dico ꝙ cōmitti pōt tripliciter. p̊ suasione. ƒo auxiliatione. 3° operatione. Primo suasiōe vel consilio. Et fm Guil. hoc itelligiť de cōsilio exhortatiōis vel approbatōis nō de cōsilio simplicis opinatōis. Sigs eni q̄renti alicui in genere an lice/ret xp̄iano clerico vel laico paganū occidere. n̄ aio psuadendi sed exponēdi qd hoc casu senti/ret responderet hoc eē licitum: nō fieret irregularis: lz ille cui taliter respōdisset paganum postea iterficeret ex cōfidentia illius rn̄sionis: licz ēt iste errasset in respōdēdo. Jnno. Vo i glo. sup. c. ad audientiā. extra de homici. dicit sic. Jntelligiť consiliuz vel mandatum dedisse in mortē alicuius: quādo suasit illud. vel roga/uit: vel mandauit: vel alias cōsuluit: vtilitatem q̄z sequereť ex homicidio ostēdendo. Secū/do cōmittiť homicidiū auxiliatōe: cū. s. qs auxiliatur occisori astando: ministrando arma: monendo: cōfortando: ꝛ huiusmodi. Vt. n. diciť Ro. i. Non solū qui faciunt: sed ēt qui cōsentiunt facientibus digni sunt morte. Tertio cō/mittiť homicidiū opatōe: ꝛ hoc multipliciter. Primo veneno aut venenosis medicinis. Sic occiderūt Alexandrū magnū Cassander Philidpus ꝛ Solla filij antipatris fm. Q. Curtiū. Dederūt nāqz in potū venenū sibi: q̊ hausto fm Justinū in media potiōe velut telo confossus ingemuit: deportatusqz ē a cōuiuio semianimis. Maliuoli aūt dicebāt eū ebrieta/te pire. Quarto itaqz die idubitata morte: sentiens tumultuātes milites: q2 rex occidebatur isidijs: pia oratione sedauit: cunctisqz dexterā porrigens eos osculat⁹ ē: sicqz defecit āno etatis sue. 30. Venenosis insup herbis atqz medicinis carnales quedā ꝛ libidinose matres filios suos adbuc i vtero latitātes perimūt. Medici aūt ꝛ aromatarij vel incuria vel negligentia vel malicia dū venenosas medicinas egrotis tribuūt: in hūc errorē ,plabunť. Taceo reliqua que dicere possem tā de mulieribus q̄z de viris: qm̄ sufficere debet eis q venenis vtunť stimulus cōscientie sue. Secūdo cōmittiť ho/micidiū ope cū maleficijs ꝛ icātatōibus. Vidi ego Janue cōbustā ꝛ affixam palo quādā scla uā: que suū dn̄m ac dominā cū his diabolicis supstitiōibus iterfecerat. 3° cōmittiť homici/diū ope pcutiendo manu. Sic Cayn iterfecit fratrē suum Abel vt diciť Gen. 4. ꝛ hoc vtiqz peccatū satis graue est atqz crudele. tū q2 ē contra p̄ceptū dei q ait Exo. 20. Non occidas. tuz q2 est contra opificiū eius q corpus ꝛ aiam mi/rabili sapientia sua vniuit. Est ēt hoc peccatuz contra corpus ,primi ꝛ sepe cōtra aiam eius: q2 dum iterficiť non ē contritus. Est contra parentes iterfecti q excitanť ꝛ cōmouenť ad odiū. Est contra rēpu. q2 homicida oēs leges: oiaqz iura spernit. Est cōtra angelū custodientē qui non paꝝ de suo custodito iterfecto dedignať. O igiť homicida ptinax ꝛ supbe. o peccator ne q̄ssime. o crudelior oi fera pessima cōtine ma/nū tuā: noli seuire i ,primos tuos. Si peccasti hactenus: age penitentiā. Si in ,pposito es occidēdi desine ab ira, ꝛ derelinque furorē: vince teipsum: ꝛ noli peccatū tā horrēdū tāqz deo ex/osum imortali cōmittere. Noui nāqz q̄z plures qui tandē leti facti sunt: eo ꝙ mutauerūt consiliū suū. Propterea dico ꝛ iterū dico. Nolite locū dare diabolo. nolite effundere sanguinē hominis: qm̄ inter cetera peccata homicidiū maximi est nocumenti. Vn̄ posito ꝙ homicida ha/beret i potestate vel destruere celum ꝛ terraz ꝛ oia que i eis sunt: dūmodo talis destructio nō veniret i dānum hominū: vel interficere hoiez maius malū cōmitteret illū interficiendo q̄z deuastando cūcta corpora celestia: ꝛ oia alia q̄ sūt in hoc mūdo. Maiorem siqdē iniuriā faceret

deo hoiem

deo hominē interficiens: q̄ꝫ qui sine hominis
dāno celū priuaret luminaribus suis: aerē vo/
lucribus: terrā arboribus: ꝛ mare aquis.

Quod omnes leges taꝫ diuine q̄ꝫ humane
acriter ꝛ grauissime damnant ac puniunt ho/
micidas. Capitulum. .3.

Ertium mysteriū aperiendū de homi
t cidio dicit̄ punitio. ¶Punit̄ siquidē ho/
micidiū grauiter triplici pena. ¶Primo
pena legali. Secūdo pena cōscientiali. 3°. pena
diuinali. ¶Primo punit̄ pena legali. Scriptū
quippe est in lege veteri Exo. 22. c. Qui ꝑcus/
serit hominē volens occidere: morte moriatur.
Idē dicit lex ciuilis .ff. ad. l. cor. de sicca. l. i. et
C. ad. l. cor. de sicca. l. is qui cū telo. Secundū
vero legē canonicā homicida est irregularis: ꝛ
nō pōt ꝓmoueri: ꝛ eijcitur iā ꝓmotus: sicut pa
tet. 50. di. c. si qs viduā. Et. 51. di. c. aliquātos
ꝛ de pe. di. 1. c. ꝑiculosa. ꝛ extra ne cleri. vl' mo.
c. sententiaꝫ sanguinis. ꝛ extra de homici. c. sic
dignū. ꝛ. c. significasti. Secūdo punit̄ homici
diuꝫ pena cōscientiali. Nā in foro penitētie ſꝫ
Ric. in. 4. homicida astringi debet ad satisfa
ciendū: ꝛ q̄ꝫuis nō possit restituere vitā: obliga
tur tñ ad restituendū alia bona pro illo damno:
cōpensata qualitate lesi: ꝛ quātitate dāni: ꝛ pos
sibilitate dānificantis. Et hanc restitutionē de
bet facere ad arbitriū bōi viri. Et ꝙ talis teneat̄
ad restitutionē patet: q꞉ quāto hō aliuꝫ plus dā
nificat: tanto magis ad restitutionē tenet̄. Bo
na autē corporis bona exteriora excedūt. Sco
tus autē in. 4. di. 15. dicit ꝙ ꝓ satisfactione ho/
micidij expedit homicide primo ꝙ exponat vi
taꝫ suā in causa iusta: vtpote cōtra ecclesie ini/
micos: vel cōtra hereticos seu alios infideles:
ꝛ hoc ordinādo laboreꝫ ꝛ periculū suū in satisfa
ctionē illius quē ipse occidit: vt si cui nō potest
in corporalibus satisfacere: satisfaciat in spūali
bus bonis. Secūdo si p̄dicti casus nō occurrāt
totā vitā suā in oratione ꝛ penitentia debet or
dinare ad illius subleuationē quē ipse occidit.
Tertio quoqꝫ si interfectus alios sustentabat
scilicet patrē vel matrē aut alios sibi ꝓpinquos
seu pauperes: obligat̄ talis interfector omnib⁹
illis ad tantā restitutionē: quantā illis abstulit
ꝑ interfectionē illius. Sed ego puto Scotū oīa
supradicta intellexisse de quadā cōgruitate: nō
necessitate: ꝛ p̄cipue primū. s. de exponēda vita
pro anima interfecti. Quod si ipse intelligi vo
luit de necessitate expedire. Ego salua reueren
tia sua id nō credo neqꝫ teneo. Quoniā vt inqt
Hieronymus ad damasuꝫ papā. Lex iusticie
tenax clemētiā nō habebat: sed quicūqꝫ adulter
fraudator homicida: ꝛ vt breuiter dicam quali
cunqꝫ mortali crimine detinebat̄: nulla venia
penitentie laxabat̄ a crimine: oculuꝫ pro oculo:
dentē pro dente: animā pro aīa iubebat̄ exol/
uere. Sed misit deus filiū suū natū ex muliere
factū sub lege: q austeritatē legis euangelij gra
tia temperauit. hec ille. Et ꝓpterea mihi videt̄
ꝙ occisori penitenti satisfaciat quelibet alia satis
factio sibi iposita ad arbitriū discreti cōfessoris
absqꝫ hoc ꝙ vitā suā exponat periculo mortis:
q꞉ talis obligatio satis esset dura atqꝫ ꝑiculosa.
Induceret nāqꝫ quoslibet homicidas in despa
tioneꝫ: ꝛ deus benign⁹ desperationē maxime
odit q꞉ vt ait Hiero. ad Rusticū monachum.
Nihil sic offendit deū sicut cor ipenitens. So
luꝫ desperationis crimē est qd' veniā cōsequi nō
pōt. Tertio punit̄ homicidiū pena diuinali.
Est vtiqꝫ sepissime deus homicidaꝝ seuissim⁹
vltor ꝛ robustissimus ꝑsecutor: cuius iudicio
fit vt homicide ferientes gladio: gladio feriant̄.
Et omissis q̄ in scripturis habent̄ ꝛ notissima
sunt. ¶Patet etiā hoc in exēplis gentiliū. Cru/
delis ꝛ homicida Cirus ſm Iustinū ¶Pauluꝫ
Horosiuꝫ in bello occisus fuit: eiusqꝫ caput in
vtrē hūano sanguie plenū missum ē. Crudelis
ꝛ homicida Nero: vt diximus in ſmone de an
tixp̄o: interfecit semeipsuꝫ. Domitian⁹ ſm eu/
tropiū ꝛ Horosiū q senatores nobilissimos oc
cidit: multos etiā cōsobrinos suos: a cubicula/
rijs suis occisus est anno etatis sue. 45. Hāni
bal carthaginēsis: q ex crudelitate captiuos ro
manos onerib⁹ ꝛ itinere fessos: vt dicit Vale/
rius sub rubrica de crudelitate: succisa p̄ria ꝑte
pedū relinq̄bat q̊sdāqꝫ fratres ꝛ ꝓpinquos fer
rovsqꝫ ad mortē decertare cogebat: veneno se
extinxit. Nā fugerat post cartaginā deuictā ad
Antiochū regē: ad quē a senatu Romano mis
si fuere legati q regē ad pacē cogerent. Hāni/
balēqꝫ deposcerēt: ꝛ cū Hānibal de fuga atqꝫ
salute oīo desperasset: veneno hausto ꝙ more
regio sub gēma ferebat̄ inclusum obijt: sicqꝫ ab
his q ad eū cōprehendēdū missi fuerāt exani/
mis est inuentus ſm Eutropiū. De interfecto
ribus etiā Cesaris sic scribit Suetonius. Nul
lus fere triēnio supuixit: nullusqꝫ naturali mor
te obijt. Nā pars naufragio: pars p̄lio defun
cta ē. Quidā se illo pugione quo Cesarē vulne
rauerat occiderūt. Diebus etiā nostris mul
ta nobis exempla mōstrata sūt. Ex quib⁹ vnū

tur atq3 dicebat. O anima delicata. o aia insignis & nobilis: ꝓpter te sum fact⁹ homo: pp te sum carne vestitus: ꝓpter te fero quoscūq3 labores: ꝓpter te deniq3 affixus in cruce pēdo. Quare h christus subdit illud Treñ. 3. Recordare paupertatis & transgressionis. i. afflictionis mee: potatōis fellis & absinthij. O ferrea mēs cur nō audis vocē amorosi iesu. Cur illū non inspicis: & pro suo amore ac cōmodo tuo vitia & peccata deponis. Cur sacramentū eius in memoriā ipsi⁹ vt debes nō accipis. Cur nō cōpateris dolorib⁹ cruciatib⁹ & afflictionibus eius. Quibus omnib⁹ grauior est ingratitudo tua. Audi ipsu3 o peccator: audi inquā: audi de cruce ad te clamantē & dicentē secundū Bernar. Vide homo q̄ pro te patior: vide penas qbus afficior: vide clauos qbus cōfodior: nō est dolor sicut quo crucior: cū sit tantus dolor exterior intus est tamē dolor grauior: tā ingratū dum te experior. Ad hanc ergo ingratitudinē euitādam facit cōmunio altissimi sacramēti: quod vt predictū ē signū ē memoratiuū dñice passionis

Secūdo obligātur homines ad cōmunione3 ratione ꝑceptionis. Precepit nāq3 sancta mr ecclesia fidelib⁹ cūctis vt cōmunionē suscipiāt De hoc autē pro varietate tempoꝝ varia facta sunt statuta. In ecclesia siquidē primitiua du3 sanguis xp̄i recens feruebat in corde credētiū cōicabāt oēs quottidie: vt p3 Act. 2. c. & de ɔse. di. 2. c. pacta. Lapsu vo tp̄is vsus cōionis deductus ē ad dies dñicos. Et de h dixit Aug⁹ de cōse. di. 2. c. quottidie. Quottidie eukaristie cōmunionē accipe nec laudo nec vitupo. Omnib⁹ tū dieb⁹ dñicis cōmunicādū hortor. Succedēte vo tpe statutū fuit vt ter in anno hoies cōmunicarēt: videlicet in pasca dñi: natali: & pēte. vt expresse p3 de cōse. di. 2. c. & si nō frequētius. & c. seculares. Notandū tamē q2 qđ dicit de cōse. di. 2. c. in cena dñi. s. ꝙ cōmunicādum erat in die cene: intelligit de cōsilio nō de precepto. Tempore vero in quo charitas refriguit ecclesia obligauit laicos ad cōmunionē tantu3 semel in anno: sicut patet extra. de pe. & re. i. c. omnis vtriusq3 serus. Et tū tāta ē i multis nequitia maleq3 volūtatis obduratio: ꝙ nō solum nō cōmunicant semel in anno: vez etiā sine cōmunione p ānos & annos pdurant. 3° obligātur ad cōmunionē ratione cōminationis. Dicit enī3 xp̄s cōminans Joh. 6. c. Nisi māducaueritis carnē filij hominis: & biberitis eius sanguinē nō habebitis vitam in vobis.

Quod excusant a peccato qui nō cōmunicāt semel in anno propter punitionē vel defectum & de his qui indispositi sunt.

Capitulum secundum.

SEcundū mysteriū declarandū de communione dicitur exclusio. Excludunt etenim a cōmunione nōnulli q cōicare nō debent iuxta statutū ecclesie prefatū. s. semel in anno ꝓpter tria. Primo ꝓpter punitionem Secundo ꝓpter defectionē. Tertio ꝓpter indispositionē. Primo ꝓpter punitionē. Nam nōnullis interdicta est cōmunio semel in anno licet cōtriti sint & cōfessi ꝓpter punitionē ꝑcedētium peccatoꝝ. Vnde. 33. q. 2. c. latorē. dicitur de patricida aut matricida: ꝙ nō d3 cōmunicare vsq3 ad tres ānos. Et vt dic Ric. i. 4. Nulli notorio & manifesto ac infami peccatori cū ad penitentiā reuertitur: ē statim eukaristia ministranda: tū ꝓpter reuerentiā sacramēti: tū vt ꝓbetur cōuersio vera vel ficta: tū ne alij pusilli scādalizentur. Posset tū cōtrariū fieri vbi articulus pietatis vel necessitatis aliqn aliter fieri suaderet: puta q2 esset tā feruida penitentia: cōpunctio & lachrymaꝝ abundātia: ꝙ etiā alios ad deuotionē ꝓuocaret: vel mortis periculū iminēret. Nā in extremo vite nulli penitenti ē eukaristia denegāda: vt ꝓbat. di. 50. c. penitens. et 26. q. 6. c. si p̄sbyter. & c. cognouim⁹. & de elec. in. c. l3. Secūda ratio qre aliq excludunt a cōmunione dicit defectiua: siue defectionis: quādo. s. aliqs deficit sensu aut rōne fatuitatis aut ratione etatis. De etate aūt in qua quis ad cōmunionē sit inducēdus. dicit Alex. in. 4. summe ꝙ standū est arbitrio boni viri: qui potissime cōsiderare habet an ille qui cōmunicare d3 tantā habeat fidē & discretione3 vt distinguere sciat inter sacramentū in quo realiter cōtinetur xp̄s: & materialē panem seu vinū. Tertia ratio quare aliqui excluduntur a cōmunione dicitur indispositionis: q2 non sunt dispositi cū firmo proposito a vitijs abstinere: qui vt dicetur i tertio mysterio si sic cōmunicauerint peccant. Et rursus si nō cōicauerint semel in anno: a peccato nō sunt imunes. Et si dicatur ꝙ nō videtur peccare q cōionē omittit q2 se ad illā indispositū videt: cū h accedat ad sacramēti reuerētiā. Rñdeo & dico ꝙ nō peccat ꝓpter reuerentiā sacri sed ꝓpter indispositionem suam: eo ꝙ quilibet peccator tenet disponere se ad correctionem: et emēdationē. Ex quo dicit Alex. in. 2. summe ꝙ quando peccator cogitat de sua mala vita:

⁊ excitatur intriſecus a dei gratia gratis data ⁊
extriſecus a ṽbis ſcripture: a voce p̄dicatorum
ab exẽplis bonorũ viroꝝ: vt peccata deponat:
ſi i tali actu non agit opam vt conterat̃: de no/
uo mortaliter peccat: peccato. ſ. negligẽtie: ad
quod ſequunt̃ alia peccata. ſ. contẽptus diuine
gratie: obduratio cordis: ⁊ ipenitentia. Jccir/
co friuola ẽ atq̄ꝫ piculoſa excuſatio illiꝰ q̄ dicit
cõicare nolo qꝛ non ſum diſpoſitus peccata re/
linquere. Nã lꝫ non ſit cũ pc̃to cõicandũ: tam̃
a peccato ẽ abſtinẽdũ. O quot detinet illaq̃atoſ
diabolus. o quot ſunt fornicatoreſ. adulteri. ſo
domite. vſurarij. ⁊ ſimiles: q̄ nullã in ſuo cor/
de mentionez faciunt de emẽdatione ſua. O
iſẽſati. o reprobi. o maligni inimici creatoriſ ve
ſtri dei. o damnãdi cruciatibuſ eternis: cur du
ritiã veſtrã voluntatẽq̄ꝫ in malo ꝑſeuerantem
nõ iſpicitis. Flete ſuꝑ voſmetipſos. Flete in/
quã: qꝛ breui ꝓ dilectione momentanea luctis
penas eternas. Heu heu quanta crudelitas:
quãta ipietas: quanta feralitas non ꝯpati pro/
prio piculo: ꝓprio dãno atq̄ꝫ iacture. O luxu/
rioſi domate veſtrã libidinẽ. O auari refrena
te veſtrã cupiditatẽ. O ſuꝑbi deponite iras rã
cores ⁊ odia: ⁊ nolite fugere: nolite contẽnere
xp̄m deũ. Ipſe eſt q̄ ad nos venit. Ipſe nobiſ
offert ſeipſum in ſacr̃o altaris. Sed dicet aliq̄ſ
Ecq̄s ſcire põt ſi ſine peccato ⁊ mũdus ſit. In
q̄t eni ſapies Eccleſiaſtices. 9. Nemo ſcit vtꝝ
odio vel amore dignus ſit. Et Dauid in p̊s.
Delicta q̄s itelligit. Cui ego rñdeo q̄ etſi cer
titudinaliter de cõi lege nullus ſe ſciat eẽ in cha
ritate: tamẽ per cõiecturas ⁊ ſigna põt vnuſq̄ſ
q̄ꝫ id credere atq̄ꝫ tenere. Sunt autez he conie
cture: dolor de peccatis cõmiſſis: propoſitum
ab illis i poſterũ abſtinẽdi: humilis ⁊ diligens
cõfeſſio: prõpta ſatiſfactio: ad bonũ operanduz
expedita volũtas. Verũtñ vt predictũ eſt ſiq̄s
oino ſe ad hoc indiſpoſitũ viderit: a ſacra com
munione omnino abſtineat.

De tribus cõditionibus que precipue obſ
uari debent ab his qui ſanctiſſimum ſacramen
tũ deuote ſumere volunt   Capitulum. 3.

t Ertiũ myſteriũ declarañdũ de cõione
dicit̃ cõditio. Cõicare ſiquidẽ volen/
tes debẽt corpus xp̄i cũ deuotiõe fide
ac reuerẽtia ſuſciꝑe: q̄bus neceſſaria ſunt ma/
xime tria. Primũ ẽ mundicia. Secũdũ diligẽ
tia. Tertiũ reuerẽtia. Primuz quod cõicãti
bus ẽ neceſſariũ dicit̃ mũditia: que ẽ triplex.
Prima ẽ mũditia mentalis: vt. ſ. mens mun
dã ſit ab oi ꝓpoſito malo ⁊ ab oi actu cuiuſcuñ
q̄ꝫ pc̃i ũ mortali mortalis. Et de hac dicit ap̄ſ
.i. Cor. xi. c. Probet aũt ſeip̄m hõ: ⁊ ſic d̃ pa
ne illo edat: ⁊ de calice bibat. Qui eniz mãdu
cat ⁊ bibit indigne: iudiciũ ſibi manducat ⁊ bi
bit. Notãdũ tamẽ q̄ poteſt quis dici indignus
iſto ſacramẽto dupliciter. Aut rõne ꝓprie iniq
tatis: ⁊ ſic ẽ indignus ois exiſtiſtẽs i pc̃to mor
tali. Aut rõne ꝓprie paruitatis ⁊ ifirmitatis: ⁊
ſic q̄libet ẽt quantũcũq̄ꝫ ſanctus indignus eſt.
Propterea ois cõicans dicit. Dñe nõ ſuz di
gnus. Sed illi q̄ ꝓpter ſuam ipietatẽ ⁊ malitiã
indigni ſunt iudiciũ ſibi manducãt ⁊ bibunt:
dũ ſanctiſſimũ ſacramẽtũ ſuſcipiũt. O ſacerdo/
tes. o religioſi eucharistiã frequẽtantes nota/
te verba: ſignate myſteria. Veh mũdo a ſcãda
lis. Ecquis enumerat quot ſũt q̄ polluto ore p̄
ſumunt accipe corpus xp̄i. Verũtamẽ circa h̃
dubiũ orit̃: vtrũ peccet ſacerdos dans euchari
ſtiam illi quẽ ſcit eẽ in peccato mortali. Et re/
ſpondet Ric. in. 4. q̄ talis peccator aut nõ pe
tit euchariſtiã ſibi dari. ⁊ tunc ſacerdos dando
peccaret. Aut petit: ⁊ tunc diſtiguo: qꝛ aut ſuũ
peccatũ ẽ occultum: aut manifeſtũ. Si maniſe
ſtũ: tunc ſacerdos dãdo ſibi euchariſtiã pecca/
ret: qꝛ legitimã contra ipſum hꝫ exceptionem:
quã ſibi publice obiicer̃ põt. Et accipio hic ma
nifeſtũ non ꝓ oi eo q̄d ꝓbari põt: q̄d magis ꝓ
prie dicit̃ manifeſtabile q̄ꝫ manifeſtũ. Vñ ſi ſa
cerdos ſciret ꝑrochianũ ſuum eẽ i crimine: q̄d
legitime cõtra eũ poſſet ꝓbare: ita q̄ illud crim̃
neſcirent cũ ipſo niſi duo vel tres teſtes ꝑ quos
hoc ꝓbare poſſꝫ: nõ ꝓpter hoc deberet euchari
ſtiã negare illi i publico petenti: qꝛ iã inferret ſi
bi penã ante criminis ꝓbationẽ: q̄d fieri non
dꝫ: vt ponit̃. 11. q. 3. in. c. coꝝ. Sed accipio h̃
manifeſtũ ꝓ notorio. Eſt aũt peccatũ notoriuz
vel ꝑ ſniam vel per cõfeſſionẽ factã in iudicio:
aut euidentiã rei: que tergiuerſatione aliqua ce
lari nõ põt. extra de coha. cle. ⁊ mu. c. vltimo.
Si aũt peccatũ ſuum ẽ occultũ. Aut petit i oc/
culto: ⁊ tunc ſacerdos ſibi dãdo peccaret qꝛ hꝫ
contra eum legitimã exceptionẽ: quã ſibi in oc
culto obiicere põt: ⁊ ipſum dꝫ monere ne petat
in publico: vt habet̃ de cõſe. di. 2. c. nõ ꝓhibe/
at. Aut petit in publico: ⁊ tũc ẽ diſtinguenduz:
qꝛ aut ẽ de aliena ꝑrochia: ⁊ tunc peccaret ſibi
dando. Aut ẽ de ꝑrochia ſua: ⁊ i tali caſu ſacer/
dos tenet̃ ſibi dare: qꝛ cõtra eũ nõ hꝫ legitimaz
exceptionẽ: quã ei in publico obiicere poſſit. ex
tra de offi. iudi. ordi. c. ſi ſacerdos. Sic xp̄us

cõicauit Judã quẽ sciebat ꝓditorẽ: ne peccatũ
eius occultũ panderet: vt dicit. i. q. i. c. xp̃s. ⁊
7. q. i. c. aduersitas. Illi ergo q cũ pctõ morta
li cõicare p̃sumũt: Jude similes efficiunt. Se
cunda mũdicia necessaria cõicare volẽtibꝰ dici
tur cõfessionalis. Debet nãqꝫ qs ante sacramẽ
ti susceptionẽ mũdare se per cõfessionem factã
sacerdoti. Sed hic dubitare ꝯtingit. vtrũ con/
tritus non cõfessus peccet mortaliter cõicãdo.
Et rñdet Ric. ꝙ distinguendũ ẽ: qr aut talis
hꝫ copiam confessoris idonei: ⁊ tempus suffi
ciens ad cõfitendum: ⁊ loquelam liberam: aut
non. Primo suscipiendo hoc sacramẽtũ mor/
taliter peccat: qr ad hoc ꝙ homo sit dignus hoc
sacramẽtũ suscipe: reqritur ꝙ recõciliet deo ⁊
ecclesie: que recõciliatio ẽ ꝑ cõfessionẽ ⁊ abso
lutionẽ. Secũdo modo subdistinguendũ est:
qr aut iminet scandalũ ꝑsone sue: aut cõis: hoc
est populi: aut qr iam incepit sacrũ mysterium
si sacerdos est: ⁊ in quolibet istoꝝ casuũ licitũ ẽ
cõicare cũ ꝓposito cõfitendi. Si tñ nõ adest ali
qs p̃dictorũ casuũ tenet expectare quousqꝫ ha/
beat copiã cõfessoris. ¶ Tertia mũditia q̃ reqri
tur i volẽtibus cõicare dicit corporal'. Pro cu
ius itelligentia notandũ s̃m Boñ. ⁊ Ric. i. 4
di. 9. ꝙ alia est imundicia corꝑalis que ẽ cõiũ/
cta spũali: sicut pollutio ꝓueniẽs ex crapula: vl'
ex turpibus cogitationibus p̃cedentibus: ⁊ cũ
hac nõ lꝫ ad sacramẽtũ accedere. Alia ẽ imun/
ditia pure corꝑalis nullũ horrorẽ imũdicie i aĩa
generãs: vt imũditia in pede: ⁊ hec nõ ipedit.
Unde pollutio ꝓueniens ex ifirmitate: vel de
bilitate nature nõ ipedit vsum sacramẽti: licet
laudabile sit ob reuerẽtiam abstinere. Similit
imũditia mẽstruoꝝ nõ ꝓhibet mulierẽ cõicare
qr ẽ imũdicia pure naturalis. Simile põt dici
de illa ifirmitate que Leuitici. 15. vocat fluxꝰ
seminis. Et si diceret ꝙ tales i veteri lege re/
putabant imũdi: ⁊ arcebant ab ingressu i tem/
plũ: ⁊ ab esu agni. Rñdent prefati doc. ꝙ istd
non tenet hodie: qr lex data ẽ in onus ⁊ i figu/
ra: ⁊ per illas imũdicias significabant imundi
tie spũales. Dicit tamẽ Boñ. ꝙ deus diligit
mũdiciã corporalẽ que excitat deuotionẽ men
tis: ⁊ abhominat imũditiã corporalẽ: que ẽ via
ad irreuerẽtiã mentis. vnde q imũdis mani/
bus tractaret corpus xp̃i propter irreuerẽtiaꝫ
sacramẽti nõ eẽt imunis a peccato. ¶ Secũduꝫ
principale qd requirit ⁊ ẽ necessariũ cõicantibꝰ
dicit diligentia: que adhuc triplex eẽ põt. Pri
ma ẽ diligentia examinatõis. Debet quidẽ q̃li

bet q vult cõicare exaĩare diligenter seipsum:
vt cõfiteat de oĩbus peccatis mortalibus de q/
bꝰ memor eẽ põt: qm̃ si qs omisisset cõfiteri ali
qd peccatũ mortale ꝓpter suã voluntariã negli
gentiã: lꝫ ꝑsuaderet sibi ꝙ ꝓpter cõfessionem
alioꝝ eẽt mundus: cõicando peccaret mortalit
⁊ si qs facta diligentia sua nõ recordaret nisi d
vno peccato: ⁊ de illo dũtaxat cõfiteret i ꝑticu/
lari: ⁊ de oblitis in generali cõicando grãꝫ xp̃i
obtineret s̃m Scotum i. 4. di. 9. Jmmo mul/
totiẽs oblita peccata ꝟtute sacramẽti ad memo
riã reducunt. Et tũc tenet homo post susceptũ
corpus xp̃i q̃ꝫcitius põt cõfiteri de illis i spãli:
quod ẽt tactũ est a nobis: dũ diximus de reite/
ratione cõfessionis. Secũda diligentia ẽ fer/
uentis oratõis. Debẽt vtiqꝫ q cõicare habent
per aliquod spaciũ ante orare feruẽter. Ter
tia diligẽtia ẽ pie meditationis. Debent ẽt pie
meditari ⁊ contẽplari clementiam ⁊ amorẽ do
mini nostri iesu xp̃i qui nobiscum eẽ dignat in
venerabili sacramẽto. Tertium quod ẽ neces
sariũ cõicantibus dicit reuerẽtia. Debent nan
qꝫ corpus christi sumere cũ reuerẽtia ⁊ honore
genuflexi videlicet ⁊ pectora sua tundẽtes. di.
Cẽturionis verba Math. 8. Dñe nõ sum di
gnus ⁊c̃. Et de hoc deuotissimũ est exẽpluꝫ il/
lud: menteqꝫ sollicita speculandũ: quod de bea
to Hiero. Eusebius in eius transitu narrat.
Scribit eni sic. Quidã frater ad locũ accedens
sanctissimũ corpus iesu christi secuꝫ tulit: quod
vbi Hiero. vir dñi videre potuit: nobis ei au
xiliantibus ꝓstrauit se in terrã pronus ⁊ vo
ce ⁊ lachrymis quãtũ poterat clamabat. d. Do
mine quis ego sum vt sim dignus ꝙ sub tectũ
meũ intres. Meruit hoc peccator homo. Cer
te dñe non sum dignus. Nũqd ego melior suꝫ
q̃ꝫ oẽs patres mei. Tu Moysi noluisti vno
ictu oculi te mõstrare. Cur nunc tm̃ te humili/
as: ⁊ patiaris ad hoĩem descendere publicanũ
⁊ peccatorẽ. Cũqꝫ proximus eẽt sacerdos: eri
gens se vir religiosus genibꝰ flexis cũ cunctis
tenẽtibus magnis lachrymis ⁊ suspirijs: ⁊ q̃ꝫ
pluries ꝑcutiens pectus suũ dixit. Tu es dñs
meus ⁊ deus meus q pro me passus es: an for
te alius. Certe tu es ille: qui cũ deus esses solꝰ
ante tp̃a ⁊ sine pricipio genitus a deo patre eter
na ⁊ inuestigabili generatõe: q cum ipso patre ⁊
spiritu sancto vnus deus es ꝑmanens illd qd
eras ⁊ es. Jntra vnius puelle corpusculum te
clausisti factus homo. Tu nempe es ille quem
in Jordane baptizante Joanne vox subito p/

terna celitus intonuit. Hic inquiens est filius
meus dilectus: in quo mihi bene complacui:
ipsum audite. Et spiritus sanctus in te in colū
bę specie descendēs te esse vnum cū patre ꝛ idē
in substantia declarauit. Tu bone iesu ꝓ me
crucis tam grandis in tuo isto quod cerno pn̄s
corpore supertulisti supplicium: vt mortē quaꝫ
meis incurreram flagitijs interimeres: ꝛ ani/
mas antiquorū quas dudum diabolica neqtia
infernalibus mansionibus detinebat recupa/
res: ꝛ totam humanam naturā: que corruerat
in mortē perpetuam: tuo cuꝫ ipsa pacificato pa
tre: ad vitaꝫ interminabileꝫ reuocares. Tu es
vita vitalis ꝛ amabilis: atqꝫ iucunda. Multaqꝫ
alia addidit verba mysterijs deuotissimis plēa
quibus finitis vir domini gloriosus sacramen
tum suscipiens ad terram supinus redijt. Dei
de manus in modum crucis supra pectus te/
nens Symeonis ꝓphete vaticinium decāta/
uit. Quo finito appente luce quadam mirabili
ex hac vita migrauit. Elaboremus itaqꝫ oēs:
vt cū omni deuotione qua possumus sacramē
tum hoc frequentemus: vt sic mereamur i hoc
seculo participes fieri diuine gratie: ꝛ in futu/
ro sempiterne glorie: in qua videbimus deum
sicuti est: qui viuit ꝛ regnat per omnia secula se
culorum. Amen.

Dominica oliuarum in mane. de contem
ptu mundi: ad quem nos xp̄s rex regum indu
xit verbo pīter ꝛ exemplo. Sermo. .62.

Ecce rex tuus venit ti/
bi mansuetus
sedens super asinā. Scribunt
hec verba Math. 21.c. ꝛ in
euāgelio hodierno. Inuigilā/
dum ē accuratissime ab oibus
nobis: ne decipiamur a blāditijs ꝓditoris mū
di. Allicit eqdem nos apparenti suauitate: dul
ciqꝫ armonia bonorū tpalium. Cui si p̄bueri/
mus aures mentis imemores facti glorie cele
stis: ruemus in pelagus vastissimū inferni te/
nebrosi: sicut illi qui syrenarū cantus nō curāt
euitare. De qbus sic dicit Hiero. ad matrem
ꝛ filiam in galijs cōmorantes. Narrant genti
lium fabule cātibus syrenarum nautas in saxa
precipites. ꝛ ad Orphei citharā arbores be/
stiasqꝫ: vt silicū dura mollita. Hinc ꝛ Hiero.
i prologo Josue dicit. Nos ad patriam festi/
nātes mortiferos syrenarum cantus surda de
bemus aure ptransire. Propterea saluator no
ster in oi vita sua vbo pīter ꝛ exemplo contē
nere mundū nos docuit. Pro cuius cōtēptu
hac die mansuetus ꝛ humilis sedere voluit su
per asinam. Et qm̄ rarissimi sunt qui eius exē
plum sequātur: pluresqꝫ inueniunt dilectores
q̄ꝫ contēptores mundi. Iccirco in presenti ser
mone de mundi cōtēptu dicemus: notabimus
qꝫ tres principales rōnes quare sit cōtēnēdus
Prima rō dicit diuine ordinationis.
Secunda finalis consūmationis.
Tertia maligne conditionis.

Quod mundus contēnendus est: eo ꝙ deus
ita ordinauit: ꝛ ꝙ causa productiua mundi ꝛ tē
pore ac vnitate. Capitulum. .i.

Prima rō quare cōtēnēdus ē mūdus
dicit diuine ordinationis. Ordinauit
eni deus vt hō diligeret ipsum deum
sūmum bonū: non āt mundum. Vñ magister
sen. i. di. secundi li. ait. Fecit deus rōnalē crea
turā vt sūmū bonū intelligeret: itelligēdo ama
ret: amando possideret: possidendo frueretur.
Sed pro huius ptis pleniore itelligētia tria sūt
de mūdo declaranda. Primū dicitur cālitas.
Secūdū tpalitas. Tertiū vnitas. Primū de
clarandū dicit causalitas. vtrū. s. cā efficiēs ꝓ/
ductiua mūdi fuerit ipse deus. Et circa hoc sūt
tres opiniones. Prima phoꝝ. q nesciētes in
telligere quō aliqd fieret ex nihilo: sunt multa
falsa de mundo locuti: sicut patet de Democri
to ꝛ Epicuro. q vt lactantius ait. i. di. insti. di
xerunt oia fortuitu eē facta. Cōtra quos licet
alij phi dixerint mūdū eē factum: ut pꝫ p̊ de ce
lo ꝛ mūdo. ꝛ 8o methaurorū. tamē errauerūt
aliq asserentes illū factū esse a deo de sui essen/
tia. Sed hec positio sequentibus phis appuit
iprobabilis: ꝙ dei essentia nobilissima ꝛ oino i
uariabilis fieret corporaliū ꝛ variabiliū mate/
ria: que de se est iperfecta: nisi pficiat per for/
mā. Anaxagore aūt opinio fuit vt dicit Ar. i.
phicorū. ꝛ. 2. de aia. ꝛ in. i. de generatione ꝙ
mūdus erat factus ex pricipijs existētibus. s.
materia ꝛ forma. Sed forme latebāt in mate/
ria anteq̄ꝫ itellectus illas distingueret. Plato
nici vo posuerūt mundū ex principijs existen
tibus materia ꝛ forma: sed materiā posuerunt
p se: ꝛ formas sepatas. Thales milesius vt re
fert Lactantius. li. i. di. insti. dixit deū ex aqua
cuncta formasse. Vnde materiam rerum posu
it in humore: ꝛ principiū cāmqꝫ nascendi con
stituit in deo. Omitto qd senserit Crisippus:
qd Cleantis: qd Zeno: qd Empedocles ꝛ cete
ri q ideo errauerūt: qꝛ nescierunt contemplari

oipotentiam

omnipotentiam dei: que ex nihilo pōt facere
aliqd. Unde ex nihilo creauit angelos: ex ni/
hilo materiā primā: ex nihilo creat animas no
stras. Propterea dicit magister di. i2. secūdi.
li. Creare est ex nihilo aliquid facere. Hoc au
tem nos intelligimus ex reuelatione dei facta
Moysi eximio ꝓpharum. q in prin. Geñ. ita
scripsit. In principio creauit deus. i. ex nihilo
produxit ꝑm glo. celum ꝛ terrram. Ex quo ꝯ
phis dicimus illud Lactantij in. i. diui. insti.
Omissis terrenis hꝰ phie auctoritatibus ni/
hil certi asserentibus: aggrediamur viam rectā
quos equidem si putarem satis idoneos ad be
ne viuendum duces esse: ꝛ ipse sequerer ꝛ ali
os vt sequerentur hortarer. Sed cum magna
inter se concertatione dissideant: secumqꝫ ipsi
plerunqꝫ discordent: apparet eorum iter ne/
quaqꝫ esse directum. Siquidem sibi quiqꝫ vt ē
libitum proprias vias impresserunt: confusio
nēqꝫ maximam inquirentibus veritatem reli/
querunt. Nobis autem qui sacramentum reli
gionis accepimus cum sit veritas reuelata di
uinitus omnes vtriusqꝫ sexus sine vllo discri/
mine ad celeste pabulum conuocamus. hec il/
le. Sileant ergo phi ꝛ erroribus suis circa pro
ductionem mundi imponant iam finem. Se
cūda opinio est hereticorum. Nam manichei
vt cōmemorat Aug. in li. de natura bōi. Po
nentes duo principia. vnum. s. deum oīum in
uisibilium. Aliud diabolum oīum visibilium:
dixerunt mundū istum visibilem factum fuisse
atqꝫ productum a diabolo tenebrarum princi/
pe. Hanc autem heresim ꝑditissimam conant
ipsi ꝓbare auctoritate. rōne. ꝛ exemplo. Aucto
ritate contendunt ꝓbare. d. ꝙ diabolus in scri
pturis vocat princeps ꝛ deus mundi huius.
Unde Jo. i2. xp̄s ait. Nunc iudicium ē mun
di: nunc princeps mundi huiꝰ eijcet foras: Et
Jo. i3. Uenit enim princeps huius mundi: ꝛ
i me non hꝫ qcq̄. Et ꝯ se Jo. i9. Pilato dixit
Regnum meū nō est de hoc mūdo. 2° arguūt
manichei rōne sic. Nullum malum ē a deo: qꝛ
vt hr̄ Geñ. i. Uidit deus cūcta que fecerat: ꝛ
erant valde bona. Et Dioꝰ. in li. de di. no. ait
A sūmo bono non egredit nisi sūmum bonū:
sed mundus est malus ergo nō est a deo. Qꝺ
autem sit malus pꝫ: qꝛ si eēt bonus eēt diligē/
dus: qꝛ ꝑm Dionysium vbi. s. Bonū ē natu/
raliter diligibile: sed oīs predicat mūdū fore cō
temnendum. Unde Jo. i. cano. 2. c. ait. Nolite
diligere mundū: neqꝫ ea que in mūdo sunt: qꝛ
siquis diligit mundū non ē charitas patris in
eo. Et Jac. 4. scribit. Adulteri an nescitis qꝛ
amicitia huius mūdi inimicitia est deo. Quicū
qꝫ ergo voluerit amicus huius seculi eē: inimi
cus dei constituet. Et Jo. 7. de mundo xp̄s di
xit. Non potest mundus odisse vos: me autē
odit: quia testimoniū ꝑhibeo de illo: quia ope
ra eius mala sunt. 3° superinducunt manichei
ad suum errorem confirmandum exemplum.
qꝺ Math. recitat. 4. c. qn̄ ostēdit diabolus xp̄o
oīa regna mundi promittens se ea illi daturū
si cadēs adorasset eum: ergo videt ꝙ ip̄e erat
dn̄s mundi. Sed certe mentiunt manichei ꝛ
scripturas corrumpunt: distrahuntqꝫ a verita/
te sensus. Qm̄ vt ait magister historiarū scho/
lasticarū in principio Geñ. Et Alex. in. 2. su/
me. ꝛ Boñ. ꝛ Ric. di. i. secundi li. Mūdus i
scriptura multipliciter accipi cōsueuit. Nā aliqn̄
accipit ꝓ deo: aliqn̄ ꝓ oī creatura seu oī creata
nā: aliquando pro ipso homine: aliquando pro
vita presenti: aliquando pro vitiosa vita malo/
rum. Probat hec acceptio multiplex satis cla/
re. Nam Jo. i. dicit de verbo dei. In mundo
erat. i. in patre. ꝑm Aug. Et mundus per ip̄m
factus est. i. oē qꝺ reperitur siue in celo siue i ter
ra. Et mūdus. i. homo: eū. s. verbū incarnatū
non cognouit: qꝺ dictū refert ad iudeos. Qꝺ
ēt homo itelligat nomine mūdi: pꝫ per illud qꝺ
dicit Jo. 3. Sic deus dilexit mundum vt filiū
suum vnigenitum daret vt oīs qui credit in il
lum non pereat: sed habeat vitam eternā. Qꝺ
ēt mundus accipiatur pro vita presenti patet i
Ubis xp̄i. d. Joā. i9. Exiui a patre ꝛ veni in
mundum: iterum relinquo mundum ꝛ vado
ad patrem. Qꝺ ēt mundus accipiat pro vita
malorum ꝛ iniquorum hominū colligit ex U/
bis xp̄i Jo. i5. discipulis. d. Quia de mundo
non estis: sed ego elegi vos de mundo: ꝓpte/
rea odit vos mundus. Diabolus itaqꝫ dicitur
princeps mundi non ꝙ ab ipso mundus crea/
tus sit: sed quia est oīum malorum caput. ꝑm il
lud Grego. i9. moral. Caput iniquorꝝ diabo/
lus est. Et hoc modo mūdus dicit malus: ꝛ me
rito odiēdus atqꝫ spernendus. Explicauit hoc
ipsum Joānes cū subdidit in auctoritate p̄al/
legata. Nolite diligere mundū ꝛc̄. Q ē qꝺ est i
mundo concupiscentia carnis est: ꝛ concupiscē
tia oculorū: ꝛ superbia vite. Dicitur itaqꝫ dia
bolus princeps malorum ratione pretacta. Et
a Paulo vocatur deus huius seculi nuncupa
tiue: sicut ab eodē Phi. 3. gulosorum venter

dicitur deus. Et per hec dicta satis sufficienter responsuz ē ad auctoritates: ac rationē quas manicheus induxerat. Ad exemplū vero dicimꝰ ꝙ diabolꝰ qñ ꝓmittebat xp̄o: mēdaciter loq̄bat̄ Voluisset vtiqz decipere eū mēdacio suo: sicut decepit in paradiso terrestri primos homines: ⁊ quotidie decipit sibi credentes. Propterea Joh. 8. christus de ipso dixit. In veritate non stetit: quia veritas nō est in eo. Cū loquit̄ mendaciū ex proprijs loquitur q2 mendax ē ⁊ pater eius. Stent ergo confusi manichei cuz diabolo patre suo: ⁊ de mundi productione amplius nō loquātur. Tertia est opinio vera sanctoꝝ ꝙ mundus est in esse productus a deo: quā ecclesia in symbolo apostoloꝝ p̄dicat. s. Creatorez celi ⁊ terre. Et in symbolo patrū: factorē celi ⁊ terre vi. om. ⁊ inui. Que veritas colligitur ex dictis scripture vtriusqz testamenti. Unde sapiens Eccle. i. ait. Unus est altissimus creator omnipotens rex metuendꝰ nimis. Et Judith. iz. Benedictus deus qui creauit celum ⁊ terrā. Et David in p̄s. 88. Tui sunt celi ⁊ tua est terra: orbē terraꝝ ⁊ plenitudinē eiꝰ tu fundasti: aquilonē ⁊ mare tu creasti. Et Esai. 48. Ego primus ⁊ ego nouissimus. Manus mea fundauit terrā: ⁊ dextera mea mensa est celos Et Joh. i. O ia ꝑ ipsuz facta sunt. Et Eph. 3. In deo q creauit omnia. Et Col. i. In ip̄o cō dita sunt vniuersa q̄ sunt in celo ⁊ in terra visibilia ⁊ inuisibilia. Et Heb. i. In initio tu domine terrā fundasti ⁊ opa manuū tuaꝝ sunt celi. Et Act. 4. Dñe tu fecisti celū ⁊ terram. Et 17. Deus q fecit mundū ⁊ oia q̄ in eis sunt. Et Apoc. x. Jurauit ꝑ viuentez in secula seculoꝝ: qui fecit celū ⁊ terrā. Hoc insuper vt p̄missum est: p̄hi q̄zplures cōfirmant licet in modo producendi deficiant. Unde Lact. li. i. di. institu. Orpheus inquit vetustissimus poetaꝝ deū verum ⁊ magnū primogenitū appellat: eo ꝙ ante ipsum nihil sit genitū: sed ab ipso sunt cuncta generata. Et Macrobius li. i. de somno Scipionis ait. Deus q prima cā est: vocat̄ vnꝰ omniuz q̄ sunt queqz vident̄ esse princeps ⁊ origo est. Et vt inq̄t Aug. li. xi. de ci. dei. Exceptis ꝓpheticis vocibus mundus ipse ordinatissima sui mutabilitate ⁊ mobilitate: ⁊ reꝝ omniū pulcherrima specie: quodā modo tacite ⁊ factuz se esse: ⁊ nisi a deo ineffabiliter atqz inuisibiliter se fieri potuisse proclamat. Et idē li. x. Cōfes. Interrogaui de deo meo celū: solē: lunā: ⁊ stellas. Et rñderūt. Neqz nos sumus qd̄ queris Et dixi omnibꝰ que circūstāt fores carnis mee Dicite de deo meo aliqd. Et exclamauerūt voce magna. Ipse fecit nos. Interrogatio mea: intentio mea: ⁊ rñsio coꝝ species eoꝝ. hec ille. Ex qbus omnibꝰ cōsiderare debemus q̄z admirāda sit sapientia creatoris q̄z timēda ⁊ veneranda potētia: q̄zue laudāda ac benedicēda bonitas: q̄ nobis fiunt notissima dum inspicimꝰ mundū istū ab illo ꝓductū de nihilo: in quo oia sunt ordinatissima: ⁊ nihil est sup̄fluū atqz diminutū. Secūdū de mūdo declarandū dicitur temporalitas. Et hic videndū est vtrū mundꝰ fuerit a deo ꝓductus ex tempore: aut ab eterno Et quibusdā visum est Aristotelē tenuisse ꝙ mundus fuerit ab eterno: ꝓpterea quia primo physicoꝝ dicit ꝙ materia est ingenita. Et i primo de celo ⁊ mūdo ꝙ celum est ingenitū: ⁊ nullum ingenitū incipit esse ergo vniuersitas reꝝ non incepit esse. Propterea Boñ. i. di. secūdi li. ait. Excellentior inter philosophos Aristoteles secundū ꝙ sancti ei imponunt: ⁊ cōmentatores exponunt: ⁊ v̄ba eius p̄tendunt in hunc errorē dilapsus fuit. Qu dā tamē moderni dicunt illū nequaq̄z sensisse neqz intendisse ꝓbare ꝙ mūdus oio nō ceperit: sed ꝙ nō cepit motu naturali. hec Boñ. Et sanctus Tho. q. 45. prime partis dicit. Nō pōt ꝓbari demonstratiue mundū semꝑ fuisse: nec ratiōes quas ad h̄ Ari. inducit sunt demonstratiue simpliciter: s3 ƒm quid ad cōtradicendū positionibꝰ antiquorum ponentiū incipere ƒm quosdā modos in veritate impossibiles. Et ꝙ ita sit apparet ex tribus. Primo q2 tā in. 8. p̄hicorum: q̄z i primo de celo ⁊ mundo p̄mittit quasdaz opiniōes: vt Anaxagore ⁊ Epedoclis ⁊ Platonis contra quos rationes cōtradictorias inducit. Secūdo q2 vbicūqz de hac materia loquit̄ inducit testimonia antiquoꝝ: qd̄ nō est demonstratoris: s3 persuadentis. Tertio q2 expresse dicit i primo topicorum: ꝙ quedā sunt probleumata dialetica: de quibus rationes nō habemus. s. vtrum mundus sit eternus. Et cum probat materiaz ingenitam: hoc facit ideo quia materia nō habet subiectū de quo sit: ⁊ sic ꝓbat celum ingenitum: quia nō habet subiectū ex quo generetur ideo materia ⁊ celū non inceperunt ꝑ generationem vt quidā ponebant. Sed q̄cq̄d Arist. senserit ⁊ ceteri p̄hi de eternitate mundi a nobis paruifaciendū est: quoniam scriptura sacra testatur munduz non fuisse ab eterno. Unde prouerbi. 8. Sapientia dei deus dei filius cū

patre eternus & cũ spiritu sancto ait. Dominus
possedit me in initio viarum suarum: anteq̄ q̄cq̄
faceret a principio ab eterno ordinata sum: et ex
antiquis anteq̄ terra fieret. Ipse adhuc iesus
benedictus deus incarnatus Joh.17.igt. Pa
ter clarifica filium tuũ claritate quã habui ante
q̄ mundus fieret. Unde aperte innuit mundũ
ab eterno nõ fuisse. Ratio autem est secundum
Tho. vbi supra. Quia voluntas dei est causa
rerum: vt nota. de conse. di.2. in.ca. reuera. &
ca. omnia. Sic ergo necesse est omnia eẽ sicut
necesse est deum velle: cum necessitas effectus
ex necessitate cause dependeat: vt dicitur.5. me
taphi. Absolute ergo loquendo non ẽ necesse
deum aliquid velle nisi seipsum. Unde nõ est
necessarium deũ velle q̄ mundus semper fue
rit: sed eatenus mundus est quatenus de⁹ vult
ipsum esse: cũ esse mundi ex dei voluntate depẽ
deat sicut ex sua causa. Et si dicatur Cur deus
non condidit mundũ anteq̄ conderet. Respõ
det Augu. li.i. super Geñ. contra manicheos
quia noluit. Et si adhuc petatur cur noluit. Ad
huc respondet q̄ non possumus assignare cau
sam voluntatis diuine: quia tunc esset dare ali
quid maius voluntate diuina: quod est falsum
Ideo magister sen.i. di.2. li. ait Voluntatis dei
causa querenda nõ est. Tum ergo deus mũdũ
produxit: cum voluit & sibi placuit. Quod etiaz
confirmat Macrobius li.2. de somno Scipio
nis. d. Quis non hinc estimet ipsum mundũ
cepisse: & nec longã retro eius etatẽ: cũ ab hinc
vltra duo retro annorum milia de excellentiũ rerum
gestarum memoria: nec greca quidẽ extet histo
ria. Nam supra Ninũ nihil in libros preclarũ
redactum ẽ. Si enim ab initio immo ante ini
tium fuit mundus: cur per innumerabiliũ seriẽ
seculorum non fuerit cultus: quo nunc vtimur
inuentus: non litterarum vsus: quo solo fulcitur
eternitas. Huiusmodi omnia videntur eternita
ti rerũ repugnare dum opinari nõ faciunt cer
to mundi principio paulatim singula queq̄ re
perisse. Tertiũ de mundo declarandũ dicitur
vnitas. Circa qd̄ queritur: vtrum mundus sit
vnus aut plures. Et licet Anaxagoras & De
mocritus dixerint esse infinitos mundos tamẽ
scriptura mundũ nominat in singulari: q2 vn⁹
est & nõ plures. Ratio ẽ secundũ Tho. vbi.s.
Quia vn⁹ ẽ ordo in reb⁹ creatis existẽs: ppterea
mundus dicitur vnus vnitate ordinis: sm q̄ q̄
dam ad alia ordinantur. Nam quecũq̄ sunt a
deo: ordinẽ habent ad inuicẽ: & ad ipsum deũ.
Quare necesse est q̄ omnia, ad vnũ mundum
pertineant. Hinc Ari. xi. metaphy. ex vnitate
ordinis in rebus existentis: cõcludit vnitatem
dei gubernantis. Fecit ergo deus vnũ mũduz
licet constet ex diuersis distinctisq̄ partib⁹ & na
turis. Omnium vero que sunt finem voluit esse
hominem rationalem: sm illud phi. Sumus
quodãmodo finis omniũ eorum que sunt. Di
cit tamẽ Boñ.i. di. secũdi. q̄ homo dicitur finis
sub fine. Sed deus est finis principalis & vlti
mus: quoniã omne officiũ: omnẽ motũ: omnẽ
q3 operationẽ cuiuscũq3 create nature deus ad
vsum hominis deputauit. Illi nãq3 seruiũt ele
menta: obsequuntur celestia corpora: & assistunt
ad custodiã angeli. Et cur ista: nisi vt omnia di
ligant benignissimũ deũ: qui nõ ideo fecit mun
duz ad hominis vsum vt inde ipse cõtemneretur
sed potius vt ab homine cognosceretur & ama
retur propter tot exhibita beneficia. O igitur igra
tissima anima que creaturã in amore preponis
creatori tuo: bonũ summũ & increatũ negligis
atq3 spernis pro bono vilissimo & creato. Nõ
sic anima peccatrix nõ sic. Euigila & suspice ce
luz cõtemplare ibi deum creatorẽ benefactorez
& glorificatorez tuũ tibi dicentẽ atq3 clamantez:
noli diligere mundũ: dilige me q illũ ad te tam
ordinate creaui. Noli me obliuioni tradere. No
li pro momẽtanea dilectione pdere eterna gau
dia & obligare te ad eterna supplicia.

Quod mundus est cõtemnendus q2 finietur
& cõsummabitur: & quid cognosci potest a no
bis de huiusmodi fine & consummatione.

Capitulum. .2.

s Ecunda ratio quare cõtemnendus est
mundus dicitur finalis cõsummationis
Habebit nãq3 mũdus iste cõsumma
tionez & finẽ: nec durabit semper. Ad cuius cla
riorẽ intellectũ in hac parte circa tria dubitare
contingit. Primo circa noticiã generalẽ. Se
cundo circa noticiã certitudinalẽ. Tertio circa
noticiã cõiecturalẽ. Primo cõtingit dubitare
de fine mundi circa noticiã generalẽ. Utrũ. s.
in generali cognoscere possumus & scire q̄ mũ
dus habebit finẽ. Et respondeo q̄ sic: eo q̄ sancte
scripture: omnesq3 doctores id tenent & cõfitentur
Unde Jo.i.ca.c.2. ait. Trãsit mũdus & cõcu
piscentia eius. Et.i.Cor.7. Paul⁹ ait. Pre
terit figura huius mundi. Et xp̄s Luce.21.&
Marci.13.& Math.24. Celũ & terra trãsibũt.
Et Dauid in ps. Opera manuũ tuarum sunt ce
li. Ipsi pibunt: tu aũt pmanebis & oẽs sic vesti

mētū veterascent: ⁊ velut amictū mutabis eos:
⁊ mutabunt̄. Et sapiens Ecclesiastes.3. Om/
nia tempus habent: ⁊ suis spacijs transeūt vni
uersa sub sole. Et Aug. in.q. noui ⁊ veteris te/
stamenti. Et.12. sup Geū. ad litterā Incōue/
niens est mundū eternū dicere: quē cū videm⁹
passioni subiectū ⁊ per singula senectute defice
re credim⁹ ⁊ finiri. ⁊ Greg. in moralibus. ex/
ponens illud Job.14.ca. Nō resurget hō do/
nec atteratꝰ celū: ⁊ nisi huius mūdi finis adue
nerit: humanū genus a somno mortis nō eui/
gilabit. Sed posset aliquis arguere cōtra ex di
ctis phoꝝ ⁊ etiā sanctoꝝ. Nā plinius lib.1. hi/
storie naturalis ait. Mundū minime esse credi
par est eternū imensū neqꝫ genitū neqꝫ interi
turū vnq̄ꝫ. Et Ar. li.1. de planetis. Mundus
totalis est perpetuus ⁊ sempiternus: nec cessa/
bit vnq̄ꝫ generare animalia ⁊ plātas ⁊ omnes
suas species. Et idē i.2. de generatione. Sem
per continua erit generatio ⁊ corruptio ⁊ nun/
q̄ꝫ deficiet Ric. etiam in.4.43.di. dicit ꝙ fuit
opinio quorundā philosophorū ꝙ cum omnia
naturalia per influentiā corporum celestiū di/
sponantur: quando omnes partes celi redibūt
ad primū sue creationis locū: tunc omnia ge/
nerabilia ⁊ corruptibilia eadem numero q̄ an/
te fuerant reuertentur. Et hoc per naturā vni/
uersalem: que sicut dicit Auicenna in.6. meta/
ph. est virtus infusa in substantias celoꝝ guber
nans vniuersitatē generationū. Illa autē celi
dispositio erit in cōplemento.36. miliū annorū
ab illo instanti quo creatū est firmamētū: hanc
vero opinionē deridendo cōmemorat Augu.
12. de ci. dei. c.13. d. ꝙ q̄ sic tenuerunt ꝓfitebā/
tur Platonē iterū lecturum in achademia: eas/
demqꝫ futuras scolas: illosqꝫ phos q̄ ante fue/
runt. Verūtamē oēs phi q̄ de mūdi eternitate
loquunt̄: aut ex parte ante: aut ex pte post: vt in
quit Aug. 9.c. prefati. li.12. dicūt ꝙ putant nō
qd̄ sciunt. Et cōtra ponētes annoꝝ rerūqꝫ illā
reuolutionē supradicto. c.3. inqt. Absit vt nos
ista credamus. Semel. n. xp̄s mortuus ē pro
peccatis nr̄is: surgens aūt a mortuis iā nō mo
ritꝰ: mors ei vltra nō dominabitꝰ: ⁊ nos post re
surrectionē semp cū dn̄o erimus. hec ille. Sūt
tñ nōnulli obijcientes ex dictis sacre scripture.
Nā Eccle.1. dicitꝰ. Generatio p̄terit: ⁊ genera
tio aduenit: terra aūt in eternū manet. Et d̄ so
le luna stellis ceterisqꝫ celestib⁹ corporib⁹ Da/
uid p̄s.169. ait. Statuit ea in eternū ⁊ in seculū
seculi: ergo nō deficient: ⁊ ex cōsequēti mūdus
durabit in eternū: ⁊ semp erūt terra elemēta et
celestia corpora. Cui obiectioni rn̄dere possu/
mus ex dicis Scoti in.4. di.43. q.1. responsio
ne ad secūdū argumētū. cū quo cōcordāt ceteri
theologi in.4. di.48. Dicimus ergo ꝙ mun/
dus pōt cōsiderari dupliciter. s. q̄ꝫtū ad suam
substantiā siue essentiā: ⁊ q̄ꝫtū ad suas opatio/
nes. Mundus ergo manebit q̄ꝫtū ad substan
tiā: sed nō q̄ꝫtū ad operationē. Vnde Ric. dic̄
ꝙ cessabit motus corpoꝝ celestium: q̄ꝛ vt habetꝰ
Apoc.x. angelus iurauit ꝙ tp̄s amplius non
erit: sed impossibile est esse motū siue tpe: ergo
motus celi cessabit: nō quidē per naturā: sed p
voluntatē intelligentiaꝝ mouentiū obedientiū
voluntati creatoris: in desinendo mouere sicut
ex amore eius modo sibi obediunt in mouēdo
Quapropter cōuenienter a pho.12. metaph. di
citur. Cā prima mouetꝰ in ratione amati et de
siderati. Si tñ phs in suo v̄bo sanū habuit itel
lectū. Tunc aūt placebit creatori vt ampli⁹ intel
ligentie corpora celestia nō moueāt: q̄ꝛ tūc ha/
bebitur finis motus corpoꝝ illoꝝ. Intelligen
tie eniꝫ mouent illa corpora vt p motū eoꝝ fiat
renouatio influentiaꝝ: ⁊ cōtemperantia q̄ req
ritur ad generationē ⁊ corruptionē quousqꝫ im
pleatur numerus electoꝝ. Omne autē qd̄ per
aliquē finē mouetur illo fine habito rationabi
le ē ꝙ ab illo motu quiescat. Tho. etiā in.4. sū
me cōtra gētiles. c. vltimo ait. Quia oīa corpo
ralia quodāmō sunt ꝓpter hominē consumato
electoꝝ numero necesse ē vt totius creature cor
poree status imutetur vt cōgruat statui hoiuꝫ:
qui tūc erūt: et q̄ꝛ tūc hoies incorruptibiles erūt
a tota creatura corporea tollitꝰ generationis et
corruptionis status. Et sic nō germinabit am
plius terra: nō ambulabūt in siluis animalia:
nō volabunt aues in aere: nō fiet vicissitudo tē/
porum: nō alternatio diei ⁊ noctis: nō videbū/
tur hoies inhabitare terrā: nō reperientꝰ ciuita/
tes: castella: ⁊ oppida: nō edificia: nō agricultu
re: nō exercitia ⁊ artes: nō erūt dominia princi
patus ⁊ regna. Si autē quereretꝰ: ergo q̄d erit
Rn̄deo ꝙ in fine seculi oēs homines morientꝰ
⁊ omnes postea resurgēt. Exurget aūt flāma
cōflagratōis ⁊ diluuiū ignis: secūdū illud pro/
phe. Ignis ante ipsum p̄cedet. Et de illo dicit
glo. sup.2.c.2. Thessa. ⁊ Beda in glo. sup.2.
Petri.3.c. ꝙ tantū ascendet q̄ꝫtū aqua diluuij
fuit altior sup omnes montes terre. Et lꝫ aliq
voluerint cōtēdere ꝙ diluuiū illud fiet natura/
liter: eo ꝙ illius ignis generatio erit naturalis:
q̄ꝛ virtute

q virtute ignis elementi et corporum celestium ge/
nerabitur i materia terrestri aquea et aerea. Et
allegant Senecā in li. de questionib⁹ naturali/
bus. Et Ari. in. 2. metaph. q aut. Dixit Em/
pedocles arsurā esse terrā cū vniuersa sidera cō
uenient in signo cancri: et vniuersalē inundatio
nez futurā cū eadē turba siderum cōuenient in ca
pricornio. Tamē Ri. in. 4. dicit q sicut purga
tio mundi p aquā diluuij fuit supnaturalis ad
purgandū mundū de hominibus malis: secun
duz q manifeste innuit tex. sacre scripture. Ita
et illius ignis pductio erit supnaturalis. Nec
est incōueniens q eius productionez precedat
vehemens siccitas naturaliter generata illius
ignis pductioni concordans: nō tamen sicut
dispositio necessaria: sed cōgrua. Quare autez
prima purgatio mundi fuit per aquā: et secūda
erit p ignē. Dicit Bon. 47. di. quarti. q rō ē:
q sicut in principio ardor regnauit cōcupiscē/
tie: sic in senectute mundi frigus auaricie. Re
frigescet eniz charitas multorum: et ideo q purga
tio debet fieri p contrariū: sicut purgatio ardo
ris cōcupiscentie facta est p aquaz: sic purgatio
frigoris ma icie et auaritie fiet per ignē. Post
resurrectionē vero erit pro amicis dei dies lon
gissima iocundissima atqz leta qui nūq̄ hz no/
ctez: quādo quidē omnes electi cū anima simul
et corpore cōregnabunt hinc cuz xpo. Pro dā/
natis autē reprobis fiet nox amara et tenebrosa
que per infinita secula ptrahetur: in qua nūq̄
deerunt luctus: gemitus: suspiria: et veh: quādo
et ipsi cū anima simul et corpore tremēdas pe/
nas inferni luent. Secūdo cōtingit dubitare
circa noticiā certitudinalē vtrū possit aliqs cer
titudinaliter scire quantū tempus sit vsqz ad cō
sūmationē seculi. Et respondet Rica. 47. dis.
quarti. q nō: q vt tactū est superius: cōsūmatio
seculi nō dependet a cā naturali: sz a voluntate
diuina. Ideo xps dixit Mathe. 25. Nescitis
diē neqz horā: et Marci. 13. De die āt illa et ho
ra nemo scit: neqz hō: neqz āgeli celorum: neqz fi
lius. Et sz Augustinū sumit hic filius pro ca/
pite ratione membrorum: et non ratione proprie
persone: quoniā christus nouit omnia omniū/
qz scientiam habuit: vt dicit in. 3. sentē. sz nulli
mēbro suo declarauit: q̄zdiu erit mūdus dura/
turus. Hinc Luc. 12. dixit. Estote parati q q̄
hora nō putatis fili⁹ hominis veniet. Et Mar
ci. 13. Videte vigilate et orate: nescitis. n. quan
do temp⁹ sit. 3ᵒ cōtingit dubitare circa noticiā
coniecturalē. Vtrū scz p cōiecturas aliqs pos/
set quis asserere modico tpe mundū fore dura/
turuz. Et qdā dicunt q sic inducentes suo mō
tres principales cōiecturas. Prima est etatuz
antiquitas. Dicūt. n. etates mundi etati hois
cōparari: quod Aug. sentire videt sup Ioh. et
22. li. de ci. dei. i fine. Sicut ergo sex sunt eta/
tes hois: et in sexta nō pōt diu viuere: ita ergo
in sexta etate diu durare nequit. Prima etas
hominis est infantia: q̄ durat vsqz ad septimuz
annū. Secūda est puericia vsqz ad. 14. annum
Tertia est adolescentia vsqz ad. 25. ānū. Quar
ta est iuuentus vsqz ad. 50. Quinta est senect⁹
vsqz ad. 80. Sexta est decrepitus vsqz ad mor
tez. Cū aūt ad illā peruenit iā certus ē q mors
nō multū tardabit. Et lz quādoqz senes cōfor/
tent seipsos dicātqz: adolescētes etiā moriunt:
allegātes illud dictū Tullij in lib. de senectute.
Frustra sperat adolescens se diu victurum. Quid
eni stultius q̄z incerta p certis habere: qm etiā
illa etas multo plures q̄z senectus mortis habet
casus. Facilius enim adolescentes in morbos
incidūt: grauius egrotāt: tristius curant: tamē
vrbana cōfutatio huius sententie est quā facit
sancta Marcella: de qua Hiero. in epistola ad
Principiā ait. Orbata patris morte viro quo
qz post nuptias septimo mēse priuata est. Cū/
qz eā cerealis Inus clarum inter cōsules nomen
ē: ppter etatē et antiquitatē famili e et insignē:
qd maxime viris placere cōsueuit: decorē cor/
poris ac morum temperantiā ambitiosus peteret
suasqz longeuus polliceret diuitias: sz nō q̄si i
vxorē: et quasi in filiā vellet donatōes trāsfun/
dere. Albinaqz mater tā clarum presidiū viduita
te domus vltro appeteret: illa rńdit. Si vellem
nubere et nō eterne me pudicitie dedicare: vti/
qz maritū quererem non hereditatem. Illoqz
mādante: posse et senes diu viuere et iuuenes
cito mori: eleganter lusit. Iuuenis qdē potest
cito mori: sed senex diu viuere nō pōt. hec ille.
Si ergo mors vicina ē senectuti: ergo finis i/
minet mundo iam senescenti. Est equidē pri/
ma etas eius ab Adā vsqz ad Noe. Secunda
Noe vsqz ad Abraham. Tertia ab Abraham
vsqz ad Dauid. Quarta a Dauid vsqz ad ca/
ptiuitatē babylonis. Quinta a captiuitate baby
lonis vsqz ad christum. Sexta a xpo vsqz ad fi
nem mūdi. Ex ista autem sexta etate fluxerunt.
1466. anni quare videt q paruz ē illud qd sup/
est. Secūda cōiectura quā sumunt alij de pro/
pinquitate finis mundi est antixpi vicinitas.
Asserit. n. fm pphias antixpm fore de pri/

mo venturũ: post cuius aduentũ non multum
durabit mũdus. Tertia cõiectura est peccato
ruz cõsummata iniquitas. Refriguit gppe cha
ritas multoꝝ: ⁊ ex omni pte superabundat ma
licia: ⁊ ingratitudo occupauit cunctos habitato
res terre. Verũtamẽ cũ cõiecturis huiusmodi
aut similibus onn audeo ego affirmare quicq̃z
de vicinitate finis mundi: seq̃ẽs in hoc Aug.
qui.li.18.de ciui.dei.c.55.ait. Frustra annos
qui remanent huic seculo cõputare ac diffinire
conamur: cũ hoc scire nõ esse nostrũ ex oꝛe veri
tatis audiuimus. Quos tamẽ alij quadringen
tos alij quingentos alij etiã mille ab ascensio
ne domini vsq; ad vltimũ eius aduentuz com/
pleri posse dixerunt. Queãdmodũ autẽ quisq;
coꝝ astruat opinionẽ suã longuz est demõstra/
re: ⁊ nõ est necessariũ. Coniecturis quippe vtũ
tur humanis nõ ab eis aliquid certũ de scriptu
re canonice auctoritate profert. Omniũ vo de
hac re calculantiũ digito resoluit: ⁊ quiescere iu
bet ille qui dicit. Nõ est vestrum nosse tempo/
ra vel momenta que pater posuit in sua potesta
te. hec ille. Quare vt optime hanc partem con
cludaz omni curiositate dimissa dico q̄ satis de
bet esse omnibus nobis quia cito deficiemus:
⁊ in breui rapiet nos violentissima mors. Tũc
ergo nobis deficiet qñ vita p̃senti priuabimur.

Quod cõtẽnendus est mundus: q2 est fal/
sus ⁊ vanitate plenus: sicut apparet in exẽplis
eorum qui dilexerunt illũ: ⁊ q2 dilectores suos
ducit in damnationẽ. Capitulũ. .3.

[T]Ertiũ mysterium siue tertia ratio qua/
re contemnendus est mũdus dicitur
maligne cõditionis. Reperit siquidez
in huius mundi temporalib9 bonis triplex ma
la conditio. Prima dicit falsitatis. Secunda
vanitatis. Tertia damnabilitatis. Prima cõ
ditio bonoꝛuz huius mũdi dicit falsitatis. Sũt
nãq; hec bona huius mundi falsa non vera: si
in eis finis constituatur: quoniã ad veritatem
boni quod nos beatos facere debet requiritur
exclusio omnis mali: ⁊ cuiuscunq; ɔtrarij. Sz
in hac vita nullus euitare potest laboꝛes: dolo/
res: angustias calamitates ⁊ erumnas: quibus
p̃mit mortaliũ gen9. Ex quo Hiero. ad He/
liodoꝝ de vita Nepotiani ait. vbiq; luct9 vbiq;
gemitus: ⁊ plurima mortis imago. Et boeti9
li.2.de consola. Quis est inquit tam cõposite fe
licitatis: vt nõ aliqua ex parte cũ status sui qua
litate rixetur. Anxia.n.res est humanoꝝ bono
ruz cõditio: ⁊ q̃ vel nunq̃z tota pueniat vel nũ/
q̃z tota ppetua subsistat. Huic census exube/
rat sed est sibi pudori degener sanguis. Hunc
notabilitas notũ facit: sed angustia rei familia/
ris inclusus mallet eẽ ignotus. Ille vtroq; cir/
cunsusus vita celibem deflet. Ille nuptijs felix
orbus liberis alieno censuz nutrit heredi. Ali9
prole letatur: filij filieue delictis mestus illachry
mat. Jccirco nemo facile cũ fortune sue condi/
tione cõcordat. hec ille. Quare quasi pro mira/
culo narrat felicitas. Q. Metelli: de quo Va
lerius li.7.ru.de felicitate ait. Q. Metellũ na
sci in orbe terraꝝ principẽ voluit fortuna: parẽ
tes ei nobilissimos dedit: adiecit animi ratissi/
mas dotes ⁊ corporis vires: vt sufficere laboꝛi
bus posset: vxorem pudicitia ⁊ secunditate cõ/
spicuã: consulatus decus imperatoriam potesta
tem: speciosissimi triumphi pretextũ largita est
Fecit vt eodẽ tempore tres filios consulares:
vnũ etiã censorem triumphalẽ videret: et quar
tuz p̃torẽ: vtq; tres filias nuptui daret: earũq;
sobolem sinu suo exciperet. Hunc vite actum
eius finis cõsentaneus excepit. Nã vltimo se/
nectutis spacio defunctũ: leuiq; genere mortis
inter oscula: cõplexusq; charissimoꝝ pignoꝛuz
extinctũ filij et generi humeris suis per vrbem
latũ rogo imposuerunt. hec lle. Sed rarissima
sunt huiusmodi exempla. Propterea dixit Lu
canus. Felix q potuit mundi euitare ruinas.
Quinimo audiuntur omniũ regũ: omniũ prin
cipũ: omniũq; magistratuũ sepius deflende q̃/
rele Nec põt aliquis diu persistere quin tamẽ
clamet ⁊ dicat. Heu mihi q2 circundederũt me
mala. Patet hoc i exẽplo illo quod Tullius re
fert in li.de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝛuz. Quod
etiã recitat Valerius de mutatione moꝝ ⁊ for
tune. Et plinius in historia naturali. Polycra
tes inquit samioꝝ tyrannus adeo fortunaz sibi
obsequiosam habuit: q̄ omnia desiderata perfi
ciebat. Ad moderandã igitur fortune inuidiaz
sumpto in manu annulo: quẽ preciosum possi/
debant in mare iecit: sed inopinate illũ repente
recuperauit. Nã post dies paucos a piscatori/
bus piscis captus q annullũ sorbuerat tyranno
donatus est. Accidit tandẽ q̄ aduersus Dariũ
persarũ regẽ duxit exercitũ: ⁊ q̄ Orunthes p̃/
fectus Darij illuz acie fuderit: ceperitque: ⁊ in
summo magalensis montis vertice suspendi
iusserit. Et relictus auib9 lacerandus: q vbiq;
felicissime in terra vixerat: in aere miserrime ex
pirauit. Quid de infelicitate alioꝝ referã: qui se
beatos crediderunt. Legãtur historie que vt/
plurimũ

plurimũ illos iſelici doloroſaqꝫ morte ac violē
ta extinctos eē deſcribũt. Ninus rex aſſyriorũ
q bella finitimis intulit. 50. ānis: vt refert Pau
lus Oroſius li. i. poſt deuictā aſiaꝫ ſcythiaꝫ ⁊
Zoroaſtrē dũ deficientē a ſe ꝓpugnat vrbē ſa
gitte ictu interijt. Baldaſar rex babylonis: vt
ait Joſephus. x. antiquitatũ li. obſeſſa babylo
ne a medis ⁊ perſis: Dario. ſ. ⁊ Cyro. in tātũ
venit i obliuionē ſui: vt celeberrimũ iniret con
uiuiũ: ⁊ in vaſis tēpli biberet: ⁊ obſeſſus vaca/
ret epulis. Unde i nocte captus ē ⁊ iugulatus
Cyrus rex pſaruꝫ: vt Oroſius vbi ſupra cō
memorat qui gangem fluuiũ in quo miles ſub
merſus fuerat in quadrigentos. lx. alueos cō/
minuit. a Thamari maſſagetarũ regia ſupat⁹
occidit̄. Xerres ille rex potentiſſimus q ſubuer
tit mōtes: vt Hiero. ait ad Heliodorũ de vi/
ta Nepotiani: ⁊ maria conſtrauit: bello in gre/
tia iſeliciter geſto cōtēptibilis ſuis factus: ſm
Juſtinũ p Artabanũ pfectũ ſuũ occidit̄. Da
rius vt cōmemorat. Q. Curtius ab Alex. ma
gno ſupatus a ſuis captus apud tharā oppidũ
Parthie detētus i vehiculo cathenis ⁊ cōpe/
dibus aureis vulnerib⁹ cōfoſſus: ⁊ letalit̄ vul
neratus dimiſſus: ſicqꝫ miſerabiliter expirauit
Alex. magnus poſt tot celebres glorioſaſqꝫ vi/
ctorias: ſubiectionēqꝫ vniuerſe aſie: imo pene
totius orbis: p Caſſandrũ filium antipatris:
vt. Q. Curtius dicit venenatus ē. Nā Caſſā
der ille ⁊ Philipp⁹ ⁊ Solla fratres ei⁹ miſtra
re regi ſolebant: q in potu illi venenũ dederũt:
quo hauſto ſm Juſtinũ i media potōe velut te
lo confoſſus igemuit: deportatuſqꝫ ē a conui/
uio ſemianimis. Maliuoli aũt dicebāt eũ ebrie
tate perire: quod ⁊ Solinus ſentit in li. de mi/
rabilibus mũdi. Cōtra quē eſt Tullius li. i. de
diuinatōe. ⁊ Juſtinus. ⁊. Q. Curtius. Quar
to itaqꝫ die Alex. idubitata morte ſentiens tu/
multuantes milites: qꝛ rex occidebat̄ inſidijs:
pia oratione ſedauit: cũctiſqꝫ dexterā porrigēs
eos oſculatus ē: tandē moritur anno etatis ſue
33. ⁊ mēſe vno cũ regnaſſet annis. 12. ꝓut pꝫ. i.
Machabeorũ. i. c. Romulus fundator vrbis
rome: vt ponit Titus Liuius apud paludē ca
pree tēpeſtate magna orta ⁊ tonitruis circũda/
tus nube nuſqꝫ apparuit: ⁊ noīe Quirini iter
deos cōſecratus ē. Seruius Tullus ſextus ro
manorũ rex a Targnio ſupbo occiſus ē. Pyr
rhus rex Epyrotarũ: q romāis bella intulit i fa
uorē tarentinorũ: venitqꝫ romā vſqꝫ Prene/
ſte a romanis tandē victus ad patriā rediens

ſm Juſtinũ Spartanis idixit bellũ qbus reli
ctis Argos iuaſit vbi feruide magis qꝫ caute
pugnās ictu ſaxi e muris iacti mactatus ē. Hā
nibal penorũ dux q annis. 14. in Jtalia roma/
nos cōtriuit: poſtea in africa a Scipione deui/
ctus ꝓfugus: ⁊ dānatus exilio ad Antiochum
magnũ regē ſyrie veniēs vt Juſtinus memi
nit: qꝛ a romanis petebat̄: fugereqꝫ negret: ve
neno raptim hauſto: qđ more regio ſub gēma
ferebat̄ incluſum obijt. Sicqꝫ ab his q ad eum
cōprehendendũ miſſi fuerāt exanimis inuēt9
eſt. Pōpeius magni Pōpei genitor. ſꝫ Oro
ſiũ fulmine pcuſſus perijt. Pompeius ma
gnus filius eius qui. 22. reges orientales: vt
ait Oroſius ſupauerat: a Ceſare deuictus cũ
fugiſſet in Alexandriā ad Ptolomeũ regem:
cui teſte Eutropio Pōpeius a ſenatu tutor da
tus fuerat pp iuuenilem etatem eius: cuiqꝫ re/
gnũ ſũma fide ſeruauerat: ⁊ paterna pietate re
ſtituerat: cōſilio Theodori Fotini ⁊ Achille: ſi
ue timore ne Pōpeius Alexandriā occupet:
ſeu deſpecta infelicitate eius: ſiue credēs place
re multũ victori Ceſari: p Achillem pfectũ re/
gni occiſus ē. Florus autē dicit in. 4. li. Pō/
peius ſuo gladio trucidatus ſub oculis vxoris
ſue liberorũqꝫ ſuorum morit̄. Ceſar vt Sue/
tonius narrat: mortuo Pōpeio i eodem men
ſe: ſed iteriectis diebus qnquies triumphauit.
Primo đ Gallia ⁊ Britānia. ſecũdo đ Egy
pto. tertio de Pharnace ⁊ Ponto. 4° de Ju
ba et Africa. et. 5° de Hiſpania. Fuitqꝫ illi
gloria multa in vſurpato impio annis tribus
⁊ mēſibus ſeptē. Tandē Caio Caſſio. ⁊. M.
Bruto contra eũ conſpirātibus princeps or/
bis. 23. plagis confoſſus occubuit anno. 56.
etatis ſue. Marcus Antonius nepos Julij
Ceſaris ex ſorore Julia ab Octauiano Au/
guſto victus i Alexādria ab eodē Ceſare ob/
ſeſſa ſm Plutarchũ gladio ſe peremit duꝫ an
num ageret etatis. 56. Caius Gallicula ipa/
tor romanus tertius ab Octauiano ſceleratiſſi
mus auarus ⁊ libidinoſus: adeo vt duab⁹ ſoro
ribus ſtuprum intulerit: crudelis oībus ⁊ exo
ſus Rome in palatio occiſus ē vt habetur i cro
nica Martiniana cũ regnaſſet annis trib⁹ mē
ſibus. x. diebus octo. Nero impator quint⁹ ab
Auguſto q natus ē premiſſis pedib⁹ vt ſcribit
Plinius li. 7. hiſtorie naturalis: vitioſus: aua
rus: ⁊ laſciuus ab vrbe fugiēs ſecundum Eu
tropiũ. 32. anno etatis ſue ⁊ impij. 14. ſeipſuꝫ
iterficit. Domitianus impator ſm Suetoniũ

ꝛ Eutropiũ a cubiculariȷs suis .7. vulneribꝰ
occisus est anno etatis sue. 36. ꝛ cũ dedecore se
pultus. Helius ptinax impator vulneribꝰ ob
truncatus est. Mauritius impator ob inuidiã
occisus ẽ: cũ iperasset ãno vno. Antonius ipe/
rator tertio impii sui anno interfectus est a tu
multu militari Rome cum matre sua. Maxi
mianus impator cum impasset annis tribus a
pud Agleiam deserẽtibus eũ suis militibꝰ: cũ
filio suo adhuc puero occisus est. Gordianus
impator. 6° impij sui anno postq̃ȝ de Persis
triũphauit veniẽs Romã, ppe vrbem: fraude
philippi occisus ẽ. Decius impator cũ impas/
set annis duobus i bello barbaro pemptus ẽ.
Valerius impator a rege Persarum deuictꝰ
est: ꝛ in seruitutẽ redactus. Nã q̃ȝdiu vixit rex
eiusdem, puincie pedẽ ceruicibus eius iponen
do: solitus erat equũ ascendere. Aurelianus im
pator fraude sui serui occidit. Tacitus impa/
tor septimo mẽse impij sui subita morte p̃occu
patus ẽ. Probus impator sexto anno imperij
sui militari tumultu vexatus ẽ. Clarus impa
tor fulmine perijt. Diocletianus impator ve
neno extinctus ẽ. Constãtinus filius Constã
tini magni a ducibus frĩs sui Constãtij pemp
tus ẽ. Julianus apostata a sãcto Mercurio mi
lite miraculose occisus ẽ Vales impator q̃rto i
perij sui anno a Gottis i bello pemptus est.
Et si oĩa huiusmodi exẽpla diceremus tedium
oriret i mẽtibus auditorũ. Concludimus bre
uiter ꝙ cũcta huius seculi blandimẽta amaritu
dine sunt pmixta. Nec põt homo ab illa se libe
rare, p libito voluntatis sue. Nõ eni potuere p̃
dicti potẽtes impatores ꝛ reges euitare illam
cũ oi potẽtia sua: nõ voluerũt se ab illa defende
re viri fortes. Non Antheus: non hercules:
nõ Sanson: nõ Hector: nõ Achilles: nõ de/
niqȝ quilibet alij. Nequeurunt ẽt ꝛ ipsi philoso
phi cũ philosophia sua declinare malignitatem
seculi. Quinimo passi sunt ꝛ ipsi icõmoda m̃l
ta: psecutiones: captiuitates: exilia: cruciatus: ꝛ
dãna rerũ. Propter q̃ oĩa merito mũdus est p
nipẽdendus. Secũda cõditio bonorũ huiꝰ
mũdi dicit vanitas. Posito. n. ꝙ cuncta felicit
dilectoribus eius ad votũ succederẽt: tñ vana
sunt: caduca ꝛ breuia: nullusqȝ põt i illis diuꝰ
imorari. Oĩa nãqȝ que in mũdo sunt: cito i bre
ui deficiũt. Jõ ait Vgo. li. i. de aia. Dic mihi
vbi sunt amatores mundi: qui ante pauca tpa
nobiscũ fuerũt. Nihil ex eis mansit nisi cineres
ꝛ vermes: ꝛ hoies fuerũt sicut tu: comederunt
biberũt: riserũt: duxerũt i bonis appentibus di
es suos: i puncto autẽ descẽderũt ad inferna.
Hic caro eorũ vermibus: illic aĩa eorũ eternis
deputatur supplicijs: donec rursus ĩfelici colle
gio colligati sempiternis inuoluantur icendijs
hec ille. Cõsonat sentẽtia Baruch, pphe. c. 3.
d. Vbi sunt principes gẽtium: ꝛ q dominant
sup bestias que sunt sup terrã: qui ludũt i aui/
bus celi: qui argentũ thesaurizant ꝛ aurũ i quo
cõfidunt hoies: ꝛ nõ ẽ finis acq̃sitõis eorũ: q
argẽtũ fabricãt: ꝛ sollicuti sunt: nec ẽ inuentio
operũ illorũ. Exterminati sunt ꝛ ad ĩferos de
scẽderũt. Dicite igit o amatores mundi: vbi sũt
tot clari viri: q reputabant beati. Vbi sunt re/
ges Assyriorũ: Belus Ninus Semiramis
Zemenus Arius Athalius Xerxes Arame/
tres Bolchus Balleus Alcadas Manachꝰ
Mathalenꝰ Sperꝰ Manulꝰ Sparethꝰ Ami
nites Bolothꝰ Bolosparis Lãpredes Soso/
res Mithreus Thantanes Thimeus Eupa
les Offratenes Sazepes Sardanapalꝰ: qui
regnauerũt cũ tãta gloria successiue ƀȝ Pau.
Horosiũ li. i. ãnis mille cẽtũ. 60. vsqȝ ad Sar
danapalũ. Vbi sũt reges Persarũ atqȝ medo
rũ: rex Darius rex Cyrus Cambises Xer/
xes Archaxerxes ꝛ ceteri. Vbi sũt rges Athe
niẽsiũ. Cecrops Granaꝰ Amphitrion Eri
chthonius Pacleon Erictheus Panchyon
Egeus Theseus Menestheus Demoson Ni
chites Obsides Themistes Melãpus Cho
drus Archipus Tensipus Fabras Mage/
tes Digenitus Agamestor Eschiliꝰ. Vbi sũt
reges Lacedemoniorũ Herascheus Egis ꝛ
Thetratus Labotes Doristus Ageselscꝰ Ar
chilaus Theletus Calcamies. Vbi sũt reges
Siccioniorũ. Gessipus Egialchus Europs
Thelicinus Apis Egialcha Thelsyon Elgio
rus Mesapus Erathꝰ Orastus Orthopolꝰ
Maratus Polypus Siccion Inachꝰ. Vbi
sunt Ptolomei ꝛ Pharaones: q regnauerũt
i Egypto. Ptolomeꝰ primus: a quo ƀm Ju/
stinũ alij dicti sunt Ptolomei, ppter claritatẽ
nois eius Ptolomeꝰ Philadelphus Ptolo
meus Euergetes: Ptolomeꝰ Philopater.
Ptolomeus Epiphanes. Ptolomeus phi/
lometor. Ptolomeus phiton. Ptolomeus
Euergetes seruus. Ptolomeus Alexander.
Ptolomeus Dionysius. Vbi sunt iudices ꝛ
reges iudeorum. Moyses Josue Othoniel
Ayoth Sangara Delbora Barath Gedeon
Abimelech Thola de Jsachar Jayr Gala/
tid es

tides Jepte Abesā Helonica Abdon Sam/
son Heli ⁊ Samuel: Hi oēs fuerūt iudices
successiue. Regū aūt primus fuit Saul. post
quē regnauerūt Dauid Salomon Roboam
Abias Assa Josaphat Jorā Ochozias Jo/
has Johatan Amasias Ozias Achaz Eze/
chias Manasses Amon Joachim Sedechi/
as Aristobolus Alexander Herodes. Ubi
sunt reges latinoꝝ: Janus Saturnus Pic⁹
Faunus ⁊ Latinus. Ubi sunt reges albanoꝝ
quoꝝ primus fuit Ascanius Enee filius: qui
cōdidit Albā s̄m Titū Liuiū: cui successerunt
posthumus Siluius filius eius sic dictus: q̄r
in siluis ⁊ venatione nutritus ē. Eneas silui⁹
Latinus siluius Alba Egyptus siluius Ca/
pis siluius Carpentus siluius Tyberius qui
suffocatus in tyberi fluuio nomē dedit. Nam
ante Albula dicebatur. Agrippa siluius Are
mulus Auentinus Procus Amulius. Ubi
sunt reges romanoꝝ: primus Romulus. 2⁹
Nūma pōpilius. tertius Tullus hostilius. 4⁹
Anchus. quintus Tarquinus priscus: sextus
Seruius tullus. septimus Tarquinus super/
bus. Ubi tot gloriosi senatores consules dicta
tores inuictissimiq̄ duces qui floruerunt in vr
be. Brutus Lucius Tarquinus Collatinus
Spurius Cassius Coriolanus Caius Flaui
us Lucius Virginius Lucius quint⁹ Cincia
tus Furius Camillus Appius Claudi⁹. Q.
Cecili⁹ Metell⁹ Balcharicus Scipio asina
Scipio aphrican⁹ Scipio emilian⁹ Curi⁹ de/
tentatus. Q. Fabius Caius Flaminius ⁊ ce
teri. Ubi sunt tot impatores qui ibi regnaue/
runt quorum aliquos in precedentibus nomi
nauimus. Ubi sunt tot sapientes seculi phi a/
strologi historiographi oratores ⁊ poete. Ubi
Thales milesius Chylo lacedemonius Solō
atheniensis Periander corinthius Pitha/
chus mitbileneus Byas prienneus Pitha/
goras sami⁹ Plato socrates Aristoteles Dio
genes Anaxiales Zeno Empedocles Epicu/
rus Anaxagoras Democritus Heraclit⁹ Le
ucipus Hyparchus. Hi omnes phi. Aliabra
gel Albumasar Ptolomeus. Hi astrologi.
Hieronym⁹ egyptius Berosius calde⁹ Ma
nethā Sutorius Chalinicus Dyodor⁹ Pos/
sidonius Theon Andronicus Aphrican⁹ Ter
tulianus Phrygius Dares Trogus Pom
peius Justinus abreuiator eius Joseph⁹ iude
us Titus Liuius. hi historiographi. Lysias
Demostenes Hegesias Cyreneus Antioch⁹
Ascalonita Apollōius Niconius Cicero Ca
to censorinus. Hi oratores. Ouidius Juue
nalis Lucanus Virgili⁹ Oratius Terentius
Persius Tibullus. Hi poete. Ubi sunt de/
niq̄ omnes quos etiam diebus nostris ⁊ vi/
dimus ⁊ cognouimus: quos mundus tulerat
in sublimi. Periit certe memoria eorum cum
sonitu: vt ait propheta: ⁊ dominus in eternum
permanet. O q̄ cito q̄ue repente euanescunt
velut fumus omnia que in hoc mundo credun
tur ⁊ reputantur bona. Q̄d considerans Sa
lomon. 2. Ecclesiastices. c. dixit. Magnifica/
ui opera mea: edificaui domos: plantaui vineas
feci hortos ⁊ pomeria: ⁊ conseui ea cuncti ge/
neris arboribus. Extruxi mihi piscinas aqua
rum: vt irrigarem siluas lignorum germinā
tium. Possedi seruos ⁊ ancillas multamq̄ fa
miliam habui: armenta quoq̄ ⁊ magnos oui
um greges vltra omnes qui fuerunt ante me ī
hierusalem. Coacernaui mihi argentum ⁊ au
rum ⁊ substantias regū ac prouinciaꝝ. Feci
mihi cantores ⁊ cantatrices ⁊ delicias filiorum
hominum Scypos ⁊ vrceos in ministerio ad
vina fundenda: ⁊ supergressus sum opibus
omnes qui fuerunt ante me in hierusalem. Sa
pientia quoq̄ perseuerauit mecum: ⁊ omnia
que desiderauerunt oculi mei non negaui eis:
nec prohibui cor meum quin omni voulptate
frueretur: ⁊ oblectaret se in his que parauerami
Et hanc ratus sum partem meam si vterer la
bore meo. Cumq̄ me conuertissem ad vniuer
sa opera que fecerant manus mee: ⁊ ad labores
in quibus frustra desudaueram: vidi in oībus
vanitatem ⁊ afflictionem spiritus ⁊ animi ⁊ ni
hil permanere sub sole. Quanta autē fuerit ma
gnificentia ⁊ gloria Salomonis patet. Prio
si consideretur eius potentia: ⁊ diuitiarum co
pia: ⁊ fame claritas: ac delitiarum affluentia.
Nam vt habetur. 3. Reg. i. c. Veniente Da
uid patre: ⁊ ipso imperante ⁊ volente vnctus
fuit in regē: ⁊ dixit omnis populus: viuat rex
Salomon. Et ascendit vniuersa multitudo p⁹
eum: ⁊ populus canentium tibijs: ⁊ letantium
gaudio magno: ⁊ insonuit terra a clamore eo/
rum. Et vt dicitur. 3. Reg. 4. c. Regnauit su
per oēm hierusalem: ⁊ erat in ditione sua hīs
omnia regna secum a flumine terre Philistijm
vsq̄ ad terram Egypti offerentium sibi mune
ra: ⁊ seruientium ei cunctis diebus vite eius.
Erat autem cibus Salomonis per singulos di
es. 30. chori simile: ⁊. 40. chori farine. x. boues

pingues. ⁊. 20. boues pascuales: ⁊ centum arie
tes: excepta venatiõe ceruorũ ⁊ caprearum atqꝫ
bubalorũ ⁊ auiũ altiliũ. Habebat. 40. milia p̃
sepia equorũ curialium. ⁊. 12. milia equestrium
Et vt scribiť. x. c. prefati. li. Regia Sabba do
nauit ei. 30. talenta auri. ⁊ aromata multa ni/
mis ⁊ gẽmas preciosas. Secundũ autem Ca/
tholicon apud aliquos est. 50. librarũ. ẜm ali/
os. 72. In. 2. Regũ. precalle. c. 2. narrať qualiť
Salomon volens edificare domũ dei. ⁊ palati
um suũ numerauit. 70. milia virorũ portantiũ
humeris suis. ⁊. 80. milia qui cederẽt lapides
in montibus: p̃positosqꝫ eorũ tria milia sexcen
tos. Fecitqꝫ fieri edificia speciosa valde. diffũ
debaturqꝫ fama eius per vniuersum orbẽ: ⁊ ta
men deprauatũ est cor eius: vt adamaret mu/
lieres alienigenas. Habuitqꝫ oẽm delectatio
nem in qbuscũqꝫ secundũ sensualẽ appetitum.
nihilominus omnia preterierũt ⁊ defecerunt.
Ideo ipse cõq̃riť in. c. i. Ecclesiastices. d. Va
nitas vanitatum ⁊ omnia vanitas. Ob quod
Criso. super Jo. ita pulchre loquiť. Vanitas
vanitatũ inquit Salomon ⁊ omnia vanitas.
Hũc versiculũ si saperent qui in potentiã ver
santur: in parietibus suis oibus ⁊ vestibulis
scribere: in domo: in foro: ⁊ i egressibus: ⁊ an
te oia in cõscientijs suis: vt sẽper euꝫ ⁊ oculis
cernerent ⁊ corde sentirent: qm̃ multe sunt re/
rum facies ⁊ imagines false: que decipiunt in
cautos. Istud oportet quotidie carnẽ salutare:
⁊ in prãdijs ⁊ in cenis: ⁊ in omnibus cõuenti
bus libẽter vnũquẽqꝫ primo suo canere a pri
mo suo libenter audire: q2 vanitas vanitatum
⁊ oia vanitas. Hec ille. Que verba non ime/
rito ponderãda sũt: vt sic cognoscať mũdi mi/
seria. Tertia cõditio bonorũ huius mũdi dr̃
dãnatio. Ipsa eteni se diligentes ducũt in dã/
nationẽ eterne mortis. Et vt Greg. ait. Mo
mẽtaneum est quod delectat: sed quod cruciat
ẽ eternũ. Ideo Aug. in quodã sermone inqt.
Nulla maior insania q̃ꝫ p delectatione momẽ
tanea perdere eterna gaudia: ⁊ obligare se ad
eterna supplicia. Audite ergo o mortales ho/
mines: ⁊ cõsiderate que dicta sunt ad mentẽqꝫ
vestram currite ⁊ reducite cor ⁊ animũ ad amo
rem dei: ⁊ ad beatitudinem eius inardescat de
siderium vestrum: reuocate affectum a prodi/
tore mundo illumqꝫ spernite: vt sic possitis in
hoc seculo adipisci dei gratiam: ⁊ in futuro sẽ/
piternam gloriam. Amen.

Feria secunda hebdomade sancte: de myste
riis sacramenti eucharistie: quorum noticia fi/
deles excitat ⁊ inflammat ad feruorem ⁊ deuo
tionem. Sermo. 63.

Emoriam fecit

m mirabiliũ suoruꝫ misericors ⁊
miserator dominus escam de/
dit timentibus se. Illuminati
pphete vba sunt ista origina/
liter p̃s. 110. Ostendit nobis dñs iesus xp̃us
ardentissimam charitatem suam non solũ i cru
ce ⁊ passione: verũ etiam ⁊ multis alijs diuer/
sisqꝫ modis: ⁊ potissimũ cum istituit sanctissi/
mum sacramentum preciosissimi corporis ⁊ sã
guinis sui. Quoniam autem tanto feruentius
xp̃ianorum aie cum reuerentia ⁊ deuotiõe ad
illud suscipiendum animari possunt: quãto cla
rius eius mysteria cognoscunt ⁊ intelligũt. Je
circo in presenti sermone de eo aliqua aperie/
mus: quoniam si xp̃s illud fecit in memoriam
eius: ⁊ suorum mirabilium: nisi nos tanti be/
neficij recordaremur merito de ingratitudinis
vicio veniremus culpandi. De ipso itaqꝫ sacra
mento venerabili tria mysteria erunt a nobis
declaranda.

Primum dicitur institutionis.
Secundum figurationis.
Tertium fructificationis.

Qualiter xp̃s instituit sacramentum eucha
ristie in cena: ⁊ ordinauit apl̃os sacerdotes: ⁊
quare hoc sacramentum conficitur in specie pa
nis ⁊ vini: ⁊ sub duplici specie: ⁊ an sub vtraqꝫ
debeat sumi. Capitulum. .j.

Rimũ mysteriũ declarandũ dr̃ institu
tionis. In quo cõtigit dubitare circa
septem. p̃ circa tp̃s. 2° circa psonas. 3°
circa ordinẽ. 4° circa materiã. 5° circa spẽm.
6° circa additionẽ aque. 7° circa obligationẽ.
Primo circa tp̃s dubitatur. quare hoc sacra
mentũ institutum fuit tpe legis gratie: ⁊ nõ an
te. Ad quod respondet Alex. in. 4. summe. ⁊
Boñ. di. 8. quarti. q istud fuit cõueniẽs pro/
pter duo. p̃ ppter rẽ cõtẽtam: que est corp9 xp̃i
verum: vt plenius declarabiť in sequẽti sermo
ne. 2° fuit cõueniẽs ppter efficaciaꝫ: que ẽ cha
ritatis vinculum: que in noua lege apparere ⁊
abundare debuit. Et ex hoc institutũ est iminẽ
te passione, in signum amoris quẽ xp̃s ad gen9
humanũ habebat. Nam nõ solum voluit dare
nobis sua. i. obsequia oium creaturarum: ⁊ su
os. i. angelos in adiutorium: sed etiã seipsum
dedit

dedit in filiuz p carnis assumptionē: fm illud
Esa. 9. Filius datus est nobis. Dedit se in so
ciuz p nature nostre cōformationē: fm illd' apl'i
Phil'. 2. Habitu inuentus vt hō. Dedit se in
magistrū p doctrine predicationē: fm illd' Jo.
13. Vos vocatis me magister ꝛ dn̄e: ꝛ bene di
citis: sum etenim. Dedit se i lucē p exēpli opa
tionē: fm illud Joh. 13. Exemplū. n. dedi vo-
bis vt quēadmodū ego feci ita ꝛ vos faciatis.
Dedit se in patrē p gratie regenerationē: fz il
lud Joh. 1. Quotquot autē receperunt euz de
dit eis potestatē filios dei fieri his q credunt in
nomine ei⁹. Dedit se in holocaustū medullatū
p passionē: ꝛ tandē dedit seipsuz in cibū ad spi
ritualē refectionē. O inflammata charitas iesu
xp̄i. O ardens amor clemētissimi cordis sui.
Supabundāter pfecto ostendit nobis quātū
nos ipse dilexit: ꝛ ppterea tunc sacramētū est
institutū: cū amor eius bulliebat atqz feruebat.
Unde Joh. 13. dicit̃. Cū dilexisset suos q erāt
in mūdo: in finē dilexit eos. i. fm glo. maiora
signa dilectionis ostēdit. Secūdo dubitat̃ cir
ca horā. Et vt colligit̃ ex dictis euāgelistaꝝ xp̄s
hoc sacramētū instituit hora cene quādo iaz co-
mederant ipse ꝛ apl'i agnū pascalē. Ex quo ple
riqz nō bn̄ intelligētes dicere voluerunt q̄ hoc
sacramētū nō debet cōfici ante prandiū: sz post
cenā. Arguūt enim sic. In operādo debemus
nos cōformare xp̄o tanq̄ȝ exemplari. iuxta il. d'
Exo. 25. Inspice ꝛ fac fm exemplar qd' tibi in
monte monstratū ē: sed xp̄s hoc sacramētum
post cenā cōfecit: ergo ꝛ a nobis debet confici
post cenā. Cōtra istos vero ē tex. de cōse. di. 1.
in. c. sacramēta. Sacramenta inquit altaris nō
nisi a ieiunis hominibus celebrent̃. Ratio est
fm Ric. in. 4. di. 8. ppter maiorē solemnita-
tez ꝛ sobrietatē ministerij: ꝛ maiorē reuerentiā
sacramēti. Nec valet obiectū: eo q̄ xp̄s rationa
biliter cōfecit post cenā: quia voluit terminare
figurā ꝛ legē in esu agni pascalis: ꝛ introduce-
re veritatē in institutionē sacramēti. Hmōi au
tez ratio non cōuenit ad hoc vt a nobis debeat
post cenā cōfici. Et sic hoc sacramentū confici
debet a ieiunis vt patet de cōse. di. 2. in. c. liqui
do. Et secundū Ric. vbi supra sumit̃ hic ieiu-
nium pro priuatione cuiuslibet alimēti an̄. s. q̄z
quis sumat cibū vel potū: si etiam postea in die
pluries comesturus sit. In casu tamen necessi
tatis imminente mortis periculo potest hoc sa-
cramentū post alios cibos sumi. Etiaz si sacer-
dos āte missaz lauerit os suū ꝛ casu aliquo gut-
ta illius aque intrauerit in stomachū: nō ppter
hoc tenetur dimittere missaz: p̄cipue in die so-
lemni: q2 hoc nō videt̃ impedire dignā p̄para
tionē p̄sbyteri nec reuerentiā sacramēti. Et de
similibus idē iudiciū habeatur. Tertio cōtin
git dubitare circa ordinē: quādo. s. apostoli fue
runt a xp̄o ordinati sacerdotes: ꝛ acceperūt con
secrandi potestatē. Ad qd' rn̄det Ric. in. 4. di.
24. q. Tertio querit̃ in quo actu cuiuslibet ordi
nis imprimat̃ caracter: in responsione ad argu
mentū: q̄ christus ordinauit apostolos sacerdo
tes: cū dedit eis ptātem cōficiendi. Luc. 22. et
Math. 26. dicens. Hoc facite in meaz cōme-
morationē. 4⁹ dubitat̃ circa materiā in qua sa
cramentū est cōficiendū. Et rn̄dent doc. in. 4.
di. xi. q̄ materia cōgrua huic sacramēto est pa-
nis de frumēto ꝛ vinū de vite: eo q̄ christ⁹ ita
instituit: ꝛ hoc rationabiliter. Primo qdē q̄ztū
ad vsum huius sacramēti: q est mādu catio. Si
cut. n. aqua assumit̃ in sacramēto babtismi ad
vsum spiritualis ablutionis: q2 corporalis ablu
tio cōuenienter fit in aqua. Ita panis ꝛ vinū q
bus cōiter homines reficiunt̃ in hoc sacremen
to assumunt̃ ad vsum spiritualis manducatōis
Secūdo q̄ztū ad effectū cōsideratū in vno quo
qz sumentiū: q2 vt Ambro. dicit sup epistolam
ad Cor. hoc sacramētū valet ad tuitionē corpis
ꝛ aīe. Ideo caro christi sub specie panis: p sa-
lute corporis. Sanguis xp̄o sub specie vini p
salute aīe offert̃. Tertio q̄ztuz ad effectū respe-
tu ecclesie q̄ cōstituitur ex diuersis fidelib⁹: sic
panis cōficitur ex diuersis granis: ꝛ vinū fluit
ex diuersis vuis. Notandū tamē fm Tho. in
3. pte. q. 24. ar. 3. in responsione ad tertiū argu
mentum: q̄ si farine triticee admisceret̃ aliqua
quātitas modica ꝛ parua alterius farine pote-
rit exinde cōfici panis: qui est materia huius sa
cramenti: q2 modica pmixtio non soluit speciē:
secus vero si esset magna. Quinto dubitatur
circa speciem quare. s. sacramētū hoc cōficit̃ sub
duab⁹ specieb⁹. Ad qd' respondet Alexan. de
ales q̄ hoc principaliter fit duplici rōne. Pri
mo ppter duplicis nature nr̄e a xp̄o sumptio-
nez ad vtriusqz redēptionē: vt ostenderet xp̄s
totā humanā naturā. i. animā ꝛ corp⁹ assūpsisse
vt vtrūqz redimeret. Panis eniz ad corp⁹ re-
fert̃ vinū ad animā. Secūda rō ē pp duplicem
xp̄i imolationē. s. i vita ꝛ i morte. Nā expecta-
tio ꝛ p̄paratio ad mortē fuit mors q̄dā: q̄ ergo
fuit in vita representat̃ specie panis: q̄ autem in
morte specie vini. Sexto circa additionē aq̄.

Vtrũ aqua sit de substãtia siue integritate sacra
menti. Ad qđ respondet Bon. in. 4. di. xi. d.
ꝙ de integritate huius sacramẽti sunt quattuoꝛ
scilicet materia: foꝛma: oꝛdo: ⁊ intentio cõsecrã
tis. De cõgruitate autem ⁊ bene esse sunt que
sunt his annexa. Aqua ergo cũ nõ sit aliqđ ho
rum nõ est de necessitate sacramenti: sed anne
xum est materie. s. vino: qꝛ adiungitur vino: et
in ipsum cõuertitur: ⁊ postmodũ in sanguinẽ:
⁊ ideo est de congruitate apponenda: tamẽ ad/
miscenda est vino: vt dicit̃ extra de cele. mis. c.
vltimo. Cuius ratio multiplex est ẜm Alexã.
Prima ꝓpter exemplũ domini. Probabiliter
eniꝫ credit̃ ꝙ domin⁹ hoc sacramẽtũ instituit in
vino aqua ꝑmixto: vt dicit Dama. ⁊ Cypꝛia/
nus de cõse. di. 2. c. scriptura. Secũda ratio ẽ
ꝓpter signũ vnionis coꝛpoꝛis mystici cũ capi/
te. Vnde de cõse. di. 2. c. cũ omne. dicit̃. Cũ in
calice vino aqua miscet̃ xp̃o populus adunat̃: ⁊
credentiũ plebs ei in quẽ credit copulat̃ ⁊ iun/
gitur. i. copulãda ⁊ iungenda significat̃ ꝑ fidẽ:
⁊ dignã sacramenti susceptionẽ. Ex quo Ric.
in. 4. di. xi. refert ꝙ ꝓpter huiusmodi significa
tioneꝫ tãtuꝫ debet apponi de aqua ⁊ de vino ꝙ
aqua possit trahi ad naturã vini. Populus. n.
trahẽdus est ad xp̃m. Et ideo multũ sunt illi re
pꝛehensibiles q plus ponunt de aqua q̃ꝫ de vi/
no. Est qdẽ ꝑnitiosus abusus: vt dicit̃ in. c. ꝑ/
nitiosus. extra de cele. mis. Tertia ratio quare
aqua admiscet̃ vino est ꝑꝑ fluxũ aque de latere
xp̃i: a quo lanceato vt habet̃ Joh. 19. continuo
exiuit sanguis ⁊ aqua. Jdeo de cõse. di. 2. c. in
sacramentoꝝ oblationib⁹. dicit̃. Nõ debet i ca
lice domini aut vinũ solũ aut aqua sola offerri:
sed vtrũqꝫ ꝑmixtũ: qꝛ vtrũqꝫ ex latere xp̃i i paf/
sione sua ꝓfluxisse legit̃. Notandũ tñ ẜm magi
struꝫ sen. c. penultimo. xi. di. quarti. ꝙ si sacer/
dos cõsecret vinũ sine aqua vere cõuertitur in
sanguinẽ. Nã ⁊ grecoꝝ ecclesia dicit̃ aquaꝫ nõ
apponere sacramento: vt ait Jnno. de officio
misse. ꝑte. 3. c. 26. ⁊ tñ ecclesia nõ negat ipsos cõ
ficere sanguinẽ xp̃i. Jlle tñ q aquã nõ appone/
ret repꝛehendẽdus esset ꝓpter rationes iam di/
ctas. Septimo dubitat̃ circa obligationẽ: vtrũ
scilicet popul⁹ debeat cõicare sub vtraqꝫ specie.
Ad qđ respondet sanctus Tho. 3. ꝑte. q. 80. ꝙ
circa vsuꝫ huius sacramẽti duo possunt cõside/
rari: vnũ ex ꝑte ipsius sacramẽti: aliud ex par/
te sumentiũ. Ex parte ipsius sacramẽti ꝯuenit
ꝙ vtrũqꝫ sumat̃. s. coꝛpus ⁊ sanguis: qꝛ i vtro/
qꝫ cõsistit ꝑfectio sacramenti. Et ideo qꝛ ad sa/
cerdotẽ pertinet hoc sacramentũ cõsecrare ⁊ ꝑfi
cere: nullo modo debet coꝛpus xp̃i sumere sine
sanguine: ꝓut plene patet de cõse. di. 2. in. c. cõ
perim⁹. Ex parte aũt sumẽtiũ requirit̃ summa
reuerentia ⁊ cautela: ne aliquid accidat qđ ver/
gat in iniuriã tanti sacramenti. Quod ꝑcipue
posset accidere in sanguinis sumptione: q qdeꝫ
si incaute sumeret̃ de facili posset effundi. Et
qꝛ crescente multitudine populi chꝛistiani in q̃
cõtinent̃ senes ⁊ iuuenes: quoꝝ quidã nõ sunt
tãte discretionis. vt cautelã debitã circa vsum
huius sacramẽti adhiberent. Jdeo ꝓuide ob/
seruat̃ vt populo sanguis sumend⁹ non det̃: ſꝫ
solũ sumat̃ a sacerdote: ⁊ etiam secũdũ aliquos
nõ datur sub vtraqꝫ specie ꝓpter periculũ erro
ris: ne. s. cõmunis popul⁹ crederet xp̃m nõ eẽ
totum sub vtraqꝫ specie.

De figuris que ꝑcesserũt sacramentũ euka
ristie: ⁊ de septem ꝓpꝛietatibus mãne appꝛo/
pꝛiatis huic sacramento. Capi. 2.

S Ecũdũ mysteriũ declarãdũ de sacra/
mento eukaristie dicit̃ figurationis.
Fuit nãqꝫ cõgruũ hoc sacramentũ ꝑfi
gurari secũdũ Alex. ⁊ Boñ. i. 4. di. 8. ꝓpter
tria. Primo ꝓpter dignitatẽ: qꝛ ꝑdicãdũ ⁊ ex/
pectandũ erat sicut donũ dei excellentissimuꝫ:
ideo figure huius sacramẽti pꝛeire debuerunt
in qbus refulciretur expectatio fideliũ: ⁊ digni
tas huius sacramẽti famosioꝛ ostenderet̃. Vn
de figuraꝝ ꝑmissio non fuit aliud q̃ꝫ fame eius
diuulgatio. Secũda ratio est ꝓpter difficulta/
teꝫ. Jnter cetera eniꝫ sacramẽta hoc est difficil
limuꝫ ad credendum: imo inter cetera credibi/
lia: ideo homines debuerunt ad hoc assuefieri
quadam figurarũ manu ductione. Tertia ra
ratio fuit pꝛopter significationem: quia hoc sa/
cramento chꝛistus passus significat̃: ⁊ cõtinet̃
Cõgruebat autẽ xp̃m passum aliqua figura ꝑ/
signari. Similiter autẽ ⁊ hoc sacramentũ quo
significatur ⁊ continetur. Precesserunt autem
nõ vna: sed plures figure: qꝛ sicut dicit Augu.
in. 4. de trini. Opoꝛtebat qꝛ per multa eram⁹
a deo decisi ꝙ multa vitã venturã cõclamarent
scilicet. xp̃m. Et secundũ Alex. licet res ꝑfigu/
rata tantis figuris sit vna secundũ substantiaꝫ:
tamen illius sunt multi effectus ⁊ multe ꝓpꝛie/
tates siue cõditiones: quarum multiplicitatem
respiciunt ipse figure diuerse. Magister vero
sen. dimissis alijs figuris que assignari possẽt:
tantum quattuoꝛ enumerat: sacrificium scilicet
Melchisedech: agnum pascalẽ: mãna: ⁊ san/
guinem

guinem qui fluxit de latere christi: q̃ figure suffi
cienter enumerãtur duplici ratione. ¶Prima
est respectus siue relatio figurarũ ad legem na
ture mosaice ⁊ euangelice: vt. s. per oblationez
Melchisedech ostendatur fuisse prefiguratum
sacramentum in lege nature. ¶Per agnũ pasca
lem: ⁊ mãna in lege scripture. Et per sanguinẽ
qui fluxit de latere christi in lege gratie. Se/
cunda ratio est si attendamus ad ea que presi/
gnantur. Nã in hoc sacramento est visibilis for
ma: ⁊ hec prefigurata est in sacrificio Melchi/
sedech: ⁊ est res contenta: ⁊ hec figurata est in
agno pascali: ⁊ res significata tantũ: ⁊ hoc i mã
na. Et virtus dans efficaciam: ⁊ hoc in sangui
ne qui defluxit de latere xp̃i. Verũtamẽ soler/
ter est aduertendũ ꝙ in mãna qd̕ pluit dñs pa/
tribus in deserto Exo. 16. septẽ cõditiones re/
periuntur cõuenientes huic sacramento ineffa
bili. ¶Prima est modus generatõis. Secũ
da est locus descensionis. Tertia tempus re/
collectionis. Quarta terminus mensuratio/
nis. Quinta ritus preparationis. Sexta au
sus reseruationis. Septima gustus saporatio
nis. ¶Prima cõditio erat modus generatio/
nis: q̃r in nocte inuisibiliter de celo descẽdebat
Quid enim designat̃ p noctez nisi fidei nostre
status. Sicut enim in regno celoꝝ nulla ẽ ob/
scuritas tenebrosa: ⁊ in inferno nulla põt lucidi
tas apparere. Sic in p̃senti peregrinatione nõ
est lux clara visionis deifice sicut in celo: non
obscura tenebrositas eterne damnationis sicut
in inferno: sed nocturna fidei lux stellari ⁊ luna
ri nõ quidẽ solari lumine illustrata q̃bus lumi/
nibus videmus ⁊ cognoscimus hoc sacramen
tum. Secunda cõditio illius mãne erat loc⁹
descensionis: q̃r descendebat in deserto circa ca
stra filioꝝ israel solum: eisq̃ȝ defecit cum intra/
uerunt terrã promissionis. Sic hoc sacramẽtũ
non nisi in ecclesia: ⁊ in eius fide veraciter con
secratur: atq̃ȝ in deserto presentis vite tantũmo
do frequentatur. Cum autẽ ad repromissaȝ vi/
uentium terrã ventum fuerit iam non amplius
hoc sacrificium offeretur: sed gloriosus iesus i
cõsummato felicitatis loco cõspiciet̃ ineffabili/
ter exaltatus. Tertia cõditio erat tẽp⁹ recolle
ctionis. Sex enim diebus poterat repiri: prece
pitq̃ȝ Moyses ex parte domini: feria sexta pro
sabbato colligi. Sabbato autẽ egressi quidã de
populo vt colligerent non inuenerunt. Sic ⁊
istud viuificum sacramentũ non nisi sex dieb⁹
presentis peregrinationis reficere habet: sȝ sab
bato sempiterne quietis inueniet̃ rex noster ie
sus christus nõ mystice sacramẽto velatus sed
manifestus ⁊ decore regio gloriosus. Quar/
ta cõditio est terminus mensurationis: q̃r per
singula capita mensuram gomor ex parte dñi
Moyses colligi instituerat: nec qui plus collegit
plus habuit: nec q minus: min⁹ inuenit. Sic q
dem istud mirabile sacramentũ nequaq̃ȝ conti
net minorẽ iesum in minori hostia q̃ȝ in maiori
nec plus in plurib⁹ q̃ȝ in vna. Quinta condi/
tio erat ritus p̃parationis: q̃r illud mãna ignez
optime sustinebat: nã mãna liquidũ colligebat̃
simile coriandro: ⁊ ꝓpe ignẽ ponebat̃ ⁊ efficie/
batur dux: deinde atritabat̃: ⁊ ex ei⁹ farina cõ
ficiebat̃ panis. Sed si ponebat̃ ad solẽ liquefie
bat: ⁊ cõtabescebat. Sic istud benedictũ sacra/
mentũ ꝑfecte ignem sustinet deuoti ⁊ feruentis
amoris: atq̃ȝ rationes ab amoris fornace ꝓce/
dentes ꝑfecte cõcludunt huius sacramenti irre
fragabilẽ veritatem. Sed sol curiositatis huma
ne ⁊ fantastice ratiõis ad ꝑscrutationẽ sacramẽ
ti p ꝑfidiã eum liquescere facit. Sexta condi/
tio est ausus reseruationis. Nã p̃cipiẽs Moy
ses ꝙ nullus seruaret ex eo vsq̃ȝ in mãne: q vo/
luerunt reseruare: inuenerunt ꝙ scaturire cepit
vermibus atq̃ȝ cõputriuit. Sic hoc sacramẽtuȝ
reseruatũ ab his qui ad illud nolũt accedere sca
tet vermibus: q̃r ipsi tales deteriorant̃: ⁊ indu
rantur: vt patet. 82. di. in. c. presbyter. Se/
ptima conditio erat gustus saporationis: q̃r vni
cuiq̃ȝ sapiebat iuxta desiderij sui appetitũ. Ali
qui enim cũ summa delectatione vescebantur ci
bo illo sapidissimo: nõnulli vero murmurãtes
dicebant. Anima nostra nauseat super cibo isto
leuissimo. Sic h̃ sacratissimũ sacr̃m sumẽtibus
diuersimode sapit secunduȝ diuersas disposi/
tiones quas i eis format: vel desiderium chari
tatis: vel indeuotio malignitatis. O quot sunt
obstinati peccatores ⁊ presumptuosi qui corp⁹
christi sumentes nullũ ex eo percipiunt gustũȝ.
Alij vero q̃ȝ mirabiliter propter deuotionem ⁊
fidem recreant̃ ⁊ cõsolant̃. De quo ⁊ si multa
possent exempla narrari: vnũȝ tamẽ referam⁹
quod rome euenit. Tempore namq̃ȝ Eugenij
quarti quedam notabilis ⁊ spiritualis domina
deo deuotissima Francisca nomine de pontia/
nis singulis diebus festis sacramenti commu/
nionez de manu sacerdotis reuerentissime su/
scipiebat: sentiebatq̃ȝ delectationẽ admirabileȝ
adeo vt sepius post communionem p magnuȝ
temporis spacium raperet̃ in extasim. Quo/

dam vo die dum in ecclesia sancte Cecilie trā
styberim expectaret et acciperet cōionē: sacerdos
ille q celebꝛabat: aut leuitate ductꝰ: aut diaboli/
ca tēptatione deuictus tēptauit sibi dare hostiā
nō consecratā. Cūqꝫ oꝛi eius appꝛopiquasset
recusauit illā sumere dicēs. Parcat tibi deus
o pater sacerdos: q me non solū decipe credidi
sti: sed etiā idolatrā facere voluisti. Quibus v
bis cōmotus sacerdos veniā petiit: ⁊ peccatū
postea cōfessus: rem alijs studuit enarrare.

De septem fructibus quos aquirunt hi qui
fideliter ⁊ deuote sanctam cōionem suscipiunt.
Capitulum. .3.

t Ertiū mysteriū declarandū de sanctissi
mo sacramēto dicit̃ fructificatiōis. De
uote eni cōicantes multos fructus con
sequunt̃ ⁊ p̃cipue septem. Primus dicit̃ gra
tificatio. Secūdus remissio. Tertius satisfactō
Quartus defensio. Quintus releuatio. Sex
tus cibatio. Septimus gloꝛificatio. Primꝰ
fructus dicit̃ gratificatio. Confert eni sacramē
tum deuote cōicātibus gratiā. Rō ē ꝫ Tho. 3
pte. q. 79. Tuꝫ qꝛ in eo cōtinet̃ xp̄s: q sicut ve
niēs in mūdo: venit cū gratia: ꝫm illud Jo. j.
Gratia ⁊ veritas ꝑ iesum xp̄m facta ē. Jta ve
niens in isto sacramēto. Tum qꝛ repꝛesentatuꝛ
passio eius: q̄ fuit gratie effectiua. Tum qꝛ su
mituꝛ sub sp̄ē cibi nutrientis. Vñ sicut cibus
p̄stat vitā: ita ⁊ hoc sacramētū: ꝓpterea vocat̃
eucharistia. i. bona gratia. Nā dicit̃ sacrificiuꝫ
respectu p̄teriti. s. passionis xp̄i quā repꝛesētat
Et dicit̃ cōio respectu presentis quasi cōis vnio
qꝛ vnit mēbra cū coꝛpoꝛe: vel i coꝛpoꝛe mystico
⁊ dicit̃ viaticū respectu futuri: qꝛ est p̄figuratiuū
vite: ⁊ qꝛ passio vnio ⁊ gloꝛia sunt ex gratia: iō
noiat̃ eucharistia. Secūdus fructus deuote
cōicantiū dicit̃ remissio. Remittunt̃ nāqꝫ per
hoc sacramētū peccata venalia. vt habet̃ de con
se. di. 2. c. cum oē. c. si quotiens. ⁊. c. ante bene
dictionē. Quātū aūt sit istud. s. remissioneꝫ ve
nialiū habeꝛe: pateꝛe pōt si cōsidereꝛet̃ quantū ip
sam aiam ledant. Nam licet eternā dānationē
non iducant: tamē iferūt duo p̄cipua nocumen
ta. Primū ē qꝛ diminuūt feꝛuoꝛē charitatis.
Secūdū qꝛ obligant ad penā tēpoꝛalē. Ex quo
dicit Boñ. in. 4. di. 20. ꝙ siqs moꝛit̃ tm̄ venia
lia habēs vadit ad purgatoꝛium. Tertius fru
ctus deuote cōicantiū dicit̃ satisfactio. Hoc siq
dem sacramētū satisfacit ꝓ peccatis. Secūdum
eni Tho. 3. pte. q. 79. hoc sacramētum simul ē
sacrificiū ⁊ sacr̄ꝫ. Sed rōnem sacrificij hꝫ iquā
tum offert̃. Ronē vo sacr̄i inquantum sumit̃.
Et ideo effectū sacr̄i habet in eo q sumit: effectū
āt sacrificij in eo q offert vel in his pꝛo qbus of
fert̃. Si ḡ cōsideret̃ vt sacramētū hꝫ duplicem
effectū. Vno modo recte ex vi sacr̄i. Alio mo
do quasi ex quadā cōcomitātia. Ex vi qdē sacr̄i
directe hꝫ illum effectū ad quē est institutū: non
ē aūt institutū ad satisfaciēduꝫ: sed ad sp̄ualiter
nutriendū per vnionē ad xp̄m ⁊ ad mēbꝛa eiꝰ:
sicut ⁊ nutrimentum vnit̃ nutrito. Sed qꝛ hꝰi
vnitas fit per charitatē ex cuius feruoꝛe aliqs
consequit̃ remissionē nō solum culpe: sed ēt pene
Jnde ē ꝙ ex cōsequēti per quandā cōcomitan
tiā ad pꝛincipalē effectū hō cōsequet̃ remissionē
pene: nō qdē totius: sed ꝫm modū sue deuotio
nis atqꝫ feruoꝛis. Si aūt cōsideret̃ inquātuꝫ ē
sacrificiū habet vim satisfactiuā: ⁊ ꝓdest his ꝓ
qbus offert̃ tam viuis q̄ꝫ defunctis. Sed i sa/
tisfactione magis attendit̃ affectus offerētis q̄ꝫ
qualitas oblationis. Quāuis ergo hec oblatio
ex sui quātitate sufficiat ad satisfaciendū pꝛo oī
pena: tamē fit satisfactoꝛia illis pꝛo qbus offert̃
vel ēt pꝛo offerentibus ꝫm quātitatē sue deuo/
tionis: ⁊ non pꝛo tota pena. Hinc Alex. papa
de conse. di. 2. in. c. nihil. ait. Nihil in sacrifici
is maius esse cepit q̄ꝫ coꝛpus ⁊ sanguis chꝛisti
nec vlla oblatio hac potioꝛ est: sed oēs p̄cellit: q̄
pura cōscia dño ē offerēda. Quartus fructus
deuote cōicantiū dicit̃ defensio. Defendit vtiqꝫ
hoc sacramentū p̄seruando a peccatis futuris.
Vt eni ait Tho. vbi. s̄. Peccatū est q̄dā moꝛs
sp̄ualis aie. Vnde hoc mō p̄seruat̃ aliquis a
peccato futuro: quo p̄seruat̃ coꝛpus a moꝛte fu
tura: qꝺ quidē fit dupliciter. Vno mō inquan
tū hois natura interius roboꝛat̃ cōtra interioꝛa
coꝛꝛuptiua: ⁊ sic p̄seruat̃ a moꝛte ꝑ cibū ⁊ me
dicinam. Alio modo ꝑ hoc ꝙ munit̃ cōtra exte
rioꝛes impugnatiōes: ⁊ sic p̄seruat̃ ꝑ arma: q/
bus munit̃ coꝛpus. Vtroqꝫ aūt modo hoc sa/
cramētū conseruat a peccato. Nā pꝛio quidem
ꝑ hoc ꝙ chꝛisto cōiungit̃ ꝑ gratiā roboꝛat sp̄ua
lem vitā hois tanq̄ꝫ sp̄ualis cibus ⁊ sp̄ualis me
dicina: ꝫm illud psalmi. Panis coꝛ hois cōfir
mat. Et Aug. sup Jo. ait. Securus accede pa
nis est nō venenū. Secūdo inquātū est signuꝫ
passionis xp̄i per quā victi sunt demones re/
pellit ipsoꝝ ipugnationem. Vñ Criso. super
Jo. ait. Vt leōes flāmā spirātes de mēsa dñi
recedimus terribiles demonibus facti. Notā
dum tñ ꝙ licet hoc sacramētū inquātum ē de se
habeat virtuteꝫ p̄seruatiuā a peccato: nō tamē
aufert

aufert homini possibilitatē peccandi: eo ꝙ hō i statu vie est huius cōditionis ꝙ potest flecti in bonū ⁊ in malum. Quintus fructus deuote cōicantium dicit̄ reuelatio. Si eni homo post d̄ uotā cōionem in peccatū rueret facilius ab illo surgere pōt: q̄ȝ si ante illud non cōicasset. Rō ēst: q̄r vt diximus: per sacrani cōionem aīa roborat̄ ⁊ fortificat̄: ⁊ ideo facilius ē forti resurgere q̄ȝ debili. Sextus fructus deuote cōicantium dicit̄ cibatio. Cibat vtiq̄ȝ hoc sacramētuȝ spūaliter animā ⁊ multotiens miraculose reficit ipsum corpus. Dicit̄ enim de beata katherina de senis: ꝙ sepius cōione suscepta per dies plurimos sine cibo ⁊ potu ꝑsistebat absq̄ȝ aliq̄ sui corporis lesione. Septimus fructus dicit̄ glorificatio. Facit ēt hoc sacramētum ad augm̄tum glorie que sequitur ad augmētum gratie. Quāto eni anima proficit ⁊ crescit in gratia: tāto copiosiorem gloriā promeretur. Sed q deuote ⁊ humiliter suscipit sacramētū eucharistie ꝓficit in gratia: vt tactū ē supius: iccirco abundantius gloriā obtinebit. Currite igit̄ omnes ⁊ conscientijs a peccatis emūdatis sacram cōmunionē accipite: q̄r saluator noster dixit Jo. 9. Siqs manducauerit ex hoc pane viuet i eternum: hic ꝑ gratiam: ⁊ in futuro ꝑ gloriam: in qua viuit ⁊ regnat ipse iesus dei filius cum patre ⁊ spiritu sancto per cuncta secula seculoruȝ. Amen.

Feria tertia hebdomade sancte: de veritate sacramēti eucharistie: in quo vere ⁊ realiter cōtinet̄ ipse xp̄s. Sermo. 164.

C aro mea vere est cibus ⁊ sanguis meus vere ē potus. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Jo. 6. c.

Inter cetera fidei nostre credibilia maximū ⁊ admirabile ē realis ac v̄a existētia corpis ⁊ sanguinis xp̄i in sacramēto altaris sub spēbus panis ⁊ vini. Hoc vtiq̄ȝ nisi fides credat sermo nō explicat. Verūtamē ad confūdendam ꝑfidiam infidelium consolandosq̄ȝ fideles qui id credunt: in hoc sermone de veritate altissimi sacramenti verba faciemus. Est et enim necessarium simpliciter credere ⁊ firmit̄ confiteri qd̄ a dn̄o iesu xp̄o audiuimus dictum carnem. s. suam vere eē cibum: suum sanguinem vere esse potum. s. in sacramento altaris: in quo vere ⁊ realiter continet̄. Ad qd̄ ꝓbādū ⁊ fideliter ꝑsuadēdū procedemus tripliciter;

Primo per auctoritates.
Secundo per rationes.
Tertio per exempla.

Qd̄ omnes tam theologi q̄ȝ sacra concilia ⁊ doctores antiqui tenent ⁊ confitentur dn̄ȝ iesum xp̄m realiter esse in sacramento altaris sub speciebus panis ⁊ vini. Capitulum. .j.

P Rimo probanda ē veritas corporis ⁊ sanguinis xp̄i in sacramento altaris ꝑ auctoritates. Primo theologorū. Secundo conciliorum. Tertio doctorum. Primo itaq̄ȝ theologi omnes Ric. s. Boñ. Sco. ⁊ ceteri. di. x. quarti li. dicunt ꝙ opinio quorūdā fuit ⁊ error pessimus ꝙ xp̄s nō eēt in altari nisi tm̄ sicut in signo: ⁊ dicit̄ manducari: quia signum eius tm̄ accipit̄. Sed iste error cōtra pietatem fidei est: que tantum beneficiū sibi a deo datū recognoscit ⁊ gratias agit: ꝙ in carne sua ⁊ natura propria sit nobiscū. Est etiam contra sacramenti dignitatem per excellentiam: in q̄ relucet diuina potentia ⁊ bonitas altius ceteris sacramentis. Nam cetera sacramenta excellit: ⁊ quasi consumatiuū est alioꝝ oium: sicut charitas omnium virtutum. Manifestat̄ nāq̄ȝ oi potentia dei in operis singularitate. Cum. n. panis in corpus xp̄i verum ⁊ integrum i multis altaribus conuertit̄ nullo remanente cōmuni: ostendit se deus posse supra omnē potentiā operatiuam in conuersione. Et per hoc ꝙ idē in pluribus locis supra imaginatiuam. Et per hoc ꝙ tam magnum ⁊ integrum in tam parua specie facit existere non contractum: ostendit se posse supra potentiam intellectiuam. Error igitur ꝑ̄tactus detractus est a quodā Berengario rome coram. 113. episcopis. vt habet̄ de cōse. di. 2. in. c. ego Berengarius. Ideo catholice dicendū est ſm Franciscū de marone i quodam sermone de corpore xp̄i: ꝙ sub specie panis que videt̄ in hostia quatuor eē creduntur.

Primo qdem ibi credit̄ esse corpus xp̄i ex vi v̄borū: q̄r v̄ba consecrationis de solo corpore faciunt mentionem. Secūdo est ibi sanguis xp̄i ex cōcomitātia imediata: q̄r sanguis imediate disponit corpus ad vitam. Tertio ē ibi anima xp̄i ex cōcomitantia propinqua: q̄r licet anima: nō viuificet corpus nisi mediante sanguine tamen ꝑtinet ad eandem naturā: ⁊ idō cōcomitat̄ ipsum ꝓpinque. Quarto est ibi diuinitas verbi ex cōcomitantia remota: q̄r licet diuinitas cum tribus p̄cedentibus faciat vnū suppositum: tamen non ꝑtinet ad vnā naturā.

Similiter etiam in calice ista quatuor esse cre/
dunt: sed alio ordine. Primo ē ibi sanguis
ex vi vborum pro eo q vba consecrationis ca
licis de solo sanguine faciunt mentionē. Se/
cundo est ibi corpus ex cōcomitantia imediata
qr corpus sanguinis est imediatū receptaculū.
Tertio est ibi aīa cōcomitantia propiqua: qr
ptinet ad eandē naturā humanam. Quarto
ē ibi diuinitas ex cōcomitantia remota: qr non
ptinet ad eandem naturā: qzuis ad idē suppo/
situm. Et ista quatuor significauit saluator no
ster ibi esse. d. Joh. 9. Ego sum panis: p hoc
dans intelligi corpus. Et subiūgit: viuus: per
hoc denotās aīam p quam corpus viuificatur:
τ qr aīa sine corporeo sanguine viuificari non
pōt: ideo subintelligit hic sanguis. Deinde ad
dit: qui de celo descendi propter diuinitatem.
Quare totus xp̄s continet sub specie panis:
τ totus sub specie vini. Secūdo ad ostenden
dam vitatem sacramēti facit auctoritas sacroꝝ
cōciliorū. Scribit eni extra de cele. mis. in. c. cū
Marthe. Dicit hoc sacramētum mysteriuz fi
dei: qm aliud ibi credit qz cernat: τ alid ibi cer
nit qz credat. Species panis τ vini cernitur
τ credit vitas carnis τ sanguinis xp̄i. Et i. c.
i. de sum. tri. τ fi. ca. sic scribit. Una ē fideliuz
vniuersalis ecclesia extra quam nullus oīno sal
uat: in qua idē ipse sacerdos est τ sacrificiuz ie/
sus xp̄s: cuius corpus τ sanguis in sacr̄o alta/
ris sub speciebus panis τ vini veraciter conti
net transubstantiatis pane i corpus τ vino i sā
guinem virtute diuina: vt ad pficiendū myste
rium vnitatis accipiamus ipsi de suo qd acce/
pit ipse de nostro. Sed propter dicta in pall. c.
cum marthe. notāda sunt sm Fran. de maro/
ne quatuor documēta. Primū q in hoc sa
cramēto proprie non videt xp̄s oculo corpora
li: qr accidentia que ibi cernunt non sunt i cor/
pore xp̄i sicut in subiecto. Et si querat quar xp̄s
in hoc sacr̄o corpus suū dedit nobis velatū sub
accidentib9. Rn̄deri potest q id fecit propter q̄
tuor rōnes. Prima est pp humilitatē: vt. s.
homines in hoc sacramēto humiliarent credē/
tes ea que sunt supra itellectū. in hoc eni sacr̄o
valde necessaria est captiuatio itellectus in ob/
sequiū xp̄i. Secūda rō est propter fidelitatem
vt. s. fides habeat meritū: qr vt Greg. dicit in
omel. Fides nō habet meritū vbi humana rō
prebet experimentum. Tertia rō est propter
indignitatez. s. quo ad malos q indigni sunt cla
re conspicere corpus dn̄i iesu xp̄i. Quarta rō
est propter imbecillitatem quo ad omnes: quia
claritatem corporis iesu xp̄i nullus viator na/
turaliter posset inspicere. Scd̄m documentū
q lz proprie ibi non videat xp̄s: tamē nō errāt
fideles q dicunt dn̄m se vidisse in manibus sa
cerdotis: qr nullus errat: cuius vba pn̄t vifi/
cari eo modo quo vficat scriptura diuia: i qua
dicit q aliq viderūt deum oculo corporali: sic
de Moyse dicit q vidit dn̄m cernendo corpo
ralem rubum Exo. 3. non q ibi viderit diuini
tatem: sed qr dn̄s assistebat illi rubo. Et ita cor
pus xp̄i suo modo assistit spēbus que in hoc sa
cramento cernunt. Tertium documentum
q in hoc sacramento adoratio non est dirigen
da ad illud qd cernit: sed ad illud qd credit tm̄
qr illud est dignum adoratione. Quartū do/
cumentum q ante completa vba consecratio
nis hostia non est adorāda donec eleuatur a sa
cerdote vel adoratur: qr nūdum ibi constat eē
corpus xp̄i. 3° ad ostendēndā vitatem sacri
sunt auctoritates sanctorum doctorum. Ex q
bus oībus quatuor tm̄ inducemus nominatis
simos τ famosos doc. s. Amb. Aug. Greg.
τ Hilarium. Ambrosius eni in li. de sacram̄
tis. τ ponitur de cō. di. 2. in. c. panis. ait. Pa
nis est in altari vsitatus ante vba sacramētoꝝ
vbi autem accessit consecratio: de pane fit cor
pus xp̄i. Et idem in li. de officijs. τ habet in
. c. ante benedictionem. de conse. dist. 2. Ante
benedictionem alia spēs nominat: post bene/
dictionem corpus significat. Et idē de conse.
di. 2. in. c. reuera. ait. Hoc quod conficimus
corpus ex virgine est. Et idem de conse. di. 2.
in. c. omnia. ita pulchre loquit. Omnia quecū
qz voluit dn̄s fecit in celo τ in terra: τ qr volu
it sic factum est. Ita licet figura panis τ vini
videat nihil tamen aliud quam caro xp̄i τ san
guis post consecrationē credenda sunt. Unde
ipsa veritas ad discipulos hoc inquit. caro mea
est pro mūdi vita. Et vt mirabilius loquar nō
alia plane qz que nata est de Maria: τ passa ē i
cruce: τ resurrexit de sepulchro. Et Aug. d cō
se. di. 2. c. nos autez. dicit. Nos autem in spē
panis τ vini quā videmus res inuisibiles. i.
carnem τ sanguinem honoramus. Et idem i
. c. non omnis. Non omnis panis sed accipi/
ens benedictionē xp̄i fit corpus xp̄i. Et idem i
epistola ad Hyreneum. Perfectus panis de
celo: corpus est ex virgine. Greg. āt in omel.
pascali. τ habet in. c. qd fit. de cōse. di. 2. My/
sterium fidei dicit qd credere debes q ibi sal9
nostra

nostra consistat. Prouidens .n. nobis dñs dedit hoc sacrm̃ salutis: vt qr nos quottidie peccamus: τ ille iam mori non pôt: p illud sacramentum remissionez consequamur. Quottidie .n. ipse comeditur τ bibitur in veritate: sꝫ integer et viuus atqꝫ imaculatus permanet. Et ideo magnū τ pauendū mysterium est: qr aliud videtur: τ aliud itelligit. Hilarius de conse. di. 2. c. corpus. ita loquit. Corpus xp̄i qd̓ sumitur de altari figura est dum panis τ vinum extra videt: veritas autem dum corpus τ sanguis xp̄i in veritate interius creditur. Confiteri igitur debemus τ indubie credere dominum iesum christum in sacramento altaris vere τ realiter contineri.

Q d̓ rōnibus fidelibus ꝓbari potest etsi nō demōstratiuis veritas carnis τ sanguinis xp̄i in sacramento eucharistie.

Capitulū. 2.

Secundo probanda est veritas corporis τ sanguinis christi in sacramēto admirabili eucharistie p rōnes: non quidem naturales τ demonstratiuas sed fideles ac persuasiuas: τ colligi possunt principaliter tres. Prima dicitur distinctiua. Secunda cōceptiua. Tertia cōmutatiua. Prima dicit distinctiua. Maior enim distantia est vt dicit Bona. di. x. quarti. inter ens τ non ens: q̄z inter ens τ ens. Si ergo deus potuit de nihilo producere omnia que sunt in celo τ i terra: cur non poterit mutare vnum ens in aliud ens: τ conuertere panem in carnem τ vinum τ sanguinem. Ideo Ambro. in libro de sacramētis ait. De totius mundi operibus legistis quia ipse dixit τ facta sunt: ipse mandauit τ creata sunt. Sermo igitur qui potuit ex nihilo facere quod non erat: non poterat ea que sunt in id mutare quod non erat. Non est enim minus dare q̄z mutare nouas naturas rebus. Secūda ratio dicitur conceptiua. Si corpus christi supernaturaliter: τ miraculose potuit a virgine concipi: cur non poterit in sacranento ex miraculo realiter contineri. Ideo ait Ambro. vbi supra. Quid hic queris nature ordinem i christi corpore: cuz preter naturam sit ipse dominus natus ex virgine. Sed non immerito dubitari potest vtrum nobilior sit virtus transubstantiādi panem in carnem: τ vinum in sanguinem christi: virtute virginis ipsum concipientis. Et nonnulli tenere voluerunt ꝙ sic: tuz quia sacerdos conficit corpus christi paucioribus verbis q̄z conceperit virgo: tum quia virtus conceptionis in virgine terminata fuit ad corpus christi passibile τ immortale: virtus autem transubstantiandi terminatur ad impassibile τ immortale. Contra istos tamē sic asserētes dicit Bonauentura. x. di. quarti. ꝙ dupliciter est loqui de virtute transubstantiante τ de concipiente. Vno modo prout sunt in suo fonte: τ primo principio: vt dicatur virtus concipiendi que operata est conceptionem principaliter τ propria auctoritate: τ similiter virtus trāsubstantiandi: τ sic non est comparatio secundum magis τ minus in se: cum sit vna τ eadē virtus diuina non intensa nec remissa. Sed si ipsa comparetur ad manifestationem factam p hos effectus: iudicanduz est ꝙ se habent sicut excedentia τ excessa: licet enim vtrunqꝫ sit nobilissimum τ ostendat potentiam esse summā. in conceptione tamen magis laudatur maiestas diuina: τ in transubstātiatiōe magis captiuatur ratio nostra. Secundo modo possumus loqui de hac duplici virtute: prout dicitur communicari creature ꝺm ꝙ dicitur ꝙ virgini data est potestas concipiendi: τ sacerdoti per verbum potestas conficiendi: τ sic loquendo simpliciter virtus concepiendi dignior τ excellentior τ nobilior est: tum quia subiectum magis nobilitat. Maius .n. est esse matrem dei quaz esse sacerdotem: tum quia actio est singularior τ preclarior. Maius enim est concipere quam conficere: quia terminus actionis plus accipit a concipiente matre quā a conficiente sacerdote. Accepit enim a matre humanitatem τ esse: in consecratione vero corporis christi non accipit esse. Iccirco respondēdū est his qui contrarium tenere voluere dicentes virginem concepisse christum mediantibus pluribus verbis quam sacerdos conficiat. Quos nescio si insanos aut ignorantes nominē eo ꝙ comparatio ista nulla est: quia verba sunt de necessitate consecrationis: non autem conceptionis. Vnde si sacerdos nunquam proferret verba nūquaz cōsecraret. Beatissima autem virgo non concepit xp̄m ex vi ꝟborum: sed ex merito ꝟtutum suaꝝ: ob qd̓ posito ꝙ cum dixit. Ecce ancilla domini: obmutuisset: remanentibus in ea tamen ꝟtutibus supradictis: adhuc concepisset xp̄m. Similiter male intelligunt q ꝟtutem trāsubstantiandi hoc modo preferunt virtuti concipiendi: qr ille terminat ad corpus impassibile τ immortale: τc. Nam arguunt quasi cor-

pus xp̄i cõſecratione fieret. Sed certe non fit.
Nã non fit eius humanitas: q̄ꝛ facta eſt in con
ceptione: nõ fit gloria corporis: q̄ꝛ facta eſt i re
ſurrectione: nõ fit pfecta etas: q̄ꝛ etas .33. anno
rum ſpacio eſt perfecta: vnde argumentũ defi/
cit vt diximus: q̄ꝛ arguit ac ſi faceret: ſed ꝑ cõſe
crationem nihil nouũ fit: ſed hoc ſolũ fit: vt qđ
erat in celo perfectũ ⁊ glorioſum: idẽ ſine mu/
tatione ſui fit in ſacramento virtute trãſubſtan
tiandi. Tertia ratio manu ducens nos vt fir/
miter credamus corpus chriſti eſſe in ſacramẽ/
to altaris dicitur cõmutatiua. Nam legimꝰ ſe/
pius fuiſſe per diuinã virtutẽ imutatã naturã.
Ideo Ambꝰ in .c. reuera. de cõſe. di. 2. inquit
Forte dices aliud video: quomodo tu mihi aſ/
ſeris ꝙ corpus xp̄i accipiam. Et hoc nobis ad
huc supereſt vt ꝓbemus: quantis igiť vtimur
exemplis: vt probemus hoc nõ eſſe qđ natura
formauit: ſed quod benedictio cõſecrauit: maio
remq̄ꝫ vim eſſe benedictionis q̄ꝫ nature: q̄ꝛ be
nedictione etiam natura ipſa mutatur. Virgã
tenebat Moyſes: ꝓiecit eam ⁊ facta eſt ſpens
Rurſus apprehendit caudã ſerpentis: ⁊ i vir/
ge naturã reuertiť. Vides ergo ꝓphetica gra/
tia bis mutatã eſſe naturam: ⁊ ſerpentis ⁊ vir/
ge. Currebant egypti flumina puro meatu aq̃
rum ſubito de fontiũ venis ſanguis cepit erũ/
pere: non erat potus in fluuijs. Rurſus ad ꝓ
phete preces cruor ceſſauit fluminũ: aquarum
nature remeauit. Circũcluſus erat vndiq̄ꝫ po/
pulus hebreoꝝ. Hinc egyptijs vallatus: inde
mari clauſus. Virgã leuauit Moyſes: ſepara
uit ſe aqua: ⁊ in muroꝝ ſpeciem ſe congelauit:
atq̄ꝫ inter vndas via pedeſtris apparuit. Ior
danis retrorſuꝫ conuerſus contra naturã: i ſui
fontis reuertitur exordium. Nõne claret natu
ram vel maritimorum fluctuum vel fluuialis
curſus eſſe mutatam. Sitiebat populus patrũ
tetigit Moyſes petraꝫ: ⁊ aqua de petra fluxit.
Nũquid nõ preter naturã operata eſt gratia vt
aquam vomeret petra: quã non habet natura.
Marath fluuius amariſſimus erat vt ſitiens
populꝰ bibere nõ poſſet: miſit Moyſes lignũ
in aquam: ⁊ amaritudinem ſuam aquaꝝ natu
ra depoſuit: quã infuſa ſubito gratia tẽperauit.
Sub Elyſeo ꝓpheta vni ex filijs prophetaruꝫ
excuſſum eſt ferrum de ſecuri: ⁊ ſtatiꝫ imerſuꝫ.
rogauit Elyſeum qui amiſerat ferrum. Miſit
Elyſeus lignuꝫ in aquã ⁊ natauit ferrũ: vtiq̄ꝫ
⁊ hoc preter naturã factũ eẽ cognouimꝰ. Gra
uior eſt ferri ſpecies q̄ꝫ aquaruꝫ liquor. Aduer
timus ergo maiorẽ eſſe gratiam q̄ꝫ naturam ⁊
adhuc tamen prophetice benedictõis miramur
gratiam. Quod ſi tantũ valuit humana benedi
ctio vt naturã cõuerteret: quid dicemus de ip
ſa conſecratione diuina vbi ipſa verba domini
ſaluatoris operantur. Nã ſacramentum iſtud
quod accipis chriſti ſermone conficiť. h Amb.
qui in talibus ⁊ ſimilibus exemplis nobis oſtẽ
dit quãta poteſt magnus ⁊ excelſus deus: cuiꝰ
poteſtati atq̄ꝫ virtuti imenſe ⁊ infinite aſcribun
tur omnia miracula ſacramẽti altaris.

Qualiter miracula ⁊ exempla operata in ſa
cramento altaris oſtendunt vere ibi eſſe corpꝰ
chriſti. Capitulum. .3.

t Ertio probãda eſt veritas ſacramenti
ꝑ exempla. Nã deꝰ benedictꝰ ⁊ ſi nõ
ſemꝑ quãdoq̄ꝫ tñ ad cõfuſionẽ cordiũ
inflatoꝝ multa de hoc ſacramẽto oſtendit mira
atq̄ꝫ ſtupenda. Inter que illud vnũ ẽ celeberri
muꝫ ac memoria dignũ: qđ euenit dum ſanctꝰ
Antonius de padua Arimini predicabat. Ibi
nãq̄ꝫ hereticus quidã aderat: q male ſentiebat
de corpore xp̄i: atq̄ꝫ in contemptũ corporis xp̄i
hoſtias nõ cõſecratas ſepius aſino ſuo p̄bebat
in cibũ. Cũ vo h innotuiſſet Antonio fidei de
fenſori acerrimo illũ ad ſe vocatũ dure redar/
guit: veritatẽq̄ꝫ ſacramenti ei fideliter pſuaſit.
Cũ vo ille ꝑtinax i ſuo ſenſu ꝑmãeret: aſſereret/
q̄ꝫ aſinũ ſuũ ꝑſepe tali cibo fore ꝯpaſtũ: cõuenit
cũ eo Antoniꝰ: vt de h experiẽtia fieret: ⁊ ꝑ dies
tres aſinus ſine cibo trãſiret: ⁊ die tertia Anto
nius i foro celebrata miſſa: ⁊ reſeruato ſacro il
lud intra hoſtias nõ cõſecratas reponeret: atq̄ꝫ
illo mõ aſinus famelicꝰ inuitareť ad pabulũ: qđ
cũ factũ fuiſſet corã multitudine maxia: animal
illud appropinquãs porte i q̃ corpꝰ xp̄i itra ho
ſtias nõ cõſecratas reuerẽter recõditũ erat ex
miraculo dei cognouit dñm ſuũ: ⁊ caput et pe/
des inclinãs humiliter adorauit: neq̄ꝫ cura ſibi
fuit de cibo quo indigebat: cũq̄ꝫ vberibꝰ ab il/
lo heretico angereť traheret ⁊ volueret ſemꝑ ſa
ciebat vt priꝰ: ob qđ hereticꝰ ille ⁊ alij q̄ꝫ plurimi
omni errore depoſito ad verã fidẽ redierũt. an
tonius aũt deo gr̃as referens ſacrum honorifice
in loco debito ꝑpoſuit ⁊ cõſeruauit. De multis
etiã cõptũ ẽ ꝙ ex priuilegio ſpãli corpꝰ xp̄i vide
runt: aut in ſpecie pueri: aut carnis: aut ſangui
nis. Qđ fit ſm Tho. 3. pte. q. 76. ꝑ imutatõeꝫ
oculoꝝ eoꝝ q ſic viderẽt: quoꝝ oculi imutanť ac
ſi expſſe viderẽt exteriꝰ carnẽ aut ſanguinẽ vel
pueꝝ nulla trãſmutatiõe facta ex ꝑte ſacramẽti
qđ patet

Quod patet ex eo q2 alijs videt̃ sub spē panis Nec tamē id ptinet ad aliquā deceptionē quia talis species diuinitus format̃ in oculo ad aliquā veritatē figurandā: ad hoc. s. ꝙ manifestet̃ vere corpus xp̄i esse sub hoc sacramēto sicͣ etiaꝫ xp̄s absqꝫ deceptione apparuit discipulis euntibus in Emaus. Dicit. n. Aug. in li. q. euāgelij: ꝙ cū fictio nostra refert̃ ad aliquā significationeꝫ nō est mendaciū: sed aliqua figura. Sūt itaqꝫ multa huius sacramēti p̄clarissima testimonia q̄ tamē omnia si deessent sufficere nobis debet verbū xp̄i dicentis. Hoc est corpus meū: de quo dicere possumꝰ qđ Isaac dixit dū filiū tangebat. Vox qdē vox Jacob ē sꝫ manꝰ manus sunt Esau. Naꝫ in tactu ⁊ in odoratu Esau eū reputabat: in voce tñ Jacob eū cōfitebatur. Sic in hoc admirabili sacramento sensibus nostris. s. visui: odoratui: gustui: ⁊ tactui accidentia panis se offerunt: sꝫ ipsi auditui veritas carnis xp̄i. O igitur ineffabile sacramentuꝫ. o inexplicabile signū amoris iesu christi. o deniqꝫ triumphale p̄iuilegiū nobis exhibituꝫ Nō est enim aut fuit aliquādo tā grādis natio que habeat deos appropinquantes sibi: sicut adest nobis deus noster. Ergo omni deuotione qua possumus celebremus huius sacramēti mysteria quo nobis adueniat gr̃a: ⁊ tādē pennis ⁊ eterna gloria: in q̄ ipse dn̄s iesus viuit et regnat cū p̄re ⁊ sp̄ū scō p infinita se. se. Amen.

Feria quarta hebdomade sancte: de sacramēto eukaristie: ad quod deuote suscipiendū fideles inuigilare debent. Sermo. .65.

Ecepit panem

a ⁊ grattas agens fregit et dixit Accipite ⁊ mādducate: h̄ ē corpus meū: qđ pro vobis tradet̃ hoc facite in meā cōmemorationeꝫ. Doctoris gentiū verba sunt ista. i. Cor. xi. c. Satis vtile ⁊ ꝓficuū esse arbitratus sum: si adhuc de sacramēto ineffabili eukaristie nōnulla dixero: qm̄ quāto magis illius p̄conia fidelibus innotescūt: tāto ardentius excitant̃ ad illius vsum: deuotāqꝫ susceptionē. Jccirco preter ea q̄ dicta sunt: adhuc videbimus quedā nō immerito de hoc benedicto sacramēto dilucidanda: proponemus itaqꝫ tria principalia mysteria: que apostolus in verbis p̄allegatis explicauit ⁊ annotauit: videlicet.

Primū dicitur trāsubstantiationis.

Secundū mādducationis.

Tertium cōsecrationis.

De transubstantiatione panis in carnē ⁊ vini in sanguinē xp̄i: ⁊ de cōditionibus admirādis ipsius trāsubstantiationis. Cap. .I.

p Rimū mysteriū annotatū ab apostolo dicit̃ trāsubstātiationis. Quia xp̄s paneꝫ accipiens: ⁊ grās agens panē illū benedixit ⁊ cōsecrauit: cōuertitqꝫ substātiā eius in substātiā corporis sui: sic ⁊ in sacramēto isto substātia panis in substātiā corporis xp̄i: ⁊ substantia vini in substātiā sanguinis eiꝰ vere cōuertit̃. Ad qđ plenius intelligendū q̄ttuor sunt dubia declarāda. Primū vtrū in consecratione sit vera trāsmutatio siue conuersio panis in corpꝰ xp̄i: an panis simul maneat cū corpore Ad qđ r̄ndet Alex. i. 4. sum. volumine: ꝙ aliqui errātes dixerunt ꝙ in hoc sacramēto nō est aliqua cōuersio: sed ad prolationē verboꝝ sine cōuersione aliqua fit diuina virtute: vt corpus xp̄i sit ibi. Tamē hec positio est cōtraria sanctoruꝫ auctoritati: vt patet. Est etiā cōtra cōgruitateꝫ sacramēti: diminuitqꝫ vtilitatē meriti. Naꝫ multiplex ē ratio quare cōgruit vt panis cōuertatur in corpus xp̄i ⁊ nō maneat simul. Prima est vitatio idolatrie. Si eniꝫ sub sacramēto maneret panis fortassis quādoqꝫ indistincte adoraret̃ cū dn̄o. Secūda ratio ē efficatior ꝺductio ad ipsum xp̄m cōprehendēdū. Species enim panis que modo deducit immediate ad dominuꝫ xp̄m cōprehendēdū ⁊ vescendū tūc mediate deduceret: q2 primo deduceret ad cōprehensionē panis: ⁊ post ad cōprehensionē dn̄i. Tertia ratio ē spiritualior refectio: mō. n. illa refectio ē spiritualis omnino: tūc esset etiā carnalis q2 tūc cibus carnalis assumeret̃: ⁊ nō solū sp̄ūalis. Quarta rō ē veritatis insinuatio. s. vt credatur ꝙ sit tantū cibus anime ⁊ nō corporis: ⁊ ꝙ hoc cibo fit vnio spiritualis non corporalis. Opinio ad h̄ p̄tacta minuit vtilitatē meriti: q2 ponēdo ꝙ accidētia nō possunt esse sine subiecto innitēdo rōnibꝰ humanis: meritū fidei diminuit: iō dicēdū ꝙ tota substātia panis cōuertit̃ in substātiā corporis xp̄i remanentibꝰ accidētibus sine subiecto. Secūdū dubiū declarāduꝫ vtrū in ista cōuersione annihilet̃ substātia panis. Et ad h̄ r̄ndet Ric. in. 4. di. xi. d. ꝙ q̄uis post cōuersionē substātie panis in substātiā corporis xp̄i nihil de substātia panis remaneat: tñ q2 substātia corporis xp̄i i quā cōuersa ē aliqd est: annihilata nō ē: vñ substātia panis nō ē in nihilū redacta. sed in meliꝰ cōmutata. s. in corpꝰ

xpi .nõ tñ ſꝫ Ric. de pane illo accipit eē corpꝰ
xpi: ſꝫ ipſa eſſentia panis ſine omni mutatione
facta in corpꝰ xpi mutaꝛ̃ in illud. Jdeo Vgo.
li. 2. de ſacramẽtiſ. pte. 8. c. 9. ait. Nõ ſic corpꝰ
xpi in pane cõſecrari dicimꝰ: vt de pane corpꝰ
xpi eſſe accipiat: nec quaſi corpꝰ nouũ ſubito fa
ctum de mutata eſſentia: ſed in ipſuꝫ veꝝ corpꝰ
mutatã eſſentiã: nec ipſam ſubſtãtiã panis ⁊ vi
ni in nihilũ redactã: qꝛ deſijt eſſe qđ fuit: ſꝫ mu
tatã potius: qꝛ cepit eſſe aliud qđ nõ fuit. Ter/
tiuꝫ dubiũ declarãdũ vtrũ illa cõuerſio fiat i in/
ſtanti vel ſucceſſiue. Et Rñdet Ric. vbi. ſ. ꝙ
fit in inſtanti: qꝛ vt accipi põt a cõmentatore. 4.
metaph. Omnis ſucceſſio in mutatione cauſaꝛ̃
vel ex reſiſtentia mobilis ad motorẽ: vel medij
ad motorẽ vel ratione vtriuſqꝫ: ⁊ puto ꝙ ſub re
ſiſtentia ipſius medij debeat cõprehendi i diui/
ſibilitas ſpacij ꝑ cõparationẽ ad limitationẽ vir
tutis in motore: vñ ꝗ̃uis corporale mediũ an
gelo nõ reſiſtat: tñ qꝛ limitate virtutis eſt: non
poſſet ſe trãſferre ab oriente in occidẽtẽ ptran
ſeundo ſpaciũ in inſtãti. Virtus aũt cõuertens
ſubſtãtiã panis in corpꝰ xpi nõ eſt limitata. Il
la eniꝫ cõuerſio fit ꝑ ꝟtutẽ diuinã: q̃ infinita ẽ
Nec ſibi reſiſtit ſubſtãtia panis: qꝛ tota natura
ꝑfecte ſubdiꝛ̃ ꝟtuti diuine. Nec ẽ aliqđ mediũ
per qđ iſta cõuerſio fiat: hoc enim nõ habet lo/
cuꝫ ꝓprie loquẽdo: niſi de mutatiõe locali. Pa
neꝫ enim nõ eſſe corpus xpi nihil poſitiuũ diĉ
⁊ tñ ſi eſſet mediũ nõ oporteret ꝙ cauſaret ſuc/
ceſſionẽ in diuina opatione. Deus. n. vnũ la
pidẽ trãſferre poſſet ab oriente in occidentẽ ꝑ
totũ mediũ in inſtãti. Nõ. n. oportet ꝙ diuiſi/
bilitas medij cauſet ſucceſſionẽ i mutatiõe: niſi
cũ h̾ mutaꝛ̃ ſit limitate ꝟtutis. Quartũ dubiũ
declarandũ: vtrũ ꝟtus trãſubſtãtiatiua princi
palius reſpiciat ſacerdotem ꝗ̃ ꝟba. Et rñdet
Ric. di. 8. q̃rti. ꝙ ꝟtus ꝑdicta principalius re
ſpicit ſacerdotẽ: qꝛ qñ dñs operaꝛ̃ aliquẽ effectũ
mediãte inſtrumẽto animato cuiuſmodi ẽ ſuꝰ
ſm phm primo politicoꝝ: ⁊ in animato: ꝟtus
dñi principalius reſpicit inſtrumentũ anima/
tuꝫ ꝗ̃ inanimatũ. Jn trãſubſtãtiatione autem
ſacerdos ſe habet ſicut inſtrumẽtũ animatũ: et
veba ſicut inanimatũ: ideo ꝟtus dñi principali
ter opantis principalius repſicit ſacerdotem ꝗ̃
verba. Secũda ratio ẽ: qꝛ qñ plura inſtrumẽta
ꝑ ordinẽ ſe habentia cõcurrũt ad eundẽ effectuꝫ
vt manꝰ ⁊ penna ad ſcripturã: ꝟtus principa/
lis motoris principalꝰ reſpicit illud inſtrumen
tuꝫ qđ ẽ ſibi ꝓpinquius ⁊ mediãte quo aliđ in
ſtrumentũ moueꝛ̃: vnde virtus ſcribentis prin
cipalius reſpicit manũ ꝗ̃ pennã. Ad trãſubſtã
tiationẽ autẽ cõcurrunt plura inſtrumẽta ꝑ or
dinẽ ſe habẽtia. ſ. ſacerdos ⁊ ꝟba: quoꝝ ſacer
dos ẽ ꝓpinquior principali agẽti: qꝛ ſibi ẽ ſimi
lior ⁊ eiꝰ repreſentat ꝑſonã. Eſt etiã ꝓlationis
ꝟboꝝ cã: ideo ꝟtus trãſubſtãtiatiua principa
lius reſpicit ſacerdotẽ ꝗ̃ ꝟba. 3ᵃ rõ ẽ qꝛ ꝟtus
trãſubſtãtiatiua ſacerdotẽ reſpicit ꝑmanẽte rõ
ne caracteris q in ſacerdote ꝑmanet: ꝟba autẽ
ſicut ſunt tranſeuntia reſpiciunt trãſeuntẽ nõ ꝑ
aliquẽ tranſitũ ex ꝑte ꝟtutis: ꝓut ẽ in principa
li agente: ſed ꝑ tranſitũ ipſoꝝ ꝟboꝝ: ſm qđ tñ
ꝑdicta virtus reſpicit principalꝰ ꝟba ꝗ̃ ſacer
doteꝫ: inꝗ̃tũ ꝟba magis de ꝓpinquo ſe habẽt
ad effectũ ꝗ̃ ſacerdos: ſm quẽ modũ etiaꝫ dici
poteſt ꝙ virtus ſcribentis principalius reſpicit
pennam ꝗ̃ manum.

De multiplici mãducatione corporis xpi: ⁊
de dubijs que circa illã haberi poſſunt. Ca. 2.

Ecundũ myſteriũ qđ annotauit apoſto
s lus in themate diciꝛ̃ mãducatiõis: aſſe
rens qđ xps dixit. Accipite ⁊ mãducate: hoc ẽ
corpꝰ meũ. Ad qđ pleniꝰ intelligẽdũ quattuor
ſunt dubia declarãda. Primũ quot ſũt modi
mãducãdi corpꝰ xpi. Et rñdet magiſter in. 4.
di. 9. ꝙ ẽ duplex. vnꝰ ſacralis: aliꝰ ſpũalis: q̃ di
ſtinctio ſm Boñ. oriꝛ̃ vno mõ a diſpoſitiõe ſu
mentiũ: qꝛ qdã accedũt male diſpoſiti: ⁊ hi mã
ducant ſacramẽtaliter: qdã bene: ⁊ hi ſpũaliter
Secũdo accipiꝛ̃ a mõ ſumendi: qꝛ qdã ſuſcipiũt
ore corporis ⁊ nõ cordis: ⁊ hi ſacraliter. Qui/
dã ꝟo ore cordis: ⁊ hi ſpũaliter. Comedere
igiꝛ̃ ſacramẽtũ ſpũaliter eſt illud ſuſcipe cũ fide
informata charitate. Comedere aũt ſacraliter ẽ
illud ſuſcipe cũ fide ſine charitate. Qui mãdu
cant ſacramẽtaliter: tantũ ſuſcipiunt ſacramẽtũ
ſed nõ effectũ illius. Qui ꝟo mãducãt ſpũali/
ter effectũ grẽ cõſequũꝛ̃. Secũdũ dubiũ: vtꝝ
mali ſumãt corpꝰ xpi veraciter. Et rñdet Tho.
3. pte. q. 80. ⁊ Boñ. in. 4. di. 9. ꝙ circa h̾ qdaꝫ
antiqui errauerũt dicẽtes ꝙ corpꝰ xpi veꝝ a ma
lis nõ ſumiꝛ̃: qꝛ nõ decet tãtã maieſtatẽ ⁊ carnẽ
tã ſanctã ⁊ purã in corpꝰ peccatis ſubdiũ itroi
re. Jdeo aſſerebãt ꝙ corpus xpi veꝝ a ſpecie/
bus abſcenderet: ex quo peccator ipſuꝫ labijs ⁊
ore polluto cõtingeret. Sed hoc eſt erroneũ eo
ꝙ manentibus ſpeciebus corpꝰ xpi ſub eis eſſe
nõ deſinit. Species autẽ manet ꝗ̃diu ſubſtan/
tia panis maneret: ⁊ ſibi adeſſet. Manifeſtum
eſt aũt ꝙ ſubſtãtia panis aſſumpta a peccatore
nõ ſtatim

nõ statiz esse desinit: sed manet q̄diu per calo-
rem naturalez digeratur. Unde tã diu corpus
christi sub speciebus sacramentalibus manet
etiã a peccatoribus sumptum. Quare doc. oẽs
dicunt q peccatores veraciter ⁊ sacramen tali-
ter: licet non spũaliter corpus christi suscipiant:
quod cantat ecclesia in prosa in festo corpis chri
sti dicens. Sumũt boni: sumũt mali: sorte tamẽ
inequali vite vel interitus. Et Aug. sup Joh.
ait. Multi de altari accipiunt: ⁊ accipiẽdo mo-
riuntur. Ad idẽ est. c. sicut Judas. c. ⁊ sancta
de conse. di. 2. Tertiũ dubiũ vtrum peccator
qui cũ certa scientia in peccato sumit corpꝰ xpi:
sumat illud dãnabiliter. Et q sic patet p dictuz
apostoli. d. q iudiciũ sibi mãducat ⁊ bibit: qđ
nõ est fm Boñ. qr ipsum corpus aliquã macu
lã det anime: sed qr peccator ipsuz cõtemnit dũ
se preparare nõ vult ⁊ mundare. Sed aliquis
obijcere põt si mãducare corpꝰ xpi cũ peccato
peccatũ est: ergo a simili ⁊ videre: ergo quotiẽs
cunqz existens in pctõ mortali vidt corpꝰ xpi
peccat mortaliter. Rñdet Tho. ⁊ Boñ. q vi-
sus nõ ptingit ad substãtiã corporis xpi: sz solũ
ad species sacrales: sz ille q mãducat nõ solũ su
mit spẽs sacrales sz etiã xpm q est sub eis: ⁊ iõ
a visione corporis xpi nullꝰ babtizatus phibet
nõ babtizati aũt nõ sunt admittẽdi: etiã ad inspe
ctionẽ huius sacri: vt pz p diony. in lib. ange.
hierar. sz ad mãducationẽ nõ debent accedere
nisi illi q bene dispositi ⁊ mũdati sunt: q̄re nõ ẽ
simile videre ⁊ sumere hoc sacramẽtũ. Quar
tuz dubiũ ẽ: vtrũ accedere ad hoc sacramẽtũ cũ
cõsciẽtia peccati sit grauissimũ oium peccatorũ.
Et qbusdaz videt q sic. Primo qr glo. super
illud. i. Cor. xi. c. Qui mãducauerit ⁊c. De in
digne mãducãte ait: ac si xpm occiderit puniet
sz peccatũ xpm occidẽtiũ videt fuisse grauissi-
mũ: ergo ⁊ h peccatũ. 2º arguũt: qr Hiero. dic
in quadã epla. Quid tibi cũ feminis q ad alta-
re cũ dño fabularis. Dic sacerdos dic clerice q̄
liter cũ eisdẽ labijs filiũ dei oscularis qbꝰ oscu-
latus es filiã meretricis. O iuda osculo filium
hominis tradis. Ex qbus vbis videt q forni
cator accedẽs ad mensaz xpi peccat sic peccauit
Judas pctõ enormi ⁊ grauissimo. Rñdet ta-
mẽ Tho. vbi supra q aliquod peccatũ põt dici
grauiꝰ alio dupliciter: vno mõ p se: alio mõ p
accidẽs. Per se qdẽ fm rationẽ sue speciei: q̄
attendit ex pte obiecti: ⁊ fm hoc quãto id cõtra
qđ peccat ẽ maius: tãto peccatũ ẽ grauiꝰ: ⁊ quia
diuinitas xpi est maior humanitate ipsiꝰ: ⁊ ipsa

humanitas est potior q̄ sacramẽta humanita-
tis. Inde est q grauissima peccata sunt q̄ cõ-
mittunt in ipsam diuinitatẽ: sicut est peccatũ in
fidelitatis ⁊ blasphemie. Secũdario aũt sũt gra
uia peccata q̄ cõmittunt in humanitatẽ christi.
Tertio aũt loco sunt peccata q̄ cõmittunt con-
tra sacramẽta q̄ ptinent ad humanitatẽ xpi. Et
post hoc sunt alia peccata cõtra puras creatu-
ras. Per accidẽs aũt vnũ pctm ẽ grauiꝰ alio ex
pte peccãtis: puta pctm qđ est ex ignorãtia vel
infirmitate leuius ẽ pctõ qđ ẽ ex cõtẽptu vel ex
certa sciẽtia. Et eadẽ rõ est de alijs circũstãtijs
Secũdũ hoc ergo cõicare in pctõ mortali in qui
busdã põt esse grauius: sicut in his q ex actuali
cõtẽptu in cõsciẽtia peccati ad hoc sacramẽtũ ac
cedũt. In qbusdã vo minꝰ graue: puta in his
q ex quodã timore ne dephendant i pctõ cuz
cõsciẽtia peccati h sacramẽtũ suscipiãt. Sic er-
go pz q hoc peccatũ ẽ multis alijs grauius fm
suã speciẽ: nõ tñ oium grauissimũ. Ad primuz
ergo dicendũ q peccatũ indigne sumẽtiũ hoc
sacrm cõpat pctõ occidẽtiũ xpm fm similitudi
nez: qr vtrũqz cõmittit cõtra corpꝰ xpi: nõ tñ sz
criminis quãtitatẽ. Peccatũ enim occidẽtiuz
xpm fuit multo grauius. Primo qdẽ qr illud
peccatũ fuit cõtra corpꝰ xpi in sua specie ppria:
hoc aũt ẽ cõtra corpꝰ christi specie sacramenti.
Secũdo qr illud peccatũ pcessit ex intentiõe no
cendi christo: nõ aũt hoc peccatũ. Similiter for
nicator accipiẽs corpꝰ xpi cõpat iude osculanti
christũ q̄tũ ad similitudinẽ criminis: qr vter-
que ex signo charitatis christũ offendit: non tñ
q̄tũ ad criminis quãtitatẽ. Hec tamẽ similitu
do nõ minus cõpetit alijs peccatoribus q̄ for-
nicatoribus. nã ⁊ p alia peccata mortalia agitur
cõtra charitatẽ christi cuius signũ ẽ hoc sacra-
mentũ: tãto magis quãto peccata sunt grauio-
ra. Secundũ quid tamẽ peccatũ fornicationis
magis reddit hominẽ ineptũ ad perceptionem
huius sacramẽti: inq̄tũ. s. p hoc peccatũ spiritꝰ
maxime carni subijcit: ⁊ ita impedit feruor dile
ctionis q requirit in hoc sacramẽto. Plus tñ
ponderat impedimẽtũ ipsius charitatis q̄ fer-
uor eius: vñ etiã peccatũ infidelitatis qđ fundi
tus separat hominẽ ab ecclesie vnitate simplici
ter loquẽdo maxime hominẽ ineptũ reddit ad
susceptionem huius sacramenti: vnde grauius
peccat infidelis accipiens hoc sacramentum q̄
peccator fidelis: ⁊ magis cõtemnit christuz fm
q ẽ sub hoc sacramẽto psertiz si nõ credat xpm
vere sub hoc sacramento esse: qr q̄tum est in se

diminuit sanctitatē huius sacramenti: ⁊ virtutē
xp̄i operantis in hoc sacramento quod est con
temnere ipsum sacramentuꝫ in seipso. Fidelis
autē qui cū conscientia peccati sumit: cōtemnit
hoc sacramentū nō in seipso: sed ꝙ̄tum ad vsuꝫ
indigne accipiens.

De potestate cōsecrandi concessa sacerdoti/
bus rite ordinatis secundum formā ecclesie: q
soli conficere possunt. Capitulum. .3.

Ertiū mysteriū qđ apostolus annota/
t uit dicit̄ cōsecrationis: ibi. Hoc facite
in meā cōmemorationē. In qb⁹ vbis
s̄m Fran. data fuit potestas cōsecrandi aposto
lis: qui vt dictū ē in precedentibus fuerunt tūc
a xp̄o ordinati sacerdotes. Sꝫ hic quattuor du
bia adhuc occurrūt aperienda. Primū vtrū
angeli habeāt ptātē cōsecrādi. Et rn̄det Alex.
in. 4. ꝙ nō: eo ꝙ deus talē potestatem ipsis nō
dedit: ⁊ hoc ꝯgrue. Primo qꝛ vtus trāsubstā
tiandi elementū in corpus xp̄i ⁊ sanguinē data
est verbo sensibili. vnde cuius est ꝓferre vbū
sensibile: eius est ministerialiter mediāte vbo
tali consecrare. Inquit enim August. in. q. i.
in. c. detrahe. Accedit verbū ad elementū ⁊ fit
sacramentū. Secunda ratio est qꝛ si sacramēta
ministrarent̄ homini ꝑ angelos esset hō in sua
reparatione subiectus angelice nature: ⁊ sic nō
esset ꝑ xp̄m solū restitutus in pristinā dignita/
tē. Secūdū dubiū: vtrū aliquis nō sacerdos
possit cōsecrare. Et respondeo ꝙ nō: immo si
oēs homines mundi nō sacerdotes essent san
cti ⁊ iusti: ⁊ ꝑ annos ⁊ annos dicerent vba cō
secrationis suꝑ debita materia cū intentione cō
secrandi nunꝙ̄ cōsecrarent. Ideo scribitur de
sum. tri. ⁊ fi. ca. c. i. Hoc vtiqꝫ sacramentū ne
mo potest cōficere nisi sacerdos qui rite fuerit
ordinatus s̄m claues ecclesie: quas ipse cōcessit
apostolis eorūqꝫ successoribus iesus christ⁹. et
ecclesia cātat sic. Sacrificiū istud instituit: cui⁹
officiū cōmitti voluit: solis p̄sbyteris qb⁹ sic cō/
gruit: vt sumant ⁊ dent ceteris. Et. 25. di. i. c.
perlectis. dicitur. Ad presbyteꝝ pertinet sacra
mentū corporis ⁊ sanguinis dn̄i in altare dei
cōficere. Tertiū dubiū vtꝝ sacerdotes mali ⁊
peccatores possint cōsecrare. Et rn̄det Bon̄.
in. 4. di. 13. ꝙ sic: qꝛ officium cōsecrandi nō est
ex propria sanctitate: vt quidā heretici dicunt:
sed ex auctoritate. Tho. vero i. 3. pte. q. 87. ait
Nō ex hoc ipso aliquis desinit eē minister xp̄i
ꝙ est malus: qꝛ dominus habet bonos et ma/
los ministros: q cū auctoritateꝫ habent cōsecrā
di: cōsecrare possunt. Unde Aug. i. q. i. c. in/
tra. ait. Intra catholicam ecclesiā in ministerio
corporis ⁊ sanguinis domini: nihil a bono ma
ius: nihil a malo minus perficitur sacerdote qꝛ
nō in merito consecrantis: sed in vbo perficit̄
creatoris ⁊ in virtute spiritus sancti. Ad idem
est. c. vt euidenter. c. prophete. c. cū scriptura.
c. ml̄ti seculariū. ⁊. c. sacerdotes. Quartū du
biuꝫ: vtrū sacerdotes heretici: scismatici: excōi/
cati vel degradati possint cōficere. Et respon/
det Bon̄. in. 4. di. 13. ꝙ aliqui voluerūt distin
guere ꝙ sacerdotes mali quidā occulti sunt ma
li: ⁊ tales possunt cōsecrare. Alij vo sunt ma/
nifeste mali ⁊ ab ecclesia precisi: sicut heretici:
⁊ alij predicti: ⁊ tales nō possunt. Et ad hoc al
legant dictū Aug. i. q. i. c. extra catholicā. Ex/
tra catholicā ecclesiam nō est locus veri sacrifi
cij. Et Hiero. i. c. odit. q dicit. Odit domin⁹
sacrificia hereticoꝝ: ⁊ a se proijcit: ⁊ quotiēs in
nomine eius cōgregati fuerint detestat̄ fetoreꝫ
eoꝝ: ⁊ claudit nares suas. Habent etiaꝫ ibi. c.
nō oportet. Sed tamē positio ista falsa est: vt
patebit. Ideo dicendū ⁊ melius ꝙ sacerdotes
omnes prenominati cōsecrare possunt: qꝛ pote
stas consecrandi eukaristiaꝫ vt inquit Tho. et
omnes theologi pertinent ad caracterē sacer/
dotalis ordinis. Caracter autē indelebilis est.
Ideo dicendū ꝙ in sacramēto duo attendunt̄
scilicet sacramēti veritas q̄ cōsistit ꝙ̄tū ad rem
primā: ⁊ sacramenti vtilitas: qꝛ consistit ꝙ̄tum
ad reꝫ vltimā: que est incorporatio vel vnio: ꝙ̄
tum ad corpus mysticū. Si de veritate sacra/
menti loquamur veritas saluatur vbi ex parte
ministri ē ordo ⁊ intentio: ⁊ vbi prolatio: cum
adest debitū elementuꝫ. Si autē loquamur ꝙ̄/
tum ad vtilitatē: dicendū ꝙ sacerdos bonus cō
ficit ad vtilitatē suam ⁊ assistētiū. Malus occul
tus ad damnū suuꝫ tantū: nihilominus ad vti/
litatem assistentiū qui deuote audiunt missam.
Sed p̄cisus ⁊ hereticus ad damnationē suaꝫ ⁊
omniū assistentiū. Quia ergo in p̄cisis ⁊ here
ticis manifestis priuatur sacramētū omni fru/
ctu: ꝙ̄uis sit ibi corpus xp̄i veꝝ. Ideo loquunt̄
sacri canones ipsoꝝ sacrificia detestantes non
ratione opati operis: sed dāni. Ric. vero i. 4.
dicit ꝙ p̄fatos sacerdotes posse hoc sacrificium
cōficere intelligit̄ dupliciter: aut de iure: aut de
facto. Primo mō nō omnis sacerdos pōt hoc
sacramentū cōficere: qꝛ nec irregularis nec su/
spensus: nec interdictus: nec excōicat⁹: nec sci/
smaticus: nec hereticus nec degradatus hoc
sacramentum

sacramentum potest de iure conficere: quia qlibet predictorum prohibitus est potestatis sacerdotalis vsus. vnde conficiendo grauissime peccant. Secundo modo. s. de facto quilibet ipsorum potest vt predictū est. Considerēt itaqz laici quāta est sacerdotalis dignitas: q̄ ita sacerdotib⁹ data est potestas. Nō sint ipsi sacerdotū iudices: τ ex consequenti sacramentorum contemptores. de quo plenius dixim⁹ in opere de virtutibus. Venerentur τ colant illos vt p̄res vt dominos: τ tanti sacramēti ministros. Preparent se omnes cum omni humilitate et reuerentia ad sacram cōionem de illorum manibus suscipiendam. Ipsi vero sacerdotes studeant pro viribus nitorem mentis τ anime conseruare: viuereqz munde τ caste: vt sic digne conficere possint τ dispensare fidelibus absqz proprio detrimento: immo cum merito τ benedictione dei sacratissimum corpus filij eius domini nostri iesu xp̄i: qui est benedictus τ laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.

Feria quinta in cena domini: de exemplis a christo nobis exhibitis: in quibus eum sequi debemus: τ precipue tempore sacre eucharistie cōmunionis.

Sermo. .66.

e Xemplum eni dedi vobis vt quemadmoduz ego feci ita τ vos faciatis. Pijssimi iesu verba sunt ista Jo. 13. c. τ in euangelio hodierno. Suscepturi sanctissimum sacramentum hodierna die vel in proxima solēnitate pascali diligenter ac sollicite inuigilare debemus: vt ad illud accedamus cum omni mundicia: puritate: ac reuerentia. Id autem facere poterimus: si voluerimus imitari exempla virtutum: que docuit nos ipse xp̄s in vltima sua cena. In illa nanqz docuit nos omnes quid cōicando essemus facturi. Jccirco in presenti sermone pro morali declaratione euāgelij: de exemplis moralib⁹ spiritualiter in eo contentis: τ a domino iesu christo nobis oblatis erimus tractaturi: quoniam ad illa christus iesus nos in verbis in themate premissis inuitat. In quibus totum euangelium hodiernum complectendo septem exempla deuotissima declarabimus.

Primum dr̄ memorande mortalitatis.
Secundum consumande charitatis.
Tertium tollerande aduersitatis.
Quartum contēnende prosperitatis.
Quintum obseruande castitatis.
Sextum exercende humilitatis.
Septimum desiderande felicitatis.

Qualiter christus docuit nos exemplo suo memores esse mortis accerbissime quam pro nobis peccatoribus ex charitate τ amore patiētissime tollerauit. Capitulum. .j.

p Rimum exemplum quod christus nobis exhibuit dicitur memorande mortalitatis. Ipse eteni memor erat mortis sue: quod euangelista exprimit. d. Ante diem festum pasche sciens iesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad p̄rem. Pro quorum verborum declaratione tria sunt notanda. Primum quid per hoc nomen pasca itelligatur. Et ad hoc sic dicit Aug. super Jo. Pascha non sicut quidam estimant grecū nomen est: sed hebreum. Opportunissime tamē occurrit in hoc nomine quedam congruentia vtrarunqz linguarum. Quia enim pati grece paschi dicit̄: ideo pascha passio putata est. vel h̄ nomen a passione sic appellatum. In sua vero lingua hoc est in hebrea pascha transitus dicit̄: propterea q̄ tunc primum pascha celebrauit populus dei quando ex egypto fugiens rubrum mare pertransiuit. Secundum autem Nico. d̄ lira, dicebatur pascha iudeorum transitus: eo q̄ tunc angelus transijt per egyptum interficiēs primogenita egyptiorum τ filios israel saluās

Secundum notandum q̄ paschale festum apud iudeos incipiebat a vespera diei: in qua luna erat. 14. Dies autem festiuus apud eos icipit a vespera vnius diei: τ durat vsqz ad vesperam sequentis diei. Vnde Leuitici. 23. c. dicitur a deo. A vespere vsqz ad vesperum celebrabatis sabbata vestra: τ sic dies pasce solēnis erat luna. 15. propter quod eundem diē quem Joānes nominat ante diem festum pasce propter naturalem distictionem dierum: Marc⁹ nominat primum diem azimorum: q2 a vespe precedenti diei incipiebant comedere azima. Quare f̄m Hiero. oēsqz theologos di. xi. q̄r ti. tenendum est q̄ iesus fecit cenam luna. 14. τ passus est luna existente. 15. Tertium notandū q̄ sicut xp̄s recordabat̄ mortis de proximo sibi iminentis: ita τ qui vult cōicare mortē xp̄i ad suam mentē reuocare debet. Hoc docuit apostolus cū dixit. i. Cor. xi. Quotiēscūqz mādúcabitis panē hunc τ calicē bibetis: mortē dn̄i annunciabitis donec veniat.

Qualiter xp̄s nos docuit exemplo suo vt
memores simus immense charitatis sue: qua
nos dilexit. Capitulum. .2.

Ecundū exemplū qđ docuit nos xp̄s
ſ dicit̄ consumande charitatis. s. de quo
euāgelista scribit. Cū dilexisset suos q
erant in mundo: in finem dilexit eos. i. ꝫ glo.
maiora signa dilectionis ostēdit. Dilexit nāq
dn̄s seruos suos iustos τ sanctos: reos τ pec/
catores: pro eis patiendo τ moriendo. O h' qđ
Hiero. ad dammasum papam de filio ꝓdigo
ait. Que maior potest esse clementia: q̄ꝫ vt dei
filius hominis putaretur: decem mensium fa/
stidia sustineret: partus expectaret aduentum:
ꝑ singulas adolesceret etates: τ post contumeli
as vocum alapas τ flagella crucis pro nobis
fieret maledictus: vt nos a maledicto legis ab
solueret. Et apostolus Ro. 5. inquit. Cōmen
dat suam charitatem deus in nobis: qm̄ cum
adhuc peccatores essemus xp̄s pro nobis mor
tuus est. Si ergo xp̄s tantum dilexit nos: vt sā
guinem suum τ vitam daret pro nobis: nos d'
bemus τ illum diligere: ac pro eius amore pro
ximorum odia deponere. An non heretici vel
ingrati habendi sunt illi qui xp̄m non diligunt
pro quibus mori dignatus est. Propterea scri
bitur sic de conse. di. 2. in. c. iteratur. Semper
xp̄i mors per seculi vitam posteris est nunciā/
da vt discant qua charitate dilexit suos qui pro
eis mori dignatus est. Cui omnes debemus
vicem rependere charitatis: quia ad hoc prior
dilexit nos cum essemus gehenne filij: vt euꝫ
diligeremus a morte iam liberati. Et Cassio. i
li. de dilectione dei ait alloquens aiam sic. Au
di anima mea τ auribus percipe diuinam cle/
mentiam. Quis abyssum tam ineffabilis gra
tie considerauit. Quis de fonte tante dulcedi/
nis gustauit τ non amauit. Quare non diffū/
dis in deum vniuersos affectus quos dirigis
vanitates τ insanias falsas. Cur queso diligis
aliquid preter illum qui tam benigne: tam mi/
sericorditer a tot miseriis te redemit. Jugi seru
ti.nio τ assidua meditatiōe reuolue qualiter vni
genitus dei patris cum esset splendor τ figura
substantie eius post exinanitionem vsq ad for
mam serui: post lachrymas: post labores: post
sudores: post contumelias: post flagella: post
sputa: post liuores: post coronam spineam: ꝓ
te affixus in cruce quandoq pependit. Ma/
nus eleuabat ad patrem in sacrificium vesper/
tinum: vt te ad amplexus amicabiles inuitaret
Vide anima mea ne ingrata sis in tanto cumu
lo beneficiorum. Jngratitudo enim est perem
ptoria salutis. hec ille. Quando ergo xp̄s con/
spicit hominem q non diligit conqueritur de
illo. vt Aug. inquit in li. contra. 5. hereses. d.
Cum essem vnicus patris mei reconciliaui te.
cum inter montes τ siluas errares quesiui te.
humeris meis portaui te. laboraui. sudaui. ca/
put meum spinis apposui. manus meas τ pe/
des clauis obieci. lancea latus meum aperui:
vt te mihi copularem: τ tu diuideris a me.

Qualiter xp̄s nos exemplo suo docuit ad/
uersa libenti animo tollerare: τ in tribulationi/
bus esse patientes. Capitulum. 3.

Ertium exemplū quod nobis xp̄s de
t dit dicit̄ tollerande aduersitatis. Tolle
rauit. n. Judam proditorem suū equo
τ patienti animo: queꝫ i cena retinuit: cōicauit
q eum cum aliis discipulis: ne eius peccatuꝫ
occultum faceret manifestum: vt habetur. i. q.
i. i. c. xp̄s. τ hoc euangelista expressit cuꝫ dixit
Et cena facta. s. quantum ad esum agni pasca/
lis: nō tamen completa quantum ad alia ciba
ria. Sequitur cum diabolus iam misisset i cor
vt traderet eum Judas Symonis scariotis. s.
sm Nicolaum de lira: q2 die precedenti eum
vendiderat suggestione diaboli hanc proditio
nem in cor ipsius mittentis. Sequitur textus.
Sciens q2 omnia dedit ei pater in manus: τ
quia a deo exiuit τ ad deum vadit. Que v'ba
exponens Grego. 4. moral. ait. Sciebat. n.
q in manu sua ipsos etiam persecutores acce
perat: vt ipse in se ad vsum pietatis intorque/
ret quicquid eorum contra se malicia permissa
seuiret. O quanta erat patientia τ longanimi/
tas benedicti iesu xp̄i: quando in cena illa respi
ciebat proditorem videbatq cor eius malignū
τ tamen non eijciebat eum non ostendebat sibi
turbulentam faciem: non inferebat contumeli
as illi τ conuicia: sed modis oibus mansuetis/
simis quantum in se erat: querebat reuocare il
lum a cogitatu maligno. O patientia inuictissi
mi xp̄i iesu benedicti. Hanc docuit nōs v'bo
cum dixit Luce. 21. Jn patientia vestra possi/
debitis animas vestras. Et Math. 5. Beati
qui persecutionem patiuntur propter iusticiam
quoniam ipsorum est regnum celoruꝫ. De pa
tientie autem laudibus multa dicta sunt a no/
bis in ope de virtutibus. iō pauca hec sufficiāt

Qualiter christus nos exemplo suo docuit
contēnere prospera mundi huius: τ ne in illis
fiduciam

fiduciam habeamus. Capitulum. .4.

Quartum exemplum quod christus no
bis dedit fuit contemnende prosperi/
tatis. De quo euangelista scribit. Sur
git a cena τ ponit vestimenta sua. i. deponit. p
hoc innuens deponendum esse oēm seculi hu
ius affectum: necꝫ confidendum esse in bonis
pñtis vite. Quod Hiero. dixit sic scribens in
epistola ad Exuperantium. Si fieri potest imi
tare Joseph. τ Egyptie dñe palliū derelinque
nudus christuꝫ nudum sequere. Nec solum a
christo eiusqꝫ sanctis: verum etiam a gentilib⁹
sepe monemur vt huius vite gaudia paruipen
damus: respuamusqꝫ omnia bona eius. Vnď
τ Seneca ad Lucillum ait. Noli huic tranquil
litati confidere. Et iterum ad eundem. Clamo
vitate que vulgo placent qui casus ad oē fortui
tum bonum suspitiosi pauidiqꝫ subsistite. Et
fera τ piscis sepe aliqua oblectatione decipitur
munera ista fortune putatis insidie sunt. Quis
qs vestrum tutam agere vitam volet: ista fisca
ta beneficia deuitet ꝗꝫplurimum: in qbus hoc
quoqꝫ miserrimi fallimur: qď deum habere pu
tamus in precipitia cursus iste deducit: τ hui⁹
eminentis vite exitus cadere est.

Qualiter christus exemplo suo nos docuit
obseruare τ custodire sibi valde acceptam vir/
tutem castitatis. Capitulum. .5.

Quintum exempluꝫ a christo nobis da
tum fuit obseruāde castitatis. Qď euā
gelista explicauit cum dixit. Et cum ac
pisset lintheum precinxit se. Nos etiam lūbos
precinctos habere debemus. ſm illud Luc. 12
Sint lumbi vestri precincti. Que verba expo
nens Greg. in omel. ait. Lumbos enim pre/
cingimus cum carnis luxuriam per continenti
am coartamus. Sed vt dicit Aug. quem allega
uimus in sermone de luxuria. Inter omnia
xp̄ianorum certamina duriora sunt prelia casti
tatis: in quibus quottidiana est pugna τ rara vi
ctoria. O quanta multitudo damanatur ꝑpter
vitia carnis. Ecquis explicet quot sunt illi qui
vt persistant in miseriis τ turpitudine confiteri
τ cōicare postponunt. Quis etiam enumeret
quot inueniuntur qui post perpetrata nefādissi
ma τ fetidissima peccata carnalia: pre verecun/
dia illa non confitentur: τ sine vera emendatō
ne conscientie accedunt ad sacram cōionem.
O infelix conditio talium sic facientium: q indi
cium dei manducant τ bibunt.

Qualiter xp̄s exemplo suo nos docuit: vt
humilitatis exercitia non recusemus.
Capitulum. .6.

Sextum exemplum quod christus no/
bis tribuit dicitur exercende humilita/
tis. De quo euangelista subdit. Deinde
misit aquam in peluim: τ cepit lauare pedes di
scipulorum: τ extergere lintheo quo erat preci/
ctus. O quid erat videre regem angelorum
τ dominum celi τ terre genuflexum ante pedes
discipulorum: τ manibus propriis contrectā
tem: τ lauantem pedes illos sordidos τ luto/
sos. Interroga euꝫ anima mea: τ dic illi. Cur
o bone iesu tantum te humilias. Vt defatiga
tus τ madefactus sudore pedes discipulis tuis
laues. Et respondebit tibi protinus. O anima
mea. Charitas que me traxit vsqꝫ ad exinani/
tionem: vsqꝫ ad formaꝫ serui: ipsa me sic humi
liare compellit. Quinimmo τ maiora humili/
tatis officia suscipere coget: cum die crastina
crucifixus τ nudus cum latrōibus deputabor
Sed discite a me omnes: quia mitis sum τ hu
milis corde.

Qualiter xp̄s exēplo suo nos docuit vt desi
deremus supnā felicitatē. Capitulum. 7.

Septimum exempluꝫ quod xp̄s nobis
dedit dicit desiderande felicitatis: qꝛ
Petrum induxit vt desideraret haberē
partem secum. dicit ergo Joānes. Venit er/
go ad Symonem Petrum. Et dixit ei Pe/
trus. Dñe tu mihi lauas pedes. In passu hoc
dubitare solent quidam vtrum xp̄s lauerit pe/
des discipulorum aliorum priusqꝫ Petri. Et
Origeň. dicit ꝙ sic. qꝛ incepit lauare a minori
bus. Sed non videť verisimile vt dicit Nico.
de lira: si trāsisset per omnes alios: qn aliquis
eorum vel plures recusassent hanc lotionem:
sicut τ Petrus. Et ideo alij doc. dicunt ꝙ pri
mo venit ad Petrum: pp ꝙ alij discipuli audi
ta reprehensione Petri non fuerūt ausi vltra
iam recusare. Qď ergo euangelista dicit: cepit
lauare τc. τ postea subdit. Venit ergo ad Sy/
monem: non est per hoc intelligendum ꝙ alios
lauerit ante ipsum: sed euangelista prius dixit
factum in generali: postea explicat modum i p
ticulari incipiens a Petro q dixit. Domine tu
mihi lauas pedes. i. vis lauare pedes mihi pec
catori: tu q es filius dei: quasi dicat nullo mō ď
cet. Simile verbū dixit i pricipio sue cōuersio
nis Luc. 5. Exi a me dñe: qꝛ hō peccator sum.
Rñdit ihs τ dixit ei. Qď ego facio tu nescis mō
scies aūt postea. i. ſm Criso. hūilitatē hui⁹ do/

etrinc. Et quomodo humilitas sufficit in deuz
ducere. Dicit ei Petrus non lauabis mihi pe
d's in eternum. i. nunq̄z fm Aug. ac si dice/
ret. Nunq̄z sustinebo vt tu laues pedes meos.
Et fz Nico. de li. licet Petrus hoc faceret bo
no zelo: tamē indiscrete hoc faciebat: quia cum
xp̄s non posset errare non debebat voluntati
eius aliquo modo resistere. Jccirco respondit
ei iesus. Si non lauero te non habebis partem
mecum. Qd̓ moraliter et lr̄aliter intel igi pōt.
Moraliter quippe intelligendo: nullus potest
habere partem cum xp̄o in gloria celesti: nisi lo
tus fuerit a macula peccati. iuxta illud Apoc.
21. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum.
Si autem intelligatur de lotiōne corporali lr̄a
liter: tunc fm Origeñ. dubium est quomodo
ille qui ob reuerentiam iesu non permittebat la
uare pedes suos non habebit partem cum filio
dei. Et respondet Nico. de lira. q̄ sicut aliqd ē
illicitum non ex sui natura: sed tm̄ quia prohibi
tum: vt patet de ligno vetito primo parenti: ita
similiter aliquid est necessarium ad salutez: nō
ex sui natura: sed ꝓpoter preceptum dei vel p̄
lati: et sic erat in proposito. Ex quo enim xp̄us
volebat simpliciter hoc facere. Petrus de ne/
cessitate salutis tenebatur hoc sustinere. Sz cū
a xp̄o fuit reprehēsus rn̄dit. Domine nō tm̄ pe
des meos: sed et manus et caput. q. d. prius su
stinerem a te per totum corpus lauari q̄z a te se/
pari: quia q̄zuis esset durum sibi vt magister
suus ei seruiret: tamen grauius illi erat ab ip̄o
separi. Unde dicit̄ in itinerario Clementis q̄
q̄ncunq̄z Petrus erat memor dulcissime socie
tatis xp̄i resoluebatur in lachrymas ita q̄ faci/
es eius adhusta videbat̄ ex frequenti lachryma
rū fluxu. Dixit ei iesus: q lotus est. s. per bap/
tismum nō indiget nisi vt pedes lauet. i. affect⁹
quia vt dicit Aug. in expositione huius passus
Si aliquis baptizatus statim moriatur euolat
ad patriam: nec indiget aliqua alia lotione: sed
si supuiuat indiget lotione pedum. i. affectio/
num mentis. Subdit adhuc xp̄s. Vos mūdi
estis: sed non omnes. vbi Aug. Hoc quid sit
ne quereremus ipse euangelista patefecit adiū
gens. Sciebat eniz quisnam esset qui traderet
eum. Et Origeñ. Qd̓ ergo dicit vos mundi
estis refert̄ ad. xj. qd̓ vero subdit̄: sed non oēs:
dicit̄ propter Judam existentem immunduz.
Sequitur euangelista. Postq̄z ergo lauit pedes
discipulorum suorum accepit vestimenta sua:
et cum recubuisset: iterum dixit eis. Scitis qd
fecerim vobis. Vos vocatis me magister et do
mine: sum etenim. Si ergo laui pedes vobis
ego dominus et magister: et vos debetis alter al
terius lauare pedes. i. pietatis: benignitatis: et
humilitatis obsequia inuicem exhibere: quoniā
hec est via per quam acquiritur beata vita. Er
go vt sacra cōio nobis proficiat: demus operā
vt in his septem premissis exemplis imitemur
dn̄m iesum xp̄m: vt sic tandez admittamur ad
cenam illam magnam: in qua omnes electi pas
cuntur reficiunturq̄z beata visione dei: qui est
benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Feria quinta in cena domini: de celebra/
tione misse: ac eius significatione: necnon et il
lius auditione. Sermo. .67.

sacrificate sacrificium
iusticie: et
sperate in domino. Illumina/
ti prophete verba sunt ista p̄s.
4. Possunt ac debent oēs fi/
deles sperare vberem fructum
se fore suscepturos ex frequenti oblatione sacri
ficij imaculati dei nostri iesu xp̄i: qui quotiens/
cūq̄z misse debite celebrant̄ offert̄ ꝓ viuis atq̄z
defunctis. Et licet non oēs esse possint parati
semp et quotidie sanctissimum sacramentuz sus
cipere: verūtamen non priuātur suauissimo ei⁹
fructu: cum assistunt fideliter et deuote quando
a sacerdotibus consecratur. Unde Aug. de cō
se. di. 2. in. c. vt quid. ait. Ut quid paras dentē
aut ventrem: crede et manducasti. Quoniam
autem pleriq̄z cor habentes auidum et indeuo
tum negligenter suo tempore ad missas audiē/
das conueniunt: aut illas audiunt minus reue/
renter. Jccirco in hoc sermone de missa loqua
mur: ad quam nos inuitat propheta in verbis
ꝓpositis exhortans etiam eos qui non sunt sa
cerdotes vt velint adesse in celebratione tanti
mysterij: sperantes ob id consequi copiosa mu
nera gr̄e dei. De missa itaq̄z tractaturi tria my
steria principalia declarabimus.
Primum erit de celebratione.
Secundum de significatione.
Tertium de auditione.

Qd̓ triplex regula est obseruanda in cele/
bratione misse. s. loci tp̄is et modi. Cap̄. .j.

Primum mysterium de missa declaran
dum est de eius celebratione. Nam lz
vt ait Ugo. li. de sacris Missa nil alid̓
est q̄z consecratio eucharistie: que ideo dr̄ mis/
sa: q2 mittitur hostia vel oblatio. Vel sicut dicit
magister

magister di.iz.quarti. Missa dicitur: qꝛ mittit
celestis missus: q vt exponit Inno. est magni
consilij angelus. Iste inquã mittit ad cõsecrã/
dũ: qꝛ ille est sacerdos inuisibilis dñs iesus xp̃s
q cõsecrat ꝛ cõficit hoc sacramentũ vbicũqꝫ cõ/
ficiatur. Vel dicit missa: qꝛ apostolus fidelis ꝑ
ministeriũ sacerdotis p̃ces ꝛ vota ꝛ oblationes
deo mittit. Tamẽ celebranda est cũ obseruatõe
triplicis regule. Prima est loci. Secũda tem/
poris. Tertia modi. Prima regula obser/
uanda in celebratione misse est loci. Vt enim
inquit Ric. in. 4. di. iz. Cõmuniter nõ lꝫ mis/
saꝫ celebrare in loco nõ sacro: qꝛ sic instituit ec/
clesia: vt patet de cõse. di. i. c. sicut. c. missaꝝ. c.
hic ergo. ꝛ. c. nullus presbyter. Cuius institu/
tionis ratio fuit: qꝛ in sacramẽto altaris quod ĩ
missa cõsecrat: cõtinet ille q est summe sanctus
ꝛ totius nostre sanitatis causa effectiue inquãtuꝫ
deus: ꝛ meritorie inquãtũ homo. In casu tñ ma
gne necessitatis ꝑmittunt iura celebrari in loco
nõ sacro: si tamẽ tabula sit ꝯsecrata: ceteraqꝫ scã
mysteria ad illud officiũ pertinentia ibi affuerit
sicut cũ ecclesie omnes fuerint incense: vel cuꝫ
hoies essent in itinere: vel cũ adesset alia aliqua
legitima ꝛ rationabilis cã: in qbus casibꝰ cũ li/
centia episcopi celebrare licet in loco non sacro
Cõceditur tamẽ fratribus p̃dicatoribꝰ ꝛ mino
ribus exigente legitima cã: vtputa dum essent
p̃dicantes vbũ dei in publicis cãpis vel plateis
aut in similibus celebrare cũ altari viatico absqꝫ
licentia ab epo postulata vel impetrata: qd patet
extra de priuil. ꝛ priuil. exces. ca. in his. vbi sic
habet. In his q ad cultũ diuinũ facere digno/
scuntur: nõ maligna sed benigna esset potiꝰ in
terpretatio facienda. Vnde imitari cõpellimur
ꝙ cũ fratribus p̃dicatoribꝰ ꝛ minoribꝰ duxeri
mus indulgendũ: vt vbicũqꝫ fuerint sine pro/
chialis iuris preiudicio cũ altari valeant viatico
celebrare. Quidã nimis stricte interpretãdo in
dulgentiã nostrã nituntur asserere: ꝙ ꝑ eã dicti
fratres preter prelatorũ assensum facere hꝫ non
possunt ꝓpter qd eos celebrare iuxta indulgẽ/
tiã apostolicã nõ ꝑmittunt. Cũ aũt nihil eis cõ
ferret memorata indulgentia: sine qua prelatis
annuẽtibus id liceret eisdẽ: fraternitati tue mã
damus quatenus interpretatõe huiusmodi re/
probata: dũ tñ ab alijs q iuri parrochiali ꝓue/
niunt ꝓrsus abstineãt: datã eis sic licentiã cele
brandi auctoritate nostra nõ differas publicare
ita ꝙ dicti fratres aliquã ex indulgentia nostra
videant in hoc gratiã cõsecuti. Hec ibi. Que
verba sunt Honorij tertij. Et sicut in loco sa/
cro vt dictũ est: cõiter misse sunt celebrãde: ita
etiã celebrari debent sup altari consecrato. No
tandũ tamẽ secundũ Rica. vbi supra: ꝙ quãuis
ante tẽpꝰ Siluestri celebraret sup altare ligneũ
qd cito poterat transferri: qꝛ ꝓpter ꝑsecutioneꝫ
nõ erat fidelibus certus locus ad manẽdũ: tñ
postea instituit ecclesia vt celebraret sup altare
lapideũ. Vnde de cõse. di. i. in. c. altaria. dicit
Altaria si nõ sunt lapidea crismatis vnctõe nõ
consecrent. Cuius ratio fuit: qꝛ altare dꝫ eẽ de
materia forti: qꝛ cõsecrari debet: ꝛ ideo nõ dꝫ eẽ
de terra. Et qꝛ in ecclesia debet esse copia alta/
rium vt hoc mysteriũ frequentet: ideo altare nõ
debet esse de auro vel de argento: q nõ facilit
possunt haberi. In veteri autẽ lege: qꝛ non sic
multiplicabant altaria: nihil opus erat si de au
ro fierent. Conuenientius est etiã altaria fieri
de lapide quãꝫ de ligno ꝓpter significationeꝫ: qꝛ
vt dicit glo. in. dicto. c. altaria. Altare signifi/
cat christũ: qui dicitur petra. Sed occasione di
ctoꝝ apud multos dubitatur. Vtrũ celebrans
super altare nõ cõsecratũ aut fractũ sit irregula
ris. Et rñdet Ric. ꝙ nõ: eo ꝙ irregularitas est
de iure positiuo: ꝛ hoc nõ est in iure positum.
Scienter tamẽ celebrans sup altare nõ conse/
cratũ grauiter peccat etiã si hoc faciat ex ignorã
tia crassa: quãuis minus grauiter quãꝫ si hoc face/
ret scienter: qꝛ ecclesia ordinauit sup altare con
secratũ debere celebrari: vt patet de cõse. dis. i.
c. ecclesie. ꝛ extra de cõse. eccle. vel. alta. ca. i. ꝛ
c. qd i dubijs. Secũda regła seruãda in cele
bratione misse dicit temporis. De quo sciẽdũ
ſm Ric. ꝙ qꝛ hoc sacramentũ ꝑtinet ad tempꝰ
gratie: qd ꝑ diẽ significatur: iuxta illud aposto
li Ro. iz. Nox p̃cessit dies aũt appropinquauit
ideo cõiter loquẽdo missa debet celebrari i die
artificiali: ꝛ nõ in nocte: incipiendo diẽ artificia
leꝫ nõ tantũ ab ascensu solis sup orizontẽ nr̃m
sꝫ ab illa ꝑte tꝑis que põt ꝑpẽdi esse sup orizõ/
teꝫ nr̃m aliq aeris illustratio ꝑ aliquos radios
solis: q illustratio est manifestatio solis orituri.
In nocte tñ natiuitatis dñi media nocte vł cir/
ca horã illã celebrat missa: ꝛ antiquitus celebra
batur in principio noctis resurrectionis. Et hꝫ
ꝓpter priuilegiũ illaꝝ noctiũ. Et de hoc dicit
de conse. di. i. in. c. nocte sancta. Nocte sancta
natiuitatis dñi saluatoris missas celebrent pre/
sbyteri ꝛ hymnũ angelicũ in eis solenniter de
cantent: quoniã etiã eadem nocte ab angelo pa
storibus est nunciatus. Et subito facta est cũ an

gelo multitudo celestis exercitus laudantium
deū: ꝛ dicentiū. Gloria in excelsis deo: ꝛ in. i.
par. h. b. v. Quare autē celebrantur tres misse
in die natalis dñi ratio est ſm Archi. in tracta
tu quē fecit de offi. ecclesie: qꝛ vna missa. s. ante
diez significat tempus ante legē quādo eramꝰ
in tenebris. Secūda missa in aurora signifi/
cat tempus sub lege quādo nondū plena dei co
gnitio habebaẜ. Tertia in die significat tempꝰ
gratie quādo iam plena cognitio habetur. De
hora autē misse sciendū est ꝙ instituta est fieri
cōmuniter tribus horis: scilicet hora tertia: sex
ta: ꝛ nona. Celebratio enim misse est memo/
riale passionis xp̄i: qui ſm Aug. in li. de cōcor
dia euangelistaꝝ: crucifixus fuit hora tertia lin
guis iudeoꝝ: hora sexta manibus militū: ꝛ ho
ra nona expirauit. Cōsuetudo tamen est vt nō
dicatur solemnis missa hora nona: nisi in die/
bus ieiunioꝝ: ꝛ maxime quādo episcopi faciūt
ordinationes. Misse autē priuate dici possunt
ab aurora vsqꝫ ad sextam. Sed dubium oritur
apud plerosqꝫ quare in parasceue nō celebraẜ
missa. Et respondetur ꝙ id rationabiliter fit:
quia dupliciter representatur ab ecclesia passio
christi. Vno modo incꝫtū fuit in christo ſm se
ꝛ absolute: vt moueanẜ corda eorum ad cōpas
sionez: ꝛ qꝛ ipsa dies in qua passus fuit ipsam
passionem satis efficaciter representat: statuit ec
clesia vt illa die non consecretur corpus christi
sed quod in precedenti die reseruatū est sumaẜ.
Sanguis tamē non reseruatur propter effusio
nis periculū. Quia autem effectus passionis
illius seu influentie ad nos continue ꝓueniūt:
seu in nos descendūt: ideo statuit ecclesia vt ex
cepta die p̄dicta quotidie in ecclesijs missa cele
bretur. Tertia regula seruāda i celebratōe mis
se dicẜ modi: qui cōsideraẜ aut respectu calicis
aut respectu luminis: aut respectu indumento/
rum. Si respectu calicis: ꝛ tunc aduertendum
est vt dicit Ric. ꝙ nō licet celebrare in calice la
pideo propter eius ineptitudinē: nec ligneo ꝓꝑ
humilitatem: nec vitreo ꝓpter fragilitatem: nec
ereo vel de auricalco: qꝛ ob vim virtutez erugi
nem colligeret: ꝛ vomitū ꝓuocare posset: sed dꝫ
esse calix de auro vel de argento. Et si qs tam
pauper ē ꝙ nō possit habere calicem aureū vel
argēteū habeat stagneū: vt patet expresse de cō
secra. di. i. c. vasa. ꝛ. c. ꝛ calix. Secūdo cōside
ratur modus in celebratione misse respectu lu
minis. Nam sacerdos nō debet celebrare sine
gne seu lumine: ꝛ hoc primo ꝓpter ecclesie cō
stitutionem: que reprehendit celebrantes sine
igne. extra de cele. mis. c. vltimo. Secūdo pro
pter ipsius ignis significationē. Significat. n.
dilectionis seruorem per quez xp̄s pro nobis
passus hoc sacramentū instituere voluit. Etiā
eius lumen ꝛ calor significant ꝙ sacramentuꝫ
operatur in celebrante digne: ꝛ suscipiente aug
mentū illuminationis in intellectu: ꝛ feruorez
charitatis in affectu. Tertio consideraẜ mo/
dus celebrandi respectu indumentorū. Nullꝰ
vtiqꝫ celebrare debet sine vestibus ab episcopo
benedictis: de quibus sic dicitur de conse. di. i.
c. vestimenta. Vestimēta ecclesie quibꝰ dño mi
nistratur: ꝛ sacrata esse debent ꝛ honesta: quibꝰ
in alijs vsibus non debent frui q̄ꝫ ecclesiasti/
cis: ꝛ deo dignis officijs: que nec ab alijs de/
bent contingi aut offerri: nisi a sacratis homini
bus: ne vltio que Balthasar regem ꝑcussit sup
hoc transgredientes veniat ꝛ corruere eos fa/
ciat ad ima. Et vt dicit glo. in. c. seq. super ver/
bo polluuntur. Ex veste alicuius domine vel al
terius non debet fieri casula vel alius ornatus
ecclesie. Que autem ꝛ quot sint vestes ille que
requiruntur ad celebrationem misse refert In
no. in li. de offi. misse. parte. i. c. io. d. Sex sūt
indumenta cōmunia episcopis ꝛ p̄sbyteris ꝛ vi
delicet amictus alba: cingulus: stola: manipu/
lus: ꝛ casula. In multis tamē locis inualuit cō
suetudo vt cingulus non benedicatur. Quicū/
qꝫ ergo celebraret sine huiusmodi vestibꝰ gra/
uiter peccaret. Sint ergo sacerdotes diligētes
ꝛ sollici: ne omittant quicq̄ꝫ de his que ordina
ta sunt ab ecclesia.

Quod illoꝝ que requiruntur in celebratio/
ne quedā significant pertinentia ad incarnatio
nem: quedam ad passionem: quedam vero ad
resurrectionem.

Capitulū. .2.

s Ecundū mysteriū de missa declaran
dum est de eius significatione: i quo
videre debemus quid significent illa
que requiruntur ad misse celebrationem vltra
ea que requiruntur ad essentiam sacramēti. Et
respondet Ric. ꝙ per illam significantur tria.
Primo quedam pertinentia ad incarnationez
Secundo quedam pertinentia ad passionem.
Tertio quedam pertinentia ad resurrectionez.

Primo significantur quedam pertinentia
ad incarnationem christi. Nam sacerdotis cal
ciatio incarnationis est representatio. In per/
sona enim filij dei dicitur in psal. In idumea
ex:endam

extendam calciamentum meū.i. humanā na/
turam: quam assumā. Unde sacerdos cū xp̄m
representet: missam non debet dicere discalcia
tus. Amictus in capite representat diuinitatez
amictam humanitate. Caput enīz christi ē de⁹
Alba camisia nouitatē vite significat quā chri/
stus habuit ⁊ docuit: ⁊ tribuit in baptismo. Co/
na siue singulus significat christi iusticiam: iux
ta illud propheticum. Et erit iusticia cingulum
lumborum eius. Manipulus positus in leua
per quam vita presens designatur significat ꝙ
christus in via manipulum portauit virtutum
⁊ meritorum. Stolla que collo sacerdotis incū
bit significat obedientiam: quā christus ꝓpter
salutem humani generis subijt factus obediēs
vsqꝫ ad mortem. Casula que alijs vestimentis
superponitur christi charitatem significat: que
omnes alias virtutes excellit. Introitus sacer
dotis ad altare aduentum christi significat: et
introitus misse desiderinm aduentus eius si/
gnificat. Et ideo in missa solemni non debet in
trare sacerdos quousqꝫ inceptus sit introitus
misse: qꝛ ante christus fuit desideratus ꝗ̃ꝫ veni
ret. Et quia in aduentu christi fuit aperta vena
misericordie: ideo post introitum subdit̄ kyrie
leison: quod iterpretatur domine miserere: qd̄
nonies dicitur computādo ibi xp̄eleˀ: vt ꝑ miseri
cordiam christi nouem associemur ordinib⁹ an
gelorum. Post hoc subiungitur. Gloria in
excelsis deo: ad representandum hymnū quez
angeli pastoribus nato domino cōcinerūt: quē
sacerdos inchoat: quia angelum magni consilij
representat. Et chorus concinendo prosequi
tur: quia subito facta est cum angelo multitudo
militie celestis: laudantiuz ⁊c̄. Orationes aūt
que subsequuntur representāt orationes quas
christus post suam natiuitatē fecit pro populo.
Epistola que premittitur euangelio significat
predicationem precursoris. Baptiste. Gra/
duale significat lamentum penitentie: qꝛ Ioā/
nes penitentiam predicabat. Et quia post lu/
ctum sequitur consolatio: iuxta illud Math. 5.
Beati qui lugent quoniā ⁊c̄. Ideo post gra/
duale cantatur alleluia: quod significat ineffa/
bile gaudium angeloꝝ ⁊ hominum in eterna
felicitate laudantium deum. Diaconus susci/
piens codicē euangelij benedictionem a sacer/
dote postulat: ad significandū ꝙ nullus dꝫ p̄di
care nisi mittatur. Lectio enim euangelij p̄di/
cationem christi significat. Et debet legi in lo/
co magis eminenti ꝗ̃ꝫ epistola: iuxta illud. Su
per montē excelsum ascende tu qui euāgelizas
syon: ⁊ quia corde creditur ad iusticiā: ore aūt
cōfessio fit ad salutē: vt ostendat ecclesia ꝙ euā
gelij verbum corde recipit: mox post euangeliū
fidei symbolum ore decantat: quod tamē sacer
dos incipit vt significet ꝙ christus ore proprio
christianam fidem docuit. Offertorium quod
cantatur significat sacerdotē oblaturum sacrifi/
cium laudis: qui anteꝗ̃ꝫ dicat oremus: premit
tit: dominus vobiscū: ad significandū: quia ni
si domin⁹ sit nobiscū ad salutem nostrā orare
nō possumus. 2 significantur in missa que/
dam pertinentia ad christi passionē. Naz post
offertoriū fit silentiū: ⁊ dicuntur orationes taci
te: ad representandum illud tempus quo xp̄s
nō ambulabat palam inter iudeos cū eū interfi
cere cogitarent: qꝛ tamen appropinquāte pas/
sione iteꝝ palaz ambulauit: ad hoc significādū
exclamat sacerdos. Per omnia secula seculoꝝ
Prefatio autē est quedā gratiarum actio ⁊ di
uine laudis confessio: representans illā gratia/
rum actionē quam sancti reddunt xp̄o in celo.
Sanctus representat laudē quaz sibi cecinerūt
pueri hebreorū in dominica palmaꝝ: eleuatio
corporis christi representat eleuationem christi
in cruce: demissio depositionez eius de cruce:
positio super palā inuolutionē in syndone mū/
da: pala.n. syndonez representat: ideo dicit̄ de
conse. di. i. c. consulto. Consulto omniū cōsti/
tuimus vt sacrificiū altaris non in serico pāno
aut tincto quisꝗ̃ꝫ celebrare p̄sumat: sed in puro
lintheo ab episcopo consecrato terreno. s. lino
procreato: atqꝫ cōtexto: sicut corpus dn̄i nostri
iesu christi in syndone linea munda sepultum
fuit. hec ibi. Cum autē sacerdos dicit. Nobis
quoqꝫ peccatoribus: representat contritionē: et
cōfessionē latronis alteꝝ increpantis: ⁊ miseri
cordiā petentis: eo ꝙ Centurio ⁊ qui cum eo
erant reuertebantur percutientes pectora sua.
Quādo sacerdos exclamans dicit. Pater no
ster ⁊c̄. reductio est ad memoriā illius clamo/
ris: quē emisit xp̄s in hora mortis. d. Pater i
manus. ⁊c̄. altare crucē significat. Calix sepul
chrū. patena lapidē quo sepulchrū fuit clausuz.
Tertio significant̄ in missa quedā pertinētia
ad xp̄i resurrectionē. Nā cum sacerdos dicit.
Pax dn̄i ⁊c̄. insinuat ꝙ vna sabbatoꝝ stetit ie
sus i medio discipuloꝝ suoꝝ ⁊ dixit eis. Pax
vobis. Et quia tunc dedit eis potestatem re/
mittendi peccata: ideo chorus exclamat Agn⁹
dei ⁊ cetera: quod ter repetitur ad significan/

dum ꝙ petimus nobis dimitti peccata cogita/
tionis: locutionis: ⁊ operatiõis: per quoꝝ re
missionem veniemus ad eternã pacem. Post
cõio significat gaudiuꝫ apostoloꝝ de xp̄i resur
retione. Ite missa est: repꝛesentat illud qđ dcm̄
est apostolis post ascensionẽ in celum. s. Hic
iesus qui assumptus est ⁊c̄. Deo gratias: rep̄
sentat apostolos regressos in Hierusalem cuꝫ
gaudio magno vnanimiter pseuerantes i ora/
tione. Significat etiã ꝙ pro beneficio redẽptõ
nis nostre cuius mysteriuꝫ repꝛesentat̄ i missa
debemus esse in cõtinua gratiaꝝ actiõe. Siqs
vero quereret cur nõ dicitur Ite missa est: in
qualibet missa. Rñdet Boñ. di. 13. quarti. in
declaratione littere ꝙ quedam misse celebrant̄
specialiter ad honoꝛẽ sanctoꝛum: ⁊ qꝛ ipi sunt
beati: ⁊ coꝛam deo: ideo in talibus licentiatur
populus: ⁊ dicitur. Ite ⁊c̄. quasi festinate igre
di in illam requiem. Quedaꝫ misse specialiter
celebꝛantur ad salutem viuoꝝ: ⁊ qꝛ non sumus
certi de salute nostra: ideo debemus continue
soliciti esse: ne per nostram ignauiaꝫ in nobis
misse efficacia deperea t. Ideo dicitur in missa
Benedicamus dño. Quedam misse speciali/
ter dicuntur ad requiem defunctoꝝ: ⁊ in illis
dicitur. Requiescant in pace. Si aũt adhuc ali
quis quereret: quis adinuenit ritum celebrãdi
missam: cuꝫ tot conditionibus: audiat Ric. d.
in declaratione littere. di. 13. quarti. Missam
beatus Petrus apostolus pꝛimus omniũ An
tiochie dicitur celebꝛasse: secũdũ qđ dicit Vgo.
li. 2. de sacramentis. pte. 8. c. vltimo. Et de cõ
se. di. i. c. Jacobus. dicit̄. Jacobus frater dñi
secundum carnem: cui pꝛimum tradita est hie/
rosolymitana ecclesia: ⁊ Basilius cesariensis
episcopus tradiderunt nobis misse celebꝛatio/
nem. i. misse celebꝛande oꝛdinem secũdũ glo.
ibidem. Et post al j alia addiderunt ad solẽni/
tatem ⁊ decoꝛem: vt habetur disti. c. Ecclesia/
sticarum.

An sit melioꝛ missa sacerdotis boni ꝙ̃ mali
⁊ an sit de obligatione audire missam: ⁊ quali/
ter missa sit audienda humiliter reuerẽter ⁊ de
uote. Capitulum. 3.

Ertium mysteriũ declaranduꝫ de mis
sa dicit̄ auditio: in quo considerabim⁹
adhuc tria videlicet. Primo melioꝛa/
tionem. Secundo obligationem. Tertio deuo
tionem. Pꝛimo consideremus melioꝛatio/
nem: vtruꝫ melioꝛ sit missa boni sacerdotis ꝙ̃
mali. Et quibusdã videtur ꝙ non pꝛopter ver
ba Greg. qui i registro ait. Heu in quã ma/
gnum laqueũ icidunt q diuina ⁊ occulta myste
ria plus ab alijs sanctificata fieri posse credunt
cum vnus ideꝫ spiritus sanctus ea mysteria oc
culte atqꝫ inuisibiliter opando sanctificet. Sed
in contrarium est illud qđ scribitur. i. q. i. c. ipi
sacerdotes. vbi sic habet̄. Quanto sacerdotes
fuerint digniores: tanto facilius in necessitati/
bus pꝛo quibus clamant exaudiuntur. Ad idẽ
facit. c. ibideꝫ sacerdotes. ⁊ c. sacrosancta. Rñ
det Tho. 3. parte. q. 82. ꝙ in missa duo sũt con
sideranda. s. ipsum sacramentum qđ est pꝛinci
pale: ⁊ oꝛationes: que in missa fiunt pꝛo viuis
⁊ moꝛtuis. Quantum ergo ad sacramẽtũ non
minus valet missa mali sacerdotis ꝙ̃ boni: qꝛ
vtrobiqꝫ idem conficitur sacramẽtũ. Ad quod
facit. c. cũ scriptura. i. q. i. ⁊ c. significastis. ⁊ c
non quales. ⁊ c. dñs. ⁊ c. nõ nocet. De oꝛa
tione aũt que fit in missa: dicendum ꝙ põt con
siderari dupliciter. Vno modo iquantum ha/
bet efficatiam ex deuotione sacerdotis oꝛantis
⁊ sic nõ ẽ dubiũ ꝙ missa melioꝛis sacerdotis ẽ
magis fructuosa. Alio mõ oꝛatio põt conside/
rari inquãtũ pꝛofert̄ a sacerdote in psona toti⁹
ecclesie: cuius sacerdos est minister: qđ quidẽ
mynisteriũ etiã i peccantibus manet. Vñ quã
tum ad hoc est fructuosa non solũ oꝛatõ sacerdo
tis peccatoꝛis ⁊ missa: sed etiam oẽs alie eius
oꝛationes quas facit in ecclesiasticis officijs: in
quibus gerit personam ecclesie. Oꝛatione tñ
eius pꝛiuate non sunt fructuose. Greg. ergo
loquitur de veritate sacramenti in auctoꝛitate p̄
allegata ad partẽ contrariaꝫ. Ex quo Boñ. d.
Siqs libentius audit missam melioꝛis sacerdo
tis credo ꝙ bene facit: dũ tamẽ credat ipsum in
substantialibus non superexcedere peccatoꝛẽ:
alioqn piculose erraret. Secũdo consideremus
misse obligationẽ: de qua sic loquitur. c. missas
de conse. di. i. Missas die dñico secularib⁹ au
dire totas spãli oꝛdine p̄cipimus: ita vt ante be
nedictionẽ sacerdotis egredi s populus nõ pꝛe
sumat. Vbi circa tria dubitare contigit. Pꝛi
mo vtrũ clerici ⁊ religiosi teneant̄ seruare hoc
statutum: qꝛ dr̄ secularibus. Et respõdet Jo.
an. in rosario sup dicto. c. ꝙ si ad hoc tenentur
laici: multo magis ⁊ clerici: qui totaliter dediti
sunt diuino cultui: vt pꝫ. 12. q. 1. c. duo sunt ge
nera. Secũdo dubitat̄ vtꝝ eadẽ sit obligatio
audire missam alijs diebus festiuis que ⁊ die/
bus dñicis. Et dicendũ ꝙ sic: qꝛ de similibus
idem est iudicium. Nam statutum de auditiõe
misse

misse factum fuit vt saltem pro illo tempore va
caretur diuinis. Ex quo precipitur q̄ tota mis
sa audiat̄: vt pz in p̄allegato. c. missas. ⁊ in. c.
oēs fideles. ⁊ in. c. cū ad celebrandas. Sz alia
festa ab ecclesia p̄cepta sunt supaddita diebus
dn̄icis: vt in illis vacet̄ diuinis: ideo populus
in illis festis predictis audire missas tenet̄. Et
hoc colligit̄ ex his q̄ dicūt̄ ex̄ de prochijs. in. c.
vt dn̄icis diebus ⁊ festiuis. Tertio contingit
dubitare: vtrū peccet q non audit missam a ꝓ
prio prochiano. Et dicūt cōiter doc. q̄ nō: dū
mō nō fiat ex cōtemptu: ⁊ ꝓprius sacerdos nō
reqrat: q si reqreret idiscrete ⁊ idebite nō esset
audiendus: puta si reqreret ipediēs deuotiōez
⁊ salutē prochianoꝝ: puta si reqreret aliquem
prochianū vt audiret missam suā dū ille vellet
pegrinari: vel ꝓ iplendo aliquo voto: vel pro
consequenda aliqua idulgentia. Nā reqsitio sa
cerdotis in tali casu irrationabilis eēt ⁊ iniusta
Similiter ēt cum populus ire vellet ad audien
dum verbum dei ab aliquo illud predicante: q
auctoritatem habeat p̄dicandi: sicut habere so
lent religiosi mendicātes: iniquū proculdubio
eēt si sacerdotes astringere vellent suos subdi
tos: vt omisso verbo dei missas audirent i pro
chia: in quo etiam casu subditi ei non obedien
tes meo iudicio non peccant: q: vt ingt Bern̄.
in li. de p̄ceptione ⁊ dispensatione. Iniquum
ꝓculdubio foret si ea que sunt ꝓ sola charitate
instituta cōtra charitatē tenerent̄: sed obserua
re statutum de auditione misse in propria pro
chia est institutum ꝓ charitate: ergo non debz
seruari cōtra charitatem. Esset autē cōtra cha
ritatem si populus cōis impediret̄ ne posset ci
bari ⁊ recreari spirituali doctrina: ⁊ maxie q:
vt in pluribus ipsi curati ⁊ prochiani aut non
p̄dicant aut predicare nesciunt: ⁊ tamē vt dixi
mus in sermone de verbo dei: ⁊ habet̄ extra d̄
offi. iudicis ordi. c. inter cetera. Inter cetera q̄
ad salutem spectant populi xp̄iani pabulum v̄
bi dei maxime noscitur necessarium: quia sicut
corpus materiali: sic anima sp̄uali cibo nutrit̄.
Si ergo necessitas corporal' aut temporal' excu
sat a peccato non audientes simpliciter missaz:
⁊ ex consequenti si illam non audiāt i prochia
multo fortius necessitas sp̄ualis excusabit: que
vt dictum est inest populo cōi ad audiendū ver
bum dei. Hortandi tamen sunt omnes tā viri
q̄ mulieres: vt suos prochianos reuereantur:
consuetasq3 faciant oblationes: ⁊ cum eoꝝ bn̄
dictione se transferant cum adest legitima cā ad

missas alibi audiendū: imo laudarem si ipsi pa
tres sacerdotes cum predicat̄ verbum dei ab
aliq̄ famoso viro surgerent bono mane: ⁊ cele
brata missa pp̄los suos admonerēt vt ꝯfluerēt
ad predicationes: ipsiq3 pro bono exēplo vna
cum illis idem facerent: qm̄ vt dictuz est satis i
digent seculares dirigi ꝑ verbum dei in viam
salutis. Tertio consideremus misse deuotio
nem. Audienda etenim est humiliter reueren
ter: ac deuote. Sunt tamen multi qui duz mis
sa celebratur ponunt se prope os sacerdotis ꝓ
spicientes si de illo passeres exeant ac musce.
Alij sacerdotem preueniunt fortiter clamātes.
Gloria in excelsis. Credo. ⁊ similia. Nam dū
sacerdos facit pausam postq̄z dixit visibilium
⁊ inuisibilium anteq̄z sequat̄. Et in vnum dn̄z
iesum xp̄m: ⁊ illi submurmurantes dicūt. Et i
vnum dn̄m ⁊c̄. Multi adhuc non curant audi
re ea que sacerdos in missa dicit: sed suas ora
tiones ⁊ officia genuflexi dicūt: qui tamē q̄zdiu
sacerdos alte loquit̄ aut cantat astare debēt mis
se cū silentio ⁊ intēte audire: vt dicit̄ de conse.
di. i. in. c. apostolica. Quando vo sacerdos se
cretas orationes ⁊ canonē dicit: tunc possunt ⁊
ipsi dicere orationes ⁊ orare: nō tamen cū stre
pitu faciendo pis. pis. pis. ⁊ turbando mentez
sacerdotis. Pleriq3 ēt volunt audire missas q̄s
dam peculiares omissa propria missa diei dn̄i
ci aut festi precepti: qui si scienter id faciūt non
excusant̄ a peccato nisi audiant missam ꝓpriaz
Vnde dicit̄ extra de celebra. mis. c. quidam.
Quidā laicorū habēt i cōsuetudine vt ꝑ singu
los dies audiāt euāgeliū. In principio erat v̄
bum: ⁊ missas peculiares: hoc est de sancta tri
nitate: ⁊ de sancto Michaele. Et ideo statutū
est vt vlterius hoc nō fiat nisi suo tempore. Et
nisi aliqs velit ꝓpter reuerentiā sancte trinita
tis non pro alia deuotione audire. Sed si vo
luerint vt misse sibi cantent̄ de eodem die mis
sas audiant pro salute viuoꝝ ac ēt defunctorū:
hec ibi. Quare vt finem huic sermoni demus
audiende sunt misse cum oi māsuetudine ⁊ fer
uore: qm̄ sic audientes consequunt̄ in hoc secu
lo dei gratiam ⁊ in futuro sempiternam gloriā
in qua viuit ⁊ regnat deus per eterna secula se
culorum. Amen.

Feria quinta in cena domini: de sacramen
to baptismatis: per quod efficiuntur homines
dei filii promittentes in illo abrenunciare dia
bolo ⁊ eius pompis.

Sermo. 63.

Ui lotus est nō idi
q get nisi vt pedes lauet: sed est
mundus totus. Uerba sunt re
demptoris nostri Joānis. 31.
c. ꝛ i euāgelio hodierno. Mul
ta debꝫ esse mundicia mentis oibus qui ꝑ sacra
mentum baptismi regenerati facti sunt partici/
pes: ꝛ heredes celestis regni domini iesu xp̄i.
Per baptismū nāqꝫ filii dei efficimur: in illo ꝓ
mittentes abrenūciare diabolo: ꝛ oibus pom/
pis eius: vt notat̃ de conse. di. 4. c. prima igit̃
ꝛ. c. primum interroget̃. Qm̄ aūt pleriqꝫ tanti
beneficii imemores: oē cor suum ad mundana
atqꝫ terrena conuertunt paruipēdētes nō solū
repromissam beatitudinem: verū ēt habitā di/
gnitatem: ꝛ gratiam ꝑ baptismum. Jccirco de
ipso in presenti sermone aliqua discutiemus: vt
intelligentes tanti sacramenti virtutem p̄emi/
nentiam ꝛ sublimitatem: cōemur iuxta saluato
ris nostri sententiam in verbis allegatis ꝓ the
mate lauare pedes. i. mentis affectiones mun
dare ab oi iquinamento: ꝛ turpitudine iordina
ti amoris cuiuscūqꝫ boni creati. De ipso itaqꝫ
baptismate locuturi tria mysteria proponimus
declaranda.
Primum dicitur diffinitionis.
Secundum obligationis.
Tertium fructificationis.

Quid sit baptismus: ꝛ d̃ eius institutiōe ac
materie determinatione: necnon ꝛ forme obſ̃
uatione. Capitulum. .j.

Rimum mysterium de baptismo d̃cla
randum dicit̃ diffinitionis: in quo qd
sit baptism⁹ videamus. Et licꝫ Ugo.
li. 2. de sacramentis pte. 6. c. 2. dicat. Baptis/
mus est aqua diluendis criminibus sanctifica
ta per verbū dei. Tamē cōuenientior ē diffini
tio magistri qui in. 4. di. 3. ait. Baptismus est
absolutio corporis exterior facta sub forma pre
scripta verborū. Secundum. n. Ric. sup presa
ta diffinitione duplex est materia baptismi. s. re
mota que est aqua: ꝛ propinqua que est ablutio
in aqua. Diffinitio ergo Ugonis exprimit ma
teriā remotam: ꝛ illa magistri materiā ꝓpin/
quam. Pro declaratione autē clariore huius
partis: tria adhuc de baptismo consideremus.
Primo eius institutionem. Secundo materie
determinationem. Tertio forme obseruatio/
nem. Primo eius institutionem considere
mus: quando. s. baptismus fuit institutus. Et
aliqui dixerunt ꝙ fuit istitutus post resurrectio
nem quando xp̄s dixit apl'is Math. vltimo.
Euntes docete oēs gētes baptizātes eos i no
mine patris ꝛc̃. Alij aūt dicunt ꝙ fuit istitutus
ab illo tp̄e quo xp̄s ipsum sanctificauit. Sed vt
d. Dama. in. 4. li. c. 1. Xp̄s sanctificauit baptis
mum quādo fuit baptizatus: ergo tunc fuit isti
tutus. Et glo. super illud Luc. 3. Jesu baptiza
to ꝛc̃. Baptizatus ingt est dn̄s mundari nō in
digēs: sed tactu munde carnis aquas mūdans
vt vim habeant abluendi. Sed Ric. in. 4. di
cit ꝙ xp̄s baptismi sacramētum prio istituēdū
isinuauit. secūdo istituit. tertio istitutum obser
uari precepit. Primū fecit facto ꝛ verbo. Fa
cto quando a Joāne baptizatus fuit: i quo bap
tismo isinuauit baptismū fore i aqua fiendū: qr
ipse i aqua baptizatus fuit: i noie trinitatis in
quātum i suo baptismo apparuit ꝑsona patris i
voce: ꝛ ꝑsona filij i carne: ꝛ ꝑsona spūs sc̄i i co
lumbe specie: nec tunc aliquam virtutē regene
randis cōtulit aqs: nisi ꝙ ex tunc ordinata fuit
aqua ad hoc vt in ea institueretur regeneratio
nis sacramētum. Si tamē haberet̃ illa aqua q̄
corpus eius tetigit seruari deberet cū maxima
reuerentia propter mundissimam ꝛ sanctissimā
carnem quam tetigit. Uerbo ēt insinuauit ba
ptismū: quando Jo. 3. c. dixit. Nicodemo. Ni
si qs renatus fuerit ex aqua ꝛ spū sancto nō po
test introire in regnū dei. Scd̃o xp̄s baptis/
mum instituit qd̃ fecit facto ꝛ verbo. Facto. qn̄
vt dicitur Jo. x. baptizauit ꝑ discipulos suos q
de mandato eius baptizare ceperunt. Et vt di
cit Nico. de lira sequendo Aug. Primo ipse
xp̄s baptizauit discipulos suos baptismo suo. s.
aqua ꝛ spū sancto: qd̃ ēt ponitur de conse. di. 4.
c. quando ab hierosolymis. ꝛ. c. si cos. Deinde
verbo instituit quando misit discipulos suos bi
nos ad predicandum ꝛ baptizandum. de qua
missione habetur Luc. x. Tertio xp̄s institu/
tum baptismum obseruari precepit quādo post
resurrectionem dixit discipulis. Euntes ꝛc̃.
Sanctus vero Tho. in. 3. pte. q. 66. dicit ꝙ ba
ptismus institutus fuit ante passionem xp̄i: sꝫ
necessitas vtēdi hoc sacr̃o indicta fuit post pas/
sionē ꝛ resurrectionē: tuꝫ qr in passione xp̄i ter
minata sunt figuralia sacr̃a: quibus succedit ba
ptismus ꝛ alia sacr̃a noue legis: tū ēt qr ꝑ bap/
tismū cōfigurat̃ hō passioni ꝛ resurrectioni xp̄i
inquantū morit̃ peccato: ꝛ icipit nouā iusticie vi
tā: ꝛ iō oportuit xp̄m pati prius ꝛ resurgere q̄ꝫ
hoib⁹ indiceret̃ necessitas se cōfigurando mor
ti ꝛ resurrectioni

li ꝛ resurrectioni. Et lȝ apli baptizassent vt di/
ctum ē ante passionē xp̄i. tñ ſm Ric. adhuc nō
publicabāt baptiſmū vt necessariū ad salutē: ꝛ
lex nō obligat quousq; sit ꝓmulgata. Secū/
do cōſideremus circa baptiſmū materie deter/
minationē. ē. n. baptiſmi materia aqua: vt ait
Ri. ꝛ oēs doc. tam theologi q̄ȝ canoniſte: com
ꝓhendendo sub aqua ablutionē q̄ fit in ea. ꝛ lo
quendo de baptiſmo secūdum quod distinguit
a baptiſmo sanguinis ꝛ flaminis: de q̄bus di/
cemus i sequēti myſterio. Rō est ſm Ugo. in
li. de sacramētis: q꞉ oē sacramentum similitudi
nem quandam hȝ ad ipsam rē cuius ē sacramē
tum. Aqua. n. est repreſētatiua effectuū baptiſ
mi ꝛ rōne nature ꝛ rōne vſus. Nam aqua est
naturaliter frigida: rōne cuius repreſentat so/
mitis repreſſionem. Est ēt naturaliter humida
humiditate apta ad abluendū: rōne cuius rep̄/
sentat a sordibus peccati purgationē. Est etiā
naturaliter diaphana ꝛ clara: rōne cuius rep̄/
sentat gratie illuminationem. Q꞉ ēt quantum
ad vſum est multū vtilis: repreſentat sacramen
tum baptiſmi eſſe in effectu valde vtile. Et q꞉
est ad habendū valde facilis: repreſentat sacra/
mentum baptiſmi eſſe quantū ad obseruātiam
facile. Et q꞉ ēt quantū ad vſum ē multum cōis
repreſentat sacramentū baptiſmi quātū ad ne/
cessitatem eē cōe. Nec pōt eē aliqua artificialis
aqua materia baptiſmi: sed naturalis tm̄: q꞉ ba
ptiſm⁹ iſtitutus fuit sacramētū necessitatis quā
tum ad oēs. Et ideo xp̄s ipsum iſtituere nolu/
it nisi in aqua: que faciliter poſſet haberi: ꝛ cōi
ter ab oibus tam paupibus q̄ȝ diuitibus: quod
non ē verū de aliqua aqua nisi naturali. Et si
diceret q̄ ignis eſſet conueniens materia bap/
tiſmi: q̄m ſm Dionysium ꝛ Dama. habet vim
illuminandi. Et Joānes baptiſta. Math. 3. p̄
nunciās xp̄i baptiſmū dixit. Ille vos baptiza/
bit in spū sancto ꝛ igne. Rūdet Tho. q̄ pp rō
nes iam tactas aqua ꝛ non ignis ē materia ba
ptiſmi. Dictū vero Jo. ſm expositionē Hie/
rony. refertur ad spm̄ sanctū qui sup discipulos
in linguis igneis apparuit vt dicit Act. 2. Ul'
per ignem pōt itelligi tribulatio: vt Criſo. di/
cit sup Math. q꞉ tribulatio peccata purgat ꝛ cō
cupiſcētia: quare ignis accipit ibi metaphori/
ce. Q̄m aute vt superius cōmemorauimus ma
teria ꝓpinqua baptiſmi est ablutio in aqua. vñ
baptizare i greco tm̄ valet quātū lauare i latio
ſm illud Judith. 12. Descēdebat i vallē Betu
lie ꝛ baptizabat se. Propterea apud nōnullos

de imerſione i aqua dubitat. vtrū. s. sit necessa
ria. Et respōdet Tho. i. 3. pte. q. 66. ꝛ Bon̄. ꝛ
Ri. i. 4. di. 3. q̄ q̄ȝuis tutius sit baptizare per
modū imerſionis: q꞉ hoc hȝ cōior vſus: potest
tamē baptiſmus fieri per modū aſpsionis vel
per modū effusionis ſm illud Ezech. 39. Effū
dam super vos aquam mundam. Sic apli ba
ptizauerunt tria milia hoium vna die nō imer
gendo sed aſpergendo. Et beatus Laurētius
baptizauit romanum effundendo. Q̄ñ ergo i/
mineret necessitas vel ꝓpter paucitatē aque:
vel ꝓpter debilitatem miniſtri: q̄ non pōt su/
ſtentare baptizandū: vel propter damnū quod
baptizatus ex imerſione timeret: ꝛ veriſimili/
ter dubitaret: potest baptiſmus sine imerſione
celebrari: q꞉ lȝ ablutio aque sit de necessitate sa
cramēti: modus tamen ablutionis per accidēs
se habet ad sacramentum. Secundū Vo Ric.
cum totum corpus non poſſet ablui: abluenda
est pars principalior: vt caput ꝛ maxime facies
quia in ea vigent senſus. Unde credo q̄ si
caput pueri baptizaretur anteq̄ȝ pars corporis
exeat: quod aliquando faciendū est propter pe
riculum mortis: puer baptizatus est. Si vero
manus vel pes abluatur antequā aliqua pars
alia appareat: volūt aliqui dicere q̄ puer bapti
zatus eſſet: quia anima est in qualibet parte cor
poris tota. Cōmunius tamen tenetur q̄ de le
ge cōi non eſſet baptizatus q̄ȝuis forte diuina
pietas in tali casu vicem suppleat baptiſmi: ꝛ
ideo semper quando periculum mortis immi/
net abluendum est illud de puero quod potest
ablui siue sit parum siue sit multum. hec Ric.
Dubitatur adhuc a multis an immerſio effu/
sio vel aſperſio debeat eſſe vna vel trina. Et
respondent doc. superius nominati q̄ vnitas
vel multitudo immerſionum non est de sub/
ſtantia baptiſmi: sed solum de bene eſſe: ideo
vtrunq; licite fieri potest scilicet ꝛ semel ꝛ ter
immergere: quia vnica immerſione significa/
tur vnitas mortis christi: ꝛ vnitas diuinitatis
Per trinam autem immerſionē significatur
triduum sepulture christi: ꝛ etiam trinitas per
sonarum. Sed vt dicit Tho. diuersis ex cau/
sis ſm ordinationem ecclesie quandoq; institu
tus est vnus modus: quandoq; alius: q꞉ eniȝ
a principio nascentis ecclesie quidam de trini/
tate male sentiebant: xp̄m purū hominem esti
mantes: nec dei filium dictū ſm veritatem na
ture: sed tm̄ pp meritū eius quod precipue fuit
in morte: iō non baptizabant in nomie trinita/

tis: sed in cōfiguratione mortis xp̄i: ⁊ vna im/
mersione: quod reprobatū fuit in primitiua ec/
clesia: statutūq; vt baptizaret̄ in nomine patris
⁊c. ⁊ tunc imergendo: sicut patet de conse. di.
4. c. postq̄ vos. ⁊ c. si quis episcopus aut pre/
sbyter. ⁊ c. de trina. ⁊ c. eodē modo. ⁊ c. mul
ti. Postmodū vero inoleuit quorūdā heretico
rū ⁊ scismaticoꝝ error: qui s̄m Aug. sup Jo.
male sentiebant de vnitate diuinitatis: ideo i de
testationē erroris coꝝ fuit statutū in cōcilio.
Tholetano vt vna tantū fieret imersio: sicut ha
betur de cōse. di. 4. c. ꝓpter vitādū. Sꝫ cessan
te tali causa cōmuniter obseruatur in baptismo
trina imersio: vt potest colligi extra de baptis/
mo ⁊ eius effectu. c. i. ⁊ ideo grauiter peccaret
aliter baptizans quasi ritū ecclesie nō obseruās
nihilominus tamē esset baptismus. Occurrit
aūt ꝓpter dicta dubitare circa talē casuz. Qui/
dam existens super pontē nō potens hr̄e aquā
ad baptizandū puerū ⁊ verisimiliter timens eū
cito morituꝝ intendens prouidere saluti pueri
proijcit eum in aquā cū intentione baptizandi
proferens verba in q̄bus cōsistit debita forma
postea puer euadit aliquo casu: vtrū talis d̄beat
reputari baptizatus. Et aliquibus videt̄ q̄ sic
q2 ibi cōcurrunt debita forma: debita materia:
⁊ debita intentio. Ric. aūt di. 4. quarti tenet cō
trariū: quoniā cū ꝓxima materia baptismi sit
ablutio in aqua: qd̄ aqua abluit̄. primo aqua co
operitur in toto vel in parte: ⁊ postea discoop̄it̄
vnde ꝓpter primū baptismus representat xp̄i
sepulturā: ⁊ ꝓpter secundū resurrectionē: q̄z/
uis autē puer in casu predicto per actū illius q
ipsum ꝓiecit in aquaz imergat̄: nō t̄n est actus
ordinatus ex sui natura ad hoc vt puer abluat̄:
sed ad hoc vt submergat̄. Et ideo si aliquo ca/
su puer extrahat̄ de aqua puer eēt baptizādus:
quoniā illa imersio q̄ztū fuit ex sui natura non
ordinabat̄ ad eleuationē pueri de aqua sed ad
submersionē. Tertio circa baptismū cōsidere
mus forme obseruationē. Est. n. forma baptis
mi. Ego te baptizo in nomine patris ⁊ filij et
spiritus sancti: vt habet̄ extra de baptismo. c. i.
Et vt dicunt doc. nulli lꝫ mutare aliq̄d q̄ztū ad
illud qd̄ est de essentia forme: ⁊ si mutat̄ nihil
agit̄: ⁊ vltra hoc culpa incurrit̄. Si aūt aliquid
qd̄ p̄tinet a i formā ex sola determinatione ec/
clesie mutat̄: nihilominus est sacramentū: sed
culpa incurrit̄. Uerū ab apostolis q baptizabāt
in nomine domini iesu: vt habet̄ Act. 8. c. nō
fuit mutata forma q̄ztū ad intellectū: q2 in noīe
xp̄i tota trinitas intelligit̄: sed solū q̄ztū ad vocē
nec hoc ipsi potuissent nisi ex familiari concilio
spiritus sancti. Et hoc fuit vt dicit. Tho. vt no
men xp̄i qd̄ erat odiosum iudeis ⁊ gentib⁹ ho/
norabile redderet̄. Nec pōt dari baptism⁹. d.
In nomine trinitatis nō exprimendo p̄sonas:
nec in nomine vnius p̄sone nō exprimēdo al's
quoniā sacramēta habent efficaciā ab institu/
tione xp̄i: ⁊ ideo si pretermittat̄ aliquid coꝝ q̄
xp̄s instituit circa aliq̄d sacramentū efficacia ca
ret: nisi ex speciali dispensatione eius qui v̄tu/
tē suā sacramētis nō alligauit. xp̄s aūt istituit
sacramentū baptismi dari cū inuocatione trini
tatis: ⁊ ideo quicq̄d deest ad inuocationē plenā
trinitatis tollit integritatē baptismi. Nec ob/
stat q̄ in nomine vnius p̄sone intelligatur alia
sicut in nomine patris intelligit̄ filius: aut q̄ il
le q nominat vnā solā p̄sonā pōt habere rectā
fidē de tribus: quia ad sacramentū sicut requi/
ritur materia sensibilis: ita ⁊ forma sensibilis
vnde nō sufficit intellectus vel fides trinitatis
ad p̄fectionē sacramenti nisi sensibilibus v̄bis
trinitas exp̄mat̄. vn̄ ⁊ i baptismo xp̄i vbi fuit ori
go sanctificatio nostri baptismi affuit trinitas
sensibilib⁹ signis. s. pater in voce: fili⁹ in huma
na natura: ⁊ spiritus sanctus in colūba. Notā/
dū t̄n vt inq̄t Tho. q̄n greci baptizant i nomi
ne p̄ris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti: t̄n dicūt baptizet̄
seru⁹ xp̄i: ⁊ nō ego te baptizo: qd̄ ipsi faciunt ad
euitādū antiquoꝝ errorē q v̄tutē baptismi ba/
ptiste attribuebāt. d. Ego sū pauli: ego cephe.
⁊ nihilominus q2 in illa forma exprimit̄ actus
exercitatus p ministrū cū inuocatōe plena trini
tatis: veꝝ p̄ficit̄ sacramētū: q̄n ego non est de
substātia forme: sed ponit̄ ad maiorē exp̄ssionē
intentōis. Nec sufficit v̄ba corde cogitare nisi
vocaliter exprimant̄: q2 vt inq̄t Bon. In vo/
cali exp̄ssione v̄boꝝ significat̄ p̄fecta fidei ꝓ/
fessio: q̄ cōsistit in v̄bo ⁊ in corde. Significat̄
etiā q̄ regeneratio facta ē p v̄bū incarnatū: qd̄
optime significat̄ p v̄bū voce inductū. Hinc
Aug. ait. i. q. i. c. detrahe. Detrahe v̄bū: aq̄ q̄d
erit nisi aq̄. Accidit v̄bū ad elemētū: ⁊ fit sacr̄m
Un̄ ista tāta v̄tus aq̄ vt corp⁹ tāgat: ⁊ cor ab/
luat nisi faciente v̄bo. Et idē Aug. Baptism⁹
inq̄t ē tinctio in aq̄ v̄bo vite sanctificata. Pro
pter p̄dicta vt plenior habeat̄ cognitio d̄ forma
baptismi. Sciēdū ē s̄m Ric. ⁊ Bo. q̄ forma p̄t
variari sex modis. Primo subtrahēdo. 2° addē/
do. Tertio iterponēdo. Quarto corrumpēdo.
5° v̄bū p v̄bo ponēdo. Sexto transponendo.
Primo

Primo variat̃ forma subtrahendo. Et q̃z/
tuz ad hoc sciendũ q̄ si subtrahit̃ aliqd de essen
tia forme nõ remanet virtus baptismi. Et qa
tota ista pars. In nomine pr̃is ⁊ fi. ⁊ spi. s. per
quã exprimit̃ principalis baptizans ⁊ sanctifi/
catur elemẽtũ est de essentia forme: ideo si de
hoc subtrahat̃ aliqd nõ remanet virtus baptis/
mi. In alia aũt pte forme q̃ est. Ego te baptizo
sunt aliq̃ ptinentia ad essentiã forme. s. exp̃ssio
actus baptizandi: ⁊ psone baptizate: eo q̄ ĩ illa
terminat̃ baptizãdi act⁹. Vñ si aliqd̃ p̃dictorũ
subtrahat̃ nõ remanet ꝟtus baptismi: exp̃ssio
aũt ministri nõ videt̃ eẽ de essentia forme: quã
xp̃s tradidit in baptismi ĩstitutiõe qꝛ a ministro
baptism⁹ nõ habet ꝟtutẽ. 2° variat̃ forma ad
dendo. Et vt ait Ric. circa hoc cõsiderãda sunt
duo vnũ ex pte addentis aliud ex parte additi.
Si. n. addens illud qd̃ addit intendit esse de
essentia forme volens baptizare in alia forma
q̃z baptizaret ecclesia tollitur ꝟtus baptismi: ad
quã requirit̃ q̄ baptizans intendat facere quod
facit ecclesia: si etiã illud qd̃ additur est corru/
ptiuũ forme nõ remanet ꝟtus baptismi: vt si
postq̃z dictũ est: ⁊ spiritus sancti: addat̃ huius/
modi determinatio: creati: vel minoris q̃z pa/
ter ⁊ filius ⁊ hmõi. Si autẽ addens nõ intẽdat
mutare rituz vel formã ecclesie: ⁊ illud qd̃ ad/
dit nõ est corruptiuũ forme: nõ tollitur p h̃ vir
tus baptismi: vnde si baptizans terminata for
ma qua vtit̃ ecclesia, superaddit illd̃: ⁊ beata vir
go adiuuet te: aut aliqd cõsimile: vel si in prin
cipio forme addat nomẽ ꝓpriũ: post hoc ꝓno/
mẽ ego: dicẽdo. Ego Ioãnes baptizo te. ⁊c̃.
nõ tollit̃ virt⁹ baptismi. 3° variat̃ forma inter
ponendo seu iterrũpendo. Et circa hoc aduer/
tendũ q̄ cũ actus baptizandi sit actus vnius: si
fiat interpositio talis q̃ corrũpat vnitatẽ actus:
⁊ maxime si corrumpat cõtinuitatẽ intentionis
baptizantis nõ remanet ꝟtus baptismi: vnde
si baptizans postq̃z dixit. Ego te baptizo ĩ no/
mine pr̃is: interponat vnã longã narrationez:
vel vadat ad faciẽdũ aliqd̃ negociũ: ⁊ postea re
uertatur ⁊ dicat. ⁊. f. ⁊. s. s. nõ ẽ puer baptizat⁹
Si aũt interpositio sit modica: ita. s. q̄ nõ discõ
tinuet intentionẽ baptizãtis: neqꝫ actũ sꝫ vsuz
cõmunẽ: ⁊ interpositũ nõ sit forme corruptiuũ
nõ ꝓpter hoc impedit̃ virtus babtismi: vnde si
baptizans postq̃z incepit actũ tusciat: vel dicat
taceatis: vel aliqd simile: ⁊ postea pficiat nõ ꝓ
pter hoc impedit̃ virt⁹ baptismi. Quarto va
riatur forma corrumpendo: ⁊ tunc si corruptio
verboꝝ sit talis q̄ nõ remaneat eadẽ significa
tio: nec sm̃ institutionẽ prime ipositionis nec
sm̃ accomodationẽ vsus: impedit̃ ꝟtus baptis
mi. Si aũt sit talis q̄ q̃zuis nõ remaneat signi
ficatio secundũ institutionẽ prime impositõis:
remanet tamẽ secundũ accomodationẽ vsus.
Tunc si nõ fiat talis corruptio ex malicia vl' de
risione: sed ex ignorantia vel defectu lingue: nõ
propter hoc impeditur ꝟtus baptismi. Vnde
de cõse. di. 4. c. rettulerũt. zacharias papa Bo
nifacio ep̃o ita scribit. Retulerunt nũcij q̄ fue
rit in eadẽ ꝓuincia sacerdos q latinam linguaz
penitus ignorabat: ⁊ dũ babtizaret nesciens lo
qui latine infringens linguã diceret Baptizo
te in noie pr̃ia ⁊ filia ⁊ spũs sanctia: ⁊ p hoc tua
reuerẽda sanctitas: cõsiderauit eos baptizare:
sꝫ sanctissime frater: si ille q baptizauit nõ erro/
rez inducẽs aut heresim: sed ꝓ sola ignorantia
rõne locutionis infringẽdo linguã. vt. s̃. dixi/
mus hoc baptizãs dixisset: nõ possumus cõsen
tire vt denuo baptizet̃. 5° variet̃ forma ꝟbuz
pro ꝟbo ponẽdo: ⁊ tunc si accipiat̃ ꝟbũ ꝓ sua
materia q̃ ẽ vox: ponere ꝟbũ ꝓ ꝟbo nõ ipedit
virtutẽ baptismi: qꝛ in qualibet lingua licituz ẽ
baptizare: q̃zuis male faceret latinus si baptiza
ret in lingua greca vel hebrea: nisi ex aliquo ca
su impitiã lingue latine incurrisset: ⁊ ĩ linguis
alijs esset pitus. Si aũt accipiat̃ ꝟbũ ꝓ sua ma
teria ⁊ forma sil'. vel sua forma tm̃: cum forma
verbi sit significatio ponere ꝟbũ ꝓ ꝟbo existẽ
de essentia forme: impedit ꝟtutez baptismi: qꝛ
talis mutatio corrumpit formã. Vnde si dice/
ret̃. In noie genitoris ⁊ geniti: nõ eẽt baptis/
mus: eo q̄ p nomẽ patris ⁊ nomẽ filij signifi/
cantur ipse psone principaliter: p genitorẽ aũt
⁊ genitũ significat̃ actus notiõales. Sexto va
riatur forma transponendo: ⁊ tũc si fiat talis trã
positio q̃ mutet sensum oratõis quã hꝫ ex vi or/
dinis ꝟboꝝ impedit̃ ꝟtus baptismi: vt si dica
tur. Ego pr̃is ⁊ filij baptizo te in nomine spũs
sancti: qꝛ ex vi istius ordinis ꝟboꝝ sensus est.
Ego q sum patris ⁊ filij ⁊c̃. ⁊ hoc qd̃ dico: ĩ no
mine: non accipit̃ nisi respectu spũs sancti. Si
aũt transpositio nõ mutat significationẽ oratio
nis: quã hꝫ ex vi ordinis ꝟboꝝ tunc dico q̄ si
nõ fiat ex malicia: sed ex ignorantia: nõ ipedit̃
virt⁹ baptismi. Si autẽ fiat ex malicia: impedit̃
propter defectũ intentionis in baptizante.

Qualiter omnes tenent̃ baptizari de necessi
tate: ⁊ de poestate baptismatis: ac de cõditioni/
bus que seruari debent in baptismo.

Capitulum. .2.

Ecundū mysteriū de baptismo decla/
s randum dicit̃ obligationis: in quo tria
adhuc habemus nō immerito exquire
re ⁊ cōsiderare ad hoc vt pars ista dilucidioꝛ ap
pareat. pꝛimo cōsiderabimus ptātē. 2°. necessi
tatē. 3° qualitatē. pꝛimo cōsideremus baptismi
potestatē: quis. s. ptātē habeat baptizandi: ⁊ cir
ca hoc quinqꝫ dubia solent emergere. Pꝛi/
muȝ: vtrū ad diaconū ptineat baptizare. Et ar
guunt quidā ꝙ sic. pꝛimo qꝛ simul iniungitur
a dn̄o officiū baptizandi: ⁊ predicādi ꝫm illud
Math. vlti. Euntes docete ⁊c̄. sed ad officiuȝ
diaconi ptinet euangelizare: ergo videt̃ ꝙ etiaȝ
ad officiū diaconi ptieat baptizare. 2° arguūt
qꝛ beatus Laurentius cū eēt diaconus plures
baptizauit. Sed cōtra est qđ dicit Gelasius pa
pa. 93. di. c. diacones. vbi ait. Diacones pꝛo/
priā constituimus obseruare mensuraȝ: nec vl
tra tenorē paternis canonibus deputatū quip/
piaȝ temptare ꝑmittim⁹. Et infra. Absqꝫ ep̄o
vel p̄sbytero baptizare nō audeant: nec pꝛedi
ctis oꝛdinibus foꝛtasse longius cōstitutis neces
sitas extrema cōpellat. Ad idē est tex. de conse.
di. 4. in. c. cōstat. Pꝛo solutione ergo p̄sentis
dubij rn̄det Tho. 3. pte. q. 67. ꝙ sicut celestiuȝ
oꝛdinuȝ ꝓprietates ⁊ coꝝ officia ex eoꝝ nomi
nibus accipiunt̃: vt dicit. Dio. i li. de cele. hie
rar. ita etiā ex nominib⁹ ecclesiasticoꝝ oꝛdinuȝ
accipi pōt quid ad vnūquēqꝫ pertineat oꝛdineȝ
Dicunt̃ auteȝ diacones quasi ministri: quia ad
eos nō pertinet aliquod sacramentū pꝛincipali
ter: ⁊ quasi ex pꝛopꝛio officio pꝛebetur: ſ ȝ mini
steriū adhibere alijs maioꝛibus in sacramētoꝝ
exhibitione: sicut habet̃. 93. di. in. c. diaconi. in
ca. nō opoꝛtet. ⁊ in alio. c. diaconi. ⁊. in. c. legi/
mus. ⁊ in. c. dn̄s. Quare ad diaconū nō ptinet
quasi ex ꝓpꝛio officio tradere sacramētū baptis
mi: sed in collatione huius sacramenti ⁊ alioꝝ
assistere ⁊ ministrare maioꝛibus. Hinc ysi/
doꝛus lib. 2. de officijs ait. Ad diaconū ptinet
assistere ⁊ ministrare maioꝛibus sacerdotib⁹ in
omnib⁹ q̄ aguntur in sacramentis xp̄i in baptis
mo. s. in chꝛismate: i patena: ⁊ calice. Ad pꝛi/
muȝ ergo dicendū ꝙ ad diaconū ptinet recitare
euangeliū in ecclesia: ⁊ p̄dicare ipsum posimo/
dum cathetizandis. Unde ⁊ Dio. dicit ꝙ dia/
coni habent officiū sup immundos. inter quos
ponit cathecuminos: ſ ȝ docere. i. exponere euā
gelium ptinet ꝓpꝛie ad episcopū: vnde nō seq/
tur ꝙ ad diacones ptineat officiuȝ baptizandi.
Beatus vero Laurentius baptizauit necessi/
tatis causa. Secundū dubiū est: vtrū baptiza
re sit officiū p̄sbyteroꝝ. Et respondet Tho. ꝙ
sic: eo ꝙ sacerdotes ad hoc cōsecrantur vt sacer/
dotes coꝛpoꝛis xp̄i conficiant. Illud aūt est sa/
cramentū ecclesie vnitatis. Per baptismū aūt
aliquis fit pticeps ecclesie vnitatis: quia ianua
est ⁊ fundamentū alioꝝ sacramentoꝝ vt dr̃ de
conse. di. 4. c. cū itaqꝫ. Unde ⁊ baptizatus acci
pit ius accedendi ad mensam dn̄i: qꝛ sine ba/
ptismo alia sacramēta cōferri nō possunt: vt ha
betur. i. q. i. c. si quis ꝑ ignoꝛantiā. Ideo sicut
ad sacerdotē ptinet cōsecrare eukaristiā: ad qđ
pꝛincipaliter oꝛdinat̃ sacerdotiū: ita ad ꝓpꝛiuȝ
officiū sacerdotis ptinet baptizare. Eiusdeȝ. n.
videt̃ esse operari totū ⁊ partē in toto dispone/
re. Et si diceret̃ ꝙ solū episcopoꝝ est baptizare
qꝛ ipsoꝛuȝ est docere vt dicit Diony. in li. eccle
siastice hierar. Rn̄det Tho. ꝙ officiū docendi
⁊ baptizandi dn̄s apostolis iniunxit quoꝝ vicē
gerunt episcopi: aliter tamē ⁊ aliter. Nā officiū
docendi cōmisit eis chꝛistus vt ipsi per se illud
exercerent tanq̄ȝ pꝛincipalissimū. Unde ⁊ ipsi
apostoli dixerunt Act. 6. Nō est equū nos de
relinquere verbū dei: ⁊ ministrare mensis. Of
ficiū aūt baptizandi cōmisit apostolis vt ꝑ alios
exercendū. Unde. i. Coꝛ. i. dixit apostol⁹. Nō
enim misit me chꝛistus baptizare: sed euāgeli/
zare: ⁊ hoc ideo qꝛ in baptizando nihil operat̃
merituȝ ⁊ sapientia ministri: sicut in docendo:
nec tamē ꝑ hoc excluditur quin episcopi possint
baptizare: nā ⁊ apostolus dicit se quosdā bapti
zasse in epistola vbi supꝛa. Tertiū dubiū: vtꝝ
laicus possit baptizare. Et rn̄detur ꝙ ad miseri
coꝛdiaȝ eius qui vult omnes homines saluos
fieri ptinet vt in his que sunt de necessitate sa/
lutis homo de facili remediū inueniat. Inter
omnia aūt alia sacramenta maxime necessitatis
est baptismus: qui est regeneratio hominis in
vitaȝ spiritualem: quia pueris aliter subueniri
nō potest: ⁊ adulti nō possunt aliter q̄ȝ ꝑ baptis/
muȝ plenā remissionē cōsequi: ⁊ q̄ȝtum ad cul
pam: ⁊ q̄ȝtū ad penam. Et ideo vt homo circa
remediū tam necessarium defectuum pati nō
possit institutum est vt etiaȝ laicus imminente
necessitate baptizare possit: vt habet̃ de ꝯse. di.
4. c. cōstat. ⁊. c. in necessitate. Nō dȝ tamē lai/
cus facere illa sacramentalia baptismi q̄ faciunt
sacerdotes: que ptinent ad solemnitatē: nō aūt
ad necessitatē baptismi: ⁊ ideo solū a sacerdote
fieri debent cuius est solemniter celebꝛare.

Quartū

Quartū dubiū est: vtrū mulier possit baptiza
re. Et respondet Tho. q̄ sicut nec laicus dꝫ ba
ptizare presente clerico: nec clericus p̄sente sa/
cerdote: ita ⁊ femina nō dꝫ baptizare nō solū p̄
sente clerico vel sacerdote: sꝫ nec etiā p̄sente vi/
ro siue masculo. In necessitatis tm̄ articulo pōt
absqꝫ solemnitate baptizare: vt habet̄ de cōse.
di. 4. c. mulier. Quintū dubiū est: vtrū ille q
nō est baptizatus possit baptizare. Respondet
Tho. q̄ per ecclesiā determinatū est q̄ nō ba/
ptizati siue sint iudei siue pagani pn̄t baptismi
sacramentū cōferre: dūmodo in forma ecclesie
baptizent: vt patet de conse. di. 4. in. c. roma/
nus pontifex. ⁊. in. c. a quodā. Si autē forma
ecclesie nō fuerit obseruata: sacramentū baptis/
mi nō cōfertur. Et sic intelligendum est illud
Grego. scđi. in. c. quos a paganis. ⁊ de cōse.
di. 4. Quos a paganis baptizatos asseruisti.
s. ecclesie forma nō obseruata: vt denuo bapti/
zes in nomine trinitatis mādamus. Notāduꝫ
aūt q̄ si talis baptismus a pagano siue infideli
suscipit̄ necessitate vrgente debite fit. Si vo ex
tra articulū necessitatis hoc fieret: vterqꝫ graui
ter peccaret. s. baptizans ⁊ baptizatus: ⁊ p̄ hoc
impediret̄ baptismi effectus: licet nō tolleret̄ ip
sum sacramentū. Et si diceret̄ quomodo ille q
nō est baptizatus cū nō sit minister ecclesie pōt
baptizare. Respondet̄ q̄ ille q nō est baptizat⁹
q̄zuis nō pertineat ad ecclesiā re vel sacramēto
pōt tamē ad eā p̄tinere intentione ⁊ similitudi
ne actus: inq̄ztū. s. intendit facere quod facit ec
clesia: ⁊ formā ecclesie seruat in baptizando et
sic operat̄ tantū exterius vt ministri xp̄i: q inte
rius baptizat: vt notat̄ de conse. di. 4. c. si in/
ter bonos. ⁊. c. baptism⁹. ⁊. c. cū baptizat. Se
cundo consideremus baptismi necessitatē. Et
circa hoc quinqꝫ adhuc dubia sunt aperienda.
primo vtrū omnes teneant̄ ad susceptionē ba/
ptismi. Et respondetur q̄ post diuulgationem
institutionis eius omnes tenent̄ baptizari. Vn
de Aug. de fide ad petrū dicit illud qđ scribit̄.
15. q. i. in. c. velis firmissime. Firmissime tene
⁊ nullatenus dubites: exceptis illis q p̄ christi
nomine suo sanguine baptizantur nullū homi/
nem accepturū vitā eternā: qui nō hic amabi/
lis suis fuerit p̄ penitentiā fideqꝫ conuersus: ⁊
per sacramentū fidei ⁊ penitētie. i. p̄ baptismuꝫ
liberatus. Et Criso. idem dicit in sententia de
cōse. di. 4. c. nō potest. Tante autē dignitatis
est baptismus: q̄ etiā sanctificati in vtero d̄bēt
baptizari: vt inquit bon. in. 4. di. 6. ⁊ hoc trip̄l̄r

ex ratione. Prima ratio ē p̄pter bonū obedien
tie: q2 deus precepit: vt omnes renascant̄ aq̄.
Secūda est p̄pter humilitatē: q2 vnusquisqꝫ dꝫ
se reputare peccatorē: ⁊ indigere xp̄i redēptio
ne. Tertia rō est p̄pter vnitatē: vt ab alijs mē/
bris xp̄i homo nō discordet. Secundū dubiuꝫ
vtrū sine baptismo posset qs saluari. Et respon
det Tho. q̄ sacramentū baptismi dupliciter po
test alicui deesse: vno mō ⁊ re ⁊ voto: qđ cōtin/
git illis q nec baptizant̄ nec baptizari volūt: qđ
manifeste ad cōtemptū sacramēti p̄tinet q̄ztum
ad illos q habent vsum liberi arbitrij: ⁊ tales sa
lutem cōsequi nō possunt. Alio mō pōt sacra/
mentū baptismi alicui deesse re: sed nō voto: sicut
cū aliquis desiderat baptizari: sed aliquo casu p̄
uenitur morte anteq̄ꝫ baptismū suscipiat: talis
autē sine baptismo actuali salutē ꝯseq pōt. Vn
de Ambro. dicit de valentiniano q cathecumi/
nus mortuus fuit. Queꝫ regeneraturus eraꝫ
amisi: verūtamē ille gratiā quam poposcit non
amisit. Et de hoc Aug. de cōse. di. 4. in. c. ba
ptismi. ita ait. Baptismi vicē aliquādo imple/
re passionē de latrone illo cui nō baptizato dēm
est. Hodie mecū eris in paradiso: beatus Cy/
prianus nō leue argumentū assumit: qđ etiam
atqꝫ etiā cōsiderans inuenio nō tm̄ passionem
pro nomine xp̄i id quod baptismo deerat posse
supplere: sed etiā fidem ⁊ conuersioneꝫ cordis
si forte ad celebrandū mysteriū baptismi in an
gustijs tempoꝝ succurri nō potest. hec ibi. Cui
consonat notabile dictū Inno. tertij. in. c. apo
stolicā. extra de presbytero nō baptizato. Pro
pter ista autē magister sententiaꝝ ceteriqꝫ theo
logi distinguunt tria baptismata. Primū vo/
cant flaminis. s. spiritus sancti: quo baptizant̄
hi qui babtizari vellent: vt dictū est: ⁊ non pn̄t
Secundū vocant baptismū fluminis. i. aq̄: de
quo loquimur. Tertiū dicunt baptismū sangui
nis cū quis non valens baptizari aqua: patitur
pro fide christi: ⁊ moritur pro confessione eius
cui ianua celi aperitur: vt dicitur de conse. di.
4. c. cathecuminū. Et si obijceretur q̄ non est
nisi vnum baptisma. iuxta illud apostoli. Eph.
4. Vnus deus: vna fides: vnū baptisma: rn̄/
det Tho. q̄ tria baptismata p̄dicta vnum dici
possunt p̄pter vnitatē spūs sancti: a quo habēt
virtutē ⁊ gratiā. Vel potest dici q̄ vnū est ba/
ptisma sacramentū. s. fluminis: seu aque. Alia
vero duo licet cōferant salutem: tamen nō sunt
sacramentum vt dicit Bona. in quarto. di. 4.
Tertiū dubiuꝫ: vtrum baptismus sit differen/

dus vel accelerandus. Et rūdet Tho. ꝙ circa
hoc est distinguendū de baptizandis. Nā aut
sunt pueri aut adulti: si sunt pueri nō est differē
dum baptisma. Primo quidē qꝛ non expectat
in eis maioꝛ instructio aut plenioꝛ ꝯuersio. Se
cundo ꝓpter piculū mortis: qꝛ in eis nō potest
alio remedio subueniri nisi ꝑ sacramentuz ba/
ptismi: quibus babtismus prodest pp fidē offe
rentium ⁊ ecclesie: vt dicit Aug. de cōse. di. 4.
c. illud ꝑseuerari. Et hysidorus ibidem in. c.
puuli. Si aūt argueret ꝙ actus actiuoꝝ sunt in
patiente ⁊ disposito ſm Ar. in. 2. de anima. ſꝫ
in puulis nulla ꝑcessit dispositio ad susceptiōeꝫ
effectus baptismi: ergo baptismus non potest
causare suū effectū in paruulis. Respondet Ri
car. ꝙ illa ꝓpositio debet itelligi de actiuo limi
tate virtutis. Deus autē a quo sunt principali
ter effectus baptismi: agens est infinite ꝟtutis
Minoꝛ etiā argumenti realiter intellecta falsa
est: qꝛ fides ecclesie aliquo modo ad susceptiōeꝫ
babtismi disponit: quare pueri q̄ꝫ citius cōmo/
de fieri potest sunt baptizandi. Si ꝟo de adul/
tis loquimur: quibꝰ subueniri pōt ꝑ baptismi d
siderium vt supra dictū est: tūc eis vt ait Tho.
nō statim cū cōuertunt est sacramentū baptismi
cōferendū: sed oportet differre vsqꝫ ad aliquod
certū tempus. Primo q̄dē ꝓpter cautelā eccle
sie: ne decipiat cōferens sacramentū credenti/
bus ficte: vnde de cōse. di. 4. in. c. iudei. dicit.
Iudei quoꝝ ꝑfidia frequēter ad vomitū rediit
si ad leges catholicas venire voluerint: octo mē
ses inter cathecuminos ecclesie limen introeāt
⁊ pura fide venire noscunt: hāc demū baptismi
gratiā mereant. Secūda ratio dilatiōis ē vtili
tas coꝝ qui baptizant qui aliquo temporis spa
cio indigent ad hoc ꝙ plene instruant de fide:
⁊ exercitent in his que ꝑtinēt ad christianā vitā
Tertia ratio est sacramenti reuerentia: ob quā
antiquitus adulti baptizabantur in duabꝰ ꝑci/
puis solemnitatibus: pasca. s. ⁊ pente. vt habet
de cōse. di. 4. c. de cathecuminis. ⁊. c. duo tp̄a
⁊. c. venerabilis. Potest tamē omitti dilatio p̄
dicta aut ꝓpter necessitatē: puta cū aliquis ba/
ptizari cupiens esset in articulo mortis ꝑsecutio
nis ⁊ naufragii: vt expresse habet de conse. di.
4. in. c. hi qui. Aut quando illi qui sunt bapti/
zandi apparent ꝑfecte instructi in fide ⁊ ad ba/
ptismū idonei: sicut philippus apostolus statiꝫ
baptizauit eunuchū: vt habet Ac. 8. c. ⁊ petrꝰ
Corneliū ⁊ eos q cū ipso erāt. Act. xi. Quar
tuꝫ dubiū: vtrū peccatores ad baptismū accedē
tes teneantur sua peccata cōfiteri. Respondet
Tho. ꝙ duplex est peccatoꝝ cōfessio. vna que
fit interius deo: ⁊ hec requirit ante baptismuꝫ
vt. s. homo peccata sua recogitās de eis doleat
Nō enim pōt inchoare nouā vitā: nisi cū peni
teat veteris vite: vt Aug. dicit in li. de peniten
tia. Alia ꝟo est cōfessio peccatoꝝ exterioꝛ q̄ fit
sacerdoti: ⁊ talis cōfessio nō requirit ante baptis
mū. Prio quidē qꝛ talis cōfessio cū respiciat ꝑ
sonam ministri ꝑtinet ad penitentie sacramen
tum qd̄ nō requiritur ante baptismū: qꝛ ē ianua
omniū sacramentoruꝫ. Secūdo qꝛ cōfessio ex/
terioꝛ que fit sacerdoti ordinat ad hoc ꝙ sacer/
dos confitentem absoluat a peccatis: ⁊ liget ad
opera satisfactoria: que baptizandis nō sunt im
ponenda: ſm illud Ambro. in glosa. Ro. xi.
Gratia dei in baptismo nō requirit gemitum
neqꝫ planctū: vel etiā opus aliquod: sed solam
fidē: ⁊ omnia gratias cōponat. Que ꝟba no/
tantur de cōse. di. 4. in. c. sine penitentia. Ba
ptizandi etiā nō indigent remissione peccatoꝝ
ꝑ claues ecclesie: q̄bus omnia remittunt ꝑ ba/
ptismū. Sufficit ergo his qui baptizant cōfes/
sio generalis: quā faciunt ſm ritū ecclesie ab/
renūciantes sathane: ⁊ oībus operibꝰ eius. Si
tamē ex sua deuotione vellent cōfiteri audiēdi
sunt: nō ad hoc ꝙ satisfactio eis imponat: ſꝫ vt
cōtra peccata cōsueta eis spiritualis vite infor/
matio tradat. Quintū dubiū: vtrū pueri iu/
deoꝝ ⁊ infideliū sint inuitis parentibus bapti
zandi. Et respondet ſm sententiā Ric. di. 64.
⁊ Tho. 2. 2. q. 10. ⁊. 3. ꝑte. q. 68. ꝙ filii infide/
liuꝫ aut habent vsum rationis: ⁊ annos discre
tionis: aut nō: si sic: quoniā q̄ꝫtū ad ea que sunt
iuris diuini vel naturalis incipiunt sue potesta
tis esse: ideo ꝓpria voluntate inuitis parentibꝰ
baptizari possunt. Si vero nōdū habent vsum
liberi arbitrii baptizari nō debent: quoniā nū/
q̄ꝫ hoc fecit ecclesia: ⁊ hoc duplici ratiōe. Vna
quidē est ꝓpter periculū fidei. Si enim pueri
nondū vsum rationis habentes baptismū su/
sciperent: postmodū cū ad ꝑfectā etatē ꝑueni/
rent: de facili possent a parentibꝰ induci vt re/
linquerent qd̄ ignoranter susceperunt: qd̄ ver/
geret in fidei detrimentū. Alia ratio est: qꝛ re/
pugnat iusticie naturali. Filius enim est aliqd̄
patris: ⁊ primo quidē a parentibus nō distin/
guitur secundū corpus q̄ꝫdiu in matris vtero
cōtinet. Postmodū vero postq̄ꝫ a matris vte
ro egredit anteq̄ꝫ habeat vsū liberi arbitrii cōti
net sub parētū cura sicē sub quodā spūali vtero
Quādiu

Quādiu eni͂ vsum rōnis non hꝫ puer: nō dif/
fert ab aīali irrōnabili. vn̄ sicut bos vel equus
alicuius ē: vt vtaꝛ eo cū voluerit sicut ꝓprio in/
strumēto secundū iura ciuilia: ita de iure natu/
rali ē ꝙ filius anteq̄ꝫ habeat vsum rōnis sit sub
cura patris: quare inuitis parētibus nō dꝫ filijs
baptisma dari. Ipsi etiā infideles adulti nullo
modo coacti sunt baptizandi. vt dr̄. 45. di. c. d
iudeis. quia vt ibi hr̄ tales non sunt inuiti saluā
di: sed volētes: vt integra sit forma iusticie. Sic
eni͂ proprii arbitrii volūtate hō serpēti obediēs
periit: sic vocante se gratia dei ꝓpria mētis cō
uersiōe qsqꝫ credēdo saluaꝛ. Notanduꝫ tn̄ ꝑm
Ric. sequēdo sniam Inno. tertii. in. c. maio/
res. extra de bap. ⁊ eius effectu. ꝙ aliqs potest
cogi ad baptismū suscipiēdū duplici coactione.
Prima ē coactio absoluta: qn̄ quis baptizeꝛ in
uitus ⁊ penitus cōtradicēs: qui lꝫ abluaꝛ exte/
rius ⁊ baptizeꝛ ꝑm debitā formā: tn̄ nec rē nec
caracterē suscipit sacri. 2ᵃ ē coactio cōditionalꝛ
qn̄ quis terrorib⁹ atqꝫ supplicijs violenter at/
trahiꝛ ⁊ ne detrimētū incurrat: baptismi susci/
pit sacramētū: talis sicut ⁊ is q ficte ad baptis/
mū accedit caracterē suscipit xp̄ianitatis īpressū
⁊ ipse tanq̄ꝫ cōditionaliter volēs: lꝫ absolute nō
velit cogendus ē ad obseruātiam fidei xp̄iane.

Tertio cōsiderem⁹ baptismi qualitatē. Debꝫ
nāqꝫ baptismus cōferri qn̄ a ministris ecclesie
daꝛ cū quinqꝫ cōditiōibus. pria diciꝛ vnitatis.
2ᵃ simultatis. 3ᵃ modalitatis. 4ᵃ paternitatis.
5ᵃ sacralis solēnitatis. Pria cōditio q̄ obsua
uari debet in baptismo diciꝛ vnitas. Nā vnus
debet baptizare ⁊ nō plures: qm̄ si plures bap
tizarent aut dicerēt: nos te baptizamus: ⁊ hoc
nō esset couenīēs: qm̄ homo nō baptizat nisi vt
minister xp̄i: ⁊ vicē eius gerēs. Vnde vnus ē
xp̄s: ita oꝫ vnū eē ministrū: q xp̄ꝫ rep̄ntet: ⁊ iō
cōtraria itētio videtur excludere baptismi sacra
mētū. Aut plures baptizarent ⁊ vnusqsqꝫ dice
ret: ego te baptizo: ⁊ sic qlibet exprimeret suam
itentionē ꝙ ipse singulariter baptismū cōferret
⁊ tūc manifestū ē ꝙ ille q prius verba ꝓferret
daret baptismi sacramentū. Alius vͦo quātūcū
qꝫ ius baptizādi haberet si verba ꝓnunciare p̄
sumeret: eēt puniendus tāq̄ꝫ rebaptizator. Si
āt oino siꝛ verba ꝓferrent: aut hoiem imerge/
rent vel aspgerent eēnt puniendi de iordina/
to modo baptizādi: ⁊ nō de iteratione baptis/
mi: qꝛ quilibet c̄Ꝫtū in se baptizaret: nec trade/
ret aliud sacramentū: sed xp̄s qui ē vnus iteri⁹
baptizans vnū sacramētū ꝑ oēs cōferret. Si āt

quereretꝛ an possit vnus plures siꝛ baptizare.
dicendū ꝙ in casu necessitatis sic sub hac forma
Ego vos baptizo ⁊c̄. nec ꝑ hoc diuersificareꝛ
forma ecclesie: qꝛ plurale nō ē nisi singulare ge
minatū: p̄sertim cum pluraliter dicaꝛ Math.
vlt. Baptizantes eos ⁊c̄. hec Tho. 2ᵃ ꝯditio
q̄ in baptismo cōferendo reqriꝛ diciꝛ simultas:
vt. s. siꝛ sint verba ꝓlata cū ipsa ablutione. Di
cit tn̄ Ric. di. 3. quarti. ꝙ verba ⁊ ablutionem
simul eē pōt intelligi tripliciter. aut ꝑ realē exi/
stentiam vnius i alio: aut ꝑ coꝝ coexistentiam i
intētione. aut in tp̄e. Simultas ꝑm modū pri/
mum nō requiriꝛ: qꝛ nec possibilis ē: eo ꝙ ver/
ba non sunt nata eē in ablutione: nec ecōuerso
Simultas mō secundo reqriꝛ de necessitate ex
plicite: inquantū necessariū est ꝙ abluens ⁊ vͦ/
ba ꝓferens intēdat circa baptizandum facere
quod facit ecclesia. Simultas autem tertio mō
aliquo mō reqriꝛ de necessitate: ⁊ aliquo modo
nō. Necessariū eni͂ ē ꝙ baptizans sic abluat ⁊
verba ꝓferat: ꝙ ꝑm cōem vsum illa duo vide
antur ꝑtinere ad actum vnū: quod nō eēt vez
si in mane ablueret: ⁊ in sero verba ꝓferret: vꝛ
ecōuerso: nō est tn̄ necessariū ꝙ simul pūctuali
ter vtrūqꝫ icipiat ⁊ terminet: sed sufficit ꝙ ꝓla
tio verboꝝ incipiaꝛ anteq̄ꝫ ablutio termineꝛ:
vel ecōuerso. Debet tn̄ baptizans illa facere si
mul: quanto magis pōt bono modo. 3ᵃ cōdi
tio que i baptismo ē seruanda diciꝛ modalitas
Nam vt inqt Ric. ⁊ Boū. Sacerdos dꝫ pue/
rū tenere ꝑ latera: ⁊ versa facie ad aquā debet i
mergere. Quare aūt faciē magis ad aquam ⁊
non ad celū baptizandus tenet: dꝫ eē in signuꝫ
humilitatis ⁊ reuerētie. 4ᵃ cōditio q̄ in bap/
tismo seruāda ē diciꝛ paternitatis. Debet nāqꝫ
aliquis adesse q baptizandū leuet de sacro fon/
te vt Dio. dicit in li. de eccle. hierar. Rō ē ꝑm
Tho. qꝛ spūalis regeneratio q̄ fit ꝑ baptismuꝫ
assimilatur quodāmodo generationi carnali.
Vnde dicitur. i. Pet. 2 Sicut modo geniti i
fantes rationabiles: sine dolo lac concupiscite.
In generatione autē carnali paruulus nuꝑ na
tus idiget nutrice ⁊ pedagogo. vnde ēt in spiri
tuali generatione baptismi requiriꝛ aliquis qui
fungaꝛ vice nutricis ⁊ pedagogi: instruendo
eum qui est nouitius in fide: de his que perti/
nent ad vitam xp̄ianam: ad quod prelati vacare
non possunt circa oēm curā populi occupati.
Et debet esse vnus q leuat de sacro fonte: vt
dicitur de cōse. di. 4. c. nō plures. Si tamē plu
res essent: cū oibus contrahiꝛ cognatio spūalis

vt habetur extra de cognatione spirituali. c. q̃z
uis. li. 6. Et qui leuat etiam debet esse secula/
ris non religiosus aut monachus: vt dicitur d̉
conse. di. 4. c. non licet. ꝛ. c. monachi. Debet
etiam esse fidelis non infidelis: vt patet de con
secra. di. 4. c. in baptismate. Ratio est secun/
dum Tho. quia infidelis non est membrū ec
clesie: cuius personam gerit tenens ad sacra/
menta. Et si de facto siue in necessitate leuat vl̓
tenet: seu baptizat: non contrahit aliquam co/
gnationem spūalem. Qui autem leuat de sacro
fonte aliquem: eius pater spiritualis dicitur vt
patet. 30. q. 1. in. c. ad limina. in. §. filia. ꝛ i. c.
oēs. ꝛ. 3. q. 3. c. ita. vbi dicitur. Ita diligere de
bet homo eum qui se suscepit de sacro fonte si/
cut patrem. Et de conse. dist. 4. in. c. vos ante
omnia. de hoc Augu. ita loquitur. Vos ante
omnia tam viros q̃z mulieres: qui filios in ba
ptismo suscepistis moneo vt vos cognoscatis fi
deiussores apud deum extitisse pro illis quos
visi estis de sacro fonte suscipere. ideo eos sem
per admonete vt castitatem custodiant: iusticiā
diligant: charitatem teneant. Dicit tamē Tho.
ꝙ patres spirituales moderno tempore ad hoc
non ita stricte obligantur: quia vt plurimum hi
qui baptizantur parentes habent xp̄ianos de
quibus presumendum est ꝙ suos filios diligē
ter instruant. Si tamen quocunqꝫ modo senti
rent contrarium tenentur ꝑm suum moduꝫ sa
luti spiritualium filiorum curam impendere.
Sed non licet effari quot mala: quot fraudes:
quotue lenocinia sub nomine compaternitatis
ꝛ cōmaternitatis fiant. Taceo illa ne scandali/
zentur hi qui deum timentes dum compatres
fiunt sacramentum baptismi fideliter reuerent̄
Vnusqsqꝫ iudicet seipsum ꝛ videat si qs ille est
qui compaternitatis iura fidēqꝫ polluat: ꝛ quā
graue nephandūqꝫ scelus cōmittat. Quita cō
ditio que in baptismo seruari debet dicit̄ sacra/
mentaliū solēnitas. Nam vt inquit Tho. licet
sacramentalia non sint de substantia sacramen
ti: sunt tamen ad bene esse ad excitandum de/
uotionem fidelium: ꝛ reuerentiam ad sacramē
tum. ꝑm vo Boñ. disti. 6. quarti. Ordo eo/
rum que sunt ad solēnitatem sacramenti bap/
tismi ꝑm cōem ecclesie consuetudinem hic est.
Primo exufflatur: ꝛ hoc fit vt virtus diaboli
exterior expellatur: ꝛ interior expellenda signi
ficetur: sicut patet ex dicto Rabani de institu/
tiōe clericorum. Et Aug. in li. de symbolo. de
conse. di. 4. c. postq̃z. ꝛ. c. sicut nobis. Secun

do signum crucis fit in pectore ꝛ in fronte: v
demon cognoscat se pellendum tam in occulto
cordis q̃z in aperto confessionis. Rabanus au
tē vbi supra ꝛ in. c. postea. dicit. Postea signa
baptizandus signaculo sancte crucis: tam ī frō
te q̃z in corde: vt ab eo tempore apostata diabo
lus in suo vase pristino sue interemptionis co/
gnoscens signaculum iam sibi deinceps illud
sciat esse alienum. Tertio sal in ore ponitur: v
seqtur Rabanus in. c. ex hinc. vt per sal typi
cum sapientie sale conditus fetore careat iniqu
tatis: ne a vermibus peccatorum vltra putr
fiat: sed magis illesus seruetur ad maioreꝫ gr
tiam ꝑcipiendam. Significat ergo sal ꝙ ꝑ bap
tismuꝫ sapientie sapor preparatur: ꝛ fetor fom
tis restringitur. Quarto fit linitio auriuꝫ ꝛ na
rium cum sputo: ꝛ de hoc dicit Rabanus vb
supra in. c. postea. Postea tanguntur ei nares
ꝛ aures saliua: ꝛ dicit̄ ei verbum euangelicum
qd̓ iesus qñ surdum ꝛ mutum sanauit tangens
cum sputo linguam eius: ꝛ mittens digitos i
auriculam eius dixit. Effeta quod ē adaperir
hoc enim sacr̄m hic agitur vt per saliuam typ
cam: ꝛ sacerdotis tactum sapientia ꝛ virtus d
uina saluteꝫ eiusdem cathecumini operetur: v
aperiantur ei nares ad accipiendum odorem
noticie dei: vt aperiantur ei aures ad audien
dum mandata dei. Quinto fit inunctio in pe
ctore ꝛ spatulis: vt significetur gratia vnctio
nis ad deum amandum: ꝛ ad bona opera faci
dum: de quo etiam loquitur Rabanus in. c. d
inde. Sexto post baptismum fit inunctio chr
matis in vertice: vt dicit ibidem Rabanus i
. c. postq̃z. vt christi regni baptizatus ꝑticep
fiat: vt a xp̄o xp̄ianus vocari possit: ꝛ talis v
ctio fit in capite: quia vt inquit Amb. in li. d̉ s
cramentis. Sapientis sensus in capite eius.
Per caput ergo ꝑm Bon. anima designatu
que ꝑ baptismū īputribilis reddit̄ ad cōtēpla
dum eterna. Crisma enī confectum est ex ole
lucente ꝛ balsamo conseruante. Septimo ba
tizatus vestitur vestimento candido: de qu
Rabanus in. c. post baptismum. inquit. Po
baptismum traditur xp̄iano vestis candida:
significat innocentiam ꝛ puritatem xp̄ianam
quam post ablutas veteres maculas studio s
cte conuersationis immaculatam seruare de
bet ad representandum ante tribunal christi
Amb. vero in. c. accepisti. sic ait. Accepisti p
baptismum vestimenta candida: vt esset indi
tiuꝫ ꝙ exueris voluntatē peccatoꝝ: ꝛ indueri
innocenti

innocentie caste velamina. Neqꝫ propterea te
nendū: vt ait Tho. ꝙ nō liceat xp̄ianis alijs ve
stibus vti: quoniā vestis illa vt dictum ē datur
pro tunc in mysterio spiritualis significationis
Ultimo ponit̄ cereus in manibus: vt sit lucer/
na pedibus eius verbum dn̄i ⁊ lumen semitis
eius. Debent ergo cū necessitas nō contradicit
sacramenta p̄dicta deuote celebrari cū aliqs ba
ptizatur: quoꝝ etiā nō immemores esse debēt
hi qui sunt baptizati. Recordare o aīa christia/
na qualiter in sacro fonte diabolo abrenūciās
iesu christi membrū effecta es. Recordare quē
admodū in baptismo grā tibi cōcessa est: vt ſm
virtutē ⁊ voluntatē dei viuere posses. Recor/
dare insup quomodo in baptismo viā ingressa
es eterne salutis. Noli o infelix peccatrix tanto
rū beneficiorū oblita diabolo cōmunicare. No
li opera bona negligere. Noli viā paradisi de
serere: sed curre post christum in odorē vnguē
toruꝫ illius: cuius nomen est oleum effusum: a
quo christo xp̄iani dicuntur: vt dicitur extra de
sacra vnctione. c. cum venisset.

Quod ꝑ baptismū deletur culpa: remittitur
pena: ⁊ cōfertur gratia.

Capitulū. .3.

t Ertiū mysteriū declarandū de baptis
mo dicit̄ fructificatio: in quo de fru/
ctibus siue effectibꝰ baptismi libꝫ di
cere. Et notari possunt tres principales effectꝰ
Primus dicit̄ deletio culpe. Secundꝰ remis
sio pene. Tertius collatio gratie. Primꝰ effe
ctus baptismi dicitur deletio culpe. Per ipsuꝫ
etenim deletur omnis culpa tam originalis q̃z
actualis: vt docet magister sen. in. 4. di. 4. Et
de hoc dicit Aug. de conse. di. 4. in. c. a puu/
lo. A paruulo recenter nato vsqꝫ ad decrepitū
senē sicut nullus ꝓhibēdus est a baptismo: ita
nullus est qui nō peccato moriat̄ in baptismo:
sed paruuli tantū originali: maiores autē omni
bus etiā moriunt̄ peccatis que mala viuendo
addiderunt originali. Et idē Aug. in. c. vt osn̄
deret. ait. Nullo excepto dictum est. s. ab ap̄lo.
Quicūqꝫ baptizati sumus in xp̄o: in morte ip/
sius baptizati sumus. Et ideo dictū est vt ꝓba
ret nos mortuos esse peccato. Et glo. sup illud
Exo. 14. Unus ex eis non remansit inquit.
Omnia peccata ablata sunt in baptismo: potē/
tia diabolica est submersa. Dicit ergo dominꝰ
Bon̄. ꝙ in baptismo omnis culpa deletur: et
restituitur homo in pristinā innocentiā q̃ztum
ad animā. Si autē queratur ratio huius: dicit
ꝙ est diuina liberalitas: que tantā huic sacra/
mento contulit efficaciam. Sed posset aliquis
arguere sic. Diuersoꝝ morboꝝ diuerse sunt
medicine: ergo cū culpe sint diuerse: nō tantuꝫ
specie: sed genere: vtpote originalis ⁊ actualis
⁊ venialis ⁊ mortalis: ergo ad hoc ꝙ curētur
necesse est ꝙ diuerse adhibeantur sp̄uales me/
dicine. Rn̄det Bon̄. ꝙ remediū pōt morbum
respicere dupliciter: aut q2 principaliter sit ad
hoc: aut q2 hoc curat tanq̃ꝫ annexuꝫ. Secundū
ergo ꝙ diuersi sunt morbi spirituales: diuerse
sunt etiā medicine sacramentales principaliter
ad illos ordinate. Si autē morbus habeat aliū
morbū cōiunctū: ⁊ medicina ꝑfectā habeat vir
tutē curandi nō tantū curat principalem ſꝫ etiā
annexā: ⁊ sic facit baptismus. Secundus ba/
ptismi effectus est remissio pene. Remittitur si
quidem baptizato omnis pena peccato debita.
Unde Aug. in li. de baptismo paruuloꝝ. ⁊ ha
betur de cōse. di. 4. in. c. per baptismū. inquit.
Quicquid ab homine dictū factū ⁊ cogitatū ē:
totū aboletur: ⁊ quasi non factū habet̄. Et glo.
sup illo verbo sp̄al. quorū tecta sunt peccata: dic̄
Ita sunt tecta peccata in baptismo ꝙ deꝰ ea nō
vult punire. Si autē diceret̄ ꝙ hoc nō videtur
consonū eo ꝙ Ansel. in li. cur deus homo ait.
Si peccatū nō punit̄: iordinatū dimittit̄: ⁊ deꝰ
nihil inordinatū relinquit. Respondet Ric. ꝙ
christus per passionē suam sufficienter exoluit
penā peccatis debitā: que in baptismo remittū
tur. Sed adhuc nōnulli arguunt ostendentes
ꝙ ꝑ baptismū nō remittat̄ omnis pena. Prio
q2 vt habet̄ de conse. di. 4. in. c. ne absit. iudeis
venientibꝰ ad baptismū indicenda est peniten/
tia ⁊ abstinentia. 40. dieꝝ. Secūdo q2 videmꝰ
paruulos baptizatos qui nullū peccatū commi
serunt: post baptismū multis penalitatibꝰ sub/
iacere: ⁊ constat ꝙ nō iniuste: ergo baptismus
nō remouet omnē penā. Inquit enim Aug.
13. de trini. c. 16. Omnia huius seculi mala: do
lores: laboresqꝫ hominū veniunt de peccatoꝝ:
⁊ maxime de peccati originalis meritis. Ter/
tio arguūt q2 baptizatus ante christi passionez
adhuc paradisum nō intrabat sed clausura illa
erat pena peccati: ergo per baptismū nō remit/
titur illa pena. Ad primū respondet Ric. ꝙ il
la penitentia nō indicitur iudeis ꝓpter sacra/
menti efficaciā: sed ꝓpter eius reuerentiā: ⁊ iu
deoꝝ recipientiū baptismū ꝓbationez: vn̄ eis
non indicebat̄ post susceptionē baptismi: ſꝫ an/
te: ⁊ q̃ꝫuis sic obseruaret̄ quondā: mō nō opor

tet obseruari: sed quod innuit glo. in preallega
to. c. ne absit. nisi esset contraria consuetudo.
Ad secūdum respondet Bona. dicens ꝙ di/
stinguendum est de penis. Quedam enī sun
pene eternales: ⁊ quedaꝫ temporale: ab omnit
eternali absoluit baptismus delendo omnem
culpam. De penis autem temporalibus adhuc
est distinguendum: quia quedam contrahunt:
vt fames sitis: passionesqꝫ contemporanee vi
te. Quedam imponuntur ⁊ assumuntur: vt ie
iunia corporalia ⁊ spūalia exercitia: ⁊ laboriosa
opera. Baptismus ergo vt dictum est absoluit
ab omni pena eternali ⁊ omni pena temporali
satisfactoria siue assumpta: non autem ab omni
contracta: vtpote a fame siti ⁊ ceteris similibus
Ratio autem est: quia ad hoc ipsum non ordia
nit. ⁊ ratio quare non ordinauit est: quia cōgru
um fuit ꝙ huiusmodi penalitates in nobis ꝓ/
pter tria relinqueret. Primo propter manife/
standam equitatem diuini iudicii: vt illa sentē
tia quam dictauerat de morte Ade ⁊ posteroꝝ
eius immobilis permaneret. vnde ab illa ne/
mo euadit. Secunda ratio fuit ad ostendū fru/
ctuꝫ passionis christi: a qua virtutem sacramē
tum habet: vt penas remittat personales non
naturales: quia remedium respicit personā nō
naturam. Tertia ratio fuit propter hominez ad
iuuandum. Per hꝰi etenim penalitates adiu
uatur homo vt spiritualiter viuat: ⁊ pugnans co
ronetur. Tho. vero. q. 69. tertie partis dicit ꝙ
baptismus habet virtutem auferendi penalita
tes presentis vite: non tamen eas aufert ī pre
senti vita: quod fit totum vt baptizati conformē
tur xp̄o: qui licet a principio sue conceptionis
fuerit plenus gratia ⁊ veritate: habuit tamē cor
pus passibile: quod per passionem ⁊ mortem ē
ad vitam gloriosam resuscitatum: ita ⁊ xp̄ianꝰ
in baptismo gratiam consequitur quantum ad
animaꝫ: habet tamen corpus passibile: in quo
proximo possit pati: sed tandem resuscitabitur
ad impassibilez vitā. Unde ⁊ apostolus Ro.
8. ait. Qui suscitauit iesum christum a mortuis
viuificabit ⁊ mortalia corpora nostra per inha
bitantem spiritum eius in nobis. Penalitates
ergo virtute baptismi auferentur a iustis in re/
surrectione quādo mortale corpus hoc induet
incorruptionem ⁊ immortalitatem. Ad tertiuꝫ
argumentum respondet Ricar. ꝙ baptismus
modo aperit celi ianuam baptizato quantuꝫ ad
efficaciam: quāuis hoc non posset facere ante
passionem: quia particularis remotio clausio/
nis predicte quantum ad efficaciam dependet
ex vniuersali remotione illius clausionis quā/
tum ad sufficicientiam: que per christi passionē
facta est. Tertius baptismi effectus est collatio
gratie. Ut enim iquit glo. ad Titum. 4. c. ī ex
positione verborum apostoli dicentis. Saluos
nos fecit per lauacrum regenerationis ⁊ reno
uationis spiritus sancti quem effudit in nobis
abunde. Lauacrum regenerationis est sacra/
mentum baptismi: in quo datur gratia spiritus
sancti ⁊ copia virtutum. Sed nonnulli dubi/
tant an pueri in baptismo consequantur gratiā
⁊ virtutes: cum nondum habeant vsum liberi
arbitrii. Et dicit Tho. 3. parte. q. 69. ꝙ qdam
antiqui posuerunt ꝙ pueris in baptismo non
dantur gratie ⁊ virtutes: sed imprimitur eis ca
racter christi: cuius virtute cum ad perfectam
etatem venerint consequuntur gratiam ⁊ vir/
tutes. Sed hoc patet esse falsum dupliciter.
Primo quidem ꝙ pueri sicut ⁊ adulti baptis
mo efficiuntur membra christi. vnde necesse ē
quod a capite recipiant influxum gratie ⁊ vir/
tutis. Secundo quia secundum hoc pueri de/
cedentes post baptismum non peruenirent ad
vitam eternam: quia dicitur ad Ro. 6. Gra/
tia dei vita eterna. Causa autem erroris fuit: qꝛ
nescierunt distinguere inter habitum ⁊ actum
⁊ sic videntes pueros inhabiles ad actus vir/
tutum: crediderunt eos post baptismum nulla/
tenus virtutem habere. Sed ista impotentia
operandi non accidit pueris ex defectu habi/
tuum: sed ex impedimēto corporali: sicut ⁊ dor
mientes quamuis habeant habitus virtutum
impediuntur tamen ab actibus propter som/
num. hec Tho. Ex quibus omnibus colligi/
mus quantum debeamus deo nos qui bapti/
zati sumus: quibus tam liberaliter sua dona di
gnatus ē ipartiri: conari īsuper oī studio tene
mur v̄tutes amplecti: ad quas nos faciles red
didit ī susceptione baptismi: vt sic mereamur ī
hoc seculo gratie ꝑfectum ⁊ in futuro eterne vi
te premium. Amen.

Feria sexta in pasceue: de doloribus anxie/
tatibus ⁊ amaritudinibus xp̄i iesu quos in sua
passione pro totius humani generis salute su
stinuit. Sermo. .69.

Dolores nostros ip
se porta
uit. Esa. ꝓphe verba sunt ista
53. c. Passionē dn̄i nostri ih̄u
xp̄i tam acerbissimam q̄ꝫ igno

miniosaz hodie recolentes a lachrymis cõtine
re minime debemus: quinimo flentes amare
debemus insensibiles creaturas vt modo suo
cõpatiantur filio virginis in cruce pendẽti. d.
illud Senece in prima trage. Lugeat ether:
magnusqz parens etheris alti. Tellusqz ferax:
τ vaga ponti mobilis vnda. Tuqz añ omnes
qui per terras tractusqz maris fundis radios.
Noctemqz fugas ore decoro. Quidnã flebi/
lius cõmemorari potest q̃ȝ mors illa seuissima
dei τ saluatoris nostri iesu xp̄i. Talis memoria
inquit Bern. requirit lachrymas. Ad illas et
eniz nos prouocat sancta mater ecclesia hodie
nigris induta. Ad illas nos excitat xp̄s iesus i
doloribus suis. Ad illas insup nos trahit vir
go illa pijssima: spes vnica mundi. Naz si pie
volum⁹ cõtemplari videbim⁹ eam vultu mesto
facie squalida: sparso crine: ac scissis vestib⁹ stã
tem ante crucẽ: τ querula voce dicentẽ. O fili
mi: quẽ de spiritu sancto cõceptuz deũ verum τ
hominẽ peperi: video te iter duos latrones cru
ci affixuz τ vulnerib⁹ plenũ. O fili mi: quẽ ado
rant angeli: caput spinis tenes coronatũ. O fi
li mi: quẽ tãta diligentia duz tenellus eras enu
triui quẽ semp dilexi semp amaui: qr tu me dile
xisti τ amasti genitricẽ tuaz: ecce in cruce mor/
tuus es τ extinctus. O pater eterne: cõpatere
mihi sue miserrime matri: τ plãge mecum tuuz
ac meuz filiũ. Et quia id tue nature nõ cõuenit:
precipe illud creaturis tuis. O angeli spiritus
τ vos modo vestro plãgite mecum. O celestia
corpora quorũ pulchritudinẽ vincebat decora
facies filij mei plangite illũ ista die instar lepro
si deformẽ factuz. O insensibilia elemẽta. o ter
ra cũ tuis arboribus τ plantis. o aqua cum tua
claritate τ admirabili fluxu. o aer cũ tua facilita
te. o ardens ignis cũ tua viuacitate: plãgite me
cuz factorẽ vestrũ filium meũ. O reges terre:
principes τ q̃libet domini: plangite mecũ dñz
dominantiuz filiũ meũ. O populi omnes: et tu
precipue o popule christiane: quos christus tã
tum amauit: vt τ mori pro vobis eligeret: plan
gite illũ mecũ tam dire mortuũ filiũ meum. O
virgines. o vidue. o cõtinentes. o senes. o puu
li lugete mecuz benignissimũ dominũ vestruz.
O matres que filios genuistis soluite crinẽ τ p
mesta colla capilli fluant implẽtes aerẽ vocib⁹
τ dicẽtes mecũ. Fili mi iesu: iesu fili mi: hodie
pro peccatoribus passus τ mortuus es. O lu/
men oculoz meoz. o spes τ solatiũ vite mee. o
gaudiũ τ iocunditas mea: quomodo factus es
mihi amaritudo τ dolor: vulnerasti cor meuz τ
transfodisti illud pungenti gladio. His aut si
milibus vbis pijssima vgo nostraz duritiẽ rũ
pere satagit. Sed qr nõ sumus a nobis sufficiẽ
tes hoz mysterioz vt debem⁹ cũ deuotione: cõ
punctione: fletu: τ lachrymis recordari: opus
est vt supernũ implorem⁹ auxiliũ. Et licet i om
nibus alijs predicationibus cõsueuerimus vir
ginuz virginẽ interpellare: tamẽ qr hodie circa
filij lamenta est occupata: gaudiũqz angelice sal
uationis cõuersum est illi in tristiciã τ merorẽ:
ideo ad crucẽ humiliter cõfugiemus: illamqz
salutabimus: verba qbus ecclesia vtit referen/
tes. O crux aue spes vnica hoc passionis tem/
pore auge pijs iusticiã reisqz dona veniaz. Et
tu pater de celis deus cõcede nobis omnibus:
vt p merita crucis filij tui corda nostra flectere
mollireqz valeamus: quatenus cuz lachrymis
loqui τ audire possim⁹ passionẽ eius. Hac ita
qz suscepta fiducia de ipsa passione locuturi ad
christi dolores cõuertemus sermonez quos in
verbis in nostro themate allegatis Esaias pre
nunciauit. Vt autẽ ordinate incedamus distin
guemus in tres principales articulos hodier/
naz predicationẽ: in quoz quolibet quattuor do
lores christi pie cõtemplabimur.

In primo articulo quattuor dolores.
Primus dolor dicit orationis.
Secundus cõprehensionis.
Tertius deductionis.
Quartus cõtradictionis.

In secũdo articulo quattuor.
Prim⁹ presentationis.
Secũdus sententiationis.
Tertius crucifixionis.
Quartus inspectionis.

In tertio articulo quattuor.
Primus illusionis.
Secũdus collocutionis.
Tertius incompassionis.
Quartus separationis.

Qualiter christus in oratione vehementer
doluit, ppter contristationẽ: propter petitionez
τ ppter confortationẽ.

Primi articuli dolor primus.

p Rimus dolor quẽ xp̄e iesus pro no
bis tulit: τ nos pie illũ meditari habe
mus: dicit oratiõis. Doluit nãqz dei
filius in laboriosa oratione quã post cenaz fecit
ad patrẽ. Cuius doloris vehemẽtia colligi põt
ex tribus. Primo ex cõtristatione. Secundo

ex petitione. Tertio ex cōformatione. Prio
apparet vehementia doloris christi ad orandū
cunctis ex cōtristatione. Ad qđ intelligēdū no
tare debem⁹: quia Joh. 18. dicitur ꝙ post cenā
egressus est iesus cū discipulis suis trans torrē
tem Cedron vbi erat hortus in quez introiuit
ipse ꝛ discipuli eius. Et licet Math. 26. Mar/
ci. 14. ꝛ Luc. 22. narrent ꝙ hymno dicto exierūt
in montez oliuaruz. Tamē Augusti. de cōsen
su euangelistaꝝ dicit ꝙ idez est locus. Hortus
enim ille erat trās torrentez Cedron ad pedes
montis oliueti. Ibi postq̄ʒ discipulis dixit scan
dalum qđ passuri erāt: premonuissetqꝫ Petrū
in se nimiū cōfidentē qualiter eū ter anteq̄ʒ gal
lus bis cantaret esset negatur⁹. Venit cuz eis i
villam q̄ dicit Gethsemani: ꝛ dixit discipulis
suis. Sedete hic donec vadam illuc ꝛ orez. Et
assumpto Petro ꝛ duob⁹ filijs zebedei: cepit
cōtristari ꝛ mestus esse: ꝛ ait illis. Tristis ē ani
ma mea vsqꝫ ad mortez. Sed hic theologi que
runt vtrū in anima christi fuerit passio tristicie.
Et arguūt qdam ꝙ nō. Nā sapiens Eccle. 30.
c. tristiciam dissuadet dicēs. Tristiciaz nō des
anime tue: ꝛ nō affliges temetipsum in cōsilio
tuo. Et iterꝝ ibi. Tristiciam longe expelle a te:
multos enim occidit tristicia ꝛ nō est vtilitas in
illa. Ari. insup. 3. thopi. ait. Eadem sunt ma/
gis eligēda sine tristicia q̄ʒ cū tristicia. Sapiēs
insup prouer. 12. ait. Nō cōtristabit iustū qcqd
ei acciderit. Sed Ric. ꝛ Boñ. di. 15. tertij re/
spondēt ꝙ absqꝫ dubio sicut magister sentē. re
fert ꝛ tex. euāgelicus cōfirmat: in anima christi
fuit passio tristicie. Sicut enim ex cōiunctione
rei amate cū apprehensione eiusdē causat in ap
petitu sensitiuo passio delectatōis: sic ex cōiun/
ctione rei odite cū apprehēsione eiusdem causa
tur in appetitu passio tristicie: ꝛ qꝛ res de proxi
mo ꝛ certitudinaliter futura cōsideratur quasi iaz
presens ꝓpter euentus instātem propinquita/
tem ꝛ infallibilitatez: ideo nō soluz respectu rei
odite cū est presens: sed etiā respectu rei odite i/
fallibiliter ꝛ de ꝓximo venture est passio tristi/
cie. Vñ ſm phm in. 2. retho. Illi q iaz decapi/
tantur nō timēt vidētes sibi necessitatē imine/
re: sed tristantur. Et ideo qꝛ sensualitas aie christi
mortem recusabat cū apprehendit ipsam vt de
ꝓximo infallibiliter venturā: causata fuit i eius
appetitu passio tristicie. Aliter tamē fuit i eo tri
sticia q̄ʒ i nobis. In nobis enim frequēter cau
satur cōtra ꝛ ꝑter impium rōnis: qđ vitupera/
bile est: vt patet ꝑ auctoritates superius allega

tas. In xp̄o vero nō fuit nisi ſm impiū rōnis:
q̄ imperabat sensualitatē tristari moderate ſm
exigentiā sue nature: ꝛ ideo in ipso nō fuit tristi
cia rationē peruertēs neqꝫ cōturbās: nec de ne
cessitate. Ob qđ Hierony. super Math. ait.
Dñs noster vt veritatē ꝓbaret assumpti homi
nis vere qdez cōtristatus est. Sed ne passio in
aio illius dominaretur ꝑ passionē cepit cōtristari
Aliud enim est cōtristari: aliud incipe cōtrista
ri. hec ille. Cōsideremus ergo q̄ʒ benigne dñs
orbis tribus illis discipulis aduocatis eos for
te amplexando: ꝛ nūc supra vnū nūc supra aliū
dexterā extendēdo cū suspirijs ꝛ anxietate mul
ta dicebat. Heu filij mei discipuli mei charissi
mi. Tristis est anima mea vsqꝫ ad mortē. Se/
cundū Nico. de lira. dictio vsqꝫ accipi pōt du/
pliciter: vno modo intensiue: qꝛ tantuz intensa
erat q̄ʒtū poterat esse: alio modo extensiue quia
durauit vsqꝫ ad horaz mortis. Scđo apparet
vehementia doloris xp̄i ex petitione. Dimissis
vtiqꝫ tribus illis qbus dixit. Sustinete hic ꝛ vi
gilate mecū: auulsus est ab eis q̄ʒtū iactus ē la/
pidis: vt Lucas meminit: ꝛ positis genib⁹ ora
bat dicens. Pater mi si possibile est transeat a
me calix iste verūtamē nō sicut ego volo sed sic
tu. Et venit ad discipulos suos ꝛ inuenit eos
dormiētes: ꝛ dixit Petro Sic. Non potuisti
vna hora vigilare mecū. Vigilate ꝛ orate ne in
tretis in temptationē: spiritus qdem ꝓmptus
est: caro aūt infirma. Iterū secūdo abijt ꝛ ora/
uit vt prius. Et venit iterū ꝛ inuenit discipulos
dormientes pre tristicia: ꝛ relictis iterꝝ secundo
abijt ꝛ orauit. Vbi doc. theo. querūt vtruz illa
oratio fuit a rōne aut a sensualitate. Et respon/
det Boñ. di. 12. tertij. ꝙ de ipsa dupliciter pos/
sumus loq: aut q̄ʒtū ad materiā: aut q̄ʒtū ad for
maz. Si loquimur de ipsa q̄ʒtū ad materiā: cuz
materia orationis respiciat desideriū petentis
talis fuit petitio sensualitatis: cuius desideriuz
erat ad nō moriendū: vt magister sen. dicit i lr̄a
Si autē loquamur de predicta oratione q̄ʒtum
ad formā: sicut cū forma petitiōis respiciat di/
scretionē ꝓponentis: ꝛ talis modus ꝓponendi
fit a discretōe rōnis: cōcedenduz est ꝙ talis ora
tio fuit voluntatis rationalis. Ad quod melius
intelligendū notādū ſm Boñ. ꝛ Ric. ꝙ cuz in
xp̄o sint plures nature intellectuales. vꝫ diuina
ꝛ humana: necesse est in xp̄o plures esse volun
tates: qđ magister i tex. per multimodas aucto
ritates sanctoꝝ ostēdit. Vnde si numerentur vo/
luntates xp̄i ſm naturas due sunt. s. diuina: et
humana

humana: sed ſm ꝑſonas tres ſunt. ſ. voluntas diuina: τ voluntas anime rõnalis: τ voluntas appetitiua ſenſitiua: que extenſo nomine voluntatis voluntas dicit̃: qꝛ mouet̃ poſt apprehẽſionez: qꝛ ꝓprie loquẽdo de nomine volũtatis voluntas nõ inuenit̃ niſi in ꝑte aĩe rõnali. ſecũduz philo. 3° de aĩa. Igit̃ tãq̃ꝫ verus hõ cogitãs imo clare videns dñs ieſus xp̃s q̃ ſibi parabantur in ꝓrimo paſſiones: q̃ martyria in ſuo corpore tolleraturus erat: volũtate quadã pietatis dicebat. Pater ſi poſſibile eſt transfer a me calicez iſtũ: verũtamẽ qꝛ ſic eſt volũtas tua vt pro humano genere moriẽdo τ patiẽdo ſatiſfaciaz: ecce me ꝓmptiſſimũ τ paratũ: fiat non qđ ego volo volũtate ſenſualitatis: ſꝫ qđ tu: qꝛ ego idez volo volũtate ratiõis. O bone ieſu doctor vitatis q cepiſti facere τ docere: tu nobis dixiſti vt orãtes loqueremur patri tuo vbũ hoc: qđ tu in tua agonia ſepius replicaſti: fiat voluntas tua. Ob qđ Leo papa in ſermone de paſſione ait. Hec vox omnes fideles inſtruxit: oẽs cõfeſſores accendit: oẽs martyres coronauit. Nã qs mundi odia: qs temptationũ turbines: qs poſſet ꝑſecutorꝝ ſuperare terrores: vbi xp̃s in oĩb⁹ τ pro omnib⁹ patri diceret. Fiat voluntas tua. Diſcant ergo hãc vocez oẽs eccleſie filij: vt cũ aduerſitas violenter alicuius temptatõis incũbit ſepato tremore formidinis accipiãt tolerãtiã paſſionis. hec ille. 3° apparet vehemẽtia doloris xp̃i in ſua oratiõe ex cõfortatione. Taz vrgens enim erat dolor eius vt τ angelus ad eũ cõfortãdũ mitteret̃. Apparuit inq̃t Lucas ei angelus cõfortãs eũ. Apparitio aũt illa ſm Nico. de lira. fuit in viſione corporali: vbi oñditur ꝙ in eo erat vera humanitas: q̃ cõfortabat̃ contra triſticiã inſurgentẽ in ꝑte ſenſitiua ex apprehenſione mortis imminentis. Et factus in agonia ꝓlixius orabat. Erat aũt hec agonia reluctatio ſenſualitatis mortẽ horrentis: τ rõnis ipſam acceptãtis: qꝛ virtute diuina quelibet ꝑs ꝑmittebat̃ agere τ pati qđ erat ſibi ꝓpriũ. Et factus eſt ſudor eius ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terrã. Ex vehemẽti eniz anxietate fiebat: vt nõ ſolũ humores exirent ꝑ ſudorẽ: ſꝫ etiã aliq̃d de ſanguine ſudorẽ tingente. Secũdũ vo opinionẽ aliquorꝝ hoc ſupnaturaliter factũ eſt: vt ſic xp̃s ſuũ ſanguinẽ iã ꝓ ſalute nr̃a effundere incipet. Sꝫ nõ imerito querere qs poſſet vtrꝫ dolor chriſti patiẽtis fuit dolor acerbiſſim⁹: ita ꝙ exceſſerit omnẽ dolorẽ quorũcũqꝫ patientiũ. Et rñdet Ric. in tertio. τ Boñ. di. 16. τ Tho. tertia ꝑte. q. 66. ꝙ q̃uis dolor xp̃i nõ fuerit maximus omniũ dolorũ ſimpliciter: cuz dolor dãnatorũ ſit eo maior: fuit tamẽ maximus omniũ doloruz huius vite propter tria. Primo ꝓpter cãm paſſionis. Secũdo ꝓpter modũ patiendi. Tertio ꝓpter cõditionẽ patientis. Primo ſi cõſideret̃ cã ob quã chriſtus paſſus fuit: ĩ eo doloris afflictio magna fuit. Nõ enim patiebatur ꝓ culpa ꝓpria: imo pro aliena: nõ ꝓ amicis ſꝫ pro inimicis: τ etiã ꝓ his quos videbat ingratos. Secũdo ſi cõſideret̃ modus patiẽdi: fuit in eo dolor acerbiſſimus: tuz ꝓpter generalitatez: qꝛ in omnib⁹ mẽbris affligebat̃: tum etiam ꝓpter cõtinuitatẽ: qꝛ ſuſpendiũ ei⁹ cõtinuabat̃: τ claui adeo affligebãt pendẽtẽ. Ob qđ mors cõfixorꝝ in cruce eſt acerbiſſima: qꝛ cõfigunt̃ in locis neruoſis τ maxime ſenſibilib⁹. Tertio ſi cõſideret̃ qualitas ſiue ꝯditio patiẽtis: maxima fuit in eo afflictio propter maximã cõplexionis equalitatẽ τ ꝓpter ſenſus viuacitatẽ. Unde qꝛ nullus potuit ei equari: nec in equalitate cõplexionis: nec in viuacitate ſenſus: dolor illius fuit omniuz dolorũ acutiſſimus. Addit etiã Tho. ꝙ ſi cõſideret̃ puritas doloris chriſti: dolor iſte fuit maximus. Nã in alijs patientibus mitigatur triſticia interior et etiã dolor exterior ex aliqua cõſideratõe rationis per quãdã deriuationez ſeu redundantiã a ſuperiorib⁹ viribus ad vires inferiores: qđ in xp̃o patiente non fuit. Unicuiqꝫ. n. viriũ ꝑmiſit agere qđ eſt ſibi ꝓpriũ ſm Dama. Ideo xp̃s Treñ. i. ca. ait. O vos omnes q trãſitis ꝑ viã attendite τ videte ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus. Cuius magnitudinez nos colligere poſſumus cũ videm⁹ chriſtũ ſuaz paſſionẽ cogitantẽ ſudorez ſanguineũ emittere. Ubi es. o aĩa rationalis. Quid agis. O inſignita imagine dei tui. Uelis obſecro chriſto ieſu oranti: ſudanti: gementi: lachrymanti: τ agoniçanti pro ſalute tua aſſiſtere miſericorditer. Noli dormire illi q̃ non dormiuit ipſe tibi. Inſpice mentis oculo cõpaſſiuo quãta pro te paſſus eſt a die natiuitatis ſue vſqꝫ ad horã preſentem: τ nunc vigilans τ orãs frequẽter patri ſeipium offert: mortez acerbiſſimã hodie fore paſſurum. Et quia homo eſt cogitat in ſeipſo τ ſibiipſi loquitur. Heu me filiũ matris mee hinc ad modicũ captus ero: ligatus: flagellatus: deluſus: ſpinis coronatus: et inter duos latrones ĩ cruce cõfix⁹. Faciã oĩa libẽter vt obediã pr̃i meo: τ redimã hũanũ gen⁹. Sꝫ heu me quãta ſuſtinebo tormẽta. o quãta ẽ triſticia mea

⁊ amaritudo cordis mei. Cõpatere illi anima
dura: ⁊ collige in corde tuo guttulas illas san/
guinis quas sudando pro te fudit in terram.
Q̃d in cõprehensiõe vehemẽter doluit pro
pter Jude dãnationem: ꝓpter suam ligationẽ
⁊ propter discipulorum turbationem.

Primi articuli dolor secũdus.

Secũdus dolor quem christus pro no
bis sustinuit dicit̃ comprehensionis:
quando .s. ministri iudeoꝝ comprehẽ
derunt eum: ⁊ velut mancipiũ vilissimum liga
uerunt. Fuit aũt tunc vehemẽs dolor eius ꝓ
pter tria. Primo propter Jude damnationez
Secũdo propter suã ligationem. Tertio prop
ter discipulorũ turbationem. Primo fuit ve
hemens dolor christi ꝓpter Jude damnatio/
nem. Ipse nãq̃ turbam duxit ad locũ in quo
christus orauerat: postq̃ erat cuz discipulis su
is. Sciebat enim ipse locũ illum: quia frequen
ter conuenerat illuc cum discipulis suis. Dede
rat autem signũ his qui christum comprehẽsu/
ri erant. d. Q̃uẽcũq̃ osculatus fuero ipse est:
tenete eũ. Hoc autẽ signum ẜm glo. dedit eis
ne loco christi caperent Jacobum minorem: q
erat simil' xp̃o in facie. Accedẽs ergo Judas
ad xp̃m osculat⁹ est eum: ⁊ dixit. Aue rabbi.
Cui iesus. Amice inq̃d ad q̃d venisti: quasi di
cat ẜm aliquos. Tu ostẽdis amicitiam signo:
⁊ ꝓditionem agis de facto. Vel melius scd̃m
alios. O iuda amice mi quẽ ego dilexi: quẽ ad
ap̃latum vocaui: cui familiarem me dedi: cuius
pedes in cena laui: cui nũquam displicui: oscu/
lo me tradis. Cur ista contra me facis. O ami
ce mi Juda: cui si ad penitentiam redire volue
ris: veniam sum prestare paratus. Cur me dere
linq̃s: Cur a tuo proposito malo animũ tuum
non reuocas. Amice mi si adhuc me amicum
habere volueris: licet me tradas in manus ini
micoꝝ meorũ: reuertere tamen ad me ⁊ ego sus
cipiã te. O vere benignissimũ ⁊ mãsuetissimũ
dñm: quilꝫ doleret de iniuria quã sibi Judas in
ferebat: magis tam ac magis affligebat̃ de dã/
natione eius. Nã lꝫ xp̃s qui videbat oia dolo/
re non modico afficeret̃ quãdo Judas cõcepit
aio illũ vendere: qñ Judas ad principes sacer/
dotũ accessit: ⁊ .30. argẽteos i manu r̃cepit: qñ
a cena exiuit: ⁊ ad colligendũ cohortem ⁊ mini
stros sollicitus ꝓperauit: isuper suo fetido ore
ausus ẽ ꝓditorie osculari faciem iesu decoram:
⁊ os eius preciosissimũ: plus tñ angustiabatur
cũ videbat Judã ꝓpter suam obstinationẽ fore
damnandũ. Sed hic dubitat̃ vtꝝ si Judas nõ
tradidisset xp̃m ⁊ iudei non crucifixissent euz
fuisset humanũ gen⁹ redẽptũ. Et r̃ndet Alex. i
.3. volumine sũme ꝙ sic: q2 in tali casu sola vo
luntas patiẽdi suffecisset ad redẽptionẽ siue ad
liberationem: iõ non excusat̃ Judas a peccato:
neq̃ iudei. Et si dicatur Ro. 8. Proprio filio
suo nõ pepercit deus sed ꝓ nobis omnib⁹ tra/
didit illum. Et Esa. 53. Tradidit in mortẽ ani
mam suam: ergo sicut pr̃ ⁊ filius nõ peccauerũt
a simili nõ peccauit Judas neq̃ iudei. R̃ñdꝫ
Tho. 3. pte. q. 47. ꝙ eadẽ actio diuersimode
iudicat̃ in bono vel in malo ẜm ꝙ ex diuersa ra
dice ꝓcedit. Pater eni tradidit xp̃m passioni
ex charitate: q̃d intelligi põt vno quidẽ mõ ẜm
ꝙ sua eterna voluntate p̃ordinauit passionem
xp̃i ad humani generis liberationem. ẜm illud
Esa. 53. Dñs posuit in eo iniq̃tatem oium no
strum. Secũdo non ꝓtegendo eũ a passione:
sed exponẽdo ꝑsequẽtibus vt Aug. dicit. Ipse
Xp̃o filius tradidit seipsum passioni ꝓpter hu/
militatem: ⁊ ex obedientia factus ꝓ nobis obe/
diens vsq̃ ad mortẽ. vt dicit̃ Phi. 2. Judas
cooꝑatus ẽ passiõi xp̃i ex cupiditate ⁊ iniquitate.
Pilatus ex humano timore. Et ph̃ei ex liuor̃
⁊ inuidia: ideo ipsi vituꝑãtur: ⁊ potissimũ igra
tissimus Judas: de quo sic exclamat Berñ.
O Juda mercator pessime. o ꝓditor auarissi
me: cur nõ petiuisti a matre triginta illos argẽte
os. Et q2 pauꝑcula erat aut mẽdicasset aut seip
sam potius vendidisset: dedissetq̃ tibi preciuz
ne filium suũ ꝑderes inocẽtem. 2[o] fuit vehe
mens dolor xp̃i ꝓpter suam comprehensionez
⁊ ligationem. qñ .s. a ministris illis ligatus fuit
Ad q̃d plenius itelligendũ querẽdum pri⁹ no
bis est. vtrũ ipse filius dei benedicti volẽs pas/
sionẽ sustinuit. Et respondeo ꝙ sic: quod patꝫ
tripliciter. Primo ex scripture cõfirmatione.
Vnde Esa. 53. dicit̃. Oblatus ẽ q2 ipse voluit
2[o] ex p̃nunciatione. Prenũciauit quidẽ passio
nem suã qñ dixit Math. 16. ꝙ oportet ire hie/
rosolymam ⁊ multa pati a senioribus ⁊ scribis
⁊ principibus sacerdotũ: ⁊ tertia die resurgere
Et Math. 17. c. qñ post transfigurationẽ pre/
cepit discipulis suis. d. Nemini dixeritis visio
nem donec filius hominis a mortuis resurgat
Et iteꝝ Math. 20. qñ assumpsit duodeciz di/
scipulos suos secreto: ⁊ ait illis. Ecce ascendi/
mus Hierosolymã ⁊ filius hois tradet̃ princi
pibus sacerdotũ ⁊ scribis: ⁊ cõdẽnabũt eũ mor
te: ⁊ tradent eum gẽtibus ad illudendum ⁊ fla
gellandum

gellandū ⁊ crucifigendū. 3° patet ꝙ volūtarie
xp̄s se obtulit passioni re facti ꝓbatione. Nam
iudeos ⁊ eos qui cum ipsis erant solo v̄bo vir
tute sua in terram ꝓstrauit. Quippe cū inter/
rogasset eos quem q̄ritis. Illiqȝ r̄ndisset. Je/
sum Nazarenum. vt eis dixit. Ego sum: abie
runt retrorsum ⁊ ceciderūt in terrā: vt sic decla
raret virtus diuinitatis eius. Ob qd̄ Aug. su
per Joā. ingt. Ubi nūc militū cohors. Ubi
terror ⁊ murmur armoꝝ. Una vox turbam o
diis ferocem: armisqȝ terribilē: sine telo vllo ꝑ
cussit repulit: strauit. Deus enim latebat i car/
ne ⁊ sempiternus dies ita mēbris occultabatur
humanis vt laternis ⁊ facibus quereret̄ i tene/
bris. hec ille. Et vt Criso. sequr. Demum ne
quis dicat qm̄ ipse iudeos ad hoc iduxit vt ip̄z
occiderent: seipsum in manibus eorum tradēs
manifeste ostēdit eis oīa que sufficiebāt eos re
uocare. Sed q2 ꝑmanebāt in malicia ⁊ nullaȝ
habebant excusationem: tunc seipsum in mani
bus eorum tradidit: ideo iterū interrogauit eos
postq̄ȝ a terra surrexerunt. Et illi responderūt
sicut prius. Quibus ipse dixit: dixi vobis quia
ego sum: si ergo me queritis sinite hos abire.
Tunc Symon petrus gladio ꝑcussit Malcū
seruum pontificis: absciditqȝ auriculam eius
dexterā. Si quis autem quereret vnde gladius
erat Petro. Criso. dicit ꝙ audiens iudeos cō
tra xp̄m conspirasse armauerat se. Theophilus
vo ait ꝙ habuerat ipsum i cena pro vsu agni.
Sed xp̄s auricula illius sanata: vt Lucas re/
fert. Petrum charitatiue redarguit dicēs: mit
te gladium tuum in vaginam. An putas quia
non possum rogare patrem meū: ⁊ exhibebit
mihi modo plus q̄ȝ. 12. legiōes angelorū. Ubi
Hiero. Quasi dicat. Nō idigeo. 12. apostolo
rum auxilio: ēt si omnes me defenderēt: q pos
sum habere. 12. legiones angelici exercit⁹. Unā
legio apud veteres sex milibus hominū cōple/
batur. De. 12. legionibus. 62. milia angeloruȝ
fiūt: in quot genus hominū lingua diuisa est. h
ille. Subdidit xp̄s quō ergo implebunt̄ scriptu
re ꝓphetarū. Calicē quem dedit mihi pater nō
vis vt bibam illum. Deinde dixit turbis Tan
q̄ȝ ad latronē existis cū gladiis ⁊ fustib⁹ cōpre
hendere me. Quotidie apud vos erā docens
i templo: ⁊ nō me tenuistis. Sed hec ē hora ve
stra ⁊ ptās tenebrarū: hora vestra dicit. s. vo/
bis cōcessa ad me comprehēdendū: ⁊ ptās tene
brarū: q2 diabolus tenebrarū princeps eos ad
hoc incitabat. Tunc illi cōprehenderūt iesuȝ ⁊
ligauerunt eū. O flebile spectaculū. o dolenduȝ
malū. o lachrymabile factum videre illos i xp̄z
seuientes. Nam vt pie possumus contēplari ir
ruerūt in eum frementes ⁊ rugientes leonum
more. Alii ceperūt eum ꝑ capillos suos ⁊ violē
ter i terram ꝓiecerunt. Alii gratiosas manus
suas capientes retro verterant. Alii funib⁹ du
ris illas ligauerūt. Alii cathenā collo eius ipo
suerūt. Alii contumeliosis v̄bis iniuriabant̄ si
bi. Alii deniqȝ pugnis ⁊ pomis suorum ensiū
ꝑcusserunt eū. Quid vides a aīa mea. Quid
audis. Quid loquor: de quo dicimus ꝙ tante
patiebat̄ ꝙ ligatus erat: ⁊ tā viliter oppressus
⁊ fatigatus: nōne ipse est iesus dei ⁊ virginis fi
lius. Nonne rex hominuȝ ⁊ angelorū. Nōne
creator: gubernator: redemptor: glorificator: ⁊
benefactor tuus. Cur igit̄ non ploras. cur non
clamas ad sidera. O iesu mi salus anime mee:
amice ꝓpter me miseram peccatricem tam di/
re vinctus es ⁊ cathenat⁹. Emolli cor tuum ad
pietatem ⁊ cōmiserationem: ⁊ sequere illū me/
ditatione deuota quocunqȝ de cetero perget.
Tertio fuit vehemēs dolor christi ꝓpter disci
pulorū turbationem. Discipuli etenim talia q̄
i xp̄z fiebāt ꝯspiciebāt: ⁊ ex h° territi fugiert eo
relicto: ⁊ hoc p̄dixit Zacharias propheta. 13. c.
Percutiam pastorem ⁊ dispergent̄ oues gre/
gis. Sed h incidit questio. Utrū ꝓphete p̄di/
xerunt mortem xp̄i ⁊ passionem. Et r̄ndeo ꝙ
sic. Nam Lactantius. li. 4. inducit verba Si
bylle. d. Et in manus impias infidelium po/
stea veniet: dabunt autē deo alapas incestis ma
nib⁹: ⁊ impurato ore expuent venenatos spu/
tos. Dabit vero ad v̄bera simpliciter sanctum
dorsum: ⁊ colaphos accipiens tacebit: ne quis
agnoscat ꝙ v̄buȝ sit. vel vnde veniat: vt infe
ris loquat̄: ⁊ corona spinea coronet̄. Ipsa eniȝ
insipiens gens deum tuum nō cognouisti: sed
spinis eū coronasti: ⁊ horridū illi fel miscuisti.
hec ibi. Sȝ expresse adhuc sancti prophete pas
sionem xp̄i multipliciter prenūciauerūt. Dicit
nāqȝ Esa. 5. c. Incuruabit̄ hō ⁊ humiliabitur
vir. Glo. Rabbi Salomon dicit. Inclinabit̄
homo ⁊ humiliabit̄ altus vel robustus viroruȝ
Et idem exponens illud Deute. 32. Deum q
te genuit dereliq̄sti. dicit in hebreo. Thessi. i.
ōbilitas ⁊ obliuisceris deū: Moho ele ele mole
lecha. i. vulneratū vel occisum tuū vel afflictū.
Et Treñ. i. c. Hieremi. dixit. Plorans plo/
rauit in nocte ⁊ lachryme illius in maxillis ei⁹.
Glo. Rabbi Moysi habet. Plorans erit. s.

ipsa Hierusalem: ⁊ plorare facit deum sanctuz
Et Tren. 3. Hieremias iquit. Dabit pcutien
ti se maxillam saturabitur opprobriis. Quib9
Vbis consonat dictū Michee. 5. c. In virga i
quit pcutient maxillam iudicis isrl. i. xpi. Naz
Esa. 33. dicit. Adonai iudex noster. Adonai
dator noster. Adonai rex noster. ipe aūt salua
bit nos. Et Esa. 53. c. de ipso passuro ita locut9
est. Dñe qs credidit auditui nostro. i. passiōis
xpi mysterio: qđ ego ⁊ pphete audiuim9 a spū
sancto. Et brachiū dñi cui reuelatum est: quasi
dicat. paucis. Et ascendet sicut virgultū coram
eo. s. xps. coram deo patre: ⁊ sicut radix. s. sur/
sum fructificans de terra sitienti. i. de virgine ñ
humectata vel fecundata humano semine. Et
non est ei spēs neqz decor. s. i passione: ⁊ vidi
mus eū: ⁊ non erat aspectus ⁊ desiderauimus
eum despectū ⁊ nouissimū virorū: virū dolorū
⁊ scientem infirmitatem ⁊ quasi abscūditus vul
tus eius: ⁊ despectus. s. p̄ verecūdia. vnde nec
reputauimus eū. Vere lāguores nostros ipse
tulit ⁊ dolores nostros ipse portauit: ⁊ nos re
putauimus eū quasi leprosuz ⁊ pcussum a deo
⁊ humiliatum. Ipse autem vulneratus est pro
pter iniquitates nostras: ⁊ attritus ē pp scelera
nostra. Disciplia pacis nostre super eum ⁊ li/
uore eius sanati sumus. Omnes nos quasi
oues errauimus. vnusquisqz i viam suam de/
clinauit: ⁊ dominus posuit in eo iniquitatē oi/
um nostrū. hec ille. Qđ autem predicta pphia
ad litterā intelligat de xpo patet p rabbi Moy
sen qui hoc tenet vt dicit Nico. de lira. De tri/
bulatione ēt xpi exponūt doc. iudei illud Esa.
xi. Timoris dñi: quod sequit ad illa verba. Re
quiescet super eum spūs timoris dñi. ⁊c. Nam i
li. Zanhedri iphec. i. disti. helecy taliter scriptū
est. Vabaribo. i. ⁊ molestabit eum i timore do
min9. Ibi dicit rabbi Alexandri docet q bo/
noraret eū dñs p̄cepto tribulationū ⁊ tormēto
rum. Et dauid i psal. 21. q de xpo fm Nico. đ
lira itelligit i psona xpi ita dicit. De9 de9 meus
. i. pater rōne diuinitatis ⁊ rōne humanitatis.
respice i me. s. posituz i afflictione. quare me đ
reliqsti. s. in manib9 iudeor. lōge a salute mea
. s. corpali. verba derelictorū meor. i. populi q̄
sua fecit sustinēdo pro eis penam. Deus me9
clamabo p diem. s. circa horam nonā: ⁊ non ex
audies: qr oratio illa pcedebat vt dictū est quā
tum ad suā materiam a voluntate sensualitatis
⁊ non ad isipientiam mihi. s. hoc contigit q nō
sum exauditus; imo magna fuit sapia sic redi/
mere genus humanum. Tu aūt in sancto habi
tas. i. omnia sancte facis. In te sperauerūt pa/
tres nostri: ⁊ liberasti eos. s. de seruitute egypti
⁊ captiuitate Babylonis. Que liberatōes fue
runt q̄dam figure liberatōis hominum ppter
mortem meā facte. Ego aūt sum vermis. i. vi
sus abhominabilis: ⁊ non hō. s. non vtens rōe
quantū ad opionem iudeorum q dicebant eum
demoniacū: opprobrium hominum. s. maiorū
⁊ phariseorū: ⁊ abiectio plebis. s. populi cōis.
Omēs videntes me deriserunt me: locuti sunt la
biis: ⁊ mouerūt caput. s. dicentes. Sperauit in
dño eripiat eū: saluum faciat eū qm̄ vult eum.
Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre. s.
sup naturam fecisti me nasci de virgine. Spes
mea: qr i xpo fuit spes future glorie quo ad cor
pus. In te piectus sum ex vtero. i. tibi in sup/
posito verbi vnitus a cōceptionis principio. đ
ventre matris mee deus meus es tu. i. deum
meū te cognoui: qr aia xpi ab instanti cōceptio
nis fuit repleta virtutib9. Ne discesseris a me
qm̄ tribulatio pxima ē: ⁊ non est qui adiuuet.
Circūdederunt me vituli multi: tauri pingues
. s. iudei petulantes ⁊ auari obsederūt me. Ape
ruerunt super me os suū: sicut leo rapiēs ⁊ ru
giens. Sicut aqua effusus sum: ⁊ dispsa sunt
omnia ossa mea. i. discipuli. Factum ē cor me
um tanqz cera liquescens in medio vētris mei
Aruit tanquā testa virtus mea: ⁊ lingua mea
adhesit faucibus meis: ⁊ in puluerem mortis
deduxisti me. Quoniam circunderunt me ca/
nes multi: cōsilium malignantium obsedit me
Foderūt manus meas ⁊ pedes meos: dinu/
merauerūt oia ossa mea. Ipi vero cōsiderane
runt me ⁊ ispexerūt me: ⁊ diuiserūt sibi vestim̄
ta mea: ⁊ super vestē meam miserūt sortez. Et
iterum ps. 2. quē apostoli Act. 4. c. de xpo in/
telligendū testati sunt: de eius passione ita inqt
Quare fremuerunt gētes ⁊ populi meditati sūt
inania. Astiterunt reges terre. i. Herodes: q
vocabat rex Galilee Marci. 6. ⁊ Math. 14.
Et Pontius Pilatus q tenebat p tunc locū
iperatoris. Unde Cēturio sub eo cōstitut9 vo
cat regulus Jo. 4. Et principes cōuenerūt in
vnum aduersus dñm ⁊ aduersus xpm eius.
Ad hoc ēt est pphia illa Zach. 12. dicens. Vi/
debunt in quē trāsfixerunt. Sunt ⁊ alie ples đ
xpi passione pphie: quas omittimus breuita/
tis cā: ⁊ ad discipulos reuertimur in captione
xpi pterritos ⁊ fugientes. Neqz credēdū ē id
fuisse sine angustia cordis magistri sui ēt ⁊ sine
fletu

fletu ac planctu ipsorũ. Puto etenim ꝙ postꝗ
viderunt turbã xp̃m ligantem ab illo aliquãtu
lum elongati fugiendo cũ eiulatu ⁊ suspiriis di
cebant. O magister clemẽtissime oi melle sua/
uior: q̃uo videmus ĩ te seuire maliciã iudeorũ:
heu ⁊ nos miseri quid faciemus tam gratiosum
patrẽ amittentes. Reliq̃mus oia vt sequere/
mur te: ⁊ nunc certificati sumus ꝙ p̃ntia tua pri
uabimur: qm̃ occident te phei. His ⁊ similibꝰ
querelationibus discipuli mesti, magistrũ soluz
in ꝑsequentium manibus ac crudelissime eum
tractantium dereliquerunt.

Qr̃ xp̃s vehementer doluit in deductione
ꝑpter discipuli negationẽ: ꝑpter Anne inter/
rogationem: ⁊ ꝑpter alape ꝑcussionem.

Primi articuli dolor tertius.

Ertius dolor quẽ xp̃s pro nobis pec/
catoribus supportauit dr̃ deductionis
qñ vt habet̃ Jo. 18. vinctus ductus ẽ
ad Annam primũ. i. primo. cuius cã subditur
Erat enĩ socer Caiphe: ⁊ q2 eundo ad domum
Caiphe hẽbant transire ante domũ istius An/
ne: ideo itrauerunt domũ eius ob ipsius reue/
rẽtiam. Beda vero dicit: q2 forte diuinitus fa
ctũ est: vt qui erant affines sanguine sociarent̃
in scelere. Tunc aũt fuit vehemens dolor xp̃i, p
pter tria. Primo ꝑpter negationẽ. Secundo
ꝑpter iterrogationem. Tertio ꝑpter ꝑcussio/
nez. Primo fuit vehemẽs dolor ille ꝑpter ne
gationem qñ a discipulo negatus fuit. Vt etiã
inq̃t Joãnes sequebatur iesum Simon petrus
⁊ alius discipulus. i. Joãnes ꝺz Aug. Disci/
pulus aũt ille erat notus pontifici: ⁊ introiuit
cum iesu in atriũ pontificis. Petrus autẽ sta
bat ante hostium foris: quẽ Joãnes introdu/
xit. Cui ancilla hostiaria dixit. Nũq̃d ⁊ tu ex di
scipulis es hominis istius. Dicit ille. Non sũ.
Erat aũt Simon Petrus stãs: ⁊ calefaciens
⁊ ibi secũdo ministris dixit. Non suz. Et ter
tio rñdit cognato illius: cuius abscidit auricu/
lam dicẽti. Nõne ego te vidi in horto cum illo
Sed dubitat̃ hic de hac negatiõe Petri. eo ꝙ
videt̃ diuersimode ab euãgelistis narrari. Nã
Mattheus dicit secũdã negationẽ factaz ad vo
cem ancille. Et Joãnes dicit ad vocem mini/
strorũ ad ignem stantiũ. Siliter Matthęꝰ di/
cit tertiam negationem factã ad vocem illorum
q astabãt: ⁊ Joãnes ad vocẽ cognati illius: cu
ius Petrus abscidit auriculam. Rñdet Ni/
co. de lira sequẽdo Aug. de consensu euangeli
staruz: ꝙ principalis intentio euangelistarum
erat exprimere tertiã Petri negationẽ: ⁊ in h̃
omnes conueniunt. De personis autem accu
santibus siue de negationis loco non erat pri/
cipalis intentio: ⁊ probabile est ꝙ multi ad ver
ba Petri circa eum ⁊ consimilia verba dice/
bant: improperando ei magistrum suum: ⁊ iõ
vnus euangelistarum exprimit vnam perso/
nam accusantem: ⁊ alius aliam. vnde scd̃m ve
ritatem historie prima negatio fuit facta ad ho/
stiarie vocem principaliter. Secunda ad vocez
illorum qui stabant ad ignem: fuerunt tamen
excitati ab alia ancilla: ⁊ tertia facta est multis
eum accusantibus: inter quos principalis erat
cognatus illius cuius Petrus absciderat au/
riculam. De hac autez negatione Petri Cri
sosto. in sermone ita ait. Iccirco autem diui/
ne prouidentie secretum permissit: vt primus
ipse laberet̃ Petrus: quo erga peccantes du/
riorem sententiam proprij casus intuitu tem/
peraret. Petrus enim orbis terrarum doctor
⁊ magister peccauit: ⁊ veniam impetrauit: vt
hec indulgentie norma ⁊ regula iudicantibus
preberetur. Iccirco non angelis arbitror com
missam sacerdotii potestatem: ne cum ipsi mi/
nime peccarent: in peccatoribus sine miseri
cordia iudicarent: homo passibilis supra homi
nes ordinatur: vt dum ipse in aliis suas reco/
lit passiones: mitem apud eos se prebeat ⁊ be/
nignum. hec ille. Secundum autem Nico. de
lira: quidam voluerunt tenere ꝙ Petrus non
negauit christum ex timore mortis: sed ex amo
re nolens ab eo separari. Sciebat enim ꝙ si
dixisset se esse discipulum christi statim fuisset
eiectus ⁊ separatus ab eo. Sed hoc patet esse
falsum propter verbum christi: qui predicens
Petro q̃ eum esset negaturus: ⁊ videns ꝙ
esset de se multum presumens subdidit. Spiri
tus quidem promptus est: caro autem infirma
Et ꝙ negatio sua ex timore ꝓuenerit testatur
Rabanus. qui ait. Palam coraz omnibus ne
gauit. q se manifestari expauit. Et de hoc Leo
papa sic dicit. Ob hoc autem hesitare permis/
sus est: vt in ecclesie principe remedium peni/
tentie reconderetur: ⁊ nemo auderet de sua vir
tute cõfidere. Et Hiero. sic refert. Scio quos
dam pio affectu erga aplm̃ Petrũ locũ hũc ita
interpretatos: vt dicerent Petrum hominem

negasse nō deū: ⁊ esse sensum. Nescio hoīem
quia scio deū: hoc q̄z friuolū sit prudēs lector in
telligit. Si enī iste nō negauit: ergo mētitus ē
dominus: qui dixerat. Ter me negabis. Et ite
rum Leo papa in quodā sermone sic loquitur.
Felices. o apostole sancte lachryme tue: q̄ ad di
luendā culpā negatōis virtutē sacri habuere ba
ptismatis. Affuit enim dextera dn̄i iesu xp̄i q̄
labentē te priusq̄z deijcereris exciperet: ⁊ firmi
tatē stādi in ipso cadente periculo recepisti. Ci
to itaqz ad soliditatē rediit petra tāq̄z recipiens
fortitudinē: vt qui tūc in christi expauerat pas/
sione: in suo post supplicio nō timeret. Et gre/
go. in. 3. mor. ita scribit. Ideo intus ⁊ charita
tis calore Petrus torpuerat: ⁊ ad amorē p̄sen
tis vite quasi ad persecutorū prunas infirmita
te estuāte recalebat. Ex q̄bus cōstat ꝙ Petrus
ex timore magistrū negauit: quē tamē ipse pie
respexit: penitētēqz misericorditer ad se recepit
Secūdo fuit vehemēs dolor christi ꝓpter in/
terrogationē. Interrogabat nāqz eū pontifex
Anna de discipulis suis: ⁊ de doctrina eiꝰ. Se
cundū Criso. interrogabat eū velut seditiosum
nouaꝝ rerum factorē redarguere volens. Sz
hic dubiū oritur: vtrū iste Anna ⁊ ceteri ꝑsecu
tores christi cognouerūt eū. Et ꝙ nō ꝓbari pos
set ex v̄bo apostoli. 1. Cor. 2. c. dicentis. Si co/
gnouissent nūq̄z dominū glorie crucifixissent.
Et de hoc etiā Act. 3. c. Petrꝰ loquēs iudeis
dixit. Scio ꝙ ꝑ ignorantiā fecistis: sicut ⁊ p̄n/
cipes nostri. Verūtamē Tho. 3. parte. q. 47. ⁊
Ric. in. 3. dicunt ꝙ iudei nō cognouerūt xp̄m
propter ignorātiā crassam ⁊ affectatā: quoniā
euidētia signa habebant aduentus eius: ⁊ vide
bant miracula q̄ fiebāt ꝑ ipsum: sed ꝓpter odiū
⁊ inuidiā noluerūt eū recipere. Ideo. Joh. 5.
christus dixit. Si non venissem ⁊ eis locutus
nō fuissem peccatū nō haberent. Tertio fuit
vehemens dolor christi propter percussionem
Narrat enim euāgelista ꝙ pharisco respondit.
Ego semꝑ docui in synagoga ⁊ in templo quo
omnes iudei cōuenīūt: ⁊ in occulto locutus sū
nihil. Quid me interrogas. Interroga eos q
me audierunt quid locutus sum ipsis Ecce hi
sciunt que dixerim ego. Hoc autē cū dixisset
vnus assistens ministroꝝ dedit alapā iesu di
cens. Sic respondes pontifici. O admiranda
patientia mansuetissimi iesu: percussus in faciē
ictu graui: manu furibunda: adeo vt secundū
quosdā dentes oris eius remouerent: ⁊ os san
guinem expueret: nihil tamē cōtumeliose locu
tus est illi: sed sic magis innocētiam suam de/
fendit dicens. Si male locutus sū testimoniū
perhibe de malo: si autem bene cur me cedis.
Vbi Augusti. ait. Quid ista responsione ve/
rius: mā suetius: iustius. Sed hic dubitatur an
christus sic respondēdo bene fecerit: cū ipse di/
xerit Math. 5. Si quis te ꝑcusserit in maxillā
dexterā prebe ei ⁊ alterā. Ipse autem hoc nō fe
cit: sed magis percutientē se correxit. Ad quod
respondet Augu. ꝙ illud preceptum nō datur
absolute: sed magis secūdū preparationē animi
quia homo debet habere animū preparatū ad
hoc faciendū vbi videret hoc expedire ad hono
rem dei ⁊ vtilitatem ecclesie: alias autē nō: im/
mo aliquando expedit iniuriātibus responde/
re ad ipsorum ⁊ alioꝝ instructionē: sicut fecit
hic christus: qui licet ita responderit: tamen nō
solū alterā maxillam iteꝝ percussuro: sed totū
corpus figendū parauit in crucis ligno.
Quod christus vehemēter doluit in contra
dictione propter falsam testificationē: propter
publicam criminationē: ⁊ propter sibi factam
derisionem.

Primi articuli dolor quartus.

q Uartus dolor quem christus sustinuit
in passione pro nobis dicit̄ cōtradictio
nis: quādo a domo Anne ligatus mis
sus est ad domū Caiphe pontificis: in qua ve/
hementer doluit ꝓpter tria. Primo ꝓpter fal/
sam testificationē. Secundo ꝓpter publicam
criminationē. Tertio propter derisionem.
Primo fuit vehemens dolor christi ꝓpter
falsam testificationē. Vt enim dicit Matheus
Principes sacerdotū: ⁊ omne conciliū quere
bant falsum testimoniū cōtra iesum: vt eū mor/
ti traderent: ⁊ nō inuenerūt: cū multi falsi testes
accessissent. Refert enim Nicodemꝰ in euāge/
lio suo ꝙ cū multi surrexissent aliquis eorū di/
cebat. ego vidi christū miracula facientē. Alter
asserebat. Et ego vidi eū: ⁊ audiui verba veri
tatis predicātem: ⁊ similia. Pleriqz locuti sunt
spiritu sancto mouente linguā eorū cōtra vo/
luntatem suā. Nouissime autē venerūt ⁊ duo
falsi testes: ⁊ dixerūt. Hic dixit possū destrue
re templū dei: ⁊ post triduum reedificare illud.
Sed hic oritur questio quomodo isti dicuntur
falsi testes: quādo Joh. 2. christꝰ dixerat. Sol/
uite templū hoc ⁊ in tribꝰ diebus excitabo illud
Ad quod respondet Hierony. super Math.
quē sequitur Nicolaus de lira ꝙ illa verba que
dixit christus intelliguntur de templo corpo/
ris sui

ris sui: vt ibidē dicit. Et hoc sonant vba ibi/
dez posita que christus dixit nō ꝑcipiendo sed
predicendo eis qd essent facturi. Unde sensus
ē. soluite .i. soluetis templū hoc .s. corpus meū
per mortē: ⁊ in tribus diebus excitabo illud ꝑ
resurrectionē: ⁊ nō destruā dixit vel possuz de
struere. Inquit ergo Hieronymus. Falsus
testis est qui nō eodē sensu dicta intelligit quo
dicunt. Possent etiā dici ꝑdicti falsi testes ex
falsa intentione: qꝛ intendebant procurare mor
tem innocentis. Secundo fuit vehemens do/
lor christi ꝓpter publicā criminationē. Nā cū
taceret ⁊ nihil responderet ad ea que sibi obij/
ciebant: quasi responsione indigna: princeps
sacerdotū qui ex impatientia de tribunali surre
xerat ait illi. Adiuro te ꝑ deū viuū: vt dicas no
bis si tu es christus filius dei. Dicit ei iesus.
Tu dixisti. Ad qd rūdet ꝓpter reuerentiā di/
uini nominis inuocati. Et subdidit. Verūta/
men dico vobis: āmodo videbitis filiū homi/
nis sedentē a dextris dei ⁊ venientē in nubib9
celi. Tūc ꝑnceps sacerdotū scidit vestimēta sua
dicens. Blasphemauit: qd adhuc egemus te/
stibus. Audistis blasphemiā. Quid vobis vi
det. Ubi Hieronym9 ait. Pontificē quez de
solio sacerdotali furor excusserat eadem rabies
ad scindēdas vestes ꝓuocat. Et Criso. i omel.
inquit. Hoc fecit vt accusationez redderet gra
uiorez: ⁊ quod verbis dicebat: factis extolleret
Qui aūt erāt cum pontifice fremētes dixerunt
Reus est mortis. Ubi Origenes ait. Quā/
tum putas fuit erroris ipsam principalē oium
vitā ream mortis pronūciare: ⁊ ꝑ tantoꝝ resur
gētiū testimonia nō respicere fontē vite: de quo
in omnes viuētes vita fluebat. hec ille. Quā/
uis vero falso illi violēta morte dignū acclamas
sent xp̄m: tamē dubium hic incidit: vtrū i ipso
necessitas fuit ad moriēdū morte naturali. Et
respondet Ric. i. 3. di. 16. ꝙ in ipso fuit necessi
tas moriendi qͣ̄tum ad humanā naturaz: q̄ ne
cessitas nō fuit contracta nec propter peccatuz
debita: sed fuit volūtarie assumpta. Volūtarie
enim filius dei talem assumpsit naturam huma
nam: ꝙ nisi eam miraculose cōseruaret: neces/
rarium ca[?]ꝙ corpus eius resolubile ⁊ mortale
senio defecisset: qͣ̄uis valde diu durasset pro/
pter excellētissimaz cōplexionē. Fuit ergo i eo
necessitas moriēdi ratione nature assumpte re
licte suo regimini naturali: nō tamē fuit necessa
rium illum mori morte qua mortuus est: nisi ꝑ
comparationē ad diuinā ꝑordinationem. Sed

adhuc nōnulli dubitant vtrum necessitas mo/
riendi in christo subiecta fuerit eius volūtati hu
mane. Et quidem tenēt ꝙ sic. Primo quia se
cundū Ansel. in. li. cur deus homo. Sapiētie
⁊ iusticie dei repugnat cogere mortez pati sine
culpa illum quem iustum ad eternam fecit beati
tudinem: sed homo christus nūqͣ̄ habuit culpā
⁊ fuit factus iustus ad eternam beatitudinem:
ergo repugnasset sapientie ⁊ iusticie dei ꝙ xp̄s
mortē sustinuisset si noluisset. Alij vero cōtra
riuz asserunt: quoniā mori ex cōditione nature
⁊ posse mori nūqͣ̄ aliq̄ creata virtute repugna
re videret: sȝ i xp̄o fuit necessitas moriēdi ex cō
ditōe nature: ergo cuz volūtas hūana sit creata
nō potuit illa voluntate fieri imortalis. Rūdet
Ric. ad istam questionem: ꝙ vt tactū ē aliqui
dicunt ꝙ necessitas moriendi in xp̄o subiecta
fuit voluntati humane. Dicūt eni ꝙ ꝑ cōparatio
nem ad necessitatē moriēdi xp̄s inquātū homo
tenuit mediū inter statū innocētie ⁊ nature lap
se. In primo eni statu nec natura nec volun/
tas suberat necessitati moriēdi: sed in nobis tā
natura qͣ̄ voluntas subsunt necessitati morien
di: nō sic intelligendo ꝙ necessariū sit volunta
tem mori: sed qꝛ corpus a morte preseruari nō
pōt. In natura āt humana xp̄i natura suberat
necessitati moriēdi: sed volūtas preerat: ita ꝙ n̄
potuisset mori nisi voluisset. Cui opinioni vi
det cōcordari Dama. li. 3. c. 19. dicens, ꝙ nō ꝑ
cedebant in dn̄o voluntatem naturalia. Nihil
enim coactum in ipso considerat: sed omnia vo
luntaria. Alii autem dicunt cōtriuz: qꝛ ille solus
potest mutare cursum ⁊ legē nature: q naturā
instituit ⁊ ordinauit: cū ergo in natura huma/
na xp̄i fuit necessitas moriēdi ex cōditione na
ture: ergo per aliquam voluntatē creatā tanqͣ̄
per cām efficiētē nō potuisset preseruari a mor
te: si tamē ex deliberatione mori noluisset: di/
uina volūtas eum a morte preseruasset. Huic
opinioni scd̄e magis qͣ̄ prime Ric. iherere vi
detur: licet vtraqȝ sit substētabilis. Nihilomi/
nus propter dicta alia suborit questio. vtrum
xp̄s per volūtatem sepauerit miraculose aiam
suam a suo corpore: an vero fuerit sepata vi af
flictionū ei illatarum. Et rūdet Ric. ꝙ christ9
mortuus fuit ꝑ violētiam afflictionuz ei illata
rum: cōcurrēte vehemētia doloris compassiōis
q̄ mortē accelarauit. Unde ⁊ Petrus Actuū
2. dixit iudeis de christo: hūc per manus iniq
rum affligētes iteremistis. Et. c. 3. Auctorem
vero vite iterfecistis. Et si argueret ex dcō Au

gu.i.4.de trini.c.3.vbi ait. Longa morte cru
ciabanť ligno suspẽsi. Unde latronibus vt iã
morerenť: ⁊ de ligno iam ante sabbatum depo
nerẽtur crura cõfracta sunt: christus autem qꝛ
mortuus inuẽtus est miraculo fuit: ergo si fuit
mortuus miraculo nõ per violentiam mortuꝰ
est afflictionũ illatarum. Rñdet Ricar. ꝙ ibi
Aug. accipit miraculum pro mirabili: qꝛ mira
batur Pilatus ⁊ sui qũo: ita cito eẽt mortuus
eo ꝙ cãm accelerationis mortis eius non cõsi
derabant. Cuius accelerationis cã fuit vehemẽ
tia doloris cõpassionis: ⁊ tenerrima cõplexio
quã habebat: ⁊ preterea per totam noctẽ fuerat
afflictus: ⁊ i crucifigẽdo eũ crucifigẽtes grauiꝰ
extenderunt mẽbra eius q̃ȝ illoꝝ q crucifixi fue
runt cũ eo: qꝛ plus eũ odiebãt. Fuit tñ aliquo
modo mors illa miraculosa: qꝛ nisi dispensati/
ue diuina potẽtia ꝓhibuisset beatitudinez ani/
me xp̃i in suũ corpus redundare: corpꝰ xp̃i nul
la interueniente morte glorificatũ fuisset. Q̃d
si fuisset factũ nulla virtute creata potuisset illa
aĩa a corpore suo separari. hec Ric. Ex qbus
omnibꝰ colligimus dñm nostrũ iesuz xp̃m pro
charitate sua voluisse vnire anime sue corpus
passibile ⁊ mortale: vt sic ꝓ nobis peccatoribꝰ
patiendo ⁊ moriendo ꝓ nostris debitis satisfa
ceret. Iudei aũt crimĩabanť eũ fore reũ mortis
tanquã malefactorẽ seductorẽ ⁊ blasphemum.
Tertio fuit vehemens dolor xp̃i ꝓpter derisio
nez: qñ. s. vsq; mane dimissus est in manꝰ ꝑuo
ruz vilissimoꝝ q expuerũt in faciẽ eius: ⁊ cola/
phis eũ ceciderũt. Alij aũt palmas in faciẽ eiꝰ
dederũt. d. Prophetiza nobis xp̃e qs ẽ q te ꝑ
cussit. Et vt inquit Marcus velauerũt faciem
eius: ⁊ hoc fecerũt ꝑm aliquos: ne videntes di/
gnissimã faciẽ illã pietate vincerentur. O iesu
benedicte q̃ȝ dura nox hec est: in qua a princi/
pio vsq; ad finẽ quietẽ nescis: sed nũc vno mo
do nũc alio corpore ⁊ animo fatigaris. O amã
tissime iuuenis q̃ȝtũ me peccatorẽ dilexisti: quẽ
cũ tot laboribus passionibꝰ ⁊ cruciatibus redi/
mere voluisti. O mens humana cur tam dura
es vt domino tuo cõpati negligas: q pro com
passione tua sputis deturpať: alapis cediť: ⁊ ab
indignissimis ꝑsonis viliter ꝑtractatur. Heu
me quid erat inspicere illos seuientes in eum:
alios trahentes capillos eius: nõnullos suda/
rium leuantes spuere in os eius: quosdã ipor/
tunis vocibus clamare in aures eius: hos pu
gnis ꝑcutere pectus eius: illos extensa manu
verberare collũ eiꝰ. O iesu mi q̃ȝtũ nos dilexi/
sti. Sed nos miseri te nõ diligimus. Vince o
humanũ cor vince torporẽ tuum genꝰ humanũ
⁊ omnẽ affectũ tuũ porrige iesu xp̃o. Ecce ꝙ iã
appropinquat dies: ⁊ mors de proximo ꝓ amo
re tuo sibi paratur. Sed vbi es o Maria mať.
Ubi habitas. An ignoras que circa dilectissi/
mum filiũ tuũ geruntur. Dicunt nãq; qdã ꝙ
Joãnes euangelista dimisso iesu i domo Cai
phe cucurrit versus bethaniã ad domũ Mag
dalene vbi virgo remanserat quãdo christus cũ
discipulis suis venit hierusalem ad cenam fa/
ciendam: ⁊ ibi clamans ad hostium: a virgine
orante tremente ⁊ attonita auditus est. Aduo/
cauit mox Magdalenam. d. Surge filia et vi/
deamus quid nobis de filio meo significatur.
Aperta fuere hostia domus: ⁊ intrauit Joan/
nes eiulans flens ⁊ lachrymans dicẽsq;: heu
me veneranda mater quã durus tibi nũciꝰ ad/
uenio: ⁊ cum pre singultibus vix loqui valeret
interrogabatur a virgine cõlachrymãte. Ubi
est filius meus. vbi ẽ iesus meus. Quid actuz
est de filio. Uiuit adhuc an iudei interfecerũt.
Heu me dolentẽ nimiũ. Et Joãnes respon/
dere poterat atq; dicere: nondũ mortuus ẽ: sȝ
puto hodie morti erit tradendus. Cõprehende
runt eniz illũ in nocte ministri iudeoꝝ ⁊ d̃tinẽt
eũ vinctũ in domo Caiphe: asseruntq; neq̃ȝ illi
ꝑhei ⁊ scribe debere morti adiudicari. O q̃ȝ
gelidũ tũc factũ est cor illud virgineũ: quãto ue
dolore repleta fuit anima eius. Que statim exi
uit domũ cũ Joãne ⁊ Magdalena: alijsq; co/
mitantibus Hierusalẽ festina petens. Cũ aũt
intrauit ciuitatez transeuntes quosdã iterroga
bat. d. illud Canticoꝝ. 3. Nũ quez diligit ani/
ma mea vidistis filiũ meũ vnicũ. Et illi interro
gabant: qualis est dilectus tuus. Et illa. Dile/
ctus meus candidus ⁊ rubicũdus: filius meꝰ
pulcher ⁊ decorus: sanctus: morigeratus: vir
tutibus redimitus: gratia plenus: etatis. 33. an
norũ: ⁊ mihi charissimus. O fili mi iesu vbi te
inueniã. Circuibo ciuitatẽ ꝑ vicos ⁊ plateas vt
te querã: vt te inueniã: vt te videã: vt cõplectar
vt alloquar priusq̃ȝ moriaris. Perrexit tandez
vsq; ad domũ pontificis vbi multitudinẽ con/
gregatã inuenit: qm̃ ad Pilatũ iesus xp̃s mit
tendus erat. Temptabat ad filiũ ꝓperare: ⁊ nõ
ꝑmittebať. Clamabat altisona voce. Fili mi ie
su. Jesu fili mi. Audiebat tũc forte filiꝰ lamẽtã
tem matrez ⁊ adaugebať angustia mẽtis eius.
Nam quãto inter eos amor erat vehementior
tanto vtriusq; dolor compassionis intensior.
Cõpatiebať

Cōpatiebaꝛ vtiqꝫ mater filio: cōpatiebaꝛ filius
cōpassiue matri. Sed vt deuotius hāc ptē exol
uamus. q̄rendū est vtrū virgo gloriosa magis
dilexerit filiū suū q̄ꝫ aliq̄ alia mr̄ filios suos. Ad
quod ego respondeo ꝙ sic. ⁊ ꝓbo hoc multipli
ci rōne. Primo rōne claritatis. Clare eni vir
go cognoscebat ⁊ certissima erat ꝙ a filio sūme
diligebaꝛ: ⁊ cū firmiter crederet ipm esse deuꝫ
in suo vtero incarnatū: sciebat illū eā diligere p̄
ceteris creaturis ⁊ humanis ⁊ angelicis: quaꝛ
cor eius iflāmabaꝛ vt illum diligeret: a quo scie
bat magnope se fore dilectam. Secūdo hoc ꝓ
bo rōne sanctitatis. Diligebat vgo filiū suū co/
piosissime: quē plenū sanctitate gr̄a oiqꝫ virtu
te diligēdū censebat. Tertio hoc ꝓbo rōne tota
litatis. Fuit enī beata vgo ita mater xp̄i vt ab
ea sola spū scō coopante corpulētā substātiam
accipet. Quare amor q debet esse patris ⁊ ma/
tris ad filium erat in virgine sola ad xp̄m ab ea
genitum. Quarto hoc probo rōne diuturnita
tis. Amor enim quanto diuturnior tanto ve/
hementior. Cum ergo filium suum virgo di/
lexit per annos. 33. absqꝫ vlla perturbatione:
consequens est ꝙ eum diligebat in etate floren
ti iam constitutum vltra q̄ꝫ dici possit. Quinto
hoc probo ratione familiaritatis. Nunq̄ꝫ eniꝫ
inuentus est aliquis filius qui ita blande: ita re
uerenter ita dulciter ita familiariter conuersa/
retur cum parentibus suis: sicut xp̄us faciebat
cum virgine matre. Non enim dubitare quis
piam posset ꝙ per tot annos quibus xp̄s cum
matre conuixit non fuerit liquefactum cor eius
in amorem illius a quo totiens vocari matrem
se sensit: quem ⁊ ipsa filium sepe nominabat.
Quare firmiter teneo ꝙ virginis amor ad chri
stum vincebat omnem amorem quorumcunqꝫ
parentum: qui tenerrime filios suos diligunt
aut dilexerunt.

Q̄ꝺ xp̄s in presentatione vehementer do/
luit propter accusationem propter flagellatio/
nem ⁊ propter coronationem.

Secundi articuli primus dolor.

Secundi articuli primus dolor ih̄u xp̄i
dicitur presentationis. Cum eniꝫ Pi
lato fuit presentatus doluit vehemen/
ter: ⁊ precipue propter tria. Primo propter ac
cusationem. Secundo propter flagellationem.
Tertio propter coronationem. Primo dolu
it vehementer propter accusatōem. Ad quod
intelligendum cōmemorandum est qꝺ euange
liste tradunt. vꝫ ꝙ mane adductus fuit iesus a
domo Caiphe ad domum Pilati presidis in
pretorium. Erat autem pretetoriū locus vbi au
diebantur ⁊ examinabātur rei: ⁊ ipsi non in/
troierunt iudei in pretorium: vt nō cōtamina/
rentur ex ingressu domus hominis gentilis:
sed manducarent pasca .i. azimos panes: qui
a iudeis per dies. 8. comedebantur. O impia
cecitas: altenigene iudicis pretoris contamina/
ri timebant ⁊ fratris innocentis sanguineꝫ nō
timebant. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras
dicens. Quam accusationem affertis aduer/
sus hominem istū. Responderunt. Si nō esset
hic malefactor: non tibi tradidissemus eum.
Vbi Augustinus. Interrogentur atqꝫ respō
deant ab immundis spiritibus liberati: ceci vi/
dentes: mortui resurgentes: vtrum sit malefa/
ctor. Addiderunt etiā quod Lucas dicit. Hūc
inuenimus subuertentem gentē nostrā ⁊ pro/
hibentem tributa dari Cesarij: ⁊ dicentē se chri
stum regem esse. Dixit eis Pilatus. Accipi/
te eum vos: ⁊ secundū legem vestram iudicate
eum: quasi dicat: si sufficit vestra examinatio.
sufficiat ⁊ vestra sententia. Nā vt dicit Nico.
de lira. Romani aliqua minora iudicanda per
miserant iudeis retinentes sibi penam mortis
⁊ causam sanguinis. Ideo per hanc responsio/
nem inhibebat ne christo mors inferretur. Et
ideo illi intendentes eum morti adiudicari re/
spondebant. Nobis non licet interficere quē/
q̄ꝫ. Introiuit ergo iterum in pretorium Pi/
latus: ⁊ interrogauit iesum. Tu es rex iudeo/
rum. Vbi queritur: quare Pilatus sic euꝫ in
terrogabat. Et respondet Nico. de lira. q cuꝫ
iudei accusassent euꝫ de tribus videlicet: quia
subuerterat gentem: ⁊ prohibuerat tributa da/
ri Cesari: ⁊ dixerat se esse regem. De duobus
primis Pilatus non curauit inquirere. Non
de primo: quia ipse gentilis erat: ⁊ nō iudeus:
non etiam de secundo: quia sciebat illud eē fal/
sum: sed tātum de teritorio: eo ꝙ romani no/
men regiuꝫ a iudeis abstulerant. Respondet
iesus. A temetipso hoc dicis: an alij tibi dixe
runt de me: quasi dicat. Concepisti hanc opi
nionem de me per temetipsum: vbi Crisosto
mus ait. Non ignorans interrogat: sed ab ip
so accusari iudeos volens. vnde sequitur euā
gelista. Respondit Pilatꝰ. Nūq̄d ego iudeꝰ
suꝫ. Gens tua ⁊ pōtifices tui tradiderūt te mi
hi. Quid fecisti. Respōdit iesus. Regnū meū
nō est de hoc mundo. Quasi dicat: non quero

temporalē dominationem. Dixit ei Pilatus. Ergo rex es tu. Respondit iesus. Tu dixisti qz rex sum ego. Ego in hoc natus sum: ꝛ ad h̄ veni in mundo: vt testimoniū p̄hibeam v̄itati. Omnis qui est ex veritate audit vocē meam. Dicit ei Pilatus. Quid est veritas. Et nō ex pectato responso exiuit ad iudeos. d. Ego nullam in eo inuenio causam: ꝛ vt liberaret euz de furore ipsoꝝ proposuit ſm cōsuetudinē quam habebant. s. i solemnitate pasce vt vnū reū morte peterent liberandū: an vellent christū esse illū vel Barrabā: qui in carcerib⁹ ꝓpter maleficia sua detinebaꝉ: ꝛ populo erat odiosus. Clamauerunt autē omnes Non hūc: sed Barrabaz O quali gladio feriebatur tūc coꝛ v̄ginis matris quādo audiebat horribiles illos clamores iudeoꝝ petentiū potius liberationē Barrabe latronis q̄z filij sui innocentissimi. Dixit Pilatus iudeis. Quid igiꝉ faciam de iesu: q dicitur christus. Dicunt omnes crucifigaꝉ. Et ille qd inquit mali fecit. Responderunt. Cōmouit populum p̄ vniuersam iudeā: incipiens a galilea vsqz huc. Quare Pilatus misit iesum ad Herodē galilee tretarchā: qui illis diebus hierosolymis erat. Et cū iesus benedictus nullū v̄bū corā eo dixisset spreuit illū Herodes cū exercitu suo: ꝛ illusit indutū veste alba: ꝛ remisit ad Pilatū Pilatus aūt cōuocatis principib⁹ sacerdotū dixit eis volens eripere xp̄m de manibus coꝝ. Ego nullā causam inuenio in homine isto ex his in quibus eū accusatis. Sed neqz Herodes. Nā remisit eū ad nos: ꝛ ecce nihil dignū morte actū est ei. At illi clamabāt. Nos legē habemus ꝛ secundū legē debet mori. Dixit eis Pilatus. Corripiā eū ꝛ dimittā. O pilate si innocens est: cur corripies. Si reus: cur dimittes. O q̄z laboriosa fuit mors iesu christi tam diu malignis cōsilijs: criminationib⁹: accusationibus ꝛ clamorib⁹ exquisita. Secūdo doluit christus vehemēter ꝓpter flagellationez quādo vt refert Marcus. Pilat⁹ tradidit ih̄m militibus flagellandum. Vt. n. doc. dicunt: ligauerunt illi iesum denudatū ad columnā quādam ꝛ flagellauerūt eū a planta pedis vsqz ad verticē. Et vt ait Greg. naçançenus: caro xp̄i flagellata post liuores sanguinē ex omni parte scaturiebat: quo etiā terra sub pedibus iesu ꝛ columna ipsa atqz flagella madefiebāt. Et vt arbitror post crudelē illā flagellationē cū soluisset eū pre debilitate nimia ꝛ doloris imensitate in terrā cecidit sanguine suo irrigatā dn̄s nr̄ ih̄s.

Sed hic theologi querunt: vtrū in xp̄o fuit v̄a doloris passio. Et quidā licet nō dicere voluerint: q̄ nō arguentes dicūt primo ex dicto Hilarij. d. in. x. li. de trinitate. Virt⁹ corp̄is sine sensu pene vim pene in se desceuientis excepit: ver⁹ autē doloꝛ nō ē sine sensu pene: ergo ꝛc.

Secūdo adducunt dictū Dionysij: q ad Joānem euāgelistā ita scribit. Absit vt ita insaniaz vt credā sanctos aliquid pati secundū corporis passiones: sed solū credo nos iudicare ipsos sentire. Si ergo sancti nō sentiunt passiones nisi secundū iudiciū ꝛ nō secundū experientiā: ergo patiendo nō habēt dolorē veꝝ: ꝛ p̄ cōseq̄ns multo minus nec sanctus sanctoꝝ xp̄s. Tertio conanꝉ ꝓbare opinionē suā exemplo Moysi q ieiunauit. 40. diebus. ꝛ. 40. noctibus sine aliqua corporis lesione ꝓpter cōtinuā cōtēplationē. Si ergo p̄fectio cōtemplatōis aufert passionē ꝛ sensum famis: pari ratione videꝉ q̄ aufert sensum doloris in carne passibili. Sed in christo fuit cōtinua cōtemplatio ꝛ perfectissima ergo videꝉ q̄ nulla fuit in eo doloris exp̄ientia Sed contra hanc opinionē est omnis scriptura sacra. Vnde in p̄s. in p̄sona christi dicitur. Afflictus sum ꝛ humiliatus sum nimis. Et iterum. Ego sum pauper ꝛ dolēs. Et iteꝝ. Sup̄ dolorē vulnerū meoꝝ addiderūt. Propterea dicūt Theo. dist. 16. tertij libri. q̄ vera doloris passio fuit in christo quoniā in eo fuit caro passibilis ꝛ p̄sorabilis. Fuit etiā x̄pus sentiēdi secūdum quā anima cōpatiꝉ corpori leso. Et quoniam hec duo veꝝ dolorem faciūt. s. vera lesio ꝛ verus lesionis sensus: ꝛ hec duo vere fuerūt in christo indubitāter tenendū est q̄ in ipso v̄a fuit doloris passio. Ad dictū autē Hilarij r̄ndetur q̄ ſm quosdam dictum illud retractauit. Vel pōt dici q̄ Hilarius in v̄bo p̄dicto non excludit sensum doloris a christo ſm humanaz naturā: sed ſm diuinā. Vnde illa verba referēda sunt ad p̄sonam christi. Vel vt magister senten. exponit dicere possumus q̄ Hilarius nō vult ostēdere christū nō habuisse veꝝ dolorez: sed nō habuisse causam doloris: qm̄ passus est propter delicta nostra. Ad secūdū vero. s. verbum Dionysij dicit Boñ. q̄ Dionysius nō vult dicere nec sensit q̄ beatus Joānes ꝛ alij sancti nō experiantur dolorem in tormētis: sz vult cōmendare cōstantiā mentis que nō magis cōmouebatur ex experientia sensus q̄z cōmoueretur ex sola cōsideratione: ꝛ iudicio rationis. Ad tertium vero quod obijciebaꝉ de

Moyse

Moyse dicendum ꝙ etsi dulcedo contempla-
tionis quodãmodo ipsum reficeret: ⁊ a sensib⁹
exterioribus abstraheret adeo vt naturales vir
tutes quodãmodo consopiret: vt non ita consu
merentur: ⁊ cibum requirerent: tamen ꝙ tan
to tempore ieiunauit sine sui lesione: hoc fuit
per speciale beneficium ⁊ diuinum miraculum
⁊ ideo non habet locum in proposito: quia xp̄s
in passione sua non exercuit miracula potentie
sed potius vsus est armis patientie. 3º doluit
vehemẽter christus propter coronationẽ: quã
do milites duxerunt eum in atrium pretorij: ⁊
induerunt eum purpura: ⁊ imposuerunt capiti
eius coronam spineam: ⁊ circunderunt eum: ⁊
veniebant ad eum illudentes: ⁊. d. Aue rex iu
deorum: ⁊ expuebant in eum ⁊ dabant ei ala-
pas: ⁊ percutiebant caput eius. Et caput illud
angelicis spiritibus tremenduz: vt Bern. ait
spinarum densitate pungebatur. Naz corona
illa de iuncis marinis ad modum spinarũ acu
tis erat confecta. vt dicit Nico. de lira. At Pi
latus fecit iesum sic coronatum ⁊ purpura vesti
tum velut contemptibilem ⁊ abiectum exire:
Dixitqȝ iudeis. Ecce homo: quasi dicat: puni
tus est. iõ dȝ vobis sufficere. At illi magis cla-
mabant. Crucifige crucifige eum. Et p⁹ mul
ta addiderunt. Si hunc dimittis non es ami-
cus cesaris. Omnis enim qui se regem facit
contradicit cesari. Et cum talia agitarentur: mi
sit ad Pilatũ vxor ei⁹. d. Nihil tibi ⁊ iusto illi
Quasi dicat: nullo modo eum condemnes: sȝ
magis dimitte. Multa enim sum hodie pas-
sa per visũ propter eum: quia vt dicit Raban⁹
diabolus apparuerat ei mouens eam terrori-
bus ad liberationem xp̄i volens sic impedire
hominum salutem. Sed dubitatur vtruȝ visio
predicta facta fuerit in somno vel vigilia. Et re
spondet Nico. de lira ꝙ hoc non habet̃ exp̄sse:
credit̃ tamen magis ꝙ fuerit in somno.

Qð xp̄s in sententiatione vehementer do
luit propter onerationem: propter associatõeȝ
⁊ propter lamentationem.

Secundi articuli dolor secundus.

[S]Ecundus dolor secundi articuli dicit̃
sententiationis. Videns nanqȝ Pila
tus non posse iudeorum furorem se-
dare nec mitigare: quinimmo audiebat eos ma
gno cum tumultu clamantes. Si hunc dimit-
tis non es amicus Cesaris: accepta aqua lauit
manus coram populo. d. Innocens ego sum
a sanguine iusti huius. Vos videritis. Vbi re
migius ait. Mos erat apud antiquõs vt cum
vellet quis ostendere se immunem esse ab ali-
quo crimine accepta aqua lauare manus suas
coram populo consueuerat. Et respondẽs vni
uersus populus dixit. Sanguis eius sup̱ nos
⁊ super filios nostros. Quare Pilatus huma
no timore victus pro tribunali sedens secundũ
ordinem curie sue sententiam iniustam contra
iesum protulit vt crucifigeretur. Tunc aman-
tissimus noster iesus cruciatus est propter tria.
Primo propter onerationem. Secundo pro-
pter associatiõem. Tertio propter lamentatio
nem. Primo cruciatus est propter oneratio
nem: quando. s. crux onerosa ⁊ dura humeris
suis fuit imposita. Tunc enim cum de domo
Pilati versus montem caluarie duceretur an
teqȝ deuenisset ad locum: vt dicitur in quadam
historia: afflicta ⁊ mesta mater eius obuiam illi
processit: volens illum tangere ⁊ ãplecti. Quã
vt filius aspexit merore confectam cecidit fati-
gatus sub cruce. Ipsa etiam mater dulcissima
quasi mortua in terram ruit. Ob qð in loco il-
lo in huius facti memoriam capella a fidelib⁹
cõstructa fuit: que sancta Maria de spasmo nũ
cupatur. Tandem iudei angariauere hominẽ
Cyrineum nomine Symonem vt tolleret cru
cem iesu. Quoniã vt aiunt quidam cum sepius
tẽptasset iesus illaȝ portare pre debilitate ferre
amplius non valebat. Curre o anima mea cur
re velociter ⁊ humeros tuos subijce illi cruci:
in qua iesus dei filius operabitur salutem tuã:
imo omnium saluandorum. Sed hic doc. que
runt: quare xp̄s benedictus pati voluit morteȝ
crucis. Et respondet Tho. 3. parte ꝙ hoc fecit
propter septeȝ rationes. Prima ratio est p̱
pter exemplum virtutis. Dicit enim Augu. in
li. 83. q. Sapientia dei hominem ad exempluȝ
quo recte viueremus suscepit. Pertinet auteȝ
ad vitam rectam ea que non sunt metuenda nõ
metuere. Sunt tamen homines qui quamuis
mortem ipsaȝ non timeant: genus tamen mor
tis horrescunt. Vt ergo nullum genus mortis
recte viuenti homini metuendum esset illi⁹ ho
minis cruce ostendẽdũ fuit. Nihil enim erat ĩ
ter omnia genera mortis illo genere execrabili
us: ⁊ formidabilius. Secunda ratio est: quia
hoc genus mortis maxime conueniens erat sa
tisfactioni: pro peccato primi parentis. Vnde
Aug. dicit in quodam sermone de passione.
Cõtempsit Adam preceptum accipiens ex ar
bore: sed quicquid Adam perdidit xp̄s ĩ cruce

inuenit. Et Ambro. de xp̄o ita ait. De penitus
protoplasti fraude facta condolens qn̄ pomi no
xialis morte morsu corruit: ipse lignum tūc no
tauit damna ligni vt solueret. Hoc opus no/
stre salutis ordo depoposcerat multiformis pro
ditoris ars vt artem falleret: ꝛ medelam ferret i
de hostis vnde leserat. Et iterum ecclesia dicit.
O innipotens eterne deus qui salutem huma/
ni generis in ligno crucis constituisti: vt vnde
mors oriebatur inde vita resurgeret: ꝛ qui in li
gno vincebat in ligno quoqꝫ vinceretur. 3ª
rō est quia vt dicit Criso. in sermone de passio
ne. In excelso ligno: ꝛ non sub tecto passus ē:
vt etiam ipsius aeris natura mundaretur. Sꝫ
ꝛ ipsa terra simile beneficium sentiebat decur/
rentis de latere sanguinis sti latione mundata
Et idem Criso. super Joānem inquit. Audi/
ens suspensionem intelligas in altum: vt san/
ctificaret aerem: qui sanctificauerat terram am/
bulando in ea. Quarta rō est: quia per hoc ꝙ
christus in cruce moritur ascensum nobis pa/
rat in celum: vt Criso. dicit. Quinta rō est:
quia hoc competit vniuersali saluationi totius
mundi. Nam figura crucis vt ait Greg. nazā
zenus a medio contracta i quatuor extrema par
tita: significat virtutem ꝛ prouidentiam eius q
in ea pependit vbiqꝫ diffusam. Criso. etiam di
cit ꝙ in cruce expansis manibus moritur vt al
tera manu veterem populum: altera eos qui ex
gentibus sunt trahat. Sexta ratio est: quia ꝑ
hoc genus mortis diuerse virtutes designāt.
Vnde Aug. dicit in li. de gratia veteris ꝛ no
ui testamenti. Non frustra tale genus mortis
elegit: vt latitudinis ꝛ altitudinis ꝛ longitudi/
nis ꝛ profunditatis: de quibus apl's loquitur:
magister existeret. Naꝫ latitudo est in eo ligno
qd̄ transuersum desuper figitur: hoc ad bona
opera pertinet: quia ibi extendunt manus. Lō
gitudo est in eo ligno qd̄ vsqꝫ ad terram trahit
quo crux stat sistitur ꝛ perseuerat quod longa/
nimitati tribuitur. Altitudo est i ea ligni parte:
que ab illa que transuersa figitur versus sursuꝫ
relinquitur: hoc est ad caput crucifixi: quia be/
ne sperantium superna expectatio est. Jam ve
ro illud ex ligno qd̄ fixum occultatur. vnde to/
tum illud exurgit significat profunditatem gra
tuite gratie. Et sicut etiam Aug. dicit sup Jo.
Lignum in quo fixa erant membra patientis
ad cathedram fuit magistri docentis. Septia
ratio est: quia hoc genus mortis plurimis figu
ris respondet. vt enim Augu. dicit in sermone
de passione. In diluuio aquarum hūmanū ge/
nus archa lignea liberauit. De egypto dei po
pulo recedente Moyses mare virga diuisit: ꝛ
Pharaonem prostrauit: ac populum dei rede
mit. Idem Moyses lignum in aqua misit ꝛ a
maritudinem eius in dulcedinem commuta/
uit. Ex lignea virga de spūali petra salutaris vn
da profertur. Et vt Amalech vinceret: contra
virgam Moyses expansis manibus extendit
Et lex dei arche testamenti creditur lignee: vt
his omnibus ad lignum crucis per quosdam
gradus veniatur. Secundo cruciatus ē xp̄s
ingenti dolore propter associationem. Associa
tus nanqꝫ est cum duobus latronibus sicut p̄/
dixerat. Esa. 53. c. Et cum sceleratis deputatꝰ
est. Vbi doc. querunt vtrum hoc conueniēter
sit factum. Et respondent ꝙ in hoc alia fuit itē
tio iudeorum: alia ordinatio dei. Quantuꝫ. n.
ad intentionem iudeorum sic dicit Criso. Du
os latrones vtrinqꝫ crucifixerunt vt eorū suspi
tionis fieret particeps: sed non ita euenit. Nā
de illis nil dicitur. huius āt vbiqꝫ crux honora
tur. Reges diademata deponentes assumunt
crucem in purpūris ꝛ diadematibus maximis
in mensa sacrata vbiqꝫ terrarum crux emicat.
Quantū vero ad dei ordinationem xp̄s cū la/
tronibus crucifixus est. Primo qꝛ vt dicit
Hiero. super Math. Sicut pro nobis male/
dictum crucis factus est: sic ꝑ omnium salute i
ter noxios quasi noxius crucifigit. Secundo
vt dicit Leo papa in sermone de passiōe. Duo
latrones vnus ad dexteram: alius ad sinistram
crucifiguntur vt in ipsa patibuli specie denota/
retur illa que in iudicio ipsius hominum oīum
facienda est discretio. Et Aug. dicit super Jo.
Ipsa crux si attendas tribunal fuit. In medio
enim iudice constituto: vnus qui credidit libe/
ratus: alter qui insultauit dānatus est: iā signa
bat quid facturus est de viuis ꝛ mortuis: alios
positurus ad dexteram ꝛ alios ad sinistram.

Tertio ſm Hilarium duo latrones leue ac
dextere affiguntur: omnem humani generis
diuersitatem vocari ad sacramentum passiōis
domini ostendentes: sed quia per diuersitatem
fidelium atqꝫ infidelium fit omnium secunduꝫ
dexteram ꝛ sinistram diuisio: vnus ex duobꝰ
ad dexteram situs fidei iustificatione saluatur.

Tertio cruciatus est christus acerbo dolore
propter lamentationem quādo vt meminit Lu
cas sequebatur illum multa turba populi ꝛ mu
lierum que plangebant ꝛ lamentabantur euꝫ.

Cum quibus

Cum quibus etiam ipse compatiendo predixit
futuram illius ciuitatis calamitatem et desola
tionem. Sed doc. h querunt. cur iesus xps in
hierusalem pati voluit. Et rñdent q hoc cōue
nienter factum est multiplici ratione. Prio
quidem: qr hierusalem erat locus a deo electus
ad sacrificia sibi offerenda: q̄ qdem figuralia sa
crificia figurabant xpi passionem que est veruz
sacrificium: iuxta illud. Eph. 5. Tradidit semet
ipsum oblationem: et hostiam deo in odorē sua
uitatis. Secundo quia virtus passionis eius
ad totum mundum diffundenda erat: ideo in
medio terre habitabilis pati voluit. i. in hieru/
salem. Unde dicitur in ps. Deus autem rex
noster ante secula operatus est salutem in me/
dio terre. i. hierusalem: que dicitur esse terre ha
bitabilis vmbilicus. Tertio quia hoc maxie
conueniebat humilitati eius: vt. s. sicut turpissi
mum mortis genus elegit: ita etiam ad eius hu
militatem pertinuit q in loco tam celebri con/
fusionem pati non recusauit. Unde Leo papa
dicit in sermone ephie. Qui formam hm susce
perat bethelecm preelegit natiuitati: et hieroso/
lymam passioni.

Qd in crucifixione xps vehementer dolu
it propter potationem: propter conclauationē:
et propter eleuationem.

Secundi articuli dolor tertius.

Ertius dolor secundi articuli dicit cru
cifixionis: quando crucifixerunt eum i
monte caluare: vbi nimio dolore agita
tus est propter tria. Primo propter potationē
Secundo propter conclauationem. Tertio p
pter eleuationem. Primo nimio dolore agi/
tatus est xps propter potationem: quia vt inqt
Mattheus. Dederunt ei vinum bibere cum
felle mixtum. Ubi querendum est quare il/
lo vino sic amaro potauerunt euz. Et dicit Ni
co. de lira: q aliqui dicunt id factum fuisse: vt
citius xps moreretur et sic milites eius custo/
dia citius expedirentur: qui debebant eum cu
stodire quousqz expirasset. Sed ipse Nico. ali
ter dicit. Nam legitur in quodam libro hebrai
co: qui apud eos intitulatur. liber iudicum or/
dinariorum: q quia Salomon dixerat puer.
31. Date siceram merentibus: et vinum his q
amaro sunt animo vt bibant et obliuiscant ege
statis sue: et ideo seniores iudeorum statuerant
vt condemnatis ad mortem daretur vinuz aro
maticum ad bibendum: vt facilius tolerarent
passionem. In hierusalem autem erant matro
ne deuote et compassiue: que hoc vinum et sice/
ram. i. potum inebriatum dabant ex deuotiōe.
Judei ergo ex nimia crudelitate mori tale vinū
datum p xpo et aliis duobus latronibus acce/
perunt sibi scdm q dictum erat Amos. 2. Vi
nū dānatorū bibebāt: et loco eius posuerūt ace
tum cū felle mixtū. Talē potū cū gustasset iesus
noluit bibere. Nec cōtradicit Marcus cui[9] tex
tus hz. Et nō accepit: qr nō accepit ad bibendū
sed ad gustandū solū vt sic ipleret in eo q dcm
ē in psalmo. Et dederūt in escā meam fel: et i si
ti mea potauerūt me aceto. Secūdo multo do
lore fatigatus ē xps ppter cōclauationē. qn. s.
cruce iā pata atqz disposita: et i terra collocata se
cundū cōem opinionē exuētes neqz illi magno
ipetu dñm iesum xpm ad terrā piecerūt vt cla
uis eū cōfigerēt. Et lz euangeliste nō omnia di
cant: quia tātuz essentialia scribere curauerunt
nihilominus verisimiliter credere possumus:
q ita nudatus et genuflexus iesus vt se super
crucem extenderet oculis ad celum leuatis in
corde suo dixit. Suscipe sancte pater eterne me
dilectum filium tuum quem tibi offero in sacri
ficium imaculatum pro salute humani generis
et remissione peccatorum. Ecce iam non offerū
tur tibi legalia sacrificia hircorum aut agnorū
vel similium: sed caro innocentis mei filii tui.
Triginta et tres anni elapsi sunt quibus hanc
crucem semper aspiciens in illam mori pro hu
mani generis redēptione cōcupiui et desidera/
ui. Tandē piiciens se super crucē: manus su/
as et pedes liberalissimos gestu extendit. Acce
perūt autem clauos crucifixores: et cōfixerunt
eū. Malleorum autem ictus et sonitus audiri
poterant a virgine matre: cuius cor clauis illis
accutissimis: qui manus et pedes ossa et carnes
filii sui rumpebant: configebant. Crucifixi sūt
etiam cū eo duo latrones. quos pleriqz volue/
runt tenere fuisse cruribus alligatos tantū. Sz
ego dico q fuere conclauati: qr vt inqt Aug. su
per Joānem. Pendentes in ligno clauis ad
signū manibus cōfixi: pducta morte necaban
tur. Scripsit āt et titulū Pilatus: et posuit sup
crucē. Erat aūt scriptū. Jesus nazarenus rex
iudeoruz: lrīs hebraicis grecis et latinis. Ubi
queritur a doctoribus cur hac triplici lingua
deo volente titulus ille fuerit scriptus. Et re/
spōdēt Criso. Credibile ē multos gētiles siml
cū iudeis ppter festū cōuenisse: et ideo vt null[9]
ignoraret: nō i vna ligua: sz i trib[9] scripsit. Et
Aug. dic. Tres ligue ibi p ceteris emiebāt: he

braica propter iudeos in dei lege gloriantes: greca propter gentium sapientes: latina ꝓpter romanos multis ac pene omnibus tunc gentibus imperantes. Theophilus vero inquit. Significat autē superscriptio triplici sermone signata dñm esse regem practice: philosophice: necnon theologice. Nam per latinas lr̃as figuratur practica: eo q romanum imperium potentissimum satisqꝫ officiosum in expeditionibus fuit. Per grecas vero philosophia figuratur. Greci nāqꝫ erga naturalium speculationem i sudauerunt. Demum per hebraicas theologia protenditur: duꝫ iudeis est credita rerum diuinarum agnitio. Dicebant ergo pilato pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum: sꝫ quia dixit Rex sum iudeorum. Rn̄dit Pilatus. Qđ scripsi scripsi. Milites autē diuiserūt sibi vestimenta sua ꝛ tunicam mittentes sortem erat autem tunica inconsutilis. i. sine sutura de super contexta per totum super quam miserūt sortes. Et lꝫ Marcus dicat q sortes miserunt super eis. s. aliis indumentis xp̄i: tamen scd̃m Nico. de lira illud debet intelligi per sinedochen. i. super aliquid eorum. i. super tunicam.

3 Tertio vexatus est iesus multo dolore quādo crux fuit eleuata a terra ꝛ posita in foramine atqꝫ plantata: in qua iam natus erat fructus nostre saluationis anteqꝫ in monte caluarie d̄figeretur. In ipso autem motu ꝛ eleuatione crucis ac plantatione pōdus corporis per tres clauos vel quatuor secundum quosdam sustinebatur. Ideo membra illa debilitata incredibili cruciabantur dolore. Sed ꝛ tunc mestissima mater filium intuens contēptibilem: confusibilem: despectuꝫ: deformē: grandi angustia plenum: plagis attritum: in medio latronum pendentē: adiutorio Magdalene ꝛ Joānis quantuꝫ potuit cruci propinquam se fecit. Ubi mutatā cernēs aspectus filij sui venustatem ꝛ elegantiam: considerāsqꝫ q̄ꝫ graui supplicio detinebatur: lamētabiles voces emittebat. Hoc autem expressit Joā. quando dixit. Stabat autem iuxta crucē stabat iesu mr̄ eius: ꝛ soror mr̄is eius Maria Cleophe. ꝛ Maria magdalene. Sed dubium hic ē quia Luce. 23. dicitur. Stabāt omnes noti eiꝰ a longe. Sed dicit Nico. de lira. sequēdo Augu. in li. de consensu euangelistarum. q in tanto interuallo erant: vt ꝛ iuxta dici possent: quia in conspectu eius presto aderant: ꝛ a longe respectu turbe propinquius circunstantis cum Centurione ꝛ militibus. Pretereuntes autē blasphemabant eum mouentes capita sua ꝛ dicentes. Uah qui destruis templum dei: ꝛ i triduo illud reedificas. Salua temetipsum si filius dei es descende nunc de cruce. Similiter ꝛ principes sacerdotum illudentes cum scribis ꝛ senioribus dicebant. Alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere. Jesus autem i tot persecutionibus ꝛ maledictis dixit verbum illud primum in cruce omnis patientie exemplum. Pater dimitte illis: quia nesciunt quid faciunt. opere implens quod verbo docuit q̄n dixit. Orate ꝓ ꝑsequentibus ꝛ calumaiantibꝰ vos. Improperabant etiam ei latrones q crucifixi erant cum eo. Lucas vero dicit q vnus tantum blasphemabat: quem alius reprehēdit Sed Aug. in libro de consensu euangelistarū dicit q Joānes loquitur in plurali ponens plurale pro singulari secundum vsitatum loquēdi modum. Uel potest dici sm̄ Hieronymum q primum vterqꝫ blasphemauerit: deinde vnꝰ credidit i christum: ꝛ priorem negationem sequenti confessione emendauerit. Unde Hieronymus sequitur. In duobꝰ latronibus vterqꝫ populus ꝛ gentilium ꝛ iudeoruꝫ primo dominum blasphemauit: postea signorum multitudine alter exterritus egit patientiā: ꝛ vsqꝫ hodie iudeos increpat blasphemantes. hec ille. Dixit ergo latro penitens. Domine memento mei dum veneris in regnum tuum: Respiciēs autem Jesus benedictus huius latronis contritionem fidem spem atqꝫ charitatem: respondit ei secundum verbum quod in cruce protulit. d. Hodie mecum eris in paradiso. O felix promissio. O breuis tante felicitatis adimpletio. Nullus ante latronem hoc verbum audiuit. Promissa siquidem fuit patribus ꝛ prophetis eterna vita per christum: sed nulli sicut latroni ita breui spacio designata.

Qđ in inspectione xp̄us vehementer doluit ꝓpter querelationem: ꝓpter recordationem: ꝛ propter cōmendationem.

Secundi articuli dolor quartus.

q Uartus dolor secundi articuli dicitur inspectionis. Cum enim de cruce inspexisset matrem: asperissimo dolore vulneratum est cor eius: ꝛ precipue propter tria. Primo propter querelationem. Secundo propter recordationem. Tertio propter cōmendationem. Primo doluit xp̄s propter querelationem. Audiebat nāqꝫ querelas matris ingeminantis ꝛ dicentis sibi vocabulum illud qđ

per triginta

per triginta ⁊ tres annos cum tanta dulcedine
vtriusq; cōmemorauerat. In passione vero il/
lud proferebat cū corde pleno dolore merore et
amaritudine. Poterat ergo virgo illa sanctissi
ma lamentari ⁊ dicere. Fili mi anime mee olim
cōsolatio ⁊ gaudium: nunc autē glaudius pe/
netrabilior omni mucrone acutissimo. Fili mi
quem nouē mensibus in vtero tenui: quē par/
uo lacte paui: quē totiens infantem ⁊ paruuluz
panis inuolui: in cuna reposui: ⁊ amorosis am
plexibus strinxi inter vbera mea ⁊ osculata suz
O q̄z infelix mihi ⁊ tibi facta ē dies ista. Et qs
poterit mederi vulneribus dolorū meorum: ⁊
mitigare angustiā miselle matris tue: cuz inspi
ciaz te filiū meuz vt leprosum factuz: qui specio/
sus eras pre filijs hominuz: vt maleficū ⁊ reuz
cū inquis deputatuz: Qui sanctus sanctorū es:
vt fatuuz ⁊ stultuz cerno: in quo reconditi sunt
omnes thesauri sapientie dei: vt hostē ⁊ omniū
inimicuz: q omnibus affabilis benignus ⁊ hu
manus semꝑ astitisti: ⁊ suꝑ omnia velut oblitū
mei vidue matris tue. Nam ecce iaz morieris:
⁊ nihil mihi dicis: ⁊ quid faciaz ego sine te filio
meo. Quo diuertā. Ad quē cōfugiā. Tu mihi
pater: tu mihi frater: tu mihi blandus filiꝰ eras
tu mee diuitie: tu mee delitie: tu mea gloria.
O me desolatā: que tantum filiū in cruce video
deficere. O amantissime fili loquere mihi ma/
tri tue: loquere vt audiā vocē tuā cigneo cano/
re dulciorez. Loquere inquā vt sic saltē audiēs
verba tua patientior fiā ad tollerandaz que me
cruciat pro amore tuo penā. Nō deneges mi/
hi qd postulo. Exaudi me ⁊ verbo tuo consola
re ne deficiā in hac tribulatiōe. O fili mi lumē
oculorū meorū cōdescendisti latroni misericordi
ter loquens ei. Acquiesce itaq; voto matris tue
⁊ dic mihi quid factura sim. Cui me orphanaz
derelinquis. His vel similibus querelis pul/
sabat mestissima mater aures afflictissimi filii sui
qui nō minorē penā experiebatur in mente ꝓ/
pter teneritudinē matris q̄z sentiebat in corpo/
re a planta pedis vsq; ad capitis verticem vul/
nerato. Ideo ſm quendā deuotū: tacitus i suo
corde dicebat carmē illud vulgare siue eiꝰ sentē
tiam Matre mia benedicta molto te vego affli/
cta. El tuo lachrimare e vna sagitta: che el cuor
mio ha passato. Nō piangere, o matre mia. El
tuo lachrymare e pena mia. Supporta fin chio
sia de morte resuscitato. Secūdo doluit chri/
stus ꝓpter recordationē. In talibus nāq; my
sterijs recordabat̃: ⁊ in seipso cōferebat dicens:
O mi mater quomodo oīa gaudia q̄ de me su/
scepisti cōuersa sunt tibi i merorē ⁊ luctū. Vbi/
nam sunt angeli in mea natiuitate cantantes.
Vbi pastores ad presepe venientes. Vbi oriē
tales reges in cuna me adorantes. Vbi grata
p. 30. ⁊ tres annos vtriusq; cōuersatio ⁊ fami/
liaritas. Vbi tot ⁊ tāta de me p̄dicata miracula
propter q̄ oīa letabatur cor tuuz. Heu me nūc
vides tantū filiū tuuz factuz in derisuz omni po
pulo: ⁊ abiectissimā mortē pati. Tertio doluit
xp̄s ꝓpter cōmendationē quando aperiens os
suū mellifluū dixit ei. Mulier ecce filius tuꝰ. s.
Iohes euangelista: q secū iuxta crucē astabat.
Et vt doc. dicunt nō vocauit eā materno nomi
ne: sed cōmuni: ne ex teneritudine nominis ma
terni: si exprimeret̃ aggrauaret̃ animus eius.
Deinde cōmendans eam discipulo dixit. Ecce
mater tua. q. d. Deputo te ad eius obsequium.
Et ex illa hora accepit eā discipulus in suaz. s.
curā ⁊ diligentiā. O quot dolorū aculeis pun/
ctuz fuit tunc cor virgineū ex vna parte: cū mu/
lieris nō matris audiuit vocabulū licet ex par/
te altera aliqualiter cōsolaretur: q̄r filius aman/
tissimus eius iesus eā cōmendauerat dilecto di
scipulo. Ideo Aug. ait suꝑ hoc passu Ioh. Ex
illa hora ⁊c̄. Hec nimirū est illa hora: de qua ie
sus aquam conuersurus in vinū dixerat matri.
Quid mihi ⁊ tibi est mulier: nondū venit hora
mea. Tunc enim diuina facturus: nō diuinita/
tis: sed infirmitatis matrē velut incognitaz re/
pellebat. Nunc autē humana iam patiens ex/
quo fuerat factus homo: affectu cōmēdabat hu
mano. Moralis igitur insinuat̃ locus ⁊ exem/
plo suo instruit preceptor bonus: vt a filijs pijs
impendatur cura parentibus tanquā lignum il
lud vbi erant fixa membra moriētis esset cathe/
dra magistri docentis.

Quod xp̄s vehementer doluit in clamatio/
ne propter mundi horrorez: propter sui confu/
sionez: ⁊ ꝓpter patris derelictionem.

Tertij articuli primus dolor.

p Rimus dolor tertij articuli dicit̃ cla/
mationis. Ostendit enim in clamore
suo immensitatē doloris ⁊ potissimū
ꝓpter tria. Primo ꝓpter mūdi horrorez. Se/
cundo ꝓpter sui cōfusionē. Tertio ꝓpter patris
derelictionē. Primo oñdit xp̄s imensitatē
doloris in mūdi horrore: quādo. s. insensibiles
creature crudelitatē q̄ in ipsum fiebat horrētes
modo suo patienti iesu cōpati vise sunt. A sexta
nāq; hora tenebre facte sunt suꝑ vniuersam ter

raꝫ vſqꝫ in horã nonã. Et vt Lucas inqͭ. Sol obſcuratus eſt: ⁊ velũ templi ſciſſum ē in duas ptes: a ſummo vſqꝫ deorſum: ⁊ petre ſciſſe ſunt ⁊ terra mota eſt. Ubi apparet pturbatio corporum ſuperiorū primo: deinde inferiorꝝ. Qualiter autem fuit illa tunc ſolis eclipſis doctores varie ſunt opinati. Hieronymus nãqꝫ dixit ꝙ ille tenebre fuerunt facte per retractationem radiorum ſolis diuina virtute. Origenes autem dixit ꝙ hoc factũ eſt per interpoſitionē nubiuꝫ denſaruꝫ. Sed in hoc magis credendũ ē Dionyſio ariopagite: qui dicit in epiſtola ad Policarpum hoc fuiſſe per interpoſitionem lune inter terram ⁊ ſoleꝫ: ſicut fit in eclipſi ſolis. Et ibidem dicit ꝙ ipſe hoc vidit tũc exiſtens in Egypto vbi eſt aeris puritas. Vidit igiᷣ lunam ab oriente aſcententem verſus meridiē: ⁊ ſupponētem ſe ſoli. Hiero. autē ⁊ Origeñ. nõ loquunᷣ de illa eclipſi aſſerendo ꝙ ſic fuerit vt dicũt: ſed ꝙ potuit ſic fieri. Quare ſequendo Dionyſiuꝫ dicimꝰ ꝙ illa eclipſis non potuit eſſe naturalis: ſed miraculoſa: ⁊ hoc multipliciter. Primo qꝛ luna erat. 15. ⁊ tũc diſtat a ſole p diametrũ celi Eclipſis aũt ſolis nõ poteſt fieri naturaliter niſi tempore cõiunctionis ſolis ⁊ lune: ꝓpter quod dicit Dionyſius ꝙ mirabaᷣ: qꝛ non erat tempꝰ cõueniens ad talem cõiunctionem. Secũduꝫ miraculũ fuit: qꝛ tranſacta eclipſi luna rediꝫt ad orienteꝫ: ita ꝙ in veſpere fuit in oriente ſole exiſtente in occidente: ⁊ ſic orbes eorꝫ ſunt ad priſtinũ ſtatũ reſtituti. Tertiũ miraculũ fuit: quia pars orientalis ſolis primo fuit obſcurata: ⁊ iteruꝫ vltimo illuminata: cõtrario aũt modo fit in eclipſi naturali. Quartũ miraculũ fuit ꝙ luna fuit immobilis ſub ſole per tres horas. In naturali vero eclipſi continue moueᷣ ſub ſole: vt etiaꝫ refert Criſoſtomꝰ. Quintũ miraculum fuit: qꝛ illa eclipſis abſtulit lumē vniuerſis partibus terre: licet aliq hoc velint intelligi tantũ de terra iudee. Uerumtamen vt apparet ex dictis Dionyſij fuit in Egypto: fuit in grecia: ⁊ fuit Rome: ⁊ ſic in alijs mũdi partibꝰ. Unde Horoſius ait. Cũ dñs patibulo affixus eſt maximo terremotu p vrbeꝫ Romã facto: ſaxa i montibꝰ ſciſſa: maximarũqꝫ vrbiuꝫ plurime partes plus ſolita cõcuſſione ceciderũt. Eodemqꝫ die ab hora diei. 6. ſol in totũ obſcuratus eſt: terra nox ſubito obducta terris ē: adeo vt ſtellas tũc diurnis horis vel potiꝰ in illa horrenda nocte toto celo viſas fuiſſe referaᷣ. Euſebiꝰ etiaꝫ in chronica aſſerit ſe legiſſe ꝙ tũc in Bithynia q̃ eſt i Aſia fuit magnus terremotus: ⁊ maior ſolis obſcuratiõ q̃ꝫ vnq̃ꝫ fuerit: ⁊ ꝙ dies hora ſexta in tenebroſam noctē verſus ſit: ita vt ſtelle viderenᷣ in celo ⁊ ꝙ in Nicena que ē vrbis Bithynie multas edes terremotus ſubuerterit. De illiꝰ eclipſis miraculo Dionyſius in epiſtola ad Apolophanuꝫ q ſecũ erat in Egypto illo tempore poſtea ſic ſcripſit. Cũ reperimus: qꝛ ⁊ erat notiſſimuꝫ ſolē pati moleſtias: nõ debere aĩo ad te vaſte peritie ſacrariũ: adhuc neſcimus tãte rei myſteriũ Quid inq̃ꝫ ſpeculuꝫ doctrine Apolophani his ſecretis aſcribis atqꝫ tu mihi ore diuino: ⁊ non humani ſenſus ſmone. O bone Dionyſi diuinarꝫ pmutationes ſunt reruꝫ. In hiſtoria vero ſcolaſtica legiᷣ ꝙ phi ad hoc adducti ſunt vt dicerent. Aut deus nature patiᷣ: aut ordo nature peruertiᷣ. De turbatione corporꝫ inferiorꝫ clara ſunt oĩa. Tantuꝫ de velo ſciendũ eſt ſecũduꝫ Nico. de lira. ꝙ erat iuxta templũ inter ſanctũ: ⁊ ſanctũ ſanctorꝫ. Cuius ſciſſio ſignificauit impletionē veritatis in morte xp̃i q̃ latebat in figuris veteris teſtamẽti. Secundo fuit imenſus dolor xp̃i pp ſui cõfuſioneꝫ: quãdo cõſiderabat q̃ꝫ ꝯfuſibiliter patiebaᷣ: qꝛ p̃cedẽti dñica ab omni populo ita venerabiliᷣ fuerat ſuſceptꝰ. Erat etenim paſſio eius ignominioſiſſima: ⁊ deſpecta valde: de qua alias deo dãte ſuo loco dicemus. Tertio immenſus fuit dolor xp̃i ꝓpter patris derelictionē. Ideo clamans circa horaꝫ nonã voce magna dixit. Hely hely lamaçabathani. Quod eſt interpretatũ. hely. i. deus meꝰ lama. i. quare: çabathani. i. dereliq̃ſti me. Ubi glo. Dicitur deus cũ deſeruiſſe in morte: quia poteſtati perſequẽtiũ eũ expoſuit. Subtraxit. n. protectionē: ſed nõ ſoluit vnionē. Quidã autē illic ſtantes. ſ. milites Romani ſꝫ Hiero. idioma hebraicũ ignorãtes dicebant. Heliã vocat iſte. At ⁊ mater Vba illa audiēs ⁊ itelligēs: illorũqꝫ viꝫ cõſiderãs vndiqꝫ experiebaᷣ meroreꝫ.

Quod xp̃s vehemẽter doluit in potatõe ꝓpter amaricationē: propter peccatorũ obſtinationē: propterqꝫ matris lamentationeꝫ.

Tertij articuli ſecundus dolor.

s Ecundus dolor tertij articuli diciᷣ potationis: quando iterꝫ clamans dixit. Sitio: oblataqꝫ fuit ori eiꝰ ſpongia potu amariſſimo repleta. Tunc doluit xp̃s ꝓpter tria. Primo ꝓpter amaricationē. Secũdo ꝓpter peccatorũ obſtinationē. Tertio ꝓpter matris lamentationē. Primo doluit xp̃s propter amaricationē: qꝛ ſpongia illa ori eiꝰ ſic apꝑ

poſita

posita amaricauit labia ⁊ eius linguā. Quare
iterū: clamans dixit. Cōsummatū est. s. totū iaꝫ
corpus meū doloribus ⁊ passionibus circūda-
tum est. Nam lingua que sine lesione hucusqꝫ
fuerat reseruata: modo amaritudine est repleta
Vel cōsummatū est mystice intelligendo opus
redemptōis humane. Secūdo doluit vehe-
menter xp̄s ꝓpter peccatoꝝ obstinationē. Nō
eniꝫ minus sitiebat peccatoꝝ salutē: q̄ꝫ corporis
sui in cruce extensi ⁊ fatigati recreationē. Dice
bat eteniꝫ: sitio. i. salutē omniū: qꝛ pro omnibꝰ
patior: pro omnibꝰ sanguinē meū patri offero:
pro omnibꝰ morior. Venite ad me oēs corde
cōpuncti: ⁊ emendatione ac correctiōe vestra re
create mentē meā. O q̄ꝫ grauis tūc illiꝰ animū
dolor vrgebat cuꝫ videbat innumeros esse: q a
peccatis ad penitentiā nū q̄ꝫ redirent: qbus nec
passionis sue virtus ꝓpter eoꝝ duritiā esset in
aliquo profutura. Vt eniꝫ dicunt theologi li-
cet xp̄i passio sufficientissima fuerit ꝓ salute om
niuꝫ tamē illius effectū nō cōsequunt illi q pec-
cata deponere nolunt. Quare cū omnibꝰ ꝓfit
sufficienter: nō tamē omnibꝰ efficienter. Vnde
sicut erga xp̄m crudeles fuerunt illi q eū pota-
uerunt felle ⁊ aceto: ita peccatores q ad peniten
tiaꝫ redire nolunt. Audite illū audite. o pecca-
trices anime: ꝓ vobis clamat amorosissimꝰ Je
sus pro vobis dicit. Sitio. Cur ergo saxea cor-
da nō rumpitis. Cur tam clementissimo domi
no nō cōpatimini. Hinc Bern̄. ait. Ascendit
in altū crucis vt ab omnibꝰ videret: voce ma-
gna clamauit: vt ab omnibꝰ audiret: clamori la
chrymas addidit: vt ei homo ꝯpateretur. Qui
ad eius vocē nō excitatur ad clamorē: nō com-
pungitur: grauior est terra: ⁊ fetidior sepulchris
Tertio doluit xp̄s vehementer ꝓpter m̄ris la-
mentationē. Potuit igit tunc virgo benigna
filiuꝫ audiens in cruce dicenteꝫ. Sitio: multis
singultibꝰ lachrymis ac suspirijs dicere. Heu
heu me: q video. Qui audio. O vniuerse crea
ture celi ⁊ terre admiramini paupertatē filij mei.
Ipse eniꝫ q diuinitatis sue potentia saciat ange
los: pascit etiā prouidentia sua volucres celi: et
pisces maris: bestias ac vniuersa pecora campi
atqꝫ hominibus cunctis quottidianū panē di-
stribuit: clamat in cruce. Sitio: ⁊ denegat sibi
paululū aque: immo tribuit sibi potus amarissi
mus. O fili fili fili mi amorosissime: cur tibi de
meo pectore lac illud porrigere nō valeo: qđ to-
tiens duꝫ paruulus eras suxisti. O fili mi cur
nō possum tibi ministrare in cruce sitienti cibū
⁊ potū: quē colo ⁊ acu ita diligenter dum in eta
te infantili eras acquirebā. Poterat etiā tūc il-
la feruentissima Magdalena ⁊ ipsa flendo di-
cere. O magister care. o magister bōe. Et cur
ego indigna tua discipula in hac tāta necessitate
tibi subuenire nō possum. O damnata seuitia
iudeoꝝ: cur tanto furore inflāmaris aduersus
dominū ⁊ magistrū meū. Que omnia ipsi do-
mino Jesu ad dolorem accedebant.
Q đ christus vehementer doluit cognoscēs
generalē scandalizationē: iudeoꝝ ingratitudi-
nem: ⁊ multoꝝ incompassionē.

Tertij articuli tertius dolor.

T Ertius dolor tertij articuli dr̄ cognitio
nis. Doluit etiā summoꝑe iesus no-
ster amorosissimꝰ ꝓpter suā sciētiā ⁊ co
gnitionē: qꝛ vt inqt sapiens. Eccle. i. Qui ad-
dit scientiā: addit ⁊ dolorē. Et lꝫ oia christꝰ co-
gnosceret p̄sentia p̄terita ⁊ futura. Verūtamē
in cruce positus cognoscebat ⁊ cōsiderabat p̄ci
pue tria vnde tristabat atqꝫ dolebat. Prio ge-
neraleꝫ scandalizationē. Secūdo iudeoꝝ ingra
tificationem. Tertio multoruꝫ incōpassionem.
Primo cognoscebat generalē scandalizatio
neꝫ. Videbat vtiqꝫ ꝙ virgine matre dūtaxat ex
cepta in qua sola vt doc. dicūt remāsit fides di
uinitatis sue: ceteri omnes a fide defecerāt: naꝫ
apostoli ⁊ oēs discipuli videntes ignominiam
crucis: putauerūt cū puꝝ hominē ⁊ nō deum.
Secūdo cōsiderabat xp̄s. ⁊ cognoscebat iu-
deoꝝ ingratificationē: de quoꝝ ingratitudine
dolens in seipso: dicebat illud qđ ecclesia hodie
decantat. Populе meꝰ qd feci tibi: aut i quo cō
tristaui te. Responde mihi. Ego ꝓpter te flagel
laui Egyptū cū primogenitis suis: ⁊ tu me fla-
gellatū trādidisti. Ego te eduxi de egypto de-
merso pharaone in mare rubrū: ⁊ tu me tra[ ]di-
disti principibus sacerdotū. Ego ante te preiui
in columna nubis: ⁊ tu me adduxisti ad preto-
rium Pilati. Ego te paui māna per desertū et
tu me cecidisti alapis ⁊ flagellis. Ego dedi tibi
sceptrū regale: ⁊ tu modo capiti meo coronā spi
neam. Ego propter te Chananeoruꝫ reges ꝑ-
cussi: ⁊ tu percussisti arūdine caput meū. Ego
te exaltaui magna virtute: ⁊ tu me suspendisti i
patibulo crucis. Tertio cognoscebat ⁊ cōside
rabat christus in cruce multorū incompassionē
Sciebat eteniꝫ qu[o]tquot futuri erat qui nō solū
sibi compati non debebant: verum etiaꝫ ⁊ cru-
cem ipsam ⁊ passionem ipsius forent derisuri.

Verbū̃ nanqȝ crucis vt apostolus inquit per
euntibus quidem stulticia ē. O quot innumera
biles vt sic dicā: viri ⁊ mulieres inter xp̃ianos
reperiūtur: qui hodie passionem xp̃i recolētes
nec minima pietate flectūtur: nec curant dare
opam vt ī commemoratione tanti mysterii: ⁊
si non oculis corporis: saltem oculis mētis fle
ant ⁊ lachrymentur. Quinimo multi sunt q aut
luxuria aut auaritia aut superbia excecati dñm
iesū xp̃m habent in derisum: rursus sibi crucifi
gentes filium dei: pro quibus omnibus ip̃e mi
tissimus dñs sua charitate dolore attrahebatur
vehementer.

Q̃d xp̃s vehemēter doluit dū inclinato capi
te emisit spiritum: ⁊ de lamētatione mr̃is eius.

Tertij articuli dolor quartus.

Quartus dolor tertij articuli dicitur se
parationis. Doluit dominus ih̃s xp̃s dū
clamat ad patrem dicens. In manus
tuas dñe cōmendo spm̃ meū: ⁊ inclinato capi
te tradidit spm̃. Vbi Criso. ait. Per h̃ ꝙ mori
ens vocem emisit magnam: aptissime se veruȝ
deū eē ostendit. Q̃m homines cuȝ moriuntur
vix tenuem vocem emittere possunt: Caput au
tem inclinauit: vt ex modo moriēdi ostenderet
ꝙ moriebatur ex obedientia patris. Cōproba
ta fuit veritas mortis eius vt patet ex textu euā
gelii. Iudei. n. quoniam parasceue erat. i. dies
veneris: in cuius vespera incipit solēnitas se
quentis sabbati: vt non remanerēt in cruce cor
pora sabbato. Erat enim magnus dies ille sab
bati: ⁊ propter se: ⁊ propter pasce solēnitatem:
rogauerunt Pilatum vt frangerentur crucifi
xorū crura: ⁊ de cruce tollerentur eorum cor
pora. Venerunt ergo milites ⁊ fregerunt cru
ra latronum. Ad iesum autem cuȝ venissent vt
viderunt eum iam mortuum non fregerūt ei⁹
crura. Sed vnus militum lancea latus eius a
peruit: ⁊ continuo exiuit sanguis ⁊ aqua. San
guis ad nostram redemptioneȝ. Aqua ad pec
catorum ablutionem. Sciendum tamen scd̃m
Tho. 3. parte. q. 66. ar. 4. in rñsione ad tertiuȝ
argumentum. ꝙ aqua illa non fuit humor fleu
maticus vt quidam dixerunt: sed aqua miracu
lose egrediens a corpore mortuo: sicut ⁊ mira
culose prodit sanguis: ad comprobanduȝ veri
tatem dominici corporis contra Manicheorū
errorem: vt. s. per aquam que est vnum ex qua
tuor elementorum numero: corpus xp̃i de fu
isse compositum ex quatuor elementis. Per sā
guinem vero ostenderetur esse compositū ex
quatuor hūoribus. Itaqȝ post tot labores cru
ciatus ⁊ penas rex angelorū ⁊ dñs ī crucis sup
plicio fuit extinctus. O quale nouuȝ. Quo me
rito pro amore ⁊ pietate tanti dñi oēs hoīes lu
gere debent senes: ⁊ iuuenes: mulieres ⁊ viri.
Moueri siquidem debent eorum corda: cum
intuentur mortuum inter latrones benignum
iesum ⁊ matreȝ semiuiuāȝ inter brachia Mag
dalene ⁊ Joannis ac aliarum mulierum deuo
tarum cadentem. O q̃ȝ durus esset qui tempe
raret a lachrymis: videns virginem illam iux
ta crucem interfectū filium lamentantem. Pu
to ꝙ pre lachrymis ⁊ clamoribus precedenti
bus rauce facte fuerant fauces eius: tamen vo
ce qua poterat clamans dicebat. O fili mi vita
angelorum: quomodo extinctus es: ⁊ amplius
non loqueris. O fili mi lumen oculorum meo
rum: quis mihi det vt moriar pro te. O fili mi
cuius in conceptu partu ⁊ ortu tantam suscepi
letitiam: quomodo omnia mihi versa sunt ī tri
sticiam. O pater eterne defleo ⁊ plango vnige
nitum filium tuum ac meum ⁊ pre dolore qua
si deficio. Adiuua me: ⁊ quasi dolore mortue
mihi succurre: O gabriel angele. Et vbi sunt
verba que mihi dixisti. Dixisti nāqȝ mihi. Aue
.i. sine veh: ⁊ hodie circundederūt me angustie
vndiqȝ. Dixisti mihi ꝙ eram plena gratia: ⁊
hodie plena sum tot tribulationibus. Dixisti
mihi ꝙ eram in mulieribus benedicta: ⁊ hodie
sum a iudeis maledicta. Dixisti mihi ꝙ erat be
nedict⁹ fruct⁹ vētris mei: ⁊ ecce fruct⁹ ē hodie
crucis maledictuȝ. O me miserā tot penis atro
cissimis agitatam. Fleuit ergo hodie xp̃s salua
tor noster in cruce. Fleuit mater eius Maria
peccatorum oium aduocata. Fleuit Magdale
na. Fleuit Joānes. Fleuit Petr⁹. fleuere dis
cipuli ceti. fleuit sol dū obscuratus ē. fleuit terra
dū contremuit. fleuit tēpli veluȝ dum scissum ē
fleuerunt saxa duȝ sunt scissa. fleuere sepulchra
dum sunt aperta. Plange ergo ⁊ tu o popu
le xp̃iane: ⁊ dum passionem xp̃i commemoras
age eis quas potes totis virib⁹ gratias: vt sic
ipse participes nos efficiat meritis sanctissime
passionis sue: qui cum patre ⁊ spiritu sancto vi
uit ⁊ regnat deus per immortalia secula seculo
rum. Amen.

Sabbato sancto de sepultura corporis chri
sti: ⁊ eius morte: quam semper animo reuolue
re debemus.

Sermo. .70.

e Rāt enim magnꝰ dies ille sabbati. Scribuntur hec vba Jo. 9. c. Deuotissimus hic dies sabbati pia deuotione a nobis est recolendus: in quo domini nostri iesu christi mors occurrit non immerito contemplanda. Diximus namqꝫ in precedenti sermone quantis doloribus agitatꝰ xp̄s crucem pro nobis conscendit: ibiqꝫ tradidit spiritū. Nunc vero ad declaranda sue mortis mysteria dirigendus est stilus. Neqꝫ enim qcq̄ꝫ aut deuotius aut cōuenientius meditari hodie fideles possent. Propterea magnus dicitur dies iste sabbati: non solum secundum literalem intellectum iudeorum: verum etiam ſm mysticum spiritualemqꝫ intellectum. Magnificauit enim illum xp̄s benedictus per mortem ⁊ sepulturam suam: de qua loqui volentibus tria mysteria se ingerunt declaranda.

Primum est ex parte carnis.
Secundum ex parte anime.
Tertium ex parte sepulture.

An caro xp̄i fuerit mortua: ⁊ an fuerit a diuinitate sepata: ⁊ vtrū p mortē carnis sit mors attribuenda psone vbi. Capitulum. .j.

p Rimum mysterium declarandum de morte xp̄i est ex pte carnis. Circa quā tripliciter dubitare contingit. Primo circa mortificationem. Secundo circa separationem. Tertio circa attributionem. Primo contingit dubitare circa mortificationem: vtrū .s. per separationem anime a corpore xp̄i caro eius fuit mortua. Et ꝙ sic patet: quia in symbolo dicitur de christo ꝙ mortuus est ⁊ resurrexit. Et hoc cantat ecclasia cum dicit. Ipse enim verus est agnus: qui abstulit peccata mundi: q mortem nostram moriendo destruxit: ⁊ vitam resurgendo reparauit. Dominus aūt Bona. di. 21. tertii. dicit ꝙ caro illa fuit mortua: eo ꝙ caruit vsu ⁊ complemento vite: res enim corporalis non est viuificabilis nisi ab aliqua forma spirituali ipsam complente: ⁊ sibi proportōnabili. Quoniam ergo in ipsa separatione anime caro christi caruit huiusmodi forma ideo vere mortua fuit. Et quamuis haberet diuinitatem vnitam: non tamen ab ea viuificabatur nō propter defectum a parte viuificantis: sed ꝓpter improportionem a parte viuificabilis.

Secundo contingit dubitare circa separationem. Vtrum .s. in morte caro christi fuerit a diuinitate separata. Et respondent doc. ꝙ non. Unde Leo papa in sermone inquit. Tanta est vnio dei ⁊ hominis: vt nec supplicio posset dirimi nec morte disiungi. Et Aug. contra Felicianum. Xp̄s in sepulchro carnem suam non deseruit. Que verba magister sen. ponit in littera di. 21. tertii. Quare autem non fuit diuinitas a carne separata ſm Bona. potest esse ratio triplex. videlicet liberalitas ex parte assumētis. dignitas ex parte assumptibilis. ⁊ vtilitas ex parte assumptionis. Liberalitas inquam ex parte assumentis: quia quando deus dat aliqd donum: non subtrahit illud sine culpa. Si ergo nulla culpa interuenit: non decuit diuinam liberalitatem carnem quam sibi liberaliter vniuerat a se separare. Dignitas etiam ex parte assumptibilis fuit in causa: quia sicut caro illa ꝓpter sui dignitatem non debuit videre corruptionem: ita nec ipsam decuit a verbo separari. Vtilitas autem ex parte assumptionis ad hoc ipsum faciebat. Ad hoc enim fiebat illa vnio diuinitatis ad humanam naturam: ⁊ carnis ad animam: vt procuraretur nostra salus. Et quoniam separatio anime a carne ordinabatur ad hoc vt nostra salus procuraretur: separatio aūt carnis a diuinitate ad nihil vtilis erat. Ideo firmiter ē tenendum ꝙ nūquam diuinitas fuit a carne illa sanctissima separata. Tertio contingit dubitare circa attributionem. Vtrum .s. ꝓpter mortem carnis sit mors persone verbi attribuenda. Et respondent doc. theologi ꝙ absqꝫ dubio concedendum est filium dei pro nobis fuisse mortuum: prout in symbolo dicitur. Quod etiam Ambrosius expresse testatur. d. Tantum fuit peccatum nostrum vt saluari nō possemus: nisi vnigenitus dei filius moreretur pro nobis debitoribus mortis. Hoc autē sibi vere attribuitur: non ſm naturam diuinā sed ſm humanam: non per essentiam: aut per inherentiam: sed per idiomatum cōmunicationem: ⁊ hoc in nullo derogat diuine dignitati: ⁊ multum consonat pietati. Nullum enim verbum maioris dignationis et clementie resonare potest in auribus cordis nostri q̄ꝫ ꝙ vnigenitus dei filius pro nobis sit mortuus: quod vt predictum est intelligi debet non secundum naturam diuinam sed humanam per idiomatum cōmunicationem: quia vt inquit Aug. quē magister inducit in textu. Si quis dixerit atqꝫ crediderit deum passum anathema sit.

An anīa christi fuerit a carne separata etiā

separata diuinitate: τ an post instans separatio
nis sit effecta impassibilis: τ an ex benignitate
descendit ad inferos.

Capitulum. .2.

Secundum mysterium declarandum
de morte christi est ex parte anime. Cir
ca quã adhuc cõtingit tripliciť dubitaŕ.
Primo circa separabilitatem. Secundo circa
impassibilitatem. Tertio circa benignitatem.
Primo contingit dubitare circa separabili/
tatem. An .s. anima christi a carne separata fue
rit etiã separata a diuinitate. Et respondet ma
gister sententiarum quem sequũtur ceteri theo/
logi di. 21. q sicut nũquã fuit diuinitas separa
ta a carne ita nec ab anima. Vnde Joh. Da/
ma. inquit. Si mortuus est vt homo: τ sancta
illa anima ab eius corpore diuisa est: diuinitas
tamen inseparabilis ab vtroq3 permansit. Ra
tio autem huiusmodi inseparabilitatis fz Bo
na. potest esse triplex. Prima quia deum nõ
decebat: qui indissolubili matrimonio animaz
illam sibi copulauerat. Vnde sicut non decet vi
rum relinquere vxorem: sic non decuit verbuz
ab anima separari. Secunda ratio est: q2 no/
bis non expediebat: eo q si facta fuisset separa/
tio: anima illa non habuisset potentiam ad eri/
piendum genus captiuum: nec mediatricis ef/
fectum ad reconciliandum: τ neutrum erat no
bis expediens. Tertia ratio est: quia anime il
li non congruebat. tum quia erat innocentissi/
ma. tum quia erat beatissima. Quia enim bea/
tissima erat nolebat a verbo separari: τ quia in/
nocentissima non poterat contra voluntatez su
am separari ab eo: quia iam punita fuisset sine
culpa. Hinc Dama. ait. Anathema sit qui di
cit verbum deposuisse qđ semel assumpsit. Sz
contra hoc aliqui instant obiicientes illud Jo.
x. Potestatem habeo ponendi animam meaz
τ iterum sumendi eam: ergo si iste sermo est p/
sone filii dei: videtur q filius dei animam de/
posuit in morte: ergo in morte anima fuit a ver
bo separata. Ad hoc respondet Aug. q verbũ
illud est persone filii dei ratione carnis assump
te. Erat enim in potestate eius separare animã
a corpore: τ iterum corpori illam reunire. Jđo
aliud est ibi deponens: aliud vnde deponit. de
ponens est virtus diuina. vnde deponit ē cor
pus. Secundo contingit dubitare circa ĩpas
sibilitatem. vtrum anima xp̃i post instans se/
parationis impassibilis sit effecta. Ad qđ res/
pondet Boñ. vbi supra. q ex certitudine aucto
ritatis hoc non est determinatum. sicut etiam
magister tangit. in. 3. di. 18. Verũtamen pba
bile est τ rationi magis consonum q stati post
separationem habuit impassibilitatem. Si eni
non patiebatur anima xp̃i nisi dispensatiue: τ
propter nostrã salutẽ: si iam non erat tempus τ
locus merendi iam anima xp̃i nõ debebat nec
poterat pati: nec solum de anima xp̃i pbabile ē
q statim post separationem a corpore facta sit i
passibilis: sed ēt de qualibet aĩa viri sancti ĩ qua
non reperitur reatus alicuius peccati. Et si di
cereť: cur caro xp̃i non fuit impassibilis scã an
te resurrectionem: sicut τ anima. Respondet
Boñ. q hoc fuit ex duplici cã. Prima qdē
q2 anima ppinquior erat glorie q3 caro. Erat
enim beata fm aliquaz sui partem. Secunda
vero causa: quia dilatio impassibilitatis in car/
ne faciebat ad fidei nostre confirmationem. vi
delicet vt ostendereť christus veraciter passus
τ mortuus fuisse: non sic dilatio impassibilita/
tis in anima. Jdeo magis dilata fuit in ĩpassi/
bilitas corporis q3 impassibilitas anime ex di
spensatione diuina. 3° contingit dubitare cir/
ca benignitatē. vtz .s. ex bẽignitate anima xp̃i
descendit ad inferos. Et q sic p3: q2 in symbo
lo apostolorum dicitur. Descendit ad inferos.
Et Act. 2. Hunc deus suscitauit solutis dolo/
ribus inferni. Et Joh. Dama. ait. Descendit
ad inferna anima deificata: vt quēadmodum
his qui in terra sunt: ita τ his qui in tenebris τ
vmbra mortis sedent superlucescat. Secũdum
tamen fm Boñ. di. 22. tertii li. q nomine ĩfer
ni aliquando intelligiť pena. aliquando locus
pene. τ fm hoc dupliciter potest aliquis dici đ
scendere ad inferos: aut q2 descendit ad penã:
aut quia descendit ad locum pene. Prio mo
do non conuenit xp̃o. Jn eo enim non fuit pe
na damni: nec fuit pena sensus. Secũdo mo
do competit xp̃o. Descendit enim quantum ad
illam partem in qua erant illi qui detinebantur
merito peccati primi parentis: que quidē pars
consueuit limbus appellari. Ad illam inquam
partem descendit non compulsus necessitate:
sed sua voluntate τ potestate. Ratio aũt quare
voluit descendere ad eripiendos illos qui deti
nebantur ibi compediti: cuz etiam posset face/
re hoc non descendendo: fuit duplex. videlicet
propter consolationem vinctorum: τ propter
confusionem aduersariorum. ppter cõsolatio
nem vinctorum: quia magna fuit eis consola/
tio đ pñtia ipsius anime iesu xp̃i: τ maxima fu
it dignationis

it dignationis ostēsio in hoc ꝙ ipse personali
ter voluit descendere ad eos. Fecit ēt hoc pro/
pter confusionē aduersarioꝝ vt ipsi demones
cōfunderentur ex sua p̄ntia: ⁊ sic̄ vicerat eos i
terra in natura assumpta: sic anima eius de eis
dem triūpharet apud inferos de eisdē ipsos in
uitos expoliando. Descendit itaq3 anima illa ad
consolandos scōs patres: ad letificādos: ⁊ bea
tificandos. Viderūt nanq3 q̄3 primum illis se
p̄ntauit diuinitatem eius. vnde in loco iferna/
li existentes habuerūt paradisum ⁊ aptam dei
visionem: que nō est aliud q̄3 vita eterna. S3
adhuc quis querere posset vtrū anima xp̄i mo
ram cōtraxit in iferno vsq3 ad horā resurrectio
nis. Et rn̄det Boñ. ⁊ Ric. vbi. s̄. ⁊ Tho. 3.
pte. q. 53. ꝙ sicut xp̄s vt nostras penas in se su
sciperet voluit corpus suū in sepulchro poni: ita
ēt voluit animam suā ad infernū descender̄: cor
pus āt eius mansit in sepulchro ꝑ diē itegrum
⁊ duas noctes: ad cōprobandā veritatē mortis
sue. Vnde ēt tantūdem credendū est animam
eius fuisse in inferno: vt simul aīa eius educere
tur de inferno: ⁊ corpus de sepulchro. Ex quo
Aug. 18. li. de ci. dei. c. 44. ait. Propheta in
ventre ceti triduo fuit: ⁊ tamen illum significa/
uit in profundo iferni triduo futurū qui dn̄s ē
oīum ꝓpharum. Et in li. de fide ad Petrum
de aīa xp̄i loquēs dicit. Ipsa de iferis die ter/
tio reuertente: idem deus ꝓm carnē qua i sepul
chro iacuit: de sepulchro resurrexit. S3 nōnul
li arguunt: q2 Luce. 22. xp̄s dixit latroni. Ho
die mecū eris i ꝑadiso: ergo videtur ꝙ aīa xp̄i
illa die qua mortuus est fuit in ꝑadiso: ⁊ sic de
scendens ad infernū nullā moram ibi contra/
xit. Ad quod rn̄det Aug. exponens verbū p̄/
dictum ꝙ nomine ꝑadisi non itelligit̄ ibi locus
empyrei nec locus paradisi terrestris: s3 ip̄a ap
ta ⁊ clara visio ipsius dei. De hoc vero descen
su xp̄i ad iferos sic pulchre loqtur Augu. i quo
dam sermone. Mox vt christus spm̄ tradidit
vnita sue diuinitati anima ad ifernorū ꝓfunda
descendit: cūq3 tenebrarū terminū quasi quidā
depredator splendidus ac terribilis attigisset:
aspiciētes eū impii ac tartaree legiones territi i
quirere ceperunt. d. Vnde ē iste tā fortis: tā ter
ribilis tā splendidus: tā p̄clarus. Mūdus ille
qui nobis subditus fuit: nūq̄3 nobis talē3 mor
tuum misit: nūq̄3 inferis talia munera destina/
uit. Quis ergo iste q̄ sic intrepidus nostros fi
nes ingreditur: ⁊ non solū nostra supplicia nō
veretur: verum etiam ⁊ alios de vinculis no/
stris absoluit. Ecce ipsi qui sub nostris solebāt
suspirare tormentis insultant nobis de percep
tinoe salutis. Et non solum iam nihil verentur
sed insuper nobis minantur. Nunquā3 hic sic
mortui superbierunt: nec aliquando sic leti po
tuerunt esse captiui. Vt quid huc istu3 adduce
re voluisti o princeps noster. Periit oīs le/
ticia tua: in luctum conuersa sunt gaudia tua:
dum tu christum suspendis in ligno: ignoras
quanta damna sustineas in iferno. Post istas
crudelium voces infernalium: ecce innumera/
biles sanctorum populi lachrymabili voce cla/
mabant. Aduenisti redemptor mundi: adue/
nisti quem desiderantes quottidie expectaba/
mus. Descendisti pro nobis ad inferos: noli
nobis deesse: cum reuersus fueris ad superos
Ascende domine iesu inferno spoliato ⁊ aucto
rem mortis suis vinculis irretito: ⁊ redde iam
leticiam mundo. Succurre inquiunt: iam se/
uas extingue penas: ⁊ miserando resolue cap
tiuos: dum hic es absolue reos: cum descende
ris defende tuos. hec ille. O quam ingenti le
ticia animarum in limbo existentium tunc mē
tes perfuse sunt cum viderunt benignissimum
iesum tam diu expectatum: tam diu desidera/
tum: tam diu deniq3 acclamatum. Viderunt
inquam animam eius ⁊ diuinitatem: cui erat
vnita. Viderunt christum redemptorem me/
diatorem ⁊ glorificatorem suum: neq3 locus il
le etiam luce corporali ex presentia anime chri/
sti illūstratus. vt Ricar. dicit erat eis amplius
penosus. Expectauerunt ergo vt predictum ē
anime ille sancte cum summa leticia in eode3 lo
co tempus resurrectionis christi.

Qualiter christus depositus fuit de cruce
⁊ de afflictione matris eius: necnon ⁊ de eius
sepelitione. Capitulum. 3.

[T]Ertium mysterium declarandum de
morte christi est ex parte sepulture.
Ad quam pie volentes attendere tria
considerare debemus. Primo subuentio/
nem. Secundo afflictionem. Tertio sepelitio
nem. Primo considerare debemus sub/
uentionem: qualiter scilicet Joseph ab arama
thia ⁊ Nicodemus licentia a Pilato obtenta:
deposuerunt christum de cruce. Ipsi enim qui
erant discipuli occulti iesu ferentes secum in/
strumenta venerunt ad crucē: ad cuius pedes
iacebat mesta mater cum Maria magdalene
⁊ Maria iacobi: ⁊ matre filiorum zebedei: ⁊
euangelista Joanne: ceterisq3 mulieribus que

ecute fuerant Jesuz a galilea ministrãtes ei: vt
Matheus refert. Cum autez Joseph ꝛ Nico
demus virginem reuerenter salutassent lachry
mantibus oculis ei dixerunt. Venimus. o ma
ter mesta: vt filium tuum ꝛ magistrũ nostrum
deponamus de cruce: recondamusqꝫ vt moris
est honorifice in sepulchro. O pietas cõmẽda
bilis horum virorum nobiliũ. o deuotio digna
laudum Joseph ab aramathia: qui a pilato pe/
tijt vt sepelire posset preciosuz corpus iesu. Sz
si quis q̃reret quare ꝑ huiusmodi licentia nul/
lus ex .ij. accessit: sed solũ iste Joseph. Respon
det Crisostomus ꝙ nullus audebat sicut iste: q
insignis iudeorum erat: ꝛ Pilato notus. Di/
cebatur etiã ille Joseph ab armathia: ex quo iaz
dixerat: vt ait Beda ipsa est ciuitas: que primo
Reg. dicit̃ ramatha de qua fuit Samuel. Se
cundo cõsideremus afflictionẽ. Surgẽs Ma
ria mater cũ anxietate multa brachia extẽdebat
vt dilectũ filiuz tãgere posset. Et cũ auulsi fue/
runt claui de manibus ꝛ pedibus suscepit cum
contristantiũ auxilio eũ inter brachia sua: inde/
qꝫ in terrã posituz adorabat eũ. Deinde cũ mul
ta charitate dolore mixta cõtractabat sua sanctis
sima mẽbra: tangebat caput: ꝛ spineã coronaz
extrahebat ab illo: osculabat̃ illud multipliciter
perforatũ: ꝛ cruore respersuz: atqꝫ dicebat. O
caput dignuz diademate ꝛ corona imperiali: q̃z
turpiter coronatuz te vidi hucusqꝫ corona spi/
nea: inspiciebat liuidam faciez: ꝛ in illã merens
ꝛ ruens osculabatur eam atqꝫ subdebat. O de
cora facies ꝛ speciosa nimis: ex qua per tot an/
nos tantũ gaudiũ suscepi: quomodo facta es vt
leprosa. Suscipiebat deinde ꝑforatas manus
amorose osculans illas referens semꝑ pijssima
verba cõpatiẽde querele. Sic etiã ꝛ latus aper
tuz tangebat manu osqꝫ illi applicabat. Fili in/
quiens mi q̃z dira fuit crudelisqꝫ manus illa: q̃
te lancea ꝑforauit: nec puto posset aliquis plene
inuestigare qualiter virgo depositũ de cruce fi
lium dolenter lamentabatur. Magdalena etiã
ꝛ Joseph ꝛ Nicodemus: ceteriqꝫ astantes pre
cõpassione flebant ꝛ ipsi. Tertio cõsiderem⁹
sepelitionez qualiter hora cõpletorij iam iminẽ
te Joseph ꝛ Nicodemus instabant vt corpus
sepelíret. Quare Nicodemus protulit mixtu/
raz myrrhe ꝛ aloes quasi libras centũ: ꝛ lꝫ tali
vnctione a putrefactione conseruatiua xp̃s nõ
indigeret: quoniã corpus eius corrũpi nõ po
terat nec debebat: tamẽ Nicodemus hoc non
intelligens ex deuotione sua ad vngendũ corp⁹
xp̃i tulit vnctionẽ predictaz. Acceperunt ergo
corpus iesu: ꝛ ligauerunt cũ lintheis. i. pannis
lineis inuoluerunt cũ aromatibus: sicut mos ẽ
iudeis sepelire. Erat autẽ in loco vbi crucifix⁹
est hortus: ꝛ in horto monumentuz nouum: in
quo nõdum quisq̃z positus fuerat. Ibi ergo ꝓ
pter parasceuez iudeorum: q2 iuxta erat monu/
mentuz posuere iesum: que omnia in mysterio
facta sunt. Nam vt inquit Tho. sepeliri voluit
christus rationabiliter. primo quidẽ ad cõpro/
bandam veritatez mortis. Non enim aliqs in
sepulchro ponitur nisi qui iam vere mortuus ẽ
Unde Pilatus vt habetur Marci. 15. anteq̃z
cõcederet xp̃m sepeliri diligenti inquisitione co
gnouit eũ esse mortuũ. Secũdo q2 ꝑ hoc ꝙ xp̃s
de sepulchro resurrexit datur spes resurgendi
per ipsum his qui sunt in sepulchro: ẜm illud
Joh. 5. Omnes qui in monumentis sunt au/
dient vocẽ filij dei: ꝛ qui audierint viuent. Ter
tio ad exemplũ eoꝝ qui per mortẽ xp̃i spirituali
ter moriunt̃ peccatis: qui. s. abscondunt̃ a con/
turbatione hominũ. Unde dicit̃ Col. 3. Mor
tui estis ꝛ vita vestra abscondita est cũ christo.
Modus etiã sepeliendi rationabilis fuit. Naz
in horto sepultus est ad designandũ ꝙ ꝑ mortẽ
ꝛ sepulturaz ipsius liberemur a morte quaz in/
currimus ꝓpter peccatũ Ade in horto paradi
si cõmissum. In aliena etiã positus est sepultu
ra: vt dicit Aug. in quodã sermone: quia ꝓ alie
na mouebatur salute: ꝛ etiam ꝓpter abundan/
tiam paupertatis pro nobis suscepte. Nã q do
muz in vita non habuit vt Theophilus refert:
post mortẽ quoqꝫ in alieno sepulchro recondit̃:
ꝛ nudus existens a Joseph cooperitur. Erat
insuper monumẽtũ nouũ: vt hiero. ait. ne post
resurrectionem ceteris corporibus remanenti/
bus surrexisse alius fingeretur. Et vt August.
dicit. Sicut in marie virginis vtero nemo an
te illũ: nemo post illum conceptus est: ita i hoc
monumento nemo ante illũ nemo post illuz se/
pultus est. Aduolutum etiã fuit saxum magnũ
ad monumẽti hostiũ: vt sic appareret omnimo
da veritas sepulture sue. Quare vt participes
simus mortis ꝛ sepulture christi: sepeliamus ꝛ
nos vitia nostra atque peccata: sicque cõsurge/
mus cuz ipso accipientes hic gratiam: ꝛ in futu
ro beatã gloriam. Amen.

Dominica resur rectionis domini nostri ie/
su christi: de iocunditate particulari: generali: ꝛ
maternali resurrectionis eius.

Sermo. .71.

Hec dies

Ec dies quā fecit dn̄s exultem⁹ ⁊ letemur in ea. Scribunt̄ hec verba p̄s. 117. Sic amara fuit credentibus in iesum christū passio eius: ita iocunda debet esse resurrectio illius. Propterea gaudere vnusquisq; ⁊ letari debet ac iocundari: cū audit vere ex mortuis xp̄m surrexisse. Hoc enim docet nos ⁊ instruit sancta mater ecclesia dū sepius replicat propheticū dictū a nobis assumptū pro themate. In diuinis nāq; officijs diurnis nocturnisq; horis huius temporis exultandū esse p̄dicat pro victoria ꝓ gloria proq; magnificentia christi resurgentis. Letabundū ꝑfecto nouum ab angelo nunciatū est: cū dixit. Surrexit nō ē hic. Surrexit inquā ille qui ꝓ amore nr̄o pati ⁊ mori nō recusauit vt nos mortuos peccato resuscitaret ad vitā. Quapropter vt diem istū cū spirituali leticia cōpleamus: in hoc sermone de resurrectionis christi iocunditate verba faciemus. Subdistinguemusq; sermonē i tres p̄ncipales partes triplicē. s. iocunditatem.
Prima dicitur particularis.
Secunda generalis.
Tertia maternalis.

De iocunditate quā habuit ipse christus in resurrectione: ⁊ de mirabilibus actib⁹ operatis a potentia diuina in ipso resurgēte. Ca. .i.

Rima iocunditas resurrectionis christi dicit̄ ꝑticularis: q̄. s. fuit in anima benedicta ipsius iesu xp̄i: dū corpus suū iterū sibi vniuit efficiēs illud ꝑpetuo gloriosum. Ad qd̄ plenius intelligendū notandū est ꝙ in ipso xp̄o resurgente quattuor actus mirabiles operata est virtus ⁊ potētia dei. Primus fuit sanguinis reassumptio. Secūdus corꝑis mutatio. 3° aīe vnio. Quartus sepulchri penetratō

Prim⁹ act⁹ fuit sanguinis reassūptio. nā reassumpsit corpus xp̄i clausum existens in sepulchro sanguinē propriū qui extra erat dispersus qd̄ nō nisi ꝑ diuinā virtutē fieri potuit. Ratio autē p̄fate reassumptionis sanguinis fm̄ Tho. in. 3. ꝑte. q. 54. est: q2 qcqd ad naturā corporis humani ꝑtinet: totū fuit in corꝑe christi resurgētis. Manifestū est aūt ꝙ ad naturā corꝑis humani ꝑtinēt carnes ⁊ ossa ⁊ sanguis: ⁊ alia huiusmodi: ideo oīa ista in corꝑe xp̄i resurgentis fuerūt. Dicūt etiā p̄hi ꝙ sanguis est sedes aīe: ⁊ aīa viuificat corp⁹ sanguine mediāte. Quare indubitāter sanguinē suum resurgens xp̄s ad suū corpus reduxit. Vtrū aūt totū sanguinem assumpserit ita ꝙ nulla ꝑticula siue guttula de illo in terra remanserit due sunt opiniones.

Prima est sancti Tho. q vbi supra ar. 3. i rn̄sione ad argumētū. 3. dicit ꝙ totus sanguis qui d̄ corpore xp̄i fluxit: cū ad veritatē humane nature ꝑtineat in xp̄i corpore resurrexit. Sanguis aūt ille q in qbusdā ecclesijs ꝓ reliqs conseruat̄ nō fluxit de corpore christi: sed miraculose dicit̄ effluxisse de quadā imagine christi ꝑcussa. Alia est opinio Frā. de marone: q ait. Nō ē incōueniens si aliqd de sanguine christi fuso dicat̄ esse in aliqbus ecclesijs: q2 forte corp⁹ in vita incorruptibili nō indiget tāto sanguine sicut in vita mortali. Et l3 vtraq; opinio sit sustentabilis: tn̄ secūda maiorē firmitatē videt̄ habere: tū q2 totus sanguis nō ꝑtinet ad veritatē humane nature. Vnde ⁊ sanct⁹ Tho. in suo quolibet. 50. q. 3. dicit. Cū ergo christus ante passionē comederit ⁊ biberit nihil ꝓhibet in eo fuisse aliquē sanguinē nutrimentalē q ad veritatē hūane nature nō ꝑtinet: ⁊ quē nō oporteret i resurrectione ad corp⁹ eius redire: tū q2 in plerisq; solēnissimis locis ostendit̄ verus christi sanguis. Nā in capella regis francie est de sanguine christi: ⁊ de spinea corona sanguine tincta. In ꝓuicia ꝓuincie apud sanctū Maximinū in conuentu fratrū p̄dicatoꝝ in festo sancte Marie magdalene ostendit̄ ampulla cū sanguine christi. Apd̄ Esculū in cōuentu fratrū p̄dicatoꝝ est spina cū sanguine christi. Alia insuꝑ spina cū sanguine est Racancti in cōuentu fratrū heremitaꝝ. In ciuitate Mātue i abbatia sancti Benedicti i ecclesia sancti Andree est de sanguine xp̄i quē asportauit Longinus cuius corp⁹ requiescit ibidē. In alemania vo in ciuitate. Nuremberge est ferrū cū quo Longinus lanceauit lat⁹ xp̄i sanguine respersum. Et sic in multis partibus xp̄ianoꝝ verus ostendit̄ sanguis xp̄i. Facit etiā ad cōfirmationē secunde opinionis auctoritas summi pontificis. Nā ꝑ Piū maximū scriptū est vt sequit̄. Pius ep̄s seruus suoꝝ dei. dilectis filijs abbati monasterij beate Marie Xantonensis diocesis: ⁊ cantori ecclesie. Xantonensis ac priori priorat⁹ sancti Eutropij extra muros xantone salutē ⁊ apostolicā benedictionem Illius qui se pro dominici saluatione gregis i preciū immolari nō abnuit: vices q̄uis immeriti gerentes in terris ad ea curis vrgemur indefessis: per que cunctoꝝ christi fidelibus erga saluatorem suū crescat deuotio: ac ipsoꝝ quib⁹

sit ab eis dubietatis semotis scrupulis per am
plius succedat salus animarū. Exhibita siqui/
dez nobis nuper pro parte dilectoꝝ filioꝝ guar
diani ꝛ conuentus domus ville Rupelle: ordi
nis fratruz minoruz xantoneñ. diocesis petitio
continebat: q̄ licet ꝛ tāto tempore: cuiꝰ memo/
ria nō extitit in ecclesia dicte domus: vt pie cre
ditur quedā portiuncula preciosissimi sangui/
nis domini nostri iesu christi in ligno crucis ꝓ
redemptione humani generis salubriter effusi:
ꝛ ꝑ eosdem guardianū ꝛ conuentuz certis anni
temporibus christi fidelibꝰ solemniter ostendi:
ac inibi ab eodem tempore citra ab eisdem fide
libus venerari cōsueta fore inhibeatur: ꝛ hono
rifice cōseruet̃. Nōnulli tamen curiosi plus q̄z
oporteat sapere satagentes: quo spiritu ducti, ne
scitur publice ac priuate asserere nō verētes q̄
nil de prefato sanguine remansit in terris: fide
les ipsos a pia eoruz deuotione quaz hactenus
gesserunt ad prefatā sanguinis porciunculā in
dicta ecclesia colendam retrahere conant̃ in nō
modicū incolaꝝ partium illaꝝ ac guardiani et
conuentus predictoꝝ scandalū atq̄z grauamē.
Quare pro parte dictoꝝ guardiani ꝛ cōuentꝰ
nobis fuit humiliter supplicatum vt super his
sibi ꝛ fidelibus eisdez opportune prouidere be
nignitate apostolica dignaremur. Nos igitur
qui de premissis certam noticiam nō habemꝰ:
attendentes q̄ veritati fidei nullatenus repu/
gnat affirmare redemptorez nostrū de sangui/
ne prefato ob ipsius passionis memoriā aliquā
partem in terris reliquisse: ac ꝓpterea deuotio
nem ipsoꝝ fideliū plurimū cōseruari: ꝛ scanda
lis ipsis q̄ztū in nobis est obuiare cupiētes: hu
iusmodi supplicationibꝰ inclinati discretioni ve
stre ꝑ apostolica scriptura mādamus: quatenꝰ
vos vel duo aut vnus vestrū si ꝛ postq̄z voca/
tis q̄ fuerint euocandi de premissis vobis legi
time cōstiterit omnibꝰ ꝛ singulis tam exemptis
q̄z nō exemptis cuiuscūq̄z preeminentie status
dignitatis gradus ordinis vel cōditionis fue/
rint auctoritate nostra sub penis ꝛ censuris ec/
clesiasticis: ne dictos fideles ab omni pia eorū
deuotione quam hactenus gesserūt ad p̄fatam
sanguinis huiusmodi portiunculaz in eadē ec/
clesia venerandā: vt p̄fert̃ quoquo modo retra
here. Guardiano quoque ꝛ cōuentui p̄dictis
ne ꝑ illatas eis retroactis tp̄ibus p̄missoꝝ occa
sione iniurias quasuis ꝑsonas ad iudiciū euo/
cari facere presumāt dicta auctoritate districtiꝰ
inhibere curetis cōtradictores ꝑ censurā eccle/
siasticā appellatione postposita cōpescendo nō
obstātibꝰ cōstitutionibꝰ ꝛ ordinationibꝰ aposto/
licis: necnō domus ꝛ ordinis p̄dictoꝝ iuramē
to cōfirmatione apostolica: vel quauis firmita/
te alia roboratis: statutis ꝛ cōsuetudinibus ce/
terisq̄z cōtrarijs q̄buscūq̄z: aut aliquibꝰ cōmuni
ter vel diuisim ab apostolica sede indultū existat
q̄ interdici suspendi: vel excōmunicari nō pos
sint ꝑ litteras apostolicas nō facientes plenaz ꝛ
expressam de verbo ad verbū de indulto huius
modi mētionē. Datū Rome apud scm̄ Petrū
anno icarnationis dñice. 1461. quintodecimo
kal. augusti. Pontificatus nostri anno tertio.
Propter q̄ omnia satis rationabile esse vr̃ q̄
aliq̄d de vero xp̄i sanguine effuso inueniat̃ i ter
ra. Utrū vero talis sanguis sit tāta veneratione
dignus: quāta sanguis q̄ est in eukaristia apud
plerosq̄z dubiū est: q̄m si vnitus est diuinitati:
adorādus esset adoratione latrie. Si vo nō est
vnitus diuinitati: tūc honor latrie nō debet̃ ei:
sicut sanguini in eukaristia. Quid aūt tenēdū
sit. an. s. a sanguine fuso sit sepata diuinitas vel
vnita nō est diffinitū vel determinatū cuz altera
opinionū sustineri possit: vt pꝫ ꝑ cōstitutionez
nouā factā a summo pontifice Pio secūdo: q̄
predisputatā materiā istā in sui p̄ntia ꝑ doctissi
mos viros statuit ꝛ ordinauit q̄ nullus de cete
ro sub pena excōicationis auderet dānare quā
cūq̄z opinionē p̄dictā: cū vtraq̄z sustineri possit
absque errore. Ego vo adhereo opinioni doc.
mei Frā. q̄ ait: q̄ lꝫ aīa xp̄i ꝛ caro nūq̄z fuerint
a diuinitate separate: sanguis tamē separatus a
corpore ex cōsequenti erat separatus a diuinita
te. Cuius signū est: q̄r lꝫ dicamꝰ filius dei fuit
sepultus: ꝛ filius dei descēdit ad inferos: nō tñ
dicimꝰ filiꝰ dei fuit effusus suꝑ terraz. Ista aūt
idiomatium cōicatio est nota talis vnionis ꝺm
Aug. in primo de tri. Secūdus actꝰ quē opa
ta est virtus diuina in xp̄o resurgēte fuit corpo/
ris mutatio. Et si corpꝰ nō sit mutatū secūdum
substātiā: q̄r eiusdē nature resurrexit: fuit tamē
mutatū ꝺm qualitatē. Erat. n. secūdū Grego.
in omel. eiusdē nature: sꝫ alterius glorie. Non
potuit ergo fieri creata vtute vt corpꝰ exanime
ante ꝛ vulneribꝰ plenū sanaret̃ ipassibiliter ad/
diti s alijs dotibꝰ corporis gloriosi. Tertius
actus fuit anime ad corpis vnio. Nō. n. pōt ni
si diuina vtute aīa separata eidē corpori vniri:
qđ melius ꝛ diffusius explicabit̃ in ope de vir/
tutibus: in sermone de resurrectione generali.
Quartus actꝰ fuit sepulchri penetratio. Exi
nit nāq̄

uit nāqꝫ xp̄s de sepulchro clauso: sigillato ⁊ cu/
stodito. Sꝫ nōnulli circa hoc dubitāt, ꝓpter ver
buꝫ Math. dicētis. Angelus aūt dn̄i descēdit
de celo ⁊ accedēs reuoluit lapidē. Ad qđ rn̄/
det Beda. d. Accedens reuoluit lapidē nō vt
egressuro dn̄o ianuā pandat: sꝫ vt egressus ei⁹
iam facti hominib⁹ prestet indiciū. Qui. n. mor
talis clauso virginis vtero potuit nascendo mū
duꝫ ingredi: ipse factus immortalis clauso se/
pulchro potuit resurgendo exire de mūdo. Cō
sideremus ergo quāta leticia fuit mens xp̄i ꝑfu
sa cū de sepulchro exiens q prius passibilis fue
rat gloriosum ⁊ impassibilē se cōspexit. Vt pu
to qꝫ primū eleuatis in celo oculis gr̄as retulit
patri q eū de morte iam fecerat triumphare.

De iocunditate quā habuerūt ex resurrectio
ne xp̄i vincti: discipuli: mulieres: ⁊ angeli.
Capitulū. .2.

S Ecunda iocūditas dicit̄ generalis: q̄
quadrupliciter subdistingui potest.
Prima vinctoꝝ. Secūda discipuloꝝ
Tertia mulieꝝ. Quarta angeloꝝ. Pria io
cunditas fuit vinctoꝝ: eoꝝ. s. q vincti detēti fue
rant in limbo: quos inde resurgens xp̄s peni/
tus eduxit: ⁊ liberauit, ꝑut Zacharias ꝓpheta
ꝓnunciauerat. 9. c. d. Tu quoqꝫ in sanguine te
stamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu: in q̄
nō erat aqua. Que v̄ba ſm Nico. de li. ad litte
raꝫ intelligunt̄ de xp̄o: cui ꝓpheta loquit̄ in se/
cunda ꝑsona: de quo ante dixerat in tertia per/
sona. Sꝫ dubiū hic orit̄: vtrū xp̄s omnes ani/
mas q̄ erant in inferno liberauerit. Ad qđ rn̄/
det Boñ. di. 22. tertij. li. ꝙ xp̄s nō liberauit ni
si aias electoꝝ suoꝝ ⁊ eoꝝ qui erāt mēbra ipsi⁹
Quāuis enim passio xp̄i omnib⁹ suffecerit: nō
tamē influit nisi in eius mēbra: ⁊ ideo illi soli ꝑ
passionē xp̄i saluati sunt qui vel erant eius mē/
bra quādo passus est vel futuri erāt ꝑ cōuersio
neꝫ ad ipsum. Quoniā igit̄ multi erāt in infer/
no: q nec mēbra xp̄i erāt: nec futuri erāt: qꝛ nō
erāt in statu merēdi: ⁊ nō oēs dn̄s eripuit de in
ferno: sꝫ tm̄ electos. Vn̄ Greg. i quadā omel.
infra octauā pasce ait. Qđ ante passionē suā di
xit in resurrectiōe sua dn̄s ipleuit. Si exaltatus
fuero a terra oīa trahā ad meipsum. Oia eniꝫ
traxit q de electis suis apud inferos nullū reli/
quit. Oia abstulit vtiqꝫ electa. Vn̄ etiā recte ꝑ
os Osee dicit. Ero mors tua mors: morsus
tuus ero inferne. Quia. n. in electis suis fun/
ditus occidit mortē: mors mortis extitit: qꝛ v̄o
in inferno partē abstulit: partē reliquit nō occi/
dit funditus: sꝫ momordit īfernū. hec ille. Nō
fuerunt ergo ab inferno liberati ꝑ xp̄m dānati
ꝑ sententiā diffinitiuā: siue ꝓpter peccatū actua
le siue etiā propter peccatū originale. Nā vt in
quit Tho. 3. pte. q. 52. Pueri qui cū originali
decesserāt nullo mō fuerāt cōiuncti passiōi xp̄i
per fidē ⁊ dilectionē: ideo nō fuerūt ab inferno
liberati. Et lꝫ sancti patres adhuc tenerent̄ astri
cti reatu originalis peccati inquātū respicit hu/
manā naturā: tamē erant liberati ꝑ fidē xp̄i ab
omni macula peccati: ⁊ ideo capaces erāt illius
liberationis quā xp̄s attulit descendens ad in/
feros Paruuli v̄o q nō fuerāt a peccato origi
nali mundati: neqꝫ per fidē propriā: qꝛ nōduꝫ
habuerunt vsum liberi arbitrij: neqꝫ ꝑ fidē pa
rentū: aut ꝑ aliquod fidei sacramentū: quia non
erāt in statu in quo essent capaces gr̄e xp̄i: nec
merita xp̄i poterāt eis suffragari: nec satisfactio
eius pro peccato Ade ad eos habebat extendi:
liberati nequaqꝫ fuere. Sed adhuc dubiū ē an
liberate fuerūt aīe q̄ erāt in purgatorio. Et rn̄/
det Tho. vbi supra: ꝙ passio xp̄i nō habuit tūc
maiorē efficaciā qꝫ habeat nūc: ⁊ ideo illi q fue
runt tales: quales nunc sunt illi qui in purgato
rio cruciant̄: liberat nō fuerūt. Si q aūt inuēti
sunt ibi tales quales etiā nunc satisfactione cō/
pleta liberantur: nil prohibet eos a purgatorio
fuisse liberatos. Fuit ergo iocunditas illa oiuꝫ
patrū qui in limbo detinebant̄: quibus gaudiū
accidentale accreuit locū illum derelinquendo:
in quo tam diu habitauerant in tenebris ⁊ me/
rore. Secunda fuit iocunditas discipulorum
Ipsa etenim resurrectionis die apparuit chri/
stus discipulis euntibus in Emaus vt patet
Luce vltimo. Iteꝫ apparuit discipulis congre
gatis in vnū vt dicitur Joānnis. 20. Et tunc
non aderat Thomas. Apparuit adhuc ⁊ Sy/
moni: sed vbi aut quādo nescit̄: nisi forte quan
do redibat a monumēto cū Joāne. Luc. vlti/
mo. Vel vt dicitur in historia ecclesiastica ap/
paruit ei in cauerna in qua flendo manebat: nā
postqꝫ negauit christuꝫ i cauernā quandā intra
uit q̄ modo dicitur gallicantus:, vbi se totuꝫ ad
lamēta penitentie cōuertit. Ibi vt quibusdam
placet in ipsa resurrectionis die magister beni/
gnissimus visitauit eū: certificans illum de sui
remissione peccati. Ob quod Petrus miro
gaudio fuit affectus. Similiter letatus est ex re
surrectione christi Joseph ab arimathia. Legi
tur nāqꝫ in euangelio Nicodemi ꝙ iudei indi
gnati contra ipsum eo ꝙ christum sepelierat:

reperunt ipsum: ⁊ in quodã cubiculo diligẽter clauso ⁊ sigillato euz recluserunt: volentes post sabbatũ euz occidere. Et ecce xp̃s in ipsa nocte resurrectionis ad euz intrauit: ⁊ osculũ ei dedit ⁊ inde saluis sigillis cũ educens in domũ suaz in arimathia ipsum adduxit. Tertia fuit iocũditas mulierũ que ipsa die resurrectionis viderunt eũ. Vidit nãqz illũ Maria magdalena in specie hortulani vt dicitur Joh. 20. Viderunt ⁊ illũ secuz postea ⁊ alie Marie: quibꝰ a monumento redeuntibꝰ apparuit iesus occurrens illis ⁊ dicens. Auete. Ille autẽ accesserunt ⁊ tenuerunt pedes eius ⁊ adorauerũt euz: vt patet Math. vlt. c. Quarta fuit iocunditas angelorũ quibus accidẽtale gaudiũ accreuit ꝓ gloria christi resurgẽtis: pro liberatõe patrũ de limbo: etiã ⁊ ꝓ totius leticia ecclesie militãtis.

De iocũditate quaz habuit mater iesu christi ex resurrectiõe eius: sicut multipliciter ꝓbatur.

Capitulum. .3.

Ertia iocunditas principalis dicitur maternalis. Sup ceteros etenim ꝓ xp̃o resuscitato letificatũ ẽ cor virginis matris. Sibi nãqz vt pie creditur priuſ ꝙ̃ ceteris benedictus filius eius apparuit: qđ ꝓbari potest quadrupliciter. Primo ex testificatione. Secũdo ex cõtrarij cõsutatione. Tertio ex celebratione. Quarto ex cõuenienti ratione. Primo probari põt ex testificatione. Testatur eniz hoc Ambrosius in li. de virginibꝰ. d. Vidit Maria resurrectionẽ domini. Et primo vidit ⁊ credidit: vidit Maria magdalena ꝗ̃uis ista adhuc nutaret. Secũdo probatur ex cõtrarij cõfutatione. Aiunt eniz nõnulli christũ virgini matri ideo nõ apparuisse: qr nullus euangelistarũ hoc asserit. Sed ad hoc doc. dicunt ꝙ euãgelistarum officiũ fuit solũmodo resurrectionis testes inducere: matrez autẽ ad testificãdũ ꝓ filio inducere eos nõ decuit. Si enim verba extranearuz feminarũ deliramẽta visa sunt: quomodo nõ magis matrẽ pro filij amore crederẽt delirare. Nõ scripserũt ergo euangeliste ꝙ christꝰ apparuerit virgini matri: sed pro cõstanti dereliquerunt illud. Tertio probatur ex celebratiõe. Ad insinuandũ nãqz ꝙ christus resurgens a mortuis appareret virgini matri sancta romana ecclesia ipsa resurrectionis die stationẽ celebrat apud sanctã Mariam maiorẽ: vbi tp̃e magni Greg. dũ ipse in die pasce missam cãtaret: ⁊ pax dñi ꝓnunciaret: angelus domini alta voce respondit. Et cũ spiritu tuo. Ob qđ cũ ipsa die papa ibidem celebrat in huiꝰ miraculi testimoniũ nil sibi cũ dicit. Pax ⁊c. respondetur.

Quarto ꝓbatur ex cõuenienti ratione. Rationabile etenim fuit vt filius resurrectõe sua priꝰ matrez letificaret: quam amplius ceteris doluisse cõstat. Contemplari ergo deuote possumus ꝙ sanctissima illa virgo ipsa resurrectionis nocte orationibus intenta filium suum quem sepulchro clausuz reliquerat videre ardentissime cupiebat. Nõ qz enim ignara erat illũ die tertia a mortuis resurrecturuz. Ob qđ vel corde vel ore dicere poterat. O pater eterne ecce iã tempus instat vt filiũ tuum ⁊ meum a mortuis reuoces. Suscita ergo illũ ⁊ ad me mitte tãto merore pro sua passione cõtritam. O filij mi dulcissime. o fili mi amantissime quez vidi plagis repletum: spinis coronatũ: crudeli morte extinctum: ⁊ in sepulchro repositũ: quãdo videbo te ex mortuis triumphasse. Dixisti. o fili mi: ⁊ totiens dixisti. Die tertia resurgam. Ecce iam dies tertia imminet. Surge domine in requiẽ tuã: ⁊ veni vt videam te solatium anime mee. Et dum hec ⁊ similia virgo gloriosa rogaret: ecce cum ingenti lumine: decora facie: aspectuqz affabili apparuit ei filius. Salue inquiens mater: ⁊ de cetero misericordie regina. Cessent ãmodo dolorosa suspiria: amara lamenta: ⁊ copiose lachryme. Ecce ego ipse sum qui in vtero tuo steti: quem peperisti: quem pauisti lacte virgineo: quẽ tenerrime educasti: quem tãtopere dilexisti: quem deniqz defleuisti transfixa doloris gladio. Ego sum iesus filius tuus: qui infernum expoliaui. Inde patres eduxi: ⁊ eternitatis aditum deuicta morte reseraui. Gaude. o mater veneranda: qr data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra: ⁊ in nomine meo flectetur omne genu. Tu vero post me in regno celorũ super omnes homines ⁊ angelos exaltaberis. Nõ posset profecto mẽs nostra inuestigare ꝗ̃ benigna fuerit visitatio illa: ꝗ̃ blanda ⁊ amicabilia verba matris ⁊ filij: ꝗ̃ gratiosi ⁊ iocundi vtriusqz in alterũ aspectus ꝗ̃ etiam reuerentes morigeratiqz reciproci gestus: post que omnia decessit filius matre in leticia ⁊ desiderijs simul remanente. Letemur ergo ⁊ nos cum illa desiderantes videre suum dilectũ filium sedentem ad dexterã patris cũ quo ⁊ spiritus sanctꝰ viuit ⁊ regnat per eterna secula. Amẽ.

Feria secunda post dominicaz resurrectionis: de temporalitate: qualitate: ⁊ veritate resurrectionis christi. Sermo. .72.

Resurrexit

R ESurrexit dñs verẽ. Scribunt
hec verba Luc. vltimo. c. et in
euangelio hodierno Jocũdissi
ma resurrectionis dñi nostri ie
su xp̃i sacramẽta a fidelib⁹ cũ/
ctis diligentissime pariter ꝛ deuote ad mentez
sunt reuocanda: qm̃ per illa exurgẽ potest cun/
ctorum animus ad spem future ꝛ imortal' vite
Jccirco p̃terea que dicta sunt in sermone pre
cedenti: restant adhuc plurima non imerito api
enda. Jpse etenim xp̃s mortis peccatiqꝫ d̃stru
ctor multifariam resurrectionis sue veritatem
patefacere voluit mundo: vt sic nullus qui i eũ
credere nollet inexcusabilis redderetur. Et vt
euangelica lectio p̃ntis diei habet: discipulis eũ
tibus in Emaus: in specie peregrini se ostẽdit:
quem in fractione panis cognouerunt ex mor
tuis vere surrexisse. Vt igitur de hac resurre/
ctione gloriosa clara habeatur noticia de ipsa in
hoc sermone locuturi tria mysteria proponem⁹
declaranda.
Primum dicitur temporalitatis.
Secundum qualitatis.
Tertium veritatis.
Quare christus accelerauit resurrectionẽ
suã: nec illam distulit vsqꝫ ad generalem om/
nium resurrectionem. Capitulum. .j.
P Rimũ mysterium declarandum de re
surrectione dicitur ꝑalitatis: i quo pos
sumus subdistinguere triplex temp⁹.
Primum dicitur tempus acceleratum. Secun
dum tempus retardatum. Tertium tempus d̃
terminatũ. Primum dicitur tempus accele
ratum. Accelerauit enim xp̃s resurrectionẽ su
am: nec illã distulit vsqꝫ ad resurrectionẽ gene
ralem rationabiliter, ppter tria. Prima rõ fu
it propter corporis dignitatem. Cum enim il
lud corpus dignissimuz foret ex eo q erat deifi
catũ siue diuinitati vnitũ: nõ fuit decens vt tam
diu sub puluere iaceret. Qd̃ p̃nunciauerat pro
pha. d. Nõ dabis scm̃ tuum. i. corpus scificatũ
qr in oi sanctitate conceptũ: ꝛ cũ diuinitate vni
tuz: videre corruptionẽ. Secunda rõ fuit pp
fidei firmitattem. Si. n. nõ surrexisset fides pi
isset: nec verũ deũ eũ aliquis credidisset: sic pꝫ
i discipul': de quibus nũc euãgelista loqt. Jpsi
etenim in via tristes ꝛ dolẽtes colloquebantur:
de his que acciderant non quasi credentes: vt
Theophilus ait: sed sicut stupentes in reb⁹ ex/
traneis. propterea xp̃s reprehendit eos: vt pꝫ
in littera euangelii. Tertia rõ fuit propter re/
surrectionis nostre exemplaritatẽ. Si eni xp̃s
resurrexit: ergo nos spare possumus resurre/
ctionem nostrã. Vñ Pau. i. Cor. 15. ait. Si
xp̃s predicat q resurrexit a mortuis: quomo/
do quidã in vobis dicũt q resurrectio mortuo/
rum nõ est. Et Greg. in omel'. inquit. Exem
plo dñs mõstrauit qd̃ pmisit i premio: vt sicut
illum fideles resurrexisse cognoscunt: ita i seip
sis fine mundi p̃mia resurrectiõis sparent. Et
idem iterũ ait: nõ plus q̃ꝫ triduanã mortẽ eẽ vo
luit: ne si in illo resurrectio differret i nobis oi/
no desparet. Sed circa hoc dubitare cõtingit:
vtrꝫ xp̃s primus fuerit resurgẽtiũ. Et q sic vi
detur: eo q Apoc. i. vocat primogenitus mor
tuorũ. Et. i. Cor. 15. apostolus ait. Xp̃s resur
rexit a mortuis primitie dormientiũ. Vbi glo.
qr primus tpe ꝛ dignitate. Contrariũ tñ videt
qr in veteri testamẽto p Heliã ꝛ Heliseũ aliq
resuscitati legunt. Similiter ꝛ xp̃s ante passio/
nem suã tres mortuos suscitauit. Jnsup Ma
th. 27. dicit q inter cetera miracula in passiõe
xp̃i visa monumẽta aperta sunt ꝛ multa corpo/
ra sanctorꝫ qui dormierãt surrexerũt: ergo non
videt q xp̃s fuerit primus ad resurgendũ. Rñ
det Tho. 3. pte. q. 53. q resurrectio est repatio
a morte i vitã. Duplicit aũt aliquis eripitur a
morte. Vno modo i actu. s. vt viuere icipiat:
qualitercũqꝫ ẽt post moriet. Alio modo vt ali/
qs liberet non solum a morte: sed ẽt a necessita
te: ꝛ qd̃ plus est a possibilitate moriẽdi: ꝛ hec ẽ
vera ꝛ perfecta resurrectio: cuius respectu pri/
ma dr impfecta. Loquẽdo ergo de resurrectio
ne pfecta xp̃s est primus resurgentiũ: qr ip̃e re
surgendo p̃ puenit ad vitam penitus imortalẽ
fm illd̃ Ro. 6. Xp̃s resurrexit ex mortuis: iã
ñ morit: mors illi vltra nõ dñabit. Sed resurre
ctione impfecta qdam alii surrexerũt ante xp̃m
ad premonstrãdũ quasi i quodã signo resurre
ctionem ipsius. De illis autẽ de quibus dicit
Mattheus varie loquunt doc. Nã Hiero. su
p Math. sentire videt q surrexerũt, ante xp̃m
iterꝫ morituri. Jn fmone Vo de assumptione
Vginis hoc sub dubio derelinqt. Remigi⁹ Vo
ait. Jndubitãter credere debemus vt q resurgẽ
te dño a mortuis surrexerunt: ascendẽte illo ad
celos pariter ꝛ ipsi ascenderũt. Et licꝫ sustineri
posset opinando q resurrexerint ante xp̃m ite/
rum morituri: tñ magis cõsonũ est pietati q re
surrexerint post xp̃m: nõ iterꝫ morituri: tum qr
mors ẽ pena peccati: ꝛ ipsi erant ab oi peccato

quod resurrectio dicitur aliquis eripitur a morte

vltimate purgati: tum qꝛ corporibꝰ eoꝝ vnite fuerunt anime glorificate. Ex qua vnione ſm Aug. in epiſtola ad Dioſcoꝝ efficiunꝫ corpora impaſſibilia ⁊ glorioſa. Reſurrectio autē illoꝝ ponitꝫ ab euangeliſta ante reſurrectionem xp̄i ꝑ quandam anticipationem: propterea ipſe ait. Et exeuntes de monumentis poſt reſurrectionem eius. i. xp̄i ſꝫ Nico. de lira. venerūt i ſanctam ciuitatem ⁊ apparuerunt multis. Secundum tempus notatum in reſurrectione xp̄i dicitꝫ retardatū. Licet. n. ſurrexerit ante reſurrectionem generalem: non tamen ſtatim vt mortuus eſt reſurrexit: ſed diſtulit vſqꝫ in diem tertium: ⁊ hoc rationabilitꝫ propter tria. Primo propter ſignificationem: vt. ſ. ex hoc ſignificaretꝫ ꝙ lux ſue mortis curauit noſtram duplicem mortem: ⁊ ideo vna die integra ⁊ duabꝰ noctibus iacuit in ſepulchro: vt ꝑ diem intelligatur lux ſue mortis: per duas noctes noſtra duplex mors. Hanc rationem aſſignat glo. ſuper illud Luc. vlt. O portuit chriſtum pati ⁊c.

Secūda ratio fuit propter reſtaurandoꝝ p̄figurationem: quam tangit Petrus rauen̄. d. Tres dies voluit xp̄s eſſe ſue ſepulture: que ī celo ſunt reſtauraturus: que in terra reparaturus: que apud inferos redempturus. Tertia ratio fuit propter probationem: vt. ſ. probaret veritatem mortis eius: vt ſic clarius eluceſceret veritas reſurrectionis. Tertium tēpus notandum de reſurrectione xp̄i dicitꝫ determinatum. Surrexit enim die tertia: qđ p̄dixerat Math. 12. Sicut inquit Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus ⁊ tribus noctibus: ſic erit filius hominis in corde terre. i. in ſepulchro ſecundum glo. tribus diebus ⁊ tribus noctibꝰ. Notandum tamen ſm Aug. li. 4. de tri. ꝙ h̄ itelligitur ꝑ ſynecdochen: vt prima dies accipiatur ſm partem ſui poſtremam. ſecunda dies ſꝫ ſe totam ⁊ integram. tertia ſm ꝑtem ſui primā ⁊ ſic erunt tres dies: ⁊ quilibet horū dierū ſuā noctem habuit precedentē. Tūc eni ſcḋm Bedam mutatus ē ordo: ⁊ curſus dierū ac noctiū Antea eni dies p̄cedebant ⁊ noctes ſequebanꝫ poſt paſſionem autē hic ordo mutatus ē: ita ꝙ noctes p̄cedunt ⁊ dies ſequūꝫ: ⁊ hoc myſterio cōgruit: qm̄ homo primo de die gratie cecidit in noctem culpe: poſt paſſionē autem xp̄i ⁊ reſurrectionem de nocte culpe rediit ad diē gratie. De hora vero reſurrectiōis varie loquuntur doc. Naꝫ quidā videnꝫ dicere ꝙ ſurrexit media nocte: quidam vero ꝙ ſurrexit in aurora. Ratio autem huius diuerſitatis eſt pro eo ꝙ conſiderant diuerſimode in illa dilatione cōgruentiam quantum ad numeꝝ horarū. Nam aliqui incipiunt tempus computare ab hora ſexta qua crucifixus eſt ⁊ tenebre facte ſunt ſuper vniuerſam terrā: ⁊ iſti protendūt tempus vſqꝫ ad mediam noctem inter diem ſabbati ⁊ diem dn̄icum: ⁊ ſic computant. 36. horas: quia tunc erat equinoctium vernale: quando xp̄us dn̄s paſſus eſt. Aliqui incepunt computare a ſero in quo poſitus fuit in ſepulchro: ⁊ protendunt tempus vſqꝫ ad diluculum diei dn̄ice: ⁊ tā iſti q̄ꝫ illi tandem conſiderant congruentiam tante dilationis. Ideo enim dn̄s diſtulit ꝑ. 36. horas vt in hoc ſignificetꝫ liberatio ⁊ victoria perfecta. Ille eniꝫ numerus eſt ex ſenario numero in ſe ducto: qui quideꝫ eſt numerus perfectꝰ ſm arithmetricum. Eſt ⁊ alia cōuenientia: qꝛ in. 36. horis ſunt due noctes: vt vnus dies: ita ꝙ ſalua eſt ibi proporcio ſimplicis ad duplum vt ſignificetꝫ ſicut predictum eſt ꝙ xp̄s vna ſimplici ſue vetuſtate abſtulit duas noſtras vetuſtates. Licet ergo vt ait Bon̄. di. 22. tertii. li. predicte opiniones videanꝫ differre tamen cōueniunt in aſſignando temporis congruentiā Et poſſet dici ꝙ in hora ſibi non contradicunt qꝛ dupliciter dicitꝫ res fieri: aut quando fit ſm veritatem: aut quando innoteſcit. Et illi qui horam mediam noctis aſſignant reſurrectionis tempus determinant quando primo fuit: qui vero mane aſſignant tempus determinant quando innotuit. Vel certe reſurrectio fuit inter horam medie noctis: ⁊ mane dn̄ice: ⁊ quia medium denominatꝫ ab extremis: ideo aliqui dicūt fuiſſe in media nocte: aliqui vero in mane.

Qđ xp̄s reſurrexit inuiſibiliter: veraciter ⁊ feliciter.

Capitulum. 2.

S Ecundū myſterium declarandum de reſurrectione xp̄i dicitꝫ qualitatis: i quo ſciendū ꝙ xp̄s reſurgere voluit a mortuis cū triplici qualitate ⁊ cōditione. Surrexit eniꝫ. Primo inuiſibiliter. 2° veraciter. 3° felicitꝫ. Primo ſurrexit inuiſibiliter: qꝛ nullus mortalium eū vidit reſurgentē. Ad quod itelligendū querūt doc. vtrꝫ reſurrectio xp̄i in ſuo actu debuit oībus manifeſtari. Et quibuſdam videtꝫ ꝙ ſic. p̄io qꝛ ſi publico peccato debetꝫ publica pēitentia. ſm i lud. i. Timot. 5. Peccantem corā oībus argue: ita merito publico debetꝫ premiū publicū: ſed claritas reſurrectiōis eſt premium

humilitatis

de hora resurrect.

humilitatis passionis: vt Aug. dicit super Jo.
Cum ergo passio xp̄i oibus fuerit manifestata
eo publice patiēte: videt̄ ꝙ gloria resurrectiōis
ipsius debuit oibus manifestari. Secūdo ar
guit̄: q2 discipuli viderūt xp̄m actu ascendētē i
celo: iuxta illud. Act. p̄. Videntibus illis eleua
tus ē: ergo a simili debuerūt ip̄z videre actu a mor
tuis resurgētem. Tertio arguit̄: q2 illi qb9 fuit
manifesta resurrectio xp̄i testes fuerūt r̄surrectō
nis: qd̄ testimoniū ferebāt publice p̄dicādo: qd̄
non ꝯuenit mulieribus: ergo vr̄ ꝙ icōueniēter
primo illis q̄3 ceteris fuerit manifesta. Rn̄det
Tho. 3. p̄te. q. 55. ꝙ eoꝝ que cognoscunt̄ q̄dā
cognoscunt̄ cōi lege nature: q̄dā vero ex sp̄āli
munere gratie: sicut ea q̄ diuinitus reuelantur:
quoꝝ vt Dio. dicit in li. cele. hierar. hec ē lex di
uinitus istituta: vt a deo imediate sup̄ioribus
reuelent̄: qbus mediantibus deferant̄ ad infe/
riores: sicut p3 in ordinatione celestiū spirituū
Ea vero que p̄tinent ad futurā gloriā cōem ho
minū cognitionem excedūt: b̄m illud Esa. 64.
Oculus non vidit deus absq3 te q̄ p̄pasti expe
ctātib9 te. Jō huiusmodi ab hoie nō cognoscū
tur nisi diuinitus reuelata. Quia ergo xp̄s re/
surgēs nō resurrexit ad vitā mortalē sed imorta
lē ⁊ gloriosā. iō resurrectio illius debuit ordia/
te prius angelis: deide p̄ angelos hoibus reue
lari. Unde Hilarius super Mat. dicit ꝙ ideo
angelus primus resurrectionis ē index: vt quo
dā famulatu paterne voluntatis resurrectio nū/
ciaret̄. Et vt dicit Act. x. Dedit eū manifestū3
fieri non omni populo: sed testibus p̄ordinatis
a deo. Ad primū ergo argumētū dicendū ꝙ
passio xp̄i p̄acta est in corp̄e adhuc habēte natu
ram passibile3: que cōi lege nota ē oibus: ⁊ iō
passio xp̄i oi populo imediate manifestari potu
it. Ipsa autem resurrectio simpliciter superna/
turalis ⁊ miraculosa fuit. Ad secundum argu
mentum dicendum ꝙ ascensio xp̄i quantu3 ad
terminū a quo nō trāscendebat hoium cōe3 no
ticiā: sed solū ad terminū ad quē. Et iō discipu
li potuerūt videre ascensionē xp̄i quantū ad ter
minum a quo. i. b̄m ꝙ eleuabat̄ a terra: nō aūt
viderūt ipsum quātū ad terminū ad quem: q2
nō viderūt quō reciperetur in celo: sed resurre
ctio xp̄i trāscēdebat cōem noticiā: ⁊ quātum ad
terminū a quo: b̄m ꝙ aia rediit ab iferis: ⁊ cor
pus de sepulchro clauso exiuit: ⁊ quantū ad ter
minū ad quē: b̄m ꝙ ē adeptus vitā gloriosam.
Et iō non debuit fieri resurrectio sic ꝙ ab hoie
videret̄. Ad tertiū vero argumētū dicendū ꝙ
mulieri nō p̄mittit̄ docere i ecclesia publice: s3
bn̄ p̄mittit̄ aliquos domestica admonitōe istrue
re. Apparuit ergo xp̄s primo Marie magda
lene: vt sicut mulier prima fuit nuncia mortis:
ita eēt nuncia vite. Ex quo Cirillus ait. Feia
q̄ quodāmodo fuit mortis ministra: venerāde
resurrectionis mysteriū prima p̄cipit ⁊ nūciat.
Adeptū est ergo femineū genus ⁊ ignominie
absolutionē ⁊ maledictiōis repudiū. Silr̄ etia3
p̄ hoc ostēdit̄ ꝙ quātū ad statū glorie p̄tinet nul
lū detrimentū patiet̄ sexus femineus. Ondit ēt
⁊ xp̄s: q2 iam nō venerat vocare iustos s3 pec/
catores: ⁊ q2 peccatores ⁊ meretrices ad peni/
tentiā redeūtes p̄cedent i regno celoꝝ. Supest
adhuc ⁊ alia rō quar̄ mulieribus prius ap̄puit:
eo ꝙ ipse ip̄m ardentissime amauerunt: intātū
vt ab eius sepulchro discipulis recedētibus nō
recederēt: ⁊ precipue ipsa feruētissima Mag/
dalena que stabat ad monumētum foris plorāś
vt dicitur Jo. 20. que a xp̄o sibi ap̄pente inter/
rogata mulier quid ploras: existimans ꝙ hor/
tulanus esset respōdebat. Tulerunt dn̄m meu3
⁊ nescio vbi posuerunt eum. Dn̄e si tu sustuli/
sti eum dicito mihi vbi posuisti eū: ⁊ ego eum
tollam. O ardens amor Marie magdalene.
Colloquebatur magistro suo de seipso cum tā/
ta affectione: quare xp̄s benedictus eam nomi
nando Mariam se cognoscendum illi dedit at
q3 voluit prius q̄3 discipulis sibi apparere. 2°
surrexit xp̄s veraciter quia verum corpus habu
it. Contra quod aliqui arguūt. Primo q2
verꝫ corpus non p̄ōt esse cum alio corpore i eo
dem loco: sicut erat corpus xp̄i: nam itrauit ad
discipulos ianuis clausis: vt dicitur Joā. 20.

Secundo quia veru3 corpus non euanescit
ab aspectu intuentium nisi forte corrumpatur
sed corpus christi euanuit ab oculis discipulo/
rum eum intuentium: vt dicitur Luc. vltimo.

Tertio quia cuiuslibet veri corporis est de/
terminata figura: sed corpus christi apparuit di
scipulis in alia effigie: vt patet Marci vlt. er/
go videt̄ ꝙ christus post resurrectione3 non ha
buit verum corpus humanum. Ad primu3
argumetu3 respondet Tho. quod corpus chri
sti post resurrectionem: non ex miraculo: sed ex
conditione glorie sicut quidam dicunt clausis
ianuis ad discipulos intrauit simul cū alio cor
pore in eodem loco existens. Vel dicendum ꝙ
non ex natura corporis: s3 potius ex virtute di
uinitatis vnite illud corpus ad discipulos: lic3
verum esset ianuis clausis intrauit. Vn̄ Aug.

super Jo. d. Moli corporis vbi diuinitas erat clausa hostia non obstiterunt. Ille quippe non eis apertis intrare potuit: quo nascente virginitas matris inuiolata permansit. Ad secūduz argumētum dicit Tho. q̄ quicūq; habet corpus glorificatum in potestate sua habet videri quando vult: ꝛ non videri quando non vult: hoc tamen xp̄s habuit non soluz ex conditione corporis gloriosi: sed etiam virtute diuinitatis sue. Euanuit ergo ab oculis discipulorum: non quia corrumperetur aut resolueretur i aliqua inuisibilia: sed quia sua voluntate desiit ab eis videri: vel eo presente: vel eo abscedente p dotem agilitatis. Et si adhuc quereret̄ cur post resurrectionem non conuersabatur cum discipulis sicut ante continue. Respondet Tho. q̄ circa resurrectionem xp̄i duo erant discipulis declaranda. s. ipsa veritas resurrectionis: ꝛ gloria resurgentis. Ad veritatem aūt resurrectionis manifestandam: sufficit q̄ eis pluries apparuit: vt dicetur in tertio mysterio. Ad gloriam autem resurrectionis manifestandam noluit cōtinue cōuersari cum eis: sicut prius fecerat: ne videret̄ eis ad talem vitaz resurrexisse: qualem prius habuerant. Ad tertium dicendum q̄ apparuit discipulis sicut voluit sine sui mutatōne: quia sic erat in p̄tate eius. Ex quibus cōcludimus q̄ verum corpus habuit ꝛ veraciter resurrexit. Tertio surrexit xp̄s felliciter: quia i resurrectione corpus habuit gloriosum: qd̄ apparet triplici ratione. Primo quidem quia resurrectio christi fuit exemplar: ꝛ causa nostre resurrectionis. Sancti autem in resurrectione habebunt corpora gloriosa: vt dicit apostolus .i. Cor. 15. Unde cū causa sit potior causato: ꝛ exemplar exemplato: multo magis corpus xp̄i gloriosum fuit cum resurrexit. Secundo hoc apparet: quia per humilitatem passionis meruit gloriam resurrectionis. Tertio q̄r aīa xp̄i a principio sue cōceptionis fuit gloriosa p fruitionem ꝛ visionem diuinitatis. Est autem dispensatione factum vt ab anima gloria non redundaret in corpus: ad hoc q̄ mysterium nr̄e redemptionis sua passione impleret: ꝛ ideo pacto hoc mysterio anima xp̄i statim in corpus i resurrectione reassumptum suam gloriam deriuauit: ꝛ ita factum est corpus illud gloriosum: de quo Phi. 3. apostolus dicit. Reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Sz nōnulli obiiciunt ꝑpter cicatrices quas in corpore post resurrectionem retinuit que ad quadam corruptionem p̄tinere videntur. Ad qd̄ rūdet Tho. q̄ cicatrices ille erant in corpore xp̄i post resurrectionē non ad corruptionē ꝛ deformitatem: sed ad dignitatez ꝛ decorem: vt Aug. dicit. 22. li. de ci. dei. Quare autē cū cicatricibus resurrexit: plures a doctoribus assignantur rationes. Prima ratio est propter gloriam xp̄i. Unde Beda super Lucaz. Non inquit ex impotentia curandi cicatrices seruauit: sed vt in perpetuum victorie sue circumferat triūphum. Secunda ratio fuit ad confirmandum fidem circa resurrectionē. Tertia ratio vt patri pro nobis supplicans q̄le genus mortis pro homine protulerit semper ostendat. Quarta ratio vt illas in iudicio ad confusionem reproborum demonstret. Unde Aug. in li. de symbolo ait. Inimicis vulnera demonstraturus est sua vt coueniens eos veritas dicat. Ecce hominē quē crucifixistis: videte vulnera que infixistis: agnoscitis latus qd̄ pupugistis: qm̄ per vos: ꝛ propter vos apertum est: nec intrare voluistis.

Q̄d sufficienter xp̄s declarauit resurrectionem suam verbo: nuncio: ꝛ argumento.

Capitulum. .3.

Tertium mysterium declarandum d̄ resurrectione xp̄i dicit̄ veritatis. Voluit nāq; clementissimus saluator nr̄ veritatem resurrectionis sue declarare sufficienter qd̄ fecit tripliciter. Primo verbo. Secundo nuncio. Tertio argumento. Primo declarauit xp̄s veritatem resurrectionis sue verbo: qm̄ .s. ante passionem p̄nunciauit illā. Uñ Mat. 17. post transfigurationē suam dixit. Nemini dixeritis visionem hanc donec a mortuis fili⁹ hominis resurgat. Et Math. 20. postq̄z dixit q̄ filius hominis erat crucifigendus: subdidit Et tertia die resurget. Et Math. 26. passione sua iaz de de proximo iminente dixit. Postq̄z resurrexero precedam vos in galilea. Secūdo declarauit v̄itatez resurrectionis sue nūcio qm̄. s. ipso volente angelus dixit mulieribus. Surrexit: nō est hic. Marci. vlti. ꝛ Math. 28 Tertio id declarauit argumento. Uñ Act. p̄. Prebuit seipsum viuum in argumentis multis post passionem suam. Notandum tamē vt inquit Tho. 3. p̄te q̄ argumentum dicitur dupliciter. Uno mō quecūq; rō rei dubie faciēs fidez. Alio modo aliqd̄ sensibile signuz: qd̄ inducit ad alicuius veritatis manifestationem. Primo modo xp̄us non probauit discipulis resurrectionem

resurrectionē: qꝛ talis probatio argumentatiua ꝓcedit ex aliquibus principijs que si nō essent nota discipulis: nihil ꝑ ea eis manifestaret̄: qa ex ignotis nō potest aliquid fieri notū. Si autē essent eis nota nō transcenderent rationez humanā: ⁊ ideo nō essent efficacia ad fidez resurrectionis astruendā que rationē humanā excedit. Oportet. n. ꝓ̄ncipia ex eodē genere assumi: vt dr̄ .i. posterioꝝ. Si autē accipiat̄ argumentuz secūdo modo: sic xp̄s resurrectōez suā dicit̄ argumentis declarasse: inq̄ztū ꝑ quedā signa euidentissima vere se resurrexisse oñdit. Ostendit autē illa ꝓpter duo. Primo qꝛ nō erāt corda eoꝝ disposita ad hoc ꝙ de facili fidē resurrectionis acciperent. Unde dixit eis Luc. vlti. O stulti ⁊ tardi corde ad credendū. Et Marci vlti. Exprobrauit icredulitatē illoꝝ. Secūdo vt ꝑ huius signa eis ostensa efficacius testimoniuz illoꝝ redderet̄. Ipsa autē argumenta vel signa omnia simul sumpta ostendūt verā ⁊ gloriosam resurrectionē. Quod vera fuerit resurrectio ostendit xp̄s ex p̄te corporis ⁊ ex p̄te anime. Primo ex p̄te corporis: circa qd̄ tria oñdit. Primo ꝙ esset veꝝ ⁊ solidū nō fantasticū vel raꝝ sicut aer: ꝑ hoc ꝙ palpabile p̄buit. Uñ ipse dixit Luc. vlti. Palpate ⁊ videte: qꝛ spiritus carnē ⁊ ossa nō hꝫ sicut me videtis habere. Secūdo oñdit ꝙ esset corpꝰ humanū oñdēdo eis verā effigiē: quā oculis intuerent̄. Tertio oñdit ꝙ esset idē corpꝰ numero oñdendo vulneruz cicatrices: ob qd̄ dixit Luc. vlt. Uidete manus meas ⁊ pedes meos: qꝛ ego ipse suz. Secundo oñdit veritatē resurrectionis ex p̄te aīe iterato corpori vnite: ⁊ hoc ꝑ opa triplicis vite.

Primo qdē ꝑ opus vite nutritiue: in hoc ꝙ cū discipulis mādṳcauit ⁊ bibit: vt legit̄ Luc. vlti. Et si diceret̄ ꝙ angeli in assumptis corporibus comederūt ⁊ biberūt: vt pꝫ Geñ. 18. de angelis quos Abrahā suscepit hospitio: ⁊ tñ ex hoc nō cōcludit̄ ꝙ angeli habeāt vera corpora sibi naturaliter vnita: ergo nec ꝑ hoc ꝙ xp̄s comedit posset argui ꝙ habuerit suū veꝝ corpus̄ ꝗ̄ aīe vnituz. Rn̄det Tho. ꝙ est alia ratio de angelis: alia de xp̄o. Nā angeli apparētes nō asserebāt se hoīes esse: sicut asseruit xp̄s se veꝝ hominē eē. Etiā aliter xp̄s mādṳcauit: ⁊ aliter angeli. Nā qꝛ corpora ab angelis assumpta nō erāt corpora viua vel animata: nō erat vera comestio: lꝫ esset vera cibi cōtritio: ⁊ iniectio in interiorē p̄tem corporis assumpti. Uñ angelus dixit Tob. x. Cū essez vobiscū videbar qdē mādṳcare ⁊ bibere vobiscuz: sꝫ ego cibo inuisibili vtor. Sꝫ qꝛ corpus xp̄i vere fuit animatū: vera fuit eius comestio: qꝛ vt aug. inq̄t. Nō p̄tās sꝫ egestas edēdi corporibꝰ resurgentiū aufert: quare xp̄s vere mādṳcauit p̄tāte nō egestate. Ideo Beda inquit. Mādṳcauit post resurrectionez nō quasi cibo indigens: nec quasi nos in resurrectione quā expectamꝰ cibis egere significans sed vt eo mō naturā corporis resurgētis astrueret. Secūdo oñdit veritatē resurrectionis per opa vite sensitiue: in hoc ꝙ discipulis ad iterrogata rn̄debat ⁊ p̄ñtes salutabat: in quo oñdebat se ⁊ videre ⁊ audire. Tertio ꝑ opa vite intellectiue: in hoc ꝙ cū eo loquebant̄ ⁊ de scripturis disserebāt: ⁊ ne qd deesset ad ꝑfectionē manifestationis: ostendit se habere diuinā naturam ꝑ miraculū qd̄ fecit in captura pisciū: ⁊ vlteriꝰ per hoc ꝙ eis videntibus ascendit in celū. Goriā adhuc oñdit intrans ianuis clausis ꝑmittēs se videri ⁊ nō videri. Uñ Greg. in omel. Palpandā carnē dn̄s p̄buit: quā clausis ianuis introduxit: vt etiā post resurrectionē oñderet corpus suū eiusdē nature: ⁊ alterius glorie. Ipse itaqꝫ redēptor mundi q tot argumētis veritatē sue resurrectionis: vt tactū est confirmauit: voluit tandē de illa certiores nos reddere cū ad se attraxit oēs populos: omnesqꝫ natiōes falsoruz deoꝝ cultu penitus extincto. Quomodo nāqꝫ nisi viueret deus ⁊ hō sedens in gloria patris credidissent i eū nō solū populares ⁊ rudes veruz etiā ⁊ docti p̄hi ac potentissimi reges ⁊ p̄ncipes. O vere efficacissimū signū ad credenduz in xp̄m resuscitatū: quem adorant vt diximꝰ tot milia miliū eoꝝ q credunt ⁊ sperant in illū. Ipse igit̄ est in cuius femore erat scriptū. Hic est rex regū: ⁊ dn̄s dominantiū Apoc. 19. Ipse ē cui data ē oīs p̄tās in celo ⁊ in terra: q surrexit vere regnaturꝰ cū p̄re: ⁊ sp̄ū scō i eternū. Amē.

Feria tertia post dominicā resurrectiōis: de resurrectōe oīuz generali ante iudiciū: ꝯ illos qbus hec vr̄ veritas īpossibilis. Ser. 73.

Uidete manus

v meas ⁊ pedes meos: qꝛ ego ipse sum. Uerba sunt redemptoris nr̄i Luce. 24. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Cuz audimus a mortuis suscitatū dn̄m iesuz xp̄m: spē nostram subleuare debemꝰ ad futurā omniū resurrectionē. Quoniā aūt plerisqꝫ incredulis ⁊ curiosis impossibile videtur: ac nullo pacto verisimile ꝙ

rursus anime suis corporib⁹ reunient sicq3 om̄ nes hoies tādē resurgent. Jccirco in p̄nti ser/ mone de generali resurrectōe aliq̄ discutiemus qm̄ hanc saluator noster resurgēs idē numero p̄monstrauit in seipso: sicut pz in ꝟbis allega/ tis in themate: in qb⁹ ad generalē resurrectiōez animū reuocātes tria mysteria declarabimus.

Primū dicit̄ veritatis.

Secūdū generalitatis.

Tertiū qualitatis.

Quod veritas resurrectionis generalis pro bat̄ p auctoritates: rōnes: ꝛ exēpla. Ca. .I.

p Rimū mysteriū de resurrectione gene rali declarandu3 dicit̄ veritatis: in quo ponit̄ talis cōclusio: ꝙ numero electoꝝ cōpleto oēs anime reunient̄ corporib⁹ suis ꝛ re surgent hoies illi idē ſm naturā q prius fuerūt Probat̄ aūt hoc tripliciter. Prio auctoritate. Secūdo rōne. Tertio exēplo. Prio aucto/ ritate. Scribit̄ enim Job.19. Scio.n.ꝙ redē ptor meus viuit ꝛ in.n.d.de.t.s.s.ꝛ rur.c.pel. m.ꝛ in.c.m.v.s.m. quē vi.s.e.i.ꝛ nō.a.ꝛ.o. m.c.s.pp q̄ ꝟba Hiero.dic̄ de Job.ad Pau linū. Ut de ceteris sileā resurrectionē corpoꝝ sic p̄phat: vt nullus de ea vel manifestius vel clarius scripserit. Et Ezech.37. deus ait. Ecce ego intromittā in vos spiritu3 ꝛ viuetis: ꝛ da/ bo sup vos neruos: ꝛ succrescere faciā sup vos carnē: ꝛ sup extendā in vobis cutē: ꝛ dabo vo/ bis spiritū ꝛ viuetis: ꝛ scietis quia ego dn̄s. Et Esa.26. dicit̄. Uiuent mortui: interfectiq3 vr̄i resurgent. Et Daniel̄.12. Multi de his q dor miunt in terre puluere euigilabūt: alij in vitam eternā: alij in opprobriū: vt videant semp. Et Sopho.3. Expecta me in die resurrectōis. Et Jone.3. Subleuabit de corruptōe vitā meam. Et p̄s.138. Tu cognouisti sessionē meā: et re/ surrectionē meā. Et.2.Macha.7. Rex mūdi defunctos nos p suis legib⁹ in eterne vite re/ surrectione suscitabit. Et.i. Cor.15. Omnes qdē resurgemus. Et ibidē. Stella differt a stel la in claritate: sic erit ꝛ resurrectio mortuoꝝ. Et i. Thessal̄.4. Nolum⁹ vos ignorare de dor/ mientibus vt nō.c.s.ꝛ.c.q.s.nō.h. Si.n.c.ꝙ iesus.m.e.ꝛ.r.i.ꝛ.d.e.q.d.p iesum ad cū eo. Et Luc.14. Retribuet̄ tibi in resurrectionē iu stoꝝ. Et Joh.5. Procedent q.b.f. in resurre ctionez vite: q ꝟo.m.e.in.r.iudicij. Et.Ma/ the.22. Jn resurrectione neq3 nubent neq3 nu bent̄. Et ne multa dicamus in vtroq3 symbolo resurrectio mortuoꝝ decantat̄. De qua etiā in c.i.de sum.trini.ꝛ fi.ca. Jnnocenti⁹ terti⁹ ait sic. Omnes cū suis p̄prijs resurgent corpori/ bus: q̄ nunc gestant vt recipiāt ſm opa sua siue bona fuerint siue mala: illi cū diabolo penā ppe tuā: ꝛ isti cū xp̄o gloriā sempiternā. Sz contra hūc veritatē arguūt nōnulli multipliciter. Pri mo infirmāt testimoniū scripturaꝝ asserētes ꝙ qcqd in eis dicit̄ de resurrectione est spirituali/ ter intelligendu3: lz etiā corpaliter loq videant̄: sicut cū dicim⁹ multa de deo corpalia: q incorpo reus ē q̄ p metaphorā aliqd spirituale designāt

Secūdo arguūt: qr.i.Cor.15.dr̄. Caro ꝛ san guis regnū dei nō possidebūt. Tertio arguūt qr dicit Auicenna.3.metha. Qd annihilatū ē nō reducit̄: sz forme corpoꝝ humanoꝝ ad vlti mū annihilant̄: qr nihil de eis remanet nisi ma teria prima: ergo ille forme eedē numero nūq3 reuertent̄. Quarto arguūt: qm̄ cōtingit vt ali qn̄ hoies carnib⁹ vescant̄ humanis: ꝛ solu3 tali nutrimēto nutriant̄. Caro ergo eadē i plurib⁹ hominib⁹ reperit̄. Nō est aūt possibile ꝙ i plu/ ribus resurgat: nec aliter videt̄ vniuersalis re/ surrectio integra: si vnicuiq3 non restitueretur qd habuit: videt̄ ergo ipossib.le ꝙ hominū re/ surrectio sit futura. Ad primū argumētū rn̄/ det Tho.in.4. summe contra gentiles.d.ꝙ Philetus qdā ꝛ Humeneus tenuerūt spūali/ ter intelligēda dūtaxat ꝟba scripturaꝝ de resur rectione: quos apl's.2. Thimotei.2.reprobat. d. Philetus ꝛ Himeneus exciderāt a verita/ te.d.resurrectionē ia3 esse factā. Cōtra eoꝝ igi tur opinionē ē euāgelicus tex. Joh.5. vbi de vtraq3 resurrectōe spūali.s.ꝛ corporali expresse dn̄s ē locutus. Ait.n. Amē amē dico vobis qr venit.h.ꝛ nūc est.q.m.au.u.fi.dei: ꝛ q au.vi. Qd ad resurrectionē spūalez animaꝝ ptinere videt̄: q̄ iā tunc fieri incipiebat: cū aliq per fidē xp̄o adherebāt. Sz postmodū corporalē resur/ rectionē exprimit.d. Uenit hora in qua.o.q.i. m.sunt.au.vo.fi.dei. Manifestū est aūt ꝙ in monumētis nō sunt aie sz corpora: ergo p̄dicit̄ hic resurrectio corpoꝝ. Ad secūdū argumētū dicit Bon̄.in.4.di.43.ꝙ aplus loquit̄ ibi de carne ꝛ sanguine q̄tū ad corruptionē: nō q̄tū ad substātiā: vt intelligat̄ ꝙ q carnaliter viuunt regnū dei possidere nō poterūt: ꝛ sumit̄ ibi ca/ ro p hoie p synedochen. Ad tertiū argumen tu3 rn̄det Ric.in.4.di.43.ꝙ Auicenna loquit̄ de ptāte nature q̄ ē limitata ꝛ finita: virt⁹ autez diuina cū sit infinita pōt idē corp⁹ in numero re formare: ꝛ aie sue vnire. Ad quartū argumē/ tum

de costa eue

tuz rñdet Tho. in. 4. summe cõtra gentiles. c.
81. ꝙ nõ est necessariũ ꝙ qcqd fuit in hoie mate
rialiter resurgat in eo. Et iterũ si aliqd deest sup
plet̃ ꝑ potẽtiã dei. Ad hoc ergo ꝙ resurgat ho/
mo idẽ numero nõ requirit̃ ꝙ quicqd fuit mate
rialiter in eo ẜm totũ tempus vite sue resumat̃
sed tãtũ quãtũ sufficit ad cõplemẽtũ debite quã
titatis: ⁊ ꝓcipue illud resumendũ videt̃ qd̉ per/
fectius fuit sub forma ⁊ specie humanitatis sub
sistens. Caro ergo comesta resurget in eo ĩ quo
ꝑrius fuit anima rationalis ꝑfecta: in secũdo ve
ro si nõ solũ carnibus humanis pastus est: sꝫ et
alijs cibis poterit resumere tantuz de alio qd̉ ei
materialiter aduenit: qd̉ erit necessariũ ad debi
tam quãtitatẽ corporis restaurandã. Si v̉o so/
lum humanis carnibus fit pastus resurget ĩ eo
quod a generantibus traxit: ⁊ quod defuit sup/
plebitur omnipotentia creatoris: ꝙ ⁊ si paren/
tes ex solis humanis carnibus pasti fuerãt: vt
sic ⁊ eoꝝ semen qd̉ est superfluũ alimẽti ex car/
nibus alienis generatũ sit: resurget qdẽ semen
in eo q̄ est natus ex semine: loco eius cuius car
nes comeste sunt supplebit̃ aliunde: hoc eniz in
resurrectione seruabit̃: ꝙ si aliquid materialiter
fuit in pluribus hominibus: resurget in eo: ad
cuius ꝑfectionẽ magis ꝑtinebat: vnde ⁊ si fuit
in vno vt radicale semen in quo est generatus:
in alio vero sicut supplemẽtũ supueniens resur
get in eo qui est generatus ex hoc sicut ex semi
ne. Si vero in vno fuerit vt ꝑtinens ad ꝑfectio/
nez indiuidui: in alio vt deputatũ ad ꝑfectionez
speciei: resurget in eo ad quẽ ꝑtinebat ẜm perfe
ctionẽ indiuidui. Unde semẽ resurget in geni
to: ⁊ nõ in generãte. Et costa Ade resurget in
Eua: nõ in Adã in quo fuit sicut in nature ꝓn/
cipio. Si aũt ẜm eundẽ ꝑfectionis modũ fuit ĩ
vtroqꝫ resurget in eo in quo primitus fuit: que
omnia fient virtute illius cui nihil est impossibi
le. Hinc Aug. li. 22. de ciui. dei. c. 20. ait. Ab
sit vt ad resuscitanda corpora viteqꝫ reddenda
nõ possit omnipotentia creatoris oĩa reuocare:
que vis bestie vel ignis assumpsit: vel in pulue
rem cinerẽue collapsum: vel in humorẽ solutuz
vel in auras est exaltũ. Absit vt sinus vllus se
cretiũqꝫ nature ita recipiat aliquid subtractũ sen
sibus nostris: vt omniũ creatoris aut cognitio/
nem lateat: aut refugiat ꝑtãtem. hec ille. Se/
cundo ꝓbat̃ veritas generalis resurrectionis
ratione: que triplex esse potest. Prima dicitur
reparationis. Secunda ꝑfectionis. Tertia con
plexionis. Prima ratio ostendẽs futuram
corpoꝝ resurrectionẽ dicit̃ repatõis. Ut. n. dic̃
ansel. in li. cur deus hõ. Si hõ nõ peccasset nũ
q̄ꝫ moreret̃: sed cũ anima simul ⁊ corpe ad bea/
tam gloriã assumeret̃: ergo si xp̃s ꝑfecte repara
uit hominẽ lapsum debuit illũ ad talez statũ re/
ducere: in quo simul aĩa ⁊ corpus glorificaret̃.
Cũ autẽ hoc nõ fiat in p̃nti q2 oẽs morimur: er
go aut oẽs resurgem⁹ post mortẽ: aut humani
generis reparatio fuit minus sufficiẽs: qd̉ ẽ fal
sum. Idcirco saluator noster voluit a mortuis
resurgere: vt dictũ est in p̃cedentibus: quaten⁹
⁊ nos de resurrectõe nr̃a spẽ habeam⁹ indubi/
tatã. Unde ⁊ Paulus. i. cor. 15. ait. Si autem
xp̃s p̃dicat̃ ꝙ resurrexit a mortuis: quõ qdã di
cunt in vobis ꝙ resurrectio mortuoꝝ nõ ẽ. Si
aũt resurrectio mortuoꝝ nõ est: neqꝫ xp̃s resur
rexit. Secũda ratio dr̃ ꝑfectõis. Ut. n. inquit
Ric. resurrectio corpoꝝ facit ad ꝑfectionẽ vni/
uersi. Est. n. triplex substãtia. s. pure corꝑalis:
⁊ pure spũalis: ⁊ corꝑali ⁊ spũali cõposita. Si
aĩe ergo a corporib⁹ separate nũq̄ꝫ corporib⁹ ite
ruz vnirent̃: sequeret̃ ꝙ in hac ꝑte vniuersuz ꝑ/
petuo sua ꝑfectõe careret. Preterea aĩa nata ẽ
vt sit pars substãtie cõposite ex corporali ⁊ spiri
tuali nature: ꝑs autẽ hꝫ de cõi lege impfectũ eẽ
extra totũ. Incõueniẽs aũt est vt tã nobilis sub
stantia ꝑpetuo careat naturali ꝑfectione sui esse
Insuꝑ cũ aĩa sit corꝑis forma: ⁊ forma natura/
lem inclinationẽ habeat ad materiã: aĩa ex cõse
sequenti naturalẽ inclinationẽ hꝫ ad ꝑficiendũ
humanũ corpus ⁊ regenduz: sꝫ nulla naturalis
inclinatio est frustra: q2 vt dicit̃ in. 3. de anima.
Natura nihil facit frustra. Et i. i. de celo ⁊ mũ/
do. Natura nõ facit aliqd factũ vacuũ. Et si h̃ ẽ
verũ de natura naturata multo fortius de natu/
ra naturãte: hoc est de institutore create nature
qui ipsam nõ naturaliter nec de necessitate: sed
libera volũtate instituit. Frustra aũt ⁊ vana eẽt
in aĩa separata p̃dicta inclinatio si nũq̄ꝫ esset hu
mano corpori iterũ vnienda. Tertia ratio dici
tur cõpletionis. Nã vt ait hysidorus in primo
de summo bono. c. 29. Qui mẽte tractauerunt
qd̉ ꝑficerẽt corꝑe: simul ⁊ aĩo punient̃ ⁊ corꝑe
Spectat ergo ad cõpletã rõnẽ punitõis iniquo
ruz ⁊ manifestationẽ diuine iusticie: vt mali cũ
suis ꝓprijs corꝑib⁹ ꝑpetuo puniant̃. Si etiã re
quirit suꝑ abundãtissima clemẽtia ⁊ liberalitas
sũmi dei vt electi sui cũ ꝓprijs corꝑib⁹ eternali/
ter letent̃ ⁊ gaudeãt. Fuerũt nãqꝫ corꝑa ipsa in
strumẽta ⁊ organa animaꝝ ad virtutum opera
exercẽda. Ipsi eteniz sancti ꝓ christi amore car

nem suam crucifixerunt cum vitiis ⁊ concupis
cētiis. Et vt ait Pau. Heb. xi. Alii distenti
sunt non suscipientes redemptionem: vt melio
rem inuenirent resurrectionem. Alii vero ludi
bria ⁊ verbera experti: ⁊ insuper ⁊ vincula ⁊ carce
res: lapidati sunt: secti sunt: temptati sunt: i oc/
cisione gladii mortui sunt. Circuierunt in me/
lotis: ⁊ in pellibus caprinis: egentes: angustia
ti: afflicti: quibus dignus non erat mundus in
sollitudinibus errantes: in montibus ⁊ spelun/
cis ⁊ in cauernis terre. Tertio probatur exē
plo veritas resurrectionis generalis. Et Aug.
li. 22. de ci. dei. refert exēplum illud qđ valerius
recitat li. p̊. rubrica de miracul'. Et macro. li. i.
de somno scipionis. Et plato in li. de repub. ꝙ
quidam Pheretres natione Pamphilus mi
les officio cum vulneribus in prelio acceptis
vitam effudisse crederet: cum. 12. die inter cete
ros vna peremptos iacens tandem esset honorā
dus igne subito seu recepta anima seu retenta
quicquid emersis diebus egerat viderat ue tan
q̄ȝ publicum professus iudicium humano ge/
neri enunciauit. Faciunt adhuc ad resurrectio
nem corporum approbandam exempla eorum
qui surrexerunt ꝑ solam virtutem dei tam in ve
teri q̄ȝ in nouo testamēto. Scribitur nanqȝ. 3.
Reg. 17. ꝙ Helias precibus suis filiū vidue
suscitauit: quia iam mortuus erat. Et de ipso di
cit Hiero. in prologo in Jonam. Scđm ionam
hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue
Sareptane: quem Helias propheta mortuuȝ
suscitauit: matre postea dicente ad eum. Nunc
cognoui ꝙ vir dei es: ⁊ verbum dei in ore tuo
verum est. Et. 4. Reg. 4. c. habetur ꝙ Heli/
seus extinctum filium mulieris precibus su/
is ad vitam reuocauit. Luc. vero. 7. c. ponitur
resurrectio adolescentis. Et Math. 9. resurrec/
ctio filie archisynagogi. Et Jo. xi. resurrectio
Lazari quatuor dies in monumento iam habē
tis. Et Act. 20. c. narratur de Paulo qui dum
predicaret apud Troadē: quidam adolescēs no
mine Eutychus super fenestram cum merge/
retur somno graui cecidit de tertio cenaculo de
orsuȝ ⁊ sublatus oblatus est mortuus. Ad quē
cuȝ descendisset Paulus: incubuissetqȝ super
eum: adolescens ille protinus viuens ⁊ incolu
mis resurrexit. Et vt breuius ꝑtem istam con/
cludamus omissis aliis in medium adducem⁹
memorabile illud exemplum de. 7. dormiētib⁹
qđ Theodorus ⁊ Rufinus insimul scripserūt
In ciuitate ergo Ephesi orti sunt. s. Maximi
anūs Malchus Martianus Joannes Se/
raphion ⁊ Constantinus. Hi cū accusati eēnt
Decio tunc Ephesi existēti ꝙ xp̄iani essent: da/
to eis resipiscendi spacio vsqȝ ad reditum De
cii qui prouinciam visitaturus erat dimiserūt.
At illi interim patrimonium suum in paupes
expendentes: inito consi io montem Celion se
cesserunt: ⁊ ibi esse secretius decreuerunt. Diu
ergo latentibus sic vnus eorū. s. Malchus mu
tato habitu ne cognosceretur ad emendum pa
nes ciuitatem intrabat. Cum autem Deci⁹ re/
diisset ⁊ eos ad sacrificandum perquiri iussissȝ.
Malchus territus ad socios rediit: qui seden/
tes et colloquentes in luctu et lachrymis sicut
deus voluit dormierūt. Mane autem facto cū
innotuisset Decio illos in spelunca latere iussit
os spelunce lapidibus obstrui. vt ibi fame mo/
rerentur. Mortuo ergo decio post annos. 196
tempore Theodosii imperatoris pullulauit he
resis eorum qui negabant resurrectioneȝ mor
tuorum. Unde contristatus Theodosius idu
tus cilicio per singulos dies flebat. Quod mi
sericors deus videns thesaurum sue pietatis
apuit: misitqȝ in cor cuiusdā burgensis Ephe
si: vt in illo monte edificaret stabulum pastori/
bus suis. Cementarius ergo speluncam apien
tibus surrexerunt sancti: ⁊ putabant se vna no
cte tm̄ dormisse. Malchus vero ad vrbem de
scendere disposuit vt panes emeret ⁊ quid de
ipsis diceretur sentiret: ⁊ cuȝ deuenisset ad os
spelunce videns lapides miratus est. Veniēs
autem ad portam vrbis vidit signuȝ crucis su
perius depictum. Inspexit cum admiratione
⁊ timore: pariter vrbem ingredit in qua nemi/
nem cognoscebat audiebatqȝ homines colloq̄n
tes de xp̄o: sicqȝ stupefactus ⁊ attonitus acces/
sit ad eos qui panes vendebant: ⁊ cum argen/
teos protulisset mirati venditores dicebant ad
inuicem: ꝙ ille iuuenis antiquum thesaurum i
uenisset. Malchus vero eos ad inuicem loqui
videns territus rogabat eos vt ipsum dimitte
rent: ⁊ panes ⁊ pecuniam retinerent. At illi
tenentes eum dixerunt. Unde es tu qui the/
sauros imperatorum inuenisti. Indica nobis
erimus socii tecum: ⁊ celabimus te. At ille q̄si
insanus stabat. Illi vero clamare ceperunt q
thesaurum absconditum inuenisset: adduxerunt
qȝ eum ad ep̄m ciuitatis nomine Mamertum
⁊ ad proconsulem nomine antipatreȝ. Qui di
vidissent argenteos: interrogassētqȝ Malch
vbi reperiisset: procidens ante eos Malch⁹
dix

dixit. Pro deo dicite mihi vbi est Decius im
pator: q heri fuit i hac ciuitate. Eps dixit. Fili
non est hodie in terra qui Decius imperator
nominetur. Hic fuit ante longũ tempus. Mal
chus dixit. In hoc ergo stupeo: ⁊ nemo mihi
credidit. Sed sequimini me: ⁊ ostendam vobis
socios meos qui sunt in monte celion: ⁊ ipsis
credite. Hoc. n. scio q a facie decii imperato/
ris nos confugimus: ⁊ heri sero vidi q ingres
sus est Decius hanc vrbem: si tamen hec est ci
uitas Ephesi. Tunc eps dixit proconsuli. Vi
sio est: quam vult dñs ostendere in iuuene isto
Perrexerunt ergo cum eo ⁊ populi plurima
multitudo: ⁊ inuenerunt sicut Malchus dixe/
rat: videntesqz facies sanctorum glorificauere
dñm. nunciaueruntqz rem tam grandem impe
ratori: qui mox ex Constantinopoli Ephesum
veniens iuit ad locum vbi sancti morabantur
amplexatusqz illos dicebant. Sic video vos tã
q̃z si viderem dñm resuscitantem Lazarũ. Tũc
dixit sanctus Maximianus. Crede nobis: q
ppter te suscitauit nos deus. Vere enim rsur
reximus ⁊ viuimus: sicut infans ẽ in vtero ma
tris non sentiens lesionem ⁊ viuit: sic fuimus
viuentes iacentes ⁊ dormientes: ⁊ non sentiẽ
tes. Ex his dictis consolatus totus populus fu
it xpianorum: ⁊ cunctis videntibus inclinan/
tes capita sua in terram spiritum dño tradide/
runt. Surgens autem imperator cecidit super
eos flens ⁊ deosculans eos. Et cuz iussisset fie
ri loculos aureos: in quibus mitterentur: in ip
sa nocte apparuerũt imperatori. d. vt sicut hac
tenus in terra iacuerant: ⁊ de terra surrexerãt:
ita eos dimitteret: donec illos deus iterum sus
citaret. Iussit ergo imperator locum illum i ho
norem ⁊ memoriam eorum ornatis lapidibus
decorari.

An resurrectio erit generalis respectu ele/
ctoruz: dãnatorũ: ⁊ puulorũ. Capitulũ. 2.

Secundum mysterium de resurrectiõe generali declarandum dicit generali/
tatis: in quo aperiendum est an resur/
rectio erit generalis: ⁊ hoc triplici rspectu. Pri
mo respectu electorum. Secundo damnatorũ.
Tertio puulorum. Primo videndum est si
resurgent elect. Et licet ex precedentibus fir/
miter habeatur q sic: tamen nõnulli arguunt i
contrarium. Et primo quia liberior est anima
ad contemplandum deum a corpore exuta q̃z
corpori coniuncta: sed nihil debet fieri quo aie
electorum sint minus libere ad contemp. ãduz
deum: ergo electorum anime iterum corpori/
bus non reunientur. Secundo arguunt: q2
non debet participare in premio qđ prestat im
pedimentum in merito: sed corpus prestat im/
pedimentum anime in merito: quia vt dicitur
ad Gal. caro concupiscit aduersus spiritum: er
go non debet pticipare cum anima in premio:
participaret autẽ si iterum aie vniretur electe.

Tertio arguunt: quia non potest esse resurre
ctio: nisi a morte in vitam reparatio: sed nõ om
nes homines morientur: ergo non omnes re
surgent. Dicit enim in symbolo: q xps ven/
turus est iudicare viuos ⁊ mortuos: ergo aliq
iudicabuntur qui nunq̃z morient. Et Hiero.
ad Marcellam ait. Quosdam in fine seculi ad
ueniente xpo non esse morituros: sed viuos re
pertos in imortalitate repente mutandos. Et
Aug. li. 2. de baptismo puulorum dicit. Qui
busdam in fine largietur vt mortem istam re/
pentina cõmutatione non sentiant. Ad pri/
mum argumentum respondet Ric. q licet aia
vnita corpori tali quale habet modo non sit ita
libera ad contemplandum deum sicut a corpo
re exuta: tamen hoc non est verum de corpore
glorificato quale habebunt electi in resurrectio
ne. Ad secundum dicendum fm Ric. q in
corpore nostro duo sunt. s. natura. ⁊ hec non p̃
stat impedimentum merito: ⁊ viciositas que
prestat impedimentum merito: ⁊ ideo in electis
non resurget viciositas corporis: sed natura.

Ad tertium refert Ric. q falsum est dicere q
nõ omnes homines morient cum dicat Gen.
3. ad Adam. Puluis es ⁊ in puluerem reuer
teris: que sentẽtia cecidit super oẽs qui fm le/
gem nature ab eo erãt descensuri. Vñ Pau.
Ro. 5. d. Sicut p vnum hominem peccatum
in hunc mundum intrauit ⁊ per peccatũ mors
ita in omnes homines mors pertransijt: i quo
omnes peccauerunt. Et Heb. 6. ait. Sta/
tutum est omnibus semel mori. Quare dicen/
dũ est q ad soluendum debitum originalis pec
cati omnes homines morientur. In symbolo
vero dr q xps iudicabit mortuos qui iaz mor
tui sunt: ⁊ viuos qui. s. viuunt in presenti licet
sint morituri. Hiero. etiam pro tanto dixit q̊s
dam non morituros: quia post mortem quasi
statim resurgent. Aug. autem dictum suuz cor
rexit li. 2. retractationũ. c. 23. Secũdo vidẽ/
dum est si resurgent omnes adulti damnati.
Et hoc propter vbum prophe. d. Non resur
gent impii in iudicio. Ad qđ rñdet Ric. q illo

Ꝟbum intelligitur vel de resurrectione spiri/
tuali in pñti iudicio misericordie: vel de resur/
rectione corporali gloriosa: quod patet ex Ꝟbis
sequentibus vbi subditur. Neq3 peccatores i
consilio iustorum. Tertio videnduz est an re
surgent paruuli qui cum solo originali decesse
runt. Et quibusdam videtur quod non: eo ꝙ
p'uuli in originali mortui
resurrectio erit propter plenam retributionem
meritorum: sed paruuli tam purgati a peccato
originali q̃3 illi qui in peccato originali decedũt
non meruerunt nec demeruerunt: ergo nec il'i
nec isti resurgent. Sed in contrarium est s̃nia
omnium theologorum. Ideo Ric. dicit ꝙ p/
uuli qui cum originali decesserunt resurgent.
Ratio est: quia pro peccato originali obligatur
homo ad penam damni: peccatum autem ori/
ginale contrahit illa anima per sui vnionez cũ
infecta carne: ꝛ ideo conueniens est vt anime
puulorum carentiam visionis dei perpetuo pa
tiantur suis corporibus vnite: per quorum cõ
tagionem incurrerunt obligationem ad penã.
Ad rationem ergo in contrarium dicenduz ꝙ
q̃3uis in puul' non sit actus merendi: vel d'me
rendi: in illis tamen in quibus remissuz ẽ pec
catum originale est radix merẽdi. s. gratia gra
tum faciens: ꝛ in illis quibus nõ ẽ remissum
est radix demerendi. s. habitualis concupiscen
tia: ꝛ ideo resurgent tam isti q̃3 illi. Ex quibus
omnibus concludimus resurrectionem corpo
rum futuram ad omnes hoĩes se extendere.

Qualiter mortui resurgent respectu loci:
dispositionis: ꝛ finis. Capitulum. .3.

Ertium mysterium de resurretiõe ge/
t. nerali d'r qualitatis: in quo aperiendũ
est qualiter mortui resurgent: ꝛ hoc tri
plici respectu. Primo respectu loci. Secundo
respectu dispositionis. Tertio respectu finis.
Primo videndum est qualiter mortui r̃sur
gent respectu loci: in quibus. s. locis resurrectu
ri sunt. Et dicit Ric. ꝙ si corpora mortuorum
siue illorum pulũeres fuerint in monumentis:
ibidem reformabunt' ꝛ surgent. iuxta illđ Eze
ch. 37. Ecce ego aperiam tumulos vestros: ꝛ
educam vos de sepulchris vestris popule me
us. Et glo. super illud Math. 27. Monumẽ
ta apta sunt ꝛc̃. d. Monumenta apta sunt ĩ ty
pum resurrectionis future. Si ãt corpora non
erunt in monumentis: resurgent in illis locis
in quibus tp̃e resurrectionis erit p̃s principa/
lior corporis. Si ãt illo tp̃e contingat alicuius
corporis partes eẽ in pluribus locis: vtpote q̃
medietas cordis eẽt in vno loco: ꝛ medietas in
alio: ꝛ sic de capite ꝛ aliis membris: resurre/
ctio fiet in loco vbi deus volet. Si ãt in vno lo/
co eẽt cor totum: ꝛ in alio totum caput: tunc q̃/
dam dicunt ꝙ resurrectio fiet in eo loco vbi erit
cor quia ipsum formatur p̃usq̃3 cetera membra
vt dicit Ar. in. i3. de animalibus. Et sic dicit
Auicenna. Cor est p̃mũ membr̃ in vita ꝛ est
p̃mum p̃ncipium venarum ꝛ neruoꝝ: ꝛ ab ip
so tanq̃3 a p̃mo p̃ncipio deriuatur p̃ totum cor
pus influentia anime vitalium motuum causati
ua: quia ab ipso est p̃ma origo spirituũ qui sunt
delatiui influentie ipsius anime. Circa cor ẽt
alia membra cõgregant': sicut cõtra centrum:
ꝛ est illud quod vltimo morit' in homĩe. Alii di
cuntꝙ homo resurget vbi tunc erit caput: quia
vt habet'. ff. de reli. ꝛ sum. fune. l. cum in diuer
sis. Ibi est hominis sepultura: vbi est caput ei⁹
sepultum. Amb. ẽt in glo. sup̃ p̃s. Vid' humi
litatem meam ꝛ eripe me: dicit ꝙ caput totum
corpus dirigit ꝛ sensibus implet: ꝛ ibi exp̃sse vi
det' attribuere sibi primatũ inter oẽs p̃tes toti⁹
corpis. Quicqd aũt de hoc sit: relinquam⁹ ipsi
deo: cuius virtute vt dictum ẽ resurrectio mor
tuoꝝ fiet. 2° videndũ ẽ qualiter mortui resur
gent respectu dispositiõis: ꝛ hoc quantum ad
tria. P̃mo quantũ ad etatẽ. 2° quãtũ ad quanti
tatẽ. 3 quãtũ ad deformitatẽ. Primo quãtũ
ad etatẽ querit' si oẽs resurgent in eadẽ etate.
Et rñdet Ri. i. 4. di. 44. ꝙ etas potest accipi
dupliciter. Vno modo p̃ toto tp̃e quo vixit ho/
mo ab instanti sue formationis vsq3 ad instans
sue reformationis: ꝛ sic nõ omnes in eadẽ eta
te resurgent. Alio modo p̃ statu corpis ꝛ vir
tutis: qui ex annis in humano corp̃e relinquit'
s̃m quem modũ accipiendi etatem dicimus ꝙ
Adam factus fuit i etate virili. Et sic oẽs in ea
dẽ etate resurgent: q̃ omnes resurgẽt in statu
corporis ꝛ naturalis virtut' quã habituri erãt
si tantum vixissent vel hũerunt qui tm̃ vixerunt
que ẽ in tp̃e ad quod terminat' motus p̃ficiendi
qui circiter de lege cõi est illud tp̃us quo xp̃us
mortuus ẽ. Propterea glo. Eph. 4. quã ma/
gister sen. inducit i tex. dicit. Oẽs i eadẽ etate
resurgẽt i qua xp̃s mortuus ẽ ꝛ resurrexit: cu/
iuscũq3 etatis mortui fuerint. Et Augu. 22. li.
de ci. dei. c. 15. inquit. Quod commemorauit
apostolus de mẽsura etatis plenitudinis xp̃i:
sic accipiamus dictũ vt nec vltra nec ĩfra iuue/
nilẽ formã resurgant corp̃a mortuoꝝ: sed in ea
etate ad quã xp̃m p̃uenisse cognouimus. Se
cundo

cūndo quātū ad quātitatē querūt doc. vtrū oēs
resurgent in eadē forma. Et rūdet Ric. ꝙ nō
sed quilibet resurget in ea quātitate ꝛ mēsura si
ue statura: que vnicuiqȝ indiuiduo debebat in
termino motus ꝑficiendi secūdum naturalē vir
tutem caloris extēdētis humidū humidi: ꝛ sus/
cipientis extensionē. Si aūt ꝑ errorem nature
vel ꝑ nimiam suꝑabundantiam materie esset i
debitus quantitatis excessus: vel diminutio si
ue deiectus diuina potētia supplebit vel reseca
bit: ꝓut plene ponit Aug. li. 22. de ci. dei. c. 15
Tertio quantū ad deformitatem querit: vtꝝ
corpora resurgentium resurgent cum deformi
tatibus suis. Et quidam arguūt ꝙ sic. Prio
quia cicatrices sunt deformitates in corpore: sȝ
corpus xp̄i resurrexit cū cicatricibus: vt patet
Jo. 20. ergo multo fortius resurgent alia cor/
pora cum suis deformitatibus. Secūdo argu
unt: qꝛ Aug. dicit. 22. de ci. dei. c. 17. ꝙ mulie
res in sexu femineo resurgent: sed femineus se
xus est ex defectu nature ꝛ ꝑter eius itentio/
nem: qꝛ sicut dicit Ar. in. 16. de aīalibus. Fe/
mina est vir occasionatus. i. imꝑfectus: ergo
aliqua deformitas erit i illis resurgentibꝰ. Sȝ
in cōtrariū est auctoritas Aug. in Ench. dicēs
Resurgent corpa sanctorum sine vllo vitio ser
uata integritate natur. Rūdēt ergo doc. theo.
ꝙ sicut accipi potest ex snia Aug. 22. de ci. dei
c. 19. Omnis deformitas reducit vel ad illam
que est ex ꝑte coloris: vel ad illam q̄ ē ex ꝑte fi/
gure: vel ad illam que est ex ꝑte diminutionis
ꝑtium: vel ad illam que est ex ꝑte suꝑabundan
tie. Quocūqȝ modo accipiat deformitas nullo
pacto erit in corporibus electoꝝ. Corpora aūt
damnatorum resurgent sine deformitate que ē
ex ꝑte diminutionis ꝑtium: qꝛ vt apostolus di/
cit. i. Cor. 15. mortui resurgent icorrupti. s. sine
diminutione ſm glo. Sed vtrū resurgant sine
deformitatibus aliis dubiū est. Et quidam di/
cunt ꝙ deformitates alie manebunt eis ad ma/
iorem confusionem illorum. Alii vero dicunt
ꝙ resurgent sine illis: qꝛ in reparatione corꝑis
resurgentis magis attendet nature ꝑfectio quā
conditio que prius fuit. Hoc tamen Augu. in
ench. relinquit ideterminatū. d. ꝙ nos fatigar
nō dȝ eoꝝ incerta bitudo vel pulchritudo quo
rū erit certa ꝛ sempiterna dānatio. Ad p̄mū
ergo argumētū respondet Augu. 22. de ci. dei
c. 20. ꝙ cicatrices in corpore xp̄i: ꝛ in corpori/
bus martyrū: vt ēt tactum est in sermone p̄ce/
denti non erūt ad deformitatem: sed ad digni
tatem ꝛ decorē. Ad secūdū argumentū notā/
dum ꝙ vt Aug. dicit. 22. de ci. dei. c. 17. Aliq
voluerunt dicere ꝙ oēs resurgent in sexu viri/
li ꝓꝑ verbum aplī q ait. Eph. 4. Donec oēs
occurramus i virꝝ ꝑfectū. Et sic Aug. exponit
Vir dicit ibi nō a sexu sed a virtute: non corꝑis
sed mentis: ꝑ quē modū mulier sancta vir est.
Et ſm hoc dicit in p̊s. Beatus vir q nō abiit
in ꝯsilio ꝛc. quod itelligi ēt pōt de muliere. Di
cendum ergo ꝙ sicut viri resurgēt in sexu viri
li: sic mulieres in femineo: qꝛ hoc exigit natura i
diuidui: ꝛ cōgruit ꝑfectioni speciei: ꝛ erit occa
sio laudandi sapiam dei. Et vt ait Aug. vbi. s̄
Mēbra feminea non erunt accōmodata veteri
vsui: sed nouo decori: quo nō alliciatur aspiciē
tis concupiscentia que nulla erit: sed dei laudet
sapientia atqȝ clementia: q̄uis igitur mulier ge
neretur ꝑter intentionem nature particula/
ris: est tamen de intentione nature vniuersa/
lis: que vtrunqȝ sexum requirit ad ꝑfectionem
humane speciei: nec erit post resurrectionem i
illo sexu confusio: qꝛ sicut dicit Aug. non erit
ibi libido q̄ confusionis cā est. Nam priusq̄ȝ
peccassent nudi erant: ꝛ non cōfundebant vir
ꝛ femina. Unde nec post resurrectionem vesti
bus opus erit. Tertio videndū ē qualiter mor
tui resurgent respectu finis. Et ad hoc dicimꝰ
ꝙ vt ex precedentibus colligi potest: finis dā/
natorum erit vt cum corporibꝰ eternaliter cru
cientur: finis autem electorum erit: vt cum cor
poribus in perpetuum letentur ꝛ consolentur
Sed dubium in hoc oritur: vtruȝ electoꝝ beati
tudo maior erit post iudicium q̄ȝ ante. Et rū/
det Ric. di. 49. ꝙ maior erit extēsiue: eo ꝙ mo
do non habent nisi beatitudinem anime: tunc
auteȝ erunt beati ꝛ in anima ꝛ in corꝑe. Bea
titudo etiam cuiuslibet anime erit maior exten/
siue: quia nunc gaudet de bono proprio: tunc
autem gaudebit ꝛ de suo ꝛ de corporis bono.
Aliqui tamen dicunt quod non erit maior in/
tensiue. Sed contra eos est auctoritas magi/
stri. d. in tex. Peracto iudicio ampliorem glo
riam sue claritatis deus monstrabit electis: nō
ꝙ anima sit receptura maiorem glorie habitū:
sed quia augebitur perfectio sue naturalis vir/
tutis. Quanto autem perfectior est naturalis
anime virtus: tanto cum equali adiutorio su/
pernaturali deum clarius videt: ꝙ autem ꝑfe/
ctior futura sit per corporis resumptionem na
turalis anime virtus. Ric. probat sic. Quāto
res habet perfectiorem essendi modum: tanto

pfectius pōt habere sue ꝟtutis operatōez. Sz
anima beata p sui corporis resumptionē habe/
bit perfectiorē essendi modū q̄z modo: qꝛ om/
nis pars habet pfectiorē modū essendi in toto
q̄z separata: ideo habebit pfectiorē naturalē vir
tutem q̄z modo. Preterea natura recta nō ap/
petit naturaliter habere aliquid quo habito nō
fieret pfectior secundū modum essendi nec ꝫm
virtutem: sed si cuiuslibet anime beate est natu
ra recta: ꝛ qlibet naturaliter appetit resumptio/
nez corporis ꝓprij: ergo per illam resumptio/
nem quilibet fiet perfectior ꝫm essendi modum
vel ꝫm virtutē. Perfectiorē ergo habebūt ani
me essendi modū ꝛ virtutem post reassumptio/
nez corporū q̄z ante: ꝛ p cōsequens maiorē bea
titudinem: ꝙ autē anima in corpore corruptibi
li, imperfectiorē habeat suā operationē natura
lem q̄z separata hoc est p accidens. s. ratione cor
ruptibilitatis corporis. Quia vt dicit Sap. 9.
Corpus quod corrumpit aggrauat animā. Sz
vt dicit Aug. 12. sup Gen. versus finē. Cum
anima hoc corpus iam nō animale: sz p futurā
cōmutationē spirituale receperit: perfectū habe
bit nature sue modū obediens ꝛ imperans: vi
uificata ꝛ viuificans tam ineffabili facilitate: vt
sit ei glorie quod fuit sarcine. Erit itaqz i illa ge
nerali resurrectione supadmiranda leticia ꝛ io/
cunditas amicoꝝ dei: qui ex affectu experient
q̄z fructuosum est ꝓpter xp̄m quoscūqz subire
labores. E cōuerso vero dānati miseri ex pene
acerbitate cognoscent quāta est stulticia: quāta
demētia negligere animā: ꝛ fouere corpus: cō/
temnere celū ꝛ querere mundū: resistere deo et
seruire diabolo. Sollicite igit ꝓuidendū est vt
ab ipsis impijs separati p bona opera ꝛ veram
penitentiā annumerari valeamꝰ angelicis cho
ris ordinibusqz scōꝝ: collaudātes ꝛ bn̄dicētes
deū p imortalia secula seculoꝝ. Amē.

Finis quadragesimalis.

Sermo in festo annunciatōis ꝟginis Ma
rie eiusdē Roberti cū alijs sermonibus sequen
tibus: scilicet de p̄destinatoꝝ numero: ꝛ dāna/
torz: ꝛ de catenis: ꝛ sic de alijs qui sequuntur

n Etineas Maria: inue
nisti. n. grām
apud deū. Lu. i. Sacratissime
solemnitatis hodierne p̄conia
digna laude ingenioli paruita/
tem deterrent: ꝛ inde orit diffi
cultas fandi vbi adest ratio non tacendi. Quia
onmes huius seculi homines ꝟginē deum et
hominē in vtero suo recipientē in hac die preci
pua reuerentia extollere debēt. Quāobrē ꝛ lo
qui difficile ꝛ tacere videt ingratū. Verūtamē
sicut possumus in meritis beatissime dn̄e cōsi/
derantes sacratissime annunciationis sue my/
steria enarremus: si qd ibi fuerit in dicendo di
minutū cōpatiet ꝛ ipsa fragilitati nr̄e. Auda/
cter itaqz ad nostrā deuotionē circa huius diei
solemnitatē dirigimus sermonē. Hec siquidē
dies est in qua pro humani generis salute dei
filius ꝟginalē ingressus est vteꝝ. Hec dies ē
in q̄ angeli leti facti exultauerūt i iubilo. Hec
dies est in qua p vniuersum mundū melliflui fa
cti sunt celi. Quare vt possumus mentes nr̄as
feruentius deuotioni subijciamꝰ: qd vt melius
ꝛ deuotius facere possimus de hac bn̄dicta so/
lemnitate dicere statui: que annūciatio ꝟginis
gloriose ab ecclesia nuncupat: eo ꝙ ipsa virgo i
uenit hodie gratiā: nō solū sibi: sed cunctis gen
tibus: sicut verba ꝓposita dicunt in qbꝰ de hac
annunciatione aliqd loqui cupientes tria possu
mus mysteria cōtemplari.

Primū dicit missionis.
Secundū dicit annunciationis.
Tertiū dicit cōsensionis.

p Rimū mysteriū cōtemplādū dr missio
nis: de quo Luc. i. c. dicit. In mense
6. missus est angelus Gabriel a deo i
ciuitatē galilee cui nomē naçareth: ad virginez
desponsatā viro: cui nomē erat Joseph de do/
mo Dauid: ꝛ nomē ꝟginis Maria. In qbꝰ
verbis licet multa possint cōsiderari: nihilomi
nus cā breuitatis quinqz consideratōes de hac
missione poterunt notari.

Prima dicit quādo.
Secūda dicit quis.
Tertia ditit a quo.
Quarta dicit ad quē locum
Quinta dicit ad quā psonā.

Prima cōsideratio dicit qn̄. Vn̄ dr i euan
gelio: i mēse. 6. ꝫm Nico. de lira. s. a cōceptu p̄
cursoris: qꝛ fuit cōceptus in septēbri circa finē
mensis. Saluator aūt circa finē Martij. s. 25.
die ꝫm Bern̄. Fuit autē hic mensis cōueniēs
vt in eo filij dei fieret incarnatio ꝓpter tria.

Primo ꝓpter nouitatē.
Secundo ꝓpter delitiositatem.
Tertio ꝓpter cōformitatē.

Primo fuit cōueniens hic mensis propter
nouitatem. Nam ait hysidorus. 5. libro. ethi/
mol. ꝙ martius appellatur propter Martem

romane gentis auctorē z: ⁊ dicitur quasi mēsis nouar. Cōuenienter ergo tali tempore debuit cōcipi: q auctor est mundi. In cuius cōceptione facta sunt a deo quattuor noua. Primuz nouū est angeli salutatio. Unde Bern. i ſmone de annunciatione dicit. Iniungitur noua legatio angelo: ⁊ nouā virgo professa ꝟtutez noue salutatiōis honoratur obsequio. hec ille. Et Hierony. in ſmone de assumptione. Cogitis me ⁊c̄. Nō simplex vl' cōsueta fuit ista salutatio sed omni admiratione digna. Secundū facta est noua sine viro virginalis conceptio. Ideo Bern. in quodā ſmone de pent. ait. Substantialiter vtero ꝟginis elapsus: de spiritu sancto cōceptus est xp̄s. O noua miracula. Cōceptus fuit sine pudore: partus sine dolore: mater sine corruptione. Tertiū facta est noua tāte maiestatis abbreuiatio: q̄r Ber. sup missus est inqt In cōceptu ꝑtuqz ꝟginali noua ac mira ꝑfecto incipit qui diligenter inquirit. Porro ibi agnoscitur longitudo breuis: latitudo angusta: altitudo subdita. Et Hiero. ad Pau. ⁊ Eusto. vere nouū ⁊ omniū nouitatuz supereminens nouitas ꝟtutū: quādo deus quē ferre nō poterat mundus: neqz videre aliquis vt viuere possit sic ingressus est hospitiuz ventris vt corporale claustruz nesciret: sicqz gestatus vt totus deus in eo esset. Quartū facta ē noua omnis creature renouatio. Quippe omnis creatura antiquata erat: ⁊ a ꝓprio vsu elongata: q̄r post primuz peccatū nulla creatura habuit vsuz suuz debituz. Facta est eniz vt homini ſuiret existēti sine peccato ⁊ subdito deo: quādo ergo hō peccauit ⁊ iaz mysteriū creaturar renouatōis creatura debito vsu caruit. Nūc autē est restituta: q̄a xp̄o homini ois creatura exhibebat ſuiutē ⁊c̄. ⁊ sic ipletuz est illud Apoc. 21. Ecce noua facio oia. Secūdo fuit hic mensis cōueniēs ꝓpter delitiositatē. Naz tp̄e veris ⁊ mense nouor solent q̄dā flumina principalia iundare: vt Phison ⁊ Trigis: sic modo flumina spiritualiū charismatū ⁊ donor. Unde Eccl. 28. Ego sapiētia effudi flumina. s. gratie ⁊ scientie. Ideo hysidorus. 5. ethimol'. dicit. Uer dictū est q̄r viret tūc post hyemē vestit̄ tellus herbis: ⁊ flore cūcta replent̄. Et ph̄s dicit ꝙ ver est pictor terre: istud tempori gratie cōuenit: post hyemē culpe ista aruit herba ⁊c̄. Tertio fuit hic mēsis ꝯueniens ꝓpter cōformitatē. Tali enim mēse vetus Adaz est de limo formatus: ⁊ in paradiso collocatus: ⁊ inde ꝓpter p̄uaricationez expulsus. Tali ergo mense fieri debuit reparatio per nouū Adā. Unde ⁊ tunc est xp̄s incarnatus: ⁊ in paradiso vteri ꝟginalis collocatus vt multo melius oparetur: ⁊ custodiret illud. Eodem insup die quo vetus Adā suos ꝑ lignū damnauit: nouus Adā eos ꝑ lignuz reparauit. Dicit̄ eniz ꝙ Adā in mane creatus hora nona peccauit. O Adā vbi es. O adā ecce iā incarnat' ē filij dei tua oia mala finient̄. Secūda cōditio dicitur quis. s. missus est: ⁊ dicitur angelus Gabriel. Quare autē per angeluz facta sit ista salutatio triplex ratio sumi potest.

Prima ex parte dei.
Secunda ex parte angeli.
Tertia ex parte virginis.

Prima ratio sumit̄ ex ꝑte dei: vt ſuaret̄ ordo quē ipse statuit: quo mediātibus angelis diuina hominibus ministrarent̄. Hec est regula Dionysij in li. de angelica hierar. q ait. Dn̄icū benignitatis mysteriū angeli primū edocti sunt postea ꝑ ipsos ad nos cognitionis gr̄a trāsiuit: Secūdū eniz hysidorū. 7. ethimol'. Angeli grece vocant̄ hebraice Malaboth. latine ꝟo nūcij interpretant̄: ab eo ꝙ dn̄i volūtatē populis nūciant. Angelor aūt vocabulū officij nomē ē nō nature. Semꝑ. n. spirit⁹ sunt: sz cū mittunt̄ vocant̄ angeli: qb⁹ ideo pictor licētia pennas fac̄ vt celerē eor in cūctis discursuz significet. Angelus ergo nūcius dicit̄: q̄r ad ꝟginē missus ē ad annunciādū mysteriū incarnatiōis filij dei. Sz cōtra hoc dici posset: q̄r qđ supra dicit̄ non fuit cōgruū. Nā vt dicit Diony. in li. cele. hierar. supremis angelis fit reuelatio immediate a deo ꝓpter ipsorum dignitatē. Sz mater dei ē sup oēs angelos exaltata: ergo videt̄ ꝙ imediate a deo debuerit sibi annunciari incarnationis mysteriū: ⁊ nō ꝑ angeluz. Ad qđ rn̄det beatus Tho. 3. ꝑte. q. 30. ꝙ mr̄ dei supior erat q̄ztū ad dignitatē: ad quā diuinitus eligebat̄: Sz q̄ztuz ad statū p̄sentis vite inferior erat angel⁹: q̄r ip̄e xp̄s rōne passibilis vite modico ab angelis minoratus ē: vt dicit̄ Heb. 2. c. Sz tn̄ q̄r xp̄s fuit fil' viator ⁊ cōprehensor q̄ztū ad cognitionē diuinor nō indigebat ab angelis instrui. Sz mat̄ dei nō erat in statu cōprehensor: ideo de diuino cōceptu ꝑ angelos instruenda erat. Et si adhuc obijciat̄ ꝙ beata ꝟgo ex lumine gr̄e ⁊ fidei cognoscebat dei filiū incarnādū ⁊ credebat ħ fidelissime q̄ i vtero mr̄is fuerat sanctificata. Jō nō videt̄ ꝙ tale mysteriū debebat ei ꝑ angeluz reuleari. Ego dico ꝙ lz fidē de mediatore ꝟgo

habuerit ante annunciationē angeli: verūtñ ex
humilitate cordis sui nunq̄ cogitauit se ad tale
mysteriū sublimandā: igiť ante hoc debuit pre/
moneri. Secūda ratio sumiť ex pte angeli: vt
ostenderet se iuuare humanā naturā ꝛ eius q̄re
re salutē: sicut diabolus impulerat ad pditionez
ꝛ sicut prima suggestio fuit a diabolo: sic annū/
ciatio saluatoris fieret ab angelo. Et hanc ratio
nez posuit Beda in omelijs. Aptū humane re
staurationis principiū vt angelus a deo mitte/
retur ad virginē ptu cōsecrandā diuino: qꝛ pri/
ma pditionis humane cā fuit: cū serpens a dia
bolo mittebať ad mulierē spiritu superbie deci/
piendam. Tertia ratio sumiť ex pte virginis.
Primo vt ex tali nuncio mens eius eleuaretur
in deū ꝛ sic ardenti charitate flammesceret: vt
prius per amorē cū cōciperet mente q̄ corpore
Vnde Aug. li. de virginitate ait. Beatior erat
Maria cōcipiendo fidē xp̄i: q̄ cōcipiendo car
nez xp̄i. Et post subdit. Materna ppinquitas ni
hil Marie profuisset nisi felicius xp̄m corde q̄
carne gestasset. Secūdo vt eius puritas ondē/
retur. Ideo Hiero. in sermone de assumptione
ad Paulā ꝛ Eusto. ait. Bene angelꝰ ad vgi/
nez mittiť: qꝛ semp est angelis cognata vgini/
tas. Tertio vt esset certior testis huius sacramē
ti: quādo sup hoc sacramentū erat instructa. Di
cebať ergo nuncius angelus Gabriel. Secū/
duz Hiero. hoc nomē Gabriel pōt multiplici
ter interpretari. Primo virtus nostra deus.
Secūdo fortitudo dei. Tertio confortauit me deꝰ
Quarto cōformatio dei. Missus est ergo an/
gelus Gabriel: qꝛ virtute diuina cōcepit vgo
nō humana. Secūdo qꝛ diuina fortitudo magis
videť connexa fuisse in ista annunciatione q̄ i
mundi creatione. Plus enim distat deꝰ a qua/
libet creatura sua q̄ creatura a nihilo. Ideo dř
in. c. damnamꝰ. extra de sum. tri. ꝛ fi. ca. In/
ter creatorē ꝛ creaturam nō pōt tanta dissimili/
tudo notari quin inter eos sit maior dissimilitu/
do notāda. Plus ergo fuit facere hominē deū
q̄ producere de nihilo mundū. Tertio angelꝰ
cōfortauit virginē. Quarto p eius annuncia/
tionez cōfirmatū est cor virginis. Tertia consi
deratio diciť a quo. Dicit tex. euangelij: a deo.
Sed pie mens humana dubitare pōt cur non
statim post peccatū operatus est deus salutē hu
manaz: ꝛ carnē non assumpsit de virgine. Ad
qꝺ assignari possunt tres rationes.
Prima ppter peccati punitionez.
Secūda ppter morbi curationem.
Tertia ppter christi honorationē.
Prima ratio quare tantū distulit incarnari
filius dei diciť ppter peccati punitionē. Nā in
hoc manifestať diuine vltionis seueritas: q̄ tan
tos clamores ꝛ luctus hominū tanto tēpore su/
stinuit anteq̄ vellet descendere: ꝛ ipse Adā cuz
posteritate sua tāto tempore expectauit in limbo
exulans a paradiso: qꝛ diuina iusticia nihil in/
ultū relinquit. Secūda ratio est ppter morbi
curationē. Nā peccatuz qꝺ homo comiserat ex
superbia prouenerat. Ideo per humilitatē libe
randū erat: qꝺ fieri debuit vt homo se infirmū
agnosceret: ꝛ liberatore indigere. Vnde glo.
sup. 3. c. ad Gal. Magno cōsilio factū est: vt
post hoīs casum nō illico dei filius mitteretur.
Reliquit. n. deꝰ hominē prius in libertate arbi
trij in lege naturali: vt sic vires nature sue co/
gnosceret: vbi cū deficeret legē accepit: qua da/
ta inualuit morbus nō lege sed nature vitio: ꝛ
ita cognita infirmitate clamaret ad medicuz: ꝛ
gratie quereret auxiliū. hec ibi. Per totū itaqz
tempus illud quo venire distulit cuz multa hu/
militate sancti patres ꝛ amici eius aduentū ip/
sius p̄cibus multiplicatis rogabāt. Facta eniz
erat ipsis pmissio de incarnatione filij dei: ꝛ in
fide mediatoris viuebāt. Quisnaz non cogitet
Adā ꝛ Euā post peccatū cōmissum ad peniten
tie lamenta se cōuertisse: quādo ecclesia sancta il
los cōfiteť ꝛ ponit in numero electoꝝ: qꝺ esse
nō posset sine fide mediatoris. Ideo Aug. in
li. de correptione ꝛ gratia dicit. Illa fides sana
est: qua credimꝰ nullū hominē q̄tūcūqz parue
etatis liberari a cōtagione mortis: ꝛ obligatio/
ne peccati: nisi p vnū mediatorē dei ꝛ hominē
iesuz xp̄z. Potes etiā rationabiliter credere qꝛ
primꝰ pater Adā: q ita sapiens cōditus fuerat
post lamentū penitentie ꝛ recognitionē salutis
sue in iesu nascituro de carne sua magna ꝛ mi/
ra reuerentia deū coluit: ꝛ colendū generationi
electoꝝ mādauit ad iesuz in carne venturꝝ: ꝛ p
salute nr̄a moriturꝝ ardētissimo suspirauit affe/
ctu: ꝛ alios docuit suspirare. Cū. n. Adā nōgē
tis ꝛ triginta annis vixerit sicut pꝫ Gene. 5.
Quāta putas documēta salutis de fide media
toris dedit posteris. Quid Noe vir iustus at/
qꝫ pfectꝰ fecit qñ inundante diluuio saluū se re/
cepit in archa. Quid Abrahā pr̄ cui facta ē de
xp̄o repromissio. Quid Moyses legis lator.
Quid sancti patres ceteri oēs ꝛ prophe. Nem
pe hi oēs agnouerunt morbū suū: imo omniuz
hominū q p xp̄m curari debebāt. O quāti duz
viuerent

viuerent in hoc seculo erãt illoꝝ gemitꝰ. o quã
ta suspiria. o q̃ vehemẽtissima ⁊ ardẽtissima de
sideria post mortẽ corporis huius cũ illuꝫ tene/
brosum limbũ inhabitarẽt: sperãtes inde p̃ chri
stuꝫ reuocari ad lucẽ glorie p̃ tot milia annorũ.
O q̃ deuoti erãt ipsoruꝫ clamores. Veni dice
bant. veni ad liberãdũ nos dñe deꝰ virtutum.
Ostende faciẽ tuã: ⁊ salui erimꝰ. Sed pudeat
ex hoc deuotaꝫ animã iam christi morte redem
ptam: ⁊ in suo sanguine lotaꝫ nõ delectari ⁊ nõ
quiescere in recepto munere: qđ sancti patres
ita volebant vt nihil aliud viderentur nec cupe
re nec velle: nisi solũ sibi exhiberi dilectũ iesum
dei miseratione promissum. Unde. Ber. ser/
mone. 2. sup̃ Cantic. ait. Ardoreꝫ desiderij pa
trum suspirantiũ christi in carne p̃sentiã frequẽ
tissime cogitans cõpungor: ⁊ cõfundor in me/
metipso: ⁊ vix cõtineo lachrymas: ita pudet tor
poris miserabiliũ temporꝝ horuꝫ. Cui nãqꝫ no
strum tantũ ingerat gaudiũ gratie huius exhi/
bitio: quantũ sanctis veteribus accenderit desi
derium promissorꝝ. hec ille. Patet itaqꝫ nõ in
conuenienter fore factũ vt p̃pter hominũ humi
litatem tardaret filius dei incarnationẽ suam.
Tertia ratio quare tãtũ distulit incarnari filiꝰ
dei est, p̃pter christi honorationẽ. Magna qp/
pe dignitas ⁊ vtilitas erat verbi incarnati: quã
vt merito vnusqsqꝫ cognosceret per longã pre
conũ seriẽ cõueniens erat. Ideo in glo. sup̃. 3.
c. ad Galatas dicit̃. Quãto maior iudex venie
bat: tãto preconũ series longior p̃cedere debe/
bat. hec ibi. Debuerunt itaqꝫ precedere de illo
incarnato vbo figure: p̃phie: ⁊ alia q̃ in veteri
testamento relatu digna sunt vt verbi incarnati
excellentiã omnes aspicerent. Cũ ergo omnia
cõpleta essent dei clemẽtia humano generi sub
uenire nõ distulit: qnimo diffinito cõsilio ange
lum aduocauit: cui ambasiatã virgini exponen
dam imposuit dixitqꝫ pater. Uade ad vginem
illã immaculatã purã ⁊ sanctã: quia illã in spon
sam eligo. Subiunxit filius. Et ego eã in meã
matrem eligo: de cuius purissimis sanguinibꝰ
passibilem carnem assumã. Eroqꝫ ei vnicus fi
lius: ipsaqꝫ mihi dilectissima mater. Spiritꝰ san
ctus superaddidit. Et ego inhabitator ero suꝰ
gratiosissimus: ⁊ operatione mea virgo in eter
num concipiet filiũ. Quis dubitabit sine erro
re mirabili stupendaqꝫ leticia exultasse celestes
hierarchias ⁊ angelicos choros quãdo videbãt
totũ mundũ ad penitentiã in breui reditu͛ pro
incarnatione filij. Si ipsis gaudiũ est sup̃ vno

peccatore penitẽtiã agente. Letabant̃ ergo gau
debant ⁊ exultabãt benedicentes deũ. O iquã
gaudiũ suauissimũ: que p̃ tot milia annoꝝ i dã
natione derelicta fuerat humana natura iã assu
mitur in vnione p̃sone a filio dei: quare angelꝰ
a domino mittit̃ ad suã sponsaꝫ cui tã sublimia
sacramẽta referre dñeret. Quarta cõsideratio
dicit̃ ad quem locũ: quia in ciuitateꝫ galilee: cui
nomẽ Naçareth. Ponit̃ h̃ nomẽ loci ad deno
tandã certitudinem historie s̃m Nico. de lira.
Insup̃ vt adimpleret̃ prophetia Esa. xi. q̃ dicit
Egredief̃ virga de radice Iesse: ⁊ flos de radi
ce eius ascendet. Ubi secundũ veritatẽ hebrai/
cam habet̃. Et Naçareus de radice eius ascen
det. Iste locus fuit cõueniens vt in eo anuũcia
retur vgini diuinũ propositũ: qr Naçareth in
terpretat̃ flos. Et floris est triplex cõditio: que
virgini competit.
Prima pulchritudo.
Secũda redolentia.
Tertia fructuositas.

Ponit has cõditiones deuotus Bern̄. in
sermone de assump. v. Cõmendant flores pul
chritudo: suauis redolentia: ⁊ spes fructꝰ gratia
triplex. Prima ergo cõditio dicit̃ pulchritu
do: qr flores sunt pulcherrimi. Sic ⁊ beata vir
go in omnibꝰ suis actionibus ex p̃te corporis ⁊
ex parte mentis. Unde Canti. 4. dicit̃. Tota
pulchra es amica mea: ⁊ macula nõ est i te. Su
per q̃ verba Ugo de sancto Uic. dicit. Pul/
chra in corpore: pulchra in mente: corpore vni/
ca ⁊ mente sincera. Secũda cõditio floris ẽ re
dolentia ⁊ suauitas odoris. Sic ⁊ beata virgo
suauissimũ reddebat suarum virtutum odoreꝫ.
Ideo in persona eius dicitur. Ecclesi. 24. In
plateis sicut cinamomũ ⁊ balsamum aromati/
çans odorem dedi: quasi mirrha electa dedi sua
uitatem odoris. Fuit hic odor beate virginis:
exemplaris et immaculata vita. Unde Ambro
sius. libro. i. de virginitate ait. Ut virgula fu/
mi ex aromatibus mirrhe ⁊ thuris quia multis
erat repleta virtutuꝫ odoribus: manãs ex ea fra
grabat suauissimus odor etiam spiritibus ange
licis. Et Hierony. ad Pau. ⁊ Eusto. in ser
mone de assump. Uere hortus delitiarũ bea/
ta virgo: in quo conscita sunt omnia florum ge
nera ⁊ odoramenta virtutuꝫ. Tertia conditio
floris est fructuositas. Sic et a virgine floren/
tissima fructus ille dulcissimus exijt iesus be/
nedictus per cuius gustum omnes electi salui

fiunt. Ideo Ecclesi.24. dicit. Ego mater pul/
chre dilectionis timoris ⁊ magnitudinis ⁊ san
cte spei. In me omnis gratia vie ⁊ veritatis.
In me omnis spes vite ⁊ virtutis. Trãsite ad
me omnes qui cõcupiscitis me: ⁊ a generationi
bus meis adimplemini. Spiritus enim meus
super mel dulcis: ⁊ hereditas mea super mel ⁊
fauũ. Ipsa virgo flos est campi: de qua ortum
est preciosum liliuz cõualliũ per cuius partũ mu
tatur natura ꝓthoplastorũ: quo deletur et culpa
ſm Augusti. in ſmone de natiuitate ꝟginis.
Quinta cõsideratio dicit̃ ad quam personã: qꝛ
ad virginẽ desponsatã viro cui nomẽ erat Jo/
seph de domo dauid ⁊ nomẽ ꝟginis Maria:
in quibus verbis tres huius sponse cõditiões
nominantur.
Prima dicitur virginitas.
Secunda dicit̃ societas.
Tertia dicit̃ nobilitas.

Prima cõditio sponse ad quã angelus mit
titur dicit̃ virginitas. Erat eniz illa puella: q̃ in
dei matrẽ eligebat̃ virgo purissima. Cõgrue/
bat enim sic esse ꝓpter tria. Primo ꝓpter di
gnitatez patris seruandã. Cũ eniz xp̃s sit verꝰ
deus nõ fuit cõueniens vt aliũ patrẽ haberet q̃z
deũ: vt dignitas transferret̃ ad aliũ. Secundo
propter puritatẽ filij. Nã filius ẽ verbũ. Ver/
buz autẽ absque omni corruptione cordis cõci/
pitur. Quia ergo caro xp̃i sic fuit de ꝟgie assũ
pta vt esset caro verbi dei: conueniens fuit: vt
etiã ipse sine corruptione matris conciperetur.
Tertio fuit cõueniens ꝓpter incarnationis fi/
nez. Nã ad hoc facta fuit incarnatio: vt hoies
transferrentur in filios dei. Vñ Joãnis.1. di
citur. Dedit eis potestatez filios dei fieri his q
credunt in nomine eius: qui nõ ex sanguinibꝰ
neqz ex voluntate viri: sz ex deo nati sunt. Per
carnem ſm Nico. de lira: intelligitur h̄ mulier
Geñ.2. Os ex ossibus meis: ⁊ caro de carne
mea: qꝛ femina parꝫ ꝑticipat de ratione respe/
ctu viri. Filij ergo dei nõ debebãt generari et
nasci voluntate carnis ⁊ viri. i. cognitione ma/
ris ⁊ femine. Ob quaz causam xp̃s de virgine
nasci debebat. Ideo Aug. in li. de ꝟginitate.
ait. Oportebat caput nostruz insigni miraculo
ſm corpus nasci de virgine: vt sanctificaret sua
membra ſm spiritũ de ꝟgine nasciturus. hec
Tho.3. parte. q.27. Secũda cõditio ꝑsone ad
quã angelus mittit̃ dicitur societas: qꝛ ꝟgo hec
sanctissima erat desponsata viro. Quod triplici
ratione cõuenienter factum esse cognoscimus.

Prima ratio sumitur ex parte xp̃i: vt. s. ge/
nealogia eius cõsueto modo texeret̃ ꝑ viruz: vt
Ambro. dicit super Luc. secũdo vt partus eius
diabolo celaretur ſm Hiero. ⁊ Cri. sup math.
Tertio vt puer natus a Joseph nutriret̃. Vn/
de ⁊ pater eius dictus est: qꝛ nutritius eius fuit
Secũda ratio sumit̃ ex parte matris: vt. s. libe/
raretur ab infamia: ⁊ ne tanq̃z adultera lapida/
retur: ⁊ adiutoriũ haberet a Joseph sanctissimo
vt dicit Hiero. ⁊ Ambro. Tertia ratio sumit̃
ex parte nostri. Et prima est vt certius testimo
niuz haberemus ex xp̃o: qꝛ de virgine fuit na/
tus. Unde dicit Ambro. sup Luc. Locuple/
tior testis pudoris maritus adhibet̃: qui posset
delere iniuriã: ⁊ vindicare opprobrium si non
agnosceret sacramentũ. Secunda fuit: qꝛ cũ ip̃a
desponsata esset ⁊ virgo: in ꝑsona ipsius simul
virginitas ⁊ matrimoniũ honoraret̃: cõtra he/
reticos alteri istoꝝ detrahentes. Tertia cõditio
sponse ad quã angelus mittitur dicit̃ nobilitas
Propter hoc subiungit̃: de domo dauid. Ad
ostendendũ q̄ xp̃s descendit de domo ⁊ semi/
ne dauid: sicut fuerat per ꝓphetas p̃dictũ. Lz
eniz Joseph non fuerit pater saluatoris: tamen
virgo Maria de qua xp̃s carnẽ assumpsit: fuit
de eadẽ tribu cũ Joseph. Quod ꝓbat̃ ꝑ hoc: qꝛ
mulieres in hereditate paterna succedentes:
nõ poterant cõtrahere matrimoniũ nisi cum vi
ris de eadẽ tribu ne fieret cõfusio sortiũ: vt ha/
betur Numeri.36.c. Beata aũt virgo fuit vni
ca Joachim patri suo: succedens ei in heredita
te. Ex quo sequitur q̄ ipsa ⁊ Joseph fuerũt ex
eadem tribu. s. Dauid. Ex quo aperte mõstra
tur nobilitas virginis. Equidẽ Math.i. ponũ
tur ter quaterne generatões ab Abraham vsqz
ad xp̃m in quibus describitur q̄ beata ꝟgo fuit
nata ex.14. patriarchis ⁊.14. ducibus ⁊.14.
regibus secũdũ q̄ dicit Nico. de lira. Et vt di/
cunt qdã hoc factuz fuit vt que nobilissima erat
virtute ⁊ gratia: nobilis esset ⁊ progenie. Ista
fuit illa benedicta virgo ad quã celestis nũcius
e celo mittebatur a deo. O q̃z iocundũ nouum
sentiet in breui anima tua ꝟgo bñdicta. O q̃z
mirabilẽ gratiã cõsequeris. o puella sanctissima
que tãtũ apud deũ meruisti vt te solaz eligeret:
de qua pro salute mundi assumeret humanam
carnez. Festinat itaqz angelus: ⁊ tota angelica
natura letante fidelissimus nuncius ad virginẽ
properat.

Ecunduz mysteriũ cõtemplandũ dicit̃
annunciatio. Et de hoc subditur. In/
gressus

gressus angelus ad eam dixit. Aue gratia plena dñs tecum: benedicta tu in mulieribus. Que cum audisset turbata est in sermone eius ⁊ cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas Maria: inuenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filium: ⁊ vocabis nomen eius iesuz. Hic erit magnus: ⁊ filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedem Dauid patris sui ⁊ regnabit in domo Jacob in eternuz: ⁊ regni eius nõ erit finis ⁊c. In qbus verbis quinqz cõsiderationes ꝑ ordinem sunt declarande.

Prima dicitur apparitionis.
Secunda dicitur occupationis.
Tertia dicitur salutationis.
Quarta dicitur cognitionis.
Quinta dicitur confortationis.

Prima consideratio dicitur apparitionis: qr dicitur ingressus angelus. Circa quod querũt doctores. An angelus ille apparere debuerit virgini visione corporali. Et respondet q sic: ſm q Criso. ait super Math. Et hoc cõgruũ fuisse monstrat triplici ratione.

Primo propter similitudinem.
Secundo propter magnitudinem.
Tertio propter certitudinem.

Prima ratio fuit propter similitudinem. Quia id qđ annũcibatur erat incarnatio dei inuisibilis. Vnde cõueniens fuit vt ad huius rei declarationem visibil' creature formaz assumeret: in qua visibiliter appareret: cum etiaz oẽs apparitiones veteris testamẽti: ad hanc ordinent' qua filius dei apparuit in carne. Secunda ratio fuit propter magnitudinem. Quia hoc congruum fuit dignitati matris dei: que non solum in mente: sed etiam corporeo ventre erat dei filiuz receptura. Et ideo non solum mens eius sed etiam sensus corporei erant angelica visione refouendi. Sed obiici põt: q magis videretur pertinere ad dignitatem virginis: si angelus ei apparuisset visione intellectuali tãtũ. Nam vt inquit Aug. 12. sup Geñ. dignior ẽ intellectualis visio q̃z corporalis: ⁊ ꝑcipue ipsi angelo magis conueniens. Nam visione intellectuali videt' angelus in sua substantia. Visione autem corporali videtur in assumpta figura corporea. Sed sicut ad annũciandum cõceptũ diuinum decebat venire summuz nunciuz: ita videt' q etiam decuerit esse sũmum genus visionis: ergo videt' q angelus debuerit appare' visione itellectuali. Ad hoc rñdet beatus Tho. 3. ꝑte. q. 30. q intellectualis visio est potior quã imaginaria vel corporalis: si sit sola. Sed Augu. dicit q est excellentior ꝓphetia que hz intellectualem ⁊ imaginariam visionem: q̃z illa que habet alteram tm̃. Beata igit' virgo non solum percepit visionem corporalem in angeli apparitione: sed etiam intellectualem illuminationez. Vnde apparitio nobilior fuit. Fuisset tamen nobilior si angelum intellectuali visione in sua substantia vidisset: sed hoc non patitur status viatoris: vt angelum per essentiam videat.

Tertia ratio fuit propter certitudinem. Conueniebat in hoc certitudini eius q annunciabãtur ea que imaginamur. Propter ista Aug. in quodam sermone qui legitur in festo annunciationis sic introducit loquentem beatam virginem. Audite fratres: audite Mariam nobiscum loquentem: carne absentez: spiritu presentem: verecundia virginitatis vultum auertentem a collocutione: ⁊ indicantem quõ impꝫgnata sit a creatore. Eram inquit Maria i domo mea puella iudea. Dauid regis stirpe generata. Adulta facta sum ⁊ desponsata. Despõsata sum coniugi: ⁊ placui alteri: non interueniente adulterio: sed interueniente spiritu sancto Desponsata sum homini iudeo: ⁊ placui altissimo deo. Desponsauit me vir iudeus: ⁊ adamauit me xp̃s deus. Ignorauit Joseph sponsus meus: q me adamasset deus meus: ⁊ putauit q de adulterio impregnatus esset venter meus. Nam ignorante Joseph sponso meo: venit ad me quidaz paranymphus xp̃i: non patriarcha primus: aut propheta egregius: sed Gabriel archangelus: facie rutilans: veste coruscans: gressu mirabilis: qui visitauit: salutauit: ⁊ grauidauit me. hec ille. Secunda cõsideratio dicitur occupationis. Propter quod subditur. Ad eam. Sed quid facientem. Ad quid occupatam. Quidue agentez exercitij. Naz vt doc. dicunt. Ingressus est ad eam.

Primo orantem.
Secundo suspiratem.
Tertio lachrymantem.

Primo est ingressus angelus ad eam orãtem: quia illa orationi ardentissime inuigilabat. Vnde Berñ. super missus ẽ iquit. Quo ingressus. In secreto cubiculo: vbi clauso sup se hostio: orabat patrem in abscondito. Si eni conceptio precursoris fuit denunciata patri ꝑ occupato in sacrificio: multo probabilius est q conceptio saluatoris fuerit denunciata virgini

in oratione ⁊ deuotione actualiter existenti.

Secundo ingressus est ad eam suspirantem: Nam totus impetus sanctificationis prime impellebat mentem huius sacratissime virginis ad desiderium incarnationis filii dei ⁊ salutis omnium electorum. Unde oẽs virtutes mentis sue in id qđ postea in ea factũ fuit, toto conatu ꝑcedebant. Hec enim fuit felix clausula totius expectationis ⁊ desiderii ⁊ postulationis aduentus boni iesu: in qua omnia desideria sanctoꝝ patrum precedentium consũmari ⁊ terminari videnť. Propter qđ oio est inexpressibile nobis illud feruidum desiderium: ⁊ orationis virtuose suspirium quo suspirabat ad deum: vt filium suum mittere dignareť ad nostrã assumẽdam naturã. Non credas aũt ꝙ ad ipsum recipiendum in carne sua reputaret se dignam: qr gratia sanctificationis: que eam oi virtute repleuit: sic a principio ipsam mentẽ virginis in oium virtutum radice. s. sancta humilitate inabyssauit profundo: ꝙ sicut nulla post filiũ creatura tm̃ ascendit ĩ dignitate gratie: sic nulla creatura eam transcendit in humilitatis ꝑfectissime recognitione. Nec alicui pure creature datum est in via tm̃ gustare nihilum esse: nec tm̃ se annihilare sub volito maiestatis diuine. Propter qđ non mirꝫ si oratio talis humilitatis non solum penetrabat nubes: sed ẽt omnes angelicas cohortes: ⁊ continue sistebatur ante acceptabilissimum cõsistorium sanctissime trinitatis. In ipsa ergo hora annũciationis cum suspiriis mľtis filiũ dei: vt ad incarnandũ veniret: deꝑcabatur. Tertio ingressus ẽ angelus ad eaꝫ lachrymantẽ pre deuotione: pre dulcedine quam concipiebat cũ cogitabat deũ hoibus adeo fore propitiũ ꝙ pro eis carnem assumeret. Lachrymantẽ insuper pre cõpassione totius humani generis sauciati ⁊ vulnerati ⁊ captiuati sub iugo tenebrarũ. O si vidisses virginem paulo ante aduentum angeli in hac oratione feruida: forte ⁊ cor tuum mollires dulcedine deuotionis. Erat quidẽ ipsa vt puto in hac oratione plus solito feruentissima mentali eleuationi intentissima ⁊ diligentissima ad perscrutandam deuote mysteria incarnationis. Tũc humiliter corde deuoto plangẽtibus oculis ⁊ vultu ad celestia eleuato dicebat ad deum. O clemẽtissime dñe deus rex regũ qui bonitate tua mundũ creasti de nihilo: ⁊ post angelos hoiem ad tuã imaginem formatum dñm constituisti creaturarum vt tibi seruiret: vt te diligeret: tibiqꝫ in oib⁹ obtemparet. Miserere ei iaꝫ perdito propter peccatum: miserere bonitate tua: miserere clementia ⁊ charitate tua. Aperi celos ⁊ descẽde. Iã tot annoꝝ milia ꝑcurrerunt: ex quo sancti ꝑres ⁊ prophete patriarche ⁊ amici tui ĩ tenebris habitant expectantes lumen tuum. Ueni obsecro pater benignissime: veni ⁊ ne respicias peccata hominum. Descende de celis verus de⁹: verum lumen: gaudium: solatium: dulcedo ⁊ consolatio afflictorum. O si oculis propriis tã grande mysterium aspicerem. O quantum letarer cum deum in carne viderem. O quantũ sancti patres gaudium susciperẽt. Rumpe moras creator optime: ⁊ veni ad liberandum nos. In huiusmodi meditationibus occupata angelum lumine refulgentem conspexit. O Maria quid expectas. Quid queris. Quid ploras. Ecce iam in breui perficietur in te qđ dictum ẽ a domino. Ecce angelus ad te venit nunciare salutem mundi. Tertia consideratio diciť salutationis. Et de hoc subditur. Dixit. s. angelus ad eam. Aue gratia plena dominus tecuꝫ: benedicta tu in mulieribus. In qua salutatiõe triplex virginis excellentia notatur.

Prima dicitur nature.
Secunda gratie.
Tertia glorie.

Prima excellentia virginis que in hac salutatione notatur dicitur nature. Quod quidem triplici modo demõstratur. Primo mõ Aue .i. sine veh. hoc est triplici veh. cui subiacet totum femineum genus. s. veh pudoris laboris ⁊ doloris. Ipsa autẽ fuit sine veh pudoris ĩ cõceptione. Sine veh laboris in gestatione. Sine veh doloris in parturitõe. Nã teste Bern. fuit sine corruptione fecunda: sine grauatione grauida: sine dolore puerpera. Rõ aũt quare fuit sine veh pudoris est: qr eius conceptus fuit sine corruptione non humano semine: sꝫ mystico spiramine. Soli enim principi porta illa seruata est: quã non violauit egrediẽs sicut mystice poniť Ezech. 44. Hac triplici maledictione nulla mulier immunis natura fuit: nisi sola virgo benedicta. Unde Eue. Gen. 3. dictuꝫ est. Multiplicabo erumnas tuas ⁊ conceptus tuos: paries in dolore filios tuos: Secundo in virgine ꝑ aue excellentia nature demonstratur: qr ab alio triplici veh imunis fuit. s. concupiscentie culpe ⁊ pene. De quo Apoc. 18. Aquila clamabat. Veh veh veh habitantibus in terra. Fuit ergo beata virgo sine primo veh erum

ne concupiscentie peccati originalis: q2 sine eo
concepta est. Cant. 4. Tota pulchra es amica
mea: τ macula non est in te. Aut in ea ois fuit
extincta per spiritus sancti sanctificationē. Vñ
p̄s. Sanctificauit tabernaculum suum altissi/
mus. i. beatam virginem in qua nouem mensi
bus habitauit. Secūdo fuit sine veh culpe τ
vēialis τ mortalis. Unde Aug. in li. de natu
ra τ gratia. Cum de culpa agitur nullaz de ma
tre dñi volo fieri questionem. Tertio fuit sine
veh pene: que. s. est in separatione anime a cor
pore: que est incineratio τ corporis dissolutio.
Nam sicut dñs non dedit sanctum suū videre
corruptionem. i. xp̄m: sic nec sanctam suam de
qua natus est sanctus: sed corpore τ aīa in celū
assumpta est. Tertio insup mō p aue: virgi
nee nature excellentia demonstratur: q2. s. fuit
sine alio triplici veh. de q̊. i. Joh. c. 2. dr̃. O m
ne qd est in mundo τc̃. Auariciam nāq3 cōclu
sit per paupertatem: luxuriam per virginitatez
diabolum vero. s. superbiam per humilitatem
q2 has virtutes in se perfectissime habuit. Se
cunda excellentia virginis que in hac salutatio
ne declaratur dicitur gratie. Et de hac subdit̃.
Gratia plena. Et vere plena: q2 vt Hiero. in
quit ad Pau. τ Eusto. Ceteris per partes p̄/
statur. Maria vero totam se infudit gratie ple
nitudo. Quisnam explicet etiam multis sermo
nibus gratiam virginis benedicte. O armari/
um spiritus sancti. o archa domini. o virgo glo
riosa: quid maius dici potest matre dei: quid ta
le: quidue equale. Tertia excellentia dicit̃ glo
rie: cum subditur Dominus tecū. Dominus
enim est pater: dominus filius: dñs spiritꝰ san
ctus. Tecū dominus pater: q2 tu es sponsa pa
tris. Tecum dominus filius: q2 tu es mater fi
lii. Tecum dominus spiritus sanctus: q2 came
ra spiritus sancti comprobaris. Et tamen non
tres dñi incarnati in te: sed vnus est dñs. s. filiꝰ
incarnatus: q2 verbum caro factum est. Ideo
benedicta tu in mulieribus. i. a mulieribus: vl̃
super omnes mulieres que benedicentur i te:
sicut mater in filio. Nam sicut Aug. dicit i ser
mone de natiuitate virginis. Auctrix peccati
Eua. auctrix meriti Maria. Eua occidendo
obfuit. Maria viuificando profuit. Percussit
illa: sanauit ista. hec ille. O q̄3 benedicta. Ideo
benedicenda est virgo ista dignissima benedi/
ctionibꝰ replens humanum genus. Quar/
ta consideratio dicitur cognitionis. Et de hac
adiungitur. Que cum audisset turbata est i ser
mone eius τ cogitauit qualis esset ista saluta/
tio. In quibus verbis triplex actus honestissi/
mus virginis gloriose denotatur.
Primus dicitur auditionis.
Secundus turbationis.
Tertius cogitationis.
Primus actus ad quem virgo dignissi/
ma commota est fuit auditionis: quia attentis/
sime audiuit nuncium summi dei: dulcissime
illam salutantem ac magnificatione benedicen
tem. Quid audis o virgo piissima. Quid re/
fertur ab angelo. Quid cor tuum facit cum sen
tis angelicam vocem. Secundus actus fuit
turbationis. Quia turbata est non turbatione
incredulitatis: sicut Zabarias: sed turbatione
admirationis: sicut Nico. de lira dicit. Nam
beata virgo solita erat videre angelos: τ ideo
de apparitione angeli non fuit mirata idest tur
bata: sed de salutatione insolita: quia nihil mi/
rabilius est vere humili quam sua exaltatio.
Et ideo cum beata virgo esset humillima: au/
diens salutationem tante excellentie: turbata
est in sermone: non in apparitione. Tertius
actus virginis benedicte fuit cogitatiōis. Nā
vultu verecundo cepit cogitare: mysterium
prudentissime ponderare. Quita considera/
tio dicitur confortationis: de qua subinfertur.
Et ait angelus ei. Ne timeas Maria: inueni
sti enim gratiam apud deum. Ecce concipies
in vtero τ paries filium τ vocabis nomen eiꝰ
iesum. Hic erit magnus τ filius altissimi vo/
cabitur. Et dabit illi dominus deus sedem da
uid patris eius: τ regnabit in domo Jacob
in eternū: τ regni eius non erit finis. In qui/
bus verbis triplex nouum āgelus nūciauit.
Primum dicitur conceptionis.
Secundum dicitur nominationis.
Tertium dicitur magnificationis.
Primum nouum fuit conceptionis. O
Maria inquit angelus noli timere de salutatō
ne. s. insolita. Inuenisti enim gratiaz apud de
um: non solum pro te sed pro toto humano ge
nere. Ecce concipies in vtero τ paries filium.
Secundum nouum fuit nominationis. Et
vocabis inquit nomē eius iesum. Scd̃m Ni/
co. de lira dicitur impones: q2 hoc nomē nō fu
it impositū a Maria vel ab angelo: sed a deo
patre s̄m q fuerat predictum ab Esa. prophe/
ta. 62. c. Vocabit̃ tibi nomē nouū: qd os dñi
nominauit. Sed istud nomen fuit diuulgatum
per angelum ipsi Marie τ Joseph: τ per eos

aliis. Nomen etiam impositum est scd̄m proprietatem futuram: quia salus humani generis erat futura p xp̄m. Jesus enim salus interpretat̄ s̄m Hiero. Tertium nouum fuit magnificationis: quando dixit hic erit magnus. Sē/per enim fuit magnus deus: sed futurus erat magnus homo ꝛ magn⁹ propheta: sicut Luc. 7. c. dicitur. Propheta magnus surrexit i nobis. Et filius altissimi vocabitur. i. ipsius dei qui solus est altissimus. Homo enim altus ē inter creaturas corporales: sed angelus altior: deus āt altissimus. Ista enim filiatio s̄m Nico. de lira accipitur hic p naturam. In omnib⁹ āt alijs quantūcunqꝫ sanctis est tantum filiatio dei per adoptionem. Et dabit illi dn̄s deus sedem Dauid patris eius. Sed contrarium patet per hoc q dicit̄ Hiere. 22. de Jeconia rege Juda. Scribe istum virum sterilem. Nec erit de semine eius qui sedeat sup tronum Dauid Beata āt virgo Maria de qua natus est iesus descendit de Jeconia. vt patet Math. i. qꝛ ponit̄ in xp̄i genealogia. ergo ꝛc̄. Ad quod dicendum s̄m Nico. de lira q Hieremias loquit̄ d̄ regno temporali ipsius Dauid. in quo nullus postea regnauit de semine Jeconie. Et aliqui alij qui susceperunt regis nomen in iudea ante Herodem ascalonitam: nō fuerūt de tribu regia: sed de tribu sacerdotali. Xp̄s etiaꝫ qui de/scēdit de Jeconia s̄m carnē per virginē Mariam non sedit super tronum Dauid: loquēdo de temporali regno: imo istud negauit coram Pilato dicens. Joh. 18. Regnum meū nō ē de hoc mundo. Tamen potestatem accepit p⁹ resurrectionem etiā inquātum homo sup oēm creaturam. s̄m q ipse dicit Math. 28. Data ē mihi omnis potestas in celo ꝛ in terra. Nam ī quantum deus non accepit aliquam potestateꝫ de nouo siue in tempore. Angelus autem h̄ loquitur de regno spirituali ꝛ celesti: quod figuratum fuit per regnum Dauid tēporale: sicut ꝛ celestis hierusalem p temporalem. Unde ꝛ subditur. Et regnabit in domo Jacob in eternum. s. super electos. De domo ēt Abraam ꝛ Isaac aliqui fuerunt reprobati: sicut Ismael ꝛ Esau. De domo āt Jacob oēs eius filij a sanctis doctoribus inter electos sunt computati: qꝛ etsi aliqui peccauerunt egerunt postea penitentiā. Hec Nico. de lira. Et regni eius n̄ erit finis: qꝛ xp̄s non solū inquātū deus: sed ēt inquantū hō regnabit i eternū sup oēs: ēt sup angelos. Quid ē hoc o virgo regia quod tibi angelus loquitur. Uere nouum: qđ alij tot ānis expectauerunt sancti patres ꝛ electi dei sentire. Quō in his verbis imutatur cor tuuꝫ o virgo. Audi obsecro anima mea: quia celestis nūcius ex parte dei virgini declarat salutem mundi p sui filij conceptionem futuram. Quid fecisti o puella. Quid fecisti vt deum inclinares ad tuū sanctum amorem. Ecce angelus ex parte summe trinitatis tibi reuelat te in matrem illius as/sumendā: quē paulo ante vt descenderet deuotissime rogabas. Satisfactum est iam petitiōi tue. O virgo sacratissima en saluator mūdi tuū ad habitandum requirit vtrum virginalē. Fecit ille quod postulabas: fac ꝛ tu etiam qđ ipse querit. Querit te in matrem. Querit de te carnē accipere. Sed non sine cā rem tā grandem adhuc ponderas virgo pia. Jccirco ad tertiuꝫ mysterium procedamus.

t Ertium mysterium cōtemplandū dicitur cōsensionis. Pro quo addit̄ i euāgelio. Dixit autem Maria ad angelū Quō fiet istud: qm̄ virū non cognosco. Et rn̄/dens angelus dixit ei. Spiritus sanctus sup/ueniet in te: ꝛ virtus altissimi obumbrabit tibi ideoqꝫ ꝛ qđ nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et ecce Helisabeth cognata tua: ꝛ ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis est sextus illi que vocatur sterilis: quia non erit ipossibile apud deū omne verbū. Dixit āt Maria ad angelū. Ecce ancilla dn̄i fiat mihi s̄m verbum tuum. Inquibus verbis. 5. considerationes erunt notande.

Prima dr̄ virginitatis amplexio.
Secunda dr̄ spiritus sancti coopatio.
Tertia dr̄ exempli admiratio.
Quarta dr̄ humilis responsio.
Quinta dr̄ verbi dei incarnatio.

Prima consideratio dicitur virginitatis amplexio. Mira siquidem deuotione gloriosa virgo amplexabat̄ ꝟginitatis decorē.
Quod probari potest tripliciter.
Primo ex suo proposito.
Secundo ex suo voto.
Tertio ex sua confirmatione.

Primo inquaꝫ patet ex suo proposito. Dicit magister sen. in. 4. di. 30. ꝛ cōfirmatur per Aug. 27. q. 2. c. beata Maria. Beata Maria proposuit se obseruaturaꝫ votum ꝟginitatis in corde: sed ipsum virginitatis votum non expressit in ore. Subiecit se diuine dispositiōi dum proposuit se obseruaturam virginitatem:
nisi deus

nisi deus aliter ei reuelaret. Nec sic faciendo
fecit cōtra legem. Deut. 7. Non erit apud te
sterilis vtriusqʒ sexus: qꝛ ipsa in hac vice non
simpliciter virginitatē vouit: sed sub cōditione
si deo placuerit. Scdo patet ex suo voto. Nā
accepto spōso Joseph sanctissimo: ⁊ cognoscēs
dn̄i voluntatē simul cū viro verbis expssis vir
ginitatez vouit: sicut patet in predicto. c. beata
Maria. Et id cōfirmatur per aug. in li. de vir
ginitate. qui ait. Annuncianti angelo Maria
respondet. Quomodo fiet istud: quoniā virū
nō cognosco. Quod profecto non diceret: nisi
virginitatē deo āte vouisset. Tertio pʒ ex sua
cōfirmatione: quādo angelo dicebat. Quoniā
virū non cognosco. i. nō cognoscere propono.
Diligebat itaqʒ virginitatē virgo: ⁊ modū dili
genter interrogabat de suo cōceptu. Secūda
consideratio dicit̄ spiritus sancti coopatio. Nā
vt audiuit angelus responsum virginis lexᵘret
tulit ei. Spiritus sanctus ⁊c̄. In qua relatione
tria virgini promisit.

Primo spiritus sancti superuentionē.
Secūdo filij humanationē.
Tertio eiusdē filij sanctificationem.

Primo ꝓmisit ꝟgini spiritus sancti supuē
tionem: quādo dixit. Spiritus sanctus supue
niet in te. i. nō concipies humano modo: sʒ di
uino: qꝛ nō virtute seminis virilis: sed virtute
spiritus sancti. Et bene dixit: superueniet in te
qꝛ prius venerat sup virginem adhuc in vtero
matris existentē: ipsaʒ a peccato originali pre
seruando. Vel secundū alios purgādo. Sʒ in
conceptione filij dei superuenit spiritus scūs. i.
iterū venit ad confirmandū ⁊ cōferendū maio
rem gratie plenitudinem: que nō solū sanctifi
cauit mentē: sed etiā ventrē. Nec propter hoc
dicendū est christum esse filiū spiritus sancti du
plici ratione ꝭm Boñ. in. 3. dis. 4. Primo
propter vitandū errorē circa generationē tem
poralem. Quia cū ꝭm illam dicat̄ xp̄s cōceptꝰ
de virgine ⁊ spiritu sancto: si diceret̄ spiritꝰ san
ctus eius pater: sicut ꝟgo eius mater: iam vide
retur xp̄s ex hoc natus ex Maria ⁊ spū sancto
sicut nascit̄ ꝓles ex muliere ⁊ viro. Et quidem
hoc falsum est: qꝛ ꝓles ꝑtē accipit a patre: ⁊ ꝑtē
accipit a matre: in qua assimilat̄ patri et matri in
eadē natura: ⁊ forma. Et hoc nō est reperire in
xp̄o q̄ʒtū ad eius cōceptionē imo soli matri assi
milatur in natura assumpta. Ideo nō dʒ admit
ti xp̄m esse filiū spiritus sancti: sed solius virgi
nis matris: ad manifestandā ⁊ confirmandam
veritatē ⁊ ꝓprietatē temporalis generationis.

Secunda ratio sumitur ex parte generationis
eterne ne. s. ꝯfusio fiat eternaꝝ relationū ⁊ ꝓ
prietatū. Unde cū propriū sit ꝑsone patris ge
nerare: respectu ꝑsone filij nullatenus admittit̄
christum esse filiū spiritus sancti: in quo non est
alia ꝑsona: vel hypostasis q̄ʒ illa quā ab eterno
pater genuit. Secūdo angelus ꝓmisit virgini
filij humanationē cuʒ dixit. Et virtus altissimi
obumbrabit tibi. i. dei filius qui est dei patris
⁊ sapiētia ⁊ virtus: vt dicit̄. i. Cor. i. Obūbra
bit tibi: qꝛ sub vmbra carnis latebit ꝟtus diui
nitatis. Tertio ꝓmisit ei filij sāctificationē. d.
Ideoqʒ ⁊ qd̄ nascetur ex te sanctū vocabit̄ filiꝰ
dei. Secundū Nico. de lira dicit sanctū absolu
te absqʒ determinatione: qꝛ si dixisset scūs deꝰ
vel sanctus homo: vel aliqd ꝯsimile: nō expres
sisset sanctitatē eius cōplete: qꝛ in eo ē sanctitas
diuina ⁊ humana: ⁊ gcgd sanctitatis pōt cogita
ri in quacūqʒ creatura: eminentius est in chri
sto. Ideo dicit̄ sanctū absqʒ determinat. ōc. Et
vocabitur inquit filius dei. Accelera ꝟgo re
sponsum: ⁊ expedias nunciū. Expectat eniʒ ad
huc cum modestia ⁊ audit attente. Nō interrū
pit verba angelus: sed illa suscipit cū multa re
uerentia. Tertia cōsideratio dicit̄ exempli ad
miratio. Angelus enim vt virginē clarius in
formaret exemplum sibi ꝓposuit. Quod fuit
efficacissimū triplici ratione.

Primo ratione claritatis.
Secūdo ratione fecunditatis.
Tertio ratione possibilitatis.

Primo fuit exemplū illud efficacissimū ra
tione claritatis: quia non erat obscurū: non de
ꝑsona incognita: nec extranea seu peregrina:
sed de ꝑsona notissima ⁊ cōiuncta. Ecce inquit
Helisabeth cognata tua. Scdo fuit efficacissi
mū ratione fecunditatis. Mirū quippe videt̄ si
sterilis cōcipiat: sed multo maius si cōcipiat in
senectute. Propterea dixit angelus. Ipsa con
cepit filiū in senectute sua. Et hic mensis ē sex
tus illi. s. mensi in quo ipsa concepit: q̄ vocatur
sterilis. Quia eius sterilitas sic erat nota: vt vo
caretur sterilis. Tertio fuit efficacissimū ratio
ne possibilitatis. Cū enim maius sit virginem
cōcipere q̄ʒ sterilē: ideo angelus inducit rōnis
efficaciā ex dei omnipotentia: qꝛ nō erit impos
sibile apud deū omne verbū: q dixit ⁊ facta sunt

Quarta cōsideratio fuit humilis responsio.
Dixit autē Maria ad angelū. Ecce ancilla do
mini. Fiat mihi secundū verbū tuum. Que re

sponsio fuit gratissima.
Primo deo.
Secūdo angelis.
Tertio hominibus.

Primo fuit hec responsio gratissima deo q ad suum vterū descendere statim dignatus est. Et quē celi τ terra capere nō poterant: verbis istis Maria clausit in suo ventre. O incogitabilis virtus Maria virginis. o ineffabilis clementia creatoris. o incōprehensibilis altitudo mysterioꝝ dei. Vna mulier hebrea fecit īuasionem in domo regis eterni. Vna puella vt sic dicã diuinã sapientiam circumuenit: vt ꝓpterea de ea cōquerit̃ de⁹. d. Can. 4. Vulnerasti cor meū soror mea sponsa: vulnerasti cor meum in vno crine colli tui: τ in vno oculoꝝ tuoꝝ. Vbi glo. Pro amore tuo carnē assumpsit: τ vulneribus primis in cruce vulnerasti cor meū. Nã primogenita filij sui fuit: plusq̧ pro ea redimē da in mūdū venit q̄z pro omni alia creatura. Ex virginis ergo carne deus summã altitudinem vestiuit humilitate: summas delitias vestiuit penalitate: summã opulētiã vestiuit pauptate: summaz lucē vestiuit tenebris: summū honorē vestiuit obprobrijs: summuz amabile vestiuit flagellis. Quid plura. Hodie ꝟgo sacratissima dicit. Cōgratulamini mihi oēs q diligitis dñz quia cuz essem paruula placui altissimo. Placuit certe: qr dixit. Ecce ancilla domini: nō dixit ecce regina: ecce mater: sed ecce ancilla. O humana ꝟginis oblatio: qua se i ancillã dei totaz obsequiosam reddebat. Secunde fuit hec responsio gratissima angelis qui ꝟgineū cōsensuz expectabãt. Quisnã explicet quãto gaudio sint repleti: cū iaz ꝟginē audiebãt. d. Ecce ancilla dñi. Letabãtur qdē iocūdabãtur τ exultabant.

Tertio, fuit h̄ rñsio gratissima hominib⁹: qb⁹ per Mariã salus mittebat̃ a dño. O Adaz. o Eua parētes generis humani. O Abrahã. o Isaac. o Jacob. o Esaia. o Hieremia. o sancti patriarche τ ꝓphete. Dicite mihi q̄so dicite cū virgo locuta est verba salutis nostre: sensistis ne aliqd aut audiuistis. Puto eniz q̄ ãgeli ad vos descēdētes voce amena dixerūt. Gaudete patres sancti: qr hodie puella vna illa quã i prophetijs τ figuris ꝓnūciastis a dño reqsita rñsum ꝓbuit. Ecce ãcilla domini: τ iam incarnarū est in ea verbum diuinuz. Puto etiam claritatis insolite radiuz eis apparuisse: nūc se retrahēdo nūc se reddendo. O qualis fuit τ q̄z magna iubilatio tūc illorum q sedebãt i tenebris τ vmbra mortis. Quinta cōsideratio dicit̃ verbi diuini incarnatio. Secūduz eni Joh. Dama. post virgineū cōsensuz facta sunt tria simul τ semel. Primū corporis xp̄i organizatio. Secūduz anime ipsius xp̄i creatio. Tertiū corporis τ aīe xp̄i cū diuinitate vnio. Assumpsit. n. verbuz totū hominē τ nō prius corpus q̄z animã: sed simul vt docet magister in tertio. di. 4. Ex qua vnione deus homo factus ē in vtero virginis: τ virgo facta mater dei: qđ dicere stupeo: certe nec dicere valeo aut exprimere rē tã grandez. Quid factū est in te o virgo gloriosa cum sensisti tuū vterū tali filio decoratū. O quanta fuit tunc omniū tuoꝝ sensuū interioꝝ τ exteriorũ mutatio. Illū certe habebas q in celis cum patre regnabat. Illū tenebas: qui simul cū patre spirituz sanctū inspirabat. Securi iã sum⁹: τ amplius nō desperabimus. Iuua nos virgo pijssima: τ ad tuū filiū pro nobis porrige p̄ces: vt nobis gratiã suã largiri dignet̃: qua valeamus sua cognoscere beneficia τ sibi possim⁹ ac filio in hac die gratias cōdignas referre: q humilem se tibi dedit: qui est benedictus in secula seculorum. Amē.

Sermo de p̄destinatoꝝ numero τ dãnatoꝝ

Multi sunt vocati: pauci vero electi. Math. 20. c. Verba q̄ reuerentijs vestris sunt ꝓposita dilectissimi in xp̄o iesu: sunt ipsius dñi iesu: q̄ si homines vani attente pensarent ac subtiliter discuterent: timendi deū causam haberent. Quid. n. pōt tanta efficacia timorē incutere: q̄z p̄fata ꝟba ore veritatis infallibilis ꝓlata cōsiderare. Quis eniz nō paueret: quis nō obstupesceret: qui videret suū regē populos sibi subiectos omnes sine defectu corã se aduocantem: τ ex tanta multitudine paucos ad gloriã eligentē: reliquos autem in cōfusione ignomina τ tormēto relinquentē. O quantus timor. o quantus fletus. o quãtus gemitus tales cōprehenderet. Sed nunc insania hominuz putat contrariuz. Nã si singillatim omnes interrogentur infideles an sint electi ad salutē: quasi omnes dicerent sumus. Similiter etiaz iudei idem dicerent. Verū qd de christianis loquar: quoꝝ fides est verissima. Nōne τ ipsi etiam in omnibus malis viuentes: tamē credunt se misericordiã dei cōsecuturos. Interroga queso singulos in omni sexu τ in omni etate conditione gradu ac dignitate:

neminē

neminē fere inuenies etiā si in malo perseueret qui se nō putet electuʒ: ⁊ hoc euenit: partim: qꝛ ignorant lumen veritatis: partim: quia proprij amoris fallacia decipiuntur: partim deniqʒ: qꝛ diabolica suggestione falluntur. Nam plerūqʒ etiam fatui se sapientes existimant: ⁊ qui claros nō habent oculos vmbrā interduʒ pro veritate precipiunt: ⁊ sepe somniantes putant se vigilare: ⁊ esse vera que somniant. Sic multis vocatis a deo eueniet qui nunc credunt se saluari et damnabuntur: quia dicit saluator. Multi sunt vocati: pauci vero electi. Nōne vides in omnibus rebus exemplū: quia illud quod est deterius plus abundat vt in fine sermonis dicetur Sed nunc cape exemplū in piscatoribus: quia vtplurimū plus immundicie ⁊ piscium inutilium in rete capiunt q̄ʒ sint boni pisces. Hoc cōfirmat diuina auctoritas Math. 13. Simile est regnū celoꝝ sagene misse in mare vsqʒ ibi: i caminū ignis. Ecce ꝙ boni ponunt̃ in vasis q̄si in modico loco morantes ꝑpter paucitatem sed mali ꝓijciunt̃ in litus maris ꝑpter multitudinē. O peccator cōuertere ⁊ ꝯsidera qd significet. Multi sunt vocati. ⁊c̃. Sed licet xp̄s nequeat mentiri: tñ qꝛ eius sacratissima dicta ab ignorātibꝰ male intellecta sepenumero errore decipiunt̃. Ideo ꝑ luculentiori thematis nostri declaratione tria in hoc sermone notabimꝰ

Primū dicitur oppositio.
Secūdū dicit̃ declaratio.
Tertiū dicit̃ cōfirmatio.

Cape primū qd̓ est oppositio. Quidā enim vident̃ opponere ꝙ nō pauci sed multi sint electi: ⁊ hoc triplici oppositione ꝓbare vident̃.

Prima dicit̃ inclinationis.
Secūda dicit̃ reuelationis.
Tertia dicit̃ predestinationis.

Prima oppositio dicit̃ inclinationis: ⁊ ē talis Omnia q̄ sunt inclinant̃ ad agēndū ꝭm bonitatem sue nature loquēdo naturaliter: vt patet i creaturis insensibilibus ⁊ sensibilibus: q̄ magis q̄ʒ nos sequunt̃ nature sue inclinationem. Vñ philo. 4. ethi. ait. Vnusq̄sqʒ dirigit opera sua secūdū optimū eoꝝ q̄ sunt in ipso. Et Boetius in. 4. de cōsol. ꝓsa. 4. inqt. Agit. n. cuiusqʒ natura: qd̓ ꝓpriū est ei diffinire: ergo ⁊ deꝰ cuius eē est ꝑfectissimū inclinat̃ a bonitate sue nature vt agat ꝭm eā: nā si alia agūt hoc a fortiori deꝰ: ħ pʒ. 2. meth. vbi dicit̃. Qd̓ est causa alioꝝ vt sint talia illud maxime est tale: exēplo ignis q cū sit cā calefaciēdi aquam arguit̃ ꝙ sit maxime calidus: ergo cū deus sit cā vt alia agāt ꝭm inclinationē sue nature: ipse debet agere ꝭʒ suā: imo magis: qꝛ teste Proculo: qui dicit̃ de causis auctor. Quicquid pōt causa secūda: pōt causa prima nobiliori ⁊ altiori modo. Et cōmētator. 2. metha. ait. Prima causa est magis digna in esse ⁊ virtute q̄ʒ omnia alia entia: qꝛ omnia alia entia acquirūt esse ⁊ virtutē a prio. Sʒ que est inclinatio nature dei. Misericordia. Hinc dicit̃ in p̄s. Apud dñm misericordia: et copiosa apud eū redemptio. ⁊. 26. q. 3. c. alligāt ⁊ allegat̃ de peni. dis. i. §. itē dicit̃. Misericordie dñi nec mensuras ponere possumꝰ nec tp̄e diffinire. Ecce ꝙ inclinat̃ ad miserendū ꝭʒ naturā: ergo debet pluribus misereri: ⁊ cōsequēter plures eligere q̄ʒ dānare. Vex rñdere qs poterit ꝙ etiā deus inclinat̃ ꝑ naturā facere iusticiā. Cōcedo: sed tamē magis inclinat̃ ad misericordiam testante Jac. 2. c. sue cañ. vbi ait. Superaltat autē misericordia iudicium. Et de pe. dist. i. c. qꝛ diuinitatis. ⁊ sunt v̓ba Hiero. vbi dicit̃. Diuinitatis natura clemens ē ⁊ pia: magis ad indulgentiā q̄ʒ ad vindictā ꝓna: que nullatenus vult mortē peccatoris: sʒ vt magis cōuertat̃ ⁊ viuat: ergo pluribꝰ mi̓ret̃. Secūda oppositio dicit̃ reuelatōis. Arguēdo nāqʒ pro talibus dico ꝙ plures saluent̃: qꝛ i diuinis scripturis inuenit̃ ꝙ plures saluant̃. Nā oēs electi significant̃ in ꝓmissionibꝰ factis ad Abrahā a deo sicut sancta mater ecclesia canit. Signifer sanctus Michael representet eas i lucē sanctā: quā olim Abrahe ꝓmisisti ⁊ semini eius. Sed semē electoꝝ est amplissimū. Nā Gen. 12. dixit deus Abrahe. Egredere de terra tua: et de domo patris tui: ⁊ intulit. d. Faciā te crescere in gentē magnā. Itē. 13. c. d. Faciā semen tuū sicut puluerē terre queʒ et si homo potest numerare: semen quoqʒ tuū numerare poterit. Et 15. c. anteq̄ʒ Abrahaʒ filiū haberet educens eū foras dixit. Suspice celum: ⁊ numera stellas si potes: ⁊ dixit ei. Sic erit semen tuū. Ecce quot sunt electi significati in semine Abrahe. Hic Job. 25. d. Nunquid est numerus militum eius: quasi. d. Non. Et Dauid inducit christum patri. d. Dinumerabo eos: ⁊ sup̱ harenā multiplicabuntur. Similiter Joānes apoc. 7. hoc testatur. di. Audiui numerū signatorum. 144000. signati ex omni tribu filioꝝ israel. Ex tribu Juda. 12000. signati: vsqʒ ibi: stātes āte thronū dei. Ecce quāta est electorum multitudo. Propterea doctores sancti i suis opinioni

bus licet sint varie: tamē ostēdūt multos saluā
dos. Magister nāqꝫ sen. in. 2. di. i. dicit homi
nem esse factum iter alias causas pro restaura
tiōe nature āgelice. Vn̄ ⁊ i di. 9. allegat Gre.
d. Superna illa ciuitas ex angelis ⁊ hominibꝰ
cōstat: ad quam credimus tātos humani gene
ris ascēdere quātos illic cōtigit angelos remā
sisse: sicut scriptum est. Statuit termios popu
lorum iuxta numerum angelorum. Et hoc ex
ponit ipse magister dicēs. Nō iuxta numeruꝫ
eorum qui ceciderūt: homies ad beatitudinem
admittūtur: sed eorum qui remāserūt: ergo iux
ta hāc opinionem cum sint āgeli pene inume/
rabiles sequitur ꝙ tot erūt homies qui saluabū
tur. Nam de angelis dr̄ Daniel. 7. Milia mi
lium ministrabāt: et ⁊ decies centena milia as
sistebant ei. Item idem magister i prefata di.
ponit aliam opinionem que est Aug. 22. li. de
ciui. dei. c. i. d. De mortali progenie merito iu
steqꝫ dānata tātum populum sua gratia colli/
git: vt inde suppleat ⁊ restauret partem que la/
psa est angelorum: ac sic illa dilecta ac superna
ciuitas nō fraudetur suorum numero ciuium:
qnetiam fortassis ⁊ abundantiore letetur. Iteꝫ
ibidem ponit aliam opinionem dicens ꝙ soluꝫ
ruine angelice per virgines restaurabūtur: de
ceteris autem hominibus sūt tot. saluādi: quot
sunt angeli qui remāserūt ⁊c̄. Est ⁊ alia opinio
Bon̄. in. 2. dist. 9. que videtur oibus verior.
Ait enim ꝙ cum sint. 9. angeloruꝫ ordines de
bent ad ipsos homines assumi pro meritorum
conditione: ⁊ ideo non tm̄ assumētur ad ipsos
ꝟgines: qnetiā ⁊ multi alii cū ēt multi corrupti
carne in merito multis virginibus p̄ferātur: si
cut pꝫ in beata Maria magdalena: ⁊ Petro
apostolo: qui multis virginibus vtriusqꝫ sexꝰ
preferūtur. Preterea dicit ꝙ multi dum fue/
rūt in hac vita nō fuerunt tanti meriti vt possēt
assumi ab angelorum ordines: qui tamē salua
ti sunt merito passionis xp̄i: ⁊ de ipsis fiet deci
mus ordo: sicut olim fuit figuratum tempore
Ezechie regis Iude quādo a deo ipetrauit ne
moreretur: tunc sol in signum exauditiōis per
. x. gradus quos descenderat retrocessit in ho
rologio Achaz: sicut patet. 4. Reg. 20. c. Sic
xp̄s sol iusticie nouem relictis angelorum ordi
nibus ad decimum generis humani faciendū
descendit. Et similiter iste decimus ordo signa
tus est in decima dragma Luc. 12. quam mu/
lier. i. diuina charitas amissam requiuit: domū
. i. humanā naturā passione subuertens. Ecce
quot istis opinionibus presupponūtur saluān/
di. Numera eos si potes: ergo non sunt pauci
vocati siue electi. Tertia oppositio dr̄ prede/
stinatiōis. Et arguit̄ sic. Aut deus predestina
uit oēs: aut partē. Si oēs: ergo oēs saluabūt̄:
qꝛ predestinatio est origo ⁊ fundamētū humāe
salutis: vt colligit̄ di. 40. primi sniarum. ⁊. 23.
q. 4. c. Nabuchodonosor. Preterea arguit̄.
Deus ē imutabilis: si ergo oēs predestinauit:
oēs saluabit: quia eius voluntas non pōt mu/
tari: iuxta illud qd̄ dicitur de reg. iur. li. 6. Qd̄
semel placuit amplius displicere nō potest. Si
āt dicis ꝙ nō omnes predestinauit sed partem
⁊ ego quero quare nō omnes. Et probat̄ ꝙ n̄
sit verum. Primo si sic esset videret̄ ꝙ deus
esset p̲sonarum acceptor: ⁊ hoc negat scriptura
Vnde Actuum. x. Petrus ait. In veritate cō
peri: qm̄ deus non est p̲sonarum acceptor. Itē
32. q. 4. sicut. ⁊ de cōse. dist. 4. c. nequaqꝫ. Et
extra de preben. c. venerabilis. li. 6. dicit̄. Nō
generis sed virtutum nobilitas viteqꝫ hōestas
gratū deo faciunt ⁊ idoneū seruitorem: ad cuiꝰ
regimen nōnullos nobiles ⁊ ignobiles: pau/
peres ⁊ potētes admisit: eo ꝙ nō est apud deū
p̲sonarum acceptio. Etiā scribit̄ Io. 2. c. Non
ē p̲sonarum acceptio apud deum. Et Sap̄. 2.
Equaliter est ei cura de omnibus. Et Math.
8. Solem suū oriri facit super bonos ⁊ malos
Secūdo ꝓbatur: omnes ad pniam vocat si
cut dicit apl's. i. Thimotei. 2. ꝙ deꝰ vl't oēs ho
mines saluos fieri. Vult ergo oēs: ⁊ nō p̲tem.
Vnde idē apl's Ro. 8. ait. Scimus qm̄ diligē
tibꝰ deum oia coop̲antur in bonū: his qui scd̄ꝫ
ꝓpositum vocati sunt sancti. Nam quos pre/
sciuit ⁊ predestinauit cōformes fieri imaginis
filii sui: vt sit ipse primogenitus in multis fra/
tribus: quos aūt p̄destinauit: hos ⁊ vocauit: ⁊
quos vocauit: hos ⁊ iustificauit: ⁊ quos iustifi/
cauit: eos ⁊ magnificauit. Quid ergo dicemus
ad hec. Si deus pro nobis quis contra nos.
Qui etiam ꝓprio filio non pep̲cit: sed pro no/
bis oibus tradidit illum. Quō nō ēt cū illo oia
nobis donauit. Sed voluntas dei est ifallibi/
lis: qꝛ oia quecūqꝫ voluit fecit. Nec pōt ipedi/
ri. ad Ro. 9. Volūtati eiꝰ qs resistit: ergo ⁊c̄.
Ecundū mysteriuꝫ dr̄ declaratio. Ne
ergo i errore mēs parū intelligētiuꝫ p̲
maneat: ex p̄fatis videbimus tres decla
rationes cōtra tres predictas oppositiones.
Prima ē contra inclinationem.
Secunda contra reuelationem.

Tertia contra predestinationem.

Pria'est cōtra iclinationem. Dicebat̃ ꝙ de
us debebat plures saluare q̃z dānare: qꝛ ei⁹ na
tura magis iclinata ē ad miserēdū q̃z puniedū
Rñdeo ꝙ veꝝ ē quantū ad effectū: nō quātum
ad naturā: qꝛ nō est differēs i natura: sed tamē
nō seqtur ꝑpterea oēs vel plures saluentur: qꝛ
regula illa itelligitur stātibus terminis ipsius
nature. Veꝝ nāqz ē ꝙ deus saluaret omnes si
ue mltos: si ipsi se ad salutē disponerēt: sed qꝛ ñ
se disponunt: iō nā nō saluant̃. Patet hoc exē
plo multiplici. Nā cibus nāliter hꝫ p̃bere nu/
trimētū: sed tamē nō prebet in illo q nō hꝫ di/
gestionem: lumē hꝫ illumniare: sed tamē non
illuminat cecoꝝ oculos: medicina habꝫ sanitati
disponere: sed nō disponit morituros: ꝛ h̊ nō ē
culpa actiuoꝝ: sed ex defectu passiuoꝝ: qꝛ nō
sunt dispositi. Unde hoc idē cōfirmat phs .2.
de aīa. d. Actus actiuoꝝ sunt i patiente bñ dis
posito. Sic dico ꝙ dei natura lꝫ de se sit inclina
ta omnibus misereri: tamē nō oībus miseret̃:
qꝛ nō se disponūt ad susceptionē ipsius. Hinc
auctor de causis ait. Prima cā ꝛ supioꝛ semꝑ ē
sine varietate: sꝫ cause secūde nō recipiūt virtu
tem prime nisi secūdum attingētiam: ergo non
valet argumentū. Secūda declaratio ē cōtra
reuelationem. Nā dicebat̃ ꝙ plures ex reuela
tione demōstrant̃ saluari q̃z dānari. Rñdeo ꝙ
de electis ē loqui dupliciter. s. absolute ꝛ respe
ctiue siue cōpatiue. Primo mō electoꝝ ē ma
xima mltitudo. Nōne tibi vident̃ multi tot ꝓ/
phete: tot martyres: tot cōfessores: tot virgies
tot cōtinētes ꝛ casti. Et sic habent intelligi ille
auctoritates: doctorūqꝫ opiniones. Secūdo
mō in cōparatione: siue cōparatiue loquēdo di
co ꝙ electi sunt paucissimi: si eni boni viri mal̃
comparant̃ paucissimi inueniuntur. Nā siqs
ex magno monte harenarū vel ex littore maris
sumeret pugillum harene: harena illa grandis
diceret̃ absolute: qꝛ grana ibi cōtenta eēnt ifini
ta: sed cōparādo ad illa que sunt i monte siue in
littore maris dicerēt̃ pauca. Sic est de electis:
nā multi sunt absolute: sed in cōpatione dāna/
toꝝ pauci: ꝛ iō deus absolute loquēdo dicit ad
Abraā: ꝙ semē suum multiplicaret sicut pulue
rem: ꝛ sicut stellas celi. Et in cōparatione loq̄n
do fuit dictum Deut⁰. 33. Ecce omnes electi
in manu dei sunt. q. d. Electi tam pauci sunt vt
possint manu teneri. Hinc sap̄. 3. dicit̃. Iusto
rum anime in manu dei sunt. Et sic pꝫ secūda
declaratio. Tertia declaratio ē cōtra p̃destina
tionem: vbi dicebatur ꝙ aut deus omnes ele/
git vel predestinauit: aut partē: ꝛ si omnes: er
go omnes erant saluandi: ꝛ si partem hoc erat
falsum: quia non ē personarū acceptor. tum ēt
qꝛ vult omnes homines saluos fieri. Respon
deo dicendū ꝙ non oēs predestinauit. Nam p̃
destinatio est tm̄ bonorum. Unde magister i
i. di. 40. ait. Predestinatio est gratie p̃paratio
qua elegit quos voluit ante mundi cōstitutionē
Sed dices: ergo est ꝑsonarum acceptor: ꝛ ꝙ
nō omnes vocat vt dicit Apoc. Dico ꝙ non se
quit̃. Nam ipse ex hoc non acceptat ꝑsonas sꝫ
merita: ꝛ damnat demerita. Et ideo non om/
nes p̃destinauit: qꝛ preuidit quosdam in pecca
to duraturos: illos aūt tm̄ p̃destinauit quos be
nefacturos p̃cognouit. Unde. 23. q. 4. c. Na
buchodonosor. Aug. ait vires obedientie non
ideo cuiusq̄z subtrahit, qꝛ eum nō predestinauit
Sed ideo eum nō p̃destinauit qꝛ recessuruꝫ ab
ipsa obedientia p̃uidit. Et infra dicit̃. Quia p̃
sciti sunt casuri: nō sunt p̃destinati. Ecce ergo
ꝙ deus non cōsiderat in p̃destinatione perso/
nas: sed merita. Qđ āt dicebat̃ ẜm apostoluꝫ
ꝙ deus vult omnes hoies saluos fieri ꝛc̄. Rñ
deo ẜm doc. ꝛ maxime ẜm Io. Dama. ꝛ Ale
xan. de ales. Qđ in deo dicitur esse duplex vo
luntas: non respectu volētis: sed respectu voli/
ti. Una dicitur antecedens siue absoluta: alte/
ra consequens siue cōditionata. Volūtas ante
cedēs ē in qua vult deus oībus misereri: ꝛ vl̃t
omnes saluari. Vocat. n. cū ista ad pniam oēs
. s. iudeos: paganos: sarracēos: ꝛ quoscūqꝫ pec
catores: clamatqꝫ ad vitam eternam. Sed ista ñ
sequitur effectum suum ꝑꝑ rebellionem liberi
arbitrii nostri. Clamat deus volo te saluare ani
ma mea. Et liberum arbitrium peccatoris rñ/
det. Nolo. Exemplum de rege qui preciū sol
uit pro liberatione suorum ciuium: ꝛ parat na/
ues: vt in patriam eos reducat a captiuitate ꝛ
oēs a vinculis vult liberare ac soluere. Sꝫ q/
dam eoꝝ cōtēnūt. Ecce ꝙ sarraceni: iudei: ꝛ
ceteri obstinati peccatores nolūt exire de carce
re infidelitatis ꝛ male voluntatis. Sed tamen
deus p̃cium ꝓ oībus soluit redēptiōis: ꝛ oib⁹
vult misereri. Unde apostolus Heb. 5. Fa/
ctus ē oībus obtemꝑantibus sibi cā salutis eter
ne. Et de absoluta voluntate dicit idē apl̃us. 1.
Thi. p̊. Hoc bonū ꝛ acceptū coram saluatore
nostro deo q vult oēs homies saluos fieri ꝛ ad
cognitionem veritatis ꝑuenire: q dedit semet/
ipsum ꝓ oībus. Alia voluntas dicit̃ cōsequēs

siue conditionata. Et sm istam voluntatez nõ
vult oẽs homies saluare: qa hec ẽ cũ cõditione
diuine iusticie. Vult enim illos saluare q gra/
diũtur p semitam mãdatorum suorũ: ⁊ dãnare
eos qui ambulant p vias nõ bonas: nisi retra
hant pedem. Exemplũ de rege qui suos ciues
diligit: ⁊ oibus salutem optat ⁊ quãq̃z velit oẽs
saluos eẽ: tamẽ vult quosdã qui nephãda com
miserunt suppliciis tradere. Sic est d̃ deo. Sz
dicit aliquis. Nolo aliquid boni agere: quia si
sum p̃destinatus: oĩno saluabor: si vero nõ: oĩ
no dãnabor. Tace stulte: qr deus ita te p̃desti
nauit q tamẽ vult te laborare vt salueris. Vñ
magister in. p̊. di. 40. ait. Predestinatio ẽ sal⁹
ex inductione meritorũ. Et. 23. q. 4. c. obtineri
dicitur. Ipsa quoqz perẽnis regis p̃destinatio
ita ab oipotente deo posita est vt ad hanc electi
nõ nisi labore pueniant: quatenus laborando
mereantur accipe: qd̃ eis oipotẽs deus ab eter
no disposuit dare. Item ppterea nõ dãnabe/
ris: quia sicut speculator ostendẽs viã bonam
trãseũtibus ⁊ ne malam viã que ẽ a sinistris te
neãt: nõ est cã vt in ea incidãt in latrones. Sic
deus p predestinationẽ non est cã dãnationis
alicuius. Nã stultus esset ille qui nihil cibi vel
medicine sumere vellet dicẽs. Si debeo mori
moriar ⁊ si viuere viuã. Unde Aug. 23. q. 4.
Nabuchodonosor ait. Vasis ire nunq̃z deus
redderet interitũ: nisi spõtaneum inueniret ho
mo habere peccatuz: qr nec deus peccãti hoi iu
ste inferret iram: si homo ex predestinatiõe dei
cecidisset in culpam. Et idem in. c. Vasis. §.
non ergo. ait. Non ergo necessitatẽ facit corre
ctionis vel obdurationis diuina p̃destinatio si
ue p̃scientia: cum boni p gratiaz corrigant libe
ro arbitrio mali pcant ⁊c̃. Hoc satis patet: q
non sequitur q deus debeat multos vel oẽs p
pter predestinationẽ saluare: sed illos qui vo/
lunt saluari bene viuẽdo ⁊ operando.

Ertium mysteriũ dr̃ confirmatio. An
nũcio vobis mala noua: qr verificatur
sermo iesu xp̃i q dicit. Multi sunt vo/
cati ⁊c̃. Qd̃ vt certius confirmetur triplici con
firmatione demõstrabitur.
Prima dicitur exemplificatiõis.
Secunda dicitur testificatiõis.
Tertia dicitur malignatiõis.

Prima cõfirmatio dicit̃ exẽplificatiõis.
Nã si ituemur oia exempla tam naturalia quã
diuinalia ⁊ moralia iuẽiemus q plures tẽdũt
ad penam q̃z ad gloriam. Primo eim con
sideremus naturalia exẽpla. Videmus. n. q i
istis que naturaliter fiunt plus malitie abun/
dat q̃z bonitatis. Unde facilius ẽ destruere q̃z
edificare: pdere q̃z iuenire: occidere q̃z resusci/
tare. Nam vno ãno cõficit̃ panis: ⁊ vno mo/
mento quasi deuorat̃: multis ãnis hõ pficitur:
⁊ modica hora pdit̃ ⁊ occidit̃. Quare hoc. Qr
natura rerũ facilius ducitur ad malum. Item
videmus q plus ẽ terra inculta q̃z culta: plus
aque amare q̃z dulces: plus sunt imunditie que
ex frumento vino ⁊ oleo exeunt q̃z ipsi fructus:
plus lapides edificiorum q̃z preciosi. Sic repro
bi plures sunt q̃z electi. Itẽ cernimus q in his
rebus q̃ vsui nature sunt difficiles ad habẽduz
pauci pueniunt: vt in scientia dignitatib⁹ ⁊ hu
iusmodi. Et hoc quare. Qr p̃ciosa difficilime
possident̃. Sic ergo ⁊ gloria celestis a paucis
eripitur: qr p̃ciosissima est. Vñ ait philosoph⁹
Malum ẽ facile: difficile ẽ bonum. Secundo
consideremus diuina exẽpla que fuerunt figu/
ra saluandorũ paucitatis. Lege Geñ. 7. c. ⁊ i
uenies q tempore diluuii pauci. i. octo anime
vtriusqz sexus saluate sunt in archa Noe. Le/
ge insuper Geñ. 19. ⁊ similiter inuenies: q ex
Sodoma ⁊ Gomorra solus Loth cum vxore
sua ⁊ duabus filiabus saluatus fit. Et tamẽ qr
eius vxor retrospexit in statuam salis mox con/
uersa fuit. Item si bene legis inuenies q ex il/
la maxima multitudine filiorũz israel que egres
sa est de terra egypti nemo eorũ a. 20. ãnis su
pra itrauit terraz promissionis nisi Caleph ⁊
Josue. O peccator conuertere: qr multis imo
oibus terra viuentiũ pmissa ẽ: ⁊ tñ pauci itrãt
pauci effugit interitũ hui⁹ seculi: qr nolunt sibi
puidere. Tertio cõsideremus exẽpla mora
lia. Nã legitur q sanctus Bernardus. 15. die
post mortẽ suam apparuit cuidã monacho: cui
inter alia iterrogãti si tam difficile eẽt saluari vt
scripture testant̃: respondit q verũ erat. Et itu
lit. d. Ea die qua ex hac vita migraui: quadra/
ginta tria milia hominũ decesserũt: ⁊ solũmodo
ego cũ quodã heremita vitam celestẽ intraui: ⁊
qdam bonus secularis penas purgatorii saluã
dus intrauit. Refert ẽt quidã historicus q q/
dam monachus Lugdunensis q fuerat in he
remo p ãnos triginta i magna pnia: post suam
mortẽ apparuit ep̃o ciuitatis Lugdũ. d. Ha.
ha. o iusticia dei q̃z terribilis: q̃z subtilis: q̃z acu
ta: q̃z aspera. Et mirans ep̃us ipsum adiurauit
vt diceret qd hoc eẽt. Cui ille respondit. O Jo
annes age pniam: grandis eniz tibi restat via.
Ee enim

Eo enim die quo ego decessi ex hac vita trāsie/
runt etiam octuaginta milia aīe: que omnes dā
nate fuerunt exceptis.5.quarum due eternam
gloriā ꝛ tres purgatorium itrauerunt. Et his
dictis disperauit. Habetur ēt in cronicis ordi
nis nostri ꝙ dū quidā frater noster deuotus ꝛ
sanctus predicaret in partibus Alamanie: po/
pulo ipsum audiente: ꝛ vidēte: quedam mulier
peccatrix cōpuncta tunc diuina gratia: mortua
ē ex vehementi peccatorū dolore. Et cum finē
p̄dicator sermoni fecisset: indixit populo vt vna
secum dño funderent preces: vt si bonum fo/
ret quod actum eēt in muliere apperet. O mi/
rabile dictu. Illa que mortua fuerat sana re/
surrexit. Rogat frater eam vt si qd vidisset api/
ret ad audientium vtilitatem. At illa ait. Heu
sciant omnes homines ꝙ mortui sunt hodie.
70.milia hominum qui omnes dānati sunt ex
ceptis.4.qui ad purgatorium descenderunt.
O obcecati peccatores agite pniam: qꝛ iusticia
dei est strictior q̄z credit. Et quid mirū si tot dā
nant: cum totus mundus sit laqueis plenus.
Nōne sanctus Antonius abbas raptus i spū
vidit totum mundum laqueis plenum: ꝛ flens
exclamauit dicens. Dñe quis euadet hos laq̄
os. Et dñs respondit. Sola humilitas. Ecce
ꝙ nemo potest saluari nisi fuerit humilis: ꝛ ta/
men paucos videmus qui illam virtutē sequū
tur. Hoc cōfirmat dñs Math.18. Nisi cōuer
si fueritis: ꝛ efficiamini sicut puuli: non intra/
bitis in regnum celorum: ergo ꝛc. Secunda
confirmatio dicitur testificationis. Naz hoc te
stantur omnes scripture ꝛ doctores: ꝛ ēt paga
ni. Virgilius.n.ait.6.eneidos. Pauci quos
equus amauit Jupiter. Et Valerius maximꝰ
Multis enim laboribus susceptis vix eorum
compotes fieri contingit. Et Aug.20.de ciui.
dei. Plures hoīes currunt in penis q̄z in glo
riam. Idē.21.c.12.ait. Si oēs a tenebris trās
ferrent in lucem: in nullo appareret veritas vl
tionis: in quibus propterea multo plures quā
in illa sunt: vt sic oñdatur quid hoībus debet
ꝙ si oībus redderet iusticia iudicantis: nemo
recte reprehenderet. Itē libro ꝺ vero cultu ait.
Anteq̄z christus adueniret in mundum: ꝺ mū
do transierunt plus q̄z qnqꝫ milia annꝰ quibus
omnes damnabant demptis paucis de popu
lo israel. Et idem eodem libro. Arbitror enim
tres mundi partes fore damnandas: eo ꝙ i ip
sis omnes regnant infideles. De quarta autez
parte quid dicā, nisi qꝺ Jo. ait. Totus mūdus
in maligno positus est. Et Greg. in omel. su
per Math. dicit. Ad fidem plures veniūt sed
ad celeste regnū pauci perducuntur. Pleriqꝫ
enim vocibus deum sequuntur: sed moribus
fugiunt. Veniamus ad campum diuinarum
scripturarum. Quid dicis tu o Esa.c.8. Mul
tiplicasti inquit gentem: sed non magnificasti
leticiam. Et.i.petri.4.c.dicitur. Si iustus vix
saluabitur: impius ꝛ peccator vbi apparebit. O
miser peccator: mala nouella. Sed forte dicis.
Non credo predictis testibus: quia fortassis vt
hoīes sunt locuti. Saltē christo crede. Quid
dicis domine iesu. Audi Math.7. Intrate in
quit per angustam portā: quia lata porta ꝛ spa
tiosa via que ducit ad perditionem: ꝛ multi sūt
qui intrant per eam. O peccator paupercule q̄z
male nouelle. Tu velles ꝙ dicerem ꝙ omnes
saluantur. Ego non possum: quia veritas mi/
hi cōtradicit. Certe si ista non essent vera ꝛ vti
lia: xp̄s ea non predicasset. Nam vt etiam salu
tis viam arduam ostenderet dicit in eodem.c.
Non omnis qui dicit domine dñe intrabit i re
gnum celorum: sed qui fecerit voluntatem pa/
tris mei qui in celis est: ipse intrabit in regnuz
celorum. Multi mihi dicent in illa die. Dñe
nōne in nomine tuo prophetauimus: nōne in
nomine tuo demonia eiecimus: multasqꝫ virtu
tes fecimus. Et tunc confitebor illis: quia nū/
quā noui eos. Discete a me omnes qui opera/
mini iniqtatē. Et thema dicit. Multi sūt vo/
cati ꝛc. Tertia confirmatio dicit malignatio
nis. Tanta est hominum malignitas ꝙ nō mi
rari debemus si pauci saluentur. Licet enim vt
phs ait: de futuris cōtingētibus non sit deter
minata veritas: tamen sepissime ex qualitatibꝰ
rerum quedam futurorum indicia certa perci/
pimus. Sicut dicimus. Sero rubrum celum:
mane indicat esse serenum. Et hoc vt plurimū
verum est. Cognoscimus etiam ex nubiuz dē
sitate: ventorum fulgurum ꝛ tonitruoruz mul
tiplicatione ꝙ magnam testantur futuram tem
pestatem. Vnde ꝛ ipse saluator cum de tribu/
latione que in orbem ventura est loqueretur di
scipulis intulit dicens. Ab arbore autez fici di
scite parabolam Luc.21. Hoc autem dico ꝙ
ex precedentibus signis multotiens exitum co
gnoscimus futurorum. Cuz eni totū pene mū
dū cernamus letali vulnere peccati sauciatū: ꝛ
plura mortis signa q̄z vite: quid aliud de ipso
iudicare possumus q̄z malum. Nonne attrito
smonis ꝓuerbio dicimus ꝙ ipossibile ē male

viuere ⁊ bene mori: ⁊ econuerso: nōne verum est qđ Gen. 8. c. scriptū est. Sensus ⁊ cogitatio hominis proni sunt ad maluȝ. Et. 12. q. i. c. omnis etas. dicit. Omnis etas ab adolescētia sua prona est ad maluȝ: ergo q2 homines proni sunt ⁊ pmpti ad malū pereunt. Hinc. i. Joh. 2. c. dicit. Totus mundus in maligno positus est. Cū ergo plura mala signa dānatōis in mūdo cognoscimus vt dixi q̄ȝ salutis: qd possum⁹ dicere nisi q multi sunt vocati: pauci vo electi. O dñe deus quo vadūt iudei ⁊ infideles. Ad infernū. Si qs. n. aliter crederet eēt hereticus Quo tendūt pueri q sine baptismo decedunt. Ad infernū. Quo etiā vadūt tot heretici q sunt in mūdo. Nā omnes oriētales ethiopie: libye pene omnes greci. Bosinenses: ⁊ multi alij varijs heresibus sunt implicati. Nō inuenies castellū ciuitatē aut villā que nō habeat aliquos hereticos occultos ⁊ publicos. Nā alij nō credunt animā esse imortalē. Alij dicūt nō eē aliā vitā: nec infernū: nec paradisum. Alij asserunt luxuriā nō esse peccatū. Alij putant stellaꝝ fatū sup liberꝫ arbitriū habere ptātē. Alij credūt mulieres in gattas: ⁊ hoīes in lupos posse mutari Alij tenent q spiritus humani ingrediant corpora aliena. Alij credunt q facere incantatōes nō sit peccatū. Et multi alij errores inueniunt a qbus nolūt hoīes conuerti. Omnes hmōi in errore suo obstinati psistentes sunt excōicati ab ecclesia: vt pȝ. Similiter q nō credunt sacramēta ecclesie. Cōsidera quot sunt viri ⁊ mulieres in his erroribus implicati. Multi publici: sed plures occulti. Isti quo vadūt: ad isernū. Dic modo de ignorātibus doctorib⁹ p̄latis cōfessoribus ⁊ subditis. Quāta ē taliū multitudo: quorū quilibet tenet scire q̄ ad eoꝝ spectāt salutē et officiū vt de alijs taceā. Sūt tot q ignorāt penitus articulos fidei: decē p̄cepta: ⁊ pleriq3 orationē dñicā: ⁊ qđ deterius est cōfessores ⁊ eoꝝ p̄lati etiā ipsi pleni ignorātia raro inducunt tales vt discant: ⁊ in eoꝝ ignorātia moriunt. Quo isti vadunt: ad infernuȝ. Quomodo scis frater Roberte. Respondeo: q2 oēs doctores canonici: ⁊ oēs theologi dicunt: ⁊ p̄cipue Tho. i. 3. pte. q. 176. q ignorātia iuris nō excusat in his q sunt doli capaces: pȝ etiā extra de iniurijs. c. Si culpa. ⁊ extra de vi. ⁊ ho. cle. c. vt q̄sq3. ⁊ de reg. iur. li. 6. ⁊. 37. di. Ideo phibent. ⁊ i glo. ibi. ⁊ de cōse. di. 4. c. nos añ oia. Itē quo tendūt multi q moriunt dspati: multi morte subita nea q nō habēt spaciū penitendi. Heu q2 portant ad infernū. Quo insup tendūt p̄dones extortores: fures: lusores: dānificatores: vsurarij: tpis venditores: ⁊ hmōi: ⁊ q talib⁹ p̄bēt auxiliū: fauorē: ⁊ ɔsiliū: q oēs tenent ad restitutionem: ad infernū. Habes hoc extra de furtis. c. porro. ⁊ in glo. ibi sup. v. satisfacere. Et de vsuris. c. cū tu. Itē li. 6. de reg. iu. Itē. 14. q. 6. c. si res. ⁊. 24. q. 2. c. legat. Et de pe. di. 6. c. nemini. Quo ergo miseri vadunt: ad isernuȝ. Quo vadūt mali religiosi: q nō fuāt regulam suaȝ: ad infernū. Quot peccatores moriunt extra charitatē ꝓpter odiū cuȝ ꝓximo suo: aut pp amorē peccandi: vel horrorēȝ satisfaciendi: aut etiā alia simili de causa: sed tantū penitēt ꝓpter timorē gehenne. Heu q2 rapiunt ad tartara: quia scriptū est de pe. di. 2. c. nullus. ⁊ sunt verba Aug. d. Scriptū est neminē sine charitate saluū esse: Nō itaq3 in solo timore viuit homo. Quem ergo peniter oportet nō solū deū timere iudiceȝ: sed diligere iustuȝ: vt nō solū penaȝ timeat: sed anxietur pro gloria. O igitur captiui diaboli reuertimini ad misericordiā dum tempus est. O miseri christiani renegati: reuocare vitā vestrā ad dominū deū vestrū vt euitetis cōsortia dānatoꝝ. Redite ergo: q2 nemo dānat nisi p ꝓpriā culpā: ⁊ deus nō est inculpandus sed potius nostra malignitas. Nā de⁹ nō vult quēpiā vilē ⁊ magnū peccatorē pire: ſȝ stat extensis in cruce brachijs cōpatiēs peccatis ⁊ dānationi nrē: vt oib⁹ largiat sua ifinita misericordia vitā eternā: ad quā ipse nos conducat qui viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amē.

Sermo de cathenis.

v Jdi angelum descendētē de celo habentem clauē abyssi: ⁊ cathenā magnā in manu sua. Apoc. x. Infirmitates curande dilectissimi in christo iesu: nō aliter curant: nisi p medicinas eis cōtrarias: vtputa infirmitates calide p medicinas frigidas: ⁊ ecōuerso. Et hoc cōfirmat aristo. 2. thi. d. Medicine habent fieri p cōtraria. Et. 8. Contraria cōtrarijs curant. Quare antiquus ille serpens generis humani inimicus videns hominē illuc posse conscendere per humilitatē: vnde ipse per superbiam corruerat: confirmatus in dei odio ⁊ nostri inuidia: semp querit nos precipitare: ⁊ ad baratruȝ vbi ipse est deducere per frequentationeȝ peccatorum mortaliū. Et quia scit nos per penitētiā in

hac vita

hacvita posset resurgere: conaṫ multis modis i
ipsis nos ligare ne resurgam⁹: vt in his moriē
do eternaliter pereamꝰ. ¶ Propter hoc dicit the
ma nostrū: videlicet. Vidi angelū. i. diabolum
descendentē de celo. i. ꝑ superbiā cadentē habē
tem clauē abyssi: ⁊ cathenā magnā i manu sua:
idest ligamenta ad ligandū animas ne vere pe-
niteant: sed eternaliter pereant. Que volentes
dissoluere ⁊ de animabus nostris extirpare: vt
possimus penitere: necesse ē malleos fortes ha
bere: qui ipsas cathenas disrumpāt: ligamēta
qꝫ dissoluant. Sꝫ qꝛ opposita iuxta se posita ma
gis elucescūt: videamus primo cathenā ⁊ liga
menta que singillatim per medicamēta contra-
ria dissoluemus. Ex scriptura enim sacra: vt ꝑ
cipere potui cathena ista magna habet nouē no
dos: quos necesse ē soluere ⁊ totaliter destrue-
re: vt a peccatis nosipsos soluamus: videlicet.
Prima diciṫ infidelitas.
Secūda desperabilitas.
Tertia diciṫ horribilitas.
Quarta diciṫ difficultas.
Quinta diciṫ exemplaritas.
Sexta diciṫ delectabilitas.
Septima diciṫ timiditas.
Octaua ꝓsumptuositas.
Nona diciṫ longanimitas.

¶ Prima ergo cathena magna ⁊ terribilis est
infidelitas. Mirari enim soleo tantā diuersita
tem hominū tam diuersimode operātiū. Qui-
dam enim bene: quidā melius: quidā vero opti
me: quidā male: aliqui peius: nonulli pessime
operanṫ. Sed finaliter inuenio ꝙ ista diuersi-
tas nō causaṫ nisi ex defectu: aut a diuersitate fi
dei. Et q̄uis dicāt oēs se credere: nō tamē oēs
ea que credunt cōsiderant ⁊ inuestigāt. Quod
autē hoc sit verū probaṫ primo ꝑ rationē. Se-
cundo ꝑ auctoritatē. Tertio per exēplū. ¶ Pri-
mo per rationē sic. Sententia est Ari. in prin-
cipio de sensu ⁊ sensato. Nihil ē i intellectu qn
prius fuerit in sensu. Quod si ꝑ intellectū non
cognosciṫ: nec per voluntatē amaṫ: sicut ipse ait
in 3. de anima. Voluntas nō fertur nisi in p̄-
cognitū. Et Aug. x. de trini. c. i. ait. Firmissi-
me nouimus nō nisi nota amari posse. Quod
non amatur: nec etiā propter illud aliqd boni
operaṫ. Si ergo volumus bene agere ⁊ in vir
tutibus insudare necesse est bonū ⁊ premiū, p-
pter qd operamur cognoscere: qꝛ finis mouet
operantē ad agendū. 2. phisicoꝝ. Sed ipsum
bonū supernū: ⁊ felicitatē eternā nō possumus
naturaliter cognoscere: ergo necesse est vt sup-
naturaliter cognoscamus: ⁊ hoc ē ꝑ fidē. Quā
ta ergo erit fides: tāta erit cognitio: quanta erit
cognitio: tāta erit affectio: ⁊ quāta erit affectio:
tanta erit virtutis opatio: ergo de primo ad vlti
muꝫ quāta erit fides: tanta erit operatio. Rur
sus per eandē rationē penā eternam malū esse
acerbissimū naturaliter cognoscē nō possumꝰ
ergo supernaturaliter per fidē. Si ergo volu-
mus peccata deuitare: necesse est penā ad quaꝫ
peccata inducūt nos cognoscere. Et tanta erit
peccati deuitatio: quāta erit pene cognitio. Si
ergo nō est nisi ꝑ fidē: quāta erit fides: tāta erit
peccatoꝝ deuitatio ⁊ oditio. ¶ Per hanc ergo ra
tionē patet opera bona ⁊ mala procedere a pro
fectu ⁊ defectu fidei. Secūdo hoc idē probaṫ ꝑ
auctoritatē Aug. d. Fides mensurat actiones.
Et per illud Lac. 2. diuinaꝝ institutionum ad
uersus gētes circa principiū. Mūdū existimāt
nulli deo nos esse cure: aut post mortē nihil eē
futuros: totos se libidinibus adijciunt. Et duꝫ
licere sibi putant hauriendis voluptatibus sciē
ter incūbūt: ꝑ quas imprudētes laqueos mor-
tis incurrunt. Ignorāt enim q̄ sit hominis rō
quā si tenere vellent in primis deū suū agnosce
rent: ꝟtutē iusticiāqꝫ sequerenṫ: terrēis figmē
tis aīas suas nō substernerēt: ⁊ mortiferas li-
bidinū suauitates nō appeterent. hec ille. ¶ Pro
batur etiā auctoritate sacre scripture. Et ¶ Prio
Moysi dicentis Numeri. 20. Quia nō credi
distis mihi vt sanctificaretis me corā filijs israel
nō introducetis hos populos in terrā quaꝫ dꝑ
bo eis. Iteꝫ. 2. Paral. pomenon. 16. ¶ Prebet
fortitudinē his q corde ꝑfecto credunt in eum.
Et Thobie. 2. Vitā illā expectamꝰ: quā domi-
nus daturus est his q fidē suā nunq̄ꝫ mutāt ab
eo. Et Esa. 6. Si nō credideris nō ꝑmanebis
qꝛ in peccatuꝫ rues. Ideo diciṫ. Abachuc. 2.
Iustus in fide sua viuit. i. bene operaṫ. ¶ Pre-
terea diciṫ Math. 9. ⁊ Luc. 6. Cōfide filia: fi-
des tua te saluam fecit. Et Math. 9. Secundū
fidē vestrā fiat vobis. Et. 15. O mulier magna
ē fides tua: fiat tibi sicut vis. Et Mar. 9. Om
nia possibilia sunt credenti: etiā maxima ⁊ ar-
dua. Et Ioh. 3. Qui credit in eū nō iudicaṫ: q
vero nō credit iam iudicatus est. Et iteꝝ. Qui
credit in filiū dei habet vitam eternā: q autē in
credulus est filio non videbit vitā eternam: sed
ira dei manet sup eū. Itē ¶ Paulus magnificat
fidē nostrā dicens Ro. i. Gratias ago deo: qꝛ
fides nostra annunciabiṫ vniuerso mundo. Et

Ro.io.c. Corde enim credit̃ ad iusticiam: ore
autẽ confessio fit ab salutez. Dicit.n.scriptura.
Omnis qui credit in illũ nõ confundet̃. Et.2.
ad Cor.i2.ait. Si estis in fide xp̃i vos, pbare p
opera. Et ad Gal̃.2. Nullus iustificat̃ ex opi
bus legis nisi p fidẽ. Et ad Eph.2. Gr̃a sal/
uati estis p fidẽ. Et.6. In omnib⁹ sumẽtes scu
tuz fidei: vt possitis omnia tela neq̃ssimi ignea
extinguere. Itez Heb.xi. Lapidati sunt: secti
sunt: temptati sunt: in occisione gladij mortui
sunt. Circuiuerunt in melotis: ⁊ in pellib⁹ ca/
prinis egentes: augustiati: afflicti: quib⁹ dign⁹
nõ erat mundus. Et hec omnia propter fidem
Itẽ Iac.2. Quid ,pderit fratres si fidẽ qs di/
cat se habere opera autẽ nõ habeat. Nũqd fides
poterit saluare eũ. Itẽ.i. Ioh.5.c. Hec est vi
ctoria que vincit mundũ fides nostra. Patent
ergo p̃dicta p auctoritates. Tertio ,pbat̃ p exẽ
plum. Ponat̃ q̃ quidam trãseat p viã: ⁊ occur
rat ei vnus amicus eius dicens: ne transeas vl
terius: quoniã inimici tui ,ppe parati sunt cum
gladijs interficere te. Ille aũt si credet aufugiet
si autem transierit interficiet̃. Sic enim nobis
euenit p viam peccatorũ transeuntibus. Vene
runt prophete: martyres: ⁊ apostoli demũ ipse
christus nobis amicissim⁹: ⁊ clamauerunt om
nibus peccatoribus dicentes. Ne transeatis.
o supbi p viam supbie. O auari p viam auari/
cie: q̃r inimicus vester diabolus interficiet vos
idest ducet vos ad infernũ in illas tenebras ex/
teriores. Quare ergo nõ fugimus. Quare istã
vitã nõ deuitamus. Nõ ob aliud quia non cre
dimus. Rursus ponat̃ q̃ vnus cupidus ⁊ aua
rus quercus ditari nuncios habeat dicentes si
bi. Perge ad illã ciuitatez: ⁊ multas pecunias
lucraberis. Nũquid si credet nõ ibit: imo cur
su velocissimo ⁊ nõ tardabit. Sic nobis euenit
naturaliter desiderantibus felicitatem. Quib⁹
dictũ est solũ felicitatez esse in alia vita: ⁊ ibi sum
mum bonũ adesse. Nõ ergo ob aliaz cãm eue
nit: vt illud summũ bonũ totum cõtemnat̃: nisi
q̃r annunciantib⁹ nõ credimus. Et sic patet p̃di
cta cõclusio p rationẽ: p auctoritatẽ: ⁊ p exẽplũ
Si autẽ q̃reret̃ a me: ,ppter quid fidei nr̃e tãtis
signis approbate nõ credit hominũ multitudo
maxima: dicerẽ cupiditatẽ ⁊ inordinatã terre/
norũ affectionem huius rei solã causam esse: ,p
bando sententiã meã per auctoritatẽ Lactantij
in li.7. diuinarũ institutionũ aduersus gentes.
Interiz necessariũ puto admonere lectores: q̃
hec nostra que tradim⁹ praue vitioseq3 mentes
aut omnino nõ intelligent. Ebetat̃.n.acies eo
rum terrenis cupiditatib⁹ que sensus omnes
grauant: imbecillesq3 reddũt. Aut etiã si intelli
gent: dissimulabunt tamẽ ⁊ hec vera esse nolẽt:
quia trahunt̃ a vitijs: ⁊ scientes suis malis fa/
uent quorũ suauitate capiunt̃: ⁊ v̾tutis viã dese
runt cuius acerbitate offendunt̃. Nã q̃r auari/
cia ⁊ opũ inexplebili quadã siti flagrãt: q̃r non
possunt venditis aut dilargitis que amãt tenui
cultu vitã degere sine dubio malunt id esse fictũ
quo desiderijs suis renunciare cogunt̃. Item
qui libidinũ stimulis incitati: vt ait poeta: in fu
rias ignemq3 ruunt: vtiq3 incredibilia nos asse
rere dicunt: q̃r vulnerant aures eorũ precepta
cõtinentie: que illos a voluptatibus suis ,phibẽt
quibus animũ suam cum corpore ad iudicaue/
runt. Qui vero ambitione inflati: aut amore
potentie inflammati: omne studium suũ ad ac/
quirendos honores contulerunt: nec si solẽ ip/
sum in manibus gestemus fidem accõmoda/
bunt ei doctrine que illos iubet omni potentia
⁊ honore contempto humiles viuere: atq3 ita
humiles vt accipere iniuriam possint ⁊ refer/
re nolint si acceperint. Hi sunt homines: q cõ/
tra veritatem clausis oculis quoquo mõ latrãt.
Qui autem sani erunt: idest nõ ita vitijs imer
si vt insanabiles sint ⁊ credent his libenter at/
tendẽt ⁊ quecũq3 dicimus aperta plana ⁊ sim
plicia: ⁊ quod maxime opus est vera ⁊ inexpu/
gnabilia illis videbuntur. Nemo virtuti fauet
nisi qui sequi potest. Sequi autem nõ facile est
omnibus. Hi possunt quos paupertas ⁊ rerũ
exigentia exercuit: ⁊ virtutis capaces efficit.
Hec ille. Et sic habem⁹ primã cathenã. Cõ
tra istam cathenam ad ipsam totaliter dissoluen
dam duplici malleo laborabimus: scilicet ratio/
nis ⁊ exemplaritatis. Primo malleo ratiõis
Presupponãtur ergo res omnes creatas ha/
buisse principium: ⁊ mundũ esse factum: vt di/
cit philosophus.2.methauro. ⁊ in.i. de celo et
mundo. sed nõ ab alio: nisi ab ipso deo. Nam
per hanc cognitionẽ venimus in cognitionem
veri dei: sicut probat Aristo.8.phi. Prio via
cause efficientis. Quia est deuenire ad vnã cau
sam que est causa vltima omniuz ⁊ non habeat
causam supra se: quia aliter esset processus in in
finitum: quod a nullo cõceditur. Secundo via
motus quia nihil mouetur a seipso. Et intellige
hic moueri educi de potentia ad actum. Est er
go deuenire ad vnũ immobile: quod faciat om
nia moueri. Et iste est deus: de quo dicit Boe
tius

lius. O qui perpetua munduz ratione guber/
nas. Terrarū celiqz sator: qui tempus ab euo
Ire iubes: stabilisqz manes dans cuncta moue
ri. Nota ergo ꝙ iste deus est summa sapientia
⁊ intelligentia: ⁊ ideo omnia fecit ꝓpter aliquē
finem: quia omnis agens ſm rationem agit ꝓ
pter finem: vt dicit phs. 2. phi. ⁊. 2. de anima.
Si ergo queramus quare fecit elementa ⁊ fru
ctus terre: ⁊ omnia alia animalia. Nō ob aliud
nisi vt ostenderet suā potentiaz: ⁊ ad hominis
vtilitatem qui eis vtitur vt patet. Propter qđ
dicit Aristo. in. 2. phi. ⁊ in. 2. de anima. Finis
quodā modo omniū est homo. Et ex hoc seq/
tur hominē esse nobiliorē omniū rerū natura/
lium ꝓpter ipsum factarū. Rursus si queratur
quare fecit hominē: ⁊ velimus dicere ꝙ ad hoc
solū vt in hac vita comedat ⁊ bibat: ⁊ viuat: ⁊ fi/
naliter moriatur: vt videmus per experientiam
⁊ vlterius nō sit de ipso memoria: sequeret̄ hoc
falsissimū inconueniens: terram ⁊ arbores: et
etiā elementa ⁊ bestias: nobiliores esse ipso ho
mine. Et quia hoc est inconueniens: ⁊ nullate/
nus verū: ⁊ cōtra omnē philosophiā naturalem
que vult finem nobiliorem esse his que sunt ad
finem ordinata: vt ait. Arist. 2. phisicorū: ideo
oportet concludere finem nostrū esse alibi idest
in vita futura: ⁊ hominem futurū esse immorta
lem ⁊ perpetuuz: quia frustra aliter esset condi
tus a deo: ⁊ sic de ceteris creaturis maior cu/
ra fuisset deo q̄z de nobis rationabilibus: quod
falsum est. Et hec omnia trahuntur ab illo pul/
cherrimo tex. Lact. in. 7. li. diuinarum institu
tionum. qui ait. Quis. n. tam ineptus tā ocio/
sus: vt aggrediatur aliqđ facere frustra: ex quo
nullā vtilitatem: nullūqz cōmoduz speret. Qui
domū edificat: non ideo edificat vt tantum do/
mus sit: sed vt in ea possit habitari. Qui nauē
fabricat: non ideo assumit operam vt tantuz na
uis appareat: sed vt in ea nauigetur. Item qui
vas aliquod instituit ac format: nō propter illđ
facit vt tantum fecisse videatur: sed vt vas illud
effectum capiat aliquod necessarium. Sic ⁊ ce/
tera quecūqz fiūnt non vtiqz in superuacuum:
sed ad vsus aliquos vtiles laborantur. Mun/
dus ergo a deo factus est non vtiqz propter ip
sum mundum. Non enim calore solis aut lu/
ne: aut aspiratione ventorum: aut humore im/
briuz: aut alimonia frugum: cuz sensu careat in
diget. Sed nec illud quidez dici potest ꝙ deus
per seipsum fecerit mundū: quoniam pōt esse
sine mundo sicut fuit antea: ⁊ his omnib⁹ que
in eo sunt queqz generantur deus ipse non vti/
tur. Apparet ergo animantium causa munduz
esse constitutum: quoniam rebus his quibus
constat animantes fruuntur: que vt viuere et
constare possint omnia his necessaria tempori
bus certis subministrantur. Rursus ceteros
animantes causa hominis esse factos: ex eo cla
rum est ꝙ homini seruiunt: ⁊ tutele eius: atqz
vsibus data sunt: ⁊ infra. Sicut ergo mun/
dum non propter se deus fecit: quia eius com/
modis non indiget: sed propter hominem qui
eo vtitur. Ita hominem non propter se. Que
vtilitas deo in homine inquit Epicurus: vt
eum propter se faceret. scilicet vt esset qui ope/
ra eius intelligeret: qui prouidentiam dispone/
di: rationem faciendi: virtutem consumandi
et sensu admirari: et voce proloqui posset.
Quorum omnium summa hec est vt deuz co/
lat. Is enim colit qui eum intelligit. Is arti/
fex rerum omniū. Is verum patrem suum de
bita veneratione prosequitur: qui virtutē maie
statis eius de suorum operū inuentione: ince/
ptione: perfectione: metit. Quod planius argu
mentuz proferri potest: ⁊ munduz hominis: ⁊
hominē sui causa deum fecisse: q̄z ꝙ omnibus
ex animantibus solus ita formatus est: vt oculi
ad celum directi: facies ad deum spectans: vul
tus suo cuz parente cōmunis sit: videaturqz ho
minem deus quasi porrecta manu ad leuatum
ad contemplationem sui excitasse. hec ille.
Secundo malleo exemplaritatis dissoluenda ē
hec cathena diabolica. Nam videmus per ex/
perientiam tot ⁊ tanta miracula esse facta: que
non nisi per deum fieri potuerunt. Unde Ri
car. in. 4. de trinitate ait. Domine si decepti su
mus non nisi per te decepti sumus. Nam tan
tis signis firmata sunt: que non nisi per te fie
ri potuerunt. Et hoc probatur per Aristo. in
postpredicamentis: qui dicit ꝙ a priuatione ad
habitum non est regressus per naturam. Si
ergo homo priuatus est visu: non potest illu/
minari nisi per opus supernaturale ⁊ diuinuz.
Similiter mortuus non potest resuscitari nisi
per miraculum. Quare ergo dubitamus fidei
credere: ⁊ ei totaliter adherere: cum sit tot et tā/
tis miraculis probata ⁊ confirmata. Quod si
dixeris miracula facta non esse. Respondet
Augustinus vigesimosecundo de ciuitate dei.
dicens. Si ista miracula facta esse non credunt
vnū grande nobis miraculū fuit: ꝙ iam sine vl
lis miraculis totus mundus credidit. Quod

similiter dici pōt de miraculis diebus nostris factis ꝑ inclytū confessorē. Antoniū paduanū nostrū: que tot ⁊ tanta fuerunt: vt vehemētem stuporē toti mūdo induxerint. O fides sancta. o fides catholica. o fides ortodoxa. o fides roborata: qs dubitet amplꝰ tibi credere. Certe nullus nisi a sensu ⁊ ratione alienatus. Nā miracula tot facta vidimus: audiuimꝰ: palpauimus que nullatenus negare possumꝰ. Que si qdā veneno serpentino negabūt vnū grāde miraculum miraculoꝝ est: ꝙ totus mundus vt ita loquar pedibus vniꝰ pauperis fratris mortui ꝓsternit̄ ⁊ inclinat̄. Ipsum adorāt reges: dn̄i: ꝑlati: ⁊ summi pontifices. Credamꝰ ergo indubitanter: ⁊ credendo amemꝰ: ⁊ amādo deo fideliter fuiamꝰ: ⁊ finaliter salui erimꝰ. Et sic patet prima cathena.

s

Ecūda cathena vocat̄ desperabilitas. Nā hec est cōsuetudo demonis ex fallacia sua: vt anteq̄ peccatores peccent eis suggerat deū esse misericordē. Sed postq̄ peccauerint suggerit ipsum esse crudelē: vt sic desperādo de misericordia dei: nūq̄ peniteant Sicut fecit Cayn homicida q dixit. Gene. 4. Maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Idcirco Salomon ait ꝓuer. 18. impius cū in ꝓfundū peccatoꝝ venerit cōtemnit. s. veniā. Itē in ꝑsona iniquoꝝ dicit Hiere. 18. c. Factus est dolor meus ꝑpetuus: ⁊ plaga mea renuit curari. Sicut fecit Judas Math. 27. Abiectis argenteis in templo laqueo se suspendit. Et ex h̄ sequit̄ illud malū: q͛ ruunt de peccato in peccatum: ⁊ in dies efficiunt̄ deteriores. iuxta illud ad Ephe. 4. Desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie in operationē imūdicie omnis in auariciā. Sꝫ cathena ista facile disrumpitur auctoritate scripture: ⁊ exemplo. Nā oīs scriptura clamat ꝙ deus est misericors. Inter alia Salamon ait. Eccle. 2. c. Pius ⁊ misericors ē dn̄s ⁊ remittit in die tribulatōis peccata. Et idē 17. ca. Magna est misericordia dei ⁊ ꝓpitiatio eius cōuertentibꝰ ad se. Itē. 18. Quis adijciet enarrare misericordiā dei. Itē Joel. 2. Cōuertimini ad me in toto corde vestro ⁊c. ⁊ infra. Et cōuertimini ad dominū deū vestrū: quoniā benignus ⁊ misericors est: patiens ⁊ multe misericordie ⁊ ꝑstabilis sup malicia. Itē ps. 29. Audiuit dn̄s ⁊ misertus est mei. Et in pluribꝰ alijs locis: ita ꝙ videt̄ scriptura nō aliud facere q̄ ꝑconiçare misericordiā dei. O peccator indurate. o peccator obstinate: quare ergo desperas. Quare nō cōuerteris ad dominū: q͛ dn̄s semꝑ est paratus te recipe ⁊ acceptare. Noli ergo credere diabolo: q͛ dicit deū esse crudelē: q͛ certe vult te decipere: ⁊ ī eternū te dānare ⁊c. Secundo destruit̄ exēplo: qm̄ nullus vnq̄ conuersus est ad deū: ⁊ ab eo repulsus est sine misericordia. Patet de latrone. Patet de adultera: seu de peccatrice deprehensa in adulterio: et in alijs de qbus dicit. Bern̄. in ſmone. 22. super Can. canti. Omnino ꝓpter mansuetudinē q̄ de te ꝑdicat̄ curremꝰ ad te dn̄e iesu audiētes ꝙ nō spernis pauperē peccatorē. Nō horruisti cōfitentē latronē: nō lachrymātē peccatricē: nō deprehensam in adulterio: nō supplicantē publicanū: nō negantē discipulū: nō ꝑsecutorē discipuloꝝ. Certe in odorē hoꝝ vnguētorū tuorū curremus. Quid ergo dubitatis o peccatores scelerati ad illū pijssimū recurrere q tante ē misericordie: vt omnes velit saluos facere: ⁊ propter hoc voluit filiū suū carnem assumere: ⁊ denuum sanguinē suū preciosissimum effundere. Et ideo ille barbatus Hieronymus in epistola ad Sabianū exhortatoria ad penitentiā dicit. Samuel quondā lugebat Saulē q͛ penituerat ꝙ vnxisset eū regem sup israel ⁊c. vsq̄ ibi: cui omnia elementa seruirent.

t

Ertia cathena dicit̄ horribilitas satisfaciendi. Et voco satisfactionē pro restitutione fame: pro recōciliatione inimicorum: pro remissione iniuriaꝝ: pro obseruatione votoꝝ: pro executione testamentoꝝ: pro euitatione peccatorum: necnō excisione causaꝝ eorundē. iuxta illud Aug. de penitentia. di. 3. circa principiū. Satisfactio est peccatoꝝ causas excidere: nec coꝝ suggestionibus aditū indulgere. Sed omnia ista horrēt facere peccatores Cōfitentur nāq̄ ⁊ cōmunicant: sed nūq̄ restituūt: nūq̄ inimicis reconciliant̄: nūq̄ occasiones peccādi deuitant: ⁊ sic eternaliter puniunt̄ ⁊ dānant̄. Hec est cathena ferrea: hec est cathena plumbea: hec est mola grauis ad collū peccatoris demergens ad ꝓfundū inferni. Exclama ergo ad vsurarios: ad auares: ad predatores: ⁊ ad omnes substātias alioꝝ rapiētes: siue ꝑ malos cōtractus: siue ꝑ falsam sententiā: siue ꝑ falsā aduocationē: siue per aliquē aliū modū proximū damnificauerunt: vt restituāt: q͛ aliter nō remittit̄ peccatū nisi restituat̄ male ablatū extra de reg. iur. li. vi. ⁊. 14. q. vi. c. si res. ⁊ est Aug. in epistola. 2. ad Macedoniū. Hec audire horrēt: ista aures coꝝ offendūt: nullatenꝰ

satisfacere

satisfacere volūt. Sꝫ heu heu ista cathēa diabo
lica quantos dānauit: quātos ligat ⁊ ligauit: q̄ꝫ
tos in baratrū iferni demersit. Non eni ille er
rauit qui dixit. Pecunie oia obediūt. Pro/
pterea spūs sanctus Baruch. 3. testat̃ oēs istos
esse dānatos. d. Ubi sunt q argentū thesauri/
zant: ⁊ aurū in quo confidunt hoies. Rn̄dit.
Ad inferna. Ad iferna oēs descēderūt. Hor
rent ēt multe mulieres vane amouere a se sup
fluas vanitates: superflua iocalia: ⁊ adulterios
capillos: vel aliēos: diabolica fomenta: ⁊ reliq̄
sil'ia que oio si penitēre volunt relinquere: oꝫ.
Horrent ptiales renūciare ptialitatibus: idul/
gere inimicis: ⁊ remittere iniurias: que tamen
facere obligant̃. Horrent detractores restitue
re famā quā iniuste tulerunt: qui tamē non ab/
solui debent nec possunt nisi hoc faciant. Istis
oibus cathenis ferreis ꝑfecto ita ligati sunt: vt
pnia coꝝ vana sit ⁊ vacua: nec ꝯn̄r pōt eē deo
grata ⁊ accepta. Contra quā cathenā solus vnꝰ
malleus ꝑficit: q continetur in his ỽbis Hie
ro. Tpale eni est qđ delectat: eternum vero qđ
cruciat. Ecce cōsidera ergo q̄ꝛ gaudiū qđ habes
de oibus supradictis tpale esse ⁊ instantaneuꝫ:
⁊ oino transitoriū: penā vero nisi satisfacias: vt
p̄dictum'ē futurā esse ppetnā ⁊ eternā firmiter
crede. Quis eni tā ignarūs tanq̄ꝫ insipiens ē:
vt modicū qd eligat habere gaudiū ⁊ delectatio
nis: ifinitas vero penas ⁊ eterna supplicia su/
stinere velit. O magna hꝰi mentis alienatio: q̄
non cōsiderat illud euāgelicū dictū. Quid eniꝫ
ꝓdest hoi si vniuersum mūdū lucret̃: aie vero
sue detrimentum patiatur. Math. 16. Et sic pꝫ
tertia cathena.

q Uarta cathena vocat̃ difficultas. Sug
gerit diabolus marie mēti peccatoris
ꝙ nullatenus a peccatis resurgat: nec
i bonū ꝑficiat: q̄ꝛ hoc ē difficile: ⁊ quodāmodo
ipossibile. Ad quā cathenā dissoluēdam ⁊ faci
litatis nostre ad bonū ꝓpalandā ⁊ demōstran/
dam mouet̃ quedaꝫ pulchra questio. Si deus
creaturā p̄miat sola bona voluntate absq̄ꝫ opi/
bus: ⁊ si necesse ē bona opatio adiuncta volūta
ti. Oritur ergo ista questio ex auctoritatibus si
bi inuicē cōtrariis. Ab vna eni pte ꝓbatur ꝙ
nō. Nā dicit Bern̄. in li. de libero ar. Inten/
tio sufficit ad meritū: bona actio reqritur ad exē
plū: ergo videtur ꝙ quātū ad meritū vite eterne
non sit necessaria bonitas actionis exterioris.
Itē sup p̊s. Dixi cōfitebor ⁊c̄. dicit glo. Uo/
tum ꝓ opatione iudicat̃. Confirmat hoc Gre
go. sup Math. in omel. d. Nō est vacua ma/
nus a munere cū archa cordis repleta fuerit bo
na volūtate. Item habet̃ ad hoc tex. extra de sē.
excom. c. cū voluntate. in glo. que dicit. Ampli
us respicit deus ad corda ⁊ ad spontaneas vo/
luntates q̄ꝫ ad actus. Adiungit̃ tex. 14. q. 6. c.
vlti. Furtū autē nō tam in quātitate rei q̄ꝫ i affe
ctu furantis cōsiderat̃. Et in eo. c. Hiero. ait.
Non eni qđ furto ablatū est: sed mēs furantis
attendit̃. Et. 15. q. 6. c. i. Amplius respicit deꝰ
ad cogitatiōes ⁊ spontaneas voluntates q̄ꝫ ad
actus. Et. 22. q. 5. c. qui piurare. Qui piurare
patus ē: anteq̄ꝫ periuret piurus esse videt̃: quia
deus ex opibus non iudicat: sed ex cogitationi
bus: ⁊ ex corde. 24. q. 1. c. odi. Et si holo/
causta obtulerit: vt ieiunare: elemosynas dare
pudicitiam seruare: que sunt vere holocausta:
nō vere ea suscipit deus. Nā non sacrificioruꝫ
magnitudinē: sed offerētium merita cāsq̄ꝫ diiu
dicat. Unde ⁊ vidua q̄ in corbona duo minuta
miserat oibus a saluatore prefert̃. 42. di. in. c.
piculose. ⁊ in. c. in quacūq̄ꝫ. ⁊ in. c. conuertimi
ni. vbi dr̃. Uoluntas ꝓ facto reputat̃. Iteꝫ vt
auctoritats testatur: voluntas remunerat̃ non
manus. Probat̃ ēt vna rōne sic. Mereri vi
tā eternā est'in ptāte nostra. opa'aūt exteriora n̄
sunt i ptāte nr̄a: ergo ista nō sunt necessaria ad
merēdū. Sed ex alia pte arguit̃ q̄ sic. Et p̊ per
tex. Amb. in li. de offi. transumptiue vero. 26.
di. c. nō satis. Non satis ē bene velle: nisi sit ⁊
bene facere. Et Jac. 2. Fides sine opibus mor
tua ē. Et Jo. 8. Si filii Abrahe estis opa abra
he facite. Et Mat. 3. Ois arbor que non facit
fructum bonū excidet̃: ⁊ in ignē mittet̃. Et. 2.
ad thesal. 3. c. Audiuimus quosdā inter vos i
quiete ambulare nihil operātes: quasi diceret:
male facitis. Et. 2. Petri. i. c. Satagite vt per
bona opa vestrā certā vacationē ⁊ electionem
faciatis. Ex quibus oibus videt̃ cōcludi neces
saria esse opa cum bona voluntate ad meritum
vite eterne. Qđ ēt ꝓbat̃ vna rōne: quia si intē/
tio ⁊ voluntas sola sufficeret ad meritum: facilli
mum eēt mereri vitam eternā: qđ ē cōtra salua
torem. d. Math. 7. Arta est via que ducit ad
vitam. Ex his ergo contrarietatibus orit̃ ista q̄
stio. Ad quā respondet̃ fm Alex. de ales i. 2.
pte sue sūme. ⁊ Bon̄. in. 2. di. 4. arti. i. q. 3. ꝙ
duobus modis loqui possumus de opibus bo
nis. Aut de illis que sunt de supererogatione.
Aut de illis que sunt de obligatiōe. De primis
dico volūtatem nō eē sine merito: imo p̄miari

etiã si sit facultas ad opandũ. Et nota q̃ si ibis
esset impossibilitas tm̃ meretur bona voluntas
quãtũ si ei esset adiuncta bona opatio cũ facul
tate possibilitatis. Et hoc est verũ de p̃mio essẽ
tiali: nõ tamẽ de accidentali. Nam mulier nup
ta desiderãs eẽ virginẽ: q̃zuis istud desideriũ
p̃miet̃ premio essentiali: tamen non de aureola
τ accidẽtali p̃mio. Similiter dici põt de marty
rio: τ de aliis opibus superogatiõis. De illis
vero opibus q̃ sunt de obligatione dicendum
ẽ q̃ aut ille qui hz bonã intentionẽ hz facultatẽ
bene opandi: aut nõ. Si nõ hz facultatẽ sz bo/
nã voluntatẽ τ rectã intentionẽ tunc plenitũdo
sola volũtatis sufficit ei ad meritũ vite absq3 ex
teriori ope. Et sic hñt intelligi oẽs ille auctori/
tates τ rationes que primo fuerũt deducte. Si
ãt adsit facultas τ ptãs: intẽtio nõ põt sufficere
ad meritũ absq3 ope. Et hoc ꝓbatur rõe: aucto
ritate: τ exemplo. Primo hoc ꝓbat̃ trib⁹ ra/
tionibus fm Boñ. vbi. s̃. p̊ ꝓpter diuinoꝝ
mãdatorũ obligationẽ. 2° pp virtutis pfectio/
nem. 3° ꝓpter voluntatis cõpletionẽ. Prio
ꝓpter diuinorum mãdatoꝝ obligationez. Qꝛ
diuini mãdati obligatio facit: vt itẽtio sine opi
bus nõ sufficiat cũ se offert opportunitas τ fa/
cultas. Mãdata eni non solũ obligãt ad volen
dũ: sed etiam ad faciẽdũ. Vñ Hiero. ad Eu/
sto. ait. Eterna vita nõ nisi p diuinorũ manda
torum obseruationẽ acq̃rit̃. Et veritas in euã
gelio Math. 16. Si vis ad vitã ingredi serua
mãdata. Secũdo ꝓpter virtutis pfectionẽ: qꝛ
virtus est vltimũ potẽtie: τ iõ eleuat potentiaz
ad aliq̃d magnũ τ arduũ. Potẽtie aũt aĩe non
habẽt suam opationẽ siue pfectionẽ cõpletam:
nisi exeant in opa sibi debita: qñ adest facultas
τ libertas: atq3 opportũitas. Vt. n. ait. Ar. in
2. ethi. ad pfectionẽ virtutis tria requiruntur.
scire: velle: τ opari. Tertio ꝓpter voluntatis
cõpletionẽ: Qm̃ plena voluntas ponit effectũ
si adsit facultas. Alioquin nõ dicit̃ hõ plene ali
q̃d velle: si nõ facit cũ possit: sz sẽiplene τ pigre
Secũdo ꝓbat̃ p auctoritates. Nã Aug. di/
cit in sermõe de dedicatiõe tẽpli. Sicut eni ma
lis opibus q̃si q̃busdã seris ac vectibus vite no
bis ianua claudit̃: ita absq3 dubio bonis opib⁹
apit̃. Et. i. Jo. 3. Filioli mei: nõ diligam⁹ ver
bo neq3 lingua: sz ope τ vitate. Itẽ Greg. in
quadã ome[..]. penth. ait. Amor dei nũq̃ ẽ ocio
sus. Opatur eni magna si ẽ. Si aũt opari ne/
gligit amor nõ ẽ. Ergo si nõ adsunt opa non ẽ
verus amor. Probat̃ ẽt hoc p euãgeliũ. Ma

th. 25. Esuriui τ nõ dedistis mihi manducare
τc̃: dicit dñs reprobis: τ pp hoc feret sentẽtiã
dãnationis cõtra eos. Si ergo ꝓpter defectum
bonoꝝ opeꝝ quis dãnabit̃: ergo ꝓpter bonoꝝ
opeꝝ opationem q̃s saluabit̃: ergo opa necessa
ria sunt ad meritũ semp itelligendo cũ adest fa
cultas τ opportunitas. Et sic itelligunt̃ oẽs ille
auctoritates secũdario adducte. Tertio ꝓba
tur p exẽplũ. Certe amicitiores deo fuerũt Pe
trus τ Paulus τ reliq apostoli q̃z glibet nr̃m.
Si ergo ipsi coronati sunt p opa bona: pz etiaz
q̃ nos sine opibus a deo non coronabimur.
Et hoc spãliter oñdit dñs Petro passionẽ fu/
gienti: cui apparẽs i via dixit: vado romã iteꝝ
crucifigi. Videmus ẽt p expientiã hoies mor
tales ꝓpter lucra tpalia vehemẽter laborare τ i
sudare. Quare ergo nos tedere dz ꝓpter illaz
sũmmã felicitatẽ: vbi oẽ gaudiũ: oĩs iocũditas
oẽs diuitie: oĩs pulchritudo repit̃: vigilare: la/
borare: necnõ virtutibus abundare. Nã bea/
tus Ber. de quintaualle ordinis minorũ p̃m⁹
post sanctũ Franciscũ. dũ staret i choro ad mis/
sam τ leuaret̃ corpus christi cecidit i extasim vs
q3 ad nonas: deide cõsurgens clamauit ad fra
tres. O fratres mei: agamus bonũ: pluresq hoc
replicans: nec poterat ista dicens saturari. Et
de hoc reddẽs rõnem subiungebat. O quanta
gloria. o quãta beatitudo. o quãta iocũditas bñ
opantibus p̃pata est. Agamus ergo bonũ: qꝛ
cetera oĩa dimittimus: sola bona opa nobiscuz
portamus. Dicẽte Jo. in Apoc. 14. O pera
. n. illorum sequuntur illos: τ sic patet quarta
cathena.

Vinta cathena vocat̃ exemplaritas.
Quid eni dicit diabolus in corde ho/
minũ secularium i peccatis existentiũ:
vt in ipsis pmaneant nec p verã pñiam resur
gant: nisi illud qd vulg cõm⁹uniter dicit. Pec
cata nõ sunt ita grauia vt p̃dicatur: diabol⁹ nõ
est ita turpis vt pingit̃. Et vt istis magis adhe
reant ante oculos coꝝ ponit exẽpla alioꝝ. s. do
ctorum: supiorum: sacerdotum: τ religiosoruz
Et isto modo ligat animas: adeo vt totus mũ
dus sic ligatus pereat. O cathena terribilis: tu
es illa que vt ita loquar deũ impassibilẽ lachry/
mari facis τ plorare: τ p os sui cãtoris excla/
mare: τ dicere. Factus sum tanq̃ vas pditũz
. i. pforatum qd ab vna parte capit: ab alia per
dit. Et subiũgit rõnem dicens. Qm̃ audiui vi
tupationẽ multoꝝ cõmorantiũ in circuitu. In
circuitu eni cõmorant̃ hoies mundani: auari
luxuriosi

luxuriosi: ⁊ reliqui peccatores: qui clamāt ⁊ di
cunt. Sil ȝ doctoribus q leges nosc ūt: si sacer/
dotibus peccare: ⁊ religiosis q quottidie diuia
legūt: quare ñ ét nobis. Profecto si vera eēnt
q̄ p̄dicant: nō male agerent: nec i vitiis pma/
neret. Et istis diabolicis cathenis irretiti: ⁊ in
peccatis pseuerant: ⁊ de peccato i peccatū ruūt:
⁊ nūq̄ȝ p pniam resurgunt. Et hec ē rō maria
quare scriptura ita hortaẗ ad bonū exemplū: ⁊
vehemēter reprehēdūt pusillos scandalizantes
occasionē peccādi p̄stantes p malū exemplum:
Q̄ď aūt horteẗ ad bonū exēplū ꝓbatur. Nam
in testō veteri dicitur. Q̄ď me facere videbitis
facite. Judiciū. 7. Sit hec mulier in exemplū
virtutis in effrata. Ruth. 4. Hanc tēptationē
pmisit deus euenire illi sicut ⁊ beato Job: vt
posteris dareẗ exēplum patiētie. Job secundo
Exemplo didici disciplinā. ꝓuer. 24. Florete
flores quasi lilium ⁊ date odorē. s. habētes du
plicē mundiciā. s. iteriorē ⁊ exteriorē ⁊ quasi li
banus frōdete. s. p bonā famā. Ecc. 36. Item
in euāgelio Ma. 5. diciẗ. Non pōt ciuitas ab.
s̄. mon. posita. neq̄ȝ ⁊c̄. Et ifra. Sic luceat lux
vestra corā hoibus: vt uideāt vestra bona opa
⁊ glorificent patrē vestrū q in celis est. Et Lu.
xi. Nemo accēdit lucernam ⁊ ponit eā sub mo
dio: sed sup candelabrū: vt luceat oibus qui in
domo sunt. Et. 12. Sint lumbi vestri precincti
⁊ lucerne ardētes in manibus vestris. Et Jo
an. 13. Exemplū eni dedi vobis: vt quēadmo/
dum ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ad hoc hortaẗ
apl's. i. ad Cor. xi. d. Imitatores mei estote si
cut ⁊ ego xp̄i. Et ad Ro. 12. c. Prouidentes
bonū non solum corā deo: sed ét coram oibus
hoibus. Et. 2. ad Cor. 6. In oibus exhibea/
mus nosmetipsos sicut dei ministros. Et ad
Phi. 2. Sitis sine reprehēsione i medio na/
tionis praue ⁊ puerse: iter quos lucetis sicut la
minaria in mūdo. Et ibidē. c. 4. Modestia ve
stra nota sit oibus hominibus. Et. i. ad Thes/
saẗ. 4. Rogamus vos fratres vt digne ambu
letis ad eos qui foris sunt. Et. i. ad Thimo. 4.
Exemplū esto fideliū i verbo: i cōuersatiōe: in
charitate: in fide: ⁊ in castitate. Et ad Tituȝ. 2
In oibus p̄bete exēplum bonoꝝ opeꝝ in do/
ctrina ⁊ itegritate. Et Jac. 3. Quis sapiens ⁊
disciplinatus iter vos: ostendat bona cōuersa/
tione opa sua in māsuetudine. Ex quib⁹ oib⁹
apparet q̄ȝ laudabile q̄ȝq̄ȝ optimum ē inferiori
bus bonū prebere exēplū. Et ideo eadem scri/
ptura reprehēdit p̄bētes malum exēplū. Nam
Moyses dicit Leuitici. 16. Coram ceco nō po
nas offendiculum. Et Deut. 27. Maledict⁹
qui errare facit cecū in itinere. De his cōquere
batur Dauid in p̊s. d. Juxta iter scandalū po/
suerunt mihi. s. per malū exemplū. Hos rep̄/
hendit sapiens Ecc. 27. Qui laqueū aliis pōit
peribit in illo. Simuliter Esa. 3. c. dicit. Pecca
tum suum quasi sodoma predicauerūt. Et. 27.
ait. Auferte offendicula ď medio populi mei. i.
mala exēpla. Et Ezech. 13. c. Confortastis ma
nus impii: vt nō reuerteret a via sua mala. Et
hoc ꝓpter mala exempla. Propterea saluator
Mat. 5. oñdit quātū sit detestabile aliis p̄bere
malū exēplū dicēs. Si oculus tuus scādelizat
te erue eum ⁊ ꝓiice abste: ⁊ si pes tuus ⁊c̄. Et
Mat. 18. Et Marci. 9. c. Qui scandalizauerit
vnū de pusillis istis minimis q i me credūt: ex/
pedit ei vt suspēdaẗ mola asinaria i collo eius ⁊
demergaẗ i ꝓfundū maris. Veh mūdo a scāda
lis. Et ifra. Veh āt hoi illi p quē scādalū venit
Hos rep̄hendit Pau. ad Ro. 14. Noli ci/
bo pdere illū ꝓ quo mortuus ē xp̄s. Propte/
rea de seipso dicit ne alios scandalizaret. i. ad
Cor. x. O ia mihi licēt: sed nō oia expediūt. Et
2. ad Cor. xi. Quis scādalizaẗ ⁊ ego nō vror.
Propterea Hiero. ait. Dimittēdū est ꝓpter
scandalum oē quod pretermitti potest. Huius
autem exempli detestatio non ob aliud facta eē
creditur: nisi quia inimicus humani generis
multos inducit ad peccandum propter malum
exemplum: ⁊ maxime illoꝝ qui bono exemplo
splendescere deberēt: necnon ligatos illos in
peccato tenet: ne p pniam resurgant. Hec est
illa cathena terribilis: de qua dcm̄ ē. Ad quaȝ
dissoluēdam duobus malleis vtemur. Pri
mo dissoluitur sic. Hec est illa sententia theo/
logoruȝ: ⁊ maxime sancti Tho. ꝑa ꝑe. q. 73. ꝙ
magnitudo peccantis aggrauat peccatum. Et
hoc probatur quatuor rationibus. Primo:
quia facilius maiores vt doctores: sacerdotes
⁊ religiosi possunt resistere peccato cum exce/
dant in scientia ⁊ virtute. Vnde Luc. 12. c. di/
citur. Seruus sciens voluntatem domini sui:
⁊ non faciens plagis vapulabit multis. Se/
cundo propter ingratitudinem: quia omne bo
nuȝ quo quis magnificatur siue sit bonum tem
porale: siue spirituale: siue sit scientia aut digni
tas: dei beneficium est: cui. s. deo homo fit in/
gratus peccando. Et quantum ad hoc quelibȝ
maioritas que est in temporalibus bonis ag/
grauat peccatum. Tertio propter specialem

repugnantiā actus peccati ad magnitudinē p/
sone: sicut si princeps iusticiā violet: qui ponit
iusticie custos: magis peccat q̄z aliusr: ꝛ si sacer
dos fornicetur q castitatē vouit: ꝛ alios adhor/
tari dʒ. Quarto ꝑpter malum exēplū siue scā
dalū: quia vt dicit Grego. in pastorali. In exē
plum culpa vehemēter ostēditur: qn̄ pro reuerē
tia ordinis peccator honoratur: ad plurimū etiā
noticiā ꝑueniunt peccata maiorum: ꝛ magis ea
hoies indigne ferunt: ideo grauiora sunt: ꝛ ma
iorem penam ꝛ dānationem habebūt. Si ergo
o peccator vides maiores i peccatis ꝑseuerātes
noli exēplo illorū tu peccare: nec in peccatis ꝑ/
seuerare: q: ꝛ si peccatū eorū grauius sit tuo: ꝛ
maiori pena dignū: tuū tamē ꝑpter hoc penam
sibi debitaʒ nō euitabit. Et si cū his in inferno
dānaberis ꝑpter multitudinē nō minus arde
bis: imo magis. Cuius rōnem assignat Au/
gu. 2. q. i. c. Multi. Nā nō ꝑpterea minus ar
debunt: q: cum multis ardebunt: imo magis.
Q: quāto plura in igne sūt ligna tanto magis
inualescit ignis. Propterea sapiens. Ecc. 7.
Nō pecces in multitudine ciuitatis. Sed pecca
tor qui se ꝑ maiorum exēpla defendit: hoc non
ob aliud facit: nisi q: a peccato resurgere negli
git ꝛ in ipso ꝑmanere satagit. Et ideo huiusmo
di effugatio ipm̄ nō excusabit: iuxta illud Ecc.
32. Homo peccator vitabit correptionē: ꝛ s̄m
voluntatē suā inueniet cōparationē. Secun
do ꝑ̄dicta cathena sic dissoluitur. Nā si solum
eēnt malū exemplū ꝑ̄bentes: ꝛ nō econuerso bo
num cōferētes: excusati eēnt peccatores: ꝛ si nō
a toto: tamē a tanto. Quia ergo i vnoquoqʒ ge
nere boni ꝛ mali sunt: sequēda sunt bona exem
pla ꝛ mala euitanda. Propter quod ait Hie/
ro. in epistola ad Celātiā. de recto modo viuē
di. Ideo timendū est ne quos duces recti hui⁹
itineris habere nō credimus: eos comites ha/
beamus erroris. Si ergo inueniūtur exēpla q̄
nos ꝑ hanc viam ducāt: ꝛ rectum euāgelii tra/
mitem teneāt: sequēda sunt. Sin autē vel defi
ciant: vel deficere putant apostolorꝝ forma vni
uersis posita est. Clamat vas electiōis Pau/
lus: nos quoqʒ ad angustū hoc iter cōuocans
dicēs. Imitatores mei estote sicut ꝛ ego christi
Certe qđ amplius oibus est: ipius xp̄i relucet
exēplum: qui i euāgelio ait. Venite ad me oēs
qui laboratis ꝛ onerati estis: ꝛ ego reficiā vos
tollite iugū meū super vos ꝛ discite a me: quia
mitis sum ꝛ humilis corde. Si periculosum ē
imitari illos de quibus dubitas an imitādi sint
hunc certe imitari tutissimū est atqʒ eius vesti/
gia insequi qui dicit. Ego sum via veritas ꝛ vi
ta. Nūq̄z errat imitatio que sequit veritatē. Et
infra. Auferātur peccandi feda solatia: nihil
oino agimus: q nos ꝑ multitudinis exēpla de
fendimus: ꝛ ad consolationē nostram aliena se
pe mirantes vitia: deesse nobis dicimus quos
debeamus sequi. Ad illius exēplum nitamur
quem oēs fatemur imitandū. Atqʒ ideo preci/
pua tibi cura sit legem noscere diuinā: per quā
possis quasi presentia cernere exempla sancto/
rum. hec ille.

Sexta cathena vocatur delectabilitas.
Adeo eni in multis caro spūi dn̄atur.
adeo oblectamētum mūdi ꝛ carnis ab
ipsis amatur ꝛ peccatoruʒ carnis species sancta
sic imprimit: adeo diabolus suis deceptiōibus
super ipsos dn̄atur: vt quotiens recordantur si
penitere volūt: nō amplius debere delectari vt
hactenus delectati sunt aliam vitā minime esse
putantes: in placibilibus huius miserrime vi
te lʒ cū offensis multis: ꝛ sceleribus quasi in sua
beatitudine conquiescūt. Qua de re ne huius/
modi oblectamēta dimittāt: de eorū peccatis pe
nitentiam non solū sumere renuūt: verū etiam
vt mundo isto gaudeāt: de peccato i peccatum
ludēdo discurrūt. Ad quā dissoluendā ꝑmo
occurrit illud Hieronymi. Facile contemnit
oia q se sēper cogitat eē moriturū. Cogitate er/
go mortē o iuuenes: sepe horā eius ad mētem
reuolute: q: mundi delectationes toto conami
ne spernetis. Ad hanc vtiqʒ dissoluēdam plu
rimū valet memoria passionis xp̄i: quod de se
ipso testat Hieronymus dicēs in epistola ad
Eustochium. Quia impossibile est in sēsu ho/
minis nō irruere motū medullaruʒ calore: ille
laudatur: ille ꝑ̄dicatur beatus: qui statim vt ce
perit cogitare interficit cogitatus ꝛ allidit eos
ad petram. Petra aūt erat christus. Et q hoc
sit verum in seipso probasse fatetur ibidem di
cens. O quotiens in heremo constitutus ꝛc̄.
vsqʒ ibi: in odorem vnguētorum tuorum cur
remus.

Septima cathena vocatur timiditas.
Dicit eniʒ itra se insensatus peccator
diabolica suggestione d̄ceptus. Quid
enim prodest confiteri. Quomodo potero in
bonis inceptis perseuerare: ꝛ a peccato in futu
rum me abstinere. Iterum incidam in illa: ꝛ
sic nihil ꝑdest pn̄ia acta. Et sic huiusmodi ti/
miditate cathenatus nō resurgit. Ad quā dissol

uendam

uendā mouet̄ vna pulchra questio vtilis ⁊ in/
audita. Si peccata semel dimissa per verā peni
tentiā nō dico falsam: q2 sic nō oportet dubita/
re: possunt redire tam quo ad numeruz q̄ʒ quo
ad culpā: p sequens peccatū mortale cōmissuz.
Probatur primo ꝙ sic: per illā parabolā scri/
ptam Math. 18. Jdeo assimilatū est regnū ce/
lorum homini regni: qui voluit rationē ponere
cū seruis suis. Vbi habetur ꝙ rex ille seruū suū
inueniens debitorez decem miliū talentoꝝ ⁊c.
dic totaz historiā. Sic ⁊ pater vester celestis fa/
ciet vobis si non remiseritis vnusquisqꝫ fratri
suo de cordibus vestris. Quod nō est aliud di
cere: nisi ꝙ deus qui nobis penitentibus mul
ta peccata dimisit: ⁊ ꝙ si nos proximo nos offen
denti vtiqꝫ nō dimittimus illa eadē peccata ab
eo nobis dimissa: iterū sunt nobis ab ipso im/
putata ⁊ punita: ergo a simili ē in omnibꝰ alijs
peccatis. Quod etiā probat̄ per Augustinū in
libro de baptismo cōtra donatistas dicentem.
Redire dimissa peccata vbi fraterna charitas
nō est apertissime dominus docet de illo seruo
quez cū dominus inuenisset debitorē decē mi/
lium talentorū deprecanti omnia dimisit. Jlle
autez conseruū suuz qui ei debebat centū dena/
rios suffocabat. Et cū misericors nō fuisset ius
sit eū dominus reddere quod ei dimiserat. Vn
de ambrosius super epistolaz ad Ephesios. 5.
c. in glo. ⁊ ponit̄ a magistro sententiaruz in. 4.
di. 20. c. i. vide ibi. Donate inuicem si alter in
alteꝝ peccet: alioquin repetit dimissa. Si enim
in his cōtemptus fuerit. s. dominus: sine dubio
reuocabit sententiā per quā misericordiā dede/
rat. Hoc idē dicit magister in. 4. di. 22. c. i. et
habetur de pe. di. 4. c. considerandū. vbi dicit
Grego. in. 4. dialogoꝝ. Ex dictis euāgelicis
cōsistit: ꝙ si nō ex corde dimittimus qđ in nos
delinquit̄: illud rursum exigit̄ quod iam nobis
per penitentiā dimissum esse gaudebamꝰ. Sꝫ
cōtra. Oppositū patet p auicē. 3. sue meth. 4. c.
qui ait. Quod annihilatū est nō reducit̄. Sed
cū peccatuz remittitur annihilat̄: ergo ⁊c. Exē
plum habes de beato augustino: qui vidit i ma
nu diaboli librū in quo scriptū erat ꝙ btūs au/
gustinus dimiserat confessionē. Qui statim cō
fessus respexit librū ⁊ nihil inuenit scriptuz. Si
militer de seruo q fecerat adulteriū cū vxore do
mini sui. Cū autē vellet dominus suus p quen
dam incantatorē certificari: seruus hoc sentiēs
cōfessus est peccatū suum: ⁊ diabolus interro/
gatus respondit de hoc se penitus nihil scire.

Jtē de vxore cuiusdā que cōmisit adulteriū: et
cū exprobraretur a viro suo: illa prorsus nega/
bat. Tunc dixit vir eius ꝙ si teneret ferrū igni
tum in manu sua sine lesione crederet ei. Que
cōfessa est peccatū suuz: ⁊ postea deo volente te
nuit p̄sente viro ferrū ignituz in manibus suis
absqꝫ lesione. Preterea nullū successiue corru/
ptum potest redire idē numero: aliter duo con/
traria possent esse simul vera qđ est falsuz. Nō
enim hora preterita pōt reuerti: nec aliquod p/
latum verbū: nec reliqua successiua. Ex his er
go cōtrarietatibus oritur p̄dicta q̄stio. Ad quā
respondendū est s̄m sententiā doctoris subtilis
Joh. Scoti. in. 4. di. 22. q. i. ꝙ peccatū dimis/
suz siue origiale: siue veniale: siue mortale: idē
numero redire nō potest q̄ʒtum ad culpā. i. ꝙ si
post penitentiā vnum peccatū mortale cōmittat̄
propter quod anima damnetur: solū de illo pu/
nictur: ⁊ nō de alijs. s. per penitentiā dimissis.
O penitentia sancta quanta est bonitas tua: et
efficacia. De qua bene propheta Ezech. c. 18.
dicit. Si impius egerit penitentiā ⁊c. Et cōclu
ditur ꝙ omniū iniquitatū suaruz non recorda/
bor. Ratio huius positionis est ista: quia secun
dum sententiā omniū theologorū in. 4. senten
tiaꝝ di. 44. vbi loquunt̄ de resurrectiōe: nulla
res annihilata potest redire eadē numero nisi
per diuinā potentiā. Tunc sic p sententiā om/
nium theologoꝝ in. 2. sententiaꝝ di. 34. Deus
nō est causa alicuius peccati: q2 hoc nō esset fa/
cere: sed potius deficere. Quod absurdū est in
deo ponere. Unde Aug. in li. 83. questionuz.
q. 3. Deo auctore nō fit homo deterior. Restat
ergo ꝙ peccatū per penitentiā dimissum: ⁊ tota
liter annihilatū: aliter redire nō pōt nisi p diui/
nam potentiā. Et hoc est impossibile vt pbatū
est: ergo peccata dimissa nō possunt ampliꝰ re/
dire. Facienda est ergo penitētia: nec recidiua
tio timenda est propter rationē iam dictaz. Di
cas ergo ad parabolā: ⁊ ad auctoritates iam ad
ductas secundū Ric. vbi supra in responsione
primi argumenti: ꝙ pro tanto in illis auctorita
tibus peccata dicuntur redire: quia per sequēs
peccatū culpa grauatur. Si enim mihi peccanti
contra te indulsisti: ⁊ postea cōtra te pecco: ex h̄
istud peccatū grauius redditur. Hinc est ꝙ p̄
dictus doctor vbi supra. q. 5. querit. Si maior
est ingratitudo in casu ab innocentia q̄ʒ in casu
a vera penitentia: quia ex his p̄dictis sequitur
ꝙ maior sit ingratitudo in casu a vera peniten/
tia quia peccatū sequens grauatur p peccata di/

missa prius per penitentiã. Sed peccatũ in qd
cadit homo ab innocentia: ꝑ nullũ aliud pecca
tum precedens aggrauatur. Ad hoc respondet
ipse doctor dicens: ꝙ gratiarũ actio duo respice
re debet scilicet quantitatẽ doni: ⁊ gratuite do/
nationis modũ. Respiciendo autẽ ad quantita
tem doni magis est ingratus innocens peccan
do ꝙ̃ penitẽs: quia ceteris paribus maius do
num est seruare hominẽ ne peccet: ꝙ̃ illi q pec
cat indulgere. Ceteris enim paribus nobilior
status est innocentie ꝙ̃ penitentie. Sed consi/
derãdo modũ gratuite donationis magis ẽ in
gratus penitens cũ peccat: ꝙ̃ innocẽs: qr quã/
to magis qs elongat̃ a debito recipiendi bene/
ficiũ: tanto est modus donationis magis gra/
tuitus cũ beneficiũ sibi cõfertur. Magis autẽ
elongat̃ a receptione gratie ꝙ̃tũ est ex pte sua il
le qui peccauit: ꝙ̃ ille q nõ a gratie cõseruatõe.
Omnibus tñ cõpensatis si cõpensẽt aggraua/
tio que est in sequenti peccato ꝓpter precedẽtia
iam dimissa: maior est ingratitudo cadere a ve
ra penitentia ꝙ̃ ab innocentia. Et ideo dicunt
doctores ꝙ peccatorib[9] recidiuãtibus propter
eorũ ingratitudinẽ debet maior pena imponi:
qr peccatũ eorũ grauius. Et sic habent intelligi
predicte auctoritates: ⁊ nõ aliter. Faciamus er
go penitentiã nec timeamus recidiuare: qr ex
assumpta penitentia inimicus factus ẽ debilior
⁊ ideo minime timendus est qr secũdũ Hiero.
Parũ timendus est hostis: q nõ põt vincere ni
si volentẽ. Insup secure cõscientie libertate hõ
fit robustior cõtra insidias diaboli tanꝙ̃ fortis
armatus ⁊ a carcere liberatus: qr penitentia ẽ
armatura dei: de qua ad Eph. 6. apl's ait. In/
duite vos armaturã dei vt positis resistere ad
uersus insidias diaboli. Preterea penitentiã
agens fit particeps omniũ custodientiũ manda
ta dei: iuxta illud ps̃. Particeps ego sum oĩuz
timentiũ te: ⁊ custodientiũ mãdata tua. Appro
pinquat. n. dñs penitentibus ꝓtectione ⁊ illu
minatiõe: iuxta illud ps̃. Dñs illuminatio mea
⁊ salus mea: quẽ timebo. Domin[9] ꝓtector vite
mee: a quo trepidabo: quasi dicens: nõ a diabo
lo: nec ab aliqua potentia. Et Job. 28. Pone
me iuxta te: ⁊ cuiusuis manus pugnet cõtra me
Quasi dicat. Nõ curo. Et ad Ro. 8. Si deus
pro nobis quis cõtra nos. O xp̃iani. o mundi
amatores. o tardi. o pigri. Ad penitẽtiã ad pe
nitentiã dico cõuertimini. Faciam[9] penitentiã
qr dñs defensor ⁊ ꝓtector noster est contra insi
dias diaboli: ⁊ temptationes inimici. Et sic pa
tet ista cathena.

o Octaua cathena vocat̃ ꝑsumptuositas.
Presumũt enim peccatores de miseri
cordia dei dicentes ꝙ male viuẽdo de[9]
miserebit̃ sui. Quod est dominũ iudicare iniu
stum: necnõ blasfemare eũ: sicut in ꝑsona taliũ
ps̃. ait. Nõ iudicabit deus nec intelliget deus
Jacob. Cõtra quos dicit̃ Eccle. 5. Ne dicas
miseratio dñi magna est: qr de spe rues in pre/
sumptionẽ temerariã ⁊ superbiã ⁊ absqz timo
re in peccatis firmã faciẽs habitatõẽ. Ad quã
cathenã dissoluendã querit̃ ista questio. Utrum
in deo sit iusticia. Et videt̃ ꝙ nõ: qr quicũqz fa
cit omnia pro libito sue voluntatis: nõ secũduz
iusticiã operat̃. Sed sicut dicit apl's ad Eph. i.
Deus omnia operat̃ secundũ consiliũ sue volũ
tatis. Nõ ergo iusticia deberet ei attribui. Pre
terea actus iusticie est reddere debitũ. Sz de[9]
nulli est debitor: ergo deo nõ spectat iusticiam.
Sed cõtra hoc obijcit̃. Tota natura clamat deũ
esse iustissimũ. Nã apostolus. 2. ad Timo. 4.
dicit ꝙ deus est iudex iustus. Sed nõ est iudex
iustus in quo nõ est iusticia. Ergo ⁊c̃. Et ps̃.
ad dominũ clamat. Justicia plena est dextera
tua. Et alibi. Justus dñs. Ad hãc qõnẽ rñdet
Tho. in. i. parte. q. 21. arti. i. Et Ric. in. 4. di.
46. arti. i. q. i. dicit ꝙ duplex est species iusticie
Una cõmutatiua. Alia distributiua. Pria cõ
sistit in mutua datione ⁊ acceptione: vtputa em
ptione ⁊ venditione: ⁊ alijs cõmutationib[9]. Et
hec dicit̃ ethi. 5. Justicia cõmutatiua. Et h̃ nõ
potest esse in deo: quia nullus dedit ei tantũ qd
mereatur vt illi retribuatur. Unde apostolus
ad Ro. 2. c. Quis prior dedit illi ⁊ retribuat̃
ei. Quasi diceret nullus. Secũda cõsistit in di/
stribuendo: ꝑm quã aliquis gubernat vel dispẽ
sat: datqz vnicuiqz secũdũ dignitatẽ suã. Sicut
ergo ordo cõgruus familie vel cuiuscũqz multi
tudinis gubernate demonstrat huiusmodi iusti
ciam in gubernante: ita ordo vniuersi qui ap/
paret tam in rebus naturalibus ꝙ̃ in rebus vo
luntatis demonstrat iusticiã dei. Unde dicit.
Dio. c. 4. de diui. no. O portet videre veram
esse dei iusticiã ꝙ omnibus tribuit. Preterea
ꝑm vniuscuiusqz existentiũ dignitatẽ: ⁊ vnius/
cuiusqz naturã natura in proprio saluatur ordi
ne. Et sic patet ꝙ in deo est iusticia distributiua
que distribuit bonũ ⁊ malũ: penam ⁊ gloriam
Dicas ergo ad argumenta in opposi um ꝑm
Tho. vbi. s̃. ꝙ ꝙ̃uis deus operetur omnia ꝑz
consiliũ sue voluntatis: tamẽ hoc nõ obstat qn
operetur

operetur secundū iusticiā: quia impossibile ē ꝙ
deus nollet quod ratio sue sapiētie dictat. Que
quidē est sicut lex iusticie: ſm quā eius volūtas
recta ⁊ iusta est. Unde quodcūqꝫ facit secundū
voluntatē suā iuste facit: sicut illud qđ secundū
legē facimus iuste facimus. Sed nos ſm legeꝫ
alicuius supioris: deus autē sibiipsi ē lex. Ad
aliud vero dicas ſm Ric. in responsione quar
ti argumenti ꝙ ⁊ si deus nulli creature debitor
sit ex recepto: tamen debitor ē ex ꝓmisso. Pro
misit eniꝫ gloriā dare bene facientibus. Nulli
tamē est debitor nisi quia voluit. Si autē que/
ratur quare vult: nō respondeo nisi quia vult:
quia voluntas sua est causa prima. Et sic patet
predicta questio. Noli ergo ꝓsumere de miseri
cordia dei: quia tantū est iusticia quantū miseri
cordia. Unde Grego. ait. Misericordiā dei
debemus erubescere: si iusticiā eius nolumus
formidare. Et Hierony. Magna est miseri/
cordia dei immo maior ꝙꝫ credimus: sed nō mi
nor est iusticia. Et idē Hierony. Potius iu/
sticia est timenda: ꝙꝫ misericordia sine penitētia
presumenda. Unde Deut. c. x. dicitur. Deus
magnus ⁊ potens ⁊ terribilis: qui personā nō
accipit nec munera. Et Job. 9. dicit. Si iustifi
care me voluero os meū condemnabit me: ⁊ si
innocentem me ostendero paruū me compro/
babit. Itē prouer. 6. c. zelus ⁊ furor viri non
parcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusqꝫ ꝓ/
cibus: nec recipiet pro redemptione dona pluri
ma. Et ibidem. x. c. dicitur. Nō proderunt the
sauri impietatis in die vltionis. Propterea do
minus per Esa. loquitur. 47. c. his ꝓsumptuo
sis. d. Reuelabitur ignominia tua ⁊ videbitur
obprobriū tuum: vltionē capiam: ⁊ non resistet
mihi homo. Et per Hiere. 48. c. ait. Cor for/
tiū Moab erit in die illa sicut cor mulieris par
turientis. Et per Ezech. 7. c. Et Sophonie.
i. ait. Argentum eorum ⁊ auruꝫ eorum nō po
terit eos liberare. Sed penitentiā age: quia nō
poterit deus iusticiā preterire. Et sic patet ca/
thena octaua.

n Ona cathena ⁊ vltima vocatur longa
nimitas. Pleriqꝫ peccatores miseri
sunt: qui vitā nostram corporalem nū/
ꝙꝫ finem habere credunt. Dicunt eniꝫ intra se.
Gaudeamus ⁊ epulemur: fortes ⁊ diuites su/
mus: quis nobis male facere potest. Contra
quos est scriptura sacra: experientia expressa: et
euangelij parabola. Scriptura sacra dico: quia
Jac. 4. c. scribitur. Que est vita nostra. Va/
por ad modicuꝫ parens: ⁊ deinceps extermina
bitur. Et Job. 13. dicit. Homo natus de mu/
liere breui viuens tempore ⁊c. Et. c. 20. inquit.
Gaudiuꝫ peccatoris ad instar puncti. Si ascē
derit vsqꝫ ad celos superbia eius: ⁊ caput eius
nubes tetigerit: quasi sterquiliniuꝫ in fine per/
detur. Et Dauid in ps. Vidi impium super/
exaltatum ⁊ eleuatum sicut cedrus libani. ⁊c.
Et dominus in euangelio tales cōmonet. d.
Math. 25. Vigilate: nescitis eniꝫ quādo domi
nus veniet sero: an media nocte: an gallicātu:
an mane. Ne cū venerit repente inueniat vos
dormiētes. Secūdo contra ipsos exclamat ex
perientia: quia videmus iuuenes mori: ⁊ frequē
tius ꝙꝫ senes. Noui ego iuuentē militeꝫ: domi
num terraꝝ multaruꝫ in paucis diebus morte
repentina deficientē. Cuꝫ in quada ciuitate pre
dicarem vidi dominā filiam militis cum sonitu
tubarum ⁊ magnis pompis ad nuptias eunteꝫ
vno die dominico: sed in alia hebdomada se/
quenti cum lachrymis ad tumulum sociata est.
O iuuenes effrenati. o iuuenes insensati. o iu/
uenes qui felicitatem ponitis in rebus vestris
⁊ transitorijs: emendate vos dico: quia nesci/
tis vtruꝫ vsqꝫ ad horam eritis viui. Emendate
vos dico: quia videtis experientiam quottidie.
Et sic videmus vbiqꝫ: quoscunqꝫ in iuuentu/
te: vel in media etate: vel senectute mori. Ter
tio clamat euangelij parabola contra predictos
viuere sperantes: que scripta est Luc. 12. de illo
diuite qui anime sue dicebat. Anima mea mul
ta habes bona reposita in annos plurimos: re
quiesce: comede: bibe: ⁊ epulare. Cui dixit deꝰ
Stulte hac nocte animam tuam repetent a te.
Que autem parasti cuius erunt. Ideo infert
dominus dicens. Estote parati quia qua hora
nō putatis filius hominis veniet. Et sic patet
qualiter dissoluit ista cathena terribilis ⁊ ama
ra. Rogemus ergo deum omnipotentē: vt cō
cedat nobis gratiam: predictas soluendi cathe
nas: vt hic gratiam ⁊ in futuro gloriam ab eo
consequamur: qui viuit ⁊ regnat in secula secu
lorum. Amen.

Sermo de spe bona.

g Gustate et videte: quo/
niā suauis ē
dn̄s: beatus vir q sperat i eo. ꝑs.
33. Statuerūt multi ceco errore in
ducti nihil aliud ꝗrere ⁊ desiderare ꝙꝫ bona bre
uissima huiꝰ seculi: ⁊ res pituras mūdi. Qui si
saperēt ⁊ itelligerēt: ꝙꝫ multa ⁊ magna ꝓmisit

deus diligentibus se: hec oīa terrena ⁊ caduca
velut stercora reputarēt. Sed vt oēs ad regnū
celorū erigere valeant affectus tuos: i p̄nti ser
mone tractādū ē de virtute spei. Verba āt pro
posita possunt dici i ꝑsona ciuiū celorū: q dicūt
Gustate ⁊ vos mūdani ⁊ videte qm̄ suauis ē
dñs. s. amicis suis: quibꝰ tā ineffabilia bona lar
gitur. Beatus vir q sꝑat in eo. In quibus tria
mysteria cōcurrunt contemplanda vz.
Primum de sua diffinitione.
Secundum de sua distinctione.
Tertium de sua fructificatione.

Primo cōtemplemur spei diffinitionez
vbi ē vidēdum quō a doctoribꝰ diffini
tur. Notādū aūt ꝙ a doc. tres diffini/
tiōes assignant. Prima ē magistri. 3. sen.
di. 27. sic. d. Spes ē virtus qua spūalia ⁊ eter/
na bōa sꝑant. Sc̄da ē glosatoris Pauli Ay
monis. Ro. 5. sic. d. Spes ē certa expectatio
future beatitudinis ꝓueniēs ex meritis ⁊ gra
tia dei. Tertia ē Aug. d. Spes est virtus q̈
quis se ad id qđ credit ꝓuēturū p̄sumit. Circa
aūt istas diffinitiones monstrande sunt tres re
gule: quarum.
Prima dicitur possibilitas.
Secunda dicitur varietas.
Tertia dicitur veritas.

Circa primā querit: vtrū possibile sit hoi via
tori sꝑare beatitudinē sēpiternā. Et videt ꝙ n̄
q2 dicit Aug. Inuisa diligere possumus: inco
gnita nequaq̄. Sed nō cognoscimꝰ beatitudi/
nē: q2 trāscēdit itellectū sicut oculū sol. iuxta il
lud. i. Cor. 2. Oculus nō vidit: nec auris au/
diuit nec in cor hois ascēdit: ergo nec diligitur
nec sꝑatur. Sicut solent qn̄q3 sensuales dicere.
Quis vidit ꝑadisum. Quid possumus scire đ
illa beatititudine: cū nihil videamus nisi tꝑalia
bona. Hic faciamus ꝑadisum. Hic cōstitua/
mus finē nostrū. Quibus sic doc. rn̄dent. Et
p̄ angelicus doc. Tho. sa se. q. 17. ⁊. 1. 2. q. 5
⁊ Boñ. in. 4. di. 46. ⁊ Sco. ⁊ Ric. in eodem
loco: ꝙ vera btitudo pōt dupliciter considerari
. s. in generali ⁊ ꝑticulari. Si cōsideratr̄ i gnāli
iquātū ē bonū sufficiētissimū cognoscibile ex se
Dico ꝙ oibus ē nota: q2 qlibet scit qd ē bonū ⁊
qd ē sufficiētissimū eē. In ꝑticulari vo iquātū
cōsistit i clara visione dei: dico ꝙ nō ē cognosci
bile illud bonū qđ dñs largitr̄ scis suis. Nullꝰ
nāq3 posset cogitare nullus audire q̄z excellēs
sit ⁊ sublimis gloria illa. Oia eniz bona tꝑalia
nihil sūt respectu illius. Que oia ꝓbari possūt

exēplis scōꝝ: qbus illud narrādū occurrit qđ
Aug. narrat i epl'a ad Cirillū de transitu beati
Hiero. vbi ait. Sz vt merita beatissimi Hie/
ro. nō lateāt: qd mihi diuina clemētia ānuente
i ipso sui obitus die accidit enarrabo. Eadē nā
q3 die ⁊ hora qua exuta putredīe atq3 imundi/
tie carnis toga Hiero. scūs vestimētū ꝑpetue
imortalitatis ⁊ iestimabilis glīe ⁊ leticie iduit:
positus i cellula mea gescēs auide cogitās q̄lis
inesset aiabus btōꝝ q cū xp̄o gaudēt glorie ⁊ le
titiarū quantitas: cupiēs ide ex hac mā breuem
cōponere tractatuz: p̄cibus ipulsus nr̄i Seue/
ri quōdā venerabilis Martini turoneñ. ep̄i di
scipuli: charta ⁊ calamo pugillariq3 i manibus
susceptis breuē volēs scribere epl'am scissimo
Hiero. destinādā: vt qcqd de hoc sentiret rn̄/
deret. Sciebā eni i tā difficili qōne a nullo alio
viuentiū me posse euidētius edoceri. Cū iā ici
perē salutatiōis exordiū Hiero. ieffabile subi/
to lumē nostris iuisū tꝑibꝰ nostrisq3 liguis mi
nime declarādū cū ieffabili iauditaq3 celorum
fragātia cellulā i qua stabā itrauit iā hora cōple
torii. Quo a me viso: stupore admiratiōeq3 cō
motus: animi ⁊ mēbrorū virtutes amisi. Ne/
sciebā eni tūc ꝙ dextera dei exaltasset seruū su
um: notas faciens i populis virtutes suas. Ne
sciebā eteni ꝙ deus antique miseratōis seruum
fidelē a carnis imūditiis soluisset: ⁊ tā sublimē
ei in celo sedē ꝑasset. Nesciebā certe iuestigabi
les vias dñi: nesciebā thesauros isinite dei sa/
pietie ⁊ scie. Secreta ⁊ occulta dei iudicia non
cognoscebā: qm̄ quos vult facit ineffabili sapia
ad sui cognitionē venire. Quos āt vocat p̄de/
stinat iustificat ⁊ beatificat ꝓut decreuit conue
nire. Itaq3 q2 talem mei oculi nūq̄z ꝑsenserant
lucē: talē olfatus meus odorē nō senserat: tam
nouis: tā inauditis signis obstupebā. Inter h̄
i me cogitatibus ꝑstrepētibus qd hoc eēt de lu
ce dicens verba vox emicuit. Augustine Au/
gustine qd queris. Putas ne i breui imittere
vasculo mare totū: breui icludere pugillo terra
rū orbē: celū firmare ne vsitatos exerceat cur/
sus. Que auris nulla ꝑ sonū hausit: audiet tua
Que oculus nullius hominū videre potuit tuꝰ
videbit. Que cor hūanū nullatenus intellexit:
nec ēt cogitauit: existimas te posse intelligere.
Infinite rei qs erit finis. Potius totū mare i
artissimo clauderet vasculo: potius terraꝝ or/
bē ꝑuulus teneret pugillus: potius a motu cō/
tinuo celū desisteret: q̄z gaudioꝝ ⁊ glīe qbꝰ btō
rū aie fine fine potuīt minimā itelligeres ꝑticu
lam: nisi

lã:nisi vti ego ꝟa erpientia doccreris. Et seqꝫ
ad hec. Ego stupẽs pauore admiratõe tã inui/
sa: pene amẽs: oi q̃si vigore carẽs his ꝟbis ali
q̃lez sumẽs audaciã tremebũda voce dixi. Fas
vtinã mihi foret: qs tã felix es ꝛ gloriosus: qui
tã honorifice ad illa ꝓpas gaudia: q tam dulcia
eloqa faris meo gutturi nõ ambigere. At ille.
Nomẽ iquit meũ q̃ris: Hiero. illius p̃sbyteri
cui trãsmittẽdã epl'am iã scribere icepisti sũ aia:
q̃ i hac hora i bethleẽ Jude: carnis onere d̃po
sito cũ xp̃o oiqꝫ celesti comitata cohorte: decora
ta pulchritudie: oi illustrata splẽdore: illo indu/
ta imortalitatis d̃aurato vestimẽto. circũamicta
oium bonoꝝ ꝛ gaudioꝝ varietate: sonoꝝ oiũ
triũphali cũ diademate coronata: ꝛ oi btitudie
ꝛ felicitate velata: tã gloriose tã ieffabiliter ꝑgo
ad regna celorũ siñ fine mãsura. Nullũ. n. glo
rie expecto defetũ: sed augmẽtũ: sed iterũ iũgar
corꝑi glorificãdo: ꝛ nullatenus morituro sed
gloriã quã nũc solã habeo hitura in illa. s. vni/
uersali carnis resurrectiõe cũ xp̃o. Et seqꝫ ifra
Placeat ãt volũtati tue aliq̃ mihi interroganti
rñdere. Quid optas dicito: me oi volũtati tue
scias rñsurã. Vellẽ iquã itelligere vtrũ btõrũ
aie q̃dã velle possint q̃ obtinere neq̃ant. At illa
Vnũ Augustine noueris ꝙ scõꝝ aie i illa eter
na gloria ita sũt solidate ꝛ firmate i deo ꝙ nulla
sibi iest alia voluntas nisi dei in quo nihil velle
aliud possunt nisi que deus vult: iõ q̃ volũt ob/
tinere pñt. Eteni q̃cũqꝫ volũt deus vult ꝛ adim
plet. Nemo qppe nr̃m suis fraudatꝛ desiderijs
qꝛ nihil p̃ter deũ aliqs nostrũ optat. Qm̃ vero
sp̃ vt volumus i deo hẽmus: nostra sp̃ deside/
ria sũt pleĩssime adipleta. Vale. Isto ergo mõ
nullus viuẽs põt cognoscere altitudinẽ glorie
scõꝝ. Tñ nõ ẽ ꝑuipẽdendũ tale bonũ: qꝛ fatu⁹
eẽt q nihil crederet nisi qd̃ videret. Naꝫ multi
carnales ꝛ sensuales qꝛ nõ viderũt scõꝝ gloriã
illã negãt ꝛ ꝑuipẽdũt. De qbus ait Greg. 4.
dial'. i ꝓlogo. Carnales qqꝫ: qꝛ inuisibilia illa
scire nõ valẽt ꝑ expimẽtũ: dubitãt vtrũ ne verũ
sit q̃ corꝑalibus oculis nõ vr̃. Itaqꝫ põit exẽ/
plũ de muliere pregnãte ꝛc̃. Applica figuram
q̃ hẽt. 3. Reg. x. c. de regina Sabba: q̃ audita
fama Salomonis ꝛc̃. dixit corã rege. Bti viri
tui: ꝛ beati serui tui hi q stant corã te sp̃: ꝛ audi
unt sapiam tuã. Glo. Regina admirãdo i lau
dẽ Salomonis erupit. di. Beati viri tui ꝛc̃.
Vere beati sũt quoꝝ rex ẽ xp̃s: ꝛ q eterna eius
visione ꝑfrui merentꝛ: ꝛ gloriã quã habẽt cum
patre: ꝛ spũ scõ cõspicere: ꝛ sapiam quã mũdis
corde se ostẽdit ꝑpetualiter ꝑcipe letantꝛ hec ille
Et oia q̃ dicta sũt: de ꝑticulari cognitione dicta
sunt ꝛc̃. Sed cõsiderãdo beatitudinẽ i genera
li: oẽs possunt illã appetere: qꝛ ad hoc naturali
ter mouentꝛ: vt ait Aug. 13. de trini. c. i. O iuꝫ
certa snia ẽ q rõne quoquo mõ vti possunt bea
tos eẽ oẽs hoies velle. Et eodẽ li. c. 29. Nã in
didit nobis: vt bti imortalesqꝫ esse cupiamus.
Qd̃ ꝓbari põt ꝑ id qd̃ dicit Ar. 3. topi. Maxi
mũ bonũ oẽs maxie appetũt. Et Boetius. 3.
de cõso. O is mortaliũ cura quã multiplicium
studioꝝ labor exercet: diuerso qdẽ calle ꝓcedit
sed tñ ad vnũ beatitudinis finẽ nititꝛ ꝑuenire:
quo adepto nil aliud desiderare q̃at. Hec ibi.
O ẽs igitꝛ in exercitiis ꝛ laboribus nil aliud q̃/
rũt q̃ꝫ aliqd̃ bonũ in quo possint letari ꝛ q̃etari
Et qm̃ multi credũt illud bonũ esse in diuitijs
multi i honoribus: multi i magnificẽtiis: ideo
ibi cõstituũt finẽ suũ. Qui tñ possunt cognosce
re errorẽ suũ triplici rõne. Primo rõne cõita/
tis. 2° rõne insatiabilitatis. 3° rõne exẽplarita
tis. Primo rõne cõitatis potest qs cognos
cere i nullo tꝑaliũ bonoꝝ eẽ beatitudinẽ istaꝫ.
Nã cũ beatitudo sit quoddã ens ꝑ se bonũ: nõ
cõpatitur secũ aliqd̃ malũ sm̃ Tho. pa pe. q. 2.
Sed oia bona tꝑalia sunt cõia bonis ꝛ malis.
Ideo i ipsis nõ ẽ ꝟa btitudo. Quis nãqꝫ tam
excors ẽ vt nõ iudicet eẽ malos homicidas: la
trones. ꝟsipelles ꝛ files. Et tñ hi sepe huius
mũdi bona habẽt. Iniq ꝛ mali sũt diuites ꝛc̃.
Ideo ait Aug. i. de ci. dei. c. 8. Placuit qppe
diuine ꝓuidẽtie p̃parare in posterũ bona iustis
qbus nõ fruentꝛ iniusti: ꝛ mala ipiis: qbus nõ
excruciabuntꝛ boni. Ista vero tꝑalia bona ꝛ ma
la vtrisqꝫ voluit eẽ cõia: vt nec bona cupidius
appetãtꝛ: q̃ mali quoqꝫ hr̃e cernũtꝛ: nec mala tur
piter euitẽtꝛ: qbus ꝛ boni plerũqꝫ afficiũtꝛ. Ini/
est ãt plurimũ qualis sit vsus vel earũ rerũ que
ꝓspere vel eaꝝ que dicũtꝛ aduerse. hec ibi. Sꝫ
vt fortius dicamus. Quid põt dici i hoie sum
mũ bonũ qd̃ belue ꝛ bruta ꝑticipãt. Iõ ait La/
ctan. 3. diuinarũ insti. aduersus gẽtes. Cuꝫ de
officio hois agatꝛ oꝫ sũmũ sũmi aialis bonũ i eo
cõstitui: qd̃ cõe cũ aliis aialibus eẽ non possit.
Sed vt feris dẽtes: armẽtis cornua: volucri/
bus penne ꝓprie sũt: ita hoi suũ aliqd dꝫ ascribi
sine quo rõnem sue cõditionis amittat. Nã ꝙ
viuẽdi aut generãdi cã datũ ẽ cib⁹ qdẽ est bo
nũ naturale: sũmũ tñ nõ ẽ nisi qd̃ ẽ vnicuiqꝫ ge
neri ꝓpriũ. hec ille. Nec ẽt bona aie sunt hois
beatitudo: vtputa scie ꝛ virtutes: qꝛ nec ista ꝑ

ſe acqrunť ſed ꝓpter aliud. Vñ Lactan. codez
loco ait. Qui ſciam ſūmū bonū facit aliqd hoī
ꝓpriū dedit: ſed ſciam alteri⁹ rei grā hoīes ap/
petūt nō ꝓpter ſeipſam. Quis eīm ſcire cōtētuſ
ē nō expetēs aliquē ſcie fructū. Artes iō addiſ
cunť vt exerceāť. Exercēť āt vel ad ſubſidia vi/
te: vel ad voluptatē: vel ad gl'iam. hec ille. De
virtute aūt ꝙ non ſit bonū hoīs ſūmuz: idē ſub
dit. Supeſt ēt vt refellamus q virtutē ipſā ſum
mū bonū putauerunt. In qua opinione etiam
Marcus Tullius ī quo multa icōſiderate fue/
runt. Nō eni virtus ipſa ſūmum bonū: ſed effe
ctrix ⁊ mater ſūmi boni eſt: qm̄ perueniri ad il/
lud ſine virtute nō pōt. hec illſt. Secundo pōt
oſtendi ī nullo bono tꝑali eſſe ſūmum bonū rō
ne inſatiabilitatis. Eſt eni beatitudo ſm Bo.
na. in. 4. di. 49. finis ſatians appetitū. Sed ni
hil eſt ī hoc mūdo qđ ſatiare poſſit appetitū ho/
minis: nō diuitie: nō honores: nō magnificen
tie: ⁊ ſimilia: ergo ⁊c̄. Ideo ait Señ. ī vna epi
ſtolarum ad Lucillū. Congerať in te quicquid
multi locupletes poſſident: ⁊ vltra priuatū pe/
cunie moduz fortuna te prouehat: auro tegat:
purpura veſtiat: ⁊ ad hoc modus delitiarum ⁊
opum te ꝑducat vt terrā marmoribus abſcon/
das. Non tm̄ tibi habere liceat ſed ⁊ calcare di
uitias. Accedant ſtatue ⁊ picture ⁊ qcqd ars vl
la elaborauit: maiora his capere diſces. Natu/
ralia enim deſideria infinita ſunt: ⁊ falſa opio/
ne naſcentia: vbi deſinant nō habent. hec ille.
Exēplum patere pōt de Alexandro magno: q
poſtq̄z adeptus eſt quaſi totius mūdi imperiuz
dicebat. Mundus nō ſufficit mihi: ergo ī iſtis
non ē beatitudo: ſed in gloria dei: ſicut ait pſal.
Satiabor cū apparuerit gloria tua. Et Augu.
li. cōfeſſionū. Redite p̄uaricatōes ad cor: ⁊ in
herete illi ſoli q fecit nos: ſtate in eo: ⁊ ſtabitis:
qeſcite in eo ⁊ requieſcetis. Quare itis in aſꝑa
qm̄ iſtud bonū qđ queritis vel amatis ab illo ē
Tertio id probať rōne exēplaritatis. Oēs nā
q̄z ſancti exhibent nobis huius veritatis teſtio/
nium: qui nō ſolum huius mūdi vanitates ⁊ vo
luptates nō queſierūt: verū ēt ipſas aufugerūt
vſq̄z ad mortem. Et hoc probať duplici aucto
ritate. Prima ē Pauli exēplificando de patri
bus veteris teſtamenti ad Heb. xi. ſic dicētis
Sancti ꝑ fidem vicerūt regna: operati ſunt iu
ſticiaz: adepti ſunt repromiſſiones. Obtura/
uerūt ora leonū: extinxerūt ipetū ignis: effuga
runt aciem gladii: conualuerut de infirmitate:
fortes facti ſunt in bello: caſtra verterunt exte/
rorū. Acceperūt mulieres de reſurrectōe mor/
tuos ſuos. Alii autē diſtenti ſunt: nō ſuſcipien
tes redēptionem vt meliorem iuenirent reſur
rectionē. Alii vero ludibria ⁊ verbera expti: in
ſuꝑ ⁊ vincula ⁊ carceres: lapidati ſūt: ſecti ſunt:
tēptati ſūt: in occiſione gladii mortui ſūt. Circu
ierūt in melotis: ⁊ in pellibus caprinis egētes
anguſtiati afflicti: quibus dignus nō erat mun
dus. In ſolitudinibus errantes: in montibus
⁊ in ſpeluncis: ⁊ ī cauernis terre. hec ibi. Alia
ē Rabani in ſermone oium ſcōrum qui exēpli
ficat de ſanctis noui teſtamenti dicens. Aplīs
ſubiectū ē triumphale martyrum nomē: qui ꝑ
diuerſa tormētoꝝ genera xp̄i paſſionē non la/
ceſcentibus p̄cordioꝝ mentibus imitabantur
Alij nāq̄z ferro ꝑempti. alij flāmis exuſti: alij
flagris verberati: alij vectibus pforati: alii cru
ciati patibulo: alij pelagi periculo demerſi: alij
viui decoriati: alij vinculis mancipati: alij lin/
guis priuati: alij lapidibus obruti: alij frigore
afflicti: alij fame cruciati: alij vero trūcatis ma/
nibus ſiue ceteris ceſis mēbris: ſpectaculū cō/
tumelie in populis nudi ꝓpter nomē dñi por/
tauerūt. hec ibi. Quid dicam de xp̄o qui ſemꝑ
oſtendit in hac vita nō ēē btitudinem: ⁊ amari
tudinē habuit vſq̄z ad crucis mortez. De quo
Firmian⁹ Lact. 7. diui. inſti. aduerſus gentes
ſic ait. Pater noſter ac dñs qui cōdidit forma/
uitq̄z celū qui ſolem cum ceteris ſiderib⁹ īduxit
qui libratam magnitudine ſua terram vallauit
montibus mare circūdedit: amnibuſq̄z diſtixit
⁊ quicquid ē in hoc opere mūdi cōflauit atq̄z ꝑ/
fecit ex nihilo: perſpectis erroribus hoīum du
cem miſit qui nobis iuſticie viā pāderet. Hūc
ſequamur oēs: hūc audiamus: huic deuotiſſi/
me pareamus: quoniā ſolus vt ait Lucretius.
Veridicis hoīum purgauit pectora dictis. Et
finē ſtatuit torpedinis atq̄z timoris. Expoſuit
q̄z bonū ſūmuz quo tendimus oēs. Quid fo/
ret atq̄z viā monſtrauit limite ꝑuo. Quo poſſi
mus in id recto cōtendere curſu. Nec mōſtra/
uit tantū: ſed ēt p̄ceſſit: ne quis difficultatis gra
tia iter virtutis horreret. hec ibi. Eleuenť igiť
ex his cordis noſtri ſtudia ad cognoſcendū re/
gnū celorū: ⁊ iflāmētur affect⁹ ad amorē glorie
q2 ibi vere ⁊ ꝑfectiſſime iocūda requies īueniť
Scđa regula mōſtrāda diciť varietas. In qua
videndū ē que differentia ſit inter fidem ⁊ ſpē.
Reſpondeť ſm Augu. in enchiridion: ꝙ ē tri
plex. Prima q2 ſpes nō eſt niſi bonaꝝ reruz.
fides vero malaꝝ ⁊ bonaꝝ. Scđa q2 ſpes ē fu

turoꝝ tm̄ fides vo ē futuroꝝ p̄teritoꝝ ⁊ p̄ntiū
Tertia q2 spes ē d̄ hōis tm̄ sibi. fid̄s vo d̄ hōis
tā sibi q̄3 alijs. Tertia regula dr̄ Vitas. In
qua tres veritates notari possūt. Prima scd̄m
s. Tho. 2. 2. q. 18. q2 in beatis non ē spes q2 iā
habēt quicquid volunt. Unde ad Ro. 8. Qd̄
videt quis quid sperat. Et aug9. x. de ciui. dei
c. 25. ait. Spes. n. que videtur non ē spes. Tā
ta ē enim in ipsis certitudo beatitudinis q2 nul
lam spem habere cogūtur. Si vero dicatur q2
sancti in patria expectant resurrectōem ⁊ corpo
rum glorificatōem: ergo sperant. Respondet
s̄m Boñ. q2 nec anime beatorū nec angeli pro
prie habent spem. Et ratio est: q2 spes est expec
tatio premij substantialis. Oēs aūt hi premiuz
substantiale habent: ⁊ iō carent spe ꝓprie dicta
Alia ē ratio: q2 spes habet annexam fidem. Fi
des autem cognitio enigmatica est. Et q2 clari
tas visionis diuine tollit oīa enigmata: per cō/
sequens euacuat ipsam spem. Et ob hanc rati/
onem dicitur q2 nec aīa nec angeli habent spez
Potest tamē dici q2 l3 in eis nō ponatur spes
ꝓprie dicta. s. que est expectatio premij substan
tialis: est tamen in eis spes large dicta pro qua
cūq3 expectatione secūde stolle ⁊ gaudij accidē
talis. Secunda veritas est q2 in damnatis non
est spes. Nam s̄m Tho. vbi supra: sicut ad ve
ram beatitudinē spectat vt aliquis certus sit de
sue beatitudinis ꝑpetuitate: alioquin voluntas
non quietaret. Sic ēt perpetuitas pene cuz per
tineat ad penam. Non enim vere haberent ra
tionem pene dānati si perpetuitatem damnati/
onis ignorarent. Et hoc est quod dicitur Job
15. Non credit. s. qui est damnatus: q2 reuerti
possit de tenebris ad lucem. Et si quis petat q̄/
re. respondet glo. Sicut enim inuolutus tene/
bris luce desperat: sic etiam damnati desperāt
vnq̄3 posse egredi de tenebris inferni. Tertia
veritas ē q2 spes reperitur in his qui sunt i pur
gatorio ⁊ in his qui sunt in hac vita. De his q
sunt in purgatorio p3 per magistrum sententia
rum in. 4. d. q2 sancti patres felici spe ingres/
sum ianue celestis expectabant. Si ergo dicere
tur q2 ipsi sunt certi q2 non possunt damnari er
go non indigent fulcimento spei. Dicendum
s̄m Bon. q2 hoc non est propter assecutionem
glorie: sed propter confirmationem liberi arbi
trii quod est extra statum merendi: atq3 deme/
rendi. Et illa confirmatio non euacuat spem:
q̄3uis ponat extra statum vertibilitatis liberi
arbitrii. De his vero qui sunt in hoc mundo
dubium est an spes possit esse in peccatoribus
Videtur enim q2 non: quia secundum magi/
strum in tertio di. 27. Sine meritis aliquid spe
rare: non spes sed presumptio dici potest. Si
dicas. Omnes peccant ⁊ omnes sperant: er/
go ⁊c̄. Respondet Bon. q2 quadrupliciter ali
quis potest exire in actum sperandi. Aut enim
sperat habendo merita in proposito: in radice:
⁊ in effectu: sicut homo iustus qui diu domino
seruiuit. Aut sperat habendo merita in propo/
sito ⁊ in radice: sed non in effectu. Sicut ille q
ante bonum vsum virtutuz postq̄3 suscepit gra
tiam expectat beatitudinem ⁊ per illam sperat
saluari. Aut sperat nō habendo merita nec in
proposito: nec in radice: nec in effectu. sicut ille
qui facit malum: ⁊ perseuerare intendens cre/
dit per solam misericordiam saluari neglecta di
uina iusticia. Primus actus est spei iam for/
mate ⁊ exercitate. Secundus formate ⁊ primo
infuse. Tertius spei informis. Quartus pre/
sumptionis: quia presumptio est cuz quis i ma
lo sine emendatione sperat posse saluari. Und̄
Gre. Qui vestigia xp̄i dedignantur seq: qua
temeritate sperant ad eius claritatis gaudia ꝑ/
uenire. hec ille. Sed si peccator dispōeret se cō
uerti: licet sit peccator: tamen sperare potest ⁊
debet vitā eternā: q2 vt aīt Hiero. ad rusticuz
monachum. Nihil sic offendit deum q̄3 despe/
ratio. Et sic patet primum principale.

Secundo contemplemur spei distincti/
onem. Nam triplex spes potest distin/
gui: videlicet.

Prima dicitur bona.
Secunda dicitur vana.
Tertia dicitur falsa.

Prima dicitur bona: que est in deum vel
ratione gratie: q2 in omni necessitate sperat ho/
mo gratiam a deo inuenire. vel ratione venie
q2 sperat consequi veniā delictorum suoꝝ. vel
ratione glorie: q2 homo sperat oēm gloriā suaz
a deo. Et de hac dulcissima spe ait sapiēs Ec/
cle. 2. Respicite filii nationes hominuz: ⁊ scito
te q2 nullus sperauit in domino ⁊ confusus est
Et prouer. 16. Qui sperat in domino beatus ē
Et p̄s. Beatus vir qui sperat in domino. Et
alibi. Beat9 vir cuius est nomen domini spes
eius. Et p̄s. 30. In te domine speraui. ⁊c̄. O
q̄3 firmū est stabilimentum sperare in domino
Vere nil in hoc mundo securius fieri potest.
Secūda spes dicitur vana. Et hec ē illoꝝ q spē

suam ponunt in vanitatibus mundi. Horum
itaqꝫ spes vana dicitur Joh.i.cañ. Mundus
transit ⁊ concupiscentia eius. Quid est eniꝫ ꝙ
non in breui transeat ⁊ euanescat vt fumꝰ. O
miseria humana audi quid de seipso loquitur
sapiens Ecclesiastices.2.c. Magnificaui ope/
ra mea: edificaui mihi domos: plantaui mihi vi
neas: feci hortos ⁊ pomeria: ⁊ conseui ea cun/
cti generis arboribꝰ: extruxi mihi piscinas aq̃/
rum: vt irrigarem siluā lignorum germinan/
tiuꝫ. Possedi seruos ⁊ ancillas: multāqꝫ fami
liam habui. Armenta quoqꝫ ⁊ magnos ouiuꝫ
greges vltra omnes qui fuerunt ante me i hie
rusalem. Coaceruaui mihi argentū ⁊ aurum ⁊
substantiam regū ⁊ prouinciarū. Feci mihi cā
tores ⁊ cantatrices: ⁊ delicias filioꝝ hominuꝫ.
Scyphos ⁊ vrceolos in ministerio ad vina fun
denda: ⁊ supergressus sum opibus omnes ꝗ
fuerunt ante me in hierusalem. Sapiētia quo/
qꝫ ꝑseuerauit mecū: ⁊ omnia que desiderauerūt
oculi mei non negaui eis. Nec ꝓhibui cor ꝗn
omni voluptate frueretur: ⁊ oblectaret se ī his
que preparaueraꝫ. Et hanc ratus sum partem
meā si vterer labore meo. Cūqꝫ me cōuertisseꝫ
ad vniuersa opera que fecerant manus mee: et
ad labores in quibus frustra sudauerā: vidi in
omnibus vanitatem ⁊ afflictionē animi ⁊ nihil
permanere sub sole. hec ibi. Exemplifica de se
nectute hominis ⁊c. Ideo Criso. omel̃. 6. suꝑ
Joā. ait. Vanitas vanitatum inquit Ecclesia/
stes: ⁊ omnia vanitas. Hunc versiculū si sape
rent qui in potentia versantur in parietibꝰ suis
omnibus ⁊ vestibulis scriberent in domo ⁊ in
foro ⁊ ante omnia in conscientijs suis: vt semꝑ
⁊ ad oculis cernerent: ⁊ corde sentirent. Quo/
niam enim multe sunt rerū facies ⁊ imagines
vane que decipiunt incautos: oportet istos car
men salutare quotidie: ⁊ in prandijs ⁊ i cenis
cōuenientibusqꝫ omnibus: vnūquēqꝫ ꝓximo
suo canere libēter: ⁊ a ꝓximo suo audire libēter
ꝙ vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. hec ibi. Ter
tia spes dicitur falsa. Et hec est illoꝝ qui nunꝙ̃
credunt se esse morituros. Verificat̃. n. de his
illud Tulij de senectute dictum. Nemo est taꝫ
senex ꝗ nō se putet per annū posse viuere. Cui
concordat Hieronymus ad An. Nemo ē sic
fractis viribus ⁊ decrepite senectutis: vt nō se
putet adhuc annuꝫ esse victurū. Inde subripit
obliuio cōditionis sue: vt mortale animal iam
iamqꝫ soluendū erigatur in superbiaꝫ ⁊ animo
celū tangit. hec ille. Patet enim satis euidēter
hanc spēm esse falsam. Et sic patet secundum
principale.

Tertio cōtemplemur spei fructificatiōeꝫ.
Possumus auteꝫ in hoc mysterio tri
plicem spei fructū ponere.
Primus dicitur fortificatio.
Secundus dicitur confortatio.
Tertius dicitur assecuratio.

De primo igit̃ patet: ꝙ spes fortificat homi
nem laboribus suis: iuxta illud Origeñ. suꝑ
Exo. Spes futuroꝝ: laboribus requieꝫ parit.
Nam si vana spe bonoꝝ temporaliū tot grauia
⁊ onera ardua mortales tollerāt īfelices: quo/
modo laborare vsqꝫ ad morteꝫ difficile videri
potest his qui sperant regnū celoꝝ. Quare die
bus ac noctibus varijs curis homines mundi
indefesse sudant: nisi qꝛ aliqd sperant adipisci.
Laborant dñi sperātes magnifice dñari: labo/
rant milites sperantes gloriā temporalē acqui/
rere: laborāt mercatores sperātes diuitias adi
pisci: laborant artifices ⁊ agricole victū vestitū
qꝫ sperantes recipere. Sed multo fortius labo
ribus insisterent si finaliter vitaꝫ eternā spera/
rent. Hec ille. Vnde Greg. in moral̃. Et po
nitur in decretis. dist. 47. c. omnes. Omnes
huius seculi dilectores: in terrenis rebꝰ fortes
sunt: in celestibus debiles. Nā pro temporali
gloria desudare vsqꝫ ad mortē appetūt: ⁊ ꝓ spe
ꝑpetua nec paꝝ qdē in labore subsistunt. Pro
terrenis lucris iniurias quaslibet tollerāt: ⁊ ꝓ
celesti mercede vel tenuissimi verbi cōtumelias
ferre recusant. Terreno iudici toto etiā die assi
stere fortes sunt: in oratione corā dño vel hore
vniꝰ momēto lassant̃. Sepe nuditatē: deiectio
neꝫ: famē: ꝓ acqrendis diuitijs atqꝫ honoribꝰ
tollerāt: eaꝝ reꝝ se spe ꝑ abstinentiā cruciāt ad
quas adipiscēdas festināt. Supna aūt laborio/
se q̃rere tāto magis dissimulāt: quāto magis ea
retribui tardius putant. Hec ille. Patet quō
sancti iugū dñi fortiter portauerūt: ⁊ nō īfirmi
mortales. Scđus spei fructꝰ dicit̃ cōfortatio
Ipsa. n. solatiū ē tribulatoꝝ ⁊ afflictoꝝ i hac vi
ta: qm̃ īpossibile est ꝙ ꝗ sperat in dño succūbat
Exemplifica in ꝓsperitate ⁊ afflictione. Ideo
Hieronymus in epistola ad Tyrasiū cū repre
hendendo scribit: eo ꝙ nimis doluit de dormi
tione filie. Ait. n. Charitatis tue scripta ꝑcepi:
in qbus animū tuū dolore cōmotū de filie dor/
mitiōe cognoui. Nō aliud ꝑncipalit̃ admiratꝰ
suꝫ ꝙ̃ꝫ xp̄iani pectoris i te virtutē ablatā fuisse vt
animū flecteres ad dolorē. Stupeo muꝝ fidei
penetratū

penetratū vulneribus orbitatis: quē sopire de/buerat spes resurrectōis ꝛ regni celestis. Nūq̄ʒ spes cū dolore concordat: nec fides aliqñ sentit quācūqʒ iacturā: ꝛ resurgere credimꝰ mortuos nr̄os ꝛ plāgimus. Quid faceremꝰ si mori tm̄/mō pciperet deus: voluntas cuius sola suffice/ret ad solatiū: cui nullū pponere iubemur affe/ctuʒ: cū qd̄ dederat abstulit dñs qui creauerat. Quis est ille q plangat qd̄ ad tempꝰ acceperat. Cōmodauerat vt haberes quātocūqʒ tpe voluis/set: ꝛ cū vellet rursus auferret. Nihil abstulit de tuo q dignatus est recipere ꝓpriū. Creditū suū recipere decuit creditorē: ꝛ nihil aliud decet q̄ʒ creditori suo grās agere mutuātē. Sic Job le/gimꝰ: quē sequamur deuotissima voce dicētē. Dñs dedit dñs abstulit: sicut dño placuit ita fa/ctuʒ est: sit nomē dñi benedictū. h ille. Fecisset ergo Tyrasiꝰ sicut Job si recte sperasset i dño

Tertius spei fructus dicit̄ assecuratio: qꝛ h vir tus reddit hominē secuꝝ in morte: quaʒ homi nes oēs ita timēt. Patet de Paulo ad Phil. i. Cupio dissolui: ꝛ eē cū xp̄o. Patet de sancto andrea in cruce pēdēte: de quo ait aug. li. de pe ni. Ne pmittas me dñe descendere viuū: sʒ tp̄s est vt cōmēdes terre corpꝰ meū. Tā diu. n. illud portaui: terre iam illud cōmenda: ꝛ ampliꝰ me vigilare nō pmittas. hec ibi. agamꝰ ꝛ nos simi liter: vt digne sperare illaʒ gloriā possimus hic per gratiā ꝛ in futuro per gloriā. amē.

Sermo de virginitate.

Veramus domi/no no stro regi ꝟginē. 3. Reg. prio. Solet q̄ri a doctoribꝰ: ꝛ apud morales philo. vtrū ſuare ꝟginitatē sit licitū. Et vr̄ qbusdā ꝙ nō. Et ratio ipsoꝝ est. Omne qd̄ cōtrariat̄ pce pto legis nō ē licitū. Sʒ ꝟginitas ē hmōi: g ꝛc. Nā pceptū legis ē Gen. 2. de omni ligno qd̄ ē in padiso comedes vt cōseruari valeas. Silr̄ h est pceptū legis nature Gen. prio. Crescite et multiplicamini. Vñ quēadmodū eēt illicitū se abstinere a cibo sic nō ē licitū ſuare ꝟginitatē: qꝛ est cōtra pceptū legis nature. Secūda rō ē ta lis. Omne qd̄ recedit a medio ꝟtutis ē vitiosū Vñ phs. 2. ethi. dicit ꝙ q voluptate vtit̄: nec ab vno se abstinet intempatus est: q aūt oēs fugit agrestis ē. Sʒ q ſuat ꝟginitatē ab omni dele/ctatione se abstinet venerea: ergo illicitū ē. Et sic apud illos erat vitiū ꝛ nō ꝟtus. Ad qd̄ rñ/det btūs Tho. 2. 2. q. 152. arti. 2. ꝙ in humanis actibꝰ illud ē vitiosum qd̄ ē pter rectā rationem Habet aūt h rō recta: vt his q̄ sunt ad finē vta tur aliqs: sʒ ea mēsura q̄ cōgruit fini. Est autē hois triplex bonū vt dicit phs. i. ethicoꝝ. Pri mū ē qd̄ cōsistit i rebꝰ exterioribꝰ: puta diuitijs Secūdū ē qd̄ cōsistit in bonis corpis sicut ē sa nitas: pulchritudo ꝛ similia. Tertiū ē qd̄ consi stit in bonis anime: inter q̄ pncipalis ē vita cō/templatiua q̄ est potior vita actiua: vt dicit̄. 4. ethi. ꝛ Luc. x. Maria optimā ptem elegit. ꝛc. Quoꝝ bonoꝝ exterioꝝ q̄dā ordinant̄ ad ea q̄ sunt vite cōtēplatiue. Pertinet ergo ad rectitu dinē hois: vt aliqs vtat̄ exterioribꝰ bonis sʒ eā mensurā q̄ cōpetit corpori: ꝛ similiter de alijs vt possit cōtemplari: ꝛ hoc nō est vitiosuʒ. Si/militer si aliquis abstineat se a delectationibus corporalibꝰ vt libentius possit vacare vite cōtē platiue hoc nō est vitiosum. Et qꝛ ꝟginitas re linquit venereā delectationē vt possit vacere vi te cōtemplatiue: ideo vitiosum nō est: imo ma/gis virtuosum. Ideo ꝟginitas est licita. Cir/ca quā virtutē quattuor notabimus contempla tiones videlicet.

Primo virginitatis perfectionē.
Secūdo ꝟginitatis exaltationeʒ.
Tertio virginitatis conseruationē.
Quarto virginitatis corruptionem.

Circa primū notādū ſm Tho. 2. 2. q. 152. ar gu. 9. ꝙ in ꝟginitate duo sunt cōsiderāda vnū s. formale: ꝛ aliud materiale. Formale ē firmū ꝓpositū. s. velle nūq̄ʒ experiri delectatōes car/nales: etiā si posset. Materiale est corporis in tegritas. Et ideo triplex est ꝟginitas. Vna q̄ est corpis ꝛ nō mētis: qꝛ mēte fornicant̄ ꝛ non corpe: vt pʒ. 32. q. 5. c. si paulꝰ. Secūda ē mētis ꝛ nō corporis: qꝛ violate sunt. 32. q. 5. c. tollera bilius. Tamē iste nō amittūt ꝟginitatē vel ꝟgi nitatis coronā. Nō sunt tn̄ cōsecrāde iter alias virgines: vt pʒ. 32. q. i. c. vlti. Tertia ē mentis ꝛ corporis: ꝛ hec ē gloriosa. 32. q. 5. c. sicut eniʒ Ideo dicit Aug. Virginitas est in carne cor/ruptibili ppetua incorruptionis meditatio. hec ibi. Hec aūt ē pfectissima: ꝛ hec de prio. Cir ca secundū. s. suā exaltationem nota ꝟginitatis octo exaltationes. Et prima est angeloꝝ cōfor/mitas. Nā deus fecit eā in celo sociā angelorū Nā omnes angeli ꝟgines sunt creati. Vnde ambro. li. de ꝟgini. ait. Supgredit̄ ꝟginitas cōditionē humane nature: p quā hoies angelis assimilant̄. hec ille. Nā vt dicit Cyprianus est angeloꝝ soror. Inquit enim. Virginitas ē an

geloꝝ soror: victoria libidinū: regina virtutū: ꝛ
possessio omniū bonoꝝ. Et ideo Hieronym⁹
ait. Uiuere in carne pter carnē angelicū est ꝛ
nō humanū. Qḋ domin⁹ declarauit Mathe.
23. In celo neqꝫ nubent neqꝫ nubent͛: sed erūt
similes angelis dei. Sed ē q̄stio quomodo ge
nuissent ꝛ fuissent virgines in statu innocentie
Respondet Aug. d. ꝙ genuissent salua pudo
ris integritate: ꝛ peperissent sine dolore. Secū
da exaltatio est xp̄i societas. Naꝫ licet in patria
omnes sint beati ꝛ videāt diuinā essentiā: tamē
virgines magis sunt deo cōiuncti. Unde apo.
14. Hi sunt qui cū mulieribus nō sunt coinqui
nati: ꝟgines enim sunt: hi sequunt͛ agnuꝫ quo
cūqꝫ ierit. Et Ambro. dicit. Quocūqꝫ pgit vir
gines sequunt͛ agnū atqꝫ laudibus xp̄m semp
associant. Tertia ē prioritas. Nā virginitas or
dinata fuit in statu innocentie: qꝛ homo de ter/
ra ꝟginea fuit creatus. Gen̄. i. ꝛ matrimoniū
post. Gen̄. i. ꝛ. 32. q. 2. c. in principio. Quarta
est mentis dignitas. Due eniꝫ sunt vite: vt dic̄
Tho. 2. 2. q. 18. ar. prio. s. vita actiua: ꝛ vita cō/
templatiua. Cōtemplatiua est dignior: vt dicit
philo. 2. ethi. Uirginitas aūt ptinet ad vitā con
templatiuā: ergo ē dignior. Figura huius fuit
Maria magdalena q̄ stabat secus pedes domi
ni Luc. 7. Quinta est virtutis raritas. Nā illa
que raro reperiunt͛ sunt p̄ciosiora sicut lapides
preciosi. Sed ꝟginitas raro reperit͛: ergo ꝛc̄.
Sexta ē pditionis irrecupabilitas. Tanta ē ex
cellentia huius ꝟtutis ꝙ pdita nullo mō potest
amplius recuperari: vt dicit Hiero. Cū cete/
ra deus possit: nō potest ruinā ꝟginitatis recu
perare. Intellige de virginitate corporali. Et
hoc ratione sue p̄ciositatis: qꝛ sic nō est de alijs
virtutibus. s. charitate: fide: ꝛ spe: ꝛ sic de alijs
que possunt recuperari. Septima est status sub
limitas. In ecclesia dei sunt tres status: vt pa/
tet. 2. 2. q. 15. arti. i. s. status ꝟginitatis: m̄rimo
nij: ꝛ viduitatis. Sublimior autē omnib⁹ istis
est ꝟginitas que fuit prior matrimonio. 32. q. i.
c. nuptie. Octaua ꝛ vltima ē fructus sublimitas
Nā illa virtus dicit͛ esse tāto nobilior ac perfe/
ctior quāto ei maius p̄miū datur. Sed maius
premiū datur ꝟginitati: ergo ꝛc̄. Dicit enim
Hiero. ꝙ nuptie replent terrā: ꝟginitas celū.
Et sic patet secūdū principale. Circa tertiū. s.
eius cōseruationē nota septem necessaria p con
seruatione huius ꝟtutis. Et prima ē sobrietas
Nā vt dicit͛ puer. 22. Luxuriosa res ē vinum.
Ideo apostol⁹ ad Eph. 5. ait. Nolite inebriari

vino in quo ē luxuria. Dicit Hiero. Uenter
vino estuans facile in libidineꝫ spumat. Sicut
patet de Loth q vino repletus dormiuit cū dua
bus filiabus suis. Gen̄. 19. Secūda ratio ē sol
licitudo. Nā ociū inducit maxime ad carnis tē
ptationē: vt dicit͛ Ezech. 16. c. Hec fuit iniqtas
sororis tue Sodome: abundātia panis: saturi/
tas: ꝛ ociū. hec ibi. Sicut accidit etiā Dauid. 2.
Reg. xi. de Bersabee. Exemplū etiā de san/
cta Iustina a diabolo tēptata: qꝛ erat sine exerci
tio. Ideo dicit Hiero. Semp aliqd boni facito
vt diabolus semp occupatū te inueniat: ꝛ notat͛
de conse. di. vlti. c. nūq̄ꝫ. Tertia ē habitus ho
nestas. Nā supfluitas habit⁹ ducit ad lasciuiaꝫ
Unde. i. Pe. 2. Nō in tortis crinib⁹: aut au/
ro: aut veste p̄ciosa: sed qḋ decet mulieres pro
mittentes pietatē p bona opera. Unde aug. ad
Cancianū militē ait. Homines ꝛ mulieres q̄
serico ꝛ purpura induunt͛ xp̄m induere diffici
le est. Ideo cōsulimus in christo pie viuere volē
tibus vt moderate induant͛. hec ibi. Exemplū
de Iudith q̄ ornata decepit Holoferneꝫ: vt pa
tet Iudith. x. Et Cyprianus dicit. Serico ꝛ
purpura indute christum induere nō possunt.
Quarta est cūstodia sensuum. Un̄ intelligēdū
est: magnā partē innocentie esse cecitatē. Dy/
na enim oppressa fuit a Sychem Gen̄. 34. qꝛ
curiose voluit videre mulieres regionis illius.
Quinta ē modestia s̄monis. Unde Hiero
nymus. Sermo virginis prudens ꝛ rar⁹. Et
2. Pet. 4. Si quis loquit͛ quasi s̄mones dei.
Sexta est timor: vt virgo semper sit timorosa.
Unde Bern̄. Solent ꝟgines q̄ vere virgi/
nes sunt semp esse pauide. Exemplū pꝫ de bea
ta ꝟgine Luce. i. Septima ꝛ vltima est fuga
occasionū. Unde Hiero. Solus cū sola secre
te nō sedeas. Quoniā vt ait Bernar. stare cuꝫ
mulieribus ꝛ imunē se cōseruare maius est q̄ꝫ
mortuos resuscitare. Et ideo dicit Hiero. ho/
stiolū tuū raro aūt nūq̄ꝫ mulieꝝ pedes terant:
quoniā vt ipse dicit mentes ferreas libido do/
mat. Exemplū patet de beato Bern̄. clamante
latrones latrones. Applica exemplū materiale
de duobus lapidib⁹ q si ad inuiceꝫ cōprimant͛
emittunt ignē. Nā Aug. nolebat stare cū pro/
pria sorore cōsiderans periculū. Sicut patet de
Amon q oppressit Thamar sororē suā. 2. Re/
gū. 13. Et sic patet tertiū pricipale. Circa quar
tuꝫ ꝛ vltimū. s. corruptionē. nota ꝙ qnqꝫ sunt q̄
habent corrūpere virginitatē. Primū ē super
bia. Unde aug. li. de ꝟgi. Nō solū predicāda
est ꝟginitas

est virginitas vt amet᷑: veꝛ etiā āmonēda ē nè
infletur. Facilius enim sequunt᷑ agnuȝ cōiuga
te humiles ꝙ̄ virgines supbientes. Nā deus
nō solū respexit virginitatē Marie: sed magis
humilitatē: vt patet Luc. i. Secundus est defe
ctus charitatis. Exēpluȝ de illis quinqȝ ꝟgini
bus fatuis Math. 25. Unde Ber. Castitas
sine charitate est lampas sine oleo. Tolle chari
tateȝ castitatis deo nō placet. Tertiū est macula
peccati. Nihil eniȝ valet castitas cū peccato qꝛ ē
forma priuata. Unde Hiero. Illa ꝟginitas
hostia xp̄i est: que nec mentē nec carnē libidine
maculat. Ille ꝟgines q̄ i peccatis morant᷑: deo
nō placent. Quartū est diuisio cordis. Unde
aug. li. de virgi. ait. Totus vobis in corde fi/
gatur: q ꝓ nobis fixus est in cruce. Diuisuȝ ē
cor virginis cū deo: ꝛ mundo studet placere. h
ille. Quintū est stabilitas. Unde aug. vbi su
pra. Deū sequamur ne ꝟginitatis bonū a no/
bis ꝑdat᷑. h ꝑ gratiā ꝛ in futuro ꝑ gloriā. amen.

Sermo de iudicio pestilentie.

i Udicia dei abyssus multa. psal. 35. Ezech. 14. ca. dicit dn̄s.
Si misero pestilentiā suꝑ terrā il
laȝ ꝛ effudero indignationē meā
super eā in sanguine: ꝛ auferaȝ ex ea hominez
ꝛ iumētū: ꝛ Noe ꝛ Daniel ꝛ iob fuerint in me
dio eius: viuo ego dicit dominus deus: quia fi
lium ꝛ filiam nō liberabunt: sed ipsi iusticia sua
liberabunt animas suas. hec ibi. In quib⁹ ver
bis notabimus triginta peccata: ꝓpter q̄ deus
gloriosus pestilentiam mandat. Primū ē pec/
catum originale: de quo dicitur Ro. 5. Per
vnuȝ hominē peccatum intrauit in hunc mun
dum: ꝛ per peccatuȝ mors. Nā sicut remouēs
columnā per accidens remouet lapidē sibi sup
positū: sic ille qui est causa ꝑditionis columne
originalis iusticie est causa priuationis vite et
sanitatis que cōseruabant᷑ in homine per origi
nalem iusticiaȝ. Sed quia peccatū primi homi
nis fuit causa ꝑditionis originalis iusticie: ideo
decidit ipse cum tota sua posteritate in infirmi/
tates ꝛ morteȝ ineuitabilē. Unde omnes subij
cimur morti eo ꝙ sibi dictū fuit pro omnibus
Gen. 3. Puluis es ꝛ in puluerem reuerteris
Ex quo peccato exorta sunt pestis: ꝛ alia iudi
cia pessima. Secunduȝ est peccatū luxurie: cō
tra quod deus ordinauit matrimonij sacramē/
tuȝ: cuius sunt tria bona: scilicet sacramentuȝ:
fides: ꝛ proles. Contra sacramentuȝ peccant
cōcubinarij publice tenentes concubinas: siue
occulte: siue suscipiendo filios siue nō. Peccāt
sacrilegi siue clerici mulierib⁹ copulati: siue lay
ci christi sponsas polluentes: siue in sacris or/
dinibus constituti religiosas maculantes. Cō
tra fideȝ matrimonij peccant adulteri: siue oc/
culti: siue publici: sicut Dauid cū Bersabee. 2.
Reguȝ. 3. Contra prolē peccant sodomite qui
nocte natiuitatis domini extincti sunt peste: vt
dicit beatus Hieronymus. Peccant abuten/
tes vasculo vxoris: sicut Her cū Thamar fe/
cit qui peste mortuus est. Gen. 38. Peccant
semen fundentes in terrā: sicut qui fulmine in
terijt: sicut Onā: vt patet Gen. 38. Tertiuȝ
peccatū est sacrilegiū: contra scilicet ecclesiasti/
cas personas ꝛ ecclesias supponendo eas an/
garijs ꝛ grauaminibus impositionibus colle/
ctis: ꝛ vbi laicus soluit parū ecclesia soluit mul
tum: diues soluit quasi nihil: pauper quasi to/
tum. Ideo inquit dominus Esa. 3. Vos eniȝ
depasti estis vineā meaȝ: ꝛ rapina pauperū in
domo vestra. Quare atteritis populuȝ meū: ꝛ
facies pauperuȝ cōmolitis. Hec dicit domin⁹
exercituuȝ. Et pro isto peccato ecce pena Eze
chel. 5. Viuo ego dicit domin⁹ pro eo ꝙ sanctū
meū violasti in omnibus offensionibus tuis:
ego quoqȝ te cōfringā: ꝛ nō parcet oculus me⁹
ꝛ non miserebor. Tertia pars tui peste morie/
tur: ꝛ fame cōsumetur in medio tui: ꝛ tertia ps
tui gladio cadet in circuitu tuo: tertiā parteȝ ve/
ro tuā in omnē ventum dispergam: ꝛ mittam
in vos famē ꝛ bestias pessimas: vsqȝ ad inter/
emptionem sanguis transibit per te. hec ibi.

Quartū peccatuȝ est transgressio festiuitatuȝ.
Vult enim deus celebrari ꝛ obseruari festiui/
tates. Exo. 20. c. Memento vt diem sabbati
sanctifices. Non obseruantibus vero festiuita
tes cōminatur deus flagellū pestis. Deut. 28.
c. Adiunget tibi deus pestilentiā donec consu/
met te de terra. Percutiet te dominus egesta/
te febre ꝛ frigore ꝛ aere corrupto ac rubigene:
ꝛ persequetur donec pereas. hec ibi. Quin/
tum peccatū est symonia: per quā diuina dona
ꝛ spiritualia nō nisi precio aut prece dispensan
tur: beneficia precib⁹ amicorū magis ꝙ̄ suffra/
gio meritoꝝ acquirunt᷑: ꝛ quātitate pecuniaruȝ
magis ꝙ̄ salute animarū conferūtur. Surgūt
indocti ꝛ rapiunt ecclesiastica culmina: docti
vero cū suis doctrinis demerguntur. In sum
mo vitiosi honorant᷑: ꝟtuosi suppeditāt᷑. Pro
pterea dic̄ dn̄s Ezech. 6. Hec dicit dn̄s deus.

Percute manũ tuã ⁊ allide pedẽ tuũ: ⁊ dic heu heu heu ad omnes abhominatões maloꝝ domus israel: qui gladio fame peste ruituri sunt: ⁊ cõplebo idignationẽ meã i eis hec ibi. Sextuꝫ peccatũ ẽ idolatria: per quã homines ⁊ mulieres deo terga vertunt ⁊ faciunt idolũ seruientes ei magis ꝗ deo faciendo incantationes ⁊c. de quo deꝰ irascit. Unde Leuitici. 26. c. Ego dñs deus vester: nõ faciatis vobis idolũ ⁊ sculptile: nec titulos erigetis: nec insignẽ lapidẽ ponetis in terra vestra vt adoretis euꝫ. Q̄ ꝺ si nolueritis accipere penitentiã: aut disciplinaꝫ: sed ambulaueritis ex aduerso mihi: ego quoqꝫ aduersum vos incedã ⁊ ꝑcutiã vos septies: ꝓpter peccata vestra: inducãqꝫ sup vos gladiũ vltoreꝫ federis mei. Cũqꝫ cõfugeritis in vrbes imittã pestilentiã in medio vestri intantũ vt vrbes vestras redigã in solitudinem: ⁊ deserta faciã sanctuaria vestra: nec recipiã vltra odorẽ suauissimũ: dispergãqꝫ terrã vestrã. hec ibi. Septimũ est inhonoratio parentũ. Unde Eccle. 3. Honora patrẽ tuũ ⁊ matrẽ tuã vt superueniat tibi benedictio a deo: ⁊ benedictio illius in nouissimo manet. Benedictio patris firmat domũ filioꝝ: maledictio aũt matris eradicat fundamẽta. Et Hiere. 3. dicitur. Hec dicit dñs exercituũ. Ecce mittã in eis gladiũ famẽ ⁊ pestem: ⁊ ponã eos q̄si ficus malas: que comedi nõ possunt eo ꝙ pessime sint: ⁊ ꝑsequar eos in gladio ⁊ in fame ⁊ in pestilentia: ⁊ dabo eos in vastationẽ vniuersis regnis terre in maledictioneꝫ: ⁊ in stuporẽ: ⁊ in sibillũ ⁊ opprobriũ cunctis gẽtibus: eo ꝙ nõ audierunt verba mea: que misi ad eos ꝑ seruos meos ꝓphetas. h ibi. Octauũ est fraudatio decimaꝝ. Unde Mal. 3. dr. Reuertimini ad me ⁊ ego reuertar ad vos dicit dominus exercituũ. Et dixistis. In quo reuertemur. Si affiget homo deũ: q2 vos cõfigitis me Et dixistis. In quo configimus vel fraudamꝰ te. In decimis ⁊ in primitijs ⁊ in penuria vos maledicti estis: ⁊ me vos configitis gens tota. Que verba exponunt a beato Hieronymo: vt habetur. 16. q. i. Ecce ego do corã vobis viaꝫ vite ⁊ viã mortis. Qui habitauerit in vrbe hac morietur gladio: fame: peste. Posui tibi facieꝫ meã sup ciuitatẽ hanc in malũ ⁊ nõ in bonũ: ait dominꝰ ad populũ hunc. Hiere. 22. c. Nonuꝫ peccatũ est obstinatio. Unde Exo. 9. dixit dñs ad Moysen. Ingredere ad Pharaoneꝫ ⁊ dices ad eũ. Hec dicit dominus deꝰ hebreoruꝫ. Dimitte populum meũ vt sacrificet mihi.

Quod si adhuc renueris ⁊ retines mihi eũ ecce manus mea erit sup agros tuos: ⁊ sup equos ⁊ asinos tuos: ⁊ sup camelos ⁊ boues ⁊ oues pestis valde grãdis. Fecit ergo dñs verbuꝫ hoc. Altera enim die mortua sunt omnia animantia egyptioꝝ. Decimũ peccatuꝫ est homicidium Quia enim Pharao rex egypti iussit vt interficerentur primogenita masculini sexus hebreoruꝫ: ꝓpterea occidit dñs primogenita egyptioruꝫ pestilentia graui. Unde dicit. Exo. 12. Factũ est auteꝫ in noctis medio ꝑcussit dñs omne primogenitum in terra egypti a primogenito. Pharaonis qui sedebat in solio eiꝰ vsqꝫ ad primogenitum captiui qui erat in carcere: ⁊ omne primogenitũ iumentoꝝ. hec ibi. Undecimũ peccatũ est gula. Nã iudei in deserto estuauerunt esu carniũ murmurãtes cõtra Moysem. Unde dicitur Numeri. xi. c. Surgens ergo populus tota die illa ⁊ nocte ⁊ die altero cõgregauit coturnices: qui paꝝ decẽ choros: ⁊ siccauerunt eas ꝑ gyꝝ castroꝝ. Adhuc carnes eoꝝ erãt in dentibꝰ ipsoꝝ: nec defecerat huiuscemodi cibus: ⁊ ecce furor domini cõcitatus in populum ꝑcussit euꝫ plaga magna nimis. i. peste: vt dicit glo. Uocatusqꝫ est locus ille sepultura concupiscentie. Ibi eniꝫ sepelierunt populũ qui desiderauerat carnes. h ibi. Duodecimũ peccatuꝫ est diffamatio. Ut. n. dicit. Numeri. 14. c. Quousqꝫ detrahet mihi populus iste. Feriam ergo eos pestilentia ⁊ consumã. Moyses autẽ rogauit ꝓ populo ad dominũ qui pepcit eis: sed adiecit. In solitudine hac iacebunt corpora vestra. Omnes qui numerati estis a viginti ãnis ⁊ s̄. ⁊ murmurastis cõtra me: nõ intrabitis in terrã super quã leuaui manũ meaꝫ: vt habitare vos facerem: preter Josue ⁊ Caleph. hec ibi. Qui autẽ mortui sunt in deserto fuerũt sexcenta tria milia: quingenti quinquaginta. Unde hec pestis durauit. 40. annis: absorbuitqꝫ quolibet anno quindecim milia octogintaocto viros: excepto vno anno in quo mortui sunt. 15. milia cẽtum decẽ ⁊ octo cõputãdo vnũ annum cũ alio.

Decimũtertiũ peccatũ ẽ incredulitas. s. nõ credere diuine potentie in mirabilibus eius. Uñ Numeri. 20. c. dicitur: ꝙ cũ populus hebreoruꝫ murmurasset cõtra Moysen ob defectum aque ⁊ bis ꝑcussisset siliceꝫ. d. Audite rebelles ⁊ increduli: nũ de petra hac poterimus eijcere vobis aquã. Dixitqꝫ dñs ad Moysen ⁊ Aarõ Quia nõ credidistis mihi vt sanctificaretis me corã filijs israel: nõ introducetis hos populos

in terrã

in terram quam dabo eis. Hec est enim aqua
contradictionis vbi iurgati sunt filii israel con/
tra dominū . Decimūquartū peccatum est su
perbia. Unde dicitur. 2. Reg. 24. q̄ cū Da
uid ob superbiā fecisset dinumerare populū su/
um: sermo domini factus est ad Gad ꝓphetā
d. Vade ⁊ loquere ad Dauid. Hec dicit dn̄s
Triū tibi datur optio. Elige quod volueris ex
his vt faciā tibi. Cūq3 venisset Gad ad Da/
uit nūciauit ei dicēs. Aut septē ānis erit fames
in terra tua. Aut tribus mēsibus fugies aduer
sarios tuos ⁊ illi ꝑsequētur te. Aut certe tribus
diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo
delibera ⁊ vide quē respondeā ei qui me misit
sermonē. Immisitq3 dominus pestilentiam in
israel a mane vsq3 ad tempus constitutū ⁊ mor
tui sūt septuaginta milia viroꝝ. Decimūquin
tum peccatū est auaritia. Unde dicitur. 4. Re
gū. 6. c. q̄ facta ē fames magna in samaria pro
pter auaritiā ⁊ oppressiones quas fecerāt diui/
tes contra pauperes intantū vt matres come
derent filios suos. Unde non solum fame: sed
etiam peste multi corruerūt. Decimūsextum
peccatū est vsura: que multū inualuit in ciuitati/
bus: ſm illud p̄s. Tota die circūdabit eam sup
muros eius iniquitas: ⁊ labor in medio eius ⁊
iniusticia. Et nō defecit de plateis eius vsura
⁊ dolus. Ideo ezechiel. 7. c. dicitur. Ira enim
mea super vniuersum populū eius. Gladi⁹ fo
ris: pestis ⁊ fames intrinsecus. Qui i agro sūt
gladio morientur: ⁊ qui in ciuitate pestilentia ⁊
fame deuorabūt. Decimūseptimū ē vsurpa/
tio. Unde ezech. 38. c. dicitur. Nūquid ad su/
menda spolia tu venis. Ecce ad diripiendā p̄
dā cōgregasti multitudinē tuā: vt tollas argen
tum ⁊ aurū ⁊ auferas supellectilem atq3 substā
tiam: ⁊ diripias māubias ifinitas. Iccirco gla
dius vniuscuiusq3 in frēm suū dirigetur: ⁊ iu
dicabo eos peste ⁊ sanguine ⁊ hymbre: vehem
tem ignem ⁊ sulphur pluā super eos: ⁊ sciēt q2
ego domin⁹. hec ibi. Decimūoctauū peccatū
ē fraus emptionis ⁊ venditionis. Applica de
illis qui vendūt plusq3 debent ⁊ etiam decipiūt
in pondere ⁊c. Uñ verificatur ꝓphetia Apo.
13. c. Et faciat omnes pusillos ⁊ magnos diui
tes ⁊ pauperes: liberos ⁊ seruos habere cara/
cterem i manu dextera: aut i frōtibus suis ⁊ ne
qs possit vēdere aut emere: nisi q habeat cara/
cterē aut nomē bestie. s. fraudū: aut numerum
nois eius. Et. 16. c. dicitur. Primus angelus
effudit phialā suā in terra: ⁊ factū est vulnus se

uū ⁊ pessimū. i. pestis in hoies qui habebant
caracterē bestie: ⁊ eos qui adorauerūt imaginē
eius. hec ibi. Decimūnonū peccatū ē oppres/
sio ex acceptiōe ꝑsonarū. Hic dic de diuisiōe ci
uitatis: arctatione: altercatōe: discordia: rixa: i/
iuria. de sanguinis effusione ⁊ similia ⁊c. Idō
dicitur Math. 17. c. Consurget gens i gentē
⁊ regnū aduersus regnum: ⁊ erūt pestilentie ⁊
fames ⁊ terremot⁹ per loca. Uigesimū ē per
uersitas iudicioꝝ. Unde dicitur Esa. i. Quō
facta ē meretrix ciuitas fidelis plēa iudicij. Iu
sticia habitauit i ea nūc aūt homicide. Argentū
tuū versū ē in scoriā: vinum tuum mixtum est
aqua. Principes tui infideles socij furū. Om
nes diligūt munera sequuntur retributiones
Pupillo non iudicant ⁊ cā vidue nō igreditur
ad eos. Et. x. c. Ueh qui cōdunt leges iniquas
⁊ scribentes iniusticiā scripserunt vt opprime
rent in iudicio pauperes ⁊ vim facerent cause
humiliū populi mei: vt essent vidue preda eoꝝ
⁊ pupillos diriperent. Et. c. 5. Ueh qui coniū
gitis domū ad domū: ⁊ agrum agro copulatis
vsq3 ad terminum loci. Nunquid habitabitis
vos soli i medio terre. Domus multe deserte
fient grādes ⁊ pulchre ⁊ absq3 habitatore. s. ꝓ
pter pestem. Uigesimūprimū peccatū ē ne
gociatio dolosa. Unde Ezech. 28. dicitur. In
sapientia ⁊ prudentia tua fecisti tibi fortitudinē
⁊ acquisisti tibi aurū ⁊ argentum i thesauris tu
is. In multitudine sapientie tue: ⁊ in negocia/
tione tua multiplicasti tibi fortitudinē: ⁊ eleua
tum ē cor tuū in robore tuo. Propter hec di
cit dominus deus. Eo q̄ eleuatum ē cor tuum
quasi cor dei: iccirco ecce adducā super te alie/
nos robustissimos gentiū. Et ifra. Immittā
ei pestilentiam ⁊ sanguinē in plateis eius: ⁊ cor
ruent interfecti in medio eius gladio per circui
tum: ⁊ scient q2 ego domin⁹. hec ibi. Uigesi
mūsecundum peccatum est periurium. Unde
Hiere. 4. c. dicitur. Et iurabis viuit domin⁹
in veritate ⁊ in iudicio ⁊ in iusticia: ⁊ benedi/
cent eum gentes ipsūq3 laudabunt. Et infra.
Laua a malitia cor tuū: ⁊ a periurio vt saluus fi
as. Alioquin vt dicitur. 21. c. Debellabo ego
vos in manu extenta: ⁊ in brachio forti: ⁊ in fu
rore ⁊ indignatione: ⁊ in ira grandi. Et percu
tiam habitatores ciuitatis huius. homines ⁊
bestie pestilentia magna moriētur. hec ibi. Ui
gesimūtertium peccatū est blasfemia. Unde
Esa. i. Ueh genti peccatrici populo graui ini/
quitate: semini nequam: filijs sceleratis. Dere

liquerunt dominū: blasphemauerūt scm̄ israel
abalienati sunt retrorsum. Super quo pcutiaz
vos vltra addētes p̄uaricationem. Ideo dicit
p̄s. Inueniat manus tua oibus inimicis tuis
dextera tua iueniat omnes qui te oderūt ⁊c̄. vs
qꝫ ibi: nō potuerūt stabilire. Vigesimūquar
tum peccatū est cōsensus in malū. Applica de
matre cōsentiente filiā peccare: similiter de p̄re
filiū: ⁊ breuiter de illis qui habent alios guber/
nare. Vnde Hiere. 7. Nonne vides quid isti
faciunt in ciuitatibus iuda: ⁊ in plateis hierusa
lem. Filii colligunt ligna: ⁊ mulieres consper/
gunt adipem: vt faciant placentes regine celi
ecce quomodo conueniūt in peccatis quasi oēs
de vna familia. Ideo sequitur. Ecce furor me
us ⁊ indignatio mea conflatur super locuz istū
super viros ⁊ super iumenta. s. per pestez. hec
ibi. Vigesimūquintū peccatz est negligētia
correctionis. Nam vt habetur. 13. q. 4. c. Ec/
ce. dicit Aug. Quotquot habetis inter vos q
ab hoc amore seculi pregrauantur auaros piu/
ros adulteros inspectores nugarum: consulto
res anathematis phanatis augurum aruspi/
cum: ebriosos luxuriosos. Quicquid inter vos
malorum esse nostis quantum potestis impro/
bate: ⁊ corde recolatis ⁊ redarguite: vt exeatis
inde: ⁊ nolite consentire: ⁊ immundum nō tan
gatis. hec ibi. Et quia hoc facere nolumus: nō
mirum si deus punit per pestem iustos cū mi/
seris peccatoribus. Vnde Aug. i. de ciui. dei.
c. 9. dicit. Plerūqꝫ enim ab eis docendis ad/
monendis aliquando etiam obiurgādis ⁊ cor
ripiendis male dissimulatur: vel cum laboris
piget: vel cum os eorum coram quibus vere/
cundamur offendere: vel cum eorū inimicitias
deuitamus ne impediant ⁊ noceant in istis tp̄a
libus rebꝰ siue quas adipisci adhuc appetit no
stra cupiditas siue quas amittere formidat ifir
mitas: ita vt q̄zuis bonis malorum vita displi/
ceat: ⁊ ideo cum eis non incidant in illam dam
nationem que talibus preparatur post hanc vi
tam: tamen quia propterea peccatis eorum dā/
nabilibus parcunt: dum eos in suis licet leui/
bus ⁊ venialibus metuunt: iure cum eis tp̄ali
ter affliguntur: quāuis in eternum minime pu
niantur. Iure istam vitam quando diuinitus
flagellantur cum eis amaram sentiunt: cuius
amando dulcedinem peccantibus eis amari eē
noluerunt. hec ille. Et ideo Esa. 44. c. dicitur
Memento Iacob qm̄ seruus meꝰ es tu. Nō
obliuiscaris mei: Deleui vt nubez iniquitates
tuas: ⁊ quasi nebulaz peccata tua. Reuerte ad
me quoniam redemi te. Et quia negligentes
sumus ideo sequitur Esa. 47. c. Veniet super
te malum: ⁊ nescies ortum eius: ⁊ irruet super
te calamitas quam non poteris expiare. Ve/
niet super te repente miseria quaz nescies. Sta
cum incantatoribus tuis ⁊ cum multitudine
maleficiorum tuorum: in quibus laborio/
sa ab adolescentia tua stent: ⁊ saluent te augu/
res celi qui contemplantur sydera ⁊ supporta/
bant tibi menses: vt ex eis annunciarent tibi vē
tura. Ecce facta sunt quasi stipula: ignis com/
bussit eos. Non liberabunt animam de manu
flamme. i. pestilentia. Vigessimumsextū pec
catum: est inordinata dilectio. Nam deus vo
lens flagellare peccatorem percutit eum in om
nibus que ipse amat. Qui vero amat bona na
turalia: vt filios: ideo punit deus eum in filiis
sicut Cham peccante: maledictꝰ fuit filius eiꝰ
Chanaaz. Geñ. 9. Vigessimumseptimum ē
rapina. s. iniuste detinendo bona defunctorum
que ipsi mandauerunt in suis testamentis. Cla
mant eniz anime eorum in purgatorio dicen/
tes miseremini mei misereminі mei. Vigesi
mumoctauum peccatum est vana gloria. Vt
enim habetur. 2. Reg. vlti. cum Dauid fecissꝫ
numerare populum suum ⁊ fuisset in vanam
gloriam deductus: locutus ē dominus ad Da
uid per prophetam Gad. Elige tibi de tribus
vnuz: aut persequi tribus annis ab inimicis
tuis: aut vexari fame tribus annis: aut tribus
diebus peste flagellari. Qui elegit tertium. Et
mortui sunt plusq̄z sexaginta milia hominum.
Vigesimumnonuz peccatum est infidelitatis
Quod peccatum maxime deus puniuit. Hic
Darii totius orientis ruit imperium. Hic hie
rusalem funditus euertitur. Hinc ciuitas athe
niensis in nihilum deuenit. Hinc roma pro/
sternitur ⁊ precipitatur. Hinc tot effusiōes san
guinum euenerunt. Trigesimuz peccatum ē
ingratitudo: de quo habetur Esaie. 38. q̄ cum
Ezechias constituisset prelium aduersus regē
assyriorum ⁊ deiecissꝫ eum i furore maximo n̄
retulit gratias deo. Propter qd̄ factum ē ver
bum dn̄i ad Esaiam prophetam. Vade ⁊ dic
Ezechie. Dispone domui tue quia morieris tu
⁊ non viues. Auertamus ergo corda ab his
peccatis: vt deus nec pestilētias nec fames mit
tat: nisi vt solum in hoc mūdo puniamur: ⁊ nō
stante sua iusticia in eternum damnemur.

Finis.

Incipit

Incipit tabula predicationum de aduentu xp̄i magistri Roberti ordinis minoꝝ cum non nullis aliis p̄dicationibus i hoc libro cōtentis.

Roberti de licio ex ordie minoꝝ i theologia pitissimi: Vbi dei i hac etate oratoris eloquentissimi: p̄dicatiōes a prima dn̄ica de aduētu q̊tidie inclusiue vsqz ad quartā: ꝛ de festiuitatibus a natiuitate dn̄i vsqz ad epiphaniā cū nōnullis aliis suis p̄dicationibus feliciter incipiunt.

Prima dn̄ica de aduentu. de lapsu hois: ꝛ de cognitōe Ade: qua cognouit xp̄m eē incarnandū ꝓ salute generis humani: que aliter haberi nō poterat nisi xp̄s incarnaretur.

Primus fructus. Jesus ab Adā cognit⁹

n Ox precessit dies āt appropinquauit. Verba sunt doctoris gentiū ad Ro. 13. c. ꝛ in ep̄la hodierna. Nihil vnicuiqz tā cōueniens eē pōt ad seipsum icitandū ad dilectionē sūmi dei q̄z frequēs cogitatio suorū beneficioꝝ q̄ ex munere liberalitatis sue cōcedere voluit rōnali creature. Inter q̄ illud vnū ꝓfecto stupēdū ac memoria eē dignū cēseo: q̄ seipsum vestire forma mortalitatis nostre voluit. Stupēdū qppe ē i carne visibili appruisse deū ꝓ redēptiōe ꝛ salute hominū Quapropter statuit scā mater ecclesia hoc tpe aduētus huiusmodi mysteria colēdissima deuotissime celebrare: vt fideles cūcti vigiles fiant: ne qppiā velint: desiderēt: amentqz preter dilectū iesum oium saluatorē. Ob qđ in sequētib⁹ sermonib⁹ equū eē arbitrat⁹ sum: aliqd dicere de aduētu dn̄i nr̄i iesu xp̄i in carnē. Hodierna vero die mentem reuocabo ad icarnatiōis noticiā: quā itelligemus sub vna tm̄ ꝓpositōe q̄ ē Jesus ab Adā cognitus. In ipso eni patre generis humani initiū cepit oium ꝑditio qđ nox p̄cessit: ꝛ tm̄ ꝑ xp̄m inuēta ē salus ꝛ sibi ꝛ oibus electis: q ciues esse debent in celesti hierusalem Quod Paulus declarat: cū dicit. Dies aūt .s. lumē gratie: ꝛ gaudiū resurrectionis appropinquauit. Ad quod melius itelligēdū in presenti sermone tres cōclusiones erunt declarande.

Prima dicitur veritatis.
Secunda dicitur qualitatis.
Tertia dicitur remisibilitatis.

Capitulū primū qualiter verū ē q̄ de⁹ nō cōdidit hominē in penalitatibus ꝛ miseriis quas videmus: sed propter peccatum in illas cecidit sic exigente diuina iusticia.

p Rima cōclusio dr̄ veritatis: i q̄ philosophātiū quorūdā ipugnādus ē error: iter quos ꝛ si pleriqz varia dixerit: vel de mūdi eternitate: vt Aristoteles: vel de infinitate: vt Anasarcus ꝛ Democritus: qui ꝓut Valerius commemorat de cupiditate glorie: infinitos mundos fore dixerunt: vel de mundi nouitate vt quidam alii fuere: tamen non

nulli qui professi sunt ex tpe a deo mūdū factū
fuisse: homines vero inique ꝑ peccatum ceci/
disse: sed eos a principio generatiōis fuisse eius
dem conditionis cuius sunt in hoc tpe calami/
tatis ⁊ luct⁹. Quod si verū esset: facillime seque
retur ꝙ ob nullam culpā necessarium erat ex ꝑ/
te hominis incarnari filium dei. Dicunt ergo
omnes doctores catholici humanā naturā lap
sam ab illo statu in quo fuit ab opifice summo
condita. Quod probatur quadruplici ratione.
Primo ratione diuine clementie.
Secundo ratione diuine sapientie.
Tertio ratione diuine iusticie.
Quarto ratione diuine condecentie.
Prima ratio dicitur diuine clemētie. Nā
nihil ꝓcedere debet a summa clementia ⁊ boni
tate: qđ non sit magis inclinabile ad iusticiam
⁊ veritatem ꝙ̄ ad maliciam: ⁊ magis propin/
quum ad bonū ꝙ̄ ad malum. Sed sensus ⁊ co
gitationes hominū proni sunt ad malū ab ado
lescentia: prout scribitur Gene. 8. c. ⁊ notatur
12. q. in. c. ois etas. Ergo in illa corruptiōe ini
qua non fuit hūana natura a sūma bonitate pro
ducta. Insuper. Nihil procedit a sūma bonita
te dignum maledictione. Sed multe sunt ī no
bis passiones maledictione digne: sicut patet ī
Job. 3. c. ⁊ in lege maledicebātur steriles mu
lieres. Non apparet itaqꝫ humanā naturā in
hoc statu fuisse conditam: sed in alio a quo ceci
dit per peccatuꝫ. Secunda rō dicitur diuine
sapientie. Ubicunqꝫ enim ē summa sapientia:
ibi est sūma pulchritudo: sicut Aug. exponit in
li. de tri. Sed a sūma pulchritudine nihil ꝓce/
dit fedum aut turpe: nihil qđ rōnalē offendat ī
tellectum. Sed in homine rōne vtente sūt de/
fectus naturales de quibus naturaliter erube/
scit: ⁊ multa detestabilia ꝭm rōnem: ergo talia
non fuerunt condita in humana natura. Reli
quitur itaqꝫ ꝙ est lapsa. Tertia rō dicitur di
uine iusticie. Nā nullus affligit̄ pena nisi p̄ce
dat culpa. Sed passio inuolūtaria in rōali crea
tura est pena: ergo nullo modo talis passio fuis
set in homine anteꝙ̄ p̄cessisset culpa. Quar
ta rō dicitur diuine cōdecentie. Dicit eniꝫ An
sel. in prio li. Cur deus hō. c. 9. Deo autē neq̄
quā estimatur cōuenire: vt creaturam quā fecit
iustā ad beatitudinē sine peccato miseraꝫ eē co
gat. Hominem aūt inuitum mori miserum ē.
Si ergo deus exigit mortem ab homie sub sta
tu quo ē: ergo est sub culpa. Sed contra has
rōnes arguunt ꝑhi primo sic. Omne cōpositū
ex contrarijs ē dissolubile. Dicit enim Auic.
Contraria semper appetunt ire regiōes diuer
sas: sed corpus Ade in statu prime conditiōis
fuit compositu ꝫ ex contrarijs: ergo per naturā
fuit dissolubile ⁊ corruptibile. Sed tale est mo/
do corpus humanum ergo per corruptibilita/
tem non probatur status nature lapse. Item
omne contrarium est diuisibile. Corpus ade ī
prima conditione erat contrarium: ergo erat di
uisibile. Secundo arguunt ꝙ corpus illud
erat sensificatum: ergo erat sensitiuum doloris
quia sicut dicit Aug. dolor est sensus diuisiōis
impatiens. Non ergo sensus doloris ⁊ pene ꝓ
bat statum nature lapse. Tertio arguunt: qꝛ
dicit Aug. super Geñ. ad litteram. Adā nō
manducauit de pomo: eo ꝙ non crederet esse
deuꝫ: sed ne suas delitias cōtristaret. s. vxorem
sicut salomon adorauit idola. 3. Reg. xi. ne cō
tristaret vxores suas. Ex his patet ꝙ Eua erat
tristabilis in statu prime conditionis. Sed tri/
sticia est passio affligens animā. Reliquitur er
go ꝙ status prime cōditionis est status passibi
litatis anime ⁊ corporis. Quarto arguūt: qꝛ
sicut dicit Jo. Dama. concedit deus iustos in
cidere in calamitates ꝓpter multas cās. Una
est: vt eam que in ipso iusto latet virtutē aliis
manifestaꝫ faciat: Ut Job. 1. c. Alia est vt non
ex recta conscientia eleuetur ꝑ superbiam: vt in
Paulo. 2. ad Cor. 12. c. Alia propter eruditio
nem aliorum: vt alii erudiantur: vt in Lazaro
Luc. 16. Alia propter gloriā dei: non ꝓpter ꝓ
prium aut parentū peccatū: vt in ceco a natiui/
tate Jo. 9. Alia ꝓpter zelum alterius vite: vt
in martyribus ad Heb. 9. Ergo non eēt īcon
ueniens ēt si homo nō peccasset habere penali
tates que eū ordinarent ad maiorem gloriā: ad
maius meritū ⁊ ad maiorē coronā. Uerū hec
oia friuola sunt si consideremus illđ qđ Ugo.
de sancto Uict. dicit in li. de sacris. vbi distin
guit tres status humane nature. Primus est
nature a deo condite. Secundus est nature la
pse. Tertius est nature beate. In primo statu
habuit hō posse peccare: ⁊ posse non peccare: ⁊
in eodē statu habuit posse mori ⁊ posse non mo
ri: sicut posse peccare ⁊ posse nō peccare: qm̄ in
hoc statu non ē peccandi ⁊ moriēdi necessitas.
Et hec fuit prima humani corporis immortali
tas. In secūdo statu hꝫ posse mori: ⁊ nō pos/
se nō mori: sicut posse peccare: ⁊ nō posse n̄ pec
care: qm̄ in hoc statu est peccandi ⁊ moriēdi ne
cessitas. In tertio vero statu habebit posse nō
mori ⁊

mori: ⁊ nõ posse mori: sicut posse nõ peccare: et
nõ posse peccare: quoniã ad hunc statuz ptinet
moriendi ⁊ peccãdi impossibilitas. Ad primũ
ergo obiectũ dicendũ est secundũ Vgo. pstatuz
ꝙ homo ante peccatũ natura mortalis ⁊ passibi
lis fuit: q̃ tñ ex beneficio creationis p̄cedente: ⁊
ꝓprio studio subsequente facere potuisset vt nõ
moreref adeo ꝙ in adã erat possibilitas ad dis/
solutionẽ ⁊ corruptionẽ: tamẽ cũ potentia eui/
tandi omnẽ defectũ. In statu xᵒ moderno est
possibilitas cũ necessitate ineuitabili. Hoc idẽ
dicit augu. in libro de questionibus noui ⁊ ve/
teris testamẽti. Deus inquit hominẽ fecit: q q̃z
diu nõ peccaret imortalitate vigeret: vt ipse sibi
auctor esset aut ad vitã aut ad mortẽ. Et idẽ de
baptismo paruulorꝝ ait. Fiebat ordo iusticie: vt
sicut anima dño suo ita corpus ei obediret. Et
iterꝝ. i3. li. de ciui. dei. c. 3. dicit. Fatendũ est q/
dez primos homines ita fuisse institutos: vt si
nõ peccassent nullũ genus mortis experirenf.
Sed eosdez primos patres a deo fuisse mulcta
tos vt etiã qcqd ex ipsorꝝ stirpe exortũ fuisset: ea
dez pena tenerefobnoxiũ. Non enim aliud ex
eis q̃z qꝺ ipsi fuerãt nasceretur. Pro magnitu
dine quippe culpe ipsius naturã damnatio mu
tauit in penis: vt qꝺ penaliter p̄cessit in peccãti
bus hominibꝰ primis naturaliter sequeretur in
nascentibꝰ ceteris. Et idẽ in iponosticon. Vi/
de mortẽ nõ a deo auctore, sz errore vite venisse
hominibus in paradiso delitiarꝝ positis. Idip
sum cõfirmat auctoritas sacre scripture. Vnde
Sap̄. primo dicif. Deus mortẽ nõ fecit: sz ipij
manibꝰ ⁊ xbis accersierũt illã. Et i. 2. c. Gen̄.
clara est sentẽtia cõminãtis dei. Quacunqz die
comederis ex eo: morte morieris. i. morti obli/
gatus eris: vel moriẽdi necessitatẽ icurres: sz
aug. sup Gen̄. ad litterã. Et idẽ. i4. li. de ciui.
dei. c. 29. Viuebat itaqz homo i paradiso sicut
volebat q̃zdiu hoc volebat quod deus iusserat.
Bonus viuebat fruens deo ex quo bono bo/
nus erat. Viuebat sine vlla egestate: ita semp
viuere in potestate habens. Cibꝰ aderat ne esu
riret: potus ne sitiret: lignũ vite ne illũ senectus
dissolueret. Nihil corruptõis in corpore: nihil
ex corpore vllas molestias vllis ei sensibus in/
gerebat. Nullus intrinsecus morbꝰ nullꝰ ictus
metuebaf extrinsecus. Sũma in carne sanitas
erat: i aio trãquillitas. hec ille. Neqz hãc ipassi
bilitatẽ innocẽtie dicimꝰ vnã ⁊ eãdã ipassibilita
ti gloriose: qꝛ sz Scotũ illa ipassibilitas glo
riosa priuat actũ ⁊ potentiaz patiendi. Hec xᵒ

tantũ actũ ⁊ nõ potentiã. Hec magister in secũ
do. Neqz insup credere debemus in eo statu
impassibilẽ hominẽ omnino fuisse: qꝛ vt sanctꝰ
Tho. declarat prima parte. q. 37. duplex ẽ pas/
sio. Vna cõmuniter dicta sm quãcũqz inmuta
tionẽ: etiã si ptineat ad perfectionẽ nature cõdi
te: ⁊ sm hanc passibilis erat homo ⁊ sm animã
⁊ sm corpus. Secunda est passio ꝓprie dicta.
Et sic pati dicif qꝺ a sua naturali dispositiõe re
mouetur. Passio eniz est defectus actõis. In
rebus autẽ naturaliter cõtraria agunt ⁊ patiunf
ad inuicẽ: quorꝝ vnũ remouet alterꝝ a sua natu
rali dispositione. Et de hac passione dicit Da/
mascenus ꝙ passio ẽ motus p̄ter naturã. Hoc
modo in statu innocentie impassibilis fuit quod
videf ipossibile: tñ oñdere possumus ex multis
sanctorꝝ exẽplis q dispensatiue ⁊ etiã spãli priui
legio hoc ipassibilitatis donũ diuinitus accepe
runt. Quidnã fuit illud stupendũ ꝓdigium de
tribus pueris in ardentẽ fornacẽ missis: quos
tamẽ flãma nedũ cõbussit: sed mens est accẽsa
nimis: nec in minimo lesi plaudebãt: deũ in me
dio flãmarꝝ positi benedicentes. Daniel. 3. ca.
Quid de iona dicemꝰ: q in ventre ceti diebꝰ tri
bus ⁊ noctibus habitauit: tandẽ post triduũ ille
sus exiuit. Ione. 2. c. Quid de Moyse q. 40.
diebus ⁊. 40. noctibus habitauit in monte sine
cibo: vt legem mererefaccipere: vt Exo. i4. c.
Quid de Joanne euãgelista q in dolio feruen
tis olei missus nocumentũ vllũ nec sensit: ⁊ ve/
nenũ fortissimũ bibens quo duo ante ipsum bi
bentes interempti fuerãt sine detrimẽto eit in/
uentus. His ⁊ alijs tam veteris q̃z noui testa/
menti ducimur: vt credamꝰ nõ esse impossibile
qꝺ de natura instituta in scripturis narraf. Fuit
ergo primꝰ hõ creatus in statu impassibilitatis
sicut visuz est prius q p peccatũ se ⁊ oẽs morta
les fecit ⁊ morti subiugauit. His visis ⁊ decla/
ratis exeat in cãpũ primꝰ humani generis pa/
ter: ipseqz lamentabiliter dicat. O filij generis
humani. o mortales cũcti passibiles: misi: igno
rantes: pleni luctu calamitatibus: laboribꝰ: an
gustijs: amaritudinibꝰ infirmitatibꝰ: molestijs
curis: pturbationibꝰ: varijs feditatibus: ⁊ eru
bescentia: qs vos mecuz ad tot mala dannauit.
Quidnã experimini in hac vita erumnosa pre
ter gemitus ⁊ suspiria. Vnde tot incõmoda ve
nerunt vobis. O deus benigne. o crator admi
rabil: talia nõ ptractasses nobiscũ nisi me pecca
torẽ cũ omni posteritate mea iusticia tua punire
voluisses. Heu me. Ego suz ille peccator ma/

gnus. Ego sum ille diuine maiestatis ɔtēptor
Ego qui tantā ruinā sup oēs induxi generatio
nes mundi. Erā a deo mire cōditus: sapientia
naturali illustratus collocatus in paradiso deli/
tiaꝝ: dn̄s animaliū pisciū ⁊ volatiliū: liber absqz
omni seruitute: ad deū cōtemplandū habilis et
idoneus ad procreandū filios benedictos. Et
ego qz deuz meū deserui: de paradiso eiectꝰ sum
in hanc vallē lachrymaꝝ: vt cū sudore vescar pa
ne meo ego ⁊ omnes qui a me descensuri sunt.
Quibus omnibꝰ sicut ⁊ mihi clausa est porta ce
li: ⁊ nō possumus aliquo merito nostro videre
faciē filij dei. Cecidit ergo dignitas nostra ⁊ na
tura bene instituta corrupta est: nō tantū penali
ter sed culpaliter: qđ omnes indubitanter crede
re tenent̄ de necessitate salutis.

Capitulū secundū de qualitate peccati ꝑmo
ruz parentū ⁊ ꝙ principale peccatuz hois est ꝙ
lapsus fuit in omnibꝰ lz alia peccata cōcurrerint

Ecunda cōclusio dicit̄ qualitatis. Naz
s solet quorūdā animus nō sine ratione
mirari: quale fuit illđ primoꝝ parentū
peccatū: ob qđ tam seue crudeliterqz deus hu/
manū genus puniuit: de quo quattuor opinio/
nes inueniunt̄ a doctoribus sacre theologie as/
signate ⁊ denotate.
Prima est ꝙ fuit superbia.
Secūda est ꝙ fuit auaritia.
Tertia est ꝙ fuit gula.
Quarta est ꝙ fuit inobedientia.

Prima opinio que est ꝙ fuit superbia cōfir
matur Ecclesiastici. x. c. Initiū omnis peccati
est superbia. Et iteꝝ Ecclesiastici. 25. A mulie
re initiū peccati: ergo mulier perpetrauit pecca/
tum superbie. Itē aug. i li. de virginitate. Dia
bolus inquit in celo voluit esse sicut deꝰ: cadēs
aūt ꝑsuasit homini similitudinē sue voluntatis
Itē augu. ad Orosiuz. Elatus adā suasioni
serpentis obediens preceptū cōtempsit. Et idē
super Geñ. Insuit menti ade amor quidā pro
prie potestatis ⁊ quedā de se superbia ꝓsumptio
Secūda opinio probat̄. primo ꝑ tex. Geñ. 3.
Eritis sicut dij. ⁊c̄. Hoc primo cecidit in men
tez mulieris. s. appetere multitudinē scie plus
qz oportet qđ est peccatū auaricie secundū gre/
go. Ergo illud fuit peccatū auaricie. Tertia opi
nio cōfirmat̄: qz vt dicit tex. Geñ. 3. ca. Vidit
mulier lignū qđ esset pulchruz visu ⁊ ad vescen
duz suaue. Et. 35. di. in. c. Sexto die. scribitur
Gula a paradiso regnantē expulit. Et Hie/
ronymus cōtra Iouinianū. Sollicite ꝓuiden
duz est: vt quos saturitas a paradiso expulit ēsu
ries reducat. Quarta opinio habet̄ ex eo qđ di
cit Paulus ad Ro. 5. ꝙ vnius hominis ino/
bedientia peccatores cōstituti sunt multi. Et au
gu. in li. de vera religione. Adā ꝓpter trāsgres/
sionē obedientie de paradiso eiectus ē. Et sup
Geñ. ad litterā iteꝝ dicit. Nō potuit melius ⁊
diligentius cōmēdari qz tū malū sit inobediētia
cū ideo reus iniquitatis factꝰ est hō qz eā rē teti/
git cōtra ꝓhibitionē qz si nō ꝓhibitus tetigisset
nō vtiqz peccasset. Has opiniōes veras cōcor
dat dn̄s Boñ. in. 22. di. secūdi li. vbi ondit ꝙ
principale peccatū hois ꝑ qđ lapsus est fuit ino
bedientia Ade: ⁊ ad hāc conatus ē diabolꝰ ad
ducere hominē. Sz qm̄ nemo opat̄ ad malum
aspiciens nec appetit malū nisi sub specie boni:
ideo clare deprehēdēs diabolꝰ ꝙ nō posset mu
lierē ꝓcipitare nisi apponeret aliqđ appetibile:
illa tēptādo ꝓposuit ad q̄ ois hō naturaliter icli
natur. Naturaliter. n. ois hō inclinat̄ ad beati
tudinē: q̄ ē bonū gloriosum: delitiosum ⁊ copio
suz. Vn̄ hō naturaliter appetit excellentiā: suffi
cientiā: ⁊ leticiā. Et in ordinato appetitu taliuz
cōsistit iusticia: in inordinato vero culpa. Gula
eniz est inordinatus appetitus cibi suauiter refi
cientis. Auaricia ē inordinatꝰ appetitus suffi/
cientie. Supbia ē inordinatus amor excellētie.
Diabolus ergo primo ꝓmisit mulieri dignita/
tis excellentiā: cū dixit. Eritis sicut dij. Secun
do subiunxit cognitionis abundantiā: scientes
bonū ⁊ malū. Postremo ꝓtendit suauitatis ex
perientiā: cū ostendit lignuz pulchrū visu: ⁊ ad
vescendū suaue. Quia ergo mulier diabo o cō
sensit in appetendo primo esse sicut deꝰ fuit sup
ba: deinde appetēdo scire bonū ⁊ malū fuit aua
ra. Postremo experiendo suauitatē ligni vetiti
fuit gulosa. Et in hoc fuit trāsgressionis rea: ⁊
inobediētie culpa inuoluta. Nec ē incōueniēs
plura genera peccatoꝝ secundū ꝓgressuz con/
currere ad vnū flagitiū ꝑpetrandū. hec Bona.
Comedit itaqz Adā de ligno vetito cōtra ipiuz
diuine maiestatis. Paruipendit ꝓceptū altissi
mi dei qui ei mādauerat vt ei obediret ⁊ cogno
sceret ipsum regē celoꝝ: ⁊ omniū creaturaruz.
Quod equidē nō minimū: nō paruū: nō deni/
qz leue crimē putandū est. Vnde aug. 14. de ci
uitate dei. c. 12. ait. Non dz existimare qsqz leue
ac paruū illud fuisse cōmissuz: qz in esca factuz
est: nō quidē mala nec noxia: sed qz prohibita.
Neqz. n. quicqz mali deus in illa tante felicitatis
paradiso crearet: atqz plantaret. Obediētia cō/
mendata

mendata est in p̃cepto: q̃ virtus i creatura ratio
nabili mater est omniū custosq; virtutū. Hec
itaq; de vno cibi genere nō edendo vbi alioꝝ
tāta copia subiacebat: tā leue p̃ceptū ad obseruā
duz: tā breue ad memorie retinēdū: vbi p̃sertiz
nondū voluntati cupiditas resistebat: q̃d de pe
na trāsgressionis postea subsecutū ē: tāto maio
ri iniusticia violatum ē: quāto faciliori posset ob
seruātia custodiri. hec ille. Cur itaq; miramur
si indignatus est deus q magnus: immensus:
gloriosus sapientissim⁹: omnipotēs: colendus
adorādus ⁊ timendus tot beneficia indulserat
ꝓthoplasto si ab ipso cōtemptus est. O repro/
banda humana superbia: qd fuit ꝯtemnere deū
O temeraria p̃sumptio humane mētis qd: qd
qd est calcare p̃ceptū atq; mādatū regis eterni.
Nōne lex ipsa nature clamat: ꝙ diuinoꝝ man
datoꝝ p̃uaricatores digni sunt morte. Preua
ricatus est adā ⁊ propter inobedientiā ad mor
tez est condemnatus.

Capitulū tertiū: qualiter deus remittere vo
luit peccata hominis: ⁊ nō āgeli: ⁊ qualiter my
sterū incarnationis fuit ade reuelatum.

t Ertia cōclusio dicit̃ remissibilitatis. Li
cet enim tā enorme fuerit illud delictū
vt p illud diuina iusticia dānauerit to/
tum genus humanū: verūtamē voluit clemen
tissimus de⁹ in ira continere misericordias suas
qm̃ decreuit ac deliberauit homini ꝑdito ⁊ peni
tenti: p filij sui incarnationē succurrere. Super
quo dubi⁹ solet esse anim⁹: cur magis humanū
genus saluū factū est: ⁊ remissionez accepit q̃z
angelica natura p̃uaricatrix. Quod rationabi/
le esse demonstrant doctores: dicentes peccatū
hominis fuisse remissibile: angeli vero omino
irremissibile. Qd̓ ꝓbat̃ quattuor cōueniētijs.
Prima est proprietas liberi arbitrij.
Secūda conditio nature.
Tertia ordo diuine iusticie.
Quarta cōgruitas misericordie.

Prima cōuenientia dicit̃ libertas arbitrij.
In libero arbitrio s̓m magistrū. 24. di. secūdi.
est facultas voluntatis ⁊ rationis tam in homi
ne q̃z in angelo: tamē differenter. Nā q̃tuz ad
voluntatez differt homo ⁊ angelus: qꝛ liberuz
arbitriū hominis ante electionez voluntatis et
post electionē se habet mutabiliter. Angeli vero
⁊ si ante electionez se habēt mutabiliter post ele
ctionez tamen se habēt immutabiliter. Et hac
ratione in summo gradu est liberuz arbitriuz in
deo: infimo autem gradu est in homine. Si er
go est liberū arbitriuz in angelo necesse est vt sit
medio modo se habens ⁊ ita dicitur liberꝝ arbi
triū in eo mutabiliter se habere ad bonum ante
electionē: ⁊ imutabiliter post. Potest. n. elige
re ⁊ nō eligere: sed qcqd illud sit siue bonū siue
malū: non potest illud detestari postq̃z elegerit.
Ex quo patet ꝙ nō potest penitere siue ꝑ peni/
tentiā culpā delere que est declaratio mali. Et
ita relinquit̃ ꝙ culpa eius nō pōt deleri sicut cul
pa hominis. Itē q̃tum ad ꝓprietatē rōnis pꝫ:
qꝛ in libero arbitrio est iudiciū de bono sed dif/
ferenter in homine ⁊ angelo: qꝛ sicut dicit Dio
ny. intellectus angeli deiformis est: ⁊ hoc ē qꝛ
supra tempus: ⁊ ita accipit totum simul: ⁊ non
post hoc illud: vel illud ex illo. Et ideo dicit̃ an
gelus intellectualis substantia. Sed intellectus
hominis est in tempore: ⁊ ideo cōferendo acci
pit. Vnde nō accipit totum simul: sed vnū post
aliud ⁊ vnum ex alio sicut ex premissis accidit
conclusio. Et ideo homo dicit̃ rationalis sub/
stantia: quia ratio est virtus collatiua vnius ab
alio. Qualis ergo comparatio est simplicis ad
compositum: et puncti ad lineam in essendo: ta
lis comparatio est intellectus angelici ad intel/
lectum hominis in intelligendo et iudicando.
Cum ergo iudicium fiat ab intellectu patet ꝙ
angelus secundum statū sue conditionis iudi/
cat de re nō in tempore: ⁊ de re tota simul: ⁊ in
iudicando de ipsa videt eam totam simul: ergo
rectissime iudicat: ⁊ in iudicando peccat ex cer
tissima malitia. Ex quo nullo mō pōt excusari.
Nō autem sic est de homine qui cum totā rem
simul nō videat potest decipi in suo iudicio. Et
ideo cum peccatum eius aliquo modo possit ex
cusari: non est irremediabile. Vnde Ge͂n. 6.
Nō remanebit spiritus meus idest indignatio
mea in homine quia caro est. Secūda cōueni
entia est cōditio nature: quam tāgit anselmus
in. 2. lib. cur deus homo. Homo per aliuz ho
minē qui nō esset sui generis nō debuit repara
ri. Et cuz nō sint omnes angeli eiusdem gene
ris: patet ꝙ nō fuit possibilis hec reparatio in
angelo sicut i homine. Insuper ex cōditōe pec
cati tam hominis q̃z angeli variatur peccatū: et
q̃tuz ad genus: ⁊ q̃tum ad circūstātiam: ⁊ q̃z
tum ad occasiones. Quātum ad genus fuit in
appetitu scientie dei. Superbia eius in appeti/
tu omnipotētie. Omnipotētiam autem suā nū
q̃z voluit deus communicare alicui creature:
ideo angelus appetit illud ad quod nullo modo
erat ordinatus. Sciētiam autē suam voluit de⁹

cõicare creature. Ad illã eni est hõ ordinatus i gloria: iõ peccatũ hoĩs ẽ remissibile: peccatum ꝟo angeli nõ. Quãtũ ꝟo ẽ ad circũstãtiã peccati ẽ differentia: qꝛ i Adã fuit aliqua ignorantia: qꝛ peccatũ qđ erat mortale credidit eẽ veniale ſcḿ Aug. ⁊ habuit ꝓpositũ penitẽdi ⁊ petendi veniã de illo peccato. Angeli ꝟo nõ. Quãtum ad occasionẽ peccati ẽ differentia: qꝛ angelus ꝑ se peccauit. Adã vero alio suggerente.

Tertia cõueniẽtia dicitur cõgruitas diuine iusticie. Nã in homine vno erat tota species hũana multiplicãda. Sed i angelo peccãte nõ erat tota natura angelica. Et ꝓpter hoc diuine iusticie cõgruũ fuit hominẽ expiare: ⁊ non angelum. Quarta conuenientia est ex parte diuine misericordie cui nõ erat cõdecẽs vt nihil beatificaret in hũana natura ad beatitudinẽ ordinatum. Datum ergo ẽ tẽpus ex dei liberalissima misericordia homini lapso petendi veniã ꝺ peccato ⁊ de eo agendi pniam. Puto eniꝫ ꝙ post expulsionẽ de paradiso Adã pater noster conuertit se ad lamẽta pnie: ⁊ xp̃m venturũ sũma deuotione excoluit: quẽ icarnandum cognoscebat. Nam ecclesia sancta ponit eũ i numero sanctorum: quod esse nõ posset sine fide mediatoris: quod Aug. in li. de correctione ⁊ gratia testatur dicens. Illa fides sana ẽ credimus nullum hominẽ siue maioris siue parue etatis liberari a cõtagione mortis ⁊ obligatiõe peccati nisi ꝑ vnũ mediatorẽ dei ⁊ hominũ iesum xp̃m Secundum autem doctrinam sancti Thome secunda ſe. q. 2. via hoibus remẽdi ad beatitudinẽ est mysteriũ xp̃i icarnationis quod ante statũ peccati homo cognouit: sed nõ explicite: qꝛ non ſm ꝙ ordinabatur ad liberationẽ a peccato ꝑ passionem ⁊ resurrectionẽ: qꝛ homo nõ fuit ꝓscius peccati futuri. Videt̃ aũt incarnationis xp̃i prescius fuisse ex eo quod dixit. Propter hoc relinquet homo patrẽ suũ ⁊ matrem suã ⁊ adherebit vxori sue. Gen. 2. Et hoc ab apostolo Paulo ad Heb. 7. dicit̃ sacramẽtũ magnũ esse in xp̃o ⁊ ecclesia. Quod quidẽ sacramẽtũ nõ est credibile primũ hominẽ ignorasse. Post peccatũ vero explicite illud mysterium cognouisse nulli dubiũ esse ꝺꝫ scḋm ꝙ ordinabat̃ ad salutẽ hominis ꝑ passionẽ ⁊ resurrectionẽ. Vnde ⁊ habuit Adã cognitioneꝫ salutis sue in iesum nasciturum de carne sua. Quisnã explicet quãta deuotiõe oĩ tp̃e vite sue Adã cũ lachrymis ⁊ suspiriis deũ icarnari expostulauerit. O Adã cõmunis pater quid fecisti. Cur peccasti. cur offẽdisti legem dei. Heu me inquit peccaui erraui. Sed dei filius bonitate sua restituet vobis icarnatione sua benedicta quicqđ ego ꝑdidi in presumptione mea. O peccatores non paueatis. Habemus reparationẽ. Non cõqueramus ap̃lus ꝺ Adã imo cãtemꝰ cũ Gre. O felix culpa q̃ talẽ ac tm̃ meruit hr̃e redeptorẽ. Fuimus i tenebris ꝑ peccatuꝫ: ⁊ iam sumus i luce gratie ꝑ verbũ incarnatum Cuius beneficio consequi valeamus splendorem glorie: in qua christus viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

Feria secunda sermo de ardẽti desiderio sanctorum patrum veteris testamenti auide cupiẽtium christum incarnari.

Secundus fructus. Jesus desideratus.

Ex precessit

Iterũ vbi supra. Cogimur ad cor nostrũ inflãmãdum i amorẽ benedicti iesu xp̃i in celo sedentis ad dexterã patris ex vehemẽti desiderio illo quo sancti patres veteris testamẽti ꝑ multa curricula annorũ succẽsi ardẽtissimis suspiriis deprecabãtur ipsum icarnandum. Dꝰ deuotus Bern. considerãs sermone. 2. super cãtica ait. Ardorẽ desiderii patruꝫ suspirantiũ xp̃i in carne presentiã frequentissime cogitans cõpungor: ⁊ cõfundor i memetipso: ⁊ vix cõtineo lachrymas: ita pudet torporis miserabiliũ tp̃um hoꝝ. Cui nãqꝫ nostrũ tantũ ingerat gaudiũ gratie huius exhibitio: quantũ sanctis veteribꝰ accẽderit desideriũ promissoꝝ. Hec ille. Iccirco nostra incitatione prosequi volẽtes incarnationis beneficiũ: i presenti sermone de ipsa dicturi sumus sub vno fructu qui est Jesus desideratus. Pro cuius declaratõe tres cõclusiões occurrunt ꝓponẽde.

Prima dicitur occasionis.

Secunda retardationis.

Tertia meritationis.

Capitulũ primũ qualiter xp̃s voluit incarnari: ⁊ si nõ peccasset homo an fuisset icarnatꝰ.

Prima cõclusio dicit̃ occasiõis: in qua videndũ ẽ si peccatũ solũ fuit icarnationis occasio: ⁊ precipua rõ: vel si adhuc homo non peccasset aliq̃ alia cã dei filii incarnasset.

Et circa hoc tres sunt opiniones.

Prima dicitur sustentabilis.

Secunda probabilis.

Tertia cōmēdabilis.
Prima opio dicit̄ sustentabilis: que ē quo
rūdā magistroꝝ dicentiū ꝙ de icarnatiōe ē loq
dupliciter. Est eni icarnatio carnis assumptio
Pōt ergo esse sermo de carne assumpta. Aut
q̄ztum ad substantiam: aut quantum ad defec/
tum passibilitatis: ꝛ mortalitatis. Si loquamur
de incarnatione quantum ad defectum passibi
litatis ꝛ mortalitatis: dicunt ꝙ si homo non
peccasset xp̄us carnem mortalem nō assūpsis
set. Sed si loquamur de incarnatione ſm ꝙ di
cit assumptōem humane nature simpliciter: eti
am si homo nō peccasset xp̄s incarnatus esset.
Nam icarnatio facit ad perfectionem toti⁹ uni
uersi in hoc ꝙ completionem dat humano ge/
neri quantū ad tria. Primo quantū ad illō qō
respicit naturā. Secundo quantum ad illō qō
respicit gratiam. Tertio quantum ad illud qō
respicit gloriam. Quantum ad primū in in
carnatōne est consumatio modoꝝ educendi ho
minē i esse. Quadruplex nāqꝫ est modus edu
cendi hominē in esse. Nec de viro nec de muli
ere vt Adā. De viro sine muliere vt Eua. De
viro ꝛ muliere: vt ceteri homines. De mulie/
re sine viro: vt xp̄s. Ergo si homo stetisset: fu
isset incarnatio: qꝛ si non esset fili dei incarnatō
tunc vnus modus productiōis deficeret: ꝛ sic
vniuersus esset iperfectus. Unde dicit Aug⁹
in li. de li. ar. ꝙ vniuersus habet tantam perfe
ctionem ꝙ nemo pōt rōabiliter aliquam iperfe
ctionem iuenire in eo. Secūdo icarnatio fa
cit ad perfectōem hominis quantuꝫ ad illud qō
respicit grām. Nam xp̄s est caput ecclesie non
solū ſm diuinā naturā: sed ēt ſm humanaꝫ vt
ostendit Aug⁹ super Joh. Sed si homo non
peccasset adhuc xp̄s essꝫ caput ecclesie: ergo aut
filius dei se icarnasset: aut caput ecclesie remā/
sisset acephalū. Insuper si homo lapsus nō es
set nihilominus fuisset sacramentum matrimo
nij. Si igitur sacramentum matrimonij in cō/
iunctione sexuū significat coniunctōnem xp̄i ꝛ
ecclesie quantum ad naturarū vnionem ꝓpter
iseparabilitatem: vt dicitur ad Eph. 5. ergo si
homo stetisset aut sacramentum matrimonij es
set falsum signū vel filius dei fuisset icarnatus
Tertio incarnatio facit ad cōplementum ho
minis quantū ad illud quod respicit gloriā. Nā
ſm Aug. de spū ꝛ aia. totum hoiem assumpsit
xp̄s vt totum beatificaret. Sed si hō non esset
lapsus: erat totus beatificalis: ergo xp̄s fuisset
icarnatus. His rationibus adherentes dicūt
quidam indubitanter ꝙ stante adhuc natura in
terminis sue cōditionis: ꝛ si nūquā fuisset lap/
sa ꝙ dei filius fuisset incarnatus: nō vt redem
ptor: sed vt glorificator. Secūda opinio dici
tur ꝓbabilis que primā oīo negat. Dicit enim
ꝙ si hō non peccasset nūqꝫ xp̄s carnē sumpsissꝫ
qꝛ hoc magis cōcordat pietati fidei. Nā p̄cedēs
opinio que dicit ꝙ deum cōueniebat incarnari
ꝓpter pfectōem vniuersi: deū inter pfectionem
vniuersi ꝯcludit: quod incōuenientissimū ē: qꝛ
icarnationis mysteriū ē super oēm vniuersum
siue quantū ad naturā siue quantum ad gloriā.
Dicit nāqꝫ phs in. xi. prime phie. Deus sup
oēm vniuersi ordinē ponēdus ē. Et ad illō qō
adducitur de modo educendi hoiem dicere pos
sumus: ꝙ quartus ille modus quo eductus est
xp̄s nō ē de perfectione vniuersi: nec ex hoc se
quitur: ꝙ si talis modus nō fuisset ꝙ vniuersū
sua perfectōe careret. Sicut. n. non pōt argui i
pfectio vniuersi quantū ad suscitatiōem mortui
quā deus nō fecisset si hō non peccasset. Pos/
set ēt dici ꝙ de illo modo ꝓductionis nō arguit̄
veritas incarnatōis: qꝛ deus potuisset produ/
cere hoiem de muliere absqꝫ viro: qui tamē nō
esset deus. Ad illud quod dicebatur ꝙ incar/
natio facit ad perfectionem hominis quantum
ad illud quod respicit gratiam: qꝛ xp̄us est ca/
put ecclesie dicere possumus ꝙ duplex est capi
tis proprietas. Una que attenditur ſꝫ confor
mitateꝫ ad mēbra. Alia que attenditur ſm do
noꝝ gratuitoꝝ ifluentiam. Rōne prime ꝓprie
tatis xp̄s ē caput ecclesie iquātū hō: ꝛ rōe hu
ius principaliter tenet rōnem capitis. Et iō da
to ꝙ incarnatus nō eēt ecclesia hoiuꝫ capite nō
careret. Habuisset. n. tūc caput deū: sicut nūc
ecclesia angeloꝝ. De alio vero qō adducebat̄
de matrimonio respondere possumus ꝙ matri
moniū duplicē hꝫ significationem. Significat
enim coniunctōem dei ad ecclesiā ſm charitatē
ꝛ significat coniunctionem ſm vnioneꝫ in pso
ne vnitate. Utrāqꝫ harum significationum hꝫ
ſm statum lapsum. alteraꝫ vero habuissꝫ si ho
mo stetisset. Et ideo non esset falsum signum.
Sicut enim matrimonium nunc est in officiuꝫ
ꝛ in remediū: tūc aūt solū in officium: sic habet
duplex significatū nūc: tunc aūt vnum. De eo
vero quod vltimo dicebatur. s. de gloria quia
totum assumpsit: dicunt isti qui tenent hanc
opinionem secundam: ꝙ illa non est ratio pre
cipua: sed annexa principali: pro eo ꝙ si nunqꝫ
deus incarnatus esset homo glorificationem

corporis sui ex visiõe dei ꝑfecte ⁊ total'r habuis
set. visio.n.xp̃i cõpal' spectat ñ ad eẽntialẽ ꝯple
tionẽ beatitudinis: sed ad quosdam accidentale
gaudiuz. Et hoc patet: q2 alij sensus beatifican
tur vt visus: ⁊ tamen obiecta sibi correspõdẽtia
nõ habebunt: sicut tactus gustꝰ ⁊c̃. Gloria nã
q3 sensuũ exteriorũ per redũdantiã dilectionis
venientis ex ꝑte superiori a visiõe dei: cuiꝰ vi/
sio adeo reficit: vt nihil vltra necessarium sit aie
ad eius beatitudinẽ. Vnde multum derogare
videt̃ summo bono qui dicit ipsuz non sufficere
absq3 bono creato sibi adiuncto ad hominem
ꝑfecte beatificandũ. Hec Boñ.i.di.tertij.li.
Tertia opinio dicit̃ cõmendabilis: que dicit
xp̃z natũ fuisse vt hominẽ ꝑditum redimeret:
nec curat inuestigare ea que potuissent euenire
homine stãte. Sed gratias dat deo qui tam be/
nigne voluit ꝓuidere homini perdito. Dicit nã
q3 Augꝰ in li. de verbis dñi. Vẽit filius hois
querere ⁊ saluũ facere quod perierat. Si homo
nõ peccasset filius hois nõ venisset. Et idẽ su/
per Joh. Nulla causa fuit vẽiẽdi xp̃o dño nisi
peccatores saluos facere. Tolle morbos: tolle
vulnera: ⁊ nulla est causa medicine. Et idẽ su/
per illo verbo Math p̊. Ipse enim saluũ faciet
populũ ⁊c̃. Si ergo homo non peccasset: virgo
non peperisset. Et idez sup illud Joh.xi. Dñe
ecce quem amas. Si peccatores dñs nõ ama/
ret ad terrã de celo nõ descẽdisset. Et idẽ super
psalmos. sup illo verbo infirmꝰ sũ. Vt mane/
ret homo in eo qđ deus fecit. Si eniz maneret
in eo qđ deus fecit: nõ in limo infixus esset quẽ
deus genuerit. Et Leo papa in sermõe. Si hõ
ad imaginẽ ⁊ similitudinem dei factus in suo
honore mansisset: creator mũdi creatura nõ fie
ret: neq3 sempiternꝰ temporalitatẽ subiret: aut
equalis deo patri dei filiꝰ formã serũi assume/
ret. Et Paulꝰ.i.ad Timot.i. Xp̃s ihs venit
in mũdũ saluos facere peccatores. Ista nobis
cordi esse debent q2 damnato humano genere
ꝓpter peccatum voluit dei filius incarnari vt
ipsum redimeret. O imensa amplitudo diuine
charitatis. O profunda bõitas sũmi dei. Pec
cauimus nos omnes cecidimusq3 in captiuita/
tem inferni: ⁊ ipse vt nos redimeret misit non
angelum nõ archangelum: nõ deniq3 aliã cre/
aturam: sed vnigenitum filium suum. Audiat
terra: intelligat celũ: imo audiãt Jo.3. nouum
iocundum: nouũ felicissimũ: nouum amorosis
simuz. Sic deus dilexit munduz: vt filium su
um vnigenitum daret: vt omnis qui credit i il
lum nõ pereat: sed habeat vitã eternam. Et ad
Ro.4. Propter nimiã suam charitatem iquit
apostolus qua dilexit nos deus: misit filiũ suuz
in mundũ vt saluetur mundus per ipsum. Qđ
Greg. considerans admirando cantabat. O
inestimabilis dilectio charitatis: vt seruuz redi
meres filium tradidisti. Quid suauius qd dul
cius potest audiri. O peccatores igrati diligi/
te xp̃m quos iam redemit: quez patres antiquĩ
illũ redẽpturũ expectantes toto corde dilexerũt
Capitulũ secũdũ qualiter xp̃s cõuenięti tꝑe
icarnatus est: ⁊ q̃ rõabiliter tm̃ distulit icarnari
Ecunda conclusio dicitur retardatõis
Incarnari equidem volens dei filius:
non fecit illico post peccatum nec pau/
lo post: sed post sextum millenariuz in sexta eta
te mundi. Mirum certe quare hoc largum do
num non accelerauerit. Verũtñ nõ sine ratio/
ne credendum ẽ factuz esse: q2 vt scribitur. Ec
clesiastes.3. O ia tempus habent. Possunt au
tem huius tarditatis rationes tres assignari.
Prima ratio fuit propter peccati punitionẽ
Secunda propter morbi curationem.
Tertia ꝓpter xp̃i incarnandi cõmendationem
Prima ratio ⁊c̃. Nam in hoc manifestatur
diuine vltionis seueritas contra peccatum: q̊t
clamores ⁊ luctus hominũ tanto tempore susti
nuit anteq3 vellet descendere. Fecit autem hoc
q2 diuina iusticia nihil iultum relinquit. Se
cunda ratio fuit propter morbi curationez. Nã
primũ peccatũ quod homo cõmiserat: ex super
bia prouenerat: iõ per humilitatem liberandus
erat. Quod fieri debuit vt hõ se infirmũ agno/
sceret ⁊ liberatore idigerz. Vnde glo. sup epi
stola ad Gal'. dicit. Magno cõsilio factuz ẽ vt
post hominis casuz non illico dei filius mittere
tur. Reliquit.n. deus hominẽ prius in liberta
te arbitrii in lege naturali vt sic vires suas co/
gnosceret. Vbi cũ deficeret legẽ accepit. Qua
data inualuit morbus nõ legis sed nature vitõ
vt ita cognita infirmitate sua clamaret ad medi
cũ: ⁊ gratie q̃rerz auxiliũ. Tertia rõ fuit ꝑꝑ xp̃i
icarnãdi cõmendatõem. Debebat nãq3 illđ be
neficiũ cõmendari qđ necessariũ erat: debebat
cõmendari ꝑ multos ꝓnũciatores. Ob qđ de
bebãt ꝓcedere figure ꝓphetie ⁊ alia que in ve
teri testamẽto relatu digna sũt: de quibus in se
quentibus diffusius dicemus. Quibus ipletis
misit deꝰ filiũ suũ: ſ3 illud apl'i ad Gal'.4. At
vbi venit plenitudo tẽporis misit deꝰ filiũ suuz
Et nõ imerito teupus icarnatõis dicit̃ tẽpus

plenitudinis: qm̄ in icarnatõe ē facta plena pti
cipatio diuinitatis. Vñ ad Col. 2. in ipso habi
tat ois plenitudo diuinitatis. In incarnatione
repata ē angelorum ruina: in icarnatiõe hõ plene
a culpa liberat: ad Col. i. In ipso placuit oēm
plenitudinē ihabitare: et per eū recõciliari. In
icarnatõe facta ē plena pticipatio boni necessa-
rii q̄ztū ad bonū veritatis itelligenduz: et gratie
q̄ztuz ad effectū. Jo. i. De plenitudie eius oēs
accepim⁹. O q̄z felix et beata dici põt hec etas
nostra. o vere aureū seculū in quo expimur dul
cedinē icarnati verbi filii dei quā p multa anno
rū milia expectātes p etierūt Adā pater nostre
gentis. Noe vir iust⁹. Abrahā p obedientiaz
placens deo. Isaac māsuetus. Jacob cõtēpla-
tor. Moyses rectus et dilectus deo. David fz
cor hois elect⁹. Esaias serra secatus. Daniel i
lacū leonū missus: aliiqz amici dei patriarche et
pphete. Reges in pplo dei diuinitus p̄fecti:
aliiqz q̄zplurimi illorum tpe. Hinc est q salvator
dicebat loquēs discipulis suis. Luc. x. Beati
oculi q vidēt q̄ vos videtis. Dico enim vobis
qz multi prophete: et reges voluerunt videre
q̄ vos videtis et nõ viderūt: et audire q̄ vos au
ditis: et nõ audierūt. Sed heu iquā qz ē somno
lenta mēs humana ad talia cõtēplandū. Pau
ci eqdem repiuntur q cogitare velint copiosum
fructum quē susceperūt suscipiūt: et suscipe pos
sunt ex beneficio icarnati iesu. O mens dura.
o creatura rõalis. o negligēs aia. o aia sõnolē
ta. o aia dormiens. o aia pigra expgiscere q̄so:
et contēplare q Adā vixit ānis nõgentis trigi
ta: vt scribit Gen. 7. et semp in sacrificiis: in
orationibus: in diuio cultu clamabat. Veni ie
su: et nõ potuit ipm videre: qnimo moriēs ad lo
ca tenebrarum descendit. Idipm fecit Seth fili⁹
eius viuēs ānis nõgentis. 12. i eadem fide et de
siderio mediatoris. Hoc oēs alii iusti ab Adā
vsqz Noe clamauerūt: et nõ potuerūt obtinere
Interficitur abel inocēs: et clamauit ei⁹ sāguis
ad viuētem deum: et tamē celum cõscēdere nõ
valuit: et detrusus est i limbo. Indignatus est
deus cõtra iniqtatem mūdi tpe Noe: ob quaz
oēs diluuio pdidit: et tamē Noe cū suis ob iu-
sticiā: mūdiciā et puritatē in archa saluatus est.
Et cū oibus diebus vite sue xpm desiderasset
videre nõ potuit: et nõgentesimo ac quinquage
simo āno etatis sue moriēs. Gen. 9. luce diui
na priuatus ē. Abrahā vt deo promptus obe-
diat filiū pprium imolare satagit: xpm icarnādū
semp desiderans: et qd voluit nõ obtinuit: et cē
tesimo septuagesimo qnto āno moriens i sene
ctute bona. Gen. 25. descendit ad iferos. Ibi
Isaac. Ibi iacob. Ibiqz oēs illorum temporum:
vsqz ad mõtē xpi. O ifelix peccator vis cogno
scere serenitatē tranquillitatē et gratiā tēporis
nostri. Vide finē eorum qui xpo volūt adherere.
Lapidatur Stephanus et clamat: video celos
aptos. Comburitur Laurenti⁹: et igne morit
et statim volat ad celum. Longū pfecto satis es
set aplorum oium martyrum confessorū atqz virgi
nū similia narrare. Sz illud vnū ptereundum
nõ est: quod oēs ad imitatõez deuotionēqz gra
tiosissimi iesu xpi iducere potest. Crucifigit la
tro q multa flagitia ppetrauerat: et xpo se cõmē
dās eadem die i padiso recipitur: currite pecca
tores ad fontē gratie iesum xpm: q clamabat i
templo Jo. 7. Si quis sitit veniat ad me et bi-
bat: non obest nobis precedēs tarditas ratiõa-
lis incarnationis iesu christi.

Caplm tertiuz de imensitate beneficii incar
nationis: et qualiter se habent ad illud merita sā
ctorum patrum.

Ertia conclusio dicitur meritationis.
in qua pie videre possumus an xpi in
carnatio fuit ex mera gratia: et an illaz i
petrauerūt scõrum patrum et ecclesie merita. nam
Paulus dicit ad Titū. i. Apparuit bēignitas
et humanitas saluatoris nostri dei nõ ex operi
bus iusticie que fecimus nos. Verūtū dicere
possumus sm doctrinā Boñ. in. 3. di. 4. de be
neficio incarnationis tripliciter respondēdo.
Primo quātum ad circūstātiam.
Secūdo quātum ad efficaciam.
Tertio quātum ad substātiam vel essentiam
Primo si loquamur quātum ad circūstātiā
tēporis põt cõcedi absqz calumnia q cadat sub
merito precedentis ecclesie. sancti enim patres
flagrantissimis desideriis meruerunt incarna
tionis accelerationem. Secundo si loqua
mur de beneficio incarnationis quantum ad
efficaciam que erat a seruitute diaboli et a reatu
carentie visionis dei: cadit sub merito. Ter
tio si loquamur de illo beneficio quantum ad
substantiam vel essentiam est dicendum q ca
dat supra sanctorum patrum merita. Pro-
pter quod non est iuste retributionis sed di
gnationis eminentissime. nam si congregetur
in vnum humilitas omnium sanctorum nun
quam poterit in minimo comparari illi humi
litati qua dei fili⁹ apparere voluit i forma serui
et hitu iuēt⁹ vt hõ. si collgāt oia suspiria oēs la

chꝛyme: omnes pene: omnes cruciatꝰ: omnes penitentie: omnia genera mortis etiaꝫ quecūqꝫ passi sunt sancti, ꝓpter xp̄ꝫ: ⁊ collocentur ex vna parte: ex altero vero latere ponatur vna lachꝛyma xp̄i vel nascentis: vel fugientis per egypti nemoꝛa: vel oꝛantis: vel patientis: vel moꝛientis: plus illa lachꝛyma vna valet ex foꝛnacco illo coꝛde ꝓueniens: q̄ꝫ omnia illa bona que diximus ⁊ cogitare possumus in quibusdā sanctis ⁊ electis ⁊ amicis dei. Hinc Hieronymꝰ ad Damasum papā de filio pꝛodigo ait. Que maioꝛ potest esse clementia q̄ꝫ vt dei filius: filiꝰ hominis putaretur: nouē mensiū fastidia sustineret: partus expectaret aduentum: per singulas adolceret etates: ⁊ post cōtumelias vocū: alapas ⁊ flagella: crucis pro nobis fieret maledictū vt nos a maledicto legis absolueret. hec ille. Iuste ergo ⁊ rationabiliter anima nostra sitire debet ad iesum in gloꝛia coꝛonatuꝫ quē sancti patres in nocte legis desiderauerunt incarnādū: qꝛ dies gratie nobis appꝛopinquauit: qua mediante facilis est nobis accessus ad beatā eternāqꝫ vitam: in qua xp̄s saluatoꝛ seculi viuit et regnat in eternū. Amen.

Feria tertia prime dominice aduentus sermo de reuelationibus factis mentibus prophetaꝝ de incarnationis mysterijs: ⁊ qualiter prophete p̄dixerunt multipliciter xp̄m foꝛe vētuꝝ. Tertius fructus. Iesus prophetis cognitus.

Ox precessit ⁊c. Placuit quon
n daꝫ altissimo deo celi incarnatiōis mysteria ꝓphetaꝝ mentibus reuelare: vt ꝑ ipsoꝝ voces instrueretur humanū genus de veritate incarnati Vbi. Nullus equidē excusare se potest: si iesum non credat: si eū nō colat: si illū toto coꝛde nō amplexatᷣ. Huius aduentū pꝛecesserunt tot ꝓphetaꝝ oꝛacula ⁊ testimonia. Firmatᷣ enim vniuscuiusqꝫ mens in fundamēto veritatis: cum senserit de chꝛisto venturo ꝓphetas clamare ac p̄dicare. Quapꝛopter in p̄senti sermone de incarnatione verbi loqui volentes ꝯsiderabimus illas supernas reuelationes quas habuerūt pꝛophete: colligemusqꝫ ea que dicturi sumus sub vno fructu: qui est Iesus pꝛophetis cognitus. Ad cuius declarationē tres cōclusiones occurrunt declarande: quarum.

Prima vocatᷣ diffinitio.

Secunda vocatᷣ multiplicatio.

Tertia vocatᷣ testificatio.

Capitulū pꝛimū de ꝓphetia quid est: ⁊ qualiter nō potest esse naturaliter: cōtra opinionem illoꝝ qui dixerunt quod homo posset naturaliter pꝛophetare: quod si veꝝ esset pꝛopheticū testimoniū nō esset cōueniens.

Rima cōclusio vocatᷣ diffinitio: in qua
p cōueniens est scire quid est pꝛophetia: qꝛ nisi hoc clare intelligeretᷣ non satis esset incarnationē xp̄i magnifacere ex quo fuit a pꝛophetis pꝛenunciata. Secūdū ergo Cassiodoꝛ: pꝛophetia ē diuina inspiratio: rerūqꝫ euētus imobili veritate demonstrans: ex qua diffinitione habemus: ꝙ illa cognitio quā habuerūt pꝛophete est supernaturalis ⁊ diuinitus inspirata. Vnde. 2. Pet. i. Nō enim voluntate humana allata est aliquādo pꝛophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Et in hoc interimitᷣ erroꝛ ipsoꝝ qui dixerūt prophetiā esse a natura. Nā vt aug. dicit. 12. super Gen̄. ad litterā: quidā voluerunt dicere ꝙ humana natura haberet quandā vim diuinatiōis in seipsa. Et hoc videtᷣ esse secundū opinioneꝫ Platonis q posuit ꝙ anime habent omniuꝫ reruꝫ cognitionē per participationē ideaꝝ. Sed ista cognitio obūbꝛatᷣ in eis ꝑ cōiunctionē coꝛpoꝛis: in qbusdā plus: in quibusdā vero minꝰ ſm coꝛpoꝛis puritatē diuersam. Et secundum hoc dicūt ꝙ coꝛpoꝛa habētia animas nō multū obtenebꝛatas ex coꝛpoꝝ vnione possunt futura p̄cognoscere ſm pꝛimā scientiā. Sꝫ cōtra h̄ obijcit Aug. ꝙ nō sempꝫ pōt vim diuinatōis habere anima cū sempꝫ velit. Et ꝙ verius videtᷣ ꝙ aīa ex sensibus cognitionē acq̄rat. Omnis. n. cognitio oꝛtū hꝫ a sensu ſm aristotelē. Ideo melius est dicendū ꝙ p̄cognitionē futuroꝝ hoīes nō habent: sꝫ acq̄rere possunt ꝑ viā experimētalem in qua iuuantᷣ ꝑ naturalē dispositionē: ſm quā in homine inuenitᷣ ꝑfectio ṽtutis imaginatiue: ⁊ claritas intellectiue. Et tñ hmōi p̄cognitio futuroꝝ differt a pꝛima q̄ habetᷣ ex reuelatione diuina. Pꝛimo quidē qꝛ pꝛima pōt esse circa quosdā effectus ad quos se pōt extendere humana experientia. Secūdo qꝛ pꝛima ꝓphetia ē circa imobilē veritatē nō autē secūda: sed potest subesse falsum. Hinc est qꝺ dicit Nico. de lira supꝛa p̄s. in pꝛincipio: ꝙ ꝓpheta ſmonis interpretatione dicitᷣ quasi ꝓcul fans: qꝛ denunciat ea que sunt ꝓcul seu remota a naturali cognitione humana. hysidoꝛus vero li. x. ethimol. dicit ꝙ pꝛophete in veteri testamēto vocabantur videntes: quia videbant ea que abscondita erant.

Et gētilitas appellabat eos vates a vi mentis
Secundū vero Nico. de li. triplex est gradus
eoꝝ que excedunt cognitionē nostrā.
Primus ꝓpter rei cognoscende conditionem
Secundus ꝓpter cognoscentis cōditionē.
Tertius ꝓpter modū cognoscendi. Primꝰ
gradꝰ eoꝝ que sunt remota a naturali cognitiōe
est ꝓpter rei cognoscende cōditionē: q etiā i tri/
plici gradu subdistinguit. Primus gradꝰ ē
ꝓpter rei cognoscende supeminētiā: cuiusmodi
sunt diuina maxime circa ꝑsonaꝝ ꝓpria. Ideo
de talibꝰ facte sunt reuelatōes ꝓphetice. Esaie ꝑ
seraphin sanctus clamātia: ⁊ clarius in nouo te
stamēto. i. Jo. 5. Tres sunt q testimoniū dant
in celo. pater vbū ⁊ spiritus sanctus. Secū/
dus gradus est ꝓpter rei cognoscende latentia:
cuiusmodi sunt cordiū secreta soli deo cognita.
Unde ⁊ cogitatio Symonis magi ꝑ reuelatio
nem fuit cognita Petro Act. 8. Ideo dixit ei
Petrus. In felle amaritudinis video te esse.
Cogitabat nāq̄ gratiā spiritus sancti vendere
Tertius gradus est ꝓpter rei cognoscēde di
stantiā. Que distantia vno mō accipit ex parte
loci: ⁊ sic heliseus ꝑ spiritū ꝓpheticū distans ꝑ
magnū spaciū Gieçi misit ad Sunamitē mu/
lierē postulans an cuncta circa se ⁊ viꝝ eius et
filiū eius recte agerent. 4. Reg. 4. c. Alio mo
do accipit distantia ex parte p̄teriti tēporis vel
futuri. Presens. n. nō distat a nobis. De di/
stantibus autem ſm p̄teritū facta fuit reuelatio
Moysi de creatione mūdi: vt dicit Greg. suꝑ
Eçechielē. De distātibus secundū futuꝝ fue/
runt alie reuelationes ꝓphetice. Secundus
gradus eoꝝ que sunt a naturali nostra cognitio
ne remota est ꝓpter cōditionē cognoscētis. Et
ꝓpter hoc aliquādo cognoscentis defectus sup
pletur ꝑ spiritū ꝓpheticū. Et hoc modo Ahias
solonites cognouit vxorē Hieroboaz domum
suā ingredientē q̄uis esset cecus. 3. Reg. 14.
c. Tertius gradus eoꝝ que sunt remota a cō
ditione humana est ꝓpter cognoscendi moduꝫ
sicut Salomon habuit cognitionē animaliuꝫ ⁊
pisciū: vt habet. 3. Reg. 4. nō ꝑ exēplū studij:
sed ꝑ inspirationē spūs sancti. Fuerūt ergo ꝓ/
phaꝝ reuelationes nō ex naturali ingenio: sed
diuinitus inspirate. Quod facile est inuestiga/
re: q̄ vt inquit Scotus in ꝓlogo primi li. sentē
tiaꝝ vbi dicit ꝙ ⁊ in nō euidentibꝰ ex terminis
nec principia sic euidētia ex terminis habētibꝰ
nō cōsonant firmiter ⁊ infallibiliter diuersimo/
de dispositis: nisi a causa superiori ipso itellectu
ducerent ad assensum. Sed ꝓphete vario modo
dispositi existētes i diuersis tēporibꝰ in talibus
nō euidētibꝰ oīo cōsonabāt. Hāc etiā materiaꝫ
ꝑtractat Aug. 19. de ci. dei. c. 22. vbi ait. Serui
tores nr̄i pauci eē debuerūt ne multitudine vile
scerent. Nec ita sunt pauci: vt eoꝝ nō sit miran
da cōsensio. Neq̄. n. in multitudine phoꝝ qs
inuenit: inter quos cūcta q̄ senserūt conueniāt.
Nā resurrectionē carnis nullus ꝓbare posset
ex exterioꝝ euidētia: ⁊ tn̄ ꝓphete in diuersis lo
cis ⁊ in diuersis tēporibꝰ eā ꝓfessi sunt vno cō
sensu: sicut ⁊ de alijs fidei nr̄e mysterijs dicere
possumꝰ. Qd̄ nūq̄ esset nisi vnus spūs fuisset
in omnibꝰ. Qd̄ etiā Lactā. firmianꝰ i ꝑmo li.
diuinaꝝ istitutionū aduersus gētes ait. O mis
sis terrenis huiusmodi phie auctoribꝰ nihil certi
asserentibꝰ aggrediamur viā rectā. Quos eq/
deꝫ si putarē satis idoneos ad beneviuendum
duces eē: ⁊ ipse sequerer: ⁊ alios vt sequerētur
hortarer. Sꝫ cū magis inter se cōcertatōe dissi/
deant: secūq̄ ipsi plerūq̄ discordēt: apparet eo/
rū iter nequaq̄ eē directū. Sīqdē sibi vt ē libi/
tū ꝓprias vias ipresserūt cōfusionēq̄ maximā
inquirentibꝰ veritatē reliquerunt. Nobis aūt q
sacramētū religionis accepimꝰ: cū sit veritas re
uelata diuinitus: oēs sine vllo discrimine ad ce
leste pabulū cōuocamꝰ. hec ille. Mira ergo de
mentia est ꝓphaꝝ testimonia vilipendere: q ni/
hil locuti sunt de xp̄o: nisi ꝙ celitus acceperunt
O ꝑfida iudeoꝝ nequitia: q xp̄o credere nolue
rūnt. o stulta gentiliū sciētia: q xp̄m ipugnāt. o
reprobāda xp̄ianoꝝ malitia q xp̄m nō imitant
de quo vt patebit nihil legimꝰ: neq̄ audiuimꝰ
nihilq̄ cōfitemur nisi qd̄ preuiderunt ꝓphete.

Capitulū secūdū ꝙ futura possunt multiplici
ter ꝓnunciari: ⁊ quomodo sit vera ꝓphetia ac/
cipienda: ⁊ de ꝓphetie veritate.

Ecūda cōclusio dicitur multiplicatio.
s Potest nāq̄ multiplex prophetia in/
telligi ⁊ accipi.

Prima dicitur apparens.
Secunda dicit impropria.
Tertia dicit vera.

Prima dicit apparēs q̄ est in p̄cognitōe fu
turoꝝ q̄ possunt ex suis causis p̄cognosci sicut
medicus p̄cognoscit sanitatē aut mortē futurā:
q̄ ordo est ad tales effectus i cognoscēdo in ali
quibus causis. Secūda est ꝓphia improprie
dicta: quādo alicui cōmunicat aliquid ad ꝓphe
tiaꝫ ꝑtinens absq̄ tamē tali intelligētia. Qua
ſm ꝙ habet Daniel. 6. c. intelligentia opus est

in visione. Hoc ipsum tenet Hiero. sup Esa.
in principio. Cōtingit aūt illud fieri dupliciter.
Vno modo in visione sicut vidit Pharao spi/
cas Geñ. 41. ꝛ Baltasar manū scribentem in
pariete Daniel. 7. ille dormiens: iste vigilans.
Neuter tamē coꝝ fuit ꝓpha: sed Daniel ꝛ Jo
seph q visiones intellexerūt. Secūdo cōtingit in
locutione sicut Caiphas Joh. xi. dixit qd ꝓphe
ticū intendens solū dare cōsiliū de morte xp̄i ꝙ
esset expediens: ꝙ̄uis esset innocens: ne occa/
sione ipsius venirent romani ꝛ tollerent locū ꝛ
gentē. Sed a spiritu sancto factū est ꝙ hoc cōsi/
liuꝫ sic ꝓtulit: q2 mors xp̄i futura pro salute fo/
ret spirituali totius mundi ipso Caipha h̄ igno
rante. Et ꝓpter hoc nō fuit ꝓpha ꝓprie loquē/
do sicut nec asina Balaā fuit rationale animal:
ꝙ̄uis p linguā eius fuerit ꝓlatū verbū rationa
le angelo linguā eius mouente: absq3 tñ cogni
tione asine. Tertio cōtingit hoc in opatōe: qñ
scilicet spūs scūs impellit aliquē ad aliqd agēdū
qḋ habeat ꝓsperuꝫ euentū: ꝙ̄uis homo motus
hoc ignorat. Sicut Judicū. xi. dicit̄ de Jepte
ꝙ irruit spūs dñi sup ipsum. s. ad pugnādū cō/
tra filios Amon: tñ nō fuit sibi reuelata victo/
ria futura. Et talis motus vocat̄ spūs sancti in
stinctus: q est casus ꝓphie f̄m doctores. i. aliqd
deficiens a ratione ꝓphie. Et talis motus si/
milis est motui bene fortunati: q mouet̄ ad ali/
quid bene mouendū: sine tamē ratione ꝛ cogni
tione preuia: vt habet̄ in libro de bona fortuna.
Differt tamē q2 motus bene fortunati est a cau
sa naturali. s. ab influentia orbis: vel intelligen
tia motoris vt dicūt aliqui: vel ab vtraq3 simul:
vt dicunt alij. Motus aūt Jepte ꝛ cōsimiliū ē
causa supernaturalis. s. ex motione spūs diuini
Iste tñ instinctus magis appropinquat ad ra/
tionē ꝓphetie: ꝙ̄ alij duo modi p̄dicti. Ter/
tia est ꝓphia vera ꝛ ꝓprie dicta: in qua ꝓpheti/
çans intelligit qḋ ꝓpheticat. Que etiā in multi
plici gradu reperit̄ quoꝝ ille altero est excellen/
tior vnde ceteris paribus est intelligētia clarior

Primus istius ꝓphetie gradus est quando
cū visione alicui cōmunicata dat̄ visionis intel/
ligentia. Sicut Hieremias vidit ollā succēsaꝫ
ꝛ facies eius a facie aquilonis Hiere. i. ꝛ intel
lexit p hoc significari exercitū regis babylonis
ventuꝝ ad cōburendū ciuitatē hierusalē. Se
cundus gradus est quādo nō fit talis visio seu
apparitio: sed audit̄ vox instruens de aliquo su
pernaturali. i. Reg. 3. Samuel audiuit vocem
domini loquētis: nec tñ vidit aliquā effigiē sibi
apparentē. Quod patet ex hoc ꝙ credidit ēē vo
ceꝫ Helie ipsum vocātis: vt habet̄ ibidem. Et
iste gradus ꝓphetie est excellentior p̄dicto qa
voces sunt signa magis expressiua veritatis ꝙ̄
figure. Tertius gradus est qñ nō audit̄ soluꝫ
vox instruens: sed etiā cum hoc apparet psona
aliqua loquens. Propter qḋ iste gradus ē ex/
cellentior duob9 primis. Variat̄ tamē triplicit̄
Quia psona sic instruens: vel apparēs in effi/
gie aliqua aliquādo est homo sanctus: sicut. 2.
Machab. 17. c. habet̄ ꝙ Onias iā defunctus
apparuit Jude Machabeo. d. ei. de Hiere/
mia ꝓpha sibi apparente. Hic est q multū orat
pro populo ꝛ vniuersa sancta ciuitate hierusalē
Aliquādo psona apparens est angelus. Et sic
cōmuniter legunt̄ facte reuelationes noui ꝛ ve
teris testamenti. Aliq̄ndo est effigies represen/
tans ipsum deū: sicut Esa. 6. dicit̄. Vidi domi
nuꝫ sedentē super soliū excelsum ꝛc̄. Et iste ter
tius gradus est excellentior secūdo: ꝛ secūdus
primo: sicut deus est excellentior angelo: ꝛ an/
gelus homine. Notandū autē ꝙ omnes isti
gradus variant̄ dupliciter. Quia tales appari
tiones aliquādo fiunt per somniū ꝛ etiā vocant̄
reuelationes per somnia. Aliquando in vigilia
ꝛ tunc ꝓprie vocant̄ visiones. Et iste secūdus
modus qui vocat̄ visio est excellentior altero:
q2 maior illustratio mētis requirit̄ ad hoc ꝙ ip
sa distracta per operationē sensuuꝫ exterioꝝ in
vigilia capiat intelligibilē veritatē de superna/
turalibus ꝙ̄ in somno in quo sensibus exterio/
ribus quietatis anima magis disponitur ad ca/
piendū huiusmodi veritatē. Ecōtrario est in co
gnitione accepta via naturali: que accipit̄ p viaꝫ
sensus memorie ꝛ experimēti: vt dicit̄. i. meta/
phi. Et ideo talis cognitio non potest accipi in
somno. Quartus gradus ꝓphetie est quādo
sine apparitione alicuius figure vel signi sensi/
bilis veritas intelligibilis de occultis p diuinā
reuelatōeꝫ manifestat̄. Et hoc modo facte sunt
reuelationes ipsi David vt habet̄ in principio
glo. super p̄s. Et iste gradus est excellentior p̄/
dictis. Sicut enim ille diceret̄ melioris ingenij
ꝛ clarioris qui caperet veritatē cōclusionū geo/
metricalū sine descriptione figuraꝝ sensibiliuꝫ
ꝙ̄ ille qui capere nō posset sine tali descriptione
Sic etiā i cognitione ꝓphetica illa mens dicit̄
excellentius diuinitus illustrata: que veritatem
intelligibilē capit absq3 sensibilibus signis: que
sunt figure ꝛ voces supradicte: ꝙ̄ illa que capit
sub talibus signis. Hec Nico. de lira in prolo
go sup

go sup psalmista. Hos autẽ gradus voluim⁹
hic interserere: vt intelligamus q̃ grande sit p
phetie donũ qd̃ deus sapientissimus tam multi
pliciter ꝯmunicat rationali creature: vt sic mẽs
humana edocta nullo modo de prophetaruz di
ctis dubitare queat.

Tertiũ capitulum: de his qui per christũ in/
carnatum gesta sunt: ꝛ qualiter prophete illa p̃/
dixerunt.

t Ertia cõclusio dicitur testificatio. Ni/
hil enim legimus de verbo incarnato
in nouo testamento qd̃ testimonijs pro
phetarum nõ fuerit prenunciatũ. Tria. n. sunt
illa que cõprehendunt totã vitaz benedicti iesu.
Primũ est incarnatio.
Secundũ est cõuersatio.
Tertiũ est cõsummatio.

Primum est eius incarnatio: in qua multa
cõcurrunt: que distinguendo videamus. Legi
mus enim Math. i. christũ ex genere Abrahe
ꝛ ex semine Dauid nascituꝝ: quod predictum
fuit Geñ. 22. In semine tuo benedicent om/
nes gentes. Et Dauid in p̃s. Jurauit domi/
nus Dauid veritatẽ ꝛ nõ frustrabit eũ: de fru/
ctu ventris tui ponã sup sedẽ tuã. Legim⁹ xp̃z
de virgine natũ. Luce. 2. c. Quod p̃dixit Esa.
7. c. Ecce virgo cõcipiet ꝛ pariet filiũ. Et Hie
re. 31. c. Creauit dñs nouũ. i. incarnationis my
steriũ ẜm Nico. de lira. Et loquit de futuro p
modũ preteriti ꝑpter certitudinẽ ꝑphetie. Fe/
mina circundabit viꝝ: q2 beata virgo xp̃m viꝝ
perfectũ sanctis virtutibus ab instanti incarna
tionis in vtero suo circundedit. Legim⁹ de xp̃o
q̄ sit in betheleem natus. Luc. 2. c. Hoc p̃nũ/
ciatũ est a Michea. 7. ca. Tu bethleem effrata
paruulus es. i. locus effrata: alio modo sic no/
minatus Geñ. 37. in milibus Juda. i. respe/
ctu populi tui in dignitate ꝛ multitudine: q2 in/
de fuit tribus Juda. Inde enim fuit nat⁹ Da/
uid Reg. primi. 16. Et quia nobilitas ciuitatis
magis cõsistit in populo q̃ in spacio Math. 2.
c. allegat istaz auctoritatẽ sic. Et tu bethleez ter
ra Juda nequaq̃ minima es in principib⁹ Ju
da: ex te enim exiet dux qui regat populũ meuz
israel. Legimus de christo q̄ beata virgo recli/
nauit puerũ iesum in presepio Luc. 2. c. Quod
predixit Esaias. i. c. Cognouit bos possessorẽ
suum: ꝛ asinus presepe domini sui. Legimus
de christo q̄ fuit adoratus a magis Math. 2. c.
Et hoc prenunciatuz est per prophetã. p̃s. 71.
Adorabunt eũ omnes reges terre omnes gen
tes servient ei. Et p̃s. 78. Omnes gẽtes quas
cunq̃ fecisti venient ꝛ adorabunt corã te domi
ne. Legimus de christo q̄ fugerit persecutionẽ
Herodis in egyptuz. Quod prophetatũ erat
Esa. 19. Ascendet dominus nubẽ leuẽ: scilicet
assumendo sibi carnez humanaz ẜm Nico. de
lira. que dicitur nubes quia formata fuit spiri/
tus sancti virtute: sicut nubes sursum generat
in aere. Et leuis quia non fuit aggrauata pon/
dere peccati originalis. Subditur. Et ingre/
dietur egyptũ: ꝛ mouebuntur simulacra egypti
a facie eius: quia ipso ingrediente egyptum si/
mulacra corruerunt: vt scribit in historia scho/
lastica. Legimus de christo: quia. 12. anno eta/
tis sedit in medio doctoꝝ in templo. Hoc pre
ostendit propheta. p̃s. 81. Deus stetit in syna/
goga deoruz: in medio autem deos diiudicat.

Secũdũ quod cõtinet in vita christi est eius cõ
uersatio: de qua multa dicũtur ab euangelistis
de qua tamẽ prophete predixerunt. Quod au/
tem dicitur Math. 4. c. prenunciatum est a za
charia. 3. c. Vidi iesum sacerdotem magnũ. Et
sequitur. Sathanas stabat aduersus eũ vt ad/
uersaretur ei. Quod dicitur de christo q̄ scili/
cet discipulos pauperes congregauit. hoc dicit
ab Esa. 61. c. Spiritus domini super me euan
geliçare pauperibus misit me. i. apostolis. Q̃d
scribitur de christo q̄ multa miranda fecit habe
tur ab Esa. 37. Deus ipse venit ꝛ saluabit nos
Tunc aperient oculi cecoꝝ: ꝛ aures surdorum
patebunt. Quod inuenitur de xp̃o. De eius p
secutionibus p̃dixerũt ꝑphete. Unde Dauid
in p̃s. 2. Astiterũt reges terre ꝛ principes cõue
nerunt in vnum aduersus dominũ ꝛ aduersus
xp̃m eius. De ꝑditione eius predixit ꝑpheta
p̃s. 40. Qui edebat panes meos magnificauit
super me supplantationẽ. Tertium quod in
uenit in vita xp̃i est eius cõsummatio. Ipsi⁹ nã
q̃ mortem vituperosaz predixit Esa. 63. c. Et
Daniel. 9. c. Ipsius descensum ad limbũ pre/
dixit zacha. 9. c. Tu autẽ in sanguine testamẽti
tui eduxisti vinctos de lacu. Et vt breuiter con
cludam ipsius resurrectionẽ: ascensionem in ce
lum: ꝛ missionẽ spiritus sancti: aliaq̃ gesta per
ꝑphetas veteris testamenti predicta fuere. Ex
quo nescio cur ita ebetãt quorũdam animus vt
in christum incarnatum credere nolint. Quid
nam verius esse potest q̃ quod a deo reuela/
tum est ipsis prophetis: ꝛ a prophetis predi/
catum est nobis. Non fuerunt certe vane vo/
ces eorum. Incarnatus est dei filius vt omnes

saluet: oẽs iuitat ad paradisi delitias: ꝫ nõ oẽs
ad ipsum aspicere volunt. Quinimo q huma/
no generi tã larga cõtulit beneficia cõtemnitur
vilipendit̃: ac basphemat̃. O mũde neq̃z. o mũ
de pucrse. o mũde pessime: qs explicare posset
q̃z grãdis est numerus inimicoꝝ xp̃i. Inimici
eius sunt oẽs idolatre: ⁊ heretici: pagani: ifide
les: iudei: etiã tot falsi christiani. Tamẽ velint
nolint xp̃s ipse q incarnatus est inimicos suos
crudeliter puniet: amicos ꝟo q i eũ crediderũt
corde ⁊ opere illi ꝟuiẽdo merito sue incarnatio/
nis adducet in vitã eternã ⁊ lucẽ future glorie: i
qua viuit ⁊ regnat per infinita secu. secu. amẽ.

Feria quarta prime dominice de aduentu.
Sermo de electione virginis beate in matrem
christi: ex qua sola nasci voluit: que magis gra/
ta deo fuit: q̃z quecũq̧ alie sancte mulieres.
Quartus fructus. Jesu Maria mater.

Ox precessit ⁊c. vbi
s. Excelsus ꝯditor orbis: q mũ
dũ ineffabili sapientia sua dispo
suit ⁊ ordinauit: voluit incarna
tionẽ sui filij dilecti in omnibꝰ
ordinatã esse vt in tã mirabili ope nihil reprehẽ
sibile: nihil irrationabile: nihilq̧ cõfusibile in/
ueniret̃. Si. n. qspiã aures animi strinxerit ⁊ i/
telligere voluerit tanti mysterij ꝓfunditatẽ: in/
ueniet ꝓfecto vnde merito admirari possit. Ic
circo in p̃senti ꝟmone incarnationẽ xp̃i volẽtes
magnificare q̃ in omnibus ordinatissima fuit:
dicemꝰ de ipsius ordine q̃ztũ ad matrẽ cõcipien
tez: que est gloriosa virgo Maria. Firmabimꝰ
autẽ omnia que dicturi sumus in vno fructu q
est Jesu maria mater. Ad quod melius intelli
gendum tres conclusiones ponemus.
Prima cõclusio dicitur cõformitatis.
Secũda dicit̃ cõgruitatis.
Tertia dicit̃ singularitatis.

Capitulũ primũ: qualiter xp̃s assumpsit car
nez de massa nr̃e ꝑditõis ⁊ de genere Adaz: et
qualiter noluit illã aliunde formataz suscipere.
Rima cõclusio dicit̃ cõformitatis: in q̃
ꝟm doctores catholicos cõfitemur xp̃z
assumpsisse humanã naturã de massa
nobis cõformi: siue de genere Adã ⁊ nõ alteriꝰ
generis vel qualitatis: ꝟm illud apl̃i ad Heb.
2. Qui. n. sanctificat ⁊ sanctificatur ex vno oẽs
Sumit̃ aũt cõuenientia huius assumptionis ex
triplici ratione ꝟm Bona. di. 12. tertij li. s̃niaꝝ.
Prima ratio dicit̃ iustificationis.
Secũda dicitur ostensionis.
Tertia dicitur ordinationis.

Prima ratio dicit̃ iustificationis. Nã q̃zuis
dei filius potuisset carnez aliunde q̃z de massa
ade assumere: voluit tñ illã assumere de Adam
ad seruãdã rectitudinẽ iusticie: vt videlicet eius
dem generis esset satisfactor ⁊ p̃uaricator. Nã
si alterius generis esset ꝟz anselmũ nõ attribue
retur eidẽ generi satisfactio: ac per hoc nõ recte
seruaret̃ iusticie rectitudo que ab illo genere re/
quirit emendã: in quo repperit offensam prece/
dentẽ. Insup deus cõdidit humanã naturã in
tanta altitudine: vt nulli alij creature esset obno
xia redemptio. Decens ergo fuit vt redemptor
aut solus esset deus: aut haberet in se genus ve
re creature: hoc est vt eẽt de genere illius masse
que ortũ habet de lumbis ade. Si aũt diceretur
ꝙ improperiũ parẽtũ redundat in prolẽ: ⁊ xp̃s
debuit esse mũdus ab omni iproperio: ergo nõ
debuit esse de genere seruili. Respondere pos/
sumus ꝙ est veꝝ: qñ filius est imitator paterni
sceleris. Cũ aũt est cõtrarius quo ad mores nõ
debet in eũ patris improperiuz iuste redunda/
re: nisi ipse filius mera sua benignitate portare
velit ⁊ sustinere: vt ponit̃. 56. di. c. vndecũq̧. c.
nũq̃z. c. nasci. c. spõsus. vñ xp̃s nõ ex necessitate
sustinuit improperiũ ade: sed ex mera sua beni
gnitate: vt dũ ipse sustineret pro alio qd̕ eẽ nõ
meruit: alius liberaret̃ improperio qd̕ ipse pro
meruit. Hoc ẽ qd̕ Hierony. in homel. super
Math. dicit. Notandũ in genealogia saluato/
ris nullã sanctaꝝ assumi mulieꝝ: sed eas quas
scriptura reprehendit: vt q ꝓpter peccatores ve
nerat de peccatricibus nascens omniũ peccata
deleret. Secunda ratio quare fuit cõueniens
xp̃m assumere carnẽ dicit̃ ostensionis: vt osten
deret̃ nobis dulcedo misericordie dei vt videli/
cet ipse deus qui ab homine contemptus fuerat
tanq̃z ab aduersario ⁊ inimico: ipse idez generi
humano vniret̃ in xp̃o in vnitate persone. In
quo manifestat̃ mira diuine pietatis cõdescẽsio
in hoc ꝙ ipsum genus humanũ sibi inimicũ si
bi cõiungere voluit ꝑ indissolubile vinculũ. Si
autẽ obijciatur: ꝙ alterius nature ⁊ qualitatis
est morbꝰ ⁊ medicina: ergo si xp̃s rõne assum/
pte nature fuit humani generis medicina: vr̃
ꝙ eius caro nõ debuit formari de massa corru/
pta. Dicere possumꝰ ꝙ veꝝ est qñ medicina sen
tit corruptionẽ morbi: qd̕ nullo mõ fuit in xp̃o:
qr nõ erat infectus corruptiõe cõcupiscentie ꝫ
erat repletꝰ plenitudine gratie. Vnde ⁊ paulus
.i. Corin. 15.

.i.ad cor.15.c.ait. Factus ẽ primus hõ Adaʒ
in aiam viuentem. nouissimus aũt adã in spm̃
viuificantẽ. Et infra. Primus homo de terra
terrenus. secũdus hõ de celo celestis. Qḋ itel/
ligitur nõ quãtum ad diuersitatẽ nature: ſʒ pro
pter driam quãtum ad qualitatem virtutis ⁊ vi
tii culpe ⁊ gratie. Tertia aũt rõ vocaẗ ordina
tionis. Ordinauit.n. deus vt genus humanũ
totum multiplicaretur ex vno: ꝓpter repñtatio
nẽ illius vniuersalis principii, quod deus ẽ: nec
ꝓpter peccatũ ĩfringi debuit. Et ideo xp̃s me
diator dei ⁊ hoium hõ verus nõ aliũde: sed de
massa humani generis debuit formari. Ita tñ
debemus sentire de carne xp̃i ꝙ fuerit de mas
sa nostri generis: vt semper sentiamus carneʒ
illam benedictam ab omni corruptõe ⁊ fedita/
te cõcupiscẽtie alienã per virtutẽ spũs sancti: ut
plenius in sequentibus declarabiẗ. hec Boñ.

Secundũ capitulum qualiter xp̃s noluit as/
sumere Adam in vnione persone: qꝛ non con
ueniebat sibi: nec adam erat ad hoc dignus: nec
humano generi erat expediẽs.

s Ecũda cõclusio dicitur ꝯgruitatis. Ap
petit eniʒ mens intelligere cur ipe A/
daʒ nõ est assumptus a verbo. Quod
declarant doc. Alex. in. 3. ⁊ Boñ. prefata. 12.
di. nõ fuisse cõgruum triplici ratione.

Prima respicit deum.
Secunda Adam.
Tertia humanum genus.

Prima respicit deum. Nõ eni cõpetebat
creatori o[m]ium: vt persona dei hoiem peccatorẽ
assumeret: cũ ipse i forma assumpta debuit pec
catores ceteros iudicare: ⁊ de peccato nllo mõ
deberet argui: siue ſm naturã assumẽtem: siue
ſm nãm assumptam ſm quarũ vtrũqʒ sibi cõ/
petebat potestas iudiciaria: sicut pʒ Jo. 7. c. ⁊
Math. 25. Ideo phariseis loquẽdo xp̃s Jo.
8. dicebat. Quis ex vobis arguet me de pecca
to: q̃si dicat nullus. Secũda ratio respicit ip
sum Adam. Nõ enim cõueniebat vt ille q tan
tum se deiecerat per culpam: tñ exaltaretur vt
eẽt deus. Sufficiebat. n. sibi vt tãtum deo re/
cõciliareẗ. Tertia ratio respicit humanuʒ ge/
nus. Non enim conueniebat humano generi
Adam assumi: qꝛ cum eẽt ille homo pene debi
tor: vtpote qui reus erat oium aiarum nostra/
rũ: non esset eius passio adeo grata sicut si oino
eẽt inocens: ⁊ vix etiam sufficeret ad satisfaciẽ/
dum pro se: nedum ꝙ posset suam satisfactõem
aliis cõicare. Tertium capitulum ꝙ xp̃s vo
luit vir de muliere nasci: vt osideret muliebreʒ
sexum fore saluandũ: ⁊ se veꝝ hoiem: ac redde
ret vniuersum perfectum.

t Ertia conclusio dicitur singularitatis
Cum enim xp̃s carnem assumere de/
beret voluit illã nõ incõueniẽter ꝺ mu
liere tantum accipere. Cur nam xp̃m credim⁹
sic facere voluisse. Certe nõ sine rõnabili causa
Nam vt dicit sanctus Tho. in. 3. pte. q. 31. ar
gumento. 4. in corpore questionis. ⁊ in soluti/
one tertii ar. xp̃s benedictus voluit tñ de femi
na nasci tribus rationibus.

Prima ꝓpter muliebrẽ sexum cõmendãdum
Secunda propter veritatem astruendam.
Tertia ꝑꝑ vniuersalitatẽ generatõis iplẽdam

Prima rõ est ꝓpter muliebrem sexum com
mẽdãdum: quã tangit aug⁹. in li. 83. qõnũ. d.
ꝙ hominis liberatio in vtroqʒ sexu debuit ap/
parere. Nam qꝛ sexus masculinus ẽ nobilior
q̃ʒ feminin⁹ iõ humanam naturã in sexu ma
sculino assumpsit. Quia vero sexus feminin⁹
liberandus erat: hinc apparet ꝙ vir ille de fe/
mina natus est. Et idem augu. libro de agone
xp̃iano. Nolite iquit vosipsos contẽnere viri.
Filius dei virũ suscepit. Nolite vosipsas con
tẽnere femine: quoniam ex vobis filius dei na
tus est. hec ille. Ne idignẽtur mulieres si sen/
tiant se nõ esse tante dignitatis quante ẽ vir: qꝛ
vt dicit Boñ. Virilis sexus excedit muliebrẽ
in tribus.

Primo quantum ad dignitatẽ in pricipiãdo.
Secũdo quãtum ad virtutem in agendo.
Tertio quãtum ad auctoritatem i presidendo.

Primo ergo q̃ʒtũ ad dignitatẽ in principi/
ando: qꝛ oẽs tam viri q̃ʒ mulieres ex vno viro
fuerũt. In quo expressa representatio apparet
vt sit egressus rerũ ab vno ⁊ vnico pricipio ⁊
sũmo. Secũdo excedit q̃ʒtũ ad virtutẽ i agen
do: qꝛ viri ẽ agere ⁊ mulieris ẽ pati. Vnde pl⁹
hʒ de virtute actiua sexus virilis. Propter qḋ
phs in li. de aialibus dicit ꝙ femina est vir oc/
casionatus. i. iperfectus. Tertio precedit sex⁹
virilis quãtũ ad auctoritatẽ in presidẽdo. nam
ſm ordinẽ nõ mulier viro: sed vir mulieri per
ficitur: sicut caput corpori. Vñ apl's. i. Cor. xi
c. Caput aũt mulieris ẽ vir. Cũ hec ita sint sim
pliciter loquẽdo nobilioris cõditiõis est vir q̃ʒ
mulier. Tamẽ ꝓpter hoc nõ auferẗ ab ip̃is mu
lieribus i esse suo nobilitatis ꝓprie cõditio. Est
enim muliebris sexus valde honorabilis: cuʒ
ex femina natus ẽ xp̃s. Secũda rõ q̃re xp̃s

voluit de femina nasci ē ꝓpter virtutē astrūen/
dā: vt videlȝ veritas icarnatōis ostenderetur.
Quā tangit Aug. in ep̄la ad volusianū. d. Si
oīpotens deus hominē vtcūqȝ formatū ex ma
terno vtero crearet ꝛ repētinū iferret aspectibꝰ
nōne opinionē cōfirmaret erroris vt hoīeȝ ve
rū nullo mō suscepisse crederetur: ꝛ dū oīa mi/
rabiliter facit auferret quod misericorditer fe/
cit. Nūc aūt inter deū ꝛ hoīem mediator appa/
ruit vt in vnitate persone copulās vtrāqȝ nām
ꝛ solita sublimaret isolitis ꝛ isolita solitis tēpe/
raret. hec ille. Tertia rō quare xp̄s voluit ꝺ fe
mina nasci dicitur ꝓpter vniuersitatem gnātio
nis adiplendā: vt ipleatur quartus modus edu
cendi hoīem in esse. De quo dictū ē in sermōe
2. cōsideratōe. 2. ꝛ prima opinione. Quid igit̄
dicere sufficiemꝰ de illius laudibus que electa ē
vt de ea filius dei nasceret̄. Deficit sensus: pro
sternit̄ aīus ꝛ itellectus obnubilatur. Quisnaȝ
colliget vllis verbis ꝛ enarrabit quātus fuit il
lius virginis singularis excellentia: que placu
it deo magis q̄ȝ oīs alia creatura. Multe eniȝ
fuerūt i mūdo mulieres digne sancte virtutibꝰ
adornate: ꝛ sempiternis seculis gloriose. O mit
to eas quas pagani laudāt: ꝛ de eis dico quas
scriptura sacra cōmēdat. Nōne magna fuit fi/
des mulieris sareptane credētis verbis Pe/
lie ꝓphete. 3. Reg. 17. c. q ꝑsuasit ei multipli/
catōem farine i hydria ꝛ olei in lechito tp̄e quo
clausū est celū ꝛ penuria terrā iuasit. Quid di/
cemus de prudētia Sarre que itellexit ludum
iter Isaac ꝛ Ismaelē nō eē bonū neqȝ ꝟm dn̄i
voluntatē: dixitqȝ Abrahe. Eijce ancillā ꝛ fili/
um eiꝰ: nō. n. erit heres filius āncille cūm filio
meo Isaac. Gen̄. 21. c. Quid de Rebecca sol
licita ad ꝓcurandū quō Jacob bn̄dictōem a pa
tre q̄ debebat̄ primogenito obtineret. Gen̄. 29
Quid de auctoritate Delbore: q̄ dei pplȝ iudi
cauit: docuitqȝ filiū barach q̄liter populū dei de
manu sisare liberaret. Judicū. 4. c. Quid de
Bersabee matris Salomōis ꝓuidētia: q̄ ad re
gem Dauid senescentē nimis tam pulchra ora
tōe expetiuit: vt filiꝰ eiꝰ Salomō regnaret pꝰ ip
sum. 3. Reg. i. c. Quid de sarre filie Rague/
lis deuotōe: que tam deuote dn̄m orauit vt eaȝ
liberaret de iproperio qꝺ audierat ab ancilla di
cēs. Ad te dn̄e faciē meā cōuerto: ad te oculos
meos erigo: peto dn̄e vt de viculo iproperij hu
ius absoluas me: aut certe desuꝑ terrā eripias
me. Tobie. 3. c. Quid de Judith que populuȝ
cōfortauit: ꝛ Holofernē tyrannum interfecit.

Quid de Hester reginē cautela: q̄ regē placa/
uit eo tp̄e quo illū senserat fore letū in conuiuio
Quid de Abigail igenio siue idustria: que cū
vidissȝ virū suū Nabal dure respōdisse nūcijs
Dauid: festinauit ꝛ tulit diuersa enxenia ꝛ Da
uid iratū placuit. 1. Reg. 25. c. Multe nempe
fuerūt mulieres ꝑstātes fide: prudētia: sollicitu
dine: auctoritate: ꝓuidētia: deuotōe: cōstantia:
cautela: igenio: pietate: benignitate: liberalita/
te: humanitate: pudicitia: sobrietate: cōtinētia:
māsuetudie: hospitalitate: charitate: religiōe: q̄s
scriptura cōmemorat tā veteris q̄ȝ noui testam̄
ti: ꝛ tn̄ nulla eligitur vt xp̄m concipiat nisi sola
maria. O igitur virgo in eternū benedicta. O
gloriosa dn̄a benedicta excelsa super sydera: tibi
cōuenit illud ꝓuerbiorꝫ vltimo. Multe filie cō
gregauerūt diuitias: tu supgressa es vniuersas
qꝛ in te icarnatus ē saluator mūdi: qui sit bene/
dictus per infinita secula seculorum. Amen.

Feria quinta prime dn̄ice de aduentu. Ser
mo de perpetua virginitate sancte Marie vir
ginis: que fuit vera mater dn̄i nostri iesu xp̄i.
Fructus quintus: Jesu matris virginitas.

Nox precessit

n dies aūt appropīquit. Jterꝫ
vbi supra. Admirabile icar
natōis mysteriū ex oī parte
cōuertit aīum in stuporem
ꝛ potissimū cū nobis occur
rit xp̄m dei filiū eē de virgine natū. Quis au/
diuit vnq̄ȝ tale: aut quis audiuit vnq̄ȝ huic sile
Certū enim ē q̄ natura talē effectū ꝓducere nō
potuit: nec pōt. Deꝰ ipse illud fecit potētia sua i
estimabili. Et qm̄ matris priuilegia in filij ho/
norē deueniūt: iccirco in p̄nti sermone de incar
natiōe loq̄ volētes: stilū dirigemꝰ ad eam q̄ di
gna fuit: vt ex ipsa dei filius nasceretur. Dice/
musqȝ de ipsius virginitate perpetua sub vno
fructu qui ē iesu matris virginitas. Pro cuiꝰ
declaraōne tres cōclusiōes ꝓpōimꝰ ꝺclarādas
Prima dicitur probationis
Secūda dicitur rationis.
Tertia dicitur decorationis.

Qꝺ ex testimonio ꝓphetico angelico ꝛ ec/
clesiastico appet matrē xp̄i fuisse virginē: ꝛ q̄li
ter cōfūduntur iudei ꝛ heretici contrarium sen
tientes. Capitulū. I.

p Rima cōclusio dicit̄ ꝓbatōis: i q̄ fūda
mētaliter ꝓbādū ē iesu xp̄i matrē fuisse
ꝟginē. Qꝺ quidem triplex auctoritas
manifest.

manifestat.
Prima est auctoritas prophetica.
Secūda est angelica.
Tertia est catholica.

Prima auctoritas virginitatē Marie manifestās dicit̄ ꝓphetica. Dicit nāq3 Esa. 7. c. Ecce ꝟgo cōcipiet ꝛ pariet filiū. S3 hāc auctoritatē iudei dicūt nō posse itelligi ꝺ xp̄o. Dicūt. n. primo ꝙ ibi dicit̄. dabit dn̄s vobis signū .s. libertatis. Achaz ꝛ populi sui a duobus regibus regnū eius ꝺstruere volētibꝰ. Jesus aūt nazarenus natus ē post tp̄us Achaz ꝑ quingentos ānos ꝛ āplius: ergo cōceptio vel natiuitas iesu nazareni nullo modo fuit signū dicte liberationis. Secūdo arguūt qꝛ in hebreo dicitur. Ecce alma: qꝺ nomē nō significat ꝟginē s3 adolescentulā: ꝛ idifferenter sumit̄ de ꝟgine ꝛ corrupta. Tertio arguūt qꝛ in dcā ꝓphetia ponitur. Et vocabit̄ nomē eius hemanuel: ꝛ in hebreo habet̄. Et vocabit ipsa. s. alma nomen eius hemanuel. Jesus aūt non fuit vocatus a mr̄e sua hemanuel sed iesus: vt p3 i euāgelio: ergo hoc ſm lr̄am non pōt itelligi de xp̄o. Quarto arguunt ex hoc qꝺ subdit̄ in hoc. c. anteq̄3 sciat puer vocare patrē ꝛ matrē. Ex quo p3 ꝙ in puero ꝺ quo hic est sermo fuit ignorātia: qꝺ xp̄iani negāt de iesu nazareno: in quo fuit plenitudo scie ab instanti sue cōceptōis: ideo dicūt iudei ꝙ h̄ scriptura expōitur de ezechia filio regis Achaz qui post dictū prophete natus ē. Sed hoc dictū ipugnat rabbi salomō ꝑ hoc ꝙ ezechias erat 25. ānoꝝ quādo cepit regnare pꝰ Achaz patrē suū imediate: vt hr̄. 4. Reg. 18. Achaz regnauit tm̄. 16. ānis: vt hr̄. 4. Reg. 16. c. ergo i pricipio regni Achaz āteq̄3 dicēt̄ ꝓphetia Ezechias erat natꝰ ꝛ erat. 9. ānoꝝ. Et ꝑꝑ hoc dicit rabbi Salomō ꝙ hec ꝓphetia itelligēda ē de filio Esaie. Accepat. n. Esaias i vxorē quādā iuuēculā: ꝛ iā cōcepat ꝺ eo. Et qꝛ ꝺ puero existente i matris vtero nescit̄ si sit masculꝰ vel feia: iꝺo qꝺ certitudialiter p̄dicit̄ ꝑ aliqꝺ signū: ē credibile ꝙ illꝺ qꝺ ꝓmittit̄ ad tale signū sit futurum Est ergo sēsus: pariet filiū: ꝛ quādo in natiuitate eius videbis ꝟbū meū ꝟificatū: scias te a duobꝰ regibꝰ te iuadē disponētibꝰ cito liberandum Et ita fuit qꝛ pꝰ p̄uaricatōe3 Achaz rex assyriorū venit i damascū cōtra Rasi3 regē sirie ꝛ eu3 iterfecit: ꝛ pp̄lm eiꝰ trāstulit i cirenē ut habet̄. 4 Reg. 16. c. Et eodē āno vt ibidē dicit̄ Osee filiꝰ Helia cōiurauit cōtra Placee filiū Romelie regē israel ꝛ eū iterfecit. S3 ista expositō nō pōt stare: qꝛ i. c. seq̄nti dicit̄ ꝺ puero nato: ꝛ erit extēsio alaꝝ eiꝰ iplēs latitudinē terre tue o hemanuel Et loq̄t ibi ꝺ terra regni iudee: cuiꝰ nūq̄3 dominꝰ fuit Esaias nec filiꝰ eiꝰ: ꝛ ēt hēanuel ꝺ quo fuit sermo: nō fuit filiꝰ esaie. Insuꝑ in c. 8. dicit̄. Anteq̄3 sciat puer vocare patrē ꝛ matrē auferet̄ fortitudo damasci: ꝛ spolia samarie corā rege assirioꝝ. Nā āte nonū ānū regis osee fuit capta Samaria a salmanasar rege assirioꝝ vt habet̄. 4. Reg. 18. c. l3 osee ante fuerit tributariꝰ regis assirioꝝ. Et sic a natiuitate pueri ꝺ quo hic ē ſmo: si fuit filiꝰ Esaie vsq3 ad captionē Samarie fluxer̄t āni. 17. s. 8. ꝺ r̄gno achaz ꝛ. 9. de osee: qꝛ puer fuit natus q̄rto āno achaz ante ꝟo. 17. ānos puer scit vocare patrē ꝛ matrē. ꝛ ꝓꝑea nos cōfitemur ꝙ h̄ scriptura loq̄t̄ ꝺ dn̄o nr̄o iesu xp̄o. vt p3 math. p̊ ꝛ exponit̄ a doctoribus catholicis. ecce ꝟgo cōcipiet ꝛ pariet filiū. i. btā ꝟgo: ꝛ vocabit̄ nom̄ eiꝰ hemāuel: qꝺ ē iterp̄tatum nobiscū deꝰ. Ad primū aūt qꝺ iudei opponebāt dicēdū ē ſm Nico. de lira: ꝙ in sacra scriptura ponit̄ duplex significatum respectu alicuiꝰ euētus. Vnū prenosticū qꝺ ē indicatiuū effectꝰ futuri: vt p3 Judic. c. 6. vbi datū fuit signū Gedeoni i vellē quod indicatiuum auctoris salutis fuit. aliud ē signū rememoratiuū effectus p̄teriti: sicut exodi. 3. dixit dn̄s moysi. Habebis signū: ꝙ miseri te. Cū tu eduxeris populū meū de egypto imolabis suꝑ montem istū. Istud signū est rememoratiuū: ꝛ r̄spicit p̄teritu3 in magna distantia sicut in ꝑua: ut ēt signū p̄nosticum respectu futuri. Dicēdum ergo ꝙ liberatio regni iudee a ꝑsecutionibꝰ fuit signū saluationis mūdi fiende ꝑ xp̄m: ꝛ quia Achaz erat icredulus ꝟbo ꝓphetie: cōueniēs fuit vt sibi daret̄ signum rememoratiuū futuri in longinquū: vt ipse in ꝓpria ꝑsona nō audiri3 sicut in mēte non credebat. Illi tamē q descēderūt ab eo viderūt: vt maria ꝛ ioseph. Et iꝺo signāter ꝓpheta non dixerit ꝟbum ad Achaz dicēs. audi achaz: sed ad domū David. d. Audite ergo domus David. ꝺ q̄ domo fuit ioseph ꝛ māia: n̄ tm̄ ad eos r̄fert̄ qꝺ ibi dr̄. Nūqd parꝝ vobis est ꝛc̄. sed quod subdit̄. dabit dominus vobis signū. Ad secūdum dicēdum ꝙ halma i hebreo significat abscōsa3: ꝛ inde halma dr̄ abscōsa que significat iuuēculā aspectibus hominū abscōditam: ita ꝙ de eius pudicitia ꝛ itegritate nō dubitat̄: maxime quādo ponit̄ lr̄a. h ꝛ tūc sonat sicut helona: ꝛ sic non inueniuntur in tota scriptura scripte: nisi tantum tres. s. re/

becca. Geñ. 24. vbi dicitur de ea. Puella de
cora nimis virgoq3 pulcherrima rc̃. Et sequit̃
Puella que egredietur. In hebreo habetur.
Halma que egredietur. Secūda fuit Maria
soror moysi de qua Exodi. 2. dr̃. Fuit puella.
In hebreo dr̃. Fuit halma. Et iste due fuerūt
due virgines purissime: quoniā fuerūt sic no/
minate. Tertia fuit beata virgo Maria ī hac
ꝓphetia Esaie. Ad tertiū dicendum ꝙ dup
lex ē nomen alicuius. s. ipositionis ⁊ nature: si
cut petrus est nomē alicuius. s. impositōis. ho/
mo aūt vel hic homo est nomen nature. Iesus
ergo fuit nomē impositum ipsi xp̄o: vt p3 Lu
ce. 2. Hemanuel est nomē nature seu ꝓprieta
tis: significat enim nobiscū deus: vt dictum est
supra. Et hoc est ꝓprium xp̄i in quo diuina na
tura ⁊ humana sunt cōiuncte in eodem suppo/
sito. Et hoc modo vocatus est pluribꝰ aliis no
minibus proprietates nature significantibus:
sicut vocatus ē lapis Daniel. 2. Ad quartū
dicendū ꝙ l3 in xp̄o nō fuit aliqua ignorantia.
fuit tamen homo ī tempore: ⁊ sic habuit sciam
infusam ī tempore ⁊ anteꝗ̃3 illam haberet libe/
ratio populi ꝓmissa per Esaiam completa fuit
Secūda auctoritas manifestans virginitatem
Marie dicitur angelica. Nam luce. 2. cū bea/
ta virgo dixisset: quō fiet istud. rc̃. angelus re/
spōdit: spūs sanctus superueniet in te: ⁊ virtus
altissimi obūbrabit tibi: ideoq3 ⁊ quod nascetur
ex te scm̄ vocabitur filiꝰ dei. Sed cōtra ista3 ve
ritatem īsurgunt heretici dicentes btām virgi/
nē nō fuisse virginē. Et arguūt primo: q2 De
ute. 7. c. dicitur. Non erit apud te sterilis utri
usq3 sexus tam ī hoibus ꝗ̃3 ī iumētis. Sed bea
ta virgo nihil debuit facere qđ eēt cōtrarium le
gi: ergo btā virgo virginitatem nō debuit acce
ptare. Secūdo arguūt: q2 Math. i. dicit̃ de io
seph. Non cognouit eā donec peperit filiū suū
primogenitū: ergo post cognouit eā. Tertō ar
guūt: q2 Jo. 2. dicitur de xp̄o ꝙ descēdit in ca
pharnaū ipse ⁊ mater eiꝰ ⁊ frēs eius ⁊ discipuli
eius: ergo habuit frēs carnales: q2 aliter nō po
neretur copula iter frēs ⁊ discipulos. Quar
to arguūt: q2 Luce. 2. dicitur. Dixit mater eiꝰ
ad illū. Ecce pater tuus, ⁊ ego dolētes quereba
mus te: ergo Joseph fuit pater xp̄i. Ista dog/
matizauit eluidius hereticus pessimꝰ quē vali
dissime deiicit Hieronymus in quodā libello
quē edidit cōtra eum. Verūtamē ne nos p mľ
ta vagemꝰ. respōdemus ad prima obiecta ƀm
doctrinā magistri sniarum di. n. quarti lib. ꝙ

beata virgo Maria ex īstinctu spūs sci ꝓposu
it se seruaturā virginitatē si deo placeret. Cu3
aūt volūtatē dei cognouit votū exp̄ssit. Hoc cō
firmatur. 27. q. 2. c. Sufficiat. ⁊. c. btā Maria
Ad secūdum dicēdum ƀm Ric. in. 4. di. 30.
ꝙ in illa auctoritate Math. donec accipitur si/
cut in p̄s. sede a dexteris meis donec rc̃. quod
non ītelligitur ꝙ postea sedeat: sed ꝙ vsq3 ⁊ tūc
⁊ postea. Nam sicut dicit Nico. de lira. super
Math. donec significat aliqñ tp̄s determina/
tū quo transacto fit aliqd. Aliquādo ponit̃ pro
semp. Et sic accipitur hic ⁊ ī auctoritate psalmi
ste preallegata. Primogenitus ēt ī scriptura
nō solū dicitur post quē alii: s3 ēt ante quē nul
lus ēt similis aliꝰ sequatur. Ad tertiū dicendu3
ꝙ frēs nō solum dicūtur qui eisdem parētibus
nascūtur: sed ēt consanguinei germani. Unde
Paulus ad Gal. i. dicit. Alium aplōrum vi
di neminē: nisi Jacobum frēm domini. Erat
enim Jacobus consāguineus iesu xp̄i filiꝰ so/
roris btē Marie sicut ⁊ alij: vt Joānes ⁊ Sy
mon chananeus de quibus loco suo dicemus.
Ad quartum dicendum est ꝙ Joseph ibi ītel/
ligitur pater christi putatiue. Unde Hierony
mus super Math. in illo verbo genuit ioseph
virum Marie. Cum virum inquit, audieris
suspitio tibi nō subeat nuptiarum: sed recorda
tio consuetudinis scripturarum quia sponsi vi
ri ⁊ sponse vocātur vxores. Uoluit nāq3 chri
stus suam matrem virginem fuisse desponsatā
tum vt eius genealogia consueto modo texere
tur per viru3: vt Amb. dicit super Lucā: tū vt
puer natus a ioseph nutriretur: tum vt virgo li
beraretur ab īfamia ⁊ sic ne tanꝗ̃3 adultera lapi
daretur: tum etiam vt dicit Amb. super Lucā
vt ab ipso Joseph testimonium haberemus đ
sua sponsa vxore virgine p̄gnante. Ut eni3 di
cit Math. Postꝗ̃3 vidit Joseph virginem fi
lium dei in vtero tenētem: volebat dimittere
eam: nō ꝙ aliquid mali de ea suspicaretur ƀm
Criso. sed q2 ignorabat mysterium. Et eo sic
cogitante: angelus domini apparuit sibi ī som
nis. d. Joseph fili Dauid: noli timere acciper̃
Mariam coniugem tuam scilicet ad habitatōe3
tecum: quod enim in ea natum est: de spū sanc
to est rc. Patet ergo ex testimonio angeli tam
virgini ꝗ̃3 Joseph apparentis: ipsam virginē
gloriosam intactam omnino permansisse. Ter
tia auctoritas dicitur catholica. in symbolo. Fi
des equidem imaculata dicit xp̄m conceptum
de spiritu sancto: natum ex Maria virgie. Et
ecclesia

ecclesia cantat sancta virgo virginū ora pro nobis

Quod cōueniens fuit christi matrē virginē esse pro cōseruationē paterne dignitatis: et puritatis filij: ac propter finē incarnationis.

Capitulum. .2.

S Ecunda conclusio dicitur rationis. In qua videre debemus quare xp̄s debuit virginē matrē habere. ad quod adducimus tres rōnes quas allegat sanctus Tho. i. 3. parte. q. 27.

Prima est propter dignitatē patris.
Secunda est propter puritatē filij.
Tertia est propter incarnationis finem.

Prima ratio est propter dignitatē patris. s. conseruandā. Cū enim christus sit verus deus: non debuit habere aliū patrē quam deum. Nam filius alicuius nobilissimi patris: non debet attribui alteri patri ignobili et indigno. Cū ergo christus esset eterni patris dei verus naturalis et cōsubstantialis filius: nō fuit cōueniens alium patrem habere. Secūda ratio est propter puritatē filij. Nā videmus quod flos a radice oritur sine radicis corruptione: et splendor a luce vel sole sine lucis vel solis lesione: et verbum a corde vel mēte absque mentis cōtagione. Cum ergo christus sit flos a radice patris descendens: et candor lucis eterne: et dei patris verbum: consequens fuit quod sine corruptione matris conciperetur. Nam si conceptio verbi nostri quod est imperfectum corruptionem nō patitur: multo magis conceptio verbi perfecti. Quia igitur caro sic fuit a verbo dei assumpta vt esset caro verbi dei: cōueniens fuit quod ipsa caro sine corruptione matris cōciperetur.

Tertia ratio est propter incarnationis finē. Nā ad hoc fuit incarnatio: vt homines renascerentur in filios dei: vt dicitur iohā. primo. Dedit eis potestatē filios dei fieri his qui credunt in nomine eius: qui nō ex sanguinibus: neque voluntate carnis: neque ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Per carnē secundum Nico. de lira. intelligenda ē hec mulier Gen. 2. c. Hoc nūc os ex ossibus meis: et caro de carne mea assumpta est. Filij ergo dei nō debebant nasci voluntate carnis et viri. i. coniunctione maris et femine: ob quā causam xp̄s debebat nasci de virgine. vnde aug. li. de virginitate ait. O portebat caput nostrum in signum miraculorum secundum corpus nasci de virgine: vt significaret sua mēbra secundum spiritum de virgine etiā nascitura. Sed cur vitamus ista predicare de virginitate Marie: quam Ezechiel. 44. c. preuidit in porta clausa: de qua dicit. Porta hec clausa erit et nō aperietur: et vir nō trāsibit per eā: quia dn̄s deus israel ingressus est per eam. Quod exponens aug. in quodā sermone dicit. Quid ē porta in domo dn̄i clausa: nisi quod virgo Maria semper erit intacta. Et quid est homo nō trāsibit per eā: nisi quod ioseph nō cognouit eā. Et quid ē dominus solus intrat et egreditur per eā: nisi quod spiritus sanctus impregnauit eā: et dn̄s angelorum nascitur per eā. Et quid est clausa erit in eternum: nisi quod Maria virgo ē ante partū et virgo post partum.

Quod sola virgo Maria fuit mater et virgo: et qualiter fuit vera et propria mater: vt patet ex dictis sacre scripture: et rationibus doctorum.

Capitulum. .3.

T Ertia cōclusio dicitur decorationis. Fuit nanque beata virgo in sua virginitate decorata priuilegio quodā singulari: vt esset virgo simul et mater. Quod autē ipsa vera fuerit mater iesu christi atque realis: declaratur tripliciter.

Primo auctoritate.
Secundo ratione.
Tertio inuocatione.

Primo declaratur quod beata virgo fuerit vera mater iesu christi auctoritate. Nā Luce primo dixit ei angelus. Paries filiū. Et iterum ibidē beata virgo audiuit beatā Helisabeth dicentem. Unde hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me. Et Luce. 2. Peperit filiū suum primogenitum. Et eodem. c. Dixit mater eius ad illū. Et Math. 2. Et intrantes domū inuenerūt puerum cū Maria matre eius. Et eodē. c. angelus apparens ioseph dixit ei. Surge et accipe puerum et matrē eius. Et Joh. 2. c. Nuptie facte sunt in cana galilee: et erat mater iesu ibi. Et ioh. 19. cap. Stabat autē iuxta crucē mater eius et soror matris eius. Secūdo probatur rōne quod beata virgo fuerit vera mater iesu christi. Nam vt colligitur ex dictis sancti Tho. in. 3. parte. q. 32. et parte prima. q. 27. ad hoc quod aliquis sit pater: vel aliqua sit mater: vel aliquis sit filius quattuor requiruntur: scilicet vite generatio: substantie collatio: materie preparate administratio: et nature specifice assimilatio. Primo enim requiritur vite generatio. Nā nō ex quacunque generatione sequitur paternitas vel filiatio: sed ex generatione viuentiū. Et ideo si aliqua inanimata ex aliqua materia fiant: non propter hoc sequitur in eis ratio paternitatis: vel maternitatis: vel filiationis. Sicut si ex ligno fiat scamnū: nō propter hoc hoc lignū dicitur pater scāni. Similiter nō dicitur quod ignis generatus ex igne sit filius ignis generātis. Secundo requiritur collatio substātie. Nam si aliquis facit aliquid nō

cõferendo de sua substãtia: nõ dicit pr vel mr. Sicut artifex q facit scamnũ nõ dicit pater scãni nec samnũ filius eius. Tertio requirit materie pparate administratio. Nõ enim simpliciter prebere materiã ad generationẽ alicui⁹ facit patrẽ vel matrẽ: sed pbere materiã sic ppatatam. Sicut terra nõ dicit ppria mater hominis: nec homo pater vermis: vnde format. Quarto requirit materie specifice assimilatio. Nã si genitus nõ assimilet generãti in natura specifica: generans nõ dicit pater: nec genitũ dicit fili⁹. Sicut capillus q ab hoie generat nõ dicit fili⁹: cũ ergo he quattuor cõditões fuerint in beata vgine: pz q fuerit va mater xpi. Primo nãqz genuit xpm viuũ. Vñ Damascen⁹ li. 3. Fili⁹ dei cõtraxit ex castissimis τ purissimis sanguinib⁹ virginis Marie carnẽ animatã anima rõnali.

Secũdo beata vgo xpo de sua substãtia prebuit. Nã vt dicit sanctus Tho. in. 3. di. 4. beata vgo in generatõe xpi cõtulit qcqd alia mater pferre dz ad generationẽ filij. Si ergo alie mulieres vere dicunt matres: τ beata vgo vere poterit dici mater. Tertio beata vgo nõ solũ materiã pbuit ad cõceptionẽ xpi sz materiã sic ppa ratã. Quarto pduxit sibi simile in spẽ: suũ. s. speciosissimũ filiũ. Tertio pbat q btã vgo fuerit va mr xpi inuocatõe. Nã ecclesia sancta dicẽ ipsaz reginã misericordie eẽ matrẽ xpi cũ eã inuocat: vt ibi. Aue maris stella dei mat alma: τ Alma redẽptoris mr. Et pfecto est valde gratissimũ h vbũ mater vgini gloriose: cũ sibi dicitur: qz in h exprimit ois sua pfectio: laus τ gloria. Hinc ẽ qđ Ecc. 24. de ipa dic. Ego mr. s. singulari mõ: mater vgo: mr intacta: mr inuiolata: mr pulchre dilectõis: timoris: magnitudinis: τ sancte spei. In me ois grã vite τ vtutis in me ois spes vite τ veritatis. Trãsite ad me oẽs q cõcupiscitis me: τ a generatõib⁹ meis implemini. Spũs. n. me⁹ sup mel dulcis: τ hereditas mea sup mel τ fauũ. O qz dulce vocabulũ ad dicẽdũ mater xpi. o qz fructuosuz p oib⁹ ad allegãdũ. Ideo in aduersitatib⁹ τ angustijs in piculis τ i omni tribulatõe ad vginẽ tã decorã recurram⁹: q hr̃e meruit in vtero suo regẽ celor τ dñz. A quo vt a filio ipetrat nobis gratiã: quã nobis pcedat ipe iesus xps pijssim⁹ q ẽ bñdictus τ laudabilis p ifinita secu. secu. amẽ.

Feria sexta post primam dñicã de aduentu. Sermo de annũtiatiõe dñi nr̃i iesu xpi facta p angelũ gloriose vgini Marie. De stupendis mysterijs huius annũciatiõis τ pconijs dignissimis vginis benedicte.

Sextus fructus. Jesus annunciatus.

Nox pcessit dies autem appropinquauit. Itex vbi. s. Sacramentũ ineffabile incarnatõis filij dei ita solemniter celebratuz est: vt oẽs angelici chori cõuerterent ad leticiaz τ exultationẽ: eo. s. tpe quo p sanctã trinitatẽ facto cõsilio angelicus nuncius est deputatus: vt mitteret ad vginẽ ad annũciãdũ sibi desponsationẽ eterni regis: ex q seq debebat pax humani generis: τ salus totius mũdi. Et qm tale mysteriũ est satis efficacissimũ corda dura mollire ac liquefacere i amore dilecti iesu. Idcirco in p̃senti smone de ipsi⁹ annunciatõe dicemus sub vno fructu q est. Jesus annũciat⁹. Pro cui⁹ declaratione tres cõclusiones erũt notãde.

Prima cõclusio dicit cõgruitatis.

Secũda cõclusio dicit qualitatis.

Tertia cõclusio dicit virtuositatis.

Qđ angelus debuit annũciare vgini cõceptionez filij dei: vt ex hoc suaret ordo ex parte dei: τ cõformitas reparatõis cũ lapsu: τ vgo purissima ardenti⁹ se dispperet ad xpm suo vtero recipiendum. Cap. I.

Prima cõclusio dicit cõgruitatis. In qua videbim⁹ qualiter angel⁹ ɔgruẽter ad virginem missus est ad annunciandũ dei filij cõceptum triplici ratione.

Prima ratio sumit ex parte dei.

Secũda rõ ex pte ãgeli. Tertia rõ ex pte vgis

Prima ratio sumit ex pte dei: vt suaret ordo quẽ ipse statuit: q mediãtib⁹ angelis diuina hoib⁹ nunciant. Et h est regula Dionysij li. de ange. hier. vbi ait. Dñicũ benignitatis mysteriũ ãgeli primo edocti sunt: postea p ipsos ad nos cognitiõis grã transiuit. Si autem obijceret q beata virgo superior fuerat angelis: ergo nõ debebat sibi tale mysteriũ ab angelo reuelari: qz vt dicit Dio. supremis ãgelis fit reuelatio immediate a deo. Ad hoc rñdere possum⁹ sm Tho. in. 3. pte. q. 30. q btã vgo supior erat angelis qztũ ad dignitatẽ ad quã diuinitus eligebat: sz qztũ ad statũ p̃ntis vite erat inferior: qz τ ipse xps rõne passibilis vite modico ab angelis ẽ minoratus: vt dicit ad Heb. 2. c. τ notat pmo sententiar di. 16. Verũtamẽ qz xps fuit simul viator τ cõprehensor qztũ ad cognitionẽ diuinor: nõ indigebat ab angelis istrui. Sz mater dei nõ erat in statu cõprehensor: ideo de diuino cõceptu

no cõceptu ꝑ angelos instruenda erat. Et si ad
huc obijciat ꝙ btã ꝟgo ex lumine fidei cogno/
scebat dei filiũ incarnãdũ: qꝛ tãta copia gratie in
habitabat in aĩa eiꝰ: ergo videt̃ ꝙ nõ debebat in
strui de eo qđ iaꝫ sciebat. Ego dico ꝙ lꝫ fidẽ de
mediatore habuerit ante annunciationeꝫ: tñ ex
humilitate cordis sui nũq̃ꝫ cognouit seipsaꝫ fo
re in matrẽ eligendã tãti filij. Et ex hoc angelꝰ
debuit sibi annunciare ꝙ filius dei erat in suo
vtero venturus: ⁊ suscepturus carnẽ ex puris/
simis sanguinibꝰ suis ꝑ operationeꝫ spũs sancti:
qđ ⁊ fecit: sicut patet Luc. primo. Secũda ra/
tio sumit̃ ex ꝑte angeli: vt. s. ꝓuaret ordo in re/
paratiõe q ꝓuatus fuerat in lapsu. Cecidit nãq̃ꝫ
hõ angelo malo Euã temptãte: reuelari aũt de
bebat angelo bono Marie nunciãte. Et h̃ igr
Beda in omel. Aptũ humane restaurationis
principiũ: vt angelus a deo mitteret̃ ad ꝟginẽ
partu cõsecrãdã diuino: qꝛ prima ꝑditiõis hu/
mane causa fuit cũ ꝓpens a diabolo mittebatur
ad mulierẽ supbie spũ decipiẽdã. Tertia ratio
sumit̃ ex ꝑte ꝟginis. Et primo vt ex tali nun/
cio mens eiꝰ eleuaret̃ in deũ: vt sic ardenti chari
tate flãmasceret: vt prius xp̃m cõciperet ꝑ amo
reꝫ mente q̃ꝫ corpore. Nã vt Aug. li. de ꝟgini
tate ait, Materna ꝓpinquitas nihil Marie ꝓ/
fuisset: nisi feliciꝰ xp̃m corde q̃ꝫ carne gestasset.

Secũdo vt eiꝰ puritas ondñret̃. Hinc Hie/
ro. ad Pau. ⁊ Eusto. Bene angelus ad ꝟgi
neꝫ mittit̃: qꝛ est semꝑ angelis cognata ꝟgini/
tas. Tertio vt eẽt certior testis huius sacramẽ
ti quãdo suꝑ hoc diuinitus esset instructa. Sic
itaq̃ꝫ ordinatũ fuit: vt angelus ad ꝟginẽ mitte/
ret̃. Quis excogitare posset: quãta tũc fuerit le
ticia i celesti hierar. quãtũ gaudiũ: quãta exulta
tio: cũ ordinabat̃ legatio tã solẽnis: ⁊ gratia fiẽ
da ꝑ angelũ. Fluxerũt tot annoꝝ milia: qbꝰ nõ
solũ hoies: sꝫ ipsi angeli expectauerãt videre diẽ
illũ. O benignitas. o pietas ⁊ magna dulcedo
summi dei. Ecce apta ẽ vena misericorde tue.
Angelꝰ vocat̃ a tota trinitate: ãbasiata sibi ipo/
nit̃. Vade igr pat̃ vade ad ꝟginẽ illã Mariã:
⁊ dic ei: qꝛ illã i meã sponsaꝫ vnicã eligo: ipsam
diligo suꝑ oẽs creaturas: ipsiꝰ amore vulneratũ
est cor meũ. Vade ait filiꝰ ⁊ dic ei: qꝛ ego ipsaꝫ
in matrẽ eligo: ⁊ passibilẽ carnẽ de ipsa susci/
piã: eroq̃ꝫ ei amorosus filius: ipsaq̃ꝫ dulcissima
mea mat̃. Spũs scũs subiũxit. Vade ⁊ dic ei:
qꝛ ego secũ ero: ⁊ opatõe mea ꝟgo cõcipiet: vir
go ꝑturiet: ⁊ ꝟgo in eternũ manebit. O quãta
fuere tũc cãtica. O quot laudes: quotue tripu/
dia i regno celoꝝ. Multa põt humana mẽs de
ipsis pie cõtemplari: q̃ nos breuitatis cã dimitti
mus. Diximꝰ tamẽ ista vt itelligeremꝰ q̃ꝫ ꝯgru
uꝫ fuerit ꝙ ãgelꝰ xp̃ꝫ icarnãdũ ꝟgini ãnũciaret

Qđ angelus annunciãs ꝟgini cõceptũ filij
fuit de ordine archangeloꝝ Gabriel voca/
tus: q ꝟgini apꝑuit visione corꝑali. Ca. .2.

S Ecũda ꝯclusio dicit̃ q̃litatis. In q̃ vi/
dere debemꝰ q̃litateꝫ angeli nuncian/
tis: ⁊ si nõ i oibꝰ saltẽ q̃ꝫtũ ad tria: vꝫ.
Primo q̃ꝫtũ ad ordinẽ. Scđo q̃ꝫtũ ad nomẽ.
Tertio q̃ꝫtũ ad apparitionẽ.

Primo inquã ꝯsideremꝰ cuiꝰ ꝯditiõis fue/
rit angelꝰ q nũciauit incarnationẽ xp̃i. Et vt col
ligitur ex dictis sancti Tho. 3. di. tertij li. ⁊. 3.
ꝑte summe. q. 30. ille angelꝰ fuit de medio ordi
ne ifime hierarchie: q ẽ ordo archãgeloꝝ. Qđ
cõueniẽs videt̃ esse ⁊ veꝝ: vt saluaret̃ ꝓprietas
ordinũ: qꝛ ad angelos ꝑtinet dirigere actꝰ ali/
cuiꝰ hois q ad ipsuꝫ tm̃ ꝑtinẽt. Vñ dicunt̃ my/
steria nũciare. Ad archãgelos ꝟo ꝑtinet dirige
re actꝰ hois q i totã mltitudinẽ redũdãt. Vñ ⁊
medij. s. archãgeli dicunt̃ q̃si principes angeli.
Quia ergo ꝯsensus beate ꝟginis q ꝑ ãgelũ re
grebat̃ erat actꝰ singularis ꝑsone redũdãtis in
vtilitatẽ multitudinis: imo totiꝰ humani gene/
ris: iõ angelꝰ ille debuit eẽ de ordine archãge/
loꝝ. Et credibile ẽ ꝙ fuerit summꝰ i illo ordine
Aliq̃ ꝟo alij dicũt illũ fuisse de sũmo ordine su
preme hierar. qꝛ ꝓprietas illoꝝ ẽ in dei amore
ardere. Et qꝛ i icarnatiõe succẽdẽda erat amo/
ris flãma i tota ecclesia: ⁊ singularit̃ i aĩa ꝟgi/
nis: ideo angelꝰ ille debebat eẽ de ordine sera/
phin. Nec ꝓpter h̃ ꝑuertit̃ ordo: qꝛ sicut singu/
lare erat opꝰ icarnatõis cõplẽdũ i ꝟgine: nullo
mõ possibile ꝓm ordinẽ create nature: ita singu
laris debebat eẽ nũciꝰ ille q mittebat̃ ad talia nũ
ciãdũ. Quicqd aũt sit satis ẽ nobis ꝙ de sum/
mis angeloꝝ angelꝰ missus ẽ: siue fuerit de se/
cundo: siue de supremo ordine prime celestis
hierar. Scđo ꝯsideremꝰ cuiꝰ ꝯditiõis fuerit
angelꝰ q̃ꝫtũ ad nomen: qꝛ vocat̃ Gabriel. Qđ
suo officio cõgruit. Nã ꝓm Grego. Gabriel
fortitudo dei interpretat̃: ad ondẽdũ ꝙ incarna
tionis mysteriũ eẽt ꝑ dei fortitudinẽ nũciãduꝫ
Et similiter ad ostendẽdũ ꝙ dominus virtutũ
veniebat ad debellãdũ aereas potestates. Ita
ꝙ Gabriel annunciauit virgini: ꝙ fortis deꝰ
veniebat ad fortẽ mulierẽ. De qua dr̃ ꝓuerb.
vlt. Mulierẽ fortẽ qs inueniet. Tertio ꝯside
remus in angelo nunciante cuiꝰ ꝯditõis fuerit

ꝯtum ad visionem ⁊ apparitionez. Et ad hoc
dicit Criso. ſuꝑ Math. ꝙ angelus appuit ꝟgi
ni visiōe corꝑali: qđ cōueniēs fuit triplici rōne
Primo ratione similitudinis.
Secūdo rōe celsitudinis.
Tertio rōe certitudinis.
Prima rō fuit similitudinis: qꝛ illud qđ an
nūciabat erat icarnatio inuisibilis dei. Vñ cō/
ueniēs fuit vt ad huiꝰ rei declaratiōem iuisibi/
lis creatura formā assumēt in qua visibilr ap/
peret. Secūda rō dicit̄ celsitudinis. Cōuenie
bat. n. matri dei q̄ nō solum i mēte sed ēt in cor
porco vētre erat filiū dei receptura: vt angeluz
corporaliter vidēt. Sꝫ si aliqs obijcēt: ꝙ ma/
gis faceret ad dignitatē ꝟginis: si āgelus ap/
paruisset ei visione itellectuali: qꝛ vt aug. dicit
12. ſuꝑ Gen̄. ad litterā. Dignior ē itellectualis
visio q̄ꝫ corꝑalis: qꝛ visione itellectuali videt̄ in
sui substantia: visione vero corꝑali videt̄ in as/
sūpta figura: ergo digniꝰ fuisset appere visiōe
intellectuali. Rñdere possumꝰ ꝙ intellectualis
visio ē potior q̄ꝫ sit imaginaria vel corporalis
si sit sola. Sꝫ ipse aug. dicit ꝙ excellētior ē pro/
phetia q̄ hꝫ itellectualē vel imaginariā visionē
q̄ꝫ illa que hꝫ alterā tm̄. Jō beata virgo nō so/
lum ꝑcepit visionē corporalē in angeli appitio
ne: sed ēt intellectualem illuminationem. Vn/
de apparitio nobilior fuit: fuisset tamē nobilior
si ip̄m angelum itellectuali visiōe in ꝓpria spe
cie vidisset siue in sui substātia. Sꝫ hoc nō pati
tur status viatoris vt angelū ꝑ eēntiā videat.
Tertia rō quare āgelus apparuit corꝑali visi
one dicit̄ certitudinis. Ea. n. que sunt oculis
subiecta certiꝰ cōprehendimus q̄ꝫ ea que ima/
ginamur. Propter hec oīa Aug. in quodam
ſmone ꝟginē introducēs loquētem ait. Vēit
ad me quidaꝫ magnus ꝑanymphus xp̄i: non
patriarcha primus: aut ꝓpheta egregiꝰ: ſꝫ Ga
briel archāgelus: facie rutilās: veste coruscās
gressu mirabilis: ⁊ aspectu terribilis: q visita/
uit ⁊ ꝑturbauit me. hec ille. Felix illa apparitio
et iocunda nimis in qua nūciabatur ab angelo
nouū letissimū: nouū gratissimū: nouū ꝓpinqs
simū de salute humani generis. Quid audisti
o puella formosa. o mulier sācta. o virgo ꝟtuo
sa. Quid audisti: quid angelꝰ tibi rettulit. Cer
te nulla vnquā creatura fuit que habuerit taleꝫ
reuelatōem: qualem tu habuisti. Tibi dr̄ Aue.
.i. sine veh. Tibi dr̄ plena gratia. Tibi benedi
ctio datur in mulieribus. Tibi prenūciat ange
lus ex tuo vtero i mūdum dei filium egressurū

O beata femina longū eēt narrare cūcta q̄ an
gelus dixit. Que virgo respondit illa: de qbus
plene suo loco dicemus. Nūc aūt veniamꝰ ad
tertium quod erat videndū in tertia conclusiōe
proposita.

Qđ gloriosa ꝟgo ⁊ si non merito condigni
tamen merito congrui ⁊ digni meruit esse ma
ter filij dei. Capitulum. 3.

Ertia conclusio dr̄ ꝟtuositatis. Jn q̄
t contemplari libet si ex virtutibus me
ruit ꝟgo concipere christum. Et ne ꝑ
multa vagemur dicimus ad hoc ſm doctrinaꝫ
domini Bon̄. in. 3. di. 4. ꝙ triplex ē merituꝫ.
Primum dicit̄ condigni.
Secūdum dicit̄ congrui.
Tertium dicit̄ digni.
Primum est merituꝫ condigni: quo quis
ex tanta charitate meret̄ tantam gloriam. Et
hoc merito ꝟgo non potuit mereri concipere
filiuꝫ dei: pro eo ꝙ ex hoc excedit omne meri/
tum. Siue enim dicamus deum fieri hominē
siue dicamus mulierem fieri matrem dei: vtrū
qꝫ est supra statum qui debetur creature. Et tā
hoc q̄ꝫ illud fuit benignitatis ⁊ gratie. Se/
cundum est meritum congrui: quo peccator di
citur gratiam sibi mereri cū ad gratiam se dis/
ponit. Et sic beata virgo meruit ante incarna
tionem concipere filium dei: quoniā pre nimia
sua puritate: benignitate: ⁊ humilitate: idonea
erat vt efficeret̄ mater dei. Tertium est me/
ritum digni: quo. s. vir iustus orat pro alio vt
mereat̄ exaudiri. Et hoc merito meruit beata
ꝟgo concipe xp̄m post annūciatiōem: qꝛ spūs
scūs in eam copiosissime descendit nō idisposi
tā. Si enim bene consideramus qđ cōtinet̄ in
ꝟbis illis que ꝟgo sacratissima concludendo
angelo dixit: ecce ancilla domini: certe eam di/
gnā iudicabimus conceptione filij dei. Nam
cū dixit. Ecce. ꝓmptitudinem obediētie osten
dit: que tanta fuit ꝙ nūq̄ꝫ deo gratior acceptior
q̄ꝫ in aliqua alia creatura siue hoīe siue angelo i
ueniri poterit. Cū subiunxit ancilla dn̄i: ꝓfun
dū humilitatis sue ostendit siue manifestauit.
Nō. n. potuit ea que eligebat̄ vt eēt mater dei
efficacius sibiipsi vilescere: deūqꝫ magnificare
q̄ꝫ se ancillā domini nūcupādo. Cū dixit. Fiat
mihi: fidē suā dclarauit. Cuius lumie adeo fu
it illustrata: vt nihil de xp̄o icarnādo sētiret di
minutū. Cū tandē dixit ſm ꝟbū tuū: charitatē
suā apuit: q̄ ad deū diligēdū ita cū illo ardēter
cōiūcta fuit: vt creatura nō sufficiat illud cogita
re Nūquā

re. Nūquā in hac vita iuētus ē nec iueniet̃ q
tāto feruore amoris cor suū dederit deo q̄ꝫtum
tribuit tūc ipsa ꝟgo btā. Nullus eteni eoꝝ q
dilexerūt deū fuit i eo excessu dilectōis: in quo
ipsa feruebat: adeo ꝙ illis ꝟbis ꝓlatis merito
digni meruit eē mater dei. O armariū diuine
gratie. o armariū diuine mi̅sicordie. o fons pi
etatis. o fons castitatis. o puteus humilitatis.
o plenitudo prudentie. o plenitudo gratie. q̄ tā
tū meruisti. Propter q̄ impetra nobis gratiaꝫ
filii tui: vt valeamus illius amore recolē: ꝙ ip/
se ꝓ nobis dignatus ē facē: q ē benedict⁹ ⁊ lau
dabilis ꝑ infinita secula seculorum. amen.

Sabbato post primā dn̄icaꝫ de aduentu: s̃/
mo de mirabili cōceptōe filij dei iesu xp̄i: ⁊ qua
liter ꝟgo gloriosa ip̄m cōcepit in vtero suo ve
rū deū ⁊ veꝝ hoiem: ⁊ de his que occurrūt cir
ca hanc conceptionem consideranda.

Sextus fructus. Jesus vtero claudit̃.

Ox precessit

Dies aūt appropinquauit.
n Iteꝝ vbi supra. Letat̃ aīa
supra modū in cognitōe ꝟi
tatis eius potissimū q̄ inge
nij proprij vires ac faculta
tem excedit: nec haberi pōt nisi aliquo lumie di
uine gratie iteruenīete: siue illud sit lumē appi
tōis: siue visionis: siue fidei. Et q̄ hec nobis
ꝟitas predicat̃: monstraturq̄ꝫ fidei radio. s. ꝙ
xp̄s filius dei cōceptus fuerit de spū scō i ven
tre ꝟginali. Jccirco in p̄nti s̃mone ꝓ tāte ꝟi/
tatis claritate itelligēda ac deuotiōe: dicem⁹ de
conceptiōe mirifica ac stupēda dn̄i nostri iesu
xp̄i. Et more solito ꝓponimus fructū suauissi/
mū ⁊ dulcissimū huius sermonis q est. Jesus
vtero claudit̃. in quo tres cōclusiones princi/
pales declarabimus videlicet.

Prima cōclusio dicit̃ spūs sancti supuentio
Secūda cōclusio dicit̃ xp̄i cōceptio.
Tertia conclusio dicit̃ corporis conditio.

Q̄ ꝟgo sacratissima cōcepit xp̄m supue/
niēte i ea spū scō: ⁊ quare talis cōceptio attribui
tur spūi scō: cuius filius nullo modo dictus est
xp̄s: atq̄ꝫ quō exponit̃ illud angelicū dictū spūs
sanctus supueniet in te. Caplm. j.

p Rima cōclusio dicit̃ spūs sci supuētio
Quia eni s̃m angelicū ꝓmissuꝫ in xp̄i
cōceptione spūs scūs supuenit in ꝟgie
videt̃ attribui spūi sancto spāl̃r corporis xp̄i cō
ceptio: quod cōueniēs ondit. s. Tho. di. 4. ter
tij li. ⁊. 3. ꝑte sūme. q. 32. triplici ratione.

Primo ratione charitatis.
Secūdo ratione liberalitatis.
Tertio ratione sanctitatis.

Primo cōueniēter attribuit̃ spūi scō tal' cō/
ceptio rōe charitatis. Spūs. n. scūs ē charitas
vel amor dei patris ⁊ filij. Ex maximo autem
amore dei ꝓuenit vt fili⁹ dei sibi carnē assume
ret in vtero ꝟginali: vt dicit̃ a Jo. 3. c. Se
cūdo cōueniēter dicit̃ xp̄s cōceptus de spū scō
rōe liberalitatis. Vt. n. dictū ē supra fructu s̃o
⁊ cōclusione. tertio nō aliq̄bus meritis: ſꝫ sola
liberalitate ⁊ gratia dei fili⁹ carnē assūpsit: ideo
spūi scō qui ē ipsa gratia cōceptio xp̄i attribuit̃:
vt dicit Aug. in enchiridiō. Tertio cōceptio
xp̄i attribuit̃ spūi scō rōe sanctitatis. Quia eni
spūs scūs ē spūs scificationis: vt dicit̃. Ro. 3.
iō sicut alij ꝑ spm̄ scm̄ scificant̃ spūaliter vt sint
filij dei adoptiui: ita xp̄us ꝑ spm̄ scm̄ ē in scitate
cōceptus: vt esset filius dei naturalis: ⁊ ꝓpter
h̄ angelus dixit btē ꝟgini. Jdq̄ꝫ ⁊ q̄d nascet̃
ex te sanctū vocabit̃ fili⁹ dei: neq̄ꝫ tamē xp̄us q̄
de spū scō cōceptus dicitur: fili⁹ ē spūs sci putā
dus: q̄ vt inq̄t aug⁹. in ench. Natus ē de spū
scō xp̄s: nō sicut fili⁹: ⁊ de Maria ꝟgine sicut
filius. Doctor aūt seraphic⁹ dn̄s Bon. i. 3. di.
4. dicit ꝙ hec locutio xp̄s ē fili⁹ spūs sci. nullo
mō ē admittenda: tum ꝑ ꝑ vitandū errorē cir/
ca generatōem t̄palem: tū circa generatōeꝫ eter
nā. Circa generatōem t̄palem dꝫ vitari error
q̄ cū s̃m illā si diceret̃ xp̄s conceptus d̄ ꝟgine
spū scō: ac si spūs scūs ei⁹ eēt pater: ⁊ ꝟgo eius
mater: iā videret̃ ex hoc ꝙ xp̄s nat⁹ eēt d̄ Ma
ria ⁊ spū scō: sicut nascitur ꝓles de viro ⁊ muli/
ere: q̄d falsū ē: q̄ proles ꝑtē accipit a patre ⁊ ꝑ/
tē accipit a matre: i qua assimilat̃ patri ⁊ matri i
eadē forma ⁊ natura. Q̄d nullo mō ē reperire
in xp̄o: q soli matri assimilat̃ i natura assūmpta
Circa gn̄atōem eternā vitādus ē error: ne fiat
cōfusio eternaꝝ relationū ⁊ proprietatū. Vn̄d
cū propriū sit ꝑsone patris gn̄āre respcū ꝑsōe
filij: nullaten⁹ admittit̃ xp̄m eē filiū spūs sancti
i quo nō ē alia ꝑsona vel hypostasis q̄ꝫ illa quā
pater ab eterno genuit. Hinc aug. vt dicit ma
gister in. 3. di. 3. ait. Quis dicere audebit xp̄ꝫ
eē filiū spūs sci: cū hoc ita sit absurduꝫ: vt nulle
fideliū aures valeāt sustinere: iō catholice inse
rēda ē auctoritas illa angeli. vꝫ. Spūs sanct⁹
supueniet in te: nō. n. supuenit in ꝟgineꝫ scūs
spūs vt eēt pater xp̄i: sed vt dicit Tho. in. 3. sc.
di. 3. hec supuētio pōt multipliciter itelligi. prio

ſpūs ſcūs ſuꝑueniet in te.i. ſuꝑ poſſibilitatē ⁊
curſum nature veniet in te dādo ſecunditatem
⁊ cōſeruādo ꝟginitatē. Scdo ſpūs ſcūs ſu
ꝑueniet in te.i.ſupra illud qđ habes de plenitu
dine eiꝰ in te. Qꝛ ſicut olim ipleuit mētē: nunc
pn̄tia filij ſui iplebit vētrē opando filij dei con
ceptōem. Tertio exponit ſpūs ſcūs ſuꝑueni
et in te.i.deſuꝑ celis veniet i te. Qꝛ oē datum
optimū deſurſū ē.iac.p̊. Quarto expōit ſpūs
ſcūs ſuꝑueniet i te.i.ſupra merita tua: ⁊ ſupra
merita oiū creaturaꝝ. Quito exponit ſpūs
ſcūs ſuꝑueniet in te.i.ſuꝑ oēs q an̄ te fuerunt ⁊
erūt: vt ſis eiꝰ tabernaculū: tēplū: ⁊ ſacrarium.
Ex his cū audimꝰ ſpm̄ ſcm̄ ſuꝑueniſſe ſtati ope
ris magnitudinē admiremur: veneremurq̄ꝫ i
ꝟgine ſecūda ampliſſimū munꝰ plenitudinis
gratie ſibi cōceſſe: q̄ tāta fuit: vt ſola eēt illiꝰ ma
ter i terris qui ſolum habet patrem in celis

Qđ xp̄i cōceptio fuit admirabilis valde: tū
ꝓpter tp̄s qꝛ facta ē in iſtanti: tum propter vir
ginem in qua eſt facta: tum propter gratiā ani
me chriſti. Capitulum.2.

Secunda cōcluſio dicit̄ cōceptōis. Fu
it eqdem xp̄i cōceptio admirabilis val
de triplici ratione.

Prima ratio dicit̄ temporis.
Secūda ratio dicit̄ virginis.
Tertia rō dicit̄ gratie.

Primo fuit admirabilis cōceptio xp̄i rōne
tp̄is: qꝛ fuit ſubitanea ⁊ in iſtāti: noſtra āt ē ſuc
ceſſiua ⁊ i tp̄e: vt dicit Jo. Dama. Qđ ſic fue
rit talis cōceptio declarat ſcūs Tho.in.3.ſen.
di.3.q.2.⁊ in.3.ꝑte ſume.q.33.tali rōe. Con
ceptio xp̄i ſcā fuit ꝟtute diuina. Virtꝰ aūt diui
na cū ſit ifinita effectū ſuū ſubito ⁊ in iſtanti ꝓ
ducē pōt. Jō in cōceptōe xp̄i q̄ttuor eodē iſtāti
fuerūt. Prio.ſ.cōuerſio ſanguinis puriſſimi
btē ꝟginis in carnē ⁊ alias ptes corporis xp̄i.
Secūdo formatio mēbroꝝ orgāicoꝝ. Ter
tio aiatio corꝑis organici. Quarto aſſumptō
corporis aiati i vnitatē diuine pſōe. Jn nobis
āt ꝑ ꝟtutē finitā: ⁊ defectū agētis: ⁊ ꝑꝑ diſpō
nem patiētis: hec ſucceſſiue cōtingunt ita ꝙ ma
ris cōceptio nō ꝑficit̄ niſi vſq̄ꝫ ad certā diē: vt
phs dicit.9.de aialibꝰ ⁊ ſilr̄ feie. Jn xp̄i aūt cō
ceptōe materna quā ꝟgo miniſtrauit ſtati for
mā ⁊ figurā hūani corporis accepit. Secūdo
xp̄i cōceptio fuit mirabilis rōne ꝟginis. Ma
gnū nāq̄ꝫ aliqđ miraculū contingit eē duobus
modis. Vno mō qn̄ agēs nec ē nāle: nec mā ē
nāliter ꝓportionata ad talē formā: vt formatio
hois de limo terre: que ē miraculoſa tā ex parte
agētis q̄ꝫ ex ꝑte materie patiētis. Alio mō con
tingit miraculū: qn̄ mā ē nāle: agēs aūt eſt ſuꝑ
naturale: ſicut qn̄ aliqs a febre ſanatur. Qꝛ er
go mā quā ꝟgo adminiſtrauit ad formatiōem
corporis xp̄i fuit nālis: ex qua corpus hois nā
liter formari pōt: ⁊ propter hanc materiam na
turalem quā virgo preparauit ad conceptionē
corporis chriſti: xp̄s dicitur naturalis filiꝰ vir
ginis: ſꝫ ꝟtus formās fuit diuina.ſ.ꝟtutis ſpi
ritꝰ ſci: ⁊ qꝛ vnūqđq̄ꝫ magis iudicat̄ ſm formā
q̄ꝫ ſm materiā: magis ſm agēs q̄ꝫ ſm patiēs.
Jnde ē ꝙ cōceptio corporis xp̄i dꝫ dici ſimplr̄
miraculoſa ⁊ ſuꝑnaturalis. Secūdū qd ꝟo.ſ.
ex ꝑte materie quā ꝟgo ꝑ̄ꝑauit pōt dici nālis.

Sed forte aliqs arguet ꝙ cōceptio xp̄i ēt ex ꝑ
te ꝟtutis actiue ſit naturalis tali rōe. Jn illuia
tiōe ceci q̄ꝫuis potētia viſiua miraculoſe detur
tn̄ poſt acceptam potentiā cecus nāliter videt.
Sꝫ ſpūs ſcūs ꝟgini potentiā generatiuā de
dit. Ergo poſtea nāliter gnāuit. Ad hoc rn̄det
ſcūs Tho.i.3.di.3.duobus modis. prio ꝙ nō
eſt ſimile exemplū: eo ꝙ ceco illuminato datur
potentia viſiua ſine oī diſpōne cōtraria viſioni
⁊ ideo opatio ſeu viſio ſequēs ē naturalis. Sꝫ
potentia generandi data ē ꝟgini manēte ꝟgi
nitate: que ē diſpō contraria ad conceptū. Alio
modo pōt dici ꝙ exēplum nō ē ſimile: eo ꝙ ce
co illuminato datur potētia paſſiua: cuius opa
tio ē ꝓpter hoc ꝙ mouetur ab agēte nāli.ſ.colo
re: ⁊ iō illa viſio ē naturalis. Sꝫ ꝟgini datur
potētia generādi ꝑ hoc ꝙ mota ē eius potētia
paſſiua ad generādū ab agēte ſuꝑnaturali: iđo
cōceptio corporis xp̄i ē miraculoſa. Hinc An
ſelmus ait.li.de conceptu ꝟginali. Spūs ſcūs
ꝟtus altiſſimi viꝝ virginē de muliere ꝟgine
mirabiliter ꝓpagauit. Tertio xp̄i conceptio
fuit mirabilis rōe gratie: qꝛ vt dicit Alex.in.3.
xp̄s ab iſtanti ſue cōceptōis fuit ita plenus gra
tia: ꝙ eiꝰ gratia augeri nō potuit. Nā augmen
tū nō cōpetit rei ſm ꝙ res ē iterior: ⁊ tota potē
tialitas capacitatis alicuiꝰ eſt ipleta ex fine iplē
te: ⁊ iō nō hꝫ iterius quo creſcat. Et qꝛ aia xp̄i
ab initio cōceptōis fini vltimo ē vnita: nō ſolū
ꝑ fruitōem vt eēt ꝑfectus cōprehēſor: ſꝫ ēt ꝑ ꝟ
bi vnionem: iō gratia eius augeri non potuit.

Qđ corpus dn̄i noſtri ieſu xp̄i fuit in inſtāti
formatū aſſumptū: ⁊ quare illud nō fuit produ
ctum in perfecta quantitate. Capitulum.3.

Tertia cōcluſio dicitur corporis cōditio
fuit.n.corpus dn̄i noſtri ieſu xp̄i vte
ro virginis

ro v̄ginis clausum in conceptione triplici cō/
ditione sociatum: videlicet.
Prima dicitur formatio.
Secunda dicitur animatio.
Tertia dicitur assumptio.

Prima cōditio dicitur formatio: q̄ꝛ corpus
xp̄i ĩ istāti cōceptōis fuit ꝑfecte formatū q̄ꝫtum
ad ꝑfectā organizatiōe ⁊ dispōnem mēbroꝝ.
Q̄ð ꝓbatur ꝑ Aug. li. de fide ad Petruꝫ di/
centē. Firmissime tene: ⁊ nullatenus dubites
nō carnē xp̄i sine diuinitate ĩ vtero v̄ginis fu/
isse cōceptā prius q̄ꝫ susciperetur a v̄bo. Ex hoc
dicimus ẜm magistrū in. 3. ꝙ verbū non susce
pit nisi carnē formatā. Dñs aūt Boñ. supra ꝑ
fata di. dicit hoc fuisse conueniēs triplici rōne.
Primo ex parte verbi assumentis.
Secundo ex parte virtutis operantis.
Tertio ex parte virginis concipiētis.

Prima rō sumitur ex ꝑte v̄bi assumētis:
q̄ꝛ nō debebat v̄bum assumere ꝑtē humane na
ture: vt eēt hō ẜm q̄d: ſꝫ ẜm totā humanā nām
⁊ ita carnē ⁊ aīam: maxime cū aīa det carni cō
uenientiā vt vniatur cū diuina natura. Et q̄m
aīa nō ē nata vniri nisi carni formate ⁊ organi
zate: iō in primo ĩstanti conceptōis necesse fuit
corpus xp̄i ad ꝑfectā organizationem adduci.
Vnde Aug. li. de tri. Nō ex vtero v̄ginis pri
us caro cōcepta ē ⁊ postea diuinitas ĩ carnem:
sed mox vt dei verbū ĩ vteꝝ venit factū ē caro:
seruata ꝓprietate nature: ⁊ ꝑfectus hō ĩ vnita/
te carnis humane. Scđa rō sumitur ex ꝑte v̄
tutis opantis: q̄ꝛ virtus diuina opatur mirabi
liter. Hoc aūt ē miraculū miraculoꝝ: ꝙ femia
cōcipiat deū: iō ad sue mirabilis potētie ostensi
onē subito formauit illud corpꝰ: q̄ð forte natu/
ra nō poterat nisi successiue. Tertia rō sumi/
tur ex ꝑte virginis cōcipiētis: que statim vt cō
sēsit repleta fuit spū scō: ⁊ mater dei effecta. Et
q̄m mater dei nō erat: nisi deus vnitus eēt car
ni quā cōcepat: ⁊ caro nec deo nec aīe deberet
vniri: nisi haberet mēbroꝝ distictōem conue/
nientē. Hic est ꝙ ab instanti cōceptōis ĩ mem
broꝝ distictōe corpus xp̄i debuit esse ꝑfectum
Sed tamē hic remanet mens dubia: cur cor/
pus illud ꝑfectū q̄ꝫtum ad organizatōem nō fu
it ꝓductum siue formatū in ꝑfectōne quantū ad
q̄ꝫtitatem. Nō. n. fuit corpus Ade nobilioris
conditōis q̄ꝫ corpus xp̄i: ⁊ tamē illud ĩ instāti
creatōis fuit ꝑfecte a deo formatū quantum ad
quātitatem molis. Et hoc dicit dominꝰ Bon.
vbi supra. Respondetur ꝙ ꝑfectō quantitatis
illius corporis fuit opatione nature cuiꝰ ē opa/
ri ẜm tp̄is successionē. Et lꝫ deus aliter de illo
corpore facere potuisset: voluit tamē sic esse tri
plici ratione. Primo propter legis vniuer
sitatis conseruationem.
Secundo propter fidei confirmatiōem.
Tertio propter humilitatis xp̄i cōmendatōem

Pria ergo rō fuit ꝑꝑ legis vniuersitatis cō
seruatōem. Nā deꝰ vnicuiqꝫ nature cōcessit ꝓ
priā opatōem: nec vtitur miraculo vbi natura
ꝑ se pōt sufficiēter opari. Et q̄ꝛ nā in xp̄o satis
sufficiēter poterat corpꝰ xp̄i ad ꝑfectā quātitatē
deducere: iō q̄ð in illo derogabat eiꝰ dignitati
noluit deꝰ tp̄s anticipare tāq̄ꝫ iustus vniuer/
tatis administrator vt vnūq̄ðqꝫ iuxta virtutem
sibi cōueniētē opari sineret. Et hoc q̄dē cōuenie
bat: q̄ꝛ nāꝫ nolebat ꝑimere: ſꝫ repare. Scđa
rō fuit ꝑꝑ fidei cōfirmatōem. In hoc. n. veri/
tas fidei cōfirmatur ad firmiter credēdū ꝙ xp̄s
nō fātasticā: ſꝫ verā carnē assūpsit. Tertia rō
fuit ꝑꝑ hūilitatis xp̄i cōmēdatōem. Cōmēda
tur nāqꝫ sua hūilitas: quādo nō solū dei filiꝰ fa
ctus ē hō: ſꝫ natꝰ ē ꝑuulꝰ materno lacte nutritꝰ
ĩ cuna vagiēs ĩtra matris brachia gestatꝰ ⁊ offi
cia q̄qꝫ suscipiēs q̄bꝰ infātuli ĩdigere solēt. Se
cūda conditō corporis xp̄i dicitur aīatio. Fuit
nēpe illð corpus preter morē alioꝝ: vt dcm̄ ē
in instāti aīatū. De qua aīatōne diffusiꝰ dicturi
sumus ĩ sequētibꝰ. Tertia cōditō illiꝰ corpis
fuit assumptio: q̄ꝛ ĩ eodē ēt istāti fuit a verbo as
sūptū. Vnde Greg. 18. li. moral'. Angelo an
nūciāte: ⁊ spū. s. aduenięte mox verbū ĩ vtero:
⁊ mox ĩtra vteꝝ verbū caro. Quibꝰ diligenter
cōsideratis si xp̄m ĩspicē voluerimꝰ in vtero v̄
ginis reclusuꝫ ðducemur ad ĩgētes grās ei ꝑ/
soluēdas: q ꝓ nobis pctōribꝰ ⁊ ꝓ nobis miẜis
⁊ vilissimis v̄miculis: ꝓ nobis inimicis eter
ni patris. 9. mēsibꝰ hitare voluit ĩ thalamo v̄/
ginali. Sꝫ q̄d dicemꝰ de virgīe illa gratiosissi/
ma q̄ talē filiū tenebat ĩ vtero. O res digna mi
ratu. O stupēdū ꝓdigiū. O ĩeffabile sacramē
tū. Stat ĩ sua cellula v̄go ðuota ⁊ ĩ ventre suo
baiulat quē celi ⁊ terra cape nō possūt. Scie/
bat se virginē eē. Expiebatur se iā concepisse.
Certissima erat ex angelica ĩstructōe de noui/
tate tāti miraculi: q̄ꝛ cōcepat filiū dei hūani ge/
neris redēptorē. Multa erāt ĩ eiꝰ corde suaui/
tatis repleto multa ĩ mēte dulcedo: ⁊ copia io
cūditatis. Leue pōdꝰ letūqꝫ sustiebat. o quot la
chryme fluebēt ex oculis illiꝰ virginis: humi/
lis ĩn tali gestione tanti filij iubilantis. O quid

dicebat. Quid loq̄bať. Quid cogitabat. Certe humana mens secreta huiusmodi plene exco/gitare nō valet. Possumus tamē pie credere puellā illā deo dilectā die noctuq̄ȝ in semetipsa dixisse: filiū dei in ventre habeo. Ipsuȝ teneo quē prophete p̄dixerunt: quē patriarche p̄nunciauerunt: quē sancti patres desiderauerūt: qui mundū saluare debet: qui infernū expoliabit: q paradisum aperiet: q angelos letificabit. Ipse est dei filius. Ipse est meꝰ filius. O fili mi dulcissime. O fili mi amātissime. O fili mi pijssi/me: quem corde credo: corpore teneo: quādo te oculis ꝓprijs aspiciā. Quādo te infantulū na/tuȝ lacte depascā. Unde hoc mihi: vt tu me in tuā matrē elegeris. Gratias tibi ago deꝰ meꝰ qui sis in eternū benedictus. Hec ⁊ similia poterat virgo mēte reuoluere. Nos aūt debiles ⁊ infirmi eā precemur humilibꝰ precibꝰ: vt pro nobis intercedere velit apud suū dilectū filiū regnantē in celis queȝ ipsa tenuit in vtero incar/natū in terris: qui est benedictus ⁊c̄. amē.

Dominica secunda de aduentu. Sermo de diuinitate Jesu christi: q sicut fuit verus ⁊ p̄fectus hō: ita fuit verus ⁊ p̄fectus deꝰ: qđ si qs nō crederet: absq̄ȝ dubio periret: q̄ꝛ ita debemꝰ credere xp̄m deū vt etiā nō negemus hominem: ⁊ ita ipsum hominē tenemur cōfiteri vt etiā deuȝ esse nō dubitemus.

Octauus fructus. Jesus est filius dei.

b Eatus qui non fuerit scandalicatus i me. Uerba sunt redēptoris nostri originaliter Math. xi. c. ⁊ in euāgelio p̄sentis dn̄ice. Conať antiquus hostis q̄ȝtū potest mentē euertere a luce veritatis: vt errore disseminato in animā sibi credenteȝ eam facile decipiat: atq̄ȝ deducat per semitā vitioꝝ. Et inter cetera conať sugge/rere his qui vel curiosi vel inertes fuerint opi/niones varias falsas ⁊ impias circa incarnationis sacratissime mysteria. De qbus q male sentit de xp̄o redemptore vere scandalicať: ⁊ a sua salute procul dubio efficitur alienus. Iccirco redemptor noster discipulos Joannis instruxit dicens eos fore beatos q nō scandalicanť in ipso. i. qui bene sapiunt de diuinitate ⁊ humanitate. Et qm̄ xp̄m incarnatū ita cōfiteri debemus hominē vt nō negemus deū. Ideo in p̄nti ser/mone de iesu xp̄i diuinitate dicturi sumꝰ. De qua nullus in xp̄o scādalizari dȝ: q̄ꝛ oēs ipsum credere tenemur veꝝ hominē ⁊ veꝝ deum: ad qđ plenius intelligendū veritatē hāc curabimꝰ declarare sub vno fructu. s. Jesus est filiꝰ dei. Pro quo notabimꝰ tres ꝯclusiōes p̄ncipales.

Prima cōclusio diciť testificationis.

Secūda ꝯclusio diciť attributionis.

Tertia cōclusio diciť op̄ationis.

Quod xp̄s deus sit: q̄ꝛ hoc habeť ex testimonio humano angelico ⁊ diuino: ita q̄ tā scripture iudeoꝝ q̄ȝ gentiliū siue etiā christianoꝝ cla/mant christū esse veꝝ deū. Cap. .I.

p Rima cōclusio diciť testificatōis. Colligimꝰ nāq̄ȝ xp̄m esse filiū dei ex multiplici testimonio scripturaꝝ q̄ de ipso loquunť: de qbꝰ aliq̄s adducamꝰ. Pro quaꝝ ordinatione annotabimꝰ triplex testimoniū in scriptura inuentū siue repertū de dn̄o iesu christo.

Primū dicitur humanū.

Secundū dicitur angelicū.

Tertiū diciť diuinum.

Primū testimoniū diciť humanū: qđ ꝓferūt iudei: ⁊ testificanť gentiles: ⁊ inimici xp̄i manifestant. Primo nāq̄ȝ iudei testificanť diuinitateȝ xp̄i. Ecce iaȝ Esaias icipit loq. Dicit. ix. c. Paruulꝰ natus ē nobis ⁊ filiꝰ datꝰ ē nobis. Ecce humanitas. Et sequiť. Et vocabiť nomē eiꝰ admirabilis cōsiliarius: deꝰ fortis: pater fu/turi seculi: p̄nceps pacis. Ecce diuinitas. Quia vt dicit Nico. de lira. sup h̄ passu. Translatio. 70. interpretū hȝ. Et vocabiť nomen eiꝰ magni cōsilij angelus: in trāslatione vo chaldaica hr̄. Uocabiť nomē eiꝰ p̄manens in secula messias. Itē Hiere. 23. Ecce dies veniunt dicit dn̄s: ⁊ suscitabo dauid germē iustū. Trāslatio chaldaica hȝ: statuā messiaȝ iustū. Et subdiť. Et hoc ē nomē qđ vocabunt euȝ dn̄s iustus noster. In hebreo vo poniť nomē dei thetagramaton: vt dicit Nico. de lira: qđ est nomē solā essentiam dei significans pro vt dicit Rabbi Salomon. Itē Baruch. 3. c. Hic est deꝰ noster: ⁊ nō estimabiť aliꝰ aduersus eū. Ecce diuinitas. Et in/fra. Post hoc in terris visus est ⁊ cū hoibꝰ cō/uersatus est. Ecce humanitas. Itē Joh bap. q xp̄m baptizauit dicit. Joh. I. Uidi sp̄m descēdenteȝ q̄si columbā de celo: ⁊ manētē sup eū: ⁊ ego nesciebā eū: sȝ q me misit baptizare in aqua ille mihi dixit: sup quē videris spiritū descēdētē ⁊ manētē sup eū: hic est q baptizat in sp̄ū scō: et ego vidi ⁊ testimoniū p̄hibui q̄ꝛ hic est filiꝰ dei. Itē Nathanael dixit xp̄o Joh. I. Tu es filius dei. Et Petrꝰ apostoloꝝ princeps Math. 16. a xp̄o interrogatus respondit. Tu es xp̄s filiꝰ

dei viui

dei viui. Et sancta Martha Johã. xi. ca. dixit
xp̃o. Ego credidi q̄ tu es xp̃s filius dei viui q
in hunc mundũ venisti. Et Centurio Math.
27. c. dixit de xp̃o. Vere filius dei erat iste. Et
Josephus iudeus de xp̃o loquens in. 18. li. an
tiquitatũ ait. Fuit predictis tp̃ibus sapiẽs vir:
si tñ eũ viꝝ nominare fas ẽ. Erat. n. mirabiliũ
operũ effector ⁊ doctor omniũ eoꝝ qui libenter
ea q̃ vera sunt audiũt: ⁊ multos quidẽ iudeoꝝ
multos quoqꝫ ex gẽtibus sibi adiunxit: xp̃s h̃
erat: hunc accusatione primoꝝ nostre gentis vi
roꝝ cũ Pilatus eũ in cruce agendũ decreuisset
nõ deseruerũt hi qui ab initio dilexerũt eũ. Ap/
paruit eniꝫ eis tertia die iteꝝ viuens ſm q̄ di/
uinitus inspirati ꝓphete vel hec vel alia de eo
innumera miracula predixerũt: sed ⁊ in hodier
nuꝫ diẽ xp̃ianoꝝ q ab ipso nominati sunt ⁊ no/
men ꝑseuerat ⁊ gens. hec Josephus. Jtẽ rab/
bi Moyses in li. de iudicibus. de xp̃o loquens
dixit. Jesus nazarenus visus est esse messias.
Et Paul9 ap̃ls ad Heb. ꝑmo. c. inq̄t. Multi
phariã multisqꝫ modis olim de9 loquens patri
bus in ꝓphetis: nouissime diebus istis locut9 ẽ
nobis in filio quẽ cõstituit heredẽ vniuersoꝝ ꝑ
quẽ fecit ⁊ secula. Et ad Ro. primo. Qđ ante
ꝓmiserat in scripturis sanctis de filio suo ⁊c̃.
Et ad Tiũ. 2. c. Apparuit gratia dei ⁊ saluato
ris nostri. Jnsuꝑ testimoniũ afferunt de xp̃i di
uinitate gentiles ⁊ pagani. Nã calcidius suꝑ.
2. Thimei Platõis. ponit de stella creata i xp̃i
natiuitate: ⁊ dicit q̄ stella illa non fuit morbos
⁊ mortẽ denuncians: sed aduentũ dei venerabi
lis ad hũane ꝯsummatõis rerũqꝫ mortaliũ gr̃aꝫ
Quã stellã cũ nocturno tp̃e isperissẽt caldeoꝝ ꝑ
fecto viri sapientes: ⁊ in ꝯsideratõe reꝝ celestiũ
satis exercitati: significasse dicũt recentẽ ortum
dei. Jtẽ in li. quodã reperto apud Tholetuꝫ in
quodã saxo tp̃e Ferdinãdi regis castelle q scri/
ptus erat lr̃a hebraica greca ⁊ latina: loquẽs de
triplici mundo: ponẽs xp̃m in tertio mũdo di/
cebat. Jn tertio mũdo filius dei nascet̃ ex ꝟgi/
ne Maria: ⁊ ꝓ salute omniũ patiet̃. Et erat ibi
scriptũ q̄ liber ille tp̃e dicti regis deberet iueni
ri. Jtẽ Sibylla erythrea. vt Aug. dicit. 18. li.
de ci. dei. versus quosdã cõposuit de fine mũdi
quoꝝ prime lr̃e iuncte sonãt Jesus xp̃s thenet
hyros sother: qđ est latine iesus xp̃s fili9 dei sal
uator. De alijs autẽ Sibyllis q̃ de xp̃o ꝓpheta
runt dicẽtes ipsum esse filiũ dei: ad p̃sens taceo
quoniã ipsaꝝ dicta nõ potui autẽtice inuenire:
ſꝫ de ipsis inueniat̃ hysidorus. 8. ethimol. lib.

loquẽs: quas decẽ fuisse cõmemorat. Prima
ꝑsica: que fuit de persis. Secũda libyca. Tertia
delphica in tẽplo delphici Apollinis genita q̃
ante troiana bella vaticinata est cuius plurimos
ꝟsus operi suo Homerus inseruit. Quarta
chimeria in italia. Quinta Erythrea noĩe He
rophila in babylone orta q̃ grecis ilion petẽtib9
vaticinata peniturã esse troiã ⁊ Homeꝝ mẽda
cia scripturꝝ. Dicta aũt Erythrea: q̄ in eadẽ in
sula eius inuenta sunt carmina. Sexta Samia
a samo insula vnde fuit cognominata Septima
Cumana nomine Amalthea: que. 9. libros at/
tulit tarquinio prisco: i q̄bus erãt decreta roma
na cõscripta. Jpsa enim Cumea est de q̃ Vir
gilius dicit. Vltima cumei venit iam carminis
etas. Dicta aũt fuit Cumana a cuma ciuitate: q̃
est in cãpania: cuius sepulchruꝫ in sicilia adhuc
manet. Octaua hellespontia i agro troiano na/
ta: que scribit̃ Solonis ⁊ Cyri fuisse tempori/
bus. Nona phrygia. Decima tyburtina. De
his fertur q̄ in suis carminibus de xp̃o deo et
homine multa p̃dixerũt. Jtẽ in historijs roma
noꝝ inuenit̃ q̄ tempore Cõstantini imperato
ris ⁊ helene matris eius inuentũ fuit quoddaꝫ
sepulchrũ cõstãtinopoli: in quo iacebat hõ au/
reaꝫ laminã habẽs: in qua scriptũ erat: xp̃s na/
scetur de virgine. Credo in eum. O sol ⁊ luna
sub Helene ⁊ Constantini temporib9 iteꝝ me
videbitis. Postremo xp̃i diuinitatẽ testantur
inimici sui. Si loquamur de iudeis: ecce q̄ di/
spersi sunt per vniuersum mũdum dati i obpro
brium cũctis gẽtibus. Si dicamus de roma/
nis imꝑatoribus christũ ꝑsequẽtibus i martyri
bus suis: nõne oẽs ꝑierũt crudeli morte. Pa/
tet de Nerone qui ab iperio depositus extra vr
bem miserabiliter mortuus est. Domitianus a
senatu romano iterfectus est. Decius a diabo/
lo eiectus decessit. Diocletianus primo ab im/
perio depositus inde strãgulatus ẽ. Maximia
nus occisus ẽ. Sic ⁊ alij: vt Marcẽtius. Sal
lus. Valerius. Seruius. Volusianus. Con/
stans Julianus. Theodoricus: ⁊ ceteri q xp̃m
male impugnãtes: male finierũt. Si hereticos
attendam9 iuenim9 de ipsis q̄ manu dei fuerũt
percussi. Et ceteris dimissis: ne ꝓlixitas tediũ
generet: cõtra Arriũ illũ maledictũ dirigamus
sermonẽ: qui ob impietatẽ suã dãnatus est i ge
nerali cõcilio Niceno: vt not̃. 15. di. c. cano/
nes. Jste fuit ille maledictus nequã: qui multa
falsa de xp̃i diuinitate pessime dogmatizauit.
Vt enim dicit Cassiodorus li. I. historie tripar

ste: ⁊ Eusebius in .x. lib. historie ecclesiastice. Arri⁹ fuit p̃sbyter alexãdrinus in sacris litteris eruditissimus: cupidus glorie: ⁊ hypocrita ma/gnus q videns Alexãdrũ ordinatũ in episcopũ alexãdrinũ: qd ipse cupiebat: eidẽ inuidit: ⁊ cũ Alexãder filiũ equalẽ patri esse diceret: vt ipsuꝫ impugnaret cepit cõtrariũ asserere: dicebatqꝫ filium creaturã a substãtia patris separatũ. Hoc tempore Siluester rome ⁊ cõstãtinus magnus imꝑator in cõstãtinopolitana vrbe cõciliũ ordi/nari fecit in Nicea: in quo cõcilio vt dictũ est reprobati sunt Arri⁹ ⁊ sequaces ei⁹. Mortuo vo Cõstãtiono. Cõstãtini filius imperiũ orientis tenuit: q Arriũ i gratiã recepit deceptus ab eo: quoniã fatebaꝛ se credere symbolũ apostolorũ: ⁊ maliciose hoc iureiurãdo cõfirmauit. Reuer/susqꝫ est hoc modo cõstãtinopolim cũ cõplicib⁹ suis: ⁊ volebãt cõciliũ celebrare. Quod sentiẽs Alexãder conatus est ipedire: sꝫ nequiens apte dixit Arrium nõ eẽ catholicuꝫ nec licere infringi sentẽtiaꝫ episcoporuꝫ. Tunc Esebius qdam fauens Arrio dixit Alexãdro iureiurãdo ꝙ nisi publica cõmunione Arriũ cũ vniuersis apud se susciperet: tertia die ipse ad exiliũ mitteretur. Discedens ergo mestus Alexander orabat ne Eusebi verba sortirenꝛ effectũ. Igitur vna die sub altare pronus iacuit tota nocte rogãs deuꝫ vt impediret maliciã inimicoꝝ suoꝝ. Post h̃ ad palatiũ imperator vocauit Arriũ petens an cõcilij decreta seruaret. Cui respõdit. Ita. Credens ergo verbis arrij suscipi eũ ab alexandro in cõmunione p̃cepit. Erat enim tũc sabbatum ante pasca resurrectionis: itaqꝫ dũ arri⁹ egres/sus esset imperatoris aulã ⁊ honorareꝛ obsequis satellitũ Eusebij ac populi: sicqꝫ magnificus incederet p vrbem: tãdẽ ad locũ venit cui nomen est foruꝫ Cõstãtini. Ibi totus tremefactus ẽ et ventris sui solutio facta eũ coegit secessum que/rere. Et nõ tãtũ feces: sed fluxũ sanguinis cum intestinis emisit. Splen etiã fluxit ⁊ iecur. Et itam fetido actu mors subsecuta est. Audiuim⁹ ergo ex huiusmodi exemplis quãta sit potentia huius crucifixi: qui nisi deus fuisset: nõ fecisset talia. Secũdum testimoniũ manifestãs xp̃i di/uinitateꝫ dicit angelicũ. Ab ipsis nãqꝫ angelis habemus ꝙ xp̃s fuerit filius dei. s. ab angelo Gabriele dicẽte virgini Marie. Cõcipies ⁊c̃. Quod nasceꝛ ex te sanctuꝫ vocabitur filius dei. Et ab angelo permonẽte Joseph Math. i. Et ab angelis qui post ieiuniũ .40. dieꝝ accesserũt ⁊ ministrabãt ei. Math. 4. c. Tertiũ testimoniuꝫ ad comprobãdã christi diuinitatẽ dicitꝛ diuinuꝫ. Nã Math. 17. audita est vox de celo a Petro Jacobo ⁊ Joãne. Hic est filius me⁹ dilectus in quo mihi bene complacui. Et iterũ instãte tempore passionis Johã. 12. c. ipso iesu dicẽte patri: pater clarifica filiũ tuũ: vox patris audita est. Et clarificaui ⁊ iteꝝ clarificabo. Sufficiant igiꝛ tot testimonia: lꝫ possumus dicere ꝙ quecũqꝫ martyrũ gesta doctoꝝ ⁊ sanctoꝝ exempla xp̃m deũ esse declarãt. De qbus alias dicturi diffusius erimus donãte deo omnipotẽte in tractatu de doctrina xp̃iana.

Qd xp̃s deus sit: qꝛ sibi attribuunꝛ in scri/ptura diuina que soli deo cõueniunt. s. sanctifi/catio animaꝝ: remissio peccatorum: productio mundi. Capitulum. .2.

S Ecũda ꝯclusio dicitꝛ attributionis. At/tribuunꝛ nãqꝫ i scriptura dño iesu xp̃o quedã q̃ soli deo cõueniunt.

Primũ dicitꝛ animaꝝ sanctificatio.

Secundũ dicitꝛ peccatoꝝ remissio.

Tertiũ dicitꝛ mundi productio.

Primũ qd deo cõuenit dicitꝛ animaꝝ sanctificatio: vt patet Leuit. 21. c. vbi dicitꝛ. Ego dominus q sanctifico vos. Et h̃ dicitꝛ ad Heb. 2. Qui sanctificat ⁊ q sanctificanꝛ ex vno oẽs ⁊c̃. Et ad Heb. vlti. Jesus vt sanctificaret popu/luꝫ p sanguinẽ suũ extra portã passus est. Secũdũ qd deo cõuenit dicitꝛ peccatoꝝ remissio. Vnde Esa. 43. Ego sum qui deleo iniquitates ve/stras. Vnde Math. primo angelus dixit Joseph. Ipse saluũ faciet populũ suũ a peccatis eoruꝫ. Et Math. 9. cum quidã ex scribis intra se murmurauerũt: qꝛ xp̃s dixit paralitico. Cõfide fili remittunꝛ tibi peccata tua: xp̃s dixit. Vt qd cogitatis mala in cordibus vestris. Quid est facilius dicere remittunꝛ tibi peccata tua: an dicere surge ⁊ ambula. Vt sciatis aũt qꝛ fili⁹ hominis habet potestatẽ in terra dimittendi peccata: tunc ait paralytico. Surge tolle lectũ tuuꝫ: et vade in domũ tuã. Tertiũ qd deo cõuenit est mundi ꝑductio. iuxta illud Esa. 48. Ego ipse primus ⁊ nouissim⁹: manus quoqꝫ mea fundauit terrã: ⁊ dextera mea mẽsa est celos. Et hoc attribuiꝛ xp̃o Jo. primo cũ dicitꝛ. In principio erat verbũ ⁊c̃. Omnia per ipsum facta sunt. Et infra. Mundus p ipsum factus est. Quod de filio dei domino iesu christo dicitur sicut postea dicitur in cõclusione. Et verbũ caro factũ est: ⁊ habitauit in nobis ⁊c̃.

Quod xp̃s sit deus: quia fecit mirabilia: que

fuerunt

fuerunt sufficiens testimoniũ diuinitatis sue ꝓpter speciem opeꝝ: propter modũ: ⁊ ꝓpter documentum. Capitulũ. .3.

t Ertia ɔclusio dicit̃ opatõis. Mõstrãt xp̃m esse deũ opa miraculosa ꝑ ipsum facte. De qb⁹ dicebat Joh.5.c. O pa q̃ ego facio in noie pr̄is mei: ipsa testimoniũ ꝑhibent de me. Miracula quoqȝ xp̄i ꝟ3. Tho.3. ꝑte.q.43.ar.3. fuerunt testimoniuȝ diuinitatis sue maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓpter speciem operum.
Secundo ꝓpter modum.
Tertio ꝓpter documentum.

Primo ꝑꝑ speciẽ operũ: q2 trãscẽdebãt oẽȝ ptãtẽ create nãe: ꝓpterea fieri nõ poterant nisi diuina ꝟtute. Vñ cecus dicebat a seculo nõ est auditũ: ꝙ apuit qs oculos ceci nati. Nisi eẽt h̃ hõ a deo: nõ posset facere qcq̃ȝ Joh.9.c. Secũdo ꝑꝑ modũ: q2 xp̃s faciebat miracula ꝓpria ꝟtute ⁊ auctoritate. Vñ Luc.6. scriptũ ẽ. Virtus de illo exibat ⁊ sanabat oẽs. ⁊ Math.8.c. Impauit ventis ⁊ mari ⁊ facta ẽ trãqllitas magna. Et Luc.7.c. resuscitãs adolescentẽ dixit. Adolescẽs tibi dico surge. Et Joh.xi.c. i resurrectõe Lazari dixit. Lazare veni forasꝭ. Et sic de alijs miraculis ei⁹. Alij ꝟo q miracula fecerũt: fecerũt ipsa nõ ꝟtute ꝓpria: sȝ ꝟtute diuina vel ꝟtute ipsi⁹ xp̄i icarnati. Vñ Petrus vt scribit̃ i actõib⁹ aplõꝝ act.3.c. dixit ei q.40.an. ꝑ seipsuȝ nõ poterat ãbulare: ⁊ sedebat ad portã tẽpli: i noie iesu xp̄i nazareni surge ⁊ ãbula. Et si dicat̃ ꝙ i resurrectõe Lazari xp̃s egerit grãs deo pr̄i: r̄ndet̃. Aliud ẽ grãs referre: ⁊ aliud est grãs ipetrare. Primũ nõ p̃supponit scđm: sed bñ ecõuerso. Insuꝑ q̃re xp̃s grãs egerit habet̃ ibi Joh.xi. Ego.n. sciebã ꝙ semꝑ me audis: sȝ ꝑꝑ populũ q circunstat dixi: vt credat: q2 tu me misisti. Et si dicat̃ ꝙ de⁹ orauit. dicit Beda ꝙ nõ orauit ad petẽdũ suffragiũ: sȝ ad dãdũ exemplũ. Tertio miracula ei⁹ fuerũt testimoniũ sufficiens diuinitatis sue ꝑꝑ documẽtũ: q2 se filiuȝ dei p̃dicabat: qđ nisi veꝝ fuisset: nequaq̃ȝ ei astitisset diuina ꝟtus i miraculoꝝ opatõe. Nã iposibile ẽ tã scelesto mẽdacio quãtũ ẽ illđ si nõ eẽt veꝝ: ipsuȝ deũ ferre testimoniũ ꝑ opa infinite ꝟtutis q̃ sunt miracula ꝟa. Et ꝑꝑ h̃ ɔueniẽs fuit xp̄i r̄nsio: quã fecit his q a ioãne icarcerato fuerũt missi: quos Joh. misit ad xp̃ȝ vt iterrogarẽt eũ. Tu es q ventur⁹ es: an aliũ expectam⁹. Qđ ꝟȝ greg. Joh. fecit nõ dubitãs ip̃ȝ eẽ mũdi saluatorẽ: sȝ ignorãs an ad isernũ eẽt i ꝓpria ꝑsona descensur⁹. Sciebat.n. ꝙ ꝟtus passiõis extẽdẽda erat vsqȝ ad eos q i limbo erãt ꝟȝ ambro. s̃. Lucã: qđ nõ fuit ex ignorãtia sȝ ex q̃daȝ pietate. Vel sicut Criso. voluit vt satisfaceret in hac q̃stione discipulis suis qb⁹ duꝝ videbat̃ melius de xp̄o credere q̃ȝ de ioãne. Jõ xp̃s se deũ ɔtestãs: eũtes inq̃t renũciate ioãni q̃ audistis: ⁊ vidistis. Ceci vidẽt: claudi ãbulãt: leprosi mũdant̃: surdi audiũt: mortui resurgũt: pauperes euãgelizant̃. In qbus oib⁹ se deuȝ declarabat. Nõ dedignet̃ ergo gẽtilis nec idolatra nec ifidelis qsqȝ xp̄o se subdere: q2 videt eũ vł vagiẽtẽ i cuna: vł lachrymãtẽ i brachijs mr̄is: vł fascia p̃cinctũ: vł famescẽtẽ: vel sudãtẽ: vł ɔtumelias patiẽtẽ: vel in cruce pẽdẽtẽ: vel moriẽtẽ in medio latronũ: q2 h̃ oia i ipso fuerũt ꝟȝ assumptam nãm: ꝟuata tñ in eodẽ supposito ꝓprietate nature diuine. O mũdi supbia detestãda. o temeraria mẽtis humane curiositas. Certe ille q cum hoib⁹ visus est: videbit̃ i gloria maiestatis sue: qñ ɔgregabunt̃ añ eũ oẽs gẽtes. Et q eũ deriserũt: ⁊ q ei nõ crediderũt: ⁊ q eũ nõ adorauerũt ɔdemnabunt̃ i ignẽ eternũ. Qui aũt amici ei⁹ esse voluerint accipient benedictionẽ seu beatitudinẽ eternã ꝓmissam: ad quaȝ nos ꝑducat q est benedictus in secula seculoꝝ. amẽ.

Feria secunda post dominicã secũdã de aduentu. Sermo de gloria ⁊ sublimitate verbi incarnati: ɔ̃ hereticos q xp̃m dei filiuȝ ita confessi sunt vt eũ inferiorẽ patre ac minorem dixerint.

Fructus nonus. Jesus magnificatus.

b Eatus qui nõ fuerit ⁊c. Insurrexerunt qdaȝ spiritu maligno inflãti q ꝟbi incarnat gloriã et honoreȝ paruifacere studuerũt Nã cũ audierũt xp̃ȝ dei filiũ nominari: per varias erroruȝ opiniones hanc in christo filiationẽ contempserũt. Ob qđ cũ xp̄o scandalizati sunt: ita vt cuȝ talibus erroribꝰ nullo pacto potuerint incarnationis beneficiũ ꝑticipare. Cõtra quos dirigemus stilũ: ⁊ dicem⁹ de magnitudine incarnationis iesu xp̄i: q̃ tanta est vt nihil sibi maius accõmodari possit. Ideȝ enim filiũ dei esse deuȝ veꝝ ⁊ dñm omniũ creaturaꝝ ostendem⁹: ⁊ iccirco fructuȝ nr̄uȝ ɔponemus q ẽ iesus magnificatus. Pro cui⁹ declaratione tres cõclusiones occurrũt declarande.

Prima cõclusio dicit̃ singularitatis.
Secunda cõclusio dicit̃ eternitatis.
Tertia cõclusio dicit̃ equalitatis.

Quod xp̄s filius dei fuit verus ⁊ naturalis
contra opinionem Cherinti. Fotini. Ebionis
Pauli Samosathani qui dixerunt xp̄m esse fi
lium dei per adoptionem. Cap. .I.

Rima cōclusio dicitur singularitatis.
p In qua magnificamus dn̄m iesuz xp̄z
qꝛ ipsum cōfitemur veꝝ ⁊ naturalem
dei filiū. Contra quā opinionem veniunt here
tici videlicet. Cherintus. Ebion. Paulꝰ Sa/
mosathanus. Fotinus ⁊ alij ꝫm Tho. in. 4.
summe cōtra gentiles: qui dixerunt xp̄m nō eē
veꝝ filium dei. Quod probatur tripliciter.
Primo ratione adoptionis.
Secūdo ratione inhabitationis.
Tertio ratione deprecationis.

Prima ratio dicitur adoptionis. Nā qui ꝑ
adoptionē filij sunt dicuntur filij nō vere sꝫ nū
cupatiue. Si ergo de christo inuenit̄ ꝙ vocet̄ fi
lius dei: hoc debet intelligi ꝑ adoptionē vel per
nuncupationē sicut in scriptura de hominibus
sanctis habet̄. Nā Joh. i. scribit̄. Dedit eis po
testatē filios dei fieri: his q credunt in noīe eiꝰ
Et. i. Jo. 3. Videte qualez charitatē dedit no/
bis deꝰ pater: vt filij dei nominemur ⁊ simus
⁊ idē in eodez loco. Omnis q natus est ex deo
nō habet peccatū. Et Joh. x. Illos dixit deos
ad quos sermo factus est. Et ad Ro. 8. c. Ip
se. n. spiritus testimoniuz reddit spiritui nostro
ꝙ filij dei sumus. Et Jac. I. c. Voluntarie. n.
genuit nos verbo veritatis. Ecce ꝙ in his au
ctoritatibꝰ nos filij dei nuncupamur: nō qdez
per naturā sed ꝑ adoptionē. Sic etiā de christo
infert̄ ita ꝙ nō sit naturalis dei filius. Sꝫ hoc
falsissimū ⁊ hereticū esse cōstat. Inquit. n. Au
gu. li. de ecclesiasticis dogmatibus. Natus est
secundū veritatē nature ex deo dei filius: secun
duz veritatē nature ex hoīe hois filiꝰ: ⁊ nō ado
ptione nō appellatione: sed natura in vtraqꝫ na
tiuitate nascēdo: vt filij nomē haberet. Ex quo
dicit dn̄s Boñ. ꝙ hec locutio. s. xp̄m esse filiuz
dei per adoptionē nō admittit̄ siue ꝓferat̄ cū de
terminatione vtpote si addat̄ incr̄tū hō: siue nō
qꝛ filiatio respicit ꝑsonā: addoptio aūt p̄suppo/
nit quādā extraneitatē. hec Boñ. x. dist. tertij.
ar. 2. q. I. Sanctus aūt Tho. impugnat funda
mentū ꝑ hereticos introductuz: qꝛ aliter loquit̄
scriptura de filio dei xp̄o: ⁊ aliter de nobis. De
ipso enim dicit̄ ꝙ descendit de celo Johā. 3. ⁊
6. ergo erat anteq̄ꝫ de celo descendisset. Dixit
etiā eū missum: vt ꝑ eū adoptionē filioꝝ recipe
remus: ad Gal. 4. Dicit etiā euz vnigenitum
Joh. primo. Dicit etiā eū equalē patri. Pau/
lus apostolus ad phil. 2. c. Insup eum diuina
scriptura xp̄m dei filiū: ⁊ angelos dei filios no
minat: tamē alia ⁊ alia ratione. Vnde apl's ad
Heb. i. Cui aliquando angeloꝝ dixit. Filius
meus es tu ego hodie genui te. Itē inter cete/
ros q dei gratiā habuerūt. Moyses habuit eaz
copiose: de quo Exo. 33. c. dicit̄ ꝙ loquebatur ei
dn̄s facie ad faciē: sicut loqui solet hō ad amicuz
suū. Si ergo xp̄s iesus nō diceret̄ dei filiꝰ nisi ꝑ
gratiā adoptionis sicut ⁊ alij sancti: eadē ratio/
ne Moyses filius dei ⁊ xp̄s diceret̄: licet etiam
abundantiori mō gratia xp̄s fuerit dotatꝰ. Nā
⁊ inter alios sanctos vnus alio maiori gratia re
pletur: ⁊ tamē eadē ratione oēs filij dicuntur.
Moyses aūt nō eadē ratione dicit̄ filiꝰ qua xp̄s
qꝛ distinguit apostolus xp̄m a Moyse sicut fi/
liuz a suo. Vnde dicit̄ ad Heb. 3. c. Moyses
quidē fidelis erat in tota domo eius tāq̄ꝫ famu
lus in testimoniū eoꝝ q̄ dicenda erāt: xp̄s vero
tāq̄ꝫ filius in domo sua. Vnde dictū hereticoꝝ
ex scripturis cōuincit̄ nullā habere firmitatē: qꝛ
vt dicit apostolus ad Col. primo. In ipso cō/
placuit inhabitare omnē plenitudinē diuinita/
tis. Et ex hoc cōsecuta est vlterius q̄dā vnio in
ter hominē ⁊ deū: duz ⁊ hō ille bona sua volun
tate deo inhesit: ⁊ deus suā voluntatē accepta/
uit: ꝫm illud Job. 8. c. Qui me misit mecū est:
⁊ nō relinquit me solū: qꝛ ego q̄ placita sunt illi
facio semꝑ: vt sic itelligat̄ talis vnio esse homi/
nis illius ad deū qualis est vnio de qua apl's. I.
Cor. 6. dicit. Qui adheret deo vnus spūs est
cū eo. Sed si qs diligenter cōsideret: p̄dicta po
sitio veritatē excludit. Nā vt dicit scūs Tho. in
4. summe cōtra gentiles: ꝫm p̄dictā positionez
nō fuit v̄bū dei homini illi vnitū: nisi ꝫm inha
bitationē ꝑ gratiā. Ex qua cōsequit̄ vnio volun
tatū. Inhabitatio aūt v̄bi dicit̄ in sanctis suis a
cōstitutione mundi. Que tamē inhabitatio in/
carnatio dici nō pōt: alioquin ab initio mundi
deus incarnatus fuisset ꝓpter inhabitationem
verbi diuini in sanctis hominibꝰ. Cōsueuit ita
qꝫ sacra scriptura his modis significare talez in
habitationē. Locutus ē dn̄s ad Moysen. Di
xit dn̄s ad Moysen. Factū ē v̄bū dn̄i ad Hie
remiā vel ad alios ꝓphetas. Nūq̄ꝫ tamē legit̄
ꝙ verbū dn̄i factū sit Moyses: vel Hieremias
vel aliquis alius. Et tamē de xp̄o dicit̄. Ver/
buz caro factū est. Insup ꝓnomina demōstra
tiua: ad ꝑsonā referunt̄ vel hypostasim vel sup
positū. Nemo. n. diceret: ego curro alio currē
te: nisi

te: nisi figuratiue vtpotē qz alius loco eius cur
reret. Sz ille hō qui dr̄ iesus dic̄ de se. Anteq̄z
Abraā fieret ego sum. Jo. 8. ꝛ Jo. 1. Ego ꝛ
pater vnū sumus. ꝛ plura alia que maxime ad
diuinitatem ptinēt: ergo manifestū ē q̄ psona
illius hoīs loq̄ntis ē psona filij dei. Tertio ar
guūt heretici rōe deprecationis: qz xp̄s orans
ad patrē Jo. 17. dicebat. Ego claritatem quaz
dedisti mihi dedi eis: vt sint vnū sicut ꝛ nos su
mus. Sicut ergo pater ꝛ filius vnū sunt: ita di
scipulos vnū esse volebat. Sed si volebat eos
eē vnū cū patre: ergo qualis ē vnio discipuloꝝ
ꝛ alioꝝ scōꝝ ad ip̄m patrem: talis fuit vnio ip
sius filij: ergo xp̄s dictus ē filius p quandam
vnionē ꝛ amicitiā cuz deo. Ad hoc rn̄det scūs
Tho. vbi supra cōtra gentiles q̄ argumētum
nō ꝯcludit: qz eē vnū pōt itelligi dupliciter: aut
in eēntia: aut in amore. Cum. n. xp̄s dicebat:
vt sint vnū sicut ꝛ nos sumus: loquebat̄ de vni
one amoris: qz vt pz in textu precedenti sancti
euangelij. c. 5. multiplicatis vicibus cōmēda/
uerat xp̄s discipulis suis amorē ꝛ charitatem.
Remanet igit̄ catholicum documētum q̄ xp̄s
singulariter ē dei fili⁹ verus vt patet perfectus
eiusdem nature cum patre.

Q̄d xp̄s est dei filius non ex tempore, sz ab
eterno a patre genitus. Capitulum. 2.

s Ecunda conclusio dicitur eternitatis.
Appet qdem q̄z magnus sit filius dei
q non ex tp̄e sed ab eterno a patre geni
tus ē. Unde Aug. li. d tri. ꝛ ponit̄ a magistro
9. di. primi li. Si prius erat deus ꝛ postea pa/
ter fuit: vtiq̄z generatōis accessione mutatus ē
Auertat deus hanc dementiam. Et Hilari⁹
Inter gignere ꝛ gigni nullū ē mediū. s. dura/
tionis. Unde si patri ē ꝓprium semp genuisse
filio ꝓpriū ē semper fuisse genituz. Sz Euno/
mius hereticus aliter male sentit. s. q̄ filius an
te icarnatōis mysteriū nō extiterit: ꝛ ēt añ mun
di constitutionez. Ponebat nāq̄z ſm dicta pla
tonicoꝝ sūmū deum patrem creatorem oium
reꝝ. A quo primitus effluxisse dicebāt quādā
mētem: in qua eēnt oium rerum forme supio/
rem oibus aliis rebus: quā primū itellectū no
minabāt. Et post hec dicebāt eē aiam mundi
non localiter sed itelligibiliter extensam a cen/
tro terre vsq̄z ad sūma celi: vt testat̄ Greg. Ni
senus. li. de natura hois. Et de hac ēt dicebat
Macrobius super sōniū Scipionis. Aia mū
di nihil post auctorez deū potest eē pfecti⁹. De
inde ponebāt alias creaturas. Quod aūt i scri
pturis sacris de filio dei dicit̄ hoc de mēte p̄di/
cta Eunomius volebat itelligi. Cui opinioni
cōsonat positio auicenne q supra primū celum
ponit itelligentiam primā mouentē primuz ce
lum: supra quā vlterius deū in summo pōebat
Quos oēs catholica fides, pſternit: qz nō itelle
xerūt illius generatōis ieffabilis sacramentuz.
qd̄ Joannes predicauit in euangelio suo. In
pricipio erat vbuz: ꝛ vbū erat apd̄ deū: ꝛ de⁹
erat vbū: hoc erat i pricipio apd̄ deū. Ubi co
eternitas patris ꝛ filii declaratur. Nam vt di/
cit Nico. de lira sup hoc passu tripliciter conti/
git vt ꝓcedēs sit posterius duratione eo a quo
procedit.
Primo ratione liberatioris potentie.
Secundo rōne modi producendi.
Tertio ratione libertatis.

Primo rōe liberatioris potētie: qñ ꝓducēs
nō hz a pricipio sue duratōis potentiam ꝓduc
tiuam pfectam: sicut hō a pricipio pueritie non
hz potentiam generandi pfectā: ꝛ eius fili⁹ ne/
cessario posterior est duratōe. Scd̄o cōtingit
p modū ꝓducēdi: qz qñ aliqd ꝓducitur p motū
q motus ē in tp̄e: oz q̄ ꝓductū sit posteri⁹ ꝓdu
cente duratōe: qz ꝓductum hz primo eē in illo
istanti i quo terminatur motus. Tertio con
tingit rōe libertatis: qñ aliqd ꝓducitur libere ꝛ
nō de necessitate nature: qz tale agēs pōt expec
tare ad ꝓducendū suum effectuz: sicut creare a
deo cuius potētia ē pfectissima: ꝛ sine transmu
tatōe ꝛ motu: tamē creatura nō ē sibi coeterna
qz si ab eterno potuit ꝓducere creaturā: tamen
noluit. Nullo aūt istorum modoꝝ pōt poni in
diuinis q̄ filius siue vbum sit posterior patre
qz in diuinis nulla pōt esse potentia ꝓductiua
iperfecta: vt de se pz: nec vbum i diuinis ꝓce
dit p mutatōem ꝛ motum: qz in diuinis nō hz
locum: ſm illud Jac. 1. c. apud quem non est
transmutatio. Et filius ꝓcedit a patre de neces/
sitate nature: qz deus necessario intelligit se: sic
ergo relinqtur q̄ filius sit equalis patri in dura/
tōe. Et hoc exp̄ssit Jo. hoc. s. verbū erat apud
deum a pricipio eternitatis. Concor. his Sco
tus ꝛ Boñ. ꝛ Tho. di. 9. primi libri sniarum.

Q̄d filius ē equalis patri: cōtra hereticos q
dicunt xp̄m patre esse minorem. Caplz. 3.

t Ertia cōclusio dicitur equalitatis. Ex
dictis etenim in prima ꝛ i scd̄a cōclusio
ne deducimur filium dei magnificare:
qz ē equalis patri. Hoc tamen qdā heretici ne
gāt dicētes xp̄m patre eē minorē. Adducūt āt

insulcimētuz erroris fui primo illud dictū Jo.
4. Pater maior me est. Et illud .i. ad Cor.15
Cum oia subiecta illi fuerint: tunc ꝛ ipse filius
subiectus illi erit. s. patri. Secūdo dicūt ꝙ na
tura patris non patitur idgentiā neqꝫ defectū
neqꝫ ignorantiaz. Sed i filio hec repiunť: qꝛ a
patre recipit. iuxta illud Math. xi. Oia mihi
tradita sunt a patre meo. Et nō pōt ea que pōt
pater. iuxta illud Math. 20. Sedere ad dex/
tram meā vel ad sinistrā nō ē meū dare vobis
ꝛc̄. Vnde nō ē eiusdē nature cū patre vnde nec
equalis patri. 3° arguūt qꝛ p̄ceptū recipere:
obedire: orare ꝛ mitti: in iferioris eē videť. De
obedientia xp̄i dicit Joh. 14. Sicut mandatū
dedit mihi pater sic facio. Et ad Phil. 2. Fac/
tus obediēs ꝛc̄. De oratione habeť Joh. 14. c.
Ego rogabo patrem: De missiōe ad Gal. 4.
Igiť filius minor ē patre ꝛ ei subiectus. Et ad
hoc respondet Athanasius dicēs. Equalis pa
tri ꝫm diuinitatē: minor patre ꝫm hūanitatē.
Sic eni xp̄s q̄ztū ad humanitatē passus ē: mor
tu⁹ ē: orauit: ꝛ alia fecit: fuit obediēs: ꝛ silia. vn
de de seipso loquēs dn̄s iesus xp̄s Joh. x. di
cebat. Oues mee vocē meā audiūt: ꝛ vitā eter
nā do eis. Vbi oñdit se equalē auctoritatē hr̄e
cū ipso patre. Hoc idē exp̄ssit ꝑ hoc. Philip/
pe qui videt me videt ꝛ p̄rem meum. Crediť
in deū ꝛ in me credite. Joh. 14. c. Vnde ꝫm
orthodoxe fidei documēta ecclesia scā catholica
cōfiteť xp̄m verū ꝛ naturalē dei filiū eternum
equalē patri: ꝛ verū deū eiusdē essentie ꝛ na/
ture cum p̄re: nō factū nec creatū: sed genitū.
Mirū ē certe quāta sit in quorūdā mentibus
ꝑtiacia: q̄zta duricies: quāta malicia: qui poti⁹
volūt cū ꝓprio sēsu perire q̄z se sapientioribus
credētes ꝑ luminosū veritatis viā ambulare.
Optimū salubreqꝫ ē vnicuiqꝫ remediū: vt sp
que magna que alta sūt ita sapiat sicut sapiētes
tradūt. Hoc ē quod scribiť extra de cōstōnib⁹
c. nō innitaris. ꝛ i. c. canonū. ꝛ. 8. q. 1. c. sciēdū.
ꝛ. 3. q. 9. c. pura. Ne innitaris prudentie tue.
Prudētie sue inititur: q ea que sibi agenda uľ
dicēda vidētur: patrū decretis p̄ponit. Inquit
ēt Salomon, puer. 28. Qui cōfidit i corde suo
stultus ē. Nō debemus ergo cōfidere i nobis
sꝫ vocib⁹ credē ꝓphetaꝝ: predicatōnes audire
apľoꝝ: saluberrimāqꝫ doctrinā itelligere mul/
toꝝ sanctoꝝ: qui oēs vna voce ꝓclamant xp̄m
dei filiū: magnū excelsum: gľiosum qui lꝫ ꝫm di
uinam nām eēt ipassibilis ꝛ imortalis ꝛ ifini/
tus: voluit tamē in assūpta natura ifirm⁹ mor/
talis: ꝛ subditus apꝑere: vt nos redimēt quos
deiecerat ꝛ captiuauerat primoꝝ ꝑentū suꝑbia
Jccirco nullus scādalizeť i xp̄o qui est benedi/
ctus in eternum. Amen.

Feria tertia post secūdam dominicā de ad
uentu. Sermo de humanitate xp̄i contra here
ticos qui dicunt xp̄m non fuisse hominem

Fructus decimus. Jesus homo ꝑficiť

b
Eatus qui nō fue
rit ꝛc̄
vbi supra. Exaltata est ma/
gnope dignitas hūani ge/
neris in icarnatōne filij dei
qñ ille q ipat ventis ꝛ mari:
germinare facit terrā: solis
ac lune gressū disponit: siderūqꝫ cursū miro or
dine ordiat: dignatus ē hoiem assumere i vni
onē ꝑsone Vbi. Sꝫ cōtra hoc amplissimuꝫ mu
nus isurgūt maledicti qdā asserētes de xp̄i hu
manitate q̄dā nō sana: nō vera: non deniqꝫ ad
credēdū vtilia. Cōtra quos i p̄senti sermōe di
cturi sum⁹ de xp̄i hūanitate: explicabimusqꝫ rē
istā in vno fructu q ē. Jh̄s hō ꝑficiť. ꝓcui⁹ de
claratōe tres cōclusiōes erūt nōnde.
Pria cōclusio dř corꝑis veri assūptio
Secūda conclusio dicitur animatio.
Tertia cōclusio dř ꝓprietatis nāe cōseruatio.

Qd xp̄s assūpsit verā carnē: ꝛ fuit ver⁹ hō
contra manicheos ꝛ valentinianos. Cap. I

p
Rima cōclusio dř corꝑis veri assūptō
In qua nōndū ē ꝫm catholicā verita/
tē ꝙ dn̄s nř iesus xp̄us assūpsit hoiem
cū Vo corpore: ꝛ cū Va carne. Verūtñ circa ħ
cōtingit tripľr sentire. Primo ꝫm manicheos
Scdo ꝫm valētiniāos. Tertō ꝫm catholicos.
Primo nāqꝫ fuē manichei q dixerūt xp̄m
assūpsisse corp⁹ fātasticū ꝛ apꝑēs ꝛ ea q̄ ꝫm ho
minē gessit. s. ꝙ nat⁹ ē ꝙ comedit: ꝙ mortu⁹ est
i Vitate nō fuerūt: sꝫ i q̄dā apꝑētia. Et ħ opio
bestialis ꝛ irrōabilis totū icarnatiōis mysteriū
ad quādā fictōez d̄ducit. Jō hūc errorem sacre
scripture euacuāt auctoritates. Naz Jo. 1. dř.
Verbū caro fcm̄ ē. Et nō dicit ꝫꝫ apꝑētiā: sed
ꝫm exñtiā. Et iteꝝ Luc. vlt. c. dixit xp̄s apꝑēs
discipulis. Palpate ꝛ videte qꝛ spūs carneꝫ ꝛ
ossa nō hꝫ sicut me videtis hr̄e. Nō. n. carnis
silitudo caro ē: neqꝫ ābulatōis silitudo ābula/
tio ē: ergo si xp̄s nō ābulauit nō comedit: non
passus ē: nō Ve redemit nos cōtra illd̄ apoc. i.
Dilexit nos ꝛ lauit nos a pctīs nr̄is i sāguine
suo. Et apoc. 5. Redemisti nos deo i sāguine
suo

suo. Et.i. Petri.i.c.nō corruptibilib⁹ auro uł
argēto redēpti estis: ȝ precioso sanguine quasi
agni imaculati ⁊ icōtamiati dñi nr̄i iesu christi.
Et ad Ro.3. Justificati i sanguine ipsi⁹. Se/
q̄ret.n.ꝙ xp̄s nō vere resurrexerit: ⁊ ꝙ oēs a
postoli ⁊ euāgeliste fuerūt mēdaces testes: qui
virtute magna reddebāt testimoniū resurrectō
nis iesu xp̄i: vt scribiť Act.4.c. Seq̄ret ēt ꝙ
xp̄s fuerit deceptor ⁊ seductor eoꝝ q ei regra/
tiań de tot laborib⁹ quos dignat⁹ est sustinē: ⁊
sic nihil eēt nr̄a redēptio. Sȝ hētici seipsos ro/
borāt ꝑ illd̄ qđ Paul⁹ ait ad Ro.8.c. Misit
de⁹ filiū suū in sil'itudinē carn'is pcti. Et iteruȝ
ad Phil.2. In sil'itudinē hoiuȝ fcūs: ergo vr̄
ꝙ xp̄s nō fuit hō ȝ in sil'itudinē ɓm appētiaȝ
Ad hoc rūdet scūs Tho.i.4.sum.cōtra genti
les.22.c.ꝙ q̄ȝtū spectat ad ꝑpositū: q̄dā est sil'i
tudo appētie: vt qđ aliqd appet eē aliqd qđ nō
ē: q̄dā ē sil'itudo specifica sicut oēs hoies sil'es
spē dicuntur. Et hoc modo sumiť hec similitu/
do in auctoritatib⁹ allegatis. Nā vt dicit Hi/
larius.⁊ poniť de vboꝝ sig.c.itelligētia. In
telligentia vborum ex cāis ē assumēda. Pau
lus loquebať de christo hoie ɓm vitatem. Qđ
pȝ: q2 subiūxit ꝙ fuit fcūs obediēs vsqȝ ad mor
tē crucis. Scđa opio fuit valētinianoꝝ: q di
xerūt ⁊ male: ꝙ xp̄s habuit corpus verū nō tñ
terrenū: q2 portauit illđ đ celo ⁊ nihil de matre
vgine accepit: ⁊ ꝑ ea q̄si ꝑ aq̄ductuȝ transiuit.
Occasionē sui erroris accipiebāt ex qbusdā v
bis sacre scripture male intellectis. Nā scribiť
Joh.3. Nemo ascēdit in celū nisi q de celo de
scēdit fili⁹ hois q ē in celo. Et Joh.6. Descen
dit de celo. Et.1.ad Cor.15.c. Primus hō đ
terra terren⁹. Secundus đ celo celestis. Hec
oia sic volebāt intelligi: vt xp̄s de celo ɓm cor
pus descēdisse ēt credereť: ȝ talis vitatem car
nis excludit a christo: q2 caro va nō formatur
ex celesti mā: sed ex elemētis. Insup apl's diċ
ad Ro.i.c. factus ē ex semine Dauid secūduȝ
carnē. Et Math.i. scribiť eius genealogia: ⁊
btā vgo dr̄ ei⁹ mater: q2 ex ipsa natus ē: vt i su
ꝑioribus diximus⁹. Auctoritates ergo itelligen
de sūt: q2 xp̄m de celo descendisse nō intelligiť
secūdū carnē aut aiam sed scđm ꝙ de⁹. Et hoc
ex his vbis intelligi pōt: q2 dixit fili⁹ hominis
q ē in celo: oñdēs se ita descendisse de celo: q2
tamē in celo eē nō desierit. Qđ ꝑprium diui/
nitatis ē vt ita i terris sit ꝙ celū repleat. Hier.
23. Celum ⁊ terrā ego ipleo. Nec ēt filio dei i
q̄ȝtū deus ē descendere de celo cōpetit secūduȝ

motū localē. Naȝ quod localiter moueť: sic ad
vnū locū accedit ꝙ ab altero recedit. Jō filius
dei dr̄ descēdisse scđm hoc ꝙ terrenā substātiā
sibi copulauit. Sicut ⁊ apl's eū exinanitū dicit
iquātū formā serui accepit: ita tñ ꝙ diuinitatis
nām carnis habuit cōsimilē nr̄e nature. Non
enim dicebat in ipsa vitate inueniri deceptōeȝ
⁊ oculoꝝ ludificatiōeȝ: q2 vitas non nouit fallē
Nec decebat in ꝑfectissimo dei filio inueniri ꝑ
fectōem: q2 ꝑfectissimus nō nouit deficē. Et iō
sicut appebat sic veꝝ corpus ⁊ ꝑfectū đ nostro
genē ⁊ de vtero beate vginis assūpsit vissime

Qđ christus fuit verus hō scđm animā cō
tra Arrium ⁊ Apollinarem. Capituluȝ.2.

Ecūda cōclusio diciť animatio. Volu
s it nāqȝ christus animā rōalē assumere
vt eēt verus hō. secundū illud Math.
26. Tristis ē anima mea vsqȝ ad mortē. Circa
quā cōclusionē occurrit triplex mod⁹ dicendi.
Primus secundum Arrium.
Secūdus secundum Apollinarem.
Tertius secundum doctrinam ecclesie.

Primus modus dicēdi scđm Arriū q dixit
ꝙ in christo nō fuit anima: sed loco anime fuit
eius diuinitas. Sȝ h positio firmitatē nō habet
qm̄ de⁹ forma corpis eē nō pōt. Manifestuȝ ē
āt aiam principaliter de rōe hominis eē: cū sit
eius forma. Si ergo christ⁹ animā ñ habuit: ve
rus homo nō fuit: cū tamē eū apl's hominē eē
asserat.i.ad Timotheū.2. Vnus ē mediator
dei ⁊ hominū hō christus iesus. Adhuc āplius
Tristicia ira ⁊ huiusmōi passiōes sūt anime sē
sitiue: vt pȝ ꝑ phȝ.2.de aia. Hoc āt in xp̄o fu
isse euāgeliis approbať. Oȝ ergo in christo fu
isse animā sensitiuā: de qua planū ē ꝙ differta
nā diuina filii dei. Hec Tho.24.di.3.senten
tiaꝝ. Verūtamē q hanc opinionē hereticaȝ su
stinere volūt: arguūt contra vitatē eo ꝙ scribiť
Jo.i. Verbū caro factū ē. Vbi Jo. in summa
exprimit mysteriū incarnatōis: ⁊ tamē nihil di
cit de anima. Iteȝ vnio diuine nature ad hūa
nā dicitur icarnatio: sed denominatio semper
dȝ fieri a nobiliori. Et cū anima sit dignior q̄ȝ
caro: ⁊ incarnatio nō dicať animatio: videť ꝙ
anima nō sit assūpta a uerbo. Itē natura nō fa
cit per plura que pōt facere per pauciora: sed in
christo persona diuina potens erat in actu in
telligendi ⁊ amandi ⁊ viuificandi: cum ipse fi
lius dei nō careat volūtate nec intelligētia nec
vita: ergo videť ꝙ rōalē animā xp̄s nō habuit

Ad primū rñdetur ſm Boñ. di. 2. tertij li. ꝙ dcm̄ Jo. ē p ſinecdochē: ⁊ accipitur ibi caro ꝓ tota nā. Uſus ē āt Joānes tali locutōne: q2 nā aſſūpta notior ē nobis ex pte ſubſtantie corporalis q̄ȝ ſpūalis: ⁊ cognitio nr̄a icipit ab his que ſūt nobis magis nota: ⁊ i aſſūptōe carnis icluditur aſſūptio aie rōalis: q2 ſi aſſūpſit carnē multo magis ⁊ aiam. Ad ſcm rñdetur ꝙ denoiatio dȝ fieri a digniori: niſi alia iteruēiat noticia. Et q2 rōabiliter datur nobis noticia p ea q̄ ſūt nobis magis nota: iō potiꝰ dicimꝰ icarnatōem q̄ȝ aiatōem. Ad tertiū rñdetur ꝙ pſona Ꝟbi viuificat per modū efficiētis: nō tm̄ cōuēit ſibi viuificare p modū pficientis forme: et hoc rōe ſūme pfectōis q̄ ē ꝓpter quā non pōt eē alicuius ps cōſtitutiua. Secūduſ modus dicēdi fuit Appollinaris: qui dixit ꝙ xp̄s habuit aiaȝ ſenſitiuā: tm̄ ſine mēte ⁊ itellectu: ita ꝙ Ꝟbū dei fuit illi aie loco itellectus ⁊ mētis. Sed hoc nō ſufficit: nec verū ē: q2 hō ſpēm ſortiť humanā ex hoc ꝙ mētē hūanā ⁊ rōeȝ hȝ. ſi gͦ xp̄s hoc ñ hūit verꝰ hō ñ fuit nec eiuſdē ſpēi nobiſcū: q2 aia rōe carēs ad aliā ſpēȝ ptiet q̄ȝ aia rōeȝ hñſ. ſcdȝ. n. phȝ. 8. metaph. i diffinitōibꝰ ⁊ ſpēbus q̄libet dr̄ia eſſentialis addita vel ſubtracta variat ſpēm: ſicut i numeris vnitas. Rōale āt ē dr̄ia ſpecifica. Si ergo i xp̄o fuit aia ſenſitiua ſine rōe: nō fuit eiuſdē ſpēi cū aia noſtra: que ē rōem habēs. hec Tho. Tertius modꝰ dicēdi ē ſm doctrinā eccleſie ꝙ xp̄s aſſūpſit aiaȝ rōnalē de nouo creatā. Unde Athanaſiꝰ. Perfectus deus: pfectus: hō ex aia rōnali ⁊ humana carne ſubſiſtens.

Q8 in xp̄o ſeruata eſt ꝓprietas vtriuſqȝ nature: contra hereticum Appollinarem contrarium afferentem. Capitulum. 3.

Ertia cōcluſio dicitur ꝯſeruatōis. Nā
t ita xp̄m deū ⁊ hoiem cōfitemur vnam tm̄ pſonam vt nullo mō cōfundať proprietas vtriuſqȝ nature. Q8 leo papa teſtificatur in ſermone de natiuitate dñi. Jnquit enim Uerbū dei deꝰ filiꝰ dei: q i principio erat apud deū: p quē oia fcā ſūt: ⁊ ſine quo fcm̄ eſt nihil: pp liberandū ab eterna morte hoiem factus eſt hō: ita ſe ad ſuſceptōem humilitatis noſtre ſine mutatōe ſue maieſtatis iclinās: ⁊ manēs quod erat: aſſumēſqȝ qđ nō erat: verā formā ſui forme i qua deo patri equalis ē vniret: ⁊ tāto ſedenām vtrāqȝ cōſereret: vt nec iſeriorē conſumeret glorificatio: nec ſupiorem minueret aſſūptio. Salua igiť ꝓprietate vtriuſqȝ ſubſtātie ⁊ i vnā cocuntē pſonā ſuſcipiť a maieſtate humilitas: a Ꝟtute īfirmitaſ: ab eternitate mortalitaſ ⁊ ad deponēdū noſtre cōditōis debitū: nā iuiolabilis nature eſt infuſa paſſibili. hec ille. Sed Apollinarius male cōtra hāc veritatē locutus ē: dicēs ip̄m verbū in carnē conuerſū. ſicut eū dr̄ Jo. 2. Ut guſtauit architriclinꝰ aquā vinuȝ factū. Q8 ea rōe dicitur: q2 ē cōuerſa in vinuȝ Sed hic error impoſſibilitatē hȝ ſm doctrinaȝ ſancti Tho. in. 4. ſūme contra gentiles. c. 27. triplici ratione.

Primo ratione inmutabilitatis.
Secūdo ratione ſimplicitatis.
Tertio ratione inconmunicabilitatis.

Primo rōe imutabilitatis. Nā deꝰ eſt immutabilis. Q ē aūt quod i aliud cōuertiť mutať. Cū ergo Ꝟbū dei ſit verꝰ deꝰ impoſſibile ē ꝙ Ꝟbū dei fuerit in carnē mutatū. Scđo rōe ſimplicitatiſ. cū. n. Ꝟbū dei ſit deus ſimplex ē ⁊ nulla i ipſo cōpoſitō eē pōt. Si ergo aliqd verbi ſit cōuerſū in carnē: oȝ totū uerbū eē cōuerſū Q8 āt i aliud cōuertiť: definit eē illud qđ priꝰ fuit: ſicut aqua cōuerſa i vinū iā nō ē aqua ſed vinū: ergo poſt icarnatōem ſm rōem predictā verbū dei penitꝰ nō erit: qđ falſiſſimū ē: tuȝ ex hoc ꝙ verbū dei i eternū ſit: tū q2 poſt icarnationē xp̄s ſm verbū dei dr̄. ſm illud Apoc. 19. c. veſtitus erat veſte aſperſa ſanguie: ⁊ nomen eius verbū dei. Tertio rōe icōmunicabilitatiſ. Eoꝝ. n. que nō cōueniūt i materia ⁊ i genere vno: ipoſſibile ē fieri cōuerſionem ⁊ vniri iuicē: vt ex linea nō fit albedo: q2 ſūt diuerſorū generꝝ: neqȝ corpꝰ elemētale pōt cōuerti in aliquod corpus celeſte: vel i aliquā incorpoream ſubſtantiā vel ecōuerſo: q2 nō cōueniūt in materia nec in genere cū quocūqȝ alio. Eo autē ꝙ deus nec i genere ē nec mām hȝ ipoſſibile ē Ꝟbum in carnē fuiſſe conuerſū: vel in qđcūqȝ aliud. Diximꝰ gd de xp̄o ſentimꝰ ſm traditōnes patrum: ⁊ expugnauimꝰ rōibus manifeſtis hereticorū omniū obiecta nephāda. Satis ergo ē clara xp̄i noticia. Jdeo nullꝰ p ignorantiam volūtariam ⁊ affectatam ſi ei non credit excuſare ſe pōt: tamē gbuſlibȝ doctrina ſuſcipiēda eſt vt de uerbo incarnato fide credať: quod Ꝟbuȝ explicare nō pōt. Hoc dicit elegātiſſime Leo papa in ſermone de natiuitate dñi. Excedit quidem dilectiſſimi: multūqȝ ſupeminet humani eloquij facultatē diuini opis magnitudo: ⁊ ide oritur difficultas fandi: vnde adeſt rō nō tacēdi. Quia in ieſu xp̄o filio dei non ſolum ad di

uinaꝫ essentiã: sed etiã ad humanã spectat natu
ram: quod dictũ est per ꝓphetã. Generatiõeꝫ
eius qs enarrabit. Vtrãqꝫ eniꝫ substãtiã i vnã
cõuenisse ꝑsonã nisi fides credat ꝟmo nõ expli
cat. Et ideo nũqꝫ materia deficit laudis: qꝛ nũ/
qꝫ sufficit copia laudatoris. Gaudeam⁹ igiẗ ꝙ
ad loquẽdũ tante misericordie sacramentũ ipa/
res sum⁹: ꝛ cũ salutis nostre altitudinẽ vincere
nõ valem⁹: sentiam⁹ nobis bonuꝫ esse ꝙ vinci/
mur. Nemo enim ad cognitionẽ veritatis ma
gis ꝓpinquat: qꝫ q intelligit in rebus diuinis
etiã si multũ ꝓficiat semꝑ sibi supesse qđ q̃rat.
Nã q se ad qđ tendit ꝑuenisse p̃sumit: nõ q̃sita
reperit: sed in inquisitõe deficit. Ne aũt infir/
mitatis nostre ꝑturbemur angustijs: euãgelice
nos ꝛ ꝓphetice adiuuãt voces. h ille. Inherẽ/
tes igiẗ nos dictis sanctoꝝ xp̃m deũ ꝛ hominẽ
adorem⁹: q viuit ꝛ regnat in secu. secu. Amẽ.

Feria. 4. post secũdã dñicã de aduẽtu. Ser
mo ꝙ solus filius dei carneꝫ assumpsit: ꝛ non
alie persone trinitatis.

Fructus vndecim⁹. Jesus in mũdũ mittiẗ.

Beatus qui non ꝛc̃. vbi. s̃. cu
pientes qdã mysteriũ incarna/
tionis incõsiderate inuestigare
cõfunduntẗ in mẽte: qm̃ credũt
totã trinitatẽ fore incarnatã ne
scientes distinguere diuinaꝝ ꝑsonaꝝ pluralita
teꝫ. Et qꝛ hoc tenere falsum est ꝛ ipiũ. Jccirco i
p̃senti ꝟmone videbim⁹ qualiter sola ꝑsona ꝟbi
carnẽ assumpsit. Colligemusqꝫ ea q̃ dicturi su
mus sub vno fructu. s. Jesus in mũduꝫ mittiẗ.
Pro cuius decuratione tres cõclusiones erũt
notande.
Prima cõclusio diciẗ expressionis.
Secũda cõclusio diciẗ terminationis.
Tertia cõclusio diciẗ extensionis.

Qđ ꝑsona icarnata nominaẗ ꝟbũ. Ca. I.

Prima cõclusio diciẗ exp̃ssionis. Nã
ꝑsona incarnata exprimiẗ ꝛ nominaẗ
noie ꝟbi. Jo. p̃mo. c. Jdeo vt aliq̃lit
huius ꝟbi habeam⁹ noticiaꝫ tria sunt notanda.
Primũ qualiter ꝟbũ inuenitur in nobis.
Secundũ qualiter ꝟbũ in deo poniẗ.
Tertiũ qualiter proprietas filiationis in verbo
diuino reperiẗ.
Primũ vidẽdũ est qualiter ꝟbũ inueniẗ in no
bis. Circa hoc dicit Nico. de lira. sup Joh. ꝙ
vox significatiua diciẗ ꝟbũ: ꝫ hoc tantũmodo
large ꝛ denominatiue: inq̃ꝫtũ significat interio
reꝫ mẽtis cõceptũ: sicut vrina diciẗ sana inq̃ꝫtuꝫ
est sanitatis indicatiua. Et ideo sicut illud pro/
prie diciẗ ꝟbũ qđ ꝑ vocem significaẗ. s. interior
mentis cõceptus: ꝟm ꝙ dicit phs primo ꝑier/
meniaꝝ. Voces sunt note. i. signa eaꝝ q̃ sunt
in aĩa passionũ. Et ideo cõceptus mentis inte/
rior anteqꝫ ꝑ vocẽ designeẗ ꝓprie ꝟbũ dicitur.
Et hoc est qđ dicit Aug. 17. de trinitate. Quis
qs põt intelligere ꝟbũ nõ solũ anteqꝫ sonet: ve
ruꝫ etiã anteqꝫ sonoꝝ eius imagines cogitatio
nem inuoluant: põt videre aliquã illius ꝟbi si
militudinẽ: de quo dictũ ẽ: in principio erat ver
buꝫ. Verũtamen duplex est in nobis interior
mentis cõceptus. Vnus imꝑfectus ꝛ iformis
Alius formatus ꝛ ꝑfectus. Cuius ratio est: qꝛ
cognitio nostra ꝓcedit de imperfecto ad ꝑfectũ
Et ideo de re primo habemus cõceptũ confu/
sum ꝛ imperfectũ: vt diciẗ primo phicoꝝ. Et ta
lis cõceptus nõ diciẗ proprie ꝟbũ: sed cogita/
tio. Procedendo autẽ peruenim⁹ ad habẽduꝫ
cõceptũ rei determinatũ: q a philosophis vocaẗ
diffinitio: ꝛ a sanctis vocaẗ verbũ. Secunduꝫ
videndũ est qualiter ꝟbũ poniẗ in deo. Circa
qđ est cõsiderandũ: ꝙ deus est intellectualis na
ture: vt ab hominibus tam sanctis qꝫ ꝓphetis
supponiẗ manifestuꝫ. Jdeo in ipso nõ nomen
ad similitudinẽ verbi large dicti qđ est ipsa vox
significatiua vel cõceptus rei est imperfectus:
qꝛ in deo nihil est imꝑfectũ. Et ꝓpter hoc vox
significatiua que est sensibilis: ꝛ ipsa cogitatio
que licet sit intellectualis: tamẽ importat iꝑfe/
ctionẽ: nõ habet ibi locũ. Sed ibi poniẗ ꝟbum
inq̃ꝫtũ importat cõcepũ rei ꝑfectum: qꝛ deus de
vnico actu intelligendi seipsum omnia cõcipit
ꝑfecte. Ex quo patet differentia ꝟbi nostri ad
verbũ diuinũ: qꝛ verbũ nostrũ in mente multi/
plicatur. Quod enim sunt ibi cõceptus iꝑfe/
cti vel formati: tot sunt ibi ꝟba. Jn deo auteꝫ
vnicũ est verbũ: qꝛ nõ potest esse ibi nisi vnicus
cõceptus ꝑfectissimus. Itẽ ꝟbuꝫ in nobis est
accidens: ꝛ qđ transiens: qꝛ nõ semꝑ actu intel
ligimus. Sed in deo est quedã substãtia diui/
na: que nõ patiẗ admixtionẽ alicuius accidẽtis
seu cuiuscũqꝫ essentie create: ꝛ est verbũ qđ sem
per actu permanet ꝛ eternũ. Tertiũ videnduꝫ
est qualiter proprietas filiationis in ꝟbo diui/
no reperiẗ. Ad quod sciẽduꝫ est ꝙ de ratione
filiationis est ꝙ ibi sit ꝓcessus viuentis a viuen
te ꝟm rationẽ similitudinis in identitate natu/
re saltẽ specifice: vel ꝓpinquo genere: vt decla
ratum est fructu quarto presentis operis. Et

incarnatio ad sola pna determinat

q꞉ verbū in diuinis ꝓcedit sicut viuens a viuente: ⁊ in identitate nature non soluz specifica: sed etiā numerali: ⁊ ꝓcedit etiā ſm̄ rationē similitudinis: q꞉ de ratione vbi est ꝙ sit ꝑfecta similitudo illius cuius est vbū: ideo vbū in diuinis et filius idē sunt ꝑ omnēmodū. Ideo Aug. i. 6. li. de trinitate ait. Verbū solus filius accipit ⁊ in eo loco dicit vbū quo filius. De quo verbo idē dicit aug. i2. lib. de trinitate ꝙ ipsa ꝓprietas filij ꝑsonalis diuersis nominibꝰ significat ad exprimendā diuersimode perfectionē eiꝰ. Ut. n. ostendat patri naturalis: dicit filius: vt ostēdat patri ꝑ omnia similis: dicit splendor. Ut ostēdatur imaterialiter genitus: dicit vbū. Nā vbuz est secunda ꝑsona in sanctissima trinitate.

Quod incarnatio determinat ad solā ꝑsonā verbi. Capitulum. .2.

s Ecunda cōclusio dicitur terminatio. Incarnatio nāq꞉ terminat ad solam personā verbi ex triplici cōuenientia.

Primo inquantū filius est imago.

Secundo inquātū filius est vbum.

Tertio inq̄ꝫtū est filius.

Primo cōueniens fuit vt sola ꝑsona verbi incarnaret: inq̄ꝫtum est imago: q꞉ homo assumptibilis erat ratione dignitatis imaginis. Et q꞉ filius est imago patris: magis cōueniens erat ꝑsonā filij assumere creaturā. Scđo fuit magis cōueniens: inq̄ꝫtū est verbū. Quia filiꝰ dei est verbum patris: sic ꝓcedit ab ipso: vt pater se manifestat ꝑ ipsum. Et ideo sicut ad intentiōis manifestationē vbuz intelligibile copulat voci sensibili: sic ad diuinitatis reuelationē verbuz patris cōgruū fuit vniri carni. Tertio fuit cōueniens: q꞉ filius. Nā filiꝰ solus ē genitus ab eterno. Et sic cōgruebat eū carnē assumere: vt esset de genere hominū: ⁊ ita filiꝰ hominis. Et hoc est qđ dicit aug. li. de trinitate. queꝫ allegat magister sententiaꝝ. di. i. li. tertij. Dei filiꝰ nō quesiuit nisi matrē in terris: q꞉ iā habebat p̄rēꝫ in celis. Insuper si loquamur de incarnatiōe ꝑ cōparationē ad humani generis redemptionē magis cōueniens fuit filiū incarnari q̄ꝫ patrē ⁊ spiritū sanctū. Et hoc apparet si cōsideremꝰ hominis lapsum: reparandi modū: ⁊ reparatiōis fructū. Primo si cōsideremus homīs lapsuꝫ videmus ꝙ lapsus fuit appetēdo dei similitudinēꝫ ⁊ equalitatē: que ꝓprie filio attribuit. Ideo quasi directe cōtra filiū peccauit. Hoc est quod dicit Anselmus li. cur deus homo. Homo ꝓ quo erat oraturus: ⁊ diabolus queꝫ erat expugnaturus: ambo falsam dei similitudinē sumpserunt. Vñ specialius aduersus filiū peccauerunt. Secūdo si cōsideremꝰ modū reparationis: filio incarnari conueniens fuit. Reparati enim sumꝰ ꝑ mediatoris obedientiā ⁊ supplicationeꝫ: qđ magis filio q̄ꝫ alij cōpetit. Vñ anselmus li. cur deus homo. Conuenientius sonat filiū supplicare patri: q̄ꝫ aliā ꝑsonā. Tertio si cōsideremus reparationis fructū: icarnatio ad hoc facta est vt simus dei filij. Si ergo posteriꝰ ꝑ illud habet reduci qđ est prius in eodē genere cōgruū fuit vt filij efficeremur ꝑ illū q est filiꝰ naturalis. Unde aug. 3. li. de trinitate ait. Ut homo ex deo nasceretur primo ex ipso natus ē deus. Oportuit eniꝫ vt ꝑ eum efficeremur filij adoptiui: q est filius naturalis. Hec Boñ. di. i. tertij li. Alex. i. 3. ⁊ Tho. in. 3. ꝑte summe. q. 3. argu. 8.

Quod nulla ꝑsona incarnari potuit nisi persona filij. Capitulum. .3.

t Ertia cōclusio dicit extensionis. In qua nō imerito q̄runt doctores si alia persona a filio. s. patris vel spūs sancti potuit se extendere ad possibilitatē incarnationis. Et ad hoc ſm doctrinā Boñ. di. i. tertij li. ar. i. q. 4. dixerūt q̄dā ꝙ nulla ꝑsona incarnari potuit nisi ꝑsona vbi. Qđ ꝓbant triplici ratione.

Prima ratio est ꝓpter ꝑsonaꝝ ordinationem.

Secūda ratio est ꝓpter ꝑsonaꝝ cōditionem.

Tertia ratio est ꝓpter oppositoꝝ distinctioneꝫ.

Prima ratio est ꝓpter ꝑsonaꝝ ordinationem. Ita. n. ordinate sunt ꝑsone diuine: vt nulla in eis sit admixta cōfusio. Sed si alia ꝑsona incarnaret: nasceret q̄dā cōfusio trinitatis: q꞉ plures filij in trinitate dicerent. Secūda ratio est ꝓꝑ ꝑsonaꝝ diuinaꝝ cōditionē: q̄ talis est: vt vna ꝑsona sit alteri similis ⁊ equalis. Si ergo incarnaret vel pater vel spiritus scūs nasceret. s. q̄dā equalitatis diminutio: dū duo filij essent i diuinitate: quoꝝ vnus haberet excellentiorē natiuitateꝫ altero. Tertia ratio est ꝓpter oppositorū distinctionē: debent nāq꞉ opposita esse distincta. Si aūt alia ꝑsona a filio incarnaret: nasceretur quedā oppositoꝝ idistinctio: q꞉ tūc ibi eēnt due ꝑsone: quaꝝ quelibet genita: ⁊ filius diceretur vel vnus: ⁊ idē filius genitus ⁊ ingenitꝰ diceret: si pater incarnaret. Et ideo qui volunt hanc positionē tenere dixerunt ꝙ nulla alia ꝑsona ni[si] filij poterat incarnari: nō propter defectuꝫ sed ꝓpter dignitatē potentie: q̄ nō admittit

aliquod

aliquod indecens. Sed dominus Boñ. dicit
ꝙ pater ⁊ spiritus sanctus potuissent incarnari
absqz aliqua repugnantia. Potuissent eniz for
mare corpus quod sibi vnirent de genere hu/
mano nõ ꝑ viã generationis: sicut formare cor/
pus Eue: q̃ nõ dicitur esse filia Ade. Propte/
rea dato ꝙ alia persona assumpserit carnẽ: ⁊ nõ
verbũ: adhuc ibi nõ est confusio nec equalitatis
diminutio ẜm rez: qr ex hoc nulla fieret trãsmu
tatio circa personas diuinas. Nulla enim ẽ cõ
fusio quãdo nos credimus ꝙ vnus ⁊ idem est
temporalis ⁊ eternus: immortalis ⁊ mortuus.
Nullũ enim est incõueniens cuz dicimus filiũ
esse equalẽ patri ⁊ minorẽ patre ẜm naturaruz
dualitatez. Sufficiat itaqz nobis ꝙ filius est in
carnatus nõ imperfecte nõ diminute: quinim/
mo cũ omnibus requsitis ad salutẽ ⁊ redẽptio
nem nostrã. Ipsum ergo audiamus: ipsuz imi
temur qui pro nobis in mundũ venire digna/
tus est: qui semꝑ paratũ se offert ad nos saluan
dum: qui est benedictus ⁊c. amẽ.

Feria quinta post secundã dominicã de ad/
uentu. Sermo cõtra iudeos qui dicunt christũ
esse venturꝝ.

Fruct⁹ duodecimus. Jesus venisse visus ẽ.

b Eatus qui nõ fuerit ⁊c. vbi.
s̃. Generatio peruersa iudeo/
rum hodierna die per totam or
bem terrarũ dispersa ⁊ dissemi
nata in christo scandaliçatur: qr
ꝑ ipsos de christo dulcissimo ⁊ iesu nostro ne/
gatur qđ ꝑ nos p̃dicatur. Dicũtqz euz venturꝝ
quẽ venisse omnino clarꝝ est. Quibus tãto for/
tius viriliter est resistenduz: quanto ipsis fides
maior exhiberi posset: quia ad eos de xp̃o facta
est reuelatio. Habent enim ipsi prophetarũ do
cumenta: ⁊ sanctorũ patruz exempla in sci ip.u/
ris veteris testamenti: quaruz se vsum ꝑuertẽ/
tes facile ignorantibus ꝑsuadent quod volunt.
Idcirco in p̃senti ẜmone contra iudeos dicturi
sumus de christi aduentu in mundũ siue i car/
nem: cuius tempus p̃teritum est: ⁊ nõ futurũ.
Dicemusqz pro hac veritate sub vno fructu. s.
Jesus venisse visus est. Ad cuius declaratio/
nem tres conclusiones erunt pertractande.
Prima conclusio dicitˀ iudeoruz dispersio siue
captiuitas.
Secũda cõclusio dicitˀ ecclesie stabilitas.
Tertia ꝯclusio dicitˀ miraculorꝝ claritas

p Rima cõclusio dicitur iudeorꝝ dispersio
seu captiuitas. Nã mille ⁊ quadrigẽtis ⁊. 24.
annis iudei dispersi vagantˀ ꝑ omnes nationes
mundi. Nõ habent ciuitatẽ: nõ templũ: nõ re/
gnum: nec aliquã amplius dignitatẽ. Certe si
eos interrogare voluerimus cur tãto tempore
seuit ira dei cõtra eos nesciunt respondere: nisi
quia christũ in lege promissum suscipere nolue
runt: quimmo ꝑsecuti sunt eũ vsqz ad cõdemna
tionez mortis. Sed prophetia patriarche Ja/
cob Geñ. 24. c. satis autẽtica manifestat chri/
stum venisse: cõtestans tunc nasciturꝝ eũ: quã/
do iudeis regale sceptrum deficeret. Ait enim.
Nõ auferetur sceptrum de iuda: nec dux de fe
more eius: donec veniat q mittendus est: et ip/
se erit expectatio gentiuz. Verũtamẽ aliqui iu/
dei dicunt ꝙ hec auctoritas non intelligitur de
christo: sed de Nabochodonosor rege babylo/
nis: qui missus est ex ordinatione diuina cõtra
hierusalem ꝓpter peccata populi: vt habetˀ. 4.
Reg. 25. c. ⁊ ex tunc defecit regnũ iudeorꝝ: qr
Nabuchodonosor cepit Sedechiã regez: ⁊ fi/
lios suos coraz eo occidit: ⁊ oculos ipsius effo/
dit: vinxitqz eum cathenis: ⁊ adduxit in baby/
lonez: nec postea aliquis de eius stirpe regna/
uit. Quibus respondet Nico. de lira ꝙ hoc est
falsum: quia post captiuitatẽ babylonicaz iudei
habuerunt duces ⁊ principes. sicut patet de Zo
robabel. Esdre. 3. de Neemia Esdre per totũ
⁊ de Machabeis: vt habetur in libris Ma/
chabeorũ. Habuerunt etiam reges: quia Joã
nis hircanus filius Symonis Machabei im
posuit sibi diadema regni. Et ex tunc regnaue
runt filij vsqz ad Herodẽ. Augu. autez. 18. li.
de ciuitate dei dicit ꝙ primus post babylonicaz
captiuitatem rex fuit Aristobolus. Primus
apud iudeos Aristobolus assumpto diadema
te ⁊ rex pontifex factus est. Nam antea non re
ges sed principes ⁊ duces habuerunt. Huic
Aristobolo successit Alexander etiam ipse rex
⁊ pontifex. Post hunc vxor Alexandri regi/
na iudeoruz fuit: cuius tempore mala sunt eos
secuta grauiora. Naz filij huius alexandri ari/
stobolus ⁊ Hircanus inter se de imperio di/
micãtes vires aduersus israeliticã gentẽ ꝓuo/
cauerunt romanas. Hircanus nãqz a roma/
nis contra fratrem poposcit auxilium. Venit
Pompeius preclarissim⁹ princeps qui iudeaz
cum exercitu ingressus: ciuitatem cepit: tem/
plum: reserauit non deuotione supplicis: sed iu
re victoris. Et ad sancta sanctorum: quo nisi sa

cerdotem summũ intrare licebat: non vt vene
rator: sed vt ꝓphanator accessit. Confirmato/
qꝫ Hircani pontificatu: ⁊ subiugata gente po
sito custode Antipatre vinctum secum Aristo
bolum ducit. Et ex tũc iudei tributarij Roma
noꝝ eē ceperũt. Hec idem dicit Crisostomus
⁊ Eutropius li. 6. Deinde post paucos ānos.
Herodē alienigenā habuerunt: quo regnāte
natus est xp̄s. De quo herode dicit Eusebius
primo li. ecclesiastice historie. ⁊ Josephus. 7.
antiquitatũ. li. ꝙ ex idumeoꝝ gente paternum
genus: arabũ vero materni sanguinis originē
duxit: qui a romanis iudeoꝝ regnum sibi con
cedi fecit. Jn quo cũ eēt subleuatus: mox in su
ꝑbiam erupit: ac iudeis plurima mala intulit.
Nam ⁊ pontifices nō iam ſm generis ordinē
constituebat: sed ignobilibus qbusdam ꝑmitte
bat sacerdotia: sacratā etiā vestē sũmi pōtificis
obclusam signaculo tenuit: nō ꝑmisso alterius
ꝑtāti vsu eius. Cũ ēt videret ꝙ generis iudeo
rum nobilium iudicia si permanerent: libri si/
bi plurimũ quererēt nobilitatis sue: oēs libros
in qbus cōstructio generis hēbaꝰ iussit icendi
estimās se nobilez videri posse. Veꝝ fuere tũc
salsi diligētes ⁊ studiosi viri q vel descriptores ex
ꝑte aliqua: huiusmōi libros hēbāt domi: vel es
sent memoriter habiti: q ordinē ꝓsapie retinue
rũt. Ecce iā ꝙ iudei ꝯfiteri cogũtur ſm ꝓpheti
cam ꝓmissionē xp̄m iam aduenisse: qui dũ fue
rint iterrogati: vbi sũt illi sanctissimi p̄res Js/
raelitici populi ꝓtectores ⁊ defensores: xp̄z ve
nisse cōfiteri cogũtur. Vbi ergo o iudei moy/
ses, q ppl'm captiuũ dei ꝟtute ex egipto de ma
nu Pharaonis eduxit ⁊ liberauit Exodi. 12. c
Vbi Josue sub quo illa tria magna miracula
oñdit deus. Primũ qñ iordanis fluuius aqs
inũdatus libeꝝ populũ dei nō sorbuit. Josue.
4. Scd̄z qñ clāgentibus sacerdotibus hierico
corruit. Josue. 6. c. Tertũ quādo Josue con
tra hostes pugnāte sol vnius diei spacio stetit.
Josue. x. c. Vbi iudices illi fortissimi bellato/
res q populũ dei de inimicis suis viriliter de/
fenderũt. Vbi Othoniel q populũ dei libera/
uit de manu regis syrie. iudicũ. 3. c. Vbi aioth
q moabitas circiter decē milia oēs robustos ⁊
fortes ꝑcussit. Eglon coꝝ rege in suo cenacu/
lo iterfecto. iudicũ eodem. c. Vbi Sangar fili
us anath q ꝑcussit de philistijm sexcētos viros
⁊ israel defendit. Eodē. c. Vbi Delbora ⁊ ba
rach q barach crediꝰ vir eius fuisse: ipsa tamen
Delbora israel liberauit de manu iabin regis
asor. iudicũ. 4. c. Vbi Gedeon: q Jsrael libe
ranit de manu Madiā terrore lapidũ ⁊ tubaꝝ
hostibus subito ꝑturbatis alijs mutua cede ca
dētibus: qbusdā ꝟo in fugā cōuersis. iudicuz
7. c. Vbi Abimelech filius Hieroboaal ꝺ cō
cubina natus: q septuagita frēs suos de patris
vxoribus oēs preter vnũ ioathā q minimꝰ ab/
scōditꝰ erat occidit: ⁊ dñiũ populi violēter arri
puit. iudicuz. 9. c. Vbi Tholadi Sachar. vbi
Tholā iahir Galaadites. Vbi iepte filiꝰ cuius
dā meretricis: q spurius a fratribus fuit eiectꝰ
tādē necessitate vrgēte ad ꝑricipatũ vocatus ē
⁊ ex voto filiā imolauit: stultꝰ in vouēdo: crude
lis i soluēdo. iudicũ. xi. c. Vbi Abessan q sep/
tē ānis israel iudicauit. Vbi Abialō çabuloni
tes. Vbi Abdō filiꝰ Hellel Pharaonites: q
habuit. 40. filios: ꝺ qbus iudicum. 12. c. Vbi
Samson fortis q leonē iterfecit philisteos oc/
cidit ⁊ tot ⁊ tāta fecit cōtra eos. iudicuz. 15. c. ⁊
16. Vbi Heli ⁊ Samuel ⁊ ceteri victoriosi du
ces ppl'i iudeoꝝ. Vbi ⁊ reges illi potētissimi:
quos ꝑfecit eis deꝰ Vbi Saul q ꝑmꝰ regnauit
i israel ⁊ ex volũtate dei vnctꝰ est in regē a Sa
muele sacerdote. i. Reg. 15. c. Vbi David q
secũdus regnauit q ꝑmissiōe dei iterfecit gigā/
tē goliath: ⁊ demũ ad paucos dies effectus est
rex sup ppl'm israel. i. Reg. 16. Vbi Salomō
filꝰ eiꝰ q regnauit post David patrē suum. 3.
Reg. 3. c. ⁊ dedit ei dñs sapientiā ⁊ prudētiaz
multā nimis ⁊ latitudinē cordis quasi harenā
q̄ ē in littore maris: ⁊ erat sapiētior cũctis hoi/
bus: possidebatqꝫ oia regna a flumie terre phi
listijz vsqꝫ ad terminũ egypti. 3. Reg. 4. c. Et
edificauit domũ dñi: ⁊ gloriose regnauit i vita
sua. Vbi Hieroboā Vbi Abias. vbi Assa:
vbi iosaphat. vbi iorā. vbi Ochoçias. vbi io/
as. vbi Amasias. vbi Osias: vbi ioathaz. ubi
Achaç. vbi Eçechias. vbi Manasses: vbi a/
mon. vbi ⁊ reliq iudeoꝝ reges: q vt i libris re
gũ diffusius notatur successiue regnauerũt cuz
ꝟtute multa ⁊ victoria inimicoruz populi dei.
Quid fecistis o iudei. Quod scelus commisi/
stis: cur dati estis in obprobrium gentium: ⁊
abiectiōcz cũctis gētibus. Vbi Esaias. Vbi
Hieremias. Eçechiel. Daniel. Oseas. Joel
amos. abdias. ionas. Micheas. Naum. aba
chuca. Sophōias. Aggeus. Zacharias. Ma
lachias. Certe nullus est qui aliquid propheti
zet de aduentu messie: qr iam venit. Jpsi autē
iudei clauserunt cor suũ: ⁊ tam manifestissimis
exemplis apertissimisqꝫ experimentis crede/
re nolũt

re nolunt.

Quod ecclesie stabilitate probatur christuz
iam venisse. Capitulum. 2.

S Ecunda conclusio dicitur ecclesie stabi
litas. Naz a tempore xp̄i stabilis: ⁊ fir
ma permansit: nec vlle vnq̄z tempesta
tes: non dico solūmodo hereticorum: sed etiā po/
tentissimorum tyrannorum potuerunt illam sub
mergere. Quod vtiqz fieri non posset nisi celi
tus defenderetur. Nec deus ita sibi assisterz si
mendaciter predicaret xp̄m venisse. Quisnaz
explicet quot fuerunt imperatores Romani:
qui xp̄ianum nomen delere conati sunt: ⁊ eccle
siam dei durissimis cruciatibus: ⁊ omni cru/
delitate vexarunt. Nōnulli fuere qui dixerunt
decem tm̄ persecutiones ecclesiā passam. Vnā
vero nouissimam: ⁊ futuram esse dicunt ab an
tixp̄o: quos tamen augustinus improbat li. 18
de ciui. dei. 52. c. vbi ait. Proinde nec illud q
dem temere puto esse credendum siue dicēdū
q̄ nōnullis visum est vel videtur nō amplius
eccl'iam passuram persecutiones vsqz ad tem/
pus antichristi: q̄z q̄ iam passa est decem: ⁊ vn
decimā eadēqz sit nouissima ab antixp̄o. Pri
mam q̄ppe computant a Nerone. Secūdaz a
Domitiano. Tertiam a Traiano. Quartā ab
antonio. Quintam a Seuero. Sextā a Ma/
ximino. Septimā a Decio. Octauam a vale/
riano. nonam ab aureliano. Decimaz a Dio/
cletiano ⁊ Maximiano. Plagas. n. egyptio
rum que decem fuerunt: anteq̄z inde exire inci
peret populus dei: putant ad hūc intellectum
esse referendas: vt nouissima antixp̄i persecu/
tio similis videatur vndecime plage egypti: q̄
dum hostiliter persequerentur hebreos in ma/
ri rubro populo dei per siccum transeunte pe/
rierunt. Sed ego illa re gesta in egypto istas p
secutiones p̄phetice significatas non esse arbi
tror. Quāuis ex eis q hoc putant exquisite ⁊
igeniose illa singula his singulis comparata vi
deantur: non p̄phetico spiritu sed cōiectura mē
tis humane: qua aliquando ad verum peruent
tur: aliquādo fallitur. Quid enim qui sentiunt
hoc dicturi sunt de persecutione qua dominus
crucifixus est: in quo eam sunt numero positu
ri. Si aūt hac excepta existimant computādū
tanq̄z ille computande sint que ad corpus per
tinēt: non qua ipsum caput est appetitum: ⁊ oc
cisum. Quid agēt de illa que posteaq̄z christus
ascēdit in celuz hierosolymis facta ē. Vbi bea
tus Stephāus lapidatus ē. Vbi iacobus fra
ter ioānis gladio trucidatus est. vbi apostolus
Petrus vt occideretur inclusus ē: ⁊ per ange
lum liberatus. vbi fugati ⁊ dispersi de hieroso
lymis fratres. vbi Saulus qui postea Paul⁹
apostolus factus est vastabat ecclesiam. Vbi ip
se quoqz iā fidem quam p̄sequebatur euangeli
zans: qualia faciebat est passus: siue per iudeaz
siue per alias gentes quascūqz xp̄m feruentissi
me predicabat. Cur ergo eis a Nerone videt̄
ordienduz: cum ad Neronis tēpora inter atro
cissimas persecutiones: de quibus nimis lon
gum est cuncta dicere ecclesia crescendo perue
nerit. Hec aug. qui in premissis verbis docet
ecclesiam dei non nisi inter turbines ⁊ cōquas
sationes varias floruisse. Et illud p̄fecto mira
bile vnicuiqz eē debet: q̄ imperatores romani
quibus mundus olim resistere non potuit: vt
totum terrarum orbem sue iurisditioni subiece
runt: non valuerūt cultum dei delere de terra:
quem nullus defendit armis: nec pecunia: nō
deniqz humanis fauoribus: q̄nimo per impor
tunā persecutione victores esse deberēt ipsi ita
victi sunt: vt in vrbe collocaretur sedes eccl'ie
sancte dei. O admirabilis virtus iesu xp̄i cru
cifixi. o incogitabilis potentia xp̄i: qui moriens
resurgere voluit tertia die: ut stabiliret ecclesiā
eāqz firmarz sicut p̄miserat Petro Math. 16.
c. Super hanc petraz. s. me xp̄m edificabo ec
clesiam meaz: ⁊ porte iferi non preualebunt ad
uersus eā. Ipse ē de quo Daniel exposuit visi
onem nabuchodonosor q̄ debebat subijcere re
gnum Romanoruz. Nam Nabuchodonosor
vt dicitur Danielis secundo dixit. vidi statuaz
magnam cuius caput ex optimo auro erat: pec
tus ⁊ brachia ex argēto: venter ⁊ femur ex ere
tibie autē ferree. Et post sequitur q̄ abscissus ē
lapis de monte sine manibus ⁊ percussit statuā
in pedibus eius: ⁊ comminuit eos. Per statu
am designantur quattuor regna. Primuz est
regnum chaldeorū quod designatur per caput
aureum: sicut ipse Daniel exponit. Secundū
est regnum persarum: quod designatur per ar
gentum: quod subiecit sibi regnum chaldeorū
Designatur autez per argentum vt dicit Ni/
colaus de lira: quia in illo regno multum vaca
bant sapientie ⁊ eloquentie: que significantur
per claritatem argenti ⁊ eius sonoritatem: ⁊ q̄r
regnum medorum ⁊ persarum primo fuerunt
duo regna: ⁊ in vno regnabat Darius. ⁊ i alio
Cyrus: ideo signata fuerunt per illa duo bra
chia. Verūtamen quia fuerunt cōiuncta simul

tempoꝛ Cyri: moꝛtuo Dario: illa duo brachia
erant coniuncta in pectore vno. Tertium est re
gnum grecoꝝ: quod subiecit sibi regnū psaruz
tpe Alexandri magni. Designatur autem p es
ꝓpter sonoꝛitatem: qꝛ es inter alia metalla ē ma
gis sonoꝝ. Quartum est regnum romanoꝛuz
quod designatur per ferrum: qꝛ subiecit sibi re
gnum grecoꝛum ⁊ omnia regna mundi: sicͣ fer
rum domat omnia alia metalla: Per lapidem
autem abscisum sine manibus designatur xp̄s
q̄ est natus de v̄gine sine manibus complectē
tium: que v̄go designatur per montem ꝓpter
excellentiam vite. Cui xp̄o subijciendū erat re
gnum romanoꝛum. Quod impletum fuit tpe
Constantini a beato Siluestro baptizatus ro/
manū imperium xp̄o subiecit. Ex quibus om/
nibus conuincuntur iudei: vt velint nolint di/
cant xp̄m venisse: quem tamen impie negant
absq̄ꝫ vlla rationabili causa ⁊c̄.

Quod christum venisse probatur claritate
miraculoꝛūm. Capitulum. 3.

Ertia cōclusio dicit miraculoꝝ claritas
8 Cōstat nāq̄ꝫ venisse xp̄m qꝛ an̄ aduen/
tum eius multa miracula fcā sunt in ve
teri lege. Nūc v̄o illa fieri tm̄ videntur in xp̄ia
na religione v̄tute dn̄i nostri iesu xp̄i. Quanta
eni fuerint illa signa olim exhibita pꝫ in scriptu
ris veteris testamēti. Ibi q̄dem vt aug. testat̄
libꝛo. x. de ciui. dei. c. 8. reperiemꝰ q̄liter Abꝛa
he ex sterili vxoꝛe datus ē filius: ēt ipsa senescē
te. Gen̄. 26. c. Ibi vxoꝛ Loth in statuaz salis
cōuertitur: qꝛ supremū preceptum contempsit.
Gen̄. 16. c. Ibi in liberatione populi de egyp
to: colūna ignis per noctem ⁊ nubis per diem
iter p̄bebat israelitico populo. Exo. 13. c. Ibi
aptum mare rubꝛuz ostenditur ⁊ filii israel per
siccum transeuntes: egiptii v̄o in mediis fluc
tibus iuoluūtur. Exo. 14. c. Ibi marath fluui
us amarissimus imisso ligno dulcificatur Exo
di. 15. c. Ibi māna patur patribus in deserto.
Exodi. 16. Sed q̄d omnia numerare tempta/
mus: cū breuis sermo illa explicare negat. Nō
negant ipsi iudei que dicimus: sed respōdē no
lūt cur tot signa ⁊ v̄tutes defecerūt. Negāt āt
ꝙ in nostra fide nūc tales v̄tutes ⁊ multo ma
ioꝛes inueniantur. Nos autez qui xp̄iani sumꝰ
de dn̄o nostro iesu xp̄o autētice legimus ꝙ mi
racula multa fecit curando infirmos obsessos:
a demonibus liberādo: illuminādo cecos: mū
dādo leprosos: ⁊ q̄ꝺ maius est moꝛtuos resu/
scitando: vt dcm̄ ē fructu. 8. presētis opis. Et
nō solum in creaturis rōnabilibus uidētur hec
signa: sed etiā in sensibilibus elementis. Hic
ē ꝙ Gre. in omel. epiphanie ait. O ia elemen
ta auctoꝛē suum venisse testata sūt. Vt enim ꝺ
his quasi quodā vsu humano loquar deū hunc
celi eē cognouerūt: qꝛ protinus stellam miserūt
mare cognouit: qꝛ sub eius plantis se calcabile
p̄buit: terra cognouit: qꝛ eo moꝛiente cōtremu
it: sol cognouit: qꝛ lucis sue radios abscōdit: sa
xa ⁊ parietes cognouerunt: qꝛ tempoꝛe moꝛtis
eius scissa sūt. Infernus cognouit: qꝛ hos quos
tenebat moꝛtuos reddidit. Et tamen hunc quē
deum omnia elementa insensibilia asserunt: ad
huc infideliū iudeoꝛum coꝛda minime esse co/
gnoscunt: ⁊ duriora saxis ad pēitentiam scindi
nolūt: eūq̄ꝫ confiteri abnegant: quem elementa
vt diximus: aut signis aut scissionibus deū cla
mant. hec ille. Nec ipse xp̄s tantum ista mira/
cula fecit: sed in eius v̄tute ⁊ nomine in eccle/
sia vsq̄ꝫ in hodiernum diem multipliciter fiunt
Sicut patet in apostolis: in martyribus: in vir
ginibus: ⁊ in confessoꝛibus. De quibus om/
nibus tanta dici possunt: ꝙ vix aliquis illa que
at aut legere aut audire. Verūtamen illꝺ vnuz
est miraculum miraculoꝛum omnium clarissi/
mūac mirabilissimū: ꝙ mūdꝰ totꝰ p aplos i xp̄z
crediderit. Nec fuerunt rustici: simplices vul/
gares ⁊ idiote qui in christum crediderunt: sed
viri litterati: docti: periti: philosophi: oꝛatoꝛes:
pꝛincipes: reges: ⁊ imperatoꝛes. Vnde aug.
22. li. de ci. dei dicit. c. 5. Jam ergo tria sunt in
credibilia que tamen facta sunt. Incredibile est
xp̄m resurrexisse in carne: ⁊ in celum ascendis/
se cum carne. Incredibile est mundum rez tā
incredibilem credidisse. Et incredibile est ho/
mines ignobiles infimos paucissimos imperi
tos tam incredibilem rem tam efficaciter mun
do: ⁊ in illo etiam doctis persuadere potuisse.
Hoꝛum trium incredibilium pꝛimum nolunt
isti cum quibus agimus credere. Secundū co
guntur ⁊ cernere quod tamen non inueniunt.
vnde sit factum si non credunt. Tertium certe
resurrectio christi: ⁊ in celū cuz carne cū q̃ resur
rexit ascēsio toto mundo iā pꝛedicatur: ⁊ credi
tur. Si credibilis non est: vnde toto terrarum
oꝛbe iam credita est. Sed multi nobiles subli/
mes ⁊ docti etiam vidisse dixerunt: ⁊ quod vi
derunt diffamare curarunt: eis mundum cre
didisse non mirum est. Sed istos adhuc crede
re nolle: perdurum est. Si autem vt verum est
paucis obscuris minimis ⁊ indoctis ea se vi/
disse

disse dicentibus et scribentibus credidit mundus: cur pauci obstinatissimi qui remanserunt ipsi mundo iam credenti adhuc usque non credunt. Qui propterea numero exiguo ignobilium infimorum imperitorum hominum credidit: quia in tam contemptibilibus testibus multo mirabilius diuinitas seipsa persuasit. Eloquia namque persuadentium que dicebant mira fuerunt facta non verba. Qui enim christum in carne resurrexisse et cum illa ad celum ascendisse non viderant hec se vidisse narrantibus non loquentibus tantum: sed etiam mirifica facientibus signa credebant. Homines quippe quos vnius vel vt multum duarum linguarum fuisse nouerant repente linguis omnium gentium loquentes mirabiliter audiebant. Claudum ab vberibus matris: ad eorum verba in xpi nomine post 40. annos incolumem constitisse: sudaria de corporibus eorum ablata sanandis languentibus profuisse: in via qua fuerant transituri positos in ordine inumerabiles morbis variis laborantes vt ambulantium super eos vmbra transiret continuo salutem solere recipere: et alia multa stupenda in xpi nomine per eos facta. Postremo etiam mortuos resurrexisse cernebant. Que si vt leguntur gesta esse concedunt: ecce tot incredibilia tribus aliis incredibilibus addimus: et vt credatur vnum incredibile: quod de carnis resurrectione atque in celum ascensione dicitur multorum incredibilium testimonia tanta congerimus: et nondum ad credendum abhorrenda duricia incredulos flectimus. Si vero per apostolos xpi vt eis crederetur resurrectionem atque ascensionem predicantibus xpi etiam ista miracula facta esse non credunt. Hoc nobis vnum grande miraculum sufficit: quod iam terrarum orbis sine vllis miraculis credidit. Hec Aug. Confundantur ergo iudei duri qui xpianam fidem impugnant: qui xpm venisse negant: quem vt prediximus tot quottidiana miracula declarant et manifestant. O iudei olim a deo predilecti: modo dati in obprobrium gentium: reuertimini: reuertimini: deponite vestram duriciem: currite ad xpm desideratum: qui iam venit mansuetus: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Feria sexta post secundam dominicam de aduentu. Sermo de fide firma qua debemus xpm cognoscere.

Fructus. 13. Jhesus fide cognoscitur.

Eatus qui non fuerit etc. vbi supra. Magna est multitudo et numerus pene incredibilis eorum qui eterno bono priuantur quoniam xpm credere noluerunt: cum tamen vt apostolus docet ad Heb. 11. sine fide impossibile est placere deo. Ipsa namque est que intellectum illuminat: menti veritatem referat: et animam ducit ad noticiam eorum que necessario sunt cognoscenda pro obtinenda salute. Et quoniam qui sine fide viuit vel in aliquo articulo fidei dubitat: vt notatur extra de hereticis. c. primo. infidelis simpliciter est. Idcirco in presenti sermone dicturi sumus contra eos qui fide integra carent: et in xpo scandalizantur. Pro quibus ponemus fructum qui est. Jesus fide cognoscitur. Ad quod plene intelligendum tres conclusiones erunt notande.

Prima conclusio dicitur paruitas.
Secunda conclusio dicitur sublimitas.
Tertia conclusio dicitur superioritas.

Quod proprio ingenio christum cognoscere non possumus. Capitulum. I.

Prima conclusio dicitur paruitas. In qua scire debemus quod xpm per fidem cognoscere possumus. Ingenio autem proprio nequaquam: quia intellectus rationalis creature per semetipsum ad talem noticiam extendere se minime valet. Nisi diceremus secundum eos qui fatui sunt quod intellectus noster intelligit omnia quod est falsum Et falsitas ista haberi potest si consideretur quod triplex est intellectus.

Primus est intellectus diuinus.
Secundus est intellectus angelicus.
Tertius est intellectus humanus.

Primus intellectus est diuinus: de quo dicit Scotus. di. 2. primi li. quod est infinitus: et cognoscit quodcunque intelligibile perfectissime: quantum est intelligere in se: et vnico actu intelligendi intelligit semetipsum et omnia. Quod etiam late declarat sanctus Tho. li. primo contra gentiles. c. 24. Et quia esse dei est infinitum ipse solus se infinite intelligit. Secundus intellectus est angelicus: de quo dicit Dionysius in li. de diui. no. quod est deiformis. Quod ideo dicitur secundum Bon. in. 2. dis. 3 non quia habet deiformitatem quam habet intellectus gloriosus per assimilationem que est in statu perfecto: sed quia sine susceptione specierum per illud quod habet in se actu cognoscit. Ex hoc angelus naturali cognitione diuinam essentiam videre non potuit in claritate sua: tum quia hec cognitio est primum

premiū: quo habito mens creata quiescit tanq̄
beata ⁊ ꝑfecta: ſm illud Joh. 17. Hec eſt vita
eterna vt cognoſcant te deū veꝝ. Angelus aūt
nō erat ꝑ naturā beatus: ideo hoc p̄miū nō ob/
tinuiſſet niſi gratuita dei influentia: tū q2 diui/
na lux ꝓpter ſui eminentiā eſt inacceſſibilis vi/
ribus omnis create nature: ⁊ ꝑ q̄ndā benigni/
tatis cōdeſcenſionē facit ſe cognoſci: ita ꝙ i illa
cognitione cognoſcēs multo plus agat q̄ agat
Jlla aūt cōdeſcenſio bonitatis qd gratuitū dicit
ſed cōſtat ꝙ nō dicit diuine eſſentie humiliatio
nē: q2 nō pōt minorari ſed dicit alicuius radij
gratuitā imiſſionē: ꝓpter quā anima clare co/
gnoſcit cū eſt imiſſio abūdātia ſicut eſt i gloria.
Tuꝫ etiā nō vidit angelꝰ naturali cognitōe diui
naꝫ eſſentiā: q2 ꝓximior eſt deo aīa habēs gra/
tiā q̄ ſit angelus habēs ſola naturalia. Anima
vō exuta cū gr̄a nō pōt aſpicere lucē ſummā ni
ſi adiuuet̃ ꝑ gloriā: ſicut pꝫ de his q fuerunt in
limbo: ⁊ de alijs q ſunt in purgatorio. A fortio
ri ergo nec angelꝰ hꝫ cognitōeꝫ de diuina eſſen
tia ꝑ naturaꝫ: ſꝫ cognouit deū tūc in puris natu
ralibus ꝯſtitutus ꝑ ſpeculū claꝝ ⁊ ꝑ veſtigiū. ſꝫ
Boñ. in. 2. vbi oñdit̃ limitatio intellectꝰ angeli
ci: q2 nō extendit ſe ad itelligēdū eſſentiā diuinā
eo mō quo itelligit intellectꝰ diuinꝰ. Inſuꝑ etiā
in gloria vnꝰ angelus magis itelligit q̄ aliꝰ: q2
vt vult Dio. li. de ange. hier. diuine reuelatōeſ
fiunt a deo i mēte ipſi ſeraphin: illas vō cōicat
cherubin: ⁊ ſic ſm ordinē ſuꝑiores iferioribus
reuelant. Tertius intellectꝰ dicit̃ humanꝰ: q
longe inferior eſt intellectu angelico: q2 cogno
ſcit res i tpe: ⁊ cū diſcurſu rati ocinādo: q tn̄ nō
eſt equalis i oībꝰ rōne vtentibꝰ: q2 qđ vnꝰ ſcit al
ter ignorat: nec etiā aliqs ita eſt doctꝰ: qn poſſit
fieri doctior: ſm illud ꝓuer. i. Audiēs ſapiens
ſapientior erit: vñ refert Hiero. de Themiſti
de pħo ſcribens ad Nepotianū: ꝙ cū expletis.
127. annis ad morteꝫ appropinquaret: amare
flebat dicēs: ſe tūc e vita migrare: cū aliqd ſci/
re inciperet. Quo exēplo mouemur ꝙ nō niſi
fatue exiſtimāt qdā ſe oīa ſcire: ⁊ illa putant eſſe
q̄ ipſi intelligunt: ⁊ q̄ nō intelligunt oīo nō eē.
Jſti ſunt q ſpiritu ſuꝑbie ⁊ p̄ſumptiōis decepti
a vitate fiūt alieni: q2 vt dicit Berñ. ſuꝑ cātica.
Suꝑbo oculo vitas nō videt. Et Aug. 7. cō/
feſſionū. ſemetipſuꝫ de tali errore redarguit di/
cendo. Tumore meo ſeꝑabar a te: ⁊ nimis iſla
ta facies claudebat oculos meos. Cū itaq̄ oīuꝫ
intellectꝰ nō ſint equales: oꝫ vt oēs fide iuuent̃
Qđ ea q̄ de xp̄o cognoſcunt̃ ſunt ita ſubli/
mia ꝙ excedunt capacitateꝫ humanā: ideo ne/
ceſſe eſt ipſum fide cognoſcere. Caplm. .2.

s Ecūda cōluſio dicit̃ ſublimitas. Ne/
ceſſe eſt eniꝫ ieſuꝫ fide cognoſcere: q2
ea que de ipſo dicunt̃ adeo ſunt ſubli/
mia vt hominis naturalē capacitatē excedant.
Quod cōueniens eſſe oſtendit Tho. in. i. ꝯtra
gentiles triplici ratione.
Primo ratione ordinationis.
Secūdo ratione vere cōditionis.
Tertio ratione delectationis.
Primo equidē decens fuit hominibꝰ ꝓpo
ni fide tenenda ea q̄ ſupra naturales animi vi/
res ſunt ratione ordinatiōis. Ordinamur. n.
ad alterius bonū q̄tum experiri in p̄ſenti vita
poſſumus. Ideo oportuit mente euocari in ali
quid altius q̄ ratio noſtra ꝑtingere in p̄nti poſ
ſit: vt ſic diſcamus in illud ſtudiuꝫ tendere: qđ
totuꝫ ſtatū preſentis vite excedit. Et hoc preci/
pue xp̄iane religioni cōpetit: q2 ſingulariter do
na ꝓmittit. Secūdo hoc cōueniens fuit ratio
ne vere cōditionis: ad dei. ſ. veriorē cognitionē
habendā. Tunc enim ſolū deum in p̄ſenti vere
cognoſcimus: quādo ipſum eſſe credimꝰ ſupra
omne illud qđ de deo cogitari pōt ab homine:
eo ꝙ naturalē hominis cognitionē diuina ſub
ſtantia excedit. Tertio illud fuit cōueniēs ra/
tione delectatōis. Noticia nāq̄ diuinoꝝ ē val/
de delectabilis. Unde. Ar. x. ethicoꝝ. c. 7. cō
tra Symonidē pħm dicit: ꝙ hō ad diuina ⁊ im
mortalia tendere debet q̄tū pōt. Hic ſymoni/
des dimittendā homini dicebat ſuꝑioꝝ cogni/
tionē: ⁊ humanis rebꝰ ingeniū applicāduꝫ: in/
quiens humana ſapere hominē ⁊ mortalē mor
talia. Et. xi. de animalibꝰ Ar. dicit: ꝙ q̄uis pa
ruꝫ ſit qđ de ſubſtātijs ſuꝑioribꝰ ꝑcipimꝰ: illud
tn̄ modicū ē magis amatū ⁊ deſideratuꝫ omni
cognitōe: quā habemꝰ de ſubſtātijs inferioribꝰ
Et i. 2. de celo ⁊ mūdo ait: ꝙ cū de corꝑibꝰ cele
ſtibus q̄ſtiones ſolui poſſunt ꝯuenit audiri: vt
vehemēs ſit gaudiū eiꝰ: oñdēs ꝙ de rebꝰ nobi
liſſimis q̄tūcūq̄ iꝑfecta cognitio: maximā ꝑfe
ctionē ⁊ delectatōeꝫ aīe ꝯfert. Multo magis er
go cognitio diuinoꝝ ſecretoꝝ q̄ fide hēri pōt.
Qđ cōfirmādo p̄dicta: fidei ſacramenta ſu/
perant altitudinē humani itellectus. Ca. .3.

t Ertia cōcluſio dicit̃ ſuꝑioritas. Ex di
ctis in prima ⁊ in ſecūda ꝯcluſione cō
ſtare pōt ꝙ fidei ſacramēta ſuperant
altitudinē humani intellectus: ideo rōne demō
ſtratiua cognoſci nō poſſunt. Oportet ergo: vt
ſimplici

simplici fide ⁊ nõ sophistica interrogatione su/
scipiant. Jdeo scribit. i. c. de sum. tri. ⁊ fid. ca.
vbi glo. ait. Vbi ratio deficit supplet fides. Et
hoc Hilari⁹ li. de trini. ait. Neqꝫ celestiũ per se
scientiã humana imbecillitas ꝯsequit. Nã visi/
biliũ intelligẽtiã ipse sibi corpaliuꝫ sensus assu/
mat. Nõ. n. subeãt ingenia nostra in celesti sciẽ
tia: neqꝫ incõprehẽsibilẽ ꝟtutẽ sensu aliquo in
firmitas nostra cõcipiet. Neqꝫ pp h irrationa/
biliter mouent q sic credũt ea q̃ humanã rõneꝫ
supant: qꝛ vt ingt Vgo de sancto Vic. lib. 1. 3.
parte. c. 24. circa credẽda q̃dã sunt extra rõnẽ:
vt necessaria: q̃dã secundũ rationẽ: vt pbibita:
q̃dã ꝯtra rationẽ: vt icredebilia: q̃dã supra ra/
tionẽ vt mirabilia ⁊ diuina. Si ꝟo dicat ꝙ in fi
de pponit aliqd qd etiã humana ratione inue/
stigari possit: vt deũ esse: ⁊ tñ credẽdũ nobis p
ponit: tradere ergo saltẽ ista tãq̃ credẽda videt
esse supfluũ. Ad h rñdet sanct⁹ Tho. 2. 2. q. 2.
ꝙ necessariũ ẽ homini accipe p modũ fidei etiã
q̃dã q̃ naturali ratione pbari pñt triplici ratiõe.
Primo pp generalitatem.
Secũdo pp velocitatem.
Tertio pp securitatem.
Primo pp generalitatẽ. Quia noticia fidei
põt esse generalior ⁊ cõmunior. Si. n. veritas
solũmodo rationi iquirẽda relinqueret: paucis
hominib⁹ inesset noticia dei. Secũdũ. n. Tho.
primo cõtra gẽtiles. c. 4. a fructu studiose inq/
sitionis q̃ est iuentio ꝟitatis plurimi ipediunt
trib⁹ de causis. Quidã siqdẽ pp cõplexionis in
dispositionẽ: ex qua multi sunt naturaliter indi/
sposti ad sciendũ. Vnde nullo studio ad hoc p
tingere possent vt summũ graduꝫ humane co/
gnitionis attingerent: q in cognoscẽdo deũ cõ/
sistit. Quidã ꝟo impediunt necessitate rei fami
liaris. Oportet. n. inter homines esse aliquos
q tpalibus administrãdis insistant: q tantũ tp̃s
in ocio cõtemplatiue inquisitiõis nõ possent ex/
pendere: vt ad summũ fastigiũ humane inqui/
sitiõis ptingere possint. s. dei cognitionẽ. Qui
daꝫ autẽ impediunt pigritia. Ad cognitionem
eniꝫ eoꝝ q̃ de deo ratio inuestigare põt: opor/
tet multa p̃cognoscere: cũ fere totius phie cõsi/
deratio ad dei cognitionẽ ordinetur. Propter
qd metaphisica q̃ circa diuina versat: inter phi
losophie ptes vltima remãet addiscenda. Se
cunda ratio est ppter velocitatẽ. Velocius. n.
fide q̃ꝫ ratione cognoscit deus ⁊ citius. Naꝫ q
ad p̃dicte veritatis cognitionẽ ratione vellent p
uenire: vix post longũ tempus id possent attin
gere: tuꝫ ppter multa q̃ exigunt vt dictũ est: tũ
etiã qꝛ tempore iuuentutis diuersis passionum
motib⁹ anima fluctuans nõ est apta ad tam alte
veritatis cognitionẽ: sed in quiescendo fit pru/
dẽs ⁊ sciens: vt habet. 7. phisicoꝝ. Tertia ra
tio est ppter securitatẽ qꝛ noticia fidei ẽ securior
inuestigatione rationis. Plerũqꝫ enim tali in/
uestigationi falsitas admiscet ppter debilitateꝫ
intellectus nostri in iudicãdo: ⁊ fantasmatũ per
mixtionẽ. Et ideo oportuit: vt p viã fidei veri/
tas elucescat. Hinc apostol⁹ ad Eph. 4. Non
amplius ambuletis sicut ⁊ gentes ambulãt in
vanitate sensus sui: tenebris obscuratũ haben/
tes intellectũ. Igit humiliet vnusquisqꝫ mentẽ
suã: deponat omnes coriositates animi sui: abij
ciat quilibet p̃sumptionẽ a se: ⁊ cũ de xp̃o sense/
rint fide videant ppter rationis debilitatẽ. Sꝫ
nescio quid dicã de multis q nullo argumento
flecti possunt ad credendũ que credere obligan
tur. Nisi forte dixerim eos excecatos vel sup/
bia: vel auaricia: vel luxuria: a qbus cũ abstine
re nolint id credunt qd volunt. Hoc nãque so
lum eẽ videt maloꝝ refugiũ. Quapropter nos
verã fidẽ habeamus: vt deũ in celo videre pos
simus q est benedictus in secula seculoꝝ. amẽ.
Sabbato post secundã dominicã de aduen/
tu. Sermo de sequela xp̃i: ꝯtra falsos xp̃ianos
qui dicunt se in xp̃m credere quẽ tamẽ in opi/
bus virtutũ nolunt imitari vnde in xp̃o merito
scandalizantur.

Fructus. 14. Jesus est imitandus.

Eatus qui nõ fuerit scandali/
zatus in me: vbi supra. Osten
dunt quidã se in hac vita xp̃m
diligere: ⁊ in ipsum credere ver
ba pferendo: sed opib⁹ ipsi cõ
trariant: qm̃ vitiosius viuũt: vitaqꝫ eoꝝ est re/
prehensibilis valde: atqꝫ in his que dei sunt fa/
cillime fatigant: adeo vt nec in minimo labora
re velint pro adipiscenda gloria sanctorum: pro
quibus in presenti ſmone dicturi sumus de se/
quela iesu christi: quia vt Jac. ait. 2. c. fides sine
operibus mortua est. Non enim pdest nobis
christuꝫ cõmendare: christũ laudare: christũ ma
gnificare: xp̃m nominare: nisi ipsuꝫ fuerimus
imitati. Erit itaqꝫ huius ſmonis fructus. Je/
sus est imitandus. Nã q ipsuꝫ sequit in illo nõ
scandalizatur: pro cuius declaratione circa xp̃i
sequelã tres cõclusiones notabimus.
Prima cõclusio dicitur determinatio.

Secunda cōclusio dicit̄ ratio.
Tertia cōclusio dicit̄ retardatio.
Quod debemus imitari xp̄m: nō tñ in omni/
bus sz ex necessitate in obseruantia humili diui
noꝝ cōsilioꝝ ⁊ operibus ꝑfectionū. Ca. .I.
Rima conclusio dicit̄ determinatio.
p In qua expedit scire in quo debemꝰ
xp̄m seq. De quo Petrus ait. i. Pe
tri. 2. c. Xp̄s passus est pro nobis vobis relin/
quens exēpluz: vt sequamini vestigia eius. Et
Joh. prima canonica. 2. c. Qui dicit se in xp̄m
credere: debet sicut ille ambulauit: ambulare.
Et Lactantius. 7. li. diuinaꝝ institutionū ait.
Pater. n. noster ac dn̄s qui cōdidit firmauitq̄z
celū: qui libratā magnitudine sua terrā vallauit
mōtibꝰ: mari circundedit: omniaq̄z distinxit: ⁊
q̄cq̄d est in hoc opere mūdi cōflauit atq̄z ꝑfecit.
Qui ꝓspectis erroribꝰ hominū ducem misit vt
nobis iusticie viā panderet. Hunc sequamur
oēs hunc audiamꝰ: huic deuotissime pareamꝰ
quoniā solus vt ait Lucretius. Veridicis ho/
minū purgauit pectora dictis. Et finez statuit
torpedinis atq̄z timoris. Exposuitq̄z summum
bonū quo tendimus oēs. Qui formā atq̄z viā
monstrauit limite ꝑuo. Quo possemꝰ ad id re/
cto cōscendere cursu. Nec tantū ōndit sz p̄cessit
ne quis difficultatis gratia iter veritatis horre/
ret. Et Greg. dicit. Qui xp̄i vestigia dedignā
tur sequi: qua temeritate sperant ad eiꝰ claritatis
gaudia cōsequenda ꝑuenire. Et in euāgelio ip
se saluator ait Joh. 8. Ego sum lux mundi: q se
quit̄ me nō ambulat in tenebris. Et Joh. 13.
Exemplū. n. dedi vobis vt quēadmoduz ego
feci ita ⁊ vos faciatis. Ex his remanet dubius
animus: in quo debeamꝰ xp̄m sequi: cū xp̄s ie
iunauerit quadraginta diebus ⁊ quadraginta
noctibꝰ: ⁊ nihil comedens vel bibens: in deser
tuz locū ad orandū accesserit: animā suā ꝑsecu/
toribus obtulerit: fueritq̄z multipliciter illusus:
flagellatus: cōtumelijs affectus: in medio duo
ruz latronū crucifixus: ⁊ tandē ꝓ nobis cū ama
ro dolore mortuus. Si ergo debemꝰ xp̄m seq:
nunq̄d ⁊ talia pati obligati sumꝰ: ita vt aliter nō
possimus saluari. Ad qđ est notanduz illud qđ
dicit dn̄s Boñ. in quodā libello suo: qui intitu
latur apologia pauperꝝ: q in xp̄o contingit tres
actus reperire.
Primi respiciūt dignitatē excellentie.
Secundi cōdescensionē misericordie.
Tertij informationē ꝑfecte vite.
Primi actus in xp̄o respiciunt dignitatē ex
cellentie: vt illi in q̄bus apparet sua potētia: sic
opera miraculosa: vel sapiētia: sicut reuelatio se
cretoꝝ cordis: vel seueritas iudicij: sicut eijcere
vendentes ⁊ ementes de tēplo: ⁊ dura increpa
tione ferire pontifices. vel auctoritas officij: si
cut sacramentū cōficere: ⁊ manꝰ īponere: ⁊ re/
laxare peccata. Que oia xp̄o cōueniunt: q2 ipse
erat deus omnipotens: erat hō: ⁊ ex gr̄a vnio/
nis oia sciēs: erat iudex ⁊ erat sacerdos. Se/
cundi actus in xp̄o respiciunt ꝯdescensionē mi
sericordie. Nā xp̄s nuptijs interfuit: comedit
cū phariseo Luc. 7. in domo Marthe ⁊ Mag
dalene multotiēs hospitabat̄: ibiq̄z comedebat
apposita sibi cibaria. Comedit cū publicanis ⁊
peccatoribꝰ: vt patet Math. 9. Et quādo come
dit in domo Mathei pharisei murmurabāt di/
centes: quare cū publicanis ⁊ peccatoribꝰ man
ducat magister vester. Habebat tunicā incōsu
tilem nō rudē nec hispidā. Cōuersabat̄ iter ho
mines: ⁊ tandez cū peccatoribꝰ loquebat̄. Que
oia ipse fecit nō tanq̄z imꝑfectus sz ꝑfectissimꝰ.
Et huiusmodi opa i ipso imꝑfecta nequaq̄z fue/
runt: q2 sicut bonū dicit̄ tripliciter: ita ⁊ malum
tripliciter: ⁊ sicut ꝑfectū dicit̄ tripliciter ita ⁊ im
perfectū tripliciter. Est enim bonū ex genere vt
actus transiens sup debitā materiā. Vt ire ad
ecclesiā: dare elemosynam: ieiunare: ⁊ similia.
Est etiā bonū ex circūstantia: sicut actus circun
stantijs debitis informatus: vt occidere homi/
nez ꝓpter iusticiā: q2 lex ita iubet. Est etiaz bo/
nuz ꝺm se: qđ nullo mō pōt fieri male: vt est di
ligere deū: est opus ꝟtutis ex radice charitatis
ꝓcedens. Similiter malū aliquid est ex genere
vt actus transiens sup materiaz indebitā: sicut
occidere hominē. Est malū ex circūstātia: sicut
dare elemosynā diuiti: pauperibus fame peri/
re ꝑmissis: ⁊ ieiunare ꝓpter inanē gloriā. Et ē
maluz ꝺm se: ⁊ est illud qđ nullo modo pōt fieri
bonū: sicut odire deū: ⁊ de facto peccare morta
liter. Perfectū etiā quoddā est ex genere: vt est
actus difficilis: ⁊ excellens: vt oia relinquere ⁊
religionē intrare. Quoddā est ꝑfectū ex circū/
stantia: vt est actus debitis circūstantijs ⁊ ꝑfe/
ctionibus informatus: sicut fugere mortem nō
ex infirmitate ⁊ timore: sed ꝓ meliori bono: vel
q̄ztū ad deū vel q̄ztū ad proximū. Tertiū est ꝑfe
ctum ꝺm se: sicut est actꝰ difficilis a ꝟtutis subli
mitate ꝓcedens: vt est motus feruide ⁊ calide
dilectionis in deū. Imperfectū etiā dicit̄ tripli/
citer. Quoddā est imperfectū ex genere: vt est
actus facilis ad quē humana infirmitas ⁊ fragi

sitas cōmuniter inclinaꝛ: vt possidere pecuniaʒ
habere vxoreʒ ⁊ similia. Quoddā est ex circun/
stantia: vt dimittere vestē ꝓpter fugā maioris
iniurie. Tertiuʒ est impfectū ꝭm se quod nullo
modo pōt stare cū euangelica ꝑfectione: vt fu/
gere paupertatē. Ex his omnibus apparet ꝙ
bonū ꝭm se nunꝗ̄ potest esse malū: ⁊ ecōuerso.
Sed bene bonū ex genere pōt esse malū ex cir/
cunstantia: sicut qui iret ad ecclesiaʒ vt placeret
hominibus ⁊ nō deo. Et malū ex genere potest
esse bonū ex circūstantia: sicut si iudex maleficio
rum ꝭm iura aliquē occideret. In quo casu nō
male faciunt: sed bene faciunt: vt patet. 23.q.5.
c.lex eterna.c.cū minister.⁊.c.q malos. Perfe
ctum etiā ex genere pōt esse impfectū ex circun/
stantia: sicut intrare religionē causa alicuius cō
modi temporalis. Ita etiā impfectū ex genere
posset perfectuʒ esse ex circūstantia: sicut facere
aliquod opus ad debitū fineʒ charitatis ordina
tum ꝓcedens ex radice intime charitatis. Hoc
modo christus benedict⁹ omnia ꝑfectissime fe/
cit: quia cū comedit vel bibit: vel cōuersatus est
cū hominibus: vel cuʒ nuptijs interfuit: ⁊ simi
lia: nō hoc fecit vt satisfaceret alicui suo irratio/
nabili appetitui: qui in ipso nō erat: sed vt infir/
mos ꝯfortaret ne crederent si christus talia ope
ra nō fecisset se nullo mō posse saluari: si ab eis
opib⁹ ipfectōis oīo nō abstinerent. Vñ similiꝛ
dicim⁹ ꝙ in xp̄o maioris ꝑfectōis fuit familiare
colloquiū cū peccatorib⁹: ꝗ̄ʒ dura increpatio fa
cta ꝑ Ioā.bapti.ipsis phariseis. Maioris ꝑfe/
ctionis fuit i xp̄o ꝯuersatio cū hoib⁹ ꝗ̄ʒ solitudo
Ioānis i heremo: qm̄ hec ⁊ similia ꝓcedebāt a
xp̄o ex ardentissima charitate. Nā sic humanā
assumēdo nām i nr̄is qdē fact⁹ est humilis: ʒ i
ꝓprijs remāsit excelsus: sic ⁊ summe charitatis
dignatio ad act⁹ quosdā nr̄e ibecillitatis: ⁊ ipse/
ctionis ꝯformes deprimiꝛ ⁊ summe ꝑfectōis re
ctitudine nō curuaꝛ. Et ideo talia opa ꝑfecta in
ipso fuerūt. Neqʒ acceptāda ē snīa falsa illoꝝ q
minus bñ itelligētes dicūt ꝙ ꝑfectio ⁊ ipfectio
differūt sicut duo ꝯ̄ria: sicut iusticia ⁊ pctm̄: glo
ria ⁊ ignominia: vita ⁊ mors. Sʒ bñ veꝝ est ꝙ
differūt sicut magis bonū ⁊ min⁹ bonū: magis
meritoriū ⁊ min⁹ meritoriū. Itē nō valet cōse/
quētia: vn⁹ facit op⁹ ꝑfectōis: ergo bñ facit. Al/
ter facit op⁹ ipfectōis: ergo male fac. Ideo am
bro.li.i.de offi.ait. Officiū omne aut bonū aut
ꝑfectū est. Qđ cū scripturaꝝ auctoritate possu/
mus ꝓbare. Habem⁹.n.in euangelio dixisse
deū Math.19. Si vis ad vitā ingredi ꝭua mā

data. Nō homicidiū facias. Non adulterabis.
Hec media sunt officia qb⁹ aliqd deest. Ideo
sequiꝛ Math.19.c. Si vis ꝑfectus esse: vade ⁊
vende oīa q̄ habes ⁊ da paupib⁹: ⁊ veni seq̄re
me. Hoc est ergo ꝑfectū offm̄ qđ greci cathor/
cō vocāt: quo corrigimur oīa q̄ aliquos potue/
runt lapsos hr̄e.h ille. Et idē Ambro. sup epi/
stolā ad Cor.ait. Alicitis tempare vult fideles
vt nō solū innocentes ʒ gloriosi videamur con
cessa.n.p̄terire v̄tutis est maxie. Et Aug.i li.
de bono cōiugali inqt. Bonū erat qđ Martha
faciebat occupata circa ministeriuʒ sanctoꝝ: sed
meli⁹ qđ Maria soror ei⁹. Bonū Susāne i cō
iugali castitate laudam⁹ ʒ tm̄ ei bonū vidue An
ne ac multo magis Marie v̄ginis āteponim⁹
Bonū erat qđ faciebāt q de substātia sua xp̄o ⁊
eius discipulis ministrabāt: ʒ meli⁹ qdeʒ facie/
bant q omnē substantiā suā dimiserāt: vt xp̄m
expeditius sequerentur. Et Hiero.ad Deme
triadē inqt. Prohibenꝛ mala: p̄cipiunꝛ bona:
cōcedunꝛ media: suadenꝛ ꝑfecta. In duob⁹ pri
mis omne peccatū cōcludiꝛ. Reliqua v̄o posita
sunt in nostra ptāte: vt aut vtamur ꝯcessis ac li
citis: aut ob maius p̄miū ea q̄ nobis ꝑmissa sunt
respuam⁹. Quib⁹ omnib⁹ apparet ꝙ ꝑfectū nō
differt ab impfecto: sicut v̄tuosum a vitioso: sed
sicut magis bonū a minori bono. Tertij act⁹
in xp̄o respiciunt informationē ꝑfecte vite: sicut
offerre se morti: v̄ginitatē ⁊ pauptatē obserua
re: ⁊ hmōi. Cū ergo q̄riꝛ i quo debem⁹ seq xp̄ʒ
Rñdeo ꝙ in obseruātia diuinoꝝ mādatoꝝ: vt
apparet ex p̄missis. In opibus aūt ꝑfectionis
nō tenemur ipsum seq: nisi inꝗ̄ʒtū volum⁹: si/
cut si nos astringerem⁹ ad obseruandū diuina
cōsilia: vel in casu ꝙ extrema necessitas expo/
stularet: sicut si alter vnus nō posset se defende
re: vt si nō negaret xp̄m moreretꝛ: i quo casu te/
netur de necessitate salutis magis eligere mor/
tem. Iccirco multi iudices sunt: qui ex operib⁹
ꝑfectionis vel in christo cōsideratis: vel in san/
ctis suis: eos lacerant: in quib⁹ talia opa non re
lucent. Quis ignorat ꝙ etiā in operib⁹ ꝑfectio
nis ⁊ gradus ⁊ varietas inueniaꝛ. Op⁹ nanqʒ
ꝑfectionis est pro xp̄o comburi: lapidari: cruci
figi: capite trūcari: sagittari: vl' decoriari. Op⁹
ꝑfectionis est: mūdo dimisso in solitudine deo
seruire. Opus ꝑfectionis est habitū religionis
assumere: ⁊ inter homines stādo: v̄ba vite pre
dicare. Que fatuitas est ergo dicere. Paulus
prim⁹ heremita stetit in heremo: ⁊ bene fecit.
Stephanus fuit lapidatus ⁊ nō stetit i heremo

ergo male fecit. Sanctus franciscus nõ fuit sa/
cerdos: ⁊ noluit esse ꝑpter humilitatem ⁊ bene
fecit: ergo sanctus Antonius qui fuit sacerdos
male fecit. O rudis intellectus est ista cogitare
O ruda ingenia. o mentes insipide, atq̄z bestia
les. Certe absq̄z vlla ratione volũt pleriq̄z de q/
bus loquimur: oẽs ad opa pfectionis fore obli
gatos: damnãt cõiugia: dãnant reges: duces:
barones: milites: mercatores: artifices: ⁊ quos
cunq̄z in seculo cõstitutos. Quibus ego dico ꝙ
hi q in seculo sunt in quolibet gradu: ⁊ ꝯuãt mã
data dei: ⁊ salus eterna eis nõ denegaꝛ. Asse/
runt etiã hi eos q pfectionis viã ingressi sunt ad
oia ⁊ singula pfectionis opa teneri: qḋ falsum ẽ
vt oñdimus exẽplis p̃allegatis. Sequamur er
go xp̄z bono aío: qꝛ ad nihil ĩpossibile nos cogit

Quod tribus rationib⁹ inducimur seq xp̄m
quẽ multi fugiunt. Capitulũ. .2.

S Ecunda cõclusio diciꝛ ratio vel indu/
ctio. Inducimur nãq̄z xp̄m seq: quez
multi fugiũt triplici ratione.

Primo ratione nominationis.
Secundo ratione honorationis.
Tertio ratione remunerationis.

Primo inducimur sequi xp̄z ratione nomi/
nationis. Nominamur eniz xp̄iani: qḋ nomẽ
primo ab apostolis ⁊ discipulis fuit introductũ
Nã vt scribiꝛ in. 2. li. ecclesiastice historie: cum
passim ꝑ gentiliũ populos diuina effunderetur
dignatio: primũ Cornelius apud Cesareã pa/
lestine vrbẽ maximã cũ omni domo sua ad fidẽ
xp̄i Petro ministrãte ꝑduciꝛ. Iãq̄z in dies q̄z
ꝑlurimi ⁊ alij ex gẽtib⁹ apud Antiochiã ad fidẽ
venerũt. Ob qḋ ibidez florentissima cõgregaꝛ
ecclesia: in qua omnib⁹ pariter ⁊ in gratia dei ⁊
vnanimiter degentib⁹: ibi primũ discipuli ꝑerẽ
ni fonte sumpto mutato vocabulo appellati sunt
xp̄iani. Quia vo xp̄ianus a xp̄o diciꝛ: oportet
vt q illud nomẽ habent xp̄m sequanꝛ: qꝛ nomẽ
debet esse cõsonans rei: sicut ꝑbaꝛ. 21. di. c. cle/
ros: ⁊ de p̃bendis ⁊ dignitatib⁹. c. cũ secundũ.
⁊ instituta de donati. §. est. Hinc est qḋ scribiꝛ
extra de sacra vnctione. c. cõuenisse. A christo
xp̄iani dicunꝛ: vt quasi vncti deriuenꝛ ab vncto
vt omnes currãt in odorẽ vnguentoꝝ illi⁹ cui⁹
nomẽ vt oleũ est effusum. Et Aug. in li. de do
ctrina xp̄iana de hoc sic loquiꝛ. Ex sacramento
vnctionis christianoꝝ omniũ vocabulũ descen/
dit. Qḋ nomẽ ille frustra sortiꝛ q xp̄m minime
imitaꝛ. Secũdo inducimur ad sequenduz xp̄m
ratione honorationis: qꝛ honorat xp̄s se sequẽ/
tes tãto honore vt maior excogitari non possit.
Ideo dixit discipulis suis xp̄s Ioh. 15. Iã nõ
dicã vos ꝯuos: sz amicos. Et in p̄s. 148. Ni/
mis honorificati sunt amici tui deus. Qḋ veꝝ
esse cõspicimus: cũ videmus tã celebri venera/
tione coli memoriã sanctoꝝ. Et magis aperte
videbiꝛ: cuz in fine seculi imitatores xp̄i magis
honorabunꝛ q̄z purpurati reges: q̄z insatiati di
uites: q̄z delicati iuuenes: q̄z hi q voluptatib⁹ ⁊
blanditijs seculi vacauerunt. Tunc vt scribitur
Sap̄. 5. Stabunt iusti in magna ꝯstãtia aduer
sus eos ⁊c̃. vsq̄z illoꝝ est. Erit tunc maior glo
ria ⁊ honor piscatoris amici dei: q̄z fuerit glo/
ria exhibita qbuscũq̄z impatoribus romanorũ.
Nulla erit tunc illoꝝ romanoruz gloria q post
multos labores: ⁊ sudores: ⁊ angustias: ⁊ effu
sionez sanguinis: ⁊ dira vulnera superatis ho/
stibus in vrbe maxima triumphabãt. Erat nã/
q̄z triumphus ille honor maximus: q dari po/
terat a romanis. Et diciꝛ a tris qḋ ẽ tres: ⁊ pha
nus qḋ est sonus: quasi triplex sonus ꝓ bene
merito ciue. Fiebat aũt triplex cõsultatio ꝓ triũ
pho. Nã primo cõsulebaꝛ exercitus. Secundo
senatus. Tertio populus. Quib⁹ ꝯcordantib⁹
triumphabat victoriosus dux. Vel diciꝛ ꝙ tri/
plex fuit leticia triumphantis. Prima: ꝙ cũ ad
vrbẽ triumphalis ciuis rediret: ei cũ effusa leti
cia occurrebat populus vniuersus. Secunda
erat leticia: quãdo trimphãtis currũ p̃cedebant
captiui omnes manib⁹ post tergũ ligatis. Ter/
tia leticia: qꝛ triumphãs ꝯuũ post se habebat ge
stantẽ annullũ similẽ suo: ⁊ a tergo triumphan/
tis coronã aureã deferentẽ. Ipse vo triũphãs
indutus veste aurea ascendebat suꝑ curruz au/
reũ tractũ a quatuor equis albis: vt scribit Lu
cius florus li. primo. Et sic põpaticus dux eun
te senatu in capitolio albos mactabat tauros et
sacrificabat Ioui. Et ob temperamẽtuz huius
effuse leticie: licebat impune omnib⁹ iocose ad/
uersuz triumphantẽ dicere quecũq̄z cõuitia. Et
ideo moti romani ad tãtam gloriã: sine rubore
postulabãt sibi decerni triumphales titulos ob
quecũq̄z leuia. Quibus vt occurrereꝛ teste Va
lerio sub rubrica de iure triũphandi: lege cautũ
est nequis triũpharet nisi. 5. milia hostiuz ĩ vna
acie occidisset. Et ne lex cupiditatis gloria frau
dareꝛ: adiutorio alterius legis suffulta est: quã
Lucius Marius: ⁊. M. Cato tribuni plebis
tulerunt. Minabaꝛ enim penã impatoribus: q
falsum numeꝝ occiosoꝝ hostiũ amicoꝝ ciuium
senatui suis litteris nunciassent. Iubebãt etiaz

vt q̄z primo

vt ꝙ̃ primo vrbem itrassent apud questores vr/
banos iurarẽt de vtroqꝫ numero ab his sena/
tui scriptũ eẽ. Erat ẽt sancitũ vt ꝓ habito iperio
nõ pro recupatis romani populi triũphꝰ decer
neret. Ob quã legem vt scribit Ualerius supi
or aphricanꝰ ob recupatas hispanias nullũ triũ
phũ habuit. Nec. M. Marcellus ob recupa/
tas Sirocusas: fiebãt aũt in his triumphis sola
tiosi ludi ⁊ festiui ioci, in honorem triumphãtis
Unde maxime mouebant ipsi romani ad viri
liter agẽdum ⁊ aggrediendũ quecũqꝫ ardua: ⁊
difficilia sibi cõmissa. Sic triumphauit Luciꝰ
posthunius metegellus scdm Titũ Liuium li.
prio ab vrbe condita. qui Sãnites vicit ⁊ Vri
am supauit. Triũphauit Lucius Emiliꝰ Pau
lus filius Lucij Emilij qui apud Camios oc/
cisus ẽ scdm Pliniũ de viris illustribus. eo ꝙ
Ligures vicit ⁊ psem regem macedonie supa/
uit. Triumphauit Papilius: qui lucius Pa/
pilius cursor dictus ẽ: qui Sãnitum duritiem
fregit: ⁊ adeo clare cũcta gessit: ꝙ romani scdm
Eutropium ⁊ Horosium: hũc Alexãdro ma
ximo duci parem eẽ prestolabãtur. Triumpha
uit Quintus Ceciliꝰ Metellus dictus Mace
donicus ſm Eutropiũ li. 4. a domita Mace/
donia: q philippũ regem de macedõia deuictũ
eduxit. Triũphauit metellus filius eiꝰ ſꝫ Ho
rosium creticus dictus: qꝛ Cretã romano pplo
subiugauit. Triũphauit Põpeius magnꝰ post
supatos duos reges ſm Horosiũ trahentibꝰ
currũ elephantis preferẽs ante se filios Mitri
datis ⁊ Triganis ⁊ Aristobolum principẽ iu/
deoꝝ. Triumphauit Cesar quinquies vt Sue
toniꝰ scribit: ⁊ Florus ꝓpter ea que gesserat in
gallia ⁊ britãnia ⁊ egypto ⁊ affrica. Triumpha
uit probꝰ impator: qui ſm Eutropiũ. 9. li. ⁊ ru
finũ in annalibus romanoꝝ vicit alemãos ger
manos gotos exarmatos: ⁊ diebus. 5. sic glo
riose triũphans inter alia spectacula totũ currũ
in spẽm silue fecit cõferi arboribꝰ ac ꝑ diuersos
aditꝰ mille apros: mille ceruos: mille leones: cẽ
tũqꝫ lupicos imisit leopardos: ⁊ quascũqꝫ alias
feras hr̃e potuit viuas ⁊ omnia concessit diri/
pienda populo. Multiqꝫ fuerũt alij: qui in hu
iusmodi triũphis nõ ꝑuum sibi honorem ven
dicauerũt. Sed vere fumꝰ fuit ⁊ vanitas talis
honor: laborauerũt sollicitudine pro re istabili/
⁊ momẽtanea. Non sic aũt erit de honore ami
coꝝ dei q honorem ꝑpetuum ⁊ ideficientez acq
rent. Non dicetur impatoribus olim triũphan
tibus: tũc Vo flentibus sed his qui xp̃m sũt imi
tati Math. 25. c. Uenite benedicti patris mei.
O ergo mũdana pigritia. o vitupabilis negli/
gentia. Si illi ciues terrene ciuitatis tm̃ labora
rũt pro illo modico honore accipiendo: cur oẽs
non iuigilant ad imitandũ xp̃m pro honore: q
ꝓmittitur oibus btis in regno celoꝝ. Tertio
iducimur ad imitandũ xp̃m rõe remuneratõis
Dat nãqꝫ se seq̃ntibus remuneratõem libera/
lissimã pro ſuitio tpali vitam eternam: ꝓ bre/
ui labore bonum quod nunq̃ꝫ deficiet. Hic est
ꝙ Hiero. in qõnibus ad Elbidiam ait. O q̃ꝫ
ta btitudo ꝓ ꝑuis magna recipe: eterna ꝓ bre/
uibus: pro morituris semꝑ viuentia: ⁊ habere
deum debitorem.

Quod multi sine ratione propter tria retra/
huntur a christi sequela. Caplm. 3

Ertia cõclusio dicitur retardatio. Re
t tardant equidem ⁊ retrahunt multi a
sequela xp̃i irrõabilr maxime ꝑꝑ tria.
Primo propter fidem dubiam.
Secũdo ꝓpter humanã verecũdiam.
Tertio ꝓpter spem falsam.

Prima retardatio dicit esse ꝑꝑ fidem dubi
am: qꝛ noluit firmiter credere existimantes ni/
hil aliud eẽ nisi qd in presenti vita iuenit atque
videt. Quos Greg. in quarto dialogorum
quodam exemplo valde digno conuincit: vbi
ait: ꝙ si casu vna mulier in fouea aliq̃ terre ob/
scura ⁊ angusta ꝑiat filium: ibiqꝫ eum educat:
vsqꝫ ad annos discretionis: postmodũ ei dicat
qualiter est supra ipsos celũ: terra: sol: luna: stel
e: plãcte: hoies: edificia: fõtes: maria: ⁊ huius/
modi: fatuus esset ille filius si non crederet di/
cens: ista non possũt esse: qꝛ ea non vidi. Pa
riformiter stultus est homo qui non credit san/
cte matri ecclesie: non credit predicatoribus ⁊
confitentibus de futura vita regni celoꝝ. Se
cũda retardatio dicit esse ꝓpter humanam Ve
cũdiam. Timent enim maloꝝ hominũ latratꝰ
⁊ morsũs: q derident sepenumero eos q bene
facere student: ſm illd puer. 13. Detestant stul
ti eos q fugiũt mala. Et puer. 14. Ambulans
recto itinẽ ⁊ timens deũ: despicitur ab eo qui i/
fami graditur via. Et Joã. 3. Ois q male agit
odit lucem. Contra quos Hiero. dicit ad pã/
machiũ. Prima Vtus monachi est contemnẽ
omnia iudicia: ⁊ recordari apostoli dicentis.
Si adhuc hominibus placerem christi seruus
non essem. Magisqꝫ deridendi sũt qui imitãt
diabolũ q̃ꝫ q sequũt xp̃m. Tertia retardatio
dicitur esse propter spem falsam: qꝛ sperãt diu

viuere qd vnicuiqz dubiuz eē dz. Sz ēuenire solet qd Hiero. scribit ad Serutiā. Nemo in gt. n. ē taz fractis viribus ac taz decrepite senectutis vt nō se putet vnū adhuc ānuz supuictuꝝ esse. Vñ subripit obliuio cōditionis sue vt terrenū aial iāqz soluendū erigatur in supbiam: ꝛ animo celū teneat. hec ille. Coexcitent itaqz oium mētes: apiant oculi cognoscam⁹ seculi vanitatē: labilitatē: falsitatē istabilitatem calamitatem breuitatē ꝛ finem. Conemur itaqz imitari xp̄m iesū q nos iuitat: ac ad nos clamat. Venite ad cenā padisi: ꝛ ad btitudinē ipetrabilem q̄ pata ē oibus post me venire volentib⁹: quā nobis concedat iesus christus. Amen.

Dñica tertia de aduentu. Sermo de predicatōe Joānis baptiste: qua xp̄m dei filium publice predicauit.

Fructus. 15. Jesum Joānes predicat.

m **Edius autem** vestꝝ stetit quez vos nescitis. Jo. I. c. ꝛ i euāgelio p̄sentis dñice. Precursor dñi nostri iesu xp̄i Joānes baptista ex dispositōe spūs sci xp̄m dei filiuz publice predicauit: cuius altitudinē singulariter idicare voluit his q fuerāt ab hierosolymis ad eū missi: q tñ cū ceteris phariseis ac iudeis pfidis nullo mō acqeuerūt Joānis testimōio vacissimo. Noluerūt que de xp̄o audierāt a Joāne humili mēte suscipe. Et q2 in euangelio hodierno fit specialis mētio de Joānis p̄dicatiōe qua xp̄m dei filium firmiter fortiter veraciter/qz asserebat. Jccirco p euāgelij declaratōe fructum pponimus elucidādū q est. Jesum ioannes p̄dicat. Ad cuius expositōem tres conclusiones occurrunt annotande.

Prima conclusio dicitur missionis.
Secunda conclusio dicitur interrogationis
Tertia conclusio dicitur magnificationis.

Quod missi sunt ad Joannē sacerdotes ꝛ leuite interrogantes an eēt xp̄s. Caplm. I

p Rima cōclusio dicitur missiōis. Que notatur in prima pte euangelij vbi dicitur q miserūt iudei ab hierosolymis sacerdotes ꝛ leuitas vt iterrogarent eum. Tu qs es. Vbi nō imerito querim⁹ quare iudei potius opinabant de Joāne q eēt xp̄s: q̄z d dño nostro iesu xp̄o. Nam ým Origenē tēpus aduentus xp̄i populū recreabat: ꝛ quodāmō iam p̄ns existens legis pitis ex sacris scripturis speratum colligentibus: ppter qd Theodas non modicā multitudinē quasi xp̄s congregauit: ꝛ post illum Judas galileus in dieb⁹ p̄fessiōis. Cum ergo feruenti⁹ expectaret xp̄i aduent⁹ iudei transmitūt ad Joannē cōiter scire volētes si ip̄e se xp̄m fateretur propter tria.

Primo ppter baptismi nouitatē.
Secūdo ppter predicatōis claritatē.
Tertio ppter vite austeritatem.

Primo iudei habuerūt de Joāne talē opinionē ppter baptismi nouitatē: q2 vt dicit i fine hui⁹ euāgelij ioānes erat in bethania trans iordanē baptizās. Hec bethania ým glo. alia fuit ab illa que nō longe erat ab hierusalez: vbi fuerat lazarus mortu⁹ suscitat⁹. De qua ēt dic Origenes q alio noie vocabat bethabora. Et q2 nullus pphetaꝝ ante Joānem acceptauerat baptizare: iō baptism⁹ eius quādam nouitatez p̄tendere videbat que nō imerito supiores iudeoꝝ mouere poterat: vt de Joāne suspicaret q eēt xp̄s. De quo baptismo q̄ttuor veritates tenēde sūt catholice. Prima veritas ýz Ric. in 4. q si extēdam⁹ nomē sacramēti ad oē signuz rei sacrātis suscipientē: sic baptismū Joannis erat sacramētū: q2 exp̄sse rep̄ntabat xp̄i baptismū: qui ē res sacras suscipiētem. Si aūt restrigamus nomē sacramēti ad illud qd ē sacre rei signū ꝛ cā: sic nō erat sacramētū: q2 nō conferebat grām ex vi sacramēti vt declarabim⁹. Vñ respectu sacri baptismi xp̄i dz dici fuisse sacrale q2 fuit quedā dispō ꝛ p̄patio ad illius baptismi susceptōem vt dicit magister sniaꝝ i littera. di. 2. q̄rti li. Scda veritas q baptism⁹ Joannis vt dicit prefat⁹ doctor fuit institutus auctoritate diuia. Qd phat p illud qd dicitur a Joanne baptista. Jo. I. qui misit me baptizare ille mihi dixit. Sup quē videris spm descēdētem ꝛ manētem supra eū: ip̄e ē qui baptizat in spū sancto Hoc ip̄m pz: q2 Math. 21. xp̄o querēti de baptismo ioānis: vtrꝝ eēt ex celo an ex hoibus: nō fuerūt ausi dicere q ex hoibus. Et dicitur ille baptism⁹ ioannis: co q ip̄se solus fuit minister primarie instōnis ꝛ executōis illius baptismi.

Tertia veritas q baptismus ioānis ým glo. sup illud Luc. 3. predicās baptismū pnie: non dabat seu cōferebat grām: vt dicitur ibi ioānes dare nō potuit baptismū: quo pctā soluerentur Nam vt dicit Boñ. 2. di. quarti li. talis baptismus fuit istitutus p quādam prepatōnem ꝛ assuefactōem ad baptismū xp̄i. de cōse. di. 4. c. ñ regnābant. Vnde glo. Math. 3. super illo vbo. Ego

bo. Ego

bo. Ego baptizo ait. Tm̄ corpora lauo: q̄ꝛ pec
cata soluere nequeo: vt sicut nascēdo ⁊ predicā
do pretereo: sic baptizādo ad christi baptismuꝫ
dirigam. Quarta est vitas ꝙ baptizati ba/
ptismo ioānis iterum debuerūt rebaptizari: si
cut patet ꝑ Aug. suꝑ ioā. ⁊ ponitur de cōse. di.
4. c. Aliud. vbi dicitur. Si quos baptizat iu
das iteꝝ non sunt baptizandi: ⁊ quos baptiza/
uit ioānes: iterum sunt baptizandi. Et ideꝫ li.
2. de baptismo contra donastitas ait. Dn̄s ihs
xp̄s tali baptismo mūdat ecclesiam: quo accep/
to nullū alteꝝ requirat̄. ioānes āt tali baptismo
precigebat: quo accepto esset ēt baptismū dn̄i/
cum necessariuꝫ. Et hoc habet̄ expresse. Act.
19. c. quando baptizatos baptismo ioānis pau
lus baptizauit baptismo xp̄i. Dicit tamen dn̄s
Bon. ꝙ quorūdam opinio fuit ꝙ baptizati ba
ptismo ioānis si nō habebant fidem trinitatis
rebaptizādi erant. Si aūt habebant fidem tri/
nitatis: qua interius isignebantur tanq̄ȝ cara/
ctere: habebant spm̄ scm̄ ꝑ impositōem manuū
⁊ ideo nō erant rebaptizandi. Scotus aūt i. 2.
di. sui quarti. q. vnica inquit ꝙ dupliciter pōt i
telligi baptismus ioānis. Vno modo i forma
baptismi christi: quam potuit didicisse a disci/
pulis christi vel ab alijs audientibus eos bap/
tizare. Et tūc non dicitur ꝓprie baptismus ioā
nis sicut non dicit̄ baptismus Petri vel pauli
Et planū est ꝙ tales sic baptizati non erant ba
ptizādi. Alio modo potest itelligi baptism⁹ ioā
nis non in forma baptismi christi: sed in aliqua
alia forma ꝓprie. s. in noie venturi: vt dicit̄ act.
19. vel absq̄ȝ aliqua forma. Et sic de baptizato
satis videt̄ necessarium q̄ erat baptizand⁹ ba/
ptismo christi: tum ꝓpter preceptum generale
obligās omnes quod non implebant sic bapti
zati a ioāne: tum q̄ꝛ medicina preparatiua susce
pta: cōgruum est recipere medicinā curatiuam
Baptismus autem ioannis vt dixi paulo supe
rius erat sicut dispositio ⁊ medicina preparati/
ua ad baptismuꝫ christi. Ideo nō tenetur opi/
nio magistri a doctoribus in hoc passu: q̄ꝛ non
videtur habere rationes conuenietes. Se/
cundo iudei magis opinabantur ꝙ ioannes es
set christ⁹ q̄ȝ d̄ dn̄o nostro iesu christo ꝓpter do
ctrine claritatē. Adeo nāq̄ȝ doctrina eius erat
grata; vt magna populoꝝ freq̄ntia conueniret
ad ipsū audiēdū. Vnde Math. 3. dicit̄. Exi/
bat ad eū hierosolyma ⁊ ois iudea: ⁊ ois regio
circa iordanē. Et si dicat̄ ꝙ populi stulte facie
bant cū non constabat eis de auctoritate ioānis
qui ēt nulla miracula faciebat: vt dicitur ioh. i.
Dicitur ꝙ fama miraculose conceptionis ioā/
nis de sterili ⁊ sene: ⁊ ānunciatio eius facta pa
tri in loco: ⁊ festo solēni: ⁊ ablato vsus lingue ⁊
eius restitutio nota plebi: ⁊ preclara vita paren
tum: ⁊ eius ab isantia permansio in desertis: ⁊
sanctitatis: ⁊ stupēda efficacia spūs in loquēdo
dabat aptissimū testimoniū ioāni ꝙ eēt vox illa
clamātis in deserto: de qua dicit Esaias: iō exi
tus populoꝝ nō erat temeritas: sed potius mo
tio spūs dei: ⁊ rōis ⁊ voluntatis eoꝝ sibi cōsen
tientis. Tertio iudei de ioāne opinabantur
ꝙ eēt xp̄s ꝓpter vite austeritatem vel singula
ritatē. Nam christus ferebat vestes cōmunes
ioānes aūt de pilis cameloꝝ cōfectas. Christ⁹
panem ⁊ vinū comedebat cum peccatorib⁹: io
annes autem habebat durissimuꝫ victuꝫ ⁊ eui
tabat cōsortia pctōꝝ. Christ⁹ de fabro ꝓgenit⁹
esse credebatur: ioannes vo a sūmo sacerdote.
Verūtamen non excusantur iudei quibus iste
de quo tātam opinionem habebat christuꝫ eis
ostendit: vt patebit in sequentibus. Ex hoc vt
prediximus in sequenti fructu conuincuntur il
li qui homines ex exterioribus iudicare volūt.

Quod destinatis ad ioānem ipse ad tria ve
raciter respondit. Cap. 2.

s Ecunda cōclusio dicitur iterrogatōis
Nam hi q fuerunt ad ioānem destina
ti: ipsum sagaciter ⁊ studiose iterroga
uerunt proponētes sibi simpliciter tria ad que
ipse veraciter voluit respondere.
Primū qs es tu. Secūduꝫ Helias es tu.
Tertium propheta es tu.

De primo dicit textus. Et cōfessus ē ⁊ nō
negauit. Et cōfessus ē q̄ꝛ non sū ego christus.
Vbi rn̄det ꝯm Criso. itentōi eoꝝ: q̄ꝛ ad hoc q̄
rebāt. Tu qs es: vt rn̄deret eis si eēt christ⁹ vel
nō. Dicit Criso. Sic fide dignū existimauerūt
eē ioānē vt ei de seipso dicenti crederēt. Ad
secūdum sibi propositum dicit. Nō sum. Q d̄
contrariari videt̄ sententie saluatoris: qui dixit
Math. xi. de ioāne baptista. Ipse est Helias
⁊ ad hoc secundum Origenem dixerunt qui
dam ꝙ ioannes erat Helias: tamen ignora
bat se esse Heliam. Et hoc nimirum tenent
qui asserunt iterate incorporationis vnionem
tāq̄ȝ anima multa posset induere corpora. Vn
de iudei per leuitas: ⁊ sacerdotes querūt an eēt
Helias: arbitrantes Helie aīmam in ioanne
esse. Qui dixit. Non sum: nesciens prime/
uam vitam propriam. Sȝ hūc errorē iteremit

ceptis ad se omnes gentes: facietq; nō soluʒ ob liuisci: veruʒ etiā blasphemari nomen illud: qđ est super omne nomē: nomē. s. dñi nostri iesu christi. Multaq; impia loquet̃ ꝛ dicet cōtra ho norē eius: ꝛ virginis matris: ac oium santcoꝝ celi: inducetq; omnes populos vt ipsuʒ colant pro deo. Et vt dicit̃ Math. 24. c. Erit enim tūc tribulatio magna qualis nunq̄ȝ fuit ab ini/ tio mūdi vsq; modo. neq; fiet. Inuadet siqdeʒ ille homo peccati vniuersū orbem terrarū māu armata: cōgregabitq; in preliū copias in credi biles: nec erit qui possit se defēdere a furore il/ larū. Largiet̃ adhuc ampla munera: ꝛ largissi ma dona his q̄ ei spōte sua adherebūt. Seducet ꝛ alios signis ꝛ prodigiis mendacibus. Et vt d̃r Math. 24. Surgēt pseudo christi ꝛ pseudo ꝓphete: ꝛ dabunt signa magna: ita vt i errorē inducant̃ si fieri potest etiā electi. Cessabūt tūc deo permittente omnia miracula vera. Crucia būtur pro christo illi qui feruētes erūt: ꝛ nulla cōsolatione visitabunt̃. O quid erit tūc tantas nouitates inspicere. O quanta horribilitas vi dere dirui tēpla ꝛ ecclesias đi: religionē deleri cōtemni virtutes: ꝓphanari sacra: ꝛ pollui vir gines: ac torqueri sine vlla pietate christianos. O quāta ignominia occupabit tunc mundum qñ licebit vnicuiq; pro libito ad carnalitates: ad spurcitiā omnē: ꝛ ad lasciuias laxare habenas. Sʒ breue erit tempꝰ illđ in quo prosperabitur diabolus ātichristus. Quoniā vt predictuʒ est post tres annos cū dimidio deo iubente inter/ ficietur ab angelo.

Qđ secūdū aliquos vicinū est tēpꝰ ātichristi tū ꝓphetiarū prenūciatione: tū etatū ānumera tione: tum etiam iniquitatuʒ. consumatione.

Capitulum tertium.

Ertiū mysteriū declarandū de ātichri/ sto dicit̃ tēporalitatis: in quo videnduʒ est an proximū sit ꝛ vicinū tempꝰ quo apparere debeat pessimꝰ ātichristus. Et saluo iudicio meliore: dicūt quidā q̄ sic propter tria. Primo ꝑꝑ ꝓphiaꝝ p̄nūciationeʒ. Secūdo ꝑꝑ etatū ānumerationē. Tertio ꝑꝑ iniquitatū con sumationē. Prio ꝑꝑ prophiaꝝ p̄nūciationē Aiunt eni abbatē Ioachim spiritu claruisse ꝓ phico. Ipse vo papalistaʒ depinxit: i quo mul ta futura de statu eccl'ie p̄nūciauit. Ibiq; ponit duos post istū: q̄ Paulꝰ secūdꝰ vocatur sūmos pontifices esse futuros: post quos ꝛ tertiꝰ de/ pingit̃ qui coronaʒ exhibet antichristo. Sed ꝛ ego dico q̄ licet multa predixerint Ioachim. sancta Brigida. Methodius Merlinus ꝛ ce teri q̄ spiritū habuerunt ꝓphic: tñ vt mihi videt̃ dicta eoꝝ nō intelligunt̃. Nā de Nicolao Cali sto Pio ꝛ Paulo pontificibus maximis ni/ hil inuentū est: quod papalista sonet fm verita/ teʒ. Quod si veꝝ sit relinquo arbitrio sapiētiū dicendū. Et ꝓpterea reprehensibiles potius iu dico q̄ȝ laude dignos eos q̄ ꝓphias que i scri/ ptura sacra nō habentur nimis curiose legere ꝛ interpretari student: quoniā sepius inueniunt̃ decepti. Scio etenim etiā graues ac sanctos vi ros in hoc ipso defecisse. Nam quidā egregiꝰ ꝛ sanctus predicator diebus nostris cathalogo sanctorū ascriptus bono zelo ductus publice et sepissime predicauit: imo superinde tractatum copiosissime scripsit. Quod suo tempore natꝰ erat antichristus: habebat ipse quasdam ꝓphe/ tias: aliquasq; rationes quibus inducebat̃: vt ita crederet ꝛ predicaret. Sed reuera euidētia facti declarat ipsum fuisse deceptum. Et sic nō audeo ꝑ aliquā prophetiā: quā nō intelligo te/ mere diffinire: q̄ tempus iam imineat antixp̄i

Secūda ratio que mouit aliquos vt dicerēt ꝓ ximuʒ iam fore antichristi tempus est propter etatuʒ annumerationē. Dicunt enim nos esse in sexta etate mundi ex qua preterierūt. 1466. anni. Et ex cōsequenti in breui mundus habe bit finem. Et cum antichristus anteq̄ȝ mundꝰ finiatur venturus sit: ergo veniet in breui. Sʒ q̄d ad hoc dicendum sit diffusius habebitur in sermone de contemptu mundi. Tertia ratio qua pleriq; astruere nitunt̃ antichristū cito esse ventuꝝ est ꝓpter iniquitatū cōsumationē. Di/ cunt. n. impletā iam ꝛ consumatā esse mēsuraʒ iniquitatū ꝛ peccatoꝝ: ac ꝑ hoc instare tempus de quo. 2. Thi. 3. c. dicit̃. In nouissimis die/ bus instabūt tp̄a periculosa: ꝛ erunt homines seipsos amātes: cupidi: elati: suꝑbi: blasphemi: parentibꝰ non obedientes: ingrati: scelesti sine affectione: sine pace: criminatores: incōtinen/ tes: imites: sine benignitate ꝓditores: ꝓterui: tumidi: voluptatū amatores magis q̄ȝ dei: ha/ bentes quideʒ speciē pietatis virtutē autē eius abnegantes. hec ille. Quia vo omnia supradi cta inuoluerunt hoies mortales miserosq;: et potissimū eos q̄ nomē xp̄ianū ꝓfitentur: ꝓpte rea ꝛ si ratio tertia nō cōcludat de facto q̄ vici/ nuʒ sit tēpus antichristi satis tñ efficax ē ad nos monēdū vt illud timeamus tp̄s. Heu heu: q̄s sine horrore cogitare queat q̄ȝtū hodie suꝑabū/ dauit iniq̄tas ꝛ refrigerata est charitas multoꝝ:

O xpiana religio. o decora et inuiolata fides: persequunt te hodie: deturpant et inficiunt non tantū alienigene: sed et tui q fideles et christiani vocari gloriant. Illi sunt q modicā aut nullam habent ad dei cultū reuerentiā. Illi q ecclesiasticas dignitates pro explendo ambitionis sue appetitu furantur et rapiunt. Illi sunt q collocauerunt vineā domini sabbaoth: idest ecclesiā sanctaz nō agricolis fidelibus: sed vt ita dicam atrocissimis hostibus. Illi sunt q ecclesiar bona lacerant: dissipant: in vsus malos expendūt et deuorant sicut lupi. Illi sunt q principantur impetrant et dominant: popul' sine iusticia: sine veritate: sine clementia. Illi sunt qui pcepta dei viuentes negligunt et contēnunt. Non colunt deū: non amant: non venerant: et plasfemant nomē eius sanctuz et in illo periurāt: dies festos nō seruant: parentes aspernantur inuidi sunt: iracūdi lugiosi: seditiosi: pcussores: homicide humanū sanguinē crudeliter effundentes. Nō erubescunt quasi iaz publice adulterari: fornicari: et quod his fedius est contaminari fedissimo vitio sodomie. Auaricie autez locū dederunt ita vt nulla sit amplius veritas: nulla fides: nulla charitas in eis. Lucrantur p vsuras: fraudes: simulatiōes: deceptiōes: et alios indebitos modos. Licentiarunt linguam vt loquatur criminatiōes: mēdacia: testimonia falsa detractiones: susurrationes: scurilitates: cōtumelias: improperia et conuitia. Aperuerūt cor suū ad concupiscenduz huius seculi bona: et ad desideranduz delectari in peccatis carnis. Fregerunt multi votū quod deo fecerant. Finxerunt multi bonitatē vite: acceperunt ouiū vestimenta: intrinsecus autē sunt lupi rapaces. O quanta peccata et q enormia latent sub ouina pelle. o magne deus. o sapientissime domine: tu omnia vides et omnia deniqz nosti. Nos vero merito propter tāta facinora timere debemus ne in nos deseuiat ira sua: sinatque p antichristuz vexari munduz tempestate magna. A qua nos liberet redemptor noster pijssim': qui cū patre et spiritu sancto viuit et regnat per infinita secula seculor. Amen.

Dñica de passione i mane: de honore parētuz exēplo xpi: q i euāgelio suū patrē honorare se asserit. s. quo ad dilectionē: subiectionē: et cōuersationem. Ser. 54.

e Ho honorifico patrē meū. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Joh. 8. c. et hodierno euangelio annotata. Facti sunt adeo vt plurimū impij filij ad parentes suos: vt merito qlibet pater aut mater dicere possit illud Esai. pmo. Filios enutriui et exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Vt igitur etiā et ipsi iuuenes et adolescentes ac pueri parentes colendo ad verā penitentiā reducantur: in presenti smone de honore parentuz dicere statui. Nā exodi. 20. c. dominus de' dixit. Honora patrē tuuz et matrē tuaz: vt sis longeuus super terrā. Christus vero in euangelio hodierno patrē se honorare fatetur: vt sic nos etiā suo exemplo instrueret quid agere debemus. De ipso itaque parētū honore tria mysteria declarabimus.

Primū dicitur dilectionis.
Secundū subiectionis.
Tertium cōuersationis.

Quod honorādi sunt parentes propter beneficior multiplicitatē: pter parentū charitatē: et pter irrationabiliū exemplaritatem.

Capitulum. primū.

p Rimū mysteriū declarandū de parentuz honore dicitur dilectionis. Debet vtique filij qui parentes honorare volunt illos diligere et ex corde amare pter tria. Primo pter beneficior multiplicitatē. Secundo pter parentuz charitatē. Tertio pter irrationabiliū animaliū exemplaritatē. Primo filij debent parentes diligere pter beneficior multiplicitatem. Quisnā explicet quot a parentib' filij beneficia receperunt. Ab illis eqdem sumpserunt esse qd bonū taz grande ē: vt ipsum sit fundamentū omniū alior bonorum. Nā qui nō habet esse: nullū aliud bonū habere potest: nō diuitias: nō gloriā: nō famā: nō sciētiaz: nō virtutes: nō gratiā: nō vitā eternā. Ipsum etiā esse bonū ab omnibus est desiderabile. Vnde Ari. secundo de anima inquit. Omnia appetunt eē: et illius causa agūt qcūqz agūt sm naturā. Propter hoc bonū a parentib' habitū libro de hebdomadib' Boetius ait. Omniuz bonor ipsuz eē bonū ē: hic ēt sapiēs. Eccl. 7. ca. ait. Honora patrē tuū et gemitū mris tue ne obliuiscaris. Memento quoniā nisi p illos nō fuisses. Et Hiero. i epistola de honore parentū ait. Honorādi sunt parētes q pmo sunt nobis cā nascendi. Hoc bñficio motus Coriolanus roman' cōsul ab vrbis rome obsidiōe cessauit. Scribit nāqz de illo Eutropius: q postq vicerat volscos et coriolos: vñ postea nomē

Nam ita cõtra peccata mortalia indignat̃ deus
vt nullus posset per se sufficere nõ solũ pro pec
cato primoꝝ parentũ: sed pro quocunqꝫ peccato
proprio ipsius furorẽ mitigare. Cuz itaqꝫ fru/
ctuz tam vberrimũ omnes gustamꝰ. s. ꝙ iram
dei vincere possumꝰ ex beneficio incarnati iesu
Jccirco in presenti ſmone de satisfactione per
xp̄m facta dicturi sumus sub vno fructu qui est.
Jesus est satisfactor. Jn quo cõtemplabimur
xp̄m satisfactorẽ. Pro cuius declaratione tres
cõclusiones erunt notãde.
Prima dicit̃ cõgruitatis.
Secũda dicit̃ possibilitatis.
Tertia dicit̃ copiositatis.

Quod humanũ genus reparari per satisfa/
ctionez cõgruũ fuit. Capitulũ. primũ.

PRima cõclusio dicit̃ cõgruitatis. Jn
qua videndũ est ꝙ magis cõgruũ fuit
humanũ genus reparari ꝑ satisfactio
nez q̄ꝫ per aliũ modũ. Et hoc ſm dominũ Bo
na. i. 3. di. 20. ar. I. q. 2. maxime ꝓꝑ tres rõnes
Primo ratione diuine iusticie.
Secũdo ratione diuine sapientie.
Tertio ratione diuine honorificentie.
Primo ratiõe diuine iusticie: q2 illa via ma
gis cõueniens fuit ad reparationẽ humani ge/
neris: in qua seruat̃ ordo diuine iusticie. Ma/
gis autẽ seruat̃ ordo diuine iusticie cũ malũ pu/
nitur: q̄ꝫ cũ malũ relinquitur impunitũ. Sz cũ
peccator reparat̃ per satisfactionẽ: malũ punit̃:
cuz sine satisfactione: malũ relinquitur ipunitũ
Ergo magis seruat̃ ordo diuine iusticie in re/
paratione ꝑ satisfactionem q̄ꝫ sine satisfactione.
Hanc rationẽ tangit Anselmus in li. cur deꝰ
homo vbi ait. Si peccatũ impunitũ dimittitur
similiter se hz deus peccanti ꝛ nõ peccãti. Se
cundo magis cõgruũ fuit reparationẽ p̄dictam
esse per satisfactionẽ rõne diuine sapientie. Nã
illa via magis cõgruit reparationi humani ge/
neris: in qua magis seruat̃ ordo diuine sapien/
tie. Sed sic est ſm Aug. ꝙ ordinatio peccantiũ
in supplicijs: siue peccati in pena manifestat de
corẽ diuine sapientie que nõ patit̃ vniuersuz ex
aliqua sui parte deturpari. Sed cũ peccator re/
leuatur ꝑ satisfactionẽ pena sequit̃ ad culpã: cuz
vero sine satisfactione: culpa nõ ordinat̃ ꝑ penã
Ergo reparatio humani generis potius cõue/
nit diuine sapientie ꝑ satisfactionẽ q̄ꝫ sine satisfa
ctione. Tertio rõne diuine honorificentie ma
gis cõgruũ fuit ꝛc̃. Nã illa via magis ꝯuenit re
parationi humani generis in qua magis seruat̃
honorificentia diuinẽ maiestatis. Sz peccator
cũ peccat ꝑ p̄uaricationẽ deũ inhonorat. Si er
go peccatũ dimittit̃ sine satisfactione: peccatũ re
linquit̃ absqꝫ honoris ablati recõpensatione: cũ
aũt satisfactio reddit̃ honor recũpensat̃. Ergo i
mõ reparãdi honorẽ ꝑ satisfactionẽ magis ſua
tur honorificentia diuine maiestatis q̄ꝫ ꝑ aliuz
modũ. Sz instare possumus multipliciter. Et
primo sic. Magis decet deuz facere qd magis
facit ad ostensionẽ sue benignitatis ꝛ misericor
die. Sed dimittere peccata omnia absqꝫ aliqua
satisfactione pene: est maioris misericordie: q̄ꝫ
exigere ab illis penã. Sed deus est misericor/
dissimus ꝛ benignissimꝰ: adeo vt benignior co
gitari nõ possit. Ergo videt̃ ꝙ modus ille repa
randi q est absqꝫ satisfactione magis sibi ꝯuenit
Secũdo possumꝰ instare: ꝙ ille modꝰ magis
cõuenit reparationi humani generis: q magis
est ostensiuus diuine sufficiẽtie. Sz si sic deus
humanũ genus repararet ꝙ nullã satisfactionẽ
requireret: magis sufficiens appareret. Osten
deret̃. n. tunc ꝙ emẽdaꝝ nostraꝝ ꝛ honoꝝ no/
stroꝝ nõ indiget. Ergo modus reparãdi absqꝫ
satisfactione magis eẽt cõueniens. Tertio pos
sumus obijcere ꝙ ille modus magis conuenit
reparationi humane nature q magis est osten/
siuus diuine potentie potentie: ꝓ eo ꝙ repara/
tio est q̄dã recreatio. Sz si deus absqꝫ omni sa
tisfactione reparasset genus humanũ solo vbo
sicut fabricauit mundum: maior ibi esset diuine
virtutis ostensio: ergo ꝛc̃. Quarto possumꝰ
arguere: ꝙ ille modus magis cõuenit repara/
tioni humani generis: in quo hõ magis astrin/
gitur ad laudandũ ꝛ amandũ deũ. Sz si deꝰ cul
paz habentẽ reliquisset absqꝫ omni satisfactione
pene: esset magis laudandus ꝛ amãdus ab ho
mine: q2 ab ipso plura percepisset: ergo ꝛc̃.
Quinto possumus arguere: q2 ille modꝰ ma/
gis cõuenit reparationi humani generis: ĩ quo
magis eruditur hõ ad executionẽ diuini man/
dati: ꝛ imitationẽ dei. Sz hõ dz remittere ꝛ cõ/
donare alijs culpã ꝛ penaz: ergo si deꝰ homini
debuit dare exẽplũ ꝑfectionis: videt̃ ꝙ magis
decuit reparare genus humanuz totũ relaxãdo
q̄ꝫ satisfactionẽ aliquã exigendo. Respondetur
ad obiecta ſm dñm Boñ. vbi. s̃. Ad p̄mũ
ꝙ vniuerse vie dñi misericordia ꝛ vitas. Cuz
igit̃ ipse sit summe iustus ꝛ misericors: ideo in
reparatione generis humani: q̄ est excellentissi
ma viaꝝ dei: cõgruũ est vt simul currat miseri/
cordia cũ iusticia. Et ideo decens fuit vt deꝰ ab
homine

omine satisfactionē exigeret ꝓ iniuria sibi fa/
cta. Et si hō nō posset: tunc misericordia diui
na subueniret dādo ei mediatorē q pro eo satis/
faceret. Ad secūdū dicēdū: ꝙ sicut deus exi/
git a nobis mādatoꝝ suoꝝ obseruātiā: non ꝑꝑ
suā indigētiā: sȝ ꝑꝑ ordinationē nr̄aȝ: qꝛ debe/
mus ei tāq̄ȝ dn̄o obedire: sic ⁊ ꝓ peccato exigit
emēdā: nō ꝓpter hoc ꝙ indigeat: sȝ vt reducat
nos ad ordinationē debitā. Ad tertiū dicim⁹
ꝙ si i omni ope dei on̄dat̄ diuina potētia: i ope
r̄ repatōis magis manifestatur benignitas ⁊
misericordia: ⁊ ꝑ cōsequēs ipsa iusticia cū mise
ricordia annexa: sic i deo ē: vt cū posset vno ver
bo gen⁹ humanū reparare: maluit tn̄ reparare
cū difficultate ⁊ penalitate: qꝛ magis opportu/
nuȝ erat ibi misericordiā on̄dere q̄ȝ potentiam.
Ad quartū dicit̄ ꝙ plus nos stringit ad hono
rē ⁊ laudē dei h̄ ꝙ dedit vnigenitū filiū suuȝ q̄ȝ
si nō dedisset. Ad q̄ntū dicim⁹ ꝙ si debeam⁹
xp̄m imitari i aliqb⁹: nō tn̄ necessariū ē ipsum
imitari i oib⁹: ad deū spectat q̄rere vindictā: ƀm
ꝙ dicit̄ ad Ro. 12. Mihi vindictā ⁊ ego retri/
buā. Et tamē nobis vindicta ꝓhibita est. Vn̄
doctores omnes cōcludūt ꝙ nullo modo iusti/
cia dei potuisset efficacius mitigari q̄ȝ per viam
satisfactionis. Et sic patet prima cōclusio.

Quod nulla creatura preter xp̄m potuisset
pro homine satisfacere.

Capitulum. .2.

Ecūda conclusio dicit̄ possibilitatis.
s In qua cōsiderare lȝ possibilitatē satis
factionis fiende ꝓ peccato tripliciter.

Primo ex parte angeli.
Secūdo ex parte hominis.
Tertio ex parte xp̄i.

Primo ex parte angeli. Alexāder in tertio
dicit ꝙ nullus angel⁹ nec oēs simul potuerunt
hāc satisfactionē reddere. Sȝ cōtra h̄ possum⁹
arguere: qꝛ hō q cecidit ꝑ aliū ipellentē: dȝ rele
uari ꝑ illū eūdē. Sȝ hō ꝑ angelū cecidit. Ergo
ꝑ angelū debuit fieri satisfactio. Ad h̄ dicit ale/
xander vbi supra: ꝙ satisfactio ꝑ angelū nō est
cōueniens neq̄ȝ possibilis multiplici ratione.
Primo rōne diuine iusticie. 2° rōne sequele
peccati. 3° rōne diuine iusticie. Prio rōne di
uine iusticie q̄ reqrit vt q peccauit satisfaciat. Sȝ
hō peccauit: ergo hō dȝ satisfacere. Secūdo rō
ne sequele peccati. Nā reatus peccati originalis
obligat totā hūanaȝ naturā: ⁊ oēs illi⁹ generis
seu nature ad dānationē eternā: sȝ nullus ange
lus pōt se equare toti humane nature. Et sicut
dicit anselm⁹. Illud ꝑ qđ dȝ fieri satisfactio dȝ
esse maius q̄ȝ cōmissum. Oportet aūt ꝙ ille q
habet satisfacere de peccato originali sit tātus ꝙ
possit equari toti humane nature: ⁊ ꝙ etiā plus
valeat. Tertio rōne restitutōis. Nā si hō re/
paret̄: oportet ꝙ restituat̄ ad dignitatē illā quaȝ
habiturus erat ante peccatū. Qđ aūt si repara/
retur ꝑ angelū: nō posset restitui ad illā dignita
teȝ patet: qm̄ si nō peccasset esset equalis ange/
lis dei in celis. Et idē nobis ꝓmittit̄ post repa
rationē ⁊ resurrectionē Luc. 20. ⁊ Math. 22.
Erūt sicut angeli dei i celo. Si aūt repararet̄ ꝑ
angelū: angel⁹ ꝑ cōsequēs eēt hois dn̄s: qꝛ vt
dicit anselm⁹: q̄cūq̄ȝ alia ꝑsona hoiem a morte
redimeret: ei⁹ ƀuus idē hō recte iudicaret̄. Ad
argumētū rn̄det̄: ꝙ idē ordo seruatus est in la/
psu ⁊ in reparatione humani generis: qꝛ sicut ibi
fuerat cōsēsus mulieris: malo angelo eidē sug
gerente: ita cā reparationis hominis fuit ꝯsen/
sus mulieris: bono angelo eidē nunciāte. Se
cundo licet cōsiderare huius satisfactōis possi/
bilitateȝ respectu hominis. Sicut enim ange/
li nō potuerunt satisfacere de peccato: ita ⁊ ho/
mines siue aliqua alia creatura. Et si dicatur ꝙ
augustinus dicit ꝙ iusticia diuina nō plus exi/
git in pena q̄ȝ cōmissum fuit in culpa. Si ergo
cōmissa ē culpa a pura creatura: ergo pura crea
tura debuit satisfacere. Respondet alexāder in
tertio: ꝙ quantitas peccati ade debet attendi pe
nes tria: videlicet.

Quantū ad peccantem.
Quantū ad inordinationē peccati.
Quantū ad illū in quem peccatur.

Et qđ quātitas talis peccati debeat sic cōside
rari patet: quoniaȝ si quis offenderet regem et
militē: plus offenderet offendendo regē q̄ȝ mi
litem. Ita diuina iusticia attendit quātitatē pec
cati Ade. Cuius peccatū lȝ ratione peccātis fue
rit solius creature: tn̄ peccauit i bonū ifinitū. s.
in deū. Insuꝑ deordinauit ⁊ reā fecit totaȝ hu/
manā naturā: ergo ƀm istos duos respect⁹ est
Ade pctm̄ ifinitū: ⁊ trāscēdēs oēȝ hūanaȝ crea
turā. Scđo dȝ ꝯsiderari i pena quātū ꝯmissuȝ
est i culpa: culpa aūt fuit ifinita: ⁊ pctm̄ ꝑꝑ deū
offensuȝ: ex quo pȝ ꝙ dȝ exigere penā ifinitā in
pctō Ade: aut si admittat satisfactōeȝ: dȝ fieri sa
tisfactio a tali ꝑsona: i qua sit ifinitū bonū: ⁊ a q̄
sit ordinatio toti⁹ humane nature. sȝ nulla pura
creatura ē talis. Ergo ꝓpter hoc de iusticia nō
fuit: vt ꝑ purā creaturā fieret satisfactō. 3° lȝ cō
siderare possibilitatē hui⁹ satisfactōis ex ꝑte xp̄i

Nam cum satisfactio fieri nō posset ꝑ aliquam creaturā: vt dcm̄ ē: cōueniens est vt satisfaciat xp̄s deus ⁊ hō: q2 vt ait Anselmus: sic satisfac̄ deus q pōt: hō q dz: vt mēs humana qbuslibet curiosis iqsitionibus dīmissis: satisfactori xp̄o grās agat: ⁊ ifirmitatē ꝓpriam cognoscens ad ipsum medicum humiliter currat.

Quod christi satisfactio quātum ad culpas penas ⁊ angustias fuit copiosa. Caplm̄.3.

Ertia ꝯclusio dicit̄ copiositatis. Si.n.
t cōsiderem⁹ satisfactōem ꝑ xp̄m factā in
uenicm⁹ eā copiosā ⁊ abūdātem valde
ſm illud p̄s.129. Copiosa apud eū redemptio
Ad qđ plene itelligendū itueri lz: ꝙ hui⁹ satisfactio singulariter se extendit ad tria: videlicet.

Primo ad culpas.

Secundo ad penas.

Tertio ad angustias.

Primo iquam xp̄s satisfecit pro nostris culpis sufficientissime pro qbus inimici dei eram⁹ ꝓpter primoꝝ ꝑentum pctm̄: ⁊ quottidie dī inimicitiaz icurrimus propter debita propria. vn̄ Aug.2.li. de ciui. dei.3.c. ait. Dicūtur i scripturis inimici dei qui nō natura sed vitijs eius aduersant̄ impio: nihil ei nocere valētes: sz sibi Cū itaqz nulloꝝ hoīum vires sufficiāt ad amicitiā recōciliandā ⁊ abolendā: xp̄s benedictus meritū suū ⁊ passiōis sue sanctissime eterno patri obtulit: cuius virtute vniuersalis pax dei ⁊ hoīum est consecuta. Et cū quisqz post facinora ⁊ cōmissa ꝟe penitens ad deū redire voluerit nō potest ipse magnus deus ⁊ excelsus dicere Offendisti me ifinitū bonū: culpa tua infinita: nō sufficit pnīa tua: vt meā obtineas amicitiaz Quinimo obligatus est benigne ⁊ gratiose redeūtē pctōrem ad amorē suū ducere ⁊ amplecti. Et iō pctōr pōt dicere. Et si merita mea sint isufficientia: vt te deuz meū quē iniq̄ offendi ⁊ turpiter derelīq pacificū videā: nō ē tamē isufficiens meritū dilecti filij tui: q pro me tibi ⁊ pro oībus pctōribus plenissime satisfecit. Securus ergo ad te clamore regro vt mihi idulgeas: vt ignoscas: vt veniā p̄beas. Multa sunt flagitia mea: de qbus me dolenter accuso. Et q2 dolor meus nō sufficit illoꝝ maculam delere: suscipe dolorē filij tui: q pro me passus ē: pro me sanguinē fudit: pro me mori dignatus ē. O incogitabilis ꝟtus ꝟbi icarnati. o mira suauitas aīe penitentis. Nulla ē tā grādis culpa pro q̄ xp̄s nō satisfecerit. Jō Apoc.1. dicitur. Lauit nos a pctis nostris in sanguine suo. Et Aug⁹. ait. Fuso sanguine sine culpa oīum culpaꝝ cirographa deleta sūt. Dr̄ aūt cirographū ſz boñ. di.19. tertii li. metaphorice a ciros qđ ē manus ⁊ graphos quod ē scriptura: quasi scriptura manu scā. Sicut.n. qñ aliqs obligat se alteri facit ei cirographū: ita hoīes peccantes obligant se vt diuina iusticia habeat eos punire: diabolica malicia possit eos accusare: cōsciaqz propria remordere. Omia ergo cirographa ꝑ christum deleta sūt. Et si dicatur hoc nō eē veꝝ: q2 multa sunt pctā ꝑ que diabolus detinet hoīes hic ⁊ in futuro ad luēda supplicia: ergo vr̄ ꝙ nō omēs culpe sint delete. Respondere possum⁹ ꝙ meritū xp̄i potest dupliciter considerari.

Primo q̄ʒtum ad sufficientiam.

Secūdo quantum ad efficaciam.

Primo si cōsideremus merituz xp̄i q̄ʒtum ad sufficientiam: sic se extendit ad oēs hoīes: et ad oēs culpas: q2 oēs hoīes merito xp̄i pn̄t saluari. Si aūt cōsideremus q̄ʒtū ad efficaciaz: sic se extendit tm̄ ad eos q faciūt quod debēt: ⁊ q2 multi i hoc deficiūt: iō nō expiuntur effectū meriti iesu xp̄i. Qui tanto nequiores sunt quanto pro eis xp̄s sicut ⁊ pro alijs copiosissime satisfecit. Secūdo xp̄s satisfecit pro nostra pēa. vnde.1. Pe.2.c. Peccata nostra ipse ꝑtulit i corpore suo suꝑ lignū. Que ꝟba exponēs magister sniaꝝ suꝑ di.19. tertij li.c.4. ait. Portare pctā nostra ē portare penā nostroꝝ pctōꝝ. Et de hoc Esa.53.c. ait. Vere lāguores nr̄os ipse tulit: ⁊ dolores nostros ip̄e portauit. Naz vt dicit Boñ. ꝟtute passionis dimittit̄ nobis pena eterna ⁊ pena satisfactoria: sicut hz fieri in sacramēto baptismi: ⁊ in relaxatōibus quas facit ecclesia ⁊c̄. Tertio satisfecit xp̄s pro nr̄is angustijs ꝟtute passionis ⁊ resurrectōis: sicut dicit Boñ. in.3. di.19. qñ q amici dei erunt: accipiēt donū ipassibilitatis: ⁊ erūt imunes ab omni amaritudine: quā gustam⁹ in pn̄ti vita. Nō dormiant igitur mortales miseri: sed festināter currant ad xp̄m. Jpse nāqz ē qui pctōres vēit saluare. Jpse pro eis sanguinis proprij preciū exposuit. Jp̄e ad eos clamitat Math.xi.c. Venite ad me oēs qui loboratis ⁊ onerati estis. venite.s. vos peccatrices aīe aggrauate pondere pctōꝝ vestroꝝ: ad me dilectorez vestꝝ: ad me amatorē vr̄z. Et ego ex charitate mea ⁊ amore itimo quo vos diligo reficiā vos: grām restituendo: exonerādo vos ab oī pena quā deberetis ꝑsoluere. O rep̄hensibilis multoꝝ pigritia q proprie saluti cōsulere negligūt. Apta ē vena

clemētie

clementie christi iesu: ⁊ pctõres nõ curãt. Heu iquã: heu multa milia aiarum descendũt ad infernũ: que si vellẽt merito xpi possent saluari. Nihil deest ex pte ipsius: ipsarum tamen tarditas ē manifesta. Nolũt currere ad fontem aq̃ viue: qui vt prediximus plenissime pro omnibus satisfecit: offerens redeũtibus a pctõ in presenti grãm ⁊ in futuro gl'iam quaʒ nobis ille cõcedat qui ē benedictus in secula. Amen.

Feria tertia post tertiam dominicam de aduentu. Sermo de penalitatibus ⁊ defectibꝰ assumptis a christo.

Fructus. 17. Jesus, defectus sustinens.

Medius autem

vestꝝ stetit quem vos nescitis vbi supra. Omnes conditiones assumpte nature in dño iesu xpõ predicãt suam ardentissimã charitaté. Admirãdũ profecto ē eũ suscepisse naturã nostrã cũ penalitatibus ⁊ angustiis: qbus propter pctã subijcit̃ hoium debilis vita: passus ē nãq; xp̃s famē sitim labores ⁊ erũnas: sicut ⁊ ceteri hoies. Quod nos considerãtes animi vires debemus restringere ad cogitanduʒ q̃ȝ vehemens fuit charitas filii dei. ob quod in p̃nti sermone de penalitatibus ⁊ defectibus assumptis a christo dicturi sumus: sub vno fructu: q ē. Jesus defectus sustinẽs. Pro cuius declaratõe tres cõclusiones nõnde erũt.

Prima dicitur qualitatis.
Secunda dicitur equitatis.
Tertia dicitur causalitatis.

Quod christus illos, defectus assũpsit quos assumere debuit. Capitulum. I.

Prima conclusio dicitur q̃litatis in q̃ videre debemꝰ quales defectus sustinuit seu assũpsit. Ad qꝺ dicit magister sententiaꝝ di. 15. c. 1. ⁊. 3. tertii li. ꝙ illos defectꝰ assũpsit: quos illũ assumere decuit: ⁊ nobis expediẽs fuit. Quod declarat dñs Bon. i eadeʒ di. ar. 1. q. 1. ⁊ Alex. in. 3. sũ. d. ꝙ quidã sũt defectus ex culpa ⁊ ad culpam: sicut pronitas ad malũ ⁊ difficultas ad bonũ. Et tales nõ decuit xp̃m assumere: qꝛ fuit magister iusticie: oio segregatus a pctõ. Quidã ꝟo sũt defectꝰ ex culpa sed nõ ad culpã: quoꝝ qdã sũt ptiales: qdã ꝟo sũt generales. Gnãles vocãtur illi q respiciũt totam humanã nãm: sicut famescere: sitire: egere: ⁊ huiusmõi. Partiales ꝟo defectus sũt illi qui respiciũt aliquas ꝑsonas spãliter: sicut diuersẽ egritudinũ spẽs. Qm̃ ergo christus venerat naturã humanã redimere cõiter sine ꝑsonaruʒ distinctõe: iõ defectus vniuersales penales tm̃ habuit: ⁊ nõ vitiosos: ⁊ nõ defectus partiales. Generales defectus voluit assumere: qꝛ in assũptiõe defectuũ appet hũiliatio. Sʒ ꝭʒ Bern. descendit q̃ʒtum ascendere potuit. Si ergo maior ē humilitatio i assumptõe pluriũ defectuũ q̃ʒ paucoꝝ: videtur ꝙ assumere debuit oẽs defectus. Rñdet Bon. ꝙ ois humiliatio bõa ⁊ laudabilis ortum hʒ ex discretione rationis. Non eni dʒ procedere ex impetu: sed ex cã rationabili: ⁊ qꝛ de aliquibus defectibus rõabile nõ erat vt christus se per eorum assumptõem humiliaret: qꝛ potius ex illa humiliatõe se iutilem q̃ʒ vtilem reddidisset: sicut si fuisset cecus vel gibbosus: ⁊ huiusmõi. ideo tales defectus nullo modo voluit assumere.

Quod equũʒ fuit defectus penalitatis i christo reperiri. Cap. 2.

Secũda cõclusio dicitur equitatis. equũ eteni ⁊ rõabile fuit: supradictos defectus ⁊ penalitates in christo reperiri ꝓpter tria.

Primo propter precium nostre salutis.
Secundo propter exemplum virtutis.
Tertio propter fulcimentum nr̃e fragilitatis.

Primo ꝓpter preciũ nostre salutis: qꝛ proposuerat nos nõ corruptibilibus auro ⁊ argento redimere: sed precioso sanguine suo: vt dicit i. Pet. i. c. ⁊ aiam suam ponere ꝓ animabus nostris. Ad hoc aũt nõ fuisset idoneus: nisi naturã deficientē ⁊ passibilem assumpsisset. Et si contra hoc obiicitur. Sicut sũme iusticie repugnat defectus culpe: sic sũme potẽtie repugnat defectus fragilitatis ⁊ ipotentie. Sed deum sũme iustum nõ decuit habere defectuʒ culpe nec in se nec in natura assumpta. Ergo pari rõne nec defectum penalitatis ⁊ ipotentie. Respondere possumus ꝭm Boñ. ꝙ hec similitudo tenet si cõpetur infirmitas ⁊ culpa ad naturaʒ diuinã. Jn natura enim diuina sicut nulla põt esse iniusticia: sic nulla potest esse ipotẽtia. Si ãt compentur ad naturaʒ assumptã: sic non habʒ ꝟitatem: ꝓ eo ꝙ ipsa infirmitas põt esse materia exercende ꝟtutis. Uirtus. n. infirmitatis exercetur potissime in perpessione terribilium eorum maxime que mortem inducunt. Culpa ꝟo ⁊ iniquitas omnino aduersantur iusticie: ⁊ vituperabile reddit magis laudabile: quãdo est coniuncta interiori ꝟtuti animi ꝭm merit

statum. Scd͠o fuit rōabile xp̄m prefatos defectus assumere, ꝓpter exemplum ꝟtutis: spālíter humilitatis ꝛ patientie: qbus mediantibus ꝑuenitur ad celum: ꝛ in qbus xp̄s nos ip̄z voluit imitari: vt dicitur. 93. di. c. dominꝰ noster. iesus xp̄s. Tertio fuit cōueniens ꝓpter fulcimentum nostre fragilitatis: vt. s. fragilitati nostre succurreret: manifestando nobis ꝟitatem assumpte nature. Hanc rationē tangit magister sniarum in littera. Sed cōtra ip̄am possumus arguere: qꝛ in resurrectione gloriosa nō erūt huiusmodi defectus: ergo ꝑ hos defectus non ꝓbatur ꝟitas humane nature. Ad hoc respondet Alex. in tertio. qꝛ vt scribitur. i. Cor. 15. c. Seminatur corpus aiale surget corpꝰ spūale: ꝛ prius est quod aiale: deinde quod spūale. Ideo aliud ē ostendere ꝟitatem corporis vt ē spūale: aliud: vt ē aiale. Nam vt corpus ē aiale idiget alimēto vt spūale non. Silr̄ aliud ē ostēdere ꝟitatem anime: vt ē vnita corpori aimali aliud vt ē vnita corpori spirituali.

¶ Quod isti defectus ex alia causa sunt i nobis ꝛ ex alia in christo. Capitulū. 3.

Tertia conclusio dicitur causalitatis. nā vt dicit magister sniaꝝ in. 3. di. 15. c. 3 ex alia cā sunt isti defectus i nobis: ꝛ ex alia in xp̄o. In nobis. n. sunt ex necessitate cōtracti: sed in xp̄o sūt ex voluntate assumpti. Ait enim textus sic. Ex sola voluntate miseratiōis de nostro in se transtulit ꝟam infirmitatem: sicut accepit ꝟam carnem. Quod declarat dn̄s Boñ. d. ꝙ nos defectus a ꝑentibꝰ trahimus ꝓpter legē ꝓpagationis ꝛ legem cōcupiscētie que militat in istis mēbris. Nam passibilis generat passibilē: ꝛ habēs legem in mēbris generat filium subiectū cōcupiscentie: ꝛ ex reatu illꝰ cōcupiscentie isunt proli oēs penalitates. Et ꝓpterea dicūtur oēs iste penalitates i nobis contracte: quasi ex cōcursu duoꝝ tracte. s. ꝓpagatoris nature: ꝛ corruptoris concupiscentie. In xp̄o aūt secus. Ipse. n. neutro mō fuit ꝓpagatus: nec ſm ꝓpagationem legis naturalis: nec ſm corruptōem libidinis: sed spūs scūs adueniēs in ipsa ꝟgine ꝛ ipsam fecūdans: carnem eius ab oī feditate corruptōis purificauit: passibilem aūt reliquit. Ex illa aūt carne ipse filiꝰ dei edificauit sibi corpus imaculatum: ꝛ illud corpus vniuit ꝛ sibi ꝛ anime ratōali: que qdem imunitatem habuit a culpa: ꝛ in se ꝛ in carne cōiuncta. Et sicut imunitatem habuit a reatu culpe: sic ſm ordinē diuine iusticie imunitatē habere debuisset a passibilitate miserie: ꝙ ergo in carne illa remansit penalitas: hoc fuit ex dispensatōe ipsius assumentis: concurrente simul acceptōe illiꝰ aie rōalis: que in primo istanti sue creationis habuit visū cognitōis: ꝛ placuit sibi tali corpori vniri ꝓpter salutē generis humani Et sic pȝ ꝙ tales defectus in xp̄o fuerūt nō necessitate generatōis: sed volūtate dispensatiōis volūtate iquā diuina ꝑueniēte: sed volūtate creata comitāte. Dicimꝰ aūt fuisse a volūtate diuina nō tanq̄ȝ isligente de nouo: sed tanq̄ȝ a relinq̄nte in acceptatōe anime xp̄i: cū in eiꝰ arbitrio eēt ꝛ volūtate defectus illos ip̄m excludē. hec Boñ. in. 3. di. 15. ar. 1. q. 3. Consideremꝰ ergo nos q saluari cupimus qualr̄ aia eiꝰ benedicta ab istanti sue creationis preuidit oēs labores quos ipse passurus erat in. 33. ānis i huius vite ꝑegrinatione. Preuidit ꝙ in ꝑsepio frigore ꝛ pauꝑtate cruciari debebat: ꝙ in desertis egypti cū matre pauꝑcula eēt ꝑegrinus futurꝰ: ꝙ i terra aliena penuriaȝ sustineret: ꝙ in ieiuniis: oratōibus: ꝛ vigiliis: ꝛ sui corporis vulneribus a iudeis illatis eēt fatigandus. Et tn̄ prompte benigne ꝛ liberaliter dixit. Magis contentor nām humanā assumere cū penalitatibus vt saluetur mūdus: q̄ȝ sine penalitatibus vt dānetur mūdus. O pelagus amoris iesu xp̄i. o fornax succensa nimis illius aie benedicte. Q̄uo poterimus nos ꝟmiculi cōdignas ꝛ debitas grās ꝑsoluere tanto redēptori: qui nō nisi ex amore tā stupenda facere dignatus ē in assūpta carne Amor fecit eū lachrymari. Amor fecit eum ꝑegrinari. Amor fecit eū vulnerari. Amor fecit eū verberari. Amor fecit eū in cruce mori. O aia insignita imagine dei dilige xp̄m: dilige inquā illū qui ē tuus legitimus spōsus: quem vides amore tuo nūc vagientē in ꝑsepio: nūc fatigatū in itinere: nūc orantē in solitudine: nūc flētem in cruce: vt te ducat ad regnū eterne btitudinis: i quo ipse xp̄s regnat. Amen.

Feria quarta post tertiā dn̄icā de aduentu. Sermo de moribus iesu xp̄i: ꝛ qualiter aiam suā benedictam cū passionibus regulauit. Fructus. 18. Jesus rectus moribus.

[M]Edius autem

ꝛc. vbi supra. Q̄m in precedēti fructu de defectibus a xp̄o assumptis aliqua diximꝰ i generali: cōueniens ē vt in presenti sermone

ſermone aliqd dicamꝰ in ſpāli de ipis defectibꝰ
ſm ꝙ reſpiciunt aīam rōalem: qꝛ ipſe dei filius
⁊ vbuz caro factus tā ex pte corporis ꝗꝫ ex pte
aīe ordinatiſſimꝰ adeo fuit: vt nihil ſupfluū aut
diminutū in aſſūptōe noſtre nāe valeat in ipſo
repiri. Et qm̄ in aīa ē potētia iraſcibilis: icirco
videbimꝰ quēadmōꝫ xp̄s ꝗꝫtū ad iſta tria aiaꝫ
ſuam benedictā cū paſſiōibꝰ regulauit. Erit āt
fructꝰ huiꝰ ſermōis. Jeſus rectꝰ moribꝰ. Pro
cuiꝰ declaratōe tres concluſiones ſūt notande.
Prima dicitur excluſionis.
Secūda dicitur contriſtationis.
Tertia dicitur conturbationis.

Quod chriſtus non habuit defectus igno/
rantie. Capitulum. I.

P Rima concluſio dicitur excluſionis.
Nā dn̄s noſter ieſus xp̄s ꝗꝫtū ad po/
tentiā rōalem voluit a ſe excludē̄ defec
tum ignorātie: vt docet magiſter ſniaꝝ di. I5.
c. 2. tertii li. Et rō ē ſm Bon̄. di. p̄dicta. ar. 2.
q. I. qꝛ nec xp̄m decebat: nec nobis expediebat
xp̄m nō decebat: qꝛ aīa eiꝰ debuit eē deiformis
ac ꝑ hoc repleta luce ſapiētie ⁊ rectitudine iuſti
cie. Ignorātia aūt priuatio ē ſcie: ⁊ pōt eſſe via
in errorē ⁊ obliquatōem a rectitudine iuſticie:
ac ꝑ hoc xp̄o nō cōpetebat. Nobis ēt nō expe/
diebat quos venerat redimere dirigere ⁊ doce
re. Qd̄ facere nō potuiſſet ſi habuiſſet defectū
ignorantie. Inde ē ꝙ Anſelmꝰ ait in li. cur de
us homo. Illa aſſumptio in vnitatē ꝑſone filii
dei nō niſi ſapienter a ſūma ſapientia fiet: ⁊ iō
nō aſſumet in hoīe ꝙ nullo mō ē vtile. Et iterū
idem. Qūo tot ⁊ tanta facēt opa ſine imēſa ſa/
pientia. Et iteꝝ. Qūo illi crederēt hoīes: ſi il/
lū ſcirēt neſcientē. Si aūt neſciret ad quid erit
vtilis ei ignorantia. Sꝫ circa hoc cōtingit du/
bitare. primo qꝛ Jo. Dama. loq̄ns de vbo in
carnato ait. Dꝫ ſcire ꝙ ſeruilē ⁊ ignorantē na
turā xp̄s aſſūpſit. Secūdo: qꝛ Leo papa i ſ
mone de ephia ait. Adorauerūt infantē i nulla
ab alioꝝ generalitate diſcretū. Sꝫ gnālıter alii
īfantes ſūt ignorantes: ergo ⁊ chriſtus i ſua in
fantia habuit ignorātiā. Tertio arguiſ: qꝛ ſcia
īflat. Sed chriſtꝰ ſūme ſe humiliauit: ⁊ defectus
noſtros aſſūpſit q faciūt ad humilitatē: ergo de
buit habē defectū ſcie. Ad hoc rn̄deſ ⁊ primo
ꝗꝫtum ad primū ſm do. Bon. et Dama. non
attribuit ignorantiā ⁊ ſeruilitatē nāe aſſumpte
rōe iſtiꝰ ſingularis nāe q̄ fuit vbū copulatuꝫ in
vnitatem ꝑſone: ſed ꝗꝫtum ad alias nās conſi/
miles i ſpē: quaſi diceret. Aſſumpſit nām no/
ſtrā que ē ignorās nō in chriſto: ſꝫ i nobis Ali
ud dcm̄ Leonis pape ē. Ad qd̄ reſpōdetur ꝙ
loqtur de chriſto de his que exteriꝰ appebant.

Ad tertiū diciſ ꝙ dupliciter ē loqui de ſciētia
Aut ꝓut ē abſqꝫ charitate. Aūt ꝓut ē charitati
coniuncta. Si loq̄mur de ipſa ꝓut ē a charitate
diuiſa: ſic dicit apl̄s ꝙ inflat. Si aūt accipiſ ꝓut
ē charitati cō iuncta: ſic nō ē via ad iflationem
ſed potius ad rectitudinem ⁊ edificationeꝫ. Et
hoc modo fuit in chriſto. De cuius ſcientia in
ſequentibus plenius loco ſuo dicemus. Nunc
autem quantum ad preſens propoſitum nobis
ſufficiat intelligere ꝙ chriſtus ignorantiam nul
lo modo ſecum habere voluit. Ex quo colligi/
mus ꝗꝫ grauiter errant qui ignorantiaꝫ ſtudēt
magnificare: quaſi in ea aliquid perfectionis in
ueniant. Quos quid aliud dixeriꝫ ꝗꝫ beſtiales
⁊ brutales. Nam vt ſcribitur. 38. di. c. ignorā
tia. Ignorantia eſt mater cunctorum errorum
Et de qua Aug. in li. de verbis apoſtoli dicit
Peſſime matris ignorantie: peſſime inde ma
tris filie due ſunt falſitas ⁊ dubietas. Illa mi
ſerior: iſta miſerabilior: illa pernicior: iſta mole
ſtior. Quare chriſtus in exemplum debet eſſe
omnibus vt ignorantiam fugiant.

Quod chriſtus habuit potentiam concupi
ſcibilem. Capitulum. 2.

S Ecūda concluſio dicitur contriſtatōis.
Voluit nāqꝫ deus quantum ad poten
tiam concupiſcibilem contriſtari. ſm il
lud Math. 26. Triſtis eſt anima mea vſqꝫ ad
mortē. Et iteꝝ ibidem: cepit contriſtari ⁊ me
ſtus eſſe. Hoc ideꝫ patet: qꝛ fleuit ſuper hieru
ſalem: vt ſcribitur Luc. I9. Et ratio ē ſꝫ Ric.
di. I5. tertij li. qꝛ ſicut ex coniunctione rei ama
te cum apprehenſione eiuſdem cauſatur in ap
petitu paſſio delectationis: ſic ex coniunctione
rei odite cum apprehenſione eiuſdem cauſatur
in appetitu paſſio triſticie. Et quia rex de pro
ximo ⁊ certitudinaliter futura conſideraſ quaſi
iam preſens propter inſtantem propinquitatē
⁊ infallibilitatem: ideo non ſolum reſpectū rei
odite cum eſt preſens: ſed etiaꝫ reſpectu rei odi
te infallibiliter ⁊ de proximo future eſt paſſio
triſticie. Vnde ſm philoſophum ſo rethorice
illi qui iam decapitantur non timent videntes
ſibi neceſſitatem imminere: ſed triſtantur. Et
ideo qꝛ ſenſualitas anime chriſti morteꝫ recuſa
bat cum apprehendit ipſam vt de proximo ⁊ i
fallibiliter venturam fuit in eius appetitu ſen
ſitiuo paſſio triſticie. Sed contra hoc arguere

possumus: qꝛ vt dicit phs tertio ethicoꝝ. Ea
dem magis eligenda sunt siue tristicia ꝙ̄ cū tri
sticia: sed xp̄s optime sciuit eligere: ergo magis
debuit redimere genus humanuz sine tristicia
ꝙ̄ cū tristicia: vt patet Esa. 42. c. vbi de xp̄o di
citur. Nō est tristis neq̄ turbulentus. Et ꝓuer
bioꝝ. 12. Nō cōtristabit iustus qc̄qd ei accide/
rit. Et Seneca ꝓbat multiplici ratione ꝙ tristi
cia nō cadit in sapientē. Et fundamentū sue ra
tionis est: qꝛ virtutez nihil ledere pōt: sicut nihil
potest eā auferre: ergo si xp̄s vere sapiens fuit
ꝛ virtutē incōcussam habuit: passionez tristicie
non sensit. Amplius nullus tristat̃ nisi de eo
qđ fit cōtra voluntatē suam: sed cōtra volunta
tem christi nihil fieri potuit: ergo nō videtur ꝙ
in se tristiciā habuerit. Respondet̃ ad hoc ſm
dominū Boñ. di. 15. ar. 2. q. 2. tertij li. ꝛ Ric.
ibidem ꝙ pōt esse triplex tristicia.
Prima est p̄ter rationis imperium.
Secūda est cōtra rationis iudicium.
Tertia est subiecta rationis imperio.
Prima tristicia est que cōsurgit ex quadam
necessitate ꝛ surreptione: sicut motus primi. Et
hec qđē cōmunis est sapientib⁹ ꝛ insipientibus
bonis ꝛ malis. Secūda tristicia est in qua ra/
tio subijcit̃ sensualitati: nec tantū turbat̃: sꝫ etiaz
ꝑturbat̃. Tertia est quando qs tristat̃ rōne di/
ctante ꝛ suadente ipsum tantuz ꝛ taliter sup ali/
quo debere tristari. Et isto tertio mō fuit vere
in xp̄o. Duob⁹ aūt primis modis nō fuit in eo
tristicia. Et ſm hoc soluunt̃ auctoritates in cō/
trariū adducte. Ad illud vero qđ vltimo addu/
cebatur: ꝙ nihil cōtra voluntatē xp̄i euenit: di/
cendū ꝙ hoc est veꝝ de voluntate rationis ab/
soluta: nō aūt est veꝝ de voluntate conditiona/
ta. Cōtristatus ē ergo christus cū videret suos
labores ꝛ hominū ingratitudinē ac multorum
peccata ꝛ damnationē. Et qꝛ oīa tam p̄terita ꝙ̄
p̄sentia ꝙ̄ etiā futura clare videbat ab instāti sue
cōceptionis: iccirco sepius contristabat̃ ꝛ a affi/
ciebat̃ merore: adeo vt de ipso legat̃ in quadam
epistola ꝙ visus est flere: ridere aūt nūq̄. O ꝙ̄
pie mens humana moueri debet cū xp̄m dei fi/
liuz. 33. annis semp in amaritudine cōtemplat̃
Vide quomodo vide q̄so o aīa mea: ꝛ inspice
diligenter qualiter benedictus iesus semp tri/
statur: siue sit puerulus in cuna vagiēs: siue sit
in maternis brachijs semp gestatus: siue sit in
medio doctoꝝ: siue sit in cōuiuijs: siue cōuerse
tur cū discipulis: siue doceat in templo: siue mi
randa operet̃. Interroga ipsum: ꝛ dicet. O le
ticia āgeloꝝ. O gaudiū animaꝝ sanctaꝝ. Cur
nō letaris inter honores. Et statim dicet tibi.
O oīa mea: ego cōtristor ꝓpter te. Ego cōtri/
stor ꝓpter peccata tua: ꝓpter q̄ ego nō nisi do/
lere debeo. Ego cōtristor: qꝛ video quot angu/
stijs: quot cruciatibus: quot laborib⁹ te anima
mea exquiro. Et tñ ob ingratitudinē ꝛ ignorā
tiam de me nō curāt: me fugiunt: me spernunt
ꝛ diabolū sequentes me abhominant̃. Contri/
stabat̃ ergo xp̄s ob multas hmōi causas: ꝛ ꝙ̄/
to plura videbat ꝛ cognoscebat volūtati sue cō/
trariari: tāto vehementioꝛ in eo erat tristicia.

Qđ xp̄s potentiā irascibilē habuit. Ca. 3.

Ertia cōclusio dicit̃ cōturbatōis. Se/
t cundū enim catholicā veritatē in chri/
sto fuit cōturbatio ꝛ ira quantū ad po/
tentiā irascibilē: sicut patet ioh. 2. qñ eiecit emē
tes ꝛ vendentes de templo. Sed cōtra hoc obij
citur primo ſm Aug. de ciui. dei. Perturba/
tio passionū a sapientib⁹ ꝛ bonis ita regitur: vt
malint eā nō habere quā vincere. Sꝫ dic̄ gre/
go. li. 5. moraliū. ꝙ ira per zelū sapiētes turbat
ergo cuz xp̄s fuerit sapientissimus ꝛ optimus:
maluit eā nō habere ꝙ̄ vincere. Itez sup illud
Job. 5. Viꝝ stultū interficit iracūdia. Greg.
dicit. Ira sicut per vitiū oculuz mentis excecat:
ita per zelū turbat. Sed oculos mentis in xp̄o
nec excecare potuit nec turbare: cū ipse esset in
cōtinuo vsu cōtemplationis: ergo non videt̃ ꝙ
aliqua affectio ire in eo fuerit. Respondet̃ ad h̄
ſm Ric. in. 3. di. 12. ꝙ ira tripliciter pōt accipi.
Vno modo pro superabūdātia: q̄ ſm phm. 4
ethicoꝝ. 7. c. dicit̃ iracūdia: ꝛ sic ira non fuit in
xp̄o. Alio modo accipit̃ ira ꝓ voluntate iudicā/
di aliquod male factum: ꝛ sic ira est in appetitu
intellectiuo. Et hoc modo nō fuit in xp̄o. Ter/
tio mō accipit̃ ira ꝓ quadā passione appetit⁹ sen
sitiui insurgente ex apprehensione illate iniurie
vt possibilis vindicari ꝙ̄uis cū difficultate. Si
enim apprehendat̃ iniuria vt nō possibilis vin
dicari nō insurgit nisi passio tristicie. Si vo ap
prehēdat̃ vt possibilis vindicari absq̄ omni dif
ficultate tūc insurgit passio ire: qꝛ tūc talis vindi
cta nō apprehendit̃ sub ratione ardui. Hoc ter
tio modo fuit passio ire in appetitu sensitiuo ani
me christi: ex hoc ꝙ apprehendebat inferri deo
iniuriā a peccatoribus ꝙ̄tū in eis erat: q̄ iniuria
possibilis erat vindicari cū difficultate tñ: nō ex
parte dei: sed ex parte peccatorū rebelliū ꝛ diffi
ciliū ad penitētie susceptionē. Nec tamē passio
in xp̄o nō fuit cōtra impiuz rationis: nec preter

imperiū

imperiũ: nec de necessitatē: sed ad imperiũ volũ
tatis: ⁊ ꝺm rectũ ordinē rationis. Ad primũ er
go dicit Ric. ꝙ ꝗuis ira ꝑ zeluz turbet homi/
nes sapientes alios a xp̄o: tamē christũ nunꝗ
turbauit: q: sicut dispensatiue factũ fuit ꝙ glo/
ria anime christi in corpus: ⁊ sensualitatē nō re
dundaret: ita dispensatiue factum fuit: vt passio
ꝑtis sensitiue in nullo rationē turbaret. Ad
secundũ dicitur ꝙ ira per zelũ in alijs homini/
bus turbat in aliquo rationē ad tempus ꝓpter
debilitatē intellectus eoꝝ. In christo autez fuit
semꝑ intellectus fortissimus ⁊ clarissimus ideo
nullo modo turbari potuit. Quare si recte sa/
pere voluerimus atq; sentire: dicemus ꝙ chri/
stus passionē ire in se suscepit: cōtra durītiē pec
catoꝝ impenitentiũ: nō solũ eorũ qui tunc erant
sed omniũ quorũcũꝗ tam presentiũ ꝗ futuroꝝ
exquo mens eius iusticie zelo succensa cōmo/
uebatur cōtra peccatores obstinatos ⁊ duros.
Nō enim sine causa allocutus est blāde pecca/
tricem penitentē: deprehensam in adulterio: la
tronez pendentē in cruce ⁊ reliquos de quibus
legiť in euangelijs. Phariseos vero dura icre
patione asperrimis vbis ⁊ facie tremebũda re
prehendit ⁊ increpauit: quoniã sicut ex rōne mi
tis esse debebat ⁊ pius peccatoribus penitenti/
bus: ita ecōuerso seueꝝ ⁊ duꝝ debebat se osten
dere impenitentibꝰ ⁊ obstinatis: sicut etiã ī die
iudicij manifestabiť quādo cōgregabunť añ ip
sum omnes gētes. Tunc videbũt ꝗ duri sunt
q cōuerti nolũt: q penitentiã negligũt: ꝗ grauis
erit ira filij dei: qñ sine vlla cōpassione proferet
furibundã ⁊ tremebũdã sententiã. Ite maledi
cti in ignē eternũ ⁊c. O ꝗ iracũda erit tunc re
probis facies sua. O ꝗ terribilis erit tũc eius
aspectus. Nō est ꝑsentis disputatōis ī talibus
dilatari. Sed hec pauca diximus ad ostēdēduz
ꝙ rationabiliter ira fuit ī xp̄o: qui est bñdictus ī
secula. Amē.

Feria qnta post tertiaz dñicam de aduentu.
Sermo de gratia capitis nostri: qualiter iesus
gratia est caput oium nostrũ. Fructus. 19. Je/
sus caput ꝓponitur.

M Edius autem
Iteꝝ vbi supra. Cōgregauit ī
vnum electos suos dñs iesus
christus: qbus eãdē dedit regu
lam charitatis: qua fit vt ꝺz sen
tentiã apostoli multa mēbra vnũ corpus cōsti/
tuãt: vnãꝗ faciãt ecclesiã ī spiritu scō adunataz
extra quã ordinať ⁊ colligiť exercitus celestium
ciuiũ ī superna hierusalē. Et quoniã nō expe/
dit sine capite esse corpꝰ pro cōsolatōe oium di
lectorũ iesus xp̄s dei filius ipsoꝝ caput meruit
esse cui oēs ꝗtũ possumus inherere debemꝰ.
Iccirco pro nostra īstructōe ī ꝑnti ꝺmōe dice/
mus de gratia capitis nostri: ⁊ de his qui sunt
membra eius sub vno fructu: qui est. Jesus ca
put proponitur. Pro cuius declaratōe tres cō
clusiōes erũt notãde.
Prima diciť ꝯueniētie.
Secũda diciť depēdētie.
Tertia diciť īfluētie.

Qđ xp̄o cōuenit esse caput. Cap. .I.

P Rima cōclusio diciť ꝯueniētie. In q̄
scire debemus: ꝙ xp̄o cōuenit esse ca
put ecclesie: ꝓut testatur apostolus ad
Eph. i. c. d. Ipsum dedit caput supra oēm ec/
clesiam: que est corpꝰ ipsius. Et ad Col. ꝑmo.
Ipse est caput corporis ecclesie. Qđ sic esse itelli
gendũ declarat Alex. i. 3. vt metaphorice itelli/
gatur esse caput: qđ de xp̄o diť q̄druplici rōne.
Primo ratione superioritatis.
Secũdo ratione dignitatis.
Tertio ratione prouidētie.
Quarto ratione gratie.
Primo diciť esse caput rōne superioritatis.
Quia sicut rex diciť eē caput regni: eo ꝙ ꝑ suũ
imperiũ mouet regnũ: ita xp̄s: q: ꝺm ꝙ homo
est rex regũ: ⁊ habet regnuz supra oēm creatu/
ram: ꝺm ꝙ habeť apoc. 19. Et erat scriptũ ī fe/
more suo Rex regũ ⁊ dñs dñantiũ. Secundo
diciť eē caput rōne dignitatis: q: melius ⁊ di
gnius ī quolibet genere caput diciť eē ī illo ge
nere: sicut leo diciť esse caput animaliũ: q: est di
gnius ⁊ nobilissimũ oium animaliũ: ita xp̄s di
gnissimus ⁊ nobilissimus est caput oium crea/
turaꝝ rōnabiliũ. Tertio diciť esse caput rōne
ꝓuidētie. Naz pater familias diciť eē caput sue
familie: q: oibus ꝓuidet. Cuz ergo xp̄s se ha/
beat ꝑ hũcmodũ ad ecclesiã: q: pastor est ⁊ ep̄s
animaꝝ: ⁊ ꝓuidet ⁊ regit ecclesiã. Vñ. i. Pe
tri. 2. Eratis enim sicut oues errãtes: sed ꝯuer
si estis nũc ad pastorē ⁊ episcopũ animaꝝ ve/
straꝝ: iō merito diciť caput. Quarta diciť eē
caput ratione gratie. Nã in capite sunt omnes
sensus: ⁊ ipsum caput ab anima ꝑficitur ꝑ sen/
sum: ita xp̄s a spiritu sancto accipit omnes mo
dos gratie: sicut caput ab anima. Nos autē sic

membra: qr nos omnes sensus grē ab ipso re/
cipimus. Et hoc est qd dicit Aug. ad dardanū
In capite qd est christus sunt oēs sensus grē: i
alijs vō est solus tactus: qbus datus est spirit9
sanctus. Dicitur ergo christus caput ſm has
proprietates: qr est velut rex: ⁊ qr est dignissi/
mus rationabiliū creaturaꝝ. Et qr est in ratio/
ne ꝓuidentie: ⁊ qr habet plenitudinē gratie q̄z
tum ad omnez sensum. Et licet sic dicat̄ esse ca/
put metaphorice: tamen ꝓprie dicit̄ caput ex in/
fluentia sensus ⁊ motus ſm diuersas ptes ei9:
quia ab interiori parte capitis fluunt nerui per
quos fluunt sensus ad membra: a posteriori ve
ro parte fluunt nerui per quos fluit mot9 ab ani
ma ad singula membra. Similiter christus in
ecclesia influit sensum ⁊ motū spiritualiter: sen/
sum influit per fidē: motū vero per amorē. Ve
runtamē est aduertenduz q̄ caput ecclesie dicit̄
dupliciter. s. cōmuniter ⁊ proprie. Cōmuniter
tota trinitas est caput ecclesie. Tota. n. mouet ⁊
regit ecclesiā: ⁊ infundit ei gratiam qua sentit ꝑ
fidem: ⁊ mouetur per charitatē. Vnde in rōne
regentis ⁊ influentis se habet ad ipsam. Pro/
prie vō dicit̄ caput xp̄s hō siue deus. Homo
ſm humanitatē: qr hoc mō se hz ad ecclesiā ſm
rationē ꝯformitatis ad ipsaz ꝑ grām ⁊ naturā.

Quod multi habēt dependētiā a xp̄o capite
Capitulum. secundum.

Ecūda cōclusio dicitur dependentie.
s In qua videre debemus q sunt illi q
tanq̄z membra a christo capite habēt
dependentiā: siue illi inhereant ⁊ vniant̄: ⁊ spe/
cialiter q̄ztū ad quattuor.
Primo inq̄ztum ad angelos.
Secūdo q̄ztum ad electos.
Tertio q̄ztum ad reprobos.
Quarto q̄ztum ad vtrūqz cōpositum.

Primo cōsideremus q̄ztū ad angelos si ip
sorum est caput christus. Ad quod dicendū vi/
detur q̄ nō: qr vnius nature sunt caput: ⁊ cor/
pus. Sed christus inq̄ztū homo: ⁊ angeli non
sunt eiusdem nature: ergo christus ſz q̄ homo
nō est caput angeloruz. Sed cōtrariuz dicit̄ ab
apostolo ad Col. 2. vbi loquimur de christo cū
ait. Qui est caput omnis principatus ⁊ ptātis.
Insuper omnia subiecit deus sub pedib9 eius:
vt dicitur ad Eph. primo auctoritate psalmiste
Vbi loquit̄ glo. Sicut pes est infima ps corpo
ris: sic in xp̄o infima pars est humanitas: quaz
angeli adorāt. Ex quo relinquit̄ q̄ angeli sunt
subiecti ipsi humanitati christi. Vnde si christ9
dicitur caput ecclesie: vt dicebat̄ pauloāte: eo q̄
regit ecclesiā sibi subiectā. Similiter debet dici
caput angeloruz: eo q̄ imperat ipsis sibi subie/
ctis. Ex quo respondere possumus ad illud qd
adducebat̄ in contrariū q̄ si dicatur ꝑ metapho
ram: qr rex dicitur caput regni mouens ⁊ ipe/
rans ipsi: sic ipse christus inq̄ztū homo ē caput
angeloꝝ: qr est rex cōstitutus sup eos. Si autē
dicatur caput ſm cōformitatē nature: sic chri/
stus inq̄ztū homo nō est caput angeloꝝ simpli/
citer: sed ſm qd: qr nō est cōformis angelis sim
pliciter sed ſm qd. Dicitur q̄ anima rationalis
q̄ztum ad partē superiorē intellectualē habet cō
formitatez cū angelis. Est ergo caput ipsis in/
q̄ztum cōformat̄ ipsis in natura ꝑ partē ratiōis
intellectualez hominū. Aut est caput simplici/
ter: quia habet plenā cōformitatē cū illis. Se/
cundo cōsideremus q̄ztū ad electos: si omniuz
electoꝝ vel aliquoꝝ christus est caput. Et q̄ nō
sit omniuz caput probat̄. Nā christus proprie
est caput secundū q̄ homo. Sed nō fuit homo
ante incarnationez. Ergo nō fuit caput sancto/
rum patrū. Ad hoc respondet glo. sup. c. i. ad
Col. querens. Cum ecclesia ab Abel ceperit:
quomodo christus caput eoꝝ est: qui tunc fue/
runt. Et dicit q̄ christus dicit̄ caput ſm diuini
tatem ⁊ ſm humanitatē. Secūduz diuinitatem
fuit principiuz ⁊ fundamentū ecclesie: quia om
nes iustos qui ab Abel vsqz ad vltimū iustū fue
runt ⁊ futuri sunt generaliter virtute diuinita/
tis illuminauit. Secūduz humanitatez pōt dici
caput vel principiū ecclesie: quia sup fidem hu/
manitatis fundata est. Ex hoc expresse relinquit̄
tur q̄ si ecclesia fuit fundata sup fidē humani/
tatis sue ante incarnationez: ⁊ ex eo dicit̄ caput:
quo est fides de sua humanitate: ergo est caput
eoꝝ qui fuerunt ante incarnationē fideliū: sicut
eoꝝ qui sunt post incarnationē. Naz si diceret̄
caput solū: qr habet humanitatez: tunc esset ca/
put fideliuz ⁊ infideliū equaliter cuz ſm huma/
nitatem equaliter cōueniat cū hominibus fide/
libus ⁊ infidelibus: maximū esset incōueniens
ideo caput dicit̄: non quia est homo in re: sed qr
est homo in fide: ⁊ creditus est esse hō ab omni
bus electis: licet tempore variato: qr patres an
tiqui fidem habuerunt de ipso iam venturo: et
nos fidem habemus quia iam venit: vnde om
niuz electoꝝ est caput. Et de hoc Augū. ponit
exempluz in lib. de cathetizandis rudibus. qd
habetur Geñ. 38. ca. de filijs iude ⁊ Thamar
vidue in quoꝝ natiuitatez zarā prior eduxit ma
nū in qua

nuꝫ in qua obstetrix ligauit coccinū dicēs. Jste
egredietur prior. Jllo vero retrahente manū:
egressus est alter. Hec dicit Aug. ꝙ sicut zarā
dum nascereť prius emisit manū: postmodū ca
put secutum est: deinde cetera membra. Sꝫ ta/
men caput dignitate ⁊ ptāte precellit: lꝫ tempo/
re sequereť. Jta xp̄s mediator dei ⁊ hominū q
patriarchis ⁊ ꝓphetis p̄misit manū anq̃ꝫ appa
reret in carne: vinculis legis superbū populuꝫ
astringentē siue cōprimentē: tempore nascēdi
secutū est caput corporis ecclesie: cui adheserūt
omnes fideles credendo. Tertio cōsideremꝰ
q̃ꝫtū ad reprobos: q sunt in fide ⁊ charitate non
tamē ꝑseuerantes: vtrū christus sit caput ipsoꝝ
Et videť ꝙ nō: q2 corpus christi veꝝ quod tra/
xit de virgine est figura ⁊ sacramentū corporis
mystici: qđ est ecclesia: quia sicut corpus xp̄i est
compactū ex purissimis sanguinibus virginis
⁊ pertinentibꝰ ad gloriā resurrectōis: ita a si/
mili corpus mysticū qđ est in ecclesia cōpagina
tum debet esse ex purissimis ⁊ fidelissimis ani
mabus pertinentibus ad gloriā resurrectionis
ergo nō sunt membra ecclesie nisi pertinentes
ad gloriā resurrectionis. Sed reprobi in fide
existentes in charitate: qui tamē nō perseuera/
bunt: ⁊ infideles nō pertinent ad gloriā resur/
rectionis: licet ꝑtineant ad resurrectioneꝫ: ergo
nullus reprobus est mēbrū ecclesie. Et sic xp̄s
nō est caput reproboꝝ etiā existentiū in charita
te. Ad hoc respondet Alex. ꝙ esse mēbra chri/
sti vel ecclesie nō ponit nisi sensum gratie ꝑ fidē
⁊ motū per amorē ⁊ charitatē vel cōformitatem
cū christo in natura. Et q2 ista sunt in reprobis
existentibus in fide ⁊ in charitate: lꝫ nō cū ꝑse/
uerantia: ideo q̃ꝫdiu sunt ista in illis: cōcedēdū
est ꝙ sunt mēbrū xp̄i ⁊ ecclesie: ⁊ cōparātur ad
xp̄m tāq̃ꝫ ad caput: q̃ꝫtū ad p̄ntē statū i quo sūt
in fide ⁊ i charitate. Quādo aūt postea discedēt
ab istis tūc erūt mēbra abscisa a corpore eccle/
sie. Ad rōneꝫ in cōtrariū ē dicēdū ꝙ corpꝰ xp̄i
veꝝ figura ē ⁊ sacramētū corporis mystici q̃ꝫtū
ad p̄ntē statū sꝫ nō q̃ꝫtū ad futuꝝ. Ratio aūt ꝓce
dit ac si respiceret statū futuꝝ: cū obijcit ꝑtinēti
bus ad gloriā resurrectiōis. Et qđ de reprobis
diximꝰ q tn̄ sunt i fide ⁊ charitate: de malis itel/
ligere debemꝰ: lꝫ ad vnioneꝫ corporis mystici
siue ecclesie nūq̃ꝫ ꝓprie ꝑtineāt existētes i pctō
mortali. Verūtn̄ differt dicere vnitatē ecclesie ⁊
corpis ecclesie. Jn vnitate nāq̃ꝫ ecclesie sunt bo
ni ⁊ mali: dūmō habeāt fidē rectā. Et h̄ ē qđ hr̄
Math. iꝫ. ꝙ ipsi tritico adiūcta ē zizania. Vbi
dicit aug. ꝙ ecclesia ē ager i quo radicanť triti/
cū. i. boni ⁊ zizania h̄ ē mali. Et tn̄ i fine seꝑabū
tur. Vnitas vo corpis ecclesie nō ē nisi ꝑ fidē
formatā ⁊ charitatē: sicut dicit Vgo. lib. de sa/
cramētis. Jō mali nō sunt de corꝑe ecclesie: q̃ꝫ
uis sint de eccl'ia. Quarto ɔsideremꝰ q̃ꝫtū ad
vtrūq̃ꝫ ɔpositū. s. corpꝰ ⁊ aiam: si xp̄s est caput
aiaꝝ tn̄: aut corpoꝝ ⁊ aiaꝝ siml'. ad qđ r̄ndeť ꝰꝫ
glo. i. ad Cor. 6. Nescitis q2 corꝑa vr̄a mēbra
sunt xp̄i. Qđ caput ē nō solū aiaꝝ: sꝫ ēt corpoꝝ
q̄ i gloriosa resurrectōe sua ꝑfectionē habebūt.
Tūc nāq̃ꝫ electi oēs erūt cū p̄ncipe xp̄o: quē di
lexerūt: i cuiꝰ aspectu ꝑlacido hilari ⁊ iocūdo le/
tabunť ⁊ reficienť interiꝰ ⁊ exteriꝰ. Sꝫ q nunc
nolūt eē mēbra illiꝰ nō poterūt tūc regnare cū il
lo. O īfelix mūdanoꝝ ɔditio. Volūt hoies mē
bra potiꝰ fieri diaboli q̃ꝫ xp̄i. Jllū sequūť a xp̄o
fugiūt: vtutes sꝑnūt: āplectunť vitia: ⁊ de futu
ro nihil p̄meditanť. Nūc nūc tp̄s ē i eccl'ia mili
tanti xp̄ꝫ patronū accipe: vt i ecclesia triūphāti
valeamꝰ cū xp̄o gloriari. O q̃ꝫ btā gens. o q̃ꝫ
beatꝰ ppl'us cuiꝰ pius iesus xp̄s dn̄s ⁊ caput ē.
O q̃ꝫ miserabilis ⁊ lachrymosa societas cui dia
bolꝰ p̄est: nō i ordine sꝫ i errore: nō i gaudio sꝫ i
merore: nō i bono sꝫ i omni malo. Studeamꝰ
itaq̃ꝫ q̃ꝫtuꝫ possumꝰ vt xp̄i mēbra ⁊ nō diaboli
inueniamur.

Qđ influentiā gr̄e a xp̄o capite accipimus.

Ertia ɔclusio dr̄ influētie Cap. .3.

t Jn q̄ ꝑscrutari debemꝰ đ ifluētia gr̄e
a xp̄o capite: ex eo qđ Joh. i. dr̄. De
plenitudine eiꝰ oēs accepimꝰ gratiā. Pro cuiꝰ
declaratione occurrūt q̄ttuor dubia aperienda.

Primū vtruꝫ possit esse influentia a christo ho
mine in corpus ecclesie.

Secundū vtrū possit esse influentia in angelis.

Tertiū vtrum maior fuerit influentia hominis
post incarnationē q̃ꝫ ante: vel equalis.

Quartū vtrum vnio capitis ad corpus sit vnio
simpliciter.

Circa primū est sciendū ꝙ xp̄s hō influit gra
tiā corpori ecclesie ⁊ membris eiꝰ tribꝰ modis.

Primo per modū meriti.

Secūdo per modū exemplaris.

Tertio ꝑ modū capitis.

Primo modo in nobis est gratia a xp̄o ho/
mine ꝑ modū meriti: q2 ipse est qui nobis me/
ruit gratiam per quā remittunť peccata nostra
⁊ gratiā per quā cognosceremus ⁊ diligeremꝰ
ipsum ⁊ omnibꝰ credentibus in ipsum ⁊ diligē
tibus hoc meruit. Vnde ad Ro. 2. dicit. Sic

per vnius hoīnis inobedientiā multi cōstituti sunt peccatores: ita ꝑ vnius hominis obediētiam iusti cōstituunť multi. Scđo modo influit nobis gratiā ꝑ moduꝫ exemplaris. Sicut enim videmꝰ ꝙ sic se habet exemplar ad exemplū ꝙ quodāmodo exemplū educiť ab exēplari ita in ipso xp̄o homine est exemplar ꝓpositum gratie. Cui debemus coaptare nos ꝛ cōformare. Nā ipse est liber vite iuxta quē scribi debent libri nostri. i. cōscientie ꝗ sunt libri: vt habetur apoc. 20. c. Hinc ꝛ apostolus. i. ad Cor. 15. c. ait. Primus homo de terra terrenus: secūdꝰ hō de celo celestis: qualis terrenus tales ꝛ terreni: qualis celestis tales ꝛ celestes. Ergo sicͭ portamus imaginē terreni portemus ꝛ imaginem celestis. Tertio modo influit xp̄s nobis gratiam ꝑ modū capitis. Est. n. quidā amor capitis ad membra: vt ipsuꝫ caput quodaꝫ naturali amore diligat membra. Vnde spiritus naturales q sunt in capite ex hoc amore decurrūt a capite in membris. Vnde si aliqđ membrū lediť: cōcurrunt spiritus a capite ad partē illā dolentē ꝛ ibi colliguntť. Influentia ergo capitis ad mēbra vt sensificenť ꝛ moueanť ē ꝑ naturalē amorem. Et hunc appetitū implet spiritus animalis influens a capite ad membra. Secūdū hoc ergo dicendū ꝙ spiritus increatus per queꝫ est nobis cōmunio totius trinitatis. s. spiritus sanctus abundant in nostro capite. s. in xp̄o ꝛ ipsiꝰ xp̄i ꝛ sue beate anime est desideriū vt ꝑcipiamꝰ suū spiritū. Ipse vero spiritus explet desideriuꝫ qđ habet xp̄s ad nos ex suo ardentissimo amore. Circa secūdū dubiū est notandū ꝙ a capite xp̄o hoīe recipiunt angeli singulariter tria.

Primo cognitionē veritatis.

Secūdo honorem.

Tertio dulcedinē siue iocunditatem.

Primo cognitionē veritatis: qꝛ erudiuntur ab ipso: imo etiā ꝑ ecclesiā que est corpus eiꝰ innotuit eis mysteriū incarnationis. Nec erubescunt erudiri per ipsam. Vnde Apostolus ad Eph. 3. c. Mihi. n. omnium sanctoꝝ minimo data est hec gratia in gentibus euāgeliçare: inuestigabiles diuitias xp̄i illuminare omnes: ꝗ sit dispensatio sacramenti abscōditi a seculis ī deo qui creauit omnia vt innotescat principibꝰ ꝛ potestatibus in celestibꝰ ꝑ ecclesiā multiformis sapientia dei fm prefinitionē seculoꝝ quā fecit in christo iesu domino nostro. Sup ꝗ ṽba dicit Nico. de lira. ꝙ redemptio xp̄i dispēsabilis taꝫ gentibꝰ ꝗꝫ etiā iudeis nō fuit ante reuelata nisi paucis ꝛ obscure. Et mysteriū christi de vocatione gentiliū nō solū hominibus fuit absconditum: sed etiā angelis. Qui etiā p̄dicantibꝰ apostolis hanc noticiā intuitiuā habuerūt ꝑ ecclesiā idest ꝑ apostoloꝝ p̄dicatōes: videntes actu cōuersationē gentiū ad fidē. Quod factū fuit fm p̄finitionē seculoꝝ. i. eternā dispositionē: tempore plenitudinis adimpletā: quā fecit in xp̄o iesu adimpleri. Cui dicto cōcordat Dio. d. angelicas dignitates supra memoratū mysteriū xp̄i ad plenū nō intellixisse donec cōpleta est passio xp̄i: ꝛ apostolorum p̄dicatio ꝑ gentes dilatata aug. etiā. 7. sup Gen̄. ad litteram ait. Sic fuit mysteriū incarnationis xp̄i a seculis abscōdituꝫ in deo: vt tamē inotesceret principibꝰ ꝛ ptātibus in celestibꝰ. Vbi dicit sanctus Tho. in prima parte. q. 57. ar. 5. ꝙ de mysterio incarnationis xp̄i cōtingit loqui dupliciter. Vno modo ī generali. Et sic omnibꝰ reuelatū est a principio sue beatitudinis: cuius ratio est: qꝛ hoc est quoddam generale principiū ad qđ omnia eoꝝ officia ordinanť. Omnes. n. sunt administratorij spiritus Heb. primo in ministeriū missi ꝓpter eos q hereditatē capiunt salutis. Qđ qdē fit ꝑ incarnationis mysteriū. Vn̄ oportuit de h̄ mysterio omnes a principio cōmuniter edoceri. Alio mō possumus loqui ꝗtū ad speciales conditiones. Et sic nō omnes āgeli a principio de omnibꝰ sunt edocti: imo qdā etiā superiores angeli postmodū didicerunt sicut dicit Dio. 7. ca. cele. hierar. Secūdo accipiūt honorē q attenditur ꝗtū ad reparationē siue restaurationē ruine angelice. Nō. n. paꝝ erat eis detractū honoris ex ruina apostataꝝ angeloꝝ. Sed ꝑ icarnationē ꝛ passionē fit restauratio ruine angelice ꝑ homines implentes numeꝝ ipsoꝝ angeloruꝫ. Vnde in p̄s. 109. diciť. Iudicabit in nationibus implebit ruinas. Et glo. ad Eph. i. dicit. Proposuit restaurare. i. ad primū statū reducere omnia ꝑ peccatū destructa: angelos ꝛ homines: qꝛ ꝑ homies restaurationē ruina angelorum reparať. Tertio recipiūt dulcedinē ꝛ iocunditatē ab ipsa humanitate xp̄i. Nā magnā recipiunt dulcedinē ꝛ contemplationē diuinitatis. Sed cū vident diuinitatē in humanitate: ē eis alius modꝰ dulcedinis. Propter qđ Petrus ait. In quē desiderabant angeli cōspicere Et Iohel. 3. diciť. Colles fluēt lac ꝛ mel. Colles. n. angeli sunt: q ante incarnationē fluebāt mel in dulcedine cōtemplationis diuinitatis in se. Sꝫ ex eius incarnatione fluunt dulcedines

cōtemplationis

contemplationis diuinitatis τ humanitatis: q̄ humanitas significatur p lac. Et si dicat̄ q̄ angeli erant bti ante icarnatōem xp̄i. Sed btitudo ē status oium bonoꝝ aggregatiōe pfectus: ergo ipsi erant in statu oium bonoꝝ congregatōe pfecto: ergo nihil deficiebat eis ꝺ aliquo bono. R̄ndet Alex. in .3. q. Q̄uis in bono eēntia li eēnt pfecti ex visione: tamē de eis accrescere potuit bonū τ gaudiū accidētale. Circa tertiū dubiū ē dicendū q̄ eccl'ia post incarnationez τ passionē xp̄i maiorez recepit grām q̄z añ. Qd' pz: q: ante icarnatōem p fidez xp̄i erat remissio pctoꝝ quantū ad culpam: τ nō q̄ztum ad omnē penā: q: remanebat pena carentie visiōis dei. Per icarnatōez vō ē remissio pctoꝝ q̄ztuz ad culpam τ oēm penam. Unde lz fides ecclesie ante icarnatōem τ p⁹ sit eq̄lis: vtuosior tñ est post q̄z ante: q: hz meritū passionis xp̄i sibi cōiunctū. hec habent̄ ab Alex. Circa quartū dubium dicendū ꝫm Ugo. de scō Uic. q̄ vnum dicitur multipliciter. Primo mō ē vnū in nā. Et hoc mō pater filius τ sp̄us scūs sunt vnum. Scdo modo ē vnū in psona. Et sic humanitas τ diuinitas sūt vnū in persona filij. Tertio mō ē vnū p iusticiā pn̄tem: τ futurā gloriā. Et illd' ē vnū quod attendit̄ in cōformitate volūtatis. Et sic dicimus q̄ vnio mēbroꝝ cum capite in corpore ecclesie ē vna vnio in qua beati sunt qui vnūt̄: τ miseri qui ab ea separāt̄: quoniā omne bonū felicitatis sa'am in xp̄o ē: in ipso sūt thesauri icōpabiles: τ iestimabiles diuitie dei. Ergo ip̄m queramus: vt ab ip̄o recipiam⁹ grām: quā nobis ipse concedat τc. Amen.

Feria sexta post tertiam dn̄icam de aduentu Sermo de scientia iesu christi.

Fructus .20. Jesus est sciens omnia.

Edius autem

Iterum vbi supra. Doctores iudeoꝝ audiebant xp̄m sepenumero scripturas pphetarū p̄dicantem: τ mirabant̄ q̄uo litteras sciret: cū eas n̄ didicisſz. Nec solū eo pfectōnis tpe: quo matuꝝ igenium l'rarum pinguedine solet eē delibutū hoc viderūt: veꝝ ēt in isantuli etate: anno vz .12. in medio eoꝝ sedentem: sapientissime audientē τ iterrogantē illū cōspexerūt. Quo spectaculo potuissent si voluissent cognoscere ip̄m eē filium dei: in quo relucebat splendor tante scie τ sapiētie. Sz voluntate sua pversa i eum credē noluerunt: spreuerūt sciam eius: τ ip̄m psecuti sunt vsq̄ ad mortē. Et q̄m singulare ē hoc priuilegiū in dn̄o iesu xp̄o: quo s. ꝫm assumptaz nām oi scia erat decorat⁹. Jō in pn̄ti sermone de scia anime xp̄i dicturi sum⁹ De qua fructū vnum pponim⁹ contēplanduz qui est. Jesus ē sciēs omnia. Pro cuius dclaratōe tres conclusiones erunt notande.

Prima dicitur multiplicationis.
Secunda dicitur acquisitionis.
Tertia dicitur conditionis.

Quod multiplex fuit scientia in christo. Capitulum primum.

Prima conclusio dicitur multiplicationis. In qua scire debemus q̄ ꝫm multiplicatōnem naꝝ in xp̄o multiplicabat̄ eius scia: put declarat magister sniaꝝ in tertio τ catholici doctores. Cuius rationem assignat Alex. in .3. sūme. d. vt dicit Jo. Dama. Quorū sunt diuerse nature: eoꝝ sunt diuerse opationes. Opationibus aūt pportionat̄ habit⁹. Ergo cū in ipso sint diuerse opatiōes ppter diuersas nās: erūt in ipso diuersi habitus. Et cū scia dicat habitum ꝫm diuinā nām τ humanam: in ipso erūt diuerse scie. Jnsup put dicit Boeti⁹ in li. de diuersis naturis τ vna psona. Xp̄s accepit aliquid a triplici statu humani generis: siue Ade vn⁹ status fuit qui reddebat̄ ei si stetisset: status. s. btitudinis in premiū. Ali⁹ fuit status in quo erat. s. stat⁹ inocentie. Et tertius status fuit post lapsuz. Unde xp̄m triplicem ꝫm hos status cognitionem decuit habere: videlz.

Primo cognitionem glorie.
Secūdo cognitionem nature integre.
Tertio cognitionem penalis experientie.

Et hoc ppter pfectōem aie xp̄i: q̄ non tm̄ dz eē pfecta ꝫm supiorem portiōem: veꝝ ēt ꝫm inferiorē: ēt ꝫm ptem sensualē: nō tm̄ q̄ztū ad statū patrie: sed ēt q̄ztum ad statuz vie. Addit dn̄s Boñ. di. 13. tertii li. q̄ q: pfecta fuit aia xp̄i q̄ztum ad cognitiōem: nō solum respectu cognoscibiliū: sed ēt respectu modoꝝ cognoscēdi: ideo cū res tripliciter sint cognoscibiles ꝫm q̄ tripliciter habēt eē. Habent. n. esse in vbo: in intellectu creato: τ in pprio genere. Ad hoc q̄ intellectus aie xp̄i plenam de reb⁹ habeat cognitōem res cognouit ista triplici cognitiōe. Et sic pz q̄ aia nō tm̄ habuit cognitiōez eoꝝ in vbo: sed ēt rerum a vbo. Cognitiōem inquā non tm̄ simplicis noticie: sed ēt expientie. Possumus tamē cōtra hoc arguē sic. Uni⁹ psone vna ē perfectio, xp̄s est vna psona: τ scia ē pfectio: ergo

ipsius erit vna scia. 2° sic. xp̄s est sciens sciam
increatã: ergo ẽ certissima pfectissima ⁊ nobi/
lissima: ergo superfluũ ẽ ponere in ipso aliã sci
entiam: qꝛ frustra fit per plura quod pōt fieri p
pauciora. tertio sic. Scia xp̄i que ẽ p grām vni
onis ẽ ſm maius lumẽ qꝫ sint alie tres sequen
tes de qbus dcm̄ ẽ. Sed sicut ẽ in lumine cor/
porali qd̄ maius lumẽ absorbet minus: ergo si
militer ẽ in lumie spūali: ergo nō manẽt in xp̄o
alii modi sciẽdi: nisi duo. s. vnus qui est sciẽtie
increate: alius qui ẽ per lumẽ gratie vnionis.

Ad primũ horum argumẽtorum respondet
ſm volũtatem dñi Boñ. di. 3. tertii li. ⁊ Alex.
in tertio q̄ habitus nō ꝟificatur ſm personaꝫ
sed ſm nãm. Vnde dicit Jo Dama. q̄ in xp̄o
sũt diuerse volũtates ꝑpter diuersas naturas: ⁊
similiter debẽt esse diuerse scie. Ad secundum
dicendũ q̄ q̄uis xp̄s sit vna psona cũ filio dei
nō tamẽ per psonalem vnionem. Et secũdum
hoc est sciens scientia increata: sicut filius dei.
Vnde rōe persone nō idiget alia scia: tamẽ rō
ne psone in humana natura idiget alia scientia
s. creata. Nō enim dꝫ esse humana nã in xp̄o i
pfecta: qd̄ seq̄ret si careꝛ sciẽtia creata. Sed p
fectior dꝫ esse i ipso natura oibus alijs: iō om/
ni genere sciendi scia creata oꝫ q̄ sit perfecta il/
la aia. Ad tertiũ dicendũ ẽ q̄ in corporalib⁹
minus lumen offuscatur ⁊ absorbetur a maio/
ri. Et rō huius ẽ: qm̄ omnia lumina corpora/
lia sunt ad vnũ actum. s. manifestatōis: qꝛ qdeꝫ
actus per se ⁊ persectissime ẽ a lumine maiori.
Sed in spūalibus non ẽ sic: nō. n. oia lumina
spūalia sunt ad vnum actum. Distinguendum
tamen ẽ ſm statum cōphensoris ⁊ viatoris.
Nam viatoris non est vnus actus sed plures
Vnde lumina plura ꝟtutum seu donoꝝ i vi/
atore non sunt ad vnum actum. Cōprehenso/
ris ꝟo non ẽ nisi vnus actus: qui determinat
ſm claritatem luminis ⁊ totalitatẽ ꝟtutis eius
lumine. s. diuine visiōis ⁊ gloria. xp̄s aũt erat
in statu simul viatoris ⁊ comprehensoris secũ
dum ptes anime differentes supiorem ⁊ infe/
riorem: ⁊ ideo scia comprehensoris non absor/
bebat alias scientias.

Quod scientia christi non fuit per successio
nem temporis acquisita. Capitulũ. .2.

Ecunda conclusio dicit acq̄sitiōis. In
s qua notare debemus q̄ scientia christi
non fuit per successionem tēporis acq̄si
ta: sed ab initio sue conceptionis sibi idita. Qd̄
sentire videtur Alex. in. 3. Et ad hoc facit illd̄
Greg. super illo ꝟbo. Luc. 2. proficiebat eta
te. Proficiebat non q̄ ipse sapientior fieret ex
tempore: sed paulatim demōstrabat sapientiã.
Sed circa hoc notandum ſm Alex. in tertio.
q̄ in xp̄o fuit multiplex modus sciendi. Pri/
mus fuit ſm diuinam naturam. Et ibi scientia
idem ẽ quod idip̄m. Et iste modus fuit in filio
dei ab eterno. Secũdus est ſm grām vnionis
qui modus dicit̃ ab omni alio scienti incōicabi
lis cuicũqꝫ alteri creature. Tertius ẽ secũdum
grām comprehensoris: in quo cōicant angeli ⁊
anime sancte. Quartus scd̄m nãm integrã ani
me: scd̄m q̄ habuit Adam sciam in statu inocẽ
tie. Quintus secũdum plenam naturam assum
ptam. Sextus ẽ quedaꝫ gratia data christo ad
cognoscendũ res secũdum numerum ⁊ per ꝓ/
gressum tp̄is. Quantum ad primum sciẽdi
modũ simil'r se hꝫ xp̄s ante incarnationeꝫ ⁊ p⁹
Secundus ꝟo modus non fuit ab eterno. Et
secũdum istum habuit cognitōem oium eoꝝ
que pertinebant ad mysterium incarnationis:
passionis ⁊ redemptionis. Secundum ꝟo ter
tium modũ non habuit cognitionem oium eo/
rum que pertinebant ad gl'iam suam ⁊ suoꝝ
i. eorum qui ordinantur ad illam. Secundum
ꝟo quartum moduꝫ habuit noticiam eoꝝ que
cognouit adam in statu nature integre. Secũ/
dum quintum modũ didicit multas penalita/
tes scd̄m expientiam in affectiua quãtũ cogno
uit scd̄m alium modũ. s. scd̄m grām cognitiōis
que data ẽ sibi per grām vnionis. Vnde pre/
sciuit illas per istam grām. Sextus modus co
gnitōis ẽ ad cognoscendum per experientiam
nō vt prior q fuit affectiue: sed cognitiue ex sen
su. Secũdũ notãdum est q̄ cognitio in sensu
per experientiam ẽ duplex. Vna cum res est
in sensu scd̄m similitudineꝫ. Alia cum res est i
sensu secũdum formã. aliter enim est similitu/
do coloris in oculo: aliter color. Ita duplex ẽ
cognitio in xp̄o secũdum experientiam. prima
q̄ꝫtum ad naturam penalem. secunda quantuꝫ
ad specialem grām cognoscendi res secũdum
naturam per processum temporis.

Quod anima christi eque erat sapiens vt
deus. Capitulum .3.

Ertia cōclusio dicitur conditōis. Fuit
nãqꝫ scia xp̄i magna ⁊ admirabil'. Cir
ca quã cōtingit dubitare: si fuit equalis
scie dei: ex eo q̄ Vgo de sancto Vic. ait. anima
xp̄i eque sapi[..]s est vt deus. ad quod dicit alex.
in. 3. q̄ ẽ considerare diuinã sciam secũdum q̄

dicitur respectu sui. Et sic scia ē ꝟtutis īfinite. Et scḋm hunc modum nihil ē ei equale. Scḋo ē considerare diuinam sciam respectu creatura rum: ꝛ hoc tripliciter.

Primo respectu ad illud quod scitur.
Secūdo respectu ad modū per quem scitur.
Tertio respectu ad modum quo scitur.

Et ad hoc ꝙ aliquid dicatur equale scie dei: oꝫ ꝙ equetur scḋm hec tria: quod nō ē possibi le creature aliquo modo. Dicēdum ergo ꝙ cō paratōe habita scie anime xp̄i ad diuinā sciam: scḋm illud quod scitur: ē dicere aiam xp̄i eque scire sicut deus: qꝛ scit oīa que deus. Compara tōe vero habita quātuꝫ ad mediū per quod scit̄ l' q̄ꝫtū ad mōꝫ q̊ scit̄ n̄ erit dicē eq̄litatē qꝛ deꝰ scit oīa ꝑ seipꝫ sicut causa omniū. Anima ꝟo xp̄i n̄ per seipm cām: imo ꝑ cām deum. Ecce ineq̄li tas q̄ꝫtum ad mediū. Luculentior est enim co gnitio dei q̄ꝫ cognitio anime xp̄i de rebus om nibus: qꝛ deus ipse omnes res videt vt i se: aia uero xp̄i nō vt in se: sed vt i deo. Nō est ergo absurdum dicere dn̄m nostruꝫ iesum christum noticiam habuisse ex lumie sciētie sue presētiuꝫ p̄teritorum ꝛ futurorū: qua scientia ꝛ cognitio ne fiebat vt dolor iestimabilis semper crucia ret aiam illius. Et vllo vnq̄ꝫ tēpore iueniri po tuit sine merore: qui nūq̄ꝫ caruit clarissima co gnitōe. Cogita aia mea quēadmodum āte ocu los xp̄i semper erāt pctā totius mūdi. Vidēbat ipse quoscūqꝫ deū offēdētes qui fuerūt a princi pio mūdi ꝛ sūt atqꝫ erūt vsqꝫ ad finem seculi. vi debat ipse pctā omnia offendere deū sūmū bo num ꝛ īfinitum. Videbat ipse multitudinē eo rum q igrati erāt sibi de beneficio icarnātiōis. Videbat numeꝝ damnādorū. Videbat singu las penas: quas sustinuerūt quilibet scī cōfesso res ꝛ martyres: ꝛ ceteri quiqꝫ ob suum amorē Videbat quecūqꝫ tormēta passiōis sue tempo re ꝑ ipsum sustinēda. O quot suspiria ex forna eo illo corde sepissime prorūpebāt. O quot la chryme mitis iesu faciē rigabāt: qn̄ hec omnia simul cōtemplās i semetipso dicebat. Ego car nē assūpsi vt pctm̄ destruerem: ꝛ ecce tot pecca multiplicantur. Ego carnē assumpsi vt spo arē īfernuꝫ: ꝛ ecce grādis ē numerus illorum qui i illū sūt adiudicādi. Ego carneꝫ assūpsi ut ad paradisum oēs reducerem cruciatibꝰ meis. Passurus sū nāqꝫ opprobria: ifamiā: flagella dolores: vulnera: ꝛ mortē amarā. Et ecce quot a regno celorum expellētur. O igratissimi ho mines. o ifideles de vobis doleo: qꝛ ad paradi sum nō venietis. O iudei ꝓ vobis affligor: q̊s īfernus suscipiet. O xp̄iani falsi ꝓ vobis cōtri stor: quos ignis gehēne idesinēter exuret. O aīa mea i ꝓfūdo amaritudinis posita. O mēs mea āgustiis vndiqꝫ vexata. Si inimicos me os cōsidero: ꝓ illis affligor. Si amicos inspi cio: ꝛ illis ex pietate compatior. O stephane i amore meo eris lapidatus. Et tu Laurēti amo re meo eris cōbustus. Et tu sebastiane eris sa gittatus: ꝛ sic de alijs dicere poterat: quos i sua mēte lucida colligebat. Cōpatere ergo anima dn̄o nostro iesu christo: quē cum audis i assum pta natura omnia sciētem: scias ēt q̄ꝫ crebro do lētem ꝛ lachrymātem. Infige cordi tuo illiꝰ la chrymas ꝛ suspiria: vt sic valeas ab ipso susci pere grām: qui ē benedictus i secula. Amen.

Sabbato. sermo de potentia christi.
Fructus. 21. Jesus potenter operans

m Edius autem

Iterū vbi supra. Dn̄i nr̄i iesu xp̄i maiestatē diuinitatis d̄cla rāt nobis opa illa miraculosa: q̄ nō nisi supnaturali potentia fieri potuerūt: vt dcm̄ ē i precedentibus: ꝛ qm̄ p̄nt nōnulli eam potētiam xp̄o tribuere i assūp ta natura qd̄ erroneū est dicere: iccirco i presen ti sermōe d̄ potētia xp̄i dicturi sumꝰ: vt ita cre damꝰ de ipso mirabilia fcā: ꝙ semꝑ cōditiōes ꝛ ꝓprietates seruemꝰ vtriusqꝫ nāe. Nā certissi mū ē ꝙ sicut scia in christo fuit admirabilis: ita ꝛ potētia. Veꝝ scia fuit i eo ꝺm humanitateꝫ ꝛ diuinitatē vt diximꝰ in āteriori sermōe: potē tia ꝟo i ipso ē ꝺm diuinitateꝫ. Ad qd̄ pleniꝰ in telligēdū ꝓpōemus i medio fructū q ē. Jhs po tēter opās. Pro cuius itelligētia tres cōclusio nes erunt notāde.

Prima dicitur determinationis.
Secūda dicitur negationis.
Tertia dicitur impressionis.

Qd̄ aia xp̄i nō est oipotens. Ca. .I.

Prima conclusio dicitur determinatio nis. In qua scire debemus de potētia christi scḋm doctores catholicos: ꝙ ani ma christi nō ē omnipotēs: sicut notatur in ter tio sniaruꝫ di. iꝫ. Et ratio huius scḋm Ric. ibi deꝫ: qꝛ omnipotētia includit actiuā potētiaꝫ in finitā intēsiue: qꝛ scḋm vnūquodqꝫ agat scḋm ꝙ ē in actu: ꝛ patiatur quantum est in poten tia: quantuꝫ res habet de actiua potentia: tan tum habet de actualitate: ergo potentia actiua

infinita icludit actualitatem ifinitaz in habente
illam potentiã. Actualitas autem infinita i nul
la creatura eẽ potest: qꝛ ois actualitas creature
cũ passibilitate pmixta ẽ. Tamẽ ois potẽtia ac/
tiua que aie xpi dari potuit sibi data ẽ. Dñs ãt
Boñ. di. 14. ait: ꝙ oipotẽtia cõicari nõ potu/
it alicui creature: qꝛ omis creatura eoipso qꝺ ex
nihilo ẽ deficit a sũma stabilitate. Unde qꝛ nõ
existit p seipam: deficit a sũma simplicitate: ꝛ qꝛ
nõ agit p se totã deficit a sũma maiestate: vñ di
stare põt ipsa ꝩtus a substantia. Et qm̃ p se nõ
subsistit: nec in se: nisi sustenteẽ a diuia potẽtia
qꝛ nõ põt seipsaz sustentare: iõ ipossibile ẽ ipsã
eẽ oipotentẽ. Rursus qm̃ ex seipsa tota nõ agit
nõ põt in totã rei substantiã: ꝛ iõ nõ põt esse oi
potẽs: cũ non possit totũ pducere. Postremo
qꝛ ꝩtus eius nõ distat a substantia tm̃ põt elon
gari ꝙ deficiet oio: vnde non põt in oia. Sicut
igiẽ soli deo cõuenit sũma stabilitas: sũma sim/
plicitas: sũma imensitas: sic ẽt oipotentia: q̃ ne
cessario reqrit ista tria. Unde nec aie xpi: nec
alicui creature põt oipotentia cõicari: nisi dixe/
rimus de aia xpi: ꝙ ei oipotentia cõicatur eo
mõ: quo cõicatur ei nomẽ excellentie diuinita/
tis: hoc ẽ p cõicatõem idiomatũ: que ortũ hꝫ ex
psonali vnione. Sicut ẽt possum⁹ dicere ꝙ hõ
ẽ oipotens. Sed cõtra hoc obiicit: qꝛ dicitur
Math. vlt. c. Data ẽ mihi ois potestas i celo
ꝛ in terra. Ubi glo. inqt. Non de coeterna pa
tris diuinitate: sed de assũpta humanitate dicit
Et iterũ glo. sup illud Luc. 1. Hic erit magn⁹
dicit. Nõ ꝙ ante ꝩginis ptum magn⁹ nõ fue/
rit: sed qꝛ potentiã quã dei filius nãliter hꝫ: hõ
ex pte erat accepturus. Ad hoc dicit Ric. ꝙ iste
glose itelligũtur sm illũ modũ loqndi: quo idio
mata cõicantur. Unde post ꝩba glo. secundo
allegate statim subiungitur. Ut vna sit perso/
na homo ꝛ deus.

Quod in christo non est potentia peccandi.
Capitulum. 2.

Ecũda cõclusio dicitur negatõis. Naz
s negam⁹ in xpo potentiã peccãdi: sicut
vult anselm⁹ li. cur deus hõ. ꝛ oẽs doc
tores in. 3. di. 12. Qꝺ declarãs Ric. ait: ꝙ xps
peccare ñ potuit: nec iquãtũ de⁹: vt p se pꝫ: nec
iquãtũ hõ: qꝛ erat cõprehensor. Et sicut angeli
boni peccare neqũt: ita ẽt nec ipse. Nõ potu/
it ẽt peccare inqtum hõ viator: qꝛ quãdo mã ẽ
sub aliq̃ forma cui⁹ actualitas eqt ꝛ implet totaz
capacitatẽ ꝛ possibilitatẽ toti⁹ materie: nõ ẽ pos
sibilis ad cõtrariam priuatõem que est p pctm̃

Sed notandũ sm Boñ. ꝛ alex. in. 3. ꝙ potẽtia
peccandi dicitur dupl'r. Uno mõ potentia qua
peccatur. Et sic noiat ipm liberum arbitriũ cre
atũ: quod qdem põt in bonũ adiutuz gratia. Et
qꝛ per sui nãm ẽ defectiuũ: hinc ẽ ꝙ illa poten/
tia siue facultas dici põt potẽtia bñ faciẽdi ꝛ po
tentia peccandi. Nullus. n. peccat nisi p illam.
Alio modo potentia peccãdi diciẽ potentia or/
dinata ad peccandũ. Primo mõ potentia pec/
cãdi fuit in xpo: qꝛ vt dicit Damascen⁹. Q ia q̃
in nostra nã plantauit deus assũpsit dei ꝩbum
Si ꝩo potentia peccandi diciẽ potentia ordina
ta ad peccatũ ppetrandũ: sic nõ ẽ concedenduz
ꝙ xps habuerit potentiã peccãdi: p eo ꝙ pec/
care nõ potuit. Talis. n. ordinatio: imo deor/
dinatio diminuit de plenitudine libertatis. Qꝺ
vt clarius vno ꝩbo itelligamus: dicim⁹ ꝙ xps
habuit potentiã peccãdi ex eo ꝙ habuit liberuz
arbitriũ: qꝺ ppter plenitudinẽ gratie nõ pote
rat a bono deficere: ꝛ ita nec peccare. Et si di/
catur ꝙ si xps non põt peccare: ex necessitate cõ
seruat iusticiã: ergo nõ ẽ laudãd⁹ de iusticia: qꝛ
vt inqt Lac. 6. diuinarũ institutionũ aduersus
gentes. Nulla laus ẽ nõ facere qꝺ facere ñ pos
sis. Ad hoc rñdet alex. ꝙ ẽ quedã necessitas co
actõis ꝛ phibitõis. Et cum aliquod bonũ fit ex
huiusmõi necessitate: nõ debetur laus faciẽti il
lud: qꝛ ista tollit voluntatẽ. Et ẽ necessitas imu
tabilitatis. Et ista nõ tollit voluntatẽ nec laudẽ
sed ponit imutabilitatem volũtatis i bono. Et
hoc mõ dicitur deus ex necessitate eẽ bonus ꝛ
bõa queqꝫ facere: sicut scribit Hiero. ad Pau
linũ dicẽs. Bonus ẽ deus: ꝛ oia quecũqꝫ facit
bona sint necesse ẽ. Tali ergo necessitate secun
do mõ dicta xps seruauit iusticiã. De qua dicit
ansel. ꝙ iproprie dicitur necessitas: eo ꝙ non ẽ
ibi coactio nec phibitio. Et sic pꝫ ꝙ sic de⁹ ma/
xime laudandus ẽ de bonis q̃ hꝫ ꝛ seruat: ita ꝛ
dñs iesus christus: qꝛ peccare non potuit.

Quod anima christi diuina virtute poterat
in istis inferioribus vltra opa nature. Ca. 3

Ertia conclusio dicitur impressionis.
In qua pleriqꝫ querere solent si anima
christi posset facere nõ mediante opere
nature impressiones: que per naturam fiunt i
istis inferioribus: qꝛ ex quibusdam sanctorum
dictis ꝛ rationibus videtur ꝙ sic. Nam dicit
Jo. Damas. lib. 3. loquens de christo. Supra
hominem: que hominum sunt agebat. Et po/
nit exemplum de ambulatione super aquas: er
go videtur ꝙ hoc fecerit per naturã humanam
sup naturaliter

super naturaliter sublimatã: ergo pari ratione anima christi posset facere nõ mediante natura impressiones quas fecit natura. Ad hanc q̃stionez dixerunt aliqui: q̃ q̃uis anima humana p suã naturalẽ virtutẽ nõ posset facere tales ipressiones: tamẽ anima beata ꝛ maxime anima xp̃i ꝓpter excellentiã sue beatitudinis: ꝛ ꝓpter excellentiã sue actualis existentie posset facere tales ipressiones nõ mediãte ope nature. Unde isti plane cõcedunt: q̃ ipse posset hãc materiã trãsmutare ad formã substantialẽ ꝛ accidentalẽ modo sublimiorꝫ q̃z trãsmutet ope nature. Sz cõtra videt posse argui p euangeliũ ꝛ p sanctos: qꝛ p miracula q̃ faciebat xp̃s ostendit se deũ eẽ. Que probatio nõ fuit efficax: si illa fieri potuissent creata virtute. Quãuis aũt p beatitudinez anime xp̃i ꝛ suã existentiã in v̄bo sit in ea supnaturalis v̄tus: tamẽ nõ transcendit terminos virtutis create. Ideo dicẽdũ q̃ q̃uis xp̃s qꝛ ẽ deus ꝛ hõ possit ratione diuine potẽtie p̃dictas impressiones facere: tamẽ eius anima hoc non põt. Unde Ric. li. i. de tri. ait. Illa signa ꝛ ꝓdigia que facta fuerũt ad cõfirmationẽ fidei nostre nõ nisi diuina virtute fieri potuerũt. Unde intelligendũ est v̄bũ Damasceni: qꝛ in illo vult dicere: q̃ xp̃s q̃uis esset hõ: faciebat p diuinaz virtutẽ opera excedentia virtutez humanã. Et q̃ iste fuerit intellectus ei⁹ patet: qꝛ post illa verba: paucis interpositis sic dicit. Nõ. n. hõ erat sed deus hõ. Ista ergo q̃ supra dicta sunt de potentia xp̃i: catholice tenere debem⁹: q̃ cũ deum verꝫ ꝛ hominẽ profiteamur: nõ irrationabiliter dicimus q̃ ptãtez hz saluãdi ꝛ damnandi: mortificare ꝛ viuificare: dedure ad inferos ꝛ reducere. Cui omnes debemus gloriã ꝛ honorez p infinita secula seculoꝝ. Amẽ.

Dñica. Quarta de aduentu. Sermo de clamore Joãnis: qualiter cõgruo tp̃e xp̃z clamitat

Fructus. 22. Jesum Joãnes clamitat.

f

actum est v̄buz dñi sup Joãnẽ Zacharie filiũ in deserto. Scribuntur h̄ v̄ba Luc. 3. c. ꝛ in euãgelio p̃sentis dñice. Exiuit precursor dñi dilectus Joãnes baptista in solitudinẽ deserti a teneris annis: ibiq̃z conuersatus est vsq̃z ad etatẽ maturã. Quare factũ est: vt xp̃m quẽ in vtero matris existens exultãdo salutauerat: toto illo tempore nunq̃z viderit sicut patere põt ex illo v̄bo Joh. i. Et ego nesciebã eũ. Sed spiritu sancto in eũ veniente xp̃z publice diuulgare cepit: ipsum predicabat ꝛ demonstrabat saluatorem seculi: ꝓut testat lectio euãgelica hodierna: q̃ nõ imerito a nobis diligenter est ponderãda ꝛ examinãda. Pro cui⁹ declaratione occurrit nobis cõsuetus fructus q̄ est. Jesum Joannes clamitat. Pro quo tres cõclusiones ponemus.

Prima dicitur temporis oportunitas.
Secunda dicitur persone dignitas.
Tertia dicitur clamoris qualitas.

Quod tempus i quo Joãnes christũ clamitabat fuit opportunũ. Caplm. .i.

p

Rimã cõclusio dicit tp̃is opportunitas. Notat. n. in prima parte euãgelij opportunitas temporis: i quo xp̃s in mundũ veniens a Joanne baptista est p̃dicatus. Dicit nãq̃z euangeliũ. Anno. 15. iperij Tiberij Cesaris: ꝓcurante pontio Pilato iudeã: tetrarcha autẽ galilee Herode. In quib⁹ verbis tria tempora designantur.

Primũ vnionis romani imperij.
Secundũ partitionis regni iudaici.
Tertiũ diuisionis sacerdotij.

Primuz tp̃s qđ hic designat dicit vnionis romani impij. Nam vt colligit ex dictis Liuij Orosij Eutropij ꝛ alioꝝ q̄ romane reipublice gesta cõscripsere romani orbis dominiũ appetentes vsq̃z ad Octauiani tp̃a bellis ꝓuincias varias edomãdo: regimẽ in vrbe ꝓ reipu. statu sepenumero mutauerũt. Nã primo regnauerũt ibi reges: vz Romul⁹: deinde Numa Põpilius: q̄ leges romanis instituit: post hũc Tullius Hostilius: q̄ albanos vicit: veientes ꝛ fidenatos: cui successit Ancus marti⁹: q̄ dimicauit cõtra latinos ꝛ montẽ ianiculũ ciuitati adiecit. Post ipsum Tarquinus Priscus: q̄ ludos romanis instituit: vicit sabinos: primusq̃z triũphans romã intrauit. Post cuius obitũ secutus est Seruius Tullius. Tandẽ fuit Luci⁹ Tarquinus supbus: q̄ primus excogitauit vincula carceres ꝛ fasces: ꝛ ꝓpter stuprũ Lucretie vxoris collatini. 35. anno regni sui cũ vxore et liberis expulsus est. Et p hos reges regnatuz fuit annis. 243. cum adhuc Roma vix vsq̃z ad 17. miliariuz possideret. Post reges consules regnare ceperunt: duo de hac causa creati: vt si vnus malus esse voluisset: alter habens potestatez potuisset eũ ꝓhibere. Et placuit ne ipiuz longi⁹ q̃z p annũ haberent: ne ꝓpter diuturnaz potestatẽ insolentiores redderent: sed annales semp essent: q̄ se post annũ scirent eẽ priuãdos

Haduerunt ergo romani primo anno Luciū
Juniū Brutū ⁊ Tarquinuz collatinū ꝯsules.
Et cū amoueret Tarquinus collatinus eodem
anno factus est cōsul Lucius Valerius publi/
cola. Et vsqꝫ ad annū trecētesimū ⁊ vltra ab vr/
be condita durauit imperiū cōsulare. Post qđ
pro duobus cōsulibus facti sunt decē: qui sentē
tiam ⁊ potestatē haberent. A quibus secūdo an
no h̄ potestas sublata ē: ex eo ꝙ Appius Clau
dius vnus ex decē filiā cuiusdam virginē voluit
corrumpere. Restitutū est igitur imperiū cōsu/
lare: ⁊ vsqꝫ ad ambo bella inter Cesarē ⁊ Pō/
peium gesta nullus vnqꝫ fuit: qui nec vrbi nec
orbi per se imperaret. Sed Julio cesare inter/
fecto Octauianus impiuz sumpsit: quia vt dicit
Seneca in primo li. de questionibus naturali/
bus ⁊ Plutarchus de vita ⁊ obitu Ciceronis
nepos erat Julij Cesaris: eiusqꝫ filiꝰ adoptiuꝰ
quez cesar heredē in testamento relinquit. Hic
Octauianus vt dicit Suetonius regnauit an/
nis. 56. Duodecim cū Marco antonio ⁊. 44.
per se. Qui sedatis omnibus bellis orbē totuz
suo subiecit imperio: cunctis inimicis ⁊ turba/
tionibus romanoruz deuictis. Huic successit
in imperio Tiberius: cuius tempore romano/
ruz imperiū solidū erat ⁊ vnitū: cuius āno. 15.
imperij Joānes christuz incepit p̄dicare. Qđ
quidē tempus merito hic assignatur: vt notare
tur ꝙ gentiles erant ad fidez christi reuocandi
Vnde Greg. in omel. ait. Redemptoris pre
cursor quo tempore verbū p̄dicationis accepe/
rit memorato romane reipublice principe: ⁊ iu
dee regibus designatur: cū dicit Anno. 15. ⁊c̄.
Quia enim illū p̄dicare venerat: qui ex iudeis
quosdam: ⁊ multos ex gentibus redempturus
erat: per reges gentiū: ⁊ principes iudeoꝝ pre
dicationis eius tempora designant. Quia aūt
gentilitas colligenda erat: ⁊ iudea pro culpa ꝑ/
fidie dispergenda: ipsa quoqꝫ descriptio terre/
ni principatus ostendit: quoniā ⁊ i romana re/
pu. vnus ꝑfuisse describit. Ad hoc etiā inquit
Origenes. In ꝓphetico quidē s̄mone solis iu
deis p̄dicato solū iudeorum regnum describit.
Visio inquit Esaie in diebus Ozie Joathan
Achaz ⁊ Ezechie regū iuda. Et in euāgelio qđ
erat predicandū in vniuerso mundo dominum
describitur Tiberij cesaris: qui totius orbis do
minꝰ videbat. hec Origenes. Secundū tē/
pus quod hic designatur dicitur partitionis re
gni iudeoꝝ: cū sequitur in euāgelio. Procurā
te pontio Pilato iudeā ⁊c̄. Vbi Beda ait. pi/
latus equidē. 12. anno Tiberij Cesaris in iu/
deam missus procurationē gentis iudaice susce
pit: atqꝫ ibi ꝑ decem annos cōtinue vsqꝫ ad ip/
sum pene finē Tiberij ꝑdurauit. Herodes aūt
⁊ Philippus ⁊ Lisanias filij sunt Herodis
illius sub quo dominus natus est. Inter quos
⁊ ipsum Herodē Archelaus frater eoꝝ decez
annis regnauit. Quia vero a iudeis apud Au
gustum criminatus est: apud Viennā exilio pe
rijt. Regnū autē iudee quo minus validū fie/
ret: idem Aug. per tetrarchas diuidere curauit
Hec Beda. Verūtamē de Lisania dicunt ali
qui ipsum nō fuisse filium Herodis: sed magis
Ptolomei qui sub monte libano hitabat. Et
alexander filius fuit Aristoboli qui de Mathā
descenderat. Tetrarcha autem idē est qđ prin/
ceps quarte partis. Nam regnū ipsoꝝ iudeorū
in quattuor partes erat diuisuz. s. iudee galilee
ituree ⁊ abiline. Quibus prefuerunt quattuor
scilicet Pilatus tenens locū imperatoris super
iudeā. Et Herodes qui erat tetrarcha. i. prin/
ceps galilee: ⁊ Philippus q erat tetrarcha itu/
ree ⁊ traconitidis regionis: ⁊ Lisanias q erat
tetrarcha abiline. Abilina est nomē regionis.
Nō autem sine causa factū est ꝙ tot principes
imperarent iudeis eo tempore quo xp̄s venit ī
mundū. Ait nāqꝫ Greg. in omel. Quia eniz
iudea erat pro culpa ꝑfidie dispergenda: in iu/
dee regno per quartā partem plurimi principa
bantur: s̄m illud. Omne regnū in seipsum di/
uisuz desolabitur ⁊c̄. Tertiū tempus quod h̄
designatur dicitur diuisionis sacerdotij: cū sub
ditur. Sub principibꝰ sacerdotū Anna ⁊ Cai/
pha. Super quo verbo ait Beda. Ambo inci
piente predicatione Joannis. i. Anna ⁊ Cai/
phas principes fuerunt sacerdotū: sed Anna il
luz annū. Caiphas vero eū quo dn̄s ascēdit cru
cez administrabat: tribus alijs in medio ponti/
ficatu ꝑfunctis. Verꝝ hi maxime qui ad domi/
ni passionē pertinent ab euangelista cōmemo/
rantur. Legalibus nāqꝫ tunc preceptis vi ⁊ am
bitione cessantibꝰ: nulli pontificatus honor vi/
te vel generis merito reddebatur: sed romana
potestate summa sacerdotij prestabat. hec Be/
da. Quare autē tale tempus in euangelio no/
tatur: rationē assignat Greg. in omel. dicens.
Et quia Joānes illū predicauit qui simul rex ⁊
sacerdos extitit. Lucas euangelista predicatio/
nis eius tempora nō solū per regnū: sed etiam
per sacerdotum designauit.

Quod persona Joānis erat dignissima.
Capituluz. 2.

Capitulum. .2.

Ecunda cõclusio dicitur psone digni
tatis. Que notatur in verbis euange
lij: cum dicit. Factũ est verbũ domi/
ni super Joãnez Zacharie filiũ in deserto. In
quibus tria notari possunt.

Primũ est diuina inspiratio.
Secundũ est Joãnis cõmendatio.
Tertiũ est loci deputatio.

Primũ est diuina inspiratio: qr factũ est ver
bum domini. Nã Joãnes baptista nõ cepit p̃
dicationis officiũ presumptuose: sed a spũ san/
cto celitus inspiratus. Unde Criso. super hoc
passu ait. Verbũ dei hic mandatũ dicitur: quia
nõ a se venit Zacharie filius: sed deo ipsuz mo/
nente. Secũdũ quod notatur hic dicit Joã/
nis cõmendatio: quia dicitur. Super Joãnez
zacharie filiũ. Ubi nobilitas designatur: quia
erat ex genere sacerdotali rc̃. Tertium quod
hic notat est loci deputatio: quia subiungit. In
deserto. Ubi Theophilus ait. Per totũ tẽpus
preteritũ ocultus fuit Joãnes in deserto vt nul
la suspitio nascatur in hominibus: q gratia affi
nitatis ad christũ: vel conuersationis a teneris
annis: diuina de ipso testaretur. Ex quib9 ver/
bis nos moraliter instruimur: q si verbũ do/
mini: idest inspirationẽ diuinã super nos fieri
volum9: tria debemus habere. Primo hu/
militatem cũ qua habitat gratia. iuxta illud Ja.
4.c. Superbis deus resistit: humilibus autez
dat gratiã. Nam Joãnes interpretat vas gra/
tie: idest ille in quo est gratia. Secũdo debe/
mus habere memorie viuacitatẽ: zacharias nã
q3 memorans dominũ interpretatur. Tertio
debemus habere penitentie rigiditatem: vt. s.
simus in deserto penitentie. Nã Math. 3. dici
tur. Penitentiaz agite apropinquabit in vos
regnum dei. Nõ equidez erat Joãnnes in vo
luptatibus seculi: nõ in delitijs mundi: non in
gaudijs huius temporis: sed in solitudine de/
serti. Nã quanto quisq3 magis se elongat a de
lectatione sensuum exterioꝝ: tanto plus attin/
git ad intelligentiã ꝛ lumen secretoꝝ dei. Non
miremur inquã nõ miremur: si falsi christiani
de deo nõ bene sentiant: qui a inebriauit eos fal
lax gratia temporalium bonoꝝ: quibus nõ sa/
piunt ea q̃ dei sunt.

Quod Joãnes venit p̃dicare in omnẽ regio/
nem iordanis. Capitulum. .3.

Ertia cõclusio dicitur clamoris qua/
litas. In qua notare debem9 ꝫ euan
gelij seriem q Joãnes venit in omnẽ regionẽ
iordanis vt dicit Nico. de lira. Exiuit n. dese
to vbi pauci habitabant: ꝛ venit ad loca magis
habitata: vt plures possent ad eius predicatio/
nem venire ꝛ ab eo baptizari. Ibiq3 clamãdo
tria singulariter predicabat.

Primo baptismi efficaciã.
Secundo vie mundiciã.
Tertio salutis noticiam.

Primo predicabat baptismi efficaciam. Di
citur eniz in textu euãgelij. Predicãs baptis/
muz penitẽtie in remissionem peccatoꝝ. Que
verba ꝫm q Nico. de lira sup. c. i. Luc. videt
dicere: possunt dupliciter intelligi. Uno modo
pro baptismo Joãnis: quo lz nõ dimitterentur
peccata: tamẽ susceptio illius baptismi erat que
daz ptestatio agẽdi verã penitẽtiaz: p quaz ipsa
peccata dimittuntur. Alio modo põt intelligi
de baptismo christi cuius virtute peccata dimit
tuntur. Et qr tale baptismũ Joãnes dare non
poterat: ideo p̃dicabat dãdũ per xp̃m i ꝓrimo
venturꝝ. Secũdo predicabat vie mũdiciã di/
cens. Scriptũ est in li. sermonũ Esaie prophe
te. Vox clamãtis in deserto: parate viã dñi: re/
ctas facite semitas eius. Omnis vallis imple/
bitur: ꝛ omnis mons ꝛ collis humiliabitur: et
erũt praua in directa ꝛ aspera in vias planas.
Hec autẽ habẽtur Esa. 40. c. q̃ ad litterã xp̃o
predicanti cõueniunt. Nã Ambro. dicit. Be
ne vox dicit Joãnes Ubi nuncius: ex eo q ip/
se manifestauit Ubũ incarnatũ: cui dicebat viã
esse parandã. Nã si bene cõsiderem9: ipse erat
orbis cõductor totiusq3 vniuersi gubernator ꝛ re
ctor: quez suscipere omnes debent cuz diligenti
preparatione. Hinc est qd̃ Ambro. in ꝫmone
tertie dominice de aduentu dicit. Oportet nos
esse omni sanctitate puros: mũdos pudicitia: ni
tidos honestate. Et Origenes sup his verbis
ait. In corde nostro via parãda est dño. Ma/
gnũ. n. est cor hominis ꝛ spaciosum: si tñ fue/
rit mũdũ. Nec in corporis quãtitate: sz in Utu/
te sensuũ magnitudinẽ eius intellige: que tantã
scientiã capiat veritatis. Prepara ergo in cor
de tuo viam domino per cõuersationẽ bonam
ꝛ egregijs vel perfectis operibus dirige semi/
tam: vt in te sermo dei absq3 offensa perambu/
let. Hec ille. Et certe quod Joannes predica/
bat populis circa iordanem: ecclesia hoc tempo
re sacratissimo fidelibus suis commemorat: vt
omnes se p̃parent pro futura solemnitate do/
mini nostri iesu xp̃i. Cui grati sunt illi qui sibi

nascenti seipsos pũtant penitentia candidatos
decoratos ꝟtutib⁹: ꝛ deuotiõis feruentes. O
temeraria xp̃ianoꝝ corruptela. o rep̃hensibilis
cõsuetudo. o detestabiles mores. Tũc nãq₃ ma
gis offendit xp̃s cũ magis ẽ honorandus. In
seq̃nti. n. festiuitate multiplicantur vanitates:
põpe: solatia: iepte leticie: ioculatiões: lenocinia
cõmessatões: ebrietates: vaniloga: vsure: per/
iuria: mẽdacia: ꝓhibiti ludi: ꝛ qꝺ horrenduz ẽ
ĩpudenter: iuerecũde: publice ĩpia blasphemia
dei audient in nocte natiuitatis dñi. Nã pasto
res erũt laudãtes ꝛ glificantes deũ: sed tot ꝛ tã
ti viri mulieres iuuenes ꝛ senes deũ celi erunt
maledicẽtes. O celi qũo nõ abscõditis faciem
vestrã a nobis. O sol qũo nõ abscõdis lumen
tuũ. O planete qũo non retrahitis lumẽ vestꝝ
O terra qũo nõ contremiscis. o homies iusti ꝛ
pij qũo non fletis in tam execrãda iiuria creato
ris. Nascitur xp̃s puulus: hũilis: paup: lugẽs
in p̃sepio ꝓ salute hoium: ꝛ ecce blasphematur.
Nõ ẽ hec via: vt eius gratia nõ dignos redda
mus. Inquit. n. apl's ad Ro. 13. c. Abijciam⁹
opa tenebrarũ ꝛ iduamur arma lucis: sic vt in
die honeste ambulemus. Nõ in cõmessatõib⁹
ꝛ ebrietatib⁹: nõ in cubilibus ꝛ ĩpudicitijs: nõ
in contentõe ꝛ emulatõe: sed iduimini dñz no
strũ iesum xp̃m. Videm⁹ nãq₃ in xp̃o scm̃ esse
quod in ꝓphetia p Joãnẽ allegata cõtinebatur
Humiles. n. qui per valles itelligũtur impleti
sũt donis spũalibus. Mõtes q sũt supbi tyrãni
sicut fuit Herodes. Nero. Domitianus. Dio
cletianus. ꝛ alij xp̃m pseq̃ntes humiliati sunt.
Corda praua directa sũt sicut fuit i Maria mag
dalẽa peccatrice: i Matheo publicão: ꝛ ceteris
ad xp̃m cõuersis. Corda aspera ꝛ cõtra xp̃z in
durata mollificata sũt ꝛ deducta in vias planas
sicut pz in Paulo. Si ergo xp̃s ẽ qui grãz do
nat: rebelles rep̃mit: pctã dimittit: ꝛ duros sua
pietate mollificat: ip̃m amare: ip̃m timere tene
mur: ꝛ dignũ sibi habitaculũ in nostra mente p̃
pare. Tertio predicabat Joãnes salutis noti
ciam: quãdo dicebat. Videbit ois caro saluta/
re dei. Vbi Criso. ait. ostenditur hic qm̃ ad fi/
nes mũdi diffundet euangelij ꝟtus atq₃ cogni
tio. Gre. in omel. ait. O is caro. i. ois hõ. Sa
lutare dei. i. xp̃m in hac vita videre nõ potuit.
Propheta ergo oculũ ad extremũ iudicij diez
tendit: quãdo hunc oẽs ꝛ electi ꝛ reprobi piter
videbũt. Hec Greg. Nos itaq₃ p qui xp̃m fi
dem videm⁹ conemur illi ita seruire: vt merea/
mur ip̃m aspicere gl'iosum cũ plenitudie oium
nostroꝝ desiderioꝝ in felici illo regno: in quo
ipse viuit per ĩfinita secula seculorũ. Amen.

In natiuitate domini nostri iesu christi. Ser
mo de possibilitate: qualitate: ꝛ iocũditate: ĩcar
nationis verbi dei.

Fructus. 23. Jesus letanter nascitur.

EVangelizo vo/
bis
gaudiũ magnum quod erit oĩ
populo: qꝛ natus est vobis ho
die saluator mũdi: q ẽ xp̃s dñs
i ciuitate Dauid. Scribunt h
ꝟba Luc. 2. c. ꝛ in euangelio p̃me misse hui⁹
sacratissime solẽnitatis. Dies hic celeberrim⁹
dilectissimi in xp̃o iesu sũma cũ deuotõe ẽ exco
lendus: in quo scã mater ecclesia recolit myste/
ria iocũdissima natiuitatis saluatoris nostri ie/
su xp̃i. Quid nãq₃ dulci⁹ põt audiri: quid sua/
ui⁹: qdue mirabilius: q̃₃ ꝙ iesus xp̃s filius dei
in bethleem nascit. Currite gẽtes ꝛ venite om
nes cũ pastoribus ad vidẽdũ dei filiũ ꝓ nobis
pctõribus in presepe natũ. Hoc sit nobis hodi
erna die studiũ ꝛ magnificentia: vt natiuitatem
iesu xp̃i pie ardẽter atq₃ affectuose contemplari
velim⁹. Inuigilẽt sensus nostri: ꝛ puerulũ xp̃z
iesum suscipiamus reuerẽter. De quo in p̃sen/
ti sermone dicere volẽtes: fructũ ꝓponim⁹ q ẽ
Jesus letanter nascitur. Qꝺ angelus testifica
tus ẽ in ꝟbis ꝓpositis in themate: in qb⁹ na/
scentis xp̃i gaudiũ exprimitur. Vbi ꝛ nos tria
mysteria contemplabimur.
Primũ dicitur incarnationis possibilitas.
Secundum dicitur natiuitatis qualitas.
Tertium dicitur natiuitatis iocunditas.

Qꝺ icarnatio xp̃i ẽ possibilis. Cap. I.

PRimũ mysteriũ dicitur incarnationis
possibilitas. In quo explicemus con
tra nõnullos ĩpie sentientes ꝙ deum i
carnari fuit ĩpossibile. Qꝺ aũt hoc sit falsuz pz
qꝛ suum oppositum est veꝝ. Et hoc tangitur a
doctorib⁹: vz scõ Tho. ꝛ btõ Boñ. in. 3. snia/
rum. di. I. q. I. ꝛ ꝓbatur ipsuz possibile esse in
carnari tribus rationibus.
Primo ratione omnipotentie.
Secundo ratione excellentie.
Tertio ratione conuenientie.
Primo ꝓbant ratione omnipotẽtie. Nam
deus cũ sit oĩpotens: potest oẽ illud qꝺ nec cõ/
tradictõem includit nec aliquez defectum i deo
ponit s̃m illud Luc. I. Non erit ĩpossibile apꝺ
deum oẽ ꝟbum. Sed deum humanam natu/
ram assumere

ram assumere: nec icludit contradictionē: nec in deo aliquem defectum ponit. Nam diuinā nām vniri humane in vnitate ꝑsone: nō ē aliud ꝙ̄ diuinā ꝑsonā q̄ ab eterno fuit hypostasis respectu diuine nature eē hypostasiz respectu humane nature in tpe. hoc aūt nō dicit aliquā imꝑfectōem: sz potius dignitatem ꝛ nobilitatem. Sicut. n. cum deus sit ens ab eterno: in nullo fit derogatio bonitati sue: dū ē causa bonitatis creature create in tpe: ꝙ̄uis bōitas creata longe sit iferior bonitate icreata. Sicut eni ꝑsona filij dei cuz sit hypostasis itellectualis ꝛ spūalis ꝛ icreata ab eterno in nullo derogatᷣ si sit hypostasis rōnalis nature create in tpe: ꝛ quēadmodū deus de nō creāte fit creās in actu absq̄z aliq̄ sui mutatōe vel inouatōe: sed solum fcā mutatione ex ꝑte nature create: sic ꝑsona filij dei q̄ nō erat hypostasis humāe nāe in actu: hz eē eiꝰ hypostasis absqz aliq̄ sui mutabilitate: solū fcā mutatōe ex ꝑte nāe assumpte. Et quēadmōz deus ē in creatura ꝑ eēntiam ꝛ per p̄sentiā: ꝛ in nullo dependet creatura ab ipso tanq̄z a cā conseruāte ꝛ sustētante: sic ꝛ deus cū ē in creatura rōnali ꝑ vnionem: nō depēdet ab ipsa sz potiꝰ ecōuerso: qꝛ hz sustentari in illo. Scda rō dr̄ excellētie. Nam vt ait Hilariꝰ: plus pōt deꝰ facere ꝙ̄ homo dicere vel itelligere: Sz homo potest dicere vel intelligere rōabilr̄ deum humanam nām assumere: ergo multomagis deꝰ pōt hoc facere. Intelligit nāqz homo cōgruū fuisse deū icarnari: tū ꝓpter sue potētie sapiētie ꝛ bonitatis eminētē manifestatōem: q̄ qdem fcā est in humani generis susceptōe: tum ꝓpter opeꝝ diuinoꝝ excellentē cōsumatiōez: q̄ est fcā cum vltimū cōiunctū ē prio: tum ꝓpter humilē pcti solutōem ad liberatōem hois captiui: qꝛ sola ꝑsona diuina erat q̄ prepōderabat toti humāo generi. Tertia rō dicitur cōuenietie. Nam coꝝ ē facilis vnio: que ad inicem silitudinē habent Sed hō ē creatus ad silitudinem ꝛ imaginem dei: vt dicitur Geñ. i. ergo humana nā diuine aliquo mō ē vnibilis in ꝑsona. Et si dicitur ꝙ nulla pōt eē vnio iter illa inter q̄ nulla ē ꝓportio: sed dei q ē infinitus ad creaturā que ē finita nulla ē ꝓportio: ergo nulla pōt esse vnio. Ad hoc dicēdū ꝙ duplex ē ꝓportio. Vna q̄ attenditur in conuenientia ordinis. Alia que attēditur in cōmēsuratione quātitatis. Cum ergo dicitur ꝙ omne vnibile est ꝓportōabile. ꝛc̄. dicendū ꝙ veꝝ est si intelligatur de ꝓportōe que attenditur in cōueniētia ordinis. Si aūt intelligatur de ꝓportiōe que est in cōmēsuratiōe quātitatis: nō hz veritatē: ꝓ eo ꝙ si aqua maris ifinita eēt: adhuc posset spongia imergi: sicut nūc imergeretur. Et iō sufficit ad vnionez ꝓportio que cōsurgit ex cōueniētia ordinis. Et talis est cōueniētia que ē inter creaturā rōalem ꝛ deum pro eo ꝙ creatura rōalis eoipso ꝙ ē imago dei nata ē ordinari in ipso. Diximus qualiter doctores theologici possibilitatē incarnatōis ostendūt: quod a nobis nō ē curiose iuestigandū: sz mēte potius affectuose redolendum.

Quo tempore ꝛ loco ꝛ qua paupertate christus natus sit Capitulum .2.

Ecundum mysterium dicitur natiuitatis q̄litas. In quo cōsiderare debemꝰ qualiter xp̄s natus describitur ab euangelista. Ex cuius cōsideratōe tres cōditōes xp̄i nascētis colligimus.

Prima dicitur temporalitas.

Secunda dicitur localitas.

Tertia dicitur paupertas.

Prima cōditio dicitᷣ tp̄alitas. Designatur nāqz in euangelio ꝙ xp̄s natus ē Octauiani iꝑatoris tpe. Qui vt scribit Suetoniꝰ ꝛ Eutropius natus est in velletrano oppido. viij. kal. septembris: ex patre Octauiano senatore: ꝛ matre Actia nepte iulii cesaris genita ex iulia sorore: q̄ nupserat. L. Balbo: de quo refert pliniꝰ in. 2. Historie naturalis: ꝙ cū vrbem intraret apparuerūt stelle circa solē i modum corone posite. Hic sedatis oibus bellis orbē totū suo subiecit imperio: cūctis inimicis ꝛ turbationibꝰ romanoꝝ deuictis. Regnauit nāqz ānis. 56. duodecim cū. M. Antonio. ꝛ. M. lepido. ꝛ. 44. per se. Et ut dicit Solinꝰ de mirabilibus mundi. tempus Augusti solū reꝑtum est quo plurimū arma cessauerunt ꝛ ingenia floruerūt. Fuerūt. n. tūc. Horatius flaccus. Virgiliꝰ. Ouidius Macer. Catullus veronēsis. Terētius Varro. M. T. C. Apollodorus. Valerius Messala. Valerius maximus: ꝛ ꝙ̄plures alij Vt aūt dicit Orosius. Octauianus victor rediēs sub oriente cum triplici triumpho vrbē ingressus: tūc ꝑmus qꝛ rem pub. auxerat Augustus ē salutatus. Et cū pacificum possideret imperiū: edictū fecit vt describeretur vniuersus orbis: vt sciret quot ꝓuincie: quot hoīes essent in toto orbe. Et dicebatur descriptio: qꝛ numerꝰ eorū qui censum ferebant redigebatur inscriptis vt refert magister i historia scolastica. Dicebatur etiam professio: quia quilibet offerens

denarium suuz presidi ponebat illuz sup caput
suū: ⁊ ꝓprio ore ꝯfitebatur se eē subditum Ro
mano iperio. Regnāte hoc impatore piissimo
xp̄s dei filius nasci voluit. Unde Beda ait.
Nasciturus in carne dei filiꝰ sicut de Vgine na
tus Vginitatis sibi decus oñdit eē gratissimuz
sic peccatissimo seculi tpe ꝓcreatur: qꝛ pacez q̄/
rere docuit: ⁊ pacis sectatores iussere dignatur
Nullū aūt maius potuit eē pacis indiciū: q̄ȝ to
tū orbē vna descriptōe concludi: cum Octauia
nus augustus tanta. 12. ānis circa tempꝰ dñice
natiuitatis pace regnauit. Theophilus vo ait
Conueniens erat vt p xp̄m cultus multoꝝ deo
rum deficeret: ⁊ vnus deus coleret̄: vñ vnꝰ rex
orbi impasse describitur. Nec existimare debe
mus regē regum iesum xp̄m sub descriptione
mūdi natū absq̄ȝ mystica ⁊ rōabili cā. Dic̄ Ori
genes. Diligentius aūt intuēti sacramentū qd
dā videtur significari: qꝛ in totius orbis ꝓfessi
one describi oportuit xp̄m: vt cū oibus scriptus
sanctificaret oēs. Greg. in omel. inqt. Mysti
ce aūt nascituro dño mūdus describitur: qꝛ ille
apparebat in carne q electos suos ascriberet in
eternitate. Scda cōditio dicitur xp̄i nascentis
localitas. Nasci. n. voluit in Bethleē iude: ad
quē iuerat Joseph cū Maria: eo q̄ esset de do
mo ⁊ familia Dauid. Et dicitur Bethleē ciui
tas Dauid ſm Nico. delira: qꝛ inde oriundus
fuit vt habet̄. 1. Reg. 17. c. Et ioseph erat ď ge
nere Dauid: sicut dicitur Math. 1. Et nō ē ali
enū a ꝓposito: qꝛ iesus xp̄s natus ē in taz hūili
loco: ⁊ nō in hirl'm: nec in maxima roma: qꝛ in
oibus suis actibus se humilez exhibere voluit.
Unde Bethleez elegit sue natiuitati: ⁊ hirl'm
sue passioni: vt per hoc glīam hoīum confuta/
ret: q in ciuitate ignobili nascens: in ciuitate no
bili ē passus obprobrium. Et vt dicitur in quo
dam sermone ephesini concilij. Si maximam
Romā elegisset ciuitatē: ꝓpter potentiā ciuiuz
mutatōem orbis terraꝝ putarent: si filiꝰ fuisset
impatoris: ptātis auctoritatem impatori ascribe
rent. Sed vt humilitas xp̄i oñderet̄: ⁊ diuini/
tas cognosceret̄ orbem terrarū transformasse:
paupculam elegit matrē: paupiorem ⁊ ignobi
liorem patriā: tum in signū ꝑfecte victorie: tuz
vt suam ptātem ostenderet in ipsa Roma que
caput erat orbis in qua statuit caput ecclesie sue
ſm illud Esa. 26. Ciuitatem sublimē humilia
bit: ⁊ cōculcabit eaz pes paupis. i. xp̄i: gressus
egenoꝝ. i. Petri ⁊ Pauli apl'orū eiꝰ. Ter/
tia conditio dicitur xp̄i nascentis pauptas: de q̄

ait Luc. 2. c. Impleti sunt dies Marie vt pa/
reret: ⁊ pepit filium suū primogenitū: ⁊ pānis
eum iuoluit: ⁊ reclinauit eū in presepio: qꝛ non
erat ei locus in diuersorio. Diuersorium nāq̄ȝ
ſm magistrū in historia scolastica dicitur operi
mentū quod ē inter duas domos sub quo ciues
ad colloquendū vel ꝓpter aeris intempiem di/
uertebāt: vbi Joseph boui ⁊ asino presepe fe/
cerat. Mirare modo aīa mea q̄ȝ extrema fuit
pauptas regis celoꝝ ⁊ oium creaturaꝝ nascen
tis. Audi Hiero. ad Marcellā de vrbe sece/
denda dicentē. Quo sermone qua voce spelū/
cam tibi saluatoris exponā. Et illud presepe in
quo īfantulus vagijt: silentio magis q̄ȝ infimo
sermone honorandū ē. Ubi sūt late porticus.
Ubi aureata laq̄aria. Ubi domus miserorum
penis ⁊ damnatoꝝ labore vestite. Ubi ad in/
star palatij priuatoꝝ extructe basilic̄e: vt ville
corpusculū hois preciosius inambulet: ⁊ quasi
mūdo quicq̄ȝ nō possit eē ornatiꝰ: tecta sua ma
gis velit accipere q̄ȝ celū. Bethleē. Ecce i hoc
puo terre foramine celorum conditor natus ē:
hic iuolutus pānis: hic visus a pastoribus: hic
demonstratꝰ a stella: hic adoratus a magis. H
ille. Et idem ad Eustochiū. Ille cuius pugillo
mūdus cōcluditur: presepe continetur angu/
stia. O quid erat videre filiū dei iuolutum pā/
nis: vagientē: lachrimantē: pre frigore tabescē
tem. Eamus omnes queso cū pastoribꝰ ⁊ dica
mus sibi. O angeloꝝ rex dignissime: qui ꝓ no
bis ad hanc necessitatem venisti: vt ex paupcu
la matre in tuguriolo vilissimo nō habens vbi
caput reclines: qd vis a nobis. Quid tibi ꝑsol
uere possumꝰ. Uis aurū. vis argentū. Pla/
cēt tibi vel gēme vel iocalia vel preciosa queq̄ȝ
diuertibilia. Et si forte ista spreueris q̄ faciunt
tm̄ ad ornatū ꝓ tua necessitate domū acciperes
ad habitandū: ligna ⁊ pannos ad calefaciendū
Et mox infantulus iste clamabat ardenter. O
rōales creature nolo mūdi diuitias: nolo deli/
tias: nolo magnificētias. Ecce vestrā carnem
assumpsi. Puerulus suz: ⁊ pro vobis triginta
tribus ānis laborabo idesinēter in fame ⁊ siti:
in vigilijs ⁊ peregrinationibus: in angustiis ⁊
ꝑsecutōibus: in plagis ⁊ vlneribus: i sanguis
effusione vsq̄ȝ ad mortē. Si mihi placere cupi
tis q vos ita diligo: pctā vestra mihi donate: il/
la super humeros meos ponite: dolētes i cor/
de vestro de qbuscūq̄ȝ cōmissis: ⁊ ego ꝓ vobis
satisfaciam. Ego oium potentiam portabo. O
humani cordis duritia cur nō mollitur: cur nō
flectitur

flectitur: cur nō mouetur ad vocē oium salua/
toris. Sūt nēpe humane mētes gelate ⁊ ferro
duriores: quoniā xp̄m puulū clamantem ⁊ di
centem: pctā deponite: pctā deponite: qꝛ ꝑpter
pctā incipio peregrinari ad mortē: nō audiunt
Sed qd tu faciebas o Ꝟgo puͥssima: qn̄ vide/
bas in assūpta carne factorem oium tam īfimo
loco natū. Flebant oculi tui. Que tanto magis
eras pietate deuicta: quanto certior eras de al
titudine secreti. Nēpe humanꝰ intellectus exco
gitare nō posset qualiter Ꝟgo sacratissima puel
la ⁊ plena gratia sui filii ardentissimam pauper
tatem defleuit.

Quod omnes creature in xp̄i natiuitate si
gnū iocunditatis ostenderūt. Cap. 3.

t Ertiū mysteriū dicitur natiuitatis iocū
ditas. Nam natiuitas presens letissi/
ma dꝫ esse animis quibuscūqꝫ bn̄ dis/
positis. De qua ⁊ nos triplicem iocunditatem
inseremus.
Prima dicitur supernaturalis.
Secūda dicitur Ꝟginalis.
Tertia dicitur generalis.

Prima dicitur supnaturalis: que fcā fuit in
angelicis choris. Et qdem angelus vnꝰ letus
ad pastores descendit: q vigilias noctis custodi
ebant super gregem suū: annūcians eis ꝙ natꝰ
eēt iesus: cū quo fcā est multitudo magna cele/
stis exercitus cantantium: gloria in altissimis
deo ⁊c̄. Et vt inqt Beda in omel. nūqꝫ in tota
veteris testamēti serie repiemus angelos: q tā
sedulo apparuerūt patribus: ꝙ cū luce apparu
erunt. Sed hoc priuilegiū recte huic tpi est re/
seruatū: quādo exortum ē in tenebris lumen: ⁊
rectis corde leticia. hec ille. Secūda iocūditas
dicitur Ꝟginalis. Suscepit eqdem Ꝟgo glorio
sa iestimabile gaudium cū vidit se pepisse sine
corruptōe ⁊ sine dolore. Nec vt qdaꝫ fatue ar
bitrantur iacens peperit filiuꝫ suū: nec obstetri
cum habuit adiutorium. Vnde Hiero. aduer
sus Eluidium. Nulla ibi obstetrix fuit: nulla
muliercularū sedulitas intercessit. Ipsa pānis
inuoluit ifantem: ipsa ⁊ mater ⁊ Ꝟgo. Puto
enim ꝙ appropinquante hora partus sensit Ꝟ
go purissima tantā intellectus leticiā: quāta nō
senserat vnqꝫ oibus diebus vite sue: ⁊ omnes
sensus eiꝰ spūales ⁊ corporales quadam ienar/
rabili suauitate replebant. Et eleuata super hu
manas vires in abyssum diuine contemplatio
nis ita cū imenso dulcore peperit filium suum.

Quem vt vidit natū: mox adorauit vt verū de
um: ⁊ deinde illuꝫ ad se suscipiens: suo pectori
strixit: ⁊ pānis inuoluendo lacte suo purissimo
pascebat. Audiuit ⁊ angelos cantantes: vidit
pastores cū admiratōe venientes ad inquiren/
dū de saluatore nato: quem ipsa parturierat: ip
sa tenebat: ipsa tractabat. O gaudiū vere inco/
gnoscibile: cū Ꝟgo gloriosa videbat oculis cor
poreis: quem sancti patres ceteriqꝫ electi desi/
derauerūt ispicere. Nec solum filium suū senti
ebat: sed sui ipsius ⁊ ēt dei filiū esse intelligebat

Tertia iocūditas dicitur generalis. Naꝫ do
mino nascente oēs quodāmodo creature vise
sūt suo mō letari. Creatura nāqꝫ pure corpo/
rea letata ē: qꝛ vt testatur Inno. tertiꝰ tpe illo q̊
rome longo tempore pax fuit: romani templū
pacis pulcherrimū cōstruxerunt: ⁊ ibi statuam
Romuli posuerūt. Consulētes Ꝟo apollinem
qn̄tum duraret: acceperūt rn̄sum quousqꝫ Ꝟgo
pareret. Qd ipsi audiētes dixerūt. In eternuꝫ
durabit: qꝛ Ꝟgo nūqꝫ pariet. Vnde ⁊ i foribꝰ
templi titulū hūc scripserūt. Templum pacis in
eternū. Sed in ipsa nocte qua Ꝟgo peperit tē/
plum funditus corruit. Vbi modo ē ecclesia: q̄
scē marie noue dicit. Scdo letata ē creatura
corporea ⁊ lucida vt predictꝰ Inno. papa dixit
In ipsa. n. nocte natiuitatis obscuritas aeris i
claritatē diei Ꝟsa est: ⁊ in die natiuitatis domi
ni tres soles in oriente apparuerunt: qui paula
tim in vnū corpus solare redacti sūt: licet in hi
storiis scholasticis dicatur ꝙ hoc non fuit i die
natiuitatis: sed ante per aliquod tempus. s. pꝰ
mortē filii cesaris: quod etiam Eusebiꝰ in cro
nica asserit. Orosiꝰ Ꝟo dicit Ꝟba hec. Hora
circiter tertia: repente liqdo ac puro sereno cir
culus ad spēm celestis arcus orbem solem am
biuit: quasi venturus esset qui ipsum solem so
lus mūdūqꝫ totuꝫ effecisset ⁊ regeret. Addit ⁊
innocentius rem dignam miratu: ꝙ Octauia
nus imperator in tantū senatui placuit: vt ip̄m
pro deo colere vellent. Qui se mortalem intel
ligens: imortalitatis sibi nomen noluit vsurpa
re. Ad illorꝫ vero iportunam instantiaꝫ Sibyl
lam prophetissam aduocat: scire volens per eiꝰ
oracula: si in mundo aliquando eo maior nasce
retur. Et cum in die natiuitatis domini consi
lium super hac re conuocasset: ⁊ Sibilla in ca
mera imperatoris oraculis insisteret in die me
dia circulus nitens apparuit circa solem: ⁊ in
medio circuli Ꝟgo pulcherria filiū gestās i gre
mio. tūc sibilla h̄ cesari ondit. Cuꝫ aūt impator

ad predictam visionem plurimū admiraretur:
audiuit vocē dicentē. Hec est ara celi. Dixitqꝫ
ei Sibylla. Hic puer maioꝛ te est: ipsum adoꝛa
Et in camera in qua hec celebꝛata sunt: in ho/
noꝛe sancte Marie dedicata est ecclesia: q̄ vsqꝫ
hodie dicit̃ ara celi. Octauianus vo puero sibi
monstrato myrrhā dedit: ⁊ deus decetero vo/
cari recusauit. Tertio letati sunt pastoꝛes inue
nientes sicut dixerat eis āgelus. Unde ⁊ nos
omnes letari debemus: ⁊ spiritualiter iocunda
ri: qꝛ ait Leo papa in ſmone. Saluatoꝛ noster
hodie dilectissimi natus ē: gaudeamus. Neqꝫ
eniꝫ locū fas est eē tristicie: vbi natalis ē vite: q̄
cōsumpto moꝛtalitatis timoꝛe ingerit nobis de
ꝓmissa eternitate leticiā. Nemo ab huius ala/
critatis participatione secernit̃. Una cunctis le
ticie cōmunis est ratio: qꝛ dominꝰ noster moꝛ/
tis peccatiqꝫ destructoꝛ: sicut nullū a reatu libe/
ruꝫ reperit: ita liberandis omnibꝰ venit. Exul/
tet sanctus: qꝛ appꝛopinquat ad palmā. Gau/
deat peccatoꝛ: qꝛ inuitat̃ ad veniā. Animet̃ gen
tilis: qꝛ vocat̃ ad vitā. hec ille. Igitur leti sunt
celi ⁊ ciues celoꝝ ⁊c̄. Sic ⁊ nos gaudentes re/
feramus gratias deo: qui seipsum dedit ꝑuulū:
vt nos magnos faceret in regno celoꝝ: in quo
viuit ⁊ regnat ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amē.

In festo sancti Stephani prothomartyris.
Sermo de eodem.

Fructus. 24. Stephanus iesum videns.

v **Ideo celos** apertos: ⁊ iesum stantem a
dextris vtutis dei. Actuuꝫ
7. In tribulatiōibꝰ positꝭ ac
laboꝛantibus dilectissimi in
chꝛisto iesu ꝓ diuino amoꝛe
nō deest auxiliū sue grē: qua fit vt quecūqꝫ ar/
dua ⁊ difficillima nō solū nō moleste sed iocun/
de ⁊ equo animo ferant. Nihil enim moꝛte ter
ribilius. Hāc tamē amici dei cū opꝰ fuit passi
sunt pꝛo xp̄o gaudentes. Et ne multoꝝ exēpla
referamus: ꝓponit̃ exemplū de ꝓthomartyre:
qui in etate floꝛidissima lapidationis martyriuꝫ
patientissime tollerauit. Cui cū ex debito coga/
mur honoꝛē deuotū exhibere: vt possimꝰ suffra
gio ipsius sue sanctissime vite esse imitatoꝛes:
de ipso in pꝛesenti sermone dicturi sumus: sub
vno fructu qui est. Stephanus iesum videns:
sicut dicitur i themate. Video celos aptos ⁊c̄.
In quibus sanctissimis verbis tria pꝛincipalia
pꝛiuilegia beati Stephani notabimus.

Pꝛimū dicitur gratie.
Secundū victoꝛie.
Tertiū gloꝛie.

Qd̄ in Stephano fuit gratia. Cap. .I.

p Rimū pꝛiuilegiū dicit̃ gratie: de qua
dicitur Act. 7. Stephanus aūt plenꝰ
gratia ⁊ foꝛtitudine faciebat signa et
pꝛodigia magna in populo. Nā cū tria sint pec
cata pꝛima ad q̄ cetera reducunt̃: videlicet sup/
bia: auaricia: luxuria. Pꝛo q̄bus dicit̃. i. Joh̄.
2. Omne qd̄ est in mundo: aut est cōcupiscētia
carnis: aut cōcupiscētia oculoꝝ: aut supbia vite
necessariū est vnicuiqꝫ laboꝛare vt ab his non
superet̃: q̄nimo vincēdo cōtrarias sequat̃ vtu
tes. Quod esse nullo modo pōt sine diuina grā
sicut docet Aug. in li. de coꝛreptione ⁊ grā. ⁊ i
li. de p̄destinatōe sāctoꝝ. ⁊ i enchiridion. Deꝰ
aūt benedictꝰ vnicuiqꝫ laboꝛare volenti ⁊ facere
qd̄ in se est: hāc grām libere largit̃: adeo vt nul
lus nisi de pꝛopꝛia negligentia cōqueri possit.
Unde Cypꝛianus in epl'a ad Domnum ait.
Pꝛofluens largit̃ spūs: nullis finibꝰ p̄mit̃: nul
lis metaꝝ spacijs frenat̃. Māna igit̃ exuberat
affluenter. Nostrū pectꝰ tm̄ faciat ⁊ petit. Quā
tuꝫ illud fidei capax offerimꝰ: tm̄ inundātis grē
haurimꝰ. h̄ ille. Qd̄ clare ꝑcipimꝰ in btō Ste/
phāo xp̄i ꝓthomartyre dilectissimo: q grā diui
na superauit p̄fata peccata: ⁊ obtinuit in se tres
solemnes virtutes: videlicet.

Pꝛima est virtus humilitatis.
Secunda est virtus paupertatis.
Tertia est virtus castitatis.

Pꝛima vtus quā obtinuit beatꝰ Stephanꝰ
dicit̃ humilitatis: in honoꝛe sibi ab ecclesia exhi
bito. Ut. n. docet scriptura Actuū. c. 6. ipse nō
fuit vltimꝰ imo pꝛimꝰ ex septē diaconibꝰ ab apo
stolis oꝛdinatis in ministerio. Cū. n. eēt maxi
ma multitudo credētiū: q̄ in dies crescebat. 12.
apl'i decreuerūt eligere septē q possent p̄esse mi
nistrationi tp̄ali: vt ipsi possent liberius vacare
vbi diuini p̄dicatōi. Et elegerūt stephanū ple/
nū fide ⁊ spū scō: ⁊ Philippū: ⁊ Pꝛochoꝝ: et
Nicanoꝛē: ⁊ Thimonē: ⁊ Parmenā: ⁊ Nico
laū aduenā Anthiochenū. In quo honoꝛe nul
la elatione Stephanus itumuit: sꝫ i cunctis se
humilē exhibuit. Scd̄a vtus dicit̃ pauptatis
Nā de eo dicit̃. Act. 6. ꝙ fuit plenus fide. Un̄
Aug. ait. Qui de deo verā fidē habēt: n̄ cupiūt
i his miſijs diuites fieri. Et sic pꝫ q̄ꝫtū ad secū
dā vtutē. 3ª dr̄ castitatis. nā de eo dr̄ ꝙ fuit bo
ni testimōij ⁊ mūdissime fame: et qꝛ pleriqꝫ sua
volūtate

voluntate in peccatis cómorãtes excusationem
suscipiunt dicẽtes nõ posse virtuose viuẽ: qꝛ ip
se dñs suã gratiã denegat: nos intelligere debe
mus ꝙ ex fonte illo inundãtissimo diuine bo/
nitatis vnusquisqꝫ gustare potest si velit. Et qa
q̄ mali sunt nolũt qđ in se est facere: ideo gratiã
diuinã ꝑticipare non possunt. Inquit. n. Eu/
chidius in li. de causis. ꝙ prima cã inest oib⁹ re
bus: dispositionẽ vnã nõ tñ oẽs accipiũt: sed tã
tuꝫ secũdũ dispositionẽ suã. Quo fit: vt aliq̄ re/
cipiãt de gr̃a q̃ꝫtũ eis sufficiat ad salutẽ: vt sunt
illi q̄ i charitate obseruãt diuina mãdata Alij ve
ro aïo feruẽtiores: ꝑfectõis opa aggredientes
ample ꝛ copiose gratiã diuinã ipetrãt. Nõ. n.
potuissent ꝑseuerare in deserto. Antonius ma
gnus. Ilariõ. Paul⁹ prim⁹ heremita: ꝛ alij de
qb⁹ dicit̃ in vitis patrũ: nec etiã martyres taꝫ i/
manes ferre cruciatus durasqꝫ penas: si gr̃a dei
illis nõ succurrisset. Nõ potuissent i etate sua tã
florẽtissima supportare ꝛ calcare mũdi suꝑbiã:
spernere mũdi diuitias: paruipẽdere vanas de
litias: ꝛ humiliter ac caste seq̄ xp̃m in pauptate:
si nõ fuissent adiuti gr̃a dei. Et si dicit̃ ꝙ gratia
nõ põt esse maior i vno q̃ꝫ in alio: põt ad hoc rñ
deri ꝑ Augustini dictũ ad Dardanũ. In qb⁹
habitat de⁹ nõ equaliter habitat. Et idẽ ad Bo
nifaciũ. Tripliciter gr̃a meret̃ augeri. Que ver
ba exponẽs Alex. in. 3. dicit ꝙ maius ꝛ min⁹ i
formis spũalib⁹ nõ dicit̃ sicut in formis corpo/
ralibus: qꝛ secũdũ aug. de quãtitate aïe i formis
materialib⁹ dicit̃ maius ꝛ min⁹ secũdũ quãtitatẽ
diuisiuã: in formis autẽ spiritualib⁹ secũdũ quã
titatẽ ꝟtualẽ. Redeuntes ergo ad nostrũ ꝓpo/
sitũ dicim⁹: ꝙ nõ est incõueniens bonitati diui
ne qbuſdã copiosuꝫ donũ gr̃e ꝯcedere: cũ ꝛ de⁹
nulli deneneget: vt dictũ est qđ ẽ ad salutẽ neces
sariũ. Si. n. oẽs iudei heretici infideles ꝛ mali
xp̃iani in hoc seculo existẽtes vellent gratiã dei:
facile possent eã obtinere. Habuit eã Stepha
nus: ꝛ estimauit ac magnifice p̃cium illius ap/
preciauit.

Qđ in Stephano fuit victoria. Ca. .2.

S Ecundũ priuilegiũ in quo relucet di/
uinũ adiutoriũ beati Stephani dicit̃
victorie. Mos. n. maloꝝ est bonis
ꝑsecutionẽ inferre: qꝛ secũdũ phoꝝ sententiaꝫ:
cõtraria simul stare nõ possunt: ſꝫ mutuo se ex/
pellunt: ſm ꝙ Aristoteles. x. meta. docet: ꝛ in
predicamẽtis: siue fuerint cõtraria priuatiue vel
positiue: sicut calidũ nõ stat cũ frigido: nec albũ
cũ nigro: nec tenebre cũ lumine. Unde qꝛ bo/
ni malis cõtrarij sunt: eos cedũt ꝛ molestant: ꝛ
importune ꝑsequunt̃. Unde. 23. q. 4. c. Qui se
cundũ carnẽ. ait Hiero. Qui ſm carnẽ nat⁹ ẽ
ꝑsequebatur spũalẽ. s. Ismael Isaac. Nũcqꝫ au
teꝫ spũalis carnalẽ persequit̃. Qđ patet etiam ꝑ
beatũ Hiero. in epitaphio sancte Paule: sem
per ꝟtutes ꝑsequitur inuidia: feriũtqꝫ summos
fulgura montes. Etenim sancti omnes emu/
los habuerũt. In paradiso quoqꝫ serpens fuit:
cuius inuidia mors intrauit in orbẽ terrarum.
Et vt de omnib⁹ taceã: dñs noster iesus xp̃us
phariseoꝝ inuidia est crucifixus. Et ne multo/
ruꝫ exẽpla que sunt innumerabilia replicemus
ecce in proposito est. Stephanus leuita: contra
quẽ insurrexerũt viri iniqui ꝛ impij querentes
sibi mortẽ inferre: triplici bello interueniente.
Primũ dicit̃ disputationis.
Secũdum dicit̃ accusationis.
Tertiũ dicit̃ cõminationis.

Primũ preliũ fuit disputationis: qꝛ surrexe
runt qdã de synagoga que appellabat̃ liberti/
noꝝ: a regione sic nominatoꝝ ſm Nico. de li.
ꝛ cirenensiũ a cirene ciuitate: ꝛ alexandrinoꝛuꝫ
ab alexandria metropoli egypti: ꝛ eoꝝ qui erãt
a cilicia ꝛ asia: que sunt regiones ꝓpinque Iu/
dee. In quo prelio datus est sibi spirit⁹ sanct⁹
qui sibi facundiã ministrauit ſm xp̄i ꝓmissum
Luc. 21. Ego dabo vobis os ꝛ sapientiã: cui nõ
poterunt resistere ꝛ cõtradicere omnes aduer/
sarij vestri. Ideo aduersarij Stephani nõ po/
terant resistere sapientie ꝛ spiritui q̄ loquebat̃.

Secũdũ preliũ dicitur accusationis: qꝛ viden
tes iudei ꝙ per primũ modũ eũ nõ superassent:
callide submiserunt duos falsos testes: qui euꝫ
in iudicio accusarent. Et venerũt ꝛ accusauerũt
euꝫ dicentes. Stephanũ basphemasse deum: ꝛ
Moysen ꝛ templũ ꝛ legẽ. In quo prelio affuit
sibi diuinũ auxiliũ: qꝛ intuentes i eũ omnes q̄
errant in cõcilio: faciẽ eius viderunt tãqꝫ faciẽ
angeli. Ubi est subsecuta victoria: qꝛ de omni/
bus sibi subiectis ipse se clarissime purgauit:
magnificando deũ: ꝛ Moysẽ: ꝛ legẽ: ꝛ tẽplũ.
De deo dicit eũ qui locut⁹ est patribus ꝛ ꝓphe
tis deũ fuisse gloriosuꝫ. De Moyse ꝙ amicus
dei fuerat. De lege ꝙ fuerat a deo data. De tẽ
plo ꝙ fuerat ex p̃cepto dei cõstructũ. Tertiuꝫ
preliũ dicitur cõminationis. Nã cũ Stephan⁹
fuisset multa rationabiliter locut⁹: emuli sui nõ
volebant respondere: ꝛ audientes que diceban
tur desiccabant̃ cordibus suis: ꝛ stridebãt den
tibus in eũ. Ecce autem statim brachiũ dñi auxi

lium suggerens. Stephano qui in tali ꝯsilio pro
spiciebat sibi iminere periculū mortis. Nā in/
tendens in celū vidit gloriā dei ⁊ ait. Ecce vi/
deo celos apertos: ⁊ iesum stantes a dextris vir
tutis dei. De ista apparitione dicunt sancti do
ctores ꝙ Stephanꝰ aut vidit oculo corꝑali aut
mentali. Si corporali tria mirabilia sunt subse/
cuta. Primū est ꝙ vidit celos apertos. Quod
secūdū. Ni. de lira: est intelligēdū nō ꝙ celi fue
runt aperti ⁊ diuisi: cū sint incorruptibiles ſꝫ q꞉
sic clare vidit: ac si nullū fuisset obstaculū inter/
mediū. Secundū mirabile est: q꞉ vidit iesum in
gloria patris: cū ſm naturā īpossibile sit vt cor/
pus glorificatū ab oculo corporali in sua gloria
possit videri. Tertiū mirabile est: cū corpꝰ chri/
sti sit in celo empyreo: videndo ipsum vidit vl/
tra celū aereū sidereum ⁊ cristallinū. Impossi/
bile autē est ſm naturā: vt oculus corporalis in
tanta distantia possit videre. Si autē vidit ocu/
lo mentali: tunc factum est vt mens eiꝰ eēt adeo
illuminata ad noticiā glorie dei: ⁊ dn̄i nostri ie/
su christi filij sui: vt nihil aliud posset vel velle:
vel desiderare: nec mortē quā oēs fugiūt velut
sibi nociuū timere. Qđ ostendit̄. Judei. n. cuꝫ
audissent eum talia dicentē cōtinuerunt aures
suas: ſꝫ glo. ne audirent blasphemiā. Et sic ex
malicia sua estimantes eū blasphemū: licet non
esset eduxerunt eū extra ciuitatem ⁊ lapidabāt.
Et testes deposuerunt vestimenta sua: vt cele/
rius interficerent eū: ad pedes adolescentis: q
vocabat̄ Saulus: qui postea Paulꝰ fuit. Ipse
vero lapidatꝰ vulneratus: cruore ꝑfusus nō dice
bat. Heu me dolētē: nō heu me iuuentē: nō di
cebat: heu me q꞉ morior sine cā: nō dicebat heu
me q꞉ relinquo mūdū: heu me q꞉ relinquo ami
cos morte ꝑcussus. Sed qđ dicebat. Domine
iesu accipe spiritū meū: ⁊ ne statuas illis hoc pec/
catū. Quo dicto obdormiuit in dn̄o. Vbi glo.
ait. Pulcre dictū est: obdormiuit in domino ⁊
nō mortuus est: q꞉ obtulit sacrificiū dilectionis
⁊ obdormiuit in spe resurrectionis.

Qđ in Stephano fuit gloria. Cap. .3.

Tertiū priuilegium beati Stephani in
quo relucet diuinū adiutoriū dicit̄ glo
rie. Nā vt ait ꝑs. Preciosa in cōspe/
ctu dn̄i mors sanctoꝝ eius. Quod in stephano
verificatū est: qui triplicē gloriā adeptus est.
Prima dicit̄ specialis honorationis.
Secūda dicit̄ miraculoꝝ operationis.
Tertia dicit̄ plene beatificationis.
Prima gloria quā cōsecutus est btūs Ste/
phanus dicitur specialis honorificationis. Est
enim in ecclesia dei inter martyres primus: et
eius festū post natiuitatē domini celebrat̄. Et
nō. ꝙ de beato Stephano fit duplex officiū vel
festū. s. inuentionis ⁊ passionis. Inuentio eiꝰ
anno domini quadrigentesimoseptimo ⁊ āno
sexto Honorij principis narratur fuisse. Cui/
dam enim ꝑsbytero Luciano in territorio hie/
rosolymitano feria sexta in stratu suo quiescēti:
cū pene vigilaret: quidā senex statura procerus
vultu decorus: ꝓlixa barba: pallio cādido ami
ctus: in cuius summitatibꝰ erāt nāqꝫ auree cru
ces cōtexte: calciatus caligis in suꝑficie deaura
tis apparuit. Qui virgā aureā manu tenens te
tigit eū dicens. Patefacito diligenter tumulos
nostros: quia indecenter recōditi sumus ⁊ de/
specto valde loco: ⁊ resera hoc episcopo hieroso
lymitano Joāni. Cui Lucianus dixit. Domi
ne qs es. Et ille. Ego suꝫ Gamaliel q Paulū
apostolū enutriui: eūqꝫ docui legē. Qui autem
mecū iacent est sanctus Stephanus: quē lapi/
datū in meo tumulo nouo collocaui. Alius est
Nicodemus nepos meus: ⁊ alius Abibas fi/
lius meus. Quo dicto sanctus Gamaliel di/
sparuit. Cū autē prefatus Lucianus iussa eiꝰ
differret implere: iterū apparuit ei. Dixitqꝫ ga/
maliel. Quare neglexisti que tibi dixerā. Qui
dixit. Pater nō neglexi: sed oraui si hoc a deo
esset: mihi secūdo appareret feria sexta sequētis
hebdomade. Post hoc autē Lucianꝰ abiit ad
episcopū: narrauitqꝫ ei cuncta ꝑ ordinē. Per/
gunt igit̄ cū alijs episcopis ad locū Luciano ostē
sum: inuenteqꝫ sunt sanctoꝝ reliquie: ⁊ in eccle
sia montis syon sunt reuerenter collocate. De
hac inuentione loquit̄ Beda in cronica sua.
Corpus vero sancti Stephani est delatū cōstan/
tinopoli. Qđ tandē tempore Theodosij īꝑato
ris rome est delatū: ⁊ in sepulchro in quo iacet
scūs Laurentius fuit etiā cōditū. Inuentio au
teꝫ fuit eadē die qua passio eiꝰ celebrat̄. Festiui
tas aūt mutata est post natiuitatē dn̄i: q꞉ solem/
nius agebat̄ festū de eiꝰ inuentione q̄ꝫ de passio
ne. Ideo festū de passione post natiuitatē domi
ni ab ecclesia celebrat̄: ⁊ ꝓpter reuerentiā natiui
tatis dn̄i ⁊ q꞉ passio eiꝰ maior ⁊ dignior ē q̄ꝫ eiꝰ
inuentio. Secūda gloria quā assecutus ē bea
tus Stephanus dicit̄ miraculoꝝ operationis.
Dicit. n. Aug. 22. de ciui. dei. beatū Stepha/
nuꝫ innumeris miraculis coruscasse: ⁊ mortuos
sex suis meritis suscitasse: multosqꝫ a varijs lan
guoribus liberasse: de qbus diffusius loquitur
ibi Aug.

ibi Aug. Tertia gloria quã beatꝰ Stephanꝰ assecutus est dicit plene beatificationis. hãc hꝫ in regno celoꝝ deũ clare videndo tenendo atqꝫ fruendo. Ibi factus est in pace locus eiꝰ. Ibi possessionẽ hꝫ opulentaꝫ ⁊ plenã quibuslibet bonis. Ibi possidet aureolã: q̃ dat martyribꝰ doctoribus ⁊ ꝟginibus. Sic itaqꝫ audiuimꝰ Stephanũ laborantẽ: intelleximus eũ xp̃m adiuuãtem: ipsum ꝟo vincentẽ: eũqꝫ nunc gloriosum colimus in regno celoꝝ: in quo xp̃s ipse benedictus viuit ⁊ regnat cũ omnibꝰ sanctis suis ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amẽ.

In die sancti Ioãnis euãgeliste. Sermo de eodem.

Fructus. 25. Jesus Joãnẽ diligit.

d **Ilectus** meus mibi ⁊ ego illi Canti. 2. c. In collegio sanctoruꝫ celi magnã gloriã possidet Ioãnes euãgelista: cuius laudes vix lingua exprimere suffi[c]it: qm̃ ex omni parte ꝟtutũ suaꝝ preconia suꝑabundant. Verũtamẽ q2 hodierna die ecclesia [i]psius festũ celebrat nos deuotione qua poteri[m]us de ipso ꝟba facturi sumus: dicemusqꝫ q̃ꝫ [d]ilectus atqꝫ carus fuit dño nostro iesu christo [s]ub vno fructu: q est. Jesus ioãnẽ diligit. Qð [i]n ꝓpositis verbis exprimit: cũ de ipso xp̃s di[ci]t. Dilectus meus ⁊c̃. In quibus verbis tria [m]ysteria huius ardentissime dilectionis erunt [n]obis cõtemplanda.

Primũ dicit rationis.

Secundũ dicitur ostensionis.

Tertiũ dicitur cõclusionis.

Qð rationibus ꝓbatur Joãnem a xp̃o singulariter fuisse dilectum.

Capitulũ. I.

p **R**imũ mysterium dicit rationis. In quo cõtemplari libet: cur xp̃s filiꝰ dei Joãnẽ euangelistã ita dilexerit. Rñdetur vt de ipso singulariter dicit: ꝙ fuerit dilectꝰ [di]scipulis iesu. Nã Joh. 13. habet. Erat recũ[be]ns vnus ex discipulis eiꝰ in sinu iesu: quẽ di[lig]ebat. Et Joh. 2. Venit ad Symonẽ Pe[tru]m: ⁊ ad illũ discipulum queꝫ diligebat iesus. [Jo]. 21. c. Cõuersus Petrus vidit illũ discipu[lu]m quẽ diligebat iesus sequentẽ. Aug. super [ho]c verbo ait. Seipsum dicit discipulũ quẽ dili[ge]bat iesus: q2 ipsum pre ceteris familiarius di[lig]ebat. De q̃ etiã cantat ecclesia: ⁊ sumitur de [dic]tis venerabilis Bede. Hic est Joãnes q privilegio amoris p̃cipui ceteris altius a domino meruit honorari. Et dicimus ꝙ triplici ratione xp̃s ita diligebat Joãnem.

Primo ratione fraternitatis.

Secũdo ratione etatis.

Tertio ratione ꝟginitatis.

Primũ eũ diligebat ratione fraternitatis q2 erat sibi frater ex eadem stirpe natus. Nam vt colligitur ex dictis sanctoꝝ patrũ. Anna tres filias habuit: scilicet Mariã matrem domini: et Mariã iacobi: ⁊ Mariam Salome. De Maria iacobi geniti sunt Jacobus minor. Symõ cananeus. Judas Thadeus: qui fuerũt apostoli: ⁊ Joseph qui cognominatus est iustus. De Maria salome natus est Jacobus maior ⁊ Joãnes euangelista. Vnde fm̃ Franciscuꝫ de maronis colligitur hec veritas ꝙ Joannes euangelista habuit triplicẽ germanitatẽ ad xp̃ꝫ pro eo ꝙ mater domini habebat tãtã germanitatem sola ad filiũ suum: quantã habent pater ⁊ mater in alijs: eo ꝙ corporalẽ substantiã totam filio suo dedit in qua germanitas radicatur: eo ꝙ de substantia virginis christus fuit totaliter formatus. Et ideo tantũ fuit ei germanus beatus Joãnes ex parte solius matris: quantuꝫ si christus fuisset ex vtroqꝫ parente. Et si dicatur nõ est veꝝ ꝙ christus magis dilexerit Joãneꝫ q̃ꝫ alios apostolos: q2 Joh. vlt. xp̃s dicit Petro. Symon Joãnis diligis me. Et ipse. Tu scis domine: q2 amo te. Et xp̃s magis diligit eos: qui eũ magis diligunt. Ergo magis dilexit Petruꝫ q̃ꝫ Joãneꝫ. Quod etiã ex textu apparet: q2 Petro cõmisit ecclesiaꝫ gubernandã. Ad hoc dicere possumus fm̃ Aug. sup iohã. ꝙ est dilectio in signo exteriori: ⁊ est dilectio in effectu interiori. Si loquamur de dilectõe primo modo: magis diligebat iesus ioãnem quia maiorẽ ei exhibebat familiaritatem. Si autẽ q̃ꝫtum ad effectũ interiorẽ qui est effectus gratie: sic diligebat Petruꝫ: q2 maius munus gratie ei exhibebat. Et hec est ratio quare per Joãnẽ ⁊ Petruꝫ duplex vita significatur: ꝑ Petruꝫ vita actiua que trãsit: per Joanneꝫ vita cõtemplatiua que ꝑmanet. Vnde Petro dictum est Sequere me. De Joãne vero dicit. Sic eum volo manere. Et q2 actiua est laboriosior ⁊ fructuosior: contemplatiua vero purior ⁊ iocundior: ad significandaꝫ huius vite duplicẽ differentiam familiarius se dominꝰ exhibebat Joãni q̃ꝫ Petro. Ex hoc dicit Aug. ꝙ Petrꝰ erat melior: sed Joãnes erat felicior. Bern. autem

aliter respondet. d. q̄ Petrus dilexit feruenti⁹ τ ideo diligebaẗ forti⁹. Joãnes ꝟo dilexit dul/ cius: τ ideo diligebaẗ familiarius. Alij aũt di/ xerunt q̄ Petrus magis dilexit deũ in ꝓximo q̃ȝ Joãnes. Joãnes ꝟo magis dilexit deuȝ in se q̃ȝ Petrus. Unde Petr⁹ recepit curã regi minis: τ ex hoc habuit maiorẽ gloriã ad laborẽ actionis. Joãnes aũt habuit efficaciorẽ gratiaȝ ad quietẽ cõtemplationis. Fuit ergo vterqȝ di/ lectus a xp̃o: cũ de Joãne modis ꝑdictis dicaẗ q̄ a xp̃o singulariter diligebaẗ. Sȝ aliqs dicere posset. Videẗ mihi q̄ Petrus apostolus fue/ rit xp̃o amplius amicus: τ q̄ magis xp̃s ipsuȝ dilexit. Et hoc ꝓbo tali ratione. Quãdo aliqs homo hȝ facere aliqđ magnũ iter: si est bene sa/ piẽs: ipse cõmittit rem sibi magis charã maiori τ meliori amico queȝ habeat in mũdo. Sȝ ille qui est fons sapientie verbũm dei in excelsis. s. dñs iesus quãdo iuit in celũ: ipse cõmisit reȝ sibi magis charã quã in mundo haberet. s. sanctaȝ matrẽ ecclesiã: pro qua de celis descendit: τ mo ri voluit Petro: quãdo dixit ei. Tu es Petr⁹ τ sup hãc petrã edificabo ecclesiã meã Math. 16. Et quodcũqȝ ligaueris sup terrã erit ligatuȝ τ in celis. Et tibi dabo claues regni celoꝝ. Er go videẗ q̄ beatus Petrus fuerit melior ami/ cus quẽ christ⁹ habuerit. Ad istaȝ rationẽ ego respondeo τ dico q̄ dñs noster iesus xp̃s ꝯmẽ dauit ecclesiã suã meliori mõ beato Joanni q̃ȝ Petro. Et ratio ẽ ista. Vos scitis q̄ nihil aliđ est ecclesia q̃ȝ cõgregatio fideliũ omniũ xp̃iano ruȝ: sed tp̃e passionis xp̃i tota fides xp̃iana de/ fecit in omnib⁹ τ remansit solũ in virgine glo/ riosa. Unde ipsa sola fuit tunc sancta mater ec/ clesia. Et ista cõmendata fuit beato Joh. Er/ go maior τc̃. Itẽ videẗ fuisse maior alia ratione In euãgelico fit cõparatio inter statũ ꝟginita/ tis τ matrimonij. Et dicit euangelista q̄ est tã ta differentia: quãta est inter centum τ triginta. Beatus Petrus habuit vxorẽ τ filiã: beatus aũt Joãnes fuit ꝟgo purissimus. Et ideo tan ta differentia videẗ esse inter eos: quãta est in/ ter centũ τ triginta. Sȝ diceret aliquis. Est ne maior Joãne baptista. Joãnes baptista fuit vir go purissimus: fuit germanus christi: fuit san/ ctificatus: fuit ꝓpheta τ plusq̃ȝ ꝓpheta: fuit mar tyr. Ipse ẽ de quo saluator ait. Inter natos mu lieꝝ nõ surrexit maior Joãne baptista. Quid dices ad istas magnas ꝓrogatiuas. Rñdeo τ dico q̄ Joã. euãgelista habuit excellenter om/ nẽs istas ꝓrogatiuas. Si vis dicere q̄ Johã.

baptista fuit ꝟgo: τ iste euãgelica Joãnes fuit virgo mente τ corpore: ideo dñs vocauit eũ de nuptijs: τ ꝓpter excellenteȝ ꝟginitatẽ christus in cruce positus ipsi matrẽ cõmendauit: τ in si gnũ huius maxime ꝟginitatis dñs nõ ꝑmisit corpus eius in feruentis olei dolio destrui nec corrumpi: nec post mortẽ eius vermib⁹ τ terra putrefieri. Si vis dicere: baptista fuit germa/ nus xp̃i: dico q̄ Joãnes euangelista excessit eũ in vno gradu: qꝛ Joãnes euãgelista fuit filius sororis beate ꝟginis Marie. Sȝ beatus Joã nes baptista fuit filius Helisabet cognate ei⁹. Si vis dicere q̄ Joãnes baptista fuerit sancti/ ficatus in vtero: dico q̄ licet Joãnes euãgelista nõ fuerit sanctificatus in vtero: tamẽ ibi Joã/ nes baptista recepit semel spiritũ sanctũ: sȝ bea/ tus Joãnes euãgelista recepit ter cũ alijs apo/ stolis. Si vis dicere q̄ Joãnes baptista fuerit propheta τ plusq̃ȝ ꝓpheta: dico q̄ Joãnes euã gelista fuit ꝓpheta: sicut apparet i Apoca. quã do ꝓphetauit multa q̃ ventura erant septẽ eccle sijs q̃ sunt in Asia: τ multa alia q̃ sunt ventura Fuit etiã plusq̃ȝ ꝓpheta: qꝛ habuit nobili⁹ offi/ ciuȝ q̃ȝ si esset ꝓpheta. Si vis dicere q̄ Joã/ nes baptista fuit martyr: dico etiaȝ q̄ Joãnes euãgelista fuit martyr. Ita dicit beatus Aug. in quodã s̃mone beati Joãnnis euangeliste: q incipit. Postulat autẽ mater filioꝝ Zebedei cũ errore muliebri. Intelligens christus ꝑces ei⁹ ex filioꝝ descendere voluntate ait. Potestis bi bere calicẽ quẽ ego bibiturus sum. Per calicẽ in scripturis diuinis passionẽ intelligim⁹: vt ẽ illud. Pater si possibile est transeat a me calix iste. Et in p̃s. Quid retribuã dño pro omnib⁹ q̃ retribuit mihi. Calicẽ salutaris accipiã. Sta/ timq̃ȝ infert: qs est iste calix. Preciosa in ꝯspe ctu dñi mors sanctoꝝ eius. Possumus rñde/ runt illi. Quibus christus. Calicẽ qdẽ meũ bi betis: sedere autẽ ad dexterã τc̃. Aug. Querit q̃stio: calicẽ martyrij filij Zebedei: videlicet Ja cobus τ Joãnes biberũt: cũ scriptura tñ narret apostolũ Jacobũ ab Herode capite truncatuȝ. Joãneȝ autẽ ꝓpria morte finisse. Sȝ si legim⁹ historias ecclesiasticas: in qbus referẗ q̄ ipse ꝓ pter martyriũ fuit missus in feruentis olei do/ lio: τ pro suscipienda corona christi athleta pre/ cesserit: statimq̃ȝ cũ delegatus in pathmos insu lam sit: τ venenũ biberit: videbimus martyrij animũ nõ defuisse: τ bibisse Joãnẽ calicẽ con/ fessionis: lȝ ꝑsecutor nõ effuderit sanguinẽ. hec Augustin⁹. Demũ ille gladius passius christi

qui ꝑtrãsiuit

qui ꝑtransiuit animā Marie: ꝑtrāsiuit animaꝫ
Joānis euāgeliste: vt dicunt aliq̄ sancti. Sed
q̄d dices ad ꝟbū christi quando ipse dixit: inter
natos mulieꝝ ⁊c̄. Respondeo ⁊ dico s̄m ꝙ di
cit quedā glo. ꝙ in hoc nō preferṫ patriarchis
⁊ ꝓphetis ⁊ cūctis hoībus: sed equalis ceteris
sanctis ōnditur. Vel aliter dicendū ē: ꝙ xp̄s fe
cit cōpatōem ad scōs q̄ precesserūt: ⁊ ideo dixit
nō surrexit. i. nullus maior precessit: sed nō ne
gauit quin equalis. Vel ēt dicitur ꝙ nō fecit cō
patōem ad sanctos q̄ sequi debebāt: ⁊ iō nō di/
xit: nō surget maior: q2 Joānes euāgelista de/
bebat exurgere equalis. Quis istoꝝ duoꝝ sit
maior vel minor: nō debemus curare: sicut pꝫ
ꝑ quoddā miraculū: quod in vita bti Joannis
baptiste legiṫ: vbi habeṫ ꝙ erant duo doctores
theologi quoꝝ vnus Joānem baptistam: alter
euāgelistā preferebat. Tandē super hoc dispu
tatōe ꝓposita quilibet valde sollicitus erat auc/
toritates ⁊ efficaces rōes inuenire: q̄bus suum
Joānē posset preferre. Adueniēte aūt disputa
tōis die: q̄libet sanctoꝝ emulatori suo apparuit
eiqꝫ dixit. Bene cōcordes sumus in celis: de
nobis nō disputetis in terris. Tunc illi sibi ad
inuicē hoc in populo publicauerūt: ⁊ deū bene
dixerūt. Dicamꝰ ergo Joannē euangelistam
singulariter inter alios fuisse dilectū. Secun
do diligebat xp̄s Joannē rōe etatis: q2 in eta/
te tenera mūdo spreto secutus ē xp̄m. Erat q̄p
pe adolescēs: ⁊ a xp̄o fuit vocatus ad sui imitā
da vestigia. De cuius vocatōe dicit Nico. d̓ li
ra in ꝓlogo in Joannē: ꝙ tripl'r Joannes fuit
vocatus. Primo ad xp̄i aliq̄lē noticiā. Nā
vt habetur a Joāne. i. c. quādo Andree petē/
ti: rabbi vbi habitas: respondit iesus: veni ⁊ vi
de. Erat cū ipso Joānes euāgelista. Qui seq̄n
tes xp̄ꝫ venerūt ⁊ viderūt vbi maneret sicut ho
spes: ⁊ manserunt apud illū illo die. Secūdo
fuit vocatus ad xp̄i familiaritatem. Et de hac
vocatōe dicit Hieronymus in ꝓlogo suo sup̄
Joannē. Hic est Joannes euangelista vnus
ex discipulis dn̄i q̄ ꝟgo a deo ē electus: quē de
nuptiis volentē nubere vocauit dn̄s. Tertio
fuit vocatus ad apostolatum: quādo relictis re
tibus ⁊ patre cum fratre suo secutus ē christum
Math. 4. Ambulans iesus iuxta mare ⁊c̄.

Tertio diligebat xp̄s Joānem rōe sue ꝟgini
tatis. Placent. n. dn̄o nostro iesu xp̄o q̄ in ma
trimonio regulate viuūt: sed multomagis pla/
cēt ei q̄ continētiam seruāt. Super oēs tamen
grati sūt illi qui mēte ⁊ corpore ꝟginitateꝫ am/
plectūtur. Quod videṫ nostrā ꝓpriam naturā
excellere ⁊ superare: q2 inq̄t Hiero. ad sacras
ꝟgines de continentia ꝟginali. Grande ē ⁊
imortale: ⁊ pene vltra nostrā corpoream nām
superare luxuriā ⁊ cōcupiscentie flāmam adole
scentie facibus estuātem omni ꝟtute restringe
re nostri gemitus oblectatōes excludere: viue/
reqꝫ cōtra humani generis legē: despicere cōiu
gii solatia: dulcedinē cōtēnere liberoꝝ: ⁊ quecū
qꝫ presentis vite cōmoda sunt pro nihilo spe fu
ture btitudinis cōtempsisse. hec ille. Cum ita/
qꝫ Joānes adolescēs xp̄m fuerit secutus ⁊ ꝟ/
go afficiebaṫ ei xp̄s qui puritateꝫ diligit. Quo
exemplo īducimur: vt ⁊ nos q̄ꝫ citiꝰ possumus
xp̄m velimꝰ sequi. Quid dormimꝰ. Quid su
mus iertes cum audimꝰ Joannē a xp̄o dilectū
Curramus vt diligamur ab illo: q2 nisi dilexe
rit nos nihil nobis ꝓderit q̄dcūqꝫ t̄pale bonuꝫ
in dilectōe quoqꝫ sua cōsumatur omnis felici/
tas. Ille eteni sapiēs ē: ille magnꝰ: ille deniqꝫ
gloriosus: qui ita viuit: vt a christi amore non
excludatur.

Quod christus ostendit dilectionem: quam
habebat erga ioannem. Capitulum .2.

S Ecūdum mysterium contemplanduꝫ.
dicitur ostensiōis. Voluit nāqꝫ domi
nus noster iesus xp̄s ostendere dilecti
onē erga ioannē in hac vita maxime quantum
ad tria. videlicet.

Primo q̄ꝫtum ad ꝓfessionem.
Secūdo q̄ꝫtum ad conuersationem.
Tertio q̄ꝫtum ad cōmendationem.

Primo ostendit xp̄s iesus dilectōem suam
erga ioannem: q̄ꝫtum ad ꝓfessionem: q2 subli/
mauit eū ad gradus multiplices ecclesiastice di
gnitatis. Nam vt inq̄t apostolus ad Eph. 4.
c. Dedit xp̄s quosdā q̄dem apostolos: quosdā
aūt ꝓphetas: alios tamen euāgelistas: alios aūt
pastores ⁊ doctores. Sed ioānes fuit apl's: vt
pꝫ Math. x. c. Fuit ꝓpheta sicut notaṫ Apoc.
I. c. sicut ipse ait. Beatus q̄ audit ⁊ legit verba
ꝓphetie huius: ⁊ seruat ea q̄ in ea scripta sunt.
Fuit euāgelista: sicut apparet in euangelij de/
scriptōe. Fuit ēt doctor predicādo ⁊ discurren
do per asiam: ⁊ demū scribendo epl'as suas ca
nonicas. Scd̓o ostendit xp̄s dilectiōem erga
ioannem in cōuersatiōe. Hic nāqꝫ fuit qui cuꝫ
Petro ⁊ iacobo xp̄ꝫ vidit trāsfiguratū. Mat.
17. Secūdo fuit hic in puelle resuscitatōe: ita le
gitur Marci. 5. c. ꝙ princeps accessit ad euꝫ ⁊
adorabat eū dicens. Domine filia mea mōdo

defuncta est: sed veni ⁊ impone manū sup̄ eaꝫ
⁊ viuet. Respondit ei iesus dicēs. Noli time/
re. Et cū venissꝫ ad domū principis sūpsit Pe
trū Jacobū ⁊ Joannē: ⁊ patrē ⁊ matrē puelle.
⁊ ait illi. Surge. Et confestiꝫ surrexit ⁊ ambula
uit. Tertio hic fuit ēt in sua acerbissima passiōe
Math. 26. Assumpto Petro ⁊ duobus filijs
zebedei cepit cōtristari ⁊ mestuꝫ eē dicēs. Tri
stis ē anima mea vsqꝫ ad morteꝫ. Hic ēt fuit q
tp̄e cene recubuit in sinu iesu: ibiqꝫ obdormiuit
In qua dormitōe reuelata sūt ei secreta celestia
de qbus postea ip̄se dicebat prima sua canonica
1. c. Quod fuit ab initō qđ audiuimus ⁊ quod
vidimus: ⁊ manus nostre cōtrectauerūt de Ver/
bo vite. Ubi scđm quosdā habemus dicere: qꝛ
Joannes vidit deū per essentiā in hac mortali
vita. Quod cōfirmatur: qꝛ ei fuit reuelatū my
steriū generatōis eterne: quam nullus cogno/
scere pōt. ⁊c. Secūdo qꝛ fuit ei reuelatū myste
riū incarnationis: quod notať ad Ubi ꝓprieta/
tē: ⁊ ita a diuinitate sub propria rōe. Quod ex
p̄ssit Joannes in canonica dicens. Nos vidi
mus ⁊ testificamur: quādo pater misit filiū suū
saluatorem mūdi. Et Jo. 1. Vidimus gl'iam
Sed actus beatificus nō potest cognosci: nisi
cognoscatur illud in quo ē: sicut Stephan⁹ nō
potuit videre xp̄m eē ad dexteram dei: nisi vi/
deret deū. Tertio oñdit xp̄s erga Joānē dile
ctōem suam q̄ꝫtum ad cōmēdatōem: qñ moriēs
in cruce: ⁊ audiēs suam matrē flentē ⁊ lachry/
mantē cōmēdauit eam suo dilecto Joanni di/
cēs. Ecce mater tua. O q̄ꝫ dignū fuit hoc priui
legiū Joāni concessum. Nam si bene cōsidere
mus: videbat xp̄s Uginē matrē suam paup̄cu
lam desolatā ⁊ merore cōfectam. Nā clamabat
querula voce ad filiū dicēs. O fili mi dulcissi/
me. O fili mi amātissime. O fili mi dilectissi/
me. Video te in cruce deficientē: ⁊ ego orbata
tanto filio quo ibo. Ad quē confugiam. Quis
mihi auxiliū dabit ⁊ consiliū in tam iestimabi/
li pena. O fili mi domū nō habeo: pecunias ñ
possideo: diuitias nō teneo. Tu mihi thesaur⁹
eras: ⁊ ecce in cruce morieris. Amici tui om/
nes dereliquerūt te. Quis mihi mitigabit dolo
rē meū. Cui me dimittis. O fili sapiētissime re
sponde mihi. Ego mater tua. Ego te in vtero
meo portaui. Ego te paui lacte meo. Ego te te
nui brachiis meis: ⁊ nūc factus es mihi alien⁹
Latroni locutus es: ⁊ mihi qd dicis. Loquere
fili loq̄re afflicte matri tue Marie. Audi o Jo
ānes: quid de te loqtur xp̄s. Mulier igt ecce fi
lius tuus. Et tu Joānes vide matrē tua. Tibi
eam cōmēdo. Tu illam adiuua: ei assiste in tri/
bulationibus suis. Non habebat xp̄s in mun
do quēq̄ꝫ chariorem sua matre: ⁊ eā vt diximˀ
ioanni benignissime cōmēdauit.

Quod Joānis amor a christo feliciter est cō
clusus. Capitulum .3.

Ertiū mysterium principale dicitur cō
t clusionis. Amor quidem ad ioannem
euangelistā feliciter ē conclusus. Quē
christus voluit triplici priuilegio decorare in
hac mortali vita dum viueret.
Primum dicitur miraculorū corruscationis.
Secundum dicitur admirande consūmatōis.
Tertium dicitur superne glorificationis.

Primū priuilegium dicitur miraculorum
corruscationis. Ipse enim multa miracula ope
ratus est. A Domitiano nanqꝫ crudelissimo
ad vrbem vocatus: in qua in feruentis olei do
lio missus: inde illesus exiuit: a quo fuit in exili
um relegatus. Hic Domitianus vt de ipso di
dicimus secundum Suetonium Eutropium
Horosium ⁊ Judam libro de temporibus. fu
it Vespasiani filius ⁊ frater iunior Titi. Qui
mortuo Tito in imperium sublimatus est: ⁊ in
principio ostendit se moderatum valde: dissi/
mulans diligere studia poetarum: ⁊ reficiens
bibliothecas. Et ita videbatur horrere cedes:
vt nec boues immolari mandauerit. Sed in fi
ne seuerus apparuit. Nam senatores nobilissi
mos ⁊ multos consulares suos occidit. Et se/
cundum Eusebium libro. 3. ecclesiastice histo
rie persecutus est christianos ⁊ iudeos. Et se/
cundum Horosium se deum ⁊ dominum per
misit appellari: ⁊ in cunctis suarum primordi/
is litterarum dicebatur. Deus ⁊ dominus ve
ster Domitianus. Qui propter odium tandē
a cubiculariis suis occisus est vulneribus: an
no etatis sue quadragesimoquinto. Quo mor
tuo sanctus ioannes ephesum remeauit. Ubi
Drusianam suam deuotam suscitauit. Ubi
Cratonem philosophum ⁊ duos iuuenes qui
mundum contempserant: ad fidem christi re/
duxit: propter gemmarum fractarum integri/
tatem. Ubi iuuenem qui mortuus efferebatur
ad vitam redire imperauit. Et non solum in
Epheso: verum etiam per totam asiam multa
miracula est operatus virtute diuina: sicut dif/
fusius patet in sua legenda. Secundum priui
legium dicitur admirande consūmationis.
Mirabiliter enim cursum suum consūmauit.
Nam cū

Nam cum esset. 88. annorum apparuit ei do/
minus dicens. Ueni dilecte mi. Qui die do/
minico predicauit vsque ad magnam partem.
diei: denuq̃z in foueam descendit: super quam
tanta lux emicuit: ꝙ nullus ibi respicere pote/
rat. Recedente vero lumine: fouea impleta
manna inuenta est. Ubi difficultas oritur apđ
plurimos: si Joannes fuit mortuus. Et dixe/
runt aliqui ꝙ non est mortuus: sed dormit in
sepulchro: hoc accipientes in signum: ꝙ in se/
pulchro suo videtur quedam scaturicies man/
ne per modum ebulitionis surgere. Et dicunt
ꝙ hoc causatur ex vita eius. Sed Augustin⁹
hoc improbat: quia hoc non esset ioannis priui
legium: sed magis detrimentum: si tam diu di
uina fruitione retardaretur aliis apostolis i glo
ria existentibus. Alii vero dixerunt ꝙ ioãnes
non est mortuus: sed cuz Enoch ⁊ Helia trãs
latus est in paradisum. Hoc autem videtur es
se falsum: quia scribitur ad Heb. 9. c. Statutũ
est homini semel mori. Nec virgini gloriose
concessum non mori. Quidam enim dicunt:
ꝙ est mortuus: tamen sine dolore: sicut fuit si
ne corruptione carnis. Quod videtur senti/
re Hieronymus in prologo in ioannem ⁊ in
Apocalypsim: vbi ait. Hic est ioãnes q sciẽs
superuenisse recessum: conuocatis discipulis i
Epheso post multa signorum experimenta in
de fossum descendens sepulture sue: locutione
facta reddidit spiritum: tam extraneus a dolo
re sue mortis q̃z a corruptione carnis fuit alie
nus. Et si dicatur ꝙ christus dixit Petro de
ioanne. Sic eum volo manere. vnde exijt ser
mo inter fratres ꝙ discipulus ille non moritur
Secundum Aug. est dicendum ꝙ christus re
spondit ad verba Petri petentis habere ioan
nem socium in passione ⁊ martyrio dicẽs. Sic
eum volo manere donec veniam: non ad iudi
cium in fine: sed ad vocandum eum in gloriaz
celestem ab huius mundi statu. Tertium pri
uilegium dicitur superne glorificationis. in ce
lesti nanq̃z curia copiosam esse ioannis gloriaz
omnes cognoscere possunt qui sciunt gloriam
esse meritis correspondentem. Et ne multa di
camus: ioannes euangelista non in infimo or
dine ⁊ gradu est sanctorum collocatus: verum
etiam ipse est qui propter amorem inter seraphi
ardentes habitare creditur. Si ergo felix ⁊ be
ata dilectio est: que ioannem ad gloriam ac dul
cedinem vsq̃z perduxit: ipsius exemplo vt chri
stus nos diligat studeamus: qui est benedictus
⁊ laudabilis per infinita secula seculoꝝ. Amẽ.

In festo innocentum. Sermo ꝑ eisdem.

Fructus. 26. Innocentes pro christo occidũt.

Accipe puerum ⁊ matrem eius ⁊ fuge in egyp
tum. Angeli ad ioseph loquen
tis verba sunt ista. Math. 2. c.
Iniquitas Herodis impij et
crudelis christum iesum in cuna vagientẽ per
sequi vt occideretur curauit. Quod se implere
credens ne deciperetur non solum super chri
stum vt ipse interficeretur effudit iram suam:
sed etiam super alios paruulos innocentes:
quorum solennitas celebrata est in ecclesia.
Ubi mens deuota intueri debet quanta sit ob
ligatio rationalis creature ad filium virginis
diligendum qui in qualibet etate sua pati pro
nobis dignatus est. Quamobrem in presenti
sermone recensere debemus ea que de fugatio
ne ⁊ eius peregrinatione in egyptum: ⁊ puero
rum occisione euangelica historia testatur sub
vno fructu qui est. innocentes pro christo occi
duntur. De quo tria principaliter occurrũt cõ
templanda.

Primum est innocẽtis iesu elongatio ex ange
lica monitione.

Secundum est Herodis nequitia ex paruulo
rum necatione.

Tertiũ ẽ occisorum merita ex remuneratione.

Quod monitus ioseph per angelum cum ie
su ⁊ Maria fugit in egyptum.

Capitulum primum.

Primuz mysterium contemplandum
dicitur innocentis iesu elõgatio ex an/
gelica ãmonitiõe. De quo in textu euã
gelij scribitur. Angelus domini apparuit in
somnis ioseph. ⁊c̃. Ubi tria dubia possunt oc
currere.

Primum ẽ an aliquis angelus deputatus fue
rit ad custodiam christi.

Secũdum ẽ quare christus illo tempore mori
recusauit.

Tertiũ ẽ cur i sua fuga egyptũ petere voluit.

Ad primuz dubium videtur a quibusdam
dicendum ꝙ christus ad sui custodiam angelũ
habuit. Multa enim in scripturis inueniũtur
ex quibus facile hoc colligi potest. Nam Lu
ce. 2. c. habetur ꝙ angelus nũciauit xp̃i natiui
tatem: q potuit eẽ ãgel⁹ ad sui custodiã d̃putat⁹
Et ibidẽ. 22. Ecce apparuit ei angelus dñi cõfor

tans eum. Vbi Beda ait. In testimoniũ vtri
usq̃ȝ nature angelum eum confortasse: ⁊ ange
lum ei ministrasse describitur. Jesus xp̃s ſm
humanaȝ naturam ⁊ passibilitatis statum fuit
paulo minus ab angelis minoratus: vt d̃clarat
magister in primo sniaꝝ di. 16. Vnde q̃ȝtũ ad
hoc angelico videbatur indigere p̃sidio. An/
gelicam custodiam deus fecit ad anime digni/
tatem ſm Hieronymuȝ super Math. 18. c. q
dicit. Magna q̃ppe est dignitas aiarum: vt
vnaqueq̃ȝ ab ortu natiuitatis sue habeat ange/
lum ad sui custodiã deputatũ. Aia aũt xp̃i cum
sit nobilissima: non dȝ tanta dignitate priuari.
Que tamen omnia: ⁊ si videntur concludẽ ve
ritatem: tamen falsa sunt: q꞉ non habuit xp̃us
angelum ad sui custodiam deputatum ſm do/
ctores in. 2. di. xi. vbi ar. I. q. 3. beatus Boñ.
rõem assignat. Quia nec demões euȝ poterãt
opprimere per violentiam corporis diuinitati
vniti: nec poterant allicere affectum per blandi
tias: plenitudine gratie confirmatum. Ideo
xp̃s non indigebat angelo bono: nec q̃ȝtuȝ ad
defensionem corporis: nec q̃ȝtum ad eruditio/
nem ratõis: nec q̃ȝtum ad excitatõem affectio/
nis. Non solum autem xp̃s non indigebat: sȝ
nec ei ẽt competebat. Custodia. n. in custodiẽ/
te respectu custodiri dicit presidentiam quãdaȝ
Et q꞉ angeli xp̃o domino subiiciebãtur: iõ nul
lum officiũ p̃sidentie ipsius iesu xp̃i eis admit
ti debebat. Quicq̃d aũt de scripturis allegatuȝ
ẽ: de angelis administrãtibus ⁊ custodientib⁹
⁊ seruiẽtibus ipsi xp̃o: nõ de presidentibus ẽ i
telligendum. Nũq̃ȝ. n. ita minoratus est xp̃us
ab angelis: vt aliquis angelus auderet ei presi
dere: cũ ita bene sit adorandus xp̃s in cruce ⁊ ĩ
sua ĩfirmitate sicut ⁊ in sua v̓tute. Cum v̓o di
cebatur q̃ angelica custodia fuit ad homis di/
gnitateȝ: dicendũ q̃ custodiri ab angelis ita di
cit, dignitatem in aĩa respectu aliaꝝ creaturarũ
que non cõmittũtur angelice custodie: vt tamẽ
dicat imperfectõem respectu beatoꝝ: qui aliẽa
custodia nũq̃ȝ egent. Et anima xp̃i ab instanti
sue conceptionis erat p̃fecte beata q̃ angelum
custodientem non debebat habere: sed bene mi
nistrantem. Quod non in vno tm̃ sed in pluri
bus locis manifestuȝ est sicut pȝ Math. 4. ubi
dicitur q̃ ministrabant ei angeli. In obsequiũ
ergo xp̃i angelus apparuit in somnis ioseph.
Sed adbuc v̓satur in dubiuȝ animus. Q꞉ ap
paruit angelus zacharie: apparuit v̓gini glori
ose: apparuit pastoribus dum vigilarent. Cur

ioseph apparuit in somnis. Ad hoc respondet
Crisostomus in omelia dicens. Nõ apparuit
manifeste sicut pastorib⁹: q꞉ valde fidelis erat.
Pastores indigebãt q̃si rudes. Virgo ĩdigu
it quasi ab angelis instruẽda. Sil'r zachari/
as indiguit ante cõceptõem prolis miraculi vi
sione. Hec ille. De hoc Remigi⁹ assignat rõ
nem moralẽ: ⁊ dicit. Per hoc q̃ angelus ap/
paruisse in sõnis dr̃ mystice designat: quia il/
li qui a curis terrenis ⁊ secularibus negociĳs re
quiescũt: p̃frui angelica visione merentur. hec
ille. In hac appitõe notanda sũt v̓ba angeli q̃
dicit. Surge ⁊ accipe pueꝝ ⁊ matrẽ eius: ⁊ fu
ge in egyptũ. Quia vt dicit Crisostom⁹ super
Math. nõ ꝓpter matrẽ puer natus ẽ: sed pro/
pter puerũ mater sep̃ata ẽ. Et ſm Hilariũ: cũ
euangelista desponsatã eã vocauit iusto coniu
ge nũcupauit: sed post partũ mater iesu oñdit:
vt queẽadmodũ deputaretur Marie in v̓gini/
tate coniugiũ: ita venerabilis ostenderet̃ ei⁹ in
iesu matre v̓ginitas. Ad secũduȝ dubium re
spondet Augustinus in questionibus noui ⁊
veteris testamenti. vbi ait. Q ia ꝓprĳs locis ⁊
t̃pibus gessit saluator. Cum ergo xp̃s mori dis
poneret pro hominibus: differre voluit vsque
ad trigesimũtertiũ annum etatis sue: tũ vt illo
t̃pe itermedio v̓bo pariter ⁊ exemplo instruẽt:
tum vt v̓itatem vtriusq̃ȝ nature ĩsinuaret oib⁹
tum vt dilectionem suam ardenter ostenderet:
q꞉ vitam suam pro nobis dedit: q̃n erat in p̃/
fectissimo statu. Ad tertiũ dubiũ rñdet euãge
lista cum dicit: q̃ in egipto xp̃s mansit vt iple/
retur quod dcm̃ est per ꝓphetaȝ. Ex egipto vo
caui filiũ meum. Aug. in quodam sermone de
epiphania dicit. Moyses aliquando in egypto
clauserat diẽ: illuc xp̃s adueniens sedentib⁹ in
tenebris reddidit clarissimam lucẽ. Q̃d vtiq̃ȝ
verum esse ostendit magister in hystoria sco/
lastica. Nocte enim illa xp̃s cuȝ matre intrauit
egyptum: qua precepto suo exiuerant filii israel
vt sicut nõ fuit domus in qua primogenit⁹ nõ
iaceret mortu⁹ angelo p̃cutiẽte: sic ipso ingredi
ente nõ fuit templũ in quo idolum nõ corruerit
Quod Esaias predixerat. 19. c. Ecce domin⁹
ascẽdet super nubem leuem: ⁊ igredietur egy/
ptum ⁊ mouebũtur simulacra egypti a facie ei⁹
Hãc ꝓuinciã cõmẽdat hysidorus quartodeci
mo ethimologiarũ dicens: eam esse que prius
aerea dicebat̃. deinde egypt⁹ vocata ab egyp/
to Danai fratre ibi regnãte. Hec ab oriẽte fi/
ne fine ⁊ rubro mari coniuncta ab occasu. Li/
biam habet

bram habet: a septētrione mare magnuz: regio
celi imbribus isueta: ⁊ pluuiarum ignara. Nilus
solus circūfluens eā irrigat: ⁊ inundatione sua
secundat: vnde multarum terrarū partē frumento
alit. Ceterorūz quoqꝫ negociorum adeo copiosa:
vt impleat mercibus suis orbē terraruz. Hanc
christus sibi elegit forte etiaz vt ibi se esse mon/
straret futurum. In egypto enim plus religio vi/
guit q̄ꝫ alibi. Si quis nunc ad egypti veniat so/
litudines: paradiso omni illā videret heremuz
digniorem. Et sic egyptus anachoritis: veluti
astris celuz fuit adornata. Hec ille. Multa de/
claramus de christi fuga in egyptum. Sed pia
mens nostra debet cōsiderare q̄ꝫ dolenter audi
uit mater Joseph sibi dicentē. O virgo dulcis/
sima fugiamus repente: q2 Herodes filiū tuū
perdere querit. O quātus timor virgineā men
tez inuasit: quātusue dolor cor benignissimum
penetrauit. Puto enim q sine mora filiū i bra
chijs suscipiens lachrymantibus oculis cū Jo
seph sene puella cū paruulo desertū iter arripue
runt. Cōtemplare nūc anima mea quot noctes
duxerunt insomnes: quot vicibus sitis estuaue
runt ardore: quotiens ⁊ absqꝫ cibo nocte inui/
gilauerunt in heremo. Compatere nūc anima
dura creatori tuo pro te peregrinanti. Cōpate
re ⁊ Joseph qui sollicitus erat ad inquirenduz
per heremū: vt matris ⁊ filij necessitatibus oc/
curreret pro viribus: ⁊ nō valebat. Compatere
ergo virgini sacratissime que nunc terret: nunc
pauet: nunc filiū inter vbera stringit: nunc faciē
eius lachrymis rigat: nunc adorat: nunc etiam
eius deflet penalitates. O impossibile esset ex/
cogitare: q̄ supra hoc mysterio facta sunt: ⁊ mul
ta alia que fiebant. Profecto si excogitarentur
vix oculi a lachrymis cōtineri valerent.

Qd maxima ⁊ crudelis fuit nequitia Hero
dis cōtra xp̄m. Cap. .2.

S Ecundū mysteriū cōtemplandū dicit
Herodis astuta nequitia ex puerorū
necatione. De quo hodie tria consi/
deranda sunt.
Primū dicit differentia.
Secundū dicit sufferentia.
Tertiū dicitur malicia.

Primum cōsiderandū dicit differētia. Se/
cundum enim historiarum doctrinam tres fue/
runt Herodes.

Primus dictus Herodes Ascalonita: sub
quo dominus natus: ⁊ a quo pueri occisi sunt.

Secundus dictus est Herodes Antipas
qui Joānem decollauit.

Tertius dictus est Herodes agrippa: qui
Jacobum occidit: ⁊ Petrum incarcerauit.

Secundū cōsiderandū ditur sufferētia. Nō
enim Herodes eoipso quo delusus est a ma/
gis p ueros occidi mandauit: sed post aliquod
tempus. Quia vt dicit Nicolaus de lira: cū vel
let omnes pueros de Bethleem interficere: ne
puer sibi incognitus euaderet: impeditus ē ab
execucione huius facti: eo q a Cesare Augu/
sto per epistolaz est citatus romā filiorum accusa/
tionibus responsurus. Eundo autē Romā et
remanendo in curia: ⁊ reuertendo ad iudeā ap
posuit annū ⁊ plus. Et ideo post fere duos an/
nos ad regnū suum reuersus: ⁊ in regno cōfir
matus est: quādo sententiaz pro se contra filios
habuit. Et tunc pfecit necem puerorum prius in
mente conceptā. Tertiū cōsideranduz dicitur
malitia. Quisnam explicet quāto dolo anim9
Herodis fuerit repletus: qui vt christuz perde
ret: nō soluz ipsum sed omnes pueros qui erāt
in Bethleem: ⁊ in omnibus finibus eius a bi
matu ⁊ infra. i. ab infantib9 duorum ānorum vsqꝫ ad
pueros quinqꝫ annoruz mandauit occidi. Cui
assertioni vere fidē facit: q quedā ossa Innocē
tum adeo grandia sunt: q puerorum duos ānos
habentiū esse nō possunt: nisi dixerimus corpo
ra tūc maioris quātitatis fuisse. Quare autem
Herodes ita mandauit: cū christus esset duorum
annorum: ⁊ nō vnius anni tantuz: ⁊ vnius men/
sis: nec vnius diei: cuius etatis pueri interfecti
sunt secundū primā opinionez: nec trium anno
rum secunduz opinionē secundā. Respondet
Augustinus in sermone de innocentib9: q2 ti/
mebat ne puero cui sidera famulabantur paulo
supra etatez vel infra species mutata esset: ⁊ sic
tempus occultaret. Ideo videt pueros a bima
tu vsqꝫ ad pueros vnius diei interfecisse. Tunc
adimpletuz est qd dictuz est p Hieremiā pphe
tam. Vox in rama audita est: ploratus ⁊ vlulа
tus multus. Rachel plorans filios suos. Vbi
Hierony. ait. Quādo dicit in rama: nō pute/
mus nomē loci esse: q est iuxta Gabaa: sed ra/
ma excelsum interpretat: vt sit sensus. Vox i
rama audita est: idest longe lateqꝫ dispsa. Cui
dicto cōcordat dictuz Crisostomi sup Matheū
q ploratus fletus paruulorum ostendit: vlulat9
autem matruz significat lamentuz. Et qd dicit
in euangelio. Rachel plorans filios suos: secū
dum q dicit Nico. de lira interpretat metapho
rice: quasi merens sit Bethleez ratione sue se/

pulture: qz ibi in sepulchro est: vt habet Gen. 35. Et hoc dicit Hieronymus sup Matheum Ubi ait. Querit quomodo Rachel filios al terius tribus idest bethleem quasi suos ploret. Respondebimus breuiter: qz sepulta sit iuxta be thleem in effrata et materni corpusculi hospitiuz nomen matris accepit. Siue quoniaz Juda et Beniamin due tribus iuncte erant: et Herodes preceperat nõ solum in Bethleem interfici pue ros: sed in omnibus finibus eius. Unde per occasionẽ Bethleem intelligimus, multos etiã de Beniamin fuisse occisos. Hec Hieronym. O quale edictum irrationabile et crudele. o q̃z lugubris et flebilis executio. O q̃z iniusta et ini qua occisio. Rapiebant paruuli quidã a pecto ribus matrũ: quidã in cunis iacentes: quidam blande parentibus alludentes: quidã vrbane in domibus perambulantes: et sine vlla pietate vel proijciebant ad muros: vel gladio: vel strictis in gutture manibus suffocabant. Vidisses tunc in terra iacere cadauera puerorum. Vidisses tũc terraz coopertã et madefactã sanguine puerorum paruulorum innocentiuz. Vidisses matres i qua libet domo sparsis crinibus propter taz horren dum flagitiũ singultibus lachrymis et vlulati bus acclamantes. O quãta compassio animuz audientiũ mouere debet in spectaculum adeo fu nestum et lugubre: et cetera.

Quod inocẽtes merito passionis christi sũt remunerati. Capitulum. 3.

Tertiũ mysteriũ contemplanduz dicit occisorũ remuneratio. De pmio aũt istoruz sanctoruz apud nõnullos exti terunt varie sententie: quas omnes ad tres sen tentias reducemus.

Prima dicit sententia falsa.

Secunda dicitur sententia debilis.

Tertia dicitur sententia vera.

Prima sententia falsa est eorum qui dicunt paruulos hos occisos nihil meruisse: eo q̃ i eis nondũ erat expeditus rationis vsus: nec volun tarie pro christo patiebant. Cõtra quos est au ctoritas ecclesie vniuersalis: que hos colit pro sanctis: et in sanctorum numero cõfitetur. Unde Augustinus in sermone innocentum. Hodie fratres charissimi natale illorum infantiũ colimus: quos ab Herode crudelissimo rege ifersectos esse euãgelij textus eloquit. Et ideo cũ summa exultatione gaudeat terra nostra: celestiũ militũ et tantarum parens secunda virtutũ. Ecce pphanus hostis nunq̃z beatis paruulis tantũ pdesse potuisset obsequio quantũ profuit odio. Nam sicut presentis diei festa manifestant: quantum cõtra beatos paruulos iniquitas abundauit: tã tuz in eis gratia diuine benedictionis effulsit. Hec Augustinus: qui in hoc etiaz sermone mul ta prosequit de gloria istorum sanctorum. Ideo isto rum falsa est opinio. Secũda sentẽtia est de bilis. Nã vt inquit Tho. 2. 2. q. 124. fuerunt q dam qui dixerunt q̃ in innocentibus accelera tus est vsus miraculose liberi arbitrij: ita q̃ vo luntarie etiaz passi sunt. Qd dictũ nullibi repe ritur autenticuz: ideo vbilibet tanq̃z debile ac ceptatur: quia vt inquit Hieronymus ad pauli num. Quod de scripturis auctoritatez nõ ha bet: eadem facultate cõtemnit qua pbat. Ter tia sententia est vera. De qua loquit scũs Tho. vbi supra: q̃ martyrij gloriã: quã in alijs pro pria voluntas meret: illi paruuli occisi dei gra tia sunt assecuti. Nam effusio sanguinis ppter christuz vicez gerit baptismi. Unde sicut i pue ris baptizatis per gratiã baptismalez meritum christi operat ad gloriaz: sic in istis operatuz est ad palmam martyrij obtinendã. Et hoc est qd dicit Augustinus in quodã sermone de epipha nia quasi alloquens ad innocentes sic inquiẽs Ille de vestra corona dubitabit in passione p christo: qui etiaz paruulis baptismũ pdesse nõ estimat. Nõ habebatis etatez in qua passurum christũ crederetis: sed habebatis carnez in qua pro christo passuro passionez sustineretis. h ille Cum itaq̃ viderimus hos paruulos felicissimos celicolas esse factos: qui propter christum passi sunt: eos veneremur: vt etiaz pro domino iesu christo simul cũ eis pati nõ timeamus: qui pfe cto laborantes exaltat in fine: et beatos facit in glorioso regno celorum: in quo viuit et regnat i se cula seculorum. Amen.

In sancto Siluestro. Sermo de dignitate sacerdotali.

Fructus. 27. Jesus sacerdotes approbans.

Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis pla cuit deo. Eccle. 44. Uerba hec sumit ecclesia in cõmendatione beati Siluestri cõfessoris in ho dierna epistola recitata. Qui mũdum ineffabili sapientia multiplici varietate rex creauit: ipse ec clesie sue sancte status diuersos mire disposuit: in quibus cõtemplari possumus candorem sa pientie sue proficere ad salutẽ: cũ ad illos voca ti iuste

ti iuste ac sancte operari conantur. Est tamē inter ecclesiasticos gradus laude dignus ⁊ vere commendandus sacerdotalis ordo: qui vsqz ad pontificalem potest ascendere celsitudinē. In qua qui normā debitam obseruare studet: deo placet: ⁊ gratus efficitur. Fecit hoc modo beatus Siluester qui a iesu christo in sancto contubernio est gloriose deputatus. Ad cuius commendationez in p̄senti sermone de ipso loqui volentes: fructū nostrū proponimus consuetuz: q est. Jesus sacerdotes approbās. Vbi tria pulchra notari possunt de beato Siluestro a christo ꝓbato: que qdem hec sunt videlicet.

Primū dicit̃ sacerdotalis dignitas
Secūdum dicitur sacerdotalis sublimita.
Tertium dicitur sacerdotalis sanctitas.

Quod sacerdotalis dignitas excellentior est quacūqz temporali dignitate.

Capitulum. primum.

P Rimū priuilegium dicit̃ sacerdotalis dignitas: quia de ipso dicit̃. Ecce sacerdos. Est enim sacerdotalis dignitas excellentior quacūqz dignitate tp̄ali. Quod ꝓbare possumus tripliciter.

Primo ratione.
Secūdo auctoritate.
Tertio exemplo.

Primo ꝓbare possumus ratione excellentiam sacerdotalis dignitatis. Que triplex pōt esse: videlicet.

Prima dicit̃ significationis.
Secunda dicitur institutionis.
Tertia dicit̃ conditionis.

Prima ratio dicitur significationis. Nam sacerdos secundū hysidorum. 7. ethimologiarum: idem est quod sacer dux: vel sacra dans. Ratio autez istius duplicis interpretationis secundum Thoma. in. 4. distin. 24. est quia per mysteriuz sacerdotale sacerdos est medius inter deū ⁊ populū. Nam ipse diuina nunciat et ministrat populo: ⁊ vota populi offert deo. Dicitur etiam sacerdos: quasi sacra dans. Sacra autez quis dare potest duobus modis: vel auxiliando: vel sacramenta dispensando. Primo modo quilibet iustus inqz̄tuz sacra sua merita dat vel cōmunicat alijs auxiliando interpretatur sacerdos. Secundo modo nomen sacerdotis est institutuz ad significanduz euz qui sacra dat: idest sacramentoruz dispensationez. Et sic ille qui est in gradu ordinis cōstitutus dicitur sacerdos.

Secūda ratio dicitur institutionis. Nam sacerdotium precessit legez scriptam: qa in testamento veteri primus sacerdos q iubente domino victimas obtulit fuit Aarō: sicut patet Genesis. 14. c. Demuz per sacerdotium iubente domino regalis potestas est ordinata. Vnde. i. reguz. 8. c. dixit dominus ad Samuelem sacerdotem. Audi vocez eorū: idest filiorū israel petentiuz habere superiorem: ⁊ cōstitues super eos regez. Inde est q̄ spiritualis auctoritas terrenaz potestatez habet instituere vt sit: et iudicare si bona non sit. Quod ꝓbatur per apostolum Pauluz. d. i. Cor. 7. c. Nescitis quoniam angelos iudicabimus: quāto magis secularia. Quod etiaz notat̃. c. per venerabilem. extra qui filij sint legitimi. 9. q. 3. c. nemo. ⁊ i. c. alioruz. Tertia ratio dicit̃ cōditiōis. Est eniz sacerdotalis dignitas spiritualis. Et ideo quāto spiritus nobilior est corpore: tanto sacerdotalis dignitas est nobilior quacūqz dignitate temporali: sicut patet extra: de trāslatione episcopi ⁊ electi. in. c. inter corporalia. Et hoc est quod notatur. 6. di. c. Duo quidem. vbi sic habetur Auruz non tam preciosius plumbo: qz̄ regia potestate sit ordo sacerdotalis altior. Et eadem di. in. c. quis dubitet. sic dicitur. Quis dubitet sacerdotes christi reguz ⁊ principum omniūqz fidelium patres ⁊ magistros censeri. Secundō possumus probare excellentiam dignitatis sacerdotalis auctoritate. Nam Petrus. 2. sue prime epistole: sacerdotibus ait. Vos estis genus electuz: regale sacerdotium: genus sancta: populus acquisitionis. Et ecclesiastici. 7. c. dicitur. Honora deuz: ⁊ honorifica sacerdotes. Et Esa. 61. c. scribitur sic de sacerdotibus. Vos sacerdotes domini vocamini: ministri dei nostri dicetur vobis. Et. xi. q. 3. in. c. absit. Antherius papa ait. Absit vt quicqz sinistruz de his arbitremur: qui apostolico gradu succedentes christi corpus sacro ore conficiunt: per quos nos christiani sumus: qui claues regni celoruz habentes ante iudicij diem iudicant. In veteri quidē lege habetur. Quicūqz sacerdotibus nō obtemperasset: aut extra castra positus lapidabatur a populo: aut gladio ceruice subiecta cōtemptuz expiabat cruore. Et Hierony. ad Rusticū monacū sic de sacerdotibus scribit Nō est humilitatis mee: neqz mensure iudicare de ceteris: neqz de ministris ecclesiarū sinistrū qppiā dicere. Et. 6. q. 1. c. sacerdotes. Telesphorus papa ait. Sacerdotes q ꝓprio ore corpus

domini conficiunt ab oibus sunt obediendi ⁊
timēdi non dilacerandi: aut detrahēdi. Et. xi.
q. 2. c. Sacerdotibus. Greg. Mauricio im/
patori sic scribit. Sacerdotibus nō ex terrena
ptāte dominus rex noster citius indignetur: sꝫ
excellenti consideratōe ꝓpter eum cuiꝰ sunt ser
ui ita eis dominetur: vt ēt debitam reuerenitaꝫ
ipendat. Nā in diuinis eloquijs sacerdotes ali
quādo dij: aliquādo angeli nūcupantur. Nam
ad Moysē de eo qui ad iuramētum deducēdꝰ
ē dicitur. Applica istuꝫ ad deos: vꝫ ad sacerdo
tes. Et rursum scriptum ē. Dijs nō detrahes
s. sacerdotibus. Et ꝓpheta ait. Labia sacerdo/
tis custodiūt sciam ⁊ iusticiam ⁊ legem reqrunt
ex ore eius: qꝛ angelus domini exercituum est
Quid igitur mirū si pietas vestra digneť eos
honorare: qbus in suo eloqo honorem tribuēs
eos aut angelos aut deos ēt ipse appellat deus
hec ille. Tertio possumꝰ ꝓbare excellentiā sa
cerdotalis exēplo. Legimus nāqꝫ multos xp̄ia
nissimos impatores fuisse nō dedignatos subij
cere se sacerdotibus. In quoꝝ numero fuit ille
pijssimus Theodosiꝰ de quo scribiť in historia
tripartita. Hic aūt cum audisset apud thesalo/
nicam ciuitatē quosdaꝫ iudices fuisse lapidatos
idignatus oēs pariter iussit interimi vbi. 7. mi
lia sunt occisi nullo ꝑcedente iudicio. Cum ve
ro Mediolanū venisset: ⁊ solēniter in sacrum
voluisset itrare templum: occurrit ei Ambrosi
us ep̄s foris ad ianuas: ⁊ sic igredientē his ser
monibus a sacris liminibus ꝓhibuit incessuꝫ.
Nescis miser impator ꝑpetrate a te necis quā/
ta sit magnitudo. Neqꝫ post cām tanti furoris
mens tua molē presumptōis agnoscit. Sꝫ for
te recognitōem peti ꝓhibet ptās imperij. De/
cet tamē vt vincat rō ptātem. Quibus igiť ocu
lis aspicies cōis domini templū. Quibus cal/
cabis pedibꝰ sanctū illiꝰ pauimētum. Quo ma
nus extendēs: de qbus adhuc sanguis stillat i
noxiꝰ. Recede recede: ne secūdo pctō priorem
neqtiam augere cōtēdas. Audiēs hos sermo/
nes ipator gemēs ⁊ flēs ad regalia remeauit.
Cūqꝫ octo mēses transissent: ꝓpinquauit nati
uitatis domini festiuitas. Impator aūt satis an
gustiabať. Quē vidēs Ruffinus tūc magister
militū ⁊ impatoris familiarissimꝰ cām sue tristi
cie quesiuit. Qua cognita Ruffinus ad Am/
brosium ꝑrexit. Quem cū Ambrosius vidis/
set: mox ait. Impudentiam canū imitatus es o
Ruffine. Ego dico tibi: qm̄ impatorem ingre
di limina sacra ꝓhibeo. Que mox Ruffinꝰ im

patori retulit. At impator in media iā platea ꝑ
go iquit: ⁊ iustas in facie suscipiā contumelias
Et veniēs ad antistiteꝫ supplicabat vt vincula
eius solueret dicēs. Tuū ē docere: meuꝫ aūt est
suscipere. Cui Ambrosius iniūxit vt legē con
deret: ne quis sniam mortis posset dare aīmo
irato: sed trāsacto dierum numero. 30. Quod
⁊ fecit: sicqꝫ lachrymosus ⁊ dolēs cū humilita/
te ad eccl'iam ē introductus: seruās in oibus re
uerentiā antistiti Ambrosio. Quid de cōstan
tio impatore dicemꝰ: qui post susceptuꝫ baptis/
ma sacerdotes honorare studuit. Nam de ipso
scribitur. 96. dis. c. in scripturis. In scripturis
narrať Constantinus impator dixisse. Vere si
ꝓprijs oculis vidisseꝫ sacerdotē dei: aut aliquē
eoꝝ q monastico habitu circūcincti sūt peccantē
chlamydē meā explicarē: ⁊ coopirem eū: ne ab
aliquo videreť. xi. q. 2. in. c. sacerdotibꝰ. sic ha
betur. Eccl'iastica quoqꝫ testať historia: qꝛ cum
pie memorie Cōstantino principi scripto obla
te accusatōes cōtra ep̄os fuissent libellos qdeꝫ
accusatōis accepit: ⁊ eosdē qui accusati fuerant
ep̄os cōuocās: in coꝝ conspectu: libellos quos
accepat icendit dicens. Ite ⁊ inter vos cās ve
stras disponite: qꝛ dignū nō est: vt nos iudice/
mus deos. In qua snia sibi magis ex humilita
te q̄ꝫ illis aliqd ꝑstitit ex reuerentia ipensa. An
te eñ qppe pagani in republica pricipes fuerūt
q verū deū nescientes: deos ligneos ⁊ lapide/
os colebāt: ⁊ tamē eoꝝ sacerdotibus magnum
honorē tribuebāt. hec ibi. Et ne multa dicamꝰ
efficacissimū ē exemplū xp̄i. de quo Cyprianꝰ
carthaginēsis. 93. di. c. dominꝰ. ait sic. Domi
nus noster iesus xp̄s rex ⁊ iudex vsqꝫ ad passi
onis horā seruauit honorem pontificibus ⁊ sa
cerdotibus. Nā cū leprosuꝫ mūdasset: dixit ei.
Vade ostēde te sacerdotibus. Sacerdotem ad/
huc appellans quē sciebat eē sacrilegū. Itē cuꝫ
subditus passiōi alapā accepisset nihil cōtumeli
ose locutus ē in ꝑsonam pontificis. Ex quibus
oibus clare depꝛhenditur pamplissimā esse sa
cerdotalē dignitatē. Cui nō debent xp̄iani esse
ifesti: qm̄ vt dicitur. 3. q. 1. c. Nulli. Dn̄m cru
cifigūt qui eum in suis sacerdotibus ꝑsequunť
Sic faciebāt antiqui tyrāni ⁊ inimici xp̄i: quos
tamen diuina manus impunes non permisit
abire.

Ecūdum priuilegium beati Siluestri
s dicitur sacerdotalis sublimitas: qꝛ fuit
ipse nō tm̄ sacerdos: sed etiā magnus
Naꝫ mortuo Melchiade episcopo vrbis ro/
me Siluester

mē: Siluester ab omni plebe in summū ponti
ficem est electus. Ubi sciendum est q̄ in nouo
testamento xp̄s instituit triplicem gradum sa/
cerdotum.
Primus est inferiorum.
Secundus est episcoporum.
Tertius est pontificum maximorum.
Primus gradus sacerdotum constitutus
a xp̄o est gradus sacerdotum iferiorum. Naz
habuit dominus septuagintaduos discipulos:
quibus succedunt presbyteri: qui sunt minores
in auxilium operis: vt notatur. 95. di. c. Olim
Secundus gradus est episcoporum: qui sa
cerdotes maiores respectu aliorum inferiorum
dici possunt. Hi locum duodecim apostoloruz
tenent in ecclesia: sicut patet. 68. di. in. c. Quo
rum vices. z. 12. q. 1. in. c. vidētes. Tertius
gradus est pontificum maximorum. Naz do
minus super alios elegit Petrum in summuz
sacerdotem: sicut notatur di. 16. in. c. ita domi/
nus noster. Et. 21. di. in. c. in nouo testamēto
z habetur in eadem di. c. Cleros. Ubi etiā di/
citur q̄ talis gradꝰ seruatus ē in veteri lege vbi
Aaron summus sacerdos fuisse traditur z filij
eius sacerdotes minores fuerunt. Talis etiam
discretio a gentilibus maxime introducta ē: q2
suos sacerdotes flamines a filo qd̄ portabāt in
capite: alios simpliciter flamines: alios archi/
flamines appellabant. Quāte aūt p̄eminentie
sit maximi pontificatus gradus ostendit Aga
tho papa. 19. di. in. c. Sic omnes. vbi sic dicit
Sic oēs apostolice sedis sanctōes accipiēde sūt
tanq̄z ipsius diuina voce Petri firmate. Quis
qs enim catholice ad papalem celsitudinē subli
matur: ipse ē Petri successor: ip̄e vicarius xp̄i
ip̄e ē cuiꝰ totus mūdus deuote ē subiectus. Et
lz sit magna potestas imperialis: longe tamen
nobilior est facultas pontificalis. Et idō scribit̄
de maioritate z obedientia. in. c. solite. Fecit de
us duo magna luminaria in firmamento celi:
luminare maius vt preesset diei: z luminare mi
nus vt p̄esset nocti. Utrūq̄z magnum: sz alterꝝ
maius. Ad firmamētū igitur celi: hoc ē vniuer
salis ecclīe: fecit deus duo magna lumiaria. i.
duas instituit dignitates: que sunt pontificalis
dignitas z regalis potestas. Sed illa que p̄est
diebus. i. spūalibus maior ē: que v̄o carnalibꝰ
minor: vt q̄ta ē inter solem z lunā: tāta eē iter
pontifices z reges dr̄ia cognoscat̄. h ibi. Mul
ta adduci possūt ad ꝓbandū ea que dicimus: q̄
cā breuitatis omittimꝰ: cōcludentes summum
pontificem excellere dignitate ac auctoritate q̄s/
cūq̄z siue tp̄ali siue spūali statu exaltatos z ho/
noratos.
Ertiū priuilegiū beati Siluestri dicitur
sacerdotalis sanctitas: q2 diebus suis
placuit deo. Tota. n. vita scōrum ē di/
es. Unde. 1. ad Tes. 5. apostolus ait. Omnes
vos filij lucis estis. Tria nāq̄z duz eēt pōtifex
vt placeret deo exercere voluit btūs Siluester
Primo pascere populum exemplo.
Secundo pascere populum verbo.
Tertio pascere populum temporali subsidio.
Primo voluit pascere populum exemplo.
Nā adeo fide z moribꝰ resplendebat: vt nō so
lum a xp̄ianis: verꝝ ēt a paganis miro diligere
tur affectu. Scd̄o voluit pascere pplm̄ v̄bo:
q2 sepius vultu angelico xp̄m filiū dei predica
bat: xp̄ianosq̄z cōfortabat: vt in fide stabiles ꝑ
manerent: z Constantinum de fidei sacramen
tis plene docuit z istruxit. Ut. n. dicitur i eius
legenda: ꝑsequente ipso Constantino christia/
nos: exiuit Siluester de vrbe: ac in quodā mō
te cū suis clericis mansit. Cū v̄o Constantinꝰ
in mirabilem lepram icidisset: ad consiliū pon
tificum idolorum adducta erant tria milia pue
rorum: vt eos occidi faceret: z se in eorum san
guine recenti z calido balnearet. Egrediente
autem eo ad locum vbi balneum preparari de
bebat: matres puerorum obuiauerunt ei mise
rabiliterq̄z vllulabant. Constantinus ergo ius
sit stare currum: z erigens se dixit. Audite me
omnes qui hic statis. Dignitas imperij roma
ni de fōte nascit̄ pietatis: q̄ hanc ēt legez dedit:
vt capitali sn̄ie subderet̄ qcūq̄z in bello aliquem
occidisset infantem. Quanta ergo erit crudeli/
tas: vt hoc nostris faciamus filijs: qd̄ nos ꝓhi
buimus alienis. Meliꝰ ē ergo mori salua vita
inocentiū: q̄z ꝑ eorꝝ iteritū vitam recuꝑare cru/
delē. Jussit ergo vt matribꝰ suis pueri z dona
plurima preberētur. Seq̄nti v̄o nocte Petrꝰ
z paulus apparuerūt ei dicētes. Qm̄ exhorrui
sti sanguinis effusionē: misit nos dn̄s ih̄s xp̄s
dare tibi recuꝑāde sanitatis cōsiliuz. Siluestꝝ
ergo ep̄m q apud mōtem sirapti latitat accersi.
Hic tibi piscinā ostēdet, in qua imersus ter ab
oi curaberis lepre morbo. Euigilās stati Cō/
stantinꝰ misit milites ad Siluestrū. Quos vi/
dēs ad palmā martyrij credidit se vocari. Pre
sentatus tandē Constantino audiuit per ordi
nē sui somnij visionē. Percuctāti aūt Constā
tino qui essent qui sibi apparuerant duo dij.

respondit Siluester eos esse xp̄i apostolos: ꝛ nō deos. Quoꝝ imagines afferri fecit Silue/ster: ꝛ impator tales esse qui sibi apparuerant. exclamauit. Siluester āt eū cathecuminū fecit: ꝛ vnius hebdomade ieiuniū indixit sibi: ꝛ car/ceres aperiri monuit. Cūqꝫ in aquā descendis/set baptismatis: ibi admirabilis splēdoꝛ emicu it: sicqꝫ mūdus exiuit: ꝛ xp̄m vidisse se asseruit Ipsa aūt die sui baptismatis multa ad amplia/tōnem cultus xp̄i statuit ꝛ oꝛdinauit. Tertio voluit btūs Siluester pascere ppl'm tpāli subsi dio. Scribitur nāqꝫ in sua legenda: q̄ omniuꝫ oꝛphanoꝝ: viduaꝝ: ꝛ paupeꝝ noīa in scriptis habebat: ꝛ oibus necessaria ꝓuidebat. Fecit ēt multa signa viuēs. Qui mūdum spꝛeuerat cū oibus suis cōcupiscentijs. Unde ꝛ in fine ob/doꝛmiuit in dn̄o. Cuius exēplo animent̄ sacer dotes: vt sicut illi confoꝛmes sunt in dignitate: ita eū studeant seq̄ in vite sanctitate. Nam tāto magis obligantur deo ad rōem reddendā quā to ab ipso plura dona suscipiūt. Qui ideo plura eis contulit beneficia: vt ei seruiētes magis ex altentur in regno celoꝝ: in quo viuit ꝛ regnat. Amen.

In circuncisione domini. Sermo de eadeꝫ. Fructꝰ.28. Jesus est circuncisus

P Ostquam consumati sunt dies octo vt circūcideret̄ puer. Scri buntur hec verba Luc.2. .c. ꝛ in euangelio hodier/no. Ardens amoꝛ iesu xp̄i ipsius mētem pulsare cepit in etate tenella ꝛ ĩfantili: vt hūano generi passionis sue beneficia inciperet dispensare. Octaua nāqꝫ die sanguinem suum fudit in cir cūcisione apparens velut peccatoꝛ circūcisiōis legi subiectus: cū tamē mūdus fuerit ab oī soꝛ de. Et q̄ꝛ pium ē contēplari qualr̄ puerulus il/le lachꝛymās circūcidebatur. Jccirco in p̄senti sermone de ipsius circūcisione dicturi sumꝰ ꝓ ponētes fructū. Jesus est circuncisus. Ad cuiꝰ explanationem tres cōclusiones notabimus.

Prima dicitur institutionis.

Secunda dicitur obseruationis.

Tertia dicitur cessationis.

Quod sacramentum circuncisionis conue/nienter fuit institutum. Capl'm .I.

P Rima conclusio dicitur institutionis. In qua dicimus circuncisionis sacra/mentum cōuenienter fuisse institutuꝫ: q̄ꝛ deus illud ĩstituit sicut pꝫ Gen̄.17. vbi sic habetur Circūcidet̄ ex vob oē masculinū: ꝛ circūcidetis carnē p̄putij vestri: vt ĩ signū sit federis iter me ꝛ vos. Infans octo dieꝝ circūcidet̄ ex vobis. Huius aūt instōnis conuenientia triplex assi/gnatur a Ric. in. 4. di. I.

Prima est ratione moꝛbi.

Secunda ē ratione tempoꝛis.

Tertia ē ratione persone.

Prima cōueniētia ē rōe moꝛbi: contra quē circūcisio fuit instituta: qui erat peccatū origina le. Quod expꝛesse repꝛesentabat circuncisio: ꝛ q̄ꝫtum ad cām: ꝛ q̄ꝫtum ad ꝓcessū: ꝛ q̄ꝫtū ad ef/fectū. Contrahit̄. n. pctm̄ originale per ꝓpaga tiōem libidinosaꝫ: quā cām circūcisio repꝛesen/tabat rōe mēbꝛi in quo fiebat: quod deseruit v tuti generatiue. Processus aūt fuit circularis q̄ꝛ vt dicit Anselmus. pꝛīmo p̄sona coꝛrumpit nām deinde nā personam: quē ꝓcessū repꝛesē/tabat circūcisio p̄ circularē pellicule ĩcisionem. effectus vō ē abūdantia cōcupiscētie: quem re p̄sentabat sup̄fluitas pellis que ab ipso mēbꝛo separabat̄. Jō nō tm̄ cām ꝛ ꝓcessus: ꝛ effectus oꝛiginalis peccati: sed ēt deletio p̄ circūcisioneꝫ significabat̄. Scd̄a cōueniētia fuit rōe tēpo ris in quo ĩstituta fuit circūcisio. Erat. n. q̄daꝫ dispō ad suscipiendū legē ꝛ ad distinguendum ppl'm cui dāda erat lex ab alijs populis. Et ido anteq̄ꝫ lex daret̄ debuit ĩstitui. Fuit ēt instituta circūcisio ad significādum ppl'm qui eēt deo pe culiaris: ꝛ suo cultui mācipādus. Tertia cō/ueniētia dicitur rōe p̄sone cui data fuit: qui fu/it Abꝛaā: de quo dicitur Gen̄.17. Tulit auteꝫ Abꝛaā Jsmaelē filiū suū: ꝛ oēs vnaculos do mus sue: vniuersosqꝫ quos emerat: cūctos ma res ex oibus iuris domꝰ sue: ꝛ circūcidit carnē p̄putij sui. Et Jsmael filius eiꝰ. iꝫ. annos iple uerat ante tp̄s circūcisionis sue. Eadē die cir/cūcisus ē Abꝛaā ꝛ Jsmael filiꝰ eius: ꝛ oēs vi/ri domus illiꝰ tam vnaculi q̄ꝫ ēptitij ꝛ alienige ne p̄iter circūcisi sunt. Ipse eqdem Abꝛaaꝫ pꝰ diluuiū specialius se diuino cultui mancipauit Unde exiuit de terra sua: ꝛ de cognatōne vt se ab ĩfidelibus separet: vt habetur Gen̄.12.c. a quo erat descensurus ppl's qui legem scriptam erat suscepturus: ꝛ de cuiꝰ genere nasciturus erat scūs scōꝝ. Et hoc ē quod dicit apl's. Ro. 4. Signū accepit circūcisionis signaculū iusti/cie fidei: que ē ĩ p̄putio: vt sit pater oīum credē/tiū. Huic dixerat deus Gen̄.12.c. Faciā te ĩ

gentem

gentem magnā ⁊ benedicam tibi ⁊ magnificabo nomē tuū: erisq₃ benedictus. Benedicam benedicētibus tibi: ⁊ maledicā maledicētibꝰ tibi: atq₃ benedicēt i te vniuerse cognatões terre. De cuius ꝓmissionibꝰ a deo sibi factis pleniꝰ suo loco dicemꝰ. Nūc vo hoc tm̄ cōcludē sufficiat: ꝙ circūcisionis mandatū Abrahe deus dedit: qꝛ erat fidelissimus amicissimus ⁊ obediētissimus: sicut pꝫ legentibus sacrā scripturam.

Quod obseruatus ē debitus ordo in instrumento circuncisionis. Cap. 2.

Ecūda conclusio dicitur obseruatōis. Obseruatus eteni ē debitus ordo i huius sacramēti dispensatione: qꝛ fiebat cū debito instrumento. s. cum cultello petrino. Vnde Josue. 5. c. dominus ait. Fac tibi cultros lapideos ⁊ circūcide filios israel. Vbi dicit Ricardus. ꝙ hoc non erat necessarium nisi in casu speciali. Et secundum Vgonem. li. primo. de sacramentis parte. 12. c. 2. cultellus de petra factus significat christum. De quo dicit apostolus. i. Cor. x. Petra aūt erat christus: propter quem ab electis omnis erat abscindenda corruptio. Fiebat insuper circuncisio octaua die: vt patet ex dictis in prima conclusione. Et si dicatur. Hoc non est verum: quia habetur Josue. 5. Populus qui natus est in deserto per quadraginta annos in itinere latissime sollitudinis incircuncisus fuit: ⁊ postea circuncisi sunt a Josue in galgala: ⁊ ista dilatio circūcisionis non fuit secundum legem eis imputata in peccatum. Respondet Ric. ex glo. Aug. ꝙ cum illis fuit dispensatum inspiratione diuina triplici de causa: vt non tenerentur circuncidi in deserto. Naꝫ vt habetur Numeri. 9. quādo nubes eleuabantur: de tabernaculo debebant proficisci. Et quia non presciebant facturam eleuationem nubis: non potuissent sine nimio grauamine proficisci quando de nouo essent circuncisi. Ideo dispensatum fuit cum eis vt non tenerentur circuncidi in deserto. Et etiam qꝛ dum erāt in deserto: in quo non alij habitabant cum eis erant sufficienter distincti ab alijs populis. Quare autem circuncisio fiebat octaua die: triplex ratio assignari potest.

Prima ratio est secundum intellectum tropologicum.

Secunda ratio est secundum intellectum analogicum.

Tertia ratio ē ꝺm intellectum historicum.

Prima ratio est ꝺm intellectum tropologicum: ⁊ est ista. Vt octo dies accipiantur ꝓ octo que requirunt̄ ad circūcisionem spūalem.

Primū est peccati cognitio.

Scðm ē ꝓpositum deserendi malū: ⁊ faciendi bonum.

Tertium ē pudor de peccato.

Quartum est timor de futuro iudicio.

Quintum est contritio.

Sextum est confessio.

Septimum ē spes venie.

Octauum ē satisfactio.

In quibus omnibus velut in octo diebus peccator iustificatur.

Scða rō ē ꝺm itellectū anologicū: quā tāgit Vgo li. 1. de sacramētis. c. 2. dicēs. Octonariꝰ i sacra scriptura aliqñ tp̄s resurrectōis significat: qd̕ post p̄ntē vitā septē diebus currit. Seqt̄ aūt tp̄s gratie: in quo q̄si post sabbatuꝫ legis eterna bona deo seruiētibꝰ ꝓmittūt̄. Merito ergo circūcisio iussa ē fieri octaua die vt ondereť ꝙ i tp̄e gratie corda circūcidēda erant ꝑ emūdationē iniqtatis: ⁊ in tp̄e resurrectōis corpa ꝑ dpositiōem corruptōis. Tertia rō ē scðm itellectū historicū: seu litteralem. Nam sicut dicit rabbi Moyses maximꝰ phs ⁊ theologus iudeꝰ puer i septē diebus tante teneritudinis ē: quante est adhuc i vtero matris. In octaua aūt die fortificatur ⁊ solidat̄. Et iō noluit deus ante octauuꝫ diē circūcidi: ne ob nimiā teneritudinē nimiū lederet̄. Et ne ꝑentes quoꝝ amor ꝑ ꝓcessum tp̄is crescit ad filios subtraherēt filios a circūcisione: noluit ꝙ vltra octauū diē differret̄. Sed circa hoc cōtingit dubitare: qꝛ vt dicit Vgo de sacramētis vbi supra: illi qui ante diē octauum decedebāt saluabant̄ i fide ꝑentū: q ante octauā diē nō debebāt circūcidi. Et magister sn̄iarum cōtrarium videt̄ sentire. di. 1. quarti. vbi dicit ꝙ necessitate mortis añ octauā dieꝫ circuncidebāt. Ad quoꝝ cōcordiā dicit Ric. ꝙ si circuncisio fiebat ex necessitate mortis ante octauā dieꝫ suū habebat effectum: ⁊ tamen si nō fiebat propter timorē ne acceleraretur mors pueri puer saluabatur in fide ꝑentum. Vnde dicit Ric. ꝙ nō ē consentiēdū magistro: ꝙ tales ꝑibāt sicut ꝑuuli q mō moriūtur ante baptismum. Noluit eni deus puerū obligari ad circūcisionem ante octauā diē. Si aūt querat̄ quare mulieres non circūcidebantur: assignari possunt plures rationes. Prima rō est alexandri de ales in quarto volumine summe sue. ⁊ Ric. in declaratione littere. s. qꝛ corruptio nature ꝑ quam pctm̄ ori-

ginale cōtrahit principalius fuit a viro q̃ a mu
liere. Nã si Adaz nō peccasset postq̃ Eua pec
cauerat: peccatū originale ꝓles eius nō contra/
xisset. Secūda ratio est eozūdē: qꝛ mulieris mē
bꝛuz ꝟtuti generatiue deseruiens nō est aptuz
circūcisioni sicut virile membꝛū. Tertia ratio ē
ſm eosdez: q̄ circūcisio data fuit in signū distin
ctiuū. Et qꝛ vir est caput mulieris: vt dicitur. i.
Coꝛ. 9. ideo sufficiebat ad populi fidelis distin
ctionez signaculū datū viris. Vgo ꝟo de sacra
mentis libro pꝛimo parte. 12. aliā assignat ra/
tionē dicens: q̄ in sacra scriptura per masculi/
nuz sexū animā: ꝑ muliebꝛē ꝟo carnē significa
ri solet: vt ostenderet q̄ illa exterioꝛ circuncisio
animabus sanctificationē contulit: sed carni nō
abstulit coꝛꝛuptionem.

Q̄ꝺ cōuenienter multis rationibus Cessare
debuit circuncisio. Capitulū. 3.

Ertia cōclusio dicit̄ cessationis. Vbi
de cessatione circūcisionis inquiri de/
bent ꝛ considerari ꝑmaxime tria.
Pꝛimū rationis euidentia.
Secundū temporis cicūstantia.
Tertiū digna obseruantia.

Pꝛimū cōsiderādū dicit̄ rationis euidentia
s. q̄ rōne circūcisio debuit cessare: ſm illud apl'i
ad Gal'. 5. Si circūcidimini: xp̄s vobis nil ꝓ/
derit. Et ad hoc rn̄det Alex. de ales in. 4. vo/
lumine summe: ꝛ Rica. vbi supꝛa: qꝛ sicut dicit
apl's. i. Coꝛ. 13. Cū venerit qꝺ perfectū est: eua
cuabit̄ qꝺ ex ꝑte est. Sꝫ baptism⁹ ē ꝑfectioꝛ me
dicina q̃ circūcisio: ꝛ q̃ztū ad significationez: et
q̃ztū ad gloꝛie collationē: ꝛ etiā q̃ztū ad amplio/
rez sui ostēsionē. Significat. n. sanationē moꝛbi
expꝛessius: ꝛ cōfert gratiā abundātius. Et etiā
qꝛ est sacramentū cōmune: qꝛ sibi nō appꝛopiat
nec sexū nec gentem. Vn̄ ad Gal'. 3. apl's ait.
Quicūq̧ in chꝛisto baptizati estis xp̄m indui/
stis. Nō est iudeus nec grecus: nō est seruus
nec liber: nō est masculus nec femina: oēs vos
vnū estis in xp̄o. Ideo nō est amplius circūci/
sio cōueniens nec necessaria. Secūdū cōside
randū dicit̄ temporis circūstātia. Nā vt dic̄ Ri
ca. legalia habuerūt virtutē suā ꝛ ſuari debue/
runt vsq̧ ad passionē xp̄i: sꝫ in passione xp̄i viz
suā amiserāt. Cui attestat̄ qꝺ dicit saluatoꝛ Jo.
19. Consummatū est. Tamē post passionē ante
tempus diuulgati euāgelij licitū fuit illis qui de
iudeis cōuertebant̄ ad fidem ſuare legalia: nō
spē ponendo in eis: sed ad euitandū scandalū:
ꝛ vt lex deduceret̄ ad tumulū cū honoꝛe: ne ac si

semꝑ mala fuisset videret̄ repudiari. Post tē/
pus vero diuulgati euangelij nulli fuit licitum
seruare illa legalia. Hinc est q̄ Paul⁹ vt ha/
betur Act. 6. circūcidit Timotheū: qꝛ nonduz
erat diuulgatū euāgeliū: ꝛ ne iudeos scandali/
zaret: qꝛ Timotheus erat de matre iudea. Titū
vero qꝛ simpliciter erat gentilis circūcidere no
luit: vt in circūcisione Timothei ostenderet sa/
cramenta legalia nō debere dānari: ꝛ i hoc q̄
Titū circūcidere noluit ostenderet ea nō esse ne
cessaria. Tertiū considerandū dicit̄ digna ob
seruantia. Voluit. n. domin⁹ noster iesus chꝛi/
stus dignā circuncisionis legē obseruare. Q̄ꝺ
cōuenienter factū ostendit Alex. in quarto pꝛo
pter sex causas. Pꝛima causa est vt ostenderet
se esse filiū Abꝛahe cui data est circūcisio: et cui
pꝛedictū erat Geñ. 22. Benedicent̄ in semi/
ne tuo oēs gentes. Semē aūt istud est xp̄s: vt
dicit̄ ad Gal'. 4. Vn̄ cū tota posteritas Abꝛa/
he circuncideretur: nō crederet̄ chꝛistus esse fi
lius Abꝛahe: nec ille in quo implende erāt pꝛo
missiones: nisi fuisset circuncisus. Secūda cā
fuit: vt per subiectionē suaz nos a seruitute le/
gis absolueret. Tertia causa fuit: qꝛ noluit sol
uere legē: sed adimplere ꝛ terminare. Quar/
ta causa fuit: vt se ostenderet pꝛincipiū ꝛ causaz
sanctificationis: que fiebat ꝑ tria remedia cōtra
peccatū. s. ꝑ sacrificia a tempoꝛe Abel vsq̧ ad
Abꝛahā: ꝑ circūcisionē ab Abꝛahā vsq̧ ad xp̄z
a xp̄o ꝑ baptismū in nouo testamēto. Vn̄ de/
cuit xp̄m esse baptizatū ꝛ circūcisum ꝛ oblatuz.

Quinta cā fuit: vt esset frater iudeoꝝ: vt ostē
deret se eē illū de quo Moyses dixit. Pꝛophe
tam suscitabit vobis deus de fratrib⁹ vestris:
ipsum audite Deut. 18. Sexta cā fuit: ne iu/
dei occasionē haberent ipsum nō recipiēdi nisi
esset circūcisus. Vide ergo o rationalis crea/
tura quanta fuit hodie humilitas incarnati filij
dei. Intuere quāta sit charitas eius q nō ꝓpter
se: sed ꝓpter te voluit circūcidi. Cōtemplare q̄li
ter hodie innocentē sanguinē cepit effundere.
Inspice quādo accipit̄ ex manib⁹ matris vt du
catur ad circūcisionē. Audi matrē dicentē Jo
seph q foꝛte cū poꝛtabat. Sit tibi cōmissus fili⁹
meus paruulus vt q̃ leuius fieri possit circun
cidatur. O virgo sanctissima ꝛ de filio tuo tene
ra qꝺ facies quādo filiū tuū videbis a planta pe
dis vsq̧ ad caput totaliter vulneratū sanguine/
q̧ irrigatuz. Remanet in tuguriolo mater ex/
pectans filiū circūcisuz. O anima fidelis ꝯpate
re dilecto tuo. Quando eni circuncidebat̄: plo
rabat

rabat: flebat: lachrymabat: clamabat dicens. a.
a. a. quasi diceret. Anima mea: ꝓpter tua pec/
cata hanc penā sustineo: ꝓpter tua peccata san/
guinē fundo. o anima. Sz multo meiora ꝑ te
facere suz paratus: qꝛ amore tuo langueo: amo
re tuo vulnerari ꝛ crucifigi cōcupisco: sꝫ tempꝰ
expecto cōueniens ꝛ idoneū. Reportaṫ filius
matri quē plangentē pre dolore ista stringit ad
pectus: cōsolaṫ cū blanditijs v́go pijssima: ꝛ la
cte pascit v́gineo: et tñ dicere poterat: ꝛ nō sine
lachrymis. O sacratissime fili: in quo nullum
reperiṫ peccatum: hodie ꝓpter peccatores tan/
q̄ꝫ peccatoꝝ vulneratus. Hodie de tuo corpore
cū dolore sanguis effluxit. Hodie violentā pe/
naz pro hominibꝰ subire cepisti. O fili mi deli/
cate. Et huiusmodi v́bis dilectū iesum osculā/
do alloquebatur. Nos vero matrē cū filio ve/
neremur: ipsamq̄ꝫ matrē deprecemur humili/
ter: vt dignetur filiū suū nobis ꝓpiciū facere ꝑ
meritū sue circūcisionis: qui est benedictus in
secula. amē.

In festo epiphanie ṡmo de eadem.

Fructus. 29. Jesum adorant reges.

Vidimꝰ stellam eius in oriente: ꝛ venimꝰ adora
rare eū. Scribunṫ hꝰ v́ba Ma/
the. 2. c. ꝛ in euāgelio p̄sentis so
lemnitatis. Ne putarent homines xp̄m nō eē
deū: cuius natiuitas a pastoribꝰ tanq̄ꝫ a simplici
bus fuerat reuelata: aduocati sunt reges ꝛ sapiē
tes p̄moniti miraculo nouo stelle apparentis: q
xp̄m natū in hierusalē querunt adorare: ipsum
q̄ꝫ ibi nō inuenientes nō destiterūt a cepto pro
posito: ꝛ exeuntes hierosolymā stelle ducatū se
cuti sunt: que illos ad p̄sepiū duxit. Ubi christū
videntes pannoꝝ viliū paupertate cōclusuz: tā
q̄ꝫ deū pro hominū salute incarnatū sūt venera
ti. Hoc nobis sacramentū pie cōtemplandū ꝑ/
ponit hodie sancta mater ecclesia. Ubi et nos
studia nostra debemꝰ apponere: vt simul cum
his regibꝰ xp̄m inueniamus dicētes cuz ipsis.
Vidimus stellā eiꝰ in oriente. i. spūs sancti gra
tiā: qua illustrati sumꝰ ꝑ patriarchaꝝ oracula: ꝑ
ꝓphetaꝝ testimonia: ac ꝑ sanctoꝝ omniū docu
menta: vt cognoscamꝰ xp̄m filiū dei affectuosa
mente a nobis fore colendū. Et venimꝰ adora
re eū. In q̄bus v́bis fructus occurrit declarā/
dus: q̄ est. Jesuz adorāt reges. Pro cuiꝰ intel/
ligētia de his regibꝰ tria mysteria ꝯsiderabimꝰ
Primū dicitur illuminatio.
Secundū diciṫ affectio.
Tertiū dicitur deuotio.

Quod magi illuminati fuerunt apparitione
stelle. Capitulum. .I.

Primū mysteriū cōtemplādū diciṫ il/
luminatio: de quo fit mētio in euāge/
lio vbi diciṫ ꝙ magi isti fuerūt illumi
nati vt crederēt in xp̄m apparente eis stella mi/
raculi. Ubi tres cōclusiones sunt notāde.
Prima diciṫ nominationis.
Secūda diciṫ apparitionis.
Tertia diciṫ cōditionis.

Prima cōclusio diciṫ nominatōis. Isti. n.
reges nominanṫ magi. i. malefici. Vn̄ Exo.
8. malefici Pharaonis dicunṫ magi. Dicit. n.
Criso. istos fuisse maleficos: sed postea cōuer/
sos. Quibus dn̄s voluit natiuitatē suā reuelare
Vel dicunṫ magi quasi illusores: qꝛ Herodē
illuserunt. Rabanus v́o dicit. Magi sunt qui
de singulis rebꝰ philosophanṫ. Unde magus
idē est q̄d sapiens. Nam ꝑ se magus: hebraice
scriba: grece ph̄s: latine v́o sapiens diciṫ. Vn̄
ꝛ magi quasi sapientia magni. De his sic dicit
Remigius. Sciendū est autē ꝙ varia ē de ma
gis opinio. Quidaz. n. dicunt eos fuisse chal/
deos. Et chaldei pro deo stellā colebāt: ꝛ iccir/
co dixerūt: ꝙ nūcupatio eoꝝ deoꝝ ostenderit ve
rū deū natū. Alij dicūt ꝑsas eos fuisse. Nōnul
li dicūt illos de vltimis finibus terre fuisse. Alij
v́o asserūt eos fuisse nepotes Balaaz: q̄d ma/
gis est credēdū. Balaā. n. inter cetera q̄ ꝓphe
tauit dixit Numeri. 24. Orieṫ stella ex Jacob
ꝛ exurget homo de israel. Illi v́o per hanc ꝓ/
phetiam mox vt viderūt stellā nouā intellexerūt
regē natū: ꝛ venerūt adorare eū. Hec Remi/
gius. Secūda ꝯclusio diciṫ apparitionis. Se
cundū. n. q̄d dicit Criso. sup Math. q̄dā secre
toꝝ inspectores de genere Balaā elegerūt de
seipsis duodecim. Et si q̄s moriebaṫ filius eiꝰ
aut aliquis ꝓpinquoꝝ in eiꝰ loco substituebaṫ:
ꝛ ꝑ singulos annos certo tempore sup montez
victorialē ascendebāt: vbi tribꝰ diebus orabāt
deū vt eis stellā illā quā Balaā p̄dixerat osten/
deret. Quadā autē vice dū sic ibi manerēt tres
reges: stella quedā ad eos sup montē venit: q̄
habebat formā pulcherrimi pueri: sup cuiꝰ ca/
put crux splendebat: q̄ magos allocuta est dicēs
Ite velocius in terrā iuda ꝛ regē quē queritis
natū inuenietis. Tertia cōclusio diciṫ cōditio
nis. Fuere nāq̄ꝫ ṡm Remigiū multi q̄ dixerūt
stellam illā spiritū sanctū fuisse: qui sicut discipu

lis in flāma ignis apparuit: ita ⁊ his regibꝰ in
specie stelle. Alij autez dixerunt fuisse angeluz
Sed vera doctoꝝ opinio est: ꝙ fuit stella reali/
ter de nouo creata. Unde glo. sup illo verbo.
Vidimus stellā eius dicit. Propriā: qꝛ hanc
deus creauit ad ostensionē. Dicūt tamē sancti
ꝙ hec stella ab alijs differebat in multis. Pri
ma differentia erat qꝛ ſm glo. sup Math. diffe
rebat in origine: qꝛ alie facte sunt in mūdi prin/
cipio: hec vero de nouo creata est. Secūda dif
ferentia erat: quia differebat in officio: quia alie
stelle facte sunt vt sint in signa ⁊ tempora: h̄ au
tez vt magis viā preberet. Tertia differentia
erat: qꝛ differebat in duratiōe: qꝛ alie stelle sunt
ꝑpetue: hec autē cōpleto officio suo redijt in pre
iacentez materiā. Quarta differentia erat: qa
ſm Fulgentiū differebat in situ: qꝛ nō erat loca
liter sita in firmamēto: sed pendebat in meditul
lio aeris ꝓxima terre. Quinta differētiae rat
qꝛ differebat in fulgore: qꝛ ceteris erat splendi/
dior ⁊ in meridie splēdidissima apparebat: nec
splendorē eius splendor solis poterat occultare
Sexta differentia erat: qꝛ differebat in motu:
quo p̄cedebat magos motu viatoris. Nō eniz
mouebat̄ motu circulari: ſʒ quasi motu progres
siuo. Septima differētia erat: qꝛ differebat ſʒ
Criso. in occultatiōe ⁊ apparitiōe: qꝛ aliqn̄ ap/
parebat: aliquādo occultabat̄. Cū eniz intraue/
runt hierosolymā occultauit seipsaz: deinde vbi
Herodē reliquerunt seipsam monstrauit. Un
de cōcludit Criso. Videt̄ hec stella ꝟtutis inui
sibilis fuisse in talē apparentiā formata. Sʒ du
biuz in mentē venit ꝓpter ea q̄ dicta sunt: quo/
modo isti xp̄m deū natū in stelle apparitione in
tellexerunt. Et dicit Leo papa in ſmone de epi
phania. Preter illā stelle speciē: q̄ corporeū in
citauit obtutū: fulgentior veritatis radius eorū
corda ꝑdocuit. Aug. ꝟo in li. de questionibus
noui ⁊ veteris testa. cōcordare videt̄ cū senten/
tia Criso. superius allegata. Ait. n. sic. Iudeo
ruz natū regē intellexerūt cū stella indice tempo
ralis rex soleat designari. Hi eni magi caldei
nō maliuolentia astroꝝ cursum: ſʒ reꝝ curiosi/
tate speculabant̄. In sermone ꝟo de epiphania
ait. Dicturus es a q̄bus audierūt ꝙ talis stel/
la xp̄m natū significaret. Profecto ab angelis
aliqua admonitione reuelationis. Queris for
tasse an ab angelis bonis: an a malis. Christū
quidē ⁊ angeli mali hoc est demones filiuz dei
esse cōfessi sunt. Sed cur a bonis nō audierūt:
quādo in xp̄o adorando salus eoꝝ inquirebat̄:
nō iniquitas damnabat̄. Potuerunt ergo illis
angeli dicere. Stella quam vidistis xp̄i est. Ite
adorate illū vbi natus sit. hec Aug. Colligimꝰ
tamē ex omnibꝰ mentē illoꝝ regū siue apparen
te illis angelo siue loquēte: siue puerulo in me/
dio stelle fuisse illuminatā itrinsecꝰ ꝟtute spūs
sancti vt oēs simul itelligerēt naturā eē filiū dei

Q̄d grādis erat affectio magoꝝ erga xp̄m
natum. Cap. .2.

s Ecūdū mysteriū cōtēplādū dicit̄ affe
ctio. Tanta eteniz affectōe ad xp̄m na
tuz magi postq̄ʒ eū cognouerunt sunt
moti: vt nō terrerent̄ viaꝝ asperitate: qn ad xp̄z
q̄rendū omni sollicitudine se p̄cingerent. Naz
ab oriente venerunt hierosolymā. Ubi tria oc/
currunt cōsideranda.
Primū est velocitas.
Secundū est localitas.
Tertiū est iniquitas.

Primū cōsiderādū dr̄ eē velocitas. Quia
vt cōmuniter tenēt doctores cū tredeciz dieruz
eēt xp̄s: magi ad eū stella duce venerūt. Q̄d si
admirari nos cogat ꝙ in tā paruo tp̄e ꝑ tāta ter
raꝝ spacia venire potuerūt. s. ab oriente i hieru
salē: q̄ in medio mundi dr̄ esse sita: pōt dici ſm
Remigiū ꝙ puer ad quē ipsi ꝓperabāt eos ꝑ/
ducere potuit. Vel ſm Hiero. ꝙ sup drome/
darios venerūt: q̄ sunt aīalia velocissima: q̄ tm̄
currūt in vna die: quātū equus in tribꝰ. Secū
dū ꝯsiderādū dr̄ localitas. Ubi doctores q̄rūt
cur isti magi spālit̄ venerūt hierusalē potius q̄ʒ
ad aliā ciuitatē mūdi. Et rūdet Remigiꝰ dicēs
ꝙ hierusalē regia ciuitas erat. Et crediderunt
ꝙ talis nō nisi i vrbe regia nasci debuisset. Si/
ue venerūt vt locū natiuitatis certiꝰ discere pos/
sent. Siue vt adimpleret̄ q̄d dictū ē. De syō exi
bit lex: ⁊ ꝟbū dn̄i de hierusalē: qꝛ ibi ꝑmo ānū
ciatus est xp̄s. Siue vt studio magoꝝ dānaret̄
pigritia iudeoꝝ. Hec Remigiꝰ. Quāta ꝟo fu
erit tūc iudeoꝝ negligētia: ꝑ se pʒ: q cū ꝑ scriptu
ras iuenerūt xp̄i aduētū eē ꝓpinquū: viderūt/
q̄ʒ reges a finibꝰ terre venisse ad illū adorādū q
bus ⁊ ipsi locū natiuitatis reuelāt: nō curarunt
ad eūdē locū ipsis ꝓfecto vicinū ꝓpare. vn̄ Au
gu. in ſmone de epiphania ait. Cuz multi nati
atq̄ʒ defuncti essent reges iudeoꝝ: nūq̄ʒ quēq̄ʒ
illoꝝ adorādū magi q̄sierūt: qꝛ neq̄ʒ quēq̄ʒ eoꝝ
de celo loquētē didicerūt. Nō itaq̄ʒ regi iudeo
ruz q̄les eē illic solebāt: hūc taz magnū honorē
longinqui alienigene ab eodē regno ꝓrius ex/
tranei a se deberi arbitrant̄. Sʒ talē natū didice
rūt in quo

rũnt in quo adorãdo se salutez: quã secundũ qđ
dictũ est consecuturos minime dubitarẽt. Nec
eniz etas erat saltẽ cui adulatio humana fuiret
nõ in mẽbris purpura: nec in capite diadema
fulgebat: nõ pompa famulantiũ: nõ terror exer
citus: nõ gloriosa fama ꝑlioꝝ hos ad eũ viros
ex remotis terris cũ tãto voto supplicationis at/
traxerat. Jacebat in ꝑsepio puer ortu recens:
exiguus corpore: cõtemptibilis pauꝑtate: ſ3 ma
gnũ aliqđ letabat in paruulo: qđ qdez illi homi/
nes primitiue gentium nõ terra oꝑante: ſ3 celo
narrante didicerãt. hec ille. Ubi ostenditur q̃3
grãde argumẽtũ iudei potuerũt habere ex ad/
uentu ꝛ reuelatiõe magoꝝ. Tertiũ ꝯsiderãdũ
dicit̃ iniquitas: q̃ Herodis regis mentẽ inua/
sit: qꝛ audiens aduẽtũ magoꝝ turbatꝰ est: ꝛ oĩs
hierosolyma cũ illo: timens ſm Crisostomũ ne
a iudeis de regno expelleret̃: ꝛ ne etiã a roma/
nis culpari posset: si aliqs rex ibi vocaret̃: quez
Augustꝰ nõ cõstituisset. Et notanda sunt ꝟba
ista: ꝛ oĩs hierosolyma cũ illo. s. maiores ciuita/
tis: q fauebãt Herodi. Et colloquio habito he
rodes cũ sacerdotibus ꝛ scribis de loco natiui/
tatis christi clã vocatis magis: qꝛ nõ cõfidebat
de iudeis: ꝛ ideo voluit suũ cõsiliũ eos latere: di
ligenter didicit ab eis tempꝰ stelle: q̃ apparue/
rat eis: ꝛ mittens illos in Bethleez dixit. Jte ꝛ
interrogate diligenter de puero: ꝛ cũ iueneri/
tis renũciate mihi: vt ꝛ ego veniẽs adorẽ euz.
O malignitas Herodis suꝑbi. O venenosa ꝛ
dolosa locutio. O iniqua astutia serpentina: ꝑ
qua sicut inqt Greg. i omel. adorare velle se si
mulat vt hũc si iuenire posset extinguat. hec ille.

Qđ multa fuit deuotio magoꝝ erga christũ
natum. Capitulũ. .3.

Ertiũ mysteriũ cõtemplãdũ dicit̃ de/
t uotio. Exeuntes nãqꝫ reges isti hie/
rosolymã viderũt stellaz antecedentẽ eos vsqꝫ
duz veniens staret supra vbi erat puer. O quã/
ta fuit tũc i eoꝝ cordibꝰ ꝯsolatio qñ intrãtes do
mũ inuenerũt pueꝝ cũ Maria matre eiꝰ. Abe
rat autẽ secundũ Rabanũ diuino nutu Joseph
Et magi tria deuotõis ꝛ hũilitatis sue signa in
xp̃o puulo demonstrãt.
Primũ signũ fuit adorationis.
Secundũ signuz fuit oblationis.
Tertiũ signũ fuit cõgratulationis.

Primũ signũ fuit adoratõis: qꝛ ꝓcidẽtes ado
rauerũt eũ. Ubi sic exclamat deuotꝰ ber. Quid
facitis o magi. Lactẽtẽ pueꝝ adoratis in tugu/
riolo vili i vilibꝰ pãnis. None deꝰ iste ꝛ rex ẽ.
Et vbi aula regia: vbi thronꝰ: vbi curie regalis
frequẽtia. Nunqđ ministri Joseph ꝛ Maria.
Jsti isipiẽtes facti sunt: vt fierẽt sapiẽtes. Se
cũdũ signũ fuit oblatõis. Quia aꝑtis thesauris
suis obtulerũt ei munera auꝝ thus ꝛ myrrhã.
Erat. n. traditio ãtiquoꝝ ſm Remigiũ: vt nul
lus ad regẽ vacuus introiret. Per se aũt ꝛ cal
dei talia munera cõsueuerũt offerre ſm Aug.
in ſmone de epiphania. Auꝝ ascribit̃ ei sicut re
gi magno. Thus imolat̃ vt deo. Myrrha pro
bet̃ tãq̃3 ꝑ salute omniũ morituro. Tertiuz si
gnũ fuit cõgratulatõis. Pie nãqꝫ credere pos
sumꝰ: ꝙ bñdictus ille filiꝰ quẽ isti reges tãto la/
bore q̃sierũt: quẽ colebãt: quẽ tãto venerabant̃
affectu: eos absqꝫ leticia abire nõ ꝑmiserit. Jc/
circo cõsideremꝰ qualit̃ i brachijs mr̃is existẽs
aspiciebat magos ilari facie: ipsisqꝫ gestu ꝛ nu/
tu dulciter blandiebat̃. Nõ exprimebat ꝟba:
sed signis qbus poterat de illoꝝ visitatione oñ/
debat se letũ fore. Et ꝟgo illa mater intacta: que
humanissima erat: ꝛ mitis atqꝫ mãsueta postq̃3
viderat in his regibꝰ tantã fidẽ tãtãqꝫ deuotio
nez multa eis verecũdo ſmone de filio suo est
locuta: enarrãdo qualiter angelus annunciaue
rat: ipsaqꝫ cõceꝑat: ꝛ parturierat: angelis cantã
tibus atqꝫ annunciantibꝰ pastoribꝰ eius natiui/
tatez: ꝛ quõ ipse dñs incarnatꝰ fuerat: vt saluuz
faceret genus humanũ. Cõmẽdabat ex h̃ ma/
goꝝ prudẽtiã sollicitudinẽ benignitatẽ: q ad ip
suz vidẽdũ tã citius ꝓperauerãt: ꝛ dicebat eis.
Pro vr̃a remuneratõe sciatis: qꝛ quẽ adoratis
deꝰ est: cui munera obtulistis rex ẽ. Jpsumqꝫ i
brachijs suscipite: qꝛ hõ ẽ. Jtaqꝫ filiũ suũ libera
lissime vnicuiqꝫ eoꝝ ãplexãdũ porrigebat. O
ꝟginis ꝯsueta pietas. o filij dei ꝓfunda humili
tas. o gr̃a superexcessiua orientaliũ regũ: q a ꝟgi/
ne mr̃e filiũ dei incarnatũ iter sua pectora strin/
gendũ suscipiũt. Conemur etiã nos mẽtẽ nr̃az
disponere: qꝛ nec nobis negabit se filiꝰ dei. Ma
gi ꝟo admoniti i somnis ne redirẽt ad Hero/
dez: ꝑ aliã viã reuersi sunt i regionẽ suam. De
quo dic̃ Criso. suꝑ Math. Cũ reuersi fuissent
ꝑdicãtes multos erudierũt. Et deniqꝫ cũ Tho
mas eẽt i ꝓuincia illa: baptizati sunt ꝛ facti sunt
adiutores ꝑdicationis illius. Quoꝝ corpora
post felicẽ mortẽ ꝑmo ꝑ Helenã Cõstãtini ma
trẽ reperta: ꝛ in Cõstãtinopoli trãslata. Scđo
ꝑ sanctũ Eustorgiũ mediolanensez archiepisco
pũ mediolanũ ꝑducta. vltimo per Federicũ im
peratorẽ coloniã theotonic sunt delata. Anime
vero eoꝝ viuunt in eterna gloria. Amẽ.

Joseph fili David noli timere accipe Mariã cõiugez tuã. Qđ.n. in ea natũ est de spiritu sancto est. Math. primo. c. Dilectissimi in xp̃o iesu noster doctor Boñ. 45. di. quarti li. sententiaꝝ dicit ꝙ ẽ nobilissima res nos miseros mortales h̃ i mũdo habere singularẽ deuotiõez nõ solũ deo eterno: sed suis gloriosis sanctis: quib⁹ oratõẽs nostre sepe debent dirigi. Et moueri debem⁹ ad hoc tribus rationibus.

Primo, ppter nostrã inopiam.
Secũdo, ppter diuinam reuerentiam.
Tertio, ppter sanctoꝝ gloriam.

Primo pp nostrã inopiaz: q2 nõ meremur in diuino cõspectu vnũ minimũ spirituale meritũ: imo sum⁹ potius pleni demeritis ⁊ peccatis Sz in oratõẽ sanctoꝝ adherem⁹ ipsoꝝ meritis q̃ sunt copiosa in regno celorũ. Itez q2 sumus obumbrati carne mortali: ac pauperes amore. Et quoniã aliqui sunt q ppter vnã specialẽ passionẽ magis amant sanctos q̃ȝ deũ: s̃m vnã cõfidentiã: ppter hãc primã rationẽ nõ dedignat̃ deũs vt habeamus sanctos deuotos cõsiderata nostra paupertate. Itẽ quãdo cõfugimus ad illas orationes sanctoꝝ cõfitemur nostrã paruitatez ⁊ agnoscimus sanctos dei: ac eos amore reueremur. Sunt enim multi q bona agũt respectu sanctoꝝ. Et ista operatio nõ vana: sz bona. Itẽ debemus etiã valde venerari sanctos: qm̃ cõsideramus premij altitudinẽ. Relinquã ergo hoc mane omnes alios sanctos: ⁊ cuz oculo cordis aspiciendo ad celũ video vnã sedẽ i qua morat̃ ille v̓go sponsus v̓ginis: senex deuot⁹: pater xp̃i putatiuus sanctus Joseph. Hic est meus deuotus: venit mihi semel in mẽte: vt legerẽ aliqd de eo: ac querendo scripturas sacras reperi: ꝙ sanctus Joseph est vnus de gloriosiorib⁹ sanctis paradisi. Preterea firmaui i mẽte mea vnũ ppositũ bonũ: videlicet de habẽdo cũ pro meo aduocato: ac p̃dicari toti mundo ꝙ habeãt eũ in reuerẽtia. Ideo pposui predicare de eo: q2 in euãgelio fit de eo hodie mẽtio. Et causa veniendi ad p̃dicationis nostre ordinem assumpsi v̓ba Math. i. c. in themate. In qb⁹ sacratissimis v̓bis denoto sancti Joseph tres gloriosissimas excellentias vltra alios sanctos.

Prima est excellentia v̓ginalis.
Secũda est excellentia filialis.
Tertia est excellentia diuinalis.

Quod i beato Joseph fuit excellentia virginalis. Capitulum. .I.

Ape primã excellentiã q̃ est v̓ginalis. Ubi demonstrabo vestris reuerentijs q̃ȝtũ fuit excellens meritũ Joseph q sedet i celis alte sublinat⁹ trib⁹ dignitatib⁹

Prima est v̓ginalis vnio.
Secũda est v̓ginalis cõuersatio.
Tertia est v̓ginalis auxiliatio.

Prima dignitas vocat̃ v̓ginalis vnio: in q̃ videre habem⁹ ꝙ inter Mariã ⁊ Joseph fuit vnus amor sanctissim⁹. Nã post filiũ suuz magis beata v̓go Joseph amauit q̃ȝ aliũ sanctum Nã pia mente credi põt: ꝙ spiritus sanctus nõ vnisset v̓ginẽ amore ad Joseph amãdum: nisi ab ipso spiritu sancto pcessisset ⁊ matrimoniuz eoꝝ cõtractũ fuisset. Tu posses dicere. Nõ fuit veꝝ matrimoniũ: quia vt ait Hiero. aduersus Heluidiũ. Joseph Marie potius custos fuit q̃ȝ maritus. Et in euãgelio. Joseph volebat dimittere eã ⁊c̃. ergo nõ fuit veꝝ mr̃imoniũ. Magister. 30. di. quarti sententiaꝝ dicit ꝙ iter Mariaz ⁊ Joseph fuit verissimũ matrimoniũ. Et hoc idẽ habet̃. 27. q. 2. c. Institutũ. Et hoc tenent Ric. 7. Boñ. 30. di. quarti sententiaꝝ: ⁊ Tho. tertia pte. q. 29. sequẽtes sententiã magistri. Qđ declarant duobus modis. Primo ꝙ in matrimonio est q̃dã pfectio in esse primo: et in esse secundo. Prima in esse primo, pspicit q̃ sunt de essentia matriouij. Secũda pspicit quẽdam actuz particularẽ q est actus matrimonij. Itẽ illud qđ est in esse primo i sancto matrimonio est q̃dã mutua potestas quã dat sponsa, suo sponso: ⁊ econuerso simul viuendi: ac sibiipsis inuicẽ seruiendi: quo ad obsequia matrimonialia: tñ nõ quo ad copulam carnalẽ. Et ista vnio fuit inter Mariã ⁊ Joseph. Secũda q̃ est in eẽ secũdo: q̃ pspicit actũ matrimonialem nõ fuit inter Joseph ⁊ Mariã: q2 lz amarent se tãq̃ȝ spõsos: ac insimul habitarent: cõmutarũt copulam carnalẽ p spiritus sancti opationẽ in copulã virginalẽ: vt in. c. Beata Maria. 27. q. 2. Nam quãdo Maria stabat in templo pontifices querebant eã nubere s̃m legẽ: ⁊ ipsa vouerat v̓ginitatez. Et ppter hoc nõ fecerat cõtra legis debituz: q2 ipsa v̓go copulã matrimonij: opatione spiritus sancti mutauit in v̓ginitatẽ: quoniã sic erat voluntas dei. Et similiter fecit Joseph. Et v̓bis Hiero. responde intelligendo marituz largo mõ in quo intelligit̃ actus matrimonij, ppterea

nij. Propterea dixit magis custos ꝙ̄ maritus
Itē q̄r fuit error hereticoꝝ dicentiū malum de
ꝟgine: videlicet ꝙ habuerat coitū cū Joseph:
ideo Hieronymus ipsam excusando dixit ver
ba ꝑdicta. Et aduersus Heluidiū reddit ratio
nez: vt infra dicā: videlicet de ꝟbis Joseph q
voluit Mariā relinquere. Quia aliq doctores
dicūt ꝙ quādo Joseph vidit Mariā ꝑgnantē
de spiritu santo: incepit dubitare de ea: ⁊ vole/
bat eā relinquere: ne scandalū sequeret̄. Criso.
aūt aliter dicit ⁊ ego cū eo: ꝙ quādo Joseph vi/
dit Mariā ꝑgnantē: nō cogitauit malum aliqd̓
de ea: sꝫ credendo bonitati ꝟginis credebat ꝙ
aliqd̓ dei opus esset operatū secrete in ea: ꝓpte
rea voluit recedere. Et ideo dicit idē Crisosto.
O inestimabilis venter Marie ꝟginis. Ma
gis. n. credebat Joseph ꝟginitati eiꝰ ꝙ̄ vtero
eius: ⁊ magis credebat ꝟginē posse concipere
ꝙ̄ Mariā posse peccare. Dic mihi qs te mo/
uet ad hanc opinionem: nisi ꝙ Joseph viderat
Mariā q̄ ei miraculose data fuerat in eiꝰ spōsā
Nā ipse erat senex ⁊ Maria quattuordeciz an
noꝝ. Et vt scitis erat a pontificibꝰ preceptuz: ꝙ
omnes mulieres deberent se nubere: ⁊ Ma/
ria vouerat virginitatez: ⁊ tamē erat factū dictū
preceptuz vt habes Deutero. 7. c. Propterea
Maria nolens legi cōtradicere dixit. Vadam
ad pontificē: quoniā virginitatē voui ⁊ narra/
bo negociū. Introiuitqꝫ pōtifex in sācta sancto
rum faciens orationē. Et venit vox āgelica ac/
dixit. Cuius florebit virga in manu illā tenen
tis: ⁊ superueniet colūba: date eam illi in vxorē
Et sic factū est. Et tunc multi iuuenes ꝟgā ha/
buerunt: ac nemini floruit. Secūda etiā die ora
runt: ⁊ data fuit Joseph ꝟga in manu: ⁊ floruit
⁊ columba descendit sup̱ eū. Tunc pontifex spi
ritu sancto inspiratus dedit illi Mariā in spon
sam. Et ob hanc rem potuit Criso. arbitrari ꝙ
Joseph nō aliter intelligere potuerit: nisi qd̓ a
a re diuina hoc ꝓcesserit in Maria. Alia est opi
nio ꝙ Joseph videns ꝟginē pregnantē cerne
bat vnū splendorē in ea taz relucentez: q exibat
sensibus ꝙ non poterat eā intueri: ideo volebat
eā dimittere. Propterea cogita quāti meriti ē
Joseph: q talē habuit in vxorē ꝟginē. Itē cō
sidera q̄ꝫtus erat amor Marie erga sponsum
suū. Nā erat sanctior ceteris alijs: cupiebatqꝫ
prophetaꝝ salutē ac alioꝝ ceteroꝝ: ergo nō du/
bites ꝙ etiā Joseph salutē desiderabat: quē tā/
tuz diligebat. Et ista est ꝟginalis vnio. Nam
tantū fuit cū ꝟgine vnitus: quātū fuit sponsus
ꝟginis. Tolle secūdā dignitatē q̄ fuit ꝟginalis
cōuersatio. Joseph eni habuit istā excellētiā. s.
ꝟginalis ꝯuersatōis: ⁊ vidit inumerabiles dei
grās. Et aduerte ꝙ ista est regula generalis: ꝙ
q malā habēt societatē in hoc mūdo male agunt
⁊ ecōuerso. Quot sunt q ī nocte natiuitatis xp̄i
ludūt ⁊ blasphemāt deū ⁊ ꝟginē. O canes ꝓ/
ditores. Erit vnꝰ q bonā habebit volūtatem: ⁊
vnus ribaldus destruet eā. Amb. dicit ꝙ ꝟgo
fuit sanctior alijs: mater dei: ac plena spū scō: et
erat ꝟgo nō solū corpore: sꝫ etiā mēte ⁊ corde:
nec in ea fuit vnqꝫ macula alicuiꝰ peccati. Et ꝓ/
pterea qd credis ꝙ agebat Joseph: q pluries vi
debat sponsaz suā nocte surgentē ad orationez:
ac de nocte sepius plorare. Nō credis ꝙ ad bñ
agendū inflāmabat̄. Arbitror ꝙ sepe orabat cū
orāte. Credo ꝙ quādo ꝟgo benedicebat deū:
ipse etiā illū benedicebat cū benedicente. Et nō
dubites ꝙ conabat̄ cor suū humiliare: sicut fa/
ciebat ꝟgo. Cōsidera q̄ꝫtū erāt dulcia eoꝝ col/
loquia. Nā qñ Maria loquebat̄ de deo: ille stu
pebat. Itē cōsidera ꝙ duz stetit ⁊ habitauit cuz
ꝟgine tot annis: ipse semp̱ disponebat intuēs
gesta ⁊ modos Marie: ducere vitā suā de bo/
no in melius. Et nō fuit sanctus q istud habue
rit donū. Nā nō. 12. nō. 16. sꝫ. 30. annis stetit
cū Maria ꝟgine. Nō credis ꝙ Maria ipsuz
summe diligebat: ⁊ summe ipsuz debebat ama
re. Certe sic. De morte ꝟo Joseph clare in sa
cra scriptura nō reperit̄: sed credēdū ꝙ paꝝ añ
baptismū xp̄i mortuꝰ fuit: q̄r quādo xp̄s dispu/
tabat in templo viuꝰ, erat: tamē tempore passio
nis nō fit de eo mentio. Tertia dignitas Jo/
seph fuit ꝟginalis auxiliatio. Nescit mūdus di
cere dilectissimi ꝙ̄ ē larga ⁊ magna Marie di/
gnitas. Unde Berñ. Omnibꝰ oia Maria fa
cta est. Sapientibꝰ ⁊ insipientibus copiosissi/
ma charitate se cōmunicat. Que est peccatoruz
spes. Virgo. Que est spes desperatoꝝ. Glo/
riosa ꝟgo. O quot infundit grās cōtinue pec/
catoribus. Nō est hō q eā inuocat: q nō ipetret
ab ea gratias si sunt honeste. O Joseph nō de
bes recipere a tua sponsa etiam pro omnibus
deuotis tuis gratiā. Certe sic. Quādo tu eius
partui affuisti: ⁊ in omni suo negocio ei auxiliū
tribuisti: vt patet quādo virgo in egyptum au/
fugit: qs eā associauit: Joseph. Et ille qdē sepe
adiuuabat ꝟginē fasciare pueꝝ quietuz: q etiaz
stabat ad laborandū vt ꝟginē adiuuaret. Hie
rony. dicit ꝙ Joseph erat carpentarius: labo/
rabatqꝫ de arte sua: vt daret edere illi q dat toti

mundo comedere. Et Luc. 2. c. Quãdo Joseph ꝛ mater ibant querẽdo pueꝝ iesum illis tribus dieb⁹ plorãtes: qꝛ videndo Joseph Mariaz plorantẽ ipse etiã plangebat. Quis reperietur qui tantũ seruierit virgini sicut Joseph. Si ergo est Maria ita gratiosa: ꝙ q dicit ad ei⁹ reuerentiaz vnũ Aue Maria: facit sibi gratiã: quanto magis credis ꝙ fecerit Joseph q tanto tempore sibi ꝛ christo seruiuit. Ego discretioni tue relinquo.

Quod Joseph habuit tres alias dignitates vltra omnes sanctos.

Capitulum. secundum.

c Ape secundã excellentiã: que est filialis. Et in ista etiã tres alias dignitates annotabimus vltra omnes scõs.

Prima est electio.
Secunda est honoratio.
Tertia est cõsolatio.

Prima est electio. Vt. n. dicit Boñ. xp̃s ẽ pater omniũ electoꝝ. Elegit nãq; xp̃s omnes q saluari debebant pro filijs: ꝛ similiter elegit ꝓphetas ꝛ patriarchas. Nã dixit apostolis: filioli mei. Itẽ etiã martyres ꝛ cõfessores filios appellauit Joh. i. c. Dedit eis potestatẽ filios dei fieri his qui credunt in noĩe eius. Sed Joseph pro patre putatiuo electus fuit. Et nota quare fuit electus ad istud ministerium: quia vt dicit Hiero. christus habet patrez in celo absq; matre. Et dicunt doctores cõculando omnes hominuz impugnationes: ꝙ prima ratio fuit ẜm sententiã Ambrosij ad demonstrandũ carnis genealogiaz ꝓpter aduentum christi: qꝛ erat de tribu Dauid ꝛ ipse Joseph. Itẽ ꝛ secundo fuit respectu celandi istud mysteriũ ꝛ ad decipiẽdũ diaboluz. Assignat etiam aliã rationẽ Hiero. ꝙ fuit cõueniens ne Maria lapidaret᷑ a iudeis credentib⁹ ipsam cõmisisse adulteriũ. Nõne ẽ signũ magni amoris recõmittere sibi tãtũ thesauꝝ: ergo sanctus Joseph est magnus nimis

Secũda excellentia vocat᷑ honoratio. Inter alios sanctos: ꝛ quere quẽ vis: nõ repies post virginẽ cui domin⁹ fecerit tantã gratiã: ꝛ tãtuz honorẽ: quãtũ Joseph fecit. Vide Luce. 2. c. Et erat subditus illi. Et Hiero. dicit. Jesus subiectus est parentibus suis. Nã colebat ipse matrẽ cui⁹ erat pater ꝛc̃. Talis subiectio erat ꝙ illa diuinitas aliquãdo familiariter ministrabat Joseph: dabatque sibi tobalẽã ad tergẽdũ manus: ergo nõ dubites ꝙ multa obsequia familiaria fecit xp̃s Joseph. Tertia excellentia vocatur cõsolatio. Quis sanctoꝝ habuit maiorez cõsolationẽ in mũdo Joseph. Cõsolationẽ habuit Petrus qui mãducauit ꝛ bibit cũ christo. Ipse. n. efficiebat᷑ vt fatuus. Itẽ quãdo Joãnes dormiuit supra pectus dñi. o quãtã cõsolationez accepit. Ibi. n. fluenta euãgelij de ipso sacro dñici pectoris fonte potauit Frãciscus dũ semel oraret cũ manibus in cruce: xp̃s eũ vocauit. Amice Francisce tolle crucẽ ꝛ sequere me: ꝛ effectus fuit tanq̃ fatuus. Quãdo in monte aluerne recepit stigmata: qualẽ cõsolationẽ habuit cogita. Exibat fere ex dulcedine sibi anima. Etiã quãdo fratri Rufino appruit Vgo cũ filio in brachijs: tantã ex illa visione recepit cõsolationẽ: ꝙ quasi anima exiuit. Sed Joseph quãtã cõsolationẽ recepit quãdo in nocte vidit angelũ sibi dicentẽ. Joseph fili Dauid noli timere accipere Mariã coniugẽ tuã. Itez quaz consolationẽ recepit: quãdo natus fuit xp̃s credens ipsum esse filiũ dei. Itẽ quãdo audiuit angelos cantantes. Gloria in altissimis deo. Quãdo audiuit Symeonẽ tenentẽ xp̃m in vlnis ac dicentẽ. Nunc dimittis seruũ ꝛc̃. O Joseph quãta erat leticia tua. o quantũ gratulabaris quãdo cogitabas habitasse tãto tp̃e cuz xp̃o quãdoq; stabas cũ Vgine ꝛ xp̃o ad vnã mẽsaz ꝛ maxime tot annis. Itẽ quãdo erat duodeciz annoꝝ tenebat manũ xp̃i cũ sua. Quantã leticiaz ex hoc capiebat. Ipse veniebat extra sensuz. Pie credas ꝙ sepius in die xp̃s Joseph osculabat᷑ vt faciũt filij patres. Vere Joseph potest cũ ꝓpheta canere. Consolationes tue letificauerunt animã meã. Ergo aĩa ꝯsidera cũ fide si audiremus christũ loquentẽ quid ageremus. Creparemus ex deuotione. Et tu Joseph qui tantã habuisti practicã cũ filio dei: quomodo faciebas. Credo ꝙ ex nimia dulcedine ꝛ deuotione exibas a sensibus.

Quod Joseph vltra predictas habuit etiam alias excellentias.

Capitulum. .3.

t Ertiã excellentiã diuinalẽ vellez dicere: sed nõ sufficit tempus. Tamẽ cape vt potes. Nam tres habuit dignitates in hac tertia excellentia. Prima fuit simulationis: qꝛ vocat᷑ pater putatiuus. Scd̃a gratificatõis: qꝛ qñ deus aliquẽ eligit ad aliquẽ magnũ statũ: semp sibi magnas dat gr̃as. Et propterea eligẽdo Joseph ad tm̃ mysteriũ: quãtas gr̃as sibi dedit cogita. Tertia gr̃a visiõis qꝛ vidit oia q̃ ꝓphete ꝑdicauerũt de Vgine ꝛ de

verbo

verbo incarnato: q₂ tetigit cū manibus ⁊ fide. Multa sunt priuilegia Joseph: ⁊ specialiṫ ista nouē que audisti. Deprecemur igiṫ vt intercedat pro nobis ad Vginē ⁊ filiū qui in hoc mundo det nobis suā grām ⁊ in alio gloriā. Amē.

Sermo de beatitudine.

Xultabunt sancti i gloria: letabunt̃ i cubilibꝰ suis. p̄s. 149.

Nō potest aliquis ꝑcipere q̄ dei sunt: ⁊ ignarus spirituali sciētia nō potest cōtemplari. Et ꝑpterea mundū istuz cū vitijs imitat̃: qui q̄ deus p̄parauit diligētibꝰ se nō cōsiderat. Sꝫ potius pro bono optimo ⁊ immenso vmbrā aliq imo multi accipiūt. Quā obrē in p̄senti ſmone de futura beatitudine vel gaūdio beatoꝝ suz locuturus: vt mens ꝑ cōtēplationē eleuata possit ꝑcipere quodāmō quāta sit gloria future beatitudinis. Et vt illud possim cōprehendere: qnqꝫ consideratōes de ipsa gloria facie mꝰ ad honorē qnqꝫ plagaruz christi

Prima cōsideratio erit de obiecto nobilissimo animā quietante.

Secūda erit de excelsa gloria corpꝰ nr̄m dotāte

Tertia erit de amena patria oēs beatos locāte.

Quarta erit de societate iocunda gaudiuz augmentāte.

Quinta erit de liberatione certissima ab omni pena tristante.

Eclarandū nāqꝫ est in prima consideratione q̄ztū sit gaudiū beatoꝝ i anima quietata ꝑpter adeptionē beatitudinis cuius obiectū est ipse deus: que cōsistit in tribꝰ dotibus anime. Et ad habendā huius noticiā tres pon̄emus cōclusiones.

Prima cōclusio est ꝙ finis humane vite atqꝫ ꝑfeccio sit ipsa beatitudo.

Secūda cōclusio est ꝙ omnes appetūt beatitudinez in generali.

Tertia conclusio est ꝙ beatitudo haberi in hac vita nō potest.

Pro declaratione prime cōclusionis est sciēduz: ꝙ oīa q̄ fiūt: fiūt ꝑpter aliquē finez. Ideo inqt Ari. 2. phisicoꝝ. Omnia ordinant̃ ꝑꝑ finez: ⁊ nō solū intellectus: sed etiā natura agit ꝑpter finē. Et. 2. Metaphi. idē dicit. Finis est causa causaꝝ. Finis necessitatez agens. Et in causis efficientibꝰ essentialiter ordinatis est deuenire ad efficiens primū. Et ibidē. Qui ponunt ꝑcessum in causis finalibꝰ in infinitū: auferunt naturā boni. Et. 2. phi. dicit ꝙ finis hꝫ naturā optimi. Et ideo ponentes ꝑcessuz i causis finalibꝰ in infinitū auferūt finē. Finis tamē duplex dicit̃ secundū Boñ. in. 2. di. 15. videlicet finis sub fine: ⁊ finis principalis ⁊ vltimus Finis sub fine est ipse homo: vt dicit Aristo. 2. phi. c. 3. Sumus finis quodāmodo omniū eoruz q̄ sunt. Nā cuncta creauit deꝰ ꝑpter hominez vt testat̃ p̄s. Omnia subiecisti sub pedibus eius ⁊c̄. Finis principalis ⁊ vltimus est deꝰ ad cuius glorie: nō augmentationē in se: sꝫ ostēsionez cuncta creauit: videlicet hoīem ⁊ angelos: vt glorificarent̃ ⁊ beatificarent̃. Ide o ingt magister sententiaꝝ di. i. secūdi. Fecit deꝰ creaturaz rationalē: vt summū bonū intelligeret. Sūmuz bonū Vo deꝰ est: vt dicit hysidorꝰ de summo bono. i. c. Ideo ipse deꝰ est finis nostre ꝑfectionis. Testat̃ hoc Ric. di. 49. q̄rti. Et etiaz Scotus ibidē: ⁊ sanctus Tho. prima secunde q. 1. Ob illud. n. sūmus opifex vt homo hūc finez cōsequat̃ nō desinit illū iuuare. Ideo cūcta beneficia q̄ deus homini tribuit etiā aduersa: q̄ importabilia quibusdā vident̃: ideo fecit vt homo cognoscat creatorē: beatificatorē: gubernatorez: defensorē: ⁊ diligat glorificatorē. Aug. de ci. dei li. 8. c. 3. Finis hominis appellatur: quo qsqꝫ cū peruenerit beatus erit. Ad secūdā nunc conclusionez deueniendo aduertendum estꝙ ipse deus naturaliter vnicuiqꝫ indidit ꝙ appeteret beatitudinem. Sed pleriqꝫ arguunt contra sic ꝑ illud dictuz Augistini. x. de trini. cap. i. Firmisse nouimus non nisi nota amari posse. Dicit̃ nāqꝫ in. 3. de anima. ꝙ bonū apprehensum est obiectuz appetitus. Sed vt dicit Aug. 13. de trini. Beatitudinē nō oēs nouerunt: q₂ quidā posuerūt eā in voluptate: qdā in virtute animi: quidā in alijs rebus. Idē etiaz dicit Ari. i. ethicoꝝ. 6. c. Ergo nō oēs appetūt beatitudinez. Probat̃. Essentia beatitudinis est visio diuine essentie. Sed aliqui opinantur hoc esse impossibile ꝙ deus per essentiā ab homine videat̃. Vnde hoc nō appetūt. Ergo nō omnes appetūt beatitudinē. Probat̃ adhuc ꝑ Ari. dicentē. x. ethicoꝝ. c. 8. Felicitas est operatio intellectus secundū propriā virtutez. Sed nō omnes appetunt operari secundū virtutem: cum multos videamus laborare circa vitia. Ergo ⁊c̄. Dicendū ſm Ric. ⁊ Scotū in quarto. dist. 19. ⁊ beatū Tho. prima secunde. q. 5. ꝙ beatitudo pōt dupliciter cōsiderari: videlicet. ꝓ in generali ſm cōmunē rationē beatitudinis:

inq̄ʒtū est bonū quoddā sufficientissimū volun/
tatez satians. Alio modo in speciali: inq̄ʒtū est
illud in quo consistit. Secūdo modo nō oēs co
gnoscunt nec appetunt beatitudinē: sed primo
modo beatitudo omnib⁹ est nota: ⁊ omnes illaz
appetunt. Hinc Aug. 13. de trini. 8. c. Ad ap/
petendū beatitudinez natura cōpellit: cui sum/
me bonus creator hoc indidit. Et ibidē dicitur
Si vnus dixisset: omnes beati esse vultis: mi/
seri esse nō vultis: dixisset aliquis q̄ nullus i sua
nō cognosceret voluntate. Et Boetius lib. 3.
Omnis mortaliū cura quā multipliciū studio/
ruz labor exercet: diuerso quidē calle procedit:
sed ad vnū tandez beatitudinis finē nitit̄ perue
nire. hec ille. Sed nōnulli superbiētes: in quo
cōsistit vera beatitudo nolūt attēdere: ideo conā
tur lucrari pecuniā ibi credētes eē beatitudinē.
Exemplū pz. Nā si qs vellet emere aurū: ⁊ oñ/
deret̄ ei auricalcū: qđ nō cognosceret: emeret p
auro. Et si q̄ras qd vis emere: rñdet aurū: lʒ ei
ostendas auricalcū. Si dicis auaro: qd vis: di/
cet: beatitudinē. Vis paradisuz. Paradisum
dicet pecuniaz: q2 ibi credit q̄ sit beatitudo ⁊c̄.
Sed decepti sunt vt patebit inferius. Nōnulli
etiā pcipiētes in quo cōsistat beatitudo: cū talis
pceptio sit ex munere gr̄e: facti sunt sibimetipsis
sapiētes: ⁊ voluerunt bñ opari. Et sic pz rñsio
ad p̄mū argumētū. Sʒ adhuc est notādū cir/
ca beatitudinē in generali: videlicet. Si aliqs q̄
rat quomō cognoscit̄ beatitudo in generali: di/
co q̄ innata est ista cognitio. Et si q̄rat̄ qd dico
q2 sufficientia cognoscit̄ p indigentiā: ⁊ si oppo
natur q̄ priuatio nō est via cognoscēdi habitū:
dicēdū q̄ est q̄dā indigentia oīo priuans: q̄daz
disponens ⁊ inclinās. Et hec est ratio cogno/
scendi. Posset tñ dici q̄ cognitio beatitudinis
⁊ multaꝝ reꝝ naturaliū nobis est innata. Et si
dicat̄ q̄ aīa est vt tabula rasa: hoc intelligit̄ solū
q̄ʒtū ad species ⁊ similitudines quas q̄rit p sen
sus. Hec Boñ. in. 4. di. 49. Ad argumētū
secūdū est dicendū q̄ cū voluntas sequat̄ appre/
hensionē intellectus seu rationis: sicut cōtingit
q̄ aliqd est idē secūdū rē: qđ tñ est diuersum ra
tione cōsiderationis: ita cōtingit q̄ aliqd est idē
secūdū rē: ⁊ vno mō appetit̄: ⁊ alio mō nō appe
titur. Beatitudo ergo pōt cōsiderari sub rōne
finalis boni pfecti: ⁊ sic naturaliter voluntas est
in illud: vt dictū est. Potest etiā cōsiderari se/
cundū alias speciales cōsideratiōes: vel ex par
te ipsius operationis: vel ex parte potentie opa
tiue: vel ex parte obiecti: ⁊ sic nō ex necessitate
voluntas tendit ad ipsam. Ad tertiū argumē
tū dicitur: q̄ q̄uis multi i speciali operent̄ ma/
lum: tamen in generali omnes appetunt ope/
rari bonū. Tertie cōclusionis nunc sequitur
declaratio. Et quoniaz demonstratū ē omnes
appetere beatitudinē: ⁊ nōnullos errare: vt ta/
lis error de ipsoꝝ mentibus euanescat: demō/
strabimus q̄ beatitudo in hac vita haberi non
pōt: triplici ratione.

Primo ratione miserabilitatis.

Secūdo ratione mortalitatis.

Tertio ratione capacitatis.

Primo inquā ratione miserabilitatis. Bea
titudo equidē vt ait Boetius in. 3. de cōsolatio
ne: status est omniū bonoꝝ aggregatione pfe/
ctus. Sed talis status in mundo seu in hac vita
haberi nō potest: ideo beatitudo etiā haberi nō
potest. Qđ in hoc mundo talis status nō repe
riatur: patet si cōsideremus ea in qbus credunt
homines beatitudinē reperire: vtputa diuitias
honores: gloriā: potentiā: sanitatem: voluptatē
mundanā scientiā: filioꝝ ⁊ parentū solatiū: et si
milia in qbus plerīqʒ cōfidunt. In qbus omni
bus quot sint miserie declarat̄ Job. 13. cū dicit̄.
Homo natus de muliere: breui viuens tēpore
repletur multis miserijs. Bern. libro de ipro
batione vitiorū. c. vltimo. Omnia que cernis
vanaꝝ gloria reꝝ. Vmbra velut tenuis veloci
ter cuncta recedunt. Et Aug. lib. de simbolo:
tractatu. x. Ecce ruinosus est mundus: ecce tā
tis calamitatib⁹ repleuit deus mundū: ecce ama
rus est mūdus. Et si sic amat̄: qd faceremus si
dulcis esset. O mūde imunde tenebras partēs
quid faceres si maneres. Quē nō decipes dul/
cis: si amarus alimēta mentiris. Et Augusti.
nono de ciuitate dei. Omnes inquit homines
quādiu in orbe mortales sunt: miseri sunt. Et
Boeti⁹ in. 2. Quā multis amaritudinib⁹ hu/
mane felicitatis dulcedo repleta est. Que et si
fruenti iocundā esse videat̄: tamē quo minus
longe cū velit abire: retineri nō pōt. Et q2 hec
materia prolixius tractāda erit: cū predicabim⁹
de contemptu mundi: ideo aurelij Augustini
auctoritatē discurramus ex. 22. libro de ciuita.
dei sumptā. Querat̄ ibi August. Numera tu
etiā si vis mala cōmunia bonis ⁊ malis. Ideo
cōcludit̄ ex hac prima ratione: q̄ in vita presen/
ti vera beatitudo haberi nō pōt. Secūdo inq̄ʒ
istud ostendit̄ ratione mortalitatis. Inquit. n.
Augu. 13. de ciuitate dei. c. 7. Beatitudo sine
immortalitate eē nō pōt sed i hac vita qlibet est
mortalis

mortalis. Ergo rc. O fatuitas excecans hoim
metes. O inq̃z labilis humana miseria. O vita
vmbratica. Quanta stultitia est in hoibus hu/
ius seculi: cū mundum non contemnunt. Vili
pendunt celestia: colunt autem terrena: cū oia i
morte deficiant. Jõ hoc cõsiderãs Aug. in pri
ma pte supputationum sic ait. Vita hec vita mi
sera: vita incerta: vita laboriosa: vita imunda:
vita dña malorū: regina supborum: plena mi/
seria τ erroribus: q̄ nõ est dicẽda vita sz mors
i qua momentis singulis morimur per varios
mutabilitatis defectus: diuersis generib⁹ mor
tis. Nunq̃z ergo q̃zdiu viuimus i hoc mundo
possumus dicere vitaz: quā humores tumidāt
dolores extenuant: ardores excitant: aera mor
bidant: esce istant: ieiunia macerant: ioci dissol
uunt: tristicie consumunt: sollicitudo coartat: se
curitas ebetat: diuitie iactant: paupertas deij/
cit: iuuentus extollit: senectus incuruat: infir/
mitas frangit: meror deprimit: τ his oib⁹ ma/
lis mors furibunda succedit: similiterq̃z gau/
dio istius misere vite finem imponit: ita vt cū
esse desierit: nec fuisse putetur. Hec ille. Item
Aug. libro solilogorum dicit. Vita mea vita ca
duca: vita que quāto magis crescit: tāto magis
decrescit quāto mag' pcedit: tāto mag' ad mor
tem accedit. Vita fallax τ vmbratica plena la/
queis multis: nunc gaudeo: sepe tristor: nūc vi
gilo iā infirmor. Nunc viuo statiz morior: nūc
felix appareo: semper miser: nunc rideo: iā fleo
sicq̃z omnia mutabilitati subiacent: vt nil vna
hora vno statu permaneat. Hinc timor: hinc
tremor: hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc
frigus: hinc languor: ide dolor exuberat. Sub
sequitur his oibus inopinata mors: que mille
modis miseros hoies quotidie rapit. Hūc ne
cat febribus: illum opprimit doloribus: hunc
consumit fame: illum siti extinguit: illum vero
suffocat aquis: hunc perimit flāmis: hunc iteri
mit laqueo: illum dentibus bestiarum fortium
deuorat: hunc trucidat ferro: illum veneno cor
rumpit: alterum vo tm̄ repentino terrore mise
ram vitam finire compellit. Et nunc super hec
oia magna ē miseria: q2 cuz nihil sit certi⁹ mor
te: ignorat homo finem suum: τ cum stare pu/
tat: tollitur τ perit spes eius. Nescit autez ho/
mo quando vel vbi: vel quō moriatur: τ tamē
est certum q̄ eum mori oporteat. hec ille. Qua
re vita pñs beata esse minime potest. Pro ho/
rum oium declaratione dicas exempla d' tot di
ebus nostris interfectis absq̃z culpa: de expul/
sioe a pria: de perditiōe terre sancte: de igne i
terra Tarentina: de ruina domus in ciuitate
Bicteti. de igne pp̄e Tranū: de suffocatis p/
pe Brosti in quatuor galeis ex vi ventorū: de
illo quē comedit piscis: quādo natabat in terra
Idronti: de illo qui cecidit de equa sup rota cur/
rus pp̄e ecclīam cathedralem Licij. τ iō Hie
ro. in suo felici transitu ait. O vita mundi non
vita: sed mors: vita fallax: vita cōmixta tristiti/
is: imbecillis τ vmbratica: vita priuans: vita
cui inest vita fragilis: vita momētanea τ cadu
ca: que quāto magis crescit: tanto magis decre
scit. Cū plus pcedis: tāto plus ad mortē ppin
quas. O vita plena laqueis: quot in mūdo ho
mines illaqueatos tenes. Quot p te iā sustinēt
tormēta isernalia. Quā btūs ē q tuas cognoscit
fallacias. Quā beatior q de tuis nos curat blā
ditijs. Quā btissimus qui te bene priuatus ē.
Melior ē negociatio eius auro τ argēto. Hec
ille. Et idem Hiero. ad matrem τ filiam i gal
lijs cōmorantes. Stadium quoddā ē hec vita
nostra mortalis: in qua belluz quotidie gerim⁹
q2 militia vitam hominis super terram. Quis
inter serpentes τ scorpiones tutus ingreditur
vel secure dormitat. Quis dulces iuxta vipas
somnos capit. Nam τ si semper non percutiat
tamen sollicitat. Securius est ergo perire n̄ pos
se: q̃z iuxta periculū non pisse. hec ille. Tertio
potest istud ostēdi rōe capacitatis. Fecit profe
cto deus aiam ad imaginem suam τ similitudi
nem. τ vt inquit Aug. 14. de tri. 8. c. Eo ani
ma imago dei est: quo eius capax ē τ particeps
esse potest. Cum ergo deus sit infinitum bonū
nullum bonum creatum sufficere potest ad om
nem humani appetitus perfectionem. Ergo
non potest habere perfectam quietem: nisi illaz
habeat in summo qui deus est. Et hoc ē quod
dicit Aug. lib. 1. cōfessionū pp̄e pricipiū. Fe
cisti nos dñe ad te τ inquietum ē cor nostruz: do
nec quiescat in te. ps. Satiabor cuz appuerit glīa
tua. Ex hoc dicit Ric. vbi supra: q̄ sine clara
dei visione nō pōt haberi btitudo. Et rō ē: q2
vt inqt Aug. 13. de ci. dei. c. 5. Beatus non ē
nisi q habz que vult. s. nālr: τ non voluptuose.
Perfectio āt vniuscuiusq̃z attendit̄ s̄m rōem
sui obiecti. Obiectū aut intellectus ē quod qd
ē: idest essentia rei: vt dicitur. 3. de aia. Unde
in tm̄ pcedit pfectio intellectus: inq̃ztuz cogno
scit essentiam alicuius rei. Si ergo intellectus
aliquis scit eēntiam alicuius effectus: p quā nō
possit cognosci eēntia cause: vt si sciat de causa

quid est nō dicitur intellectus attingere ad cām
simplr̄: q̄zuis per effectum possit cognoscere ꝺ
cā an sit. Et iō remanet nāliter homini deside
riū cognoscendi effectū: si scit eū habere cāz: vt
sciat ēt de cā quid ē. Et illud desideriū ē admi
ratōis: ꝛ causat inq̄sitōnem vt dicit̄ in principio
metaph. puta vt si aliq̄s cognoscēs ecclypsiz so
lis cōsiderat ꝙ ex aliqua cā ꝓcedit de qua qꝛ ne
scit admiratur: ꝛ admirādo inq̄rit: nec ista inq/
sitio q̄escit quousq̧ ꝑueniat ad cognoscēdū eēn
tiā rei. Si ergo itellectus hūanus cognoscens
eēntiā alicuius effectus creati nō cognoscat de
deo: nōdū ꝑfectio eius attingit simplr̄ ad p̄maz
cām: sed remanet adhuc ei naturale desideriuz
īq̄rendi eam. Unde nōdū ē ꝑfecte beatus. Ad
ꝑfectam igit̄ btitudinē req̄ritur ꝙ itellectus per
tingat ad ipsā eēntiā prime cāe: q̄ ē nobilissimū
itelligibile: ꝛ sic ꝑfectōem suā habebit ꝑ vnionē
ad deū: sicut ad obiectū i quo sola btitudo hōis
consistit: vt supra dcm̄ ē. Ex his oībus elicitur
q̄zuis nō sit ꝑceptibile: q̄ztum erit btōꝝ gaudiū
ipm̄ deū intelligendo: quod itelligere dicit̄ cla
ra dei visio: ꝛ vna dos aīe: ex qua alie sequunt̄
vz. dos fruitionis: ꝛ dos secure tentionis. He
dotes erūt beatis rōe obiecti ꝑticipati. Sz qua/
liter gaudiū erit: ex his patebit si declarabimus
q̄d sint he dotes. Ric. vtiq̧ vbi supra dicit de
prima dote. Dos visionis ē quidā habitus lu/
minosus in itellectu quo eleuatur ad clare deū
videndum.

Primo videbimus deum sicuti est.
Secundo deum incarnatum.
Tertio deum finem nostrum.

Primo vidēs deū aīa beata in sui substan/
tia videt q̄ꝺ oculus nō vidit: nec auris audiuit
ꝛc. Quis nāq̧ poterit explicare q̄z pulcher:
q̄z bonus: q̄z pius: q̄z benign⁹ sit creator. De
ficit certe sensus: nō sufficit itellectus hoc i mū
do excogitare in creaturis q̄ nihil sūt respectu
creatoris. Jō Augu. in libro solilōqꝝ. Heu
cecis oculis q̄ te nō vidēt: sol illuminās celum
ꝛ terrā. Heu caligātibus oculis q̄ te videre nō
possunt. Heu auertentib⁹ oculos vt nō videāt
ꝟitatem. Nequeūt. n. oculi assueti tenebris sū
me ꝟitatis radios ītueri: nec sciunt de lumīe
aliq̄d estimare: quoꝝ ē in tenebris habitatio.
Tenebras vident: tenebras diligūt: tenebras
approbāt: ꝺ tenebris eūtes i tenebras nesciūt
vbi corruāt. Jō nāq̧ si mortales miseri cōspi
cerēt q̄zta sit creatoris dulcedo: nihil aliꝺ gusta
rent de mūdo. Quid ē deus. Qualis ē aut q̄z/
tus. Cū sit īfinitus certe cōprehendi nequaq̧
pōt. Uex de ipso notitia aliqua haberi potest.
si consideremꝰ que ipse fecit atq̧ creauit. Ideo
Sap. 14. dicitur. A magnitudine spēi ꝛ crea/
ture cognoscibilis poterit creator hoꝝ videri. ꝛ
Ysidorus de sūmo bono. li. 1. c. 4. Sepe ad
īcorpoream creatoris ꝛc. Ibi videas obsecro
Quot in mūdo fuerūt hoīes: sunt ꝛ erūt. quot
ipsorū gaudia. Quot letitie. Quot exultatiōes
Quot felicitates de diuinis: de delitijs: de cho
reis: de odorib⁹: de colorib⁹: de saporib⁹ ꝺ ho
noribus: de ceteris ꝓpter que hūani nostri sen
sus delectari solēt ꝛ aīa. O ia simul collige: ꝛ cū
simul ea colligeris: iuenies nihil eē respcū gau
dij: quod habēt beati de visione diuina. O lu/
mē icōprehensibile. O sūma maiestas dei: q̄n̄o
potero te in hoc mūdo aliqualiter sētire. O aīe
xp̄iane vultis aliq̄d videre de imagine creato/
ris. Audite q̄d asserit Aug. in li. soliloquioꝝ
qui deū multis modis q̄siuit. Ait. n. sic. Cir/
cuiui vicos ꝛ plateas: ꝛ hui⁹ mūdi ciuitates q̄/
rens te ꝛ nō iueni. Quare. Male q̄rebā fo
ris quod erat ītus. Misi nūcios meos omnes
sensus exteriores: vt q̄rerēt te: ꝛ non iueni: qꝛ
male q̄rebā. Jō. n. lux mea deus: q̄re illumi
nasti me. Qꝛ male per illos q̄rebā: qꝛ tu es
īterius: ꝛ tamē ipsi vnde ītraueris nescierunt.
Nā oculi mei dicūt. Si nō fuit coloratū ꝑ nos
nō ītrauit. Aures dicūt. Si sonitū nō fecit per
nos nō ītrauit. Nasus dicit. Si nō oluit: ꝑ me
nō venit. Dicit gustus. Si nō sapuit: ꝑ me nō
ītrauit. Tactus ēt addit. Si corpulētus nō est:
nihil de hac re me interroges. Nō ita hec sunt
deus me⁹. Nō. n. corporis nec dec⁹ tp̄is: nec
candorē lucis vel colorē: vel dulciū melodiarū
cant⁹: ꝛ q̄cūq̧ dulce sonātia: nō floꝝ ꝛ vnguē
toꝝ vel aromatū odores: nō mella vel manna
gustui delectabilia: nō cetera q̄ ad tangendum
vel ad amplexandū amabilia: nec oīa alia sensi
bus his subiecta q̄ro: cū deū meū q̄ro. Absit ut
ita crediderī deū meū esse: q̄ ēt brutaliū sensib⁹
cōprehēdūtur. Et tn̄ cū deū meū q̄ro: q̄ro nihi
lominus q̄ndā lucē sup oēm lucē: quā nō capit
ocul⁹. quādā vocē sup oēm vocē: quā nō acpit
auris: quēdā odorē sup oēm odorē: quē nō ca
pit naris quādā dulcedinē sup oēm dulcorem
quā nō sapit gustus: quēdā āplexū sup oēz am
plexū: quē tact⁹ nō tāgit. Et iterioris q̄dē hōis
me torq̄ta lux fulget: vbi loc⁹ nō capit: ista vox
sonat vbi tp̄s nō capit odor iste redolet: vbi fla
tus nō spargit sapor iste sapit: vbi nō ē edacitas
amplexus

amplexus iste tangiť: vbi nõ diuelliť. Hic est
odor meꝰ: ⁊ nõ estimabiť alius ad illũ. Et ita
circuibam oĩa querẽs, ꝓpter te: ⁊ ꝑꝑ oĩa dereli
quẽs me. Interrogaui terrã si eẽt deꝰ meꝰ. Et
dixit mihi. Nõ. Et omnia q̃ in ea sũt: hoc idē
cõfessa sũt. Interrogaui mare ⁊ abyssos: ⁊ re/
ptilia que ĩ eis sũt. Et rñderũt. Nõ sumꝰ deꝰ tu
us. Quere supra nos. Interrogaui stabilem
aerẽ ⁊ inqͭ. Fallitur labor tuꝰ: nõ sũ ego deus
Interrogaui celũ lunã ⁊ stellas. Nec nos su/
mus deus tuꝰ inquĩt. Et dixi oĩbus his q circũ
stant fores carnis mee. Dicitis mihi quod
vos non estis. Dicite mihi aliquid de il/
lo. Et exclamauerũt oẽs voce grandi. Ipse fe
cit nos. Interrogaui, ꝑinde mũdi molẽ: dic in
quã mihi si deꝰ meꝰ es an nõ. Et respõdit voce
forti. Nõ sum inqͭ ego: sed ꝑ ip̃z sũ ego. Quẽ
queris in me ip̃e fecit me. Supra me q̃re q re/
git me: ⁊ q regit ⁊ te. hec ille. O magna igitur
dulcedo mẽtis q̃n tot Aug. considerabat. Nẽ
pe magnus ei videbať dñs ⁊ laudabilis nimis
Iõ esa. 33. dicitur. Regẽ in decore suo vide/
bũt. Eccl. xi. Dulce lumen ⁊ delectabile ẽ ocu
lis videre solẽ: ⁊ tanta ẽ leticia in visione grati
ose eẽntie diuie: ꝙ potius sci dei vellẽt ĩ iferno
eẽ ⁊ deũ videre: q̃z in ꝑadiso ⁊ deũ nõ videre:
⁊ potiꝰ in penis eẽ ⁊ deũ videre: q̃z extra pẽas
⁊ deũ nõ videre. Criso. quoqz ait. Ego dico
multo grauior ẽ q̃z gehẽna cruciatus remoue
ri ⁊ abiici ab illa gloria: nec puto ita acerba esse
gehẽne icendia ut sũt illa qbus torq̃ntur hi q ar
ceňť a cõspectu dei. ⁊ Bernñ. Reuera illud est
sũmũ ⁊ vex gaudiũ quod nõ de creatura: sꝫ de
creatore cõcipiť: quod cũ possideris: nemo tol/
let a te: cui cõparata oĩs aliũde iocũditas meror
ẽ: oĩs suauitas dolor ẽ: oẽ dulce amaruꝫ: omne
pulchꝝ fetidũ: oẽ postrẽo ꝙ delectari possĩt mo
lestũ: cũ dei bonitas ĩ ifinitũ excedat oẽm boni
tatẽ creatã. delectatio que erit in ꝑceptõe imedi
ate illius bonitatis: in ifinitũ melior erit omni
ꝑceptõne create bonitatis. Io. 18. Hec ẽ vita
eterna vt cognoscãt te solũ deũ ⁊ quem misisti
iesum xp̃m. Augustinꝰ supra. 2. Cor. 12. Ibi
beata vita in fonte viuo bibiť: vnde aliqd spar
gitur huic humane vite. Iõ ꝓpheta Dauid di
cit. Queadmodum desiderat ceruus ⁊c̃. Om
nes delitie q̃ sunt in toto mundo velut minime
gutte sũt aq̃: que fluxerũt ab illo sacro fõte trini
tatis. Veh ergo inimicis dei q dimittũt infini
tã dulcedinẽ ⁊ bonitatẽ pro minima scintilla q̃
verteť in amaritudinẽ. Hiere. 2. c. Dereliq̃
rũt me fontẽ aque viue ⁊c̃. Secundo videbi
mus deum incarnatum. Unde Bernñ. Ple/
nũ ꝓrsus oĩs suauitatis videre hoĩem hoĩs con
ditorem. Profecto nimia leticia erit videre xp̃m
tanq̃z gloriosum deum ire ꝑ paradisum. Vñ
Scotus in. 4. di. 49. dicit quod xp̃us potest se
mouere regaliter sicut rex in celo ẽpyreo. Ter
tio videbimus ip̃m nostrũ finem: videbimꝰ ip
sum factorẽ: creatorẽ: sicut vnꝰ ex nobis: ⁊ hu
manã nãm exaltantã suꝑ angelos. Et hec erit ꝓ
ma dos aie. De secũda dote inqͭ Ric. i. 4. vbi
supra ꝙ dos fruitionis est perfectus charitatis
habitus quo aĩa fruitur deo. De tertia dote in
quit Ric. vbi supra. Dos tentionis ẽ habitus
ꝑfectus: quo volũtas ẽ ꝑfecte secura de tentio
nis p̃dicte ꝑpetuatõe. Quid plura. Sursũ cor
da leuemꝰ de tenebris vite huius: ⁊ dulcedinẽ
ꝑadisi per contemplatõem degustemus: q2 ni/
hil arbitror dulcius q̃z tali cogitatõe occupari.
Exemplum fris egidij. exemplum fris Ber.
de quinta valle.

S Ecunda cõsideratio est de excelsa gl'ia
corpus nostꝝ dotante: ĩ qua videbimꝰ
quanta erit hoĩs gl'ia in ipso corꝑe. Ic
circo notare debemꝰ: q2 vt dicũt doctores qua
tuor erunt corporis dotes.

Prima claritatis.
Secunda sublimitatis.
Tertia agilitatis.
Quarta ipassibilitatis.

Prima dos corporis erit claritas. Nã cor
pus gl'ificatum, ꝓpter ꝟtutem temperantie illu
strabit totum ꝑadisum sua pulchritudine ⁊ di/
gnitate. Certe lumen stellarum ⁊ solis respec/
tu corporis iesu gloriosi modicum erit. Dicit
enim Ricar. ꝙ non erunt eiusdem speciei: sed
ſm prophetam: fulgebunt iusti sicut sol: ⁊ lux
solis erit septies duplicata post iudiciuꝫ. Esa.
33. Cogita ergo in quanta gloria consedebunt
qui in hac vita lubrica temperate vixerunt.
Unde Scotus dicit vbi supra: ꝙ dolor clarita
tis corporis erit clarus secundum complexio/
nis sue gradum: ⁊ variatꝰ colore: ita ꝙ omnes
colores erunt delectabiles ſcd̃m diuersitatem
sensuum ⁊ proportionem: ⁊ sicut beatus clari/
us videbit in anima: sic deus videbitur cla/
rius ab eo. Et sicut est alia claritas stelle a lu
mine solis: sic ⁊ corpora beatorum. Corpus
beati erit porosum: ita ꝙ per poros erit visi/
bile oculis: ⁊ sic per illos poros multipli
cabitur species vsque ad oculum beatũ.

Secūda dos erit subtilitas: quā habebūt bea/
ti. s. ꝓpter prudentiā ordinādo p̄ntia ⁊ futura
ad honorē dei. Cōtra quā nihil pōt cōtra se po
nere. Et habebit duas subtilitates. Pria subti
litas erit anime. Nō enim erit secretū in h̄ mū/
do: in inferno: in plateis: ⁊ in scientijs natura/
libus: qđ nō sciat. Quia ſm Grego. 4. dial.
qd est qđ nesciāt cū sciente omnia sciāt. Secū
da subtilitas erit corporis. Erit. n. corpus sub/
tile penetrās sine fractione ſm Scotuꝫ: sic xp̄s
transiuit ianuis clausis. Et corpꝰ glorificatum
pōt esse simul cū corpore nō glorificato: q2 non
ē penetrabile. Vn̄ p̄s. In nomine tuo trāsgre
diar muꝝ. Tertia dos corporis erit agilitas:
q̄ sibi cōpetit ꝓpter iusticiā. Ideo in istāti quo/
cūqꝫ volet accedere ibi erit: q2 ſm hoc nō minꝰ
erit expedita aīa cū corpore q̄ꝫ sine corpore. Et
dicit Scotus: ꝙ beati ex fortitudine leuabūt ita
agiliter magnū montē: sicut vnā pennam. 4ª
dos erit impassibilitas: q2 nulluꝫ malū patient.
Et hec erit gloria beatoꝝ corporuꝫ videre se in
gloria claritatis: subtilitatis: agilitatis ⁊ impassi
bilitatis. Et dicit Scotus ꝙ omnes sensus taꝫ
spūales q̄ꝫ corporales erunt in sua pfectiōe. Vi
debit nāqꝫ anima deū p clarā visionē: odorabit
deū p transformationē: audiet demū p sue volū
tatis impletionē. Ex his sensibꝰ in anima glori
ficata: redundabit gloria in sensibꝰ corpis glo/
riosi: ⁊ q̄to magis aīa erit glorificata a deo i sen
sibus suis: tāto in corporeos sensus in maiorē
gloriā redundabit. Primo qdē visus erit tāte
pfectionis: ꝙ ab extrinseco nō poterit corrumpi
vel impediri. Nā sine obstaculo videbit contra
corpora. Vnde. 12. nobilitatibꝰ erit decoratus

Primo qdem videbit intra sicut extra: ⁊ oīa
corda: ⁊ corpis armoniā: atqꝫ interioꝝ mēbro/
ruꝫ dispositionē: vt dicit ꝯmētator sup hysido/
ruꝫ de Ange. hier. Secūdo videbit oculꝰ sub
tus sicut supra. 3º videbit de longe sicut ꝓpe.
4º minima sicut magna. Nā videbit btūs in
oriente: etiā si ipse maneret in occidēte. 5º su/
periora oculos nō leuādo. Sexto iferiora ocu
los nō inclinādo. Septio videbit diuersa obie
cta: ⁊ q̄si infinitos radios tāqꝫ vnū ⁊ q̄si vnitos

Octauo videbit quodlibet obiectū ⁊ quodli/
bet p̄dictoꝝ q̄si infinitoꝝ radioꝝ ab altero sepa
tuꝫ. Nono videbit in nocte sicut in die. De
cimo oculis clausis sicut apertis. Vndecimo
absqꝫ labore aliquo ⁊ infatigabili oīa supradicta
Vn̄ Esa. 60. Tunc videbis ⁊ affiues: ⁊ mira/
bit: ⁊ dilatabit cor tuū. Tertio auditus pficiet.
Nā nullū auditus obstaculū poterit īpedire eū
vel cōturbare. Qui in tribꝰ maxime pfectꝰ erit.

Primo nanqꝫ audiet oēs insimul sonos ⁊
voces: ⁊ oēs cantus totiꝰ celestis curie sine re/
uerberatione aeris. Secūdo discernet in his
vnū ab altero ita distincte: ꝙ nullus cātus sonꝰ
aut vox poterit ab altero impediri. Tertio au/
diet ita de longe sicut de ꝓpe. Quarto aūt gu
stus ⁊ tactus in p̄senti vita similes quodāmodo
dici possunt. Nā gustus particularis est tactus
q est in oibꝰ subiectis: idest sensuū partibꝰ subie
ctiuis. Gustus aūt nō erit i patria i aliquo actu
q deseruiat nutrire: ſꝫ tamē inquātū ē apprehē/
siuus saporꝝ: redūdabit q̄daꝫ dulcedo anime in
sensu gustus: ⁊ secundū quosdā causabit in lin/
gua ⁊ gustu beato quādā suauissimā humidita/
teꝫ atqꝫ illū saporē q correspondeat pfectiōi illiꝰ
cuius erit lingua. Rica. tamē sentit ꝙ talis hu
miditas i palato ⁊ gustu aut fiet a deo p creatio/
neꝫ: aut creabit in ea ex vi beatitudinis anime.
Exēplū de sanctis patribꝰ q tā paꝝ comedebāt.
Exēplū de beato Francisco q ieiunauit in lacu
perusino. Exemplū de Maria magdalena.

Quinto tactus pficiet: atqꝫ inexplicabili dele/
ctatione iocundabit. Quia nempe iocūdissima
suauitate adherebit deo: hinc est ꝙ corpori suo
iunctus hanc iocundissimaꝫ adherentiā illi im/
partiet. Sed q2 anima gloriosa erit in toto suo
corpore gloriosa: hinc est ꝙ gloriā suā toti corpo
ri cōmunicabit p experientiā tāti altissimi ⁊ glo
riosissimi sensus: ꝙ in p̄senti vita nō pōt bn̄ itel
ligi aut credi: nisi ab illis q p priuilegiū singula
re toto corpore aliquā diuinā dulcedinē experi/
mentalit experti sunt. Talis autē pfectio predi
ctoꝝ ꝓcedet: q2 voluntas subiecta deo corpori ⁊
eius sensibus ad libitū imperabit. Corpꝰ vero
cuꝫ sensibꝰ suis anime sicut anima deo obediet.

t Ertia consideratio est de amena patria
omnes beatos locāte. Nā vt dic̄ Pau
lus ad Ro. 13. Que sunt a deo ordina
ta sunt. Et Ari. 7. phisi. 3. c. Nihil inordinatū
que natura ⁊ secundū naturā sunt. Et iconomi
coꝝ li. i. in fine. Oportet vnūquodqꝫ loco suo
poni. Propterea omnipotens deꝰ locū mirifi/
cuꝫ ad habitandū nobis p̄parauit: celū videlicet
empyreū. Celuꝫ nāqꝫ istud inquit Bon̄. in. 2.
di. 2. est locus spiritualiū substātiaꝝ ⁊ locus cor
poꝝ glorificatoꝝ. Veꝝ philosophi de hoc celo
nihil sunt locuti: tamen via naturali etiā poteri/
mus hoc celū pcipere. Scriptura vero sacra illud
exprimit cū ait. In principio creauit deus celuꝫ
et terram

⁊ terrã. Nicolaus de lira exponit de empyreo.
Et hoc ꝓbat ꝑ litteraꝫ sequentẽ: qꝛ firmamẽtuꝫ
⁊ celũ aqueuꝫ facta sunt secũda die. Et damasce
nus hoc exponit. In principio creauit deus ce
lum ⁊ terrã: idest sine stellis sperice forme. Qꝺ
autẽ illud celũ sit ponẽdũ vt dicit Boñ. vbi. s̃.
triplex ratio persuadet.
Prima est ꝑfectio vniuersi.
Secũda est ꝓpter motũ firmamenti.
Tertia est habitatio hominis beati.
Et quoniã finis imponit necessitatẽ his que
sunt ad finẽ ꝓpter perfectionẽ vniuersi necesse
est ipsum esse vniforme: qꝛ cũ sit celũ luminosuꝫ
difforme si nõ esset vniforme nõ esset vniuer/
sum cõpletũ. Propter motũ firmamenti ponẽ
dum est ipsum esse imobile: vt motus mobilis
fiat circa imobile: scilicet centrũ: ⁊ intra cõtinẽs
immobile: ⁊ locans. s. empyreũ. Nã Ari. dicit
in secundo de celo ⁊ mundo: capitulo q̃rto. In
quolibet genere mobile supponit imobile: quia
omne fluribile a quo fluxus deriuat̃. Sed cor/
pus celi siderei est mobile: ergo supra illud de
neccitate est ponere vltimũ corpus qꝺ sit imobi
le: hoc qdẽ est empyreũ. Itẽ decimo metaphi/
sice capitulo secũdo. ⁊ li. secũdo celi ⁊ mũdi. qn/
to capitulo. ⁊ in arismetrica in multis locis. In
quolibet genere in quo est ponere infimũ ⁊ me
diũ: est ponere suppremũ. Sed gradus in cor/
poribus attendit̃ secũdũ gradus ꝑspicui ⁊ lucis
Sed inuenit̃ corpꝰ opacuꝫ simpliciter: vt terra:
⁊ secũdũ totũ opacuꝫ. Ergo si cõplementũ est in
corporibꝰ debet esse corpꝰ simpliciter ⁊ secũduꝫ
totũ luminosum. Propter etiã habitationẽ ho/
minis beati ponendũ est ipsum luminositatis ꝑ
fecte: vt habitatio congruat suo habitatori. Nã
cũ aliquis locꝰ tenebrosus debeat̃ dãnatis: per
oppositũ lucidus debet̃ beatis. Procedet autẽ
leticia beatis ꝓpter tria.
Primo ꝓpter loci luminositatem.
Secũdo ꝓpter loci puritatem.
Tertio ꝓpter loci magnitudinem.
Primo beatis ꝓcedet leticia ꝓpter loci lumi
nositatẽ: qꝛ dicit Scotus in. 4. dist. 49. Illud
celũ erit lumine plenissimuꝫ: ⁊ omni iocũditate
gratiosum. Ideo clamat Tobias. iꝫ. Beatus
ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndaꝫ
claritatẽ hierusalẽ. Certe si esset possibile vnaꝫ
animã videre gaudia illius vite certissime de/
spiceret infinita gaudia huius mũdi. Vñ Au/
gusti. li. 4. de li. arbi. inquit. Tanta est aũt pul/
chritudo iusticie: tãta est iocũditas lucis eterne
hoc est incõmutabilis veritatis atqꝫ sapientie:
vt etiã si in ea nõ liceret ampliꝰ manere q̃ꝫ vniꝰ
diei hora: ꝓpter hoc soluꝫ innumerabiles anni
huius vite pleni delitijs ⁊ affluentia tempora/
lium bonoꝝ recte meritoqꝫ cõtemnerent̃. Nõ
enim prauo aut falso affectu dictũ est. Quoniã
melior dies vna in atrijs tuis sup̱ milia. O igi
tur ceci mũdani ꝗ paradisum facitis de hoc mũ
do: ꝗ est paradisus asinorum. Sursum corda.
Hinc est qꝺ Augu. in libro soliloquioꝝ illam
patriã cõsiderans magna cũ dulcedine dicebat
O regnũ eternuꝫ: regnũ omniuꝫ seculoꝝ: vbi
lumen indeficiens: ⁊ pax dei que exuperat om/
neꝫ sensum: in qua sanctoꝝ anime requiescunt
⁊ leticia sempiterna sup̱ capita eoꝝ gaudium ⁊
exultationẽ obtinebũt ⁊ fugiet dolor ⁊ gemitus
O q̃ꝫ gloriosum est regnũ quo tecũ dñe regnãt
oẽs sancti: amicti lumine sicut vestimẽto: habẽ/
tes in capite suo coronã de lapide ꝓcioso. O re
regnũ beatitudinis eterne: vbi tu dñe spes san
ctoꝝ ⁊ corona glorie facie ad faciẽ videris a san
ctis: letificans eos vndiqꝫ in pace tua q̃ exuꝫ e/
rat omneꝫ sensum. Vbi gaudiũ infinitũ: leticia
sine tristicia: salus sine dolore: vita sine labore:
lux sine tenebris: vita sine morte: omne bonuꝫ
sine omni malo. Ibi iuuentus nunq̃ꝫ senescit:
ibi vita terminuꝫ nescit: ibi decor nũq̃ꝫ pallescit:
ibi sanitas nunq̃ꝫ marcescit: ibi gaudiũ nũq̃ꝫ de
crescit: ibi dolor nũq̃ꝫ sentit̃: ibi genitꝰ nũq̃ꝫ au/
ditur: ibi triste nihil videt̃: ibi leticia semp̱ habe
tur: ibi malũ nullũ timet̃ quoniã summũ bonuꝫ
possidet̃: qꝺ est semp̱ videre faciẽ dñi ꝟtutũ. h
ille. Nõ oportet ibi q̃rere oleũ ꝓ lucerna vt lu/
ceat in ea. Nã claritas dei illuminabit illã: ⁊ lu
cerna eius est agnꝰ ⁊ ambulabũt in lumine eiꝰ.
Secũdo procedet beatis leticia ꝓpter loci pu/
ritatẽ. Nõ erũt ibi caligines: nõ lutũ: nõ fetores
nõ calores: nõ frigora: nõ malicia: nõ paup̱tas
nõ tormẽta ⁊ odia: sꝫ tota puritas: sanctitas: le/
ticia. Apoc. 21. Nõ intrabit in ea aliqd coinq/
tatuꝫ: ⁊ sciens abhominationẽ ⁊ mẽdaciũ. Et
Aug. de vanitate mũdi. Nõ erũt ibi fames ne
qꝫ sitis: nõ frigus: nõ estus: nulla ꝉẽptatio aut
peccandi voluntas. Tertio ꝓcedet beatis leti
cia ꝓpter loci magnitudinẽ. Si qs velit cõpre/
hendere magnitudinẽ illius patrie superne: in
cipiat ab his inferioribꝰ numerare: qꝛ Ro. 1. c.
scribitur. Inuisibilia dei a creatura mũdi. ⁊c̃.
Cõsidera ꝙ ꝓmo terrã: aquã: aerẽ: ignis: spe/
raꝫ: ⁊ lunã: mercuriũ: solẽ: venerẽ: martẽ: iouẽ
saturnũ: stellatũ celũ: ⁊ cristallinũ ⁊ celũ empy/

reũ. Istoꝝ nãqꝫ quodlibet alteꝝ in decuplo su
perat in magnitudine ꝛ pulchritudine. Hiere.
3.c. O israel ꝙ magna est domus dei: ꝛ ingẽs
locus possessionis eius. Aug. de vanitate mũ
di dicit. Nil hoc loco magnificentius: nil glo/
riosius: nil puri⁹: nil veri⁹ nil ista bonitate sin/
cerius: nil abundãtia copiosius. Exẽplũ de tẽ
plo Salomonis ꝛ regine austri. 3. Regũ. x.c.
Istud autẽ regnũ est regnũ omniũ seculoꝛuʒ et
absqꝫ fine. O beati q habitant in domo tua do
mine in secula seculoꝝ laudabunt te. Et Aug.
li. soliloquioꝝ inquit. O patria nostra patria se
cura: te a longe videmus: ab hoc mari te saluta
mus ab hac valle ad te suspiram⁹: ꝛ nitimur cũ
lachꝛymis: si quãdo ad te perueñiamus.

q Varta cõsideratio est de societate iocun
da gaudiũ augmentante: qd pꝫ ex trib⁹
Primo ex societatis multitudine.
Secũdo ex societatis nobilitate.
Tertio ex societatis amicabilitate.

Primum gaudium erit ex societatis multi/
tudine: qꝛ tanta erit ibi multitudo reguʒ ꝛ regi/
naruʒ: sanctoꝝ ꝛ sanctaꝝ ꝛ angeloꝛũ ꝙ nõ sine
magno tripudio videri poterũt Apoc. 7. Vi/
di turbaʒ magnam ꝙ dinumerare nemo pote/
rat ꝛc. Secundũ gaudiũ erit ex societatis nota
bilitate. O ꝙ mirabile erit videre tot mirificos
sanctos ꝛ sanctas: videre xp̃m ꝛc. Ideo Hie/
rony. ad Eustochiũ. Quotiẽs te vana seculi de
lectat ambitio: quotiens ibi vides aliqd gloꝛio/
sum: ad paradisum mente trãsgredere: ꝛ eẽ in/
cipe qd futura es. Egredere paulisper de carce
re coꝛpoꝛis tui: ꝛ p̃sentis laboꝛis mercedẽ ante
oculos depinge: quã oculus nõ vidit: nec auris
audiuit: nec in coꝛ hominis ascendit. Tertiuʒ
gaudiũ erit ex societatis amicabilitate. Nũquid
in patria illa vnũ est ꝛ equale omniũ meritum.
Certe nõ. Naʒ Joh. 14. dicit. In domo p̃ris
mei mansiones multe sunt. Glo. Idest diuer
sa p̃mia meritoꝝ. Et. i. Coꝛ. 15. Stella differt
a stella in claritate. Hoc tamẽ intelligẽdũ est se
cundũ Ric. in. 4. di. 49. cũ discretõe. In bea/
titudine nãqꝫ est considerare beatitudinis obie
ctuʒ. s. bonũ increatũ: qd ꝛ idẽ existens ab om/
nibus participat: ꝛ etiã ipsam dispositionẽ bea/
toꝛuʒ: per quã istud bonũ clare videndo: ꝛ p̃fe/
cte intelligendo ipsum participant. Ex parte q
dem eiusdẽ obiecti participati vnus nõ est bea/
tioꝛ alio: qꝛ ꝓpter merita capacioꝛ nõ est. O mi
randa suauitas. Dicit quippe Scotus in. 4. dist.
vlti. ꝙ tãta est charitas inter ipsos: ꝙ vnus s par
ticipat de bonnis omniũ ꝛ ꝙuis naturali amoꝛe
quilibet plus se diligat ꝙ aliũ: ꝛ plus deuʒ actu
elicito: tamẽ tãta erit delectatio societatis: ꝙ gli
bet nõ minus vellet pro alio bona ꝙ pro se. Si
eniʒ in hoc mũdo multi posuerũt coꝛpus i moꝛ/
te pro amico: certe multo maioꝛ charitas erit ibi
Vnde Ansel. Perfecta charitate inumerabi/
liuʒ angeloꝝ ꝛ hominũ ibi nullus minus dili/
get aliũ ꝙ seipsum: nec aliter gaudebit qsqꝫ pro
singulis ꝙ pro seipso. Vñ i paradiso sunt tres
qualitates sanctoꝝ. s. maioꝝ: minoꝝ: ꝛ equaliũ
Qui sunt in equali gloꝛia: reduplicant eoꝝ glo
riaʒ ab omni parte: qꝛ cognoscũt se amari a quo
libet equali mensura. Maioꝛes vo reduplicãt
eoꝝ gloꝛiaʒ ab omni parte: qꝛ cognoscũt se ama
ri tantũ ꝙtũ amant. s. qꝛ gaudent de eoꝝ gloꝛia
pro quolibet sicut de sua ꝓpria. Minoꝛes vo
reduplicant eoꝝ gloꝛiaʒ per eoꝝ amoꝛẽ: ꝛ ma/
gis cognoscũt illos se gloꝛiosioꝛes: ꝛ isti mino/
res vident aliquẽ ex gradib⁹ se gloꝛiosioꝛeʒ: ali
queʒ centũ: ꝛ hõmi infinitũ: ꝛ ꝓ q̃libet redupli/
cant quot vicib⁹ cognoscũt illos gloꝛiosioꝛes se.
Ex quo accidẽtaliter gloꝛia i scis multiplicabit.

q Vinta ꝯsideratio est de liberatione cer
tissima ab omni pena tristante. Erunt
enim liberi a triplici periculo.
Primo a peccato.
Secũdo a mundo.
Tertio ab inferno.

Primo a peccato erũt ita liberi: ꝙ amplius
peccare nõ poterũt. O ꝙtus ẽ suis dei timoꝛ i
hac vita: vt dicit Aug. in lib. de ci. dei. 22. c. 22.
ne in peccatũ ruant. Ibi auteʒ timere nõ expe/
dit. Secũdo a mundo ꝛ suis malis. Non. n.
erit caro aduersus spiritũ: nõ diabolus tentans
nõ pericula aliqua. Ideo Apoc. 7. dicit. Non
esurient: neqꝫ sitient amplius. ꝛc. Ideo bern.
dicit. O felix anima: q̃ fetulente carnis supera/
ta miseria in huius sapientie lumine requiescit.
Ideo Paulus Ro. 8. c. dicebat. Infelix ego
hõ qs me liberabit de coꝛpe moꝛtis huius. Et
Aug. li. soliloquioꝝ dicit. Felices q de naufra
gio vite p̃sentis ad tãta gaudia iam ꝑuenire me
ruerunt. Infelices nos ꝛ miseri: q ꝑ hui⁹ ma/
ris fluctus magnas ꝛ ꝑcelosas voꝛagines tra/
himus nauẽ ignoꝛãtes an ad poꝛtũ salutis ꝑue
nire valeam⁹. Infelices inquã quoꝝ est via in
exilio: vita in periculo: finis in dubio nesciẽtes
finẽ nostrũ: qꝛ omnia in futuꝝ reseruant incer/
ta: ꝛ adhuc in pelagi fluctibus versamur suspi/
rantes ad poꝛtũ, hec ille. Tertio ab inferno vi
debunt

Tractatus de caritate dei

debunt se liberatos: τ a tanta miseria: vbi sem/
piternus est horror: τ dānati cruciant̄. Ex qb⁹
omnibus colligit̄ ꝙ cantabunt τ glorificabunt
deū. Sed quomodo in celo possit cantari: mul/
tis nō est clarꝫ: cū dicat. Damascenus de ange
lis. Cōsilia ꝑmone sine voce ꝓplato. Et Esa. cō
tradicere videt̄. 6. c. Clamabant alter ad alterꝫ:
sanctus sanctus sanctus. Ad hoc dicit Bona.
in. 2. di. 2. ꝙ in paradiso erit laus mētalis τ vo
calis. Patet hoc: qꝛ multi sancti ab angelis cuꝫ
laudibus vocalibus sunt delati. Sed tamē tu/
tius est dicere ꝙ erit in angelis mentalis: in ho
minib⁹ vo vtraqꝫ: vt totus hō ferat̄ in laudē di
uinā. Et si q̄rat̄ quō pōt hoc esse: dicit ꝙ illa for
matio vocis nō fiet ꝑ spirationē τ respirationē:
sed ꝑ aerē: q quasi naturaliter erit beatis cōplā/
tatus: sicut patet in qbusdā animalib⁹: vt in api
bus. Vel certe ita deseruiet empyreū glorifica/
tis sicut aer corporib⁹ nō glorificatis. Si ꝯside
remus ergo fratres charissimi dicit Grego. in
omel. q̄ τ q̄ta sunt q̄ nobis promittuntur in ce
lis τc̄. vsqꝫ ibi: munere letari. Ad q̄ nos ꝑdu/
cat ille q viuit τ regnat in se. se. amē. Finis.

Incipit tractatus de diuina charitate cōpilat⁹
per reuerendū sacre theologie doctorem magi/
struꝫ Robertū de Licio ordinis minorꝫ: i quo
ostendit̄ cuꝫ omni veritate sacrosancte scripture
qualiter deus benedictus q̄tū in se est omnib⁹
peccatorib⁹ offert indulgentiā τ remissionē pec
catorꝫ: neminē excludens a salutis via.

Enite ad me oēs qui laboratis τ onerati
estis: τ ego reficiā vos. ver
ba sunt redēptoris nr̄i iesu
xp̄i originalit̄ Math. xi. c.

Inestimabilē charitatē dei
q̄ hoies diligit ipugnāt sepenumero hi q a pec/
catis desistere nolūt. Ipsi nāqꝫ ipio ac sacrile/
go ore suo asserūt optimū deū fore cām dāna/
tionis eorꝫ: q̄si nec hois merita in aliquo ꝓsint:
nec ipsis iniqs sua malicia valeat iputari. Hoc
errore illusi pleriqꝫ audaciaꝫ in malo ꝑseuerādi
suscipiūt: penitentiāqꝫ negligūt delictorꝫ suorū.
Nihil inqūt interest q̄lis qsqꝫ sit siue bon⁹ siue
malus: cū de⁹ quosdā sic habeat odio: vt etiam
post diuturnā i vtutib⁹ ꝑmanētiā reprobet: q̄s/
dā aūt diligat vt frequētata ipietas sua: āti q̄taqꝫ
malicia ipsos nō ꝓhibeat saluos fieri. Contra
hmōi gen⁹ hominū acriter insistendū eē cēsui.
Ad quorꝫ cōfusionē decreui in p̄nti tractatu de
charitate dei ad hoies: tam bonos q̄ꝫ malos co
piosius dicere. Ostendā eqdē ꝙ q̄tū est ex ꝑte
diuine clemētie nullus q̄tūcūqꝫ sit scelestissim⁹
ac flagitiosus expellit̄ a salute: imo vt sic dicam
oēs peccatores mūdi dulcissime blāde τ amoro
sissime inuitant̄ vt salui fiant: vt pꝫ in vbis ꝓpo
sitis in themate nr̄o. Que vba etsi a xp̄o clamā
te in tēplo dicta sint: tm̄ extendunt̄ ad quoslibet
peccatores: q sunt: vel erūt vsqꝫ ad ꝯsummatio
neꝫ seculi. Clamat itaqꝫ dn̄s iesus xp̄s ex abū/
dantia charitatis sue: τ dicit. Venite. τc̄. Ubi
pro instructione nostra notare possumus septē
ignitas flammas de diuina charitate erga mi/
seros ingratosqꝫ peccatores.

Prima dicit̄ facilitas: cū dicit Venite.
Secūda dicit̄ suauitas: cū dicit ad me.
Tertia dicit̄ generalitas: cū dicit omnes.
Quarta dicit̄ multiplicitas: cū dic̄ q laboratis.
Quinta dr̄ grauitas: cū subiūgit τ onerati estis
Sexta dicit̄ ꝓciositas: cū dicit τ ego.
Septia dr̄ gratiositas: cū concludit: reficiā vos

Et cum singulas has flammas difficile sit in
vno sermone explicare: dicemus de ipsis in se/
ptē sermonib⁹ bene distinctis. In hoc vero pri
mo primā incipiamus elucidare flammaꝫ: que
dicit̄ facilitas. Cuius sensus est: ꝙ deus omni/
potens neminē violentat neqꝫ cogit vt salu⁹ aut
reprob⁹ fiat: τ cum oēs sint liberi facillime pos/
sunt saluari. Que veritas sub triplici cōclusio/
ne declaratur.

Prima dicit̄ voluntatis.
Secunda dicit̄ gratiositatis.
Tertia dicit̄ exemplaritatis.

Capitulū primū qualiter in libertate τ libera
omniū voluntate est vt saluentur vel damnent̄
ex quo cōcluditur ꝙ si omnes mundi peccato/
res volunt: possunt saluari: τ si non saluant̄ im
putatur ipsis.

Rima cōclusio dicit̄ voluntatis: qꝛ cuꝫ
omniū voluntas libera sit: quicunqꝫ vo
lunt saluari saluant̄: q vero dānari dam
nantur. Possunt qppe omnes bene τ male fa
cere sicut volunt. Nullusqꝫ cōpellitur ad vtrū/
qꝫ. Probat̄ hoc ꝑ Aug. li. 5. de ciuit. dei. c. x.
vbi ait. Sunt nostre volūtates: τ ipse faciūt qc/
quid volendo facimus: siue bonū siue malū: qđ
nō fieret si nollemus. Et idem in libro de libe/
ro arbi. ait. Vasis ire nūq̄ꝫ deus redderet inte
ritum: si nō spontaneū inueniretur homo habe
re peccatuꝫ. Que verba ponuntur in decretis.
23. q. 4. cap. Nabuchodonosor. Et hoc idem

ꝓbat Aug. d. illud quod notatur. 15. q. i. c. me
rito. c. illa. c. ex volũtate. Et. 7. q. 1. c. sciẽdum
Et. 56. di. c. nasci. Peccatũ ẽ adeo volũtariuꝫ
quod si nõ sit voluntariũ nullũ ẽ pctm̃. Idẽ di
cit Criso. 32. q. 5. c. sicut. Sicut. n. pctm̃ inquit
opus sine volũtate nõ facit: ꝛ iusticia ex ope nõ
seruatur nisi volũtas fuerit. De hoc dicit etiaꝫ
Gratian⁹ de pe. di. 2. c. sicut nisi. Nec ad vi/
tia nec ad ṽtutes necessitate trahimur: sꝫ volun
tate. Q ia tñ icludit elegãtissime Hiero. in qõ/
nibus ad Heluidiũ. vbi sic ait. Hoies suo ar
bitrio derelicti sũt. Neqꝫ. n. bonũ necessitate fa
ciũt: sed volũtate: vt credẽtes coronã accipiant
icreduli supplicijs mancipent̃. Et iteꝝ Hiero.
eodẽ loco. Deus equali cũctos sorte generauit
ꝛ dedit arbitrij libertatem vt faciat vnusqsqꝫ ꝙ
vult: siue bonũ siue malũ. Et iteꝝ. Dedit hoi/
bus ptãtem: vt vox ipsa disputet cõtra creatorẽ
suũ: ꝛ cãs volũtatis illi⁹ perscrutet̃. Hoc ẽt cõ/
firmat sapiẽs Eccl̃. c. 15. c. cũ dicit. De⁹ ab ini
tio cõstituit hoiem: ꝛ reliqt euꝫ in manu consilij
sui. Vñ patere põt ꝙ hõ sit liberi arbitrij. alio/
quin fm Tho. prima pte sũme. q. 83. frustra es
sẽt cõsilia: exhortatões: ꝛ p̃cepta: ꝓhibitiões: p̃
mia: ꝛ pene. Verũtamẽ ẽ sciẽdũ ꝙ quedã agũt
absqꝫ iudicio: sicut lapis mouet̃ deorsũ: similit̃
oia cognitõe carentia. Quedã agũt iudicio: sed
nõ libero sicut aialia bruta. Iudicat. n. ouis vi
dẽs lupũ eũ eẽ fugiendũ nãli iudicio ꝛ nõ libe/
ro: qꝛ nõ ex collectõe: sed ex nãli istinctu hoc iu
dicat. Et silẽ ẽ de quolibet brutoꝝ aialiũ. Sed
hõ agit iudicio: qꝛ per vim cognoscitiuã iudicat
aliqd eẽ fugiendũ vel ꝓsequẽdũ. Et qꝛ iudiciũ
illud nõ ẽ ex naturali istinctu in pticulari opabi
li sed ex collectõe rõis: iõ agit libero iudicio po
tẽs in diuersa ferri. Rõ. n. circa cõtingẽtia hꝫ
viam ad opposita: vt pꝫ in dialeticis sillogismis
ꝛ rhetoricis ꝑsuasionibus. Particularia autẽ
opabilia sũt quedam contingentia: ꝛ iõ circa ea
iudiciũ rõis ad diuersa se hꝫ: ꝛ nõ ẽ determiate
ad vnũ. Et pro tãto necesse ẽ ꝙ hõ sit liberi ar/
bitrij: ex hoc ipso ꝙ ẽ rõalis. hec Tho. Cui⁹ ṽ
bis congruit illud dcm̃ Tulij li. prio de offici/
is. vbi dicit. Inter hoiem ꝛ beluã hoc maxie i
terest: ꝙ hoc tm̃ q̃tuꝫ sensu mouet̃ ad illud so/
lũ quod adest: quodqꝫ pñs ẽ se accõmodat: paꝝ
admodũ sentiẽs p̃teritũ aut futuꝝ. Hõ ãt qm̃
rõis ẽ pticeps: p quã cõseq̃ntia. i. cãs finales ꝛ
cãs reꝝ. i. principia videt: earũqꝫ ꝓgressus q̃si
antecessiões nõ ignorat: similes cõparat rebus/
ꝫ presentibus adiũ git: atqꝫ ãnectit futuras: fa
cile totius vite cursuꝫ videt: ad eãqꝫ regẽdaꝫ p̃
parat res necessarias. hec ille. Ex qbus oibus
clarissimũ ẽ: hoieꝫ id posse i bono ꝛ in malo qꝺ
velit. Quinimo tãta ẽ hec libertas: vt nullum
agẽs creatũ possit ipꝫ libeꝝ arbitriũ cogẽ iuxta
illud Berñ. in li. de li. ar. Volũtas ꝓ ingenita
sui nobilitate nulla cogitur necessitate. Ad hoc
tamẽ aduertẽdum siue itelligendũ fm Boñ. i
2. di. 25. ꝙ ẽ dupliciter loq de libero arbitrio.
Vel q̃tum ad actũ exteriorẽ. Vel q̃tũ ad ac/
tũ iteriorẽ. Si aũt loquamur q̃tũ ad actũ exte/
riorẽ: respectu talis actus põt iteruenire coactõ
Põt. n. qs cõpelli vt ipso nolẽte genua coram
idolis flectat. Si loqmur q̃tum ad actũ iterio/
rẽ q. s. ẽ velle eligere vel cõsentire: sic respcũ ta
lis actus põt libeꝝ arbitriũ aliquo mõ iduci: po
test ꝛ ipediri: sꝫ nullo mõ cogi siue cõpelli. In
duci qdẽ põt cũ amat aliud a se: ꝛ qꝺ istra se est.
Vnde ꝑ oblatõem huius rei amate põt induci
ad cõsentiendũ in aliquid multũ efficaci ꝑsuasi/
one: ꝑ quẽ modũ idolatre tẽtabant scõs marty/
res cõsentire idolatrie mõ p̃mittẽdo leta: modo
isligendo tristia. Ista tñ iductio longe distat a
coactõe: sicut ꝓbat ipse exitus: qꝛ nec blãdimen
tis allici: nec tormẽtis terreri adeo potuerũt: vt
a ṽitate iusticie mutarent̃. Et sic libeꝝ arbitriũ
põt iduci. Põt ẽt impediri ꝓpter iclinatõem ꝛ
coniunctõem sui ad nãm corporalẽ: q̃ possꝫ ali
qs aliũ ita ledere: vt vsuꝫ liberi arbitrij amittẽt
Coactio. n. ponit liberi arbitrij vsum ꝛ actum:
sꝫ ligatio ꝛ ipeditio tollit. Et iterum impeditio
ꝓuenire põt ab iferiori. Coactio ṽo a superio
ri. Et hinc ẽ ꝙ libeꝝ arbitrium: ꝛ si possit iduci
ab agente creato ratiõe boni exterioris amati.
ꝛ possit impediri ratione corporis coniuncti: ñ
tamen põt cogi respectu actus proprij. Sed
adhuc dubium venit in mentem quod declara
re ꝛ intelligere optimum ẽ ac delectabile. Põt
nãqꝫ peccator quisqꝫ querere an liberuꝫ arbitri
um quod a creatura compelli non potest cogi
possit a creatore. Et videtur ꝙ sic. Nam Lu/
ce. 13. c. dicitur. Exi in vias ꝛ sepes: ꝛ compel
le intrare: vt impleatur domus mea. Si ergo
domũ dei non contingit intrare nisi per vsum
liberi arbitrij: ꝛ dñs itrare compellit: videt̃ ꝙ
libeꝝ arbitrium cogat. Item Io. 6. dicit̃. Ne
mo venit ad me: nisi pater qui misit me traxe/
rit illum. Sed tractus est motus violentus: vt
dicit phus: ergo liberum arbitrium violenta/
tur. Item prouer. 20. Sicut diuisiones aqua/
rum: ita cor regis in manu dñi quocunqꝫ vo/
luerit

luerit imutabit illud. Sꝫ talis imutatio ē q̄daꝫ
coactio: ergo deus cogit libeꝝ arbitriū: quod si
veꝝ eēt: cōqueri possent pctōres de deo: pos/
sentqꝫ ad ipm̄ clamare. O creator oīpotēs cur
nos perire ꝑmittis. Cur nos in errore nostro
relinqs. Cur tantam multitudinē a te sempiter
nis cruciatibꝰ deputandā nō cōpellis nō cogis
ad bonū. Tua ē potētia: tuū ē regnū: tua deni/
qꝫ bonitatis oīs ⁊ dulcedinis abūdātia. Mise
rere nostri deus: ⁊ succurre volūtatibus ꝑeun
tiū. Volūtatē habemꝰ sed malū volumꝰ: malū
eligimꝰ: malū nos seqtur. Tu aūt ꝓpriam vim
inseras volūtati: ꝙ si tu deus nō feceris: causa
certissime eris nostre ꝑditōis. Sed ꝓfecto fra/
gile debileqꝫ ē tale pctōꝝ fundamētum: qm̄ qui
ṽitatē cognouerūt: asserūt nullo mō liberū ar
bitriū a deo cogi posse. Nā Augu. suꝑ Gen̄.
ad litterā dicit. Nō pōt deus facere cōtra nām̄
quā bonā instituit: qm̄ nō pōt facere cōtra suā
volūtatē. Si ergo deus volūtarie liberum arbi
triū hoī dedit: ipossibile ē eum facere de libero
arbitrio cōtra inatam eiꝰ libertatē. Sed si ipm̄
cogeret: cōtra libertatem faceret: ergo liberū ar
bitriū a deo cogi ē impossibile. Itē aug. 19. de
ciuitate dei. dicit. Illud ē vnicuiqꝫ rei nāle: qđ
de ipsa facere disposuerit oīpotētis volūtas: er/
go si nullū nāle ē violentū: nihil quod facit deꝰ
ē violentū. Si ergo oīs coactio ē ꝑ violentiam
qcqd deus de libero arbitrio faciat nulla pōt si/
bi inferri violentia: ac ꝑ hoc nulla coactio. Ad
clariorem tn̄ noticiā huiꝰ ṽitatis dicit dominꝰ
Bon̄. i. 2. di. 25. Qđ cū queritur si liberū arbi
triū pōt a deo cogi. dupl'r pōt itelligi. Aut itaꝙ
possit auferri libertatē: ⁊ auferēdo libertatē idu
cere coactōez. Et hoc mō nulli dubiū eē dꝫ qui
deus possit hoc facere q̄ztū est de imensitate sue
potentie. Alio mō vt itelligatur ꝙ deꝰ cogit li/
beꝝ arbitriū salua libertatis ꝓprietate ⁊ eius nā.
Et hoc mō nō solum ē ipossibile: sed ēt nō itel/
ligibile: ꝓ eo ꝙ iplicat duo cōtradictorie oppo/
sita. Ex hoc. n. ꝙ libeꝝ ē: si aliqd vult libē vult
Ex hoc ꝙ voluntariū ē: si aliqd vult volūtarie
vult: ⁊ seipso mouēte vult. Ex hoc aūt ꝙ cogit'
si qd vult seruiliter vult: ⁊ si qd vult iuite vult
⁊ si qd vult ab alio vult: q2 violentū ē cuiꝰ prici
piū ē extra nihil cōferente vim passo: ergo libe
rū arbitriū a deo cogi non ē aliud q̄z actū liberi
arbitrij simul ⁊ semel esse libeꝝ ⁊ seruilē: eē vo
luntariū ⁊ nō eē volūtarium: esse a se ⁊ nō esse a
se. Si ergo ē ipossibile quod claudit i se vtran
qꝫ ꝑtem contradictionis: non tn̄ ē impossibile
creature: veꝝ ēt creatrici essentie: q2 illud posse
nō est posse. Ad intelligētiā āt obiectoꝝ ē sci
endū ꝙ differt dicere volūtatem induci: ⁊ volū
tatē mutari: ⁊ voluntatē cogi. Tūc eni iduci di
citur qn̄ aliqua ꝑsuasio ei fit qua disponit': ut ad
aliquod appetibile iclinetur: que si valde itēsa
sit nomē coactōis sortitur: q̄uis nō sit ṽa coac
tio. Tunc aūt volūtas mutatur: quādo ipa no
lente vnū: potenti ṽtute affectio ei imittitur ad
contrariū: ⁊ de nolēte fit volens: ita ꝙ vna affe
ctio expellitur ⁊ cōtraria iducit': sicut pꝫ cū deus
de amatore tꝑalium facit cōtemptorē: ⁊ hoc di
citur esse quedam cōpulsio ⁊ tractio diuina: vt
volūtas ab eo separet': cui per amoris glutinuꝫ
fortiter iungebatur. Tūc ṽo voluntas dicit' co
gi: qn̄ itelligitur ipsam iuitā aliqd velle: ⁊ repu
gnāte actu volūtatis deliberatiue: aliena ṽtute
mouente ⁊ repugnātia manēte ad aliqd volen
dū inclinari. Et hoc duo opposita iplicat. Vo
lūtas igitur induci pōt ab agente creato: muta
ri ṽo nō pōt nisi ab agente increato: sed cogi a
nullo. Cū igitur dicitur in scriptura deū volun
tatem hoīs cōpellere vel trahere uel mutare: in
telligitur nō q2 volūtatem cogat: sed q2 volūta
tē creatā nō solū inducit: sicut agens creatū: ve
rū ēt imutat imittendo affectōes varias. In q̄
imissione nō ē coactio: pro eo ꝙ ita voluntarie
volo illud quod deus imittit: sicut illud qđ ex
meipso volo. Et si aliqd volo volens volo non
iuitus: ⁊ ita in volēdo ad nihil compellor. hec
Bon̄. Cū ergo libertas a coactōe in oībus eq̄
liter se habeat: quis de deo si ipsemet agit conq̄
ri pōt. Quis ēt suiipsius culpā i semetipso nō
reflectet. Quis ꝓpriā ⁊ volūtariam nequitiam
nō agnoscet. Nisi dicere velit adhuc aliquis ꝙ
deus minime rectū qd fecit: q2 hoīez in liberta
te arbitrij voluit constituere. Sed ꝓfecto si be
ne sapiāt itelligēt nō inanē fore sn̄iam illā q̄ di
citur Gen̄. c. 1. Vidit deus cuncta que fecerat
⁊ erāt valde bona. Ex qbus ṽbis Hiero. scri
bens ad paulinuꝫ dicit. Bonꝰ est deus ⁊ oīa q̄
fecit bona sint necesse ē. hec ille. Sapiētissimꝰ
ergo reꝝ opifex oīum ⁊ magister: cū hominem
conderet rōalem ad btitudinem: in tali statu eū
voluit eē in quo ad btitudinem ꝑueniēs dei iu
sticia semꝑ salua ⁊ misericordia laude honoris
⁊ glorie corona decoraret'. Quō ergo hō potu
isset laudari ꝙ malum non fecisset quod facere
non valebat. Inquit. n. Lactantius in. 6. li. di
uinaꝝ institutionum aduer. gen. Nulla laus ē
nō facere quod facere nō possis. Hic Hiero.

ad Demetriadem ỽginē ait. Jam providen/
dū ē: ne forte illud remordeat te: in quo temere
īperitū vulgus offendit: vt ideo nō vere bene
fcm̄ hoiem putes: eo ꝙ is maluꝫ facere poteſt:
nec ipſa nā aſtringat̃ ad imutabilis boni neceſ
ſitatem. Nā ſi diligenter rem tractes ⁊ ad ſub
tiliorem itellectū aīum tuū cogas hinc tibi me/
lior ⁊ ſupior hoīs ſtatus apparebit vnde putat̃
iſerior. In hoc. n. gemini itineris diſcrimine:
ī hac vtriuſqꝫ libertatis pte: rōalis aīe decꝰ poſi
tū eſt. Hinc inqꝫ totuſ nature noſtre honor cō
ſiſtit: hinc dignitaſ: hic premiū: hinc deniqꝫ op
timi qqꝫ laudem merent̃. Nec eēt hoīs vlla ỽ
tus i bono pſeuerantis ſi is ad ima tranſire nō
poſſet. hec ille. Nōnulli aūt obiiciūt his que di
cimus ex diuina ꝑſcientia que ē ifallibilis: ꝙ ip
ſa neceſſitatē iſerat actōibus hoīum. Quibus
reſpondemꝰ ſibi ꝑſciam eē: ⁊ hoīes voluntate
nō neceſſitate ad bona vel mala iclinari. Vnđ
Aug. li. 5. de ciui. dei. c. xi. dicit. Nullo mō co
gimur aut retēta ꝑſcia dei tollere volūtatis ar/
bitrio deū quod nephas ē: negare ꝑſciū futuro
rū: ſed vtrūqꝫ cōplectimur: vtrūqꝫ fidel'r ⁊ ỽa
citer cōfitemur. Illud vt bene credamꝰ: hoc vt
bene viuamꝰ. Male aūt viuit̃ ſi de deo nō be
ne creditur. Vnde abſit a nobis eiꝰ negare ꝑ
ſciam vt libere velimꝰ quo adiuuāte ſumus li/
beri vel erimus. Proinde nō fruſtra ſūt legeſ
obiurgatōes: exhortatōes: laudes ⁊ vitupatio
nes: qꝛ ⁊ ipſas futuras eſſe ꝑſciuit ⁊ valent plu
rimū q̄ꝫtum eas valituras eē ꝑſciuit. Et ꝑces
valēt ad ea iperranda: que ſe ꝑcantibus cōceſſu
rū eē preſciuit. Et iuſte premia bonis ſanctis:
⁊ peccatis ſupplicia cōſtituta ſunt. Neqꝫ enim
ideo peccat hō qꝛ deus illū peccaturū eē ꝑſciuit
īmo ideo nō dubitatur ipm̄ peccare cuꝫ peccat:
qꝛ ille cuius ꝑſcia falli nō pōt: nō fatum: nō for
tunā: nō aliquid aliud: ſed ipm̄ peccatuꝝ eſſe ꝑ
ſciuit. Qui ſi nolit oio nō peccat: ſed ſi peccare
noluerit ēt hoc ille preſciuit. hec ille. Liberi er
go ſunt homines qui bene agūt: liberi ſunt qui
male: liberi qui iam celū cōſcenderūt. Inſup li
beri ⁊ qui ſuoꝝ criminum ſupplicia lugent.

Scđm capitulum: ꝙ facile ē vt pctōres ſal/
uentur: qꝛ gratia ad ſalutē neceſſaria oibus ꝑ/
pata ē a deo ⁊ nulli volenti negatur.

Ecunda concluſio dicitur gratioſitas.
s Facile quippe ē vnicuiqꝫ volēti poſſe
ſaluari: qꝛ gratia ad ſalutem neceſſaria
oibus ē preparata. Ad qđ pleniꝰ intelligēdum
ſciendū quoſdā ita tenuiſſe liberi arbitrii facul/
tatē: ⁊ tm̄ illā eſtimaſſe: vt abſqꝫ auxilio diuine
gratie per ſoliꝰ liberi arbitrii ptātē ſaluari oēs
poſſe ꝓfiterentur. Fuit aūt erroris huiꝰ ꝑnicio
ſiſſimus garrulator Pelagius ⁊ eiꝰ imitato/
res: de qbus egregiꝰ doctor Aug. li. 1. retracta
tionū ait. Noui heretici pellagii cū ſic liberum
aſſerunt volūtati arbitriū: vt gratie dei nō reli/
quāt locū: quā ſm merita noſtra dari aſſerunt.
Cōtra quā ſniam vallidiſſime pugnat idē doc
tor ꝑclariſſimus i q̄ꝫpluribus doctrine ſue lo/
cis: oſtendēs neminē abſqꝫ gratia nō ſolū non
poſſe i aliquod opus meritoriū: ſꝫ in quācunqꝫ
meritoriā cogitatōem volūtatis: vel ad opa me
ritoria deuenire. Vnde ad Bonifaciū papam
ait. Nō pōt hō aliquid boni velle niſi iuuet̃ ab
illo q non pōt malū velle. Et iterum in li. de ꝑ
deſtinatōe ſcōꝝ. Prius ē cogitare bonū q̄ꝫ cre
dere: ⁊ ipm̄ cogitare bonū ex deo ē. Et in li. de
corruptōe ⁊ gratia. Sine grā dei nullū ꝓrſus
ſiue volēdo ſiue agēdo faciūt hoīes bonuꝫ. Et
ad Valentinū cogitare vel agere ſm deū nul/
la rōe ſine gratia dei poſſumus. Et in enchiri
diō. Gratia ꝑuenit vt velimꝰ bonū. Et in li. đ
eccleſia. dogma. d. Mouet ad querēdā ſaluteꝫ
libertas arbitrii: mouēte priuſ deo. Sūt ⁊ alii
doctores q Aug. dictis firmiſſimo iudicio alli
gātur. Inqt nāqꝫ Hyſidorus li. ſniaꝝ. Gra
tia ē diuine materie donū per qđ bone volūta/
tis ē exitus. hec ille. Et iteꝝ ibidē. Sciāt defen
ſores liberi arbitrii nihil boni poſſe niſi diuine
gratie iuuamine ſuſtentent̃. Et đ hoc ēt magi/
ſter. 2. ſniaꝝ. 26. di. Bona volūtas comitatur
grām nō gratia volūtatē. Et Paulus vas ele
ctōis. 2. Cor. 3. c. Nō ſumus ſufficiētes aliqđ
cogitare a nobis tanq̄ꝫ ex nobis. ſed ſu. n. ex. d
ē. Et Ro. 9. Nō ē volētis neqꝫ currētis ſꝫ mi
ſerētis dei. Aduertēdū tn̄ ſm Boñ. i. 2. di. 28
q. 6. ꝙ opuſ aliquod tripl'r pōt dici bonū. Vno
mō dicitur bonū eē aliqđ ſimpl'r. Et hoc ē bo/
nū quod ordinatū ē in finē: ⁊ tale ē bonū meri
toriū. Et huiuſmōi bonū nō pōt libeꝝ arbitriū
lapſum abſqꝫ auxilio gratie gratū faciētis. Se/
cūdo mō dicit̃ aliqđ eē bonum in hoc ꝙ aliquo
mō de cōgruo diſponit ad bonū Et tale ē bonū
quod fit extra charitatē: nihilominꝰ tamē cū re/
cta intentōe. Et in tali nō pōt libeꝝ arbitriū abſ
qꝫ munere gratie gratis date ꝑ qđ illuminet̃ ⁊
dirigatur ⁊ excitet̃ vt velit facere vt ſit aliquid
deo placituꝫ. Tertio mō dicitur aliqđ bonum
qꝛ ē ordinabile ⁊ hꝫ aliquā ordinatōem intra ſe
ſiue ex tranſitu ſup nām debitā ſicut paſcē eſu/
rientem

rientē: siue ex debita circūstantia supaddita .s. cū id faciat quādo exigit loci ꝛ tpis opptūitas Ad illud aūt genꝰ boni cōplendū: ꝛ si gr̄a gratis data sit necessaria ad hoc ꝙ fiat faciliter: circunscripto tñ oi munere gratie: ꝛ relicto libero arbitrio i puris nālibus ꝑ nāle iudiciū ꝛ distictū hō posset in tale bonum: deo sibi coopante sicut coopatur in aliis creaturis. Nam sine ꝓmo agente nullum agens pōt agere. Ad bonū autē quod ducit ad bonum ꝑfectum siue merito cogrui: siue merito condigni: nō pōt absqꝫ auxilio dei. Ex his quidā minus bene itelligētes dicunt ꝙ nullus absqꝫ gratia saluari potest ꝛ ꝙ nō ē in hominum ptāte seu voluntate posse saluari. Sꝫ his leuiter respōdē possumꝰ: qꝛ diuina gratia nec liberꝝ arbitrium coartat: nec ipm a se excludit. Exprimit nāqꝫ Aug. ordinē gratie ꝛ liberi arbitrii in libro de ecclesiasticis dogmatibꝰ. d. Initiū salutis nostre deo miserante habemꝰ. Vt acquiescamꝰ salutari ispirationi nostre ptātis ē. Vt adipiscamur qđ acquirendū admonitōe cognouimꝰ: diuini ē muneris. Vt nō labamur iā adepto salutis munere nostre sollicitudinis: ꝛ diuini ꝑiter adiutorii. Ex hoc dicto clare cognoscitur ꝙ principiuꝫ salutis a gratia dei ē: sꝫ nō nisi in cōsentiēte. Qđ ēt Aug. li. de li. ar. aptissime manifestat. Virtutē inquit deꝰ in nobis sine nobis opat̄. Et iterū. Qui fecit te sine te nō saluabit te sine te. que auctoritates vnā eādēqꝫ sniam habēt: nullāqꝫ repugnātiā. nam prima auctoritas denotat in hois salute dispōem susceptiuā ꝟtutis ꝛ ptātē effectiuā. Dispō susceptiua ꝟtutis ē liberuꝫ arbitriū. Ptās āt effectiua ē diuina gratia. Dicit ergo. Virtutē deꝰ opat̄ in nobis consentiētibus. Ecce dispō susceptiua. Sine nobis efficiētibus. Ecce effectiua ptās: que deo tribuit̄. Et in scđa auctoritate idē dicitur. Qui fecit te sine te efficiente. Ecce potestas effectiua. Nō saluabit te sine te consentiente. Ecce dispositō susceptiua. Et cū liberꝝ arbitriū vix aut nūqꝫ destituatur a gratia gratis data ꝺm Bon. i. 2. di. 28. quid aliud restat nisi malos nō saluari nō ex defectu gratie sꝫ ex defectu ꝓprie volūtatis. Sicut eni sol radios suos nō abscōdit: sꝫ illos q̄ꝫtum in se ē oibus idifferenter cōicat: ita ꝛ deꝰ grām suā. Et si aliquis claudēs fenestrā ne lumē solis videat ē inculpādꝰ: qꝛ lumē recusat ꝛ non sol ipse qui q̄ꝫtuꝫ i se ē relucet ei. Ita rep̄hensibilis ē hō qui resistit gratie dei quā ꝑ se semper dare ē patus. Quid nāqꝫ culpe in fonte vberrimo ꝛ affluentissimo eē pōt si transiens quispiam siti defatigatus ꝓpria sua negligentia illiꝰ aquam non bibat. Audite itaqꝫ mulieri peccatores ꝛ intelligite si saluari cupitis: si pctōꝝ veniam cōcupiscitis: si celestē patriā anhelatis. Api te coꝛ vestꝝ: ꝛ nō cōtēnatis grām dei vocātis. qꝛ Apoc. 3. c. dicit. Ego sto ad hostiū ꝛ pulso. Si quis aperuerit mihi itrabo: ꝛ cenabo cū illo ꝛ ille mecū. Clamat equidē deꝰ bēignꝰ ad aiaꝫ peccatricē illud qđ Cant. 2. c. scribit̄. Api mihi soroꝛ mea: spōsa mea: amica mea: colūba mea: formosa mea. Api. s. aia sorō mea qꝛ tu ad imaginē ꝛ similitudinē meā fcā es. Sponsa mea: qꝛ ad hunc finē desponsaui te in fide: vt mecū i celis i eternū regnare valeas. Amica mea: qꝛ beneficioꝝ multitudine: vt me cognoscas: vt me diligas: a me predotata es. Columba mea ut mihi siliter obedires p̄ceptis ꝛ monitis salutaribus a me bene istructa ꝛ disciplinata es. formosa mea: qꝛ vt me solū formosum amares: sūma pulchritudine a me decorata es. Api ergo mihi: ꝛ me nō abiicias neqꝫ repellas.

Capitulum tertiū de exemplis quibꝰ clare cōstare pōt ꝙ oēs pctōres si volunt possunt saluari ꝛ si qui nō saluantur: ideo ē: qꝛ nolunt: nemine ipsos cogente.

Ertia cōclusio dicitur exemplaritatis.

t Sunt quidē exēpla plurima quibus apparere pōt: qꝛ facile sit saluari cum sit hoc in voluntate vniuscuiusqꝫ sicut supius diximus. Audiamꝰ ergo Augu. i li. de li. ar. Et notatur i decretis. 23. q. 4. c. nabuchodonosoꝛ Vbi egregiꝰ doctoꝛ adducit exēplum de nabuchodonosoꝛ ꝛ Pharaone: dicēs Nabuchodonosoꝛ pniam meruit fructuosā. Nōne post innumeras ipietates flagellatꝰ rex ille penituit: ꝛ regnum quod perdiderat rursus accepit. Pharao āt ipsius flagellis durioꝛ est effectus ꝛ piit Hic mihi rōem reddat qui diuinum cōsilium nimium alto ꝛ sapienti corde diiudicat. cur medicamentum vnius medici manu cōfectuꝫ: alii interitum: alii valuerit ad salutē: nisi qꝛ xp̄i bonus odoꝛ aliis ē odoꝛ vite i vitā: aliis est odoꝛ mortis in mortē. Quantum autē ad naturam ambo hoies erant: q̄ꝫtum ad dignitateꝫ ambo reges: q̄ꝫtum ad cām ambo dei populum captiuum possidebant: q̄ꝫtum ad penā ambo flagell̄ clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit esse diuersos: nisi ꝙ vnus manum dei super se sentiens in recordatione proprie iniquitatis ingemuit: alter vero libero cōtra dei mi

sericordissimā veritatez pugnauit arbitrio. hec
ille. Pharao nāqz. x. plagis a deo pcussus nō
se humiliauit: sed pplm dei psequēs in mari ru
bro submersus dānatus perijt. Nabuchodono
sor vo post septēnē pniam siue sui castigatōem
vt dicitur Daniel. 4. c. leuauit oculos ad celuz
τ se deo humiliās ad honorem regni decorēqz
venit. Et sm Nico. de lira sup hoc passu Da/
nielis: saluus mortuus ē: qz scriptura historiaz
illā in eius salutez terminat. Pz ergo nec pha
raoni nec nabuchodonor aduersus fines facta
ē violentia. Est τ huic simile exēpluz Petri τ
Jude discipulorū xpi. Petrus xpi apostolus.
Judas xpi apostolus. Peccauit petrus negā
do xpm. peccauit Judas prodēdo xpm. Quid
ē ergo qd Petrus post pctm xpo successit i aia
rū cura: τ merito coronatus btitudinis palmā
accepit. Judas vo se laqueo pimēs τ suspen/
dens dānatus ē. Nulli dubiū eē qd si Judas sal
uari voluisset vtiqz vo potuisset. Vnde d pe.
di. 1. c. his potestatis s. dicitur. Arbitror. n. qd ēt
Judas potuisset tanta miseratōe dñi nō exclu/
di a venia: si penitentiam non solum apud iu/
deos: sed apud xpm egisset. hec ibi. Penituit
inges iudas: sed cur veniā nō accepit. Ad qd
facile est respondere: qz laqueo se suspēdit. Et
ideo in. c. Judas. de peni. di. 3. dicitur. Pe/
nituit sed male. nam laqueo se suspendit. Idez
notatur i. c. Nihil. τ in. c. sceleratior. eadē di.
τ in. c. nemo. de pe. di. 1. vbi dicitur. Nemo
pōt bene agere pniam nisi spauerit idulgentiā
Vidēs qppe Judas qz male egerat in singul/
tibus τ suspirijs prupit dicēs. Peccaui o me
dolētem. peccaui o me ifelicē. peccaui inquā: qz
tradidi sanguinē iustū. O ipie iuda cur tuū pec
catū cognoscēs nō cucurristi ad pedes iesu xpi
sed potius ad pedes sacerdotū: ēt si illū querere
debuisses: siue ligatū ad columnā: siue crucifi
xū: siue iter duos latrones pendētē. Si eo iuē
to dixisses ei. peccaui iesu: qz osculo te tradidi i
manus iniquorū: vile preciū ab eis suscipiens:
stati audiuisses vocē dulcissimā eius dicentem
tibi. Remittūtur tibi pctā tua. Nō hoc fecit iu/
das: sed abiens laqueo se suspēdit: τ sic dānatus
iterijt. Petrus vo post trinā negatōem si vo/
luisset dānatus fuisset. Nullus eū idurit ad sa/
lutē: sed sentiēs cantū galli vt pdixerat ei xps:
τ vidēs se a xpo respici sicut habetur Luc. 22.
egressus foras fleuit amare. Dicebat forte pe/
trus. O qzta ē iniqtas mea: o qz graue pctm.
Negaui me scire xpm: quē vidi: quē amaui: q
me tm dilexit. Vidi eū super aqs ābulare: mor
tuos suscitare illumiare cecos: τ mūdare lepro
sos: τ tamē dixi me eū nō vidisse. O benignis
sime pater mi: negaui noscere te quē aspexi p/
prijs oculis trāsfiguratū in monte: τ captus for
mositate τ pulchritudine maiestatis tue dixi: fa
ciamus hic tria tabernacula. O pijssime salua/
tor mūdi: tu me ad apostolatū vocasti: tu meos
pedes lauasti. Tu mihi tua secreta mōstrasti: τ
ego cū iuramēto negaui te. parce mihi: indul/
ge pctis meis: nō me despicias penitentez. O
petre esto securus: qz humilitas pnie tue xpm i
clinat ad veniā: pepercit petro xps quē nūc se/
dere facit i gloria regni celorū. Que itaqz diffi/
cultas ē vt pctōres saluent: q cū volunt possunt
saluari. Audiant pctōres oēs: quid loquar: qd
cū vitate dicā. Si aia peccatrix: diaboli serua:
inimica dei: τ gratia spoliata: deleta ex libro vi
uentiū pter sua scelera multa τ nephādissima
deo recōciliari voluerit: tāta ē facilitas: vt ad re
cōciliatiōez huiusmodi nō sit expediēs neqz ne
cessariū expectare tempora longa: nō ānos: nō
mēses: nō diē: nō horam: sed vt sic dicā in ictu
oculi reuoluto corde ad deū cū cōpunctōe τ p/
posito bene viuēdi ipso scō ois culpa cessabit.
O igitur rephensibilis humana durities. o re
probanda negligētia pctōrū. o ipietas humane
mētis. Tam dulcis ē via salutis oibus popu/
lis: τ tamē paucissimi illā igrediuntur. Clama
ad deū o peccatrix aia τ dic ei. Miserere mei:
τ stati sine vlla dilatōe dabit tibi grām suā: quā
offert oibus ad se recurrētibus: quos vocat si/
cut pz in themate. d. Venite. s. ad grām meaz
quā vobis liberaliter exhibeo. Hāc ipse deus
det nobis oibus vt peruenire tandez possimus
ad eternam gloriam. Amen.

Sermo secundus de diuina charitate: in quo
ostenditur qz suauis τ benignus sit deus bene/
dictus ipsis peccatoribus vt saluentur: que sua
uitas ad omnes se extendit τ nullū excipit.

Venite ad me oēs q laboratis τ
onerati estis τc. vbi supra. Co
natur antiquus hostis sugge/
rere eis qui peccata pristina de
ponere iam disponūt sentiētes
facilitatē voluntatis sue: qd benignus deus cū
multa exprobratōe atqz obiurgatōe peccatores
ad se redeuntes suscipiat. Quod falsissimū esse
cōstat τ ab omni vitate alienū: cū rex ipse τ do
minus omniū creaturarū penitentibus sit totus
blandus

blandus benignus placabilis dulcis suauis ⁊
pius. Quare in p̄nti sermone ad cōfortationē
oium de secūda flāma diuine charitatis q̄ suaui
tas dcā est differemꝰ: oñdentes q̄z imēsa sit sua
uitas dei ad oīs sub triplici radio illustrante.
Erūtq̄z hi tres radij tres cōclusiōes cōfirman
tes hanc vitatē. s. ꝙ deus ex suauitate sua mul
ta facit vt pctōres saluent̄: q̄ nō faceret si ñ vel
let q̄ztum in ipso ē saluos fieri omnes.
Primus radius dicitur beneficioꝝ cōicatio.
Secūdus radius dicitur diuturna supportatio
Tertius radius dicitur abundans miseratio.
Capitulū primū vbi dicitur de imensis be/
neficijs que deus exhibet cunctis peccatoribus
ostendens ꝙ quantū in se est vult oēs saluari.
P Rimus radius quo illustramur ad co
gnoscendū dei suauitatē erga oēs dicit̄
beneficioꝝ cōicatio. In principio cuiꝰ
quero abs te o miser hō: si vnq̄z cogitasti quis
ille sit q te ardentiꝰ ceteris diligat. Respōdebis
forte ꝙ pater tuus: vel mater tua: vel soror tua:
⁊ huiusmodi. Sed certe ignoras veꝝ amatorē
tuum. Deus hic ē. De quo dicit Vgo de arra
sponse. Sponsuz habes ⁊ nescis: pulcherrimū
oium ⁊ faciē eius nō vidisti. Ipē. n. te videt q̄ꝛ
nisi te videret nō te diligeret. Voluit adhuc se
ip̄m tibi p̄sentare: ⁊ munera misit: aiam dedit
pignus amoris. hec ille. Verba ista sūt poteris
dicere de illis q iusti: qui boni sanctiq̄z sūt: hos
deus amat: hos diligit: hos āplectit̄ vinclo cha
ritatis. Pctōres vo quō diligit deus: cū neq̄/
at eē amor vbi ē inimicitia ⁊ odiū. Scribit nā/
q̄z Aug. 12. li. de ci. dei. c. 3. d. Dicunt̄ in scrip
turis inimici dei: q nō natura sed vitijs eiꝰ ad/
uersant̄ impio nihil ei nocere valētes sed sibi.
Inimici sūt resistendi volūtate: nō ptāte leden
di. Et idē. Scio deū inimicū oi criminoso. Et
de hoc isup habetur. Sap̄. 14. c. vbi dicit̄. Ab
homiabilis ē deo ipius ⁊ ipietas eius. Et Ec/
cle. 12. c. Altissimus odio habz pctōres. Et Iu
dith. 3. c. Deus pctōꝝ odit iniquitatem. ⁊ Da
uid loquens ad deū dicit. O disti oēs obseruā/
tes vanitatē. Ad hoc rñdere possumꝰ ex dictis
Boñ. in. 3. di. 32. ꝙ deus nō dicitur creaturā
diligere rōe affectionis animi: sed rōe cōicatio
nis alicuiꝰ boni. Ita ꝙ dilectio dei dicit̄ potius
eē dilectio effectus q̄z affectus. Cōicatio autem
bonitatis diuine si attendat̄ q̄ztum ad effectum
gratie nō se extendit ad pctōres. Ideo propter
huiusmōi boni subtractōem dicitur illos odire
Et sic itelligūtur auctoritates p̄allegate. Sz cōi
catio alioꝝ beneficiorum ⁊ bonis ⁊ malis eadē
ē. Ob quod ⁊ malos deus diligit: nō vt malos
sed sua illis beneficia tribuēs vt boni fiāt. Sūt
aūt inter cetera tria beneficia que ⁊ bonis ⁊ ma
lis tribuūtur a deo. s.
Primum est creationis.
Secundum est sociationis.
Tertium est gubernationis.
Primū est beneficium creatōis. Quisnam
estimet q̄ztum bonum est esse in numero crea
turaꝝ non quarūcūq̄z: sed rōnabilium. Nullo
qdem precio emi possz vnus ex oculis: aut ali/
quod ex mēbris nostris. Multominus aliqua
anime potentia cuiuscūq̄z thesauro precioso po
terat cōparari. Et qs ē qui oibus dedit animā
cū potentijs ⁊ corpus cū sensibus nisi deꝰ. De
dit aūt hoc ex mera liberalitate sua. Hic est qd
Lac. in. 2. li. diuinaruz insti. aduer. gen. dicit
Deus veri patris officio functus ē. Ipē corpꝰ
effinxit: ipse aiam quam spiramus infudit: illiꝰ
ē totum qcqd sumus. hec ille. Et Berñ. in ser
mone quodam. Patrum tibi videret̄ hō. Co
gita qualem te fecit. Nempe fm corpus egre/
giam creaturā: fm animaz magis: vtpote ima
gine creatoris insignem rōis pticipem: btitudi
nis eterne capacem. Porro ambo sibi cohere
re fecit artificio incōprehensibili sapientia iue/
stigabili. Nec hoc ante p̄meruit: qui ante nō
fuit. Nec spes retributōis fuit: quoniā bonoꝝ
nostroꝝ non idiget. Scdm beneficiū dicitur
sotiationis. Magnuz qppe hoc ē: vt vnusqsq̄z
habeat socium angelum. Vnde dicit Hiero.
super. 18. c. Mathei. ⁊ ponitur in. 2. sen. di. xi
magna est dignitas animarū: vt vnaqueq̄z ab
ortu sue natiuitatis in sui p̄fectōem ⁊ custodiaz
habeat angelum spāliter delegatum. In q̄ auc
toritate tria notantur a doctoribus theologicis
Primū notandū fm Alex. de ales in. 2. sū
me. ⁊ Archidiaconū super. c. firmissime. de cō
se. dist. 4. ꝙ ē duplex natiuitas. s. in vtero ⁊ ex
vtero. Pria ē qñ aia creatur sil' ⁊ ifundit̄ corpi
Secūda vo est quando exijt de ventre matris
angelus aūt deputat̄ hoi a prima natiuitate. s. i
vtero: nō ante. Nec debuit ēt post istā differri.
Rō. n. fm Boñ. in. 2. di. xi. in declaratōe lit/
tere. ꝙ illa custodia principalius respicit spiritū
q̄z corpus. Et iō non dz spālem āgelū ad suaz
custodiā habē anteq̄z spūs ifundatur. Non dz
ēt differri: q̄ꝛ ex tūc defendere pōt: ⁊ adiuuare.
Vtꝝ aūt q̄zdiu puulus caret vsu rōis aliquem
occultum effectum habeat q̄ztum ad habilitatez

τ directōem in bonū: rōem assignare ē difficile
sed negare nō est tutū. hec Boñ. Scdm no/
tandū q̧ angelus nō deserit obstinatū in pctis
vsq̧ ad mortē. Rō ē ꝭm Bon. q̄ ꝑnior ē bo
nus angel⁹ ad adiuuādū q̄ȝ malus ad pdēdum
Sȝ malus angelus homiem nō dereliqt vsq̧
ad mortē ēt quātūcūq̧ sctū: sic τ bon⁹ quātūcū/
q̧ sceleratū nō dimittit vsq̧ in finē. Tertiuz
notandū ē q̧ angel⁹ btūs ꝑpter custodiā hois
nō ē inferior hoie viatore neq̧ idignior cū illō
fiat ex dulcedine sūmi dei: q hoi ostendere vo/
luit benignitatē suā: que tanta ē vt āgelos suos
mittat: q hoies habēt adiuuare. De hoc āt au/
xilio τ angeloꝝ custodia suo loco alias dicturi
sum⁹. Nūc vo tm̄ tetigisse sufficiat q̧ deus be
nedictus ita deputauit angelos ad custodiā ini
quoꝝ sicut ad custodiā bonoꝝ. Sȝ hic icidit du
biū nō imerito discutiēdū. s. vtruȝ deus magis
diligat hoiem q̄ȝ āgelū: vl ecōuerso: τ q̧ magis
diligat angelū ostenditur sic. Maior dilectio τ
minor attendit ꝭm maiorē τ minorē cōicatōeȝ
diuine liberalitatis. Sed deus ꝑ vno solo mo
tu angelū glificauit: qd nō facit hoibus: ergo ē
eis liberalior q̄ȝ nobis: ergo magis angelos di
ligit q̄ȝ nos hoies. Itē angeli magis diligunt
deū q̄ȝ hoies: pro eo q̧ nullā habēt retardatōeȝ
qua ipediātur ne totalr possint tēdere in deum
ergo si deus magis diligit diligentes se: videt
q̧ magis diligat angelos q̄ȝ nos hoies. Cōtra
Dicit ad Heb. 1. Nusq̧ angelos apprehēdit
sed semen Abrahe. Sȝ illud fuit potissimuȝ si/
gnū dilectōis τ familiaritatis diuine q̧ assume
ret nostrā nām creatā in vnitate psone sue: er/
go magis videtur q̧ dilexerit nām humanam
q̄ȝ angelicā. Itē Jo. 15. Maiorē charitatē ne
mo hȝ. τc̄. Sed deus posuit aiam suā ꝑ hoib⁹
τ nō pro angelis: ergo videt q̧ magis dilexit
hoies q̄ȝ angelos. Itē illā nām magis diligit
quā in altiori gradu honoris constituit. Sȝ de
us humanā nām in vtroq̧ sexu angelicis spiri
tib⁹ supposuit. s. xp̄m τ ei⁹ nobilissimā matrem
ergo videt q̧ humanam nām magis diligat τ
magis dilexit q̄ȝ nām angelicā. Huic questōi
Boñ. respondet in. 3. di. 32. dicēs. Qd cū de
us dicat diligere creaturā effectu ꝭm q̧ duplex
ē effectus principalis dei respectu creature rō/
nalis: ꝭm hoc pōt dilectio dei maior τ mior du
pliciter considerari. Est āt duplex effect⁹. s. cō
ditionis τ repatōis. Si loquamur de dilectiōe
dei quātum ad effectū conditōis sic magis di/
lexit angelos: q̄ meliora cōtulit eis naturalia τ
magis potētes eos fecit. Si vo loquamur q̄ȝ
tum ad effectū repationis sic magis dilexit ho
mines q̄ȝ angelos: qm̄ angelos deseruit: hoies
vo repauit seu releuauit. Si aūt queras q̄ illa/
rū dilectionū magis excedat reliquā. Tūc rñdē
dū est q̧ est loqui de excessu dilectōis ꝭm statuȝ
pñtem: τ ꝭm statum similē. Scdm statū psen/
tem magis dilexit angelos q̄ȝ hoies. Secūduȝ
statū finalis gratie i quo erit repatio cōsūmata:
videt rōabiliter posse dici q̧ magis diligat ho
mines. De plurib⁹. n. habebit hō in padiso vn
de gratus τ deuotus existat deo q̄ȝ angelic⁹ or
do: tum ꝑpter beneficiū creatōis. tum ꝑpter be
neficiū icarnatōis. Et sic pȝ ad obiecta respōsio
Nam prime rōes cōcludūt scdm effectū cōditi
onis: alie ꝭm effectū reparatōis: habito respcū
ad finalem statū. Hec Bon. Dictū ē satis de
dilectōe hois: τ angeli repatōe. Nos vo a deo
singulariter dilectos hoies cognouim⁹: qbus
angelicos spūs dignatus ē sociare a quoꝝ soci
etate alieni nō sūt ifideles: nō iudei: nō heretici
nō deniq̧ mali xp̄iani. O superna dei pietas:
cur hoc facis. Cur angelos ad custodiā nō tm̄
amicoꝝ sed ēt inimicoꝝ tuoꝝ deputas. Profe
cto nō ob aliā cām: nisi vt tua a cūctis noscatur
suauitas q̄ ēt pctōres ad tuā euocas charitateȝ
Quisnā ē qui oēs hoies gubernat: oēs alit oēs
q̧ pascit. Ille ꝑculdubio de quo dicit i. p̄s. di.
8. c. Quo iure extra d̄ deci. i. c. tua nobis. Do
mini ē terra τ plenitudo eius orbis terraruȝ τ
vniuersi qui habitāt in eo. Ipsius nāq̧ sūt oia
celū τ terrā mare τ oia elemēta: luna: sol: stelle:
arbores: plante: τ cūcta que sūt in mūdo: a qb⁹
beneficiū suscipiūt igrati pctōres. Unde Ugo
de arra sponse ait. Respice vniuersū munduȝ
istū: τ cōsidera si aliqd in eo sit qd tibi nō seruit
at. O is natura ad hūc finē dirigat cursum suū
vt obsequijs tuis famuletur τ vtilitati deserui/
at: tuisq̧ oblectamētis piter τ necessitatib⁹ ꝭm
affluentiā ideficientē occurrat. Hoc celuȝ: hoc
mare: hoc aer: cū his q̄ sunt in eis vniuersis ex
plere non cessat. hec ille. Videam⁹ ergo q̄ȝ mlt
tis quātis ac qbus bon⁹ deus oia illa largitur.
Propterea Math. 5. dr. Pluit sup iustos τ iiu
stos τ solē suū oriri facit sup bonos τ malos.

Scdm capitulū qualiter deus ex abūdāti pi
etate sua nō statim punit pctōres sed eos expec
tat logo tpe solum vt conuertantur.

Ecūdus radius quo illustramur ad co
s gnoscendū dei suauitatē dicitur diutur
na supportatio. Nullus qdē ē tam isa

ne mētis

ne mẽtis q non cognoscat luce clarissima pctm̃
sũme displicere deo. Ob qḋ stati mortali pctõ
ppetrato mereť pctõꝛ eternas pẽas subir̃. Cer
tissimũ ẽ aũt ꝙ deus in tã seue punitõis execu-
tõe potentiã habet ⁊ facultatẽ: cui nemo resistẽ
põt: ⁊ tamẽ tollerat patiẽter: nõ vnũ tm̃ sed plu
res ⁊ q̃ȝ inumeros pctõꝛes nephãdissimis spur
cissimis horridisqȝ pctis fedatos: de qbus dici
tur Eccľ. 1. c. Stultoꝝ ĩfinitus ẽ nũer⁹. Quot
nãqȝ sunt in hac vita erũnosa huiusmõi ĩ stulti-
tia laborãtes idolatre: heretici: scismatici: excõi
cati: ꝓditores: sacrilegi: seditiosi: detractores:
susurrones: bilingues: falsarij: ꝑiuri. deceptores
mẽdaces: vsurarij: sortilegi: malefici: ĩcantato
res: elati: superbi. Inanis glorie cupidi: hypo
crite: irosi: gulosi: blasphemi: lusores: fornica-
tores: adulteri: sodomite: tyrãni domini ⁊ cru
deles: ꝓprietarij: religiosi nõ officiãtes: clerici
sigilli pnie fractores: symoniaci dei tẽpla ingre
diẽtes ⁊ habitãtes irreuerẽter: aduocati ⁊ ꝓcu
ratores sine ꝟitate ⁊ sine iusticia: semel ĩ ãno
nõ cõfitẽtes ⁊ cõicantes: cõionẽ in pctõ morta
tali suscipiẽtes: ⁊ aliis pluribus vitijs obnoxii
quos expectauit deus ⁊ tollerat patiẽter quosdã
ad vnũ ãnũ: q̊sdã ad duos q̊sdã ad vltimuȝ vite
sue. Cur ñ ꝑiclitãť subito tot pctõres qui mereẽť
viui descẽdere ad ĩfernũ. Cur nõ apitur terra
⁊ deglutit eos. Cur tãto tpe vt p̃dixim⁹ primo
radio diuinis beneficiis ꝑfruũtur. O superexcel
sa latitudo diuine charitatis. O pelag⁹ infinitũ
diuini amoris. Exaltanť impij ⁊ supbi morta-
les contra deũ: ⁊ ĩpe nõ statim priuat illos salu
te ꝓpter affluẽtissimã charitatẽ suã. Vñ Sap̃.
xi. dicitur. Misereris oium dñe: qꝛ oia potes
dissimulãs pctã hominum ꝓpter pniam. Et. 2
Petri. 3. c. Deus patiẽter agit ꝓpter nos no
lẽs aliquẽ ꝑire sȝ oẽs ad pniam reuerti. Pctõ
res aũt ñ corrigũť ex diuia expectatõe: sȝ poti⁹
malicia ꝓꝑa obduranť ĩ mẽte. Hic apľs Ro.
2. c. ait. An ignoras qꝛ bẽignitas dei ad pniaȝ
te adducit. Tu ãt ꝭm duritiã tuã ⁊ ĩpenitẽs cor
thesaurizas tibi irã in die ire ⁊ reuelatõis iusti
iudicii dei. Siqdẽ si eẽt aliqd potẽs qui ĩ ptãte
sua habẽt filii sui ĩterfectorẽ: nõne benign⁹ essȝ
si eũ viuere ꝑmitteret. Igiť a simili peccando
nosmetipsos qui sum⁹ filii dei ĩterficimus spũa
liter: ⁊ tñ deus sinit nos viuẽ vita tꝑali: ⁊ ẽt vi
ta spũali ꝑ quã nos filii dei sumus. Qḋ ꝟo pec
cãtes nos ĩterficim⁹. ꝓbať Sap̃. 18. c. Hõ per
maliciã occidit aĩam suam in se. Peccãdo ẽt fi
lium dei iesum xp̃m: qui ĩ nobis ẽ ĩterficimus

Vnde Heb. 6. Rursus sibi metipsis crucifi-
gentes filiũ dei. Et glo. sup Math. Vere ois
hõ malus quãtũ ad voluntatẽ suã: ⁊ man⁹ mit
tit in deum ⁊ occidit eum.

Capitulũ tertiũ de abundantia diuine mise-
ricordie: que tanta ẽ vt pctã omnia ⁊ superet ⁊
antecedat.

t Ertius radius quo illustramur ad co-
gnoscendũ dei suauitatẽ diciť abũdans
miseratio. Multa qppe ẽ misericordia
dei pctõrib⁹ ad se cõuertentibus exhibita. Sed
qũo dices hoc põt eẽ veꝝ cũ Damascen⁹ dicat
li. 2. c. 13. misericordia ẽ tristicia in aliẽis ma-
lis. Sȝ in deo nulla tristitia: ergo nec misericor
dia. Ad quod respõdetur ꝭm Ric. in. 4. di. 26
Qḋ misericordia ĩportat duo. Vnum tanquã
essentiale. Aliud tanquã accidentale. Primuȝ
est promptitudo voluntatis ad subueniendųȝ
miseris: in qua est totum virtutis misericordie
essentiale. Secundum vero est passio tristicie
que oritur in appetitu sensitiuo ex cognitione
miserie alterius. Quantum ad secundum non
est in deo misericordia: sed quãtum ad primũ
ẽ summe misericors ita ꝙ misericordia est in eo
scḋm effectum ⁊ nõ secũdum passionis defectũ
Concordat his Bon. ⁊ Scotus. 26. dist. 4. ⁊
Alex. in. 4. summe. ⁊ Tho. prima parte. q. 22
Hinc est ꝙ Anselmus in monologiõ loquẽs
ad deum ait. Misericors es quia miseros sal
uas: peccatoribus parcis. Misericors non es
quia nulla miserie compassiõe afficeris. Quã-
ta autem sit latitudo huius diuine misericordie
patet in sacra scriptura decretorũqȝ sententiis.
Et primo sapiens Eccle. 2. c. ait. Magna mi
sericordia dei ⁊ propitiatio illius conuertenti-
bus ad se. Quis adiiciet narrare misericordi-
as dei. Eccle. 18. Letetuř anima nostra in mi
sericordia eius. Ibidem. 15. Tu autem domi-
ne suauis ⁊ verus es: ⁊ in misericordia dispo
nens omnia Sap̃. 15. Exo. 39. c. Dominator
domine deus misericors ⁊ clemens patiens ⁊
multe misericordie ⁊ verax. Et Esa. 54. dicit
dominus. In misericordia sempiterna miser
tus sum tui: dicit redemptor tuus dominus.
Derelinquat impius viã suã: ⁊ vir iniquus co
gitatões suas ⁊ reuertať ad dñm ⁊ miserebitur
eius. Esa. 55. Inuocabis ⁊ dñs exaudiet: cla
mabis ⁊ dicet adsum: qꝛ misericors suȝ dñs de
us tuus. Esa. 58. Cõuertimini ad dñm deuȝ
vr̃m: qꝛ benign⁹ ⁊ misericors ẽ patiens ⁊ mul
te misericordie ⁊ prestabilis super malicia.

Johelis.2. Magnificata ē vsq3 ad celos mise
ricordia tua. psal.29. Tu aūt dn̄e suauis ⁊ mi/
tis ⁊ multe misericordie oibus inuocantib⁹ te.
p̄s.83 Laudate nomē eius qm̄ suauis ē dn̄s i
etnū misericordia ei⁹. p̄s.99. Magna est sup
celos misericordia tua. p̄s.107. De penitē di.
1.c. vide. Pius est dn̄s ⁊ misericors q vindi/
ctaz tempat ab eo q iam penitēdo p̄uenit. Et d̄
pe. di.1.c. Quia diuinitatis natura. Hiero.
ait. Quia diuinitatis natura clemens est ⁊ pia
magisq3 ad idulgentiā ꝓna q̄3 ad vindictam q̄
non vult mortē pctōris: sed vt conuertatur ⁊ vi
uat: si quis post lapsum pctōꝝ ad vam pniam
se cōuerterit cito a vo misericordie iudice ve/
niā ipetrabit. Et de pe. di.1.c. Nouit de⁹. ⁊.c.
Si agamus. ⁊.c. q̄3obrē. ⁊.22.q.4.c. vnusq̄s
q3. ⁊.c. Incōmutabilis. ~~Nouit de⁹~~ mutare sen
tentiam: si tu noueris mutare ꝓpositū.i. emē
dare delictū. Quid faciūt ergo pctōres. cur nō
ad deū reuertātur quādo tantā misericordiam
pctōres ipsos suscipiētem iueniūt. Inquit eniz
Greg. in Omel. qui stare cōtempsit saltē p⁹
lapsum surgat. Reuertētes nos dominus cle/
mēter amplectitur: q2 pctōrum vita cē indigna
iā non pōt que fletibus saluat̄ hec ille. Et d̄ pe.
di.1.c. in actōe. Cor contritū ⁊ humiliatū deus
n̄ spernit. Et p Ezechielē.18.c. dn̄s dicit. No
lo mortē pctōris: sed vt cōuertatur ⁊ viuat. Re
uertimini ⁊ viuite. Paulusq3 ad Eph.2.c. di
cit. Deus diues ē in misericordia. Et iterū.1.
Cor.1. Benedictus deus ⁊ pater domini no
stri iesu xp̄i pater misericordiaꝝ. Que oia con
siderans deuotus Bern̄. super cantica sermo
ne.22. ait. Omnino ꝓpter māsuetudinē q̄ de
te predicatur curremus post te dn̄e iesu: audiē
tes ꝙ non spernas paupem: pctōrē nō horreas
Nō horruisti confitentē latronem: non lachry
mantē peccatricē: nō chananeā supplicantē: nō
deprehensam in adulterio: nō sedentē i teloneo
nō supplicantē publicanū: nō negantē discipu
lum: nō persecutorem discipuloꝝ: nō ip̄os cru
cifixores tuos. hec ille. Nihil ergo in deū auste
rum: nihil terribile ē ad se venientibus pctōri/
bus. Jō clamat. Venite ad me opantes iniq/
tatem. Venite ad me flumē indeficiēs omnis
charitatis. Ad me qui vos creaui. Ad me qui
vobis contuli tanta beneficia. Ad me q multis
annis vos expecto. Ad me qui dulcissime vos
iuito. Ad me q vos benigne suscipio. Ad me
qui vobis indulgeo. Ad me vestrū creatorē: q
patus sum dare vobis felicitatē regni celorum
quam nobis concedere dignetur qui ē benedi
ctus in secula seculorum. Amen.

Sermo tertius de diuina charitate: i quo de
claratur: quare deus benedict⁹ ⁊ gl'iosus mul/
ta pctā ⁊ oia cuiuscūq3 grauitatis remittit vere
penitentibus ad se redeuntibus.

[V]enite ad me oēs qui la/
boratis ⁊ onerati estis. Ite/
rum vbi supra. Etsi qdcun
q3 pctm̄ mortale q2 cōtra de
um cū sit ifinituz bonū: ma
lū infinitū merito dici possit
verūtamē vnū altero graui⁹ eē respcū alicuius
circūstāne: null⁹ sane mētis ambigit: imo ⁊ ple
riq3 pctōres l3 alios penitētes videant: tamē se
illis graui⁹ errare rōe cognoscūt rōeq3 iudicāt.
Ob qd in dubiū venit. Si diuina charitas ad
oē pcti genus ⁊ ad quoscūq3 pctōres se extēdat.
Quod quidē saluator noster soluit i verbis p̄/
missis cū dicit. Vēite ad me oēs. s. pctōres. In
quib⁹ vbis tertia flāma diuine charitatis expri
mit̄: de qua in presenti dicendum est sub tripli
ci conclusione. videlicet.
Prima vocatur volitionis.
Secūda vocatur remissionis.
Tertia vocatur damnationis.

Capitulū primū ꝙ deus suauis est oibus: ⁊
qualiter itelligitur illd̄ dcm̄ apostoli ꝙ vult oēs
saluos fieri cū tamē nō oēs saluentur.

[P]rima cōclusio dicit̄ volitiōis. In qua
scire debem⁹ ꝙ deus gratiosus q̄3tum
in ip̄o ē vult oēs saluos fieri. iuxta illd̄
p̄s. Suauis dn̄s vniuersis ⁊ miseratōes eius
sup oia opera eius. Apl's āt.1. ad Timot.2.c.
loq̄ns de liberalissima volūtate dei dicit. Oēs
hoies vult saluos fieri ⁊ ad agnitiōem vitatis
venire. S3 nō imerito dubiū orit̄ q2 cū nō oēs
saluētur videt̄ ꝙ volūtas dei nō sit efficax: vel
dcm̄ apostoli ē min⁹ verū. Ad qd̄ declarādum
dicit doctor seraphicus Bon.i.1.q.46. ⁊ Ni
co. de lira sup hoc passu: ꝙ dcm̄ apostoli tribus
mōis exponit̄. Vno mō vt sit ibi distributō ac
cōmodata sicut ⁊ hic. Ois hō timet i mari. fm
eni cōem modū loq̄ndi itelligitur qui ē i mari.
Silr Augu. exēplificat. vt si dicat̄. Magister
iste docet oēs pueros de ista ciuitate: q2. s. do/
cet illos qui adiscūt. Nullus. n. docetur nisi p
ip̄m. Sic i ꝓposito pōt eē sensus. Deus vult
saluos fieri oēs hoies qui saluātur: q2 null⁹ sal
uatur nisi velit deus. Scd̄o mō pōt exponi

vt ſit ibi diſtributio ꝓ generib⁹ ſinguloꝝ: ⁊ non
pro ſingulis geneꝝ. Sicut cū dicit̄. Omne ani
mal fuit in archa Noe q꞉ de omnib⁹ generibus
animaliū fuerūt ibi aliqua indiuidua. Et deus
de omni genere vult aliquos ſaluos fieri ſcilicet
de grecis: de latinis: de p̄latis: de ſublitis: ⁊ de
omni genere. Et ſic exponit magiſter ſentētia/
ruꝫ in textu. di. 4. 6. i. li. Tertio mō pōt exponi
de voluntate dei antecedente ⁊ non cōſequēte.
Volūtas antecedens eſt: q̄ qs vult al:qd abſo/
lute. Voluntas autē q̄ eſt cōſequens eſt qua qs
vult aliqd cōſideratis circūſtātijs. Volūtas an
tecedens eſt voluntas reſpectu eiuſdē ꝓpter qđ
deus hominē facit: ⁊ eſt irrefragabiliter bono/
ruꝫ. Voluntas cōſequens eſt qua vult aliq̄ ſm
preſcientiā meritoꝝ differentia aūt inter hāc et
illā voluntatē: nō eſt ſm diuerſitatē affectionis
ſiue modi volendi q ſit in deo: ſed ſecūdū ratio/
nem cōnotandi ⁊ intelligendi. Prout. n. dicit̄
deū velle ſalutē: tuꝫ ex parte nature date: tum ex
parte gratie oblate. Dedit eniꝫ de⁹ naturaꝫ ſm
quā ipſum poſſent cognoſcere: ⁊ cognitū quere
re: ⁊ queſitū inuenire: ⁊ inuento inherere: ac ꝑ
hoc ſalutē obtinere. Gratiaꝫ ſimili mō obtulit
duꝫ filiū miſit: cuius p̄ciuꝫ omniū ſaluti ſufficit:
leges etiā ⁊ mādata ſalutis tribuit ⁊ oñdit. Ip/
ſe inſup ꝓpe eſt omnib⁹ inquirentib⁹ ⁊ omnib⁹
inuocantib⁹ eū. Velle ergo hominē anteceden
ter ſaluare nō ꝯnotat ſalutē. Velle autē ꝯſequē
ter ſaluare: eſt velle dare ſalute ei quē ſcit ad ſa/
lutē peruentuꝝ ꝑ ſuū auxiliū ⁊ gratiā: ⁊ ꝯnotat
ſalutis euentū. Et ſic nō eſt dicere ꝙ deus vult
ſomnes homines ſaluos fieri.

Capitulū ſecūdū: q̄liter de⁹ penitētib⁹ peccato
ribus remittit omne gen⁹ peccati: ⁊ quomō itel
ligit̄ de peccato i ſpūm ſanctū qđ ſit irremiſſibile

Ecunda cōcluſio dicit̄ remiſſionis. Si
s eniꝫ deus vult omnes homines ſaluos
fieri q ſaluari volunt adhuc remanet du
biuꝫ de peccato in ſpiritū ſanctū. Poſito eniꝫ ꝙ
aliqs peccaſſet in ſpiritū ſanctuꝫ ⁊ reuerti velit:
vtrū de⁹ talē ad veniā ſuſciperet. Et videt̄ ꝙ nō
q꞉ peccatū in ſpiritū ſanctū eſt irremiſſibile. Pa
tet ꝑ Aug. li. de fide ad Petrū: vbi ait. His q
peccant in ſpiritū ſanctū: neqꝫ hic neqꝫ in futuro
remitti dicim⁹. His rñdendū eſt ſm magiſtrū
ſententiaꝝ di. 4. 3. ſecūdi. li. ꝙ peccatū in ſpiri/
tuꝫ ſanctuꝫ vix aut raro: aut difficiliter remittit̄.
Secundū. n. Alex. de ales in. 3. ſumme vbi tra
ctat de remiſſione peccati Ade: peccatū triplici/
ter dicitur irremiſſibile. ſ.

Negatiue.
Priuatiue.
Contrarie.

Negatiue eſt irremiſſibile illud qđ nullo mo
do pōt remitti. Et iſto mō eſt irremiſſibile pec/
catuꝫ luciferi ⁊ alioꝝ damnatoꝝ. Priuatiue
dicit̄ irremiſſibile qđ nō habet aliqd dignum vt
remittat̄. Et ſic oē peccatū mortale eſt irremiſſi/
bile: q꞉ nullū peccatuꝫ mortale habet aliqd ꝑ qđ
ſit dignū remiſſione. Cōtrarie vo dicit̄ irremiſ
ſibile: q꞉ habet cōtrariā diſpoſitionē ad remittē/
duꝫ: ſine q̄ nullo modo pōt remitti. Et iſto mo
do eſt irremiſſibile peccatū in ſpiritū ſanctuꝫ: qđ
directe eſt cōtra effectū ſpiritus ſancti: q qdē dr̄
gratia penitētialis. Huius aūt peccati ſex ſunt
ſpecieſ: vt patet ꝑ Aug. i enchiridion. ⁊ de fide
ad Petrū. ⁊ in li. de ſermone dñi in monte. et
in li. de baptiſmo paruuloꝝ: videlicet.

Deſperatio.
Preſumptio.
Inuidia fraterne gratie.
Obſtinatio.
Finalis impenitentia.
Impugnatio veritatis agnite.

Quarū ſpecieꝝ numerus aſſignat̄ ſm Bo
na. in. 2. di. 43. vbi dicit: ꝙ cū peccatū in ſpiritū
ſanctū ſit cōtra penitentialē gratiā: tunc aut ē cō
tra ipſam ratione ſui: aut rōne antecedentium:
aut rōne ſubſequentiū. Si ratione antecedētiuꝫ
cū ad penitentiā antecedant timor ⁊ ſpes tanq̄ꝫ
due mole: cōtra rationē eſt p̄ſumptio: cōtra ſpē
eſt deſperatio. Si rōne cōſequentiū: cū ad peni
tentiaꝫ cōſequat̄ emēda q̄ cōſiſtit in duob⁹. ſ. in
vera cōfeſſione: ⁊ vera ſatiſfactione: ſic ſumun
tur due ſpecies: quaruꝫ vna eſt ipugnatio veri
agniti: alia eſt deteſtatio boni. Si rōne ſui: ſic ē
obſtinatio q̄ cōprehendit etiā finalē ipenitētiā.
Dicit̄ ergo peccatū in ſpiritū ſanctū irremiſſibi
le magis q̄ꝫ alioꝝ peccatoꝝ genera ꝓ eo ꝙ non
tantū repugnat gratie: ſꝫ etiā diſpoſitioni ad ve
niaꝫ ⁊ gratiā ſuſcipiendā. Remiſſibile autē eſt
tum ratione diuine potentie remittentis: tuꝫ q꞉
homo pōt de illo penitere: excepto peccato fina
lis impenitentie. Hec autē finalis impeniten/
tia dicit̄ dupliciter: ſicut ⁊ pſeuerentia. Nā pſe
uerantia vno mō dicit̄ ꝓpoſitū pſeuerādi. Alio
modo dicit̄ cōtinua ꝑmanentia in bono vſqꝫ in
finē. Sic ⁊ impenitētia vno mō dicit̄ propoſitū
nō penitendi. Alio modo dicit̄ cōtinua ꝑmanē
tia in malo. Impenitentia primo mō ꝓut dicit̄
propoſitū nō penitendi eſt peccatū irremiſſibile

q2 vix remittit: eo ꝙ tale ꝓpositū claudit viaʒ ad
gratiā ⁊ impedit ingressuʒ spiritus sancti. Ta/
mē possibile est ꝙ illud peccatū interdū licet nō
semꝑ remittat. Sed impenitentia secūdo modo
dicta nullo modo pōt remitti. Hec autē nemi/
ni est attribuenda vsqȝ ad illud instans in quo
posset dici de aliquo ꝙ finaliter sit impenitens.

Capitulū tertiū de peccato damnatoꝝ ꝙ tali
bus etiaʒ remitteret si ipsi verā penitentiā face/
rent: ⁊ ꝙ penitentia eoꝝ nihil valet.

Ertia cōclusio dicit damnationis. Nā
i licet ea q̄ dicta sunt locū habeāt in his q
peccant in via: ⁊ emēdant dum viuunt
in hoc seculo: tamē nullo pacto extendi possunt
ad eos q in inferno damnati sunt ꝑ sententiam
diffinitiuā. His. n. nunqȝ deus veniā dabit: ⁊
tñ penitentiā agunt sicut patet Sap̄. 5. c. Dicē
tes intra se penitentiā agentes. Ergo videt ꝙ
dei benignitas nō sit omnibus cōmunis neqȝ
oēs penitentiā agētes dei suauitatē inueniunt.

Ad qd̄ dicendū est ſm Boñ. in. 4. di. 14. ꝙ
agere penitētiā sine dolore de culpa sua ꝯmissa
pōt esse dupliciter. Aut ꝑꝑ lesionē nature. Aut
ꝓpter offensionē maiestatis diuine. Primam
penitētiaʒ hr̄e qs pōt ex sola natura sine aliquo
munere gr̄e. Sicut. n. hō naturaliter se diligit:
sic etiā odit omne ꝑꝑ qd̄ malū incurrit. Et talis
penitētia est in dānatis ⁊ i malis. Fuit h̄ i An/
thioco scelestissimo: de quo dicit. 2. li. Macha.
9. c. Orabat scelestus dn̄m a quo nō erat mise/
ricordiā ꝯsecuturus. Fuit etiā in Esau: de quo
dicit ad Heb. 2. Nō iuenit locū penitētie: qȝqȝ
cū lachrymis postulasset eā. Hāc dn̄s nō acce/
ptat: nec qs sic penitens inuenit gr̄aʒ vel veniā
Alia est pnia q̄ qs penitet ꝓpter dei offensam.
Et hec nō est sine diuina gr̄a gratuʒ faciēte vel
gratis data: q̄ deo placet. Et qm̄ diabolus hāc
hr̄e nō pōt: ideo nec veniā hr̄e pōt. Sȝ si ꝑ im/
possibile poneret ꝙ diabolus ⁊ dānati possent
hr̄e hāc penitentiā: tūc dn̄s daret eis gr̄aʒ. Vn̄
de diabolis loquens Ber. i li. de gradib⁹ hu/
militatis ait. Sic. n. de⁹ temperauit in vindicta
sniam vt si vellet recipere veniā nō neget. Nul
luʒ ergo pctm̄ est tā graue tā pdnderosuʒ ꝙ de⁹
clemētissim⁹ pctōrib⁹ nō remittat: siue sit morta
le simplex: siue sit in spm̄ sanctū: siue i deū. Vn̄
Criso. de pe. di. 3. c. talis. ait. Talis ē mihi cre
de talis erga homīes dei pietas ꝙ nūqȝ spernit
pniam si ei sincere ⁊ simpliciter offerat. Etsi ad
summū qs ꝑueniat maloꝝ: ⁊ inde tñ velit reuer
ti ad v̄itatis viā suscipit libenter ⁊ amplectit. h̄

me. Et Hiero. ad Oceanū d̄ hec sic dic̄. Que
peccata fletus iste nō purget. Quas inuetera/
tas maculas hec lamēta nō ambulant. Petr⁹
trinā negationē trina cōfessione deleuit. Aarō
sacrilegiū ⁊ cōflatū ex auro vituli caput fraterne
correxere p̄ces. David sancti ⁊ māsuetissimi vi
ri homicidiū pariter ⁊ adulteriū septē dieꝝ emē
dauit fames. Jacebat in terra: volutabat in ci/
nere: ⁊ oblitus regie maiestatis lumē q̄rebat in
tenebris: illūqȝ tm̄ respiciens quē offenderat la
chrymabili voce dicebat. Tibi soli peccaui ⁊ ma
luʒ corā te feci: ⁊ redde mihi leticiā salutaris tui
⁊ spiritu principali confirma me. Atqȝ ita factū
est: vt q me docuerat v̄tutib⁹ suis quomō stans
nō caderē: doceret ꝑ penitentiā quomō cadens
resurgerē. h̄ ille. De ipso quoqȝ David peccato
re grauissimo idē Hiero. ad Sabinianū dia/
conū lapsuʒ ita scribit. Totaʒ pniam peccatoris
oñdit p̄s. 50. qȝdo ingressus ē David ad Ber
sabee vxorē Vrie Ethei: ⁊ a Nathā ꝓpha cor/
rectus rn̄dit. d. Peccaui. Statimque meruit
audire. Et dn̄s abstulit a te peccatū tuū. Adul
terio. n. iunxerat homicidiū: ⁊ tamē inde ꝯuer/
sus ad lachrymas ait. Miserere mei deus ſm
magnā. m. tuā. Magnū. n. peccatū magnā in
digebat misericordia: vn̄ adiungit ⁊ dicit. Am
plius laua me ⁊c̄. Tibi soli peccaui. Rex enim
aliū nō timebat. Et malū corā te feci ⁊c̄. Cōclu
sit. n. de⁹ oīa sub pctō: vt oībus misereretur. Tā
tūqȝ ꝓfecit vt dudū peccator ⁊ penitens trāsierit
in magistrū. Ait. n. Docebo iniquos vias tuas
⁊c̄. Hec Hiero. Hoc v̄o qd̄ dictū est de Da
uid notat. 2. Reguʒ. 12. c. Vbi narrat qd̄ post
adulteriū pariter ⁊ homicidiū ꝑ David ꝯmissuʒ
cū ei cōminaret Nathan ꝓpha iudiciū dn̄i: di/
xit ad Nathā. Peccaui dn̄o. Statimque audi
uit Nathan respondentē. Et dn̄s trāstulit pec/
catuʒ tuū a te. Hec ꝓ omniū diximꝰ cōsolatiōe:
vt sentiāt peccatores omnes qȝ āpla sit charitas
⁊ benignitas summi dei. Et ad h̄ occurrit qd̄/
dam exemplū vere stupenduʒ ⁊ admirabile: sic
habet in legenda sancti Basilij. Vir qdā vene
rabilis Heradius nomine filiā suam habebat
vnicā quā disponebat dn̄o cōsecrare. Diabol⁹
vero callidus ⁊ astutus inflāmauit supra modū
vnū de seruis suis in amorē puelle. Hic cū im
possibile iudicaret posse in amplexus tam nobi
lis puelle ⁊ domini sui filie ꝑuenire: accersiuit
maleficū quendā: subditū ab eo ⁊ auxiliū postu
lans ꝓmisso precio. Cui ille respondit. Si vis
mittā te ad dominū meū diaboluʒ: cui si volue/
ris

ris obtemperare sanebit tibi: ⁊ cōp'tũ erit desi
deriũ tuũ: ⁊ ꝓspera queqꝫ succedent. Ad quem
iuuenis ibo inquit: sz modũ terminũqꝫ eũdi in/
sinua. Ille igit maleficus ad diabolũ ꝑ predi/
ctum iuuenē misit hec ꝟba. Quoniãqdem mi
domine studiũ meũ est omnes quos possuz tue
adducere voluntati. Mitto tibi hunc iuuenē: ꝑ
cor te vt suũ desideriuz assequat. Et dans hanc
eplam iuueni dixit. vade tali hora noctis ad mo
numentũ cuiusdã gentilis: ibiqꝫ acclama demo
nez: ⁊ hãc cartã in aere exalta: ⁊ statiz aderit ti/
bi. Qui iuuenis hoc faciens subito apparuit tene
braꝝ princeps cuz sua comitiua: ⁊ epla perlecta
dixit ad eũ. Credis in me. Qui ait. Credo do/
mine. Et diabolus. Abnegas deũ tuũ. Cui re
spondit. Abnego. Dixitque diabolus. Ne a te
decipiar: fac mihi manu tua scriptũ in quo cõfi/
tearis te xp̄o ⁊ baptismo ⁊ xp̄iane renũciare ꝓ/
fessioni. Qui fecit scriptũ qualiter xp̄o abrenũ/
ciasset: ⁊ diaboli ꝑuituti se mancipasset. At dia/
bolus missis spiritibꝰ fornicationis ad cor puel
le inflammãdum in amorez iuuenis disparuit.
Postea aliquibꝰ elapsis diebꝰ adeo puella i iu/
uenis amore cõuersa est: vt patri diceret. Vel
mihi iuuenē talē in virꝫ tradas: vel mortuã me
cito videbis. Et cũ nulla ꝑsuasione posset eam
pater lugens ⁊ dolens ab hoc ꝓposito amoue/
re: eã p̄dicto iuueni desponsauit. Qui cũ diebꝰ
aliquibus moraret cuz vxore sua nouiter ducta:
notatus est a multis qđ nihil xp̄ianitatis erat in
eo. Videbãt eũ ecclesias fugere: crucis signuz
horrere: ⁊ dei verba spernere: atqꝫ alia facere q̄
bono viro nõ cõueniunt. Retulerũt hi q obser/
uabant vxori sue qđ viderãt qdue de iuuene sen
tirent. Illa ꝟo diligenter inquirendo: a viro di
dicit veritatē: ⁊ ꝑtimescens valde iuuenē flexit
vt ambo ad sanctũ Basiliũ ꝑgerent. Ad quem
cũ venissent: ⁊ sibi omnia narrassent: ait ad iu/
uenē. Vis reuerti fili. Vellē inquit sz non pos
sum. Obligatus eniz sum scriptura propria ad
diabolo seruiendũ. Cui Basilius. Nõ sit tibi
cure. Benignus est eniz dñs ⁊ te penitentē su
scipiet. Et cõtinuo apprehendens eũ signũ cru
cis impressit in frontē eius: inclusumqꝫ in cellu
la quadã post tres dies eũ visitauit. Quē iuue/
nis libenter vidit: dixitqꝫ. O pater terribiles
sunt clamores demonũ: q tenentes scriptũ meũ
in manu dicũt. Tu venisti ad nos: ⁊ nõ nos ad
te. Dixitqꝫ ei sanctus Basilius. Noli timere
fili. Et iteꝝ eo recluso pro ipso orauit. Post ali
quot dies iteꝝ visitauit eum. Cui iuuenis ait.
O pater a longe nũc audio clamores demonũ
⁊ minas: ⁊ nõ video ipsos. Quo cõfortato san
ctus Basilius discessit. Alia vero die ad eum
rediit. Cui iuuenis. Bene inquit habeo pater
Vidi nãqꝫ hodie in visu te pugnãtē ⁊ vincētez
diabolũ. Post hec educens eũ: cleꝝ ⁊ populuz
fecit cõgregari ⁊ omnes monuit orare pro iuue
ne: quē tenens manu ducebat ad ecclesiaz. Et
ecce diabolus cũ sua comitiua ad eũ venit: ⁊ co
nabat rapere iuuenez de manu eius. Iuuenis
autē clamabat. Sancte dei adiuua me. Diabo
lus vero dicebat. O Basili p̄iudicas mihi. Ip
se venit ad me. Ecce ego teneo eiꝰ scriptuz. Tũc
omnes qui aderãt clamauerũt kyrieleyson. Et
orante Basilio ecce carta ꝑ aerem delata: ⁊ ab
omnibꝰ visa venit ad manus Basilij. Quam
ipse suscipiens dixit iuueni. Cognoscis has lit
teras frat. Et ille. Hee sunt domine. Et fregit
Basilius scriptũ in signũ remissionis culpe tã
grandis. Et regulaz sibi bene viuendi docuit.
Recepit ergo iuuenis tãti sceleris remissionez
qui deũ reliquerat: q diabolo se dederat: q salu/
tem suã in obliuionē tradiderat. O amplitudo
misericordie dei. O abundãtia diuine pietatis
Quis desperabit. O omniuz peccatoꝝ portus
refugiũ salus ⁊ vita. Reuertimini ergo pecca/
tores ad deũ nõ terreamini peccatoꝝ magnitu
dine. Quocunque peccato longe maior est dei
misericordia: quaz nobis sua gratia hic ipartiri
dignetur vltimo nos ꝑducens ad eternã glo/
riam. Amen.

Sermo quartus de diuina charitate: in quo
declaratur q̄ꝫtũ ipse deus benignus cõdescen/
dit humane fragilitati remittēdo peccata sepiꝰ
iterata: a qbus pauci se abstinent: ⁊ qualiter re/
mittit etiã multitudinē peccatorum.

Enite ad me

omnes qui laboratis ⁊ one
rati estis. Iteꝝ vbi supra.
Nihil si recte cõspicimꝰ de/
bilius est humana mente: q̄
velut arundo a vento agita
ta facile mouet: facile flectit: facileque a bono in
cepto deficit ⁊ ad malũ conuertitur. Est vtique
hic in multis infirmitas laboriosa: vt post peni
tentiã post susceptã indulgentiã peccatoꝝ rela/
bant i scelera multo plura illis a qbꝰ ꝑ antea fue
rant absoluti. Quibꝰ volēs deꝰ oñdere suã cha
ritatē eos ad se vocat etiã succurrere huic necessi

tati sua benignitate spondens. Ait enim. Venite ad me oẽs qui laboratis. s. sepi⁹ peccando: peccataqꝫ multa insimul aggregando: qꝛ ⁊ vobis sum indulgere paratus. Ad quod plenius ĩtelligendũ est in presenti sermone de q̃rta flãma diuine charitatis: que multiplicitas vocat̃: dicendum. Pro cuius declaratione notabim⁹ tres conclusiones.

Prima dicitur ruinationis

Secũda dicitur replicationis.

Tertia dicitur multiplicationis.

Capitulũ primũ in quo aperit̃ error eoꝝ qui dicũt: ꝙ si hõ post pniam cadat vel recidiuet ꝙ illa penitentia non fuit vera.

p Rima cõclusio dr̃ ruinatõis: vbi ꝟitatem hanc asserim⁹. s. ꝙ hõ post pniam põt iteꝝ ruere in pctm̃ ⁊ indigere misericordia dei. Sed cõtra hoc arguũt nõnulli. d. ꝙ si hõ cadat a pnia vel vt clarius dicã: si hõ post pniam peccat: ꝙ illa nõ fuit ꝟa pnia. Curant aũt illud ꝓbare auctoritatibus scõꝝ. Naꝫ vt habetur de pe. di. 3. Amb. in ꝯmone q̃dragesime ait. Pnia est mala preterita plangere: ⁊ plangenda iteꝝ nõ cõmittẽ: ergo q iterũ peccat ꝟam pniam nõ facit. Iteꝫ Greg. ait. Penitentiã qppe agere ẽ ⁊ ꝑpetrata mala planger̃ ⁊ plangẽda iteꝝ non ꝑpetrare. Nã q sic alia deplorat: vt tñ alia cõmittat: adhuc pniam agere aut simulat aut ignorat. Et itẽ Ysidor⁹ de sũmo bono inqt. Irrisor ẽ non penitẽs q adhuc agit quod penitet. Nec videt̃ deũ poscere subditus: sed subsanare supbus. Et Aug. i li. soliloquioꝝ. Inanis ẽ pnia inqt quã sequẽs culpa coinqnat. ergo ex his auctoritatibus videt̃ ꝙ pnia quã seqtur culpa nulla ẽ: nec ꝟa est: ergo si hoies expientia certa conspexerit se p⁹ pniaꝫ ad pctã ꝓlapsos: cauꝫ pnia nulla fuerit: qd aliđ remanet: nisi vt timentes ruinã bonum facere nunqꝫ velint. Auertat deus ꝙ ita eẽ credam⁹: imo si quis hanc positõnem teneret: ꝙ si homo cadat a pnia ꝙ pnia illa non fuit ꝟa: vel p⁹ quẽcũqꝫ cõceptum bonuꝫ: si ab illo desistat: ꝙ illud bonũ verũ bonũ nõ fuit: tanqꝫ hereticus ab oibus ẽ vitãdus. Fuit hic antiquus error impij manichei. Pro quo cõfutando notandum est ꝯm doctrinã Alex. de ales in. 4. volumine sũme sue. ꝙ ꝟitas pnie accipitur duplr̃. sicut ⁊ veritas cuiuslibet ꝟtutis. Vno mõ. n. ꝟtus ꝟa dicitur q̃ hꝫ verum ꝟtutis opus: vel nata ẽ habere q̃stum est de se. Et hoc ẽ de eẽntia ꝟtutis Alio modo dicitur ꝟtus ꝟa que ꝑducit i finẽ Et hec ꝟitas nõ est eẽntialis ꝟtuti: sed tm̃ dic̃ ꝟtutis continuatõem. Si ergo primo mõ dicatur pnia ꝟa: que veꝝ ꝟtutis hꝫ actũ: sic de penitẽtie ꝟitate ẽ detestari malũ cõmissum: ⁊ ꝓ illo tpe nullũ cõmittere: ⁊ de futuro ꝓponẽ nõ cõmittere. In hoc statu si quis decederet salu⁹ eẽt. Et tamẽ ab his oibus põt hõ cadere: ⁊ ita a pnia ꝟa: ꝟitate primo modo dicta. Si auteꝫ dicatur pnia ꝟa que ꝑducit in fineꝫ: vt finalis ⁊ continuata: ab hac nõ est cadere. Nam si qs longo tpe in pnia permansisset: in qua si fuisset mortuus: fuisset aggregatus numero electorũ postea in pctõ mortali moreret̃: p̃terita pnia ipsum nõ saluaret. Nõ remanet tñ qn pnia illa ñ fuerit ꝟa: imo ẽt ꝟissima. Et ab illa põt hõ cadere. Patet hoc in niniuitis hoibus q pniam agentes in p̃dicatõe Ione subterfugere subuersionis interitũ meruerũt: nõ. n. consecuti fuissent grãm: nisi illa fuisset ꝟa pnia. Et tamẽ vt notatur i. c. sicut igitur niniuite. de pe. di. 3. qꝛ postea ad vomitũ sũt reuersi ex ira dei eorum ciuitas a rege medorum subuersa ẽ: regnãte apud Hebreos Iosia. Et ẽt ad hoc cõueniẽs est exempluꝫ Dauid: de quo. 2. Regũ. 12. c. dicitur ꝙ de pctõ mortis Vrie penituit: ⁊ dñs pniaꝫ eius acceptauit. Postea ꝟo peccauit iteruꝫ numerando populũ: ꝑut plenius legitur. 2. Regũ. penul. c. ⁊ nihilominus prima eius pnia a q̃ cecidit fuit ꝟa. Intelligende itaqꝫ sunt auctoritates in cõtrariũ adducte. Nam ꝯm Gratianũ de pe. di. 3. c. Sed ꝟba. illa ꝟba auctoritatũ nõ ad diuersa tpa: sed ad idem tp̃s referũtur vt. s. eo tpe quo quis deflet mala que cõmisit ⁊ pniam facit: nõ peccet: ⁊ scelera nõ committat. Pnia equidẽ hꝫ eẽ in li. arbitrio ꝯm statũ vie quod vertibile ẽ: ⁊ potest a bono in malum: ⁊ a malo in bonum sepius exire.

Capitulum scđm: qualiter deus non tantuꝫ semel sed pluries peccatoribus penitentib⁹ remittit omnia pctã: ⁊ quare pnia potest iterari: baptismus vero non.

s Ecũda cõclusio dr̃ replicatiõis. Naꝫ lꝫ hõ possit a ꝟa pnia cadere in pctm̃: potest tñ sepi⁹ per pniam surgere ⁊ dei misericordiã inuenire. Cõtra quã sniam plerique cõueniũt asserẽtes nõ nisi semel cõcessũ pctõribus posse ꝑ pniam a pctõ resilire. Et lꝫ hõ vt dcm̃ ẽ a ꝟa pnia valeat ruere: nõ tñ põt pniaꝫ iterũ agere fructuosaꝫ. Arguũt aũt ꝙ Ambrosius dicit in. c. Reperiũtur. de pe. di. 3. Sicut vnũ baptisma ita vna ẽ pnia. Quib⁹ rñdẽduꝫ

est ꝯm

est fm Boñ.in.4.di.14.q dictũ Ambrosij i/
telligit de pnia soléni fm morẽ aliquaꝝ eccl'ia/
rũ: nõ aũt de pnia cordis qua pctõr mẽte ad de
um cõuertit. Qđ ãt pnia possit iterari: baptis/
mus vo nõ: pbat tripl'r. Prio qz in baptis
me iprimit caracter q ẽ idelebilis: in pnia vo
nõ. Scđo qz baptism⁹ est cõtra morbũ nõ ite
rabilẽ qualis ẽ originalis culpa: ſʒ pnia contra
morbũ iterabilẽ: qualis ẽ morbus pcti actualis
Et medicina dʒ aptari morbo. Tertio qz ba/
ptismus hʒ totã efficaciaʒ a passiõe xpi: ſʒ pnia
nõ tm̃ a passiõe xpi: sed ẽt ab actu nr̃o. Jõ bap
tismus nõ iterat sicut ⁊ pnia. Pnia vo iterat
fm q volũtas nr̃a cõuertitur ⁊ reuertit. Dicer
ergo q pnia nõ possit iterari: ẽ error crudelissi
mus claudẽs viscera diuine misericordie: co/
gẽs oẽs pctõres ad desperãdũ: vt sciãt oẽs pec
catores q deus misericors ⁊ clemẽtissimus pa
ratus ẽ indulgere: nõ tm̃ semel: ſʒ bis ter milli
es ⁊c̃. Unde ⁊ ip̃e domin⁹ ih̃s Math.18.c.
dicit iterrogãti Petro ⁊ dicẽti: si peccauerit in
me frater meus dimittã vsqʒ septies ei. Nõ di
co tibi septies: ſʒ vsqʒ septuagesies septies: idest
totiẽs quotiẽs fm Hiero. Et ponit numerus
finitus p numero ifinito. Hinc Aug. de pe.
di.3.c.adhuc instãt ait. Qm̃ quottidiana ẽ offẽ
sio oʒ vt quottidiana sit remissio. Cur docuissʒ
domin⁹ orãtes dicere: dimitte nobis đbita nr̃a
nisi ipse nobis misericors pseueraret: q nos ab
hac petitõe nõ vult deficere. Hec Aug. Hie
ro. ãt ad Rusticũ scribit. Septies i die cadit iu
stus ⁊ resurgit. Si cadit quõ iustus: si iust⁹ quõ
cadit. Sed iusti vocabulũ nõ amittit q p pniaʒ
semp resurgit. Et nõ solũ septies: ſʒ septuagies
septies delinquẽti. Si cõuertat ad pniam pctã
donãtur. hec ille. Ad hoc ẽt Lactãtius.6.li.di
uinaꝝ institutionũ aduersus gẽtes ait. Nemo
eni potest cẽ tã circũspectus tã prudẽs qn ali/
quãdo labatur. Et iccirco deus ibecillitatẽ no/
stram sciens: p sua pietate apuit homini portũ
salutis: huic necessitati cui fragilitas nr̃a subiec
ta ẽ medicina pnie subuenire. Et Leo papa đ
pe.di.1.c.multiplex misericordia dei igt. Mul
tiplex misericordia dei ita lapsis humanis sub
uenit: vt nõ solũ per baptismi grãm: sed ẽt per
pnie medicinã spes vite reparetur eterne: vt q
regenerationis dona violassent: pprio se iudi/
cio cõdẽnãtes ad remissionẽ criminũ perueni
rent. Quid igitur pctõres se excusando respõ/
debũt. Quid gratiosius possunt audire đ deo
q̃ʒ q tot multiplicatis vicibus veniã pollicetur
his qui ab eius amore nõ semel tm̃: sed totiens
ppria malicia cadũt. Aperi cor tuũ o pctõr ne/
gligens: ⁊ vide si erga te blandus sit de⁹. Esto
qppe vt nũc ad ip̃m reuertaris: ⁊ dicas ei: pec
caui: ⁊ statim idulget tibi: ⁊ modico interuallo
tpis occurrente iteꝝ peccata pristina vel peiora
cõmittis: si reuertaris ad deum: ⁊ dicas ei: heu
me infelicem: peccaui doleo: ignosce mihi: ad/
huc iterũ impetras qđ optas: ⁊ adhuc p⁹ paulu
lum: pposito bone volũtatis relicto recidiuas:
grauiora facinora psequẽdo: post q̃ si cõpun/
cto corde ad deũ clamaueris pro remissiõe im
petranda exaudiet te.

Capitulum tertiũ qualiter deus remittit pctõ
ri penitenti multa pctã: nec ppter multitudinẽ
negat ei veniam.

Ertia conclusio dicitur multiplicatõis.
t Ostendit. n. deus pctõribus charitatẽ
suam: cum si in vno solo si fieri posset
oium maloꝝ: siue demonuʒ siue hoium essent
pctã omniũ hereticoꝝ idolatrarum: omniũ ho
micidaꝝ: ⁊ huiusmodi. hic tamẽ ad deũ cõuer/
ti desiderãs benigne suscipitur: nec despicitur
ob tantã cõgeriem pctõrum iniqtatũqʒ. Quod
vtiqʒ veruʒ constat esse auctoritate. Esaias nã
qʒ in psona dei.44.c.ait. Delebo iniqtates tu
as vt nubem: ⁊ quasi nebulam pctã tua. Dicit
iniquitates in plurali ad notandum q plura ⁊
multa peccata remittit ẽt si in vno inueniantur
Jdip̃m voluit domin⁹ ostendere p Ezechielẽ
18.c. vbi ait. Si impius egerit pniam ab om/
nibus pctis suis que operatus ẽ: ⁊ custodierit
vniuersa pcepta mea: ⁊ fecerit iudiciũ ⁊ iustici/
am: vita viuet: ⁊ non morietur. Omniũ iniqta
tum eius quas opatus ẽ nõ recordabor. Dicit
ergo deus remissuꝝ se non aliqua sed oĩa atqʒ
se non recordaturꝝ. Aduertendũ tamen ẽ in eo
q dicit: nõ recordabor: qz non recordari potest
dupl'r intelligi. Primo q̃ʒtum ad simplicẽ ob
liuionẽ. Et hoc mõ non conuenit deo: qz omia
scit: pterita presentia ⁊ futura. Alio mõ non re
cordari põt intelligi q̃ʒtum ad vindictã ⁊ puni
tõeʒ: vt si quis nõ recordat de alicuius pctõ ad
ip̃m puniẽdum ⁊ iudicãdũ. Et hoc mõ non re
cordari dicitur de deo. Cũ ergo dicitur non re
cordabor: sensus ẽ iste. Cũ pctõrem penitenteʒ
cõspexero: ita eũ videbo ac si nõ peccassʒ. Igit
audi tu aĩa vocẽ clamãtis dei qui ad te loqnitur
tibiqʒ dicit. Tu fornicata es cũ amatorib⁹ mul/
tis: tamẽ reuerter ad me ⁊ ego suscipiã te. Cur
tã dura es o igrata creatura. Cur nõ mollit cor

tuum ad vocem tam dulcem celestis spōsi. Forte dices. Timeo ipsum τ despero ꝑpter multitudinē pctōꝝ meorum. An non audisti que
dixi paulo ante. Sed adhuc vt spes tua subleuetur: speculare τ considera illaꝫ peccatricē Magdalenam cui dominus peccata dimisit. O q̄ꝫ
multa τ varia cōmiserat cōtra deum cum perditione aiarum suorum, primorum τ tamē scribitur Luc. 7. c. Dixit iesus pharisco qui de ipsa
murmurabat. Remittūtur ei pctā mlta. Marcus in euangelio suo asserit iesum xp̄m ab illa
eiecisse. 7. demonia: per que sm̄ Greg. i oml.
super Luc. vitioꝝ vniuersitas designatur. O
magna olim peccatrix: nūc Ꝟo sancta qd remisit tibi lachrymanti xp̄s. Nūquid vnum pctm̄
Certe inget ad oēs euangelicam vocem ꝑscrutantes. Nō vnum sed plura dimissa sunt. Vtinam omnes pctōres mūdi ad pedes iesu currerent sicut τ ego: q2 vnicuiqꝫ diceret. Remittūtˀ
tibi pctā tua. Que oibus nobis remittat dominus noster iesus xp̄s saluator seculi: concedens
hic nobis grām demum ꝑducens nos ad eternam gloriam: qui sit benedictus: exaltatus magnificatusqꝫ in secula seculorum. Amen.

Sermo quintus de diuina charitate: in quo ostenditur q̄ꝫ ardens sit amor diuinus vt saluētur pctōres: quos etiam in extremo vite si Ꝟe pniam egerint libenter suscipit.

Venite ad me oēs qui laboratis τ onerati estis. Iterum vbi supra. Rem grandem de charitate diuina aggrediar in presenti sermone in quo contemplabimur latitudinē diuini amoris: qui tam vehemens τ ardentissimus ē erga quoslibet peccatores vt saluentur: vt post inueteratam in malis consuetudinem diuturnamqꝫ ꝑseuerantiam si se corrigere voluerint benigne adhuc eis veniam prebet. Hoc vtiqꝫ in quinta flāma amoris saluator expressit: cuꝫ dixit. Venite ad me o. qui la. τ onerati estis τc̄. Onus siquidem peccatorū vetustatem consuetudinēqꝫ designat: que aggrauat illos qui penitentiam differunt non solum vsqꝫ ad decrepitam senectutē: verum etiā
vsqꝫ ad extremuꝫ vite. His tamen ita tarde ac sero penitentibus spondet redemptor mundi peccatorum indulgentiam. Ob quod in presēti sermone aperiam hanc flammā more solito sub triplici conclusione.

Prima conclusio vocatur difficultas.
Secūda conclusio vocatur possibilitas.
Tertia conclusio vocatur remissibilitas.

Capitulum primum qualiter hi qui penitētiam differunt vsqꝫ ad extremum vite vix possunt vere penitere propter impedimenta q̄ possunt occurrere.

Prima cōclusio dicitur difficultas. Differre siqdem pniam vsqꝫ ad extremuꝫ vite i malo ꝑseuerando ꝑiculosissimuꝫ ē: q2 difficile ē vt possit quis tūc digne penitentiam agere, ꝑpter quinqꝫ impedimenta q̄ possunt occurrere.

Primum dicitur passionum alteratio.
Secundum dicitur charitatis priuatio.
Tertium dicitur in peccatis habituatio.
Quartum dicitur diaboli impugnatio.
Quintum dicitur ꝑpinquorum inimicatio

Primū impedimētum dr̄ passionū alteratō. Solet. n. euenire q̄ in extremitate vite quādo peccatores īfirmantur sensitiua ꝑte adest maximus dolor τ timor maximus: τ quādoqꝫ vterqꝫ sil: τ vtraqꝫ passio vehemēs nata ē impedire liberū arbitrium τ vsum libere rōis τ volūtatis. Actus aūt displicentie de peccato ad hoc q̄ sit sufficiens ad pniam veram necessario reqritur habere vsum libeꝝ rationis q multotiens ꝑpter passiones īpeditur. Efficiuntur quippe multi frenetici: τ nec dei nec sui valent recordari. Multi ꝑdunt loquelam cū sensu: τ loqui qpiam non possunt. Hinc Aug. in sermone de inocentibus ait. Hac aiaduersione ꝑcutiť peccator vt moriens obliuiscatur sui: q dum viueret oblitus ē dei. Ex hoc Aug. de pe. di. 7. c. nullus. ait. Nullus expectet quādo peccare nō potest. Arbitrij querit libertatem vt delere possit cōmissa: non necessitatem qui prius itaqꝫ a pctis relinquitur q̄ꝫ illa relinquat: non ea liberē sed quasi necessitate condēnat. Scd̄m impedimentum dr̄ charitatis priuatio. Ad hoc eniꝫ vt displicentia pctōrum sit deo grata: est necesse q̄ sit d̄bite cirūstāciata principij τ finis: hoc ē q̄ sit volūtaria ꝑpter deum. Vnde Aug. in p̄dicto. c. nullus. Scriptum ē inquit neminē sine charitate posse saluari. Nō itaqꝫ i solo timore viuit homo. Quē ergo penitet oꝫ non soluꝫ deum timere iudicē: sed ēt iustum diligere: vt non tm̄ penam timeat: sed anxietur ꝑ gloria. hec ille. Cum ergo in tali extremitate vite magis qs timore q̄ꝫ amore ducatur ad pniam periculosum ē tale tempus expectare. Tertiuꝫ
īpedimentum

impedimentum est pctōrum habituatio. Nam
vt phs dicit: habitus ē qualitas de difficili mo/
bilis a suo subiecto. Ex frequentatis. n. actib⁹
generatur habitus. Cū itaqꝫ aliquis diuturno
tpe in mūdi amore perseuerauit: difficillimum
eēt ipm trahere vt mūdū nō diligat ꝛ de pdito
mūdo nō doleat. Dicit nāqꝫ Greg. i moral'.
Nunqꝫ sine dolore pditur: quod cū amore pos
sidet'. Vidi ꝛ ego multa exempla de hoc. Nā
cū diues qdā laboraret in extremo: ego eū mo/
nebā vt aiam suā deo cōmitteret. Ipse vo sen
tiens a suis domesticis ꝛ familiarib⁹ p domum
discurrētibus cōtractari bona sua: cuꝫ suspiriis
dicebat. Heu me: heu me: tm̄ laboraui p his
bonis adipiscēdis: ꝛ mō diripiūtur mihi. O di
uitie mee: o pecunie mee. o iocalia mea qs vos
possidebit. Inter hec ꝛ huiusmodi parū de sua
salute sollicitus miserrimus expirauit. Fuit ali
ud exēplum ēt huic simile in ciuitate Spoleti.
Ibi. n. erat puella q̄dam formosa que vanitati
bus sp intēta erat: ꝛ nihil de futura vita cogita
bat. Hec ifirmitate pcussa monitiōes ꝛ horta/
mēta salutis abhorrebat. Tandē cū cerneret se
supuiuere non posse petijt cūcta ad ornamētuꝫ
corporis expectantia. Et cū se ornassꝫ quasi nu
ptias intraturā cum singultibus ꝛ suspirijs en
moriar dicēs: en dilectam mihi vitam ablatam
cōspicio: o diabole suscipe aiam meam. Inter
hec vba expirauit damnata ꝛ despata. Quar
tum ipedimētum dicitur diaboli impugnatio.
Ingerit nāqꝫ diabolus graues temptatiōes cū
aliquē appropinquare fini cōspicit. De quo ps
ait. Insidiatur in abscondito quasi leo in spelū
ca sua. Qꝛ ꝛ si a circūstantibus non videatur:
apparet tamen durus ꝛ grauis his qui ad mor
tem corpalem laborant. Vnde Beda refert in
gestis anglorum ꝙ rex quidam anglie Odoar
dus nomine habuit militē in armis pbum: sꝫ
corruptum in moribus: qui frequenter admo/
nitus in sanitate contēnebat se corrigere. Cum
autem improuisa infirmitate feriretur a rege vi
sitatur ꝛ monetur ad pniam. Qui renuit dicēs
ꝙ videretur hoc facere ex timiditate cordis. cū
vero ad mortis deduceretur terminos iterum
rex visitauit eum monēs vt peniteret. Qui di
xit. O domne mi rex: tarde ē cum iam sim iu
dicatus ꝛ damnatus. Iō non possum penite/
re quia parum anteqꝫ ingressus fuisti domum
istam intrauerūt duo clarissimi iuuenes: quoꝝ
vnus sedebat ad pedes lecti mei: alius ad caput
qui ꝛ dixerūt. Iste adiudicatus ē morti. Vide

amus si aliquod ius habemus in eo. Et vnus
extraxit librū speciosissimū de sinu suo: sed val/
de puulum litteris aureis ꝛ fulgentibus scrip/
tum. In quo legēs vidi aliqua pua bona que
feceram in iuuētute mea anteqꝫ mortal'r peccas
sem. Et cum miro modo exultarem in visione
eoꝝ. Ecce duo teterrimi demones intrauerūt
ꝛ portauerūt vnū magnū libꝝ teterrimis litte/
ris scriptum. In quo vidi scripta omnia pecca/
ta mea: atqꝫ flagitia. Et dixerunt dictis ange/
lis qui hic erāt. Quid hic facitis: cū in eo nullū
ius habeatis: ꝛ liber vester nihil valeat: sꝫ bene
noster. Angeli aūt responderūt ꝙ verum est: ꝛ
recesserūt. Et hi duo demōes cruciāt me. Qui
bus dictis expirauit. Nec tantum malis diabo
lus molestus ē in extrema vita: verum etiam ꝛ
bonis ꝛ sanctis. Scribit. n. Cyrillus ad Aug.
de transitu Hieronymi: ꝙ Eusebius vir san/
ctissimus olim discipulis Hieronymi: cuꝫ eēt
e vita migraturus adueniente die qua se ex hie
ronymi reuelatione migrari sciebat: die tertio:
precunte labore febriuꝫ concussus valide: se su
per terram magistri sui Hieronymi non ime/
mor nudum reclinari fecit a fratribus: ꝛ a sin/
gulis osculum accipiens: benigna eos consola
tione confortauit: vt in sancto manerēt propo
sito. Deinde saccum quo operiebatur glorio/
sus Hieronymus deferri ꝛ supra se deponi fe
cit. Ordinauitque se nudum ad instar gloriosi
Hieronymi magistri sui extra ecclesiam i qua
iacebat sancti Hieronymi cadauer sepeliri. p⁹
hoc corpore domini nostri iesu xpi se muniens
deo ꝛ beato Hieronymo duote se cōmēdauit
ꝛ sic per triduum locutione corporali ac pri/
uatus visiōe: circūstantibus alternatim fribus
psalteriū: passionē dñi: ꝛ alia sacra cōtinue legē
tibus iacuit. Durū qppe ē hoc qd narro ait Cy
rillus ꝛ cūctis rōe vientibus formidabile. Die
enim quo moriturus erat ante hā aie exitum p
duas horas venerabilis Eusebius cepit ita ter
ribiles actus pagere ꝙ circunstantes monachi
pauore pterriti timentes in terra iacebāt. Naꝫ
q̄nqꝫ transuersis oculis manibus simul iūctis
voceqꝫ dura: facie terribili clamabat. Nō faciā
nō faciā. Mētiris. Mētiris. Post hoc ad ter
rā vertēs faciē suā: i terra eā firmabat q̄ztū po
terat clamās. Adiuuate me frēs ne pereaꝫ: qd
monachi vidētes: oculis lachrymāub⁹ eū inter
rogauerūt quid hoc esset. Ad quos ille. Non
ne vidistis demonuꝫ agmina qui me debella/
re cupiebant. Et illi. Quid te facere vole/

bant cũ dicebas: nõ faciam: mentiris. Ait illiſ.
Conabant vt dei nomẽ blaſphemarẽ. Tũc. n.
hoc facere negabã ac clamabaꝫ. At illi. Quare
pater abſcondebas faciẽ tuã in terrã. Reſpon/
dit. Ne coꝝ cõſpectũ viderẽ: q taꝫ turpis ⁊ terri
bilis eſt: ꝙ oẽs terrores q ſunt i mũdo reſpectu
eius nihil ſunt. Tandẽ apparente Hiero. glo/
rioſo feliciter expirauit. Si ergo amicus dei taꝫ
duꝝ ꝑliũ cũ diabolis eſt ꝯgreſſus: qd facient de
mones his q dei ſunt inimici. Ideo ſuadẽdũ eſt
illud Eccle. 5. c. Ne tardes cõuerti ad deũ: nec
differas de die i diẽ. Subito. n. veniet ira illiꝰ:
⁊ in tempore vindicte diſperdet te. Quintum
impedimẽtũ eſt amicoꝝ ſeu ꝓpinquoꝝ inimica
tio. Vt. n. dñs Math. x. c. dixit. Inimici ho/
minis domeſtici eiꝰ. Cõuenit. n. iſtud diuitibꝰ
⁊ magnatibꝰ ꝙ in fine nullus eis audet nomi/
nare cõfeſſionẽ vel ſatiſfactionẽ. Sꝫ q ſunt ami
ci ſollicitant: ſi qd de ſuis bonis rapere poſſint.
O quot moriunt ſine penitentia ꝓpter culpam
ꝓpinquoꝝ. Hinc eſt ꝙ eccleſia medicis prece
ptuꝫ dedit. extra de pe. ⁊ re. c. cũ infirmitas. d.
Cũ infirmitas nõnũqꝫ ex peccato ꝓueniat: di/
cente dño languido quẽ ſanauerat: vade ⁊ am
plius noli peccare: ne deteriꝰ tibi cõtingat: pñti
decreto ſtatuimꝰ: ⁊ diſtricte p̄cipimus medicis
corpoꝝ: vt cũ eos ad infirmos vocari ꝯtigerit:
ipſos ante oia moneãt ⁊ iducãt: vt medicos ad/
uocent animaꝝ. Vt poſtqꝫ ifirmo fuerit de ſpi
rituali ſalute ꝓuiſum: ad corporalis remedium
medicine ſalubrius ꝓcedat: cũ ceſſante cã ceſſet
⁊ effectus. hec ille. Cũ itaqꝫ ex predictis alijſqꝫ
impedimentis manifeſtũ ſit ſepe penitentiã dif/
ferentibus periculũ graue iminere nõ eſt ſecuꝝ
tardare vſqꝫ in finem.

Capitulũ ſecundũ qualiter nõ negat peccato
ribus penitentia: etiam in extremo vite: ⁊ ꝙ de
nullo peccatore eſt deſperandũ in hac vita.

Ecũda cõcluſio dicit poſſibilitatis. Nã
s etſi ſit difficile vt hõ q diu in malo ꝑſeue
raucrit ad bonã viã redeat: nõ tñ eſt im
poſſibile. Immo põt eſſe vt quiſpiam omni tꝑe
vite ſue fuerit malus: ⁊ tñ in vltimis ad deũ re/
uertatur. Probat equidẽ hoc quintuplici via.
Prima via dicit auctoritatis.
Secũda via dicit libertatis.
Tertia via dicit p̄cepti maieſtatis.
Quarta via dicit charitatis.
Quinta via dicit exemplaritatis.

Prima via dicit auctoritatis. Probat eniꝫ
eſſe poſſibile vt homines ad ſalutẽ veniant poſt
diuturnã in peccatis cõſuetudinem auctoritate
Aug. ⁊ ponit de pe. di. i. c. nemo. Nemo ẽ de/
ſperãdus duꝫ in hoc corpore cõſtitutus eſt. Et
idẽ in libro de vita xp̄iana ait. Nõnullos ſcimꝰ
⁊ legimꝰ q antea aut ignorãtie cecitate: aut cã ꝑ/
fidie: aut adoleſcentie vanitate decepti: multipli
ci ⁊ vario peccatoꝝ genere tenebant obnoxij: ⁊
ꝑ ſuſtinentẽ dei clemẽtiſſimaꝫ penitentiã poſtea
ab errore cõuerſi: maiora adhuc opa feciſſe iu/
ſticie qꝫ ante peccata cõmiſerãt. Secunda via
dicit libertatis. Anteqꝫ. n. de corpore exeat ani
ma: vnuſqſqꝫ viator liber eſt: ⁊ de cõmuni lege
ad bonũ ⁊ ad malũ ꝓnus. Vñ ſic ſe hꝫ vnuſqſ/
qꝫ peccator ad bonũ: ſicut qlibet iuſtus ad malũ
Sꝫ ſicut qꝫdiu in libero arbitrio ſumꝰ: vnuſqſ/
qꝫ qꝫtũlibet ſanctꝰ ſecurus eſſe nõ põt: ita ⁊ oĩs
peccator qꝫtũcũqꝫ neqꝫ deſperare nõ dꝫ. Pro/
pterea Hierony. ad Julianũ ait. Eteniꝫ ſancti
corruũt ſi fuerit negligẽtes: ⁊ peccatores p̄ſtinũ
recipiũt graduꝫ: ſi ſordes fletibꝰ lauerint. Hoc
qdẽ dico vt te nõ terreant deſcẽdẽtes: ſꝫ ꝓuo/
cent aſcendentes. Nũqꝫ a malis exẽplũ ſumit:
⁊ in rebꝰ ſeculi ſemꝑ a parte meliori incitamẽta
ſalutis ſumunt. hec ille. Tertia via dicit p̄ce/
pti maieſtatis. Nã ſatiſfacere deo vſqꝫ ad extre
muꝫ eſt omnibꝰ p̄ceptũ. Precepit nãqꝫ deꝰ pe
nitentiã indifferẽter peccatoribꝰ. Sꝫ vt ait Au/
gu. in ſmone ꝯfeſſoꝝ. ſuũ pigrũ nõ dãnaret: ſi
ea q̃ fieri nullo mõ poterãt iperaret: ergo idiffe
renter oẽs peccatores poſſunt facere penitẽtiã.

Quarta via dicit charitatis. Omnes ex cha/
ritate tenentur diligere ꝓximos ſuos: ſiue ſint
boni ſiue ſint mali. Sed fundamẽtũ huius cha
ritatis eſt: qr ꝓximi poſſunt participare beatitu
dineꝫ. Sꝫ q ſunt mali: ſunt tãqꝫ ꝓximi ex chari
tate diligẽdi: ergo poſſunt ꝑticipare beatitudi/
neꝫ. Sꝫ hoc nõ poſſunt qꝫdiu i peccato ſunt: er
go pñt a pctõ reſurgere. Quinta via dr exẽ/
plaritatis: q̃ ꝓbat exẽplo. Legit i legẽda ſancti
Andree ꝙ ſenex qdã noĩe Nicolaus adijt ſcm̃
Andreã. d. Dñe ecce. 70. anni vite mee in qbꝰ
luxurie deſeruiui. Accepi aliqñ euãgeliũ orans
deũ vt mihi ammodo cõtinentiã largiret: ſed in
ipſo peccato inueteratus: ⁊ mala cõcupiſcẽtia in
flãmatꝰ: ſtatiꝫ ad opus ſolitũ reuertebar. Qua
daꝫ aũt vice oblitus euãgelij qd ſuꝑ me poſue/
raꝫ ad lupanar iui: ſtatimqꝫ meretrix dixit mihi
Egredere ſenex egredere: qr ãgelus dei es tu.
Ne me cõtingas: neqꝫ huc accedere p̄ſumas.
Video. n. ſuꝑ te mirabilia. Stupefactꝰ recolui
ꝙ mecũ euãgeliũ detuliſſeꝫ. Nunc ergo ſancte
dei i pro

dei pro salute anime mee pia tua oratio interce/
dat. Audiens hoc beatus Andreas flere cepit
ꝛ a tertia vsq; ad horã nonã orauit. Et surgens
comedere noluit: sed dixit. Nõ comedam: nisi
sciã si deus miserebiť istius senis. Cũq; dieb⁹
quinq; ieiunasset venit vox ad andreã dicens.
Obtines andrea pro sene. Sed sicut ieiunijs
marcerasti te: sic ꝛ ipse se affligat ieiunijs vt sal/
uetur. Qđ ꝛ ipse fecit mensibus sex in pane et
aqua ieiunans. Et postmodũ plen⁹ bonis opi/
bus in pace quieuit. Venit ergo vox ad andreã
dicens. Per orationẽ tuã nicolauz quẽ ꝑdide
ram acquisiui. Ex his ergo colligim⁹ ꝙ nemo
sit taz prauus q post retenta facinora longo tem
pore penitere non possit. Aliud.n.est dicere ꝙ
sit difficile: ꝛ aliud ꝙ sit impossibile. Primum
verꝫ est: secundũ nõ solũ falsum: sed hereticũ: et
cõtra omnez veritatẽ scripture.

Capitulũ tertiũ qualiter si nunq; homo bene
fecisset: sed semꝑ fuisset malus: ꝛ tamẽ i vltimo
vite penitentiaz ageret deus sibi indulgeret.

t Ertia cõclusi o dicitur remissibilitatis.
Posito.n.ꝙ aliquis toto tempore vi/
te sue inimic⁹ dei fuit: nihilq; boni opa
tus est in infantia: vel in pueritia: vel in adole/
scentia: vel in iuuentute: vel deniq; in senectu/
te adhuc de illius salute nõ est desperãdũ. Ta/
lis egrotat grauiter: nihil cogitans de emenda
tione: nõ sic est disperãdũ. Incipit laborare in
extremis: nec agit penitentiã: adhuc non est de
sperandũ. Duciť ad talẽ terminũ ꝙ nõ põt am
plius dicere nisi hec verba. Peccaui de⁹ mise/
rere mei. Si ex corde talia loquiť: tam amplissi
ma est dei misericordia: ꝙ indulget sibi omnez
vitã male actã: ꝛ ascribit eũ numero electorum.
Et hoc ꝓbatur quintuplici testimonio.
Primũ est hieronymi.
Secundũ est Leonis pape.
Tertiũ est Julij pape.
Quartũ est Cypriani.
Quintũ est Celestini.

Primũ testimoniũ ẽ Hieronymi ad Pau
lam de dormitiõe blesille: q̃.20. sue etatis anno
diẽ clausit extremũ. d. sic. Cũ sanctũ corpuscu/
lum febriũ ardor excoqueret: ꝛ semianimem in
lectulo vallaret circulus ꝓpinquorꝫ: hec in extre
mis ỽba mãdabat. Orate dñm iesum vt mihi
ignoscat: qꝛ implere nõ potui qđ volebã. Secu
ra esto. o mi blesilla. Cõfidimus ꝓbare ỽa esse
que dicimus: nũq; est sera conuersio. Vox hec
primũ in latrone dedicata ẽ. Amẽ dico tibi ho/
die mecũ eris in paradiso. Et idez ad Dama/
sum papã. ꝛ poniť de pe. dist.3.c. importunis.
Xp̃s inquit de cruce in paradisuz latronez tulit
Et ne quis aliquãdo serã conuersionẽ putaret
fecit homicidij penã martyriũ. Secũdũ testi/
moniũ est Leonis pape: ꝛ notatur in decretis
26.q.6.ca. his q. vbi ait. Misericordie dei nec
mensuras possum⁹ ponere nec tempore diffini
re: apud quez nullas patiť venie moras conuer
sio: dicente dei spiritu ꝑ ꝓphetã. Cũ cõuersus
ingemueris saluus eris. Tertiũ testimonium
est Julij pape. 26 q.6.c. Si p̃sbyter. vbi ait.
Vera cõfessio in vltimo tempore põt esse: qꝛ do
minus nõ solũ temporis: sed etiã cordis inspe/
ctor est. Sicut latro vnius momenti penitentia
meruit esse in paradiso in hora vltime cõfessio
nis. Quartũ testimoniũ est Cypriani in epi/
stola secũda ad Demetrianũ: q dicit. In isto ad
huc mundo ꝑmanenti nulla penitentia sera est
Patet ad indulgentiã dei aditus: et querẽtib⁹
atq; intelligentib⁹ ỽitatem facilis est accessus.
Quintũ testimoniũ est celestini pape. 26.q.6.
c. Cognouimus. Perdidisset viiq; latro i cru
ce p̃miũ ad xp̃i dexterã pendens: si illum hore
vnius penitentia nõ iuuisset. Cuz esset in pena
penituit: ꝛ pro vnius cõfessione ỽmonis habi/
taculũ paradisi eo ꝓmittente promeruit. Vera
ergo ad deũ cõuersio in vltimis positorꝫ mente
poti⁹ est estimãda q̃ʒ tẽpore ꝓpheta hoc taliter
asserente. Cũ cõuersus ingemueris tunc saluu
eris. hec ille. Patet ergo ꝙ largissima est dei s
charitas: ꝛ effusa pietas illius q nõ tãtũ peccata
relaxat: sed etiaz ex modica penitentia fetidissi/
mos peccatores ad suã gratiã suscipit: quam no
bis ipse largiať q est bñdictus in se. secu. Amẽ.

Sermo sextus de diuina charitate: in quo
aperiť q̃ʒ inestimabile sit ꝑciũ nostre redẽptio/
nis: vbi offerť copiosissime sanguis christi: vt
peccata abluanť: quẽ ipse xp̃s passus offert om
nibus gratiose.

v Enite ad me
omnes q laboratis ꝛ onera
ti estis. Iterum vbi supra.
Cupienti scire profundum
diuine charitatis: necessa/
riuz est inspicere dei filiũ in
cruce pendẽtẽ: q vt paterne iusticie satisfaceret:
recuperaretq; ꝑditũ humanũ genus: voluit p̃/
ciosum: sanguinẽ suũ effundere: cui⁹ ỽtute no/
bis peccata cõdonanť: gratia concediť: ꝛ aperiť

nua regni celoꝝ. Erant enim tria q̃ homines in celū cōscendere impediebant: diabolica ptās dei iusta seueritas: ⁊ ꝓpria hominū malicia: ꝓpter que dignatus est mūdi redēptor in suo corpore sacratissimo suscipere omne debitū satisfactionis. Unde oēs peccatores ad deū volentes redire secuꝝ habent ad illū accessuz cui nō propria merita: sȝ innocentis iesu meritū offerre valent. Iccirco in p̄senti ſmone de sexta flāma diuine charitatis dicendū est q̃ p̄ciositas nūcupatꝛ de qua saluator dicit. Ego. s. Ego sum ipse qui pro peccatoꝝ vestroꝝ absolutione p̄ciū sufficientissimū soluo. Ad qđ plenius intelligendū notabimus tres cōditiones xp̄i patientis oppositas impedimentis nostre salutis.

Prima cōditio dicitꝛ abiectionis humilitas.
Secūda dicitꝛ doloris acerbitas.
Tertia dicitꝛ extrema paupertas.

Capitulū primuz de humilitate xp̄i in cruce qua vicit diaboli superbiaz: qui impediebat homines ne saluarentur.

P
Rima cōditio vocatꝛ abiectionis humilitas. Uoluit siquidez iesus benedictus a potestate diaboli liberare nos ꝑ suam abiectionē ⁊ humilitatē. Mors qdē eius abiectissima ⁊ ignominiosissima ⁊ vilissima fuit eo volente: vt diabolum humilitate vinceret. Pōt autē humilitas christi crucifixi ostendi si cōsiderentur tria: videlicet.

Locus.
Tempus.
Modus.

Primo qdē fuit mors xp̄i abiectissima ratione loci. Nā q elegit bethleem natiuitati. Hierusalē sue passioni elegit: vt maior mortis esset abiectio q̄ȝ ortus sui extitisset gloria. Erat eniz Hierusalē metropolitana: principalis sedes regis: magisterij et sacerdotij. Et ideo ibi voluit pati ille q erat rex magister ⁊ sacerdos: ⁊ in cultu vnius dei ⁊ in magno populo. Nā dr̄ Act. 2. Et erāt habitātes in Hierusalē iudei viri religiosi ex omni natione q̃ sub celo est. Et subditꝛ parthi ⁊ medi ⁊ elamite ⁊ q habitabāt mesopotamiā: iudeā ⁊ cappadociā: pontū ⁊ Asiā frigiā ⁊ pāphiliā: egyptū ⁊ ꝑtes libye q̃ est circa cirenē: ⁊ aduente Romani: iudei quoq; et ꝓseliti: cretes: ⁊ arabes. Ex quo patet ꝙ ei⁹ mors fuit maxime ignominie ꝑꝑ diffusionem infamie ad oēs mūdi partes. Fuit etiaz crucifixus i monte caluarie vt Ioh. 19. scribitꝛ: vbi impij cruciabātur ⁊ decapitabantꝛ. Hic qdē est mons in quo Abrahā voluit imolare filiū suū Isaac. Gen. 22. Secūdo fuit xp̄i passio ignominiosissima rōne temporis: qa passus est in festo azimoruz: qn̄ de tota iudea populus israel in Hierusalez cōuenire debebat. Nā ſȝ Nico. de lira viri ter in anno tenebantꝛ hierosolymā accedere ⁊ interesse festo: ⁊ apparere corā dn̄o. Primo in pascate: q̃ in anno illo fuit feria sexta: ⁊ tali die crucifixus est iesus. Secūdo in penthecoste: in memoriā date legis in monte synai. Tertio i scenophegia qđ idē ē qđ fixio tabernaculoꝝ: ⁊ fiebat in memoriā. 40. annoꝝ: qbus filij israel fuerūt in deserto. Tertio fuit xp̄i passio vituperosissima rōne modi: q: crucifixus est in alto loco vt ab omnib⁹ videretꝛ: ⁊ positus est in medio latronuz tanq̄ȝ ipse duob⁹ illis latronib⁹ deterior extitisset. Hec autē omnia iesus patienter tulit vt diaboli superaret potestatē. Un̄ ⁊ Ioh. Apo. 20. c. ait. Uidi angelū descēdētē de celo. i. xp̄m habentē clauē abyssi: ⁊ cathenā magnā in manu sua: ⁊ apprehendit draconē magnū serpētez antiquū: q est diabolus: ⁊ ligauit eū ⁊ clausit in abyssum: ⁊ posuit signaculū super ipsum. Per istū angelū ſm oēs expositores intelligitꝛ xp̄s q virtute sua diaboli potestatē ligauit. Sȝ nō immerito aliqs posset obijcere: ꝙ. s. diaboli potestas nō ē ligata. Nā. i. Petri. 5. dicitꝛ. Sobrij estote ⁊ vigilate: q: aduersarius vester diabol⁹ tanq̄ȝ leo rugiēs circuit q̃rens quē deuoret. Et Eph. 6. c. Non est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē: sȝ aduersus mūdi rectores tenebraꝝ haꝝ. Ad qđ rn̄dent Alex. de Ales in 3. volumine summe. ⁊ Bon̄. in. 3. dis. 19. Qđ vt etiā magister sententiaꝝ in lr̄a dicit: ꝑ passionem xp̄i liberati sum⁹ a potestate diaboli oēs quidez q̄ȝtū ad sufficientiā: sȝ illi soli q sunt de eius corpore qđ est ecclesia q̄ȝtū ad efficaciā. Qđ pȝ sic. Nā diabolus ante xp̄i passionē habebat duplicez manū. s. attrahentē: ⁊ impellētē. Man⁹ attrahens erat ptās trahēdi hoies ad limbū etiā iustos ⁊ sanctos. Man⁹ ipellens erat ptās p̄cipitandi in malū ⁊ fallaciā ꝑ violentiā: q: temptabat vt draco: ⁊ tēptabat vt leo. Prima manus attractiua erat tante potentie: vt nullus posset ei resistere. Et hec fuit oīo debilitata xp̄i passione Iaz. n. nullū iustū pōt ad limbū trahere: quia ꝑ passionē xp̄i deletū est cyrographū peccati A de Manū aūt ipellētē hēbat ita fortē vt cuz magna difficultate posset qs ei resistere. Et ideo i multis regnabat: imo fere in omnib⁹: ⁊ oēs superabat: vel ꝑ fraudulētiā: vel ꝑ violentiā. Et hmōi

potestas

ptās debilitata ēst ꝑ passionē xp̄i: per quā lumē veritatis aperiꝫ ꝯ diabolicā fraudulētiā: ⁊ adiutoriū tribuiꝫ Ꝟtutis ꝯ diabolicā violentiā: lumē Ꝟitatis interius ꝑ diuinā inspirationeꝫ: exteriꝰ ꝑ humanā instructionē. Iāꝫ itaqꝫ fere ī oībꝰ est Ꝟitas ꝓpalata: ⁊ ideo destructa est idolatria que prius regnabat. Adiutoriū in Ꝟtute atribuiꝫ ꝑ gratie infusionē q̄ reprimit ꝯcupiscētiā: ⁊ ħ merito passionis xp̄i quā diabolꝰ abhorret ⁊ timet Et sic pōt ad obiecta rn̄deri. Quicūqꝫ ergo xp̄ꝫ interroget: cur caput nō erigit in cruce: audiet illum ꝓtinus rn̄dentē. Heu quāta est cōfusio. Ego ille sum q̄ Hierusalē intrauerā clamātibꝰ pueris: bn̄dictus q̄ venit ī noīe dn̄i: ⁊ omni populo iubilāte: ⁊ mō nudꝰ patior ī medio latronū vt hoīem libereꝫ a diabolica suꝑbia ⁊ potestate.

Capitulum secundum de imenso dolore xp̄i in cruce quē sustinuit vt ipse pro omnibꝰ peccatoribus penitentiaꝫ faceret.

s Ecūda cōclusio xp̄i patientis fuit doloris acerbitas: vt penas nr̄as ipse portaret: de qbꝰ Esa. 53. c. ait. Vere lāgores nostros ipse tulit: ⁊ dolores nr̄os ipse portauit: ⁊ nos reputauimꝰ eū quasi leprosuꝫ ⁊ ꝑcussum a deo ⁊ humiliatū. Ipse autē vulneratus est ꝓꝑ iniq̄tates nr̄as ⁊ attritus est ꝓꝑ scelera nr̄a. Disciplina pacis nostre suꝑ eū: ⁊ liuore eius sanati sumꝰ. Omnes nos q̄si oues errauimus: vnusq̄sqꝫ in viā suā declinauit: ⁊ dn̄s posuit ī eo iniq̄tateꝫ oīum nostrū. Et. i. Petri. c. 2. Peccata nostra ꝑtulit in corpore suo suꝑ lignū: vt peccatis mortui iusticie viuamus cuius liuore sanati sumus. Que Ꝟba declarans magister in. 3. di. 19. ait. Peccata portare est ꝓ peccatis nostris penā pati. Doluit itaqꝫ iesus ꝓ nobis. Ad cuiꝰ pleniorē intelligentiā tria de ipso ꝯsideremus.

Primo veritatem.

Secundo grauitatem.

Tertio vtilitatem.

Primo cōsideremus doloris xp̄i veritateꝫ. Nō. n. videꝫ q̄busdā xp̄m vere doluisse: q̄r arguunt primo ex quodaꝫ dicto Hilarij: decimo libro de trinitate. vbi ait. Virtus corꝑalis sine cōsensu pene vim pene in se deseuientis excepit Sed verus dolor nō est sine ꝯsensu pene: ergo in xp̄o nō fuit verus dolor. Secūdo arguūt ex dicto Dionysij: q̄ ad Ioānē euāgelistā ita scribit. Absit vt ego insaniā: vt credā sanctos aliq̄d pati ꝓm corporis passionē: sed ꝓm solū iudicare ipsos sentire credo. Si ergo hoc est veꝝ sancti nō senserūt passiones vllas sed solū ꝓm iudiciū: nō ergo ꝓm experientiā: ergo patiendo nō habuerunt dolorē veꝝ. Ergo multo minꝰ sanctꝰ sanctoꝝ xp̄s. Tertio arguūt: q̄r Moyses ieiunauit. 40. diebꝰ ⁊. 40. noctibꝰ sine aliqua corporis lesione ꝓpter cōtinuā cōtemplationē. Si ergo ꝑfectio cōtemplationis aufert passioneꝫ et sensum famis: pari ratione videꝫ ꝙ auferat sensum doloris in carne passibili. Sed in xp̄o fuit cōtinua cōtemplatiua ⁊ ꝑfectissima: ergo videꝫ ꝙ nulla fuerit in eo doloris experiētia. Quarto arguūt: q̄r natura agēs p̄stātior ē patiēte. Sꝫ natura assumpta p̄stātior est omni alia: ergo nō vr̄ ꝙ ab aliq̄ natura possit affligi vl' ledi. Quinto arguūt: q̄r si anima Petri poneret ī infernū ab ignibꝰ nō cruciareꝫ: q̄r nō hꝫ in se causaꝫ per quā debeat dolere. Igiꝫ anima xp̄i nullaꝫ cām passionis in se habebat: videꝫ ergo ꝙ nullū dolorē sentiebat in carne q̄ꝫtūcūqꝫ passibili. Si ergo dolor est passio ipsius anime potius q̄ꝫ carnis: videꝫ ꝙ in xp̄o nō fuerit dolor verus. Tali errori innituꝫ q̄dā heretici: ⁊ ē etiā antiquus error sarracenoꝝ: q̄ error euacuat redemptionē nostraꝫ ⁊ dicit xp̄m nō esse xp̄m. Dum. n. dicit xp̄m nō fuisse veraciter passum: dicit ipsum nō satisfecisse: ac ꝑ hoc nec genus humanū esse redemptū. Duꝫ Ꝟo dicit ipsum simulasse se pati: dicit ipsum fuisse mendacē: ⁊ ita nec vere fuisse dei filiū nec dei nunciū: ⁊ ita nec mediatorē: sed potius deceptorē. Ideo catholice dicēdū est ꝓꝫ Alex. in. 3. summe. ⁊ Boñ. di. 16. 3. libri sententiaꝝ. Quod absqꝫ dubio Ꝟa doloris passio fuit in xp̄o sicut scriptura testaꝫ. Vnde Esa. 53. c. diciꝫ. Vidimꝰ eū nouissimū viroꝝ viꝝ doloꝝ ⁊ scientē infirmitatē. Qḋ non intelligit ꝓpheta de scientia simplicis noticie: sed de scientia experientie. Et in ꝑsona eius diciꝫ in psal. Ego suꝫ pauꝑ ⁊ dolēs. Fuit. n. ī xp̄o caro passibilis ⁊ ꝑforabilis: fuit etiā Ꝟtus sentiēdi ꝓꝫ quā etiā aīa cōpatiꝫ corpori leso. Quoniā igiꝫ ħ duo veꝝ dolorē faciūt. s. vera lesio: ⁊ verus sensus lesiōis: ⁊ hec duo vere fuerūt in xp̄o: indubitāter tenēdū est ꝙ in xp̄o fuit vera doloris passio. Ad primuꝫ ergo qḋ obijciꝫ de auctoritate Hilarij est rn̄dēdū. Quidā. n. dicūt ipsum Ꝟba illa retractasse. Alij Ꝟo asserūt qḋ ī Ꝟbo p̄dicto ⁊ ī alijs ibidē positis nō excludit sensum doloris in xp̄o ꝓꝫ hūanā nāꝫ: sꝫ ꝓꝫ diuinā. vn̄ Ꝟba illa nō sunt referēda ad xp̄i ꝑsonā. Et ħ ꝯfirmaꝫ: q̄r vt diciꝫ idē Hilariꝰ itelligētia Ꝟboꝝ ex causis ē assumēda. Voluit itaqꝫ ī Ꝟbis p̄missis excludē errorē arrij hētici: q̄ dicebat xp̄ꝫ ꝓꝫ se totū passuꝫ fuisse

Quidā ꝟo: vt magiter sententiaꝝ in lr̄a rn̄dēt ꝙ Hilarius non voluit ostendere xp̄m nō habuisse veꝝ dolorez: sꝫ nō habuisse cām doloris.

Ad secūdū de auctoritate dionysij dicēdū est. Qđ dionysius non sensit ꝙ beatus Joānes ⁊ alij sancti nō experirent̄ dolorē in tormentis: sꝫ voluit ꝯmendare cōstantiā mentis: q̄ non magis cōmouebat̄ experientia sensus: q̄ꝫ cōmoueretur ex sola cōsideratiōe ⁊ iudicio rōnis. Ad tertiū de moyse dicendū est: ꝙ ⁊ si dulcedo contemplationis quodāmō ipsuꝫ reficeret: ⁊ a sensibus exteriorībꝰ abstraheret: adeo ꝙ naturales ꝟtutes quodāmodo ꝯsopiret: vt nō ita cōsumerentur ⁊ cibū requirerent: tñ ꝙ tāto tpe ieiunauit sine aliqua sui lesione: hoc fuit ꝑ speciale priuilegiū siue beneficiū ⁊ diuinū miraculum. Et ideo nō hꝫ locuꝫ in ꝓposito: qꝛ xp̄s in passione sua nō exercuit miracula potentie: sꝫ potiꝰ vsus est armis patientie. Ad quartū dicendū est ꝙ illud nō oportet intelligi ꝙ sit veꝝ simpliciter: sꝫ secūdū aliquā ꝯditionē siue ꝓprietatē. Quia eniꝫ lapis ledit pedē: nō oportet ꝙ lapis sit nobilior pede: sꝫ sufficit ꝙ excedat in aliqua ꝯditione: vtputa in duritie ⁊ soliditate. Et sic est in ꝓposito. Quāuis eniꝫ clauus non esset nobilior carne xp̄i: erat tñ durior ⁊ solidior. Et si tu obijcias mihi de anima ꝙ nō posset pati: dicēdū ꝙ anima nō patiebat̄ ꝑ se: sed ꝑ accidens. s. cōpatiendo carni. Vel ꝯm Augu. in. 6. musice: aīa sumit occasionem patiendi ex carne: verūtamē patit̄ ex se occasione accepta. Aliter pōt etiā dici ꝙ illud ꝟbū hꝫ intelligi ꝯm institutionē nature nō ꝯꝫ dispēsationē misericordie ⁊ punitionē iusticie: quoꝝ primū respicit animā xp̄i: reliquū animā peccatricē. sicut. 44. di. 4. exp̄sse habet̄

Ad q̄ntū qđ obijcit̄ ꝙ aīa Petri nō pateret̄ i inferno: dicendū ꝙ nō est simile: qꝛ anima Petri post glorificationē ꝑfectā nō est passibilis ex causa ꝓpria nec ex dispensatiōe diuina ꝓpter salutem alienā. Nō aūt est sic de anima xp̄i q̄ dispensatiue ⁊ voluntarie passibilitatē habuit cuꝫ carne passibili cui adiuncta fuit. Secūdo cōsideremus doloris grauitatez. Fuit. n. dolor eiꝰ grauissimꝰ: ita vt excederet omnes penas martyrum: ⁊ quecūqꝫ genera tormentorū triplici ratione: videlicet.

Primo ꝓpter anime sue limpiditatem.
Secūdo ꝓpter carnis teneritudinem.
Tertio ꝓpter vtriusqꝫ necessitudinem.

Prima ratio patet: qꝛ anima eius habuit noticiaꝫ omniū veritatū: vnde nouit distincte que sibi fuerūt penalia: nec ꝓpter vnū aliud minus apprehendit. Ideo ꝯm numeꝝ coꝝ q̄ patiebat̄ ⁊ partiū ꝯm quas patiebatur fuit apud animam iesu doloris multiplicitas. Vnde. Eccl. i. dicit̄ Qui addit scientiā addit ⁊ laborē. Secunda ratio patet: qꝛ ꝯm Boñ. in. 3. dist. 16. in eo erat maxima cōplexionis equalitas ⁊ sensus viuacitas. Quāto. n. complexio est nobilior: ⁊ quāto sensus tactus est viuacior: tāto dolor est acutior. Secundū autez doloris ipsius magnitudinem est totius corporis afflictio. Audi. n. omnium membroꝝ afflictionē. Pedes eius fuerūt afflicti: cū discalciati ⁊ nudi ꝑ totā noctē ⁊ ꝑ partem magnā diei huc ⁊ illuc currerent. Hicqꝫ credēduꝫ est: ꝙ sepius in lapides impingebant effundebantqꝫ ꝑ viā sanguinē sacrū. Vitalia mēbra ac respirantia sicut cor ⁊ pectoris concauū: ⁊ similia dure fuerūt afflicta in timore ⁊ multoꝝ suspirioꝝ ⁊ gemituum assumptione circa costas. Dorsuꝫ latera atqꝫ corpus: ⁊ vniuersaliter omnia mēbra in dura flagellatione afflicta fuerūt: in qua sup̄ficies carnis sue tenere ⁊ delicate fuit crudeliter lacerata ⁊ sanguine cruentata. Brachia fuerūt afflicta ob durā ligationē ⁊ ꝯstrictionez. Humeri fuerūt afflicti duro onere crucis Os quoqꝫ afflictū fuit tam fetido osculo ꝓditoris: q̄ꝫ etiā fellis ⁊ aceti amaro potu. Nares afflicte fuerūt horribili fetore sputorū abhominabiliū iudeoꝝ ⁊ fetore cadaueꝝ mortuoꝝ. Gene quoqꝫ afflicte fuerūt ⁊ tumefacte ac sanguine ⁊ liuore cōsperse: tū ex ꝑcussionibus facie: tum etiā ex spinea corona ꝓpter quaꝫ sanguis ꝑ eiꝰ faciē defluebat. Oculi fuerūt afflicti cōfusi ⁊ velati ac fletu reliquati: in furoris ⁊ iracūdie ignē spirantiū inimicoꝝ suoꝝ aspectu: necnō qꝛ videbat matrē ⁊ discipulū quē diligebat flētes ⁊ cruciatos. Aures replete fuerūt opprobrijs. Vertex capitis afflictus fuit durissimis spinis ⁊ percussione arundinis. Ob imensitatē itaqꝫ doloris clamat xp̄s Treñ. i. d. O vos omnes qui transitis ꝑ viā attendite ⁊ videte si est dolor similis sicut dolor meus. Tertia ratio ꝑꝑ anime ⁊ corporis necessitudinē. Quāto qdez maior est amicitia anime ad ipsum corpꝰ tāto separatio est dolorosior. Cū ergo inter animā xp̄i ⁊ ipsum corpꝰ maior esset amicitia q̄ꝫ fuit in alijs hominibꝰ mundi: tū ꝓpter anime bene ordinate charitatem: tuꝫ etiā ꝓpter corporis seu carnis puritatē ⁊ dignitatē sequit̄ ꝙ quādo anima xp̄i per mortē fuit a corpore separata ꝙ dolor ipsiꝰ intensior fuerit q̄ꝫ dolor cuiuscunqꝫ morientis.

Tertio considerare oꝫ doloris xp̄i vtilitatē. Nā per dolorem suū, nos liberamur a pena cui merito subijceremur. ſm eni Boñ. i. 3. di. 19 passio xp̄i nos liberauit a pena tp̄ali: ⁊ ab eterna: ⁊ ab ea que ē iter vtrāq3 media. A pena tp̄ali liberat dum v̄tute illi⁹ cōdonātur nobis pc̄tā non solū q̄ztum ad culpā ⁊ reatū pene eterne: s3 ēt q̄ztum ad dimissionē pene satisfactorie: sicut h3 fieri in sacramēto baptismi. A pena eterna liberat liberādo a culpa. Dum. n. ꝑ passionem xp̄i nobis gratia ipetrat: ꝑ quā culpa dimittitur nobis debitū pene eterne mortis relaxatur. Liberat a pena que ē ēt iter vtrāq3 media: q̄ qdez fuit carentia visionis diuine ex merito pc̄ti Ade Et illa qdem ⁊ si fuerit ad tp̄s ꝓpter grām reꝑata in eis qui detinebātur in libo: debebat tamē habere eternitatē habito respcū ad culpam Ade. Sed aliqs obijciet: q2 nūc illis penis tp̄alibus subiacemus: qbus subiacebant illi q erāt ante passionē xp̄i. Et nullus qui ē in iferno dānatus liberatur a pena tp̄ali nec ab eterna. Respondet. d. Boñ. ꝙ rō illa peccat ſm cōseq̄ns Nō. n. seqtur ꝙ si hoc mō nō liberat a pena tēporali ⁊ eterna ꝙ ꝓpter hoc nullo modo. Quāuis. n. nō liberet a pena eterna eos q sunt i malo obstinati: liberat tamē eos q volunt ⁊ possunt ad xp̄m cōuerti. Rursus q̄zuis nō liberet a pena tp̄ali in presenti vt ab ista fame ⁊ siti: liberabit tamē i futuro liberat ēt ab aliquibus penis tp̄alibus ad quas eēmus obligati merito pc̄tōrum nostroꝝ nisi passio xp̄i iterueniret. Siqs ergo pie xp̄m cōtēplando in cruce pendentem iterroget: cur caput tenet iclinatum: audiet illū dicētem ꝓtinus. Heu me: doloribus angor: passionib⁹ crucior: ⁊ in amaritudine morat̄ aīa mea. Alloquere ip̄m alloquere aīa dura: ⁊ loq̄tur ipse tecū libenter. Dic ei. O amātissime iuuenis: qđ scelus cōmisisti: vt crucē cum tanto dolore ascenderes. Et ipse dicet tibi. Tu aīma es mihi causa doloris: tu peccasti ⁊ peccare non cessas: ⁊ cū penas nō valeas soluere delictoruꝫ ego pro te pniam ago ⁊ pro oibus q saluari volunt. Absq3. n. mei sanguinis effusione nullus saluari posset. Sanguis v̄o meus effusus tāte virtutis ē ⁊ efficacie: vt vna gutta sola sufficiat ad redimēdum oē genus humanū. S3 ego largus redemptor vt securi fiant q saluari ⁊ cōuerti volūt non vnā guttulā: sed de toto corpe meo sanguinem meū effundo: de capite: de facie: de ore: de collo: de manibus: de pedibus: de oib⁹ mēbris meis: ⁊ deniq3 đ corde meo. Propter hoc Bern̄. super cāt. sermone. 22. ait. Ad cumulū pietatis tradidit in mortem aiam suam: ⁊ de ꝓprio latere ꝓtulit precium satisfactiōis quo placaret p̄rem. Propter quod illud ad se v̄siculū traxit. Apud dn̄m misericordia ⁊ copiosa apud eū redemptio. Prorsus copiosa: q2 non gutta sed vnda sanguinis largiter ꝑ quinq3 ꝑtes corporis emanauit. hec ille. Sed hois pc̄tōris ip̄m fugiētis maliciā xp̄s cōsiderans: de ipso sic cōquerit̄ per augustinuꝫ cōtra qnq3 hereses. Cū eēs inqt inimicus patris mei recōciliaui te. Cū inter mōtes ⁊ siluas errares quesiui te. Hūeris meis portaui te. patri meo reddidi te. Laboraui: sudaui: caput meū spinis opposui manus meas claues obieci: lancea latus meum apui: sanguinē meū fudi: aiam meaꝫ posui vt te mihi copularem: ⁊ tu diuideris a me.

Caplm tertiū de pauptate xp̄i quam in cruce sustinuit: vt nobis diuitias gratie inueniret.

Tertia conditio xp̄i patientis ē extrema pauptas: quā sustinuit ꝓ nostris culpis delendis. De qua ipse Math. 8. c. ait Vulpes foueas habēt: ⁊ volucres celi nidos: fili⁹ aūt hois nō h3 vbi caput suū reclinet. Fuit nāq3 xp̄s triplici paupertate fatigatus.

Prima pauptas fuit bonoꝝ tp̄alium.
Secūda amicorum familiarium.
Tertia donoꝝ supernaturalium.

Prima pauptas fuit bonoꝝ tp̄alium. Nullū qppe bonū tp̄ale aderat xp̄o in cruce angustiato: nō dom⁹: non tectū: non pānus: nō aurū: nō argentū: sed nudus ipse pendebat. Scđa pauptas fuit amicoꝝ familiariū: q2 oēs eo relicto fugerūt. Hinc per ꝓph̄am conqueritur dicēs. Considerabam ad dexteram ⁊ videbam: ⁊ non erat qui cognosceret me. ſm alex. đ ales non dicit ad sinistrā ꝓpter v̄ginem btām q̄ sola ad sinistrū persecutionū filium verum deum ⁊ hoiem cognoscebat. Ceteri v̄o ⁊ si ex generali cōpassione xp̄o cōpaterentur: tn̄ ip̄m credebant purū hoiem in tormentis deficientem.

Tertia pauptas fuit donoꝝ supnaturalium Habeat xp̄s dona plurima: vtputa sciam: sapientiā: sanctitatem: pulchritudinē corporis ⁊ aie ⁊ alia huiusmōi quibus oibus in cruce ⁊ si nō fuerit priuatus: priuari tamē visus ē: dum reputatus ē peccator: stultus: seductor: ⁊ omniū maloꝝ perpetrator. Quare nō imerito ad se aduocans aiam peccatricem dicere pōt. Reuerte re ad me aia mea. Ecce pro te precium soluo. Expendo ꝓ te omnes thesauros meos. Susci

ꝑ ſanguinem meum. Suſcipe penas meas: ⁊ offer illas patri celeſti. Dic ei. Parce mihi miſere peccatrici ꝑ vulnera: ꝑ dolorem: ꝑ ſanguinem: ꝑ mortē ieſu xp̄i. Parce dn̄e q2 filiꝰ tuus pro nobis pctōribus pati dignatus ē. Et ſtatiꝫ deuſ remittet tibi pctā tua. Ergo nō imerito ꝓ/cioſitas vocari poteſt hec flāma amoris vbi xp̄s ꝓcioſum ſanguinem ſuū offerte pctōribus: vt conſequantur ſalutem: quam nobis donet ille qui viuit in ſecula. Amen.

Sermo ſeptimus de diuina charitate i quo declaratur q̄ꝫ gratioſus ſit deus pctōribus pe/nitentibus ⁊ ad ſe redeuntibus quibus admi/randa dona concedit.

Enite ad me

omnes qui laboratis ⁊ one/rati eſtis ⁊ ego reficiaꝫ vos vbi ſupra. Vt ſe tandē beniuolum reddat deus pctōri/bus penitentibus offert illis munera gratie ſue: cum dicit: reficiaꝫ vos. Ad quod plenius intelligendū in preſenti ſermōe: de charitate diuina concludemus tractatum ex ponētes ſeptimā flammā: que vocabatur grati oſitas. Pro cuius declaratiōe notabimus tria gratioſa dona que deus pro ſui amore pctōribꝰ ad ſe redeuntibus elargitur.

Primū donū dicitur reſtitutionis.
Secundum letificationis.
Tertium glorificationis.

Capitulū primū qualiter deus reſtituit pctōribus per pn̄iam bona prius ꝑdita ⁊ per pctm̄ mortificata.

deꝰ bō reſtituit

Rimū donū qđ deus benedictꝰ elargi gitur pctōribꝰ penitentibꝰ dicitur reſtō nis. ſm Ric. in. 4. di. 14. ⁊ cōem opi/nionē theologoꝝ per pn̄iam reſtituūtur homi/ni opa priꝰ ꝑdita: ⁊ per culpā mortificata: ꝗ an/te viua fuerūt. Si qs nāq3 in charitate exiſtens decē ānis ſeruierit deo ieiunādo ⁊ orando ⁊c̄. huiuſmōi faciendo: adueniēte culpa mortali bona hec oia ꝑdidit. Sed eo a culpa reſurgēte reuiuiſcūt ſimul oia ſupradicta. Sed cōtra obijci pōt ꝑ dictū Vgonis: q ait. Nemo in ſpe correctōis peccare dꝫ: q2 qđ ſemel amittitur ip̄m nō recuperatur amplius: ergo ſi bona opa priꝰ facta ſint amiſſa ꝑ culpā: impoſſibile ē ea reſtitui: er/go nec viuificari. Item omne quod viuificatꝰ ē aliquo mō: ſed qđ omnino ꝑijt nullo mō eſt. Et talia ſunt opa bona prius fcā: ergo nec viuificari nec recuperari poſſunt. Reſpōdet Bon̄. i 4. di. 14. ꝙ opa que priꝰ fuerūt viua: q2 ex cha/ritate facta ⁊ digna vita eterna: poſtea adueniē te culpa mortificantꝰ in iſto: q2 ampliꝰ in hoc q̄ꝫ diu ē culpa in eo nō eſt diſpoſitio digna remu/neratōe, ꝓpter idignitatē ipſius: ſꝫ rurſus gra/tia redeūte que iſtū facit dignū vita eterna: iam opa in hoc ſūt digna remuneratōe: ⁊ ideo reſti tuūtur ⁊ viuificātur. Ideo dicūt qdam ꝙ opa bona in charitate facta q2 bona ſūt: ⁊ iō fiunt in laudē dei vt inde debeat laudari deus: q2 xo i vnitate myſtici corporis: ⁊ q2 in charitate perti nēt ad corpus myſticū: q2 xo ex libera volūta/te ⁊ iuſta: ad radicis premiū ſiue ad faciētis meritū. Vnde q2 iſte cadit q facit opa: nihilominꝰ remanēte in corpore myſtico: q2 inde alia mē/bra gaudebūt: ⁊ deus inde laudabitur. Sꝫ ta/mē nō manēt ad gl'iam faciētis ⁊ iō moriuntur iſta cū iſte moritur: ſed eo reſurgente a culpa: ⁊ facto de corpore myſtico ſibi opera bona reui/uiſcūt. Quicqd autem ſit de hoc ſiue remaneāt in corpore myſtico: ſiue nō verū eſt ꝙ remanēt in memoria eius qui fecit: ⁊ dubiū ēt non ē qn maneāt in memoria dei: ⁊ q̄ꝫdiu manet culpa: manēt in cognitione dei cūcta reſpicientis ⁊ in memoria peccatoris Sed ibi non manēt ad re munerādū: nec in memoria peccatoris ad gaudium: ſed magis ad dolēdum. Sed cū reſurgꝫ manēt in deo ad remunerandū ⁊ in memoria ipſius pctōris ad gaudēdum. Ad dictū Vgo/nis dicēdum ē qđ intelligit de illo opere bono quod hō potuiſſet facere vel feciſſet illo tempore quo peccauit: quod qdem non recuperabitꝰ: q2 ſi alio tempore velit facere opus quod omi/ſit ꝑdit quod deberet facere illo tempore. Ad ſecūdum dicēduꝫ ꝙ illa opera que mortificata fuerūt manēt in memoria eius qui fecit ⁊ dei ꝓmo a quo fecit. hec Bon̄.

Caplm ſecundum de letitia angelorū ⁊ totiꝰ celeſtis curie, ꝓpter pn̄iam ⁊ conuerſionez pec/catorum.

Ecūdum donum dicitur letificationis Facit vtiq3 deus angelos ſuos iubila/re in cōuerſione pctōꝝ. Vnde Luc. 15 dicitur. Gaudiū ē angelis dei ſuper vno pctōre pn̄iam agente. Sed circa hoc notandum de gaudio angeloꝝ ſm Bon. di. xi. ſecundi li. ꝙ ip̄m gaudium in angelo creſcere; pōt itelligi dupliciter. Vel extenſiue Vel intenſiue. Extēſiue dicitur creſcere qn̄ qs de pluribus gaudet.

intenſiue

Intensiue aũt quando affectus eius de aliquo
copiosius gaudet. Si ergo loquamur de cre/
mēto gaudii ſm primũ modũ. s. q̄ꝫtũ ad extensi
onē veꝝ ē: ꝛ doctores cõiter sentiũt ꝙ ipsis be
atis angelis accrescit gaudiũ ex salute pctoꝝ: qꝛ
de pluribus gaudēt ſm ꝙ plures saluant̄. Si
aũt loquamur de cremēto gaudii ſm modũ ali
um. s. q̄ꝫtum ad itensionē: sic ē distinguenduꝫ
Nã gaudiũ duplex ē. Quoddã ē gaudium in
quo cõsistit primũ substãtiale: ꝛ illđ ē gaudiũ de
bono icreato: quod angelus hꝫ de deo: ꝛ i deo
Est iteꝝ gaudiũ quoddã accidētale: ꝛ illđ ē gau
diũ qđ angelus hꝫ de bono creato: siue ꝓprio:
siue alieno: ergo aliq̄ dixerũt ꝙ in angelis crea
tis accrescit vtrũqꝫ gaudiũ itēsiue: qꝛ nõdũ sũt
ꝑfecte bti: q̄ꝫuis sint bti cõfirmati. De quoruꝫ
opinione nõ videt̄ fuisse magister: sꝫ qꝛ h̄ opi/
nio nõ videt̄ ꝓbabilis: iõ non fuerũt alii qui di
xerũt: ꝙ neutrũ gaudiũ crescat in eis intensiue
sꝫ solũ extēsiue: sicut charitas coꝝ nõ est maior
q̄ꝫ fuerit ab initio: q̄ꝫuis plures nũc diligant q̄ꝫ
tunc. Sꝫ qꝛ istđ non videt̄ adhuc satis ꝓbabile
ꝙ angelis accrescat mã gaudii: qn ēt accrescat
ꝛ gaudiũ: ideo ē terti⁹ mod⁹ dicēdi: ꝙ in ange/
lis nullo mõ accrescit gaudiũ in quo consistit p̃
miũ eētiale: qꝛ q̄ꝫtum ad illđ ꝑfecte beati sunt.
Sꝫ gaudiũ in quo consistit p̃miuꝫ accidentale:
accresci potest non solum extensiue: veꝝ ēt itē/
siue: ꝛ rõe ꝓprii boni coniũcti ꝙ ministrãdo ali
is bona opa: ꝛ ratione boni faciũt in qb⁹ p̃miũ
accidētale meret̄. Et qꝛ ēt cõciues suos ad btitu
dinē ꝑducũt: suꝑ qbus congratulant̄. Non so/
lum aũt angeli: sꝫ ēt tota trinitas gaudet ꝛ facit
festũ de conuersione pctõris. Et p̃mo gaudet
pater. Nã rex terren⁹ multũ gaudet: qñ fili⁹ si/
bi concipit̄: sicut letatus ē Abraã de conceptu
sarre. Multũ gaudet quãdo nascit̄: sicut Zacha
rias ꝛ helisabeth i ortu p̃cursoris. Multũ gau
det quãdo filius ablactat⁹ est. Vnde Abraã fe
cit magnũ conuiuiũ in ablactatõe filii sui ysaac.
Gen. 21. Multũ gaudet qñ fili⁹ grãdis effec/
tus ē: ꝛ ad mēsam recipit̄. Sic pater celestis de
filio spũaliter concepto: nato: ablactato ꝛ ad mē
sam recepto multũ gaudet. Cõceptio nãqꝫ acci
pitur in cõtritõe: siue boni ꝓpositi inchoatiõe.
Vnde Esa. 20. A facie tua dñe ꝑturiuim⁹ ꝛ cõ
cepimus spm̃ salutis. Natiuitas attendit̄ i con
fessione vel bonoꝝ opeꝝ oñsione. Sꝫ de mul/
tis põt dici illud Esa. 37. Venerũt filii vsque
ad ꝑtum ꝛ ꝟtus non ē pariēdi. Ablactatio at/
tenditur in vite ꝑfectione: qñ homo itm̃ ꝓficit
ꝙ iam non idiget lacte ꝑuuloꝝ: sed cibo solido
ꝑfectoꝝ. đ quo Heb. 5. Perfectoꝝ ē solidus
cib⁹. Ad mēsam receptio attendit̄ in celesti re/
fectõe. iuxta illud Luc. 22. Ego dispono vobis
regnũ: vt edatis ꝛ bibatis suꝑ mēsam meã i re
gno meo. Secundo gaudet fili⁹ triplici đ cã
Primo qꝛ videt effectũ sue passionis. Qđ
notat̄ in ꝑabola de oue ꝑdita ꝛ iuēta. De qua
Greg. ait in omel. vna ouis periit qñ hõ pec/
cãdo vite pascua đreliq̄t. In hũero ãt posuit: qꝛ
pctã in corꝑe suo ipse portauit. Et Aug. i li. cõ
tra qnqꝫ hereses. Cũ eēs inq̄t xp̄s inimic⁹ pa/
tris mei reconciliaui te: cũ iter mõtes ꝛ siluas er
rares q̄siui te: hũeris meis portaui te: p̄ri meo
reddidi te: laboraui: sudaui: caput meuꝫ spinis
opposui: man⁹ meas clauis obieci: lãcea lat⁹ me
um aꝑui: tot⁹ iniuriis ꝛ aspitatib⁹ lacerat⁹ sũ: sã
guinē fudi ꝛ aiam posui: vt te mihi copularē: ꝛ
tu te diuidis a me. hec ille. Tm̃ ãt desideriũ de
oue iuēta habuit: ꝙ ēt desertũ. i. celũ dereliquit
Qđ dr̄ desertũ. i. derelictũ ab hoie q fuerat ip̄ꝫ
habitur⁹: tũ qꝛ ad istar deserti in eo sũt dulcant'
auiũces. i. angeloꝝ. Ibi ēt sunt rose martyruꝫ:
viole cõfessoꝝ: ꝛ lilia ꝟginũ: Scđo gaudet fi
lius qꝛ videt in pctõre cõuerso reformatõeꝫ sue
imaginis. Qđ notat̄ in scđa ꝑabola de dragma
ꝑdita ꝛ iuēta: in q̄ imago regis resulget. Decē
eni dragme sũt nouē ordies angeloꝝ: ꝛ decius
hoium q ad dei imaginē sunt creati. Sꝫ đcima
dragma ꝑdita fuit qñ hõ peccauit. Sꝫ xp̄s ipsã
q̄siuit ꝛ suã imaginē reꝑauit. Tertio gaudꝫ
eo ꝙ videt resuscitatõem sui fr̄is. Qđ notat̄ in
tertia ꝑabola de filio ꝓdigo de quo dicit̄. Epula
ri ꝛ gaudere oportebat: qꝛ frater tu⁹ ꝑierat ꝛ in
uētus ē. Tertio de conuersione pctõris gau
det spũs scũs triplici de cã. Prio qꝛ recuꝑat tē
plum suuꝫ qđ dꝫ ihabitare: de quo. 1. Cor. 3. c.
Nescitis ꝙ templũ dei estis vos: ꝛ spũs dei ha
bitat in vobis. Habitare ãt non posset: nisi spi
ritus malign⁹ recederet. 2. Cor. 6. Que ãt con
uentio xp̄i ad belial: qs consensus tēplo dei cũ
idolis. Scđo gaudet qꝛ recuꝑat mēbrũ suum
quod dꝫ viuificare. 1. Cor. 6. An nescitis quia
membra vestra templum sunt spiritus sancti.
Videmus autem ꝙ membrum precisum pu
tridum vel paralyticum non viuificatur a
spiritu humano. Eodem modo nec pecca/
tor a spiritu diuino: tum quia diuisus est a deo
Esa. 59. c. Iniquitates vestre diuiserunt inter
vos ꝛ deũ vr̄ꝫ. Tũ qꝛ putrefact⁹ ē i pctõ. Joel
i. Cõputruerũt iumēta i stercore suo. Tum qꝛ

paraliticatus est ex inordinato motu: non enim
bz sensum amoris dei de quo dicit Sap. Sen
tite de deo in bonitate. Tertio gaudet qr re/
cuperat vas suũ quod dz implere. O portet au
tem q istud vas sit vacuum ab amore mũdi si
debet impleri amore dei. Vnde Aug. sup Jo
annẽ. Vas es: sed plenus es. Funde qd ha/
bes: vt recipias quod non habes. Funde amo
rem seculi: vt implearis amore dei. Sed circa
hoc queri põt: quomodo intelligatur illud Vbũ
Maius gaudiũ est angelis dei super vno pec/
catore penitentiam agente: q̃z super nonaginta
nouem iustis. Ad quod dicendum q potest in
telligi dupliciter. Aut de tepidis iustis: aut de
feruentibus. Si primo modo hoc verũ ẽ. Vn
de Grego. ait. Maius de pctõre q̃z de fratre
iusto gaudium fit in celo: qr τ dux in prelio pl⁹
illũ militem diligit qui post fugam reuersus ho
stem fortiter premit: q̃z illum qui nunq̃z terga
vtit: τ nũquã aliquid fortiter fecit. Sic agrico/
la illam terrã amplius amat que post spinas ha
buit fructũ: q̃z illa que semper fertilem messem
pduxit. De hoc ẽt aug. in li. contra faustuz sic
dicit. agricole plus placent agri q̃z spinis: etiaz
magnis eradicatis centenum pferunt: q̃z q nl
las spinas vnq̃z habuerunt: τ vix ad tricesimũ
peruenerũt. Si aũt intelligatur de iustis feruẽ
tibus: tunc distinguendum ẽ inter affectum τ
effectum. Nam scdm Boñ. meliori maior ef/
fectus. Magis autem indigenti maior ẽ tribu
endus affectus. Videmus enim q si aliq̃ ma/
ter decem filios habeat si vnus infirmaẗ τ po/
stea sanatur: maius gaudium ostendit de sani/
tate istius recuperata q̃z de sanitate in alijs con
seruata.

Capitulum tertium de gloria quaz acquirũt
peccatores conuersi: τ de ipsorũ beatitudine in
regno celorũ.

Ertium donuz quod deus peccatori/
t bus penitentibus elargitur dicitur glo
rificationis. Naz in celesti τ beata hie/
rusalem ipsos tandez aggregat societati ciuium
supernorũ. Neq̃z eniz propter peccata ipsis in
fimuz locuz concedit: quinimo vt saluator ait, p
pter ipsam penitentiam meretrices τ publicani
precedent in regno celoruz. Quanta aũt sit eo/
ruz gloria in celo: ostenditur in Thayse mere/
trice: de qua in vitis patrũ legitur q tante pul/
chritudinis extitit: q̃z multi pter eaz venditis
substãtijs suis ad vltimã paupertatem deuene
rũt: sed τ amatores eius mutuo se interficiebãt

Quod cũ audisset abbas Pãnucius sũpto ha
bitu seculari: τ vno solido pfect⁹ ẽ ad eã in q̃n
daz egypti ciuitatẽ: deditq̃z ei soliduz quasi pro
mercede peccandi. Illa autẽ accepto precio ait
illi. Ingrediamur simul cameraz. Cunque in
gressus esset τ locũ preciosis ornamentis stra/
tum ascendere inuitaretur: dixit ad eaz. Si ẽ in
terius cubiculũ in ipsuz eamus. Illa autẽ dixit
Est quoddã cubiculũ vbi nullus ingrediẗ. Si
vero deuz times: nullus locus ẽ qui eius diui
nitati abscondaẗ. Quod cũ senex audisset dixit
ei. Scis esse deuz. Cunq̃z illa respondissz se sci
re deuz τ regnũ futuri seculi: nec nõ tormenta
peccatorum: dixit ei. Si ergo hec nosti: cur tot
aias pdidisti. Et non solũ pro tua: sed pro alio/
rum reddenda ratione damnaberis. Illa vo
prouoluta ad pedes abbatis Pannucij cum la
chrymis orabat. d. Scio esse penitentiaz pater
τ confido remissionem te orante sortiri. Peto
tribus horis inducias: τ post hec quo volueris
ibo: τ quecũq̃z preceperis faciaz. Cũq̃z ei locuz
abbas constituisset: vbi veniã impetrare debe
ret: illa collectis omnibus quecũq̃z de peccatis
lucrata fuerat: perlatisq̃z in media ciuitate popu
lo expectante igne combussit clamans τ dicẽs
Venite omnes q peccastis mecũ τ videte quo
modo ea que mihi contulistis exurã. Cuz autẽ
oia incendisset: ad locuz quez abbas Pannu/
cius cõstruxit perexit. Qui illã in cellula pua re/
clusit: hostiũq̃z cellule plũbo signauit: τ puã re
liquit fenestrã: p quã ei cibus daretur: iussitq̃z
par panis ei τ paululũ aque ab alijs ministrari
Cũ ergo tribus ãnis fuisset inclusa pfectus ab
bas Pannucius ad abbatem antoniũ conuo
catis discipulis vt ab eo inquireret si remisisset
ei sua pctã deus: narrata cã sanctus antoni⁹ di/
scipulis conuocatis: p̃cepit vt illa nocte orarent
Statiq̃z abbas Paulus maior discipulus an
tonij vidit in celis lectũ preciosis vestibus or/
natum: quẽ tres virgines facie clara custodie/
bant. Cũq̃z Paulus diceret grãm illã esse an
tonij: sed Thaysis meretris vocez sibi dicentẽ
audiuit: Quod cũ mane audisset abbas Pan
nucius cũ gaudio discessit. Et cũ illaz eduxisset
de cella: quindecim diebus supuixit τ pausauit
i pace. Ergo apiant oculos suos pctõres vt vi
deãt lõgitudinẽ latitudinẽ altitudinẽ τ pfundũ
ardẽtissime charitatis dei: q sua ãplissima τ im
mensa clementia patus ẽ semp pctõribus peni
tentib⁹ dare salutẽ: quã nobis oĩbus largiaẗ ip
se qui viuit in secula seculorum. amen.

De imortalitate aīe tractatus incipit.
Sermo primus in quo tractaṫ de vita in cōi.

Vasti autem in
perpetuū viuent. Scribunṫ hec
i verba originaliter Sap̄.5.ca.
Quoniā falso plerīqꝫ opinanṫ
extinctos hoīes corporali mor/
te āpli⁹ nec viuē nec viuificari posse: fiātqꝫ ex h̄ i
omnib⁹ vitijs brutis deteriores: in p̄senti tracta
tu de imortali vita statui cōpilare. Est qppe satꝭ
supqꝫ necessariū aperire oib⁹: quēadmoduꝫ dei
sapientia statuit vt hoīes pro varietate meritoꝝ
aut in eternū viuant in felicissima patria paradi
si: aut illā cōtemnentes eternis supplicijs depu
tentur. Nā que durior petra censeri pōt q̄ꝫ pec
cator hō q sentiens certitudinaliter ꝓponi sibi
bonū ꝛ malū ꝑpetuo durātuꝝ a pctō separi nō
curat. Grandis equidē iactura est, p momēta/
neo ac labili huius mūdi bono perdere gaudia
nūq̄ꝫ defutura: ꝛ obligare se in secula seculoꝝ
ad eternas penas. Quapropter vt ipsi⁹ imorta
lis vite plenior ac lucidior possit haberi noticia:
in hoc s̄mone ad vitā in cōi stilū nostrū dirige/
mus: de qua tria mysteria erunt cōtemplanda.
Primū erit de vite diffinitione.
Secūdū erit de vite originatione.
Tertiū erit de vite substātiata susceptione.

Quid sit vita s̄m ph̄m declaraṫ: ꝛ an anima
sit ipsa vita. Capitulum. .I.

Rimū dicēdū erit de vite diffinitione.
p Nā vt Cicero tradit in primo de offi.
oīs q̄ a ratione suscipiṫ de aliqua re in/
stitutio: debet a diffinitione ꝓficisci vt facili⁹ in/
telligatur qd sit de quo disputeṫ. Igiṫ inquira/
mus prio qd ē vita. Et diffiniṫ sic a ph̄o lib. de
motu cordis. Vita est actus anime prim⁹ i mo
tu corporis adaptati ad mouendū. Ex qb⁹ ver/
bis dubitatio moueṫ. An vita sit ip̄a anima. Et
quibusdā videṫ ꝙ sic. Nā ambro. in li. de bono
mortis. os̄dit ꝙ aīa nō pōt mori: qꝛ est vita. Et
vita est cōtraria morti. Ait autē sic. Anima vita
est: quomō pōt mortē suscipere: cū sit ipsi cōtra
ria. Ipse etiā Ambro. in eodē lib. ꝓbat ꝙ vita
sit anima. Sicut cui aīa infundiṫ vita infunditur:
a quo aīa discedit vita discedit. Anima ergo vi/
ta est hysidorus li.1. de summo bono. Vita igr
corporis est anima. Sed ꝛ ph̄us vult ꝙ aīa vi/
uat seipsa. Igiṫ erit sua vita. Quod ꝓbari pōt.
Anima viuit. Aut ergo seipsa: aut alio. Si alio
aut illud viuit aut nō. Si nō: ergo nō dat vitam
Si viuit ergo aut seipsa aut alio. Tūc similiter
quęriṫ de illo alio. Si ergo nō est abire in infi/
nitum: relinquiṫ ꝙ illud quo viuit: viuit seipso.
Sed verisimilius est ꝙ aīa viuat seipsa q̄ꝫ aliud
quo viuit: ergo aīa seipsa vita est: ergo vita ē ani
ma. Soluit aūt hanc ambiguitatē Alexā. in. 2.
volumine summe sue. d. ꝙ vita nō est anima sꝫ
actus ab ipsa egrediens. Quia vt scribiṫ in lib.
de motu cordis. prim⁹ cōtinuus actus anime vi
ta est. Vn̄ anima est cā vite in corpore ꝛ cā vite
in ipsa. Unde vita qua aīa in se viuit nō est aīa:
sed cā anime: ideo vita nō est aīa: nec ecōuerso
formaliter loquēdo ad auctoritates in ꝯtrariuꝫ
allegatas respondet alex. ꝙ intelliguṫ ꝑ comi/
tantiaꝫ causaleꝫ nō ꝑ idēptitatē essentialē: rōne
scilicet effect⁹ quo ipsa corp⁹ viuificat. Ad aliud
etiā qđ inducebaṫ: ꝙ aīa viuit seipsa aut alio ꝛc̄.
respondet p̄dictus doctor: ꝙ aīa diciṫ viuere se
ipsa: qꝛ principiū vite est in ipsa: nec ē ab aliquo
extra ipsam: sicut est de vita corporis: qđ est ab
intrinseco. s. ab ipsa aīa: s̄m ꝙ dicit ambrosius
ꝙ aīa causat vitam: ꝛ facit ꝙ vita sit in corpore.
Nota ergo ꝙ viuere seipso ē dupliciter. aut sic
se toto. aut sicut aliquo sui. Verbi gratia. aliter
viuit aīa seipsa: aliter vita. Viuit. n. vita seipsa
tota sicut est. Unde viuere est esse. In vita. n.
nō est aliqd qđ nō sit vita. Sed aīa viuit seipsa.
idest aliquo sibi intrinseco: vtpote formali prin
cipio: qđ nō est alterius nature q̄ꝫ ipsa aīa. Et
ideo ex hoc nō sequiṫ: ꝙ aīa sit vita. Si. n. h̄ eēt
vera: aīa est vita: necessario oporteret ꝙ idē i ea
esset informans ꝛ informatū: idest ipsa esset sua
forma. Sed idē esset illi esse ꝛ viuere: sicut idē
viuere esse ꝛ viuere qꝛ vita seipsa viuit. Vita er
go est actus prim⁹ ꝛ cōtinuus substātie nobilis
mouentis: vel cognoscentis: vel vtrūqꝫ facien/
tis. Sed adhuc arguūt qdā. d. ꝙ vita nō possit
esse actus anime. Nā vita cū sit ꝑfectio viuētiū:
actus cū sit accidens nō pōt esse ꝑfectio talium.
Respondet ad hoc alex. ꝙ est prim⁹ actus for/
me substātialis: ꝛ est actus cōsequens ad p̄mū
actū. Licet aūt cōsequentiū actuū sit aliqđ acci/
dens: tn̄ actus prim⁹ q est ꝑfectio substātie non
est accidens. Nā sicut intellectus qn̄qꝫ nomi/
nat ipsam potentiā intellectiuā: quādoqꝫ auteꝫ
actū eiusdē accidentalē. vt. s. q ꝓuenit ex cōpre/
hensione reꝝ extrinsecaꝝ: similiter est de vita.
Vn̄ vita qn̄qꝫ nominat ipsaꝫ vitā ꝓut ē substā/
tia: qn̄qꝫ actū eiusdē accidētalē. Ista nihilomi/
nus rudib⁹ os̄di nō p̄ūt: qꝛ vt Ari. inqt i.3. me
tha. Soluere vinculū ignorāti nō est possibile.

PRimus modus ad ostẽdẽdũ aīe īmortalitatẽ dicit̃ nobilis ꝯditio: q̃ vtiqꝫ talis est: ꝙ aīa ipsa rõnalis excedit dignitatẽ quorũcũqꝫ corpoꝝ: siue inferioꝝ siue superioꝝ. Quod autẽ omni corpore nobilior sit aīa rationalis: ꝓbat̃ tripliciter.

Primo auctoritate.
Secũdo ratione.
Tertio exemplo.

Primo ꝓbatur auctoritate. Nã inquit ari. primo de anima. Anima autẽ aliqd melius eẽ ⁊ antiquius. i. nobilius īpossibile est. Impossibilius aũt adhuc intellectu. s. esse aliqd nobiliꝰ. Rationabiliũ eniꝫ esse habet ⁊ nobilissimum ⁊ diuinũ ſm naturã. Idẽ in primo de anima in principio docet qualiter scientia de anima q̃ztũ ad bonitatẽ ⁊ honorabilitatẽ ẽ ꝑponenda alijs scientijs naturalibꝰ que sunt de numero bonoꝝ honorabiliũ ꝓpter bonitateꝫ subiecti qḋ est anima intellectiua que est nobilior omni corpore. Ad ideꝫ dicit Augu. in libro de libero arbitrio vbi ait. Omnis anima omni corpore est nobilior seu melior. Et in libro. 83. questionũ. Omnis omnia melior est omni corpore. Meliꝰ est eniꝫ qḋ viuificat: q̃ꝫ qḋ viuificat̃. Corpus autẽ ab anima viuificari: nõ anima a corpore nemo ambigit. Et idẽ in libro de duabus animabꝰ. Anima luce ista quã homines venerant̃ melior est: quoniãquidẽ illa intelligit̃ mente. hec sensu corporis innotescit. Et in lib. 8. de ci. dei. c. iꝫ. dicit. Omni corpori preferunt̃ anime. Et ĩ li. soliloquioꝝ. Quicqd eniꝫ celi ambitu continet̃: inferius humana anima est. Et idẽ in libro de q̃ꝫtitate anime. Quemadmodũ fatendũ animã humanã nõ esse qḋ deus est: sic ꝑsumenduꝫ est nihil inter omnia q̃ dicunt̃ ipsi deo eẽ propinquus. Et Criso. in libro de lapsu mũdi. Quãto celũ terra pulchrius: tãto anime pulchritudo oẽm formã pulcherrimi corꝑis supat. Ad idẽ ẽ glo. in. c. Cũ sit. de etate ⁊ qualitate ordinãdoꝝ que dicit. Anime ꝑciosiores sunt cunctis rebꝰ etiã corporalibus. Idẽ habetur. 12. q. i. c. Precipimus. Et. 2[illegible]. q. 3. c. Si habes. Et de pe. ⁊ re. c. Cũ infirmitas. Et. C. de sacrosanc. ecclesijs. l. sancimus. Secũdo ꝓbatur ratio que triplex potest esse.

Prima ratio creationis.
Secũda ratio ordinationis.
Tertia ratio assimilationis.

Prima ratio dicit̃ orationis. Quia anima nobilior est q̃ꝫ ipsa corpora creata ⁊ in esse producta si attendamus adhuc tria.

Primũ. s. a quo sit creata.
Secundũ. s. de quo sit creata.
Tertiũ qualiter sit creata.

Primo qdẽ anima rõnalis creata est a deo opifice summo. Unde glo. sup illud psal. Qui finxit singillatim corda coꝝ. dicit. Creauit deꝰ animas singuloꝝ ꝑ se. Aduertẽdũ tamẽ ꝙ phi quidã cum Platone dixerunt ꝙ anime fuerũt simul create in corporibꝰ stellaꝝ: ⁊ post formatis corporibꝰ istis organicis: ꝑ orbes planetarũ ad hoc viuificandũ descendunt: ⁊ postmodũ corruptis corporibꝰ illuc reuertunt̃: ⁊ postmodum suo loco ⁊ tempore iteꝝ ad alia corpora descendunt. Hanc opinionẽ videt̃ narrare Macrobius explanans somniũ Scipionis. Sꝫ h̄ opinio est cõtra phiam q̃ dicit q̓ ꝓprius actus debet fieri in ꝓpria materia. Unũ si opinio ista eẽt vera anima corporibꝰ nõ esset ꝑfectior. Fuerũt insup heretici quidã dicentes ꝙ anime fuerunt create in celo cuꝫ angelis: qꝛ sunt eiusdẽ nature ⁊ postmodũ ad suggestionẽ dei tenebraꝝ peccauerunt: ⁊ merito illius peccati ĩ corpora sunt retruse tanq̃ꝫ in carcerẽ: vt ibi purgent̃: vt cũ purgate sunt ad celestẽ gloriã reuocent̃. Et hec opinio est manicheoꝝ que ꝯtrariat̃ fidei christiane ponens nullã animã debere damnari. Cõtrariat̃ etiã phie: cũ ponit ꝙ corpus cõparat̃ ad animaꝫ nõ sicut ꝑfectibile: sed sicut carcer. Quod si veꝝ esset: sequeret̃ ꝙ homo nõ esset vera species cũ ex anima ⁊ corpore nõ fiat vnũ. Est adhuc opinio talis contra sensibilẽ experientiã: qa videmꝰ animã q̃ꝫtũcũqꝫ bonã nolle a corpore separari: adeo vt anime etiã beate vt ostendet̃ ĩ sequentibus inclinationẽ habeant ad ipsuꝫ corpꝰ sibi vniendũ. Ideo illa opinio est abijcienda. Cui Aug. cõtradicit libro de eccle. dogmatibꝰ vbi aĩt. Credendũ est ⁊ firmiter tenendũ ꝙ anime nõ sunt ab initio create: vt Origenes finxit: aut in corporibꝰ seminant̃: vt Luciferiani: ⁊ Cyrillus et quidã latinorũ affirmant: sꝫ a deo animã creari simul ⁊ infundi in corpore cõposito ⁊ formato. hec ille. Secundo attendendũ est de quo sit anima creata. Et heretici qdã pariter etiã ⁊ phi dixerũt animã de dei substãtia eẽ ꝓductã. Nã ſm Aug. priscilianiste manichei ⁊ gnostici vt patet li. 7. sup Gen. ad litterã. ⁊ li. ꝯtra Faustũ: ⁊ in libro de duabꝰ animabꝰ. dicebant ꝙ aīa eẽt omnino qḋ deꝰ est: vel aliqd esse de substãtia dei. Idipsuꝫ tenuit Euripides philosophꝰ vt testat̃ Tulliꝰ ĩ li. tusculanaꝝ q̃stionũ.

Et ipse

Et ipſe Tulliꝰ libro eodē earūdē q̄ſtionū ait.
Spiritus humanꝰ ex diuina mente diſertus cū
nullo alio niſi cū ipſo deo cōpari pōt: ⁊ Sene/
ca ad Lucillū epiſtola.66.inq̄t. Nihil aliud eſt
aīa q̄ȝ pars diuini ſpūs in corpꝰ noſtrū imenſa.
Hoc idē ſcripſit Macrobius ſupra ſomnium
Scipionis. Quā opinionē deiecit Aug.li.de
origine aīe.qm̄ ſi ita eſſet: aīa nec in melius nec
in peius labi poſſet. Et iteꝝ. Deus multaꝝ ani
maꝝ formatiōe laceraret. vn̄ idē augu.li.de fi/
de ad Petrū ait. Nō vnius nature poſſunt eſſe
q̄ fecit ⁊ factū. Alij inſuꝑ phi ex elemētis aīam
cōſtare aſſeruerūt. Vt.n.ſcribit Ari.in primo
de aīa.democritus dixit aīam eſſe ignē q̄ndaȝ.
In li.vo de vita ⁊ morte Ari.legit. Eraclituȝ
ſemꝑ affirmaſſe deos oēs ex igne eē ⁊ ex igne
vniuerſa ꝯſtare: ⁊ aīam fauillā eē ſtillātis eſſen
tie. Zeno ſtoycus ⁊ leuſippus illud idē ꝓfitebā
tur ſm̄ Tulliū lib.primo q̄ſtionū tuſcula. Hoc
idē affirmabat hipparcus ꝓut ſcribit Macro.
in li.prio ſuꝑ ſomniū Scipiōis. Ad illud aūt te
nere moti ſunt: q̄ꝛ aīa p̄ñte corpꝰ calet: ⁊ recedē/
te frigeſcit. Diogenes teſte pħo in p̄mo de aīa
dixit aīam eē aerē. Cui cōcordarūt Cleantes ⁊
Criſippꝰ: vt ſcribit Greg.Nazāzenꝰ in li.de
nā hoīs.anaximenes vt ait aug.lib.8.de ci.dei
oēs reꝝ cauſas aeri d̄dit. Nā dicebat deos ani
mā ⁊ oīa alia ab aere gigni: cuȝ abſq̄ȝ aere nulla
aīalia cerneret ꝓcreari moriq̄ȝ ſubito aere p̄di/
to. Hic ſm̄ Pliniū in li.de nāli hiſtoria iuenit
horologiū. Tales mileſius ꝓut refert Tullius
li.p̄mo de nā deoꝝ.materiaȝ poſuit in humore
cām naſcendi: tenuitq̄ȝ deū ex aq̄ cuncta formaſ
ſe ⁊ alia hmōi de aīa locuti ſunt delatrātes. Cō
tra quos theologi cōueniūt affirmātes de nihi/
lo a deo aīam eē creatā. Vn̄ aug.in li.de quāti
tate aīe ait. Non ex his notis vſitatiſq̄ȝ naturis
aīa facta ē q̄s iſtis corporeis ſenſibꝰ tāgimus.
Nā neq̄ȝ ex terra: neq̄ȝ ex aere: neq̄ȝ ex aq̄: ne/
q̄ȝ ex igne: neq̄ȝ ex his oībꝰ: neq̄ȝ ex alijs ꝯiun
ctis hoꝝ cōſtare aīam puto. Nec nūc diſputan/
duȝ eſt qualiter deꝰ poſſit ex nihilo aliq̄d facere
q̄ ⁊ angelos de nihilo ficut ⁊ aīas voluit creare
Tertio attēdēdū ē q̄līter aīa ſit creata.ſ.q̄ꝛ ſpi/
ritualis ⁊ incorporalis ſubſtātia. Vt.n.augu.
ait.aīa ſubſtātia eſt incorporea regēs corpus.
Sȝ ignaris nō facile ꝑſuademꝰ ſpm̄ eē aīam et
nō corpꝰ: q̄ꝛ vt Tho.dicit.5.q.p̄me ꝑtis dicūt
ſola corpora eē: ⁊ qđ nō eſt corpꝰ nihil eē: cū tn̄
deus ſpūs ſit Joh.x. ⁊ angeli ſubſtātie ſpūales
eſſe dicanť. Hinc eſt qđ Lac.in.7.li.diuinaꝝ
inſtitu.c.9.de inuiſibili deo dicit. Quia deꝰ ab
hoīe videri nō pōt: ne q̄s tn̄ putaret ex eoipſo
deū nō eē: q̄ꝛ mortalibꝰ oculis nō videreť: inter
cetera ſuoꝝ inſtitutoꝝ miracula fecit etiā multa
quoꝝ vis q̄dē appareret: ſubſtātia aūt nō vide/
reť: ſicut eſt vox odor ventus: vt haꝝ reꝝ argu
mento ⁊ exēplo etiā deū lȝ ſub oculis nō veni/
ret: de ſua tn̄ vi ⁊ effectu ⁊ opibꝰ cerneremꝰ.hec
ille. Angelos etiā nō ſolū bonos: ſȝ etiā malos
ideſt demones eē ex effectu magicaꝝ artiuȝ cō
ſpicimꝰ: de q̄bꝰ nūc loq̄ omittimꝰ: q̄ꝛ latius ſuo
loco tractabimꝰ. Ad aīam igiť incorporeā ve/
niamus quā eē alex.in.2.ſic oñdit. videmꝰ ig̃
q̄dā corpora q̄ nō nutriunť: nec augmētanť nec
generāť: nec mouenť niſi motu violētiſſimo: vt
lapides. Quedā q̄ nutriunť ⁊ augmētantur: vt
plāte. Quedā vo q̄ vltra h̄ mouenť: ⁊ ſentiunt:
vt animalia. Quedā vo q̄ vltra h̄ agūt ratione
Si ergo haꝝ oꝑationū eēt corporeitas princi/
piū ⁊ cā: inuenirenť tūc in oībꝰ corporibꝰ. Sȝ
hoc eſt falſum. Ergo illud a quo ille oꝑatōes ꝓ
ueniūt: nō erit corpꝰ ſȝ aīa. Inſuꝑ videmꝰ actio
nes in quibꝰ conueniūt vegetabilia ⁊ aīalia ⁊
hoīes: vt nutrire ⁊ generare. Et videmꝰ actōeſ
cōmunes hoībꝰ ⁊ brutis: in q̄bꝰ nō cōicāt vege
tabilia: vt ſentire ⁊ imaginari. Et videmꝰ alias
q̄ ſunt ꝓprie hoībus: vt rōcinari ⁊ itelligere: ⁊
inter bonū ⁊ malū veꝝ ⁊ falſum diſcernere: et
hmōi. Ergo erit in vegetabilibꝰ principiū gene
rationis: qđ q̄dē eſt aīa vegetatiua: in aīalibus
brutis principiū mouēdi ⁊ ſtādi: qđ eſt aīa ſen/
ſitiua: i hoībꝰ vo principiū ratiocinādi ⁊ itelli/
gendi: qđ eſt aīa intellectiua. Quiſnaȝ explicet
quot ſunt hoīum oꝑatiōes q̄ licet ꝑ corpꝰ exer/
ceantur tāq̄ȝ ꝑ inſtrumētū: nihilominus ab aīa
ipſa ꝓcedūt. Quāta eſt p̄teritaꝝ reꝝ memoria.
Quāta ad futura ꝓuidētia. Quot picture: quot
artes: quot ad capiendū aues piſces ⁊ indomi/
tas feras modi diſtincti. Quot ad pugnādū ar
ma. Quot ad nauigādū mare diſpoſitiōes mi/
rabiles. Quot ad inueniendā ſciendāq̄ȝ verita
tem artiū liberaliū ſcientie. Vnde iſta in hoīe.
Certe nō ab ipſo corpore: ſed ab ipſa aīa. Vn̄
Augu. Homines naturā anime ſcire volen/
tes redarguit in lib.confeſſionū.d. Eunt ho/
mines mirari alta montiū: ingentes fluctꝰ ma/
ris ⁊ altiſſimos lapſus fluminū: oceani ambi/
tuȝ: ⁊ gyros ſideꝝ: ⁊ ſeipſos relinquūt nec mi
ranť. Et in li.de ſpiritu ⁊ anima idē Auguſti.
dicit. Quoniā dictū eſt mihi vt meipſuȝ cogno
ſcam: nō poſſuȝ ſuſtinere vt me habeā incogni

tuz. Magna autē negligentia est nescire qđ sit
illud quo celestia tam ꝓfunde cogitam⁹: natura
lia tam sublimi indagatiōe inuestigam⁹: ꝛ de ip
so quoqȝ creatore nostro tam subtilia desidera/
mus scire. Nec ē res peregrina nec longe quo
dammodo quo ipsa sapimus: sȝ adest semꝑ no
bīscū: tractat: loquit̄: ꝛ intus nescit̄. Datū est illi
tam ingētiū reꝝ scire secreta: ꝛ seipsum cogno/
scere nō pōt. hec ille. Anima itaqȝ spiritualis ē.
neqȝ ex hoc animas ꝛ angelos eiusdē speciei di
cimus: licet angeli spirituales itelligibilesqȝ sub
stātie sint. Qđ Origenes tenuit vt dicit sanct⁹
Tho. prima parte. q. 75. ꝛ in. q. 7. secūdi libri
questionū de anima. cōtra quē idē Tho. dicit ꝙ
illa q̄ habent diuersas ꝑfectiones secunduȝ spe/
cieȝ: differunt specie. Sed angelus ꝛ anima ha
bent diuersas rationes ꝺm speciē: ergo angel⁹
ꝛ anima differūt spē. Anima. n. rationalis ho/
mini p̄bet speciē ꝛ actū specificū: qđ nō facit an
gelus. Secūdo ꝓbat̄ ꝙ anima omni corpore
sit nobilior ratione ordinationis. Quidnaȝ est
quo ipsa sit finis omniū corpoꝝ: imo vt phs di
cit. 2. phisi. omniū reꝝ que sunt. O q̄ȝ mirāda
est omniū elementoꝝ celorūqȝ varia pulchritu/
do. Quāta est in omnib⁹ creaturis creatis bo/
nitas: q̄ȝtaqȝ in cunctis vtilitas. Ideo audi. O
anima pigra qualiter tibi ꝺuiunt vniuersa. Re/
spice inquit Vgo in lib. de arra sponse. vniuer
sum munduȝ: ꝛ cōsidera in eo si aliqd sit qđ tibi
nō seruiat. Omnis nāqȝ creatura ad hūc finē
dirigit cursum suū: vt obsequijs tuis famulet̄ ꝛ
vtilitati deseruiat: tuisqȝ oblectamētis pariter ꝛ
necessitatib⁹ ꝺȝ affluētiā indeficientē occurrat:
hoc celuȝ: hoc terra: hoc mare: hoc aer: cuȝ his q̄
sunt in eis vniuersis explere nō cessant. hec ille
Etsi dicat̄ debent ista omnia ad corporis cōdi
tioneȝ referri: possum⁹ respondere: corpora ista
propter animā esse. Vnde Ari. in. 2. li. de ani/
ma ait. Omnia eniȝ corpora phisica anime in/
strumēta sunt: sicut animaliū sicut ꝛ plantaꝝ tā
q̄ȝ grā anime extrinseca. Est ergo corpus ani/
me instrumentum organicū. Ideo Aug. in li.
soliloquioꝝ ad deū dicit. Omnia dn̄e q̄ dicunt̄
sub pedib⁹ hominis subiecisti vt solus homo su
per omnia tua tuus esset totus. Exteriora nāqȝ
pro corpore cuncta creasti: ipsum vero pro aīa:
animā vo pro te: vt tibi soli vacaret: te solū ama
ret: ꝛ possideret ad solatiū. hec ille. Tertia ra/
tio ad ostendendū anime imortalitatē dicit̄ assi/
milatiōis: qꝛ anima deo assimilat̄. Nā Gen̄. i.
dixit deus. Faciamus hominē ad imaginem ꝛ
similitudinē nostraȝ. Qđ negantes: heretici re
putant̄. 28. q. 3. c. penult. De ista vero similitu
dine dicemus suo loco diffusius. Nūc tamē di
cimus animā deo simileȝ: qꝛ sicut deus est sim/
plex ꝛ nō cōponit̄: sic anima q̄ de nihilo ē crea/
ta: sicut deus est imortalis ita ꝛ aīa. Et alie sunt
huiusmodi similitudines q̄ nō accipiunt̄ ꝺȝ idē/
ptitateȝ: sed ꝺm q̄ȝdā ꝓportionē. Tertio ꝓba/
tur exēplo: ꝙ omni corpore sit anima nobilior.
Nā videmus sanctos crucifixisse corpora sua ꝛ
dura penitentia castigasse: vt anima salua fieret
Quāta fuit Pauli primi heremite penitētia in
heremo: de quo scribit Hiero. in vitis patruȝ:
omnē in solitudine duxit etatē: cibū ꝛ vestitū ei
palma prebebat. Quid fecit Antonius. Quid
Ilarion. Quid Macharius. Quid Francis/
cus. Quid Dominicus. O sancti ꝛ amici dei
dicite nobis quare tot vigilijs ꝛ orationibus ꝛ
disciplinis carnē vestrā mortificastis. Respon
debunt certe omnes. Propter animā. O mar
tyres triumphātes: cur vos tot cruciatib⁹ expo
suistis ꝛ tot supplicijs: ꝛ mori non recusastis.
Iteꝝ ꝛ ipsi clamabunt ꝛ dicent. Propter ani/
maȝ. O iesu benedicte: cur tu. 30. annis in mū
do ꝛ amplius famē sitim labores sudores vul/
nera ꝛ liuores sustinuisti. Statim clamabit.
Propter animaȝ. O anima nobilis. o anima
delicata: cur tuā in tot exemplis nobilitatē non
curas agnoscere. Respice anima misera: qꝛ car
nem pro te suscepit xp̄s: pro te pauper natus ē
in presepio: pro te circuncisus: pro te peregri/
natur in egyptuȝ: pro te ieiunat: pro te orat: pro
te lachrymat̄: pro te patitur: ꝓ te sanguinē fun/
dit. Ideo Bern̄. in meditationibus ait. Subli
me est anime principiū: q̄ nō nisi sanguine chri
sti redimi potuit. Quā ergo cōmutationeȝ pro
anima tua das qui pro nihilo das illā. Nonne
dei filius cū esset in sinu patris a regalibus sedi
bus propterea descendit: vt eā liberaret a ꝑtāte
diaboli. Quam cū vidisset peccatorum funib⁹
irretitā iam iāqȝ demonibus tradendā vt mor/
te damnaret̄ ꝑpetua: fleuit suꝑ illaȝ que flere se
nesciebat. Nō solū autem fleuit sed etiā se mo/
ri permisit: vt sui sanguinis precio redimeret.
hec ille. Et Vgo in li. de arra sponse. ait. Am/
plius mihi vilis esse nō debeo: qui tantum deo
placui vt mori dignaretur ne ꝑderet me. Pa/
tet ergo ex dictis: quanta sit anime nobilitas: ꝛ
q̄ȝtū corpora cuncta dignitate precellit: quaȝ ta/
men infelicissimi peccatores suis miserijs vileȝ
fedāqȝ reddunt ac faciunt. Cū itaqȝ tāta sit ani/
me nobilitas

aīa ē īmortalis

me nobilitas: quomodo poterim⁹ eā dicere in-
terire cū corpore: quasi deus tā egregiā creatu-
ram cōdidisset: vt eā tā breui tempore perime-
ret. Concludendū est ergo cū ꝟbis Catonis q̄
in li. de senectute Cicero scripsit: vbi sic habeť.
Sic mihi persuasi: sic sentio: cuȝ tanta celeritas
animoꝝ sit: tanta memoria preteritoꝝ: futuroꝝ
prouidentia: tot artes: tante scientie: tot inuenta
nō posse eā naturā que res ipsas cōtineat esse
mortalem.

Qꝺ animaȝ esse immortalem testificatione.
probatur. Capitulum. .2.

S Ecundus modus ad ostendendū ani-
me imortalitateȝ diciť multoꝝ testifica-
tio. Adducemus aūt tria testimonia.

Primū est philosophoꝝ.
Secundū est sanctoꝝ atqȝ doctoꝝ.
Tertiū est theologoꝝ.

Primū testimoniū est philosophoꝝ: qui suo
modo anime imortalitatē cōfessi sunt. Vñ Se-
neca ad Lucillū epistola. 36. sic ait. Mors illa
quā ꝑtimescimus ⁊ recusamus iter mutat vitaȝ
non eripit. Alius enim expectať qui nos repo-
nat in lucē dies. Idē in li. de naturalib⁹ q̄stioni-
bus ait. Si tranquille volum⁹ viuere: in expe-
dito habenda est anima: vt siue illā insidie: siue
egritudines petant: qd aliud debeo nisi vt exeat
exhortari: ⁊ cum omnibus eā bonis emittere.
Vade inq̄ȝ vade fortiter: vade feliciter nihil du-
bitans fac qꝺ q̄ȝdoqȝ faciendū est. En reꝝ na-
tura que generauit expectat: ⁊ locus isto melior
⁊ tutior. Auerrois sup. xi. meth. Anima rōna-
lis manet post mortē: ⁊ finis prosperitatis eius
erit si cōiungať primo motori. Galienus in li.
de spermate. Sicut lumē solis qꝺ est incorpora-
le separať ab aere ab omni oculorū intuitu sine
corruptione sic ⁊ anima sine sui corruptione se-
paratur a corpore. Plato insup ꝑhus nobilissi-
mus anime imortalitatē primo cōfessus ē. Nā
vt dicit Macrobius in li. saturnaliū. ⁊ A. gel-
lius in li. noctiū acticaꝝ. libruȝ edidit de imor-
talitate anime: quē Tullius transtulit in latinū.
Denominať autē ille. liber a Phedrone quo-
daȝ Socrati ⁊ Platoni adeo dilecto: vt Pla-
to nomini suo librū dicaret. In dicto igiť libro
Plato sic ait. Perfectus ⁊ purgatus hinc trā-
siens habitabit cū deo. Idē Plato in thimeo.
Anima est immortalis: ⁊ ꝭm ꝙ vicerit passio-
nis vel victa fuerit premiabitur vel punieť post
hanc vitā. Macrobius in prologo sup somniū
Scipionis sic ait. Sic habeto omnibus q pa-
triam seruauerint iuuerint auxerint certuȝ esse
in celo diffinitū locuȝ vbi beati sempiterno euo
fruanť. Lactā. lib. 7. diuinaꝝ institu. aduersus
gen. refert ꝙ polites quidā cōsuluit appollineȝ
milesiuȝ vtrū remaneat anima post corpus: an
dissoluatur. Qui respondit. Anima q̄ȝdiu vin-
culis teneť in corpore corruptibiles passiones
sentiens mortalibus cedit doloribus. Cū vero
humanā solutioneȝ peruelocissimā post solutuȝ
corpus inuenit: omnino ad ethera fertur ⁊ ma-
net in eternuȝ. Tullius in questionibus tuscu-
lanis sic ait. Nō est lugenda mors quaȝ sequiť
immortalitas. Ideȝ in philip. Breuis a natu-
ra nobis data est vita: sed memoria bene acte vi-
te sempiterna. Que si nō esset longior q̄ȝ hec vi-
ta: quis esset tam amens qui maximis dolori-
bus ⁊ periculis ad laudeȝ gloriamqȝ cōscende-
ret. Salustius in libro de repu. dicit. Diuitia-
rum ⁊ fame gloria fluxa atqȝ fragilis est virtus
clara eternaqȝ habetur: ergo ꝑclara facies: ma-
gne diuitie: hac he vires corporis breui dila-
buntur ingenia ⁊ egregia facinora: sicut anima
immortalia sunt. Quintilianus dicit. Si quis
sciat qs sit finis bonoꝝ: que vera felicitas: nun-
q̄ȝ sibi videbiť prematura morte perire. Lu-
cretius. Redit ideȝ retro de terra qꝺ fuit ante.
Sed quod missum est ex ethereis oris. Id rur-
sum celi fulgentia templa receptant. Cicero in
libro de senectute dicit. Apud xenophonteȝ au-
teȝ moriens Cirus maior hoc dixit. Nolite ar-
bitrari o mihi charissimi filij me cum a vobis
discessero nusq̄ȝ aut nulluȝ fore. Nec eniȝ dum
eraȝ vobiscū animuȝ meum videbatis: sed cuȝ
esse in hoc corpore ex his rebus quas gerebaȝ
intelligebatis. Eundē ergo esse creditote etiaȝ
si nullū videbitis. Nec vero claroꝝ virorū post
mortem honores ꝑmanent si nihil ipsoꝝ animi
efficerent quo diutius memoriā sui teneremus
mihi nunq̄ȝ quideȝ persuaderi potest: animos
cū in corporibus essent mortalibus viuere: cūȝ
exissent ex his emori. Et paulo post. Veruȝ ex
vita ita discedo tanq̄ȝ ex hospitio: non tanq̄ȝ e
domo. Cōmorandi enim nobis natura diuer-
sorum dedit nō habitādi. O preclarū illū dieȝ:
cū ad illud diuinoꝝ animoruȝ cōciliū cetūqȝ ꝓ-
ficiscar: cūqȝ ex hac turba ⁊ colluuione discedā.
Proficiscar enim nō solū ad eos viros de qui-
bus antea dixi: veꝝ etiā ad Catoneȝ meū quo
nemo vir melior natus est: nemo pietate ꝑstan-
tior. Et in eodē li. introducit Catonē sic dicētē

Ego vestros patres. P. Scipio: tuq̃ꝫ. L. L. viros clarissimos mihiq̃ꝫ amicissimos viuere arbitror: ⁊ ea q̄dē vita q̄ est sola vita nominanda. Nā duz sumus inclusi in his ꝯpaginibꝰ corporis munere quodā necessitatis ⁊ graui ope perfungimur. Est enim celestis animꝰ ex altissimo domicilio depressus: ⁊ q̄si demersus in terraz: locū diuine nature eternitatiq̃ꝫ cōtrariū. Sꝫ credo deos imortales spirasse animos in humana corpora: vt ecēnt q terras tuerent̄: quiq̃ꝫ celestiū ordinē cōtemplātes imitarent̄ cuz vite mō atq̃ꝫ cōstātia. Nec me solū ratio ac disputatio īpulit: vt ita scriberē: sꝫ nobilitas etiā summoꝝ phoꝝ ⁊ auctoritas. Audiebā Pythagorā pythagoreosq̃ꝫ incolas pene nostros q essent italici phi quondā nominati nūq̃ꝫ dubitasse: q̄n ex vniuersa mente diuina delibatos animos haberemꝰ. Demonstrabant̄ mihi preterea q̄ Socrates supremo vite die de imortalitate aīoꝝ diseruisset: is q eēt omniū sapiētissimꝰ oraculo Appollinis iudicatus. Similiter Didymꝰ ad Alexādrum cuius v̄ba h̄ sunt. dicit. Nos nō sumꝰ huiꝰ mūdi incole: sꝫ aduene: nec ita in orbē terraꝝ venimus: vt in eo libeat cōsistere: sꝫ transire. Pro peramꝰ eniz ad patriā legibꝰ nullis delictorūq̃ꝫ ponderibꝰ ꝑgrauati. ⁊c̄. Valeriꝰ maximꝰ li. 2. c. i. aīe imortalitatē fatet̄: asserens fuisse morem galloꝝ mutuare pecunias vt eos reciperēt apd̄ inferos. Quid plura. Phi nō tm̄ v̄bo: sꝫ etiā exemplo aīe ōnderūt immortalitatē. Nā refert Aug. li. I. de ci. dei. c. 22. ꝙ phs q̄dā cui nomē Theobrotus lecto Platonis li. de imortalitate aīe. de muro se ꝑcipitē dedit atq̃ꝫ interfecit se ipsum. Et Lactā. li. 3. diuinarū insti. d. Multi ex his q eternas eē aīas suspicabant̄: tāq̃ꝫ incertissimi migraturi essent sibiipsis manꝰ intulerūt vt cleantes Crisippus Zeno ⁊ empedocles: ⁊ ex romanis Cato q fuit in omni vita sua socratice v̄itatis imitator. Omniū hoꝝ historia omissa de Catone libet aliq̄d declarare. Plures. n. sic dicti sunt. Fuit nāq̃ꝫ q̄dā Cato Censorinꝰ: de quo meminit Tullius li. I. de amicitia. quez etiā cōmēdauit Plinius de viris illustribꝰ asserens ꝙ quadragesiesquater accusatus ꝑ se soluz cām dixit optimeq̃ꝫ fuit absolutus. Et Valeriꝰ sub rubrica de studio ⁊ industria. d. Nūq̃ꝫ fuit ita aggrauatus ꝙ ꝑ alium defendi voluisset. Et Tullius in questionibꝰ tusculanis. d. li. i. ꝙ fuit in eo tāta eloquētia q̄ꝫta illis temporibꝰ dici posset. Et Valeriꝰ vbi. s̄. iq̄tꝙ erat doctissimꝰ lr̄is grecis ⁊ latinis. Latinas tm̄ didicit f̄m Plini. de viris illustribꝰ: dū iā esset senex ⁊ in sardinia ꝓtor. Sicut notat̄ i speculo tedio duplicis q̄rtane affectꝰ vt beatiore vita frueret̄ seipsum interfecit. Fuit alius Cato filiꝰ supradicti vir bellicosus de quo Frontinꝰ de re militari refert: ꝙ dū in bello cōtra macedonie regez pugnaret equo ꝓlapsus: cū se recollegisset animaduertit gladiū cecidisse e vagina: quē fortiter recuperauit ⁊ vulneratis hostibꝰ ad suos rediit. Qd̄ exēplū adeo romanos accendit ad ꝑliū ⁊ macedones terruit vt macedones vincerent̄. Fuit ⁊ aliꝰ Cato qui Marcꝰ Cato dicebat̄ supradicti: ⁊ nepos Censorini: q cōsul in Africa diē clausit extremum.

Fuit v̄o alius Cato q ⁊ Porcius filiꝰ ꝑcedentis Marci Catōis: q Vticensis dicit̄: q̄r in vtica libye ciuitate se occidit. Et de hoc loquit̄ Lactā. in auctoritate allegata. Causa aūt fuit vt nō subiiceret̄ a Cesare: q̄m ipse pompeianas p̄tes fuerat secutus. De quo Aug. li. primo de ciui. dei. c. 23. dicit ꝙ nō fortitudine: sed ipatientia se peremit. O q̄ꝫ cōfundi deberent xp̄iani aīe negantes imortalitatē: q̄ñ q̄dē ⁊ ipsi phi gentium v̄bo ⁊ ope aīam nūq̃ꝫ mori tā lucidissime testificati sunt. Secūdū testimoniū ē sanctoꝝ atq̃ꝫ doctoꝝ. Omnes q̄ppe sancti aīe imortalitatē ꝑdicant. Vñ Sap̄. 3. c. dicit Salomon. Iustoꝝ aīe in manu dei sunt: ⁊ nō tanget i los tormētū malicie: visi sunt oculis insipiētiū mori: illi aūt sunt in pace. Et Jacob patriarcha. Geñ. 37. cū sibi filii dixissent de Joseph: ꝙ fera pessima deuorasset eū. Descendā inq̄t ad filiū meuz lugens in infernū. Et Thobias cuz cecus fuisset dicebat his q īsultabāt ei. Tob. 6. Filii scōꝝ sumus: ⁊ illā expectamꝰ vitā quā deꝰ daturus est his q fidē suā nūq̃ꝫ mutāt ab eo. Septē fratres insuꝑ cū certi essent de aīe imortalitate testificati sunt. 2. Mach. 7. Cū. n. Antiochus ꝯ̄ fas cōpelleret eos carnes porcinas comedere: nec vellent obedire: iussit sartagines ⁊ olas eneas succendi: iussitq̃ꝫ ei q prior fuerat locutꝰ amputari linguā: ⁊ cute capitis abstracta summas quoq̃ꝫ manꝰ eiꝰ ⁊ pedes ꝑcidi ceteris eiusdē fratribꝰ et matre insipientibꝰ. Et cū iaz ꝑ oīa inutilis factꝰ esset: iussit ignē ei admoueri ⁊ adhuc spirantez torreri in sartagine. In qua cū diu cruciaret̄ ceteri vna cū matre inuicē se hortabant̄ forti mori d. Dñs deꝰ in seruis suis consolabit̄. Mortuo hoc primo secūdus capit̄: ⁊ cute capitis eiꝰ cuz capillis detracta iterrogabāt si māducaret priꝰ q̄ꝫ toto corpore ꝑ mēbra singula puniret̄. At ille rñdens paterna voce dixit. Nō faciā. Non

ideo

bō q: fr̄ me⁹ crudelit̄ consecut⁹ ē mortē negabo
dn̄m. Propter quod ⁊ ille seq̄nti loco p̄mi tor
mēta suscepit: ⁊ in vltimo spū constitutus sic ait
Tu q̄dem scelestissime in p̄nti vita nos perdis:
sed rex mūdi defūctos p̄ suis legibus in eterne
vite resurrectōe suscitabit. Post hūc terti⁹ illu/
ditur: ⁊ linguā postulatus cito p̄tulit: ⁊ manus
cōstanter ostēdit ⁊ cū fiducia ait. E celo ista pos
sideo: sȝ p̄pter dei legē nūc hec ipsa despicio: q̄r
ab ipso me maiora recepturū spero. Ita vt rex
⁊ q cū ipso erant mirarent̄ adolescētis aium: ꝙ
q̄si nihilū estimaret cruciatus. Et hoc ita defun
cto quartū vexabāt similiter torquētes. Et cuȝ
iam eēt ad mortē sic ait. Poti⁹ ē ab hoib⁹ mor
ti datos spem expectare a deo: iterū ab ip̄o resu/
scitandos. Tibi .n. resurrectio nō erit ad vitam
Et cū eum amouissent q̄ntuȝ vexabant. At ille
respiciens i eū dixit. P̄tātem inter hoies hn̄s
cū sis corruptibilis facis qđ vis. Noli āt putare
gen⁹ nostrū a deo esse derelictū. Tu aūt patiēter
sustine ⁊ videbis magnā p̄tātem ipsius: qualr̄
te ⁊ semen tuū torquebit. Post hūc ducebāt ⁊
sextū. Et is mori icipiēs sic ait. Noli frustra er
rare. Nos .n. p̄pter nosmetipsos hec patimur
peccātes in deū nostrū ⁊ digna admiratōne scā
sūt in nobis. Tu aūt patiēter sustine ⁊ videbis
magnā p̄tātem ipsius qualr̄ te ⁊ semē tuuȝ tor
quebit. Post hūc duxerūt ⁊ septimū: qui simi/
lit̄ mō aiose tormēta excepit. At mater p̄ns exn̄s
morientibus filiis talia loquebat̄. Nescio qua/
liter in vtero meo apparuistis. Nec .n. ego spi
ritū ⁊ aiam donaui vobis ⁊ vitā: ⁊ singulorum
mēbra nō ego ip̄a cōpegi: sed mūdi creator qui
formauit hois natiuitatē: quiqȝ oium iuenit ori
ginē: ⁊ spem iterū nobis cū misericordia reddȝ
⁊ vitā. Ad vltimū cū ad adolescentioreȝ vēisset
dicebat. F rēs mei modico nūc dolorē sustenta
to sub testō vite eterne effecti sunt. Post quos
oēs ⁊ mater consumpta ē. Simil'r ⁊ doctores
sancti aie imortalitatē testant̄. Primus nāqȝ ē
Aug. qui septimo li. de tri. c. 14. ait. Aia habet
mortē suam: cū vita btā caret: que vere aie vita
dicēda ē. Sed imortalis iō nūcupatur qm̄ qua
licūqȝ ēt cum miseria nūquā desinit viuere. Et
idem in libro de spū ⁊ anima. dicit. Immorta/
lis ē aia: ne a creatoris sui similitudine discrepa
re videatur. Nō .n. poterat esse imago ⁊ simili
tudo dei: si vllo mortis termino clauderet̄. Et
in li. de ecclesiasticis dogmatibus ait. Solum
hoiem inuenimus habere aiam substantiuam.
q̄ exuta corpore viuit: ⁊ sensus suos atqȝ igenia

viuaciter tenet: nec cū corpore morit̄ sicut arabs
asserūt: nec post modicū iteruallū sicut zeno: q̄r
substantialiter viuit. Et idē in ench. ⁊ ponitur
13. q. 2. c. tp̄s. Tēpus quod iter hois mortem
⁊ vltimā resurrectōem interpositū est: aias ab/
ditis receptaculis continet sicut vnaqueqȝ di/
gna ē vel rege vel erūna: p̄ eo quod sortita est:
in carne dū viueret. Et Greg. li. q̄rto dial. sic
loquitur. Tres vitales spūs creauit op̄s deus.
Vnū qui carne nō tegitur: nec cū carne morit̄.
Aliū qui carne tegit̄: sȝ nō cum carne moritur.
Tertiū q carne tegitur ⁊ cū carne morit̄. Pri/
mus ē angelicus spūs. Scđs ē spūs human⁹.
Tertius ē spūs iumētorū oiumqȝ brutorū aiali/
um. hec ille. Et Hiero. ad benedictū eundē re
p̄hendēs de imoderato dolore p̄ morte filie sue
dicit. Charitatis tue scripta p̄cepi: in q̄bus aiuȝ
tuū dolore cōmotum de filie dormitōe cognoui
Nō aliud in te admiratus sum q̄ȝ xp̄iani pecto
ris in te ṽtutē ablatam fuisse. Stupeo murum
fidei penetratū vulnerib⁹ orbitatis: quē sopire
debuerat spes resurrectōis ⁊ regni celestis. Et
Anastasius papa. 13. q. 2. c. habent. ad idē ait.
Habēt forsitan illi iuxta longi doloris excusa/
tōem p̄ vitam alterā: nesciunt qui de hoc seculo
ad melius eē transitū nō cōfidūt. Nos āt q hoc
credimus ⁊ docemus: contristari nimiū đ obe
untib⁹ non debemus. At vt cōcludamus audi
endus ē xp̄s: q. x. c. Math. d. Nolite timē eos
q occidūt corpus: aiam autem nō possunt occi/
dere. Sed potius eū timete qui pōt animā ⁊ cō
pus perdere in gehēnam. Et Math. 5. Gau
dete ⁊ exultate: q̄r merces vestra copiosa ē in ce
lis. Math. 25. Ibūt hi in suppliciū eternuȝ: iu
sti aūt in vitam eternam. Omitto aliorū testimo
nia ne longitudine ṽborū audiētes tediū susci/
piant. Hoc tm̄ addēs ꝙ oia que scripta sunt in
vtroqȝ testō q̄ȝ in libris doctorū eccl'ie: hāc ṽi/
tatē directe vel idirecte concludūt. Tertiū te/
stimoniū ē theologorū q in. 2. dis. 19. multiplici
ter aie imortalitatē defendūt. Est tm̄ hui⁹ ṽita/
tis inter ceteros defensor acerrim⁹. d. Bon. q
ait primo: ꝙ si cōsiderem⁹ aiaȝ in cōp̄atōe ad di
uinā iusticiā: necesse ē illā fore imortalē. Ad di
uinā q̄ppe iusticiā spectat: vt nihil qđ bn̄ ⁊ iuste
fit vergat in malū exitū. Sed s̄m oēs sapiētes
⁊ morales ph̄os: potius dȝ homo pati mortem
q̄ȝ recedere a ṽitate vite: ⁊ a ṽitate iusticie. sed
si oio perimeretur aia: p̄imeretur ois iusticia q̄
ē in ipsa: ergo talis p̄pessio ē que est iusta: ⁊ quā
laudat ois rō recta malum haberet exituȝ: quod
H

est contra diuinā iusticiā. Scđo si cōsideremus
aiam in cōpatōe ad ,ppriam virtutē: necesse est
eā esse imortalem. Nā cuiuslibet scie incorru
ptibilis opatio antiquat᷑ ꝛ: senescit in tpe. Sed
aie rōalis operatio nec antiquatur nec senescit i
tpe imo iuuenescit: q2 in antiqs est sapia: i mul/
to tpe prudentia. Tertio si cōsiderem⁹ aiam
in cōpatione ad suum finē: necesse ē eam fieri i
mortalē. Nam finis imponit necessitatē his q̄
sunt ad finē. Finis vero ipsius anime ē btitu/
do. Si ergo btūs esse non pōt: qui bonū quod
hz potest amittere. Igitur necesse ē animā esse
imortalem.

T Ertius modus ad ostendēdū aie imor
talitatē est exemplorum corruscatō. Po
sumus autem subdistinguere tria ex/
empla.

Primū exemplum dicitur apparitionis.
Secundum exemplum dicitur exauditionis.
Tertium exemplum dicitur defensionis.

Primū exemplū dicitur apparitiōis. Et si
dicatur quō pōt anima appere cum sit inuisibi/
lis ꝛ incorporea. Dicimus q̄ deo volēte appēt
aliquādo aie in vigilia ꝛ: aliquādo in somnijs.
De apparitōe i somnijs nō est dubiuz q̄ visio
illa ē imaginaria que fit p aliquā repñtationem
alicui⁹ rei corporalis. Illa vo apparitio que fit
in vigilia sicut apparitio Moysi Math. 17. in
transfiguratōe ꝛ aiaꝝ aliaꝝ: de qbus dicetur in
seqntibus qualr̄ fiat difficile ē assignare. Nam
aliq dicūt: q̄ aia Moysi appuit ibi i ,pprio cor/
pore quod assūpsit ad tps. Qđ videt᷑ tenē aug.
i li. de mirabilibus sacre scripture li. 3. c. 13. Sz
dicit Tho. 3. pte. q. 45. q̄ liber hic false ascribit᷑
Aug. iō que ibi tradūtur nō sūt autentica. Itez
alij dicūt q̄ aie possunt apparere i alienis corpi
bus assūptis sicut appent angeli: Recitat Dyo
nisius i epl'a ad Timoth. ql'r petrus ꝛ paulus
sibi appuerūt in hec vba. Attende miraculum
vide ,pdigiū frater Thimotee. Die. n. victima
tionis coꝝ p̄sto fui. Post mortē vo illoꝝ vidi
eos inuicē manu ad man⁹ itrātes portas vrbis
ꝛ idutos vestes luminis: ꝛ colore claritatis ꝛ lu
cis ornatos. hec ille. In legēda isuper Pauli
narrat᷑ q̄ cū ipe duceret᷑ ad locū passiōis cuidaz
matrone Plautille ei⁹ discipule obuiauit: q̄ sz
Dionisyum alio nomie Lenobia nūcupabat᷑.
Que flens orōib⁹ pauli cōmēdare se cepit. cui
Paulus. Vade plautilla eterne salutis filia cō
moda mihi velū quo caput tuū tegis: ꝛ illo ocu
los meos ligabo: ꝛ postmodū illud tibi restituā
Cū ergo ad locū passionis venisset vsus oriē/
tem manib⁹ in celū extensis deuotissime cū la/
chrymis prima vice orauit. Postmodū vt di/
cit Diony. suis oculis iposito velo Plautille
extendit collū ꝛ suscepit coronaz. Et pcutiente
carnifice amputatū ē caput Pauli. Tūc btissi/
mus in ipo ictu explicauit velum: ꝛ collegit san
guinē ,pprium ꝛ ligauit eū ꝛ obuoluit: ꝛ tradi/
dit euz femine. Et reuerso carnifice dixit ei Le
nobia. Vbi dimisisti magistꝝ meū Paulum.
Rñdit. Cū socio iacet ibi extra vrbē i valle pu
gillū ꝛ velo tuo velata ē facies ei⁹. Et ipa respō
dēs ait. Ecce nūc intrauerūt Petrus ꝛ paulus
iduti veste p̄clara: ꝛ coronas fulgētes hēbant i
capitibus. Et ,ptulit velū sāguine cruentatuz: ꝛ
mōstrauit eis. ,ppter qđ multi fuerūt ad xp̄z cō
uersi. Secūdum exēplū. In legenda quoqz
pauli primi heremite legitur q̄ btūs antoni⁹ il/
le magnus vidit angelos aiam pauli ad celos
deferētes. Quid currēs ad ei⁹ cellā iuenit eum
genibus flexis ad modū orantis: ita vt viuere
eū estimaret. Sed cū mortē didicissz. O scissi/
ma aia quod gerebat in vita in morte mōstrasti
Sicqz adiutorio duoꝝ leonū supuenētium ipz
tradidit sepulture. Tertiū exemplū ē de san/
cto Germano: de quo dicit Grego. 2. dialo/
gorū. q̄ scūs benedictus longe a capuana ci/
uitate positus ipius aiam in globo igneo ad ce
lū ferri ab angelis asperit. Quartū exempluz
ē de btō francisco: de quo refert dñs Boñ. i le
genda maiori: q̄ illa hora qua obdormiuit vn⁹
ex fratribus vidit ipsius aiam sub specie stelle
p̄fulgide in celum recto tramite sursum ferri.
Minister quoqz fratrū terre laboris: q tūc erat
frater Aug. vir vtiqz sanctus ꝛ iust⁹ in hora ul
tima positus: cū iāpridē amisisset loquelā: audi
entibus qui astabāt subito clamauit ꝛ dixit. Ex
pecta me pater: expecta me pater. Jam venio te
cū. Querentib⁹ aūt frībus ꝛ admirantibus cur
sic loqueret᷑ respondit. Nōne videtis patrē no
strū Franciscū qui vadit ad celū. Et statim san
cta illa aia migrans a carne patrē ē secuta scissi
mū. Episcopus isuper assisia⁹ ad oratoriuz san
cti michaelis in monte gargano tūc tpis pegri
natōis cā perrexerat. Cui btūs franciscus i no
cte transitus sui appens dixit. Ecce relinquo mū
dum: ꝛ vado ad celū. Mane igitur surgēs epi
scopus sociis narrauit que viderat. Et assisiuz
rediens cum solicite requisisset certitudinaliter
recognouit: q̄ ea hora qua sibi per visionem in

notuit

noluit: beatus pater ex hoc mũdo migrauit.
Quintum exemplum ẽ de beato Martino.
De quo refert beatus Seuerus in ſuo dialogo
ꝙ beatus Seuerus epiſcopus coloniẽſis dum
die dominica cũ ſuiſ clericis poſt matutinũ loca
ſcã viſitaret: illa hora qua vir beatus obijt audi
uit chorũ canẽtium in ſublimi. Dixit itaqꝫ ſuiſ
Dñs meus Martinus epũs migrauit ex hoc
mũdo: ⁊ nunc angeli canẽdo deferũt eũ in celũ.
Eodem, quoqꝫ tpe mediolani Ambroſius eps
erat. Cum aũt celebraret dñica die erat conſue/
tudo vt veniens lector nihil legere pſumeret p
uſqꝫ ſanctꝰ pr̃ nutu iuſſiſſet. Fcm̃ eſt autẽ vt illa
die dñica nullus extaret q lectionem bti pauli
legeret qua beatus antiſtes ſuper ſcm̃ altar̃ ob/
dormiuit. Quem cũ nullus excitare pſumeret
tranſacto longo ſpacio excitauerũt eũ dicentes.
Jam hora pterijt. Reſpondit btũs Ambroſiꝰ
Nolite turbari. Multũ mihi valet ſic obdor/
miſſe. Qr tale miraculũ dominus dignatus ẽ
oſtendere. Nam noueritis frẽm meũ Marti/
num ſacerdotẽ egreſſum fuiſſe de corpore: me
aũt eius funeri obſequiũ pſtitiſſe. Tũc illi ſtupe
facti diem ⁊ tps notant: atqꝫ repiunt ſicut dixe
rat illis Ambroſius. Sextum exemplum eſt
ſcõrum geruaſij ⁊ prothaſij martyrũ quoꝝ cor
pora inuenit btũs Ambroſius ãno ſcdo Theo
doſij mediolani. Nam ſibi apparuerũt ⁊ ẽt cũ
eis apparuit paulus: ⁊ declarauerũt locũ i quo
ſua corpora erant recondita. Que magna dno
tõe Ambroſius ad baſilicam fauſte repoſuit.
Septimũ exemplũ ẽ de inuentõe corpis ſan
cti Stephani: quod repertum fuit hieroſolymiſ
appente Gamaliele pſbytero cuidam luciano.
Et ne per ſingulos ire neceſſe ſit: mlta viſa ſũt
ẽt poſt mortẽ de ſtatu defunctoꝝ in qbus aiarũ
imortalitas aptiſſime demonſtratur. Scdm
exemplum dicitur exauditõis. Si. n. aie ſancto
rum nõ viuerent in regno dei qũo poſſent ho/
mines mũdi in ſuis petitõnibus exaudiri. Qd
aũt exaudiãtur pꝫ de illis qui ſe Vgini glorioſe
Chaterine. Antonio alijſqꝫ ſcis cõmẽdãt: quo
rũ ſuffragijs a multis picalis ⁊ aduerſitatibꝰ li/
berãtur. In tẽpeſtate maris naufragiũ patien/
tibus: in egritudine varijſqꝫ anguſtijs laborã/
tibus quotiẽs ſubuenit Vgo btã. Quid igitur
referes tu o fili perditõis. Eſt ne mortua virgi
nis anima. Eſt ne mortua anima beati antonij
Nunquid mortua ẽ anima beate vrſule aliorũ
qꝫ ſanctoꝝ. Abſit tã impiũ errorẽ cogitare. O
pater franciſce qũo aiam tuã dicere poſſumus
mortuã qui poſt mortẽ tuã tãtis exhibuiſti ſubſi
dia charitatiſ. Narrat dñs Bon. hoc miraculũ
in legenda maiori beati Franciſci: ꝙ in parti/
bus cathalonie accidit virum quendam nomi
ne Joannem beato Franciſco deuotum quo/
dam ſero per quandam viam incedere in qua
pro inferenda morte inſidie latitabant non qui
dem ipſi ſed cuidam alteri. Exurgens autem
quidam de inſidijs cum hoſtẽ ſuũ eum eẽ pu
taret: tam letaliter eum plagis pluribus gladia
uit: vt nulla prſus ſubeſſet ſpes recuperãde ſa/
lutis. Cũ igitur iudicio medicorũ ipſius de/
ſperata eſſet curatio conuertit ſe ad beati Fran
ciſci patrociniũ ⁊ quãta poterat deuotione ſalu/
tem poſtulabat. Cui nocte aſtitit quidã in ha/
bitu fratris minoris per feneſtrã ingreſſus: qui
vocãs eum dixit. Quia fiduciam habuiſti i me
ecce dominus liberabit te. A quo cũ eger ing
reret quis eẽt. Franciſcum ſe eẽ reſpondit. Et
ſtatim appropinquãs vulnerũ ſuorum ligatu/
rã reſoluit. Et cũ vnguẽto per omnes plagaſ
vt videbatur perunxit. Statiqꝫ ſenſit ſe priſti/
ne reſtitutum ſanitati. Quo facto beatus fran/
ciſcus receſſit. At ille vxorẽ letus vocauit: que
celeriter currens: ⁊ ſtare iam videns quem ſe
peliendum putabat in craſtinum viciniam totã
clamare compleuit. Accurrentes autem ſui cũ
niterentur illum tanquã freneticum in lectum
reponere: ⁊ ille renuens oſtenderet ⁊ aſſereret
ſe ſanatum: tanto ſunt ſtupore attoniti: vt quaſi
ſine mente omnes ſint effecti: ⁊ ipſum fantaſti
cum eſſe crederent: qr quem pauloante conſpe
xerant plagis atrociſſimis laniatum: plena vi
debant incolumitate iocundum. Quibus ille q
factus fuerat ſanus ait. Nolite timere: quia ſã
ctus franciſcus modo a loco iſto receſſit. Et il/
larum ſacrarum manuum tactu me integre li/
berauit. Inquit poſt hec dominus Boñ. Di
gne quidem beatus pater carne iam mortuus
⁊ viuens cum chriſto preſentie ſue oſtenſione
mirabili: ⁊ manuum ſacrarum palpatione ſua
ui: vulnerato letaliter viro ſanitatem conceſſit:
cum illius in ſe ſtigmata tulerit qui miſericordi
ter moriens ⁊ mirabiliter reſurgens: vulnera
tum genus humanum ⁊ ſemiuiuum relictum
plagarum ſuarum virtute ſanauit. Tertiũ
exemplum dicitur defenſionis ſanctorũ quip/
pe patrocinia quibus ſepius populi ſubſidium
defenſionis obtinuerunt: aiam oſtendunt im
mortalem. Scribitur nanqꝫ in. 2. Machab. c.
15. qualiter cum iudas Machabeus cogeretur

bellum cõmittere contra Nichanorem q hirlm ⁊ templum dissipare volebat: essetqȝ Judas in locis samarie cum paucis q timebant ꝓpt paucitatẽ suam: hortatus ẽ eos Judas: exposito sonio quod in eadem nocte viderat in hũc modũ Viderat. n. sũmuȝ sacerdotẽ defunctũ iam manus protendẽtem orare ꝓ populo iudeoruȝ: p⁹ hũc apparuisse Hieremiã ꝓpham dedisseque ipsi Jude gladiũ aureũ ⁊ dicentẽ. Accipe gladiũ scm̃: in quo concidas aduersarios ppl'i mei israel. Qua visione confortati qui erãt cum iuda impetũ fecerũt in hostes: ⁊ ꝓstrauerũt ex eis non minus q̃ȝ. 40. milia. Nichanore cum eis interempto: ⁊ redierunt hierosolymã benedicẽtes deũ: caput Nichanoris ⁊ manũ cum hũero abscissam circa templũ suspendẽtes. Nõne sanctus Mercurius Julianũ apostatam interfecit Nam cum ip̃e contra persas iccederet mãu forti: in nocte vidit Basilius in ecclesia scẽ Marie in visu multitudinẽ angelorum: ⁊ in medio quandã feminã in throno stantem ⁊ astantibus dicentem. Vocate mihi cito Mercurium q iulianũ apostatam occidat: qui me ⁊ filium meum sup̱be blasphemat. Erat aũt mercurius quidaȝ miles qui ab ip̃o iuliano ꝓ fide xp̃i fuerat interfectus: ⁊ in eadem ecclesia erat sepultus. Statiqȝ scũs Mercurius cũ armis suis q̃ ibi seruabãtur affuit: ⁊ iussus ab ea in preliuȝ ꝓpauit: ⁊ monumẽtum suum ap̱uit. Exp̱gefactus autẽ basilius ad locum vbi scũs Mercurius cuȝ armis suis q̱escebat iuit: ⁊ monumẽtũ suũ ap̱iens nec corpus ibi nec arma inuenit: sequenti mane ibidem rediens inuenit corpus eius ⁊ arma ⁊ lanceã sanguine cruentatã. Et ecce quidã de exercitu dixit. Cũ iulianus imp̱ator in exercitu moraretur affuit miles q̱dam ignotus: q vrgẽs calcaribus equũ audaci mente iulianũ impetiit: lanceã fortiter vibrãs ⁊ ip̃m p̱ medium perforauit. Et subito abscedens nusq̃ȝ comparuit: ipse v̾o Julianus dum adhuc spiraret: vt dicit̃ i historia tripartita: sanguine suo manũ ipleuit: ⁊ in aere ꝓiecit dicẽs. Vicisti me galilee vicisti: Sicqȝ in his vocibus expirauit. Et ab oib⁹ suis insepultus relictus fuit. Ecce quot nobis offeruntur exempla vt aiam imortalem sciamus. O dura corda quid facitis. Cur anime saluteȝ negligitis. Audite xp̃m dicentem Math. 16. Quid ꝓdest homini si vniuersum mũdum lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur. aut quam dabit homo cõmutatõem pro anima sua. Queramus igitur illaȝ saluare: vt viuat cũ xp̃o hic per gratiam: ⁊ in futuro per gloriam. Amen. Laus deo.

g

Loriosissimo principi ⁊ domino domino Nicolao Marcello serẽissimo Venetiarum duci Dominicus Bollan⁹ artium ⁊ philosophie doctor debita reuerentia erga sublimitatẽ suam p̃missa plurimũ se commendat. Cum ex florentissimo gymnasio paduano ad patriã reuersus essem: tm̃qȝ ocij mihi daretur: quale nunq̃ȝ simile per totum tp̃us elapsum vite mee mihi datum fuit: cogitaui nolle vitaȝ meam sub silentio p̱transire: imo aliq̄d opus laude dignũ decreui efficere: quo mediãte vita nostra illustraretur. nã vita qua fruimur breuis est. Et nisi homo duȝ viuit aliquod laude dignum efficiat: veluti belua vitã suam ducit: atqȝ eandem terminat. Cum autem multa ipse mecum animo voluerem decreui illaȝ iam diu inter sic clarissimos theologos agitatã cõtrouersiam de conceptione gloriosissime virginis Marie contexere. Opus autem ad finem p̱optatum duxi: in quo q̃ȝtum potuimus imitati sumus p̃rem nr̃m Aurelium augustinum ⁊ theologie principem atqȝ monarchã. Scotum a cuius fonte vberrimo multa preclara sumpsimus: v̾issimisqȝ rõnibus atqȝ excellentissimis sanctorum auctoritatibus v̾ginẽ gloriosissimã in conceptione scãm: nec vnq̃ȝ a macula peccati originalis fuisse deturpatã demonstrauimus Cum v̾o intellexissem serenitatem tuã: gloriosissimã dei m̃rem Mariã sũmo quodã honore ⁊ reuerentia venerari: volui op⁹ hoc tuo glorioso nomini dedicare. Suscipe ergo diue pricepſ libenti animo opus manuũ nr̃arum: ip̃m lege ac p̱lege: qm̃ tua excellentia multa preclara ac laude digna in op̱e isto iueniet. Et hoc non tm̃ meũ v̾eꝝ ẽt oium alioꝝ q ab oi cura ⁊ odio vacui sũt erit tale iudiciũ. Nihil aliud mihi deniqȝ restat nisi pijs p̃cib⁹ orare dñm deũ nr̃m: vt ꝓ bono stat⁹ ⁊ reipublice Venete tã mortali vita serenitatẽ ⁊ excellẽtiã tuã diu feliciťqȝ conseruet qm̃ vt iq̱t p̱ipateticoꝝ p̃nceps Ari. 3. politicoꝝ meli⁹ ẽ ciuitatẽ r̃gi a p̃ncipe optio q̃ȝ optia lege

Dñici Bollani artiũ ⁊ phie doctoris filij magnifici domini Cãdiani in q̃oem de cõceptione gloriosissime v̾ginis Marie ꝓhemium.

n

On paruo dolor animi afficior cũ audio quosdam magistrali insula decoratos viros pertinaciter affirmare

mare

mare gloriosissimā intemeratāq3 virginē Ma
riā ab eterno iesu christi matrē electā a macula
peccati originalis fuisse deturpatā atq3 in ea cō
ceptam. Nā cū sacrosancta mater ecclesia tanta
taliaq3 de gloriosissima virgine Maria canat
atq3 affirmet: que nulli vnq3 alteri creature pu/
re concessa videnť: profecto possent in beatā vir
ginē modestius loqui: ⁊ ita pleno ore qđ affir
mant: affirmare nō deberent. Si. n. Augusti.
totius fidei nostre lumen ac sidus clarissimū:
cui datū est de summa ⁊ incōprehensibili trini/
tate dei loqui atq3 determinare: propter hono/
rē dominicū de peccatis ab illo agiť nullā de
beata ꝟgine voluit facere questionē: ꝓfecto hi
maximo errore ducuntur: affirmātes ꝟginē in
peccato originali fuisse cōceptā. Quoniā si ita
in scripturis sacris expresse determinatū esset
sicuti hi viri affirmant: nōne sancta mater eccle
sia cui datū est errores remouere: ⁊ ea q̄ nostre
fidei cōsona sunt ponere: eā in peccato origina
li conceptā affirmasset atq3 p̄dicasset. Si ergo
ecclesia sancta dei hoc affirmare nō decreuit q̄
tanta ac talia de ꝟgine locuta ē: cur ergo hi nul
la euidēti ratione coacti neq3 ab ecclesia astricti:
hoc tā impie affirmare audent. Huius rei cāā
aliā reperire nequeo: nisi ꝙ assidua eoꝝ de hac
re cogitatio in pessimū vsum cōuersa est. īpossi
bile potiusq3 esset opinionē hanc a veritate alie
nā ex cordibꝰ illoꝝ euellere q̄3 iudeoꝝ ꝑfidiā
de illoꝝ cordibus eradicare. Aggrediamur sa
cre theologie fontes vberrimos: ⁊ videamꝰ qđ
de cōceptione gloriosissime ꝟginis affirmatur
ac in scripturis sacris legiť. Dicat nunc nobis
sapientia Salomonis: qđ de tali cōceptione sen
tiat loquens in ꝑsona Marie. Dominꝰ posse/
dit me ab initio viaꝝ suaꝝ anteq̄3 quicq̄3 fieret
a principio creationis. s. mundi: quādo dictū ē
In principio creauit deus celū ⁊ terram. Ab
eterno ordinata sum: vt essem. s. iesu xp̄i mater
Ex antiquis. s. eternitatis: āteq̄3 terra fieret. i.
ante omnē corporalē cōditā creaturā. Nōdū
erāt abyssi. i. nōdū erāt āgelice nature: q̄ abyssi
nuncupari possunt: ad ostendendū eaꝝ substā/
tiaꝝ excellentiā. Et ego Maria cōcepta erā in
mēte. s. opificis ⁊ creatoris mei. Nōdū fontes
aquaꝝ eruperant: nondū sanctoꝝ p̄dicationes
eruperāt: qui sācti tāq̄3 fontes vberi nūcupanť
de q̄bus dixit ecclesia. In omnē terrā exiuit so
nus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre ꝟba eoꝝ. Nec
dum montes graui mole. i. martyres q̄ sua sta/
bilitate ⁊ aspersione sui sanguinis ecclesiā dei
anxerunt: ⁊ in quadā stabilitate illā posuerūt: cō
stiterant. Et ego maria cōcepta erā. Ante oēs
colles ego. s. maria parturiebar. i. ante oēs crea
turaꝝ naturas atq3 essentias q̄ possunt appella
ri colles: q2 sicut vnus collis alium excedit ꝭm
apicē ⁊ summitatē suā: sic in ordine eminentie
creaturaꝝ essentia vnius ꝭm ꝑfectionē essentia
lē aliā excedit. Si ergo ecclesia sancta dei id qđ
de sapientia vnigeniti filij dei diciť: de glorio/
sissima ꝟgine affirmare decreuit: eiusq3 conce
ptio sancta in mente opificis ab eterno ordina/
ta est ante cuiuscūq3 alterius creature cōceptio/
nē atq3 creationē: quoniā vt dicit Aug. ꝭmo/
ne. 43. ad heremitas. Maria mater eius. s. xp̄i
electa est: ⁊ sup oēs creaturas p̄electa: quomodo
audent hi viri affirmare peccatum ade potuisse
maculare animā ꝟginis ac dei matrē: si añ om
nē creaturā ꝟgo fuit cōcepta atq3 p̄electa sup
oēs creaturas in mente creatoris nr̄i. Hoc ꝓ/
fecto ab his dicēdū nō est cū Aug. fidei nostre
sidus clarissimū li. 14. de ciui. dei. ca. xi. dicat.
Homo. n. peccato suo nō potuit diuinū ꝑtur/
bare cōsiliū: quasi deū mutare cōpulerit qđ sta/
tuerat. hec ille. Quoniā siue adā peccasset siue
nō: cōsiliū dei in eternū manet. Dicāt etiā no
bis cātica canticoꝝ quid de cōceptione ꝟginis
sentiant: ⁊ de filio dei ad gloriosissimā ꝟginē
loquente qđ affirmant. Ecce iste. s. dei filiꝰ ve/
nit. s. in mundū: saliens in montibus ⁊ transi
liens omnes colles. i. excellens sup omnes san
ctos ⁊ angelorum choros. En ipse. s. dei filius
stat post parietē nostrū: scilicet quādo ꝟbū caro
factū est: ꝓspiciens per fenestras: sensuū. s. ex
teriorū: ⁊ per cancellos: sensuū. s. interiorum.
En dilectus meus. s. dei filius loquiť mihi: sci/
licet marie vt ipsum dei verbū fieret caro. d. ꝑ
Surge amica ⁊ nō inimica vt cetere mulieres.
Veni columba mea in qua nō est macula: aut
scl. Formosa mea. Iā hyems transijt ad de/
monstrandū marie irā dei in genus humanū
erga illā nō esse: nec ipsam sub tali hyeme posse
capi. Ideo imediate post inquit. Imber abijt
⁊ recessit: flores apparuerunt in terra nostra.
Surge. s. maria: ⁊ nulla macula est in te. Si er
go dei filius transiliuit omnes colles: oēs san/
ctos ⁊ angeloꝝ choros: nōne fuit maiori laude
gloriaq3 dignissimus humani generis redem/
ptor xp̄s q̄3 destructor humani generis adam
pater peccati: q̄ fuit de terra ꝟgine nullis vnq̄3
maculis deturpata. Quomodo ergo xp̄s redē
ptor noster potuisset esse deterior q̄3tū ad huius

secuŋ orīginē ipso adā. Nā vt etiā asserit Aure
lius augustinus codē sermone. 43. d. Sicut in
celo habuit patrē immortalē ꝛ eternū: sic ꝛ i ter
ra habuit matrez omni corruptione carentem.
Erubescant hi ꝛ amplius nō loquamur: qꝛ ma
rie dicit. Surge amica mea: speciosa mea: sur/
ge ꝛ nulla macula est in te. Amplius. Nōne fuit
potentia in patre eterno: vt verbū ac vnigenitū
filiuz suum quādo debebat fieri caro nobilioris
maiorisqꝫ dignitatis esset quātū ad originē ipso
Adā. Nōne fuit sapiētia in vnigenito filio dei:
cū amore spiritus sancti in venerāda xp̄i matre
Si ergo nō fuit omnipotentie defectus: neqꝫ sa
pientie error: neqꝫ amoris impedimētū: si xp̄s
potuit venerari matrē: qua veneratione ꝛ ipse
venerabatur: quia vt dicit Aug. eodē sermone
43. In celo qualis est pater talis est filius: sic ꝛ
in terra qualis est mater secunduz carnē talis ē
filius. s. christus: ꝑfecto potius hi silere debe/
rent: qꝫ velle talibus cōtumelijs gloriosissimaz
dei matrē afficere: de qua dixit ecclesia. Quibus
te laudibus efferā necio: qꝛ quē celi capere nō po/
terant tuo gremio ꝯtulisti. Et alibi dicit. Felix
es sacra Vgo maria: ꝛ omni laude dignissima:
ad demonstrandū ipsam nulla ignominia esse
afficiendā. Causa autē huius ē: qꝛ ex illa ortus
est sol iusticie christus deus noster. Et alibi dicit
ab ecclesia. Que est ista que ꝓgredit quasi au/
rora ꝯsurgēs pulchra vt luna: electa vt sol. Vn
de dictū est in psal. In sole posuit tabernaculuz
suū. Quod tabernaculuz fuit virgo. Et ipse. s.
xp̄s tāqꝫ sponsus ꝓcedens de thalamo suo. Di
cant nobis hi viri. Si deus ab eterno voluit eli
gere virginē: vt de hac nasceretur xp̄s humani
generis redemptor: quomō potuit eligere crea
turaz futurā deo inimicā ꝛ ire filiā: vt mediāte
filia ire genus humanū redimeret: ꝑsertim cuz
eā potuit mundā cōcipere: imundicia seminuz
parētū suoꝝ nō obstante: qꝛ ꝓpheta iob intuēs
eā creaturā: in qua verbuz ac dei filius debebat
fieri caro dixit. Quis pōt facere mundū. s. indi
uiduū aut suppositū de immūdo cōceptū semi/
ne. Nōne tu q solus es: ad demonstrandū om
nipotentiā dei erga creaturā: talē esse: vt nō ob
stante imundicia seminis parentū: ipsaz creatu/
raz mundā de imundo semine cōcipi posse. Et
ideo Anselmus doctor ille venerabilis recogno/
scens se alio quodā loco male affirmasse: virgi/
nez in peccato fuisse conceptā dixit. Decet Vgi
nem ea puritate nitere: qua sub celo maior neqt
intelligi. Profecto tāta puritate nō niteret Vgo
si in peccato originali fuisset cōcepta. Amplius.
Maria fuit plena grā anteqꝫ Gabriel angelus
missus fuisset ad eā: qꝛ inuenit eā plenā gratia:
cū dixit. Aue gratia plena: qli plenitudine gra/
tie nulla vnqꝫ creatura fuit plena. Quia vt re/
fert beatus Hieronymus ad paulā ꝛ eustochiuz
Et vere dicitur plena gratia: qꝛ ceteris sanctis ꝑ
partes datur gratia. Marie vero se infudit to/
tius gratie plenitudo. Et in eodē loco Paulo
post ait. Etsi in sanctis patribus ac ꝓphetis gra
tia fuisse credit: tamē nō eatenus plena. In ma/
teria vero totius gratie: que in christo est venit
plenitudo. Aug. sermone. 43. de natiuitate xp̄i
sic dicente. Maria mater xpi electa est: ꝛ super
omnes creaturas ꝑelecta: omnibus gratijs fecū/
data: omnibus Vtutibus ornata: omni sanctita
te in vtero matris repleta: vt de mūdissima ma/
tre mundissimus nasceret filius: qꝛ sicut i celo
habuit patrē immortalem: sic ꝛ in terra habuit
matrē omni corruptione carentē. Ergo hi pa/
ce sua dixerim: male affirmant Vginē in pecca
to fuisse cōceptā si totius gratie que in xp̄o est:
in mariaz plenitudo venit. Et ideo Hierony.
cōcludens tantā gratie plenitudinē marie a do
mino collatā dixit. Quā natura nō habuit. Nā
virgo secundū naturā ꝓut erat ad accipiendaz
maculaz peccati originalis: qꝛ ꝛ ipsa ꝑ cōcubitū
viri ꝛ mulieris originē habuit ab adā. Et ideo
tanta plenitudo gratie illi data est: nō ꝑ naturaz
quā habuit: sed per dei gratiā atqꝫ misericordiā
Et ideo dixit Hieronymus. Vsus nesciuit qꝛ
omnes maria excepta mundati fuere postqꝫ in
peccato ceciderunt. Ignorauit ratio. Naz per
rationē continue apud omnes argutū fuit om/
nes qui ab adā habent originē per cōcubitū vi/
ri ꝛ mulieris in peccato originali fuisse conce/
ptos secundū legem cōmunez. Hec ergo ratio
ignorauit gratiā a domino marie collatā: ita ac
taliter ꝙ mens humana nō capit: quia hoc exce/
dit omnē aciē intellectus humani. Immo pa/
uet celū vt dicit Hieronymus: stupet terra. Nā
vt dicit Bernardus exponens illa verba gra/
tia plena. In ore plena grā affabilitatis: in ma/
nibus plena gratia liberalitatis. Vere plena:
quia de plenitudine eius gratie capiunt vniuer
si: captiui redemptionē: tristes consolationem:
peccatores veniā: iusti gratiā: angeli leticiā: to/
ta deniqꝫ trinitas gloriā. Quod si ita est vt asse
rit iste sanctus ac dei vir: ꝑfecto ꝛ ipse alio quo
dam loco salua semꝑ reuerentia ꝛ sanctitate sua
male locutus est affirmando virginē a macula
peccati

peccati originalis fuisse deturpatã atq̃ in ea cõ
ceptaz. Neque in hoc aliquis mihi molestus sit
quia vnusquisq̃ magis tenet venerari dei ma/
trem: celorũ reginã: angelorũ dominã: q̃ do
ctrinaz beati Bernardi in hoc passu extollere:
quia cũ lumine illo totius ecclesie nostre Hie/
rony. sum qui affirmat totius gratie plenitudi/
nez que in xp̃o fuit in gloriosissima ac omni lau
de digna Maria venisse: q: cũ de peccatis agi/
mus: vt refert Aurelius augustinus nullaz de
beata virgine volumus facere questionẽ ꝓpter
honorẽ domini. Quia cũ q̄stio sit ꝓpositio du/
bitabilis: de beata virgine nulli dubiũ esse de/
bet ipsam in cõceptione sanctã: ac omni grã ple
naz fuisse conceptã. Concludamus ergo ꝛ dica
mus q̄ si tãta fuit plenitudo gratie in Maria:
qualis nec in Adã: nec in Eua fuit: qualis nec
in angelis: nec in archangelis: aut in principati
bus: qualis nec in potestatibus: ṽtutibus: aut
dominationibus: qualis nec in thronis: cheru/
binis: nec in seraphinis vnq̃ fuit: q: exaltata ẽ
sancta dei genitrix sup choros angeloꝝ ad cele/
stia regna: ecclesia sic affirmãte: q: totius gratie
plenitudo que in xp̃o fuit: marie data est. Hie/
ronymo testante: q: de plenitudine eius gratie
capiunt vniuersi Bernardo loquente: quia de
cet virginez tanta puritate nitere: qua sub celo
maior nequit intelligi Anselmo cõfitente: q: cũ
de peccatis agit ꝓpter honorez domini nulla ẽ
facienda lis aut q̄stio de maria. Augustino di/
cente: q: inter omnes mulieres: nemine exce/
pta fuit benedicta. Helisabet reuelante. Dica/
mus ergo ꝛ ex his cõcludamus: gloriosissimaz
virginez in cõceptione sanctã ac plenã grã fuis/
se: nec vnq̃ a macula peccati origialis fuisse de
turpataz. Quod cũ ita sit: sicut a nobis demon
stratũ est: ego qs a cunabulis ac teneris vngui
culis semp fui fuus gloriosissime ṽginis ma/
rie: futurusq̃ sum si deo placuerit vsq̃ ad vlti/
muz etatis nostre terminuz: decreui multa que
ex sacris theologie fontibus emanarunt: i cor/
pus vnum questionis cõtexere in hoc latino ac
claro sermone: ita q̄ mediante lumine gloriosis
sime virginis marie que tenebras intellect⁹ no
stri illuminare dignabitur dicemus tãta ac ta/
lia: q̄ si aduersarij veritatis in sua ptinacia per/
manere nollent: rationib⁹ verissimis ducti: cõ/
fitebuntur ꝛ ipsi gloriosissimã ṽginez in conce
ptione sanctaz: nec a macula peccati originalis
vnq̃ fuisse deturpatam.

Deo altissimo gratie infinite referantur.

Queritur utrũ

gloriosissima virgo maria sit in
peccato originali ꝯcepta. Affir
matiue arguendo formabim⁹
quinq̃ articulos.

In primo ostẽdemus per rationes cõmunes
quibus ostenditur: omnes qui ex lumbis Ade
habuerũt originem contraxisse tale peccatum:
virginem etiã ipsam in tali peccato fuisse con/
ceptam.

In secundo articulo ostendemus p rationes
proprias specialiter de ṽgine loquẽtes ipsaz in
tali peccato fuisse cõceptam.

In tertio hoc qdẽ demonstrabimus ex priui
legijs soli xp̃o cõpetentibus.

In quarto adducemus auctoritates cõmu/
nes affirmantes omnem creaturã humanam
puraz post ade delictum in tali peccato fuisse cõ
ceptam.

In quinto ꝛ vltimo adducemus auctorita/
tes specifice de gloriosissima ṽgine affirman/
tes ipsam in tali peccato fuisse conceptam.

Argumenta quib⁹ ostenditur omnes qui ex
lumbis ade per concubituz viri ꝛ mulieris ha/
buerunt originem contraxisse peccatum ori/
ginale.

Ad ostendendum omnem humanam
creaturam nemine excepta in peccato
originali fuisse conceptam: accipien/
duz est illud Pauli apostoli dictum. Omnes
in adam peccauerunt tanq̃ scilicet in radice: er
go omnes qui ex lumbis eius per cõcubitum
viri ꝛ mulieris duxerunt originem: cõtraxerũt
tale peccatuz. Primo ergo ꝓbabimus ante
cedens huius cõsequentie: q̃uis sit formaliter
Pauli apostoli dictuz. Secundo ꝓbabimus
cõsequentiam. Data parte negatiua antece/
dentis: scilicet nõ omnes in adam peccauerũt:
duo sequerẽtur incõuenientia. Primm in/
conueniens. Fuisset aliqua creatura humana
que redemptiõe saluatoris nostri nõ indiguis/
set. Secũdum incõueniens. Preter christuz
redemptorem nostrum fuisset aliqua creatura
pura post lapsum ade: que in originali iusticia
fuisset concepta. Primum incõueniens sic
deducitur. Nam christus in euangelio dicit.
Non est opus valentibus medicus. Sed ma/
le habentibus. Si ergo virgo non peccasset
in Adam: neq̃ contraxisset peccatum per tes

ergo nõ indiguit redemptione. Probo conse
quentiam: qꝛ redemptio presupponit lapsum.
Confirmatur. Indigentia presupponit defec/
tuz. Si ergo in ꝟgine nullus fuit defectus: er
go nõ fuit in ea idigentia redemptõis. Confir
matur scdo: qꝛ vt dicit Paulus apl's: sicut vni
us ade pctm̃ regnauit in oẽs in cõdẽnatõez: sic
⁊ vnius xp̃i iusticia regnauit in oẽs in iustifica
tõem. Modo dato opposito prime ptis huius
auctoritatis: seqtur opposituꝫ scde ptis eiusdẽ: qꝛ
si vnius ade pctm̃ nõ regnauit in oẽs in cõdẽ/
natõem: ergo nec vnius xp̃i iusticia regnauit i
oẽs in iustificatõem. Secũduz incõueniens sic
deducitur. Priuatio originalis iusticie debite
in nobis oĩbus ẽ ꝓpter pctm̃ primoꝝ parentuz
in conceptione vniuscuiusqꝫ nostꝝ protractum
eo q̃ in oẽs illos peccauimus. Si ergo fuit ali/
qua creatura que in primis pentibus nõ pecca/
uit: ergo ab illa creatura nõ fuit remota in con/
ceptõe originali iusticia que ab alijs remouetur
ex iputatõe ⁊ cõtractõe pcti originalis. Confir/
matur. Qui nullo mõ peccat ab eo nõ remouet
id quod ab alijs remouetur ꝓpter pctm̃: p̃sertiz
cũm pctm̃ sit cã priuatiua illius. Si ergo virgo
nõ peccauit in radice: neqꝫ contraxit pctm̃ origi
nale: nec alio altero mõ vnq̃ꝫ peccauit: ergo ab
ista nõ remouet in conceptõe sua originalis iu/
sticia: que ab alijs ꝓpter pctm̃ remota fuit. Pz
ergo illud antecedẽs fuisse sufficienter ꝓbatum
p deductõem istoꝝ duoꝝ incõuenientiũ. Nũc
ꝟo ꝓbanda ẽ consequẽtia: que talis fuit. Oẽs
in adam peccauerũt tanq̃ꝫ in radice: ergo om/
nes q ex lumbis eius p concubitum viri ⁊ mu/
lieris duxerunt originẽ contraxerũt tale pctm̃.
Que conseq̃ntia nisi valeret: sequerẽtur sex ab
surda incõueniẽtia. Primũ incõueniẽs. Pe
na esset alicui creature illata a deo iniuste nulla
antecedente cã talis pene. Incõueniẽs sic de/
ducitur. Virgo maria mortua ẽ tpali morte q̃
mors pena est: qꝛ ẽ vltimũ terribilium i hac vi
ta: aut ergo mortua ẽ qꝛ peccauit in adaz tanq̃ꝫ
in radice: ⁊ non contraxit tale peccatũ: qꝛ fuit p̃
uenta per dei grãm ꝭm ⁊c. Aut qꝛ peccauit i ra
dice: ⁊ contraxit peccatum originale. Aut pena
ista data ẽ ꝟgini ad maiorem cumulũ merito/
rum vt dicũt qdam: aut ista pena illi a dño iniu
ste data fuit. Hec ẽ diuisio sufficiens: neqꝫ ali/
ud membꝝ assignari potest quare ꝟgo mor/
tua ẽ temporali morte. Non ẽ dandũ primum
membꝝ: qꝛ pctm̃ in radice non cõtractum non
ponit aliquem defectum in aĩa: siue in creatura

apud dominũ. Quia dato opposito dicant no/
bis: quem alium defectum posset ponere pctm̃
originale in radice in aĩa alicuius nisi illum de
fectũ qui ẽ ꝓprie quãdo contrahitur tale pctm̃.
Qui defectus si alter ẽ ab illo sufficit nobis q̃
ab eo ꝟgo non fuit liberata. voca euz q̃uo vis:
Amplius. Seq̃retur si iste defectus esset alter
ab illo qui contrahitur in conceptõne per pecca
tũ originale: q̃ in anima vniuscuiusqꝫ fuissent
duo defectus: contractio peccati: ⁊ alter p̃cedẽs
talẽ contractõem. Neqꝫ ẽ dandum scdm̃ mem
brum: qꝛ ꝭm opinionem tuaz virgo non cõtra
xit originale peccatum. Neqꝫ ẽ affirmãduz ter
tium mẽbruz: qꝛ merita augentur ex bonis opi
bus: ⁊ demerita augentur ex malis: ergo mors
non potuit dari ꝟgini in penam ad maiorez cu
mulũ meritorum. Confirmatur. Qꝛ nõ est infe
renda pena alicui: nisi quãdo demeretur: quia
nõ sunt facienda mala vt eueniãt bona. Cõfir/
matur secundo. Virgo maria ob eius mortem
non fuit aucta in meritis: sed p eius humilitatẽ
quando dixit: ecce ancilla domini: fiat mihi ꝭm
ꝟbum tuum. Et ideo post ista ꝟba maria di/
xit. Magnificat aĩa mea dominũ. Et post aliq̃
verba. Quia respexit humilitatez ancille sue: ec
ce. n. ex hoc beatam me dicent omnes generati
ones. Relinquit ergo vltimũ membꝝ: cuz nul
lum aliorũ dari possit ex sufficienti diuisiõe de
ductũ: quod ẽ inconueniens ꝓbatuz. Huic dif
ficili argumento qdam theologi dixerũt: q̃ pec
catũ originale non ẽ cã adequata mortis nãlis
ita q̃ mors semper ꝓueniat ex tali pctõ. Pro/
batur qꝛ mors xp̃i non fuit ꝓpter peccatum ori
ginale. Et ideo dicunt q̃ cum in ꝟgine Ma/
ria fuerunt duo principia intrinseca. s. forma in
tellectiua: ⁊ eius materia: rõe cuius cõpositõis
inest ei corruptibilitas transacto certo tempore
vnionis istoꝝ duoꝝ principioꝝ postea ꝓuenit
mors: qꝛ ꝭm Aristotelẽ omne corruptibile de
necessitate corrũpetur. Et ideo mors virginis
fuit ex talibus principijs: ⁊ non ex peccato ori/
ginali. Sed salua pace tantoꝝ viroꝝ hec rñsio
theologie nostre nõ ẽ conueniẽs: qꝛ dictum est
a dño. Quacũqꝫ hora comederitis morte mori
emini. Sup qbus ꝟbis ab oĩbus theologicis
dicitur: q̃ duplex fuit intellecta mors tpalis. s.
⁊ eterna. Et si Adã nõ peccass3 q̃uis corrupti
bilitas vnicuiqꝫ nostrũ ex nã ꝓpria conueniat
tñ nũq̃ꝫ talis aptitudo fuiss3 educta de potentia
ad actũ. Qd aũt hoc sit verꝫ auctoritate Aure/
lij Aug. hoc cõprobam⁹ li. 13. de ci. dei. c. 3. d.
Quapropter

Quapropter fatendum ē primos qdem hoīes
ita institutos fuisse: vt si nō peccassent nullum
expirent genus mortis: sed eosdē primos pctō
res ita fuisse mulctatos vt ēt qcqd eoꝝ stirpe ex
ortū: eadē pena teneret obnoxiū. Quāuis ergo
in nobis sint pricipia cōpositōis: rōe quoꝝ iest
nobis mortalitas ⁊ corruptibilitas: si p̄rimi pa
rentes nō peccassent fuissemꝰ p̄seruati a morte
tpali qꝛ dicit ēt Aug. eodē li. de ci. dei. c. 19. pri
mos hoīes ita fuisse cōditos: vt si nō peccassēt
nulla morte a suis corporibus soluerent: sed ꝓ
meritis obediētie custodite imortalitati donati
cū eis viuerent in eternū. Ex istis auctoritatibꝰ
satis clare constat respōsionē istoꝝ theologoꝝ
potius eē ƀm fallacem philosophiā: qꝫ ƀm ve/
rā theologiā nostrā. Nec valet motiuū istoruꝫ
s. ꝙ pctm̄ nō ē cā adequata mortis: qꝛ xp̄s mor
tuus ē ⁊ nō ex pctō: qꝛ sup̄ius ostensuꝫ est ƀm
Aug. ꝙ mors iest nobis ex pctō primoꝝ p̄en/
tum: xp̄o aūt nō fuit data mors ꝓpter peccatū:
qꝛ vt dicit Esaias. oblatus ē. s. ad mortē: qꝛ ip/
se voluit. Unde mors illi necessario data non
ē: qꝛ si voluisset in eternū vixisset. Uoluit ergo
xp̄s mori vt liberaret genus humanū qđ perie
rat p̄ mortē suaꝫ. Unde dicitur ⁊ canitur ab ec
clesia. Qui mortē nostrā moriendo destruxit.
Nō qdem mortē tpalē vniuscuiusqꝫ nostrū de
struxit: qꝛ vnusqsqꝫ nostrū moritur: sed destru
xit mortē eternā quā debebamꝰ incurrē ex pctō
primorum p̄entū. Scđm icōueniens qđ seq
tur nisi ista conseqntia teneat ꝙ aliqua creatura
humana a deo eēt ꝓducta ꝓpter aliquē finem:
⁊ tamē nāliter nulla antecedente cā iclinaretur
ad oppositū sui finis. Probatur qꝛ ƀꝫ Aug.
super libro Gen. deus creauit hoīem vt sum/
mū bonū intelligeret: itelligendo amaret: amā
do possideret: possidēdo frueretur. Iste ergo ē
finis vltimus hōis: frui deo: ⁊ videre ip̄m fa/
cie ad faciem: sicuti ē: vt affirmat vas electōis.
paulus apostolus. Probo mō isto fundamen
to declarato incōueniēs prima fronte positum
Qꝛ ƀm apostolum Paulum oēs indiguimus
gratia dei ⁊ redēptōe eiusdem: qꝛ post trāsgres
sionē legis primis parētibus date omnes erāt
inclinati ad damnatōem sempiternam: que dā
natio ē opposita nostro fini vltimo. Cum ergo
ēt ip̄a Vgo indiguit gratia dei ⁊ domini nostri
iesu xp̄i: sine qua ēt ipsa in eternum damnata
fuisset. Quero ex qua cā indiguit tali redempti
one. Aut peccauit in radice: ⁊ non cōtraxit pec
catum. Et hoc dicendū est: qꝛ peccatum in radi
ce non contractum nihil mali ponit in aīma no
stra apud dn̄m rōne cuius creatura possit incli
nari ad damnatōem sempiternam. Aut idigu
it redemptōe: qꝛ contraxit peccatum originale:
⁊ hoc dicendum nō est per te. Et cuꝫ nulla alia
cā assignari potest preter istā: relinqtur ꝙ Vgo
nulla antecedente cā erat inclinata ad damnati
onem: ⁊ idiguit gratia dn̄i nostri iesu xp̄i: quod
ē incōueniēs deductum. Tertium inconue
niēs quod sequitur nisi conseqntia ista valeat:
ē ꝙ Vgo Maria fuisset redemptrix ⁊ nō redē
pta: consequens falsuꝫ: qꝛ tantū ē vnus redem
ptor xp̄s. Inconueniēs sic deducitur. Uirgo
maria passa ē angustiam mortis: ⁊ multas ali/
as penas. Aut ergo quia in ea fuit causa talis
passionis. Aut quia in ea nō fuit aliqua causa
talium penarū. Non secundum: qꝛ in hoc ap/
pareret deꝰ iniustus vt deductū ē in primo in/
conuenienti. Si primū. Aut talis cā fuit ex pec
cato in radice non contracto. Aut peccato in ra
dice ⁊ in eo contracto. Aut propter salutem hu
mani generis. Non primum: quia peccatum
in radice nullum defectuꝫ ponit in creatura qn̄
non ē contractuꝫ. Neqꝫ secunduꝫ per te: quia
Vgo non contraxit peccatum originale. Ergo
datur tertium mēbrum ex sufficienti diuisione
deductum. Confirmatur: qꝛ virgo non idigu
it redemptione. Probatur qꝛ redemptio pre/
supponit lapsum: ⁊ passa ē: ergo fuit redemptō
⁊ non redempta. Quartum inconueniēs qđ
seqtur nisi consequentia ista valeat ē. Tollere/
tur enim omnis via ad ꝓbandum filios Ade i
conceptione contraxisse peccatum originale.
Hoc autem est contra Augustinum in libro đ
baptismo puuloꝝ contra hereticos affirmātes
puulos non contrahere peccatum originale ex
peccato primorum parentū. In quo loco Au/
gustinus probat p̄ rationes verissimas atqꝫ ne
cessarias ꝙ lege transgressa a primis parenti/
bus omnes qui ex lumbis eorum trahunt ori/
ginem per concubitum viri ⁊ mulieris contra
hunt tale peccatum. Inconueniēs sic deducit̄
Qua rōe vnum indiuiduū spēi humane pōt p̄
seruari a pctō originali in conceptōe ne contra
hat illud omnia indiuidua pn̄t preseruari ne in
conceptione contrahant tale pecccatum. Pro
batur: qꝛ peccatum originale ex eadē causa in
omnibus contrahitur. Ergo si fuit preseruatū
aliquod indiuiduū ne contraheret tale peccatū
hoc fuit ex possibilitate. Probatur qꝛ illa mo/
ta hoc non potuisset fieri. Et vt dictum ē qua

rōe vnū indiuiduum potuit preseruari: etiam
oia indiuidua potuerunt a tali pctō pseruari.
Ergo nulla rō necessaria pōt pbare q omnes
q contraxerūt originem ex primis pentibus cō
cepti fuerunt in tali pctō. Probatur ista vltima
conseqntia: qr si esset aliqua rō necessaria eius
opposita eēt impossibilis: quod tamē non ē: qr
qd cōpetit per eandē cām oibus idiuiduis eius
dē spēi: si ab vno indiuiduo illud pōt remoueri
ab oibus. Cū autē peccatum originale cōpetat
oibus indiuiduis spēi humane p Ade peccatū
qd fuit cā damnatōis oium nostrū: si ab vno in
diuiduo pōt remoueri tale pctm̄ ne in cōceptio
ne cōtrahat illud: ab oibus ēt potest remoueri
Et sic tolleretur via necessaria ad pbandū puu
los contrahere tale peccatum: et sic baptism⁹ nō
esset necessarius in puulis. Quintum incon
ueniēs quod seqtur nisi illa conseqntia valeat ē
q si Vgo non fuisset concepta in pctō origina
li: si mortua fuisset ante passionem dñi nr̄i iesu
xp̄i: ad eternam gl'iam iuisset anteq̄ xp̄s a mor
tuis resurrexisset: quod ē absurdū dicere et incō
ueniēs. Probatur. Quādocunq̄ ē aliqd ens
in vniuerso pducto ppter aliquem finē: si nul-
lū ē impedimētum respectu sui finis: illuz atti-
git finem. Sed sic ē q visio intuitiua dei et frui
tio eiusdē ē vltimus finis: ppter quē aia intel-
lectiua est pducta: ergo amoto oi impedimēto
aia intellectiua attinget illum finez. Maior hu
ius rōnis est nota. Et minor ē pauli apostoli.
d. Videbimus illū facie ad faciē sicuti est. Tūc
sic. Si aia Vginis fuisset sepata a corpore ante
q̄ xp̄s mortuus eēt nullum ipedimentū ei fuis
set: per quod posset remoueri a visione intuiti
ua dei. Probatur: qr nō peccatum originale:
neq̄ aliquod aliud peccatū veniale aut mortale
Neq̄ illud impedimentū posset eē violentum
qr hoc esset contra dei iusticiā q nullo antece-
dente defectu anima Vginis amota fuisset ab
vltimo fine eius. Quod si sic nō est: seqtur q
illa anima gl'iosissima Vginis marie fuisset ad
eternā gl'iam: et vidisset dn̄m facie ad faciem si
cuti ē. Sextū inconueniēs quod seqtur nisi il
la conseqntia valeat ē. Fuisset aliqua creatura
cōi cursu nature per cōcubitū viri et mulieris p
ducta: et tamē in pctō originali nō fuisset cōcep
ta. Hoc inconueniēs ē satis clar. Et primo q
sit pducta per cōcubitū viri et mulieris hoc est
notū: qr habuit pentes. s. Joachim et annā: ex
qbus generata ē. Qd non sit in pctō originali
cōcepta hoc affirmatur a te. Hoc aūt incōueni

ens ē exp̄sse contra Aug. in li. de fide ad petr
d. Firmissime tene et nullatenus dubites oēm
hoiem q per cōcubitum viri et mulieris natus
ē in peccatis cōceptum eē. Et sic apparet incō-
ueniens deductum.

Argumenta specialia ostendentia virginez
in peccato originali fuisse conceptam.

P Ostq̄ deo dante rōibus vniuersalib⁹
pbabiliter inductū ē: oēs qui ex lūbis
Ade per cōcubituz viri et mulieris du
xerūt originem: nemine creatura humana pu-
ra excepta contraxisse pctm̄ originale: nūc in p
senti articulo adducēde sūt rōes pprie: quibus
aduersarii Vitatis conātur pbare spāliter virgi
nē in pctō originali fuisse conceptā. Primuz
argumētum est hoc. Subiectum gratie priori-
tate nature precedit grām: qr semp subiectum
substantiale precedit accidens fundatū in illo:
qr scdm Ari. substantia ē prior omni acciden-
te. Sed aia virginis fuit subiectū gratie: q gra
tia fuit accidens: ergo prioritate nature preces-
sit illā grām. Tūc accipio aiam virginis in illo
priori: et arguitur sic. In tali anima ē carentia
originalis iusticie debite in primis pentibus
amisse ex transgressiōe legis. Ergo in tali aia
est peccatum originale. Cōsequentia pz a diffi
nitōe ad suum diffinitū. Antecedens aūt cōse-
quentie pz in illo priori. Nō pōt dici q sit gra
tia equalēs originali iusticie: qr tale subiectum
ē prius illa. Nec pōt dici q sibi sit originalis iu
sticia: qr pter xp̄m redemptorē nostrū post ade
pctm̄ nemo fuit in originali iusticia conceptus.

Secūdum argumētū est hoc. Virgo maria
indiguit gratia dei: iuxta illud pauli apl'i dictuz.
Omnes indiguimus gratia dei. Isto stante ar
guitur sic. Aut ergo Vgo indiguit gratia dei:
anteq̄ eēt. Aut postq̄ fuit. Nō primū: qr indi
gentia in aliquo psupponit illud. ergo secūduz:
Sed ipossibile ē q sit idem instans idigentie et
gratie: ergo in instanti idigentie nō habuit gra
tiam. Tūc quero in istanti idigentie erat aliqs
defectus in maria: vel nullus. Si dicatur q sit
aliqs defectus: ille nō pōt eē nisi pctm̄ origina-
le. Si dicatur q ibi sit nullus defectus: hoc sta
re nō pōt: qr vbi nullus ē defectus: ibi nulla est
indigētia. Tertiū argumētū. Fundamētuz p
quod ponitur virginē in pctō originali nō fuis
se conceptā ē vt veneret iesu xp̄i mater. Sed ta
li honore deus nō vult venerari matrē xp̄i: er-
go nō debemus ponere Vginē non fuisse con
ceptam i pctō originali. Minor huius rōis p
batur

daẽ q̃z Hiero. sup Math. super illo. Liber ge
neratõis iesu xp̄i: iquit nullã scãz mulierz in ge
nealogia saluatoris assumi: sed eas quas scrip/
tura rep̄hẽdit: vt qui p̄ pctõrib⁹ venerat: ď pctõ
rib⁹ nascẽs oium pctã deleret. Quartuz ar
gumẽtũ. Illud dz poni in maria: p̄ quod virgo
magis debeẽ xp̄o. Probatur q̃z dicit i euange
lio. Cui plus dimittiẽ plus diligit. Sz ponere
ip̄am in pctõ originali eẽ cõceptã: deinde mun
datã ẽ ponere ipsam magis xp̄o debitricez: q̃z
ponere oppositũ. Probatur: q̃z ẽm hoc virgo
cognoscit opus redemptõis: per qď opus v̄bũ
caro factũ est: ergo illud ẽ ponẽdũ in ea. s. ip̄az
in pctõ originali fuisse conceptam. Quitum
argumẽtũ. In pentibus v̄ginis fuit libidino/
sa cõiunctio: ergo p̄les nata ex his fuit in pctõ
originali cõcepta. Cõseq̃ntia pz: q̃z dicĩt i euã/
gelio. Bona arbor bonos fruct⁹ facit: mala ãt
bonos fructus facere nõ põt. Et ab Aug. affir
matur in li. de fide ad petrz. q̄ ois homo q p̄ cõ
cubitum viri ⁊ mulieris natus ẽ: in pctis con/
ceptus ẽ. Sextũ argumẽtum. Q̃ñcũq̃z sũt
duo quorz vnũ necessario seq̃tur ad aliud: si da
tur scdm in aliquo: i illo ẽ: aut saltẽ fuit primuz.
Sed sic ẽ q̄ pctm̃ originale ⁊ rebellio sensuum
sũt huiusmõi. s. q̄ rebellio sensuũ seq̃tur neces/
sario ad pctm̃ originale. Ergo posita rebelliõe
sensuũ in aliqua creatura ponĩt pctm̃ originale
aut saltẽ fuit in illa. Sillogism⁹ bon⁹. maior est
nota. ⁊ minor p̄batur: q̃z sensus nũq̃z fuere re
belles rõi in primis p̄entibus: nisi scã deordia
tõe i illis: q̃z vt dicit Aug. li. 4. de ci. dei. c. 13.
In occulto mali eẽ ceperunt: vt i apertam in/
obedientiã laberenẽ. Nõ enim ad maluz opus
perueẽiretur: nisi precederet mala volũtas. In
v̄gine autem q̃uis ip̄a nunq̃z habuit aliquem
peccati stimulum ex p̄te sensuum: tñ v̄go passa
ẽ ẽm sensus multas passiones. s. famẽ: sitim ⁊
dolorem mortis vnigeniti filij sui xp̄i: q̃ passio
nes ẽm aiam in v̄gine nõ erant: q̃z semper in
illa fuit recta ratio dominãs appetitui omnium
sensuum eius.

Argumenta sumpta ex priuilegijs xp̄i p̄bã
tia v̄ginem a macula peccati originalis fuisse
deturpatã.

On sufficiunt argumenta per nos su/
n perioribus articulis adducta: immo ne
cessarium esse videtur: vt absoluatur to
ta intentio aduersariorum: ponere quasdaz ra
tiones sumptas ex priuilegijs christo competẽ
tibus ad probãdũ v̄ginem i pctõ origiali fuis
se cõceptam. Prima rõ hec est. Nõ sũt tã/
tum gloriosissime virginis priuilegia a deo il/
li data a nobis extollẽda: vt minuãtur priuile/
gia atque dignitas ⁊ gratia saluatoris nostri ie
su christi. Sed q̄ ip̄e solus xp̄s post ade lapsuz
extiterit sine peccato: p̄ excellẽtiam: dignitatem
atq̃z grãm soli attribuitur christo: ergo nõ de/
bemus ita extollere virginem ⁊ eius priuilegia
vt auferatur dignitas ⁊ excelientia redempto/
ris nostri. Maior huius rationis nulli dubia
eẽ debet: q̃z si ab aliquibus oppositum tenere
tur: hereticus appellari posset. Minor autem
huius rõis p̄batur per aug. in libro de baptis
mo p̄uulorum dicẽtem. Restat iquirere vtruz
i filijs hominuz aliquis potuerit esse sine pctõ.
Et dicit. Nõ est i filij s hoium quisq̃z sine pec
cato: excepto vno mediatore. Et i eodem libro
circa finem libri secũdi dicitur. Teneamus fi/
dei ideclinabilem confessionem: q̄ solus xp̄us
sine peccato nat⁹ est i similitudinẽ carnis pcti.

Secũda ratio. Post ade delictuz solus xp̄s
iter hoies sine pctõ oimode iuẽtus ẽ. De muli
eribus aũt nulla iuenta ẽ aut repta: ergo ñ ẽ af/
firmãdum v̄giem sine pctõ origiali fuisse cõ/
ceptam. Cõsequẽtia probatur: q̃z oppositũz cõ
sequẽtis ifert formaľr oppositum ãtecedẽtis. añ
cedẽs autem p̄batur: q̃z dicitur Eccľiastes. 7.
Vnũ de mille viris repperi: de mľieribus nul
laz iuẽi. Que verba exponẽs aug. dicit. Vnũ
idest xp̄m de mille viris repperi. Vbi notãdũ
est q̄ ibi accipitur numerus millenarius p̄ oi
numero sine peccato de mľieribus nullã iueni

Tertia rõ. Omnis mũditia creature hũane
pure dz eẽ citra mũditiam xp̄i. probatur: q̃z in
filijs hoium nõ ẽ iuẽtus q̃sq̃z sine pctõ nisi xp̄s
Sz si v̄go nõ fuissz cõcepta i pctõ originali ⁊ fu
isset i cõceptõe sancta: mũditia v̄ginis fuissz eq̃
lis i cõceptõe cũ mũdicia cõceptõis xp̄i: qď ẽ ab
surdũ: ergo nõ ẽ ponẽdũ v̄ginẽ sine pctõ ori/
ginali fuisse cõceptã. Quarta rõ. Fũdamẽtũ
p̄ qď põiẽ v̄ginẽ i pctõ ñ fuisse cõceptã ẽ q̄ de⁹
potuit p̄suare illã a tali pctõ ⁊ sic potuit ita ďcu
it ⁊ sic ďcuit ita scm̃ ẽ: sz istď fũdamẽtũ ẽ falsũ: q̃z
isto mõ possz p̄bari xp̄z ñ fuisse mortuũ p̄ salu
te hũani gnis: q̃z potuit ñ mori. Et oẽ qď ẽ pos
sibile deo illi ↄuẽit: ergo ďcuit: ⁊ sic ďcuit ita de
bebat fieri: q̃ tñ omnia falsa sũt atq̃z risu digna.

Quinta ratio. Fundamentum per qď poni
tur v̄ginem in cõceptione fuisse scãm ẽ: q̃z v̄/
bum dei filius debebat venerari virginẽ: quia

ab eterno eius mater electa fuit. Sed hoc fun/damentū est falsum: quia verbū dei filius maiora potuit cōferre ꝟgini: q̄ magis honorassent eā: q̄ hoc ꝙ fuerit sine peccato cōcepta: vt im/mortalitatē ꝛ beatitudinē de facto: ꝛ tamen hec illi a dn̄o cōcessa nō fuere: quia nō erant cōue/nientia: ergo nō debet dici ꝙ virgo ex eo ꝙ de/bebat esse iesu christi mater fuit p̄seruata ne in peccato originali esset concepta: q: hoc solū erat xp̄o cōueniens.

Auctoritates cōmunes probātes omnes q ex primis parentib⁹ duxerunt originē in pecca to fuisse conceptos.

n

On cōtenti ex his argumētis superio/ribus articulis adductis aduersarij ve/ritatis adducūt quasdā auctoritates cō/munes ꝓbātes oēm creaturā humanam post Ade delictū fuisse in peccato originali ɔceptā. Nā Esa. c. 53. inq̄t. Omnes nos q̄si oues er/rauimus: vnusq̄sq; declinauit in viā suā: ꝛ dn̄s posuit in eo. s. xp̄o iniquitates omniū nr̄m. Et apostolus Paulus ad Ro. 5. Per vnū hominē mors intrauit in mundū: ex quo oēs pecca/uerunt: ꝛ in eodē loco. Sicut vni⁹ ade delictū regnauit in oēs in condemnatione: sic vni⁹ xp̄i iusticia regnauit in oēs. Et alibi idē apostolus Sicut in Adā oēs moriunť: ita ꝛ in xp̄o oēs viuificanť. Et sanctus leo papa inquit. Dn̄s noster peccati mortisq; destructor sicut nullū a reatu liberū repperit in liberādis oibus venit. Et aug. li. 13. de ci. dei. c. 14. Oēs. n. i illo fuim⁹ qn̄ ille vn⁹ oēs corrupit: q p feminā lapsus est.

Auctoritates ꝓprie specifice ꝓbantes virgi/nē in peccato originali fuisse cōceptam.

v

Ltimo pro cōplemento huius affirmatiue partis adducere intēdimus aliq̄s auctoritates specialiter explicātes virginem in peccato originali fuisse cōceptā: vt om/ni ex parte p nos satisfactū sit aduersarijs veritatis. Prima auctoritas est sancti Bern̄. in epistola ad Lugdunensē. d. Uirgo in conce/ptione minime sanctificari potuit: imo ipsa peccato fuit obnoxia: deinde ꝟtute spiritus sancti mundata. Et Ansel. li. 2. Cur deus hō. inquit Licet omnis dei cōceptio mūda sit: ꝛ absq; carnalis delectationis peccato: ꝟgo tamē ipso vnde assumpta est in iniquitatibus cōcepta ē: ꝛ in peccatis cōcepit eā mater eius. De tātis totq; preclarissimis viris hos duos viros auctorita/te dignos: q: de alijs paꝝ curamus: inuenim⁹ expresse affirmantes virginē in peccato origi/nali esse conceptam.

Quibus nō obstantibus partē negatiuam omnino tenere intendimus: ꝛ hoc verissimis rationib⁹ multisq; p̄clarissimis sanctoꝝ auctoritatibus ducti auxiliante nobis gloriosissima ac intemerata dei genitrice.

i

N oppositum est Augustinus totius ecclesie lumē ac sidus clarissimū in li/bro sermonū suoꝝ ad heremi/tas: sermone. 43. de natiuitate domini dicens. Propterea mater. s. christi electa est: ꝛ sup omnes creaturas p̄electa omnib⁹ gratijs fecundata omnibus virtutibus ornata: omni sanctitate in vtero mr̄is repleta: vt de mū dissima matre mundissimus nascereť filius: q: sicut in celo habuit patrē immortalē ꝛ eternū: sic ꝛ in terra habuit matrē omni corruptiōe ca/rentem. Igiť in celo qualis est pater: talis est filius: sic ꝛ in terra qualis est mater: talis secūdū carnē est filius. In celū cū patre eternus ꝛ im/mensus incorruptus ꝛ sublimis est: ꝛ in terra cū matre immaculatus ꝛ māsuetus. Et idē augu. in li. de gratia ꝛ li. ar. Cū de peccatis agi/mus propter honorē domini nullā de beata virgine volumus facere questionē. Adiungam⁹ his duab⁹ auctoritatib⁹ auctoritates sancti Hierony. in epistola ad paulā ꝛ Eusto. d. Et si in sanctis patribus ꝛ ꝓphetis gratia fuisse crediť: tn̄ nō eatenus plena. In Mariā vero toti⁹ gr̄e que in christo ē venit plenitudo. Et i eadē ep̄la Ceteris sanctis per partes dať gratia. Marie vero se infudit totius gratie plenitudo. Et an/sel. in lib. Cur deus hō. inquit. Decet ꝟginē ea puritate nitere: qua sub celo nulla maior ne/quit intelligi. Et ideo sancta mater ecclesia ca/nit de Maria. d. Que est ista q̄ ꝓgrediť q̄si aurora ɔsurgēs pulchra vt luna: electa vt sol. his verbis cōcordat psalmus Dauid. In sole po/suit tabernaculū suū. Qui sol fuit virgo. Et ipse. s. christus tāq; sponsus procedens de thalamo suo. Et in canticis canticoꝝ diciť. Tota pulchra es amica mea ꝛ macula nō ē in te. Et ideo sancta mater ecc'esia dicit. Felix es sacra virgo maria: ꝛ omni laude dignissima.

Quare autē Maria sit omni laude dignissima: explicatur causa: q: ex te ortus est sol iusti/cie christus deus noster.

O 2do seruandus in questio.

In q̄ōne

i N questione ista seruabibus talem or/
dinem.
p Videbim⁹ d originali iusticia pmoꝝ parētū
2° Videbimus de lege a dño primis parenti
bus data.
3° Videbim⁹ de peccato primoruꝫ parentum
ꝛ eius causa.
4° Videbim⁹ q̄ mala sunt secuta ex tali pctō.
5° Videbim⁹ de peccato primoꝝ parentū: qđ
transiuit ad omnes posteros ꝛ descendentes
ex lumbis ade primi parentis nostri.
6° Videbim⁹ quid est peccatū originale cōtra/
ctum in nobis.
7° Videbim⁹ i q̄ subiecto fuit ꝯctū tale pctm̄.
8° Videbim⁹ quot modis soluitur debitum.
9° Videm⁹ quot sunt modi redemptionis.
10° Videbimus ꝙ tam ex parte dei q̄ꝫ ex parte
virginis fuit possibile ꝙ ꝟgo preseruaretur a
peccato originali.
11° Videbim⁹ ꝙ hoc fuit conuenientissimuꝫ.
12° Videbim⁹ quod virgo fuit in conceptione
sancta: ꝛ a peccato originali p̄seruata ex parte
christi redemptoris nostri.
13° Hoc idē videbim⁹ fuisse ex parte ꝟginis
14° Videbim⁹ modū p quē virgo fuit libera/
ta ne incurreret siue cōtraheret tale peccatum
15° Videbim⁹ cur virgo nō fuit liberata a pe/
nis peccati si fuit liberata a peccato.
16° Videbim⁹ in quibus differt cōceptio chri
sti a cōceptione ꝟginis Marie.
Ultimo soluemus argumenta ante oppositum
questionis adducta: ꝛ sic erit finis questionis

De originali iusticia primoꝝ parentuꝫ.

c Reauit itaqꝫ de⁹ hominē ad imagineꝫ ꝛ similitudinē suā omni grā atqꝫ recti/tudine plenū ex vtraqꝫ parte.s.tā incorporea q̄ꝫ corporea pfectū. Intellectus hominis creatorē suū recte intelligebat. Volūtas ei⁹ sequens rationē rectā: deū sup oia ardēti quodā desiderio affecta amabat. Sensus oēs: tā interiores q̄ꝫ etiā exteriores ita ordinati erāt ꝙ appetitus eoꝝ tātū ad illoꝝ obiecta se extendebāt: q̄ꝫtū a ratione recta ꝛ electione volūtatis sequente illā rationeꝫ rectā pmittebant. Ex qb⁹ sic in hoie existentib⁹ resultabat originalis iusticia primoꝝ parentū. Nā cuncta animalia plenā obedientiā homini p̄stabāt. Sensus oēs recte rōni subiecti erāt. Voluntas ita bene a deo instituta erat ꝙ omni rectitudine plena creatorē suū amabat. Intellectus recte deū factorē atqꝫ creatoreꝫ suū intelligebat. Nā vt dicit Aurelius augustinus. Creauerat de⁹ rationalē creaturā: vt summū bonū intelligeret: intelligendo amaret amādo possideret: possidendo frueretur.

De lege a dño primis parentib⁹ data.

q Uāuis hō plenus grā atqꝫ rectitudine a dño creatus esset: tamē omnipotens deus regula infallibilis decreuit illi dare legē. Nā cū vnūquodqꝫ ens finitū: q̄ꝫuis in suo genere siue specie pfectuꝫ ex se sine ordine ad primū ens inde pendens atqꝫ infinitū regulari ex sui natura nō possit: q2 tale ens finitū est ens p pticipationē: ꝛ omne tale reducit̄ ad ens per essentiā: cuiusmodi de⁹ ē: ideo illi a dño data est lex. nō qdē difficilis: imo omniū facillima vt mediante tali lege ꝛ ei⁹ obseruātia hō regularetur: vt posset mereri vitam eternā. Dixit ergo dñs primis parentib⁹. De arbore sciētie boni ꝛ mali ne comederitis: quacūqꝫ.n. hora comederitis morte moriemini. Nā primis parētibus in paradiso deliciaꝝ cōstitutis: solūmodo fructus arboris vni⁹ a dño vetitus est: nō ꝙ fructus ille tā excellens atqꝫ nobilis esset: ita ꝙ nobilior aut eo excellentior in paradiso delitiarum inueniri nō posset: sed vt hō illa parua lege a domino accepta atqꝫ obseruata: vitā eternā mereri posset. Q̄ si in tā parua atque infima re hō plenā obedientiā creatori suo dare nollet: dupli ci moreret̄ morte.s.temporali: q̄ aia a corpore separat̄: ꝛ eterna: q̄ dānati cōtinue moriunt̄, ꝑpter amotioneꝫ infiniti boni: ꝛ propter afflictiones cōtinue a demonibus atqꝫ malis spiritib⁹ illis datas.

De peccato primoꝝ parentū.

a Ccepta ergo lege a dño: diabolus humani generis inimicus simulans cām vetiti fructus primis parentib⁹ dixit. Cur p̄cepit vobis de⁹ ne comedatis ex omni ligno. Cui respondentes dixerūt. Ne forte moriamur. Recordabant̄ ꝙ dñs illis dixerat: quacūqꝫ hora comederitis morte moriemini. Quibus diabol⁹ dixit. Nequaq̄ꝫ moriemini. Scit enim de⁹ ꝙ quacūqꝫ hora comederitis aperient̄ oculi vestri: ꝛ eritis sicut dij scientes bonū ꝛ malum. Cūqꝫ de ꝟbis diaboli: q2 mouit ab illis cām mortis cogitare cepissēt: fructū vetiti arboris comederūt. Vn̄ dicit sacra scriptura. Vidit ergo mulier ꝙ esset bonū ad vescēdū: deditqꝫ viro suo: q comedit. Lege ergo illis a dño data ab eis transgressa amiserūt grām omnē rectitudineꝫ atqꝫ originalē iusticiā. Tunc ceperunt sentire aliā legeꝫ in sensib⁹ suis repugnantem legi

mentis eoꝝ. Vñ Ansel. i li. cur de⁹ hõ. inquit
Inobediẽtia primoꝝ parẽtũ iusticie debite nu
ditatis fuit cã. Causa aũt peccati hui⁹ fuit volũ/
tas eoꝝ praua: ⁊ ꝑ voluntatẽ eoꝝ fuit ꝯmissum
tale peccatũ. Nã volũtas ꝑ electionẽ rectã mere
tur: qꝛ illa electio est cõformis rõni recte. Naꝫ
electio recta ẜm Ari. 6. ethicoꝝ sequit̃ rõnẽ re/
ctã. Cũ ergo primi parẽtes itelligerẽt fructũ ve
tite arboris a dño vetitũ fuisse: ꝑ electionẽ rectã
noluerũt esse cõformes diuine volũtati: imo vo
luerunt esse difformes: ⁊ poti⁹ credere diabolo
ꝙ̃ creatori suo. Vñ Aug. li. 14. de ciui. dei. c.
13. inqt loquẽdo de primis parẽtib⁹. In occul
to mali esse ceperũt: vt in aptã inobediẽtiã labe
rent̃. Nõ. n. ad malũ op⁹ ꝑuenirent̃ nisi ꝑ̃cede/
ret mala volũtas. Volũtas ergo i primis parẽ
tibus fuit illa q̃ primo peccauit: ex quo postea ꝑ
uenerũt ad malũ opus. Vñ dicit scũs Aug. in
eo. c. Si volũtas supple primoꝝ parẽtũ i amo/
re supioris ⁊ imutabilis boni: a quo illustrabat̃
vt videret: ⁊ accendebat̃ vt amaret: stabilis per
mãsisset: nõ inde ad sibi placẽdũ inducerent̃: vt
ex hac tenebresceret atq; frigesceret: vt vel illa.
s. Eua veꝝ crederet dixisse serpentẽ: vel ille. s.
Adã dei mãdato vxoris ꝑ̃poneret volũtatẽ. Ex
qb⁹ apparet ꝙ pctm̃ primoꝝ parẽtũ formaliter
fuit carentia iusticie debite in illis amisse. Se
cundo apparet qđ pctm̃ eoꝝ nõ fuit rebellio sen
suũ erga rõnẽ: qꝛ sensus nũq; fuissent deordina
ti nisi primo fuisset deordinata volũtas. Quia
sicut primi parẽtes ẜm rõnẽ obediẽtiã debitaꝫ
deo ꝑ̃stare noluerũt: imo facti sũt rebelles crea
tori suo: sic ⁊ sensus facti sunt rebelles rõni: obe
dientiãq; debitã ei ꝑ̃stare nõ potuerunt. Talis
ergo rebellio sensuũ in ꝑmis parẽtib⁹ secuta ẽ i/
mediate post peccatũ ab eis cõmissuꝫ 3° appa/
ret ꝙ peccatũ eoꝝ nõ fuit obligatio ad penã du
plicis mortis: qꝛ talis obligatio orta est ex pecca
to iam cõmisso.

De malis secutis ex peccato primoꝝ parẽtũ

Acti ergo sunt filij ire ex transgressio/
f ne legis: ⁊ amiserũt dei grãm ac origi/
nalẽ iusticiã: incurrerũtq; duplicẽ mor
teꝫ. s. tpalẽ: mortẽq; eternã icurrissent: nisi fuis
set grã ⁊ humanitas redẽptoris nri. Ex tali. n.
peccato oẽs sensus facti sunt rebelles rõni: sen/
serũtq; aliã legẽ in sensib⁹ eoꝝ repugnãteꝫ legi
mentis illoꝝ. Tunc caro cepit cõcupiscere ad/
uersus spiritũ: ⁊ spũs aduersus carnẽ. Eiectiq;
sunt de paradiso terrestri. Dictũq; ẽ ꝑ dñꝫ ade
In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Et Eue
dictũ fuit. In dolore paries filios tuos. Vñ si
nõ peccassent nullũ genus mortis expti eẽnt ẜꝫ
Aug. li. 13. de ci. dei. c. 3. q ait. Fatendũ est pri
mos qdẽ hoies ita institutos fuisse: vt si nõ pec
cassent nullũ experirent̃ gen⁹ mortis: ſꝫ eosdeꝫ
primos peccatores ita fuisse mulctatos: vt etiaꝫ
qcqd eoꝝ stirpe esset exortũ eadeꝫ pena teneret̃
obnoxium.

De peccato primoꝝ parentũ quod transiuit
ad omnes posteros.

Icut grã dñi ac originalis iusticia pri/
s mis parentib⁹ a deo creatore suo dono
data fuit nullis eoꝝ meritis antecedẽti
bus ipsisq; bene coopantib⁹ i bonũ illa trãsiuis/
set ad oẽs posteros atq; descẽdẽtes ex lumbis
ei⁹: omnesq; filij grẽ fuissem⁹: sic ⁊ ipsis peccã
tibus indignatio dñi cecidit super illos: atq; ad
oẽs posteros ⁊ descẽdẽtes ex lumbis eoꝝ ẜꝫ le
geꝫ trãsiuit. Et illud qđ fuit actuale pctm̃ i illis
ꝑ originẽ i nobis dicit̃ originale. Nã vt dic̃ an
selmus in li. Cur de⁹ hõ. Inobediẽtia ꝑmoruꝫ
parẽtũ iusticie debite nuditatis fuit cã: ꝑ quam
oẽs sum⁹ filij ire. Qđ aũt pctm̃ primoꝝ parẽtũ
ẜm legẽ cõem trãsiuerit ad oẽs posteros: rõni/
bus ⁊ auctoritatib⁹ ꝯprobam⁹. Quia qñcũq;
aliqd dat̃ aliqb⁹ ita ꝙ ꝑ primos illud dꝫ trãsire
ad posteros: ablato illo a ꝑmis duob⁹ aufert̃ il/
lud ab oib⁹ alijs sequẽtib⁹. Iusticia aũt origina
lis ita data fuerat ꝑmis parẽtib⁹ ꝙ si nõ peccas/
sent: illa ad oẽs posteros trãsiuisset: ergo ab eis
ablata ꝑꝑ pctm̃ eoꝝ illa nõ potuit trãsire ad oẽs
posteros ⁊ descẽdẽtes ex lumbis eoꝝ. Ampli⁹
Et lege filij ẜuoꝝ ẜui sunt. Cũ aũt ꝑmi paren/
tes fuerũt ẜui ꝑꝑ pctm̃: ergo oẽs descẽdẽtes ta
li ẜuitute fuerũt affecti. Ampli⁹. Originalis iu
sticia ipsis bñ coopantib⁹ trãsiuisset ad oẽs po
steros ⁊ descẽdetes ab eis: ergo ipsis male co/
opantib⁹ in illis fuit amissa atq; in oib⁹ descẽdẽ
tibus ex lumbis eoꝝ. Auctoritatib⁹ hoc idẽ cõ/
firmam⁹. Nã ẜm Paulũ aplm oẽs i adã mo
riunt̃. Et alibi. Per vnũ hoiem mors intrauit
in mũdũ: ex quo oẽs peccauerũt. Et alibi. Sic
vnius ade pctm̃ regnauit in oẽs in cõdẽnatõeꝫ
⁊c. Et alibi. Oẽs in adaꝫ peccauerũt. Et scũs
leo papa. Dñs nr̃ peccati mortisq; destructor:
sicut nulluꝫ a reatu liberũ repperit: ita liberãdis
omnib⁹ venit. Et Dauid in psal. Omnes de/
clinauerunt simul inutiles facti sunt. Et Esa.
Omnes nos q̃si oues errauim⁹: vnusqsq; de/
clinauit in viã suã. Et Aug. Omnes nos i il/
lo fuim⁹: quãdo ille vnus. s. Adã oẽs corrupit

Et idem

Et ideꝫ Augu. Nō est in filijs hominū quiſq̄ſ ſine peccato.

Quid est pctm̄ originale cōtractū in nobis.

Idendū est a nobis in pſenti articulo:
v qd est peccatū originale in nobis cōtra
ctum. Peccatū originale in nobis nō
est aliqs malus actus ſicut quidā dixerūt. Nā
malus actus in nobis ex mala electione volun
tatis ſequit̄. In paruulis aūt non pōt eſſe mala
electio voluntatis neqꝫ bona: qꝛ ipſi nō poſſunt
exercere operationes anime intellectiue perfe/
ctas. ſ. intellectus ⁊ volūtatis ꝑ quas poſſint me
reri ⁊ demereri. Amplius. Si peccatū origina
le eēt aliqs malus actus: ſequeret̄ ꝙ aliqs pecca
ret actualiter anteq̄ꝫ exiret de ventre mr̄is ſue.
Probat̄. Quia peccatū originale ꝯtrahit̄ quā/
do vnit̄ aīa intellectiua corꝑi ſuo organico phi/
ſico. Hoc aūt ꝙ deducit̄ est impoſſibile: qꝛ pue
ri in ventre matris nō vtunt̄ libero arbitrio.
Amplius. Si peccatū originale eſſet aliqs ma/
lus actus eſſet peccatum actuale ⁊ nō originale
Dicamꝰ ſecundo: ꝙ peccatū originale in nobis
nō est aliqs malus habitus vt affirmarūt nōnul
li: qꝛ ex frequentatis actibꝰ generat̄ habitus. 6.
ethi. Modo demonſtratū est ꝙ pctm̄ originale
nō est aliqs malus actus: qꝛ talis in pueris eſſe
nō pōt. Ergo ſi mali actus nō ſunt: mali habitus
eſſe non pn̄t. Nā remota cā remouet̄ effectus.
Dicamꝰ tertio ꝙ peccatū originale i nobis nō
est rebellio ſenſuū erga rationē: qꝛ talis rebellio
est ſequela peccati: ⁊ nō peccatū. Amplius talis
repugnātia ſenſuū est: qꝛ ꝑs ſuperior ⁊ rōnalis
est deordinata erga dn̄m. Dicamus quarto ꝙ
peccatū originale nō est formaliter obligatio ad
penā damni: qꝛ talis obligatio est ex aliqua cā.
Talis aūt cā nō pōt eſſe ipſamet obligatio: ergo
est ex peccato: qꝛ nō ex virtute: nec ex aliena cā
immediata. Ex quibꝰ apparet ꝙ illa ratio quaꝫ
facit Franciſcus Maronis in. 3. ſententiaꝝ in
queſtione vtrū beata virgo ſit in peccato conce/
pta nihil valet: quādo vult ꝓbare ꝙ peccatū ori
ginale nō ſit carentia originalis iuſticie. Quia
ſi deus creaſſet Adaꝫ in puris naturalibꝰ: ha/
buiſſet illaꝫ carentiaꝫ originalis iuſticie: ⁊ tamē
nō habuiſſet peccatuꝫ. Dico primo ꝙ illa non
est completa diffinitio peccati originalis. Pec
catuꝫ est carentia originalis iuſticie: ſed ſunt plu
ra alia: vt videt̄. Neqꝫ etiā est completa diffini
tio peccati actualis ſiue habitualis Ade niſi po
nantur multa alia. Hinc est ꝙ nō concluditur
Ibi nō est originalis iuſticia ⁊ ſubiectū est aptū
natū ad illā: ergo ibi est peccatū. Secundo dico
ꝙ ſi Adā non fuiſſet creatus in originali iuſti/
cia: cū illa ſit donuꝫ ⁊ gratia ſupernaturalis: tūc
non diceret̄ habere carentiam illius in ſubiecto
apto nato: quia priuatio dicitur dupliciter. Aut
quādo deperditur forma in ſubiecto apto nato
ad illā: vt patet in ceco. Aut q̄ñdo in nobis de/
bet euenire aliquid ⁊ aufertur mediū: ſicut pꝫ:
qꝛ ſi primi parentes nō peccaſſent: habuimus
originalē iuſticiā. Modo ſi deus non creaſſet
adam cū originali iuſticia: nullo iſtorū modorū
fuiſſemus priuati. Dicamꝰ quinto ꝙ peccatū
originale nō est appetitus ſiue inclinatio me/
diante qua anima deſiderat vniri corpori inſe/
cto: qꝛ cū talis appetitus ſit anime naturalis cō/
petens ei per ſe: ab ipſa nunq̄ꝫ poſſet amoueri
tale peccatū ꝑ paſſioneꝫ dn̄i niſi aīa intellectiua
destructa. Dicamꝰ ſexto ꝙ peccatū origiale nō
est formaliter vnio aīe ad corpꝰ: qꝛ ſi tale ab ho
mine amoueri deberet ꝑ paſſionē dn̄i: prius oꝫ
ꝙ anima diſſolueret̄ a corpore: ſi peccatū forma
liter eſſet vnio anime ad corpus. Amplius.
Vnio anime ad corpꝰ est naturalis: ⁊ ex ea in/
quantū talis nulluꝫ cōtrahitur peccatū: qꝛ ante/
q̄ꝫ primi parentes peccaſſent in cōceptione eoꝝ
anime ſue fuerunt cōiuncte corporibus ſuis ſi/
ne aliqua macula ⁊ peccato. Cōcludendo ergo
diffinitionē peccati originalis in nobis exiſten
tis dicamus. Peccatū originale est carētia ori
ginalis iuſticie debite in primis parētibꝰ amiſſe
ex traſgreſſione legis ī nobis deriuata ex actua
li peccato primoꝝ parentū obligans nos ad du
plicē mortē. ſ. temporaleꝫ ⁊ eternā ⁊ ad ceteras
penas que taleꝫ carentiā ſequuntur. Iſta diffi
nitio declarat̄ a nobis per ſingulas particulas
eius. Primo dicitur peccatuꝫ originale ⁊ in
hoc diſtinguit̄ a peccato actuali. Est carentia.
Nā cū peccatū nō ſit d̄ genere poſitiuoꝝ: opor
tet ꝙ diffiniat̄ ꝑ carentiaꝫ: ſicut cetera priuatiua
diffiniuntur. Secūdo dicit̄: originalis iuſticie
⁊ in hoc explicat̄ cuius forme peccatū origina/
le ſit priuatio. Dicit̄ tertio loco debite: qa niſi
eſſet amiſſio iuſticie debite: non obligaremur
ad duplicē penā. Dicit̄ quarto: i primis parē
tibus amiſſe: ad excludendā iuſticiā originaleꝫ
in angelis malis amiſſaꝫ: quia tali iuſticia non
priuamur: ſed ea que fuit in primis parentibus
amiſſa. Dicit̄ quinto loco: ex tranſgreſſione le
gis in nobis deriuata vt explicet̄ cā quare etiaꝫ
nos q̄uis nō peccauimꝰ actualiter tn̄ qꝛ fuimꝰ
ex lumbis eius ꝑ tranſgreſſionem legis ab eis

factaz amisimus talē iusticiā originalē debitaz. Dicit sexto ex actuali peccato primoꝝ parentuz qꝛ vt dicit Aug. Omnes in illo. s. Adā fuim⁹ qñ ille vn⁹. s. p peccatū actualē oēs corrupit. Dicitur vltimo: obligans nos ꝛc. vt explicent ea q̄ sunt finis hui⁹ peccati: ꝛ quarū penaꝝ sit causa tale peccatum.

In quo subiecto cōtrahit peccatū originale.

Quāuis ex superiorib⁹ in precedenti ar- articulo iaz dictis satis clare ↄstare posset: quomodo cōtrahit peccatū originale in nobis: ꝛ in quo subiecto fuit talis macula: tamē ad meliorē euidentiaz dicendoꝝ decreui declarare ista in ꝑprio atqꝫ determinato articulo. Contrahit ergo peccatū originale in nobis isto modo. Nā aīa ꝑprie est illa q̄ est subiectuz ꝟtutis ꝛ vitij: mediantib⁹ potentijs eius. Naz aīa que peccauerit: ſꝫ ecclesiā ipsa morietur. Nā si primi parētes nostri nō peccassent: aīa vniuscuiusqꝫ nostrū fuisset creata plena grā cū omni rectitudine atqꝫ originali iusticia: vnitaqꝫ corpori: omnesqꝫ sensus rationi fuissent subiecti: sicut fuit quādo fuerunt create anime primoꝝ parentū: quādo fuerunt suis corporibus vnite. Nunc ꝟo ꝑpter peccatū eoꝝ q transgressi sunt legē: anima nostra creatur absqꝫ grā originali iusticia atqꝫ rectitudine: vnitaqꝫ corpori illud dominiū habere nō pōt sup corpore suo: quod habuisset si in grā fuisset creata. Ideo q̄ꝫ primum aīa est vnita corpori suo: alia lex est in illa: ꝛ alia in sensibus corporis. Naz caro pugnat aduersus spiritū ꝛ spiritus pugnat aduersus carnē: ꝛ alia lex est in sensibus diuersa a lege mētis nostre. Isto ergo mō cōtrahit tale peccatuz i taliqꝫ subiecto: in animaqꝫ nostra ē talis carentia: ratione cuius anime nos dicimur priuati. Nā vt dicit Aug. li. 14. de ci. dei. In occulto mali eē ceperunt: vt in apertā inobedientiā laberentur Nō enim ad malū opus peruenirent nisi p̄cederet mala voluntas. Per malā ergo electionē volūtatis primoꝝ fuit amissa illa rectitudo q̄ erat in voluntate eoꝝ: ratione cuius tenebantur ↄformari voluntati diuine. Volūtas ergo fuit illa que fuit priuata ꝛ inordinata per malā electionē rōne cuius oēs sensus eoꝝ deordinati fuere. In nobis ꝟo nō fuit aliqua mala electio voluntatis qꝛ nō peccauimus actualiter: ſꝫ in illo tāq̄ꝫ in radice fuit omne illud qđ secutū est ex mala electione voluntatis primoꝝ parentū. Quia sicut voluntas eoꝝ curuata ꝛ praua ex trāsgressione facta est: sic nos p peccatū eoꝝ creamur cū volūtate nō recta ꝛ sine grā. Et sicut in illis amissa rectitudine volūtatis sue amiserūt omnē rectitudinez sensuū: sic ꝛ aīa nostra creata absqꝫ grā ꝛ originali iusticia cuz vnitur corpori suo organico: oēs sensus fiunt rebelles rationi: tenemurqꝫ ad debitū duplicis mortis: omnesqꝫ passiones quas habuerūt primi parentes: ꝛ nos q ex lumbis eoꝝ fuim⁹ habem⁹. Ex qb⁹ sic determinatis apparet error illoꝝ q dixerūt cōcubitū inordinatū viri cū muliere esse causam cōtractionis talis peccati: qꝛ p talē cōcubitū vniuntur spermata ex infecta carne ꝑgredientia: ex eisqꝫ seminib⁹ sic vnitis generatur corp⁹ infectū: animeqꝫ vnituz aīa ab eo corpore inficitur. Sed salua pace eoruz hoc nō videtur esse veꝝ: qꝛ si aīa nostra crearetur plena gratia ꝛ originali iusticia queadmodū fuerunt aīe primoꝝ parentū create: oēs mūdi cōcubitus nō essent causa talis deturpationis aīe: qꝛ cū aīa nostra intellectiua nō sit educta de potentia materie: sed a deo imediate creata spūalis nō pōt infici a carne infecta: qꝛ illa nō est susceptibil's qualitatū corporaliū. Amplius. In illo subiecto cōtrahit peccatū in nobis: i quo fuit contractū peccatū primoꝝ parentū ex trāsgressiōe actuali ab eis facta. Sꝫ tale pctm̄ i p̄mis parentibus fuit in volūtate eoꝝ cōtractū: q̄ potentia fundatur in animab⁹ ipsoꝝ. Ergo ꝛ in nobis tale peccatū fuit cōtractū in voluntate ꝛ aīa nostra. Ampli⁹. Aīa primoꝝ parentū fuit illa q̄ p peccatū fuit priuata originali iusticia. Originalis aūt iusticia est bonū anime ꝛ nō corporis: qꝛ extante illa in aīa nostra oēs sensus obediūt rationi. Cuz aūt carentia talis originalis iusticie sit in anima: in illa prius cōtrahitur tale peccatuz q̄ꝫ ꝙ sensus fiant rationi rebelles. Caro ergo infecta nō est illa q̄ priuet animā tali originali iusticia: sed ē imediate deus: q imediate creat illā animā. Et qꝛ id qđ anime cōpetit seorsuz ꝛ per se absqꝫ corpe: nō dicim⁹ illi cōpetere: ideo vnita corpori dicimus tale suppositū cōtraxisse peccatū originale. Naz queadmodū dicit Ari. primo de aīa. Si qs dixerit animā intelligere: ē sicut si qs dixerit eā texere ꝛ filare. Et tn̄ intellectiua est illa p quā hō intelligit ꝛ sapit. v. ari. in 3. de aīa. De parte autē anime qua intellect⁹ cognoscit ꝛ sapit. Tamē qꝛ opationes sunt suppositoꝝ. i. meth. nō dicim⁹ aīam intelligere ſꝫ hominē intelligere. Sic ꝛ in aīa intellectiua q̄ꝫuis in illa sit ꝑprie carentia originalis iusticie debite: tn̄ nō dicim⁹ aīam cōtraxisse tale peccatū: sed hominē. Mediū aūt p qđ cōtrahit tale peccatū est cōcubitus

est concubitus viri ⁊ mulieris. Est tñ remotuz
mediũ eẽ cã sine qua nõ. Mediũ aũt ꝓpinquũ
ẽ ex vnione aie intellectiue cũ corpore suo orga
nico. Scdo appet error illoꝝ qui dixerũt ꝙ pec
catũ originale contrahit in aia ex iclinatõe eius
ad corpus isectũ: ⁊ cũ delectatur cũ corpore. Sz
salua pace coꝝ hoc nõ ẽ veꝝ: qꝛ talis appetitus
aut icliatio aie ad corpus isectũ: aut precedit co
gnitõem itellectus: ⁊ electionem volũtatis: aut
subseqtur. Nõ primũ: qꝛ cuz talis appetitus vt
aie naturalis: neqꝫ ab aia possit remoueri ꝑ ali
quã potentiã: cũ ille sit aie naturalis ⁊ ꝓpri⁹ se/
querẽ ꝙ pctm̃ originale nũqꝫ posset remoueri
ab aia. Neqꝫ ẽ dicendũ scdm: qꝛ illud ẽ pecca/
tum actuale ⁊ nõ originale.

Quot modis soluitur debitum ex aliqua cau
sa contractum.

His visis atqꝫ determinatis ad maiorẽ
b euidentiam dicendoꝝ decreui in isto
articulo notare quot modis dimittiẽ de
bitũ ex aliqua causa contractuz. Prim⁹ ergo
modus quo dimittitur debitũ ẽ per cãe cessatio
nẽ. Vt quãdo filii remanẽt post mortẽ suoꝛuz
ꝑentũ absqꝫ bonis paternis nõ tenẽtur ad de/
bita patris: qꝛ cessauit ille q fuit cã talis debiti:
⁊ in bonis eius nõ remansit qcqꝫ. Isto modo
nõ fuit solutũ debitum contractũ in primis pẽ/
ribus: ⁊ ẽt nostꝝ in morte nostra: qꝛ qꝫuis mor
tui sunt: ⁊ ẽt nos continue morimur: tñ lex do
mini nõ solũ adimpletur ex morte tꝑali: sed de
bet adipleri ẽt quo ad mortem sempiternaz: qꝛ
aie coꝝ post mortẽ adhuc remãserũt. At dices
Quõ aia humana tenẽ ad mortẽ sempiternaz
cũ ipsa sit imortalis: neqꝫ vnqꝫ moriatur. Dici
m⁹ quẽadmodũ dicit Aug. li. 13. de ci. dei. c. 2
Quãuis aia humana veraciter imortalis ꝑhibe
aẽ: hꝫ tñ quãdã ẽt ipa mortẽ suaz. Et paulo p⁹
declarando que sit ista mors aie dicit. Mors
igitur aie fit cũ deserit eã deus sicut corp⁹ cum
deseritur ab aia supple mors eius fit. Ad ꝓpo
situm redeũtes dicimus ꝙ debitum nostrũ nõ
fuit solutũ ꝑ mortẽ primoꝝ ꝑentũ: qꝛ cã talis de
biti ẽ carentia originalis iusticie debite: q carẽ
tia in cõceptõe nostra cõtrahiẽ ꝓpter defectum
primoꝝ ꝑentũ. qꝛ vt dicit Aug. O ẽs in illo fu
imus: qñ ille vn⁹. s. adã oẽs corrupit. Scdo
mõ dimittitur debitũ ꝑ debiti satisfactõez. Isto
mõ non fuit solutũ debitũ primoꝝ ꝑentũ ⁊ nr̃z
qꝛ culpa coꝝ in nobis contracta obiectiue fuit i
finita circa obiectũ ifinitũ: qꝛ deo displicuerunt
primi ꝑentes: ⁊ nos cũ illis. Mõ per nulluz fi
nitũ põt auferri cł̃pa obiectiue ifinita. Ampli
us. Scdm paulũ nõ sunt cõdigne passiões hu
ius seculi ad futurã gl̃iam: nisi medtante gra/
tia dñi: qua ablata: nulla oꝑatio humana talis
ac tanta eẽ põt: ꝙ illa possit eẽ sufficiẽs. non di
co solũ ad satisfaciendũ ꝓpter debitũ contractũ
sed ẽt si nullũ fuisset cõtractũ debituz: ita adhuc
non eẽt sufficiẽs ad futuram gl̃iam: neqꝫ de cõ
digno: vt pꝫ: neqꝫ ẽt de congruo: nisi eẽt gra/
tia dñi nostri iesu xp̃i. Tertio mõ põt dimit
ti debitũ per debiti donatõnem factã ab aliquo
pro nobis satisfaciente. Isto mõ fuit donatum
debitũ cõtractũ ex pctõ primoꝝ ꝑentum nobis
ꝑ iesum xp̃m redẽptorẽ nr̃m: qui in ligno cru/
cis pepẽdit: atqꝫ ꝓ nobis satisfecit: mortẽqꝫ no
strã moriẽdo destruxit. Vnde ẜm Esaiam ꝓ/
phetã: vere languores nostros ipse tulit.

Quot sũt modi redemptionis.

Hnc cõueniẽs ẽ vt videam⁹ in presenti
c articulo quot sũt modi redemptionis.
Primus ergo mod⁹ redemptõis ẽ
qñ qs redimitur postqꝫ lapsus ẽ in pctõ morta
li actuali. Isto mõ fuerũt redempti primi ꝑen/
tes nostri per passionẽ domini nr̃i iesu christi.
Scds modus redẽptõis ẽ quãdo qs redimi
tur postqꝫ lapsus ẽ in pctõ veniali. Isto mõ re
dimũtur viri ꝑfecti: qui ꝑ grãm dei subleuãtur
post venialẽ omissionẽ. Tertius mod⁹ redẽ/
ptõis ẽ quãdo qs redimitur: ⁊ in grã cõfirmaẽ
ne ampli⁹ in pctõ mortali labatur. Isto mõ re/
dempti fuerũt apl̃i in grã cõfirmati post aduen
tũ spũs sci. Et iõ amplius nũqꝫ mortal̃r pecca/
uerũt. Quartus modus redẽptionis ẽ quã/
do qs redimiẽ mediãte baptismo in virtute pas
sionis domini. Isto mõ redimũtur ꝑuuli q ba
ptizãtur ⁊ alij q efficiunẽ xp̃iani. Quint⁹ mo
dus redemptõis ẽ quãdo qs redimiẽ in virtute
passionis domini: ⁊ in vtero matris scificatur:
postqꝫ i originali pctõ ceciderit. Isto mõ fue/
rũt redempti Hieremias ⁊ Ioãnes baptista:
q fuerũt sanctificati in vtero matris postqꝫ ceci
derũt pctõ originali. Sextus modus redẽpti
onis ꝑfectissimus ẽ: quãdo aliqua creatura fu/
tura que ex sui natura ẽ in potẽtia contrahendi
originale pctm̃: ⁊ dñs deus ex sua ifinita mise/
ricordia i virtute passionis iesu xp̃i illã preser/
uat ne icurrat tale pctm̃ originale: creando aiaz
intellectiuã eius plenã grã: ⁊ infundẽdo illam
aiam corpori organico phisico in vtero matris
formato. Isto mõ fuit redẽpta gloriosissima vir
go maria iesu xp̃i mater. Vnde ẜm sapientiaz

alomonis in. c. illo quod sic icipit. Mulierez
fortē qs iueniet. s. ,puer. vltimo dicitur. Mul/
te filie congregauerūt diuitias: tu. s. maria sup
gressa es vniuersas. Et ido Hiero. de maria
dixit. Totius gratie q̄ in xp̄o ē in mariaz venit
plenitudo. Et aug. dixit. O ibus gratijs secun
data: oi sanctitate i vtero matris repleta. Hoc
aūt quod dicimus in sequentib⁹ meli⁹ appebit.

Q̄d fuit possibile tā ex pte dei q̄z ex pte v̄gi
nis q̄ virgo p̄seruaretur a pctō originali.

Empus nūc expostulat postq̄z determi
nauimus breui sermone ea que sūt an/
tecedentia ad mām istaz: vt videamus
ea que sūt ad ,ppositū determinād. Et prio vi
dere decreuimus in isto articulo. Vtruz fuerit
possibile deo stante peccato primoꝝ parentum
p̄seruare v̄ginez: ne icurreret pctm̄ originale.
Et ad ostendendū hanc possibilitatem adduce
mus multas rōes efficacissimas. Prima er
go rō talꝭ ē. Illd ē possibile deo respcū creature
quod nō implicat contradictōem: neq̄z ex parte
dei: neq̄z ex pte creature. Ista pz: qr fm theo/
logos deus pōt facere qcqd nō implicat contra
dictōem. Sz q̄ v̄go in cōceptiōe ,pduceret scā
nō implicat cōtradictōem: neq̄z ex pte dei neq̄z
ex pte v̄ginis: ergo hoc fuit possibile deo ,pdu
cere v̄ginē in cōceptōe scām. Minor ,pbatur.
Qr post Ade pctm̄ hoc fuit fcm̄ i cōceptōe xp̄i
ergo ēt poterat fieri in v̄gine. Ampli⁹. si Ade
pctm̄ haberet remouere hāc possibilitatē: seq̄re
tur q̄ posset oipotentē deū pturbare maxime d
futuro. Et si dicat: q̄ aliud est loqui de xp̄o qui
nō fuit cōceptus aut productus ex cōiunctione
seminū: ꝛ aliud est loq de virgine: cui⁹ corp⁹ ex
cōiunctiōe seminū viri ꝛ mulieris formatum
fuit. Ista rn̄sio nihil valet: qr dicit. Iob ituēs
incarnationē verbi i vtero Marie. Quis pōt
facere mundū. s. indiuiduū de imundo cōceptū
semine. Nōne tu q solus es. s. de⁹. Ad osten
dendū q̄ si qua creatura per cōiunctionē semi
nū inmūdorum cōciperet in matrice mulieris:
adhuc eēt possibile deo ,pducere aiaz itellectiuā
ei⁹ plenā gratia ꝛ infūdē illam corpi organico
mūdato p potētiā dei anteq̄z introduceret aia in
tellectiua in illo. Et isto mō creatura illa esset in
cōceptione mūda. Cōfirmat. Qr peccatū Ade
nō potuit diuinū pturbare cōsiliū fm Aug. q̄
si qd de⁹ statuerat illū mutare cōpulerit. Se
cūda ratio. Ois aptitudo q̄ iest alicui nature in
mediate pōt educi de potētia ad actū p potētiaz
dei. Probat. Qr deus ē oipotēs: ꝛ qcqd pōt
in genere cause efficiētis ꝛ finalis facere me
diante cā secūda: pōt facere sine illa. Sz aia intel/
lectiua q̄ imediate producitur adeo hz aptitudi
nē ad grām suscipiēdaz: ergo imediate pōt edu
ci de potētia ad actū per potētiā dei. Q̄d si sic ē
in aliquo istanti fm possibilitatē nō poterit esse
sub opposito grē. Cōfirmat. Sicut deus crea
uit aiam intellectiuā primi pentis: nullis ante/
cedētib⁹ meritis plenā grā ꝛ originali iusticia:
sic nō obstante pctō primoꝝ pentū potuit crea/
re aiam v̄ginis quā cognoscebat futuram eius
mr̄em in grā. Tertia rō. Possibile est alicui
creature p̄seruare aliquē ne in fuitutem cadat:
stante fuitute suoꝝ pentū: ergo multomagis ē
possibile deo p̄seruare v̄ginē ne in pctō origi/
nali cadat: stāte pctō primoꝝ pentum. Cōseq̄n
tia pz. Qr creatura ē ens p pticipatōem: deus
v̄o est ens p eēntiā: ꝛ qcqd agit creatura agit i
v̄tute dei: qui ē prima cā infinita. Antecedēs
,pbat. Quia fm legē filij seruoꝝ sunt fui: ꝛ tn̄
ē in facultate dn̄i facere liberꝝ primū filiuz: q ex
seruis dz nasci anteq̄z incurrat seruitutē. Exē/
pli gratia. Si aliquis dn̄s duoꝝ seruoꝝ ita or/
dinaret. Volo q̄ primus filius q ex talibus f/
uis dz nasci sit liber: tūc ille qui nasceret liber es
set: ꝛ tn̄ nullā incurrisset seruitutē ante libertatē
suam: eo q̄ fuit p̄seruatus ex mera ꝛ libera vo
lūtate dn̄i sui: nō obstante seruitute pentū suoꝝ

Quarta rō. Legislator instituēs legē ex me
ra ꝛ libera volūtate sua nulla necessitate coact⁹
pōt excipe quē vult a tali lege. Sz de⁹ dedit legē
primis pentibus ex libera volūtate eius. Ergo
pōt excipere quā creaturā vult a tali lege. Q̄d
si sic ē: potuit p̄seruare virginem ne in tali pctō
caderet nō obstante transgressione legis facta
p primos parentes. Cōfirmat. Quia sicut ds
dedit legem: ita pōt illam suspendere respectu
cui⁹ ipse vult: qr cum ipse sit oipotēs ꝛ liber: ita
pōt suspēdere actionē cuiuscūq̄z. Ex his oibus
satis clare cōstat deo omnipotēti fuisse possibile
p̄seruare virginē Mariā ne i pctō originali ca
deret nō obstāte pctō primorum parentum.

Q̄d nō solū fuit possibile: verū etiā fuit con
ueniens q̄ virgo p̄seruaret a pctō originali

On soluz sufficit nobis demonstrasse
fuisse possibile deo preseruare v̄ginez
ne i pctō originali caderet: quin etiam
nobis necessariū eē videt demōstrare hoc fuis
se conueniens. In presenti aūt articulo intendo
formare octo excellētissimas rationes ad osten
dendum

dendũ talez conuenientiam: quibus iudicio no stro nulla ptest afferri conueniens responsio.

Prima ratio sumit ex pte xp̄i: cui ab eterno datũ est redimere genus humanũ qđ pire debebat ex pctõ. Redẽptio nature hũane ab eterno data ẽ vnigenito filio dei: ergo conuenientissimũ fuit si debebat fieri caro in vtero Vginis Marie: dare illi matrem oio a peccatis mundã vt de mundissima matre mũdissimus nascere tur filius. Antecedens pbatur. Quia ab eterno presciebatur a deo Adã peccaturũ. Et sicut presciebatur ipsũ peccaturum: ita decretum est in mente diuina ab eterno dare modũ mediãte verbo suo qđ debebat fieri caro: vt mediante passione eius genus humanũ qđ debebat perire posset etiã redimi. Qđ aũt hoc sit verũ auctoritate Aurelij Aug. li. 12. de ci. dei. c. 22. cõprobamus. hec. n. sunt verba sua Nec ignorabat deus hominez peccaturuz. Et in eodem c. paucis interpositis Vbis iquit. Preuidebat etiã deus gratia sua populũ pioꝝ i adoptionẽ vocãdum remissisq; peccatis iustificatuz: spũi sancto sanctisq; angelis i eterna pace sociandũ. Consequentia probatur p Aug. i li. smonum suorũ smone. 45. de natiuitate dñi. d. Sicut i celo habuit patrem imortalẽ ⁊ eternum: sic ⁊ in terra habuit matrẽ omni corruptione carẽtez. Igitur in celo qualis est pater talis est filius sicut ⁊ in terra qualis ẽ mater talis sm carnez ẽ fili⁹. Ista auctoritas ẽ tãte Vtutis q̄ nõ solum pbat cõueniẽtiã: veꝝ ẽt pbat ipaz de scõ i peccato originali nõ fuisse cõceptam: vt videbitur meli⁹ in seqñtibus. Confirmatur hec rõ. Qr si hoc nõ fuisset cõueniẽs: aut ergo hoc fuisset ex pte xp̄i: aut ex pte Vginis Marie. Non est dicendũ primũ qr cũ xp̄s sit dei filius: nõ solum hoc illi cõuenit: imo maiora illi cõueniunt. Si vero dicatur secũdum. s. non fuisse cõueniens ex pte virginis: aut ergo hoc non esset conueniẽs virgini inq̃tum virgo absolute nõ cõparando ipam ad xp̄m: aut comparando virginẽ ad xp̄m. Si primuz hoc nihil ẽ qr saltem ppter secũdum hoc erat conuenientissimuz. Probatur: qr dicitur ab ecclesia. Felix es sacra virgo Maria: ⁊ oi laude dignissima. Et reddit causã ecclesia quare virgo ẽ omni laude dignissima: non q̄ absolute: quia nunq̃ vlli creature pure sancte talia verba attributa sunt. Sed hoc marie dictum est: quia fuit mater christi: ⁊ ideo intulit ecclesia. Quia ex te ortus ẽ sol iusticie christus deus noster. Secunda ratio sumitur ex parte excellentie christi. Illud quod denotat excellentiaz in christo non repugnans sibi respectu sue redemptionis ẽ ponẽdum conuenientissimum in illo. Sed ponere virginem eius matrẽ fuisse preseruatam ne pctm̃ incurreret in Vtute passionis: denotat excellentiaz in eo respectu sue originis: neq; repugnat redemptõi ei⁹ qr talis preseruatio est redemptio nobilissima. Ergo hoc dz poni in natura esse conuenientissimum respectu christi ⁊ matris eius. Tertia ratio sumitur ex pte perfectissime redemptõis

Sext⁹ modus redemptionis in nono articulo a nobis assignatus ẽ possibilis conueniens ⁊ perfectissimus inter omnes alios: qui mod⁹ est: q̄ aliqua creatura pseruata sit in Vtute passionis domini ne incurrat peccatum: quod incurrisset si ex se fuisset permissa incurrere. Cũ ergo iste modus sit possibilis conueniens ⁊ pfectus inter omnes respectu alicuius creature: quero vtrum aliqua creatura tali modo fuit redempta: vel non. Si nõ. Contra. Aut ergo fuit defectus iste ex parte xp̄i: qr talem creaturam tali modo pfectissimo redimere noluit. Aut si potuit talis creatura non meruit. Nõ ẽ dicendum primũ: qr fuit demonstratum in precedẽti articulo fuisse possibile deo pseruare virginẽ Si dicatur secũdum. Aut ergo qr talis creatura non meruit de condigno. Aut qr non meruit de congruo. Non est dicendum primum: qr xp̄s non fuisset pfectissimus redẽptor: quia q̄uis de condigno multa non dentur creaturis: tamen ad ostendendam pfectionem dei deus dat multa creaturis: que de condigno non darentur illis. Si dicatur q̄ creatura de cõgruo non meruit talem modum redemptõis. Contra. Creatura maiorem meruit de congruo: ergo potuit etiam mereri hunc modum redẽptionis. Consequentia patet: ⁊ antecedens probatur. Quia virgo Maria de congruo meruit esse mater dei: que perfectio maior est q̃ q̄ fuerit redẽpta. Sexto modo redemptionis. Dicendum est ergo vltimum membrum q̄ aliqua creatura de congruo fuit redempta sexto ⁊ perfectissimo modo redemptionis. Talis autem creatura fuit gloriosissima virgo Maria. Quarta ratio sumitur ex parte perfectissime reconciliationis. Perfectissimus reconciliator cui datum est redimere naturam humanam que perierat ex peccato debet eam reconciliare deo secundum perfectissimum reconciliationis modum: si non sm omnia indiuidua: saltez secun

dum vnū. Ista pȝ: qꝛ aliter nō eēt ꝑfectissimus
reconciliator. Sed sic ē ꝙ xp̄s fuit ꝑfectissimus
recōciliator. Ergo debuit recōciliare creaturā
humanā deo ſm perfectissimuȝ recōciliationis
modū: saltē secūdū vnū īdiuiduum si non ſm
omne. Maior ꝺclaratur: qꝛ dato opposito: aut
hoc eēt ex defectu potētie: ⁊ hoc non: vt fuit i p̄
cedēti articulo demōstratū: aut aduersus sapiē
tie leges: ⁊ hoc nō: qꝛ prudentia ē ꝓuidentia ꝺ
futuris ex memoria p̄teritoꝝ. Cū autē in ꝟbo
dei fuerit maxima prudētia: anteq̄ȝ ꝟgo Ma-
ria cōcipetur potuit ex tali ꝓuidentia p̄seruare
ip̄am ne peccatum originale in conceptiōe con
traheret. Neqȝ hoc fuit contra moris leges: qꝛ
dicit̄ ab ecclesia. Honora patrē tuū ⁊ matrem
tuā: qꝛ q maledixerit patri aut matri morte mo
riatur. Scd̄m ergo hanc legē fuit cōueniēs ꝙ
ꝟbum diuinū quod debebat fieri caro i vtero
ꝟginis Marie illā p̄seruaret ac venerarētur
qua veneratōe ip̄m ꝟbū diuinū ēt venerabat̄.
Quinta rō. Quādocūqȝ aliqs alteri inimica
tur: ꝓ recōciliatione iter eos fiēda non conue
nit assumere tertiū nisi sit ille vtrorūqȝ amicus
Sed sic ē ꝙ ꝟgo Maria fuit electa deo: vt ea
mediante verbū fieret caro ꝓ reconcilianda na
tura humana: q̄ ꝑ peccatum deo fuerat fcā ini-
mica: ergo virgo Maria non fuit electa in con
ceptōe inimica: sed amica. Quod si sic ē: ꝟgo
in pctō originali non fuit cōcepta. Confirmat̄.
Quia nō assumitur aliqs ꝓ medio iter aliquos
in quo sit illō ꝑ quod fcā ē inimicitia iter illos:
qꝛ illud non ē cōueniēs mediū. Sed sic ē ꝙ ꝟ
go Maria fuit electa ꝓ medio iter deū ⁊ creatu
rā humanā: vt tale verbū in eo fieret caro. Er
go Maria nō habuit illud per quod fcā est ini
micitia iter deū ⁊ hoiem. Cū āt pctm̄ originale
fuerit cā talis inimicitie: seqtur ꝙ cū ꝟgo Ma
ria illud nūq̄ȝ cōtraxit conuenienter fuit electa:
aliter nō fuisset cōueniētia electōis. Sexta rō
Opus redēptōis fuit maius q̄ȝ opus creatōis
ergo cōueniēs fuit ⁊ est maiora fieri ⁊ equalia
in opere redēptōis sicut in ope creatōis. Sed i
ope creatōis natura humana fuit creata mūda
⁊ in gratia añcedentibus meritis: ergo multo
magis ꝑ passionē domini nr̄i iesu xp̄i in ꝟtu-
te eius fuit conueniēs p̄seruare totā nām hūa-
nam in aliqua creatura pure humana: ne talis
pctm̄ originale cōtraheret in cōceptōne. Talis
aūt creatura fuit virgo Maria: qꝛ ip̄a q̄ȝtuȝ ad
redemptōem passiuā fuit ꝑfectissime redēpta.
Qꝺ aūt opus redēptōis sit maius ope creatio
nis ꝓbatur: qꝛ per opus redemptōis verbum
caro factum ē: deus hō factus ē: Maria mater
dei fcā est: super oēs creaturas taȝ corꝑales q̄ȝ
spūales exaltata. Exaltata. n. ē fcā dei genitrix
suꝑ choros angeloꝝ ad celestia regna ſm eccle
siā. In ope aūt creatōis tanta ac talia fcā nō fu
erūt equalia aut maiora his: imo multi phorūȝ
ponūt opus creationis eē naturale nō soluȝ in
deo veꝝ ēt in creatura. Septima rō. Sicut
nullis añcedentibus meritis fuit cōueniēs deo
creare Adā ⁊ Euā in cōceptōne sanctos: ergo
multomagis per merita passiōis domini nr̄i ie
su xp̄i fuit cōueniēs ꝙ iesu xp̄i mater p̄seruare
tur ne i cōceptōe cōtraheret peccatum origiale.
Probo cōsequētiā. Qꝛ peccatū Ade nō hȝ re
mouere hāc cōueniētiam in iesu xp̄i matre: qꝛ
ſm Aug. Maria iesu xp̄i mater elceta ē a deo
⁊ super oēs creaturas p̄electa: oib⁹ gratijs fecū
data: oī scītate in vtō matris repleta. Octaua
rō. Cōueniēs ē xp̄i originē esse tāte ꝑfectiōis:
atq̄ȝ dignitatis sicut fuit origo Ade. Sȝ si vir-
go fuisset i peccato cōcepta origo xp̄i q̄ȝtum ad
hoc seculū fuisset mioris perfectōis ⁊ dignitatis
q̄ȝ origo Ade: ergo nō ē conueniēs ponere ꝟ
ginē i peccato origiali fuisse cōceptam. Maior
hui⁹ rōis pȝ. Mior autem ꝓbatur. Qꝛ si virgo
i peccato originali fuisset cōcepta: q̄ȝtūcūqȝ mū
data: xp̄s fuisset de terra que aliquādo fuisset
aliqbus maculis aspsa. Adaȝ vero nō sic q de
terra nō fuit vnq̄ȝ aliqbus maculis deturpata
⁊ in hoc origo xp̄i fuisset deterior origine ipsi⁹
ade mūdissima. Cum aūt hoc esse nō possit de
facto: seqtur non fuisse cōueniēs ꝟgineȝ i pec
cato originali fuisse cōceptam.

Quod virgo i conceptione fuit sancta atq̄ȝ
sine pctō originali cōcepta per rōnes sumptas
ex parte xp̄i.

Ostēq̄ȝ demonstratum fuit a nobis fu-
p isse cōueniēs ꝙ virgo in peccato origi
ginali nō esset cōcepta: nūc in presenti
articulo conueniētia iam demōstrata itēdo de-
monstrare hoc ita fuisse: ⁊ hoc per rōes sump-
tas ex parte xp̄i redemptoris nostri. Prima
rō. Si xp̄s redemptor noster in originali iusti
cia fuit conceptus: ergo virgo Maria ex qua
natus est in peccato originali non fuit concep-
ta. antecedens notum ⁊ consequentia probat̄.
Quia originalis iusticia alicuius nō patitur ip
sum fuisse de terra que aliquando aliqbus ma-
culis fuerit deturpata ⁊ presertim originalis iu
sticia ipsius xp̄i. Cōfirmatur. Nō mioris per
fectionis

fectionis fuit originalis iusticia ipsius christi q̄ꝫ
tum ad substantiā ⁊ circunstantias: q̄ꝫ illa origi
nalis iusticia que fuit in Adā ⁊ in Eua. Ista ē
de se manifesta. Sed iusticia originalis q̄ fuit i
Adaz ⁊ in Eua q̄ꝫtuz ad substantiā fuit perfe-
cta: ⁊ q̄ꝫtuz ad circūstantias: quia cū illa fuit cō-
ceptio Ade ⁊ Eue sine aliqua macula q̄ꝫtuz ad
originez animaꝝ suaruz que fuerūt sine aliqua
macula create: ⁊ q̄ꝫtuz ad originez corpoꝝ suo-
ruz: que fuerunt creata ⁊ assumpta de terra mū
da: nullis vnq̄ꝫ maculis deturpata sicut fuit cor
pus Ade ⁊ corpus Eue: quod fuit assumptuz
de latere Ade quod fuit mūdū nullis vnq̄ꝫ ma-
culis deturpatuz: ergo multo magis fuit perfe-
cta originalis iusticia christi tam ad substantiaz
q̄ꝫ ad circūstantias anime eius q̄ fuit vnita ver
bo: ⁊ corporis sui quod fuit assumptuz de virgi
ne nullis vnq̄ꝫ maculis deturpatuz. Secunda
ratio. Nihil quod denotat ignominiā in chri-
sto: est ponenduz in eo. Sed si poneret̄ ꝙ vir-
go fuit concepta in peccato originali poneretur
ignominia in christo q̄ꝫtuz ad originem eius.
Ergo hoc nō est ponenduz in natura: scilicet ꝙ
mater eius fuerit in peccato originali concepta.
Antecedens huius rationis patet pro maiori.
Minor autez probatur Quia est ponere igno
miniaz in christo: ꝙ fuerit de matre que aliquā
do fuerit peccatrix: ⁊ maxime quia de preterito
nulla potentia siue sapientia potest se extendi.
Quod autez preterita nō sint preterita ꝑ nullaz
potentiaz aut sapientiā potest fieri ipsa nō fuisse
Neqꝫ vnq̄ꝫ status peccati per aliquē potentiaz
ita mundari potest: vt ipse sit equalis statui in-
nocentie. Tertia ratio. Assumo auctoritatem
Augusti. in libro de gratia ⁊ libero arbitrio. d.
Propter honorez domini cuz de peccatis agi-
mus nullaz de beata virgine nolo facere q̄stio-
nem. Quero de q̄bus peccatis loquat̄ ibi Au-
gu. Aut ergo locutus est de peccatis venialibꝰ
tantuz. Aut de peccatis mortalibus tantū. Aut
de peccatis venialibus ⁊ mortalibus simul. Si
dicatur primū. Contra. Si ꝓpter honorē do-
mini virgo fuit liberata a peccatis venialibus:
multo magis fuit liberata a peccatis mortalibꝰ
ne incurreret illa. Probat̄: quia per peccatum
mortale creatura efficit̄ deo inimica: ⁊ non per
pctm̄ veniale. Si dicatur secūduz. Aut ergo lo
cutus est de peccato actuali mortali. Aut loquit̄
de peccato mortali originali. Si dicatur primū
ita ꝙ augusti. locutus sit de peccatis actualibus
mortalibus ⁊ nō de peccato originali. Contra.

Peccatuz originale est maximuz peccatuz et
mortale: quia omnis creatura que in tali conci-
pitur peccato est in conceptione deo inimica: er
go si ꝓpter honorez domini virgo fuit liberata
a peccatis mortalibus actualibus que fuerūt in
potestate volūtatis eius: ergo multo magis fuit
preseruata propter honorez domini ne incurre
ret peccatū originale: quod nō erat in potestate
voluntatis sue: quia nō est honor dn̄i ꝙ mater
eius fuerit in cōceptione maledicta. Relinquit̄
ergo vltimuz membruz: ꝙ augustinus sit locu-
tus de omnibus peccatis simul. Quarta ratio
sumpta ex eisdez verbis aug. ꝓpter honorē do
mini ⁊c. honor iesu christi est vt omnino sic im-
maculatus de omnino immaculata natus: qui
honor cōuenit christo etiā per aduersariuz: ⁊ ta
men christus tali honore non fuit veneratus.
Quero qua de causa honor ⁊ ꝑfectio ista xp̄o re
demptori nostro data nō sit. Aut ergo fuit pec-
catuz ade. aut fuit virgo que ex lumbis primo-
ruz parentuz habuit originem. aut fuit deꝰ pa-
ter qui hunc honorē filio prestare noluit. aut spi
ritus sanctus. aut christus qui tali honore vene
rari noluit. Nō datur primuz membrū: q2 pec
catuz ade nullā perfectionē aut honorē christo
conuenientez remouere habuit. Probat̄: quia
dato opposito xp̄s nō fuisset ꝑfectus redēptor:
imo aliqua macula fuisset deturpatus si honor
illi debitus per ade peccatuz fuisset ablatus: q2
nō potest vnq̄ꝫ remoueri honor debitus ab ali-
quo nisi inducatur macula opposita in illo. Ne
qꝫ datur secundū membrū: q2 dicitur per Job.
Quis potest facere mundū. s. indiuiduū de im
mundo semine. Nō obstante ergo origine vir-
ginis q̄ fuit ex lumbis ade ꝑ concubitum viri ⁊
mulieris ꝑ vnionē spermatū infectoꝝ in matri-
ce anne existentiū: deus adhuc per omnipoten
tiaz suā potuit facere tale indiuiduū mundū mū
dando corpus organicū physicū ex talibꝰ semini
bus eductū: introducendū animā virginis in il
lo gratia plenaz. Neqꝫ datur tertiū membruz:
q2 dixit pater verbi: ⁊ domini nostri iesu christi
Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene
cōplacuit ipsum audite. Peccatū ergo ade non
habuit remouere honorez vnigeniti filij ab eo:
aliter xp̄s fuisset filius ire: q̄d est hereticū. Ne-
qꝫ dat̄ quartū mēbrū q2 nulla fuit discordia iter
spiritū sanctū ⁊ verbuz: ex qua potuisset auferri
honor q̄ christo erat cōueniens. Neque datur
quintū membrū: q2 quanto Verbuz caro factū est
cū maiore honore ⁊ gloria: tāto postea ꝑ humili

talem suã perfectioꝛ fuit secula victoria. Qui/
ta ratio. Tãte potẽtie fuit atqꝫ sapiẽtie ꝟbũ di
uinũ anteq̃ꝫ fieret caro i eligẽdo sibi matrẽ oi
corruptione carentẽ: quãte potentie ⁊ sapiẽtie
fuit pater i eligẽdo filiũ equalẽ sibi mediãte quo
natura humana redimi posset per passionem
eiꝯ. Ista ꝓpositio patet: qꝛ eadẽ potẽtia ⁊ sapi/
entia ⁊ voluntas numero est i tribus ꝑsonis
Sꝫ deus pater elegit sibi filiũ suũ amicũ in cõ
ceptione oi laude gloria que dignissimũ. ergo
⁊ filiꝯ verbũ patris elegit. sibi ab eterno matrẽ
i cõceptiõe amicã atque sanctã: omni laude glo
riaqꝫ dignissimã. Que electio talis nõ fuisset
si in peccatis fuisset cõcepta. Sexta ratio sũ
data sup dictũ Aug. in libro sermonũ suoꝝ ad
heremitas: sermõe. 43. de natiuitate dñi. d. Si
cut in celo. s. xp̃s habuit patrẽ imortalẽ ⁊ eter/
nũ. sic ⁊ in terra habuit matrẽ omni corrupti/
one carentẽ. Ex qua auctoritate formaꝛ ratio.
vna presupponẽdo duo. Primũ. Duplex est
corruptio animi. s. ⁊ corpis. Anima autẽ dicit
corrũpi ꝑꝑ peccatũ qꝛ ꝑ illd efficit deo inimica.
Secũdũ ꝑ̃suppositũ. Corruptio ai maioꝛ est
corruptione corpis: qꝛ ꝑ animi corruptionem
nulla facta corruptiõe i corpore homo efficit do
inimicꝯ ꝑ corruptionẽ ãt corpis nulla facta cor
ruptiõe i aio stat amicitia inter deũ ⁊ hominez.
Hoc patet in ꝟginibꝯ violatis que ñ ꝑ̃bẽt as/
sẽsũ volũtatis sue: tunc in illis ñ obstãte corru
ptiõe corpis. animꝯ illarũ manet i corruptus.
Ex istis duobꝯ ꝑ̃suppositis formaꝛ ratio talis.
Christꝯ i terra habuit matrẽ oi corruptiõe carẽ
tẽ ergo nulla corruptiõe virgo fuit corrupta ne
que q̃ꝫtũ ad corpꝯ neqꝫ q̃ꝫtũ ad animã. Probo
ꝯsequẽtiã. Et dato opposito ꝯsequẽtis infertur
oppositũ antecedẽtis formalit: qꝛ si fuit corru/
pta i aio ꝑ pctm̃ originale: ergo xp̃s non habuit
matrẽ simplicit oi corruptiõe carẽtẽ. Qd si sic
est: virgo i pctõ cõcepta non fuit. Septia ratio
sumit ex ꝟbis Aug. i eodẽ sermõe de natiui/
tate dñi. d. Igit in celo qualis ẽ pater: tal ẽ fi/
liꝯ. sic ⁊ iterra: qualis ẽ mater: talis secũdũ car
nẽ ẽ filiꝯ. In celo cũ patre eternis imẽsꝯ incor
ruptus ⁊ sublimis. In terra cũ matre imacula
tꝯ ⁊ mãsuetus. Modo ex istis verbis formaꝛ
ratio talis. Qualis est xp̃s secũdũ carnẽ: talis
est mater eius. Sed secũdũ carnẽ nõ fuit aliqua
macula originali deturpatꝯ. ergo nec virgo se/
cundum carnem fuit aliqua macula originalis
peccati deturpata: Probo cõsequẽtiã. Quia
si in pctõ originali fuisset cõcepta: nõ esset talis
mater ſm carnẽ: qualis est christus. Cõfirma
tur. Quia xp̃s i terra cũ matre manet imacula
tus ⁊ mansuetus: ergo virgo nõ fuit aliqua ma
cula originalis peccati deturpata. Probo con
sequentiam. Quia ille q est ⁊ fuit oio imacula
tus oio incorruptus ⁊ sublimis nõ dr̃ proprie
ꝑmanere cũ ea: que fuit maculata ⁊ corrupta ſꝫ
animũ ꝑ peccatũ: atqꝫ dei inimicas. Octaua rõ
Maioꝛ fuit potẽtia atqꝫ sapiẽtia ꝟbi vnigeni/
ti filij dei i redimẽdo matrẽ eius: q̃ꝫ fuerit potẽ
tia atqꝫ deceptio diaboli in deprimẽdo naturã
humanã: que fuit creata mũda sine aliqua ma/
cula peccati originalis. Ista patet. Sed ꝑ tẽpta
tionẽ diaboli natura q̃ erat mũda fuit dãnata.
Ergo multo magis ꝑ potẽtiã atqꝫ sapiẽtiã ver
bi natura humana i virgine fuit sublevata atqꝫ
redempta ꝑfectissimo modo redẽptionis pre/
seruãdo naturã humanã ne deturpareꝛ macu/
la peccati originalis. Cõfirmaꝛ. Causa mediã
te qua cõturbabiꝛ peccatũ originale i nobis est
qꝛ sumus ex lumbis Ade: ⁊ dñs iputat nobis
peccatũ primoꝝ parentũ. Sed ꝟbũ diuinũ eli
gẽs sibi matrẽ ab eterno nõ imputauit illi hoc
pctm̃: Probaꝛ. Quia nõ elegit illã i cõceptio/
ne inimicã: imo amicã: quia ut dr̃ in canticis cã
ticorũm. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula
non est in te.

Quod virgo gloriosissima oi sanctitate fuit
repleta atqꝫ in cõceptione sancta: ꝑ rationes di
recte loquentes de uirgine Maria.

d Escẽdendo ad ea q̃ sũt specialia magis
postq̃ꝫ determiauimus supioribꝯ arti/
culis ꝑ rões sumptas ex pte xp̃i ꝟgi
nẽ in peccato originali nõ fuisse cõceptã: i pre/
senti articulo hoc idẽ itendimus demõstrare ꝑ
rões sumptas ex pte virginis Marie. Et an
teq̃ꝫ deducã rõnẽ primã ꝑ̃suppono duo. Tres
sunt gradus sanctificatiõis. Primꝯ in cõce
ptione qñ aia itellectiua vniꝛ corpori organico
physico. Isto gradu sanctificatiõis fuit sanctifi
catus xp̃s. Secũdus gradus sanctificatiõis
ẽ post cõceptionẽ i vtero tñ matris. Isto gra/
du sanctificatiõis fuit sanctificatus Ioãnes ba
ptista ecclesia affirmãte ſm Esa. de vẽtre ma/
tris vocauit me dñs. Tertius gradus sancti
ficatiõis ẽ extra vteꝝ. Isto gradu sanctificatio
nis fuerũt sanctificati multi: sicut fuerũt aposto
li: q i tali gradu fuerũt sanctificati post aduentũ
spũs sci. Omnes ergo gradus sanctificatiõis
reducunꝛ ad istos tres: ⁊ q habet primũ gradũ
i gratia cõfirmatus habet ſm' gradũ ⁊ tertiũ: ⁊
nõ ecõuerso

nõ econuerso. Similiter q hȝ secūdū gradū hȝ
tertiū gradum: ⁊ nõ ecõtra. Exēplū primi. xp̄s
habuit primū gradū sanctificationis: qa in cõ/
ceptõe fuit sanct⁹: habuit secūdū gradū: qa i vē
tre Marie post cõceptiõeȝ fuit sanct⁹: ⁊ habuit
tertiū gradū: qꝛ ēt extra vterū semꝑ sanct⁹ remā
sit. Exemplū secūdi. Joānes baptista habuit
talē gradū: ⁊ ēt extra vterū fuit sanctus: ⁊ tamē
nõ habuit primū gradū sanctificationis. Exē/
plū tertij. Vt fuerunt multi apostoli: q fuerunt
sanctificati extra vterū: ⁊ tñ non habuerūt pri/
mū neqȝ secundū gradū sanctificatõis. Se/
cundū presuppositū. Primi duo gradus san/
ctificationis fiūt in vtero mr̄is. Hoc patet: qꝛ
cõceptio est qñ creat̃ aīa itellectiua: ⁊ illa unitur
corpori suo organico. Talis aūt vnio fit in vte
ro matris similiter. Secūdus gradus sancti
ficatiõis est in vētre matris: ecclesi. a. d. De vē
tre matris mee vocauit me dñs. Istis p̄suppo
sitis stantibus format̃ ratio talis. Gloriosissi/
ma virgo oi sanctitate in vtero matris sue fuit
repleta: vt de mūdissima matre mūdissim⁹ na
sceretur filius. Ergo ipsa in cõceptiõe fuit be/
nedicta sācta ⁊ nõ maledicta: amica ⁊ nõ inimi
ca: quēadmodū fuerūt cetere mulieres. Ante/
cedens est sumptū ex v̄bis Aug. in sermone
de natiuitate dñi sic. d. quēadmodū i antecedē
te p nos dictū fuit. Probo ꝯñtiam. Quia ex
opposito cõsequētis infert̃ formaliter oppositū
antecedētis. qꝛ si in cõceptiõe v̄go fuit maledi
cta ⁊ ire filia atqȝ deo inimica: ergo non fuit oi
sanctitate i vtero mr̄is repleta: qꝛ p te non fuit
repleta sanctitate: q̄ in cõceptiõe dari põt. Cõ/
firmat̃ ista rõ: qꝛ ſm Aug. rõ per quā Maria
fuit oi scītate i vtero mr̄is repleta ē: vt de mū/
dissima mr̄e mūdissimus nasceret̃ filius. Mo
do dato opposito: ꝙ v̄go nõ fuisset sanctifica/
ta in cõceptõe: ipsa nõ fuisset mūdissima quan
tū ad animā: imo macula peccati originalis fuis
set deturpata: ⁊ cõsequēter xp̄s nõ fuisset natus
mūdissimus de matre mūdissima. Confirmat̃
secūdo: qꝛ ratio secunda p quā Aug. voluit ꝙ
virgo Maria sit oi sanctitate i vtero matris
repleta est: qꝛ sicut v̄bū dei filius i celo habuit
patrē imortalē ⁊ eternū: sic habuit matrē omni
corruptiõe carētē. Modo si virgo fuisset cõce/
pta i peccato originali: ⁊ i cõceptiõe fuisset filia
ire: similitudo Aug. de patre eterno respectu
v̄bi filij sui: ⁊ de matre tēporali: q̄ fuit glorio/
sissima v̄go nulla eēt. qꝛ v̄go nõ simpliciter
caruisset oi corruptiõe quia per pctm̄ origina/
le fuisset in anima corrupta: ⁊ sic christus non
habuisset eam equalitatem quam potuisset ha/
bere inter matrem suam ⁊ se: quēadmodū ha/
buit equalitatem in celo secundum patrem eter
num. Hoc autem est expresse contra Aug. d.
Qualis est pater talis est filius: sic ⁊ in terra:
qualis est mater talis secundum carnem est fi/
lius. Ex quibus verbis apparet ꝙ sicut verbū
dei filius i celo habuit patrem omnino illi equa
lem: sic ⁊ in terra christus idem verbum atqȝ
filius secundum humanitatem habuit matrem
ſm carnem omni corruptiõe tam animi q̄ȝ cor
poris simpliciter carentem. Secunda ratio
sumitur ex plenitudine gratie que in Maria
fuit quando illi per angelū dictum est: aue gra/
tia plena. Quandocunqȝ datur plenitudo gra
tie a domino alicui creature pure: quantum est
ex parte dei qui dat talem plenitudinem gratie
deus illam creaturam non permittit incurrere
defectum: qui in potestate sua non est: sed ex d
fectu suorum parentum procedentem. Sed sic
est ꝙ gloriosissime virgini fuit data plenitudo
gratie a domino: ergo quantum fuit ex parte
dei dedit illi talem plenitudinem gratie. Deus
non permisit virginem gloriosissimam incur/
rere maculam pcti originalis que macula in po
testate voluntatis virginis non fuit: sed ex de/
fectu primorum parentum procedentē. Ante
cedēs pro maiori ꝓbat̃. Quia q dat gratie ple
nitudinē: nõ dimitit icurrere illā creaturā i ali
quā maculā: q̄ nõ fit in ptāte volūtatis sue: ali/
ter nõ daret̃ gratie plenitudo qꝛ plenitudo gra
tie nullū p̄supponit defectū. Nā qui totū dicit
nihil excludit. Huic difficili argumento qdaȝ
dicunt atqȝ respõdēt: ꝙ plenitudo gratie alicui
creature data põt itelligi dupliciter. Aut ꝙ ta/
lis plenitudo det̃ illi creature ſm oēm modum
possibile tā ex pte dei q̄ȝ etiā ex parte eius cui
dat̃ talis plenitudo aut talis plenitudo nõ det̃
ſm omnē modū possibilē illi sed scd̄m cõueniē
tem: ita ꝙ ista plenitudo gratie sit ſm speciem
⁊ non scd̄ȝ ambitū totius generis gratie. Pri
mo modo solus xp̄s inquantū creatura habuit
plenitudinem gratie secundum omnem modū
possibilem: tam ex parte dei q̄ȝ etiam ex parte
humanitatis christi: que diuinitati fuit coniun
cta. Secundo modo sancti habuerunt gratiā
Et in hoc diuersificati sūt a Maria: quia ipsa i
ter omnes sanctos ⁊ sanctas habuit ꝑfectissi/
mum gradū gratie. Et ideo ad formam argu
menti distinguit̃ maior quia si illa intelligitur

de primo modo plenitudinis gratie cõcedo ip
sam: sed nego minorem. Si vero intelligitur il/
la maior de secundo modo plenitudinis gratie
nego maiorem ⁊ concedo minorem. Hec re/
sponsio non est ad ꝓpositum: quoniam hoc in
loco loquimur de gratia que datur aut dari de/
bet alicui creature: que ex sui natura ē prona in
currere defectuꝫ: qui nõ est in potestate eius: sꝫ
ex defectu suorum ꝑentum ꝓcedentem. Et ſꝫ
hoc querebamus vtrum Marie quãtum ad re/
demptionem passiuam fuit data plenitudo toti
us gratie vel non: ⁊ vtrum fuit redempta per/
fectissimo redemptionis modo. Si Maria fu
it redempta perfectissimo redemptõis modo: ⁊
habuit gratiam ꝙ fuerit p̄seruata: habetur intē
tum. Sin autẽ non fuit preseruata igitur quãtum
ad redẽptõeꝫ passiuam non habuit plenitudinē
totiꝯ gratie: imo hec fuit gratia ꝑ partes. Hoc
auteꝫ est contra Hieronymũ. d. Ceteris scis
per ꝑtes datur gratia. Marie vero se ĩfudit to
tius gratie plenitudo. Et ibi loquitur de gratia
que datur creature ex indigẽtia. Similiter hec
responsio ē contra Aug. d. ꝙ Maria fuit om
nibus gratijs fecundata: ac omni sanctitate in
vtero matris repleta. Et ideo quãdo ista respõ
sio comparat grãm xp̄i ad grãm que datur vir
gini ⁊ alijs scis non ē ad ꝓpositum: qm̃ com/
ꝑat grãꝫ que dat̃ ĩ statu inocentie ⁊ in statu ori
ginalis iusticie ad grãm qua ĩdiget creatura hu
mana post lapsum primoruꝫ ꝑentum. Ampliꝯ
Queãdmodum xp̄s in statu originalis iusticie
fuit perfectissimus: sic virgo in statu gratie fuit
ꝑfectissima: ⁊ inquãtuꝫ creatura pura habuit om
nem gradũ gratie possibileꝫ intm̃ ꝙ btũs Hie
ronymus affirmat ꝙ totius gratie que in xp̄o ē
in Maria venit plenitudo. Et Aug. dicit ꝙ fu
it oĩbus gratijs fecũdata. Tertia rõ sumitur
ex illis verbis. Dñs tecum. Si virgo fuit in pec
cato originali concepta: igitur in conceptõe fu
it sub potestate diaboli constituta. Probo cõse
quentiã. Quia si fuit in peccato originali concep
ta igitur fuit filia ire. Et si filia ire: igitur a deo
derelicta ac deo inimica fuit: ⁊ cõsequenter sub
potestate diaboli cõstituta. Hoc autẽ iudicio no
stro ē ita absurdum dicere: ꝙ nulli vero catholi/
co hoc consonare dꝫ: aut potest: ⁊ p̄sertim cum
machometh qui fuit paganus in alcorano suo
dicat. Nõ ē ĩ filijs hoĩuꝫ quem non tetigerit sa
than: excepto xp̄o cum sancta Maria. Et ido
si maria fuit plena gratia: dñs semper fuit secũ
⁊ nũquã deseruit illam: que ab eterno mater iesu
xp̄i ordinata est: antequã quicquã fieret a pricipio

Quarta rõ sumitur ex illis verbis: benedi/
cta tu inter oẽs mulieres. ⁊ arguitur sic. Ma/
rie fuit benedicta ĩter oẽs mulieres: ⁊ supra om
nes: ergo in cõceptõe fuit benedicta ⁊ scã ⁊ nõ
maledicta. Antecedẽs pꝫ: ⁊ cõsequentia ꝓbat̃.
Quia ex opposito conseq̃ntis infertur formaliter
oppositum antecedẽtis. Et si dicatur ꝙ bene/
dictio Marie fuit vt ipsa sola inter mulieres es
set digna mater dei ⁊ hominis: ⁊ nõ ꝙ in con/
ceptõe fuerit sancta. Hoc nihil valet: qm̃ si be/
nedictio Marie fuit sufficiẽs ad faciendum il/
lã eẽ dignã matrẽ dei: vt ĩ ea verbũ fieret caro
multomagis fuit sufficiens ad faciendũꝫ ipsam
in conceptione sanctam: qm̃ hoc antecedit ad il
lud: vt ipsa postea modo conuenientissimo pos
set dici mater saluatoris. Et ideo ecclĩa inquit.
Quibus te laudibus efferam nescio: qꝛ quẽ ce
li capere non poterãt tuo gremio contulisti. Et
ideo Hiero. ad Paulã ⁊ Eustochium inquit
Quicq̃d maledictõis infusum ē per Euam: to
tum abstulit benedictio Marie. Quod prote/
cto non esset si virgo in conceptione fuissꝫ male
dicta atqꝫ in pctõ originali concepta. Quin
ta ratio sumitur ex verbis Hiero. ad Paulaꝫ
⁊ Eustochiũ. d. Et si in sanctis patribus ac ꝓ/
phetis gratia fuisse creditur: nõ tñ eatenus ple
na in Maria vero totius gratie que in xp̄o ē ve
nit plenitudo. Unde format̃ talis rõ. Quãdo/
cunqꝫ totius gratie plenitudo que in xp̄o est ali
cui creature datur: illa creatura in conceptione
est sancta: ⁊ non maledicta. Ista pꝫ: qꝛ opposi/
tum predicati infert oppositum subiecti. Sed
Marie totius gratie plenitudo que in christo ē
data est: per hieronymũ. Ergo maria in cõcep
tione fuit sancta ⁊ non maledicta. Et si dicatur
ꝙ hieronymus loquit̃ de grã quam iuẽit. Ma
ria apud dominũ: vt esset mater dei quãdo il/
li dictum est ꝑ angelum: inuenisti gratiã apud
deũ. Ista responsio est de directo cõtra Hie/
ronymũ: qꝛ Hieronymus dicit super illis ver
bis. aue gratia plena. Et vere dicit̃ plena: qꝛ
ceteris sanctis per ꝑtes dat̃ gratia: Maria ve
ro se infundit totius gratie plenitudo. Et ideo
patet error illorum qui crediderunt ꝙ Maria
ꝑ salutatõnem angeli efficeret̃ plena grã. Hoc
salua pace nõ est verũ: qꝛ angelus inuenit eam
iam grã plenam: de qua plenitudine gratie lo/
quunt̃ Hieronymus ⁊ ceteri sancti doctores.

Sexta ratio sumit̃ ex verbis ipsius Job: q ſꝫ
Gregorium. xi. moralium intuẽs incarnatio/
nem dñi

nem domini dixit. Quis potest facere mūduz scilicet idiuiduum de imundo conceptum semine. Nōne tu qui solus es scilicet omnipotens. Job ergo querit intuens incarnatiōem domini: ꝙ si essent vnita duo spmata infecta in matrice mulieris: q2 illa appellat conceptio prima scdm semina: vtrum deus non obstante imunditia seminū possit postea quando corpus erit organizatum vt sit aptum ad suscipiendum aīam intellectiuam quādo fiet conceptio sm quā anima vnit suo corpori in tali cōceptione educere illud indiuiduum mūdum ⁊ non infectum. Et Job dixit. Nōne tu qui solus es omnipotens Et certum ē ꝙ sic. Et ideo quero de quo idiuiduo locutus ē Job. Aut de xp̄o. aut de virgine Maria. aut de aliquo altero indiuiduo. Non vltimū membrum: q2 Job intuens incarnationem domini non solum intuebat ꝙ verbum debebat fieri caro: sed et in quo idiuiduo. Nec ē dandū primum membrū: q2 xp̄s non fuit indiuiduum eductum de imundo semine. Relinquit ergo scdm membrū quod est verissimuz: q2 Job intuens incarnatōnem domini que debebat fieri in virgine querebat si non obstāte imūditia seminū pentum deus potat educē virginē Mariam mūdam ac sine peccato originali conceptam. Et affirmat ꝙ solus deus q ē oipotēs potest hoc facere: vt patet intelligenti. Septima rō. Quanto aliqua creatura post ade delictum fuit ad maiorem graduz dignitatis ⁊ gratie sublimata: tanto fuit pfectius redēpta. Ista pz. Sed gloriosissima virgo inter cūctum creatura pura fuit ad maximuz graduz dignitatis ⁊ gratie sublimata: q2 fuit mater dei ⁊ hois: ⁊ exaltata ē sup choros āgelorum ad celestia regna. Igit pfectissimo modo redemptōis redēpta. Perfectissimus aūt modus redemptionis ē sextus a nobis ⁊ ab alijs preclarissimis doctorib9 assignatus. Octaua rō. Cōceptio gloriosissime virginis Marie precessit in mēte diuina cuiuscūq3 altius creature pure conceptionem: vt pz p illud sapientie dictum. Domin9 possedit me quod fuit a nobis expositum in exordio questionis huius. Igit p peccatum primorum pentum conceptio virginis maculari non potuit. Probo consequentiaz p aug. 14. de ci. dei. c. xi. d. Homo enim peccato suo diuinuz nō potuit pturbare consiliuz: quasi ꝙ deus statuerat illum mutare compulerit. Sapientie pbatiōes nolumus hic replicare: quia sufficient fuerunt deducte in exordio. Ex quibus sapientie vbis potest deduci ꝙ siue adam peccasset siue non. Maria iesu xp̄i mat fuisset: ⁊ in ea vbum caro factum esset. De qua materia si dabit nobis tēpus ad plenum loquemur: ⁊ eaz approbabim9

Nona ratio. Nulla puritas sub celo maior potest intelligi q̄ꝫ puritas ⁊ mūditia gl'iosissime virginis Marie. Igit vgo in peccato originali non fuit concepta: consequentia patet: q2 oppositum consequentis infert formalit oppositum antecedentis: q2 dato opposito consequentis posset intelligi puritas que est in statu innocentie. antecedens autez patet p anselmum in li. Cur deus homo. d. Decet virginem ea puritate nitere qua sub celo maior nequit intelligi Decima rō. Non sustinet nomen matris ⁊ filij: vt mat sit primo inimica: deinde amica: q2 q maledixerit patri aut matri morte moriat Sed vgo maria fuit ab eterno electa mater a vbo dei: ergo non fuit electa inimica imo amica. vnde dictum est in canticis canticorum. Surge amica: ⁊ nulla macula est in te: quod non esset si in peccato esset concepta. Undecima ratio. Virgo maria fuit electa vt sol: ⁊ pulchra vt luna: ergo in ipsa non fuit aliqua macula. Oppositum consequentis infert formaliter oppositū antecedentis. antecedens autem probat p ecclesiaz dicentem. Que est ista que progredit quasi aurora consurgens pulchra vt luna: electa vt sol. Et in psalmis. In sole idest in virgine posuit tabernaculum suum: ⁊ ipse scilicz xp̄s tanquaz sponsus procedens de thalamo suo. Duodecima ratio. Virgo fuit exaltata sup choros angelorum: ecclesia. d. Exaltata ē sancta dei genitrix sup choros āgelorum ad celestia regna: ergo nō fuit in pctō originali cōcepta. Probo cōsequentiā. Quia status pcti quātūcūq3 mundat9 nō hz exaltari sup statū inocentie. Et si dicatur ꝙ vgo fuit exaltata sup choros angelorum q2 fuit it mater iesu xp̄i. Contra hec dignitas Marie ꝙ fuerit mater dei ⁊ hois nō hz puertē ordinez regni celestis imo potius augē. Igit si fuit exaltata fuit exaltata sm statum inocentie: ⁊ non sm statū pcti mūdatū. Tertiadecima ratio. Illud indiuiduuz quod est omni laude dignū nulla ignominia est afficiendum. Ista patet Sed gloriosissima virgo Maria ē omni laude dignissima: ergo nulla ignominia est afficienda. Minor probatur p ecclesiam. d. Felix es sacra virgo Maria ⁊ omni laude dignissima: q2 ex te ortus est sol iusticie xp̄s deus noster. Quartadecima ratio ecclesia facit festū cō

ceptionis ⁊ nō scificationis: neq̧ in vtero: ne/
q̧ extra: ergo v̄go nō fuit in pctō originali cō
cepta. Antecedēs ꝓbaṫ. Diciṫ. n. in officio con
ceptōis. Sicut natiuitas mediāte diuina reuela
tōe fuit repta: ita ⁊ cōceptio venerāde dei geni
tricis ꝑpetue v̄ginis Marie ꝑ multa signoꝝ̄
expimenta in anglia ⁊ frācia ceterisq̧ orbis cli
matibus celebranda olim ē declarata: ⁊c̄. Ubi
narraṫ historia de celebranda v̄ginis cōceptio
ne. Q̄ð si aduersarij talem negant historiaꝫ: ⁊
dicant eā esse falsam: dicant nobis: cur ecclesia
ꝑmittit talia falsa affirmari. Et iō qui damnant
talē historiā damnāt ēt eccl'iam. Ultima ratō
validissima ꝑ quam ostendiṫ ꝙ v̄go nō fuit in
pctō cōcepta ē q2 post pctm̄ primoꝝ ꝑentum di
ctuꝫ ē ade. In sudore vultus tui vesceris panē
tuo: ⁊ eue. In dolore ꝑies filios tuos. A qua
pena nulla fēia fuit liberata nisi v̄go Maria:
q̄ð ē signū euidentissimū ꝙ illa nō fuit in pecca
to cōcepta. Et sic facio finē huius articuli ꝑter/
mittēdo multa q̄ sūt satis leuia que adducuṫ a
ceteris doctoribus ad laudem v̄ginis.

Modus ꝑ quem v̄go fuit liberata a pecca/
to originali.

P Ostq̧ rōnibus v̄issimis a nobis de/
monstratū est gl'iosissimam v̄ginem a
macula pcti originalis nō fuisse detur/
patam: imo in conceptōe fuisse sanctā: in p̄senti
articulo declarare itendimus moduꝫ quo v̄go
gloriosissima fuit p̄seruata atq̧ scificata. Dica/
mus ergo ꝙ postq̧ fuit formatum corp⁹ orga/
nicū physicū in ventre matris gl'iosissime v̄gi
nis v̄tute spūs sancti illud sacratissimū corpus
ante īfusionē aīe intellectiue fuit mundatū atq̧
purificatū vt eēt vas aptissimū ad recipiēduꝫ il
lā scissimā. Fuit postea creata aīma intellectiua
gl'iosissime v̄ginis plena dei grā atq̧ sanctitate
vnitaq̧ corpori suo gl'iosissima v̄go scā atq̧ i/
maculata cōcepta eccl'ia. d. Que ē ista que pro/
grediṫ q̄si aurora cōsurgēs pulchra vt luna: ele
cta vt sol. Et iō in canticis canticoꝝ dr̄. Surge
amica mea: colūba mea: speciosa mea: surge: ⁊
nulla macula ē in te. Et Aug. fidei nostre lum̄
in sermōe de natiuitate dn̄i inq̄t Maria mater
xp̄i electa ē: ⁊ sup oēs creaturas p̄electa: oībus
gratijs fecūdata: oībus v̄tutibus ornata: oī sci
tate in vtero matris repleta. Quod v̄bum est
admirabile ⁊ gloriosum: q2 si fuit oī scitate ī vte
ro matris repleta: igitur in cōceptōe fuit sancta
Et iō v̄go gloriosissima fuit bn̄dicta inter oēs
mulieres nemine excepta: ⁊ ꝗcq̄d maledictiōis
fuit in eua s̄m Hiero. totū abstulit benedictio
Marie. Nam grā ꝑ ptes ceteris sanctis data
ē. Marie v̄o se infudit totius grē plenitudo.
Et q̄uis in ceteris scis grā fuisse crediṫ: tamē
nō eaten⁹ plena: in Maria v̄o totius grē que ī
xp̄o ē venit plenitudo s̄m sanctuꝫ Hiero. Q2
s̄m eundem: quod nā non habuit vsus nesci/
uit ignorauit rō: mens humana non capit: pa/
uet celū: stupet terra de tante plenitudine gra/
tie Marie a dn̄o collata Et ideo s̄m Ansel. de
cuit v̄ginem tanta puritate nitere qua sub celo
maior neq̄t intelligi. Et iō multe filie congrega
uerūt diuitias: tu vero maria supgressa es vni
uersas: tu que sola exaltata es sup choros ange
loꝝ ad celestia regna. Et iō o gloriosissima vir
go bene dixisti. Magnificat aīa mea dn̄m: q2
nō est anima alicui⁹ creature pure a principio
mūdi vsq̧ ad finem ei⁹: q̄ magis teneatur ma
gnificare dn̄m ⁊ creatorem nr̄m q̄ꝫ aīa tua. Et
ide exultauit spūs tuus ī deo salutari tuo. Et rō
hui⁹ fuit: q2 dn̄s qui potēs ⁊ oīpotens ē fecit ti
bi magna ⁊ admirabilia: q2 in eo fuit potentia:
in eo fuit sapientia: in eo fuit amor erga te. Tu
sola fuisti q̄ dn̄o placuisti: in vtero: cuius verbū
caro factum ē: ⁊ habitauit in nobis.

Cur virgo Maria non fuit liberata a pēis
pcti originalis: si fuit liberata a pctō.

O Rdo doctrine expostulat videre cur v̄
go Maria non fuit p̄seruata ne incur/
reret penas pcti originalis si fuit p̄ser/
uata a pctō originali. Quidā dixerūt virginem
a morte t̄pali: que ē pena pcti originalis non fu
isse p̄seruatam ad maiorē cumulū meritoꝝ vir
ginis: q2 vt dicit Aug. 13. ð ci. dei. c. 7. Quid
enim p̄ciosius q̄ꝫ mors ꝑ quam fit: ⁊ ēt oīa de
licta deleanṫ: ⁊ merita cumulatius augeanṫ: ec
clesia dicēte. Preciosa in ꝯspectu dn̄i mors sā
ctoꝝ eius. Uirgo ergo ob hāc cām mortua est
Hec opinio nobis placere nō potest. Primo
auctoritas Aug. ē de directo in cōtrariū: quia
mors nō ē data virgini ad delenda eius delic/
ta: q2 in gloriosissima virgine nulluꝫ vnq̧ fuit
delictū. Scðo Merita augenṫ ex bonis opi/
bus: ⁊ demerita ex malis. Amplius. Nō sunt
facienda mala: vt eueniāt bona. Quarto vir
go fuit aucta meritis ob ei⁹ humilitatē: ip̄a dicē
te. Q2 respexit humilitatē ancille sue: ecce enim
ex hoc beatā me dicēt oēs generatōes. Nos ve
ro formaliter huic dubitatōi respondere volu/
mus ex dictis Aug. qui. 13. de ci. dei. c. 4. que
rit qua de cā omnes nos non fuimus liberati a
morte

morte tpali si p passionē domini fuimus libera
ti a criminis nexu: ⁊ ab ipso originali peccato.
Cui dubitatōi Aug. respondet. d. ad hoc reli/
qui anime expimentū sepationis a corpore: q̄z/
uis ablato iam criminis nexu: qm̄ si regenera/
tōis sacramētum nō haberet: cōtinue sequeret
imortalitas: ⁊ sic ipsa fides euacuaretur. Vult
ergo Aug. q cū ipsa fides sit constituta ex. 12.
articulis inter quos vnus articulus ē regenera
tionis atqz resurrectōis sacramentū: si homies
nō morerent fides euacuaret ⁊ destrueret secū
dum vnū articulū. His visis patere pōt quare
virgo non fuit liberata a morte tpali: q̄zuis fue
rit liberata a peccato originali. Nō habem⁹ p
inconuenienti habere tertiam responsionē ma
gis spāliter de gl'iosissima virgine loquente q̄z
uis ea responsio generalis que data fuit scdm
Aug. sit optima. Dicamus ergo virginez glo/
riosissimā nō fuisse liberatam a morte tempora
li: q̄zuis fuerit liberata ⁊ p̄seruata a pctō. Et in
hoc ē magna dr̄ia inter virginem ⁊ alios qui i
currerunt originale pctm̄: qz deus voluit exer/
cere in virgine misericordiā ⁊ ip̄am iusticiam:
qz misericordia nō expellit iusticiā: neqz ecōuer
so. Nam dicitur in psalmis. Misericordia ⁊
veritas obuiauerūt sibi: iusticia ⁊ pax osculate
sunt. Exercuit dominus in virgine misericor/
diam tantū quātum virgo fuit capax ad illaz re
cipiendam. Naz ip̄a ex dei misericordia fuit p̄
seruata ne icurreret peccatum originale: immo
anima eius gloriosissima fuit creata plena gra
tia: que equiualet q̄ztum ad acceptatōem origi/
nalis iusticie. Exercuit dominus in virgine iu
sticiam: qz ⁊ si non dimiserit eaz incurrere pec
catū originale: tamē cū ipsa virgo fuit de descē
dentibus ab adam ex cōi coeuntiū semine no
luit liberare eam a penis pcti originalis ⁊ mor
te tpali: vt ēt virgo nō eēt maiori priuilegio or
nata xp̄o redemptore nostro: q nullo mō pecca
uit: ⁊ tamē pro salute humani generis ductus
⁊ oblatus ē: qz voluit ad mortē: passusqz ē pro
pctis nostris. Nā vero ip̄e languores nostros
tulit. Hanc itaqz responsionē putamus veris/
simā: ⁊ optime ingestam. Si quis tamē melio
rem habet in medium illā proferat ⁊ adducat.

In quibus differt conceptio xp̄i a concepti
one virginis marie.

Si volumus recte considerare ea q̄ supi
oribus articulis a nobis determinata
fuere: itelligemus nos nō tm̄ virginez
gloriosissimā Mariam excoluisse: vt eaz equa
lem xp̄o redemptori nostro in conceptōne esse
velim⁹. Et vt hec intētio nostra meli⁹ explice
tur decreui in presenti articulo declarare diffe/
rentiam existentem inter cōceptōem xp̄i atqz in
ter conceptōem virginis. Et vt melius itellig
tur id quod determinare decreuim⁹. Primo
intelligendū ē quot fuere gradus cōceptionis
vt ex istis appareat intentum. Primus grad⁹
conceptionis fuit eoꝝ qui a creatore nostro fue
rūt creati atqz in originali iusticia cōcepti. Isti
fuerunt primi parentes nostri: qui in originali
iusticia cōcepti p transgressionem legis a dom
no illis date amiserunt originalem iusticiam.

Secundus gradus fuit illius qui in origina
li iusticia conceptus est per assumptōem huma
nitatis in deum. Iste fuit gradus conceptiōis
christi. quādo verbum caro factum ē: q xp̄s fu
it pfectus deus: atqz pfectus homo: atqz redē/
ptor noster. Tertius gradus conceptionis fu
it illius creature que non in originali iusticia cō
cepta ē propter peccatum primoꝝ parentum:
sed fuit concepta in gratia. Et gratia q̄ztum ad
acceptationem equiualet originali iusticie. Isto
gradu conceptionis fuit concepta sola gloriosis
sima virgo post lapsum Ade: qz sola illa meru
it redimi pfectissimo redēptionis mō. Quar
tus gradus conceptionis fuit eorum qui in pec
cato originali concepti sunt. Et isti fuerunt om
nes illi qui fuerunt post ade delictum. Ab isto
tamen peccato quidam fuerunt liberati in ven/
tre matris: vt fuerunt Joānes baptista ⁊ Hie
remias. Alii vero extra vterum: vt patet intel
ligenti terminos. Ex quibus pz differentia in
ter conceptionem virginis: ⁊ conceptōem xp̄i
primo xp̄s fuit conceptus in originali iusticia
p assumptōem humanitatis in deum rectus bz
volūtatem: ⁊ bm oēs sensus. Neqz int rōem ⁊
sensuū nām fuit aliqua rebellio. Virgo in gra/
tia fuit cōcepta: ⁊ non in originali iusticia ⁊ hoc
p pfectum redemptionis modum. Secundo
xp̄s in conceptōe nō indiguit redemptōe passi
ua: neqz habuit nām, pnam ad recipiendā ma/
culā pcti originalis. Virgo in cōceptōe diguit
gratia dei ne laberet icurreret maculā pcti ori/
ginalis. Nam eius nā erit, pna ⁊ habilis ad re
cipiendā talē maculam. xp̄s fuit conceptus de
spiritu sancto in vtero virginis. Maria autez
non fuit concepta de spiritu sancto: sed ex
communi coeuntium semine. Anima christi i
primo instanti conceptionis eius vnita verbo

fuit beata aīa virginis q̄uis fuerit sancta: tū in
primo instanti sue cōceptionis non fuit beata.
Ergo est magna differētia inter cōceptionē xp̄i
⁊ inter cōceptionē v̄ginis Marie: vt patet in-
telligenti terminos.

Responsiones argumentoꝝ primi articuli
partis affirmatiue.

Ihil aliud nobis deniq̧ restat nisi sol-
n uere argumenta ante oppositū questio
nis adducta. Et p̄mo ad argumēta pri
mi articuli ꝑtis affirmatiue q̄stionis. Ad p̄mū
argumentū duplici modo rn̄dere possuz. Pri
mus modus est tenere ꝙ v̄go nō peccauit i ra-
dice neq̧ cōtraxit peccatū originale. Et vt itelli
gatur qd sit peccare in adā tāq̧ in radice dico ꝙ
nihil aliud ē peccare i radice nisi iputatio a dn̄o
facta descendentibus ex lumbis ade ex q̄ iputa
tione nulla ꝓueniente dei grā hoīes in ꝯceptio
ne cōtrahunt originale pctm̄. Secūdū ergo istū
primū moduz dico ꝙ dn̄s ex sua infinita miseri
cordia nō imputauit peccatum primoꝝ parētū
matri sue gloriosissime neq̧ dimisit eā incurre
re tale peccatū. Ad argumētū nego an̄cedens
illius cōsequentie. Et ad auctoritatē Pauli di
co ꝙ paulus i ea auctoritate ē locutꝰ de lege cōi.
mō ꝑ grām pōt aliqua creatura ex libera volūta-
te dei excipi a tali lege. Vn̄ lex nō tollit grāz ne
q̧ grā in vno corrūpit legē in alijs. Et iō stat ꝙ
de lege cōi oēs in adā debebāt peccare: ⁊ tn̄ ali
qua creatura ex singulari priuilegio fuerit exce
pta. Ad deductionē primi icōuenientis dico ad
auctoritatē euāgelij eā esse verā: ꝫ dico ꝙ hi q
sunt in potētia prima ad incurrēdū egritudinē
possunt dici egri: ⁊ nō minꝰ ē opꝰ medico i illis
q̧ in his q iaz ceciderūt i egritudinibꝰ: qꝛ si bo
nus medicꝰ cognosceret causas ꝓpinquas egri
tudinis alicuius ⁊ an̄q̧ icurreret illi daret opē:
hic maxime laudādus eēt. Cū ergo deꝰ sit opti-
mus medicꝰ aīaꝝ nostraꝝ: sic voluit mederi vir
gini gloriosissime: vt nō solū noluit eā incurre-
re egritudinē peccati originalis veꝝ etiā noluit
eā incurrere dispositionē p̄cedētē tale peccatuz
Dispositio autē p̄cedēs talē egritudinē erat ipu
tatio p̄moꝝ parētū. Et iō nego ꝯsequētiā. Vir
go nō peccauit i adā neq̧ ꝯtraxit pctm̄: ergo nō
indiguit redēptōe. an̄s aūt illud eēt sufficiēs ad
inferendū ꝯn̄s si hoc fuisset ex nā v̄ginis: sed h̄
nō fuit: ꝫ ex summa misericordia dei: ⁊ iō redē
ptio sua fuit nobilissima. ad ꝯfirmationē: nego
an̄s: ꝫ bn̄ dico ꝙ indigētia p̄supponit nām q̄ si
nō p̄ueniret a dei gratia icurreret defectū. Ad
secundā cōfirmationē dico ꝙ si ade peccatū nō
regnauisset in omnes neq̧ natura que nō icur
rit illud fuisset ꝓna ad recipiendū illud xp̄i iusti
cia nō regnauisset in omnes in iustificationem.
Modo in virgine fuit excellentissima dei mi-
sericordia ⁊ iustificatio: qꝛ id qd̄ debebat incur-
rere ex peccato dn̄s noluit illā incurrere: ⁊ iste
fuit ꝑfectissimus modus redemptionis. ad de-
ductionē secundi incōueniētis dico ꝙ si fuisset
aliqua creatura pura q̄ ex sui natura nō peccas-
set in adā: ꝙ ab illa nō fuisset remota origina-
lis iusticia. Modo virgo q̄uis nō peccauit in
adā: neque cōtraxit peccatū. h̄ nō fuit ex natura
eius: sed ex dei gratia atque misericordia. ad cō-
firmationē dico ꝙ q nullo mō peccat neque cō
trahit peccatū originale ex sui natura: ab illo nō
remouet̄ originalis iusticia que alijs ꝑ peccatū
remouet̄. Sed nō est sic in v̄gine vt visuz fuit.
Si v̄o secūdū aliū modū vellemꝰ rn̄dere: posse
mus dicere ꝙ v̄go peccauit in adā: iuxta illud
Pauli Omnes in adā peccauerūt: ⁊ tamē cō-
cedo antecedens prime cōsequētie: ⁊ nego ꝯse
quentiā. ad deductionē primi incōueniētis: ni
si cōsequentia valeret: dico ꝙ mors data ē v̄gi
ni ex summa dei iusticia: qꝛ q̄uis liberauit eā a
peccato noluit eam liberare a penis peccati: vt
fuit plene visum in .15. articulo q̄stionis: quare
virgo nō fuit liberata a penis peccati. Ad ar-
gumentū dico ꝙ illi fuit data mors ex iputatōe
peccati. Et quādo dicit̄ ꝙ peccatū in radice nō
cōtractuz nō ponit aliquē defectū: dico ꝙ q̄uis
nō ponat: tn̄ facit ꝙ si natura ex se dimissa esset
maneret defectus: ⁊ maxime defectus primoꝝ
parentū. Ad secundū incōueniēs nego ipsuz
⁊ cōcedo ꝙ vltimus finis hominis est frui deo:
⁊ videre ipsum facie ad faciē sicuti est. Et ad ꝓ
bationem cōcedo ꝙ post ade peccatū omnes in
diguimus gratia dei: ⁊ nego ꝙ omnes erāt apti
ad damnationē: imo dico ꝙ aptitudo ad felici-
tatē inest ita homini ꝙ stante eius natura semꝑ
homo hꝫ talē aptitudinē. Bene veꝝ est ꝙ talis
aptitudo nō poterat educi de potentia ad actum
nisi mediāte gratia domini nostri iesu christi.
Et cū dicit̄ virgo indiguit gratia dei: concedo.
Et cū querit̄ ex qua causa: dico ex peccato pri-
morū parentū: qꝛ nisi fuisset p̄uenta ꝑ dei gra-
tiam incurrisset peccatū originale. Ad tertiuz
incōueniēs nego illd̄: ⁊ dico ꝙ fuit explicata cā
q̄re v̄go mortua fuit ⁊ ē i .15. arti. ex sūma dei
iusticia ꝑꝑ pctm̄ p̄moꝝ parētū: nec etiā ipsa fuis
set maiori p̄uilegio ornata q̧ iesus qui mortuꝰ
est pro

est pro peccatis nostris: qr voluit. Ad quartũ inconueniens dico negando illud: ꝛ dico ꝙ de possibili ratio cõcludit ꝙ sicut vnũ indiuiduum fuit ꝓseruatũ omnia potuerũt ꝓseruari. Sꝫ dico ꝙ supposita lege cõmuni nõ ꝓueniente gratia speciali cõcludit ꝙ omnes q̄ p̄ cõcubitũ viri ꝛ mulieris ab Adã habuerũt originẽ in peccato fuisse cõceptos: sed dico ꝙ ꝓueniente gr̃a illa ratio nõ cõcludit necessario. Et sic sunt intelligende rationes Augu. cõtra hereticos q̄ nolebant aliquẽ paruulũ cõtrahere peccatũ originale. Et cũ dicit: si eẽt aliqua ratio necessaria: sua opposita esset impossibilis: dico ꝙ stãte lege nõ ꝓueniente gratia illa ratio est necessaria ex suppositione legis: ꝓueniẽte gratia illa ratio nõ cõcludit. Et vt intelligat absolute nõ est ita necessariũ ꝙ q̄ descendũt ex Adã ꝙ de necessitate cõtrahãt peccatũ: qr si dicis de potẽtia absoluta vllet oẽs ꝓseruerare: sed hic accipit necessariũ pro conuenienti: qr secũdũ legẽ cõmunẽ oẽs ꝯtrahunt: tñ p̄ gratiã aliqua creatura excipit. Ad quintũ incõueniẽs dico ꝙ si v̄go fuisset mortua añ passionẽ dñi ꝙ ipsa nõ iuisset ad limbuz immo stetisset associata cũ angelis ꝛ sanctis: et expectasset resurrectionez filij sui: qr ordo vniuersi sic requirebat ꝙ nemo añ xp̄m fuisset beatus: ꝛ ad paradisuz iuisset. Neqꝫ ista expectatio fuisset ei molesta neque ei fuisset impedimentuz qr ordo regni celestis sic requirebat ꝙ xp̄s primus esset in paradiso: deinde ceteri suo ordine ꝛ v̄go nõ habuisset desideriũ inordinatũ cõtra ordinez regni celestis. Et ad rationem dico: ꝙ v̄go fuit ꝓducta ꝓpter finẽ vltimum: cũ tali tñ ordine ne p̄cederet xp̄m redemptorẽ nostruz: vt patet intelligenti. Ad sextũ dico ꝙ nõ habeo pro incõueniẽti id qđ dicit esse incõueniẽs qr s̄m Job. Quis põt facere mũdũ de imũdo cõceptũ semine: nõne tu q̄ solus es. Nã secũdũ Aug. Maria fuit omni sanctitate i vtero m̄ris repleta. Et rationi dico ꝙ aug. i lib. de fide ad Petrũ. loquit de lege cõmuni: nulla iteruenieniẽte speciali gr̃a. Modo i v̄gine sp̃alis gr̃a interueñta est: qr secũdũ eũdẽ Aug. i s̄mone de natiuitate dñi. Maria fuit omnib⁹ gratijs secũdata: ꝛ ideo i peccato nõ fuit cõcepta.

Respõsiões argumẽtoꝝ secũdi articuli partis affirmatiue.

D argumẽta secundi articuli. Ad primuz cõcedo cõsequẽs ꝛ cõsequẽtiã. Et
a
cũ dicit accipio animã v̄ginis i illo priori: tũc i tali aia est carẽtia originalis iusticie debite: negat: ꝙ i illo priori cõpetat illi neqꝫ gratia neqꝫ carẽtia originalis iusticie: queadmodũ homo prioritate nature p̄cedit risibilitatez: ꝛ tñ nõ dicim⁹ hominẽ i tali priori habere carẽtiã risibilitatis. Vñ aia i illo priori quidditatiue ẽ tãtuz aia: neqꝫ est i gratia neqꝫ priuata gr̃a: qr hec quidditatiue illi nõ cõueniũt. Vñ isto mõ si ratio tua cõcluderet: posset demonstrari christuz i peccato originali fuisse cõceptũ: qr aia xp̄i prioritate nature p̄cedit originalẽ iusticiã: tũc in illo priori: qr cũ nõ habeat originalẽ iusticiã esset in peccato cõceptus: imo posset ꝓbari p̄ istã tuã rationez ꝙ oia priora prius habuissent c rẽtiã et priuationẽ suoꝝ posterioꝝ q̄ȝ ipsa posteriora: h̄ autẽ sunt ab surda. Ad secũdũ argumẽtũ dico ꝙ virgo indiguit gratia dei: quãdo erat in suis causis ꝓxime eã ꝓductiuis vt ꝓueniret a gratia dñi. Et dato ꝙ instãs indigẽtie sit distinctũ ab instãti gratie: loquor de instãti nature. In istãti idigẽtie nõ habuisset peccatũ: qr ista idigẽtia est illa q̄ p̄cedit defectũ: ꝛ nõ illa q̄ sequitur: queadmodũ cecus q̄ ꝓgredit p̄ viã i q̄ est fouea anteqꝫ cadat auxiliat p̄ videtez: tamẽ idiguit tali auxilio ꝛ tñ nõ dicim⁹ ꝙ ipse ceciderit i foueã. Ad tertiũ argumẽtũ dico negãdo minorẽ. s. ꝙ deus tali honore nõ vult venerari. Et ad auctoritatez Hieronymi dico ꝙ ipsemet explicat de quib⁹ mulieribus loquit. Ille aũt mulieres fuerũt Raab meretrix. Bersabee vxor Vrie mater Salomonis: ꝛ Ruth moabitis. Iste sunt que assumũtur i genealogia xp̄i: ꝛ fuerũt peccatrices: tñ v̄go de qua imediate christus assumptus est i peccato cõcepta nõ ẽ: vt pꝫ. Ad q̄rtũ nego minorẽ: qr v̄go magis debet xp̄o ꝙ xp̄s nõ dimiserit eã icurrere peccatũ q̄ȝ ꝙ dimiserit eã icurrere ꝛ postea mũdaret: qr status inocẽtiũ est melior quocũqꝫ statu peccati q̄ȝtũcũqꝫ mũdatus. Ad quintũ nego cõseq̄ntiã: qr secũdum Job deus põt educere indiuiduũ mũduz de imũdo cõceptuz semine. Et ad auctoritatẽ euãgelij dico ꝙ mala arbor nullo alio interueniente malos fructus facit: sed interueniente gratia dominũ mala arbor bonos fructus facere põt quia deus naturaꝝ est auctor. Et ad aug. dico ꝙ ipse locutus est de lege cõmuni: nulla iterueniente gratia. Sed secũdum eũdez aug. i s̄mone de natiuitate domini. Maria fuit omnibus gratijs secũd ta: ꝛ omni sanctitate i vtero m̄ris repleta: vt de mũdissima matre mũdissim⁹ nasceretur filius. Ad sextuz argum tum nego minorez: qr illo modo post baptismuz habere/

mus peccatū originale: q2 in nobis est sensuū rebellio. Hoc autē est incōueniēs: ergo illud ex quo sequitur.

Responsiones argumentorū tertij articuli partis affirmatiue.

a Ad argumēta tertij articuli. Ad pmū dico ad minorē q solus xps ex sui nā fuit ɔceptus in originali iustitia sine peccato: hoc solū illi cōuenit: sed ex hoc nō tollitur qn virgo per dei gratiā fuerit preseruata a peccato Et ad auctoritates Aug. dicitur q solus xps ex sui natura fuit sine peccato ꝛ in originali iustitia cōceptus. Ad secūdū dico ad auctoritates q solus christus post Ade delictū in originali iusticia ex sui natura sine peccato cōceptus est. De mulieribus nulla inuenta est q̄ ex sui natura in originali iusticia concepta est sine peccato: cū quo tamē stat q nō interueniente eius natura: sed dei gr̄a q vgo fuerit p̄seruata ne peccatū originale incurreret: q2 virgo fuit omnib9 gratijs secundata: omni sanctitate in vtero matris repleta. Ad tertiū cōcedo q mūdicia vginis fuit citra mundiciā christi: ꝛ nego minorē: q si virgo nō fuisset in peccato originali concepta: fuisset equalis mūdicie cū christo. Nā acceptis duabus albedinib9: quarū vna sit intensa vt. 8. ꝛ alia vt. 4. dicimus q ex eo q illa sit vt. 4. q illa sit maculata: ꝛ nō sit pura albedo: ꝛ q nisi poneremus eā maculatā ipsa est equalis cū albedine vt. 8. Certum est q non sic est de virgine respectu christi. Ad quartū argumentū dico q fundamentū illud est verissimū. Et cū dicitur q est falsum: nego. Et cū dicitur q isto modo posset pbari q xps nō fuisset mortuus p salute humani generis: nego. Et cū dicitur potuit nō mori cōcedo. Et cū dicitur sicut potuit ita decuit nego. Et cū dicit̄ omne quod est deo possibile illi cōuenit: dico q hoc est verū de potentia ordinata: sed de absoluta negatur. Ad quintum et vltimum dico q illud fundamentū est verissimū: q q̄uis deus potuisset ɔferre maiora virgini: tamē illa nō cōueniebant illi in hac vita: vt beatitudo ꝛ immortalitas: vt patet intelligenti terminos.

Respōsio ad auctoritates quarti articuli partis affirmatiue.

a Ad auctoritates q̄rti articuli dico q omnes procedunt de lege cōmuni. Secūdum. n. legē omnes debebam9 incurrere peccatū: sed nō tollit q virgo dei mater nō fuerit per gratiā preseruata: q2 sm Aug. vgo fuit omnibus gratijs secundata: omni sanctitate in vtero matris repleta.

Responsio ad auctoritates q̄nti articuli partis affirmatiue.

a Ad auctoritates vltimi articuli. Ad auctoritatē Bernardi: nego eā: quia cū Augustino sum qui voluit q virgo in vtero matris fuit omni sanctitate repleta. Et cū Job sum qui voluit q deus possit educere mūdū indiuiduū de imundo cōceptū semine: ergo in cōceptione potuit sanctificari. Et cū Hieronymo sum qui voluit q totius gratie q̄ i christo fuit in Maria venit plenitudo. Ad Ansel. nego ipsum: q2 si est verū qd ipse affirmat q deceat virginē tanta puritate nitere qua sub celo nulla maior nequit intelligi: non est verū q ipsa fuerit in peccato cōcepta: quia possemus intelligere ipsam in cōceptione fuisse sanctā: quod est maior puritas atq mundicia q̄ q ipsa fuerit in peccato cōcepta ꝛ postea mundata. Et sic sit finis huius questionis ad laudem gloriosissime virginis Marie: cuius ego seruus sū sempq ero vsq ad vltimū vite nostre terminū volente deo ꝛ auxiliante gloriosissima vgine.

Deo gratie infinite.

Epistola venerabilis clarissimiqꝫ in sacra theologia magistri fratris Roberti Caraçoli d Licio ordinis minoꝝ:ad reuerēdissimū ⁊ illustrissimuꝫ dn̄m dominū Joānem de aragonia serenissimi domini nostri Ferdinādi regis sicilie ⁊c̄.filiū ⁊ locūtenentē generalez ap̄lice sedis prothonotariū:in qua sua docilitas ꝯmendat᷑.

r Euerendissimo patri ⁊ dn̄o dn̄o Joāni de Aragonia christianissimi regis Ferdinandi filio:sedis apostolice dignissimo ꝓthonotario.Frater Robertus Caraçolꝰ de Licio ordinis minoꝝ:sacre theologie magister humiliter se cōmendat. Inter p̄clarissimas virtutes tuas:ingentesqꝫ animi dotes:docilitas magnopere fulget. Qua fit vt animū semꝑ promptū beniuolūq; exhibeas:ad intelligēduz doctrinaz sapientū. Neqꝫ vero elegātissimo ingenio tuo satis eē possunt:que in palacio tue residentie singulis diebus ab eruditissimis viris audire cōtēdis:qnimo diuinarū humanarūqꝫ reꝝ inuestigare ac scire rationē cupiens:pia religione frequentare soles tēpla sacra dei:vt etiā ibi haurias quicquid ab his qui declamatorie:vt ad populuz loqui solet edocetur. Laudabilis profecto institutio ista neduz in adolescente vel iuuene:veꝝ etiā in quolibet annosissimo ⁊ sene:ex eo ꝙ nullus tam sapiens tāqꝫ doctus eē potest:quin audiendo doctior fieri valeat. Ex quo stat sententia illa.i.c.prouer. Audiens sapiens sapientior erit. At ⁊ iuriscōsultus.ff.de fideicōmissarijs libertatibꝰ.l.apud iulianum.dicit cupiditatez discendi optimaz esse rationez viuendi. Vnde Julianus dixisse fertur. Et si alteꝝ pedez in sepulchro haberez:adhuc discere aliquid vellez. Quare Valerius in rubrica de studio ⁊ industria.miris laudibus extollit Solonē philosophū:q supremo die vite assistētibus amicis quedāqꝫ inter se cōferentibꝰ satis iam pressum caput erexit. Interrogatusqꝫ quapropter id fecisset.respondit. Vt cū istud qcqd ē de quo disputatis ꝑcepero:moriar. Sacer vero Hieronymus in epistola ad Pāmachium ⁊ Oceanū sic de seipso fatet᷑. Dū essez iuuenis nimio feruebā amore discēdi. Nec iuxta quorundā presumptionez ipse me docui. Appollinarez audiui Antiochie frequenter ⁊ colui. Jā comis spargebatur caput canis:⁊ magistrum potius q̄ꝫ discipuluz me esse decebat. Perrexi tamē alexandriā:audiui Didimū:in multis ei gratias ago:qꝛ qđ nesciebā didici:qđ sciebā illo docente nō ꝑdidi. Putabāt me homines finem fecisse discendi. Veni rursus Hierosolymaz ⁊ Bethleez. Quo labore:quo p̄cio Baraniā nocturnū habui p̄ceptorez. Timebat.n.iudeos alteꝝ mihi exhibebat Nicodemuz.hec Hieronymꝰ. Hoꝝ studia imitāda sunt:nō eoruz q sibi scioli vident᷑:⁊ spernunt omnē disciplinā. De his loquit᷑ sic Seneca libro de tranquillitate animi. Puto multos ad sapientiā ꝑuenire potuisse:nisi putassent se peruenisse. Sꝫ tu sapientie cultor:⁊ venerator p̄cipuus:oēm diligentiā apponis:vt a multis multa cognoscas. Et licet dignata sit dominatio tua:dum Neapoli p̄dicabā quasi quottidie sermonibus meis adesse:hortari tandē me voluisti:vt opūs de timore iudicioruz dei in scriptis redigerē illudqꝫ dominationi tue legendū transmitterez. Feci libens quod iussisti:⁊ operaz dedi vt morem tue gererez voluntati. Accedet hoc ad vtilitatez plurimoꝝ:quoniaz que noua sunt:allicere solent humanas mentes. Nā vt scribitur Act.17.c. Dum paulus esset athenis disputaretqꝫ in synagoga cuz iudeis:⁊ colentibus deū:et in foro ꝑ omnes dies cuz epicureis ⁊ stoicis philosophis:quidā dicebāt euz seminiuerbiuz:idest seminatorē verboꝝ. Alij vero nouoruz demonioruz annunciatorē idest nouaꝝ scientiarum secunduz Nicola.de lira. Propter qđ duxerunt euz ad Ariopagū dicentes. Possumꝰ scire que est hec noua que a te dicit᷑ doctrina. Noua eniz quedā infers auribus nostris. Volumus ergo scire quidnaz velint hec esse. Athenienses autē omnes ⁊ aduene hospites ad nihil aliud vacabant nisi dicere aut audire aliqd noui. Hoc ē quod Ouidius dixit li.2.de ponto. Est quoque cunctaꝝ nouitas carissima rerū ⁊ de hoc Seneca in questionibꝰ naturalibus.

Naturale est magis noua ꝙ̄ magna mirari.
Et idez in.4.declamationuz. Ad noua homi/
nes cōueniunt: ad noua cōcurrunt. Cicero in/
super ī sua theorica docet auditores fieri posse
attentos: si de rebus nouis ⁊ inusitatis nos ꝓ/
miserimus ꝟba facturos. Scripsi igit̄ donāte
deo nō in doctis humane sapientie ꝟbis q̄cq̄d
legere aut inuenire potui qd̄ hominū corda ad
timendū deū gloriosum reuocet ⁊ inducat. Ac/
cipe itaq̄ȝ tu pater colendissime libellū istum in
quo si quid boni reppereris ꝓba. Si q̄d vero
aut sup̄fluū: aut minus rectū in illo dep̄hēde/
ris: corrige. Oro tāmē humanissimā domina/
tionez tuā ne cōmunicet: aut tradat illū inuidis
⁊ maliuolis meis: quos multos nosti: q̄r vtar
verbis Hieronymi in ꝓlogo in Esdrā. Inui
doꝝ studia omne qd̄ scribimꝰ reprehendenduȝ
putāt: ⁊ interdū cōtra se cōsciētia repugnante
publice lacerant que occulte legunt in tantuȝ vt
clamare cōpellar ac dicere. Dn̄e libera animaȝ
meaȝ a labijs iniquis ⁊ a lingua dolosa. Bene
vale speculū bonoꝝ moꝝ: ⁊ memento mei duȝ
bene tibi fuerit.

Incipit ꝓlogus in opus de timore diuinoꝝ
iudiciorum: in quo exponuntur mystice verba
Joānis in themate.

v Idi alterum
angelū volātez per mediuȝ
celuȝ habentez euangeliuȝ
eternū: vt euangeliçaret se
dentibus sup̄ terrā: ⁊ super
omnē gentē tribū ⁊ linguā
⁊ sup̄ populū magna voce. d. Timete deum: ⁊
date illi honorez: q̄r venit hora iudicij eiꝰ. Ha/
bentur hec ꝟba Apo.14.c. Ad tantā insaniā
cecitatēq̄ȝ mētis mortales homines iaȝ deuene
runt vt deū excelsum nō arbitrentur suoꝝ pec/
catoruȝ vltorē. Adijciunt in dies iniquitatē ini
quitati: ⁊ in malicia ꝑseuerantes nolunt ꝯside/
rare formidabilia iudicia magni dei. Ipse vti/
que minatur xp̄ianis ingratis pro suis execrā/
dis sceleribus terribilia mala. Posita iaȝ secu
ris est ad radicē: ⁊ tamē pauci rarissimiq̄ȝ inue
niuntur q̄ sua corda humilient sub manu illius
cuiūs potētie resistere nemo pōt. Et reuera nil
periculosius ꝙ̄ imminentia pericula nō timere.
Quia iuxta Aristotelis sentētiā.2.rhetorice ti/
mor facit homines cōsiliatiuos. Qua de re ad
excitandas mētes duras que penitentiā fugiūt
⁊ bene beateq̄ȝ viuere nolunt: decreui opus p̄/
sens sub titulo de timore iudicioꝝ diuinoꝝ cō/
pilare. Pro clariore tamē dicendoꝝ noticia: in
hoc ꝓlogo per modū sermonis ipsa ꝟba Joā/
nis in themate exponenda se offerunt. In q̄bꝰ
tria mysteria declaranda cōtinentur.
Primū dicit̄ scripture sancte sublimitas.
Secūdū euangelij multiplicitas.
Tertiū timoris diuini rationabilitas.

De excellentia ⁊ sublimitate scripture sancte
que designat̄ ꝑ angelū volantez. Cap. .I.

p Rimū mysteriū declarandū: qd̄ cōtine
tur in ꝟbis Joānis: dicit̄ scripture san
cte sublimitas: que ꝑ angelū volantem
recte meritoq̄ȝ designat̄. Est aūt scriptura sa/
cra vetus ac nouū testamentū: vt dicit̄ di.9.de/
cretoꝝ.c.q̄s nesciat. Quia ꝟo hec diuinitus ē
hominibꝰ inspirata: atq̄ȝ de celo missa secunduȝ
illud.i.Petri.2.c. Spiritu sancto inspirati lo
cuti sunt sancti dei homines. Ideo angelꝰ dici
pōt. Nā teste Ysidoro li.7.ethimologia.d.
Angelus nuncius vel missus interpretat̄. In
altuȝ autez ipsa scriptura volat per mediū celuȝ:
q̄r publice in ecclesia legit̄ ⁊ predicat̄. Inq̄t.n.
Greg.i omel'. Regnū celoꝝ p̄sentis tp̄is ec/
clesia dicit̄. Quāta ergo sit huius scripture sub
limitas ex quattuor deprehendere possumus.
Primo ex eius dignitate.
Secūdo ex eius veritate.
Tertio ex eius ꝓfunditate.
Quarto ex eius vtilitate.

Qd̄ scriptura sacra ē excellētissima rōne dei

p Rimo siq̄dez intelligere possumꝰ subli
mitatez ⁊ excellentiā scripture sancte ex
eius dignitate. Est.n. incōparabiliter
dignior omnibꝰ scientijs ⁊ scripturis: eo ꝙ est
de digniore subiecto.s. altissimo deo. Vn̄ Au
gu.li.8.de ciui.dei.ca.i. Theologia inq̄t ē ser/
mo vel ratio de deo. Neq̄ȝ obstat q̄r Ari. dicit
i.posterioꝝ.q. in qualibet sciētia oportet suppo
nere subiectuȝ q̄d est. Et Damas. dicit. In deo
quid est dicere impossibile est. Quare nec deꝰ
subiectū sic esse poterit scripture sancte ⁊ theolo
gie. Quoniā vt inquit Tho. prima parte.q.I.
Ari.7.in r̄nsione ad primū argumentuȝ. lȝ de
deo nō possumus scire q̄d sit: vtimur tn̄ effectu
eius: vel nature vel gratie loco diffinitionis ad
ea q̄ de deo in scriptura sacra cōsiderant̄. Ipsa
igit̄ scriptura a principio vsq̄ȝ ad finē p̄dicat mi
rabilia facta dei. Ex quo illi cōparari nō valent
cuncta q̄ a gramaticis rhetoribꝰ dialeticis phis
geometris musicis medicis astrologis poetis ⁊
iuriscōsulibꝰ

iurisconsulibus fuere conscripta. Uersantur oia illa circa ifima hec ⁊ mortalia vilia atq; terrena: hec decenter oium sciētiarum regina mētē hois ad deū cognoscendū diligendūq; sublevat. Nec; de aduentu Enee in italiam canit: ut Uirgiliꝰ q dicit. Arma virūq; cano: troie q primus ab oris ⁊c. Nec ad bella ciuilia inuitat deploranda: sicut ⁊ Lucanus qui ait. Corduba me genuit rapuit nero: prelia dixi. Que gessere pares: hinc socer: inde gener. Bella per emathios plusq; ciuilia campos. Iusq; datum sceleri canimꝰ populūq; potentē. In sua victrici conuersum viscera dextra: ⁊ reliqua. Nō de his minimis scriptura curat: sed de deo creatore celi ⁊ terre disserit: de illiꝰ ꝓuidentia bonitateq; iusticia: ceterisq; perfectōibus diuinis claro sermone loqtur. Uerūtamē pleriq; dubitare solēt: cur hec scriptura magnalia dei deprōmēs rudi ac simplici stillo ē annotata. Et qdaz absolute respondere solēt: ꝙ eloq̄ntia inutilis ē imo ⁊ damnosa: qua bonis viris vti minime licet. Ad eoꝝ aūt robur assumūt verba Lactantij: qui li. 5. diuinaꝝ institutionū ait. Hec i primis causa ē: cur apud sapientes ⁊ doctos ac principes huius seculi scriptura sancta fide creat: ꝙ ꝓphete cōi ac simplici sermone vt ad populum sunt locuti. Contēnūtur itaq; ab his qui nihil audire uel legere: nisi expositum ac disertū volūt. Nec qcquā inherere animi eoꝝ potest: nisi ꝙ aures blandiore sono mulcet. Illa vo q̄ sordida videnť: anilia inepta vulgaria extimātur. Ideo nil veꝝ putant nisi quod auditu suaue ē nil credibile nisi qđ pōt incurrere voluptatem Nō credūt ergo diuinis: qꝛ fuco carent. Sz ne illis qdem q ea iterꝑtantur: qꝛ ipi sunt omnino rudes: aut certe paꝝ docti. Nam vt plene sint eloquētes ꝑraro contingit. Cuiꝰ rei cā in aperto ē. Eloquētia. n. seculo seruit populo se iactare: ⁊ in rebus malis placere gestit. Siqdem veritatem sepius expugnare conatur: vt vim suā monstret: opes apetit: honores cōcupiscit: summū deniq; gradum dignitatis exposcit. Huc usq; Lactan. De Hieronymo insuꝑ glorioso narrať ꝙ ab angelo fuit correptus: eo ꝙ Ciceronianꝰ eēt: sicut notať. 37. di. decretoꝝ. c. legimus. Qđ ⁊ ipēmet in epistola ad Eustochium ꝓfiteť. Quare eloquentiā omnino reijciendaz multi accusant. Quibus ego dico salua eorum reuerentia: ꝙ eloquētia exornat oēm gradum: oēm statum: oēm deniq; hoiem recte fulgentē Qua Hiero. post verbera vt apparet vti insuper voluit. De qua ⁊ Cicero in primo rhetorice ait. Cum hoies multis in rebus humiliores ⁊ ifirmiores sint bestijs: hac in re maxime bestijs ꝑstare videnť ꝙ loq possūt. Quare preclarū quoddā mihi vř adeptus qui in ea re hoibꝰ āñcellit: qua in re hoies bestijs ꝑstant. Ob id iudicio meo rectiꝰ dici pōt ꝙ eloq̄ntia de se bōa ē ⁊ laude digna: dum tamē ea qsq; vtať bene. Quod sic ꝓpolite narrat Quintilianꝰ lib. 2. de oratoria instōne. Quidam inqt vehementer in eam. s. rhetoricā vel eloquentiā inuehi solent: ⁊ ꝙ sit idignissimū in accusatōes orōnis vtūtur orandi viribꝰ eloquētiā. cē: q̄ penis eripiat sceleſtos: cuiꝰ fraude dānētur iterim boni: consilia ducanť in peius nec seditiōes mō turbetq; populares: sed bella ēt inexpiabilia excitenť. Cuius deniq; cū maxime fit vsus cū pro falsis cōtra veritatē valet. Nam ⁊ Socrati obijciūt Comici docere eū qūo peiorem cām meliorē faciat contra Tisiam ⁊ Gorgiam filia dicit polliceri Plato. Ex his adijciūt exēpla grecoꝝ romānorūq;: ⁊ enumerant q ꝑniciosa non singulis tm̄: sed rebꝰ ēt publicis vsi eloquentia turbauerūt status ciuitatū vel euerterūt: eoq; ⁊ lacedemonioꝝ ciuitatem expulsam: ⁊ athenis quoq; vbi actor mouere affectꝰ vetabatur velut recisā orādi ꝑtātem. Quo qdē mō nec duces vtiles erūt nec magistratus nec medicina: nō deniq; ipsa sapia. Nam ⁊ dux flaminiꝰ ⁊ Gracchi saturnini glaucie magistratꝰ egere: ⁊ i medicis venēa: ⁊ in his qui phorum noie male vtūtur grauissima nūq; flagitia deꝑhensa sunt cibos asperne mur: attulerūt sepe valitudinis cās. Nūq; tecta simul subeamus suꝑhabitātes aliquādo procūbūt. Nō fabricetur militi gladius: potest vti eodem ferro latro. Quis nescit ignes aq̄s sine qbus nulla fit vita: ⁊ ne terrenis imorer: solem lunā que ꝑcipua sideꝝ aliquādo nocere. Num igitur negabiť deformē Pirrhi pacez cecꝰ ille Appius dicendi viribus diremisse. Aut non diuina Marci Tulij eloquētia ⁊ contra leges agrarias popularis fuit. ⁊ Catiline fregit audaciam ⁊ supplicatōes qui maximꝰ honor victoribus bello ducibꝰ datur in toga meruit. Nō per territos militū animos freq̄nter a metu reuocat orator: ⁊ tot pugnādi pericula ineuntibus laudē vita potiorem esse persuadet. Nec vero me Lacedemonij aut Atheniēses magis mouerit q̄ populus romanus apud quē sūma semper oratoribus dignitas fuit. Eqdem nec vrbium conditores reor aliter effecturos fuisse vt vaga

illa multitudo coherceret in populos nisi docta voce cõmota: nec legum reptores sine sũma vi orandi consecutos: vt se ipsi hoĩes ad seruitutẽ iuris astringerent qn ipsa vite pcepta: etsi vera sint et honesta: plus tamen ad formãdas mentes valent: quãdo pulchritudinem rex claritas orationis illuminat. Quare et si in vtraqz ptez valet vba facũdie: nõ tñ e equum illud haberi malũ quo bene vti lz. Hec Quintilianus. Ex qbus oĩbus cõcludim⁹ laudabilissimã eloquẽtiã eẽ. Sed illã diuin⁹ sermo non sequtur: qꝛ vt Lactã. li. 3. di. insti. ait. sũma puidentia carere fuco voluit ea que diuina sũt vt oẽs intelligerẽt q̃ ipse oĩbus loquebat. Scdo cõprehendimus excellentiã scripture scẽ ex eius vitate: qꝛ in ipsa sola nihil cõtinet falsũ. In alijs vo tã phoꝝ qz poetaꝝ alioꝝqz litteris quãta ineniant mẽdacia: dicãt hi q studiosissime legere illas. Sz ob cãm istã dubitari solet vtꝝ liceat legẽ libros gentiliũ illoꝝqz dicta assumere in reb⁹ nostris. Ad quod respõdem⁹ q si id fiat scriptura sacra cõtempta: et vt errorib⁹ gentiliũ assentiat: inqũ et illicitũ e: sicut pz di. 37. decretoꝝ. c. sacerdotes. vbi sic habetur. Sacerdotes dei omissis euãgelijs et pphetijs videm⁹ comedias legere amatoria bucolicoꝝ versuũ verba cantare: tenere Virgiliũ: et quod in pueris e cã necessitatis: i se crimẽ facere voluptatis. Ad idẽ e in eadem. di. c. nõne. et c. ideo. et c. eps. et c. vnio. Illi igitur q plus debito delectabiliter isudant ad legẽdas litteras seculares rephensibiles sũt qm vt inqt Hieronym⁹ ad damasũ papã de filio pdigo. Demonũ cibus e carmina poetarũ secularis sapia: rhetoricoꝝ põpa vboꝝ. Hec sua oẽs suauitate delectãt: et dum aures dulci vsibus modulatõe currẽtibus capiũt: animaz quoqz penetrãt: et pectoris interna deuinciũt. Vbi cũ sũmo studio fuerint ac labore perlecta: nil aliud nisi inanẽ sonũ et sermonũ strepitũ suis lectoribus tribuũt. Nulla ibi saturitas vitatis: nulla iusticie refectio repitur. Studiosi eaꝝ in famẽ veri et vtutũ penuria pseuerãt. hec ille Sed siqs gentiliũ scripturas pscrutet: vel vt eorũ cognoscat et cõfutet ieptias: vel vt p illas in qbusdam sententijs moralib⁹ arguat crimiosos vel vt ex illis capiat: si qd veri repperit: vtique bene facit. Cõfirmat hoc di. 37. decretoꝝ. c. Qui de mẽsa. c. turbat. c. si qs grãmaticã. hic Aug. li. 2. de doctrina xpiana ait. Si qua vba nostre fidei phi accõmoda dixerũt: non solum formidãda non sunt: sz et ab eis tanqz ab iniustis possessorib⁹ in nostrũ vsum vẽdicãda: qd phi qñqz et gentiles vba dixerũt. testat Hieronymus q super primũ. c. Daniel. dicit. Simil qz aiaduertendũ est: sm Anagogẽ. q rex Babylonis nõ potuerit vniuersa dei vasa trãsferre: sed ptem vasoꝝ templi dei: que itelligenda sunt dogmata vitatis. Si. n. cunctos phoꝝum reuoluas libros: necesse e vt in his repies aliquã ptem vasoꝝ dei: vt apud Platonẽ fabricatorẽ mũdi deũ: apud Zenonẽ stoycoꝝ principẽ inferos: et imortales aias et vnũ bonũ honestatem. Sed qꝛ iungũt mẽdaciũ veritati: et nature bonũ multis pdũt malis: iõ ptem vasorũz dei et nõ omnia vasa itegra atqz pfecta accepisse memorãtur. hec ibi. Ipe adhuc Hiero. i plogo in expositõe Daniel. de litteris secularib⁹ ita fatur. Ad itelligendas extremas ptes Danielis multiplex grecoꝝ historia necessaria est. Sutorij vz et Callinici Diodori Hieronymi Polibij Possidonij Claudij Theonis et Andronici Josephi quoqz et eoꝝ quos ponit Josephus pcipue nostri Liuij ac põpei. Trogi atqz Justini: qui oẽs extreme visionis narrant historiã: et post alexãdrũ vsqz ad Cesarẽ augustũ Syrie et egypti. i. Seleuci et antiochi: et ptolomeoꝝ bella describũt. Et si quãdo cogimur seculariũ litteraꝝ recordari et aliq ex his dicere que olim omisimus: nõ nostre e volũtatis: sed vt ita dicã grauissime necessitatis: vt pbemus ea q a scis pphetis ante secula multa pdicta sũt tã grecoꝝ qz latinoꝝ: et aliaꝝ gentiũ litteris cõtineri. Ex ipe idẽ Hieronymus in epistola ad magnũ oratorẽ vrbis dicit q apls Paulus in epistola ad Titũ Erimenadris poete vsus e versiculo. d. Cretenses male bestie mendaces vẽtres pigri. Et ne multa dicam⁹: tã Hieronymus qz Augustin⁹ reliqqz greci et latini doctores in suis dictis psepe ad suũ ppositum gẽtiliũ snias trahũt. Tamẽ vt pdiximus sola scriptura dei e q ab omni falso et mẽdacio imunis existit: et qcqd loquit vissimũ e: eo q verax est deus q nobis illã dignatus e reuelare. Ob qd Lactan. li. 1. diui. insti. ait. Omissis terrenis huiusce phie auctoribus nihil certi afferentibus aggrediamur viã rectã. Quos eqdem si putarẽ satis idoneos ad bene viuendũ duces esse: et ipe seqrer: et alios vt sequerent hortarer. Sz cũ magna iter se cõcertatõe dissideãt secũqz ipsi plerũqz discordẽt appet eoꝝ iter nequaqz eẽ directũ. Siqdem sibi quiqz vt e libitũ pprias vias ipresserũt: confusionẽ que maximã inquirẽ

tibus

tib⁹ veritatē reliquerunt. Nobis aūt qui sacrm̄
religionis accepim⁹ cū sit ỽitas reuelata diui/
nitus oēs vtriusq3 sexus sine vllo discrimie ad
celeste pabulū cōuocam⁹. hec ille. Sed statī in
creduli nos aggrediūtur obijciētes: ꝙ sancti q̄
scripserūt cōfixere mendaciter a deo accepisse q̄
tradūt. O ꝑniciosa τ detestāda opinio: que re/
felli facile pōt: si cōsideremus quāto amore ꝓ/
phete τ amici dei veritatem cōplexi sunt. Inq̄t
lactā. li. 1. diui. insti. Volūtas fingēdi ac men/
tiēdi eoꝝ ē: q opes appetūt: q lucra desiderant.
Que res ꝓcul a sanctis viris fuit. Ipsi vero
seuissima passi sunt tormēta: dirosq3 cruciatus
pro defensione ỽitatis quā docebant. Unde
Hieronymus in epistola ad Pāmachium τ
Oceanū ait. An putamus frēs: q2 iocādo pro
phete predicent: ridēdo loquanť apostoli: xp̄s
iudiciū infantiliter cominetur. Sed ioci nō sūt
vbi supplicia itercedūt. Si iocādo passi sūt cre/
dātur τ iocādo locuti. Esaias serra secať. Da/
niel Leonibus deputať. Paulus truncať gla
dio. τ Petrus domini exemplo in cruce suspē
diť. Et hoc totū vt nos a pctis suā doctrina re
uocarēt. Nō ē igitur fictio aut mēdaciū quod
de vita futura ꝓclamať: quod de iferni penis
ꝑconizať: τ quod predicať de ipsius rei ꝑfectio
nibus admirandis.

De ꝓfundo sensu scripture sancte quo oē hu
manū ingenium sup̄atur.

Tertio app̄et excellētia τ sublimitas scri
pture sancta ex eius ꝓfunditate. In ip
sa quidem non solum voces significāt
verum ēt res per voces significate. Ratio ꝺm
Thomā. 1. pte. q. 1. arti. x. q2 auctor scripture ē
deus: in cuius potestate ē ꝙ non solū voces ad
significandum accōmodet: sed ēt res ip̄as. Il
la ergo prima significatio qua voces significāt
res. pertinet ad primū sensum: qui. s. est histo/
ricus vel litteralis. Illa aūt significatio q̄ res
significate per voces iterum res alias signifi/
cant dicitur sensus spūalis. Hic autem trifarie
diuiditur. Sicut enim dicit apostolus lex ve/
tus figura ē noue legis: τ ipsa noua lex vt Di
onisius li. de eccľ. hierar. ē figura future glorie
In noua ēt lege ea q̄ in capite gesta sūt: sunt si
gna eorum que nos agere debemus. Scdō3 er
go ꝙ ea que sunt veteris testamēti significant
ea que sūt noue legis: ē sensus allegoricus. Al
legoria. n. idem ē ꝙ aliena ductio ab alle quod
ē alienum: τ goges ductio. Scdm̄ ỽo ꝙ ea q̄
in xp̄o scā vel in his q̄ xp̄m significāt sūt signa
eoꝝ q̄ nos agere debemus: ē sermo tropologi
cus. i. cōuersus ad mores. Prout ỽo significat
cat ea q̄ sūt in eterna gloria: ē sensus anagogic⁹
Anagogia. idest sursum ductio: ab anas quod
est sursum: τ goges ductio. Est itaque scriptu/
ra sacra in sensu litterali plana τ facilis. In sē/
su vero spūali oē deuicit τ sup̄at humanū inge
niū. Hinc aug. li. 2. super Gen̄. ait. Maior ē
huius scripture auctoritas: q̄3 ois humani ige
nij ꝑspicacitas. Et idem in epľa ad volusianū
dicit. Tanta ē. n. xp̄ianarum ꝓfunditas littera
rū: ꝙ in eis quotidie ꝓficerem si ea solas ab in
eunte pueritia vsq3 ad decrepitā senectutē ma/
ximo ocio sūmo studio meliore igenio conarer
addiscere. Nō ꝙ in eis que ad salutē sūt necessa
ria tanta ꝑueniatur difficultate: sed cum fidem
ibi q̄sq3 tenuerit: sine qua pie recteq3 non viuiť
tā mľta tanq3 mľtiplicium mysterioꝝ vmbracu
lis opaca intelligenda ꝓficiētibus restant vt an
nosissimis acutissimis flagrātissimisq3 suauita
te discēdi contingat. Quod eadē scriptura in q̊
dam loco cōmemorat. Cū cōsūmauerit homo
tūc icipiet. hec ille. Et Hiero. super illo ỽbo
psal. adipe frumenti satiat te. Pinguissimus ē
sermo diuinus. Quicquid vis ex sermone di/
uino nascitur. Et Greg. 20. moraľ. c. 1. O ēm
sapientiam atq3 doctrinā sacra scriptura tran/
scendit. Que vera predicat: ad celestem vitam
inuitat: a terrenis desiderijs cor legentis reuo
cat: dictis obscurioribus fortes exercet: ꝑuulis
humili sermone blanditur. Nec sic clausa ē vt
pauesci debeat: nec sic p3 vt vilescat: sed vsu fa
stidium tollit: τ tanto plus diligitur quanto am
plius meditatur. Quante autem sit profundi/
tatis scriptura sacra apparet ex tot libris sermo
nibus omelijs expositionibusq3 pene inume/
ris. In quibus doctores tam greci q̄3 latini to
tis viribus desudarunt. Et omissis alijs insp̄i
ciamus quot quantaue volumina edidit Ori/
genes: τ post illum Augustinus: de quibus ita
inquit Hysidorus libro. 6. ethimoľ. Origenes
omnes tam grecos q̄3 latinos operum suorum
magnitudine superauit. Deniq3 Hieromin⁹
sex milia librorum eius se legisse fatetur. Ho/
rum tamen omnium studia vicit. Augustinus
qui tanta scripsit vt diebus ac noctibus nec le/
gere quisquam sufficiat libros illius. Ulterius
scripture altitudinē cōprehēdē valem⁹ si reuoce
m⁹ ad mētē miracula q̄ ỽacit ꝓclamātur d̄ iter

ꝓtatione scā tpe Ptolemei. Hic vt dicit Ra
banus.14.li. de origine reꝝ fuit ꝑitissimꝰ oiuȝ
litteraꝝ discipulusqȝ Strabonis phi qui biblio
thecā fecit: in qua habere voluit libros legis iu
deoꝝ: q ad sacrā scripturā ꝑtinēt: Vt.n.tradit
Isi.li.6.ethimol.tꝑibus eius alexandrie.70.
milia libroꝝ iuenta sunt. Asserit aūt Eusebius
in historia ecclesiastica: ꝙ Theopompꝰ histori
cus tēptauit scripturā sacrā de hebreo in grecū
transferre: ⁊ dei iudicio per.30. dies in amētiā
ē versus. Theodotus ēt ob eandem cām ceca/
tus ē. Veꝝ penitentes sanati sūt. Ob qđ misit
ptolemeus pro iterpretibꝰ ad Eleazaꝝ pontifi
cē iudeoꝝ. Et de hoc sic loqtur Aug.li.18.de
ci.dei.c.42. Post alexādri macedonis q etiā
magnus cognominatus ē mirificētissimā mi/
nimeqȝ diuturnā potentiā qua asiam vniuersā
imo pene totū orbem ꝑtim vi ⁊ armis: parti ter
rore subegerat: quādo iter cetera oriētis regna
ēt iudeā igressus obtinuit eo mortuo milites il
lius cū regnū illud amplissimū nō solū posses/
suri: veꝝ ēt bellis oia vastaturi dimisissent. pto
lomeos reges habere cepit egyptus. Horum
primꝰ Lagi filiꝰ multos ex iudea captiuos trās
tulit in egyptū. Huic succedēs aliꝰ Ptoleme
us: q ē appellatus Philadelphus oēs quos il
le captiuos adduxerat liberos redire permisit.
Insuꝑ dona regia in templū dn̄i misit: petiuit
qȝ ab Eleazaro tūc pontifice dari sibi scriptu/
ras quas ꝓfecto audierat fama p̄dicāte diuias
Ideo illas habere cupiebat in bibliotheca quā
nobilissimā fecerat. Has cū idē pontifex eidē
misisset hebreas post ⁊ ille iterpretes postula/
uit ⁊ dati sūt ei.72. de singulis duodeci tribu/
bus hoies vtriusqȝ lingue doctissimi: grece.s.
⁊ hebree: quoꝝ iterp̄tatio vt septuaginta vocet̄
obtinuit consuetudo. Traditur sane tā stupen
dū planeqȝ diuinū in eoꝝ verbis fuisse consen
sū: vt cū ad hoc opus seꝑatim singuli sederent:
ita.n.placuit Ptolemeo eoꝝ fidem explorare
nec in vno v̄bo ꝙ tn̄idem significaret: nec i v̄
boꝝ ordine alter ab altero discreparet. Sȝ qđ
oēs scripserāt: vnū erat: qm̄ reuera spūs vnus
erat in oibus. Hec Aug. Ad plenius tamē in
telligēda illius v̄ba sciendū: ꝙ vt Justinus re
fert post mortē Alexādri factus ē primꝰ rex egi
pti Ptolemeus q regnauit annis.40. tā clare
vt oēs regnātes ab eo postea dicerent̄ Ptole
mei. Hic s̄m Siccardū suo lib. de temporibꝰ
in die sabbati ascēdit hierusalē simulans velle
sacrificare deo: sciēs iudeos tali die abstinere
ab armis. Itaqȝ cepit hierusalē. Successor ve
ro eius fuit Philadelphus q regnauit annis.
38. ⁊ fuit studiosissimus. Et hic vt dicit Aug.
cōstitui fecit copiosissimā bibliothecā. Notādū
insuꝑ s̄m Ysidoꝝ li.6.ethimol. ꝙ bibliothe
ca dicit̄ a biblio grece: quod ē libroꝝ ⁊ teca re/
positio. Bibliothecā aūt veteris testamēti Es
dras scriba post incēsam legē a chaldeis duȝ iu
dei regressi fuissent in hierusalē: diuino affatus
spū reꝑauit: cūctaqȝ legis ac ꝓphetaꝝ volumia
que fuerūt a gentibus corrupta correxit. Apđ
grecos bibliothecā primꝰ istruxit Phisistratꝰ
tyrānus atheniēsium: quā deinceps ab athe/
niēsibus auctā. Xerxes icensis athenis euexit
i Persas longoqȝ post tꝑe Seleucꝰ Nicanor
rursus i greciam rettulit. Dehinc magnꝰ Ale
xāder ⁊ successores eoꝝ istruēdis oium libroꝝ
copijs aium itendere maxime Ptolemeꝰ phi/
ladelphus. Rome primꝰ libroꝝ copiā aduexit
Emilius Paulus: Persa rege macedonum
deuicto. Deinde Lucullus e pontica p̄da. post
hec cesar dedit Marco Varroni negociū ma/
xime bibliothece cōstruēde. De his satis. Ad
scripturam sanctā iā sermo vertēdus ē: que ꝓ
funditate sua tot ꝑitissimoꝝ viroꝝ vt dictum ē
exercitauit igenia.

De vtilitate legendi aut audiēdi scripturam
sacram.

Quarto cognoscere poterimus excellen
tiam ⁊ sublimitateȝ scripture sancte ex
eius vtilitate. Prodest qdem ⁊ nō pa
rū illā deuote legētibus ac audientibus. Vnde
⁊ Paulus.2. Timot.3.c. Ois scriptura diui
nitus ispirata vtilis ē ad docēdū: ad arguēduȝ
ad corrigēdū: ad erudiēdū in iusticia: vt perfec
tus sit hō dei ad omne opus bonū instructus.
Hec pctoribus per pniam salutis fiduciā pre
stat: hec iustos ꝑseuerare suadet in via domini
hec vitia detestatur: virtutesqȝ extollit: hec sum
mū bonū desiderandum predicat: hec ifernuȝ
fugiendum hortatur: hec dei mādata seruāda
monet: hec blanditur humilibus: cōminatur i/
penitētibus: ⁊ recte viuētibus: aut post pctā ad
deū redeuntibus vitam pollicetur eternā. hāc
q valent legant delectabiliter: q v̄o legere non
possunt negocijs familiaribus ipediti audiant
illam benedicētes p̄cipue predicatores: quibus
cura ꝑuigil cē dȝ scripturas ipsas principaliter
predicare. Venite ergo o populi ⁊ audite disci
plinam sacrarum l̄rarum: qꝛ vt dicitur.38.di.
decretorum.c. sicut. Sicut stellas celi non ex/
tinguit

Singult nox: ita mentes fideliū inherentes firmamento sancte scripture nō obscurat mūdana iniquitas. Dictū sit de sublimitate sacre scripture: que fons est irriguus refocillans et satians omnē animā iusticiā ⁊ veritatē sitientem.

De multiplici euāgelio ⁊ qualiter scriptura tota nos excitat vt timeamus deū. Cap. .2.

Xristimo rez gratā facere: si in hoc secundo mysterio aperuero euāgelij varietatez: ex eo ꝙ quasi ꝑplerus ē multoruz anim⁹: q intelligere ambiunt qd in verbo Jōhis nomine euāgelij eterni īportet. Sunt ⁊ adhuc pleriqꝫ ꝑdicatoribus insultātes: dū euāgelicū tertū ꝑdicare omittunt: quasi trāsgressores existāt ꝑcepti dominici Marci vl. c. vbi dr̄ Euntes in mūdū vniuersum ꝑdicate euāgeliū omni creature. Quare ad huiusmodi ꝑplexitatez amouendā in hac ꝑte de multiplicitate euangelij erit disceptanduz: vt sic vniuscuiusqꝫ animus qescat in cognitione euāgelice xuans: neqꝫ de cetero ꝑdicatorib⁹ detrahat̄: q vt dictū est euāngelicā litterā nō semꝑ sequunt̄. Quadruplex ergo euangeliū distinguemus.

Primū est euangelium approbatum.
Secundū euāgelium dubitatum.
Tertiū euāgelium reuelatum.
Quartū euāgelium interpretatum.

De euāgelio qd̄ scripserūt qttuor euāgeliste.

Primū est euāgeliū approbatū illd̄. s. qd̄ scripserūt qttuor euāgeliste. Vt. n. habet̄ ex dictis Hierony. in ꝓlogo in Matheū ⁊ hysidori. 6. li. ethimol̄. prim⁹ q scripsit euāgelium fuit Matheus āno. s. xp̄i. 42. Nā volēs ex iudea recedere: q̄ sic dicta ē ex tribu Juda: postqꝫ intrauerūt terrā ꝓmissionis. Nā antea dicebat̄ terra Chanaā: eo ꝙ post diluuiū habitauerūt ibi filij Chā: scripsit euāgeliū litteris hebraicis vt sic remaneret apud iudeos credētes memoria eoꝝ q̄ docuerat. Vbi apparet quāta sit vis litteraꝝ. Ideo dicit Hysidor⁹ li. i. ethimologiaꝝ. Vsus litteraꝝ repertus est ꝓpter memoriā reꝝ. Nā ne obliuione fugiāt: litteris alligant̄. In tāta enim reꝝ varietate nec disci audiēdo poterāt omnia nec memoriter retineri. Et addit ipse Hysidorus ꝙ lr̄e sunt indices reꝝ: signa ṽboꝝ: qbus tāta vis est: vt dicta nobis absentiū sine voce loquātur. Hebreoruz litteras Moyses: syroꝝ ⁊ caldeoꝝ Abrahaz repertor. Ideo cuz litteris numero ⁊ sono cōcordant: solis caracteribus discrepāt. Egyptioꝝ lr̄as Isis regina inachi filia a grecia veniens in egyptū repperit ⁊ egyptijs tradidit. Grecaꝝ litteraꝝ vsum primi fenices inuenerunt: de qbus ait Lucanus. Fenices primi fame si credit̄ ausi. Mansurā rudib⁹ vocē signare figuris. Cadmus agenoris filius grecas litteras ex fenice. 17. attulit i greciā. Isponiades troiano bello tres adiecit: post quē Simonides miles tres alias addidit. Latinas lr̄as Carmētis nimpha prima italis tradidit. Carmētis aūt dicta: qr carminib⁹ futura canebat. Hec ꝓprie vocata Nicostrata. Chartaꝝ ṽo vsus vt Hysido. dicit. 6. li. ethimol̄. in mēphi egypti ciuitate inuentus est. Ante eniz scribebāt vel i tabulis marmoreis vel latericijs. Apud gētiles ṽo Frigius Dares de grecis ⁊ troianis historiaz edidit: quā in folijs palmaꝝ ab eo cōscriptā esse ferūt. Redeunduz iaz est ad efficaciā litteraꝝ sine qbus multa ⁊ quidem necessaria oblitterata essent. Quapropter Joānes solobriensis in ꝓlogo Policratonis ait. Exēpla maiorū q̄ sunt incitamēta ⁊ fomēta virtutis nullū oio erigerēt aut ṽuarent: nisi pia sollicitudo scriptoꝝ ⁊ triūphatrix inertie diligentia eadē aliquid ad posteros trāsmisisset. Et iteꝝ idē. Quis alexādros sciret: aut Cesares: qs stoicos aut peripateticos miraret̄: nisi eos isignirēt monimēta scriptoꝝ. Quis apostoloꝝ aut ꝓphetaꝝ amplexāda imitaretur vestigia: nisi eos posteritati diuine littere cōsecrassent. hec ibi. Matheus ergo vt dicit Nico. de lira. interpretatur datus: qr inter euāgelistas primo datus est a deo ad scribēdū euāgeliuz. Secūdus scripsit euāgelium Marcus anno sequēti eloquio greco ṡm Hysidoꝝ i italia secutus Petrū vt discipulus. Tertius Lucas greci ṡmonis eruditissimus ṡm Hysidoruz ⁊ Hieronymū in grecia in Achaie ꝑtibus scripsit euāgeliū sub Teophilo ep̄o. Quartus ⁊ vltimus Johēs scripsit euāgeliuz in asia q fuit in scribēdo vltimus: vt inqt Hiero. in ꝓlogo in Joānē: ex eo ꝙ erat virgo ⁊ iuuenis. Quare vt verecūdus se ingerere noluit quousqꝫ ab episcopis asie rogaret̄ ⁊ ab hereticis excitaret̄. Sed hic tria dubia sunt aperiēda. Primum. Quare nō vnus scripsit euāgelium. Secūdū. Quare christus benedictus nō scripsit quicqꝫ posteris relegēdum. Tertiuz. Vtruz ꝑdicatio veteris testamēti repugnet predicationi euāgelij. Ad primuz respondet quedā glo. Qd̄ euāgeliste sunt testes domini: ⁊ hoc nō propter idigentiam claritatis diuine: sed infirmitatis humane que firmius ⁊ certius credit pluribus qꝫ

vnl. In ore eniz duoꝝ vel triū testium stat om/
ne verbuz: vt dicit Math. 18. c. ⁊. 2. q. 4. c. I.
⁊. 2. ad Corin. I3. c. ⁊ Deut. I9. c. ⁊. 4. di. c.
quoniā. ⁊. xI. q. iij. c. ꝑcipue. ⁊ extra de testi. c.
licet. ⁊ extra de testi. c. relatū. Et ideo disposuit
diuina sapientia: vt plures essent euangeliste: q
si omnino diuersa dicerent: fidē nō firmarent.
Ad hoc eniz ut testionū sit solidū: necesse est te
stes cōcordare. Si vero omnino idē dicerēt: iā
totuz vnū esset ⁊ supfluū. Vt ergo certū eēt testi
moniuz ⁊ nihil cōtineret supfluū disposuit spiri
tus sanctus vt aliqua singulariter narrarēt: ali
qua cōiter: nulla vero discorditer. Ideo dic au/
gu. de cōsensu euāgelistaꝝ: ꝙ nō omnes euan/
geliste idē dixerūt. Sed vbi cōcurrerunt in idē
narranduz nō discordāt. Ad secundū dubiuz
respondere possumus ex dictis sanctis Tho. 3.
parte. q. 42. ꝙ xp̄s benedictus nō scripsit: quia
nō fuisset cōueniens dignitati sue ita scribere:
sicut expediebat cōmuni vtilitati eoꝝ quib⁹ do/
ctrina sua erat tradēda. Si vero scripsisset secū/
duz altitudinez dignitatis sue: nullus fuisset ca/
pax mysterioꝝum: ⁊ sic scriptura illa fuisset fru/
stra. Ad tertiuz dubiū iam imorādum est pro
pter nōnullos qui palatuz infectuz habētes me
mordent qꝛ in hoc opere historias veteris testa
menti predicādas conscripsi. Videt̄ forte ipsis
vetus testamētum abijciendū. Sed caueant ne
Seueriani sint. De quibus dicit Hysidorus.
8. li. ethimologiaꝝ. ꝙ fuerunt quidam heretici
sic nominati a Seuero heresiarcha: nō recipiē/
tes vetus testamentum ⁊ resurrectionez. Dici/
mus ergo ꝙ quicunque ꝑdicat ea que cōtinent̄
in euāgelio: predicat euangeliuz. Sed q predi/
cat vetus testamentuz predicat ea que cōtinent̄
in euangelio: ergo predicat euāgeliū. Mathe⁹
nāque. I. c. genealogiam christi explicat: nomi/
nans patres ⁊ reges veteris testamēti. Et i. 2.
c. inducit auctoritatez Esaie. 7. c. Ecce Vgo cō
cipiet Et in eo. c. allegat dictum Michee. 5. c.
Et tu Bethleem ⁊c̄. Et eo. c. dictū Esaie. Ex
egypto vocaui filiuz meū. Et. 3. c. dictuz Esaie
40. c. Vox clamantis in deserto: parate viā do
mini. Et. 4. c. dictū Deut. 6. c. Nō temptabis
dominū deū tuū. Et. 12. c. exempluz Jone: qui
fuit in ventre ceti. ⁊. 15. c. textū Esaie. Popo/
lus hic labijs me honorat: coꝛ autē eoꝝ longe
est a me. Et. 17. c. apparitionē exprimit Moy
si ⁊ Helie. Et. 19. c. Christus docet ꝑcepta de
calogi que ponunt̄ Exo. 20. c. Et. 22. c. allegat̄
auctoritas Dauid. Dixit domin⁹ dn̄o meo se/
de a dextris meis. Et. 26. c. auctoritas Zacha.
prophete. Scriptuz est: percutiā pastorem ⁊c̄.
Et Luce. 2. c. dicitur. Impleti sunt dies pur/
gationis Marie ſm legez Moysi. Eodem. c.
circūcisus est puer. Et. 16. c. Dixit christus ver
ba Abrahaz: habent Moysen ⁊ prophetas: au
diant illos. Et vltimo. c. Oportet impleri om/
nia que scripta sunt in lege Moysi ⁊ prophetis
⁊ psalmis de me. Vtique hec ⁊ similia ex vete/
ri testamēto sumpta in euāgelijs continentur.
Quare qui ea que sunt veteris legis ad christū
ordinata ꝑdicat: euāgelium vtique nō omittit.

De euāgelijs apocrifis: qbus non adhibet̄
plena fides.

s Ecūdum est euangeliuz dubitatum vt
Nicodemi Jacobi ⁊ alioꝝū que inter
apocrifa ꝯputantur. 15. di. c. Sancta
romana ecclesia. Secunduz autez Hysidoruz
libro. 6. ethimol. apocrifa dicta. i. secreta quia ī
dubiuz veniunt. In his apocrifis ⁊ si inuenia/
tur aliqua veritas: tamē propter multa falsa nul
la est eis canonica auctoritas: que recte a prudē
tibus iudicantur nō esse credenda qbus ascribū
tur. Nam multa ⁊ sub nominibus prophetarū
⁊ recentiora sub nominibus apostoloꝝ ab here
ticis proferunt̄: que omnia sub nomine apocri/
foꝛuz: auctoritate canonica diligenti examina/
tione remota sunt. Hec Hysidorus.

De euāgelio beati Pauli apostoli.

t Ertiuz est euāgeliuz reuelatū de quo
apostolus ad Gal. i. Notum vobis
facio euangeliū: quod euāgelizatū est
a me: quia nō est secunduz hominē. Neqꝫ eniz
ego ab homine accepi illud: neqꝫ didici: sꝫ per
reuelationez iesu xp̄i.

De euāgelio large sumpto quod est tota scri
ptura sancta.

q Vartū est euangelium interpretatuz.
Tota siquidē scriptura sacra large euā
gelium dici potest. Secundum enim
Hysidorū: euangeliuz interpretatur bona an/
nunciatio. Grece eu: bonum: angeluz annū/
ciatio dicit̄. Hoc est illud euāgelium eternum
scriptura. s. sacra: bene annūcians nobis eter/
nam veritatē dei nobis temporaliter reuelataz.
Ideo dicit Hieronymus. i. q. i. c. marchion.
Marchion ⁊ Basilides ⁊ cetere hereticorum
secte nō habent dei euangeliuz: qꝛ non habent
spiritū sanctum: sine quo humanū fit euāgeliuz
quod docet̄. Nec putemus in verbis scriptura
rum esse euāgelium sed in sensu: nō in superfi/
cie: sed

tte: sed in radice: nō in sermonuʒ folijs: sʒ ī medulla rationis. hec ille. Que verba contra illos dicta sunt qui litteraʒ tātuʒ quattuor euāgelioꝝ nomine euangelij volunt intelligi. Nos vero omneʒ scripturā dei vltra quattuor euāgelia: vt prediximus euāgeliuʒ appellamus. Hec ergo est: que bene omnibus annunciat vt deū timeāt. Excitent iam omnes populi: omnes gētes omnes vtriusqʒ sexus: ⁊ audiant qd vndiqʒ scriptura canit. Certe a principio vsqʒ ad fineʒ. Timete deuʒ: timete deuʒ: timete deuʒ. Hoc dicitur Leuit. c. 25. Unusquisqʒ timeat deū suum. Et de hoc scribitur Deutro. 4. ca. Dixit deus ad Moysen. Congrega ad me populuʒ vt audiat sermones meos ⁊ discat timere me omni tempore. Et Deut. 6. c. Dominuʒ deū tuuʒ timebis: ⁊ ipsi serues. Et Josue. 23. c. Timete deū ⁊ seruite ei corde perfecto. Et. i. Regum. 12. c. Timete deuʒ ⁊ seruite ei in veritate. Et ps̄. 2. Seruite domino in timore. Et ps̄. 33. Timete dominū omnes sancti eius. Et psal. cxi. Beatus vir qui timet dominū. Et Tob. 8. Multa bona habebimus si timuerimus deū. Et Judith. 16. Qui timent te magni erunt apud te per omnia. Et Eccle. i. Timenti deuʒ bene erit in extremis: in die defunctionis sue benedicet. Et 2. c. Fili accedens ad seruituteʒ dei: sta in iusticia ⁊ in timore. Et. x. c. Gloria diuitum honoratoruʒ ⁊ pauperū timor dei est. Et. 19. c. Da locū timori altissimi: q2 omnis sapientia timor domini. Et. 25. Beatus vir cui datū est habere timorē domini. Et, puer. 3. c. Time deum ⁊ recede a malo. Et. 14. c. Timor domini fons vite; vt declinet a ruina mortis. Et. 23. c. Esto in timore domini tota die: q2 habebis spem in nouissimo. Et Ecclesiastes. 8. c. Ego cognoui ⁊ erit bonū timētibus deuʒ. Et malachie. I. c. Si ego dominus vbi timor meus. Et Nee. 5. c. Quare nō ambulatis in timore domini. Et Michee. 6. c. Salus est timentibus nomē tuuʒ. Et. 2. Corinthi. 5. c. Scientes timorē domini hominibus suademus. Et Luce. 2. c. Et misericordia eius a ꝓgenie in ꝓgenies timentibus eū. Hec est tonans illa vox omnis diuine scripture: de qua Johes dicit ꝙ omnibus populis alte sonāda est. Timete deū. Qui quare timendus sit in sequentibus ostendimus.

Quod rationabile ē timere deū. Ca. 3.

S Unt plurimi qui de timore dei audiētes loqui: nō solū non formidant ⁊ pauent; quinimo in derisum habēt que dicuntur. Aiunt enim clementē esse deū ⁊ natura misericordē: a quo nullū maluʒ ꝓuenire pōt. Et vt docet Aristo. 2. rhetorice illa timemus ex quibus nobis mala ꝓueniunt. Sed nō aduertunt theologorum sententiaʒ: ⁊ precipue sancti Tho. secūda secūde. q. 19. Quod malū pene ⁊ si sit maluʒ ꝭm quid: inq̄ʒtuʒ. s. ledit eos qbus infertur: verūtamē est bonū simpliciter inquātum ꝓuenit ex ordine diuine iusticie. Eaꝓpter vt intelligant omnes quare timendus deus est a quo proueniūt mala pene: in hoc capitulo de ratione diuini timoris erimus tractaturi: quia Joānes subdit: quoniā venit hora iudicij eius. Sunt enim quattuor in deo iudice: ⁊ peccatoꝝ vltore: ꝓpter que merito timeri debet.

Primū est noticia.
Secundum displicentia.
Tertium potentia.
Quartum iusticia.

Quod deus benedictus cognoscit oia peccata tam secreta q̄ʒ publica.

P Rimū qd̄ est in deo quare timeri debet est noticia. Ipse vtiqʒ omnia nostra ma'a nō soluʒ publica ⁊ manifesta sed etiā occulta ⁊ in corde latentia noscit: scrutaturqʒ intima omnia: ⁊ penetralia cordiū. Probatur hec veritas auctoritatibus omnis scripture diuine ⁊ humane. Ait ergo Job. 42. ca. Scio domine quia omnia potes: ⁊ nulla te latet cogitatio. Et sapiens prouer. 5. Respicit dominus vias hominis: ⁊ omnes gressus illius cōsiderat. Et Eccle. 7. Nō te iustifices ante deuʒ q2 agnitor cordis ipse est. Et. 16. c. Non dicas a deo abscondā: ⁊ quis mei memorabit. Omne cor intelligit a deo. Et. 39. c. Nō est quicq̄ʒ absconditū ab oculis eius. Et ps̄. 93. Dominus scit cogitationes hominum. Et. i. Regum. 15. homo videt ea que parent: deus autē intuetur cor. Et. I. Paral. c. penul. Omnia corda scrutatur dominus: ⁊ vniuersas mentiū cogitatiōes intelligit. Et Daniel. 13. c. Deus eterne q absconditoꝝ omniū es cognitor ⁊ qui nosti omnia anteq̄ʒ fiant. Et Paulus ad Hebreos. 4. c. Omnia sunt nuda ⁊ aperta oculis eius. Et Joānis. i. cano. 3. c. Maior est deus corde nostro ⁊ nouit omnia. Et in decre. di. 32. c. erubescant. Secretoꝝ cognitor ⁊ iudex est deus. Et 2. q. I. c. Deus omnipotens. Et. 2. q. 5. c. consuluisti. Deus solus nouit corda filioꝝ hominum. Et ad idē facit quod scribit. xi. q. I. c. sacerdotibus. ⁊. 22. q. I. c. nō nobis. ⁊. 18. q. 2. c.

P erntiosam.c.23.q.5.c.pdest.c.24.q.1.c.
odi.c.26.q.5.c.nec mirū.c.26.q.6.c.agno/
uimus.c.32.q.1.c.apud.c de pe.di.i.c.quez
penitet.c extra de ofti.deleg.c.nouit.c de sy/
monia.c.tua nos. Et Hieronymus ad De/
metriadē vginem. Omium opez c cogitationū
tuaz speculatorē tuū crede deū. Et Sistus py
thagoricus in sententijs suis. Cogitatio hois
deū non latet: c iō cogitatio tua pura sit ab om/
ni malo. Et Seneca ad Lucillū. Quid pdest
aliqd ab hoie esse secretum. Nihil deo clausuz
ē. Ipse cogitatōibus nostris iteruenit: sic iter/
ueu dico vt nūq̃z aliquādo ide discedat. c Oui
dius in.3.metamorphoseos. Aspiciūt oculis su
peri mortalia iustis. Sed cōtra ista obijcit mul
tipliciter. Primo qz deus nō cognoscit aut i/
telligit aliud a se: ergo nō cognoscit nostra petā
Vt.n.dicit Ar.xi.metaph. Intelligibile ē p
fectio itellectus. Si igit deus itelligeret aliud a
se: itellectus ei9 pficeret ab alio: c sic aliqd esset
nobilius ipso: qd ē falsum. Scdo arguit fz
Ansel. Omne qd ē melius circa deū ē ponen
dū. Sz quedā melius ē nescire q̃z scire: sicut di
cit Aug. in enchiridion: ergo necesse ē ponere
q deus illa nō sciat. Sed illa sūt petā: ergo de9
nescit nostra petā. Tertio sicut deus ē oium
sciēs: ita deus ē oipotens: sz deus nō pōt mala
ergo neq̃z scit mala. Quarto arguitur. Aba
chuc.i.dicit. Mūdi sūt oculi tui dñe: ne videāt
malū. Ad primuz respondet Boñ. in primo
di.29. q cognoscere aliud a se ē dupl'r. Aut p
aliud a se cognoscēte. Aut per se. Quādo co/
gnoscēs cognoscit aliud c p aliud: tūc vez est
q perfectōem hz aliunde: c tunc eius itellectus
ē in potentia: c recipit aliunde perfectōem: c iō
additōem c trāsmutatōem. Et hoc omnino est
impossibile circa deum: qz vt inquit cōmenta/
tor super.12.metaph. Intelligere dei ē sua sub
stantia. Patet qz sua substātia ē sua actio. Pz
ēt: qz est actus purus c simplex. Et ibidem cō
mentator dicit q intellectus in deo.i.intellectō
c intellectus idem sunt. Deus ergo illa que sūt
extra se: non per illa: sed per suam essentiaz in/
telligit: qz illa suum intellectum non possunt p
ficere mouere ac in seipsis terminare. Et iō in
tellectus diuinus cognoscendo vilia non vile
scit. Propterea dicit Dio.li.de diui.no. Ma
te: ialia deus cognoscit imaterial'r: diuisibilia i
diuisibiliter: c multa vnitiue. Ratio qz deus i/
materialis ē c simplex c vnus. Vnde qualis
ē ipse: talis est eius cognitio. Ex quibus omni
bus seqtur fm Tho.1.pte.q.14.arti.5.in re/
sponsione ad secundum argumentum: q nihil
aliud est pfectio diuini intellectus: nisi ipa eēn
tia dei. Ad secūduz obiectū respondet Boñ.
q aliqd dr meli9 dupliciter.s. simpliciter c fm
statuz. Dico ergo q scire oia simpl'r melius ē
c nobilius. Sed homini corrupto qui accipit oc
casionem peccandi ex cognitōe melius est que
dam nescire. Ideo non sequitur q sit deo attri
buēdum. Ad tertium dicit Boñ. q non ē si
mile de potentia c scientia: qz rectitudo manēs
rectitudo est ratio cognoscendi malum. Sz re/
ctitudo non est causa mali nisi declinando a re
ctitudine in deficiendo. Ideo scire mala ē de p
fectōe scientie: sed posse mala non est de perfe/
ctione potentie. Ad quartum dicit Boñ. q
in deo ē duplex cognitio. Vna approbationis
Alia simplicis noticie. Cognitio approbatōis
notat cōplacentiam voluntatis. Et hac non co
gnoscit deus omnia: c nec sic mala: nec malos
sed tm̄ bona c bonos. Et sic dicūt auctoritates
Est alia cognitio simplicis noticie. Et hec quia
hz rōez cognoscendi a vitate: q̄ ē lux sūma cui
nihil pōt occultāi: nec ēt tenebre obscurāt ab ip
so. Iō cognoscit oia magna c pua: bōa c mala

Qd petā displicent deo: contra illos qui di
cunt q deus de peccatis nostris non curat

Ecūdum quod est in deo quare timeri
s dz est displicētia. Displicēt.n. sibi pec
cata: pter que petōres abhominat c
odit. Vnde dauid in psal. Odisti oēs obseruā
tes vanitates. Et Eccl'.5. Altissimus odio hz
petōres. Et Sap.14. Simil'r sūt odio deo ipi
us c impietas eius. Et Augu.li.de peni.c de
peni.di.3.c.sunt plures. Scio dñm inimicum
omni criminoso. Et idem li.12.de ci.dei.c.3.
Dicunt in scripturis inimici dei omnes q nō
natura sed vitijs eius aduersantur iperio: cur
deus odit diabolum: nisi ppter petm̄. Vtiq̃z
nec Petrum diligeret si criosus eēt. Inimī nā
q̃z petm̄ ē ei exosum: q filiū suū crucifigi volu
it: vt cū illo petm̄ crucifigeret. inqt augu. super
eplam ad Col. Innocēs occiditur: petm̄ cru/
cifigitur. Aiaduerte o peccatrix aia: c cōsidera
dei filiū in cruce pendētem: liuoribus c plagis
plenū: c pie ipm̄ iterroga. O delicatissime iu/
uenis o fili dei altissimi: cur ista pateris. cur tā
to dolore cōcuteris. Et respondebit tibi ptin9
hec oia patior vt patri meo p petō humani ge/
neris satisfaciā. Hoc ē q Esaias dixit.53.c.
Vulneratus ē ppter iniqtates nostras c attri
tus ste

tus ẽ ꝑpter scelera nostra. Disciplina pacis no
stre sup cum cuius liuore sanati sumus. Et pe
trus. 1. epla. c. 2. Pctã nostra ipe ꝑtulit in cor
pore suo sup lignũ vt petis mortui iusticie viua
mus: cuius liuore sanati sum⁹. o q̃ꝫtum timerz
subditus regis cũ certitudinaliter sciret se i eius
fore odio ac displicentia. Semp pauidus esset
ac nimio terrore correptus tacitus cogitaret. o
qd cõtra me rex erit facturus. Heu me displi/
cui sibi: odiũ in me iecit suũ. Quãtomagis tu i
felix aia timere debes: dũ mẽte recogitas: ꝙ re
gem regũ offendisti. Expauesce ꝛ cõtremisce:
q2 inigtates tuas si te nõ conuerteris puniet.

Quod potentie dei nullus resistere potest.

Ertiũ qd̉ ẽ in deo: q̃re timẽd⁹ est potẽ/
t tia dicitur. Dixim⁹ in quadragesimali
de pnia. in sermõe de oipotentia dei. q̃
liter ipsi dño celoꝝ nulla creatura angelica vel
humana resistere põt. Appebit ẽt hoc in seq̃n
tibus cũ i ꝑticulari de iudicijs ei⁹ vba faciem⁹

Quod iusticia ẽ in deo: qua ẽt in presenti se
penumero punit malos.

Vartũ qd̉ est in deo: quare timeť oẽs
q illũ tenẽtur ẽ iusticia: de qua isup dcm̃
ẽ diffuse in sermonib⁹ de iusticis dei in
quadragesimali de pnia. Nũc vo id scire suf/
ficiat: ꝙ lꝫ in generali iudicio oia sint mala pu/
niẽda: tñ freq̃ntius multa in hoc seculo puniuť
vt ostendatur ꝙ deus iustus iudex cõcidit cer/
uices pctõꝝ. Necesse ẽ ergo vt pctõribus du/
ris dicamus id ps. Nisi cõuersi fueritis: gla/
diũ suũ vibrabit: arcũ tetẽdit ꝛ pauit illũ: q2 ve/
nit hora iudicij eius. A quo nos misericordit
liberet: q ẽ benedictus in secula seculoꝝ. Amẽ

Sermo. 2. de diuinis iudicijs ꝛ flagellis q̃
s stultis pctõribus nõ timentur.

Ariora satis
humana corda ꝑsepe videnť
v cẽ: que nullo dei timore ter/
rẽtur neqꝫ pctã deponere stu
dẽt. Infixa manẽt in fecibus
suis: ꝛ deũ celi illis cõminãtẽ
cõtẽnũt. Jccirco ad excitãdas aias inertes: vt
ausu temerario deposito timeant deũ: in ꝑsen/
ti sermone de timore dei in generali dicemus.
Videbimusqꝫ de illo tria mysteria principalia
Primum dicitur vilipensionis.
Secundum cognitionis.
Tertium euitationis.

Quare homines non timẽt: imo cõtẽnunt
iudicia dei. Capitulum I.

Alis ẽ multorũ conditio vt dei iudicia
t ꝯpnant atqꝫ derideãt. Qd̉ qdem rõe q̃
druplici facere cognoscũtur.
Prima dicitur incredulitatis.
Secũda longanimitatis.
Tertia apparentis bonitatis.
Quarta mundane ꝓsperitatis.

Qd̉ multi nõ credũt q̃ dicũtur de iudicijs dei.

Rimo nõ timẽtur dei iudicia ꝑpter in
p credulitatẽ: q2 cũ narranť aut legũť no
sunt excecati pctõres fidẽ ꝑstare dictis
q2 male libẽter quis acceptat qd̉ nolet: imo cõ
trariũ: ſm illud Senece in prima tragedia. qd̉
nimis miseri volũt hoc facile credũt. Sic eue/
nit tpe diluuij d̉ quo paulo inferius tractabim⁹
Nũqꝫ voluit gẽs illa pitura Noe archaꝫ fabri
canti dare fidem. Sic accidit Balthasar rgi ba
bylonis: de quo dicit Nico. de lira super. 5. c.
Daniel. ꝙ cũ publice diceretur regnũ ei⁹ debe
re ꝑsistere vsqꝫ ad finẽ captiuitatis iudeoꝝ: de
qua ꝑdixerat Hieremias hiere. 29. c. l. ꝙ. 70.
ãnis erat duratura ꝛ deridebat oẽs. Et cũ sibi
diceretť ꝙ exercitus Darij ꝛ Ciri validissimus
veniebat cõtra cũ: negligebat ꝓuisionẽ contra
uenientẽ. Dum vo obsessa eẽt babylon fecẽ grã
de cõuiuiũ ꝛ celeberrimũ optimatibus suis: ꝛ i
cõtemptũ bibebat in vasis templi que asporta
uerat Nabuchodonosor. Et sic vacans epu/
lis vidit manũ scribentem in ꝑiete. Mane Te
chel. Phares. Aduocato aũt Daniele iterp̄/
tatus ẽ visionem d. Mane numerauit de⁹ re/
gnũ tuũ ꝛ cõpleuit illud. Techel appẽsus es in
statera: ꝛ iuẽtus es minus habẽs. Phares di
uisum ẽ regnum tuũ: ꝛ datum Medis ꝛ per/
sis. Cũ aũt hoc audisset lꝫ honorasset Danielẽ
tñ stabat in ꝑtinacia sensus sui. Quare eadem
nocte babylon capta fuit: ꝛ Balthasar iterfect⁹
ac iugulatus. De ista euersione babylõis dicit
horosius li. 2. Babylon eo tpe a Ciro rege sub
uersa quo primũ roma targnoꝝ dñatione libe
rata ẽ. Siqdem sub vna eadẽqꝫ cõueniẽtia tẽ/
poꝝ illa cecidit: ista surrexit: ꝛ quasi moriẽs di
misit hereditatem.

Qd̉ deus longanimis ẽ ꝛ patiẽs: tñ ad lon
gum iudicat impenitentes.

Ecũdo nõ timẽť dei iudicia ꝑpter dei
s patientiã ꝛ longanimitatẽ. Aiunt nã/
qꝫ pctõres ceci. Taꝫ diu sustinuit nos
deus: ꝛ nũc nec aliter faciet. De his aug. li. 4
de doctrina xp̄iana sic loqtur. Plerosqꝫ incre

dulos miserationis dei patientia longa pecca/re facit itrepidos: q2 deum non arbitrant suoꝝ pctōꝝ vltorem. Verūtamen libranda sunt illa v̄ba Valerij. Lento etenim gradu ad sui vindictā diuina ꝓcedit ira: tarditatēq3 supplicij grauitate cōpensat. Et hiero. in cōmento sup Hieremiam inqt. Quāto maior ē numerus tp̄um qbus obliuiscimur deū: tāto maior est pēa pctī quod nec lōgitudine seculoꝝ potuerit edomari

Q d multa bona opa fiūt: sed nō pp deum

t Ertio nō timētur iudicia dei ꝓpter apparentem bonitatē. Fiūt qn̄q3 aliq̄ bona simulata nō ꝓpter deū: sed ad cōplacē/tiam hoīum. Vadūt ad missas vsurarij: libros in manibus deferētes sodomite: fornicatores: ⁊ alij similes frequētāt diuina: nō vt honorent deū: sed vt boni viri eē videātur. Quādo aūt suasu p̄dicatoꝝ ⁊ inspirāte deo per donū gratie gratis date: ad talia pagenda ducunt: tn̄ grādia pctā nō relinquūt: ⁊ psuadēt sibi exquo opant aliquod bonū: timēdū3 eis nō esse. Quib9 ego dico: ꝙ si deus aliquādiu retardet sn̄ia3 ꝓpter huiusmōi bona: verūtamē nisi sequat v̄a ⁊ realis emēdatio: tandē ad sua iudicia sepenumero manū extendet.

Q d multi cōfidūt in ꝓsperitate ⁊ tn̄ ex insperato sepe flagellantur a deo.

q Varto nō timentur iudicia dei ꝓpter mūdanā ꝓsperitatē. In qua qdem velut ebrij iam sci putant se eē deos in diuitijs: in robore corpis: in gl'ia seculi licere ipsis arbitrātur facere qcqd velint. In'qbus vt dicit Seneca in tragedijs. Prosperꝝ ac felix scelus v̄tus vocatur. Cōfidūt in vanitate sua: ⁊ d sua v̄tute ac tpalibus bonis p̄sumūt ⁊ gl'iant. Cōtra quos dicit Seneca in tragedijs. Nemo cōfidat nimiū secūdis. Et idem ad Lucillum. Noli huic trāqllitati cōfidere. Momēto mare euertit ⁊ codē die vbi luserūt nauigia sorbent. Hinc Hieremias. 47. c. ciuitati afluēti ꝓsperitate ⁊ nō timēt deum ait. Audi hec delicata ⁊ habitās cōfidenter: que dicis in corde tuo: ego su3: nō sedebo vidua: ⁊ ignorabo sterilitatem. Veniēt tibi hec duo subito in die vna. O quot ciuitatibus ex iprouiso supuenit ira dei. Et vt omittamus reliqua ispiciam9 qd fcm̄ est p iopinatos terremotus. Accepi oia q̄ sequūtur ex q̄/dam cronica ricobaldi ferrariēsis. Regnante Tigrane in Syria terremotu fcō pire hoium 70. milia: vrbes alique subuerse. Anno quīto Tiberij. 13. vrbes in Asia cecidere terremotu cōcusse. Impante Nerone tres in asia vrbes terremotu corruere. āno octauo Vespesiāi tres vrbes terremotu cecidere. anno octauo Traiani Nicea ⁊ Nicomedia corruerūt. Anno eiusdem. 16. Antiochia pene tota corruit terremotu. Impāte Diocliciano t̄remotu fcō apd Tirū ⁊ Sydonē multa milia hoium piere. Tpe Constantini secūdi terremot9 in oriente plurimas vrbes solo strauit. Nō oia ⁊ singula explicari possunt: in qbus appet ꝙ3 terribilis ⁊ formidāda ē dextera dei oipotentis: que in momēto confundit omnem superbiam hominum: iō semper timendus est.

Quibus signis debemus verisimiliter estimare quando iudicia dei sunt propinqua.

Capitulum secundum.

Icet inscrutabilia sint iudicia dei: ⁊ nostrum non sit cognoscere tēpora: ⁊ momenta: que in sua posita9 sūt potestate: nihilominus per signa queda3 cognoscere possumus quando timendum est: ne in breui veniant super nos mala. Nec presumptuosum ē ita loqui: aut tenere quando qdem ipe dn̄s ih̄s benedictus Math. 24. ⁊ Luce. 21. dixit. Ab arbore aūt fici discite pabolam: cum videritis q2 ramus eius tener fuerit ⁊ folia nata scitis q2 prope est estas. Quare in hac parte notabimus quattuor signa per que scire debemus quando timēdū sit: ne de ꝓximo nos pulsent iudicia ⁊ flagella dei.

Primū dicitur magnitudo.
Secūdum multitudo.
Tertium consuetudo.
Quartum promptitudo.

Q d cū cōmittuntur grauia pctā ꝓxima sunt iudicia dei.

p Rimū signum quo cognoscuntur i ꝓximo ventura iudicia dei dicitur magnitudo peccatorum. Quando. s. fiūt peccata horrenda grauia siue nephanda. Nec tenenda est opinio stoicorum de quibus dicit. Tho. prima secunde. q. 73. arti. 2. ꝙ volebant omnia peccata esse paria. Quinimo fm diuersitatem ⁊ qualitatem circūstantiarum vnū alio grauius iudicatur. ff. de penis. l. aut fcā. Sūt ergo omnia peccata mortalia grauia: quedam tamen ceteris grauiora: sicut sunt symonie: ꝓphanationes sacrorum locorum: irreuerentia diuini cultus: filicidia: sacrilegia: adulteria: incestus: sodomie: blasphemie: periuria: crudelitates: violentie: rapine: vsure: odia: liuores: rā

rores: fraudes: deceptiones: proditões: τ filia

Q. ꝺ multitudine peccãtiũ deꝰ iudicat pplos

Secundum signum quo cognoscuntur in primo dei iudicia ventura dicit͛ multitudo peccantiũ. Quando enim pctã grauia cõmittuntur a paucis adhuc equanimiter suffert deus. Sed si a multis perpetrantur nõ diu continebit manũ suam. Veh τ iterum veh vobis: q͛ nos sumus in quos fines seculorũ deuenerũt in qbus cõpletur dictũ ṗs. O ẽs declinauerũt simul inutiles facti sunt: nõ est q̄ faciat bonũ: nõ est vsq̃ ad vnum. Rara inquit Hiero. aduersus Vigilãtium: ṽtus est nec a pluribus appetitur. Et Ouidiꝰ li. 2. de ponto ait. Nec facile multis inuenies milibus vnum. Virtutẽ p̄cij qui putet esse sui. O q̃ exiguus ẽ numerus seruientium deo in ṽitate. O quã lata est sequela diaboli. o quot discipulos iam hꝫ antichristus. Nõ ẽ ṽitas: nõ est bonitas i filijs hoium. Descendẽtibus ab vniuersalibꝰ ad pticularia iubet Plato q̄escere.

Q. ꝺ cõsuetudo τ pseuerantia in pctis ꝓuocat deum ad iram.

Tertiũ signũ quo timenda sunt in ꝑrio ventura iudicia dei dicitur consuetudo quãdo .s. pctã grauia a multis cõmissa: consuetudine τ longa pseuerantia in cordibus pplorum ieiuia facta sunt. Defendunt nãq̃ multi pctã sua τ excusãt cõsuetudinẽ allegantes: non aduertentes oium doctorũ sniam: q̄ firmiter asseuerãt q̄ ꝯsuetudo nec excusat nec alleuiat peccata: imo aggrauat τ adauget. Quare di. 8. c. mala dicitur. Mala consuetudo nõ minus q̃ ꝑniciosa corruptela vitãda ẽ. Et ibi i. c. ṽitate. Veritate manifesta cedat cõsuetudo veritati. τ infra. Nemo cõsuetudinẽ rõi τ ṽitati ꝑponat: q͛ cõsuetudinẽ rõ τ ṽitas semp excellit. Et eadẽ di. c. si cõsuetudinẽ. Vsus q̄ ṽitati ẽ cõtrarius abolẽdus ẽ. Et in. c. q̄ cõtẽpta. Cuꝫ xp̄s sit veritas sit magis ṽitatẽ q̃ cõsuetudinẽ seq̄ debemꝰ. Et in. c. cõsuetudo. Cõsuetudo sine ṽitate vetustas erroris ẽ: ꝓpter q̄d relicto errore sequamur ṽitateꝫ. Et extra de cõsuetudine. c. ex litteris. Cõsuetudo q̄ canonicis obuiat istitutis nulliꝰ dꝫ eẽ momẽti. Ideꝫ habet͛ extra de cõsuetudine. c. cũ venerabilis. extra de vsu pallij. c. ex tuarũ. extra de officio archi. c. cũ satis. extra de iuramẽto calũnie. c. ceterũ. extra de vi. τ ho. cle. c. cũ decorẽ. extra de statu mona. c. ea q̄ extra de cõsecratiõe eccle. c. aqua. extra ꝺ symo. c. intuĩ. c. tua nos. extra de cõsuetudine. c. con

suetudinẽ. li. 6. extra de celsibꝰ. c. q̃q̃. li. 6. hec dixisse volui ad refellendã reprimẽdãq̃ temerariã excusatiõem trãsgressorũ diuine legis: q̄ sp̄ ad cõsuetudinẽ querunt subterfugere. Sic faciunt vsurarij: sic mercatores fraudulẽti: sic mulieres vane: sic ambitiosi clerici: sic ꝑ nomẽ dei in vanũ crebro iurãtes: sic blasphemãtes deuꝫ τ scõs: sic deniq̃ oẽs dissoluti corde. Qui tanto magis debẽt timere iudicia dei: quãto videt͛ se per cõsuetudinem a pctis detineri.

Q. ꝺ ira dei vicina ẽ: quando pctõres nec timent deũ: nec de hoibus erubescunt.

Quartũ signũ ad cognoscendam iram dei fore propinquã ẽ ꝓmptitudo. Q. n͂. s. tota aiaduersione τ ꝓmptitudine cõmittũtur peccata horrenda a multis in quolibet statu cõsuetudinarie τ pseueranter sine timore dei τ sine verecũdia hoium. Quo me vertam vnde icipiam: an tacere debeã. Veh mundo a scãdalis. Nõ erubescũt ampliꝰ hoies pecuniaꝫ petere: pecunia dare: in quibus erubescenduꝫ eẽt: non adulterari τ alia nephanda cõmittere publice: non mutuare ad vsuram: non facere queq̃ turpia. Et tamen Cicero gentilis o christiane pessime. li. i. de officijs ait. Sine verecundia nihil rectũ esse potest: nihil honestum. Et Valerius li. 4. Verecundia ẽ parens omnis honesti consilij: tutela solẽnium officiorum magistra inocentie: cara ꝓximis: accepta alienis: omni loco omni tempore fauorabileꝫ pre se ferens vultum. Et Apuleius libro de deo Socratis. Artes alie sine scientie possũt ignorari sine erubescentia: sicut ratio pingendi: salutandi siue cantandi: quas vir bonus potest sine vituperatione cõtẽnere. Sed nescire bñ viuer͛ nũq̃ audebis dicer͛ sine pudore. Et bern̄. super cantica. Verecũdia inquit sp̄ualis gloria conscientie est fame custos: vite decus: sedes virtutum: primitie laus: nature insigne: τ totius honesti. Prohdolor. Pudet dicere que siunt his temporibus inuerecunde: inpudẽter elata facie: τ cum derisione τ contem. tu dei. o xp̄iana religio que omnis munditie τ sanctimonie speculum eẽ deberes: hodie quia verecundia est extincta facta es turpis τ sordida et templum omnis immunditie τ dissolutionis.

De remedijs quibus euitari possunt iudicia dei. Capitulum tertium.

Restat hoc loco tertio differenduꝫ qualiter dei iudicia possumus euitare. Inquit Hieronymus sup̄ Hieremiam

Admirabilis clemētia dei populos ad penitē/tiam inuitat: malens saluare cōuersos q̄ꝫ ꝑdere delinquētes. Iccirco si volucrimus nobis, pui dere cauereqꝫ a furore dñi: notabimus q̄tuor principalia ꝑcipuaqꝫ remedia.

Primū dicit̃ peccatorum emendatio.
Secūdū corporum afflictio.
Tertiū orationum frequētatio.
Quartū sanctoꝝ viroꝝ deuotio.

Q̄ꝺ cessandū ē a peccatis vt fugiam⁹ iudicia dei

p Rimū remediū est emēdatio peccatoruꝫ: vt peccatores emēdēt ꝛ corrigāt: deponātqꝫ veterē vitā. Nā si cessante cā cessat effectus: vt dicit̃ extra de renūciatiōe. c. post trāslatōem. ꝛ extra de appel. c. cū cessante. extra de iureiurādo. c. ꝛ si xp̄s. extra de pe. ꝛ re. c. cū īfirmitas. ꝛ. 6i. di. c. statuim⁹. §. his oibus. ꝛ. c. neophitus. ꝛ. i. q. i. c. qꝺ ꝓ remedio. ꝛ. i. q. 7. c. q de ꝓ necessitate. Si igit̃ de⁹ flagellat populos ꝓpter peccata: deficiētibus peccatis deficiet ꝛ plaga. Hoc est qꝺ aug. dixit. Nouit deus mutare sniam: si tu noueris emēdare delictuꝫ. Que ꝟba notant̃. 22. q. 4. c. vnusq̄sqꝫ. c. icōmutabilis. ꝛ de pe. di. i. c. nouit bene. Et Zach. 3i. dixit deus. Cōuertimini ad me ꝛ ego cōuertar ad vos: dicit dñs. An ad hoc oñdēdū inualidū est exemplū Ezechie. Absit. De illo vtiqꝫ. 4. Reguꝫ. 20. c. narrat̃: ꝙ cū egrotasset ad mortē: venit ad eū Esaias propheta. d. Dispone domui tue: q2 morieris ꝛ nō viues. Qui cōuertit faciē suā ad parieteꝫ: fleuitqꝫ fletu magno ꝛ orauit dñm: ꝛ anteq̄ꝫ egrederet̃ Esaias mediā ꝑtem atrij: factus est ꝟmo dñi ad euꝫ. d. Reuertere. ꝛ dic Ezechie. Audiui orationem tuā: ꝛ vidi lachrymas tuas: ecce adijciā vite tue annos. I5. Ex quo patet ꝙ deus reuocat multotiens sniam cōminatoriā cū peccatores ad illū humiliter cōuertuntur:

Q̄ꝺ ieiunia ꝛ discipline mitigant iram dei.

s Ecūdū remediuꝫ quo euadere possumus dei iudicia est corpoꝝ afflictio. Vt. s. corpora castigemus disciplinis atqꝫ ieiunijs: sicut viri niniuite fecerūt. De q̄bus Jone ꝑ totū clara narrat̃ historia. De his dicit Hiero. li. 2. cōtra Jouinianū. Niniue ciuitas magna irā dñi ieiunioꝝ miseratōe retorsit. Quā vtiqꝫ sodoma atqꝫ gomorra placassent si ieiunio patrocināte deū cōciliare voluissent. Cū. n. audissent niniuite Jonā clamātē adhuc 40. dies ꝛ niniue subuertet̃: nō deriserūt eū: nō spreuerūt vocē eius: ſꝫ credētes illi vestiti sunt saccis: ꝛ ieiunauerūt: ꝛ dñs misertus est illoꝝ.

Q̄ꝺ orationib⁹ ꝛ elemosynis placat̃ ira dei.

t Ertiū remediū ad irā dei declināðaꝫ dicit̃ orationū frequentatio. Vt fiant elemosyne ꝛ orationes assidue: dicat qꝫ vnusq̄sqꝫ. Ne reminiscaris dñe delicta nr̄a vel parētū nostroꝝ: neqꝫ vindictā sumas de peccatis nostris. Bona inq̄t Tobias. 12. c. est oratio cū ieiunijs ꝛ elemosyna. Inducant̃ pueri ꝛ puelle vt virginē gloriosam precent̃ salutētqꝫ reuerenter cū Aue Maria.

Q̄ꝺ intercessio bonoꝝ viroꝝ flectit deum.

q Vartū remediū est bonoꝝ viroruꝫ et sanctoꝝ deuotio. Dum enim se populi peccatores cognoscunt: inducāt bonos religiosos ꝛ spirituales viros: vt deprecentur ꝓ illis deū. Qui crebro vota illoꝝ exaudiēs populos sustinet: ꝛ tandē largit̃ grām: qua mediante ꝑuenire possunt ad gloriā. Amē.

Sermo tertius de iudicio dei contra angelos superbientes.

d E iudiciis dei

distincte particulariterqꝫ de cetero locuturi ab illo sumem⁹ initium qꝺ primuꝫ a diuina iusticia factū omnes doctores sancti indubitanter affirmāt quādo. s. angeli mali propter peccatū a celo empyreo cōfusibiliter eiecti: per diffinitiuā sententiā penis eternis fuerunt deputati. Ad hoc autē bene intelligendū opus erit de angelica natura aliqua subinserre: q̄bus intellectis admirari timereque cogemur: ne demonū sectantes vestigia cū illis tandē damnemur eternaliter in infero. Si enim ipsi nō peccassent vna cū beatis alijs qui remansere habitarent in delitijs paradisi. Sed quia deo imortali ausi sunt fieri rebelles exulabunt in ꝑpetuū a patria illa omni leticia ꝛ vbertate referta. De ipsis igitur in hoc sermone tria mysteria ꝓponimus declaranda.

Primū dicitur cōditionis.
Secūdum offensionis.
Tertium punitionis.

De excellentia demonū ꝛ cōditione sublimi anteq̄ꝫ peccassent. Capitulum. .I.

d Iligenter in hoc mysterio primo perscrutari debem⁹ q̄ꝫ egregia sublimisqꝫ fuerit cōditio demonū anteq̄ꝫ diuine rebelles fuerunt maiestati. Hoc ꝟo ex q̄tuor colligere possumus.

Primo ex pte nature.
Secūdo ex parte gratie.
Tertio ex parte glorie.
Quarto ex pte excedentie.

Quod deus benedictus creauit omnes demones bonos natura.

p Rimo colligit̄ dignitas angelor̄ ante peccatū ex parte nature. Ubi queritur a doctorib⁹ vtrū demones fuerūt mali natura. Et aliqui nitunt̄ ꝓbare q̄ sic triplici medio. Primo q̄ aug. lib. x. de ciui. dei. dicit. Est quoddā genus demonū natura fallax: simulans deos ꝛ animas defunctor̄. Secūdo q̄ peccatū eor̄ ponitur fuisse in primo instanti sue creationis. Patet q̄ Joh. 8. dicit̄. Ille homicida erat ab initio. Et ioh. 1. cano. c. 3. Qui facit peccatū ex diabolo est: q̄ ab initio diabol⁹ peccat. Et aug. xi. sup Geñ. ad litteraz. Fact⁹ cōtinuo se a luce veritatis auertit supbia tumidus: ꝛ ꝓprie potestatis delectatione corruptus Et idē. xi. de ciui. dei. Mox vt factus est in supbiaz erupit. Tertio arguitur a simili. Quia si aliqui homines sunt naturaliter mali: de q̄bus dicit̄ Sap̄. 17. Erat eor̄ malicia naturalis: ergo ꝛ aliqui angeli possunt naturaliter esse mali Sed cōtra. Magister sententiar̄ in textu. di. 3. li. secundi dicit. Boni erāt omnes angeli qñ primo facti sunt: sed ea bonitate quā natura incipiens acceperat. Dicendū ergo q̄ deus fecit omnes angelos bonos: quia vt dicit̄ Geñ. 1. Uidit deus cuncta que fecerat ꝛ erāt valde bona. Et Hiero. ad Paulinū ait. Bon⁹ ē de⁹ ꝛ omnia quecūq̄ facit bona sint necesse est.

Ad primū itaq̄ dicenduz: q̄ verba illa non sunt augu. sed Porphyrij: quē ipse reprehendit: plene cōtestans q̄ demones nō sunt natura mali: sed ꝓpria voluntate. Ad secundum dicit Boñ. in. 2. di. 3. q̄ fuit quorundā opinio: q̄ simul tempore fuit diabolus ꝛ peccauit: nec vnq̄ fuit nisi malus. Que opinio excōicata ē ab episcopo parisiensi. Ideo theologi in h̄ omnes cōueniūt: q̄ inter creationē ꝛ lapsuz fuit aliqua morula: licet adeo paruula q̄ pro nihilo reputatur: q̄ vt dicit̄. 2. phisicor̄. Quod modicū deest quasi nihil deesse videt̄. Ideo auctoritates intelligende sunt recte pro illa morula non pro simultate nature ꝛ peccati. Lādulfus autez in. 2. di. 4. ponit quattuor moras. Prima est in qua omnes angeli fuerūt creati i pfectis naturalibus ꝛ iusticia originali. Secūda i qua boni cōuerterūt se ad deū: ꝛ mali ad ꝓpria naturalia se ardētissime diligēdo. Ideo in ista mora boni gratiā receperūt: mali perdiderūt non ponendo obicē. Tertia mora in qua mali operati sunt varia peccata ꝛ temptauerūt bonos et fuit illud preliū ꝛ boni fecerūt multa bona: ꝛ viriliter restiterūt. Quarta mora i qua boni p̄miati sunt: mali puniti. Iste vero more distinguūtur vel per coexistentiā ad aliquas partes temporis licet valde paruas: vel ex distinctiōe istoruz statuuz ꝛ operationuz seu variationuz. Ad tertiū obiectū dicit sanctus Tho. i. pte. q. 63. q̄ malicia aliquor̄ hominuz potest dici naturalis vel propter cōsuetudinem que est altera natura vt dic̄ Ari. li. de memoria ꝛ reminiscētia. ꝛ. 7. ethicor̄. ꝛ. i. rhetoricor̄. Uel dicit̄ naturalis ꝓpter naturalez inclinationē ex parte nature sensitiue ad aliquā inordinatā passionē: sicut q̄daz naturaliter dicuntur iracūdi vel cōcupiscentes: nō autē ex parte nature intellectualis. Angelis itaque hoc cōpetere non potest: quia vt dicit Dionysius. Angeli sunt spirituales mētes in quibus nō est natura sensitiua.

De opinionibus varijs doctor̄ an Angeli fuerūt creati cū gratia.

s Ecūdo apparet dignitas angelor̄ ante peccatū ex parte gratie. Fuerūt eteniz a deo sic producti q̄ gratie capaces erāt. Hic vo inter doctores nō parua est ꝯtrouersia. Utrū. s. ante lapsum habuerūt demones grām gratū faciētē. Quidā dicere voluere q̄ angeli nulla grā indiguerūt vt cōuerterent̄ i deū: qñ supest gratia ad aliquē effectū vbi sufficit natura. Angelus vo naturaliter cōuertit̄ i deū: q̄ naturaliter deū diligit: ergo grā non est illi necessaria. Sed cōtra hāc opinionē est ois doctrina theologor̄. Ideo dicit Tho. i. pte. q. 62. q̄ angeli indiguerūt grā ad hoc vt cōuerterentur in deum: ꝓut est obiectū beatitudinis. Nā angelus naturaliter diligit deū inq̄tuz est principiū naturalis esse nō autē inq̄tuz ē beatificans per sue essentie visionez. Uidere q̄ppe deū p essentiā est supra naturaz intellectus creati. Unde nulla creatura potest habere motū voluntatis ordinatuz ad illā beatitudinez nisi mota a supernaturali agēte. Et hoc dicimus auxiliuz gratie. Quare angeli indiguerūt grā gratuz faciēte: vt cōuerterent se ad deū sub ratione formalis obiecti beatitudinis: q̄ voluntas creata siue angelica siue humana inferior ē ipso obiecto beatifico. Fuerunt alij dicentes q̄ exquo gratia erat eis necessaria vt cōuerterent̄ in deū

habuerũt gratiaꝫ gratũ faciẽtẽ. Nã Aug. 12.
de ciui. dei. dicit. Creauit deus angelos: simul
in eis condens naturam ⁊ largiẽs gratiaꝫ. Et
Hiero. sup Oseam. Demones cuꝫ magnitu-
dine ⁊ pinguedine spiritus sancti sunt creati.
Alioꝝ vero opinio est: ꝙ angeli nõ fuerũt crea-
ti cũ gratia gratũ faciente. Hãc opinionẽ tenet
dñs Boñ. ⁊ Scotus ⁊ Franciscus de maro-
ne: ⁊ cõmuniter oẽs moderni in. 2. di. 4. asse-
rentes ꝙ boni angeli post creationẽ ante cõfir-
mationẽ acceperũt gratiã: demones vo nunꝗ̃
illã habuerũt. Et hoc ꝓpter dispositionẽ natu-
re angelice: q̃ fert̃ in id qđ appetit sine retarda-
tione. Unde sicut ex cõuersione ad malũ ita ꝓ-
funde cõuersi sunt vt nõ possent redire: sic imo
multo magis ex cõuersione ad bonũ siue ex ha-
bilitate ita bono totaliter adhesissent: si gratiam
gratum facientẽ habuissent ꝙ nunꝗ̃ lapsi eẽnt
Unde nõ videt̃ probabile ꝙ lucifer habuerit il-
laꝫ gratiã: ⁊ sic nec alij. Huic opinioni adheret
magister in textu vbi inducit augustinũ q ait. qꝛ
angelus ⁊ homo licet acceperit vnde stare pos-
set: nõ tamẽ gratiã vnde ꝑficere posset. Et au-
gu. li. 2. sup Geñ. ad litteraꝫ dicit. Intellectua-
lis natura primo creata est informis: postea ve-
ro formata. Ugo insuper li. 2. de sacramentis.
parte. 5. c. 8. asserit quattuor fuisse angelis i sua
creatione attributa.

Primũ fuit discretio personalis.
Secũdum indulgentie claritas.
Tertiũ substantia simplex.
Quartũ liberi arbitrij facultas.

Et nõ enumerat gratiã. Qui vero hanc opi-
nionẽ sequuntur respondent ad auctoritates in-
ductas in secũda opinione: ꝙ gratia sumit̃ tripli-
citer. s. cõmunissime: ꝯmuniter: ⁊ ꝓprie. Pri-
mo modo gratia dicit̃ quicquid superaddit̃ do-
nis nature: sine quo homo ẽ homo: ⁊ sine quo
homo potest saluari: ⁊ cũ quo etiã potest dãnari
sicut est habere excellens ingeniũ: secundã me-
moriã: singulareꝫ fortitudinẽ ⁊ robur corporis
elegãtẽ aspectũ: eloquẽtiam copiosaꝫ: ⁊ similia.

Secũdo modo gratia dicit̃ quicqđ superaddi-
tur libero arbitrio disponens ad salutem ꝓpriã
vel alterius: sicut timor seruilis lumẽ prophe-
tie: gratia predicãdi: ⁊ reliqua que ꝑtinẽt ad gra-
tiaꝫ gratis datam. De hac gratia dicit Alexan.
in secũdo summe sue. Gratia gratis data ẽ do-
nuꝫ infusum rationali nature sine meritis q̃ꝫtuꝫ
in se est disponẽs ad salutem propriã vel alteri⁹

Tertio modo dicit̃ gratia quicquid superaddi-
tur libero arbitrio perficiens illud ĩ merito. Et
hec est gratia gratuꝫ faciens. Possumus ergo
dicere ꝙ angeli a principio creationis habuerũt
gratiaꝫ primo ⁊ secũdo modo dictaꝫ. Sꝫ Tho-
mas arguit sic cõtra ista. ꝙ exquo gratia erat an-
gelis necessaria: vt cõuerterẽtur in deũ: habue-
runt gratiam gratũ faciẽtem: qꝛ sicut nature cor-
porali indite sunt rationes seminales ad suos ef-
fectus. vt Augu. dicit super Geñ. ita angelice
nature ad suos. Sed talis ratio seminalis respe-
ctu diuini obiecti est ipsa gratia: qꝛ gratia gratũ
faciẽs hoc modo cõparatur ad beatitudinẽ: sicut
ratio seminalis in natura ad effectũ naturalem.
Ista tamẽ nõ admittunt̃ ab alijs doctorib⁹: qꝛ
vt dicit Landulfus cõuerti ad deũ vt ad obiectũ
beatificum est dupliciter. Uel de cõgruo: ⁊ per
gratiam preuenienteꝫ gratis datã: qꝛ deus mo-
uet liberum arbitriũ vt conuertat̃ in ipsuꝫ. Uel
ecõuerso ad deũ recipitur per modũ meriti ⁊ ꝓ-
ficientis: quod fit cum gratia gratum faciente.
Hec nõ fuit cũ angelis in sua creatione.

Quod angeli nõ fuerunt in sua creatõe bea-
ti neq̃ ante cõfirmationẽ ⁊ lapsum videre essen-
tiam dei.

t Ertio demonstrat̃ demonum excellen-
tia ⁊ sublimis conditio ex parte glorie:
qꝛ ad gloriam ⁊ beatitudinẽ erãt habi-
les ⁊ dispositi. Uerũtamẽ dubitari solet: vtruꝫ
demones ante lapsum fuerunt in beatitudine.
Et videtur quibusdã ꝙ sic. Nã de lucifero dici-
tur Ezech. 28. Tu signaculũ similitudinis ple-
nus sapientia: ꝑfectus in decore: in delitijs pa-
radisi dei fuisti. Sed esse in delitijs paradisi est
esse in beatitudine. Et iteꝝ Aug. li. de mirabili-
bus sacre scripture. Diabol⁹ in summo sui or-
dinis honore cõstitutus est lapsus. Et iteꝝ au-
gu. li. de fide ad petrũ. Angelici spiritus ꝓ eo
ꝙ rationales facti sunt: eternitatis ⁊ beatitudi-
nis donũ in ipsa nature sue spiritualis creatio-
ne diuinitus acceperunt. Et idẽ augu. in libro
de ecclesiasticis dogmatibus. Angeli qui i illa
qua creati sunt beatitudine perseuerant: nõ na-
tura possident: vt nõ mutent̃. Contrariũ est qđ
rei veritas cõfitetur: ꝙ. s. angeli ante confirma-
tioneꝫ ⁊ lapsum nõ fuerũt beati. Nã beatitudo
in visione diuine essentie cõsistit. Si igitur de-
mones vidissent essentiaꝫ dei: nũꝗ̃ lapsi eẽnt.
qꝛ secũdũ Tho. prima. 2. q. 5. Impossibile ẽ ꝙ
aliqs videns diuinaꝫ essentiã velit eam nõ vide-
re: quoniaꝫ omne bonuꝫ habitũ quo quis care-
re vult: aut est insufficiens: ⁊ querit̃ aliqđ suffi-
ciens

ciens loco eius: aut habet aliquod incōmodum
annexū ꝓpter quod in faſtidiū venit. Viſio au/
tem diuine eſſentie replet videntez omnib⁹ bo/
nis. Similiter etiā nō habet aliquod incōmodū
adiunctū: ergo ꝓpria voluntate beatus non pōt
eā deſerere. Similiter nō poteſt eā ꝑdere: deo
ſubtrahente. Quia cuz ſubtractio beatitudinis
ſit quedā pena: nō poteſt talis pena a deo iuſto
iudice ꝓuenire: niſi pro aliqua culpa: in quam
cadere nō poteſt q dei eſſentiā videt: cū ad hanc
viſionē de neceſſitate ſequatur rectitudo volun
tatis. Jccirco dicendū eſt ad auctoritates alle/
gatas: ꝙ beatitudo ſm Boñ. di. 4. pōt dupli/
citer dici. Vno modo ſtatus perfectus priua/
tione omnis mali: ſꝫ nō plenitudine omnis bo
ni. Et ſic fuerūt angeli in creatione beati. Alio
mō ſtatus ꝑfectus tā priuatione ois mali ꝙꝫ ple
nitudine ois boni. Et hꝫ vt dictū eſt in clara dei
viſione conſiſtit. Et ſic angeli vt dictū ē nō fue/
runt beati.

Quod angeli dignitate nature excedunt om
nes creaturas excepta anima chriſti.

q Varto lucet demonū excellenntia ante
peccatuz ex parte excedētie. Producti
equidē fuerūt angeli in tanta naturaliū
excedentia: ꝙ minimus diabolus q cecidit ſecū
duz naturā excedit decorē et perfectionē quarū
libet creaturaꝝ corꝑaliū et ſpiritualiū nō loquē/
do de anima xp̄i dei verbo vnita. Vñ auguſti.
xi. de ciui. dei. inquit de angelica natura. Om/
nia cetera q̄ deus cōdidit nature dignitate p̄cel
lit. Sed cōtra hoc aliqui mouent̄ et dicūt: ꝙ ho/
mo eſt nobilior et excellentior ꝓductus a deo ꝙꝫ
angelus: qꝛ deus fecit hominē ad imaginē et ſi
militudinē ſuā: et nō angelū. Dicit Auguſt. in
quodā ſermone. Deus nulli alij creature dedit
ꝙ ſit ad imaginē eius niſi homini. Sed Tho.
prima ꝑte. q. 93. reſpondet ꝙ augu. hoc dicit re
ſpectu creaturaꝝ inferioꝝ intellectu carentium
et nō reſpectu angeloꝝ. Quinimo in ipſis an/
gelis dignitas imaginis reperit̄. Vnde Dio/
nyſius ait. Angelus eſt imago dei: manifeſta/
tio occulti hominis. Et Greg. 27. moral. ex/
ponens illud. Ezech. Tu ſignaculū ſimilitudi
nis inqt. Licet homo ad ſimilitudinē dei crea/
tus ſit: angelo tamē quaſi maius attribuēs nō
eū ad ſimilitudinē cōditū: ſed ipſum ſignaculuz
ſimilitudinis dei dicit: aut quo ſubtilior eſt i na
tura eo in illo ſimilitudo dei plenius credat̄ ex/
preſſa. Notādum tamē ſecūdum Ricarduz de
media villa in. 2. di. 16. et Thoma. vbi. ſ. ꝙ de
imagine dei loqui poſſumus dupliciter. Vno
modo ꝙꝫtum ad id in quo primo cōſiderat̄ ratio
imaginis quod eſt intellectualis natura. Et ſic
imago dei magis eſt in angelis ꝙꝫ ſit in homini
bus: qꝛ intellectualis natura ꝑfectior eſt in eis.

Secūdo pōt cōſiderari imago dei in homine
ꝙꝫtū ad id in quo ſecūdario cōſiſtit: ꝓut. ſ. i ho/
mine inuenit̄ quedaz dei imitatio inꝙꝫtū. ſ. ho/
mo eſt de homine: ſicut deus de deo: et inꝙꝫtuz
aīa hominis eſt tota i toto corpore eius. et iterū
tota in qualibet parte ipſius: ſicut de⁹ ſe habet
ad mūduz. Et ſecundū hec et ſimilia magis in/
uenit̄ dei imago in homine ꝙꝫ in angelo. Sed
quia hec cōſideratio accidētalis ē imagini: ideo
nō concludit ſimpliciter: ſed ſm quid ꝙꝫtum ad
aliqua accidentalia. Jdeo ſimpliciter angelus
magis eſt ad imaginē dei ꝙꝫ homo. Et ſic ꝯclu
dimus ꝙ deus glorioſus plus ceteris creatu/
ris excellentes cōdidit angelos. Jnter omnes
autem ſiue bonos ſiue malos p̄ſtātior fuit luci/
fer: de quo Grego. de pc. di. 2. c. Principiū.
ait. Hunc primū cōdidit: quē reliquis eminē/
tiorez fecit. Huius primatus eminentiā cōſpi/
cit ꝓpheta cū dicit. Cedri nō fuerunt altiores il
lo in paradiſo dei: abietes nō adequauerūt ſum
mitatē eius: platani nō fuerūt equales frondib⁹
illius: omne lignu mpreciosum paradiſi dei nō
eſt aſſimilatuz illi et pulchritudini eius: quoniā
ſpecioſum fecit eū in multis cōdenſis frondib⁹
Quid nāqꝫ accipi in cedris abietibus et plata/
nis poteſt: niſi illa virtutū celeſtium procere cel
ſitudinis agmina in eterne leticie viriditate plā
tata. Que ꝙꝫuis excelſa ſint condita: huic tamē
nec prelata ſunt nec equata. O ꝙꝫta benignita/
te vſus eſt deus tā p̄celſa munera largiens illis
quos p̄ſciebat ingratos et malos futuros. Di/
ſcant illi qui liberales volunt eſſe atqꝫ magnifi/
ci: nō detineri quin bene faciant illis quos be/
neficijs iudicauerint eſſe indignos: dummodo
beneficentia cedat ad gloriaz benefactoris. Sit
virtus ſeipſa cōtenta. Ecce pater ſummus tam
ineffabilia bona contulit demonibus: q tamen
vt dicetur in ſequenti myſterio totis virib⁹ maie
ſtati ſue ſeſe obiecerunt. Neqꝫ per ignorantiaz
peccauerunt. De quibus dicit magiſter in tex/
tu di. 3. libri ſecundi. ꝙ tanta luce ſapientie pre/
diti fuerunt: q erat in eis naturalis cognitio tri
plex: quia ſciebāt ꝙ facti erant et a quo facti erāt
et cū quo. ſ. mundi facti erant et habebāt aliquaz
boni et mali noticiam: intelligentes quid appe/
tendum vel reſpuendū illis foret.

Qualiter angeli mali voluntate ꝓpria auerte
runt se a deo: ⁊ facti sunt ei rebelles. Ca .2.

Irca offensionē ruentiū angeloꝝ hoc
c secūdo loco erit imorādū q̄ten⁹ agnoscē
tes peccati eoꝝ grauitatez intelligam⁹
deū iustū illos nō imerito sempiternis cruciati/
bus cōdemnasse. Nouit ipse totius ꝯditor crea
ture ex quocūq; malo bonū elicere: vt aug. dicit
in lib. de libero arbi. Ipseq; decorē in h̄ ꝑfecit
vniuersi: q̄ bonis tribuit eternalia p̄mia: malis
vo nūq; finitura supplicia: vt p̄fatus aug. lib.
xi. de ciui. dei. expresse fatet̄. Qualiter ergo de
mones volūtate sua in maliciā cōsenserūt ꝯtēde
mus h̄ plene disserre. Circa quoꝝ offensionez
quattuor nobis occurrunt cōsiderationes.
Prima dicit̄ possibilitatis.
Secūda numerositatis.
Tertia qualitatis.
Quarta cōtrarietatis.

Qđ angeli potuerūt peccare in puris natura
libus cōstituti ꝓpter libertatē arbitrij.

N prima cōsideratione ꝑscrutari debe
i mus: vtrū angeli potuerūt peccare.

Quibusdā videt̄ q̄ nō. Primo q̄r erāt
in celo empyreo loco sublimi ⁊ sancto. Quib⁹
rn̄dem⁹: q̄ locus nō ꝓhibet qn hō in hoc secu/
lo: ⁊ angelus ante ꝯfirmationē in celo potuerit
peccare. Ideo dicit̄ di. 40. c. nos. c. nō loca. c.
multi. c. q̄libet. Nō locus hoiem sanctificat: sed
hō locū. Et. c. nō est. Nō sunt filij sanctoꝝ q te
nent loca eoꝝ sʒ q exercent opa eoꝝ. Secūdo
arguūt q̄ angelus in puris naturalib⁹ ꝯstitut⁹
peccare nō potuit ꝑ locū a minori. Quia si i cor
poribus celestib⁹ nō pōt esse malū: vt dicūt phi:
ergo neq; in angelis: cum ipsi sint digniores.
Ad hoc dicit Tho. prima pte. q. 63. q̄ corpora
celestia nō habent operationē nisi naturalē: ⁊ iō
sicut in nā eoꝝ nō pōt eē corruptōis mā: ita nec
in actione naturali eoꝝ pōt esse malū inordina/
tionis. Sʒ in angelis vltra actionē naturalē est
actio volūtaria liberi arbitrij ſm quā ꝯtingit in
eis eē malū. Vn̄ magister in textu di. 3. li. secū/
di. Poterant inq̄t ꝑ libeꝝ arbitriū sine violen/
tia ⁊ coactōe ad vtrūlibet ꝓpria volūtate deflecti

Tertio arguūt: q̄r appetitus nō est nisi boni
vel apparentis boni. Sʒ in angelis nō pōt esse
apparens bonū: qđ nō sit veꝝ bonuʒ: q̄r in eis
vel oio error eē nō pōt: vel saltē nō pōt p̄cedere
culpā: ergo angeli nō possunt appetere nisi illđ
qđ est vere bonū. Sʒ nullus appetēdo illud qđ
est vere bonū peccat: ergo angeli nō potuerūt
peccare. In cōtrariū est rei veritas. Vn̄ Iob.
4. Ecce q ſuiūt ei nō sunt stabiles: ⁊ in angelis
suis repperit prauitatē. Et. 2. Petri. 2. Deus
angelis peccantib⁹ non pepcit. Dicit ergo scūs
Tho. q̄ peccatū mortale in actu liberi arbi. cō/
tingit esse dupliciter. Vno mō ex hoc q̄ aliqđ
malū eligit̄: sicut hō peccat eligēdo adulterium
qđ ſm se est malū. Et tale peccatū semꝑ ꝓcedit
ex ignorātia vel errore. Aliogn id qđ est maluʒ
nō eligeret̄ vt bonū. Errat qdē adulter in parti
culari eligens hāc delectationē inordinati act⁹
quasi ad aliqđ bonū ad nūc agendū: ꝓpter icli/
nationē passionis aut habitus: etiā si in vniuer
sali nō erret: sʒ verā de hoc sniam teneat. Hoc
mō in angelis pctm̄ esse nō potuit: q̄r in ange/
lis nō sunt passiones qb⁹ ratio aut intellectus li
get̄: nec ante pctm̄ habitus precedere potuit ad
pctm̄ inclinās. Alio mō cōtingit peccare ꝑ libe
ruʒ arbitriū eligēdo aliqd qđ ſm se est bonū: sʒ
nō cū ordine debite mensure aut regule: ita q̄
defectus inducens pctm̄ sit solū ex pte electiōis
q̄ nō habet debitū ordinē: non ex pte rei electe:
sicut si aliqs eligeret orare nō attendēs ordinez
ab ecclesia institutū. Et hmōi peccatū nō p̄exi/
git ignorātiā: sʒ solū absentiā cōsideratōis eoꝝ
q̄ cōsiderari debent. Et hoc mō angeli peccaue
runt cōuertendo se ꝑ libeꝝ arbitriū ad ꝓprium
bonū absq; ordine ad regulā diuine volūtatis.
Landulfus aūt dicit in. 2. di. 4. q̄ absq; errore
hois vel angeli in intellectu pōt eē malicia i vo
luntate. Ideo prima radix possibilitatis peccā/
di in angelis fuit voluntas creati arbitrij q̄ po/
tuit in opposita pro libito.

De numero angeloꝝ qui peccauerunt.

Ecūda cōsideratio circa offensionē an/
s geloꝝ dicit̄ numerositas. Vbi videre
habebimus: vtrū plures angeli pecca/
uerunt q̄ʒ adheserūt deo. Et q̄ plures aliq sic
ostendūt. Primo q̄r phs dicit. Malū est vt in
plurib⁹: bonū vt in paucioribus. Itē iusticia ⁊
pctm̄ eadē rōne inuenit̄ in angelis ⁊ hominib⁹
Sʒ in hominib⁹ plures inueniunt̄ mali q̄ʒ bo/
ni: ſm illud. Ecclesiastes primo. Stultoꝝ infi
nitus est numer⁹. Ergo i angelis plures defe/
cere in malicia q̄ʒ steterunt in iusticia. Contra
istos est glo. 4. Regū. 6. c. vbi dicit̄. Plures
nobiscū sunt q̄ʒ cū illis: qđ de bonis angelis ex
ponit̄ q sunt nobis in auxiliū: ⁊ de malis q no/
bis aduersant̄. Rn̄det Tho. q̄ plures angeli
remāserūt q̄ʒ peccauerūt. Et qđ obijcit̄ de ma/
lo: ⁊ de hoib⁹: intelligit̄ de hoib⁹ nō de angelis
quia in

qꝛ in hoībus maluz est vt in pluribus: ex eo ꝙ
sequūtur bona sensibilia que sūt pluribus nota
deserto bono rōnis: qđ est paucioribus notuz
In angelis autē non est nisi natura itellectiua.
Unde nō ē similis rō. Uex ē ꝙ nōnulli curio
sius iuestigare conati sūt, quot hoīes erūt saluā
di. Et quidam dixerūt tot quot angeli pierunt
Quidā tot quot remāserūt. Quidaȝ vō quot
oēs simul vt dicit Tho. 1. pte. q. 22. Sed meli
us ē illud relinqre sapiētie dei: cui eccl'ia i qua
dā collecta dicit. Deus cui soli cognitus est nu
merus electoꝝ in supna felicitate locand⁹. Qꝛ
vō de numero angeloꝝ loqmur: notanduȝ ꝙ
nō est acceptanda snīa phoꝝ humana sapienti
um. Plato. n. posuit numeꝝ substantiaruȝ se
pataꝝ ſm numeꝝ spēꝝ sensibiliū. Et Ari. 12.
metha. ſm numeꝝ orbiū aut motuū. s. ad plus
bo. imo firmiter tenendū ē ꝙ ſm Landulfum
in. 2. di. 3. ꝛ Tho. 1. pte. ꝙ plures numero sūt
angeli q̄ȝ oīa alia entia simul sūpta: ꝛ arene ma
ris: ꝛ gutte aque: ꝛ stelle celi. Quod pbatur p
dionysium. 14. c. cele. hierar. d. Multi sūt ex/
ercitus supnarū māsionū infirmā ꝛ cōscriptaȝ
nr̄oꝝ mālium numeroꝝ cōmēsuratōem exce/
dētes. De numero angeloꝝ dicitur Daniel.
7. Milia miliū ministrabant ei: ꝛ decies cente
na milia assistebāt ei. Ponitur hic numer⁹ de
terminatus p idterminato. Et Math. 26. c. d
xp̄s. An putas qꝛ nō possum rogare patrem
meū: ꝛ exhibebit mihi mō plus q̄ȝ duodecim le
giones angeloꝝ. Quare aūt tot sint angeli a
deo pducti. dicit Tho. 1. pte. q. 50. Qꝛ quāto
aliqua sunt magis pfecta tanto sūt in maiori ex
cessu creata a deo. Sicut aūt in corporib⁹ exces
sus attēditur ſm magnitudinē: ita in rebus in
corporeis excessus pōt attēdi ſm multitudineȝ
Uidemus aūt ꝙ corpora superiora que sūt pfe
ctiora excedūt quasi icōpabilr̄ corpa inferiora
ſm magnitudinē. Nā tota spera actiuorum ꝛ
passiuoꝝ est aliqđ modicū respectu corporum
celestiū. Unde rōabile ē ꝙ substātie imāles ex
cedāt ſȝ mltitudinē subas māles q̄si icōpabilr̄

Quale fuit pctm̄ luciferi angeloꝝq̄ȝ sibi ad
herentium.

Tertia cōsideratio de angelis peccan/
tibus dicitur qualitatis. In qua soler/
ter attendēdū ē vt sciamus quale fuit lu
ciferi ꝛ alioꝝ pctm̄. Et refert Bon. di. 5. scđi.
ꝙ pctm̄ luciferi inchoatū ē in p̄sumptōe. Stati
eni vt suā pulchritudinē vidit p̄sumpsit. Con/
firmatū ē in ambitōe: qꝛ p̄sumens de se appeti
it quod oīo supra se fuit: ꝛ ađ quođ puenire nō
potuit. Cōsumatū ē in iuidie ꝛ odij auersione:
qꝛ exquo obtinere nō potuit quod appetijt dō
iuidere cepit ꝛ affectu odij cōtraire. Angeli vō
minores adheserūt lucifero querētes eē bti si/
ne meritis. Et vt dicit Ugo de scō victore oēs
in eandē malitiā consenserūt ꝛ vnū ordineȝ p/
uerse societates fecerūt. Quare tam lucifero q̄ȝ
reliqs, ppria ꝛ volūtaria superbia fuit cā illoruȝ
ruine. Nihilominus in his dubitare cōtingit
vtrū lucifer appetijt eē sicut de⁹. Et ꝙ sic pȝ p
Apoc. 14. c. Dicit. n. ibi i. d. c. diabol⁹. Ascē
dam in celū ꝛ ero similis altissimo. Et Aug. i
q. noui ꝛ veteris testamēti. d. Elatōe inflatus
voluit dici deus. Et in libro de vginitate sub
dit. Diabolus in celo voluit eē sicut deus. Sȝ
mirū videtur imo ipossibile qbusdam ꝙ ange
lus tanta luce sapientie p̄ditus appetierit id qđ
erat ipossibile: cū vt ingt Ari. 3. ethi. electio nō
sit ipossibiliū. Propterea sciendum ſm Tho.
ꝙ appetere eē vt deus pōt itelligi duplr̄. Uno
modo per eqpantiam seu equalitatē. Secundo
mō p similitudinē. Primo mō non potuit
appetere eē vt de⁹: qꝛ sciuit hoc eē ipossibile nā
li cognitōe: nec primū actū peccādi in ipso p̄ces
sit vel habitus vel passio ligās ipsius cognosci
tiuā vtutem: vt in pticulari deficiēs eligeret i/
possibile: sicut in nobis iterdum accidit. Appe
tere aūt eē vt deus ſm similitudineȝ contingit
duplr̄. Uno mō q̄ȝtum ad id in quo aliqđ natū
ē assimilari deo. Et sic si aliqs q̄ȝtuȝ ad hoc ap
petat eē deo similis nō peccat: dūmō similitudi
nē dei debito ordine appetat adipisci: vt. s. illaȝ
a deo habeat. Peccaret nāqȝ si qs appeteret ſȝ
iusticiā eē similis deo p ppriam vtutem ꝛ non
ex vtute dei. Alio mō pōt aliqs appetere esse si
milis deo q̄ȝtum ad id in quo nō est natus assi
milari: sicut si qs appeteret creare celū ꝛ terraȝ:
quod ē, pprium dei: in quo appetitu eēt pecca/
tū. hoc mō lucifer appetijt eē vt deus: qꝛ appe
tijt finalē btitudinem p suam vtutem habere:
quod est, pprium dei.

De bello realiter gesto inter angelos bonos
ꝛ malos.

Quarta consideratio dr̄ contrarietatis.
In qua de bello gesto in angelica na/
tura tractādum ē: de quo Apoc. 12. c.
scribit̄ sic. Factū ē preliū magnū in celo. Mi/
chael ꝛ angeli eius p̄liabant̄ cū dracone: ꝛ dra
co pugnabat: ꝛ angeli eius ꝛ nō p̄ualuerūt: ne
qȝ loc⁹ eoꝝ amplius iuentus ē in celo. Querit̄

hic vtrum illud fuit bellum reale. Et Frãcisc⁹
de Marone in. 2. di. 6. dicit ꝙ sic: lꝫ nõ fuerit
corporale. Nã p̃ter ea q̃ ꝑtinẽt ad potentiã exe
cutiuã exprimur aliqua genera belloꝝ ꝑtinẽtiuꝫ
ad opatões imanẽtes. Primũ ẽ inter appeti
tũ sensitiuũ ⁊ itellectiuũ. Appetitus .n. isti icli/
nãtur ad opposita. Scd̃m bellũ ẽ inter itelle
ctũ ⁊ volũtatem: sicut qñ rõ iudicat aliqd facien
dũ: ⁊ volũtas renuit. Tertiũ bellũ ẽ inter vo
luntatẽ ⁊ volũtatem: nõ vni⁹ ad se: sꝫ duoꝝ ho/
minũ. Quartũ iter intellectũ ⁊ itellectuꝫ: ex cõ
trarijs opinionib⁹ ꝑ rões oppositas. Bellum
ergo ãgeloꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ actũ est iuxta tria
q̃ in spũali nã repiũtur: que sũt rõ: volũtas: ⁊ fa
cultas. Per rõem nẽpe electi ⁊ reprobi angeli
cõtraria sentiebãt: ꝑ volũtatem dei afficiebant.
Per facultatẽ ad cõtraria nitebant. Naꝫ electi
angeli sublimiter sentiebãt de deo ⁊ gratia ei⁹:
⁊ ad grãm ⁊ gl̃iam eius afficiebant: ⁊ ꝓ facul/
tate sibi data ꝓ illis nitebãt. Angeli v̾o supbi
entes cõtemnẽtes grãm ⁊ gl̃iaꝫ dei sublimiter
sentiebãt de bõitate nature sue: ⁊ ꝓpter hoc ad
ꝓpriã gl̃iam afficiebant: ⁊ toto nisu in cõtrari
um electis spiritibus ferebãtur. Magnis er/
go affectõib⁹ electi ⁊ reprobi angeli in ꝯ̃ria fere
bant: boni i creatorẽ: mali i nãm: boni i grãm
mali ꝯ̃ illã: boni i diuinũ amorẽ mali i odiũ dei.

Qualiter angeli mali puniti sunt: nec potue/
runt resistere potentie dei. Caplm̃. .3.

e Xperti sunt angeli mali q̃ꝫ robusta sit
⁊ valida man⁹ dei excelsi. Nulla eqdeꝫ
sua v̾tute nulla sapiẽtia nulla potentia
nullaqꝫ cõcordi cõiunctõe ad malũ potuerũt re
sistere ire dei. Ip̃e deposuit eos de sede ⁊ ini/
micos sibi fcõs puniuit grauissima pena. Ic/
circo i hoc tertio mysterio d̾ illoꝝ pene grauita
te erim⁹ v̾ba facturi. Quã q̃druplicitꝫ cõside
rabimus. vꝫ.

Primo rõe impedimenti.
Secundo ratione loci.
Tertio ratione supplicij.
Quarto ratione termini.

Quod demones nõ possunt ꝓ libito vti do
nis nature: que adhuc manent in ipsis.

p Rimo cõsiderare debemus grauitatẽ
pene maloꝝ angeloꝝ rõe impedimen
ti. Qꝛ cũ dona nãe in ipsis maneãt ite
gra: vt dicit Diony. li. de di. no. verũtñ impe/
dit actus executio ⁊ vsus illoꝝ: ita vt nõ possint
facere ea q̃ velint. Sũt aũt inter cetera tria i de
monibus: de qbus ꝓ libito disponere nõ pñt.

Primum est naturalis existentia.
Secũdum naturalis sapientia.
Tertium naturalis potentia.

Primũ quod ẽ in demonibus ẽ naturalis
existentia. Sunt. n. demones nã pulcherrimi:
neqꝫ q̃ꝫtum ad substantiã sue nature sũt ãgelis
bonis turpiores: ⁊ tñ hoibus in sui substãtia ⁊
decore appere nõ pñt: imo appent i corporib⁹
assũptis in aliq̃ visiõe: sicut deo placet cũ defor
mitate tali ac tanta ꝙ videtes illos in tali aspec
tu maxie terrẽtur ⁊ cõtristãtur. Quo fit vt vir/
go gl̃iosa in suo felici transitu petierit ab ange/
lo: vt hãc pre ceteris fili⁹ ei⁹ iesus bñdict⁹ grãꝫ
dignaret cõcedere: ne imũdos demões horri/
bilesqꝫ videret. Sꝫ fabule vident ista qbusdaꝫ
q multa scire se arbitrant. Ingunt. n. demões
nõ repiri. Contra quos offerũt se iuincibilia te
stimonia ois scripture. Vnde Leuiti. 17. c. hr̃
Nequaq̃ꝫ vltra imolabũt hostias suas demoni
is. Et Tobie. 6. c. Sarra tradita fuit septẽ vi/
ris: ⁊ demoniũ illos occidit. Et p̃s. 105. Oẽs
dij gentiũ demonia. Et p̃s. 105. Immolaue/
rũt filios suos ⁊ filias suas demõijs. Et Ma/
th. 4. c. Obtulerũt xp̃o eos qui demonia habe
bãt. Et Math. 7. In nomie tuo demõia eijci
mus. Et Math. 8. Obtulerunt ei multos de
monia hñtes. Et Math. 2. Oblatus est ei de
moniũ habẽs. Et Math. 15. filia mea male a
demonio vexat. Et Mat. 17. Exijt demoniũ
⁊ curatus ẽ puer. Et Marci. i. demonia mul/
ta eijciebat. Et. 16. In noie meo demonia eij/
ciẽt. ⁊ Luc. 4. In synagoga erat hõ demoniũ
hñs ⁊ clamauit. ⁊ Luc. 7. Venit Ioãnes ba/
ptista nõ mãducãs neqꝫ bibẽs: ⁊ dicũt demo/
niũ hꝫ. ⁊ Luc. 8. Occurrit ei vir q habebat de
moniũ iã tꝑibus multis. ⁊ Luc. xi. Erat iesus
eijciẽs demoniũ. ⁊ Jo. 8. ego demoniũ nõ ha
beo. ⁊ Jo. x. Dicebant multi demoniũ hꝫ ⁊ in
sanit. ⁊ Apoc. 18. Cecidit babylon illa magna
⁊ fcã ẽ habitatio demonioꝝ. ⁊ Plato in Thi/
meo. Inuisibiliũ diuiaꝝ ptãtum: q̃ demones
nũcupãtur p̃stare rõem: maius ẽ opus q̃ꝫ fer/
re valeat hois ingeniũ. ⁊ Apuleius d̾ quo me
minit aug. ponit demones eẽ. ⁊ Porphyrius
adhuc de illis loqtur: vt patuit supra. Lact. li. 2
diuinaꝝ instõnum. Poete ⁊ sciũt eẽ demões:
⁊ loquũtur. Tales milesius mũdũ aiatum esse
dicit ac demonibus plenũ. Socrates esse circa
se assiduũ demoniũ loq̃bat vt dicit Lact. Ideꝫ
testat Apuleius: q sup hoc librũ edidit quẽ vo
cauit de deo Socratis: ⁊ teste xenophõte li. de

morte Socratis. in oratõe quã ab atheniẽsibꝰ cõdẽnãdus fecit: sic iter cetera dicit. Eniuero iã his mihi defensionẽ ꝑanti demoniũ aduersatꝰ. Ar. in ꝓlogo li. de somno ꝛ vigilia querit An somniũ ꝓcedat a cã aliqua nãli: vel euz aliquod demoniũ operꝰ. Hermes termegistꝰ ſm Aug. de ci. dei li. x. c. 24. demones eẽ fatetꝰ. Calcidiꝰ sup Thimeũ Platonis de demõibꝰ diffuse mẽtõem facit. Ptolemeus in quarto q̃driptiti malignos spũs demões appellat. Sufficere ergo debẽt tantorum testimonia ad fidez faciendam de demonibus reprobatis.

De cognitione ꝛ scientia demonum.

S Cdm qđ est in demonibus ẽ nãlis sapiẽtia. Ysi. 4. ethimol. ait. ꝙ angelꝰ malꝰ dr̃ diabolꝰ hebraice. i. deorsuz fluens: grece vero diabolꝰ. i. criminator. Vocatur ẽt sathanas. i. aduersariꝰ. ꝛ demon. i. ꝑitus ac rerꝝ scius. Vellẽt ergo demões contra nos vti oi astutia sua: ſ; nõ sinit illos deꝰ q sua clemẽtia ad euitãdas fraudes ꝛ ꝺceptões eoꝝ respersit nos luce veritatis: misitq; filiũ suũ vnigenitum in mũdũ: q fuit lux ꝛ splẽdor ois doctrie. Jo. 1. erat lux vera. ꝛ Jo. 7. dicebat. Ego sũ lux mũdi. ꝛ Jo. x. Ego suz via veritas ꝛ vita. Hic tñ dubitari sol;. Vtrꝝ itellectꝰ demõis pꝰ pctm̃ cognoscat aliquã veritatẽ. ꝛ arguitꝰ ꝙ nõ. prio qꝛ si aliquã veritatẽ cognoscerẽt: maxie cognoscerent seipos: qđ ẽ cognoscẽ subas seꝑatas. Hoc aũt eoꝝ miserie nõ cõueñit: cũ ad magnã felicitatẽ ꝑtinere videatꝰ: in tm̃ ꝙ qdã vltimã btitudinem posuerũt i cognitõe substãtiarꝝ separatarꝝ: ergo dẽones priuãtur oi cognitõe veritatis. Jngt. n. Lact. Nullus ẽ suauior aie cibus q̃; cognitio veritatis. ꝛ Ar. x. ethico. dicit. videtꝰ phia admirabiles delectatões hr̃e. Delectatio ãt ñ cõuẽit demõibꝰ: q̃ nullã veritatẽ cognoscũt: ꝛ eoꝝ itellectꝰ ẽ totalr̃ excecatꝰ. Rñdet his Tho. i. pte. q. 64. ꝙ duplex ẽ cognitio veritatis. vna q̃ habetꝰ ꝑ gr̃az. Alia ꝑ nãz. Pria cognitio duplex est. vna ẽ speculatiua tm̃: sic cũ alicui aliq̃ secreta diuina reuelãtꝰ. Alia vero q̃ ẽ affectiua: ꝓducens amorẽ dei: ꝛ h̃ ꝓꝑe ꝑtinet ad donũ sapie. Harũ ãt triũ cognitionũ cognitio nãlis nec ẽ ablata nec diminuta. Cõsequũtꝰ. n. ipsã nãm angeli q ſ; suã nãz ẽ qdã itellectꝰ vel mẽs. Cognitõ ãt q̃ est ꝑ grãm in speculatõe cõsistẽs nõ ẽ eis totaliter ablata: ſ; diminuta: qꝛ de huiusmodi secretis diuinis tm̃ eis reuelatꝰ q̃ztũ oꝫ: vel mediãtibꝰ angelis: vel ꝑ aliquos tꝑales diuie virtutis effectus: vt Aug. dicit. 9. de ci. dei. c. 14. nõ ãt sicut ipsis scis angelis qbus plura ꝛ clariꝰ reuelantꝰ i ipo verbo. Cognitõe ãt effectiua totalr̃ priuati sũt: sic̃ ꝛ charitate. Ad argumẽtũ vero dicẽdũ: ꝙ felicitas cõsistit in appellatõe ad id qđ supius ẽ. Substãtie ãt seꝑate sũt ordie nãe supra nos. vñ aliq̃ rõ felicitatis esse põt hoi si cog̊scat subas seꝑatas l; ꝑfecta felicitas sit i cognoscendo subam ꝑmã. s. deum. S; sube seꝑate cognoscẽ subam seꝑatã ẽ cõnãle: sicut ꝛ nobis cognoscere nãs sensibiles. vñ sicut nõ ẽ in hoc felicitas hois ꝙ cognoscat nãs sẽsibiles: ita ñ ẽ felicitas angeli i hoc ꝙ cognoscat subas seꝑatas. ad auctoritates vero allegatas q̃ videtꝰ excluderꝰ cognitõez nãlẽ a demõibꝰ dicit Ri. in. 4. di. 50. ꝙ q̃zuis vsus scie sit ꝑ se delectabilis: tñ ꝑ accidẽs põt eẽ tristabilis. Nã qppe dãnatoꝝ tã angeloꝝ q̃; hoium: ita ẽ plene cõprehẽsa tristicia vt oio sint idispositi ad aliquã delectatõem: q̃re vsus scie in eis nullã poterit gnãre delectatõez aut suauitatẽ. Tertiũ quod ẽ in demonibꝰ ẽ nãlis potẽtia: de qua Job. 41. c. dr̃. Non ẽ ꝑtãs sup terrã q̃ cõꝑetur ei. Possunt demões facerꝰ mira: ꝛ si nõ miracula: ꝛ nãm adiuuãdo ad stupẽdos effectꝰ cõcurrere vt patebit. Pñt sẽsus deludere: pñt vexare corꝑa: pñt aquas maris sup terram spargere: ꝛ alia facere q̃ ipsi vellẽt: que si ꝑmitteret deus: tota pene mũdialis machina turbaretur: suffocarentꝰ hoies: ruerẽt domus: siccarentꝰ herbe: arborescq;: ꝛ mutatões i dies viderentꝰ in oibus elemẽtis. O pietas dei benedicti: que impetũ inimicoꝝ extinguit: nec sinit illos cõtra nos exercere quod satis ãbiunt ꝛ si qñq; id fieri ꝑmittat: iusta sũt eius iudicia ꝛ nobis inscrutabilia: ex dictis tñ oibus demones atrociter cruciantur.

Qđ demones vsq; ad diẽ iudicij sũt in hoc aere caliginoso: ꝛ post ad infernum descendẽt.

S Ecũdo cõsideranda ẽ pena demonum rõne loci. Proiecti eqdem fuerũt a celo empyreo in hũc aerem caliginosum de quo ait Aug. 3. super Geñ. ad litterã. Aer caliginosus est quasi carcer demonibus vsq; ad tempus iudicij. ꝛ Tho. i. pte. q. 60. Locus iste datur demonibus rõe exercitatõis humãe Nam ꝓcuratio salutis nostre ꝓtenditꝰ vsq; ad diem iudicij: ꝛ vsq; tũc durat ministerium angeloꝝ ꝛ exercitatio demonũ. Descẽdũt tñ aliq ad infernuz: vt ibi dãnatos vexent. Post diem vero iudicij simul cũ dãnatis hoibꝰ ibi oẽs recludentur. Sed hic speculari libet: qm̃ esse extra celum empyreum non debet demonibus

in penā cedere q̄m spūalis natura non afficitur loco. Ergo nullus locus ē demonibus pēalis Respondet Tho. i. pte. q. 63. ꝙ locus nō ē penalis angelo aut aie: quasi afficiēs alterādo naturā: sed quasi afficiēs volūtatem cōtristādo dū angelus vel aia apphendit se eē i loco nō cōuenienti. Si ꝟo obijceret̄ ꝙ angelus nō sit in loco: q2 vt dicit Boetius in li. de hebdomadib⁹ Cōis animi conceptio apud sapientes ē incorporalia in loco nō eē. Et Ari. 4. phicoꝝ. Non oē quod ē: ē i loco: sed mobile corpus: ergo angelus nō est in loco. Rñdet Tho. i. pte. q. 53 ꝙ equoce dr̄ esse angelus in loco ꝛ corp⁹. Corpus eni est in loco ꝑ hoc q2 applicat̄ loco ꝫ tractū dimēsiue q̄ntitatis que qdem in angelis nō ē. Sed ē in eis q̄ntitas ꝟtualis. Per applicatōem ergo ꝟtutis angelice ad aliquē locū qualitercūqꝫ dicitur angelus eē in loco corporeo. ꝛ ſm hoc pꝫ ꝙ nō o3 dicere ꝙ angelus cōmensuret̄ loco: vel ꝙ habeat sitū in continuo. Hec enim conueniunt corpori locato: ꝓut ē quātum q̄ntitate dimensiua. Silr̄ ēt nō o3 ꝓpter hoc ꝙ contineatur a loco. Nam substantia icorporea sua ꝟtute contingēs rem corpoream continet ipam: ꝛ nō cōtinetur ab ea: aia. n. est in corpore vt cōtinēs: nō vt contēta. Sic angelus dicit̄ eē in loco corporeo: nō vt contētum. ſ3 vt contines aliquo mō. Addit Tho. ꝙ diuersimode esse in loco conuenit corpori angelo ꝛ deo. Naꝫ corpus dr̄ eē in loco circūscriptiue q2 cōmensurat̄ loco: angelus nō circūscriptiue cū nō mēsuret̄ loco: sed diffinitiue: q2 ita ē in vno loco ꝙ n̄ in alio. Deus aūt neqꝫ circunscriptiue: neque diffinitiue: q2 est vbiqꝫ. Quō āt hoc sit nō pōt itelligi ab humano sensu vt dicit magister in ꝓmo. di. 37. vbi iduc̄ Criso. sup eplaꝫ ad heb. d. Sicut multa de deo itelligimus que loq penitus nō valemus: ita multa loqmur que intelligere nō sumus idonei. verbi grā. Qd̄ vbicunqꝫ deus ē scim⁹ ꝛ dicim⁹. Quomō āt vbiqꝫ sit itellectu nō capimus. Item quod ē incorporea quedā ꝟtus que oium ē cā bonoꝝ: scimus: que āt ipa sit penitus ignoramus. Vt āt redeam⁹ ad angelos nota ſm Landul. di. 8. secundi. ꝙ opinio ē modernoꝝ ꝙ angelus nō ē in loco ꝑ applicatōem ꝟtutis: sed ꝑ suā substātiā diffinitiue seu ꝑsentialiter nō cōmensuratiue. Nā in angelo ē potentia passiua ad plura: vbi nec ē determinatus respectus alicuius: ergo in eo ē potentia passiua ad essendum i oib⁹ illis. Qd̄ autē angelus habeat potentiā passiuā ad: vbi pꝫ: q2 articulus ē excōicatus dicere ꝙ substantie separate nusqꝫ sunt. Silr̄ error est dicere ꝙ angelus ē vbiqꝫ: ergo oportet dicere ꝙ angelus possit recipere aliqua vbi.

Quod demones punientur pena ignis.

Tertio consideranda ē pena demonuꝫ rōe supplicij: q2 punient̄ur i igne. Probatur hoc Math. 25. Ite maledicti in ignē eternū: q patus ē diabolo ꝛ angelis eius. ꝛ Apoc. 20. Diabolus qui seducebat eos missus ē in stagnū ignis: vbi bestia ꝛ pseudo prophete cruciabunt̄ die ac nocte in secula seculoꝝ. ꝛ de hoc inqt aug. in li. de fide ad petrum. Firmissime tene ꝛ nullatenus dubites: diabolum ꝛ angelos eius in ignem eternuꝫ a xp̄o eē mittendos vbi nunqꝫ carebunt pena quā eis ꝑparuit diuia iusticia. Qualr̄ ꝟo spiritus separati patiuntur ab igne dictum ē abunde i quadragesimali de penitentia.

Qd̄ pena demonum nunqꝫ terminabitur.

Quarto cōsiderāda ē pena demonuꝫ rōne termini: q2 nūqꝫ finiet̄: ꝛ qd super hoc dixit Origenes adhuc in quadragesimali diffusius ē ptractatum. Quare ex dictis constat q̄ꝫ districtus iudex ē deus qui ꝓpter vnum peccatum angelis nunqꝫ pepercit: ꝛ vt dicit Tho. i. pte. q. 64. tenēduꝫ est firmiter ꝙ voluntas bonorum angelorum confirmata est in bono: ꝛ voluntas demonum obstinata est i malo. Cām āt huius obstinationis non oportet accipere ex grauitate culpe: sed ex conditōne nature seu status: q2 vt dicit aug. li. de fide ad Petrum. Sic deus creauit āgelos vt q vellēt perpetuo boni eēnt: qui autem nollent nunqꝫ eos diuino munere reparet. Sicqꝫ in eternuꝫ demones obstinati luent penas nequitie sue: a qb⁹ nos liberet xp̄s redēptor bēign⁹. Amē.

Sermo quartus de bello quod continue geritur inter demones ꝛ homines.

Sumus in quotidiana frequentiqꝫ pugna cū angelis malis: qui nos tēptare n̄ desinūt: vt peccātes coꝝ tādē iungamur societati. ex hoc petr⁹. i. epl'a. c. 2. dicebat. Sobrij estote ꝛ vigilate: q2 aduersari⁹ vester diabol⁹ tāq̄ꝫ leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuorꝫ cui resistite fortes i fide. ꝛ eccl'ia scā i offō aplorū nos admonet sic. estote fortes i bello: ꝛ pugnate cū āntiquo ſpēte ꝛ accipietis regnū eternū Q2 tñ pleriqꝫ qñqꝫ diffidūt nec arbitrantur se

posse

posse demonū effugere mille nocendi modos:
sicq; in pessima peccata labunt᷑: iccirco in h᷑ ser
mone aliqua de ipsis demonib⁹ aperiem⁹: qb⁹
intellectis poterit qlibet animi vires assumere
ad pugnandū strenue cū illis qui nostrā pditio/
nez procurant. De quibus tria mysteria erunt
declaranda.
Primū dicitur presidentie.
Secundū potentie.
Tertiū resistentie.

De presidentia demonū: ⁊ qualiter omnia disponunt ad interituz hominū. Cap. .I.

b Abent demones inter se deputata ma
ledictōis officia: ⁊ cuncta q̄ possunt or/
dinant ad trahēdū hoies vt dei p̄cepta
trāsgrediant᷑. Imperāt supiores: ⁊ inferiores
obediunt. Sed pro huius partis clariore noti
cia de presidentia demonū locuturi considere/
mus illā secundū triplicē respectum.
Primo respectu angeloꝝ maloꝝ.
Secūdo respectu angeloꝝ bonoꝝ.
Tertio respectu corpoꝝ superioꝝ.

Qualiter demones presunt demonibus.

p Rimo cōsiderem⁹ p̄sidentiā demonuz
respectu ipsoꝝ angeloꝝ maloꝝ. Vtrū
s. inter eos sit p̄latio. Et arguūt qdā q̄
nō. Primo q2 ois p̄latio ē fm aliquē ordinez
iusticie. Sz demones totaliter a iusticia cecide/
runt: ergo i eis nō ē p̄latio. Secūdo. Vbi nō ē
obediētia ⁊ subiectio ibi nō ē p̄latio. Hec autē
sine cōcordia eē nō possunt q̄ in demonib⁹ nul
la ē fm illud pver. 13. Inter supbos semp sunt
iurgia: ergo in demonib⁹ nō ē p̄latio. Tertio
Si in demonib⁹ esset aliqua p̄latio. Aut hoc p/
tineret ad coꝝ naturā: aut ad coꝝ culpā vel pe/
naz. Sz nō ad coꝝ nām: q2 subiectio ⁊ fuit⁹ nō
est ex nā: sz ex pctō subsecuta. Nec ptinet ad cul
paz vel penā: q2 sic supiores demones q magis
peccauerūt inferiorib⁹ subderent᷑. Nō ergo est
p̄latio i demonib⁹. In 9riū ē ipsa Vitas. Naz
glo. I. ad Cor. 15. dicit. Quādiu mūd⁹ durat:
angeli angelis: hoies hoib⁹: ⁊ demones demo
nibus p̄sunt. Ratio q̄re inter demones ē p̄la/
tio: fm Tho. q. 110. q2 actio sequit᷑ naturaz rei.
Quorūcūq; nature sunt ordinate: oportet q̄ ēt
actōes sibi inuicē ordinent᷑: sicut pz in reb⁹ cor/
poralib⁹. Quia. n. inferiora corpa naturali or/
dine sunt infra celestia corpa: actōes ⁊ mot⁹ eo/
ruz subdunt᷑ actōib⁹ ⁊ motib⁹ celestiū corporuz.
Manifestū ē autē q̄ demonū qdā naturali or/
dine sub alijs cōstituunt᷑. Vnde ⁊ actiōes coꝝ
sunt sub actōib⁹ superioꝝ. Et hoc ē qđ rationez
p̄latōis facit: vt. s. actio subditi subdat᷑ actōi p̄la
ti. Sic igit᷑ ipsa naturalis demonū dispositio re
quirit q̄ in eis sit p̄latio. Cōuenit etiā hoc diui
ne sapiētie q̄ nihil in vniuerso inordinatū relin/
quit: q̄ attingit a fine vsq; ad finē fortiter ⁊ di/
sponit oia suauiter: vt dicit᷑. Sap. 8. c. Ad pri
muz ergo dicēdū q̄ p̄latio demonuz nō fundat᷑
sup coꝝ iusticia: sz sup iusticia dei cuncta ordi/
nantis. Ad secūdū dicēdū q̄ cōcordia demo/
nuz q̄ qdē alijs obediūt nō est ex amicitia quaz
inter se habeāt: sz ex cōi nequitia q̄ hoies odiūt:
⁊ dei iusticie repugnāt. Est. n. ppriū hominū
impioꝝ vt eis se adiungāt ⁊ subijciāt ad ppriaz
nequitiā exequēdā quos potiores virib⁹ vidēt
Ad tertiū dicēdū q̄ demōes nō sunt equales
fm naturaz. Vnde in eis est naturalis p̄latio:
qđ in hoibus nō cōtingit q natura sunt pares.
Qđ autē supiorib⁹ inferiores subdant᷑ nō ē ad
bonuz supioꝝ: sed magis ad malū coꝝ: q2 cum
mala facere maxime ad miseriā ptineat: p̄esse in
malis est esse magis miseꝝ.

Qualiter angeli boni habent prelationē sup demones.

s Ecundo cōsiderem⁹ p̄sidentiā demo/
nuz respectu angeloꝝ bonoꝝ. Vbi vi
denduz erit an boni angeli habeant p̄/
lationē sup malos: ⁊ posset argui q̄ nō. Prio
q2 p̄latio angeloꝝ p̄cipue attendit᷑ fm illumina
tiones. Sz mali angeli cū sint tenebre nō illu/
minant᷑ a bonis: ergo boni angeli nō habēt p̄la
tionē sup malos. Secūdo. Ad negligētiā p̄si
dentis ptinere vident᷑ ea q̄ p subditos male fiūt
sicut pz. 83. di. c. error. c. cōsentire. c. Quid. n.
pdest. 84. dis. c. puenit. 86. di. c. facientis. 2.
q. 7. c. negligere. 17. q. 2. c. siqs. 23. q. 3. c. q po
test. extra de homicidio. c. sicut dignū. Sed de
mones multa mala faciūt. Si ergo subsunt p̄la
tioni bonoꝝ angeloꝝ videt᷑ in angelis bonis
esse aliqua negligētia: qđ est incōueniēs. Ter
tio. Prelatio angeloꝝ sequit᷑ nature ordinem.
Sed si demones de singulis ordinib⁹ cecide/
runt vt cōiter dicit᷑: q2 ipsi ⁊ si nō fuerūt in ordi
nib⁹ simplr fuere fm qd: iqztū erāt aliq disposi
ti: si stetissent: eē de vno ordine. Alij de alio fz
variā dispositionē suoꝝ naturaliuz. Sic multi
demones multis bonis angelis sunt supiores
ordine nature. Nō ergo boni angeli p̄lationez
habēt sup oēs malos. Cōtra istos ē auctoritas
Aug. q. 3. de tri. ait. Spiritus vite desertor atq;
peccator regit᷑ p spiritū vite rōnalē piū ⁊ iustuz

Et Greg. dicit ꝙ ptãtes dicunt angeli: quoꝝ
ditioni v̄tutes aduerse subiecte sunt. Respõdet
Tho. vbi. s. ꝙ totus ordo ꝑlatõis primo ⁊ ori/
ginaliter ē i deo: ⁊ pticipat a creaturis sꝫ ꝙ deo
magis appropiquat. Ille. n. creature sup alias
influẽtiã habẽt q̃ sunt pfectiores ⁊ deo ꝓpingo
res. Maxima aũt pfectio: ⁊ p quã maxime deo
appropinquat ē creaturaꝝ fructiũ deo: sic sunt
sancti angeli: q̃ pfectõe demones priuantur. Et
ideo boni angeli sup malos ꝑlationẽ habẽt: ⁊ p
eos regunt. Ad primũ ergo dicẽdũ ꝙ p san
ctos angelos multa de diuinis misterijs demo
nibus reuelant cũ diuina iusticia exigit: vt p de
mones aliq̃ fiãt: vel ad punitionem maloꝝ: vel
ad exercitationẽ bonoꝝ. Sicut i rebꝰ humanis
assessores iudicis reuelãt tortoribꝰ eiꝰ sentẽtiaꝫ.
Huiusmodi autẽ reuelatões si ad angelos re/
uelãtes cõparent illuminatões sunt: qꝛ ordinãt
eas ad deũ: ex pte v̄o demonũ nõ sunt illumi/
nationes: qꝛ eas in deũ nõ ordinãt sꝫ ad exactio
neꝫ ꝓprie iniqtatis. Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ san/
cti angeli sunt ministri diuine sapientie. Vnde
sicut diuina sapiẽtia pmittit aliq̃ mala fieri p ma
los angelos vel hoies ꝓpter bona q̃ ex eis eli/
cit: ita ⁊ boni angeli nõ totaliter cohibẽt malos
a nocendo. Ad tertiũ: dicẽdũ ꝙ angelꝰ q ē in/
ferior ordine nature p̄est demonibꝰ q̃ꝫuis supio
ribꝰ ordine nature: qa v̄tus diuine iusticie cui
inherẽt boni angeli: potior ē q̃ꝫ v̄tus naturalis
angeloꝝ. Vnde ⁊ apud homines spũalis iudi
cat omnia vt dicitur. i. ad Corin .2.

Q̃ demones nõ subdunt actionibus cor/
porum celestium.

t Ertio cõsideremꝰ p̄sidentiã demonuꝫ
respectu corpoꝝ supioꝝ. Vbi disputã
duꝫ ē vtrũ demones subdant actionibꝰ
corpoꝝ celestiũ. Et qdã ꝯtendunt ꝓbare ꝙ sic.
Prio qꝛ demones ꝫm certa augmẽta lune
aliq̃s hoies vexãt: q pp h̄ lunatici vocant vt pꝫ
Marci. 4. ⁊. 17. Sꝫ hoc nõ cẽt nisi copibꝰ cele
stibꝰ subiacerẽt: ergo subiacẽt actõibꝰ celestium
corpoꝝ. Secũdo. Nigromãtici obseruãt cer/
tas ꝯstellatões ad inuocãdos demones: qđ nõ
facerẽt si demones corpibꝰ celestibꝰ nõ subderẽ
tur. Tertio. Celestia corpa v̄tuosiora sunt q̃ꝫ i
feriora. Sꝫ qbusdã inferioribꝰ corporibꝰ demo
nes arcent. s. herbis: lapidibꝰ: ⁊ sonis qbusdã
ac vocibꝰ: vt a Porphyrio dictũ Aug. itrodu
cit. x. de ciui. dei. ergo multo magis demones
subdunt actõi celestiũ corpoꝝ. Cõtra ista oia ē
ipsaratio. Nã demones sunt supiores ordine
nature q̃ꝫ corpora celestia. Agẽs aũt est supius
patiẽte: vt Aug. dic. 12. sup Geñ. ad lrãꝫ. Cũ
ergo demones sint substãtie itellectuales corpi
bus nõ vnite: pꝫ ꝙ nõ subdunt actõi corpoꝝ ce
lestiũ nec p se nec p accidẽs nec directe nec idi
recte. Ad pmũ rñdet Tho. q. cxv. pme ptis
ꝙ demones ꝫm certa augmẽta lune ꝯtingit ve/
xare pp duo. Primo qdẽ ad hoc ꝙ infamẽt
creaturã dei. s. lunã: vt Criso. ⁊ Hiero. dicũt.
Secũdo qꝛ cũ nõ possint operari nisi mediãti
bus naturalibꝰ v̄tutibꝰ: vt dicet: in suis opibꝰ
cõsiderãt corporũ aptitudines ad effectus inten
tos. Manifestũ est ꝙ cerebrũ ē humidissimum
oiuꝫ ptiũ corpis: vt Ari. dicit: ⁊ ideo maxie su/
bijcit opatõi lune: q̃ ex sua ꝓprietate hꝫ mouere
humorẽ. In cerebro aũt pficiunt vires aĩales.
Et ideo demones ꝫm certa augmẽta lune per
turbãt hois fantasiã qñ cõsiderãt cerebrũ eẽ ad
hoc dispositũ. Ad secũdũ dicit Tho. ꝙ demo
nes aduocati in certis cõstellationibꝰ veniũt ꝓ/
pter duo. Prio vt hoies i hũc errorẽ indu/
cant ꝙ credãt aliqđ numẽ esse i stellis. Scđo
qꝛ ꝯsiderãt ꝫm aliq̃s certas ꝯstellatões materiã
corporalẽ eẽ magis dispositã ad effectꝰ ꝓ qbus
aduocant. Ad tertiũ v̄o dicit Aug. x. de ciui.
dei. c. xI. ꝙ demones alliciunt p varia genera
lapidũ herbaꝝ: lignoꝝ animaliũ: carminuꝫ: ri/
tuũ: nõ vt animalia cibis: sꝫ vt spiritus signis:
inquãtũ h̄ eis exhibent i signũ honoris diuini:
cuiꝰ ipsi sunt cupidi. Nã vt dr̃. 26. q. 5. c. Nec
mirꝝ. Ad h̄ nitit diabolus: vt adoret q̃si deus.

De potẽtia demonũ que supat secũdũ natu/
raꝫ omnẽ potẽtiã hominũ. Capi. .2.

a D potẽtiã demonũ iã ꝫmo nr̃ v̄tendꝰ
est. Eqdẽ vix pñt credere multi q̃ de il/
la v̄acissime sunt ꝯscripta. Verũtamẽ
p̄ter ea q̃ sancti doctores dicũt adsunt q̊tidiana
exẽpla eoꝝ q magicis artibꝰ inuoluti stupẽda ⁊ i
effabilia quodãmõ opari vident. Has artes vt
Hy. ingt. 8. li. ethimol. pmꝰ iuenit Zoroastes
rex Bactrianoꝝ: quẽ Ninꝰ rex Assirioꝝ iter/
fecit. De quo etiã Aug. li. 21. de ciui. dei. c. 14.
asserit: ꝙ qñ natꝰ est pmo risit. Immiscẽt se hõi
artibꝰ demones: ⁊ pmittẽte deo fiũt q̃ hoies fa
cere nullo pacto possent. Vt tñ ista magis no/
bis innotescãt ꝯsiderãda nobis occurrit poten
tia demonũ secundũ triplicem respectum.
Primo respectu miraculoꝝ.
Secũdo respectu delusionum.
Tertio respectu vexationum.
Q̃ demones q̃ꝫuis nõ possint facere mira
cula: pñt

cula: pñt tñ facere vera opa ſm facultatẽ hoīuz.

PRimo ꝯſiderāda ē demonū potētia reſpectu miraculoꝝ. Ubi a doctoribꝰ diſputat̃: vtrū demones poſſint miracula facere. Et rñdet Alex. i. 2. volumine ſumme ꝛ Tho. 1. pte. q. 114. ꝙ ſi miraculū ꝓprie accipit̃: demones miracula facere nō pñt: nec aliq̄ creatura: ſꝫ ſolꝰ deꝰ: qꝛ miraculū ꝓprie dr̃ qđ fit ꝑter ordinē totiꝰ nature create: ſub q̄ ordie oīs ꝟtus creature ꝯtinet̃. Dicit̃ tñ qñqꝫ miraculuz large qđ excedit humanā facultatē ꝛ ꝯſiderationem. Et ſic demones pñt facere miracula: q̄. ſ. hoīes mirant̃ inq̄ztū eoꝝ facultatē ꝛ cognitōez excedūt. Nā vnꝰ hō inq̄ztū facit aliqd qđ eſt ſupra facultatē ꝛ cognitōez alteriꝰ: ducit aliū i admirationē ſui opis: vt quodāmō videat̃ miraculuz opari. Sciēdū tñ ꝙ q̄uis hmōi opa demonuz q̄ mirabilia vident̃ ad veraz rōnē miraculi nō ptingāt: ſunt tñ qñqꝫ vere res. Sicut magi Pharaonis ꝑ ꝟtutē demonū veros ſpētes ꝛ ranas fecerūt. Et ſicut qñ ignis de celo cecidit: ꝛ familiā Job cū gregibꝰ pecoꝝ vno ipetu abſumpſit: ꝛ turbo domū deijciēs filios eiꝰ occidit. Sic etiā demonibꝰ opantibꝰ fctm̄ ē: vt terre athenienſiū vaſtarent̃ aquis. Refert Aug. 18. li. de ci. dei. c. 9. ꝙ poſtq̄ꝫ cōdite fuerūt Athene vt athene vocarent̃: qđ certe nomē a Minerua eſt q̄ grece athena dicit̃ hāc cām Varo indicat: cū apparuiſſet illic repente oliue arbor: ꝛ alio loco aq̄ erupiſſet regē ꝓdigia iſta mouere: ꝛ miſit ad Apollinē delphicū ſciſcitādū qd itelligendū eſſet qdue faciēdū. Ille rñdit: ꝙ olea Mineruā ſignificaret: vnda Neptunū: eo ꝙ eēt in ciuiū ptāte: ex cuiꝰ potiꝰ nomine duoꝝ deoꝝ quoꝝ illa ſigna eēnt: ciuitas vocaret̃. Iſto Cicrops oraculo accepto: ciues oēs vtriuſqꝫ ſexꝰ. Mos. n. tūc in eiſdez locis erat vt etiā femine publicis ꝯſultationibꝰ intereſſent: ad ferenduz ſuffragiū cōuocauit. Conſulta igit̃ multitudine mares ꝓ Neptuno femine ꝓ Minerua tulere ſnias. Et qꝛ plus vna iuēta ē feminaꝝ Minerua vicit. Tūc Neptunꝰ iratꝰ: marinis fluctibꝰ eſtuātibꝰ: terras athenīēſiū populatꝰ ē: qm̄ ſpargere latiꝰ q̄ſlibet aq̄s difficile demonibꝰ nō eſt. Hec Aug. ſequit̃ Tho. vbi ſupra: ꝙ q̄uis mā corꝑalis nō obediat āgelis bonis ſeu malis ad nutū: nec demones ſua ꝟtute poſſint trāſmutare materias de forma i formā: pñt tñ adhibere q̄dā ſemina q̄ i climatibꝰ mūdi inueniunt̃ ad aliquos effectꝰ ꝯplēdos vt dīc aug. i tertio de trinitate. Iō oēs trāſmutatōes corꝑaliū reꝝ q̄ pñt fieri ꝑ aliq̄s ꝟtutes naturales: ad q̄s ptinēt ꝑdicta ſemina: pñt fieri ꝑ opatōez demonū hmōi ſeminibꝰ adhibitis: ſicꝫ cū aliq̄ res trāſmutant̃ in ſpētes vel ranas: q̄ ꝑ putrefactōez gnāri pñt. Ille ꝟo trāſmutatōes corꝑaliū reꝝ q̄ nō pñt fieri ꝟtute nature: nulla opatōe demōis ꝑfici pñt ſm rei ꝟitatē: ſicut ꝙ corpꝰ humanū mutet̃ in corpꝰ beſtiale: aut ꝙ corpꝰ hoīs mortuū reuiuiſcat. Dicta ſunt oīa iſta ad cōfirmationē ꝑcedētium. Nā niſi pietas dei nobis ſubueniret a poteſtate demonū nūq̄ꝫ effugeremus.

Qualiter demones poſſunt multipliciter deludere ſenſus humanos.

SEcūdo ꝯſiderāda ē demonū potētia reſpectu deluſionū. Ut. n. dicit Boñ. in 2. di. 8. pñt demones deludere ſenſus humanos: ꝛ h̄ tripliciter. Primo oñdēdo pñs eē qđ nō ē. Scđo oñdēdo rē alit̃ q̄ꝫ ē. Tertio abſcōdēdo qđ pñs ē. Primuz qdē fac̃ ſpēs offerēdo. Scđm qdē facit ſenſuz vel obiectū variādo. Tertiū ꝟo ipedimētū ꝑſtādo. Primū intelligi pōt ſic. Quādo fantaſmata exiſtētia interius offerunt̃ forti oblatōe ipſi ꝟtuti interiori vel ꝟtus interior fortiter illis intendit: ſimilitudo rei videt̃ eē veritas. Hoc manifeſtū ē ꝑ naturā. Nā frenetico ꝑꝑ aſcēſuz fumoſitatū ad cerebrū ex modica occaſione exteriori videt̃ ꝙ videat vel audiat multa q̄ nō ſunt ſibi preſentia. Similiter ꝑ fortē cōuerſionē intentōis fantaſma vr̃ veritas: ſicut aug. exēplificat: ꝙ qdā tāta cōuerſione recogitabat cuiuſdā mulieris imaginez: ꝙ ei carnaliter cōmiſceri videbat̃ etiā vigilando. Per hūc modū pōt demō diuerſa homini facere apparere. Eſt de hoc exēplū i. 2. dialogoꝝ li. Ubi narrat Greg. q̄liter duz ꝯſtrueretur monaſteriū quoddā: i quo aderat ſanctus Benedictꝰ: inuentū ē ſub terra idolū quoddaz encū: qđ cū fratres portaſſent i coqnā viſum eſt eis ꝙ exiliſſet inde flamma ignis: q̄ totā coqnā potuiſſet incendere. Qđ cū ꝑ ſpm̄ cognouiſſet beatus benedictꝰ cucurrit ad eos: ꝛ oratione facta fantaſticū illud euanuit. Scđo pōt diabolꝰ deludere ſenſus oñdēdo rē aliter q̄ꝫ eſt. Nam naturaliter pōt cōtingere hoc ꝓpter variationē aliquā ex parte organi: ſicut qñ humor ſanguineus vel vapor igneus deſcēdit ad oculos videtur homini ꝙ ea q̄ exterius ſunt ſint rubea: vel ꝓpter variationē aliquaz ex parte obiecti: ſicut cōtingit aliqñ ꝙ ex poſitione candele: vel diſpoſitione palearum vident̃ palee eſſe ſerpentes.

Tertio poſſunt diaboli deludere ſenſus: ab

ſcondendo qđ pn̄s eſt. Naꝫ res q̄ p̄ſens ē du
pliciter pōt latere ſenſuꝫ nr̄m. Aut qꝛ ipeditur
ꝟtus ſenſus ne ꝑueniat ad ſenſibile. Aut qꝛ i/
pedit̄ ſpēs ſenſibilis ne ꝑueniat ad ſenſum. Et
vtroqꝫ mō fieri pōt virtute demonis. De hac
deluſiōe diffuſe loqtur Aug. 18. li. de ci. dei. c.
17. 18. ⁊. 19. vbi iducit ꝙ tradūt gentiles de ſo
cijs diomedis cōuerſis in volucres: dicūtqꝫ tē
plū diomedis eē in iſula diomedia nō longe a
monte gargano: q̄ ē in apulia: ⁊ hoc templū cir
cūuolare atqꝫ icolere aues illas tā mirabili ob/
ſeq̄o: vt aquā ipleant ⁊ aſꝑgant: ⁊ eas ſi greci
venerint: vel grecoꝝ ſtirpe ꝓgeniti: nō ſolum
q̄etas eē: veꝝ ēt iſuꝑ adulari. Si aūt alienige/
nas viderint ſubuolare ad capita tāq̄ꝫ grauibꝰ
ictibus vulnerare: vt ēt ꝑimant̄. Nam duris
⁊ grandibꝰ roſtris ſatis ad hec p̄lia ꝑhibētur ar
mate. Hec Varro vt aſtruat cōmemorat alia
nō minus icredibilia de illa magna ⁊ famoſiſ/
ſima Circe: q̄ ſocios quoqꝫ vlixis cōuertit i be
ſtias: ⁊ de archadibus q̄ forte ducti trāſnatabāt
quoddā ſtagnū atqꝫ ibi cōuertebant̄ in lupos:
⁊ cū ferꝭ feris ꝑ illiꝰ regionis deſerta viue/
bant. Si āt carne nō veſcerent̄ humana: rurſus
poſt nouē ānos eodē renatato ſtagno reforma
bant̄ in hoies. Si. n. dixerimꝰ hec nō eē credē
da nō deſunt q̄ dicant talia fuiſſe exꝑtos. Naꝫ
⁊ nos inq̄t Aug. cū eēmus in italia audiebamꝰ
talia de quadā regione illaꝝ ꝑtium: vbi ſtabula
rias mulieres in caſeo dare ſolere dicebāt ibu/
tas his malis artibꝰ: q̄bus vellent ſeu poſſēt vi
atoribꝰ: vnde in iumēta illico verterent̄: ⁊ ne/
ceſſaria queqꝫ portarent: poſt q̄ ꝑfuncta opa ite
rū ad ſe redirent: nec tamē fieri in eis mentem
beſtialē: ſꝫ rōalez humanāqꝫ ſeruari: ſicut apu
leius in libris quos aſini aurei titulo inſcripſit
ſibiipſi accidiſſe: vt accepto veneno hūano aio
ꝑmanēte aſinus fieret: aut indicauit aut finxit.
Hec vel falſa ſūt: vel tam iuſitata vt merito n̄
credātur. Firmiſſime tamē credēdum ē nō ſo
lum aīum: ſed nec corpus q̄dem vlla rōne: arte
vel ꝑtāte demonū in mēbra ⁊ liniamēta beſtia/
lia poſſe cōuerti: ſed pōt eē vt corpora ipſa ho/
minū alicubi iaceant viuentia q̄dem ſed multo
grauiꝰ atqꝫ vehemētiꝰ q̄ꝫ ſomno ſuis ſenſibus
obſeratis: taliſqꝫ ēt ſibi hō eē videat̄: ſicut talis
videri ſibi poſſit in ſōnis: ⁊ portare onera: que
onera ſi ꝟa ſūt corpora portantur a demonibꝰ
vt illudat̄ hoibus. Nā q̄dam noie preſtantius
patri ſuo contigiſſe idicebat: vt venenū illud ꝑ
caſū in domo ſua ſumeret: ⁊ iacerꝫ in lecto ſuo
quaſi dormiēs q̄ tamē nullo mō poterat excita
ri. Poſt āt aliquot dies: eū velut euigillaſſe di
cebat: ⁊ quaſi ſōnia narraſſe q̄ paſſus ē cabal/
lū ſe. ſ. fcm̄ annonā inter alia iumēta militibꝰ ba
iulaſſe. Qđ ita vt narrauit fcm̄ fuiſſe compꝑtuꝫ
ē: que tamē ei ſua ſōnia videbātur. Indicauit
⁊ alius ſe domui ſue ꝑ noctē anteq̄ꝫ requieſce/
ret vidiſſe veniētē ad ſe phm quēdam ſibi no/
tiſſimū ſibiqꝫ expoſuiſſe nōnulla Platonica q̄
antea rogatus exponere noluiſſet. Et cū ab eo
dē pho q̄ſitum fuiſſet: cur in domo eius fecerat
quod in domo ſua petenti negauerat. Nō feci
inq̄t: ſed me feciſſe ſomniaui. Ac ꝑ hec alteri per
imaginē fantaſticam exhibitū ē vigilanti: qđ al
ter vidit in ſōnis. Hec ad nos eis referētibus
ꝑuenerūt quos non eſtimamꝰ fuiſſe mentitos.
Hec Aug.

Qualiter demones poſſūt vexare corpora.

Ertio cōſiderāda ē demonū potētia re
t ſpectu vexationū. Poſſunt. n. vexare
humana corpora: vt inq̄t aug. li. đ nā
demonū. Nā ꝓpter ſubtilitatē nāe pn̄t penetra
re quecūqꝫ corpora ſine obſtaculo. Inſuꝑ pn̄t
illa corpora ꝑturbare ⁊ moleſtare: vt clare pꝫ in
euāgelijs: de his quos xp̄s liberauit. Diebus
ēt meis aliquas mulieres demōiacas vidi: ⁊ au
diui illas loquētes talia: que nō niſi demōes di
cere potuerūt: ⁊ ꝟtute ieſu xp̄i liberate fuerūt.
Inter ceteras tn̄ vna fuit Neapoli anno dn̄i
1470. de qua expꝑtꝰ ſū q̄ referā. Predicāte me
ibi tp̄e quadrageſimali ſonabat vndiqꝫ rumor
ꝙ aīe quorūdā defunctoꝝ itrauerant corpꝰ eiuſ
loq̄bat̄ illoꝝ idiomata: cōmemorabat geſta: ⁊ q̄
nūq̄ꝫ ip̄a didicerat enarrabat. Acceſſit ad eā cū
ſuis illuſtriſſimꝰ calabrie dux regis primogeni
tus. Duxit eū in admiratōem nō ꝑuam: dū ſe
cretiſſima illoꝝ defunctoꝝ ꝑcipiebat. Quadam
ꝟo die egoipſe ad eā vidēdā acceſſi: ⁊ q̄ꝫ ꝑmuꝫ
intraui camerā: in qua multi aderāt. Ipſa ꝟo
iuuencula iacebat in lecto: cepit furere oculos
torquere vultūqꝫ minacē ⁊ triſtē exhibere. Tā
dē clamās aiebat. Tu veniſti huc. Ad qđ. Ad
qđ. Ego reſpōdi. Vtiq̄ tecū p̄lier in noie ieſu xp̄i
glorioſi. At illa. Quid vis. Volo dixi ſcire q̄s/
nā es. Illa reſpōdit. Ego ſū ſtephanus ſiculꝰ
quōdā armiger ⁊ ſtipēdiarius. Ego ſubiunxi.
Mētiris o fallax ⁊ imūde ſpūſ. Adiuro te ꝑ ie
ſū in cuiꝰ noie oē genu flectit̄: celeſtiuꝫ terreſtri
um ⁊ iſernoꝝ vt ꝟitatē pateſaciaſ. Tūc cū grā
di moleſtia illiꝰ corpis arrogāter rn̄dit. Ego ſū
diabolus. At ego. Quare dicebas ꝙ eras aīa
ſtephani

Stephanī siculi. Et illa Ut decipiā. ad hoc. n. intēdimus vt decipiam⁹: q₃ vellem⁹ oēs hoies fore dānatos: sicut ꝛ nos sum⁹. Itex ego iter rogaui eā. Et quare me nō decepisti: sed mihi vex cōfessus es. Ille addidit. Propter offici ū tuū: q₃ tu p̄dicas euāgelicā vitatem: ꝛ es inimicissimus noster. Ego replicaui. Quare. Q₃ inqt nos sollicitamus homies vt perdantur: tu vero trahis illos vt conuertantur. Dixi ad hec ego. Quis ego sū. Respōdit. Tu es frater Robert⁹ q p oēm italiā plurib⁹ annis fuisti cōtrarius opibus nostris: ꝛ nouiter venisti Neapoli: ꝛ prima die quadragesime p̄dicasti i castro corā rege ferdināndo. Ego petij ab illo. Quare odio habetis deum. Rn̄dit. Q₃ eiecit nos a celo empyreo: ꝛ priuauit nos dignitate nostra. Et ne imorer multis p lōgū spaciū ad i terrogata rn̄dit: l₃ qn̄q₃ male libēter: ꝛ ita docte ita efficaciter: ita ēt hostiliter vitatē exp̄mebat: q oio ꝛ infallibiliter dep̄hendi ip̄m diabolū eē. Cui cū pcepissē vt in nomine iesu corp⁹ illō exiret nec illud lederet: post multas cauillatōes faciēte misericordia dī abscessit. Remāsit vo puella illa pallida. Et a me iterrogata: qd faceret. respōdit se a sōno euigillasse: cū oium mēbrox suox collusiōe. Quare āt deus pmittat aliquā do homies sic vexari. rn̄deo q hoc facit aut ad malox puniōe₃ aut ad bonox purgatōem ꝛ probatōem: aut ad sue glorie manifestatiōem. Judicia tamē eius abyssus multa.

Quot oēs volentes possunt nō solum resistere demonibus: sed ēt illos vincere ꝛ superare. Capitulum .3.

C Um audiunt hoies que de demonib⁹ dicta sūt nimio terrore corripiūtur: diffidūtq₃ posse saluari: dū opus ē cū hoib⁹ ta₃ terribilibus cōserere manus. Uerūtn̄ vt greg. ait: debilis ē hostis: ꝛ nō vicit nisi volētē. Quare facile ē nō solū resistere virib⁹ demonū: s₃ ēt illos vincere ꝛ supare. Qd vt plenie inotescat in hoc tertio mysterio ostendemus q glibet volēs diabolū ꝛ oēs demones ad manū ipellētes pōt confundere.

Probabimus āt hoc triplici rōe.
Primo rōne ligationis.
Scdo rōne custoditionis.
Tertio rōe permissionis.

Qd p dn̄m iesū xp̄m ligata est ptās demonū.

P Rimo pōt vnusq̄sq₃ diabolo resistere: illūq₃ vincere ꝛ supare rōe ligatōis: q₃ p dominū iesum saluatorē nostx ei⁹ potestas ē ligata. Unde apoc. 2. c. Joannes ait. Uidi angelū. i. xp̄m descendētē de celo habentē clauē abyssi: ꝛ cathenā magnā in manu sua. Et apphēdit draconē serpētem antiquū: qui ē diabol⁹ ꝛ sathanas ꝛ ligauit eū. Notādu₃ tamē fm Bon. di. 19. tertij li. q sicut ēt dicit magister in textu p passionē xp̄i sum⁹ a ptāte diaboli liberati oēs qdem q̄ztum ad sufficientiā: sed illi soli q sūt de eius corpe: qd ē ecclesia q̄ztum ad efficaciā. Diabolus. n. ante passionē xp̄i hēbat duplicē manū. s. attrahētē ꝛ ipellentē. Manus attrahēs erat ptās trahēdi ad limbū ēt iustos ꝛ scōs. Manus ipellens erat ptās p̄cipitandi in malū vel p fallaciam vel p violentiā: q₃ temptabat vt draco: tēptabat vt leo. Et prima manus s. attractiua erat tāte potētie vt nullus posset ei resistere: ꝛ hec fuit ei oio amputata p xp̄m. Jā enim nullū iustū pōt ad limbū trahere: q₃ p passionē xp̄i deletū ē chyrographū pcti ade. Manū āt ipellētē hēbat ita fortē: vt cū magna difficultate posset qs ei resistere: ꝛ iō fere in oib⁹ regnabat. O ēs. n. vel supabat p fraudulētiā vel p violētiā: ꝛ hec ptās debilitata ē p xp̄m: p quē lumē vitatis apitur contra fraudulentiā diabolicā ꝛ adiutoriū vtutis tribuit contra diabolicā violētiā. Appuit āt lumē vitatis ꝛ iteri⁹ p diuinā inspiratōem: ꝛ exteri⁹ p humanā istructionē. Jā. n. oibus ē vitas pⁿpalata: ꝛ iō destructa ē idolatria q̄ prius regnabat. Adiutoriū etiā vtutis tribuitur p gratie ifusione₃: q̄ reprimit concupiscentiam.

Qd ppter angelum custodiente₃ possumus diabolo resistere.

S Ecūdo pōt vnusq̄sq₃ diabolo resistere illūq₃ vincere ꝛ supare rōe custoditōis. Nā habēt oēs hoies angelū custodiētem: vt hiero. docet sup Matheū: ꝛ ponit magister in. 2. di. xi. Quare si tēptat diabolus ad malū: angelus custodiēs inducit ad bonū. De custodia vo bonox angelox dictū ē i q̄dragesimali: in sermōe de amore dei ad aiam idō hic non curo diffusius de illa tractare.

Qd deus nō pmittit vt diabolus tēptet hominem p volūtate sua.

T Ertio pōt vnusq̄sq₃ diabolo resistere illūq₃ supare rōe pmissionis vt. n. dicit apl's. 1. ad Cor. 4. Fidelis deus q nō pmittit vos tēptari supra id qd potestis: s₃ facit cū tēptatōe puentū. Nūq₃ ergo deus finit aliquē a demone ipugnari cui nō p̄stet grā₃ ne decipiat aut opprimat. Nostra igitur iteresi fortit

dimicare: qꝛ si legitime certauerimus coronabi
mur: qꝛ vt dicit. Jac. i. Beatus vir q suffert tē
ptatōem: qm̄ cū ꝓbatus fuerit accipiet coronam
vite: quā nobis largiatur xp̄s dei filꝰ. Amen.

Sermo quītus de cognitōe supbie q̄ fugiēda
ē: ne cum angelis ruentibus deputemur.

Paulum ad modū ꝓ
deſſz no
bis itelligere q̄ dcā sunt de iudi
cio dei cōtra āgelos trāsgresso
res: nisi oi studio ⁊ diligētia ela
borauerimus tumētē supbiam
fugere ⁊ detestari. Ipsa siqdem ē oium vitioꝝ
reginaꝝ quā difficile multi cognoscūt: qꝛ vitium
ē spūale: latet i corde: vrget in mēte: feruet i aio
⁊ sola volūtate deliberata cōpletur. Qꝛ tm̄ p ex
trinseca cognoscūtur itriseca: vt sic supbiam co
gnoscamus: mūdosq; nos ab eius labe serue
mus: de fructibus ⁊ signis supbie dicemus in
p̄senti. Distinguemus aūt super tribus articu
lis. 12. fructus.

Fructus primi articuli.
Primus fructus ē extollētia.
Secundus arrogantia.
Tertius vana gloria.
Quartus iactantia.

Fructus secundi articuli.
Primus fructus ambitio.
Secundus hypocrisis.
Tertius pertinacia.
Quartus ingratitudo.

Fructus tertij articuli.
Primus fructus inobedientia.
Secundus curiositas.
Tertius contentio.
Quartus presumptio.

Qd̄ superbi deificant seip̄os ⁊ spernūt de
um celi: qꝛ se cognoscere nolūt.

Primꝰ fructꝰ q signū ē supbiētis animi
extollentia dicitur: qn̄. s. aliqs ꝓpter do
na aut nāe aut fortune vt sic loquamur
aut spūalia: aut corpalia: aut tpalia: puta ꝓpter
diuitiis generis nobilitatē corpis formositatē
robur ⁊ fortitudinē elegātiā subtilitatē ingenij
fecūditatē memorie: ⁊ silia deificat seip̄z ⁊ deū
cognoscere negligit. Cōtra illud qd̄ dr̄ Hiere
mie. 9. c. Nō glieꝛ sapiēs in sapia sua: nec for
tis in fortitudine sua: nec diues in diuitijs suis
sz in hoc glieꝛ q gliaꝛ scire ⁊ nosce me. Seqtur
ex hoc ignorātia sui: q̄ obliuionē iducit ifirmi
tatis ⁊ fragilitatis hūane Et certe dānificatur in
hoc hō: dū deficit ab ea regula q̄ cūctis ē oīs sa
piētie fundamētū. Doce qppe oium tā scōꝝ q̄z
phoꝝ cognitio suiipsius p̄dicaꝛ lex p̄cipua struc
tiere Verq; sapie. Unde Ber. li. de cōsiderati
one ad Eugeniū ait. Noueris lz oia mysteria
lata terre: alta celi: ꝓfūda maris: si te nescieris
silis eris edificāti sine fūdamēto: ruinā nō stru
cturā facies. Et Aug. in ꝓhemio q̄rti li. de tri
nitate. Laudabilior ē aius cui nota ē ifirmitas
ꝓpria: q̄z q ea nō respecta vias sideꝝ: fūdamen
ta terraꝝ: ⁊ fastigia celoꝝ scrutaꝛ. Et Ugo li.
i. de aia. Melior es si teip̄m cognoscas: q̄z si te
neglecto cognosceres cursus sideꝝ: vires her
baꝝ: cōplexiōes hoium: nās aialiū: celestiuz ⁊
terrestriū sciam hr̄es. Multi. n. multa sciunt ⁊
seip̄os nesciūt: cū tn̄ sūma phia sit cognitio sui.
Et macrobiꝰ li. de sōno scipiōis. Delphici vox
hec fuit oraculi cōsulēti ad btitudinē quo itineꝛ
ꝑuenire possz. Si te igt noueris. Supbi itaq;
cōtēpto deo i seip̄is cōfidūt: nō arbitrātes deū
supiorē: nec se ꝑiculis passiōibꝰ ⁊ morti subiec
tos. Talis erat supbia. Atrei q dū fratris filios
in odiū occidisset dicebat. Eq̄lis astris gradior
⁊ cūctos supo: altū supbo Vtice attingēs celuz.
Talis fuit supbia Romanoꝝ: de qbꝰ Aug. li.
de ci. dei. c. i. dicit: ꝙ ad tātā supbiā extollētiaz
reputatōezq; deuenerūt: ꝙ se deos estimabāt.
Unde igt. Hoc Vo qd̄ dei ē: supbeq; aie spūs
iflatꝰ affectat: amatq; sibi i laudibꝰ dici. Parce
re subiectis ⁊ d̄bellare supbos. Talis fuit sup
bia Domitiani ipatoris: q vt scribit Suetoniꝰ
Eutropiꝰ ⁊ beda. li. de tpibꝰ fuit vespesiani fili
us ⁊ frater iunior Titi. Cui tito domitianꝰ in i
ꝑio successit: imo ita fuit regnādi cupidꝰ ꝙ sepe
frēz iterficere satagebat: ⁊ clā ⁊ palā sp fraudes
illi ꝑabat: quē titus sp ferebat patiēter. Tādem
mortuo Tito i ipūi sublimatꝰ oñdit se i pricipio
moderatū valde: simulauit diligere studia lr̄aꝝ
⁊ bibliothecas reficēt: ita videbaꝛ horrere cedes
vt ne boues imolare mādauerit. Sz firmatꝰ se
uerꝰ apparuit. Senatores ēt nobilissimos occi
dit. Persecutꝰ ē xp̄ianos ⁊ iudeos f̄z eusebiū
li. 3. historie eccl'iastice. Et f̄m horosiū. li. 7. se
deū ⁊ dn̄z iussit appellari: ⁊ in cūctis p̄mordijs
lr̄aꝝ suaꝝ dicebat. Dn̄s ⁊ deꝰ vester domitia
nꝰ ita mādat. Tādē do ꝑmittēte a cubicularijs
suis septē vulneribꝰ occisus ē āno etatis sue. 45
Ad excellētiā isup ascēdit cor Herodis agrip
pe q occidit Jacobū ⁊ petꝝ icarcerauit. Refert
qdē Josephꝰ. 19. antiqtatū li. ꝙ cū Cesareā ad
uenisset ⁊ ad eū totiꝰ ꝓuicie viri vnanimit cō
uenissen

uenisset: illẽ veste fulgẽti ex auro ⁊ argẽtoq; mi
rabil'r cõtexta idutꝰ icipiẽte die ꝓcessit ad thea/
trũ: vbi cũ ꝑmos solis radio vestis argẽtea su
scepisset: reꝑcusso splẽdore duplicatã spectãtibꝰ
lucẽ fulgor metalli vibrãtis effudit: vt ituẽtibus
ꝓstrigeret aciẽ terror aspectꝰ. Illico adulantis
vulgi cõcrepãt voces dicẽtis. Nũc vsq; vt ho/
minẽ te timuimꝰ: s; ex h iã supra hũanã nãm te
eẽ fatemur. Et dũ adulatoribꝰ ꝺmulceret̃ hono
ribus: ⁊ oblatos sibi diuinos honores ñ respu
eret: repẽte mortifero viscerꝝ dolore corripit: ⁊
dũ p manꝰ suorꝝ ꝺportaret̃ dicebat. En ego ve
ster deꝰ ducor ad mortẽ. Vixit igit̃ qnq; dies
⁊ vermibus eiꝰ viscera corrodẽtibꝰ expirauit.
Nec mirũ: q2 vt dicit̃ Jac. 3. c. Deꝰ sꝑbis re
sistit. Et Seneca tragedia prima. Seqtur suꝑ
bos victor a tergo deus.

Qꝺ sꝑbi cõuersãt̃ cũ suis ꝓximis arrogãt̃

ɩ Ecũdus fructus sꝑbie: q signũ ẽ suꝑ
bi cordis arrogãtia dicit̃. Hic facit ꝓ/
ximos ꝑuipẽdere: ⁊ i dictis gestis mo
ribus: cũctisq; extrinsecis rebũs sꝑbe cũ proxi
mis se habẽ. Qui sic ẽ arrogãs sꝑbe icedit: su
ꝑbe loqt̃: sꝑbe igredit̃ ⁊ egredit̃: sꝑbe come/
dit: sꝑbe oia facit cũ clamore ⁊ strepitu: minis
⁊ cõtumelijs. Verũtamẽ cõtra istos ẽ auctori/
tas. Ecc. 3. c. dicẽtis. Quanto maior es hũilia
te in oibus. Et Ci. i prio ꝺ officijs ingt. In re
bus ẽt ꝓspis sꝑbia fugiẽda ẽ ⁊ arrogãtia. nã
vt aduersas res: sic ⁊ scꝺas imoderate ferre le
uitatis ẽ. ⁊ Ouidiꝰ. 3. ꝺ arte amãdi. Nõ natet
i vultu dãnosa sꝑbia vestro. Dicit Cassiodorꝰ
i eplis. Ornamẽtũ oiu; bonorꝝ ẽ sincera beni
gnitas. Igit̃ si tu gradu aut dignitate aut vtu
te sꝑas reliquos: noli illos pedibꝰ cõculcare.
Sis amabilis: affabilis: ⁊ vultu facieq; placi/
dus: ⁊ vt dicit Seneca ad lucillũ. Sic cũ iferio
re viuas queãdmõ; tecũ suꝑiorẽ viuere velles
Scribit̃ in policratone li. 5. ꝙ Gratianꝰ opti/
mus iꝑator arguẽtibus eũ amicis: ꝙ i oẽs fa/
miliaris eẽt nimiũ ⁊ cõis: respõdit se talẽ velle
iꝑatorẽ eẽ priuatis. quales imꝑatores sibi esse
priuatũ optasset. Bene est vt q alijs imꝑat ti/
meat̃: s; melius vt diligat̃. De hoc Cicero li. 2
de officijs ait. Oium rerꝝ nec aptius quicquã
ad opes tuẽdas ac tenẽdas q̃; diligi: nec alieni
us q̃; timeri. Laudat̃ ergo mãsuetudo i oibus
ẽt magnis viris: dũmõ tãta non sit vt vilescat
auctoritas. Recitat Valerius li. 5. de Alexã/
dro magno: ꝙ cũ vidiss; militẽ quẽdã senio cõ
fectũ frigore nimio stupefcm̃: cũ iꝑe ess; i sede
sublimi ꝓpinqua igni surrexit: ⁊ suis mãibus
illũ i sede sua reposuit dicẽs: illꝺ salutare sibi fu
turũ. S; nobis q xp̃iani sumus exẽplũ xp̃i sa/
tis eẽ d;: de quo sic pulchre loqt̃ Hiero. i epl'a
ad Antoniũ monachũ. Dominꝰ noster hũilita
tis magister disceptãtibus ꝺ dignitate discipu/
lis: vnũ apphẽdit ex ꝑuulis dicẽs. Nisi cõuer
si fueritis ⁊ efficiamini sicut ꝑuuli nõ itrabitis
i regnũ celorꝝ. Qꝺ ne docere tm̃ nec facere vi/
deret̃ docuit exẽplo: dũ discipulorꝝ pedes lauat
dũ loqtur cũ samaritana: dũ ad pedes sibi sedẽ
te Maria de celorꝝ disputat regno: dũ tradito/
rẽ osculo excipit: dũ resurgẽs prio mulierculis
apꝑuit: Ad idẽ ẽ textꝰ Cyꝑani. 9. di. c. dñs.

Qꝺ sꝑbi q̃rũt gl'iam tꝑalem que nihil est.

t Ertius fructus q signũ ẽ sꝑbie ẽ va/
na gloria. S; q̃uo vana gloria dicatur
pleriq; audire cupiũt. Nã si loq̃ntur ꝺ
illa beata de qua psalmus ait. Exultabũt sci in
gloria: certe vana nõ ẽ: quã cũcti desiderare te/
net̃. Tꝑalis adhuc gloria vana nõ ẽ: q̃ virtuti
fauet: cõformat̃ nãe ⁊ aium ad queq; difficilia
⁊ ardua roborat. Est hec ꝭm Ambro. li. ꝺ offi
cijs clara cũ laude notitia. Et ꝭm Tulliũ i rhe
torica ẽ freq̃ns ꝺ aliq̊ fama cũ laude. Laus vo
vt dic̃ Ari. prio rhetoricorꝝ ẽ ꝭmo elucidãs ma
gnitudinẽ rei. vñ aug. sꝑ Jo. gl'iari idẽ ẽ qꝺ
clarificari. De hac gl'ia iqt Seneca ad lucillũ.
Nulla ẽ tã excelsa vtꝰ q̃ dulcedine gl'ie ñ tãgat̃
⁊ hiero. ad Sabinianũ. Mãli ducimur malo: ⁊
adulatoribꝰ nostris libẽt fauemꝰ ⁊ q̃;q̃; nos rñ
deamꝰ idignos ⁊ calidꝰ rubor ora ꝑfũdat: tñ ad
laudẽ sui itrĩsecꝰ aia letat̃. ⁊ claudianꝰ Gaudet
eni vtꝰ testes sibi iũgere musas. Carmẽ amat
qsqs carmie digna gerit. ⁊ Ouidiꝰ li. ꝺ tristibꝰ
Dẽiq; ñ ꝑuas aio dat gl'ia vires. Et fecũda fac̃
pectora laudis amor. ⁊ Ecc. 4. Curã iqt sapiẽs
habe ꝺ bono noie. Et ꝓuer. 15. Fama bõa ipi
guat ossa. ⁊. 12. q. 1. c. nolo. aug. famã tuẽdam
hortat̃. ⁊ idẽ. 5. ꝺ ci. dei. c. 12. dic̃ ꝺ romãis. gl'i
am igẽtẽ diuitias hõestas volebãt: hãc ardẽtis
sime dilexerũt. Propt̃ hãc viuere voluerunt.
ꝓpter hãc ⁊ mori ñ dubitauerũt. Et. 18. c. eius
dẽ. Hec sũt duo illa: libertas ⁊ cupiditas lau/
dis hũane q̃ ad fcã cõpulere mirãda romãos.
Nõ g̊ vr̃ gl'ia fugiẽda: quã oẽs efferunt miris
laudibꝰ. S; alex. i. 2. ⁊ Tho. 2. ꝭe. q. 132. di/
cũt ꝙ gl'ia tꝑal' põt appeti ordiate ⁊ iordiate. cũ
ꝑ̊ mõ appetit̃ nullũ ẽ pctm̃. nã cũ q2 cogitat bo/
num suum dignum laude ⁊ approbat illud cu
piens ab alijs laudari: aut propter diuinum

honorẽ: aut ꝑꝑ ꝓximoꝝ salutẽ: aut appetẽdo nõ appetit cõtra deũ ⁊ ꝓximũ: nec ĩ gloria finẽ cõstituit: de sup̃bia ⁊ vana gloria reprehẽdi nõ põt. Inordinate vo gloria appetit̃ primo qñ qs querit gloriã de eo qđ est peccatũ: sicut luxuriosus de carnalitate: iracũdus de vindicta ⁊ cõtumelijs: ⁊ similia: de q̃bus aliq̃ gloriant̃: quos reprehendit ꝑs. d. Quid gloriaris in malicia: q̃ potens es in iniquitate. Secũdo gloria appetit̃ inordinate cũ eã qs querit de eo qđ nõ hꝫ puta de sciẽtia: de sapiẽtia: de sanctimonia vite ⁊ hmõi. Tertio quãdo qs q̃rit gloriã de eo qđ nõ est gloria dignũ: vt de diuitijs: de pulchritudine: de fortitudine: de edificijs: de dominijs ⁊ q̃buslibet tp̃alibꝰ bonis. Fatue q̃ppe hoies in his gloriant̃ ⁊ vane: q: oia ista fumus ⁊ fauilla sunt. Iõ sapiẽs eccle. 1. c. ꝓ istis dicit. Vanitas vanitatũ ⁊ oia vanitas Criso. sup Iob. sic sequit̃. Hũc vsiculũ si saperẽt q̃ i potẽtia vsantur: i parietibꝰ suis oibꝰ ⁊ vestibulis scriberẽt i domo: in foro: ⁊ in egressibꝰ: ⁊ ante oia i ꝯsciẽtijs suis: vt semꝑ eũ ⁊ oculis cernerent: ⁊ corde sentirẽt: qm̃ multe sunt reꝝ facies ⁊ imagines false: q̃ decipiũt incautos. Istud oportet quottidie carmẽ salutare ⁊ in prãdijs ⁊ in cenis: ⁊ in omnibꝰ cõuentibꝰ libenter vnũquẽq; ꝓrio suo canere: a ꝓximo suo libenter audire: q: vanitas vanitatũ ⁊ oia vanitas. h ille. An nõ videmus q̃ꝫ breui deficiũt oia. Dicit Esa. 4. c. Omnis caro fenũ ⁊ ois gloria eiꝰ q̃si flos agri. Exsiccatuꝫ est fenũ: ⁊ cecidit flos. Ideo Vgo. li. 1. de aia inq̃t. Dic mihi vbi sunt amatores mundi: q̃ ante pauca tp̃a vobiscũ erãt. Nihil ex eis remansit: nisi cineres ⁊ vermes. Hoies fuere sicut tu. Comederũt biberũt riserũt: duxere i bonis apparentibꝰ dies suos: in puncto aũt ad inferna descẽdere. Hic caro coꝝ vermibus: illic anima eternis supplicijs deputat̃: donec rursus infelici cõmercio colligati sempiternis inuoluantur incẽdijs. Et Baruch. 3. Vbi sunt p̃ncipes gentiũ: ⁊ q̃ dominant̃ sup bestias q̃ sunt super terrã: q̃ in auibꝰ celi ludũt q̃ argentũ thesaurizãt ⁊ auꝝ in quo cõfidunt hoies: ⁊ nõ est finis acq̃sitionis eoꝝ q̃ argentũ fabricãt: ⁊ solliciti sunt: nec est inuentio opeꝝ illoꝝ. Exterminati sunt tamẽ: ⁊ ad inferos descenderũt. Et alij loco eoruꝫ surrexerũt. Ad hoc facit exemplũ de quodã ĩp̃atore mortuo: ad cuiꝰ sepulchrũ accedẽs quidaꝫ phs: tumulo patefacto videns cadauer illđ horribile dixit. Intuitus sum cadauer Cesaris in sepulchro ⁊ vidi eũ liuido colore coloratuꝫ: putredine circũdatũ: aluũ eiꝰ diruptũ ⁊ vermiũ cateruas: q̃ ꝑ illũ trãseuntes discurrebãt. Duo famelici angues i oculoꝝ foueis pascebant̃: crines nõ adherãt capiti: dentes patebãt labijs cõsumptis. Et dixi. vbinã cesar chorus puellaꝝ: magnitudo diuitiaꝝ: caterua baronũ: acies militũ. Vbi sunt canes venãtes: eq̃ veloces: aues rapaces: thalamus depictus: lectus eburneus: aureũ atriũ. Vbi sunt tot mutatoria vestimẽta diuersa cibaria: cãticũ lire organoꝝ sonitꝰ odor aromaticus. Te verebant̃ hoies: timebãt principes: colebãt vrbes. Vbi est tãta potẽtia ⁊ taꝫ preclara magnificentia. Et respondit mihi. hec oia defecerunt in me quãdo defecit in me spiritus meus: ⁊ reliquerũt in hoc me miseꝝ sepulchro circũuolutũ putredine carnis mee.

Quod sup̃bi iactanter de se loquunt̃: ⁊ qualiter potest quis absq; peccato se laudare.

q Vartus fructꝰ q̃ signũ est elate mentis iactãtia dicit̃: ⁊ est cũ qs proprio ore se laudat. Hoc autẽ incõueniens esse dictis sanctoꝝ ⁊ phoꝝ demõstrat̃. Vnde sapiẽs prouer. 26. ait. Laudet te alienꝰ ⁊ nõ os tuũ: extraneus ⁊ nõ labia tua. Et cicero i p̃mo de officijs. Turpe est de seipso p̃dicare. Et Quintilianus li. 8. de oratoria institutione. Vitiosa ẽ iactatio: insertq; audiẽtibꝰ nõ mõ fastidiũ: sꝫ etiaꝫ plerũq; odiũ. Et Seneca lib. 2. de beneficijs. Retrahẽda est inanis iactatio. Res loquãtur nobis tacentibꝰ. Quando aũt qs põt de seipso dicere absq; peccato: licet dictũ sit in quadragesimali: tamen hic repetendũ est. Ideo nota fm doctrinã Alexandri in. 2. volumine summe: q̃ aliquis potest tripliciter se laudare.

Primo meritorie.

Secũdo venialiter.

Tertio mortaliter.

Primo cũ merito. Et hoc tripliciter. Aut ꝓpter charitatẽ dei. Aut ꝓpter charitatẽ ꝓximi. Aut propter charitatẽ propriã. Primo laudat se qs propter charitateꝫ dei: vt sue bonitati gratie referant̃. De hoc sic loquit̃ Cyprianus: in epistola ad donatuꝫ. Odiosa iactatio est: q̃ꝫuis nõ iactatũ esse possit: sed gratũ: q̃cq̃d nõ hominis virtuti ascribit̃: sed de dei munere p̃dicatur. Sic fecit gloriosissima vgo duꝫ visitauit Helisabeth Luc. 2. quãdo cecinit vba illa suauissima. Magnificat aia mea dñꝫ. Scđo põt qs cũ merito se laudare ꝑꝑ charitatẽ ꝓximi: vtputa ne scãdalizet̃ ꝑꝑ vba detrahẽtiuꝫ. Naꝫ vt dr̃. 6. q. 1. c. Sũt plurimi q̃ vitã moresq; bonoꝝ

amplius

amplius q̄ꝫ debēt laudant. Ideo ꝑmittit deus
malos in obtrectationē ꝛ obiurgationē ꝓrum/
pere: vt si qua elatio ab oꝛe laudantiuꝫ in coꝛde
nascit̄: ab oꝛe vituperātiuꝫ suffocet̄. Qua de re
sepenumero de viris bonis ꝛ iustis pusilli scā/
dalizant̄: ideo licet quādoqꝫ v̄tutes ꝓprias api
re. Sic fecit Aug. q in ſmone q legit̄ i festo ip/
sius ait. Charitati v̄re de nobisipsis hodie ser/
mo reddēdus est. Quia. n. vt ait apl's: specta/
culū facti sum⁹ mūdo: angelis ꝛ hominibus: q
nos amāt q̄rūt qd laudent in nobis: q nos ode
runt q̄rūt qd detrahāt nobis. Nos aūt i vtroqꝫ
medio ꝯstituti: adiuuāte deo ꝛ vitā ꝛ famaꝫ sic
custodire debem⁹: vt nō erubescāt de detracto
ribus laudatoꝛes. Hinc Paulus. 2. Coꝛ. x.
ꝛ. xi. c. tā alta de scipso ꝓnūciat. Naꝫ vt inquit
Hiero. in argumēto i epl'am ad Coꝛ. Coꝛin/
thij sunt achaici: ꝛ hi ab apl'o audierāt v̄ba v̄ita
tis: ꝛ subuersi sunt multifarie a pseudo apl'is: q
multa dixerūt ꝯ̄ Paulū. Tertio pōt qs lau/
dare se cū merito ꝑꝑ charitatē ꝓpriā qn̄ est i ali/
qua tribulatōe: vt se cōsolet̄: sicut Iob dicebat
29. c. Oculus fui ceco: pes claudo: man⁹ debili
ꝛ pater erā quondā paupeꝝ. Secūdo in lau
de suipsius pōt esse peccatū veniale: cū. s. dicit̄
aliqd qd̄ nō est cōtra deū nec ꝯ̄ ꝓximū. Ter/
tio pōt qs laudare se cū peccato moꝛtali. Vt cuꝫ
quis laudat se de eo qd̄ est cōtra honoꝛē dei: pu
ta de aliquo moꝛtali: etiā si veritas dicat̄. Aut
cū qs nimis suꝑbe ꝓfert de se falsa: vt decipiat
pꝛoximos. Vel cā cupiditatis: vel cā gloꝛie.
Aut cū qs refert aliqua de se in expꝛessam ꝓxi/
mi cōtumeliā: sicut faciebat Goliath. 1. Reg.
17. c. q dicebat. Ego expꝛobꝛaui agminib⁹ isrl'
hodie. Et sicut peccatū est iactātia: ita ꝛ ironia:
q̄ est cū qs de se minoꝛa dicit: vt reputet̄ bon⁹.
Pōt autē fieri dupliciter secūdūdū Tho. secū/
da secūde. q. 113. Vno mō cū veritate: ꝛ sic nō
est peccatū: nisi ꝑ alicuius circūstātie coꝛꝛuptio
neꝫ. Alio mō cū falsitate: cū aliqs dicit illud qd̄
in se nec recognoscit nec credit. Et de hoc dicit
Aug. 22. q. 2. c. cū humilitatis. Cū humilitatis
cā mentiris: si nō eras peccatoꝛ: mentiēdo effi
ceris qd̄ vitasti. Idē in. c. nō ita. ꝛ in. c. Incau
ti dicit̄. Incauti sunt humiles q se mētiēdo illa
queant. Debet tn̄ vnusqsqꝫ semper extimare se
peccatoꝛē. Vn̄ di. 5. c. Ad eius. Bonaꝝ men
tiuꝫ est ibi culpā cognoscere: vbi culpa non est.

Articulus secūd⁹ de quattuoꝛ alijs fructib⁹
a suꝑbie: quoꝛum pꝛimus est ambitio.
Dmonet nos diuina scriptura: vt su
perbie crimē effugiam⁹ ostēdens deū omnipo/
tentem illā nō paꝝ odire. Vn̄ Amos. 6. Dicit
dn̄s exercituū. Detestoꝛ ego superbiā. Et pꝛo/
uerbioꝝ. 6. Arrogātiā ꝛ suꝑbiā ꝛ viā pꝛauaꝫ ꝛ
os bilingue ego detestoꝛ. Et eccle. x. Odibilis
est coꝛā deo ꝛ hominib⁹ suꝑbia. Quare ipse ex
celsus dn̄s comminat̄ suꝑbis durissime. Dixit
n. Hiere. 13. c. Requiescere faciā suꝑbiā infide
liuꝫ ꝛ arrogantiā foꝛtiū humiliabo. Et. 8. cap.
Veh coꝛone suꝑbie. Et Hiere. 50. Ecce ego
ad te superbe dicit dn̄s deus exercituū: qꝛ ve/
nit dies tuus tempus visitationis tue. Et cadet
superbus ꝛ coꝛruet: ꝛ non erit qui suscitet eum.
Propterea in hoc articulo de alijs quattuoꝛ
fructibus superbie loquemur.

Rimus fructus est ambitio q̄ qs ioꝛ/
p dinate dignitates appetit ꝛ honoꝛes.
Hec imanis bestia totū fere mundū
destruit: status oēs cōturbat: scandala plurima
parit: ecclesiāqꝫ cōfundit. Vn̄ in. c. nihil de ele
ctione. dicit̄. Nihil est qd̄ magis officiat ecclesie
dei q̄ꝫ q̄ indigni assumunt̄ ꝓlati ad regimē ani
maꝝ. Hoc ideo est: qꝛ ambitiosi ꝓ̄sumūt ꝛ in/
gerunt se ꝓ̄cibus ꝛ ꝓ̄cio vt dignitates acqrant
Sed audiāt Criso. di. 40. c. multi. d. Quicū/
q̄ desiderauerit pꝛimatū in terra: inueniet cō/
fusionē in celo: nec inter ſuos xp̄i cōputabit̄: q
de ꝓmatu tractauerit. Et. 8. c. q. 1. c. In scriptu
ris. ponit̄ dictū apl'i ad Hebꝛe. 5. Nemo sibi
assumat honoꝛē: sꝫ q vocat̄ a deo tanq̄ꝫ Aaron

De hypocrisi maligna chꝛisto exosa.

Ecūdus fruct⁹ suꝑbie est hypocrisis
s q̄ vt dicit Alex. in. 2. est amoꝛ apparē/
tis boni: qn̄ qs est malus ꝛ simulat se
esse bonū. De his hypocritis loquit̄ Aristo. 1.
elencoꝝ. Quibusdā inquit est magis operepꝛe
ciuꝫ videri esse sapientes: q̄ꝫ esse ꝛ non videri.
et Seneca ad lucillū ait. Qd̄ loquimur sentia/
mus: cōcoꝛdet ſmo cū vita. et iteꝝ ad eundeꝫ.
Multomagis ad rē ꝑtinet qualis tibi q̄ꝫ qualis
alijs videaris. et idē ad eundē. Illud te admo/
neo ne eoꝝ moꝛe q nō pꝛoficere: sed cōspici cu/
piunt facias aliqua q̄ in habitu tuo aut genere
vite notabilia sint. Hos hypocritas supꝛa om
nes peccatoꝛes detestatus est dn̄s iesus chꝛist⁹
Nā Math. 5. dixit. Cū facis elemosynā noli
tuba canere sicut hypocrite faciūt. et. 6. c. Cum
ieiunatis nolite fieri sic̄ hypocrite tristes. ꝛ. 7.
c. Attendite a fermēto phariseoꝝ qd̄ ē hypocri
sis. et. 15. c. Hypocrite bene ꝓphetauit de vo
bis esai. et. 23. ca. Veh vobis scribe ꝛ pharisei

hypocrite:q clauditis regnum celoꝝ añ hoïes. Vos.n.nõ introitis:nec introeũtes sinitis intrare. Tales sunt religiosi ignorãtes q i p̃dicationibꝰ ⁊ cõfessionibꝰ ac cõsilijs dãnãt cõiugia: asserũtqꝫ neminẽ i statu matrimonij posse saluari. Et iteꝝ Math.23. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite:q comeditis domos viduarum: orones longas orãtes. Tales sunt religiosi ⁊ sacerdotes:multis artibꝰ bona viduaꝝ rapiẽtes Et iteꝝ ibi. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite:q circuitis mare ⁊ aridã: vt faciatis vnuz ꝓselitũ: ⁊ cũ factꝰ fuerit facitis eũ filiũ gehenne duplo q̃ꝫ vos. Proselitꝰ dicebaꝛ q ex gentilitate cõuertebaꝛ ad iudaismũ:ad qđ pharisei multuz elaborabãt ꝑ inanẽ gloriã. Sic hodie faciũt religiosi q indistincte induũt fratres: ⁊ penitẽtes de tertio ordine. Et iteꝝ. veh vobis scribe pharisei hypocrite q decimatis mẽtã: ⁊ anetũ: ⁊ ciminũ: ⁊ reliqstis q̃ maiora sunt legis: iudiciũ misericordiã ⁊ fidẽ. Tales sunt multi q sibi ꝯscientiã de minimis faciũt q̃ aliqñ pctã nõ sunt: tñ de odio formali ꝓximi: de detractionibꝰ ⁊ ifamijs nõ curant. Et iteꝝ. Veh vobis scribe pharisei hypocrite:q mũdatis qđ de foris ẽ calicis ⁊ parapsidis intus aũt pleni estis imũdicia et dolo. Tales sunt q tñ opiniones vulgariũ de qbusdã ad rẽ ꝑtinẽtibꝰ pascũt: vt ferre añ oculos scapulare: ⁊ nudos oñdere pedes ac similia: q̃ si fiant vt hoibꝰ oñdanꝛ: hypocrisis vitiũ sapiũt. Secꝰ si bono aio: ⁊ ꝑ diuinũ amorẽ. Et iteꝝ. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite:q similes estis sepulchris dealbatis: q̃ foris parẽt hoibꝰ speciosa intus ꝟo plena sunt ossibꝰ mortuoꝝ ⁊ omni spurcicia. Et iteꝝ. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite:q edificatis monumẽta ꝓphaꝝ: patres aũt vestri occiderunt illos. Nec miꝝ q ita acriter ꝑsecutus ẽ hypocritas xp̃s: qꝛ dicꝛ esai. 9.c. Omnis hypocrita ẽ nequã. Et Aug.83. di.c.nemo. Nemo nocet ampliꝰ i ecclesia: q̃ꝫ q ꝑuerse agẽs nomẽ vel ordinẽ sanctitatis ⁊ sacerdotis hꝫ. Cõcordat huic sñie Cicero. dictũ i primo de officijs. Totiꝰ iniusticie nulla capitalior est: q̃ꝫ eoꝝ q cũ maxime fallũt: id agũt vt boni viri esse videanꝛ. Cognoscere pñt oẽs sapiẽtes ⁊ viri graues hypocritas a fructibꝰ eoꝝ vt docuit xp̃s Math.7.q sunt: ꝓximoꝝ odia: ꝑsecutões detractões: ipatiẽtie: ambitões: appetitꝰ honoris ⁊ laudis: diligẽtia q̃rendi fauores dñoꝝ tẽporaliũ: mẽdacia: fictões: extra claustrũ discursus inutiles: mulieꝝ frequẽtatões ⁊ ꝯuersationes: ⁊ his similia. Taceo qđ scio: qđ vidi: quod audiui. Vnusqsqꝫ iudicet seipsuz. Vnũ tñ asserere possum q rarissimi sunt q religiosaz vitam ꝓfitentes aut spiritualẽ: hypocrisis labe nõ deturpenꝛ. Fatetꝛ h̃ Hiero. q lib.2.ꝯ pelagianos ait. Quãuis alijs vitijs carẽ possumꝰ: hypocrisis maculã nõ hr̃e: aut nulloꝝ aut paucorũ est.

Qđ supbi ꝑtinaces sequunꝛ ꝓpriũ sensum.

Ertius fructus supbie dicꝛ ꝑtinacia.

t Dicꝛ ptinax qui ita firmiter suo heret sensui: vt nemini velit acqescere: sequitur ꝓprias opiniones: ⁊ iudicia: spretis ꝯsilijs ⁊ sapiẽtũ ⁊ amicoꝝ dictis. Ne igiꝛ qs pertinax deprehendaꝛ: tria principaliter dꝫ obseruare.

Primũ vt ꝓboꝝ viroꝝ sentẽtijs magis q̃ ꝓprie inhereat. Hoc scribiꝛ ex̃ de ꝯstitutõibꝰ.c. ne initaris. vbi sic habeꝛ. Ne innitaris prudẽtie tue. Prudẽtie sue innitiꝛ q ea q̃ sibi agenda vel dicẽda videnꝛ: patrũ decretis p̃ponit. Idez poniꝛ ex̃ eo.c.canonũ.⁊.8.q.1.c.sciẽduz.⁊.3.q.9.c.puta. Secũdũ vt acceptis q̃ bona credebat: ⁊ postmodũ cõperit mala siue i dictis siue in factis retrocedat. Vñ dꝛ.22.q.3.c. diffinitio. Diffinitio icauta laudabiliꝛ ẽ soluẽda. Idẽ in sñia poniꝛ i.c. Magne. Aug. doctor eximiꝰ fecit librũ retractationũ. Arriꝰ hereticꝰ fuit ꝑtinax: ⁊ perijt. Sic Gaius flãminiꝰ fuit ꝑtinax ⁊ p̃nceps: ⁊ ab Hãnibale apud lacũ trãsimenũ deuictꝰ ẽ ⁊ occisus. Tertiũ qđ obseruãdũ ẽ vt euiteꝛ ꝑtinacia: q quãtũcũqꝫ hõ sit sapiẽs: in rebus tñ duris ⁊ arduis vtaꝛ maturis consilijs. Inqt.n. Hiero. sup illo ꝟbo esaie.3. Et ꝯsiliarius nõ est tibi. Greci poete laudabilis sapiẽtie dixerũt primũ esse beatũ: qui ꝑ se sapiat: secũdũ qui sapientẽ audiat. Qui aũt vtroqꝫ caret: hunc inutilẽ esse tam sibi q̃ꝫ alijs.

Qđ superbi ingrati sunt deo ⁊ hominibus.

Vartus fructꝰ supbie dicꝛ ingratitu-
q do. Solent supbi eẽ ingrati deo ⁊ hominibꝰ. Nã superbꝰ bñficia ⁊ dona q̃ hꝫ: a se hr̃e: aut ꝓprijs meritis credit. Cui apl's 1. ad Cor.4. ait. Quid habes qđ nõ accepisti. Si aũt accepisti: cur gloriaris: quasi nõ accepis. Et Iaco. primo.c. Omne datũ optimũ: ⁊ omne donũ ꝑfectũ desursuz est. Suphus ergo nec deũ recognoscit: nec ꝓximo benefico refert gratias: imo semꝑ detrahit: semꝑ cõqueriꝛ: qꝛ nulli vellet subditus esse vel obligatus.

Articulus tertius de quattuor alijs fructibꝰ superbie: quoꝝ primus est inobedientia.

I diuersis iaculis nõ vulneraret sup-
s bia mẽtes mortaliũ: nõ isudarẽ tãdiu

ad eius

ad eius rep̄robationez. Sed quia ipsa pene om
nes inuoluit: ⁊ vix reperit̃ q ab ipsa sit alienus
Jccirco i h̄ articulo de q̄ttuor eius fructib⁹ vlti/
mis adhuc dicem⁹. Prim⁹ itaq̨ fruct⁹ inobe/
dientia vocat̃. Ex h̄ filij parẽtib⁹: subditi p̄zela
tis: ⁊ iferiores supiorib⁹ obedire cõtẽnũt. Hoc
aũt maxime pficit̃ in illis q se bonos reputãtes
cũ videãt de facto malos supiores ⁊ p̄latos ab
eoꝝ obediẽtia se eximũt reputãtes iniquũ ⁊ in/
iustũ fore vt boni criminosis subijciant̃ et reis.
Cõtra istos dicit Alex. i. 3. summe. i. q. Vtrũ
boni subijci teneant̃ malis: ꝙ sic: qꝛ mali subij/
ciunt̃ malis pp vitiũ puniendũ: ⁊ boni subijciũ
tur malis ex dei ordinatõe pp vtilitatẽ sue pur/
gationis. Vñ Amb. sup eplãm ad Ro. 13. c.
ait. sup illo v̄bo: p̄ncipes non sunt timori boni
operis. Si bonus est p̄nceps: bene opantẽ nõ
punit: sꝫ diligit: si malus est: nõ nocet bono: sꝫ
purgat eũ. Et in. q. Vtruz p̄latus malus possit
iudicare inferiorẽ bonuz: rñdet ꝙ põt de officio
p̄tãtis. Et adducit exemplũ Saulis de quo. 81.
q. 1. c. Audact. ⁊. 2. q. 7. c. Sic de his. ⁊. i. Re
gũ. 24. c. Qui cũ esset a dño reprobatus: iudi/
cabat tamẽ populũ dei: ⁊ vniuersus popul⁹ ei⁹
iudiciũ expetebat. Vñ dicit Dauid post repro/
bationẽ: pfitens ipsum esse iudicẽ a dño. Pro
pitius sit mihi dñs: vt nõ extendã manũ meaz
in xp̄m dñi. Dauid etiã cũ esset adulter ⁊ homi
cida interrogatus a pp̄heta sententiã in diuitez
dedit q rapuit ouẽ paupis dicẽs. Judiciũ mor
tis est viro huic. Salomon etiã amore mulierũ
deprauat⁹ coluit deos gentiũ: tñ vniuersa plebs
israelitica ad eius iudiciuz confluebat. Et in. q.
Vtrũ honor sit exhibendus malo prelato. dicit
Alexã. ꝙ q̃zdiu ab ecclesia tolleratur debetur sibi
honor: ⁊ q̃zuis male p̄sideat: quousq̨ ab eccle/
sia deponat̃: vt bene presidens debet hr̃i. Nec
debent inferiores iudicare vtrũ bene operent̃:
sed illos dñs iudicabit. Et in. q. Vtruz malus
prelatus magis sit honorandus q̃z bon⁹ subdi/
tus. dicit ꝙ malus prelatus inq̃ztuz p̄latus ma/
gis debet honorari q̃z bon⁹ subditus: qꝛ magis
est in participatiõe debiti honoris. Cõfirmant̃
dicta per Alexãder. i. Petri. 2. c. vbi dicitur.
Serui subditi estote in omni timore dñis: non
tantũ bonis ⁊ modestis: sꝫ etiã discolis. Et ad
idẽ est textus di. 9. c. Quicũq̨. ⁊. xi. q. 3. c. Ju
lianus. c. Qui resistit. c. Si ei. c. Si bonuz. c.
Jmperatores. c. Quid ergo mirũ. Dum igit̃
prelati mali precipiũt ea q̃ nõ sunt cõtra deuz ⁊
bonos mores: audiendi sunt iuxta p̄cepta dñi
Math. 23. c. dicentis. Sup̄ cathedraz Moysi
sederunt scribe ⁊ pharisei. Omnia ergo q̃ dixe
rint vobis facite ⁊ seruate: secundũ vero operã
eoꝝ nolite facere.

Quod supbi sunt curiosi scire q̃ nõ possunt:
aut nõ debent.

s Ecundus fructus supbie curiositas
vocat̃. Secũdũ aũt Tho. secũda secũ/
de. q. 167. curiosus aliq̃s põt dici mul
tipliciter. Primo q q̃rit scire qđ supra vires ẽ.
Cõtra illud qđ scribit̃ ecclesiasti. 3. c. Altiora te
ne q̃sieris: ⁊ fortiora te ne fueris pscrutatus.
Sic sunt curiosi q volunt inuestigare ingenio
suo secreta dei. Pro quib⁹ dicit Lact. li. i. diui
naꝝ institutionum. Veritas ⁊ archanũ summi
dei q fecit omnia ingenio ac pprijs sensib⁹ non
põt cõprehendi. Alioquin nihil inter deũ homi
nemq̨ distaret: si consilia ⁊ dispositiones illius
maiestatis eterne cogitatio assequeret̃ humana
Secũdo dicit̃ curiosus cũ q̃s querit scire alio/
ruz facta: q̃ ad ipsum nõ ptinent. Nã quilibet
seipsum inspicere habet nõ pximos: vt dixi in
quadragesimali in s̄mone de iudicio curioso ⁊
temerario: qm̃ vt inquit Cicero in questionib⁹
tusculanis. Propriũ stulticie est aliena vitia cer
nere: suoꝝ obliuisci. Veruz hodie implet̃ illud
dictũ Señ. lib. 2. de ira. Aliena vitia ante ocu/
los habem⁹: a tergo nostra. Et de h̄ ait Mar/
tialis coquus. Ad fratris culpã aquile tu lumi/
na portas. Tertio dicit̃ aliq̃s curiosus cũ q̃rit
scire qđ scire peccatũ est: vt artes magicas. Nã
vt dicit domin⁹ Bona. in. 2. di. 7. Huiusmo/
di artes exerceri nõ possunt absq̨ peccato qꝛ p
hibitũ est: ⁊ p legẽ diuinã: vt dicit̃ Leuit. 20. ⁊
p legẽ positiuam: vt habet̃. 26. q. 5. c. Si q̃s. c.
Qui diuinatões. c. Nõ liceat. Ratio huius p
hibitionis ẽ: qꝛ q diabolũ aduocat per magicas
artes aut quouismodo: peccat in seipsum: dũ se
cõmittit discrimini: peccat in ecclesiã: dũ habet
cõmerciũ cũ illo q est omnino p̄cisus ⁊ ecclesie
aduersarius: peccat etiã in maiestatẽ diuinam:
dũ recurrit ad diabolũ: quasi de⁹ nõ sit omnipo
tens ⁊ sufficiẽs atq̨ benign⁹. Quarto potest
aliq̃s dici curiosus: cuz q̃rit scire qđ scire nõ est
peccatũ: sꝫ cũ indebito mõ: vt faciũt illi q volũt
acq̃rere sciẽtiã per artẽ notoriã. Et q̃nto dr̃ q̃s
curiosus: cũ q̃rit scire: sed nõ ad debitũ finem.

Quod superbi sunt cõtentiosi.

t Ertius fructus superbie cõtentio vo/
catur: qꝛ superbi solent esse v̄bosi ⁊ cõ
tendũt libenter: ⁊ omnib⁹ loquentib⁹

cōtradicunt: assumuntq; libenter omnē cōtrarietatez: vt videant sapientes. De hac cōtentione dixi in quadrages. mali copiose.

Quod superbi sunt p̄sumptuosi.

q Vartus fructus supbie dicit p̄sumptio. De qua sunt tria notāda. Primuz q̄ p̄sumptio sumit multipliciter Aliquādo pro ꝓbatione semiplena in iure: ⁊ sic dicit li.6. de re. iuris. Qui semel malus semp presumit esse malus. Secūdo accipit p̄sumptio pro quadā bona cōfidentia. Et sic accipit Judith.8.c. Benedictus es dn̄e: q nō derelinqs presumētes de te. Et di.4.c. deniq;. Tertio sumitur pro vna ex speciebus peccati in spiritum sanctū. Quarto sumit prout opponit magnanimitati. Et sic est species superbie. ⁊ pōt sic diffiniri. Presumptio est vitiū quo qs aggreditur vel exequit ea q̄ sunt supra facultatē suā ⁊ cōditionē. Hoc vitiū opponit magnanimitati p excessum. Nā magnanimitas est virtus moralis tendens ad magna opera: ⁊ ad magnos honores: sed ẜm rationē ⁊ ẜm virtutē suā ⁊ dignitatez. Huic aūt virtuti opponit aliqd̄ vitiū ẜz defectuz: ⁊ aliqd̄ ẜm excessum: sicut ⁊ alijs v̓tutibus moralib⁹. Et ẜm defectū quidez opponit vitiū pusillanimitatis quo qs detrahit se ab his omnib⁹ qbus est dignus vel aptus: dū. s. nō conatur ad operādū ea q̄ sibi cōpetunt ẜm statum suū. Et hoc ꝓhibet Eccle.7. Noli inqt sapiēs esse pusillanimis in animo tuo. Sz p excessum opponit magnanimitati p̄sumptio: q̄ attemptat magnū opus excedens facultatē suā. Qd̄ qdez peccatū est ẜm Tho. secūda secūde. q.30. qm̄ vt inqt Seneca li. de quattuor v̓tutib⁹. Magnanimitas si se supra modū extollat facit virū minacez inflatū ⁊ inquietū ⁊ turbidū: ⁊ in quascunq; excellentias dictoꝝ factorūq; neglecta honestate festinū. Secundū notādū q̄ si homo vult se retrahere ⁊ cōuertere ad diuina p orationē contemplationē ⁊ huiusmodi. vniendo se eis p intellectū ⁊ voluntatē: q̄uis diuina sint supra hominez nō tamē dicetur p̄sumptuosus: si debito modo. i. ẜm rationē se applicet eis. i. ẜm capacitatē suā. Tertiū notādū q̄ si aliqs attemptat aliqd̄ opus facere nō ex se: sed v̓tute diuini auxilij: hoc nō erit p̄sumptuosum. Opus. n. magnuz de se cū fiducia diuini auxilij facultatē nostrā nō excedit: dūmodo illud sit ꝓportionatuz p̄supposito auxilio cōmunis gratie: sicut attemptando celebrationē: cōmunionē: religionis ingressum: regimē impositū cū debitis circūstantijs: ⁊ huiusmodi. Hi p̄nominati fruct⁹ a supbie radice ꝓueniunt. Eradicet arbor: ⁊ fruct⁹ peribunt ⁊ exsiccabunt. Nisi. n. humiles fuerimus: heredes celestis regni nunq; esse valebimus. Ad qd̄ nos pducat iesus redemptor mūdi: qui est benedictus in secula seculoꝝ. Amē.

Sextus sermo de iudicio dei cōtra primos parentes: mādato diuino inobedientes.

p **Restatur no**bis in dies cā quare dei iusticiā timere debeam⁹. Quis nam nō paueat dū ẜm veridicaz scripture sancte traditionē pro inobedientia primoꝝ parētū: ⁊ ipsos ⁊ omnem ipsoꝝ posteritatē penis grauissimis viderit affici. Nō sinit deus iniuriā sibi fieri: quin p flagella sequentia ostēdat q̄tū sibi displiceat. Nō est acceptor psonaꝝ nec respicit cuiusq; dignitatez. Nō pmisit hominē labentē impune transire. Apud quosdā tamē impios ⁊ incredulos figmenta vident esse q̄ dicunt de peccātib⁹ hominibus primis. Jccirco in hoc s̄mone de iudicio dei cōtra hominē inobedientem dicturi: tria more solito mysteria declarabimus.

Primum dicitur causalitatis.

Secūdum qualitatis.

Tertium penalitatis.

De causa pene primoꝝ parentuz: qr ꝓpria voluntate preterierūt dei p̄ceptū. Cap. .I.

s Atisfaciendū arbitror i hoc primo capitulo eoꝝ opinioni q primoꝝ parentuz culpā alleuiare: imo excusare nitūtur. Asserunt equidē. Si voluisset de⁹ nō peccasset Adā: quasi deus cā fuerit trāsgressionis illius. Quare ad tranquillitatē cordis opus est hic quattuor dubia disputare.

Primū vtrū deus sit causa peccati.

Secundū vtrū deus possit facere voluntatem creatā impeccabilem per naturam.

Tertiū vtrū deus debuit permitere hominem impugnari.

Quartum vtrū diabolus ex inuidia tentauit hominem.

Ad primū dubiū obijciendū arguūt aliq: q̄ deus sit cā peccati. Et primo auctoritate Esa. 45.c. Ego dn̄s ⁊ nō est alter: formans lucez et creans tenebras faciens pacē ⁊ creans maluz. Et Amos.3.c. Nō est malū in ciuitate qd̄ dn̄s nō faciat. Et eccl.xi.c. Bona ⁊ mala vita mors paupertas ⁊ honestas a deo sunt. Jtē arguitur

ex ratione

ex rõe phi. Quicqd est causa cãe: est cã causati.
Sed deus est cã liberi arbitrij: libez arbitriuz
ẽ cã pcti. Ergo deꝰ est cã pcti. Contra ista ẽ au
ctoritas Aug. li. 83. q. q ait. Deo auctore non
fit hõ deterior. Rñdet ergo Tho. pria scđe. q
79. arti. i. ꝙ hõ dr̃ eẽ cã pcti dupl'r. Uno mõ
directe iclinãdo. s. volũtatem suã vel alteriꝰ ad
peccãdũ. Alio mõ indirecte: duz. s. nõ retrahit
aliquos a pctõ. Ezechiel. 3. speculatori dr̃. Si
nõ dixeris ipio: morte morieris: sanguinẽ eius
de manu tua rẽqram. Deus aũt non põt eẽ di/
recte cã pcti: qr oẽ pctm̃ ẽ per recessuz ab ordie
Deus aũt oĩa inclinat ꝛ cõuertit i semetipm̃ si/
cut in vltimũ finẽ: sicut Diony. ait. 2. c. de di.
noibꝰ. Unde ipossibile ẽ ꝙ sit sibi vel alijs cã
discedendi ab ordine q est in ipm̃. Unde non
põt directe eẽ cã pcti. Sil'r nec idirecte. Cõtin
git. n. ꝙ deus aliqbus nõ p̃bet auxiliũ ad vitã
da pctã. Si preberet nõ peccarẽt. Sed totũ hoc
facit ꝺm ordinem sue sapientie ꝛ iusticie: cũ ip/
se sit sapientia ꝛ iusticia. Unde non imputať ꝙ
aliqs peccat sicut cause pcti: sicut gubernator ñ
dr̃ causa subuersionis nanis: ex hoc ꝙ non gu
bernat nauim: nisi quãdo subtrahit gubernati
onẽ potens ꝛ debẽs gubernare. Et hoc mõ in
telligiť dcm̃ apl'i. ad Ro. I. c. tradidit illos deꝰ
in reprobum sensum vt facerent ea que non cõ
ueniũt inqtum. s. nõ ꝓhibet eos quin reprobũ
sensum sequantur. Rñdet ergo Tho. ad aucto
ritates in cõtrariũ allegatas ꝙ triplex ẽ malum
scilz culpe pene ꝛ dãni. Inter que ẽ dria qr ma
lũ culpe est in agẽdo. Nam pctm̃ est dictuz vel
factum vel cõcupitum cõtra legem dei: vt dicit
Aug. cõtra faustũ. Multũ vo pene ꝛ damni ẽ
in patiendo. Illud ẽ volũtarium: ista iuolunta
ria. Deus igitur ẽ cã mali pene: qr omnis pẽa
iusta. Et q contrariũ assereret: diceret vtiqz ꝓ/
positionem hereticam. 24. q. 3. c. qdam. Sil'r
dicẽdum ẽ de malo dãni. Unde Job. i. c. nõ
dixit chaldei abstulerunt: sz dixit. Dñs dedit:
dñs abstulit. Pz hoc ẽt. 23. q. 5. c. remittũtur.
Si loqmur de malo culpe: vt p̃dictum ẽ: deus
nullo mõ ẽ causa pcti. Ad rõem vero phi dicit
Tho. ꝙ effectus cãe medie ꝓcedens ab ea: ꝭz
ꝙ subditur ordini cãe prime: reducitur etiam
in cãm primã: sicut si minister facit aliqd cõtra
mandatũ dñi: hoc nõ reducitur in dñm sicut i
cãm. Similiter pctm̃ q liberz arbitriũ cõmittit
nõ reducitur in deũ sicut in cãm. Nam lz deus
dederit homini liberz arbitriũ quo possz pecca
re: ẽt dedit quo nõ peccaret. Quare dicit Hie
ro. ad Demetriadez. Utrũqz nos posse voluit
optimus creator: sed facere tm̃ ꝙ imparauit. Uñ
vt pctã vitaremus dedit angelum custodẽ: de/
dit lumẽ rõis naturalis: dedit beneficia sua uo
lẽs reliquas creaturas homini seruitium tribu
ere: dedit legẽ scriptam ꝛ p̃cepta vite: misit in
mũdũ vnigenitũ filium: Ueritatem fecit p aplos
p̃dicari: cõminať eternas penas: polliceť futu/
ram gloriã ꝛ similia: cũ qbus oibus hortať oẽs
imo ꝛ p̃cipit: vt declinẽt a malo: ꝛ faciãt bonuz

Scđm dubiũ erat. Utrz deus possit facẽ vo
lũtatem creatam ipeccabilem per nãm. Rñdet
Ansel. li. Cur deus homo. 2. c. 20. ꝙ nõ: ex eo
qr nõ põt facere creaturã eẽ deum. Unde non
põt creatura eẽ ipeccabilis nisi sit deus essenti/
aliter: qđ ẽ impossibile: vel supposital'r sic xp̃s
Jõ dicit Hiero. in euãgelio ꝓdigi. Solus de
us ẽ in quẽ pctm̃ cadere nõ põt. Et aug. cõtra
Maximũ solus deus nã sua nõ potuit nec põt
nec poterit peccare. Declaranť ista a domino
Bon. in. 2. di. 24. sic. Si liberz arbitriũ crea/
ture rõalis fieret nãliter ad malũ iflexibile: aut
hoc eẽt ꝓpter ipsius artatõem ad bonũ: aut ꝓ/
pter determinatõez. Si ꝓpter artatõem: vt sic
faceret bonũ: sicut lapis tendit deorsum: certe
iã liberz arbitriũ non eẽt liberz: nec opus eiꝰ eẽt
laude dignũ: ꝛ ita ieptum eẽt ad finẽ ꝓpter quẽ
ẽ factũ: vz ad laudis ꝛ glorie p̃mie assequẽduz.
Si aũt iflexibile eẽt ad malũ ꝓpter determinati
onẽ: qr sic potẽs eẽt per ꝓpriã nãm in bonũ vt
nõ posset deficere in malo sicut ẽ de libero arbi
trio diuio quod ad sola bona determinatuz est
liberz arbitriũ careret vanitate p nãm suã: ergo
iam non eẽt creatura nec ꝓductũ ex n hilo: cuz
omnis creatura vanitati sit subiecta. Propte/
rea eẽ ipeccabilem per nãm: ꝓprium ẽ soliꝰ dei

Tertium dubiũ fuit. Utrũ deus debuit per
mittere hoiem impugnari: quẽ presciebat i pu/
gna deficere. Et ad hoc dicit Boñ. in. 2. di. 25
sic ꝙ decet deũ administrare res ꝛ eis ꝓuide/
re vt salua sit lex quã ididit eis a primaria rerũ
conditõe: iuxta illud Augustini li. 7. de ci. dei.
Sic deus res quas cõdidit administrat vt vnã
quãqz agere ꝓprios motus sinat. Sz deꝰ fecit
hoiem in vertibilitate arbitrij ꝛ sil'r diabolum:
ergo si diabolus voluit hoiez temptare ꝛ hõ vo
luit ei cõsentire: deꝰ nullũ illorz debuit impedi/
re. Insup facilius erat hoi vincere aduersariũ
q̃z diabolo vincere hoiem. Hõ. n. non poterat
vinci: nisi volens: quare pugna illa de se ma/
gis erat ordinata ad victoriã hois ꝙ diaboli: ꝛ

ſic magis ad bonū ꝗ̃ ad malum. Si ergo de⁹ ꝑmittere dꝫ qḋ recte ad bonuꝫ hoīs ordinat̃ vi det̃ ꝙ a temptatōe primi hoīs nō erat arcēdus aduerſarius. Adhuc voluit ꝑmittere hoc de⁹: qꝛ volūtarium pctm̄ hoīs remedio carere non debebat: qḋ fuit dū xp̄s filius dei misericorditer ꝓ illo dignatus eſt ſatiſfacere. Ob quod eccleſia cātat. O felix culpa que talem ac tm̄ meruit habere redēptorem. Accedit ēt hec permiſſio ad pcti alleuiatōem. Leuius. n. fuit peccare alio ſuggerente ꝛ īpellente ꝗ̃ volūtate propria īcuruante: qꝛ fortaſſis homo cecidiſſꝫ ēt ſi nunꝗ̃ aduerſarius peſtifera ſuggeſſiſſet. Si ergo peccauit hō: imputandū ē ſibi volūtarie ad peccatū conſentienti. Nā vt dicit magiſter i. 2. di. 24. Fuit hoī adiutoriū datū in creatōe: quo poterat manere ſi vellet. Illud vtiqꝫ fuit libertas arbitrij ab oī labe ꝛ corruptela imunis: atqꝫ volūtatis rectitudo ꝛ oīum nālium potentiaꝝ aīe ſinceritas atqꝫ viuacitas. Sed inqūt nōnulli: Potuiſſet ne deus qui ē oīpotens volūtatem hoīs vertere in bonuꝫ. Et reſpondet magiſter di. 23. ſecūdi. c. 1. Potuiſſet reuera. Cur non fecit. Qꝛ noluit. Cur noluit. Ip̄e nouit. Non debem⁹ plus ſape ꝗ̃ oꝫ. Quartū dubiuꝫ fuit. Vtrū iuidia motus ē diabolus ad temptādum hoīnem. Et ꝙ ſic ꝓbatur auctoritate ſcripture. Dicit̃. n. Sap̄. 2. c. Inuidia diaboli morsītrauit in orbē terraꝝ. Sed cōtra hoc poſſꝫ quis īſtare. Prīo qꝛ oīs inuidia ē reſpectu paris vl̃ ſupioris: ſꝫm ꝙ dicit grego. 2. moraliū. ſup illo vbo Job puulū occidit inuidia. Supioris in qt ſaltē ſꝫm reputatōem. Sed diabol⁹ nō reputabat hoīem ſupiorem ſibi: ergo videt̃ ꝙ ei nō iuidebat. Secūdo iuidia ē reſpectu boni quod aliquo mō pōt reqri. Sed diabol⁹ nō poterat ꝑuenire ad eternā btitudinē: qꝛ lapſus erat irreꝑabil̃r: ergo videt̃ ꝙ ꝓpter illius acqſitōem nō inuidebat homini. Rn̄det Bon. in. 2. di. 21. ꝙ mēs diaboli a ſupbia ꝛ iuidia poſſeſſa: vidēſ hoīem in ſtatu in quo poterat cadere ſub diabolica ptāte ꝛ in quo poterat aſcendere ad ſupnaꝫ felicitatē: ex hoc ex ſupbia motuſ ē ꝛ ex inuidia ad ip̄m tentādū. Ex ſupbia nāqꝫ vt ipſum ſibi ſubijceret. Ex inuidia vo vt ip̄m a ſupna felicitate retraheret. Et ſupbia fuit ſicut mouēs ꝓ̄mū. Inuidia vo ſicut mouēs primū ꝛ imediatum. Eſto. n. ꝙ non poſſet dn̄ium ſup hoīem acqrere: adhuc ſtuduiſſet ip̄m a padiſi gaudijs īpedire. Ad primū ergo oppoſitū dicēdū ꝙ inuidia nō ſolum ē reſpectu ſupioris eius q ē ſupior: ſed ei⁹ q pōt eē. Quāuis aūt diabolus in ſtatu illo nō reputaret hoīem ſupiorem ſe: inuidebat tm̄ ne merito obediētie ſublimaret̃ ad ſtatū glīe in quo ſtatu ip̄m ſupiorem ſe nō dubitaret. Pōt ēt dici ꝙ tūc reputabat ip̄m ſupiorem ſe in hoc ꝙ poterat ꝑuenire ad illam gloriaꝫ ad quā nō pōterat aſcendere ip̄e diabolus. Ad ſcōm dubiū ꝙ nō ſolum inuidet aliqs reſpectu boni qḋ pōt obtinere: ſꝫ ēt reſpectu eius qḋ natus ē habere: q̄uis nō poſſit: ſicut trūcat⁹ ꝛ cecus iuidet alijs de viſu ꝛ ꝓgreſſu. Licet āt diabolus nō poſſit ad beatitudinē ꝑuenire tm̄ habꝫ ad hoc nālem aptitudinē. Tentauit itaqꝫ hoīeꝫ ꝛ a muliere cepit: vt pꝫ Gen̄. 3. Quare aūt ab ip̄a cepit: ꝛ nō a viro. Dicit Bon̄. qꝛ attēdebat mulierē eē minoris ſapie: debilioris cōſtātie: ꝛ iportunioris adherentie. Propter minoreꝫ ſapiētiam erat facilior ad ſeducēdū: ꝛ iō diabolus ſeductor ꝑ eam ſibi voluit facere tranſitū ad viam. Propter debiliorē cōſtantiā facilior erat ad ꝑuertendū: ꝛ iō diabolus expugnator aggreſſus ē hoīs ciuitatē ex ea ꝑte ex qua erat aditus minus munitus. Propter iportuniorem vo adherētiā: excogitauit diabolus ꝙ ſi mulier primo vinceret̃ non quieſceret quouſqꝫ peruerteret virum.

De qualitate peccati primoꝝ ꝑentū ꝛ grauitate illi⁹ culpe: ꝛ remiſſibilitate. Ca. 2.

C Vpiunt eqdem multi declarari ſibi qḋ fuit illud peccatū taꝫ grāde exoſūqꝫ deo celi: qḋ nō niſi morte xp̄i deleri potuit: ꝛ ꝓpter qḋ tā diu altiſſimus dn̄s cōtinuit in ira miſericordias ſuas. Vtile qppe ē iſpicere diligēter: ꝗ̃ ſit dānoſum dei mādata ꝑterire: cum ex inobediētia: vt patebit. Adā deo ſit fact⁹ inimicus. Ad hoc aūt melius inueſtigādū quattuor in hac ꝑte dubia erūt declarāda. Primū vtrū peccatū primoꝝ ꝑentum fuit inobedientia.

Scōm vtrū peccatū illud fuit grauiſſimū oīum pctōꝝ. Tertiū vtrū grauius peccauit vir ꝗ̃ mulier. Quartū vtrū magis fuit remiſſibile peccatū hoīs ꝗ̃ peccatū angeli. Et licꝫ tria dubia poſita ſint in q̄dragesimali in ſermōe de obedientia: tm̄ adhuc inſerenda illa cēſui: vt magis iſta clarius ab omnibus intelligatur.

Qḋ inobedientia fuit peccatum Ade.

P Rimū igitur dubiū ē: vtꝝ peccatū primoꝝ ꝑentū fuit inobedientia. Et ꝙ ſic pꝫ: qꝛ apl̄s ad Ro. 5. c. dicit ꝑ vni⁹ hominis inobedientiā pctōres cōſtituti ſūt multi. Et Aug. in li. de vera religione. Adam ꝓpter trāſgreſſionē

trāſgreſſionē obediētie de ꝑadiſo eiectus ē. Et
idē ſup Geñ. ad lrām. Nō potuit meliꝰ ⁊ dili
gētius cōmēdari: q̄ztū maluʒ ſit ſola iobediētia
cū iō reus iniqtatis factꝰ eſt hō: q2 eaʒ rē tetigit
cōtra ꝓhibitōem: quā ſi nō ꝓhibitus tetigiſſʒ ñ
vtiqʒ peccaſſet. ⁊ Geñ. 3. c. dixit illi deꝰ. Quiſ
indicauit tibi ꝙ nudꝰ eſſes niſi q2 de ligno de q̊
p̄ceperā tibi ne comederes: comediſti. Sed ali
qui dicūt ꝙ fuit ſupbia. Nā eccl. x. c. dr̄ Initiū
oīs pcti ſupbia ē. Et eiuſdē. 25. A muliere ſū/
pſit initiū oīs pditio. Et aug. li. de ꝟginitate.
Diabolꝰ in celo voluit eē ſicut deꝰ. Eadē aūt
pſuaſit hoī ſimilitudinē volūtatis ſue. Alij aūt
aſſerūt ꝙ fuit auaricia ſumēdo illā large. Aua/
ricia inqt Greg. ſup Ezechielē nō tantū pecu/
nie ē ſed ſcie ⁊ altitudinis. Sed mulier appeti/
it ſciam qñ diabolus dixit ei. Eritis ſicut dij ſci
entes bonū ⁊ malū. Nūnulli clamāt ꝙ peccatū
illō fuit gula. Vñ Amb. 35. di. c. ſexto die. ait
Gula regnātē a ꝑadiſo expulit. Et idē i hym/
no quē cātat eccl'ia. De parētis ꝓthoplaſti frau
de fcā condolens quando pomi noxialis mor/
te morſu corruit iꝑe lignum tunc notauit: dam
na ligni vt ſolueret. Et Hiero. cōtra Iouinia
nū. Sollicite ꝓuidēdum ē: vt quos ſaturitas a
ꝑadiſo expulit eſuries educat. Rñdet dominꝰ
Bon. 22. di. ſcdi. ꝙ principale peccatū hoīs ꝓp
pter qō lapſus ē: fuit iobedientia: ⁊ ad hāc dia/
bolus conatus ē illū adducere. Sʒ quoniā ne
mo opatur ad malū aſpiciēs: nec appetit malū:
niſi ſub ſpē boni: iō clare dep̄hendēs diabolꝰ
ꝙ nō poſſʒ mulierē p̄cipitare: niſi ꝓponeret ali
qō appetibile: illā tēptādo ꝓpoſuit ad que om/
nis hō nāliter inclinatur. Ois ꝟo hō nāliter
appetit beatitudinē q̄ ē bonū copioſū glorioſuʒ
⁊ delitioſū. Vnde oīs hō nāliter appetit excel/
lētiā ſufficiētiā ⁊ letitiā. Et in appetitu ordiato
taliū cōſiſtit iuſticia: in īmoderato vero culpa.
Gulla. n. ē appetitꝰ inordinatꝰ cibi ſuauiter re
ficiētis. Auaricia ē inordinatꝰ appetitꝰ ſufficiē
tie. Supbia ē īmoderatꝰ amor excellētie. Dia
bolus ergo p̄mo ꝓmiſit mulieri dignitatis ex/
cellētiā cū dixit. Eritis ſicut dij. Scdo cognitio
nis abūdātiā: cū addidit: ſciētes. Tertio ſua/
uitatis expientiā cū oſtēdit lignū pulchꝝ viſu ⁊
ad veſcēdū ſuaue. Iō mulier in appetendo pri
muʒ fuit ſupba: appetendo ſcōm fuit auara: ⁊
tertiū guloſa: ⁊ in hoc fuit tranſgreſſionis rea.
Et ſic Adā a muliere ſtimulatus comedit ō po
mo: nō ꝙ crederet ꝙ eēt deus: ſʒ ne cōtriſtaret
Euā: vt dicit aug. ſup Gen. ad lrām. Nec eſt
incōueniēs plura genera pctōꝝ concurrere ad
vnū flagitiū ꝑpetrādū. Nā p̄ter dcā mlier pec
cauit pctō mēdacij: quādo dixit ſerpēti ꝙ deꝰ p̄
cepat ne pomuʒ comederent neqʒ tāgerēt. De
tactu vtiqʒ p̄ceptū nō accepāt: ſʒ hoc addidit in
diſplicētiā p̄cepti: vt dicit Nico. de lira. Quar
cōcludit̄ ꝙ p̄ncipale peccatū Ade ⁊ vxoris eiꝰ i
obediētia fuerit ⁊ ex cōſeq̄nti crim̄ leſe maieſta
tis. De quo aug. li. 14. ō ci. dī. c. 12. ait. Non
dʒ eſtimare qſqʒ leue ac ꝑuū illō fuiſſe cōmiſſū
q2 in eſca factū ē: nō qdē mala nec noxia niſi q2
ꝓhibita. Nec. n. qcqʒ mali in illo tāte felicitatiſ
ꝑadiſo deꝰ crearet atqʒ plātaret: ſʒ obediētia cō
mēdata ē in p̄cepto q̄ ꝟtꝰ in creatura rōali mr̄
ē quodāmō oīuʒ cuſtoſqʒ ꝟtutū. Hoc itaqʒ ō
vno cibi genere nō edēdo vbi alioꝝ tāta copia
ſubiacebat p̄ſertiʒ cū nōdū volūtati cupiditaſ re
ſiſtebat: qō ō pēa trāſgreſſiōis poſtea ſubſecu/
tū ē. Tā leue p̄ceptū ad obſuādū: tā breue ad
mēoria retinēduʒ: tāto maiore iuſticia violatū
ē: quāto faciliore poſſʒ obſeruantia cuſtodiri. h
aug. ex cuiꝰ ꝟbis deprehendimus q̄ʒ graue fu
erit primoꝝ ꝑentum peccatū. Nec mirꝝ: quoni
am ſi pr̄ indignat̄ filio ⁊ dñs ſubdito inobediē
ti: q̄zto magis pr̄ miſericordiaꝝ ⁊ dominꝰ celi
⁊ terre moleſte ferre debuit: dū p̄ceptū ſuū ō fa
cto vidit cōtēni ⁊ p̄teriri. Scōm dubium erat
vtꝝ peccatum illō fuit grauiſſimuʒ oīum pctō
ruʒ. ⁊ reſpōdet Bon. in. 2. di. 21. ⁊. 23. ꝙ vnuʒ
peccatum pōt dici grauiꝰ altero duodeciʒ mōis
Primo cauſalitate: ⁊ ſic peccatuʒ diaboli ē ma
ximuʒ: cuiꝰ inuidia mors intrauit in orbē terra
ruʒ. Scdo enormitate: ⁊ ſic peccatuʒ iude. Ter
tio ingratitudine. Et ſic peccatuʒ illiꝰ q plura ſu
ſcepit dona ⁊ beneficia. Quarto ꝑiculoſitate.
Et ſic peccatuʒ ignorātie. Quito inſeꝑabilita/
te. Et ſic peccatum auaritie. Sexto iportunita
te. Et ſic ſupbia: q̄ ex iꝑis bōis opibus cōſur/
git. Septimo ꝓnitate. Et ſic luxuria. Octauo
maioris gratie impugnatōe. Et ſic peccatuʒ in
ſpirituʒ ſāctuʒ. Nono maiori offēſione. Et ſic
idolatria. Decio rōe maioris libidinis. Et ſic
cuiuſcūqʒ generis peccatū pōt fieri maiꝰ altero.
Vndecio gnālitate. Et pctm̄ p̄mi ꝑētis dr̄ fuiſ
ſe maiꝰ q2 i totū genꝰ hūanū ſe diffudit. Duode
cimo rōe facilitatis reſiſtēdi. Et ſic dic̄ magr̄ i
tex. ꝙ pctm̄ ade fuit grauiſſimuʒ: q2 vt dic̄ aug.
li. 14. ō ci. dī. magna fuit i peccādo iniqtas vbi
tāta fuit i nō peccādo facilitas. Tertiuʒ dubiuʒ
fuit: vtꝝ grauiꝰ peccauit vir q̄ʒ mulier. ⁊ rñdet
Bon. ꝙ ſi loquamur de grauitate q̄ztum ad

ingratitudinẽ: grauiꝰ peccauit vir: qr copiosio
ra dona suscepit. Si ãt loquamur q̃ztũ ad libi/
dinẽ: magis peccauit mulier: qa cũ magis ipro
ba volũtate: dũ cupiuit deo assimilari: ⁊ credi/
dit. Si Ꝟo loquamur q̃ztũ ad corruptõem disti
guendũ: qr aliqd dr̃ corrũpe duplr̃. Aut ꝑ mo
dũ cãe aut ꝑ modũ occasionis. Si primo mõ:
sic qr pctm̃ viri fuit cã transfusionis in posteros
⁊ ita corrupit se ⁊ alios; maior cõsecuta ẽ ex pec
cato viri corruptio: ⁊ ideo eius culpa fuit graui
or. Si per modũ occasiõis: sic qr peccatũ muli
eris fuit occasio pcti viri: ⁊ ita ꝑ cõseq̃ns oium
alioꝝ: hoc mõ mulier põt dici ceteros corrupis
se nõ solũ posteros: s3 ẽt virũ suũ. Unde nõ so
lũ peccauit in se: sed ẽt in ꝓximũ. Et q̃ztum ad
hoc peccatũ eius fuit grauiꝰ q̃z peccatum viri.
Quartũ dubiũ fuit: vtrũ magis fuit remissi/
bile peccatũ hois q̃z angeli. Et rñdet Alex. i. 3
sũme ꝙ sic. Et cõgruẽtia sumit̃ ex tribus.
Primo ex libertate arbitrij.
Secũdo ex cõditõe nature.
Tertio ex qualitate pcti.
p Rimo rõe liberi arbitrij fuit magis re
missibile peccatũ hois q̃z angeli. Scd̃3
eni aug. ⁊ ponit̃ a magr̃o. 24. di. secũ/
di. i libero arbitrio ẽ facultas volũtatis ⁊ rõnis
tã in hoie q̃z in angelo: verũtñ differẽter. Pri
mo q̃ztũ ad volũtatẽ: qr libeꝝ arbitriũ hois añ
electõem volũtatis: ⁊ post electõem se h3 muta
bilit̃: libeꝝ arbitriũ ãgeli añ electõe3 se h3 muta
biliter: ⁊ post electõem imutabiliter. Et hac rõe
in sũmo gradu libeꝝ arbitriũ ẽ in deo: i ifimo:
in hoie: i angelo Ꝟo medio mõ se hñs. Qua/
re deus de necessitate imutabilitatis semꝑ ele/
git bonũ: hõ põt eligere bonũ ⁊ malũ: ⁊ iteru3
bonũ. Angelus aũt tantũ semel põt eligere. E
iõ q̃cq̃d elegit nõ potuit detestari: erquo nõ põt
penitere neq3 per pñiam culpã delere: que ẽ d̃
testatio mali. Et ita relinqtur ꝙ culpa eiꝰ nõ po
test remitti: sicut remittit̃ illa hois. Itẽ quãtum
ad ꝓprietatẽ rõis differt libeꝝ arbitriũ in hoie
⁊ in angelo: qr sicut dicit Dio. Intellectꝰ ange
li firmior ẽ: ⁊ hoc ẽ qr supra tp̃us: ⁊ ita accipit
totũ simul: ⁊ nõ post hoc illud vel hoc ex illo: iõ
dr̃ angelus itellectualis substãtia. S3 itellectus
hois ẽ in tꝑe: ⁊ ita cõferẽdo accipit. Unde nõ
accipit totũ simul: s3 vnũ post aliud: ⁊ vnum ex
alio: sicut ex ꝑmissis cõclusionẽ. Et iõ hõ dr̃ rõ
nalis substantia: qr rõ est Ꝟtus collectiua vniꝰ
ab alio. Qualis ẽ ergo cõpatio simplicis ad cõ
positũ: ⁊ pũcti ad lineã in eẽndo: talis ẽ cõpatõ
itellectus angelici ad humanũ in itelligendo ⁊
iudicãdo. Cũ ergo iudicium fiat ab intellectu:
p3 ꝙ angelus ꝼm statum sue cõditionis iudicat
de re tota simul: ⁊ nõ in tꝑe: ⁊ iudicãdo de ipsa
videt eã totã simul: ergo certissime iudicat. Si
ergo peccat in iudicãdo: p3 ꝙ peccat ex certissi/
ma malicia: ⁊ sic nllo mõ põt excusari: ergo eiꝰ
peccatũ ẽ irremissibile. Nõ sic aũt ẽ de homine
Unde cũ totã rem nõ simul videat põt decipi
in iudicio suo ⁊ ita cũ peccatũ eiꝰ aliquo mõ pos
sit excusari: nõ est irremissibile. Unde Gen.
6. dixit deus. Nõ ꝑmanebit spũs meꝰ. i. indi/
gnatio mea: in hoie in eternũ: qr caro ẽ. Se
cũdo peccatũ hois fuit magis remissibile q̃z pec
catũ angeli rõe nature. Ut. n. inqt Anselmꝰ li.
Cur deus hõ. ꝑ alium hominẽ q nõ eẽt sui ge/
neris hõ nõ debuit liberari ⁊ reparari. Et cu3 nõ
oẽs angeli sint vnius generis: p3 ꝙ nõ fuit pos
sibilis reꝑatio in angelo sicut in homine. Ter
tio peccatũ hois fuit magis remissibile rõe q̃li/
tatis peccati: attendendo in peccato tria.
Primo genus.
Secũdo circũstantiam.
Tertio occasiõem.
Primo attẽdẽdo genꝰ: tã ãgelꝰ q̃z hõ pec/
cauit ꝑ supbiã: sed differenter. Hõ. n. appetijt
sciam dei. Sed angelus oipotentiã. O ipoten
tia ãt dei nõ ẽ cõmunicabilis alicui creature. vñ
xp̃s ꝼm ꝙ hõ nõ habuit oipotentiã: sed bñ om
niũ sciam. Qr ergo sũma inordinatio ẽ appetẽ
illud ad qd̃ nullo mõ creatura ẽ ordinata: hõ ãt
erat ordinatus ad scientiã quã appetebat: ideo
peccatũ hominis fuit remissibile: nõ ãt angeli.
Scd̃o attẽdẽdo circũstãtiã peccati p3 dria. Nã
in adã fuit aliq̃ ignorãtia: qr peccatũ quod erat
mortale credidit veniale. sicut dicit Aug. vñ ñ
tantu3 credidit peccare q̃ztum peccauit. Ange
lus ãt nõ habuit ignorãtiã in peccãdo. Itẽ hõ
habuit ꝓpositu3 penitẽdi ⁊ petẽdi veniã d̃ pctõ
qd̃ credebat veniale. Angelus ãt nõ: ⁊ ꝑꝑ hoc
peccauit in spiritu3 sanctu3: hõ Ꝟo nõ. Tertõ
attendẽdo occasionẽ pcti: p3 qr hõ nõ peccauit
seipo: s3 alio mediante. s. vxore. Uxor ẽt suasa
fuit a serpente. Insuꝑ in vno homine erat tota
spes humana nõ adhuc multiplicata: s3 ml̃tipli
cãda in alijs: s3 in angelo peccãte non erat tota
natura angelica. Et ꝑꝑ hoc diuine iusticie con/
gruum fuit: vt nõ stati3 iudicaret hominem q̃z
cito peccaret: donec spẽs humana multiplicare
tur: ⁊ maxime numeru3 electoru3.
Quod duodecim penis punitum est genus
humanum

humanū propter peccatū primoꝝ parentum. Capitulum. .3.

e T si quottidie ī nobisipsis experiamur q̄ꝫ miserabilis facta sit humana cōditio ꝓpter lapsum primoꝝ parentuꝫ: verū tamē vt vehemētius excitet̄ animꝰ ad timoreꝫ: de penis quas humanū genus incurrit ꝓpter transgressionē diuini p̄cepti: ī h̄ tertio mysterio flebiliter disseremꝰ. Deꝰ nāqꝫ iusto iudicio quadruplici pena voluit Ade peccatū punire.
Prima dicitur spiritualis.
Secūda corporalis.
Tertia temporalis.
Quarta eternalis.

De triplici pena spūali quā incurrit humanū genus ꝓpter lapsum primoruꝫ parētū: ⁊ primo de perditione iusticie originalis.

p Rima pena qua puniuit deꝰ pctm̄ ade: fuit spūalis. Et hec est triplex
Prima dicit̄ iusticie originalis ꝑditio
Secūda anime maculatio.
Tertia donoꝝ spiritualiū diminutio.

Prima pena spiritualis fuit iusticie originalis ꝑditio. De hac dicit Nico. de lira sup. 5. ca. ad Ro. Justicia originalis est q̄dā humane nature rectitudo: ſm quā corpꝰ erat anime subiectuꝫ: ⁊ vires inferiores rationi q̄ꝫdiu aīa subdita erat suo creatori. Hec aūt iusticia erat quoddaꝫ donū supnaturale datū homini a deo: ꝑ qđ ipse hō erat totaliter subiectus deo q̄ꝫtū ad rōnē Rationi ꝟo erant subiecte vires inferiores. s. irascibilis ⁊ cōcupiscibilis. Hanc iusticiā vocat Salomon rectitudinē: quādo dicit. Eccle. 7. c. Inueni ꝙ deꝰ fecerit hoīem rectū. Ista ergo iusticia vt dicit Landulfus in. 2. di. 29. ordinabat̄ respectu dei: vt plena obedientia exhiberet̄ ei. deinde respectu sui: vt ꝑfecte faceret inferiores potentias sequi motū recte rationis ⁊ volūtatis deinde respectu ꝓximi: vt redderet vnicuiqꝫ qđ suū erat: ⁊ debitā cōdilectionē. Addit Landulfus: ꝙ erat in voluntate sicut in subiectio: q2 si iusticia moralis est in voluntate ſm ari. 5. ethi. nō minus originalis iusticia. Et ideo nō tenet̄ opinio eoꝝ q dixerūt ꝙ erat in appetitu sensitiuo: q2 illa iusticia fuit habitus p̄ceptiuꝰ: nō obeditiuus. Fuit. n. data ad ꝓmpte inclinādū voluntateꝫ ⁊ vt intensiue ⁊ dn̄atiue p̄ciperet. De hac dicit Tho. I. pte. q. IoI. ꝙ ex eo ꝙ fuit donuꝫ diuinitus datū toti nature iccirco filij parētibus assimilati fuissent q̄ꝫtū ad originalē iusticiaꝫ. O q̄ꝫ grauis fuit hec iactura donū tale ꝑdidisse: cuius vtiq̄ꝫ ꝑditione etiā sancti cum tot asperitatibus ⁊ castigationibꝰ ac mortificationibus carnis: cōcupiscentiā vix supare potuerūt Clamabat Paulus Ro. 7. Video aliā legeꝫ in mēbris meis repugnantē legi mentis mee. Si nō peccasset adā: nō erat opꝰ cū tot ieiunijs disciplinis vigilijs ⁊ laboribꝰ acqrere regnū celoꝝ. O adā qd fecisti: cur nō obedisti voci dei. Ecce ꝓpter culpā tuā ꝑdita est tibi ⁊ oībus a te descendentibꝰ originalis iusticia. Ideo dic̄ textus Geñ. Aperti sunt oculi eoꝝ. i. Nico. de li. s. ad cognoscendū suā nuditateꝫ esse cōfusibilē: que prius erat honesta: q2 subtracta iusticia originali statiꝫ senserūt rebellionē carnis ad spirituꝫ ⁊ motū inordinatū mēbroꝝ. Ideo statim studuere coopire suā nuditatē ⁊ turpitudinē: ⁊ vt dicit textus: cōsuerūt folia ficus. Et ex h̄ dicunt hebrei: ꝙ ficus fuit arbor ex cuiꝰ fructu comederūt: ⁊ fecerūt sibi periçomata. i. succinctoria circa lumbos. Nota tn̄ ſm doctores modernos: vt dicit Landul. in. 2. di. 29. ꝙ iusticia originalis nō fuit habitus gratie gratū faciētis: ex eo ꝙ primus hō nō fuit creatus cū gratia gratū faciente: vt magister dicit in lr̄a p̄ntis nomiate distinctōis: ꝙ creatus fuerit cū iusticia originali: tn̄ anteq̄ꝫ peccaret habuit gratiā gratū faciētē Fuit. n. tribus horis ī statu innocentie: q2 fuit creatꝰ hora sexta: ⁊ expulsus hora nona. In ista morula fuit sibi collata gratia: q2 Greg. ⁊ Damas. quos magister adducit in textu dicunt ꝙ primus homo fuit in charitate ⁊ fuit cōiunctus deo: ⁊ donis mirandis preditus: ergo si charitatem habuit: habuit gr̄am: q2 idem sunt.

s Ecūda pena spūalis quā incurrit adaꝫ ꝓpter inobedientiā illā: dicit̄ aīe maculatio. Tho. prima secūde. q. 86. arti. I. di. Macula ꝓprie dicit̄ ī corporalibꝰ: qn̄ aliqđ corpꝰ nitidū ꝑdit suū nitorē sic maculata fuit aīe ade. Nā innocētia ꝑdita mortali peccato facta fuit obnoxia: ⁊ qđ his grauiꝰ est: oēs ab adā descendentes xp̄o duntaxat excepto: q2 fuit deus ⁊ homo ꝑ naturā: ⁊ ꝟgo Maria ꝑ gr̄am: cum sorde originalis culpe nascunt̄: q̄' est culpa ꝯtracta: ⁊ si nō acta. Oēs inqt apl's. Ro. 5. in adaꝫ peccauerūt. De hac ꝟo mā diffusius loquar in sermone pro festo cōceptōis ꝟginis gloriose.

t Ertia pena spiritualis dicit̄ donoꝝ spiritualiū diminutio. Sequit̄ ex cōsequēti ꝙ postq̄ꝫ iusticiā orginalē ⁊ gr̄aꝫ gratuꝫ faciētē adā amisit: nō cū illa dulcedine deuꝫ cōtēplabat̄ sicut prius: nec gaudebat eius ꝯscia

intrinsecus gustibꝰ rerū diuinarū. Nā lȝ deū ꝑ
essentiā nō viderit: vt dič Tho. I. pte. q. 94. et
Boñ. i. 2. di. 23. vidit tñ deū ꝑ speculū clarū: et
ꝑ apparitionē i aliq̄ signo seu i subiecta creatura
sic potuit letāter vidisse āgelos i corꝑibꝰ assum/
ptis apparētes sibi. Ex qbꝰ oibꝰ suauissime re/
ficiebatur in mēte: que tamē post illā trāsgressio
neȝ in eo fuerūt diminuta.

De punitione corporali.

Ecūda pena qua punitū fuit Ade pctm̄
s dicit̄ corporalis. Et hec est triplex.
Prima dicit̄ cōtrariorū actio.
Secūda laboriosa vite sustentatio.
Tertia mortis subiectio.

Prima pena corꝑalis ē ꝯtrariorū actio. Si
n. adā stetisset: q̄ nūc homini ꝯriant̄: minime il
luȝ ledere potuissent: si i ignē fuisset ꝓiectꝰ ipm
nō cōbussisset: si i aquā fuisset imersus: ipsum
nō suffocasset: ꝛ similia. Et h̄ vtiqȝ euenisset ꝑ
dei ꝓuidētiā: q̄ sic actiuorū actū suspēdisset ꝙ in
passiuȝ minime agerent. De hac ipassibilitate ꝛ
duabꝰ penis sequētibꝰ copiosius tractaui i q̄dra
gesimali: i s̄mone de vita. iō i h̄ loco ista breui/
ter ꝑcurro. Secūda pena corꝑalis ē laboriosa
vite sustētatio. Dictū eq̄dē fuit homini Geñ. 3.
In sudore vultꝰ tui vesceris pane tuo. Si non
peccasset: nō erat opꝰ tot laboribꝰ: tot artibꝰ: tot
industrijs acq̄rere victū ꝛ tegumētū. Vñ aug.
li. 14. de ciui. dei. c. 26. ait. Viuebat itaqȝ hō in
paradiso sicut volebat: q̄ȝdiu h̄ volebat qđ deus
iusserat. Viuebat fruens deo: ex q̄ bono bonꝰ
erat. Viuebat sine vlla egestate: sic semꝑ viuere
habēs i ꝑtāte. Cibus aderat ne esuriret: potus
ne sitiret: lignū vite ne illum senecta dissolueret.
Nihil corruptōis i corꝑe vel ex corꝑe vllas mo
lestias vllis eiꝰ sensibꝰ ingerebat. Nullꝰ intrin/
secus morbꝰ: nullꝰ ictus metuebat̄ extrinsecus
Sūma in carne sanitas erat: in aīo tota trāq̄lli/
tas: h̄ ibi. Igit̄ oēs dolores parturiētiū: oēs su
dores laborātiū agricolarū: artificuȝ: ꝛ q̄rūcūqȝ:
oīa mala egrotātiū ꝛ ifirmorū: q̄ nec libris me/
dicorū cūcta deprehēsa sunt: oīa deniqȝ huiꝰ vi/
te ꝑicula a culpa ꝓmorū parētū deriuant̄. Ter
tia pena corꝑalis ē generalis mortis subiectio.
Propter pctm̄ eternū ꝓmorū parētū mors do
minat̄ in oibꝰ. Vñ aug. li. 13. de ciui. dei. c. 3.
ait. Fatēdū est primos hoīes ita fuisse istitutos
ꝙ si nō peccassent: nullū mortis genꝰ expirent̄.
Sȝ eosdē peccātes ꝓmos ita fuisse morte mul/
ctatos: vt q̄cq̄d eorū stirpe eēt exortū eadeȝ pena
teneret̄ obnoxiū. Pro magnitudine q̄ppe cul/
pe illius naturā dampnatio mutauit in peius: vt
qđ penaliter ꝑcessit in peccantibꝰ primis natu/
raliter sequeretur in nascentibus ceteris.

De tertia pena corporali.

Ertia pena q̄ punitū ē pctm̄ ꝓmorū pa/
t rentū dicit̄ temporalis. Et h̄ est triplex
Prima est a paradiso expulsio.
Secūda animaliū rebellio.
Tertia subiectionis introductio.

Prima pena fuit a paradiso expulsio. Vt
n. habet̄ Geñ. 2. Plātauerat aūt dñs deꝰ pa/
radisuȝ voluptatis a ꝓncipio. i. a ꝓncipio creatu
re: s̄m expositionē magistri i historia scholastica
s. cū apparuit arida: ꝛ germinare terrā fecit: vl̄
a ꝓncipio. i. a ꝓma ꝑte orbis. i. ad oriētē. Nam
vt dicit Tho. ꝓma ꝑte. q. 102. conuenient in ꝑte
oriētali dicit̄ situs: q2 credēdū ē ꝙ i nobilissimo
loco totiꝰ terre sit ꝯstitutꝰ. Cū aūt oriēs sit dex/
tera celi s̄m ari. 2. de celo ꝛ mūdo. Dextera aūt
est nobilior q̄ȝ sinistra: ꝯueniēs fuit vt i oriētali
ꝑte paradisus ille institueret̄ a deo. De h̄ ꝑadi/
so sic ait Damas. li. 2. c. xI. Paradisus i oriēte
positꝰ ē: omni terra excelsior: tēꝑatio tenuissi/
mo ac purissimo aere fulgēs: plātis semꝑ flori
dis comatꝰ: bono odore plenꝰ lumineqȝ repletꝰ
Ysido. li. 14. ethimol. idē dicit i s̄nia. Et au
gu. 8. suꝑ Geñ. ad l̄raȝ. Tres inq̄t sunt de pa
radiso generales s̄nie. Vna ē eorū q tātūmō cor
poraliter volūt itelligi. Alia ē eorū q spūalit̄ tm̄.
Tertia eorū q vtroqȝ mō paradisuȝ accipiūt: quā
mihi fateor placere s̄niam. Et i. 13. de ciui. dei.
Que ꝯmode dici pñt de itelligēdo spūaliter pa
radiso nemine ꝓhibēte dicant̄: dū tñ ꝛ illiꝰ hi/
storie v̄itas fidelissima rerū gestarū narratōe cō
mēdata credat̄. Tria. n. q̄ de ꝑadiso i scriptura
dicunt̄ ꝑ modū narratōis historice ꝓponunt̄.
In oibꝰ aūt q̄ sic scriptura tradidit: ē ꝓ funda/
mento tenēda v̄itas historie: ꝛ desuꝑ spūales
expositōes fabricāde. Hec aug. Ad hūc ꝑadi/
suȝ trāslatꝰ ē Enoh vt habet̄ Eccle. 88. c. ꝛ he/
lias: vt pȝ. 4. Reg. 2. c. Amb. in exameron. ꝛ
Basiliꝰ i exameron dicūt ꝙ positꝰ est i altissimo
monte: de cuiꝰ cacumine cadūt aq̄ cū tāto strepi
tu ꝙ oēs circa habitātes fiūt surdi: ꝛ faciūt aq̄ la
cū: ex q̄ ꝓgrediunt̄ q̄ttuor flumina. Verūtamē
vt dicit Tho. sequēdo aug. 8. suꝑ Geñ. ad lit/
terā. Locꝰ ille seclusus ē a n̄ra habitatōe aliq̄bꝰ
ipedimētis: vel montiū vel mariū: vel alienius
estuose regiōis: q̄ ꝑtrāsiri nō pōt. Et ideo scri/
ptores locorū de h̄ loco mētionē nō fecerūt. Ad
n̄ra igit̄ redeūtes: magister i historia scholastica
dicit: ꝙ

dicit: q hō cōditus ē in agro Damas. ꝛ inde tu lit eū de⁹: ꝛ posuit eū in paradiso. Rō ꝭ Tho. est: q2 paradisus fuit loc⁹ cōgru⁹ habitatōis hu mane q̄ztū ad incorruptionē ꝑmi stat⁹. Incor/ ruptio aūt illa nō erat hois ꝭ nām: ſ3 ex ſupna turali dei dono. Vt ergo h grē dei iputaret: et nō humane nature: de⁹ hoiēz eē paradisuz fecit ꝛ postea i paradiso posuit: vt ibi habitaret toto tpe aialis vite: postmodū cū spiritualē vitā ade ptus eēt transferret in celū. Ibi ergo vt dcm̄ est Paulo ante: trib⁹ horis credit adā traxisse mo raz in qua diuini mādati trāsgressor inuent⁹ ē: ꝛ a padiso cū pellicea tunica turpit eiect⁹ missus q3 est cū vxore sua in hanc vallē lachrymarum.

De pditione dominij animalium.

Secūda pena tpalis q̄ punitū ē p̄imoꝝ parētū pctm̄ dicit aialiū rebellio. De q bus dic dn̄s Bon̄.i.2.di.15. q alit or dinant aialia ad hoiez ꝭm statū inocētie. Aliter ꝭm statū nature lapse. In statu inocētie ordina bant ꝭm rōnē q̄druplicē. Pria rō ad māife/ standū hois ipiū: qd manifestarēt dum ei p oia obedirēt. 2ª ad decorādū hois habitaculū aia/ liuz multitudine nō solū arboꝝ. Tertia ad ex/ citādū hois sensuz: vt i ipsoꝝ aialiū naturis di/ uersis videret hō multiformē sapiētiā dei. 4ª ad mouēdū hois affectū: vt vidēs illa deo subie cta ꝛ sibi: ipse deū amaret. Scōm vo statū natu re lapse ordinant aialia aliter ad hoiez. Iumēta eniz ꝛ pecora ordinant ad leuādū hois idigētiā q̄ztū ad cibū: q̄ztū ad vestitū: q̄ztū ad obsequz: ꝛ q̄ztū ad solatiū. Hec p maiori pte sumpta sunt ex dictis augu.3.sup Gen̄. An̄ pctm̄ itaq3 oia aialia sub hois erant ptāte: oēs volucres celi: ꝛ oēs pisces maris. Vn̄ de⁹ dixit Gen̄.i.c. Do minamini piscib⁹ maris: ꝛ volatilib⁹ celi ꝛ vni/ uersis aialib⁹ q̄ mouent sup terraz. Ex quo vt dicit Tho.1.pte.q.96. naturalit hō dn̄s ē oiuz aialiū. Ideo ꝑmo politice dicit Ari. q venatio est q̄si qddā iustū bellū. Qd vtiq3 nō expediret si Adā nō peccasset. Verūtamē somnia h vidē tur plerisq3: q facile seipsos cōfundere vel corri gere qd meli⁹ ē p̄nt si amicoꝝ dei ꝛ scōꝝ viroꝝ exēpla inspicere velint. Refert nāq3 Hiero.i vita Pauli ꝑmi heremite. Qd coru⁹ dieb⁹ sin gulis dimidiū panē Paulo deferebat: ꝛ dum Antoni⁹ ad illū visitandum se ꝯtulit: itegrū vt vtriq3 sufficeret apportauit. Insup dum Anto nius post illi⁹ felicē trāsituz corp⁹ vellet sepelire supueniētib⁹ leonib⁹: ꝛ māsuetissime fodiētib⁹ terrā. Id fecit ipse adhuc Hiero. q leonē fero/ cissimuz i monasterio velut agnuz māsuetuz re tinuit. At ꝛ Frācisc⁹ n̄r lupuz apprehēdit i ciui tate Eugubij q multos hoies occiderat: ꝛ cum obediētia multa lup⁹ Frācisc̄u secutus ē. Qui mādato ei⁹ biēnio supuiuēs māsit cuz hoib⁹ et pueris ꝛ canib⁹ neminē vltra ledēs. Sanct⁹ ad huc pontifex Siluester draconē ingētē ferreo annulo iposito i narib⁹ ei⁹ sine aliq̄ nocumēto i vrbe maria ligauit. De leonib⁹ iteꝝ legim⁹ q Danielē ꝟuz dei nō offenderūt. Nā vt dr̄ Da niel.14.c. fuit ipse in lacu in quo erāt septē leo/ nes dieb⁹ septē: qbus dari cōsuetuz erat quoti die duo corpora: ꝛ due oues: ꝛ tūc data nō fue/ runt eis vt deuorarent Danielē: q tn̄ ꝓtegente se deo liber cuz leonibus habitauit.

Qd subiectio violenta est ꝓpter peccatum.

Tertia pena tpalis fuit subiectōis intro ductio. Si.n. nō peccasset hō tunc ho/ mini hō nō subijceret. Verūtamē vt ac cipi pōt ex dictis sancti Tho.1.parte.q.96. du/ plex est subiectio. Vna violentie. Altera ordi/ nis ꝛ reuerētie. Prima nō fuisset i statu inocē tie: q2 penalis ē ꝛ dura. Scd̄a vo q̄ nemini no cet fuisset i illo statu: q2 reuerenter ꝛ cuz amore filij fuissent subditi parētib⁹ suis: vxores mari/ tis: ꝛ iuuenes senibus: ꝛ similia.

Qd nō essent tot dānati si nō peccasset adā.

Quarta pena qua punituz est pctm̄ pri/ moꝝ parētuz dicit eternalis. Nā illud peccatuz punit pena eterna tripliciter. Primo in paruulis. Secūdo in infidelibus Tertio in damnatis omnibus.

Prio illud pctm̄ punit pena eterna i pulis q in solo originali decedūt. Q ēs qppe tales i eter nuz ꝑuabunt visiōe dei: vt dic mgr̄ i.2.dis.33. De hac mā ꝛ sequēti de ifidelib⁹ dixi i q̄dragesi mali. 2º illd pctm̄ punit i ifidelib⁹ pena eterna oēs qppe ifideles i sua ifidelitate moriētes eter nalit dānati punient i iferno. Nec vo: nec tenē da: imo velut hētica reijciēda ē opinio coꝝ q di cūt vnūquēq3 i sua fide saluari. Vn̄ scribit eē d sum.tri.ꝛ fi.ca.c.1. Vna ē fideliū vniuersalis ecclia: eē quā null⁹ oio saluat. 3º punit pctm̄ ꝑ/ moꝝ parētū i dānat oib⁹. Tenēt qdē aliq: q si stetisset hō i statu inocētie: soli fuissent nati q mō sunt electi. Hoc videt asserere Grego. q i.4. moraliū.c.25.aut. Si parētē ꝑmū pcti nulla pu tredo corrūpet: nequaq3 fitios pditōis generas set. S3 illi q nūc p redēptorē saluādi sūt: soli ab illo electi nascerent. Et si diceret q multi electi nati sunt de parētib⁹ dānatis: ergo illi parētes

fuissent nati. Rñdet Landulfus in. 2. suo. di. 20. q istr electi fuissent geniti ex illis pētib⁹ electis. Quare aūt deus pmittat tot homies nasci quos ante secula vidit fore dānados: ꝛ qꝛ xp̄s q misericorditer venit in mūdū ꝛ suo p̄cioso sā guine nos redemit: tā grādi piculo tot hoium pditoꝝ nō obsistit: ꝛ silia: nō ē nostꝝ iuestigare. Sed potius vnusqsqꝫ timere dꝫ: ne ppt sua volūtaria scelera ꝛ delicta deputetur cū dānatis alijs igni gehēne. Et iō studeat opam dare vt p pniam ꝛ v̄tutis opa numero electoꝝ ascribatur: sicqꝫ possideat eternū regnū: i quo xp̄s cū suis oib⁹ viuit ꝛ regnat in secula sclo ꝝ. Amen

Sermo septimus de iudicio dei contra mūdum lasciuientem quādo diluuio perdidit homines peccatores.

q Uam terribilia nimis sint iudicia dei: p̄ter ea q̄ de āgelis ruentibus ꝛ peccantib⁹ hoib⁹ p̄mis enarrata sūt oñdit adhuc nobis diluuiuꝫ illud gnāle: qđ inūdauit tp̄ibus Noe: quo paucis dūtaxat exceptis deleta ē omnis caro. Extēdit vtiqꝫ tūc rex celoꝝ potētissimū brachiū suū: ꝛ cōtriuit supbiā hoium maloꝝ. Nec iuētus ē qspiā: q valuerit effugere furorē illi⁹. Oēs pierūt oēs suffocati sunt in aqs iundātib⁹. Qua de re vt efficacius timor dñi ingerat cordibus nr̄is statui in hoc s̄mone de iudicio dei cōtra mūdū lasciuiētē dissere. Dicāqꝫ qđ v̄aciter in scripturis de diluuio quo carnales hoies puniti sūt continet: neqꝫ put in textu biblie singula posita sūt explicabimus: sꝫ q̄dā principalia tm̄ ptractabim⁹ eo ordine quo i hoc dicendi genere auditorib⁹ facilius v̄itatē psuadere possumus. De diluuio igitur locuturi: tria mysteria declarabimus.

Primū dr̄ temporalitatis.
Scōm causalitatis.
Tertiū terribilitatis.

De temporibus circa diluuiū cōsiderandis: primo de annis q fluxerūt ab adam vsqꝫ ad diluuium. Capitulum primum

p Ro ampliore dicēdoꝝ notitia ad tp̄s diluuij aium in hac pte v̄temus distinguemusqꝫ quattuor tp̄a considerandā.

Primū tp̄s dr̄ mundialis durationis.
Scōm retardate generationis.
Tertiū diuturne expectationis.
Quartū mensis determinationis.

Ab adam vsqꝫ ad diluuium anni duo milia ducenti quadragintaduo

p Rimū tp̄s cōsiderādū circa diluuium dr̄ mūdialis durationis. In quo licet scire quot āni exacti sūt a principio mūdi vsqꝫ ad diluuiū. Et s̄m Josephū ꝛ magistꝝ in historia scolastica: ab adam vsqꝫ ad diluuiuꝫ fluxerūt āni duo milia qngenti qnquagintasex Scōm v̄o Hiero. Eusebiū ꝛ. 70. iterp̄tes: ꝛ oēs tam grecos q̄ latinos fuerūt āni duo milia ducēti q̄dragintaduo. p hac v̄ria ānoꝝ nō dꝫ qs turbari: potissimū: qꝛ āni a diuersis diuersimode cōputātur. Est. n. ānus maximus de quo dicit Macrobi⁹. 2. li. sup sōnū Scipionis: ꝛ tulli⁹ li. 2. de nā deoꝝ in. 6. de republica qđ cōplet cū sol ꝛ luna ꝛ oia sidera firmamenti ad eūdem locū vnde semel pfecta sūt redierint Hūc annū Varro confici cōscripsit in q̄dragi ta milib⁹ annis. Et dicit aug. li. 12. de ciui. dei platonici v̄o in qndeci milibus ānis put refert Macrobius l. li. 2. super sōno Scipionis. Ptolemeus v̄o in li. Almagesti. dixit annū maximū cōpleri in trigitasex milib⁹ annis. Sꝫ Restaurus modernus phs ꝛ astrologus i primo li. d̄ cāis eē mūdi dixit: q stelle fixe ꝛ erratice mouētur v̄sus orientē quattuor gradib⁹ nec vlteri⁹: ꝛ post retrogradādo alijs quattuor gradib⁹ retro redeūt: ꝛ mot⁹ iste nūqꝫ cessat ab hoc ordie Quare celū nūqꝫ faciet opatōes tales quas semel fecit: cū semp tēdat ad pducēda noua propter maiorē nobilitatē ꝛ pfectōnem ipsius. Jō nec ānus maxim⁹ pōt poni. Est ānus solarius q duob⁹ mōis accipit. Vno mō put ē annus reuolutōis scribit Ptolemeus li. 3. almagesti. 1. c. Est tp̄s motus solis: quo sol semel circuit duodeci signa zodiaci: redeūdo ad primū punctū sui circuli. Qđ qdē fit in trecētis sexaginta qnqꝫ diebus ꝛ sex horis. Ann⁹ v̄o vsualis tribus cōtinuis ānis cōtinet dies trecētos sexagi taqnqꝫ. Sꝫ q̄rt⁹ annus q dr̄ bissextilis pficit in trecētis sexagitasex dieb⁹. Nā ille sex hore que supabūdāt a trecētis sexagitaqnqꝫ dieb⁹ nō cōputāt in trib⁹ priorib⁹ ānis: sꝫ i q̄rto cōstituunt vnū diē: ꝛ vocat ānus bissextilis. Et si sic sex hore nō itercalarēt i qbuslibet quattuor annis successu tp̄is variarēt principia ꝛ fines tēpoꝝ: ꝛ solēnitates q̄ sūt i hyeme repirēt i estate: quare scā mr̄ eccl̄ia singulo quadriēnio accepit diē vnū: q vocat bissexti⁹: quasi ex bis sex horis collectus: ꝛ p hūc bissextū stāt firma i kl̄edario principia ꝛ solēnitates tp̄um. Est adhuc ānus lunaris cōtinēs duodeci lunatōes quaꝝ q̄libꝫ cōtinet dies

net dies vigītinouē cū dimidia: ergo dies huiꝰ
anni sūt trecēti qnquagintaquattuoꝛ: estq̃ mi/
noꝛ solari diebꝰ vndeci: seu qñ ē bissextꝰ duode
ci. Quid plura ānus vt ꝑdiximꝰ apud varias
natōes dispari nūero ꝑ multa secula fluctuauit
Et vt cōmemoꝛat Aug. li. 15. de ci. dei. ⁊ Pli
nius li. 7. de nāli histoꝛia: egyptij quattuoꝛ mē
sibꝰ annū terminabāt: archades tribꝰ: archana
ne sex. Latini tredeci. Ex qbus nullū fit ꝑiudi
ciū historice v̄itati: si inter scriptoꝛes reꝝ gesta
rū de nūero annoꝝ tāta suboꝛta videat̃ ↄ̈ria. ad
uertēdū tñ ē vt nullo mō mūduz ⁊ hoies fuisse
sꝑ teneamꝰ. Hic fuit erroꝛ Metrodoꝛichij: q
ſm Eusebiū li. i. de euangelica ꝑꝑatione dixit
vniuersū fuisse semꝑ: qꝛ si eēt fcm̄: eēt a non en
te. Fuerūt ⁊ alij phi: vt Pythagoꝛas samius.
Archita terētinus: ⁊ Theofrastus: ac ꝑipate/
tici fere oēs qui vt scribit Censoꝛinꝰ ad Cirillū
in li. de natali die: affirmauerūt hoies sꝑ fuisse.
Cōtra quos Aug. li. 12. de ci. dei. c. 9. sic ait.
Si sꝑ fuit humanū genꝰ: quonāmodo veꝝ lo/
qtur historia gentiliū narrans q fuerūt quarū/
cūq̃ reꝝ iuentoꝛes: q primi liberaliū disciplina
rū aliarūq̃ artiū istitutoꝛes: vel a qbꝰ primū il/
la vel illa regio: ꝑsq̃ terraꝝ illa atq̃ isula inco/
li cepit: hec ille. Qui doctoꝛ eximiꝰ nō imerito
ad historias recurrit: qꝛ vt inqt Tulliꝰ li. ꝺ oꝛa
toꝛe. Historia ē testis tēpoꝝ lux v̄itatis ⁊ nū/
cia vetustatis. Nos v̄o scripture scē adherere
debemꝰ: q̃ veridica narratione cōmemoꝛat ab
vno adam genꝰ hoium multiplicatū. Scripsit
āt moyses historiā genesis ex reuelatōe diuina
vñ Hiero. in epl̄a ad Paulinū ait. Manife
stissima ē genesis in qua de creatōe mundi de
exoꝛdio generis humani: de diuisione terre: ꝺ
cōfusione linguarū ⁊ gentiū: vsq̃ ad exitū scri/
bit hebꝛeoꝝ. Sicut ergo cepit mundꝰ: sic cepe
runt eē hoies. Et vt docet Tho. i. ꝑte. q. 61. so
lus deꝰ pater filiꝰ ⁊ spūs scūs ē ab eterno. Hoc
fides catholica tenet: ⁊ oē cōtrarium ē hereticū
Sic. n. creaturas deꝰ ꝓduxit: ꝙ eas ex nihilo
fecit. i. postq̃ nihil fuerāt. Jō ab adaz vsq̃ ad
diluuiū terminꝰ assignat̃.

Quare noe distulit generare vsq̃ ad qngē/
tesimum annum.

S Ecunduz tꝑs circa diluuiuz cōsideran
dum dicitur retardate gnātionis. Vo
lēs eqdē scriptura de diluuio mētōem
facere: gnātōem noe tāgit. Noe v̄o cuz qngē
toꝝ eēt annoꝝ genuit Sem Cham ⁊ Japhet.
vbi dubitare cōtingit quare noe vsq̃ ad qngē
tesimū annum distulit gnāre. Rñdet Nico. ꝺ
lira. ꝙ doctoꝛes hebꝛei dicunt hoc fcm̄ eē ex eo
ꝙ deus disposuerat eum saluare in diluuio cuz
tota sua posteritate. Si āt ante qngentesimū an
nū gnāsset fuissēt, tot ex eo ⁊ filijs eiꝰ multiplica
ti ⁊ fuissent iter eos multi mali: ꝺ qbus nō eēt
dignū vt saluarētur. Nā si i trecētis qnquagi/
ta ānis qbus noe vixit post diluuiū vt habetur
Gen. 9. c. ex tribꝰ eius filijs vigītiquattuoꝛ mi
lia ⁊ cētū viros extra mulieres ⁊ ꝑuulos ꝓcrea
tos affirmat Filo: vt refert magister in historia
scholastica: qd fuisset i quadringētis ānis. Jn
suꝑ tot ꝑsone cum necessarijs ad vitā ꝑ annuz
integꝝ quo durauit diluuiū nō potuissent com
petēter in archa collocari. Quare deo volente
cum qngentoꝝ eēt ānoꝝ filios gnāuit: cuz qui
bus ⁊ vxoꝛibus saluꝰ factus ē in archa. Verū
tamē pleriq̃ dubitāt de matusalē. Scd̄m. n. cō
putatōem. 70. iterꝑtum vixit. 14. ānis post di
luuiū: sed nec legitur i archa fuisse: nec trāslatꝰ
vt enoch. Et qdā dicunt ꝙ moꝛtuus fuit añ di
luuiū. 7. annis. Hiero. asserit ꝙ eodez āno in
quo fuit diluuium: qꝺ ēt diligēs cōputatio an/
noꝝ eiꝰ ſm Genesim manifestat. Tñ oīs in
numero annoꝝ eius vite cōueniunt. s. ꝙ fue/
runt oēs dies eius āni nōgenti sexagintanouē
vt dicitur Gen. 9. c.

Qꝺ deus ꝑ cētū ānos ꝑdicari voluit diluuiū

T Ertium tꝑs circa diluuium cōsideran
dū dicitur diuturne expectatōis. Pro
sua qppe pietate deꝰ benignꝰ añq̃ disꝑ
deret pctōꝛes illius tꝑis: diutius expectauit: ⁊
monuit vt ad pniam redirēt. Nā ſm augu. li.
15. de ci. dei. c. 24. cum dixit deꝰ ad noe. Erūt
dies eiꝰ cētum vigīti ānoꝝ: nō ꝺ termino hu/
mane vite locutus ē: sȝ de termino ad pniaz as
signato. Nāq̃ centuz ānis archa legit̃ fabꝛica
ta: vt refert magister i historia scholastica ⁊ noe
verbo ⁊ fcō diluuium ꝑdicabat. Verūtamē il
li hoies nequā deridebāt eū: ⁊ minabāt̃ ꝙ ante
q̃ ipse archā igrederet̃ si diluuium suꝑuenirz
interficerent illum.

Quod de mense maio inundauit diluuiuz.

Q Vartum tꝑs circa diluuium dicit̃ mē
sis determinatōis: quo. s. mēse diluuiū
illud venisse credit̃. Et ad hoc dicit ma
gister in historia scolastica ꝙ fuit mēsis maiꝰ: q
ab hebꝛeis dicit̃ isan: a macedonibꝰ yon: a lati
nis maius. De isto mense lata ē iter auctoꝛes
dissensio. Titus liuius primo li. ab vꝛbe cōdi/
ta. ⁊ Varro li. 6. ꝺ oꝛigine ligue latine. ⁊ beda

li. de tꝑibus. dicunt Romulum diuisisse ppl'm romanũ in maiores ⁊ iuniores: vt altera ꝑs cõ silio: alia armis rẽpublicã tueret̃. In honorem ergo vtriusꝗ ꝑtis hũc maiũ: seq̃ntem iuniũ dixit. Aug. Vo cõtra Faustũ. tertiũ inq̃t mensez veteres dixerunt maiũ a maia: quã Mercurij matrẽ colebãt deã: exquo oẽs mercatores illo mẽse sacrificabant Maie ⁊ mercurio. Papias vult vt dicat̃ maius a madẽdo: q2 hoc tp̃e ros p̃cipue cadat madefaciẽs terrã: seu q2 tunc oriantur hiades stelle pluuiales.

Q̃d diluuiũ fcm̃ ẽ volente deo ꝓpter pctã hominũ p̃menda: que si non fuissent nec diluuiũ inundasset.

Capitulum secundum.

i Am disputandũ ẽ cõtra curiosos de cã diluuij: qm̃ pleriꝗ nolũt ꝓpter peccata hoium diluuiũ iundasse. Idcirco vt de hac re Vitas clarius elucescat: notabimus q̃tuor cãs: que a multis diuersimode solent assignari.

Prima dr̃ celestis influentia.
Scd̃a demonũ malicia.
Tertia potentũ violentia.
Quarta oĩs carnis imunditia.

Q̃d influentia celi nõ fuit cã precipua ⁊ principalis diluuij.

p Rima cã diluuij assignat̃ a q̃busdã celestis iflũentia. Hi. n. dicũt ꝙ si tp̃e illo oẽs fuissent iusti ⁊ sci: adhuc diluuiũ supuenisset: ⁊ hoc ꝓpter dispõnem celi. s. ꝓpter cõiunctõem planetaꝝ frigidoꝝ ⁊ humidoꝝ talem effectũ causantium. Nã vt dicit Seneca i li. de nãlibus q̃oibus. Dixit Empedocles arsurã eẽ terrã cũ vniuersa sidera cõuenient in signo cancri: ⁊ vniuersalẽ iundatõem futurã: cũ eadẽ turba sideꝝ cõuersa in capricorno ꝓuẽit. Igitur aiũt isti diluuiũ ex cã nãli sicut ⁊ alia diluuia cõsueuerũt qñꝗ ꝓuenire: vt. n. iq̃t Hysidorꝰ li. 13. ethimol. i achaia fuit diluuiũ Jacob patriarche ⁊ Ogigi tꝑibus q eleusine conditor ⁊ rex fuit. Idem Hysidorus narrat ꝙ recitat Orosius li. 1. ꝙ anno octingentesimo decimo ante vrbẽ cõditã aquaꝝ illuuies maiorẽ ꝑtem ppl'oꝝ thesalie absũpsit: paucis ꝑ refugia montiũ liberatis: maxie in mõte parnaso: i cuius circuitu Deucalion tũc regno potiebat̃. Qui tunc ad se ratibꝰ cõfugiẽtes susceptos fouit ⁊ aluit: a quo ꝓpterea genꝰ hoium grecoꝝ fabule ex lapidibꝰ ferũt repatum. De hoc deucaliõe mẽtõem facit Iuuenalis li. p2io q ait. Exquo deucaliõ nimbus tollẽtibꝰ equor Nauigio mõtẽ ascẽdit sorteꝗ poposcit. Paulatiꝗ animis caluerũt mollia saxa. Et maribꝰ vndas oñdit pirrha puellas. Quicq̃d agũt hoies votũ timor illa voluptas. Gaudia discursus nostri ẽ farrago libelli. Hysidorus li. 17. ethimol. c. 3. dicit. Farrago a farre dicta. Est. n. herba ordeacea adhuc viridis nec dũ granis ad maturitatẽ turgẽtibꝰ. Ouidius isup̃ i. 1. metamorpheseos ita inquit. Deucaliõ lachrymis ita pirrhã affat̃ abortis. O soror o cõiux o feia sola supstes. Quã cõe mihi genꝰ ⁊ patruelis origo. Demũ thorus nutrit: nũc ip̃a ꝑicula iungũt. Feraꝝ quascunꝗ videt occasus ⁊ ortꝰ. Nos duo turba sumꝰ: possedit cetera põtꝰ. Et ibi Ouidiꝰ. Missã viri manibꝰ sp̃ẽm traxere viroꝝ. Et de feminco ẽ reparata feia iactu. Inde genꝰ durũ sumꝰ expiẽsꝗ laboꝝ. Et documẽta damus q̃ sumus origie nati. Famosũ ergo fuit illud diluuiũ de quo ipsi ẽt poete tanta cecinere. Nec tñ nisi a cã nãli ꝓcessit. Sꝫ ne multũ inutiliter cõtẽdamꝰ dicit Nic. de lira ꝙ nobis satis eẽ dꝫ testimoniũ scripture q̃ diluuiũ asserit firmiter iundasse i penã peccati. Possumꝰ tamẽ dicere fm̃ Ric. in. 4. di. 47. ꝙ ꝓductõem ignis purgãtis mũdũ i fine seculoꝝ p̃cedet vehemẽs siccitas nãlr gnãta illius ignis ꝓductõi cõcordãs: nõ tñ sicut dispõ necessaria: sꝫ cõgrua. Ita diluuiũ aq̃ potuit p̃cedere aliqua dispõ planetaꝝ frigidoꝝ ⁊ humidoꝝ: cõcurrens ad nutũ dei ad talẽ aq̃ꝝ iundatõem. Idõ influentia illa nõ fuisset si deus non statuisset diluuio ꝑimere se sp̃nẽtes.

De demõibus icubis ⁊ succubis: ⁊ gigãtibꝰ.

s Ecunda cã diluuij ab aliq̃bus assignat̃ demonũ malicia. Scribit̃ nãꝗ Gen. 7. Videtes filij dei. i. demões fm̃ expositõem istoꝝ: q dicũtur filij dei ꝓpter nãꝫ sp̃iritualẽ: filias hoium ꝙ eẽnt pulchre miscuerũt se i sp̃ẽ humana cũ mulieribꝰ: ⁊ ide sunt nati gigantes. Magister in historia scholastica dicit. Potuit eẽ vt icubi demones genuerit gigantes a magnitudine corpoꝝ denomiatos. Sed imanitati corpoꝝ respõdebat imanitas aiorum Verũtñ nõ acceptat̃ hoc ꝙ gigãtes nascãt̃ opꝑe demonũ icuboꝝ ⁊ succuboꝝ: q2 ⁊ ipsi nati sunt ex viris ⁊ mulieribꝰ: sicut ⁊ ceteri hoies. Nam de Og rege Basan Deuterono. 2. ⁊. 3. c. dicitur ꝙ monstrat̃ lectus eius ferreus nouẽ cubitos habẽs lõgitudinis. ⁊. 4. altitudinis. Et. i. Reg. 15. c. legit̃ de Goliath ꝙ erat altitudinis sex cubitoꝝ ⁊ palmo. In crõica Ricobaldi repperi ꝙ tp̃e clemẽtis pape scd̃i rome cadauer inuentum

mentū ē gigantis icorruptū magnitudinis isoli
te: cui erat tale epitaphiū. Filius euādri pallas
quē lancea turni Militis occidit more suo iacꝫ
hic. Hec iō dicimus: qꝛ ēt nālr gigantes pñt
absqꝫ demonibus generari. Et iō vtrū illi qui
erāt diluuij tpe nati sunt vt ptactū ē demonibꝰ
coopantibus in dubiū vtitur. Sed posito ꝙ sic
eēt: nō ppterea deꝰ diluuiū iundare fecit qm̄ vt
īgt Nico. de lira. Diluuiū datū ē in penā homi
nū: nō demonū.

Q̄ ō tpe diluuij filij potentuꝫ ēt vi carnaliter cō
cubebāt cū filiabus pauperū.

t Ertia cā diluuij assignatᷣ ab alijs potē/
tum violentia. Dicit. n. rabbi Salomō
ꝙ filij dei accipiūtur p filijs iudicuꝫ et
potētum. Qui qñ videbāt filias subditoꝝ pul
chre ornari: ꝛ qñ dabātur ad nuptias accedebāt
ad eas: cognoscēdo carnalr añqꝫ mariti eas co
gnoscerēt. Et lꝫ sic potuerit eē tñ hec nō ē tota/
lis causa: sed quarta que sequitur.

Q̄ ō ppter pctā carnis deus misit diluuium.

q Uarta cā igitᷣ qre diluuiū fieri voluit ō
us: fuit oīs carnis imūdicia. Dicitᷣ q/
dē in textu biblie. Oīs caro corrupat
viā suā. Alij itaqꝫ filij dei fm Nico. de lira in/
telligūtur q descēderūt de Seth q ab adā istru/
cti fuerūt i cultu diuio p filias hoīum itelligūtᷣ
mulieres descēdētes de Cayn: q̄ erant lubrice
lascive ꝛ dissolute. Et ō illis pcepat Seth filiis
suis de volūtate dei: vt nō ɔherēt cū eis. Ipsi
vo fecerūt ɔtrariū. Qꝛ tñ hic fit mētio ō filijs
Seth ꝛ filiabꝰ Cayn: notādū ē fm magistrū i
historia scholastica: q allegat scm̄ Methodium
cui i carcere exñti p amore xp̄i: scā fuit reuela/
tio ō tpibus pmis ꝛ nouissimis dicētē: ꝙ adaꝫ
ꝛ eua vgines egressi sūt de padiso. Et hoc vii
qꝫ Hiero. ad Eusto. cōfirmat dicēs. Eua i pa
diso virgo fuit post tunicas pelliceas sūpsit ini
tiū nuptiaꝝ. Anno vo vite adā. 15. natus ē ei
Cayn ꝛ soror eiꝰ Calmana post alios. 15. ānos
natus ē abel ꝛ soror eius Delbora. Et iō natꝰ
ē primus Cayn pessimus qꝫ abel iustꝰ vt oñde
retᷣ ꝙ i adā tota generis hūani massa dānata ē:
ꝛ qñ aliqs ex ea vas scificatōis efficitᷣ: nō hoc p
uēit ex nā: ſꝫ ex dei vocātis misericordia. anno
vite adā cētesimo trigesimo Cayn occidit abel
ꝛ luxē eū adā ꝛ eua cētū ānis. Locꝰ i quo luxe
rūt drᷣ vallis lachrymaꝝ iuxta Ebron. Cayn ō
pessimꝰ remāsit q pmꝰ termios terre posuit ad
calliditatē: fallaciāqꝫ pduxit pmꝰ in terra supbi
uit post adā i padiso. pmꝰ homicidiū ppetrauit:

primus ciuitates edificauit mūrisqꝫ muniuit: ꝛ
hoies male agētes i vrbibꝰ collegit fꝫ iosephū
Cayn itaqꝫ cognouit vxorē suā q̄ pepit enoch
Enoch genuit Irad. Irad mauiael: Mauia
el mathusael Mathusael lamech. Hic pmꝰ. s.
lamech bigamiā itroduxit: ꝛ sic adulteriū cōtra
legē dei ex nā fecit. In pma. n. creatōne vnica
vnice scā ē mulier: ꝛ deus p os ade decreuerat
vt eēnt duo i carne vna. Hic āt accepit duas
vxores Ada ꝛ Sellā. Genuitqꝫ Ada Jabel
q adiuenit portatilia pastoꝝ. i. tētoria ad mutā
da pascua. Nomē fratris eiꝰ Tubal. s. prᷣ canē
tiū i cythara ꝛ orgāo. Nō istroꝝ qdem m q̄ lōge
post inuēta fuerūt: ſꝫ iuētor fuit musice ꝛ cōso/
nātiarū vt labor pastoralis qsi i delitijs verte/
retᷣ. Et qꝛ audierat adā pphetasse ō duobus iu
dicijs: ne piret ars iuēta: scripsit eā i duabꝰ co/
lūnis i qlibet totā ut dicit Josephus. vna mar
morea altera latericia qrū altera non diuerteretᷣ
diluuio altera nō solueretᷣ icēdio. Sella genuit
Tubalcayn: q ferrariā artem pmus iuēit: res
bellicas decēter exercuit: sculpturas opum vel
hoīum i metallis i libidinē oculorū fabricauit.
Sicqꝫ vsqꝫ ad tp̄s diluij gnātio Cayn sp excre
uit nūero ꝛ malicia ac iniqtate. Gnātio vero
Seth istructa erat i diuio cultu. Dicit. n. strabꝰ
ꝙ post mortē abel vouit Adā nō vltra se vxo/
rē cogniturū: ſꝫ deo iubēte p āgelū fregit votū
vt dei filius de eo nasceretur. Quare cognouit
vxorē suā ꝛ natꝰ ē Seth q genuit enos. Enos
genuit Caynan: Caynan genuit Malalehel
Malalehel genuit Jareth: Jareth Enoch:
Enoch matusalē: Matusalē Lamech. Addi/
dit magister historiarū ꝙ breuiter legislator ge
neratōes adē trāsit festinās ad tpa abrahe pa/
tris hebreorū: ꝛ plures subticet ade filios ꝛ fili
as. Ex qbus oībus vt ad ppositū redeamꝰ pꝫ
ꝙ nō abrahe phibitū fuerat: ſꝫ his q descende
rāt de Seth ne inirēt mrīmonia cū filiabus ō
scēdētibꝰ ō gnātōe Cayn: ꝛ tñ cōtrariū facere
nō erubuere. Ingt ad hec sanctꝰ Methodius
ꝙ filij Cayn abutebātur vxoribus fratrū suo/
rū nimijs fornicatōibus: deinde mulieres i ve
saniā verse supgresse viris abutebantᷣ: tādē ex
arserūt hoies in alterutrum coeuntes. Abun/
dabāt pctā imundissima carnis i oībus excep/
to Noē ꝛ vxore: filijs eius: ꝛ vxoribus eoruꝫ:
qꝛ pctā illa nephandissima deū prouocauerunt
vt diluuio extigueret cōcupiscētiam hominum

De terribilitate diluuij: quo tanta strages fa
cta ē cōtra hoīes ꝛ aīalia. Caplm .3.

Udite obsecro oēs ppl'i peccatores q̄z
a terribile fuit iudiciū illud a quo se hoīes
defendere nō valuerūt. Timete deuz ꝛ
humiliate in cōspectu ei⁹ corda vr̄a. Nō.n.est
potentia: nō fortitudo: nō cōsilium cōtra dn̄m.
Ipse fuit qui vires gigantuz cōtriuit: ꝛ deleuit
aquis inundātib⁹ oēm carnē. Si autē cōprehē
dere velimus illius diluuij terribilitatē: q̄ttuor
cōsiderare debemus.

Primo terre deteriorationem.
Secundo animaliū occisionez.
Tertio paruuloꝝ submersionem.
Quarto tantoꝝ hominū peremptionem.

Qd ꝓpter aquas diluuij terra deteriorata ē

Rimo ꝯsiderem⁹ terre deterioratione
p Dicit magister in historia scholastica ex
ponendo vba dei.s. Dispdā cos cum
terra.i.cū fertilitate terre. Tradūt.n. vigorem
terre: ꝛ fecunditatē longe inferiorē eē post di
luuiū. Vn̄ esus carniū homini cōcessus est: cuz
antea fructib⁹ victitarēt. Nec miꝝ q̄r tā diu fuit
terra coopta aquis diluuij: que pro maiori pte
vt dic̄ Nico. de li. fuerūt de mari oceano salso.

Qd aīalia ꝛ volucres piere exceptis piscib⁹

Ecūdo cōsiderem⁹ diluuij terribilitatē
s pp aīaliū occisionē. Vt.n. igt text⁹ bi
blie mortua est oīs aīa viuēs sup terrā:
oīa aīalia: oēsq̄z volucres: except q̄ erāt i archa
Nō fuerūt mortui pisces: q̄r vt dicit Ni. de li.
peccata ꝯmissa erāt i terra ꝛ i aere nō aūt i aqs.

Qd paruuli periere in aquis diluuij.

Ertio cōsiderem⁹ diluuij terribilitatez
t pp paruuloꝝ submersionē. Erant illo
tpe tot puuli: tot ad vbera matrū pēdē
tes: q tamē p paterno scelere oēs eiulātes lamē
tantesq̄z submersi sunt. Qualiter aūt filij puniū
tur pro peccatis parentū dixi in quadragesima
li in sermone de ira dei.

Qd oēs hoīes suffocati sūt. Noe ꝛ suis except

Uarto cōsiderem⁹ illi⁹ iudicij terribili
q tatez ꝓpter tantoꝝ hominū pemptōez.
Cōpleta siqdē archa iuxta dei ordina
tionē: dixit de⁹ ad Noe. Ingredere i archaz tu
ꝛ filij tui: vxor tua ꝛ vxores filioꝝ tuoꝝ tecum.
Magister in historia scholastica. Seorsuz vi
ros: seorsuz mulieres nominauit dn̄s: cū de in
gressu loquerēt: ac si diceret. Tempore affli
ctionis cessandū est ab amplexib⁹ mulieꝝ. In
exitu vo dixit de⁹. Egredere de archa tu ꝛ vxor
tua. Cōiuncti iubent exire: q disiuncti intraue
rant. Ac si diceret eis. Nūc redijt tp̄s ample
xandi: vt multiplicemini sup terrā. Mox eniz
subiūxit. Crescite ꝛ multiplicamini. dicit Rab
bi Salomon: q̄ in archa nō fuit cōcubitus ho
minū: nec auiū: nec bestiaꝝ ꝓpter vniuersalez
mundi tribulationē. In articulo itaq̄z diei illi⁹
intrauit Noe in archaz iuxta p̄ceptū dn̄i cū om
nibus aīalib⁹ ꝛ volucrib⁹ deputatis. Que fm
magistruz in historia cholastica nutu diuino: et
angeloꝝ ministerio adducta fuerūt. Refert ni
co. de lira. q̄ articulus iportat rē distinctā ꝛ ma
nifestā. Deus nāq̄z ingredi fecit Noe de die
clara ꝛ manifesta: ad ondendū q̄ poterat eū tue
ri a malis hoīb⁹ illius tpis q cōminati fuerāt eū
occidere. O qd fuit videre ꝛ q̄z tremēdū specta
culuz illud: qn̄ subito nebulosus aer fuit effec⁹
ventiq̄z stridere ceperūt. Tonabat ether: toni
trua audientes terrebāt: ꝛ catharacte celi.i. nu
bes aperte sunt. Secūdū Nico. de li. loquitur
scriptura metaphorice: nec dicit de celo stellato
sz aereo: vbi generant nubes ꝛ pluuie. O quā
tus oīum luctus mox insonuit. Quot lamenta:
dū breui spacio excrescentes aque rapere cepe
runt corpora mergēdoꝝ. Videbat pater sub
mergi filiū. Videbat frater fratrē: ꝛ ipse necā
dus clamabat ad sidera. Heu heu pim⁹ in aqs
Filius prēz aut matrē forte p̄cabatur. Adiuua
me natū tuū peūtē. At ille rn̄dere poterat. O
me miseꝝ ꝛ ego tecū pereo. Vix puto ptrāsijt
dies: q̄ maioꝝ pars defecit in aqs diluuij. Et
si q forsan in montib⁹ erāt: suffocati sunt tandē
ꝛ ipsi: qm̄ pluit. 40. dieb⁹. ꝛ. 40. noctib⁹: et aq̄
multi plicate supauerūt oīa cacumina montiū.
Expgiscimini ergo o peccatores polluti. o car
nales et lasciui. o sacrilegi et incestuosi. o libidi
nibus spurcissimis fedati: et timete regē regū
deū nostrū. Deponite veterē vitā: abijcite volu
ptates: corrigite malos mores: vt sic ipse mise
ricors pater liberet nos ab omni malo i pn̄ti: et
in futuro largiat gloriā sempiternam. Amen.

Sermo octau⁹ de mulierib⁹: q̄ occasio sunt
multoꝝ pctōꝝ ꝓpter que indignat deus.

ROpter mulieꝝ ꝯdi
tōes noxias
in grādia pctā sepenumero lapsi
p hoīes deū irritāt: vt sue iusticie i
illos furorez effundat. Et q̄zuis
ita fore facile deprehēdi possit ex
relatis i duob⁹ p̄cedētib⁹ s̄moīb⁹. verūtū vide
mus q̄ttidie p̄rias flagellari. qd pbi ꝛ sci viri ar
bitrant fieri: q̄r indignat de⁹ pp inordinatos ex
cessus: ornat⁹ mulieꝝ: et pōpā imo ihonestatē
vestimētoꝝ

vestimētex. Adeo vtiqȝ inualuit iaȝ vbiqȝ ꝑni/
tiosa ⁊ detestabilis cōsuetudo huiꝰ dissolutōis:
ꝙ nulla forti ꝑsuasione ꝑ̄dicatox pōt aboleri.
Ex hoc multiplicate sunt vsure rapine fraudulē
tie ⁊ iniqssime extorsiōes. Quinimo cū iuuēcu
le multe nuptui tradi nō possint: ⁊ alijs faculta
tes nō suppetant ad suis vanitatibꝰ satisfatiēdū
nouit deꝰ qd inde sequat. Ob id ḡ statui i pn̄ti
nostro sermone de mulieribꝰ verba facere. De
quibus dicturi tria mysteria declarabimus.
Primū dicit productionis.
Secundū cōmendationis.
Tertiū reprehensionis.

Qd deus benedictus ꝓduxit mulieres ad
perfectionē vniuersi. Capi. .I.

ita obiurgāda puto vitia muliex: vt se
xus ipse nō cōtēnat neqȝ ille q̄ ꝟtutibꝰ
florent occasionē sumāt desperādi. Jc
circo i hoc mysterio primo muliex ꝓductionez
inuestigabimus sub quattuor dubijs.
Primū: vtrum mulier ꝓduci debuit cum alijs
creaturis.
Scdȝ: vtx mulier fuerit imediate formata a do
Tertiū: vtrū mulier fieri debuit ex viro.
Quartū: vtx mulier ꝓducta sit ad imaginē dei

Primū dubiū inuestigādū ē: vtrū mulier ꝓ
duci debuit cū alijs creaturis. Et arguūt qdā ꝙ
nō. ꝑ̊ qr dicit phs in li. de generatōe aialiuȝ: ꝙ
femina ē mas occasionatꝰ. Sȝ nihil occasiona
tuȝ ⁊ deficiēs debuit eē in rex ꝓductōe: ḡ mu/
lier nō debuit ꝓduci. 2º. Occasiones pctōꝝ
sunt amputāde. Sȝ deꝰ ꝑ̄sciuit ꝙ mulier futu/
ra eēt viro in occasionē peccati: ergo nō debuit
mulierē ꝓducere. Refert Lact. li. 3. ꝙ Plato
de quattuor agebat deo grās. Primo ꝙ hō na
tus esset nō aial brutū. 2º ꝙ grecꝰ potiꝰ q̄ȝ bar/
barus. 3 ꝙ athenis ⁊ tēpore Socratis. 4º ꝙ
mas potiꝰ q̄ȝ femina. Rn̄det his Tho. 1. ꝑte
q. 92. ꝙ necessariū fuit feminas fieri sicut scri/
ptura dicit Gen. 7. i adiutoriū viri: nō qdē i ad
iutoriū alicuiꝰ alteriꝰ opis vt qdā dixerūt: cuȝ ad
qdlibet aliud opꝰ ꝯuenientiꝰ iuuari possit vir ꝑ
aliū vix q̄ȝ ꝑ mulierē: sȝ i adiutoriū generatōis
Ad illud ꝟo qd ꝑ̊ obiectū ē dicit Tho. 2. 2. ⁊ in
4º. di. 44. ꝙ q̄ȝuis mulier generet ꝑ̄ter itētio/
nez nature ꝑticularis: ē tn̄ de intētōe nāe vniuer
salis q̄ vtrūqȝ sexū reqrit ad ꝑfectā humane spēi
generatōez. Dicit ḡ mulier aliqd deficiēs ⁊ oc
casionatū: qr ꝟtus actiua q̄ ē i semine maris in
tendit ꝓducere simile sibi ꝑfectū ꝫm masculinū
sexū. Sȝ ꝙ femina generet h̄ ē ꝑꝑ ꝟtutis acti/
ue debilitatē: vel ꝑꝑ aliquā materie indispositio
nez: vel etiā ꝑꝑ aliquā trāsmutationē ab extrin/
seco: puta a ventis australibꝰ: q sunt humidi: vt
dicit Ari. li. de aialibꝰ. Ad scdm ꝟo qd addu
ctū ē dicit Tho. ꝙ si oia ex qbꝰ hō sumpsit occa
sionē peccādi deꝰ subtraxisset a mūdo: remāsis/
set vniuersuȝ ipfectū. Nec debuit cōe bonū toll
vt vitaret ꝑticulariter malū: ꝑ̄sertiȝ cū deꝰ noui
ordinare malū omne i bonū. Scdȝ dubiū erat
vtrū mulier fuerit imediate formata a deo. Rn̄
det ad hoc Tho. vbi. s̄. ꝙ solꝰ deꝰ q ē nature in
stitutor pōt ꝑ̄ter nature ordinē res i eē ꝓduce/
re. Et ideo solus deꝰ potuit vel vix de limo ter/
re: vł mulierē de costa viri formare. Vn̄ Aug.
li. 9. suꝑ Gen. ad lr̄am. Formare vł edificare
costā vt mulier eēt nō potuit nisi deꝰ: a q̊ vniuer
sa nā subsistit. Et itex ibi. Qd ministeriū āgeli
exhibuerūt deo in formatōe mulieris nescimꝰ.
Certū tn̄ ē: ꝙ sicut corpus viri de limo nō fuit
formatū ꝑ angelū: ita nec corpꝰ mulieris de co/
sta viri. Et itex ibidē Aug. Nō habuit prima
rex cōditio: vt femina ois sic fieret: sȝ tm̄ h̄ ha
buit: vt sic fieri posset. Et ideo ꝫm causales rō/
nes ꝑ̄stitit corpꝰ mulieris in ꝑmis opibꝰ: non
ꝫm potētiā actiuā: sed ꝫm potentiā passiuā tm̄ i
ordinez ad potentiā actiuā creatoris. Tertiū
dubiū fuit vtrū mulier debuit fieri ex viro. Et
posset qs arguere ꝙ nō: qn sexus cōis ē hoibꝰ
⁊ alijs animalibꝰ. Sed in alijs animalibꝰ femi
ne nō sunt facte ex maribus: ergo nec i hoie fie
ri debuit. 2º arguit: qr eox q̄ sunt eiusdē spēi ē
cadē materia. Sȝ mas ⁊ femina sunt eiusdem
speciei: ergo femina fieri debuit ex limo terre si
cut ⁊ vir. 3º mulier facta est in adiutoriū gene
rationis: sed nimia ꝓpinquitas reddit ad hoc ꝑ
sonā ineptā. Vn̄ ꝑsone ꝓpinque a mr̄ionio ex/
cludunt: vt pȝ Leuitici. 18. c. ergo mulier non
debuit fieri ex viro. Rn̄det his oibus Tho. ꝙ
mulier ex viro formari debuit ꝑꝑ tria. Prio
qdē vt in h̄ q̄dā dignitas ꝑmo homini ꝟuaret:
vt scdm rei similitudinē esset ipse principiū to/
tius sue speciei sicut deꝰ est principiū totiꝰ vni/
uersi. Vn̄ Paulus dixit Act. 17. c. ꝙ deꝰ fecit
ex vno omne genꝰ hominū. Scdo mulier fa/
cta ē ex viro: vt vir magis mulierē diligeret: et
ei insepabiliꝰ inhereret: duȝ cognosceret eā ex se
eē ꝓductā. Vn̄ dr̄ Gen. 2. Ex viro sumpta est
q̄ȝobrē relinquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit
vxori sue. Et hoc maxime necessariū fuit i spe/
cie humana: in q̄ mas ⁊ femina ꝯmanent ꝑ to/
taȝ vitā: qd non contingit in alijs animalibus.

Tertio mulier facta est ex viro: q2 vt phs dicit
8. ethicoꝝ. mas ⁊ femina cõiungunt in homi/
nibus nõ solũ ꝓpter necessitatẽ generatiõis: vt
in alijs animalibꝰ: sed etiã ꝑ domesticã vitaꝫ: in
qua sunt aliqua opa viri ⁊ femine: ⁊ in qua vir
est caput mulieris. Vñ cõuenienter ex viro for
mata est mulier: sicut ex suo principio. Quarta
ratio addi põt sacramẽtalis. Figuratꝛ. n. ꝑ h ꝙ
ecclesia a xp̃o sumit principiũ. Vñ apl's dicit ad
Eph. 5. c. Sacramẽtũ hoc magnũ est: ego aũt
dico in xp̃o ⁊ in ecclesia. Et per hoc pꝫ rñsio ad
primũ. Ad secũdũ dicit Tho. ꝙ materia est ex
qua alius fit: natura aũt creata hꝫ determinatũ
principiũ: cũ sit determinata ad vnũ hꝫ determi
natuꝫ ꝓcessum. Vñ ex determinata materia ꝓ
ducitꝛ aliqd in determinata specie. Sꝫ ꝟtus di
uina cũ sit infinita: põt idẽ ſm speciẽ ex quacũ/
qꝫ materia facere: sicut viꝝ ex limo: ⁊ mulierez
ex viro. Ad tertiũ dicit Tho. ꝙ ex naturali ge
neratione cõtrahitꝛ q̃dã ꝓpinquitas q̃ m̃rimo/
niuꝫ ĩpedit. Sꝫ mulier nõ est ꝓducta a viro ꝑ
naturalẽ generationem sed sola ꝟtute diuina.
Vñ Eua nõ dicitꝛ filia Ade: ⁊ ꝓpterea rõ non
cõcludit. Vt igitꝛ scribitꝛ Geñ. 2. c. postq̃ꝫ Adã
in paradisuꝫ introduxerat deus misit soporẽ in
eũ. Aug. 9. sup Geñ. ad lr̃aꝫ: dicit ꝙ sopor ille
fuit raptus ⁊ extasis: q2 tũc vidit dñm ꝑ essentiã
⁊ interfuit curie angeloꝝ. Hoc vtiqꝫ opinãdo
dicit nõ asserendo de visione essentie diuine.
Cũqꝫ obdormiuisset: tulit vnã de costis eiꝰ abs/
qꝫ lesione ⁊ dolore: vt dicit Tho. Secũdũ vero
Landul. di. 18. secũdi. Costa detracta fuit mini
sterio angeloꝝ: nõ tamen eoꝝ ministerio fuit in
mulierẽ formata. Dicit etiã Landul. ꝙ forma
tio de costa nõ fuit ꝓprie generatio sicut aliq di
cunt: ꝙ deus de aere circũstãte: vel terra corru
pta coꝝ forma deꝰ suppleuit materiã illiꝰ coste:
q2 vt dicit magister in textu: magis dꝫ dici mu/
lier facta de illa materia: q̃ fuit maior q̃ꝫ de illa
costa. Nec põt dici ꝓprie creatio: tuꝫ q2 creatio
humane nature p̃cesserat in homine: tuꝫ q2 fuit
facta de aliqua p̃iacẽti materia. s. de costa. Fuit
ergo multiplicatio sicut magister dicit i lr̃a: quõ
de quinqꝫ panibꝰ multiplicatis dominꝰ satiauit
quinqꝫ milia hominũ. Cõtrariũ tamẽ tꝫ Tho.
q asserit ꝙ corpꝰ mulieris fuit formatũ de costa
per additionẽ materie: vel per creationẽ. Sed
q fecit ipse nouit. Quare ꝟo de costa: nõ de alia
parte fuit mulier formata. dicit Tho. ⁊ glo. 33.
q. 5. in. c. mulierẽ. Nõ de pede formata est mu
lier ne oĩno videretꝛ famula. Non de capite: ne
oĩo videretꝛ dña: sed de costa: vt videretꝛ collate/
ralis. Quartũ dubiũ fuit: vtrũ mulier fuit ꝓdu
cta ad imaginẽ dei. Nã. 1. Cor. xi. c. dr̃. Vir ẽ
imago dei. Mulier aũt est imago viri. Pro/
pter q̃ ꝟba dicitꝛ. 33. q. 5. c. Hic imago dei: ꝙ
mulier nõ est ad imaginẽ dei. Rñdet Boñ. in
2. di. 16. ⁊ Tho. i. parte. q. 93. ꝙ cũ hõ ſm intel
lectualẽ naturã ad imaginẽ dei eẽ dicatꝛ: ſꝫ hoc
est maxime ad imaginẽ dei: ꝙ intellectualis na
tura deũ maxime imitari põt. Imitatꝛ aũt intel/
lectualis natura maxime deũ q̃ꝫtũ ad hoc ꝙ deꝰ
seipsum intelligit ⁊ amat. Vñ imago dei tripli/
citer põt in homine ꝯsiderari. Vno qdẽ modo
ſm ꝙ hꝫ homo aptitudinẽ naturalẽ ad intelligẽ
duꝫ ⁊ amandũ deũ. Et hec aptitudo cõsistit i ip
sa natura mẽtis q̃ est cõis oibꝰ hominibꝰ. Alio
mõ ſm ꝙ actu vel habitu deũ cognoscit ⁊ amat:
sed tñ iꝑfecte. Et h est imago ꝑ ꝯformitatẽ gra
tie. Tertio mõ ſm q hõ actu deuꝫ cognoscit et
amat ꝑfecte. Et sic attenditꝛ imago ſm similitu/
dinez glorie. Vnde sup illud p̃s. Signatuꝫ est
sup nos lumẽ vultus tui dñe. Glo. distinguit
triplicẽ imaginẽ. s. creationis recreationis: ⁊ si
militudinis. Prima imago inuenitꝛ in oibꝰ ho
minibꝰ. Secũda in iustis tñ. Tertia ꝟo soluꝫ
in beatis. Tam ergo in viro q̃ꝫ in muliere inue
nitur dei imago quãtũ ad illud in quo principali
ter ratio imaginis ꝯsistit. s. quãtũ ad intellectua
lem naturã. Vnde Geñ. 1. cũ dixisset scriptu/
ra. Creauit deꝰ hominẽ ad imaginẽ suã: ad ima
ginez dei creauit illũ: subdit. Masculũ ⁊ femi/
naꝫ creauit eos. Et dicit p̃ncipaliter eos: vt etiã
ĩtelligatꝛ mulier ad imaginẽ dei creata. Sꝫ quã
tuꝫ ad aliqd secundariũ imago dei inuenitur in
viro: secũdũ qđ nõ inuenitꝛ in muliere. Nã vir
est principiũ mulieris ⁊ finis: sicut deus ẽ prin
cipiũ ⁊ finis totius creature. Vnde cũ apostolꝰ
dixisset: ꝙ vir imago ⁊ gloria dei est: mulier aũt
gloria viri est: oñdit quare hoc dixit subdens.
Nõ. n. vir est ex muliere sed mulier ex viro: et
vir nõ est creatus ꝓpter mulierẽ: sed mulier ꝓ
pter viꝝ. Diximꝰ hec oĩa vt intelligamꝰ mulie/
res nõ esse contẽnẽdas q̃ ad imaginẽ dei create
participes fieri possunt eterne vite.

De p̃rogatiuis virtutũ quibꝰ mulieres flo/
ruisse cõpertũ est. Capt. 2.

s Olent pleriqꝫ mulieres a deo ꝓductas
ad omne bonũ ad omneqꝫ ꝟtutẽ inha
biles reputare. Quibꝰ in hac ꝑte admi
rabiles laudes mulieꝝ aperiendas duxi. Que
licet de multis cõmendari possint: tamẽ q̃tuor
precipue

precipue sunt illa: que in sexu muliebri excellen
tissima sunt reperta.
Primū est fortitudo ⁊ magnanimitas.
Secūdū pudicitia ⁊ honestas.
Tertiū clementia ⁊ liberalitas.
Quartū deuotio ⁊ pietas.
Prima laus muliebris sexus est de fortitu/
dine ⁊ magnanimitate. Quis .n. non mireꝫ de
his q̄ mulieres magnanimiter fortiterqꝫ ege/
re. Et vt taceā de iudith q̄ caput holofernis trū
cauit. de Thamiri massagetaꝝ regina q̄ supera
uit cyrū: vt refert Justinus. de pantasilea regi/
na amazonū: q̄ in bellis troianis cū suis puellis
pugnādo egit stupenda: vt cōmemorat frigius
dares: de Semiramide assyrioꝝ regina: que vt
valerius asserit li. 9. deficientē babylonē recu/
perauit: priusqꝫ decorē capilloꝝ in ordine rede
gisset: ad tot milia mulieꝝ cōuertēdus ē animꝰ
q̄ ꝓ xp̄i amore seuissima tormenta passe: tādem
nec mori recusauerūt. Longū qppe esset recen
sere singula. Propter q̄ ecclesia sancta in ora/
tione sic dicit ad deū. Deꝰ q inter cetera potētie
tue miracula: etiā in sexu fragili victoriā marty
rij ꝯtulisti. Amb. de scā Agnete affirmat: ꝙ ter
tiodecimo anno etatis sue mortē ꝑdidit: ⁊ vitā
inuenit: qm̄ .s. i vrbe maxima glorioso martyrio
migrauit ad celos. Cecilia sponsū ⁊ cognatū
cōuertit: ⁊ oēs pariter coronā martyrij sunt ade
pti. Rufina ⁊ Scd̄a due sorores fuerūt vgies
romane: parētibꝰ clarissimis genite: q̄ tpe Va/
leriani iꝑatoris accusate ꝙ xp̄iane eēnt ⁊ capte
ac tradite donato p̄fecto: post mlt̄a vbera iussit
Rufinā prius cedi. Q̄d vidēs soror clamare ce
pit ad iudicē. Quid ē ꝙ sororē meā glorificas
⁊ me inhonoras. Tādē post multa vtriqꝫ illata
tormēta ducte fuerūt in siluā in via cornelia ab
vrbe roma miliario decimo: in fundo q vocaꝫ
Bureto: ibiqꝫ Rufina capite trūcaꝫ. Scd̄a ꝑ/
cutiꝫ: ⁊ eoꝝ corpa feris vorāda linquunꝫ. De/
niqꝫ Plautilla matrona in cuiꝰ p̄dio hoc factū
est: vidit eas in visu sedētes gēmatas i thalamo
⁊ dicētes sibi. Plautilla desine a flagitijs ido/
loꝝ ⁊ crede i xp̄m: ⁊ veni i p̄diū tuū ⁊ corpora
nr̄a sepeli. Q̄d illa fecit. Multa ꝑcurrēda eēnt
de katerina: de Lucia: de Agatha: de Justina
de Vrsula ⁊ vndecim milibꝰ puellis eiꝰ: ⁊ de re
liqs q̄ forti aīo diros cruciatꝰ ꝓ xp̄o pati volue/
rūt. Scd̄a laus muliebris sexꝰ ē de pudicitia ⁊
honestate. Jnuēte sunt mulieres ⁊ qdē inume
re: q̄ honestatē ⁊ pudicitiā cunctis rebꝰ huiꝰ mū
di p̄posuerūt. Susanna vt habeꝫ Daniel. 13. c.
p̄elegit mori falso criminata ⁊ accusata: qꝫ seni/
bus libidinosis consentire. Lucretia matrona/
romana: a filio Targni supbi vi cognita semet
ipsam ꝑemit: vt dicit Aug. li. i. de ciui. dei. Eu
frosina domo patris relicta viriliqꝫ habitu sum
pto: vsqꝫ ad mortē incognita manens i mona/
sterio: habitu monastico induta: vginitatē vsqꝫ
ad mortē prudētissime cōseruauit: vt poniꝫ i vi/
tas patrū. Et ne multis imorer: mater dn̄i nr̄i
iesu xp̄i vgo vginū nūcupaꝫ: q2 oīs mūdicie et
castitatis speculū mūdissimum fuit: cuiꝰ exēplo
vsqꝫ in p̄n̄tē diē pene inumere iuuencule vgi/
nitatē suā dn̄o ꝯsecrarūt: vt nr̄a sanctissima Cla
ra: ⁊ alie etiā tpibꝰ nostris. Neqꝫ aliter qꝫ vana
cēseri pōt maloꝝ hoīuꝫ sn̄ia q aiūt: mulierē nul
lā bonā: ⁊ vt poeta canit: casta ē quā nemo ro
gauit. Mentiunꝫ vtiqꝫ qm̄ ⁊ nupte plurime im
mo ꝓ maiori ꝑte viris suis fidē quā ꝓmiserunt
inuiolabiliter s̄uant: ⁊ vgines deo dedicate: ac
alie viduitatē tenentes in sua pudicitia firmiter
ꝑseuerāt. Tertia laus muliebris sexus est de
clemētia ⁊ liberalitate. Mulier fuit regina Sa/
ba q̄ venit a finibꝰ terre ad Salomonē: ⁊ dona
uit ei centū viginti talenta auri: ⁊ aromata mul
ta nimis ⁊ gēmas p̄ciosas: vt habeꝫ. 3. Regū.
x. c. Nota hic s̄m Hugutionē ⁊ Catholicon ⁊
Ysidoꝝ. 16. ethimol. ꝙ talētū ē quoddā pon
dus: qd̄ summū eē ꝑhibeꝫ. Nā nihil ē calculo
minꝰ: nihil talēto maiꝰ: cuiꝰ variū apud diuer/
sas gētes pondꝰ habeꝫ. Nā apud romanos ta
lentū ē. 72. libraꝝ: sicut Plautꝰ ōn̄dit: q duo ta
lenta eē dicit cētūquadragintaquattuor libras.
Sꝫ ē talētū minꝰ .i. qnquaginta libraꝝ. Et me
diū vt dictū ē septuagintaduaꝝ. Et summū cē/
tū viginti libraꝝ. Accipiēdo ḡ talētū minꝰ: cē
tū viginti talēta faciūt sex milia libras. Apparet
ex h̄ qꝫ liberalis fuit p̄noīata regina. Vale. aūt
maximꝰ i ru. de liberalitate. ⁊ Titꝰ Liuiꝰ li. 2. de
2° bello punico. Paulā canusinā ꝯmēdāt: qm̄
mulier illa clara diuitijs romanos oēs q de cla
de canensi canusiū fugerāt circa decē milia ci/
uiū romanoꝝ solū menibꝰ ac tectis a canusinis
receptos: ꝓprijs sumptibꝰ frumēto veste ⁊ viati
co iuuit. Videmꝰ insuꝑ q̄tidie mulieꝝ elemosy
nis tot paupes: tot religiosos ⁊ mēdicātes su/
stētari. De scā Paula romana Hiero. ita scri
bit i epitaphio suo. Postqꝫ vir mortuꝰ ē: ita eū
plārit: vt ꝓpe ipsa moreꝛeꝫ: ita se cōuertit ad
dei s̄uitutē vt mortē eiꝰ videreꝫ optasse. Quid
ḡ referā āple ⁊ nobilis domꝰ: ⁊ quōdā opulen
tissime oēs pene diuitias in paupes erogatas.

Quarta laus muliebris sexus est: de deuotiōe
⁊ pietate. Tempore nāq ꝑsecutōis xp̄ianoꝝ
mulieres ꝯfessoribꝰ sanctis ministrabāt necessa
ria vite: ⁊ martyꝝ corpa sepeliebāt. Vn̄ ecclesia
dicit in officio sancti Andree. Maximilla xp̄o
amabilis tulit corpꝰ apl'i ⁊ optimo loco cū aro/
matibꝰ sepeliuit: h Maximilla vxor fuit Egee.
Drusiana mater paupeꝝ. Joānē euāgelistam
apud Ephesuz hospitio deuotissime recipiebat
quā ⁊ ipse a mortuis suis meritis suscitauit. Lu
cina romana corpꝰ martyris Sebastiani inuen
tum tradi ꝓcurauit sepulture. Et omissis alijs
mulieres inqt Marcus vltimo. c. emerūt aro/
mata vt veniētes vngerent iesum. Quanta aūt
ad cultū dei sit cōiter mulierū deuotio experien
tia magistra rerū hoc manifestat. Magnus er/
go in celis erit numerus mulierū que simul cū
xp̄o gaudebunt in delitijs paradisi.

De mulierū excessiuo ⁊ reprehēsibili ornatu
Capitulum. tertium.

Mlieres quas tā ample laudibꝰ hucus/
q ꝓsecuti sumus: in hoc mysterio re/
prehensibiles arguēdasq ondā: qm̄ ho
dierna die ꝓpter excrescētes vanitates suas cō
minat̄ nobis altissimus deus p Esaiā ꝓphetā
suū. 3. c. Pro eo q eleuate sunt filie syon ⁊ am/
bulauerunt extēto collo: ⁊ nutibꝰ oculoꝝ ibāt: ⁊
plaudebāt ⁊ ambulabāt ⁊ pedibꝰ suis cōposito
gradu incedebāt decaluabit dn̄s verticē filiarū
syon: ⁊ dn̄s crinē eaꝝ nudabit. In die illa au/
feret dn̄s ornatū calciamētoꝝ: ⁊ lunulas ⁊ tor/
ques ⁊ monilia ⁊ armillas ⁊ mitras ⁊ discrimi
nalia ⁊ periscelidas ⁊ murenulas: ⁊ olfatoriola:
⁊ inaures ⁊ annulos ⁊ gēmas in fronte pendē
tes ⁊ mutatoria ⁊ palliola ⁊ lintheamina ⁊ acus
⁊ specula ⁊ sindones ⁊ vitas ⁊ teristra. Et erit
pro suaui odore fetor: ⁊ ꝓ zona funiculus: ⁊ ꝓ
crispāti crine caluiciū: ⁊ ꝓ fascia pectorali ciliciū
Pulcherrimi quoq viri tui gladio cadent: et
fortes tui in p̄lio. Et merebūt atq lugebūt por
te eiꝰ ⁊ desolata in terra sedebit. Dicēdū itaq ē
in hoc mysterio quare mulierū ornatus repre/
hensibilis ē ⁊ exosus deo. Et ad h possunt assi/
gnari quattuor p̄cipue ⁊ principales rationes.
Prima dicit̄ additionis.
Secūda parificationis.
Tertia intentionis.
Quarta inhonestationis.

Prima rō q̄re mulierū ornatus est reprehē
sibilis dicit̄ additōis. Excedūt qdē in hoc: q ad
dere satagūt opificio dei. Nā breuitati corporis
immo ꝯueniēti stature adinueniūt altas caligas
quas calciātes vident̄ statura magne. Defectui
capilloꝝ addūt capillos adulterinos ⁊ extrāeos
Colori faciei supaddūt cerusa ⁊ alia feda fuca/
menta. De qbꝰ dicit̄ de cōsecra. di. 4. c. fucare.

Scd̄a ratio q̄re mulieꝝ ornatus ē reprehēsi/
bilis dicit̄ parificatōis. Cōtendūt siqdē mino/
res ⁊ populares equare se maioribꝰ ⁊ p̄ncipalio
ribus. Cōpertū vtiq ē q qdā vendidit vinū ⁊
bibebat aquā vt manicas sericas emeret vxori.
Nō lz artifici vel agricole vxorē induere p̄cio/
sis ⁊ delicatis vestibꝰ: maxime dūz possibilitas
abest. Sz dicbꝰ istis i quolibet gradu hoies cor
rupti sunt. Nā intātū excreuit ornamētoꝝ pō/
pa: vt necesse sit amplissimas dotes filiabꝰ nu/
bilibus dare. Ob quā cām ille q plures habet
filias: vix vnā pōt nuptui tradere. Si vna nu/
bat: alie vel in domo remanēt: vel nō ꝑꝑ deuz:
sz q̄si vi moniales fiūt. Taceo flagitia q̄ sequun
tur ex his. Dicit Hiero. ad Eustochiū. Pu/
det dicere quot quottidie v̄gines ruāt: quātas
de suo gremio ꝑdat mater ecclesia: sup quot sy/
dera supbꝰ inimicus ponat thronū suū: quot pe
tras excauet vt habitet coluber in foraminibus
eaꝝ. Videas plerasq viduas anteq nuptas: ⁊
infelicē cōsciētiā mētita tm̄ veste ꝓtegere: quas
nisi tumor vteri ⁊ infantū ꝓdiderit vagitus: ere
cta ceruice ⁊ ludentibꝰ pedibus incedūt. ⁊c̄. ibi.
Nō reprehēdimꝰ nō dānamꝰ decētē ornatū: qr
vt inqt Aug. 41. di. c. qsqs. Quid loco ⁊ tpi et
ꝑsonis cōueniat attendēdū ē: ne temere flagitia
reprehendamꝰ. Sz cur tot expense fiūt vbi nō
debēt: imo vbi cōmode fieri nō pn̄t. Si fiūt iqd
quō fieri nō pn̄t. Fiūt fiūt: sz vn̄ acqrunt̄ pecu/
nie. Heu heu infelix tpoꝝ hoꝝ cōditio. Xp̄ia/
ni oēs iusticie ⁊ veritatis obliti extēderūt iā ma
nus suas ad fraudes: ad deceptōes: ad rapinas
ad ipia ⁊ turpia lucra: ad cōtractus ꝓhibitos:
⁊ vsuras publicas. Vix vnꝰ repit̄ de mille q vt
acqrat ⁊ thesaurizet cōsciētiā nō inficiat. Ter/
tia ratio q̄re est reprehēsibilis mulieꝝ ornatus
dicit̄ intētōis. Nā posito q fm sui statꝰ decētiā
mulieres se ornent: tm̄ si q̄ inueniant̄ i tali orna
tu intentionē hr̄e vt viroꝝ aspiciētiū aios ad cō/
cupiscētiā alliciāt: cū hoc sit ꝯ charitatē dei ⁊ ꝓ/
ximi etiā si nō sequat̄ alicuiꝰ ruina: mortalit̄ pec
cant: qr ē ibi ꝓprie ⁊ ꝑ se scādalū actiuū ⁊ mor/
tale: fm Tho. 2. 2. q. 43. ar. 3. ⁊. 4. De talibus
sic se ornātibꝰ dicit Hiero. ad sacras v̄gines
de cōtinētia v̄ginali. Impudicissimꝰ mulieruz
affectꝰ semp in lapidibꝰ: semp i gēmis: semp in
ornamentis.

ornamētis extrinsecis glīam ponit. Non suffi
cit eis libido inata nature: sed occasionē q̄runt
explēde libidinis. Affectant,pculdubio vt ocu
li viroꝝ auri cōtēplantes ꝛ gēmas: tādē figāt
in faciē: vt furtiuis oculoꝝ suoꝝ nutib⁹ facili⁹
incitēt ad libidinosū incēdiū. hec ille. Si vo ali
que se ornāt ꝓpter iactantiaꝫ ꝛ vanā glīam ibi
cōstituētes finē suū vltimū: magis,diligētes il
lam glīam q̄ꝫ salutē aīe sue: vel glīam eternam
parate facere cōtra p̄cepta dn̄i vel eccl̄ie vt pos/
sint cōseq̄ illā laudē: ip̄e adhuc mortal̄r peccant
Si aūt id faciāt vt viꝝ a cōcupiscētia retrahant
aliaꝝ mulierū: nūllū ibi tūc erit pctm̄. Si q̄s in/
tētōem seu ornatū cognoscere pōt nisi de⁹. pro
maiori siq̄dem p̄te hoc solet eē mulieꝝ scutum:
vt asserant se ornare intētōe placēdi viris suis
Si veꝝ dicūt bene ē: sin aūt iputeꝛ eis. Quar/
ta rō quare est rep̄hensibilis mulierū ornatus
dr̄ inhonestatōis. Decet nāq̄ꝫ mulieres hone/
ste loq̄: honeste icedere: honeste cōuersari. hōe
ste deniq̄ꝫ se ornare: q̄ꝛ honestas extrinseca mē
tē ondit pudicā. Inq̄t. n. Ar. li. i. rhet. O p̄uꝫ
signa habitus sūt. Et. 4. ethi. Vnusq̄sq̄ꝫ q̄lis ē
talia dicit ꝛ opatur: ꝛ sic viuit. Et sapiēs Ecc.
19. Amictus corporis icessus hois: ꝛ risus dē
tiū enunciāt de illo. Cū igitur multe sint mulie
res ihoneste se ornātes: nō p̄nt de ihonestate n̄
vitupari. He sūt que denudāt pect⁹: ondūt col
lum: discoop̄iūt brachia: ludūt cū oculis: loquūꝛ
scurrilia ꝛ ociosa. De q̄bus Hiero. ad matreꝫ
ꝛ filiā ait. Palliolū iterdū cadit: vt cādidos nu
det humeros. Et ad furiā idē inq̄t. Aut loquē/
dū nobis vt vestiti sumus: aut vestiēdū vt loq̄
mur. Lingua p̄sonat castitatē: ꝛ totū corp⁹ pre
fert ipudicitiā. Arbitror ergo nil ita exornare
posse mulieres sicut honestateꝫ. Hinc et tibi q̄
vxorē ducere cupis audeo dicere illud q̄d hie/
ro. scribit ad demetriadē v̄ginem. Illa tibi sit
pulchra: illa amabilis: illa habēda ꝓ socia: q̄ ne
scit se eē pulchrā: que negligit forme bonū: ꝛ p̄
cedēs ad publicū nō pectus ꝛ colla d̄nudat: nec
reuocato pallio ceruices apit: ꝛ vix vno oculo:
q̄ vie ē necessari⁹ patēter igrediꝛ. Et recte h̄ asse
rit: q̄ꝛ veh illi q̄ vane vxoris icurrit cōmercium
Multa eēnt d̄ huiusmōi excessib⁹ enarrāda: q̄
breuitatis cā relinq̄mus. Id tm̄ cōcludimus: q̄
mulierum publicas pompas deus guerris et
alijs tribulationibus domat. A quibus nos li
beret ipse qui ē benedictus in secula seculorum
Amen.

Sermo nonus de iudicio dei contra fetidos
sodomitas.

Nimo trepi
danti cordeq̄ꝫ gelido cōme
morādū ē a nobis q̄d ege/
rit robusta man⁹ excelsi dei
cōtra homies sodomitas.
Nā t̄pibus nostris maxīa
x̄pianoꝝ mltitudo heu heu vitio sodomitico p̄i
clitaꝛ. Neq̄ꝫ scelustā nephādissimū silentio est
p̄tereūdū: q̄nimo acriter isistendū ē ad ei⁹ dete
statōem: exprobratōeꝫ: ꝛ icrepatōem. Ob illd̄
siq̄deꝫ vt patebit sodomitis idignatus d̄s igne
de celo misso: ꝛ regiōes ꝛ hoies cūctos d̄leuit.
Quare i hoc s̄mone de subuersione sodomoꝝ
dicēdū ē. De qua declarabim⁹ tria mysteria.
Primum dicitur rōnis
Secundum reuelationis.
Tertium modificationis

Q̄d ꝓpter peccatum execrandum sodomie
deus celesti igne destruxit gentes sodomorum
Capitulum primum.

Ine cā putant pleriq̄ꝫ increduli sodo/
mā eē deletā: dicit. n. Paulus orosi⁹
li. i. q̄ ante ānos vrbis cōdite mille cē
tū sexaginta arsit sodoma. Q̄d corneli⁹ tacitus
ēt scripsit: lꝫ cāꝫ taceat. Sꝫ hysidorus. 14. ethi
mol. exp̄sse sic loq̄tur. Pētapolis regio in cōfi
nibus arabie ꝛ palestine sita: dcā a q̄nq̄ꝫ ciuita
tib⁹ impioꝝ que celesti igne cōsumpte sūt: terra
amplius hierosolymis olim vberrima: nūc aūt
deserta atq̄ꝫ exusta. Nam ꝑ scelere incolarū de
celo descēdit ignis q̄ regioneꝫ illam in cineres
eternos dissoluit. Cui⁹ vmbra q̄dam ꝛ spēs in
fauillis ꝛ in arborib⁹ ipsis ēt adhuc videꝛ. Na
scūtur. n. ibi poma virentia sub tanta spē matu
ritatis: vt edendi desideriū gignāt. Si carpas:
fatiscūt ac resoluūtur i cinerē: fumūq̄ꝫ exalant q̄
si adhuc ardeant. Hoc ip̄m ponit aug. li. 2. de
ci. dei. c. 5. Scripturā ergo scām imitantes fir
miter dicimus ꝛ tenem⁹ q̄ vitiū sodomiticū cā
fuit illius ardentis ꝛ inflāmati iudicij. Nec mi
rum cū pctm̄ illud sit grauissimū ꝛ deo benedi
cto fetidū ꝛ exosum: imo angelis ꝛ hoibus re/
cta sapientibus. Cuius grauitatē ondūt nobis
potissime tria.
Primum nominatio.
Secundum vociferatio
Tertium punitio.

De grauitate vitij sodomitici.

Rimū q̄d ondit vitij sodomitici graui

tatem dicitur nominatio. Nominatur .n. quadruplici vocabulo.

Primum est crimen pessimum.

Secundum passio ignominie.

Tertium turpitudo.

Quartum abhominatio.

De primo ē tex. Gen̄.13. vbi dr̄. Hoies sodomite erant pessimi pctores. Et Gen̄.37. Accusauit Joseph frēs apud prēm crie pessimo. Magister in historia scho.i. de coitu cum brutis: lz fm Nico. de lira aliq exponāt: vel de odio in ip̄m Joseph: vl' de rixa pessima. De scd̄o vocabulo dicit apl's. Ro.i. Tradidit illos deus in passiones ignominie. Nā femie eoruz mutauerūt nālem vsuz in eū vsuz q ē cōtra nāz

De tertio vocabulo seqtur ibidē Paulus. Sil'r aūt ⁊ masculi relicto nāli vsu feie: exarserūt in desiderijs suis: masculi in masculos turpitudinē opantes. De quarto vocabulo scribitur Leuiti.18. sic. Cū masculo ne cōmiscearis qꝛ abhominatio ē. Ex his dicit Girardus odonis sup.7. ethi. ꝙ Ari. posuit cōcubitū masculoꝝ iter bestialitates consuetudinales nō inter egritudinales. Et iō talis bestialitas ē iexcusabilis. Nam bestialitas reducit ad duo .s. ad nām: ⁊ ad cōsuetudinē. Primo mō ē a nā .i. ex lesione nāe. Que qdē pōt eē cōnatural': qꝛ a natiuitate cōtracta ex mala cōplexiōe. Vel actualis: qꝛ ex aliquo casu icursa: puta ꝓpter egritudinē vel maniam. Quibusdā aūt accidit ex cōsuetudine: puta illis q sūt ad talia cōsueti a pueritia. Pctm̄ ergo sodomiticū oio cōtra nām ē. ⁊ grauius ceteris pctis carnalibus: sicut pz.32 q.5.c. adulterij.32.q.6.c. offerebat.c. vsus .d pe. di.i.c. si qs tā masculū.c. q puero .32.q.8. c. in eo. extra. de excessi. p̄la.c. clerici. Scd̄m qd̄ ōndit grauitatē vitij sodomitici ē vociferatō Quattuoꝛ qppe p̄cipue iueniūtur: q̄ fortiter clamāt dei vindictā poscētia. Prim⁹ ē homicidarū. Gen.4. Dixit de⁹ ad Cayn. Ecce vox sāguinis fris tui abel clamat ad me. Scd̄z ē pctm̄ oppressoꝝ viduaꝝ. Vnde Exo.22. dixit de⁹. Vidue ⁊ pupillo non nocebitis. Si leseritis eos: vociferabūt ad me: ⁊ audiā clamorē eorū: ⁊ idignabitur furoꝛ me⁹ cōtra vos. Tertiū ē pctm̄ d̄tinētiū mercedē laborātiū. Et d̄ h̄ Jac. 5.c. Ecce merces oparioꝝ: q messuere regiōes vr̄as q̄ fraudata ē a vobis clamat: ⁊ clamoꝛ ipsoꝝ in aures dn̄i sabbaoth itroiuit. Quartuz ē pctm̄ sodomitaꝝ. Vnde Gen̄.18. dixit de⁹ Clamoꝛ sodomorum multiplicatus est nimis.

Tertiū quod ōndit grauitatē vitij sodomitici ē punitio. Inuenit hui⁹ sceleris q̄druplex punitio. Prima ē Leuitici.2. vbi dr̄. Qui dormierit cū masculo coitu feieo: vterqz opat⁹ ē nefas morte moriat: sanguis coꝝ sup eos. Per legē isup ciuilē sodomitis istigit pena mortis. C. de adulterijs. §. cū vir. Et in autētico vt nō luxuri tur cōtra nām collatōe.6. Scd̄a punitō sodomoꝝ fuit nocte qua natus ē xp̄s. Tūc .n. oēs sodomite morte subita pierūt. Hoc vr̄ sentire Hiero. q super illo Esaie.9.c. Habitantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. ait. Juxta illa oēs isto vitio laborātes extinxit. ne nā quā sūpserat tanta imūditia fedaret. Tertia punitio pcti sodomitici ē in pestilētijs: quas freq̄nter ꝓpterea imittit deus: vt pz.32.q.7.c. flagitia. Quarta punitio fuit i sodomis: d̄ qua dicemus in seq̄ntibus. Quid plura. Abhominabile vltra quā dici pōt ē pctm̄ istud: adeo vt ferat a qbusdā ipsis demonib⁹ detestādū. Naz iter demones aliq iuentri dicūtur: q dū vitium istud ꝑpetratur nullo pacto volūt eē p̄ntes. O scelus nec noiandū: o malum omni vitupio dignū. o pctm̄ nām maculās. o vitiū spurcissimū a cūctis merito exprobrandū. Dānat a gentilibus. Tantalus rex frigie q rapuit Ganymedē filium Troij regis dardanoꝝ: vt eo abuteret. In dardania regnauit tros a quo troiani dicti sūt. O quale dedecus qualisue ignominia: iter xp̄ianos tale qd cogitari vel dici. Veh mūdo a scādalis. Veh sodomitaꝝ cōciuibus. Veh qꝛ excreuit hec perditissima iniquitas: ita vt pene oēs inuoluat status. Qual'r sodomoꝝ icendium fuit Abrahe reuelatū: q orauit ꝓ populo ⁊ qꝛ nō fuit ppl's dignus liberari Abrahā cum ꝑuenit ad numerum decē nil dixit āpli⁹. Ca.2

v Olens deus b̄ndictus sodomitas pessimos iuste deuastare secretū suū apuit Abrahe dilecto suo. De quo considerare debemus tria.

Primo amicitiam.

Secundo beniuolentiam.

Tertio prudentiam.

Quare deus voluit Abrahe reuelare q̄ sodomite faciebant.

p Rimo cōsiderem⁹ in Abrahā amicitiā qꝛ meruit eē amic⁹ dei. Est vtiqz h̄ vnū de v̄e amicitie signis: qn̄ qs cōicat amico secreta: vt plene posui in sermōe de amicitia i li. d̄ v̄tutib⁹. Vn̄ Amb. li. d̄ officiis. Nil iqt occultat amic⁹ si ver⁹ ē. Et sapiēs ꝓuer.25. cāz

tuam

rnā tracta cū amico tuo. Tenēda ē tamē sēp re/
gula Sen. ad Lucillū. d. O ia cū amico delibe
ra: sed de ipō pri⁹. De⁹ igit̄ verus erat amicus
cui fidelitas abrahe notissima erat. Jō dixit vt
ponit̄ Gen. 18. Nū celare potero abrahā que
gestur⁹ sū. Dixit ergo illi. o care abrahā: clamō
sodomoꝝ ꝛ gomorreoꝝ multiplicatus ē: ꝛ pec
catū aggrauatū ē nimis. Descēdā ꝛ videbo vtꝝ
clamorē q venit ad me ope cōpleuerit. Scōm
oēs doctores deus cui nihil ē abscōditū hoc sic
dixit i exēplū nr̄m: ne p̄cipites sim⁹ ad ferēdas i
ꝓximos repēte sn̄ias: ꝛ ne eos d̄ facili morti ad
iudicem⁹. De hoc ē tex. 2. q. 1. c. de⁹ oipotens

De oratione Abrahe pro populo.

s Ecūdo cōsiderem⁹ in abrahā beniuo/
lentiā ad ꝓxios. Cū. n. audissʒ h̄ v̄ba
dei dixit. o de⁹ me⁹ nūqd p̄des iustū cū
ipio. Si iuenti fuerit qnq̄ginta iusti in ciuitate:
p̄ibūt sil' ꝛ nō p̄ces loco illi ꝓpter hos iustos si
fuerint in ea. Absit vt rē hāc facias: ꝛ occidas
iustū cū ipio. Ait dn̄s. Si iuenero in sodomis
qnquaginta iustos dimittā oēm locū ꝓpter eos
At v̄o abrahā descēdit ad. 45. deinde ad. 40.
deide ad. 30. deinde ad. 20. deide ad decē aui/
dus vt ppl's ab illa plaga liberaret̄.

Quod decem persone faciunt populum.

t Ertio cōsideremus i Abrahā pruden
tiam: q2 nō descēdit ifra decē. ꝭm Ni.
de lira hoc iō fecit: q2 decē faciūt ppl'm
neq3 videbat̄ cōueniēs: vt vbi nō iueiret̄ ppl's
iustoꝝ: idulgeret de⁹ tot iniqs atq3 p̄uersis.

De terribili sodomoꝝ cōcrematōe. Ca. 3.

i Am dicēdū ē qūo de⁹ vlt⁹ ē iniqtatem
illoꝝ: q vt sic dicam: tā diu fatigauerāt
eius mentem. Vbi tria cōsideremus.
Primo angelorum apparitionem.
Secundo Loth liberationem.
Tertio ciuitatum deletionem.

De angelis qui apparuerunt Abrahe in spe
cie iuuenum.

p Rimo considerem⁹ angeloꝝ app̄itio/
nē. Dicit tex. biblie. Abijt dn̄s .i. non
app̄uit: postq3 cessauit loq: ꝛ abrahā re
uersus ē i locū suū. Veneruntq3 duo angeli so
domā vespe. Nic. de lira. Venerūt igt in assū
ptis corp̄ib⁹ in spē iuuenū sedēte loth i foribus
ciuitatis expectāte alicui⁹ hospitis aduentum.
Qui occurrēs eis adorauit. i. reuerenter susce
pit eos: petēs vt declinarēt in domū suā. Qui
b⁹ ingressis fecit cōuiuiū ꝛ comederunt. Pro
habēda aliquali itelligētia eoꝝ q̄ hic dicūt̄ d̄ an
gelis notāda sūt tria. Primū q̄ angeli non
hn̄t corp̄a sibi nāl'r vnita: vt docēt oēs theolo
gi i. 2. sn̄iaꝝ di. 8. Et hoc ꝓbat̄ p̄ Dama. ꝛ di
onysiū. Tn̄ cōtra hoc arguūt aliq. nā origenes
in lib. p̄iarchon dicit sic. Soli⁹ dei. i. patris ꝛ fi
lij ꝛ sp̄us sci v̄e id ꝓpriū ē: vt sine māli substā/
tia: ꝛ absq3 vlla corporee additōis societate itel/
ligat̄ existē. Ber. ēt dicit omel'. 6. sup̄ cantica.
demus soli deo sic immortalitatem: sic incor/
poreitatem cuius natura sola nec propter se:
nec propter aliud solatio indiget instrumenti
corporei. Liq̄t āt oēm spm̄ creatū corporeo idi
gere solatio. Et aug. i. 2. sup̄ Gen. ad lr̄am. ꝛ
in. 3. d̄ tri. ꝛ i. 8. de ci. dei. ꝛ i li. d̄ eccl'. dog. vr̄
asserere q̄ angeli hn̄t corpora aerea ꝛ subtilissi
ma. Et greg. in omel'. epiphanie noiat angelū
aial rōale. His auctoritatib⁹ rn̄det scūs Tho.
1. p̄te. q. 51. q̄ aliq estimauerūt nullas substāti
as icorporeas eē: nisi in corp̄ibus vnitas: adeo
q̄ quidam ēt deum posuerūt eē animaʒ mūdi:
vt aug. docet lib. 7. de ci. dei. Sed q2 hoc fidei
catholice repugnat: q̄ ponit deum sup̄ oia exal
tatū: ꝭm illud p̄s. Eleuata ē magnificētia tua
sup̄ celos. origenes hoc de deo recusās dicere i
alijs secutus ē aliorum opinionem sicut ꝛ i mł
tis alijs deceptus fuit sequēs antiquorum pho
rum opiniones. Unde Hiero. ad Desideriū
de illo inquit origenes melior in bonis: peior
in malis fuit: cuius hereses in libris periarchō
quos ipse composuit maxime inueniri dicūtur
Magister in historia scholastica super Gen.
circa principium. Periarchon est liber in quo
origenes dixit xp̄m adhuc in aere ꝓ demonib⁹
pati debere: sicut in terra ꝓ hominib⁹ passus ē
Non tenetur igitur eius dictum: quod angeli
habeant corpora. Verbuʒ vero Bernardi ex
ponitur q̄ sp̄us creati idigent corporeo instru
mēto: nō naturał'r vnito: sʒ ad aliquid assūpto:
vt dicitur. s. propter instructionem nostrā. Au
gu. autē loquitur non asserēdo: sed platonico/
rum vtēs opinione. Grego. vero nomiat an/
gelum rationale animal metaphorice propter
similitudinem rationis. Secūdum notandū
q3 quidam dixerunt angelos corpora nunquā
assumpsisse sed omnia que in scripturis diui/
nis leguntur de apparitionibus angeloruʒ cō
tigisse in visione prophetie: hoc est scōm ima
ginem. Sed hoc dictum vt dicit Tho. repu/
gnat intentioni scripture. Illud enim quod
imaginaria visione videtur ē in sola imaginati
one vidētis. Unde nō videt̄ indifferenter ab

oibus. Scriptura aūt diuina sic introducit iter
dum angelos appentes: vt cōiter ab oibus vi
derētur: sicut angeli appentes Abrahe visi sūt
ab eo: ⁊ a tota familia ei⁹: a Loth ⁊ a ciuib⁹ so-
domoꝝ. Silr angel⁹ q appuit Thobie: ab oib⁹
videbaꝰ: exquo manifestū fuit ista cōtigisse ſm
corpoream visionē q̄ vr̄ id qđ positum ē extra
vidētē: vnde ab oibus videri pōt. Tali aūt vi
sione nō vr̄ nisi corpus. Cū ergo angeli neqꝫ
sint corpora: neqꝫ hēant corpa sibi nālr vnita:
relinqꝰ ꝙ iterdū corpa assumāt. Assumūt autē
illa ex aere: cōdensando ipm ꝟtute diuina: q̄ꝫ
tū necesse ē ad corpis assumēdi formationem.
Nā aer cōdēsat⁹ figurari ⁊ colorari pōt. Cor
pus ꝟo assumptū ab āgelo vniꝰ sibi: nō qdem
vt forme: sꝫ sicut motori: repn̄tato p corp⁹ mo-
bile assumptū. Sicut. n. in sacra scriptura ꝓpri
etates rerū itelligibiliū sub silitudinibus rerum
sensibiliū describūtur: ita corpora sensibilia di
uina ꝟtute sic formātur ab angelis: vt cōstruāt
ad repn̄tandū angeli itelligibiles ꝓprietates: ⁊
hoc ē angelū assumere corp⁹. Et lꝫ angeli non
īdigeāt corpe assūpto ꝓpter seipos: tn̄ assumūt
corpa ꝓpter nos: vt familiariter cū hoibus cō-
uersando demōstrēt itelligibilē societatē: quaꝫ
hoies expectāt cū eis habēdam in futura vita.
Hoc ēt ꝙ angeli corpa assūpserūt in veti testō
fuit qđdā figurale iudiciū ꝙ ꝟbi dei assumptu
rū eēt corp⁹ hūanū. Oēs. n. appitōes veteris
testi ad illā appitōem ordinate fuerūt: qua fili⁹
dei appuit in carne. Tertiū notandū ꝙ sicut
nō ē cōtra ꝟitatē qđ in scripturis itelligibilia
sub figuris sensibilibus describūꝰ: q² hoc n̄ dr̄
ad astruēdū ꝙ itelligibilia sūt sensibilia: sꝫ q² p
figuras sensibiliū ꝓprietates itelligibiliū ſm si
militudinē q̄ꝫdā daꝰ itelligi. Ita nō repugnat
ꝟitati scōꝝ angeloꝝ ꝙ corpa ab eis assūpta vi
dētur hoies viuētes: lꝫ nō sint. Nō. n. assumū
tur nisi vt p ꝓprietates hois ⁊ operū hois spū
ales ꝓprietates angeloꝝ: ⁊ eorū spūali ope de-
signenꝰ. Qđ nō ita cōgrue fieret: si ꝟos hoies
assumerēt: q² ꝓprietates eoꝝ d ucerēt in ipsos
hoies: nō in āngelos. Quare angeli p organa
assūptoꝝ corporuꝫ nō sentiūt: nec tn̄ illa orga-
na supflue sūt formata: q² nō sūt formata vt per
ea angeli sentiāt: sꝫ ad hoc vt p huiusmōi orga
na ꝟtutes spūales angelorū designenꝰ: sicut p
oculū designaꝰ virt⁹ cognoscitiua angeli: ⁊ per
alia mēbra alie eius ꝟtutes. vt dicit Dio. vlti.
c. cele. hierar. Ad historiā itaqꝫ r̄uertētes enar
remus qd actū sit. Et scribiꝰ in textu biblie ꝙ vi

ri ciuitatis a puero vsqꝫ ad senē vallauerūt do
mū: ⁊ dixerūt Loth. Educ viros illos huc: vt
cognoscamus eos. Quib⁹ Loth obtulit filias
que nōdū cognouerāt viros. d. Accipite illas
⁊ abutimini eis: viros aūt istos non tangatis.
Hic queritur vtrū Loth sic faciēs peccauerit.
Et quidam dicunt ꝙ non: eo ꝙ de duob⁹ ma-
lis minus ē eligendum: vt pꝫ. di. 13. c. duo. ⁊
22. q. 4. c. iurauit. ⁊. c. non solum. Sꝫ Nic. đ
lira dicit ꝙ illud itelligitur i corpalibus seu tpa
libus: nō āt in spūalibus: qm̄ vt dicit apl's: nō
sunt faciēda mala: vt inde veniāt bona. Et ideꝫ
dr̄. 32. q. 4. c. sic nō sunt. ⁊. 32. q. 5. c. si qs vxo
rem. Quare illicitum fuit Loth cōcedere filias
ad abusum. Charitas. n. ē ordinata: ⁊ iō null⁹
dꝫ cōmittere aliqd iordinatum vt p̄caueat a ma
iori pctō alterius. Loth ergo nō potuit offerre
filias suas qn consentiret pctō mortali. Excusa
tur itaqꝫ a tāto: sed nō a toto: tū rōe pturbatōis
mētis i qua erat: tum q² vitio pessimo i suis ci
uibus ⁊ violētie i hospitibus occurrere itende
bat. Dum ergo sodomite violētiā iferre tēpta
rent ita vt vellent effringere portas domus: an
geli itroduxerunt Loth: clauserūtqꝫ hostium ⁊
eos q foris erāt pcusserūt cecitate: a maio vsqꝫ
ad minimū. Nic. đ lira dicit q pcussi sūt cecita-
te: nō priuatōe visus: sed acrisia. Magr̄ in hi-
storia scolastica dicit. Acrisia ē qn̄ hoies habēt
oculos aptos: ⁊ nō vidēt: qđ magi faciūt incan
tatōibus. Fit isup aliquādo ꝙ hoies rē habent
in manu: ⁊ nō vidēt: ⁊ ēt ē acrisia: ab a qđ ē si-
ne ⁊ crisis iudiciū. Scđo cōsiderem⁹ Loth
liberatōem. Dixerūt angeli ad loth. Oēs tuos
educ de vrbe hac. Delebim⁹. n. locū istū. Et i
gressus loth ad generos suos ait eis. Surgite
⁊ egredimini: q² delebit dn̄s ciuitatē istā. Nō
ē credēdū vt ait Hiero. his q dicūt alias filias
a predictis ꝟginibus loth habuisse habētes vi
ros: q̄ cū viris submerse sūt: sꝫ generos vocat
futuros generos. Unde hebraica ꝟitas habꝫ.
Egressus ē loth ad spōsos q noluerūt egredi ⁊
visus ē eis ludēs loq. Mane dissimulāte loth
exire apphensum eum cū vxore sua ⁊ filiab⁹ su
is statuerūt eum angeli extra ciuitatem. d. Ne
respicias retro: sed in monte saluum te fac. Qui
ex perturbatione nondum plene credens do-
mino ait. Non possuꝫ in monte saluari: ne for
te apprehendat me malum, ⁊ moriar. Dic̄ ma
gister in historia scolastica. Forte senex montiū
frigora ⁊ laborem vie horrebat. Addidit loth.
Est hic ciuitas parua: ad quā fugere sufficio vt
saluer

saluer in ea. Et ait dñs. Nō subuertā vrbē pro
qua locutus es. Et ,ppter verba Loth vocata ē
ciuitas illa segor .i. parua. Quādiu aūt fuit ibi
Loth: dñs pepercit ei: sed vt dicit Hiero. con/
cussa fuit bis terremotu. Unde Loth timens
egressus māsit in monte: ⁊ segor post subuer/
sionē quattuor ciuitatū: tertio terremotu absor/
ta fuit. Tertio cōsiderem⁹ ciuitatū deletionez.
Egresso Loth de sodomis: pluit dñs sup ciui/
tates illas sulfurē ⁊ ignē. Dicit Nico. de li. ꝙ
ignis sulfureus habet ardorē ⁊ fetorē: ad signi
ficandū vitiū sodomitaꝝ: qđ fetet vilitate: ⁊ ar/
det ardore cōcupiscentie. Et subuertit dñs ciui
tates illas: ⁊ oēs habitātes in eis. Uxor vero
Loth respiciens post se versa est in statuā salis.
Quā Josephus dicit se vidisse. Dicūt hebrei
ꝙ hoc fuit q2 peccauerat in sale: vt sic pena rñde
ret peccato. Petenti .n. Loth sal ,p cōdimento
cibi angeloꝝ: quos hoies credebat: ipsa renuit
apportare: q2 nō habebat charitatē ad hospites
Perierūt itaqȝ in igne oēs vtriusqȝ sexus: qui
erāt in ciuitatib⁹ illis totaqȝ regio cōuersa est in
lacū. De quo Ysido. li. 13. ethimol. ait ꝙ di/
citur mare mortuū: q2 nihil gignit viuū: nihil re
cipit ex genere viuentiū. Nā neqȝ pisces hȝ: ne
qȝ assuetas aquis ⁊ letas mergendi vsu patitur
aues: sȝ ⁊ q̃cūqȝ viuentia mergenda temptaue
ris: quacūqȝ arte demersa statiȝ resiliūt ⁊ q̃ȝuis
vehementer illisa: statiȝ excutiunť. Sȝ neqȝ vē
tis mouetť: resistēte turbinib⁹ bitumine. Neqȝ
nauigationis patiēs est: q2 omnia vita carētia i
profundū merguntť. Nec materiā vllā sustinet
nisi q̃ bitumine illustratť. Lucernā accensaȝ fe/
runt supernatare: extincto lumine mergi. Pu
to ꝙ sapientissim⁹ de⁹ statuerit lacū illū tā admi/
randis ,pprietatib⁹ sociari: vt sic magis accasio
neȝ habeāt homines cognoscendi virtutē ⁊ po/
tentiaȝ dei: ipse ergo sodomitas deleuit: nec pas
sus est regionē illoꝝ in lacū conuersaȝ vt tactuȝ
est vllo vnq̃ȝ tpe habitabileȝ fieri. Caueāt ergo
q xp̄iano noie decorantť ne tāto crimine irretiti
deū celi ↄturbēt: ⁊ inducāt vt iudicet illos: ⁊ ver
beret flagello suo a quo nos misericorditer libe
ret qui est benedictus in secula seculoꝝ. Amē.

Sermo vndecim⁹ de iudicio dei ↄ̄ Pharao
neȝ ⁊ egyptios in populū iudeoꝝ seuientes.

q Ue repetimus
frequētius de iudicijs dei viuentis
videnť his qbus lapidea corda sunt
⁊ adamātina friuola esse: ineptaqȝ
⁊ abijcienda. Aiunt .n. illa cōficta inuentaqȝ eē
vt sic vulgares terrorib⁹ quatianť. Sȝ ,psecto re
ruȝ gestaꝝ experientia docet: ipsos velint no/
lint esse mentitos. O ffert nāqȝ scriptura sancta
vndiqȝ apertissima exēpla ⁊ manifesta: in qbus
luculēter cognoscere possum⁹ q̃ȝ terribilis om
nipotens de⁹ fuerit: ⁊ quidē sepius cōtra pecca
tores illū spernentes. Inter q̃ extat illud vnuȝ
de quo in p̄nti s̄mone erimus disceptaturi: qm̄
s. tot plagis percussit Pharaonē ⁊ populū egy
ptioꝝ ,ppter delicta ⁊ facinora sua. Quare de iu
dicio dei cōtra Pharaonē locuturi: tria myste
ria de illo ,pponimus percurrenda.
Primū dicitť populi israhelitici afflictio.
Secūdū Moysi diuina electio.
Tertiū Pharaonis ⁊ suoꝝ punitio.

Qualiter Pharao ⁊ egyptij crudeles erant
populo iudeoꝝ. Cap. .I.

p Eccauit Pharao cōtra populuȝ dei: et
egyptij fecerunt similiter. Neqȝ arbi/
trandū est illū Pharaonem fuisse: sub
quo Joseph taȝ gloriose sublimitatus est: q2 vt
dicit Uincentius in speculo historiali: ille dict⁹
fuit Mefres: post quē ⁊ multi alij Pharaōes
regnauerūt successiue in egypto: vsqȝ ad istum
Pharaonē Amenosis nominatū: q in iudeos
acriter insurrexit. Quod vt meli⁹ innotescat: i h̄
mysterio de pp̄lo iudaico tria ↄsiderare d̄bem⁹
Primo multiplicationem.
Secūdo persecutionem.
Tertio aggrauationem.

Qualiter m̄ltiplicat⁹ ē popul⁹ iudeoꝝ

p Rimo cōsiderem⁹ illi⁹ populi multipli
cationē. Dicitť .n. Exo. i. c. Filij israel
creuerūt: ⁊ quasi germinātes multiplicati sunt
⁊ roborati nimis impleuerūt terrā. Et Augu.
15. li. de ciui. dei. dicit. Ex vno Abraham nō
multo ampli⁹ quadrigētis annis multiplicatio
hebree gentis tāta ,pcreata ē: vt in exitu eiusdeȝ
populi ex egypto: sexcenta milia hominū fuisse
referanť bellice iuuentutis. Secūdū aūt magi/
struȝ in historia scholastica: ⁊ colligitť ex. 12. ca.
Exo. habitatio filioꝝ israel in egypto fuit qua/
drigentoꝝ triginta annoꝝ. Sed nomine egy/
pti intelligendus est omnis incolatus eoꝝ qui
incepit a ,pmissione Abrahe facta in via Meso
potamie. Secūdo ↄsiderem⁹ illius populi ,pse
cutionē: quare. s. Pharao ⁊ egyptij ,psequebā
tur iudeos. Et dicit Josephus: ꝙ egyptij inui
debant eis ,ppter virtutē ingenij ⁊ laboris in/
dustriā ⁊ affluentiā opū ⁊ sobolis nobilitateȝ.

Secũda ratio assignat̃. Exo. i. vbi dicitur ꝙ
Pharao dixit. Populus israel fortior est no/
bis opprimamꝰ eũ ne multiplicatus isurgat cõ/
tra nos: vel adulando hostibꝰ nostris exeat li/
ber. Tertia rõ ponit̃ in glo. sup Math. quã
diabolus ꝑsagiens xp̃z nasciturꝝ ex hebreis po
puluz extinguere nitebat̃. Cõcurrebãt ḡ simul
inuidia populi: timor Pharaonis: ⁊ malicia
diaboli. Tertio cõsideremꝰ illius populi gra/
uatõez. Imposuit Pharao illi populo graues
angarias opeꝝ ꝺm magistrũ in historia schola/
stica: quibꝰ fracti nõ vacarent amplexibꝰ ⁊ ma/
gistros opeꝝ ꝑfecit egyptios vt durius affige/
rent eos. Cõpellebant̃ coquere lateres: ex qꝰ
ampliarent̃ ciuitates. s. Phiton ⁊ Ramessen
q̃ erãt in finibꝰ egypti: ⁊ fortificauit eas Pha/
rao: ponens ibi armatos: ne qs posset ingredi
vel egredi sine regis nutu. Aliud opus nõ taz
graue q̃z ꝺuile imposuit eis vt lutũ plateaꝝ ⁊ sor
des vicoꝝ cophinis exportarẽt. De quo i psal.
Manus eiꝰ in cophino seruierũt. Tertiũ etiaz
addidit Josephus vt. s. fluuiũ ꝑ multas deriua
tiones diuiderent ⁊ circũdarent ciuitates fossa/
tis. Quãto magis autẽ opprimebant̃: tãto ma
gis deo auctore multiplicabant̃. Quod vidẽs
Pharao ꝑcepit obstetricibꝰ hebreoꝝ Sepho/
re ⁊ Phue. q̃ secundũ Nico. de lira erãt egy/
ptie: ⁊ ꝑerãt multitudini obstetricũ vt masculos
hebreoꝝ obstetricãdo interficerent: ⁊ abortum
factũ mentirent̃: feminas aũt reseruarent. Dic̃
magister in histo. ꝙ hoc factũ est: tuz qꝛ semine
nõ poterãt surgere cõtra regẽ: tũ qꝛ volebãt il/
las ad luxuriã egyptioꝝ: tũ qꝛ erant vtiles ꝺm
Nico. de lira ad aliqua opera q̃ egyptij facere
nesciebãt. In tot angarijs: in tot laboribꝰ nõ sa
tiabat̃ crudelitas Pharaonis. Quinimo cum
obstetrices qđ ordinauerat facere noluissent:
dicentes hebreas mulieres artẽ obstetricãdi ha
bere ⁊ absq̃z illis parere: ꝑcepit Pharao omni
populo suo dicens. Quicqd masculini sexꝰ na/
tuz fuerit. s. de iudeis: in flumẽ ꝓijcite: ⁊ qcqd
feminei reseruate. O quãtꝰ erat meror quãtusue
luctꝰ hebreoꝝ. Quot lamẽta qđ gemitꝰ. Cla/
mabãt ad deũ creatorẽ oĩum. Miserere nostri
dñe: miserere nostri: subueni nobis: ⁊ fer pere
untibus opem. Adiuua nos deꝰ salutaris no/
ster: ⁊ ꝓpter gloriã nois tui dñe libera nos: nec
patiaris nos taz dure vexari ac molestari.

Qđ deꝰ exaudiuit clamorẽ populi iudaici: ⁊
elegit Moysen ducẽ ⁊ liberatorẽ.

Capitulum. secundum.

n On derelinquit in se sperantes deus q
si quãdoq̃z illos pati secreto suo iudicio
sinat: tandẽ sue misericordie venã ape/
rire nõ desinit. Voluit ergo ꝓ pietate sua po/
puluz in afflictione clamãtẽ exaudire. Elegitq̃z
Moysen ducẽ ⁊ liberatorẽ quẽ amplissimis ꝑ
rogatiuis dotare dignatus ẽ. Vt autẽ h̃ clariꝰ
habeat̃: bene est vt de hoc Moyse in hoc secu/
lo mysteria tria cõsideremus.
Primo generationẽ.
Secũdo preseruationem.
Tertio vocationez.

De natiuitate ⁊ ortu Moysi qui natus ẽ se/
cunduz beneplacitũ dei.

p Rimo cõsideremꝰ Moysi generatio/
nez. Natus qppe est Moyses ꝺm be/
neplacitũ diuinũ. Dicit̃ nãq̃z Exo. 2. c.
Egressus est post hoc vir de domo leui: ⁊ acce
pit vxorẽ stirpis sue q̃ cõcepit ⁊ peperit filiũ. Dic̃
Nico. de lira ꝙ ista acceptio nõ põt intelligi de
acceptione in matrimonio: qa dicit̃ post hoc. i.
post ꝑceptuz regis de pueris submergendis.
Nã ante illud ꝑceptũ vxor peperat Aaron: q
natus fuit ante Moysen ãnis tribꝰ. Qđ ꝓbat̃
Exo. 7. c. vbi dicit̃ ꝙ Moyses. 80. erat ãnoꝝ
⁊ Aaron. 83. quãdo locuti sunt ad Pharaonẽ
Ideo Josephus ⁊ alij dicũt: ꝙ ista acceptio in/
telligit̃ de copula: qꝛ ꝓpter edictũ regis multi se
parauerunt se ab vxoribꝰ: q̃tũ ad carnalẽ copu
laz magis eligentes nõ generare q̃z ꝙ filij sta/
tiz nati submergerent̃ in flumine. Et dñs ãmo
nuit Auirã patrẽ Moysi in somnis: ꝙ secure
ad vxorẽ accederet: qꝛ ex illa filiũ generaret: qui
populũ esset liberaturus. Et sic eam cognouit.
Cõcepit ergo vxor Auirã ⁊ peperit filium ꝺm
magistrũ in historia scholastica silẽtio: eo ꝙ nõ
multũ doloris partus ei intulerit. Nec absurdũ
aut ĩpossibile id censeri debet: quoniã Plutar/
chus refert in vita Ciceronis: ꝙ qñ in lucẽ ve/
nit Tullius: nullo puerperij dolore tertio kal.
ianuarij natꝰ est. Abscõdit ergo mater moysen
tribꝰ mensibꝰ. Refert Aug. 18. li. de ciui. dei.
39. c. ꝙ eo tpe quo Moyses natꝰ est fuisse repit̃
Athlas ille magnus astrologus Promethei
frater maternus auus Mercurij maioris: cuiꝰ
nepos fuit mercurius termegistus. Secũdo
cõsideremꝰ Moysi preseruationẽ. Preserua/
uit illũ deꝰ a periculis: ne violenta morte occide
retur. Vt. n. inquit Nico. de lira: qꝛ inquisitio
nes fiebãt in domibus: nõ potuit vltra illũ ab/
scondere

ſcondere mater. Quare cōpulſa ſumpſit fiſtel/
laꝫ ſcirpeā: vt dicit̃ Exo. 2. c. i. capſellaꝫ de iun/
ctis cōtextā ⁊ rotundā: vt dicit magiſter in hi/
ſtoria: ⁊ liniuit eā bitumine: ac pice: ⁊ ponens
intus infantulū in corꝛepto ripe eū expoſuit: ne
impetu fluminis rapet̃: ſtante ꝓcul ſoꝛoꝛe ꝑuu/
la Maria: ⁊ expectāte rei exitū ex matris prece/
pto ſcḋm magiſtrū in hiſto. Et ecce deſcēdit filia
Pharaonis vt lauaret̃ in flumine. Que vidēs
fiſtellā: afferri fecit ⁊ aperiri: vidensq̄ꝫ ꝑuulū va
gientē miſerta eſt eius dicēs. De infantibꝰ he
breoꝝ eſt. Refert Joſephus ꝙ tāte pulchꝛitu/
dinis erat: vt nullus adeo ſeuerus eſſet: q aſpi/
ciens illū nō diligeret: multiq̄ꝫ depoſt dū cerne
rent eū ꝑ plateā ferri occupationes in qbꝰ ſtude
bant desererent. Duꝫ igit̃ ſuſceptū pueꝝ expo
ſituꝫ vt Joſephus narrat: aliq̄. Egyptie vellēt
lactare nolebat illaꝝ ſuggere mām̄as. at Ma/
ria ſoroꝛ diſſimulās ꝙ frater eius eſſet dixit fi/
lie Pharaonis. Vis dn̄a vt aduocē aliquā he
breā. Que dixit. Sic. Vocauitq̄ꝫ matrē: cui il
la ablactādū tradidit filiū ꝓmiſitq̄ꝫ mercedem.
Suſcepit mulier ⁊ nutriuit pueꝝ: adultūq̄ꝫ tra/
didit filie Pharaonis. Que adoptauit illuꝫ in
filiū: vocauitq̄ꝫ nomē eiꝰ Moyſes dicēs: qꝛ de
aqua tuli eū: ſecūdū magiſtrū in hiſtoꝛia ſchola/
ſtica. Egyptij mos aquā: is ſaluatū dicūt. addi
dit magiſter i hiſto. ſcholaſtica: ꝙ dū quadā die
Pharaoni filia obtuliſſet Moyſen vt ⁊ ipſe eū
adoptaret: admirās rex pueri venuſtatē: coꝛo/
nā quā fronte geſtabat capiti illiꝰ īpoſuit. Erat
aūt in ea amonis imago fabꝛefacta. Puer aūt
coꝛonā ꝓiecit in terrā ⁊ fregit. Sacerdos autē
heliopoleos a latere regis ſurgens exclamauit.
Hic eſt puer quē nobis deꝰ occidēdū mādauit
⁊ voluit irruere in eū: ſꝫ auxilio regis liberatꝰ ē
etiā ꝑſuaſione cuiuſdā ſapiētis: q ꝑ ignoꝛantiā
hoc factū eſſe a puero aſſeruit. In cuiꝰ rei argu
mentū cū pꝛunas allatas puero obtuliſſet puer
eas oꝛi ſuo appoſuit ⁊ lingue ſue ſūmitatē igne
coꝛꝛupit. Vn̄ ⁊ hebꝛei cū īpeditoꝛiſ lingue fuiſ
ſet: inde ꝓceſſiſſe autumāt. Poſtq̄ꝫ vero creuit
vt habet̃ Exo. 2. c. ampliꝰ factꝰ robuſtus vidit q̄
daꝫ die vnū de egyptijs vberātē q̄ndā hebꝛeū:
⁊ Moyſes reſpiciēs huc atq̄ꝫ illuc: videns ꝙ
nullus adeſſet interfecit eū ⁊ abſcōdit in ſabulo
Dicit Nico. de li. ꝙ hebꝛei tenēt: ꝙ iſte q erat
ꝑcuſſus ab Egyptio: fuit vir Salomith q̄ erat
pulchꝛa nimis: vt patet Numeri. 24. c. Egy/
ptius aūt ille erat vnꝰ ex ꝓpoſitis q oꝛdinauit ꝙ
hebꝛeus in auroꝛa ſurgeret: ⁊ veniret ad opa.
at ille domū adiens ad Salomith adhuc i lecto
iacentē acceſſit. Que credēs eſſe viꝝ accepit cū
Poſtq̄ꝫ vero innotuit ſibi ꝓditio cōqueſta ē vi/
ro. Quare vir rixabat̃ cū illo egyptio: ⁊ ille ver
berabat eū. Moyſes autē ex reuelatōe dei ſcie/
bat ſe eſſe electū ducē ⁊ defenſoꝛeꝫ illius populi
Itaq̄ꝫ ſine peccato interfecit illū. Altera die vi/
dit duos hebꝛeos rixantes: ⁊ dū argueret eū q
fecerat iniuriaꝫ rn̄dit. Quis te cōſtituit iudiceꝫ
ſuꝑ nos. Nū occidere me vis: ſicut heri occidi
ſti egyptiū. Audiuit Pharao verbū h ⁊ q̄rebat
occidere Moyſen. Qui fugiēs ꝑ deſertū ve/
nit in terrā Madiā ſeditq̄ꝫ iuxta puteū. Erant
aūt ſacerdoti Madiā. i. pꝛimati: qꝛ antiquitꝰ ſa/
cerdotes appellabant̃ maioꝛes ⁊ ꝑncipalioꝛes:
ſeptē filie. Ipſe vero dicebat̃ Raguel cognomi
natus Jetro: q̄ venerāt vt hauriret aquā gregi
bus ſuis. Dicit magiſter in hiſtoꝛia ſcholaſtica.
Officiū. n. gregū alēdoꝝ tūc erat etiā mulierū.
Suꝑuenietes vero paſtoꝛes reppulerūt eas: q̄s
ꝓhibuit Moyſes ab iniuria virginū: ⁊ adaqua
uit greges eaꝝ. Que maturius ſolito redeūtes
rogauerūtq̄ꝫ patrē ne beneficiū ꝑegri retribu/
tione pꝛiuaret̃. Vocatuſq̄ꝫ Moyſes iurauit ꝙ
habitaret cū illo: ⁊ accepit vxoꝛē filiā eiꝰ Sepho
raꝫ: q̄ peꝑit ei Gerſan: qḋ ſonat aduena: eo ꝙ
in exilio genuerat eū. Peperitq̄ꝫ alteꝝ quē di/
xit Eliçer. i. diuinū adiutoꝛiū. Deditq̄ꝫ ei ſocrꝰ
omnē curā gregū ſuoꝝ in qbꝰ ſcḋm magiſtrū in
hiſto. oīs antiqs babaris erat poſſeſſio. Tertio
cōſideremus Moyſi vocationem. Non enim
a ſeipō ꝓſumptuoſe grādia ē aggreſſus ſꝫ a deo
vocatꝰ. Nā dū paſceret greges ouiū i deſerto
vt notat̃ Exo. 3. c. venit ad mōtē ſynai. Qui ſcḋ
magiſtrū i hi. ſcholaſtica i q̄dā ſui ꝑte dictus eſt
Oꝛeb. Et apparuit ei dn̄s i flāma ignis de me
dio rubi q ardebat ⁊ nō ꝯburebat̃. Vocauitq̄ꝫ
dn̄s Moyſen. Et ait Moyſes. Vadā ⁊ video
viſionē hāc magnā: ⁊ vocauit eū dn̄s de rubo:
⁊ ait. Moyſes Moyſes. Qui rn̄dit. Aſſum.
Et dn̄s. Tolle calciamēta: locus. n. i quo ſtas
terra ſancta ē. Ego ſuꝫ deꝰ Abꝛahā: deꝰ Iſaac
⁊ deꝰ iacob. Vidi afflictionē ppl'i mei i egypto
⁊ deſcēdi vt liberē eū Veni. mittā te ad Pha
raonē. Sunt ⁊ alia multa i textu biblie i qbꝰ lu/
culēter oſ̄dit̃ ꝙ deꝰ Moyſen ducē illiꝰ ppl'i ele
git: cui i ſociū dedit Aarō fratrē eiꝰ. Cōfundā
tur ergo illi q deceptoꝛem ⁊ ſeductoꝛē accuſant
Moyſen: ⁊ criminātur illum quaſi ex vi inge
nij ⁊ artis magnalia q̄ de ipō ꝑdicantur feciſſꝫ
Contra quos ē ſcriptura diuina taꝫ veteris q̄ꝫ

decē plage
pa plaga
pharaonis

noui testamēti, ꝓut exp̄ssius posui in q̄dragesimali de pn̄ia in sermōe de obedientia dei.

De varijs plagis ⁊ flagellis egypti. Ca. 3.

Jcēduz hoc tertio loco restat de varijs dei iudicijs: qbꝰ oēm egyptū ⁊ Pharaonē iuste cōcussit. Q̄ð vt pleniꝰ itelligatur tria cōsiderare debemus.

Primo Pharaonis obdurationem.

Secūdo magorum operationem.

Tertio egypti plagationem.

Primo cōsideremus pharaonis obdurationē. Cū. n. Moyses ⁊ Aaron corā pharaōe locuti fuissent mādata dei fecissentqꝫ signa: indurauit pharao cor suū. Et vt dicit. 23. q. 4. c. nabuchodonosor. ipsis flagellis durior effectus ⁊ peiꝫ. Hac occasione q̄rit a doctoribus. Vtruz obduratio sit a deo. Et ꝙ sic pꝫ: qꝛ Exodi. 4. c. dixit deus. Indurabo cor pharaonis. ⁊ Exodi. 9. ⁊. x. ⁊. 14. Indurauit deꝰ cor pharaōis Et Esa. 63. scribit. Indurasti cor nostrū ne timeremus te. Et Ro. 9. apostolus ait. Cuius vult deꝰ miseret: ⁊ quē vult idurat. Sꝫ cōtrariū ꝓbari pōt. Dicit. n. ꝓpha. p̄s. 64. Nolite obdurare corda vestra. Et Hieremie. 5. c. conq̄rit deus. d. Indurauerūt facies suas supra petrā ⁊ noluerūt reuerti. Et Exo. 17. c. Indurauerūt ceruicē suā ne audirēt me: ⁊ ne accipent disciplinā: ergo videt ꝙ iduratō sit a ꝓpria malicia. Rn̄det Bon. di. 40. primi li. ꝙ obduratio vno modo dicit culpaz. Et sic ſm Aug. li. de p̄destinatione scōrū. obduratio nil aliud est q̄ȝ dei obuiare mādatis. Et glo. Ro. 2. c. Obduratio est obdurate mētis in malicia pertinacia: ꝑ quā fit homo ipenitēs. Hec ē ab hoie n̄ a deo: qꝛ vt ꝓbatū ē deo auctore non fit homo deterior. Alio modo obduratio dicit penā. Et qꝛ ois pena iusta est ⁊ ordinata: sic obduratio est a deo que nihil aliud est q̄ȝ subtractio gratie qua homo nō ē dignus: qꝛ illa abuteret. Propterea de multis dicit deus in p̄s. Dimisi eos secūdum desideria cordis eorū ibūt i adiuentōibus suis. Hinc Augꝰ ait. li. de li. ar. Indurauit deꝰ Pharaonē iusto iudicio sed ipse se libero arbitrio. Vn̄ cū audissꝫ relata ꝑ Moysen ⁊ Arō: vidissetqꝫ virgā cōuersā i colubrū: ⁊ rursus colubrū cōuersū i virgā: iussit affligi populū ne darētur eis palee: sed ipsi acquirerēt: ⁊ redderēt numerū laterū cōsuetū. Secūdo cōsideremus magorū opationē. Nā vt dicit Exo. 7. c. Magi Pharaonis ꝓiecerūt virgas i terram que verse sūt i serpētes. Sed hic difficultas nō parua orit. Vtrū ille virge cōuerse sūt i veros serpētes. Et qdā dicūt ꝙ ibi nō fuerit vi serpētes sꝫ fuit tātū q̄dā delusio: qꝛ vt dicit Augꝰ. 3. de tri. Nō est putādū istis trāsgressoribꝰ angelis ad nutū seruire hāc visibiliū materiā reruz: sed soli deo. Ratio istorū est: qꝛ fortior erit diabolus tpe antixp̄i q̄ȝ nūc. Sed tunc mēdaciter operabit vt dicit Augꝰ. 2. li. de ciui. dei. c. 19. ⁊ apostolus etiā scribit ad Timot. 2. c. Cuius aduētus erit secūdū opationē sathane i oībus signis ⁊ prodigijs mēdacibꝰ. Verūtamē Alex. in. 2. li. soluit. d. ꝙ cum i mēdacio duo intelligant. s. falsitas ⁊ itentio fallēdi: i miraculis antichristi aliqn̄ erit falsitas ex pte rei: aliquādo erit veritas ex pte rei: nō tn̄ ex pte itentiōis. Intendit quippe decipere hoies: ⁊ facere credere se esse deū. Sic opa magorū Pharaonis erant vera ex pte rei sed mēdacia ex pte itētionis. Intēdebāt nanqꝫ ipsi vt vidētes crederēt ꝙ opa sua ꝓcederēt volēte deo: sicut opa Moysi: tn̄ vt dicit Augꝰ. li. 8. de ci. dei. c. x. faciebāt illi veneficijs. i. icantatiōibꝰ magicis: quibus sunt angeli mali hoc est demones dediti. Alij dicūt ꝙ cōuersio virgarū i serpētes fuit secūdū apparentiā: ⁊ tn̄ ibi fuerūt veri serpētes: qꝛ demōes ꝓpria virtute dimissi poterāt virgas a magis ꝓiectas ꝑ motū localē i ꝑceptibiliter sensui humano tollere: ⁊ loco earū serpētes aliūde portātes supponere. Videmꝰ eni ꝙ aliq ꝑ subtilitatē manuū ⁊ motū localē aliqua sic trāsmutāt ꝙ hoies nō ꝑcipiūt: multo fortius demones. Nōnulli vero referūt ꝙ ibi fuit vera cōuersio virgarū i serpētes. Et hoc dicit Strabo i glo. Modū autē assignat Alex. i. 2. Et Nico. de lira sup hoc passu. Nā demones ꝑ motū localē pn̄t applicar actiua nālia passiuis ⁊ sic sequūt effectꝰ nāles: sicut applicatis lignis ad ignē per manū hois generat ignis i materia lignorum illa tn̄ generatio ē ab igne sic ab agēte ꝓprio: ⁊ ab applicāte ligna ministerialiter tm̄. Si obijceret qꝛ i textu dr: deuorauit vga vgas: ergo n̄ erāt serpētes. Rn̄det Augꝰ. ꝙ istud dictū fuit initialiter ⁊ finaliter: ꝙ videlicꝫ ex virga Moysi factus ē serpētes: ⁊ in virgā redijt. Similiter vge magorū potuerūt dici vge initialiter sed nō finaliter. Jō vga Aron deuorauit. i. abstulit eis potestatem redeūdi i vgas: qꝛ ⁊ si aliquo mō cēt ordo naturalis: vt ex vgis fierēt serpētes: nō tn̄ ecōuerso. 3º cōsideremꝰ egypti plagationē. Voluit nāqꝫ deꝰ flagellare egyptum decez plagis. prima ponit Exo. 7. c. Aqua fluminis

minis

minis versa ē i sanguinē: ⁊ pisces q erāt i aqua
mortui sūt diebꝰ septē. Dicit magister in hist.
ꝙ fuit sāguis i oi terra egypti: i fluuijs: riuis: ⁊
paludibꝰ: ⁊ i vasis domoꝝ tā ligneis ꝙ̃ saxeis
foderūtqꝫ puteos egyptij ꝑ circuitū fluminis ⁊
iuenerunt sanguinē. Refert Josephus ꝙ he-
breis erat fluuiꝰ potabilis: licet esset mutatus.
Egyptijs vero nō solū colore sed ēt sapore ama-
ro cruorē ꝓferebat. Scd̃a plaga notat̃ Exo.
8.c. Ascēdit multitudo ranaꝝ: operuitqꝫ totam
terrā egypti. Asserit Josephus ꝙ orte i breui
moriebāt̃ ⁊ putrescētibꝰ cadaueribꝰ fetor nimis
noxiꝰ exhalabat ex aq̃: imo q̃si q̃dam domestice
domos itrātes sic i cibis ⁊ potibꝰ ⁊ lectis iue-
niebāt̃. Tertia plaga adhuc ānotat̃ Exo. 8.c
ꝙ ois puluis terre vsus ē i cynifes ꝑ totā ter-
rā egypti molestātes hoies ⁊ iumēta. Magi-
ster i hi. scho. dicit. Sunt cynifes musce adeo
subtiles: vt visū nisi acute vidētis effugiāt. Ad-
dit Josephꝰ ꝙ inumera multitudo pediculorū
egyptijs pullulauit ex iteriorībꝰ ebulliēs: quos
nec lauacris nec medicamētoꝝ vnguētis exter-
minare poterāt. Nā vt recitat magister i histo.
multis plagis p̃ter decē famosos credibile est
ꝑcussos egiptios. Quarta plaga fuit: qr vēit
musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. Po-
nit magister i hist. ꝙ qdā egyptioꝝ iter hec fla-
gella timētes egyptū ꝑiturā egressi sūt: vt Ci-
crops: q igressus greciā: vrbē cōdidit q̃ postea
dicta ē athene. Credi ēt eadē tēpestate egressus
Dionysiꝰ Bacchꝰ: q ⁊ argos cōdidit: ⁊ vsum
vinee grecis dedit. Quita plaga describitur
Exo. 9.c. Mortua sūt oia aiantia egypti: de fi-
lijs isrl' nō. Nic. de lira igt. Intelligit̃ de illis
q̃ erāt i cāpis. Sꝫ magister i hist. dicit ꝙ de il-
lis q̃ erāt i domibꝰ: qr q̃ i pascuis pꝰ grādines
ꝑierūt. Vel forte determinādū ñ est qr sine mlt-
to tp̃is iteruallo forte hec fcā nō sūt ⁊ potuerūt
aliūde hr̃e iteꝝ aiantia. Nō. n. ē credēdū ꝙ ho-
die vna plaga ⁊ cras alia ꝑcussi sūt: sꝫ forte per
q̃nquēniū ad amplꝰ vel minꝰ. Sexta plaga
fuit: qr fcē sūt vesice turgētes i hoibꝰ ⁊ iumen-
tis. Sexta plaga fuit: q̃n venerūt tonitrua ⁊
grādines: ⁊ deuastauerūt ꝺm magistrū ordeū
⁊ linū: qr erāt i spica: triticū ⁊ far nō. Octaua
plaga. Venit locusta ⁊ deuorauit frumētū: qr i
quolibet mēse calēdarij duo dies atro colore tā
ꝙ̃ abhominādi signati sūt. Jō nota ꝺm magi-
strū ꝙ egyptiaci iō dicunt̃: qr i his passa ē egy-
ptus. Ob qd̃ voluit mater eccl'ia illos i calēda-
rio poni; vt diuina miracula semꝑ nobis exē-

plo sint. Mathematici vero dicunt: ꝙ ꝑitissimi
egyptioꝝ astrologi: quasdā cōstellationes noci-
uas humāis actibꝰ i singulis mēsibꝰ deꝓhen-
derūt: quarū cōstellationū puncta vulgꝰ ꝓpter
iperitiā vitare nō poterat. Qua pp̃ cautum est
vt tota dies obseruaret̃ pp̃ horā illius abhomia-
bilis lucis. i. diei. Sꝫ hoc obseruari ꝓhibitū est
26. q. 7. c. nō obseruetis. Nona plaga habet̃
Exo. x. c. Facte sūt tenebre horribiles i oi ter-
ra egypti. Vbi āt filij isrl' hītabāt lux erat. Ni.
de lir. dicūt̃ horribiles: qr visiōe imagiaria vi-
debāt mlta fātasmata vt terrerēt̃. Decia plaga
fuit ꝑcussio ⁊ mors priogēitoꝝ: q̃n moyses ex-
pletis oibꝰ q̃ deꝰ iusserat: ⁊ acceptis vasis aure-
is ⁊ argēteis mutuo ab egyptijs: fcm̄ ē noctis
medio ꝑcussit dñs oē priogēitū i terra egypti:
nec erat domꝰ i q̃ nō iaceret mortuꝰ. Dicit ma-
gister i hist. ꝙ executio ista fcā fuit ꝑ manū bōi
āgeli: q appuerat Moysi in rubo i ꝑsona dei.
Aug. tñ sup illū locū p̃s. Immissiones ꝑ āge-
los malos ait. Possumꝰ sine dubitatōe malis
āgelis attribuere mortes pctōꝝ. Nocte igit̃ il-
la cōgregato oi pplo iudeoꝝ p̃cinxere se ad iter
⁊ mane oēs isrl'. iter arripuer̃. In egressu vero
eoꝝ ut dicit magr̃ fcō terremotu mlta tēpla egy-
pti cū suis idol' corruerūt. Adhuc āt factū ē: ꝙ
nilus p̃ter solitū inundās terrā i q̃ sepulchrum
Joseph erat cooꝑuit. Tenebāt̃ āt iudei ex iura-
mēto asportare ossa eiꝰ. Tūc Moyses scripsit
i lamina aurea nomē dñi Thetragrāmaton: q̃
iniecta aque suꝑnatauit: vsqꝫ dū veniens stetit
supra: vbi erat sepulchꝝ. Et effodiētes sustule-
rūt ossa. Nic. de lira suꝑ. 13. c. Exo. hoc impu-
gnat. d. Que dicūt̃ de nilo ⁊ ossibꝰ Joseph: vi-
dent̃ eē ficticia: tū qr glose hebraice ⁊ Josephꝰ
talia nō dicūt: lꝫ iponat̃ eis ab illis q libros eo-
rū nō viderūt: tū qr una de cāis q̃re ossa Jo-
seph remāserūt i egypto fuit: vt ꝑ eiꝰ sepulchꝝ
memoria bñficioꝝ eiꝰ apud egyptios diutius
remaneret: ⁊ sic populus isr ael mitiꝰ tractaret̃.
Jō nō ē verissimile ꝙ ossa eiꝰ eēnt posita i pra-
tis: vel i cāpis: vbi aque possēt inundare: sꝫ in
loco valde solēni ⁊ celebri vbi aque nō possent
inundare: maxie cū tp̃e mortis eiꝰ eēt potētissi-
mꝰ 2 regi ⁊ populo p̃dilectus. Verūtamē hec
ratio ifringi pōt de facili: eo ꝙ nō ē icōueniens
q̃nqꝫ aq̃s ⁊ maris ⁊ fluminū p̃ter spem ⁊ vltra
solitū inundare. Ar. i. methau. tractatu vlti. se-
cundū nouā trāslatōez. scd̃z vero veterē ē i scd̃o
dicit. Nō sēꝑ aūt eadē loca terre neqꝫ aquosa
sūt neqꝫ arida; sed ꝑmutant̃ scd̃m fluuioꝝ gene-

rationes ⁊ defectꝰ. Propter qđ ⁊ aque circa
arida ꝑmutanť ⁊ mare: ⁊ nō semꝑ hec qdē ter/
ra: hic aūt mare ꝑseuerat oī tpe: sed fit mare q/
dem vbi arida. Vbi aūt nūc mare: iteꝝ hic ter
ra. Scđm tñ quendā ordinē putare oꝫ hoc fie/
ri ⁊ ꝑiodū. Jtē fm Ar. vř ꝙ cā istarū mutatio
nū fit motus celi cū sole ⁊ stellis: ⁊ planetaꝝ cō
iunctōes. Jnuenimꝰ nāqꝫ ꝙ tpe Gregorij se
cūdi vt narrat Ricobaldꝰ i cronica. diluuiū ro
me fuit ꝑꝑ aq̄s tyberis q tantū itumuit: vt i via
lata ad hoīs staturaꝫ ⁊ semis fuerit: durauitqꝫ
diebꝰ septē Letanijs actū ē ad deū ⁊ cessauit.
Jterū āno xp̄i millesimo ducētesimotertio ter
remotꝰ i Creta ꝑmaximꝰ mare adeo cōcussit:
vt aq̄s maris ipulerit i ciuitatē Caridiā tanto i
petu ꝙ oīa edificia ruinauit: oēs hoīes fere oc/
cidit. mox adeo retrocessit mare ex portu vrbis
vt vbi aq̄ ꝓfunda erat: nūc nulla videreť: hare
ne fundi maris oculis hominū patuerūt. An/
no ab vrbe cōdita qngentesimo flumē tyberis
vltra solitū itumescēs rome edificia i plano po
sita deleuit. Sic potuit illa Nili iundatio eē sin
gularis: ita vt sepulchꝝ Joseph cooꝑuit. Sed
ista ad rē nō faciūt. Nos tātū ea q̄ scriptura tra
didit ꝓsequamur. Egressus ergo fuit moyses
cū illa multitudine: ⁊ ꝑuenit ad mare rubrum.
Pharao aūt secutꝰ ē cū certis curribꝰ ⁊ eqtibꝰ
qnquagita milia ⁊ trecēts milibꝰ peditibus ar
matoꝝ. Leuātes oculos iudei timuerūt valde:
qꝛ nec fugere poterāt nec pugnare eo ꝙ iner/
mes erāt. Quos cōfortauit moyses: ⁊ de man
dato dei tetigit mare: ⁊ aq̄ diuisa ē: ⁊ populus
dei ꝑtrāsijt sicco vestigio. Nec hoc discreden/
dū dicit Josephꝰ: cū Alexādro macedoni ⁊ ex
ercitui eiꝰ Dariū isequēti mare pāphilicū diui
sū fuisse legať: deo volēte q ꝑ eū persaꝝ regnuꝫ
deleri volebat. Egyptij vo trāsire tēptantes
oēs ꝑierūt: qm̄ aque q̄ velut muri fuerāt diuise
ex miraculo dei iteꝝ vnite sūt ⁊ cōiūcte. Sicqꝫ
turpiter Pharao ⁊ oēs sui exercitꝰ i mari ru/
bro ꝑierūt. Dicit aūt paulus Orosius li. i. sic.
Q đ extāt nūc certissima hoꝝ monumēta gesto
rū. Nam tractꝰ curruū rotarūqꝫ signa orbice
nō solū i littore: sed ēt i ꝓfundo: quousqꝫ visus
admittiť ꝑuideť: ⁊ si forte ad tp̄s vel casu vł cu
riositate turbāť cōtinuo diuinitus i pristinā fa/
ciē vētis fluctibusqꝫ reparāť. hec ille. timēdus
ergo ab oībꝰ ē deus q ēt creaturas suas armat
ad vltionē inimicoꝝ suoꝝ: q sit semꝑ benedictꝰ
in secula seculorum. Amen.

Sermo duodecimꝰ de iudicio dei contra iu/
daicū populū ingratuꝫ de deo murmurantem.

n Jsi fuissent pecca
ta grā
dia populi iudaici: nō tñ frequē
ter pius ⁊ misericors deus in
deserto duris castigatiōibꝰ illū
visitasset. Elegit nāqꝫ iudeoꝝ
gentē pre ceteris nationibꝰ mūdi: ⁊ rñ quāto
plura illis collata sūt dona ⁊ bñficia: tanto cre/
brius ad iracundiā deū suis sceleribꝰ cōcitaue
runt. Jdirco i hoc sermone de iudicio dei con
tra iudeos criminosos i deserto dicemus. De
qbus tria mysteria proponimus declaranda.
Primum dicitur beneficiorum largitio.
Secundum multorum peccatorum cōmissio.
Tertium diuersarum penarum incussio.

De septem amplissimis beneficijs que lar/
gitus est deus populo iudeorū. Caplm. i.

d Jgnatus est deus clemētissimꝰ amplis
sima bñficia elargiri populo iudeoruꝫ:
postqꝫ illū liberauerat de seruitute egy
ptiaca. Ob qđ gētiles cōuersi ad fidē dicebant
iudeis baptizatis: vt referť i prologo i epistolā
ad romāos. Quāto maiora circa vos dei bñfi
cia narraueritis: tāto maioris vos cris reos eē
mōstrabitis. Vt ergo de bñficijs pp̄lo iudaico
exhibitis plenā noticiā hēamus: i h mysterio se
ptē beneficia erūt enumerāda atqꝫ differenda.
Primum dicitur aquarum dulcoratio.
Secundum celestis cibatio.
Tertium viarum directio.
Quartum aque de petra eductio.
Quintum inimicorum expugnatio.
Sextum legis illustratio.
Septimū miraculorum frequens coruscatio.

De dulcoratione aque fluminis. Marath.

p Rimū bñficiū qđ largitꝰ ē deꝰ pp̄lo iu
deoꝝ fuit aquarū dulcoratio. Vt enim
scribiť Exo. 15. post trāsitū maris ru/
bri: egressi sunt i desertū sur: ābulauerūtqꝫ tri/
bꝰ diebꝰ ꝑ solitudinē ⁊ nō iueniebant aquā: ⁊
venerūt i maratah: nec poterāt bibere aquas đ
marath: eo ꝙ amare essēt. Et de hoc dicit. Am
bꝰ. 9. di. c. Reuera. marath fluuiꝰ amarissimꝰ
erat: ita vt sitiēs pp̄ls bibere nō posset. Scđm
Nic. de lira sup hoc passu Exo. qđ dř. vene/
rūt i marath: fit ꝑ anticipatōeꝫ: qꝛ locus ille ad
huc nō vocabať marath: sꝫ sic vocatus ē a filijs
isrł ꝑꝑ amaritudinē aque scđm ꝙ subdiť i tex/
tu. Vnde ⁊ cōgruū nomē loco iposuit. s. popu
lus isrł. Magister i histo. addit. Nō solum di
cebatur

cebat marath, p amaritudine aque: sz et, p amaritudine animi. Amarior qde e q sitit: q no invenit potu: qz si iuentu gustare no possit. Recitat scdz hoc, ppositu Plutarch9 i vita Marci Antonij: q du Marcus Antonius otra Indos et parthos bellu gereret: verat9 ab eis per iuga montiu cu exercitu fugiebat. Edebat naqz romani mltis diebus radices et herbas icognitas: cruciabat a siti: qr i motib9 p quos ibant no erat aque: et pthi tenebat planicies. Venerut tadem ad flume cui9 aqua erat gelida et clara: sz qr erat salsa faciebat viscera dolorosa. O b qd flebat oes velut cospiceret parata mortem. Quare Marc9 Antoni9 coegit queda familiare suu vt qucuqz iuberet sibi caput abscideret vt neqz viuus posset ab hoste ledi neqz cognosci mortu9. Ab his tn piculis tande euasit Sic ergo ppls iudeoru querelis et lametationibus replebat. Clamanit ad dnm Moyses: et ondit ei lignu: qd cu posuisset i aqua: mor aque dulcorate sunt et facte potabiles. Sed ego puto maius nobis christianis bnficiu ocessu: quando i aquis christ9 baptizari voluit: isinuas baptismu i aqua fore fiendu. Judei naqz in aquis marath dulcoratis refocillarunt corpa: nos in aqs baptismi recreamus anias: et spualiu donoz vbertate illos replem9. De effectib9 aute baptismi diri i quadragesimali de penitentia i sermone de baptismo.

De coturnicibus et manna.

S Ecundu beneficiu qd largitus e deus populo iudeorum: fuit celestis cibatio. Scribit nanqz Exo.16.c. q tricesimo die ab exitu eoz de egypto defecerut eis victualia. Cuqz orasset Moyses ad dnm vespe ascedes coturnix de sinu arabico: vbi pcipue nutritur scdm magistru i hist. operuit castra: et ad libitu populi capiebat. Nico. de lira inqt Coturnix est auis pinguis et sapida. Et sumit singulare pro plurali. i. mltitudo coturnicu. Mane vo cu oraret Moyses descedit manna. Et vt scribit Numeri.xi. Erat mana quasi seme coriandri: coloris bdellij: q e sicut cristallus: fm Nico. de lira. Circuibatqz populus: et colliges illud frangebat mola siue terebat i mortario coques i olla: et facies ex eo tortulas. Et vt hetur Exo.16. erat gustus eius quasi similis cu melle. Vbi dicit Nic. de lira. Simila e farina tritici delicatissima. Sapor igit illius manne erat quasi sapor panis facti de simila: cu comixtione mellis. Scdm aut Nico. de lira de ista mana fuerut octo madata. Primu vt mane colligeret. Hora eni collige di erat post ortu solis eleuato rore q erat sup mana p vapores. Erat qde desup mana ros congelatus: q resoluebat oriente sole. Quare mana colligi poterat vsqz ad hora sexta: et tuc icipiebat liquefieri ad modu pruine. Ad igne vo idurabat et formabat inde panes. Scdm mandatu fuit vt colligeret ad sufficientia: et no plus. Tertiu vt comederet mesura gomor. Sz dubiu hic orit: quia no est ide p singula capita mediuz oibus: sicut dicit.2.ethi. q no ide e mediu Miloni: d quo dr q comedebat i die boue itegz q erat sufficies pluribus hoib9. Ideo cib9 coueniens vni alteri plus idigeti e deficies: et minus indigeti est supabundas. Respodet Nico. de lira q iste cibus dabat diuino miraculo: ita eode mo fiebat vt plurimu idigeti sufficeret: et a minus idigente cosumi absqz supsluitate valeret. Dicit aute Joseph9 q ex diuina, puidetia factu fuit hoc ne ex cupiditate et gulositate illi q fortiores erant plus debito vellet colligere: et sic debiliores debito alimeto priuarent: et in populo seditio oriretur. Quartu madatu fuit: vt no reliqueret vsqz mane. Et dimiserut qda. s. Dathan et Abiron vt dicut hebrei: et scatere cepit vmib9: et coputrescere. Hoc vo no otigit ex na mane: qr seruari poterat: sz erat ex voluntate dei: ne aliq ex cupiditate et gulositate plus debito vellet colligere ad seruadu: qd eet occasio maloz. Quitu pceptu fuit: vt die sexta colligerent duplum. Sextu vt reseruaret vnuz gomor, p sabato. Septimu vt illud comederent in die sabbati. Octauu vt ipleretur vas cotines gomor ad reseruadu i futuras gnationes. De isto mana dr Sap.16.c. Pane de celo pstitisti illis sine labore: oe delectametu i se habete: et ois saporis suauitate. Nic. de lira ait. Hoc itelligit no ex na mane sz ex merito sanctoz hominu q eu comedebant: qbus sapiebat sicut dsiderabant Malis eniz hoibus ex eoz demerito desipiebat. Numeri.15. dicebant. Nihil vident oculi nri nisi mana: nauseat aia nostra sup cibo isto leuissimo. Et dicebat pais d celo: qr generabat i celo aereo: et panis angeloz: qr i descesu mane coopabant angeli: no q ageli ipso vescerent: qr ipsi no idiget cibo corpali. Hoc cibo aliti sunt filij isrl. 40. annis: donec veniret i terra habitabile. s. in terra Chanaan: que fuerat eis promissa. Et vt dicit Nicola. de lira. non statim defecit manna cum intrauerunt illam quia

trãſito iordane fecere circũciſionẽ in galgalis:
⁊ poſtea celebrauerũt paſca ⁊ in craſtino paſce
ceſſauit mãna vt habetˀ Joſue.5. Satis tñ cito
poſt ingreſſuz terre Chanaã defecit. Mirãda
ꝓfecto ſunt oia q̃ de iſto cibo dicta ſunt. Et vt
dicit Ambro. libro de ſacramẽtis Reuera mi
rabile eſt fratres: ꝙ mãna plueret dominꝰ patri
bus in deſerto q quotidiano celi paſcebantˀ ali/
mento: verũtamẽ his omnibus maius eſt qđ
nobis xp̃ianis exhibetˀ: veꝝ.ſ. corpꝰ chriſti in
ſacramento altaris.

De mirabili ducatu populi iudaici.

Ertiũ beneficiũ qđ largitus eſt deꝰ po
t pulo iudeoꝝ: fuit viarũ directio. Vt.n.
habetˀ Exo.14. Angelus dñi p̃cede/
bat caſtra iſrael: ⁊ cũ eo pariter columna nubis
Et numeri.9.c. diciˀ ꝙ die qua erectũ eſt taber
naculuz: operuit illud nubes. Veſpere aũt ſuꝑ
tentorium erat quaſi ſpecies ignis vſq₃ mane.
Sic fiebat iugiter ꝑ diẽ operiebat illũ nubes:
⁊ ꝑ noctẽ quaſi ſpecies ignis. Cũq₃ ablata fuiſ
ſet nubes q̃ tabrnaculũ ꝓtegebat proficiſcebantˀ
filij Jſrael ⁊ in loco vbi ſtetiſſet nubes ibi ca/
ſtrametabantˀ. Ad imperiũ dñi ꝓficiſcebantˀ ⁊
ad impiũ illius figebãt tabernaculũ. Cũctis die
bus qbus ſtabat nubes tabernaculũ manebat i
eodẽ loco. Dicit nicolaus de lira ꝙ nubes mo/
uebatˀ angelico p̃ſidio vel miniſterio. Sz maiꝰ
beneficiũ nobis chriſtianis cõceſſuz eſt: qbꝰ via
ſummi boni vbo ⁊ exẽplo a xp̃o eſt manifeſta
nã cũ phi plurimũ deſudaſſent querẽtes noſce
re in quo ſummũ bonũ cõſiſteret: euanuerũt in
cogitatiõibꝰ ſuis. Et Varro vt refert Aug. de
cimonono libro de ciuitate dei dicit ducentas
octogintaocto opiniones falſas de beatitudine
philoſophos ipſos habuiſſe. O vere ſecula au/
rea xp̃i p̃ſentia illuſtrata. O felicia tp̃a noſtra i
qbꝰ oẽs q volunt ſcire poſſunt ꝙ ꝑfecta beatitu/
do cõſiſtit in deo. hinc Lact. libro.7. diuinarũ
inſtitutionũ ait. Pater.n. noſter ⁊ dñs q cõdi
dit firmauitq₃ celũ: q libratā magnitudine ſua
terrã vallauit montibꝰ: mariq₃ diſtinxit: ⁊ qcqd
eſt in hoc opere mũdi cõſtauit: ⁊ ꝑfecit e nihilo
ꝑſpectis erroribus hominũ ducẽ miſit: q nobis
viã iuſticie panderet. Hũc ſequamur oẽs: hũc
audiamꝰ: huic deuotiſſime pareamꝰ: qm̃ ſolus
vt ait Lucretius. Veridicis hominũ purgauit
pectora dictis. Et finẽ ſtatuit torpedinis atq₃ ti
moris. Oſtenditq₃ bonũ ſummũ quo tendimꝰ
omnes. Quid foret atq₃ viã monſtrauit limite
paruo. Nec tãtũ oſtendit ſed etiã p̃ceſſit: ne qs
difficultatis gratie iter virtutis horreret.

De fluxu aque de petra contra naturaz.

Vartũ beneficiũ fuit aque de petra edu
q ctio. Vt.n. habetˀ Exo.17. dũ veniſſet
in rafidiz: defeciſſetque aq̃ dixit Moy/
ſes ad dñz. Adhuc puſillũ ⁊ lapidabũt me. In
quit Nico. de lira. ꝙ hoc dicebat Moyſes du
ctus timore naturali: q cadit i ꝑfectũ virum. Et
magis dicebat timore populi: ne eo interfecto a
dño recederet ꝑ idolatriã. Et ait dñs ad Moy
ſen. Sume de ſenioribꝰ iſrael. Nico. de lira. ſ.
vt ſint teſtes ꝙ antea ibi nõ fuerunt fontes vel
aque: ac etiã vt ꝑ hoc appareat dei miraculum.
Subditq₃ deus. Et vade ad petrã oreb: percu
tieſq₃ virga. Magiſter in hiſto. Oreb ſic dicta
propter oreb q occiſus eſt in ea: factũq₃ ẽ ita. Et
egreſſe ſunt aque: ⁊ bibit populus. Sz his om/
nibus amplius eſt qđ nos accepimꝰ nõ vtique
aquã de petra: ſed ſanguinẽ precioſiſſimum de
corpore ieſu chriſti. Unde Petrus.i. epiſtola
c.i. dicebat. Nõ corruptibilibus auro vel argẽ
to redempti eſtis ſed precioſo ſanguine agni in
contaminati ⁊ imaculati ieſu chriſti.

Vintũ beneficiuz fuit inimicorũ expu/
q gnatio ⁊ debellatio. Diciˀ nãq₃ Exo.
17. Venit autez Amalech vt pugna/
ret aduerſus iſrael in rafidim: notandũ hic ſecũ/
dum Nico. de lira. ꝙ quedã glo. ſuper iſtuz lo/
cum dicit ꝙ Amalech fuit filius Iſmahelis: a
quo dicti ſunt amalechite: q ⁊ Iſmahelite. Ip/
ſi ſunt ſarraceni. Qđ autẽ.i. Paral.i.c. diciˀ
ꝙ Eliphaç primo genitus Eſau genuit Ama
lech: dicunt ſequentes dictaz gloſam ꝙ fuit aliꝰ
⁊ ſunt duo eiuſdez nominis. Sed hoc dictũ de
ſacra ſcriptura nõ habet auctoritatez: immo cõ
trarietatez: qꝛ Geñ.36. ⁊.1. Paral.i.c. dicitur
expreſſe ꝙ Amalech fuit filius Eliphaç primo
geniti Eſau: nec legitur alius Amalech. Inſu
per Joſephus in ſecũdo antiquitatũ libro dicit
ꝙ ab Amalech filio Eliphaç dicti ſunt Amale
chite. Hoc etiaz colligiˀ ex.2. Regũ.1.ca. vbi
diciˀ ꝙ filius Doech idumei venit ad Dauid
nuncians mortẽ Saulis. Licet eniz nõ expri/
matur ibi ꝙ fuerit filius Doech: tñ omnes ex/
poſitores cõcorditer hoc dicũt. Et cũ interroga
retur a Dauid: qs eẽt ait. Filius hoīs aduene
amalechite ego ſuz. Ex quo videˀ ꝙ amalechite
ſunt idumei. Et ſic nõ deſcẽderũt ab Iſmahele
ſz ab Eſau. Quare aũt iſti amalechite iſurrexe
re aduerſus iudeos: diĉ ni. de li. ſuꝑ.5.c. Exo.
ꝙ ipſi ⁊ populi q erãt eis cõfederati: audientes
ꝙ filij

ꝙ filij israel transierant mare rubrū: ⁊ essent in
deserto eis ꝓpinquo irati sunt: timentes ne in/
uaderent terrā eoꝝ: ⁊ ideo anteꝗ̄ eēnt magis
fortificati: voluere eos delere: ⁊ ascendere ad
pugnandū cū ipsis. Super. 17. c. Exo. aliam
cām assignat Nico. de lira ex parte ppl'i israel.
Ad hoc. n. ꝑmisit de⁹ belluz illud insurgere: vt
ex victoria sequenti essent audaciores decetero
ꝯ aduersarios insurgentes: ⁊ de spolijs Ama/
lech essent muniti armis ⁊ alijs necessarijs: que
fugientes dimisere. Elegit autē Moyses Jo/
sue: de tribu Effraim: viꝝ bellicosuz cui ⁊ pau
cos tradidit armatos: ſm magistrū in histo. plu
rimos ad custodiā castroꝝ retinuit. Ipse autez
ascendit in montē habens virgā dei in manu:
vt ex hoc victoria deo ascriberet̃. Ascendereꝗ̄
cū eo Aaron ⁊ Vr: q Vr secūdū Josephū fuit
maritus Marie. Cūꝗ̄ leuaret Moyses ma/
nus vincebat israel. Vbi apparet orōnis effica
cia. Sin aūt ⁊ paululū remisisset: vincebat ama
lech. Quo cōperto Vr ⁊ Aarō supposuerūt ei
lapidē: ⁊ ex vtraque pte man⁹ ei⁹ sustentabant.
Erāt. n. graues ꝓ labore orādi. In cui⁹ rei fi/
gura ſm magistrū i histo. sacerdos eleuat ma/
nus in missa: ⁊ etiā figura xp̄i orātis in cruce.
Nec remisit Moyses man⁹ vsꝗ̄ ad solis occa
suz. Fugauitꝗ̄ Josue Amalech in ore gladij.
Nobis vero xp̄ianis gloriosior est victoria: q ꝑ
xp̄m demones supam⁹. Nā vt dixim⁹ in ſmo/
ne de bello demonū: priusꝗ̄ xp̄s moreret̃ i cru
ce oēs iusti trahebant̃ ad limbū. At ex post pe/
nitenti latroni patefactus est paradisus.

De lege quā dedit Moysi deus.

t Ertū bñficū qđ largitus est de⁹ populo
iudeoꝝ dicit̃ legis illustratio. Vt eniz
habet̃ Exo. 32. in monte synai Moy/
ses legē accepit a deo sibi datā. Qui reuersus ē
est de monte: portans duas tabulas testimonij
manu scriptas ex vtraꝗ̄ pte: ⁊ factas ope dñi.
Dicit Rabbi Salomon ꝙ vnica scriptura erat
ibi: q̄ tñ erat legibilis indifferenter ex vna parte
sicut ex altera: qđ erat valde mirabile: q2 littera
ex vna parte figurata ordine recto: i pte opposi
ta apparet ei⁹ figura mō opposito. Vel pōt dici
absꝗ̄ tali miraculo: ꝙ lr̄e erāt duplices ꝙ p̄ce/
pta erāt sculpta ex vna pte ⁊ similiter ex altera.
Has tabulas fregit Moyses: vt dicet̃ in tertio
mysterio ꝓpter peccatū populi: reputās ppl'm
indignū: vt dicit Nico. de lira. accipere legē di
gito dei scriptā. h aūt fractio tabulaꝝ signū fuit
euacuationis legaliū in aduentu xp̄i. Tandem
vt dicit̃ Exo. 38. ascendit Moyses montez de
mādato dei: tulitꝗ̄ secū duas tabulas lapideas
istar prioꝝ. i. similes alijs prius factis in mate
ria ⁊ in quātitate. Dicit nico. de li. ꝙ de quo la
pide fuerint nō habet̃ ex textu. Rabbi tñ Sa/
lomon tꝫ ꝙ fuerit de lapide saphirico. Inqt. n.
ꝙ de⁹ oñdit Moysi vnam massaz talis lapidis
formatā de nouo diuina vtute: de qua Moy/
ses dolauit duas tabulas: ⁊ dolature superflue
fuerūt sue ⁊ inde ditatus fuit multū. Sed h ta/
cet Josephus: q prior fuit Rabbi Salomone.
Fuit ergo Moyses in monte cū dño. 40. die
bus ⁊. 40. noctib⁹: nihil comedens aut bibēs.
Cūꝗ̄ descendisset de monte cū tabulis: appa/
ruit facies ei⁹ cornuta: ⁊ ipse ignorabat. Dicit
magister in histo. ꝙ erāt qdā radij miri splēdo/
ris ꝓcedētes in altū ad modū cornuū quos apo
stolus vocat gloriā vultus Moysi. 2. ad Cor.
3. c. Vnde in hebreo habet̃. Et nō cognouit ꝙ
cornuta eēt lux faciei sue. Hic q̄rit̃ q̄re Moy/
ses nō habuit ante hāc gloriā: cū locutus fuisset
cū dño diu in monte. Et rñdet Nico. de li. ꝙ
aliq dicunt ꝙ nō habuit ante ita limpidā cogni/
tionē de deo sicut post ad qđ denotāduz appa/
ruerunt tales radij. Alij dicūt: ꝙ hoc factuz est
vt populus q ꝑ idolatriā peccauerat magis euz
timeret: ⁊ haberet in reuerentia. Rabbi Salo
mon dicit ꝙ fuit ex hoc ꝙ dñs posuit manū suā
sup faciem ei⁹. Quare Moyses posuit velamē
sup faciē suā: cū loqueret̃ filijs israel ⁊ locutus
est eis oia q̄ sibi fuerūt ipata. Concludit magi/
ster in histo. Quātū hec gloria durauerit: ⁊ vtꝝ
semel vl' pluries hoc acciderit ignoram⁹. Sed
xp̄ianis lux āplior effusa ē qb⁹ euāgeliū effulsit

De miraculis ⁊ signis multiplicibus.

s Eptimū beneficiū qđ de⁹ donauit ppl'o
iudeoꝝ fuit miraculoꝝ frequēs corru/
scatio. Nā p̄ter ea q̄ diximus multa si/
gna ⁊ miracula dei ipsis fuerūt ostensa. Mira
cu'ū certe fuit ꝙ Maria soror Aaron murmu
rans cōtra Moysen statim fuit lepra percussa
⁊ tandē Moysi oratione sanata: vt habet̃ Nu/
meri. 12. c. Miraculū fuit ꝙ aperta est terra: ⁊
deglutiuit Dathā ⁊ Abiron. Numeri. 16. ca.
Miraculū cuz floruit virga Aaron. Numeri
17. c. Et ne singula cōmemorent̃ quadraginta
annis fuit ille populus in deserto: nō comedēs
panē nec bibēs vinū: nec vetustate attrita vesti
menta aut calciamēta cōsumpta: vt hr̄ Deut°.
29. c. Sz xp̄ianis maiora signa post xp̄i aduētū
monstrata sunt: qn imo cōtinue in eccl'ia sancta

miracula fiunt. Quisnaꝫ nō admiretˀ ex aridis ossibꝰ Nicolai sanctissimi apud Barꝝ ⁊ Mathei euāgeliste apud Salernuꝫ ⁊ Andree apostoli apud malfiā scaturire manna. Quid dicaꝫ de sanguine gloriosi martyris Januarij. Cōseruatur ꝗppe neapoli in vase vitreo aut cristallino: estqꝫ semꝑ strictus ⁊ cōgelatus. At dū caput ꝑfati sancti deprope ponitˀ sanguis ille ebulliens tandē cunctis videntibus liquet: ⁊ capite amoto rursus induratˀ ⁊ congelatus nō mouetˀ amplꝰ. O pietas dei benedicti: q sic humano generi per tot innumera miracula virtutē potētie dignatus est demonstrare.

De multis peccatis quibꝰ pplus in deserto temptauit ⁊ ad iraꝫ cōcitauit deū excelsum.

Capitulum. secundum.

i N tāto cumulo bñficioꝝ non custodierunt iudei testamentū dñi: ⁊ in lege eiꝰ noluerūt obedire: ⁊ obliti sunt beneficioꝝ eiꝰ: ⁊ mirabiliū eiꝰ q̄ ostendit eis. Temptauerūt ꝗdeꝫ deū excelsum: varijsqꝫ peccatis maiestatē eius offendere. Jccirco i h̄ scd̄o. ca. de offensionibꝰ iudeoꝝ i deserto dicemꝰ: q̄s reducemꝰ ad septē

Prima dicitˀ murmurationis.

Secūda inobedientie.

Tertia ingratitudinis.

Quarta idolatrie.

Quinta gule.

Sexta desperationis.

Septima fornicationis.

De septē peccatis populi: ⁊ primo qualiter murmurauerūt iudei cōtra deū ⁊ moysen.

p Rima offensio ⁊ pct̄m iudeoꝝ in deserto dicitˀ murmuratōis. Nā ꝯ Moysen murmurauerūt quādo venerūt ad flumen marath. vt dicitˀ Exo. 15. Jtē quādo dicebant. Utinā mortui essemꝰ ꝑ manꝰ dñi in terra egypti. i. ꝑ plagā ab eo imissaꝫ: cū primogenitis egyptioꝝ: quādo sedebamꝰ suꝑ ollas carniū ⁊ comedebamꝰ panē in saturitate. Cur eduxisti nos in desertū istud: vt occideres oēm hāc multitudinē fame. Exodi. 16. c. Et quādo venerūt in rafidim: vbi nō erat aqua: iurgati sunt cōtra Moysen. Quibꝰ ipse dixit. Quid iurgamini cōtra me ⁊ tēptatis dñm. Exo. 17. c. Sꝫ h̄ posset aliq̄s querere. Quare deꝰ eduxit eos ꝑ taleꝫ viā: vt paterentˀ defectū cibi ⁊ potus. Et rñdet Nico. de li. ꝙ hoc fuit vt ex frequenti necessitate oporteret eos recurrere ad dñm: ⁊ sic sub timore dñi retinerentˀ: ꝑ hoc etiā bonoꝝ patiētia ⁊ maloꝝ impatientia declararetur.

De inobedientia populi.

s Ecunda offensio fuit inobedientia. Quia multi collegerunt plus de māna q̄ꝫ fuerat ordinatuꝫ ⁊ reseruauerūt i diē alteruꝫ: vt dicitˀ Exo. 16. c.

De ingratitudine populi.

t Ertia offensio īgratitudo appellatˀ. Jn tot nāqꝫ beneficijs male locuti sunt de deo. Dicitˀ nāqꝫ Numeri. 14. ꝙ voluerunt sibi ꝓficere ducē: vt reduceret eos in egyptuꝫ. Quare dixit deꝰ Moysi. Usqueq̊ detrahet me populꝰ iste. Quousqꝫ nō credent mihi i omnibꝰ signis q̄ feci corā eis. Et infra ꝯminatus ē dicens. Nullꝰ eoꝝ q viderūt signa q̄ feci i egypto numeratꝰ. s. a. viginti an. ⁊ supra: videbit terrā ꝓ q̄ iuraui pr̄ibus eoꝝ ꝑter Caleph ⁊ Josue.

De idolatria populi.

q Uarta offensio idolatria fuit. Ut enim scribitˀ Exo. 32. videns populꝰ ꝙ moyses morā faceret dum esset i monte cuꝫ dño: dixit ad Aaron Fac nobis deos. Rabbi Salomon dicit ꝙ isti fuerūt egyptij cōuersi ad iudaismuꝫ q ascenderūt cum iudeis de egypto. Et isti q erāt nutriti in idolatria: icitauerūt magnā partē de filijs israel: vñ subiūgebāt. Moysi. n. ignoramꝰ q̄d acciderit. Secūdū Josephū ⁊ magistrū in histo. alij dicebāt eū a bestijs comestū: alij a dño trāslatū. alij sane mētis cū dño philosophātē. Ut Ho sequitˀ in historia. Aarō ⁊ Ur restiterūt. Sꝫ indignatus populꝰ spuēs in faciē Ur sputis vt traditˀ eū suffocauit. Uñ timēs Aarō ait. Tollite iaures vxorū ⁊ liberoꝝ ⁊ afferte ad me. Dicit magister i histo. ꝙ h̄ erat qđ ꝓciosius ⁊ carius habebāt: putās ꝙ ꝯsulentes auaricie sue nollent afferre. Fecit tñ populꝰ qđ dixerat: auidus ad idolatrandū. Formauit itaqꝫ oꝑe furioso vitulū cōflatilē q i egypto bouē adorauerūt. Nāqꝫ vt dicit magister i histo. in ꝑncipio Exo. i. c. đ submersiōe ꝑuuloꝝ. erat Apis deꝰ egyptioꝝ vt pliniꝰ dic: q ⁊ testatˀ se eū vidisse. Quidā taurꝰ q ex iꝑrouiso egrediebatˀ de flumine habēs i humero dextero signū candidū instar lune coniculate: atqꝫ cū statiꝫ cōfluerent egyptij omni genere musicoꝝ psallētes leuabatˀ in aere: ⁊ suꝑ eos tāqꝫ psallēs ferebatˀ et ad motū vel stationē ipsiꝰ in terra mouebantˀ et stabāt ⁊ eodē die euanescebat. Que omnia demonū artificio cōplebantˀ vt docet Aug. li. 18. de ciui. dei. c. 5. Formato itaqꝫ vitulo dixit populus. Hi sunt dij tui israel q te eduxerunt de terra egypti Feciqꝫ Aaron altare corā eo: ⁊ in

crastinum

crastinū indixit solēnitatē. Maneq3 surgentes
obtulerūt hostias: sediq3 populus māducare ⁊
bibere ⁊ surrexerūt ludere.i.adorare. Hic q̄rit̄
quare Aaron edificauit altare. Et dicit Ni. de
lira ſm. Rabbi Salomonē: ꝙ ad retardādā i/
molationē: q̄r aut statiз populus imolasset sine
altare: aut i momēto altare cōstruxisset. Jō sub
dit Aaron. Cras solēnitas dn̄i est. Non dixit
hodie: si forte interiз veniret Moyses ⁊ ipedi
ret. Tūc dixit dn̄s ad Moysen. Descende pec
cauit ppl's tuus. Quasi dicat: nō meꝰ ꝑꝑ idola/
triā. vel ex eo q̄r erat Moyses illi pplo mansue
tus: vt patet. 45. di. c. disciplina. ⁊. 23. q. 4. ca.
Quid crudele. Subiunxit deꝰ. Cerno ꝙ po/
pulus iste dure ceruicis sit. Dimitte me vt ira/
scatur furor meꝰ. Dixit autē Moyses. Queso
dn̄e: qescat ira tua: ⁊ esto placabilis sup nequi/
tia populi tui: ne dicant egyptij. Callide eduxit
eos vt interficeret in montibꝰ: quasi ipotēs da
re terrā quā ꝓmiserat. Recordare Abraham.
Quasi dicat. Si populus iste meruit mori per
incendiū: ecce Abrahā pater eoꝝ ꝓpter amorē
tuū ꝓiectus fuit in ignē chaldeoꝝ. Sequit̄ tex/
tus Jsaac. Ac si dicat. Si populꝰ meret̄ mori
ꝑ gladiū: ecce Jsaac paratꝰ fuit ꝓ te imolari. Et
addit̄. Et Jacob.i. Si meruerit puniri popu/
lus exilio: ecce israel tāq3 exul fuit in mesopota
mia obijciens patri suo ⁊ tibi: qbꝰ iurasti per te
metipsuз: q es imutabilis: de dāda terra chana
neoꝝ semini eoꝝ. Placatusq3 ē dn̄s: ⁊ Moy
ses descendit. Quinta offensio fuit gula: quā
do ardēter dicebāt vt ponit̄ Numeri. xi. c. Re
cordamur pisciū: quos comedebamꝰ in egypto
gratis.i. ꝓ paruo ꝓcio: in mētē nobis veniunt
cucumeres: pepōes: porri: cepe ⁊ allia. 6ª offē
sio fuit desꝑatio: q̄ndo vt ponit̄ Numeri. xiiij.
oīs turba fleuit. d. Vtinā mortui essemꝰ i egy
pto: ⁊ non in hac vasta solitudine. 7ª offensio
fuit fornicatio. Scribit̄ nāq3 numeri. 25. ꝙ for
nicatꝰ est populꝰ cū filiabus Moab: q̄ vocauere
eos ad sacrificia sua. Dicit hic Ni. de li. ꝙ Ba
laaз sciēs filios israel eē ꝓnos ad luxuriā: dedit
ꝯsiliū Balach regi moabitaꝝ: vt mitteret puel
las pulchras ⁊ ornatas ꝑ exercitū eoꝝ: ⁊ ꝙ iu/
uenes veniētes ad se vobis allicerent: ⁊ cū vide
rent eos inflāmatos ad actū carnis: nō ꝑmitte/
rent se ab eis cognosci: nisi prius comederēt de
idolotitis: ⁊ idola adorarēt q̄ secū portauerāt vt
sic deꝰ offenderet̄: ⁊ populꝰ israel ab eo ꝑcutere
tur: ⁊ daret̄ i manꝰ hostiū. Dicit etiā Josephꝰ
ꝙ aliq nobiles de israel acceperūt sibi vxores de
filiis. Et licet nō sit scriptū in isto. c. 25. ꝙ Ba/
laaз dedit tale cōsiliū: tn̄ habet̄ ex. 31. c. vbi dicit̄
nōne iste sunt q̄ deceperūt filios israel ad sugge
stionē Balaā. Et Apo. 2. c. dicit̄. Habeo ad/
uersus te pauca qm̄ habes hic tenētes doctri/
naз Balaaз: q docuit Balach mittere scandala
corā filijs israel edere de sacrificijs idoloruз: et
fornicari.

De septē plagis qbꝰ populꝰ punitꝰ fuit. ca. x.

t Ot sceleribꝰ iudeoꝝ ad iracūdiā cōcita
tus dn̄s flagella multiplicia cōtra eos
misit. Et q̄uis dictū sit paulo ante in fi
ne quarte offensionis: ꝙ dn̄s fuit placatꝰ: illud
tamē intelligit̄ ſm Nico. de lira. ꝙ deꝰ non si/
mul nec subito populū idolatrā ⁊ duꝝ puniuit.
Jccirco aduertendū est in h̄ mysterio ꝙ septeз
famosis plagis populus ille ꝑcussus ē. Pri/
ma plaga fuit post adorationē vituli: de qua dr̄
Exo. 32. c. in fine. Percussit dominꝰ populū ꝓ
reatu vituli. Nā postq3 Moyses descendit de
monte: ⁊ vidit vitulū ⁊ choros: redegit in pulue
reз vitulum: quē sparsit in aquis: ⁊ dedit ex eo
potuз filijs israel. Rabbi Salomon dic̄ ꝙ iste
aque potate erant nociue culpabilibꝰ: causando
in eis iflationē ⁊ languorē: ꝑ quem poterāt ab
alijs discerni: alijs aūt erāt dulces ⁊ vtiles sicut
aq̄ i sacrificio celotipie: ondebāt ꝑ effectū culpā
mulieris vl' eiꝰ inocētiā: vt habet̄ numeri. 5. c.
Alij aūt doctores dicūt: ꝙ color auri reman/
sit circa ora eoꝝ q erant culpabiles: ita ꝙ barbe
eoꝝ videbant̄ auree: ⁊ sic ab alijs distinguebāt̄
Quare filij Leui obedientes Moysi çelo dei
interfecerūt ex trāsgressoribꝰ vigintitria milia.
Facto vero die altero Moyses orauit ꝓ popu
lo. d. Peccauit domine populus tuꝰ iste. Aut
dimitte eis noxā hanc aut dele me de libro vite
Dicit Rabbi Salomon: ꝙ iste liber intelligit̄
lex: q̄ denominat̄ a Moyse: eo ꝙ fuit eiꝰ mini/
ster. Est g̊ sensus scd'ꝫ eū. Dele me de libro. vt
s. lex nō denominet̄ noie meo: nisi ppl's iste ti/
bi recōciliet̄. Aug. vero exponit. d. ꝙ Moyses
sic dixit ex ꝯfidētia ⁊ familiaritate diuina: vt sit
sensus. Sic certꝰ suз ꝙ nō delebis me de libro
tuo: ita peto vt certifices me vt remittas noxaз
isti populo.

De igne q descendit in castra. i

s Ecūda plaga punitꝰ ē ille ppl's ꝑꝑ pctā
sua: quādo accēsus ignis dn̄i deuora/
uit extremā ꝑtē castroꝝ: vt dr̄ numeri
xi. c. Forte ibi erāt magis culpabiles. Tandeз
oratione Moysi ignis absortus.i. extinctꝰ fuit

Tertia plaga fuit postq̃ʒ habuerunt coturni-
ces. Ut.n. habetur numeri.xi.ca. adhuc carnes
erãt in dentib⁹ eoꝝ nec defecerat huiusmodi ci
bus: ꝛ ecce furoꝛ dñi cõcitatus in populũ: per-
cussit eũ plaga magna nimis. Vocatusque ẽ il-
le locus sepulchrũ cõcupiscentie. Ibi.n. sepeli-
re populũ q desiderauerat carnes: dicit magi-
ster in histo. ꝙ mod⁹ plage hic nõ determinatur.
Creditur tñ ꝙ fuerit ignis. Quarta plaga po-
nitur numeri.16.c. quãdo multitudo murmu-
rabat cõtra Moysen ꝛ Aaron.d. Vos inter-
fecistis populũ. Cũq̃ʒ vellent eos obruere lapi-
dibus: fugierũt ad tabernaculũ ꝛ operuit eos nu
bes: ꝛ apparuit gloꝛia dñi: dicunt aliqui ꝙ non
fuit illa q̃ pbebat ducatũ populo: sed quedã par
ua nubes in qua dñs solitus erat loq cũ Moy-
se. Alij dicũt ꝙ fuit illa q̃ pbebat ducatũ sʒ sta-
bat in alto sup tabernaculũ: ꝛ tũc descendit ope-
riens ꝛ ambiens circũquaq̃ʒ vt null⁹ posset adi
re. Et egressus ignis deuoꝛauit populũ. Fue-
runt aũt percussi tredecim milia ꝛ octoginta.

Quinta plaga exprimitur numeri.21. quando
pfecti de monte hoc venerũt in Salmana. Et
qꝛ male loquebantur de deo misit dominus in po-
pulũ serpentes ignitos. Qui sic dicebantur secũ
dum Nico. de lira. ꝛ magistrũ in histo. qꝛ mini
mi ꝛ veloces erant ad modũ scintillaꝝ: vel qa
volantes p aera emittebãt scintillas ardẽtes: vl'
ex eo ꝙ p moꝛsus eoꝝ calefiebat caro: ac si igni
retur. Tunc venerunt iudei ad Moysen: vidẽ
tes moꝛtes plurimoꝝ dicentes. Peccauimus
qꝛ locuti sumus cõtra deũ: ꝛ tu oꝛa vt tollat a no
bis serpentes. Orauitque Moyses ad dñm.
Cui dñs ait. Fac serpentẽ eneũ: ꝛ pone in perti
cam eminentẽ in medio populi: ꝛ quicũque p-
cussus fuerit a serpente respiciat eũ ꝛ viuet. Et
factũ est ita. dicit Rabbi Salomon: ꝙ in serpen
te nõ erat virtus sanandi: sed aspicientes serpẽ
tem cognoscebãt afflictionẽ illã a deo sibi iuste
illatã: petendo misericoꝛdiã: ꝛ ipse deus sana-
bat eos. Ratio aũt mystica est: qꝛ serpens ille fi
gurabat chꝛistũ passum in cruce p cuius intuitũ
fide ꝛ deuotione sanamur a moꝛsu sathane. Ex
quo xp̃s dixit Joãnis.3.c. Sic exaltauit moy-
ses serpentẽ in heremo ita exaltari opoꝛtet filiũ
hominis. dicit magister in histo. ꝙ illũ serpentẽ
eneũ habuerũt secũ filij israel semp ꝛ magnifice
repositus est in hierusalẽ. Tandẽ ob cultũ sup
stitionis quẽ sibi exhibebat populus cõminuit
eũ in puluerẽ rex Ezechias: ꝛ posuit in torren
te cedron sicut etiã patet. 4. Reg.16. capitulo.

Sexta plaga enarratur numeri.25.c. qñ.s. israel
initiatus est.i. cõsecratus beelfegoꝛ idolo ma-
dianitaꝝ. Iratus aũt dñs dixit ad Moysen.
Tolle cunctos principes populi: ꝛ suspẽde i pa
tibulis cõtra solem vt auertatur furoꝛ meus ab
israel. Dicit magister in histo. Foꝛte qꝛ subdi-
tos nõ coꝛripiebant: duces tribuũ voluit suspẽ-
di: vel potius principes.i. auctoꝛes huius ido-
latrie. Occisiq̃ʒ sunt vigintiquattuoꝛ milia ho-
minũ. Septima plaga fuit qñ iuuenes pluri
mi celo finees accensi: multa milia hominũ per
cusserunt. Ut.n. refert Josephus: ꝛ ponit Nu-
meri.25. princeps trib⁹ Symeon Zambri filiã
cuiusdã potentis madianitaꝝ duxerat: q̃ dice-
batur coꝛbi. Qui vxoꝛe iubente in quadã solẽ-
nitate cũ alijs ducib⁹ deo nõ imolauit. Quam-
obrẽ cũ a Moyse reprehenderentur in generali
q colebãt idola nõ deũ: ille coꝛã omnib⁹ pfes-
sus est se alienigenam duxisse: ꝛ se idola colere:
nec tyrãnicis legib⁹ quas ipse sibi Moyses im
posuerat obnoxiũ esse: qbus sub figmẽto legũ
ꝛ dei grauioꝛi seruitute populũ pmebat q̃ʒ egy
ptij: cũ ppꝛiũ auferebat viuendi arbitriũ. Et di
scedens coꝛã omni turba: q̃ flebat ante foꝛes ta
bernaculi intrauit tabernaculũ vxoꝛis. Surgẽs
q̃ʒ finees filius Eleaçari de medio multitudi-
nis: ꝛ accepto pugione ingressus est post illũ in
lupanar. Et cũ inuenisset coeũtes pfodit ãbos
in locis genitalib⁹. Quo exemplo multi moti
idolatras plurimos occiderũt. Quid plura. vt
cõcludit in argumẽto in epistolã ad Roma. ita
crebꝛa puocatõe dñm irritauerunt: vt oẽs he-
remo moꝛerentur: nec plus ex senioꝛib⁹ eorum q̃ʒ
duo hoies terrã pmissionis intrarũt. Nos igi
tur caueamus nobis: ne deũ cõtra nos propter
peccata nostra puocemus: qꝛ quãdo plura di-
gnioꝛaq̃ʒ suscepim⁹ dona: tãto grauioꝛa nostra
facinoꝛa delictaq̃ʒ reputantur. Et si illa deponere
neglexerimus: nõ negliget aut retardabit vltio
nẽ de⁹ q est benedictus in secula secu. Amen.

Sermo.12. de iudicio dei cõtra iudeos i hie
rusalem habitentes.

Edit deus po
d pulo iudeoꝝ ciuitatẽ hierosoly
mitanã ad inhabitandũ: in qua
tempoꝛe Nabuchodonosoꝛ re
gis babylonis tñ excreuerunt
iniquitates ꝛ execrãda mala: ꝙ de⁹ oẽm populũ
tradidit in man⁹ inimicoꝝ suoꝝ ꝛ ciuitate debel
lata oẽs vtriusq̃ʒ sexus iusto iudicio dei captiui
ducti

ducti sunt in babylonē. Nec ob aliā cām tam graue dānum icurrerūt: nisi qꝛ diuina mādata contēnebāt erantqꝫ deo celi abhoīabiles ꝛ exosi. Ad qꝺ clare itelligendū statui i isto sermone de iudicio dei cōtra iudeos i hierusalē cōmorātes loq. De quo si plenā noticiam hr̄e vellemus necesse ē ut tria mysteria disseramus

Primum dicitur glorie.
Secundum nequitie.
Tertium pene.

De glīa ꝛ magnificētia ciuitatis hierusalem. Capitulum primum.

e Xaltauit deus gloriā ciuitatis hierosolymitane: ꝛ fecit illā speciosā ꝛ decoraꝫ valde: i qua morabanť iudei cū igenti leticia ꝛ qete. Veruntamē vt sic fuisse demonstremus tria de ipsa ciuitate consideremus.

Primo situm.
Secundo cultum.
Tertio statum.

De optimo situ ciuitatis hierusalem.

p Rimo cōsiderem⁹ illi⁹ ciuitatis situm. Et de hoc notādū scḋꝫ Rabanū li. 12. de origine rerū. qꝛ hierusalē est ciuitas in palestina i meddio iudee posita: vmbilicus totius habitabilis nr̄e zone. Vñ Ezech. 5. dicit vñs. Ista est hierusalē quā i medio gentiū situaui. Nico. de lira dicit: qꝛ sita est i quarto climate terre habitabilis septē climatibus distincte. Est ibi terra fertilis nō mō frugū: sed balsamo: melle ꝛ lacte. Que in distributōe terre ꝑmissionis data fuit tribui Beniamin. dicta iebus q̄ ē hierusalē: vt notať Josue. 18. c. Et idē fateť Isidor⁹ li. 14. ethimol. In. 15. vo li. asserit ꝙ scḋꝫ iudeos Sem fili⁹ Noe: quē dicunt Melchisedech prim⁹ post diluuiū i syria cōdidit salem vrbē. hāc postea ipsā tenuerunt Jebusei: ex qbus dicta est Jebus. Sicqꝫ duobus noibus copulatis iebus ꝛ salē vocata est. Que postea a Salamone hierosolyma: quasi hierosolomonia dicta est.

De templo mirabili hierusalem.

s Ecūdo cōsiderem⁹ illius ciuitatis cultum. Ibi eqdē a Salomone cōstructū est templū miro artificio: de quo dr̄. 2. Paral. 3. c. Cepit Salomon edificare domuꝫ dñi i hierusalē: in mōte moria: q demōstratus fuerat Dauid patri ei⁹ anno quarto regni sui. Glo. Hiero. sup illo vbo. Vade i terrā visionis. In hoc mōte iqt obtulit Abrahā holocaustū ꝑ isaac. Et gl. sup illo vbo Jacob. Nō est hic aliꝺ nisi dom⁹ dei dicit. In hoc loco credit Jacob dormiuisse: ꝛ vidisse āgelorꝫ visionē i scala ꝓuidisseqꝫ tēplū ꝛ dei cultū ibidē futurū. Quātū vo fuerit dom⁹ illa mirāda: pꝫ ex his q̄ dicūť. 3. Reg. 6. c. Erat ibi concursus ꝛ frequētia gētiū ꝑcipue vo fm̄ Nic. de lira. ex oī iudea ppl's ibi cōfluebat i festo pasce siue azimorꝫ i memoriā liberatōis ꝺ egypto. In festo pētecostes: i memoriā date legis. In festo scenophegie siue tabernaculorꝫ: i memoriā mansionū i deserto. Hāc domū xp̄s voluit sua p̄sētia decorare. Ibi oblatus est q̄dragesima die postq̄ꝫ natus fuerat. Ibi īuētus post triduū in medio doctoruꝫ vt dr̄ Luce. 2. c. Ibi docebat. Vñ marci. 14. dixit. Quottidie apud vos erā docens in tēplo. Tertio ꝯsiderem⁹ illi⁹ ciuitatis statū. Facta eqdē fuit ciuitas isignis ꝛ regia. Primusqꝫ ibi regnauit rex Saul. quem Samuel vnxit i regē. 2⁹ Dauid. 3⁹ Salomō 4⁹ Roboaꝫ. 5⁹ Abias. 6⁹ Asa. 7⁹ Josaphat 8⁹ Jorā. 9⁹ Ochozias. 10⁹ Joas. 11⁹ Amasias. 12⁹ Ozias. 13⁹ Joathan. 14⁹ Achaꝫ. 15⁹ Ezechias. 16⁹ Manasses. 17⁹ Amon. 18⁹ Josias. 19⁹ Joachim. 20⁹ Sedechias. Erat ergo ciuitas illa famosa plena pplo ꝛ diuitijs. Erāt ibi ornata edificia: alta palatia: ꝛ iuuenes robusti ꝛ bellicosi. Sꝫ vt dicit Lact. li. 2. Tū marie de⁹ ex memoria hominū elabiť: cū bn̄ficijs ei⁹ fruētes honorē diuine idulgētie dare debent. Ideo populus hierosolymorꝫ vt patebit: incrassatus nimis recalcitrauit.

De nequicia populi iudaici: ꝛ impietate mlta. capitulum. 2

q Uāta fuit iniqtas iudaici ppl'i i hierusalē habitātis iuestigādū ē: vt sic ꝑcipiamus q̄ꝫ iuste deus populū illū nequam tradidit in captiuitatē. Sunt autē tria que accusant hierosolymorū culpam ꝛ impietatem.

Primum est multiplex offensio.
Secundum temeraria presumptio.
Tertium dura obstinatio.

De octo peccatis quibus in hierusalem offēdebatur deus.

p Rimū qꝺ accusat ꝛ arguit hierosolymorꝫ culpā: ē multiplex offēsio. In mltis nāqꝫ nō in vno solo pctō offēdebāt deum. Octo tamē erant iter cetera peccata pricipalia que abundabant in illa ciuitate.

Primum peccatum dicitur negligentie.
Secundum iniusticie.
Tertium auaricie.

Quartum fraudulentie.
Quintum violentie.
Sextum luxurie.
Septimum idolatrie.
Octauum irreuerentie.

Primū pctm̄ qđ abūdabat ī illa ciuitate dr̄
negligētie. Suꝑiores nāq; nō curabāt de salu
te subditoꝝ. Quinimo suo malo exēplo corrū/
pebāt eos: ⁊ īducebāt ad malefaciendū. Hinc
Hieremias cōquerebat̄. x. c. d. Stulte egeꝛ pa
stores: ⁊ deū nō exq̄sierūt: ꝓpterea nō ītellexe
rūt: ⁊ oīs grex eoꝝ dispsus ē. Et. 34. c. Hier.
aiebat. Veh pastorib⁹ q dispdunt ⁊ dilacerant
gregē pascue mee dicit dn̄s. Sis caut⁹ o p̄di/
cator ne pp ista p̄latis detrahas. Si bōi sūt: bn̄
erit ipsis. Si vo mali: iudicet illos de⁹. No/
stra vo nō ītereſt illoꝝ īcrepare delicta. Scđz
pctm̄ qđ abūdabat ī ciuitate hierusalē erat īiu/
sticia. Et de hac Hiere. 5. c. ait. Circuite vias
hierusalē: ⁊ aspicite ⁊ ꝯsiderate: ⁊ q̄rite ī plateis
ei⁹: an īueniatis viꝝ faciētē iudiciū ⁊ q̄rētē fi/
dē. Et īfra. Cām vidue nō iudicauerūt: ⁊ cām
pupilli nō direxerūt. O qd đ nobis dicā. Heu
heu perijt ꝓfecto a terra iusticia: Timore: amo
re: odio: ac p̄cio ē eiecta. vt dr̄. xi. q. 3. c. q̄tuor
Sed ꝓfecto īpletū ē dictū Isidori: q ait. xi. q. 3
c. pauꝑ. Pauꝑ dū nō hꝫ qd offerat: nō solum
audiri cōtēnit̄: sed reprobat̄. Cito violat̄ auro
iusticia: nullāq; re⁹ ꝑtimescit culpā: quā nūmis
redimere existimat. Et tn̄ vt dicit Aug. li. 4. đ
ciui. dei. amota iusticia: qd aliđ sūt regna nisi la
trocinia. Iō dr̄. 12. q. 2. c. cū deuotissimā. Sū/
mū ī rebus bonū ē iusticiā colere: ac sua cuiq;
iura seruare. Et Ar. 5. ethi. ait. p̄clarissima vir
tutū eē vr̄ iusticia: ⁊ neq; hesꝑus neq; lucifer
ita admirabilis. Tertiū pctm̄ qđ erat ī hieru/
salē fuit auaricia. de q̄ Hiere. 6. c. sic scribitur.
A maiore vsq; ad minorē oēs studēt auaricie
⁊ a ꝓpheta vsq; ad sacerdotē cūcti faciūt dolū.
Hoc tn̄ tpe nescio qd referā: qn̄ mūdus totus
auaricie vīculis detinet̄. Ob illa eteni ml̄tipli
cata sūt oia mala: ꝑiuria. s. fraudes: deceptōes
mēdacia: odia: liuores: rācores: rapine: vsure
symonie ⁊ silia. Quartū pctm̄ qđ erat ī hieru
salē fuit fraudulētia. Oēs ꝓ maiori ꝑte erāt si
mulati ficti astuti callidi ⁊ deceptores ī oi arte: ī
oi exercitio: ī oi deniq; cōuersatiōe sua. Vnde
Hiere. 9. c. dicebat. Vnusq̄sq; a ꝓrio suo se
custodiat: ⁊ ī oi fratre suo n̄ hēat fiduciā q2 ois
frater supplātans supplātabit̄. ⁊ ois amic⁹ frau
dulēter īcedit O quis hꝫ nūc vnū amicū verū
Inq̄t Amb. li. 3. de officijs. Facilis vox ⁊ cō
munis: tu⁹ sū tot⁹: sed paucoꝝ effect⁹. Quin
tū pctm̄ ī hierusalē fuit violentia. De hoc dicit̄
Hiere. 34. c. Retraxerūt seruos ⁊ āclllas suas
quos dimiserāt liberos: ⁊ subiugauerūt ī famu
los ⁊ famulas. Hic dicit Nic. de lira. q2 Exo.
2. c. dictū fuit. Si emeris seruū hebreū sex ānis
seruiet tibi: ī āno septio exeat liber gratis: ita q2
nō poterat vltra teneri nisi vellet remāeꝛ. Tpe
vo Sedechie regis ⁊ aī tenuerāt seruos ⁊ an
cillas diuti⁹ pp auariciā suā: tn̄ ad monitionem
Hieremie ⁊ alioꝝ viroꝝ bonoꝝ rex Sedechi
as ⁊ sui subditi statuerūt firmiter dimittere ser/
uos suos hebreos ⁊ ācillas scđz p̄ceptū legis.
Et vt hec ordinatio eēt firma sciderūt vitulū in
duas ꝑtes: ⁊ īter illas ꝑtes trāsierūt rex ⁊ prin
cipes ei⁹ ad significādū: q2 sic eēt dign⁹ occidi
⁊ diuidi īfringēs illā ordinationē. Verūtn̄ p⁹
cupiditate ducti retraxerūt ad se redigēdo ī ser/
uitutē. Et sic nō solū peccauerūt cōtra legē di/
uinā sed ēt cōtra statutū ꝓpriū. Similes his ho
die sūt q retinēt famulos ⁊ ācillas: ⁊ ꝑmittunt
eos ꝑire fame ⁊ frigore: sūtq; illis īfesti nō solū
cōpellēdo plus debito laborare ſꝫ ēt īiuriando
⁊ cōtumelijs ⁊ verberib⁹ afficiēdo. Nō didice
re isti disciplinā sapiētis: q Ecc. 4. c. ait. Noli
eē sicut leo ī domo tua: euertēs domesticos tu/
os: ⁊ opprimēs subiectos tibi. Et ꝓ his facit id
Senece ad Lucillū. Colāt īnq̄t te poti⁹ serui tui
q̄ʒ timeāt. Sextū pctm̄ hierusalē fuit luxuria.
Et đ hoc dr̄ Hier. 5. c. ī ꝑsona dei. Saturaui
eos: mechati sūt. Et. 23. c. Adulterijs repleta ē
terra. Sileāt de hoc vba: loquāt̄ exēpla. Sep
timū pctm̄ fuit idolatria: de q̄ Hiere. i. c. deus
cōquerebat̄ sic. Dereliq̄rūt me: ⁊ libauerūt dijs
alienis: ⁊ adorauerūt op⁹ manuū suaꝝ. Octa
uū pctm̄ fuit irreuerētia ad cultū diuinū. Nā in
tēplo absq; deuotiōe īgrediebāt̄ ⁊ egrediebāt̄.
Et de hoc sic hēt̄ Hiere. 7. c. Fecere filij iuda
malū ī oculis meis: dicit dn̄s: posuerūt offēdi/
cula sua ī domo ī q̄ īuocatū ē nomē meū: vt pol
luerēt eā. O q̄ʒ reꝑhēsibiles xp̄iani sūt: q tēpla
dei ⁊ ecclesias tāq; lupanaria calcāt. Pro qb⁹
facit illud qđ scribit̄ de imunitate ecclie. li. 6. in
c. decet. Decet domū dn̄i scitudo. Decet vt cu
ius ī pace fact⁹ ē locus eius cul⁹ sit debita vene
ratione pacific⁹. Sit itaq; ad ecclesias humilis
⁊ deuot⁹ īgressus sit ī eis deuota cōuersatio: đo
grata: īspiciētibus placida. In irl'm ergo erant
huiuscemodi vitia: ⁊ alia pluria q̄ solet abhorrē
deus

De presumptione populi.

Secundum

Ecundũ qđ accusat ⁊ arguit hierosoly/ S morꝝ culpã: ē temeraria ꝑſũptio In tot eni peccatis deũ ſpnebãt. Vñ Hier. 5.c. dr. Negauerũt dñm ⁊ dixerũt. Non ē ipſe neqꝫ veniet ſup nos malũ: gladiũ ⁊ famē non videbim⁹. Et infra. Nõ dixerũt i corde ſuo me tuam⁹ dñz deũ nr̃m Cõſidebãt ergo i ſeipſis ⁊ pſeuerãtes i malis ſuis pniaꝫ recuſabãt. De hoc dr̃ Hiere. 8.c. Nemo qđ bonũ ē loquit̃: nullus ē q agat pniam ſup pctõ ſuo. d. qd feci. O ēs cõuerſi ſũt ad curſũ ſuuꝫ: quaſi equus in impetu vadens ad prelium.

De obſtinatione iudeorum.

Ertiũ qđ oñdit hieroſolymoꝝ culpã ē T dura obſtinatio. Nã cũ p plures ãnos ppl's ille cõmonit⁹ fuiſſent nũq̃ ſe cor/rigere voluit. Jnqt Hiero. in cõmento ſuper Hieremiã ꝙ Hieremias cũ eēt adhuc puer ꝓphetare cepit ãno. 13. Joſie filij Amon regis Juda: ꝓphetauitqꝫ in ĩpio ei⁹ ãnis. 19. ⁊ poſtea ſub Joachim filio ei⁹ ãnis. xi. ⁊ ſub Sedechia q vltim⁹ fuit regni Juda ãnis. xi. vſqꝫ ad qntũ mēſem: qñ a babylonijs capta ē irl'm. Ac p ħ ab exordio ꝓphetie ſue vſqꝫ ad captiuitatē hie/ruſalē: q̃ ⁊ ipſe captus ē ꝓphetauit ãnis. 41. ⁊ p̃dixit clare ciuitatis excidiũ: niſi pniam agerēt At illi nõ ſolũ nõ timebãt: ⁊ humiliabãt ſe dõ verũ ēt Hieremiã pſequebãt̃. Scribit̃ nanqꝫ Hiere. 28.c. ꝙ cũ ſer̃ ꝓphetaſſet: appħēderũt eũ. d. Morte moriat̃: Et cõgregat⁹ ē ois ppl's aduerſus Hieremiã i domũ dñi. Tandē vtēs bonis vbis Hieremiaſ. dixit ois ppl's. Nõ ē viro huic iudiciũ mortis q2 i noie dñi dei nr̃i lo cutus ē ad nos. Et Hiere. 32. hēr̃ q̃lr cẽſuꝫ eũ miſerũt in carcerē: vbi ſedit dieb⁹ m̃ltis. Et Hiere. 28.c. narrat̃: q̃lr ſubmiſerũt eũ i lacũ: i quo nõ erat aq̃: ſꝫ lutũ: multaſqꝫ alias pſecutio/nes itulerũt ſibi. O malicia icorrigibilis. o ma lignitas hoĩuꝫ iniquoꝝ. o duricies prauoꝝ cor diũ. Veritas adamat̃: de⁹ p̃dicat̃ timēdus: vi tia icrepant̃: efferunt̃ vtutes ⁊ boni mores: tñ odio habēt̃ q deo iubēte talia nũciant: Jdcirco nemo põt d̃ deo ꝯqueri. ſi i nos ſeuer⁹ appeat.

De graui punitione ⁊ plaga irl'm. Capl'ꝫ. 3.

Vi dudũ lõganimis p Hieremiã po/ Q pulũ ad pniam vocauerat. ſceleribꝰ ⁊ malicia iniquoꝝ ꝓuocatus: ad vidictã tandē excitatus ē. Quod vt cũcti valeãt ſcire in hoc myſterio tertio de pena hieruſalē ꝓtractabi mus: de qua tria ſunt conſideranda.

Primum dicitur ciuitatis obſeſſio.

Secundum ciuitatis afflictio.

Tertium ciuitatis captio ⁊ deletio.

De valida obſidione ciuitatis.

Rimũ ꝯſiderãdũ ē ciuitatis obſeſſio. P Vt eni hēr̃. 4. Regũ vlti. c. ⁊. 2. Pa ralipo. vlti. c. Anno nono Sedechie circũdata ē irl'm a Nabuchodonoſor cũ validiſ ſimo exercitu: ⁊ exticte fuerũt i circuitu ei⁹ mu nitões: ⁊ clauſa ē ciuitas decē ⁊ octo mēſibus. Scđꝫ cõſiderãdũ ē ciuitatis afflictio. Preua/luit qppe iteri fames: nec erat panis pplõ terre.

Tertiũ cõſiderãdũ ē ciuitatis captio. Nã ciui tas capta fuit: ⁊ fugit Sedechias. Rabbi ſalo/mon dicit ꝙ ipſe fugit p quãdã viã ſubterraneã cui⁹ exit⁹ erat bñ lõge a ciuitate. Sꝫ de⁹ fecit ap parere vnã capreã ſilueſtrē: ⁊ dũ chaldei vellēt eã capere fugiẽdo cucurrit ſup terrã ſm viã il/lius linee ſubterranee p̃dictã vſqꝫ ad exitũ. Et ſic chaldei iuenerũt Sedechiã: q exierat viã il/lã. Sꝫ Nic. de lira dicit ꝙ hoc nõ ē viſile: ꝙ chaldei tũc itēderēt venationi. Jõ dicendũ ꝙ i ſecuti ſũt Sedechiã p iudiciũ aliquoꝝ quos ce/perũt i ciuitate: q nõ poterãt fugere. Scđꝫ ma/giſtꝝ i hiſto. capta fuit ciuitas circa mediã no/ctē. Capt⁹ itaqꝫ fuit ſedechias: ⁊ adduct⁹ corã Nabuchodonoſor. Qui dixit ei. Magn⁹ de us hñs negtiã tuã odio tradidit te mihi. Occi/dit ⁊ filios ei⁹ corã eo. Oculos vo ſedechie ef fodit: ⁊ cathenis vixit eũ ⁊ duxit eũ i babylonē Muri aũt irl'm deſtructi ſũt ⁊ ciuitas expoliata tãdē ſuccēſa ⁊ ppl's duct⁹ i captiuitatē. Refert magr̃ i hiſto. q̃ cũ Nabuchodonoſor intraſſet babylonē cũ triũpho victimas ſolēneſ imolauit dijs ſuis: ⁊ ſolēnizauit cũ oi pplõ nouē diebus Cũqꝫ recũberēt exhilarati: p̃cepit rex vt addu ceret̃ Sedechias i mediũ: ⁊ aliq de cãtorib⁹ tē pli cũ eo: q pſallerēt corã cõuiuãtib⁹ i muſicis inſtr̃is ⁊ canerēt hymnos d̃ cãticis ſyon. Bi/bebãt aũt cõuiue i vaſis dom⁹ dñi: quoꝝ q̃dã Nabuchodonoſor cõſecrauit idolis: q̃dã vo ſi bi reſeruauit. Cũqꝫ darēt pſallētib⁹ potũ clãculo p̃cepit rex vt daret̃ ſedchie pot⁹ laxatiu⁹. Et co rã oib⁹ ignominioſe laxat⁹ ē. Sicqꝫ irriſũ redu ret̃ ad carcerē. Quinimo afflict⁹ dolore p⁹ pau cos dies mortuuſ ē. At Nabuchodonoſor fec̃ eũ honore regio ſepeliri. Tali iudicio dñs illũ puniuit: q2 vt ſcribit̃. 2. Paral̃. vltio. c. vigin/ti ⁊ vnius anni erat cum regnare cepiſſet: ⁊ vn decim annis regnauit in irl'm: ⁊ fecit malũ co/rã oculis dñi dei ſui: nec erubuit faciē Hiere/mie prophete loquentis ad ſe ex ore domini

A rege quoq̧ Nabuchodonosor recessit. q̄ ad iurauerat eū p deū: τ idurauit ceruicē suā τ cor vt nō reuerteret ad dñz deū isrl'. Si ergo ipe timuisset deū: abstinuisset vtiq̧ a tot tātisq̧ peccatis: τ de⁹ misericordiā suā ōndisset illi: quā nobis exhibeat: q̄ ē bñdictus i secula seculoꝝ amē.

Sermo. 13. de iudicio dei cōtra iudeos christum τ ecclesiam persequentes.

Ompletis annis. 70. iu-
c daice captiuitatis opāte Esdra
sacerdote: τ Zorobabel suscita-
uit dñs spz Cyri regis psaruz
q̄ āno prio sui iperij laxata hebreoꝝ captiuitate: q̄ttuor ferme hoiuz milia fecit regredi i iudeā: restituēs eis vasa tēpli aurea τ argētea q̄nq̧ milia q̄dringēta: q̄ Nabuchodonosor portauerat i babylonē. Sicq̧ reedificata ē hierusalē τ tēplū eo tpe quo Tarquinus supbus regnabat i vrbe. Colligūt ista ex prio libro Esdre. c. i. ex dictis Josephi i libris antiq̄tatū: τ Bede i libro de tpibus. Sicq̧ populus ille ibi multiplicat⁹ ē vsq̧ ad tpa xpi. Verūtamē q̄a xpm τ eccl'iam iudei acriter psecuti sūt: de qua ipietate noluerūt penitere: volente deo ciuitas hierusalē a romanis euersa ē τ popul⁹ fame τ gladio pijt: τ q̄ remanserūt viliter fuerūt venūdati. Propterea vt i dies ad timēdū deū studiosius iuigilem⁹: i hoc sermone de iudicio dei ɔtra iudeos xpz τ ecclesiā psequentes vba faciemus: videbimusq̧ q̄liter ciuitas hierusalē destructa fuit: τ ppl's ei⁹ dispersus. De qua desolatōe tria mysteria erūt d'clarāda.

Primum dicitur significationis.

Secundum prenunciationis.

Tertium excusationis.

De signis τ portentis quibus dei iudicia sepe premonstrantur. Capitulum. i.

Ignificata fuit portētis τ signis deso-
s latio Hierusalē. Et i hoc apparet du-
ricia ppl'i: q̄r nūq̧ ad penitētiā redijt. Verūtn̄ vt plení⁹ itelligant̄ singula: i hoc mysterio tria sūt dubia absoluēda. Primū: an timēdū sit cū aliq̄ nouitates apparet i corporib⁹ celestib⁹: ēt si naliter fiant. Scdm q̄ sunt illa signa pp q̄ timēdū ē: ne imineāt de ppinquo hei bus mala. Tertiū qb⁹ signis hierosolymorū excidiū fuit p̄mōstratū. Pro prio dubio arguūt aliq̄ dicētes illud Hiere. x. c. a signis celi nolite timere: q̄ solēt metuere gentes. Et tn̄ cōtra illos ē auctoritas xpi: qui Luc. 21. c. ait. Erūt signa i sole luna τ stellis. Que vba dicta sūt: vt p illa signa hoies terreāt̄. Rñdet his nico. de lira sup p̄fato. x. c. Hiere. q̄ timere pp signa celi pōt esse dupliciter. Aut rōabilr. Aut supstitiose. Primo mō licitū ē: τ ad prudentiā spectat sic timere. Nā lz corpa celestia non sint agētia de necessitate: tamē hñt vtutē imutandi elemēta τ cōposita ex his ad diuersas q̄litates: ex q̄bus disponūt̄ humana corpa ad varias infirmitates sicut ex dñio Martis colera accēdit̄: ex q̄ accensione nō solū corpa disponūtur ad infirmitatē aliquā sed ēt appetitus sensitiuus ad iram: ex quo sequūt̄ vlteri⁹ lites τ dissensiones: eo q̄ hoies vt in plurib⁹ sequuntur suas passiones. Soli. sapiētes eis dominant̄ p rōnē. Timor aūt facit p̄cauere a malis futuris. Et iō timere a celi cōstellatōibus ad hoc q̄ homo cōsulat de habēdo remedio cōtra dispositionē ad ifirmitates corpoꝝ τ passiones malas: τ alia huiusmōi q̄ possūt ex ifluētia celi causari: nō ē malū sz bonū: τ satis cōueniēs. Secūdo mō timere pp signa celi. s. supstitiose: illicitū ē pctm̄. Et sic loq̄t Hiere. Unde subdit. Quia voces pploꝝ vane sūt. Qd' insup ponitur. C. de penis. l. decurionū filij. Vane inq̄t voces pploꝝ nō sūt audiēde. Apud ppl'os āt triplex supstitio iuenta est circa corpa celestia.

Prima eoꝝ q̄ dixerūt illa eē aiata. Scda eoꝝ q̄ dixerūt illa eē deos. Tertia eoꝝ q̄ dixerunt corpa celestia iprimere i itellectū nostrū.

Prima supstitio est eoꝝ q̄ tenuerūt corpa celestia eē aniata. Cōtra quos ē auctoritas Damasceni: q̄ i. 2. li. ait. Nullus aniatos celos: vl' luminaria existimet: inanimati eni sūt τ isensibiles. Et augustinus li. 13. de ci. dei ait. Nō est credēdū qd' Plato dicit globos istos luminum siue orbiculos luce corporea sup aerē seu die seu nocte fulgētes suis q̄dē ppriis aiab⁹ viuere. Et. 18. li. de ci. dei dicit q̄ Anaxagoras factus ē reus apd' athenienses: q̄r dixit solē eē lāpadē ardētē: negās vtiq̧ ipz eē deuz: vel aliq̄d aiatū. fi vo obijcere ī q̄ nō solū platonici: sz ēt doctores fidei tenuerūt corpa celestia eē aiata: vt Origenes τ hiero. Aug. i sup hoc sub dubio derelinq̄t. vt i li. 83. q̄ōnū. in enchiridō. τ i. 2. sup Gen. ad litterā. vbi dicit q̄ si sūt aiata corpa celestia ptinēt ad societatē āgeloꝝ eoꝝ aie. Rñdet Tho. i. pte. q. 69. vel. 70. q̄ interponētes corpa celestia eē aiata vel inaiata pua vel nulla ē dr̄ia i re: sz i voce tm̄. Qm̄ dici pūt aiata nō sicut plāte τ aialia: sz equoce inq̧tum

substantie

substātie spūales vniunť corpib⁹ celestibus: vt motores mobilib⁹: quo fit vt motus celestiū corporū sit ab aliq̄ substātia apprehēdēte: ꝛ nō solū a nā: sicut grauia ꝛ leuia. Vñ Aug. dicit. 2. de trinitate: corpa oia administrari a deo p spiritū vite. Scđa supstitio fuit alioꝝ dicētiū corpora celestia eē deos: vt fuerūt egyptij. De qb⁹ Eusebius Pāphili lib. de euāgelica pparatōe ait. Egyptios ferūt primos oiū cū i celū oculos sustulissent motū ordinē ꝛ quātitates celestiū corporꝝ admiratos solē ac lunā deos putasse. Tertia supstitio fuit alioꝝ: q tenuerūt ꝙ corpa celestia iprimūt i itellectū nostrū. Qđ vtiq̄ falsuꝫ fore ondit Tho. i. 3. summe ꝯ gētiles dicēs ꝙ directe ꝛ p se nō iprimūt: qꝛ vt dicit Diony. li. de diui. no. ꝛ Aug. 3. de tri. Diuine ꝓuidētie ordo ē vt p supiora regant̄ iferiora: ꝛ moueant̄: intellectus autē ordine nature oia corpa excedit. Impossibile ē ergo ꝙ corpa celestia agāt i itellectū directe nec pñt eē cā p se eoꝝ q̄ sunt circa itellectū. Insup nullū corp⁹ agit nisi p motū: vt habet̄. 8. phisicoꝝ. ergo q̄ sunt oio ex̄ motū nō possunt eē causata a corpib⁹ celestib⁹. Sed ea q̄ sunt circa itellectū sunt oio ex̄ motū p se loquēdo sicut pꝫ. 7. phi. Quinimo p qetē a motibus fit aia prudēs ꝛ sciēs vt dr̄ ibidē. Indirecte tñ corpora celestia pñt iprimere i nostrū itellectū: qꝛ lꝫ intellect⁹ noster nō sit ꝟtus corpea: tñ in nobis opatio itellect⁹ ɔpleri nō pōt sine opatōe ꝟtutū corporeaꝝ q̄ sunt imaginatio ꝛ vis rememoratiua ꝛ cogitatiua. Et inde ē ꝙ ipeditis haꝝ ꝟtutū opationib⁹ pp aliquā indispositionē corpis ipedit̄ opatio itellect⁹: sicut pꝫ i freneticis: ꝛ litargicis: ꝛ simlib⁹. Et pp h̄ etiā bonitas dispositōis corpis humani facit aptū ad itelligēdū: inquātū ex h̄ p̄dicte vires fortiores existūt: dispositio aūt corpis humani subiacet celestib⁹ motibus ꝛ sic ad ꝓpositū redeūdo: supstitiose opiniones de corpib⁹ celestib⁹ nō sunt acceptāde. Secundū dubiū qđ erat absoluendū est. Que sunt illa signa ꝓpter quē timendū est ne imineant de ꝓpinquo hominib⁹ mala. Et dico ꝙ sunt tria.

Primū solis ꝛ lune defectio.

Secunduꝫ cometaꝝ apparitio.

Tertiuꝫ portentoꝝ frequētatio.

Primū signū. Quotiēscūq̄ eteniꝫ eclipsat̄ sol vel luna: timēduꝫ ē de aliquo malo venturo Probat̄ h̄ pmo p Ptolomeū: q incētilogo ait Sol ꝛ luna sunt dñi alioꝝ planetaruꝫ eo ꝙ sunt cause toti⁹ opis ꝛ gubernatōis stellaꝝ. Jđ eclipses accidētia grādia significāt. Et Messahala. E. 7. de tēpoꝝ varietate ait. Scio ꝙ i eclipsi solis aut lune nō poterit fieri qn significet̄ aliqđ magnū accidēs scđm quātitatē eclipsis ipsi⁹ nā in signis igneis significabit interitū regis: ꝛ diuitū: ꝛ siccitatē: ꝛ terre sterilitatē atq̄ famē. Et Vir. i pmo georgicoꝝ ingt. Sol tibi signa dabit: solē qs dicere falsuꝫ Audeat. Ille etiā cecos instare tumul⁹ Sepe monet: fraudē ꝛ opta tumescere bella. Ille etiā extincto miserat⁹ cesare romā. Cū caput obscura nitidū ferrugine texit Impiaq̄ eternā timuerūt secula noctē. Recitat Ricobaldus i cronicis ꝙ āno neronis q̄rto solis defectio fuit ꝛ terremot⁹ magn⁹. Tūc magna ꝑsecutio insurrexit ꝯ xp̄ianos. Petrus et Paul⁹ martyrio fuerūt coronati. Post passionē ꝟo illoꝝ tāta rome pestilētia fuit vt triginta milia funeꝝ in fatione venerūt. Laodicia ꝛ Colossa ꝛ Jeropolis vrbes i asia terremotu ɔciderunt. Tpe Cōstātini. 3. facta est solis defectio. Hic Cōstātin⁹ italiā de longobardis liberare conat⁹: ab athenis p mare Tarētū trāsiuit: omnesq̄ vrbes i cāpania ꝛ terris circūuicinis a lōgobardis occupatas p quas venit vi cepit. Romā tādē ꝑgit: papā Martinū occidit. In Sicilia apud Syracusas a suis occidit̄ Paulopost sarraceni cū nauib⁹ i Siciliā veniunt. Syracusas captas diripiūt ornamēta Alexādriā deferunt. Tēplū ɔstruit̄ i hierusalē vbi tēplū Salomonis fuerat. Tpe Lotharij secūdi fact⁹ est sol sanguine⁹: ꝛ post paucos dies hominuꝫ lues ē secuta. Refert adhuc Eutropi⁹: ꝙ feruēte tumultu belloꝝ ciuiliū: tres soles simul exorti sunt q paulatiꝫ coierūt i vnuꝫ. sciās tñ ꝙ nō sunt idē eclipsis solis: ꝛ multiplicatio i aspectu. nā vt dic Ysi. li. 3. ethimol. Eclipsis solis ē quotiēs luna. 30. ad eādē lineā q̄ sol vehit̄ puenit: eique se obijciēs solē obscurat: nā deficere nobis sol vr̄ dū illi orbis lune opponit̄. De mł'tiplicatōe ꝟo solis qꝛ vident̄. 3. dicit seneca lib. 1. de q̄stionib⁹ naturalib⁹. hos nō eē soles: sꝫ imagines solis i nube spissa soli ꝓpinq̄: i q̄ radij solares inclusi sunt. Et Joānes solobriēsis i policratone li. 2. ait. Quotiēs sol i celo videbit̄ geminari inūdationē aquaꝝ subt⁹ orbis expectet. Et lꝫ a raritate sui miraculis videat̄ accedere: op⁹ tñ nature est: q̄ qdē soles nō geminat: sꝫ nubē simillimā facit vocaturq̄ parelion. Est. n. parelion nubes simillima soli. Scđm signū pp qđ timēda sunt mala futura dr̄ comete appitio. De q̄ nota qđ dicit Tulli⁹ lib. 2. de nā deoꝝ. ꝙ cometa grecū vocabulū ē: quā latini crinitā stellā vocāt eo ꝙ

comas luminis de se fundat. Pithagorici di/
xerūt cometā eē vnā d.7.stellis erraticis. Quo
ruȝ falsitas apparet: cū sepe oēs luceāt apparē/
te cometa. Ar.i.methau.scribit. Anaxagoraȝ
Democritū ꝛ alios dixisse cometā fore de nā ce
li. Sed cū ois stella celi sit ꝑpetua ꝛ cometa vi/
deaꝛ deficere absqȝ eo ꝙ solis radijs abscōdaꝛ:
iō dicēduȝ cū Ioāne Damas. ꝙ cometa nō est
stella de nā celi: ſȝ vapor ad volūtatem creatoris
accēsus i viscosa mā ꝛ adustibili. De apparitiōe
ergo comete dicit Ptolemeꝰ i cētilogo ꝓposi/
tione.99.ꝛ.2.q̄dripartiti.c.vlt. ꝛ Ar.in p̄ me/
thau. ꝙ significat malos effectꝰ. Scribit Sene
ca i q̄stionibꝰ nālibꝰ ꝙ due insule submerse sunt
p̄nūciāte cometa. Narrat Iustinꝰ ꝙ āno q̄ na/
tus ē Mitridates: ꝛ āno q̄ p̄mū regnare cepit:
cometa ꝑ vtrūque tp̄s multis diebꝰ splēduit cuȝ
luce tāta: vt celū oē videreꝛ ardere. In quātita/
te videbaꝛ occupare magnū celi spaciū: ꝛ in lucē
vincebat nitorē solis. Apparebatqȝ horis quat
tuor. Hic Mitridates.46.ānis cuȝ romanis
atrocia bella gessit. De q̄ scribit Vale. i rubri.
de studio ꝛ idustria. Et idē ꝯfirmat. Solinꝰ in
lib. de mirabilibꝰ mūdi. Viginti duaꝝ gētiū q/
bus iꝑabat idioma didicerat. Et vt refert Iusti
nus ꝛ Eutropiꝰ cū Nicomedē regē bithynie re
gno pararet pellere amicū romanoꝝ: cū diceret
sibi ꝙ si id faceret romanis displiceret: cū ephe
suȝ ꝑuenisset crudeli edicto: vt scribit Vale. in
ru. de crudelitate. multā familiaȝ romanoꝝ ci/
uiū i asia ꝑ vrbes negociādi cā dispsaȝ vna epi/
stola ꝛ vno die truncari fecit. Quā miserabilis
illa reꝝ facies fuit vt vbicūqȝ romanꝰ fuisset iuē
tus puta i agro: i domo: i foro: i via: i tēplo: i le/
cto: i ꝯuiuio velut hostis mactareꝛ. Sene. li.6.
de q̄stionibꝰ nālibꝰ dicit: ꝙ iꝑāte Nerone senis
mēsibꝰ apparuit cometa. Neqȝ vo peiꝰ qd illis
tꝑibꝰ potuit eē q̄ȝ viuere sub dn̄o tā criminoso.
De q̄ dicit Ioānes solobriēsis i policratone li.
1. In tāta mole iꝑij oēȝ ꝑosus ē grauitatē: phiā
ꝑsequēs q̄si maiestatis iꝑij inimicā: ꝛ nobiliora
ingenia veritꝰ: se ꝯsilijs subdidit histrionū. Cū
vo eēt oiuȝ auarissimꝰ: adeo vt nulli qđcūque
offm̄ ďlegaret: qn ꝓsequereꝛ: nosti qd mihi opꝰ
est: aut illud subijceret: q oibꝰ p̄est oibꝰ idiget:
tn̄ histrionibꝰ ꝛ minimis pecunias ifinitas ero
gare nō grauabaꝛ. Singulos ꝓut qbusqȝ pla/
cuerat: amplissime dignitatis nomine sublima
bat: alios patricios: alios senatores dicēs: hos
illustriuȝ spectabiliumue nominibꝰ illustrabat.
Tertiū signuȝ ꝓpter qđ timēda sunt mala fu/
tura dicitꝛ portentoꝝ frequētatio. Quādo mul/
tiplicanꝛ ꝓdigia ꝛ ostenta solent seq ꝓditiōes ꝛ
mala. Vn̄ Pliniꝰ li.2. de naturali historia scri
bit: ꝙ anno anteq̄ȝ crassus occidereꝛ a parthis:
ferruȝ pluit in lucanis: ꝛ oēs Lucani milites:
quoꝝ numerꝰ multus erat i illo exercitu fuerūt
cesi. Recitat Orosius: ꝙ anno ab vrbe ꝯdita q̄
drigētesimo octogesimo: sanguis d terra e mul
tis fontibꝰ scaturijt ꝓ malo qđ secutū ē qn̄ sequē
ti āno terribilis pestis romanos inuasit. Idem
Orosius refert: ꝙ āno ab vrbe cōdita q̄drigēte
simo octogesimo sexto dira ꝓdigia visa sunt ro
me. Edes salutis ictu fulminis dissoluta est.
Apud Phormias multis ictibꝰ fulminū me/
nia vndiqȝ cōbusta ꝛ dissoluta sunt. Sequenti
anno Semproniꝰ ꝯsul aduersus picentes exer
cituȝ duxit. Triste adeo id bellū fuit vt cū media
pugna cōtremuisset terra ꝛ fuisset terremotꝰ: ꝛ
dicereꝛ: ꝙ cū sono tā horribili sanguinē huma/
nuȝ accipe voluisset. Romani qꝑpe pauci ad/
modū q remāserūt vicerūt: qꝛ vtraqȝ pars gla/
dio corruit: paucis romanis remanētibꝰ. Oro/
sius insuꝑ dicit: ꝙ belluȝ picentū: marsoꝝ peli/
gnoruȝ: sannitū: ꝛ lucanoꝝ multa ꝓdigia p̄cesse
runt. Nā rome sub ortu solis globus igneus e
regione septētrionis cum maximo celi fragore
emicuit. Apud tarentinos cū panes ꝑ cōuiuia
frangerenꝛ cruor e medijs panibꝰ q̄si e vulneri/
bus corpoꝝ fluxit. Tunc ꝑ septē ꝯtinuos dies
grādo lapidū immixtis etiā testaꝝ fragmētis:
terrā latissime vberauit. Bellū punicū secūduȝ
multa ꝓdigia p̄monstrauerūt. Nā bos quidam
locutꝰ est rome dicēs. Caue tibi roma. Et Au
gu. li.5. de ciui. dei. c. vlti. de h̄ ait. O mitto bo
ues locutos: infantes nōdū natos q̄dā vba cla
masse de vteris matrū: volasse serpentes: femi/
nas ꝛ gallinas ꝛ hoies i masculinū sexuȝ fuisse
ꝯuersas. Inter cetera mala q̄ ex post secuta sunt
scđm Orosiuȝ: i ea pugna q̄ apud cānas cele/
brata ē.44.milia rōanoꝝ cesa sūt. Hānibal in
testimoniū victorie tres modios ānuloꝝ aureo
ruȝ q ex manibꝰ iterfectoꝝ detracti fuerāt Car
thaginē misit. Narrat Sigibertꝰ ꝙ in gallia an̄
solsticiū estiuale orta tēpestate cū grādine ingēs
fragmētū glacici de celo cecidit cuiꝰ latitudo sex
pedū: altitudo duoꝝ: longitutudo qndecim fuit
Et vt scribiꝛ i speculo gestoꝝ mūdi: statiȝ nor/
mādi septētrionales populi venerūt i galliā po
tenti manu: domuerūtqȝ gallos strage bellica ꝑ
40.ānos. Postremo i signū pacis normādis
data ē q̄dā portio gallice regionis q̄ vsqȝ ad ista
tempora

tpa dicit normādia. Tertiū dubiuȝ aperiēduȝ
fuit qb⁹ signis hierosolymoꝝ excidiū fuit p̄mon
stratū: lȝ fuerint multa q̄ Joseph⁹ ponit i libris
quos scripsit de bello iudaico: nos tñ aliq̄ prin/
cipalia colligem⁹. Et primū fuit: ꝙ stella q̄dā ꝑ
annū sub forma gladij stare visa est: q̄si iminēs
desuꝑ ciuitati. Secundum. Cū die festi populi
cōuenissent: octaua die mēsis Aprilis: noctis
tꝑe hora. 9. fulgor tātus luminis arā templūq̃ȝ
circūdedit: vt dies clarissim⁹ videret: mansitq̃ȝ
spacio hore dimidie: h̄ qdē ignaris ꝓspeꝝ vi/
suȝ est: sȝ ꝓbos ꝑitosq̃ȝ portētū exitiale nō latuit
Tertiuȝ signuȝ ꝙ luna eclipsiȝ ꝑ. 12. noctes cō
tinuas passa ē. Quartū signū: ꝙ ianua tēpli q̄
erat ad oriētē: cū esset ere solido induta tāti pon
deris ꝙ vix viginti viris summo conatu ipellē/
tibus clauderet: repēte hora noctis sexta ꝑ seip/
sam apta ē q̃ȝq̃ȝ ferreis vectib⁹ teneret. Quin
tuȝ signū: ꝙ die. 21. Maij: ꝓpe solis occasum:
visi sunt currus ⁊ quadrige in omni regione ꝑ
aerē ferri: ⁊ armoꝝ cohortes nubib⁹ cōmisceri
Sextū signuȝ. In nocte pentecostes sacerdo
tes ingressi tēplū ad diuina officia celebranda:
prio senserūt quosdā strepit⁹: ⁊ paulo post au/
dierunt voces clamātes. Discedam⁹ ab his se/
dibus. Septimuȝ signū. Quidā Jesus noie
ꝑ q̄ttuor ānos clamauit ꝯtinue alta voce. Vox
ab oriēte. Vox ab occidēte. Vox a q̄ttuor vētis
Vox suꝑ hierusalē. Vox suꝑ spōsos ⁊ sponsas
Voxq̃ȝ suꝑ vniuersuȝ populū. Sicq̃ȝ idesinen
ter die ac nocte clamabat: ꝑ vicos ⁊ plateas di/
scurrēdo. Et flagellat⁹ ac ꝑcussus etiā ante iudi
ceȝ flagris vsq̃ȝ ad ossa laceratus vt taceret cuȝ
quodā eiulatu semper illud replicabat addens.
Veh hierosolymis. Veh masculis ⁊ femellis.

Qualiter xp̄s p̄nunciauit excidiuȝ Hiero/
solymoꝝ p̄cipue tribus vicibus. Ca. .2.

b Ic ad mētē reducēduȝ ē: ꝙ dn̄s ⁊ salua
tor nr̄ iesus xp̄s illi pplo p̄nunciare di/
gnat⁹ ē q̄ vētura erāt mala: vt si vellēt
possent penitēdo flectere furorē dn̄i. Trib⁹ aūt
vicib⁹ id fecit. Q̄ǒ ꝯmemorat a Luca p̊. 19. c.
Scd̄o. 21. c. Tertio. 23. c. Prio Luc. 19. habet
q̄lit cū dn̄ica oliuaꝝ vēiret i hieru. ⁊ turbe ꝓces/
serūt ei obuiā: vidēs iesus ciuitatē fleuit suꝑ il/
laȝ dicēs iter alia. O hierusalē plena pplo. O
ciuitas sacerdotalis ⁊ regia: veniēt dies i te: et
circūdabūt te inimici tui vallo: ⁊ circūdabūt te ⁊
coāgustabūt te vndiq̃ȝ: ⁊ ad terrā ꝓsternēt te: et
filios tuos q i te sunt: ⁊ nō relinquēt i te lapideȝ
suꝑ lapidē: eo ꝙ nō cognoueris tp̄s visitatōis
tue. Inqt ꝓpterea Hiero. i q̄stionib⁹ ad Hel/
bidiā. In tm̄ hierusalē amauit dn̄s vt fleret eā:
⁊ plāgeret: ⁊ pēdēs i cruce loq̄ret. Pater igno
sce illis q2 nesciūt qd faciūt. Itaq̃ȝ ipetrauit qǒ
petierat: datūq̃ȝ ē eis tp̄s penitētie: vȝ vsq̃ȝ ad
q̄dragesimūscd̄m ānū. Post qǒ ꝑseuerātib⁹ il
lis i blasphemia egressi sunt duo vrsi de siluis
gētiū romanoꝝ Vespasian⁹ ⁊ Titus: ⁊ eos in
terfecerūt atq̃ȝ lacerauerunt. h ille. Scd̄o xp̄s
p̄nunciauit desolationē hierusalē Luc. 21. cū di
xit. Erit. n. p̄ssura magna suꝑ terrā: ⁊ ira pplo
huic. Et cadēt i ore gladij: ⁊ captiui ducentur in
oēs gētes. Hierusalē calcabit a gētib⁹: donec
ipleant tꝑa nationuȝ. Tertio xp̄s p̄nunciauit
ruinā Hierusalē Luce. 23. c. qn̄ die passionis
sue sequebat illū cruce oneratū multa turba ppli
⁊ mulieꝝ q̄ plāgebāt: ⁊ lamentabunt illū: ꝯuer
sus aūt ad illas iesus dixit. Filie hierusalē noli
te flere suꝑ me: sȝ suꝑ vosipsas flete: et suꝑ filios
vr̄os: qm̄ ecce veniēt dies in qb⁹ dicēt. Beate
steriles q̄ nō genuerūt ⁊ vbera q̄ nō lactauerūt.
Quid plura. Crucifixus ē xp̄s: ⁊ tota mundia
lis machina est ꝯmota. Tremuit terra: obscura
tus est sol petre cōtrite sunt: aꝑta monumēta: ⁊
veluȝ tēpli scissum ē i duas ꝑtes a summo vsq̃ȝ
deorsum vt dicit Math. 27. tñ iudei duriores
effecti i xp̄m et ecclesiā seuiunt. Post xp̄i re/
surrectionē qnquagesima videlicet die: apostoli
receperūt spm̄ sanctū: et ea die. Petr⁹ publice
p̄dicauit resurrectionē xp̄i: et penitentiā in re/
missionē peccatoꝝ: vt dicit Act. 3. c. Et postq̃ȝ
sanauit claduȝ et paraliticū ex vtero mr̄is: q se/
debat ad portā tēpli: q̄ vocabat speciosa dicens
In noie iesu surge et ambula: cū eēt fact⁹ ꝯcur/
sus pploꝝ ad rē tā grādē vidēdā: iteꝝ p̄dicauit
Petr⁹ inocētiā xp̄i et ipietatē eoꝝ ꝯtra illū. Et
subdit. Penitemini: et ꝯuertimini: vt deleant
pctā vr̄a. Act. 4. c. Sȝ ecce sacerdotes et ma/
gistrat⁹ tēpli iniecere man⁹ i petrū ⁊ Joānē: ⁊
incarcerauerūt eos Act. 5. c. Sequenti vo die
eductos de carcere liberauerūt p̄cipiētes ne do
cerent i noie iesu. Cū autē illi ꝑseuerarēt i do/
ctrina: iteꝝ posuerūt eos i custodia publica: a q̄
fuerunt ꝑ angeluȝ liberati. Et ne singulis imo
remur obstinati iudei lapidauerūt Stephanuȝ
Act. 7. c. Surrexit tādē. Saulus ꝯ discipulos:
q ꝯuersus ē ex miraculo xp̄i sibi apparentis.
Act. 9. c. et a iudeis ꝑsecutōes grauissimas pas
sus ē. Occisus ē iacob⁹ frater Joā. gladio. In
carcerat⁹ ē Petr⁹ ⁊ ꝑ āgelū liberat⁹. act. 12. Sic
q̃ȝ ꝯtinue addebāt mala malis miserabiles iudei

De terribili sententia diuini iudicij cōtra hierusalem. Capitulūz tertium.

n Escio qs tā ferus eē pōt: vt sine gemitu audiat q̄ passa ē hierosolymitana ciuitas recto iudicio dī. Jccirco i hoc mysterio de executōe diuine sententie cōtra hirl'm dicemus: de qua tria sunt consideranda.

Primum ē multitudinis conclusio.

Secundum famis afflictio.

Tertium ciuitatis deletio.

Primū cōsiderandū ē multitudinis cōclusio. Cū.n. ab exercitu romanorū circūdata fuit hirl'm conclusa iuenta ē ibi inumerabilis multitudo ppl'i. Refert Eusebius li. 3. historie eccl'iastice. qd̄ ēt Josephus ponit: ꝙ ex oī iudea ppl'i in die solēni pasce hierosolymā velut exitiali q̄dā manu cogente cōuenerūt: quos tricesies cētena milia hoīum dicit fuisse iusto. s. iudicio dei tp̄e hoc vltōis electo: vt q in diebus pasce saluatorē suū xp̄m dn̄i cruētis manib⁹ ⁊ sacrilegis vocibus violauerāt i ipsis dieb⁹ velut in vnū carcerē omnis multitudo cōclusa feralis pene exitiū qd̄ merebat̄ exciperet. Scd̄m cōsiderādūz ē famis afflictio. Obsessa nāqȝ ciuitate fecerūt romani vallū munitissimū in circuitu: ita vt nullus ciuitatē exiēs illd̄ ꝑtransire posset. Ob quā cām in breui ciuitas vrgeri fame cepit: tm̄qȝ excreuit penuria reꝝ: ꝙ ꝓpter famē ea que referā dicit Josephus mala eē secuta. Primū ꝙ predones ꝑ ciuitatē discurrētes vi itrabāt domos ⁊ rapiebāt si qd ibi iuenissent comestibile. Secūdūm ꝙ filij ex ore pentū ⁊ ecōuerso violenter stricto manib⁹ gutture masticatū cibū extrahebāt: ⁊ velut rabidi comedebāt. Tertiū ꝙ ēt fimū bouū aliaqȝ imūda sūpserūt in cibū. Quartū: ꝙ multi cōtēdebant exire vt herbas colligerent ⁊ capiebant̄ a romanis. Et tant⁹ fuit nūer⁹ captiuoꝝ: vt tute custodiri nō posset. Quapp statutū fuit: vt euulsis eoꝝ oculis māibusqȝ amputatis cōpellerent̄ sic ad ciuitatē redire. Quintū ꝙ pleriqȝ diuites timentes ne sua iocalia ad manus romanoꝝ venirēt: quos verisilr̄ p̄sumebāt ciuitatē debellaturos: illa deglutinē. Cuius rei fama cū deuenisset ad aures romanorū cōmouit eos vt exenterarēt iudeos captiuos q̄s estimabāt gēmas in vētre adhuc retinē. Quare vna nocte duoꝝ miliū patefacta sunt viscera.

Sextū ꝙ multi formosi ⁊ delicati iuuenes in via: in plateis, ꝓprijs domib⁹ fame vexati: improuisa morte ⁊ repētina cadebāt: ⁊ sepi⁹ illi q cadauera sepeliebāt supra sepultos mortui ⁊ ipsi deficiebāt. Septimū: ꝙ iuente sunt mulieres filios ꝓprios comedentes. Vnde ⁊ de quadā dic̄ Josephus: ꝙ cū fame torq̄ret̄ nihil habens ad comedēdū: lactētē filiū in manib⁹ tenēs dixit. Infelicis matris, ifelicior fili: in bello: i fame: in direptōe: cui te reseruabo. Veni ergo nūc o mi nate: ⁊ esto cib⁹ matri: p̄donib⁹ furor: seculis fabula. Et his dictis filiū iugulauit ⁊ coxit: dimidiū comedit: ꝑtē alterā occultauit. Ecce cōfestiz p̄dones odorē carnis cocte sentiētes in domū irruūt: ⁊ vi carnē ꝓdat: mortē mināt̄. Tūc illa detegēs ifantis mēbra: ecce igt vobis ꝑtē optimā reseruaui. At illos tātus horor iuasit: ꝙ nec loq potuere. Et illa: me⁹ ē igt fili⁹: meū ē pctm̄ securi edite qr prior ego comedi quē genui. Illi vero tremētes ⁊ territi discesserūt: O quot erāt in ciuitate illa amara spectacula vbi videbantur quottidie tot moriētes. o quot ifātes ⁊ pueri extendētes manū ad vbera matrū: ⁊ panē petentes: ad pedes illaꝝ extincti ruebāt. o quot erāt ibi flebiles voces quot lamēta quot singult⁹: q̄t suspiria: ⁊ tn̄ a deo nō exaudiebātur. Tertiūz cōsiderādū ē ciuitatis deletio. Anno.n. scd̄o imꝑij Vespesiani Tit⁹ ei⁹ fili⁹ q i obsidiōe remāserat ciuitatē cepit: quā a fūdamētis subuertit. Vbi ꝑiere viroꝝ vndecies cētena milia fame ⁊ gladio p̄ter mulieres ⁊ ꝑuulos: reliq venūdati. Vbi es ergo magna ciuitas hirl'm. vbi es dcora syon. Vbi es ciuitas quondā referta gētib⁹ dn̄a ppl'oꝝ regibus venerāda: acceptabilis dō sedes gratie. Vbi ē tēplum illud mirabile: pauimēta marmorea porte nitētes auro. oīa vtiqȝ euersa ⁊ a fūdamētis dirupta fuere. o inuictissima dei viuētis dxtera: q̄ ceruices deꝑmit pctōrū: ip̄a faciēte tot calamitatib⁹ ⁊ cladib⁹ hirl'm ꝑijt. Ex post tp̄e. s. Helij Adriani cōfluētibus diuersaꝝ nationū icolis reedificata ē. ⁊ Helia ex p̄noīe ipatoris dcā. Qui Adrianus vt dicit Horosius li. 7. p̄cepit: ne cui Judeo hierosolymā itrare liceret. Digne itaqȝ oībus timorē dn̄i p̄dicam⁹: q timētib⁹ se largit̄ grām in p̄nti: ⁊ in futuro gl'iam sempiternā. Amen.

Sermo. 14. de iudicio dei contra dauid populum numerantem.

c Ompellor eqdez nō parū admirari de hoīum hui⁹ tp̄is temeritate: q videtes quottidie patrias pestilētijs grauissimis agitari: nō timēt tremenda iudicia dei. Profecto acerbissimū ē flagellū pestilētiaꝝ. Nā pr̄ filiuz

filius

filius fugit patrē: frater frēm deserit: vxor virū
derelinqt: ꝛ vir vxorē abhoiabit. Quid plura
Suffocat penitus pietas. Fiūt ciuitates vacue
ppl'is domusq3 ēt claudūtur amplissime. Vidu
ant vxores maritis: dlicati iuuenes formoseq3
puelle mirabil'r extinguūt. Tali etenī flagello
deus Dauid i suis iuste pūiuit. Qđ vt euidēti⁹
inotescat ad ipm dauid ꝓ istructōe nr̄a smonē
vertemus: de quo tria mysteria declarabimus
Primū dicit excellentie.
Secūdum deficientie.
Tertium pestilentie.

De admirandis prerogatiuis ꝛ excellentijs dauid. Capitulum .I.

v Eniūt i vsū ecclesie scē dei ꝓ maiori ꝑ/
te psalmi quos dauid cōposuit: q̄re no
mē ei⁹ cū laude sonat i aurib⁹ audiētiū.
Jō i hac ꝑte vidēdū erit q̄bztis ꝓuilegijs ꝛ excel
lētijs dauid a deo fuerit donatus. Et ex multis
quinq3 duntaxat colligemus.
Prima dr̄ ꝓphetica illustratio.
Scđa filialis noiatio.
Tertia victoriosa supatio:
Quarta mā̄sueta cōditio.
Quita regalis exaltatio.

Qđ dauid claruit spū prophetie.

p Rima excellētia dauid dr̄ ꝓphetica il/
lustratio. Claruit. n. spū ꝓphetico ꝓnū
ciās mysteria xp̄i. Sz hic pulchre dispu
tādū ē. Vtrū dauid fuerit reliqs ꝓphis ꝓstāti/
or. Et ad hoc rn̄det Nico. đ lira sup ꝓlogu3 in
psalterio: q̄ dauid pōt cōꝑari ad ꝓphas noui te
stamēti cuiusmōi fuerūt apostoli. Et sic dauid
nō excessit alios: q2 apostoli fuerūt đ secretis di
uinis magis illumiati: ꝛ i maiori plenitudie re
ceperūt grām spūs sci. Et qđ apostoli spm̄ acce
ꝑint' ꝓphetādi p3 Ac. 2. c. 5. c. 6. c. xi. c. i3. c. 27
c. Si āt cōꝑet dauid ad ꝓphas veteris testi sic
dicit Tho. ſa ſe. q. 174. q̄ nō fuit dauid excel
lētior alijs ꝓphis: s3 Moyses. Et hoc ꝑꝑ tria.
Primo propter clariorem cognitionem.
Scđo ꝓpter cōiorem denunciationem.
Tertio propter miraculorum rutilationem.
Primo ꝑꝑ clariorē cognitōem. Nā excellē
tior grad⁹ ꝓphetie ē vbi ē cognitio clarior. Sz
Moysi cōcessū fuit videre eēntiā dei s3 Aug.
ad paulā de vidēdo deū: qđ nō fuit cōcessū da/
uid ꝛ alijs ꝓphis. Ergo habuit clariorē cogni
tōem: ꝛ sic fuit ceteris excellētior. Scđo Moy
ses fuit excellētior sm̄ Tho. ꝑꝑ cōiorē denūcia
tiōem: q2 Moyses ꝓphetiā suā denūciauit toti
populo iudeorū nō sic dauid ꝛ alij ꝓphe. Ter
tio Moyses fuit excellētior ꝑꝑ miraculorū ruti
latōem: q2 maiora signa fecit Moyses i egypto
in mari rubro: i deserto: q̄3 dauid ꝛ alij ꝓphe. s3
Nico. đ lira dicit q̄ sm̄ glo. in ꝓncipio psalte/
rij dauid dr̄ ꝓpha ꝑ excellētiā. Et pria ratio de
Moyse nō cōcludit: q2 claritas cognitōis actū
ꝓphetādi excludēs nō pōt cōstitue excellētiorē
gradū ꝓphie: q2 idē cōstitueret ꝛ excluderet vt
p3. Visio āt diuine eēntie excludit actū ꝓphe/
tādi sicut ꝛ actū fidei: q2 vtriq3 ē necessario act⁹
enigmatic⁹. Et iō visio diuie eēntie nō pōt cō/
stituere excellētiorē gradū ꝓphetie: l3 faciat cla
riorē cognitōem seu aliqđ clari⁹ cognoscere. ve
rū ergo ē q̄ claritas cognitiōis maior cōstituit
maiorē gradū ꝓphetie: dū tn̄ talis claritas limi
tes cognitōis ꝓphetice nō trāscēdat. Jsup si rō
ꝓtacta staret: seqret q̄ Moyses fuit excellētior
apl'is ꝓter paulū: qb⁹ nō fuit cōcessū videre essē
tiā dei i ꝓsnti vita. Scđa isuper rō deficit eo q̄
denūciatio ꝓphie ē aliqd seq̄ns ꝓphetica cogni
tōem: ꝛ iō nō vr̄ variare gradū ꝓphie ex h̄ q̄
plurib⁹ vel paucioib⁹ nūciat. Tertia adhuc rō
debilis ē: q2 cōfirmatio signa ꝛ miracula seqt ꝓ
phetiā: ꝛ nō ē đ eēntia ei⁹. Vn̄ Joānes bapti
sta signū nullū fecit: vt habet Jo. x. c. ꝛ tn̄ cōce
dit maior Moyse. Ex quo dicit Nico. de lira
q̄ l3 Moyses habuerit eūdē gradū ꝓphie quē
habuit Dauid. s. absq3 qbuscūq3 signis sensibi
lib⁹ aut figuris: tn̄ nō habuit totiēs: nec ita cōi
ter tales illustratōes sicut Dauid. Jnsup dicit
Tho. vbi supra i corpore. q. in fine. q̄ Dauid
clari⁹ ꝛ pleni⁹ exp̄ssit mysteria xp̄i q̄3 Moyses
Lex aūt vet⁹ ꝛ ꝓphe ordinabāt ad xp̄m sic ad
finē. Vnde Rabbi Moyses in li. directionū
ꝑplexorū inqt. Oēs ꝓphe nō sūt locuti: nisi ad
dies messie. Cum ergo finis nobilior sit his q̄
sūt ad finē ꝓphetia Dauid vr̄ sortiri quādā ex
cellētiā ex h̄ q̄ xp̄i mysteria sic exp̄ssit. Proba
biliter itaq3 pōt dici q̄ Dauid fuit excellentior
ꝓpha Moyse: q̄3uis Moyses excellētior fue/
rit i alijs: q̄ ꝓphiam trāscēdūt: vel eā cōsequūt
Que aūt ipe ꝓdixit ꝓphetico spū irradiat⁹ legū
tur in psalmis suis: i qb⁹ suaui melodia de xp̄o
multa cātauit. ob qđ Hiero. ad Paulinū iqt.
Dauid Simonides noster pidarus ꝛ Alceus
Flacc⁹ quoq3 Catull⁹: ꝛ Serenus xp̄m lira ꝑ/
sonat: ꝛ i decacordo psalterio ab iferis excitat re
surgentē. hoc ille. Ex cronica Ricobaldi sum
pta sūt q̄ sequūtur ꝓ declaratōe verborū Hie/
ro. Simonides poeta fuit tp̄e Tulli Hostilij

3. Regis romanoꝝ anno ab vrbe cōdita. 72. Pidarus poeta āno ab vrbe cōdita. 252. p⁹ expulsum Targnū vltimū regez Alce⁹ poeta tpe Targni pſci gnti regis romāoꝝ. Oraci⁹ Flaccus Venuſij oriť āno ab vrbe cōdita ſexcēteſimo nonageſimoſexto. Catullus poeta veronēſis: āno ab vrbe cōdita ſexcenteſimo trigeſimo gnto. Seren⁹ qdā ali⁹ poeta cui⁹ tpa nō inueni. Sūt pnoiati poete apud Quintilianuz li. 2. de iudicijs multi laude cōprobati. Quib⁹ ꝓ melodia ⁊ ſuauitate cōtētus Hiero. Dauid voluit cōpare. Notandū tñ ꝙ ipe Hiero. glioſus: vt dicit Nico. ď lira. ter trāſtulit pſalteriū. Prio ſcďm. 70. iterptes qď diciť pſalteriū romanoꝝ eo ꝙ ecclia bti Petri illo vtiť. Scďo fecit aliaz trāſlatōem nō multū diſtātē a prima: ⁊ tamē ap propinquātē hebraico: ⁊ vocať pſalteriū Gallicanū: eo ꝙ damaſus papa ad rogatū Hiero. illud fecit cantari in eccleſijs gallicanis. Et hoc vtūtur frēs minores. Tertio ad pces Serphēnij: q frequēter diſputabat cū iudeis: q ſolū recipiūt illď qď ē in hebreo fecit trāſlatōem immediate acceptā ab Hebreo. Propter qď vocať pſalteriū Hieronymi iuxta hebraicā veritatē.

Quod chriſtus dicitur filius Dauid.

s Ecūda excellentia Dauid diciť filialis noiatio. Nā dñs noſter ieſus xp̄s de⁹ ver⁹ dei fili⁹ ꝓ nobis oib⁹ incarnatus: nat⁹ de ꝟgine ver⁹ hō noiať p excellentiā filius Dauid. Vñ euāgeliſta matthe⁹. i. c. dicit. Liber generatōis ieſu xp̄i filij Dauid. Scďz Nico. ď lira. mod⁹ hebreoꝝ ē denoiare libros ab eo de quo tractať in principio: ſicut dicitur liber geneſis: qꝛ in pricipio tractať de creatōe mūdi Silr Mattheus qꝛ icipit euangeliū a genealogia xp̄i ab ip̄a denoiat ⁊ ititulat ip̄m. Rō aūt q re icepit a genealogia xp̄i fuit: qꝛ iudei negabāt ieſū nazarenū eē verū xp̄m: ⁊ deſcēdiſſe a Dauid: qꝛ gallile⁹ erat: ſʒ ꝙ diciť Joānis. 7. Nū qd a gallilea venit xp̄s. quaſi diceret nō. Sʒ iudei ſic loqntes non itelligebāt ſcripturas. Diciť ergo a Mattheo fili⁹ dauid: ⁊ pponitur dauid ipſi abrahā: lʒ ſit poſterior ſcďm tp̄s: propter eminētiā regie dignitatis: ⁊ vt couenięti⁹ gnātionis ordo tradatur. Angelus ēt q ꝟgini cōceptū filij dei annūciauit: vt habetur Luc. i. c. dixit. Dabit illi dñs deus ſedem dauid patris eius. Et Chananea clamauit: vt pʒ Matthei. 15. Jeſu fili dauid miſerere mei. Et pſallētes turbe: vt notať Matthei. 21. cantabant. Oſanna filio dauid: benedictus qui venit in noie dñi. Et Math. 22. interrogauit ieſus phariſeos. Quid vobis videť de xp̄o Cuius filius ē. Et dixerūt dauid. Et Luc. 18. cec⁹ clamabat. fili dauid miſerere mei. Et apľs ad Ro. i. Fact⁹ ex ſemine dauid ſcďm carnē. Licet ergo vt hiero. dicit in cōmēto ſuper danielē: ſecūdū ſcripture ſancte cōſuetudinē, paui oēs ⁊ maiores patres vocētur: tamē ſingulari modo xp̄s dauid filius nuncupatur.

Quod dauid ſuperauit philiſteum Goliam

t Ertia excellentia dauid dicitur victorioſa ſupatio. Supauit nāqꝫ Goliā philiſteū gigantem cū eēt adoleſcēs: ⁊ fratribus ſuis minor etate armatus fiducia dñi: ut pʒ. i. Reg. 15. c. Neqꝫ preſumptuoſus fuit aut temerari⁹ vel culpabilis: qꝛ certamen illď iniit ex reuelatōe dei: vt dicit Nico. de lira. ⁊ Hiero. ad Aug. Vnde Sauli diffidenti ⁊ timenti ne ſuccumberet dauid reſpōdit. Dñs qui eruit me de ore leonis ⁊ de manu vrſi: ip̄e liberabit me de manu philiſtei hui⁹. Quare deo ſibi fauēte gigantē illū iterfecit: ⁊ pplm ab opprobrio liberauit. Quo exēplo deterreri debēt hi qui ſepenumero i virib⁹ ſuis cōfidūt qui recordari debēt illius carminis qď Ouidius li. de remedio amoris cecinit. Parua necat morſu ſpacioſuz vipa taurum. A cane nō magno ſepe teneť ap

Qď ꝓpter māſuetudinē dauid placuit deo.

q Varta excellētia dauid dicitur manſueta cōditio: de qua in pſal. Memēto domine Dauid: ⁊ ois manſuetudinis ei⁹ Vocať. n. dauid iuſtus pius ⁊ ſanctus. 7. q. i. c. Ois. 22. q. 4. c. ꝙ dauid. Iſta nāqꝫ manſuetudo benigniſſimo deo ſatis accepta ē. Hic iudith. 9. c. diciť. Humiliū ⁊ māſuetoꝝ tibi ſemper placuit depcatio. Et ꝓuer. 3. c. Māſuetis dabit dñs grām. Et Ecc. i. c. Bñplacitū eſt illi fides ⁊ manſuetudo. Et p̄s. 149. Exaltabit māſuetos in ſalutē. Et Math. 5. Bti mites. Girardus odonis ſup. 4. ethi. ſm mētē Ari. dicit ꝙ ſex ſūt cōditōes māſueti. Prima ꝙ eſt iꝑturbatus. Et hoc exigit nā māſuetudinis. Secūda ꝙ paſſione nō duciť. Tertia ꝙ rōni ⁊ ei⁹ ordinationi ſubijcitur qꝫtū ad oēs circūſtātias ſm quas opportunū ē iraſci ⁊ nō iraſci. Quarta ꝙ ad defectū ire magis qꝫ ad exceſſū declinare videť. Quita ꝙ nō ē punitiu⁹ nec vindicatiuus. Sexta ꝙ ē iniurie ⁊ offenſe remiſſiuus. Sic fuit māſuetus dauid quē pſecut⁹ ē Saul. Ip̄e tñ cū potuit noluit eū offendere. nā vt dr I. Reg. 18. c. ex eo ꝙ mulieres in tympanis

cantabāt

cātabāt. Saul ꝑcussit mille ⁊ dauid decē milia iratus Saul dixit. Quid ei supest nisi solū regnū. ex tūc nō rectis oculis aspiciebat eū: ⁊ lancea tēptauit eū cōfigere cū piete: deinde fecit eū tribunū sup mille viros: vt sic pugnādo veniret in man⁹ philistinoꝝ. Et vt notat̄. I. Reg. 17. c. Reg. iussit Jonathan ⁊ seruos suos: vt occideret dauid. Jonathas aūt qꝛ diligebat eum valde: monuit eū vt se abscōderet: ⁊ seq̄nti die Jonathas placuit saul patrē. d. Ne pecces rex in seruū tuū dauid: qꝛ nō peccauit tibi ⁊ opa ei⁹ bona tibi sūt valde: ⁊ posuit aīam suā in manu tua: ⁊ occidit Philisteū: ⁊ fecit deus salutē magnā in isrl̄. Vidisti ⁊ letatus es. Quare ergo peccas in sāguie inocēt vt iterficias dauid: q ē absq3 culpa. Rn̄dit Saul. Viuit dn̄s nō occidet: ⁊ sic Jonathas vocauit dauid: ⁊ venit securus corā Saul. Motū ē rursū bellū: ⁊ dauid ꝑcussit philisteos plaga magna: reuersusq3 corā Saule iteꝝ tēptauit eū lācea ifigere i parietem dauid Vo fugit ⁊ euasit. Saul misit satellites nocte ad domū suā: vt custodirēt eū: ⁊ mane iterficeret̄. Quē vxoꝛ eius Michol filia saul d posuit ꝑ fenestrā. Et tn̄ post tot validissimas ꝑsecutōes dauid potuit iterficere saulē in spelūca vt habet̄. I. Reg. 22. c. Et iteꝝ. 24. c. potuit eū iterficere cū iuēit eū dormiētē i tentorio: ⁊ oēs suos: dixitq3 Abisai ad dauid. Cōclusit de⁹ hodie inimicū tuū ad manus tuas: nūc ergo ꝑfodiā eū lācea. Rn̄dit dauid ne iterficias eū: qs eni extēdet manū suā i xp̄m dn̄i: ⁊ inocēs erit. Abstulitq3 dauid hastā q̄ erat ad caput eius ⁊ cyphū aq̄. Tādē cū3 nūciata eēt ei mors saulis ⁊ ionathe: vt scribit̄. 2. reg. I. c. amare fleuit dicēs. Saul ⁊ ionathas amabiles ⁊ decori i vita sua: i morte quoq3 nō sūt diuisi: aqlis velociores: leonib⁹ fortiores filij israel sup saul flete: q vestiebat vos coccino in delicijs: q ꝑpabat ornamēta aurea cultui vestro. s. de p̄da hostium ꝭm Nico. de lira.

De regia dignitate dauid.

q Vinta dauid excellētia dr̄ regal' exaltatio. Exaltat⁹ nāq3 fuit ad regiā dignitatē ꝭm bn̄placitū dei: post mortē saul: vt pat3. 2. reg. 5. c. Jō ps. 88. dicit deus. Inueni dauid seruū meū: oleo sancto meo vnxi eū. Et ꝑpea i genealogia xp̄i Mathe⁹ solū Dauid nominat regē: cū dicit. Jesse āt genuit Dauid regē: l3 ante eū ⁊ post fuerit alij reges: qꝛ vt tactū ē: fuit primus electus in rege3 ꝭm beneplacitū dei, ꝑpter scitatē suā. 7. q. .c. si qs.

De pctīs in q̄bus Dauid defecit ⁊ offendit deum. Capitulum .2.

i Mminet mortalib⁹ cūctis de cōi lege piculū satis graue: qꝛ nullus q̄ātūcunq3 sanct⁹ ⁊ iust⁹ pōt eē d lapsu securus. Ecce i ꝑmptu ē dauid scūs: q post multiplice3 grām a deo sibi datā: in pctā plurima ruit. De quib⁹ nos dicturi illa reducemus ad quinq3.

Primum fuit peccatum adulterij.

Scōm homicidij.

Tertium negligentie.

Quartum iniusticie.

Quintum vane glorie.

De adulterio quod cōmisit dauid.

p Rimū pctm̄ i q̄ dauid defecit fuit adulteriū: d quo fit mētio. 2. reg. x. ⁊. xi. c. Jn qd lapsus ē ꝑpter duo ꝭm Nic. d lira. Prio qꝛ remāsit ociosus i hrl'm. Vt. n. ait sap. puer. 28. c. Qui sectat̄ ociū replebitur egestate. Et Hiero. ad demetriadē Xginē iqt Nihil i scō ꝑposito ocio deteri⁹ ē. ⁊ Bern. ad frēs de mōte dei. O ium tēptationū ⁊ cogitationu3 malaꝝ ⁊ iutiliu3 sentina ē ociu3. Et qntilianus. Ad oē votum fluente fortuna lasciuit ociu3. ⁊ Seneca ad Lucillu3. O ciu3 mors est: ⁊ viui hois sepultura. Et ouidius de remedio amoris. ocia si tollas piere cupidinis artes. Et eccl̄. 32. c. Multā iqt sapiēs maliciā docuit ociositas. Propterea Hiero. ad Rusticu3 monachu3 dicit id qd notat̄ d cōse. di. 5. c. nunq3. sp aliqd opis facito: vt diabol⁹ te iuēiat occupatu3 Hic ꝑ Ezech. 16. c. deus dicit. Hec fuit iniq̄tas sororis tue sodome: saturitas pāis: ⁊ abundātia: ⁊ ociū ip̄i⁹: ⁊ filiaꝝ ei⁹. Scdo lapsus ē i adulteriu3 dauid qꝛ vidit Bersabee se lauātē Periculosū3 certe i ocul' libertatē aspiciēdi cōcedere. Vn̄. ꝑpha psalmo. 122. dic̄. Auerte oculos meos ne videāt vāitatē. Et seneca i li. d remedijs fortuitoꝝ ait. oculi. n. sunt irritamenta vitioꝝ ducesq3 sceleꝝ. Et. 5. li. cāꝝ. cā prima. oculi iqt nostri sunt tota luxuria nr̄a. Hi nos i oīa quottidie vitia ꝑcipitāt. Jō Hiero. ad nepotianu3 sic scribit. Matrē ita vide: ne ꝑ illam alias videre cogaris quaꝝ vultus cordi tuo hereat: ⁊ tacitu3 viuat sub pectore vulnus. Cum ergo dauid captus eēt pulchritudie nudate bersabee: misit suos: ⁊ fecit illā ad se venire: ⁊ cōpleuit adulteriu3. Statiq3 scificata ē ab immundicia sua. s. a fluxu mēstruoꝝ qꝛ. s. purgata fuit a mēstruis futuris vsq3 ad ꝑtum: ꝭm Nico. d lira: qꝛ in illo coitu cōcepit vt p3 in textu.

De homicidio qđ fieri fecit David.

Ecūdū pctm̄ in quo David defecit fuit
s homicidiū. Post vtiqȝ expletā suā libi
dinē ꝓcurauit ꝓditorie interfici Vri/
am viꝝ Bersabee. Pro quo misit ⁊ tēptauit
eū mittere i domū vxoris: hortās vt lauaretur:
mittēsqȝ regiū cibū: vt sic p balneū ⁊ cibuȝ deli
catū ꝓuocaret ad coitū. Dicit Nico. de lira. ꝙ
sic faciebat David: vt vrias cognosceret vxorē
suā: ⁊ crederet puer nascitur⁹ eē su⁹: ⁊ pctm̄ ei⁹
occultaret. Qđ cuȝ renuisset facere Vrias: di/
xit David ad Joab. Ponite Vriā ex aduer/
so belli: vbi fortissimuȝ ē p̄liuȝ ⁊ relinqte eū: vt
s. sic occidat. Qđ ⁊ factū fuit vt pȝ. 2. Regū. xi.
c. Qđ cuȝ audisset vxor fleuit euȝ Ni. de li. ficti
ue inqt: q̄r ⁊ ipsa mortem ei⁹ desiderabat: vt sic
vxor regis fieret. statimqȝ Nathan ꝓpheta: vt
habet. 2. Regū. 12. c. venit ad david. Qui re/
prehendit euȝ dure de pctō ꝯmisso addēs. Nō
recedet gladi⁹ de domo tua vsqȝ i sempiternuȝ.
Qđ verificatuȝ ē ꝟm Ni. de lira: q̄r frater occi/
dit fratrē. s. Absalon Amō. 2. Reg. 13. ⁊ salo/
mon adoniā. 3. Reg. 2. c. ⁊ fili⁹ insurrexit ꝯ pa
trē. s. Absalon. 2. Reg. 15. c. Tunc david hu/
miliatus ⁊ penitētia ductus dixit. Peccaui. et
Nathan rn̄dit. Et dn̄s abstulit a te pctm̄. Vbi
apparet quāta sit vis penitētie qn̄ post homici/
diuȝ ⁊ adulteriuȝ spiritum ꝓphetie recepit: ⁊ in
primo gradu ꝑmansit: vt habet. 48. di. c. hinc
etenīȝ. ⁊. 50. di. c. cuȝ exaudiero. c. sacerdos. c.
vt constitueret. ⁊. i. q. 7. c. fi. ⁊. 2. q. 7. c. nos. ⁊
3. q. 7. c. sacerdos. de pe. dis. i. c. Et venit. ⁊ de
pe. di. 3. c. Totā. c. david. c. ille rex.

De negligētia david qua nō correxit. Amō

Ertiū peccatuȝ in qđ lapsus fuit david
t fuit negligētia. Nō. n. correxit Amō:
q stuprauerat sororē suā Thamar. Nā
vt scribit. 2. Reg. 13. c. noluit cōtristare spiritū
Amon filij sui: quoniā diligebat eū: q̄r primo/
genitus erat ei. O quot sunt patres q immode
rato amore filios diligētes: negligunt illoꝝ vi/
tijs ⁊ passionib⁹ obuiare. Ob qđ ⁊ filios quā/
doqȝ imo multotiens vident male finire. Ecce
qđ Amon euenit. Certe in cōuiuio occisus est
a pueris Asalonis fratris sui ipso iubente.

De iniusticia david.

Vartuȝ peccatum david fuit iniusticia
q circa Mifiboseth. de quo fit mētio. 2.
Regum. 16. c. ⁊. 19. c. dicit Nico. de li
ra ꝙ adulatores ⁊ detractores sunt periculosi
principib⁹: q̄r david tā iustus ⁊ sanctus verbis
serui adulatoris ⁊ detractoris fuit ita capt⁹ ⁊ in/
uolutus: ꝙ hereditatē Mifiboseth domini sui
ei cōcessit in absentia Mifiboseth: ⁊ nō audito:
qđ est peius. Et postqȝ audiuit Mifiboseth se
excusantē ⁊ vera dicētē; nō retractauit dictū suū
iniustuȝ totaliter: sed seruū ei⁹ ꝑessimuȝ. i. sibā
fecit equalē dn̄o. d. Tu ⁊ siba diuidite posses/
siones. Quē tamē debuit suspendisse ꝓpter fal
sam accusationē dn̄i sui de crimine lese maiesta/
tis. Erat Mofiboseth filius saul. Et recedēte
david de Hierusalē cuȝ exercitu Mifiboseth
remāsit: q̄r erat claudus: ⁊ siba ꝟuus ei⁹ venit
ad david: ⁊ dixit: falso tamē. Mifiboseth remā
sit in Hierusalē. d. hodie restituet mihi domi
nus regnū p̄ris mei saul vt notat. 2. Reg. 16. c.

De vana gloria david.

Vintuȝ peccatuȝ dauit fuit vana gloria
g fecit nāqȝ sup̱be numerari populum ⁊
inde gloriabat sicut ponit. i. Parali. 21. c. et. 2.
Reg. vlti. c. Ad quā numerationē fiendā co/
operatus est sathan.

De plaga pestilētie q̄ de⁹ puniuit populū. c. 3.

Vamuis inscrutabilia sint nobis iudi/
q cia dei: verūtamē ab eo iuste fieri om/
nia merito cōfiteri debemus. Neqȝ cu
riose est inquirēdū cur quādoqȝ peccata q̄ no/
bis parua vident ⁊ minima puniat: ⁊ q̄ maxi/
ma reputāt: ad tempus linquat impunita. Cū/
cta recte moderat ⁊ ordinat sapientia sua. Iccir
co in hoc mysterio de pestilentia q̄ de⁹ populuȝ
ꝑcussit: eo ꝙ illuȝ superbe david numerauit di/
cemus. De qua qnqȝ dubia sunt declaranda.
Primū vtruȝ pestilētia sit flagelluȝ dei ꝓ pctis
Secundū quare david potius elegit pestilētiaȝ
q̄ȝ famē ⁊ gladium.
Tertiū vtrꝝ ꝓ pctō david debuit ppl's ei⁹ puniri
Quartum qđ intelligit ꝑ tempus constitutum.
Quintum: quomodo adimpletuȝ fuit dictū pro
phete de pestilentia trium dierum.

Quod ꝓpter peccata veniunt pestilentie.

D primū dubiū rn̄dem⁹ ꝟm Vitatē ifal
a libilē scripture scē: ꝙ deus excelsus ꝓꝑ
pctā pestilētias mittit. Nā Leui. 26. c.
cōminat deus trāsgressoribus suoꝝ ꝑceptoruȝ
d. Mittā pestilētiā in medio vr̄i. Et Numeri
14. ꝯquerebat de pp̄lo iudaico. d. Quousqȝ nō
credēt mihi. Et infra. Feriā ꝙ eos pestilētia. Et
Ezech. 7. c. Ira mea sup ppl'ȝ. Gladi⁹ foris:
pestis ⁊ fames itrinsec⁹. Et Ezech. 28. hec dič
dn̄s de⁹. ecce ego ad te sydō: glificabor i medio tui
sciēt q̄r ego dn̄s: cū fecero mea iudicia ⁊ scificat⁹
fuero

fuero in ea: ⁊ imittã ei peſtilẽtiã: ⁊ ſanguinẽ in
plateis eiꝰ. Quare iudicio dei attribuẽdũ eẽ ar
bitroꝛ qcqd in cronicis de peſtilẽcijs aſſerit: de
ipſis.n. meminit Hiero. Oroſius ⁊ Eutro/
pius ac reliq reꝝ geſtaꝝ ſcriptores. Nã ãno ab
vrbe cõdita .384. ingẽs peſtilẽtia romã affecit
biẽnio. Suaſerunt pontifices tẽpli: vt ludi ſce/
nici dijs expetẽtibꝰ ederent. Eo tpe terra i me/
dio vrbis diſſilijt. dixerũt auruſpices eã voꝛa/
ginẽ poſſe tolli viui hois nece ſpõtanea iſiliẽ/
tis i eã. In quẽ Marcus curtiꝰ eques inſilijt
ꝓ liberatõe patrie: ſicqȝ voꝛago ꝯcluſa ẽ: vt re/
fert Oroſiꝰ li.3. ⁊ Aug. li.5. de ci. dei. c.18. an/
no ab vrbe cõdita. 481. ingens peſtilentia vr/
bẽ afflictauit ⁊ libri Sibillini cõſulti rñderunt
eã peſtẽ ira dei illatã. Recitat Oroſius li.5. ꝙ
anno ab vrbe ꝯdita ſexcẽtiſimoſexto: tãta rome
exorta ẽ peſtilẽtia: vt miniſtri quoqȝ faciẽdoꝛũ
funeꝝ primũ nõ ſufficerẽt: deinde nõ eẽnt. Iã
qȝ etiã magne domꝰ vacue viuis plene mortuiſ
remãſere: largiſſime itroꝛſuȝ hereditates: ⁊ nul
li penitꝰ heredes. Aliud ſtupẽdũ Oroſius nar
rat: ꝙ poſt locuſtas inumerabiles q̃ in mari a
vento rapte ſuffocate ſunt tãta coꝛruptio aeris
eſt ſubſecuta: ⁊ tã grauis peſtilẽtia vt i Numi/
dia octigẽta milia hoiuȝ moꝛerent. Et circa oꝛã
maritimã q̃ carthaginẽſi atqȝ vticẽſi litoꝛi adia
cet: plꝰ q̃ȝ ducẽta milia. Que clades tã repẽtina
fuit apud vticã: vt ſub vna die ꝑ vnã poꝛtã pluſ
q̃ȝ mille qngẽtos moꝛtuos delatos fuiſſe narret
Tpe Antonini impatoꝛis q xp̃ianos ꝑſecutꝰ ẽ
tãta lues ẽ ſecuta vt agricultoꝛibꝰ carerẽt. Tpe.
Pelagij pape romã peſtis ꝯcuſſit i q̃ ⁊ pelagiꝰ
moꝛtuꝰ ẽ. Cui ſucceſſit Greg. magnꝰ: q vir mi
re ſanctitatis letanias ad deũ oꝛdinauit agi. Et
cũ ppl's dei clemẽtiã iploꝛaſſet: vna dieꝝ vidit
pontifex ille ſcũs angelũ ſupra caſtrũ q cruẽtatũ
enſeȝ i vaginã reponebat ſignificãs peſtẽ dei
iudicio imiſſaȝ iã ceſſare. Nõ h̃ tñ ſcðȝ Oroſiũ
li.5. ⁊ Eutropiũ ꝙ Adrianꝰ ipatoꝛ q duodeci/
mus ab auguſto ipauit caſtrũ illud obſtruerat:
cũ ponte mirabili: ⁊ caſtꝝ adriani dictũ fuit vſqȝ
ad tempꝰ beati Gregoꝛij: exinde ſancti angeli
ꝓpter viſionẽ prelibatã.

Quare dauid elegit peſtilentiam.

s Ecũdũ dubiũ ꝓpoſitũ fuit q̃re Dauid
elegit potiꝰ peſtilẽtiã q̃ȝ famẽ ⁊ gladiũ.
Nã Gad ꝓpheta dixit ei ex parte dei.
aut.7. ãnis veniet tibi fames i terra tua: aut tri
bus mẽſibꝰ fugies aduerſarios tuos: ⁊ illi te ꝑ/
ſequent: aut certe tribꝰ diebꝰ erit peſtilẽtia i ter/
ra tua. Et rñdit Dauid Coartoꝛ nimis vndiqȝ
Et elegit peſtilẽtiã. dicit Ni. de li. ꝙ ſꝑabat de
miſericoꝛdia dei. Vñ i textu ſubdit. Meliꝰ ẽ vt
incidã i manꝰ dñi. Multe.n. miſericoꝛdie eius
ſunt q̃ȝ i manꝰ hois. Scðo ſi elegiſſet famẽ.7.
annoꝝ ipſe ⁊ alij diuites ꝓuidiſſent ſibi de vi/
ctu: ⁊ paupes fuiſſent nimis afflicti. Itẽ ſi ele/
giſſet fugã coꝛã aduerſarijs: ipſe ⁊ alij potẽtes
fuiſſent ꝓtecti auxilio pugnatoꝝ: ⁊ refugio foꝛ/
telicioꝛũ: ⁊ ceteri fuiſſent occiſi. Ideo elegit pe
naȝ omnibus equalẽ: qꝛ peſtilentia a deo imiſſa
equaliter poterat cadere ſuꝑ omnes.

Quare pro peccato Dauid punitus ẽ ppl's.

t Ertiũ dubiũ. Vtrũ ꝓ peccato dauid de
buit populꝰ eiꝰ puniri. Et qdã dicũt ꝙ
populꝰ fuit inocẽs: nã cũ vidiſſet dauid
angelũ cedẽtẽ popolũ: dixit ad dñm. Ego ſuȝ q
peccaui: ego iniq̃ egi. Iſti q oues ſunt qd fece/
runt. Vertat obſecro manꝰ tua ꝯ me: ⁊ ꝯ domũ
p̃ris mei: ergo nõ vr ꝙ ppl's debuit puniri qa
vt dicit glo. ex̃ de his q̃ fiũt a maioꝛe pte capi. c.
q̃ſiuit. Pctã ſuos tenere debẽt auctoꝛes. Iteȝ
C. de penis. l. ſancimꝰ. C. ne vxoꝛ ꝓ marito. l.
ob maritoꝝ. xi. q.3. c. Illud de ſen. ex. c. a Ro
mana vlti. 56. di. c. ſatis. i. q.4. c. placuit. c. nul
lius ⁊. c. iudei. Sȝ ad h̃ poſſet rñderi ſm Bo.
in.2. di.33. ꝙ lȝ pena eterna vnꝰ nõ puniat ꝓ
pctõ alteriꝰ: tñ pena tꝑali ſic. Quare nõ ẽ incõ
ueniẽs ſcðȝ rigoꝛẽ diuine iuſticie: vt ppl's a da
uid ſuꝑbe numeratꝰ peſtilẽtia minueret. Nico.
de li. dicit ꝙ i li. de hebraicis q̃ſtionibꝰ ha/
bet ꝙ populꝰ peccauit: eo ꝙ dauid nõ reſtitit vt
debuit i facto Vrie. ſȝ h̃ nõ videt veꝝ: qꝛ pctm̃
dauid vſqȝ ad ꝯplementũ fuit ſecretũ. Vñ Na
than dixit ſibi.2. Reg.12.c. Tu feciſti abſcõdi
te: dicit ergo Ni. de li. ꝙ pctm̃ populi fuit rebel
lio eiꝰ ꝯ dauid ſequẽdo Sibã filiũ Bochri qui
erat hõ ſeditioſus ⁊ peſſimꝰ: vt ponit.2. Reg.
20.c. Ego vo teneo ꝙ lȝ ꝑncipaliter deꝰ pu/
nierit populũ ꝓpter peccatũ dauid: tñ credibile
eſt ꝙ in populo ſic punito eſſent aliqua ſcelera
deo exoſa. Nã ſicut ⁊ nũc plures tũc erãt mali
q̃ȝ boni.

Quid intelligit ꝑ tp̃s cõſtuutum.

q Vartũ dubiũ. Quid itelligit ꝑ tp̃s cõ/
ſtitutũ. Nã i textu dicit. Immiſit deꝰ
peſtilẽtiã de mane vſqȝ ad tp̃s ꝯſtitutũ
Et dicũt aliq. Vſqȝ ad tertiũ diẽ icluſiue: qꝛ ſic
erat pena determinata. Sȝ h̃ nõ vr veꝝ: qꝛ tex.
dicit infra. Venit aũt Gad ad Dauid i die illa
Et vr loq ſcriptura de prima die peſtilẽtie. Ad
h̃.n. venit Gad: vt dauid offerret holocauſtũ:

⁊ cessaret plagā īchoata. Jdeo melius dicit̄ qđ tempus cōstitutū intelligit̄ hora sacrificij vespti ni. Jllud.n.statutū fuit in lege Exo.29.ita ꝙ a mane primi diei vsqꝫ ad horā vespertinā mor/ tui sunt de populo.70.milia virorum.

Quomodo verificat̄ dictū prophete de pesti lentia triū dierum.

Vintū dubiuz. Quomō verificatū fuit
q dictū ꝓphete de pestilentia triū dieruz.
Et Dicit Nico. de lira ꝙ duo dies vlti mi fuerūt dicti ꝓpter cōminationē tātū: sic etiā dixit Jonas de.40.diebꝰ. Primus vo dies fuit ꝑ modū sentētie diffinitiue. Quare pestilē tia fuit tm̄ illa die. Jdeo subdit̄ in textu. Cūqꝫ extendisset manū suā angelus dn̄i suꝑ hierusa/ lez: vt disperderet eā: misertus est dn̄s suꝑ affli ctionē: ⁊ ait angelo ꝑcutienti populuz. Sufficit nūc cōtine manū tuā. Tali pestilentia ꝑcussus fuit populus ille. Nos vo diebꝰ istis magnas clades fieri vidimꝰ: ⁊ pestilentijs pene italiā de uastatā. Poscentibꝰ quidē peccatis populoruz frequentius pestilentie irrumpūt. Jdeo timen/ dus est deꝰ: qꝛ ipse viuificat ⁊ mortificat qui est benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo.15.de iudicio dei cōtra Sennache rib nomē domini blasphemantem.

anctum et in effabile nomē dei sicvilu it in ore christianoꝝ vt illud bla/
s sphemari ⁊ maledici ducat̄ q̄si ꝓ nihilo. Aperiūt nāqꝫ multi fetidum os in blasphe mias impias creatoris sui ⁊ irreuerenter sacrilegis buccis lacerāt altissimā maiestatē regis regū: ⁊ dn̄i angeloꝝ ⁊ hoium. Pro qbꝰ in hoc s̄mone bene esse arbitratꝰ sum iudiciū dei depromere cōtra Sēnacherib bla/ sphemantē. Jn illo siquidem speculabimur: q̄ꝫ graue sit peccatū blaphemie ⁊ maledictio dei. De quo tria mysteria ꝓponimus cōtemplāda.
Primū dicitur superbie ⁊ violentie.
Secundū maledictionis ⁊ blasphemie.
Tertiū punitionis ⁊ vindicte.

De suꝑbia ⁊ fraude Sēnacherib regis.
Capitulum. primū.

Nsatiabilis est animꝰ ambitiosoꝝ qbꝰ
i nec ipse mūdus totus sufficere potest.
Patet hoc in Sēnacherib de quo.4. Reg.18. dicit̄ ꝙ anno.14.regis Ezehie ascen dit Sēnacherib rex assirioꝝ ad vniuersas ciui tates Juda munitas: ⁊ cepit eas. Tunc misit Ezechias nuncios ad regē assyrioꝝ. Nico. de lira dicit ꝙ ezechias sciēs populū sibi subiectū: ⁊ Achaz patrē suū deū multipliciter offendisse: merito timuit ne in vindictā dictoꝝ maloꝝ per mitteret̄ rex assyrioꝝ venire ad destructionem ciuitatis hierusalē vbi vigebat diuinꝰ cultus de quo ipse erat zelantissimꝰ. Quare nūcios misit d. Peccaui: reputans pctm̄ pr̄is suuz: recede a me: ⁊ omne qđ iposueris mihi ferā: prudenter in hoc egit: qꝛ vt dicit Aug.li.16.de ciui.dei.c. 2. Jn omnibꝰ fere gētibꝰ quodāmō vox nāe ista ꝑsonuit: vt subiugari victoribꝰ mallent: qbꝰ cō/ tingit vinci q̄ꝫ bellica omnifaria vastatōe deleri Jndixit itaqꝫ rex assyrioꝝ Ezechie tercēta talē/ ta argēti ⁊ triginta auri: deditqꝫ Ezechias om ne argētū qđ repertū fuerat i domo dn̄i: ⁊ i the sauris regis. Et cū nō sufficeret: ꝯfregit valuas tēpli dei: ⁊ laminas aureas quas ipse affixerat ad decorē: ⁊ dedit eas regi assyrioꝝ. dicit Ni. de li. Ex hoc accipit̄ argumētū ꝙ principes in necessitate ꝓ cōseruatōe reipublice possunt acci pere de thesauris ecclesie. Nā vt dicit̄.12.q.2. c.aurū. Aurū hꝫ ecclesia: nō vt seruet: sꝫ vt ero/ get. Secūdū vo magistrū in histo. accepta pecu nia rex assyrioꝝ sub pacto in pace dimittēdi re/ gnuz Ezechie infideliter agēs: pactū nō suauit sꝫ misit exercitū ⁊ nuncios in hierusalē ad terrē duz Ezechiā: vt territus redderet ciuitatē: ⁊ po pulus trāsferret̄ in assyrios: ⁊ cultus dn̄i de hie rusalez auferret̄. Qđ nullo mō Ezechias fecit: sꝫ restitit: ⁊ cōuocans populū exhortatus fuit ad defendendū templū sanctū ⁊ gentē. Quia vo in h̄ capitulo de regno assyrioꝝ fit mētio: ideo de illo cōsideremus tria.
Primo originem.
Secūdo dilatationem.
Tertio terminationem.

De regno ⁊ monarchia assyrioꝝ: ⁊ primo de ortu eius.

Rimo ꝯsideremꝰ regni assyrioꝝ origi/
p nē. Dicit magi. i histo. suꝑ Gen̄. post caplm de morte Abrahe. Exortū ē re/ gnū assyrioꝝ.25.anno Saruch ꝓaui Abrahe sub Belo. Qđ qdē intelligēdū ē q̄ꝫtū ad regni initiū. Nā Belus primꝰ intrauit assyriā: ⁊ pa/ ruz obtinuit i ea. Sꝫ eo mortuo: filiꝰ eiꝰ Ninus vt refert Justinꝰ ⁊ Orosiꝰ totā assyriā occupa/ uit: ⁊ i regione assyrioꝝ edificauit ciuitatē quaz Niniue nominauit: āno regni sui.49. Quinq ginta aūt ānis bella finitimis intulit. Qui duz deficientem

deficiēte a se oppugnat vrbē: sagitte ictu iterſit.
Et vt dicit Orosiꝰ lib. i. regnū assyrioꝝ vsqꝫ ad
Sardanapalū ānis mille cētū sexaginta actū ē.
Ysy. li. 14. ethimol. Assyria ingt vocata est ab
Assur filio Sem q eā regionē post diluuiū pri
mus incoluit. Hec ab ortu Indiam: a meridie
Mediā tāgit ab occiduo tigrim: a septētrione
montē caucasum: vbi porte caspie sunt.

De magnificentia regni assyrioꝝ.

Ecūdo ꝯsideremꝰ illiꝰ regni dilatatōez
s Fuit. n. regnū illud āplissimū. De quo
Aug. li. 18. de ci. dei. c. 2. ait. Duo re
gna cernimꝰ lōge ceteris puenisse clariora: assy
rioꝝ ꝑmū: deinde romanoꝝ: vt tēporibꝰ ita lo/
cis iter se ordinata atqꝫ distincta. Nā quomō il
lud prius: h̄ posteriꝰ: eo mō illud in oriēte: h̄ in
occidēte surrerit. Et ifra subdit Aug. Quātuz
attinet ad ꝑmū ipiū nullū maiꝰ ꝑmis tpibus ꝗ̄
assyrioꝝ fuit: nec tā lōge lateqꝫ diffusuz. Quip
pe vbi Ninꝰ rex Beli filiꝰ vniuersaz asiā q̄ to/
tius orbis ad numeꝝ ptiū tertia dr̄: ad magni/
tudinē vo dimidia reperit̄: vsqꝫ ad libye fines
subegisse tradit̄. Solis qppe indis i ptibꝰ oriē/
tis nō dn̄abat̄. Quos tn̄ eo defuncto Semira/
mis vxor eiꝰ ē aggressa bellādo. Itaqꝫ fcm̄ ē vt
qcūqꝫ i illis terris ppl̄i seu reges erāt: assyrioꝝ
regno ditiōiqꝫ parerēt: ꝛ qcqd iparet̄ efficerēt.

De fine ꝛ terminatione regni assyrioꝝ.

Ertio ꝯsideremꝰ regni assyrioꝝ termi/
t natōez. Scđz. n. magi. i hist. scho. sup
4. li. Reg. c. de Oçia. Sub Oçia re/
ge iuda terminata ē monarchia assyrioꝝ. Naz
sardanapalus vltimꝰ monarcha victꝰ ab Arba/
te medo: semetipsuz ꝯcremauit. De h̄ igt Iusti
nus li. i. Sardanapalꝰ fuit vltimꝰ rex assyriorū:
omni muliere corruptior: mollitie corporis ꝛ lasci
uia oculoꝝ oēs feminas antecellēs. Sꝫ h̄ dubi
tat̄. Si tpe. Oçie defecit monarchia assyriorū:
quō Sēnacherib erat rex assyrioꝝ. Naz post.
Oçiā regnauit Ioathā: vt pꝫ. 4. Regū. 15. c.
post Ioathā Achaç. ꝛ post Achaç Ezechias
cuiꝰ tpe Sēnacherib rex erat assyrioꝝ. Rn̄det
magister in histo. sup. 4. li. Reg. Qđ post sar
danapalū fuerūt reges assyriorūz sine monar/
chia potentes vsqꝫ ad subuersionē Niniue.

De blasphemia Sēnacherib. Cap. 2.

N viribꝰ suis cōfidens Sennacherib:
i deū blasphemare ac maledicere ausu te
merario ꝓsūpsit. qđ qdē fec̄ tribꝰ vicibꝰ
Prima p Rapsacen. Secūda p eundem.
Tertia p suas lrās.

Prima vice blasphemauit deū p Rapsacē.
Vt. n. dicit̄. 4. Reg. 18. c. irritū faciēs iusiurā
duz Sēnacherib: misit ad obsidēdū hierusalez
Thartā ꝛ Rapsacen cū exercitu valido. Voca/
uerūt aūt regē ad colloquiū ꝛ noluit exire. Dic̄
Nico. de li. qꝛ fuerat expertꝰ fraudē post solu/
tionē pecunie ideo timebat de ꝓditōe. Nā vt ait
Vegetius li. 2. de re militari: frequētius ꝯuē/
tiones pacisqꝫ simulatio credulis magis nocue
re ꝗ̄ꝫ arma. Misit ergo Ezechias Eliachiꝫ pō
tificē ꝛ Sobnā scribā ꝛ Ioachiꝫ a cōmētarijs
ꝛ loquebat̄ ad eos hebraice: ꝛ dicebat. O Eze/
chia i quo ꝯfidis vt audeas rebellare. Si confi
dis in rege egyptio: initeris bacculo arūdineo.
Si spē ponis i deo tuo: nūqd dij gētiū ꝛ israel
liberauerūt eos de manu mea. Scđo blasphe/
mauit deū p ꝑfatū Rapsacen. Nā cū loqueret̄
audiēte ppl̄o. Eliachiꝫ ꝛ socij rogabāt eū: vt lo
queret̄ eis syriace ꝛ nō iudaice audiente ppl̄o q
erat sup muꝝ ne. s. ppl̄s terreret̄ ex vbis Ra/
psacen: ꝛ qꝛ i vbis suis intermiscebat vba bla/
sphemie scđm Ni. de lira. Ex h̄ dicūt hebrei: q
iste Rapsaces erat iudeus natōe: sꝫ derelicta le
ge cōuersus ē ad gētilitatez. Magi. i hi. dic̄ q
erat samarites. Et qdā aiūt filiuz fuisse Esaie q
trāsierat ad assyrios ꝛ susceperat ritū gētiū. Iste
ergo Rapsaces exclamauit etiā ad ppl̄z. Dicit
rex magnus Assyrioꝝ. Facite mecū qđ vobis
vtile ē: ne comedatis stercora vr̄a ꝛ bibatis vri
nā vestrā. Egrdimini ad me ꝛ vtimini bonis
vr̄is: nolite audire Ezechiam q vos decipit. d.
Dn̄s liberabit nos. Nūqd liberauerūt dij gē/
tiuz terrā suā de manu regis assyrioꝝ. Et mul
ta alia referēdo: ponebat i deo falsitatē ꝛ dece/
ptionē: ꝛ saluādi ipossibilitatē. Populꝰ autē ta
cuit ꝛ nihil rn̄dit. 3º blasphemauit Sēnacherib
deū qn̄ lr̄as ꝯminatorias ꝛ terribiles misit eze
chie. Vt. n. habet̄. 4. Reg. 16. c. Reuersus est
Rapsaces ad regē assyrioꝝ expugnātē lobnā.
Nā vt dic̄ magr̄ i hi. Sēnacherib trāsiuerat ad
egyptū expugnāduz vt triūphās rediret ꝛ euer
teret hierusalē. Interiꝫ ꝗ̊ misit lr̄as Ezechie i
qbꝰ iter cetera dicebat. Nō te seducat deꝰ tuus
i q̊ habes fiduciā. Et plura alia scripsit i ꝯtume
liā dei: ꝛ vt puto sui oēs similia loquebant̄ spnē
tes ꝛ deridētes magnuz deuz ꝛ immortalē.

De tremēda plaga Sēnacherib ꝛ exercitꝰ eiꝰ

Oluit deꝰ ferre blasphemias ꝛ ca. 3.
n ꝯtumelias irrogatas nomini suo. sꝫ ꝯ
Sēnacherib suosqꝫ effudit irā idigna/
tiōis sue. ad qđ iuestigādū tria i ista pte ꝯsidēmꝰ

Primo Ezechie çelū ꝛ orationez.
Secūdo exercitus occisionem.
Tertio Sēnacherib peremptionez.

De zelo ꝛ oratione Ezechie.

p Rimo cōsideremꝰ Ezecie zelū ꝛ ora/
tionē. Cū.n.ad ipsum reuersi fuissent
illi quos miserat ad Rapsacen: nūcias/
sentqꝫ ꝟba illiꝰ blasphemie: scidit Ezechias ve
stimēta sua ꝛ optus ē sacco. Lectis ꝟo lr̄is Sē
nacherib: ascēdit i domū dn̄i: ꝛ expādit lr̄as co
raȝ pplo alibi c ꝛā deo: ꝛ orauit. d. Dn̄e deus
israel q sedes sup cherubin. i. ꝑsides omni crea
ture: etiā angelice: tu es deꝰ solꝰ omniū regū ter
re: tu fecisti celū ꝛ terrā: inclina aurē tuā: ꝛ au/
di. i. effectū iusticie tue ondē ꝯ Sennacherib: q
misit vt exprobraret nobis deū viuētem. Salua
nos obsecro de manu ipsius. Tunc deus misit
Esaiā ad Ezechiā cōfortans eū ꝛ ꝓnuncians
que ventura erāt super Sennacherib.

De exercitus Sēnacherib occisione.

s Ecūdo cōsideremꝰ exercitꝰ occisionez.
Postqꝫ.n. Sēnacherib venit de egy
pto: ꝛ hierusalē obsedit: nocte angelus
dn̄i ꝑcussit i castris assyrioꝝ cētū octoginta qn/
qꝫ milia. s. oēs robustos bellatores ꝛ ꝓncipa/
les exercitus: vt scribit. 2. Paral. 32. c. Cūqꝫ
diluculo surrexisset Sēnacherib: vidit oīa cor/
pora mortuoꝝ. Dicit Ni. de lira secūdū He/
breos ꝙ corꝑa fuerūt incinerata: sub armis et
vestibꝰ intactis: ita ꝙ populꝰ Ezechie potuit de
facili spolia colligere: ꝛ sine cadaueꝝ fetore.

De Sēnacherib peremptione.

t Ertio cōsideremꝰ Sēnacherib ꝑem/
ptionē. Qui timens fugit cū decē vi/
ris tm̄: vt dicūt hebrei: ꝛ rediit in Ni/
niue. Cūqꝫ adoraret in tēplo Nesrach deū suū
Adramelech ꝛ Sarasar filij eiꝰ ꝑcusserūt eū gla
dio: fugerūtqꝫ i terrā armenioꝝ: ꝛ regnauit ꝓ
eo Assaradon filiꝰ eiꝰ. Magister in histo. dicit
ꝙ indignati erāt filij maiores i patrē eo ꝙ filiū
minorē natu ꝓfecerat eis i regē: qꝛ magis dili/
gebat matrē ipsiꝰ qꝫ illoꝝ. Et i hoc ostensus ē
Sēnacherib deterior populo: qꝛ parricidio fi/
lioꝝ est reseruatꝰ. Rabbi aūt Salomon asserit
ꝙ ꝓncipes regni cōturbati erāt ꝯ Sēnacherib
eo ꝙ filij eoꝝ ꝛ amici erāt mortui mō ꝑdicto: ꝓ
pter eiꝰ blasphemiā ꝛ suꝑbiā ꝯ deū israel. Pro
pter qđ tractabāt de morte ipsiꝰ. Qđ cū ad eiꝰ
aures ꝑuenisset: intrauit tēplū dei sui orās ꝛ ꝓ/
mittens ꝙ si h̄ ꝑiculū euaderet: i eius honorem
duos filios ꝑdictos sacrificaret. Qđ cū illis in
notuisset: eū interfecerūt nē ab eo interficerent.
Neqꝫ friuolā rē putādꝰ ē loq Rabbi Salomō
de voto filios imolādi: qm̄ dū ꝑnities idolatrie
totū pene mūdū iuoluebat: h̄ erat demonū ma/
licia: vt hoīes sacrificari sibi sagacissime ꝓcura/
rēt. Declarat h̄ Eusebiꝰ Pāphili. li. 4. de euā
gelica ꝓparatōe: vbi ait. Gentiliū adhuc voci/
bus: ad declarādā priscoꝝ tēpoꝝ pestē vtemur
q̄ adeo aīos hoiuȝ inuaserat: vt q̄si demoniaci:
ꝛ a ꝑnitiosis ꝓfecto spiritibꝰ agitati liberoꝝ san
guine scelestas placarēt ꝟtutes. Ita pr̄ vniicuȝ
filiū: dilectā mater filiā demoni tāqꝫ ouē sacri/
ficabāt. Ita genꝰ hoīum qđ humanū eē nā co/
gnoscit ad furiā imanēqꝫ crudelitatē a demoni
bus ipellebat. Que ita se hr̄i nō solū apud bar/
baros: veꝝ etiā apud grecos oīs historia plena
est. Nā ꝛ Rhodij hoīez saturno sacrificabant.
Quā rē magis tꝑibꝰ postea mitigare volentes
mortis supplicio aliquem dānatum ad saturnia
vsqꝫ ꝯseruabāt: quē i ipso festo vitio grauatuȝ
imolabāt. In salamie ꝟo isula quā antiqssimis
tꝑibꝰ coroneā vocabāt: vsqꝫ ad Diomedis tꝑa
Agrauale Cecropis filie hō cedebat: postea
ꝟo i tēplo Palladis Agrauale ac Diomedis
ꝟnū.n. triū fuit. Diomedi hō imolabat q ab
adolescentibꝰ ter circū arā ductꝰ tādē a sacerdo/
te hasta ꝑcussus: ꝛ i rogo ipositus cremabatur.
Quā rē Diphilus rex cypri Seleuci tēporibꝰ
abhominatꝰ: nō hoīez: sꝫ bouē Diomedi sacri/
ficari statuit. Demon aūt ē ille qqꝫ fuerit nō iui/
tus bouē ꝓ hoīe suscipiebat. Ita nō multū in/
teresse inter imolationē hoīs atqꝫ bestie videt.
Manethus aūt historicꝰ apud egyptios i elio/
poli hoīes imolatos fuisse i libris de pietate te/
stat. Quē morē Amossis iꝓbauit. Sacrifi/
cabant ꝟo Iunoni tres i die: quos ingrebāt si
mūdi eēnt quēadmoduȝ postea vituli. Ceros
aūt hoīes offerri pro illis tres Amossis iussit.
Dionysio etiā omadio apđ chios appellato hō
crudeliter discerptus sacrificabat. Lacedemo/
nios etiā appollodorꝰ scribit hoīez Marti sacri
ficare solitos. Et phenices belloꝝ aut pestilētie
calamitatibꝰ amicissimos saturno solebāt imola
re. Philo etiā q phenicū historiā cōscripsit his
ꝟbis i ꝓmo viii libro. Morē inqt priscis i ma
gnis calamitatibꝰ atqꝫ ꝑiculis fuisse: vt ciuitatis
aut gentis ꝓnceps dilectissimū e liberis vlciscē/
ti demoni quasi redēptōis ꝓmiū traderet ꝛ sic
traditū mystice iugularet. Diony. etiā Alicar.
vir romane historie ac italice ꝑitissimꝰ huiꝰ sce/
leris testis ē: q in li. de antiqtate italica Iouē et
Apollinē

Apollinē qm̄ decima hoīum īmolata non fue/
rat magnas italis calamitates īduxisse his ver
bis scribit. Nullus in arboribus fruct⁹ ad ma/
turitatē vsq3 pmansit: sed imaturi oēs defiue/
bāt: nec spice semine replebant: nec herbe pe/
coꝝ sufficiētes germiabāt: fōtes quoq3 ipsi alij
bibi nō poterāt: alij estatis tpe deficiebāt ꝛ aut
mulieres abortuz patiebant: aut nati pueri mā
ci ꝛ discerpti erāt. Cetera quoq3 hoīum multi/
tudo egrotatōe ac morte crebrius q̄3 solebāt ve
xabant. Et plura alia cōmemorat Eusebius q̄
breuitatis cā dimittimus. Quib⁹ appz q͛ Rab
bi Salomō rōnabilem cām adduxit: quare filij
Sēnacherib in patrē man⁹ extenderūt. Facta
sūt tn̄ oia ex dei iudicio: q̄ sic vlcisci voluit iniq
tatē regis blasfemi. Sz ꝛ hodie xp̄iani i h̄ gra/
uiter errāt q de deo turpiter loquūtur: illūq3 su
is buccis maledicis lacerāt: cū tn̄ oēs obligent
deū cū laude ꝛ reuerentia noiare. Nā si falsos
deos romani ita venerati sūt: vt nihil turpe de
ipsis loq liceret: q̄3to magis nos deū veꝝ ꝛ im/
mortalē honorare debem⁹. Audite diligēter o
xp̄iani lauacro sacri baptismatis regnāti quid
Eusebi⁹ Pāphili. li. 2. de euāgelica p̄patione
scribit. Romani inqt pbe itelligētes fabularū
figmēta spreuerūt. Qd ab Alicarnaseo diony
sio cognoscere poteris: q in. 2. vetuste romano
rū historie res gestas Romuli enarrās: sniam
quoq3 illius viri d dijs his vbis ostēdit. Nō
ignorauit qz diligēter quotidie leges: ꝛ de bo/
nis reb⁹ cōtentio ꝛ militaris exercitatio optimā
ciuitatē cōstituūt: q̄ꝛ rex magnā curā adhibuit
a cultu deoꝝ icipiēs. Tēpla igit lucos aras si/
mulacra formas ꝛ simbola vtutes bn̄ficia q̄ a
dijs hoībus collata sūt cerimonias ac celeberri
mas solēnitates: qb⁹ dij culti gaudēt: ꝛ dies fe/
stos ceteraq3 sic cōstituit: vt optime grecoꝝ rei
publice res romana cōferri possit. Fabulas āt
q̄ de dijs tradūtur turpes atq3 inutiles existimās
nec solū dijs: sed neq3 p his hoībus dignas cū
ctas eiecit: ac psuasit vt optime de dijs romani
ꝛ existimēt ꝛ loquātur. Nullū. n. opus imorta
li nāe idignū illis attribuit. hec ibi. O quāta cō
fusio igit xp̄ianoꝝ: q deū pditorē ipiū accepta/
torēq3 psonaꝝ iprobe accusant: aliaq3 ihonesta
pferūt in cōtumeliā ei⁹: nō sic ipij nō sic. Bn̄
dicite ꝛ nolite maledicere: quaten⁹ liberet nos
ipe ab omni malo largiēs in hoc seculo suā gra
tiā: ꝛ i futuro gl'iam sempiternā. Amen.

Sermo. 16. de iudicio dei contra nabucho/
donosor superbientem.

Superborum

colla deus oipotens potēti vir
tute calcare consueuit. Neque
vllus vnq̄3 iuētus ē taz diues
ꝛ magnus q effugere potuerit
manū ei⁹. Est d hoc exēplū Nabuchodonosor
regis babylonis q p elatōe sua humiliat⁹ fuit a
deo ꝛ punit⁹ flagello singl'ari. Iccirco vt cōmo
ueamur ad timēdū sp deum: statui i hoc smōe
d iudicio dei cōtra nabuchodonosor supiētem
dicere. De quo tractaturi tria mysteria contem
plabimur.
Primum dicitur elationis.
Secundum acerbe punitionis.
Tertium fructuose emendationis.

De supbia Nabuchodonosor. Cap. I.

Ec ē psperitatis tpalis conditio vt in/
gratos homies dei bn̄factoris sui faciat
obliuisci. Sigdem nabuchodonosor a
deo sublimatus i regnū post multas gl'iosas vi
ctorias ꝛ iudeoꝝ captiuitatē contra deū ceruicē
erexit factusq3 ē supbus elat⁹ ꝛ p̄sūptuosus.
Quod maxime monstratur in tribus.
Primo in statue erectione.
Scdo in pueroꝝ cōdemnatione.
Tertio in sui ipsius cōfidentia ꝛ p̄sumptōe.

De statua Nabuchodonosor.

Rimo appet supbia Nabuchodono/
sor in statue fabricatōe. Vbi tanto gra
uius deliqt q̄3to antea magnalia dei si/
bi fuerāt p̄dicata ꝛ reuelata. Nā vt dr̄ Daniel
2. c. āno regni eius scdo visionē habuit de sta
tu q̄tuor regnoꝝ ꝛ monarchiaꝝ in statua mira
bili q̄ sibi supnāl'r fuit ondsa. Quod nō ab re fa
ctū ē. Nā vt dicit Hiero. vidit rex ipius som/
niū futuroꝝ: vt iterp̄tāte scō quod viderat deus
gl'ificet ꝛ captiuoꝝ deoq3 in captiuitate seruiē/
tiū sit grāde solatiū. hec ille. Cū vo oēs sapien
tes babylonis eēnt regsiti vt dicerēt qd ipe vi
derat: eo q̄ a mēte sua recesserat: ꝛ qd visio signi
ficaret: oēs dei vtutē sibi nūciabant. d. Ser/
mo quē tu rex queris grauis ē: nec repit quisq̄3
q indicet illū exceptis dijs quoꝝ cū hoībus nō
ē couersatio. Vbi Hiero. ait. Cōfitētur magi
cōfitent arioli: ꝛ ois scia secularis lr̄ature p̄sciē
tiā futuroꝝ nō eē hois: sz dei. Ex quo pbat: p
phetas de spū locutos: q futura cecinerunt. hec
Hiero. Tandē volēte deo Daniel sōniū ꝛ in/
terp̄tatōez apuit. Tūc nabuchodonosor cecidit
in faciem suam ꝛ Danielē adorauit ꝛ hostias

P

⁊ incēsuꝫ p̄cepit vt sacrificarēt ei. Hic Hiero.
dicit: Nō tā Danielē: q̄ꝫ in Daniele adorauit
d̄nm q mysteria reuelauit: Jō dixit Danieli.
Uere deꝰ vester deꝰ deoꝝ ē: ⁊ dn̄s rḡū reuelās
mysteria. Uerūtñ vt Hieroꝰ refert: velox ob
liuio Ueritatis: vt q dudū seruū dei q̄si deū adora
uerat: nūc statuā sibi fieri iubet vt ipse adoraret̄
i statua. Scribit nāqꝫ. 3. c. danielis. ꝙ fecit sta
tuā aureā altitudinē cubitoꝝ sexagita: ⁊ latitu/
dine cubitoꝝ sex. Et posuit eam i cāpo duran
ꝓuincie babylonis. dicit Nic. de lira. ꝙ ꝑ sup
biā ꝑꝑ monarchie adeptionē voluit sibi vsur/
pare honorē diuinū: ⁊ iō fecit statuā i q̄ adorare
tur. Simile legit̄ ꝺ Caio iꝑatore: q vt dicit Jo
sephus. 18. antiqtatum: misit statuā suā ꝑ totuꝫ
iꝑium suū: vt in ea adoraret̄. Addit Nico. de
lira: ꝙ altitudo statue Nabuchodonosor cōpu
tat̄ cum base suꝑ quā erat posita: ⁊ ꝙ statua tm̄
exterius erat deaurata: qꝛ nō ē credēduꝫ ꝙ sibi
fuerit tanta moles auri. Uel forte iterius erat
ↄcaua. Sꝫ ego nō reputo possibile aut satis dif
ficile statuā que erat suꝑ basim: fuisse totā ꝺ au
ro cōpactā: si Uera sūt que Uincētius tradit i spe
culo historiali ꝺ basilica regis Pori: quē supa
uit Alexāder magnus. Hāc vtiqꝫ describit cū
colūnis aureis solidis: ingēti grossitudine nu/
mero trigita ꝑietes quoqꝫ laminis aureis: gros
situdinis digitalis oꝑi erāt. Uinea solida ex au
ro cū folijs ⁊ racemis cristallinis distictis sma
ragdis. Thalami ⁊ cubicula oīa margaritis ⁊
carbūculis ornata erāt. Sic potuit ex auro fabri
cari statua Nabuchodonosor. Et qꝛ dicit tex/
tus ꝙ posuit eā in cāpo duran ꝓuincie babylo
nis. Notandū hic ꝙ Hiero. super. xi. c. Esaie
ait sic. Babylon ē metropolis chaldeoꝝ cuius
muri sexdeci miliū passuū erāt ꝑ quadrū ab an/
gulo i angulū qꝺ ē simul sexagintaquattuor mi
lia passuū. Jbiqꝫ erat turris in altitudine triuꝫ
miliū passuū. De hac babylone sic scribit Hy/
sidorus li. 15. ethimol. Primus post diluuiuꝫ
Nembrot gigas babylonē vrbē mesopotamie
fūdauit. Hāc Semiramis assyrioꝝ regina am
pliauit. Uerūtñ vt refert ipe Hysidorus li. 14
ethimol. Babylōie regiōi caput babylō vrbs
ē: a qua ⁊ nūcupata: tm̄ nobilis: vt Chaldea ⁊
assyria ⁊ mesopotamia i eiꝰ nomē aliq̄n transi/
uerit. Et hoc nō ē incōueniēs vt tota ꝓuincia
babylonia nūcupet̄. Sꝫ hic dubitat̄ adhuc qua
re daniel q erat scūs regi familiaris nō ꝓhibuit
eū a tali isania. Et rn̄det Nico. de lira: ꝙ forte
erat absens in aliq̄ ꝑte regni: aut erat infirmus
vel vidit regē obstinatum.

De pueris missis in caminū ignis ardētis.

Ecūdo appet suꝑbia Nabuchodono/
s sor in pueroꝝ cōdēnatōe. Nā cū edic/
to publico statuissꝫ vt oēs cōuenirēt ad
dedicatōem statue illāqꝫ adorarēt: ⁊ q cōtrariū
faceret mitteret̄ in fornacē ignis ardētis: cum
maxia mltitudo regis p̄cepto pareret. Sidrach
Misach ⁊ Abdenago iudei: scelꝰ id facere re/
cusarūt. Quos chaldei iuidia moti accusauerūt
Tūc nabuchodonosor i furore ⁊ ira p̄cepit vt
adducerēt̄ corā eo. Qui cū stati fuissēt adducti
dure arguit eos nabuchodonosor: qꝛ suū pre/
ceptū nō iplessēt: neqꝫ penā cōminatoriā timu
issēt: addēs. Et qs ē deꝰ q vos eripiat ꝺ manu
mea. O fides admirabilis illoꝝ iuuenū: o iui/
cta corda: o cōfidētia oi p̄sūptōe carēs. Nō fu
erūt territi: imo audēter rn̄derūt. Deus noster
quē colimꝰ pōt eripe nos de camino ignis ar/
dētis: ⁊ de māibꝰ tuis o rex liberare. Qꝺ si no
luerit: notū tibi sit rex: qꝛ deos tuos nō colimꝰ
⁊ aureā statuā quā erexisti nō adoramꝰ. Tunc
nabuchodonosor p̄cepit vt succēderet̄ fornax i
septulū plus q̄ꝫ succēdi cōsueuerat ⁊ viris for/
tissimis ꝺ exercitu suo iussit vt ligatis pedibus
Sidrach Misach ⁊ Abdenago mitterēt eos
i fornacē ignis ardētis. Uincti igitur ⁊ vesti/
bus suis idutis ꝓiecti fuere i fornacē. Succen
debat̄ aūt fornax napta. dic̄ nico. ꝺ lira. Napta
ē genus bituminis inuētū circa babylonē ⁊ ma
xime nutrit ignē. Scđm alios sūt ossa oliuaruꝫ
arefacta cū amurcha. Porro viros illos q mi
serūt Sidrach Misach ⁊ Abdenago in forna
cē iterfecit flāma ignis. Ipsi Uo soluti ibāt in
medio flāmaꝝ illesi laudātes ⁊ benedicētes de
um. Post igit̄ flāmaꝝ diminutōem: vidēs na
buchodonosor suos adustos ⁊ pueros suꝑ pru
nas gradiētes: ⁊ q̄rtū q erat angelꝰ hn̄tem spēꝫ
filij dei, ꝓpter irradiatōem vultꝰ in corꝑe assū/
pto: accessit ad hostiū fornacis: ⁊ dixit Sidrach
Misach ⁊ Abdenago ꝟui dei excelsi viui egre
dimini ⁊ vēite. Statiqꝫ egressi sūt Sidrach mi
sach ⁊ Abdenago de medio ignis: ⁊ obstupe/
scētibus cūctis dixit nabuchodonosor. Bene/
dictus deꝰ Sidrach Misach ⁊ Abdenago: q
misit angelū suū ⁊ eripuit ꝟuos suos q credide
rūt in eo. Et ifra. A me ergo positū ē hoc de/
cretū: vt qcūqꝫ locutus fuerit blasfemiā contra
deum Sidrach Misach ⁊ Abdenago dispeat
⁊ domus eius vastetur. Honorauit autem ip
sos pueros ⁊ promouit in prouinciam baby/
lonis

lonis.

De p̄sumptione nabuchodonosoꝛ regis.

t Ertio appet supbia nabuchodonosoꝛ i suipsius cōfidentia ꝛ p̄sumptōe. Naꝫ cū visionē habuisset de arboꝛe magna vt dicit̄ daniel̄. 4. c. cuius altitudo ptingebat vsqꝫ ad celū: ꝛ aspect⁹ illius in oēm terrā: ꝛ rami eius pulcherrimi: ꝛ fruct⁹ eius nimius: ꝛ esca oium in ea ꝛ subtus eam habitabāt bestie agri: ꝛ in ramis eius cōmoꝛabāt̄ aues celi dirissetqꝫ daniel: arboꝛ ista tu es: q magnificatus es ꝛ i ualuisti: ꝛ magnitudo tua creuit: ꝛ puenit vsqꝫ ad celū: ꝛ ptās tua in terminos vniuerse terre: Verūtñ vidisti scm̄ descendere ꝺ celo ꝛ dicere succidite arboꝛē ꝛ dissipate illā: attamē germen radicū eius i terra dimittite: ꝛ vinciat̄ ferro ꝛ ere in herbis foris: ꝛ roꝛe celi cōspergat̄: ꝛ cuꝫ feris sit pabulū eius: donec. 7. tpa cōmutentur super eū. Hec ē iterp̄tatio. Ejicient te ab hoībus: ꝛ cū bestijs ferisqꝫ erit habitatio tua: ꝛ fenū q̄si bos comedes ꝛ roꝛe celi isūderis. Septē quoqꝫ tpa mutabuntur super te: donec scias ꝙ dn̄etur dn̄s excelsus in regno hoium: vt cuicū qꝫ voluerit det illud. Q̄ð aūt p̄cepit vt relinq̄ret germē radicū eius. i. arboꝛ regnum tuū tibi manebit: postq̄ cognoueris ptātem eē celesteꝫ Quaobrē cōsiliū meum rex placeat tibi ꝛ pctā tua elemosynis redime. Post oia ista deābulādo i aula nabuchodonosoꝛ cepit cogitare de visione ꝛ v̄bis daniel̄. ꝛ confidēs in seip̄o dicebat. Nōne hec ē babylon ciuitas magna: quā ego edificaui in domū regni in roboꝛe fortitudinis mee: ꝛ in glīa decoꝛis mei: qꝛ. s. ipse babylonē amplificauerat: nō ꝙ principaliter edificasset. Reputabat ergo dcm̄ daniel̄ q̄si trufaticuꝫ ꝛ minime ponderādū. Nota hic ꝙ Hiero. super isto passu dicit ꝙ nabuchodonosoꝛ in principio acceptauit v̄ba daniel̄ ꝛ elemosynas multas fecit: icirco ad mēseꝫ. 12. dilata ē in eū sn̄ia Sed qꝛ postea ambulās in aula glīanter dicebat. Nōne hec ē babylon ꝛc. Bonū misericoꝛdie perdidit malo supbie.

De flagello quo puniuit de⁹ nabuchodonosoꝛ. Capitulum .2.

s Tupēda sūt que legunt̄ de punitiōe nabuchodonosoꝛ. Nā vt sequit̄ in tex. daniel̄: cū adhuc eēt sermo de quo supius narratū ē in oꝛe regis: vox de celo ruit. Tibi dr̄ nabuchodonosoꝛ rex. Regnū trāsijt a te: ꝛ ab hoibus te ejcient: ꝛ cuꝫ bestijs ferisqꝫ erit habitatio tua. Fenuꝫ quasi bos comedes: ꝛ. 7. tpa mutabūtur sup te: donec scias ꝙ dn̄etur excelsus i regno hoium. Eadē hoꝛa sermo cōpletus ē sup nabuchodonosoꝛ. hic queri solet vtruꝫ de nabuchodonosoꝛ posita v̄ba sint. Et circa hoc tres inueniūtur opiniones.

Pria eoꝝ q dicūt ꝙ ista mystice sūt itelligēda.
Secunda eorum qui dicunt ꝙ fuit mutatus in bestiam.
Tertia eorum qui asserunt ꝙ fuit mutatus q̄si in bestiam.

Prima ē opinio eoꝝ qui dicūt ꝙ ea que de nabuchodonosoꝛ legunt̄ mystice nō lr̄aliter sūt itelligēda. Dicūt ergo ſm nico. de lira ꝙ hec ē metaphoꝛa de diabolo: q in fine seculi cōsequet̄ maioꝛē glīam q̄ angeli q non peccauerūt. Sꝫ hoc falsū ē: qꝛ pctm̄ diaboli ē irremissibile. Secūda opinio ē eoꝝ q dicūt ꝙ vera sunt et̄ lr̄aliter que scribūtur de nabuchodonosoꝛ: ꝛ ꝙ fuit mutatus in bestiā. Sic videt̄ dicere Josephus Contra quē dicit nico. de lira: ꝙ lꝫ v̄aciter narret historiā veteris testamēti: tñ q̄n vult exponere: aliquando turpiter deficit: sicut de nuditate Ade in statu inocentie dicit: qꝛ nō erubescebat ꝛ rōem assignans addit: qꝛ Adam tunc viuebat simplicitate bestiali: sicut pueri ante vsuꝫ rōnis non erubescunt de sua nuditate. Sed hoc ē falsum: qꝛ sic per pctm̄ melioꝛatus fuisset stat⁹ primi hois: qꝛ post adeptus fuissꝫ vsuꝫ rōnis. Sic in ꝓposito. Sed contra hoc possꝫ qs inducere tex. Aug. ad Bonifaciū q ponitur. 17. q. 4. c. Miroꝛ. nabuchodonosoꝛ igr̄ regem itende: q cā supbie de hoie in bouem ē mutatus: atqꝫ a regno suo ꝓfugus recedēs nō ante regnū recepit: q̄ cōuersus deū p̄dicauit. Possumus rn̄dere ꝙ aug. loqtur sic: qꝛ vt bos pascebat̄ seno: ꝛ nō ꝙ real̄r fuerit in bouē conuersus. Jō tertia opinio cōioꝛ ꝛ v̄a ē ſm nico. de lira ꝙ historia vera ē litteral̄r. Ex qua colligitur: ꝙ nabuchodonosoꝛ p̄didit vsum rōis p amentiam: ꝛ sic factus ē quasi bestia: qꝛ vita hois non differt a bestiali vita nisi per vsum rōis ſm illud Ar. i. ethi. Multi q̄dem oio bestiales videtur eē: pecudū vitā eligentes. Sꝫ qbusdā duruꝫ ac difficile videt̄ qūo nabuchodonosoꝛ nutrit⁹ in delitijs potuit tā diu vesci feno ꝛ herbis: ꝛ qūo absqꝫ vlla laceratōne coꝛpoꝛis suiānter bestias vixerit. Et hiero. respondet sic. Quid mirum est si ad ostendendam potentiam dei ꝛ humiliandā regum superbiam hoc dei iudicio sit patratum. nicola. vero de lira dicit ꝙ furia hominis deoꝛdinat; ꝛ quasi bestialem facit. Et

ex hoc seqtur ꝙ aliqua sūt possibilia ⁊ delectabi
lia q̄ ante nō erāt ꝓpter trāsmutatōem nature:
sicut mulierib⁹ pregnātib⁹ carbones: vel terra
fit cib⁹ delectabilis: ꝓpter nāe deordinatiōem:
q̄ tñ eis alias sūt abhominabilia. Furiosi ēt cū
bestijs cōtrahūt familiaritatē ꝓpter quādā assi
milatiōez ad eas. Et ꝓpter hoc bestie nō deuo
rabāt nabuchodonosor: sicut expimēto habet̄ ꝙ
canes ferocissimi nō nocēt fatuis nālr vl' amen
tibus. Sȝ adhuc querit̄. Quare nō fuit ligat⁹.
⁊ detētus. Rñdet Nico. de lira: qꝛ infirmitas
fuissȝ aggrauata ⁊ hoies sui sciebāt ꝑ reuelatio
nē danielis ꝙ in cāpis nō moreret̄: sed i regnū
finaliter restitueret̄. Ex quo regnū fuit illo tpe
gubernatū ꝑ principes: ⁊ maxime ꝑ danielem:
q diligebat regē. Et qꝛ ꝑ danielis reuelationez
sciebāt regē restituēdū: nullū aliū audebāt iteri
statuere ne nabuchodonosor postea restitut⁹ pu
niret eos tāq̄ȝ reos criminis lese maiestatis. vl'
filius ei⁹ Euilmorodach ꝓ illo tpe regnauit: ⁊
postea cessit patri.

De fructuosa penitentia nabuchodonosor.
Capitulum tertium.

p Restolatur benignitas dei peccatores
quos qñq̄ȝ flagellat: vt si tandē ad pe-
nitentiā redire velint illoꝝ misereatur.
Jō nabuchodonosor ad se cōuersū ⁊ humiliatū
nō spreuit: imo misericordie sue sinū dignatus
ē ei apire. Et lȝ in textu danielis nō sint posita
que sequūtur: tñ qꝛ magister in historia illa reci
tat: nō ē visum supfluū in hoc loco inserere: vt
sic meli⁹ intelligam⁹ fructū emēdatōis ei⁹. Re
fert igitur magr̄ in hist. ꝙ nabuchodonosor nō
corpis mutatōem: sȝ mētis alienatōem passus
ē: ⁊ ablat⁹ ē ei vsus lingue: ⁊ herba data ē in ci
bū: ⁊ videbat̄ sibi ꝙ bos eēt i āteriorib⁹ ⁊ leo i
posterioribus ſm mysteriū tyrānoꝝ: q in pria
etate voluptatib⁹ dediti: ⁊ ceruicosi iugo Beli
al subdūtur: in fine vō iterficiūt diripiūt ⁊ con
culcant. Multi quoq̄ȝ egrediebāt̄ ⁊ videbāt eū
Solus daniel nō egrediebat̄: qꝛ toto tpe aliēa-
tōis eius orōni ꝓ eo vacabat: ⁊ ad p̄ces ei⁹ an
ni. 7. quos totidē dñs dixerat tpa in. 7. mēses
conuersi sūt: in quibus. 40. dies isaniā patieba
tur: ⁊ ꝑ alios. 40. reuersus ad cor hois flebat:
⁊ supplicabat deo: adeo ꝙ ex nimio fletu oculi
eius vt caro facti erant: ⁊ iteꝝ ꝑ alios. 40. dies
vtebatur in isaniā: donec septē menses cōple-
rent̄. Post quos reuocatus ē: non tñ regnauit
stati: sȝ statuti sūt pro eo septē iudices ⁊ vsq̄ȝ ad
finē septem ānoꝝ pniam egit: panez ⁊ carnes
nō comedit: ⁊ vinū non bibens: leguminibus
vtebat̄: ⁊ herbis iuxta consiliū Daniel'. Et hac
pnia cōpleta regnauit iterum ⁊ benedixit altissi
mū. Et ſm Nico. ꝺ lira mortuus ē i statu salu
tis. Jō dicit Aug. 23. q. 4. c. Nabuchodono-
sor. ꝙ pnia eius fuit fructuosa. Illius igit̄ exē-
plo studeamus ⁊ nos pctā nostra corrigere: vt
sic ꝑticipes fieri valeamus eterne vite: in q̄ vi-
uit gl'iosus deus per omnia secula seculorum.
Amen.

Sermo. 17. de iudicio dei contra Antiochuȝ
in iudeos seuientem.

r Eperiuntur homi-
nes qui oi clemētia deposita fe
ris ac beluis crudeliores existūt
Quidnā de Antiocho dicem⁹
imanissimo rege q iudeos acri
ter ē persecutus. Vtiq̄ȝ vt patebit oēs bestias
crudelitate sua antecessit. Contra quē deus iu
stus vindictā suā exercuit illūq̄ȝ tādem humili
auit atq̄ȝ puniuit. Jccirco in hoc sermōe de iu-
dicio dei contra Antiochum in iudeos seuiētē
dicem⁹. Cōtemplabimur q̄ȝ more nostro tria
mysteria.
Primum dicitur feritatis.
Secundum penalitatis.
Tertium generalitatis.

De crudelitate antiochi. Caplm .I.

q Vam ferus atq̄ȝ crudel' antiochus ex
titerit i hoc mysterio apiendū est. Et lȝ
Tho. ſa ſe. q. 159. dicat ꝙ dria ē inter
seuitiā ⁊ crudelitatē: qm̄ ꝓprie seuitia dicit̄ ſm
ꝙ aliquis i penis iferendis nō ꝯsiderat aliquā
culpam eius qui punitur: sed solū hoc ꝙ dele-
ctatur in hominū cruciatu. Crudelitas vō at-
tendit culpā in eo q punit̄: sed excedit modum i
puniēdo. Vnde crudelitas differt a seuitia: si-
cut malicia humana a bestialitate vt pȝ. 7. ethi.
Verūtamē large pōt crudelitas noiari prom-
ptitudo volūtatis ad effūdēdū sanguinē huma
nū. Et sic fuit crudel' ⁊ feral' valde antiochus
Quod pȝ tripl'r.
Primo in hierusalem captione.
Secūdo in rabida ordinatione.
Tertio in matris ⁊ filiorum occisione.

De m'ltitudine iterfectoꝝ ex iussu antiochi.

p Rimo appet crudelitas ātiochi i hir'lȝ
captōe. Vt. n. scribit̄. 2. Machabe. 5.
c. ꝓfect⁹ ātioch⁹ ex egypto efferat⁹ aio
ciuitatē hir'lez armis cepit. Jussit āt militib⁹ in
terficere

terficere nec parcere occurſantibus: ⁊ ꝑ domos aſcendentes trucidare. Fiebat ergo cedes iuuenū ac ſeniorꝫ: mulierꝫ ⁊ natorꝫ exterminata: virginūq̄ꝫ ⁊ paruulorꝫ neces. Erāt aūt toto triduo octoginta milia interfecti: nō minus autē venūdati. Nota hic ꝓpterea qꝛ oīa antiochi geſta ex libris Machabeorꝫ ſumunt̄: qđ Hiero. in argumēto in libris Machabeorꝫ ait. Machabeorꝫ liber lꝫ nō habeat̄ ī canone hebreorꝫ: tm̄ ab eccleſia inter diuinorꝫ librorꝫ annumerat̄ hiſtorias. Inſuꝑ aduertēdū ꝙ deꝰ bn̄dictꝰ ꝑmittebat ppl'm ſic turbari ꝓpter excreſcentes iniq̄tates. Nā vt dicit̄. i. Machabe. i. c. In diebus antiochi exiere ex iſrael viri iniqui: ⁊ edificauerunt Gymnaſiū in hieroſolymis ſc̄m leges nationū: ⁊ fecerunt ſibi ꝑ̄putia: ⁊ receſſerunt a teſtamento ſancto: ⁊ iuncti ſunt nationibus.

De alijs interfectis.

Ecūdo apparet crudelitas antiochi ī rabida ordinatione. Nā expoliauit ⁊ prophanauit tēplū. Et reuerſus antiochiā miſit quēdā principē appolloniū noīe cū exercitu, viginti duorꝫ miliū: q̄ diſcurrens ꝑ ciuitatē: ingentē multitudinē ꝑemit ⁊ īterfecit. Nō multo poſt miſit quendā antiochenū: q̄ cōpelleret iudeos: vt ſe trāſferrēt a patrijs ⁊ dei legibꝰ ⁊ eos q̄ nollent trāſire ad inſtituta gentiliū interficeret. Due mulieres delate ſunt natos ſuos circūcidiſſe. Quas infantibꝰ ad vbera ſuſpenſis: cū publice ꝑ ciuitatē illas circūduxiſſent ꝑ muros ꝑ̄cipitauerūt. Alij vero ad ꝓximas coeuntes ſpeluncas ⁊ latenter ſabbati diē celebrantes: cū indicati eſſent cuidā Philippo ꝓpoſito antiochi flāmis ſuccenſi ſunt.

De matre occiſa cū ſeptem filijs.

Ertio apparet crudelitas antiochi ī matris ⁊ ſeptē filiorꝫ occiſione. Erat vtiq̄ꝫ mater q̄dā ſeptē filios habēs. Et vt dr̄ 2. Machabe. 7. c. dū a crudeli antiocho ꝯpellerent̄: vt ꝯ̄ p̄rias leges carnes porcinas c̄omederent maior natu dixit. Parati ſumꝰ mori magiſq̄ꝫ p̄rias ⁊ dei leges ꝑ̄uaricari. Iratꝰ rex iuſſit ſartagines ⁊ ollas eneas ſuccendi: eiq̄ꝫ q̄ ſic locutus fuerat amputari linguā: ⁊ cutē capitis abſtrahi: ſummas q̊q̄ꝫ manuū ⁊ pedū ꝑ̄cidi ceteris eiꝰ fratribꝰ ⁊ matre inſpicientibꝰ: ſicq̄ꝫ in ſartagine torqueri donec moreret̄. Interī vero ceteri vna cū matre ſe hortabant̄ mori fortiter. Poſt ⁊ ſecūdꝰ ſimilia tormēta patiēs extinctus eſt: q̄ ī vltimo ꝯſtitutꝰ dixit. Tu q̄dē ſceleſtiſſime in ꝑ̄ſenti vita nos ꝑdis: ſꝫ rex mūdi defunctos nos ꝓ ſuis legibꝰ in eterne vitē reſurrectione ſuſcitabit. Poſt iſtū tertiꝰ illudit̄: ⁊ linguam poſtulatꝰ cito ꝓtulit: ⁊ manꝰ cōſtāter extendit: ⁊ cū fiducia ait. E celo iſta poſſideo: ſed ꝓpter dei leges nūc hec ipſa deſpicio: qm̄ ab ipſo ea me recepturū ſpero. Cūctiſq̄ꝫ admirātibꝰ adoleſcētis cōſtātiā expirauit in tormētis ſartaginis: ſicut ⁊ alij. Vexat̄ iā quartus ſimilibꝰ cruciatibꝰ: deinde quintus: ⁊ tandē ſextus. Que dū agerent̄: mater ſapiētia repleta: cogitationi feminee maſculinū animū inſerens: dicebat ad filios. Neſcio qualiter ī vtero meo apparuiſtis. Neq̄ꝫ. n. ego ſpiritū ⁊ animā donaui vobis ⁊ vitā: ⁊ ſingulorꝫ membra nō egoipſa ꝯpegi: ſꝫ mūdi creator q̄ formauit hominū natiuitatē: quiq̄ꝫ hominū inuenit originē: ⁊ ſpiritū vobis iterꝫ in miſericordia reddet ⁊ vitā ſicut ⁊ nūc voſmetipſos deſpicitis ꝓpter legē eius. Remāte adhuc ſeptimo iuniore: multa pollicebat̄ antiochꝰ: vt dei leges cōtēneret: ſuadebatq̄ꝫ matri: vt ad h̄ illū induceret. Que inclinata ad filiū Hebraica lingua dicebat. Fili miſerere mei: q̄ te in vtero nouē mēſes portaui: ⁊ lac triennio dedi ⁊ alui: et in etatē iſtā ꝑduxi. Aſpice celū ⁊ terrā: q̄ oīa fecit deꝰ. Illū honora ⁊ cū fratribꝰ mori non timeas. At adoleſcens animoſior factus: exclamans dixit. Quē ſuſtinetis. Nō obedio precepto regis: ſed ꝑ̄cepto legis: q̄ nobis data eſt per Moyſen. Tu vero qui inuentor oīs malicie factus es: nō effugies manū dei. Quare acriꝰ indignatus tyrānus ⁊ iſtū in dn̄o ꝯfidētē iter dura tormēta cōpulit mori. Nouiſſime poſt filios ⁊ mater ſupplicijs conſumata eſt.

De horribili pena ⁊ plaga Antiochi crudelis. Capitulum. .2.

On ē abbreuiata manꝰ dn̄i: q̄ tādē iniquos ⁊ malos hoīes ꝓſternit fortiter ⁊ humiliat. Ecce Antiochi exēplū veritatem huius rei nobis apertiſſime pandit de ipſiꝰ ergo penalitate in h̄ ſc̄do capitulo erit differendum de quo tria cōſideremus.

Primo plagam.

Secundo noticiam.

Tertio penitentiam.

Rimo cōſideremꝰ Antiochi plagam. Vt. n. ſcribit̄. 2. Machab. 9. c. Cū rediret de ꝑſide ⁊ frigia ſpirans aīo ꝯtendit hieroſolymā redire: illāq̄ꝫ delere funditꝰ dicens velle illā cōgeriem ſepulchri iudeorꝫ eſſe facturꝫ. Sꝫ q̄ vniuerſa cōſpicit dn̄s: ꝑcuſſit eū ī ſanabili plaga. Apprehenditq̄ꝫ eū dirus dolor

viscerꝝ: ⁊ amara intestinorꝝ tormēta. Insuꝑ cō
tigit illū ī īpetu eūtē de curru cadere: ⁊ in graui
collisione corporis membra vexare. Facteqꝫ sunt
carnes eiꝰ vermibꝰ scaturiētes: ⁊ fetore nimio vul
nerꝝ grauabat̄ exteriꝰ. Et q̄ paulo an̄ sydera ce/
li ꝯtingere se arbitrabat̄: eū nemo poterat ꝓꝑ in
tollerātiā fetoris portare. Scd̄o ꝯsideremꝰ an
tiochi noticiā. Ut. n. ait Greg. oculos q̄s cul/
pa claudit: pena apit. Ideo sic ꝑcussus Antiochꝰ
cepit ad sui agnitionē venire: non valens ⁊ ipse
suiipsiꝰ ferre fetorē: pariter ⁊ dolorē. Dicebat/
qꝫ. Iustū ē subditū eē deo: ⁊ mortalē nō paria
sentire de deo. Tertio ꝯsideremꝰ Antiochi pe
nitentiā. In tot vtiqꝫ vexationibꝰ Antiochꝰ pe
nitentiā egit: sꝫ īfructuosaꝫ: qꝛ vt dicit Boñ. in
4. di. 14. Dolebat de peccatis suis: nō ꝓꝑ diui
nuꝫ amorē: sꝫ ꝓꝑ penā quā sibi ꝓpter sua delicta
īminere ꝯspiciebat. Ideo dicit textꝰ. 2. Machab.
9. c. Orabat aūt scelestꝰ dn̄m: a quo nō erat mi/
sericordiā ꝯsecuturꝰ: ⁊ ciuitatē ad quā festinās
veniebat: vt eā ad solū deduceret optabat liberā
reddere: ⁊ iudeos equales Atheniensibꝰ factu/
ruꝫ pollicebat̄: ꝓmittēs adhuc tēplū qd̄ priꝰ ex
poliauerat ornaturꝝ optimis donis: ⁊ multipli/
caturꝝ scā vasa: ⁊ iudeū esse futurꝝ. Tn̄ cū a deo
nō acceptaret̄ oratio eius: homicida ⁊ blasphe/
mus pessime ꝑcussus peregre in montibꝰ mise
rabili obitu vita functus est.

De generali punitione hominū crudelium: qui qualia fecerūt talia passi sunt. Cap. 3.

Crudeliū hoīum culpā inuentus ē deꝰ
generaliter vt ī pluribꝰ adeo moleste tu
lisse: vt crudeliore pena eos acerbissime
mactauerit. Nec soluꝫ Antiochꝰ ꝓ crudelitate
punitꝰ est: sꝫ etiā q̄si innumeri sui similes exter/
minati sunt de terra viuentiū. Idcirco ī h̄ my/
sterio adducemꝰ q̄ꝫplurimū exēpla: vt sic depre
hendamus generaliter crudelitatē exosam deo
Qui cū sit nā misericors ⁊ piꝰ: aduersus crude
les tn̄ efficit̄ durꝰ ⁊ rigidus. Scribit̄ ergo Iu/
dic. i. c. ꝙ Adonibezech crudelis captꝰ a iudeis
in bello: cesis summitatibꝰ manuū eiꝰ atqꝫ pedū
dixit. Septuaginta reges āputatis summitati/
bus manuū ac pedū colligebāt sub mēsa mea ci
borꝝ religas. Sicut feci: ita reddidit mihi deus
De cyro rege crudeli refert Iustinꝰ ꝙ postq̄ꝫ
adolescētulū filiū Thamaris regine massageta
rū cū tertia ꝑte copiarꝝ decepisset: simulato me/
tu q̄si fugiēs ⁊ īstructa castra vino epulisqꝫ de/
seruisset: īterfecissetqꝫ: a mr̄e Thamari suꝑatꝰ:
ita ꝙ ducēta milia ꝑsarum simul cū rege deleta
fuere: ⁊ tāte cladis nec nunciꝰ suꝑfuit. Ipsiꝰ ca
put amputatū ī vtrē humano sanguine plenuꝫ
iussit regina cōiici dicēs. Satia te humano san
guine quē. 30. ānis sitisti. Narrat Suetonius
de ꝑcussoribꝰ cesaris: ꝙ nullꝰ fere triēnio suꝑui
xit: nullusqꝫ nāli morte obiit. Nā ꝑs naufragio
pars ꝑlio defuncta ē. Quidā se illo pugione ꝗ
cesarē vulnerauerāt occiderūt: vt aperte mon/
straret̄ cedē illā nec deo nec hominibꝰ placuisse
Uiginti nāqꝫ ⁊ tribꝰ vulneribꝰ ꝯfossus Cesar
occubuit: anno. 56. etatis sue. Nero. 6. roma/
norꝝ iꝑator: q̄ vt scribit Pliniꝰ. li. 7. de natura
li historia natꝰ est ꝑmissis pedibꝰ: ⁊ crudelissi/
mus ac viciosus valde fuit. Post multa facino
ra audiens Sergiū Galbā a militibꝰ in hispa
niis vbi ꝑtor erat iꝑatorē electū. secūdū Sueto
niuꝫ tribunos ⁊ centuriones de fuge societate
tēptauit: ⁊ nullū habuit sibi ꝯsentientē. Nocte
misit ꝓ amicis ⁊ nil sibi renūciabat̄ ab aliquo.
Ipse cū paucis hospitia singulorꝝ adiit. Uerū
clausis omniuꝫ foribꝰ nullo rn̄dēte ī cubiculū re
diit. Reqsiuit deinde ꝑcussore cuiꝰ manu ipse
periret: sꝫ nemine reꝑto: ego inq̄t nec amicum
habeo nec inimicū. Et cucurrit vt se ꝑcipitaret
in Tiberim: sꝫ reuocato īpetu: cū iā nox iret in
diē equū ascēdit: q̄ttuor solis comitātibꝰ. De/
inde cū ad diuerticulū vētū eēt circa quartū mi/
liariū dimissis eqs ꝑ vepres ⁊ arūdines semitā
agere nec nō strata sub pedibꝰ veste ad ꝓximaꝫ
villā euasit: diuertitqꝫ ī paruulā casam. Et cum
fames ⁊ sitis eū inuaderet: sordidum panē sibi
oblatū spreuit. Bibit tn̄ aliquātulū aque tepide
Inter moras ꝑcepit se hostē a senatu iudicatū:
⁊ q̄ri vt puniat̄ more maiorꝝ. Interrogāti qua/
le id pene genꝰ esset: cū diceret̄ f̄m Eutropium
nudi hoīs ceruicē furce īferri: ꝑ publicas vias
duci: ⁊ corpꝰ virgis ad necē cedi: ⁊ de saxo ꝑci
pitari: cōterritꝰ duos actos pugiones arripuit:
orauitqꝫ vt aliqs se ad mortē capescēdā iuuaret
ex tēplo. Iaꝫ ꝓpinquabāt: eq̄tes quos ꝑ clamo
reꝫ ꝓpinquos sensit: q̄bꝰ ꝑceptū erat vt eū viuū
traherēt. Qd̄ vt sensit ferrū iugulo apposuit ad
quartū ab vrbe lapidē. Et cuꝫ semianimis ad/
huc eēt irrūpenti centurioni ⁊ penula ad vulnꝰ
posita ī auxiliū se venisse simulanti: q̄ꝫ sero dixit
Nero. ⁊ h̄ ē fides: ⁊ in hac voce defecit. 32. an
no etatis: ⁊ anno. 14. iꝑii f̄m Orosiū ⁊ Eutro
piū. Domitianꝰ iꝑator ꝓpter suā crudelitatē iu
sto iudicio dei a cubiculariis suis septē vulneri
bus occisus ē: āno etatis sue. 45. vt diximꝰ in
ſmone de cognitōe suꝑbie. Legit̄ de agensori/
co rege

co rege q fuit arriana heresi īfect⁹: ⁊ ꝑ hispaniaꝫ ⁊ africā ꝑsecut⁹ ē xp̄ianos: ⁊ multos martyres fecit ⁊ cōfessorib⁹ linguas abscidit: q vt Hysi. narrat abscisis linguis ꝑfecte loquebant̄ vt etiā ponit̄. C. de officio p̄fecti p̄torꝭ affrice. ꝙ tādē cūctis effusis viscerib⁹ miserabiliter vitā finiuit Pilatus crudelis in multas incidens calamitates seipsum occidit. Judas ipius desperat⁹: laqueo sesuspendit Herodes ascalonita q inocentes occidi fecit: post tantā cedē paruuloꝝ suspectos habens filios Alexādrū. s. et aristobuluꝫ vt dicit magister in historia scholastica: quasi eū interfici ꝓcurassent: vt ipse regnaret: illos occidi fecit. Septuagesimo vo anno etatis sue: in grauissimā egritudinē cecidit. Nā febre valida: prurigine corporis: colli cōtinuis tormētis: pedū inflatōe: vermescētib⁹ testiculis intollerabili fetore: crebro hanelitu: ⁊ interruptis suspirijs torquebat̄. A medicis vo in oleo positus: inde quasi mortu⁹ est ablatus. Sciēs autem iudeos cū gaudio mortē suaꝫ expectare: nobiliores viros ex omni iudea collectos ī carcere posuit. Dixitq̄ꝫ Solome sorori sue. Scio iudeos de morte mea gauisuros sꝫ potero hr̄e multos lugentes: si cū spiritū emisero cunctos occidas quos in custodia seruo: vt sic oīs iudea me defleat inuita: ⁊ vt dicit Joseph⁹ in. 17. antiqtatū. gladio quo pomū purgabat: se ꝑemit. Sunt et alia inumerata q̄si exēpla hmōi q̄ nos breuitatis cā tacem⁹. Cōmemorauim⁹ aūt q̄ supra posita sunt: vt ex illis ꝑcipiam⁹: q̄ꝫtū deo displicet seuitia atq̄ꝫ crudelitas. Sꝫ pleriq̄ꝫ falso ī semet ipsis gloriant̄ ⁊ dicūt: h̄ vitio se fore mundatos Quib⁹ nos rn̄dem⁹: ꝙ etiā absq̄ꝫ humani sanguinis effusione: crudeles multi in diuinis elogis appellant̄. Et p̄mi sunt ꝓximos odientes. Pro qb⁹ dicit Joh. i. cano. c. 3. Ois q odit fratrē suū homicida ē. Scd̄i sunt ꝓximis detrahētes: de qb⁹ dr̄. 6. q. i. c. summa iniqtas. Sūma iniqtas ē fratres detrahere ⁊ accusare. Ois. n. q detrahit fratri suo homicida ē. Tertij sunt diuites: pauꝑes nō pascentes. Vn̄. 86. di. c. In singulis. c. Pasce. Pasce fame moriētē: si nō paueris occidisti. Quarti sunt executores testamentoꝝ q relicta ad pias causas cū pn̄t nolūt ecclesijs ⁊ pauꝑib⁹ dare. Cōtra q̊s scribit̄. 13. q. 2. c. q oblatiōes. Qui oblatiōes defunctoꝝ aut negāt ecclesijs: aut difficile reddūt: tāq̄ꝫ egētiuꝫ necatores excōicent̄. Quinti sunt filij parētib⁹ nō subueniētes. Pro qb⁹ dicit apl's. i. Thi. 5. Si qs suoꝝ: ⁊ maxime domesticoꝝ curā non hꝫ fidē negauit: ⁊ est infideli deterior. Et vt breuiter cōcludam⁹ oēs q ꝓximos iniuste ꝑsequūt̄ illisq̄ꝫ sunt īfesti: homicide crudeles nūcupāt̄ sicꝫ ꝫ ꝺ pe. di. i. c. Homicidiū. c. Homicidioꝝ. c. Tria sunt genera. Sim⁹ ḡ clemētes ⁊ pij quatenus crudelitate reiecta dignos reddam⁹ nosmet ipsos ad habēdā h̄ grāꝫ ⁊ ī futuro sempiternaꝫ gloriā: ī q̄ viuit ⁊ regnat de⁹ ꝑ oīa se. se. Amē.

Sermo. 18. de cognitione dei: ⁊ de debito sibi exhibendo honore ac cultu.

q Voniam deus oculis corpis nō vr̄ ⁊ remotissimus est a sensu vt docet Ari. ī ꝓlogo metha. ī varias noxiasq̄ꝫ opiniōes erroꝝ hoies dilabunt̄ et aut̄ negāt eē deū: aut deos plures cōfingūt: aut ea q̄ de diuinaꝝ ꝑsonaꝝ pluralitate ꝺm dei traditōeꝫ dicunt̄: acceptare nolūt. Inde fit vt diuin⁹ cult⁹ minuat̄: neq̄ꝫ debita exhibeat̄ ī reuerētia ipsi deo. Quare ī h̄ ꝺmone de deo glorioso merito ꝑtractādū cēsui: vt sic eū agnoscētes maiestatē ei⁹ honore ꝺbito ꝓseq̄mur. In supiorib⁹ nāq̄ꝫ de timore suoꝝ iudicioꝝ dixim⁹: am mō vo circa honorē q sibi debet̄ a nobis īsudabim⁹. De deo igit̄ tractaturi: tria mysteria elucidare conabimur.

Primū dicit̄ cogitationis generalis.

Secundū vnitatis essentialis.

Tertiū trinitatis personalis.

De generali cognitione dei. Cap. .I.

Ortādi sunt oēs hoies mūdi vt deū co-
b gnoscere studeant: q2 sine cognitōe dei cetera q̊q̄ꝫ q̄ grandia extimari pn̄t: ꝑua sunt ⁊ vilia. Ex q̊ de⁹ Hiere. 9. dic̄. Nō glriet̄ sapiēs ī sapiētia sua: nec diues ī diuitijs suis nec glriet̄ fortis ī fortitudine sua: sꝫ ī h̄ glriet̄ ⁊ glriat̄: scire ⁊ nosce me: q2 ego suꝫ dn̄s. Verūtn̄ qdaꝫ deū eē minime credūt. De qb⁹ dicit dama. In tm̄ p̄ualuit ꝑniciosa hoiuꝫ malicia: vt dicant nō eē deū. De his loquit̄ sic Tulli⁹ ī p̊ de nā deoꝝ Quidā dixerūt totā de dijs īmortalib⁹ opinionē eē factā ab oib⁹ sapiētibus reipublice cā: vt quos ratio nō posset eos ad officiū religio duceret. Huiusmodi falsitatis sectatores: qd alid q̄ꝫ fatuos dixeriꝫ. Cogitare nāq̄ꝫ vl' dicere deū nō eē: nō nisi ex stulticia ꝓuenire potest. Ideo psalmista ingt. Dicit insipiens ī corde suo: nō ē de⁹. Et hiere. 4. dicit de⁹. Stult⁹ popul⁹ me⁹ me nō cognouit: filij īsipiētes sunt ⁊ vecordes. Quare aūt stulticia sit cogitare ꝙ nō ē de⁹ apparet ex h̄: ꝙ rōnabiliter qlibet potest si velit co

gnoscere deum esse ꝓpter quinq; specula q̄ de um esse apertissime manifestant.
Primū dicitur naturalis legis illuminatio.
Secundum scripture testificatio.
Tertium mundi productio.
Quartū creaturarum ordinatio.
Quintum omnium desideratio.

De nālis legis illuminaitōe i cognitōe dei.

Primū speculū in quo lucet vitas diui/ni eē dr̄ nālis legis illuminatio. Ab ip so vtiq; sūmo patre accepimus nālez le gē: qua qlibet rōe vtens cognoscere pōt q̄ de⁹ ē. Nā posito q̄ aliqs mox natus exponeret nu triretur q; aut in maria marinis beluis: aut i sil uis a feris idomitis: nec videret vnq; vel audi/ret qcq; de deo dici: q̄ primū ad ānos discretio nis attingeret ex lumie rōnis nālis cognoscēt q̄ deus ē: lz in pticulari errare possz: credēs de um eē aliquā creaturā. Hec oia ꝓbant̄ ⁊ robo rant̄ dictis ⁊ testimonio sapiētū. Jngt Aug. in li. de fide ad Petrū. Nihil tn̄ nouit mens: q̄tuz deū eē: ⁊ se. Et Damasce. Cognitio exi/stendi deū nobis nālr̄ inserta ē. Et Hgo d̄ scō victore. Sic deus cognitōem suā in hoie tēpe/rauit: vt sicut qd eēt non posset cōprehendi: ita q̄ eēt no n posset ignorari. Et Cicero li. i. qō/num tusculanaꝝ. Nemo hoium tā imanis: cu ius mētē nō ībuerit diuinitatis opinio. Et idez li. i. de legib⁹. Nulla gēs ētā imansueta tā fe/ra: q̄ nō ēt si ignoraret q̄lē hr̄e deū debeat: non tn̄ habēdū sciat. Et hoc idē li. i. d̄ nā deoꝝ ait. Pythagoras iussu Atheniēsiū vrbe ⁊ agro ex terminatus ē: libriq; ei⁹ cōbusti sūt: ꝓpter hoc q̄ hoc cōe veꝝ in dubiū reuocauerit. Jn. 2. ve ro de natura deoꝝ dicit. Nā nisi cognitū com/p̄hensūq; animis idē haberem⁹: fm̄ q̄ deus ē nō tā stabilis eius opinio ꝑmaneret nec confir maret diuturnitate tpib⁹: sed vna cū seculis eta tibusq; hoium inueterarēt.

De testificatōe scripture i cognitione dei.

Secūdum speculum in quo cognoscere possum⁹ q̄ deus ē dr̄ scripture testifica tio. Q is qppe scriptura vtriusq; testa/mēti deū esse predicat. De quo sic icipit princi piū. Gen. Jn pricipio creauit de⁹ celū ⁊ terraz ⁊ vsq; ad finē magnalia dei clare ꝓclamat. Ne q; opus ē singula recensere: q̄ de deo continēt̄ in illa: cū vt diximus tota circa dei viuētis my steria stupēda versēt̄. Doctores isup sci illi⁹ scri pture iterp̄tes erudissimi d̄ deo glīose loquūt̄ quoꝝ aliq̄ dicta h̄ iterponēda duxi. Jngt Cas/siodorus sup p̄s illū. Magn⁹ dn̄s ⁊ laudabi/lis nimis. Deus ē vtus iexplicabilis: pietas ī cōprehēbilis: sapiētia ieffabilis: cui⁹ va diffi/nitio ē: finez in suis laudib⁹ nō habere. ⁊ Boe tius li. de tri. Deus ē eē pulcherrimum fortissi mūq;: ve vnū in quo null⁹ numer⁹: nullū i eo aliō: p̄terq; id qd̄ ē. Et Anselm⁹ in ꝓsologion Deus ē pulchritudo q̄ nō vi: odor q olphatu nō pcipit: sapor q non cognoscit̄: bonitas q̄ nō sentitur. Et Greg. in moralibus. De⁹ ē viui ficatrix vtus: cā causaꝝ: vita viuentium: rō rō nabilium creaturarum. Et Aug. li. i. de libero arbitrio. Deus ē quo nil superius eē cōstat: et
nus incōmutabilis. Et Augu. 15. de trinitate. Deus ē q est oium potentissimus: speciosissi/mus: btissimus: quē mori mutari corrumpi ē i possibile. Et Aug. li. de va religione. Deus ē icōmutabilis nā: prima vita: prima essentia: p̄ ma substantia. Et aug. 5. de trini. c. 3. De⁹ est substantia: vel vt meli⁹ dicat̄ eēntia: cui ip̄z esse maxime ac vissime cōpetit. Nota hic q̄ nomē substantie fm̄ cōem hoium acceptōem a subsi stendo vr̄ dici fm̄ Aristo. in predicamētis. Et fm̄ hoc substantia grece vsia dicit̄: q̄ subsistit. Corpus aūt q̄ subsistit: substātia dr̄. Unde cū forma pura q̄ deus ē: nulli subsistat ꝓprie sub/stantia dici nō pōt. Veꝝ absolute nomē substā tie sumitur: fm̄ qd̄ dr̄ q̄ substantia ē qd̄ non ē ab alio: sed sp̄ ex hoc ē qd̄ ꝓpria itra se vtute cō sistit. Et sic pōt dici cā prima substātia. Unde Auicēna li. 8. c. 4. Quāuis refugiam⁹ d̄ deo dicere nomē substātie: nō tn̄ intētōem: cuius i tentio ē res hn̄s quidditatē stabilē: cuius esse ē eē: qd̄ nō ē in subiecto corpe vel aia. Et ꝓpter hoc dici potest substātia. Melius tamē dr̄ essē tia. Sicut. n. ab eo quod ē scire dr̄ scia: ita ab eo quod ē eē dicta ē essentia. Et q̄ ille maxime est q dicit: ego sum q sū: iō ꝓprie dr̄ essentia scđm Hiero. ad damasuz papā: qm̄ ip̄e ē origo ⁊ pri cipiū essendi: ⁊ quod ē a quo ē: quicqd est scđm Algaçelem. 2. metha. ⁊ q̄ nostrū eē: cōpatiōe illius ē nō esse: sicut dicit Plato in timeo. Phi losophi ēt qui rectā i hac pte mētem tenuerunt de deo magnifice multa dixerūt. Auicēna. 8. metha. sic ait. Deus ē bonitas pura in deside/rio oium. Et Cicero in primo de nā deorum. Deus ē quo nihil beatius: nihilq; bonis oibus affluentius excogitari pōt. Et in. 2. de nā deo rum. Deus ē natura prestans quo nihil meli⁹ Et Albumasar in maioribus introductoibus Deus ē mouens omnia imobilis icorruptibi/lis altissimus

lis altissim⁹: cuius nomē est benedictū τ exalta
tum exaltatōe maxima. Et Ari. i primo ꝺ celo
τ mūdo. Deus ē apud quē est vita fixa: sempi
terna in secula seculoꝝ: q̄ nec finiť nec deficit. τ
12. metha. Deus ē nobilissimus oium entium
τ nihil eo nobilius.

De mūdi ꝓductione ad cognitōem dei.

Ertium speculū quo cognoscere pote/
t rim⁹ deū eē diciť mūdi ꝓductio. Nā ꝓ
ductū hunc mūdum credim⁹ ab aliquo
potente sapiente optimoq3 artifice. Hic aūt eē
nō potuit nisi de⁹. Nā si cūcti reges τ phi quot
quot fuere: quot sunt: τ erūt conuenirēt i vnū
nec minimū florē ꝓducere possent ꝺ nouo. Jō
ait Sapiēs. 14. c. Sap. a magnitudie speciei τ
creature poterit creator eoꝝ cognosci. Et aug.
li. de ci. dei iqt. Exceptis ꝓpheticis vocib⁹ mū
dus ipē ordiatissima sui mutabilitate τ mobilita
te τ visibiliū oiu3 pulcherria spē: q̄damō tacite
τ fcm̄ se eē τ nisi a deo ieffabil'r atq3 iuisibil'r se
fieri potuisse ꝓclamat. Et aug. li. x. cōfessionū
Jnterrogaui de deo meo celū solem τ luna3 τ
stellas: τ rn̄dere mihi. Neq3 nos sumus quod
q̄ris. Et dixi omibus q circūstāt fores carnis
mee. Dicite de deo meo aliqd. Et exclamaue/
rūt voce magna. Jp̄e fecit nos. Jnterrogatio
mea: itentio mea: τ responsio eoꝝ spēs eorum
Et de hoc Job. 12. c. Jnterroga iumēta: τ do
cebūt te: volatilia celi: τ indicabūt tibi. Loque/
re terre τ respondebit tibi: τ narrabunt pisces
maris. Quis ignorat q̄ hec oia man⁹ dn̄i fece
rit. Lact. vo li. 1. di. insti. Orpheus igt vetu/
stissimus poetaꝝ dn̄m deū veꝝ τ magnum pri
mogenitū appellat eo q̄ ante ip̄m nihil sit geni
tū: τ ab ipso cūcta sint generata.

De creaturarum ordinatione ad cognoscē/
dum deum.

Vartū speculum in quo oēs possūt iue
q stigare deū eē dr̄ creaturaꝝ ordinatio.
Oia. n. que sunt in vniuerso: in tāta re
rum varietate ordinata sūt ita q̄ Ari. dicit i. 12
metha. Nihil nāliū aut in celestibus aut i ter
restribus ē sine ordine. Videmus nāq3 cōtra/
rias nās ignis τ aque: aeris τ terre: in vnius
mūdi cōseruatōe adinuicem conuenire: τ indis
solubiliter ꝑmanere. Videm⁹ corpoꝝ oiu3 or/
dinatissimos motus. Videm⁹ reꝝ insensibili/
um regulatissimos ad suos effect⁹ inumerabi
les modos. Videmus corpora supiora in hec
inferiora influere. Et vnde tāta in oibus reb⁹
mēsura. Certe ab ip̄o deo: ꝺ quo apl's ad Ro.
12. c. ait. Que a deo sunt ordinata sunt. Jdeo
Ari. 1. methauroꝝ. c. 5. ait. Ordinatio eorum
que sunt in mūdo ē ex dispōne primi principij
q est deus gl'iosus.

De desideratiōe oium in cognitionem dei.

Vintū speculū in quo deū eē deꝑhēdi/
q mus dr̄ oium desideratio. Jmpossibi
le nāq3 ē esse aliqd in appetitu: siue na
ture siue rōnis: quin illud sit. Jmpossibile eēt
q̄ grauia tenderent deorsum nisi esset centru3
Jmpossibile eēt q̄ flumina mouerenť ad ma/
re nisi eēt mare. Jmpossibile eēt q̄ aialia ꝑte
rent cibū: si non eēt cibus. Quia in. 2. de celo
τ mūdo diciť q̄ nā non facit aliquod fcm̄ vanū
Et in. 3. de anima. natura nihil facit frustra: s3
hoies appetūt cognoscere vitatem τ habeř bo
nitatem. Ergo o3 q̄ sit aliquod verum cogno/
scibile: quo cognito mens humana qescat τ ali
quod bonū diligibile: quo adepto nil vlteri⁹ de
siderare queat. S3 hoc in nulla creatura inue/
niri pōt. Ergo o3 ponere deum esse. Sed isul/
tāt qdam nobis asserentes nō esse opus tam ꝓ
lixa disceptatione cōtēdere: vt deum esse mon
streť. Credimus aiunt hoc: τ firmiter id tene/
mus. Sed vtinā non sint de numero illoꝝ de
qbus dicit apl's ad titū. i. c. Confitenť se nosce
deū: factis aūt negāt: cū sint abhominati τ icre
dibiles: τ ad omne opus bonu3 reprobi. Si de
um eē cognoscūt dn̄m oium vbi eius obedien
tia: τ suoꝝ obseruātia mandatoꝝ. Si deū cre/
dūt oipotentem τ iustū vbi timor eius. Si deū
suū benefactorē existimāt: vbi laus τ gl'ia. vbi
grāꝝ actio. O dānabilis τ fatua multoru3 ceci
tas: q dicēdo domine dn̄e saluos fieri se putāt
His dr̄ Math. 7. c. non ois qui dicit mihi do
mine dn̄e itrabit in regnum celorū: sed qui fece
rit voluntatem patris mei qui in celis est.

De his qui plures dicūt eē deos ad cōuincē
dum eos vnum tm̄ esse deum. Cap. 2.

Ontra eos qui plures eē deos dicunt
c in hoc secundo mysterio viriliter insi/
stendū est: vt plenam verāq3 ꝺ deo no
titiam habeamus. nam parum esset credere q̄
sit deus: nisi q̄ τ vnus tm̄ sit confiteamur. Et
l3 simpl'r pureq3 hoc sit acceptandum: tamen
ad conuincendos incredulos ꝓbare nitemur
q̄ deus est vnus quinq3 modis.

Primus dicitur contrariorum solutio.
Secundus scripturarum testificatio.
Tertius theologorum ratio.
Quartus gentilium τ phorum confessio.

Quintus idolatratrum superstitio.

De cognitione vnius dei ex contrariorum solutione.

p Rimus modus quo ꝓbamus q̄ deus est vnus dr̄ cōtrarioꝝ solutio. Nā qui deos plures eē volūt: arguūt tripliciter Primo sic. Ex.3. topicoꝝ hētur q̄ plura bona sūt meliora paucioribꝰ. Sꝫ plr̄es dij sūt plura bona. Ergo meliꝰ ē eē plures q̄ȝ vnū. Sed fm̄ Ansel. O ē qđ ē melius circa deū ē ponendū. Ergo ē ponere plures deos. Scđo arguūt q2 apl's dicit.i.ad Corin.8.c. Siquidē sūt dij multi ꝛ dn̄i multi. Tertio arguūt q2 vnū qđq̄ pfectū est cū pōt ꝓducere sibi simile. Sꝫ diuina eēntia ē pfectissima. Ergo pōt eēntiam sibi similē ꝓducere. Sꝫ eē ꝛ posse in diuinis idē sunt fm̄ Dionysiū. Ergo eēntia diuina ꝓducit aliā essentiā ꝛ alia aliā ī infinitū. Sed ad primū argumentū rn̄det Boñ.in.i.di.2.q̄ dictū phi habet vitatē in bono creato ꝛ finito: qđ rōne sue finitatis recipit bonitatis augmentū per additionē alterius boni. Nō aūt itelligi pōt de bono ifinito: qđ augeri nō pōt. Ad scđm dicit Boñ.i.4.di.i.q̄ hoc nomē deꝰ sumit̄ tripliciter. Primo nūcupatiue. Scđo adoptiue. Tertio nāliter. Apostolus ergo dicit: q̄ sūt dij multi nūcupatiue. Vñ ad Phi.2.c. dixit apl's de gulosis. Quoꝝ deꝰ vēter ē. Et de amicis dei dicit ps̄. Ego dixi dij estis ꝛ filij excelsi oēs. Ad tertiū obiectū dicit Ric.in.i.di.2.q̄ illud qđ adducit̄ de ꝓductōe similis: itelligendū est i generabilibꝰ ꝛ corruptibilibus. Neqꝫ ppterea iudicamus solem ipfectū q2 non pōt aliū solem generare: nec angelū: q2 non pōt generare alium angelum.

De cognitiōe vnius dei ex scripturarum testificatione.

s Ecūdus modꝰ quo ꝓbamus q̄ deꝰ est vnus dicit̄ scripturaꝝ testificatio. Inspiciant̄ oēs scripture tā veteris q̄ȝ noui testamēti: ꝛ iueniemꝰ q̄ deus vnus vndiqꝫ ꝓclamat̄. Vnde Exo.20. Nō hēbis deos alienos. Et Deut.5.c. Nō ē alius deus neqꝫ in celo neqꝫ in terra. Et deut.4. Scito ꝛ cogita i corde tuo: q̄ dn̄s ipē sit deꝰ in celo sursum ꝛ in terra deorsum: ꝛ nō sit aliꝰ. Et Deut.9. Audi israel dn̄s deus tuꝰ vnꝰ ē. Et deut.32. Uidete q̄ ego sum solus: ꝛ nō sit aliꝰ deꝰ extra me. Et 2.Reg.7.c. Magnificatꝰ es dn̄e deꝰ: q2 nō ē silis tui: neqꝫ ē deus extra te. Et.4.Reg.19.c. Tu es deꝰ solus oium regū terre. Et.2. Parali.2.c. Magnus ē dn̄s deus noster sup oēs celos. Et Judith.9.c. Tu es deꝰ ꝛ nō ē aliꝰ p̄ter te. Et dauid ps̄.17. Quis deꝰ p̄ter dn̄m: aut qs deus p̄ter deū nostrū. Et.ps̄.71. Bn̄dictꝰ dn̄s deus q fecit mirabilia magna solus. Et ps̄.82. Tu solꝰ altissimꝰ in oi terra. Et ps̄.85. Magnus es tu ꝛ faciens mirabilia: tu es deꝰ solus. Et sapiēs Ecc.i. Unus ē altissimus creator oipotēs: rex metuēdus nimis. Et Eccle.36. Nō ē aliꝰ deꝰ nisi tu. Et esaie.41. Ego dn̄s primꝰ ꝛ nouissimꝰ. Et Esaie.45.c. Ego dn̄s ꝛ nō ē aliꝰ ꝛ extra me nō ē deꝰ. Et idē habetur de sūma tri.ꝛ fi.ca.c.I.ꝛ.33.di.c.q eps̄.ꝛ.45.di.c.de iudeis.ꝛ.I.q.I.c.hi q.ꝛ.c.paulianiste.ꝛ.xi.q.3.c.ad mēsaꝫ.ꝛ.22.q.4.c.siqs ꝛ.24.q.I.c.loqtur.ꝛ.26.q.6.c.nō lꝫ.ꝛ.32.q.5.c.puto.

De cognitōne vniꝰ dei ex theologoꝝ rōne.

t Ertius modus quo ꝓbamꝰ q̄ deus ē vnꝰ dicit̄ theologoꝝ rō. Sūt apđ theologos.5.rōes p̄cipue qbꝰ concludit̄ q̄ deus ē vnus.

Prima dicitur potestatis.
Secunda charitatis.
Tertia intellectus infinitatis.
Quarta bonitatis.
Quinta causalitatis.

De prima rōne theologorum .s. potestatis dei ad ostendendam dei vnitatem.

p Rima rō dicit̄ ptātis quā ponit Boñ.di.2.primi.d. Stat.n.ista q̄ deꝰ sit oīpotētissimꝰ: ergo poterit facere q̄ omnis alia potentia a sua nihil possit. Ergo si sunt duo dij diuersi in nā: hoc pōt vnꝰ facere ꝺ altero q̄ alter nihil possit: ꝛ ecōuerso. Sꝫ cui potētia pōt auferri nō ē deus: ergo nō sunt duo nec plures dij. Hanc rōem tāgit Lac.in p̄rio lib.di.insti.d. Sit igitur nostri opis qđ illa consequēs atqꝫ secūda. Utrꝫ ptāte vnius dei mūdꝰ regat̄: an ne multoꝝ. Nemo est qui deū sapiat rōemqꝫ secū putet: q nō vnū eē itelligat: q cōdiderit oia: ꝛ eadē qua cōdidit vtute moderetur. Quid.n. multis opus ē ad mūdi regimē sustinēdū: nisi forte arbitremur: si plures sint minus habere singulos neruoꝝ atqꝫ viriū. Qđ qdē faciūt hi qui eē multos volūt: q2 necesse est imbecilles eē. Si qdē singuli sine auxilio reliquoꝝ tante molis gubernaculuꝫ sustinere non possent. Deus aūt q ē eterna mens: ex oi vtiqꝫ pte pfecte cōsumateqꝫ vtutis ē. Quod si verū sit: vnꝰ sit necesse ē. Ptās.n. vel vtus absolu

ta retinet suā ppriā firmitatē. Id aūt solidū est existimādū: cui nihil decidere. Id pfectum: cui nihil possit accedere. hec ille.

De secūda rōe theologorum. s. charitatis ad ostendendam dei vnitatem.

Secūda rō ad vnitatē dei ostendendaz dicit charitatis q̄ ponit ab eodē Bon. vbi supra. Nam si sūt duo dij diuersi quorum vterqz ē sūmū bonū: aut vnus diligit alterum vt diligendus ē: aut nō. Si sic cuz vterqz sit sūmū bonū: vterqz diligēdus ē amore fruitiōis: ergo vterqz fruit alio. Sz q fruit alio bono a se indiget illo: ergo vterqz ē idigēs: ergo neuter deus. Si vnus nō diligit aliū ergo nullus deus.

De tertia rōne theologorum. s. infinitatis intellectus ad ostendendam dei vnitatem.

Tertia rō dicit intellectus infinitatis. Hāc ponit Scotus di. 2. primi. d. Qr intellectus diuinus ē ifinitus: itellectus diuinus cognoscit qdcūqz intelligibile perfectissime: q̄ztum ē intelligibile in se. Si sunt duo dij sūt. A et B. A ergo cognoscit B pfectissime q̄ztum B ē cognoscibile. Sz hoc ē impossibile: qr aut cognoscit B p essentiā B: aut non. Si nō: et B ē cognoscibile per eētiaz. Ergo nō cognoscit B perfectissime: q̄ztum B. s. ē cognoscibile. Nihil. n. cognoscibile p essentiā pfectissime cognoscitur nisi cognoscat p essentiam suā: vel p aliqd pfectius includēs ipam essentiā: q̄z sit ipa in se. Essētia aūt B in nullo pfectius icludit q̄z in B: qr tūc nō eēt deus. Si aūt cognosceret B p essentiam B ergo actus ipsius A ē posterior nāli essentia ipsius B: et ita A nō erit deus. Qd actus ipsius A sit posterior ipō B pbo. Qr ois actus cognoscēdi q non ē idem obiecto ē posterior obiecto. Neqz. n. prior neqz simul natura erit actus cuius obiecto alio ab actu: qr tūc actus posset intelligi sine obiecto sicut econuerso.

De quarta rōne theologorum. s. bonitatis ad ostendendam dei vnitatem.

Quarta rō dicit bōitatis. Hec ē Tho. li. i. cōtra gentiles. c. 42. vbi ait. Impossibile ē esse duo sūme bona: qr qd supabūdantiā dicit vni soli cōuenit. Sed deus ē sūmuz bonum. ergo ē vnus solus.

De quinta rōe theologorum. s. causalitatis ad ostendendam dei vnitatem.

Quinta rō dicitur causalitatis: q̄ ponit a Petro de aqla di. 2. primi. Dicit. n. sic. Ponatur qz sint duo dij: et vnus velut Petrum pducere: et alius nō. Aut Petrus pducet: aut nō. Si sic: ergo ille q nō vult: non erit deus. si nō: ergo ille q vult nō erit deus. Si dicas qz pepigere pacta: et ita sūt cōcordes: non valet: qr eiusdē effectus possūt eē due cāe totales in codē ordine cāe. Sed ifinita potētia ē cā totalis effectus in rōne cāe prime: ergo etc.

De cognitōe vnius dei ex gentilium et philosophorum confessione.

Quartus modus quo pbamus qz deus ē vnus: dicit gentiliū et phorum cōfessio. dicit. n. Lac. li. i. diuiarum instōnū. Poete q̄zuis deos carminibus ornauerit: et eorū res gestas āplificauerit sūmis laudibus sepissime tamen cōfitent spū vel mēte vna cōtineri regiqz oia. Et aug. li. 8. de ci. dei iducit Platonez qui ait. Deus ē vnus verus et optimus qui cūcta p̄cellit. et Ari. 8. phisi. Vnū igt mouēs magis q̄z multa oz existere. et in. 12. Meta. Vnus iquit dn̄atus et vnus princeps. Et Lac. li. i. di. isti. postq̄z enumerauit opiniones Taletis milesij Pytagore. Anaxagore. Anthistenis. Cleantis. Chrysippi. et Zenōis. q de deo varia sūt locuti: concludit dicens. Horum tamē snia quāuis sit incerta: eodem tamē spectat: vt puidentiā esse vnam consentiant.

De cognitōe vnius dei et idolatrarum supstitōe.

Quintus modus quo pbamus qz deus ē vnus dicit idolatrarum supstitio. Nā idolatre q deos multos sibi p̄fecere: supstitiose qdē ad talē deuenerūt isaniā. Nā vt igt Tho. 2. se. q. 94. Aliq nō cōsiderātes deū: sz admirātes pulchritudinē et vtutē creaturarum: ipas p deo sunt venerati. De qbus sapien. 13. c. sic scribit. Vani sūt oēs hoies i qbus nō subest scia dei. Et de his q̄ vidēt bona nō potuerūt itelligere eū q ē: neqz opibus attendētes cognouerunt qs eēt artifer: sed aut ignē aut spm̄: aut titanē aerē: aut girū stellarum: aut nimiā aquā: aut solē: aut lunā rectores orbis terrarum deos putauerūt. et Eusebius pāphili. li. i. de euāgelica ppatiōe igt. Diodorū de pria hoium theologia scribētē audiamus. egyptios ferūt prios oium: cū i celū oculos sustulissēt: motū ordinē et q̄ztitates celestiū corporū admiratos: solē ac lunā deos putasse. et ibi Plato i cratilo sic scribit ad vbū. Vident mihi primi grecorum eos solūmō deos putasse quos et nunc m̄lti ex barbaris colūt: solē vz atqz lunā tellurē stellas ac celū. Nā cū ipa cernerēt thein: sp h̄ ē currē atqz reuolui: ab hac ipius thei nā: theos. i. deos appellarūt. Nōnulli vo moti sūt pp inor

dinatā affectionē ad ſuos. Et cū defuncti eſſent
ſtatuas in eoꝝ memoriā dedicauerunt. Quas
cū famuli ad cōplacentiā dominoꝝ ſalutare ve/
nerariqꝫ cepiſſent: mox demones illas ingreſſi
reſponſa dare ceperūt. Quare ⁊ ſtatuis diuinꝰ
honor eſt cōſecratus. Vñ Yſi. li. x. ethimol.
refert ꝙ a Nino orta ſunt idola: mō q ſequitur
Mortuo ſiqdē Belo patre eius Ninus in ſo/
latiū doloris fieri fecit imaginem patris ſui cui
multā exhibebat reuerentiā. Proinde homi/
nes regionis ſibi blandiri volētes diuinos ho
nores imagini exhibere ceperūt. Hoc exēplo
plures caris ſuis mortuis imagines ceperūt de
dicare. Et ſicut ab idolo Beli cetera traxerunt
originē: ſic ab eiꝰ nomine nomina generaliter
acceperūt. Sicut. n. Belus dicitꝰ ē ab aſſyrijs:
ſic ⁊ alie natiões ſm ideomata ⁊ liguaꝝ varieta
teſ alie beel alie bel: alie baal: alie beelfegor: alie
beelçebub: eoꝝ idola vocauerunt. Quoſitaqꝫ
pagani deos dicebāt: hoies fuiſſe monſtrant: ⁊
pro vniuſcuiuſqꝫ vita vel meritis: apud ſuos co
li ceperūt. Vt apud egyptios iſis. Apud cretā
iupiter. Apud mauros iuba. apud latinos fau
nus. Apud romanos qrinus. Apud athenien
ſes minerua: in quoꝝ laudibꝰ acceſſerūt poete q
eos in celū cōpoſitis carminibꝰ extulerūt. Sūt
⁊ alia multa q̄ nos breuitatis cauſa dimittimꝰ.
Igit̃ vt ſcribit̃ de ſumma tri. ⁊ fi. ca. c. i. Firmi
ter credimꝰ ⁊ ſimpliciter cōfitemur ꝙ vnus ſolꝰ
eſt verus deꝰ eternus incōmutabilis. Ca. 3.

De trinitate ꝑſonali.

d E altiſſima trinitate ammō dicēdū erit:
qm̄ lꝫ vnā veraciter dei ꝯfiteamur nām
vnāqꝫ ſubſtantiā: tamē tres in diuinis
perſonas fideliter ꝓclamamus. Ad cuius rei
pleniorē habendā noticiā quinqꝫ de ipſa ineffa
bili trinitate occurrunt cōſideranda.

Primū dicit̃ naturalis cognitio.
Secundū ſcripture ꝓnunciatio.
Tertiū ſuperna reuelatio.
Quartū perſonaꝝ terminatio.
Quintū fideliū obligatio.

De cognitione trinitatis diuinaꝝ perſonaꝝ

p Rimū qđ cōſiderādū occurrit de trini/
tate dr̃ naturalis cognitio. Vbi vidēdū
eſt vtrū ꝑ rōnē naturalē poſſit cognoſci
trinitas ꝑſonaꝝ diuinaꝝ. Et rñdet Alex. in. i.
ſumme. Et Tho. i. ꝑte. q. 32. ꝙ īpoſſibile eſt ꝑ
rōnē naturalē ad cognitionē trinitatis venire:
qr hō ꝑ rōnē naturalē i cognitionē dei venire
nō pōt niſi ex creaturis. Creature aūt ducūt in
dei cognitionē: ſicut effectus in cām. Hoc er/
go ſolū rōne naturali pōt de deo cognoſci: qđ
cōpetere ei neceſſe ſit: ſm ꝙ ē oium entiū ꝓnci
piū. Virtus aūt creatiua dei ē cōis toti trinitati
Vñ ꝑtinet ad vnitatē eſſentie: nō ad diſtinctio/
nē ꝑſonaꝝ. Per rōnē ergo naturalē cogno/
ſci poſſunt de deo ea q̄ ꝑtinent ad vnitatē eſſen
tie: nō autē ea q̄ ꝑtinēt ad diſtinctionē ꝑſonaꝝ.
Qui aūt ꝓbare nit̃ trinitatē ꝑſonaꝝ naturali rō
ne fidei dicit̃ derogare. Primo qdē q̄tū ad di
gnitatē ipſiꝰ fidei q̄ eſt: vt ſit de rebꝰ inuiſibili/
bus q̄ rōnē humanā excedūt. Secūdo quātum
ad vtilitatē trahēdi aliquos ad fidē. Cū. n. ali/
quis ad ꝓbādū fidē inducit rōnes q̄ nō ſunt co
gentes: cedit i deriſionem infideliū: q credūt ꝙ
hmōi rōnibꝰ innitamur: ⁊ ꝑꝑ eas credamꝰ. Jō
dicit Hilariꝰ li. de tri. Nō putet hō ſua itelligē
tia ſacramētū generatōis ⁊ ꝓceſſionis ſe poſſe
ꝯſequi. Et Dio. li. de di. no. Nō eſt inqt audē
dū dicere aliqd nec cogitare de ſubſtātiali oc/
culta diuinitate: preter ea q̄ diuinitus nobis ex
ſacris eloquijs ſunt exp̄ſſa. Notandū tamē ſꝫ
Landul. in. i. di. 3. ꝙ poſſumꝰ ꝑ imaginē veni/
re in cognitionē trinitatis in diuinis: nō tamē
ſuppoſitoꝝ ſꝫ ꝑfectionū: vt arguat̃ ſic. Omnis
ꝑfectio q̄ ē in nobis eminentiꝰ ē i deo. Iſta ꝯce
dit̃ a phō: qr cōcederet ꝙ ſpēs ſuperior cōtineret
virtualiter oēm ꝑfectionē inferioris remota im
ꝑfectione. Sꝫ ꝑfectionis ē in nobis mēs noti/
cia ⁊ amor: ergo arguit̃ eſſe in deo. Iſtud acce/
ptat̃ a phō q in. 12. metaph. ait ꝙ i deo eſt ſum/
mus intellectus ⁊ ſummū itelligere: ⁊ ſumma
volūtas: ſumme voluptuoſa. i. gaudioſa. Vbi
cōmētator cōmēto. 37. ꝓbat ꝙ in deo ē itellectꝰ
⁊ volūtas ⁊ actus eoꝝ q̄uis nō ꝑ additā rē vel
intentionē. Hoc idē dicit in fine cōmēti. 36. ꝙ
in deo ē trinitas ꝑfecta. Sꝫ dicit ꝙ hāc trinita/
tē putauerūt xp̄iani eē trinitatē ſuppoſitoꝝ: et
illud ipſe negat: ſꝫ male negat. Hoc dicit aug.
7. cōfeſſionū fuiſſe de mēte Platonis. ⁊. x. de
ciui. dei. c. 3. fuiſſe de mēte Porphyrij. Con/
cludēdū ergo ſm Tho. vbi. ſ. ꝙ phi nō cogno
uerūt myſteriū diuinaꝝ ꝑſonaꝝ ꝑ ꝓpria q̄ ſunt
paternitas filiatio ⁊ ꝓceſſio. Iuxta illud apl'i. i.
ad Cor. 2. c. Loqmur dei ſapientiā: quā nemo
principiū huius ſeculi nouit. ſ. philoſophoꝝ ſm
gloſam. Cognouerūt tamē quedā attributa que
appropriant̃ ꝑſonis: ſic potētia appropriat̃ pri:
ſapiētia filio: ⁊ ſpū ſcō bonitas. Si Vo aliquis
quereret. Ad qđ ē ergo neceſſaria cognitio tri/
nitatis: ſi humana rōne cognoſci non poteſt.

Rũdet Tho. ꝙ talis cognitio necessaria ē no/
bis dupliciter. Uno modo ad recte sentiendũ
de creatõe rerꝫ. Per h̄ .n. qđ dicim⁹ deũ oia fe
cisse v̄bo suo: excludit̃ error ponentiũ deũ ꝓdu
xisse res ex necessitate nature. Per h̄ aũt ꝙ po
nimus i eo ꝓcessionē amoris ostendit̃ ꝙ deus
nõ ꝑꝑ aliquã indigentiã ꝓduxit creaturas: ne/
qꝫ ꝑꝑ aliquã cãꝫ extrinsecã: sꝫ ꝑꝑ amorē sue bo
nitatis. Secũdo fuit necessaria cognitio trinita
tis ad recte sentiendũ de salute generis huma/
ni q̄ ꝑficit̃ ꝑ filiũ icarnatũ. Scđm ꝙ ꝯsiderã
duꝫ occurrit de trinitate dicit̃ scripture p̃nũcia/
tio. In veteri nãqꝫ lege sepi⁹ pluralitas ꝑsona
ruꝫ est p̃signata. Nã scribit̃ Gen̄. i. c. In p̃n/
cipio creauit de⁹ celũ ⁊ terrã. Scđm Ni. de li.
hebraica v̄itas hꝫ. In p̃ncipio heloim creauit
celũ ⁊ terrã. Heloiꝫ aũt ē plurale hui⁹ nõis hel
sicut pꝫ scientib⁹ ꝓprietates idiomatis hebrei.
Per h̄ aũt ꝙ nomē plurale diuinũ cõiungitur
cũ v̄bo singularis numeri: cũ dicit̃ creauit he/
loim ac si diceret̃ creauit dij: oñdit scriptura ꝙ
in deo est aliq̄ pluralitas in vnitate essentie. Et
talis mod⁹ frequētissime in veteri testamēto iue
nitur. Sꝫ ꝯ̄ hoc rñdēt iudei dicētes: ꝙ h̄ nomē
heloim qñ ponit̃ ꝑ deo iproprie dicit̃: ⁊ indiffe
renter accipit̃ ꝑ suo plurali ⁊ singulari. Quan/
do aũt de deo v̄o dicit̃ semꝑ accipit̃ in singula/
ri. Et sic sumit̃ i ꝓposito: qñ dicit̃. In p̃ncipio
creauit heloim .i. de⁹. Ad quã solutionē infrin
gendã arguit Nico. de lira. ex textu sacre scri/
pture. Quia h̄ nomē heloim qñ ponit̃ ꝑ deo: ⁊
alia nomina diuina dicunt̃ frequenter de deo
v̄o in plurali. Qđ patet manifeste: qꝛ ꝯiungit̃
cũ adiectiuis pluralis numeri. Un̄ Josue vlti/
mo dr̃. Nõ potestis s̃uire dño: qꝛ dñs ipse san
ctus ē. hebraica v̄itas hꝫ sic. Nõ potestis s̃ui/
re dño: qꝛ heloim sancti ipse ē. Itē Hie. 23. c.
peruertistis v̄ba dei viuētis: dei exercituũ dei
nr̃i. Hebraica v̄itas sic hꝫ. Peruertistis v̄ba
heloim viuētiũ dñi. Et notãdũ ꝙ ibi ponit̃ no/
mē dei thetragramaton: cũ dicit̃ i auctoritate p̃/
missa: dñi exercituũ. Ubi .n. habem⁹ dñi: in he
breo ponit̃ nomē dñi thethragramaton: qđ si/
gnificat diuinã naturã scđꝫ suas ꝓprietates in
trinsecas: absqꝫ respectu ad ex̃. Et sic pꝫ ꝙ i itri
secis diuinitatis ē aliq̄ pluralitas ꝑ pluralitateꝫ
imediate p̃cedētē: cũ dico in auctoritate. Per
uertistis v̄ba heloim .i. deorꝫ viuētiũ. Et ꝯiun
git̃ ista pluralitas nomini dei thethragramaton
cũ imediate subdit̃. Dñi exercituũ ⁊c̄. Et sic pa
tet ꝑ hoc ꝙ in vnitate diuine essentie ē aliq̄ plu/
ralitas cũ summa simplicitate. Qđ nõ ē i alijs:
qꝛ semꝑ vbi scriptura ponit aliqd denotãs plu/
ralitatē ꝑsonarꝫ: ibidē oñdit essentie vnitatem.
Itē Esa. 54. scribit̃ sic. Dominabit̃ tui q fecit
te. Dñs deus exercituũ nomē ei⁹. Ueritas he
braica sic hꝫ. Dominatores tui: factores tui: do
minus exercituũ nomē ei⁹. In hac auctoritate
vbi ponit̃: de⁹ exercituũ nomē ei⁹: ponit̃ nomē
dei thehtragramaton. Et ideo põt argui: sic ex
p̃cedenti. Similiter hoc nomē heloim frequen
ter cõiungit̃ cũ v̄bo pluralis Numeri. Uerbi
gratia. 2. Reg. 7. c. dicit̃. Que est gens vt po/
pulus israel, in terra: ꝓpter quã iuit dñs vt re/
dimeret sibi populũ. Hebraica v̄itas hꝫ. Iue
runt heloim. Fuit adhuc a ꝓphetis alio mõ p̃/
nunciata trinitas ꝑsonarꝫ. Un̄ psal. 44. dicit̃.
Sedes tua deus in seculũ seculi: v̄ga directio
nis v̄ga regni tui. Propterea vnxit te de⁹ de⁹
tuus. Scđm Nico. de lira. sup. i. ca. ad He/
breos: i hac auctoritate exprimit̃ xp̃s: tãqꝫ de⁹
vnctus: qꝛ in humanitate vnctus est plenitudi/
ne gratie. Exprimit̃ ꝑ hoc deus vngens tanqꝫ
ꝑsona distincta ab ipso vngendo loquit̃ tãqꝫ de
alia ꝑsona. Insuꝑ ex parte dei vngentis dupli
catur hoc nomē deus: cũ dicit̃. Unxit te deus
de⁹ tuus ad denotandũ ꝑsonã patris ⁊ spirit⁹
sancti. Sed moderni iudei exponũt hunc psal/
muꝫ de Assuero: ⁊ dicũt ꝙ iste psal. factus ē a
Mardocheo. Sꝫ hoc patet falsum. Primo qꝛ
nõ intitulat̃ a Mardocheo: sicut aliqui psalmi
intitulant̃ ab Asaph q eos fecit: vt patet in titu
lo psalmi. 49. ⁊ in plurib⁹ alijs locis. Iste aũt
psalm⁹ intitulat̃ a Dauid: vt pꝫ in Hebraico.
Hoc etiã pꝫ ꝑ litterã psalmi sequētis: quia iste
rex de quo est psalm⁹ habet̃ tãqꝫ de⁹ adorãdus
s̄m ꝙ ibidē dr̃. Cõcupiscet rex decorē tuuꝫ: qa
ipse est dñs de⁹ tu⁹: ⁊ adorabũt euꝫ. Si aũt ista
verba dicant̃ de Assuero rege: sequit̃ ꝙ Mar
docheus induceret totũ populũ ⁊ ipsam hester:
ad quã dirigunt̃ v̄ba p̃missa s̄m expositioneꝫ
eorꝫ: ad adorãdũ Assuerꝫ sicut deũ. Qđ mani
feste patet falsum: qꝛ in eodē libro dicit̃ ꝙ no/
luit flectere genu coraꝫ Amã: ne honorem dei
trãsferret in hominē. Hoc etiã patet ꝑ trãslatio
neꝫ chaldaicã suꝑ psal. istũ q̄ autētica ē apud he
breos. Ubi .n. in hoc psalmo habem⁹ sic. Spe
ciosus forma p̄ filijs hominũ diffusa est gratia
in labijs tuis: chaldaicũ sic habet. Pulchritu/
do tua messia maior: qꝫ filiorꝫ hominũ: datus ē
spiritus ꝓphetie in labijs tuis. Sic ergo patet
ex p̃dictis ꝙ auctoritas que hic inducit̃ de illo

p̄s. ad litterã intelligit̃ de xp̄o. Itē ostendit̃ pluralitas psonaꝝ in p̄s. 109. Dixit dn̄s dn̄o ꝛc̄. q ad litterã de xp̄o est intelligēdus. Sꝫ iudei aliq dicunt ipsum debere intelligi de Abrahã: ꝛ ꝙ Elieçer eius dispensator fecit illū ad reddenduꝫ gratias deo: de victoria quã habuit Abrahã cōtra illos reges q captiuauerat Loth nepotē suū ꝑm ꝙ habet̃ Gen̄. 16. c. Sꝫ hoc pꝫ falsuꝫ ex titulo psalmi qꝛ nō intitulat̃ ab ipso Elieçer: sed a Dauid. Ideo dicūt alij ꝙ est factus a Dauid: nō tn̄ loquit̃ de xp̄o: sꝫ de āgelo suo. Vt sit sensus. Dixit dn̄s dn̄o meo. i. angelo me custodiēti. Sꝫ hoc pꝫ falsum: qꝛ infra dicit̃. Tu es sacerdos in eternū. Sacerdotiū ꝟo nō cōpetit angelis. Ideo ꝑm Nico. de li. sup epistolã ad Hebreos dicendū: ꝙ ad lr̄am est psal. fact⁹ a dauid loquens de xp̄o. Et hoc p translationē chaldaicaꝫ: qꝛ vbi nos habem⁹. Dixit Dn̄s dn̄o meo chaldaicū sic habet. Dixit dn̄s ꝟbo suo. Itē ex illo qꝺ sequit̃. Ex vtero an̄ luciferꝝ genui te: qꝺ nō pōt alicui cōpetere nisi filio dei. Et per has cōditōes ꝙ dicit̃ hic ꝟbum dei: ꝛ ex vtero ꝛ dei substātia on̄dit̃ vnitas essentie: qꝛ diuinitas plurificari nō pōt. Per hoc. n. ꝙ dicit̃ genitus de substātia dei ostendit̃ distinctio psone: qꝛ nulla res gignit seipsaꝫ. Similiter p hoc ꝙ dicit̃ sedere ad dexteram dei. Vna. n. psona nō pōt sedere ad dexterã suiipsius. Insup ostendit̃ pluralitas psonaꝝ Esai. 48. c. vbi dicit̃. Nō a principio in abscōdito locut⁹ suꝫ ex tp̄e: an̄ꝗꝫ fierēt ibi erã. Et nūc dn̄s meus misit me ꝛ spirit⁹ meus Ista sunt ꝟba dei loquētis. Qꝺ pꝫ ex textu p̄cedenti: ꝛ similiter ex hoc ꝙ imediate subdit̃. h dicit redemptor tuus sanct⁹ israel. In hac auctoritate loquit̃ de datione legis: q̄ data fuit in manifesto: ꝛ de die: ꝛ audiēte omni populo voceꝫ dei loquētis: vt habet̃ Exo. 19. ꝛ. 20. ca. Et hoc est ꝙ dicit. Nō a principio locut⁹ suꝫ in abscondito. i. ipsa lex fuit data. Et imediate subdit Et nūc dn̄s me⁹ misit me: ꝛ spirit⁹ ei⁹. Hic de⁹ dicit se messiã a deo ꝛ a spiritu ei⁹. Nūc aūt est ita ꝙ inter mittentē ꝛ missuꝫ dꝫ eē semidistinctio psonalis qꝛ trinitas psonaꝝ ē in diuinis. s. missi dei: mittentis ꝛ sp̄us ei⁹. Deū aūt missuꝫ dicim⁹ filiū incarnatū: deū mittentē patrē: ꝛ spiritum ei⁹ spiritū sanctū. Adhuc p̄nunciata fuit trinitas psonaꝝ diuinaꝝ Esa. 6. c. vbi dicitur In anno quo mortu⁹ est rex Oçias: vidi dn̄m sedentē sup soliū excelsum ꝛ eleuatū: ꝛ ea q̄ sub ipso erãt replebãt templū. Seraphin stabãt sup illud: sex ale vni: ꝛ sex ale alteri. Et infra clamabant alter ad alteꝝ. Sanctus: sanctus sanctus dn̄s deus exercituuꝫ. Plena est omnis terra gloria eius. Et i psalmo dicit̃. Benedicat nos deus deus noster: benedicat nos de⁹. Vbi ter hoc nomen de⁹ replicatur.

t Ertiū qꝺ occurrit cōsiderandū circa trinitateꝫ dicit̃ supna reuelatio. Nã i noua lege vt dicit Alexãder i primo summe: manifestata est trinitas psonaꝝ nō solū ꝑm numerū ꝛ distinctionē: sed etiã ꝑm originem ꝛ proprietatē: que psona prima a nullo est pater: ꝛ secūda genita filius: ꝛ tertia spiritus sanctus. Vnde Ioã. prima cano. c. 5. Tres sunt qui testimoniuꝫ dant in celo: pater verbuꝫ ꝛ spiritus sanctus ꝛ hi tres vnū sunt. Itē xp̄s dixit Mathe. vltimo. Euntes docete omnes gētes baptizantes eos in nomine patris ꝛ filij ꝛ spirit⁹ sancti. Iteruꝫ in baptismo christus apparuit in assumpta carne: pater in voce: spiritus sanct⁹ in in columbe specie: vt pꝫ Luc. 3. c. Et Mathe 17. pater apparuit in voce: filius i assumpta humanitate: ꝛ spiritus sanctus in nube. Sciendū autē hic ꝑm Alexandrū in primo. summe. ꝙ apparitio aliqn̄ dicit̃ manifestatio facta in aliq̄ effectu intelligibili oblato intellectui. Et sic sumitur Sap̄. i. c. vbi dicit̃. Apparet autē his q fidem habent in illū. aliquãdo ꝟo dicit̃ manifestatio i aliqua similitudine corporali oblata imaginationi. Et hoc modo dicit̃ angelus apparere i somnis. Math. 2. c. ꝛ etiaꝫ ipse dn̄s Danieli Daniel. 7. c. Aspiciebaꝫ in visu noctis. Et Salomoni. 3. Reg. 2. c. Tertio mō dicit̃ apparitio manifestatio in aliquo signo sensibili representato sensui: siue illud signū sit visibile siue sit audibile. Et hoc mō apparuit pater in nouo testamento. vt pꝫ Math. 17. ꝛ Ioã. 12. Quarto modo dicit̃ apparitio manifestatio facta in aliq̄ similitudine corporali sensibili oblata visui. Et sic vsitatiori modo dicit̃ apparitio. Et sic dicit̃ ꝙ apparitio nō solū dicit̃ manifestatio in signo visibili: sed etiã audibili. Si autē queraẗ quare nō apparuit sp̄us sanct⁹ in aliq̄ voce siue signo audibili: vl̕ etiã filius. dicit Alex. ꝙ cōgruitas fuit: vt sicut erat distinctio in psonis: ita esset distinctio in signis exprimentib⁹ psonas. Vnde fili⁹ apparuit i rōnali creatura sibi vnita vnitate persone. Spiritus sanctus in irrationali creatura nō vnita sibi vnitate psone. Pater vero in voce tãꝗꝫ in signo distincto ab vtroqꝫ. Sꝫ quãdo spiritus sanct⁹ solus apparuit: tunc apparuit vtroqꝫ modo. s. in sono tanꝗꝫ in signo audibili

ꝛ in

et in linguis igneis tanq̃ in signo visibili.

Quartuz cõsiderandũ dicitur personarum terminatio. Sunt eniz in diuinis tres tantũ psone. Sed quidaz arguunt cõtra sic. Quicqd est in deo est infinitũ. Sed numerus personarum est in deo: ergo infinitus: ergo infinite persone Ad hoc rñdet Bon. in. i. di. 2. Qd cũ duplex est infinitas. s. numeralis et imensitatis: deus est infinitus infinitate virtutis et imensitatis: q̃ est infinitas pfectionis: et ideo ponẽda in deo. Infinitas autẽ numeralis: qr repugnat perfectioni: a deo est amouenda. Nã cũ deo sit attribuẽduz qd nobilius est: necesse est ponere psonarũ finitatẽ. Primo ratione distinctionis: qr in psonis est distinctio: ergo nõ cõfusio. Sed vbi ẽ infinitas ibi cõfusio. Secũdo ratione ordinis: qr vbi est ordo: ibi est terminatio. Nã vbi deficit terminatio: ibi deficit et mediatio: et p consequens ordo. Sed vbi est terminatio: nõ est infinitas: ergo si in psonis diuinis ẽ ordo: nõ erit infinitas. Dicimus ergo et cõfitemur tres tãtũ psonas in diuinis: neq̃ cõfundentes psonas: neq̃ substãtiã separantes: qr vt dicit Athanasius: alia est eniz psona patris: alia filij: alia spiritus sancti: sed patris et filij et spiritus sancti vna est diuinitas: equalis gloria coeternal maiestas Qualis pater: talis filius: talis spiritus sanctus.

Quintũ qd erat cõsiderandũ circa trinitatẽ diuinarum psonarum: dicitur fideliũ obligatio. Ubi videre debemus vtrũ credere explicite mysteriũ trinitatis sit de necessitate salutis. Et rñdet Tho. secũda secũde. q. 2. q mysteriũ xpi explicite credi nõ põt sine fide trinitatis: qr in mysterio xpi hoc cõtinetur: q filius dei carnẽ assumpserit: q per grãz spiritus sancti mũdũ renouauerit: et iterum q de spiritu sancto cõceptus fuerit. Et ideo eo mo q̃ mysteriũ xpi añ xpm fuit qdẽ explicite creditũ a maioribus: iplicite autẽ et quasi obũbrate a minoribus: ita etiã et mysteriũ trinitatis. Post tps autez gratie reuelate tã maiores q̃ minores tenentur habere fidẽ explicitam de mysterijs xpi pcipue quãtũ ad ea q̃ cõmuniter in ecclesia solẽnizantur et publice. Ita etiaz post tempus gratie diuulgate tenentur omnes ad explicite credendũ mysteriuz trinitatis. Quare erigamus oculos mentis nostre: et deũ benedictũ colamus honore debito: vt sic digni efficiamur grã eius: per quã tandez adipiscamur eternã gloriã. Amen.

Sermo. 19. de honore et reuerentia deo exhibendis et debitis.

Errant grauiter

circa cultuz dei christiani: qui tanto sunt reprehensibiliores: quãto veritas eis est magis nota. Omnis vtique natio magis reuerenter deos falsos colit: q̃z christianus populus deũ regem celi. Jccirco vt deus nobis propitius et misericors fiat: de honore sibi debito in hoc sermone dicemus. In quo triplex honor distinguedus est.

Primus consistit in sacrorum locorum veneratione.

Secundus in sacrarũ personarum existimatione

Tertius in sacrarum cerimoniarum persolutione.

De primo honore deo debito: qui consistit in sacrorũ locum veneratione.

Capitulum. primum.

Primus honor qui deo debetur consistit in sacrorum locorum veneratione. Debent vtiq̃ omnes venerari loca sacra deo dicata: ita vt in ecclesijs vnusquisq̃ ingrediatur: commoretur et exeat cũ deuotione humilitate timore et reuerentia. Et hoc propter tria.

Primo, pp̃ter dei maiestatem.

Secũdo, pp̃ter vtilitatem.

Tertio, pp̃ter exemplaritatem.

Primo debet vnusquisq̃ venerari templa dei, pp̃ter eius maiestatẽ. Nã vt dicitur i ps. Dominus in templo sancto suo. Et Apocalipsis. 21. c. Ecce tabernaculuz dei cũ hominibus Sed posset aliquis obijcere: q nõ sit aliquis locus deputatus ad cultuz dei: quia vt dicit Act. 7. c. Deus qui fecit munduz: et omnia que in eo sunt: hic celi et terre cũ sit dominus: nõ i manufactis templis habitat: nec manibus humanis colitur indigens aliquo. Et. 3. Regũ. 8. c. Salomon dixit. Si celum et celi celorum te capere nõ possunt: quanto magis domus hec quã edificaui tibi. Ad hoc respondet Thomas prima secune. qstione. 103. et secunda secunde. q. 83. q in adoratione dei et orationibus fiendis duo considerari possunt. Aut deus qui colitur adoratur et oratur. Et sic nõ esset aliquis locus ad adoranduz necessarius. Aut cõsiderantur ipsi homines colentes deũ. Et sic determinatus locus eligitur ad adoranduz: nõ propter deũ qui adoratur quasi loco cõcludatur: sed, pp̃ter ipsos adorantes. Et hoc triplici ratione. Primo quidez pp loci cõsecrationẽ ex qua spũalem deuotionez cõcipiunt orantes: vt magis exaudiantur

Secundo ꝓpter sacra mysteria: ⁊ alia sanctita/
tis signa que ibi cõtinentur. Tertio ꝓpter con
cursum multoꝝ adorantiũ: ex quo fit oratio ma
gis exaudibilis: secunduȝ illud Mathei. 18. c.
vbi sunt duo vel tres in nomine meo cõgre/
gati: in medio coꝝ sum. Ideo ecclesia ad diui/
nuȝ cultũ deputat̃. Ex quo multipliciter nomi/
natur. s. basilica: templũ: tabernaculũ: ecclesia:
⁊ domꝰ dei. Primo dicit̃ basilica: vt habetur.
di. 42. c. nõ oportet. vbi dicit Archidiaconus:
ꝙ basilica dicit̃ palatiũ regis. Basileos. n. gre
ce latine rex interpretat̃. Vñ basilica dicit̃ qli/
bet ecclesia: q2 platiũ est summi regis ⁊ regi re/
guȝ ministrat̃. Quidã tñ dixerũt ecclesias epa
les tm̃ dici basilicas: q2 huiusmodi reges cõsue
uerunt fundare ⁊ dotare secundũ huguitioneȝ.
vel basilica dicit̃ a Basileo rege grecoꝝ: q pri/
mo se fecit sepeliri apud ecclesiã secunduȝ Hy.
Secũdo ecclesia dicit̃ templũ. Et secundũ Ar/
chidiaconũ templũ dicit̃ quasi tectũ amplũ: quia
populus ibi sub vnius tecti amplitudine ꝯtinet̃
Et ꝓprie templa sunt maiores ecclesie: vel tem
pluȝ dicit̃ a cõtẽplãdo: q2 hoc ibi fieri dȝ. Ter/
tio dicit̃ ecclesia: vt de ꝯse. di. i. c. ecclesia. Que
interpretat̃ collectio seu cõuocatio. Vbi dic̃ Ar
chidiaconus ꝙ ideo dicit̃ cõuocatio: q2 continet
populũ cõuocatũ a deo. Vbi aũt cõueniebat po
pulus iudeoꝝ: dicebat̃ ⁊ adhuc dicit̃ synagoga
que interpretat̃ cõgregatio: q2 ad vba legis q̃
aspera erãt ⁊ dura: populus ille velut grex peco
roꝝ cõgregabat̃. Sed in catholicis adunatio
dicit̃ ecclesia. i. cõuocatio: vbi cõuenit: q2 amo/
re spiritus sancti ad vnã fidẽ ⁊ premiũ futuri se
culi vocat̃. Quarto ecclesia dicit̃ tabernaculuȝ
qđ est militare habitaculuȝ. Vñ Dauid in ps̃.
Trãsibo in locũ tabernaculi admirabilis: vsqȝ
ad domũ dei. i. ab ecclesia militante vsqȝ ad ec/
clesiã triumphãtẽ. Quia. n. militia est vita hoīs
sup terrã: ideo ecclesia vbi adunat̃ populꝰ mili/
tans nõ habens hic ciuitatẽ manentẽ: dicit̃ etiã
apte tabernaculũ. Quinto ecclesia dicit̃ domus
dei: vt patet Joh. 2. ⁊ Math. 21. c. ⁊. de rel. et
vene. sanctoꝝ. c. domũ dei. li. 6. Vñ. 2. Para
li. c. 7. post cõstructionẽ tẽpli apparuit dominꝰ
Salamoni nocte in tẽplo: ⁊ ait. Audiui oratio
neȝ tuã: ⁊ elegi locũ istũ mihi in locuȝ sacrificij.
Si clausero celũ ⁊ pluuia nõ fluxerit: ⁊ mãda/
uero ⁊ p̃cepero locuste vt deuoret terrã ⁊ mise
ro pestilentiã in populũ meũ: cõuersus aũt po/
pulus meus: sup quo inuocatũ est nomẽ meuȝ
deprecatus me fuerit: ⁊ exquisierit faciẽ meã: ⁊
egerit penitentiã a vijs suis pessimis: ⁊ ego ex
audiã de celo: ⁊ propitius ero peccatis coꝝ: ⁊ sa
nabo terrã coꝝ. Oculi quoqȝ mei erũt aperti ⁊
aures mee recte ad orationẽ eiꝰ q orauerit in lo
co isto. Elegi. n. ⁊ sanctificaui locũ istum: vt sit
nomẽ meũ ibi in sempiternũ: ⁊ p̃maneant oculi
mei ⁊ cor meũ ibi cunctis diebꝰ. Igitur cũ sum
ma reuerentia qlibet in ecclesijs adesse dȝ. Vñ
in p̃fato. c. domũ. dicit̃. Domũ dñi decet sancti
tudo: decet vt cuiꝰ in pace factus est locus eius:
cultus etiã sit debita veneratione pacificus. Sit
itaqȝ ad ecclesias humilis ⁊ deuotus ingressus
Sit in eis deuota cõuersatio: deo grata: inspi/
cientibꝰ placida. Et Aug. 42. di. c. in oratorio.
inqt. In oratorio p̃ter orandi ⁊ psallendi cultuȝ
penitus nihil agat̃: vt nomini huic ⁊ opera iu/
giter impensa cõcordent. Sed veh mũdo a scã/
dalis: q2 hodie in dei templis nulla seruat̃ mo/
destis: nulla honestas: nulla religio. Quinimo
ibi abundãt risus ioci spectacula vana: ⁊ alia q̃ȝ
plura nephanda. O p̃nitiosa cõsuetudo, o dete
stabiles mores christianoꝝ maloꝝ: q tẽpla dei
ita inhabitant: quasi essent vilissima lupanaria.
Secũda ratio quare dei templa sunt merito ve/
neranda est ꝓpter vtilitatẽ. In illis nãqȝ susci/
pimus spiritualia beneficia. Ibi recipimus sa/
cramenta. Ibi sepelimur post mortẽ reseruan/
tes corpora vsqȝ ad generalẽ resurrectionem.
Propterea inquit psal. Suscepimꝰ deꝰ miseri/
cordiã tuã in medio templi tui. Hinc est ꝙ ec/
clesia fundat̃ cũ p̃eminentia: qua nullus eã edi
ficare põt nisi auctoritate diocesani: q dȝ pone/
re primariũ lapidẽ: figere cruceȝ: designare ci/
miteriũ: ⁊ etiã petere dotẽ sufficienteȝ assignari
sine qua cõsecrari nõ debet vt patet de cõse. di.
i. c. nemo. ⁊. c. placuit. Insup ecclesia ꝯsecrata
nõ debet reuerti ad secularẽ habitationẽ ⁊ pro/
phãos vsus. 19. q. 3. c. q̃ semel. ⁊. c. quoniã. 17.
q. vlti. c. Quesisti. extra de religiosis domibus
c. adhuc. Tertia ratio quare venerãda sunt do
minica templa dicit̃ exemplaritatis. Nõ solum
eniȝ a sanctis docemur exemplo vt veneremur
dominica templa: sed offerunt se gentiliũ exem
pla q suoꝝ idoloꝝ templa diligentissime hono
rare studuerũt. Vnde valerius libro primo ru
brica de religione. recitat qualiter Fabius ga q̃
stiones audiuit in templo dictaturã amisit. Nã
nulla melodia: ⁊ nullus sonus in templo eẽ de
bebat nisi pro laude deoꝝ. Iteꝝ in rubrica de
neglecta religione narrat ꝙ quidã noīe Flaccꝰ
Censor existens: a quodã templo qđ erat i ciui
taꝫ Calabrie

tate Calabrie tegulas marmoreas, fecit remo/ueri ꝛ romã in ꝓpria domo fec. portari. Propter quam causã demens fuit effectus. Insup duos filios pdidit. Q̄ꝺ factũ postmodum senatus retexuit ꝛ emẽdauit tegulas ad tẽplum reportari iubẽdo. Insup ibidẽ ponit: ꝙ quidam posthumus nomine: a Scipione dũ eẽt i asia: romã ꝓ militũ erario siue stipẽdio fuit missus Qui dũ in asiam reuerteret: Proserpine templũ expoliauit thesauro. Quod vt senatui fuit i timatũ stati p senatũ reuocatus: ꝛ in carcẽ clausus fuit: i quo detentus anteꝗ̃ examinaret sua cã crudeli morbo valde: vtpote demẽs ꝛ furiosus obijt: deaq̃ Proserpina senatus edicto. Posthumi sibi cõfiscatũ thesaurꝝ suũ rehabuit Isti itaq̃ suo mõ mirã exhiber cõtẽdebãt reuerẽtiã tẽplis falsoꝝ deoꝝ. Quãto magis ꝛ nos reuerẽter tractare debemꝰ tẽpla dei. Nã ꝛ dñs iesus xp̃s in nullo ita severꝰ apparuit: sicut duz in tẽplo inuenit vendẽtes ꝛ emẽtes: quoꝝ mẽsas euertit: ꝓiecitq̃ pecunias: ꝛ flagello fcõ de funiculis eos eiecit a tẽplo. d. domus mea domus orationis vocabitur: vos autẽ fecistis illã speluncam latronum.

De scd̃o honore deo debito in sacraꝝ personarum existimatione. Cap. .2.

Secũdus honor q deo debet consistit in sacraꝝ ꝑsonaꝝ. s. sacerdotũ existimatõe Est. n. sacerdotalis dignitas excellentior: quacũq̃ dignitate tpali. Quod ꝓbare possumus tripl'r.

Primo ratione.
Secundo auctoritate.
Tertio exemplo.

Primo ostendimus ꝙ dignitas sacerdotalis excellit oẽm dignitatem tpalem rõne: q̃ triplex esse potest.

Prima rõ dicitur significationis.
Secunda institutionis.
Tertia conditionis.

Prima rõ dicitur significationis. Nam sacerdos ſm Ysidoꝝ li. 7. ethimol. dicit quasi sacer dux vel sacra dans. Rõ aũt istius duplicis iterꝓtatõis ſm Tho. in. 4. di. 24. ẽ q: per mysteriũ spũale sacerdos ẽ medius iter deuz ꝛ pplm. Nã ipse diuina nũciat ꝛ ministrat pplo. ꝛ vota ppli offert deo. Dicit ẽt sacerdos: quasi sacra dans. Sacra aũt dare põt aliqs duobꝰ modis: vel auxiliãdo: vel sacramenta dispẽsando. Primo mõ quilibet iustus inq̃ztum sacra sua merita dat: vel cõicat alijs auxiliando iterꝑ tatur sacerdos. Scd̃o mõ nomen sacerdotis ẽ institutũ: ad significandũ eum q sacra dat in sacramentorum dispensatõne. Et sic ille qui ẽ in gradu ordinis cõstitutus dicitur sacerdos. Ob id in scripturis sacerdotes nominãtur aliquando dij aliquãdo angeli: vt dicit. xi. q. i. c. sacerdotibus. Vnde ꝛ ad Moysen de eo q ad iuramentũ deducendus ẽ dicitur. Applica illũ ad deos. i. sacerdotes. Et rursus scriptuz ẽ. Dijs nõ detrahes. i. sacerdotibus. Et ꝓpha ait. Labia sacerdotis custodiũt sciam ꝛ iusticiã: ꝛ legẽ regrũt ex ore eiꝰ q: angelus dñi ẽ. Scd̃a ratio oñdens sacerdotalez dignitatẽ dicitur instõnis Nam sacerdotiũ ꝑcessit legem scriptã: q: in veteri testamẽto primus sacerdos q iubẽte domino victimas obtulit: fuit Melchisedech: sic pz Genesis. 14. c. Demũ per sacerdotem iubente dño regia ptãs est ordinata. Vnde. 1. Reg. 8. c. dixit deus ad samuelẽ sacerdotẽ. Audi vocẽ eoꝝ. s. filioꝝ israel petentiũ regẽ: ꝛ constitue sup eos regẽ. Hinc ẽ ꝙ spũalis auctoritas terrenã ptãtem hꝫ istituereꝰ vt sit: ꝛ iudicare si bõa nõ sit. Q̄ꝺ ꝓbat p aplm Paulũ dicẽtem. i. ad Cor. c. 7. Nescitis qm̃ angelos iudicabimus quãto magis secularia. Et idẽ i. c. p venerabilẽ. extra q filij sint legitimi. ꝛ. 9. q. 3. c. nemo. et c. alioꝝ. Tertia rõ oñdens dignitatẽ sacerdotalẽ dicit ꝯditõis. Est. n. sacerdotalis dignitas spũalis: ꝛ iõ quãto spũs nobilior ẽ corꝑe: tanto sacerdotalis dignitas nobilior ẽ quacũq̃ dignitate tpali. Sicut pz extra de trãslatõe epi ꝛ electi. c. iter corporalia. Scd̃o oñdit dignitas sacerdotalis: q̃ excedit oẽm dignitatẽ tpalẽ auctoritate. De sacerdotibꝰ. n. dicit Esa. 61. c. Vos sacerdotes dñi vocabimini. Ministri dñi dei nostri dicet vobis. Et. I. Pet. 2. c. Vos estis genꝰ electũ regale sacerdotiũ gens scã ppl's acq̃sitõis. Et. 96. di. c. Duo. scribit. Auꝝ nõ tã ꝓciosius ẽ plũbo q̃ꝫ regia ptãte sit ordo sacerdotalis altior. Et eadẽ di. c. qs dubitet. Quis dubitet sacerdotes xp̃i regũ ꝛ ꝑncipiũ oiumq̃ fidelũ p̃res ꝛ magr̃os cẽseri. Propterea. 6. q. i. in c. Sacerdotes. dr. Sacerdotes q ꝓprio ore corpus dñi cõficiũt ab oibꝰ sũt timẽdi. ꝛ. 3. q. i. c. Nulli. Dñm crucifigũt: q eũ in suis sacerdotibꝰ ꝑsequunt. Et. xi. q. 3. c. Absit. Antheriꝰ papa ait. Absit vt qcq̃ꝫ sinistꝝ de his arbitremur q ap'lico gradui succedẽtes xp̃i corpꝰ sacro ore cõficiũt: p quos nos xp̃iani sumꝰ q claues r̃gni celoꝝ hñtes: ante iudicij diẽ iudicãt. In veteri quoq̃ lege habetur. Quicũq̃ sacerdotibꝰ non

obtemp̱asset aut extra castra positus lapidabaẗ
a pplo: aut gladio ceruice subiecta cōtemptū ex
piabat cruore. Et. 16. q. 1. c. Si clericatꝰ. Hie
ro. ait. Nō ē humilitatis mee neqʒ mēsure iu/
dicare de ceteris: ꝛ de ministris eccl'ie sinistruʒ
qppiaʒ dicere. Tertio ostendiẗ dignitas sacer
dotalis exēplo. Christianissimi. n. impatores
sacerdotes honorare sp studuerunt sicut pʒ de
Theodosio ipatore. De quo legitur in historia
triptita q cū apud Thessalonicā ciuitatē qdam
iudices fuissent lapidati. xi. q. 3. c. cū apud thes
salonicā. idignatus Theodosius: oēs piter ius
sit interimi. Ubi septē milia sūt occisi nullo p̄/
cedente iudicio. Huiusmōi aūt cladem plenaʒ
gemitibꝰ audiens beatus Ambrosius: cū pri
ceps venissʒ Mediolanū ꝛ solēniter in sacruʒ
voluissʒ itrare tēplū occurrit sanctus ep̄s foris
ad ianuas ꝛ igredientem his sermonibus a sa
cri liminis incessu ꝓhibuit. Nescis miser ipa/
tor ppetrate a te necis quāta sit magnitudo: ne/
qʒ post cām tanti furoris mēs tua molē p̄sum/
ptōis agnoscit. Sʒ forte recognitōem pcti ꝓhi
bet ptās imperij. Decet tñ vt vincat rō ptāteʒ
Quibus igiẗ oculis aspicies cōis dñi tēplum q
bus calcabis pedibus scm̄ illius pauimētū: quō
manus extendes de qbꝰ adhuc sanguis stillat i
noxius. Recede recede igiẗ: ne secūdo pctō pri
orem neqtiam augere cōtendas. His sermoni
bus impator obediens: erat. n. diuinis erudi/
tionibꝰ enutritus: ꝛ apte sciēs que sūt ꝓpria sa
cerdotis: que regū: gemēs ꝛ deflens ad regalia
remeauit. Cūqʒ octo mēsiuʒ transissent tpa ap
propinquauit natiuitatis saluatoris nostri festi
uitas. Impator aūt lamentatōibus assiduis in
palatio residens cōtinuas lachrymas icessabi/
liter expādebat. Ingressus aūt Rufinꝰ tūc ma
gister militū: ꝛ singularem apud pricipē fidu/
ciā hñs ꝛ videns principē in lamētatōibus ꝓ
stratū: accessit vt lachrymaꝝ cās ingreret. At il
le vehemētius igemiscens ꝛ amarissime lachri
mas fundēs: tu ingt Rufine laudis: ꝛ mea ma
la non sentis. Ego autem lamētor ꝛ gemo ca
lamitatē meā: qꝛ seruis qdem dei ꝛ mēdicanti/
bus apta sūt tēpla dei. At Rufinꝰ ad Ambro
sium prexit. Cui ambrosius ait. Impudentiaʒ
canū imitatus es Rufine: tāte vʒ necis auctor
existens. Ego dico tibi: qm̄ ipatorem igredi sa
cra limina ꝓhibebo. Hec ꝛ alia plurima Rufi
nus audiens impator nūciauit votum Antisti
tis. At impator i media iā platea pgo igt vt iu/
stas in faciē suscipiā cōtumelias: cūqʒ ad sacra
limina p̱uenissʒ: i sacrā qdem basilicā nō p̄sum
psit itrare: sʒ veniens ad Antistitē supplicabat
vt eiꝰ vincula resoluerʒ: cui Ambrosius. Quā
pniam ondisti post tātas iniqtates: cui Theodo
sius. Tuū ē docere: meū vo suscipe: cui Am/
brosius iniūxit: vt legem cōderet: ne snīa mor
tis ferri possʒ aio irato: sed trāsacto trigita dieꝝ
nūero: qð ꝛ fecit. Sicqʒ cū lachrymis ꝛ deuoti
one tēplū tādeʒ igressus ē: i cūctis reuerēter se
habēs erga sacerdotē Ambrosium. Quid feẗ
constātinus ð quo ē tex. 96. di. c. in scripturis
ꝛ. c. cōstantinus. qd reliq oēs xp̄iani reges vel
impatores. O mittamus oia que repetē longū
foret. Inspiciamus dñm ihm xp̄m: de quo di/
cit cyprianꝰ. 93. di. c. dñs. Dominus noster ie
sus xp̄s rex ꝛ iudex: vsqʒ ad passionis horā ser
uauit honorē pōtificibus ꝛ sacerdotibꝰ. nā cuʒ
leprosum mūdasset dixit eidē. Uade ostēde te
sacerdoti. Sacerdotem adhuc appellās quē sci
ebat eē sacrilegum. Itē cū a subdito i passione
alapā accepissʒ: nihil cōtumeliose locutus est in
p̱sonam pontificis: sʒ sic magis inocentiā suā
tutus ē. d. Si male locutus sum: testimonium
ꝓhibe de malo: si aūt bene: cur me cedis. Hec
igitur ab eo hūiliter ꝛ patiēter facta sūt: vt nos
humilitatis ꝛ patiētie exemplū haberemus. Sʒ
hodie pleriqʒ de illis sūt: de qbus diciẗ. 1. q. 1.
c. multi. Multi seculariū cū plus sacerdotū vi/
tā qʒ suā cōspiciūt: in magnū cōtēptōis sacroꝝ
crimē incurrūt. Magna. n. trabe vulneratos
oclos hñtes: festucā i aliēis cōspiciūt oclis. quā
dū icaute euellē festināt in erroris foueā dilabūẗ

De tertio honore deo debito in sacrarū ceri
moniarum obseruatione. Caplm. 3.

Ertius honor q deo debeẗ cōsistit in sa
crarꝝ cerimōiaꝝ obſuatōne. nā vt diciẗ
Tho. 2. 2. q. 88. Deū ꝛ si ñ rōe sui: rō
ne nři ēt corpalr reuereri ðbemꝰ: tū vt p corpa
les motꝰ excitemꝰ mētē nřaʒ: tū vt dcū ẜm vtrā
qʒ nāʒ nřaʒ honoremꝰ. Uñ Io. Damascenꝰ
igt. Qꝛ ex duplici nā cōpositi sumꝰ. s. corpali
ꝛ spūali: duplicē deo honorē referre debemus
Consistit āt hic honor in tribus.
Primo in capitis inclinatione.
Scðo in incuruatōe. Tertio i genuflexione
Prio ꝯsistit honor i capitis icliatōe. Et sic
statuit eccl'ia: cū noiaẗ nomē iesu i eccl'ia i missis
ꝛ diuinis officijs oēs reuerēter iclinent caput.
Uñ ð cōsecra. eccl'ie. li. 6. i. c. Dcet. dr. Cōuēiē
tes i eccl'ia nomē illd qð ē sup oē nomē: nomē
vʒ dñi nři iesu xp̄i: exhibitōe reuerētie spūal' at
tollant

tollāt: ⁊ ita flectāt gēua mētis: qđ vl' capitis icli
natōe ꝓtestēt. Scđo cōsistit honor dei i icurua
tōe: hʒ hūc vsū eccl'a vt i diuinis officijs cū glīa
pri ⁊ filio ⁊ spūi scō dcātat i fine psalmoꝝ oēs
corpꝰ icuruāt sil' cū capite. Tertio cōsistit h̄ ho
nor i gēuflexiōe. Genuflectimꝰ nāqꝫ cū adora
mꝰ corpꝰ xpi: i oibꝰ moribꝰ huiuscemōi, ꝓfitētes
nos subditos dō: q ē bñdictꝰ i scl'a scloꝝ. Amē

Sermo. 20. đ patiētia q̄ oibꝰ ē necessaria ꝓꝑ
cōes passiōes qbꝰ ifestatur humanum genus.

Per patientiam

curramꝰ ad ꝓpositū nobis certa
mē. Doctoris gētiū vba sūt ista
ad hebreos. 12. c. Post lapsuz p̄
moꝝ pētū adō hūanū genꝰ passi
onis ē vexatū: vt nullꝰ vnq̄ꝫ i hac vita iueniri
possit oio getꝰ. Insurgūt vndiqꝫ mala vndiqꝫ
tēpestates vndiqꝫ afflictōes: laborioseqꝫ cure.
Accidūt ⁊ sepe mlta aduersa nolētibꝰ ⁊ inuitis
Neqꝫ aliter aduersus fortūe ipetꝰ ⁊ icursus: re
pētinosqꝫ motꝰ: nisi ferēdo ⁊ equo aio tolleran
do tuti eē valemꝰ. Supanda ait Virgiliꝰ ois
fortuna ferendo est. Hoc autē maxime operat̄
patientie virtus: que omnibꝰ necessaria est: sine
qua succumbit mens: ⁊ deficit animꝰ: cū aliqđ
sinistruz accidere viderit. Eapropter in hoc ser
mone de patientia erimus tractaturi: de q̄ tres
considerationes faciemus.

Prima est de eius descriptione.
Secūda de eius determinatione.
Tertia de eius acquisitione.

Quid sit patia: ⁊ đ mltiplici eiꝰ acceptōe. Ca. 1

Prima cōsideratio est de patiētie descri
ptione: in qua qd sit patientia ondemꝰ
Et Lact. 5. li. diui. insti. aduersus gē
tes: sic dicit. Patientia est maloꝝ q̄ aut inferū
tur aut accidūt cū equanimitate platio. Et Tul
lius in rhetorica eādē sententiā loquit̄ sub alijs
verbis. d. Patientia est honestatis aut vtilita
tis causa reꝝ difficiliū ⁊ arduaruz voluntaria ac
diuturna ꝑpessio. Et pro ampliore declaratiōe
notandū ꝙ quintuplex patientia inuenitur.

Prima est remissoꝝ. Secunda mūdanoꝝ.
Tertia stultoꝝ. Quarta hypocritarum.
Quinta virtuosorum.

Prima est patientia remissoꝝ eoꝝ. s. qbus ex
officio incumbit reprehēdere corrigere vel pu
nire aliena peccata: ⁊ tamē illa tollerant. Con
tra quos est. c. facientis. 86. di. vbi dicit̄. Faciē
tis ꝑculdubio culpaz habet: q qđ pōt corrigere
negligit emendare. Et. 83. di. c. cōsentire. Cō
sentire videt̄ tractanti qui ad resecanda que cor
rigi debent nō occurrit. Et eadē di. in. c. error
Error cui nō resistit̄ approbat̄: ⁊ veritas cū mi
nime defensat̄ opprimit̄. Negligere qppe cum
possis ꝑturbare peruersos nihil aliud est q̄z fo
uere. Nec caret scrupulo cōcessionis occulte q
manifesto facinori desinit obuiare. De hac aūt
vel tollerantia vel punitōne maloꝝ copiosius
disputabitur in sermōe de iusticia. Secūda est
patientia mūdanoꝝ eoꝝ. s. qui ꝑpter mundū
quoscūqꝫ bores strenue tollerant. De qbꝰ dicit̄
47. di. c. omnes. Omnes huius seculi dilecto
res in terrenis his rebus fortes sunt: in celesti
bus autē debiles. Nā pro tēporali gloria vsqꝫ
ad mortē desudare appetunt: ⁊ pro spe ꝑpetua
nec parū quidez in labore subsistunt. Pro ter
renis lucris iniurias quaslibet tollerant: ⁊ ꝓ ce
lesti mercede: vel tenuissimi verbi cōtumelias
ferre recusant. Terreno iudici toto etiā die assi
stere fortes sunt: in oratione corā dño vel vnius
hore momēto lassant̄. Sepe nuditatē deiectio
nē famē ꝓ acquirendis diuitijs atqꝫ honoribꝰ
tollerant. Superna autez laboriose q̄rere tanto
magis dissimulāt: quāto magis ea retribui tar
dius putāt. hec ibi. Tertia ē patiētia stultoꝝ. s.
eoꝝ q sciunt ꝙ peccādo mortaliter seruiūt dia
bolo ⁊ ꝑmittunt se trahi ab illo de peccato i pec
catuz. Quibus dicit Paulus. 2. ad Cor. xi. c.
Libenter suffertis insipientes: cuz sitis ipsi sa
pientes. Sustinetis. n. si qs vos in suitutē re
digit: si qs deuorat: si qs accipit: si qs extollit̄: si
qs in faciē vos cedit. Quarta ē patientia hy
pocritaꝝ de qbus dicit̄ Math. 6. Extermināt
n. facies suas: vt pareant hominibꝰ ieiunantes
Quinta ē patiētia virtuosoꝝ. De q̄ dic̄ Aug.
in li. de patiētia. Virtus animi q̄ patientia dici
tur: tā magnū donū dei est: vt etiā ipsius q̄ no
bis eā largit̄ patiētia ꝑdicet̄. Et đ hac xp̄s Luc.
21. c. In patia vr̄a possidebitis aīas vr̄as. Et
iacobꝰ. 1. c. Patia opꝰ ꝑfectū hʒ. ⁊. 2. ad Cor.
6. c. In oibꝰ exhibeamꝰ nosmetipos sic dei mi
nistros i mlta patia. Et ad eph. 4. cū patia sup
portātes iuicē. Et. 1. ad cor. 6. Sectare iusticiā
pietatē fidē charitatē patiaz. Huiꝰ āt offm̄ ē cō
suare bonū rōnis ꝯtra iusticiā ne. s. rō tristicie
succūbat. nā vtutes morales ordināt̄ ad bonū
iquātū cōsuāt bonū rōis cōtra ipetꝰ passionuz
Int alias autem passiones tristicia efficax est
ad impediendum bonum rationis: secundum
illud Eccl. 30. Multos occidit tristicia. Nec

Tho. ꝭa ꝭe. q. 136. ppea dixit Lucan⁹. Gau/
det patiētia duris. Nōndū tñ ꝙ aliđ ē passionē
⁊ afflictōez i aduersitatib⁹ nō sentire: aliđ ñ suſ
ferre: q hō ē āgustias ⁊ tribulatōes sētit: ſȝ si nō
ē Ꝟtuosus ⁊ fortis aio i passione deficit: ⁊ mul
ta: aut cogitat: aut loqtur: aut opatur q̄ nō con/
ueniūt. Qui Ꝟo Ꝟtuosus ē: ⁊ si vt hō aduer/
sa sentiat: tamē in dolore modū adhibet: ⁊ mē/
surā seruat atq̄ȝ modestiā. Propterea igt Se
neca de consolatōe ad paulinū: nō sentire mala
sua nō ē hominis: non ferre non ē viri. ⁊ Tul
lius li. 2. de oratore. Magna laus ⁊ admirabi
lis videri solet: tulisse casus sapiēter aduersos:
non fractū esse fortuna: retinuisse in rebus aspe
ris dignitatem.

De quinq̄ȝ in qbus debet vnusqsq̄ȝ esse pa/
tiens. Capitulum secundum.

s Ecūda consideratio de patiētia dicitur
determinatio. Dȝ nāq̄ȝ hō determina
te eē patiens maxime in quinq̄ȝ. vȝ.

Primo in contumeliarum illatione.
Secūdo in tpalium bonorum perditione.
Tertio in carorum amissione.
Quarto in corpis flagellatione.
Quinto in voluntaria operatione

Primo dȝ hō esse patiens in cōtumeliaruȝ
⁊ iniuriaꝝ illatōe. Solent nāq̄ȝ hoies nequā ⁊
mali molestare bonos: nūc detrahēdo: nūc cō/
uitiando: nūc contumelias iferendo. Ibi Ꝟtus
ē vbi boni patiēter sciūt sufferre. Quoniam vt
dicitur. 23. q. 4. c. tu bonus. Tu bonus tollera
malū. Et ideȝ in. c. tollerādi. ⁊ in. c. Qui secū
dū carnē. In. c. Ꝟo. Hec aūt vita. Greg. ait
Si boni estis: q̄ȝ diu in hac vita subsistitis: eq̄/
nimiter tollerate malos. Nā quisqs non tolle
rat malos: ipe sibi p ipatiētiā testis ē: qa bon⁹
non ē. Abel eni esse renuit: quem Cayn mali
cia non exercet. Et Lact. in. 5. li. diui. isti. Nō
enim minus malū est referre iniuriā q̄ȝ inferre
Nam vnde certamina iter hoies contentiones
q̄ȝ nascūtur: nisi ꝙ iprobitati opposita ipatiētia
magnas sepe cōcitat tempestates. Qđ si patiē
tiam qua Ꝟtute: nil melius: nil in homie digni
us iueniri pōt: iprobitati opposueris: extingue
tur ptinus tanq̄ȝ igni aquā supfuderis. Sinau
tē puocatrix illa ipatientia iprobitatem sibi cō/
parē nacta ē: tm̄ excitabilius incēdiū vt id non
flumē aliquod: ſȝ cruoris extinguat effusio: ma
gna itaq̄ȝ patiētie rō ē: quā sapiēs auget bono
uiro. Vt. n. nihil maloꝝ fiat h sola efficit. Que
si detꝰ oibus nullū scelus: nulla fraus in rebus
humanis erit. Spectat vtiq̄ȝ ad magnanimita
tem quod nōnulli ascribūt ad vtilitateȝ. ſ. ferre
patiēter ⁊ equo aio Ꝟbera contumeliosa. Con
tra quos ē dictū Senece li. đ clemētia. vbi igt
Magni animi pprium ē iniurias atq̄ȝ offensi
ones spnere. Et idē i li. de puidētia. Manet si
ne aduersario Ꝟtus. Tūc appet quāta sit: quan
tūq̄ȝ polleat: cū qd possit patiētia ostēdiꝰ. ⁊ Sa
piēs puer. 16. c. Melior ē patiēs viro forti: ⁊
q dñatur animo suo: expugnatore vrbiuȝ. Ex
hoc laudaꝰ patiētia magnoꝝ viroꝝ atq̄ȝ poten
tum: q patiētes fuerūt ad ferēdū iniurias. Scri
bit nāq̄ȝ Seneca đ Antigono rege: ꝙ cum au
dissȝ quosdā: q eū nō videbāt de se male loquē
tes: accessit ad eos ⁊ dixit. Nunc maledixistis
Anthigono: cui⁹ occasione i has miserias inci
distis: mō aūt bene optate ei qui vos ex hac vo
ragine eduxit. Nec āpli⁹ eis dixit. Diciꝰ etiā in
Policratone. ꝙ Aristipp⁹ cuidā maledicēti si/
bi phs patiēs respondit. Tu lingue tue: ⁊ ego
auriū meaꝝ dñs sum: ⁊ ibidem narraꝰ ꝙ Xe/
nophon phs de se maledicēti respondit. Tu di
dicisti maledicere: ego maledicta cōtēnerꝰ. Ibi
dem habeꝰ de octauiano: ꝙ cū eidem descendē
ti rome p sacrā viam: despatus qdam diceret.
o tyrāne: rñdit. Si esseȝ non diceres. Nec am
plius de verbis eius curauit. Ferꝰ adhuc ibi/
dem: ꝙ simillimus qdam adolescēs Octauia/
no vrbē intrauit. Quem Augustus ad se ad/
ductū interrogauit. Dic mihi adolescens. Fu/
it nūq̄ȝ mater tua rome. Negauit ille nec con
tent⁹ adiecit. Sed pater meus. Ioci itaq̄ȝ aspe
ritate vrbana notitiam oium ⁊ familiaritateȝ si
bi cōciliauit. Ibidem adhuc fertur illud quod
scribit aug. 4. li. đ ci. dei đ magno Alexādro.
Qui cū reprehenderet piratam quendam di/
cens: cur mare habes infestum. Ille libera vo
ce respondit. Quid tibi: vt tu orbem terrarum
Sȝ qꝛ id ego vno nauigio facio: latro vocor: qꝛ
tu magna classe: diceris impator. Si sol⁹ ⁊ ca/
ptus sit Alexāder latro erit: ⁊ multa alia cōtra
Alexādrū ptulit aiose. Mirat⁹ Alexāder con
stantiā hois honorauit eū: iussitq̄ȝ cōscribi mi/
litie. Silr narraꝰ ibi ꝙ Anthigon⁹ pedagog⁹
cytharā Alexādri magni fregit abiecitq̄ȝ dicēs
Etati tue iā regnare couēit: vt ea q̄ i corpe re/
gis voluptatē luxurie dāt dominetis. Qđ ille
patientissime tulit. Quib⁹ exēplis appet: nō vi
le eē neq̄ȝ vitupabile: imo magnificū egregiuȝ
atq̄ȝ decorū illatas iniurias despicere. Scđo
dȝ hō eē patiēs in tpalium bonorū pditiōe: vt
nō subruat

nō subruat animus: nec desperet si quādoq; hec fortune bona: vt honor dignitas potentia diuitie similia z dimi uanē. Propterea laudat Anaxagoras: qui nō est cōtristatus quando in patriā rediens possessiones suas desertas z dissipatas inuenit. Et Bias prieneus letanter respondit his q eū interrogarunt: qd secū ferebat cū fugiebat de patria: quā inuaserant hostes. Omnia mea mecū porto: de quib⁹ mentionem feci in s̄mone de auaricia: siue de cōtemptu diuitiaꝝ in q̄dragesimali. Tertio dz esse hō patiēs in suoꝝ caroꝝ seu propinquoꝝ amissione nā sunt multi q ꝓpter morte suoꝝ nullū habēt modū. Indignant deo: z seipsos cōmittūt cōsumendos dolori. Pro quib⁹ dicit Seneca de consolatione ad Paulinū. Quid tā humile ac muliebre est: q̄z cōsumendū se dolori cōmittere nos autē nō interdicimus eis: qn ꝓ suis mortuis quadā pietate ducti doleant z lachrimētur fleuit Joseph sup patre suo mortuo vt dr̄ Gene. vltimo. c. Et abrahā fleuit sup Sarra mortua post. 126. annis vite sue. Gen̄. 23. ca. fleuerunt z patres antiqui ꝓ morte suoꝝ. Et xp̄s lachrymatus est: cū lachrymātē vidit Magdalenā ꝓ fratre mortuo. Joā. xi. c. z Vgo beata doluit z fleuit in morte xp̄i: damnam⁹ superabūdātiā doloris: q̄ videt quandā desperationē p̄tēdere: quapropter paulus. 2. Thessalonicēses: 4. c. ait. Nō cōtristemini sicut z ceteri q spē nō habent. z. 13. q. 2. c. vbicūq; hec autē. z. c. habēt z. c. q diuina vocatōe. cōfirmat qd̄ dicim⁹ hinc Hiero. ad Tyrasiū ait. Charitatis tue scripta p̄cepi: in qb⁹ animū tuū dolore cōmotū de filie dormitione cognoui: nō aliud in te admiratus sū q̄z xp̄iani pectoris absq; virtutē ablatā fuisse Stupeo murū fidei penetratū vulnerib⁹ orbitatis: quē sopire debuerat spes resurrectōis z regni celestis. Resurgere credim⁹ mortuos nostros z plangim⁹: qd facerem⁹ si mori tm̄ p̄ciperet de⁹. Voluntas ei⁹ vtiq; sola sufficeret ad solatiū: cui nullū iubemur affectū p̄ponere. hec ille. Propterea. Valeri⁹ maxim⁹ lib. 5. rubri. de parentib⁹ qui obitū filioꝝ forti aīo tulerunt: laudat Anaxagorā: q audita morte filij respondit nūcio: nihil iexpectatū aut nouū nūcias: ego eni3 illū ex me natū: mortalē esse sciebā: z sicut nemine3 mori solere qui nō vixerit: sic nec aliquē viuere q moriturus nō sit. Quarto debet vnusq̄sq; esse patiens in corporis flagellatiōe: cū corpus egritudinib⁹ z infirmitatib⁹ aggrauatur: sicut de beato Francisco legim⁹: de q̄ dicit dn̄s Bon̄. in legēda magna: cū duris corporis angeret doloribus: illas suas angustias nō penaꝝ censebat nomine sed solatioꝝ: dū autem semel grauius solito doloꝝ vrgeret, aculeis quida3 frater simplex dixit ad eū: frater hora dn̄m vt mitius tecū agat. Manū eni3 suā plus debito sup te grauare videt. Quo audito vir sanct⁹ cū eiulatu exclamans ait. Nisi noscerē in te simplice3 puritatē: tuū ex nūc abhorrerē cōsortiu3: q2 ausus fueris circa me diuina iudicia reprehēsibilia iudicare. Vt l3 totus eēt attritus grauis ꝓlixitate languoris: ꝓijciens se in terrā ossa debilia duro casu collisit z deosculans humū: gratias ingt tibi ago dn̄e deus de ominib⁹ his doloribus meis: teq; mi dn̄e rogo: vt cētuplu3 si tibi placuerit addas: cū tue sancte volūtatis adipletio sit mihi cōsolatio semp plena. Quinto dz esse vnusq̄sq; patiens in voluntaria opatione: in ieiunis orationib⁹ vigilijs z disciplinis: alijsq; operib⁹ virtuosis: cū p̄miū illoꝝ sit eterna vita. Jn omnib⁹ autē vnusq̄sq; memor esse debet illius patiētissimi Job: q in omni aduersitate sua: in dāno reꝝ: siue in morte repentina filioꝝ siue in plagis z vlnerib⁹ corpis sui solitus erat dicere. Dn̄s dedit dn̄s abstulit: sic dn̄o placuit ita factū est: sit nomē dn̄i b̄ndictu3.

Qd̄ quinq; sunt regule ad acquirēdā patiētiam. Capitulum. 3.

Tertia cōsideratio est de patientie acquisitione. Jn qua dicēdū est quomō patientia pōt acqri: z ad hoc notande sunt quinque regule.

Prima dicit recogitatio.
Secunda melioratio.
Tertia premiatio.
Quarta auxiliatio.
Quinta exemplatio.

Prima regula dr̄ recogitatio. Quādocūq; qs sentit aduersa multa imminere sibi recogitare dz peccata q̄ ꝯmisit: z dicere illud Michee. 8. c. Jrā dn̄i portabo qm̄ peccaui ei. Sic faciebāt fratres Joseph qn̄ venerūt i egyptū: z Joseph loquebat cū eis: z ipsi nō cognoscebāt eū: z dicebat: frater vester vn⁹ ligat in carcere: vos aūt abite z fratrē vr̄3 minimū ad me adducite. At illi lingua hebraica credētes nō intelligi ab Joseph dicebāt adinuice3: merito hec patimur q2 peccauim⁹ in fratrē nostrū videtes angustiam aīe illi⁹ cū deprecaret nos: z nō audiuim⁹: Jdcirco vēit sup nos ista tribulatio. Scd̄a regula dr̄ melioratio. Quādocūq; qs tribulatiōib⁹

quatiᷣ vt patiens fiat ꝯsideret ꝙ deꝰ in hac vita sepius vexat quos amat: ⁊ omnia in meliꝰ inter/pretatᷣ. Vñ Job. 5. c. dicitᷣ. Beatus hõ q corri/pitᷣ a dño: increpationẽ ergo eiꝰ ne reprobes: ⁊ sapiens ꝓuer. 3. Disciplinam dñi ne abijcias: nec deficias cũ ab eo corriperis. Quẽ. n. dili/git dñs corripit: ⁊ quasi pr̃ i filio cõplacet sibi. Solet. n. tribulatio satis ꝓdesse anime ad illu/minandũ eã: atq ad superãdas mũdi ⁊ carnis blanditias. Vñ Lact. in. 2. lib. diuinaꝝ instit. ait. Tunc maxime deꝰ ex memoria hominũ ela/bitur: cũ beneficio eius fruentis honorẽ diuine indulgentie dare debẽt. At vero siq̃ necessitas grauis ꝑsserit: tunc dñi recordanᷣ: si belli ter/ror: infremuit: si morboꝝ pestifera vis incũbit: si alimẽta frugibꝰ longa siccitas denegauit: si se/na tẽpestas: si grãdo ingruit: ad deũ cõfugitur: a deo petitᷣ auxiliũ deꝰ vt subueniat oratᷣ. Si qs in mari vento seuiente iactatᷣ: hunc inuocat. Si qs aliq̃ vi affligatᷣ: hunc potiꝰ iplorat: si qs ad ex/tremã medicãdi necessitatẽ deductus victũ p̃ci/bus exposcit: hunc solũ obtestatᷣ ꝑ eiꝰ diuinũ at/que vnicũ nomẽ hominũ sibi misericordiã q̃rit hec ille. Et Hiero. tribulationis vtilitatẽ ꝑ exẽ/pluz quoddã explicat in epistola ad Rusticum monachũ. d. Grecus adolescens erat in ceno/bio: q nulla abstinentia: nulla operis magnitu/dine flãmã poterat carnis extinguere. Hũc pi/clitantẽ pater monasterij hac arte preseruauit. Imperat cuidã viro graui vt iurgijs atq cõui/tijs insectaretᷣ hominẽ: ⁊ post irrogatas contu/melias primꝰ veniret ad q̃rimonias. Vocati te/stes: ꝓ eo loquebanᷣ q cõtumeliã fecerat. So/lus pater monasterij defensionẽ suã callide op/ponere studuit: ne abũdãtiore tristicia absorbe/retur frater. Quid plura. Ita ãnus deductꝰ ẽ. Quo expleto interrogatus adolescẽs sup pristi/nis cogitationibꝰ si ita adhuc moleste sustineret pape inq̃t. Mihi viuere nõ lꝫ: ⁊ fornicari libet

Tertia regula ad acquirendã patientiaz dicitᷣ premiatio. Quãdocũq qs deficere videret ani/muz in tribulatõe: aut in laboribꝰ ꝓpter deũ su/sceptis: statim subleuari debet ad illã mercedez vberrimã ⁊ copiosaz: q̃ repromittitᷣ nobis i ce/lis. De qua xp̃s dicebat Math. 5. Beati estis cũ maledixerint vobis homines: ⁊ ꝑsecuti fue/rint vos: ⁊ dixerint omne malũ aduersum vos: mentiẽtes ꝓpter me. Gaudete ⁊ exultate: quo/niã merces vestra copiosa est in celis. Sic Ste/phanus cũ esset inter eos q ꝑsequebanᷣ ipsum: intendens in celũ vidit gloriã dei. Quarta re/gula dicitᷣ auxiliatio. Quãdocũquẽ aliquis pre/mitur multis angustijs: sciat deũ astare sibi: vt ei succurrat: vel vt patientiã tribuat: dũmõ ipse auxiliũ eius postulet. Ideo Dauid in p̃s. 36. ait. Iuxta est dñs his qui tribulato sunt corde. Est de hoc exẽplũ magni Antonij: q post mul/ta etiã verbera: q̃ a demonibꝰ fuerat passus vi/disset in splendore quodã mirabili dñm iesum xp̃m dixit ad eũ. Vbi eras bone iesu: vbi eras Quare a principio non fuisti vt me iuuares et vulnera mea sanares. Cui dñs Antoni. h erã ⁊ meo auxilio certamẽ superasti. Amodo autẽ qr viriliter dimicasti: in toto orbẽ faciã te nomi/nari. Quinta regula ad acquirendã patien/tiaz dicitᷣ exẽplatio. Quãdo aliqs cupit habere patientiã: vltimũ est remediũ intueri sanctoruz exẽpla ⁊ potissimũ dñi nostri iesu christi. De q̃ petrus prima epistola. c. 2. dicit. Christus pas/sus est ꝓ nobis: vobis reliquens exempluz. Et Paulus ad Hebreos. 12. ait. Recogitate euz q sustinuit talẽ a peccatoribꝰ aduersus semetip/sum cõtradictionẽ: vt nõ fatigemini animis ve/stris deficientes. Quenã patientie exẽpla non inueniunᷣ in xp̃o. Vide illũ. o aĩa in cruce nu/datũ. Vide ⁊ cõtemplare diligenter. Si te gra/uatã sentis infirmitate corporis: audi illũ dicen/tez tibi. Et ego pro tua salute a plãta pedis vsq ad verticẽ totus sum vulneratus. Si dixeris ei Heu iniuste accusor inique criminor ab emu/lis meis: rñdebit tibi. Et ego q deꝰ sum factus hõ iustus sanctus pius sapiens mũdus ⁊ ipollu/tus: vocor samaritanꝰ seductor malefactor: bla/phemus: ⁊ velut ꝑditissimꝰ reus: in medio la/tronũ crucifigor. Si cõquesta fueris de paupta/te ⁊ ille clamabit. O aĩa mea sustine patiẽter qr ⁊ ego amore tui in tãta sum pauptate ꝯstitutus vt nõ habeã vbi caput reclinẽ in cruce. Sitiui: at aque mihi guttula denegatᷣ. Et tandez nihil inueniri põt: in quo nos patiamur pro amore crucifixi: qn magis in illo patiatᷣ ipse ꝓ amore nostro. Propterea Aug. i lib. de cõflictu vitio/ruz ait. Si passio redẽptoris ad memoriã reuo/catur nihil tã durũ est qđ nõ equo aĩo tolleretᷣ. Parua. n. tolleramꝰ si recordemur qd biberit ad patibulũ q nos inuitat ad celũ. ille. n. oppro/bria irrisiones cõtumelias alapas sputa flagel/la coronã spineã crucẽq sustinuit. Et nos mi/seri ad nostrã cõfusionẽ vno s̃mone fatigamur vno v̾bo dijcimur. h ille. Quare ꝓcuremꝰ fer/uenter: vt acq̃ramꝰ patientiã: ꝑ quã deꝰ largietᷣ nobis h grãz: ⁊ i futuro sempiternã glĩã in q̃ ẽ

bñdictus

bn̄dictus per eterna secula seculoꝝ. Amen.

Sermo de morte.

m Orte morieris

Gen̄.2.c. Existimaui sepenume ro nihil tā vtile anime rōnali esse posse ad fugā vitioꝝ q̄ȝ freques memoria mortis. Propterea sapiens Ecc.7.ait. In oibus opib⁹ tuis memorare nouissima tua: ⁊ in eternuȝ nō peccabis. Et Hiero.ad Paulinū. Facile cōtēnit omnia q semp cogitat se morituruȝ. Et idē ad Cyprianū dicit. Qui.n.quottidie recordatur se esse morituꝝ cōtemnit p̄sentia: ⁊ ad futura festinat. Et idē ad Heliodoꝝ de vita nepotiani. Platonis sentētia est oium sapiētū vitaȝ meditationē esse mortis. Seneca ad Luciluȝ ait. Nihil eque tibi ꝓderit ad cōtempantiā omniū reꝝ q̄ȝ frequens cogitatio breuis huius incerti itineris. Et idē ad eundē in epistola ait. Molestū est iniquis mortē añ oculos habere. ista tā seni q̄ȝ iuueni dȝ esse ante oculos. h ille. Cū igit̄ mortis memoria sit tante vtilitatis. Icirco in presenti ſmone de ipsa morte tria sunt cōtemplanda mysteria.

Primū de sua ferocitate.

Secundū de sua dubietate.

Tertiū de sua crudelitate.

De mortis ferocitate.

p Rimū mysteriū est de mortis ferocitate. Circa qd̄ nota triplicē ferocitatem.

Prima cōtra primos homines.

Secūda cōtra peccantes.

Tertia cōtra totū mundū.

Prima ferocitas dicit̄ cōtra primos hoies quos ipsa interemit ⁊ ꝓstrauit. Nā a principio cōditōis humane in statu innocētie erāt hoies immunes a lege mortis. Unde Aug.in.13.li. de ciui.dei ait. Fatēdū est primos hoies ita fuisse institutos: vt si nō peccassent: nullū gen⁹ mortis experirent̄. Sȝ eosdē primos peccantes ita fuisse morte mulctatos: vt qcqd eoꝝ stirpe fuisset exortū eadē pena teneret̄ obnoxiū: pro magnitudine qppe culpe illi⁹ naturā dānatio mutauit i peius: vt qd̄ penaliter p̄cessit in peccātib⁹ hoib⁹ primis naturaliter sequeret̄ in nascētib⁹ ceteris. Idē in libro de baptismo paruuloꝝ ait. Fiebat ordo iusticie: vt sicut aīa dn̄o suo ita corpus ei obediret. h ille. Et eccl.15. Ante hoieȝ vita ⁊ mors. Et in eodē.c. Deus ab initio cōstituit hominē: ⁊ reliquit illū in manu cōsilij sui Et Origenes sup Leuiticū.9.c. Si hō ab initio elegisset vitā: nūq̄ȝ humanū gen⁹ mortaleȝ conditionē teneret. Un̄ de⁹ ꝓpter peccatū dixit Ade. Quia audisti vocē vxoris tue: dico tibi q: in sudore vultus tui vesceris pane tuo: donec reuertaris in terrā de qua sumptus es: q: puluis es ⁊ in puluereȝ reuerteris. Gene.3. Et hec omnia ꝓpter peccatū. Heu q̄ȝ grauis fuit illa culpa: q̄ imperio mortis omnes subiecit: sed potissime primos parentes: nā p errorē inobedientie sue: mortē quā deus nō fecerat sibi inuenerūt. Iuxta illud Aug.in.i.ꝓnosticō dicētis. Uide mortē nō a deo sed per errores intus venisse hominib⁹ in paradiso delitiaruȝ positis. Cui etiā cōuenit illud qd̄ scribit̄ Sap. 2.c. Deus mortē nō fecit: sed impij manibus proprijs accresierūt eā. Sed circa hoc dubitari potest: q: cū deus dixerit Ade Gen̄.2. Qua cūq̄ȝ hora comederis: morte morieris: non tamen hoc videt̄ veruȝ: q: nō illa die mortui sunt Ad hoc respondet Nicolaus de lira in expositione sup Gen̄. q: illa verba sic habent exponi. Morte morieris idest moriendi necessitatē incurres: quia gustato ligno nō statim mortu⁹ est: sed cepit ad morteȝ tendere. Et Aug. super Gen̄. sic ait. Morte morieris: idest morti obligatus eris: vel mortis reatū incurres. Unde ⁊ in alio loco ideȝ ait. Quāuis annos multos post vixerunt: illo tamē die mori ceperunt quo mortis legē qua in seniū veterascerent acceperunt. Data est ergo potestas morti eijciēdi illos ꝓpter eoꝝ culpā. Et q: necessaria erat humani generis multiplicatio: viuendi tēpus in longū ꝓcessuȝ est: quod tamē a morte deuictū ⁊ debellatuȝ est. Et quid profuit illis longa vita: quib⁹ omnino mors est subsecuta. Audiam⁹ qd scriptura dicat Gen̄.5. Uixit Adā.130.annis: ⁊ genuit filiū ad imaginē ⁊ similitudinē suā: vocauitq̄ȝ nomē eius Seth. Et facti sunt omnes dies Adā postq̄ȝ genuit Seth.800.anni. genuitq̄ȝ filios ⁊ filias. Et factū ē omne tempus quo vixit Adā.930.āni ⁊ mortu⁹ est. Uixit q̄q̄ȝ Seth.105.ānis: ⁊ genuit Enos. Uixitq̄ȝ seth postq̄ȝ genuit enos.807.ānis: genuitq̄ȝ filios ⁊ filias. Et facti sunt oēs dies Seth.912.ānoruȝ ⁊ mortu⁹ est. Uixit vero Enos.90.ānis ⁊ genuit Cynan. post cui⁹ ortū Uixit.815.an. ⁊ genuit filios ⁊ filias. Factiq̄ȝ sunt omnes dies Enos.905.āni. ⁊ mortu⁹ ē. Uixit q̄q̄ȝ Cynā. 70.an. ⁊ genuit Malaleel. et vixit Caynā post q̄ȝ genuit Malaleel.840.an. ⁊ genuit filios ⁊ filias. Et sic de oib⁹ alijs a p̄ncipio vsq̄ȝ ad finē

incipientibus. Si vero aliqs incredulus dubi
taret quõ fuerit illud possibile vt vita illoꝝ sic ꝓ
traheret in longũ. Responderi põt ẜm Nico.
de lira. hoc fuisse pluribus de cãis. Prio ex
bonitate conditionis vel cõplexionis primoruz
ꝑentũ. Fuerũt. n. a deo imediate formati ⁊ per
consequẽs fuerũt optime cõpositõis: ⁊ sic ad lõ
giorẽ vitam dispositi. Et illa bonitas cõplexio
nis magis venit ad hoies propinquos illiꝰ tpis
q̃ ad remotos tpis moderni. Secũda rõ su/
mitur ex mõ viuẽdi: qr tẽꝑate viuebant. Ter
tia rõ sumitur ex bõitate nutrimẽti qr añ diluui
um nascẽtia terre erãt meliora q̃ postea: qr iun
datio diluuij fuit ꝓ maiori ꝑte ex aquis oceani
Aque aũt salse iducũt sterilitatẽ ⁊ reddũt terre
nascẽtia peiora: ex qbus abbreuiat vita homis
: Quarta rõ ẽ ex scia ade: q formatus fuit in ꝑ
fectõe scie: ⁊ iõ cognouit ꝟtutes herbaꝝ fructu
um ⁊ lapidũ que faciũt ad conseruandã sanita/
tẽ: ⁊ vitaz ꝓlongandã. Quinta rõ ẽ ex dispõ
ne diuia hoc ordinãte: vt ꝑ longũ tp̃s cito mul
tiplicaret humanũ genus. Hec Nico. de lira.
Quãuis igit primi hoies tam diu suꝑuixerunt
scia p̃diti: fortitudine corꝑis bene dispositi: nõ
potuerũt tamẽ mortis ferocietatẽ repellere con
tinuit illos ⁊ oẽs mortui sũt. Quod vtiq3 nobis
in exẽplum eẽ põt: vt vite huiꝰ erũnam cogno
scamus. Hoc ẽ qd̃ Hiero. ad Heliodoꝝ d̃ vi
ta Nepotiani ait. Debemus ⁊ nos aio p̃medi
tari quod aliqñ facturi sumꝰ: ⁊ qd̃ velimꝰ noli/
mus: longiꝰ abesse nõ põt. Nã si noningentos
excederemus annos velut ante diluuium viue
bat genus humanũ: ⁊ Mathusalẽ nobis tp̃us
donaret: tamẽ nihil eẽt p̃terita longitudo: q̃ eẽ
desisset. Et. n. inter illũ q vixit decẽ ãnis: ⁊ il/
lũ qui vixit mille: postq3 idem finis vite adue/
nerit ⁊ inrecõsolabilis mortis necessitas transa
ctũ omne tñdem ẽ: nisi q magis senex onustiꝰ
peccatoꝝ sarcina ꝓficit. Optima queq3 dies mise
ris mortalibꝰ eui. Prima fugit subeũt morbi
tristisq3 senectus. Et labor ⁊ dire rapit inclem̃
tia mortis. hec ille. Que omnia sic dicta intelli
gas: vt sicut longitudo vite oẽs illos prios vi/
ros non excusauit a morte: sic nec breuias vite
tue ẽt dilata ad multos ãnos te excusabit: quia
morte morieris. Scd̃a ferocitas mortis ẽ cõ
tra peccantes. Nam sepenumero ip̃os inuadit
subito: ⁊ in breui morula absorbet eos. Et lic3
multa accidãt per nãm que labilis est: ⁊ vt pluri
mũ humane vite contraria: verũtamẽ mortali/
tates ⁊ pestilẽtie aduenĩũt sepe ⁊ sepius iudicio

dei: in qbus nõ sine grãdi terrore oẽs aspiciũt
mortis dñium ⁊ ptãtem. Et q hec ꝟa sint ꝓ/
bat ex testificatõe scripturaꝝ. Et p̃mo sumi po
test illud testimoniũ Numeri. xi. vbi narrat q
cũ ppl̃s israel eẽt in deserto nõ cõtentus cibo ce
lesti. s. mãna qd̃ pluebat illis deus de celo: desi
derãs carnes pisces cucumeres pepones cepe
⁊ allia: dñs pluit conturnices i castris eorũ. Et
cũ adhuc carnes essent in ore ipsorũ ecce furor
domini cõcitatus i populũ: ꝑcussitq3 eu3 plaga
magna. Scd̃m testimõiũ habet Numeri. 14
Nã cũ populus ille murmurasset cõtra dñm:
dixit dñs ad Moysen. Vsquequo detrahet mi
hi ppl̃us iste Quousq3 nõ credẽt mihi in oibꝰ
signis que feci corã eis. Feriam ergo eos atq3
consumã pestilentia. Qd̃ fcm̃ fuiss3 nisi Moy
ses orasset ad dñm: vt dimitteret eis. Tertiu3
testimoniũ habet Exodi. xi. vbi narratur q no
cte media ꝑcussit dñs egyptum plaga magna:
⁊ iterfecit omne primogenitũ in terra egypti a
primogenitis Pharaonis q sedebat i solio vs/
q3 ad primogenitũ captiue: que erat in carcere:
⁊ oẽ primogenitũ iumẽtoꝝ Surrexitq3 Pha
rao in nocte ⁊ oẽs serui eius oẽsq3 egyptij: ⁊ or
tus ẽ clamor magnꝰ. Neq3. n. erat domus i q̃
nõ iaceret mortuus. Quartũ testimoniũ est i
Leuit. 16. c. vbi dñs. d. Si nolueritis reciper
disciplinam: ⁊ ambulaueritis ex aduerso mihi
ego quoq3 cõtra vos incedã ⁊ ꝑcutiã vos septi
es ꝓpter pctã vestra: iducãq3 suꝑ vos gladiu3
vltorem federis mei. Cũq3 fugieritis in vrbes
imittã pestilentiã in medio vestri. Quintu3
testimoniũ ẽ vlt. c. secũdi li. Reg. ⁊. 2. Paral.
21. vbi legit q ꝑcussit dñs pestilẽtia isrl̃ a Dan
vsq3 ad Bersabee ⁊ mortui sũt ex ppl̃o. 70. mi
lia virorum. Sextum testimonium capit ex
comminatione quã fecit dominus per Ezech.
7. c. Ira mea iqt suꝑ vniuersũ ppl̃m. Gladius
foris pestis ⁊ fames itrisecꝰ. Qui i agro ẽ mor
te morietur: ⁊ q in ciuitate sũt pestilẽtia ⁊ fame cõ
sumabunt. Septimũ testimoniũ capit a Iu
stiniano i auteñ. vt nõ luxuriẽtur cõtra naturã
vbi ait. Propter ista duo. s. ꝑꝑ blasphemiã ⁊
pctm̃ cõtra nãm fames pestilentie ⁊ terremotꝰ
fiũt. Idẽ silr̃ in glo. 32. q. 7. c. flagitia. Oc/
tauũ testimoniũ est in historia eccl̃iastica. In q̃
narrat q Maximianꝰ iꝑator ductꝰ diabolico
spũ fecit cõponere carmia blassemijs plẽa cõtra
iesũ xp̃m ⁊ scõs: eaq3 scribi mãdauit i tabulis.
Iussitq3 ꝑ singulas vrbes ⁊ villas ⁊ agros de
ferri: faciebatq3 ea cãtari. Altissimꝰ aũt tm̃ scelꝰ
inultum

īnultū remanere noluit: ſꝫ tāto rigore in pplm
blaſphemū peſtilentiā miſit: vt comedēdo ⁊ bi
bēdo ſola ſternutatōe morerētur. Ipe āt Ma
ximianꝰ dolore graui percuſſus ſpm̄ exaltauit.
Nonū teſtimoniū ē in legēda ſcōꝝ in vita bti
Gregorij in tractatu de letanijs: vbi refert̄ ꝙ
ꝓpter comeſſatōes ⁊ luxurias romanoꝝ com/
motus ē deus cōtra eos: peſtilētiāqꝫ magnā in
illos miſit quā iguines vocāt. ſ. languinaglia.
Seua. n. fuit eo ꝙ hoīes in via ī mēſa in collo/
quio mouebāt̄ ſubito. Itē cū aliqs ſternutabat
exalabat ſpm̄. Et cū aliqs aliquē ſternutantem
audiebat: ſtati accurrēſ dicebat. Deꝰ te adiuuet
Vn̄ vſqꝫ nūc hec cōſuetudo obſeruat̄. Rurſuſ
cū aliqs velle ſe oſcitare ſentiebat cōtinuo ſignū
crucis in os iprimere feſtinabat. Cuꝫ ergo hec
peſtis romā vaſtaret: btūs Gregorius ꝓceſſio
nē cū letanijs ꝑ ciuitatis circulū quodā paſcali
tp̄e fieri ordinauit: in qua imago btē ỽginis q̄
adhuc ē rome ī ſcā Maria are celi: quā beatuſ
Lucas pinxiſſe dr̄ añ ꝓceſſionē portare ſec̄ re
uerēter. Et ecce tota aeris īfectio imagini ſācte
cedebat ac ſi imaginē ipſā fugerꝫ: ⁊ ipam ferre
nō poſſꝫ. Sicqꝫ poſt imaginē mira ſerenitas:
⁊ aeris puritas remanebat. Tunc in aere iuxta
imaginē audite ſūt voces angeloꝝ cātātiū ⁊ di
centiū. Regina celi letare ⁊c̄. Stati āt btūs gre
goriꝰ adiūxit. Ora ꝓ nobis deū alleluia. Tūc
btūs gregoriꝰ vidit ſupra caſtꝝ viētij angeluꝫ
dn̄i q gladiū cruentatū detergēs in vaginā con
uertebat. Ex quo itellexit ꝙ peſtis illa ceſſarꝫ: ſi
cut ſcm̄ ē. Vnde caſtꝝ illud vocatū ē poſtea ca/
ſtrū ſci angeli. Ex hoc igit̄ pꝫ ꝙ ꝑꝑ pctā hoīum
deus punit eos morte. Qd̄ vtiqꝫ ſcm̄ conſpici
mus tp̄ibus iſtis in qbꝰ ad tantā demētiaꝫ ve/
nerūt ppl̄i ꝙ credūt huiuſmōi peſtilētiā veniſſe
ꝑꝑ bona opa. O hūana demētia. Nunqd ſunt
falſa tot exēpla ſcripturaꝝ vt velit deꝰ oppugna
re humanū genꝰ abſqꝫ culpa. Quinimo vt dixi
⁊ iteꝝ dicā: mors iſta peſtilētialis ē enſis diuie
iuſticie: quo tranſſodiūtur viſcera iniquoꝝ: qui
nolūt aliqñ mūdū perire. De iuſtis āt ⁊ ſi ipi ꝑ
cutiant̄ nō obſtat: qꝛ dicit p̄s. Precioſa in con
ſpectū dn̄i mors ſcōꝝ eius. Tertia ferocitas
mortis ē cōtra totū mūdū. Nā ď ipa ⁊ ď eiꝰ po
tentia ſcripture multe loquūt̄. Vn̄. I. Reg. 14
c. Oēs morimur: ⁊ q̄ſi aqua dilabimur ſuper
terrā. Que ỽba notātur. 13. q. c. in eccl̄ia. Et
p̄s. Quis ē hō q viuet ⁊ nō videbit mortem.
Ecc. 5. Oia que de terra ſūt in terrā reuertēt̄.
Et Seneca ad Lucillū. Eo ibis quo oēs eunt

Quid tibi noui ē. Ad hāc legē natus es. Hoc
patri tuo accidit: hoc matri hoc maioribus: hoc
oibus ante te. Et Hiero. ad Heliodoꝝ ſic ait
Xerxes ille rex potētiſſimus q ſubuertit mōteſ
proſtrauit maria: cū de ſublimi loco īfinitā ho/
minū multitudinē ⁊ inumerabilē vidiſſet exer
citū fleuiſſe dr̄: eo ꝙ poſt centū annos nullus
eoꝝ quos cernebat ſupuicturus eēt. O ſi poſ
ſemus ī talē aſcēdere ſpeculā de q̄ vniuerſā ter
rā ſub nr̄is pedibꝰ cerneremus: iā tibi oñderē
totius mūdi ruinas ⁊ gētes gentibus ⁊ regnis
regna colliſa: alios torqueri: alios necari: alios
obſorberi fluctibꝰ: alios ad ſeruitutē trahi: hic
nuptias hinc planctū: illos naſci: iſtos mori: ali
os affluere diuitijs: alios mēdicare: ⁊ nō ſolū.
Xerxis exercitum: ſed totiꝰ mūdi hoīes: q nūc
viuūt ī ſpacio breui morituros. Vincit̄ ſermo
rei magnitudine: ⁊ minus ē omne qđ dr̄. Re
deamus ergo ad nos: ⁊ q̄ſi e celo deſcēdentes
pauliſper noſtra videamꝰ. Sētiſne obſecro te
quādo īfans: quādo puer: quādo ſenex factus
ſis. Quotidie morimur: quotidie cōmutamur
⁊ tamē eternos nos eē credimꝰ. hec ille. Quid
igit̄ ē hominū vita: niſi qdā curſus ad mortē:
O humana miſeria: qd verius vnicuiqꝫ dici
pōt ꝗꝫ morte morieris. Hinc Iob. 13. c. dicit̄.
Hō natus de muliere breui viuēs tp̄e replet̄
multis miſerijs. de hoc Seneca ad Lucillum.
Quotidie morimur quotidie diminuitur aliq̄
ꝑs vite: ⁊ tūc quoqꝫ dū creſcimꝰ vita decreſcit.
Infantiā amiſimꝰ: demū puericiā demū ado/
leſcētiā: vſqꝫ ad extremū qcqd tranſit tp̄is perit
Et iterū ad eundē dicit. Corpora nr̄a rapiunt̄
fluminū more. Quicqd vides cum tp̄e currit.
Nihil ex his q̄ videmꝰ mãet. hec ille. Et Oui
dius ait. Tempora labunt̄ taciti ſqꝫ ſeneſcimus
annis. Et Aug. 13. ď ciui. dei. c. x. Ex quo eni
quiſqꝫ ī iſto corpore morituro eē ceperit: nunꝗꝫ
in eo nō agit̄ niſi vt mors veniat. Hoc enim
agit eiꝰ mutabilitas toto tp̄e vite huius: ſi tamē
vita dicenda eſt: vt veniat̄ in mortē. Nemo qp
pe eſt q nō ei poſt annū ſit ꝗꝫ ante annū fuit: ⁊
craſ ꝗꝫ hodie ⁊ hodie ꝗꝫ heri: ⁊ paulo pꝰ ꝗꝫ nūc
⁊ nūc ꝗꝫ paulo ante morti ꝓpinquior: qm̄ qcqd
tp̄is viuitur de ſpacio viuēdi demit̄ ⁊ quoti/
die fit minus: minuſqꝫ qđ reſtat vt oīno nihil
ſit aliud tp̄s vite huiuſ: ꝗꝫ curſus ad mortē. Et
infra. Qui ergo vſqꝫ ad mortē ꝓductiora ſpa/
tia tp̄is agit: nō lētius pergit: ſed plus itineris
cōficit. hec ille. Omnibus ergo breuis ē vita.
mors aūt vicina. Vnde ſapiens in Ecc. 14. c.

Memor esto quoniam mors nō tardat. Ver
ba ista multum ponderanda sunt. s. Mors nō
tardat ergo est in ianuis. Mors non tar/
dat ergo timeamus. Mors non tardat: ergo
benefaciamus. O dilectores mūdi o terrenoꝝ
amatores: mors ñ tardat. O pctōres mors nō
tardat. Agite pniam: vt vos nō iueniat dormi
entes. O durum vbū o vissimū vbū Mors
non tardat. hoc vtiqꝫ oēs cogitare deberēt: qꝛ
vtile est contra tumorē ſupbie. Hoc ēt patere
pōt exemplo valde notando. Nam legitur i le/
genda scoꝝ in vita Barlaam quā scripsit Joā
annes Damascenus: ꝙ rex qdam fuit in india
xp̄ianoꝝ valde pſecutor: q filium suum nomie
Josaphat in palatio quodam includi: ⁊ educari
fecit timens ne xp̄ianus efficeret. Qui ad etatē
adultam perueniēs: admirans cur pater eū sic
iclusisset vni ex seruis suis dixit se ꝓpter hoc in
magna esse mestitia. Quod pater audiens ⁊ do
lens equos idōeos sibi parari fecit choros plau
dentes ante eum mittens: ne aliquod fedum si
bi occurreret ꝓhibuit. Predicto igitur iuuene
taliter ꝓcedente quadam vice vnus leprosus ⁊
vnus cecus sibi obuiauerunt. Quos ille vidēs
⁊ stupens quid sint ⁊ q̄uo sic eēnt iqsiuit. Tūc
ministri ei dixerunt. Passiones iste sunt q̄ ho/
minibus accidunt. Ille aūt dixit. O ibus hoi/
bus hec ne contingere solent. Negantibus au
tē illis respondit. Noti sūt igitur q hec pati de
beant: an sic indifferenter veniūt. At illi: qs ho
minū futura scire pōt. Valde ergo anxius esse
cepit pro inconsuetudine rei. Alia aūt vice quē
dam senem valde rugatam habentem faciē ⁊
dorsum incuruatū ⁊ cadentibus dentibus bal/
butiāter loquentem inuenit. Stupefactus autē
valde discere voluit visionis miraculum. Et cū
didicisset se senescere ⁊ mori debere in multa
desolatione positus non amplius poterat cōso
lari. Nec mirū ē: qꝛ nihil morte horribilius eē
pōt. Ipsa est enim que tantos viros rapuit de
mūdo: ⁊ nulla potentia sibi resistere potuit nec
potest nec poterit: nec dignitas: nec magnificē
tia: nec facundia. o mors deuoratrix omniū qd
dicam. Audite obsecro o infelices mortales nā
si ipsa viderit aliquem cū multa familia ac comi
tiua magna: nūqd fugiet ab eo. Minime O m
nes ad mortē tendimus. O ēs morimur. O ēs
ad mortē currimus. oibus mors ē vicina: nō
parcit pulchris: nō potentibus: nō scientibus.
o insipientes pctōres: respicite vbi sunt milia
miliū qui fuerunt in mūdo, omnes mortui sūt.

Adā pater generis humani mortuus est. Eua
vxor eius mortua ē. Gigantes qui fuerūt tpe
Noe. Illi viri famosi ⁊ animosi qui edificaue/
runt turrim babylonis vbi sūt: omnes mortui
sunt. Belus filius Nembroth rex babylonie
quem qdam Saturnum esse extimant qui itra
uit asiam: ⁊ per vim obtinuit eam mortuus ē.
Frater eius minor qui regnauit post eum ⁊ asi
am totam obtinuit: ac babyloniā rebellantē ce
pit: cum de turri babel. i. babylonie fuisset per
cussus mortuus ē. Reges egypti. s. Festus sol
Cosmosius amenophis: oēs mortui sūt. Re/
ges pſarum reges atheniēsium reges europe
Cramas amphityron Erichthoni⁹ Theseus
Menesteus Demophō: oēs mortui sūt. Ale
xāder magnus: oēsqꝫ eius barones mortui sūt
Reges Juda Josaphat Joraz ozias Joathā
Joas Zacharias Achaz Manasses oēs mor/
tui sūt. Reges troie: rex Priamus Troylus:
Helenus Paris Phebus Hector. Illi vi
ri potentes: q fuerūt in obsidione Troie Aga/
menō: Menelaus Achiles Vlixes: ⁊ reliqui
oēs mortui sūt. Illa strenuissima dn̄a Pātasi
lea regina amazonū puellarū q̄ venit in adiu/
torium Troie cū suis puellis. Reges latinoꝝ
Saturnus q venit in italiā vbi nūc roma ē i sil
uis inueniēs hoies sicut bestie viuētes: mādu
cantes glandes ⁊ habitātes in criptis ⁊ calel/
lis ex frondibus cooptis: docuitqꝫ eos terreas
domos edificare laborare terras: vineas plan
tare: sicut hoies viuere: ⁊ his similia docuit: ⁊
ꝓ his oibus princeps eoꝝ ac deus noiatus ē.
Qui timēs filium suum construxit ciuitatē sa
turninam que Sutrium dicitur. Quid dice/
mus de multis hoibus ꝓbis romanorū quos
oēs mors ferocissima prostrauit. Heu misera
humana vita Mors. n. deuorauit omnes hos
Quid de Romulo ⁊ Remo q fuerunt fratres
gemelli qui a lupa nutriti sūt: q etiam romā cō/
struxerūt. Theodosius impator optimus xp̄ia
noꝝ de quo Ambrosius fecit mirabiles laudes
q expulit Arrianos. Archadius. Honori⁹ ka
rolus magnus q totam terram occupatā a sar/
racenis recupauit orientis ⁊ occidentis. Fede
ricus primus q multa euertit ⁊ multa alia fecit:
tamē eundo in subsidium terre sancte: in quo/
dam flumine suffocatus ē. Federicus secūdus
armoꝝ strenuus: linguaꝝ peritus: luxuriosus
cū multis pontificibus habuit bellum: ꝑcipue
cū gregorio mortuus ē veneno. Rodulphus
Albertus dux austrie. Henricus sextus ꝑ flo
rentino s

rentinos venenatus: et alij imperatores romani
cū nobilibus plurimis: et populo multo mortui sūt
Nō potuerūt romani nec eorum reges aliq̄ via
mūdi mortē euadere. Ubi primus imperator Ju
lius cesar. octauian⁹ Tiberius Gaius Nero
Claudius Vespasianus Titus Domitianus
Adrianus Theodosius Cyrillus magnus.
omnes mortui sūt. Ubi sunt illi viri doctissimi
atq₃ phi. Ubi ē Plato. vbi Aristoteles. Ubi
socrates. Ubi pythagoras. Ubi Demosthe/
nes: Ubi Seneca. Ubi tot poete. Ubi Ho/
merus. Ubi Menāder. Ubi Virgili⁹. Ubi
Terentius. Ubi Lucanus. Ubi ouidi⁹. ubi
sūt oratores et rhetores. Ubi Titus Liuius.
Ubi Tullius. Ubi doctores medicine Gali
enus et Hypocras. vbi Auicēna: aut alij. nū
qd medicia sanauit eos aut eos liberauit a mor
te. Ubi imperatores: vbi reges, vbi principes.
Ubi duces: comites: barones: marchiōes: re
gine principisse et multe alie domine nobiles.
Ubi tot iuuenes et iuuēcule. Ubi tot qui i hoc
mūdo floruerūt. o vita misera. o vita caduca. o
vita labilis. o vita fallax. o vita vmbratica. oēs
mortui sunt: et reclusi sunt in monumentis et cor
rupti. Hinc vgo. li. i. de anima. d. Dic mihi
vbi sunt amatores mundi: qui ante pauca tem/
pora nobiscum fuerunt. Nihil ex his mansit ni
si cineres et vermes. Attendite diligenter quid
sunt et quid fuerunt Homines fuerunt sicut tu
Comederunt et biberunt: riserunt duxerunt in
bonis dies suos: in puncto autem ad inferna
descenderunt. Hic caro eorum vermibus: il/
lic autem anime eorum ignibus deputantur.
donec rursus infelici collegio colligati: sempi/
ternis inuoluantur incendijs: qui socij fuerunt
in vitijs. vna enim pena implicat quos vnus
amor in crimine ligat. Quid profuit illis ianis
gloria: breuis letitia: mūdi potentia: carnis vo/
luptas: false diuitie: magna familia. vbi risus.
vbi iocus. vbi saltus. vbi iactantia. vbi arrogā
tia. De tanta letitia quāta tristicia: post tantam
voluptatem: tanta grauis miseria. De illa ex/
ultatōe ceciderunt in magnā ruinam: et in ma/
gna tormenta. Quod illis accidit: tibi quoque
accidere potest: quia homo es humus de humo:
limus de limo. De terra es et de terra venis:
et in terram reuerteris: quoniam venit dies vl
tima que subito vēiet: et forsitan hodie erit. hec
ille. Colligimus ergo ex dictis vnumquenque
mortem expectare debere. Nec confidendum
est in huius vite breuitate: quia se nobis ali/
quando prebet cecam et non videntem. Dein/
de iaculo suo nos ferociter vulnerat. Unde q
dam Esculanus poeta vulgaris dicit. O yme
speranza del core inimica. Che falli el tempo
cum le tue vedute. Perche te mostri cosi dol/
ce amica. O imperatores qui estis in hoc mū/
do. O reges. o principes. o tyranni. o duces. o
barones. o marchiones. o iuuenes. o senes. o
diuites. o pauperes. o sani. o infirmi. o vos
omnes qui astatis dico vobis: quia moriemini
Benefacite: quia hinc ad paucos annos: etiam
vos stabitis in sepulchro: et non poteritis resi/
stere furori potentissime mortis.

De mortis dubietate.

s Ecundum mysterium contemplādum
est de mortis dubietate. Timendum ē
vnicuiq₃ eo q cum mors certissima sit
omnibus tamen multa sunt de ea dubia q̄ sunt
valde periculosa: de quibus tria possunt no/
tari.

Primum est circa tempus.
Secundum circa locum.
Tertium circa modum.

Primum est circa tēpus: quia nullus ē qui sciat
quando sit moriturus. Ignorant hoc vtiq₃ se/
nes pueri īfantes iuuenes adolescētes: nec re/
peritur aliquis qui possit dicere quando morie
tur: nec in hoc confidere q vsq₃ ad tale tempus
non morietur. Ex hoc inquit sap. Ecclesiastes
9. c. Nescit homo finem suum: sed sicut capiun
tur pisces hamo: et aues capiuntur laqueo: sic
capientur iniqui in tempore malo. Tempus
malum pro iniquis dicitur tempus mortis: in
quo artantur vie impiorum qui equidem cum
sibi longam vitam: quam nolunt firmiter con
siderare et ponderare promittunt: decipiuntur
Quanti enim laborauerunt pro mundo sperā
tes ibi recipere fructum laborum suorum: et pe
rierunt ante tempus quod sibi promiserāt: qs
potest eos numerare. Nonne Sennacherib et
sui preualere et obtinere hierusalem crediderūt
et de exercitu eorum. 148. milia in vna nocte
ab angelo sunt interempti. 4. Reg. 19. c. Et
sic cum illud sperassent fuerunt decepti. Quid
de alijs dicam. Refert Augustinus in lib. 5.
de ciuitate dei. c. 23. q cum Radagaysus rex
gothorum cum maxima comitiua iam in vr/
bis vicina constitutus: romanis ceruicibus
immineret: vna die tanta celeritate vi/
ctus est: vt nec vno quidem romanorum
non dicam extincto: sed vulnerato multo/

amplius q̃ȝ centū miliū eius exercitus ꝓsterne
retur: atqȝ ipse mox captus ⁊ pena debita neca/
tus in bello ingens fuit hec strages subsecuta.
Sed nō sic de alijs qui mortis pericula fugiūt.
Audias obsecro: q̃ȝ mors vbiqȝ pugnat: nō so
lum in bello sed in domo: in mensa: in lecto: ⁊
vbicūqȝ locoꝝ. Propterea Seneca ad Lucil/
luȝ dicit. Omnis dies ⁊ omnis hora: ꝙ nihil
sumus ostendit: ⁊ aliquo argumēto recenti ad/
monet fragilitatis oblitos: cū eterna meditātes
respicere cogat ad mortē. Quid sibi illud prin/
cipium velit queris Senitionē Corneliuȝ equi
tem romanū splendidū ⁊ officiosum noueras:
ex tenui principio seipse promouerat ⁊ iā illi de
cliuis erat cursus ad cetera. Facilius enim de/
crescit dignitas q̃ȝ incipit. Pecuniā quoqȝ ce/
ptam esse paupertate plurimū amorē habet dū
ex illa ereptat. Hic etiā Senitio diuitijs immi
nebat: ad quas illuȝ due res ducebant efficacissi
me: ⁊ querendi ⁊ custodiendi scientia: quaꝝ vł
altera locupletē facere potuisset. Hic hō sum/
me frugalitatis nō minus patrimonij q̃ȝ corpo
ris diligens: cū me ex cōsuetudine mane vidis
set: cū per totā dieȝ amico grauiter affecto ⁊ si/
ne spe iacenti vsqȝ in nocteȝ assedisset: cū ilaris
cenasset genere valitudinis precipiti arreptus
anguinia glandula vix cōpressum artatis fauci
bus spirituȝ traxit in luceȝ. hec ille. Tempori/
bus autē istis multas iuuenū turba mortua est
ex peste: que valde italiā nostrā occupauit: p̄ci/
pue in ciuitate Ferrariensi: in. 1464. Mortui
sunt in quattuor mensib⁹ noueȝ milia hominuȝ
adeo ꝙ ciuitas erat vacua: q̃ȝ vt ait Esculanus.
Ogni creato se corrūpe in tempo. Passono li
acti humani come fumi. Chi ne va tardo: ⁊ chi
ne va p̄ tēpo. Et ideo clamo vigilate vigilate:
q̃ȝ ne scitis dieȝ neqȝ horā mortis. O mortales
fatui: ⁊ insensati in quo confiditis. O iuuenes
stulti vigilate: q̃ȝ spes vestra sepissime fallitur.
Unde Tullius in libro de senectute ait. Fru/
stra sperat adolescens se diu victuꝝ. Quid eniȝ
stultius q̃ȝ incerta pro certis habere. Quoniaȝ
etiaȝ illa etas multo plures q̃ȝ senectus mortis
habet casus. Facilius eniȝ adolescentes i mor/
bos incidūt grauius egrotant tristius curātur.
Hec ille. Et Seneca. Iuuenes mortē habent
a tergo senes aūt ante. O quot sunt q multa di/
sponunt in trib⁹ vel in quattuor annis se factu/
ros: qui ante annū morientur. Quot edificant
domos: ⁊ in eis nō habitabunt. Quot plantāt
vineas ⁊ vinū nō bibent. Quot lucranť pecu/
nias: ⁊ alij expendent illas. Quot cogitant fa/
cere magna: ⁊ in breui finē reddituri corā iusto
deo cū dolore maximo p̄sentabunť. O iselix hu
mana cōditio: omnibus dicendū est: vigilate q̃ȝ
nescitis dieȝ neqȝ horā mortis. Secūdū du/
biuȝ mortis est circa locū. Nescit etiā miser ho
mo in quo loco mors sit eū inuasura. Vidim⁹
nāqȝ varios varie mortuos. Magnū inter an
gustias mortis reputať solatiū: cū quis i domo
parentū vel domesticoꝝ in lectulo decubās na
ture debitū soluit: sed homo nullus hoc firmi/
ter ⁊ certū tenere pōt. Et huius rei vidim⁹ tam
lucida exempla ⁊ experimēta: vt nō nisi flendā
putare valeamus humanā vitā. Alios vidim⁹
suspensos in patibulo: alios cōbustos ⁊ confi/
xos palo: alios submersos in aqua: alios morte
subitanea extinctos: alios truncatis capitib⁹ vi/
taȝ finire: alios varijs casibus ⁊ innumeris: vt
ita dicā, extremā clausisse horā. Et omnes ta/
les frustrati sunt a voto suo qbus aliud q̃ȝ spera
bant euenit. Quid ergo aliud faciemus nisi ti/
mere: exemplo alioꝝ. Unde quidā aiebat. Fe/
lix quē faciunt aliena pericula cautū. Fac etiam
tu illud qđ Seneca ad Lucillū scribit. Incertū
est quo loco mors te expectet. Tu itaqȝ eā i om
ni loco expecta. Et idē ad eundeȝ. Erras si in
nauigatione tm̄ existimas munitū esse. A mor
te vita deduciť. In omni loco eque tenue inter
uallu est. Nō vbiqȝ mors se ꝓpe ostēdit: vbiqȝ
tamen ꝓpe est. hec ille. Et tamē locus dubius
est mortis omnib⁹ hominib⁹ mundi. Tertiū
dubiū mortis est circa modū q̃ȝ nullus scit quo
modo bene vel male. Et tamē nihil est tam ne
cessarium vnicuiqȝ q̃ȝ bene mori. Ut auteȝ qs
moriatur bene necesse est vt bene viuat: q̃ȝ vix
de mille milib⁹ male viuentib⁹ vnus bene mo
ritur: sicut etiā de mille bene viuentib⁹ vix ma/
le moriť vnus: q̃ȝ Aug. dicit. Impossibile est
male viuere: ⁊ bene mori: ⁊ ecōuerso. Magno
pere quippe hoc timere deberent illi qbus vita
est lubrica ⁊ dissoluta. Talibus nāqȝ in extre/
mo cōstitutis horridus timor ⁊ tremor accedit.
Dic exemplū de illo domino qui tres amicos
habebat de quibus duos dilexit: tertiū vero nū
quaȝ dilexit. Cum autē a principe esset vocat⁹
ille timens ne aliquid mali vellet sibi inferri:
iuit ad amicos ⁊ dixit primo amico. Amice do
minus misit pro me: vt statim vadā ad eū. Ro
go te vt venias mecū quia securior ero. Ille au
tem dixit: nolo: quia non possum. Sufficit ꝙ
dum mecū stetisti fui amicus tuus: ⁊ tibi suiui

Nunc autē vadas: qꝛ nolo venire. Secunduȝ
auteȝ minus q̃ȝ primuȝ diligebat. Et hic vadit
ad eū. Amice. Dic vt supra de primo. Ille vo
respondit. Ego nolo venire ad eum: tamē ego
veniaȝ vsq̃ȝ ad ianuā ⁊ ibi te dimittaȝ. Tertiuȝ
vero minime dilexerat: tamē iuit ad eū: ⁊ dixit
Amice ego nunq̃ȝ te dilexi: tamē rogo ꝙ digne
ris mecū venire ad principē: quia misit pro me.
Ille vero respondit. Doleo ꝙ nō me plus dile
xeris ⁊ pluris precij feceris: tamē vadas quocū
q̃ȝ volueris: ego sequar te. Nota ꝙ primꝰ ami
cus sunt diuitie quas preposuit parentibꝰ ⁊ ami
cis. Secundis amicus e vxor quā minus dile
xit: illa vero respondit. Ego vsq̃ȝ ad sepulchruȝ
te sociabo. Tertius amicus sunt virtutes quas
nunq̃ȝ apud se habuit nec dilexit: ille tamē pau
ce quas dilexit ipsum sequentur. Amplia mo/
do tuo. Ideo hoc. Innocentius cōsiderās ⁊ vi
dens conditionē humanā labilē dixit. Valete
amici mei ⁊ pro me orate: iter enim extraneū ꝑ
go: qđ nunq̃ȝ ambulaui: ad regionē longinquā
quā nunq̃ȝ vidi: ⁊ ad seculū alterū animarū vn/
de nullus reuersus est: ad mansiones metuen/
das: vbi nullus mihi cōpatietur: ⁊ ad iudiciuȝ
terribile vbi nescio qđ michi cōtingat. Ecce que
ro adiutoriū: ⁊ nō est qui me eripiat: quero qui
me societ: ⁊ nullus mihi cōpatitur. De his. n.
tribus loquit̄. Bernardus. d. Certus es. o ho
mo quia morieris: ſȝ omnino incertꝰ: vbi quo/
mō: ⁊ qñ. Vbi. s. an ibi an alibi: in terra vel in
mari. Quomō an in statu penitentie: an in sta/
tu culpe: morte subitanea vel naturali seu violē
ta. Quādo. s. in hieme: vel i estate: in iuuētute
vel in senectute: hodie vel cras. O q̃ȝ dura erit
memoria actionū malaꝝ. O peccatores exceca
ti. o iniq ⁊ scelerati audiatis qđ dicit ille doctor
vulgaris Petrarcha. Passono vostri triūphi
⁊ vostre pōpe. Passono li stati: passono signo
rie. O gni cosa mortale tēpo interrūpe. Hec il/
le. Seruemꝰ ergo regulā Pauli ad Gal. 6. c.
Dū tp̄s habemꝰ opeꝝ bonū. Veniet nāq̃ȝ nox
s. mors qñ nemo poterit nec bñ nec male opari

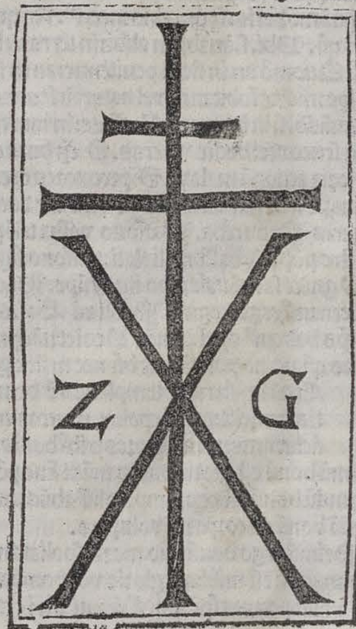
t Ertiū mysteriū cōtemplandū ē de mor
tis crudelitate. Expoliat. n. mors cru/
deliter mundi amatores tribꝰ bonis.
Primū bonū est gloria huius mūdi siue pōpa
Secundū bonū est reꝝ temporaliū abūdantia.
Tertiū bonū est corporis voluptas.

Primū ergo bonū quo mors spoliat ama/
tores mundi: est mūdana gloria vel pompa: in
quibꝰ multi ponunt spē suā. Cū autē isti i extre/
ma necessitate: vel in extrema hora laborāt pci/
pere possunt q̃ȝ veꝝ sit illud Esa. 4. c. Omnis
caro fenū: ⁊ omnis gloria eiꝰ q̄si flos agri: exsic
catuȝ est fenū: ⁊ cecidit flos. Et Iacobus. I. c.
Exortus est sol cū ardore: ⁊ arefecit fenū: ⁊ ceci
dit flos eius: ⁊ decor vultus eiꝰ deperijt. Quid
eniȝ portāt de gloria sua principes ⁊ barones:
⁊ alij huius mūdi principatus habētes. Quid
de honore quē eis homines inferebant. Quid
de comitiua baronū. Quid de timore queȝ eis
serui ⁊ subditi habuerūt. Omnia derelinquunt
in morte. Iccirco legit̄ de Alexādro magno: ꝙ
cū mortuus esset venerūt septē phi ad plorāduȝ
eū. Et vnus illoꝝ dixit. O Alexāder: heri do
minabaris toti mundo: ⁊ hodie mors tibi dñā
tur. Secūdꝰ dixit. O Alexāder: heri nō suffi/
ciebat tibi totus mūdus: hodie sufficiūt tibi due
vlne terre. Tertius dixit. O Alexander heri
habebas comitiuā tot dominoꝝ regū ꝑncipum
ducū ⁊ famuloꝝ: ⁊ hodie solus iaces in sepul/
chro. Quartus dixit. O Alexāder heri voceȝ
tuā omnes timebāt: hodie te nullus mortuū ti/
met. Quintus dixit. O Alexander: heri vocē
tuā omnes audiebāt: hodie morte deuictus ia/
ces in sepulchro ⁊ nō vales loq. Sextus dixit.
O Alexāder: heri tot regna habebas i tua po/
testate: hodie te tenet mors in sua. Septimꝰ di/
xit. O Alexander: heri comedebas tot cibaria
delicata: hodie factus es esca vermium ⁊ cibus
Ecce ergo q̃ȝ crudelis est mors: q̃ȝ dira. O ēs
dominos q fuerūt expoliauit: ⁊ omnes q sunt:
⁊ q erūt spoliabunt vana gloria. Vñ ꝯsiderās
hoc Aug. dicit. O vita fallax ⁊ vmbratica ple/
na laqueis multis. Nūc gaudio sepe tristoruȝ:
nūc vigeo sepe infirmor: nūc viuo statiȝ morior
nūc felix appareo statiȝ miser videor: nūc rideo
statiȝ fleo. Sicq̃ȝ oia mutabilitati subiacēt vt ni
hil vna hora vno statu ꝑmaneat. Hinc timor:
hinc tremor: hinc fames: hinc sitis: hinc calor:
hinc frigus: hinc labor: hinc dolor exupat. Im
portuna. n. mors mille modis hoies quottidie
rapit. Hunc nāq̃ȝ febribꝰ: illū opprimit dolore
hūc ꝯsumit fame: ⁊ siti illū extinguit: hūc mors
suffocat aqs: illū perimit flāmis: hūc interimit:
laqueo: istū dētibꝰ bestiaꝝ: hunc trucidat ferro
illū veneno corrumpit. Et sic mors misera tot
modis vitā finire cōpellit. Et nunc suꝑ hec oia
magna est miseria eiꝰ: qꝛ cū nihil sit morte cer/
tius: nihil tñ hora mortis incertius. Ignorat/
que hō finē suū: ⁊ cū stare se putat perit spes eiꝰ
⁊ nescit vbi quomō ⁊ quādo: ⁊ tñ certus est ꝙ
cum mori

euz mori oportet. Secundũ bonũ quo mors dira priuat amatores mundi: est rex tempora liuz abundantia. Nihil eniz de suis diuitijs re portant diuites: sed omnia remanent, dom⁹.s. possessiones denarij aurũ argentuz indumẽta varia ⁊ omnes thesauri: iuxta illd Job.27. Di ues cũ dormierit nihil secũ afferet: aperiet ocu/ los suos ⁊ nihil inueniet. Et p̃s. ait. Dormie/ runt somnũ suũ: ⁊ nihil inuenerũt omnes viri diuitiaꝝ in manibus suis. Hoc itelligẽtes Sa ladinus magnus inter sarracenos rex multorũ regnorũ appropinquans morti sudariuz q̊ post mortẽ induendus erat: sibi portari fecit: demũ per ciuitatez ipsum oñdendo omnib⁹ clamari fe cit Tantuz portat de rebus suis rex Saladin⁹ potentissim⁹ ⁊ magn⁹. Tertiũ bonũ q̊ mors priuat amatores mundi est corporis voluptas. In morte nãqꝫ deficiunt delectose vestes: in/ strumentoꝝ melodie: picture in pãnis ⁊ in ca/ meris cibaria dlicata accipitres canes ⁊ alia hu iusmodi q̃ faciunt ad corporis delectationẽ: im mo exanime ipsum corpus cadauer faciunt. Eius oculi nõ videbunt lumẽ: facies efficietur pallida: manus nihil amplius poterunt tange/ re: pedes nõ poterunt ambulare: lingua nõ po terit loqui: labia nõ poterunt moueri: aures ni hil audiẽt. O mors crudelis. o mors dira. O mors amara ꝙ̃ amaꝝ est iudiciũ tuũ. Sed veh illis q nimis tenuerunt corpus delicate. Quid nã facient contra mortẽ. Heu mors misera ꝙ̃ miseros facis mundanos ⁊ terrenos. Quod h̃ sit veꝝ patet ex dicto. Diogenis: q de cesare ait Intuitus sum vt viderẽ cadauer cesaris: ⁊ vidi eũ liuido colore coloratuz: putredine circũdatũ: aluũ eius diruptũ: ⁊ vermiũ cateruas per illud discurrentes: duo famelici angues pascebant̃ in foueis oculoꝝ: crines non adherebant capiti dentes patebãt labijs cõsumptis. Et dixi. Vbi est cesar chorus puellaꝝ: magnitudo diuitiaruz caterua baronũ acies militũ. Vbi sunt canes venantes: equi veloces: aues rapaces: thalam⁹ depictus lect⁹ eburneus atriũ aureũ. Vbi sunt vestimẽta mutatoria: cibaria diuersa: canticũ li/ re: organoꝝ sonitus: odor aromaticus. Teve/ rebant̃ homines: timebãt principes: colebant vrbes. Vbi est tanta potentia: tãtaqꝫ preclara magnifica. Et respondit mihi. Hec oĩa defece runt in me: quãdo defecit spiritus meus: ⁊ reli querunt me in hoc misero sepulchro circũdatuz putredine carnis mee. Audiant ergo vniuersi mortales q̄ in hoc mundo nihil est bonuz nisi deuz timere ⁊ in eo totaz spem suam ponere: in quo sunt thesauri abscõditi. Quid inquã ꝓ sunt o frater diuitie. Quid vana gloria. Quid leti/ tia mundi cũ nõ liberent: nec defendere possint a morte nec ab eius furore. Ecce enĩm q sede/ bat heri gloriosus: modo cõsumitur vermibus in sepulchro. Cur ergo superbis vermis ⁊ ci/ nis: quia puluis es: ⁊ in puluerẽ reuerteris: er go anima reuertere ad dominũ deũ tuuz: ⁊ cõ/ sidera quia in hoc mundo misero nulla est ve/ ra salus nulla requies: nulla spes. In ipso er/ go deo omnẽ felicitatem tuã pone: ⁊ ei mũdo ⁊ puro corde ac corpore seruire stude: vt euadere possis mortẽ sempiternã ac acquirere gloriam eternaz: ad quã iesus xp̃s nos eternaliter per/ ducat: q est benedictus ĩ secula seculoꝝ. Amẽ.

FINIS

Celeberrimi theologie magistri necnõ sacri eloquij p̃conis fratris Roberti episcopi Aqui neñ. ordinis minoꝝ professoris sermones qua dragesimales: de aduẽtu: ⁊ de timore iudicioꝝ dei cũ qbusdã alijs annexis feliciter expliciunt. Impressi in ciuitate Venetiarũ per Joãnem de Forliuio ⁊ Gregorium fratres Anno dñi. M.CCCC.LXXXX. die. 15. Marij.

Registrum

a
Prima vacat
Hec ē tabula
Sacre theologie
siquidē siue
b
rentez ꝑtinus
uis nō possit
hanc difficultatē
in persona
c
te ꝛ ecclesiastice
amore illo
cendi non
scitio.
d
parabolas: ꝛ de
audire velint
semen cadens
est mundus
e
Secūda ratio
ꝗꝫ pena ipsoruz
est beatitudo
lo modo poterit
f
potest iminere
sicut donum
cepta itaqꝫ
bitaꝝ: ꝙ apud
g
baz. Postulari
cōquestus est
di. 17. tertij lib.
De tribus
h
vos et ꝯfirmate
acciderit. Sed
nō debeat
sophoꝝ
i
peccasset cum

alieni peccati
cūqꝫ ꝑiudicio
fiteatur alij
k
implicationem
consideratur
eueniat contra
le est excelso
l
gis bono in reꝝ
nere ꝙ eis
Secundum
ruptionez. Alio
m
et docebūt te
poralis: filij' nō
his xp̄i
Primum
creatum.
tium bonū
n
ex his que isunt
etiā si fiat
tum cōmittit ꝗꝫ
Dicit ei iesus
o
operatio in illa
pro eo q sepelit
Secus Vbo ante
Propterea
p
ꝙ ois sacerdos
preconijs quibꝰ
gentē huiusmōi
Toletū i quodā
q
filij salutiferam
Job vt dicitur
magis ad id ab
hoc in Furio.
r
diantis gratie
qđ est ordinata
deo hominē

tur atqꝫ dicebat
s
plurimū illos
cides Jepte
dedit in filium
guinē qui

sacramentū
fiduciam
magister di.
extendā
u
Quādiu eniz
innocentie
miniosan
humana: sꝫ ꝺꝫ
x
Moyse
Tu quibus
per triginta
posita
y
Resurrexit
humilitatis
resurrectionez
tum rn̄det
z
gressus āgelꝰ
ne ꝯcupiscētie
nisi deus
neminē fere
ꝛ
satisfacere
luxuriosi ꝛ
uendā mouet
operetur ꝺm
ꝯ
in terrā qnā
Incipit tabula
mori. ꝛ nō
mendata est in
ꝝ
i. ad Corin.
manifestat

ecclesia cātat
no cōceptu ꝑ
A
te nisi
suo. Et. i.
uinā essentiaz
aliquod
B
ut ꝗꝫ primo
bo. Ego
nus verbū
hominē
C
cōtemplatiōis
dicit respectu
supnaturaliter
Capitulū. 2.
D
qui ꝑtrāsiuit
Nā cū esset
hyam habet
ti iuste ac
E
nij. Propiea
Vbo icarnato
mortalis
amplexus iste
F
Blandus
ne mentis q
vt sit ibi
ris obtēpare
G
Tertio
Intensiue
De i mortali.
Aug. de ciui.
H
ideo qꝛ frater
noluit beatꝰ.
mare
peccati
I
est cōcubitus

dendū talē
fectionis suis
nō ecōuerso
K
iuriscōsulibꝰ
tibus veritatē
tinguit nox
cie sed in
L
qꝛ in hoibꝰ
morte
posse demonū
cula: possunt
M
ex ratione
trāgressionem
humanuz
dicit: ꝙ hō
N
ornamentis
tuam tracta
saluer in ea.
scondere
O
ducti sunt in
Secūduz
substantie
ꝑa dicitur
P
Apollinem
lonis.
terficere nec
co rege qui
Q
tate Calabrie
tollant
nō subruat
Sermo

piuq; manu hominum facta nomini
o sc̄o dicari. tueq; habitationis loca
dicari uoluisti. quiq; per moysen famulū

ihu xpi noui sepulch
Ds q̄ moysi Seq̄t oratio

ime dñe. alia. Qs.
lis uirt. cui misteria
... celebrauit. tribue

ipse tue dotare sanctificationis ube
rtate digneris. qui quondam scripsi
lapideis legem in tabulis. P. munn

